



శ్రీ  
ఆంధ్ర వాఙ్మయము  
విజ్ఞప్తి

“వాగ్ధావివ సంస్కృతైః సగర్భప్రతిపత్తయే,  
జగతః పితరౌ సందే పావ్యతీపరమేశ్వరౌ.”

I. సంస్కృతభాషలోని శబ్దార్థజ్ఞానమనకుమాత్రము అమరసింహప్రబోధముగు నామలింగానుశాసనము మున్నగు పెక్కు నిఘంటువులు లభింపు. వీనిలో కవిచౌడప్ప “చౌడప్పసీసము”, శ్రీ వేంకటేశాంధ్రము, ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రరత్నాకరము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, ఆంధ్రభాషార్థపము, ఆంధ్రపదాకరము, ఆంధ్రదీపిక, బ్రౌణ్యనిఘంటువు, చిన్నయసూరి నిఘంటువు, శబ్దరత్నాకరము, ఆంధ్రపదపారిజాతము, శబ్దార్థచంద్రిక, లక్ష్మీనారాయణీయము, వావిళ్ళనిఘంటువు (మొదటి సంపుటము) వెలువడినవి. వీనిలో కొన్ని పద్యనిఘంటువులు, కొన్ని అకారాది నిఘంటువులు. అకారాది నిఘంటువులు పర్యాయపదముల నీయవు. పద్యనిఘంటువులు పర్యాయపదములం గొంత వరకు దెలుపునుగాని అకారాదిగఁ జూపఁ జాలవు. వీనియం దిట్టి చిక్కులు గలవు.

II. అందువలన నేను పర్యాయపదములందెలుపు నిఘంటువిధ మెట్లని చింతించి 25 సం॥రములు పరిశ్రమచేసి “ఆంధ్రవాఙ్మయము” వ్రాసి అచ్చొత్తించి ప్రథమముద్రణము పూర్తి గావించితిని. అచ్చుపూర్తియగు సరికి 2 వేల సెలెను లోకము స్వీకరించినది. ద్వితీయముద్రణమునకు యత్నింపఁగా కాగితములకలుపు కలిగినది. చందాదార్లతొందర హెచ్చినది. నా స్వప్రయత్నములు వృథాయైనవి. అందు చాలనష్టము కష్టము పొందితిని. పరమేశ్వరానుగ్రహమున “ది ఓరియంట్ పబ్లిషింగ్ కంపెనీ, తెనాలి” యజమానులు ము॥ శ్రీబ్రహ్మణ్యశర్మగారు తోడ్పడి ఈ ద్వితీయముద్రణమునకు మార్గదర్శకులైరి. ఇందులకు గ్రంథకర్తయును, వారి పరిశ్రమయును శ్రీ శర్మగారికి ఎంతెని కృతజ్ఞులై యున్నాము.



## ఆంధ్రవాచ స్పృత్యము

ద్వితీయ - స్త్రీయ సంపుటములు

స్వగ్రీయ శ్రీ కొట శ్యామలకాశాస్త్రిగారు రచించిన ఈ మహాంధ్ర  
సింహులు మొదటి సంపుటము ముద్రించి ప్రకటించు భాగ్యము మాకు  
కలిగినను, ముద్రాసంబంధమైన యీతి బాధలవలన శ్రీ శాస్త్రిగారు జీవించి  
యుండగనే రెండు మూడు సంపుటములు ముద్రించి ప్రకటించు నదృష్టము  
మాకు కలుగలేదు. అనివార్యముగ కొంతకాలము వృధగా గడచిపోయినది.

పరమేశ్వరు కటాక్షమున నీ యుద్గ్రంథ మిపుడు ముద్రణ పూర్తి కా  
వచ్చినది; రెండవసంపుట మిపుడు అన్నివిధముల పూర్తియై కాపీలు  
గూడ సిద్ధముగ నున్నవి. మూడవ సంపుటముగూడ అటులే వేగముగ  
పూర్తికాగలదని విశ్వసించుచున్నారము.

తె నా లి

1-11-1957

—ప్రకాశకులు

# నియమవిధానక్రమము



1. ఈ నిఘంటువునందలి పదములన్నియు అకారాది హకారాంతము వఱకు ప్రాసాక్షరాది నియమముతో వ్రాయఁబడును. (చూ: అలంకారము, అంగము, అంకోలబీజన్యాయము, అందెవేసిన చేయి మొ.)
2. ప్రతి అర్థమునకును అకారాది హకారమువఱకు గల పర్యాయ పదములు తద్విశేషములతో ప్రాసాక్షరాది నియమములతో వ్రాయఁబడును. (చూ: దేనువు, నది, మత్స్యము, యుద్ధము, వాయువు, పదనము, సర్పము, స్వరము, హయము మొ.)
3. కకారము తరువాత క్షకారమును, లకారము తరువాత ళకారమును వ్రాయఁబడును.
4. సంస్కృతపదములకు ప్రత్యయములు జేర్చి (తత్సమరూపములు) వ్రాయఁబడును.
5. ఇందు నిర్దుష్టముగు సంస్కృతపదములు రమారమి 50,000 ను, తెనుఁగుపదములు మున్నగునవి 50,000 ను కలిపి ఒక లక్ష పదములవఱకు కలపని అంచనా వేయఁబడెను.
6. ప్రతి పదమునకును భాషాభాగమును, అర్థమును, గూడపదములకు ప్రయోగములును, నానార్థములును, ప్రత్యర్థమునకు పర్యాయపదములును, విశేషించి తద్విశేషాదులును వ్రాయఁబడును. (చూ: అ, అంకము, అంగము, వాయువు, వీణ, పదనము, సర్పము, స్వరము, స్త్రీ, హయము మొ.)
7. మఱియు తత్సమము (వికృతి) లకు తద్దవము (వైకృతి) లును, తద్దవములకు తత్సమములును = గుర్తుతోను, రూపాంతరములు — గుర్తుతోను గనుపఱుపఁబడును. (చూ: కుడ్యము = గోడ, బమ్మ = బ్రహ్మ; అంబా-అంబేద మొ.)
8. పర్యాయపదములు శీర్షికాపదములయినపుడు పైన వ్రాయఁబడిన వివరణలనువ్రాసి పర్యాయపదములకుతుదిని, తద్విశేషాదులను గనుఁగొనుటకై తద్రూపపద తదర్థసంఖ్యలను : చూ, అను గుఱుతుతో సూచింపఁబడును. (: చూ, అ. అమ్. అంకము. అంగము. మొ.)
9. వేఱ. యుద్ధము మొ. (వివిధవృత్తులకును, ప్రకృతి శాస్త్రములు, గణితము, ధర్మశాస్త్రము, జ్యోతిషము, వైద్యము, భూగోళము, వ్యాకరణము, సంజ్ఞావివరణములు, వ్యాయములు, జాతీయములు మున్నగు వివిధశాస్త్రములకును సంబంధించిన పారిభాషిక పదములును, వ్యావహారిక పదములును, అకారాదిగ సాహిత్యపదములతో కలఁబోసి కూర్పఁబడును.
10. చెట్టునకు \* గుఱుతు చూపఁబడినది. చూ: కొబ్బరి, మామిడి మొ.)
11. ఇందుఁ గ్రియాపదములకు ధాతురూపములును, నామపదములకుఁ బ్రథమైకవచనరూపములును వ్రాయఁబడును.
12. సంస్కృత, వైకృత, దేశ్య, గ్రామ్య, వాడుక, పారిభాషిక, జాతీయ, ఉపసర్గ వీని కాయాయిసంజ్ఞ లిడఁబడును. నిర్దిష్టమగు అన్యదేశ్యము దేశ్యముగాఁ జేర్పఁబడినదిగావ దానికిఁ బ్రత్యేకముగా సంజ్ఞ యిడఁబడదు.
13. ద్వయమునకు అవయవములైన పదములయొక్క సంజ్ఞలను ఆయా శబ్దములకడఁ జూచునది. అనఁగా “అందాక” అనుచో అంత శబ్దముయొక్క సంజ్ఞను అంతకడను, దాక శబ్దముయొక్క సంజ్ఞను దాకకడను జూడవలయునని యర్థము. ఇట్లు తక్కినచోట్లను దెలియవలయును. (వైకృతమును దేశ్యమును మిశ్రమమైన పదము.)
14. ఒక్కొక్కచో వింశతి రూపభేదముగల శబ్దము దాని మొదటి రూపముకడనే రూపాంతరమని వ్రాయఁబడును. (చూ: అకటపటము, ఒకతె మొ.)
15. ఒక్కొక్కయెడ ‘మువర్ణాంత’ రూపము మువర్ణములేని శబ్ద రూపముకడనే రూ-అని వ్రాయఁబడును. (చూ: అగ్గలిక మొ.)
16. కొన్నిచోట్ల తెనుఁగు పదమునకు ఇయాంతరూపము, ఏదంత రూపము రెండును వ్రాయఁబడును. కొన్నియెడల ఇయాంత రూపముకడ ఏదంత రూపమును, ఏదంత రూపముకడ ఇయాంతరూపమును వ్రాయఁబడును. (చూ: అందకత్తియ; అగినియమొ; మఱియు అటె - అటో - మొదలగువాని భేదములను గుర్తింపవలయును.)
17. ఉకారలోపముగల అల్లు లోనగు వాడుకలోని పదములు ఒక్కొక్కయెడ ప్రత్యేకముగా వ్రాయఁబడవు. (చూ: అయగు మొ.)
18. దేశ్యక్రియలయందు ఇంచుకు వచ్చెడు సామాన్యప్రేరణ రూపములు ప్రత్యేకముగా వ్రాయఁబడును. చూ: (అడఁగించు, ఇప్పించు మొ.)


19. కేటగాఁ దెలియఁచుచోట్ల తఱచుగ దెసఁగు పదములకు సంస్కృతపదములతోను, సంస్కృతపదములకుఁ దెనుఁగు పదములతోడను అర్చములతో వ్రాయఁబడును.
20. ఒకపదము సంస్కృతముగాను తెనుఁగుగాను నున్నయెడల ముందు సంస్కృతార్థములును వెనుక తెనుఁగర్థములును గ్రమముగా వ్రాయఁబడును. అట్టిచోటల సంస్కృతార్థములకు బ్రాకెట్టులేని విడిఅంకెలును, తెనుఁగర్థములకు బ్రాకెట్టుగల అంకెలును గుఱుబిడఁబడును. (చూ: ఆ, అంకమా, అంగము. మొ.) ఇటులనే ఒక పదము తెనుఁగుగాను సంస్కృతముగాను నున్నయెడల ముందు తెనుఁగర్థములును వెనుక సంస్కృతార్థములును గ్రమముగా వ్రాయఁబడును. అట్టిచోటల తెనుఁగర్థములకు బ్రాకెట్టుగల అంకెలును, సంస్కృతార్థములకు బ్రాకెట్టులేని విడి అంకెలును గుఱుబిడఁ బడును. చూ: స్రుక్కు.
21. ఒక పదము విశేష్యము, విశేషణము, సర్వనామము, అవ్యయము, క్రియ అగునెడల ముందు విశేష్యార్థములును, వెనుక విశేషణార్థములును, నా వెనుక క్రియార్థములును వ్రాయఁ బడును. (చూ: అంటు, ఎత్తు, ఒడ్డు మొ.)
22. ఇందుఁ గొన్నిటికి గ్రంథవిస్తరభీతిచే ప్రయోగములు సంగ్రహముగ వ్రాయఁబడి యుండుటవలన ఇందు వ్రాయఁ బడిన అర్థములకు సందేహములు కలిగినయెడల ఆ యుదాహరణములకు ముందు వెనుకలను ఆ గ్రంథములయందు విశదముగఁ జూచుకొనవలయును.
23. ప్రయోగములు దొరకియు పాఠభేదములతోఁ గూడి యుండుటవలన నట్టిచోట్ల ఆశ్వాసాదిపద్యసంఖ్యలు వ్రాయఁ బడును.
24. చదివెడివారికిఁ జక్కఁగా దెలియకుకై యందు అర్థము తోనుగునది తఱచుగ సంధిలేక వ్రాయఁబడును. నియమ బాహుళ్యముచే ఏకైకము కొన్నియెడలఁ దప్పినను దప్పి యుండును.
25. క్రాంతగ పద్యచ్ఛేదఁ జేరిన నియమవిధానాదులను పాఠకు లా యా పదార్థాదులంబట్టి గ్రహించుకొనవలయును.
26. తెనుఁగున వాడుకలోనికివచ్చిన యన్యదేశీయాది శబ్దములు కొన్ని చేర్పఁబడినవి. ఇట్టి పదములకు గ్రంథదృష్టాంతాదులు దొరకుట దుస్సాధ్యము. అవి వాడుకయందున్నవి యున్నట్లే గ్రహింపవలయును.
27. రూపాంతరములలో కొన్నిమాత్ర మచ్ఛేదచ్ఛేద శీర్షికాపద ములుగ నీయక నాయా పదములకడనే చూపఁబడినవి.
28. గ్రంథసంకేతాది పట్టికయందుఁ జేరని గ్రంథములు పెక్కు లుండును. అట్టిచోట్ల నా యా గ్రంథముల పేర్లు వ్రాయఁ బడును.
29. సంజ్ఞావివరణ పట్టికయందుఁ జేరని గుఱుతులు మెండుగ నుండును. అట్టిచోట్ల వాడుకనుబట్టి తెలిసికొనవలయును.
30. ప్రబంధాదులు పెక్కు ముద్రణాలయములయందు ముద్రింపఁ బడిన కారణమున పాఠభేదములు వ్రాయ నలవికానన్ని గాన్పించుచున్నవి. తాళపత్ర గ్రంథములు పెద్దలు పెక్కు మంది వ్రాసిన కారణమున వాటియందు పాఠభేదములు విశేష ముగఁ గాన్పించుచున్నవి. ఆ కారణమునఁ గొన్నిచోట్ల సుశబ్దాపశబ్ద నిర్ణయమును, అర్థనిర్ణయమును దుస్సాధ్యముగ నున్నది. అట్టిచోట్ల అట్టి పదములుగఁ పద్యము లుదాహరింపకయే నా బుద్ధికిఁ దగినరీతిని అర్థనిర్ణయాదులను వ్రాసి తిని. అట్టిచోట్ల పాఠకులకు గ్రంథపరిశీలన మవసరమగు నేని చూచుకొనుట కనువుగ నట్టి ప్రబంధాదులయొక్క ఆశ్వాసాదులను పద్యములయొక్క సంఖ్యను వివరించి పాఠకమహాశయుల కా పరిశ్రమ పదలివేసితిని. (ఉ॥ నేను ప్షయముగ నాఱువిధములగు తాళపత్రప్రతుల, నాఱు విధము లగు అచ్చు భారతప్రతుల నొకదానితో నొకటి పరిశీలింపఁగ నైదువేల పదములకు పాఠభేదములుఁ గాన్పించినవి.)
31. మొదటి ముద్రణము రెండువేల ప్రతులును ఆచిరకాలము లోనే ఆంధ్రమండల మంతయు స్వీకరించుటవలనను, రెండవ ముద్రణమునకు ఆంధ్రమండలమంతయు ద్వీగణీకృతముగ ప్రోత్సహించుటంబట్టియు నీ పునర్ముద్రణమునకు సాహసించితిని.
32. బుద్ధిముతు లిందుల పొరపాట్లు తెలిపి దిద్దించి నన్నుఁ గృతార్థుం జేయుదురని ప్రార్థించెద.

ఇట్లు

నిఘంటు కర్త

సంక్షేప వివరణ పట్టిక

[illegible]

 అప్పకెనుగు పదములలో చక్కార-రపదములుండవు. చ జక్కారములు గలిగిన పదములే యుండును.

# విమర్శక గ్రంథ సంకేతాది వివేచన పట్టిక

సంఖ్య	సంకేత ముద్ర	పేరు	సంఖ్య	సంకేత ముద్ర	పేరు
		<b>సంస్కృతనిఘంటువులు</b>			
1	ఆ. వి.	ఆవుని సంస్కృతాంగ నిఘంటువు.	39	ఆం. సర్వ	ఆంధ్రవిజ్ఞాన సర్వస్వము.
2	అ. వి.	అభిధానసర్వము.			<b>ప్రకృతిశాస్త్రములు</b>
3	అమర.	అమరకోశము.	40	భౌ.	భౌతికశాస్త్రము (మే. స.)
4	అ. పా.	అమరపదపారిశాతము.	41	రసా.	రసాయన ,, (వి. శర్మ).
5	త్రి. శే.	త్రికాండశేషము.	42	మ. మ.	మహమ్మదీయ మతముగం (కొ. వె. ల.)
6	ధన్వ. ని.	ధన్వంతరి నిఘంటువు.	43	ప. వి.	పదార్థవిజ్ఞాన శాస్త్రము (మం. సా.)
7	నా. ర.	నాన్మరత్నము.	44	ఆం. చ.	ఆంధ్రుల చరిత్ర (పి. పి.)
8	నా. సం.	నాన్మరత్న సంక్షిప్త నిఘంటువు.	45	వ్య. శా.	వ్యవసాయశాస్త్రము (గో. జో.)
9	ద్రౌ. వి.	ద్రౌణ్యనిఘంటువు.	46	ప. వా.	పరిణామవాదము (పి. పి.)
10	మే. కో.	మేదిని కోశము.	47	వృ. శా.	వృక్షశాస్త్రము (టి. సా.)
11	రా. వి.	రాజనిఘంటువు.	48	శా. శా.	శారీరశాస్త్రము (ఓ. చం.)
12	వాచ. వి.	వాచస్పతి (తానాథతర్క) నిఘంటువు.	49	జం. శా.	జంతుశాస్త్రము (జి. ల.)
13	విశ్వ.	విశ్వకోశము.	50	స్వీ. చ.	స్వీయచరిత్ర (కె. పి.)
14	వై. వి.	వైజయంతి నిఘంటువు.	51	హి. మ.	హిందూ మతముగం (కొ. వె. ల.)
15	శ. క. త.	శబ్దార్థకల్పతరువు.	52	అ. శా.	ఆర్థశాస్త్రము (ఓ. రా. రెడ్డి.)
16	శ. కల్ప.	శబ్దకల్పదుము.	53	శా. పరి.	శాస్త్రపరిశాష (సి. వెం. శి.)
17	శా. వి.	శాశ్వతనిఘంటువు.			<b>గ్రంథస్థమగు వేదములు శాస్త్రములు</b>
18	సం. ఆం.	సంస్కృతాంధ్ర నిఘంటువు.			<b>మొదలగునవి</b>
19	స. సం.	సర్వశబ్దసంహిత.	54	వ్యా.	వ్యాకరణము.
20	హా. రా.	హారావళి.	55	వేద.	వేదములు.
		<b>మిత్రాంధ్ర నిఘంటువులు</b>	56	నిరు.	నిరుక్తము.
21	ఆం. వా.	ఆంధ్ర వాచస్పతిము (మొదటి ముద్రణము).	57	జ్యో.	జ్యోతిషము.
22	ఆం. దీ.	ఆంధ్ర దీపిక.	58	కల్ప.	కల్పము.
23	పురు. క.	పురుషోత్తమ కవీయము.	59	ఛంద.	ఛందస్సు.
24	శబ్ద. ర.	శబ్దరత్నాకరము.	60	మీమాం.	మీమాంస.
25	శ. చం.	శబ్దచంద్రిక.	61	న్యాయ.	న్యాయశాస్త్రము.
26	సూ. వి.	శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు.	62	పురా.	పురాణములు.
		<b>అచ్చతెనుగు నిఘంటువులు</b>	63	ధర్మ.	ధర్మశాస్త్రము.
27	లక్ష్మీవా.	లక్ష్మీనారాయణీయ (శు. ఆం. ప్ర. ప.) నిఘంటువు	64	ఆయు.	ఆయుర్వేదము.
28	వైకృ.	వైకృత దీపిక.	65	పాక.	పాకశాస్త్రము.
29	శు. పా.	శుద్ధాంధ్రపద పారిశాతము.	66	అర్థ.	అర్థవేదము.
30	ఆం. భా.	ఆంధ్రభాషారసము.	67	కామ.	కామశాస్త్రము.
31	ఆం. ప.	ఆంధ్ర పదాకరము.	68	దను.	దనుర్వేదము.
32	ఆం. శే.	ఆంధ్రవాచశేషము.	69	మల్ల.	మల్లశాస్త్రము.
33	ఆం. సం.	ఆంధ్రనామ సంగ్రహము.	70	గజ.	గజశాస్త్రము.
34	వేం. ఆం.	వేంకటేశ్వరాంధ్రము.	71	వ్యూహ.	వ్యూహశాస్త్రము.
35	సాంబ.	సాంబనిఘంటువు.	72	అశ్వ.	అశ్వశాస్త్రము.
36	చి. సూ.	చిన్నయపారిశాతము.	73	పురు. సా.	పురుషసాముద్రికము.
37	బాల.	బాలచంద్రోదయము.	74	శ్రీ. సా.	శ్రీసాముద్రికము.
38	ఆం. భూ.	ఆంధ్ర భాషాభాషణము.	75	గాంధ.	గాంధర్వవేదము (రాగ - తాళ).
			76	భావా.	భావాధ్యాయ ప్రమేయము.
			77	అలం.	అలంకారములు.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు	సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
78	నాటక.	నాటకలక్షణము.	121	శే. భా.	శేయూరభాహు చరిత్రము.
79	కావ్య.	కావ్యలక్షణము.	122	క్రీడా.	క్రీడాభిరామము.
80	ఛందో.	ఛందోలక్షణము.	123	గం. వ.	గంధవహము.
81	భరత.	భరతశాస్త్రము. ✓	124	గాధే.	గాధేయోపాఖ్యానము.
82	చతు.	చతుష్పత్తి విద్యావివరణము.	125	గో. రా.	గోపీనాథ రామాయణము.
83	క్షే. గ.	క్షేత్రగణితము.	126	ఘ. మ.	ఘటికాచలమహాత్మ్యము.
ఆంధ్రలక్ష్య గ్రంథములు			127	చం. హ.	చంద్రహాస చరిత్రము.
84	అచలా.	అచలాత్మజా పరిణయము.	128	చం. భా.	చంద్రభానుచరిత్రము.
85	అచ్చ. భా.	అచ్చతెనుఁగుభారవి.	129	చం. రే.	చంద్రరేఖావిలాసము.
86	అచ్చ. రా.	అచ్చతెనుఁగు రామాయణము.	130	చం. చ.	చంద్రాంగదచరిత్రము.
87	అధ్యా.	అధ్యాత్మ రామాయణము.	131	చం. వ.	చంద్రికాపరిణయము.
88	అని.	అనిరుద్ధచరిత్రము.	132	చం. రా.	చందూరామాయణము.
89	అప్ప.	అప్పకవీయము.	133	చమ.	చమత్కారమంజరి.
90	అ. మ. క.	అష్టమహాక్షీకళ్యాణము.	134	చి. భా.	చిత్రభారతము.
91	అహ.	అహల్యాసంక్రందనము.	135	చె. పు.	చెన్నబసవపురాణము.
92	ఆం. చం.	ఆంధ్ర చంద్రాలోకము.	136	జా. మా.	జాహ్నువీమాహాత్మ్యము.
93	ఆము.	ఆము కమాల్యద.	137	జై. భా.	జైమిని భారతము.
94	ఇందు.	ఇందుమతీపరిణయము (ధూ.)	138	తపతీ.	తపతీ సంవరణోపాఖ్యానము.
95	ఇందు.రా.	,, (రామభద్రకవి)	139	ద రా.చ.	దశరథరాజనందన చరిత్రము.
96	ఉ. రా.	ఉత్తరరామాయణము.	140	ద. కు.	దశకుమార చరిత్రము.
97	ఉ. హరి.	ఉత్తరహరివంశము.	141	ద. చ.	దశావతారచరిత్రము.
98	ఉ. హరిశ్చ.	ఉత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము.	142	దా. శ.	దాశరథీ శతకము.
99	కకు.	కకుత్స్థవిజయము.	143	ది. చ.	దిలీపచరిత్రము.
100	కలు. శ.	కలువాయిశతకము.	144	ద్వా. క.	ద్వాత్రిశిక (శిథిల).
101	కవిక. ర.	కవికర్రసాయనము.	145	ద్వి. భా.గ.	ద్విపదభాగవతము.
102	క. చా.	కవిచౌధప్పశతకము.	146	ద్వి. సా.	ద్విపదసారంగధర.
103	క. రం.	కవిజనరంజనము.	147	ద్వి. నల.	ద్విపద నలచరిత్ర.
104	క. జ.	కవిజనాశ్రయము.	148	ద్వి. పర.	ద్విపద పరమయోగివిలాసము.
105	క. రాజ.	కవిరాజ మనోరంజనము.	149	ద్వి. భా.	ద్విపద భాగవతము.
106	క. స.	కవిసర్ప గారుడము.	150	ద్వి. భార.	ద్విపద భారతము.
107	క. పూ.	కళాపూర్ణోదయము.	151	ద్వి. హరిశ్చ.	ద్విపద హరిశ్చంద్ర.
108	కా. సం.	కావ్యాలంకారసంగ్రహము.	152	ధనాభి.	ధనాభిరామము.
109	కాశీ.	కాశీఖండము.	153	ధర్మ.	ధర్మఖండము.
110	కాళ.	కాళహస్తి మాహాత్మ్యము.	154	ధాతు.	ధాతుమాల (ఆంధ్రము).
111	కాళ. శ.	కాళహస్తి శ్వరశతకము.	155	నరస.	నరసభూపాలీయము.
112	కిరా.	కిరాతార్జునీయము.	156	న. నాథ.	నవనాథచరిత్రము.
113	కుచే.	కుచేలోపాఖ్యానము.	157	నలచ.	నలచరిత్రము.
114	కువల.	కువలయాశ్వచరిత్రము.	158	నా. పం.	నారాయణకవి పంచతంత్రము
115	కుమార.	కుమారసంభవము (నన్నెచోడుడు)	159	నార. పు.	నారసింహపురాణము. ✓
116	కృ. క.	కృష్ణకర్ణామృతము.	160	నిరం.	నిరంకుశోపాఖ్యానము.
117	కృష్ణాక్ష్య.	కృష్ణాక్ష్యదయము.	161	నిర్వ. రా.	నిర్వచనోత్తరరామాయణము.
118	కృ. శకుం.	కృష్ణకవిశకుంతలా పరిణయము.	162	నీతి. శ.	నీతిశతకము (నీసము).
119	కృ. వి.	కృష్ణరాయవిజయము.	163	నీ. సుం.	నీలాసుందరీపరిణయము
120	కృ. శ.	కృష్ణశతకము.	164	నృ. పు.	నృసింహపురాణము.

సంఖ్య	సంకేత ములు	పే రు	సంఖ్య	సంకేత ములు	పే రు
165	నై. ష.	శృంగారనై షధము.	209	రం. రా.	రంగనాథ రామాయణము (ద్వి.)
166	పండి.	పండితారాధ్యచరిత్రము. (ద్వి.)	210	రఘు.	రఘునాథము.
167	పద్మ.	పద్మపురాణము (ఉ. ఖం.)	211	రఘునా.	రఘునాథాభ్యుదయము.
168	పరమ.	పరమయోగి విలాసము.	212	రత్న.	రత్నపరీక్ష.
169	పా. హ.	పారిశ్రామికహరణము.	213	రస.	రసమంజరి.
170	పాం. ప.	పాంచాలీ పరిణయము.	214	రసా.	రసాభరణము.
171	పాం. మా.	పాండురంగ మాహాత్మ్యము.	215	రసిక.	రసికజన మనోభిరామము.
172	పార్వ.	పార్వతీ పరిణయము.	216	రాఘ.	రాఘవపాండవీయము.
173	పు. చ.	పురూరచశ్చరిత్రము.	217	రాజగో.	రాజగోపాల విలాసము.
174	ప్ర. ప్ర.	ప్రభావతీ ప్రయ్యమ్నము.	218	రాజశే.	రాజశేఖరచరిత్రము.
175	ప్ర. లీ.	ప్రభులింగలిల.	219	రాజవా.	రాజవాహనవిజయము.
176	ప్ర. లీ. ద్వి.	„ ద్విపద.	220	రాజ. వి.	రాజశేఖరవిలాసము.
177	ప్ర. వెం.	ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వర విజయవిలాసము.	221	రాధామా.	రాధామాధవము.
178	ప్ర. బో.	ప్రబోధచంద్రోదయము.	222	రాధికా.	రాధికాసాంతవ్యసము.
179	ప్రభా.	ప్రభావతీప్రయ్యమ్నము.	223	రామరా.	రామరాజీయము.
180	ప్ర. భూ.	ప్రబంధమణి భూషణము.	224	రామలిం.	రామలింగేశ్వర శతకము.
181	బస. ద్వి.	బసవపురాణము (ద్విపద.)	225	రామాభ్యు.	రామాభ్యుదయము.
182	బహు.	బహులాశ్వచరిత్రము.	226	రామా.	రామాయణము.
183	బిల్ల.	బిల్ల జీయము.	227	రా. ద్వి.	„ (ద్విపద.)
184	బ్ర. ఖం.	బ్రహ్మాత్మరఖండము.	228	రు. చ.	రుక్మాంగదచరిత్రము.
185	భ. మ.	భర్తృహరి (సుభాషిత రత్నావళి.)	229	రుక్మి.	రుక్మిణీపరిణయము.
186	భ. ప.	భద్రాపరిణయము.	230	లక్ష్మి. సం.	లక్ష్మణసార సంగ్రహం
187	భ. చ.	భల్లాణచరిత్రము.	231	ల. వి.	లక్ష్మీవిలాసము.
188	భాగ.	భాగవతము.	232	లక్ష్మీ. శృ.	లక్ష్మీనృసింహావతారము.
189	భాగ. ద్వి.	భాగవతము (ద్విపద.)	233	వన. వి.	వనమాలివిలాసము.
190	భామ.	భామమతీ పరిణయము.	234	వరా. పు.	వరాహపురాణము. ✓
191	భార.	భారతము.	235	వసు.	వసుచరిత్రము.
192	భాస్క. రా.	భాస్కర రామాయణము.	236	వాసి.	వాసిష్ఠరామాయణము.
193	భా. శ.	భాస్కరశతకము.	237	వాల్మీ.	వాల్మీకిచరిత్రము
194	భీ. పు.	భీమేశ్వరపురాణము.	238	విక్ర.	విక్రమార్క చరిత్రము.
195	భే. క.	భేషజకల్పము.	239	విజ. వి.	విజయవిలాసము.
196	భో.	భోజరాజీయము.	240	విజ్ఞా.	విజ్ఞానేశ్వరీయము.
197	భో. ప.	భోజసుతాపరిణయము.	241	వి. సం. వి.	విజయనందన విలాసము.
198	మనుచ.	మనుచరిత్రము (స్వారోచిష మనుసంభవము.)	242	విష్ణుపు.	విష్ణుపురాణము. ✓
199	మల్ల.	మల్లభూపాలీయము.	243	విష్ణుమా.	విష్ణుమాయా నాటకము.
200	మ. పు.	మల్లపురాణము. ✓	244	విప్ర.	విప్రనారాయణ చరిత్రము.
201	మల్లా.	మల్లాణచరిత్ర.	245	వీధినా.	వీధినాటకము.
202	మార్కం.	మార్కండేయ పురాణము.	246	వీర. వి.	వీరభద్రవిజయము.
203	ముకుంద.	ముకుందవిలాసము.	247	వేం. పం.	వేంకటకవి పంచతంత్రము.
204	మృ. వి.	మృత్యుంజయవిలాసము.	248	వేం. మా.	వేంకటాచల (కృ. కవి.)
205	మై.	మైరావణచరిత్రము.	249	వేం. మా.	వేంకటాచల మాహాత్మ్యము.
206	మొ. రా.	మొల్లరామాయణము.	250	వేణు. శ.	వేణుగోపాలశతకము.
207	యయా.	యయాడిచరిత్రము.	251	వేమన.	వేమనశతకము.
208	రంగ.	రంగరాయచరిత్రము.	252	వెజ.	వెజయంతి విలాసము.

సంఖ్య	సంకేత ములు	పేరు	సంఖ్య	సంకేత ములు	పేరు
253	శశాం.	శశాంకవిజయము.	296	కావ్యా.	కావ్యాదర్శము.
254	శాస. ప.	శాసనపద్యములు.	297	గీత.	భగవద్గీత.
255	శి. ధ.	శివధర్మోత్తరము. ✓	298	గీ. గో.	గీతగోవిందము.
256	శి. ర.	శివరహస్యఖండము. ✓	299	పరా.	పరాశరస్మృతి.
257	శి. రా.	శివరాత్రిమాహాత్మ్యము.	300	భట్టి.	భట్టికావ్యము.
258	శి. సా.	శివతత్త్వసారము.	301	భామిని.	భామినివిలాసము.
259	శి. యో.	శివయోగసారము. ✓	302	మనుస్మ.	మనుస్మృతి.
260	శుక.	శుకసప్తతి.	303	మ. వీర.	మహావీరచరిత్రము.
261	శు. చ.	శుకచరిత్రము.	304	మాతీ.	మాలతిమాధవము.
262	శృం. ర.	శృంగార రసమంజరి.	305	మాళ.	మాళవికాగ్నిమిత్రము.
263	శృం. రసా.	శృంగారరసాలవాళము.	306	ముద్రా.	ముద్రారాక్షసము.
264	శేష.	శేషదర్శము.	307	మురా.	అనర్థరాఘవము (మురారి.)
265	శ్రీరంగ.	శ్రీరంగ మాహాత్మ్యము (భై.)	308	మృచ్చ.	మృచ్చకటికము.
266	శ్రీరం.మా.	„ (వరద.)	309	మే. దూ.	మేఘదూతము.
267	ష. చ.	షట్పత్రవర్ణచరిత్రము.	310	యాజ్ఞ.	యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి.
268	షో. చ.	షోడశకుమార చరిత్రము.	311	రత్నా.	రత్నావళి.
269	సకలసీ.	సకలసీతి నమృతము.	312	రసగం.	రసగంగాధరము.
270	సత్యసాం.	సత్యభామాసాంత్వనము.	313	విక్ర.	విక్రమోర్వశీయము.
271	సమీర.	సమీరకుమారవిజయము.	314	వేణీ.	వేణీసంహారము.
272	సర్వ. సా.	సర్వలక్షణ సారసంగ్రహము.	315	శాకుం.	అభిజ్ఞానశాకుంతలము.
273	సప్త్యా.	సప్త్యానందము.	316	శిశు. ప.	శిశుమాలవధము.
274	సాంబో.	సాంబోపాఖ్యానము.	317	సం. కిరా.	కిరాతారునీయము.
275	సానం.	సానందోపాఖ్యానము.	318	సం.కు.సం.	కుమారసంభవము.
276	సారం.	సారంగధర చరిత్రము	319	సం.చంరా.	చంపూరామాయణము.
277	సా. ద్వి.	(ద్విపద.)	320	సం. దళ.	దళకుమారచరిత్రము.
278	సిం. నా.	సింహాద్రినారసింహ శతకము.	321	సం. నైష.	నైషధీయచరిత్రము.
279	సీతా.	సీతారామాంజనేయసంవాదము.	322	సం. పం.	పంచతంత్రము.
280	సీ వి.	సీతావిజయము.	323	సం. ప్ర.	ప్రబోధచంద్రోదయము.
281	సీమం.	సీమంతినీకళ్యాణము.	324	సం.భర్తృ.	భర్తృహరిసుఖాపితము.
282	సుద.	సుదక్షిణపరిణయము.	325	సం. భాగ.	భాగవతము.
283	సురా.	సురాభాండేశ్వరము.	326	సం. భార.	భారతము.
284	సు శ.	సుమతీశతకము.	327	సం. రఘు.	రఘువంశము.
285	సే. ఖం.	సేతుఖండము.	328	సం.రామా.	రామాయణము.
286	హంస.	హంసవింశతి.	329	సం.సా.ద.	సాహిత్యదర్శనము.
287	హరిశ్చ.	హరిశ్చంద్రసల్వోపాఖ్యానము.	330	హి. దే.	హితోపదేశము.
288	హర.	హరవిలాసము.	331	త. చం.	తత్సమచంద్రిక.
289	హ. వి.	హరభక్తవిలాసము.			కావ్యములు
290	హరి.	హరివంశము.	332	ర. వం.	రఘువంశము
291	హ. ద్వి.	హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. (ద్విపద.)	333	కు. సం.	కుమారసంభవము
292	హరి.వరా.	హరిభట్టవరాహపురాణము.	334	మే. సం.	మేఘసందేశము
		సంస్కృతలక్ష్య గ్రంథములు	335	భారవి	భారవి
293	అమర.	అమరసుధ.	336	మూరి	మూరి
294	ఉత్త.	ఉత్తరానుచరితము.			
295	కాదం.	కాదంబరీకావ్యము.			(మిగతవి స్పష్టము.)



# పదముల పట్టిక

అక్షరములు	శబ్దరత్నాకరము 5873		ఆంధ్ర వాచస్పత్యము - 12309								
	సం. పదములు	తెనుగు పదములు	సం. పదములు	తెనుగు పదములు	అ.క ములు	పారిభాషి కములు	జాతీయ ములు	శాసన పదములు	ఆంగ్ల పరిభాష	వాడుక	రోమాన్ క్రతులు
అ	1521	855	2800	1323	254	833	8	....	47	20	14
ఇ	626	260	1062	475	69	259	5	3	23	18	8
ఈ	61	261	182	432	14	48	2	19	27	3	9
ఊ	29	119	56	183	6	3	2	0	0	0	2
ఋ	619	273	933	400	14	137	8	24	1	8	2
ౠ	36	102	83	132	3	22	....	....	....	1	...
అక్షరములు	29	....	65	...	....	....	....	....	....	....	....
అక్షరములు	....	....	1	....	....	....	....	....	....	....	....
అక్షరములు	....	....	1	....	....	....	....	....	....	....	....
అక్షరములు	....	....	1	....	....	....	....	....	....	....	....
అక్షరములు	....	353	....	645	3	32	6	5	112	7	6
అక్షరములు	44	160	142	218	14	63	3	2	29	3	3
అక్షరములు	20	20	41	27	9	5	1	3	7	0	0
అక్షరములు	....	308	....	445	3	15	5	8	5	3	5
అక్షరములు	15	110	49	150	....	11	....	3	20	....	....
అక్షరములు	34	18	66	15	2	5	....	....	7	1	...
అక్షరములు	1192	706	3956	2904	357	229	58	....	17	124	5
అక్షరములు	125	0	342	0	5	9	0	....	0	2	0
అక్షరములు	124	4	432	2	9	15	0	....	....	22	6
అక్షరములు	460	1061	1322	1623	160	127	14	....	....	207	0
అక్షరములు	89	0	208	0	16	13	1	....	....	6	0
అక్షరములు	0	0	2	0	0	0	0	....	....	0	4
అక్షరములు	231	686	800	982	114	55	23	....	....	49	2
అక్షరములు	0	554	0	830	10	0	5	....	....	8	0
అక్షరములు	53	0	135	0	8	5	0	....	....	2	1
అక్షరములు	296	125	640	195	51	20	1	....	....	10	1
అక్షరములు	0	545	0	600	0	0	0	....	....	20	...
అక్షరములు	23	0	65	0	8	1	0	....	....	2	...
అక్షరములు	0	0	1	0	0	0	0	....	....	0	...
అక్షరములు	9	50	28	55	0	0	0	....	....	35	...
అక్షరములు	2	16	3	22	0	1	0	....	....	6	...
అక్షరములు	26	156	36	166	3	0	1	....	....	46	...
అక్షరములు	6	0	6	4	0	0	0	....	....	...	...
అక్షరములు	0	0	0	0	0	0	0	....	....	...	...
	8704	9663	18927	16283	1654	3351	183	67	573	967	

# ఆంధ్ర వాచస్పత్యమును గుఱించి పండితాభిప్రాయములు

## విమర్శకాగ్రేసర కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిగారు

“ఇందున్న విశేషములన్నియు నితరనిఘంటువులలో లేవు. పెక్కెల? ఇందు సర్వస్వమును గలవు. దీనిని నిఘంటు సామాన్యముగా నెంచఁ దగినదికాదు. శబ్దార్థ సర్వస్వ మనవచ్చును. తారానాథ తర్కవాచస్పతిచే విరచింపఁబడిన వాచస్పత్యమువలె దెనుఁగున నీయది యుపయోగించునని టకు సందియమింతయు నుండ నేరదు. కావున దీనిని శబ్దకల్ప ద్రుమమని చెప్పవచ్చును.” — (పీఠికనుండి)

జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు, యం. ఏ., బి. యల్.,

“.....రత్నాకిరమున బ్రవేశించు ధృతిశాలివలె భాషాష్టవమునఁ బ్రవేశించునాతఁడే భాషార్థరహస్యముల నెఱుంగఁ జాలును. గభీరత త్వమును హృదయంగమ మొనరించుకొనఁగలుగును. ఆంధ్ర వాచస్పత్యకర్త యీ యత్కృష్ట కర్తవ్య మును నిర్వహించిరి. ఏదేని శాస్త్రమునకు అర్థము చెప్పవలసిన సందర్భమున దానినెఱిగించి ఆ శాస్త్రమునకు సుబంధించిన బహుళ విషయములను పూసగుచ్చినట్లు వీరు తెలిపిరి. వివిధశాస్త్రములను చదువనివారు ఈ మహాగ్రంథమును పరిశీలించి రేని వాని విశేషములను కన్నులకు కట్టినట్లు కట్టెడుటఁ గాంచఁగలరు..... వైజ్ఞానిక మహీరుహమిది .....—”  
(సింహావలోకనమునుండి)

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు, యం. ఏ.,

“ఈ మహాద్గ్రంథము కారణముగ తమకు సమర్థ్యకీర్తి సంఘటిల్లు ననుటకు సందేహములేదు.”

భారతీతీర్థప్రధాని : బుర్రా శేషగిరిరావుగారు, యం. ఏ.,

“శబ్దనిర్వచనములు చాల జ్ఞానదాయకములుగ నున్నవి. విజ్ఞాన సర్వస్వమువలె నుపయోగించును.”

గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు

“మీ నిఘంటువు శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువును మించియున్నది.”

శ్రీ చిరంతనానందస్వామివారు, శ్రీరామకృష్ణమఠము, చెన్నపురి.

“వేమ వ్రాసి ప్రకటించిన శ్రీవివేకానంద జీవితచరిత్ర రచనకు దయతో మీహాసంగిన ‘ఆంధ్రవాచస్పత్య’ మెంతయు నాకుఁ దోడ్పడినది”.

జటావల్లభుల పురుషోత్తంగారు, యం. ఏ., ప్రిన్సిపాల్, సంస్కృత కళాశాల, కొవ్వూరు.

“ఏతన్నిఘంటునిర్మాణమువలన మీ రాంధ్రుల శాశ్వత కృతజ్ఞతకుం బాత్రులైతిం...”

దువ్వూరి జగన్నాథ శర్మగారు

“భట్టి! ఇదివఱకుఁ బ్రకటితములైన నిఘంటువులకేకాక శ్రీ సూర్యరాయ - వావిళ్లాది రాఁగల నిఘంటువులకుఁ గూడ పర్యాయపద నూచీకరణమందైతే తమ నిఘంటువు మాతృస్థానము కాఁగలదని నా నమ్మకము.”

కొమాండూరి శతకోపంగారు, యం. ఏ., బి. యల్.,

“...అగ్రవాచస్పత్యములో అన్న తెలుగు పదములు పూర్వసాహిత్యపు శబ్దములనే గాక ఇప్పటిజనుల వాడుక పదములనుగూడ చేర్చారు. ఒకే శబ్దమునకు సంస్కృతములోను తెలుగులోను గల వివిధార్థము లన్నిటిని చూపినారు. ఆచార్యుని తోచినచోట ఉదాహరణలను (ప్రప్తముగానే) ఇచ్చినారు. వైజ్ఞానిక పారిభాషిక పదముల నెన్నిటితో కామశాస్త్రుగా రీ నిఘంటువులో చేర్చుట ఈ వైజ్ఞానిక యుగములో చాల ఉపయోగకరమైనది, ఇందులో సుస్కృతాంధ్ర శబ్దములసంఖ్య క్రిందటికన్నను చాల హెచ్చినది. కొత్తగ కొన్ని మాండలిక పదములును చూపబడినవి. ఇది ఒక విధముగా గీర్వాణాంధ్రపదముల రెండింటి కోశమని చెప్పవచ్చు.....”.

జనమంచి సీతారామస్వామిగారు

“అగ్ర వాచస్పత్యము ఆంధ్రగీర్వాణ భాషా వైశారద్యమునకు నిదర్శనమై పండితులకుఁ బరమ మిత్రమై, విద్యాధులకుఁ గామధేనువై, కళాశాలలకుఁ బెన్నిధానమై, పాఠశాలలకుఁ జింతామణియై, యాంధ్రహస్తముల కమూల్యధూమణియై, గ్రంథాలయములకుఁ గల్పితరుద్రై, నిఘంటువులకు శిరోరత్నమై విరాజిల్లునని విశ్వసించుచున్నాను.”

గంటి లక్ష్మీనారాయణగారు

“పూర్వ నిఘంటువులవలె యిది మనుష్యమాత్రులుగాక యే ఋషులూ, యే దేవతలూ వ్రాసినదన్నను నమ్మదగ్గదే.”

గరిమెళ్ల వేంకటరామమూర్తిగారు

“ఇట్టి కార్యదీక్షా మరంధరూగు మీకును మీ యాంధ్ర వాచస్పత్యమునకును గృహభండగు నప్పరమేశ్వరుఁడు చిరతరాయస్సమృద్ధులఁ బ్రసాదించి సంరక్షించుగాత!...”

మంత్రిప్రగడ నరసింహం పంతులుగారు, బి. ఏ., బి. యల్.,

“ఎన్ని కష్టములకైన ఓర్పి నిఘంటువును పూర్తిచేయుట చాల శ్లాఘనీయము.”

కావ్య పురాణతిర్థ, విద్వాన్ : జనమంచి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు

మ. జననం బాదిగఁ బెంచినట్టి జనని, నృద్భక్తితో వందనం  
బును గావించి నిఘంటు రత్నము మదిం, బూజ్యల్పశంసింపఁ జే  
ర్మిని శ్రీ శ్యామల కామశాస్త్రి! కృతినం, తృప్తిం దదంఘ్రింకితం  
బును గావించిన ధన్యమూర్తివి నినుం, బోలంగ లేరెవ్వరుక.

గోరుగంతు అచ్యుత సూర్యనారాయణశర్మగారు

మ. ఎవరే శబ్దము నెట్లు వాడిరో యటం, చేకాగ్రచిత్తంబుతోఁ  
గవిరాఢ్యంధములకై విమర్శనముగా, గాలించి తత్సార భూ  
తవచోరత్నములన్ని యేర్పి మనయాం, ధ్రంబందుఁ గోశంబు నిం  
త వివేకంబున వ్రాసినారె యెవరై, నకమున్ను విద్వన్మణి !

ఇత్యాదు లింకను గలను

# శ్రీ ఆంధ్రవాచస్పత్యము

తంత్రీ

**త్ర**

త, ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. అంటు; చూ, సంయోగము; 2. నిశ్చయము; చూ, సత్యము; 3. కోపము; చూ, రోషము; 4. తోక; వందితోక (అనికొందలు); చూ, వాలము, 1; 5. వరస్పరవిరోధమును గలుగజేయు మాట; చూ, శబ్దము. 2; 6. దొంగ; చూ, హరకుడు. 1; పుం. న. 7. అడుట; విజ. 8. ఆడించువాడు; 9. ప్రస్తుతప్రయోజనపుమాట; చూ, శబ్దము. 2; 10. కారణము; చూ, హేతువు. 1; 11. లక్ష్మీముఖము; అం. 12. చూ, దంశ్యములు; 13. చూ, పరుషములు.

తంకర, దే. వి. తుచ్చధాన్యము; చూ, ధాన్యము.

తంగు, దే. వి. చూ, రూ-టంగు.

తంగువాటు, దే. వి. చూ, రూ-టంగువాటు.

తంగెడు, దే. వి. రూ-తంగెడు\*: చూ, హేమపుష్పకము.

తంగేటిజున్ను, జా. సులభముగా లభించునది. "అపవర్గ కాంక్షచే నాకొన్నవాడికిదంగేటిజున్ను శ్రీరంగశాయి." కవీశ్వరసాయనము.

తంగేడు, దే. వి. చూ, రూ-తంగెడు\*.

తంట, దే. వి. రూ-తంట, 1. అప్పు; చూ, బాకి. 2. 2. మోసము; చూ, వంచన; 3. ఆశలక్షణము; చూ, శ్రమము. 1; 4. కలహము; చూ, యుద్ధము; 5. కొండియము-రూ-కొండెము. చాడి-రూ-చాడి.

తంటలమారి, దే. విజ. రూ-తంటలమారి. కలహకారి; చూ, సూచకుడు. 1.

తంటనము, వా. వి. 1: చూ, తండనము. (1); 2: చూ, తండనము. (2).

తంటా, దే. వి. చూ, రూ-తంట. 168.

తంటెయము, దే. వి. రూ-తంటెయము: (తగిరిన=తంటెయము అయినది) చూ, ప్రపున్నాటము.

తంటెము, —పై.—

తండకము, సం. వి. అ. పుం. 1.=దంతియ. ఇంటిదూలము; చూ, మదనచేతులు; 2. కాటుకపిట్ట; చూ, పిచ్చుక; 3. నురుగు; చూ, ఫేసము; 4. కాలికివేసికొనెడు నగ; చూ, భూషణము. 2.

తండము, సం. వి. అ. పుం.=తండా, లంబాడీల గుంపు; చూ, సమూహము.

తండనము, సం. వి. అ. పుం. 1. కమ్మరకొలిమి; చూ, రంధ్రము. 1; దే. వి. (1) మంగలి వెండి కలనూడచెట్టి తెడి పరిముట్టు; కుటిలిక, తంటనము; వా. (2) జరిమానా, కగిలపము.

తండా, పై. వి. 1.=తండ. లంబాడీలగుంపు; చూ, సమూహము; 2. సరకునివిన గోనెల సమూహము.

తండిరి, దే. వి. రూ-తండి: చూ, సవిత. 1.

తండు, దే. న. క్రి. ఇయ్యవలసినధనమును పోయియడుగు. (తండుకొను అనియ) (తగులుకొను అనియ.)

తండుగోల, దే. వి. (తండు+కోల) చేసలల బొడిచెడు చిల్లి కోల, మండము. పంచ. వేం. 1, అ. 614: చూ, నర్వల.

తండురీణము, సం. వి. అ. పుం. 1. కడుగునీరు; చూ, శుక్రము. 1; 2. కీటకము; చూ, పురుగు; 3. బొబ్బరలు; చూ, ధాన్యము.

తండులకాలింగనము, అం. చూ, ఆలింగనములు.

తండులపల, సం. వి. అ. ప్రి. పిప్పలి\*: చూ, శౌండి.

తండులము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బియ్యము; 2: చూ, వాయువిదంగము\*. (ఇట్లు తండులీయక-తండులువు.)

తండులాంబువు, సం. వి. ఉ. న. పులికడుగు; చూ, శుక్రము. 1.

తండులి, సం. వి. ఈ. ప్రి. చిట్టి\*: చూ, భండీరము.

తండులికము, సం. వి. అ. పుం.-పై.—

తండులీయకము, —పై.—

తండులీయము, 1. —పై.— 2. ఒకానొక ధాన్యము; చూ, ధాన్యము; 3: చూ, వాయువిదంగము\*.

తండులేరము, సం. వి. అ. పుం; చూ, తండులి\*.

తండులోత్తము, సం. వి. అ. న. చూ, తండులాంబువు.

తండులోదకము, —పై.—

తండువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఈ. ప్రి. 1.=తెల్గు-తెల్గు. చూ, తండువు-తల్లువు. హస్తాకారమైన ధాతువు; చూ, దర్శి. 1.

(చూ, పాత్రము. 6.); 2 =తెల్గు-తెల్గు, రూ-తండువు-తల్లు-తల్లు-తల్లువు-తల్లువు-నావనదపు తెల్గు; చూ, వీలి. 2;

ఉ. పుం. 3. నందిశ్వరుడు (శ, ర.) (తుండి అని అమరము); చూ, వ్యవభము. 1.

తండెలు, దే. వి. రూ-తండేలు; చూ, నరంగు.

తండేలు, దే. వి.—పై.—

తందోపతండము, మి. వి. 1: అహమహమిక, అహంపూర్విక. (పై. ప):—ఓహరి; వా. వి. బి. 2. గుంపులు గుంపులు;

తండ్రి, దే. వి. 1: చూ, రూ-తండిరి. అం. 2: చూ, ప్రి రక్షణలు.

తండ్రి తండ్రి, దే. వి. (తండిరి+తండిరి) తాత; చూ, పితామహుడు. 1.

తండ్రి, పై. వి. 1=తండ్రి. తీగియ; చూ, సూత్రము. 1; 2. వీణ మొదలగు వానికి వేసెడు ఉక్కు కమ్మి; చూ, సారణి. 3; వా. వి. 8. వార్తలనందించెడి ఉక్కు-తీగె, తంతువు.

తంతు, దే. వి. రూ.తంతు. మెట్టు: చూ, పోపానము. (చ  
తంతులు = మెట్టు.)  
తంతువు, దే. వి. చూ, వంతుము. అం. భా. ప్ర. 140.  
(తంతువు అని కొందఱు).  
తంతు, వై. వి. 1. = తంతు. తుద్రదేవతాంతు. (దేశ్యమవి  
శ. ర.): చూ, వంతుగ, 2. 2. = తంతు. ఉభయార్థ  
సార్వకమైన ఉపాయము: చిద్దె. (సం. మ.).—తంతుము;  
3. మహాహంతులో (జేయు కార్యవిశేషము.  
తంతుకాపుము, సం. వి. అ. న. 1. సారెవానినాడె: చూ, నాడె;  
2. మాలు వడికెడు కదురు: చూ, చిద్దువు.  
తంతుకటము, సం. వి. అ. పుం. పట్టు పురుగు: చూ, పురుగు.  
తంతునాగము, సం. వి. అ. పుం. నెగుడు: చూ, చుక్కము. 1.  
తంతునాటము, సం. వి. అ. పుం. చూ, సారెపురుగు.  
తంతుభము, సం. వి. అ. పుం. అయి: చూ, సరసము.  
తంతువాయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సారెపురుగు.  
తంతువాయుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సారెవాడు:  
అం. 2: చూ, జాతులు.  
తంతువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. మాలిపోగు: చూ, మూత్రము.  
1: 2: చూ, తంతునాగము: 3: చూ, తంతు. 2: 4: చూ,  
తంతు. 3.  
తంతుస్నేహము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తంతుభము.  
తంతు, దే. వి. చూ, రూ.తంతు.  
తంతుకము, సం. వి. అ. పుం. (జట్టు): చూ, వత్తము.  
తంతుభేదము, అం. శివప్రోక్షములగు చతుష్పత్తి తంతుములలో  
నొకటి: చూ, తంతుములు.  
తంతుము, సం. వి. అ. మ. 1: చూ, తంతు 2: 2. స్వరాష్ట్ర  
చింత. (చూ, అవసము. 4.): 3. వ్యాకరణశాస్త్రము: చూ,  
శాస్త్రములు: 4. కుటుంబవ్యాపారము: 5. ఉత్తమమైన జెష  
దము: చూ, మండు. 1: 6. నవవిద్యోతిషగ్రంథములు:  
చూ, విద్యోతము. 2. (చూ, జ్యోతిషము.): 7. ప్రధానము:  
చూ, శ్రేష్ఠము: 8. మూలపదుగు: చూ, మగము: 9. పరి  
జనము: చూ, పరివారము. 1: 10. ఒకానొక వేదశాఖ:  
చూ, వేదము: 11. కారణము: చూ, హేతువు. 1:  
12. ఇట్లాచేయదగినదనుచు: 13. ఒకపదమునకు రెండర్థ  
ములు గలిగియుండుట: 14. = తంతు. తుద్రదేవతారాధ  
నము: చూ, వంతుగ. 2: 15. చూ, అగమములు. (చూ,  
ఉపవిద్యలు 11-ం.)  
తంతుము, అం. 1. మిత్రలాభము, మిత్రభేదము, వందివిగ  
హము, లబ్ధివాశము. అనంప్రేక్ష్యకారిత్యము. (5):  
2. అవ్యాజపాలిన్యాది — అవ్యాజపాలిన్, రాజ్యలక్ష్మీ ప్రసా  
దక, సర్వసామ్రాజ్య. అంగారగమన, రాజ్యపాలన, త్రీబల  
రాజ, చామరద్యంద్య, ప్రహరరాజ, ధీర, గ్రామపాలన,  
మిత్రలక్ష్మీప్రయోగ, దుర్రపాలన, ప్రాణలక్ష్మీప్రయోగ, ప్రధా  
లక్ష్మీప్రయోగ, తోయలక్ష్మీప్రయోగ, గంధలక్ష్మీప్రయోగ,  
పుష్పలక్ష్మీప్రయోగ, కామరూప, కళాశేషనిక. కంఠకంఠక,  
కంఠకప్రయోగ, దోర్ని, సత్యలక్ష్మీప్రయోగ, పాదుక, ప్రజ్ఞా  
లక్ష్మీప్రయోగ, వేదిక, చాపలేప, శల్య, విమలలక్ష్మీప్రయోగ,  
మత్స్యప్రయోగ, పాతాళగమన, మద్విని, మృలింగలక్ష్మీ,

శంఖమర్దక, చక్రాయుధప్రయోగ, భేరవాదిప్రయోగ, సూప  
తంతు, లేఖతంతు, వృద్ధివి, అశ్వ, గజ, గోరక. ఐశ్వర్య  
లక్ష్మీ, కుబ్జ, మిత్రలక్ష్మీప్రయోగ, జీవని, గీరి, వన, స్థానా  
హ్యప్రయోగ, శ్రీనర్మదంధిని, విష్ణుచ్చేద, భరత, శృంగ  
కాద్యప్రయోగ, సరవాహన, స్తంభిని, దాహిని, మారిణి,  
దేవీజీ, మృతసంజీవని, ఉచ్చాటన, తోషణి, ఆకర్షణ, హర,  
మేఖలికా తంతుములు (60): 3. శివప్రోక్షములగు చతు  
ష్పత్తి తంతుములు. — మహామయాశంకరము, యోగిని జాల  
శంకరము, తత్వశంకరము, సిద్ధభైరవ తంతుము, కాలాగ్ని  
భైరవ తంతుము, ఆగ్నిభైరవ తంతుము, శక్తిభైరవతంతుము,  
యోగినిభైరవ తంతుము, మహాభైరవ తంతుము, ప్రధానభైరవ  
తంతుము, బ్రాహ్మీతంతుము, మహేశ్వరీ తంతుము, కౌమారీ  
తంతుము, వైష్ణవీతంతుము, వారాహీ తంతుము, ఇంద్రాణి  
తంతుము, చాముండా తంతుము, శివమాతీ తంతుము, యశశాస్త్రక  
తంతుము, చంద్రజ్ఞాన తంతుము, మాలినివీర్య, మహాసమ్మో  
హనము, వామజ్యేష్ఠ తంతుము, మహాదేవ తంతుము,  
వాతులము, వాతులోత్తరము, కామికము, హృద్భేద  
తంతుము, తంతుభేదము, గుహ్యతంతుము, కలావాదము,  
వాగ్దాయనాపితము, కళాసారము, కుండీకామతము, మతో  
త్తము, వీణాశ్రము, త్రోతలము, త్రోతలోత్తరము, పంచా  
మృతము, రూపభేదము, భూలోద్ధామరము, కులసారము, కలో  
ద్దీశము, కులచూడామణి, సర్వజ్ఞానోత్తమము, మహాకాళీ  
మతము, అరుణేశము, మిలినేశము, వికుంతీశ్వరము,  
పూర్వము, పశ్చిమము, దక్షిణము, ఉత్తరము, నిరుత్తరము,  
ఓమము, విమలార్ద్రము, దేవీనతము, కుభాగమపంచకము,  
ఋషిసంహిత, సనకసంహిత, కుకనంహిత, సనందనసంహిత,  
సనత్కుమార సంహిత (మహావిద్యలు 11 యము ఉపవిద్యలు  
48 ను గూడి చతుష్పత్తి విద్యలయ్యె.)  
తంతు, సం. వి. ఈ. త్రీ. 1 = తంతు, లోహపుత్రీగె: చూ,  
సారణి. 3: 2. తిప్పతీగె: \*: చూ, సోమవల్లి: 3. నాడి:  
చూ, నరము. (1).  
తంతుక, సం. వి. అ. త్రీ, చూ, తంతు. 2.  
తంతుకర్పనము, సం. వి. అ. న. అనుగ్రోవి: చూ, మగము.  
తందనము, వై. వి. = తాన: మాటిమాటికి తానశబ్దపూర్వకముగ  
చేసెడి రాగాలపము. కలా. 3, అ. 197: చూ, స్వరము. 2.  
తందర, వై. వి. = తంద్ర. 1. తూగు, కువిశాఖ: చూ,  
ప్రమీల: 2. నిద్దర: చూ, స్వప్నము. 2.  
తందరీణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తంతులోదకము  
తందువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ. తంతువు.  
తందూరీణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ. తంతురీణము.  
తంద్ర, సం. వి. అ. త్రీ = తందర. చూ, తందర.  
తంద్ర, సం. వి. ఈ. త్రీ. — వై. —  
తంద్రక, సం. వి. అ. త్రీ. — వై. —  
తంతు. వా. వి. కుండలో తేగులులోనగు వానిని నుంచి బోరగిల  
బెట్టి గడ్డిలోనగువానిచేత నుడికించుట.  
తంతుదోసకాయ, జా. క్రమవిద్యముగా తయారైనది.  
తంతు, దే. వి. తామరగుంపు, వంతు: చూ, సహస్రపద్మము. 1.

తంపి, దే వి. రూ-త్రంపి 1. దానిగుంట : చూ, రంధ్రము.

1:2 : యోము : చూ, యుద్ధము. 1.

తంబ, సం. వి. ఆ. త్రి. 1. అవు : చూ, ధేనువు; దే. వి.

(1) తంబిగి : చూ, తిండి

తంబిగ, దే. వి. రూ- తంబిగి. తంబన-తమ్మి- తంబిగ. 1. శివ  
ర్చనచేసి బ్రవితెడు జాతి. (తంబిగివాడ, తంబిగిది); 2. అర్చ  
కడు : చూ, పూజారి; 3. శివార్చకుడు : చూ, పూజారి;  
విష్ణుర్చకుడు : చూ, పూజారి.

తంబిగి, —పై. —

తంబిగ, —పై. —

తంబు. దే. వి. రూ- తమ్మడు : చూ, నహోదరుడు.

(ఇది వాల్మీకి సంభాషనమునందు వాడబడినది.)

తంబుగ, దే. వి. మెడ నిరువుగా నుండెడు చెంబు : చూ,  
పాత్రము 6.

తంబుగ, వై వి = తంబుగ. రూ-తంబురా- తంబుతంబుడా,  
ఉ. రా. 6, ఆ. 116 : చూ, విడె.

తంబురా, —పై. —

తంబుత, —పై. — (తంబి + బుత్త)(ద్వయమనికర్తృత్వాకరము),  
ఉ. రా. 6, ఆ. 116.

తంబుడా, వై. వి = —పై. —

తక, వా వి చూ, కిట.

తకతక, దే. వి. తాళమునందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ,  
తకపిలాడు, దే. వి. క్రి. (తకపిలు + అడు) ఇట్లు చలించు.  
శశాం. 4, ఆ. 61 : చూ, సలించు.

తకపిలసేయుట, జా. ఎచ్చకగ్గులు సేయుట. "మరాంకుని  
యనంగు మేనమామకు నీకుం దకపిలు సేయవలదనుము."  
విజ. 2, ఆ. 198.

తకరలు, వా. వి. చూ, రూ-తకరారు.

తకరారు, వా వి 1. భేదము; 2. వివాదము.

తకాళి. హిం. వి. సేవ్యముచేయుటకై సహాయముగా నియ్యబడెడు  
సౌమ్య.

తక్క, దే. ఆశ్చ. కాక : చూ, వినా.

తక్కటి, దే. వి. మూడు ముఖములుగల దీపారాత్రికపు తట్ట  
తక్కడ, వై. వి 1 = తర్కారి, రూ-తక్కిడ- తక్కెడ. కూర  
నెల్లి\* : చూ, శ్రీవర్ణము. 1: వై. వా. వి 2. = త్ర్యంకటమ్.  
(సేమతట్టలు (వేలవేసిన) తక్కెడ-రూ- తక్కిడ- తక్కిడి  
తక్కెడ : చూ, త్రాసు.

తక్కరి, వై. వి. 1 = తర్కారి\* : చూ, వైజయంతి. 4: వై.  
విజ. రూ-టక్కరి. (తక్క + అరి) 2. మోసకాడు వై.  
8, ఆ. 111 : చూ, వంచకుడు; 3. వంచకరాలు : చూ, త్రి,  
తక్కరి, చూ, రూ- తక్కరి. 1. \*.

తక్కరి, —పై. —

తక్కలి, —పై. —

తక్కిడ, వై. వి. చూ, రూ-తక్కడ. 1—2.

తక్కిడి, వై. వి 1 = తస్కర. మోసము : చూ, వంచన; 2 =  
తర్కారి జయంతి\* చూ, వైజయంతి. 4: 3. చూ, రూ-తక్కడ. 2.

తక్కిడికాడు, వై. విజ. మోసకాడు. అచ్చ. నుం, కాం.  
47 : చూ, వంచకుడు. 1.

తక్కిల, వై. వి. = తర్కారి\* : చూ, వైజయంతి. 4.

తక్కిలి, —పై. —

తక్కు, వై. వి = రక్క. రూ-టక్కు. 1. మోసము : చూ,  
వంచన; 2. అసత్యము : చూ, విధము; 3. న్యూనము :  
చూ, వెలితి. 2: దే. వి 4. మిగులు. భార. సా. 2, ఆ.  
10 : చూ, శేషము 1: దే. విజ. 5. ఇతరము: చూ, రూ-  
దే. అ. క్రి. 6. తప్పు. భార. సా. 2, ఆ. 100. చూ, మిడి  
వోపు; దే. న. క్రి 7. విడుచు. భార భీష్మ 3, ఆ. 304 :  
విసర్జించు; వై. అ. క్రి. 8. టక్కుచేయు : చూ, వంచించు.  
తక్కుడు, దే. వి. తక్కుట, మోసగించుట, నిర్వి. 4, ఆ. 66.  
తక్కులాడి, ద్వ. విజ. (తక్కులు + అడి) : చూ, రూ-  
టక్కులాడి.

తక్కున, దే. వి. కొంత : వెలితి. 2.

తక్కునవడు, ద్వ. అ. క్రి : చూ, రోపించు. 2.

తక్కునవడు, ద్వ. న. క్రి : చూ, చిన్నపుచ్చు, అగడుచేయు  
తక్కునవడుట, దే. వి. అధఃకరణము, అధఃకారము.

తక్కునపాటు, ద్వ. వి 1. కొంతపాటు, భార. ఆర. 6, ఆ.  
17. చూ, తోపము. 2: 2. న్యూనము : చూ, వెలితి 2.

తక్కు, దే. వి. 1. రెండువీసెలయెత్తు రూ- తక్కుడు, ఎత్తు,  
ఎత్తడు, రెండువీసెలు; వై. వి. 2 = తర్కారి\* : వైజయంతి. 4.

తక్కుడ- వై. వి. 1 = తర్కారి. తక్కిలి, తక్కోలకము. \* చూ,  
వైజయంతి. 4. 2. = తర్కారి. కూరినెల్లి : \* చూ, శ్రీవర్ణము.  
1: 3. = త్ర్యంకటము : చూ, తక్కడ. 2.

తక్కుడు, దే. వి. = : చూ, రూ- తక్కు. 1.

తక్కుట, దే. విజ. అల్పము : స్వల్పము.

తక్కుల, వై. వి. = చూ, రూ-తక్కుడ. 1.

తక్కుడ, వై. వి. = —పై. —

తక్కుల, వై. వి. = —పై. —

తక్కును, దే. అ. క్రి : చూ, యత్నించు. భార. ఆది. 4, ఆ. 79,  
తక్కోలకము, సం. వి. అ. న. రూ-కోలకము \* చూ, తక్కుడ.

1. (తక్కోలపలమని కొండలు)

తక్కోలము, సం. వి. అ. న: చూ, తక్కోలకము.

తక్కోలబుట్టు, మి. వి: చూ, కటిఫలము.

తక్కు, వా. వి. సింహాసనము: చూ, తక్కు.

తక్రకొండిన్య న్యాయము, న్యాయ. "బ్రాహ్మణులకందటికినిఁ బెరుగు  
వడ్డింపుము కొండిన్యనకు మాత్రము మజ్జిగ వడ్డింపుము."  
అన్నపుడు కొండిన్యకు బ్రాహ్మణుఁడైనను సామాన్యవిధి  
యిటఁ బ్రవర్తిల్లదు. విశేషవిధిచే సామాన్యవిధికి బాధగలిగి  
నపు డీ న్యాయము వర్తించును.

తక్రము, సం. వి. అ. న. పాతికపాలు నీళ్ళుచేర్చిన మజ్జిగ:  
చూ, మజ్జిగ.

తక్రటము, సం. వి. అ. వుం. పెరుగుచిలికెడు కవ్వము:  
చూ, మ. థానము.

తక్రాంతభోజనమ్, న్యాయ. భోజనముచివర మజ్జిగను తోసికొన  
నలయును.

తక్షకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. తక్షకుడను నర్మరాజు: చూ, నర్మము; 2. వర్ణవాచు. రూ-తక్షకుఁడతక్షకుడు (కృతముగఁజేయువాడు); చూ, వర్ణకారుడు.

తక్షణము, సం. వి. అ. న. 1. (చూను.) చెక్కుట; వా. వి. 2. జరుగుచు, వెంటనే: చూ, అతస్మాత్తు, దబ్బాటు.

తక్షణీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. దాదీన: చూ, వా. 3.

తక్షణి, సం. వి. ఆ. శ్రీ. తక్షణియను దేశము: చూ, దేశము.

తక్షణ, సం. వి. వ. పుం: చూ, రూ-తక్షణి యు. 2.

తగి, దే. వి. (తగలు + య) రూ-తగి. సరిగది: చూ, సత్తము.

తగి, దే. వి. పై—

తగలు, దే. వి. జలతారు. అచ్చ, బాల, కాం. 93: చూ, సరిగ.

తగి, దే. వి. బంగారు లోనిగుకాదే. పాండు. 3, అ.

202: చూ, సరిగ.

తగణము, పా. రెండుగురువులు ఒకకముపు గలది. ఉదా— శ్రీరామ (చూ. అష్టగణ లక్షణము.)

తగము, పా. + గ ఉదా— విశ్వేశ్వరా (చూ, ఉపగణములు.)

తగిరపాది: చూ, సం. వి. అ. న. తగిరము: చూ, లోహము. 1.

తగిరము, సం. వి. అ. పుం. 1. = తగరు. పొట్టెలు: చూ, మేషము. 1: 2. జిహ్వము: చూ, నందివర్ణము: పై. వి.

(1). = తమల-త్రపుల. రూ-తగిరము: చూ, లోహము 1.

తగి, పై. వి. 1. = తగర. పొట్టెలు: చూ, మేషము. 1: అం.

2. చూ, దిక్పాలనాహమము.

తగరువుపు, పై. వి. = తగర రాహుత్త. ఆగ్ని: చూ, వహ్ని.

1. (ఇట్లు తగిరవాణాపామి)

తగవరి, దే. వి (తగవు + అరి) రూ-తగవరి. న్యాయాధిపతి:

చూ, స్వామి. 3.

తగవు, దే. వి. రూ-తగవు. 1. న్యాయము. భార. ఉద్యో. 2,

అ. 84: చూ, నర్మము. 1: 2 తగలు: 3. ఉనాది విమిత్తి

మైః జగదము: చూ, యుద్ధము: 4. పెద్దప్పుడు పెద్ద

కూతునకు తల్లిదండ్రులిచ్చెడు బహుమానము: అగవు—

అగవు, విజ. 5. తగినది. యుక్తము భార శ్రీ. 2, అ.

62: చూ, సమీచీనము. 1: వా. వి. 6. తగదా. “తగవు

తెచ్చినాడు.”

తగవుగోరి, దే. వి. (తగవు + గోరి) సంధిచేయువాడు:

చూ, మధ్యస్థుడు.

తగదా, వా. వి. 1. తగవు: 2. వ్యాజ్యము.

తగాయదా, వా. వి.—పై—

తగియుండు, వా. అ. శ్రీ: చూ, సార్వకమగు

తగిరిన, దే. వి. తంత్రము: చూ, ప్రజ్ఞానాటము,

తగిరించు, దే. న. శ్రీ: అంటిచు. 3.

తగు, దే. అ. శ్రీ. 1. ఒప్పు అ. భా. తృ. 83: చూ, సమ్య

తించు: 2. యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2.

తగుకత్తి, ద్వ. వి. పాదనకు ఉపయుక్తమైన కత్తి: చూ, ద్వీ. 2

తగులగట్టు, దే. న. శ్రీ. (తగులన్ + కట్టు) తగిలించు: చూ,

తగులబెట్టు.

తగులబడు, ద్వ. అ. శ్రీ. (తగులన్ + పడు) తగులు, చిక్కు

(స్వార్థముననడు); చూ, లోబడు.

తగులబెట్టు, దే. న. శ్రీ. (తగులన్ + పెట్టు) 1: చూ,

తగులగట్టు: 2 కాల్పు: చూ, దహించు.

తగులము, దే. వి. రూ-తగులు-తవులు-తేలు. 1. చొక్కు:

చూ, వ. పు. 2: 2. అనక్తి. భార. విరా. 2, అ. 261:

చూ, వా. పు: 3. అడ్డపాటు: చూ, వారణము 1.

తగులాబరత్తై, ద్వ. వి. (తగులాబము + కత్తై) తగులాబము

గల అంటి: చూ, శ్రీ. 1. అంగ.

తగులాటము, దే. వి. (తగులు + అట) తగులు: చూ, బ. ధము.

1. (ఇది పోరాటము మాదాటము వంటిది)

తగులు, దే. వి. 1. రూ-తవులు-తేలు, అనక్తి. భార. అర.

2, అ. 62: చూ, వా. పు: 2. చొక్కు, అభిలాష: చూ,

వ. పు. 2: 3. పురుషమొడతాడు. అం, భా. ద్వ. 231: చూ,

సూత్రము. 1: 4. తగులాటము కథా 4, అ. 43: చూ,

బంధము. 1: అ. శ్రీ 5 చిక్కు: చూ, లోబడు: 6. తాకు:

చూ, స్పృశించు: 7. సక్తమగు: చూ, మేళించు. 1:

8 అంటు: చూ, లంకించు. 1: 9. పొనంగు: చూ, పొనరు:

10 పట్టు: “అయిల్లు కట్టుటకు ఖచ్చ ఏమి తగిలెను”:

చూ, పట్టు: అం. ప్రే. 11. తగులఁజేయు. కథా, 3, అ.

187. తగులుచు-రూ- తగుల్పు-తవులుచు-తేలుచు-తేల్పు.

(సం. వ.)—తీలించు: న. శ్రీ. 12: చూ, వెంటడించు.

తగులకొను, దే. అ. శ్రీ. 1. మంటయెత్తు. “తగుడినె తగులు

కొన్నది.”: చూ, రోలు: న. శ్రీ. 2. కామిల, రూ.

తవులకొను, తేలుకొను: చూ, సంభోగించు.

తగులుకొలు, దే. వి. తగులుకొనుట: చూ, లంకెపాటు.

తగులుగొండి, దే. వి. (విటు) తగులుకొనునట్టిది. (ఆక్షిప్తి):

చూ, విటుకలాడి.

తగులుచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-తగులు. 11.

తగుల్పు, దే. ప్రే. —పై—

తగులుడు, దే. వి. 1: చూ, తగులుకొలు: 2. పెట్టుబడి: చూ,

వ్యయము.

తగులువల, —పై—

తగులుబడి, —పై—

తగులునడు, ద్వ. అ. శ్రీ. చిక్కు: చూ, లోబడు.

తగులువాటు, ద్వ. వి. తగులువడుట.

తగువు, దే. వి: చూ, రూ- తగవు.

తగ్గించు, దే. న. శ్రీ: అతకరించు, తీసివేయు. ప్రే.—క్రియ

వఱచు. అ. శ్రీ.—అణగువడు, ఓసరిలు- రూ-ఓసరిల్లు-

ఓసరు, తగ్గు, తణుగు-రూ-తణుగు. (మి. ప.)—అక్రి—

అల్పనొందు. (సం. వ.) న. శ్రీ.—అధికరించు, 2. చూ,

సంక్షేపి. చు.

తగ్గింపు, దే. వి. చొక: చూ, వెల. 1.

తగ్గు, దే. వి. 1. తక్కువ. రూ-తగ్గుదల: చూ, వెలితి. 2:

అం. 2. త్రివర్ణమునందొకటియగు క్షయము. (క్రియములు.

—క్షయ స్థానవృద్ధులు. = తగ్గు నిలకడ పెడగుడు: చూ,

వర్ణము: దే. అ. శ్రీ 3. తక్కువగు: చూ, ప్రుక్కు. 4:

4. ఓసరిలు. అం, భా. తృ. 98: చూ, తగ్గించు: 5. పెను

కక్షాదీయు: చూ, వెనుకదీయు: 6. తెగినడు. భార. విరా.

4, అ. 87.

తగ్గుదల, దే. వి; చూ, రూ - తగ్గు. 1.

తచ్చన, దే. వి. 1. అట చూ, పరిహాసము; 2 కపటము : చూ, వ్యాజము. 1.

తచ్చనలాడు, దే. అ. క్రి. సరిహాసించు; చూ, విసాళించు.

తచ్చనసేయు. ద్వ. స క్రి. (తచ్చన + సేయు) — పై — పాండు. 1, అ. 199.

తటకా, దే. వి. నివ్వెఱ; చూ, వెఱవెఱపాటు.

తటకాపడు, ద్వ. అ. క్రి. చేష్టలతక్కు. సా. 2, అ. 97.

తటకాపాటు, ద్వ. వి. రూ. తటుకుపాటు. అప్పుము; చూ, వింత. 1.

తటతట, దే. వి. గుండెలదరుటలో. గువానియందగుననురణము. ప్రభా. 3, అ. 126 : చూ, హాహూ.

తటవటాయించు, వా. అ. క్రి. 1. వెనుక ముందులు ఆరొవించు; 2. సందేహించు.

తటమట, దే. వి. 1. మోసము : చూ, వంచన; విజ. 2. మోసముగలది. రూ. తటవ : చూ, వంచకము; 3. కలతనొందినది. లక్ష్మీ. 4, అ. 172; చూ, వ్యాకులము.

తటమటించు, దే. స క్రి. 1. మోసపుచ్చు; చూ, వంచించు. 2 కలఁచు. భాగ. 4, స్కం. 746 : చూ, కలగుండువెట్టు. తటము, సం. వి. అ. న. 1. వరిమడి : చూ, చూమి.

1. (చూ, పొలము); పుం, న. 2. = తట్టు. రూ - తటి. ఏటి ఒడ్డు : చూ, రోదస్సు; 3. చోటు : చూ, స్థానము. 1; పుం 4, కొండచటియ : చూ, పర్వతము.

తటవట, దే. వి : చూ. రూ - తటవట. 1-2-3; 4. తల్ల : చూ, వికడము.

తటవటచేయు, దే. స. క్రి : చూ, వంచించు. తటవిటలు, వా. వి. 6. చిక్కలు.

తటవిట్లు, — పై. —

తట్టును, సం. విజ. 1. సమీపముందున్నది : చూ, సమీపము. 1; 2. ఒనగూడినది : చూ, సిద్ధము. 3; వా. వి 3. కలుగఁ జేసికొనక పోవుట. “తట్టునవృత్తి.”

తట్టును, సం. అ. క్రి. 1 : చూ, సమీపించు; 2 : చూ, సిద్ధించు.

తట్టును, సం. విజ. 1 న్యాయస్థుడు : చూ, సత్యవంతుడు; వా. 2. కలుగఁజేసికొననివాడు.

తటాకపరివాహన్యాయము, స్వా. చెఱువునీరు తూముగుండా కొంచెముగా నైన విడువనియెడల గట్టు బ్రట్టలయి నీరంతయుఁ బోవుననువిధము.

తటాకము, సం. వి. అ. పుం. రూ - తటాగము - తడాకము - తడాగము. చెఱువు : చూ, సరస్సు. 1; అం. 2. నలతానములు ఏడింటిలోనొకటి : చూ, సంతానములు.

తటాగము, — పై. —

తటాన, దే. ద్ర. క్రి. విజ. రూ - తటాన - తటుకున - తటుకున - తడుకున. దబ్బున : చూ, దబ్బాటు; చూ, స్వదము. 1.

తటాయించు, దే. స. క్రి. అడ్డగించు : చూ, వారించు.

తటారించు, దే. అ. క్రి. చొచ్చు. అం, భా. తృ. 122 : చూ, సోకు. 4.

తటార్దము, సం. వి. అ. పుం. దున్న : చూ, మహిషము.

తటాట, దే. వి : చూ, తటతట జై. 6, అ. 13.

తటాటన, దే. ద్ర. క్రి. విజ : చూ, రూ - తటాన. వసు, 2, అ. 88.

తటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1 : చూ, తటము. 2; 2 : చూ, తటము. 3.

తటిత, సం. వి. త్. శ్రీ. రూ - తటితు - న్తటితు. మెఱపు : చూ, విస్మయము.

తటితు, — పై. —

తటిత్పత్తి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. మబ్బు : చూ, మేఘము. 1; అం. 2 : చూ, విద్యుచ్ఛలు.

తటిత్పత్తము, సం. వి. త్. పుం. రూ - తటిత్వంతము. మబ్బు : చూ, మేఘము. 1.

తటిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ ఏఱు : చూ, నడి. 1.

తటుకన, దే. ద్ర. క్రి. విజ : చూ, రూ. తటాన, జై. 4, అ. 107.

తటుక్కున, — పై. —

తట్టుపాటు, ద్వ. వి : చూ, రూ - తటకాపాటు - అం, భా. ప్ర. 182.

తట్ట, దే. వి. 1. తటుకు : చూ, పాత్రము 6; 2. వెడరుబడ్డలు లోనగు వానితో నల్లిన వల్లి, చిన్నిగంప (అనికొందిఱు) “ఎండుపుతట్ట - తత్కెడతట్ట.” మొ : చూ, సజ్జ. 1.

తట్టగిల్లు, దే. అ. క్రి. తట్టయగు.

తట్టము, దే. వి : చూ, టంగువాణు. కళా. 3, అ. 62.

తట్టన, వై. వి. దైర్వము. ఉ. హరి. 3, అ. 123 చూ, స్తైర్యము. 1.

తట్టాడు, దే. స. క్రి. (తట్ట + అడు) (అడుగులు) ఇట్టట్టాడు. లక్ష్మీ. 3, అ. 147.

తట్టి, దే. వి. 1. కందము : చూ, పాత్రము. 6; 2. తెర. నిర్వ. 5, అ. 100 : చూ, వేడుతెర.

తట్టు, వై. వి. 1. = తటము. ఒడ్డు : చూ, రోదస్సు; 2. వైపు : చూ, పార్శ్వము. 2; 3. = దండ. రూ - తట్టున - తట్టువము. గుఱ్ఱము : చూ, హయము; 4. = దండ. రూ - తట్టున - తట్టువము. కుత్తితాశ్వము, పొట్టిగుఱ్ఱము (అని కొందఱు) : చూ, హయము; దే. వి. 5. శబ్దవోషములలో నొకటి; 6. దెబ్బ : చూ, హటి. 1; అ. క్రి. 7. కలుగు : చూ, పట్టు. 2; 8. తోచు : చూ, స్ఫురించు. 2; స. క్రి. 9 చఱచు : చూ, వటకళించు.

తట్టుగాలి, వా. వి. 1. ప్రక్కగాలి; 2. కోవము; 3. చిరాకు; 4 పోవుకాలము (పోయకాలము) “నీకు ఏమిత్తట్టుగాలి వచ్చినదిరా?” (వినాశకాలము)

తట్టుచేయు. ద్వ. వి. కోటకొమ్మమీది అవయవము : చూ, సదనము. 1.

తట్టుపునుగు, ద్వ. వి. తట్టియెత్తిన మేలైన పునుగు : చూ, పూతిపునుగు.



తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. స. క్రి. (తల్లిమొట్టాడు + అడు) (దారిప్రము)  
తల్లిమొట్టాడు : చూ, వేడ్తించు.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. = : చూ, రూ - తల్లి. 3-4. (అశ్వము. - స్వా.  
4, అ. 118).

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. అ. క్రి. (తల్లి + మట్ట) : చూ, వాడవడు.  
స్వా. 4, అ. 37.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. = : చూ, రూ - తల్లి. 3-4 (కుత్తి  
రాళ్ళము. - అచ్చ. దారి, కాం. 37.)

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. = - వై -

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. అ. క్రి. రాళ్ళురిలెడు. అం. భా. త్వు.  
101 : చూ, వ్రాచు. 3.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. = తల్లిమొట్టాడు. అంగురు పనిచేసి బ్రదికెడి జాతి (తల్లి  
బాచు - తల్లిమొట్టాడు) : చూ, నల్లకాయలు.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. = - వై -

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. 1. ధన్యము \* (దీనిశేడము గూడతడ) (గాత్ర  
వృక్షము) : చూ, మహాబలి; 2. అడ్డి : చూ, వారణము. 1;  
3. తడ : చూ, నమిసము.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. అ. క్రి. (తల్లి + మట్ట) 1 రాట్టపడు :  
చూ, సంక్రమించు; 2. వృత్తాననము. కళా. 3, అ. 10 :  
చూ, వృత్తాననము; 3. చలిండు : చూ, నలిండు. (వై.  
తడలుతు.)

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. 1 : చూ, వృత్తాననము. స్వా. 4, అ. 52;  
2. వలనము : చూ, లోలము.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. రూ - తడికి - తడక. 1. రడి, ఈత  
బ్రద్దలు లోనగువానితో నల్లి గుడినెలకు అమర్చుడు తిలుపు :  
చూ, వాకిలి; 2. వక్షం వేటాడువాడు ముఱుగుగా నుంచు  
కొనెడుసారము. భాగ. 7, స్కం. 59; వా. 3. ఒకానొక  
ర్యని. "తల్లిమొట్టాడు తడికి", 4. నిజముకానిది.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. 1. అడ్డగించ. రా. వి. 3, అ. 8 : చూ, వార  
ణము. 1; 2. అడ్డగించ : చూ, వారిండు.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. తడికిత్రోసివేసి లోనలదూతడు దొంగ.  
రూ - తడికిత్రోపరి - తడికిత్రోపరి : చూ, హారము.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. మల్లబందవిశేషము, అం. భా. ద్వ. 3. 209.  
(చూ, విన్నాణము.)

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. రూ-తడగము-తడగము-తడకము. వక్కారి,  
వక్కారము, వక్కారి, వక్కారి, వక్కారి, వక్కారి, వక్కారి, వక్కారి,  
నంది.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. తల్లిమొట్టాడు వార : చూ, నడి, 3.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. స. క్రి. తడలుతు.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. అ. క్రి. అలవ్యముచేయు : చూ, వివరించు. 3.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. తరవాలు, అవృత్తి : చూ, వెండియు.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. అ. క్రి. (తడి + మట్ట) 1. చూ, దోగడు;  
2. తడలుతు. చూ, లుకలుకలాడు.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. అ. క్రి. చూ, దోగడు.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. తడబ్రద్దలు విల్లు. చూ, వాణము. 1.

తల్లిమొట్టాడు, ద్వ. వి. 1. రూ-తడపు. అలవ్యము. భార. ఉద్యో. 4,  
అ. 195. చూ, విలంబము. 1; 2. రూ-తడపు. చిరకాలము,

"(అంతమొదలగు కట్టములు ముందువచ్చునపుడు ఇది కేవ

లము కాలవాచకమగును. ఉదా.—అంతతడపు-ఇంతతడపు-  
ఎంతతడపు-కొంతతడపు మొ.); 3. క్రి. 3. చేతులలో అట్టిట్టు  
ప్రాచు. భార. అవి 6, అ. 160. చూ, ప్రాచు. 4; 4. చూ,  
దోగడు. స. క్రి. 5. చూ, నిమురు. భార. ద్రో. 3, అ.  
151; 6. చూ, వెదకు; 7 ప్రసాదించు కళా 3, అ. 38.  
చూ, వచించు; 8. చూ, విచారించు. కళా. 8, అ. 253; 9.  
చూ, రక్షించు.

తడపు (అనినపట్టి) గన్నయ్య, ద్వ. వి. చూ, శివుడు. వేం.  
అం. 2.

తడపుడు, ద్వ. వి. చూ, వెదకుడు. అం. భా. ద్వ. 173.

తడపుడు, ద్వ. వి. 1. చూ, తడపుడు; 2. పరామర్శ : చూ,  
విమర్శనము.

తడపుడాల్పు, ద్వ. వి. బ్రహ్మచారి. చూ, వటువు.

తడపు (చు)వులనిడువడు, ద్వ. వి. తేమ, అచ్చ. యు, కాం.  
449. చూ, నర్మము.

తడకము, సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-తడకము.

తడకా, వా. వి. తక్కి. "నాతడకా చూచుము"; (గోదావరి  
జిల్లా ప్రాంతమున వాడుక) (పరుషవృత్తపరిణామము.)

తడగము, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, రూ-తడకము, 2.  
అంగురు కడియను. చూ, భూషణము. 2.

తడి, ద్వ. వి. 1. తేమ, చూ, వదను. 2. 2. నీరు : చూ, నలి  
లము; విజ. 3. తేమగలది. చూ, వోదము.

తడిక, ద్వ. వి. చూ, రూ-తడక.

తడికద్రోపరి, ద్వ. వి. (తడిక + త్రోపరి) : చూ, రూ-తడక  
ద్రోపరి.

తడికె, ద్వ. వి. చూ, రూ-తడక.

తడికెద్రోపరి, ద్వ. వి. చూ, రూ-తడకద్రోపరి.

తడిక్కు, సం. వి. త్. త్రి. చూ, తడిక్కు.

తడితీయు, ద్వ. అ. క్రి. అణు. చూ, మిడుకు. 3.

తడిత్వంతము, సం. వి. త్. పుం. చూ, రూ-తడిత్వంతము.

తడిపొడి, ద్వ. విజ. కొంచెము తడిగలిగి పొడిగానుండునది.

తడిప్రాచను గొంతుగోయుడు. జా. వా. ప్రక్రిందినీటివలె తెలియ  
నీయకుండగ ఆయానపెట్టి చుంపుడు. "ఉపనతి హిమ  
పుత్రీచే విరే, దడిప్రాచం గొంతుగోయు తగ వెట్టిగి  
తివో." (పాంచాలీపరిణయము)

తడిబట్ట, ద్వ. వి. తడినీనబట్ట. చూ, వత్తము.

తడియు, ద్వ. అ. క్రి. ఇవముకొను. చూ, నాను.

తడియొత్తు, ద్వ. వి. (తడి + యొత్తు) తడి తుడుచుకొను గుడ్డ.  
చూ, వత్తము.

తడుక, ద్వ. వి. చూ, రూ-తడక.

తడుకు, ద్వ. వి. 1. తోలు లోనగువానిట్లు నేర్పబడెడు  
వెలుగు. స్వా. 4, అ. 37. చూ, వెలుగు. 2. తెల్లకొలుకు  
ముండ్లనల్లిన తడుక. అం. భా. త్వు. 84. చూ, బొందెము.

తడుకున, ద్వ. ద్ర. క్రి. విజ. చూ, రూ-తడుకున.

తడువంచ, ద్వ. వి. 1. చిన్నబట్ట. రూ-తడువంచె-తడువు,  
పొత్తియ-రూ-పొత్తి. చూ, వత్తము; 2. తడినీనబట్ట. చూ,  
తడిబట్ట.

తడువంచె. —పై.—

తడుపాత, వా. వి. —పై.—

తడుపు. దే. వి. 1. గోద. చూ, బొట్టము; 2. చిన్నబట్ట. జై. 8, ఆ 28: చూ, తడువంచ. 1; 3 తడిసినబట్ట. కాశీ. 2, ఆ 75: చూ, తడువంచ. 2; విజ. 4. తడిసింది (వస్త్రము); పై 5, తడియజేయు.

తడుపుదానిపు, దే. వి. (తడుపు + తానిపు) బ్రహ్మచారి: చూ, పలుపు.

తడుచూ, దే. న. క్రి. 1: చూ, నిమురు. స్వా 4, ఆ. 30; ఆ. క్రి. 2: చూ, యోచించు.

తడుపు, దే. వి. చూ-రూ-తడుపు. 1-2.

తడుపుతీర్పు, దే. వి. విలంబితము.

తడు, నం. వి. ౩. పుం. నామనడవుతెట్టు: చూ, తెట్టు.

తడుపు, నం. వి. ౩ పుం. = తెట్టు. —పై.—

తణగము, దే. వి. చూ, రూ-తడ ము.

తణగము. —పై.—

తణగముద్దు, దే. వి. వీపుతెచ్చె యెట్టు: చూ, చుషభము. 1.

తత్, నం. వి. ౧. 1. మఱియొకటి; అవ్య. 2. కారణము: చూ, హేతువు 1.

తత ము, నం. వి. ఆ పుం. గలి. చూ, వాయువు.

తతము, నం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, తతగము; విజ - 2. విరివి యైనది; 3 వ్యాపించినది: చూ, విస్తరియ: ఆం. 4. వాదిత్రము (చూ. అతోద్యము) (చూ, పిణె) (చూ. తత వాద్యములు.)

తతవాద్యములు, ఆం: పరివాదని, వత్తర్లశి, ఏకాదశి, క్రయోదశి, మహతి, బృహతి, కలావతి, కచ్చపి, వితకము, వినాకిని, పౌర్ణమి, రావణహస్తము, ఉదయచరము, పట్నర్తము, హస్త భము, సారంగి, ఆ - పిని, దుర్దిపిణి, వ్యాకేముఖము, జల.

(20) (వీణాదులు తతములు.): చూ, వాద్యములు.

తతి, నం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; దే. వి

(1) కంము. య. 1, ఆ. 90: చూ, సమూహము.

తతిమూ, వా. విజ. మిగతా, తక్కిన.

తత్తణ: వా. నం. అవ్య. అప్పుడు: చూ, నద్యము.

తత్తడి, దే. వి. గుఱము: చూ, హయము.

తత్తడినెక్కడంట, దే. వి. కబేరుడు: చూ, శ్రీదుడు.

తత్తడి, దే. వి. ండు. ౩, హరి. 8, ఆ. 116. చూ, పేన. 1.

తత్తరపాటు, పై. వి. = తండ్రా. రూ - తత్తరము - తత్తల - తత్తలపాటు - తత్తలము: చూ, సంభ్రమము. 1.

తత్తరము, పై. వి. = —పై.—

తత్తల, —పై.— (దేశ్యమున క. రు)

తత్తలనడు, ద్య. ఆ క్రి: చూ, సంభ్రమించు

తత్తలపాటు, పై. వి. = : చూ, రూ - తత్తరపాటు ద్వయము అని క. రు.)

తత్తలపెట్టు, దే. న. క్రి. తత్తలనలుకు.

తత్తలము, పై. వి. = : చూ, రూ - తత్తరము - (ఆం, భా. ప్ర. 40.)

తత్తరించు, దే. అ. క్రి. రూ - తత్తలి - తత్తలిల్లు. 1: చూ, సంభ్రమించు; 2: చూ, సలింతు.

తత్తలి, దే. అ. క్రి. —పై. (వరించు. - కి. -7. ఆ, 76.)

తత్తలి, —పై.—

తత్తెర, దే. వి. సారాయిపోపెనుత్తి: చూ, సారాయిత్తి.

తత్తురుడు, నం. విజ. (ఒకట) అనగలవాడు: చూ, యజ్ఞుడు. 2.

తత్తురుషనమాసము; ఆం. చూ. శివాననములు; 2. ఒకానొక సమాసము.

తత్ర, నం. అవ్య. 1. తత్రార్థకము. (తె. ప): ఆండు, అట, అక్కడ, అగెడ, అనట - అనటు, అవోటు, అవోటు, అవోటు, అవోటు, అవోటు, అవోటు. అటు. రూ - ఆవృట-ఆవోటు, అయ్యెడ - రూ - ఆయెడ - ఆడ; 2. మాకుకొనియుండుట; 3. పాటిపోవుట.

తత్రత్యమా, నం. విజ. అక్కడకలిగినది.

తత్రవానుడు, నం. వి. త్. పుం: చూ, శ్లాఘుడు.

తత్యజ్ఞుడు, నం. విజ. తత్యముతెరిసినవాడు: చూ, హాసుడు. 2.

తత్యము, నం. వి. ఆ. న 1. పరమాత్మ: చూ, హాసుడు. 2;

2 స్వవావము: చూ, రూపు. 3, 3. చూ, పునము. 1: (వ. చ.

వి శతీకత్యములు. — ఆప్తప్రకృతులు పోషకవికారములు. పురుషుడు); 4. వదార్థము: చూ, వస్తువు; ఆం. 5: చూ, ఆకాశములు.

తత్యకంఠరము, ఆం: చూ, తంత్రములు.

తత్పతి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆమె: చూ, స్త్రీ.

తత్పమము, ఆం. సంస్కృతకల్పముతోను బ్రాకృతకల్పముతోను సమానమైన రూపము గలది.

తత్పము, నం. వి. ఆ. పుం. ఎరవేసినమాంసము: చూ, కుక్షము. 2.

తత్సమీప్యాత్తద్వ్యమ్, న్య. ఒక వస్తువునకు దాని దగ్గఱనున్న వస్తువునుబట్టి పేరువచ్చును. గొల్లవలైలనేకమున్ను గంగ దగ్గఱనున్న గొల్లవలైలకు గంగదగ్గరనున్న గొల్లవలైలయని పేరువచ్చును. దుర్బాధునొద్ద మంచివాడయిన వానినిగూడ దుర్బాధుడని నిందింతురు.

తథా, నం. అవ్య. 1. వలెను. పోలికయందు వర్తించును. (వత్, వా, యథా, తథా. ఇవ ఏవం ఈ అటును పోలిక యందు వర్తించును. 2. అటు - అటలన్ - అటు - అటలన్ - అటలు. అటువోలె - అటువోలె, అలాగు - రూ - అలాగు; 3. పరస్పర నిరపేక్షములగు నవయవ వస్తువులకు వొక క్రియతో సంబంధముగలుగుట; 4. పర మార్థము; 5. ఉత్తరపుచేయుట; 6. నిశ్చయము: చూ, సత్యము; 7. విందించుట; 8. రెన్న: చూ, కుభము. 1; 9. సాంతము; 10. యోగ్యమగుపని.

తథాగతుడు, నం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1.

తథ్యము, నం. వి. ఆ. న. 1: చూ, సత్యము; విజ. 2 సత్య మైనది. చూ, సత్యము.

తథ్యానుజాడు, నం. వి. ఆ. పుం. బృహస్పతిగ్రహము: చూ, సురావాద్యుడు.

తథా, నం. అవ్య. అప్పుడు: చూ, నద్యము.

తదాత్మము, నం. వి. ఆ. న. అకాలము.

తదాముఖము, నం. వి. ఆ. న. ఆరంభము: చూ, సన్మాహము.



తను, దే. విజ. వృత్తియందు తనువుశబ్దమునకు మీదిఁజేర్చుము  
లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. నిర్వ. 4. ఆ. 78.

తనుకాంతి, అం. దీనికి ఉపమానములు.—ఐంగరువు, మెఱుపు  
తీగె, కుందనము, వచ్చనపనుపుకొమ్మ.

తనుకు, దే. వి. 1. రూ-తనుకు. తాపము: చూ, సంతాపము:  
అ. క్రి. 2. కలుగు. భార. సభా. 1. ఆ. 42: చూ, వట్టు.  
2: 3. జ్వలించు. భార. ఆది. 2, ఆ. 119: చూ, మండి.  
1: 4: చూ, ప్రకాశించు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 89: 5. తపించు:  
చూ, సంతాపించు.

తనుగింధము, అం. దీనికి ఉపమానములు. — కర్పూరము,  
ఉత్పలము, పాటలపువ్వుము, పద్మము, పువ్వు, మంచిగింధము,  
మొగలిపువ్వు.

తనుజ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. కూతురు: చూ. సూన. 1.

తనుజుడు, సం. వి. ఆ. పుం. కొడుకు: చూ, సూన. 1.

తనుత్రము, సం. వి. ఆ. న. కవచము: చూ, వారవారము.

తనుత్రాణము, —పై.— (శిరస్సాత్రము శిరస్సము, ముఖ  
త్రాణము దలపము, ఉదరత్రాణము నాగోదము, జ. పూ  
త్రాణము మంజుణము, బాహుత్రాణము బాహులము, అంగులీ  
త్రాణము గోద.)

తనుత్సవ, సం. వి. వ. శ్రీ. —పై— (ఇట్లు తనుత్సవము,  
తనుపత్రము.)

తనుపాద, దే. ఆ. క్రి. (తనుపు + అడు) 1. చూ, తృప్తివశ: 2.  
చల్లబడు, ఉ. హరి. 4, ఆ. 3: చూ, శైలిండు.

తనుపు, దే. వి. రూ-తనుపు. 1. ఇగమ: చూ, శైలిండు: 2.  
చూ, సంతోషము: 3. పితృయజ్ఞము: 4. వజ్రకాంతి. అం,  
భా. తృ. 42. చూ, వెలుతురు. 1: 5. రూ-తనుపు-తనివి-  
త్వ. భార. విరా. 1, ఆ. 310. చూ, సౌహృద్య: 6.  
శైలిత్వవచారము: 7. తది: చూ, సదను. 2: ప్రే. 8. రూ-  
తనుపు-తనియజ్ఞము.

తనుప్రజాత, అం. చూ, దూతీదత్తవృత్తియను.

తనుభవ్య, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, ముక్కు.

తనుచుద్య, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఆ. 48: చూ, శ్రీ: 2. సర్పని  
వదులుగల అడుగు: చూ, శ్రీ: పా. 3. ఒకానొక వృత్తము.  
ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒకతగణము ఒక యగణముగలదై  
యాజులచందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—“కామే  
పలివాసున్, మేమెంతుమనంగన్, స్వామీ తనుచుద్యన్,  
భూమిన్ దయలొప్పన్.” చూ, వృత్తము. 1.

తనురసము, సం. వి. ఆ. పుం. చెమట: చూ, స్నేహము.

తనురూపము, సం. వి. ఆ. న. రూ-తనురూపము.

1. రోపము: చూ, వెండ్రుక. 1: 2. పక్షితెక్క: చూ,  
తెక్క.

తనువడు, ద్య. అ. క్రి. (తనుపు + వడు) చల్లనగు: చూ,  
శైలిండు.

తనువు, సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. రూ తనుస్సు: చూ. శరీరము: 2.  
తోయ: చూ, బెరుడు: విజ. 3. = తపి. చిన్న: చూ,  
స్వల్పము: 4. బిక్క: చూ, పేలవము: 5. సన్నము. (వీస్త  
రింపఁబడు సన్నని నూలుపోగు): చూ, సూత్రము. 1:  
అం. 6: చూ, భావములు.

తనువెచ్చ, దే. వి: చూ, రూ-తనివెచ్చ.

తనుప్రదము, సం. వి. ఆ. న: చూ, ముద్ది.

తనూకృతము, సం. విజ. చూ, తప్తము.

తనూజుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-తనుజుడు.

తనూనపాత్తు, సం. వి. త్. పుం. 1. అగ్ని: చూ. వహ్ని. 1:

అం. 2: చూ, గహీనతానములు.

తనూభవుడు, సం. వి. అ. పుం. కొడుకు చూ తనుజుడు.

తనూరుహము, సం. వి. అ. న: చూ. రూ-తనురుహము.

తనుప్రదము, సం. వి. ఆ. న. చూ, రూ-తనిప్రదము.

తనూ, చూ, రూ-తనుకు. 1.

తన్ను, దే. వి. 1. పాదతానము: న. క్రి. 2. అడుగుతాటిండు,  
గుడితొయ్య, తన్ను, తాడు. (సం. ప)—అంఘ్రితాపించు:

3. ఒరయు చూ, రద్దు. 1.

తన్నుగోల, దే. వి. (తన్ను + కోల) ఏటవలగా పోటిపెట్టిన  
కోల. చూ, బోలు. 4.

తన్నుగట్టద్రాళ్ళు తానే తెచ్చుకొన్నట్లు, లో. స్వయంకృతాప  
దాము. ఉదా.—“తన్నుగట్టద్రాళ్ళ తానై, కొనిపచ్చిన జాడ  
యరుచుఁ గుడియించి కరంబుఁ జాళముగొని దానన, నన  
దీపఁ గట్టె నసురవక్త్రం దాణన్.” (కవిఃకర్త సాయము.)

తన్నుగన్నవాడు, అం. చూ, వికర.

తన్నుగోడ, దే. వి. అండగోడ: చూ, ముట్టుగోడ. (చూ,  
ముఱుగుగోడ.)

తన్నుబల్లి, దే. వి. ద్వారముయొక్క అరిఁగళుమీదవేసెడు  
పతక. చూ, మదఁచేతలు.

తన్నుబిల్లి, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తన్నుమానినధర్మము - మొదట చెడ్డబేరము గలదా: లో. ఉదా.

—“తన్నుమాని పరులరక్షింపవలెనుట నీతికాదు. తన్ను  
మానిన ధర్మము - మొదట చెడ్డబేరము గలదా: యను  
లోకోక్తి విన్నాడవుగావా? (నీతిచంద్రిక - మిత్రలాభము.)

తన్నులాడు, దే. అ. క్రి. (తన్నులు + అడు) ఒకరినొకరు  
తన్నుకొను.

తన్ను చూ, రూ-తనుపు.

తన్నునము, సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగు వెన్నెముకయొక్క  
మాంసాదిభాగము: చూ, హస్త

తన్నయము, సం. విజ. తత్త్వరూపమైనది.

తన్నాత్రము, సం. వి. ఆ. న. శబ్దాది-సంపదాత్మాత్రములు.—  
శబ్దము, స్వరము, రూపము, రసము, గంధము.

తన్వి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. అడుగు: చూ, శ్రీ: 2. కృశించిన  
దేహముగల అడుగు: చూ, శ్రీ: దే. వి. (1) రూ-తనివి.  
తృప్తి. విజ. 2, ఆ. 109: చూ, సౌహృద్యము: (2) ఒకా  
నొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునందు భ, త, న, స, భ,  
భ, న, యగణములు గలిగి వదునాలుగింట యతిగల ఇరువతి  
నాలుగవ చందస్సునందుఁబుట్టినవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

తవతవ, దే. వి. తెక్కలు గుండెలు లోనగునవి కొట్టకొనుట  
యందగు ననుకరణము. భా. 8, ఆ. 21: చూ, హాహూ.

తవతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. శనితల్లి: చూ, వరి.



తత్వము, సం. వి. తాపయ్యుత్తము.

తత్వేన సంధానముపైతి తత్వః, న్యా. కరిగిన పదార్థము కరిగిన పదార్థముతోడనే కలియును. సమాన్యపనతత్వః డట్టివాని తోడనే కలియును.

తప్ప, దే. వి. 1. గి జపట్టని దాన్యము: చూ, దాన్యము; అద్య.

2. తాక: చూ, చినా.

తప్ప: నజూచు, దే. స. క్రి: చూ, పాజుజూచు. ఆ, ధా. త్వు. 133.

తప్పకాయ, దే. వి. చూ, తప్ప, 1.

తప్పట, వై వి = తప్పట: చూ, వీడె.

తప్పితము, వై. వి. = దంభ. రూ. తప్పిదము తప్పు: చూ, నేరము (ద్యయమని శ. ర.)

తప్పిదము, (తప్ప + ఇదము) — వై. —

తప్పిదాది, తా, పోరపాటున. “ఈ పరమగోప్య మో వుత్త్రో యో పురంధ్ర తప్పిదారియో యెత్తి. గింప. తరముగాను.”

(పాండురంగ మాహాత్మ్యము) (వాడుక తప్పిజాతి అనియు.)

తప్పిపోవు, ద్య. వి: చూ, అనిపోవు.

తప్పు, వై వి. 1. = దమ్ము: చూ, తప్పితము (దేశ్యమని శ. ర.): దే. స. క్రి. 2. అత్తి. మించు. భార. ఆది. 3, ఆ.

14. చూ, దాటు. 6; ఆ. క్రి. 3. తక్కు. జై. 7, ఆ. 68:

చూ, మిడివోవు: వై. ఆ. క్రి. 4. తప్పుచేయు.

తప్పుడు, వై. వి. తప్పుట: తప్పుడల.

తప్పుడుగాయ, ద్య. వి. ఒకానొకపక్షి: చూ, పక్షి.

తప్పుడువడు. వై. ఆ. క్రి. (తప్పుడు + వడు) 1. తప్పునకు: 2. సరితప్పు.

తప్పుత్రోవ, ద్య. వి. తప్పుకారి: చూ, మార్గము. 1.

తప్పుదల, ద్య. వి: చూ, తప్పుకు.

తప్పుదారి, ద్య. వి. చూ, తప్పుత్రోవ.

తప్పుదెబ్బలు, ద్య. వి. బి. 1. బిరులయ దు ప్రొద్దుపోయి వచ్చి నందులకై వచ్చిన క్రిమము నుబట్టి బాలుని ఉపాధ్యాయులు కొత్తకు ఒకటిరెండు (నీరుతుక్కు) మొదలగు దెబ్బలు: వా. 2. నేరస్థునికి విధించు దెబ్బలు.

తప్పెట, వై. వి. 1. = తమ్ముట: అగతము, పటహము, అంకయము: చూ, వీడె: 2: చూ, వాయసోటి\*:

3. అదవిశిలన: చూ, సరటి.

తప్పేల, వా. వి: చూ, రూ. తప్పేల.

తప్పేలా, — వై. —

తపావతు, వా. వి. మాటకేడా, భేదము, లోపము, తక్కువ. (కథావతు అనియు)

తబక, దే. వి: చూ, తప్ప, 1.

తబమా, వై. వి. = తపస్సు: చూ, తపము. 2.

తబిన, వై. వి. = తపస్వి. ఋషి చూ, ముని. 1.

తబిన, — వై. —

తబినీలు, వా. వి. వివరము. రూ. తబ్బీలు. తబినీలు.

తబుక, దే. వి. 1. తాంబూలపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6:

2. పాత్రి. చూ, పాత్రము. 6.

తబుసు, వై. వి. = తపస్సు: చూ, తపము. 2.

తదేవా, వా. వి. గుఱ్ఱపురాయము: చూ, సదనము. 1-31— (31).

తద్వబ్బు, దే. వి. తదబాటు. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, న్యశ్యయము.

తద్వీలు, వా. వి. మార్పు.

తద్వీలు, వా. వి. చూ, రూ. తబినీలు.

తమ, సం. వి. ఆ. క్రి. 1. రేయి: చూ, రాత్రి: వా. అవ. (1) మీమొక్క. “తమనంబందము.”

తమంగము, సం. వి. ఆ. పు: రూ. తమగము: చూ, మంచె. (మంతవము అనికొందము.)

తమకపడు, ద్య. ఆ. క్రి. (తమకము + పడు) 1. త్వరపర. జై. 2, ఆ. 22: చూ, సంభ్రమించు: 2. మోహించు, రూ. తమకించు. తమికును. తమకు: చూ, వలచు. 3.

తమకము, దే. వి. 1. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1: 2. యుర యునతి సంభృతప్రేమ: చూ, వలపు. 2: 2. త్వర. ఉ. హరి. 4, ఆ. 253: చూ, సంభ్రమము. 1.

తమకి, దే. విజ. (తమకము + కి) 1: చూ, వేగిరకాడ: 2. చూ, వలపుకాడు.

తమకి: చూ, దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, సంభ్రమించు: ?: చూ, సలించు. పంచ. నా. 2, ఆ. 11.

తమక, దే. వి. 1. శీత. పాండు. 3, ఆ. 79: చూ, విధము. 1; ఆ. క్రి. 2: చూ, సలించు.

తమగము, వై. వి. = తమంగ: చూ తమంగము.

తమట, దే. వి. అగ్నిజ్వాల: చూ, వహ్ని. 1.

తమటము, సం. వి. ఆ. పు. = తమకు. రూ. తమ్ముటము. 1. తప్పెట: చూ, వీడె: వై. వి. (1) = తమట. తప్పెట: చూ, వీడె.

తమట, సం. వి. న. న. 1. వీరకటి. చూ, మేరకము. 1: 2. గుణములు మూడింటిలో నొకటి: చూ, గుణములు: 3. ఏడుపు: చూ, శోకము: స్వం. న. 4. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు. 2: ఆం. 5. మేఘములు తొమ్మిడింటిలో నొకటి: చూ, మేఘములు.

తమరకము, సం. వి. ఆ. న. తగరము: చూ, లోహము. 1.

తమరము, సం. వి. ఆ. న. — వై. —

తమలపాక, దే. వి. తమలపుటాకు: చూ, రూ. తమలపాకు.

తమలపాకుకీర, ద్య. వి: చూ, నాగవల్లి. 1.\*.

తమలము, వై. వి. = తాంబూలము. రూ. తమలము. తమ్ములము. తమ్ములము: చూ, వీడియము.

తమనము, సం. వి. ఆ. న. 1. వీరకటి. చూ, మేరకము. 1: 2. ఒకనరకము: చూ, నరకములు: 3: నుయ్యి: చూ, నరకము.

తమనుడు, వై. వి: చూ, తమస్సు. 4.

తమన్వని, సం. వి. ఈ. క్రి. 1. త్రియము: చూ, రాత్రి: 2. వసువు: చూ, వర్ణము. 6.

తమస్సర్గము, అం. చూ, సృష్టిసర్గములు.

తమిళు, సం. వి. న. న. 1. చూ-తమ-తమి: చూ, రాత్రి: పుం. 2. చూ: చూ, రేణువు. 1: 3. ముట్టు: చూ, రేణువు. 1: 4. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు.

తమిళు, వా. అవ. బొట్టిగా: అంకము.

తమిళు, దే. అ. క్రి. 1. అడగు: చూ, స్రుక్క. 4: అ. క్రి. 2. స్తమితమగు.

తమిళు, సం. వి. అ. న. 1 నొనటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1: 2. మంత్రికానుక్రమము: 3. చీకటిమాను: చూ, తమిళము. 1.

తమిళు, సం. వి. అ. న. 1: చూ, తమిళము. 1: పుం. 2. కర్త: చూ, రిడి. 2: 3. ఉల్మికి: చూ, శ్వేత పుష్పము: 4: కాలస్కంధము, కృష్ణస్కంధము, తమిళ వక్రము, తాపింధము (తె.ప) - చీకటిచెట్టు, చీకటిమాను: 5. నేలయునిరిక: చూ, భూమ్యాంకి: 6: చూ, తమిళు.

తమిళు, వా. వి. 1. గమ్యత్వ: 2. వేడుక: 3. ప్రజ్ఞ: 4. శక్తి: 5. మాయ (రూ-తమిళు)

తమి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, తమిళు. 1: 2. చీకటి: చూ, మేచకము. 1: దే. వి. (1) కర్త. కళా 5, అ. 44. చూ, సంక్రమము. 1: (2) కుతూహలము. అచ్చ. అ. కాం. 17: చూ, వ్యవసము. 8: వ. (3) కోరిక: చూ, వంపు: (4) చొక్క: చూ, వలపు. 2.

తమిళు, దే. వి. రూ-తమిళు-తవిద-తవిద. రాగిపైక: చూ, నన్యము. 1. 2. రాగులు: చూ, దాన్యము.

తమిళు, —పై—

తమిళు, దే. అ. క్రి. 1. కర్తవ్యము: చూ, సంక్రమించు: 2. కుతూహలము: చూ, సంకోషించు: 3. కోరు: చూ, వాంఛించు: 4. మోహము: చూ, వలచు. 3: ప్రే. 5. తమి కొల్లు, మోహము. అచ్చ. అ. కాం. 58.

తమిళు, దే. వి. కాడినదిమిచి: చూ, శమ్య.

తమిళు, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. చీకటిరేయి: చూ, రాత్రి: 2. చిమ్మచీకటి: చూ, మేచకము. 1.

తమిళు, సం. వి. అ. వ. 1. చీకటి: చూ, మేచకము. 1: 2. కోవము: చూ, రోషము.

తమిళు, వై. వి. = తమిళము. తడుము: చూ, వీడె. (దేశ్యమని శ. ర.)

తమిళు, ద్వ. వి. (తమిళము + అక): రూ-తమిళువు తాకు-తమిళువు, అక.

తమిళు, వై. వి. = తాంబూలము: చూ, రూ-తమిళము.

తమిళు, ద్వ. వి. దీపమున్నయెడల చీకటియుండదను రీతి (దీపమును జిల్లుకొని చీకటిని తెదకినరీతి.)

తమిళు, సం. వి. అ. పుం. 1. విప్రు: చూ, వహ్ని. 1: 2: చూ, మార్కండేయ: 3: చూ, హిమాంశువు. 4. బుద్ధుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1: 5. కేశవుడు: చూ, విష్ణువు. 1: 6: చూ, కృష్ణుడు. 1.

తమిళు, సం. వి. ద. పుం. 1. విప్రు: చూ, వహ్ని. 1: 2: చూ, హిమాంశువు: 3: చూ, మార్కండేయ: 4: చూ, దివిటి

తమిళు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మార్కండేయ.

తమిళు, సం. వి. అ. పుం: చూ, తమిళు. 1-2-3-4.

తమిళు, సం. వి. న. పుం చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు. తమిళు, వై. వి. 1. = రా-బూ-మ. సమలిన తాంబూలము, చెన్ను, ఆవేలము: చూ, వీడియము (దేశ్యమని శ. ర.): దే. వి. 2. తంజు: చూ, శంఖ.

తమిళు, దే. వి. (తమిళు + అంబు) చెవిసగ. పాండు. 1, అ. 185: చూ, భూషణము. 2. (తమిళు అనియు వాడుక.)

తమిళు, సం. వి. అ. పుం. 1. = తమిళు. రూ-తమిళము. కా. 7, అ. 88: పను. 6, అ. 8: చూ, వీడె: వై. వి.

(.) = తమిళు —పై— (పురషోత్తమకవీయము)

తమిళు, దే. వి. తమిళుపడిగము: చూ, పాక్రము. 6.

తమిళు, ద్వ. వి. రూ-తమిళుపడిగ. తమిళుపడిగె. —పై—

తమిళుపడిగము, —పై—

తమిళుపడిగె, —పై—

తమిళు, వై. వి. = తాంబూలము. రూ-తమిళము: చూ, వీడియము.

తమిళు, దే. వి: చూ, రూ-తమిళు.

తమిళు, —పై—

తమిళు, వై. వి. 1 = తామరసమ రూ-తామర: చూ, సహస్ర పక్రము. 1: 2. పద్మవృక్షము: దే. వి. 3. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

తమిళు, ద్వ. వి. (తమిళు + కన్ను) 1 అంబు: చూ, శ్రీ: 2. కమలములవంటి కన్నులుగల అంబు: చూ, శ్రీ: 3. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1. (ఇట్లు తామరకంటి.)

తమిళు, ద్వ. వి: చూ, తమిళు.

తమిళు, ద్వ. వి. నలువ. చూ, బ్రహ్మ. 1.

తమిళు, ద్వ. వి. చూ, తమిళు. పాం. 1, అ. 9.

తమిళు, ద్వ. వి. —పై— అం, కా. ప్ర. 81.

తమిళు, ద్వ. వి. పద్మయోని. భాగ. 1, స్కం. 19: చూ, బ్రహ్మ. 1.

తమిళు, వై. వి. 1. పుష్కరకీర్తనము: చూ, లంక. 1: అం. 2. చూ, ద్వీపములు.

తమిళు, ద్వ. వి. పద్మవీణలు: చూ, సూర్యుడు.

తమిళు, ద్వ. వి. అష్టాది: చూ, హిమాంశువు.

తమిళు, ద్వ. వి: చూ, తమిళు.

తమిళు, ద్వ. వి. గరితమిన్న, ద్వ. వి. చూ, తమిళు. తమిళు, దే. వి. రూ-తమిళు. 1. చెవితిమ్మె: చూ, భూషణము.

2. నలుపుతిమ్మె: చూ, రూ-తమిళు. 3. చెవియొక్క అడుగు భాగము.

తమిళు, ద్వ. వి. పద్మలయ: చూ, అక్షి. 1.

తమిళు, ద్వ. వి. పద్మరాగము. చూ, రక్తిములు.

తమిళు, ద్వ. వి: చూ, తమిళు.

తమిళు, దే. వి. రూ-తమిళు. తమిళు, చూ, సహారదు. (వృత్తియందు తమిళుగమి-తమిళుగమి ము

రోయ-తమిళు. తమిళు.)

తమిళు, ద్వ. వి: చూ, తమిళు.



తమ్ములము, వై. వి. = చూ, రూ-తమ్ములము-నై. 6, ఆ 141.

తమ్ములవిందు, ద్వ. వి చూ, తమ్ములొర.

తమ్ములొర, దే. వి: చూ, రూ-తమ్ములొర.

తమ్మె, దే. వి: చూ, రూ-తమ్మెయ.

తయనాయతి, వా. వి. కాచికొని యుండుట: రూ-తయనాయతి

తయారు, వా. వి: చూ, నిర్దము.

తయరాయతి, వా. వి: చూ, రూ-తయరాయతి.

తయపారు, వా. వి: చూ, రూ-తైపారు.

తయరు, వా. వి. రూ-తైరు: చూ, పెరంగు. 1.

తరంగస్థాయము, న్యా. ఒకదానివెంటి నొకటి విడువకవచ్చు నను రీతి.

తరంగప్రతిబింబస్థాయము, న్యా. తరంగమునందఁ ప్రతి బింబించు సూర్యుడొక్కడైనను, ప్రతిబింబములు తరంగ ములందుఁ జాల గాన్పించునురీతి.

తరంగము, సం. వి. అ. పుం. = తరంగ. అల: చూ, వీచి. 1.

తరంగిణి, సం. వి ఈ. శ్రీ. 1. ఏఱు: చూ, నది; అం.

2. చూ, భాషా-గమలు. (చూ, భాష. 1.)

తరంగము, సం. వి. అ. పుం. న. 1, ఓడ, ఏలువాటుపట్టి.

(అని కొండఱు: చూ, హోడము; 2. గలపువరము కట్టిన కొయ్యలోనగునది.

తరంగ, వై. వి. = తరంగ: చూ, వీచి. 1.

తరక, సం. వి. అ. శ్రీ. కోరిండు: చూ, ముర్కూరి.

తర.టించు, వై. అ. శ్రీ. = తిర్కించు: చూ, వాచించు.

తరకటింపు, వై. వి. = తిర్కట: చూ, వాడము. 1.

తరకనము, దే. వి. రూ-తరకనా. అమ్మలబొది. పాప్. 4,

అ. 28: చూ, బాణము. 1.

తరకసా, 1.—వై.—: 2: చూ, తరకటింపు.

తరకపు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సివగి. 1.

తరగంపియ, దే. వి. రూ-తరగంపె. ఒకానొక అంపము: చూ, అంపము.

తరగంపె, —వై.—

తరగతి, వా. వి. (తరము + గతి) 1. తరమును దెలిపెడు భాగము; 2. క్లాసు. “మాదియందు నాలుగు తరగతులు గలవు.”

తరగతిగుండ్లు, మి. వా. వి. బి. అడుదాని మెడనగ: చూ, భూషణము. 2.

తరలు, దే. వి. 1. రూ-తఱలు. చలుకు: చూ, మునికోరి 2: 3. ఆశ్వాదుల శీఘ్రలంఘనము: చూ, హయము; 3. తోలు నారి: చూ, స్థావరము. 1.

తరణము, సం. వి. అ. న. 1. (ఏలు మొదలైనవి) దాఱుట: చూ, లంఘ: పుం. 2. ఓడ: చూ, హోడము.

తరణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. రూ-తరము-తరి. తరి, ఓడ: చూ, హోడము; 2. ఏలు: చూ, నది; 3. దాఱుట: చూ, లంఘ;

4. విన్నగోరట: చూ, మహానహ: 5. కుమారియను ముందు; 6: చూ, సేమంతి: పుం. 7: చూ, మూర్కుడు; 8: చూ, సముద్రము.

తరతమభావము, సం. వి. అ. న. తాతమ్మము: చూ, వాని. 4.

తరతరము, దే. అవ్య. శ్రీ. విణ. 1. క్రమక్రమముగా. భార. ఆది. 2, ఆ. 4; 2. పరంపరగా.

తరవజ్యము, సం. వి. అ. న. అతరము, అవపము. (తె. ప.). —ఓడకేపు, కేపు.

తరపజ్యుడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, మాలిమి. 3.

తరపు, దే. స. శ్రీ. 1. పోగొట్టు. భాగ. 6, స్కం. 88: చూ భంగించు: వా. వి. 2. రూ-తరపు. సక్షిము, ఒకవైపు.

తరబడి, దే. వి. (తరము + బడి) రూ-తరము. 1: చూ, పురు షాంతరము: 2. మానము: చూ, తరము; 3 సామ్యము: చూ, సమానము. 2; 4. వరుస: చూ, సంక్తి. 1; 5. వస్తువు: చూ, సరకు. 2.

తరమిడుతు, వా. వి. నేర్పు (రూ-తరిఫియ్యట్లు అనియు)

తరము, సం. వి. అ. పుం. 1. దాఱుట: చూ, లంఘ: 2 సడన, పుట్టి (అని కొండఱు). చూ, హోడము; 3. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 4 చెట్టు: చూ, వృక్షము; న. 5. నది. చూ, స్వరము. 1; 6. చూ, మానము; 7. బలము: చూ, శక్తి. 1; వా. 8. భూమితరము: దే. వి. రూ-తరబడి (1): చూ, తరబడి. 1. భార. ఉద్వో. 4, అ. 220, (2); చూ, తరబడి. 2. భార. ఉద్వో. 4, అ. 218; (3): చూ, తరబడి. 3. వసు. 1, అ. 41; (4): చూ, తరబడి. 4. స్వా. 4, అ. 40: (5): చూ, తరబడి. 5. విణ. 1, అ. 214; విణ. (6): చూ, శక్యము; (7): చూ, శక్తము. ఉ. హరి. 4, అ. 181; (8): చూ, సమానము. 2. నై. 3, అ. 156; (9): చూ, సంభ్ర మము; (10): చూ, శ్రేష్ఠము. అం. భా. త్ప. 15; (11) ఇద్దఱు మోయుబరువు.

తరమిడి, వా. వి. 1. శీఘ్రము: చూ, స్వరము. 3; శ్రీ. విణ. 2: చూ, చుటిమటి.

తరలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-తరకము. 1; 2. సాలెవాడ్లపల్లె: చూ, దేశము; విణ. 3. మెలయునట్టిది. తరలి (తరికి), అం. ఒకానొక వృత్తము. (ఒక్కొక్కసానము నందు భ స, జ, న, ర, గణములుగలిగి వస్తునొకటింటి యతిగల పదునెనిమిదవ చందస్సునందుఁబుట్టిన పృత్తము. నుక్షణసారము 52 ప): చూ, వృత్తము. 1.

తరలిక, వా. వి: చూ, ప్రయాణము.

తరలు, దే. అ. శ్రీ. రూ-తర్లు. ప్రయాణమగు: చూ, వెళ్ళు. 3. తరలుడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, అంకుమగిడు.

తరలుడు, వా. వి: చూ, తరలిక.

తరవలి, వై. వి. = తరవారి. రూ-తరవలి-తరవలి. 1. వట్టాకత్తి. (ముప్ప:యంగుళములకు మించినది) ఉ. హరి. 6, అ. 50: చూ, రిద్ది. 2: 2. కత్తి. చూ. రిద్ది. 2. (చూ, బాణము. 1.)

తరవలి, వై. వి. = —వై.—ఉ. హరి. 4, అ. 229.

తరవళి, —వై.—

తరవాటి, దే. వి. కూటిసీళ్ళు: చూ, శుక్తము. 1.

తరవాయి, దే. వి. 1. కాలము: చూ, సవయము 1; 2. ఉప క్రమము. చూ, యత్నము; 3. అనుక్రమము. భార. కర్ణ. 1, అ. 249: చూ, వరిపాటి; 4. అప్పల్ల: చూ, తడవ; విణ. 5. మిగిలినది.



తరవారి, సం. వి. ఇ. పుం. = తరవారి-తరవారి-తరవారి: చూ, తరవారి.

తరవై, వై. వి. = తరవై. శీఘ్రము: చూ, స్వరము. 1.

తరవము, సం. వి. అ. న. దొల: చూ, చుర్రము. 2.

త. ప్పి, సం. వి. న. పుం. 1. పులి: చూ, శార్వము: విజ

2. జలిమిగంబాడు: చూ, రావరి: 3. వడిగంబాడు: చూ, వెగిరకాడు.

తరప్పి, సం. వి. న. పుం. 1. జలిమి: చూ, శక్తి. 1: 2. వడి: చూ, స్వరము.

తరవై, వా. వి. కితి: చూ, పిదము. 1.

తర, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. కాపుడుగంటి. చూ, సాదము.

(1): 2. కల్లు: చూ, సుర. 1: అం. 3. రూ-తరళము. ఒకా నొక వృత్తము. ఒక్కొక్క-పాదమునందు న, భ, ర, న, జ, జ, గురువులు. లిగి వంద్రెంపన యింట యతిగల ఏకొన ఏంకచ్చిందన్నునందుబుట్టిన వృత్తము. (దీనినే దృవకోకిల యెయి అందురు): చూ, వృత్తము. 1.

తరళము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-తరళము. హారమధ్య రత్నము: చూ, రత్నములు. (చూ, భూషణము. 2.): 2. నెమ్మి: చూ, వంజులము. 2: 3: చూ, రూ-తరళ. 3: విజ 4 = తల్లడము. చలించునది: చూ, చలితము. 3: 5. ఆనురాముగండి: చూ, వల్లభము: 6. ప్రకాశించునది: చూ, కుర్రము. 4.

తరళిరము, సం. వి. విజ. చలించినది, ప్రేంభోలితము: చూ, చలితము. 3.

తరళిక్షణ, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. ఆడుది: చూ, శ్రీ-1: 2. చలించు కన్నులుగల ఆడుది, క్రాలుగంటి: చూ, శ్రీ. 1-౧౬౫.

తరాణ, వై. వి. = తరాణి. రూ-తరాణు: చూ, త్రాసు (దేశ్యమని శ. ర.)

తరావైపు, సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొక ఓడ: చూ, హోడము.

తరాలుపు, —వై.—

తరాను, వై. వి. = చూ, రూ-తరాణ. (దేశ్యమని శ. ర.)

తరి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఓడ: చూ, హోడము: 2: చూ, పొగ: 3. చుట్టు: చూ, మెరుము. 1: 4. మాగాడి: చూ, భూమి. 1: 5. బట్టలులోనగు వాని పెట్టె: 6. ఓడతెడ్డు: చూ, పీలి 2 (అగవ): వై. వి. (1) = తప్ప. త్రచ్చుట: చూ, మథనము: వై. వి. జ. (2) = తరంగి. రూ-తరి: చూ, ౫9. 1.

తరించు, సం. న. శ్రీ. = తరియి. 1. వముద్రములోనగు వానిని ఓడలోనగు సాధనములచే దాటు: చూ, లంపించు. 2: వా.

2. మోక్షమునొందు. "మీరాకచే మా పెద్దలు తరించిరి."

తరిక, సం. వి. అ. శ్రీ. వడచ: చూ, హోడము.

తరికము, సం. వి. అ. పుం. —వై.—

తరికాడు, వై. విజ. త్రచ్చువాడు.

తరిగంబము, వై. వి. (తరి+కంబము) కల్లరాడు: చూ, దండ విష్ణుంబము.

తరిగట్టు, వై. ప్పి. కవ్వంపుమల: చూ, వర్వకము.

తరిగట్టురాడు, ద్వ. వి. శేషపటి. సాం. తిర్య. 10: చూ, సర్పము.

తరిగడవ, వై. వి. (తరి+కడవ) మంథని, పెరుగు ప్రచ్చెడు కండ: చూ, భాండము. 3.

తరిగొండ, (వై. వి. తరి+కొండ): చూ, తరిగట్టు. కాశీ. 8, అ 181.

తరిగొట్టు, ద్వ. వి. రూ-తరిగొట్టు. లాంగలి: చూ, హలిని.

తరిగోల, ద్వ. వి. (తరి+కోల) కవ్వము: చూ, మ దానము.

తరిమట్టు, ద్వ. న. శ్రీ. (పెరుగు దేవతాదులకు వివేదనము చేయు.)

తరిటి, దే. వి. రెండుపెండెలు బిగించెడు గోనెపట్టు. రూ-తరిటి. తరిటి, —వై.—

తరిశి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఓడ: చూ, హోడము.

తరిశీపు, ద్వ. వి. 1. ఆశ్రద్ధ ఉ. రా. 8, అ. 51: చూ, మందె మేలము. 1: 2. ఉద్వృత్తి, స్వా 5, అ 7: చూ, విలంబము. 1: 3. గర్వము. శశం. 2, అ. 91: చూ, హంకారము: 4 చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1, 6. కోరిక: చూ, వాచు: వా. 6. రూ-తరిశీపు.

తరిశీపునేయు, ద్వ. అ. శ్రీ. (తరిశీపు + చేయు.) 1. గర్విండు: చూ, హంకరించు: న. శ్రీ. 2: బప్పరికించు, కన్నడించు. (సం. వ.)—ఉపేక్షించు.

తరిత్రాడు, ద్వ. వి. త్రిప్పుత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

తరిదాలుపు, ద్వ. వి. (తరి+తాదపు) మంధర పర్వతమును ధరించినవాడు, రూ-తరిదాలుపు. లక్ష్మీ. 1, అ. 54: చూ, విష్ణువు. 1.

తరిదాలుపు, —వై.—

తరివిమాడ, దే. వి. (రూ-తరువు-తరిపి-తలుపు.) బిష్కయము (అఱునెలల దూడ యనికొండలును, ఏడాదివయస్సు చెల్లిన ఆడుమాడయని కొండలును): చూ, దేవవు.

తరివట్టు, దే. న. శ్రీ. (తరి+వట్టు) దేవతల నుద్దేశించి పెరుగును త్రవ్వకనిలుపు. ఉ. హరి. 4, అ. 308.

తరివె, దే. వి. మ్రానుచిలుకట. రూ-తరివడి-తరిమెన.

తరివ, సం. వి. అ. శ్రీ. ఓడ: చూ, హోడము.

తరుచు, వై. న. శ్రీ. = తక్ష. రూ-తరుచు-చిలుకు. భార. భీష్మ. 3, అ. 194: చూ, మథించు.

తరుచుట, దే. వి. రూ-తరుచుట-త్రచ్చుట.

తరుణజ్వరము, వా. సప్తాహోపదియను జ్వరము.

తరుణదడి, సం. ఇ. వి. న. బుడదినముల పెరుగు: చూ, పెరుగు. 1.

తరుణము, సం. వి. అ. న. 1. కట్టుపుష్పము. (ఇదె విరజాణి పుష్ప): చూ, విరజాణి. పుం. 2. అముదప్పతెట్టు: చూ, వ్యధంబకము: విజ. 3. యౌవనముగలది, కోడె. చూ, వదు చుది. 4. క్రొత్తది: చూ, నూతనము: దే. వి. ( ) కాలము: చూ, సమయము. 1.

తరుణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-తరుని 1. ఆడుది: చూ, శ్రీ: 2. యౌవనముగల ఆడుది: చూ, శ్రీ.

తరుణిమ, సం. వి. న. పుం. జవ్వనము: చూ, వయస్సు. 1.

తరుణుడు, నం. వి. అ. న. 1: (తె.ప).— అదలుపు. రూ-  
“తరుణీతరుణులు”.

తరుణులిక, నం. వి. అ. న. 1: సుడిగాలి: చూ, వాయువు.

తరుణము, నం. వి. అ. న. 1: ముల్లు: చూ, సితాగ్రము.

తరువు, దే. వి. 1: చూ, తరుణిమాత: 2. ముదురుతోరములిక:

3. రృథము: చూ, నైర్వము. 1.

తరువాము, నం. వి. అ. న. 1: చూ, విద్యుము.

తరువాజము, నం. వి. అ. న. 1: తాటివెట్టు: చూ, శ్రీతాళము.

తరువడి, దే. వి: చూ, తరువె, క. 2, అ. 15.

తరువాత, దే. వి రూ-తరువాయ: చూ, పిమ్మట.

తరువాయి, దే. వి.—వై.—(రూ-తరువాయి) నిర్వ. 4, అ. 8.

తరువారి, నం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-తరువారి.

తరువు, నం. వి. అ. న. 1: చెట్టు: చూ, వృక్షము: అం.

2. స్వామ్యములు ఎనిమిదింటితో నొకటి: చూ, స్వామ్య

ములు: దే. వి. (1) ఇయ్యవలసిన ధనాధి: మును ఇమ్మని

చేయ నిర్వ. 4: చూ, బలవంతుము: (2) పెక్కుమంది

కలసి ఆయుధాదిల మోయుట (మోయుచుట, లేక ఎత్తుట.)

తరువుకత్తె, ద్వ. వి. అ. న. 1: తరువువచ్చినది (అం. 1: చూ, శ్రీ.

తరువుకాడు, దే. వి. అ. న. 1: తరువువచ్చినవాడు.

తరువోజ, అం. 1: కానొక వృక్షము. మూడింద్రగణములు.

ఒక సూర్యగణము, మరల మూడింద్రగణము లొకసూర్య

గణము 4-7 గణముల యాదియక్షరములు యతులు రెండు

గలిగియుండును. 3: చా.—“కళముఖ, ద్రుహినాది—సకలద్యు,

భవులు, సతకమీ, ప్రియదీపి-చనగొల్తు, రెదల.”: చూ,

వృక్షము. 1.

తరువాయి, నం. వి. అ. న. 1: వక్రి: చూ, వక్రి.

తరువ, దే. వి. అ. న. 1: తరువాయి: చూ, శిరోభారము.

తరువ, నం. వి. అ. న. 1: రూ-వితరువము. ఊహ: చూ,

హృల్లము. 3: 2. అధ్యాహారము: చూ, హంసపాదము:

3. కారణము: చూ, హేతువు. 1: 4. కోరిక: చూ, వాంఛ:

5 = తరుగజేంపు (తరుగజాత్రము రెండు విధములు—

న్యాయశాస్త్రము, కణాదశాస్త్రము); చూ, కాణాదము (చూ,

శాస్త్రము); 6: చూ, విచారణ.

తరువారి, నం. వి. అ. న. 1: తరువారి: చూ, వైజయ తి

తరువించు, నం. అ. న. 1: తరువముచేయు.

తరువము, నం. వి. అ. న. 1: (నూలు) వడుకట: చూ,

వడుకడు.

తరువపీఠ, నం. వి. అ. న. 1: రాటపుచెవి, రాటముయొక్క

అడుగుచట్టము (అని కొందఱు): చూ, వర్తని.

తరువలాసకము, నం. వి. అ. న. 1: యుక్తము.

తరువు, నం. వి. అ. న. 1: (నూలువడికెడు) కదురు: కపాల

నాలిక, కార్వాసనాలిక, తంతుకాష్టము. (తె.ప).—కదురు,

తిక్కడి.

తరువాసము. నం. వి. అ. న. 1: కదురుపూసాన, సామ

కము: చూ, రాయి.

తరువు. వై. స. 1: చూ, రూ-తరువు.

తరువము, నం. వి. అ. న. 1: (తె.ప).— అదలుపు. రూ-

అదలుపు, దట్టన: అం. 2. చూ, హస్తక్రియలు.

తరుని, నం. వి. అ. న. 1: తరు, జుట్టనవ్రేలు: చూ, వేలు. 2.

తరుంచు, నం. స. 1: చూ, బెడరించు.

తరుమా, వా. వి. 1. భాషాంతరము: 2. విమర్శించి నిజమును

తెలిసికొనుట.

తరువు, నం. వి. అ. న. 1: తరువు. చూ, విగ్రహించు: చూ,

తండువు. 1-2.

తరుకము, నం. వి. అ. న. 1. అప్పుడు పుట్టిన దూడ: చూ,

దేవువు: 2. దిరిసెనక: చూ, శిశువు.

తరు, నం. వి. అ. న. 1. రూ-తరు: చూ, హోదము: 2:

చూ, సూర్యుడు.

తరునికము, నం. వి. అ. న. 1. తరునికము: చూ, సవనము. 1.

తరురీతిము, నం. వి. అ. న. 1: చూ, తరు. 1.

తరువు, నం. వి. అ. న. 1: చూ, సూర్యుడు

తరువము, నం. వి. అ. న. 1. తరువి: చూ, సౌహార్దము: 2.

వీర్యము: 3. ప్రీతిము, తృప్తిము: 4. యజ్ఞ

కాండము: 5. తరువములు — ప్రారంభస్థాన తరువము.

నన్ద్యంశుర్యము, గాయత్రీంశుర్యము, బ్రాహ్మీంశుర్య

యము, నిమగ్నీంశుర్యము: మూర్ఖాన్నితరువము —

నన్ద్యంశుర్యము, సావిత్రింశుర్యము, రౌద్రీంశుర్య

యము, నిమగ్నీంశుర్యము: సాయంకాల తరువము:—

నన్ద్యంశుర్యము, సర్వస్వీంశుర్యము, వైష్ణవీంశుర్య

యము, నిమగ్నీంశుర్యము అని క్రివిధము. తద్వి. 1.

జలతరువము, అంబుకరువము.

తరుము, నం. వి. అ. న. 1. యూపస్తంభపుకొన.

తరు, దే. అ. న. 1: చూ, రూ-తరు.

తరుము, నం. వి. అ. న. 1. దప్పి: చూ, పిపార: 2. కోరిక:

చూ, వా. 3. కడలి: చూ, సముద్రము: 4. తెప్ప: చూ,

హోదము.

తరుకడు, నం. వి. అ. న. 1. తరుకడు. దప్పిగొన్నవాడు:

చూ, సత్కట్టు.

తరుడు, నం. వి. అ. న. 1: చూ, సూర్యుడు.

తరువ, దే. వి: చూ. రూ-తరువ, అం. 1. తరు 73.

తరుక, దే. వి రూ-తరుకపొల్లు-తరుక, తప్పవట్టు: చూ, దాన్యము.

తరు, దే. వి రూ-తరు. 1. భాహుశ్యము, భార భీష్మ. 2:

అ 188: చూ, పిపారము 1: వి. 2. భూకము: చూ

మొత్తము: 3. అధికము. స్వా. 3, అ. 84: చూ, హేరా

కము. 1:

తరువందనము, దే. వి. రూ-తరువందనము. ఒత్తు. చూ

మునుము.

తరులు, దే. వి. 1: చూ, రూ-తరులు. 1: 2. మోటునము.

భార. అం. 1, అ. 300: చూ, మూర్ఖము: వి. 3.

మూర్ఖము: చూ, మూర్ఖము: స. 1. 4. తరుతోకొట్టు: రూ-

తరుగొను, తరుగునము.

తలంగుడు. దే. స. క్రి. (తలంగు + కొను): చూ, తలంగు. 4. తలంగునేయు ద్వ. స. క్రి. (తలంగు + నేయు) — పై —, వాంఛ. 1, ఆ. 163.

తలంగు. దే. వి. తలంగు: చూ, సంక్రమము. 1. తలంగులూ. దే. ఆ. క్రి. (తలంగు + అను) తలంగునకు: చూ, సంక్రమించు.

తలంగు. దే. వి. 1: చూ, తలంగునకు; 2. యావదము. పాండు. 4, ఆ. 286; చూ, పుష్ప. 1; విజ. 3. లేతచి. కాశీ. 1, ఆ. 123: చూ, లేత. 1.

తలంగునకు. దే. వి. (తలంగు + అను) జహాకాలమునకు ముడినిన యాపు, బిష్కయజ్జ: చూ, పుష్ప.

తలంగు. దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, నలించు; 2. చూ, సంక్రమించు; స. క్రి. 3. విడుచు: చూ, విడుదలించు.

తలంగు. దే. ప్రే. తలంగుజేము. రూ-తలంగు.

తలంగు — పై —

తలంగు. దే. వి. 1. రూ-తలంగు. కాలము: చూ, సమయము 1; 2. దగ్గర అచ్చు. భార. కాం. 146: చూ, సమీపము. 1; 3. త్రాసుకొనగలవాని యొత్తెనురేఖ. కాశీ. 6, ఆ. 284: 4. పుత్రియందు తలంగున శక్తియునకు మీది వర్ణము లోపించగా పిగిలినరూపము. తలంగును మొ: వై. వి. వి. 5 = తరంగిణి: చూ, పి. 1. (దేశ్యమని శ. ర.): 6 = తరంగిణి. అం: చూ, పి. 1.

తలంగుదారి. ద్వ. వి. వెన్నుచు, అం, సం. దే. 7: చూ, విష్ణువు. 1.

తలంగును. దే. ఆ. క్రి. (తలంగు + కొను): చూ, యత్నించు.

తలంగు. ద్వ. వి. చూ, రూ-తలంగు.

తలంగు. దే. ఆ. క్రి. ఒత్తుకునకు: రూ-తలంగు.

తలంగువెన్నెల. ద్వ. వి. పండువెన్నెల: చూ, వెన్నెల

తలంగున. దే. వి. చూ, తలంగు. (దీనికి వృత్తియం దంత్యవర్ణము లోపించును: చూ, తలంగు 4.)

తలంగునదెట్లు. దే. స. క్రి. (రూ-తలంగునదెట్లు) ప్రాసుచిలుకు: చూ, మొదలు 2.

తలంగులను. వై. ఆ. క్రి. (తలంగున + నకు) తలంగు, (స్వార్థముననకు) భార. విరా. 4, ఆ. 213: చూ, సమీపించు.

తలంగు. దే. ఆ. క్రి. 1. — పై — భార. విరా. 5, ఆ. 16: వై. స. క్రి. 2 = తలంగు అతిక్రమించు: చూ, దాటు. 6; 3. = తలంగు దాటు. భార. అర. 6, ఆ. 111: చూ, తలించు. 1; 4. = చూ, తలించు, 2.

తలంగు. దే. ఆ. క్రి. చూ, రూ-తలంగు.

తలంగు. దే. ఆ. క్రి. 1. తలంగు. భార. అర. 7, ఆ. 158: విర్య. 5, ఆ. 105: చూ, స్రుక్కు. 3; 2. చూ, తలగించు.

తలంగు. దే. వి. (తలంగు + అం) తలంగువేరకాను.

తలంగు. దే. వి. (తలంగు + అను) కోయగూరక: చూ, మోక్షము.

తలంగు. దే. వి. 1. అమృతవానికిని కొనెనువానికిని వాక సరకులు వెలకట్టిర్చి తీసియిచ్చి వారివద్ద నూటికంతయని

దీసికొను ద్రవ్యము. (కమిషన్, రుసుము, బ్రోకరేజీ, లంచము ఇత్యాదులు; స. క్రి. 2. ఇండించు: చూ, వెలగు: 3. చించు. భార. అర. 2, ఆ. 117: చూ, భేదిల్లు 1; ఆ. క్రి. 4: చూ, తగ్గించు. అం, భా. పృ. 96; 5. తడిచేయు. అం, భా. పృ. 132.

తలంగువేరము. ద్వ. వి. అడిసాటా: చూ, వర్తకము.

తలంగు. దే. వి: చూ, రూ-తలంగు.

తలంగుదనము. దే. వి: చూ, రూ-తలంగుదనము.

తలంగు. దే. వి. 1. చూ, తలంగునకు; 2. వలెప్రతినిధి: చూ, రక్తుములు.

తలంగు. దే. ఆ. క్రి. 1. కవియు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 10: చూ, వ్యాపించు: 2. త్వరపడు. భార. విరా. 1, ఆ. 147: చూ, సంక్రమించు: స. క్రి. 3: చూ, వెంటబడించి వరు గెల్పించు భార. ద్రో. 1, ఆ. 331: 4. చూ, బలాత్కరించు: 5. చూ, తలంగునదెట్లు: 6. చూ, వెళ్ళగొట్టు.

తలంగుమెకము. ద్వ. వి. వలీము. అచ్చ. య. కాం. 197: చూ, వారము.

తలంగుమొదలమెకము. — పై — అచ్చ. య. కాం. 81.

తలంగు. దే. ఆ. క్రి. 1. తలంగు: చూ, స్రుక్కు. 3; స. క్రి. 2. ఇండించు: చూ, వెలగు.

తలంగులి. దే. విజ. 1. ఉద్ధతుడు: చూ, పొగరగబోతు: 2. ఉద్ధతురాలు: చూ, ప్రి.

తలంగు. దే. విజ. రూ-తలంగు. నీడుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

తలంగు — పై —

తలంగు. దే. వి. 1. జిత్తు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 75. చూ, యుక్తి: 2. చివర: చూ, సుద. 3; 3. గుంపు: చూ, సమూహము: 4. నెత్తి. చూ, శిరము. 1; 5. తలమీది వెండ్రుకలు: 6. పూచిక: చూ, సన్నాహము: 7. ముందుభాగము. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 70: చూ, ముందల. 1; 8. మొత్తము. భార. శల్య. 1, ఆ. 100: చూ, వెరసి. 1; 9. ఎడ. వ్యవహారము: చూ, సత్యము. 1; 10. కాలము. నిర్వ. 7, ఆ. 31: చూ, సమయము. 1; విజ. 11. మొదటివి. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 268: చూ, మొదలు. 4; వై. వి. 12. = స్వ. మ. తావు: చూ, స్థానము 1; 13. ఎలుక. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 258: చూ, పోదె: 14. పక్షము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 136: చూ, ప్రక్క. 2; అం. 15. చూ, కళ్యాణములు.

తలంగు, చూ, రూ-తలంగు.

తలంగు. దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, నలించు: ప్రే. 2 తలంగు జేయు.

తలంగు. దే. వి. 1. రూ-తలంగు. చూ, వెలపు: 2. వలనము: చూ, లోలము: ఆ. క్రి. 3. చలించు ఉ. హరి. 6, ఆ. 205: చూ, నలించు: 4. భయపడు. చూ, స్రుక్కు. 6. భార. ఆది. 8, ఆ. 8.

తలంగు. దే. ఆ. క్రి. రూ-తలంగు-తలంగు. తలంగు. భార. అర. 2, ఆ. 84. చూ, వి: య. 6.

తలంగుడు. దే. వి. చూ, విమోచనము.

తలచు, దే. స. క్రి. రూ-తల్ల-తలచుచేయు. 1. ఎంచు, ఊహించు. చూ, యోచించు; 2. చూ, ధ్యానించు; 3. చూ, స్మరించు.

తలచుట, అం. చూ, దళానవు.

తలచు, దే. వి. (రూ-తలచు-తలచు-తల్లడించు-తల్లడము) భయము. చూ, వెలుపు.

తలచోలేని, వా. వి. మొదలుతుడలేని.

తలదన్నుట, జా. అతిశయించుట. "లోకమునం దన్ను దలదన్నువాడు లేకుండునే" "బెదలదన్నం జనునట్లు మించె ననినం దప్పేమి యొప్పేయగున్." (కళాపూర్ణోదయము.)

తలపు, దే. వి. 1. గుండె, క. హరి. 2. అ. 142; చూ, హృదయము. 2; 2. చింత. భార. ఆర. 7, అ. 128; అభిప్రాయము (అనికొందలు, భార. సా. 1, అ. 45. చూ, వశ్యాత్వావము; 3. కోరిక. భార. విరా. 1, అ. 187; చూ, వాంఛ; 4. జ్ఞప్తి. కళా. 7, అ. 38; చూ, స్మృతి. 1; 5. భావన, తలచుట. భార. ఉద్యో. 1, అ. 7; చూ, యోచన.

తలపుకేళాకూళి, ద్వ. వి. మానస సరస్సు. చూ, సరస్సు. 1. తలపుచేయు, దే. అ. క్రి. భావించు; చూ, యోచించు.

తలపుచూలి, దే. వి. భావజుడు; చూ, మన్మథుడు.

తలపుమానికముగలాడు, ద్వ. వి. ఇంద్రుడు, సాం. దే. ౧౧: చూ, సహస్రాక్షిడు. (ఇట్లు తలపువాని సంతరించినదొర.)

తలపుమిన్న, ద్వ. వి. చింతామణి. చూ, రత్నములు. (ఇట్లు తలపురతనిము-తలపుణాయి.)

తలపుసాకిరి, ద్వ. విజ. ఈకార్యము నీవెటిగి యుండుమని పలుమాలు వాదించే తెలివినబడినసాక్షి, స్మృతిజుడు; చూ, సాక్షి.

తలబట్టుట, జా. సమగ్రముగాఁ దెలియుట. "వడిచిన పురాణము లన్నియు నాకు దలబట్టిపోయినవి. (ధర్మజ రాజసూయము.)

తలబ్రాణ, ద్వ. విజ. (తలన్ + ప్రాణ): చూ, సేవ. బ్రాణ.

తలకట్టు, దే. వి. 1. కీటిము; చూ, సీసకము. 1; 2 తలచట్టు; చూ, పాగ. 2. (చూ, వత్తము): 3. ముఖము; చూ, త్రైవ్యము; 4. పాగకట్టుట; చూ, తలచట్టు. 1; 5. ఆకారము యొక్క రూపాంతరము; చూ, వర్ణము. 1; 6. చూ, శ్రేష్ఠుడు; విజ. 7. ముఖ్యమైనది; చూ, త్రైవ్యము.

తలకడచు, దే. స. క్రి. తలమీటు. భార. ఫిన్. 2, అ. 345; చూ, చాటు. 6.

తలకపోలు, ద్వ. వి. గింజపట్టువివర్డు; చూ, ధాన్యము.

తలకప్పు, దే. వి. ఎరచిల్లపులుగు; చూ, మత్స్యము. 1.

తలకాడి, దే. వి. కాడికిముందటికాడి, ప్రాసంగము: చూ, యుగము. 5.

తలకాయ, దే. వి. తల. హరిశ్చ. 3, అ. 91; చూ, శిరము. 1.

తలకూడు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సిద్ధించు. భార. ఆర. 7, అ. 318; ప్రే. 2. తలకూర్పు. వంచ. నా. 1, అ. 242.

తలకెడవు, దే. విజ. 1: రూ-తల్లకెడవు, తలక్రిందు-రూ-తల్లక్రిందు. (సం. ప.)—అథోముఖము; 2. అవరోహణ

క్రమము గలది. రూ-తల్లకెడవు, తలక్రిందు-రూ-తల్లక్రిందు: చూ, విరోధము.

తలకొట్టుట, జా. పరాభవముచేయుట, నిర్జీవముచేయుట "కట్టా: నాకు దలకొట్టిన యట్లు నట్టిపలుకులు నీయెడబట్టుజనునే" (ధర్మజ రాజసూయము.)

తలకొట్లమారి, దే. వి. (తలకొట్లు + మారి) 1. శిరశ్చేదనము పొందినవాడు, దుష్టుడు; చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. అవి నీకుడు: చూ, సముద్రకుడు.

తలకొను, దే. అ. క్రి. 1. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2: 2. చూ, యత్నించు; స. క్రి. 3. తాల్చు; చూ, వహించు; ప్రే. 4. తలకొల్పు. కళా. 8, అ. 244.

తలకొను దెంచు, దే. అ. క్రి. (తలకొను + తెంచు): చూ, తలకొను. 1. (స్వార్థమునతెంచు) భార. ఆది. 3, అ. 181. తలకొని, దే. వి. అపరకర్మము చేయువాడు. (తలగోరు వర్జివాడు.) శవము తొమ్మన నుంచెడు నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

తలకోల, దే. వి. సాధువుకాని యావును విమలనపుడు కొనను త్రాడుకట్టి దాని కొమ్ములకు తగిలించి పట్టుకొనెడు కోల. తలకోలు, దే. వి. తలకొనుట.

తలక్రిందగుట, జా. వ్యత్యస్తమగుట.

తలక్రిందు, దే. విజ రూ-తల్లక్రిందు: చూ, తలకెడవు.

తలగడ, ద్వ. వి. (తల + కడ) 1. ఉపధానము రూ-తలయంది - తలాట - తలాటి - తలాడు - తలాడ - తలాడి - తలాపు - తలగడ - తల్లడి. చూ, లోడు; 2. (సంజుకొను నపుడు) తలయుంచుకొనెడు దిక్కు: రూ - తలయింది - తలాట - తలాటి - తలాడు - తలాడ - తలాడి - తలాపు - తలగడ - తల్లడి: చూ, హరిత్తు.

తలగడుగు, దే. వి. (తల + డుగు): చూ, తలయిండు. 1. పాండు. 3, అ. 8.

తలగము, ద్వ. వి. రాహువు: చూ, రాహువు

తలగిల్లి మొలవేయుట, జా. తలక్రంచి పాతిపెట్టుట. అనగా నాశనముచేయుట. "నన్నేమో మీరు తలగిల్లి మొలవేయుదు రని భీతిల్లజోను." (ధర్మజరాజసూయము.)

తలగుంజ, ద్వ. వి. నిట్టరాసు. చూ, స్తంభము. 1.

తలగోచవట్టుట, వా. వి. అపరకర్మ చేయువాడు శవముతో విప్పు తిసికొనిపోయి శవము తొమ్మన నిప్పుముట్టింది కర్మ చేయుట. (ఉత్తర సర్గాదులలో వాడుక.)

తలచమురు, దే. వి. కమ్మమానియ: చూ, స్నేహము 2.

తలచావడి, దే. వి. ఆకారము, ఇంటిముందటి చావడి: చూ, హజారము (చూ, సదనము. 1.)

తలచీలి, దే. వి. మీలను మునపను జేర్చి-బిగించెడు చీలి: చూ, కూలము.

తలచుట్టు, దే. వి. 1. పాగకట్టుట: భార. విరా. 5, అ. 210 చూ తలకట్టు. 4; 2. పాగ: చూ, తలకట్టు. 2. (చూ, వత్తము.)

తలచూపు, దే. అ. క్రి. 1. ఎదుతగ్గు. చూ, మోహరించు; 2. తోడు: చూ, పొడచూపు.



తలముగ్గు, దే. వి. బ. 1. వేటకావి సాధనము: చూ, వాగురు;  
 2. దొంగయొక్క సాధనము; చూ, ములుబంతి; వా. 3. జుట్టుముగ్గు.  
 తలయంటు, దే. వి. (తల+అంటు) 1. తలమీద (నూనె పెట్టి) రాచుట. రూ-తలంటు: చూ, స్నానము. 1; ఆ. క్రి. 2. తలమీద (నూనెపెట్టి) రాచు. రూ-తలంటు; చూ, రుద్దు. 1; వా 3. నెత్తికొట్టు. “దొంగ ఆమె వగలను తలయంటి దొంగిలించెను” (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.)  
 తలయంపి, దే. వి. రూ-తలాపి: చూ, తలగడ. 1. భార, ఉద్యో. 1, ఆ. 68.  
 తలయేరు, దే. వి: తలనొప్పి: చూ, శిరోభారము.  
 తలయేలు, దే. వి, గగనగంగ: చూ, నది.  
 తలయెత్తు, దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, వర్షిల్లు; 2: చూ, మొలకెత్తు. పాండు. 2, ఆ. 52.  
 తలరు, దే. వి. 1. భయము. ఆం, థా. వర్. 183: చూ, వెలుపు; ఆ, క్రి. 2. చలించు. భార. సభా. 1, ఆ, 244: చూ, సలించు; 3. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు; 4. చింతించు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 118: చూ, వచ్చావపడు; 5. కలగు. భార. ఆర. 7, ఆ. 340: చూ, సంక్షోభించు; 6: చూ, సంభ్రమించు. అచ్చ. యు, కాం. 473.  
 తలలోనాటక, జా. అత్యంతమైత్రి. (అవినాభావ సంబంధము) “తలలోపల నాటక పూ, సలలో దారంబు.” పాండు. 3, ఆ. 59.  
 తలవంపు, దే. వి. 1. తలవంచుట; 2. మానభంగము.  
 తలవకారము, అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.  
 తలవరి, వై. వి. = దళవర, రూ-తలారి. దొంగలఁ బట్టు బంటు: చూ, రక్షకుడు.  
 తలవాకిటను మెలంగు చెలవ, ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి.  
 తలవాకిలి, దే. వి. ఇల్లు లోనగువాని మొదటి ద్వారము: చూ, హజారము: (చూ, సదనము. 1.)  
 తలవాడి, దే. వి. రూ-తలవాడు-తలవాడె, దవ, ఇక్ష్వగ్రము: చూ, వాడెదవ.  
 తలవాడు, —వై.—  
 తలవాడె, —వై.—  
 తలవిడి, దే. వి. తలనణికిన తాటిచెట్టు లోనగు తృణద్రుమము యొక్క తలకుండు.  
 తలవిలాపితము, అం: చూ, కరణములు.  
 తలవీడు, దే. వి. 1. పురుషప్రదేశము; 2. సమీపప్రదేశము.  
 తలవు, దే. ఆ. క్రి. రూ-తలగు. 1. తొలగు: చూ, విరియు. 5; అం. పేర్. 2. రూ-తలగు. తొలగించు.  
 తలవెట్టి, జా. బుద్ధిమాంద్యము. “మ. తలవెట్టి వచరింప నేటికి సమిద్ధానంబు దానంబు.” పాండు. 4, ఆ. 98.  
 తలసంపటితము, అం: చూ, కరణములు.  
 తల సంస్కృటితము, — వై.—  
 తలసాల, ద్వ. వి: చూ, తలవారము.  
 తలా, దే. అవ్య. క్రి. విణ. చెటి. ప్రభా. 5, ఆ. 89: చూ, మిథము,

తలాడు, దే. వి: చూ, రూ-తలగడ. 1—2.  
 తలాపి, దే. వి. (తల+అపి) రూ-చల్లపి:—వై.—(దిండు నకు.- ఉ, హరి. 5, ఆ. 204.)  
 తలాపు, దే. వి.—వై.—  
 తలాజీయ బ్రాహ్మణులు, అం. శుక్లయజుర్వేదము. మాధ్యందిన శాఖవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.  
 తలాట, దే. వి: చూ, రూ-తలగడ. 1—2.  
 తలాటగుమ్మము, వా. వి. సింహద్వారము.  
 తలాటము, దే. వి. (తల+అట) 1. పికిరిపిట్ట తెక్కలులోనగు వానిచే నేర్పఱచి గుట్టము నెత్తిని విలువుగా నమచ్చెడు తురాయి, లేవ. స్వా. 4, ఆ. 28: చూ, భూషణము. 2; వా. 2. తల: చూ, శిరము. 1; 3. జీవనము. “ని తలాటము సుఖముగా జరుగును.”  
 తలాటి, దే. వి: చూ, రూ-తలాట.  
 తలాడ, ద్వ. వి.—వై.—  
 తలాతలము, సం. వి. అ. న. ఏదవ క్రిందిలోకము: చూ, అధో లోకము.  
 తలారి, వై. వి. = దళవర: చూ, రూ-తలవరి.  
 తలారింపు, దే. ఆ. క్రి. మరలు: చూ, వట్టిల్లు.  
 తలారిదొర, ద్వ. వి: చూ, కొత్తాయి.  
 తలి, దే. వి: చూ, రూ-తల్లి (1).  
 తలికె, దే. అవ్య. ముందు: చూ, ముందఱ. 1.  
 తలిమము, సం. వి. అ. న. 1. = తలివము-తడిమము. దూది పఱపు: చూ, శయ్య. 1; 2. మేలుకట్టు: చూ, విశానము; 3. జాతికట్టనపునేల: చూ, భూమి. 1; 4. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 5. రమ్యము: చూ, హృద్యము; విణ. 6. మెత్తనిది: చూ, మృదువు; 7. కుట్టిమము: చూ, భూమి. 1.  
 తలియ, వై. వి. = స్థానికా-స్థాల. రూ-తళిగ-తళియ-తెలిగ-తెలియ-తెచె. భోజనసాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.  
 తలిరు, దే. వి. చిగురు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 223: చూ, విద్రుమము.  
 తలిరుచు. దే. ఆ. క్రి. రూ-తలిర్పు. 1: చూ, పల్లవించు; 2: చూ, సంతోషించు; 3: చూ, ముమ్మరించు.  
 తలిరుదాసరి, ద్వ. వి. ఒకానొకదాసరి: చూ, కూర్చుండు.  
 తలిరుదిండి, దే. వి. (తలిరు+తిండి) కోయిల. విజ. 3, ఆ. 39: చూ, పికము.  
 తలిరుజోడి, దే. వి. (తలిరు+పోడి) 1. అడుది: చూ, త్రీ; 2. చిగురువలె మనోజ్ఞులాలగు అడుది: చూ, త్రీ.  
 తలిరువు, దే. వి. తలిరుచుట. రూ-తలిర్పు.  
 తలిరుమేతరి, ద్వ. వి: చూ, తలిరుదిండి. సాంబ. తిర్య. 7.  
 తలిరువిలుకాడు, దే. వి. రూ- తలిరువిల్కాడు: చూ, మన్మథుడు. (ఇట్లు తలిరువిలుతుడు-తలిరువిల్లుడు.)  
 తలిర్పు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-తలిరుచు. (సంతోషించుటకు.—భార. దోర్. 1, ఆ, 211; అతిశయించుటకు.—భార. ఆర. 7, ఆ. 180).  
 తలిర్పు, దే. వి: చూ, రూ-తలిరువు.  
 తలివము. వె. వి. = తలవ:గా గూ-వలిగును 1

తలుగు, దే. వి. చూ తలవడు. అపికతకాళము. అచ్చ. సుం, కాం. 83: చూ, వెలుతురు 1.

తలుగు, దే. వి. చూ-తలు. పనులంగుడును నలుపు, సంధానము: ధార. విరా. 1, ఆ. 277: చూ, మూత్రము. 1.

తలుగు, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, చూ-తరుణి.

తలుగు, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, చూ-తరుణి.

తలుగు, దే. వి. చూ-తలు: చూ, వాకిలి.

తలుగు, వా. వి: చూ, తలనొప్పి.

తలుగు, సం. వి. ఈ. త్రీ: ఆచుది: చూ, త్రీ.

తలుగు, ద్వ. వి: చూ, చూ-తలగడ.

తలుగు, దే. వి. 1: చూ, చూ-తలగు: ఆ. క్రి. 2. అవసరిల్లు ధార. ఆర. 8, ఆ. 886: చూ, చూ-తలగు.

తలుగు, దే. న. క్రి: చూ, చూ-తలగు.

తలుగు, సం. వి. అ. న. 1. = తలవడు. దూదిపతన: చూ, తలవడు. 1; 2. అట్టి, కొత్తముమీది యిల్లు: చూ, నడవము. 1; 3. పెండ్లము: చూ, భార్య; 4. అన్నము: చూ, సాదము. (1).

తలుగు, తే. వి: చూ, చూ-తలగు.

తలుగు, దే. వి: చూ, చూ-తలగు రా. వి. 8, ఆ. 28.

తలుగు, దే. వి: చూ, చూ-తలగు.

తలుగు, దే. వి. — పై — కై. 2, ఆ. 78.

తలుగు, ఆం. చూ. శ్రేష్ఠవాచకములు. (వృత్తియందు ఉత్తర పదమై శ్రేష్ఠతను దెలుపును. "ఉమారి రల్లజము.")

తలుగు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తలుగు + తలగు) చూ-తలుగు చిందు-తలుగువడు - తలుగు - తలుగు చలిండు: చూ, తలగు.

తలుగు, వై. ఆ. క్రి. (తలుగు + వడు) — పై. — ధార. ఆర. 1, ఆ. 185.

తలుగు, దే. వి. 1. చానము: చూ, లోలము: విరా. 2. కలత నొందినది: చూ, వ్యాధియు.

తలుగు, ద్వ. న. క్రి. (తలుగు + పెట్టు) 1. బాధపెట్టు: చూ, బాధించు: 2. చలింపజేయు.

తలుగు, వై. వి. 1. = తలగు: చలిండు: చూ, లోలము: 2. బెడలు: చూ, వెలుపు.

తలుగు, దే. ఆ. క్రి. చలిండు: చూ, నలిండు.

తలుగు, వై. వి. 1. = తలగు: చూ, తలుగు. 1; 2; చూ, తలుగు. 2; విరా. 3: చూ, తలుగు. 2.

తలుగు, వై. ఆ. క్రి. చలిండు. స్వా. 8, ఆ. 81: భార. సభా. 1, ఆ. 217: చూ, తలగు.

తలుగు, — కై. —

తలుగు, సం. వి. ఈ. త్రీ. 1. యౌవనముగల ఆచుది, జవరాలు: చూ, త్రీ: దేవి. (1). చూ-తలగు: చూ, మూత. 1; విరా.

(2) మొదటిది, మూత్రము. 1; (3) ముఖము: చూ, ముఖము. ఉతా. — "తలుగు కొత్త-తలుగు." మొ.

తలుగు, దే. వి. మొదటికొండ: చూ, లాంగలము.

తలుగు, ద్వ. వి. పుణ్య, ఇంటికి ముఖ్యమైన ప్రక్కగోడ (అని శ. త. చూ, ముఖగుగోడ,

తలుగు, వా. వి. తాత: చూ, మాతామహుడు.

తలుగు, దే. వి. 1: చూ, లక్ష్మి: 2. అమ్మమ్మ: చూ, మాతామహి.

తలుగు, జా. చొరవగా: బ్రవేణిచుటక: దగిన స్థలము, సమస్తముగ కోరికను దీర్చుస్థలము, ఉనికివట్టు. "అశేష ధర్మ విశేషములకుం దల్లియిల్లె." (ధర్మజ రాజసూయము.)

తలుగు, సం. వి. ఈ. త్రీ. కర్మరి\* చూ, వశరోచన.

తలుగు, దే. వి. కొడికాలము.

తలుగు, వై. వి. = తలగు. తలగు: చూ, లోలము. 1.

తలుగు, దే. వి. 1. చూ-తలగు, అవత్యము: చూ, వితథము: 2. దొంగ: చూ, హోతుడు.

తలుగు, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, చూ-తలగు.

తలుగు, దే. వి. 1: చూ, తలుగు 1; 2: చూ, యుద్ధము: వా. 3. దుడుగు.

తలుగు, చూ-తలగు, న్యా. నీకును సగము నాకును సగము. ఇట్టిదే 'దొంగలును దొంగలును గలిసి యూజ్యసంధి కొన్నాడు.' అని ఆంధ్రభాషియును.

తలుగు, దే. వి: చూ, చూ-తలగు-తలగు.

తలుగు, చూ, చూ-తలగు.

తలుగు, వా. వి: చూ-తలగు. ఆం. భా. ద్వ. 280: చూ, ముద్దరము.

తలుగు, దే. వి. (తలుగు + పాము) చూ-తలగు.

తలుగు, దే. వి. (తలుగు + పాము) చూ-తలగు. మలుగుచేయ: చూ, ముప్పము. 1.

తలుగు, దే. వి: చూ-తలగు. (సం. ప). — కంజాకము-చూ-కంజాకము, కంజనము.

తలుగు, ద్వ. ఆ. క్రి. తలగు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 185: చూ, లంకించు 1.

తలుగు, చూ, చూ-తలగు. (చిక్కుటకు. — భార. ఆర. 1, ఆ. 211.)

తలుగు, చూ, చూ-తలగు: చూ, చూ. 3. తలుగు: చూ, చూ. 3, ఆ. 114.

తలుగు, దే. ప్రే. తలగు: చూ, తలగు. 11.

తలుగు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, చూ-తలగు.

తలుగు, దే. ప్రే. చూ, చూ-తలగు.

తలుగు, దే. వి. పెద్దనోటికండ. రా. వి. 8, ఆ. 103: చూ, పాత్రము. 6.

తలుగు, దే. వి. మానితొనగము, అర్ధశేరు: చూ-తలగు, పడి.

తలుగు, దే. వి: చూ, చూ-తలగు. కై. 4, ఆ. 95.

తలుగు, వా. విరా. 3: చూ, కొటానగోటులు.

తలుగు, వా. వి: చూ, చూ-తలగు.

తలుగు, సం. విరా. చూ-తలగు, బాధన లోనగువానిచేతక: బాధనది, చెక్కబడిన కాస్తాదులు చూ, తలగు.

తలుగు, వా. వి. కోరిక. "తలుగు తలగు."

తలుగు, వా. వి. చాళము.

తలుగు, సం. వి. అ. పుం: చూ, చూ-తలగు.

తలుగు, దే. వి. తలుగు నాలు వరుస: నడ-చూ-నడము,

తనుకు, దే. వి. 1. అనత్యము: చూ, వితథము; 2: చూ, వంచన; 3. పేమ గలిగినట్లు చేయుచేష్ట; అ. క్రి. 4. పేమగలిగినట్లు చేష్టించు.

తనుకులాడి, దే. విణ. (తనుకులు+అడి) తనుకులు గలది. (అడుది): చూ, త్రీ.

తస్కరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రుంగ\*: చూ, శ్వసనము. 1; 2. కాకిదొండ\*: చూ, దొండ; 3. తోడేలు: చూ, వృకము; 4. = తక్కిలి, మోసము: చూ, వంచన; 5. = తెక్కిలి. దొంగతనము. (తస్కరణము అనియు వాడుక): చూ, హరణము. 1.

తస్కరి, సం. వి. ఈ. త్రీ. ఒజ్జకనింద\*: చూ, షడ్గింర.

తస్కరించు, సం. న. కి: ముగిచ్చిరించు: చూ, సడవు.

తస్కరుడు, సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, హాకరుడు. 1.

తస్స, దే. వి. దుర్మాంసము. "నితస్స చెక్కెదను".

తహతహ, దే. వి. 1: చూ, సంభ్రమము. అం. భా. ప్ర. 140; 2: చూ, శ్రిమము. 1; 3. తమి: చూ, వ్యసనము. 3.

తహతహనడు. ద్వ. అ. కి: చూ, సంభ్రమించు.

తహతహపెట్టు. దే. న. కి: తమకవరచు: చూ, సంభ్రమించు.

తహశీలు, వా. వి. రివెన్యూ, వసూలు.

తహశీలుదారు, వా. వి. రివెన్యూవ్యవహారములఁజూచు ఉద్యోగస్థుడు, తాలూకాపై యధికారి, జిల్లాకలెక్టరుక్రిందియద్యోగి.

తళతళ, దే. వి. 1. (మిఱుమిట్లుకొలుపు) భార. ఉద్యోగ, 2, అ. 114: చూ, వెలుతురు. 1; 2. మెఱుముటయం దగు ననుకరణము. భార. భీష్మ. 2, అ. 174: చూ, హూహూ.

తళిగ, వై. వి. రూ-తళియ: 1. స్థాలికా-స్థాల. కంచము: చూ, పాత్రము. 6; 2. భగవన్నివేదనార్హమైన యన్నము: చూ, సాదము. (1).

తళియ, —పై.—

తళుకు, దే. వి. 1. రూ-తళుక్కు-తళుక్కు. కిరణము. అం. భా. వృ. 82: చూ, హాయనము. 2; 2. రూ-తళుక్కు - తళుక్కు. అధికప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; 3. ఒకానొకడేగ: చూ, శ్యేనము. 4. అడుదేగ: చూ, శ్యేనము.

తళుకాత్తు, దే. అ. క్రి. (తళుకు+ఒత్తు) మిక్కిలి ప్రకాశించు. భార. ఆర. 7, అ. 210: చూ, ప్రకాశించు. 1.

తళుక్కు, దే. వి. 1: చూ, రూ-తళుకు. 1; 2: చూ, రూ-తళుకు. 2; 3. మెఱుముటయం దగు ననుకరణము. శకాం. 3, అ. 9: చూ, హూహూ.

తళుక్కు, —పై.—

తళ్లు, దే. వి. బి. 1. చెఱువు లోనగువానియందు గాలిచేత ఉబికి దరిని మోదెడు చిన్న చిన్న అలలు, తవాయి: చూ, వీచి. 1; వా. వి. బి. 2. తడవలు, వంటభూమియందు అప్పుడప్పుడు నీరు పాటించుట. "వరిచేను ఎండకుండగ పెక్కు తళ్లు కట్టుచిదే ఫలించినది." (గోదావరీ మండలమున వాడుక.)

త్రా

తా, సం. వి. అ. త్రీ. 1. కరుణ: చూ, దయ; దే. న. (1) తాను అనుదానికి ప్రాలిపదికము.

తాండవరాళికుడు, సం. వి. అ. పుం. నందికేళ్ళరుడు: చూ, శాలంకాయనుడు.

తాండవము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. ఉద్ధతమైన నృత్యము. (మృదుమధురమైన నాట్యము లాస్యమనఁబడును.): చూ, ఉద్ధరము. 2: (చూ, నాట్యము); 2. తృణవిశేషము: చూ, తృణము. 1; అం. 3: చూ, గతులు.

తాండవించు, సం. అ. క్రి. ఉద్ధతముగా నృత్యముచేయు.

తాండ్ర, దే. వి. రూ-తాడి-తాడికాయ-తాడిక: చూ, విభీత, కము; 2. వా. మామిడితాండ్ర; 3. తాడితాండ్ర (ఇత్యాది).

తాండ్రపురుగు, ద్వ. వి: చూ. సాలెపురుగు.

తాంతము, సం. విణ. బడలినది (క్లాంతము.)

తాంతి, సం. వి. ఇ. త్రీ. బడలిక: చూ, శ్రమము. 1.

తాంత్రికుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. సూర్య సోమ సిద్ధాంతముల నెఱిగినవాడు: చూ, జ్ఞాతసిద్ధాంతుడు; 2. విషవైద్యుడు, గారడీడు: చూ, వ్యాకృగ్రహి: 3. తాంత్రిక మతస్థుడు: వా. 4. తంపి పెంచువాడు.

తాందాళము, దే. వి. తాంబూలము మొదలగునవి యుంచుకొనుటకు ఉపయోగమగు ఇత్తడి లోనగువానితోఁజేయు పెద్దతట్టు: (చూ, హడవము. 1): చూ, పాత్రము. 6.

తాంబూలదాని, సం. వి. ఈ. త్రీ. వక్కలాకుల తిత్తి: చూ, హడవము. 1.

తాంబూలదానిని, సం. వి. ఈ. త్రీ. వక్కలాకుల తిత్తిగఱ అడుచి: చూ, త్రీ.

తాంబూలదుడు, సం. వి. అ. పుం. తాంబూల మిచ్చువాడు: చూ, వాగ్గులికుడు.

తాంబూలము, సం. వి. అ. న. 1. = తమ్ములము. తమ్ము, వక్కాకు: చూ, విడెము; 2: చూ, పోకక; అం. 3: చూ, ఉపచారములు; 4: చూ, అర్చన; 5: చూ, అష్టభోగములు. (భోగములు.)

తాంబూలవల్లి, సం. వి. ఈ. త్రీ. రూ-తాంబూలవల్లిక. తమల పాకు తీరెగ: చూ, నాగవల్లి.

తాంబూలవల్లిక, సం. వి. అ. త్రీ. —పై.—

తాంబూలి, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, తాంబూలవల్లి\*.

తాకించు, దే. న. కి: 1. శ్రమవరచు: చూ, శ్రమపెట్టు; ప్రే. 2. తాకఁజేయు.

తాకు, దే. వి. 1. రూ-తాకుడు. ముట్టు: చూ, స్పర్శము. 1; అ. క్రి. 2. మార్కొను: చూ, ప్రతిఘటించు; న. క్రి. 3. అంటు: చూ, స్పృశించు; 4. (యుద్ధమున) ముట్టు. భార. ద్రో. 1, అ, 200.

తాకుడు, దే. వి: చూ, తాకు. 1 సా. 2, అ. 197.

తాకుడుచేకి. దే. వి. వరుస మేరకు వచ్చెడు జ్వరము: చూ రోగము. 1.



తా.క.వల, దే. వి. (రా.కు + తల) యుద్ధ ప్రారంభము: చూ, యుద్ధము.

రా.గలి, దే. వి. పల్లపుమడి: చూ, భూమి. 1.

రా.చు, వా. వి. 1: చూ, రూ-రా.చు: దే. స. క్రి: చూ, తన్ను. 2. భార. వి. 2, ఆ. 128.

రా.చెట్టకోతి వనమెల్లఁజెఱచె, లో. ఉదా.రా.చెట్టకోతి వనమెల్లఁ జెఱచినదన్నట్లు దుర్జనుండు తాను జెఱచి చాలక తనవారికిఁ గూడ వీడినకిడుఁ దెల్పుపెట్టును." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

రా.చు, దే. వి. 1: చూ, వంచన; 2. రూ-తడవ, చెట్టుపైపట్ట: చూ, బెరచు.

రా.చుకత్తె, ద్వ. వి. మోనకత్తె: చూ, శ్రీ.

రా.చుఁమ్మఁడు, ద్వ. వి. తీవనార్థము సన్మాని వేషము ధరించిన వాడు. లింగి: చూ, ముని. 1.

రా.డి, దే. వి. 1: చూ, రూ-రా.డ; ఆం, 2. కరక.రా.డి. ఉనిరిక. ఈ పలములు మూడింటిలో నొకటి: చూ, పలములు (చూ, శ్రయము.)

రా.డికాయ, దే. వి. తాడిచెట్టుకాయ (కపము, దగ్గు, దాహము, వాంతి కగ్గించును.)

రా.దె, దే. వి: చూ, రూ-రా.డి.\*

రా.పు, దే. వి. తన్ను: చూ, హతి.

రా.చెట్టనదేభిక్షము, జా. తనవలననే యారంభమైనది, "సకల కృత్యములయందుఁ దాచెట్టినదేభిక్షమనుచు జేసి నది జేపించుచు" (ధర్మజరాజసూయము.)

రా.చేటిపెంకు భస్మము, పా. తా.చేటి (డిప్పబొడను) పెంకును ఒకదినము నిమ్మపండ్లరసముతో నానఁచెట్టి వేడివీళ్ళతోఁ జక్కఁగాఁ గడగి రెండు మూళ్ళనడుమనుంచి దీలమునిచ్చి 100 పిశకలతో పుటమువేయ భస్మమగును.

రా.బేలు, దే. వి. రూ-తా.బేలు, దానరయ్య-రూ.దాసరిగాడు, నల్లదాసరిగాడు, మొగపిటికి. (సం. ప) —ఆ, ఉద్బటము, కచ్చనము, కఠినపృష్ఠకము, కమతము, కూపాలయము, కూర్మము, క్రోడపాదము, క్రోడాంఘ్రి, గూఢాంగము, చతుర్గతి, వృత్తము; తద్విశేషములు.—ఆ.డుతా.బేలు.—(తె. ప).—ఆ.డుతా.బేలు: (సం. ప).—కచ్చని, కమతి, గరణము, దులి-రూ.దులి-కులి-(చూ, వృత్తము. 4.) తద్వి. ౧-ఆది కూర్మమునకు....అకూపారము.

తా.ట్ట, దే. వి. (తా.కు + కట్ట, అప్యతీసికొనిన వానియొద్ద మంచెడు ఈడు; అగాపు, అద్దము, ఆయకము. ఈడు, ఉద్దనపు, ఉద్దర-రూ-ఉద్దరుపు, ఎగుదల, ఏపు, కుదువ, కోరు: గిరపు, గీపు, తపకా-రూ-తనఖ, తా.ట్ట, తేగడ, పాయిదా,

పెనుపు, బందకము, బ్రోది, రో రూ రోయి, వారకము: (సం. ప).—ఆది, ఆహకము, బంధకము-(చూ, వారకము.)

తా.ట్టంచు, వా. స. క్రి: చూ, కుదువపెట్టు.

తా.గడించు, దే. స. క్రి. (తా.కు + గడించు) నిర్బంధించు: చూ, వారిండు.

తా.గ.డ, దే. వి. నూతిమీది కొయ్య. రూ-తా.గ.డి.తా.గ.డు-తా.గ.డె-తా.గ.జి: చూ, పీనాహము.

తా.గ.డి, —పై.—

తా.గ.డు, —పై.—

తా.గ.డె, —పై.—

తా.గ.జి, —పై.—

తా.గు, దే. స. క్రి. (నీళ్ళలోనగునవి) త్రాగు. రూ-త్రాగు త్రావు. తా.గు.బోతు. దే. విజ. కయతి లేక మద్యపానముచేయు స్వభావము గలవాడు: చూ, లొట్టిముచ్చు.

తా.చు, వై. స. క్రి. 1. = స్థా. తొలుచు: చూ, వారు. 1: 2. రంధ్రము చేయు: చూ, మల్లు; 3. ఆవలంబించు: చూ, ప్రాప్తఁగొను: 4. నిలుపు. ఆం. ఖ. తృ. 122. చూ, స్థాపించు.

తా.జా, వా. వి. క్రొత్తది. పైన వ్రాయుట మఱచి క్రింద వ్రాయఁ బడిన విషయము. (తా.జాలము = క్రొత్తగా చేర్చఁబడినది.)

తా.జా, దే. వి. చూ, కళాయ.

తా.బ, వా. వి వలచన, బలములేమి. "తా.బ చెక్కలు".

తా.బంకము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-తా.బంకము. దంతములోనగు వానిచేఁ జేయఁబడిన చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2.

తా.బసక్క-వేయుట, జా. చిరుకఁగొట్టుట. "తప్పచేసినవానిని తా.బసక్క-వేయుట ధర్మము."

తా.టాకు, వా. వి: చూ, ఆకు. 4.

తా.టాకువక్కెర, వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తా.టాకుచప్పళ్ళకు కుందేళ్ళు బెదరవు, జా. బెదరింపుచూటలకు లక్ష్యము చేయకుండుట.

తా.టాదూటము, దే. విజ. చక్క-న తప్పినది. ఆపు. 4, ఆ. 381.

తా.టాదూటము, వా. విజ. —పై.—

తా.టి, వై. వి. = తా.జ: చూ, శ్రీతాళము.

తా.టి.చు, వై. స. క్రి. = తా.డన. కొట్టు: చూ, మొత్తు. 2.

తా.టికట్టవ, వా. వి. హద్దుగా నేర్పడిన తా.టిచెట్లవరుస.

తా.టికట్టెడ, ద్వ. వి. తా.టిచెట్టుమీది పాము: చూ, సర్పము.

తా.టికట్లు, వై. వి. తాలతి: చూ, సుర. 2.

తాటిగిరిపాము, ద్వ. వి. రూ-తాటిగిరిపాము, తాటికట్టెడ: చూ, సర్పములు.

తాటిదారదొర, ద్వ. వి. 1: చూ, బలరాముడు; 2: చూ, భీష్ముడు.

తాటిపడగపాడు, —వై. —

తాటిబెల్లము, వా. వి. ఒకరకము బెల్లము: చూ, శర్కర. 1-౪. (వేడినిచ్చును.)

తాటిరిక్క, వై. వి. జ్యేష్ఠానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౧౮.

తాటిరిక్కనెల, ద్వ. వి. జ్యేష్ఠమాసము, పెద్దనెల: చూ, మాసము. 1.

తాటిసవతురిక్క, వై. వి: చూ, తాటిరిక్క.

తాటోటు, దే. వి. 1. టక్కు, అసత్యము: చూ, వితథము; 2: చూ, వంచన; 3: చూ, బొంకులాడు; 4: చూ, వంచకుడు.

తాండకము, సం. వి. అ. వుం: చూ, రూ—తాటంకము.

తాడపు, సం. వి. అ. వై: చూ, సుతై.

తాడనము, సం. వి. అ. న. 1. = తాటింపు: చూ, హతి; అం. 2: చూ, హస్తక్రియలు.

తాడనములు, అం. సమతల తాడనము, ముష్టితాడనము (2).

తాడించు, సం. న. క్రి. =: చూ, తాటించు.

తాడి, వై. వి. = తాళ. తాటిచెట్టు: చూ, శ్రీతాళము.

తాడిదన్నువానికి: దలదన్నువా: డుండును, లో. ఒకనిమించి యొక్క డుండును. ఉదా.- “కడుఁ బ్రాపిణ్యధరీణుఁ డీతఁ డయినన్ --సంక్షోభించున్ దాడిఁ దన్నెడువానిం దలఁదన్ను వాఁడుగలఁ దన్నేషింప నంచెన్నితన్”. కళా. 2, అ. 86.

తాడిగిరిపాము, ద్వ. వి: చూ, రూ-తాటిగిరిపాము.

తాడిత, అం: చూ, భూచారులు.

తాడితము, సం. విజ. కొట్టిఁబడినది: ఆయస్తము, ఆవిధము, ఆహతము.

తాడితాంగములు, అం. శిరము, తొమ్ము, పార్శ్వము, వీఁపు, యోని (5).

తాడు, దే. వి. 1. రూ-త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; వై. వి. 2. = తాళ. తాటిచెట్టు: చూ, శ్రీతాళము.

తాత, సం. వి. అ. వుం. 1. తండ్రి: చూ, వితరుడు; విజ.

2. కనికరింపఁదగినవాడు: చూ, సురతుడు; వై. వి. (1) = ధాతా: అచ్చయ, కాం. 428: చూ, బిహృ. 1; (2)

= తాత. తండ్రికి తండ్రి: చూ, పితామహుడు; (దేశ్యమని కొందఱు); (3) తల్లికి తండ్రి: చూ, మాతామహుడు. 5.

తాతతల్లి, ద్వ. వి: చూ, లక్ష్మి. 1. (అం. సం. దే. 10.)

తాతపనఁటివెల్లి, ద్వ. వి. గంగ: చూ, నది.

తాతస్వకూపోయ మితి బ్రువాణా: జెరం జలం కాపురుషా: పిబంతి, న్యా. ఇది మాతండ్రిగారు త్రవ్వించిన నూతినీరు అని మూర్ఖులు ఆ ఉప్పునీరే త్రాగుదురు, చెడ్డవారు చేయు

పనులు చెడ్డవైనప్పటికిన్ని మంచిపనుకొనెదరు.

తాతాచాడులుగారి ముద్ర, జా. 1. తిరుగులేని తీర్మానము. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.) వా. 2. సక్రాంతిము, సంపనంసార్కరము, సమాశ్రయణము.

తాత్పర్యము, సం. వి. అ. న. 1. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; వా. వి. 2. సారాంశము.

తాదృత్వండుడు, సం. వి. అ. వుం: చూ, బిహృచారి.

తాదృక్షము, సం. విజ. రూ-తాదృశ్యము. అటువంటిది.

తాదృశము, —వై. —

తానకము, వై. వి. 1. = స్థానకమ్. జెట్లు నిలుచుటయందలి భేదము; 2. = స్థానమ్. చోటు: చూ, స్థానము. 1.

తానజిభాష, అం. తానోద్భవ: చూ, భాష. 1.

తానదసీల, అ: చూ, టక్కజిభాషలు: (చూ, భాష. 1.)

తానము, సం. వి. అ. వుం. 1. = తందనము. తన్నకారముతో పాడెడుపాట: చూ, స్వరము. 2; వై. వి. (1) = స్థానమ్: చూ, స్థానము. 1; (2) = స్థానమ్. రా. వి. 2, అ. 1: చూ, స్థానము. 1; అం. (3): చూ, అష్టాదశపదార్థములు. అష్టాదశపదార్థములయందుఁ గలుగు భేదములు. —నాదము ౨. —ఆహతము, అనాహతము; శ్రుతులు ౨౩: —తీవ్ర, కుముద్వతి, మంద, ఛందోవతి, దయావతి, రజని, రక్తిక, రాద్రి, కోద్రి, వజ్రిక, పృసారిణి, పృతి మార్జని, క్షితి, రక్త, సందీప, అలాపి, మదంతి. రోహిణి, రమ్యా, ఉగ్ర, క్షోభిణి: స్వరము ౭: —షడ్జము, ఋషభము, గాంధారము, మధ్యమము, వంచమము, దైవనిషాదము; స్థాయి ౩: —మంద్రము, మధ్యము, తానము; గృహము 3: —షడ్జ గ్రామము, మధ్యమగ్రామము, గాంధార గృహము, షడ్జ గ్రామగత మూర్చనలు ౭: —తారమాద్ర, రజని, ఉత్తరాయత, శుద్ధషడ్జ: మత్సరకృత్తు, అశ్వక్రాంత, ఆదిరుద్ధత: మధ్యమ గ్రామగత మూర్చనలు ౭: —సౌవీరి, హరిణాశ్వ, కలోపనత, శుద్ధమధ్య, మారి, పారవి, హృశ్యక: గాంధారగ్రామగత మూర్చనలు ౭: —నంద, విశాల, సుముఖి, చిత్ర, 1. చిత్ర వతి, సుఖ, అలాప: (చూ, తానములు.)

తానములు, అం. తానముల వివరము షడ్జ మధ్యమ గ్రామము లలోఁ జెప్పఁబడిన మూర్చనా సప్తకద్వయములో ప్రత్యేక మవాంతరభేదములు నాలుగు కలవు. వాటిచేత నొక్కొక్క సప్తకము ఇరువదెనిమిది భేదములుగా నైనది. అవాంతర భేదములు 4. —శుద్ధమూర్చన. కాకతీమూర్చన, అంతర మూర్చన, కాకల్యంతర మూర్చన; తానములు మూడు. — శుద్ధతానములు 28, కూటతానములు 28, సర్వతానములు 28: (చూ, స్వరము. 2.)

కానములు. ౩.

శుద్ధ. 28.		కుం. 28.		సర్వ. 28.	
సహన. 7.	రిహీన 7.	సహీన 7.	రిహీన 7.	స-మహీన 7.	స-రిహీన 7.
అగ్నిహోమము	విష్వక్తత్తు	అశ్వకాంతము	అగ్నిచిత్తు	భోమము	వైరిహీనము
అత్యగ్నిహోమము	బహునవర్ణము	యవక్రాంతము	ద్వాదశాహము	ధర్మము	మోహనము
నాజవేయము	గోనవము	విష్టుక్రాంతము	సహాహము	శాంతము	కామనము
భోదశి	మహానరము	నూర్యక్రాంతము	సహాహము	నాంది	గర్భదము
పారిధికము	విశ్వజిత్తు	జగత్క్రాంతము	సహాహము	పాపహాని	అష్టకపాలము
అశ్వమేదము	బ్రహ్మయజ్ఞము	పరిభ్రాంతము	అశ్వప్రతిగ్రహేష్టి	రాత్రిసత్రము	గబిహీనము
రాజనూయము	పాణిజావత్యము	నాగయతకము	అభ్యుదయము	సారభము	యము
			కౌండపాయనము	అంగిరస్సు	రాద్రము
			పాయనము	కంకము	పవత్యారము
					మోక్షదము

కౌ (చూ, సర్వపతుష్టము; అలంకారము. ౩; గమకములు; అంశములు; జాతులు; రాగములు; రాగాంగములు మొదలగునవి; మరియు మతంగముని మతవ్రతారమున స్త్రీపురుష రాగములును గలవు.)

తానవము, సం. వి. అ. న. తమకము.

తానంబ, అం. చూ, టక్కజిభాషలు. (చూ, భాష. 1.)

తాను, దే. న. తానమునకు ప్రథమైవచనము

తాను ఒకయింటి అట్లుండే, లో. నర్వసాధారణమగు ఒకవిషయమునుగూర్చి ఒకడు మఱియొకనిని అడేసించునపు డుచయోగింతురు.

తానుజేసిన ధర్మము, అం. చూ, ప్రకాశింపఁ జేయఁగూడనివి తానుబట్టిన కుండేటికి మూడే తాళ్ళు, లో. ఉదా.—“నాకుం దోచినంత యెత్తిచెప్పితి. ఎంతచెప్పిన నతండు తానుబట్టిన కుండేటికి మూడేతాళ్ళనుచున్నవాడు.” (నీతిచంద్రిక—మిత్రభేదము.)

తానూరము, సం. వి. అ. న. సుడిగుండము; చూ, సుడి.

తానొకటిదలచిన దైవమొకటితలచును, లో. ఉదా.—“పూనుకొని తన ప్రయత్నము, లే నిజములు దైవపుటిన లిలలేకున్ననీ, మానవుడొంటి తలచినన, దానొకటి తలచుఁగాక దైవం బజలా.” (కుచేలోపాఖ్యానము.)

తానోర్చన, అం. 1. వంతుమిజిభాషలు (చూ, భాష. 1.); 2. తాజనభాష. (చూ, భాష. 1.)

తాన, దే. వి. 1: చూ, విచ్చెన. పా. 2, ఆ, 98; 2. మెట్టు: చూ, సోపానము.

తానత్రయములు, అం. అ(అ)ధ్యాత్మికము, అధిభౌతికము, అధిదైవికము, (చూ, త్రయము.)

తాననము, అం. (తాననము) చూ, నరకములు.

తాననుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ.తననుడు.

తానము, సం. వి. అ. పుం 1: చూ, నంతానము; 2. బాధ: చూ, కోకము; 3. = దూప. దప్పి: చూ, విసాన.

తానములు, అం. చూ, తానత్రయములు.

తానరము, వా. వి: చూ, తాన 2.

తాననతరువు, సం. వి. ఉ. పుం. గార\*: చూ, హింగుది.

తానరము, అం. చూ, తానరము.

తానరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. తపస్సు చేయువాడు: చూ, సన్న్యాసి 1: 2. కృపాచంద్రాయణాదివ్రతముల నాచరించువాడు.

తాసి, సం. వి. అ. పుం. 1. బుద్ధుడు; చూ, బుద్ధుడు. 1: దే. వి. రూ—తాసి. (1) కీలకము: చూ, మర్మము. 1: (2) జాద: చూ, చూదన 1: వై. వి. (3) బేలుదా: (4) సున్నము పూయు ఇనుపపనిముట్టు: చూ, చెక్కతాసి

తాసిచు. వై. స. క్రి. 1. = స్థాపన. నిలుపు, నెలకొలుపు: చూ, స్థాపించు; 2. చెక్కు: చూ, వారు. 1, 3 మోదు. కాశీ. 7, ఆ 91: చూ, మొక్కు. 2.

తాసి.భము, సం. వి. అ. పుం. (సముద్రసమీపమందలి నల్లని యాకులుగల) చీకటిచూసు\*: చూ, తమాలము.

తాసికత్తియ, ద్వ. వి. రూ-తాసికత్తె-తానుపుకత్తియ తానుపుకత్తె-తానుపుది. తానుపుకత్తియ-తానుపుకత్తె. కుట్టని (సంధానము చేయునది.): చూ, శంభి.

తాసికత్తె, —వై.—

తాసికాడు, దే. వి. సంధానము చేయువాడు. భార. ఆది. 4, ఆ. 281.

తాసిక, దే. వి. రూ-తాసికా మేలైన పట్టుబట్టు: చూ, వత్తుము.

రాసికము, సం. వి. అ. సమీపఁజేయుఁబడినది. చూ, సం. వి. కము.

తాసికా, దే. వి: చూ, రూ-తాసిక.

తాసివాడు, వా. వి: చూ, రూ తాసివాడు.

తాసి, దే. వి. వై. వి: చూ, రూ-తాసి.

తాసివాడు, వా. వి. రూ-రాసివాడు సున్ను పూయవాడు: చూ, సూనరి.

తాపు, దే. వి. 1. = స్థాపన అవలంబము; చూ, స్థాపు 2: వై. స. క్రి. 2. చెక్కు: చూ, వారు. 1: 3. స్థాపన. ఏర్పఱు: చూ, తాపించు. 1.

తాపించు, దే. వి. పావడ, గాగర: చూ, వత్తుము.

తాపేదారు, వా. వి. తపక్రింది నేవకడు.

తామర, వై. వి. 1. = తామరమ్. తామరపువ్వు, కమలము:

చూ, సహస్రవక్రము. 1: 2. మండలాకారకృష్ణము. రూ-తామర, పదామర, పౌడదామర: చూ, మండలము. 3.

తామరకెంపు, ద్వ. వి. పద్మరాగమణి: చూ, రత్నము 1.

రామరచెలి, ద్వ. వి. పద్మమిత్రుడు: చూ, సూర్యుడు.

రామరకంపము, ద్వ. వి. రూ-తామరకంపర-తామరకంపము.

1. కమలషండము: చూ, పద్మము. 1: 2. అభివృద్ధి: చూ, సమృద్ధి.

తామరకంపర, —వై.—

తామరకంపము, —వై.—

తామరకంపరలు, జా. సమృద్ధి. తామరవలె వృద్ధిగా నుండునవి.

తామరకంపరలై నమువాయుము. “అభిలైకధర్మములు

తామరకంపరలై చెలంగె.” (జీయ): “ప్రబలి తామర

కంపరై పరిధవిలి.” (సారంగధర): “ఉత్తమకనయాది

సంపదలు తామరకంపరలై ప్రవర్తిలన్” (కాళహస్తిదయము):

“సంపద తామరకంపరలై పొదిలెన్” (రామాభ్యుదయము).

తామరకీగె, వై. వి. కంపరము: చూ, పద్మము. 1.

తామరతూపరి, ద్వ. వి. (తామరతూపు + అరి): చూ, మృగుడు.

తామరదంపము, ద్వ. వి: చూ, రూ-తామరకంపము.

తామరదుంప, ద్వ. వి: చూ, పద్మకందము.

తామరడుద్దు, ద్వ. వి. కర్ణిక: చూ, మిద్దె. 2. (చూ, పద్మము. 1.)

తామరపాకు, ద్వ. వి. (తామర + అకు) 1. పద్మవక్రము:

2. వక్రపాత్రము: చూ, విస్తరి.

తామరపువ్వు, వై. వి. కమలము: చూ, పద్మము. 1.

తామరపూన, ద్వ. వి: చూ, తామరదుద్దు.

తామరపొక్కిలివాడు, ద్వ. వి. వెన్నుడు. సాంబ. దే.

4. చూ. విష్ణువు

తామరబావి, వై. వి: చూ, సరస్సు. 1.

తామరణాయి, ద్వ. వి: చూ, తామరకెంపు.

తామరణేకు, ద్వ. వి. తామరపువ్వుయొక్క దళము: చూ, సహస్రవక్రము. 1.

రామరసము, సం. వి. అ. న. 1. = కమ్మి. రామర; చూ, పర్వము, 1; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 3. రాగి: చూ, లోహము. 1.

రామలక్ష్మి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. నేలయనిరిక\*. చూ, భూమ్యులకి. రామలిక్ష్మము, సం. వి. అ. పుం. వేలాకూలమును దేశము: చూ, దేశము.

రామలిక్ష్మి, సం. వి. ఇ. పుం. — పై. —  
రామసమమవు, అం. చూ, మనువులు.

రామసము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; విజ 2. తమోగుణముగలది: దే. వి. (1) ఆలస్యము. పా. 4, అ. 11: చూ, విలంబము. 1; సం. అం. 3. చూ, అస్త్రములు.

రామసి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. చీకటి: చూ, మేదకము. 1. 2. కటికచీకటికలరాత్రి (అధికమైన తిమస్సుగలది): చూ, రాత్రి; 3. చూ, పార్వతి. 1; పై. వి. (1) = తామసుడు: కోపి: చూ, రోషణుడు; (2) దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

రామసింహు, దే. అ. క్రి. ఆలస్యముచేయు. జై. 3, అ. 10: చూ, వివరించు. 3.

రామసుడు, సం. విజ. 1. తమోగుణము గలవాడు: 2. చూ, రూ-తామసి. (2).

రామిన్రము, సం. వి. అ. న. 1. చీకటి: చూ, మేదకము. 1: అం. 2. చీకటిమయమైన నరకము: చూ, నరకములు.

రామేలు, దే. వి: చూ; రూ-తామేలు.

రామకము, సం. వి. అ. న. రాగి: చూ, లోహము. 1.

రామకర్ణ, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, తామకర్ణ. 2.

రామకుట్టకుడు, సం. వి. అ. పుం. రాగివనివాడు: చూ, స్వర్ణకాకుడు.

రామకృమి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఆరుద్రపురుగు: చూ, పురుగు.

రామచూడము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోరి: చూ, పుంజు: 2. తామ్రచూడ మను అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1: అం. 3. చూ. ఆనందముకహస్తములు.

రామనృతిక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, ఆశ్చర్యయోని \*.

రామనర్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. తామ్రనర్తిమను నది. (తిరు నల్వేరి జిల్లాలో నున్నది): చూ, నది; 2. పడమటిదిక్కు నందుండెడు ఆదేశుడు, పరుణదిగ్గణముభార్య, రూ తామ్ర కర్ణి: చూ, హస్త: అం. 3. చూ, దిగజభార్యలు.

రామనల్లపము, సం. వి. అ. పుం. ఆశోకము: చూ, హేమపుష్పము.

రామపుష్పిక, సం. వి. అ. శ్రీ. కాకిదొండ\*. చూ, దొండ. (రక్తపరి).

రామము, సం. వి. అ. న. 1. రాగి: చూ, లోహము. 1; పుం 2. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 3. విజ. 3. ఎఱువిపి: చూ, వర్ణము. 3; అం. 4. ఒకానొకభస్మము: చూ, భస్మములు; 5. చూ, ఖండములు.

రామరృక్తము, సం. వి. అ. పుం. ఉలవ\*: చూ, సరటి. (చూ, దాణ్యము.)

రామూక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల: చూ, సాక్షుడు షలుగు; విజ. 2. ఎఱువి కమ్మలు గలది.

రామూర్ధము, సం. వి. అ. న. కంచు: చూ, లోహము. 1.

రామికు, సం. వి. అ. శ్రీ. గురివెండః: చూ, క్షేపకపాకి.

తామము, దే. వి. తిక్కవగిన మఱుగువస్తువు. తాయిల్లము.

తాయ, పై. వి = దాయా-తాయస్తీ. తల్లి. చూ, మాత. 1.

తాయక, ద్వ. వి (రూ.తాయత్తు-తాయెక - తాయెతు - తాయెత్తు - తాయెదు-తాపీజ) 1. జుప్పి, కేయూరము: చూ, భూషణము. 2; 2. తల్లి బిడ్డలకుఁగట్టు రుడెబంధనము: చూ, రక్ష. 2.

తాయెత్తు, —పై. —  
తాయిల్లము. వా. వి: చూ, రూ తామము. (గోవావరీమండల మున వాడక.) (ఎమన్నా అనుపదమువంటిది.)

తాయెక, ద్వ. వి: చూ, రూ-తాయక.

తాయెకు, —పై. —  
తాయెత్తు, ద్వ. వి. (తాయ + ఎత్తు) —పై. —  
తాయెను, —పై. —

తార, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. బృహస్పతిభార్య: చూ, భార్య: 2. వారిభార్య, సుగ్రీవునిభార్య (అని కొందఱు), చూ, భార్య: 3. బౌద్ధదేవి: చూ, భార్య: 4. ఓంకారము: చూ, ప్రణవము: (చూ, ఓమ్; అం. 5. చూ, కన్యకలు; దే. వి. (1) సుషిర వాద్యము: చూ, స్వరము. 2.

తారకమంత్రిము, అం. శ్రీరామమంత్రిము: చూ, మంత్రిము. 1.

తారకజిత్తు, సం. వి. ద్. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కండుడు.

తారకము, సం. వి. అ. శ్రీ. అ. న. 1. కంటివల్లగ్రుడ్డు: చూ, లోదనిము: 2. రిక్కి: చూ, సక్షత్రము. 1; అ. న. 3. కమ్మ: చూ, లోదనము: అం. 4. చూ, ఆకాశములు.

తాంకాణ, దే. వి. (రూ-తారకాణము-తారుకాణము-తార్కాణ-తార్కాణము) మూడఁ రూ-మూదలిక. దృష్టాంతము: చూ, రుజువు.

తారకాణము, —పై. —

తారకాశించు, దే. న. క్రి. రూ-తార్కాణించు, దృష్టాంతపఱచు. పా. 2, అ. 279: చూ, రుజువుపఱచు.

తారకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, సరంగు: 2. తారకుఁడను రక్కసుడు: (తారకాసుకుడు): చూ, రాక్షసుడు. 1. విజ. 3. దాటిండువాడు.

తారణ, అం. 1. చూ, సంపత్సరములు: సం. విజ. 2. కరింపఁ జేయునది.

తారటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పడవ: చూ, హోదము.

తారణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, తారటి.

తారతమ్యము, సం. వి. అ. న. తరతమభావము, హ్యూనాధిక్యము: చూ, వాసి. 4.

తారపీఠ, ద్వ. వి. ఎద్దు వెన్నుపైవేయుపీఠ: రూ-తారాపీఠ: చూ, పీఠ.

తారమంద్ర ప్రసన్నము, అం. ఆలంకారములు ఏటి.టిరో నొకటి: చూ, ఆలంకారము. 3.

తారమంద్రము, అం. చూ, పద్మగ్రామగతమూర్చనలు.

తారమాతీకము, సం. వి. అ. పుం. తెలవర్ణముగల తేనె: చూ, మధువు. 5.

తారము, సం. వి. అ. న. 1. వె.డి. చూ, లోహము. 1.  
2. కనుగ్రుడ్డు: చూ, లోహనము; 3. రిక్కు: చూ, నక్షత్రము;  
1; పుం. 4. పులుగడిగిన ముత్యము: చూ, రత్నము. 1;  
5. ముత్యము పులుగడుగుట: విజ. 8. తలలోనుంచి పలుకఁ  
బడిన గొప్పమోత: చూ, స్వరము. 2; దే. వి. (1) నాచు  
కానులనాణెము: చూ, దమ్ముము; (2) మౌక్తిక విశేషము:  
చూ, రత్నము. 1.

తారలు, అం. 1. జన్మాది.—జన్మము, సంపత్తు, విపత్తు, క్షేమము,  
ప్రత్యక్కు, సాధనము, నైదిగము, మిత్రము, పరమమైత్రి  
(9); 2. పురుషలక్షణాంగములు 58 లో నొకటి: (తారలు =  
నల్లగుడ్డు.—తేనెవలెను తేనెటీగవలెను పచ్చనెయ్యి కుభ  
కరము); చూ, లక్షణాంగములు; 3. శ్రీ లక్షణాంగములు  
58 లో నొకటి: (తారలు = నల్లగుడ్డు—నల్లనెనె బాగ్యవతి  
యగు: ) చూ, శ్రీలక్షణాంగములు; 4. (చూ, అంగము. 9):  
చూ, నాద్యోపయోగాంగములు.

తారసము, దే. వి. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 2. తలపాటు.  
జై. 5, ఆ. 415: చూ, యుత్తము; విజ. 3. సమీపించినది.  
స్వా. 5, ఆ. 81: చూ, సమీపము. 1.

తారసింహు, దే. అ. క్రి. 1. రూ.తారసింహు-తారసింహు-తారు: చూ,  
సమీపించు; 2: చూ, వ్యాపించు.

తారసింహు, —పై — (సమీపించుటకు.—కా. 8, ఆ. 91;  
వ్యాపించుటకు.—ఉ. రా. 1, ఆ. 127.)

తారసింహు, —పై —

తారస్థాయి, అం: చూ, ఉచ్ఛతమము

తారక్రియలు, అం. లేపనము, చలనము, పాతము, భ్రమణము,  
ప్రవేశనము, నివర్తనము, విష్కామము, సముద్వృత్తము.  
ప్రాకృతము, (9).

తారాజాప్య, వా. వి: చూ, బాణసంచు.

తారుడు, దే. అ. క్రి. 1. (తారి + అడు): చూ, తిరుగులాడు:  
2. చూ, జీరాడు.

తారుపథము, సం. వి. అ. పుం. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1.

తారుపీఠ, ద్వ. వి: చూ, రూ.తారుపీఠ.

తారి, పై. వి అటాడించెడు సూత్రధారి: చూ, సూత్రధారుడు.

తారిణి, సం. వి. ఈ శ్రీ. బౌద్ధదేవి: చూ, భార్య.

తారిణు, వా. వి: చూ, రోజు: చూ, దినము.

తారు, దే. అ. క్రి. 1. తిరుగు. రాఘ. 1, ఆ. 19: చూ, సంభ  
రి. చు: 2. పోవు: చూ, వెళ్లు. 3; 3. కదియు. స్వా. 3,  
ఆ. 18: చూ, సమీపించు.

తారుకాణము, దే. వి: చూ, రూ.తారుకాణ.

తారుకొను, దే. న. క్రి. రూ.తారుకొను. 1. కదియు: చూ,  
ప్రాపించు: పై. 2. తాటుకొలుపు.

తారుచు, దే. పై. రూ.తారు. కిదియించు, తారణము.

తారుచువాడు, దే. వి. రూ.తారుచువాడు: చూ, దూతుడు.  
తారుణి, అం. ఖ. డములు ౯ లో నొకటి: చూ, ఖంభములు.

తారుణ్యము, సం. వి. అ. న. యౌవనము: చూ, వయస్సు.

తారుపు, దే. వి. రూ.తారు. 1. తారుపుట; 2. బరిణె. చూ,  
పాత్రము. 6.

తారుపుకత్తియ, ద్వ. వి: చూ, రూ.తాపికత్తియ.

తారుపుకత్తి, ద్వ. వి —పై.—

తారుపుడి, దే. వి.—పై.— (ఆ. పదా. సర. 88.)

తారుమారగు, దే. అ. క్రి. రూ.తాటుమాటగు అం. సం. మా.

68: చూ, వ్యత్యస్తమగు.

తారుమారు, దే. వి. రూ.తాటుమాటు: చూ, వ్యత్యయము.

తారేయూడ, సం. వి. అ. పుం. 1. అంగదుడు: చూ, వాన  
రము; 2. బుధుడు: చూ, రాహువు. 2.

తార్కాణ, దే. వి: చూ, రూ.తారకాణ ప్రభా. 3, ఆ. 85.

తార్కాణము, —పై.—

తార్కాణించు, దే. న. క్రి: చూ, రూ.తారకాణించు. ప్రభా. 4,  
ఆ. 115.

తార్కిక ప్రమాణములు, అం. ప్రత్యక్షము, అనుమానము, ఉప  
మానము, శాబ్దము. (4).

తార్కిక డు, సం. వి. అ. పుం. తర్కశాస్త్రము తెలిసినవాడు:  
అక్షపాదకుడు, ఘటశాసి.

తార్కికు, చూ, రూ.తారుకొను (కడియు.—పంచ నా. 1, ఆ.  
888; తార్కికులుపు.—భాగ. 3, స్కం. 927.)

తార్క్యైలము, సం. వి. అ. న. గరుడ పచ్చ తాళ్ళవలనఁ  
బుట్టినది: చూ, రసాంజనము.

తార్క్యైడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గరుత్మంతుడు: చూ,  
హానివాహనుడు; 2. అనూరుడు. చూ, సూరసూతుడు.

తార్కు, దే. పై: చూ, రూ.తారుకు.

తార్కువాడు, దే. వి: చూ, రూ.తారుకువాడు.

తార్కు, దే. వి: చూ, రూ.తారుకు.

తార్కులాడు, దే. అ. క్రి. (తార్కులు + అడు) (పెంపుడు  
పొట్టేలు కోడి మొసలగునవి) జగడమాడు: చూ, వాటు  
లాడు.

తార్కుకత్తియ, ద్వ. వి: చూ, రూ.తాపికత్తియ.

తార్కుకత్తి, —పై.—

తార్కుము, సం. విజ. కిరింపఁదగినది.

తాటు, దే. అ. క్రి. 1. అడంగు. ఉ. హరి 3, ఆ. 5: చూ,  
స్రుగు. 4; 2. చూ, ములుగుపడు.

తాటుమాటు, దే. వి. క్రమము తప్పకు చూ, వ్యత్యాసము; విజ.  
2 క్రమము తప్పినది: చూ, వ్యత్యస్తము.

తాటుమాటువడు, ద్వ. అ. క్రి. (తాటుమాటు + వడు): చూ,  
వ్యత్యస్తమగు.

తాలకి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. తాటికల్లు: చూ, సుర. 2.

తాలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, తాలి.

తాలదణ్ణుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. బలరాముడు: చూ,  
హలాయుధుడు; 2. భీష్ముడు: చూ, శాంతనవుడు.

తాలపర్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. మురయనెడు గ్రంథ ద్రవ్యము:;  
చూ, రాజార్చము.

రాజ్యము, సం. వి. వ. పం. ఇంద్రాముడు; చూ, బాలాముడు

రాజ్యము, సం. వి. అ. పం. ఒకనాక వాద్యము; చూ, స్వరము. 2.

రాజ్యము, చూ, రూ-రాజము.

రాజ్యములు, అం. 1. “ఇ ఈ చ ఛ జ య ఞ క”;

2. ఇ ఈ వి వి లం గూడిన పజలు రాంవ్వయలు.

రాజ్యము, సం. వి. అ. శ్రీ యమునా:ది; చూ, నది.

రాజ్యము, సం. వి. అ. పం. చూ, ఇంద్రాముడు,

రాజ్యము, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. నేలయసిరిక: చూ, భూమ్యాలకి;

చే. వి. (1) పునై. పాండు. 4, అ. 144: చూ, మంగళ

సూక్రము (చూ, భూషణము. 2.)

రాజ్యము, చే. స. శ్రీ. కూరలు మొదలగునవి తిరుగడోయు:

చూ, డోయు.

రాజ్యము, చే. వి. 1. తిరుగడో: చూ, సాతాళిపు; 2. తాలి

చిహూర. పాండు. 2, అ. 24: చూ, కాకము 5.

రాజ్యము, చే. వి. మెలిక: చూ, లంక.

రాజ్యము, ద్వ. వి. 1: చూ, తాలి (1); 2. మంగళసూక్రపు

దొట్టు, దొట్టు, మినుకు: చూ, భూషణము. 2.

రాజ్యము, చే. వి. రూ-తాలి-రాజ్యము. 1. ఓరిమి; చూ, కాంతము.

1; 2. దైవము. కళా. 7, అ. 206: చూ, దైవము. 1.

రాజ్యము, ద్వ. వి. రూ-రాజ్యము. 1. క్షమాపంతురాలు:

చూ, శ్రీ.

రాజ్యము, —పై—

రాజ్యము, చే. వి. చూ, సహనుడు.

రాజ్యము, సం. వి. అ. శ్రీ. చూ, రాజ్యము. 1. \*

రాజ్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, కాళిసపత్రి: 2: చూ,

తాలి. 1.\*.

రాజ్యము, చే. వి. ఎన్నుకొని యెండిపోయినపైక, తుచ్చరాజ్యము:

చూ, రాజ్యము.

రాజ్యము, చే. స. శ్రీ. రూ-రాజ్యము. 1. ధరించు: చూ, వహించు;

2. నూలు పిరిపెట్టు; 3. తిరిగిం నేయు; 4. దారములోనగు

వానిపేను; 5. వండిలోనగువానిని, మెలికలలోనగు వానిని

చేతితో తట్టియెత్తు.

రాజ్యము, చే. వి. ధరించుట, రూ-రాజ్యము. చూ, పెట్టుకొనుట.

రాజ్యము, సం. వి. అ. న. చూ, అంకిలి. 1.

రాజ్యము, సం. వి. ఉ. న. = దాళన-దనడ-దివుడ-దొడ: చూ,

నె:వి.

రాజ్యము, అం. 1. పురుష లక్షణంగములు 18 లో నొకటి.

(రాజ్యము = నెలపులు. — పద్మదళసమమైన రాజగును.

రక్తవర్ణములైన దనబోక్తయగును. నీలవర్ణములైన దరిద్రు:

దగును): చూ, లక్షణంగములు; 2. శ్రీ లక్షణంగములు

38 లో నొకటి. (రాజ్యము = నెలపులు — ఎట్టుగనున్న కుభ

వతియు ఆదృష్టవతియు నగును. తెల్లనైన దానియగును.

నెలలైన దరిద్రురాలు, దు:ఖవంతురాలు అగును):

చూ, శ్రీ లక్షణంగములు.

తాలాకా, వా. వి. పరగణా. జిల్లాలో నొకభాగము. “కాకినాడ

తాలాకా” “రాజమహేంద్రవరము తాలాకా.”

తాలాకా, వా. వి. యొక్క; వి. చెందినది; సరిబంధించినది.

“నాతాలాకా ఆ స్త్రీ.”

తాలాకా, చే. స. శ్రీ: చూ, రూ-తాలాకా; (చారములోనగు వాని

పేనుటక. — ఉ, హరి. 5, అ. 181.)

తాలాకా, చే. వి. చూ, రూ-తాలాకా.

తాలాకా, చే. వి: చూ, రూ-తాలాకా.

తాలాకా, చే. వి. బ. (తాలలము + కాళ్ళు) ఏకమైవువాడు

కాళ్ళువాడుకొనుటకు అమర్చిన పదాలు రూ-తాలాకా.

రావకేనము, సం. వి. బి. త్వడియము.

రావకోళ్ళు, చే. వి. బ: చూ, రూ-రావకోళ్ళు

రావడము, చే. వి. 1. రూ-రావడము. రుద్రాక్షలులోనగునవి

గ్రుచ్చిన హారము. నై. 8, అ. 170: చూ, భూషణము. 2;

2. కండుకము: చూ, బురి. 3.

రావకో, సం. అవ్య. 1. అంతయు: చూ, యావత్తు; 2. అందాక.

అందము: 3. అంతమాక్రము: 4. ప్రశంసనార్థకము: చూ,

నేదాసు: 5. పున్నప అమలలు.

రావకము, నై. వి. = స్థావర. స్థిరమైనది, స్థిరమైయుండునది.

రావలము, చే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2 అం:ము

భార. అర. 5, అ. 47: చూ, ప్రాపు: 3. ఇల్లు: చూ,

సదనము. 1.

రావళము, చే. వి: చూ, రూ-రావళము.

రావరము, చే. వి: చూ, రూ-రావరము.

తావి, చే. వి. 1. పడమరము: చూ, వానన. 1; 2. కమల

ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

తావిట్టు. ద్వ. వి. మలయ:ర్వతము: చూ, పర్వతము.

తావిగుచ్చిలి, —పై—

తావికో, బెనచినది, ద్వ. వి. వంటచేయబడినది. పొనటినది,

పొటిరనది: చూ, సంస్కృతము. 6.

తావిమానె, చే. వి. తావిగలమానె, అత్తరు: చూ, ప్రభోధరము.

తావిమోసరి, చే. వి గంధవహాడరు గాలి: చూ, వాయువు.

తావిపిలుకాడు, చే. వి చూ, మృతుడు.

తావీజు, వా. వి: చూ, రూ-తావీజు. 1—2.

తావు, నై. వి. = స్థానము. రూ-తావు 1. ఇల్లు: చూ, సదనము.

1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; వా. వి. 3. ఒకబురు

కాగితము: రూ-తావు-తావు: 4: చూ, వటవక్రము.

తావుకొను, చే. అ. శ్రీ. నె:కొను: చూ, స్థిరపడు.

తావేజు, వా. వి: చూ, రూ-తావేజు.

తావేలు, వా. వి. తహవ్వేలు: రుజువు: అరా.

తానీలు, వా. వి. బ. కొందెములు.

తానీలు, —పై—

తానీలుదారు, వా. వి: చూ, రూ-తహవ్వేలుదారు.

తాహతు, వా. వి. గొప్ప, మరియద

తాళ, సం. వి. అ. శ్రీ. తాచిపెట్టు: చూ, తాచి. 1.

తాళకము, సం. వి. అ. న. 1. వర్ణతదాతు విశేషము; 2. చూ, హరిదళము; 3. తొగరిమన్ను; చూ, సురాష్ట్రజము. 2: 4. చిన్నబీగము; చూ, బీగము.

తాళకలు, అం. చంచత్తులము-రూ. చాచత్తులము - వట్టితావుత్రిక, సంవద్యేష్టము, ఉద్భుట్టుము. (5): చూ, తాళము. 2.) తాళక్రియలు, అం. మార్గక్రియలు, దేశ్యక్రియలు. (2).

తాళగించు, వై. అ. క్రి. తాళమువేయు లక్ష్య. 2, అ. 82: చూ, తాళించు. 1 2

తాళగిరి, వై. వి తాళమువేయువాడు: చూ, సీకారి

తాళజాతులు, అం. చతురశ్రము, త్రిశ్రము, మిశ్రము, ఖండము, సంకీర్ణము. (5): (చూ, తాళము. 2.)

తాళపత్రము, సం. వి. అ. న. 1: ఆకు, కమ్మ, రాటాకు; 2. చెవ్వాకు. చూ, భూషణము. 2.

తాళప్రాణములు, అం. గాంధర్వ వేదమునందలి తాళాధ్యాయము నందున్నవి 10.— కాలప్రాణములు 12, మార్గప్రాణములు (తాళమార్గములు) 6, నిశ్చలక్రియలు 4 + దేశ్యక్రియలు 4 = 8, అంగప్రాణములు 6, గ్రహప్రాణములు 4, జాతిక్రియలు 5, ముఖ్యకాళప్రాణములు 5 + జన్యతాళములు 96 = 101, లయప్రాణములు 3, యతిప్రాణములు 6, ప్రస్తార ప్రత్యయ ప్రాణములు 10. మొత్తము 170. మతియు సూడకములు (సూచిన ప్రతాళములు) 7, వాద్యములు 4, తతవాద్యములు 20, అనన్యవాద్యములు 18, సుషిరవాద్యములు 10, ఘనవాద్యములు 6, పంచపహావాద్యములు 5. మొత్తము 63. (చూ, స్వరము. 2.)

తాళమార్గములు, అం. (మార్గప్రాణములు) దక్షిణము, వార్తికము, చిత్రము, చిత్రతరము, చిత్రతమము 6. ఆతిచ్చిద్రము, 7. (ఆతిచ్చిత్రము.)

తాళము, సం. వి. అ. న. రూ.తాలము. 1: చూ, బీగము. (పుం. అని కొండలు; పుం. 2. పాడునపుడు చేతులతో చలించు చలపు. తద్విశేషములు ౧.— తాళప్రాణ: తాళభేదములు— (సం.—వ.) అంగము, ఆధ్విత్యము, అప్రతితాళము, అవిశ్లేయము, ఉత్తరక్రిత, ఉద్భుట్టుము, ఉద్భిక్షణము, ఉద్భిర్తము, ఏకతాళము, కరుణాఖ్యము, కిల-రూ-కళ, కాష్ట, కుడుక్క-కము, కృష్ణ, క్రియ, క్రితము, ఖండము, రుడతాలము, తాళ ప్రుతీయకము మొ (చూ, స్వరము. 2.) ౨ తాళమానాద్య లవకాలము. (సం. ప.)— కాష్ట: ౩. తాళప్రాణక్రియాభేదము. (సం. ప.)— అవాసము: ౪. తాళప్రాణ జాతివిశేషము. — (సం. ప.)— ఖండము: ౫ ఎనిమిది యక్షరములకాలము. — (సం. ప.)— ఆదితాళము: ౬. నృత్యగీతాదులకాలము. — చూ, ఘనము. 1: 2. లభ్యక్షరముయొక్క చతుర్థభాగవ్యాపరణము చేయునంతటికాలము. — తృటి. (మిగత విశేషాలకు లకు 'స్వరము. 2.' ౧౪౧—౨) చూడుము.) 3. = తాడి. రూ.తాడము. తాడిచెట్టు: చూ, శ్రీతాళము: 4. కత్తిపరుణ: చూ, పిడి. 2: 5. తాళమువేసేడు కంచవాద్యము: చూ, వీణ: 6. తొడితెరుకంటె హెచ్చు: 7. యక్షదూపము: చూ, నజ్జరము: 8. చూ, హరిదళము: 9 చెట్లు: చూ, జాణము. 1: 10. అలచెయ్య: చూ, ప. స్త. ౭: అం. 11. చూ, నళభ

క్రియలు: 12: చూ, ఘనవాద్యములు: 13: చూ, ప్రణవ నాదములు: ౧౪ ఆక్షరకాలము:— ఆట, ఆట, ఆటతాళము, అజరాళము (చూ, సూడకములు.) దే. వి. (1) మల్లబుధ విశేషము. భార. విరా. 2, అ. 18: చూ, మల్లశాస్త్రము: వై. వి. (2) = తాల. తలపు లోనగు వానికి వేసేడు తాళము: (చూ, తాళము. 1.) చూ, బీగము.

తాళముచెవి, వా. వి తాళమువేయుటకును తీయుటకును తగిన పొడవగు పనిముట్టు: చూ, బీగము.

తాళములు, అం. ద్రుపము, మతిమము (మత్యము), రూపకము, త్రిపుట, జుంపె, ఆట, ఏకము (7): (చూ, తాళము. 2.)

తాళమూలిక, సం. వి. అ. వై. సేలరాధు. చూ, శిలీంధ్రకము, తాళవర్ణము, అం. చూ, గాయకదోషములు.

తాళవృంతము, సం. వి. అ. న: చూ, విరనకట్ట

తాళప్రతీయకము, సం. వి. అ. పుం. తాళప్రాణ: తాళభేదము: చూ, తాళము. 2.

తాళసప్తకము, సం. వి. అ. న. =: చూ, తాళక తత్తిరి.

తాళాములు (అంగప్రాణములు), అం. అనుద్రుతము (విరామము), ద్రుతము, లఘువు, గురువు, ప్లవము, కాక పాదము. (6).

తాళారోహణస్థాయము, న్యాయ తాటిచెట్టెక్కువాని నెంతదనుక నెగిద్రోయుదురక్షరీతి.

తాళాధ్యాయము, వా. 1. శివశక్తుల సామరస్యతృక రూపమే తాళము. మతియు మూలజన్యములతో తన్మధ్యస్థము లయిన విరామకాలములతోనియిన సృత్యగీతవాద్యకాల పరిచ్ఛేదము తాళభాద్యము, దీనిని గుఱించి తెలుపునది తాళాధ్యాయము: వా. 2. కొట్టుట, తన్నుట. "సీకు పారము రాంపెచో తాళాధ్యాయము తప్పదు."

తాళా, వా. వి. బి: చూ, కన్నాళ. అం. భా. ద్వి 207. (తాళములు).

తాళి, సం. వి. త. వై. 1. = తాడి: చూ, శ్రీతాళము: దే. వి. రూ.తాళి. (1) సతతము, హారము నడుపుచుండెడు రత్నపు బిల్లు: చూ, భూషణము. 2: (2) రూ.తాడము.తాళము, ఒకానొక హారము. ఉ. రా. 5, అ. 305: చూ, భూషణము. 2.

తాళింపు, దే. న. క్రి. 1. జూదమాడునపుడు క్రింద వేయుటకై పాచికలను చేతనుంచుకొని యిటు నటు త్రిప్పు. ఉ. హరి, 3, అ. 64: వై. అ. క్రి. 2. తాళమువేయు. లక్ష్య. 2, అ. 82: తాళగించు, దరువువేయు.

తాళిక, దే. వి. 1. ఓర్పు: చూ, శాంతము. 1: విణ. 2. చారిరది: చూ, శాంతము. 3.

తాళికయగు, దే. అ. క్రి. తాళ: ఆటలు.

తాళితాళు, దే. అ. క్రి. మార్పిట్టు. సాంబి. మా, 42: చూ, సొమ్మసిట్టు.

తాళినవత్తిరి, వై. వి. = తాళినవత్తి. (సం. ప.)— తాళినవత్తము. రూ.తాళినవత్తము.

తాళినము, అం. ఒకానొక భస్మము. చూ, భస్మములు.

తాళి, దే. వి: చూ, రూ.తాళి (1) (2). (హరివిశేష. నకు. అచ్చ. సుం, కాం. 34.)



రాక్షసుడు, దే. విజ. కార్యకర్త: చూ, వ్యవహార. 2.

రాక్ష, దే. అ. క్రి. 1: రాక్షసుడు: చూ, శాంతించు: 2: చూ, సహించు: 3. ఆశ్రయదక విచారించు: రూ.రాక్షసు, విచారించు, నిర్మించు.

రాక్షసు, -వై:-

రాక్షసు, వా వి. 1. ఒకానొకానికి: చూ, బాధిస్తాడు:

2. ఒకానొకాని: చూ, సర్పము. (ఇట్లు రాక్షసులు.)

రాక్షసు, దే. వి. రూ.రాక్షసు. ప్రభువుల మీడికి దించిన సోదా: చూ, సదనము. 1.

### త్రి

తి, వా. వ్యాకరణమున-1. అక్షరములగు శబ్దముల తివర్ణంబులగునట్లును రేపంబున కొక్కటికి రోపంబునగు: 2. విభక్తి పరంబగునపుడు గోవిప్రవృత్తుల తుదియక్షరంబు తివర్ణంబుగు: 3. తి-తివర్ణంబులు పరంబులగునపుడు దుష్టంబున కివర్ణంబుగు: 4. తి వర్ణంబు పరంబగునపుడు క్రిందు-మీదు-ముందు పువర్ణంబుల యత్వంబున కత్వంబుగు: 5. ఔపవిత్ర క్రికముల తృతీయాన ప్రములకత్వంబుదేశంబు బహుళంబుగనగు. (4-5 అర్థంబుల యశంబులు 'తి'కి సంబంధించినవిగాన నిట వివరింపఁబడియె.)

తి-తి, దే. వి. తినుట: చూ, సాపాటు.

తి-డి, దే. వి. 1. భోజనము: చూ, సాపాటు: 2. ఆహారము.

వై. 3, ఆ 34: చూ, సాదము. (1).

తిండికత్తియ, ద్వ. విజ. రూ.తిండికత్తి తిండిపోతు: చూ, త్రీ.

తిండికాడు, దే. విజ. రూ.తిండికాడు: చూ, తక్షకుడు.

తిండిపోతు, దే. విజ. 1: చూ, తిండికత్తియ: 2: చూ, తిండికాడు.

తిండికాడు, దే. విజ: చూ, రూ.తిండికాడు.

తిండుకివి, సం. వి. ఈ. త్రీ: అగ్నిమేడి\*.

తింతిలి, సం. వి. ఈ. త్రీ చింతక: చూ, బహువ్రత.

తింతివ, సం. వి. ఆ. త్రీ:-వై:-

తింతిదము, సం. వి. ఆ. వుం. 1: చూ, తింతిలి\*: న. 2. చింత సంధ: చూ, తింతిలికము.

తింతిడి, సం. వి. ఈ. త్రీ: 1: చూ, తింతిలి\*: 2. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4.

తింతిడిక, సం. వి. ఆ. త్రీ: చూ, తింతిలి\*.

తింతిడిము, సం. వి. ఆ. న: చూ, తింతిదము.

తింతిలి, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, తింతిలి\*:

తింతిలిక, సం. వి. ఆ. త్రీ:-వై:-

తింతిడికము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ.తంతిడికము - తింతిలికము.

తింతిలి, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, తింతిలి\*.

తింతిలికము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ.తింతిడికము.

తింతిదుము, సం. వి. ఆ. వుం. = చూ, తుమ్మిక-తుమ్మికి.

తికమక, దే. వి. 1. కలశ. పా. 1. ఆ 94. చూ, సంతాపము: 2. చూ, సంత్రముము: 3. అంగములయొక్క అస్వాదీనక.

భాగ. 6, సం. 388.

తికమకగాను, దే. అ. క్రి. (తికమక + కొను) 1: చూ, సంత్ర మించు. భాగ. 6, సం. 271: 2. అంగములయొక్క అస్వాదీనకను పొందు: తికమకలాడు.

తికమకలాడు, -వై:-

తికము, వై. వి. 1. = త్రిక. ముద్దిహాస: చూ, రూ.టి: వై. స.

2. = త్రిక. మూడు: చూ, మూడు.

తికోషము, సం. వి. ఆ. వుం: చూ, తిమి 2.

తిక్క, దే. వి. రూ. త్రిక. 1. పిచ్చి: చూ, వెట్టి. 1: 2. పిచ్చి వాడు: చూ, వెట్టివాడు: 3: చూ, వైత్తము. (చూ, ధాతువు.)

తిక్కగాను, దే. అ. క్రి. (తిక్క + కొను) పిచ్చెత్తు: చూ, వెట్టెత్తు

తిక్కటమ: త్రి, దే. వి. కలశ: చూ, సంతాపము.

తిక్కటిక, సం. వి. ఆ. త్రీ: చూ, రూ.తిక్కణి\*.

తిక్కడి, దే. వి. నూలువడికెడు చిప్ప: చూ, తర్కువు.

తిక్కణిక, సం. వి. ఆ. త్రీ: చూ, మట్టిపగడము.

తిక్కన, ఆం. కవులు ముగ్గురిలోనొకడు: చూ, కవులు (ఇతని యిటిపేరు కొట్టరువువారట.) (గ్రామనామము ఇంటి పేరయ్యెనందురు.) చూ, కొట్టరువు-కొట్ట.

తిక్కశంకరయ్య, జా. పట్టు వీడని వాడు.

తిక్క, సం. వి. ఆ. త్రీ. కిటుకరోహణి\*: చూ, శకలాదని. 1.

తిక్కరోహికి, సం. వి. ఈ. త్రీ. కిందవల్లి\*. చూ, వంధ్య కర్కోటకి.

తిక్కగుంబ, సం. వి. ఆ. త్రీ. కానుక\*: చూ, కాదమ్ముము.

తిక్కవీణ, సం. వి. ఆ. త్రీ. పెద్దచేడు అనుగు\*: చూ, సౌతి

తిక్కము, సం. వి. ఆ. న. 1. చేతిపొట్ట\*: చూ, పొట్ట: వుం.

2: కనరు, చేడు. (సం. వ.)-కలుపు: విజ. 3. సుగంధము

గలది, కషాయము, నురలి: చూ, వాసన: 4. చేదెనది.

తిక్తవారము, సం. వి. ఆ. వుం. 1. తుమ్మెదల మైదునము:

చూ, సంయోగము: 2. విశాదము వట్టిన మనస్సు: చూ,

హృదయము. 2.

తిక్తకాకము, సం. వి. ఆ. వుం. 1. ఉలిమిరి\*: చూ, శ్వేత

పుష్పము: 2. చంద్ర\*: చూ, వెలివచంద్ర.

తిక్తలాబువు, సం. వి. ఈ. వుం. చేతిసౌతి\*: చూ, సౌతి.

తిగ, వై. స. = త్రికమ. రూ.తివ-తి. "తే.ఉన్నవాడికడే

తిగ-కన్నులేవి, శఙ్ఖుడెన్నచును." (చంద్రాలోకము. 15.):

చూ, మూడు.

తిగకంటి, ద్వ. వి. (తిగ + కన్ను) ముక్కంటి. అచ్చ. ఆ.

కాం. 13: చూ, శివుడు. 1.

తిగకాళ్ళదేవర, ద్వ. వి. నిప్పు: సాం. దే. 12: చూ, వహ్ని. 1,

తిగప్రోలుదాయ, ద్వ. వి: చూ, శివుడు. (ఇట్లు తిగప్రోలు

వేటికాడు.)

తిగవంచ. ద్వ. స. రూ.తివంచ: చూ, నాలుగు.

తిగియు, దే. స. క్రి. రూ.తివియు, ఆకర్షించు: చూ, రెమ్ము.

తిగుచ్చ, దే. స. క్రి. రూ.తివుచ్చ.

తిగుచువాడు, ద్వ. వి: ఈడ్చువాడు. (సం. వ.)- కర్షకుడు.

రూ.కార్షకుడు.

తిగ్మము, సం. వి. అ. న. 1. వెట్ట: చూ, వేడిమి; విణ. 2. వేడిమికలది: చూ, వేడిమి.

తిట్ట, దే. వి. గుట్ట. భార. ద్రోణ. 5, ఆ. 193; భార. విరా. 5, ఆ. 154: చూ, రాశి. 1.

తిట్టాట, దే. వి: చూ, శాపము. 1.

తిట్టాడు, దే. స. క్రి. (తిట్ట+అడు) తిట్ట: చూ, శపించు.

తిట్టు, దే. వి. 1: చూ, తిట్టాట. పాండు. 5, ఆ. 270; 2. అప దూఱు: భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 331: చూ, నెగ్గింపు; స. క్రి. 3: చూ, తిట్టాడు. కళా. 4. ఆ. 19; 4. దూఱు: చూ, నెగ్గించు.

తిట్టవడు, ద్వ. అ. క్రి. (తిట్ట+వడు): చూ, వీచిబోవు.

తిట్టవాటు, ద్వ. వి: చూ, తిట్ట. 2.

తిడిమ్మి, దే. వి. 1. రథము పాఱునప్పటి మోతయం దగు ద్వస్వనుకరిణము: చూ, చూచూ; 2. రథము పాఱు నప్పటి మోత: చూ, స్వరము. 2.

తిడింగిణి, అం. విన్నాణములు 32 లో నొకటి: చూ, విన్నాణములు.

తిడింగి, అం.—పై.—(ఇట్లు సింగిణి.)

తితకపు, సం. వి. ఉ. పుం. న. రూ-తితకపు. చాలని. (తె. ప) —జల్లి-జల్లెడ.

తితిక్ష, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఓర్పు: చూ, శాంతము. 2; అం. 2: చూ, శమాదులు.

తితిక్షపు, సం. విణ. ఉ: చూ, సహనుడు.

తిత్తి, వై. వి. = కృత్తి. 1. కొలిమితిత్తి: చూ, భక్త; 2. మృగ ములతోలు. స్వా. 4, ఆ. 60: చూ, బెరడు. 1; 3. ఒలిచి సుతిపోయుట కేర్పరచినతోలు: చూ, బెరడు. 1; 4: చూ, తత్తెర; 5. కత్తులతిత్తి: చూ, హడవము. 2; 6. వక్కాకుల తిత్తి: చూ, హడవము. 2; 7. అనిమి: చూ, రంచి.

తిత్తికాడు, వై. విణ: చూ, సుతికాడు.

తిత్తిరి, సం. వి. ఇ. పుం. =: చూ, తీరుపు.

తిథి, సం. వి. ఇ. పుం. శ్రీ. 1. = తేది. పాద్యమి లోనగునది. (కుక్షపక్షము మొదలునుండి కృమముగా ఐదేసి తిథులు నంద, భద్ర, జయ, రిక్త, పూర్ణ యను నామములు కలవి యగును.) చూ, తిథులు; 2. ఆబ్దిము, శార్దదినము: చూ, సాంవత్సరికము; అం. 3: చూ, పంచాంగములు: (చూ, అంగము. 9); 4: చూ, దినాంగములు; 5. తద్వి.— మూడువారములు కూడినతిథికి.— అవమము, త్రిద్యు స్పృకు: (చూ, దినము.)

తిథిప్రణి, సం. వి. ఇ. పుం. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు. తిథులకు అధిపతులు, అం. పాద్యమికి-అగ్ని, వి-బృహస్పతి, త-సార్యతి, చ-విష్ణుశ్వరుడు, వం-ఆదిత్యుడు, ష-కుమార స్వామి, స-సూర్యుడు-అ-శివుడు, న-అష్టవసువులు, ద-దిగ్గజములు, ఏ-యముడు, డ్యా-విష్ణువు, త్రి-మన్మథుడు, చతు-కలిపురుషుడు, హ-చంద్రుడు, అమా-పిశ్యదేవతలు: (చూ, తిథి.)

తినానము, వై. వి. = తినిశము. నెమ్మి: చూ, స్వందనము:

తినిపించు, దే. స. క్రి. తినునట్లుచేయు.

తినిసింపువాడు, దే. వి: చూ, ఆశయక.

తినిశము, సం. వి. అ. పుం. =: చూ, తినానము.

తిను, దే. స. క్రి: చూ, సావడు.

తినుకు, దే. వి. 1. ముక్కి-ముక్కి విష్ణించుట: చూ, యాతన; అ. క్రి. 2. ముక్కి-ముక్కి విష్ణించు: చూ, విష్ణించు.

తినుట, దే. వి. తివలబడుట: చూ, భుక్తము. 1.

తినువాడు, దే. వి. కుడువరి: చూ, మ్రింగువాడు.

తిన్న, దే. విణ. 1. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము; 2. యుక్తము. పాండు. 2, ఆ. 121: చూ, యోగ్యము. 2; 3. తిమ్మ. నిమ్మళము: చూ, స్వస్థము; 4. నూటి, ఋజువు (అనియ): చూ, లక్ష్యము. 1; 5. సౌమ్యము. భార. సౌ. 1, ఆ. 80. సవ రణ-రూ-సవరణము: (చూ, సౌమ్యము.)

తిన్నగా, దే. ద్ర: చూ, ఒయ్య. 1.

తిన్నదనముగలవాడు, దే. వి: చూ, సరళుడు.

తిన్నన, దే. వి. 1. మనోజ్ఞత. ఆం. చా. తృ. 14: చూ, హృద్యము; 2. యుక్తత: చూ, యోగ్యము. 2; 3. తిమ్మన, స్వస్థత: చూ, స్వస్థము; 4. మయినడి-రూ-మెయినడి-మై నడి: చూ, సౌమ్యత; 5. ఋజుభావము. పాండు. 3, ఆ. 94: చూ, హృద్యము.

తిన్నియ, దే. వి. రూ-తిన్నె-తీనియ-తీనె. అచ్చ. ఆ, కాం. 10: చూ, వేదిక.

తిన్నె, 1.—పై.—; 2. గవనివాకిట వాటముగ నేర్పఱచిన మట్టిదిబ్బ, హస్తినఖము: దిబ్బ.

తివరతాండము, వా. వి. మనస్సునకు కుదురుపాటు లేకుండఁ జేయుట. (“తివరతాండము పెనరపప్పు.”)

తివీరి, వా. వి: చూ, సౌఖ్యకాయ.

తివీరికిన్నెర, వా. వి. సౌఖ్యకాయచే రచించిన వాద్యము: చూ, వీణ.

తిపురుకట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.

తిప్ప, వై. వి. = దీప్తి. 1. కొండ: చూ, వర్షతము; 2. చిన్న కొండ: చూ, వర్షతము; 3. ఉడ్డ. వసు. 1, ఆ. 137: చూ, రాశి. 1.

తిప్పకాయ. దే. విణ. ఆకతాయ: చూ, వ్యాధుడు. 2. (ఇట్లు డిప్పకాయ.)

తిప్పతీగ, దే. వి. రూ-తిప్పతీగె: చూ, సోమవల్లి (దీని నుండి తిప్పనత్తు తీయుదురు. ఇది జ్వరములమీద వని చేయును.)

తిప్పత్రిమ్మరి, ద్వ. వి. 1. కోఁతి. అచ్చ. కిష్కిం. కాం. 28: చూ, వానరము; 2. కొండచిలువ: చూ, సర్పము.

తిప్పతెల్లు, ద్వ. వి. ఇక్షేకము: చూ, బాణ.

తిబిరి, దే. వి. 1. మాఱుపాటు: చూ, వ్యత్యయము; విణ. 2. అల్పము: చూ, స్వల్పము; వా. వి. 3. తెక్కలలోని పొర పాటు. (తేడా.)

తబ్బి, దే. వి. ముందటికి కుట్టు పోనిచ్చుచు వెనుకకు మరలించి మరలించి కుట్టెడు గట్టికుట్టు: చూ, స్వాతి. 1.

తిమి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నూలుయోజనముల పొడవుగల చేప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. మున్నీరు: చూ, సముద్రము. 1. [మత్స్యము. 1.

తిమింగిలము, సం. వి. అ. పుం. తిమిని మ్రింగెడుచేప: చూ,

లిమిటము, సం. వి. అ. పుం. నాటాచుమను పలవిశేషము: నాటాచుము, నేటుపు.

లిమికము, సం. విజ. 1. తడిపినది: చూ, వోదము. వా. వై.

వి. (1) = స్తిమితము. నెమ్మది.

లిమిరము, సం. వి. అ. న. 1. రూ.తిమిరము. చీకటి: చూ, మేవకము. 1; 2. కంటి తెవులు: చూ, బిడాలము. 2; 3. =

లిమిరి. రూ.తిమ్మిరము: చూ, లిమ్మిరి

లిమిరి, వై. వి = లిమ్మిర: చూ. రూ.తిమ్మిరి. (దేశ్యమని శ. ర.)

లిమి: మీను, ద్వ. వి ఒకరకము చేస: చూ, మత్స్యము. 1.

లిమిలమింగిలము, జా. తిమిలమింగిన చేసను మ్రింగెడు పెద్దచేస (గుడిని గుడిలోని లింగమును మ్రింగెడి యూహ గల వానియందు వాడెదరు.)

లిమరు, వై. వి = లిమ్మిర. 1: చూ, రూ.తిమ్మిరి. (దేశ్యమని శ. ర.); దే. వి. 2. గర్వము: చూ, హంకారము; అ. క్రి. 3: చూ, సంభ్రమించు; 4: చూ, విజృంభించు; 5. ఒళ్లు విలుచు; 6. గర్వించు: చూ, హంకిరించు.

లిమరుకొను, దే. అ. క్రి ఆగ్రహముతో పెనగులాడి వదలించు కొను.

లిమరువట్టు, దే. ఆ. క్రి కొఱకపాటు.

తిమ్మ, దే. విజ: చూ, తిన్న. 3

తిమ్మడు. దే. వి. (తిరుమల + డు) కోతి: చూ, వానరము.

తిమ్మియ్యము, దే. వి. (తిమ్మ + తియ్యము) రత్నకృష్టి: చూ, సంద్యా:ము.

తిమ్మన, దే. వి. 1. స్వస్థక: చూ, స్వస్థము; 2. మంజులము. అం. సం. మాన. 62: చూ, హృద్యము; 2. ఒకానొకకవి "ముక్కు-తిమ్మనార్య ముద్దువలకు." పాం. పీరిక.

తిమ్మనము, వై. వి. = తేమనము. చల్లపులుసు: చూ, మజ్జిగ.

తిమ్మిని బ్రహ్మిని బ్రహ్మిని తిమ్మినిజేయునాడు, జా. తలలు తీసి తలలు పెట్టు (మార్పు)వాడు.

తిమ్మప్ప, ద్వ. వి. వేంకటేశ్వరస్వామి రూ.తిమ్మప్పడు: చూ, వేలుపు.

తిమ్మప్పడు, ద్వ. వి. (తిరుమల + అప్పడు) — వై. — రా, వి. 1, అ. 26.

తిమ్మవడు, ద్వ. అ. క్రి (తిమ్మ + వడు) పేదదేలు: చూ, రెక్కాను.

తిమ్మిరము, సం. వి. అ. న. = తిమురు: చూ, తిమ్మిరి.

తిమ్మిరి, వై. వి. = తిమ్మిర. స్వర్ణము తెలియని రోగము.) (రూ.తిమిరి.తిమరు) (దేశ్యమని శ. ర.); చూ, బోమ.

తిమ్మ, వా. న. క్రి: చూ, దీవి.చు.

తియ్య, దే. విజ. కమ్మది. లక్ష్మీ. 1, అ. 47. చూ, మధురము.

తియ్యబోడి, దే. వి. (తియ్య + బోడి) 1. చెఱకువలె మనోజ్ఞులగు ఆడుది: చూ, శ్రీ; 2. ఆడుది: చూ, శ్రీ.

తియ్యకంద, మి. వి. కనరులేనికంద, చిరుగడము: చూ, మూరణము.

తియ్యగూర, ద్వ. వి. (తియ్య + గూర) పులుసుచేరని కమ్మ గూర. కాశీ, 7, అ. 186: చూ, వ్యంజకము, 1: (చూ, కాకము. 1.)

తియ్యవనము, దే. వి. కమ్మన; చూ, మధురము.

తియ్యదానిమ్మ, ద్వ. వి. తియ్యదానిమ్మగల దానిమ్మ: చూ, ర కృత్తికము.

తియ్యన, దే. వి: చూ, తియ్యవనము (విశేషణమగుచో "తియ్యని పలుకులు")

తియ్యనినోర జేదుమేయుట, జా. మంచివాడై యుండియు జైవతనము చూపించుట. "నీయట్టి గట్టి దొరకు నుచితంబే తియ్యనినోరం జేదు మేయుట నాయంబుగావని." (ప్రభావతి ప్రద్యుమ్నము)

తియ్యనిమ్మ, దే. వి. కమ్మనిమ్మ: చూ, శర్కరాంకము.

తియ్యమాను, దే. వి చెఱకు, రూ.తియ్యమాను. మధుశృణు: చూ, రసాలము, 3.

తియ్యమామిడి, దే. వి. ఎలమివి, సహకారము: చూ, మామిడి, తియ్యము, దే. వి (రూ - తియ్య - తియ్యని - తియ - తియ్యు.)

1. ప్రియవదనము. ఉ. హరి. 5, అ. 31: చూ, శబ్దము. 2:

2. ప్రేమము. భార. అర. 6, అ. 184: చూ, స్నేహము.

1; 3. మంజులము. అం. భా. తృ. 14: చూ, హృద్యము.

తియ్యమనగ, ద్వ. వి. ఎజ్జమునగ: చూ, శిగ్రువు. 1.

తియ్యమాను, దే. వి: చూ, రూ.తియ్యమాను.

తియ్యవిలుకాడు, దే. వి: చూ, మన్మథుడు.

తిరగలి, దే. వి: చూ, రూ.తిరుగలి.

తిరవడు, వై. అ. క్రి. (తిరము + వడు): చూ, స్థిరపడు. ఉ. హరి. 3, అ. 91.

తిరము, వై. విజ. =: చూ, స్థిరము. ఉ. హరి 4, అ. 162.

తిరస్థిరము, సం. విజ. 1. అర్థముగాబోవునది; అ. 2. చూ, గ్రీవాభేదములు.

తిరస్కరించు, సం. స. క్రి: చూ, భంగించు.

తిరస్కర, (రి) జి. సం. వి ఈ శ్రీ = తెర: చూ, వస్త్రము.

తిరస్కారము, సం. వి. అ. పుం. తెగడిక: చూ, వహేలనము.

తిరస్కృతము, సం. విజ. తెగడఁజెడిగది. చూ, వహేలనము.

తిరస్క్రియ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, తిరస్కారము.

తిరస్తు, అం. (రాష్ట్రము) రాజ్యాంగములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, రాజ్యాంగములు.

తిరి, దే. వి. జన. ఉ. రా. 3, అ. 106: చూ, వేనలి 1; 2. నుడి చూ, నుడి, 1.

తిరిక, దే. వి. మెలిక: చూ, లంకె.

తిరిగవచ్చు, దే. అ. క్రి. 1. ప్రదక్షిణమగు: చూ, వలగొను; స. క్రి. 2. పరివేష్టించు. ఉ. హరి. 2, అ. 168: చూ, వేష్టి.చు,

తిరిశివులాడు, దే. అ. క్రి. (తిరిశివులు + అడు) పెనగులాడు: చూ, వెంటిగొను.

తిరిపగాడు, దే. వి. (తిరిపము + కాడు) (రూ.తిరిపరి.తిరిపె. తిరిపెగాడు) భిక్షుడు: చూ, యావకాడు.

తిరిపగొట్టు, దే. విజ. విడువని బిచ్చగాడు, అవిర కృత్తికాడు: చూ, యావకాడు.

తిరిపము, దే. వి. బిచ్చము: చూ, యావన.

తిరిపయ్యైకొను, దే. స. క్రి: చూ, యాచించు.

తిరిపరి, దే. విజ. (తిరిపము + అరి): చూ, తిరిపగాడు. కాశీ 7, ఆ. 52.

తిరిపె, —పై.—

తిరిపెగాడు, —పై.—

తిరిపెము, దే. వి: చూ, రూ-తిరిపము.

తిరియు, దే. స. క్రి. రూ-తిరుము. భిక్షమెత్తు. భార. సా. 1, ఆ. 217; చూ, యాచించు.

తిరిర, దే. వి. తిరికి యను చేస: చూ, మత్స్యము. 1.

తిరిపడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తిరి + పడు) కలతపడు: చూ, సంక్షోభించు.

తిరిపెట్టు, దే. స. క్రి. (తిరి + పెట్టు) కలతపఱచు: చూ, సంక్షోభించు.

తిరిటకము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-తిరిటము: చూ, తొడ్డుగు\*,

తిరిటము, 1.—పై.—: న. 2. కిరిటము: చూ, సీసకము. 1.

తిరు, వై. విజ = శ్రీ శ్రీవ్రదము, శుభకరమైనది: చూ, శుభము.

4. “తిరునామము, తిరుమేను” మొ (దేశ్యమని శ. ర.)

తిరుడు, వై. విజ = స్థిర: చూ, స్థిరడు.

తిరుకాపు, ద్వ. వి. భగవంతునియొక్క అలంకారము: చూ, భూషణము. 2.

తిరుకొంఱు, వై. వి. రూ-తిరుకొంఱు, పుష్కరిణి: చూ, సరస్సు. 1. (దేశ్యమని శ. ర.)

తిరుకొళంబు, వై. వి.—పై.—

తిరుక్షరము, జా. ఏమియులేకుండజేయుట.

తిరుగఁబడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తిరుగన్ + పడు) 1. ఎదిరించు: చూ, ప్రతిఘటించు; 2. తిరుగు: చూ, అల్లాడు. 2; 3. మరలు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 61: చూ, వట్టిల్లు; 4. ఎదురెక్క. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 61: చూ, పల్లటిల్లు; వా. 5 పీఠ్యక్రిందగు, వెలకలఁబడు: చూ, వెలికిలు. (స్వార్థమున వడు).

తిరుగఁబోత, దే. వి. రూ-తిరుగఁబోత. తిరుగఁబోయుట, తాలిపు. రా. వి 2; ఆ 10: చూ, సాతాళిపు.

తిరుగఁబోయు, దే. స. క్రి. (తిరుగన్ + పోయు) తాలించు: చూ, సాతాళించు.

తిరుగడ, ద్వ. వి. (తిరుగు + గడ) మరపెట్టిన గొట్టము: చూ, మరచుట్టు.

తిరుగలి, దే. వి. 1. (తిరుగు + కలు) పిడితోనగనవి విసరెడు శిలాయంత్రము: రూ-తిరుగలి-తిరుగల్లు, జక్కి. (సం. ప).— పురట్టము, చక్రికాయంత్రము: వా. 2. బియ్యముపైనఁగల ఎఱ్ఱనిచారపోకుండునట్లు విసరెడు గఱుగులగళ్ళు గల వడ్ల తిరుగలి. (ఈబియ్యము మరబియ్యముకంటె ఆరోగ్యవ్రదము.): దే. వి. 3. (తిరుగు + కలి) క్రమము: చూ, విహారము. 1.

తిరుగాడు, దే. ఆ. క్రి. (తిరుగు + ఆడు) తిరుగు. కై. 8, ఆ. 125, చూ, సంపరించు.

తిరుగు, దే. వి. 1. రూ-తిరుగుడు. తిరుగుట. పాండు. 4, ఆ. 275: చూ, విహారము. 1; 2. రూ-తిరువు. అపజయము. అం. భా. ద్వ. 224: చూ, పరాజయము; ఆ. క్రి. రూ-తిరువు: 3: చూ, సంపరించు. ఉ. హరి. 8, ఆ. 140; 4: చూ, పరిశ్రమించు; 5. వెనుకకు మరలు: చూ, వెనుకీయు. 1.

8: చూ, వట్టిల్లు. భాగ. 1, స్కం. 82; స. క్రి. రూ-తిరువు, 7 పరివేష్టించు. పాండు. 4, ఆ. 275; వై. 2, ఆ 4: చూ, వేష్టించు.

తిరుగుఁబోతు, దే. విజ. (తిరుగు + పోతు) 1. తిరుగునట్టి స్వభావముగలవాడు; 2. తిరుగునట్టి స్వభావముగలది: చూ, స్త్రీ; 3. కులట: చూ, అంతులాడి; 4. లంకెకాడు: చూ, పిలుడు.

తిరుగుడు, దే. వి. రూ-తిరుగుడు. 1. తిరుగుట: చూ, విహారము.

1; 2: చూ, సంత్రమము; 3: చూ, వ్యత్యయము; 4. తిరుగుడునొక్క: చూ, మ(అ)రు; 5. చక్రము: చూ, శకటము. 1: (చూ, చక్రము. 10.)

తిరుగుడుచీర, దే. వి. రూ-తిరుగుడుచీర. తిరుగుడు నొక్కలు గల చీర: చూ, మ(అ)ర,

తిరుగుడుత్రాడు, దే. వి. పక్షంను బట్టెను సాధనము, శ్రీష్టుడు త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

తిరుగుడునొక్క, దే. వి. (రూ-తిరుగుడు-తిరుగుడు-తిరుగుడు నొక్క): చూ, మ(అ)ర.

తిరుగుడుపడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, పరిశ్రమించు

తిరుగుడుపాటు, ద్వ. వి. తిరుగుడుపడుట: నిర్వ. 3, ఆ 2.

తిరుగుడుబిల్లు, దే. వి. స్త్రీల శిరోభూషణము: చూ, భూషణము. 2.

తిరుగుడుబిల్లులు, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తిరుగుదల, దే. వి. మరలుట: చూ, మర-బాటు.

తిరుగుమొగము, ద్వ. విజ 1. ఆభిరుఁఖము. “వ్యాధి కొ. చెము తిరుగుమొగము పట్టినది.”: చూ, ముందలు. 1: 2. విముఖము: చూ, సొంయిక.

తిరుగులాడు, దే. ఆ. క్రి: తాడు.

తిరుగువాణు, దే. స. క్రి. (తిరుగు + పాణు) పరివేష్టించు. పంచ. నా. 1, ఆ. 247: చూ, వేష్టించు.

తిరుచిన్నము, ద్వ. వి. సన్నగాక. ఒకానొక వాద్యము: చూ, పిణె.

తిరుచు, దే. స. క్రి: చూ, తిరియు.

తిరుచూర్లము, మి. వి. పనుపు బియ్యము చేర్చిచేసి వైష్ణవులు నొసటనుంచుకొనెడు పొడి: చూ, బొట్టు. 1.

తిరునామము, ద్వ. వి. తిరుచణిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

తిరునాళ్ళు, దే. వి. రూ-తిరునాళ్ళు దేవోత్సవము: చూ, పండగ. 2.

తిరునాళ్ళు, —పై.—

తిరునీలు, దే. వి. తెచ్చలు నొసటనుంచుకొనెడు గోమయపిండ భస్మము: చూ, భస్మము.

తిరువగూడ, దే. వి (తిరు + గూడ) గూడ, వైష్ణవులు తిరుమణి పెట్టె మొదలైనవియుంచి చంకను దగిలించుకొనెడు తాటాకుల బుట్ట: చూ, సజ్జ. 1.

తిరువతి, దే. వి. తిరుమల (చిత్రారమందలములోనిది) విష్ణు క్షేత్రము, వేంకటాచలము: చూ, పర్వతము.

తిరువు, దే. వి. తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

తిరువులుగట్టు, దే. ఆ. క్రి. (తిరువులు + గట్టు): చూ, వ్యాపించు. పంచ. వేం. 4, ఆ. 147.

తిరుప్పావాయానము, అం. చూ, ఆనామము.  
 తిరుమంగళాయానము, అం. — పై. —  
 తిరుమంగళాయానము, మి. వి. భగవంతుని యభిషేకము: చూ, స్వామి. 1.  
 తిరుమంగళాయానము, పై. వి. = శ్రీమృతే. (తిరు + మంగళ) రూ. తిరు  
 మంగళ. వైష్ణవులు నొనటనుంచుకొనెను భవభక్తి. చూ,  
 చాటు. 1. (ద్రవ్యమని 3, ర.)  
 తిరుమంగళాయానము, మి. వి. తామరపూసలదండ: చూ, భూష  
 ణము. 2.  
 తిరుమంగళాయానము, పై. వి. = చూ, రూ. తిరుమంగళ.  
 తిరుమల, ద్వ. వి. చూ, తిరుపతి.  
 తిరుమంగళాయానము, ద్వ. వి. ఇట్లు: చూ, సదనము. 1.  
 తిరుమంగళాయానము, పై. వి. వైష్ణవులు: చూ, బ్రాహ్మణుడు.  
 తిరుమంగళాయానము, అం. చూ, ఆనామము.  
 తిరుమంగళాయానము, పై. వి. దాసరివాని దీపస్తంభము: చూ,  
 స్తంభము. 1.  
 తిరుమంగళాయానము, పై. వి. వి. శాలిదానము: చూ, భాగ్యము.  
 తిరుమంగళాయానము, మి. వి. (తిరు + ఆరాధనము) (వైష్ణవుల భావ  
 యందు) దేవతార్చన: చూ, సవర్య. (తిరుకట్టము పీఠాద్వైత  
 మతపుల భావలోనిది.)  
 తిరుమంగళాయానము, పై. అ. క్రి. చూ, రూ. తిరుగు.  
 తిరు, — పై. —  
 తిరుదానము, సం. వి. అ. న. మణుగుపాటు. చూ,  
 వ్యవధానము. 3.  
 తిరుదానము, సం. వి. అ. న. మణుగుపాటు. చూ, వ్యవ  
 ధానము. 3.  
 తిరుదానము, మి. అ. క్రి. చూ, మణుగుపాటు.  
 తిరుదానము, సం. వి. వి. మణుగుపాటు.  
 తిరుదానము, అం. సముద్రము, పరివర్తితము,  
 సమాంగకము, అభివృద్ధి, సంపుటము, వేణుకాభ్యుప  
 కుక్కుటము, మానితము. (8).  
 తిరుదానము, అం. (శుకవాణి ప్రక్కవాలుగఁ బ్రవృత్తింప  
 పురుషుడెదురుగఁ బ్రవృత్తింపకూడుట): చూ, బంధములు.  
 తిరుదానము, అం. 1. చూ, రతులు; 2. చూ, బాహుప్రచారములు  
 తిరుదానము, సం. వి. అ. న. ఉపస్తంభంబుల నడ్డమగు  
 మొగ్గలది, భగవంతుని: చూ, భగము. 12.  
 తిరుదానము, అం. చూ, కంఠక్రియలు.  
 తిరుదానము, అం. చూ, పృథ్వీసర్పములు.  
 తిరుదానము, అం. 1. చూ, చుంబనములు; 2. చూ, చుంబనములు.  
 తిరు, పై. వి. రూ. తిరుకట్ట. దీపము: చూ, స్నేహము  
 (తిరుమంగళాయానమున వెలిగించెడు దీపము): చూ,  
 తిరుమంగళాయానము.  
 తిరుదానము, — పై. —  
 తిరు, పై. వి. 1. మెలి: చూ, లంతె; 2. కర్ణరంధ్రములలోఁ  
 ద్రిప్పెనవర్తి. చూ, వర్తి.  
 తిరు, పై. వి. తిరుమంగళాయానము: చూ, మక్యము. 1.  
 తిరుగొట్టు, పై. వి. (రూ. తిరుమంగళాయానము. తిరుమంగళాయానము. తిరు  
 తిరు: చూ, యాచకుడు.

తిరుమంగళాయానము, — పై. —  
 తిరుమంగళాయానము, పై. వి. తానింపు: చూ, సాతాంపు.  
 తిరుమంగళాయానము, పై. వి. చూ, రూ. తిరుగు. 1-2.  
 తిరుమంగళాయానము, పై. వి. 1: చూ, రూ. తిరుగు. 4; 2. ప్రమణము:  
 చూ, విహారము. 1.  
 తిరుమంగళాయానము, పై. వి. చూ, రూ. తిరుగు. 4.  
 తిరు, పై. వి. 1: చూ, రూ. తిరుగొట్టు. అం. భా. ద్వ. 176; 2:  
 చూ, కొడము: (చూ, వల. 1.)  
 తిరుగొట్టు, పై. వి. చూ, రూ. తిరుగొట్టు.  
 తిరు, పై. వి. — పై. —  
 తిరుకము, సం. వి. అ. న. 1. సావర్ణమునెడి యుప్పు: చూ,  
 లవణము. 1; 2. కడుపులో కుడిప్రక్కనుండెడు ఎఱ్ఱని  
 మాంసము. నీరతి (అనికొందలు): చూ, మాంసము;  
 పుం. న. 3. నుడుటిదుక్కు: చూ, బొట్టు. 1; పుం. 4. నల్ల  
 గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 5: చూ, పట్టుమచ్చ; 6 బొట్టుగుఱ్ఱ;  
 చూ, (దీనికి దోహదక్రియ వీక్షణము): చూ, సువ్వులు;  
 7: చూ, పొట్టు: వి. 8: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; అం. 9: చూ,  
 సంయుతహస్తములు.  
 తిరుకాళము. సం. వి. అ. న. పుం. చూ, పట్టుమచ్చ.  
 తిరుకాళము, పై. న. క్రి. 1. చూ: చూ, వీక్షించు; అ. క్రి.  
 2. ప్రకాశించు. లక్ష్మీ. 3, అ. 97: చూ, హాణిలు; 3.  
 ప్రసన్నతనందు, తెలియు, తేలు: చూ, వెలయు.  
 తిరుకాళము, సం. వి. అ. న. 1. = చూ, తెలుగుల  
 వాడు; అం. 2. జాతులు 18 లో నొకడు: చూ, జాతులు.  
 తిరుకాళము, సం. వి. అ. న. సువ్వులును బియ్యమును గలిపినఁ  
 గలియును, వికడినన విడును ఆనురితి.  
 తిరుకాళము, వా. 1. బాహ్యసంభోగాలింగన విశేషము: చూ,  
 రతిబంధము; అం. 2: చూ, జాత స్మరాలింగనములు: (చూ,  
 అలింగనములు.)  
 తిరుకాళము, సం. వి. ఈ. శ్రీ. న. పుం. రక్తచందనము: చూ,  
 వాసన.  
 తిరుకాళము, సం. వి. అ. న. పుం. చూ, రూ. తిరుపేజము.  
 తిరుకాళము, సం. వి. అ. న. = చూ, తెలికపిండి.  
 తిరుకాళము, సం. వి. అ. శ్రీ. సుఖసంభవము గలిగెడు  
 ఆడుది. చూ, శ్రీ.  
 తిరుకాళము, సం. వి. అ. న. పుం. పొట్టునువ్వులు: తిరుకాళము:  
 (చూ, సువ్వులు.)  
 తిరుకాళము, సం. వి. అ. శ్రీ. గురివెండ: చూ, శ్వేతపాక.  
 తిరుకాళము, సం. వి. న. పుం. నారింజ: చూ, శర్కరాంకము.  
 తిరుకాళము, సం. వి. ఈ. శ్రీ. జాణి, మాలతి: చూ, సుమనస్సు.  
 తిరుకాళము, సం. వి. అ. న. గురుంటము: చూ,  
 మయూరము.  
 తిరుకాళము, సం. వి. అ. న. గామ: చూ, పరంజము. 1.  
 తిరుకాళము, సం. వి. అ. న. వి. = తెలకలు. 1. చూ, సువ్వులు.  
 (ఇది సంస్కృతమున నిత్యబహువచనాంతము కాదు.); అం.  
 2: చూ, దానములు; 3: చూ, దానములు; 4: చూ, మహా  
 దానములు.

తిలాంజలిన్యాయము, న్యాయపుష్పము వదలు విదము.

తిలిన్యాయము. సం. వి. అ. పుం. తిలిప్పము-రూ.తిలిప్పము, కొండ చిలువ: చూ, సర్పము.

తిలదనము, సం. వి. అ. న. నువ్వులపులగము, కృతవిశేషము: చూ, సాదము. (1).

తిల్పము, సం. వి. అ. పుం. పట్టికాలోద్రము\*: చూ, లొడ్డుగు. తిల్పము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱలొడ్డుగు\*: చూ, లొడ్డుగు.

తిల్వము, సం. విజ. రూ.తైలీనము. 1. తిల పండునది (పొలము): చూ, భూమి. 1; అ న. 2. నూనె: చూ, స్నేహము. 2.

తిల్లిక, వా. వి: చూ, రూ.తిల్లిక.

తిల్వకము, సం. వి. అ. పుం. తిల్వకమును గృ.త్యము. చూ, రాజార్హము.

తిల్వము, సం. వి. అ. పుం: చూ, లొడ్డుగు\*.

తిల, వై. స. = త్రికమ్: చూ, రూ.తిగ, అప్ప. సుం, కా. 88. తిలారిత్రాహ్యములు, అం. వీరు కన్యకజ్ఞులు వీరు సామవేదులు, కామకాళి, గోవిందాశ్రమవారు వైయన్నార: చూ, కన్యకజ్ఞులు (చూ, త్రాహ్యములు.)

తివాసి, వై. వి = శ్రీవాసి. రూ.తివాసి. మేలైన చిత్రాసనము ఉ. రా. 6, అ. 128: చూ, రల్లకము.

తివాసి, —వై.—

తివియు, దే. న. క్రి. (రూ.తివుచు.తిగియు.తిగుచు.) అక్షరము: చూ, రెమ్ము.

తివుచు, —వై.—

తివుట, దే. వి. 1. రూ.తివురు. శీఘ్రము. అం, భా. ప్ర. 65: చూ, స్వరము. 1; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ.

తివురు, దే. వి. 1. రూ.తివుట. శీఘ్రము. అం, భా. ప్ర. 65: చూ, స్వరము 1; స. క్రి. 2. కోరు. భార. అది. 8, అ. 242: చూ, వాంఛించు: వై. అ. క్రి. 3. = తీవ్ర. త్వరపడు, భార. అది. 7, అ. 115: చూ, సంక్రమించు; 4. కుతూహలపక్ష. భార. అది. 4, అ. 251: చూ, సంకోషించు; 5. చూ, యత్నించు. భార. అర. 3, అ. 8; 6. ప్రోగు: చూ, శబ్దించు; 7. కోపించు. హరిశ్చ. 3, అ. 86: చూ, రోషించు.

తివ్వ, వై. వి = దీర్ఘ. (రూ.తిగ-తిగియ-తిగె తీవ-తివియ. తీవె): చూ, లత. 1.

తివ్వపరి, సం. వి. అ. పు. రూ.తివ్వపరి. ఉసిరిక\*. చూ, శ్రీపతి. 1.

తివ్వయ, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ.తివ్వయము. పువ్వయ: చూ, రిక్కి. 1. ౮; 2. పువ్వయనము, పువ్వయ: చూ, మానము. 1; 3. కలియగము: చూ, యుగములు.

తీ

తీ, వై. స. వృత్తియందు తీగ కట్టమునకగు అదేశము. "తీవంచ"; 2. = తీగ: చూ, రూ.తిగ.

తీంబ్రము, దే. వి. తీట, దురద: చూ, విదర్భిక.

తీండ్ర, దే. వి. 1. ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; 2. తీక్షణము. చూ, మిడి. 4; 3. తేజము, ఉష్ణము (అనియు). పాండు:

3, అ. 110: చూ, వేడిమి; 4. ప్రకాశము: చూ, వాడిమి; 5. చుటుకు. స్వా. 5, అ. 17: పాండు. 2, అ. 268: చూ, వేగము. 3.

తీండ్రము, వై. విజ = తీక్షణ. రూ.తీండ్రము. వెట్టి, భీకరము. భాగ. 7, స్కం. 845: చూ, మిడి. 4. (దేశ్యమని శ. ౮.)

తీండించు, దే. అ. క్రి. ప్రకాశించు. స్వా. 6, అ. 39: చూ, హవజీలు; 2. జ్వలించు. స్వా. 4, అ. 17: చూ, మండు. 1.

తీగ, వై. వి = దీర్ఘ. 1. వీడె మొదలగువానికి వేసెడు ఉక్కుతీగె: చూ, సారణి. 8; 2. చూ, రూ.తివ్వ. వై. 3, అ. 88; 3. మొలనూలు. చూ, భూషణము. 2; 4. త్రీల

మొదను ధరించెడు బంగారపునగ కళా. 8, అ. 137: చూ, భూషణము. 2.

తీగెఱోడి, ద్వ. వి. (తీగె + పోడి) రూ.తీవఱోడి. 1. తీగెవలె మనోజ్ఞులగు అండు: చూ, త్రీ; 2. అండు: చూ, త్రీ.

తీగెకానుగు, ద్వ. వి: చూ, కాదమ్మచు\*.

తీగెగతిక, ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.\*

తీగెజాడి, వై. వి: చూ, సుమనస్సు\*.

తీగెతమడి, ద్వ. వి. చూ, దీర్ఘము\*.

తీగెపాచి, ద్వ. వి: చూ, శైవలము\*.

తీగెపాలి, ద్వ. వి: చూ, మనుపాల\*.

తీగెపేరికల్పిమగడు, ద్వ. వి. కుమారస్వామి. చూ, స్కండుడు.

తీగెపల్లెలి, ద్వ. వి. అల్లుబిచ్చలి\*: చూ, బిచ్చలి

తీగెమల్లియ, వై. వి. 1. ఒకానొకమల్లె\*: చూ, హసంతి. 2. ఒకరకమువద్దు: చూ, ధాన్యము.

తీగెమెలుగు, ద్వ. వి. 1. ఉటుములేనిమెలుపు చూ, విద్యుత్తు. 1; 2. ప్రొద్దుతిరుగుడు\*: చూ, సూర్యానువర్తిని.

తీగెమోడి, ద్వ. వి. గొలుసుమోడివ్రాత: చూ, వ్రాత.

తీగెయిల్లు, ద్వ. వి. (తీగె + ఇల్లు) పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1.

తీగెయెలుగు, ద్వ. వి. (తీగె + ఎలుగు) హీనస్వరము: చూ, స్వరము. 2.

తీగెలువాలు, ద్వ. అ. క్రి. (తీగెలు + పాలు): చూ, వ్యాపించు. తీగెవిలుకాడు, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.

తీగెనరులు, వై. వి. 1. ఒకరకమువద్దు: చూ, ధాన్యము. తీగెసాగు, ద్వ. వి. (తీగె + వాగు): చూ, వర్షిల్లు.

తీగెయ, వై. వి = దీర్ఘ: చూ, రూ.తిగె.

తీగె, —వై.—

తీగెమొదనూలు, ద్వ. వి. మొదనగ: చూ, భూషణము. 2.

తీట, దే. వి. (రూ.తీంబ్రము-తీవివరము.) దురద: చూ, విదర్భిక. (ఒకరకముగట్టి).

తీటకనింద, దే. వి: చూ, సముద్రాంత\*. (దీని కషాయము గర్భాశయ ఉన్మాదములలో మంచి పనిచేయును.)

తీటకనింద, —వై.—(అం, భా. ద్వ. 54.)

తీటకనినెంద, —వై.—

తీటకోవెల, 1.—వై.—; 2. దూలగొండి\*: చూ, కూకళింది.

ఓడిరించు, దే. అ. క్రి. ప్రకాశించు. కాశీ. 3, అ. 235: చూ, హవణిల్లు.

ఓపురము, దే. వి. తప్పు: చూ, సొంటు.

ఓక్ష, సం. వి. అ. త్రి. ఊరంగోగు\*: చూ, మృదుద్రుమము. ఓక్షకంబక, సం. వి. అ. త్రి: చూ, దృష్టావేశ\*.

ఓక్షకర్మ, సం. వి. న్. పుం. ఓక్షమగు కర్మగలవాడు: చూ, అయశ్శూలికుడు.

ఓక్షగంధ, సం. వి. అ. త్రి. 1. ఓమము: చూ, యవాని; 2. నల్లావదు: చూ, సర్వపము.

ఓక్షగంధము, సం. వి. అ. పుం. 1. మునగ\*: చూ, శిగ్రువు. 1; 2. పెద్దకుమ్మి\*: చూ, తుమికి; 3. నెరవెంద\*: చూ, సరవెంద.

ఓక్షతుండము, సం. వి. అ. పుం. దోమ: చూ, మళకము. 1. ఓక్షపత్ర, సం. వి. అ. త్రి. ఉప్పి\*: చూ, లవణి.

ఓత్తము, సం. వి. అ. న. 1. = తీంద్రము. వెట్ట: చూ, వేడిమి; 2. విషము: చూ, విసము. 1; 3. పోరు: చూ, యుద్ధము;

4. ఇందుప్పు: చూ, లవణము. 1; 5. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; పుం. 6. గాజాప్పు: చూ, లవణము. 1; విణ. 7. చుట్టెనది: చూ, రౌద్రము. 3; 8. వాడియైనది: చూ, మిడి. 4.

ఓక్షసారము, సం. వి. అ. పుం. ఇప్పు\*: చూ, మధూకము. ఓడు, దే. న. క్రి. వాడిచేయు. పంచ. వేం. 2, అ. 197.

ఓడుపు, వై. వి. = తిత్తిరి. (సం. ప).—అర్ధపారావతము, ఖరకోణము, ఖరక్వాణము, తిత్తిరి; తద్వి-తిత్తిరి పక్షిల సమూహము.— (సం. ప).—తైత్తిరము.

ఓన్తేట, వా. అవ్య. వీరసము.

ఓనియ, దే. వి. రూ-తిన్నియ. అచ్చ. యు, కాం. 439: చూ, వేడిక.

ఓనె, —వై. —

ఓపారు, దే. అ. క్రి. (తీపు + ఆరు): చూ, మనోజ్ఞమగు.

ఓపి, దే. వి. 1. తీపు. కమ్మనిరసము: చూ, మాధుర్యము; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; విణ. 3. కమ్మనిది: చూ, మధురము.

తీపు, దే. వి. 1. కమ్మన: చూ, మాధుర్యము; 2: చూ, యాతన; 3. అరటిగెలలోని అత్తము. ఆం. భా. ద్వి. 58: చూ, పూగుత్తి: విణ. 4. కమ్మనిది: చూ, మధురము; అం. 5: చూ, రసములు.

తీపుద్రాడు, దే. వి. (తీపు + ద్రాడు) వేటాడుటకుఁదగిన సాధనము: చూ, వాగుర.

తీమునగ, ద్వ. వి: చూ, రూ-తియ్యమునగ\*. ఆం. భా. ద్వి. 44.

తీయ, దే. విణ: చూ, తీపి. 3.

తీయదోస, దే. వి. తియ్యనిదోస\*: (చూ, దోస): చూ, హరి నాటకము.

తీయన. దే. వి: చూ, తీపు. 1-5.

తీయము, దే. వి: చూ, రూ-తియ్యము. విణ. 3, అ. 182.

తీయమునగ, ద్వ. వి: చూ, రూ-తియ్యమునగ.

తీయ, దే. అ. క్రి. 1. తొలంగు: చూ, విరియు, 5; 2.

కృశించు: చూ, సొటసొటవోవు; 3. తగ్గు: చూ, స్రుక్కు, 9; న. క్రి. 4. ఈడ్చు: చూ, రెమ్ము; 5. కొను: చూ. విలుచు; 6. వెలయిచ్చికొను; 7. వేయు. హరిశ్చ. 4, అ.

119: చూ, విసరు. 8.

తీయువాడు, దే. వి: చూ, గ్రహీత.

తీరణకన్యాయము, న్య. ఒడ్డున కొంగ జపముచేయుచున్నట్లుండి చేప చేరువకు రాఁగా లటుక్కునఁబట్టి మ్రింగుననురీతి.

తీరము, సం. వి. అ. న. 1. = దరి. ఒడ్డు: చూ, రోధస్సు; 2. తగరము: చూ, లోహము. 1.

తీరు, దే. వి. రూ-తీలు. 1. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 2. శరము: చూ, బాణము. 1; 3. రీతి: చూ, విధము. 1; 4. మంజులము. వేం. ఆం. 58: చూ, హృద్యము; 5. సొగసు: చూ, సౌందర్యము; 6. సంది: చూ, సాప్తపదీనము; అ.

క్రి. 7. చచ్చు: చూ, మరణించు; 8. చక్కఁబడు, యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2; 9. శక్యమగు. విర్వ. 7, అ.

76: చూ, సిద్ధించు; 10. చెడు: చూ, నశించు; 11. పాయు: చూ, విరియు. 1; 12. అపకాశపడు.

తీరుకు, దే. వి. ఒకానొక నాట్యగతి: చూ, నాటకము. 1. (తీరుకులు = కోపులు.)

తీరుచు, వై. ప్రే. = తీర. (రూ-తీర్పు-తీలుచు-తీలుపు) దేశ్యమని శ. ర.) 1. నెలవేర్పు, తీర్పుచేయు (అని కొందఱు): చూ, నవరించు; 2. చక్కఁబఱచు, దిద్దు. విణ. 1. అ. 192: చూ, నవరించు; 3. సృత్తగీతవాద్యములు సమముకావించు; 4. నాశముచేయు; 5. పాయఁజేయు: చూ, పాపు.

తీరువరి, దే. వి. రూ-తీర్పరి. (తీరుపు + అరి) 1. న్యాయాధిపతి: చూ, స్వామి. 3; 2. చారుడు: చూ, వేగువాడు; విణ. 3. అధిపతి: చూ, ప్రభువు. 2; 4. కార్యనిర్వాహకుడు.

తై. 3, అ. 57: చూ, సమర్థుడు.

తీరుపు, దే. వి. రూ-తీర్పు. 1. న్యాయము, తెగతెంపు, ఉ. రా. 6, అ. 189: చూ, సత్యము. 1; 2. చక్కఁబాటు; 3. తాళమానలయ: చూ, నాటకము. 1; 4. బాకీని తీర్చుట; వా. 5. దాన్యాదులుగొనినవారు అమ్మినవారి కిచ్చెడు వద్దు.

తీరువ, దే. వి. (రూ-తీరువాయి-తీర్పు.) పంటపెట్టువాఁడు రాజున కిచ్చెడు నీటివస్తు: చూ, నిస్తు. 1.

తీర్పు, వై. ప్రే: చూ, రూ-తీరుచు- (దేశ్యమని శ. ర.) చక్కఁబరచుటకు.—భార-విరా. 1, అ. 101; నాశముచేయుటకు.—భార. ఉద్యో. 2, అ. 273. నవరించుటకు.—భార. విరా. 1. అ. 54; సృత్తగీతవాద్యములు సమముకావించుటకు.

—ఉ. రా. 6, అ. 189.

తీర్థము, సం. విణ. దాటఁబడినది: చూ, లంఘ.

తీర్థంకరుడు. సం. విణ. తీర్థకరుడు, బుద్ధదేవుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.

తీర్థకరుడు, —వై. —

తీర్థకాకన్యాయము, న్య. కాశీ గంగాదితీర్థములయందు మునుఁగునుగాని దానివలనఁగలుగు ఫలము నెఱుంగదను రీతి.

తీర్థమాట, మి. వి. తీర్థమాడుట. కాశీ. 5, అ. 48: చూ, స్నానము. 1.



తీర్థమాడు, మి. అ. క్రి. (తీర్థము + అడు) స్నానముచేయు: చూ, నీళ్ళాడు; ప్రే. 2. తీర్థమార్పు. కాశీ. 6, అ. 270.  
 తీర్థము, సం. వి. అ. న. 1. మహర్షులు స్నానముచేసిన పుణ్యోదకము: చూ, నలిలము; 2. పుణ్యనది: చూ, నది; 3: చూ, రేవు. 1-2; 4. నూతి దగ్గల నుండెడు కొట్టి: చూ, నిసానము. 1; 5. పుణ్యక్షేత్రము: చూ, భూమి. 1; 6. జన్మము: చూ, యజ్ఞము; 7. నియమసంగ్రహము: చూ, శాస్త్రము; 8. ఉపాయము: చూ, వెరపు; 9. భాజనము: చూ, పాత్రము. 6; 10. త్రీరజస్సు, ముట్టునెత్తురు: చూ, రేతస్సు. 1; 11. ఉపాధ్యాయుడు. (శ. ర): చూ, తీర్థుడు; 12. మంత్ర (శ. ర): చూ, తీర్థుడు.  
 తీర్థయాత్ర, అం. (గంగాది తీర్థములు నేవించుట): చూ, శకున రహితములు.  
 తీర్థరాజి, సం. వి. ఇ. పుం. కాశీ: చూ, దేశము. 176: (చూ, క్షేత్రములు.)  
 తీర్థవాసి, సం. విజ. (న్. ఈ. న.) తీర్థనేవచేయువాడు: త్రైర్వికుడు.  
 తీర్థుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, తీర్థము. 11-12.  
 తీర్థురి, చూ, రూ-తీరువరి.  
 తీర్పు, దే. వి: చూ, రూ-తీరుపు. (చక్కఁబాటునకు—భార. ఉద్యో. 4, అ. 193.)  
 తీటుమి, దే. వి. అక్షల, పోరామి. భార. విరా. 1, అ. 128: చూ, వ్యాపారము. 1.  
 తీటిక, దే. వి. తీటుబడి, అవకాశము: చూ, సందు. 6.  
 తీటు, దే. వి. అ. క్రి: చూ, రూ-తీరు. (నశించుటకు—భార. ఉద్యో. 4, అ. 273: పాయుటకు—భార. ఆది. 4, అ. 19; అవకాశపడుటకు—భార. ఉద్యో. 3, అ. 102.)  
 తీటుగడ, దే. వి. 1. రూ-తీరుదల. తీటుగడ, ముగియక: చూ, సమాప్తి. 1; 2: చూ, తీటిక.  
 తీటుచు, వై. ప్రే. = తీర: చూ, రూ-తీరుచు.  
 తీరుదల, దే. వి: చూ, రూ-తీరుగడ. ఉ. రా. 6, అ. 302.  
 తీటునడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, నశించు. వంచ. వేం. 1, అ. 696.  
 తీటుపాటు, ద్వ. వి: చూ, తీటిక.  
 తీటుపు, వై. ప్రే: చూ, రూ-తీటుచు. రాఘ 1, అ. 42. (దేశ్య మని శ. ర.)  
 తీటుబడి, దే. వి: చూ, తీటిక.  
 తీలగు, దే. అ. క్రి. (తీలు + అగు) రూ-తీలునడు. అడగు: చూ, స్రుక్కు. 4.  
 తీలు, దే. వి. లోపల నణఁగియుండుట: చూ, స్తబ్ధము.  
 తీలునడు, ద్వ. అ. క్రి. తీలగు. పాండు. 4, అ. 18: చూ, స్రుక్కు. 4.  
 తీలుపాటు, ద్వ. వి: చూ, పీలుపాటు. వై. 7, అ. 52.  
 తీవ, వై. వి. = దీర్ఘ: చూ, రూ-తీఁగ.  
 తీవంచ, ద్వ. స. (తిగ + వంచ) మూడునొకటి “నీ. వామాక్షి యొకతే తీ-వంచవేయుమటన్న, నది శిల్పిరాక యె-ల్లగు

నటించు” చమ. 1, అ. 43; పండి. పూ. 125. పొ.  
 తీవంచమోములదిట్టి, ద్వ. వి. నల్కొము దేవర. సాం. దే. 5: చూ, బ్రహ్మ. 1.  
 తీవరపడు, వై. అ. క్రి. (తీవరము + పడు): చూ, సంభ్రమించు. తీవరపాటు, వై. వి. తీవరపడుట: చూ, సంభ్రమము. 1.  
 తీవరము, వై. వి. = తీవ్రము. త్వరితము: చూ, స్వదము.  
 తీవరించు, వై. స. క్రి. త్వరితపఱచు. శశాం. 4, అ. 24.  
 తీవరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చేపలఁజిట్టువాడు: చూ, వలఁజేడు (శ. ర); 2. సముద్రుడు: చూ, సముద్రము; వై. వి. (1). = దీవరః. చేపలఁజిట్టువాడు: చూ, వలఁజేడు (పురుషోత్తమకవీయము.)  
 తీవియ, వై. వి. = దీర్ఘ: చూ, రూ-తీఁగ. అచ్చ. బాల, కాం. 189.  
 తీవిరము, దే. వి: చూ, రూ-తీఁట.  
 తీవె, వై. వి. = దీర్ఘ: చూ, రూ-తీఁగ.  
 తీవెనరులు, వై. వి. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.  
 తీవ్ర, సం. వి. అ. క్రి. 1. నల్లవలు: చూ, నర్లవము; 2. కటుకరోహిణి: చూ, శకులాదని. 1; 3. తీఁగఁగఱిక: చూ, తృణము. 1.  
 తీవ్రగంధ, సం. వి. అ. క్రి. ఓమము: చూ, యవాని.  
 తీవ్రగంధము, సం. వి. అ. పుం. కారుబుడమ\*: చూ, బుడమ.  
 తీవ్రము, సం. వి. అ. న. 1. పెల్లు: చూ, హేరాళము. 1; విజ. 2. అధికము: చూ, హేరాళము; 3. మిక్కిలి వేడిమి గలది: చూ, వేడిమి; 4. కారముగలది: చూ, కారము. 1; 5. = తీవరము. శీఘ్రము: చూ, స్వదము; అం. క్రతులు 22 లో నొకటి: చూ, క్రతులు.  
 తీనికొను, దే. స. క్రి: చూ, కొను. 6.  
 తీనివేత, వా. వి. ఎత్తివేత: చూ, వ్యవకలనము.  
 తీనివేయు, దే. స. క్రి. 1. ఖండించు: చూ, నెలగు; 2. తగ్గించి వేయు: చూ, ఎత్తివేయు. 1; 3: చూ, తగ్గించు; అ. క్రి. 4: చూ, వ్యయించు.

## తు

తు, సం. అవ్య. 1. పాదపూరణమందు వర్తించును: “తతస్తు రాజంతం”, త్వర్వాహేత్యః పాదపూర్తా వితిశేషః: చూ, చ. 1; 2. అయ్యవే; 3. విశేషమందు వర్తించును “పూజ్యాగో: కవీలాతు పూజ్యతరా.”: చూ, హేరాళము. 1; 4. నిశ్చయార్థకము. “వేదాస్తుప్రమాణం”: చూ, సత్యము; 5. మర్యాదయందు వర్తించును. (పూజయందు వర్తించును.) “వేదాధ్యస్తు ద్విజాతినాం.”: చూ, సన్దానము; 6. హేత్వర్థకము. “ద్విజస్తుజలదైశ్చనాభవితీవృద్ధిసంహతి.”: చూ, హేతువు. 1; 7. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; 9. నిద్దర: చూ, స్వప్నము. 2; 9. దూరమునుండి వీలుచుట: చూ, సంబోధనము; 10. గుండ్రంపు: చూ, వికారము. 1; 11. మేలు: చూ, శుభము; 12: చూ, లుభనము. 1.  
 తుంగ, సం. వి. అ. క్రి. 1. జమ్మి\*: చూ, శమి; దే. వి. (1). తుంగమునై, నిడుమునై, (అని కొందఱు)\*: చూ, తృణము. 1.



తుంగభద్ర, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. తుంగభద్రానది : చూ, నది;  
అం. 2: చూ, గంగలు. (చూ. నది.)  
తుంగభద్రము, సం. వి. అ. పుం. మదపుతెనుగు: చూ, హస్తీ.  
తుంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ, వర్షము;  
2. కొబ్బరి\*: చూ, స్కంధఫలము; 3: చూ, పొన్న\*:  
విణ. 4. పొడవైనది: చూ, సోగ. 2.  
తుంగమునై, వై. వి. చూ, తుంగ. (1)  
తుంగి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, వాయుంబ\*: 2: చూ, రాత్రి.  
తుంగీపతి, సం. వి. ఇ. పుం. వండ్రుడు: చూ, హిమాంశువు.  
తుంచు, వా. స. క్రి. పెంచు.  
తుంబ, దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4; 2. చెఱుకు\*:  
చూ, సాలము. 3; వై. విణ. 3. =తుంర-దుష్ట (చూ-తుంబరి-  
తుంబ-తుంబరి-తుంబరి) దుష్టుడు. వసు. 3, ఆ. 176:  
చూ, వ్యాధుడు. 2.  
తుంబరి, మి. విణ. (ద్యయమని శ. ర; వై. అని మఱికొండలు)  
\* (తుంబ+అరి) తుంబ, వై: అరి. సం. అని శ. ర.)  
(తుంబరి = తుంర—దుష్ట. అని పురుషోత్తమ కవీయము)  
దుష్టుడు: చూ. వ్యాధుడు 2.  
తుంబరితనము, ద్య. వి: చూ, ఒడువరితనము.  
తుంబరితుండు, దే. వి. ఇత్తిదన్నుడు: చూ, మన్నుతుండు.  
తుంటి, దే. వి. కంటిపార్వభాగము, మలుగు. పా. 4, ఆ.  
17: చూ, రొంది.  
తుంటికూర, ద్య. వి: చూ, శైవలము.  
తుండకేరి, సం. వి. అ. శ్రీ. = దొండ\*: చూ, రక్తఫల.  
తుండము, సం. వి. అ. న. = తొండము. 1. పక్షిముక్కు:  
చూ, ముక్కు; 2. నోరు: చూ, వదనము. 2; 3. మొగము:  
చూ, వదనము. 1; 4. ఏనుగుముక్కు (ఇదివైకృతమని  
కొండలు): చూ, హస్తీ: వై. వి. (1) = త్వష్ట. ఖండము:  
చూ, శకలము. 4.  
తుండి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. చూ-తుంది. ఉలుకుడుబొడ్డు,  
ఉండబొడ్డు: చూ, బొడ్డు 1; పుం. 2. పక్షిముక్కు: చూ,  
తుండము 1; 3. మొగము: చూ, వదనము. 1; న. 4.  
పక్కి: చూ, పక్షి; 5. వందొమ్మిదియేడయేనుగు: చూ, హస్తీ.  
తుండించు, వై. స. క్రి. ఖండించు, భేదించు. ఉ. హరి. 8, ఆ.  
129: చూ, పెరిగు. [2: చూ, ప్రతి\*.  
తుండికేరి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. దొండ\*: చూ, రక్తఫల;  
తుండిభుడు, సం. విణ. చూ-తుండిభుడు—తుండిలుడు.  
పొడవైన బొడ్డువాడు: చూ, బొడ్డువాడు.  
తుండిలుడు, —వై.—  
తుండు, వై. వి. = ఖండ. తుండెము: చూ, శకలము. 4.  
తుండె, వై. వి. = తోడన. —వై.—  
తుండెము, వై. వి. = తోడన —వై.— [అంగము. 9]  
తుడ్డుపొంగములు, అం. ఛాయాతుండి, తురుష్కుతుండి (చూ,  
తుంకుర్పము, సం. వి. అ. పుం. తుంపుడు: చూ, శీకరము.  
తుండకూపి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పొక్కిలి: చూ, బొడ్డు. 1.  
తుండకరివృత్తుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సోమరి.  
తుండము, సం. వి. అ. న. కడుపు: చూ, భూజము. 1.

తుంది, సం. వి. ఇ. న. 1. —వై.—: పుం. 2: చూ, చూ—  
తుంది. 1; విణ. (న్. ఈ. న్.) 3. —తొంద. (చూ-తుంది  
లుడు-తుందిభుడు-తుందికుడు.) బొజ్జకడుపువాడు: చూ,  
బొజ్జవాడు.  
తుందికరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తుండకూపి.  
తుందికుడు, సం. విణ: చూ, చూ—తుంది. 3.  
తుందిభుడు, సం. విణ. 1. = రొడ్డు: చూ, చూ—తుంది. 3;  
2: చూ, చూ—తుందిభుడు.  
తుందిలుడు, —వై.—  
తుండుకు, దే. వి. (తుడుకు+తుడుకు) 1. అరాటము: చూ,  
సంతాపము; 2. మనోవ్యధ: చూ, శోకము; 3. విచారము.  
ఉ. రా. 6, ఆ. 212: చూ, సంతాపము; 4. కలఃత: చూ,  
సంతాపము; విణ. 5. యోచింపక త్వరపడి చేయువాడు.  
తుండునుకలు, దే. వి. బ. (తునుకలు+తునుకలు) తుత్తని  
యలు: చూ, శకలము. 4.  
తుండుభము, సం. వి. అ. పుం అవాలు: చూ, సర్వపము.  
తుంపర, వై. వి. = తుషార. చూ-తుంపురు. గాలిచే చెదరిపడు  
వానలోనగువాని నీటిబొట్టు: చూ, శీకరము: (చూ, వాన. 1.);  
2. క్రస్స: చూ, ప్రస్స.  
తుంపిళ్ళు, దే. వి. బ. తూరవాన: చూ, వాన. 1,  
తుంపురు, వై. వి. =: చూ, చూ—తుంపర.  
తుంపెనలాడు, దే. అ. క్రి. (తుంపెనలు+అడు.) 1: చూ,  
నలించు; 2: చూ, వ్రేలాడు; 3. నర్తించు. పా. 2, ఆ. 9:  
చూ, మలపుగొను.  
తుంపెనలు, దే. వి. చలనము, చూ, రోలము.  
తుంపెనలు గునియు, దే. అ. క్రి: చూ, నలించు.  
తుంబ, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. పాలుపిత్తకచెంబు: చూ,  
పాత్రము. 6; వా. వి. 2: చూ, తుండు. 2.  
తుంబకము, సం. విణ. నంగిమట: చూ, శబ్దము. 2.  
తుంబి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = తుమ్మి\*: చూ, తుమ్మి;  
2. అనబ\*: చూ, పొట.  
తుంబిక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. = తూము. బండిచక్రము నడిమి  
రంధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1; 2: చూ, తుంది. 2\*.  
తుంబీవికల వీణన్యాయము, న్య. తుంబికాయబుట్టి లేనిదే  
వీణ పాడదనురీతి.  
తుంబురి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. అడుకుక్క, సరమ, శుని:  
చూ, శునకము; అం. 2: చూ, అనద్దవాద్యములు.  
తుంబురు, అం. 1: చూ, భిన్నవద్దకజభాషలు: (చూ, భాష. 1.);  
2. = తంబురా. ఒకానొక తంత్రీవాద్యము: చూ, వీణ.  
తుకతుక, దే. వి. 1. కలఃత: చూ, సంతాపము; 2. కోపము:  
చూ, రోషము; 3. ఉడుకుటయందగు ద్వన్యనుకరణము:  
చూ, హాహూ; 4. కాంగుటయందగు ద్వన్యనుకరణము:  
చూ, హాహూ.  
తుకము, దే. వి. విత్తనాల చల్లకపు అంచన.  
తుకాక్షిరి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. తవాక్షిరి\*: చూ, వంశరోచన.  
తుకాటము, దే. విణ. మిక్కిలి ప్రాతది: చూ, పురాతనము.

తుక్కు, దే. విజ. 1. అల్పము: చూ, న్యల్పము: 2. గాదము  
నట్లు, చెత్త: చూ, పెంట. 1: వా. 3. పనికిమాలినది,  
తుక్కుడు.

తుక్కుడు, దే. వి. 1: చూ, తుక్కు, 2; వా. 2: చూ,  
తుక్కు. 3.

తుక్కురము, సం. వి. అ. పుం. గుణము: చూ, హయము,  
తుగజీరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-తుకాజీరి.

తుచ్చ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిత్తేరికి: చూ, వత్తరి,  
తుచ్చుగు, మి. విజ తొచ్చెనుగు.

తుచ్చుడు, సం. విజ. తొచ్చెము. తోచ: చూ, వ్యాధుడు 2.  
తుజాకము, సం. వి. అ. పుం. ఆరువొండ: చూ, రక్తపం.

తుజుగు, దే. విజ: చూ, వేగిరకాడు.

తుటాయించు, దే. న. క్రి. అలక్ష్యముచేయు.

తుటారము, దే. వి. 1. పరుషవచనము, కట్టెవి పుమాట: చూ,  
శబ్దము. 2. 2. దిట్టకనము. అచ్చ. ఆ. కాం. 38: చూ,  
హాంత: 3. అతిక్రమణము: చూ, సర్వయము: 4. తచ్చ  
వదనము, తొచ్చెము: చూ, శబ్దము. 2.

తుటారి, దే. విజ. (తుటారము + ఇ) రూ-తుటారికత్తియ-  
తుటారికత్తె. 1. దిట్టకనముగలది: చూ, స్త్రీ: 2. పాదవ్యము  
కలది: చూ, స్త్రీ.

తుటారిండు, దే. న. క్రి. 1. తిరస్కరించు. చూ, భంగించు;  
2. అతిక్రమించు: చూ, దాటు. 3.

తుటారికత్తియ, ద్వ. విజ: చూ, రూ-తుటారి.

తుటారికత్తె, —పై,—

తుటారికాడు, దే. విజ. 1. దిట్టకనము గలవాడు: చూ,  
దిట్టడు; 2. పాదవ్యము గలవాడు. (స్వార్థమునకాడు.)

తుటుక్కు, దే. వి. గుండెలు అదరుటయందగు ద్వన్యనుకర  
ణము: చూ, హూహూ.

తుటుచుము, సం. వి. అ. పుం. ఎలుక: చూ, మూషికము,

తుటుము, దే. వి. 1. (రూ-తుట్టియ-తుట్టె-తుట్టియ-తుట్టె-  
తుడుము.) గుంపు: చూ, సమూహము: 2. దండు. ఆం,  
నదా. నర. 111: చూ, సేన. 1: 3. పరి, పరిగమి, చతురంగ  
బలసేన. అచ్చ. యు. కాం. 480: చూ, సేన. 1.

తుట్ట, వా. వి. 1. లేనివింద ఆలోపించుట: చూ, నింద. 1:  
2. మండచు గాలిచేసేగిరి మఱియొకచోట వదెడు గడ్డిలోనగు  
వాని చుట్ట: చూ, వహ్ని. 1: 3. లేనిమాట పుట్టించుట:  
4. అసత్యము.

తుట్టకుద, దే. వి (కుద + కుద) కట్టకద: చూ, సుద. 3.

తుట్టపురుగు, వా. వి. పెంటపోగులుతోనగువాని యుండందెడ  
తుట్టవంటి పురుగు: చూ, పురుగు.

తుట్టమర, దే. అవ్య. క్రి. విజ బొత్తిగా. (శ. ర.)

తుట్టియ, దే. వి. రూ-తుట్టె. 1. వర్గము: చూ, సమూహము:  
2. తేనెతుట్టె: చూ, మధుపటలము.

తుట్టు, దే. వి. 1. దండుగ: చూ, సేగి: విజ. 2. నాశకుడు.  
రా. వి 3, ఆ. 8: చూ, వేరువిత్తు.

తుట్టె, దే. వి: చూ, రూ-తుట్టియ.

తుట్టెగట్టు, దే. అ. క్రి. (తుట్టె + కట్టు) (పురుగులువల్ల)  
ఊడలుగట్టు.

తుట్టెపురుగు, ద్వ. వి. సామాన్యసర్పము: చూ, సర్పము. 1.  
తుట్టెపురుగుగొంగ, ద్వ. వి. గడడుడు. వేం. ఆం. 18. చూ,  
హరివాహనుడు.

తుట్ట, దే. వి. 1. మంచువంటి తూరవాన, తుట్ట: చూ, వాన. 1;  
వా. 2. ఊర్చిన పెంటకుప్ప.

తుడుచు, దే. న. క్రి. రూ-తుడుచ్చ. 1. తడిపోవనొత్తు: చూ,  
ప్రాము. 4: 2. ఊడుచు. భార. సభా. 2. ఆ. 200: చూ,  
సమ్మార్చించు.

తుడుపు, దే. వి రూ-తుడుచ్చ. 1. తడుచుట: చూ, రుద్దుడు;  
2. తప్పు వ్రాలను గిటికిన గిటుకు: చూ, గిటుగు. 1;  
3. చీట్టాటలోని గెలుపురంగు. రూ-తురుపు; 4: చూ,  
ఊడుపు. 3. వా. వి. 5. తప్పిన అక్షరములపైన గీచినగీత.  
తుడుము, దే. వి. 1. రూ-తుముకు. మట్టుపు. అచ్చ. సుం. కాం.  
109: చూ, వీణె: 2. గుంపు. రూ-తుటుము: చూ,  
సమూహము.

తుడుచ్చ, దే. న. క్రి: చూ, రూ-తుడుచు.

తుడుచ్చ, దే. వి: చూ, రూ-తుడుచ్చ.

తుతినాగము, దే. వి. తుత్తము: చూ, లోహము. 1.

తుతె, దే. వి: తంకియ ఆం, వదా. నర. 44: చూ, సోపానము.

తుత్తనాగము, దే. వి: చూ, రూ-తుతినాగము

తుత్తము, —పై,—

తుత్తి, దే. వి. కంగునీపత్రము: తుత్తిరి.

తుత్తిరి, —పై,—

తుత్తుంధిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక వాద్యము: చూ, వీణ.  
తుత్తునియలు, దే. వి. బ (తునియలు + తునియలు) చిన్న చిన్న  
తునుకలు: చూ, శకలము. 4.

తుత్తుమురు, దే. వి. (తుమురు + తుమురు) మిక్కిలి తుమురు.  
(తుమురు = పొడి)

తుత్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-తుచ్చ. చిత్తేరికి: చూ, వత్తరి;  
2. నీలి: చూ, రంజని.

తుత్తము, సం. వి. అ. న. 1. చూనిపసుపున వండిన అంజన  
విశేషము: చూ, రసాంజనము: పుం. 2. అగ్ని: చూ,  
వహ్ని. 1; వా. 3: ఒకానొకభస్మము.

తుత్తాంజనము, సం. వి. అ. న. మయిలుతుత్తము: చూ,  
రసాంజనము.

తుద, దే. వి. రూ-సుద. 1. అగ్రము. చివర: చూ, సుద. 3;  
2. అంతము, కడ: చూ, సుద. 3.

తుదకులమునేర్పరి, ద్వ. వి. కాలిపుట్టువు. సాం. మాన. 3: చూ,  
కూర్చుడు.

తుడి, దే. వి. 1. కడ, అంతము: చూ, సుద. 3: 2. చావు:  
చూ, సావు.

తుదిదిక్కులెంకి, ద్వ. వి. ఈశానుడు: చూ, శివుడు. 1.

తుదిముట్టు, దే. అ. క్రి. చచ్చు: చూ, సమయము.

తుదిరేయి, దే. వి. బ్రహ్మదిన ప్రళయము, కల్పాంతము: చూ,  
సంవర్తము. 1.

తుమివాడు, దే వివి. కినిచ్చుడు: చూ, సహోదరుడు.  
 తునక, దే. వి: చూ, రూ-తునక.  
 తునకోల, దే. వి. (చూనక+కోల) తూచునట్టికోల: రూ-  
 తూనకకోల-తునకోల-తునకోల, రాసుగడ, దండి-రూ-  
 ద దె. (సం. ప.)-ఆక్షము, తూదండము.  
 తునకోలకుడు, దే. వి. గవుండవారు బుద్ధితగిలింతుకొని  
 పోయెడు తునకోలనంటి కుట్టకోల.  
 తునయ, దే. వి. రూ-తునె: చూ, తునక.  
 తునము, దే. ఆ. క్రి. రూ-తునగను, ఖ డితమగు: చూ,  
 వక్క-వాడు.  
 తునగను, —పై.—ఆప్. ఆర, కాం. 109: 2 కివ్వ: చూ,  
 మడియ.  
 తునక, దే. వి. రూ-తునక: చూ, శకలము. 4.  
 తునమాడు, దే. న. క్రి (రూ - తునము - తునాడు - తునన్దు)  
 (తునము+ఆక్ష) 1. ఖండించు చూ, నెలగు: 2 చంపు.  
 పై. 5, ఆ. 78: చూ, నచూరించు.  
 తునము, —పై—(ఖండించు.—క. హరి. 3, ఆ 22)  
 తునములు, దే. వి. హింస. చూ, వధము.  
 తునె, దే. వి: చూ, రూ-తునె.  
 తునకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నండి\*.  
 తున్నవాయము, సం. వి. అ. పుం. బట్టలుపట్టుట: చూ,  
 సౌచికము.  
 తున్నవాయుడు, సం. వి. అ. పుం. కుట్రపువాడు: చూ,  
 సౌచికము.  
 తున్నాడు, దే. న. క్రి: చూ, రూ-తునమాడు.  
 తున్ను, —పై.—  
 తుప్ప, పై. వి.=తుపార, రూ-తుంపర చూ, శీకరము: (చూ,  
 వా. 1.)  
 తుపాకి, దే. వి. నిపాయిలు ముందుగుండువేరి దట్టించి కాల్చెడు  
 కనుపక్రోవి: చూ, బాణము. 1.  
 తుపాను, దే. వి. గాలివాన: చూ, వాన 1.  
 తుపానుగాలి, దే. వి. ఈడురు: చూ, వాయువు. 1.  
 తుపారము, దే. వి. వత్తునుకట భేదము: చూ, సీరకము. 1.  
 తుపాసి, పై. వి.= ద్విభాషి ఒక భాషను మఱియొకభాషతో  
 చెప్పెడువాడు.  
 తుపుక్క, దే. వి ఉమియుట, కాండించి ఉమియుట లోనగు  
 వాయందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.  
 తుప్ప, దే. వి. 1. చిన్నపొద, గుల్మము: చూ, పొద. 2: వా.  
 2 ప్రాణము, దువ్వెనతో దువ్వెనకలవెండ్రుకల గుంపు  
 (అని కొందఱు.) “పీకుప్ప తీవెదను”  
 తుప్పట్లె, పై. అ. క్రి.=తప్పి. కినియు. స్వా 2, ఆ. 11:  
 చూ, లొప్పెదను.  
 తుప్పర, పై. వి.=తుపార: చూ, రూ-తుంపర.  
 తుప్పలుదులు, దే. అ. క్రి. (తూల+తూల). మిక్కిలి  
 కలింపు: చూ, వలింపు.  
 తుప్ప, దే. వి రూ-తుప్ప 1 లోహమలము: చూ, లోహము.  
 1: 2: చూ, తుప్పక్క. హరిశ్చ. 4, ఆ. 162: వా. 3.

ముక్కుట (కంపు.) “తడియుటచే ధాన్యము తుప్ప (కంపు)  
 కొట్టుచున్నవి.”  
 తుజరము, సం. వి అ. పుం: చూ, రూ-తుజరము  
 తుభము, సం. వి. అ. పుం. మేరకపోతు: చూ, మేషము. 1.  
 తుమిక, పై. వి.=తిందుక\*: చూ, స్ఫూర్ణకము.  
 తుమికి, పై. వి.=—పై.—  
 తుమురు, దే. వి 1. ధూళి: చూ, రేణువు: 1; 2. సూక్ష్మ  
 ఖండము. భార, శల్య. 2, ఆ. 256: చూ, శకలము. 4.  
 తుములము, సం. వి. అ. న. 1.=దొమ్మి. దొమ్మి యుద్ధము:  
 చూ, యుద్ధము: పుం. 2: చూ, తాపత్ర\*.  
 తుమ్మ, దే. వి. ఆరిమేదము\*: చూ, విట్టదిరము.  
 తుమ్మకట్ట, వా. వి. 1. తుమ్మచెట్టుకట్ట: 2. ఊతముచేయవలదు.  
 (వ్యతిరేకమందు.—దగ్గకట్ట, ఇట్టు తినకట్ట మొ.)  
 తుమ్మి, పై. వి.=తుమ్మి. ద్రోణ\*: చూ, తుమిక.  
 తుమ్మిక, —పై.—  
 తుమ్మికి —పై.—  
 తుమ్మిపూజనాలు, ద్వ. వి. ఒకరకమువస్తు: చూ, ధాన్యము.  
 తుమ్మ, దే. వి 1. (సం. ప.)—కాళము, క్షేధువు, క్షేషము,  
 ఊత, ఊతము: అ. క్రి. 2. ఊతము చేయు.  
 తుమ్మెద, దే. వి. పూదేనెద్రావెడి యొకరకము నల్ల తెక్కల  
 పురుగు: చూ, భ్రమరము.  
 తుమ్మెదకంటు, ద్వ. వి చూ, సంపెంగ\*.  
 తుమ్మెదమామిడి, దే. వి. కోళామము\*: చూ, మామిడి.  
 తుమ్మెదయ్యలై, అం. మన్మధుని మొదటిపె యగు వింటియొక్క  
 నారి. (వీని బాణములు.—కలువ, తామర, మావిపూలు.)  
 (చూ, బాణము. 1.) వేం. అం. 9: చూ, మూర్తి. 1 (చూ,  
 మన్మథబాణములు.)  
 తుమ్మెదరేవుడు, దే. వి. చూ, బాలక్రీడ.  
 తురంగమము, సం. వి. అ. పుం.=తురికి. గుట్టుము: చూ,  
 హయము.  
 తురంగము, సం. వి. అ. పుం.=—పై.—  
 తురంగలీల, అం: చూ, జన్యతాళములు.  
 తురక, పై. వి.=తురుష్క: చూ, మ్లేచ్ఛుడు.  
 తురకదొగ్గలి, ద్వ. వి. ఒకరకము దొగ్గలి\*: చూ, రక్తబాష్పము  
 తురకపిక్కిలి, ద్వ. వి. ఒకరకము పిక్కిలిపట్ట: చూ, పిక్కిలిపట్ట.  
 తురకతాయి, ద్వ. వి. బొంతతాయి. చూ, రాయి.  
 తురకవేము, ద్వ. వి. తృణనింబము\* (ఋతురక్తమును జారి  
 చేయును.): చూ, వేము.  
 తురగజాతి, అం: చూ, అంతరజాతిత్రయము.  
 తురకబ్రహ్మచర్యకము, సం. వి. అ. న. అభావముచే బ్రహ్మ  
 చర్యము వహించుట. (లేకపోవుటవల్ల ఆడుదానిని  
 వదలుట.)  
 తురగము, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, రూ-తురంగము: 2. గుండె: చూ, హృదయము. 2: అం. 3. ఒకానొక  
 వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదము న-న-న-న-న-జ-జ

గురువులతోఁగూడి పదునేనవయింట యతిగల ద్వావింశ  
చ్ఛందస్సునం దుద్భవించిన వృత్తము. అష్ట. 4, ఆ. 248:  
చూ, వృత్తము. 1.

తురగములు, అం. (గుఱ్ఱములు): చూ, సేనాంగములు: (చూ,  
అంగము. 9): (చూ, చతురంగములు.)

తురగవల్లనము, అం. నవవిధ రగదలలో నొకటి. ఒక్కొక్క  
పాదము హయప్రచారగతిగ రెండు పాదములు కలిసి ఒక  
పాదముగా అగును. యతి యయిదవగణాద్యక్షరము: చూ,  
రగద: (చూ, వృత్తము.)

తురగి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, పెన్నేరు\*: 2. ఆడుగుఱ్ఱము:  
చూ, హయము; అం. 3: చూ, అవాంతరజాతులు.

తురా, దే.వి. రూ-తురాయి. 1. నిడువుకాఁడబెట్టి కట్టిన పూబంతి:  
చూ, పూబంతి; 2. తలనుంచెడు ఒకానొకభూష. శకాం.  
5, ఆ. 7: చూ, భూషణము. 2.

తురాయణము, సం. వి. అ. న. తడఁబడకుండ చదువుట: చూ,  
వరనము.

తురాయి, దే. వి: చూ, తురా.

తురాషాహుఁడు, సం. వి. హ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహ  
స్రాక్షుఁడు.

తురి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. కందెలుంచి నేనెచు యంత్రము: చూ,  
నాదె.

తురికి, వై. వి. 1: చూ, కచ్చి; 2. = తురంగి. గుఱ్ఱము: చూ,  
హయము.

తురితము, వై. అవ్య. క్రి. విణ: = త్వరితమ్: చూ, వేగము. 1.  
తురితు, = —వై. —

తురీన, వై. ద్ర. క్రి. విణ: = —వై. —

తురియము, సం. వి. అ. న. 1. బ్రహ్మము, వరమాత్మ: చూ,  
హంసుఁడు; విణ. 2. నాలవయవస్థ: చూ, తుర్యము.

తురుంభము, సం. వి. అ. పుం. = తుఱుము. పూలదండలు మొద  
లగునవి తుఱిమినకొప్పు: చూ, వేసలి.

తురుజ, దే. వి: చూ, గండీరము\*.

తురుతు, వై. అవ్య. క్రి. విణ: చూ, తురితము.

తురుపు, వా. వి: చూ, రూ-తుడుపు.

తురుపు, వా. వి. 1. గుఱ్ఱపుదండు; 2. చీట్లాటయందలి నాలుగు  
రంగులతోను గెలుపుకొరకు చెప్పెడు యొకానొకరంగు,  
(ఇన్నేటు తురుపు, కళావరు తురుపు, అరణ తురుపు,  
దైమాను తురుపు; తురుపు తుడుపు అనియు.)

తురుము, వై. వి. = తురుంభ. రూ-తుఱుము. 1; దే. వి. 2:  
చూ, రూ-తుఱుము. 2; 3. కాయపెండలిము: చూ, సమష్టిల.

తురుక్కతుండి, అం: చూ, తుండ్కుపాంగములు: (చూ,  
అంగము. 9.)

తురుక్కము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిల్లముడ్డి. తురుక్కమును  
గ్రంధ్యము. (కపియను గంధద్రవ్యము): చూ, రాజార్హము;  
2. తురుక్కదేశము: చూ, దేశము; 3. టికము: చూ,  
ముడ్డిపూస; న. 4. టిగ: చూ, మూఁడు.

తురుప్పుఁడు, సం. వి. అ. పుం. = తురక. (మాలవానికంటె

నితరమగు పండ్రెండు కడపటి జాతులలో నొకఁడు): చూ,  
ష్టేచ్చుఁడు.

తుర్య, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, తురి.

తుర్యతుండి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పిండిదొండ\*: చూ, రక్తఫల.  
తుర్యము, సం. విణ: చూ, తురియము: (చూ, అవస్థలు.)

తుఱగలి, దే. వి. ప్రకాశము. భార. విరా. 1, ఆ. 294:  
చూ, వెలుతురు. 1.

తుఱగలింపు, దే. అ. క్రి. 1. ప్రకాశించు. భార. భీష్మ. 2.  
ఆ. 155: చూ, హవణిల్లు; 2. అతిశయించు. విజ. 3, ఆ.  
42: చూ, ముమ్మరించు; 3. ఒప్పు. అం. భా. శృ. 83: చూ,  
సమ్మతించు.

తుఱగలిగాను, —వై. —

తుఱుగు, దే. న. క్రి. (బలవంతమున లోపలవేసి) క్రుక్కు:  
చూ, దోపు. 5.

తుఱుతు, వై. వి. = త్వర. 1. వేగిరపాటు: చూ, వేగము. 3;  
క్రి. విణ. 2. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3.

తుఱుము, వై. వి. 1 = తురుంభ. రూ-తురుము. పూలుముడిచిన  
కొప్పు, కొప్పు (అనియు): చూ, వేసలి; దే. వి. 2. రూ-  
తురుము. పొడి: చూ, సురుము; న. క్రి. 3. తుఱుముపీటతో  
పొడిచేయు; వై. న. క్రి. 4. (కొప్పుగా) ముడుచు. భార.  
విరా. 1, ఆ. 281; 5. (కొప్పున) చెరువు. స్వా. 3, ఆ. 84.

తుఱుముపీట, ద్వ. వి. తుఱుముట కనువుగా చివరను పండ్లెర్ప  
అచి న యినువకమ్మి చెక్కినపీట: చూ, పీట.

తుఱ్ఱ, దే. వి: చూ, తుట్ర. ఆం. పదా. సుర. 46.

తుఱ్ఱు, వై. వి. 1. = త్వర: చూ, రూ-తుఱుతు; 2. పిట్ట ఎగు  
రుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. “పిట్ట తుఱ్ఱున యెగిరి  
పోయినది. “: చూ, హూహూ.

తుల, సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, త్రాసు; 2. = దూలము.  
తనాబి, కడయొత్తు: చూ, దూలము; 3. నూలుపలముల  
కొలఁది; 4. పోలిక: చూ, సామ్యము; 5. ఒకరాసి: చూ,  
రాశి. 2; అం. 8. (తులారాశి): చూ, రాసులు. (తులా  
సూత్రము ప్రగ్రహము.)

తులకించు, దే. అ. క్రి. 1. ప్రకాశించు: చూ, హవణిల్లు;  
2. కుతూహలపడు: చూ, సంకోషించు.

తులకింపు, దే. వి. ప్రకాశము. విజ. 1, ఆ. 196: చూ,  
వెలుతురు. 1.

తులము, దే. వి. వలమునందు మూఁడవభాగము.  
(రూపాయయెత్తు.)

తులసి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. = తొళసి: చూ, హరిస్రియ.  
(తులసి రసము విషములకు విరుగుడు; దోమలు చేరవు.)

తులసినేవనము, అం: చూ, నుజ్జనదాయకములు.

తులాకోటి, సం. వి. ఇ. పుం. అందె, నూపురము: చూ,  
భూషణము. 2.

తులాదండన్యాయము, న్యా. త్రాసు బిరువుగా నున్నవైపు క్రిందికి,  
తేలికగా నున్నవైపు మీఁదికిని బోవుననురీతి.

తులాదండము, సం. వి. అ. న: చూ, తునికోల.

కులాదివ్యము. ఆం. చూ, దివ్యములు.  
కులాపురుషకృతము, పా. ఒకానొక కృతము : చూ, కృతము.  
కులాపురుషము, ఆం. 1. మహాదానములు 18తో నొకటి : చూ,  
మహాదానములు : 2. తెలికపిండి, వచ్చినస్తువులు, మజ్జిగ,  
జలము, పిండి ఈ యైవనుకలిసినది తులాపురుషము.  
కులాజము. సం. వి. అ. పుం. గురివెండ\* : చూ, శ్వేతపాక.  
కులము, సం. విజ. 1. సరిపోల్చబడినది : చూ, సుషము :  
2. తూచబడినది.

కులుర, దే. విజ. వేగముగలది : చూ, స్వదము. 1.  
కులువ, దే. విజ. కుప్పితుడు : చూ, వ్యాధుడు. 2.  
కులువకర్తి. ద్వ. వి. వంపువరకర్తి : చూ, రిష్టి. 2.  
కులువగుట్టము, దే. వి. నీవాశ్వము : చూ, హయము.  
కుల్చుగు, మి. అ. క్రి. సరియగు, సమానమగు.  
కుల్చము, సం. విజ. సమము, సరి : చూ, సమానము. 2.  
కుల్చయోగిత, ఆం. అర్థాలంకారములలో నొకటి : (వర్ణమున  
కితరవస్తువునకును ధర్మైక్యము చెప్పట. ఉదా : — కమల  
ములు ముడిగెను. జారిబుల వదనములు ముడిగెను.) : చూ,  
అలంకారము. 3.

కువర, వై. వి. 1. = రోగర. ఒగరు—వగరు. రుచి, రూ -  
తువ్వర—తువర. చూ, రసము. 5: దే. వి. 2. రూ-తువ్వర-  
తుర. చినుకు : చూ, వాన. 1.

కువరము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కువర : చూ, కువర. 1;  
విజ. 2. ఒగరైనది : చూ, కువర. 1. (చూ, రసము. 5.)  
కువరయావనాల(శ)ము, సం. వి. అ. పుం. కషాయ యావనాశ  
ధాన్యము : చూ, ధాన్యము.

కువరి. సం. వి. ఈ శ్రీ. = : చూ, తొగరి.

కువాయి, వా. వి. రూ - కువాయి. రుమాలు, చేతిగుడ్డ : చూ,  
వస్త్రము.

కువ్వర, దే. వి. రూ - కువర - కువర. 1. సన్నవాన. కై. 4,  
అ. 188 : చూ, వాన. 1; 2. దూకి : చూ, రేబువు. 1.

కువ్వాయి, వా. వి. అప్పుడే పుట్టినదూడ. “చూ అవునకు  
కువ్వాయి పుట్టినది” : 2. పాట్రాగిడుదూడ.

కువ్వాయి. వా. వి : చూ, రూ - కువాయి.

కువము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ - కువము, ఉమక - రూ -  
ఉముక - ఉక, నూకపొట్టు, పొట్టు. (సం. వ).—అక్షము,  
కంక వక్రము. కళంగరము : 2: చూ, తాండక.

కుషాగ్రహాడు, సం. వి. అ. పుం. అగ్నిహోత్రుడు : చూ,  
వహ్ని. 1.

కుషానలము, సం. వి. అ. పుం. ఉకనిప్పు : చూ, వహ్ని. 1.  
కుషారము, సం. వి. అ. పుం. 1. మంచు : చూ, హిమము;  
2. = కుంవర. జల్లు : చూ, వాన. 1; విజ. 3. చల్లనిది :  
చూ, శీతలము. 5.

కుషారాట్టు, సం. వి. త. పుం. ఇంద్రుడు : చూ, వేలుపుతేడు.  
కుషితుడు, సం. వి. అ. పుం. గణదేవతావిశేషము (వీరు  
ముప్పుదియాలుగురు. : చూ, గణదేవత.

కుషోదకము, సం. వి. అ. న. పులిగుడుగు : చూ, కుక్రము.

కుష్టి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. చూ, వృద్ధనము.

కుష్టుడు, సం. విజ: చూ, హృష్టుడు,  
కునము, వై. వి: చూ, రూ-కునము.  
కున్ని, దే. విజ, కువరభూమి, రూ-తున్నె. తోవర: చూ,  
సురాష్ట్రము. 2.

కున్సు, వై. విజ. 1. అధమము : చూ, హీనము. 1; వా వి  
2. అపానవాయువు విడుచుచుండలి ధ్వన్యను రజము,  
“కున్సునీత్తు” : చూ, హూహూ : 3. ఒపాచారు, పిపి:త్రి  
చిచ్చు బుడ్డి లోనగునవి పేలకను, సరిగా కాలకను చీడబ  
లోనగువానియందలి ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.

కున్సుపెంజెర, ద్వ. వి. పెంజెరభేదము, ఒకరకము కొంత  
చిలువ: (చూ, పెంజెర): చూ, సర్పము.

కున్సు, దే. విజ: చూ, రూ-కున్సు. ఆం. థ. ద్వ. 4.

కుహినకరుడు, సం. వి. అ. పుం. చలివెలుగు : చూ,  
హిమాంశువు.

కుహినము, సం. వి. అ. న. మంచు : చూ, హిమము.

కుశువము, ఆం. చూ, దేశము.

# తూ

చూ, దే వి 1. తూపాడుచుచుండగు ధ్వన్యనుకరణము:  
చూ, హూ హూ: వా. 2. బాలబాలికలయొక్క ఆటలయందలి  
ఒట్టు. “తూ నాబొట్టుకు తూ” (తూతూఅనియు.)

తూగాడు, దే. అ. క్రి. (తూగి + అడు) 1: చూ, నలిండు.  
భార. ఉవ్వో. 4, అ. 844: 2: చూ, వ్రేలాడు.

తూగియాడు, —పై—

తూగు, దే. వి. 1. నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2: 2. కూరుకు  
పాటు: చూ, ప్రమీల: అ. క్రి. 3. ఊగు: చూ, వ్రేలాడు:  
4. కూరుకు: చూ, నిద్రించు: 5. రూ-తూగాడు-తూగి  
యాడు, తూలు-రూ-తూలియాడు: చూ, నలిండు: 6. తూనిక  
వడు: 7. నడచు: చూ, వెళ్ళు. 3.

తూగుటుయ్యల, ద్వ. వి. తూగుమంచము. కళా, 2, అ. 17:  
చూ, పాలక.

తూగుపలక, ద్వ. వి. తా.పివాడు గోడల మట్టము చూచుటవై  
తాయివ్రేలగట్టిన నిడుపాటిపలక.

తూగుమంచము, ద్వ. వి: చూ, తూగుటుయ్యల.

తూలు, దే. ప్రే. తూగఁజేయు: దడకట్టు.

తూటి, దే. వి. 1. రూ-తుంట. ఖండము: చూ, శకలము. 4;  
వై. విజ. 2. = దుష్ట. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

తూటికట్టు, వా. వి. గడ్డిని జడగానల్లి నిప్పుముట్టించెడుకట్టు.

తూటికట్టు, దే. అ. క్రి. కోతవడు. చూ, ప్రక్క-వాటు.

తూటిరి, వై. విజ. (తూటి + అరి) = శుంభ. దుష్టుడు, రూ-  
తూడరి. భాగ. 8, స్కం. 182: చూ, వ్యాధుడు. 2.

తూటాడు, దే. న. క్రి. (తూటు + అడు): చూ, వేధించు.  
కై. 7, అ. 4.

తూటి, దే. వి. నశి, తుంటిహూ: చూ, శైవము.

తూటిహూ, ద్వ. వి. —పై. — (దేశ్యమని శ. ర)

తూటిగానపు తేజిగలబోటి, ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి. ఆం. భా  
ప్ర. 42.

తూట, దే. వి. రూ.తూము. 1. కనుమ. అం. భా. ప్ర. 145: చూ, రంధ్రము. 1; 2. చిల్లి; చూ, రంధ్రము. 1.  
 తూటకట్టు, దే. ఆ. క్రి. తూటపక్ష, తూటపొవు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 181; చూ, తొటటలువాలు  
 తూటరి, వై. విజ. = కుంఠ: చూ, రూ. తూటరి.  
 తూట, దే. వి. తామరపువ్వులోనగువానిపేరు, చిసము. విజ. 1, ఆ. 191; చూ, పద్మము. 1.  
 తూటపిండి, దే. వి. (తూట + పిండి) తెలిపిట్ట అచ్చ. యు, కాం. 80: చూ, హంస. 1.  
 తూటనూలునారి, అం. మృగ్యుని మూడవది యగు వి.టి యొక్కనారి. (దీనివాణములు—మంతన, అస్థిక, మల్లెపూలు.) వేం. అం. 9: చూ, స్థావరము. 1; (చూ, వాణము. 1.) (చూ, మన్మథవాణములు)  
 తూటనిల్లుడు, దే. వి: చూ, మృగ్యుడు, వేం. అం. 8.  
 తూటకొమ్మ, దే. వి. మురళి, పంచనాశకద్యము: చూ, వీణ (తూటకా అనియు)  
 తూటకా, వా. వి.—వై.—  
 తూకము, దే. వి. రూ.తూకు. 1. పూనిక. వై. 7, ఆ. 40: చూ, యక్షము; అం. 2. నాట్యములోని పదునాలుగు అంగములలో తుక యనునది ఒకనాకయంగము: (చూ, నాటకము. 1.)  
 తూక, —వై.—  
 తూకాను, దే. ఆ. క్రి. (తూకు + కొను) 1. పూను: చూ, యక్షిండు; 2. ప్రవేశించు. అం. భా. శృ. 122: చూ, సోకు. 4.  
 తూణము, సం. వి. ఆ. పుం. = దొన. రూ. తూణి-తూణిరము. అమ్మలపొది (ఇది ఆ. శ్రీ గాను, ఈ. శ్రీ. గాను గలదు): చూ, వాణము. 1.  
 తూణిరము, సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—  
 తూదము, సం. వి. ఆ. పుం. గంగరావి: చూ, రావి, తూదనస్యకము, సం. వి. ఆ. పుం. పోకమామిడి: చూ, మామిడి.  
 తూనరతుక్కము, దే. వి: చూ, వాలక్రీడ  
 తూనిక, దే. వి: చూ, తులామాసము. (రూ.తూనికె.)  
 తూనికకోల, దే. వి: చూ, రూ.తునికోల.  
 తూనికవేయు, దే. స. క్రి: చూ, తూచు.  
 తూనికె, దే. వి: చూ, రూ.తూనిక.  
 తూనికోల, దే. వి: చూ, రూ.తునికోల.  
 తూనిగ, దే. వి. పతంగిక. రూ.తూనిగ. చూ, మక్షిక.  
 తూనిగ, —వై.—  
 తూనిగతానిగ, దే. వి: చూ, వాలక్రీడ,  
 తూనుకోల, దే. వి: చూ, రూ.తునికోల.  
 తూనెకొట్టాడు, దే. వి: చూ, వాలక్రీడ.  
 తూనరము, దే. వి. 1. చిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కనుమ. అం. భా. ప్ర. 145: చూ, రంధ్రము. 1.  
 తూపరాణ, దే. వి. (రూ.తూపరాణి-తూపరాణము.) తూము, నిగ్గుబయటికివచ్చు తూము: చూ, తూము. 2.  
 తూపరాణము, 1.—వై.—: 2. ఒడవి: చూ, రంధ్రము. 1.

తూపరాణి, దే. వి: చూ, రూ.తూపరాణ.  
 తూపి, వై. వి. = పూప. గుడికో మూపిగ్రహము ఉండెను చోటికి మీద విమానమువలె ఎత్తుగా కట్టిన కట్టడము.  
 తూపు, దే. వి. అమ్మ. చూ, వాణము. 1.  
 తూపురాని, ద్వ. వి: చూ, తూము. 2.  
 తూపురిక్క, ద్వ. వి. క్రవణనక్షత్రము, కరివేల్పరిక్క: చూ, రిక్క. 1-౨౨.  
 తూపురూపురిక్క, ద్వ. వి: చూ, తూపురిక్క.  
 తూపురిక్కనెరి, ద్వ. వి. క్రాపణమాసము: చూ, మాసము. 1.  
 తూపూచు, దే. స. క్రి: ఉమియు, క్రాము.  
 చూబరము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ.తునిరము. కాలమున కొమ్ములు మొలపని యెద్దు: చూ, వృషభము. 1.  
 తూబరుడు, సం. వి. ఆ. పుం. రూ.తుబరుడు. 1. పేడిమాతి వాడు, ప్రాయమున గడ్డము మీనమురాని మగవాడు: చూ, సావిదల్లుడు; 2. అంకాపుర కావలివాడు: చూ, సావిదల్లుడు.  
 తూము, వై. వి. 1. = తు:చికా. బండిచక్రము నడిమిరంధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. పిల్ల బయటికి వచ్చునట్లు కట్టిన కట్టడము. వసు 5, ఆ. 17: చూ, మరిగొమ్ము; 3. నాలుగు కుండముల కొడి: చూ, ప్రస్తము; 4. నూదివెలి: చూ, రంధ్రము. 1; 5. నగంపెంపునందలి రంధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1; 6. కన్నము: చూ, రంధ్రము. 1; వా. 7. పంటకాలువకు ప్రక్కను చేర్చినేసిడి కుండతూర. “కుండ తూము”: చూ, తూర. 4. (చూ. మరిగొమ్ము.)  
 తూర, దే. వి. 1. వానబొట్టు: చూ, వాన. 1; 2. కుంపర: చూ, సీకరము; 3. రూ.తూరి, పండుచేస చూ, మత్స్యము. 1; వా. వి. 4: చూ, తూము. 7. “కుండతూర, తాటితూర” మొ.  
 తూరజల్లు, ద్వ. వి. ధారావృత్తము: చూ, వాన. 1.  
 తూరనగోలజ, దే. వి. బి: చూ, వాక్రీడ.  
 తూరనడుక్కా, దే. వి.—వై.—  
 తూరనతుంకములు, దే. వి. బి.—వై.—  
 తూరి, దే. వి. తదవ, అవృత్తి (ఇవి ఏకావ్యర్థక శబ్దపూర్వకము గానే ప్రయోగింపబడును. ఉదా. “ఒకతూరి-ఈతూరి”): చూ, సారి. 2.  
 తూరు, దే. వి. 1. తువ్వదాన్యము: చూ, దాన్యము; ఆ. క్రి. 2. నన్నగతూరపడు.  
 తూరుపాఠ, దే. వి. 1. ఒకానొకగాలి. రూ.తూర్పాఠ, తూర్పిడి: చూ, వాయువు; 2. తువ్వదాన్యోత్పేషణము: తూరుపాఠశాలబట్టు.  
 తూరుపాఠశాలబట్టు, జా. 1. దాన్యము తూరు (అనగాబొట్టు) గాలిలో నెగురునట్లు పట్టుట; 2. ఎగురగొట్టుట; 3. తేలిక చేయుట “నాచక తుదినలుకులైన నూరక తూరుపాఠశాలబట్టు చున్నాడవు.” (ధర్మజ రాజమామయము.)  
 తూరుపాఠశాలబట్టు, దే. స. క్రి (తూరు + పాఠన్ + పట్టు) రూ. తూర్పాఠశాలబట్టు. గలపొట్టు లోనగు వి యెగిరిపోవునట్లుగా చేబ లోనగువాతో దాన్యము లోనగు వానిని పైకెత్తి క్రిందుగాజోయు.

తూరపు, దే. వి. చూ, రూ-తూరపు.  
తూరపుగొండ, ద్వ. వి. ఉదయాద్రీ: చూ, పర్వతము.  
తూరపుచడి, ద్వ. వి. ఇంద్రుడు. అం, భా. పృ. 46: చూ,  
వేలుపుజేడు.

తూరపుజేడు, దే. వి.—పై.—

తూరపుజేడు, దే. వి. (తూరపు + ఎత్తు) రూ-తూరపుజేడు. 1: చూ, ఎగరజోత: స. క్రి. రూ-తూరపుజేడు; 2. దాన్యాది మును ఎత్తి చూర్చుగలికివిడుచు; 3. ఏదేని గాలివాటముగా ఎత్తివిడుచు; 4. వెంతుకలు పాయదీని అడ్డముగా మీది తెచ్చెట్లు. పాండు. 3, అ. 30.

తూరపు, దే. పేర్. రూ-తూరపు. గుర్చు. నై. 4, అ. 81: చూ, రూ-తూరపు.

తూరపు, సం. క్రి. విజ. అ. న. 1. త్వరితము: చూ, స్వదము; 2. వదిగలది: చూ, స్వదము.

తూరపు, దే. వి: చూ, రూ-తూరపు. 1.

తూరపు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-తూరపు. 1.

తూరపు, దే. వి: చూ, తూరపు. 1.

తూరపు, దే. వి. (రూ-తూరపు-తూరపు) 1. పార్శ్వ: చూ, హరిత్య: అం. 2: చూ, దిశలు; 3: చూ, దిశలు; 4: చూ, దిక్కులు.

తూరపు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-తూరపు.

తూరపు, సం. వి. అ. క్రి. ద్రగదమను వాద్యము: చూ, వీణె.

తూరపు, సం. వి. అ. న. 1. వాద్యము: చూ, వీణె; పుం, న. 2. వాద్యపుమోత: చూ, స్వరము. 2.

తూరపు, ద్వ. అ. క్రి. (తూరపు + పడు) తూరపు, ప్రవేశించు. నిర్వ. 4, అ. 76: చూ, సోతు. 4.

తూరపు, దే. అ. క్రి.—పై.—భార. భీష్మ. 2, అ. 398

తూరపు, దే. ప్రే. తూరపుజేయు: గుర్చు, తూరపు-రూ-దూర్పు. (ఎక్కించు అనియు.)

తూరపు, దే. వి: చూ, రూ-తూరపు-తూరపు.

తూరపు, దే. వి. తూర. వండుచేస: చూ, మత్స్యము. 1.

తూరపు, దే. అ. క్రి. (తూరపు + పాటు) 1. తూరపు, చలింపు: చూ, సలింపు; 2. తొలగె: చూ, విరియు. 5.

తూరపు, సం. వి. అ. పుం. గొప్పి: చూ, మొగభీర. తూరపుకము. సం. వి. అ. న. దూదియేకువిల్లు, వింజనము: చూ, కాణము. 1.

తూరపు, సం. వి. అ. క్రి: చూ, దూదిచుట్ట.

తూరపు, సం. వి. అ. క్రి.—పై.—

తూరపు, మి. అ. క్రి. (తూరపు + పోవు) చిన్నవోవు. భార. భీష్మ. 2, అ. 259: చూ, విన్నవోవు. (పేర్. తూరపుచు. భార. ఉద్యో. 3, అ. 298.)

తూరపు, సం. వి. అ. న. 1. గంగరావి: చూ, రావి; 2. అకాశము: చూ, వ్యోమము; పుం, న. 3. = దూది. విత్తలు తీసివ్రేల్చి, వీచువు: చూ, వ్రేల్చి.

తూరపు, దే. అ. క్రి. (తూరపు + తు) రూ-తూరపు.

తూరపు, చలింపు. భార. విరా. 5, అ. 184: చూ, సలింపు. తూరపు, సం. వి. ఈ. క్రి. 1. తూరపు: చూ, తెక్క. 1: దే. వి. (1) (తూరపు + ఇ) చేచలనుబట్టి జీవించెడి యొకానొక జాతివాడు: చూ, వలతేడు; (2) తూరపువాడు. మేళలను బట్టి జీవించెడి యొకానొకజాతివాడు.

తూరపు, సం. వి. ఈ. క్రి. 1. చిన్నయీక: చూ, తెక్క. 1: 2. వ్రాసెడుకలము: చూ, లేఖిని; 3. (చిత్రమువ్రాసెడు) వాగర, జాలిని: చూ, వాగర; వా. 4. = తూరపు: చూ, తూరపు. (1); పై. వి. = తూరపు. (1) మాల్యగ్గింధి. అం. పదా. 439: చూ, పూవులపొట్లము.

తూరపు, దే. వి: చూ, తూరపు. (1), (2).

తూరపు, దే. స. క్రి. చంపు. సాంబ. మా. 82: చూ, సంహరింపు. తూరపు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తూరపు. నై. 7, అ. 92.

తూరపు, దే. అ. క్రి. 1.—పై.—; 2. అపసరిల్లు: చూ, విరియు. 5; 3. ఉపశమిల్లు. అం, భా. తృ. 87: చూ, సుగ్రుమ్మ. 4.

తూరపు, దే. పేర్. రూ-తూరపు. 1. చలింపుజేయు; 2. తొలగించు. సా. 1, అ. 101.

తూరపు, దే. వి. తిల్లు, బండబూతులు, కుచ్చితపుతిల్లు, త్రాగుబోతుమాటలు.

తూరపు, దే. ప్రే: చూ, రూ-తూరపు.

తూరపు, చూ, రూ-తూరపు.

తూరపు, పై. వి.—పై.— (సం. అని కొందఱు.)

తూరపు, అం: చూ, ముఖరితులు.

తూరపు, సం. అన్య. మౌనమందు వర్తించును, తూరపుకామ. చూ, మౌనము.

తూరపు, సం. విజ. మాటలాడక ఊరకుండువాడు: రూ-తూరపు.

తూరపు, సం. అన్య: చూ, తూరపు.

తూరపు, సం. విజ: చూ, తూరపు.

తూరపు, సం. వి. అ. న. దుష్ప్రకము: చూ, పాపము.

తృ

తృణము, సం. వి. అ. పుం. = చిటిక. తృణి: చూ, స్వరము. 2. తృణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. = చిటిక.—పై.—; ఈ. క్రి. 2. చిట్టెలికి: చూ, పత్రం.

తృణము, సం. వి. వ. క్రి. 1. రూ-తృణము-తృణము. దప్పి. పాండు. 5, అ. 179: చూ, పిపాస; 2. ఇచ్చు: చూ, వాంఛ.

తృణము, సం. వి. ఈ. క్రి. పూరిగుడిసె: చూ, నదనము. 1.

తృణము, సం. వి. ఉ. పుం. వెదురు: చూ, వేణువు.

తృణము, సం. వి. అ. పుం. ఉచ్చింబుడను చేస: మత్స్యము. 1.

తృణము, సం. వి. న. పుం. పచ్చ, మరకతము: చూ, రత్నములు: (చూ, తృణము. 2.)

తృణచ్చన్నకూపన్యాయము, న్యాయ. గడ్డికప్పుకొనియున్న బావి విధము. గోముఖవ్యాఘ్రమువంటిది.



తృణజలక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. జలగవలెనుండి గడ్డిలో తిరుగు పురుగు: చూ, పురుగు.

తృణజలకన్యాయము, న్యాయ. గడ్డిపెవురుగు మూతికి సమీప మందు రెండుకాళ్లును వెనుకవైపున చివర రెండుకాళ్లును గలది. అది వెనుకకాళ్ళతో నిలచి ముందునిలుచుట కాదా రము చూచుకొని ముందుకాళ్ళ నక్కడబెట్టి తరువాత వెనుక కాళ్ళ తీయుననురీతి

తృణ: సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. తృణభావము; 2: (రూ-తృణేత-త్రిణత.) విల్లు: చూ, బాణము. 1.

తృణతతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ గడ్డిమేటి. చూ, మేటి.

తృణద్రుమములు, సం. వి. ఆ. పుం. బి. కాడి, కొబ్బరి, ఈత, ఖర్జూరము మొ.

తృణధార్యము, సం. వి. ఆ. న. 1. విత్తక ప:దెడు గునుకు నివ్వరి దూసరి లోనగునవి: చూ, దాన్యము: వా. 2. గడిజాతి సన్యములు-నరి, జొన్న, గోదురు లోనగునవి.

తృణధృక్కు, సం. వి. హ. పుం. బడవాగ్ని, కాకర్వజము: చూ, వహ్ని. 1.

తృణధ్వజము, సం. వి. ఆ. పుం. వెదుర: చూ, వేణువు.

తృణైంబము, సం. వి. ఆ. పుం. నేపాళవేము: చూ, ఆశ్వ తిక్తము.

తృణసంధములము, అం. వరి, దర్ప, గనపద:టు, చెఱుకు, కామంచిగడ్డి (5).

తృణపుష్పిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ కొండయల్లము: చూ, శృంగ జేరము.

తృణపూలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ గడ్డిబొమ్మ, చంచ: చూ, బింబము. 3.

తృణమశీ, సం. వి. ఇ. పుం. శ్రీ. నిలము: చూ, రత్నము. 1: పా. 2. తృణగ్రాహి, ఉన్నగుడ్డతోరాచిన గడ్డిపోచలు మొదలగువాని నాకర్షించు వస్తువు.

తృణమత్కృణుడు, సం. వి. ఇ. జూదములో జమానతు ఇచ్చు వాడు: చూ, లగ్నకడు.

తృణము, సం. వి. ఆ. న. 1. (క్రిక్కనలోనగు) గడ్డి: అంబ రీషము, అర్జునము, ఆకు, ఋశిము, కక్షము, కచపము, కచ్చ రుహ, క్షేత్రముము, గవాదనము, ఘాసము, తృణము.

(తె. ప) —కవసు,కసవు, గడ్డి, గవతము,గాదము,చెత్త, పిల్లు: పులు రూ-పుల్లు, పూరి: (చూ, హరిత. 1.) తృణవిశేషములు.-

(౧) ఊర్వములము, ఋశిశత్రుము, కుందరము, ఖంబ, ఖగ్గ దము, ఖరచ్చదము, జయ, తాండవము, వారుశీ. (తె. ప) —

ఉలన, ఉదర, కాండ్ర, గాబి, గాబము, గునుకు, గోలివె, గోళ్ళగొండి, దూసరి, నాటిచేఱు, నెండ్ర, బరపట, బూర గడ్డి, వంపచిదిరు, వెట్టిచెఱుకు; (౨) అంట్రితగడ్డికి.—

(తె. ప) — అంటిన-అంటిత, అంటిత, చిగిరిత: (౩) అడవికిక్కినకు. — దేవనాళము. (తె. ప) — అడవి కిక్కిన: (౪) అడవిగెననునకు — మిండాంకుకము, మిండాలువు.

(తె. ప) — అడవిగెనను: (౫) అవురుకసపునకు — కుమారము, వీరణము, వీరతరము, వీరతృణము. (తె. ప) —

అగురు-అవురు-టెరు: (౬) ఆశ్వలాయనదర్పకు. — ఆశ్వ లాయనము, ఆశ్వలాలకము, కాళ, కాళగర్భము, కాళము,

శరము: (౭) ఉప్పుగడ్డికి.— (తె. ప). — కాను, కారె: (౮) కాకి చెఱుకునకు (కుందుబెల్లు). — ఇంద్రము, ఇక్ష్వ రిక-రూ-ఇక్ష్వళిక, కాండ్రేక్షువు, కాకేక్షువు, కాళము, కాశే

క్షువు, ఖరచ్చదము, గుండ్ర, గుండ్రము, గుచ్చపుష్పిక, తేజన కము, ముంజము, ముంజేక్షువు, వాయనేక్షికము, వాయ

నేక్షువు, శరము, శ్వేతచామరకము. (తె. ప). — కాకిచెఱుకు, కాకిబెల్లు, కుందుబెల్లు, పొనిక, తెల్లు: (౯) బెల్లుకు. —

కటుకము, కాండకాండకము, చామరపుష్పము, శణము, (తె. ప). — కనపపులు, కనుము, రెల్లు — రెల్లు — బెల్లు:

(౧౦) పెద్దబెల్లుకు. — ఖడ్గటము, బృహత్కాళము; (౧౧) బెల్లు గడ్డికి. — ఇజిగండ, కాళము, పోటగళము, బిచ్చజము:

(౧౨) కామంచికి — కత్తృణము-రూ-కత్తృణము, కాక దాతువు, కాకమాలి, కాకమాలి, కామంచిక, గండకల్పణము,

గుడవ: చపలము, చక్ర, చక్రాతిచక్రము, జలనాభము, జాత్యంభము, దేవగంధిక, దేవజగ్గకము, దేవజగ్గము, దేవ జగ్గిక, ధ్యానుకము, ధ్యానుయము, పొరము, విందుచిత్రము,

రొహిషము, వాయసి, సౌగంధికము. (తె. ప). — కామంచి — కామంచి: (౧౩) గ్రుడ్డికామంచికి. — అతిఫల-అతిఫలము, అక:క్రము, గుహ్యము, చుకనాళనము, చక్ర, చక్రాతి

చక్రము, తృణరాజము, వరిప్పుము — పాలప్పుము, బీజ కము, భూప్రణము, మాలాతృణకము, రొహిషము.

(తె. ప) — గుడ్డికామంచి — గ్రుడ్డికామంచి, గొడుగుగడ్డి: (౧౪) కిక్కినకసపునకు (క్రొవినంటితృణము) — ధమనము,

నడము-వలము-నళము-నళ-నళిక-నళిక, నడక, పోటగళము, మృదుపుష్పము, సూన్యమధ్యము. (తె. ప). — కిక్కినకసపు,

క్రోలుకసపు, గనుపదంట: (౧౫) కుళదర్పకు. — ఉలపము, ఉల్లాసము, ఋషిశత్రుము, కర్మమూలము, కుతవము, కుధము,

కుళము, కూర్పు, క్షరపక్రము, దర్ప, పవిత్రము. (తె. ప). — కొన్ని, దబ్బ: (౧౬) గంటమార్కకు. — కలాయ, గండ దూర్వ, గండలి, గంధిపత్తి, శకలాపి: (౧౭) గడ్డిపచ్చు

నకు (తృణస్తంభము) — కాండము, గుచ్చము, గుచ్చము, (తె. ప) — కరుగు, కరువు, గంట, గంటకణ్ణ, దుబ్బు,

పైరుదుబ్బు, పొట్టకణ్ణ (చూ, పొట్టకణ్ణ); (౧౮) గడ్డిపెర కిక్కి- (సం. ప) — క్రినక: గణికకు-అనంత, ఆమర,

గుణ, దూర్వ, భర్గవి, రసాల, లత, శతపర్వక. సహస్రవీర్య, హరిత-హత్తు: (తె. ప). — గరిమిడి, గణిక; (౧౯) నల్ల గణికకు — శప్పము, కాంభవి (తె. ప) — నల్లగణిక: ౨౦. తెల్ల గణికకు. (శ్వేతదూర్వ): — అనంతసముద్భవ, గండలి,

గోలోమి, శకులాక్షకము, శతవీర్య, సహస్రవీర్య, సిక, (తె. ప). — తెల్లగణిక: ౨౧. తీగెగణికకు: — అజయ, గండలి, తీవ్ర, శకులాక్షకము. (తె. ప) — తీగెగణిక-తీగె గణిక, నిదుపుగణిక: ౨౨. గింజలెనికరిపోవకు: — కిర్మి,

రలాలము. (తె. ప) మోక్ష: ౨౩. గుండ్రమూలాతృణము నకు: — ఎరక, గుండ్రమూల: ౨౪. గుచ్చబంధ తృణము

నకు: — ఆశయ, గుండాల, గుండాలిని, గుచ్చబంధ, గుచ్చ భద్ర, గుచ్చమూలిక: ౨౫ గోమూత్రికాతృణమునకు: —

కృష్ణభూమిజ, గోమూత్రిక: ౨౬. చణికతృణమునకు: — గోదుగ్గిక, చణిక: ౨౭. చించోటకమునగుడ్డికి: — కాంచా



తృణశూభ్రము, చూ, రూ. తృణశూభ్రము. 1—2—3.  
 తృణపట్టదము, సం. వి. ఆ. పుం. కందుకీరగః చూ, మక్షిక,  
 తృణసార, సం. వి. ఆ. శ్రీ. అరటిః చూ, రంభ. 2.  
 తృణహర్యము, సం. వి. ఆ. న. గడ్డిమేడ, మయబము; చూ,  
 నదనము. 1.  
 తృణిత, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, రూ. తృణిత.  
 తృణీకరించు, సం. న. క్రి. అలక్ష్యముచేయు.  
 తృణేన కార్యం భవతీశ్వరాణామ్, న్య. సర్వ. ముష్ట. మను గణిక  
 సరకతోఁ జనినడును.  
 తృణైర్గరచ్యతేరజ్ఞ ర్భద్యంతే తేన దంతినః, న్య. తృణములు  
 త్రాసుగా నేర్పడి యేనుఁగును బంధించుచున్నవి. ఇట్టిదే  
 “బలవంతమైనసర్పము చలిచిను బడికఁజిక్కి చావదె నుమట్టి.”  
 తృణ్య, సం. వి. ఆ. శ్రీ. గడ్డిమోపు: చూ, మోపు. 5.  
 తృణీయ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = తడియ-రూ-తదై మూఁడవతిథి.  
 చూ, తిథి.  
 తృణీయకము, అం. చూ, జన్యతాకములు.  
 తృణీయప్రకృతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. రూ. తృణీయాప్రకృతి.  
 నవుంసకుఁడు, పేడి: చూ, సౌవిదల్లు.  
 తృణీయము, సం. స. 1. మూఁడవది; అం. 2. లగ్నకారకత్వ  
 ములు సంధ్రెండింటిలో నొకటి (ధైర్యము, సౌదరుఁడు,  
 యుష్టము, పాత్ర, అభరణము, కంఠము, భటులు, శాంతము,  
 మిత్రులు, ఉపాయము, ఆయువు, సహజము, క్రాత్య, విక  
 మము): చూ, లగ్నకారకత్వములు: 3. పక్షమందు మూఁడవ  
 తిథి: చూ; తృణీయ.  
 తృణీయాకృతము, సం. విజ. మూఁడవదాళ్ళ దున్నినది (నేల):  
 చూ, భూమి. 1.  
 తృణీయాలిత్రము, అం. చూ, క్రకుచతుష్టయము.  
 తృణీయాప్రకృతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, రూ. తృణీయప్రకృతి.  
 తృప్తము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పురోడాశము. 1-2-3:  
 విజ. 4. తృప్తిప్రాందినది.  
 తృప్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. = తనవి; చూ, సౌహిత్యము.  
 తృప్తినడు, మి. ఆ. క్రి. (తె. ప) — ఆదబివోవు, ఆపోవు,  
 తనియు, తనివోవు, తనినను, తనుపారు, తుప్పటిల్లు.  
 తృప్తఁడు, సం. విజ. తనివివొందినవాఁడు.  
 తృప్తల, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, రూ. త్రిఫల.  
 తృప్త, సం. వి. ఆ. ష. శ్రీ. 1. దప్పి: చూ, విపాస; 2. కోరిక;  
 చూ, వంఛ.  
 తృప్తికుఁడు, సం. విజ. 1. దప్పిఁగొన్నవాఁడు: చూ, సతృప్తు:  
 2. ఇచ్చుఁగొన్నవాఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 2.  
 తృప్త, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, తృప్త. 1—2: అం. 3. (చూ,  
 రనన మలము): చూ, ఉర్ములు.  
 తృప్తకు, సం. విజ. జ్: చూ, తృప్తికుఁడు.  
 తృప్తాస్తుము, సం. వి. ఆ. పుం. పర్వాదిక మను గడ్డి: చూ,  
 తృణము. 1.

## తె

తెంకాయ, దే. వి: చూ, రూ-తెంకాయ.

తెంకాయచెట్టు, దే. వి: చూ, రూ-తెంకాయచెట్టు.

తెంకి, దే. వి. రూ-తెంకి. చోటు : చూ, స్థానము 1; 2. ఇల్లు: చూ, నదనము 1. (దేవళము అనికొందరు.)

తెంచు, దే. ప్రే. తెగజేయు' రూ-తెంచు. తెంపు-తెంపు.

తెండు, దే. అ. క్రి. 1. పరుండు: చూ, శయనించు: వా. 2. తీసికొనిరండు. "అపండు తెండు."

తెందెప్పులు, దే. విజ ఐ (తెప్పులు + తెప్పులు) రూ-తెందేసలు, దరిలేనిది. సా. 1, అ. 67: చూ, అపారము.

తెందేసలు, —వై.—

తెంపరి, దే. విజ. (తెంపు + అరి) 1. తెగుదారి: చూ, సాహసి కుడు; 2. కూచుడు. కై 2, అ. 46: చూ, హంపీరుడు. 2.

తెంపి, దే. వి. 1. అనాథ: చూ, విదవ; 2. తెగువ: చూ, సాహ సము: 3. తెగుట : తెంపు. భార. విరా. 6, అ. 81.

తెంపు, దే. వి. 1. తెగువ: చూ, సాహసము; 2. తెగుట. చూ, తెంపి, 3; ప్రే. 3: చూ, రూ-తెంచు.

తెకతెక, దే. వి. ఉడుకుట, క్రాగుట, ఎగయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. రామా. 6, అ. 22: చూ, హూహూ.

తెకతేర, దే. విజ. (తేర + తేర) 1. బొత్తిగా నంబంధములేనిది. సా. 4, అ. 58; క్రి. విజ. 2. మిక్కిలి వ్యర్థము. కళా. 3, అ. 191: చూ, వ్యాహతము. 2.

తెక్కరము, దే. వి. అగలిక: చూ, విలాసము.

తెక్కలి, వై. వి. 1. తనస్కర. చొర్రము: చూ, హరణము. 1; 2. మోసము, భార. శబ్ద. 2, అ. 401: చూ, వంచన : 3. ఏమరిక : చూ, ప్రమాదము: విజ. 4 మోసముచేయు నది. భాగ. స్కం. 352: చూ, వంచన.

తెక్కలికాడు, ద్వ. వి. 1. దొంగ: చూ, హరికుడు. 1; విజ. 2: చూ, వంచకుడు. భార శ్రీ. 2, అ. 137.

తెక్కలిపాటు, వై. వి. అపద భాగ. 6, స్కం. 349: చూ, విసక్తు.

తెక్కు, దే. వి. 1. పడుచుండనపు తెక్కు: రూ-టక్కు-టిక్కు—తెక్కు—తెక్కువ— తెక్కెర, నిక్కు, 2. అగ్గరిక, సా. 6, అ. 10: చూ, విలాసము.

తెగ, దే. వి. 1. రూ-తెవ. గుంపు. అచ్చ యు, కాం. 238: చూ, సమూహము; 2. జాతీయసమూహము: చూ, సమూ హము; 3. పక్షము. ఉ. రా. 6, అ. 99: చూ, ప్రక్క: 2; 4. (ఎక్కుపెట్టిన) అల్లెతాడు. ఉ. హరి 3, అ. 63: చూ, మార్పి. 1; 5. జ్యాక్వెషి. ఎక్కుపెట్టుట; 6. రీతి: చూ, విధము. 1; 7. దీర్ఘము: చూ, పొడవు. 2; ద్ర. 8. విశేషముగా; 9. ఖండితముగా. "తెగనాడ వలదు సభలను."

తెగగట్టు, దే. స. క్రి. (తెగ + గట్టు) 1. నలుకు: చూ, ఖండించు; వా. 2. మధ్యవర్తినిగా నుండి స్థిరపఱచు.

తెగజూచు, దే. స. క్రి. (తెగ + చూచు) చంపు. భార విరా. 1, అ. 324: చూ, సంహరించు.

తెగబడు, ద్వ. అ. క్రి. (తెగ + పడు) తెగించు: చూ, సాహసిండు.

తెగబాటు, దే. అ. క్రి. (తెగ + పాటు): చూ, తెగ + పాటు: చూ, తెగబడు.

తెగచు, దే. అ. క్రి. కలెగు: చూ, సంక్షోభించు.

తెగటాటు, దే. అ. క్రి: (తెగటు + అటు) చూ, మరణించు, భార. ఆర. 4, అ. 254.

తెగటాటుచు, దే. ప్రే. తెగటాటజేయు: రూ-తెగటార్చు.

తెగటార్చు —వై.—

తెగటార్చు, దే. వి. హింస. అం, భా. ద్వి. 224: చూ, వధము.

తెగటు, దే. వి. 1. క్రుష్ట, గర్వము: చూ, హ-కారము: అ. క్రి. 2. క్రుష్ట, గర్వించు. భార. ఉద్యో. 1, అ. 377: చూ, హంకరించు.

తెగడ, వై. వి. = త్రిపుటా. త్రిపుతా \* (దీనిభేదములు. — తెల్లతెగడ, నల్లతెగడ. ఇదే తెల్లతెగడ): చూ, సర్వాస్వ భూతి.

తెగడిక, దే. వి. రూ- తెగడు. చూ. నింద. 1.

తెగడికమానిసి. ద్వ. వి: అవగణితుడు.

తెగడు, దే. వి. 1: చూ, రూ-తెగడిక. భార. కర్. 1, అ. 313: అ. క్రి. 2. ఉపేక్షింపఁబడు; స. క్రి. 3. తీరస్కరించు: చూ, భంగించు; 4 ఉపేక్షించు: అచ్చ. బాల, కాం. 112: చూ, కన్నడించు; 5. దూఱు. నిర్వ. 10, అ. 12: చూ, నెగ్గించు. తెగనీలుగుట, వా. వి. 1. చెప్పినమాట వినకపోవుట; 2. నాకే మనెడి గర్వము: చూ, హంకారము. ( ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక. )

తెగవేయు, దే. స. క్రి. నలుకు: చూ, నెలగు.

తెగసాగుట. వా. వి: చూ, తెగనీలుగుట.

తెగించు, దే. అ. క్రి: చూ, తెగబడు.

తెగు, దే. అ. క్రి. రూ-తెగు-తెయ్యు. 1: చూ, మరణించు; 2. చిన్నమగు: చూ, భేదిల్లు. 2; 3. ఖండితమగు: చూ, ప్రక్కవాఱు; 4. తీర్చగు. రూ-తెగు-తెయ్యు. కై. 8, అ. 209; 5: చూ, తెగబడు. ఉ. హరి. 4, అ. 205.

తెగుట, దే. వి: చూ, సాపు. అం, భా. ద్వి. 226.

తెగుడు, దే. వి. నలుకుడు: చూ, విచ్ఛేదనము. 2.

తెగుదల, దే. వి. 1. అంతము. నిర్వ. 9, అ. 53: చూ, సుద. 2; 2. క్షయము. భార-ఆర. 6, అ. 340: చూ, కుత్త.

తెగుదారి, దే. విజ. (తెగువ + దారి) 1. తెంపరి: చూ, సాహసి కుడు; 2. ఈగికాడు. ప్రభా. 1, అ. 46: చూ, దాత; 3. సాహసికుడు, సాహసికరాణు. ఉ; రా. 6, అ. 240.

తెగుదెంపు, దే. వి. (తెగు + తెంపు) తీర్పు, కై. 8, అ. 210: చూ, సత్యము. 1. (తెగుదెంపు అనియు వాడుక.)

తెగుబడి. దే. వి. 1: చూ, తెగుడు; 2. దుక్కి: చూ, వ్యవ సాయము. 2; 3. అమృతము: చూ, విక్రయము.

తెగులు, దే. వి. రూ-తెవులు. 1. వ్యాధి: చూ, రోగము. 1; 2. సస్యరోగము: చూ, నావి.

తెనులుగొంటు, దే. విజ. రూ-తెనులుగొంటు- తెనుగొంటు. 1. వ్యాధిగ్రస్తుడు: చూ, వ్యాధితుడు; 2. వ్యాధిగ్రస్తరాలు: చూ, త్రీ: 3. వ్యాధిగ్రస్తము: చూ, రోగము. 1.

తెనులుగొను, దే. అ. క్రి. (తెనులు + కొను): రూ-తెనులుగొను, తెవులువడు.

తెనువ, దే. వి. 1. తెవు: చూ, సాహసము; 2. దాతృత్వము: చూ, వితరణము.

తెనువడు, ద్వ. అ. క్రి. (తెను + వడు) భేదపడు: చూ, వేటువడు.

తెచ్చు, దే. స. క్రి. తీసికొనివచ్చు: కొనివచ్చు. (సం. వ.):— అనయించు.

తెచ్చుట, వా. వి. పొందుట: (సం. వ.)—అనయము—రూ— అనేయము, అహరణము, అహరము, అహృతి; తద్వి:— పొందింపదగినది.—అనేతవ్యము.

తెచ్చువాడు, వా. వి: చూ, అనేక.

తెటిక, దే. వి తెప్ప: చూ, హోదము.

తెటుక, వా. వి. సంపు, ఎగుడు దిగుడు. “మంచపుపట్టెలు తెటుకుగానున్నవి”; 2. తేడా, భేదము. “నీమాట తెటుకుగ నున్నది.”

తెట్ట, వై. వి.=దట్ట. ప్రోవు: చూ, రాశి 1.

తెట్టగిలెడు, ద్వ. అ. క్రి. (తెట్టగిలన్ + పడు) రూ-తెట్టగిలు.

తెట్టగిల్లు, తెల్లవాలు: చూ, సార్వదు (సార్వమునవడు.)

తెట్టగిలు, దే. అ. క్రి. —వై.—

తెట్టగిల్లు, —వై.—

తెట్టతెన్ను, ద్వ. వి. మంటపథము, సంసరణము, మంటలతో, గూడిన యెనుగులదారి: చూ, మార్గము. 1.

తెట్టతెరువు, —వై.—

తెట్ట, దే. వి. (రూ-తెట్టియ-తెట్టవ-తెట్టె-తొట్టె-తొట్టవ.) 1. నీటి మీదిమట్టి: 2. పెరుగుమీదితెట్టె: చూ, మీగడ.

తెట్టియ, వై. వి. రూ-తెట్టె. 1.—వై.—; 2. తేనెపెర, తెట్టె: చూ, మధువటలము; 3 తృణకాష్టావిధారము: రూ-తెట్టువ-తెట్టె.

తెట్టు, దే. వి. కంచెకొట: చూ, ప్రాచీనము. 1.

తెట్టువ, వై. వి. 1. నీటియందుగాలి కొక ప్రక్కజేరిన కృణాది సమూహము. లక్ష్మి. 3, అ. 110: చూ, రూ-తెట్టియ. 3; 2. వర్గము 4, రా. 3, అ. 78: చూ, సమూహము.

తెట్టువగట్టు, ద్వ. అ. క్రి. (తెట్టువ + కట్టు) నీటియందు కృణాది కము గాలి కొక ప్రక్కజేరు. నిర్వి. 1, అ. 51. రూ-తెట్టు వలుగట్టు-తెట్టెగట్టు, తెట్టువలుగాను-తెట్టెలుగొను.

తెట్టువలుగట్టు, —వై.—

తెట్టువలుగొను, —వై.—

తెట్టువు, దే. వి. కంచెకొట: చూ, ప్రాచీనము. 1.

తెట్టె, వై. వి. 1: చూ, రూ-తెట్టియ. 1-2-3; 4. రూ-తెట్టెము. గుంపు: చూ, సమూహము.

తెట్టెము, వై. వి: చూ, రూ-తెట్టె.

తెట్టెలుగట్టు, ద్వ. అ. క్రి. (తెట్టెలు + కట్టు) ప్రోవుకొను: చూ, రాసవడు.

తెట్టెలుగొను, (తెట్టెలు + కొను) —వై.— 4, హరి. 3, అ. 27.

తెట్ట, వై. వి.=తండువు-తందూ. రూ-తెట్ట. 1. కొయ్య గరితె: చూ, దర్వి. 1. (చూ, పాత్రము. 4.); 2. పదవ త్రోపెడువలక: చూ, పీలి. 2.

తెట్టనక: బాకగుణము తెలియునా, లో. ఉదా—“ఉ. కర్తవు గావు హర్తవునుగా వభిరక్షిపిగావు నీవు స, త్తీర్తిధురీణ యితకును గృష్ణుడె మూలము గాన పుణ్యవి, స్ఫూర్తియు: బావవైకృతము: బూరుపుబొందునె యస్వకంత్రశన్, వర్తిలు చున్నికె దెడ్డినకు వచ్చునె పాకగుణాగణావళి?” (పాండు రంగ మాహాత్యము. 5, అ. 45.)

తెట్టమూతికొంగ, ద్వ. వి. జలపక్షివిశేషము: చూ, నికము.

తెనము, దే. అ. క్రి. పరుండు. చూ, శయించు.

తెనుంగు, తెనుంగు, వై. వి.=త్రినగ. రూ-తెనుంగు అంధ్ర భాష. య. 1, అ. 1: చూ, భాష. 1.

తెనుంగువాడు, ద్వ. వి: చూ, రూ-తెనుంగువాడు.

తెనువాడు, వా. వి.—వై.—

తెప్పిడి, దే. వి రీతి: చూ, విధము. 1.

తెన్ను, దే. వి. 1. దారి: చూ, మార్గము. 1; 2. కష్టము: చూ, మండలము. 3.

తెన్నుండు, దే. అ. క్రి. రూ-తొన్నుండు. పరుండు: చూ, శయించు.

తెప్ప, దే. వి. 1. రూ-తేప-తేపిక: చూ, హోదము; 2. రూ-తేప. ప్రోవు. వసు. 1, అ. 139: చూ, రాశి. 1.

తెప్పదెరలెగ, దే. ద్ర. క్రి. విజ. అతిశీఘ్రముగ: చూ, స్వదము. 1.

తెప్పలదేలు, దే. అ. క్రి. 1. (తెప్పలన్ + తేలు) 1. ఓల లాడు. చూ, తేలు. 4; ప్రే. 2. తెప్పలదేల్చు. కళా. 8, అ. 282.

తెప్పలదేలుట, జా. ఓలలాడుట. “దివ్యనిచ్చలు గ్రొత్తలై యెచ్చరించు, భేదంబులఁ దెప్పలఁ దేలుచుండె.” (కవికర్ణ రసాయనము.)

తెప్పి, వా. వి. మగగుటి తుదను చర్మములోపల నుండెడు ఎఱ్ఱని కండ: రూ-తొప్పి

తెప్పిల్లు, దే. అ. క్రి. అపాయమునుండితేలు. రూ-తెప్పిటిలు-తెప్పిటిల్లు తెప్పిలు-తేలు.) 4, రా. 3, అ. 353: చూ, నేకరించు.

తెప్పిటిలు, —వై.—

తెప్పిటిల్లు, —వై.—

తెప్పిలు, —వై.—

తెప్పన, దే. ద్ర. క్రి. విజ: చూ, తెప్పదెరలెగ

తెఱక, దే. వి. 1. మొత్తము: చూ, సమూహము; వా. 2. తేరగా వచ్చినసొమ్ము, లాటరీలో వచ్చినసొమ్ము. (ఉత్తరసర్కారు లలోవాడుక.)

తెమద, దే. వి: చూ, క్లేష్టము.

తెమలు, దే. అ. క్రి. 1. చలించు. పంచ. నా. 2, అ. 209: చూ, సలించు; వా. 2. తెఱవచేసికొను.

తెమలుచు, దే. ప్రే. తెఱవచేసికొను. రూ-తెమల్చు.

తెనుల్పు, —పై—

తెమ్మ, వై. వి. 1 = తేమ. చెమ్మ: చూ, పదను. 2; 2. తోష్టము మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1.

తెమ్మ, వా. స. క్రి: చూ, రూ-తే.

తెమ్మెర, దే. వి. (తెమ్మ + ఎర) 1. చల్లగాలి, ముందుమాడు తము విజ. 3, ఆ, 40; చూ, వాయువు; 2 చిలుగాలి, ముందుమాడుతము. చూ, వాయువు (ఎరళ్లమునకు వృత్తి యందు గాలియర్పమని తెలియవలయును)

తెమ్మెరకొడుకు, ద్వ. వి: చూ, ఫీసుడు. సాం. మా 12.

తెమ్మెరచెడి, దే. వి. అగ్ని. సాం. దే. 12; చూ, ఎహ్ని. 1.

తెయిత్కలు, వా. వి. బ 1. ఒకరరము గంతులు. “తెయి తక్క తెయ్యి అని ఆకెను”; 2. కపటవాక్యము. “సీతెయి తెక్కలును నీకమాషాలును నాదగ్గఱనడిరావు.”

తెర, వై. వి. 1. = తరంగ. అం. కి, హరి. 4, ఆ 218; చూ, వీది. 1; 2. ములుగుచీర. భార. సా. 1, ఆ. 147; చూ, వస్త్రము. 3. అట్టవల: చూ, వం. 1; 4 = తిరస్కరిత. గండవడము: చూ, వస్త్రము; 5. కట్టి: చూ, వేటతెర: బ. 6; చూ, వరంపర. భార. సభా. 1, ఆ. 226; 7. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; వా. 8. నాటకాదులందు క్రింద కును మీదకును లాగెను చిత్రపద్ధతులుగల (సీను) అడ్డ వస్త్రము; 9. తోటదొమ్మలతోనగు ఆటలయందు బొమ్మల నాడించుట కనువుగఁగట్టిన తెల్లనిబట్ట.

తెరంగు, దే. వి. రూ-తెఱంగు 1. రీతి: చూ, విధము. 1; 2 దారి: చూ, మార్గము. 1.

తెరవాచ, ద్వ. వి. ధమాను, ఓడకొయ్యకుఁగట్టు తంతువటము: చూ, వాచ. 2. (చూ, వస్త్రము.)

తెరతెర, వై. వి. (విరువకసాగునది) కాలువ, (వరంపర): చూ, వెల్లి. 4; వా. 2 పెరంపర. “వానికి పగ్గు తెరతెరగా వచ్చుచున్నది.”

తెరనాటకపుజుగాలు, మి. వి. బ: చూ, బొమ్మలాటవాండ్రు.

తెరసి, దే. వి: చూ, తెర. 7.

తెరయ్య, దే. వి. తూనెగ. అం. భా. ద్వ. 85: చూ, మక్షిక.

తెరల, దే. వి. కబళము. చూ, సాపాటు.

తెరలవాలు, దే. అ. క్రి. (తెరలన్ + పాటు) రోలంగు: చూ, విరియు. (స్వార్థమున పాటు)

తెరలి, దే. వి. గుంపు: చూ, సమూహము.

తెరలు, దే. వి. 1. రూ-తెరతెర-తెల్ల. వరంపర. పొండు. 1, ఆ. 184; చూ, వెల్లి. 4; అ. క్రి. 2. తొలంగు: చూ, విరియు. 5; 3 బయలుదేలు తై. 3, ఆ 57; చూ, వెళ్ళు 3; 4. కలంగు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 52; లక్ష్మి. 3, ఆ 3: చూ, సంక్షోభించు: 5. చచ్చు. ఆ, భా. శృ. 87: చూ, మర జించు; 6. నీళ్ళలోనగునది కాగి సరిసరి పొంగు: రూ-తెల్ల.

తెరలును, దే. ప్రే. తెరలంచేయు రూ-తెరల్పు. భార. ద్రో. 4, ఆ. 147.

తెరల్పు, —పై—

తెరలుడు, దే. వి చూ, ప్రయాణము.

తెరవ, దే. వి రూ-తెఱపు. అడుడి: చూ, త్రీ.

తెరవాలు, ద్వ. ఆ. క్రి (తెర + పాటు) జిప్డుదేటి తెరగట్టు: (తెర = అం).

తెరవు, దే. వి (రూ-తెరంగ-తెరకువ-తెరువు-తెయ్య-తెఱపు.) దాడి: చూ, మార్గము. 1.

తెరవేట, ద్వ. వి. తెరయెత్తి ఆడెనువేట: చూ, వేట. 3

తెరవేటకాడు, ద్వ. వి తెరయెత్తి వేటాడెనువేటకాడు. స్వా. 4, ఆ. 41; చూ, వేటకాడు.

తెరుకువ, దే. వి దారి: చూ, రూ-తెరవు.

తెరుపుమఱపు, దే. వి. రూ-తెఱపుమఱపు. అసస్మారము: చూ, విశ్వతి.

తెరువరి, దే. విజ. (తెరువు + అరి) దారిపడచువాడు: చూ, పా టుడు.

తెరువాటిడు, దే. విజ. (తెరువాటు + టుడు) రూ-తెరువాటు కాడు. దారిదొంగ: చూ, ప్రుచ్చు. 1.

తెరువాటు, దే. వి. (తెరువు + అటు) (దొంగలు) దారికొట్టుట, ఆభిప్రాయము: చూ, ప్రుచ్చిలి.

తెరువాటుకాడు, దే. విజ: చూ, రూ-తెరువాటిడు.

తెరుపు, దే. వి. దారి. కి, హరి. 6, ఆ. 28; చూ, రూ-తెరవు.

తెల్లు, చూ, రూ-తెరలు.

తెల్పు, దే. వి. చూ, రూ-తెరవు.

తెలు, దే. వి. రూ-తెల్లు. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని 1; 2. అడ్డ పాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; విజ. 3. తెలుమునది.

తెఱంగు, దే. వి. 1. రూ-తెరంగు. రీతి. అచ్చ. యు. కాం. 37: చూ, వికము. 1; 2. చక్కన. భార. ఆర. 7, ఆ. 158: చూ, సౌందర్యము; 3. సంధి. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 262: చూ, సాప్తపదీనము.

తెఱంగువడ, ద్వ. ఆ. క్రి. (తెఱంగు + వడు) 1. సంధియగు, ముడిపడు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 21; చూ, సంధించు: ప్రే. 2. తెఱంగువఱచు.

తెఱకువ, దే. వి. 1. తెలివి. భాగ. 1, స్కం. 99: చూ, బుద్ధి: 2. ఉపాయము స్వా. 2, ఆ. 20: చూ, పెరవు.

తెఱకొను, దే. అ. క్రి. (తెఱు + కొను) బయలుపెడలు: తెలులు.

తెఱగంటి, దే. వి. (బ. తెఱగంటులు) (తెఱ + కన్తు) 1. అని మినుడు. ఉరా. 1, ఆ. 319: చూ, వేలుపు; 2. అనిమిషత్రీ: చూ, వేలుపులు. 2; 3. చేప, అనిమిషము: చూ, మత్స్యము. 1.

తెఱగంటిబోసము తెచ్చినలావరి, ద్వ. వి. గరుత్మంతుడు. వేం. అం. 18: చూ, హరిహవానుడు.

తెఱగంటిపూకు, దే. వి. కల్పవృక్షము. సాం. దే. 19: చూ, వేలుపుఁజెట్టు.

తెఱగంటియన్నలు, దే. వి బ: చూ, అచ్చరలు.

తెఱగంటితేడు, దే. వి. ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షుడు.

తెఱు, దే. వ. క్రి. తెఱునెజేయు.

తెఱుట, దే. వి: తెఱవ. (సం. ప) — ఉద్ఘాటనము.

తెలుగునోటిమొకము, ద్వ. వి. (తెలుగునోటిమొకము): చూ, వి.హము.

తెలుగు, దే. వి. 1: చూ, తెలుగు; 2. ఓప్పు చూ, కాంతము. 1: 3. అక్షరాలు; చూ, వ్యవధానము. 3: విజా 4. ములుగు

లేనిది: చూ, తెలుగు. 3. వా. వి. 5. నువ్వు: తెలుగు.

తెలుగు, దే. వి. 1. వకాళము. భార. ఆర. 8, ఆ. 3:0: చూ, వండు. 6: 2. తలపైబరువుచిగిపోవుట; విజా. 3. ములుగు

లేనిది తెలుగు-చూ-తెలుగు. (సం. ప) — అవకాళము: వా. 4 భాగ: 5: చూ, తెలుగు. 5. వి. ఆ. చూ, చూ తెలుగు. 3.

తెలుపుమునపు, ద్వ. వి. 1. (చిత్రస్వాస్థ్యము తప్పి-ప్పుడు కలుగు) మునుపు: చూ, చూ-తెలుపుమునపు; 2. అకటవికటము: చూ, వ్యక్త్యము.

తెలుమొగము మొకము, ద్వ. వి: చూ, సింహము.

తెలు, దే. ఆ. క్రి. 1. వానన, బయలు వెడలు: చూ, తెలుకొను; 2. మరణించు. సాం. మా. 3:4. చూ, ననుయ.

తెలు, దే. వి. (తెలు + వా) అందుది. భార. ఆర. 4, ఆ. 285: చూ, చూ-తెలు

తెలువామొకము, ద్వ. వి: చూ, సి.హము. 1.

తెలుపు, దే. ఆ. క్రి. 1. దారి: చూ, చూ-తెలుపు. 2. చూ-తెలుగు.

తీరి. అచ్చ. ఆ. కాం. 22: చూ, విధము. 1.

తెలుపుగానరి, ద్వ. వి. కోల్పోయి. సాం. తి: 1: చూ, కూర్చులము.

తెలిసి, దే. వి. చూ-తెలుపు-తెలిసి-తెలిసి 1. అర్థపాలు: చూ, వ్యవధానము. 3: 2. అరతి: చూ, విరామము: విజా. 3: చూ, తెలుగు. 3.

తెలుకున, దే. వి. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

తెలు, దే. విజా. 1. అగ్ని: చూ, వస్త్వి. 1: 2: చూ, తెలు. 2. తెలి, వై. విజా. = ధవళ. చూ-తెలు. (ఆ మేదితమందు తెలతెల)

కుక్కవర్ణము. ప. చ. నా. 5, ఆ. 18: చూ, వర్ణము. 8. తెలికపిండి, వై. వి. = తిలపిష్టము: చూ, చూ-తెలికపిండి.

తెలికలు, వై. వి. జ. = తిల: చూ, నువ్వులు.

తెలికవాడు, వై. వి. = తిలపూతుక: చూ, తెలుకలవాడు.

తెలిగ, వై. వి. = తెలింగ. చూ-తెలింగ. 1. తెలింగదేశ కూడుడు, నాలపకొలమువాడు: చూ, కూడుడు; 2.

తెలింగదేశమునందలి యొకానొక కూడజాతి: చూ, కూడుడు; 3. 3. ఆకాశివారు (వృత్తియందు దీర్ఘమునకు ప్రావ్యము. ఉదా. — తెలిగ(గా) జరిజెలు. (జ. తెలిగలు-తెలిగా.)

తెలిగాజ్యుల్రాహ్మణులు, అం. కృష్ణయజుర్వేదమున, ఋగ్వేదమున కలది పీఠ క్రమముగా ఆపస్తంబ ఆశ్వలాన కాత్యాయన సూక్రమల నన్వేషించువారు. పీఠిలో ఉంప తెలిగాజ్యుమని, చవిటితెలిగాజ్యుమని ద్వివిధము. పీఠిలో గ్రామ పాచకారి (పురోహిత) వృత్తివలన జీవించువారు కొంత కాలమునకు విద్యముగల జూడబడిరి: చూ, బ్రాహ్మణులు.

తెలిచు, దే. న. క్రి: చూ, చూ-తెలుచు (ఇది వెలచు క్రియ వంటిదిగా మండవచ్చును.)

తె:తె టోపు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తెలతె + టోపు): చూ, వెల్లెలబాటు.

తెలతెలవాలు, — వై. — అచ్చ. బాల, కాం. 78; 2. తెల్ల తెల్లవాలు: చూ, వేపు.

తెలతెలవాలు, (తెలతె + పాలు). 1. — వై. — అచ్చ. బాల, కాం. 78; 2. తెల్లగా తెల్లవాలు: చూ, వేపు.

తెలనాకు, ద్వ. వి. తెల్లని సన్నపు తములపాకు. చూ-తెల్లనాకు. క్రి. 2, ఆ. 17.

తెలవాలు, ద్వ. ఆ. క్రి. చూ-తెల్లవాలు 1. ఉపయమగు: చూ, వేపు; 2. తెల్లనగు: చూ, వెల్లబాటు.

తెలి, వై. విజా. 1 = ధవళ. తెల్లనిది. “తెలివత్స”: చూ, వర్ణము. 6: 2. నిర్మలము, తేలి, నిచ్చలము: చూ, నిర్మలము; 3. కంచము. చూ-తెలి: చూ, పాత్రము. 4: 4. ప్రియము: చూ, హవిస్సు. 1.

తెలిపిండి, వై. వి. చూ-తెలిపిండి, గాను: పి.డి. (సం. ప) — తిలపిష్టము, పిష్టాకము.

తెలికలు, వై. వి. జ. = తిల: నువు చూ-నువ్వు. నూగు-చూ-చూపు. బొట్టుగు-చూ-బొట్టువు (వృత్తియందు పికపిక నాంతము. తెలికపిండి మొ.): చూ, నువ్వులు.

తెలికవాడు, వై. వి. = తిలపూతుక: చూ, చూ-తెలుకలవాడు. తెలికాకి, వై. వి. ధూంత్రిము: చూ, వాయనము. 1.

తెలిగ, వై. వి. = స్థలికా. కంచము: చూ, పాత్రము 8.

తెలిగంటి, ద్వ. వి. (తెలి + కన్ను) ధవళాక్షి, అందుది. 3, రా. 2, ఆ. 187: చూ, త్రి.

తెలిగాము, వై. వి. = ధవళగ్రహ కుక్ర: చూ, కుక్ర: చూ. తెలిగిబ్బ, ద్వ. వి. ఈశ్వరభయము. అం. బా. ప్ర. 14: చూ, వృషభము. 1.

తెలిగొను, ద్వ. ఆ. క్రి (తెలి + కొను) ప్రమాదము చేయించు. తెలిదమ్మి, వై. వి. (తెలి + తమ్మి) (చూ-తెల్లదమ్మి-వెలిదమ్మి-వెల్లదమ్మి) పుంపరికము: చూ, పవ్వము. 1.

తెలిదమ్మికంటి, ద్వ. వి. (తెలిదమ్మి + కన్ను) పుంపరికాక్షి: చూ, విష్ణువు 1.

తెలిదీనిమన్నీడు, — వై. —

తెలిదెమ్మరి, ద్వ. వి. ఎరపిల్లపులుగు (ఒకానొకవేల ఆవి కొందలు: చూ, మత్స్యము. 1.

తెలిపక్కము, వై. వి. = ధవళపక్షము. చూ-తెలిపక్కము. కుక్కపక్షము: చూ, పక్షము. 1.

తెలిపిట్ట, వై. వి. = ధవళపిత్తన్. శ్వేతగరుత్తు: చూ, హంస. (ఇట్లు తెలిపులుగు.)

తెలిపెడువాడు. వా. వి. చూ, ఆవేదకుడు.

తెలిమొకము, వై. వి. = ధవళమృగ: చూ, సి.హము.

తెలిమొదపు, ద్వ. వి. కామదేనువు: చూ, దేనువు.

తెలిమొముపక్కి, వై. వి. = ధవళముఖపక్షి. గరుత్మంతుడు: చూ, హరిహరము.

తెలియ, వై. వి. = స్థలికా: చూ, చూ-తెలి.

తెలియి, వా. వి. అప్రసద్ధి: చూ, రహస్యము.

తెలియు, దే. ఆ. క్రి. 1. ఎలుకవడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 102: చూ, విచిత్రము; 2. తేలువడు. క్రి. 3, ఆ. 83: చూ, విశదము; 3. మేలుకొను. చూ, లేచు. 2: 4. ప్రసన్నుత

నొండు. భార. భీష్మ. 1, ఆ 102: చూ, వెలయు; న. క్రి. 5: ఎర్గు - రూ-ఎలుగు, కను, కనుగొను - రూ-ఎల్లొను. తెలియేలు, ద్వ. వి. ఆకాశగంగ. చూ, నవి. తెలివరి, వా. 6: చూ, విద్వాంసుడు. తెలివాక, ద్వ. వి. చూ, తెలియేలు. సాంబ. దే 16. తెలివి, దే. వి. 1. ప్రవన్నత, తేమ, తేలు. భార. ఉన్యో. 3, ఆ. 268: చూ, కుద్దము. 3: 2. ప్రకాశము, కాంతి. చూ, వెలుతురు. 3: రూ-తెలివిడి, వివేకము, భార. ద్రో. 2, ఆ. 213: చూ, బుద్ధి: 4 తెలుపు స్వా. 3, ఆ. 23: చూ, వర్ణము 6: 5. దేహాత్మాది భేదజ్ఞానము: చూ, బుద్ధి (ఇ.దలి 8 వ ఆర్థము చూచుము): 6. గెలిచి భార. ద్రో. 2, ఆ. 375: చూ, వికాసము: 7. (నీకు) తేలుట స్వా. 3, ఆ 23. తెలివితేల్చి, ద్వ. విజ. ప్రాజ్ఞ, వివేకము: లసి (ఆడుది): చూ, త్రీ. తెలివికాడు, దే విజ. రూ-తెల్వికాడు. 1. ప్రాజ్ఞుడు: చూ, విద్వాంసుడు. 2. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు. తెలివిడి, దే. వి. 1 తెలివి. చూ, హృదయము. 2: 2. దృష్టాంతము: చూ, నిదర్శనము. 1: 3. తెలివిజేయుట. తెలివితేలు, జా. నిర్మలమైనబుద్ధి. “నీతెలివితేలు మంచివి.” “వాడు తెలివితేలు గలవాడు.” తెలివితేలికనము, వా. వి: చూ, మఱపు 2. తెలివితేలివాడు, వా. వి: చూ, నబ్బుడు. తెలివ్వుడు, ద్వ. వి: చూ, మనస్సుడు. వే. ఆం. 8. తెలివేల్పు, వా. వి: చూ, శివుడు. ఆం. పదా. సుర. 10. తెలుకులవాడు, వై. వి.= తిలమాతక: రూ-తెలకవాడు-తెలుకులి. గాండ్లవాడు. (సం. ప)-తిలమాతకుడు. తెలుగు, తెలుగు. వై. వి = తిలింగ: చూ, రూ-తెనుగు. తెలుగువాడు, ద్వ. వి: రూ-తెల్లవాడు. తెనుగువాడు-తెన్గువాడు. (సం. ప)-ఆంధ్రుడు. తెలుకులి, వా. వై. వి = : చూ, తెలుకులవాడు. తెలుచు, దే. స. క్రి. రూ-తెలుచు-తెల్పు. 1. మొక్కు రాపు. 1, ఆ. : చూ, నమస్కరించు: 2. తేర్పు: చూ, తెలుపు. 9 భార. విరా. 4, ఆ. 227: 3. ప్రార్థించు. జా. 6, ఆ 268: చూ, వేడికొను. తెల్లపాటు. ద్వ. ఆ. క్రి. (తెలుపు + పాటు) (రూ-తెలుపువాలు-తెల్లవాలు-తెలవాలు-తెల్లపాటు.) 1. తెల్లనకు: చూ, వెల్లబాటు: 2. ఉదయమగు: చూ, వేపు. తెలుపు, దే వి. 1. ఊటలు: చూ, విక్రాంతి. 2: వై. వి. 2.= దనక. (రూ-తెల్ల-తెల్లన-తెలి-తెల్లి) దానకము చూ, వర్ణము. 6: 3. మిక్కిలి గరగర: చూ, పరికర్షి: 4. మేహ రోగము: చూ, రోగము. 1: విజ 5. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6. అం. 6. వంచరంగులలో నొకటి: చూ, రంగులు: వై. 7. ఎఱిగించు: చూ, బోధించు: 8. మేఘకొలుపు. భార. ఆర. 7, ఆ. 252: చూ, కుభోదయము: 9. తేప్పు చూ, తెలుచు. 2: 10. తెలియజేయు. తెలుపుడు, దే. వి. ఎలుక. రూ-తెల్పుడు: చూ, సూచకము

తెలుపుచునేయు, ద్వ. స. క్రి. (తెలుపుచు + చేయు) ఎఱిగించు: చూ, చూచించు. (రూ-తెల్పుచునేయు.) తెలుపువాలు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తెలుపు + వాలు) తెలుపాటు. లక్ష్మి. 3, ఆ. 13: చూ, వెల్లబాటు. తెల్ల, వై. వి = స్థానిక. స్థా. మే. భోజనపాత్రము, కందము. రూ-తెలిదు. చూ, పాత్రము. 6. తెలువాక, వా. వి: చూ, రూ-తెలుగువాడు. తెల్పు, దే స. క్రి: చూ, రూ-తెలుచు. తెల్పుక, దే. వి: చూ, రూ-తెలుపుడు. తెల్పుచునేయు, ద్వ. స. క్రి: చూ, రూ-తెలుపుచునేయు తెల్ల, వై. విజ. 1.= దనక: రూ-తెలి. తెల్లనెనది: చూ, వర్ణము, 6: 2. రూ-తెల్లమి-తెల్లము, తేట-రూ-తెలితెల్ల: చూ, స్పృశము తెల్లకల్లి, వా. వి: చూ, వెల్లుల్లి \* తెల్లకలిగెట్టు, ద్వ. వి. కాష్ఠపాతలి: చూ, స్థాలి. 2. తెల్లకలువ, వై. వి. = దనకతైరవ. రూ-తెల్లకల్వ, కైరవంక. ఆం. భా. ప్ర. 164: చూ, వర్ణము. 1. తెల్లకల్వ, -వై.- తెల్లకాక, వై. వి: చూ, రూ-తెలికాక తెల్లకాక్కెర, వై. వి వికా: చూ, బకము: తెల్లగైర, ద్వ. వి. శర్వకము: చూ, వర్ణసము. తెల్లగడ్డ, వై. వి: చూ, వెల్లుల్లి\*. తెల్లగన్నేరు, ద్వ. వి: చూ, హయమారకము\*. తెల్లగటిక, ద్వ. వి. శంఖీరక: చూ, తృణము, 1. తెల్లగలిజేలు, ద్వ. వి: చూ, వర్ణకేతువు\*. తెల్లగలువ, వై. వి. = : చూ, రూ-తెల్లకలువ\*. తెల్లగినియ, వై. వి: చూ, శరీషవక్ర\*. తెల్లగిన్నె, వై. వి: చూ, కుకనామము. 1. తెల్లగుట్టలి, ద్వ. వి. కైలాసవర్ణకము. వేం. ఆ. 77: చూ, వర్ణకము. తెల్లగురిగింజ, ద్వ. వి: చూ, శ్వేతపాక\*. తెల్లగురిజ, వై. వి. -వై.- తెల్లగోరంట, వై. వి. నైరేయకము: చూ, మహానహ. తెల్లచెన్నంగులు, ద్వ. వి వి ఒకరకమువడ్డు: చూ, దాన్యము. తెల్లచెఱుకు, ద్వ. వి. తేజనకము: చూ, హరిక. 1. తెల్లచెఱుకువంతు, జా. ఆతిమధురిమకై కల్పనజేసిన వస్తువు. ఉపా.-“కుందనము కమ్మవలపుం, జెందినచందమునఁ దెల్ల చెఱుకనఁబడె, నుండరియగు నక్క-న్నియ, యందెలఁ బ్రాయఁబువిడువ నాయకమామెన్.” (కవికర్తరసాయనము.) తెల్లజనము, వై. వి. రూ-తెల్లజనుము. వృత్తపరి: చూ, శణము. తెల్లజనుము, -వై.- తెల్లజిలకట్టు, వై. వి. శ్వేతజీరకము: చూ, సుషవి 2. తెల్లజిల్లేడు, ద్వ. వి అల్కారము: చూ, వికీరణము. తెల్లడాలుమెకము, ద్వ. వి: చూ, సింహము. 1. తెల్లకగరము, వై. వి. ఖరకము: చూ, లోహము. 1. తెల్లకుమ్మ, ద్వ. వి. పోమవల్కము: చూ, విఘ్నదీరము,

తెల్లతెగడ, వై. వి. త్రిపుతకః చూ, సర్వానుకూతి.  
 తెల్లతేజ, ద్వ. వి ఉచ్చైశ్రవము: చూ, హయము.  
 తెల్లతోకపి, వై. వి. కిషువక్రము\*: చూ, హరిస్రియ.  
 తెల్లదనము, వై. వి. తెల్లవ: చూ, వర్ణము. 6.  
 తెల్లదమ్మి, వై. వి: చూ, రూ-తెలిదమ్మి.  
 తెల్లదామర, —వై.—  
 తెల్లమించెన, ద్వ. వి ఉళ్ళురుము\*: చూ, దించె.  
 తెల్లదీవి, వై. వి.=ధవళదీవి. శ్వేతదీవిము. చూ, లంక. 1.  
 తెల్లం, వై. వి.=ధవళ. 1. శుక్లవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; విజ  
 2. తెల్లంది. అచ్చ. బాల్య. కాం. 6: చూ, వర్ణము. 6.  
 తెల్లరాకు, ద్వ. వి. (తెల్లం + ఆకు): చూ, రూ తెలనాకు  
 (తెల్లన=తెల్లరాకు.)  
 తెల్లనార, ద్వ. వి. ఒకానొకచేయ: చూ, మత్స్యము. 1.  
 తెల్లనార, ద్వ. వి. 1: చూ, శివుడు. విజ. 1, ఆ. 1'6;  
 2. చూ, జలరాముడు.  
 తెల్లనిపిట్ట, వై. వి: చూ, హంస. సా జ తిర్క. 7.  
 తెల్లనిపిట్ట, వా. వి. శ్వేతవక్త్రము: చూ, వక్త్రము.  
 తెల్లనిమయదంట, ద్వ. వి: చూ, జలరాముడు.  
 తెల్లనివాడు, వా. వి: చూ, శ్వేతకులు 6.  
 తెల్లనిపిట్ట, వా. వి తెల్లనిపిట్టగడ్డ: చూ, పలాంకువు.  
 తెల్లనేరిగుమ్మడు, ద్వ. వి. నిరాకరి: చూ, భూమికర్పూరువు.  
 తెల్లపురుగుడు, ద్వ. వి. శ్వేతవాంగిని\*: చూ, వాతంగిని.  
 తెల్లపుటము, ద్వ. వి. శుక్లము, శ్వేతము: చూ, మండలము. 3.  
 తెల్లబల్లి, వా. వి. తెలుపురంగురబల్లి: చూ, బల్లి.  
 తెల్లబుడమలు, ద్వ. వి. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధన్యము.  
 తెల్లమి, వై. విజ. రూ-తెల్లము: చూ, స్పష్టము.  
 తెల్లము, —వై.—  
 తెల్లములక, ద్వ. వి. శ్వేతబృహతి\* (ములక అనునది కప్ర  
 ములక, తెల్లములక, పెద్దములక అని త్రివిధము): చూ,  
 హింగుళి.  
 తెల్లమొదపు, ద్వ. వి: చూ, రూ-తెలిమొదపు.  
 తెల్లపూను, ద్వ. వి. కల్పవృక్షము: చూ, వేదపుఃశ్చెట్టె.  
 తెల్లయిలుగుడు, ద్వ. వి శ్వేతవక్త్రము\*: చూ, శింశుప.  
 తెల్లయిప్పి, ద్వ. వి. మౌక్తికప.\*: చూ, లవణి.  
 తెల్లయురగ పిల్లచేళ్ళది, ద్వ. వి. కోడిచేళ్ళ: చూ, పుంజ.  
 తెల్లయేరుగు, వై. వి. (తెల్ల + ఏరుగు) ఐరావతము: చూ,  
 హస్తీ.  
 తెల్లబొద్దుగు, వై. వి. జీర్ణవృక్షము\* చూ, బొద్దుగు.  
 తెల్లపట్టివేరు, ద్వ. వి. లామజ్జము\*: చూ, పట్టివేరు.  
 తెల్లసన, వై. వి. హైమవతి\*: చూ, విష.  
 తెల్లవాళుడు, వై. వి. శ్వేతకంఠకారిక\*: చూ, వాళుడు.  
 తెల్లవాళు, ద్వ. వి. రూ - తెల్లవాటి - తెల్లవాలుగడ: చూ,  
 వేగుజాము.  
 తెల్లవాటి, —వై.—  
 తెల్లవాలు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తెల్ల + పాలు) 1. ఉదయమగు:  
 చూ, రూ-తెలవాలు. 1; 2. తెల్లనగు భార. 3ద్యో. 2, ఆ.  
 112; చూ, రూ-తెలవాలు. 2; 3. చూ, తెల్లగిరిబడు. "వాని  
 నని తెల్లవాతెను."

తెల్లవాలు 4. ద్వ. వి చూ, రూ-తెల్లవాలుగ.  
 తెల్లవా. ద్వ. వి రూ-తెల్లవాలు. వెట్టియావారు, చూ,  
 సర్వము.  
 తెల్లవావిలి, ద్వ. వి. శ్వేతసురస, పుల్లవావిలి, బందెడ\*: చూ,  
 వావిలి.  
 తెల్లవె పలి, ద్వ. వి. శ్వేతపుంఖము\*: చూ, వెంపలి.  
 తెల్లసుగుంధిపాల, మి. వి ఉత్పల శారిబ\*: చూ, శారిబ.  
 తెల్లవాలు, ద్వ. వి: చూ, రూ-తెల్లవాలు.  
 తెల్లి, వై. వి =ధవళ. తెల్లదంబు: చూ, వర్ణము. 6.  
 తెల్లికాళి, దే వి: చూ, రూ-తెలికాళి.  
 తె, దే వి. రూ-తేగ. గుంపు అచ్చ. బాల, కాం. 189. చూ,  
 సమూహము.  
 తెవడు, దే స. క్రి: చూ, రూ-తేగడు.  
 తెవులు, దే. వి: చూ, రూ-తెగులు.  
 తెవులుగొలు, దే. విజ: చూ, రూ-తెగులుగొలు. తెవుగొలు.  
 భార. పరా. 1, ఆ. 101.  
 తెవులుగొను, దే. ఆ. క్రి. రూ-తెగులుగొను, తెగులుపడు. రూ-  
 తెవులుపడు: చూ, రోగపడు.  
 తెవులుపడు, (తెవులు + పడు) -వై-కాశీ. 4, ఆ. 60.  
 తెవుగొలు, దే. విజ: చూ, రూ-తెవులుగొలు.  
 తెస్సుబాలు, వా. ఆ క్రి. వెల్లెలబాలు. "నీతెలివి తెస్సుబాలు  
 చున్నది: (ఇట్లు తెస్సు ఓడు-తెస్సోడు అనియు క్తిరసధారు  
 లో వాడుక)

తే

తే, వా క్రి. తీసికొనిరమ్ము: తెమ్ము. (చూ, తెచ్చు).  
 తేలు, దే. వి. చూ, రూ-తేలు. \*.  
 తేలువ, దే. వి 1. దైర్యము: చూ, నైర్యము. 1; 2. తెలివి:  
 చూ, బుద్ధి: 3. భయము. భార. ద్రో. 2, ఆ. 19; చూ,  
 వెలుపు: 4. నిలకడ: చూ, పాడు.  
 తేజెట్టు, దే. వి. 1. తె.కాయ\* చూ, నారికేళము: వా. వి.  
 2. తేయాకుజెట్టు.  
 తేలుగీతము, తేలుగీతి. పా. ఉపజాతులలో నొకటి. నాలుగు  
 పాదములు సరియైనవే. ఒక్కొక్క పాదమున ఒక సూర్య  
 గణము రెండి: ద్రగణములు మఱిరెండు సూర్యగణములు  
 గలిగి నాలుగవ గణాద్యక్షమగు యతిగాగల పద్యము. (గీతి-  
 గీతము-ఎత్తుగీతి.) "ఉదా. రామ, నామీద, పీఠింక ప్రేమ,  
 రాదె." చూ, వృత్తము. 1.  
 తేటి, దే. వి. తుమ్మెద: చూ, త్రవరము.  
 తేటితెగడణి, ద్వ. వి: చూ, మస్కరుడు.  
 తేటియల్లెవాడు, దే. వి.—వై.—  
 తేటియల్లెమిటిదొర, —వై.— అం. భా. ప్ర 45.  
 తేడు, దే. ఆ. క్రి. 1. తెండు: చూ, శయనిండు; భా. 2. తీసి  
 కొనిరాడు. (వృత్తి.)  
 తేగ, దే. వి తాటిమొలక. తెంగట-రూ-గెంగెట (నం. ప.)—  
 ఆర్యోమ్మి.



తేగడ, దే. విజ. 1. తేనినది (నాణెము): చూ, లోహము. 1;  
2. వృద్ధి: చూ, వారకము.

తేగము, వై. వి. = త్యాగము; చూ, వికరణము.

తేగాకత్తి, ద్వ. వి. చురకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

తేజఃప్రదము, అం. చూ. అప్రములు.

తేజఃఫలము, సం. వి. అ. పుం; చూ. కంటవృక్షము.

తేజఃకము, సం. వి. అ. పుం. కాకివెదురు (ఇదే తెల్లచెఱుకు  
అని శ. ర.) \*; చూ, హరిక. 1, (చూ, తృణము. 1.)

తేజసము, సం. వి. అ. పుం. వెదురు\*: చూ, వేణువు.

తేజని, సం. వి. ఈ. ప్రి. చాగః; చూ, ప్రవ.

తేజము, సం. వి. న. న. = తేజ. రూ-తేజస్సు. 1. ప్రకాశము;  
చూ, వెలుతురు. 1; 2. కోశబలమువలన గలిగిన తేజస్సు;  
చూ, ప్రభావము; 3. పరాక్రమము, శౌర్యము; చూ, శక్తి.  
1; 4. ఇంద్రియము: చూ, రేశస్సు. 1; అం. 5: చూ, ప్రవ  
ములు; 6. చూ, మూర్తులు; 7. చూ, గుణములు; 8. చూ,  
భూతములు.

తేజఃపిరిక్యాయము, న్యా. వెలుగున్నచోట: తేజటి యుండ  
దను రీతి.

తేజస్వి, సం. విజ. తేజస్సుగలవాడు.

తేజస్విక (పరాక్రమ), అం. చూ, నాయకగుణములు.

తేజస్సు, చూ, రూ-తేజము.

తేజీ, దే. వి. రూ-తేజీ. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము;

2. పూజ్యాశ్వము: చూ, హయము. (ఇదే ఉన్నతవాజి.)

తేజికము, సం. విజ. వాడి చేయబడినది, శాతము: చూ,  
శతము. 1.

తేజీ, దే. వి: చూ, రూ-తేజీ.

తేజోపకర్షణము, అం. చూ, అప్రములు.

తేజోపరి, అం. చూ, దిక్పాలపట్టణములు.

తేజరిలు, వై. అ. క్రి. = తేజ: రూ-తేజరిల్లు: చూ, ప్రకా  
శించు. 1.

తేజరిల్లు. —వై—

తేజ, వై. వి = తేజ: 1. ప్రకాశము, కాంతి. అచ్చ. బాల,  
కాం. 24: చూ, వెలుతురు. 1; 2. కోశబలము వలన కలిగిన  
తేజము, ప్రభావము. అచ్చ. బాల, కాం. 48: చూ, ప్రభా  
వము. 1; 3: చూ, తేజము. 2.

తేట, దే. వి. 1. ప్రసన్నత: చూ, శుద్ధము. 3; 2. నైర్మల్యము:  
చూ, నిర్మల్యము; 3. తేటపమజ్జగ లోనగునది: విజ.  
4. నిర్మలము. “నీళ్ళుమిక్కిలి తేటగా నున్నవి”: చూ  
నిర్మల్యము; 5. ప్రసన్నము. “తేలివితేటలు” “ఇప్పుడు వీని  
మొగము తేటగా నున్నది”: చూ, శుద్ధము. 3; 6. పిశదము.  
“నీవు తేటగా మాటాడుము”: చూ, స్పష్టము.

తేటతెల్ల, ద్వ. విజ. 1. మిక్కిలి స్పష్టము: చూ, స్పష్టము;

2. వెల్లడి, విశదము. హరిశ్చ. 4, ఆ 38: చూ, స్పష్టము.

తేటపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ; విశదమగు. వసు. 1, ఆ 75.

తేటిక, దే. వి. తెప్ప: చూ, హోడము.

తేడా, వా. వి. 1. భేదము. వా. వి. 2. పెచ్చు.

తేడామాట, వా. వి: చూ, మాటతేడా.

తేణువు, దే. వి. రూ-తేణు-తేను; చూ, రూ-తేనువు.

తేది, వై. వి = తిది. 1 (పొరమానమునందు) ఓవి, ఓనము.

చూ, రోజు; 2. ఇంగ్లీషుతాళిఖ. (దేవ్).

తేనెయ, దే. వి. రూ-తేనె: చూ, మధువు. 5.

తేనియతిండి, దే. వి. రూ-తేనెతిండి. తుమ్మెద, మధుపము:  
చూ, శ్రమరము.

తేనీగ, దే. వి: చూ, రూ-తేనెటిగ. అం, భా. ద్వి. 95.

తేనీరు, వా. వి. తేయాకువేసికాచిన కషాయము. (టీ,  
టీవాటర్).

తేనె, దే. వి. 1: చూ, రూ-తేనియ (పుట్తేనె, పెరతేనె లోనగు  
రకములు కలవు); అం. 2. చూ, అమృతములు; 3. చూ,  
అర్జ్యములు.

తేనెగడ్డ, ద్వ. వి. ఒకరకముగడ్డ: చూ, హరివాహనుడు.

తేనెగాజు, దే. వి. కాచవలయువిశేషము: చూ, భూషణము. 2.

తేనెటిగ, దే. వి. (తేనె + టిగ) సరపు: చూ, మధుమక్షిక.

తేనెతిండి, దే. వి: చూ, రూ-తేనియతిండి.

తేనెతుట్ట, దే. వి: చూ, మధుపబలము.

తేనెతెర, దే. వి: చూ, తేనెతుట్ట.

తేనెతొన, దే. వి. రూ-తేనెతొల. 1. ఒకరకము తిన్నెపిత్తము:

చూ, భక్త్యము; వా. 2: చూ, తేనెతుట్ట.

తేనెతొల. —వై.—

తేనెదానిమ్మ, ద్వ. వి. తియ్యదానిమ్మ\*: చూ, దానిమ్మ.

తేనెపటికబెల్లము, ద్వ. వి. చిన్నిచావుతేనె: చూ, శంకర. 1.

తేనెపట్టు, చూ, తేనెతొన.

తేనెపూసినకత్తి, జా. పైకినెచ్చుదిగా గాన్పించుచు లోన  
గ్రౌర్యము గలవాడు. “తేనెపూసినకత్తి ధాత్రీనురుండు.”

(పాండురంగ మాహాత్మ్యము.)

తేనెమామిడి, దే. వి. తియ్యమామిడి\*: చూ, మామిడి.

తేనెమాను, దే. వి: చూ, తేజము. 3\*.

తేనెయరటి, దే. వి. (తేనె + అరటి, బూడిదెవ్వపు పండ్లుగల  
నల్లని అరటి\*: చూ, రంభ. 2.

తేనెలుట్టినకుట, జా. మధురములుగనుండుట, ఆరదముచే  
తియ్యని లాలాజలము ఊలుట. “వలుకులఁ దేనెలుట్టినదఁ  
బల్కవు నేడిదియేమి.” (పారిజాతాపహరణము.)

తేనెసారాయి, ద్వ. వి. తేనెతోఁజేసిన మద్యము: చూ, సుర. 2.

తేప, దే. వి. 1. తదవ: చూ, వెండియ: 2. రూ-తెప్ప. భార.

భీష్మ. 2, ఆ. 180: చూ, హోడము.

తేపిక, దే. వి: చూ, రూ-తేప. 2. అం, భా. ప్ర. 157.

తేమ, వై. వి. = తేమ: 1. రూ-తెప్ప: చూ, ప్రేమము: విజ.

2. తడిసినది: చూ, ప్రేమము.

తేమగిల్లు, వై. అ. క్రి. చెమ్మగిల్లు: చూ, పదసుకొను.

తేమనము, సం. వి. అ. న. 1. = తెమ్మ. తడియుట: చూ,  
ప్రేమము; 2. = తిమ్మనము, మజ్జిగవులును: చూ, మజ్జిగ.

తేమము, సం. వి. అ. పుం. = తెమ్మ-చెమ్మ: చూ, ప్రేమము.

తేమానము, దే. వి: చూ, వడ్డి.

తేమాను, దే. వి. 1. కొబ్బరి\*: చూ, స్కంధపలము: వా.

2. తేయాకుచెట్టు.



తేనాకు, వా. వి. (తే+అకు) తే అను ఒకానొక చెట్టుఅకు.

(తే అన్యదేశ్యము)

తేయ, దే. అ. క్రి. చూ, జీర్ణించు.

తేర, దే. వి. 1. తేరు: చూ, శుద్ధము. 3; 2. సంబంధములేమి:

విజ. 3. సంబంధములేనిది; క్రి. విజ. 4. వ్యర్థముగా:

తేరకు; 5. అనానాసముగా. “వానికిసొమ్ము తేరగావచ్చెను.

(తేర=తేరగా) తె. 6, అ. 201: తేరకు; తద్వి. —నునా

యాసముగా. — తేరకుదేర.

తేరకత్తియ, ద్వ. విజ. రూ.దేరకత్తె. 1. సంబంధములేనిది

(ఆడుది), రిక్తకత్తె: చూ, త్రి; వా. 2 తేరగావచ్చిన

యాడుది.

తేరకత్తె, ద్వ. విజ. —పై. —

తేరికాడు, దే. విజ. సంబంధము లేనినాడు: చూ, సరాయి

వాడు. (ఈవదమునకు ‘తేర’ కడనుండెను ఆర్థములనుబట్టి

ఇతర ఆర్థములను హింసించునది.)

తేరకు, దే. ద్ర. క్రి. విజ. చూ, తే. 4-5.

తేరకుదేర, దే. అన్య క్రి. విజ: చూ, తేర. 5. పాండు. 3:

అ. 87.

తేరకొను, దే. అ. క్రి. తేదవడు. స్వా. 3, అ. 91: చూ,

విశదమగు.

తేరినది, దే. వి. ప్రసన్నము. అం. భా. ప్ర. 158: చూ,

శుద్ధము. 3.

తేరు, దే. వి. 1. రథము: చూ, శకటము. 1; 2. బండి: చూ,

శకటము 1; 3. జలాదుల వైర్మల్యము: చూ, నిర్మల్యము:

అ. క్రి. 4. కలుగు. రాఫు. 1, అ. 19. చూ, శుద్ధు. 2.

తేరుకాడు, దే. వి: చూ, రథికడు.

తేరుపూన్పరి, దే. వి. (తేరుపూన్పు+అరి): చూ, సారథి.

అచ్చ. అ. కాం. 118.

తేర్పు, దే. స. క్రి. 1: చూ, తెలుచు. 2; ప్రే. 2: చూ, రూ.

తేలుచు. 1—2.

తేటి, దే. వి. కాంచగా తేటినవెయ్య: చూ, హవిస్సు 1.

తేటిచూపు, దే. వి. తేరకొనఁజూడట చూ, వీక్షణము.

తేటిపాటచూపు, —పై. —

తేలు, దే. వి. 1. ప్రసన్నత. అం. భా. ప్ర. 50: చూ, శుద్ధము.

3; అ. క్రి. 2. చచ్చు. సాంబ. మాన. 38: చూ, సమయ:

3. చూ, తేటవడు. స్వా. 3, అ. 28; 4. ప్రసన్నతనొందు:

చూ, వెఱయు: 5. ఉపశమిల్లు: చూ, స్రుశుక్. 4: 6. స్వస్థ

మగు, తేలుకొను: చూ, రెక్కొను: 7. తెప్పిటిలు: చూ,

పేకరించు: 8. కలుగు: చూ, శుద్ధు. 2; 9. సమాప్తమగు:

చూ, సరిపోవు. 3; 10: చూ, తేరకొను. అచ్చ. అర. కాం.

107

తేలుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, తేలు. 6.

తేలుగడ, దే. వి. 1. ముగియక: చూ, సమాప్తి. 1; 2. తెలివిశీ,

దృష్టాంశము: చూ, నిదర్శనము. 1.

తేలుచు, దే. ప్రే. రూ.తేర్పు. 1. ప్రసన్నతనొందు; 2. చంపు:

చూ, సంహరించు.

తేలిగిలఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (తేలిగిలఁ+పడు) 1. పైకితేలు:

రూ.తేలిగిలు.తేలిగిల్లు.తేలు.తేలాడు.తేలిపోవు. తేలియాడు:

2 వరకవగు. రూ.తేలిగిలు.తేలిగిల్లు.తేలు: చూ, విస్తృతి

నొందు. (స్వార్థమున పడు)

తేలిగిలు, దే. అ. క్రి: చూ, తేలిగిలఁబడు.

తేలిగిల్లు, —పై. —

తేలివేయు, దే. స. క్రి. తేలిగిలవేయు.

తేలాడు, దే. అ. క్రి. (తేలి+అడు): చూ, తేలిగిలఁబడు. 1.

తేలింపు, దే. స. క్రి. జయించు: చూ, విజయమునొందు.

తేలిక, దే. వి. 1. అమత్వము: చూ, లాఘవము; విజ. 2.

అముపు: చూ, లాఘవము.

తేలికగాలి, వా. వి. ఉలకనగాలి: చూ, వాయువు.

తేలికపఱచు, దే. అ. క్రి. లాఘవపఱచు: చూ, తిరస్కరించు.

తేలిపోవు, దే. అ. క్రి. 1. హాసించేయక తొలగిపోవు చూ,

విరియు. 5; 2. తొలగిపోవు: చూ, విరియు. 5; 3: చూ,

తేలు 2; 4: చూ, తేలిగిలఁబడు. 1.

తేలియాడు, దే. అ. క్రి. చూ, తేలిగిలఁబడు. 1.

తేలిద్రాహ్మణులు, అం. వీరు ఋగ్వేదులును శుద్ధయజుర్వేదులును

కూడ కలరు. వీరు తిలఘావకలకు పురోహిత్యము చేయు

వృత్తి కలవాడుగా నున్నార: చూ, ద్రాహ్మణులు.

తేలు, దే. వి. 1. పొట్టియ: చూ, వృశ్చిము 1; అ. క్రి. 2.

నీళ్ళలో మునుగక మీద నలచరించు: ఓలలాడు.రూ.

ఓలాడు, జలకమాడు, తెప్పలదేలు, తేలిపోవు; 3. మునుక

వేయు, నీళ్ళలో క్రిడించు (అని కొందఱు) విజ 1, అ. 94:

చూ, నీళ్ళాడు. 2; 4. పైకితేలు. పాండు. 3, అ. 95: చూ,

తేలిగిలఁబడు. 1; 5. తలచూపు: చూ, పొడచూపు. 6.

వరకవగు: చూ, తేలిగిలఁబడు. 2; వా. 7. వెల్లడియగు

“వాండ్ర గునగునలతోని సంగతి తేలినది”; 8. తెలుపి

యగు. “ఉభయవాదులును చెలియొక నూలునుపాయులు

దండుగతోను తేలిరి ”

తేలుకుట్టు, దే. అ. క్రి. తేలుకొండెతోపొడుచు.

తేలుకొండి, దే. వి. వృశ్చికాతి: చూ, వృశ్చిము. 2.

తేలుకొండిముల్లు, దే. వి: అలము.రూ.అంము.అకము.

తేలుచు, దే. ప్రే. తేలఁజేయు: రూ.తేల్పు.

తేలుతోక, దే. వి. కొండె: చూ, వాలము. 1.

తేలుబాణము, మి. వి. ఒకరకముబాణనంచు: చూ, బాణసంచు,

తేలుమీ, మి. వి: చూ, తేలుకొండి\*.

తేలుమీను, ద్వ. వి. చిలిచిమము: చూ, మత్స్యము. 1.

తేలుమీసరి, దే. వి: చూ, బిలేశయ.

తేలుమొన, దే. వి: చూ, తేలుకొండి\*.

తేలురాసి, ద్వ. వి. వృశ్చికరాశి: చూ, రాశి. 2.

తేలువాలు, దే. అ. క్రి. (తేలు+పాలు) జనించు. చూ, శుద్ధు. 2.

తేల్పు, దే. ప్రే: చూ, రూ.తేలుచు.

తేవ, దే. వి. ఒకానొకపండుగ: చూ, వండుగ. 2.

తేవనము, సం. వి. అ. న. 1. అటతోట: చూ, వనము. 2;

2. అట; చూ, విలాసము. 1.

తై

తైజసము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు వెండి తొనగు ధాతు ద్రవ్యము: చూ, తోహము. 1; పుం. 2. రాజనగుణము సత్వాదిగుణములు మూడింటిలో నొకటి: చూ, గుణములు 2. (చూ, త్రయము)

తైజసావర్తని, సం. వి. ఈ శ్రీ బంగారుతోనగునవి కరగఁగ మూస: చూ, మూస.

తైతిల, వా. అం: చూ, రూ.తైతుల.

తైతిలము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ.తైతుల: పుం. 2. మండెగ: చూ, భక్త్యము.

తైతుల, అం. రూ.తైతిల-తైతిలము: చూ, కరణము. 14; కరణములు. 2.

తైత్తిరము, సం. వి. అ. న. తిత్తిరిపీఠులగుంపు: చూ, తీతువు తైరు, దే. వి. దది. చూ, పెరుగు. 1.

తైపారు, వా. వి. ఋజువు, తయిపారు.

తైర్థికడు, సం. విజ: చూ, తీర్థవాసీ.

తైలకంద, సం. వి. అ. శ్రీ. కరపీరకందః: చూ, సూరణము.

తైలంగసానువేద బ్రాహ్మణులు, పా. వీరు రణయ. శాఖవారు. వీరిలో ధర్మాజ్ఞ, వాదూలన, గౌతమ, ఆత్మి, నికుండిల (నిత్యుండిన), వాసిష్ఠ, కాండిన్యూలను సప్తగోత్రములవారుగు గలరు. వీరిది బ్రాహ్మ్యయజు సూత్రము: చూ, బ్రాహ్మణులు.

తైలవర్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. చిలమర్తి (దేవవారుబంకచే జేయఁబడి సరళద్రవమను పేరుగలది): చూ, నల్లకి. 3; 2. వీచందనము: చూ, వాసన.

తైలసాయిక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1: కలాధర. (తై ప) — గబ్బిడము—రూ—గబ్బిడా—గబ్బిడాయి—గబ్బిలాయి—గబ్బిలము—గబ్బిలాయి, జిబ్బిటి—రూ—జిబ్బిడాయి: గబ్బిలపుజాతి భేదములు.—అజినపత్ర, చర్మచటక—రూ—చర్మచటి, జటక—రూ—జటాక. (తై. ప)—చివుక—చివుకపిట్ట, చీకరాయి—రూ—చీకరవాయి, చీకవాయి, జిప్పిక—రూ—జిప్పిక: 2. ఎఱ్ఱతోట కూక: చూ, మారిషము.

తైలవీలిక, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఎఱ్ఱవీము: చూ, వీలిక.

తైలవీలిక, సం. వి. అ. శ్రీ. —పై.—

తైలము, సం. వి. అ. న. నూనె: చూ, స్నేహము. 2. తద్వి. ఒకరకము మందునూనె:—అంగరకము.

తైలికడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, తెలకులవాడు.

తైలీనము, సం. విజ. తిలలు వండునది (పొలము): చూ, భూమి. 1.

తైషము, సం. వి. అ. పుం. పుష్కమానము, పౌషము: చూ, మానము. 1.

తొ

తొంక, దే. వి. రూ.తోక. అచ్చ. సుం, కాం. 105: చూ, వాలము. 1.

తొంగలి, దే. వి. 1. ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; విజ. 2. వాయునది. స్వా. 2, అ. 32: చూ, వాలుపు; 3. స్రవించు నది: చూ, స్రావకము.

తొంగలింపు, దే. అ. క్రి. 1. అలరు: చూ, వికసించు; 2. అతి శయించు. భాగ. 3, స్కం. 47: చూ, ముమ్మరించు; 3. చూ, ప్రకాశించు: 4. చూ, వర్ణిల్లు; 5. చూ, స్రవించు; 6. నిక్క: చూ, వీగు.

తొంగలిగొను, దే. అ. క్రి: చూ, లొంగలింపు.

తొంగలిపాట్లు, ద్వ. వి. ఐ: చూ, నమస్కారము.

తొంగలిదెప్పు, దే. వి. ఘనసత్త్వము: చూ, తెప్పు.

తొంగిల్లు, దే. వి. ఐ. నీర్లుతోనగువాని బొట్టు: చూ, బొట్టు. 6.

తొంగు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, శయించు; 2. వాలు. విజ. 3, అ. 29: చూ, వ్రాలు. 3.

తొంట, దే. వి. 1. చెట్టుపట్ట: చూ, బెరకు; 2. కనవువెంటి, పిరి: చూ, వెంటి.

తొంటచేతివాడు, ద్వ. వి. (తొంటచేయి+వాడు) ఈచా బోయిన చేయికలవాడు, కుకరుడు, కోటి: చూ, వంకర చేయి వాడు.

తొంటచేయి, ద్వ. వి. ఈచాబోయినచేయి: చూ, హస్తము.

తొంటి, దే. విజ. లొట్టి. “తొంటిపువ్వు.”: చూ, తొలి. 5.

తొంటె, దే. వి. పూర్వము—పై.—

తొండ, దే. వి: చూ, సరటము.

తొండపుద్రాడు, ద్వ. వి. (తొండము+త్రాడు) కపిలెబొక్కెన తోకకు కట్టెడుత్రాడు. రూ-తొండాపుద్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

తొండపుదోమ, ద్వ. వి. (తొండము+దోమ) ఏనికదోమ: చూ, మళకము. 1.

తొండము, పై. వి = తుండ. 1. గజహస్తము: చూ, హస్త; 2. పక్షిముక్కు: చూ, ముక్కు; 3. ఈగముక్కు: చూ, ముక్కు: వా. 4. కపిలెబొక్కెనతోక. (వంపుగనుండు గొట్టములు తొనగువానిని తొండము అనియే వాడెదరు.)

తొండమచినర, ద్వ. వి: అంగురి.

తొండరప్పొడియాళ్వారు, అం. చూ, ఆళ్వారులు.

తొండరూపురిక్క, ద్వ. వి. పుష్కమి, పొట్టరూపురిక్క: చూ, రిక్క. 1-రూ.

తొండాడు, దే. స. క్రి. త్వరవఱచు.

తొండాపుద్రాడు, ద్వ. వి: చూ, రూ-తొండపుద్రాడు.

తొండి, దే. వి: చూ, రూ-దొండి.

తొండు, దే. వి. రూ-తొందారు. చండిపోకు: చూ, సోమరి.

తొండుకనము, దే. వి. రూ-తొందారుకనము. అలసత్వము: చూ, విలంబము.

తొందారు, దే. వి: చూ, రూ-తొండు.

తొందారుకనము, దే. వి: చూ, రూ-తొండకనము.

తొండ్లి, దే. వి. తొండ్లియనుచెట్టు. హంస. 4, అ. 11: చూ, వృక్షము.

తొంద, పై. వి. = తుండీ. రూ-తొండు, బొజ్జవాడు: చూ, లండ.

తొందర, వై. వి. (తొర + తొర) రూ - తొందర = త్వర.

1. జాటుపాటు: చూ, స్థలము. 2; 2. వేగరపాటు: చూ, సంక్రమము. 1; 3. దాద: చూ, శోకము; 4. = త్వరా. మిక్కిలిసంక్రమము: చూ, సంక్రమము. 1.

తొందరచేయు, వై. స. క్రి. 1. ఏచు. చూ, బాధించు: వా 2. తొందరపెట్టు, చుటుకుడనము కలుగజేయు.

తొందరపడు, వై. ఆ. క్రి: చూ, సంక్రమించు.

తొందరపాటు, వై. వి: చూ, తొందర, 2.

తొందర, వై. వి. = త్వర: చూ, రూ-తొందర.

తొందలచేయు, వై. స. క్రి: చూ, రూ-తొందరచేయు.

తొందలపడు, వై. ఆ. క్రి: చూ, రూ-తొందరపడు.

తొందలపాటు, వై. వి: చూ, రూ-తొందరపాటు.

తొందలమాట, ద్వ. వి. తొచ్చెముట: చూ, శబ్దము. 2.

తొందశము, దే. వి. 1. తొకంటు: చూ, పులుసు. 2; వా. 2. కలగలపు.

తొందు, వై. విజ. = కుందీ. చూ, రూ-తొంద.

తొంది, వా. వి. గుంపు: చూ. సమూహము.

తొందిండ్లు, ద్వ. స. బి. తొందిమంది (తొందిదికి మహా వృహత్కర్థకరూపము.)

తొందిందుము, ద్వ. వి. బి. ఆధకనవము: రూ-తొమ్మందుము.

తొందిది, ద్వ. స. బి. తొమ్మిదిపదులు: (సం. ప.) - నవతి.

తొందిదితొమ్మిది, ద్వ. స. బి. (99.) నిర్వ. కి. రా. 8, ఆ. 84: "మాటికి తొందిమంది కి తీర్చలేరి."

తొందినూలు, ద్వ. స. బి: రూ-తొందినూలు-తొందినూలు-తొమ్మనూలు-తొమ్మనూలు. (తొందినూలులు.)

తొందినూలు, —వై.—

తొందినూలు, —వై.— (ఇట్లు తొందివేలకు. —హరి. పూ. 3, ఆ. 7.)

తొక్కతొక్క, దే. విజ. తొక్కమాట: చూ, శబ్దము. 2.

తొక్క, వై. వి. 1. = త్వక్. చెట్టు లోనగువాని తోలు, వట్టు: చూ, బెరడు: వా. 2. నిర్లక్ష్యము నుడువయోగించుమాట, "పో పో తొక్కకబుర్లు చెప్పినావు."

తొక్కట, దే. వి. రూ-తొక్కటము-తొక్కట-తొక్కటము.

1. ఆనరు శకం. 5, ఆ. 121: చూ, సంకటము; 2 వ్యధ: చూ, శోకము.

తొక్కటము, —వై.—

తొక్కటపడు, ద్వ. ఆ. క్రి. రూ-తొక్కటపడు. ఇంటిపడు: చూ, సంతాపించు.

తొక్కటపాటు, ద్వ. వి. రూ-తొక్కటపాటు: చూ, సంకట పాటు: (చూ, శోకము.)

తొక్కిన, అం: చూ, మల్లశాస్త్రము.

తొక్కు, దే. వి. 1. ఉప్పును కారమును చేర్చి మామిడికాయ లోనగువాని తోటితోపేసి త్రొక్కిన ముద్ద: పచ్చడి. చూ, భక్ష్యము; 2. ఉరుబిండి: చూ, భక్ష్యము; 3. ఆశక్యము: చూ, అపవ. 7; 4. అవ్యక్తము (బిడ్డలమాట) భార. ఆది. 6, ఆ. 280: చూ, శబ్దము. 2; వై. వి. 5 = త్వక్. చర్మము: చూ, రూ-తొక్కు. 1: దే. స. క్రి. 8. ఉప్పును కారమును

చేర్చి మామిడికాయ లోనగువానిని తోటితోపేసి చిదియఁ గొట్టు.

తొక్కుడు, దే. వి: చూ. తొక్కు. 1-2.

తొక్కుడుగమ్మి, ద్వ. వి. గడపక్రిందికమ్మి. రూ-తొక్కుడుగమ్మి-తొక్కుడుపట్టె-తొక్కుడుపట్టె.

తొక్కుడుపచ్చడి, దే. వి. ఉప్పును కారమును చేర్చి తోటితో పేసి తొక్కిన మామిడికాయ లోనగువాని వృంజము: చూ, భక్ష్యము.

తొక్కుడుపట్టె, ద్వ. వి. 1: చూ, తొక్కుడుగమ్మి; వా. 2. తొక్కుడు ఏకముమీదే పట్టె. (చూ, ఏకము.)

తొక్కుడుబిళ్ళలట, అం.

తొగ, వై. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము: విజ. 2. అగచ్ఛాట్ల పోతు, అగచ్ఛాట్లమారి-రూ-అగచ్ఛాట్లమారి, కడగండ్లమారి, (సం. ప.)— ఆభివన్నుడు, కష్టశీలుడు, కష్టాత్ముడు, క్లిచ్చుడు: దే. వి. 3. కలువ: చూ, పచ్చము. 1; 4. గుంపు. విజ. 3, ఆ. 84: చూ, సమూహము; 5. రీతి: చూ, వికము. 1.

తొగకంటి, దే. వి. (తొగ + కన్ను) 1. అడుది: చూ, త్రి: 2. తొగలవంటి కన్నులుగల అడుది: చూ, త్రి.

తొగకొమ్మ తొలెగుబావ, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు. వేం. అం. 11.

తొగచెలికాడ, దే. వి. కుముదబాంధవుడు, చందురుడు: చూ, హిమాంశువు.

తొగట, దే. వి. 1. గుడ్డలునేసి బ్రదికెనుజాతి, "తొగటవాడు, తొగటది, తొగటనెట్టి." 2. సాలె: చూ, సాలెవాడు.

తొగడు, దే. వి. లోపలికలుగుట.

తొగర, వై. వి. = తువరి. రూ తొవర. ఒగరు: చూ, రసము. 5. తొగరి, వై. వి. = తువరి. రూ-తొవరి. 1. తొవరి, కంది: చూ, సురాష్ట్రజము. 1; 2. తొవరిమన్ను, సురాష్ట్రదేశపు మన్ను: చూ, సురాష్ట్రజము. 2; 3. అడవితొగరితొగె, అడవి కందితొగె: చూ, సురాష్ట్రజము. 3.

తొగరు, దే. వి. రూ-తొవరు. 1. ఎఱుపు. ర కవరము: చూ, వర్ణము. 6; 2. ఎఱునూలు: చూ, పోగు 1; విజ. 3. ఎఱునిది. పొందు. 4, ఆ. 9: చూ, వర్ణము. 6.

తొగరుకొమ, దే. ఆ. క్రి. ఎఱునగు (దే. తొగరుకొలుపు.)

తొగరుముక్కుపులుగు, ద్వ. వి. చిలుక. అం, సం. తిర్వ 13: చూ, కుకము.

తొగరుమోముపుల్లు, —వై.— వే. అం. 99.

తొగఱేడు, దే. వి. రూ-తొలఱేడు, చందమామ: చూ, హిమాంశువు. (ఇట్లు తొగదొర.)

తొగలఱేడు, —వై.—

తొగలవాడు, దే. వి: చూ, తొగట. 2.

తొగవిందు, దే. వి: చూ, తొగచెలికాడు.

తొగనూడు, దే. వి: చూ, సూర్యుడు.

తొచ్చియు, వై. వి. = తుచ్చు. తుచ్చువనము. రూ. తొచ్చెము: చూ, శబ్దము. 2.

తొచ్చెము, —వై.—

తొటతొట, దే. వి. తొటగుట, వడుటయందగు ద్వన్యను కరణము: చూ. చూచూ. (తుటతుటఅనియు.)

తొట్ట, దే. వి. 1. కోటరము. (రూ-తొట్ట-తొట్ట-తొట్ట-తొట్ట-తొట్ట-దొట్ట-దొట్ట): చూ, రంధ్రము. 1; విజ. 2. వలద చూ, పూంము. 2.

తొట్టగిల(బిడు, ద్వ. అ. క్రి. (తొట్టగిలన్ + వడు) తొట్టవడు. పాండు. 4, అ. 165: చూ, సంక్రమించు.

తొట్టగిలు, దే. అ. క్రి. రూ-తొట్టగిలు. 1. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 2. కలుగు: చూ. పుట్టు. 2; వా. 3. వంపగు. "మంచము తొట్టగిలినది."

తొట్టగిలు, —పై. —

తొట్ట, దే. వి. 1: చూ, తెట్టె. ఆం. భా. ప్ర. 157; 2. నోరు వెడల్పును అడుగు సన్నమునైన గంపవంటి పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. పనులు పీల్చిత్రగుట లోనిగువాని కువయక్తముగ జాతితో కట్టిన కట్టడము: చూ, నిపానము; 4. కొప్పెర: చూ. పాత్రము. 6; 5: చూ, గాడి. 3; ఆం. 6. చూ, విన్నాజములు.

తొట్టికట్టు, దే. వి. 1. తోగిలి: చూ, సదనము. 1; 2. అంక జము: చూ, ముంగిలి. 2.

తొట్టియ, దే. వి. రూ-తొట్టె. 1. నేయ వాడు మాలుకంబె నుంచుకొనెడు నాదె: చూ, నాదె: పై. వి. 2. = దోల. ఉయాల. (రూ-తొట్టె-తొట్టె-తొట్టియ-తొట్టె): చూ, పాంకి.

తొట్టిల, దే. వి. తొట్ట-రూ-తొట్టిల. వసు, 3, అ. 21: చూ, పాంకి.

తొట్టు, దే. వి. 1. చెఱువులోవలి పొంము: చూ, భూమి. 1; 2. స్పృహ: చూ, స్పర్శము. 1; 3. పాము: చూ, సర్పము; 4. వడుటయందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, చూచూ; 5. గుంపు, తెట్టువ: చూ, సమూహము; అ. క్రి. 6: చూ, వ్యాపించు; 7: చూ, ప్రవహించు. భార. ఆర. 5, అ. 421; 8. చూ, ప్రవిండు; 9: ఎగజెట్టు, ఎత్తిపెట్టు. (సం. ప.)— ఉద్యహించు; 10. నిండుకొను. పా. 4, అ. 66: చూ, మొడుకొను; 11. నాలు: చూ, మొదలయ్యు; 12. జరగు: చూ, సాగు; స. క్రి. 13. అంటు: చూ, స్పృశించు; 14. అవల బిండు: చూ, ప్రాపుగొను. 15. మొదలుకొను. భార. ఆది 3, అ. 154: చూ, వహించు.

తొట్టుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తొట్టు. 6 మొదలు 15 వఱకు. (స్వార్థమునకొను.)

తొట్టువ, దే. వి: చూ, రూ-తెట్టువ.

తొట్టె, చూ, రూ-తొట్టియ.

తొట్టెల, దే. వి: చూ, రూ-తొట్టిల.

తొట్ట, దే. వి. తొట్టు: చూ, రూ తొట్ట. 1.

తొట్టగిలు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తొట్టియ.

తొట్టగిలుట, దే. వి. ఉరియాట. ఆం. భా. ప్ర. 143. చూ, స్థలనము. 2.

తొట్టెఱుడు, ద్వ. అ. క్రి. (తొట్టిలన్ + వడు: చూ, సంక్ర మించు భార. విరా. 2, అ. 104.

తొట్టియ, దే. అ. క్రి. రూ-తొట్టియ తొట్టగిలు. 1. తడఱుడు: చూ, అకలుకలాడు; 2. భేదిలు: చూ, వేటువడు.

తొట్టిలు, —పై.—భార. ఆర. 7, అ. 219.

తొట్టు, దే. వి. 1. తొందర: చూ, సంక్రమము. 1; 2: చూ, తొట్టగిలుట: 3: చూ, రూ-తొట్ట. 1. (ప్రే. తొట్టుకొలుపు.) తొట్టుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, సంక్రమించు.

తొట్టువడు, ద్వ. అ. క్రి. 1.—పై.—భార. విరా. 4, అ. 51; 2: చూ, తొట్టియ. 1.

తొట్టుపాటు, ద్వ. వి: చూ, తొట్టగిలుట భార. విరా. 2, అ. 106. తొట్టు, పై. వి. = దోల. ఉయాల: చూ, రూ-తొట్టియ. 2. (దేశ్య మని శ. ర.)

తొట్టియ, —పై.—శ. 3, అ. 2. (దేశ్యమని శ. ర.)

తొట్టె, —పై.—(దేశ్యమని శ. ర.)

తొడ, దే. వి. గజ్జకును మోకాలికిని నడిమి భాగము: చూ, కురు, కలుస్తె. (సం. ప.)—అంకపాళిక, ఉత్సంగము, ఉరువు, అంకపాలి-అంకపాళి - సక్తి - అంకము, తద్వి —, తొప్పెభాగము.—ఓడి. తొడ. (సం. ప.)—అంకము ఉత్సంగము, ఉపస్థ, కోలము, క్రోడము, అవ్య ఆరాతె: తొడలోపలిభాగము.—క్రి.దొడ.

తొడక, దే. అ. క్రి: రూ-తొడక-తొనక. తొలకాడు— తొలక, చిందు.

తొడగు, దే. అ. క్రి. 1. ప్రారంభించు: చూ, యత్నించు; 2. మొదలుకొను. భార. ఆర. 6, అ. 115: చూ, వహించు.

తొడగు, దే. వి. చూ, రూ-తొడవు.

తొడతొక్కిడి, వా. వి. 1. ఇటుకు, జననమ్మర్దము: 2. అధి కము: చూ, పేరాళము. 1; 3. తొడదగ్గఱునవి, పీకటి తప్పునవి.

తొడవ, దే. వి. 1. త్వక్కు. ఆం. భా. ద్వ. 181: చూ, బెరడు, 2. బండికల్లు లోనగు వాని మొనను వేసెడు లోహవల యము: చూ, శంఖరము

తొడపటము, దే. వి. 1. రూ-తొరపణము. దారువుల రంధ్రము చేయు పనిముట్టు. (చూ, పిడపాన): వా. 2. పెక్కుమంది గలిగి వివరము తెలియనిదొమ్మి: చూ, లటపటము. "దారును పీరును తగవుపడి తొడపటమై కొట్టుకొనిరి: 3. చూ, తొత్త డము: 4. వేన్నీళ్ళువల్లార్చుట. (గోదావరి మండలప్రాంత మున వాడుక.) (తొడవడము-తొరపడము అనియు.)

తొడపాళము, వా. మి. వి. 1. తొడను బొట్టన చూపుడు ప్రేళ్లతో నొక్కుట: చూ, పొంటిపిక్కు: (ఉత్తరస్కాంధులయందు వాడుక). 2: చూ, తొడతొక్కిడి. 3.

తొడపుట్టువు, దే. వి. ఉరుజుఱు: చూ, వైక్రుఱు

తొడబిడ్డ, —పై. — సాంబ. మాన. 2.

తొడబెల్లము, దే. వి: చూ, తొడపాళము. 1—2.

తొడయ, దే. స. క్రి. 1. ఉడుడు: చూ, సమ్మార్చించు; 2. కడుగు: చూ, ప్రక్షేపించు.

తొడరిక, దే. వి. అనుసరణము: చూ, వెంటడి.

తొడరు, దే. వి. 1. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము; 2. అయ తము: చూ, యత్నము; 3. అభిముఖము: చూ, ముందఱ. 1; అ. క్రి. 4. కలుగు, లక్ష్మి. 4, అ. 114: చూ, పుట్టు. 2; 5: చూ, యత్నించు. భార. విరా. 1, అ. 127; 6: సక్త మగు: చూ, మేళగించు. 1; 7. తొట్టువడు. భార. ఆర.

2, ఆ 85: చూ, సంక్రమించు; స. క్రి. 3. ఎదిరించు: భార. సదా. 1, ఆ. 1. 3: భార. విదా. 1, ఆ. 74: ఆవి: మనమగు (అకొండు); చూ, ప్రతిబింబించు; 9. అనుసరించు: చూ, వెంటబింబించు; 10. పొందు: చూ, ప్రాప్తి చు; 11. అనుకరణ చేయు పా. 4, ఆ. 28 చూ, అనుసరించు.  
 రొడదపు, దే. వి. 1. అయకప. భార. శబ్ద. 1, ఆ. 849: చూ, యత్నము; విదా. 2. మొదటిది.  
 రొడల, అం. 1. చూ, సమస్తస్థానములు; 2. చూ, కళలుండు స్థలములు; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు.—ఏనుగు తొడము, అరచికంబము.  
 రొడలేవని నైఁదోడు, ద్వ. వి. గరుడుడు. సాం. దే. 15: చూ, హరిహరము.  
 రొడవనము, దే. వి. త్వక్కు, అం, పదా. సర. 70: చూ, బెరడు.  
 రొడవిల్లు, దే. వి. బాణమును సంధించిన కాయకము: చూ, బాణము. 1.  
 రొడపు, దే. వి. రూ-రొడుగు, నగ. చూ, భూషణము. 2.  
 రొడి, దే. వి. త్వర: చూ, సంక్రమము.  
 రొడిఁబడు, దే. అ. క్రి. (రొడిక+పడు) 1. చలించు: చూ, చలించు; 2. చెదరు కళ. 3, ఆ. 84: చూ, వెల్లివిరియు; 3. తొట్రుపడు: చూ, సంక్రమించు; వా. 4 (తొందఱచేతను నత్తివలనను) ఉచ్చారణలోపము కలుగు.  
 రొడికి, దే. స. క్రి: చూ, లంఘించు.  
 రొడికొను, దే. స. క్రి. (రూ-రొడుకొను - తోడికొను - తోడుకొను-తోకొను-తోడ్కొను) విలుచుకొను: చూ, వెంట దీనికొను.  
 రొడితెచ్చు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-రొడితెచ్చు.  
 రొడిమ, దే. వి. రూ-రొడిమ: చూ, పృంఠము.  
 రొడిమ, —పై—  
 రొడు, దే. స. క్రి. 1. సొమ్ములు తోనగువాని తొడుగు. భార. అది. 7, ఆ. 185: భూ, తొడుగు. 8: 2. బాణముతొడుగు. భార. బీష్మ. 3, ఆ. 40: చూ, తొడుగు. 9.  
 రొడుకు, దే. వి. 1. గోమహిష్యాదులు: చూ, వసులము; 2. అవు. అచ్చ. అ. కాం. 92: చూ, దేనువు; 3. దొంగ మేక: చూ, మేక: స. క్రి. 4. పట్టు. పాండు. 5, ఆ. 181: చూ, ప్రాప్తుగొను; 5. ఒడిసేవట్టు; 6. ఒడియు: చూ, రెమ్ము. 2: (చూ, లంఘించు); 7. గ్రహించు: చూ, పుచ్చుకొను.  
 రొడుకుసామి, ద్వ. వి. చూ, శివుడు. వేం. అం. 2.  
 రొడుకుసాహితీమామ, ద్వ. వి. హమాద్రి. వేం, అం. 77: చూ, సర్వతము.  
 రొడుకొను, దే. స. క్రి. 1: చూ, రూ. తొడికొను; 2. తొడుగుకొను.  
 రొడగఱ, దే. వి. (తొడుగు+కఱ) (రూ-తొడుగఱ-తొడుగు-తొడుపు-తొడ్డు) ముండ్లకంపమాపు, ముండ్లకంప (అని కొందఱు) స్వా. 3, ఆ. 130: చూ, ప్రాప్తినము. 1.  
 రొడుగఱ, —పై—

తొడుగు, రూ-తొడ్డు-తొడుపు. 1.—పై.—స్వా. 4, ఆ. 54: 2. ఆశ్రయము, నగ: చూ, భూషణము. 2: 3. దుప్పటి: చూ, వస్త్రము; 4. గదాదండములు తోనగువానికి వెనెడు ఇంపు తోనగువాని కడియము: రూ-తొడుపు - తొడుపు - తొడ్డు, అనును: 5. కవచము. కై. 2, ఆ. 78: చూ, వార వారణము; 6. శరము: చూ, బాణము. 1: 7. గవుసెన, వీజె మొదలగువానియొక్క: చూ, నిచోళము: స. క్రి. 8. రూ-తొడు (భూషణాదులు) ధరించు: చూ, ష్ఠాంచు; 9. రూ-తొడు (మిటబాణము) సంధించు: రూ-తొడుపు-తొడ్డు: చూ, సంధించు. 4.  
 తొడుపు, దే. వి. 1. అనును: చూ, రూ-తొడుగు. 4: 2. కవచము. చూ, వారవారణము; 3. చెప్పినది మరలచెప్పుట: చూ, ప్రస్తారము. 2.  
 తొడుపు, చూ, రూ-తొడుగు.  
 తొడును, దే. వి. 1. చుట్టటి: చూ, సంబంధము; 2. భోగ వనిత: చూ, స్త్రీ: 3. చక్క: చూ, స్రుక్కు. 3.  
 తొడ్డు, చూ, రూ-తొడుగు (భూషణము ధరించుటకు.—భార. అది. 1, ఆ. 114)  
 తొడఁకు, వా. అ. క్రి. చూ, రూ-తొడఁకు. “బిందెలోని నీరు తొడఁకుచున్నది.”: తొడికియ.  
 తొడికియ, దే. స. క్రి: చూ, రూ-తొడికియ; వా. అ. క్రి. 2: చూ, తొడఁకు.  
 తొత్తటము, దే. వి. భేదముతెలియనికూడిక, తొడపటము: చూ, సంకరము. 1.  
 తొత్తటికము, దే. వి. (తొత్తు+అటికము) తొత్తుదనము.  
 తొత్తు, దే. వి. 1. దాసి: చూ, బానిసె; 2. బోగముది: చూ, వేశ్య. తొత్తుకొడుకు, వా. ద్వ. వి. 1. బోగమువాని కొడుకు; 2. దాసి దానికొడుక; 3. తప్పుచేసినవానిని తిట్టెడితిల్లు. “నీవు దొంగ తొత్తుకొడుకువురా?” “తొత్తుకొడకా,” అనియు (ఉత్తర సర్కారులతో వాదెదరు).  
 తొత్తులమారి, దే. విజ. తొత్తులయిండ్లకుఁబోవు స్వభావము కలవాడు.  
 తొన, దే. వి. 1. వనసంకులోనితొల: రూ-తొల: విజ. 2. అద్రికము. కై. 1, ఆ. 105: చూ, రక్షకము; వా. 2. కడుపుమీది మడుపు: చూ, మదత. 3.  
 తొనక, దే. వి. తొట్రుపాటు. భార. కర్. 1, ఆ. 110: చూ, సంక్రమము. 1: ఆ. క్రి. 2. చింపు. చూ, రొడఁకు; 3. చలించు, వసు. 3, ఆ. 150: అం, భా. త్ప. 63: చూ, నలించు.  
 తొన్నుండు, దే. అ. క్రి. రూ-తొన్నుండు: చూ, శయనించు.  
 తొపారము, దే. వి. దేగలముఖమునఁగల్గెడుతొలుగంత: రూ-తొపారము.  
 తొప్పగదోగు, దే. అ. క్రి. (తోగు+తోగు) 1. మిక్కిలి తోగు. రూ-తొప్పదోగు. భార. అర. 7, ఆ. 74: ప్రే: 2. తొప్పదోచు.  
 తొప్పదోగు, —పై—  
 తొప్పటిలఁబడు, దే. అ. క్రి. కట్టువిలుగఁబడు: చూ, వ్రాయ. 3.

తొప్పటిలు, —పై.— (రూ-తొప్పటిలు-తొప్పలు.)

తొప్పటిలు, —పై.—

తొప్పలు, —పై.—

తొప్పలువోరలు, దే. విజ. ౬. చూ, కోటానగోటులు.

తొప్పి, దే. వి. 1: చూ, రూ-తోపి; వా. 2: చూ, రూ-తెప్పి.

తొబక, దే. విజ. విప్రులురానినది (మిరవకాయతోనగునది.)

తొమ్మండ్రు, దే. స. బ. తొమ్మిదినుంది, (తొమ్మిదికి మహా స్వహత్వర్థకరూపము. “సీ తొమ్మండ్రుకొడుకులఁ,” ఉ, హరి 2, ఆ 144.

తొమ్మిందుము, ద్వ. వి. బ. (తొమ్మిది + తూము): చూ, రూ-తొంబిందుము.

తొమ్మరూలు, దే. స. బ. (తొమ్మిది + నూలు) తొమ్మిది నూలులు. రూ-తొమ్మన్నూలు. సర్వ ఉ, రా. 8, ఆ ౬4

తొమ్మన్నూలు, —పై.—

తొమ్మిడు, దే. వి. నాశము. “దానిని తొక్కి తొమ్మిడుచేసి నాడు”: చూ, రుక్త.

తొమ్మిది, దే. స. బంధము, అంకము, నవకము: చూ, ముమ్మాడు. భార. ద్రోణ. 4, ఆ. 189; భార. భీష్మ 2, ఆ 34. భార. ద్రోణ. 3, ఆ. 207; కాశీ. 3, ఆ. 131. (తొమ్మిదికి జహావననరూపము ‘తొమ్మిదిలు’ గని తొమ్మిదిలు” గాదని తెలియనది.)

తొమ్మిదియంకములఁగది, అం. పాశములు, ఆత్మలు, వర్ణములు, బంధములు, గ్రహములు, బ్రహ్మలు, రసములు, రక్షములు, ధాన్యములు, సిద్ధులు, రంధ్రములు, వ్యాకరణములు, స్థాయీభావములు, తారలు, మేఘములు, భక్తులు, చక్రములు, ద్రవ్యములు, శిరోభేదములు, చేతనరత్నములు, అప్రకాశములు, అజ్ఞానదాయకములు, భక్తిలక్షణములు, గతిభేదములు, సంబంధములు, సృష్టిచక్రములు మొ.

తొయ్యరి, దే. వి. అడుగు: చూ, త్రీ.

తొయ్యరు, వా. వి. ఒకానొక గ్రామనామము యింటిపేరుగ మాటి “తొయ్యటి”వారైరి

తొర, పై. వి. 1. = త్వర. వేగిరపాటు: చూ, స్వదము. 1; 2 ఆపద. హరిశ్చ. 4, ఆ. 108: చూ, విపత్తు; విజ. 3. = త్వర. త్వరితము: చూ, స్వదము. 1.

తొరగు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-తొరుగు. విజ. 1, ఆ. 179: చూ, ప్రవిందు; 2. ప్రవహించు. భార. విరా. 1, ఆ. 12: చూ, వెల్లిగొను. 3. వడు. భార. ఆర. 1, ఆ. 183-184 చూ, దొరలు; 4. చూ, తొప్పటిలఁబడు.

తొరపడు, పై. అ. క్రి: చూ, సక్రమించు.

తొరపణము, దే. వి: చూ, రూ తొడపటము. 1.

తొరపుట, వా. వి: చూ, తొడపటము. 4.

తొరలిండు, దే. ప్రే. వేన్నీళ్ళువల్లాపు: రూ-తొరుపు తొడ్లి: చూ. తొల్లిండు.

తొరలు, దే. అ. క్రి. 1. కలుగు: చూ, సంభవించు 2. వేలు రూపమగు: చూలు.

తొరలుచు, దే. ప్రే రూ-తొరల్లు. బదిలించు: చూ, మార్పు. 3.

తొరల్లు, —పై.—

తొరితొరి, దే. అవ్య. క్రి. విజ తెప్పగా: చూ, తెప్ప. 2.

తొడలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ తొలగెగు.

తొప్ప, దే. స. క్రి. చూ, తొలి. చు.

తొల్లిండు, దే. ప్రే. —పై.—

తొలు, దే. వి. రూ-తొల్లు: చూ, రంధ్రము. 1.

తొలగెగు. దే. వి. 1. విడివడుట. రూ తొలుపు: స. క్రి.

2 విడుచు. కిరా. 7, ఆ. 225: చూ, విసర్జించు, వా.

3. చేయు: చూ, తెక్కొను. 1.

తొలగెగుచొచ్చు, దే. అ. క్రి. (పసులు) తప్పించుకొనిపోవు: రూ-తొలగెగువోవు.

తొలగెగువోవు, —పై.—భార. విరా. 1, ఆ. 279.

తొలగెగుట, దే. వి. చూ, విమోచనము.

తొలగెట, దే. వి: చూ, తొలు.

తొలబడవాలు, దే. అ. క్రి. (తొలబట + పాలు) చిల్లులుపడు. కై. 7, ఆ 101: చిందరివోవు, చిల్లులువోవు చీడలగొను, చీడలు వోవు, తూటుకట్టు.

తొలతేనె, దే. పి. పుట్టతేనె: చూ, మధువు. 5.

తొలుపు, చూ, రూ-తొలగెగు.

తొలుదొక్క, దే. వి. (తొక్క + తొక్క) గట్టి తొక్కడు.

తొల్లి, దే. వి. (రూ తొలు తొలు-తొల్లి-తొల్లి-తొల్లి-తొల్లి-తొల్లి): చూ, రంధ్రము. 1.

తొల్లి, దే. వి. 1. ముందటిండ్లు లేనినోరు: చూ, వదనము 1; 2: చూ, తొడుకు. 1. అం. భా. ద్వ. 261; 3 రిప్పు, వీరరూ-వీరరము: చూ, వెలితి.

తొల్లివాడు, దే. విజ. తొల్లివోటివాడు, పతికదంతుడు.

తొల్లి, దే. వి అవు. పొందు. 5, ఆ. 240: చూ, దేనువు.

తొల్లిపలు, దే. వి. అపులమంద. భార. ఆవి. 8, ఆ. 210: చూ, దేనువు.

తొల, దే. వి: చూ, రూ-తొన. 1.

తొలకాడు, దే. అ. క్రి. (తొలక + అడు) 1. చిందు: చూ, తొడక; 2. చలించు: చూ, సలించు; 3. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 4. ప్రకాశించు. చూ, హావణిల్లు.

తొలకేమాడు, —పై.—

తొలకు, దే. వి 1. అతిశయము: చూ, హేరాశము. 1; 2. ప్రకాశము: చూ, వెలుకుడు. 3. అల: చూ, వీచి 1; 4. చలనము: చూ, తొలము; అ. క్రి 5. చలించు: చూ, సలించు; 6. చూ, తొడకు. పా. 5, ఆ. 88; 7. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 8: చూ, తొలకాడు. 4. కళా. 4, ఆ 105.

తొలగెఁబాటు, దే. అ. క్రి (తొలగెన్ + పాలు, తొలగెగు: చూ, విరియు. 5.

తొలగెంచు, దే. స. క్రి. ఈగు: చూ, విసర్జించు.

తొలగెంపు, వా. వి. త్యక్తము.

తొలగెగు, దే. అ. క్రి: చూ, తొలగెఁబాటు.

తొలగెగుడు, దే. వి: చూ, రూ-కలగెగుడు.

తొలగెనువాన, ద్వ. వి. చూ, శక్రపు.

తొలగెను, దే. ప్రే. తొలగెనేము. పాండు. 2, ఆ. 56.

తొలక, దే. వి. రూ. తొల. చెట్టుపెవట్టు: చూ, బెరడు.

తొలకరి, ద్వ. వి. రూ. తొలకరి-తొలకరి-తొలకారు-తొలకారు.

1. (చైత్రవైశాఖమాసములందు కురియు) వాన "తొలకరి వాన" చూ, వాన 1; 2. వర్షపు. వసు. 3, ఆ. 15: చూ, మాసచ్చయము.

తొలకరిచు, దే. ఆ. క్రి. రూ. తొలకరించు. 1. (చైత్రవైశాఖ మాసములందు) వానకురిము: చూ, ఋగిలము; 2. వాన కరియు: చూ, వర్షించు; 3. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2.

తొలకరిమెలుపు, అం. 1. మల్లయుద్ధాతిథిదము: చూ, కాయ మాసములు; దే. వి. 2. వర్షకాలారంభమందలి తటిత్తు. రూ. తొలకరిమెలుపు: చూ, వివృత్తు. 1.

తొలకరిగల్గునవ్వ, దే. వి. చూ, హుస. మే, ఆం. 87.

తొలకరినూన, —పై.—

తొలకు, దే. వి. మృగముల వెనుకకాలి మూలమునకును ప్రక్కకును నడిమివోటు: చూ, ఉపరంధ్రము.

తొలకేనె, దే. వి. ఒకరకముతేనె: చూ, మధువు. 5

తొంపి, పై. వి. = కులసీ, తొకపి: చూ, హరిప్రియ.

తొలి, దే. వి. రూ. తొలి. 1. కందరము ఆం, ఖా. ప్ర. 145:

చూ, రంధ్రము. 1; 2. కన్నము: చూ, రంధ్రము. 1; 3.

తొట్ట: చూ, రంధ్రము. 1; 4. బండికంటినడిమితుము.

పిండిక: చూ, రంధ్రము. 1; 5. ముందు, పూర్వకాలము,

(రూ. తొల్లి-తొలక-తొల్లి-తొలితొలక-తొ.టి-తొ.చె); చూ,

మొదలు. 4; 6. ఎత్తనగోలు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 79: చూ,

మొదలు. 4. (ఆమ్రేషికమందు తొలి తొలి); విజ. 7.

ముం.టివి. "తొలిబాము": రూ, తొల్లి. వెనుక-రూ-వెన్న:

చూ, పూర్వము. 1; 8. మొదటిది. "తొలిముద్ద": చూ,

మొదలు. 6; అవ్య. 9. పురార్థకము. అం, ఖా. తృ. 73.

రూ. తొల్లి-తొలక-తొలదొల్లి: చూ, మొదలు 4: తొక్కుడు

విశ్లేషణ గడులలోని మొదటిగడి: చూ, తొక్కుడు-విశ్లే.

తొలిక, దే. వి. ఒకటి: చూ, రంధ్రము. 1.

తొలికోడి, వా. వి. తెల్లనాకామున మొట్టమొదట కూసెడుకోడి:

చూ, పుంజ.

తొలిపడువులు, దే. వి. బ. మొదటిమినుకులు. రూ. తొల్పుడు పులు: చూ. వేదము. (ఇట్లు తొలుపలుకులు, తొలుమినుకులు)

తొలిహూపు, వా. వి. ఉపసర్గ: చూ, దేనువు.

తొలిమక్కి, దే. వి. అద్యకృషి, మున్నరక. అం, ఖా. ద్వి. 233: చూ, లాంగలము. 1.

తొలినాడు, దే. వి. రూ. తొలునాడు. అన్యధివ పూర్వధిసము: చూ, రోజు.

తొలివారము, మి. వి. ఆ. పుం. ఖాను (అది) వారము: చూ, వారము. 2.

తొలివేలుపు, దే. వి. రూ. తొలివేలుపు. 1. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. అనురుడు, పూర్వదేవుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

తొలివేలుపుగతురు, ద్వ. వి. బ. దేవతలు. సాం. దే. 18. చూ, వేలుపు.

తొలిపంజ, వా. వి. చూ, అగ్రసంధ్య.

తొలు, దే. విజ. వృత్తియందు తొలుకశబ్దమునకును తొలుకు శబ్దమునకును మీదికర్తము లోపింపగా మిగిలిన రూపము.

"తొలుచూలు. తొలుమట్టు" మొ.

తొలుక, పై. వి. = త్వక్ : చూ, బెరడు.

తొలుకరి, ద్వ. వి: చూ, రూ. తొలకరి.

తొలుకరిమెలుపు. దే. వి. చూ, రూ. తొలకరిమెలుపు.

తొలుకారు, ద్వ. వి. 1. (తొలుక + కారు) : చూ, రూ. తొలకరి.

1; 2. (తొలుక + కారు) ముక్కూరునంటలలో మొదటికూరు నంట: చూ, ముక్కూరునంట.

తొలుకు, దే. స. క్రి. కురియు: చూ, వర్షించు. (వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము. "తొలుకారు, తొలుమొగుచు" మొ)

తొలుకుడుపు. దే. వి. (తొలుక + కుడుపు) అన్నప్రాశనము: చూ, కర్మములు. 1.

తొలుగట్టు, ద్వ. వి. (తొలుక + గట్టు) ఉదయాద్రి, పూర్వపర్వతము: వసు. 6, ఆ. 8: చూ, పర్వతము.

తొలుచడువులు, దే. వి. బ. (తొలుక + చడువులు) : చూ, రూ. తొలచడువులు.

తొలుచు, దే. స. క్రి. రూ. తొలుచు. 1. నాటుకోనగువాని గ్రుచ్చు. ఆం, ఖా. తృ. 112: చూ, నాలుకాటు; 2. రంధ్రముచేయు: చూ, మచ్చ; 3. తోడు. కెల్లగించు. భార. శ్రీ. 2, ఆ. 109: చూ, విచారించు.

తొలుజాతివాడు, ద్వ. వి. విప్రుడు: చూ, బ్రాహ్మణుడు.

తొలుక, చూ. రూ. తొలి. 5—7—8—9. (ద్ర. పురార్థకము. — వసు. 4, ఆ. 38.)

తొలుతొలుక, ద్వ. ప్ర. క్రి. విజ: చూ, రూ. తొలుకొల్ల.

తొలుదీవి, ద్వ. వి. (తొలుక + దీవి) నేరేడుదీవి. వసు. 1, ఆ. 93: చూ, ద్వీపములు.

తొలుదెన, ద్వ. వి. తూచువుదెన ఆం, ఖా. ప్ర 71: చూ, హరిత్తు.

తొలుదొల్లి, ద్వ. ప్ర. క్రి. విజ: చూ, తొలి. 9.

తొలునాడు, దే. వి: చూ, రూ. తొలినాడు.

తొలునీటిరిక్క, ద్వ. వి. (తొలుక + నీటిరిక్క) పూర్వాపాదా నక్షత్రము. నీటిరిక్క-రూ. నీరురిక్క: చూ, రిక్క. 1. ౧౯.

తొలువంది, దే. వి. (తొలుక + వంది) రూ. తొల్లి ది. అదివరా హము. అచ్చ బాల, కాం. 158: చూ సూకరము.

తొలువక్కము, ద్వ. వి. (తొలుక + పక్కము): చూ, తెలి పక్కము.

తొలుబలుకులు, దే. వి. బ: చూ, తొలిచడువులు.

తొలుమినుకులు, దే. వి. బ. —పై.—

తొలుమొగులు, దే. వి. వర్షించుచున్న మేఘము. అచ్చ యు, కాం. 85: చూ, మేఘము. 1.

తొలురిక్క, ద్వ. వి. అశ్వినీనక్షత్రము: చూ, రిక్క: 1-1.

తొలురిక్క-నెల, ద్వ. వి. అశ్వయుజమాసము:

తొలువేలుపు, ద్వ. వి: చూ, రూ. తొలివేలుపు.

తొలునంజె, ద్వ. వి: చూ, సూర్యోదయము.

తొల్కరి, ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలకరి.

తొల్కరించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తొలకరించు.

తొల్కడువులు, దే. వి. బ: చూ, రూ-తొలకడువులు.

తొల్పు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-తొలుచు.

తొల్లంగమయ్య, ద్వ. వి: చూ, శివుడు.

తొల్కారు, ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలుకారు.

తొల్ల, దే. వి: చూ, రూ-5-7-8. తొలి.

తొల్పు ది, దే. వి. చూ, రూ-తొలునది.

తొల్లి, దే. వి. 1: చూ, తొలి. 5: 2: చూ, తొలి. 6: 3:

బిఱము: చూ, రంధ్రము. 1: అవ్య. 4: చూ, తొలి. 9:

అం. థా. త్పు. 78: విజ. 5. ముందటిది. "తొల్లిటివాచ-

తొల్లిటివారు." చూ, పూర్వము 1.

తొల్లించు, దే. ప్రే: చూ, రూ-తొలించు.

తొల్లింటికత, వా. వి. పురావృత్తము: చూ, సమాచారము. 2.

తొల్లింటిది, దే. విజ. పూర్వకాలసంబంధమైనది.

తొల్లిక, దే. వి. 1. ఒకరకముచేస: చూ, మత్స్యము. 1; 2.

రూ-తొల్లిక: చూ, ముద్గరము.

తొవ, దే. వి. కలువ: చూ, రూ-తొగ.

తొవర, వై. వి.=తువర: చూ, రూ-తొగర.

తొవరి, వై. వి.=తువరి: చూ, రూ-తొగరి.

తొవర, చూ, రూ-తొగరు. (ఎఱునిది.—అప్ప. య. కాం. 323.)

తొప్ప, దే. వి. ఉప్పారణలోపము. తొప్పి.

తొప్పి, వా. వి. —. వై.—

తొప్పి, దే. విజ. వండ్లులేనిది, తొక్కి: చూ, తోసి.

తొళక, దే. విజ. పలుచనిది, కనువు: చూ, పే. వము.

తొళసి, వై. వి.=తులసి: చూ, రూ-తొలసి.\*

తొళిక, వా. వి: చూ, రూ-తొలిక. 2.

## తో

తో దే. అవ. 1. తృతీయాభిక్తి యందు వచ్చెడు ఒకానొక

ప్రత్యయము: చూ, చే. 1; ద్ర. 2. కూడ. భార. శీవ్య.

1, అ. 112: చూ, నైకము: 8. వెంట జై. 5, అ. 192: చూ,

వెంటిది.

తోమ్, వా. అవ్య. ఒకానొకరాగభాగము. "కథకిణతోమ్."

తోక, దే. వి: చూ, రూ-తోక.

తోకగుంజె, ద్వ. వి. ఆదోకగా నేర్పబడిన స్తంభము: చూ,

స్తంభము. 1.

తోకచిచ్చు, ద్వ. వి. ఉపాహితము, నిప్పుదగిలించిన విడుకల

వరుస. స్వా. 1, అ. 37: చూ, విడక.

తోకచుక్క, ద్వ. వి. ధూమకేతువు: చూ, రిక్క. 1. అ. (అ).

తోకత్రెంచుకపోవుట, జా. పారిపోవుట. "నీమాటవిన్ను

దా నిలుచునే మరుతేజి తోకత్రెంచుక కానఁ దొంగి చనక."

(రసికజనమనోరంజనము)

తోకత్రొక్కినత్రాచువలె, లో. ఉదా. — "అనినఁ దోకత్రొక్కిన  
త్రాచుచందంబున సముత్థితందై వశత వక్షి ద్రుండు రోషా  
వేశంబున," (నీతిచంద్రిక—విగ్రహము.)

తోకపురుపు, ద్వ. వి. రూ-తోకపురుపు: చూ, పురుగు.

తోకపుద్వ. —వై.—

తోకమిరియము, ద్వ. వి: చూ, చలువ మిరియము (చూ,  
మిరియము.)

తోకలేనిపిట్ట తొంజై అమడ వెళ్ళెను. లో. జాబు.

తోగు, దే. వి. 1. నడుర: చూ, స్వప్నము. 2: 2 కడి: చూ,

వడను. 2: అ. క్రి. 3. మునుగు. పాండు. 1, అ. 10:

చూ, నిర్భావ: 4. తడియు. కళా. 3, అ. 16: చూ, నాను.

తోచిగాడు, దే. వి. ఒకానొకదేగ. స్వా. 1, అ. 55: చూ,

శ్యేనము. 1.

తోచ, వై. వి.=తుచ్చ. (దేశ్యమని శ. ర.) మాదిగ: చూ,  
కడకాతివాడు.

తోచ, దే. అ. క్రి. 1. ఉదయించు, రూ-తోతెచు. భార. క్రో.

5, అ. 128: చూ, స్ఫురించు. 2: 2. భావముదయించు: చూ,

స్ఫురించు 2: 3. ప్రతిక్షమగు, తలచావు: చూ, పొడిచావు;

4. ఫలవరిమితి నూహించు, అంచించు, అంచనకట్టు, అంచన

జూచు, అంచనవేయు, అద్దించు, అద్దు, ఉండఁజూచు, ఉజ్జ

గొను, ఉజ్జాయించు. (సం. ప. — ఉహించు: ప్రే 5.

తోచఁజేయు పాండు. 2, అ. 128.

తోచుట, వా. వి: చూ, ఉపన్తితి. 2.

తోట, దే. వి. 1. ఇంటితోట కళా, 2, అ. 49. చూ, వనము.

2: 2. ఉపవనము, తోపు, హాసుతోట. కళా. 2, అ. 41:

చూ, వనము. 2: 3. ఆశ్రమము: చూ, వదనము. 1.

తోటకాపు, దే. వి. రూ-తోటవాడు - తోటిడు, కక్షవేక్ష

కుడు: చూ, వసపాడు.

తోటకూర, దే. వి: చూ, మారిషము\*.

తోటపోక, ద్వ. వి. భూభాగము\*: చూ, పోక.

తోటమాలియ, ద్వ. వి. రూ-తోటమాలె-తోమాలియ-తోమాలె.

1. (ఆకులు పుష్పాలు కూర్చికట్టిన దండ): చూ, వనమాల:

వా వి 2. తోటమ పెంచువాడు.

తోటమాలె, —వై.—

తోటమొల్ల, ద్వ. వి. కందము, మల్లియ-చూ-మల్లె\*: చూ, మొల్ల.

తోటవాడు, ద్వ. వి: చూ, తోటకాపు.

తోటిడు, ద్వ. వి. (తోట + ఈడు)—వై.—

తోడు, దే. స. క్రి. 1. తెల్లగొంచు: చూ, వివారి: చూ; 2. నూలి

పోగు తీసి చుట్టు: చూ, చుట్టు. 5.

తోడుడు, దే. వి. తంతునిస్పరణము. (నిస్పరణము = వెడలఁ

బాటు): చూ, వెలుపుడు.

తోడుబోతు, దే. వి. 1. వంపుచేయుట: చూ, హింసాకర్మ;

విజా. 2. వంపుచేయువాడు. హింసాకర్మ చేయువాడు.

తోడెలు, దే. వి. రూ-తోడెలు. స్వా. 4. అ. 50: చూ,

వృకము.



రోదేటికడపుమేటి, ద్వ. వి. (తోదేలు + కడపుమేటి): చూ, ఓముడు.

రోదేలు, దే. వి: చూ, రూ రోదేలు. (తోదేలుపు అనికొందలు.)  
రోదే: క్కొగ, ద్వ. వి. పెద్దపప్పి: చూ, రాము. 3.

రోదేంజ, దే. అ. క్రి. (రోచు + తెంజ) 1. ఉదయించు: చూ, స్ఫురించు. 2; 2. కనబడు. భార. కర్త. 3, ఆ. 174: చూ, ప్రకృతముగు; 3. కనపించు. భార. ఆర. 4, ఆ. 226: చూ, ప్రకృతముగు; 4. దూచును. ది సమీపమునను నడచు: చూ, వచ్చు 2.

రోచు, దే. వి. 1. విడిచాడు, సకటి: చూ, సాదము.  
(1): వా. 2. రాక్కి. "రోచురేగనట్లు కొట్టెను."

రోచిక, దే. వి రూ-రో.పు. తలెపు: చూ, వంచ.

రోపు. 1—పై.— 2. ఎఱుపు: చూ, వర్తము. 6; 3. పె.పుడుననము. చూ, వనము 2; 4 చీమిడి ఆం. భా. ద్వ. 128: చూ, 3 మాణము; 5. బట్ట చూ, వత్తము; 6. ఎఱు (కివివర్తము) బట్ట: అనుజవత్తము. ఆం. భా. ద్వ. 154: చూ, వత్తము; 7. సుకియలు రోసగువాని మూకపిండి (బూరెంపై చోవిపిండి అని కొందలు): చూ, సాదము. (1).

రోబుట్టినది, దే వి: చూ, సహోదరి ఆం. భా. ద్వ. 118.

రోబుట్టు, దే. వి. (రోన్ + పుట్టుపు): చూ, రూ-తోడిబుట్టు. ఆర్. భా. కాం. 6.

రోబుట్టుగు, దే. వి. (తోన్ + పుట్టుగు)-పై.— కై. 7, ఆ 184.

తోబుట్టువు, దే. వి —పై —

తోపము, సం. వి. ఆ స. క్రి: చూ, శివపు.

తోకొను, దే. స క్రి: చూ, రూ-తోడికొను. భార. ఆర. 3, ఆ. 220.

తోక్కిము, సం. వి. ఆ స. 1, గురిమి: చూ, పింజాషము: పుం. 2. వచ్చు: చూ, వర్తము 6; 3. సచ్చయవలు: చూ, ద్యాము; విజ. 4. వచ్చురి: చూ, వర్తము. 6.

తోడకము, ఆం. ఒకానొకనృతము. ఒక్కొక్క పాదమునందు స-స-స-స గణములు గలిగి తొమ్మిదింటి యతిగల ద్వాదశ ఛందోద్భవపుత్రము. "కరుణ పెరువాయ-కాం, తి ఓధి." : చూ, వృత్తము. 1.

తోటి, దే. వి. మూ. కై. 3, ఆ. 87: చూ, కడజారివాడు.

తోడ, చూ, రూ-తో. (వెంబడికి—స్వా. 2, ఆ 83.)

తోడంటు, దే. వి. (తోడు + అంటు) చేమి: చూ, తోడు. 4.

తోడెబుట్టు, దే. వి. (తోడన్ + పుట్టు) (రూ-తోడిబుట్టుగు-తోడెబుట్టుపు-తోబుట్టు-తోబుట్టుగు) తోడ, తోడిచాలు, పైదోడు. 1: చూ, సహోదర: 2: చూ, సహోదరి.

తోడెబుట్టుగు, —పై.—

తోడెబుట్టువు, —పై.—

తోడనము, సం. వి. ఆ. స. = తుండెము, తునుక: చూ, శకము. 4.

తోడా, దే. వి. 1. హస్తభూషావిశేషము: చూ, భూషణము. 2;

2. కాలికివేసికొను విరుద: చూ, భూషణము. 2; 3. చూ, బాలక్రిడ: వా. 4. శిశువుని ముంజేతులకు దగిలించునంతెం:

5. చేతికివేసికొను విరుదు. (బ. గారుమరుగు) "తోడా మురుగు."

రోడి, ఆం. 1: చూ, రాగాంగములు: (చూ, స్వరము. 2); 2: చూ, త్రీరాగములు. (చూ, స్వరము. 2.)

రోడికొను, చూ. రూ. రోచుకొను.

రోడికొడలు, దే. వి. మగనెరోడెబుట్టినవాని భార్య. యత: చూ, భార్య.

రోడిచాలు, దే. వి: చూ, రోడెబుట్టు.

తోడితెచ్చు, దే. స. క్రి. 1 పిలుచుకొనివచ్చు. రూ-రో. తెచ్చు-

తో దైచ్చు-తోతెచ్చు: ప్రే. 2. తోడితెప్పించు: రూ-తో దైచ్చు-

తోతెచ్చు.

రోడిపెండ్లాము, దే. వి ఏరలు-ఏరాలు, సవరాలు, సవర్తి: చూ, సవతి (చూ, భార్య.)

తోడియట్లుడు, దే. వి: చూ, వస్తకడు.

తోడివాడు, దే. వి: చూ, సహాయుడు. 1.

తోడు, దే. వి. 1 త్వక్కు ఆం. భా. ద్వ. 37: చూ, తెరక;

2: చూ, రోడెబుట్టు. 1; 3: చూ, రోడెబుట్టు. 2; 4:

చేమిరి, రోడెబుట్టు (సం. ప.)— ఆతకము, ఆతచనము;

5. ఆన: చూ, పెలపు; 6. (శపథమునందుఁబడునది)

మాట: చూ, శబ్దము. 2; విజ. 7. సహాయము: చూ, వెంబడి:

వా. వి. 8. దిక్కు, అండ "నాకు నీవు తోడు": వా. స. క్రి.

9. (నూలుపోగు) చుట్టు;

తోడుబాలు, ద్వ. వి. పాలుపి.డఁబోవునపుడు పాలడుత్తతో నుంచుకొనెను నీళ్లు: చూ, సరిలము. 1.

తోడుకొను, దే. ఆ క్రి. రూ-తోద్దొను-రోడికొను. 1. (పాలు) పేరుకొను; స క్రి. 2. పిలుచుకొను: చూ, వె.టం దీసికొను.

రోడుచిల్ల, దే. వి. చేమిరిపెట్టు మట్టి: చూ, మట్టిగ.

తోడుక, దే. ప్ర. వెంబడివి. (రూ-తోడుతో-తోడుతోడి రోడ్డో-తోడ్డో.) భార. విరా. 1, ఆ. 118: చూ, నైకము.

తోడుతో, —పై.—

తోడుతోడ, —పై.—

తోడునీక, దే. విజ. 1: చూ, సహాయుడు. స్వా. 2, ఆ. 17;

జా. విజ. 2: (చూ, తోడు. 7.) సహాయము. "అఖిలకళ లందుఁ దోడునీడగుచు మెలగు" (కళాపూర్వోచియము.)

తోడువట్టు, ద్వ. వి: చూ, తోడు. 1.

తోడువడు, ద్వ. ఆ క్రి రూ-తోడ్డుడు. సహాయవడు.

తోడుబాటు, ద్వ. వి. రూ-తోడ్బాటు: చూ, వెంబడి.

తోడుపాయము, వా. మి. వి. అనుకుగవండిన పరమాన్నము.

తోడుపెట్టు, దే. స. క్రి. చేమిరిపెట్టు.

తోడులేనవాడు, వా. విజ. అసహాయుడు: చూ, విడి. 12.

తోడువోవు, దే. ఆ. క్రి. (తోడు + పోవు) సరియగు, శివము: చూ, సమము. 3.

తోడెము, దే. వి. రూ-తోడెము: చూ, స్వల్పము.

తోడైచ్చు, చూ, రూ-తోడితెచ్చు. భార. విరా. 4, ఆ. 68.

తోద్దొను, దే. స. క్రి: చూ, రూ-తోడుకొను.

తోడో, దే. ద్ర: చూ, రూ-తోడుత.

తోడోడ, —పై—

తోడ్చు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-తోడువడు.

తోడ్చుట, ద్వ. వి: చూ, రూ-తోడుపాటు.

తోడము, దే. వి. చావ:ర్ణజలసాధనము. అం. భా. 212: చూ, బాణము. 1.

తోడెచ్చు, చూ, రూ-తోడితెచ్చు.

తోడ్రము, సం. వి. అ. న. 1. ఏరుగును పొడిచెడు బరిగోల, ఈతె, వెణుకము: చూ, బాణము. 1; 2. పనులనుదోలెడు ముసికోల: చూ, ముసికోల. 2; అం. 3. ముప్పదిరెండాయుధ ములతో నొకటి: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు. (చూ, బాణము. 1.)

తోడఁము, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమున- జ. జ.యగణములతోఁ గూడి యెనిమిదింటి యతిగల ద్వాదశ ఛ పన్నునఁ బుట్టిన వృత్తము. “కొలుతు, మరాఠి, వి. గోర్కె, లు దీర్చన్” (అప్పు. 4, అ. 232. పొరఁ) తోడుము, సం. వి. అ. న. 1. నొప్పించుట: 2: చూ, తోడ్రము. 2; అం. 3. చూ, హస్తరేయలు.

తోడు, దే. వి. వరుకట్టు.

తోడకము, వై. వి. = తోరణ. అక్షమండలంబు, చూ, తోరణము.

తోనిమ్మ, దే. వి. అల్పబాణము: చూ, బాణము. 1.

తో కాడు, దే. వి. పుంశ్యేనము: చూ, శ్యేనము.

తోవరా, వా. వి. ఉలవలనంది.

తోపాటు, దే. అవ్య. 1. వలె: చూ, సామ్యము: వా. 2. కూడ తోపారము, దే. వి. దేగలముఖమునకుఁ గట్టెను తోడుగంత. రూ-తోపారము: చూ, బెరడు.

తోపి, దే. వి. రూ-తోపి: చూ, సీసకము. 1.

తోపు, వా. విజ పింగళ (అరుణ) వర్ణము, ఒరకము ఎఱుపు “రోపుచీర”: చూ, వర్ణము. 6.

తోమకము, దే. వి: చూ, తోముడు.

తోమరము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. చిల్లకోల, సర్వల: చూ, బాణము. 1; అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు. (చూ, బాణము. 1.)

తోమాలియ, ద్వ. వి (తోట+మాలియ): చూ, రూ- తోట మాలియ (వనమాల.—పాండు. 2, అ. 21.)

తోమాలె, —పై—

తోము, దే. న. క్రి. మురికిపోవరుద్దు: చూ, రుద్దు. 1

తోముడు, దే. వి: చూ, రుద్దుడు.

తోయగాడు, దే. విజ. (తోయము+కాడు) విధముగలవాడు.

తోయజము, సం. వి. అ. న. శామర, నీటిపుట్టుగు: చూ, పద్మము. 1.

తోయజాక్షి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఆడుది: చూ, శ్రీ: 2. శామరపువ్వునంటి: న్నులుగల ఆడుది: చూ, శ్రీ. (దీనికి తెనుగు తమ్మికంటి.)

తోయడింభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వడగల్లు.

తోయదము, సం. వి. అ. న. నెయ్యి: చూ, హవిస్సు 1; పుం.

2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 3. తుంగ\* చూ, కృణము. 1. రోయది, సం. వి. ఇ. పుం. ముప్పిరు: చూ, సముద్రము.

రోయవిప్పలి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. నీరువిప్పలి: చూ, శంకరాచని. 2.

రోయము, సం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ, నలిము: దే. వి. (1) వర్షము, తె.గ. కళా. 7, అ. 76: చూ, సమూ హము: (2) దండు: చూ, సేన 1; (3) రీతి. భాగ. 2, స్కం. 78: చూ, విధము 1; (4) ఆదమ. భాగ. 1. స్కం. 459: చూ, సమయము. 1; (5) పరిజనము: చూ, సంగ డము. 5; (6) తడవ: చూ, వెండియు.

రోయరుహము, సం. వి. అ. న: చూ, రోయజము.

రోయలక్ష్మీప్రయోగము, అం: చూ, తండ్రిములు.

రోయలి, దే. వి: చూ, రూ- రోయలి.

రోరణ, వై. వి. 1. = రోరణమ్: చూ, రోరణము. 1; వా.

2. బారు: చూ, పంక్తి. 1.

రోరణము, సం. వి. అ. పుం. 1. = రోరణ-రోరణము. రోరణము -రోరణము, పుష్పమాలికాదులు గట్టబడతే గృహమునకు వెజువల స్తంభద్వయముచేత నేర్పబడబడిన ద్వారమునకున, మ గళ్యాముగా ఆరోరణమునకుఁ గట్టెను మామిడాకులు లోనగువాని సరమునకును, రెండు స్తంభములకుగాని గుమ్మ మునకుగాని కట్టిన మామిడివిగురు లోనగువాని మాలి:కును పేరు: వా. 2. బారు: చూ, పంక్తి 1; అం. 3: చూ, శ్రీ లక్షణంగములు.

రోరణస్తంభము, సం. వి. అ. పుం. నాందికము: చూ, స్తంభము. 1.

రోరణము, వా. వై. వి. చూ, రోరణము. 1.

రోరణుల్లి, దే. వి. వజ్రమువలె తెల్లగానుండు అచ్చుచుట్టికేషము: చూ, రాయి, రత్నము.

రోరము, వై. వి. 1. వ్రతమాత్రము. స్వా. 3, అ. 88: చూ, మాత్రము. 1; విజ=స్థూల. 2. లావైసది: చూ, స్థూలము. 4; 3. అదికము: చూ, హెచ్చు. 1; 4 మిక్కిలి బలము కలది. భార. భీష్మ. 1, అ. 140: చూ, బలిష్ఠము: 5. మంజులము: చూ, హృద్యము. అం. సం. మాన. 52, 6. అందము: చూ, సౌందర్యము.

రోరహాత్రము, వై. వి = స్థూలహాత్ర: చూ, మల్లకాత్రము.

రోరహత్తు, వై. విజ: చూ, సమృద్ధి.

రోరెము, దే. వి. రూ- రోరెము, దేశసుగట్టు త్రాకు: చూ, సూత్రము. 1.

రోలిండు, దే. న. క్రి: చూ, తోలుచు.

తోలు, దే. వి. 1. రూ- తోలుక. చర్మము: చూ, బెరడు: 2. జంతువు లోనగువాని చర్మము: చూ, బెరడు: వా. న. క్రి. 3. పనులు లోనగువాని నడపించు: చూ, వెలుచు.

తోలుక, దే. వి: చూ, రూ- తోలు. 1.

తోలుచు, దే. ప్రే. తోలఁజేయు: తోలిండు.

తోలుదానిపు, దే. వి. రూ- తోలుదానిపు, అచ్చు, బారి, కాం. 174: చూ, శిశువు. 1.

రోజుదోగు, వా. అ. క్రి : చూ, రోజుదోగు.  
రోజుదోగు, ద్వ. వి. అనంతము, రోజుదోగు వాద్యము :  
చూ, వీణ.

రోజుదోగు, వా. అ. క్రి : రోజుదోగు, ఒలియు న. క్రి. —  
ఒలియు.

రోజుదోగు, దే. వి : చూ, రూ-రోజుదోగు.

రోజు, దే. వి. 1. కలుపు అం. పదా. 1-19 : చూ, పద్యము. 1;  
2. కొలికి, న. వి. అం. భా. ద్వ. పుర. 21 : చూ, నద  
నము. 1.

రోజుకము, పా. ఒకానొకపుత్రము. ఉపా. — భ, భ, భ, గగ. 7  
యతి. "రోజుకమున-రోజుకమునయ్య."

రోజుకీ, అం : చూ, కంఠములు.

రోజుకము, వై. వి. = చూ, సంకీర్ణము. సాం. మాన. 28.

రోజుకా, మి. వి. 1. తొలగడగిర రాజా. విజ. 1, అ. 108.  
(చదరంగమునందలి పరిభాష. దీనిని భాషాంతరమందు సహా  
అందురు. "రోజుకా ఆటకట్టు"; జా. 2. లక్ష్యము చేసు  
కు డట.

రోజుకేయు, వా. న. క్రి. 1 రీసివేయు. 2. (నానా) కొట్టివేయు.

## త్రా

త్రా, దే. అ. క్రి : చూ, రూ-త్రా-త్రాగు

త్రాకాము, దే. వి. (త్రాకా + పాము) : చూ, రూ-త్రాకాపాము.

త్రాకు, దే. వి : చూ, రూ-త్రాకు.

త్రాకృతికము, సం. వి. అ. న. నృత్యగీతవాద్యములు మూడును  
గూడుట, నాట్యము. (చూ, ఉద్దేశము. చూ, లాస్యము.)

త్రాకటకు, ద్వ. అ. క్రి : చూ, రూ-త్రాకటకు. భార. ఉద్యో.  
2, అ. 195.

త్రా, దే. అ. క్రి : చూ, రూ-త్రాగులు. (త్రావులునకు — భార.  
అర. 1, అ. 211.)

త్రాకాన : చూ, రూ-త్రాకానము. 1-2; దే. ప్రే. 3 : చూ,  
రూ-త్రాకానము. జై. 8, అ. 114.

త్రాకా, దే. ప్రే : చూ, రూ-త్రాకాను.

త్రాకానము, ద్వ. అ. క్రి : చూ, రూ-త్రాకానము.

త్రాకానము, సం. వి. అ. న. సామ్యము : చూ, సమానము. 2.

త్రాకానము, అం : చూ, దేశములు.

## త్రా

త్రాకము, సం. విజ. విడువబడినది, విరూపాక్షము : చూ,  
హీనము. 3-6.

త్రాకనము, సం. వి. అ. న. వర్ణనము, విడుపు : చూ, విమోచ  
నము.

త్రాకం, సం. న. క్రి వర్ణించు, విడుచు : చూ, వివర్ణించు

త్రాకేవంతము, సం. విజ. రూ త్రాకేవంతము. విడిచిపెట్టినది :  
చూ, హీనము. 3.

## త్రా

త్రాగము, సం. వి. అ. పుం. 1 = త్రాగ-చాగము, ఈవి : చూ,  
వికరణము.

త్రాగరత్నము, సం. వి. అ. న. = త్రాగరత్నము, చింతామణి :  
చూ, రత్నములు.

త్రాగరాజకృతి, వా. (సంగీతవిద్యను రోకమునకు త్రాగము  
చేసిన విద్వాంసుడగు) త్రాగరాజు చెప్పినకృతి (త్రాగరాజు  
కృతులు పెక్కు గలవు.)

త్రాగి, సం. విజ. 1. = త్రాగి. దాత : చూ, నదాన్యులు.

త్రాగితవంతము, సం. విజ : చూ, రూ-త్రాగితవంతము.

త్రాగ్యము, సం. విజ. 1. విడువబడినది : చూ, హీనము 2;  
వా. వి 2. విడువబడినకాలము; 3. రోషయుక్తమైన కౌర్మి  
కాలము; (పంచాంగమునందు ప్రలింగమును త్రాగ్యము  
చూపబడినది)

## త్రా

త్రాంగ, సం. వి. అ. క్రి : చూ, ఉద్రాంగము 2.

త్రాంగము, సం. వి. అ. పుం. — వై. —

త్రాంపి, దే. వి : చూ, రూ-త్రాంపి. 1.

త్రాన్య, వై. వి. 1. ఆట : చూ, పరిహాసము; 2 చిలుకట;  
చూ, మథనము; 3. చెక్కుట : చూ, చెరువు. 1.

త్రాన్య, వై. న. క్రి. = త్రా, తక్షి. రూ-త్రాన్య. చిలుక : చూ,  
మథించు.

త్రాన్య, వై. వి. చిలుకట, అం. భా. ద్వ. 285 : చూ,  
మథనము.

త్రాన, సం. వి. అ. క్రి. 1 : చూ, సిగ్గు; 2 : చూ, అంకలాది;  
అం. 3. (తనవరుని నామంబు జరావలచేర్చి, వి తన  
నెచ్చెలి వినెగదాయని యచ్చెటి మోమువంచె; : చూ,  
పంచారిభావములు.

త్రాన్య, సం. విజ. మిక్కిలి సిగ్గుగఁబాడు. చూ, హీ  
మంతుడు.

త్రాన్య, సం. వి. ఈ. క్రి. ముఱదోసః : చూ, దోస.

త్రాన్య, సం. వి. అ. న. 1 = త్రాన్యము : చూ, రోహము.  
1; 2. నీనము : చూ, రోహము. 1.

త్రాన్య, సం. వి. ఉ. న. 1. — వై. — : ఉ. న. 2. — వై. —

త్రాన్య, సం. వి. అ. క్రి. చేరుగుదోసః : చూ, దోస.

త్రాన్య, సం. వి. అ. న. రూ-త్రాన్యము. తగరపుటొమ్మ :  
చూ, బింబము. 3.

త్రాన్య, దే. వి 1. రూ-తుమరు-త్రాన్య-దుమ్మ-దుమ్మ చూ,  
రేణువు. 1; న. క్రి. 2 : దుమ్మచేయు. రాఘ. 1, అ. 42.

త్రాయము, సం. న. అ. మూఁటి-మూహము. త్రాయ, త్రికము.  
తద్విశేషములు. — అం. మూఁడంకములుగలవి — అంతర  
జాతిలు (శశాది), అంబలు, అక్షిలు, అగ్నులు, అనుప్రాసము  
(అలంకారము), అభిషేకములు, అలంకారములు. అవస్థలు,  
అవాంతరములు (హరిత్యాది), ఆదికర్తలు, అనందములు

(మనుష్యానందాది), ఇహములు, ఈషణములు, ఉదయములు (క్షయాది), ఋణములు, కలుకములు (త్రికము), కరణములు, కర్మక్రయము (వక్రక్యాది), కర్మలు (కాయకాది), కర్మలు (పుణ్యాది), కర్మలు (అగామ్యాది), కవులు. కాండములు, కార్యములు, కాలములు (ఉదయాది), కాలములు (త్రిషవణము = క్రిష్ణాది), కావ్యదోషములు, కావ్యపాకములు (పాపములు), కావ్యరీతులు (రీతులు), కుంభకారక్రయము. కైస్తవత్రిపుటి, క్రియాకాలములు, క్రియలు, క్షయములు, గణజాతులు (జాతులు), గయత్రిమంత్రత్రిపాదములు, గుణములు (త్రిగుణ్యము), గురువులు, చిత్రమాలాది, జాతికములు (పరికలు మొ.), జ్ఞానములు, తత్వములు, తాపములు, త్రికము (కొరి మొ.), త్రిదండము (మనోదండాది 1-2), త్రిదోషములు, దండములు (మనోదండాది), దండలు, దశలు, దీక్షలు, దేవక్రయము, దేవీక్రయము, దేహములు, (లక్షణములకు లిగి) దోషములు, ద్వైజులు, దనగతులు, నాదీక్రియలు, నాకలు. నాయకులు (దేవాది), నాయకులు (పతి మొ.), నాయకులు, నేత్రములు (జ్ఞానాది), నేత్రములు (భూమిద్యాది), పత్రములు (లవంగపత్రాది), పాపములు, పునర్నవాక్రయము, పునర్నవాక్రయము, పూర్వరాగము (కుసుంభ, వీలి, మజ్జములు), ప్రకృతులు (శ్రేష్ఠాది), పలములు (త్రికము), బంధనములు, తీర్థములు, భేదములు, మండలములు, ముఖములు, మదములు, మధువులు, ముక్తలు, మూర్తులు, మౌనములు, యతులు, రాజముఖ్యగుణములు, రాములు, లక్షణాలు (లక్షణములు), లక్ష్యములు, లయలు, లవణములు, లింగములు (ప్రీలింగాది), లింగములు (శ్రీశైలాది), లోకములు (స్వర్గాది, లోకములు (పురివాది), పర్గములు, వాసనలు, పిండులు, పృథ్వులు, వృద్ధులు, వేదములు (క్రయ), వేదస్వరములు, వైద్యశాస్త్రసంకల్పములు, వైద్యములు, వ్యఃజనములు, వ్యాపూతులు, శక్తులు (జితనము మొ.), శక్తులు (సద్గులు) (ఉత్సాహాది), శక్తులు (ఇహ్యాది), శక్తులు (జీవనదారిత్వాది, శక్తువులోడి సంధులు, శాస్త్రములు, శుద్ధులు, సంగములు, సంహితలు, విహాసనములు, సిద్ధిక్రియము, సుఖములు, సూక్రక్రయము (యజ్ఞోపవీతము లోనిగునవి, స్థానములు, స్వరములు, స్వాధ్యాయము (వాచికాది) (ఇందుగల పదములకు 'త్రి' చేసి యుచ్చరింపవలెను—త్రిమూర్తులు, త్రిలోకములు: త్రిగుణములు మొ.): చూ, మూడు అంకములు గలవి.

క్రయశిక్షము, పా: చూ, రూ-త్రియాశిక్షము.  
క్రయ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఋగ్యజుస్సామవేదములు (చూ, వేదము): చూ, క్రయము; 2. మూఁటిసమూహము: చూ, క్రయము; 3. ఏనుగుకాలి సంకెల: చూ, శృంఖలము. 2: 4. కుటుంబముగల ఆఁడుది: చూ, శ్రీ; 5. మంచిననన్నుగల ఆఁడుది: చూ, శ్రీ; అం. 8. ధర్మాధర్మములు తెలిపెను శాస్త్రము, రాజవిద్యలు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, విద్యలు: (చూ, అస్తికే.)

క్రయాశిక్షము, సం. వి. ఈ. పుం: చూ, సూర్యుడు.  
క్రయాశిక్షము, సం. వి. అ. పుం. వేదవిహితధర్మము.  
క్రయాశిక్ష, అం: చూ, ఏకవింశతి స్థానకములు.

క్రయోదేశము, సం. స. పదుమూడువది.  
క్రయోదేశ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పక్షమునందు పదుమూడవ తిది: చూ, తిరుణు. తిది; 2. పక్షమునందు తుంతులుగల పరివాచిని యను వీణె. చూ, వీణె: విణ. 3. పక్షమూడవది: అం. 4: చూ, తతవాద్యములు: అం. 5. చూ, తిది.  
క్రవు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-క్రవ్యు: (పుట్టుపూర్వోత్తరముల నెత్తు. భార. ఉచ్ఛో. 1. ఆ. 311.)  
క్రవుకోల, దే. వి: చూ, రూ-క్రవ్యుకోల.  
క్రవ్య, దే. వి. రెండవోలలు: చూ, రూ-శవ్య.  
క్రవ్యులు, దే. వి. క్రవ్యులు. కళ. 4, అ. 78.  
క్రవ్యులకెత్తుట, జా. శిశ్యేషముగా నివృత్తు. హెచ్చుగా నివృత్తు, అమితలాభము గలిగించుట. "కౌమరులుబుట్టి ఉపకేమో యపై క్రవ్యులకెత్తెదవను చిర్రంబురో" (ధర్మజ రాజ సూయము: "అమత నేమి క్రవ్యులకెత్తెదవను లీ, యుద్వ మనజు లేమి యెసంగరైరి." (వైజయంతీ విరాసము.)  
క్రవ్యులకొనికొనుట, జా. పూర్వపునంగతులను మరల జన్మికి దెచ్చుకొని యదియే యాదించుట. "లేనిపోనివి క్రవ్యులకొనికొననే?" (ధర్మజ రాజసూయము.)  
క్రవ్య, దే. స. క్రి. రూ- క్రవు: క్రవ్యులించు. 1. ఖననము చేయు: 2. ఖండించు: చూ, వెలగు: 3. పుట్టు పూర్వోత్తములనెత్తు: 4. ప్రస్తావనకుదెచ్చు: వా. 5. (మొక్కలకు గొప్పలు) క్రవ్య: 6. (కొంపలు కట్టుటకును తీయుటకును గోతులు) క్రవ్య.  
క్రవ్యుకోల, దే. వి. రూ- క్రవుకోల - కవుకోల - కవుగోల: చూ, ముగ్ధము.  
క్రవ్యువాడు, వా. విణ: చూ, రూ- క్రవ్యేషువాడు.  
క్రవ్యేషువాడు, వా. విణ. రూ- క్రవ్యేషువాడు (సం.సం.) — ఖనకడు, ఖతకుడు.  
క్రనకము, సం. వి. అ. న. గడ్డిపరక: చూ, తృణము. 1.  
క్రనము, సం. విణ. తిరుగునది: చూ, వలమునము. 1.  
క్రనరము, సం. వి. అ. పుం. రూ - కనరము, పురుకెట్టు, నూలుచుట్టుట (అనికొండలు): చూ, మగ్గుము.  
క్రనరేణువు, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. సంజ్ఞాచేవి: పుం. 2. మున్నది పరమాణువుల కొలది.  
క్రస్త, అం.: సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృఢులు.  
క్రస్తము, సం. విణ. భయపడినది: చూ, భీతిము.  
క్రస్తరి, దే. వి. అట: చూ, పరిహాసము.  
క్రస్తరించు, దే. అ. క్రి. పరిహాసమాడు: చూ, వీసాశి య.  
క్రిస్తువు, సం. విణ. భయపడువాడు: చూ, వెణునది.  
క్రస్స, దే. వి. వేదాధ్యయనము చేయుచువును నోలనుండి రాలెడు తుంపర, బ్రహ్మబింధువు: చూ, పృష్ఠ.



త్రాచు, దే. వి. రూ- త్రాచు. పద: దారి: చూ, సర్పము (త్రాచు లలో భేదములు- నల్లత్రాచు, తెల్లత్రాచు, గోధుమత్రాచు, మొ.)

త్రాగు, దే. ప. క్రి : రూ-త్రావు, అను, ఆరగించు, కుడుచు-  
రూ-కుడుచు, క్రోలు, క్రొక్కను, నిముకు. (సం ప.)—  
అనుకర్షించు.

త్రాగుచోడు, వా. వి కల్లు సారాయి త్రాచిపోనగువాని నెల్ల  
ప్పుడు పానముచేయువాడు.

త్రాగుచు, దే. వి. రూ-త్రావుడు : చూ, పానము. 1.

త్రాచు, దే. వి. 1. కిరణము : చూ, హాసము. 2; 2. రూ-  
తాచు. పేనువారము, పాశము : చూ, సూత్రము. 1;  
3. రాచి. \*. సాంబ. స్థా. 3: చూ, శ్రీరాశము. 4. రూ-  
తాచు. చేరు : చూ, సూత్రము. 1; వా. 5. మంగళసూత్రము.  
“నారాసుగట్టిడిగాన నభర్త 99 ఏడ్లు జీవించెను.” (బి.  
త్రాచులు-త్రాచులు-త్రావు.)

త్రాచుతాచువు, దే. వి. వా. అచ్చ. నుం. కాం. 41: చూ,  
వరుణుడు. 1.

త్రాచుబాచుట, జా. దృవకమునొందుట : సక్షద్రేకము లేదుం  
డుట. “తావతానాధముం కంతంబుగలదె త్రాచు బారెడు  
దౌష్ట్యముఁ దవులుకతన.” (శ్రీనివాస విలాసము.)

త్రాచువడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. కళిండు : చూ, సొబసొబవోవు;  
2. దారమగు.

త్రాచు, వై. వి. = ద్రవియం బలము : చూ, శక్తి. 1.

త్రాచుడు, సం. వి. అ. న. 1. తలుఁగనుగ. : చూ, వార్షికము.  
1; 2. కాపు : చూ, రక్షణము; విజ. 3. రూ-త్రాతము. కావఁ  
బడినది : చూ, రక్షితము.

త్రాక, సం. వి. య. పుం : చూ, రక్షకఁడు.

త్రాతము, సం. విజ. చూ, రూ-త్రాతము. 3.

త్రాపుషము, సం. విజ. క్రేపువుచేత చేయఁబడినది.

త్రాపునము, సం. వి. అ. న. : చూ, రూ-త్రాపునము.

త్రాయుతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, త్రాణము. 1. \*: 2 =  
తాయ. తల్లి : చూ, మాత 1; విజ. 3. కావఁబడుచుండునది.  
చూ, రక్షితము.

త్రాయుమాణ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, త్రాణము. 1. \*.

త్రావణ, అం. 1: చూ, పంచమభాషలు (చూ, భాష. 1.);  
2: చూ, భిన్నవృక్షకణభాషలు (చూ, భాష. 1.)

త్రావు, దే. ప. క్రి : చూ, రూ-త్రాగు. భార. ఉద్య. 4, అ. 95.

త్రావుడు, దే. వి : చూ, రూ-త్రాగుడు.

త్రానము, సం. వి. తీ. పు. 1. భయము : చూ, వెఱపు;  
2. మణిదోష విశేషము; చూ, రక్షము. 1; అం. 3: (చిత్త  
రువునందు వ్రాసిన మన్మదువిగంగాది యయ్యంతి బెదురు  
చూపులతో దప్పునం బోవసాగెను); చూ, సంచారి  
భాసములు.

త్రాసు, దే. వి : రూ-తరాశ, తరాసు. (సం. ప.)—ఆరాచి.  
నారాచి, ఏషణి-ఏషణిక, తుల, క్ర్యంకటము, నారాచి. తద్వి-  
తక్కెడకు.—తక్కిడ—రూ-తక్కిడి తక్కెడ, దడ (సం. ప.)  
ప.)—రటము. పెద్దతక్కెడకు.—కాట.

త్రాసురాచి, ద్వ. వి. తులారాశి : చూ, రాశి 1.

త్రాశ్వరాశిగాఁడు, ద్వ. వి : ఎలికె : చూ, మూషికము.

త్రాసుగడ, వా. వి : చూ, తునికోరి.

త్రి

త్రి, సం. ప. = తి : చూ, మూడు.

త్రిశక్తు, సం. ప. త్రి. 1: యువది; అం 2: చూ,  
ముద్దిహాన.

త్రిశము, సం. ప. ముప్పదనది.

త్రిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ సూతిగిరక : చూ, రాత్రిము.

త్రింబకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ములుకె. : చూ;  
2. పెద్దవల్లేరు\*: చూ, వల్లేరు; 3. యుగర్లము, ఏగుగు  
వల్లేరువంటిచేయ : చూ, మత్స్యము. 1.

త్రికపర్వ, సం. వి. ద్. పుం. 1. త్రిహటాగ్రి : చూ, పర్వతము;  
2. వెన్నుఁడు : చూ, విష్ణువు. 1; 3. అభినయహస్త విశే  
షము : చూ, వ్యంజకము. 1.

త్రికటుకము, అం. సొంటిపిప్పిరిమిరియాయ : చూ, శ్రయము.  
(గళరోగగుల్మ పీనసములను హరించి దీపనపాద, శక్తి  
నిచ్చును.)

త్రికటువు, —పై.—

త్రికము, సం. వి. అ. న. 1. = తిప. మూఁటిసూహము:  
చూ, త్రయము. 1; 2. = తికము-రూ-తికము : చూ, ముద్ది  
హాన; 3: చూ, త్రికటుకము; 4. కిరక రాడి యునిరియ :  
చూ, శ్రయము. 2; 5. మూఁడుదారులు కలయుచోటు : చూ,  
మార్గము. 1; వా. 6. సప్తాష్టమవ్యయములు; 7. కార్యలక్షణ  
మున. — సంఖ్యాబద్ధమగు ముక్తకాడికములలో నొకటి:  
చూ, మహాకావ్యము. (చూ, దండకము. 7.)

త్రికరణములు, అం. మనస్సు, వాక్కు, కాయము. (చూ,  
త్రయము.)

త్రికాష్ఠి, సం. వి. ఇ. న. = త్రికటి : చూ, భాణము. 1.

త్రికూటము, సం. వి. అ. న. 1. ఇందుప్పు : చూ, లవణము.  
1; పు. 2: చూ, త్రికక్కు. 1.

త్రికోణము, సం. వి. అ. న. మూడుమొనలు కలనినరూపము,  
త్రిభుజము. ముక్కోణము : చూ, కోణము, కోణమానము.

త్రిక్క, దే. వి : చూ, రూ-తిక్క. 1—2; ద్ర. 3 వివర్థ ము:  
చూ, విరా.

త్రిక్కటి, వై. వి. = : చూ, త్రికాష్ఠి.

త్రిక్కు, వై. వి. 1 = రక్క. మోసము; చూ, వలన; దే. వి.  
2. చిక్కు, బాధ : చూ, శోకిము; అ. క్రి 3. తక్కు, తప్పు,  
గొటువడు; చూ, మిడివోవు.

త్రిగర్త, సం. వి. అ. శ్రీ : చూ, ఊంకలాడి.

త్రిగర్తము, సం. వి. అ. పుం. త్రిగర్తదేశము : చూ, దేశము.

త్రిగుణ, సం. వి. అ. శ్రీ. ముయ్యాకుపొన్న \*: చూ, సాలవర్షి.

త్రిగుణములు, అం : చూ, క్రయము, గుణములు.

త్రిగుణాకృతము, సం. విజ. మూడుదాళ్లుదున్నది (పొలము);  
చూ, భూమి. 1.

త్రిమటము, సం. వి. అ. పుం. = తెగద\*: చూ, నర్తానుభూతి.  
త్రైజాతములు, అం. ఏలకులు, లవంగాలు, దాల్చినిచెక్క. (చూ,  
త్రయము.)

త్రిజత, సం. వి. అ. శ్రీ. రూ-తృజత. 2.

అతయము, సం. న. చూ, త్రి.

అదండము, అం. పుం. 1. మనోదండము, వాగ్దండము, కర్మ  
దండము అను మూడుదండములుగల సన్న్యాసాశ్రమము:  
చూ, త్రయము; అం. న. 2. మనోదండము, వాగ్దండము, కర్మ  
దండము; చూ, త్రయము.

అదండి, సం. వి. న్. పుం. మనోదండ, వాగ్దండ, కర్మదండము  
అను మూడుదండములుగల సన్న్యాసి: చూ, సన్న్యాసి. 1.  
అదిశాయదము, సం. వి. అ. న. ఇంద్రుని వశ్రాయదము;  
చూ, బాణము. 1.

అదిశాలయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.

అదీకుడు, సం. వి. అ. పుం. దేవత: చూ, వేదపు.

అదివ, సం. వి. అ. త్రి. అదివ అను ఏలు: చూ, నది.

అదివము, సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.

అదివేళుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అదీకుడు.

అదోషజము, అం. ఏనుగుయొక్క అదోషజశబ్దము, (ఇది  
మూడు. — విత్తజ్జ్వరము, పాలిచము, కూటభూర్వము  
అనునవి.)

అదోషము, అం. 1. వాతపి ప్తశ్శేషములు: చూ, త్రయము;  
2. లక్షణములకు గలిగెడివి. అతివ్యాప్తి, అవ్యాప్తి, అసంభ  
వము: చూ, త్రయము.

అద్యస్సంస్కర్మ, సం. వి. క్. పుం. మూడువారములు కూడిన  
తిది, అవమము: (చూ, తిది. 5.) చూ, వారము.

అద్రాముడు, సం. వి. న్. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1;  
2. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3: చూ, శివుడు; 4: చూ,  
యముడు; 5. గణపతి: చూ, వినాయకుడు. 1.

అదీగళు, సం. వి. అ. పుం. తెనుగు: చూ, తెనుగు.

అదీశక్రియ, అం. క్రియాంగములు వందైడింటిలో నొకటి.  
(చూ, అంగము. 9): చూ, క్రియాంగములు.

అదీశక్రచూడామణి, సం. వి. ఇ. పుం. చంద్రుడు: చూ,  
హిమాంశువు.

అవతాకము, సం. వి. అ. న. 1. మూడురేఖలుగలనొసలు;  
పుం. 2. అభినయహస్తవిశేషము. (బొటనవ్రేలినివంచి  
చూపుడువ్రేలి మొదటగూర్చి యంగరపువ్రేలిని వంచి  
కడమవ్రేళ్ళను జాచినట్టివది); అం. 3. చూ, అసంయుత  
హస్తములు.

అవతగ, సం. వి. అ. త్రి. గంగానది, ముత్యోపద్రుమరి: చూ,  
నది. 1.

అవద, అం. 1. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు  
నాలుగు ఇంద్రగణములుగలిగి మూడవ గణాద్యక్షరము  
యతిగాగలవృత్తము: చూ, వృత్తము 1; 2. చిత్రకవిత్వము  
నందొకటి. ఉదా — “దేవమ వివంద్యగోవిద - దితిహరణ,  
పుండరీకాక్ష యవ్యక్త-పుణ్యపుండ్ర, యమరనన్ముతగోపాల.  
హరిముకుంద, దేవ యవ్యక్త హరియనాంద్రినదయ్యో:”  
చూ, వృత్తము. 1.

అవది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏనుగుకాలినంతెల: చూ,  
శృంగులము. 2.

అవర్ష, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, సాలవర్షి. \*

అవిష్ట, సం. వి. ద్. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

అవిష్టంధ్రకము, సం. వి. అ. న. నొసటనుంచిన విబూదిలోనగు  
వాని మూడురేఖలు: అవిష్టంధ్రము.

అవిష్టంధ్రము, సం. వి. అ. న. — పై, —

అవిష్ట, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చిత్తేలకి \*: చూ, పత్రల;  
2. తెల్లతెగడ\*: చూ, సర్వానుభూతి: 3. చూ, మల్లె \*:  
4. చూ, బొల్లిబూసర\*: అం. 5. (రూ-అవిష్టము): చూ,  
నూడకములు. (ఇది సప్తతాళములలో నొకటి: చూ, తాళ  
ములు, తాళము. 2): చూ, స్వరము. 2.

అవిష్టము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏడక్షరములకాలము: చూ,  
అవిష్ట. 5; 2. తీరము: చూ, రోదపు; 3. నాడి: చూ,  
నరము. (1).

అవిష్టేవలము, సం. వి. అ. న. అనువము \*: చూ, వ్యధం  
బి:ము.

అవిష్టరహనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

అవిష్టరము, సం. వి. అ. న. 1. మయునిచే నిర్మింపబడిన  
మూడుపురములు: చూ, దేశము: పుం. 2: చూ, బంగి.\*.

అవిష్టరాంతకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. (ఇకనెక్కి  
అవిష్టరసంహారమపుడు తేరు భూమి, చక్రములు సూర్య  
చంద్రులు, గుత్తములు వేదములు, చాపము మేరువు, నారి  
శేఘడు, బాణము విష్ణువు అయ్యెను)

అవిష్టి, సం. వి. ఈ. త్రి. నల్లఉమ్మెత్త \*: చూ, హలా  
భుష్పము.

అవిష్ట, దే. వి. రూ-అవిష్ట-అవిష్ట: చూ, విహారము. 1.

అవిష్టరి, దే. విజ. (అవిష్ట + అరి) రూ-అవిష్టరి-అవిష్టరి: చూ,  
దిమ్మరి: చూ, దిమ్మరి: చూ.

అవిష్టకొను, దే. అ. క్రి. 1. తిరిగికొను: చూ, వట్టిలు: ప్రే.  
2: అవిష్టకొలుపు.

అవిష్టయాడు, దే. ప్రే. (అవిష్ట + అడు) తిరుగజేయు, అవిష్ట,  
మలపు. భార. శబ్ద. 1, అ. 317: చూ, మురించు.  
(సార్వమునఅడు.)

అవిష్ట, దే. వి. 1 తిరుగుడు. లక్ష్మి. 5, అ. 172: చూ, విహా  
రము 1: ప్రే. 2: చూ, అవిష్టయాడు. తె. 5. అ. 178.

(తలఅవిష్ట, ఒడలుఅవిష్ట, గానుగఅవిష్ట, చక్రముఅవిష్ట  
ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

అవిష్టకుత్రాడు, దే. వి: చూ. తిరుగుడుత్రాడు.

అవిష్టత్రాడు, దే. వి: చూ, తరిత్రాడు.

అవిష్టకు, వా. వి. బ. 1. తిరుగుటలు: 2: చూ, కాలక్రీడ.

అవిష్టాన, అం. హస్తాక్షరమున కవ్వల నొకటి రెండక్షరములు.  
తక్కిన పాదములందు గూడగూర్చి చెప్పినవో వానిని  
ద్విపాసన, అవిష్టానములందురు.

అవిష్ట, సం. వి. అ. త్రి. రూ-అవిష్ట-అవిష్ట. 1. కరకతాడి  
యునిదికలు: చూ, త్రయము: 2. వైకృతాశ్చర్య ఇర్హార  
ఫలములు: చూ, త్రయము: 3. జాణీవంగపూగ ఫలములు:  
చూ, శ్రయము.

అవిష్టములు. అ. కరక తాడి ఉనిదికలు: చూ, త్రయము.

అవిహావు, అం. చూ, ప్రచారములు.

అభంగి, అం. 1. మాలికావృత్తములలో నొకటి. న, న. న,  
న, న, న, న, న, న, మ, న. గ. 2—10—18

అక్షరములు ప్రాసయతి ముమ్మాలు. "వెన మనిచెడు దొర,  
బసరహనయన య, ని సతము వేళ్ళు దళితు నివసించు  
స్పృశిచలంతున్". చూ, వృత్తము. 1: ఆం. 2. చూ,  
జన్మరథములు,

త్రిభందీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రెల్లెగెడగడ: చూ, సర్వానుభూతి.  
త్రిభద్రకము, సం. వి. ఆ. న. రతి: చూ, సంయోగము.  
త్రిభద్రము, —పై.—  
త్రిభువము, ఆం. 1: చూ, జన్మరథములు; 2: చూ, గమక  
ములు.

త్రిమతి, సం. వి. ఆ. శ్రీ. బుద్ధుని తల్లి, చూ, బుద్ధుడు. 1.  
త్రిమూర్తి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. బ్రహ్మ విష్ణువు మహేశ్వరుడు  
అను పేర్లుగల మూడుశరీరములు గలవాడు: 2: చూ,  
బుద్ధుడు. 1.

త్రిమూర్తులు, ఆం, త్రిమూర్తిమహేశ్వరులు.  
త్రిమృదు, దే. వి. 1: చూ, రూ-ప్రస్థుడు, 2. ఆవద: చూ,  
వివక్ష.

త్రిమృతకాండ, దే. విజ: చూ, త్రిపురి. భార. ఉచ్ఛ్వా. 4, ఆ.  
278.

త్రిమృరి, —పై.—  
త్రిమృకిండు, (త్రిమృరి + ఈడు) —పై.—వసు. 3. ఆ. 187,  
త్రిమృదు, దే. ఆ. శ్రీ. 1: చూ, సంపరించు: న. శ్రీ. 2. చుట్టి  
వచ్చు. భార. ఆర. 3, ఆ. 23: చూ, వలగొను.

త్రియంబకుండు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ. రూ-త్వంబకుండు.  
(వాడుక.)

త్రియామ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. రాతిరి: చూ, రాత్రి: 2.  
వసుపు: చూ, వర్షము. 8: 3. యమునానది: చూ, నది.  
త్రిరాత్ర, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ముట్టుది: చూ, రజస్వరి,  
త్రిరాత్రకృపృము, ఆం. మూడుదినములు వసవసించుట, చూ,  
కృపృము.

త్రిరాత్రము, సం. వి. ఆ. న. 1. మూడురాత్రలు. చూ,  
రాత్రి: పుం. 2. ఒకానొక యాగము: చూ, యజ్ఞము:  
3. పట్టణమునందలి వెదురుపొద,  
త్రిరేఖావృత్తగ్రీవ, ఆం. రాజభార్యను మొదలు మగువకు గురుకు:  
చూ, రక్షణము, 1.

త్రిరక్షణములు, ఆం. జహల్లక్షణము, అజహల్లక్షణము, జహ  
దజహల్లక్షణము.

త్రిలింగము, సం. వి. ఆ. పుం. 1 = తెలుగు: చూ, తెనుగు:  
ఆం. 2: చూ, దేశములు.

త్రిలింగములు, ఆం. స్త్రీలింగ పుం. లింగ వంశసకలి గములు (3).  
త్రిలోకములు, ఆం. స్వర్గమర్త్యసాతావములు.  
త్రిలోకి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, త్రైలోక్యము.

త్రిలోచన, సం. వి. ఆ. శ్రీ. బౌద్ధదేవి: చూ, స్వాహ. 2.  
త్రిలోచనుడు, సం. వి. ఆ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.

(ఇట్లు త్రినేత్రుడు.)  
త్రివక్తము, సం. వి. ఆ. పుం. మూడెండ్ల కోడెదూడ: చూ,  
పృథ్వీము. 1.

త్రివర్గము, సం. వి. ఆ. పుం. 1 దర్శకామములు: చూ,  
త్రయము; 2 సత్సరజన్మములు: చూ, క్రియము;

3 క్షయస్థానవృద్ధులు: చూ, త్రయము; 4. ద్రితుకములు:  
చూ, త్రయము; 5. ద్రిపం: చూ, త్రయము.  
త్రివృద్ధము, ఆం. (చూ, అలంకారము. 3): చూ, ఆరోహణవర్ణ  
గరాంకారములు.

త్రివిక్రమాయస్మః, ఆం. (త్రివిక్రమః = త్రిలోకా = విశేషేణ  
క్రమతి = వ్యాఖ్యోత్తి) సకలజగత్తును వ్యాపించియుండు  
ఋషువు కొలకు నమస్కారము: చూ, ఏదు.

త్రివిక్రము, ఆం. చూ, ఉత్తాన కరణబంధములు.  
త్రివిక్రముడు, సం. వి. ఆ. పుం. మూడు లోకములను

మూడు అడుగులుగా కొలిచిన విష్ణువు: చూ, విష్ణువు. 1.  
త్రివిష్టవము, సం. వి. ఆ. న: చూ, స్వస్థము.

త్రివృత్త, సం. వి. ఆ. శ్రీ = తెగడ. రూ-ప్రవృత్తి. రెల్లెగెడగడ:  
చూ, సర్వానుభూతి.

త్రివృత్తు, సం. వి. త్. శ్రీ —పై.—  
త్రివేణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. గంగ: చూ, నది.  
త్రివేణుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.

త్రివంశపు, సం. వి. డ. పుం. 1. ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు.  
1; 2 విల్లి. చూ, చూడాలము; 3. మిడుత: చూ, శలభము.

త్రివంశస్వర్ణము, లో. రెండివిధములుగా చెడినవానియెడ వాడు  
దుడు.

త్రివంశజుడు, సం. విజ. హరిశ్చంద్రమహారాజు: చూ, రాజు. 1.  
త్రివంశుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1.

త్రివిఖము, సం. వి. ఆ. న. 1. త్రిపాలము: చూ, ముమ్మొన  
వాలు; 2. సిద్ధి: చూ, భూషణము. 2.

త్రివిముడు, సం. వి. ఆ. పుం. త్రివిముడును రక్కసుడు:  
చూ, రాక్షసుడు. 1.

త్రివిశిపురి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. = తిరిదిరావల్లె ఒకవర్ణము:  
చూ, దేశము.

త్రివిరుడు, సం. వి. ఆ. పుం. కుదేరుడు: చూ, గ్రీవుడు.  
త్రిపాలము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, త్రివిఖము. 1; ఆం. 2.

(ముమ్మొనవాలు): చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: (చూ,  
బాణము. 1): 3: చూ, అనేయుకహస్తములు: 4: చూ,  
దిక్పాలాయుధములు.

త్రిపాలిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. గండావిజ: చూ, బాగి.  
త్రిశృంగము, సం. వి. ఆ. పుం. పరితెగడ్డ: చూ, శృ గాటకము.

2.  
త్రిశము, ఆం: చూ, తాళజాతులు.

త్రివనము, ఆం. 1. మూడునవనములు (ప్రాతస్సననము,  
మధ్యందిననవనము, సాయంసననము: (చూ, త్రయము):  
చూ, నవనము; 2. మూడుకాలములు: చూ, త్రయము.

త్రిష్టుప్త, సం. వి. త్. శ్రీ. రూ-త్రిష్టుక్కు-త్రిష్టుభము. 11 వ  
పదస్థు: చూ, పదస్థులు.

త్రిసంధ్యము, సం. వి. ఆ. న. పూర్వాహ్నమధ్యాహ్నసరాహ్న  
సంధ్యలు: చూ, సంధ్యలు.

త్రిసర, సం. వి. ఆ. శ్రీ సుప్రసలు కియ్యము ఉద్భుతపోసి చేసిన  
పులగము: చూ, సాదము. (1).

త్రిసీత్యము, సం. విజ. మూడుదాళ్ళు దన్నినది (పొలము):  
చూ, భూమి. 1.

త్రీసూత్రము. సం. వి. అ. న. 1. బ్రహ్మసూత్రము చూ, సూత్రము. 1; పుం. 2. పద్మమువలె అణురేఖలుగల వైదూర్యము. చూ. రత్నము. 1.

త్రీస్తానగమకప్రాధి, అం. చూ, సుగుణములు.

త్రీస్థోత్ర, సం. వి. న. శ్రీ. 1. (మూడు ప్రవాహములుగలది) గంగానది: చూ, నది; 2. కౌతానాంఠి: చూ, నది.

త్రీస్వరములు, అం. ఉపాత్తము, అనుదాత్తము, స్వరికము. (శి: చూ, శ్రయము.

త్రీస్వరయత్న రాగములు, అం. సామికములు: చూ, రాగములు త్రిహల్మము, సం. విజ: చూ, త్రీసీక్యము.

త్రీహాయజీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ మూడేర్లపెయ్య: చూ, ధేవు

## త్రు

త్రుగు, దే. అ. క్రి. 1. చచ్చు. సాంఘ. మా. 36: చూ, సుము; 2. తునుకలగు. భార. ద్రో. 5. ఆ. 389: చూ, వ్రక్కవాలు; 3: చూ, నశించు.

త్రుగుట, దే. వి: చూ, (సాపు.) అం. భా. ద్వి. 225.

త్రుంగుడు, దే. వి. 1. వ్రశయము: చూ, సంవర్తము. 1; 2. నాశము: చూ, రుత్ర.

త్రుంగుడువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, నశించు.

త్రుంచు, దే. స. క్రి. 1. చంపు. అం. భా. తృ. 123: చూ, సంహరించు: ప్రే. 2. తునుకలచేయు: 3. చంపు: చూ, సంహరించు; 4. ఉత్తరించు: చూ, భేదిల్లు.

త్రుంచుట, దే. వి. హింస. అం. భా. ద్వి. 224: చూ, వధము. త్రుంపు, వై. వి. = త్వష్ట. తునుక. రూ. త్రంపుడు జై 5, ఆ. 192: చూ, శకలము. 4 (దేశ్యమని శ. ర.)

త్రుంపుడు, —పై— (దేశ్యమని శ. ర.)

త్రుక్క, దే. వి. 1. త్రక్కు, గర్వము: చూ, హంకారము; 2. చిలుము: చూ, లోహము. 1.

త్రుక్షణము, సం. వి. అ. న. తెగుట, చచ్చుట: చూ, మరణము త్రుటి, సం. వి. ఇ. శ్రీ 1. లఘుత్వరమయ్యెక్కు చక్రర్థ భాగోచ్చారణము చేయునంతటి కాలము: చూ, తాళము; 2. ఇ. చుక: చూ, స్వల్పము; 3: చూ, సంశయము; 4 చిట్టే లకి: చూ, పత్రల.

త్రుటి:ము, సం. విజా, తెగినది: క్రోధము.

త్రుట్టియ, దే. వి. రూ. త్రుట్టె. వరము: చూ, సమాహము.

త్రుట్టె, —పై.— (త్రుట్టెలుగట్టి = గుమిగూడి) సాంఘ. 5, ఆ. 2. 6.

త్రుప్ప, దే. వి. 1. రూ. త్రుప్ప. ఇనుముమీది ముటికి. పా. దు. 1, ఆ. 182: చూ, లోహము. 1; 2. రుచితేమి. స్వా. 2, ఆ. 11: ఆరుచి, అరోహము.

త్రుప్పడు, దే. వి. పశుపక్ష్యదుల మేని రోమము, ఉన్ని. భార. విరా. 5, ఆ. 239; జై. 1, ఆ. 45: చూ, వెండ్రుక. 1.

త్రుమ్మ, దే. వి. రూ. తుమరు. త్రమ్మ. దుమారము, దూళి: చూ, రేణువు. 1.

త్రున్పు, దే. వి. నీళ్ళువిమ్మటయందగు ద్వస్వనుకరణము: చూ, హూహూ.

త్రునుమంత, వా. వి. పెరుగుట: రూ. త్రున్ముమింత- త్రున్ముగింత.

త్రున్ముగించు, దే. అ. క్రి. ఎగురు: చూ, లంఘించు.

త్రున్ముగింత, దే. వి: చూ, రూ. త్రునుమింత.

త్రున్ముడచు, దే. న. క్రి. చంపు: వేం. అం. 52: చూ, సంహరించు.

త్రున్ముట, వా. వి. క్రిడ: చూ, విలాసము. 1.

త్రున్మురి, దే. వి. 1. ఎగిరినాటు: చూ, ఓజ్జంభణము; 2. గర్వము: చూ, హంకారము.

త్రున్ముయాడు, దే. అ. క్రి. 1. ఎగిరిపడ: చూ, లంఘించు; 2. గర్వించు: చూ, హంకరించు. (స్వార్థమున ఆడు.)

త్రున్ము, దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; 2. ఎగిరి పాటు: చూ, ఓజ్జంభణము; అ. క్రి. 3. గర్వించు: చూ, హంకరించు; 4. ఎగిరిపడ: చూ, లంఘించు; 5. చచ్చు. సాంఘ. మాన. 36: చూ, మరణించు.

త్రున్ముదొడు, దే. విజా త్రున్మునట్టి స్వభావముగలవాడు.

త్రున్ముసిడి, ద్వ. వి. పోట్లకము కివిపించినప్పుడు పోలేరమ్మకు కొట్టిపెట్టెడి పిండి: చూ, సాదము. (1).

త్రున్ముమింత, దే. వి: చూ, రూ. త్రునుమింత.

## త్రే

త్రేంచు, దే. పే: చూ, రూ. తెంచు.

త్రేంపు, —పై.—

త్రేక్కొట్టు, దే. అ. క్రి. ఎగడట్టు.

త్రేక్కొడు, దే. న. క్రి. 1. చెరుచు—రూ చెఱుచు. తొఱుగు. భార. ఆర. 6, ఆ. 192; 2. చంపు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 308: చూ, సంహరించు; 3. కలఁచు, కలఁచియాడు, కల గుండువెట్టు, చోపు, తలఁచుటించు. జై. 5, ఆ. 189; 4. కలఁచు: చూ, మ్రింగు; 5: చూ, త్రాగు. భార. విరా. 5, ఆ. 58.

త్రేక్కొలు, దే. వి. త్రేక్కొనుట.

త్రేక్కొలుకొను, దే. న. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు.

త్రేగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ. తెగు.

త్రేష్ట, వై. వి. = చూ, రూ. తెష్ట.

త్రేయ్య, దే. అ. క్రి: చూ, రూ. తెగు.

త్రేవ్వన, దే. వి. చక్కన: చూ, సౌందర్యము.

త్రేవ్వ, దే. అ. క్రి. రూ. తెగు ఖండితమగు: చూ, వ్రక్కవాలు.

త్రేళ్లు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, మరణించు; 2. వడు. భార. సభా. 2, ఆ. 89: చూ, దొరలు.

త్రేళ్లుట, దే. వి. చూ, మరణము.

## త్రే

త్రేంచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ. త్రేనుచు. స్వా. 3, ఆ. 28.

త్రేంచు, —పై.—

త్రేఁపు, దే. వి: చూ, రూ. త్రేనుపు.



త్రేగుడు, దే. వి. జగదపాతన యెంగిలి లోనగునది: రూ-  
త్రేవును.

త్రేతాగ్నులు, అం. 1. దక్షిణాగ్ని, గార్వానశ్యము, ఆహవనీయము:  
(చూ, అగ్నులు, త్రయము); చూ, వహ్ని. 1; 2. చూ,  
శూనవర్తములు.

త్రేతాయుగము, అం. 1. యుగములు నాయగింటిలో నొకటి:  
చూ, యుగములు; పా. 2. త్రేతాయుగంబున జనోదయ  
లగ్నమే జన్మలగ్నము.

త్రేతుడు, దే. ఆ. క్రి. రూ-త్రేతు-త్రేతు-త్రేస్తు. (సం. ప.)-  
ఉద్ధరించు.

త్రేనువు, దే. వి. రూ-త్రేను-త్రేను-త్రేణువు (సం. ప.)-  
అర్చక, ఉత్పరణము-రూ-ఉద్ధారము.

త్రేస్తు, దే. ఆ. క్రి. చూ, రూ-త్రేనుడు.

త్రేస్తు, దే. వి. చూ, రూ-త్రేనువు.

త్రేవుడు, దే. వి. చూ, రూ-త్రేగుడు.

### త్రై

త్రైగుణ్యము, సం. వి. అ. న. 1. సత్వరజస్తమోగుణములు:  
చూ, త్రయము; 2. త్రైత్యసౌగంధ్య మూద్యములు: చూ,  
త్రయము.

త్రైగుణికుడు, సం. విజ. మూడురెట్టింపుల వడ్డికి ఇచ్చెను  
వాడు.

త్రైలింగుడు, సం. విజ. = తెలిగ. త్రిలింగదేశ శూద్రుడు:  
చూ, తెలిగ. (కాపు అని వాడుక.)

త్రైలోక్యము, సం. వి. అ. న. రూ-త్రిలోక్తి. త్రిలోకముల  
సమాహారము.

త్రైలోక్యమోహనము, అం. చూ, రి-ధ-హీనతాసములు: (చూ,  
సర్వతాసములు.)

త్రైవర్గికుడు, సం. విజ. ధర్మార్థకామములయందు విద్యగలవాడు.

త్రైవిన్యము, సం. వి. అ. పుం. వేదము తెలిసినవాడు: చూ,  
వేదాంతి. 1:

### త్రొ

త్రొక్కట, దే. వి రూ-త్రొక్కటము; చూ, రూ-తొక్కట.

త్రొక్కడనడు, ద్వ. ఆ. క్రి. చూ, రూ-తొక్కటనడు.

త్రొక్కడపాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-తొక్కటపాటు.

త్రొక్కటము, దే. వి: చూ, రూ-త్రొక్కట.

త్రొక్కు, దే. వి. 1. త్రొక్కుడు. లక్ష్య. 3, ఆ. 38: చూ,  
సంయోగము; ప. క్రి. 2. పాదములతోనడుము; 3. (అంటు)  
త్రొక్కు: అరటికట్టు, అంటుత్రొక్కు, ఒత్తు, కదియకట్టు,  
మట్టు, పెట్టు.

త్రొక్కుడు, దే. వి. 1: చూ, త్రొక్కు. 1. భాగ. 6, స్కం.  
343; 2. వక్షిరతము. చూ, సంయోగము; 3. ఆపద: చూ,  
విసత్తు.

త్రొక్కుడుగొట్టు, ద్వ. వి: చూ. రూ-తొక్కుడుగొట్టు.

త్రొక్కుడువట్టె, 1.—పై.—: బ. 2. పాదవాడు నేయు  
నప్పుడు త్రొక్కెడుచెక్కలు.

త్రొక్కుడువలక, ద్వ. వి. దావ్యపనివాని క్రిందివలక.

త్రొక్కుడువిక్ల, దే. వి: చూ, వాలక్రిక.

త్రొక్కుడువడు, ద్వ. ఆ. క్రి. సంయోగమువడు: రూ-త్రొక్కువడు.

త్రొక్కువడు, —పై.—

### త్రో

త్రోచు, దే. స. క్రి. 1. చంపు: చూ, సంహరించు; 2. త్రోయు:  
చూ, నిషేధించు; 3. అశ్రద్ధచేయు, భార. ఉద్యో. 4, ఆ.  
302: ఒప్పుకొంచు, కన్నడించు, తరితీపుచేయు. (సం. ప.)-  
ఉపేక్షించు; ఆ. క్రి. 4. వేగముగలుగు: చూ, వదిలించు;  
5. పూను. ఉత్సహించు: చూ, యత్నించు; 6. నడచు: చూ,  
వెళ్లు 3; 7. కవీయు: చూ, వ్యాపించు; 8. మీలు పై. 1, ఆ.  
89: చూ, ముమ్మరించు.

త్రోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వక్షిముక్క: చూ, ముక్కు;  
2. చేపముక్క: చూ, ముక్కు; 3. చేయి: చూ, వారంగి.  
త్రోటిక, అం. నాటికలు 18 లో నొకటి. (5-7-8-9 అంకములు  
దేవమనుష్యమిలికము): చూ, నాటి:లు.

త్రోతలము, అం. చూ, తంక్రములు.

త్రోతలోత్తరము, అం.—పై.—

త్రోత్రోపు, దే. వి. (త్రోపు+త్రోపు) మిక్కిలిత్రోపు: చూ,  
వహలనము.

త్రోత్రోవులాడు, దే. స. క్రి. (త్రోత్రోవులు+అడు) మిక్కిలి  
త్రోయు; చూ, నిషేధించు.

త్రోవడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (త్రోపు+వడు) త్రోయబడు: చూ,  
రూ-త్రోపువడు. స్వా. 3, ఆ. 23.

త్రోవనంగొఅవి, దే. వి. 1. ఉభయభ్రష్టులు: చూ, వెలివాడు.  
1; విజ. 2. ఉభయభ్రష్టులు: చూ, వెలికత్తె.

త్రోవరి, దే. విజ. (త్రోపు+అరి): చూ, నిరాకరిస్తువు.

త్రోపాటు, ద్వ. వి. త్రోవడుకు, త్రోపు: చూ, విస్తము.

త్రోపాడు, దే. స. క్రి. (త్రోపు+అడు): చూ, త్రోయు.  
భార. విరా 2, ఆ. 343.

త్రోపు, దే. వి. 1. త్రోయుట. భార. సభా. 2, ఆ 41: చూ,  
త్రోపాటు; 2. తిరస్కారము: చూ, వహలనము; 3: చూ,  
నిషేధము.

త్రోపుడు, దే. వి 1. త్రోపు: చూ, నిషేధము; 2: చూ, చిత్రక.

త్రోపుడు వెట్టు, దే. స. క్రి. చిత్రకతో మ్రాను నునుపునలుచు.

త్రోపుడువల, దే. వి. ఒకరకమువల: చూ, వల, 1.

త్రోపునడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ-త్రోవడు.

త్రోపునేయు, ద్వ. స, క్రి: చూ, తిరస్కరించు.

త్రోముడు, దే. వి: చూ, రుద్దుడు.

త్రోయు, దే. స. క్రి. చూ, నిషేధించు.

త్రోయువాడు, దే. విజ: చూ, త్రోవరి.

త్రోయి, దే. స. క్రి: చూ, రూ-తొయ. 2.

త్రోలుట. వా. వి. 1. యుద్ధమువలనఁ బాటుట, చోదనము, అం, భా. ద్వీ. 220: చూ, విద్రావము; 2. పనులు తోనగు వానిని నడిపించుట. (త్రోలుట.)

త్రోవ, దే. వి. దారి. చూ, మార్గము. 1.

త్రోవనడచుట. అం: చూ, అష్టకష్టములు.

త్రోవరి, దే. విజా. (త్రోవ + అరి): చూ, పా. భుండు.

## త్ర్య

త్ర్యంకటము, సం. వి. అ. న. =: చూ, ద్రాసు.

త్ర్యంగటము, సం. వి. అ. న. ఒకరకము చిక్కము; చూ, శిక్యము. 1.

త్ర్యంగటుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

త్ర్యంబకనఖుడు, సం. వి. అ. పుం: ముక్కుంటిచెలి, కుబేరుడు; చూ, శ్రీసుండు.

త్ర్యంబకుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-తీయంబకుడు (అని కొందఱు), ముక్కుంటి: చూ, శివుడు. 1.

త్ర్యక్షరి, అం. చూ, శబ్దాలంకారములు (చూ, హేతువు. 2.)

త్ర్యక్షరుడు, సం. వి. అ. పుం. మనువు కడుర్చువాడు: చూ, నాగవీటుడు.

త్ర్యక్షిండు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

త్ర్యజ్జి, సం. వి. అ. త్రీ. మూడేండ్ల పెన్దు: చూ, దేనువు.

త్ర్యశ్యము, అం: చూ, జాలిక్రియలు.

## త్ర్య

త్ర్యషణము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-త్ర్యషణము.

## త్ర్య

త్ర్యషణము, సం. వి. అ. న. సొంటి, విప్పలి, వరియూ: చూ, రూ-త్ర్యషణము: చూ, త్రికము. 3: చూ, త్రయము.

## త్వ

త్వమ్, సం. న. 1. (యుష్మత్) నీ శబ్దమునకు ప్రధమైక వచనము; చూ, నీవు: అవ్య. 2. నీవు అనుట: చూ, అని. 2.

త్వక్కుండరము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రణము.

త్వక్కు, సం. వి. చ్. త్రీ. రూ-త్వచము. = తొడక-తొక్క.

1. తోలు; చూ, బెరడు; 2. చెట్టుపట్ల: చూ, బెరడు; 3.

రూ-త్వచము. లవంగపువట్టు: చూ, వరాంగకము; 4. నార:

చూ, బెరడు: 5. = చెక్క. (కొంగ లోపలి భాగము కొంత

వెలుపలి భాగము గల చూచితుండులోని) పొరాటు చెక్క:

చూ, బెరడు; అం. 6 జ్ఞానాదిసంక్షేపియములలో నొకటి:

చూ, ఇంద్రియములు; 7. త్వగాదిసంక్షేపియములలో నొకటి:

చూ, ఇంద్రియములు.

త్వక్కుక్రము, సం. వి. అ. న. 1. లవంగపువట్టు, చూ, వరాంగకము; 2. ఇంగువాకు. చూ, వరము. 1.

త్వక్కుష్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రోమాచము.

త్వక్కుష్పిక, సం. వి. అ. త్రీ. శోభి: చూ, సిద్ధము.

త్వక్కుగంధకము, సం. వి. అ. పుం. నారింజ\* చూ, శర్కరాంకము.

త్వక్షీర, సం. వి. అ. త్రీ. (రూ-త్వక్షీరము-త్వక్షీరి-తుకాక్షీరి-తుగాక్షీరి-రవాక్షీరి-శవక్షీరి)\*: చూ, వంశశౌచన.

త్వక్షీరము, సం. వి. అ. న. = పై. — (ఇది ఆకారాంత త్రీలింగమును, ఈకారాంత త్రీలింగమును అగును.)

త్వక్సారము, సం. వి. అ. పుం. రూ-త్వచసారము. వెనురు\*: చూ, వేణువు.

త్వగంకురము, సం. వి. అ. పుం: చూ, త్వక్కుష్పము.

త్వచము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-త్వక్కు. పా. 2.

త్వచములు, — అవరణత్వచము, అగంతుకత్వచము, తాత వత్వచము, శ్లేష్మత్వచము, రక్తజలత్వచము మొ.

త్వచిసారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-త్వక్సారము.

త్వచిసుగంధ, సం. వి. అ. త్రీ: ఏంకి\*: చూ, పశ్రల.

త్వర, సం. వి. అ. త్రీ. = తరవు-తుట్టు-తొర-దురహ. 1.

శీఘ్రము, వేగిరపాటు: చూ, స్వరము. 1, 2: చూ, సంత్రమము. (త్వరత్వర = దురదుర, అతివేగము.)

త్వరపడు, మి. అ. క్రి: చూ, సంత్రమించు.

త్వరికము. సం. క్రి. విజా. అన. = తురుతు. 1. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3: విజా. 2 వడిగలిది: చూ, వేగము. 3.

త్వష్ట, సం. వి. ఋ. పుం. 1. = రట్టు. వస్తవాడు. త్వష్ట (అనికొందఱు): చూ, స్వర్ణకారుడు; 2. = తుండు-తుంపు-

తునుక: చూ, శకంము. 1: విజా. 3, చెక్క-బడినది, చూ, రుషితము: అం. 4: చూ, అడిమియలు.

## త్వా

త్వాద్యశమా, సం. విజా. నీవంటిది.

త్వాష్ట్రము, వా. వి. 1: చూ, రఱులు. 2: 2. మోటువాడు, మోటుది, మొద్దు (రాష్ట్రము అనియు.)

త్వాష్ట్రీ, సం. వి. ఈ. త్రీ. రది, లభిష్ట, తేలికగాఁ బోవు రథము: చూ, శకటము. 1.

త్వాష్ట్రీకము, అం: చూ, అష్ట్రములు. (చూ, భాణము. 1.)

త్వాష్ట్రుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పృత్రాసురుడు: చూ, పృత్రుడు. వా. 2: నిష్పరియోజకుడు: చూ, వ్రాశె.

## త్వి

త్విట్ట, సం. వి. ష్. త్రీ. రూ-త్విష-త్విషి. 1. కిరణము, జిగి (అనికొందఱు): చూ, హయనము. 2: 2. మంట: చూ, వహ్ని. 1: 3. వెలుగు (ఇది త్విష అనిన అ. త్రీ-

అగును): చూ, వెలుతురు. 1.

త్విషాంపతి, సం. వి. ఇ. పుం. వెలుగుజేడు. చూ, సూర్యుడు.

త్వ

త్వమను, సం. వి. అ. పుం. కత్తిలోనగువాని పి: చూ, పిడి. 2.

ధ

ధ, ఒక యక్షరము సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ, వర్షము; 2. చందమామ: చూ, హిమంతు: 3. అల: చూ, వీడి. 1; 4. భయమును పొందోలుట: చూ, రక్షణము; 5. ఒకరోగము: చూ, రోగము. 1; 6. భయమునకుగుఱుకు: చూ, లక్షణము. 1; 7. తమట: చూ, భుక్తము. 1; 8. త్రీ. 8. ఏలు: చూ, నడి; 9. భయమును పొందోలుట: చూ, రక్షణము; విజ. 10. తెలుపుగలది, చూ, వర్ణము. 6; 11. నలుపుగలది, చూ, వర్ణము. 6; 12. పెద్దది: చూ, విశులము; అం. 13. తవర్ణమునందలి తెడవ యక్కరము: చూ, కవర్ణము: ("త" వర్ణము. — "వ" అను నక్షరముక్రింద "ధ" అనునదిగాని "ర" యెప్పుడు నుండదు. ఉదా. — అస్తి, అస్తిరము, ప్రస్థము, వ్యవస్థ, స్థానము, స్థితము, స్థిరము మొ.)

ధ

భుక్తార్థము, సం. వి. అ. పుం. ఉమియును లోనగువాని యందగు దృశ్యమకరణము: చూ, హూహూ.

భూహూ, సం. అవ్య. — ప్రే.

త్రై, సం. అవ్య. వాక్యమకరణ శబ్దవిశేషము: చూ, హూహూ.

ద

ద, ఒకయక్షరము సం. వి. అ. పుం. 1. శశ్వరుడు: చూ, శవుడు; 2. గురుడు: చూ, పురావార్యుడు; 3. త్రాగుడు: చూ, పానము. 1; 4. రాగములేమి: చూ, విరక్తి; 5. చూపు: చూ, వీక్షణము; 6. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 7. సరిగమ వదలిన యను నప్తస్వరములలో నొకయక్షరము: చూ, స్వరము. 2; అం. 8. సరళాక్షరములలో నొకటి: చూ, సరళములు; 9. తవర్ణమునందలి మూడవ యక్కరము: చూ, కవర్ణము; వా. వి. 10. దా, పిలుపు.

దమ, సం. అవ్య. పెండ్లాము: చూ, భార్య.

ద.గు. దే. అ. క్రి. రూ.దంగ: చూ, మెదుగు.

దంగుడు, దే. విజ. దంచినది. "దంగుడు బియ్యము."

దంగుడులు, దే. వి. బి. రూ.దంగుళ్లు: చూ, చేరుడుబియ్యము.

ద.చెన, దే. వి. రూ.దంచనము. దంచెనము. దెంచము. పెద్ద

విరంగి; చూ, బాణము. 1. (చూ, బాణము.)

దంచనము, — ప్రే. —

దంజారిబ్రాహ్మణులు, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో సా. తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దంట, దే. వి. 1. = దండ. రూ.జంట. "దంటమొముల నేలుపు." చూ, రెట్టి. 1; వై. విజ. 2. నేర్పరి. 5. అ.

89. చూ, సమర్థుడు: 3. = ధృష్ట. విస్తరితము గల వాడు. అచ్చ. ను, కాం. 147: చూ, విష్టము; 4. = దండ: ద్వంద్వము: చూ, సంగడి.

దంటపోరు, ద్వ. వి. ఎక్కటికయ్యము: చూ, యుద్ధము.

దంటమొములదేవర. ద్వ. వి. అగ్ని. అచ్చ. య, కాం. 280: చూ, వహ్ని. 1.

దంట, వై. వి. = దండ: 1. తొన్న లోనగువాని కట్ట: చూ, సస్యము; 2. సస్యదండిము. అం. భా. ద్వి. 238: చూ, సస్యము; 3. యావనాశానిదండము. అం. భా. ద్వి. 76: చూ, సస్యము; వా. 4. సారములేమి. "చొప్పరంటుప్రశ్నలు." 5. దంటు ఇంటిపేరగల గలవారు.

దండ, అం. 1. అకాశధారులో నొకయ: చూ, ఆకాశధారు: వై. వి (1) హారము: చూ, భూషణము. 2; దే. వి. (2) దగ్ధ: చూ, నమీనము. 1; (3) అండ. హరిశ్చ. 4, అ. 97. చూ, ప్రాపు. 2; (4) ఎప్పుడుమీద ముట్టుకొలలో పొడువగా నేర్పడినమచ్చ: చూ, దారుడు. 6; (5) రోలు సిద్ధమాని. పు. దష్ట. రూ.దష్ట: (6) ముచ్చియువము మొక్క మొదటిగలి: చూ, యుద్ధము.

దండకడియము, వై. వి. సందిదండ: చూ, భూషణము. 2.

దండకము, సం. వి. అ. పుం. 1. దండకారణ్యమును అడవి: చూ, వివీరము (ఇది ఆ త్రీ అగును); 2. దండకమును దేశము: చూ, దేశములు; 3. ప్రారస. "శ్యామలా ది దండ కము, ఆ జనయదండకము"; 4. చెట్టుదోపి: చూ, మ్రాన: విజ 5. మోసము: చూ, వంచ: అం. 6. మాలికాపుత్ర ములు అయిదింటిలో నొకటి. ఉదా. — న, న, చూ, తగణములం దేదైన నొకటి యాదినంచి వివరం దువిదాకం దగణ ములంగూర్చి గురువుతో నమాప్తి నేయునది. "శ్రీరామ, నారాయణ వాసు, దేవా జ, గన్వాయ, కా భక్త, చింతామ, జీ కృష్ణ, క్షిప్రా ద, యాహ న, మనై న, వజ: చూ, శృత్తము. 1. (చూ, గద్ద); 7. కావ్యలక్షణమున. — బాటువు అనగా నప్పటికప్పుడు కవి చెప్పిన వర్ణములు. ఇవి గ్రంథకర్తలు గావు. ఇవి సంఖ్యాబద్ధము అనఁబ్రాబద్ధము అని యిరు తెఱుగులు. (అసంఖ్యాబద్ధములో దండక మొకటి: చూ, మహాకావ్యము.

దండకవిలియ, ద్వ. వి. ప్రాతర లెక్కపుస్తకపుకట్ట: చూ, పుస్తకము.

దండకోల, దే. వి. (దండ + కోల) ఊత. శై. 1, అ. 100: చూ, ప్రాపు. 2.

దండవక్రము, అం. చూ, అక్ష్రములు: (చూ, బాణము. 1.)

దండచే. వై. వి. = ధృష్టశయ. దృఢశయ. రూ.దండచేయ. ప్రగండము: చూ, సందిలి.

దండచేయ, వై. వి. = — వై. —

దండచేరు, ద్వ. వి. సందిలిగెట్టుకొనెడు తోరము: చూ, మూత్రము. 1.

దండక్రయము, అం. వదము, అర్థహరణము, సరిశ్లేశము: (చూ, క్రయము.)

దండధర్మము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, యముడు; 2: చూ, రాజు. 1.

దండనము, సం. వి. అ. న. దండించుట: చూ, శిక్ష, 2.  
దండనముకడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, నైపుకుడు.  
దండనిలుకడ, అం: చూ, ఉపవీకములు.

ద. డినితాత్రము, పా. (కామందకార్యార్థ శాస్త్రము) అర్థశాస్త్రము  
నీతిశాస్త్రమును రాజనీతియును దండనీతియును అని వాడెడి  
చున్నది. అందు దండనీతియొంటి. దీనిచేత గ్లానిఁ బొందింపఁ  
బడును. గనుక సామన్యజాతిలో నాలవ యుపా  
యము దండము. అది దీనిచేత ప్రధానముగాఁ బ్రతిపాదింపఁ  
బడును. (చతురంగవిలము లనునయించుట. ఇది రాజవిద్య  
లగు అన్విక్షి, క్రయా, వార్త, ద. డనీతియును నాంగింటి  
లోను ఒకటి: చూ, రాజవిద్యలు: (చూ, విద్యలు): (చూ,  
ప్రకరణములు: (చూ, దండము.)

దండనకు, ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, సమీపించు: 2. ఎద్దు ముడ్డి  
మీద ముల్లుకోలే పొతుఁగా బొడుసుగా నేర్పడు.

ద. డనక్షము, అం. 1: చూ, స్వత్రహస్తములు: 2. చూ, కరణ  
ములు.

దండనరుద్రము, అం. 1: చూ, క్రోధజములు: 2. చూ, వ్యవ  
హారపదములు.

దండనాటు, ద్వ. వి. దండనకుట, సమీపించుట: చూ,  
సమీపము. 1.

దండనాదము, అం. 1. చూ, ఆకాశమండలములు: 2: చూ,  
కరణములు.

దండనాలము, సం. వి. అ. న. తిమింగిలబేదము. చూ,  
మవ్యము. 1.

దండనాశిఁడు, సం. వి. అ. పుం రక్షకభటుడు: చూ,  
పోలీసు.

దండనోరు, వా. వి. ఎక్కటికయ్యము. అం. పదా. నర. 43.  
చూ, యుద్ధము.

దండప్రధానహేతుకము, అం. చూ, శత్రువుతోడి సంధులు.

దండిమా, సం. వి. అ. పుం. న. 1. = 5 ట్లు. కట్ట: చూ,  
వేళము. 1: పుం. 2. = దండుగ: చూ, నేగి. 4: 3 చెట్టు  
బోది: చూ, మ్రాను: 4 = దంట. కాడ. ఆకుల యీనెలు  
(అనికొందలు: చూ, పర్వరీణము: 5. కవ్వము: చూ,  
మథానగు: 6. వాద్యమువాయిచెడి కొడుపు, కొడుపు, కోణము:  
చూ, వీతె: 7. = దండు: చూ, నేన: 8. గర్వము: చూ,  
హంకారము: 9. అదుముడి: చూ, పీసము: 10 కొల:  
చూ, వదము: 11. బార: చూ, వ్యామము: 12. కట్టువా,  
సాధారణగుట్టుము: చూ, హుము: 13. తోఁ తెగినయెద్దు.  
చూ, పృవభము. 1: 14 హోరునుదలిపేట: చూ, భూష  
ణము. 2: 15. కప్పము: చూ, లంచము: 16. = దంట-  
దొంట. జు: చూ, దంట. 1: 17. గుంపు: చూ, సమూ  
హము: 18. రాజశిక్ష, దండన: చూ, శిక్ష 2: 19. జొన్న  
లోనగుకట్ట: చూ, సన్యము: 20. సన్యదండము: చూ,  
సన్య: 21. యావనాశాదిదండము: చూ, సన్యము: అం.  
22: చూ, ఉద్ధము: 23: చూ, ముప్పదిరెండుయరములు:  
(చూ, బాణము. 1): 24: చూ, అంనులు: 25: చూ,  
దిక్పాముధములు: 26: చూ, ఉపాయములు: 27: చూ,  
ఉపాయములు: 28. "దండదయ: యదిభేదా:" = యుద్ధ

మందుజేయుటకు దండము మొదలై వి వ్యూహభేదములు.  
బలము నెద్దముగాఁదీర్చుట వ్యూహము. దే. వి. (1): చూ,  
నమస్కాంము: (2) దండు: చూ, నేన.

దండములు, అం. వడించుట, దనము హరి చుట, పీడించుట.  
దండయాత్ర, సం. వి. అ. త్రీ 1. దగ్గిజము: చూ, విజయము.

2 యుద్ధయాత్ర: చూ, యుద్ధము: 3 అధ్వరయాత్ర (విదుర  
లోనగుసమయములందు శత్రువులపైఁబడు): చూ, యుద్ధము.  
దండలాసకము, అం. నృకృతిశేషము, కోలాసు: చూ,  
ఉద్ధము.

దండలు, అం. మల్లశాస్త్రములోనివి — సమము (సమదండ),  
గజము (గజదండ) భృంగి (భృంగిదండ), ఎడమవరభృంగి  
(ఎడమవరదండ), కుడివరభృంగి (కుడివరదండ), భృంగి  
పటలము, వయినరము (వేరపుపదండ), సింగము (సింగపు  
దండ), పొదలిక (పొదలికదండ), అడుగడుగు పొదలిక  
(అడుగడుగు పొదలికదండ), మద్దెలసంచు (మద్దెలసంచు  
దండ), కుక్కుటము (కుక్కుటపు దండ) (12).

దండవాక్పాదుష్యము, అం చూ, వివాదములు.

దండవిష్కంభము, సం. వి. అ. పుం. చల్లరాడు: చూ,  
స్తంభము. 1.

దండివ్యూహములు, అం. 1. ప్రవోదరము, దృఢకేళము,  
శ్యావతు, శ్యావకుక్కి, ప్రతిష్ఠము, సుప్రతిష్ఠము, ధ్యానము,  
విజయము, సంజయము, విశాళము, అవిజయము, సూచి,  
సూచార్థము, చిమూముఖము, రథాన్యము, వలయము, దుర్జ  
యము (7): 2: చూ, ప్రకృతివ్యూహములు.

దండినిలు, దే. అ. క్రి రూ-దండనిల్లు. 1. చూ, మటుఁగుపడు:  
2. చూ, పీడితమగు.

దండనిల్లు, దే. అ. క్రి. — పై. —

దండాగొండెము, వా. వి. లంకె.

దండాట, ద్వ. వి. (దండ + ఆట): చూ, దేగాట.

దండాపూవన్యాయము, న్యాయ. చింతకొయ్యను గారెలు తగిల్చిరి.  
అచింతకొయ్యను ఎలుక కొట్టివేసినది అని చెప్పినకర్వాక  
గారెలు తిన్నదని వేతచెప్పనేల? దీనినే "తైముత్యన్యాయ"  
మఁజుదు.

దండాపూపికాన్యాయము, న్యాయ. — పై. — (అపూపికములు =  
అప్పుచ్చులు.)

దండాభావన్యాయము, న్యాయ. కట్టలేవివానిని గొట్టె కబినదనురీతి.  
దండాయుధాలశము, అం. సవ్యవశములలో నొకటి: చూ,  
సవ్యవశములు.

దండాహతము, సం. వి. అ. న: చూ, మజ్జిక.

దండి, సం. వి. న. పుం. 1. దండియనుకవి: 2: చూ,  
యముడు: 3. ద్వారపాలకుడు: చూ, ప్రతిహతుడు:  
4. పూర్వజైనశిష్యము: చూ, బుద్ధుడు. 1: విజా. 5. దండము  
గలవాడు: దే. వి. (1) వీరము: చూ, శౌర్యము. 1: (2)  
కోశబలమువలన గలిగిన తేజము: చూ, ప్రతాపము. 1: విజా.  
(3: చూ, ప్రతాపవంతుడు: (4): చూ, శౌర్యవంతుడు:  
భార. భీష్మ. 1, అ. 102, (5) సమృద్ధము: చూ, సమృద్ధి:  
(6) గొప్ప: చూ, మహితము.

దండించు, నం. న. క్రి. చూ, శిక్షించు.  
 దండించు, నం. వి. అ. ప్రి. 1. = దండి. కిన్నెర: చూ, వీజ;  
 2. హారమునందు పీట: చూ, భూషణము. 2; 3. = నన్నెము.  
 జుట్టులువేయుచుండెము: చూ, దండియ, 8.  
 దండించు, నం. విజ దండించబడినవాడు: చూ, శిక్షితుడు.  
 దండియ, వై. వి. రూ.దండి. 1. = దండికా. వీజ: చూ, వీజ;  
 2. = దండికా. కుండుర: చూ, వీజ; 3. = దండికా. కిన్నెర:  
 చూ, వీజ; 4. = దండికా. వల్లకిదొంగు, కొమ్మ: చూ,  
 దొంగ; 5. ద్రావికోల: చూ, ద్రవికోల; 6. వడుగు నేల  
 రామకొండ మగవుగుంక తెనుట అర్థముగా పాతిన  
 కొయ్య: 7. ఏకపుడివకు మీద నక్షమగానుంచి కత్తెడు  
 కొయ్య: 8. = దండికా. జుట్టులువేయు దండిము (త్రాడు లేక  
 వెనుగులోనగునది), దండియము-రూ.దండిము - దిట్టెము -  
 దన్నెము: చూ, సూత్రము. 1.  
 దండియము, వై. వి. రూ.దండిము. 1. = దండికా. — వై. —  
 పాంచు. 4, అ. 2; 7; 2. కానాన గరిడిసాధనము. "దండి  
 యములు తియు."   
 దండు, వై. వి. 1: చూ, నమూనాము. అప్ప. బాల, కాం.  
 182; 2. = దండ: చూ, సేన. 1.  
 దండుడు, నం. వి. అ. పుం. 1. సూర్యునకుఁ జరివర్తనేయు  
 వింద్రాదులు 18 రో క్రమముగా ముఖ్యులగు ముగ్గురిలో  
 దండుడొకడు, (దండుడు, పింగళుడు, మాకడు అని  
 పీరు మువ్వరు. సూర్యుడు దైత్యులకు వరమిచ్చుట  
 విష్ణుముదేయిటకు దుద్రాగ్నియములు క్రమంబుగ  
 క్రమముగానువములతో వర్తింతురు.); 2: చూ, యముడు;  
 3. దండించువాడు: చూ, శిక్షితుడు. 1.  
 దండుకొను, వా. న. క్రి. అనుగుకొను. "పిల్లలు భోగిముడు  
 రోజున పిడుకలు దండుకొందురు."; చూ, యాచించు.  
 దండుగ, వై. వి. = దండ. (రూ.దండున-దండుగు-దండువు.)  
 1. రాజు దనవంతుని బలాత్కారముచేసి పుచ్చుకొనెడు  
 ధనము: చూ, వడుసుడి; 2. జరిమానా: చూ, వడుసుడి;  
 3. నష్టము: చూ, నేగి.  
 దండుగిచ్చు, వా. న. క్రి. చూ, అచ్చు. 22.  
 దండుగు, వై. వి. = చూ, రూ.దండుగు.  
 దండుదారి, దే. వి. తెట్టెన్ను: చూ, మార్గము. 1.  
 దండుదారి, దే. వి. తెట్టెన్ను: చూ, మార్గము. 1.  
 దండుదివియ, వై. వి. = దీనదండ, దీనపునెమ్మె: చూ, నెమ్మె.  
 దండుటాకు, ద్వ. వి: చూ, దండుదారి.  
 దండుముండ, ద్వ. వి: చూ, దండులంజె.  
 దండులంజె, వై. వి. = ధృష్టలంజా. బజాటి, గట్టివా: చూ, ప్రి.  
 దండున, వై. వి. = దండ: చూ, రూ.దండుగు.  
 దండుపు, వై. వి. = — వై. —  
 దంధూరా. వా. వి. దండునూ: చూ, పాటిపం.  
 దందై, వై. వి: చూ, రూ.దండియ.  
 దందెత్తు, ద్వ. అ. క్రి. (దండు + ఎత్తు) యుద్ధప్రయత్నము  
 చేయు. ఎత్తు-రూ.ఎత్తుదండి, దాడిచేయు.

దందెపుణ్ణిటలు, వై. వి. బి. (దందెము + పీటలు) గడపిల  
 తగుల్పుటకు దందెకునడుమ గ్రుచ్చినరంధ్రములుగల రెండు  
 పీటలు.  
 దందెము, వై. వి. = చూ, రూ.దండియము. శశాం. 1, అ. 17.  
 దందెములు, అ. కన్నావలు. అం. థా. ద్వి. 207: చూ,  
 విన్నాణములు.  
 దండో దళగుణో భవేత్, న్యా. (స్పష్టము.)  
 దండోరా, వా. వి: చూ, రూ.దంధూరా.  
 దండ్యుడు, నం. విజ. దండించదగినవాడు: చూ, శిక్షితుడు. 1.  
 దంతక్షతములు, అం. 1. ఉచ్చానకము.కొలచర్పితము - ఖండా  
 త్రకము - ప్రవాళముణి - బిందుకము - మణిమిందుమాలిక -  
 మూఢకము. (చూ, కామము. 8); 2: చూ, వాతెరకెంపు.  
 దంతధావనము, నం. వి. అ. న. 1: చూ, పలుదోమట: పుం.  
 2. చంద్ర: చూ, వెలిచంద్ర.  
 దంతధాగము, నం. వి. అ. పుం. పినుగు ముందటిధాగము:  
 చూ, హన్తి.  
 దంతమధ్యము, నం. వి. అ. పుం: చూ, రుసు. 12: (చూ,  
 శంఖము. 2.)  
 దంతమలము, నం. వి. అ. పుం, న: చూ, వంద్రపాచి.  
 దంతము, నం. వి. అ. పుం. 1. రదనము: చూ, పల్లు. 1-2;  
 2. కొండనకుము: చూ, వర్వతము; 3. పొడరిల్లు: చూ,  
 సదనము. 1; 4. పొడవుడాయి: చూ, రాయి.  
 దంతములు, అం. దీనికి ఉపమానములు. — మొల్లలు, ముత్య  
 ములు, దాడిమీపీజములు, వజ్రపుముక్కలు, కేసరములు,  
 నక్షత్రములు; అం. 2. పురుష లక్షణాలగములలో నొకటి  
 (మంద్రమొగ్గలవర నున్న రాజగు, రక్షివానరదంతములైన  
 నిత్య మూతలినప్పియుఁ గలవాఁడగు, ముప్పిరియైత  
 రాజును భోగియునగు); చూ, లక్షణాంగములు; 3. స్త్రీలక్ష  
 ణాంగములలోనొకటి (దంతములు సమములై తెలుపుగిరిగిన  
 శుభప్రదము. దానిమృగిణిలవలె నున్న రాజపత్నియగు.  
 సున్నగనున్న శుభవలయగు. విష్ణుములైన దొంగవగు. చూల  
 ములైన దుఃఖియగు. కాలినకితినున్న మగని విడుచును.  
 విరళములైన స్వల్పముఖము దూఱము గలుగును); చూ,  
 స్త్రీలక్షణాంగములు.  
 దంతరోగములు, అం. దాలినము, క్రిమిదంతము, దంతహారము,  
 కరాళము, దంతచాలనము, దంతశర్కర, అధిరము, శావ  
 దంతము, దంతభేదము, కలిపాకము.  
 దంతశర, వం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పులిచింత.  
 దంతశతము, వం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నిమ్మక; 2: చూ,  
 వెళంగ; 3. చింతక; చూ, బహువత్ర; 4. నారింజ; చూ,  
 శర్కరాంకము.  
 దంతావళము, నం. వి. అ. పుం. పినుగు (దంతములుగలది):  
 చూ, హన్తి.  
 దంతి, నం. వి. ఈ. ప్రి. 1. = దంతి-దంతె. జ్ఞాంబవతి: చూ,  
 విశల్క. 5; న. పుం. 2. పినుగు: చూ, హన్తి; 3. కొండ.  
 చూ, వర్వతము; 4: చూ, ముఖాలకము; విజ. 5. కోణ  
 వంటివాడు: వై. వి. (1) = దంతి. జ్ఞాంబవతి: చూ,  
 విశల్క. 5: (చూ, దంతి. 1.); వా. వి. (2). వంద్రకట్ట.

(వ్యవసాయపు పనిముట్లు, చెత్తచెదారములను నొల్లి చదును గను గుల్లగను చేయును.)

దంతియ, వై. వి. రూ-దంతి. 1. = కండక; మిద్దెటింటికి అడ్డుముగా వేసెడుపల్లె (రూలము); చూ, మదనచేతులు; 2. అచ్చుకట్టుదంతె; వా. 3. కలుపు పోపునటుల దున్ను పనిముట్లు.

దాతురము, సం. విజ. ప్రక్కలఁగి నడుము పొడవైనది: చూ, సోగ. 2.

దంతురుడు, సం. విజ: చూ, మిడిపండ్లవాడు.

దంతులు, వా. వి. మూడు చిన్నచిన్న గుంట లచే (మూడు గుంటకలును ఒకకాడికి కట్టఁబడి ఒకజక ఎడ్లచేసే లాగఁబడును.)

దంతె, వై. వి. 1. = చూ, రూ-దంతి. 1. (1): 2. = కండక; చూ, రూ-దండియ. 1; 3. చూ, రూ-దంతియ. 1; 4. చూ, రూ-దంతియ. 2; 5. చూ, రూ-దంతియ. 3.

దంత్వము, సం. విజ. దంశమునందు పుట్టినది.

దందడి, దే. వి. 1. అరుపోరు: చూ, యుద్ధము; 2. తలచు: చూ, మొత్తము; విజ. 3. తలవై నది, భార. అర. 4, అ. 169: చూ, మొత్తము.

దందడిచ్చు, దే. అ. క్రి. తలచగు. భార. అర. 7, అ. 28: క్రిందుకొను, జాచుకొను, జీబుకొను.

దందడివెట్టు, దే. న. క్రి. ఘర్షించు. భార విరా. 4, అ. 184: చూ, రాయిడిచేయు.

దందన, వై. వి. 1. = దందన. గారడము: చూ, మాయము. 1. విజ. 2. ఆలస్యము: చూ, విచంజము. 1. (రూ-దంద నము.)

దందనకత్తియ, వై. విజ. రూ-దందనకత్తె. జాచముచేయునది: చూ, శ్రీ.

దందనకాడు, ద్వ. విజ. జాలముచేయువాడు.

దందకూకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నర్పము.

దందకూకుడు, సం. వి. అ. పుం. దందకూకమును రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

దందనము, సం. వి. విజ. = చూ, రూ-దందన.

దంప, వా. వి. సాగుగడినేల "దంపకడిసినది."

దంపకట్ట, ద్వ. వి. (దమ్ము + కట్ట): చూ, దంపకాగలి.

దంపతులు, సం. వి. ఇ. పుం. ద్వ. = జంపతులు. అణమగలు-రూ-అల్లగలు. (వధూవరులు.)

దంపనాగలి, వై. వి. (దమ్ము + నాగలి) అడుసున దున్నెడు నాగలి. (ఇందలి భాగములు - నాగలిదింప, కలుకొల, ఏడి కొల, మేడి, విడిసీల): చూ, రాంగలము. 1: (చూ, ఇనుప నాగలి, కైమాక్కునాగలి) (దక్షిణ కన్నడపు నాగలియు ఇట్లేయుండును.)

దంపు, దే. వి. 1: చూ, దంపుడు: ప్రే. 2: చూ, దంపు. భాగ. 6, స్కం. 370.

దంపుటిల్లు, దే. వి. (దంపు + టిల్లు) దంపునట్టియిల్లు: చూ, పదనము. 1.

దంపుడు, దే. వి. దంపుడు: రూ-దంపు, కొట్టుము, (సం. ప.) - అవహననము.

దంపుడువియ్యము, వా. వి. ఇ. చూ, దంపుడులు.

దంపుచ్చు, వా. వి. ఇ. — వై. —

దంబుగము, దే. వి. రూ-తంబుర (అ): చూ, వీణె.

దంభము, సం. వి. అ. పుం. 1. = తంబు దంబు. కవచము: చూ, వ్యాజము 1; 2. = తప్ప: చూ, నేరము; అం. 3: చూ, హేయగుజములు.

దంభోలి, సం. వి. ఇ. పుం వజ్రాయుధము, దాలివాలు: చూ, బాణము. 1.

దంశనము, సం. వి. అ. న. రూ-దంశనము. 1: రూ-ద. శము-దంశనము. (తే. ప.) — కలచుక, కాటు; 2. కవచము: చూ, వాకవారణము; పుం. 3. రూ-దంశనము: చూ, పల్లు. 1—2.

దంశము, సం. వి. అ. పుం. 1. అశవియ్య: చూ, మక్షిక: 2. కాటు: చూ, దంశనము. 1; 3. కవచము: చూ, వార వారణము.

దంశి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. దోమ: చూ, మకకము.

దంశిక, సం. వి. అ. శ్రీ పలుకాటు: చూ, సంద శము.

దంశికుడు, సం. విజ. 1. కాటుపక్షవాడు; 2. కవచము ధరించువాడు.

దంష్ట్ర, సం. వి. అ. శ్రీ కోటనల్లు: చూ, పల్లు. 1.

దంష్ట్రాయుధము, సం. వి. అ. పుం. పంది అశవిపాని (అని కొందఱు:) చూ, నూకరము.

దంష్ట్రీ, సం. వి. న. పుం. — వై. —

దంసనిము, సం. వి. అ. న. చూ, రూ-ద. శనము.

దక్కించు, వా. న. క్రి. చెల్లించు. "నాకు మాటదక్కించును." దక్కినంపుద్రోవ, దే. వి. దక్షిణాయనము: చూ, ఆయనము.

దక్కినంపురాయడు, వై. వి. (దక్కినము + రాయడు): చూ, యముడు (ఇట్లు దక్కినపులేడు మొ)

దక్కినము, వై. వి. = దక్షిణ. దక్షిణపుదిక్కు: చూ, హరిత్తు. దక్కు, దే. విజ. 1. అనుభవయోగ్యము. పా. 4, అ. 58; అ. క్రి. 2 = దక్కు. అనుభవయోగ్యముగు: దక్కు: వా. 3. మాటవక్కు: (చూ, దక్కించు.)

దక్కొను, దే. అ. క్రి. (దక్కు + కొను) స్వకంతుడగు. భార. అవ. 4, అ. 79: చూ, రూ-దక్కొను.

దక్కొలు, దే. వి. 1. దక్కొనుట; విజ. 2: చూ, వశము. 1.

దక్షకన్య, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, పార్వతి. 1.

దక్షప్రజావతి, సం. వి. ఇ. పుం. చూ, అజములుడు.

దక్షస్మృతి, అం. చూ, స్మృతులు: (చూ, మూలస్మృతులు)

దక్షయ్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-దాక్షయ్యము.

దక్షిణ, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. యజ్ఞము లోనగు వానియందు ముత్తికాణు లోనగువారికి ఇచ్చెనునాత్తు: చూ, సంభావన: 2. = దక్కినము. తుడిదిక్కు: చూ, హరిత్తు; అం. 3: చూ, ఘూర్జర్యపాంగములు: (చూ, అంగము. 9.)

దక్షిణకన్నడపు నాగలి, వా. వి: చూ, దంపనాగలి.

దక్షిణద్రవ్యము, అం. 1. ద్రవ్యములు రెండింటికొకటి (భూమి యొక్క దక్షిణపుకొన): చూ, ద్రవ్యములు, (దక్షిణ మహా సముద్రమునకు క్రిందనున్నది.)  
 దక్షిణనేత్రము, అం: చూ, నేత్రములు.  
 దక్షిణపాదము, అం: చూ, పాదములు.  
 దక్షిణమహాసముద్రము, అం: చూ, సముద్రములు.  
 దక్షిణము, స. విజ. 1. కడి: చూ, వజ్రవల: (ఐ.ముగలిగిన దగుటచే వృద్ధిచొందునది); 2. కడిదిక్కుండి: చూ, హరిత్తు: వి. 3. కడివిక్కు: చూ, హరిత్తు: అం. 4: చూ, మార్గ ప్రాణములు: (చూ, రాశిమార్గములు); 5: చూ, కంఠములు: 6: చూ, డళలు: 7: చూ, దిక్కులు: 8: చూ, డళలు.  
 దక్షిణసముద్రము, అం: చూ, సముద్రములు.  
 దక్షిణాక్షుడు, సం. వి. అ. పుం. తేరుగడపువాడు: చూ, నాంది.  
 దక్షిణహస్తము, అం: చూ, హస్తములు.  
 దక్షిణాతిక, అం. వైశాఖ్యమునాటికొకటి నొకటి. బేసి పాదములందు స, న, జ, గురువులును, సరిపాదములందు స, భ, ర, వ గణములును గలిగి బేసిచరణంబులయందు దాటిండును, సరిచరణంబులందు దేడిండును యతిగల పృథ్వీ: (చూ, వైశాఖ్యము:) చూ, వృత్తము. 1.  
 దక్షిణగ్ని, అం: (చూ, అగ్నిలు): చూ, వహ్ని. 1.  
 దక్షిణపక్షము, సం. వి. అ. పుం. వి ద్యవర్జకము మొదలు కొని సేతువునకు గల దేశము: చూ, దేశములు  
 దక్షిణాయనము, అం. 1. కర్కాటక సంక్రాంతి మొదలు ఆటు నెలల కాలము: చూ, ఆయనము: 2. ఆయనములు రెండింటికొకటి: చూ, ఆయనములు.  
 దక్షిణార్ధము, సం. విజ: చూ, దక్షిణ్యుడు.  
 దక్షిణీయము, —పై.—  
 దక్షిణ్యుడు, సం. విజ. రూ.దక్షిణ్యుడు. 1. కుటీరముగాక చక్కనైన మున్నుకలవాడు: చూ, సరఫరు: 2. దయ కలవాడు: చూ, సురకుడు: 3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు: అం. 4: (అనేకనాయకల యందు సమస్తేహపత్రి): (చూ, పక్షుడు): చూ, శృంగార నాయకులు.  
 దక్షిణీయము, సం. విజ: చూ, రూ.దక్షిణ్యుడు.  
 దక్షిణేర్ష్యము, సం. వి. న. పుం. వేటకానిచేత కడిదిక్కున గాయముచేయఁబడిన మృగము.  
 దక్షిణ్యుడు, సం: విజ. దక్షిణకు దగ్గిరవాడు: రూ.దక్షిణ్యుడు- దక్షిణీయము-దక్షిణార్ధము- దక్షిణీయము-దక్షిణీయము.  
 దక్షిణ్యుడు, సం. వి అ. పుం. 1. కల్లుడు. నవబ్రహ్మలలో నొక బ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ: 1; 2. ఒకానొకమని: చూ, నన్నావి 1. విజ. 3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.  
 దక్షిణ, వ. వి. వశము. “నాకు దక్షులు కాఁబడినది.”  
 దక్ష, వై. వి 1. = దాహ: దచ్చి. స్వా. 4, అ. 58: చూ, విహస్: 2. తాపము: చూ, సంతాపము.  
 దక్ష, వై. వి = దగ్గరకు. (దేశమున క. ర.) మొలయుట దోనగువాని యందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

దగ్గదగ్గము, ద్వ. అ. క్రి. దగ్గర యని ప్రకటించు: చూ, హవజ్జలు.  
 దగ్గర, దే. వి. 1. విశావము: చూ, రూ.దగ్గర. 1; విజ. 2. గండ: చూ, రూ.దగ్గర. 2.  
 దగ్గరము, దే. వి. అశుభము: చూ, హావి. 2.  
 దగ్గరు, దే. వి. యుద్ధసాధనములలో నొకటి: చూ, యుద్ధము. దగులుబాజీ, వ. వి. (రూ.దగులుబాజీ దగుల్బాజీ.) ముద్దేశము గలవాడు.  
 దగ్గ, వ. వి కవచము: చూ, వారవారము.  
 దగ్గ, వ. వి. మోసము.  
 దగ్గకోరు, వ. వి. మోసగాడు.  
 దగ్గఱ, దే. వి రూ.దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1.  
 దగ్గఱవాడు, వ. వి. 1 అంతేవాని: చూ, సన్నిహితుడు: 2. దగ్గఱబట్టము: చూ, సన్నిహితుడు: 3. జ్ఞాత: చూ, సన్నిహితుడు.  
 దగ్గఱించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ.దగ్గఱించు.  
 దగ్గఱు, దే. అ. క్రి —పై.—(రూ.దగ్గఱు)  
 దగ్గు, దే. వి. 1: రూ.దగ్గు, తక్కిన, డబ్బసము. కక్క వాయు, కుముటు, గన. (సం. ప.)—కాశము-రూ.కాసము, తయ భువు- తేవభువు, తయము, తేవకము-తేవము, గచ్చాటి: తద్వి.—బొడిదగ్గునకు, (చూ. రోగము. 1): అ. క్రి 2: చూ, రూ.దగ్గు. 2.  
 దగ్గు, సం. వి. అ. క్రి 1. సూక్ష్మతన్నదిక్కు: చూ, హరిత్తు: 2: కర్కశదం: విజ. 3. కల్పించినది: చూ, స్పష్టము.  
 దగ్గుపటన్యాయము, న్యాయ. మదతపెట్టినపట్ట కాలిపోయిన మత తలు మదతలుగాను సూలిపోగులు స్పష్టముగాను గాన్పించును. కాని.చేతలే బట్టికొనిన విడిపొవుననరీతి.  
 దగ్గుపదమార్గాలన్యాయము, న్యాయ. నలుగురు దూచి వర్తకులు విల్లివెల తెచ్చిన కథ. అందు న్యాయాధికారి తీర్పురీతి. (కాలికాలిన పిల్లివలె.)  
 దగ్గుపటన్యాయము, న్యాయ. కాలిన లేక వేగిన విత్తనము మొలకెత్తని విదము.  
 దగ్గుమగు, మి. అ. క్రి. ఎరియు: చూ, మండు. 1.  
 దగ్గుము, సం. విజ. కల్పించినది: చూ, స్పష్టము.  
 దగ్గక, సం. వి అ. క్రి. మండినవంటకము, మాడు: చూ, సాదము. (1).  
 దచ్చి, దే. ప. ఎ. మిది. సారం. 1, అ. 37: ఇరునాలుగు, ఎని మిది రూ.ఎన్నది, దచ్చువుక-రూ.దచ్చొక్క. (సం. ప.)— అష్టకము, ఆయువు, గజము.  
 దచ్చికడలు, ద్వ. వి. ఎనిమిది దిక్కులు.  
 దచ్చికాళ్ళమొకము, ద్వ. వి. చూ, శరభము. 1.  
 దచ్చియడగుల మొకము, —పై.— సా. వి తి. 4.  
 దచ్చొక్క, వై. స. రూ.దచ్చొక్క (దంట + చవుకము: చూ, దచ్చి. కళ. 3, అ. 131.  
 దచ్చొక్క, —పై.—“మ....దచ్చొక్క చొవంది యి, త్తిగదారా దుగ” కళ. 3, అ. 31; “ద్వి....దచ్చొక్క, ముందాయ మాడు.” వండితా. పురాతన. 125. పుట.

దక్షిణామూలములు, అం: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దట్ట, దే. వి. రూ. దట్ట. అం. ౩. అం. భా. ద్వి. 243: చూ, ద్దం. 8. దట్టన, దే. వి. చూ, తర్జనము.

దట్టమగు, వా. అ. క్రి. పు. మగు; చూ, వ్యాపించు.

దట్టము, దే. వి. 1. పావద. స్వా. 6. ఆ. 8: చూ, వత్తము; 2.

తటచు; చూ, మొత్తము: విణ. 3 తటచై. ౪. "దట్టకేపు":

చూ, మొత్తము; 4. చిక్కదనము: చూ. సాంద్రము. 2:

5. వి: శము. భార. విరా. 3, ఆ: 16: చూ, వెలితి. 1.

దట్టా, దే. వి: చూ, రూ. దట్ట.

దట్టా, వై. వి = దట్టి. రూ. దట్టి. 1. దిండు, కానె. చూ, వత్తము;

వా. 2. నడి: ట్టు, కానెకోక: చూ, వత్తము: 3. చలాశము.

చూ, వత్తము.

దట్టింపు, వై. స. క్రి. 1: చూ, దట్టింగట్టు: దే. 2: చూ, దట్టింపు భాగ. 7, స్కం. 144.

దట్టింపు, వై. వి. దట్టింపు: చూ, పు. 5.

దట్టింగట్టు, వా. అ. క్రి: చూ, కచ్చించు. 2.

దట్టి, వై. వి = చూ, రూ. దట్టి. కళా. 3, ఆ. 285.

దట్టుడు, వై. వి = దట్టుడు. ధీమడు. భార. ఆర. 5, ఆ. 223, చూ, దట్టుడు.

దడ, వై. వి. 1. = దటా. కంపము (దేవ్యమని శ. ర): చూ, తొలము; 2. = దటా: చూ, దాళా: 3. = దటా: కొయ్య

త్రాసు: చూ. త్రాసు.

దడకట్టు, ద్వ. స. క్రి. పాత్రాదులను సరియెత్తు తాలతో దడ తట్టనుచి తూచు: చూ, పడికట్టు. 4.

దడదడ, దే. వి. 1. దడదడ, శిశుము. అం. భా. స్ర. 65: చూ, స్వదను: 2. నియమము లేనిపడి: చూ, పేము. 3: 3. ఆహ్వానము: చూ, సంక్రమము. 1: క్రి. విణ. 4. (నియమము లేనిది) వడిగా.

దడదడము, దే. అ. క్రి. దడదడకొట్టుకొను.

దడదడ, దే. వి: చూ, సంక్రమము. 1.

దడదడ, —వై. — "దడదడ లగ్నము, తాతకు సె ద్ది."

దడము, దే. విణ. 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2: వై. వి.

2. = దళ: చూ, సేన. 1: 3. గుంపు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ.

220: చూ, సమూహము: 4. లోహదళము: చూ,

లోహము. 1

దడారి, వా. విణ. ఆనాయాసముగా సంపాదించువాడు.

దడారివేరము, వా. విణ. ఆనాయాసముగా లభించిన వేరము.

దడి, దే. వి. తడిక-రూ. తడుక. తడక. తడికే: చూ, ముటుగు గోడ: (చూ, వాకిలి.)

దడిగ, దే. వి. తేటకము. చూ, హరిగ.

దడిబము, వై. వి. = తలిమ. (రూ. దడిమము - దడివము - దలి మము) - తలిమము - తలివము: చూ, శయ్య. 1.

దడిమము, —వై. —: దే. విణ. 2. సన్నము. కళా. 7, ఆ. 65: చూ, మాత్మము. 4.

దడియ, దే. వి. ఉపత్యక్, కొండచేరువనేల: చూ, మామి. 1.

దడియలుగు, ద్వ. అ. క్రి. (దడియన్ + పడు) రూ. దడియంగు ళు. దడియ, లక్ష్మి. 1, ఆ. 80: చూ, వణుడు. 2,

దడియమా, దే. వి. (రూ. దడియము - దడియము - దడియము) 1. పడి నేడలయెత్తు, అయిదునేడలయెత్తు (అని కొందరు):

2. వీసెట్టు.

దడియ, దే. అ. క్రి: చూ, దడియలుగు.

దడివము, వై. వి. 1. = తలిమ: చూ, రూ. దడిమము. 1: దే.

విణ. 2: చూ, రూ. దడిమము. 2.

దడెము, దే. వి: చూ, రూ. దడియము.

దడ్డయము, —వై. —

దడ్డెము, 1. —వై. —: 2. మట్టికంచము, సాని: చూ, పాత్రము. 6. (రాయశనీమయదువాడుక.)

దడా, వై. వి = దళ: చూ, సేన. 1.

దణాయలు, వై. వి. = దన్య: చూ, వైనికడు.

దణాయుచు, వా. వై. అ. క్రి. నిండు, క్రిక్కిరియు, మాడ్చుండి కదలరు.

దణే, వై. వి = దన్య. (రూ. దణేయ - దణే - దణాయలు.)

1. తెడు. చూ, ప్రస్తుత 2: 2. చూ, దణాయలు.

దణేయ, —వై. —

దణే, —వై. —

దణము, వా. వి. నమస్కారము "దణమండి."

దణ్ణము, వై. వి. = దండిక: చూ, దండియ. 8. (దణ్ణము అని కొందరు.)

దర్దకుడు, సం. వి. అ. పూ. దత్తపుత్త్రుడు: చూ, పుత్త్రుడు. 1.

దర్దత, సం. వి. అ. ప్రి. = దత్తు. 1. అంగీకారము: చూ, సమ్మతము. 1: 2. పెంపు: చూ, పెంపకము. (వాడుక లోనిది.)

దత్తపుత్త్రులొకము, జా. దత్తుని చావునకేడుట. (తెచ్చి పెట్టుకొనిన దుశము.)

దత్తప్రదానికము, అం: చూ, వ్యవహారములు

దత్తబ్రాహ్మణులు, పా: చూ, కపూరియబ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

దత్తము, సం. వి. అ. న. 1. ఈవి: చూ, వికరణము: విణ.

2. ఇయ్యలుడినది: చూ, ఇష్టము. 6. అవస్థాప్తము, ఉత్పన్నము.

దత్తి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, దత్తము. 1.

దత్తిలుడు, అం: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకుడు.

దత్తు, వై. వి. =: చూ, దత్త. 1. 2.

దత్తుడు, సం. వి. అ. పం. 1. ఒకనొకరాజు: చూ, రాజు.

1: 2. దత్తాత్రేయుడు: విణ. 3. తాకట్టుపెట్టుబడివాడు:

4 = దత్తు. దత్తపుత్త్రుడు: చూ, పుత్త్రుడు. 1: 5. పుగవ

జాతి చతుష్టయమునందొకడు: చూ, పురుషజాతులు: 6. చూ,

పుత్త్రులు.

దద్దము, దే. వి. రూ. దద్దము. 1. అల్పదేవాయము: చూ,

సదనము. 1: 2. బోడిమిదై: చూ, సదనము. 1. (రాయం

నీమలోని యింట్లు చాలవలకు దద్దములే.)

దద్దణ్ణి, దే. అ. క్రి. రూ. దద్దణ్ణి. తబ్బిట్టుపడు, కళా. 5, ఆ.

24: చూ, భయపడు.

దద్దణు, దే. అ. క్రి. —వై. —



దర్శకము, దే. వి. చూ, రూ-దర్శకము.

దర్శక, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-దర్శకము.

దర్శక, వై. వి. చూ-దర్శకము. = దర్శక. చీమకట్టుట తోనగువానిచే గలగెను బడిపి: చూ, దర్శకము.

దర్శక, వై. వి. = దే. —

దర్శకమున పోసి దుర్గవారణమైనది, లో. ఒకపనిచేయుటచే కష్టము గలగినపుడు, 'కష్టమువచ్చిన రానీ' అ పనిచేయలేదే అను అత్తవ్రతము అనుపట్ట యాసామెత వాడెదరు.

దర్శకము, సం. వి. అ. పుం. తగిరినక: చూ, ప్రపున్నాటము.

దర్శకము, సం. విజ. రూ-దర్శకము, (దర్శనముకువ్వ రోగముగలవాడు) దర్శకరోగి.

దర్శకరోగి, సం. విజ. — పై. —

దర్శకపు, సం. వి. ఉ. పుం. = దర్శక: గ్రంథి. (తే. ప.) —

అ: న. రూ-అశే-అశేము-అశేయ-అశే. కంఠి-రూ-కడఠి.

కడఠి, దర్శ-రూ-దర్శక, దొడుగు. తద్వి. — చీమరోగనగునవి కుట్టిన దర్శక. — (తే. ప.) కంఠి: (చూ, మండలము. 3.)

(దర్శకపు కష్టరోగజాతిలోనిది.)

దర్శి, సం. వి. ఇ. న. 1: చూ, పెరుగు. (దర్శిభేదములు. —

అర్శోష్ణము, ప్రాగ్రాటము, అమనము.): 2. సరళమును

రూప్రద్రవ్యము: చూ, రాక్షాసము: 3: చూ, మద్దిక.

దర్శిచారము, సం. వి. అ. పుం. కవ్యము: చూ, మంథానము.

దర్శిత్వము, సం. వి. అ. పుం. 1. మినిమి: చూ, వెన్నె: 2: చూ, వెలగక.

దర్శిఫలము, — పై. —

దర్శిబునము, సం. వి. అ. న. మీగడతీసిన పెరుగు. (మీగడ

పెరుగు అర్శోష్ణము): చూ, పెరుగు.

దర్శిమతము, సం. వి. అ. న. చిలుకుట: చూ, మతనము.

దర్శిసారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దర్శిత్వము.

దర్శిసముద్రము, అం. (పెరుగునంద్రము): చూ, సముద్రములు.

దర్శిప్రహిన్యాయము, న్యాయ. పెరుగును వడ్డును గలనినట్లుగా

నేమియుంచక యుండెనునరితి.

దర్శిపి, సం. వి. ఇ. పుం. దర్శిచినుమును: చూ, మ. వి. 1.

దర్శిచిత్రాహూణులు, అం. యజ్ఞోద్దులు. వీరు గురువులుగను

పెరుపెత్తెడి వారుగను యాచకులుగను ఉన్నారు. వీరికిపేరు

దర్శిచియును ఋషినిబట్టి గలిగినది: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దర్శిచరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దర్శిసముద్రము.

దర్శిచరము, — పై. —

దర్శిచరము, — పై. —

దర్శము, వై. వి. = దర్శ: అస్త్ర, పొత్తు: చూ, విత్తము. 1.

దర్శియు, వై. వి. = దర్శ: కొతిమిరిక. (తాపమును వాంతిని

శ్వాసమును త్రిరోషములను పోగొట్టును. వచ్చిదర్శియులు

మూత్రము నధికపఱుచును): చూ, వితున్నకము. 1.

దర్శియు, వై. వి. = దర్శ: దానాక. కొతిమిరిచిత్తలు.

(చిత్తలు తెప్పతోరావినగాని మొలకలెత్తవు. "దర్శియుల

కాతి"): చూ, వితున్నకము. 1.

దర్శియు, దే. ప. క్రి. కూడు: చూ, సంగమిండు.

దర్శిపు, దే. వి. కూడిక, సంగమము: చూ, సంగమిండు.

దర్శక, దే. ద్ర. రూ-దాక. పర్యంతార్థకము: చూ, వఱకు.

దనుకు, దే. ప. క్రి. రూ-దన్ము. 1. రాకు: చూ, స్పృశించు:

2. పొందు, నత్తమగు: చూ, ప్రాపించు.

దన్ముడు, సం. వి. అ. పుం. రక్త-మంచు (కళ్యపునకు దను

భార్యయందుఁ గల్గిన సంతతి): చూ, రాక్షసుడు. 1.

దన్ము, దే. ప. క్రి: చూ, రూ-దనుకు.

దన్ము, దే. విజ. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2.

దన్ము, దే. వి. చూ, పులును.

దన్ము, దే. వి. 1. రూ-దన్ము-దన్ము, నీరుపట్టు. ధార ఆర, 7 అ.

143: చూ, విపాస: 2. అలసట: చూ, క్రమము. 1.

దన్ము, — పై. — (స్వాప్రమున కప్రకృయము.)

దసా, వా. వి. తడవ, మరల.

దశకాయించు వా. ప. క్రి. అమము. గదమాయించు

దశాయించు, బుకాయించు.

దశదబ్బ, దే. వి. తలుపులోనగునవి తట్టుట, పరుగెత్తుట, వాడుట,

మొత్తుట లోనగువానియందగు ద్వస్వనుకరణము: చూ,

హూహూ.

దశము, వై. వి. = తవన: చూ, తవన్ము.

దశరా, వా. వి. వెళ్ళయినగిన్నె, దొగిచే: చూ, పాత్రము. 8.

దశాదిబ్బ, దే. వి: చూ, రూ-దశదబ్బ.

దశాయించు, వా. ప. క్రి: చూ, దశకాయించు.

దశాయన, వా. ద్ర. ఒక్క-మాయగా, దబ్బుక్కన, దిబ్బుక్కన,

దిబ్బున: చూ, వేగము. 3.

దబ్బుక్కన, — పై. —

దబ్బు, వై. వి. 1. = దర్శ: చూ, తృణము. 1: 2. కాండిబద్ధ:

చూ, బద్ధ. 3: 3. వెనురుబద్ధ: చూ, బద్ధ. 2: దే. వి.

4. నాగరంగము\* (చీనిభేదములు: — కోడిదబ్బు, తియ్యదబ్బు,

దూదిదబ్బు, పుల్లదబ్బు, నారదబ్బు మొ.): చూ, శర్కరాంతము.

దబ్బుకము, దే. వి. 1. రూ-దబ్బు-దబ్బుకు, మూడుడు, నీవ్వి

(మూత్రకాయము): చూ, పాత్రము. 4: వా. వి. 2: చూ,

రూ-దబ్బునము.

దబ్బుడించు, దే. ప. క్రి. 1: చూ, బోరలిండు: 2. చేతులతో

చఱచు: చూ, వఱచుండు.

దబ్బునము, దే. వి. రూ-దబ్బుకము. గోనెకట్టెనుమాచి, బృహ

త్పాచి: చూ, నూచి.

దబ్బుయుంగరము, ద్వ. వి. పవిత్రపుముడ్డివలె బంగారుతో చేసిన

యుంగరము: చూ, భూషణము. 2.

దబ్బుర, దే. వి. అరివాణము: చూ, పాత్రము. 8.

దబ్బులి, దే. వి. 1. (రూ-దబ్బులి-దబ్బు-దబ్బు-కబ్బు.) బొంకు:

చూ, వితథము: వై. వి. 2. = దర్శ. (దేశ్యమని శ. ర.)

మోసము. అప్ప. కాల. కాం. 172: చూ, వంచన: దే. వి.

3. అపద: చూ, వివత్తు: 4. తప్ప: చూ, నేరము: విజ.

5. కల్లరి: చూ, బొంకుకాయ: 6. మోసకాయ: చూ,

వంచకుడు. 1.

దబ్బుకత్తియ, ద్వ. వి: దబ్బులలాడునది. దబ్బుతి: చూ, త్రి.

(రూ-దబ్బుకత్తి.)

దబ్బుతాడు, దే. విజ. 1. కల్లరి: చూ, బొంతులాడు; 2. మోసకాడు: చూ, వంచకుడు. 1.

దబ్బుతీ, దే. విజ. (దబ్బుత + తి) 1; చూ, దబ్బుతాడు. 1; 2: చూ, దబ్బుతాడు. 2; 3: చూ, దబ్బుత తీయ.

దబ్బువాడు, ద్వ. వి. మేదరవాడు: చూ, వేణులావకుడు.

దబ్బుచేయి, ద్వ. వి. పవిత్రపువ్రెలు: చూ, వెలు. 2.

దబ్బులు, దే. క్రి. విజ: చూ, రూ-దబ్బులు.

దబ్బుచిప్ప, దే. వి. కొబ్బరి, తాటి లోనగుపాని కుండను బ్రదల చేసిడి పదిముట్టు.

దబ్బులి, దే. వి: చూ, ధూర్తు. 1—2.

దబ్బు, దే. వి. 1. వచనము. సా. 1, ఆ. 71; చూ, శబ్దము. 2; వై. వి. 2. = దంభ (దేశ్యముని శ. ర.) బొంతు: చూ, విక తము: దే. వి. 3: చూ, రూ-దబ్బడము; 4. చలుచుటలోనగు వానియందగు ద్వన్యనుకరణము, దిబ్బు: చూ, చూహూ; స, క్రి. 5. అను: చూ, వదించు.

దబ్బుక, దే. వి. మూఁడి: చూ, దబ్బడము.

దబ్బున, దే. ద్ర. క్రి. విజ. శీఘ్రముగా: చూ, వేగము. 3.

దబ్బుర, దే. వి: చూ, రూ-దబ్బుర.

దబ్బువెట్టు, దే. స. క్రి. కప్ప: చూ, మాయ

దబ్బ్రము, సం. విజ. 1. = దబ్బర, మోసము: చూ, వందన; 2. సన్ననినూలుపోగు: చూ, పోగు. 1.

దమథము, సం. వి. అ. పుం. 1. క్లేశము నోర్పుతనము, (బ్రహ్మచర్యాది క్లేశమును సహించుట): దమము, దాంతి; 2. దండనము: చూ, శిక్ష. 2.

దమనము, సం. వి. అ. న. 1. ఆణచుట: దమము: పుం. 2. = దవనము. రూ-దవనము (అని కొందలు): చూ, ధుచి. (వాసన మొక్క): అం. 3: చూ, అత్తములు: (చూ, వాణము. 1.); వా. 4. వ్యవహారమున — యజ్ఞాదిక్రతువులకు చేయు ధర్మము. “దానదమనవిక్రయాద్యధికారములు.”

దమనుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకమని: చూ, ముని. 1; 2. కూరుడు: చూ, హంపీరుడు. 2; విజ. 3. ఆణచు వాడు: దమి.

దమము, సం. వి. అ. పుం. 1. దండోపాయము: చూ, దండము. 2; 2. చూ, దమథము. 1; 3. బ్రహ్మచర్యాది క్లేశములనోర్పుట: దాంతి. (ఇంద్రియవిగ్రహము): 4: చూ, దమనము. 1; 5. = దమ్ము. అడుసు. నీరుపెట్టి దున్నిననేల అనియు): చూ, బురద; అం. 6: చూ, మానసిక పూజా కనుమములు.

దమయంతి, వా. నలువిభార్య (తనయందముచేత వితరులను దమింపజేయునది: చూ, భార్య.

దమి, సం. విజ. చూ, దమనుడు. 3.

దమించు, సం. స. క్రి. అణగగొట్టాడు: చూ, పిసుకు. 3. (రూ-దమియించు అనియు.)

దమితుడు, సం. విజ. అణపణదినవాడు. (అచార్యాదులచేత శిక్షింపబడిన శిష్యుడు): దాతుడు.

దమననుడు, సం. వి. న. పుం. అగ్నిహోత్రుడు: చూ, పహ్ని. 1.

దమ్ముడు, వై. విజ. = దార్మిక. తపటములేనివాడు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 101: చూ, నిష్కపటి. 2.

దమ్ము, వై. వి. 1. = ధర్మము: చూ, పుణ్యము. 1; దే. వి. 2. నాగుకాసుల నాణెము: చూ, తారము. (1).

దమ్మిడి, దే. వి. 1. వైస, అజాలో పండ్రిందవదంతు, అయిదు కాసుల నాణెము: చూ, రువ్వ. 1; 2. రెండుకాసుల నాణెము: చూ, రువ్వ. 2.

దమ్ము, వై. వి. 1. = దము. అడుసు: చూ, బురద, 2. నీరుట్టి దున్నినదుక్కి: (చూ, బురద.)

దమ్ముకొను, ద్వ. అ. క్రి. అడునగు, వంకిలమగు.

దమ్ముపరిక, వా. వి. అడవత్తె-రూ-అద్దపత్తె.

దమ్ము, సం. వి. అ. పుం. వక్రకరము: చూ, వృషభము. 1.

దము, సం. వి. అ. ప్రి. 1: అనుకంప - రూ - అనుకంపము (దయూరసము), అనుక్రోశము, అర్చనము. అహోబిర, ఊ, ఓ, కరుణ, కాపేయము, కావ్యము, కృప, ఖంబు, ఖమ్, పుణ, జనని, జాగుప్ప, జ, తా, ప్రేమ-రూ-ప్రేమము. (తె. ప.)—అక్కటిక-రూ-అక్కటికము, అక్కనము, ఉబలాటము, ఒగదడము, కనికరము, జాలి, నిబ్బరము: (చూ, రసములు): (చూ, ప్రేమము): అం. 2. దీనికి ఉపమానములు, విష్ణుమూర్తి, బుద్ధుడు: అం. 3: చూ, యోగ యమాంగములు: (చూ, అంగము. 9)

దయచేయు, మి. అ. క్రి. 1: కరుణించు పాండు. 5, ఆ. 154: చూ, రూ-దయసేయు: స. క్రి. 2. అందించు. అందిచ్చు, అందియిచ్చు, అందజేయు, అచ్చు, అచ్చుకొను, ఇచ్చు, ఇడు, ఒనగు, ఒనవు. నిర్వ. 3, ఆ. 81: చూ, పెట్టు. 8: వా 3. కూర్చుండు. 4. రండు, రా. 5. పొండు, పో.

దయసేయు, మి. అ. క్రి: చూ, రూ-దయచేయు. (కరుణించుటకు.—అక్కటికించు, కనికరించు, దయచేయు, దయసేయు, నిబ్బరికించు. (సం. ప.): కరుణించు.

దయాపరము, సం. విజ: చూ, కరుణాపరము.

దయాపరుడు, సం. విజ. దయాశువు: చూ, సురతుడు.

దయాపతి, అం. చూ, శ్రుతుడు.

దయాశువు, సం. విజ. ఉ. చూ, దయాపరుడు.

దయిత, సం. వి. అ. ప్రి. 1. ప్రియురాలు: చూ, ప్రి: 2. అడుచి. చూ, ప్రి.

దయితము, సం. విజ. కోర(బడినది: చూ, వాంచ.

దయితుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాజనాథుడు: చూ, ప్రియుడు: విజ. 2. ఇష్టుడు: చూ, స్నేహితుడు. 1.

దయివాలు, దే. అ. క్రి. రూ-దైవాలు. 1. అతిశయించు. చూ, ముమ్మరించు; 2: చూ, పొరలిపాటు.

దయ్యపుకంటికి బేలపుగింజ పెద్దది, లో. ఉదా. “అక్కటకటా! దయ్యంబు నీకంటకిం బేలపుగింజయుం బెద్దదయ్యనే.” (శృంగార వైషదము.)

దయ్యము, వై. వి. 1. = దైవము. నిశాచము. రామ. 3, ఆ. 23: చూ, భూతము; 2. = దైవము. దేవుడు. రామ. 3, ఆ. 23: చూ, వేలుపు; 3. విధి: చూ, బ్రహ్మ. 1. (అని కొందలు.) (ఇది విచార్యము.)

దయ్య, దే. అ. క్రి. 1. రూ.దయ్య. బలహీనుమగు: చూ, వరిము; 2. కృశించు: చూ, శోషించు.  
 దర, వై. వి. = దర: చూ, వె. 1. (కొనరలచి దర తెలిసి కొనుట.)  
 దరభాస్తు, వా. వి. విన్నవము "వారంటు దరభాస్తు, నీటి దరభాస్తు, వరిక్షదరభాస్తు" మొ  
 దరణము, వై. వి. = దరణము. ఎనిమిది దబ్బుల నాణెము.  
 (దేశ్యము ౪. ర.)  
 దరదము, సం. వి. అ. న. రూ.వారదము. ఇంగ్లీషము: చూ, హింగుళము.  
 దరము, సం. వి. అ. పు. న. 1. భయము: చూ, వెజుపు; 2. శంభము చూ, సం; 3. గొయ్యి, గుంట: చూ, రంధ్రము. 1; అవ్య. 4. ఇ. చుక "దరహాసము": చూ, స్వర్ణము.  
 దరహాసము, సం. వి. అ. పు. చిలునవ్వ: చూ, హాస్యము. 1. దరి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. గుహ. కృత్రిమమైన (మనుజులు క్రవ్విన) గృహకారమైన పెర్య. బింము: చూ, రంధ్రము. 1. (చూ, పర్యాయము); వై. వి. (1) = తీర్చి. గట్టు. పాంతు 4, అ. 10. చూ, రోదవ్వు; (2) = తీర్చి. దగ్గతి సా. 8, అ. 232: చూ, సమీపము. 1; (3) మేర: చూ, నీచు. 1.  
 దరికొను, దే. అ. క్రి. 1. ఎరిము, కాల (అని కొందఱు: చూ, మండు. 1; వై. 2. దరికొలుపు.  
 దరిక్షి, వా. వి కుక్షిపువాడు: చూ, సౌచిరుడు.  
 దరికుడు, సం. వి. భయపడినవాడు: చూ, వెజుపరి.  
 దరిద్రుడు, సం. వి. అ. న. లేమి: చూ, వీరతనము.  
 దరిద్రుడు, సం. వి. అ. చూ, వీరవాడు.  
 దరిజేసి, దే. వి. దైన్యముగలవాడు. దీనుడు. కై. 5, అ. 186: చూ, ప్రాయశి.  
 దరిమిలా, వా. క్రి. వి. అ. తదవత. "దరిమిలా యీశము", "దరిమిలా సంగతులు."  
 దయాపు, వా. వి రూ.ద్యాపు. విచారణ.  
 దానించు, వై. స. క్రి. 1. = దర్శ. చూడు: చూ, వీక్షించు; 2. కానుకగానిచ్చు: చూ, పెట్టు 6; వా. 8. (కోపా - లచేక) ఉచితముగానిచ్చు. "నీకేమి? నేను వానిదరినించుకొనెదను."  
 దానెనము, వై. వి. = దర్శనము. రూ.దర్శనము. చేదరినెనము, చేశానుక: చూ, లంచము.  
 దరుజ్జ, దే. వి. 1. గోడలకు పూము సున్నపుగచ్చు: చూ, లేపనము. 2; 2. సున్నము తాళకతో కలుపుట.  
 దరుమము, వై. వి. = దర్శమ. న్యాయము: చూ, నక్కము. 1.  
 దరువు, వై. వి. 1. గీతివిశేషము: ? = దర్శ. (నూకాపె సప్త తాళములలో నొకటి: చూ, సూచకములు: వా. వి. 8. శరీరమందలి కండరాదుల బలము. "వీడు మునుపటివలె లేడు. ఒకంతయు దరువుతీసినది": 4. కొట్టుట. "పాకము రానందున పంతులు పిల్లవాని నొక్క దరువుతీసి వాడు"  
 ధరువుచేయు, వై. అ. క్రి: చూ, తాళగించు,

దరేఖానా, వా. అవ్య. 1. చిక్కులేని; 2. అంతులేని; 3. తెక్కులేని.  
 దరోజుస్తు, వా. వి. సర్వము.  
 దరిజి, వా. వి: చూ, రూ.దరిజి.  
 దర్దర, సం. వి. అ. ప్రి. దర్ద: చూ, పార్వతి 1.  
 దద్దరము, సం. వి. అ. పు. 1. కప్ప: చూ, మంచూకము. 1; 2. మబ్బు: చూ, మేరుము. 1.  
 దద్దరా యత్ర ఎత్తార సత్ర మ్మోంహి రోభ. మ్, న్యా. కప్పలు మాటకారు లయిచో మాటాడరుండుటయేరోభి. ఆత్మ నీచులు ప్రభువులయినదోట మ్మోహకండుటయే మంచుది.  
 దర్పకా, సం. వి. అ. పు. దుర్గతిని బొందువాడు: చూ, మృత్యుడు.  
 దర్పణము, సం. వి. అ. పు. 1. ఆద్రుము: చూ, ముకురము; అం. 2: చూ, జన్యతాళములు.  
 దర్పము, సం. వి. అ. పు. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; 2. కస్తూరి: చూ, మృగమదము; అం: చూ, అప్రములు.  
 దర్పించు, సం. అ. క్రి. గర్వించు: చూ, హంకరించు.  
 దర్పాడు, వా. వి. 1. తిచ్చేరి, కొలుపుకూటము: చూ, సభ 2; 2. దర్పారు అను రాగము: చూ, స్వరము. 2.  
 దర్ప, సం. వి. అ. పు. 1. = దబ్బ. కుతహ, పరిత్రము, కుళము: చూ, తృణము. 1; అం. 2: చూ, అర్హ్యములు.  
 దర్పముద్రిక, సం. వి. అ. ప్రి. దర్పయు గరము. పాండు, 8, అ. 60: చూ, భూషణము. 2.  
 దర్పలు, అం. కుళము, కాళము, యవము, దూర్వము, విశ్వా మిత్రము, ఉసీరము, కుండురము, గోధూము, వ్రీహి, ముంజము (10 .  
 దర్పాపు, వా. వి: చూ, రూ.దరియాపు.  
 దర్పి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. మిక్కిలి చిచ్చిగరిచె, మిక్కి, ఖజనము: చూ, పాత్రము. 6: తద్వి. — గరిచెను, చిల్లం గరిచెను. కట్టరిచెను: చూ, పాత్రము. 6; 2. పాము పడగ: చూ, సర్పము.  
 దర్పిరము, సం. వి. అ. పు. పాము: చూ, సర్పము.  
 దర్పిపాకరపన్యాయము, న్యా. గరిచె సమస్తస్తువులలోను మెలగుచున్నను ఆపస్తువుల రుచి దానికే దెలియదనుకీతి.  
 దర్పికుడు, సం. వి. అ. పు. చూచువాడు, ద్వారపాలకుడు: చూ, ప్రేక్షణికుడు; వి. 2. చూచెడువాడు: దర్పయికి; 3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.  
 దర్పము, సం. వి. అ. న. 1. చూపు: చూ, వీక్షణు; 2. కన్ను: చూ, రోదనము; 3. ఆద్రుము: చూ, ముకురము; 4. తెలివ: చూ, బుద్ధి; 5. కల: చూ, స్వప్నము; 6. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; 7. ధర్మము: చూ, పుణ్యము. 1: 8. = దరినెనము, కానుక: చూ, లంచము; అం. 9: చూ, దశాష్టయ: 10: చూ, ద్వారదశాష్టయ.  
 దర్పపూర్ణమనీషి, అం: చూ, హవిర్బుజ్జములు.  
 దర్పిని, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, రూ.దర్పి.  
 దర్పనియము, సం. వి. అ. చూడదగినది: చూ, వీక్ష్యము. 2.  
 దర్పము, సం. వి. అ. పు. 1. అమావాస్య: చూ, సూర్యుడు సంగమము (చూ, తిరుగు); 2. అమావాస్యనాడు చేయ

దగిరయిష్టి. చూ, యుక్తము; 8. చూపు: చూ, వీక్షణము; అం. 4. స—మ—హీనతానములు 7 తో నొకటి: చూ, స—మ—హీనతానములు: (చూ, నిర్వృతానములు.)  
దర్శయిత, సం. వి. అ. చూపు: చూ, వీక్షణము.  
దర్శయివస్త్ర, సం. వి. అ. చూపు: చూ, వీక్షణము.  
దర్శయి, సం. స. క్రి. = నిర్వృతము. చూపు: చూ, వీక్షణము.  
దర్శయము, సం. వి. అ. చూపు: చూ, వీక్షణము.  
దర్శయి, సం. వి. అ. చూపు: 1. ఉపదర్శయ: చూ, మారము. 1. వా. 2. చూపు: చూ, మారము. “చూరదర్శయి”.  
దర్శనము, వై. వి. = చూ, చూ-దర్శనము.  
దలనము, సం. వి. అ. చూపు: చూ, మారము; చూ, వారవారము: (చూ, తనత్రాణము.)  
దలారి, దలారి. వా. వి. అ. చూపు.  
దలయము, వై. వి. 1. = చూపు: చూ, చూ-దర్శనము; దే. వి. 2. సర్వము: చూ, సూక్ష్మము. 4.  
దలయ, వై. వి. = అం: చూ, చూ-దర్శనము.  
దలయ, దే. వి. 1. చెఱుకున: చూ, తలవారి; 2. చూపు. అం. 4.  
ద్య. 220: చూ, రేణువు 1.  
దవ్యతి, దే. వి. అ. చూపు: చూ, పరిణ.  
దవగము, వా. వి. అం: చూ, చూ-దర్శనము.  
దవద, వై. వి. = చూ, చూ-దర్శనము.  
దవయ, వై. వి. = దమయ: వాసనగల మూలిక \* చూ, చూ.  
దవయ, సం. వి. అ. చూపు: చూ, చూ-దర్శనము. 1. కార్పయ: చూ, వహి 1; 2. అం: చూ, వహి.  
దవనము, వై. వి. = దానము కొలుచు. పినుకము. (దేశ్య మని శ. ర.): చూ, నేన. 1.  
దవగ్ని, సం. వి. అ. చూపు: చూ, వహి. 1.  
దవ్యత్రాణములు, అం. నేనాచార్యుల వ్రాహ్మణులలో నొక తె: వారు: చూ, వ్రాహ్మణులు.  
దవ్యము, సం. వి. అ. చూపు: చూ, చూ-దర్శనము: (చూ, విప్రకృష్టము).  
దవ్యము, సం. వి. అ. చూపు: చూ, చూ-దర్శనము.  
దవ్య, వై. వి. = చూ. తానవు. (చూ-దవద-దాన-దాన.)  
దవ్యలోపలిభాగము. (దేశ్యము. శ. ర.): చూ, నేన. 1.  
దవ్యకాలపాఠము, దే. అ. క్రి: చూ, పాఠము.  
అం. 4. 104.  
దవ్య, వై. వి. = చూ-దాన. దానము. అశ్వము: చూ, చూపు: 2. = దానము: చూ, వా. 2: 3. దాన యాత్ర: చూ, యాత్రము.  
దవ్య, దే. వి. అ. చూపు: చూ, వా. 1.  
దవ్య, దే. వి. అ. చూపు: చూ, వా. 1.  
దవ్య, వై. వి. = దానము. (చూ-దవద-దాన-దాన.)  
2. అ. 169: చూ, చూ-దర్శన.  
దశ, సం. వి. అ. చూపు: 1. = దేన, కాలక్రమేనస్థితి “కుక్ర మహదశ మహారాజయోగమును ఇచ్చును”: 2. దేనవున: చూ, వత్తి. 2: 3. దేన: చూ, వత్తి.

దశకలయ, సం. వి. అ. చూపు: చూ, చూ-దర్శనము.  
దశకము, సం. స. అ. చూపు: చూ, వా. 1.  
దశకా, అం: చూ, సంతాపములు.  
దశదానములు, అం: చూ, దానములు.  
దశనము, సం. వి. అ. చూపు: 1. కవనము: చూ, వారవారము.  
2. దంతము: (దీర్ఘత వనితలయదరమును గొలుచు చూ, వా. 2: 3. శివము: చూ, శివ. 3.  
దశవనము, సం. వి. అ. చూపు: చూ, వా. 1.  
దశలయము, అం. బుద్ధి, క్రి. 3, వీర్యము, దానము, క్రి. 3, కృష్ణ, శీలము, బలము, దానము, కృష్ణ.  
దశలయ, సం. వి. అ. చూపు: చూ, బుద్ధి. 1.  
దశమమీశుడు, సం. వి. అ. చూపు: చూ, దశమమీశుడు.  
దశమరా హరితకీ, న్యా. కరకామ వనిమందితలు: బుద్ధి.  
దశమ, సం. వి. అ. చూపు: 1. వత్తిమునందు వత్తి. 1.  
“విప్రకృష్టము”: చూ, తిథి: (చూ, తిథి): వి. 1.  
2. మిక్కిలి వద్దము: చూ, వద్దము: 1: వి. 3. వద్దము.  
దశమమీశుడు, సం. వి. అ. చూపు: 1. వద్దము: చూ, వద్దము: 1.  
దశమ, అం: చూ, సంతాపములు.  
దశమద్రుములు, అం. (2 ముక్కు, 2 కన్ను, 2 చెవి, 2 మూత్ర-మూర్ధా, వాక్కు, బ్రహ్మరంజనము: స్త్రీలకు స్త్రీ-ప్రములు 2, పర్వమార్గమునందొకటి అధికముగ గలవు.)  
దశమమీశుడు, సం. వి. అ. చూపు: చూ, వద్దము: (వద్దము-లను రథములుగలవాడు: చూ, రాజ. 1.  
దశమమీశులు లక్షణములు, అం. 1 నాటకము, 2 ప్రకరణము, 3. భాషము, 4. ప్రహసనము, 5. దీపము, 6. ప్రియోగము, 7. సమవాకారము, 8. అం: చూ, 9. వీధి, 10. ఈహామృగము, (వీనినిక్షణము లాయా పెదములకిద వివరింపబడియె): చూ, చూ-దర్శనము.  
దశమమీశుడు, సం. వి. అ. చూపు: చూ, వద్దము: 1.  
దశలక్ష. అం: చూ, సంతాపములు.  
దశలు, అం. 1. బాల్య, యౌవన, కౌమారములు, మతయు వాక్యము: చూ, అపవ్రత: 2. రవి, చంద్ర, అంగారక, బుధ, శుక్ర, శని, రాహు, కేతు దేవతలు (9).  
దశవిధకావ్యగుణములు, అం. శేషాది: చూ, కావ్యగుణములు.  
దశవిధగమకములు, అం. అరోహణము, అవరోహణము, ధాతు, స్ఫురికము, కంపితము, అహతము, ప్రత్యాహతము, త్రిపు శృము, అందోషము, మూర్చన. (10): (చూ, 11. గమకములు.)  
దశవిధదాతువులు, అం: చూ, దాతువులు.  
దశవిధనాడులు, అం: చూ, నాడులు.  
దశవిధనాదములు, అం: చూ, నాదములు.  
దశవిధనియమములు, అం: చూ, నియమములు.  
దశవిధప్రాయములు, అం: చూ, ప్రాయములు.  
దశవిధప్రాణపురి, అం: చూ, పురులు,

దశవివలాహములు

దశవివలాహములు, అం. "దేవో ముని ర్ద్వికో రాజా వైశ్యకూద్ర  
బిరాలకః | పశుమేర్ష్యకృ చందాలో దశవిప్రాః ప్రక్షీర్తితాః ||  
బ్రావిద గౌదాది భేః ములచే నలరుచుండు బ్రాహ్మణకాండ  
వారియందుగల గుణదర్శనము ననుసరించి దేవ, ముని,  
ద్విజ, క్షత్రియ, వైశ్య, కూద్ర, బిరాలక, పశు, మేర్ష్య, చందాలు  
రను భేదముగలవా రగుచుండిరి న్యృతికర్తలు నిర్ణయం  
చిరి: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దశవివస్థామృతాస్తయ, అం: చూ, దశావస్థలు.

దశవిదశాత్మలక్షణములు, అం: చూ, గాత్మలక్షణములు.

దశవివస్థాగణములు, అం: చూ, సద్గణములు.

దశశీరము, అం: చూ, శత్రువులు.

దశసహస్రము, అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశకర్షి, సం. వి. న్. పుం. దివ్యై: చూ, ప్నెహళము.

దశక్షము, అం: చూ, శత్రువులు.

దశామేకదశస్థాయము, న్యా. పీడియో కొంతమట్టుకు ఖర్చు  
చేయవలసి వచ్చినపుడు ఇంకొక కొంచెము సహించవలెను.  
పదిలో పదునొకండు అనురీతి.

దశాహ్లా, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధులు. 1.

దశాలి, సం. వి. ఈ. ప్రి. కంచెకోట: చూ, వెలుగు. 1.

దశావతారములు, అం: చూ, అవతారములు.

దశావతారులు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు 1.  
దశావస్థలు, అం. దశసము (చూచుట), మనస్సంఘము  
(తలచుట), సంకల్పము (కోరిక), జాగరము, కార్యము  
(ఆరుచి), అరతి (చిక్కుట), అంజ్ఞ (సిగ్గుచిక్కుట), ఇన్ద్రా  
దము (అజులు), మూర్ఖ, మరణోద్యమము (చచ్చుట)  
(10): చూ, అవస్థలు: (చూ, కామము. 8.)

దశాహము, సం. వి. అ. పుం. మృతిపొందినవానికి: బిదియవ

వాడు: జేయు క్రాద్ధము: చూ, క్రాద్ధము.

దశేంద్రియములు, అం. నేత్రాది:— చూ, ఇంద్రియములు.

దశోపనిషత్తులు, అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

దశము, సం. విజ. కలనఃబిదిసది.

దశరా, వై. వి. = దశరాత్ర. దేవీనవరాస్త్రము.

దశిరీ, దే. వి. 1. ఒకరకమువట్టు. 2. అ. 15. చూ,  
మొగ్గవట్టు: (చూ, వట్టు 17): 2. వదలు, వరిత్యాగము:  
చూ, విహేచనము.

దశువంది, దే. వి. గ్రుద్ధులచేత జెట్టింను గూర్చుకాడు.

దశెవ, దే. వి. ఒకానొకతముదము: చూ, బాణము. 1.

దశ్మకు, వా. వి: చూ, సంకతము.

దస్తరము, వా. వి: చూ, రూ. దస్త్రము.

దస్తా. వా. వి. 1. ఇరువదివారగు కాగితములు (తావులు):  
చూ, పటపత్రము: 2. ఇరువదివారగు బాణములు: 3.  
చూ, బాణము. 1.

దస్తావేజా, వా. వి. వ్రాతపూర్వకమైన సాధనము: చూ,  
పత్రము.

దస్త్ర, వా. వి. 1. పోగుచేసినసొమ్ము: చూ, విత్తము. 1: 2.  
వహులైన సొమ్ము: చూ, విత్తము. 1: 3. దనము:  
చూ, విత్తము. 1.

దస్తూరీ, వా. వి. 1. చేవాత: చూ, వ్రాలు: 2. ఇతడలవాత:  
చూ, వ్రాలు. 3. చేవ్రాలు: చూ, సంకతము.

దస్య: డు, సం. వి. అ. పుం. 1. వగతు: చూ, శత్రువు.

1: 2. దొంగ: చూ, హరకడు. 1.

దస్రలు, అం. అశ్వినీదేవతలు (రోగములను తయింపఁ  
జేయువారు): చూ, అశ్వలు.

దస్త్రము, వా. వి: చూ, రూ. దస్త్రము.

దహనము, సం. వి. అ. న్. 1. కాల్చుట: ఓషము: చూ,

ప్రోషము: పుం. 2. చిక్రము: ము: చూ, వహ్ని

సంజ్ఞి ము: 3. జీడి: చూ, భల్లాకి

దహనసంస్కారము, వా. వి: చూ, అగ్ని సంస్కారము.

దహనుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1:

విజ. 2. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

దహించు, సం. న. క్రి. కాల్చు: చూ, వెలుగు. 5.

దశకాను, దే. అ. క్రి. రూ. దశముకొను, దశగించు, అధిక  
మగు: చూ, హెచ్చు. 3.

దశగించు, —వై.—

దశనము, సం. వి. అ. న్. 1. ఖండించుట: చూ, చూతి: 2.

చీల్చుట, భేదించుట: చూ, విధారణము. 1.

దశము, సం. వి. అ. న్. 1. ఆకు: చూ, వర్ణము. 1:2 =

దశము-దణ. దుడు: చూ, సేన. (తెనుగు అని కొందఱు ;

3: చూ, హరిదశము: 4. భాగ్యము, అదృష్టము: చూ,

సంవత్స. దే. వి (1) అధికము: చూ, హెచ్చు. 2: విజ.

(2) అధికము. స్వా. 5, అ. 51: చూ, హెచ్చు. 1: (3)

కలను, ఒత్తదము, చూ, మొత్తము: (4) దట్టము: చూ,

సాంద్రము. 2.

దశముకొను, దే. అ. క్రి. 1: చూ, రూ. దశకొను: వై. 2.

దశముకొలుపు.

దశవరి, దే. వి. (దశము + వరి) 1. ఒకరకము వదు: చూ,

రాశ్యము: వై. వి. 2. = దశవాహి. సేనాధిపతి. చూ, నైవి

కుడు.

దశవాయి, వై. వి. 1 = దశవాహి. (రూ. దశాయి దశవరి):

చూ, నైవికుడు: 2. రూ. దశాయి. సుంకరిసహాయుడైన

యోద్యోగస్థుడు.

దశవాహి, సం. వి. ఇ. పుం. = దశవాయి - దశవరి: చూ,

నైవికుడు.

దశసంచు, దే. వి. (దశము + సంచు) దశముజాతి.

దశసరి, ద్వ. వి. (దశము + సరి) 1. మనక: చూ, సాంద్రము.

2: విజ. 2. కలను: చూ, దశము (3): 4. మందము,

జాగు: చూ, విలంబనము. 1: వా. 5. మందము, (పొడవు

వెడల్పు ఎత్తు అనఁమాడింటిలో నొకటి). "అకమ్మి

అడుగున్నర దశసరికలదు." 6. చిక్కని. "అ కాగితము

దశసరి."

దశసూచి, సం. వి. ఈ. ప్రి. ముల్లు: చూ, నిత్యాగము.

దశస్సుహి, సం. వి. ఈ. ప్రి. చూ, సుఖవిచేదనం,

దశమ, సం. స. క్రి. 1. ఖండించు: చూ, వెలగు; 2. నిర్మే  
దించు: చూ, లేపించు.  
దశకము, సం. విజ. 1. భేదించబడినది. (ఖండించబడినది  
(అనియు); చూ, విద్విష్టు. 3; 2. వి: సించినది: చూ,  
హానితము. 1.  
దశకు, దే. వి. భయము: చూ, వెలపు.  
దశాయి, వై. వి. = దశవాహి. చూ, రూ.దశవాయి.

## దా

దా, దే. విజ. 1. రూ.దా: చూ, నవ్యము. 1; వా. అవ్య. 2.  
రా, రమ్మ (ఉత్తరరక్కారలలో వాడుక.)  
దాతి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, రూ.నమము. 3.  
దాతుడు, సం. వి. రూ.దమితుడు. 1. గురు శిక్షితుడ:  
చూ, శిష్యుడు; 2. అదనబడినవాడు; 3. తపశ్శతము  
నోచువాడు.  
దానత్యము, సం. వి. అ. న. ఆర్జునభావము.  
దానితుడు, సం. విజ. = దానితుడు: చూ, ప్రాతిహారకుడు.  
దా, దే. ద్ర: చూ, రూ.దనుక.  
దాకొను, దే. అ. క్రి. (దాకొను); చూ, ములుగునడు.  
దాగనముచ్చులు, దే. వి. బ: చూ, రూ.దాగనముచ్చులు.  
దాగ, దే. వి. ప్రవేషము: చూ, స్థానము. చూ, సజ్జ  
దాగినవాడు, దే. విజ: చూ, 2. 1.  
దాగిలిమూతలు, దే. వి. బ: చూ, రూ.దాగనముచ్చులు.  
దాగిలిముచ్చులు, —వై.—  
దాగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ.దాగు.  
దాగుకొను, —వై.—  
దాగురించు, దే. స. క్రి. 1. దాచు: చూ, ములుగు; 2: చూ,  
వంచించు.  
దాగురింక, దే. వి. దాగురించుట.  
దాగురింకలు, దే. వి. బ: చూ, రూ.దాగనముచ్చులు.  
దాగురుమూతలు, —వై.—  
దాచియుంచు, వా. అ. క్రి: ఇల్లదయిడు.  
దాచు, దే. ప్రే: చూ, రూ.దాగురించు. హరికృ. 3, అ. 20  
దాచుట, వా. వి: దానత్యము, దాపుడు, దాపురము, బంధు  
(సం. ప.)—ఉపగూహనము, గుప్తి, గూహనము, గోప  
సము: (చూ, బంధు.)  
దాచుడుగువరువడి, అం: చూ, వినకలు.  
దాచుడుగుమొన, అం. 1. —వై.—: 2: చూ, మొనలు.  
దాచురి, దే. వి. కప్ప: చూ, మందూతము. 1.  
దాచింపువాడు, వా. విజ: చూ, ఉత్తరకుడు.  
దాచు, వై. వి. 1. వర్ణము: చూ, నమూనాము; ద్వ. వి.  
2. పుష్పగతిభేదము: చూ, హయము; దే. వి. 3. లంఘనము;  
చూ, లంఘ: వై. వి. 4. = దాటి. దండయాత్ర: చూ,  
యాద్రు: 5. = దాటి దండు: చూ, సేన. 1; వా. 6.  
దచ్చించుకొనిపోవుట: అ. క్రి. స. క్రి: హద్దసత్తికమించు,

అడుగుదాటు. అ. క్రి. 7: చూ, లంఘించు; స. క్రి. 8: చూ,  
తరించు: 9: అంగవించు, అడుగుపోటు, అతకరించు, అవస  
శించు, ఉత్తరించు, కడచు, గుంపించు, జవదాటు, తప్పు,  
తచియు, తలకడచు, తుటారించు, మీలు, మీర మీరు, వాలు.  
(సం. ప.)—అంతరించు, అతిక్రమించు, ఉల్లంఘించు,  
క్రిమించు: (చూ, వాలు 12.)

దాటుకట్టు, ద్వ. అ. క్రి. గుంపుగూడు: చూ, సంకనకట్టు. 1.  
దాటుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, లంఘించు.

దాటుట, వా. వి: చూ, లంఘ.

దాటుడువల, దే. వి. ఒకానొకవల: చూ, వల. 1.

దాటుపరువడి, అం: చూ, పరవళ్లు.

దాటులు, వా. వి. బ. సేరములు: చూ, లంఘ.

దావన, దే. వి. దాచుట.

దావరము, దే. వి. రూ.దావరము. దొంగిలించుట: చూ, హరణము.

దావరించు, దే. స. క్రి. 1. దొంగిలించు: చూ, సడపు; వా.

2. తగులుకొను, వెంటిండు. (వీడునాకుదావరించినాడు.)

దావరిండు, దే. వి. (దావరము + ఈడు) దొంగ: చూ,  
హరకుడు. 1.

దావతీకము, దే. వి. (దావన + తీకము): చూ, దాచుట.

దాపు, దే. ప్రే: చూ, రూ.దాచు.

దాపుడు, దే. వి: చూ, దాచుట.

దాపురము, 1. —వై.—: 2. 255; 2. దాచినసొమ్ము.

సా. 2, అ. 185: చూ, విత్తము. 1.

దాక, వై. వి. 1. = దాకొను: చూ, స్వాదుభవ: దే. వి.

2. దోగిణి: చూ, పాత్రము. 6; 3. వెడల్పునోరుగల అటిక:  
చూ, పాత్రము. 6.

దాకలి, దే. వి. (దాచు + కలి): చూ, రూ.దాకలి.

దాకల్లు, దే. వి. (దాపు + కల్లు) 1. —వై.—: 2. బండికంటి  
కడకమ్మి: కమ్మి. (సం. ప.) నేమి.

దాకొను, దే. అ. క్రి. (దాపు + కొను): చూ, సమీపించు.

దాకయజీ, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. గోరి: చూ, పార్వతి. 1:

2. రోహితీనక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-4; 3. ఆశ్వినాది

నక్షత్రములు: చూ, రిక్క. 1; 4. నేల: చూ, భూమి. 1.

దాకయ్యము, సం. వి. అ. పుం. గ్రద్ద: బోరువ: చూ, హరి  
వాహనుడు. (సంపాతి తమ్ముడు — అరుణాత్మజుడు,  
జలాయువు, జలాయువు: (చూ, హరివాహనుడు.)

దాక్షిణత్య, అం. 1: చూ, వందచుటభాషలు: (చూ, భాష. 1):

2: చూ, భిన్నవృద్ధకభాషలు: (చూ, భాష. 1.)

దాక్షిణ్యుడు, సం. విజ: చూ, రూ.దక్షిణ్యుడు.

దాక్షిణ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, మొగమాలము.

దాక్షిణ్యులు, సం. విజ: చూ, రూ.దక్షిణ్యుడు.

దాగలి, దే. వి: చూ, రూ.దాకలి.

దాచివి, వా. వి: చూ, రూ.దాచివి.

దాశసంధ్యావ్యాఖ్యలు, అం. సామవేదము. చంద్రవచనంబులను  
నామాంతరమునయితముకలదు. వీరు గోవిల, బ్రాహ్మయజ  
నూత్రములకుఁ జెందినవారు. కొందఱిప్పుడు కృష్ణయజుర్వేదము  
నవలంబించుచున్నారు: చూ, ఉత్కలలు (చూ, బ్రాహ్మణులు.)



దానరించు, దే. అ. క్రి: చూ, నిర్దించు.

దానల, దే. వి. రూ.దానల: చూ, సవ్యము. 1.

దానలిండు, దే. అ. క్రి: రూ.దానలిండు. 1. చుట్టినప్పు. భార శల్క. 2, అ. 267: చూ, వలగొను; 2. చుట్టుకొను: చూ, వేర్పించు.

దాసిండు, దే. అ. క్రి: చూ, సమీపించు.

దాసితుడు, సం. విజ. రూ.దాసితుడు. చూ, సాధితుడు.

దాపు, దే. వి. 1. భయము: చూ, వెణుపు: 2. ఎగ్గుట: చూ, సమీపము. 1; న. క్రి. 3. చెక్కు: చూ, వాటు. 1.

దాపురమగు, దే. అ. క్రి: చూ, సిద్ధించు.

దాపురము, దే. వి: చూ, రూ.దాపురము.

దాపును, సం. విజ. దుడుగగొనఁగొనినది.

దావి, వా. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

దామని, సం. వి. ఈ. శ్రీ = దామెన: చూ, సూత్రము. 1.

దామము, నర. వి. శ్రీ. పుం. న. 1. తలుగు: చూ, సూత్రము.

1; 2. హారము: చూ, భూషణము: 2

దామ: దే. వి. 1. ఉరిత్రాసు. నమ. 4, అ. 132: చూ, సూత్రము. 1; 2. చూ, రూ.దామెర.

దామెన, వై. వి = దామనీ. పెక్కు తలుగులుగల నిడివిత్రాసు: చూ, సూత్రము. 1.

దామెర, దే. వి. రూ.నలుదామెర: మండలాకార కుప్పవ్యాది: చూ, మండలము. 3.

దామెరయొనెము. అం. శకుదమాదిషట్కనంపత్రివలన సంస్కరింపఁబడిన ఐద్రమనస్సుచే బొందియెగిన పిస్తువు కొఱకు నమస్కారము: చూ, ఓమ్.

దామెరకుడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు. (తులసిమాలిక యుదరమందు గలవాడు: చూ, విష్ణువు. 1.

దాయ, వై. వి. = దాయాడు. 1. సగోత్రుడు: చూ, సగం ధుడు. 2. పగతుడు: చూ, శత్రువు.

దాయగట్టు, దే. న. క్రి: చూ, ఉట్టుకట్టు.

దాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. పంచకొనఁదగిన తండ్రిసొత్తు: చూ, విత్తము. 1; 2. ఈవి: చూ, వితరణము; 3. ఆరణము: చూ, హరణము; 4. కట్టుము: చూ, లంచము; 5. ఉల్లకుట్టుమాట: చూ, శబ్దము. 2; దే. వి. (1) ఆపద: చూ, విపత్తు; (2) పాచికలు గవ్వలు మొదలైనవానియందలి సందెము: చూ, వ్యవహారము. 4; (3) గవ్వలాట: చూ, వ్యవహారము. 4.

దాయాడుడు, సం. వి. అ. పుం. = దాయ. 1. జ్ఞాతి: చూ, సగంధుడు: 2. కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1.

దాయ, సం. విజ. (న. ఈ. న.) 1. ఇచ్చువాడు: చూ, వదాన్యుడు: దే. వి. (1): చూ, దాకలి: వై. వి. (2). = దాక్రి: చూ, రూ.దాది: వా. క్రి. (3) దాయ.

దాయు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ.దాయు.

దార, సం. వి. అ. పుం. వి. 1. అగ్నిసాక్షిగా వివాహ మాదిన పెండ్లాము: చూ, భార్య: వై. వి. = దారా.

(1) త్యాగియు: చూ, వితరణము; (2) కత్తియు:

చూ, వాచర: (3): చూ, నీటివాయి. పా. 4, అ. 16, దే. వి.

(4) క్రిమము: చూ, విభము. 1.

దారకర్మ, సం. వి. న. న. చూ, వివాహము.

దారకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దారికడు: చూ, శివుడు; 2. కృష్ణుని సారథి: చూ, సారథి: విజ. 3. చిట్టావాడు: చూ, వివర: యు.

దారణ, వై. వి. = దారణ. క్రయము: చూ, వెల, 1.

దారిణి, సం. వి. అ. న. చిట్టాట: చూ, రూ.వివరణము.

దారిము, సం. వి. అ. పుం. 1. స్థావర, విశ్లేషము: చూ, హలాహలము; 2. పాదరసము: చూ, సూత్రము: 3.

ఇంగువ: చూ, హింగువు; 4. కడలి: చూ, సముద్రము: 5. రూ.దరదము: చూ, హింగుళము.

దారిండుడు, వై. వి. = ద్వారలంఘ: రూ.దోరము-గువారము: చూ, వాకిలి.

దారిము, దే. వి. 1. చొర్యము: చూ, ప్రుచ్చిలి: 2. సూరి ద్రావ: చూ, సూత్రము. 1.

దారిముగట్టుట, జా. నాదినానన వానింగూర్చి సేవే దారము: గట్టిపెయ్యకుట (సేవే పుత్తెగట్టిపెయ్యును. పుత్తె = దార ముతో గూడినది, మంగళసూత్రము), స్వాక్షిరముచేసి కొనుట, మంగళసూత్రము గట్టుట. "పెయ్యును మరము దారము గట్టితిమని మీఁచుచు మాడరాదు." (భర్తృక రాజసూయము)

దారి, వై. వి. 1. = ద్వార, చను: చూ, మార్గము. 1; 2. = దారా. రూ.దారి. కత్తియు: చూ, వాచర: 3. = దారి. దరించువాడు; 4. రూ.తారి. చూ, సూత్రధారుడు: వా. 5. గతి, దిక్కు. "నాకేమిదారి."

దారిండు, సం. న. క్రి. చిట్టా: చూ, విదారిండు.

దారికము, సం. విజ. పిదారికము, చిల్పిఁబడినది: చూ, పిచ్చి న్నము. 3.

దారికెన్ను. వా. వి. మంచిచెక్క.

దారిదొంగ, వా. వి. ఎడత్రోవకారతి: చూ, హారకుడు.

దారిద్ర్యము, సం. వి. అ. న: చూ, పీడనము.

దారిపన్ను, వా. వి: చూ, పిన్న. 1.

దారిలేమి, వా. వి. అధ్వనిము, అమార్గము, నిర్లసత్వము.

దాచకీటము, సం. వి. అ. పుం. ముఱము: చూ, పురుగు.

దాచుము, సం. వి. అ. పుం. 1. భయానకరసము: చూ, రస ములు: విజ. 2. భయానకరము: చూ, రసములు: వా. 3. చెప్పనలవికానిది: 4. ఊహించతరముకానిది: వ్రాయనలవి కానిది.

దాచన, దే. ద్ర. క్రి. విజ. తటానన. కరా. 3. అ. 87: చూ, న్యదము. 1.

దాచుచున్నవ్యాయము, న్యా. కట్టమొద్దునుజూచి మనుష్యుఁడని శ్రమపడినరీతి.

దాచు. సం. వి. ఈ. న. 1. కొయ్య: చూ, వంటచెఱకు; 2. దేవదారువు: చూ, సూక్ష్మదారువు: 3. ఇత్తడి: చూ, రోహము. 1.

దాచుపారిద్ర, సం. వి. అ. క్రి: చూ, మౌనినపువు



దాడుహస్తకము, సం. వి. అ. పుం. చూ, తండువు. 1.  
దారేపణము, అం. చూ, ఇషణము: (చూ, క్రయము.)  
దారోగ, వా. వి. నై యధికారి.  
దార్యము, సం. వి. అ. న. దిటపు: చూ, శక్తి. 1.  
దార్యామాతము, సం. వి. అ. పుం. పిల్లంగిదీట: చూ, శత  
సక్రకము. 4.  
దార్మి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1: చూ, మ్రావిపనుపు: 2: చూ,  
బెండ: 3: ఆదవికంద: చూ, సూరణము.  
దార్మిక, సం. వి. అ. ప్రి. 1: చూ, బెండ: 2: మ్రావిపనుపున  
కుండిన అంజన విశేషము: చూ, రసాంజనము.  
దారి, దే. వి. పాలకాచుటలోనగువానికి పేర్చిన పిడకలప్రోగు  
(గుంట). "పాలదారి."  
దారిగుంట, దే. వి. పాలమొదలగునవికాదు గుంట, తండు:  
చూ, రంధ్రము. 1. "కుక్క దారిగుంట పామ్యము".  
దార్మి, వా. వి. రూ-దావిని. సుగంధద్రవ్యములలో నొకటి:  
చూ, రాక్షసు. 1.  
దావంతము, దే. వి. దుఃఖము: చూ, శోకము. 2.  
దావము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆదవి: చూ, వివినము: 2.  
కాణుదిమ్మ: చూ, వహ్ని. 1.  
దావరదంగి, దే. వి. చూ, రూ-దావరదంగి.  
దావరము, దే. వి. చూ, రూ-దావరము.  
దావరి, దే. విజా. రూ-దావరి: చూ, పీరు: చూ, కూరుడు.  
దావరి: దే. విజా. (దావరి + ఈడు) — పై —  
దావా, దే. వి. 1. దోషము: చూ, హరణము: వా. వి. 2.  
వాణ్యము.  
దావా, సం. వి. ఇ. పుం. చూ, అగ్నివృక్షము. 1.  
దావికము, సం. విజా. రూ-దేవిక. దేవికయను నది: చూ, నది.  
దాకపురము, సం. వి. అ. న కయనదీమునై: చూ, తృణము. 1.  
దాక్షిణ్య, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.  
దాకేరకము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక దేశము: చూ,  
దేశములు.  
దానము, దే. వి. జన: చూ, హయజీవన మారకము.  
దానపూరము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-దాకపురము.  
దానరయ్య, వై. వి. కావేలు: చూ, వృక్షము. 4.  
దాసి, వై. వి. = దాన, దాసేర. రూ-దాసారి. విష్ణునేవక్షణైన  
కూడురు: చూ, సాలావి.  
దాసరికొయ్య, ద్వ. వి. ఒకానొకచేరు: చూ, మత్స్యము. 1.  
దాసరిగాడు, ద్వ. వి. చూ, దాసరయ్య.  
దాసరిపాము, ద్వ. వి. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము. 1.  
దాసి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. పనిచేయుట కేర్పాటైనదాసి, వెలకు  
గొన్నపనికికై, ఉంపుడుకై (అయి): చూ, పరిచారిక.  
2. కాకిదండ: చూ, రక్తఫల: 3. నల్లగోరంట: చూ, మహా  
సహ: 4. పిన్నపరిగోగు: చూ, పీలుపు: అం. 5. చూ,  
దానములు: (చూ, మహాదానములు. 2.): 6: చూ, దానములు:  
(చూ, మహాదానములు. 2.): 7. చూ: ఐశ్వర్యములు: 8.  
చూ, వాయులు.  
దామ, సం. వి. అ. పుం. 1. వెలకుగొన్న పనివాడు:  
చూ, నేపకడు: 2. అడుగుపుట్టుపు: చూ, కూడురు:

3. జూని: చూ, విద్వాంసుడు: 4. రూ-దాకుడు, చేపల  
బట్టకారి: చూ, వంటిడు (ఈయర్థమున విడి కళారోపము  
అగు.)  
దానేయి, సం. వి. ఈ. ప్రి. కంతనుని పెండ్లాము: చూ, భార్య.  
దానేయడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పనివాడు. రూ-దానే  
రుడు, వ్యవహార: చూ, సమర్థుడు: విజా. 2. రూ-దానే  
రుడు, దానికిఁబుట్టినకొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1.  
దానేరుడు, సం. వి. అ. పుం. విజా. — పై —  
దాన్యము, సం. వి. అ. న. 1. = దననము. కొలుచు: చూ,  
నేవ: అం. 2: చూ, భక్తిలక్షణములు.  
దాహకుడు, సం. విజా. కాల్పవాడు.  
దాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాలుట: ఓషము: చూ,  
ప్రోషము: 2. = దగ. దప్ప: చూ, విపాస  
దాహరి, వై. వి. = దాన: చూ, దాసిరి.  
దాహవా, వా. వి. చూ, దాకువా.  
దా, దే. వి. 1. పడియొక్క యొక్కవ తక్కువలు: రూ.  
దాహ-దాకువా-దాహ: వై. వి. 2. నెయ్యి వానె మొదలగు  
నవి తీయు పాత్రములనుగాని అవియు చియున్న పాత్రము  
లనుగాని సరియెట్లుతాలను దడతట్టించు తూచుట: దడ,  
దాహ-రూ-దాకువా-దాహ.  
దాహ, అం. బ: చూ, మల్లకాత్రము.  
దా, సం. వి. ఈ. ప్రి. సెనగలులోనగువా. వప్పు.  
దా, వై. వి. = దాకిము: చూ, రూ దాకిం.  
దామ్య, — పై —  
దాకిడు, దే. వి. కార్యకర్త. వ్యవహార: చూ, సమర్థుడు.  
దాకు, దే. వి. వర్ణలేఖ. "పనుపు దాకు".  
దాకున, వై. వి. = తా: చూ, నె: వి.  
దాకువా, దే. వి. రూ-దాహ. దాహ. శరదృతువు మొదలుకొని  
నీరాసరానువందెడు వర్షపునంట: చూ, పిక్కారు: వా. 2:  
చూ, రూ-దా, 1, 3: చూ, రూ-దా. 2.  
దాహ, — పై —

# ది

ది, దే. అప నంబంధమును దెలుపునది. "నాది, నీది, దానిది,  
వీది" మొ. దీనికిఁబహువచనమున వి "నావి, నీవి, దానివి,  
వీనివి" మొ.  
దింకలు, అం. బ: చూ, మల్లకాత్రము.  
దిండు, దే. పై: చూ, రూ-దిండు.  
దిండున, దే. వి. రూ-దిండున: చూ, విష్ణు శాంక.  
దింకడ, దే. వి. అడ్డముగానమర్చిన దాపు: చూ దిండిక.  
దిండిక, — పై —  
దిండిడు, దే. విజా. (దిండు + ఈడు) కానకట్టినవాడు.  
దిండు, దే. వి. రూ-దిండు. 1. నిమిషాటిగుండ్రపు తల: ద:  
చూ, లోడు: 2. నిమిషాటి గుండ్రపుతలగడ వలె చెక్కి  
బడిన మ్రాసు: చూ, పాపము: 3. మెఱుగుబిళ్లలోనగునవి  
యంటిచెను తాళపదివాని సానతిగుడు కొయ్య: 4. బట్టి:  
చూ, వత్తము: 5. అద్ద, అదపటై-అద్దపటై, అద్దమాను.

దిండిం, దే. వి. మృదంగరవము. రూ-దిమిడిమి-దిముకు: చూ, స్వరము. 2.

దింపు, దే. వి: చూ, రూ-దింపు.

దింపులువోపు, దే. అ. క్రి: చూ, వ్రేలాను.

దికామొగము, వై. విజ. రూ-దిక్క-మొగము: చూ, భయ ద్రుతుడు.

దిక్క-మొగము, —పై.—విజ 3, అ. 159.

దిక్క-మొగము, —పై.—పా. 5, అ. 37.

దిక్కు, సం. వి. శ్రీ. 1. = దిస్సు-దెర. రూ-దిక-దిక. చూ, హరిత్తు: 2. చేరుగడ: చూ, శరణము. వై. వి. (1) = దిక్కు: (చూ, డిక్కు. 1). చూ, హరిత్తు: (2) ఆశ్రయము: చూ, ప్రాపు. 2: వా. (3) గతి, దారి. "సేవేనాదిక్కు".

దిక్కు-మాలినతనము, వా. వి: ఎక్కటి, ఎగతము, ఒంటరిపాటు, ఒంటి, ఒంటిపాటు, ఒంటికంటయును. (సం. ప.)— అనహాయక, అనహాయము, ఏకాంతము, ఏకము, ఏకంఠము. దిక్కులు, అం. 1. తూర్పు, దక్షిణము, పశ్చిమ, ఉత్తరము (4): 2 తూర్పు, ఆగ్నేయము (ఆగ్నికొణము), దక్షిణము, నైరృతి, పశ్చిమము, వాయవ్యము, ఉత్తరము, ఈశాన్యము. (8).

దిక్కుక్రము, వా. వి. భూమ్యాకాశములు కలిసినట్లు కనపించు గీత: అంబరాంతము.

దిక్పారిణి, సం. వి శా. శ్రీ = దిప్పరి: చూ, అంకలాడి.

దిక్పాలకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఆకాపాడు.

దిక్పాలకులు, అం: చూ, దిగధిపతులు.

దిక్పాలనట్టణములు, అం. అమరావతి, తేజోవతి, సయవన, కృష్ణాంగన, శ్రద్ధావతి, గంధవతి, అలక, యశోవతి. (8).

దిక్పాలభార్యలు, అం. (దిక్పాలరభార్యలు) శబీదేవి, స్వాహాదేవి, శ్యామలాదేవి, దీప్తాదేవి, కాళికాదేవి, అంజనాదేవి, చిత్రరేఖ, పార్వతీదేవి. (8).

దిక్పాలవాహనములు, అం. ఐరావతము, తగరు, మహిషము, నరుడు, మొసలి, లేడి, గుఱ్ఱము, వృషభము. (8).

దిక్పాలాయుధములు, అం. వజ్రము, కత్తి, దండము, కుంతము, పాశము, ధ్వజము, ఖడ్గము, త్రిశూలము. (8).

దిక్స్వస్తికము, అం: చూ, కరణములు.

దిగ, దే. అప. దిగువకల్పమునకు వృత్తియందు ఆదేశముగా వచ్చిన రూపము. (వృత్తియందు ఇది అర్థవిశేషముల నిచ్చుచున్నది. "దిగఃజ్యోతి. దిగరోజా.")

దిగంఠము, సం. వి. అ. న. దిక్కులకొన, కరికోలుకము: చూ, హరిత్తు.

దిగంతరము, సం. వి. అ. న. దిక్కులనడిమిచోటు, కీకము చూ, హరిత్తు.

దిగంబరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దివమొలవాడు: చూ, శివుడు: 2: చూ, భైరవుడు: విజ. 3: అవానసుడు, అవాసుడు, ఋషి, కాకరూకుడు-రూ-కాకలాకుడు, కీతుడు, గోరంతువు, నగ్నుడు. (తే. ప.)— అంగమొలవాడు, దివమొలవాడు-రూ-దిస్సుమొలవాడు, బట్టంగట్టనివాడు, చిత్తలి-చిత్తిలి: (చూ, చిత్తిలి.)

దిగరోజా, దే. వి. కటూపిరి.

దిగఃదీయు, దే. న. క్రి. 1. దృష్టిదోషము మొదలైన వానికి ఉప్పు మిర్చి లోనగువాని చుట్టవేయు: చూ, సూరి. చు: వా. 2. క్రిందకులాగు.

దిగఃదుడుచు, —పై—

దిగఃదుడుచు, దే. వి: చూ, సురాశము.

దిగఃద్రావు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, దిగు. 4: న. క్రి. 2 ఏడుచు. భార. ఆర. 7, అ. 480: చూ, విసర్జి చు. 4.

దిగఃజాటు, వా. అ. క్రి: చూ, చిలుకు. 11.

దిగఃజ్యోతి, దే. వి. దిగువకు వ్యాపించుట.

దిగఃబడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-దిగఃబడు. 1: చూ, దిగు 4. స్వా. 4, అ. 21: 2. అడగు-లక్ష్మీ. 5, అ. 52: చూ, ప్రుక్కు. 4: 8. జాటు. భార. కర్ణ. 3, అ. 68: చూ, నట్లు. 2.

దిగఃపగ, దే. వి వచ్చుట, పోవుట, విసరుట, మెఱయుట లోనగు వాని యందగు సమకరణము (శ. ర.): చూ, చూహూ.

దిగఃపతులు, అం. ఇంద్రుడు, అగ్ని, యముడు, నైరృతి, వరుణుడు, వాయువు, కటేరుడు, ఈశానుడు (అరుణ భుడు). (8).

దిగనాడు, దే. న. క్రి. రూ-దిగనాడు: చూ, విసర్జించు.

దిగవిడుచు, —పై.—

దిగనన, దే. ద్ర. క్రి. విజ. దిగువగా.

దిగు, దే. అ. క్రి. రూ-దిపు. 1. మీదనుండి క్రిందవచ్చు: 2. ప్రయాణమైపోవునపుడు దారిలో విడుచు: 3. దిగుమతి యగు: 4: రూ-దిపు, ఎరగు-రూ-విఠగు, దిగఃద్రావు-రూ-దిగఃద్రావు-దిగఃద్రావు-దిగఃద్రావు-దిగఃబడు-రూ-దిగఃబడు, దిగు-రూ-దిగు-దిగు. (సం. ప.)— అవరోచు, అవరోచ్ఛి.

దిగుచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-దిండు.

దిగుట, వా. వి. (సం. ప.)— అవతారము, అవసరము, అవపాతము, అవరోహణము, అవరోహము.

దిగుడు, దే. విజ. రూ-దిగుడు-దిగువాయి. 1. ఆనతము. చూ, భుక్కుము. 1: 2. మ్యానము: చూ, వెలితి.

దిగుదల, ద్వ. వి. (దిగుడు+తల): చూ, దిగువాయి.

దిగుమతి, దే. వి. (ఓడలోనున్న పరకును రేవునందు) దించుట.

దిగులు, దే. వి. వి. గుఃదెయదరు, భయము (అనియు): చూ, వెఱపు.

దిగులువకు, ద్వ. అ. క్రి: దిగులొందు.

దిగులుపాటు, ద్వ. వి: దిగులుపడుట.

దిగులొందు, ద్వ. అ. క్రి: దిగులుపడు.

దిగువ, దే. అవ్య. 1: చూ, క్రింద: దే. వి. 2: చూ, దిగువాయి: విజ. 3. క్రిందైనది.

దిగువాయి, ద్వ. వి. (సా. 1, అ. 124): అడుగు-రూ-అడు, దిగువ-రూ-దిగువ, దిగుదల, పాడు. (సం. ప.)— అదో భాగము, తలము.

దిగువాయి, దే. విజ: చూ, రూ-దిగుడు.

దివ్యవాణి, తే. ఆ. క్రి. (దిగ్గు + పాణి) 1. మిడినుండి క్రిందికివడు; 2. చూ, ప్రవించు. స్వా. 3, ఆ. 3.  
 దిగ్గుద్రావు, దే. ఆ. క్రి. చూ, దిగు. 4.  
 దిగ్గుజాత్యలు, అం. అశ్రమవు, కపిల, పీఠశ, అనువమ, కామవర్తి, కుశదంతి, అంగన, అంజనావతి. (8).  
 దిగ్గుజులు, అం. బరావతిము, పుంపకిము, వాసునము, కుముడము, అంజనము, పుష్పదంతము, సార్వభౌమము, ముద్రతకము. (8): చూ, హస్తీ.  
 దిగ్గున, దే. ద్ర. క్రి. విణ. తటాన: చూ, వేగము. 3.  
 దిగ్గునాకు, దే. న. క్రి. చూ, రూ-దిగ్గునాకు.  
 దిగ్గున, వై. వి. = ద్వికా: చూ, రూ-దిగ్గున.  
 దిగ్గు, చూ, రూ-దిగ్గు.  
 దిగ్గుడు, దే. విణ: చూ, రూ-దిగుడు.  
 దిగ్గున, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, రూ-దిగ్గున.  
 దిగ్గురను, దే. ఆ. క్రి. (దిగ్గు + అను) కయముచే హృయము దిగ్గురను (సంధియందు వర్తదిక్కును.)  
 దిగ్గులు, దే. వి. కాయవైపున ముందుపైరు: చూ, నవ్యము.  
 దిగ్గుమ, సం. వి. ఆ. పుం. 1. లిప్తము, విషముపూసిన బాణము: చూ, బాణము. 1; విణ. 2. పూయబడినది: చూ, లిప్తము.  
 దిగ్గుధము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. మంత్రముచేత కర్తృకు దిక్కులొట్టు: చూ, మంత్రము. 1; 2. చూ, సాలపురుగు.  
 దిగ్గుమము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = దిమ్మ. దిక్కులతిచ్చియు. చూ, హరిత్త; వా. 2. ప్రముఖులందుట, త్రిప్ప: చూ, విహారము. 1.  
 దివ్వి, వై. వి. = దిక్పరిణే: చూ, అంకులాడి.  
 దివ్విమోగము, ద్వి. విణ. అచ్యుతము: చూ, కందమించు.  
 దిట, వై. వి. = పుం. రూ-దిట్ట, ద్వారము, భాగ. 3, స్కం. 699: చూ, శక్తి. 1.  
 దిటము, వై. వి. = దృఢ. (రూ-దిటవు-దిట్టము) 1. వైర్యము: చూ, వైర్యము; 2. పురము: చూ, స్థిరము: దే. విణ. 3. పెచ్చు: చూ, హెచ్చు. 2.  
 దిటవరి, వై. వి. = దృఢ: చూ, రూ-దిట్టడు, దేశ్యమని శ.ర.)  
 దిటవు, వై. వి. 1. = దృఢ. ద్వారము: చూ, శక్తి. 1; విణ. 2. = దృఢ: దృఢము: చూ, వైర్యము.  
 దిట్ట, వై. వి. 1. = దృఢ: చూ, రూ-దిట్ట: విణ. 2: చూ, సమర్థుడు. అచ్చ. మం. కాం. 187; 3. = దృఢ: చూ, రూ-దిట్టడు; 4. ద్వారము కలవాడు; 5. దృఢము: చూ, స్థిరము.  
 దిట్టడు, వై. విణ. = దృఢ: భార. దిష్ట. 1, ఆ. 86: అగ్ని పిరుగు, ఉంటి-రూ-ఉటంకు, ఉక్కు, ఉక్కుతునియ, ఉయ-రూ-ఉటియ, గడువరి, గడ్డతికాడు, గళకడు, గుండా, కుటాదికాడు, దంట, దట్టడు, దిటవరి-దిట్ట-రూ-దిట్టడు-దిట్టరి, పెంకి, రణపెంకి: (సం. వ.)—అలెచ్చరి, అదీనుడు, ఏకాగ్రుడు, దీరుడు, భృష్టుడు, వైర్యకారి: (చూ, హంపిరుడు. 2.)

దిట్టము, వై. వి. 1. నిర్భయము: చూ, సర్వము. 1; 2 = ద్రుతిమ-ద్రుతిష్ట: చూ, రూ-దిట్ట.  
 దిట్టరి, వై. విణ. = దృఢ: చూ, దిట్టడు.  
 దిట్టి, దే. వి. 1. గవనిలోనిగువానివ్రక్కించు వాకిలి: చూ, వాకిలి: చూ, సదనము. 1.): 2. చిన్నివాకిలి. చూ, వాకిలి. (చూ, సదనము. 1.)  
 దిట్టిగంత, వా. వి. పెరటిగుమ్మము: చూ, దిట్టి. 2.  
 దిట్టివాకిలి, —వై.—  
 దితము, సం. విణ. నలుపుబడినది. దాతము: చూ, స్వర్ణము.  
 దిత, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అసురులతిల్లి: చూ, మాత. 1; 2. నలుకుడు: చూ, హతి.  
 దితిసుతుడు, సం. వి. ఆ. పుం. దైత్యుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.  
 దిద్దు, దే. వ. క్రి. 1. దండించు. కళా. 2. ఆ. 34: చూ, శక్తించు; 2: చూ, సవరించు. కా. 3, ఆ. 174: వా. 3. చొట్టుదిద్దు: 4. అక్షరములుదిద్దు.  
 దిద్దుగడ, దే. వి. (రూ-దిద్దుడు-దిద్దుపాటు-దిద్దుబడి.)  
 దిద్దుడు, —వై.—  
 దిద్దుపాటు, —వై.—  
 దిద్దుబడి, —వై.—  
 దిద్దుత్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూడనిచ్చ: చూ, వాంఛ.  
 దిద్దుజవు, సం. విణ. ఉ. చూడనిచ్చగలవాడు: చూ, వాంఛితుడు.  
 దిధత్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాలువనిచ్చ: చూ, వాంఛ.  
 దిధజవు, సం. విణ. ఉ. కాలువనిచ్చగలవాడు: చూ, వాంఛితుడు.  
 దిధిషువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. మాటుమనువుది: చూ, భార్య: ఉ. పుం. 2. మాటుమనువుదాని మగడు: చూ, భర్త. 1.  
 దినకరుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సూర్యుడు.  
 దినగోల, వా. వి. చూ, దినబత్తెము.  
 దినదినము, వా. సం. వి. ప్రతిదినము: చూ, వాసరము.  
 దినప్రతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, దినకరుడు.  
 దినబత్తెము, వా. మి. వి. (దినము + బత్తెము) ప్రతిదినమునను ఇచ్చేరుబత్తెము. హరిశ్చ. 4, ఆ. 19: చూ, సాదము. (1).  
 దినభవము, సం. వి. ఆ. న. నాటిది: చూ, అతది.  
 దినభాగములు, అం. రౌద్రము, శ్వేతము, మైత్రము, శారభము, సావిత్రము, విజయము, గాంధర్వము, కృతవము, రాహిణ్యము, విరించము, సోమము, నిర్వతి, మహేంద్రము, వెదణము, భటము. (15).  
 దినమణి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, దినకరుడు.  
 దినము, సం. వి. ఆ. న. 1. వగలు (12 గంటల కాలము): చూ, వాసరము: వా. 2. వగలురాతికలసిన కాలము (24 గం. కాలము): చూ, వాసరము: 2. ఇంగ్లీషు సెకలోనితాటిము: చూ, రోజు: 4. పౌరమానమందలి ఒకదినము, తిథి: చూ, వాసరము: వా. 5. తద్దినము. "నేడు మాతండ్రిగారిదినము."

దినవేద్యము, వా. వి. వి. (దినము + వేద్యము) ప్రతిదినమును జరిగెడు వ్యయము. పాండు. 3, ఆ. 16: చూ, వేద్యము. 2.

దినసరి, దే. వి. ఒకరకమువలె: చూ, సర్వము.

దినసరులు, దే. వి. ఒకరకమువల్ల: చూ, దాన్యము.

దినసు, దే. వి. రూ-దినస్సు. 1. సామ్యము: చూ, సమానము. 2; 2. వస్తువు: చూ, సరకు. 2.

దినాంగములు, అం. లిపి, చారము, నక్షత్రము, యోగము, కుంజము (3): చూ, పంచాంగములు.

దినాంతము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సాయంతాలము.

దినారి, వై. వి = దీనారా: వరహా: చూ, లోహము.

దినుడు, దే. వి: చూ, రూ-దినసు. 1—2; 3. రీతి: చూ, విధము. 1.

దినుస్సు, దే. వి. రూ-దినసు. 1. వస్తువు. కణా. 3, ఆ. 83: చూ, సరకు 2; 2. రీతి: చూ, విధము. 1.

దిర్వు, దే. వి: చూ, రూ-దిర్వు\*. అచ్చ. యు. కాం 332.

దిబిదిబి, వా. వి. నడచుట కొట్టుట లోనగువానియందు చగు ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హూహూ.

దిబుక్కున, వా. ప్ర. చూ, దిబ్బున.

దిబ్బు, వై. వి. = దీప్తి. 1: చూ, చిత్త. 2; 2. మురికనేల: చూ, భూమి. 1: 3 = దీప్తి. కుష్టు. చూ, రా. 1.

దిబ్బుకము, దే. వి. చూ, రూ-దబ్బుకము. 1.

దిబ్బు, వా. వి. రూ-దిమ్ము: చూ, దబ్బు. 4.

దిబ్బున, వా. ప్ర: చూ, దబ్బాన.

దిబ్బెము, వై. వి. = దీపము: చూ, స్నేహశము.

దిబ్బెమెత్తుట, జా. దీపముతోఁ బ్రమాణముచేయుట. “దిబ్బె మెత్తఁగవచ్చు నబ్బురంబగు కల్పి మేరమితేనీతి మెత్తఁగఁ దనుచు” (పాండురంగమాహాత్మ్యము)

దిమాకు, వా. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; 2. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 3. ప్రేర్యము: చూ, సైర్యము. (దిమాకు అలియు.)

దిమిదిమి, దే. వి. 1: చూ, రూ-దిందిం; 2. మద్దెలమోత యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

దిమిస, వా. వి: రూ-దిమ్మిస-దిమ్మెస, గట్టన. (సం. ప.)—పుట్టన.

దిముకు, దే. వి: చూ, దిమిదిమి.

దిమ్ము, వై. వి. 1. వర్ణము: చూ, సమాహము; 2 = దీప్తి. కుష్టు. దిబ్బు. అచ్చ. బాల. కాం. 121: చూ, రా. 1: వా. 3. = దీర్ఘము దిగ్ఘమనొందుట, క్రమము: చూ, విహారము. 1.

దిమ్మరి, వై. విణ = దీహర. (దిమ్ము + అరి) రూ-దిమ్మరి. 1. క్రమకలవాడు: రూ-దిమ్మరికీడు; 2. క్రమకలది: చూ, స్త్రీ; 3. మత్తుకలవాడు. రూ-దిమ్మరికీడు: చూ, సోమరి; 4. మత్తుకలది: చూ, స్త్రీ.

దిమ్మరికీడు, వై. విణ = దీహర. (దిమ్మరి + కీడు.) 1: చూ, రూ-దిమ్మరి. శాం. 1, ఆ. 108; 2: చూ, రూ-దిమ్మరి. 3.

దిమ్మిన. దే. వి: చూ, రూ-దిమ్మి.

దిమ్మి, దే. వి. 1. గుంపు: చూ, సమాహము; వై. వి. 2: చూ, దిమ్ము. 3. సా. 2, ఆ. 93; 3. మత్తు: చూ, మదము. 1; వా. వి. 4. చూ, రూ-దిమ్మి.

దిమ్మివట్టు, ద్వ. ఆ. క్రి. (దిమ్ము + వట్టు) 1. క్రమగొను: చూ, పరిక్రమించు; 2. మత్తుకొను. చూ, మబ్బుకొను.

దిమ్మివన, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, పరిక్రమించు.

దిమ్మి, దే. వి. 1. రామరముట్టు: చూ, మిదై. 2: చూ, సహస్ర పత్రము; 2. దిన్నదీన్న దానినట్టు: చూ, సర్వతము; 3. కొమ్మిరుచు: చూ, విరచ.

దిమ్మెస, దే. వి. 1: చూ, రూ-దిమిస; 2. కానెవాని అకానాక కొనెట్టు.

దింది, దే. వి. లిరుగుట యందగు సనుకరణము: చూ, హూహూ.

దిరసన, వై. వి = శరీరం. (రూ-దిరసము - దిరసెము - దిరి వెము-గిరిసెము)\*: చూ, వ్యావర్త.

దిరిసనము. —వై. —

దిరిసెము. —వై. —

దిరిసెము. —వై. —

దిద్దిర, దే. వి: చూ, రూ-దిదిరి భార. అది. 4, ఆ. 38.

దిలాసా, వా. వి. ప్రేర్యము.

దిలీపుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రాజా. 1.

దివటి, వై. వి. = దీపయద్వితా. కాగదా: చూ, రూ-విటి.

దివటి, వై. వి. = —వై. —

దివము, సం. వి. ఆ. న. = దివి. 1: చూ, స్వర్గము; 2.

అకాశము: చూ, వ్యామము; 3: చూ, దినము. 1-2-3-4.

దివనము, సం. వి. ఆ. పుం. న: చూ, రూ-దినము. 1-2-3-4.

దివస్పతి, సం. వి. ఇ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, వేద్యుడేడు.

దివాంధ్రస్థాయము, న్యా. అంబటికి నిష్టమగువగలు గుడ్ల గూజకు అనిష్టముగా నుండుననుకీతి.

దివాంధము, సం. వి. ఆ. పుం. గుడ్లగూజ: చూ, సక్తిసంపుః బులుగు.

దివాకరుడు, సం. వి. ఆ. పుం. పగటివేలుపు: చూ, సూర్యుడు.

దివాకీర్తి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, మంగలి; 2. మాలవాడు: చూ, మాల. 1.

దివాణము, వై. వి. = దేవాయనము. 1. దర్బారు: చూ, సభ.

2: 2. కచ్చేరి. పాండు. 1, ఆ. 109: చూ, సభ. 2.

దివాతపచంద్రస్థాయము, న్యా. పగటి చంద్రునివలె గాంతి గాంతిహీనుడై యుండెననుకీతి.

దివాను, వా. వి ప్రాగడ: చూ, మంత్ర. 1.

దివాభీతము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుడ్లగూజ: చూ, సక్తిసంపుః బులుగు; 2. కలువలకొలను: చూ, సరస్సు. 1.

దివాభీతుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. దొంగ: చూ, హాంతుడు. 1: వా. 2. పనికిమాలిన వాడు. చూ, వాడె.

దివాలా, వా. వి. వ్యవహారము చెడి కలిగిన నష్టము. “దివాలా లోచు.”

దివి, సం. వి. న. స్త్రీ. 1. ఆకాశము: చూ, సురవర్ణము;

2. = దివ, రూ-దివము: చూ, స్వర్గము (వైక్రికమనికొందడు);

8. కొండనాటక: చూ, రోగము: (చూ, రస.): ఇ. పుం. 4: చూ, పాంపిట్ట: వా. వి. 6: చూ, దీపము. 8. (దివి. 20-2-1949 సం॥రం.)

దీపికాదు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వేలుపు.

దివిటి, వై. వి. = దీపయస్త్రికా. కరదీపము. 1. రూ.దివటి - దివటీ. దివిటి - దివ్వటి - దివ్వటి - దివ్వటి.దివ్వటి - దివ్వేటి - దీటి - దీవటి - దీవటి, దివియ-రూ - దివ్వీయ - దివే - దివ్వ: తద్వి. — అగ్గిబోడి, ఇ.గిలాయ, ఇలాయ-ఇలాయ, కర దివియ - కరదివ్వీయ - కరదివ్వే, కాగడ - కాగడా, కాలు దివియ, కోలదివియ-కోలదివ్వే, చేదివియ, చేవెలుగు, జు.తి జోతులు, జు.జము - జు.జము, దివియకోల - దివ్వేకోల - దివ్వేకోల. నడదివియ, నిచ్చెనపంజ, నిచ్చెనపంజ, వగ రొత్తులు, పెనుపంజ, మషాయ, మోజిత్తులు: తద్వి. — (సం.ప. : — ౧. ఆకాశదీపము, కరదీపము, తమోమత్తు, దీపయస్త్రిక: (చూ, స్నేహశము). ౨. దీపోత్పవమునకు. — అగ్నిశ్రీద.

దివీటి, — వై. — సాంబ. తిర్య. 26.

దివిదారికొమ్మ, ద్వ. వి: చూ, ఒద్దగ.

దివియ, వై. వి. = దీప (రూ.దివియ దీవియ - దివే - దివ్వే - దివ్వ - దీవె - దివ్వము.) 1. దీపికా. దీపము. సా. 8, అ. 27: చూ, స్నేహశము: 2. చూ, రూ.దివిటి.

దివియక బిమ్మ, వై. వి. = దీపస్తంభశ. దీపపునెమ్మె. (రూ. దివెకంబము-దివియకంబము-దివ్వెకంబము-దీపియక బిమ్మ): చూ, నెమ్మె.

దివియకోల, ద్వ. వి: చూ, రూ.దివిటి.

దివిషమఁచు, సం. వి. ద్. పుం. (రూ - దీవిషత్తు - ద్వీషత్తు - ద్వీషదుడు): చూ, వేలుపు.

దివు, దే. అ. త్రి: చూ, రూ.దిగు రాసు 2. అ. 88.

దివె, వై. వి. = దీప: చూ, రూ.దివియ. 1-2.

దివెకంబము, వై. వి. = \* చూ, రూ.దివియకంబము.

దివెదారికొమ్మ, ద్వ. వి. దానరుల దీపపుస్తంభము: చూ, నెమ్మె.

దివోకనము, సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ.దివోకనము.

దివోకనుడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ.దివోకనుడు.

దివోకనము, సం. వి. న్. పుం. 1. పిట్ట: చూ, పక్షి: 2. రూ. దివోకనము. చాతకము: చూ, వానకోయిల.

దివోకనుడు, సం. వి. న్. పుం. రూ.దివోకనుడు: చూ, దివిషదుడు.

దివ్య, సం. వి. అ. త్రి. 1. ఉసిరిక \*: చూ, శ్రీపతి. 1: వై. వి. ( ) = దీప. రూ.దివియ, దీపము: చూ, స్నేహశము: (2.) = దీప. రూ.దివియ, కరదీపము: చూ, రూ.దివిటి.

దివ్యక్షేత్రము. అం. అక్షేత్రము: చూ, పుణ్యక్షేత్రము.

దివ్యవక్తవు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. మగంధవిశేషము: చూ, రాజార్జుము: విజ. 2. జ్ఞానదృష్టికలవాడు: 3. మంచి కన్నులు గలవాడు: 4. గ్రుడ్డివాడు: చూ, రేపిడు.

దివ్యదోహదము, సం. వి. అ. న్. చూ, మొక్కుబడి.

దివ్యము, సం. వి. అ. న్. 1. మహావ్యవహారములయందు జయింపఁదగిన సత్యము, బాప. (ఇది వంచవిధము. —: చూ, దివ్యములు.): 2. చూ, అవంగము: పుం. 8: చూ,

ఉత్పాతము. 1: విజ. 4. దివియందుఁ బుట్టినది: 5. ఒప్పునది.

దివ్యములు, అం. తులాదివ్యము, అగ్నిదివ్యము, జలదివ్యము, విషదివ్యము, కోశదివ్యము. (5).

దివ్యవనములు, అం. మేరువునకు త్తరమున నందనము, తూర్పున జైత్రతరళము, దక్షిణమున గంధమాదనము, పశ్చిమమున వైభ్రాజనమును గలవు: చూ, వనములు.

దివ్యాత్మమంత్రతంత్రప్రయోగ విస్తారప్రస్తావము. అం: చూ, ప్రమేయములు.

దివ్యోపపాదుకుడు, సం. విజ. (స్వర్గమందుండువాడు దివ్యుఁ. తల్లి మొదలైనవారు లేకయే అయోనిజులై పుట్టువారు ఉప పాదుకులు.) అయోనిసంభవదేవాది.

దివ్యటి, వై. వి. =: చూ, రూ.దివిటి.

దివ్యటి, — వై. — విజ. 8, అ. 102.

దివ్యాలుపుట్రువు, ద్వ. వి. (దీప్య + ఆలుపు + పువు.) మిగుత: చూ, శలభము.

దివ్యటి, వై. వి. =: చూ, రూ.దివిటి.

దివ్యటి, — వై. —

దివ్యీయ, వై. వి. = దీప. దీపికా చూ, రూ.దివియ.

దివ్యీయకంబము, చూ, రూ.దివియకంబము.

దివ్యీయకోల, ద్వ. వి. చూ, రూ.దివియకోల.

దివ్వే, వై. = దీప దీపికా: చూ, రూ.దివియ.

దివ్వేకంబము, వై. వి. =: చూ, రూ.దివియకంబము.

దివ్వేకోల, ద్వ. వి: చూ, రూ.దివియకోల. (ఇట్లు దివ్వెనకోల.)

దివ్వేపముడు, దే. వి: చూ, స్నేహము. 2. సా. బ. మాన. 47.

దివ్వేటి, వై. వి. =: చూ, రూ.దివిటి సాంబ. తిర్య. 26.

దివ్వేయార్పు, ద్వ. వి: చూ, రూ.దివ్యాలుపుట్రువు.

దివ్వేసుడి, ద్వ. వి. గోదయందు దీపముపెట్టుగూఁడు.

దిశ, సం. వి. అ. త్రి. = దిస్స-దెస-దిక్కు: చూ, హరిత్త.

దిశలు, అం: చూ, దిక్కులు 8 + భూమ్యాకాశములు 2 = (10).

దిశావదిశలు, అం: చూ, ఉపవీతములు.

దిశ్యము, సం. విజ. దిక్కునందుఁబుట్టినది.

దిష్టము, సం. వి. అ. న్. 1. భాగ్యము: చూ, సంపత్తి పు. 2. చూ, సమయము. 1: విజ. 8. ఉపదేశింపఁబడినది: ఆదిష్టము, ఉపదిష్టము.

దిష్టాంతము, సం. వి. అ. పుం. మరణము: చూ, సావు.

దిస, వై. వి. = దిక్. దిక్కు. రూ.దిస్స: చూ, హరిత్త.

దిసంతడుచు, దే. స. త్రి. (దిసంతు + అడుచు) దూఱు: చూ, పెగ్గించు.

దిసంతు, దే. వి. 1. దూఱు: చూ, పెగ్గింపు. 1: 2. అంతింక: చూ, హాస్యము. 1.

దిసంతుకొట్టు, దే. స. త్రి: చూ, దిసంతడుచు. స్వా. 8, అ. 108.

దిసంతులుకొట్టు, — వై. —

దిసమొల, ద్వ. వి. రూ.దిస్సమొల: చూ, దిత్తల.

దిసమొలవాడు, ద్వ. విజ: చూ, దిగంబరుడు.

దీప్తమొలవేల్పు ద్వ. వి. చూ దిస్సమొలవేల్పు. 1: చూ, కవుడు; 2. కాలభైరవుడు.

దిస్స. వై. వి. =: చూ, దిస్.

దిస్సమొల, ద్వ. వి: చూ, రూ-దిస్ మొల.

దిస్సమొలవాడు, ద్వ. విజా: చూ, రూ-దిస్ మొలవాడు. పాండు. 1, ఆ. 218.

దిస్సమొలవేల్పు, ద్వ. వి. చూ, రూ-దిస్ మొల వేల్పు. 1—2. దిస్స, దే. వి. పామునుకొట్టుట యందుగ ద్వద్యనుకరణము (బుప్పు): చూ, చూచూ.

దీ

దీ, దే. అవ్య. చూ, రూ-దీ.

దీకు, దే. వి: చూ, రూ-దీకు. భార. విరా. 5, ఆ. 91.

దీకొను: చూ, రూ-దీకొను.

దీకోలు, దే. వి. రూ-దీకోలు; చూ, లూటీ. 4.

దీక్ష, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చూ, శ్రీధర్ "కదేకదీక్ష"; 2. యజ్ఞాదిక్రియారంభమందు అనుష్ఠింపఁ జూనుకొనెడు ఆచారమునము; అం. 8: చూ, గహీనతానములు.

దీక్షితము, వా. వి: చూ, అవభృతము

దీక్షి చు, సం. అ. శ్రీ. దీక్షవహించు.

దీక్షితవాహ్యములు, అం. 1. సారస్వతులలోని రెండవ తెగలోని వారు: చూ, అచార్యేఅను బ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.) 1. కన్యాకుబ్జులందరి వందగొలులలోని యొకానొక తెగ వారు. వీరు యజుర్వేదము అవస్తంబులనై యున్నార; కన్యా కుబ్జులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

దీక్షితుడు, సం. వి. అ. పుం. సోమముగల యజ్ఞమునందు దీక్ష వహించినవాడు.

దీటి, వై. వి. =: చూ, రూ-దీటి.

దీటు, వై. వి. 1. సామ్యము: చూ, సమానము. 2: దే. వి. 2. ఆక్రమణము: చూ, పురి. 4: విజా. ఏ. 8. చక్కన: చూ, సరి. 11: స. క్రి. 4. సరిచేయు. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 86: చూ, సరిపెట్టు.

దీటుకట్టు, దే. అ. క్రి. పూర్ణమగు: చూ, మెండుకొను. 8.

దీటుకొను. 1.—పై.— భార. కర్ణ. 1, ఆ. 120; భార. విరా. 5, ఆ. 34; స. క్రి. 2. సవరించు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 215: చూ, సవరించు, 8: చూ, సరిపోలు: పే. 4. దీటుకొలుపు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 229.

దీడివి, సం. వి. ఇ. పుం. న. 1. అన్నము: చూ, సాదము. (1): పుం. 2. బృహస్పతి: చూ, వేల్పుటొజ్జ.

దీధితి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. కిరణము: చూ, హయనము. 2.

దీన, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఎలుక: చూ, మాషికము: విజా. 2. దీనురాలు: చూ, శ్రీ.

దీ:ము, అం: చూ, దృష్టులు.

దీనారము, సం. వి. అ. పుం. = దినారి, పైడి నాణెము, గద్దెయ: చూ, రోహము. 1.

దీనికి, దే. స: చూ, ఇందులకు. 2.

దీనుడు, సం. విజా. 1: చూ. దీనవాడు; 2. దర్పముచీగిన వాడు; 3. భయపడినవాడు: చూ, వెజువరి: 4. దైన్యము కలవాడు: చూ, దరిద్రేపి: చూ, ప్రాయడి.

దీపకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఓనుము: చూ, యవాని: 2. దీపము: చూ: స్నేహళము; 3, ఇల్లు: చూ, సదనము. 1: 4. =: చూ, దీపము. 2: విజా. 5 వెలిగించునది: చూ, వెలుతురు. 1: అం. 8. అర్థాలంకారములలో నొకటి (వర్ణావర్ణములకు దర్శకము. ఉదా.— "మదమన గజపతి బొల్పును: ప్రతాపమున భూపతి బొల్పును."), చూ, అలంకారము. 3: 7: చూ, జన్యతాళములు.

దీపకలికాన్యాయము, న్యా, న్యాయములలో నొకటి.

దీపపుకొడి, వా. మి. వి. కొడి: చూ, విగ. 4.

దీపము, సం. వి. అ. పుం. 1. = దిప్తిము. రూ. ప్రదీపము.

దీపిక: చూ, స్నేహళము; 2. తీగె: చూ, లత. 1: 8. నియరవాసము: చూ, వత్తము. 4. చూ, మయూరశిఖి: అం. 6: చూ, ఉపచారములు.

దీపయష్టిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ = దివిటి, కాగడా. చూ, దివిటి.

దీపవల్లి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. దీపపువత్తి: చూ, వత్తి. 2.

దీపవృక్షము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దీపస్తంభము.

దీపశిఖ, సం. వి. అ. న. కోటి. దీపపుకొడి.

దీపస్తంభము, సం. వి. అ. పుం. = దిప్తెగంటము: చూ, నెమ్మె.

దీపాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. అగస్త్యుడు: చూ, ముని. 1.

దీపావళి, సం. వి. ఇ. శ్రీ నరకచతుర్దశి మఱునాటి పండుగ (దీపములసమూహము): చూ, బాణాసంచు.)

దీపిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = దీవియ. దీపము: చూ, స్నేహళము.

దీప్తము, సం. విజా. 1. వెలిగినది, పుకము: చూ, వెలుతురు. 1: 2. కాలినది, ఉపచితము: చూ, ప్రజ్వలితము: 3 మండి నది: చూ, ప్రజ్వలితము: అం. 4: చూ, అగమములు: (చూ, ఉపవిద్యలు 11—9)

దీప్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. కాంతి: చూ, వెలుతురు 1.

దీప్యకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఓనుము: చూ, యవాని: 2. యవలలియ్యము: చూ, వియ్యము: 3. నెమిలిజాటు: చూ, నిక. 4.

దీప్యము, సం. వి. అ. పుం. (రూ-దీపము-దీపకము-దీపసేయ.) ఓనుము: చూ, యవాని.

దీపము, వై. వి. రూ-దీపము. 1. = దామ. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1: 2. = దీపక: వేటయ్యగములు వజ్జలు లోనగునవి, దీపకము, దీపము: చూ, వేటవిట్ట.

దీపనము, దే. వి. 1. దైర్యము: చూ, సైర్యము. 1: 2. ఉపాయము. భార. విరా. 2, ఆ. 91: చూ, వెరపు.

దీమ, వై. వి. = దీపక: చూ, దీపము. 2: స్వా. 4, ఆ. 22: 2. = దామ. ఇల్లు. "దిక్కు దీమ లేదు": చూ, సదనము. 1.

దీర్ఘకోశిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఏనుగుజెలగ: చూ, బుద్ధపిడుగు. దీర్ఘజంతుము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెగ్గురు: చూ, సారసము: విజా. 2, నిరుపాటిసిక్క. గలది.

దీర్ఘము, సం. వి. వ. పుం. 1. చదువరి: చూ, విద్వాంసుడు; 2. గడ్డ: చూ, హరిహరముడు: విజ. 3. మారపుయోచన కలవాడు.

దీర్ఘదేహి, సం. వి. ఈ. ప్రి. పంపికొత్తు: చూ, మూడికము. దీర్ఘపక్షము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లగలిజేరు: చూ, వర్షకేతువు. దీర్ఘపక్షిక, సం. వి. ఆ. ప్రి. ఆరణ్య: చూ, రంభ. 2. దీర్ఘపక్షిక, సం. వి. ఆ. ప్రి. శాలేయము: చూ, నదావ. దీర్ఘవృక్షము, సం. వి. ఆ. పుం. వాము: చూ, నర్సము. దీర్ఘచుగు, మి. అ. క్రి. చాగు: చూ, పొడవగు. దీర్ఘము, సం. విజ. నిడుద: చూ, సోగ. 2. దీర్ఘమూల, సం. వి. ఆ. ప్రి. చూ, తీగతుమిడి. దీర్ఘచుక్షిక, సం. వి. ఆ. ప్రి. చూ, చిలుగు. దీర్ఘరాజము, సం. వి. ఆ. పుం. గుండ్రతుంగి: చూ, తృణము. 1.

దీర్ఘకృంతము, సం. వి. అ. పుం. దుండిగము: చూ, శోణకము. దీర్ఘసురము, సం. వి. ఆ. పుం. కుక్కి: చూ, శుకము. దీర్ఘసూత్రము, సం. విజ: చూ, చిరక్రియము. దీర్ఘయోవు, సం. వి. వ. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయుము. 1; 2. మార్కండేయుడు: 3. బూరుగు: చూ, కాల్యది: 4. జీవకమును గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్జును: విజ. 5. పెక్కిండ్లుద్రుతువాడు: చూ, వృద్ధుడు. 1.

దీర్ఘాయుష్కుతుడు, సం. వి. త. పుం: చూ, వృద్ధుడు. 1. దీర్ఘిక, సం. వి. ఆ. ప్రి. = దీర్ఘయ. దిగ్గియ: చూ, నరస్సు. 1. దీర్ఘము, సం. విజ. 1. చిల్పించెడిది: చూ, చిల్పిర్నము. 3; 2. భయపడినది: చూ, భీతము.

దీలు, దే. విజ. 1: చూ, దిల్లము: అ. క్రి. 2. దీలువడు: చూ, రూ. దిల్లవడు.

దీలువడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ. దిల్లవడు.

దీవటి, వై. వి. =: చూ, రూ. దీవిటి.

దీవన, దే. వి. రూ. దీవన, తే. తే. తే. తే. తే. (సం. ప).— అశాసనము, అశీర్వచనము, అశీర్వాదము, అశీస్సు, జయ, మంగళాశాసనము: (చూ, మంగళాశాసనము.)

దీవనద్రాళు, దే. వి. వి. అక్షితలు. సా. 2, ఆ. 38: చూ, సేనద్రాళు.

దీవనము, దే. వి: చూ, రూ. దీవనము. 1. భార. విరా. 3, ఆ. 187.

దీవి, వై. వి. = ద్వీప: సీతనదీవిదిబ్బ: చూ, లంక. వై.

దీవియ, దే. స. క్రి: తే. పెట్టు, తిమ్మ. (సం. ప) — అశాసించు, అశీర్వదించు, జయపెట్టు: (చూ, మంగళముచేయు.)

దీవిటి, వై. వి. =: చూ, రూ. దీవిటి.

దీవియ, వై. వి. = దీవిక. రూ. దీవె. దీవము, భార. సా. 1, ఆ.

147: చూ, ప్రి. హళము.

దీవికంబము, వై. వి. = దీవస్తంభ: చూ, రూ. దీవియకంబము.

దీవె, వై. వి. = దీవిక: చూ, రూ. దీవియ.

దీవెన, దే. వి. చూ, రూ. దీవెన. శ్లో. 5, ఆ. 166.

దీవెనకోరి, దే. వి. 1. నరి: చూ, నమస్కారము: 2. ఒకానొకవారి: చూ, నమస్కారము.

దీవెనద్రాళు, వై. వి. వి. ముద్రాక్షితలు: చూ, సేనద్రాళు. (నాడుక.)

దు

దు, వా. వి. 1. సంబుద్ధాచుడు: చూ, చుష్కవర్షచృష్టములకు ఏకవచనమున పికల్పముగవచ్చు ప్రత్యయము: 2. రూ. చూ. కుక్కను పిలుచుట యందగు ఛస్యముకరణము: చూ, హూహూ.

దుఖమేవనిర్వృం వివేకిన: న్యా నివేకిన: చూ, ప్రపంచమును దుఃఖమయముగానే యుండును.

దుంకము, దే. వి. వెజ్జము: చూ, రంభము. 1.

దుంగ, దే. వి. మూ. మొద్దు: చూ, మొద్దు.

దుండగము, వై. వి. = దౌష్ట్య: 1. చూ, నేరము: 2. దౌష్ట్యము: చూ, ధ్యోకము. 2: 3. కీము. వై. 1, ఆ. 92: చూ, హాని. 2.

దుండగిలు, వై. విజ. (దుండగము + కిలు) 1. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు: 2. భూర్షుడు: చూ, వ్యాధుడు: 2: 3. అవిరాధి: చూ, రూ. దుండెకాడు.

దుండతీకము, వై. వి. =: చూ, దుండగము.

దుండి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. = దౌడ: చూ, రంభ: 2. దే. వి.

(1) దొరసావి: చూ, రాజ్ఞి

దుండిగము, వై. వి. = దుండిక: చూ, శోణకము.

దుండిలము, — వై. —

దుండుకము, — వై. —

దుండిజలి, దే. వి: చూ, సోమరి.

దుండుబింతనము, దే. వి: చూ, చండితనము.

దుండెకాడు, దే. వి. 1. భూర్షుడు: చూ, వ్యాధుడు: 2:

2. దుండగములుచేయువాడు: చూ, రూ. దుండిగిలు. 3.

దుంక, దే. వి. దున్న: చూ, మహిషము.

దుంకరపుకు, చ్చ. వి: చూ, యముడు.

దుండిలము, వై. వి. = దుండక: చూ, దుండిగము.

దుండుకము, — వై. —

దుండునాభము, అం: చూ, శత్రుములు

దుండులి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. పాచికయంటి ఇత్తిగ: ఇత్తిగ,

ఇత్తిగ: (చూ, పట్టుము): పుం. 2. శేరి: చూ, వీణె,

3: చూ, వరుణుడు: 4. ఒకానొక రక్కసులు: చూ, రాక్ష

సులు. 1: అం. 6: చూ, సంవత్సరములు: 6: చూ, అపర్ణ

వాహ్యములు.

దుండుము, దే. వి. రూ. దుండుము. సక్రాకారపుదినటి కా.

8, ఆ 10: చూ, సురుడు.

దుండులు, దే. వి. — వై. —

దుంప, దే. వి. 1. ద్వీపాద్వికము. (గనసులోనగువానిగడ్డ) (చూ,

వి. వీణె: చూ): చూ, వేరు, 1: 2. నాగేటిగొడగ: చూ,

లాంగలము. 1.

దుంపతియుట, వా. వి. 1. గడ్డపెల్లగించుట: జా. 2. కొంప

తీయుట: 3. సముద్రము పెల్లగించుట: 4. మాంసమును

చేదించుట.

దుంపతెంపుట, జా. — వై. —





దుర్దు, దే. వి. 1. కామరూపులొ దిమ్మె కర్ణిక: చూ, మిద్దె.  
(చూ, సహస్రవక్రము 1.); 2. కామరూపులొ చెందెడి;  
3. చెవివగ: చూ, భూషణము. 2; విజ. 4. అనకము:  
చూ, వికరము.

దుర్దుపెట్టుట, జా. మోసముచేయుట. “చక్కన్నను దుర్దుపెట్టి  
యరకంఁదలంచెడు.” (పారంగధరచరిత్ర.)

దుర్దుక్కు, దే. ఆ. క్రి: చూ, ముమ్మరించు.

దుర్దుగము, సం. వి. ఆ. పుం. పచ్చనీరుల్లి: చూ, వలాండువు.

దుర్దుగు, వై. విజ. (చూ దునీదారు-దునెదారి-దునేదారి-దుము  
దారి.) కూరుడు: చూ, హంపీరుడు.

దునీదారు, వై. విజ.—వై.—

దును, దే. స. క్రి: చూ, దూదున్ను.

దునుకు, వై. వి. బాధ, దుఃఖము: చూ, శోకము.

దునుము, వై. స. క్రి: చూ, సంహరించు.

దునెదారి, వై. విజ: చూ, దూ-దునీడు: 2. = రసదారి. కత్తి  
చేకరరించినవాడు: రూ-దునేదారి. (సం. వ.)—రసదారి.

దునేదారి, వై. విజ.—వై.—

దుర్దు, దే. వి. 1: చూ, దుంక; 2. వ్యవసయపు.

దుర్దుపోతు, దే. వి.—వై.—

దున్నయిననదన దూదనుట్టుమన్నట్లు, లో. విమర్శనలేని  
ప్రభుత్వము. ఉదా.— “చెప్పెడి వారొకవేళ జెప్పినను  
వినెడివారికయిన వివేకముండవలెను గదా: అట్లుగాక దుర్దు  
యిననదన దూదను గట్టుమన్న మతివనయొక్కటే.” (వీరి  
చంద్రిక-విగ్రహము.) దున్ను చూ, రూ-దును.

దుప్పటము, వై. వి. = ద్విపటీ. (రూ-దుప్పటి-దుప్పటి-దుప్ప  
టము.) 1. వెలగల పన్నుపాటి వెడల్పుబట్టు: చూ, పత్తము;  
2 ముతుకమాలతోనేసిన రెండుపొరలబట్టు; 3. కవచము:  
చూ, వారవారము.

దుప్పటి, —వై.—

దుప్పటి, —వై.—

దుప్పి, దే. వి. 1. జింక. ఇట్టి. చూ, హరిణము: 2. దుప్పి,  
కామరూపు మెకము: చూ, వృషకము; 3. చమూరువు.  
పాండు. 5, ఆ. 14: చూ, రామము. 3.

దురుకా, వా. వి. చినిగిన సంఘటన వేయు అస్త్రధుసంది  
(గుర్త).

దుబారా, వా. విజ. వ్యర్థమైనది.

దుబాసి, వా. వి. = ద్విపాది. రెండుభాషలు నేర్పినవాడు,  
భాషాంతరము చేయువాడు, వ్యవహారము జరుపువాడు.

దుబేబ్రాహ్మణులు, అం. వీరు కన్యాశుల్కులు. వీరు పంచగౌడు  
లలో నొకతెగవారు. మాధ్యంధినకాళి. శుక్రయజుర్వేదదుర్భాక  
కొండలును నామకాళి గోవిల సూక్రియ దొక కొండలును  
కలరు: చూ, కన్యాశుల్కులు (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

దుబ్బి, దే. వి. ఆరుగుణి: చూ, భగము. 12.

దుబ్బి, వై. వి. = ప్రంఖి. చూ, ప్రైరుదుబ్బి.

దుమగతికత్తు, వై. వి. = దుమకేతు. శోకచుక్క: చూ,  
రిక్క. 1.

దుమదుమ, వా. వి. 1. మొగముచిట్టించుకొనుటయందగు నను  
కరణము: చూ, హూహూ: దే. విజ. 2. మిక్కిలితడిగలది.  
కళా. 3, ఆ. 88: చూ, నిమిత్తము. 2.

దుమా, దే. వి. వ్రాయుట చేయుట పరుగెత్తుట లోనగువాని  
యందగుద్యవ్యనుకరణము: చూ, హూహూ. (దుమాదుమా  
అనియు.)

దుమారము, దే. వి. దూశి. స్వా. 5, ఆ. 38: చూ, రేణువు. 1.  
దుమారు, దే. విజ. సమూలము: జాదా.

దుము, దే. వి: చూ, దుమారము.

దుముకు, దే. వి. రూ-దుమ. 1. ఒకానొక పుకగతి: చూ,  
హయము: 2. గంతు: చూ, లంఘి: ఆ. క్రి. 3. గంతు  
వెయు: చూ, లంఘించు. 3; 4. దాటు: చూ, లంఘించు.  
2; 5. ఉటుకు: చూ, లంఘించు. 2.

దుముకులాడు, దే. ఆ. క్రి. గంతులువేయు: చూ, లంఘించు. 2.

దుముక్కు, దే. వి. ఉటుకుట యందగు ద్యవ్యనుకరణము,  
దుబుక్కు (అనికొందఱు): చూ, హూహూ.

దుముడారి, దే. వి: చూ, దునీడు.

దుముడారు, దే. వి. దండు. స్వా. 3, ఆ. 54: చూ, సేన. 1.

దుముదుములాడు, దే. ఆ. క్రి. దుమ్ములురేగు, నిమ్ములురేగు.  
(ఇట్లు దుమదుమలాడువాడుక.)

దుమ్ము, దే. వి. 1. ఎమిట: చూ, శల్కము. 1; 2. (రూ-  
దుమారము-దువ-దువ్వ-తుమరు-త్రుమ్ము-త్రమ్ము.) చూ:  
చూ, రేణువు. 1.

దుమ్ముచేయు, వా. స. క్రి: చూ, త్రమ్ము.

దుమ్మురేచు, దే. స. క్రి. గోరాయి. ఆ. 4. తృ. 132: చూ,  
సెరిగు.

దుమ్ములగండు, దే. వి. ఒకానొకమృగము: రూ-దుమ్ముల  
గొండి-దుమ్ములగొండు, కొరనాసిగండు-కొరసాసిగండు-  
కొర్నవగండు.

దుమ్ములగొండి, —వై.—

దుమ్ములగొండు, —వై.—

దుయుముడి, దే. వి. రూ-దూముడి-దూయుముడి. సులభముగా  
నూడిడియునట్లు మొనమడిచి వెసినముడి: చూ, ముడి. 3.  
దుయ్యలబట్టు, వా. స. క్రి. 1. బాధపెట్టు: 2. పదేపదే ఇబ్బంది  
పెట్టు.

దుయ్యు, రూ-దూయు: చూ, రూ-దుయ్యు.

దుర్, సం. ఉప. (1) దుర్బలుడు = ఇతల “దుర్” అనునది  
జలశబ్దముతో నమగించి అభివాదమును చెప్పుచున్నది. ఇది  
తలుచు ఈ యర్థమందే యుండును. (2) దుర్బుధుడు =  
ఇతల మార్గశబ్దముతో నమగించి దుష్టమను నర్థకముకలది  
యైనది. (3) దుర్జహము = ఇతల అశక్త్యము అను నర్థము  
కలదియైనది. 4. దుర్జనము = ఇతల దుష్టము అను నర్థము  
కలది యైనది. (5) దుర్జనుడు = ఇతల భాల్సర్జనును  
సంఘటన కానిది యను నర్థమునకు మార్చినది. ఇత్యాది.

దురంతము, సం. విజ. 1. అనవధి, అంతము లేనిది: చూ,  
అపారము. 3; వా. 2. చేటు.

దురంతుడు, సం. విజ: చూ, అధిపతుడు.

దురత్తిక్రమము, సం. విజ. అతిక్రమింపఁగూడనిది.  
 దురత్తయము, సం. విజ. చేతులేవిది: చూ, కవి. 1.  
 దురద, దే. వి. 1. తీడు: చూ, విదర్శిక: 2. నన, కనదు: చూ, చునము. "దురదకంద".  
 దురదకంద, ద్వ. వి. కనదుగలకంద\*: చూ, సూరణము.  
 దురదగొండి, దే. వి: చూ, కూకలివి. ౩.  
 దురదగోపెం, —పై—  
 దురదుర, పై. ద్ర. క్రి. విజ. వేగముగా: చూ, వేగము. 3.  
 దురదృష్టము, సం. వి. అ. న. దుర్భరభావము, దౌర్భాగ్యము: చూ, ఆదృష్టము, 1.  
 దురదృష్టవంతుడు, సం. విజ. చూ, పెట్టిపట్టావాడు.  
 దురధిగమము, సం. విజ. 1. కష్టముచేత పొందఁదగినది. 2. కష్టముచేత చదువఁదగినది.  
 దురదృష్టము, సం. వి. అ. పుం. చెడ్డత్రోవ: చూ, మార్గము 1.౯: చూ, సృతి: 1.3.  
 దుంపిలు, అ. క్రి. 1. ఏడ్చు. భార. శల్య 2, అ. 388: చూ, కోకించు: 2. తిండించు: చూ, సంకాపించు: 3. కలఁగు. తె. 8, అ. 55: చూ, సంక్షోభించు  
 దురపుటోరెపు దానరితండ్రి, ద్వ. వి. నలువ. వేం. అం. 4: చూ, బ్రహ్మ. 1.  
 దురభిగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్తరేసు\*: చూ, తెలి రికము: విజ. 2. గ్రహింపఁగూడనిది.  
 దురము, పై. వి 1. = క్వర. శీఘ్రము. శాం 3, అ. 108: చూ, స్వధము. 1; 2 = ఉదర: చూ, యుద్ధము. 1.  
 దురవగాహము, వా. వి. చూ, అగాధము. 4.  
 దురవాపము, సం. విజ. క్షేదము, దురాపము, పొందఁగూడనిది. దురా, దే. వి. అజ్ఞ. రూ.దురాయి శాం. 3, అ. 48: చూ, పెలపు.  
 దురాకృతము, సం. వి. అ. న. 1. అకృత్యము: క్రి. విజ. 2. అకృత్యముగా.  
 దురాచారము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెడ్డనడనది: అనాచారము; విజ. 2. చెడ్డనడనది కలిది: అనాచారము.  
 దురాచారుడు, సం. విజ. చెడ్డనడనదికలవాడు: దురాత్ముడు, దుర్మార్గుడు: చూ, వ్యాధుడు.  
 దురాడము, దే. వి. బిజగుదిండు: చూ, లోకు.  
 దురాత్ముడు, సం. విజ. ౧. చెడ్డమనస్సుకలవాడు: చూ, దురాచారుడు: వా. 2. చెడుగడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.  
 దురాధర్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లనలు: చూ, సర్పము; విజ. 2. తిరస్కరింపఁదగివిది. కపాకుపు.  
 దురాధర్షుడు, సం. విజ. తిరస్కరింపఁదగినవాడు.  
 దురాపము, సం. విజ. పొందఁగూడనిది: చూ, క్షేదము. 8.  
 దురాయి, దే. వి: చూ, రూ.దురా.  
 దురాలోహ, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, కాల్కలి.  
 దురాలోహము, సం. వి. అ. పుం. 1. తొండ: చూ, సరకుము; విజ. 2. ఎక్కఁగూడనిది.  
 దురాంభ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. తీడుకనింద\*: చూ, నము ద్రాంత: విజ. 2: చూ, దురాపము.  
 దురాలాపము, సం. వి. అ. పుం. చెడుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

దురాలోకము, సం. విజ. చూడఁగూడనిది: చూ, విచ్చుమొగము.  
 దురాశ, సం. వి. అ. ప్రి. = దురాస: చూ, వా. ౪.  
 దురాపదము, సం. విజ: చూ, దురాపము.  
 దురాశ, పై. వి = దురాశ: చూ, వా. ౪.  
 దురితము, సం. వి. అ. న: చూ, పాపము.  
 దురిక్షణము, అం: చూ, జన్యతాశము.  
 దుర్బుధునము, అం: చూ, శిక్షితములు.  
 దురుష, దే. వి. 1. కాత్రియ: చూ, కరుషము: విజ. 2. కలి నము: చూ, బెడిదము: క్రి. విజ. 3. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3.  
 దురుక్షుడు, సం. వి. అ. న: చూ, రూ.దురొదడు.  
 దురోదరము, సం. వి. అ. న. 1. జూదము: చూ, వ్యవ హారము. 4; 2. పందెము: చూ, వ్యవహారము. 4.  
 దురోదరుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ.దురొదరుడు. జూదరి: చూ, పందెము.  
 దుర్గ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. రూ.దురి = దుగ్గి. గౌరి. (వనాది దుర్గము నివాసముగాఁగల్గి: చూ, పార్వతి. 1; 2. స్త్రీ విచ్చుక: చూ, విచ్చు: 3. నీలి\*: చూ, రంజని.  
 దుర్గంధము, సం. వి. అ. పుం. 1. గబ్బు. చూ, వాసన: విజ. 2. గబ్బుగలిది: చూ, వాసన.  
 దుర్గతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. సర్కము: చూ, సరకములు: 2: బీదతనము.  
 దుర్గుతుడు, సం. విజ: చూ, బీదవాడు.  
 దుర్గపాలనము. అం: చూ, కంత్రిములు.  
 దుర్గము, సం. విజ. 1. పోకూడనది: కలిమము, దుర్గము: 2: చూ, దురాపము.  
 దుర్గము, సం. వి. అ. న. 1. కోట: చూ, ప్రాకారము: విజ. 2: చూ, దుర్గము, 1: అం. 3: చూ, సప్తాగములు: 4. అష్టవర్ణమునందొకటి: చూ, అష్టవర్ణము.  
 దుర్గసంకరము, సం. వి. అ. న. పోరావి జలప్రవాహాదులయందు పోవుటకు కట్టినకట్ట మొదలగునవి. చూ, సంక్రమము.  
 దుగ్గి, సం. వి. ఈ ప్రి: చూ, రూ.దుర్గ. 1.  
 దుర్గుణము, సం. విజ: చూ, వ్యశీకము. 2.  
 దుర్గుటము, సం. విజ. ఘటింపనిది.  
 దుర్జనుడు, సం. విజ. దుర్జాతి, దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.  
 దుర్జయము, అం. 1: చూ, దండవ్యూహములు: 2: చూ, మండల వ్యూహములు.  
 దుర్జయుడు, సం. విజ: అశికుడు, అసరాశికుడు.  
 దుర్జాతము, సం. వి. అ. పుం: అనమంజులు, దుస్సము.  
 దుర్జాతి, సం. విజ. ఇ: చూ, దుర్జనుడు.  
 దుర్జయము, సం. విజ. ఎఱుంగఁగూడనిది: ప్రసిద్ధి, గహనము.  
 దుర్గశ, సం. విజ. చెడ్డదశ.  
 దుర్మాంతము, సం. విజ. అజనఁబడినది.  
 దుర్జినము, సం. వి. అ. న. 1. మబ్బుక్రమింప దినము: చూ, ముమరుప్రొద్దు: వా. 2. అవశయము కలిగిన రోజు.  
 దుర్దురుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నా స్తికుడు.  
 దుర్గరము, సం. విజ. ధరింపఁగూడనిది.

దుర్భర, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. నల్లయుష్మిః చూ, లవణః విజ.  
2. తిరస్కరింపదగనిది: చూ, వాహనము.  
దుర్బుడు, సం. విజ. తిరస్కరింపదగనివాడు.  
దుర్బయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఆశ్చర్యము.  
దుర్బాధు, సం. వి. స. శ్రీ. దురుగుజలగ: చూ, బుద్ధవిడుడు.  
దుర్బాధము, సం. వి. అ. గె: చూ, మూలసంక.  
దుర్బిరీక్షుడు, సం. విజ. చూడగూడనిది: చూ, విచ్ఛి  
మొగము.  
దుర్బివారము, సం. విజ. నిరారింపగూడనిది.  
దుర్బలము, అం. (ఇందులేనిది): చూ, అశ్వహృదయ పరి  
జ్ఞానము.  
దుర్బలస్య బలం రాకా, లో. బలములేనవానికి రాజే బలము.  
ఉదా:- "రాజుల కార్తరక్షణంబుతోలు ధర్మంబులొందులేవు.  
"దుర్బలస్య బలం రాకా" యన వినవే. (ఏతిచంద్రిక -  
పింగళాము.)  
దుర్బలాడు, సం. విజ: చూ, బక్తవాడు.  
దుర్బిజే, వా. వి. మారవస్తువర్షనయంత్రము, మారవర్షిని.  
దుర్బోధనము, సం. వి. అ. న: చూ, దుస్సలహా.  
దుర్బుగుడు, సం. విజ. ద్వేషించదగినవాడు.  
దుర్బర, సం. వి. అ. శ్రీ. తెల్లవాడు\*: చూ, వాడుడు.  
దుర్బరము, సం. విజ. భరింపగూడనిది: చూ, దుర్వహము.  
దుర్బాగ్యుడ, సం. విజ: చూ, దౌర్బాగ్యుడు.  
దుర్బిక్షము, సం. వి. అ. న. జ్ఞానము: చూ, వెలుపు.  
దుర్మతి, సం. విజ. 1. దుర్మృద్ధికలవాడు: చూ, వ్యాధుడు,  
2; అం. 2: చూ, సంవత్సరములు.  
దుర్మదుడు, సం. విజ. కావరులు: చూ, వ్యాధుడు. 2.  
దుర్మరణము, సం. వి. అ. న. ఎటక్షణదులచేత వచ్చెను చెడ్డ  
వాపు: చూ, సాపు.  
దుర్మర్లిర, అం. నాటికలు 18 లో నొకటి, (4 అంకములు,  
క్రోధము, నాయు:, స్నేహితులు, ఒకరితర్వాక నొకరు  
నాయకులవుదురు : చూ, నాటికలు.  
దుర్మార్గత లేనందులు, అం: చూ, నియమములు.  
దుర్మార్గుడు, సం. విజ: చూ, దురాచారుడు.  
దుర్మఖి, అం: చూ, దుర్మతి. 2.  
దుర్మఖుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒక రాక్షసుడు: చూ,  
రాక్షసుడు. 1; విజ. 2: చూ, ముఖరుడు.  
దుర్మళము, సం. వి. అ. న. చెడుపేరు: చూ, బన్నము. 2.  
దుర్మోధనుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గంధారేయుడు: చూ,  
మయోధనుడు; అం. 2: చూ, దుష్టులు.  
దుర్మర్షము, సం. వి. అ. న. 1. వెండి: చూ, లోహము. 1; 2.  
నూగుడిసె: చూ, హరివాటకము: (చూ, దోస); విజ.  
3. చెడ్డవర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 4.  
దుర్వహము, సం. విజ. పఠింపగూడనిది, దుర్వరము: చూ,  
వెక్కనము. 4.  
దుర్విదుడు, సం. విజ. 1: చూ, భీదవాడు; 2: చూ. దుర్బ  
ముడు.

దుర్బాసము, సం. విజ. మనయుమలేటివాడు: చూ, నమస్క  
 కుడు.  
 దుర్బాసము, సం. విజ. అందరానిది: చూ, చెక్కనము. 8.  
 దుర్బాసము, అం. ప్రియవచనములతోడి వాగము, గర్భవహిక  
 మైన జ్ఞానము, తీమానహితమైన శౌర్యము, బ్యాగయుత్తి  
 మైన విత్తము.  
 దుర్బాసము, సం. వి. డి. పుం. 1. పగవారు: చూ, శక్తువు.  
 1; విజ. 2. చెట్టమొప్పుకలవాడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.  
 దురులలి, దే. వి: చూ, సంత్రయము. 1.  
 దులాభి, వా. వి. భూబరించి: (చూ, దువారా.)  
 దులి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. = భులి. అడుగుచేలు: చూ,  
 వృత్తము 4; పుం. 2. సన్నాసి: చూ, సన్నాసి. 1.  
 దులుపు, దే. స. క్రి. 1. ప్రక్కల నంటుకొనియుండు గింజ  
 లను రాలు; 2: చూ, విదళించు; 3. తప్పలు ఎంచు.  
 దువ, వై. స. = ద్విత. రూ-దుగ: చూ, రెట్టి. 1.  
 దువారము, వై. వి. 1. కన్నులు: చూ, రంధ్రము. 1; 2. =  
 వ్యారము. గుంజము: చూ, వాకిలి.  
 దువాళము, అం: (చూ, అశ్వధారణ) వేగమున అంతమేరియు  
 సమముగా పాటెడి యుద్ధధాన్యతము. రూ-దువారి, నిష్ప  
 రము, పుటము: చూ, హయము: (చూ, దారణ.)  
 దువాళి, అం.—పై.—  
 దువాళిచే, దే. అ. క్రి. 1. దువాళము చేయు; అం. ప్రే. 2.  
 దువాళము చేయించు.  
 దువ్వ, దే. వి. భూ: చూ, లేముపు. 1.  
 దువ్వగలించుకొణ, దే. స. క్రి. గారి. సాంబ. దే. 18: చూ,  
 వాయువు. 1.  
 దువ్వటము, వై. వి. = ద్వితీ: చూ, రూ-దువ్వటము. 1.  
 దువ్వణవ, వై. వి. = రూ-దువ్వల్ల. 1: చూ, దువ్వటము; 2.  
 కట్టుగో: చూ, వస్త్రము.  
 దువ్వల్ల, వై. వి. = —పై.—  
 దువ్వీ, వై. వి. రూ-దువ్వ = ద్వితీ. 1. పులి: చూ, శార్దూలము.  
 1; 2. చింతపులి: చూ, శార్దూలము. 1.  
 దువ్వీ, వై. వి. = —పై.— 1, 2—; దే. స. క్రి. 3. దువ్వెనతో  
 తల చిక్కుచీయు; 4. అల్లనతడవు: చూ, నిమ్మరు; వా. 5.  
 ఇచ్చకమాడు.  
 దువ్వెన, దే. వి. 1. వన్నె: చూ, ప్రసాదవి; 2. చిక్కంటు:  
 చూ, ప్రసాదవి.  
 దువ్వెనమడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, నహ  
 ప్రాక్షుడు.  
 దువ్వీత్వప్రణవీడితానాం ప్రణం శకమయిపో: శక్తగ్రహణమ్,  
 న్యా. ఎన్నిమందుగా వేసినను మానని పుండు బాధ పోగొట్టు  
 తకు శక్తము చేయించినట్లు. శక్తముచేసే వైద్యుఁడు  
 పుండను కోయునపుడు బాధను పోగొట్టుతకు కోయును  
 గాని దయ లేకపోవుటవలన కోయఁడు. అట్లే చెప్పినమాట  
 ఎవని కొడుకును శిషిందడము వానిని మంచిపూర్వములో  
 పెట్టదమునకేగాని దయ లేకపోవుటచేకకాదు.  
 దువ్వీళ్ల, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చెడుపని, కలత, కలఃనము,

దుశ్శకునము, సం. వి. అ. న. అవశకునము, తోకచుక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

దుశ్శకునములు, అం. (వచనాంగమునందు చూడుము.)

దుశ్శాసనుడు, అం. = దుశ్శసేనుడు: చూ, దుష్టులు.

దుశ్శిలాడు, సం. విజ. బిటు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

దుష్కరప్రాస, అం. సంయుక్తాక్షరము అనేకములున్నది.

“అత్తంబుతో నతని శిరస్సొనంబు దుల్చి.”

దుష్కరము, సం. విజ. చేయఁగూడనిది.

దుష్కరం కిం మహాత్మనామ్, న్యా. మహాత్మకుఁ జేయరాని దేమున్నది.

దుష్కృతము, సం. వి. అ. న. 1. చూ, పాపము; విజ. 2 దుష్టముగా చేయఁబడినది.

దుష్టరతుష్టయము, అం: చూ, దిష్టులు.

దుష్టచేష్ట, అం: చూ, శిక్షకాలములు.

దుష్టము, సం. విజ. చెడ్డ: (తె. ప.)— అతన, కీడు, చెడ్డ, గొట్టు, చెడుగొండి, యడుగు.

దుష్టావేశ, సం. వి. అ. శ్రీ: కందరి-కందారి, కందము, కృత గంధ, తీక్షణతలు: \*.

దుష్టుడు, సం. విజ. = కుంట: చూ, దుర్జనుడు.

దుష్టులు, అం. దుర్బోధన, దుశ్శాసన, కర్ణ, శకునులు (4).

దుష్టత్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లకవోరము: చూ, ప్లవంగ: 2: చూ, బిలురక్కెన:.

దుష్ట్రొర్ధత, సం. వి. ఈ. శ్రీ ములక: చూ, హింగళి.

దుష్ట్రోభ, సం. వి. అ. శ్రీ ప్రైలచారుతోండ: చూ, సంతము.

దుష్ట్రాసము, సం. విజ. చూ, దురాపము.

దుష్టమము, సం. అవ్య: చూ, నిష్టమము.

దున్, సం. ఉప. ఇది ‘దుర్’ యొక్క రూపమునే పొందును.

దునికిలు, దే. అ. క్రి. రూ-దునికిల్లు. 1. జాటు: చూ, సర్లు 2:

2. తప్పించుకొను: వా. 3: అనిబోవు, కూరు, తిప్పిపోవు, దున్నిపోవు-దూసిపోవు. (“తప్పిపోవు” అను పదముకడ ద్వై అ. క్రి. అని చదువుకొనవలెను.)

దునికిల్లు, —పై.—

దుస్తరము, సం. విజ. తరింపఁగూడనిది.

దుస్తు, దే. వి. 1. బిట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. సొగసు: చూ, పౌందర్యము.

దుస్త్యజము, సం. విజ. విశువఁగూడనిది.

దుస్తర్గు, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, వాకుడు:.

దుస్తర్గుము, సం. వి. అ. పుం. 1. తీటుకసింధ: చూ, సముద్రాంక: విజ. 2. తీక్షణమైన స్పర్శముకలది.

దుస్తమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దుర్భాతము.

దుస్తర, దే. వి. రూ-దుస్తర: చూ, వల్లార్దని.

దుస్తలహా, వా. మి. వి చెడ్డతలోచన. దుర్బోధనము: చూ, బోధనము: (చూ, యోచన)

దుస్తనేనుడు, అ. వి: = చూ, దుశ్శాసనుడు (దుర్బోధనమని తమ్ముడు).

దుస్తహము, సం. విజ. సహింపఁగూడనిది: చూ, వెక్కనము. 4.

దుస్తహుడు, సం. విజ. అక్షేపఁడు: చూ, వెక్కని. 1.

దుస్సీర, దే. వి: చూ, రూ-దుస్సీర:.

దుస్సిపోవు, వా. అ. క్రి. రూ-దూసిపోవు, కూరు: చూ, దునికిలు. 3.

దుహిత, సం. వి. ఋ. శ్రీ. రూ-ద్రుహి-ద్రుహిత. కూతురు: చూ, సూన. 1.

దుహ్యము, సం. విజ. దోహనము చేయఁదగినది (దోహనము = పాటు పిరుకట.)

## దూ

దూ, వా. వి: చూ, రూ-దు. 2. (“దూదూ” అని కుక్కను పిలిపించి.)

దూళరి, వె. వి. = దూళము: చూ, శోకము. 2.

దూరు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-దుముకు.

దూతుడు, దే. విజ: చూ, ఎగురుచిగురు.

దూకొను, దే. స. క్రి. (దూటు + కొను) 1. అస్పాదించు: చూ, భుజించు; 2. పొందు: చూ, ప్రాపించు.

దూట, దే. వి. అరటియూచ: చూ, హివ. 2.

దూటు, దే. స. క్రి: చూ, పొరుచు.

దూటుకొను, దే. అ. క్రి. ఎగురు భార. ఆర. 4, అ. 388: చూ, లంపించు.

దూటులండి, దే. వి. 1. అతివ్యయము: విజ. 2. (దూయ + పట + టిండి) మిగులఁబెట్టక యెంతయున్నను అంతయు వెచ్చించి తినువాడు: చూ, బోగుబడి.

దూటి, దే. వి (దూయ + పిడి) నూలుతోడునపుడు చీడు తగిలించుటకు నిలిపెడు పీతముమర్చెడు కొయ్య.

దూగర, దే. వి. రూ-దూగల-దూవర (దూపము + కల) 1. కలహాసము: చూ, పొగ; 2. ధన్యాడిపరాగము: చూ, నూక; 3. చిట్టు తవుడు కలిసిన భాగము.

దూగల, దే. వి.—పై.—

దూడ, దే. వి. వత్సము. (అత్తదూడ, ఎనుపదూడ): చూ, దేవువు.

దూడిపాల, దే. వి. గూడపాల: చూ, శారిబ.

దూత, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రాయబారి: 2: చూ, దూతుడు.

దూతవిశ్లేషము, అం: చూ, దండనీతిశాస్త్రము: (చూ, కామందకము: చూ, ప్రకరణములు.)

దూతి, సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ. = జూతి. 1. కుంఠెనకత్తె: చూ, శుభశి: అం. 2. నాయకలకు సహాయురాలు: చూ, నాయకులు.

దూతిక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1.—పై.— అం. 2: చూ, దూతీచతుష్టయము.

దూతీచతుష్టయము, అం. కామశాస్త్రములోనివి.— సారిక, చతురీ, సహనంచారిక, దూతిక. (దీనికి మతాంతరములు మూడు.— మొదటిదానిలో అఱు.— ప్రాతివేళిని, శిల్పిని, గారువు, లింగిని, సఖి, తనుప్రజాతి: రెండవదానిలో ఎఱమిడి.—ప్రహిత, ఉద్విహిత, పక్షహరి, భావన, సత్రికా, మూక, స్వయం. భావదూతిక: మూడవదానిలో పని యాఱు.—బానిస, కన్య, చెరికత్తె, విదన, కడది, గండ మమ్మునది, పుష్కలమ్మునది, మాఱుదెల్లి, ఇంటిప తనకత్తె

నిగ్గచ్ఛుకొనునది, చిత్రరత్నమును వ్రాయునది, భార్య, రతి ప్రవేశముకలది, కథలుచెప్పునది, చింతక, గోర్వంక.)  
 దూతీభేదములు, అం. —పై.—  
 చూతుడు, సం. వి. అ. పుం. ఎడకాడు, కుంఠెనకాడు, కుంఠెనీడు, తాచుచువాడు. తాచువాడు, పెంటిగూర్చు వాడు, బిడవా. (సం. ప.) —దూతీ: (చూ, బిడవా) సందేశ హరుడు.  
 దూత్యము, సం. వి. అ. న. రూ.దౌత్యము. 1. దూతభావము; 2. దూతకర్తృము; 3. దూతస్వభావము.  
 దూతి, పై. వి. = చూచి. విత్తతీసప్రవృత్తి: చూ, ప్రవృత్తి.  
 దూతిచుట్ట, వా. వి. ఏకు: చూ, పెంజీ.  
 దూతిదబ్బ, దే. వి. తొలుదకముగానుండెడు దబ్బ: చూ, శర్మరాంకము.  
 దూతివిమ్మ, దే. వి: చూ, మాతులుంగము. \*.  
 దూతిప్రోవు, వా. వి: ఇంద్రహుంతు, గ్రీష్మహాసము.  
 దూతిమూట, వా. వి: కంటలము.కంటము.కంటాళము.  
 దూదేకులవాడు, వా. వి: చూ, పెంజారి.  
 దూసము, సం. విజ: చూ, సంతాపితము.  
 దూష. పై. వి. = తాప. దప్పి (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, పిపాస.  
 దూషణిలు, దే. అ. క్రి: (రూ.దూషణిలు - దూషించు - దూషిం - దూషిల్లు.) 1. దప్పింపు: చూ, పీచవట్టు; 2: చూ, సంతాపించు.  
 దూషణిల్లు, —పై.—  
 దూషము, పై. వి. = దూషణి. వాసనగలపొగ. చూ, పొగ.  
 దూషార్తి, పై. వి. (దూషము + ఆర్తి) దూషమువేసెడు పాదము పెట్టినకట్ట: చూ, సంది.  
 దూషించు, దే. అ. క్రి: చూ, దూషణి.  
 దూషిలు, —పై.—  
 దూషిల్లు, —పై.—  
 దూషే, దే. వి. 1. అడుగుటి: చూ, భగము. 12; 2. అవలక్షణము.  
 దూబి, దే. వి. 1: చూ, సౌవిదల్లుడు; విజ. 2. అధముడు: చూ, హీనుడు; 3: చూ, నిష్ప్రయోజనము; పై. వి. 4. ఒక రకము భాతము; 5. ఒకరకముగాదె: చూ, వంటసాల.  
 దూబూచి, ద్వ. వి. (దూయు + బూచి) రూ.దోబూచి. బాలక్రిడా విశేషమునందగు ననుకరణము. సా. 1, ఆ. 49: చూ, హూహూ; బ. 2: చూ, బాలక్రిడ.  
 దూముడి, దే. వి: చూ, రూ.శుయుముడి.  
 దూయు, అ. క్రి. 1: చూ, రూ.శుయు. 1: 2: చూ, రూ. శుయు. 2; 3: ప్రవేశించు: చూ, సోంక. 4; న. క్రి. 4: చూ, రూ.శుయు. 3; 5: చూ, రూ.శుయు. 4.  
 దూయుతీగ, ద్వ. వి: చూ, దుస్సర. \*.  
 దూయుముడి, దే. వి: చూ, రూ.శుయుముడి.  
 దూరిగిదిన్యాదుము, న్యా. దూరముగానున్న వర్తకములు నునువుగా గాన్పించుచు.దగ్గఱకు బోవ గుట్టలు మొట్టలు ముండ్లుగా నుండునను రీతి. "దూరపుకొందలు నునువు."

దూరదర్శి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, విద్యాంసుడు; 2: చూ, హరివాహనుడు; విజ. 3: చూ, దీర్ఘదర్శి. 3.  
 దూరదర్శి, పా. (తెలెస్కోప్) దుర్బిణి.  
 దూరినికటన్వలక్ష్యభేదనలక్షణములు. అం. ప్రమేయములు.  
 దూరపాతికరాభ్యాస విస్తరకీర్తనము. అం. —పై.—  
 దూరపుచుట్టము, వా. మి. వి: చూ, బంధువు.  
 దూరము, సం. విజ. దవ్య: చూ, విప్రకృషము.  
 దూరస్థాపర్యతారమ్యా స్పృమిసస్థాస్థ బర్పరా. న్యా. దూరపు కొండలు నునువు. దగ్గఱకు బోయిన నెగుడుదిగుడు.  
 దూర్వాయము. అం. (పీడు నామేనదావ యల్లుడనుటకు పీడు నాకల్లిలోడఁబుట్టినవాని కొడుకుకూతు మగఁడని చెప్పుట. ఈతఁడు దూరపుబంధువని లోపఁజేయుటకై యిట్లు చెప్పుట గుణమేయగును. అట్టియుద్దేశము లేకండిన చోషము): చూ, సంధిదోషములు.  
 దూరు, దే. వి. రూ.దూలు: చూ, నెగింపు.  
 దూరుబాహు, దే. వి. ఒకానొక పావురము: చూ, పావురము.  
 దూర్పు, దే. న. క్రి. 1. చెక్కు: చూ, వాయి. : వా. పేర్. 2: చూ, రూ.తూలు.  
 దూర్వ, సం. వి. అ. క్రి. గటిక \*: చూ, శృణము. 1.  
 దూర్వములన్యాయము, న్యా. గటికవేరు భూమిలోనుండియుండి చినుకువడఁగానే చిగుర్చును గాని యెన్నటికిని చావదనురీతి.  
 దూలు, దే. వి. 1. అపవాదము: చూ, నింద. 1: న. క్రి. 2: చూ, నిందించు; 3: ప్రవేశించు: చూ, సోంక. 4.  
 దూలుదుంకెన, దే. వి: చూ, బాలక్రిడ.  
 దూలువడు, ద్వ. అ. క్రి. నిందింపఁబడు: చూ, వీటిబోవు.  
 దూల, దే. వి. 1; చూ, విదర్శికు; వా. 2. సంభోగేచ్ఛ: చూ, వంఛ. 1.  
 దూలకొండి, దే. వి. రూ.దూలగొండి \*: చూ, కూకళింబి.  
 దూలగొండి, —పై.—  
 దూలగోవెల, —పై.—  
 దూలబోతు, దే. వి. ఎల్లప్పుడును దూలగలవాడు.  
 దూలు, పై. వి. = తులా-హూరి. ఇంటికురుఁజుల కాదరపుగా ననుపైడు ప్రాస: చూ, మదనచేతులు.  
 దూలి, పై. వి. = దూళి. రూ.దూళి. అంద్ర. పదా. చర. 51: చూ, రేణువు. 1.  
 దూనర, దే. వి: చూ, రూ.దూగర.  
 దూనలువ, దే. వి. (రూ.దూనల్వ దువ్వలువ-దువ్వల్వ-దువ్వటము) నిచోళము: చూ, వత్తము.  
 దూవల్వ, —పై.—  
 దూషణము, సం. వి. అ. న. దూషించుట. చూ, నింద. 1.  
 దూషణాడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకరక్కనుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.  
 దూషించు, సం. న. క్రి: చూ, నిందించు.  
 దూషిక, సం. వి. అ. క్రి. 1. (రూ.దూషి-దూషిక-దూషము) కంటిపుసి: చూ, పుసి: 2: చూ, వాగఱ: 3: చూ, సారెవుదగు.  
 దూష్య, సం. వి. అ. క్రి. రూ.దూష. వరత్ర: చూ, మాత్రము. 1,

దూవ్యము, సం. వి. అ. న. 1. రాజనామము: చూ, నదనము.

1. 2. బిట్ట: చూ, వత్తము; విజ. 3. దూషింపదగినది: చూ, హీనము. 2.

దూసర, దే. వి: చూ, రూ.దున్నర \*.

దూసరి, దే. వి. 1. అపవాదము: చూ, నింద. 1; 2. దూసరి గడ్డి\*: చూ, శృణుము. 1.

దూసరులు, దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

దూసిపోవు, వా. అ. క్రి: చూ, రూ.దున్నిపోవు.

దూళి, వై. వి = దూళి: చూ, రేణువు. 1.

## దృ

దృంభువు, సం. వి. ఊ. శ్రీ: చూ, నర్వము. కై 1, ఆ. 10.

దృక్కు, సం. వి. చ్. శ్రీ. రూ.దృశ. 1: చూ, లోచనము;

2: చూ, వీక్షణము; 3: చూ, బుద్ధి: విజ. 4. చూచువాడు.

దృగయధుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శిష్టము 1.

దృగ్గము, సం. విజ. కూర్చుంటినది: చూ, సంయోజకము.

దృఢదేశము, అం: చూ, ద.దివ్యహములు.

దృఢభావము, అం: చూ, శత్రుములు.

దృఢము, సం. క్రి. విజ. అ. న. 1. అత్యంతము: చూ, హెచ్చు.

2: విజ. 2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 3. = దీటు.

దిట్టగఁది: చూ, స్తైర్యము: 4. = రుద్రము. గట్టిది: చూ,

బెడదము; 5. బలిననది: చూ, స్థూలము. 2.

దృఢరంధి, సం. వి. ఇ. పుం. (దృఢమైన కిలుగల హస్తా ద్వయము): చూ, సంహతము.

దృఢము, సం. విజ. ఆదరింపఁబడినది: చూ, ప్రతీతము.

దృఢి, సం. వి. ఇ. పుం. = తిత్తి. కొలికితిత్తి, తోలుతిత్తి (అనియు): చూ, భస్మి.

దృఢాజ్ఞము, అం: చూ, ఉద్ధితకరణసంధములు.

దృఢుడు, సం. విజ: చూ, పొగడఁబోతు.

దృఢము, సం. విజ. గ్రువ్వఁబడినది: చూ, స్థూతము.

దృఢ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, రూ.దృక్కు.

దృఢత్తు, సం. వి. చ్. శ్రీ: చూ, రూ.దృఢత్తు.

దృఢ్యము, సం. విజ. 1. చూడఁదగినది: చూ, వీక్ష్యము. 1;

అం. 2. కావ్యము. — దృఢ్యము, శ్రవ్యము అని ద్వివిధము.

అందు దృఢ్యము (చూడఁదగినది), నాటకము (మురారి-

శాకుంతలము లోనగునవి.) (దీనికే రూపకముని నామాంత

రము): (చూ, అనూవ్యము): చూ, కావ్యము. 4: (చూ,

నాటకము. 1.)

దృఢత్తు, సం. వి. చ్. శ్రీ. రూ.దృఢత్తు. 1. శిల: చూ, రాయి;

2. సన్నకల్లు: చూ, రాయి.

దృఢత్తుని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పొక్రము: చూ, రాయి.

దృఢదృఢి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

దృఢం కిమపి లోకేఽస్మిన్ న నిర్దోషం ననిరుణమ్, న్యా. కేవలము నిర్దోషమైనదియు, కేవలము నిర్గుణమైనదియు, యేదియును ఈ లోకములో కనఁబడదు. అట్లే ప్రతిష్ఠిస్తువునందును గుణ దోషములు రెండఁగు ఉండును.

దృఢ్యము, సం. వి. అ. న. రాజనామము: చూ, నదనము, వగ వారివలనను పుట్టినబలము: చూ, శక్తి. 1; విజ. 2: చూ, వీక్షకము; అం. 3: చూ, దృఢ్యము; 4. కావ్యలక్షణ. బున.

— ధర్మకావ్యసత్వములు: చూ, అదృష్టము.

దృఢరణి, సం. వి. చ్. శ్రీ: చూ, రజస్వల.

దృఢాంతము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ఉదాహరణము;

2. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; 3: చూ, సాధు; అం. 4. ఒక

యంత్రాలంకారము (వాక్యసాధర్మ్యము. ఉపమానోపమేయముల

సాధారణ ధర్మములను విచిత్రప్రతిబింబములవలె భిన్నవాక్యము

లతోఁ జూపుట): చూ, అలంకారము 3.

దృఢాంతి: రించు, సం. న. క్రి: చూ, ఉదాహరించు.

దృష్టి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1: చూ, వీక్షణము; 2. కన్ము: చూ,

లోచనము (తద్వి. — దోషముచేత క్రూరమైనమాపునకు. —

అదృష్టి.): 3: చూ, బుద్ధి: అం. 4: చూ, నాద్యోపయోగము

లైన యుగములు: (చూ, అంగము. 3.)

దృష్టించు, సం. న. క్రి: చూ, వీక్షించు.

దృష్టిక్రియలు, అం. సమము, ఆలోకితము, సాధి, ప్రలోకితము,

ఉల్లోకితము, అవలోకితము, అనువృత్తము, విలోకితము, సార్వ

గతము, యాతము, నిమిలితము, అర్ధనిమిలితము, ఉన్మిలితము,

అధస్తలము, కంపితము, అంబిర్మిలితము, ఉర్ధ్వతలము,

వ్యావర్తము. (18): చూ, దృష్టిభేదములు: (మఱియు ఇ.దుకు

స. బంధించినవి: చూ, రసదృష్టులు 3. దృష్టులు 3, సంహారీ

భావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు 20.)

దృష్టిదోషము, సం. వి. అ. న: చూ, కనుఁబాటు.

దృష్టిభేదములు, అం. సమము, ఆలోకితము, సాధి, ప్రలో

కితము, నిమిలితము, ఉల్లోకితము, అనువృత్తము, అవలోకి

తము (అనికొందఱు) (3): చూ, దృష్టిక్రియలు.

దృష్టిలక్షణాన్వీక్షణము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

దృష్టులు, అం. స్నిగ్ధము, హృష్టము, దీర్ఘము, కృష్టము, దృష్టము,

సభయము, జగుచ్చు, విస్మితము (3).

## దె

దెంచనము, దే. వి: చూ, రూ.దెంచన.

దెంచము, దే. వి: చూ, రూ.దెంచము.

దెత్తి, వా. వి: చూ, భూతము.

దెప్పము, దే. వి. లెప్పము: చూ, లక్ష్యము 1.

దెప్పర, దే. వి. రూ.దెప్పర. 1. ఆకుభము: చూ, హాని. 2;

2. అశక్త్యము: చూ, లాభ. 7.

దెప్పరము, దే. వి. రూ.దెప్పరము. 1. ఆకుభము: చూ, హాని.

2: చూ, వివత్తు: విజ. 3. అశక్త్యము: చూ, లాభ. 7;

4. దుస్సహము: చూ, వెక్కిరింపు. 4; వా. 5. దుర్లభము:

చూ, రూ.దెప్పరము. 6.

దెప్పరములు, దే. వి. బ. దుస్సహపదనములు. భార. సభా.

2, ఆ. 265.

దెప్పరిలు, దే. అ. క్రి: రూ.దెప్పరిల్లు: చూ, బాధపడు.

దెప్పరిల్లు, దే. అ. క్రి. — పై.

దేవతాకము, దే. వి. (దేవరము + తాకము) దుస్సహత్వము: చూ, హెచ్చు. 1.

దేవీపూజ, వా. స. క్రి: ఒత్తిపొడుచు, దేవ్య-దేవ్య. దేవ్య, దే. వి. 1. ఎత్తిపొడుచు: చూ, సోత్తానము: స. క్రి. 2: చూ, రూ-దేవ్య.

దేవ్యుడు, దే. వి: చూ, దేవ్య. 1. (వి. దేవ్యులు)

దేవ్య, దే. వి. కొట్టు: చూ, మొత్తు. 1.

దేవ్యవలు, అం: చూ, ధన్యము.

దేవ్యులు, దే. పి. (దేవ్య + అలు) బలిష్ఠమైనవాన: చూ, వాన. 2.

దేవ్యున, దే. ప్ర క్రి. విజ: చూ, వేగము. 3.

దేవ్యులు, వా. వి. చూ, రూ-దయ్యము.

దేవ, వై. వి. 1. = దిశా, దిక్కు. భార. ద్రో. 2, అ. 57: చూ, హరిత్తు. 1; 2. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; 3. = దశ. అనన్త: చూ, పాటు. 7; 4. = దశ. దురవస్థ: చూ, పీనుగుపెట్ట; 5: చూ, రక్షణము: 6. ఆంద: చూ, చ్రాపు. 2.

## దే

దేంద్ర, దే. వి: చూ, జేంద్ర.

దేంద్రవాడు, దే. వి: చూ, రూ-జేంద్రవాడు.

దేకి, వై. వి. = శ్రీకృష్ణునికల్పి, దేవకి: చూ, మాత. 1.

దేకిన, వా. వి: చూ, రూ-దేకిన.

దేకు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-దేకు.

దేము, వై. వి. = ధ్యాన. తలంపు: చూ, స్మృతి. 1.

దేబె, దే. విజ: చూ, ప్రాయశ్చి

దేయము, సం. విజ. ఇత్యుదగినది: చూ, హీనము. 3.

దేబిజ్, దే. వి. రూ-దేబిజ: చూ, నదనము. 1.

దేబిజ్, దే. వి. — పై. —

దేవముము, అం: చూ, ఋణాక్రయము.

దేవకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-దేవకము. 1: చూ, పాచిక; 2. గెలువనిచ్చు: చూ, వాచ.

దేవకాంచనము, సం. వి. అ. పుం. అస్పృశము. చూ, కాంచనము. 5.

దేవకీనందముడు, సం. వి. అ. పుం కృష్ణుడు. చూ, విష్ణువు. 1.

దేవకులోద్భవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కాచిము. \*

దేవకుసుమము, సం. వి. అ. స: చూ, అవంగము.

దేవకృతి, అం: చూ, గౌడకృతి.

దేవకాళికము, సం. వి. అ. న: చూ, వరిఖ.

దేవగంగ, సం. వి. అ. క్రి. ఆకాళగంగ: చూ, నది. 1.

దేవగంధ, సం. వి. అ. క్రి. ఆరామశీతలము, కుక్కుటపర్వతము, గంధాద్య. (తె. ప). — గౌడపాలి.\*

దేవగర్జలి, సం. వి. ఈ. క్రి. పెద్దబోడతరము: చూ, ముండిని.

దేవగణవిశేషము, అం: చూ, దేవతాభేదము.

దేవగృహము, సం. వి. అ. పుం. సూక్ష్మపేటల హారము: చూ, భూషణము. 2.

దేవగర్జము, సం. వి. అ. పుం. కామంచిగడ్డి: చూ, త్పము. 1.

దేవజగ్గిక, సం. వి. అ. క్రి. — పై. —

దేవక, సం. వి. అ. క్రి. దేవుడు: చూ, వేలుపు.

దేవకరువు, సం. వి. ఈ. పుం. 1: చూ, వేల్పుడెట్లు: 2: చూ, రచ్చ \*.

దేవతలవృత్తి, అం: చూ, దేవవృత్తములు.

దేవతలు, అం: చూ, దేవత. 1. (వి).

దేవతాది, వై. వి. = దేవతాకము. దావరదంగి: చూ, విషనాళని.

దేవతాస. దావ్రాహ్మణులు, అం. కృష్ణయజుర్వేదులు. శ్రీకృష్ణాని విష్ణ్వలయ రోదకులు నైయున్నారు: చూ, ఉత్పాదకులు (చూ, బ్రాహ్మణులు)

దేవతాభేదములు, అం. (దేవతలవలనబుట్టినవారు) విద్యాధరుడు, ఆస్పరసలు, (తె) అచ్చర. (ఈర్వశీసభృతులు), యజ్ఞులు (కుబేరాదులు), రక్షస్సులు (పిభీషణాదులు), గంధర్వులు (హాహూహూసభృతులు), కిన్నరలు (గుణ్ణపు మోముగలవారు), విశాచములు (మాంసాశనులు, కుబేరాను వరులు), గృహ్యకులు (మాణిభద్రుడు మొదలైన నిధిపాలకులు), సిద్ధులు (విశ్వానసుసభృతులు), భూములు (ఇష్టము నొందెడి బాలగ్రహములు); తద్విశేషములు-కింపురుపుడు. కింహారుపుడు, ద్రుముణుడు, ద్రుముడు, క్షేత్రపాదాడు, క్రతువు, కుష్మాండుడు, కుబేరుడు, కాళికాండు, శేవరుడు: (తె. ప). — జిక్కి-మోరవేలుపు. (మిగత విశేషాదులకు: చూ, వేలుపు.)

దేవతాళము, సం. వి. అ. పుం. =: చూ, రూ-దేవతాళి.\*

దేవదత్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకఉపవాయువు (జ్యోతి ప్రవర్తమానవాయువు): చూ, వాయువు: 2. అర్చనని శంఖము: చూ, సంక. 1.

దేవదారి, వై. వి. = దేవదారువు: చూ, సూక్ష్మదారువు. (చర్మ రోగములలో దీని తైలమును వాడెదరు)

దేవదారువు, సం. వి. ఈ. పుం. = దేవదారి. — పై. —

దేవదారి, సం. వి. ఈ. క్రి: చూ, లత. 1.

దే:దూతలు, వా. వి. దేవతలదూతలు.

దేవద్ర్యక్కు, సం. విజ. 1. దేవతలనుగూర్చి పోవువాడు;

2. దేవపూజకుడు: చూ, పూజారి

దేవనము, సం. వి. అ. స. 1. క్రిత: చూ, విలాసము. 1;

2. జూజము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3. గెలువనిచ్చు: చూ,

వాచ; 4. వ్యవహారము: చూ, సత్తము. 1; పుం,

5. పాచిక: చూ, వ్యవహారము. 4.

దేవనాయకుడు, అం: చూ, నాయకలయము.

దేవనాళము, సం. వి. అ. పుం. అడవి కిక్కనకనవు: చూ, తృణము. 1.

దేవబ్రాహ్మణులు, అం. ఉంధవృత్తిచే సాత్వికమగు మితాహారము భుజింపుచు సంతుష్టికలిగి ఇంద్రియ నిగ్రహాలై వేదశాస్త్రములయందలి యథార్థార్థజ్ఞానము గలవారై తత్వజ్ఞాన గలవారగువారే దేవబ్రాహ్మణులు. (వీరు దళవివ్రాహ్మణులలోనివారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దేవభూయము, సం. వి. అ. స. దేవత్వము: చూ, సాయజ్యము.

దేవమణి, సం. వి. అ. పుం. 1. కొస్తుభము: చూ, రత్నములు: 1.

2: చూ, శిష్యుడు: 1; 3. గుణము మొదలుడి: చూ, సుడి. 1.

దేవమాత, సం. వి. ఋ. శ్రీ: చూ, మాత. 1.  
 దేవమాత్యకము, సం. వి. అ. పుం. వానచే సంధెకు దేశము:  
 చూ, దేశము.  
 దేవమానము, సం. వి. అ. పుం. గర్వాష్టమమానయ: చూ,  
 మారము. 1.  
 దేవయజ్ఞము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, హోమము; అం.  
 2: చూ, యజ్ఞములు.  
 దే:యోనివిశేషము, అం: చూ, దేవతాభేదము.  
 దేవర, వై. వి.= దేవ: 1. ఎకిమీడు: చూ, ప్రభువు. 2;  
 2. చూ, వేలుపు.  
 దేవరన్యాయము, న్యాయ దేవరుడనగా భర్తయొక్క అన్న  
 సంతతి నిర్వంశమగుచుండగా దేవరుడు మఱుదలియ:డు  
 సంతానముగని వశము నిలువదచ్చును పాండుధృత  
 రాష్ట్రులు దేవరన్యాయమున వ్యాసునివలన విచిత్రవీర్యనిభార్య  
 అగు సందికాంబాకలయందు దుడయించిరి. ఇట్టివిధము.  
 దేవరింపు, దే. వి. ఐతిమాలవము. అం. భా. ప్ర. 116: చూ,  
 వాచారవము.  
 దేవరుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-దేవుడు, మగని  
 తోఁబుట్టువు: చూ, సహోదరుడు.  
 దేవరుక్షిప్తాహ్వాణము, అం. అధర్వణవేదములో దేవర్షిభావకు  
 జెందినవారు. రత్నగిరిజిల్లాలోను, ఉత్తరకొంకణి దేశము  
 లోను, బరోడాలోను కాంబికడురు వీరు కృష్ణయజుర్వేద  
 లలో నొకకాఖవారు. హిరణ్యకేశయన సూత్రము; చూ,  
 బ్రాహ్మణులు.  
 దేవరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అశ్వకుడు. 1-2-3.  
 దేవలోకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.  
 దేవవల్లభము, సం. వి. అ. పుం. చూ, పొన్ని.\*  
 దేవస్మృతులు, అం. (దేవతరువులు) మంచారము, పారిజాతము,  
 సంతానము, కల్పవృక్షము, హరిచందనము.  
 దేవస్వ, అం: చూ, ద్వాదశనత్యలు.  
 దేవసరులు, దే. వి. ఐ: చూ, ధాన్యము.  
 దేవసాయజ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, దేవభూయము.  
 దేవస్సర్గము, అం: చూ, సృష్టిసర్గములు.  
 దేవశము, వై. వి.= దేవాలయ: చూ, సవనము 1.  
 దేవస్థ, వై. వి. ఐ.= దేవ: దేవతలు: చూ, వేలుపు.  
 దేవాస్మి, దే. వి: చూ, జేంద్ర-దేంద్ర. (దేవాంగులు సంస్కృత  
 మని శ. ర.)  
 దేవాశీవి, సం. వి. న్. పుం: చూ, దేవలుడు.  
 దేవాశీపురు, సం. వి. అ. పుం. - వై.—  
 దేవాదివర్గని, అం: చూ, ఉక్కజవిభాషలు: (చూ, భాష 1.)  
 దేవానాంధ్రులు, సం. వి. అ. పుం. 1. మేత: చూ,  
 మేషము. 1; 2. మేతపోతు: చూ, మేషము. 1.  
 దేవానాంధ్రులు, సం. వి: చూ, మూఢుడు. రాఘ.  
 1, అ. 5.  
 దేవాయము, సం. వి. అ. న.=: చూ, దేవశము.  
 దేవావాసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రచ్చ\*.

దేవి, సం. వి. ఈ. శ్రీ (క్రిడించునది) 1. దుర్గ: చూ, పార్వతి.  
 1; 2.= దేవేరి. రాజి: చూ, రాజ్ఞి; 3. చాగ\*: చూ, ప్రవ;  
 4. ఎక్క\*: చూ, స్పృశ్య\*.  
 దేవిక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, దావికము.  
 దేవిడి, వా. వి కోటవాకిలి.  
 దేవీదేమున్నా, వా. వి. కోటవాకిలికి రాహుడదను ఉత్తరువు.  
 దేవీకోట, అం. శోణితపురము: చూ, దేశము.  
 దేవీమతము, అం: చూ, తంత్రములు.  
 దేవు, దే. న. క్రి. 1. నీవులోనగువానియందుండి తడవియెత్తు;  
 2: చూ, వెతకు. అచ్చ. సం. కాం. 8.  
 దేవుడు, సం. వి. అ. పుం. 1.= దేవర: చూ, వేలుపు: వా.  
 2. (నాట్యసరిభాషయందు) రాజ. భట్టారకుడు; చూ, రాజా. 1.  
 దేవునిదర్శనము, అం: చూ, శకునరహితములు.  
 దేవురించు, దే. అ. క్రి: చూ, వాచారు. హరిశ్చ 4, అ. 103.  
 దేవురింపు, దే. వి: చూ, రూ-దేవరింపు.  
 దేవురు, —వై.—  
 దేవురుగొట్టు, దే. వి: చూ, దేబె.  
 దేవులూడు, దే. న. క్రి. (దేవులు + అడు) 1: చూ, వెదకు  
 లాడు: వా. 2. వివరించు.  
 దేవులు, సం. వి. ఋ. పుం: చూ, రూ-దేవరుడు.  
 దేవెరి, వై. వి = దేవి. రూ-దేవేరి. 1. రాజి: చూ, రాజ్ఞి: వా.  
 2. దొరసాని: చూ, రాజ్ఞి.  
 దేవేరి, 1.—వై.— 2.—వై —పాండు, 1, అ. 239.  
 దేశకావిభజనము, అం: చూ, అంగపంచకము. (చూ,  
 అంగము. 9).  
 దేశకుడు, సం. వి: చూ, అవ్యవసాయవంతుడు.  
 దేశభర్తములు, అం: చూ, ధర్మములు.  
 దేశము, సం. వి. అ. పుం. 1. అనేక పట్టణములుగల గొప్ప  
 భూభాగము: ఉపవర్తనము, జ, జననము, జనాంతము,  
 జానపదము, ధ, ఇ, ప్రదేశము. మండలము, రాష్ట్రము,  
 విషయము. (తె. వ.)—అజీయము-అజెము, అజుర, ఉగరు,  
 ఏఱువు, కలంక, నాడిక, నాడు. నాజీమ, మాగానీ-మాగాని,  
 విలాతి, నీమ: చూ, దేశములు: అం. 2: చూ, వింశతి  
 విగ్రహములు: 3: చూ, రాగాంగములు: (చూ, అంగము. 9.)  
 దేశములు, అం. ప్రధానమైన దేశములు, ౫౬: ౧ అంగము:  
 ౨ వంగము, పుండ్రము; ౩ కళింగము-కలింగము; ౪ కర్ణా  
 టము; ౫ కేరళము-కేరలము; ౬ కామరూపము; ౭ గౌడము-  
 గడము, పుండ్రము, వర్షేంద్రి; ౮ వనవాసము; ౯ కుంత  
 లము; ౧౦ కోంకణము-కోంకణకము; ౧౧ మగధము,  
 కీకటము; ౧౨ సురాష్ట్రము; ౧౩ మాళవము-మాలవము;  
 ౧౪ లాటము; ౧౫ తోటము; ౧౬ వరాహము; ౧౭ శబరము;  
 ౧౮ కుకరము; ౧౯ కురుపు, కురుక్షేత్రము, గమిష్ఠపు,  
 ధర్మక్షేత్రము, వినశనము; ౨౦ ఆవంతయును-అవంతి, ఉజ్జ  
 యని, విశాల. (తె. వ.)—ఉజ్జయి: ౨౧ పాండ్యము; ౨౨  
 మద్రము; ౨౩ నీ-హళము; ౨౪ ఘోరము, (తె. వ.)—  
 గుజరాతి-గుజరి-గుజరు-గుజరాతి-గుజ్జరి; ౨౫ పారశీకము;  
 ౨౬ మిథిలము; ౨౭ పాంచాలము; ౨౮ భూరసేన;



౨౯ గాంధారము; ౩౦ బాహికము. బాహికము; ౩౧ హైహయము; ౩౨ తాళవము; ౩౩ సాల్యము. శాల్యము, కారకుటీయము; ౩౪. పుండ్రకము; ౩౫. ప్రాగ్భోజము; ౩౬. మత్స్యము; ౩౭. చేది-చైద్యము. చేదయము, దాహలము; ౩౮ బిర్బరము; ౩౯ నేపాళము; ౪౦. గోళము; ౪౧. కాశ్మీరము-కిశ్మీరము, కీరము, కాష్టశిల్పము; ౪౨. కన్యాకుబ్జము-కన్యాకబ్జ-కన్యాకబ్జము, కుళస్తలము, కౌళము, గాధిపురము; ౪౩ విదర్బ-విదర్బము; ౪౪. ఋరసాణము; ౪౫. మహారాష్ట్రము; ౪౬. కోసలము; ౪౭. కేకయము; ౪౮. అహిచ్ఛత్రము; ౪౯. త్రిలింగము, త్రిలింగక్షేత్రము, అంధ్రము-అంధ్రము, అంధ్రకోసలము-అంధ్రకోసలము, అంధ్రమండలము - అంధ్రమండలము (తె. ప.)—తెనెగు-తెలుగు; ౫౦. ప్రయాగము; ౫౧. కరహాటకము; ౫౨. కాంభోజము-కంభోజము-కంభోజము; ౫౩. భోజము; ౫౪. చోళము-చోలము-చోడము; ౫౫ చూణము; ౫౬. కాళి, అవిముక్తిము, ఆనందకాననము, కాళము, కాళిక, జిక్షురి, తపస్వరి, తీర్థరాజి, వారణాసి. (తె. ప.)—జనారసు ఇత్యాది; 2. మఱికొన్ని ముఖ్యదేశములు. ౫౭ గ. అంగలదేశము, అంగలభూమి-అంగలభూమి; ౨. అంబుష్టము; ౩ అధిష్టానము; ౪. అరేబియా-హరబ్బి; ౫ అలక-అళక; ౬. అంధ్రక; ౭. ఆకరి; ౮. ఆభీరము; ౯. ఆరట్టము; ౧౦. ఆర్యావర్తము, కర్మభూమి, పుణ్యభూమి; ౧౧. ఆశ్రయము; ౧౨. ఉత్కలము, ఓరిస్సా, ఓడ్రదేశము, ఓడ్రము; (తె. ప.)—ఓడ్రాది; ౧౩. ఉదీచ్యము; ౧౪. ఉపవర్తనము; ౧౫. ఉరుమంజీ-హరుమంజీ - హరుమంజీ - హర్మంజీ; ౧౬. కచ్చు; ౧౭. కరూళము. కారూళము; ౧౮. కాంపిలము. కాంపిల్యము; ౧౯. కామరూపము; ౨౦. కీకటము-కీకటాను; ౨౧. కుండినము; ౨౨. కుక్షరము; ౨౩. కుణాలము; ౨౪. కుముద్వంతము - కుమూవానము - కుముద్వాక; ౨౫. కురాసాని; ౨౬. కొట్టాము; ౨౭ కొదండము; ౨౮. కొమలము; ౨౯. కోలాళము; ౩౦. కొంగము; ౩౧. కొశాలి, వత్సవత్సనము; ౩౨. ఖళము, ఖళయస్థునిగ్గము; ౩౩. గర్తము; ౩౪. గోండకు; ౩౫. ఘోటాణము; ౩౬ చీపము; ౩౭. జవనము-యవనము; ౩౮. తక్షశిల; ౩౯. తామరిస్త్రము-తామరిస్త్ర, వేలాకూలము; ౪౦. తురుష్కము; ౪౧. త్రిగర్తము; ౪౨. దండకము; ౪౩. దక్షిణాపథము; ౪౪. దశార్వము, కుక్కురము, యదవము, సాత్యతము; ౪౫. దాశేరకము; ౪౬. దేవమాత్యకము; ౪౭. నద్యంతము. నద్యలము; ౪౮. ధీమాత్యకము; ౪౯. బ్రహ్మవర్తము, తపోనదము; ౫౦. మందరము; ౫౧. మరుభువ; ౫౨. మలయము; ౫౩. లంపాకము; ౫౪. శకము; ౫౫. సింధువు; ౫౬. సౌవీరము, కుమాలకము; ౫౭. ద్రోణి. మఱియు, అచ్చి, అచ్చిమట్టము, కలంక, కోన ఇత్యాది: చూ, సీమ. 1. ౫; ౫౮. ౩. ప్రధానమగు పుణ్యనగరములు:— ౧. అయోధ్య, కోశలము-కోషల-కోసల-కోసలము. (తె. ప.) — అయోధ్య; ౨. మధుర; ౩. మాయ, ౪. కాళి; ౫. కాంచి. (తె. ప.)—కంచి; ౬. ఆపంతి-ఆపంతిక, ఉజ్జయిని విశాల. (తె. ప) — ఉజ్జయి; ౭. ద్వారాపతి; ౮. 4. మఱికొన్ని ముఖ్యనగరములు. ౧. గయ; ౨. చంప; ౩. ప్రాగ్భోజము, కామరూపము; ౪. ఆశ్మం

తమా, ఆశ్మనగరము; ౫. ఉపపట్టణము, గుహ్య-గుహ్యము. గుహ్య. (తె. ప.)—పెంట-పేట; ౬. రాజధాని, కటకము. (తె. ప.)—రాచవీధు ఇత్యాది; చూ, సీమ. 1-౬౦; 6: పట్టణమునకు. — కర్వటము, కోట్టము, ఖమ్-ఖంబు, నగరము—నగరి, పట్టణము, పురము. (తె. ప.) — పట్టము-పట్టుము, ప్రోలు, సీమ; 61. ప్రసిద్ధికెక్కిన పట్టణములు. — ౬౧-౪) ౧. అవిస్తలము, అధిష్టానము; ౨. అమర, అవరోహము, అమరము, ఇంద్రనగరి, ఇంద్రోకము, సుదర్శనము. (తె. ప.)—అమరావతి; ౩. అలక, కాంతిమతి; ౪ ఐశాని, ఐశి; ౫. కుసుమపురము; ౬. ఖపురము; ౭ ఖర్వుణ. (తె. ప.)—కసుబా; ౮. గంధవతి, ౯. చంప, పుష్ప, మాలి; ౧౦. క్రిపురము; ౧౧. దుర్గము, కోట్టము. (తె. ప.)—కోట; ౧౨. ధార; ౧౩. బాణపురము, బాణరాజనగరము, ఉషావనము, కోటివర్షము-కోటివర్షము-కోట్టవీపురము, దేవికోట, శోణితము, ౧౪. బ్రహ్మపురి. ఆజావత్క, ఆలి. ఆనందిని; ౧౫ మాహిస్వతి, కథ; ౧౬. ఇరావతి, యమపురి, చిత్రాకరి; ౧౭. (తె. ప.) — రేవు (కరవాకపట్టణము); ౧౮. వైకుంఠము; ౧౯. శంభపురి-శంభుపురి, ఏకప్రకము, హరిగృహము; ౨౦. హస్తినాపురము-హస్తినపురము-హస్తిని-హస్తినిపురము; గజసాహస్యము-గజాహస్య-గజాహస్యము - గజాహస్యము; ౨౧. తిరిచినావల్లి (త్రిశిరఃపురి) ఇత్యాది: (చూ, సీమ. 1; ౬౨. 7. దిక్పాలపట్టణములు. — అమరావతి, అలక, కృష్ణాంగన, గంధవతి, తేజోవతి, యశోవతి, శ్రద్ధావతి, సంయమని; (౬)-౬౩. 8. గ్రామాదులు. — ౧. పట్టణమునకు దగ్గరకు-ఉపపట్టణము; ౨. గ్రామము — ఉపవనధము, కనీకము, కీరము, కులము; గ్రామటిక, గ్రామము, జనపదము, జానపదము, నిపత్తు-నీపత్తి. (తె. ప.)— ఊగ, కుప్పము, కొటిక-కొట్టిక, గామము, పల్లియ - పల్లె, పాహ, పాలెము, పొలము; ౩. బ్రాహ్మణుల ఊరు. — అగ్రహారము, విప్రపురి. (తె. ప.)—నల్లిండు; ౪ వరకులపేట-భేటము; ౫. వంటకాపులపల్లె-భేటము; ౬. గొల్లపల్లె-అనీరపల్లి, కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్వటము, భేటకము-భేటము, గ్రామప్రధానము, మ, ఘోషము. (తె. ప.) . గొల్లపల్లె, మంద, వైపల్లె; ౭. బోయపల్లెకు. -కశ్యలము, సిషాడము, శబరాలయము. (తె. ప.)—వక్కణము, బోయపల్లె; ౮. సాలపేటకు — తరలము; ౯. కమ్మరి వడంగుల పల్లె. —కర్వటము—ఖర్వటము—ఖర్వటము; ౧౦. కొండప్రక్కపల్లె—కర్వటము—ఖర్వటము—ఖర్వటము; ౧౧. నన్నూరు గ్రామములు గల వరగణాకు ముఖ్యగ్రామము. — కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్వటము; ౧౨. నగరమునకు దగ్గరనున్న గామము. — గుహ్య; ౧౩. మంగలిపల్లె —కలింజనము; ౧౪. చిన్నపల్లె-ఖండిక—ఖండ్రిక; ౧౫. అడవిలోని ఊరు. — అడవిపల్లె, కారూరు; ౧౬. మాలపల్లె. —గ్రామాంతము. (తె. ప.) — మాలపల్లె; ౧౭. 9. గ్రామములగుంపు. —గ్రామత, చక్రము; (తె. ప.) ఒంటు; ౧౮. గ్రామపితృషము. —భేటకము; ౧౯. చెంబడిపల్లె. — (తె. ప.)—కుప్పము; ౨౦. పల్లెటూరు. —జనపదము; ౨౧. మందలము, జనపదము ఇత్యాది; (2); ౬౪. 10. మఱికొన్ని విశేషములు. — ౧. చంద్రలోకము —

అనందాలయము; ౨. ఇహము, ఇహలోకము ఇహ్లాది: (చూ, లోకములు); ౩. ఐరావతమును ఖండము.— ఐరావ:ము; ౪. ఖండములు.— (చూ, ఖండములు 1.); ౫. తనదేశము కా.దేశము.— దేశాంతరము: ౬; చూ, అంతరము, 4 ఇహ్లాది: (చూ, దేశము. 1); చూ, సీమ. 1.

దేశరూపము, సం. వి. అ. న. న్యాయము; చూ, సత్యము. 1. దేశపాండ్య, వా. వి. చిన్నజమీదారుడు.

దేశస్థబ్రాహ్మణులు, అం. ఋగ్వేదుడు.—కొండలు సానువేడులు కొండలు అధర్వణవేడులు. ఈ రెండవ్యాలవారు ఋగ్వేదులతో చుట్టటికము చేయుచున్నారు. వీరిలో దక్షిణ పరిగ్రహించువారు భిక్షులనియు తదితరులు గృహస్థులనియు జెప్పుదురు. వీరిలో రావు, వంట్, దేశహీ, దేశపాండి, దేశముఖి, కలకరణి, వశేర్ ఇచ్చాదులు వీరి విరుదములు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దేశాంతరము, అం. తనదేశముకాని దేశము: చూ, ఉండు. 3.

దేశాటనచాతుర్యము, అం: చూ, సుగ్ధములు.

దేశి, అం: చూ, రాగాంగములు.

దేశికుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గురువు: చూ, వంతులు 1; 2. దేశముతిరుగువాడు.

దేశియ్యము, అం: చూ, ఉద్ధకము. 2.

దేశియక్రియలు, అం. దృవక, సర్పిణి, కృష్య, వద్దిని, విసర్జిత, విక్షిప్త, పతాక, పతిత. (8).

దేశియమ, పా: చూ, జాతియము. (ఇదియము)

దేశ్యక్రియలు, అం. 1: చూ, తాక్రియలు; 2. దృవకము, సర్పిణి, కృష్యము, వద్దిని, విసర్జిత, విక్షిప్త, పతాకము, పతిత (8): చూ, దేశియక్రియలు.

దేశ్యము, సం. విజ. దేశమునవాడ(బహువచన): చూ, గ్రామ్యము. 10: (చూ, దేశ్యములు.)

దేశ్యములు, అం. 1. ఎ. ఒ. చ. జ. త. ఈ యక్షరంబులుగల పదంబులు దేశ్యంబులు. ఉదా.—ఎవడు, ఒకడు, కొన, అనఁటి, చావడి, జాలు, చెఱుకు; 2. స్వాధ్యేయగాగమంబు లేని క్రియలు దేశ్యములు. “ఉదా.—సండు, చేయి; 3. రేఫము ద్విత్వముగలవి దేశ్యములు. ఉదా.—అట్లు, ఇట్టి, కుట్టు; 4. సర్వనామములును, కృత్తద్వికాంతములను దేశ్యములు; 5. ఔషధిభక్తికములు దేశ్యములు. ఉదా.—కన్ను, ముల్లు, జాయి, పేను; 6. డువర్ణమునకు వెనుక ఉత్తములేని పదములు, దేశ్యములు. ఉదా.—కత్తలడు, వెంకడు; 7. ప్రథమ పదవైక లోపంబుగల పున్నపుసంజంబులగు అకారాంతములును, అన్ని యాకారాంతపదములును దేశ్యములు. ఉదా.—అన్న, పాలు, బల్లమె; 8. ప్రాస్వాంతముల బహువచనము రువంతామనేని యవి దేశ్యములు. ఉదా.—అల్లురు, పగతురు; 9. సంయుక్తవర్ణంబు బహువచనంబగు పదంబులు దేశ్యంబులు. ఉదా.—అండు, త్రాళ్లు, కోవట్లు, వైల్లు, అఉకంట్లు; ౧౦ అయి, అవు, గ, దో, మొదలగునవి ఆదేశముగాగలవి దేశ్యములు. ఉదా.—పతి = అయితి: ఔదు = అవుడు; కాకి తము = కాగిదము; పోడిమి = పోడిమి; పగలు = పవలు మొ.)

దేనము, వై. వి. = ద్వేష: చూ, విరోధము. 1.

దేహగంధము, అం. శ్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (సంపెంగ కలిగొట్టు పుష్పలవాసన గలిగిన సాధ్యముగలిగి పతి వశయై యుండును. క్షీరగంధ, కటుగంధ, రక్తగంధములు దుఃస్వపములు. ధాన్యగంధము, వేపగంధము, గోమూత్ర గంధము, హరిదళగంధము, డుష్టగంధము, గంధమాపితా గంధము (చుంచువాన), మత్స్యగంధము, ఉగ్రగంధము లైనవి పున వలెను): చూ, శ్రీలక్షణాంగములు.

దేహపుపాదపు, అం: చూ, ఉపవీకములు.

దేహవాధ, వా. వి. 1. మలవిసర్జనమునకు వెడలుట; 2 శరీరాయాసము.

దేహము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. మేను: చూ, శరీరము; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు.—తీగె, శంపాలత: అం. 3. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి. (శరీరము, అంగము.— మిక్కిలిపొడవుగాక మిక్కిలిపొట్టిగాక మిక్కిలిలావుగాక మిక్కిలి నన్నముగాక యున్నట్లుక న్నము. భోజనము, నిదుర, రతి శీఘ్రకాలమున జేయుచు స్నానము అలస్యమున జేయుట ఆయుర్యప్రతి. 103 అంగుముల పురుషుడైన దివ్యపురుషుండగు): చూ, లక్షణాంగములు; 4. శ్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (లావుగాక, నన్నముగాక, పొడవుగాక, పొట్టిగాకయున్న శ్రేష్ఠము. మృదువైన తోగియగు. విరివియై నల్పాయువగు): చూ, శ్రీలక్షణాంగములు; 5. (దేహము): చూ, లక్షణాంగములు: (చూ, భాష. 1.)

దేహయాత్ర, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. చూ, సాపాటు, 2: చూ, సాపు. దేహరోమము, అం. 1. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి (రోమము.— ఒక్కటియైనరాజగు. రెండైన దనవంతుడగు. మూడైన వందీతుడగు. బహురోమమైన దరిద్రుడగును): చూ, లక్షణాంగములు; 2. శ్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (రోమము.—సూక్ష్మములైన సుఖవతియగు. రూక్షములైన విదళలు లేనిదగు): చూ, శ్రీలక్షణాంగములు.

దేహశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: గేహశి, ఉదుంబరము, కుతువము, గృహపగ్రహణి (తె. పం.)—కడప-గడప: (చూ, వాకిలి).

దేహశీఠీసన్ధ్యాయము, న్యాయ. (దేహశీఠీత్రవీసన్ధ్యాయము) గడపఁ మీద కీవముబెట్టిన నింటిలోనఁ బైఁచిగూడ నుపయోగించు వనరీతి.

దేహ, సం. విజ. 1. దేహము కలవాడు: చూ, శరీరి: వా. 2. జీవాత్మ: చూ, హంసుడు. 2: వా. 3. చిచ్చమెత్తువాని ప్రార్థనయందలి పదేయతను సూచించు శబ్దము. “భవతు భిక్షో దేహి.”

దై

దైతేయుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-దైత్యుడు. (ఐ. దైతేయులు = కళ్యపునకు దితియందుఁ గల్గిన సంతతి): చూ, రాక్షసుడు. 1.

దైత్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. కల్లు: చూ, సుర. 2.

దైత్యగురువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, శుక్రుడు.

దైత్యము, అం: చూ, శత్రుములు.

దైత్యురి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1;  
2. దేవుడు: చూ, వేలుపు.

దైత్యుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-దైతేయుడు.

దైత్యుడు, మి. అ. క్రి: చూ, వాచుడు.

దైత్యుడు, మి. వి: చూ, వాచుడు.

దైత్యము, సం. వి. అ. న. 1. —పై.—; అం. 2. సంచారీభావములు 33 లో నొకటి (ఓ మన్మథుడు: పురపైరికిందిరము దప్పించిన నీ కి విఃబోడియన నెంత? కరుణజూచి రక్షింపుము): చూ, సంచారీభావములు.

దైత్యము, సం. వి. అ. న. నిడుపు: చూ, పొడవు. 2.

దైవభుజన, 1. భగవంతుని యోగాలు: చూ, సంధానము; అం.

2. అగ్నిజలాదులవలన బుద్ధుడు కీడులలో నొకటి: చూ, అదృష్టము.

దైవజ్ఞ, సం. వి. అ. క్రి: 1. చూ, సోదెకత్తె; 2. చూ, బల్లి.

దైవజ్ఞుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. జోస్యుడు: చూ, సాంవత్సరుడు; 2. గణకుడు: చూ, పంజీరుడు.

దైవభూషణ, అం: చూ, భిన్నపదమణిభాషలు: (చూ, భాష. 1)

దైవతము, సం. వి. అ. పుం. న. 1: చూ, వేరుపు; 2. దేవత.

దైవత్యము, సం. వి. ఇ. ఈశ్వరత్వము: చూ, అనిమిషత్వము.

దైవప్రశ్నము, సం. వి. అ. పుం. ఉపశ్రుతి: చూ, వినికీడి.

దైవస్య చిత్రాగతి, న్య. దైవగతి చిత్రమైనది.

దైవమత్రాధిపత్యే, న్య. అన్నింటిని దైవ మతికయించును.

దైవము, సం. వి. అ. న. 1. భాగ్యము: చూ, అదృష్టము; 2. దయ్యము, ఏకాదశము: చూ, భూతము; 3: చూ, వేలుపు: పుం. 4. జ్యోతిష్కోమాది యాగము ప్రారంభింపఁబడినప్పుడు యథావిధిగా తత్కర్మము నడపిన ఋత్విజుని నలంకరించి కన్యనిచ్చి చేయు వివాహము: చూ, వివాహము; అం. 3: చూ, విగ్రహములు.

దైవాలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-దయవాలు. (అతిశయించుటకు. —లక్ష్మి. 5, అ. 95.)

దైవికము, సం. వి. ఇ. దైవమువలనఁగలిగినది: చూ, గ్రుడ్డివాడు.

దైవికరాగజ్ఞానము, అం: చూ, సుగుణములు.

## దొ

దొంకెన, ద్వ. వి: చూ, రూ-దొంకెన.

దొంగ, దే. వి. 1. రూ-దొంగ: చూ, మ్రుచ్చు. 1; 2. అరటి పువ్వులోవికాడ: చూ, మ్రుచ్చు. 2; వి. 3: చూ, పంచపము. (దొంగచూపు, దొంగనిద్ర, దొంగభక్తి, దొంగ కూడు మొ.)

దొంగతనము, దే. వి. (దొంగపని, దొంగతీకము): చూ, మ్రుచ్చిలి.

దొంగతొత్తులు, దే. వి. బ. 1: చూ, బాలికాక్రీడ; వా. 2. దొంగ బుద్ధి కలవారు.

దొంగపని, దే. వి: చూ, దొంగతనము.

దొంగతీకము, —పై.—

దొంగిలించు, దే. ప. క్రి. (రూ-దొంగిలు): చూ, మ్రుచ్చిలించు.

దొంగిలు, —పై.—

దొంగు, దే. అ. క్రి. —పై.—

దొంగు, చూ, రూ-దొంగు.

దొండ, వై. వి. గ. = దుండి.\* (దీనిభేదములు. — అడవిదొండ, కాకిదొండ, చేతిదొండ, నాగదొండ, నీటిదొండ, పాము దొండ, పిండిదొండ, లింగదొండ, మరుదొండ (లేక) మర్ల దొండ మొ): చూ, రక్తఫల.

దొండి, దే. వి. తూలు: చూ, రంధ్రము. 1.

దొండు, దే. వి. ఒకానొక చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

దొంతకత్తియ, దే. వి. రూ-దొంతకత్తి. కుట్టని: చూ, శ. భృ.

దొంతర, ద్వ. వి. (దొంతి + తరంగ) 1. దొంతి. వి. 3, అ.

196: చూ, దోర. 1; 2. పరంపర. వి. 1, అ. 114; వి. 2.

2. పరంపరమైనది. క్రి. 8, అ. 98: వా: 4. ఇరువది రూపాయలు. “ఒక దొంతర లంచము ఇచ్చినాను.”

దొంతరముద్దు, ద్వ. వి. ఒకరకము ముద్దు: చూ, ముద్దు. 3.

దొంతరవళులు, ద్వ. వి. బ: చూ, అంజెలు. 2.

దొంతి, దే. వి. రూ-దొంతర-దోర. 1. ఒకటిమీద నొకటిగా నుంచిన కుండలు లోనగువాని వరుస: చూ, దోర. 1;

2. పంక్తి. లక్ష్మి. 4, అ. 141: చూ, వసు. 1; వి. 3.

దొంతియైనది, అం. భా. ద్వ. 34.

దొంతిగనిడు, వా. న. క్రి: చూ, అడుకు. 3.

దొందడి, ద్వ. వి. (దొండు + దడి.) 1. సందడివలనగలుగు

ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. రాసికొను జననమూహము.

భార. ద్రో. 4, అ. 129: చూ, సందడి. 1.

దొందడించు, దే. అ. క్రి: చూ, సందడించు.

దొందము, వై. వి. = ద్వంద్వ. 1. ద్వంద్వరోగము: చూ,

రోగము. 1; వా. 2. జత: చూ, సంగడి. 5.

దొండు, వై. వి. = దండ-ద్వంద్వము. జత: చూ, సంగడి. 5.

దొంపు, దే. వి. 1. మళ్ళపరుస: చూ, భూమి. 1; 2: చూ,

తలనట్లు.

దొంబులిగొట్టు, ద్వ. వి. (దొండు + పులి + కొట్టు) (వ్యతిరేక

లక్షణచే) పిటికి (రెండుపులులను గొట్టువాడు అని శబ్ద

ర్థము): చూ, వెలుసరి.

దొగ్గలి, దే. వి: చూ, రక్తవాష్పము.\*

దొడదొడ, దే. వి. కాణులు లోనగువనియందగు ననుకరణము:

చూ, హూహూ.

దొడవ, దే. వి. కుడిపి. (సం. ప.)—కురూపి, అనాకారి.

దొడ్డ, దే. వి. రూ-దొడ్డు. గొప్ప. “దొడ్డమ్మ, దొడ్డవాడు”:

చూ, మహితము.

దొడ్డతనము, దే. వి. 1. గొప్పతనము: చూ, యోగ్యత. 1;

2. మంచితనము: చూ, యోగ్యత. 2.

దొడ్డయడవి, దే. వి. పెద్దయడవి: చూ, వివినము.

దొడ్డయెడ్డు, దే. వి. మహోక్షము: చూ, వృషభము. 1.

దొడ్డవాడు, వా. వి: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

దొడ్డి, వై. వి. = ద్రోణి. 1. పసులగొట్టము: చూ, సదనము. 1;

2. పసులుమేయుకంచె: చూ, వివీతము; 3: చూ, పెరడు;

వా. 4: చూ, ములుగుదొడ్డి; 5. పొండుదొడ్డి.

దొడ్డికట్టు, ద్వ. వి. చుట్టుకొల్లారు: చూ, సదనము. 1.

దొడ్డికాళ్ళవాడు, ద్వ. వి: చూ, వంజువు.

దొడ్డికాళ్ళు, ద్వ. వి. బ. వంగటికాళ్ళు: చూ, ముడికాళ్ళు.

దొడ్డివల, ద్వ. వి. ఒకరకము వల: చూ, వల. 1.

దొడ్డివాకిలి, ద్వ. వి. పెరటిద్వారము: చూ, వాకిలి: (చూ, సరసము. 1.)

దొడ్డు, దే. విజ: చూ, రూ-దొడ్డు.

దొడ్డువాలు, దే. అ. క్రి. అధికముగు: చూ, హెచ్చు. 3.

దొడ్డు, దే. విజ. వ్రేలాడునది.

దొడ్డు, దే. వి కొల్ల చూ, లూటీ. 4.

దొడ్డుతై, ద్వ. విజ. కొల్లపెట్టుకడది: చూ, మ్రుచ్చు. 1: (చూ, త్రీ)

దొడ్డుకాడు, దే. వి: చూ, దొంగ. 1.

దొడ్డుగొను, దే. స. క్రి. కొల్లగొను: చూ, హరించు.

దొడ్డువోవు, దే. అ. క్రి. కొల్లవోవు: చూ, పతివోవు.

దొడ్డు, వై. విజ. = తుండి. పెనుదొడ్డువాడు: చూ, దొడ్డువాడు.

దొన, వై. వి. 1: చూ, తూము. 3; 2. = ద్రుణ. దొని. కొంద

మీది పలము: చూ, రంధ్రము. 1; 3. = తూణ - ప్రోజీ.

అంబులబొది: చూ, బాణము. 1; 4. ఈంద్రవాసి కత్తివినక.

దొనకు, దే. వి. కీడు: చూ, హాని. 2.

దొనదొనమును, దే. అ. క్రి. దొనదొనమునకాము.

దొనయుప్పు, ద్వ. వి. (దొన + ఉప్పు) వంశరి దేశము నందలి రుమ యనెడు గనియందు కర్తవ్యవలన గలుగు ఉప్పు.

రొమకము. వపుటియుప్పు (అనికొందలు): చూ, లవణము.

దొనకు, వా. వి: చూ, యోగ్యత.

దొనకు, వా. వి. 1. దుఃఖము: చూ, శోకము; 2. విచారము: చూ, సంతాపము.

దొన్నియ, వై. వి. = ద్రోణీకా. (రూ-దొన్నె-దొప్ప-దొప్ప) పత్రపత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

దొన్నె, —వై.—

దొప్ప, —వై.—

దొప్పదొప్ప, దే. వి. అడిచికొనటయందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

దొప్ప, దే.వి. రూ-దొప్ప 1. వంజుముక్కు: చూ, మాంసము; 2. నెక్కురుమర్ద: చూ, రక్తము. 1; 3. పిండము: చూ, ముద్ద. 2.

దొబ్బలగొట్టు, దే. వి. అదురుగుండియ: చూ, వెఱవరి.

దొబ్బు, వా. స. క్రి. ద్రొబ్బు: 1. వడద్రోయు; 2. అపహరించు.

దొబ్బుడాయి, వా. వి. 1. గరువము; 2. పెంకితనము.

దొబ్బుతెగులు, వా. వి. మూర్ఖపువట్టదల గలవాని స్వభావము.

దొమ్మ, దే. వి. 1: చూ, పశురోగము; 2. అపయవవిశేషము. అచ్చ. యు. కాం. 134: చూ, విశేషము. 3.

దొమ్మదోలు, దే. వి. చూ, పెన్నెరు.\*

దొమ్మర, దే. వి. గడకటియాడి జీవనముచేసెడి యొకానొకజాతి.

దొమ్మరవాడు, దే. వి: చూ, వంశనర్తి.

దొమ్మరి, (దొమ్మర + ఇ) —వై.—

దొమ్మి, వై. వి. = తుమురు. 1. అందలు కలియఁబడిచేయు యుద్ధము. కై. 7, ఆ. 178: చూ, యుద్ధము; 2. అందలు కలియఁబడు; 3. సందడి: చూ, స్వరము. 2.

దొమ్మలాడు, ద్వ. అ. క్రి. (దొమ్మలు + అడు) 1. దొమ్మ యుక్తముచేయు; 2. పెనఁగొను: చూ, వెంటిగొను.

దొర, దే. వి. 1. రాజు: చూ, ప్రభువు 2; 2. చూ, వైచికుడు.

3: చూ, యోధవరుడు. భార. విరా. 3, ఆ. 122; విరా.

4 సామ్యము: చూ, సమానము 2; 5: చూ, విశ్రువంశ;

6. సమసంఖ్య: చూ, సంఖ్య. 1; 7: చూ, సమానుడు. భార

కర్త. 3, ఆ. 23; వా. వి. 3. జమీన్దారు; 9. పద్మనాభ

కుడు: చూ, వెండు; 10. ఐరోపాదేశస్థుడు; 11. ఐరోపా

నుండి వచ్చినవాడు.

దొరకు సన్నాసి, ద్వ. వి. రూ-దొరకోలు సన్నాసి నమ్మించి మోసపుచ్చి దొంగిలించుకొనిపోయెడు దొంగ, విజ. 3, ఆ.

133. (దొరకు = యత్నించు): చూ, మ్రుచ్చు. 1.

దొరకొను, దే. అ. క్రి. 1: చూ, యత్నించు. దాగ. 1. స-ం.

7; స. క్రి. 2. మొదలుకొను. చూ, వహించు.

దొరకు, దే. అ. క్రి. 1 చిన్న. రాఘ. 2, ఆ. 69: చూ,

సిద్ధించు; ప్రే. 2. దొరకించు.

దొరకువడు, ద్వ. అ. క్రి. చిక్కుకొను: చూ, లోబడు.

దొరకొను, దే. అ. క్రి. (దొరకు + కొను) 1. లభించు. భార.

అర. 6, ఆ. 137; భార. విరా. 4, ఆ. 77: చూ, సిద్ధించు;

2. పట్టు. భార. సదా. 2, ఆ. 138: చూ, సంభవించు; వా.

3. పట్టుకొను. (దొరకొని = దొరకఁబడుచుకొని.)

దొరకోలు, దే. వి: చూ, ఉపక్రమము (1 మొదలు 7 వఱకు.)

దొరకోలుసన్నాసి, ద్వ. వి: చూ, రూ-దొరకుసన్నాసి.

దొరగడము, దే. వి. (దొరకుకడలు) గొప్పఅల; చూ, వీవి. 1.

దొరకనము, దే. వి: చూ, ప్రభుత్వము.

దొరయ, దే. అ. క్రి. 1. అంటు: చూ, లంకించు. 1; 2. సమాన

మగు భార. కర్త. 1, ఆ. 261: చూ, సరిపోవు. 1; 3.

కలుగు: చూ, పట్టు. 2; 4. జరుగు: చూ, సాగు; స. క్రి.

5. పోలు: చూ, సరిపోవు. 1.

దొరయ, దే. అ. క్రి. 1. రూ-దొర్లు: చూ, పొరలఁబడు:

2. మూఁబడు: (చూ, చతికిలపడు.) స్వా. 5, ఆ. 40: చూ, పడు.

5; 3. కలయు: చూ, మేళగించు. 1; 4. మాటుకొను: చూ,

ప్రతిఘటించు; స. క్రి. 5. అనుభవించు; చూ, భుజించు.

దొరవి, దే. వి. రూ-దొరువు. కొలను. కై. 5, ఆ. 97: చూ,

సరస్సు. 1.

దొరసాని, ద్వ. వి. 1. రాజభార్య: చూ, రాజ్ఞి; 2. అంతఃపురత్రీ:

చూ, త్రీ; వా. 3. ఐరోపాదేశపు త్రీ; 4. వెలమకుల

జాని భార్య.

దొరుగండి, దే. వి. (దొరువు + గండి) నిండినప్పుడు నీళ్లు వెలు

వలకు పోవుటకై యేర్పఱచిన దొరువు తూము: చూ, మరి

గొమ్మ.

దొరువు, దే. వి. 1: చూ, రూ-దొరవి, రాఘ. 2, ఆ. 6;

2. నడదవి: చూ, సరస్సు. 1.

దొరువుపట్టెడ, దే. వి. గంతయెద్దల తోకక్రిందఁ దగిలించెడు

పట్టెడ.

దొర్లు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-దొరలు.

దొజు, దే. వి. రూ-దొజుట. కోటరము: చూ, రంధ్రము. 1.

దొజయు, దే. స. క్రి. పొందు: చూ, ప్రాపించు.

దొడ్డు, దే. వి: చూ, రూ-దొడ్డు.

దొడ్డు, దే. ప్రే. దొడ్డుజేయు.

దొడ్డుగమ్మి, వా. వి. ఇరుసునయి దొడ్డుకట్ట.

దొడ్డు, వై. వి. 1. = దోష. రూ-దొడ్డు-దొడ్డు: చూ, పాపము (దోషమున క. ర.); దే. వి. 2. రూ-దొడ్డు, అపద: చూ, విపత్తు; 3. రూ-దొడ్డు, అడ్డు. అచ్చ. బాల, కాం. 7 : చూ, విఘ్నము.

దొడ్డు, —వై.—

## దో

దో, సం. వి. నో. పుం. న. భుజము: చూ, స్కంధము. 1. దో:కరము, అం. =: చూ, దోక్కరము.

దోకిన, దే. వి. దో:కుట, దో:కుడు.

దో:కు, దే. స. క్రి. 1. నేలను ఎదురుగ చెక్కు: చూ, వారు. 1; వా. 2. దో:కు. (వాంఠి)

దో:కుడు, దే. వి: చూ, దో:కిన.

దో:కుడుబాట, దే. వి: చూ, కోటుకుపాట.

దో:కుడుబార, వా. వి: చూ, బాలక్రిత.

దో:గాడు, దే. అ. క్రి. (దో:గి+అడు) విద్వ. నేలఁ జేకులూడి మో:కాళ్ళతో నడచు. రూ-దో:గియాడు: చూ, రూ-దో:గాడు.

దో:గియాడు, —వై.—

దో:గిపోవు, దే. అ. క్రి: చూ, ఒరసికొనుపోవు.

దో:గు, దే. అ. క్రి. 1. మేని తోలొయు; 2; చూ, రూ-దో:గాడు.

దో:గుడు, వై. వి. దొంగతనము: చూ, మ్రుచ్చిలి.

దో:చు, దే. స. క్రి. 1. అపహరించు: చూ, మ్రుచ్చిలించు; 2. దొంగిలించు: చూ, మ్రుచ్చిలించు; వా. 3. బలవంతముగా దొంగిలించు: చూ, మ్రుచ్చిలించు.

దో:చుముక్కుర, ద్వ. వి. దో:టివంటి ముంగర: రూ-దో:టి ముక్కుర.

దో:టమ్మ, ద్వ. వి. (దో:టి+అమ్మ) దో:టివంటిపైఅటలుగు గల బాణము, కర్ణికరము: చూ, బాణము. 1.

దో:టి, దే. వి. అందనిపండ్లు కోసెడు వంకర చిల్లదో:పిన కోల.

దో:టిముక్కుర, ద్వ. వి. చూ, రూ-దో:టము ముక్కుర.

దో:టు, దే. స. క్రి. ఇచ్చు: చూ, పెట్టు. 8.

దో:పిరి, దే. వి. (రూ-దో:పిడికాడు-దో:పుకాడు - దో:పుకు కాడు-ద్రో:చువాడు.) (ద్రో:పు+అరి) 1. దొంగ: చూ, మ్రుచ్చు. 1; 2. కొల్లకాడు: చూ, మ్రుచ్చు. 1.

దో:పిడి, దే. వి: చూ, రూ-దో:పు.

దో:పిడికాడు, దే. వి: చూ, రూ-దో:పిరి.

దో:పు, దే. వి. (రూ - దో:పడము. దో:పిడి-దో:పుకు.)

1. దో:చుకొనుట; 2. కొల్ల: చూ, లాటి. 4; 3. దో:పిడి: చూ, మ్రుచ్చిలి; 4. అలకలదో:పు: చూ, పూర్ణానకము. 1;

స. క్రి. 5: కూరుకొను-కూర్కొను, క్రుక్కు, చొనుపు - చొప్పు, చొప్పించు-చొప్పించు-చొప్పనలుచు-చొప్పలుచు.

దో:పుకాడు, దే. వి: చూ, రూ-దో:పిరి.

దో:కెన, వా. వి. నీరుతోడు పనిముట్టు.

దో:గ్గ, సం. వి. ఋ. పుం. 1. గొల్లవాడు: చూ, మహా కూడుడు; 2. దూడ: చూ, దేనుపు; 3. కవిశ్యముజెప్పి జీవించెకవి: చూ, మూటలల్లవాడు; విణ. 4: చూ, విదుకువాడు.

దో:గ్గి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. కనినఅవు: చూ, దేనుపు.

దో:ణము, దే. వి. (రూ-దో:ణము-ద్రో:ణము-ద్రో:ణము-దో:సము.)

1. భుజమునకు బలము వచ్చుటకై త్రిప్పెడుజెట్టివాని యువ కరణ విశేషము; 2. మ్రాను సుకరముగా చీలుటకై యక్కడక్కడ చెక్కిన మేకులను దిగఁ గొట్టెడి యువకరణ విశేషము.

దో:ణము, దే. వి: చూ, రూ-దో:ణము.

దో:దకము, అం. (పాదపవృత్తము) ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమున భ, భ, భ, గ, గణములుగలిగి ఏదీంబ యతిగల పదునొకండవ ఛందస్సునందుఁజుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

దో:దమ్మి, దే. వి. (రూ-దో:దుమి-దో:దుమ్మి.) పట్టా, పట్టాకత్తి, నైఋ, ఉభయపార్శ్వధారాని: చూ, బాణము. 1.

దో:దసి, వై. వి. = ద్వాదశి, పక్షమునందు వంద్రెండవతిథి: చూ, సూర్యోదునంగమము: (చూ, తిథి)

దో:దుమి, దే. వి: చూ, రూ-దో:దమ్మి.

దో:దుముదారి, దే. వి. ఒకరకము బాణము: చూ, బాణము. 1.

దో:దుమ్మి, దే. వి: చూ, రూ-దో:దమ్మి.

దో:నము, దే. వి: చూ, రూ-దో:ణము.

దో:నమ్మి, ద్వ. వి. (దో:ని+అమ్మ) అల్పకరము: చూ, బాణము. 1.

దో:ని, వై. వి. 1. = ద్రో:ణి. నావ: చూ, హోడము; 2: చూ, దొన. 2; 3. కాలువతూము. పా. 2, అ. 38: చూ, మరి గొమ్ము; 4. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

దో:నియ, వై. వి. రూ-దో:ని = ద్రో:ణి. 1. పడవ: చూ, హోడము; 2. చిన్నపడవ: చూ, హోడము; 3. జల: దుగు వాని సారసము; 4. సారెవాడు వా:పు చుట్టెడుమ్రాను.

దో:నె, —వై.—

దో:నడము, దే. వి. దో:చుకొనుట: చూ, మ్రుచ్చిలి.

దో:పుఁదోపు, దే. అ. క్రి: చూ, మ్రుచ్చిలించు.

దో:బూచి, వా. వి: చూ, రూ-దూబూచి.

దో:మ, దే. వి: చూ, మళకము.

దో:మటి, దే. వి. అన్నము: చూ, సారము. (1).

దో:మతెర, ద్వ. వి. దో:మలుచొరకుండ మంచమునంటి పందిరి చుట్టువేయ వలగుట్ట: చూ, చతుష్టి. 2.

దో:ము, దే. వి. అశీర్తిచే పాఠుకొనుట: చూ, రోగము. 1.

దో:యి, వై. వి. = ద్వయా-ద్వంద్వము. జత, భార. ద్రో:ణ. 2, అ. 291: చూ, సంకెడి. 5.

దో:యికట్టు, ద్వ. అ. క్రి. జతకూడు: చూ, సంధించు. 3.

దో:యిడి, దే. విణ. రిక్త. కై. 2, అ. 17: చూ, శూన్యము. 1.

దో:యిలి, వై. వి. = ద్వయా. వంశఁబదిని రెండుచేతుల చేరిక: చూ, రూ-దో:సిలి.

దోయిలించు, వై. వి. న. క్రి: చూ, రూ-దోసిలించు.  
దోర, దే. వి. 1. దొంతర, దొంతి, అడుక. (సం. వ.)—

ఉత్పంక్తి [ఆం. భా. ద్వి. 34): 2. రాసి: చూ, రాశి. 1;  
విణ. 2. రాసి: చూ, రాశి. 1; విణ. 2. ఎఱుపాతినది.

"దోరగాయ, దోరకాగింపాడు"; 4. బఱగినది. "దోరపాక".

దోరగలు, దే. వి. రూ-దోరగలు: చూ, వాటువడుట.

దోరగలువడు, ద్వి. ఆ. క్రి. రూ-దోరగలువడు: చూ, వాటువడు.

దోరగల్లు, దే. వి: చూ, రూ-దోరగలు.

దోరగల్లువడు, దే. వి: చూ, రూ-దోరగలువడు. స్వా. 5, ఆ.  
35.

దోరగాయ, దే. వి. ఎఱుపాతీ ఫలరసమును పూరించుకొనుచున్న  
శలాబువు: చూ, శలాబువు. 2.

దోరగిలు, దే. అ. క్రి. రూ-దోరగిల్లు 1. ఎఱువాలు: చూ, వల్ల  
టిల్లు; 2. బరగు: చూ, వ్రాలు. 3.

దోరగిల్లు, —వై.—

దోరణ, వై. వి = తోరణము రూ-దోరణము. కళా. 3, ఆ 7:  
చూ, తోరణము.

దోరణపుగమ్మి, వై. వి. (దోరణము + కమ్మి): చూ, లచ్చికమ్మి.  
దోరణపుఱుట్టై, వై. వి. కవితె బిల్లకైంది యర్థపరై.

దోరణపుసాటిరిక్క, ద్వి. వి. చెలిమిచుక్క, అనూరాధ: చూ,  
రిక్క. 1.

దోరణము, వై. వి. = తోరణము: చూ, రూ-దోరణ.

దోరపాక, దే. వి. ఓరపాక: చూ, సదనము. 1.

దోరము, వై. వి = ద్వారము. గుమ్మరు: చూ, వాకిలి: (చూ,  
సదనము. 1.)

దోరు, దే. అ. క్రి. 1. చచ్చు. సా. 1, ఆ. 107: చూ, సమయ:  
2. బరగు: చూ, వ్రాలు. 3.

దోరుడు, దే. ప్రే. 1. చావఁజేయు: చూ, మరణించు;  
2. వ్రాల్చు. పాండు. 3, ఆ. 92.

దోర్పు, —వై.—

దోరు, వా. వి. ఒకరకముపిట్ట: చూ, పక్షి.

దోరెము, దే. వి: చూ, రూ-తోరెము. స్వా. 4, ఆ. 27.

దోర్మధ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, విడికిడిపోటు.

దోర్మలము, సం. వి. అ. పుం. చుక: చూ, మడిసంది.

దోల, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, రూ-దోల.

దోతి, వై. వి = దొతి, ఉడికినబట్ట. 1. మగవానికట్టుబట్ట:  
చూ, వత్తము; 2. అడుదానికట్టుకోకజేము: చూ, వత్తము.  
(దేశ్యమని శ. ర.); వా. 3. మడిబట్ట: చూ, వత్తము.

దోష, సం. వి. అ. ప్రి. 1. భుజము: చూ, స్కంధము. 1;  
2. చూ, రాతి.

దోషకము, సం. వి. అ. పుం. = దోసె: చూ, భక్ష్యము.

దోషకారి, సం. విణ. = దోసకారి. పాపి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

దోషగ్రాహము, సం. వి. అ. పుం. ఇండుపుఁజెట్టు: చూ, సల్లకి.

దోషజ్ఞుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు:  
2: చూ, వైద్యుడు; విణ. 3. దోషమును ఎఱిగినవాడు.

దోషము, సం. వి. అ. పుం. = దోసఁగు-దోసము. 1. తప్పు:  
చూ, నేరము; 2: చూ, పాపము; వా. వి. 2. (జ్వరాదుల  
యందలి) సంది.

దోషములు, అం. 1. కావ్యదోషములు త్రివిధము. — సదదోష  
ములు, వాక్యదోషములు, అర్థదోషములు. — అందు ఏద  
దోషములు (17); వాక్యదోషములు (24); అర్థదోషములు  
(18): (సదదోషములకు. —: చూ, కావ్యదోషములు; వాక్య  
దోషములకు. —: చూ, వాక్యదోషములు; అర్థదోషములకు. —:  
చూ, అర్థదోషములు; 2. సందిదోషములు (15). — ఉన్వి  
సంధ్యాది: చూ, సందిదోషములు.

దోషరహితము, అం: చూ, కావ్యస్వరూపము.

దోషాకరుడు, సం. వి. ఆ. పుం. చంద్రుడు, రేతేరుడు: చూ,  
హిమాంతువు.

దోషాచరుడు, 1. —వై. — 2: చూ, రాక్షసుడు. 1.

దోషి, సం. విణ. = దోసి: చూ, దోసి.

దోషించు, సం. అ. క్రి. 1. దోషముపుట్టు; వా. 2. జ్వరాదుల  
యందు వీర్యము స్థలనమగు; 3. సందిచూపు; 4. సందించు.  
దోస, దే. వి. కర్కటిశిరీషేషములు. — చేతి దోస, తియ్యదోస,  
నక్కదోస, నూగు దోస, ములుదోస మొ): చూ, హరి  
వాలుకము.

దోసకారి, వై. విణ. = దోషకారి. 1. కుజసుడు: చూ,  
వ్యాధుడు. 2; 2. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. పరశ్రీ  
గమనాది దోషములచే దూఱబడినవాడు: చూ, పాపి  
ష్టుడు; 4. కత్తిత్రీ: చూ, ప్రి; 5. దుష్టురాలు, వెంబర:  
చూ, ప్రి.

దోసఁగు, వై. వి. = దోష. కనటు: చూ, పాపము.

దోషము, 1. —వై. —; 2 తప్పు: చూ, నేరము.

దోసి, వై. విణ. = దోషి. 1. తప్పుగఱవాడు: చూ, దోసకారి.  
3; 2. మిక్కిలిపాపి: చూ, దోసకారి. 3; 3. దుష్టుడు:  
చూ, వ్యాధుడు 2; 4. అన్యగల ఆఁకుది: చూ, ప్రి;  
5. పాపిష్టురాలు: చూ, ప్రి.

దోసియ, వై. వి. = దోషకా. రూ-దోసె: చూ, భక్ష్యము.

దోసిలి, వై. వి. = ద్వయి. రూ-దోయిలి: అంజలి - అంజలికి.  
(సం. వ.) — అమ్. అంజలి, తద్వి. దొప్పదోసిలికి. (సం)  
అంజలిపుటము.

దోసిలించు, వై. న. క్రి: చూ, రూ- దోయిలించు.

దోసె, వై. వి. = : చూ, రూ-దోసియ.

దోసెయి, వా. వి. అంజలిసరిమాణము.

దోహదము, సం. వి. అ. న. 1. ఇచ్చు: చూ, వాంఛ; 2. గంట్లము.  
గర్భిణికి గల వేవిళ్ళు: చూ, వేవిళ్ళు; 3. ఎరువు: చూ, పిడక;  
4. తరుగుల్పలతాదులకు ఆకాలమునందు పుష్పాదులను బుట్టించె  
త్రీంపాదతాదనాది క్రియ. (అశోకమునకు దోహదము  
పాదతాదనము, పొగడకు ముఖసీదువు, గోరంటకు అలింగ  
నము, కొట్టుగునకు పీక్షణము, ముమిడికి కరస్పర్శము,  
సంపెఁగకు ముఖరాగము, కొండగోగునకు నలాపము,  
వావిలికి ఊర్చు, మోటికి పాట, సురపొన్నకు నవ్వు.)

దోహదవతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-దోహదవతి వేవిల్లగల  
ఆడుది : చూ, శ్రీ.

దోహదలక్షణము, సం. వి. ఆ. న. శ్రీలవయస్సంది: 2. గర్భము:  
చూ, భూణము. 1.

దోహదశాస్త్రము, అం. ఆయుర్వేదము (ఋగ్వేదోపవేనము)  
సందుఁ జెప్పబడినది. వృక్షలతాదు లకాఁముఁయందుఁ  
ఫలించుటకుఁ జేయు క్రియ.

దోహనము, సం. వి. ఆ. న. పాదువిదుకుట.

దోహలము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉత్పాదము : చూ, యత్నము,  
దోహదవతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ : చూ, రూ-దోహదవతి.

## దా

దా, దే. విణ : చూ, రూ-దవు.

దాఁ, వై. వి = దాధా. (దేశ్యమని శ. ర.) (రూ-దవద-దవుద-  
దాకుమ.) బుగ్గలోపలిధాగము : చూ, సెఁవి.

దాడవల్లు, వా. వి. పార్శ్వదంతములు : చూ, వల్లు. 1.

దాడు, వై. వి. : చూ, రూ-దవుడు.

దాత్తము, సం. వి. ఆ. న. : రూ-దూత్తము.

దాదాత్తము, సం. వి. ఆ. న. దురాత్మభావము, చెడ్డతనము:  
చూ, వ్యభీకము. 2.

దాదు, దే. వి : చూ, రూ-దవుడు. రా. వి. 5. ఆ. 35.

దార్జనము, సం. వి. ఆ. న. దుర్జనభావము: చూ, దౌరాత్మ్యము.

దార్పగము, సం. వి. ఆ. న. దుర్పగభావము : చూ, దుర  
దృష్టము.

దార్పగ్యుడు, వా. సం. విణ. చూ, దుర్పగ్యుడు.

దార్పసము, అం : చూ, ఉపపదాణములు.

దావికుడు, సం. వి. ఆ. పుం. ద్వారపాలకుడు : చూ, ప్రతి  
హారుడు.

దావు, వై. విణ = దవీయః : చూ, రూ-దవు-తై. 2, ఆ. 51.

దావ్యము, సం. వి. ఆ. న. = దుండగము : చూ, దౌరాత్మ్యము

దాహిత్రుడు, సం. వి. ఆ. పుం. దుహితకొడుకు : చూ, మను  
మఁడు.

దాహ్యము, సం. వి. ఆ. న. : చూ, దోహదము. 2.

దాహ్య, అం : చూ, ఉక్త-జనాదయః (చూ, భాష. 1)

## ద్యా

ద్యావృషువులు, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ద్వి. మిన్నమన్ను : చూ,  
చదోసి, (ఇట్లు ద్యావృషులు. ఇ. శ్రీ.)

## ద్యు

ద్యుతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. కాంతి : చూ, వెలుతురు. 1;  
2. వెలుగు: చూ, హయనము. 2.

ద్యుమణి, సం. వి. ఇ. పుం. చదలుమానికము: చూ, సూర్యుడు.

ద్యుమ్నము, సం. వి. ఆ. న. 1. ధనము : చూ, విత్తము. 1;  
2. బలము : చూ, శక్తి. 1.

## ద్వ్యా

ద్వ్యాతకారఁడు, సం. విణ : చూ, వందెకాఁడు.

ద్వ్యాతము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ- ద్వ్యాతి. 1. = జూజము (ఇంక  
ఆ గడము ఆక్షిద్యూతికము): చూ, వ్యవహారము. 4; అం. 2;  
చూ, కామజంబులు (జూదిమాడుట): చూ, సప్తవ్యసనములు;  
4. ద్వ్యాకము. — ప్రాణిద్యూతము అప్రాణిద్యూతము. అని  
ద్వివిధము.

ద్వ్యాతసమాహ్వయము, అం: చూ, వ్యవహారపదములు.

## ద్యో

ద్యోతకము, సం. విణ. ప్రకాశింపఁజేయునది: చూ, శోభితము. 5.  
ద్యోతనము, సం. వి. ఆ. న. ప్రకాశించుట: చూ, వెలుతురు. 1.  
ద్యోతమానము, సం. విణ. ప్రకాశించుచున్నది: చూ, శోభితము. 5.  
ద్యోతము, సం. వి. ఆ. పుం = తోతము. ప్రకాశము, ఎడః  
చూ, వెలుగు. 3.

ద్యోతి.చు, సం. ఆ. క్రి. ప్రకాశించు: చూ, హవణిల్లు.

ద్యోతితము, సం. విణ. ప్రకాశింపఁ: చూ, శోభితము. 5.

## ద్ర

ద్రగదము, సం. వి. ఆ. న. : చూ, తూర్పుగఃజ.

ద్రచ్చుము, సం. వి. ఆ. న. 1. ఆకుగుపెరుగు చూ, పెరుగు.  
1; 2. మీదిపెరుగు: చూ, పెరుగు. 1; 3. నీళ్ళుకలిసిన  
పెరుగు: చూ, పెరుగు. 1; పుం. 4. నీటిబొట్టు: చూ,  
బొట్టు. 1.

ద్రబ్బెద, దే. వి: చూ, భక్త్యము.

ద్రమిడుడు, సం. విణ. (రూ-ద్రమిణుడు - ద్రామిడుడు -  
ద్రామిణుడు-ద్రావిడుడు.) ద్రవిదేశస్థుడు. (చూ,  
అలవలు): చూ, ద్రావిడులు: (చూ, ద్రాహ్మణులు.)

ద్రవంతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఎలుకీడికి: చూ, భల్లాతకి.

ద్రవము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. తడి: చూ, స్త్రేమము: 2. సరి  
హాసము: చూ, విలాసము. 1; 3; చూ, పరుగు: 4. యుద్ధము  
వలనఁబొలుట: చూ, వలాయనము.

ద్రవించు, సం. ఆ. క్రి. కాలు, చేపు: చూ, న్రవించు.

ద్రవికప్రాణాయామము, రూ—ద్రావికప్రాణాయామము, న్యా.  
ద్రావిడులు ప్రాణాయామము చేయునపుడు చేతిలో ముక్కును  
మాటిగాఁ బట్టుకొనక తలచుట్టును ద్రిప్పిపట్టుకొందురు. చెప్ప  
వలసినదాని సరిగఁజెప్పక త్రిప్పిత్రిప్పి చెప్పుచున్నపుడు  
దీని నుపయోగించురు.

ద్రవికము, అం. ద్రవిదేశము. (తెలుగుదేశమునకును మైసూరు  
నకును దక్షిణముగా నుండునట్టియు, కొచ్చిరాజ్యమునకును  
మళయాళదేశమునకును తూర్పుగానుండునట్టియు దేశమునకు  
ద్రవిదేశమనిపేరు: చూ, దేశములు.



ద్రవిణము, సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, విత్తము. 1;  
2. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 3. = త్రాణ. బలము: చూ,  
శక్తి. 1.  
ద్రవ్యము, సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, విత్తము. 1;  
2. ఇత్తడి: చూ, లోహము. 1; 3: చూ, ఘాత: 4. మంద  
బుద్ధి: చూ, మృల్లేభము. 2; 5: చూ, లక్క: విజ.  
6. భవ్యము, శుభమైనది: చూ, శుభము. 7. ద్రువికారము;  
అం. 8. పృథివ్యాది: చూ, ద్రవములు.  
ద్రవ్యములు, అం. పృథివి, అప్పు, కేజము, వాయువు, ఆకాశము,  
కాలము, దిక్కు, ఆత్మ, మనస్సు. (9).  
ద్రవ్యాంగము, సం. వి. అ. న: చూ, ద్రవ్యము. 4.

ద్రా

ద్రాక్, సం. ఆవ్య శీఘ్రముగ: చూ, వేగము. 3.  
ద్రాక, వై. వి. = ద్రాక్ష. గోస్తవి: చూ, స్వాదుభవ.  
ద్రాక్ష, సం. పి. ఆ. త్రీ. = దాక. ద్రా. — పై —  
ద్రాక్షపండ్లుపుల్లనివి, లో. ఒకమనుష్యుడు తానుకోరినది అధిప  
నపుడు, దానితో తనకు ఆవశ్యకము లేనట్లు నటించును.  
ఆటీసవయమున చూచినవారు 'ద్రాక్షపండ్లు పుల్లనివి'  
అన్నట్లున్నదని యెత్తి పొడుతురు.  
ద్రాక్షపాకము, అం. (అర్థగాంధీర్యము పాకమనంబుకను. అది  
రెండు విధములు: ౧. ద్రాక్షపాకము, ౨. నారకేకపాకము  
అని.) వెలువలను లోపలను స్ఫురించుచున్న రసము గలది  
ద్రాక్షపాకము. ఉదా. — "వీనులవిందై యమృత పు. సోనల  
పొందై యమందసుమచలదళిని. గానముక్రందై యాస్వద. |  
మానంద బ్రహ్మమైన నదివలె పలికెన్." (పసు. 2, అ. 14):  
(చూ, నారకేకపాకము): చూ, పాకములు.

ద్రాక్షరామము, అం: చూ, త్రిలింగము: (చూ, ఆ ద్రుమందలము.)  
గోదాశీరమండలములోని యొకానొక పుణ్యక్షేత్రము.

ద్రాఘిష్ఠము, సం. విజ. మిక్కిలి దీర్ఘమైనది: చూ, మూల. 2.  
ద్రాఘ, దే. విజ. 1. అసారము: చూ, ఫల్గువు. 2; 2. అసా  
రుడు: చూ, వ్రాజ: 3. అధముడు: చూ, హీనుడు. 2;  
4. అధమము: చూ, హీనము. 1.

ద్రావకము, సం. వి. అ. పుం. 1. గంధ: పాపాణాదులయందు  
తీసెడు రసవిశేషము, అరణు: 2. బిరువైనతాయి: చూ,  
రత్నములు: విజ. 3. సేద్యరి: చూ, సమర్థుడు. (శ. ర.);  
4. మోసకాడు: చూ, వంచకుడు. (శ. ర.)

ద్రావిడ, అం: చూ, మూర్ఖులపాఠ్యంగములు: (చూ, అంగము. 9).  
ద్రావిడకము, సం. వి. అ. పుం. కచ్చారము: చూ, శర్లగింధ.  
ద్రావిడప్రాణాయామము, జా. సుశభముగానివని. (ద్రవిడ ప్రాణా  
యామమనియు.)

ద్రావిడము, సం. వి. అ. న. 1. ద్రవిడభాష: చూ, భాష. 1;  
పుం. 2: చూ, ద్రావిడకము\*.

ద్రావిడవరాటి, అం: చూ, వరాట్యుపాంగములు.

ద్రావిడి, అం. ఉత్కల కైశికభాష: చూ, భాష. 1.

ద్రావిడుడు, సం. విజ: చూ, రూ-ద్రమిడుడు,

ద్రావిడులు, అం. ద్రవిడదేశమున నివసించు ద్రాహ్మణులు  
ద్రావిడులు. వీరి భాష ద్రావిడము. వీరిలో కోననీమ ద్రావిడులు;  
తుమ్మగుంట ద్రావిడులు: పుమారి ద్రావిడులు: చోళివాండ్లు  
తన్నాయిరము తిల్లమువ్వాయిరము అను ద్రాహ్మణులు;  
శ్రీవేదానన ద్రాహ్మణులు: శ్రీసాంచరాత్ర ద్రాహ్మణులు;  
శ్రీవైష్ణవ ద్రాహ్మణులు: భాగవత ద్రాహ్మణులు: బృహచ్చరణ  
ద్రాహ్మణులు, వడమ ద్రాహ్మణులు: మాధ్వద్రాహ్మణులు  
కలరు: చూ, ద్రాహ్మణులు: (చూ, అజనలు. 1.)  
ద్రాహ్మయణము, అం: చూ, కల్పసూత్రము, కల్పము.

ద్రి

ద్రిండు, దే. వి: చూ, రూ-డిండు.

ద్రిమ్మరి, వా. వి: చూ, రూ-ద్రిమ్మరి.

ద్రిమ్మరీడు, — పై. —

దు

దుంగు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-తుంగు.

దుకిలిముము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కిలిముము\*.

దుఘణము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుపగుడియ: చూ, ముగ్గ  
రము: 2. గండ్రగొడ్డలి: చూ, ముగ్గరము.

దుఘణుడు, సం. వి. అ. పుం. నలున: చూ, బిహ్మ. 1.

దుక్తు, వై. వి. = దండ: చూ, రూ-దుక్తు. అచ్చ. యు, కాం.  
237.

దుణము, సం. వి. అ. న. 1. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 2. విల్లు. చూ,  
బాణము. 1; పుం. 3. ఒకరకము తుమ్మెద: చూ, శబ్దము:  
4. (రూ-దుణి-ప్రాణము-ద్రోణము) తేలు: చూ, పృశ్ని  
కము. 1; 5. = దోస. అంబులపొడి: చూ, బాణము. 1.

దుణి, సం. వి. ఇ. త్రీ: చూ, రూ-దుణము. 4.

దుతప్రకృతికనంధి, అం: చూ, సనంధిదోషములు.

దుతము, సం. క్రి. విజ. అ. న. 1. క్షృరికము: చూ, వేగము.  
3; విజ. 2. వడిగలది: చూ, వేగము. 3; 3. కరగనిది:  
చూ, లీనము 2; 4. చీలినది: ౧ తద్వి-చీల్చబడినది.  
అవదీర్ణము: వ్యా. 5. 'స' కారము ద్రుతిము. చూ, ను. 1; అం.  
8: చూ, కాలప్రాణములు: 7: చూ, ప్రవారములు:  
8: చూ, లయప్రాణములు: 9: చూ, అంగప్రాణములు.

దుతమేరునష్టము, అం: చూ, ప్రస్తార ప్రత్యయ ప్రాణములు  
(ఇట్లు ద్రుతమేరువు-ద్రుతమేరుదీప్తము.)

దుతవిలంబితము, అం. పద్యవిశేషము. ఒక్కొకపాదమున  
స-భ-భ రగణములు గలిగి ఏడి. ట యతిగల పంక్తివందన  
చందస్సునందులుబట్టిన పృత్తము: (చూ, జాతులు): చూ,  
పృత్తము. 1.

దునభము, సం. వి. అ. పుం. ముల్లు: చూ, నితాగ్రము.

దునదము, సం. వి. అ. న. బొందకొయ్య: చూ, బోను.

దుమము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ద్రువు. చెట్టు: చూ,  
వృక్షము: 2. పారిజాతము: చూ, మాత్మదాకవు: 2. అంజుధు: చూ,  
మేడి.



ద్రుమములు, సం. వి. అ. పుం. రూ-ద్రుమము. 1 : చూ, కింపురుపుడు; 2. శిశుపాలుని స్నేహితుడు : చూ, ద్రుమము.

ద్రుమరము, సం. వి అ పుం : చూ, ద్రుమము.

ద్రుమామయము, సం. వి అ. పుం : చూ, లక్క.

ద్రుమము, సం. వి. అ. పుం : చూ, రూ- ద్రుమములు.

ద్రుమోర్జము, సం. వి. అ. పుం. కొండగోగు \* : చూ, మృదుద్రుమము.

ద్రుమయము, సం. వి. అ. న. త్రాసు మూర తూము లోనగు మానము : చూ, మానము.

ద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం : చూ, రూ-ద్రుమము. !.

ద్రుహణుడు, సం. వి. అ. పుం. = దుగిణుడు : చూ, రూ. ద్రుహిణుడు.

ద్రుహిణుడు, సం. వి. అ. పుం — పై —

## ద్రూ

ద్రూణము. సం. వి. అ. పుం. రూ- ద్రూణము. 1. ఎఱ్ఱతేలు : చూ, వృశ్చికము. 1; 2. తేలు : చూ, వృశ్చికము. 1.

## ద్రే

ద్రేక్కాణము, అం. పోడశవర్ణనఃదోకటి (లగ్నమును మూడు సమభాగములు చేసిన యెడల ద్రేక్కాణము అనురంజకలుగుచున్నది. అట్లుచేయఁగా లగ్నముయొక్క మొదటి భాగమునకు లగ్నాధిపతియును, ద్వితీయభాగమునకు నాలగ్నమునకుఁ బంచమాధిపతియు, తృతీయభాగమునకు నాలగ్నమునకు నవమాధిపతియును ద్రేక్కాణాధిపతులు (గురు) : చూ, పోడశవర్ణన.

ద్రేక్కాణలగ్నము. అం: చూ, ద్రేక్కాణము. (జన్మలగ్న ప్రమాణము + 3; అట్లుచేయఁగా వచ్చిన 3 భాగములలో ప్రథమభాగములో జాతికుడు జననమైనయెడల జన్మలగ్నమే ద్రేక్కాణలగ్నము. ద్వితీయభాగములో జననమైన యెడల జననలగ్నమునకుఁ బంచమరాశి ద్రేక్కాణలగ్నము. తృతీయభాగములో జననమైన యెడల జననలగ్నమునకు నవమరాశి ద్రేక్కాణలగ్నము.)

## ద్రొ

ద్రొబ్బు, దే. వి : చూ, రూ- ద్రొబ్బు.

ద్రొబ్బు, దే. న. క్రి : చూ, రూ- ద్రొబ్బు; వా. 2. త్రోయ (రాయలపేటలో వాడుక.)

## ద్రో

ద్రోచువాడు, వా. వి : చూ, దోపిడికాడు.

ద్రోదాడకము, పా. 32 కుంచములు ద్రోణము, 2 కుంచములు అడకము.)

ద్రోణజీర, సం. వి. అ. త్రీ. 1. ఇద్దము పాలుపించెడు ఆవు [ఇద్దము = రెండుతూములు. (అమరము): 2. తూమడు పాలు విడికెడు ఆవు. తూమా = నాలుగుకుంచములకొఁది శ. ర.]

ద్రోణదుఘ. సం. వి అ. త్రీ — పై. —

ద్రోణము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. తూము; 2. నల్లుడు; పుం. 3. ఒక కొండ : చూ, పర్వతము; 4. తుమ్మికూర\* : చూ, స్ఫూర్ణకము; 5. తేలు : చూ, వృశ్చికము. 1; 6. ఎఱ్ఱతేలు : చూ, వృశ్చికము. 1 : 7. మాలకాకి : చూ, వాయసము; దే వి. (1) : చూ, రూ-దోణము.

ద్రోణముఖము, సం. వి. అ. న. 400 గ్రామముల మధ్యనున్న గ్రామము : చూ, దేశము.

ద్రోణము, దే. వి: చూ, రూ- దోణము.

ద్రోణి, సం. వి. ఈ త్రీ. 1. = దోనె. చిన్నయోడ : చూ, హోడము; 2. పసులు మేయు కంచె : చూ, వివీతిము; 3 = దోన-దోని. కొండపల్లము : చూ, రంధ్రము. 1; 4. దొన్నె-దొప్ప; చూ, పాత్రము. 6; 5. = దోనె. అణి: చూ, హోడము; 6 = దోనియ-దోనె. జలగడుగువాని పాదనము : చూ, దోనియ. 3; 7. ఒకదేశము : చూ, దేశము; 8. నీలి \* : చూ, రంజని; 9. = దొడ్డి: చూ, పెరడు; 10. = దోన. అంబులపోది: చూ, బాణము. 1.

ద్రోణుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ద్రోణాచార్యుడు: ఆచార్యుడు, కీర్తిభాజుడు, కుంభజుడు, కుంభయోని, కుంభ సంభవుడు, గురువు: 2. గురువు: చూ, పంతులు. 1.

ద్రోపది, పై. వి. 1. = ద్రోపది. రూ-ద్రోపది. పార్వతి, పాంచాలి, ద్రుపదరాజుకూతురు: చూ, పుత్రిక; 2. అంగన, కృష్ణ.

ద్రోయువాడు, వా. వి. దొంగ: చూ, హారకుడు.

ద్రోపది, పై. వి. = ద్రోపదీ. రూ-ద్రోపది: చూ, పార్వతి. 2.

ద్రోహము, సం. వి. అ. పుం. 1. చంపనిచ్చు: చూ, వంభ: 2. కీడు తలఁపు: చూ, వ్యశికము. 2; 3. కలవాడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

ద్రోహి, సం. విణ. (న. ఈ. న.) ద్రోహము.

## ద్రౌ

ద్రౌణాయుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అశ్వత్థామ.

ద్రౌణికము, సం. విణ. నల్లము విత్తులు విత్తదగిన (పొలము): చూ, భూమి. 1.

ద్రౌపది, సం. వి. ఈ. త్రీ. = : చూ, రూ-ద్రోపది.

## ద్వ

ద్వంద్వము, సం. వి. అ. న. 1. = దొడము త్రీ పురుషులలి. చూ, సంగడి. 5; 2. ఇద్ద తొకరితో నొక చేయుద్దము: చూ, యుద్దము; 3. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1; 4. శీతోష్ణములు; 5: చూ, రెండు; పా. 6. ఉభయపదార్థ పరిధానము ద్వంద్వము; ద్వీపద ద్వంద్వము. — “తల్లిదండ్రులు”; బహుపద ద్వంద్వము. — “రామలక్ష్మణ భరత

శత్రుఘ్నులు: సమాహారద్వంద్వము. — “రథగజతురగపదాతి” అయినను నడుమవచ్చునది కర్మధారయము. విభక్తులలో సమ సంచనది తత్పురుష. చివర కలవాడు వచ్చునది జహా వీరీహి. విశేషంబు లూహ్యంబులు: చూ, సమానము. ద్వయము, సం. వి. అ. న. = దోయి. 1. జత: చూ, సంగడి. 5; 2: చూ, రెండు. ద్వయాతిగుడు, సం. వి. అ. పుం. రజస్తమోగుణరహితుడు. రూ-ద్వియాతిగుడు. ద్వయి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. = దోయి. (రూ - ద్వయము - ద్వంద్వము - ద్విజయము - ద్విజము) జత: చూ, సంగడి. 5.

## ద్వై

ద్వైరశము, సం. స. అ. న. బారా. పండ్రెండు: చూ, మచ్చొకము: (చూ, పండ్రెండు.) ద్వైరశజ్యోతిర్లింగములు, అం: (చూ, జ్యోతిర్లింగములు.) సోమనాథము, మల్లిభానునాథ, మహాకాళము, ఓంకారము, వైద్యనాథము, భీమశంకరలింగము, రామేశలింగము, నాగేశలింగము, విశ్వేశలింగము, శ్ర్యంజకలింగము, కేశవరలింగము, ముష్టిశలింగము.

ద్వైరశాదిత్యులు, అం: చూ, ఆదిత్యులు. ద్వైరశభావములు, అం: చూ, భావములు.

ద్వైరశము, సం. విజ. 1, పండ్రెండవది: ద్వైరశ: అం. 2. లగ్నకారకత్వములు 12 లో నొకటి (పాప, మోక్ష, సరక, చిత్రవికల, మనోమృద, వామనేత్ర, వ్యయ, జారత్వ, వివాహవస్త, శయన, శత్రు, శృంఖల: అన్యదేశగమనములు): చూ, లగ్నకారకత్వములు.

ద్వైరశరాజమండలము, అం. అరి, మిత్రుడు, మిత్రమిత్రుడు, అరిమిత్రమిత్రుడు, పార్థిగ్రాహుడు, ఆక్రిందుడు, ఆక్రం దాపారుడు, పార్థిగ్రాహపారుడు, విజిగీషుడు, మధ్యముడు, ఉదాసీనుడు. (12).

ద్వైరశసత్వము, అం. దేవ, మనుజు, నాగ, యక్ష, గంధర్వ, విశావ, కాక, వానర, గాంధీ, ముని, రాక్షస, కిన్నరసత్వము. (12): (చూ, సత్వము.)

ద్వైరశాంగుళము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జేన, (శ. ర.) (వాక్యయందు 12 అంగుళములు లేక అమగు.): చూ, వికస్తి.

ద్వైరశాంశ, అం. షోడషవర్ణంబొకటి (లగ్నమును 12 భాగములు చేయుటచే ద్వైరశాంశ యనఁబడును ద్వైరశాంశ కనుగొనవలసిన గ్రహ మేరాశియందెన్నవ భాగమునం దున్నదో కనుగొనవలెను. ద్వైరశాంశ కనుగొనవలసిన గ్రహమున్న రాశిమొదలు పండ్రెండు రాశ్యధిపతులును ద్వైరశాంశాధిపతులుగుదురు, పైనఁజెప్పిన ప్రకారము గ్రహ మేరాశియందెన్నవభాగమం దున్నదని కనుగొనబడెనో యా గ్రహమున్నరాశి మొదట నన్నుదని ద్వైరశాంశ యనఁబడును. ఆరాశ్యధిపతియే ద్వైరశాంశ: చూ, షోడషవర్ణ.

ద్వైరశాఖ్యుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, యుద్ధుడు. 1. ద్వైరశాత్మ్యుడు, సం. వి. న. పుం: చూ, సూర్యుడు. ద్వైరశావస్తలు, అం. చక్షు:ప్రీతి, మనస్సంగము, సంకల్పము, ప్రలాపము, జాగరము, కార్మము, ఆరతి, జ్ఞాత్యాగము, సంజ్వరము, ఉన్మాదము, మూర్ఛ, మరణము (12): చూ, అవస్తలు. ద్వైరశాహము, అం. 1: చూ, ఓహీనతానములు: (చూ, కూట తానములు): సం. వి. న. స. 2. = భారసాల. నామకరణము: చూ, భారసాల: వా. 3. పండ్రెండవనాటి కర్మము. ద్వైరశావ్యయలు, అం: చూ, ఆవ్యయలు. ద్వైరశి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. =: చూ, దోదని: విజ. 2. పండ్రెండవది: చూ, ద్వైరశము. ద్వైరశము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సంచయము: అం. 2: చూ, యుగములు.

ద్వైరశయగము, అం. 1: చూ, ద్వైరశము. 2: 2. జ్యోతిష. — ద్వైరశయగంబున శివోదయలగ్నమే జన్మలగ్నము: చూ, జన్మలగ్నసమయములు.

ద్వైరశ, అం. శ్రేత్రములు 24 లో నొకటి: చూ, శ్రేత్రములు.

ద్వైరశంబకము, సం. వి. అ. న. ఉలుపు: చూ, వాకిలి.

ద్వైరపాలకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రతిహారుడు.

ద్వైరబంధము, సం. వి. అ. పుం. = దారబంధము: చూ, వాకిలి.

ద్వైరము, సం. వి. అ. న. 1. = దువారము, — పై. —: 2. = ఉపాయము: చూ, వెరపు: 3. = దారి: చూ, మార్గము. 1. ద్వైరములు, అం. పాణి, ఉపస్థ, పదము, వాణిద్వైరము. ద్వైరవతి, అం: చూ, పుణ్యనగరములు (రూ-ద్వైరావతి-ద్వైరకాపురము.)

ద్వైర్నిహ, సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్వైరపాలకుడు.

ద్వైర్హుడు, సం. వి. అ. పుం — పై. —

## ద్వి

ద్వికము, సం. వి. అ. న. 1. = దుగ: చూ, రెండు: వి. అ. పుం.

2. కాకి: చూ, వాయుసము: 3. జత్కువ: చూ, బటువుగువ్వ: అం. 4. సంఖ్యాబద్ధములగు ముక్తకాడికములలో నొకటి: చూ, త్రికము. 7.

ద్విజైరములు, అం. సర్వజైరము, యవజైరము.

ద్విగుణము, వా. = దుగుణము: చూ, రెట్టింపు.

ద్విగుణాకృతము, సం. విజ. రెండుచాళ్లు ఉన్నినది (పొలము): చూ, భూమి. 1.

ద్విగువు, పా. సంఖ్యాపూర్వపదము ద్విగువు. “మూడు లోకములు”: చూ, సమానము.

ద్విజ, సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, భారంగి \*: 2. రేణుకయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్జము.

ద్విజబ్రాహ్మణులు, అం. షట్కర్మనిరతులై యెల్లప్పుడును దేవతలను ఆతిథులను పూజింపుచు వేదవ్యయసనిరతులై సత్త్వవర్తనము గలవార ద్విజబ్రాహ్మణులు. (వీరు దశవిధబ్రాహ్మణులలోనివారు): చూ, బ్రాహ్మణులు.

ద్విజము, సం. వి. అ. పుం. 1. పిట్ట : చూ, పక్షి; 2. దంతము : చూ, పట్టు. 1; 3. పాము : చూ, సర్పము.  
 ద్వీజన్మము, సం. వి. న్. పుం. చూ, ద్వీజము. 1—2.  
 ద్వీజన్మడు, సం. వి. న్. పుం. 1 : చూ, బ్రాహ్మణుడు; 2. క్షత్రియుడు : చూ, రాయి. 1; 3. కోమటి : చూ, వైశ్యుడు.  
 ద్వీజరాజు, సం. వి. అ. పుం. 1. చండ్రుడు : చూ, హిమాంశువు; 2. గరుత్మంతుడు : చూ, హరివాహనుడు; 3. శేషుడు : చూ, సర్పము.  
 ద్వీజాతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. పక్షి పాము లోనగునవి; 2 : చూ, బ్రాహ్మణుడు.  
 ద్వీజహ్వము, సం. వి. అ. పుం. పాము : చూ, సర్పము. 1.  
 ద్వీజహ్వడు, సం. వి. ఇ. కొండెగాడు : చూ, సూచకుడు.  
 ద్వీజాడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, ద్వీజన్మడు.  
 ద్వీజయము, సం. స. అ. న. 1. జత : చూ, సంగడి. 5; వా. 2 : చూ, రెండు.  
 ద్వీజలము, అం : చూ, ఉద్దితకరణబంధములు.  
 ద్వీతీయ, సం. వి. అ. త్రీ. 1. పెండ్లాము : చూ, భార్య; 2. = విద్య : చూ, తిథి, తిథులు; (చూ, సూర్యేందుసంగమము; వి. 3. రెండవది.  
 ద్వీతీయకము, అం : చూ, జన్యతాకములు.  
 ద్వీతీయము, వా. వి. రెండవపెండ్లి; అం. 2 : చూ, అసంహత పూహములు.  
 ద్వీతీయాకృతము, సం. వి. ఇ. చూ, ద్వీగుణాకృతము.  
 ద్వీతీయుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కొడుకు : చూ, పుత్రుడు. 1. వి. 2. రెండవవాడు.  
 ద్వీతీయోక్త్యము, అం : చూ, క్రతువతుష్టయము.  
 ద్వీత్వము, పా. ఏకవిధమైన హల్లులకూడిక.  
 ద్వీదేహుడు, సం. వి. అ. పుం. గణపతి : చూ, వినాయకుడు. 1.  
 ద్వీపటము, సం. వి. అ. న. కప్పుడు దుప్పటి;  
 ద్వీపటి, సం. వి. ఈ. త్రీ. = దుప్పటము —పై.—  
 ద్వీపద, పా. 1. ఒకానొక పద్యభేదము. మూడు ఇంద్రగణములు, తుద సూర్యగణము. మూడవగణానియతి (రెండు పాదములే). చూ, వృత్తము. 1; 2. చిత్రకవిశ్వములో నొకటి : చూ, వృత్తము. 1; 3. కావ్యలక్షణమున. - : చూ, అసంఖ్యా బద్ధము.  
 ద్వీపము, సం. వి. అ. పుం. రెంట్రావుడు, ఏనుగు : చూ, హస్తీ.  
 ద్వీపలి, సం. వి. ఈ. త్రీ. చూ, ఇరువలము  
 ద్వీపాదపశువు, జా. పనికిమాలినవాడు.  
 ద్వీపాద్యము, సం. వి. అ. పుం. తగినదండుగకంటె రెట్టింపు దండుగ : చూ, నేగి.  
 ద్వీపాస, అం : చూ, త్రిపాస.  
 ద్వీభల్లకము, అం : చూ, బాణగ్రములు.  
 ద్వీభాషి, సం. వి. న్. పుం. = తుపాసి-దబాసి - రెండుభాషలు తెలిసినవాడు.  
 ద్వీముఖాహి, సం. వి. ఇ. త్రీ. రెండుతలల పాము : చూ, సర్పము.

ద్వీయాతిగుడు, సం. వి. అ. పుం : చూ, ద్వీయాతిగుడు.  
 ద్వీరదగతి, అం. నవవిధరగదలలో నొకటి (ఇరువది మాత్రమి గలిగి పదనొకడవమాత్రమే యతిగాగల వృత్తము) : చూ, రగద : (చూ, వృత్తము. 1.)  
 ద్వీరదము, సం. వి. అ. పుం : చూ, ద్వీపము.  
 ద్వీరసనము, సం. వి. అ. పుం : చూ, ద్వీముఖాహి.  
 ద్వీరేఫము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద : చూ, భ్రమరము, ద్వీలవణములు. అం : చూ, లవణములు.  
 ద్వీషత్తు, సం. వి. త్. పుం. (రూ-ద్వీషంతుడు - ద్వీషడుడు - ద్వీషుడు - ద్వీషణుడు) పగవారు : చూ, శత్రువు.  
 ద్వీషుడు, సం. వి. అ. మ్. పుం. —పై.—  
 ద్వీసీక్యము, సం. వి. ఇ. రెండుచాళ్లు దున్నినది (పొము) : చూ, భూమి. 1.  
 ద్వీహల్యము, —పై.—  
 ద్వీహాయని, సం. వి. ఈ. త్రీ. రెండేండ్లప్రాయముగల పెయ్య (ఇట్లు ద్వీచర్ష. అ. త్రీ) : చూ, దేనువు.  
 ద్వీస్వరయ క్తరాగములు, అం. గాధికములు : చూ, రాగములు.

## ద్వీ

ద్వీపము, సం. వి. అ. పుం. 1. పులితోలు : చూ, బెరడు; పుం. న. 2. = దీవి : చూ, లంక. 1.  
 ద్వీపములు, అం. జంబు, ప్లక్ష, కుశ, క్రౌంచ, శాక, శాల్యలి, పుష్కరద్వీపములు (7).  
 ద్వీపవతి, సం. వి. ఈ. త్రీ. ఏలు : చూ, నది.  
 ద్వీపి, సం. వి. న్. పుం. 1. పులి : చూ, శార్దూలము. 1; 2. = దువ్వీ, చిలుకపులి : చూ, శార్దూలము. 1; 3. కడలి : చూ, సముద్రము.

## ద్వే

ద్వేషణుడు, సం. వి. అ. పుం : చూ, ద్వీషత్తు.  
 ద్వేషము, సం. వి. అ. పుం. = దేనము, పగ : చూ, విరోధము. 1.  
 ద్వేషి, సం. వి. ఇ. చూ, ద్వీషత్తు.  
 ద్వేషించు, సం. అ. క్రి : చూ, విరోధించు.  
 ద్వేష్ట, సం. వి. ఇ. (ద్వేషించువాడు) : చూ, ద్వీషత్తు.  
 ద్వేష్టుడు, సం. వి. అ. పుం. 1 : చూ, ద్వీషత్తు : వి. 2. పగగొనదగినవాడు : చూ, ద్వీషత్తు.

## ద్వ్య

ద్వ్యక్షరము, అం : చూ, శబ్దాలంకారములు.  
 ద్వ్యక్షరి, అం. —పై—  
 ద్వ్యష్టము, సం. వి. అ. న. రాగి : చూ, లోహము. 1.

# దైవము

దైవతము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొక వనము : చూ, విడి  
నము; వా. 2. జత : చూ, సంగడి. 3. అం. మత్రయ  
మునం దొకటి. (శివాజ్ఞ పరమాశ్చర్యలకు భేదిముచెప్పెడి యొక  
మతము): చూ, మతములు : (చూ, క్రయము.)

దైవధము, అం. (భేదము) పుష్కలములతో నొకటి. (ఇది  
త్రివిధము. — బలవంతులగు నిష్ఠులు శక్తవుల నడుమ  
నుండినవాడు వారినుపురలో ప్రత్యేకముగా సేవాదనిని  
చెప్పుట, అందొకనితో సంధిచేసికొనుట, ఒకరితో కలసిం  
చుట): చూ, గుణములు 3.

దైవధీశావము, అం. — పై. —

దైవధీశావద్వియము, అం. స్వతంత్రము, వరతంత్రము. (2).  
దైవము, సం. వి. 1. దీప్తివచర్మముచే కప్పబడినది (రక్తము);  
చూ, శకటము. 1; 2. దీప్తివసంబంధమైనది; 3. దీప్తి  
సంబంధమైనది)

దైవపాయనము, సం. వి. అ. పుం. చూ, వ్యాసుడు.

దైవమాతురుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గణపతి : చూ, వివాహ  
కుడు. 1:2 జరాసంధుడు : చూ, భార్గవప్రతి.

## ధ

ధ, ఒక సక్తరము.

ధగిడుమయ్యా, వా. వి. ఆర్థగ కూర్పుండుట

ధగిడి, వా. వి. నిరుదాని.

ధ., సం. వి. అ. స్త్రీ. = దణ. పణలు : చూ, లోలము.

ధబు, సం. వి. అ. పుం. కొయ్యరాసు : చూ, త్రాసు.

ధటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దట్టి : చూ, పత్తము; 2. గోచి :  
చూ, బొట్టు.

ధటిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మాలిమొలక : చూ, సూత్రము 1.

ధట్ట, సం. వి. అ. స్త్రీ. దండు : చూ, సేన. 1.

ధట్టము, సం. వి. అ. పుం. = తెట్ట : చూ, సమాహము.

ధనంజయము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక ఉపవాయువు  
(శవశిరప్రవర్తమానవాయువు) : చూ, వాయువు; 2. ఒక  
జాతిపాము : చూ, సర్పము; 3. చూ, మద్ది. \*

ధనంజయుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అర్జునుడు : చూ, విజ  
యుడు; 1:2 అగ్ని : చూ, వహ్ని. 1.

ధనందర, సం. వి. అ. స్త్రీ. బౌద్ధదేవి : చూ, స్నాహ. 2.

ధుకేలుడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరుడు : చూ, శ్రీమడు.

ధనుక్షేమ వర్తతి జాతరాగ్ని, న్యా. ధనముపోగా నాఁది  
పెరుగును. "ధనిధ్రుని కాఁతి యొక్క" తెలుగుసామెత.

ధనగతులు, అం. ధనము, భోగము, నాకము (3): చూ,  
క్రయము.

ధనగామాతుడు, సం. వి. 1. అప్పు పుచ్చుకొనువాడు: అధమ  
ర్థుడు, ముణగ్రస్తుడు, ముణి, ముణికుడు, ఖాతకుడు -  
ఖాదకుడు. (తె.పం.) — అప్పులకాపు, అప్పులపోతు,

అరవరి - అరువరి, తదిన్ అప్పులేనివాడు: అముణి -  
అస్సణి.

ధనవాయుడు, అం. ధర్మము, అగ్ని, రాజు, చొంగ. (4).

ధనమడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కుబేరుడు: చూ, శ్రీమడు;  
విజ, 2. దాత : చూ, వదాన్యుడు.

ధనధాన్యము, అం. 1 : చూ, శక్తములు; వా. 2. సౌమ్యున్నా.  
ధాన్యమున్నా "ధనధాన్యాభిచ్ఛద్ధిరస్తు" (ధనధాన్యములు)

ధననిక్షేపము, అం. : చూ, పుష్కలంబములు.

ధనమనము : అం. : చూ, అర్థమనము.

ధనము, సం. వి. అ. న. 1. = ధనము : చూ, విత్తము. 2.  
అవులమంద : చూ, రేహువు; 3. = దనియము. కొత్తమెర  
(ఇట్లు ధనీ - ధనిక - ధనికా - ధాన - ధానక - ధానేయక -  
ధానేయకా - ధాన్య - ధాన్యక - ధన్యాక - ధన్యా - ధానీ -  
ధానిక : చూ, విత్తములము. 1, పా. 4. దీనికి ఉపమానము.  
కుబేరుడు: అం. 3 : చూ, అస్త్రైశ్వర్యములు; ఐశ్వర్యములు: వా. వి. 3. పశుధనము.

ధనముకొల్లపోవుట, అం. : చూ, నష్టములు.

ధనమూల మిదం జగత్, న్యా. జగత్తునకు ధామే ప్రధానము.

ధనవంతుడు, సం. వి. అ. పుం. అచ్యుతపు : చూ, సంపన్నుడు.

ధనవృద్ధులు, అం. కాముఃపృద్ధి, కాలిఃపృద్ధి, కారితవృద్ధి, వక్ర  
వృద్ధి (4).

ధనహరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లకచోరము : చూ, వర్ణింధ  
2 : చూ, బిలుక్తెన. \*

ధనాధిపుడు, సం. వి. అ. పుం. మైత్రీతేలు : చూ, శ్రీమడు.

ధనాపహారము, అం. : చూ, వింశతివిగ్రహములు.

ధని, సం. వి. అ. పుం. రూ - ధనికుడు : చూ, సంపన్నుడు.

ధనిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. మంచి ఆడుది : చూ, స్త్రీ; 2.  
యావనముగల ఆడుది : చూ, స్త్రీ.

ధనికము, సం. వి. అ. పుం. = దనియము : చూ, ధనము. 3.

ధనికుడు, సం. వి. 1 : చూ, రూ - ధని; 2 : చూ, సజ్జ

నుడు; 3. అప్పులవాడు.

ధనియము, వా. సం. వి. అ. పుం. = దనియము : చూ,  
ధనము. 3.

ధనిష్ఠ, అం. : చూ, సత్త్రము. 1.

ధనుఃపటము, సం. వి. అ. పుం. (రూ - పటము - ధనువు)  
మోరటి : చూ, ప్రేంకణము.

ధనుర్భూధరభాగనిర్ణయము, అం. : చూ, ప్రమేయములు.

ధనుర్వయనామోద్దేశము, అం. — పై. —

ధనుర్వరుడు, సం. వి. అ. పుం. : చూ, విలుకాడు.

ధనుర్వారి, సం. వి. అ. పుం. : చూ, దునెదారి.

ధనుర్నిర్మాణాదివిశేషము, అం. : చూ, ప్రమేయములు.

ధనుర్బంధము, అం. : చూ, ఉత్తానకరణబంధము.

ధనుర్విద్యావిలాసము, అం. : చూ, ధనుర్వేదము.

ధనుర్వేదము, అం. ఉపవేదములు లతో నొకటి.

ధనుర్వేదాంగములు, అం. చారి, స్థాన, న్యాస, ప్రవిచార, సౌప్యవ్య,  
కరణ, వ్యాయామ, మందలి, గతి, ఆసనములు. (10).

ధనువు, సం. వి. న్. పుం. న. (రూ - ధనుస్సు - ధన్వము.)  
1. విజ్ఞు : చూ, బాణము. 1. 2. నాడుగు మూలకొలది : పుం. 3. మోరటి : చూ, ప్రేంకణము; విజ్ఞ. 4. చూ. విలు కాడు; అం. మంద్రెండు రాసులలో నొకటి : చూ, రాసులు; 6: చూ, కార్డుకము.

ధనుశ్చక్రపూజాయోజనము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

ధనుశ్చేటి, సం. వి. శ్రీ. చాగ్గ: చూ, స్రవ.

ధనుష్మండు, సం. విజ్ఞ: (చూ, విలుకాడు.)

ధనుస్సు: చూ, రూ-ధనువు.

ధమారాకర్ణణ కొశకోపన్యాసము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

ధన్వన్తరీబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కపూరియబ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

ధన్య, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఉసికక: చూ, శ్రీసలి; 2. ఉప మాత: చూ, దాది: (చూ, మాత. 1.) 3. సరియము: చూ, ధనము. 3: విజ్ఞ. 4. ధన్యురాలు: చూ. శ్రీ.

ధన్యానీ, అం: చూ, రాగాములు.

ధన్యుడు, సం. విజ్ఞ: చూ, సుకృతి.

ధన్వతరము, సం. వి. ఆ. న: చూ, వింటిసటు.

ధన్వంతరి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. దేవదైత్యుడు: చూ, వైద్యుడు: (చూ, ఉపవిద్యుడు); 2: చూ, సూర్యుడు; 3: చూ, శివుడు.

ధన్వము, సం. వి. న్. న. 1. మెట్టనేల: చూ, భూమి. 1; 2. విజ్ఞ: చూ, రూ-ధనువు. 1; పుం. 3. నిర్లభభూమి: చూ, భూమి. 1.

ధన్వయానము, సం. వి. ఆ. పుం. తీటకపింద: చూ, నము ద్రాంత.

ధన్వ, సం. వి. న్. పుం. 1. విజ్ఞునది: చూ, మద్ది; 2. అర్జు నుడు: చూ, విజయుడు. 1: విజ్ఞ 3: చూ, విలుకాడు; 4. చూ, నమధుడు; 5 = దణి: చూ, వైవికుడు.

ధమనము, సం. వి. అం. పుం. కిక్కినకనపు: చూ, త్పిణము. 1 ధమని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. నాడి: చూ, నుము 1; 2. నఖ మనెను గంధస్థిము: చూ, రాజార్థము; 3: చూ, మెడ; 4. అగసాలెనిగొట్టము; 5. గువ్వగుత్తిక: చూ, రాజార్థము; 6. శుద్ధరక్తవాహిని. (ధమనలు. - యక్ష్మ ధమని, పుష్పనధమని. ధమనీపూహము. మొ.)

ధమనుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విజ్ఞ. 2. కొలిమిపిత్తి నూడువాడు; 3. క్రూరుడు: చూ, నిర్దురుడు.

ధమ్మిల్లము, సం. వి. అ. పుం. రూ - ధమ్మిల్లము. కొప్పు. చూ, నేసలి.

ధమ్మిల్లము, —పై—

ధర, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. (రూ - ధరణి - ధారణి - ధరుణి) నేల: చూ, భూమి. 1; 2. జిరాయపు: చూ, మావి. 2; 3: చూ, మెదడు; 4 = ధర: చూ, వెం. 1.

ధరణము, సం. వి. అ. న. ధరించు: చూ, పెట్టుకోలు; 2: = చూ, ధరణము.

ధరణ, వా. వి. సౌముఖముని కూర్చుండుట.

ధరణి, సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ. 1. నేల: చూ, ధర. 1; అం 2. ఒకానొకవృత్తము. (మొదటిపాదము పంద్రెంకపదగ జగితీ ఛందస్సునందలి తోటకవృత్తచ్ఛాయను, కడవ మూడుచరణములును కవికల్పితములై నడచును.) అన్న 4, ఆ. 205: చూ, వృత్తము 1.

ధరణిధరగతి, అం ఒకానొకవృత్తము ఒక్కొక్క పాదము నందు, న, న, న, న, న, న, న, న గురువులుగలిగి ఎనిమిదింటి బదునాటింటి యతిగల పంచవింశచ్చందస్సునఁ దుద్భవించిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

ధరణీకందము, సం. వి. అ. పుం. పాటికంద: చూ, సూరణము.

ధరణీధరము, సం. వి. అ. పుం. కొండ, నేలతాల్పు: చూ, పర్వతము.

ధరణీధరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పుడమిరా: చూ, విష్ణువు. 1; 2. శేషుడు: చూ, సర్పము; 3. రాజు: చూ, రాజు. 1.

ధరణీప్లవము, సం. వి. అ. న. చూ, నముద్రము.

ధరణీర్ష్యుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ధరణీధరుడు. 3; 2: చూ, శివుడు.

ధరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. తాటితేడ: 3: చూ, స్రుతి: 4 = ధర: చూ, ధర. 4.

ధరాధరము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. తాటిలు: చూ, వృత్తము. 4.

ధరామరుడు, సం. వి. అ. పుం. నేలవేలుపు: చూ, బ్రాహ్మ ణుడు.

ధరావతు, వా. వి. హామిసాక్షి.

ధరించు, సం. న. క్రి. తాల్పు: చూ, హవణించు. 2.

ధరిత్రి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-ధారయత్రి, నేల: చూ, భూమి. 1.

ధర్త, సం. విజ్ఞ. ధరించువాడు.

ధర్తవ్యము, సం. విజ్ఞ. ధరింపదగినది: చూ, హితము. 2. ధర్మకర్త, వా. ఆలయములు, సత్రములు లోనగు వానియందలి కార్యనిర్వాహకాధ్యక్షుడు.

ధర్మకాయుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1.

ధర్మచక్షి, సం. వి. అ. పుం. —పై. — (ధర్మచక్షివు.) ధర్మచింత, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ధర్మమును చింతించుట: ఉపాధి.

ధర్మజ్ఞుడు, సం. విజ్ఞ. ధర్మము నెఱిగినవాడు.

ధర్మదాత, వా. సం. విజ్ఞ. ధర్మమందే బుద్ధినిలిపినవాడు, ఎల్లప్పుడును ధర్మము చేయువాడు.

ధర్మదేవతకు పాదములు, అం. అహింస, సత్యము, దయ, శాంతి. (4).

ధర్మద్రవి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఆకాశగంగ: చూ, నది.

ధర్మధాతువు, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, ధర్మకాయుడు.

ధర్మధ్యక్షి, సం. వి. న్. పుం: చూ, తాటదమ్ముడు.

ధర్మపత్ని, సం. వి. ఈ. శ్రీ అగ్నిసాక్షిగఁ బెండ్లాడిన పెండ్లాము: చూ, భార్య.

ధర్మపాశము, అం. (కాలపాశము, వరుణపాశము) అస్త్రములు 50 లో నొకటి; చూ, అస్త్రములు: (చూ, దాము. 1.)

ధర్మపుత్రుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అటమిడు.

ధర్మపురి, అం: చూ, క్షేత్రములు.

ధర్మము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. పుణ్యము. రూ-ధర్మపు: చూ, సుకృతము. 1; 2. = దమ్ము-దరుము-న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 3. ధోలిక, సమత్వము: చూ, సామ్యము; 4. స్వరత్నము: చూ, స్వధావము; 5. ఆచారము: చూ, వర్తనము. 1; 6. చూ, అహంస; 7. వేదోత్పత్తి: చూ, ఉపనిషత్తు. 2; 8. వేదాంతము: చూ, ఉపనిషత్తు. 1; 9. క్రితువు. చూ, యజ్ఞము; పుం. 10. విల్లు: చూ, వాణము; 11. పా. దీనికి ఉపమానములు—ధర్మరాజు, యమధర్మరాజు; అం. 12: చూ, ఉపాంగము. 5; 13: చూ, పురుషార్థములు.

ధర్మములు, అం. 1. ధర్మశాస్త్రములోనిది — ధాతిధర్మములు, దేశధర్మములు, కులధర్మములు, గుణధర్మములు, ఆవర్తధర్మములు (విపదధర్మములు) (5 : వా. 2. ధర్మబుద్ధిగలవారను ప్రసిద్ధిపొందినవారగుటచే “ధర్మాల” అను ఇంటిపేరు గలవారైరి.

ధర్మరాజు, సం. వి. అ. పుం. 1. పాండురాజు పెద్దకొడుకు: చూ, యుద్ధిష్ఠిరుడు; 2: చూ, యముడు; 3. బుద్ధచేపుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.

ధర్మవాహనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

ధర్మశాస్త్రము, అం. శాస్త్రములలో నొకటి. (ధర్మము అనగా యజమానుని మనస్సహితత్వయందు సంస్కారరూపమున ధరింపఁబడు గుణమనుట. దానికి సాధనముగ క్రుతి స్మృతులచేత విధింపఁబడిన క్రియకూడ ధర్మమనఁబడును. బ్రహ్మ హృదయములోనుండి వినిపించిన క్రుతుల శాస్త్రవ్యవస్థకు విరోధము రాకుండగ తనకు విధేయులగు ప్రధానులవంటి స్వాయంభువనుమపు మొదలగాగల ౧౮ గురుముల హృదయములలో నుండి స్మరింపఁజేసిన గ్రంథములు స్మృతులనియును, ధర్మసంహితలనియును, వాని ననుసరించి కొందఱు మునులు స్మరించినవి ఉపస్మృతులనియును వాడఁబడుచున్నవి.

ధర్మసంహిత, సం. వి. అ. పు. మన్వాది ధర్మశాస్త్రము, స్మృతి: చూ, ధర్మశాస్త్రము.

ధర్మస్య త్వరితా గతిః, న్యా. ధర్మగతి వేగము గలది. అనగా ధర్మాచరణమున కాలస్యము గూడదు.

ధర్మాత్ముడు, సం. విణ. న్: చూ, సుకృతి.

ధర్మాధికరణము, సం. వి. అ. న. న్యాయవిచారణ స్థలము: చూ, సభ. 2.

ధర్మాధిక్యుడు, సం. వి. అ. పుం. న్యాయము విచారించువాడు: చూ, న్యాయాధికారి.

ధర్మాసనము, సం. వి. అ. న. ధర్మాధికారి కూర్చుండు సీతము: చూ, సీట.

ధర్మి, సం. విణ. ధర్మముగలది.

ధర్మితము, సం. వి. అ. న. రతి: చూ, సంయోగము.

ధర్మ్యుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, యముడు; 2: చూ, సోమయాజి. 1; 3. ఒక వసువు: చూ, వసువులు.

ధర్మ్య, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-ధర్మము. 1.

ధర్మేణహీనాః పిబన్స్వమానాః, న్యా. ధర్మహీనులు పిబు సద్గురులు.

ధర్మో జయతి, న్యా. (సృష్టము)

ధర్మ్యము, సం. విణ. ధర్మమువలన తొలఁగనిది.

ధర్షణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వహేలనము; 2. ధర్షించుట.

ధర్షణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-ధర్షణి: చూ, అంకురాడి.

ధర్షించు, సం. న. క్రి. 1. తిరస్కరించు: చూ, భంగించు; 2. ధర్షణముచేయు.

ధవము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉమ్మెత్త\*: చూ, హలాపుష్పము; 2. చంద్రు: చూ, వెలిచంద్ర.

ధవళ, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఆవు: చూ, ధేనువు.

ధవళైరవము, సం. వి. అ. న. = తెల్లగుఱు: చూ, వర్షము. 1.

ధవళహము, సం. వి. అ. పుం. = తెలిగము: చూ, శుక్రడు. 1.

ధవళపక్షము, సం. వి. అ. పుం. = తెలిపక్షము: చూ, వక్షము. 1.

ధవళపిత్తక (న్ను), సం. వి. న్. పుం. = తెలిపిట్ట: చూ, హంస.

ధవళము, సం. వి. అ. పుం. = తెలుపు. రూ-ధవళి: చూ, వర్షము. 1; 2. ఆదోతు: చూ, వృషభము. 1; విణ. 3. తెల్లనిది: చూ, వర్షము. 4. చక్కనిది: చూ, హృద్యము; పా. 5. ఒకానొక వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

ధవళములు, వా. వై. వి. బ. ఒకరకముపాట: చూ, స్వరము. 2.

ధవళమృగము, సం. వి. అ. పుం. = తెలిమెకము: చూ, సింహము.

ధవళిమ, సం. వి. న్. పుం. = తెలుపు. రూ-ధవళిమము: చూ, వర్షము. 1.

ధవళిమము, సం. వి. అ. పుం. = —వై.—

ధవిత్రము, సం. వి. అ. న. యాగమునందు అగ్నిని ప్రజ్వలింపఁజేయుటకు కృష్ణాజినముతో చేయఁబడిన విననకట్ట. యాగమునందు ఉష్ణవిదార్థమందుగల యుష్ణత్వమును చల్లార్చుటకొఱకు కృష్ణాజినముతో చేయఁబడిన విననకట్ట (అని కొందఱు): చూ, సురటి.

ధవుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పెరిమిటి: చూ, భర్త. 1; 2. రాజు: చూ, రాజు. 1; 3: చూ, మనుష్యుడు.

ధా

ధాటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = దాడి. దండయాత్ర: చూ, యుద్ధము; 2. = దాటు. దండు: చూ, నేన. 1; వా. 3. ధైర్యము; 4. క్రి. “నీ ధాటికి విలువరేవు.”

ధాణు, అం: చూ, వినరులు.

ధాణకపాలు, అం. —వై.—

ధాణుధాక, అం. —వై.—

ధాన్యము, అం. — పై —

ధాన్య, సం. వి. యి. పుం. 1 = భాత, నేలక, చూ, బ్రహ్మ.

1; విజ. 2. ధరించువాడు: 3; చూ, రక్షకుడు; అం.

4. అదిత్యులు 12 లో నొకడు: చూ, అదిత్యులు; 5. (రూ-

ధాన్య-ధాన్య): చూ, సంవత్సరములు.

ధాన్య, సం. వి. ఈ. త్రి. ఆరె: చూ, సుఖిక్ష.

ధాన్యపుష్పిక, సం. వి. ఆ. త్రి. — పై. —

ధాన్యము, వా. అన్నరసము.

ధాన్యపుష్ప, సం. వి. త్రి. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

ధాన్యవాది సం. వి. న్. పుం. కారంచమి: చూ, రసవాది.

ధాన్యవివక్షణము, అం: చూ, సుగుణములు.

ధాన్యపు, సం. వి. ఈ. పుం. వాతములోనగునది. (వాత. పితృ

త్వేష్మములు అను నాడులు); 2 వనలోనగునది (వన, అన్నకు, మాంసము, మేఘము, అస్తి, మజ్జ, కుక్షము అని

ఇవి యేను. పక్షింతరమున రోమకృష్ణాంసాస్థిన్నాయు

మక్షాప్రాణములు: 3. మణికిలోనగు శిలావికారము

4. = జాజువు. కావి, గైరి: ధాన్యపు: చూ, పర్వము. 6; 5.

పుష్పిలోనగునది: (చూ, భూతములు); 6 క్షిప్రము లోనగు

నది: (చూ, గణములు); 7. తృక్కులోనగునది: (చూ, ఇందియములు);

8. భూధాన్యపులోనగునది: 9. క్రియ: (చూ, ధాన్యపులు. 3, క్రియ క్రియలు): పా. 10. కణ

సహజ: (ఁజమితి: ఁజాలము: పుట: ధాన్యపు: పేళి

జాలము: పేళిసంభూతము.)

ధాన్యపులు, అం. 1. శల్యములు, మాంసము, శోణితము,

పర్వము, మెడకు, మజ్జము, కుక్షము (7); 2. దశవిధధాన్య

పులు—భృద్ది, అదాది, జహోత్కాది, దివాది, స్వాది, తుదాది

రుదాది, తనాది, క్రాద్ది, చురాది (10); 3. అకర్మకములు

(భ్రో. పృథ్విక్షయ భయ తీవ్రమరణం లక్షానత్వాత్తి జాగరణం

శయన క్రోధరుచి దీప్త్యర్థంధాన్య గణం త ముకర్మకమాహుః,

సకర్మములు (పూర్వోక్త అకర్మకభిన్న ధాన్యపులు): 4.

(లదాన్య) లక్ష్ - లిక్ - ల్యక్ - లుక్ - లేట్ - లోట్

లక్ - లిక్ - లుక్ - ల్యక్. (ఇందు లేట్ వేదసంబంధము)

(10); అం. 5. బంగారు, వెండి, రాగి, పంగము, సీసము,

యనదము, లోహము (7): చూ, లోహము. 1.

ధాన్యవలము, సం. వి. అ. న. జేగురురాయి: చూ, నాయి. -

ధాన్య, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. నేల: చూ, భూమి 1.2. = దాని

ఉపమాక: చూ, దాని: (చూ, మాత. 1): 3. తల్లి: చూ,

మాత. 1; 4 ఉపేక: చూ, శ్రీవతి: విజ. 5. ధరించునది:

హితము. 2; 6. ధరింపఁజేయునది: చూ, హితము. 2.

ధాన్యేయి, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. నేల: చూ, భూమి. 1;

అం. 2. నాయి లకు సహాయురాయి: చూ, నాయికలు.

ధాన్య, సం. వి. ఆ. త్రి. 1. = దేవయాల: చూ, ధనము. 3;

2. ముకుళము: చూ, మొగ్గ. 1; 3. బోరుగులు - రూ-

బోరువులు - బోరులు.

ధాన్యమృగండు, సం. విజ: చూ, విలుకాడు.

ధాన్యకృతి, అం: చూ, క్రియాంశములు: (చూ, అంగము. 9.)

ధాన్యవంచకము, అం. మారేడు పిండెణ: వట్టిపేరు, దివియాల,

కొంతి, తుంగముపైలు. (5).

ధాన్యము, సం. వి. అ. న. 1. వట్టు. (వి. 38): అక్షతము.

అక్ష:లు, పద్మము, తండులీయము, వ్రీహి, స్తంభకరి.

(తె. ప). — కొలుచు, వట్టు: (చూ, స్తంభకరి): ధాన్య

విశేషములు. — అవసరదాన్య, అపనియము, అర్య,

అశువు, ఈశ్వరప్రియములు, ఓడిక, కురువిందము, ఖండి

కము, ఖర్బూరము, గోరము, పతంగము, పారిజాతము,

మదనగంధులు, మన్మథ బాణాలు, మల్లెశ్రీగంధులు, మోహ

నపు సరులు, రత్నసరులు, రామణాణులు, రామసాగరములు,

హోయనము. (తె. ప). — అక్కుళ్లు, అట్రీకదాని - అట్ర

గడములు-అట్రగడలు, ఆలుగురాజనములు, ఆకుసన్న

ములు, ఆరుగలు-ఆరేఁడ్లు, ఇప్ప పూరాజనములు, ఉద్దులు,

ఊదరలు, ఎద్దుకట్టలవంకెలు, ఎఱుదాలు, ఏనుగుకొమ్ములు,

ఏలికిరాజనములు, ఓదివిరిప్రాలు, కంటసరులు, కంబలు, కు

కసరులు, కన్నెసరులు, కప్పరబోగులు, కిన్నెరిపట్టియలు.

కవారిపత్తెలు, కిన్నెరినిగరాలు, కాకిపేల్లెలు, కురవదాలు,

కేసరులు, కొండజొన్నలు, కోడిబుడములు, కొండరాయి

ములు, క్రేడి, గంగాజలములు, గండసరులు, గంబూర

రాజనాలు, గరువసరులు, గవ్వసరులు, గజాకప్పెరలు,

గుత్తిమల్లెలు, గుత్తులుగుత్తులు, గుత్తులు, గొట్టెగిరిత్రాలు,

గొట్టికాయలు, గొలివెలు, గోరురాజనాలు, గోకుంకుమలు,

చందురవంకలు - చంద్రవం:లు - చెంద్రవంకలు, చిటి

ముత్తెము, చిలుకముకుక్కులు, చెనగులు-చెన్నగులు, చేమ

పూరాజనములు, జవలు, జవ్వాజివంకెలు, జాజిరాజనములు,

జిలకజరాజనములు, జిలములు, జీనిసరులు, జీనువముకుక్కులు,

జన్నుతాలు, జొన్నలు, కావి, కరువరంగములు, తీగమల్లి

యలు-తీగమల్లెలు-తీగెమల్లియలు, తీగెసరులు-తీగెసరులు,

తీవెసరులు, తుమ్మపూరాజనాలు, తెల్లచెన్నగులు, తెల్లబుడ

ములు, దినసరులు, దెబ్బసరులు, దేవసరులు, నక్కుతోక

బియ్యము, నల్లచెన్నగులు, నల్లబుడములు, నల్లయారె,

నాగమల్లెలు, నీరుకాపులు, నెమిలికడ్లు, పగడంపుతీగెలు,

పచ్చకప్పురపు సరులు, పచ్చకన్నెరు, పచ్చసరులు, పాల

కన్ను, పాలమీగడలు, పాన:గు, పిచ్చకగోళ్లు, పున

సలు, పునసాటకదాని. పునుగు, పునుగురాజనాలు, పులి

గోళ్లవంకెలు, పూదాళలు, పూతేలు, పొంగుప్రాలు, పొ

త్తిరాజనాలు, పోతుగంటరాజనములు. ప్రయాగలు, బంగారు

తీగెలు, బిలరామబోగులు, బిలుగుత్తులు, బస గులు, బాంక

నేసలు, బాహుపురులు, బీటిసరులు, బుడములు, దొ డసరులు,

మంకెనలు, మండిగండ్రలు, మణిసరులు, మల్లెలు, మామిడి

గుత్తులు, ముత్తెసరులు, మ. దుకసరులుముద్దుప్రాలు, మైపాలిలు,

మొలగులికలు, మోదుగుతోడిమెలు, మోదుగుమాడలు, రణ

పెండ్లికొడుకులు, రసంగులు, రాజనములు-రాజనాలు, రెడ్డి

పాలవంకెలు, తెక్కపాయలు, లత్తుకబొత్తులు, వం:సన్న

ములు, వంగాకుబుడములు, వజ్రంపుడకుకులు, వట్టిసరులు,

వన్నెపాలు, వరగలు, వాసనరాజనాలు, వెదురుబియ్యము,

వెన్నముద్దలు, వెలువడములు, వంపంగిపూవడ్లు, సంపెంగలు,

సంజాపులు. సన్నమందెగలు, సగ్గుబియ్యము, పాలంకలు,

సీతాబోగసరులు, మకబోగులు మొ: (చూ, స్తంభకరి):

(చూ, సస్యము. 1): ౧. అట్లు. — కుండ్రము - కోండ్రము.

కోరదా పము - కోరదుపు, వరకము, వర్షరీరూపము. (తె.ప.)  
 — అట్లు, కుటాటముగలు, వరగలు; ౨. ఊడరలు. —  
 ఉదారము. (తె. ప.) - ఊడరలు; ౩. ఎండబోసినవద్దు —  
 (తె. ప.) — ఎండగలు - ఎ. పలు; ౪. ఎగురబోయని  
 వద్దరాని. — (తె. ప.) — మండియ - మ దె; ౫. ఎడత  
 నుజుపబడినవద్దు. అపసిరిము - అపసిరిము - అపసిరిరి,  
 బుద్ధము; ౬. ఓపరధాన్యము. — కుల్కాపము; ౭. కాయ  
 (పయర) ధాన్యములు. — (తె. ప.) — అ. రాలు, పయర.  
 పయర - పయ్యర - పైరి; ౮. కుసుము. — కుసుంధము -  
 కౌసుమము. (తె. ప.) — కుసుమపూరాజములు - కుసుమ  
 ములు - కుసుములు; ౯. కిదిడి - (తె. ప.) - కిదిడి - కిచ్చడి. పిచిక  
 చెంబ, పిచికనన - పి; ౧౦. కొట్టులు — కంగుణి, కంకుపు.  
 కంగుపు - క్వంగుపు, కాసారము, గోరి, ప్రియంగుపు, ప్రియంగు  
 కము, పీతకండులము. (తె. ప.) — కొలు కొట్టు; ౧౧. గంబెలు.  
 గట్టుత్తు. (తె. ప.) — కంబు, గంబె, పట్టు. ౧౨. గడ్డగల  
 పొట్టువద్దు. - ఉమాకటము. (తె. ప.) — బాగర; ౧౩. గింజ  
 పట్టినవద్దు. (తుచ్చధాన్యము). - కంకపత్రిము, కటంగరము,  
 కడంగరము, కటంగపావము, కాకయము, నిపావము,  
 బుషము - బునము. (తె. ప.) - ఇనుము, కట్టు, గల్ల, చింక,  
 తంకిర, తప్ప, తప్పకాయ, కబక, కలక, కలకపొట్టు,  
 తాలు, తూరు, పొల్ల, పొల్లకట్టు, పొల్లకాయలరాసి; ౧౪. గోడు  
 మలు - గోధూమము, మేప్పభోజనము, యవనము. (తె. ప.) —  
 గోడు నులు; ౧౫. అపివిగోడుమలు — కుళిక, పుద్ర, గంధ  
 విహ్వలము, గవేరుపు - గవేరుక - గవేరుకము - గవేరుపు -  
 గవేరుకము; గుట్టుము, గోధూమము; ౧౬. చిలువట్టు -  
 అమిపు. (తె. ప.) — చిలువట్టు; ౧౭. చినకమునునెట్టు. —  
 కాకింగుపు, చినకము - చినము; ౧౮. చేర్చిపెట్టినవద్దు. —  
 (తె. ప.) — కట్టు ప; ౧౯. చక్కగముదరని జొన్న  
 లోనగునవి — (తె. ప.) — ఊడచియ్యము; ౨౦.  
 చామలు - ఛామాము, గజప్రియము, తృణజంధుపు,  
 మునికత్తము. (తె. ప.) — చామలు; ౨౧. జొన్నకంకులు  
 పొగాకులోనగునవి మ్రుగ్గుతె పెట్టినపొంగు. — (తె. ప.) —  
 మండియ - మందె; ౨౨. జొన్నలలోభేదము. ఉద్ధాకము,  
 రక్తమూర్తము. (తె. ప.) — చింక; జొన్నలు. జూరము,  
 గోధూమము. మేప్పభోజనము, యవనాళము; ౨౩. తువర  
 యవనాళము. — కపాదు; యవనాళము. తువరయవ  
 నాళము; ౨౪. తూర్పెత్తినధాన్యము. — బహుళి కము,  
 పూతము; ౨౫. తృణధాన్యము. — కురి, గర్భుత్తు. తృణ  
 ధాన్యము, అకృష్టము, నివారము యవనము. (తె. ప.) —  
 అమడలు, గునకలు - గునుకలు, గొలిపెలు, గోళ్లగొండిలు,  
 దూసరులు, నివరి, నివ్వరి. నివరి జరపటలు; ౨౬. తేలిక  
 యైన ప్రాశస్త్యము. — (తె. ప.) — అగాడి, కాయలరాసి;  
 ౨౭. తొవరి. - ఆడక, తువరి, సుధాప్రజము. (తె. ప.) —  
 కంది; తొవరి; ౨౮. ధాన్యములోని ధాన్యము. — కణము;  
 ౨౯. ధాన్యరాశి. — (తె. ప.) — అ. బారము. అందారు;  
 ౩౦. నవధాన్యములు. — గోడుమలు, యవలు, పెనలు, పెన  
 గలు, కందులు, జొబ్బరలు, సువ్వలు, మినుములు, కల  
 వలు; ౩౧. పిర్లుములేని పంట. — (తె. ప.) — గలి

పంట; ౩౨. నుజించినవద్దు. - బుద్ధము; ౩౩. పూర్వముగా పండిని  
 వద్దరాని — (తె. ప.) — ఈనరాసి; ౩౪. మూడే ద్వి  
 క్రిందటి వద్దు. — అజము; ౩౫. యవలు. — అక్షిము,  
 అక్షితలు, అనిపిత్రకము, కుంతము, గంధవిహ్వలము,  
 గోధూమము, యవ, తూలమధ్య - తూలమధ్యము శివ  
 భూతము; ౩౬. పచ్చయవలు — తొక్కిము; ౩౭. యచలు  
 లోగునవి. — తొక్కిము; ౩౮. రాగులు. — గుచ్చక  
 జీకము. (తె. ప.) — అలంది, ఉప్పి, తవిద - కమిదె -  
 తవిద - కమిదె - తమిదె, చోడి, రాగి; ౩౯. ముళ్ళెరువి.  
 అష్టమలిక, వన్యర ది; ౪౦. పరిపండు. — కణము, కిశి  
 కము. (తె. ప.) — పరిపండు; ౪౧. పీర్హి. — అమిపు,  
 అమిపు, అమిపీహ, ఉద్ధాకము, కలముము. కలవాక్షము,  
 కలవాతము, కుట్టు - టాంబెము, చిరవిందము, కృష్ణపవ్వము,  
 కృష్ణపాక్కిము, కృష్ణపీర్హి, కృష్ణలారి, గంధనము, గుమ్మరిక,  
 జహముణము, చాటము, పీర్హి. (తె. ప.) — ఎట్టు  
 జింమవద్దు, ఎడ్డుబుడమలు, ఎట్టువద్దు; ౪౨. చాలి. — కల  
 మోత్తము, కాలిచాలి, కృష్ణలారి, కైదాలము, గిందలారి;  
 (తె. ప.) — గజీక నూదులు; (చూ, సందకరి; 2 =  
 దనియా; చూ, ధనము. ౩; అం. ౩; చూ, అక్షిశస్త్రము  
 ములు, బిక్కర్యములు; పా. 4. ఒంటియకు విజనపు  
 జాతిలోనిది. చూ, ఏకపీడకము.  
 ధాన్యము కొల్లపోవుట. అం: చూ, నష్టములు.  
 ధాన్యములు, అం. తృణధాన్యములు (వరి, జొన్న, గోధూమ  
 మె); కాయధాన్యములు. (కంన, కంది, పెరర మె -  
 చిమురుగింజలు (సువ్వలు మె; నారపంటలు (ప్రత్తి;  
 గోంగు మె); ర గువంటలు (నీలి మె; ఓషధులు మెట్టు  
 ద్రవ్యములు (పొగాకు, నల్లంబు, గంజాయి మె); చూ,  
 ధాన్యము  
 ధాన్యకము, సం. వి. అ. న. = చనియాలు: చూ, రనము. ౩.  
 ధాన్యము, సం. వి. అ. న. కలి: చూ, భక్తము. 1.  
 ధానునిది, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సూర్యుడు.  
 ధానుము, సం. వి. న. న. 1. = దీము. ఇల్లు: చూ, సక  
 నము. 1; ౩. చోటు: చూ, స్థానము. 1; ౩. వెలుగు, కాంతి  
 (అని కొండలు): చూ, వెలుగుతు. 1; 4. కోళ్లలము  
 వలన కలిగి తేజము: చూ, పరిభావము. 1; 5. పేరు:  
 చూ, శరీరము; 6. చూ, పుట్టుక.  
 ధామార్గము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆరదా: చూ, బిలు. 2;  
 2. ఉత్తరేణు: చూ, తైజరికము; ౩. = దామరంగి: చూ,  
 వివనాళి.  
 ధాన్య, సం. వి. అ. శ్రీ. యాగమునందు అగ్నిని వ్రజ్యులించు  
 తేయునపుడు పరిచెడు బుట్టు ధాన్య.  
 ధార, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. = ధార. పైనుండి పడు నీడలోనగు  
 వాని చాలు: చూ, నీటిచాలు. 2. = ధార; చూ, వానకాలు;  
 ౩. = ధార - దారి. రక్తి లోనగునవి వాడర: చూ, వాడర;  
 4. కుండలోనగు వానినిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1; 5. దండ  
 ముందరిభాగము; 6. అక్షరగతి: చూ, ధారలు; 7. ప్రస  
 హము: చూ, వెల్లువ; 8. చూ, పరంపర; 9. దాదాపట్టణము;



చూ, దేశము: వా. 10. = దార. ఈవి: చూ, వితరణము;  
11. = దార. అశుకవిత్వము; చూ, మూటలల్లుట.  
ధారకపాలు, అం: చూ, వినరులు.  
ధారణ, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. మేర, ఎల్ల (అనికొందలు): చూ,  
సన్యాసము; 2. క్రయము: చూ, వణము. 6; అం. 9. అంగ  
యోగములు 8 లో నొకటి. (భగవంతునిదస్స మణియొకటి  
నెలుగము): చూ, యోగాంగములు: (చూ, అంగము. 9)  
ధారణము, సం. వి. అ. న. 1. ధరించుట; 2. = దారణ.  
వెల: చూ, వెల. 1.  
ధారణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-ధరణి: చూ, భూమి. 1.  
ధారపోము, మి. న. క్రి. చేతినిశ్చుపోసికొని దత్తముచేయు.  
ధారమల, సం. వి. అ. పుం. 1. అప్పు: చూ, బాకి. 2; 2. ఒక  
కొండ: చూ, పర్వతము.  
ధారాకదంబము, సం. వి. అ. పుం. నీరుకడిమి\*: చూ, హలి  
ప్రియము.  
ధారాబము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము;  
2: చూ, వానకోయిల.  
ధారాదత్తము, వా. మంత్రపూర్వకముగా దానముచేయబడినది.  
ధారాధరము, సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము.  
1; 2. ఖడ్గము: చూ, రిష్టి. 2.  
ధారావని, సం. వి. ఇ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. 1.  
ధారాసంపాతము, సం. వి. అ. పుం. జడివాస: చూ, వాన. 1.  
ధారాశము, సం. విజ. ఆడుపాటులేనిది: చూ, విశ్వాంఖలము.  
ధారాశి, అం: చూ, భిన్నవృద్ధి విభాషలు: (చూ. భాష. 1.)  
ధారి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. కోరింద\*: చూ, ముర్చురి.  
ధారిక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. చెవిజొరపాము: చూ, సర్పము;  
2. జెట్టి: చూ, సర్పము.  
ధారు, అం: చూ, వినరులు.  
ధారుధాణ, అం. — పై. —  
ధార్తరాష్ట్రము, సం. వి. అ. పుం. నల్లని ముక్కు కాళ్ళుగల  
హంస: చూ, హంస.  
ధార్తరాష్ట్రుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ధృతరాష్ట్రుని కొడుకు:  
చూ, సూనుడు. 1; 2. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము. 1.  
ధార్మవత్తనము, సం. వి. అ. న. చూ, మిరియము.  
ధార్మికత, అం: చూ, నాయకగుణములు.  
ధార్మికుడు, సం. విజ. 1. = దమ్ముడు. పుణ్యాత్ముడు: చూ,  
సుకృతి; 2: చూ, దామపుడు.  
ధార్య, సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, దాయక; 2. కోరింద\*: చూ,  
ముర్చురి; విజ. 9. ధరించదగినది: చూ, హితము. 2.  
ధార్యము, సం. వి. అ. న. దిక్పతనము: చూ, శక్తి. 1.  
ధావనము, సం. వి. అ. న. 1. = ధవుడు: చూ, పరుగు. 2;  
2. కుద్ది: చూ, శోధనము. 1.  
ధావనమొనర్చు, మి. అ. క్రి: చూ, పరుగెత్తు.  
ధావని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. నక్కతోకపొన్న\*: చూ, సృగాల  
విన్న.  
ధావళ్యము, సం. వి. అ. న. చూ, రూ-ధవళిమము.

ధి

ధిక్కారము, సం. వి. అ. పుం. తిరస్కారము. ధీ: చూ,  
వహేలనిము.  
ధిక్కుతము, సం. విజ. ధిక్కురింపబడినది: చూ, వహేల  
నము.  
ధిక్కుతుడు, సం. విజ: చూ, వెలివారు.  
ధిక్క్రియ, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, ధిక్కారము.  
ధిమి, అం: చూ, కిట.  
ధియావతి, సం. వి. ఇ. పుం. పూర్వజైన విశేషము: చూ,  
బుద్ధుడు. 1.  
ధిషణ, సం. వి. అ. శ్రీ. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2.  
ధిషణుడు, సం. వి. అ. పుం. బృహస్పతి: చూ, వేలుపుటొజ్జ.  
ధిష్ట్యమా, సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1;  
2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. బలము: చూ, శక్తి. 1;  
4: చూ, ధిక్కు.

ధీ

ధీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, ధిషణ.  
ధీంద్రియము, సం. వి. అ. న: చూ, జ్ఞానేంద్రియములు.  
ధీమంతుడు, సం. వి. త. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు; 2:  
చూ, ధిషణుడు.  
ధీర, అం. 1. మధ్యాహ్నంబులు ధీర, అధీర, ధీరాధీరలు  
మూడుతెలుగులు (ధీర ఇతరత్వము బొంది వచ్చినవిదప  
వతినిజూచి దండించునది): చూ, స్వీయ. (ధీర, అధీర,  
ధీరాధీరలు జ్యేష్ఠ కనిష్ఠ భేదంబులచే నిరుదెంబగు లైరి):  
2: చూ, తంత్రములు.  
ధీరము, సం. వి. అ. న. రూ - ధీరము. కంకుమపువ్వు: చూ,  
వహ్నిశిఖము. 1.  
ధీరలలిత, అం. (ధీరలలితుడు) (సుఖియైనవాడు): చూ,  
నాయకులు.  
ధీరశాంత, అం. (ధీరశాంతుడు) (శాంతుడు నైనవాడు):  
చూ, నాయకులు.  
ధీరాధీర, అం. (ధీరాధీర పతి నన్నివిధముల దండించునది):  
చూ, ధీర. 1.  
ధీరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు; విజ. 2:  
చూ, దిట్టరి; 3: చూ, నవ్వతంత్రుడు.  
ధీరోదాత్త, అం. (ధీరోదాత్తుడు) (ధైర్యము కలిగి శాంతుడై  
సర్వమెఱింగి దయాశాలియైనవాడు): చూ, నాయకులు.  
ధీరోద్ధత, అం. (ధీరోద్ధతుడు) (గర్వాహూయాదంభమాయా  
క్రోధాదులు గలవాడు): చూ, నాయకులు.  
ధీవరుడు, సం. వి. అ. పుం. = తీవరుడు. జాలరి: చూ,  
వలజేడు.  
ధీవర్షుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మంత్రి. 1.  
ధీహరుడు, సం. విజ. = దిమ్మరి, మందుడు: చూ, సోమరి.

ధు

ధుంధుం, వా, అవ్య, కోపమునందలి ద్వన్ద్వనుకరణము: చూ, హూహూ.  
 ధుంధుమారము, సం. వి. అ. పుం. 1. కఠనూపము: చూ, పొగ; 2. పట్టుపురుగు: చూ, పురుగు.  
 ధుతము, సం. విణ, రూ-ధూతము, 1. కదలింపఁబడినది: చూ, వేలితము; 2. విడువఁబడినది: చూ, సమర్థులము; అం. 3: చూ, శిరశ్చియలు.  
 ధుత్తారము, సం. వి. అ. పుం. (రూ-ధుత్తారము, ధుత్తారము. ఉమ్మొత్తా: చూ, హలాపుష్పము.  
 ధువి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఏణు: చూ, నది.  
 ధుర, సం. వి. ఆ. శ్రీ రూ-ధురి. బిత్తు: చూ, భారము. 1. ధురంధరము, సం. వి. అ. పుం. (రూ-ధురిణము - ధురిణము - ధూర్వహము-ధౌరేయము.) 1. బరువు మోసెడు ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; విణ. 2. బరువుమోయునది: చూ, వృషభము. 1.  
 ధురంధరుడు, సం. విణ. (రూ-ధుర్యుడు-ధురిణుడు-ధూర్వ హుడు-ధౌరేయుడు) బరువుమోయువాడు; చూ, భార వాహుడు.  
 ధురి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-ధుర.  
 ధురిణము, సం. వి. అ. పుం. విణ: చూ, రూ-ధురంధరము.  
 ధురిణుడు, సం. విణ: చూ, ధురంధరుడు.  
 ధుఃన, మి. ద్ర: చూ, యుగవత్.  
 ధురితన, —పై.—  
 ధుత్తారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ధుత్తారము.\*  
 ధుర్యము, సం. వి. అ. పుం. విణ: చూ, రూ-ధురంధరము.  
 ధుర్యుడు, సం. విణ: చూ, ధురంధరుడు.  
 ధుస్తారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ధుస్తారము.\*

ధూ

ధూంక్మము, సం. వి. న్. పుం. తెల్లకాకి: చూ, వాయునము. 1.  
 ధూంగియాలబ్రాహ్మణులు, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు: చూ, నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)  
 ధూతిము, సం. విణ: చూ, రూ-ధూతము.  
 ధూననము, సం. వి. అ. న. కదలించుట.  
 ధూనము, అం: చూ, హస్తక్రియలు.  
 ధూపము, సం. వి. అ. పుం. = ధూపము. 1. వాసనగల (సాంబ్రాణి, గుగ్గిలముతోనగువాని) పొగ: చూ, పొగ; అం. 2: చూ, ఉపచారములు. 5.  
 ధూపాయతము, సం. విణ. తపింపఁజేయఁబడినది: చూ, సంతప్తము.  
 ధూపితము, సం. విణ. 1. ధూపమువేయఁబడినది; 2: చూ, ధూపాయితము.  
 ధూమదంబము, సం. వి. అ. పుం. బట్టకడిమి: చూ, హరిప్రియము.

ధూమకేతువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. = దుముగరి కేతు. తోక చుక్క: చూ, రిక్కు; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.  
 ధూమధ్వజుడు, సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. ధూమనాళిక, వా. వి. పొగగొట్టెము.  
 ధూమయోని, సం. వి. ఇ. పుం. మయ్య: చూ, మేఘము. 1.  
 ధూమలహ, సం. వి. ఆ. పుం. 1. నలుపుమించఁ గలనీన యెఱుపు: చూ, వర్షము. 6; విణ. 2. నలుపుమించఁ గలనీన యెఱుపుఁ గలది: చూ, వర్షము. 6.  
 ధూమకలము, వా. వి. పొగకలది: చూ, శకటము. 1.  
 ధూమిక, సం. వి. అ. శ్రీ. చూడమంచు: చూ, హిమము.  
 ధూము, వా. వి. కలక. తాత్పర్యము.  
 ధూమ్య, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ధూమముల గుంపు.  
 ధూమ్యాటము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ధూమాటము. కూకటి మూఁగ: చూ, భృంగరాజము. 3.  
 ధూమపత్రక, సం. వి. అ. శ్రీ. పొగచెట్టు.  
 ధూమము, సం. వి. అ. పుం. విణ: చూ, ధుమలము.  
 ధూమకూకము, సం. వి. అ. న: చూ, లొట్టిపెట్ట.  
 ధూర్జటి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2. కాళహస్తి మోహత్యము వ్రాసినకవి.  
 ధూర్తము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకరకము ఉప్పు: చూ, లవణము. 1; పుం. 2. ఉమ్మొత్తా: చూ, హలాపుష్పము.  
 ధూర్తు, సం. వి. అ. పుం. రూ-ధూర్తుడు. 1: చూ, వందెకాడు; విణ. 2: చూ, వంచకుడు.  
 ధూర్తుడు, సం. వి. అ. పుం. విణ. —పై.—  
 ధూర్వహము, సం. వి. అ. పుం. విణ: చూ, ధురంధరము.  
 ధూర్వహుడు, సం. విణ: చూ, ధురంధరుడు.  
 ధూర్వజుడు, సం. వి. అ. పుం. గలి: చూ, వాయువు. 1. (ధూర్వజుడు).  
 ధూళి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-ధూళి: చూ, రేణువు. 1.  
 ధూళికదంబము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ధూమకదంబము.  
 ధూసరము, సం. వి. అ. పుం. 1. బూడిదరంగు: చూ, వర్షము. 6; 2. గాడిద: చూ, రాసభము; విణ. 3. బూడిద రంగుగలది: చూ, వర్షము. 6.  
 ధూళిపూడి, వా. వి. ఇది యొక గ్రామము. దీనిని యింటిపేరుగాఁ గలవారు కలరు. (కలవలపూడి, ద్వారపూడి ఇత్యాదు లాహ్వాంబులు.)

ధృ

ధృతపూర్ణము, సం. వి. అ. పుం. కానఁగుట: చూ, బారంగి.  
 ధృతమధ్య, పా. ఒకానొకవృత్తిము. ఇది దోడకవృత్త చ్ఛాయము బేసిపాదంబులున్న తోడకవృత్తచ్ఛాయము సరి పాదంబులున్న నడచును: చూ, వృత్తము. 1.  
 ధృతము, సం. విణ. ధరింపఁబడినది. గృహీతము: చూ, హితము. 2.  
 ధృతరాష్ట్రునిది, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, హంసపాది.\*  
 ధృతరాష్ట్రుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దుర్యోధనుని తండ్రి: చూ, పితరుడు; 2. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము; 3. రాజు: చూ, రాజు. 1.

దృశ్య, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. దరించుట: చూ, పెట్టుకొలు: 2. దైర్యము: చూ, పెట్టము. 1: 8. ఆనందము, సౌఖ్యము (అవి కొందఱు): చూ, సంతోషము: పుం. 4: చూ, యజ్ఞము: అం. 6: చూ, వందపూట: 8: చూ, యోగములు. (ద్రుతిఅవి కొందఱు.)

దృశ్యరూపి. అం: చూ, శత్రువులు  
దృశ్య, సం. వి. ఆ. ప్రి. ముయ్యాకుమోన్న: చూ, పాలపట్టి.  
దృశ్య, అం: చూ, దేశీయకీయలు.

దృశ్యకోకిల, చూ, ఐదవశీషము: చూ, నృత్తము. 1.

దృశ్యము, అం: చూ, సశబ్దకీయలు.

దృశ్యములు, అం. ఉత్తరదృశ్యము, దక్షిణదృశ్యము. (2).

దృశ్యుడు, సం. వి. ఆ. పుం. అం: చూ, రూ-దృశ్యుడు.  
(దృశ్యుడు అని కొందఱు.)

దృష్టరంజ, సం. వి. ఆ. ప్రి. = దండులంజె: చూ, అంకులాడి.

దృష్టరంజ, సం. వి. ఆ. 1. = దిట్ట - దంట - దట్టడు.  
(చూ - దృష్టరంజ - దృష్టపు): చూ, దిట్టడు: అం.  
2. శృంగారనాయక చతుష్టయమం దొకిడు. (వరప్రీ గమనామరచే: దప్పచేసేయ విరచయడు): చూ, వక్షలు:  
(చూ, శృంగారనాయకులు)

దృష్టపు, సం. వి. ఉ. 1: చూ, రూ-దృష్టుడు: 2.  
సశబ్దకీయ: పంజరదీపి: చూ-దృష్టహము.

దృష్టహము, సం. వి. ఉ. 2 = పై=

## దే

దే. వా. వి. గుఱ్ఱమును తోడకయందగు దృశ్యనుకరణము.  
కా. 8, ఆ. 82: చూ, హూహూ.

దేనుక, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. దేగటియావు: చూ, దేనువు:  
2. ఆదేనుగు: చూ, హస్తా: 3. ఆదేగుఱ్ఱము: చూ,  
హయము: 4. చిన్నకత్తి: చూ, చిట్టి. 2: 5. దుర్గ: చూ,  
పార్వతి. 1.

దేనుకము, సం. వి. ఆ. పుం. చీరశేష: చూ, యాక్రము.

దేనుకసూదనుడు, సం. వి. ఆ. పుం. వెన్నుడు: చూ,  
విష్ణువు. 1.

దేనుకుడు, సం. వి. ఆ. పుం. ఒక రక్కసుడు: చూ,  
రాక్షసుడు. 1.

దేవుడు, సం. వి. ఉ. ప్రి (దూడకుఁబాటు కుదుపునది=అవు)  
అమ్మ - అమ్మ - అమ్మ, అనుమహి - అనన్యహి.  
అమ్మి, ఇద - ఇల - ఇళ, కన్య, కన్య, కుతనము, గవి,  
గోవు, ఇ, తంబి, దవళ, దేనుక, నారాయణుడు, బహుళ,  
మహి - మహి - మహియ, రోహిణి, పళ, శృంగిణి,  
నరన్యతి, సవిత్రి, సురది, సారథేయ. (తే. ప.) - ఆఁబని.  
అవు (వి. ఆలు). పట్టి, గిడ్డి, రోడుకు, తొట్టు, నయరము -  
నైరము - పసులు, పెయ - పేయ, మొదపు, లేగటియావు:  
(చూ, సారథేయ); తద్విశేషములు - 1 ఆదవియావు -  
గదయము. (తే) - గురదీది: 2. అన్నదే యానుచున్న  
యావు. - గోగృహ్వి: 3. ఈడుకపోయిన మూలావు.

అవరోక - అవరోక, ఉపమాని, ప్రవర్ధంబు; (తే). - ఈడు  
కొనునది: 4. కత్తివదివ నాదోతు పొలుగా నీచుకొన్న  
యావు. - గర్భోపమాని. వేహుడు: 5. ఈనుచున్నయావు  
(దూడతోఁగూడినయావు.) - దోగ్గి: 6. ఒకవిధమైనవన్నె  
గలయావు. (తే). చూరియావు: 7. కట్టుటకు నీచువచ్చిన  
యావు. - కాల్య: 8. కామధేనువు - 9. చీర, కామర -  
కామదులు - కామధుక్, కామధేనువు. (తే). - ఆడిగిన  
నొసఁగెడియావు. ఈపులమొదపు, చిమర, చొడుకు, జేజేడ్డి,  
తెలిమొదపు - తెల్లమొదపు, పొల్కడలికొన్న, పుడుకు,  
దొడుకు, వింటిపిసి, వెలికిలబడు దొడుకు, వెలిగిడ్డి.  
పెలుపుగిడ్డి, వెలుపుటావు; 10. గొట్టలపు. గోవళ, వంశ్య,  
పళ; (తే). - గొట్టు: 11. చాలాకాలమునకు ముందీసనయావు  
- చిమర, బిష్కయశ. (తే). - తరిపియావు - 12. తరిపియావు:  
13. చిత్రవర్ణములుగలయావు - చిత్రగవి. (తే). - చెమటి  
యావు - చేమటియావు: 14. తెల్లనియావు. - (తే). -  
అచ్చావు: 15. తొలిచూలావు - ఉన్నరక్క, గొప్పి ముప్పి  
నవసూతక. (తే). - తొలిచూలావు: 16. చూడలుట - తని  
యావు - అభివాన్య: 17. దేవదామల సుద్దేశించి యధేన్య  
ముగా విడిచినయావు. (తే). - జన్మియ - జన్మె: 18.  
దాన్య మేర్పరచినయావు - ఊరదేనువు: 19. నల్లపు -  
నీలదేనువు. (తే). కళియావు: 20. నీటియావు - ఉసిక.  
ఉత్రిక, కాటం - కాళిడి. (తే). - నీటియావు - నీటియావు:  
21. పుల్లపు. - పిలి (తే) - పుల్లపు: 22. పొట్టిఅవు -  
కుట్టు: 23. బందెపడ్డయావు - దేవశ్య: 24. పెద్దము  
లోన - వాఱతో జేసిన అవు. - గుడదేనువు (తే) - గొట్టు:  
25. మంచునముకలిగి చాలపాలిచ్చెడియావు. - నిచికి  
రూ. వైడికి: (తే) అచ్చావు, పాడియావు. పాలావు. 26.  
పైలపన్నెయావు. - కలిలి. కళిళి: 27. యజ్ఞ కువు.  
అవుపు, 28. రక్షులగలయావు. - లభ్యంబు: 29.  
వెదయై యాదోఁచేక వెంటాడించఁబడినయావు. -  
సందిని. (తే). - ఎదాపు - వెదాపు, వెదమొదపు: 30.  
నవత్పదేనువు - గుడ: 31. సాధునైనయావు. - అచంద, సుకర  
(తే). - గంగిలపు: 32. సాధువుకొనియావు. కరట,  
కాదేనువు. సుకర. (తే). - అలవ. అజ్ఞానజ్ఞ, ఒత్తియ.  
ఒత్తి, గోవావు, పోట్లావు: 33. యజ్ఞమునందు అభి  
మంత్రించి చంపఁబడిన పశువు. - ఉపాకృతము: 34.  
యజ్ఞమునందు జలియచ్చుటకు మంత్రించఁబడిన పశువు. -  
ఉపాకృతము: 35. అపులంబంబ. - గోగోయుగ్మము:  
36. అపులమంద. - కథాప్రసంగము, గమ్య, గోతులము,  
గోత్రము. గోధనము, గోవృందము, హోషము, ధనము,  
దైనుకము. (తే). - కడుపు, కిలారము. కిలారము, కోవ,  
జంగిలి. పడుపు - పడుపు, పిమింద, మొదపు: 37. అవుల  
దొడ్డి. - గోగృహము, గోధనము: (మిగిలియున్న విశేషా  
దులకు "సారథేయ" దూహము): చూడలు. వానివిశేషములు.  
38. అప్పుడు పుట్టినచూడ. - తర్కము, నారము: 39.  
ఏకాదశిపు అవుటాడు (తే). - పేయ్య. - అదేద్యహ,  
ఏకహయగి, ఏకాక్ష. ఏకాహము. దోగ్గ, వత్సము, శక్కు  
త్కరి. (తే). - అబ్బు - అబ్బెయ్య, పనవదూడ, శ్రేపు,

దూడ, పెయ్యు. పేయ, తేగ; ఇలా. రెండేండ్లపెయ్యు. — ద్విహాయని, ద్వివర్ష: ఇలా. మూడేండ్లపెయ్యు. — త్రిహాయని, త్రివర్ష: ఇం. నాలుగేండ్లపెయ్యు. — చతుర్వ, చతుర్థాయని: ఇం. వత్సవర్షి (తె). — తరివిహాడ. తరువు. తరివి. తరివు: ఇం. పాలచేవుకకు విర్జించిన ప్రాణములేని తోలుపెయ్యు. (తె). — చేబపెయ్యు. చేరిపెయ్యు. ఇం. అవిశ్వాస. ఇం. అవు గేదె తోనగునది: పాడిబంధనము. (మిగిలియున్న ఏకేహాదులకు "పొరబేయ" చూడుము.)

దేనుష్ట, సం. వి. అ. ప్రి. 1. బందెవర్షయావు. కుడుత బెట్టిన యావు (అనికొందలు): చూ దేనువు. అం: 2. బందెవర్షయేను, కుడువబెట్టి: యేనుము, (అని కొందలు): చూ, మహిమి.

## దై

దైనుకము, సం. వి. అ. న. అవులమంద: చూ, దేనువు, ఇం. దైర్యం సర్వత్ర సారకమ్ ద్యా. ఎల్లదల దైర్యము కార్యపాప కము.

దైర్యము, సం. వి. అ. న. 1. దీరత్వము, దీమనము: చూ, దైర్యము. 1: అం. 2. దీనికి ఉపమానములు. — వర్ష తము (మేఘ): అం. 3: చూ, శృంగారచేష్టలు.

దైర్యకాలి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, దీప్తిరూః. దైర్యే సాహసేన లక్ష్మి: న్యా. దైర్యమునందును సాహసము నందును అక్షి నికనించును

దైవతము, అం. (నాద్యాదిస్థానములవలన: బుట్టినది. బుద్ధి మంతుల చేబాడ: బిడునది: చూ, సప్తవర్షములు. స్వరము 2: (చూ, ఉపకృతము).

దైవతి, అం: చూ, కుర్దకాతులు: (చూ, అంశములు).

## ధో

ధోడ, అం: చూ, విసరులు.

ధోరణము, సం. వి. అ. న. ఎక్కడగిన యేనుగు తోనగు నది: చూ, వాహనము.

ధోరణి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. పర్వతి: చూ, విధము. 1: 2. పంక్తి: చూ, వరుస.

ధోళ, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, సవారి.

## ధా

ధాతము, సం. విణ. కడుగఁబడినది: చూ, పరిశ్రేణము.

ధారంధర్యము, సం. వి. అ. న. ధురంధరత్వము.

ధారేయము, సం. వి. అ. పుం. విణ: చూ, ధురంధరము.

ధారేయరూః, సం. విణ: చూ, ధురంధరరూః.

ధార్త్యము, సం. వి. అ. న. ధూర్తత్వము.

## ధ్యా

ధ్యాత, సం. విణ ధ్యానించుకాడు.

ధ్యాతము, సం. విణ. ధ్యానింపఁబడినది.

ధ్యాతవ్యము, సం. విణ. ధ్యానింపఁదగినది: ద్యేయము.

ధ్యానము, సం. వి. అ. న. = దేనము. 1. తలఁచుట: చూ, స్మృతి. 1: అం. 2. (ధాంవల్యము లేక భగవంతుని మన నుసనున తలఁచుట): చూ, యోగాంగములు: (చూ, అంగము. 3): 3 (అమృతహమహా దగు రామవేంద్రుండు నాకన్నలకుఁ గల నిష్పద్ధరం బెట్లు తీర్చును? నిష్పదు నామనించున కావ్యాసంబు గలుగు. ఇది యెన్నఁదేని చేటా చునో!): చూ, సంపాదీభావములు.

ధ్యానిండు, సం. న. క్రి. ఆవరకించు: చూ, తలఁచు. 2.

ధ్యామము, సం. వి. అ. న. 1. రూఢ్యాము, కామించిగడ్డి\*: చూ, తృణము. 1: 2. దననము\*: చూ, రుచి. 1: విణ. 3. నల్లనిది: చూ, వర్షము. 8.

ధ్యాయము, సం. వి. అ. న: చూ, రూఢ్యామము. 1.

## ధ్యే

ధ్యేయము, సం. విణ: చూ, ధ్యాతవ్యము.

## ధ్రు

ధ్రుతి, అం. (ధృతి అని కొందలు) (అంశనేయా: ఇంక నా జన్మమునకు రాము నొకసారి : స్మృతం గాంచినం జాలు): చూ, సంపాదీభావములు.

ధ్రువ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. స్రుగ్గేదము: చూ, సుగ్రవము: 2. గుట్టపుసుడి: చూ, సుడి. 1: 3. గుట్టపుసుడియుండు చోటు: 4. చాంగ\*: చూ, స్రవ: 5. ముయ్యకపొన్న\*: చూ, సాలవరి: అం. 6. = దడవు: చూ, సూడకములు.

ధ్రువము, సం. వి. అ. న. 1. ఊహ: చూ, యోచన: 2. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1: పుం. 3: చూ, మట్టి\*: 4. మ్రోడు: చూ, వృక్షము: 5. గనిక: చూ, కూలము. 3: 6. వదునాలుగక్షరములు గల తాళవిశేషము: చూ, స్వరము. 2: విణ. 7. ఎడతెగనిది: చూ, సతతము: 8. కదలనిది: చూ, స్థావరము: 9. విఠతడగంది: చూ, స్థిరము: అం 10: చూ, యోగములు.

ధ్రువుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ద్రువనక్షత్రము: చూ, రిక్క: 2. వెన్నుడు: చూ, పిష్టువు. 1: 3: చూ, శివుడు: అం. 4: చూ, పన్నువులు. (ధ్రువుడు అని కొందలు.)

## ధ్వ

ధ్వంసము, సం. వి. అ. పుం. నాశము: చూ, రుక్త.

ధ్వంసించు, సం. న. క్రి: చూ, పాడునేయు.

ధ్వంసితము, సం. విణ. ధ్వంసముచేయఁబడినది.

ధ్వజము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. తెక్కెము: చూ, నిడము: 2. తెక్కెపుకింబము: 3. గుఱుకు: చూ, లక్షణము. 1: 4. మగగుఱి చూ, శిశ్నము: 5. చూ, మాంకారము: అం. 6: చూ, ప్రధానవ్యాహములు.

ధ్వజములు, సం. వి. అ. పుం. కల్లమైదువాడు: చూ, సూడివి.

ధ్వజని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. దండు: చూ, సేన. 1; 2. సీమా భేదము.

ధ్వజ, సం. వి. ఇ. పుం. 1. మ్రోత, శబ్దము: చూ, స్వరము. 2; 2. వ్యంగ్య ప్రధానపదము: చూ, స్వరము. 2.

ధ్వనించు, సం. అ. శ్రీ. 1. మ్రోయు: చూ, శబ్దించు; 2. జూయు: చూ, శబ్దించు.

ధ్వనిగ్రహము, సం. వి. అ. న. చెవి: చూ, శ్రోతము.

ధ్వనితము, సం. విజ. మ్రోయునది. రవణము. 2.

ధ్వనిదేవత, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, కణాదిబొంగు.

ధ్వన్యనుకరణము, అం. ధ్వన్యనుకరణంబులు ద్వి - త్రి - చతు రుక్తంబులు నగు: చూ, హూహూ.

ధ్వస్తము, సం. విజ. 1. నశించినది: అంతరితము; 2. జాతి నది: చూ, ప్రస్తము.

## ద్వా

ద్వాంక్షివృష్టము, సం. వి. అ. పుం. కోయిల: చూ, సాతుడు పులుగు.

ద్వాంక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయసము; 2. కొక్కెర: చూ, బకము.

ద్వాంతము, సం. వి. అ. న. చీకటి: చూ, మేదకము.

ద్వానము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్వని. 1.

## న

న, ఒక యక్కరము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిళ్ళారి: చూ, పినాయతడు. 1; 2. కయ్యము: చూ, యద్దము; 3. దానము: చూ, వితరణము; 4. మేలు: చూ, శుభము. 1; శ్రీ. 5. పొక్కిలి: చూ, పొడు. 1; 6. తెలివి: చూ, బుద్ధి. 1; 7. వాద్యము: చూ, స్వరము. 2; విజ. 8. గొడ్రాలు: చూ, శ్రీ; 9. కొంచెపుచి: చూ, స్వల్పము; 10. మిక్కిలి కష్టమైనది; 11. వేటయినది: చూ, విభాజితము. 1; 12. సుందరమైనది: చూ, హృద్యము; 13. కఠినమైనది: చూ, బెడిదము; 14. కోరికల పీడేచ్ఛకొనునది (పరి; అవ్య. 15. అభివార్థకము: చూ, కూన్యము. 1; 16. నశ్యకము: చూ, లేసు. 2; 17. నిషేధార్థకము: చూ, వద్దు; 18. ఈషదర్థకము: చూ, స్వల్పము; పా. 19. సాధారణముగా నన్నిమంత్రములందు దిమిడి యుండెడు ఒకానొకయక్కరము: చూ, మంత్రము. 1; అం. 20: చూ, కవర్గము: దే. అవ. (1) న ప్రమేయక వచనమునందు వచ్చెడి యొకానొక ప్రత్యయము "వనమన".

నజో, సం. అవ్య. 1. పోలిక: చూ, సమానము. 2; 2. కొంచెము: చూ, స్వల్పము; 3. నిరోధార్థకము: చూ, నిరోధము; 4. నిషేధార్థకము: చూ, వద్దు; 5. మతీయోకయర్థము; 6. అభివార్థకము: చూ, కూన్యము. 1.

నంకు, దే. వి. 1: చూ, నవ్వు. న. శ్రీ. 2: చూ, కోరాడు.

నంతగ, దే. విజ. రూ-నంగనాది, గడుసుది: చూ, శ్రీ.

నంగనాది, 1.-పై.-; వి. 2: చూ, వడ్లచిలుక.

నంగి, దే. వి. ముక్కుతో మాటాడబడుమాట: చూ, శబ్దము. 2. నంగిమాట, -పై.-

నంగు, దే. అ. శ్రీ. ముక్కుతో మాటాడు.

నంబు, వా. న. శ్రీ: చూ, రూ-నంజు. 3.

నంజి, వా. వి. 1. మాగాణి: చూ, పొలము: (చూ, భూమి. 1.); 2: చూ, పచ్చడి.

నంజి, వా. వి.-పై.- (రూ-నంజు).

నంజు, దే. వి. 1 విషము. స్వా. 5, అ. 50: చూ, వినము.

1; 2: చూ, రూ-నంజు; 3. నెత్తురు చచ్చి తెల్లపాటుట. నజు: స. శ్రీ. 4. రూ-నంచు. కూరలు లోనగు స్వంజన ములను తిను: చూ, సావను.

నంజు, దే. వి. ఎఱచి. భార. ఆశు. 4, అ, 870: చూ, శుక్తము. 2.

నంజుడుండి, దే. వి. 1: చూ, రాక్షసుడు. 1. అచ్చ. సుం. కాం. 158; విజ. 2. మాంసమును దినువాడు.

నంజుముక్కు, వా. వి: చూ, శుక్తము. 2.

నంజువాలు, దే. అ. శ్రీ. (నంజు + పాటు) నెత్తురుచచ్చి తెల్ల పాటు.

నంటు, దే. వి. 1. రూ-అంటు: చూ, స్నేహము. వసు. 4, అ. 38; విజ. 2: చూ, స్నేహితుడు. శకాం. 1, అ. 83.

నంటుకత్తె, గ్వ. విజ: చూ, రూ-అంటుకత్తియ.

నంటుకాడు, దే. విజ: చూ, రూ-అంటుకాడు.

నంక్రకాయ, వా. వి: చూ, పీత.

నంద, నం. వి. అ. శ్రీ. 1. కొన్నితిథులు కలిసిన తిథి: చూ, తిథి; 2. ముంత: చూ, పాత్రము. 6; 3. కలిమి: చూ, సంపత్తి. పా. 4. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదము తగణ లగములతో గూడినదై ఐదవధంధస్సు నందు బుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1; అం. 5: చూ, గాంధారగ్రామ గత మూర్ఖులు.

నందకము, సం. వి. అ. పుం. 1. విష్ణుభక్తము (దేవతలను సంతోషపెట్టునది): చూ, రిష్టి. 2; విజ. 2. సంతోషించునది: చూ, హోదనము.

నందన, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. కూతురు: చూ, పుత్రిక; అం. 2: చూ, సంవత్సరములు.

నందనము, సం. వి. అ. న. 1. ఇంద్రుని యుద్ధానవనము: చూ, వనము. 2; 2. ఉద్ధానవనము: చూ, వనము. 2; అం. 3: చూ, జన్మతాళములు.

నందనవనము, సం. వి. అ. న: చూ, నందనము. 1—2.

నందనాశ్రమము, అం: చూ, అశ్రమములు.

నందనుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కొడుకు: చూ, హనుడు. 1; విజ. 2: చూ, హృష్టుడు.

నందపుత్ర, సం. వి. ఈ. శ్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

నంద్రబ్రాహ్మణులు, అం. ఉత్క-కులలో నొక తెగవారు. శుక్ల  
యజుర్వేదాలు. మాధ్యందిన శాఖ: చూ, ఉత్క-శ బ్రాహ్మ  
ణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

నందయంతి, అం: చూ, అంశములు.

నంది, సం. వి. ఇ. న్. పుం. 1. శివుని పృషభము: చూ,  
పృషభము 1; 2. ఎద్దు: చూ, పృషభము. 1; న్. పుం. 3.  
కణిషి: చూ, ప్లక్షు: 4: చూ, మల్లిఖ: 5: చూ, నంది  
వర్ణనము (1).

నందిని, అం. ఒక్కొక్కసాదము, భ, క, జ, గురువులుగలిగి  
అతింబ యతిగల దశమఫందస్సునందు బుట్టిన పుత్రము:  
చూ, పుత్రము. 1.

నందిమఖి, సం. వి. న్. పుం: చూ, నక్కతోకబియ్యము.

నందివర్ణనము, సం. వి. అ. న్. 1. అమావాశ్య (లేక) పుం: చూ,  
(చూ, తిథి): చూ, సూర్యేందుసంగమము; వా. వై. వి (1)  
= నంద్యావర్ణ. గరుడవర్ణవిభావ\*. ఉ. రా. 3, ఆ. 201.

(పురుషోత్తమ కవీయము.) కాలసర్వము, కాలానుసార  
కము. కుటి, కుబేరకము-కుబేరము - కునేరకము, తగరము,  
నంది, నంద్యావర్ణము. (తె. ప.)—నందివర్ణనము.

నందివర్ణనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

నందిపృక్షము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకచెట్టు: చూ, పృక్షము.

నందిశ్వరుడు, సం. వి. అ. పుం. (నంది): చూ, శాస్త్ర  
ప్రవర్తకులు.

నందుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక గోపకుడు.

నందో రాజా భవిష్యతి, న్యా. (స్పష్టము.)

నంద్యావర్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. పడమట దక్క  
దక్కన మూడుదిక్కుల వాకిళ్లగల రాజగృహము: చూ,  
సదనము. 1; 2. =: చూ, నందివర్ణనము (1)\*; అం.  
3: చూ, ఏకవింశతి స్థానములు.

నంజరు, వా. వి. 1. సంఘ; 2. గుఱుకు; 3. దావా; 4. ఇంట్లు  
భూములు లోనగువాని వచనసంఖ్య.

నంబి, దే. వి. విప్లుపూజకుడు: చూ, పూజారి.

నంబెరుమాళ్ళు, వా. వి. బ. (నమి + పెరుమాళ్ళు): చూ, శ్రీరం  
గడు.

నకనకబిడు, ద్వ. అ. క్రి. (నకనక + పడు) కృశించు: చూ,  
సొబసొబవోవు.

నకనకలాడు, దే. అ. క్రి. —పై.—

నకనకలు, దే. జి. బ: చూ, సొబసొబ. స్వా. 3, ఆ. 28.

నకనకలుగుడు, దే. అ. క్రి: చూ, నకనకబిడు. కళా.  
4, ఆ. 105. (రూ-నకనకబిడు.)

నకలు, వా. వి. 1. మాతృకనుచూచి వ్రాసిన పత్రిక, అదర్శము:  
చూ, ప్రతి. 2; విణ. 2. ఒకదానినిజూచి అదేమాదిరిగ  
వ్రాసినది.

నకామస్త్రీర్వచవిమీక్షితే, న్యా. కాముకుడు లోకాపవాద  
మును గణించడు.

నకాషామైర్పవేద్యతి, న్యా. కాషాయవస్త్రధారణముచే నన్నావి  
కాజాలడు. “తలబోడునల దలపులుబోడులా” అని  
యేతత్పజ్ఞాతీయము.

నకిరి, వా. విణ. 1. కపటముతోఁ గూడినది; 2. కలుషమైనది.  
“నకిరివం”.

నకిలు, దే. వి. చెందినెత్తమువాడు. స్వా. 5, ఆ. 42: చూ,  
వేత్రహస్తుడు.

నకులప్లవము, సం. వి. అ. పుం. పిరుపిల్లి: చూ, మత్స్యము. 1.  
సకుంఠము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ముంగిన.

నకులుడు, అం. యుడిచిచునికమ్మడు: చూ, పాండవులు.

నకులేష్ట, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, సర్వాక్షి:

నక్క, వై. వి. 1. = నాక - నాత్ర: చూ, స్వగలము; విణ.

2. ప్రప్రము: చూ, సాధారణము. 2.

నక్కజిప్తులు, జా. కొంచెతనపు పనులు, అస. పూర్తిపనులు.

నక్కతోకకరపు, ద్వ. వి: చూ, సింహపుచ్చి\*. (నక్కతోక  
పొన్న అని కొందఱు.)

నక్కతోకపొన్న, ద్వ. వి. క్రోష్టవిన్న\* —పై.— (నక్క-  
తోకకరపు అనియు.)

నక్కతోకబియ్యము, ద్వ. వి. నందిముఖి. ఒరకమునల్లు:  
చూ, ధాన్యము.

నక్కదోన, ద్వ. వి. చిర్బటము\*: చూ, హరివాళకము:  
(చూ, దోన.)

నక్కనడుము త్రొక్కుట: జా. కుభశకున మగుట. “మన  
మీ దిన మిక్కడ నక్కనడుము ద్రొక్కి వచ్చినారము”.

(దర్శజ.)

నక్కనేరేడు, ద్వ. వి. కాకినేరేడు\*: చూ, నేరేడు.

నక్కయెక్కడ? నాకలోకమెక్కడ, లో. తక్కువవాడు  
ఎక్కువపదవిని దొంచజాలడు అని వాడెరు.

నక్కరేగు, ద్వ. వి. రూ-నక్కరేసు-నక్కెలు\*: చూ, రేగు.

నక్కరేసు, ద్వ. వి. —పై.—

నక్కవినయము, జా. 1: చూ, ఘోరకబ్రహ్మచర్యము; వా. వి.

2. కపటముతోఁగూడిన వినయత.

నక్కవిరిగి, ద్వ. వి. క్షుద్రశ్రేష్ఠాతకము\*. రూ-నక్కవిరిగె.

నక్కవిరిగె, ద్వ. వి. —పై.—

నక్కి, వా. వి. మోటుజరి.

నక్కిళ్లు, ద్వ. వి. బ. (నక్కు + కీళ్ళు ప్రక్కవళ్లకీళ్ళు.

నక్కిళ్లుపడుట, జా. మాటరాకుండ అంకిళ్లు నొక్కుకొనిపోవుట.

“మారుతుం దుదారనందై యారనంబురఁ బోరునప్పడు  
వారి నక్కిళ్లుపడును.” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

నక్కు, దే. వి. 1. ప్రానియతుకు. “ఇది నక్కుదూలము”;

2. బంగారపుల్లి: చూ, భూషణము. 2; 3. బంగారు నలుకగా

నడుమ గవిపెట్టెడి నిగ్గు; 4. నాగటికలు: చూ, మడక;

వా. 5. చింతగింజల అంబలి సరేసు లోనగు బంకలతో

బొమ్మలకీళ్లు లోనగువానికి పెట్టెడు అతుకు; 6. గోడపెట్టెట

కొఱకు త్రొవ్వెడు పునదుల కిటు నటు వేము మొక్కులు

(గసికలు); ఆ. క్రి. 7. ఒడుగు: చూ, విరియు. 5; వా.

8, దాగు; 9. మూలదాగు.

నక్కె, దే. వి. నక్కెర. కండి\*: చూ, సూర్యజము.

నక్కెర, —పై.—

నక్కెలు, ద్వ. వి. (నక్క + ఏలు) రూ-నక్కరేగు\*.

నక్షత్రము, సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగూడ : చూ, నకనంపుఁ బుడుగు.

నక్షత్రము, సం. వి. అ. పుం. రేడిమ్యురి : చూ, రాక్షసుడు. 1.

నక్షత్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. చినిగినబట్ట : చూ, వస్త్రము;

2. చూసి బట్ట : చూ, వస్త్రము; 3. బట్ట : చూ, వస్త్రము;

4. తడిని తుడుచుగడ్డ : చూ, వస్త్రము; 5: చూ, నక్షత్రము.

నక్షత్రము, సం. వి. అ. పుం. కానుగు : చూ, కాదము.

నక్షత్రము, సం. వి. అ. పుం. రేయి : చూ, రాత్రి.

నక్షత్రము, సం. వి. అ. పుం. అడ్డుమిట్ట : చూ, లచ్చికమిట్ట;

2: తొక్కుడుగమిట్ట - త్రొక్కుడుగమిట్ట, త్రొక్కుడువట్ట;

పుం. 8. మొసలి : చూ, మత్స్యము. 1.

నక్షత్రము, సం. వి. అ. పుం. సంఖ్యాబద్ధములగు ముక్తకాదికములలో

నాటి : చూ, త్రకము. 7.

నక్షత్రము, సం. వి. అ. పుం. ఇరువదియేడు ముత్తములు

గుచ్చిన యొంటిపేటహారము : చూ, భూషణము. 2.

నక్షత్రము, సం. వి. అ. పుం. నశించినది) 1: ఉడుపు, ఋక్షము,

ఋషి, ఋషి, గగనచరము, జాని, జ్యోతి, తారకము, తారము,

దివ్యము, భం. (తె. వ.)—చుక్క. రిక్క: ('రిక్క' అను

పదముకడ అశ్విన్యాది నక్షత్రములయొక్క పర్యాయ పదాది

విపరములు చూచుకొనవలెను.) నక్షత్రములు దక్షప్రజాగతి

కొమ్మలు. అందువలన వీనికి దాక్షిణ్యములు పేరు

కలిగెను.)

నక్షత్రము, సం. వి. అ. పుం. చూ, హిమాంశువు.

నఖంపవము సం. వి. అ. పుం. కోష్ఠజము. (తె.)—అత్రేపరు-

వత్రేనరు, ఎనరు.

నఖక్షత్రము, సం. వి. అ. పుం. అర్థచంద్రము, అర్ధేందువు, చురితము,

(తె.)—గిల్లు-గిల్లుకు, గోటినాలులు, గోటిసెలవంకలు.

గోటిసెలకు, గోరువంకలు - గోర్వంకలు, గోర్వోకు,

చెనకు, చందురుకూసలు, చందురువంకలు - చంద్రవంకలు,

నెలకూసలు, నెలవంకలు. తద్వీ - ౧. విజుడులమీది

నఖక్షత్రములు— ఉత్పల పత్రము. (తె.)— కలువతేకు.

కల్వతేకు: ౨. కందీయందుఁ జేయునఖక్షత్రము. (తె.)—

కలువతేకు. కల్వతేకు: ౩. నఖక్షత్ర భేదములు— అచ్చు

నితకము, ఉత్పలపత్రము. ఉరుపు, కంఠము, కక్షము;

౪. కపోలోరుకజోమిప్రదేశమందలివి.— (తె.)— క్రొన్నె

లలు; ౫. వీ:పుమీ:దఁ జేయు నఖక్షత్రములు.— (తె.)—

నమ్మలు; 2: చూ, కళలు.

నఖక్షత్రములు, సం. వి. అ. పుం. (చూ, నఖక్షత్రము) వర్ణిస్తుత, అనువినుత,

మృదుత, ఉజ్జ్వలత, నిరీభత, స్పృహత (3): (చూ, కామము.

8.): (చూ, రతిబంధములు.)

నఖక్షత్రస్థానములు, సం. వి. అ. పుం. చేతులు, కొడలు, చంకలు, గజలు,

నిక్కలు, విజుడులు, మెడ, తొమ్మ, చుడులు (3):

(చూ, అర్థచంద్రము: చూ, కామము.8.): తద్వీ—నఖక్షత

స్థానభేదములు— గండము, జపనము ఇత్యాది.

నఖము, సం. వి. అ. పుం. 1: రూ-నఖరము, కిరకంటకము,

కరణము-ఖరణము, కరకుట్టు, కరకుహము, కరకుకము,

కరవాలము, కరేటము, కరేటువు, కామాంకశము, ఖరు

రము, ఖురము, పునర్నవము. (తె.)— గోరు: తద్వీ-

టాటనవేలి గోరు— అంగుష్ఠము. 2. గండద్రవ్యవిశే

షము: చూ. రాక్షాము: 3. వీడె లోనగు వాని వాయించెడి

కొడుపు, కొడుపు: చూ, శలాక.

నఖములు, సం. వి. అ. పుం. ఉపమానములు— నక్షత్రములు,

ముత్తములు, వజ్జిపు వలుకులు, మొగలితేకులు.

నఖరము, సం. వి. అ. పుం. న. 1: చూ, నఖము. 1: అం 2:

చూ, ముప్పదిరెండాయుకములు: (చూ, బాణము. 1.)

నఖలు బహిఃపాదీకా వ్రీతయ స్పృశ్రయంతే. న్యా. ప్రేమ

బాహ్యోపాధిని నాశ్రయింపదు.

నఖరాయుధము, సం. వి. అ. పుం. కోడి: చూ. పుంజు.

నఖోత్పాదని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. (తె.)— గోరుగల్లు, గోరు

గొండి. గోరొండి.

నగ, రే. వి. 1. తొడవు: చూ, భూషణము. 2: 2 లోహ

పాత్రము: చూ, పాత్రము; 3: 3. బొగాకు దూదిలోనగు వాని

కంపుములు: 4. సిద్ధబజ్జీ: 5 అంగి: చూ, వస్త్రము.

నగగము అం. (న+గ) "వరమివే": చూ, ఉపక

ములు.

నగచ్చేద్రాహ్మణశ్రయమ్ న్యా మువ్యయ బ్రాహ్మణు లేకాల

మున నొకస్థలము నుండి బయలువెళ్లరాదు.

నగణము, అం. మూడు లభ్యవులు. "నృహరి". చూ, అష్ట

గణలక్షణము.

నగదు, వా. వి. 1. పైకము: చూ, విత్తము. 1: 2. చేతివెల,

రోక్కము: (చూ, విత్తము. 1.)

నగధరుడు, సం. వి. అ. పుం. గట్టతలుపు: చూ, విష్ణువు 1.

నగపతి, సం. వి. ఈ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

నగబాటు, వా. వి. 1. చూ, రూ-అగపాటు; 2: చూ, రూ- నగు

బాటు.

నగము సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-నగము —పై —: 2.

రూ-నగము. పాము: చూ, సర్పము; 3. చెట్టు చూ,

పృక్షము; అం. 4. (న+గ) "పలుకుమీ": చూ, ఉపగణ

ములు.

నగరబ్రాహ్మణులు, అం. కర్ణాటక బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు:

చూ, బ్రాహ్మణులు.

నగరము, సం. వి. అ. పుం. రూ-నగరి. పట్టణము: చూ, దేశము.

నగరి, సం. వి. ఈ. శ్రీ.—పై.—

న, రే. వి. (రూ-నగరు-నవరు-నవకు) 1. రాజగృహము:

చూ, నదనము. 1.

నగలచప్పరు, వా. వి. చప్పరుల మోత: చూ, సరము. 2:

నగలము, అం. (న+గల) "కరుణజారు": చూ, ఉపగణ

ములు.

నగవరి, రే. వి. (నగవు+అరి) నవ్యగరివారు.

నగవు, రే. వి. (రూ-నగు-నపు-నవ్య) 1: చూ, హాసము:

పా. 2. దీనికి ఉపమానములు— వెన్నెల, పాలు, చంద్ర

కాంతమణులు, నురుగు, మన్నపూవులు, వజ్రములు, కీర్తికిఁ జెప్పఁబడిన యితర వస్తువులు.

నగవైరి, సం. వి. న్. పుం. గట్టుదాయ, ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షుడు.

నగళు, దే. వి: చూ, రూ-నగళు.

నగరిపుడు, సం. వి. అ. పుం. గట్టులతోడు, హిమవంతుడు: చూ, పర్వతము.

నగాయత్రాః పరం మంత్రం న మాతూః పరదేవతాన్యాగాయత్రీ మంత్రముకన్న శ్రేష్ఠమగు మంత్రము లేదు. అట్లే:న్న మించిన దేవత లేదు.

నగరా, వా. వి. పెద్దథంకా.

నగసు, చిత్రము.

నగిషి, అందమగు చెక్కడపువని.

నగు, దే. వి. 1: చూ, రూ-నగు. అప్ప. బాల. లా. 188; అ. క్రి. 2. నవ్వు: చూ, హసించు.

నగుఁబాటు, ద్వ. వి. రూ-నగుఁబాటు. వపుపాటు - నవ్వుపాటు. భార. ఆర. 8, అ. 30: చూ, పరిహాసము.

నగోకసము, సం. వి. న్. పుం. 1. పిట్ట: చూ, పక్షి; 2: చూ, సింహము; 3. నెరబిము: చూ, శరభము. 1.

నగ్గు, దే. వి. నుగ్గు: చూ, సుశము.

నగ్గుచ్చద, సం. వి. అ. క్రి. నల్లవిష్టుక్రాంతము\*: చూ, విష్టుక్రాంత.

నగ్గుహువు, సం. వి. ఉ. ఊ. పుం. నానద్రవ్యములచేత చేయఁబడిన సురాభీజము. కిజ్జము: చూ, సుర. 2.

నగ్నిక, సం. వి. అ. క్రి. 1. కిన్యక, సమర్థుడని పడుచు: చూ, క్రి. 2. దిసమొలయాయుడి, ఉచ్చమల్లి: చూ, క్రి.

నగ్గుడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, బుద్ధుడు. 1; 2. బట్టువాడు: చూ, వంది; విజ. 3. దిసమొలవాడు: చూ, బిత్తిరి.

నదాన్యార్థం ప్రకృత మ్మన్యార్థం భవతి, న్యా. ఒక ఆర్థముతో ప్రయోగింపఁబడిన శబ్దమునకు మఱియొకయర్థము కలుగదు. అట్లే బల్లి ప్రాచుకున్నదిగనుక అది ప్రాకే పాము కాజాలదు.

నచ్చి, దే. వి. (రూ-నచ్చిగ, నమ్మకము-నమ్మిక-నమ్మిగ.) విసువాసము: చూ, విశ్వాసము.

నచ్చిగ, -పై:-

నచ్చినవాడు, వా. వి. అప్తుడు. ఆం. భా. ద్వ. 187: చూ, ప్రిహతుడు. 1.

నచ్చెసెస, వా. న. క్రి. నచ్చునలుల నుడుపు.

నచ్చు, దే. వి. 1. బాద, దుఃఖము: చూ, శోకము; 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; న. క్రి. 3. నమ్ము. భార. ఉద్య. 4, అ. 284: చూ, విశ్వసించు.

నచ్చుకాడు, దే. విజ. 1. అలనుడు: చూ, సోమరి; 2. బాధకుడు: చూ, వేసరి.

నచ్చుకున్న, దే. విజ. నచ్చుపెట్టువాడు: నచ్చుగొట్టు.

నచ్చుగొట్టు, -పై:-

నచ్చుపెట్టు, దే. న. క్రి. లొచరపెట్టు: చూ, వాఙ్మం.

నచ్చుకాటు, వా. వి. నచ్చుట.

నజరానా, వా. వి. రాజుకిచ్చు కానుక.

నజు, -పై:-

నజ్జు, దే. వి. 1. అబువు, నటుజు, స్వా. 3, అ. 30: చూ, స్వల్పము; వా. 2: చూ, సంజు. 3; విజ. 3. మక్కిల్లి-లంగి నది. గజబిజి.

నటనము, సం. వి. అ. న. రూ-నాట్యము. 1. ఆట: చూ, వ్యంజకిము 1; 2. నటన, కపట ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; వా. 3. కపటనాటకము: చూ, వ్యంజకిము 1. నటము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇరుగుడు\*: చూ, శింకు; 2. దుండిగము\*: చూ, శోణకము; 3. ఆశోకము\*: చూ, హేమపుష్పము.

నటవాలు, దే. వి. రేచితము. రూ-నట్వాలు-నట్టవాలు: చూ, హయము.

నటి, సం. వి. ఊ. క్రి. 1. నట్టువుని పెండ్లాము (సూత్రధారుని భార్య. ఇది సకల భాషలు కథలు వదిలి మాత్రాదగనినదై యుండవలెను.): చూ, భార్య; 2. కాకిదొండ\*: చూ, రక్తపరి; 3. గువ్వగుత్తక\*: చూ, రాజార్జును; దే. వి. (1): చూ, వేళ్ళు.

నటించు, సం. అ. క్రి. 1. నర్తించు: చూ, మలపుగొను; 2. ఉండు: చూ, వర్తించు; 3. కపటముగాప్రవర్తించు: చూ, వర్తించు.

నటుడు, సం. వి. అ. పుం. = నట్టువుడు: చూ, నట్టు. 3. నటుపెయిడు, వా. విజ. (బీరింగు) బిళ్ళలేవి జాబు. (నాట్ పెయిడ్.)

నట్ట, దే. వి. బ. 1. పాళకము: చూ, వ్యవహారము. 4; అం. 2: చూ, పంచమషాదపజభాషలు: (చూ, భాష. 1.)

నట్టకనడుము, దే. వి. (నడుము + నడుము): చూ, రూ-నట్ట నడుము.

నట్టకోడి, వా. వి: చూ, కాలక్రిడ.

నట్టదవి, ద్వ. వి. (నడుము + అదవి) అరణ్యమధ్యము: చూ, విదినము.

నట్టనడుము, దే. వి. (నడుము + నడుము) సరిమధ్యము, ఉ. రా. 3, అ. 128: నట్టనడుము.

నట్టాడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. నర్తించు: చూ, మలపుగొను; 2. వలించు: చూ, పలించు.

నట్టి, దే. వి. గర్భగృహము. రూ-నట్టిల్లు. అయిదిల్లు: చూ, నదనము. 1: (చూ, రూ-నట్టు. 1-2-3.)

నట్టింటనుండి నా భాగ్యము దైవము తెచ్చునా, లో. ఉదా. — "పరగ నట్టింటనుండి నాభాగ్యమనిన, దైవ మెక్కడ గొని తెచ్చు లనకుచున్న." (కుచేలోపాభ్యాసము.)



నట్టి, దే. వి. (నడుము + ఇల్లు), 1: చూ, నట్టి: 2. గృహ మధ్యము: చూ, సదనము. 1.  
 నట్టు, దే. వి. 1, చూ-నట్టి. చోటు. అన్న. యు. కాం. 27: చూ, స్థానము. 1; 2. రూ-నట్టి. ఇల్లు చూ, సదనము. 1; 3. రూ-నట్టి. వాస్తానము: చూ, వీడునట్టు: (చూ, సదనము. 1); 4. నన్యకోగమ: చూ, నావి; 5. అంశ్యము: చూ, విలంబము. 1; 6. రూ-నట్టు. ఉప్పురాసులుండుచోటు: చూ, భూమి. 1; 7. విరోధము: చూ, వారణము. 1; 8. = నట-నర్తక. (రూ-నట్టుగడు-నట్టువుడు-నట్టువకాడు-నట్టు వాడు-నట్టువ-నట్టువు) నాటకము: చూ, శైల్యాపుడు; వా. 9. సీలపై బిగింపు.  
 నట్టుక, వా. వి: చూ, అటక.  
 నట్టుకొట్టు, దే. అ. క్రి. ఆలంకారముచేయు. కళా. 1, అ. 191: చూ, వివరించు. 3.  
 నట్టుకొను, దే. అ. క్రి. కుదురుకొను. స్వా. 3, అ. 28: చూ, మట్టుపడు.  
 నట్టుగు, వై. వి. =: చూ, రూ-నట్టు. 8.  
 నట్టువులుగు, ద్వ. వి. రూ-నట్టువపులుగు. కేకి: చూ, మయూరము.  
 నట్టువ, వై. వి. = 1: చూ, రూ-నట్టు. 8; 2. = నాట్య. నర్తనము: చూ, వ్యంజకము. 1.  
 నట్టువకాడు, ద్వ. వి. (వైకృతమని కొందఱు): చూ, రూ-నట్టు. 8.  
 నట్టువచానడి, ద్వ. వి. నాట్యకాల: చూ, సదనము. 1.  
 నట్టువడు, ద్వ. అ. క్రి. (నట్టు + వడు) అంకిలివడు, అర్థువడు-అర్థివడు, అడ్డుగొను, అరిగొను, అరివడు, ఆకవడు, నిలంబడు-నిల్వంబడు-నిలువంబడు, నిలుచు. నిల్చు. (మి.న. - అభ్యంతరమగు.  
 నట్టువనట్టి, ద్వ. వి: చూ, నట్టువులుగు.  
 నట్టువపులుగు, —వై.—  
 నట్టువము, వై. వి. = నాట్యము: చూ, వ్యంజకము. 1.  
 నట్టువాడు, ద్వ. వి. =: చూ, నట్టు. 8. (వై. అనికొందఱు).  
 నట్టువాయి, దే. వి. 1: చూ, రూ-నటవాయి; 2: చూ, బాలక్రిడ.  
 నట్టువు, వై. వి. =: చూ, రూ-నట్టువ.  
 నట్టువుడు, వై. వి. =: చూ, నట్టు. 8.  
 నట్టువొట్ట, వై. వి. (నట్టువ + ట్ట = నాట్యోపాధ్యాయుడు. భార. విరా. 1, అ. 242: చూ, పంతులు. 1.  
 నట్టి, దే. వి. (నడుము + టి) నడిమధ్యము: చూ, నడి.  
 నట్టిట్టు, దే. వి. బి: చూ, రూ-అట్టిట్టు. స్వా. 3, అ. 10.  
 నట్టియ, దే. వి: చూ, రూ-నటవాయి.  
 నడ, దే. వి. గతి (రూ-నడక-నడయాట - నడక - నడపు)- నడుపు: చూ, ప్రయాణము.  
 నడక, 1.—వై.— 2. నడక: చూ, సమయము. 2; 3. నడవడిక: చూ, వృత్తి. 1; పా. దీనికి ఉపమానములు.—  
 ఘాంస, ఏనుగు

నడగఁడు, దే. వి. (నడ + కాడు) గుఱ్ఱము. కై. 8, అ. 79: చూ, హయము.  
 నడగొండ, వా. వి. జంగమవర్తతము: చూ, వర్తకము.  
 నడగొట్టు, దే. అ. క్రి. నిలుచు, ఉండు: చూ, వసించు.  
 నడచు, దే. అ. క్రి. 1. గమనించు. ఉ. హరి. 8, అ. 88: చూ, వెళ్ళు. 3; 2. ప్రవర్తించు: చూ, వర్తించు.  
 నడజొరు, ద్వ. వి. కాలిబంటు. ఉ. హరి. 4, అ. 220: చూ, భటుడు. 1.  
 నడత, దే. వి: చూ, రూ-నడక. (రూ-నడవడి-నడవడిక-నడితి-నడి-నడువడి-నడపు.)  
 నడతెంచు, దే. అ. క్రి. (నడచు + తెంచు) గమనించు. భార. కర్. 1, అ. 48: చూ, వెళ్ళు. 3.  
 నడదెవియ, ద్వ. వి. దివిటీ, కరదీపము. భార. విరా. 5, అ. 920: చూ, స్నేహశము.  
 నడపీనుగు, ద్వ. వి: చూ, వ్రాతె.  
 నడపు, దే. వి: చూ, రూ-నడక. 1-2-3. (ప్రయాణమునకు.— భార. విరా. 1, అ. 845); వై. 4. నడవణేయ: చూ, వర్తించు; 5. త్రోలు: చూ, వెలుచు.  
 నడపుట, వా. వి. ఉత్తేజము.  
 నడబావి, ద్వ. వి: చూ, దివియ.  
 నడమీనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చిలిచిముము.  
 నడము, సం. వి. అ. పుం. రూ-నశము. కిక్క-నకనపు: చూ, తృణము. 1.  
 నడయాడు, దే. అ. క్రి. (నడ + యాడు) 1: చూ, సంచరించు; 2: చూ, సరించు.  
 నడయాట, వా. వి: చూ, నడ.  
 నడవ, దే. వి. 1. సేతువిశేషము: చూ, సేతువు. 1; 2. దారి: చూ, మార్గము. 1; 3. తలవాకిటికిని నడిమివాకిటికిని నడిమిచోటు: చూ, హజారము.  
 నడవడి, దే. వి. రూ-నడువడి-నడవడిక. 1. ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; 2. చరిత్రము: చూ, సమాచారము. 2; 3. నడవడిక: చూ, వృత్తి. 1.  
 నడవడిక, —వై.—  
 నడి, దే. వి. 1. నడుమునకు వృత్తియందుఁ గలుగు నడిమి అను రూపమునందు మీఁదివర్తము లోపింపఁగా మిగిలినది; 2. మధ్యము. (రూ-నడిమి-నడు-నడుము): చూ, మండలము. 1; వా. 3. తాటికమ్మనుండి తీసినతడవ. (బ. నల్ల.) “చేఁకు నల్ల కట్టిరి.”  
 నడికట్టు, దే. వి. (నడిమి + కట్టు) 1. కాసెకోక: చూ, వస్త్రము; వా. 2. దట్టి: చూ, వస్త్రము.  
 నడికట్టుత్రాడు, దే. వి. ఏనుగు నడుమునఁ గట్టెడు త్రాడు, కక్ష్య. కళా. 8, అ. 85: చూ, సూత్రము. 1.  
 నడికిరేయి, ద్వ. వి. (నడిమికి + రేయి) అర్ధరాత్రము. భార. భీష్మ. 3, అ. 182: చూ, రాత్రి.  
 నడికొప్పు, వా. వి. మొగుడు; చూ, సదనము. 1.  
 నడితి, దే. వి: చూ, నడవడి. 1.

నడినెత్తి, వా. వి: చూ, మాడపట్టు.  
 నడిపివాడు, వా. వి. 1. నడిమివయస్సువాడు; 2. ముగ్గురు  
 అయిదుగురు లోనగు (జేసి, సోదరులలో నడిమివాడు.  
 నడిమి, దే. వి: చూ, నడి. 2.  
 నడిమిచోటు, వా. వి: చూ, నడి. 2.  
 నడిమిదిన్నె, వా. వి. ద్వీపము: చూ, లంక. 1.  
 నడిమివేలు, దే. వి. రూ-నడివేలు-నిడివేలు. మధ్యమ: చూ,  
 వేలు. 2.  
 నడివేలు, (నడిమి + వేలు) — పై.—  
 నడింయ, ద్వ. వి. (రూ-నడికిరేయ- నడురే): చూ, రాత్రి.  
 నడివేలు, వా. వి: చూ, అద్ద. 3.  
 నడు, దే. వి. 1. వృత్తయందు నడుము శబ్దమునకు మీది  
 పరము లోపింపగా మిగిలిన రూపము; 2: చూ, రూ-  
 నడి. 2.  
 నడుకు, దే. వి. కంపము: చూ, లోలము; అ. క్రి. 2. కంపించు.  
 నిర్వ. 2, ఆ 5. చూ, వణకు. 2.  
 నడుకొని, వా. వి. మధ్యభాగము: చూ, మధ్యము. 1.  
 నడుకొను, దే. అ. క్రి. (నడుకు + కొను) కంపించు. భార.  
 విరా. 4, ఆ 84: చూ, నడుకు. 2.  
 నడుగలను, వా. వి. యుద్ధభూమిమధ్యము.  
 నడుగుంట, ద్వ. వి (నడుము + గుంట): చూ, మాడపట్టు.  
 నడుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నడచు.  
 నడుచుకత్తి, వా. వి: చూ, వర్తమానకాలము.  
 నడుచొచ్చు, దే. అ. క్రి. (నడుము + చొచ్చు) నడుచు ప్రవే  
 శించు: చూ, సోకు. 4.  
 నడుదంపు, దే. వి మాంసవిశేషము: చూ, మాంసము.  
 నడుదినే, దే. వి. ద్వీపము: చూ, నడిమిదిన్నె.  
 నడునడు, దే. వి. నడుకుటయందగు ననుకరణము. చూ,  
 హూహూ.  
 నడుపు, దే. వి. 1. అడుగు పు: చూ, ప్రయాణము; 2. ప్రవర్త  
 నము: చూ, వర్తనము. 1; పై. 3. క్రాళి: చూ, వర్తిండు.  
 నడుప్రాయపుది, వా. వి. పౌర: చూ, శ్రీ.  
 నడుమ, దే. ద్ర. ఎడ: చూ, వ్యత్యయము. 1. ౨.  
 నడుమంతరము, మి. వి. (నడుము + అంతరము) రూ-నడు  
 మంతము. 1. కవును: చూ, మధ్యము. 1; 2. మధ్య  
 కా-ము. ఆవి. 3, ఆ. 160: చూ, సందు: విజ. 3. మధ్య  
 కాలమునఁ గలిగినది.  
 నడుమంత్రపుకల్పి, జా. (నడుమంత్రపునెరి) మధ్యకాలములో  
 వచ్చిన యైశ్వర్యము. "క్షీతినిటుగాదె యొక్కొకదికిన్ నడు  
 మంత్రపుకల్పి గల్గినన్". (విజయవిరాసము.)  
 నడుమంత్రము, మి. వి: చూ, రూ-నడుమంతరము. (మధ్య  
 కాలమునకు. — ఉ, రా, 2, ఆ. 9.)  
 నడుమ, దే. వి. రూ-నడుమ. 1. కవును. భార. కర్త. 1, ఆ.  
 262: చూ, మధ్యము. 1; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు. —  
 అక సము, పింహము, పిడికిలి. పేదలసము; ఏమియు లేకుం  
 డుట.

నడుము: ట్రాగోను, దే. అ. క్రి: చూ, నిర్దమగు.  
 నడుంపరి, వా. అవ్య. మధ్యమధ్యమ.  
 నడురాతిరి, వా. వి: చూ, నడికిరేయ.  
 నడరా, ద్వ. వి — పై.—  
 నడురేయి, —పై.—  
 నడువడి, దే. వి: చూ, రూ-నడవడి.  
 నడువీసి, వా.వి. ఘంటాపరము. కెట్టతెన్ను: చూ, మార్గము. 1  
 నడ్డి, దే. వి. 1. వెన్నెముకయొక్క మధ్యభాగము; వీపునకు  
 మధ్యభాగము, విజ. 2. చప్పట.  
 నడ్డిగుంట, ద్వ. వి పిండిమీడిగుంత, కుకుందరము: చూ,  
 పిఱ.  
 నడ్డిపూస, దే. వి. నడ్డియొక్కకీలు.  
 నడ్డిముక్కుగరాడు, దే. విజ: చూ, నడ్డిముక్కువాడు.  
 నడ్డిముక్కువాడు, దే. విజ: చప్పటముక్కువాడు: చూ,  
 విగ్రాడు.  
 నడ్డి, దే. వి: చూ, రూ-నడితి.  
 నడ్డు, దే. వి: చూ, రూ-నడుము. (నడుకొనకు. — ఉ, హరి.  
 5, ఆ. 159.)  
 నడ్డ, సం. వి. ఆ శ్రీ. కిక్కినవామి: చూ, తృణము. 1.  
 నడ్డంతము, సం. విజ. కిక్కిన కనవుగల దేశము: చూ,  
 దేశము.  
 నడ్డలము, —పై.—  
 నతనానిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చప్పటముక్కు: చూ, ముక్కు.  
 నతనానికుడు, సం. విజ. చూ, నడ్డిముక్కువాడు.  
 నతము, సం. విజ. 1. వంగినది: చూ, పక్తిమము; 2. వంక  
 రైనది: చూ, వేర్వేరుము. 2; 3. లోతైనది: స్వా. 2, ఆ.  
 26: చూ, లోతు: ఆం. 4: చూ, పార్శ్వక్రియలు:  
 5: చూ, నాసికాక్రియలు; 6: చూ, జలమాక్రియలు.  
 నతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. సమస్యారము: చూ, హాజీగలు;  
 ఆం. 2. నాయకుడు నాయకయొక్క కోపమును పోగొట్టు  
 నపుడు ఉపయోగించెడి ఉపాయములు 6 లో నొకటి: చూ,  
 ఉపాయములు. 3.  
 నతిజోవిట్ల, వా. వి. నతివిశేషము: చూ, హాజీగలు.  
 నత్త, దే. వి. గుల్లయందుండు పురుగు: చూ, పురుగు.  
 నత్తగుల్ల, ద్వ. వి. జీద్రశంఖము: చూ, నంకు. 1.  
 నత్తడి, దే. వి. రూ-అత్తడి: చూ, హయము.  
 నత్తి, దే. వి. తడఁబడుచు మాటాడెడు రోగము: చూ,  
 రోగము. 1.  
 నత్తివాడు, దే. విజ: చూ, లోహాలుడు.  
 నత్తు, దే. వి. 1. ముక్కుపోగు: చూ, భూషణము. 2; అ.  
 క్రి. 2. తడఁబడుచు మాటాడు.  
 నడము, సం. వి. అ. పుం. 1. పడమరగాఁజాతెడి యేలు: చూ,  
 నది; 2. పీటిమడుపు: చూ, సరస్సు. 1; 3: చూ, సము  
 ద్రము; 4. రూ-నడము. = నాడు. మోత: చూ, స్వరము. 2.  
 నడడు, వా. వి. 1. ఎదురు; 2. కాపుక.

నది, సం. వి. ఈ. త్రి. (మోయనది) ఏలు: అర్ధగ. అవగ-  
అవగ, అద్ది, అద్దివపు, అవి, అవిషి, అకాళగంగ,  
ఉగ్రశేఖర, ఋ, ఋషికుల్య, కపింజల, కపిలధార, కమ్ర,  
కర్ణపు, కల్యాణగోత్ర, కర్ణాలిని, కిరాతి, కుమారసుపు,  
కూలంకష, కూలవరి, ఖజలము, ఖావగ, గంగ-గంగక-  
గంగక-గంగక, గాందిని, గాద్ది, గౌరి, చాపిల, జహ్ను  
తనయ, జాహ్ను, జ్యాని, యులవతి, తటిని, తరంగిణి,  
తరణి, తలోద, త్రివభగ, త్రివేణి, త్రిప్రోత, దివ్యోద  
కము, దేవగంగ, ద్వీపవతి, ధర్మద్రవి, ధుని, సర్మద,  
నలిని, నిమ్మగ, నిర్మరిణి, భద్రము, భాగీరథి, భీష్మసుపు,  
మందాకిని, రోహివక్ర, లోకజనని, లోకమాత, వహ,  
వియధంగ, విష్ణుపది, శైవలిని, సరిత్తు, సాగరగామిని,  
సింధువు, సిద్ధిసింధువు, సురదీర్ఘిక, ప్రవంతి, ప్రోతస్విని-  
ప్రోతస్సు, సువర్ణముఖి స్వర్ణదీ, హైమవతి - హృదిని -  
హృదిని. (తె. వ.) - అంచలవిడిది, అచ్చరవాక,  
అడుగుపుట్టువు, ఏలు, ఏల, కడలివెలెడి, కరకంతుకల  
యేలు, కూతురిబ్బి, చదలేలు, జక్క, జడదారి, చెవిబుగ,  
జాలించల విడిది, జాలు-జాలువు, తలయేలు, తాతవనటి  
వెలి, తెగిన యలువడివేపుర ముగితిలోన, తెలియేలు,  
తెలివాక, నేమంబుగన్న మన్నివికల్లి, పులుచూలి  
సవతికల్లి, పెరుమాళ్ళుగురుబుగ, పొందామరల పంట,  
బంగారు తామరపంటచేను, మిన్నుకొలకు, మిన్నువాక -  
మిన్నాక, మిన్నేలు, ముత్తెరువులాడి, ముగ్రోవ ద్రిమ్మరి,  
ముయ్యేలు, మెట్టుచాలు, తెప్పవేయి మెప్పకేళాకూలి, విను  
వాక-విన్నాక, వంత-వంత, వరత-వజ్రత-వజ్రతి, వరద,  
వాక, వెన్నునడుగుపావ, వెలివాక, వేలుపుకేలు - వేల్పు  
కేలు, సతతవసులెంకె; తద్వికేషములు. - (౧) వంచ  
గంగలు - ౧ కావేరి, కనకావగ, కవేరికన్య - కవేరిజ,  
అర్ధగంగ, అర్ధజాహ్నువి; ౨. కృష్ణ. - కృష్ణవేణి - కృష్ణ  
వేణి-కృష్ణవేణి; ౩. అఖండగోతమి-గోతమి; ౪. తుంగ  
భద్ర; ౫. భాగీరథి; (౨) ద్వీపములలోని మహానదులు.  
- (ఇవి శిర్షాపదములు కావు). ౧. జంబూద్వీపము -  
అనుకప్తశిఖి, విపాళ, త్రిదివ, క్రమపు, అమృత, సుకృత  
(7); ౨. కాంబరి. - శోణి, తోయ, వికృష్ణ, చక్ర, శుక్ర,  
విమోచని, నివృత్తి (7); ౩. కుళ. - ధూతపావ, శివ,  
పవిత్ర, సమృతి, విద్యుత్తు, మహి, చాన్య. (7); ౪. త్రౌంచ-  
గౌరి, కుమద్వతి, సంద్య, రాత్రి, మనోజవ, ఖ్యాతి, పుండ  
రిక (7); ౫. కాక. - సుకుమారి, కుమారి, నలివి, రేణుక,  
ఇక్షిపు, దేనుక, గభస్తి (7); ౬. స్తవ; ౭. పుష్కర  
ద్వీపములో మహానదులు లేవు; (8) నదులు: - అంతః  
ప్రవాహ, అంతర్వాహిని, అగోద, కరకోయ, అర్జుని, అర్జుని,  
అనీక్తి, అకాళగంగ, మందాకిని, ఉత్తరవివాకిని, ఉదుంబ  
రావతి, ఋషికుల్య, ఇరావతి-ఇరావతి, కనక, కపిళ,  
కల్యాణి, కస్తూరి, కాదరి, కాలరాత్రి, భీమరతి, కిరాత,  
గందోలి, భద్ర, మందాకిని, కుటిల, కుమార-కుమారి, కుముద  
వతి, కుముద్వతి, కుమారు, కృతమూల, కొళికి, గందకి,  
గందోలి, గుండిక, గోదావతి, గోదా, గోల్క, తపనాకృత,

తపని, గోమతి, వాసిష్ఠి, మట్టగ, ముద్ధరిక-మర్మరిక;  
చండిల, చందల; చంద్రభాగ-చంద్రభాగి; చతుష్పాటి;  
చర్మ, చర్మణ్యతి; చాపిల; చిత్రరథ, చిత్రనేన, జంబా  
లిని, జంబువు. (తె). - జంబు-జంబేలు-జమ్మేలు-జమ్మేలు,  
నేరఁజేలు: తటిని; తపతి; తరంగిణి; తామ్రపర్ణి,  
తీర్థము; త్రిదివ; త్రియామ; దక్షిణ వివాకిని; దావికము,  
దేవిక; ద్వీపవతి; ధుని; నదము; సర్మద, మేఖలకన్యక,  
రేవ, సోమోద్భవ; పాతాళగంగ; భోగవతి; పాలారు;  
బాహుర, నైతవాహిని; బ్రహ్మపుత్ర-బ్రహ్మపుత్రము; మహా  
నది; మాలిక, అంకుమతి, యమున, కలింధకన్య, కలింజజ,  
కాలానుజ, కాలింది-కాలింది, కృష్ణ, తపనలనయ, తప  
నాత్మజ, తాలాంక, కమనస్వన, సూర్యతనయ, (తె. ప) -  
జమున; విపాణి-విపాళ; వేళివతి; శక్వరి, శతద్రువు శిశ  
ద్రువు; శరావతి; శైవలిని; శోణము; సంద్య; సరస్వతి;  
సింధు-సింధువు; సువర్ణముఖి, స్వర్ణదీ; హేల. (తె) - ఏల;  
హిరణ్యవాహము; హృదిని-హృదిని. (మిగిలియున్నవాని  
కొలకు "హృదిని" చూడుము); (౪) గోదావరినదిలో పుట్టిన  
సప్త గోదావరలు. - గోతమి, కళింగ, కళి, ఆత్రేయ (య),  
తుల్య, భారద్వాజము, వైసతేయము; (౫) వీరభద్ర  
పాదమందలి నది. (తె). - కల్లేరు; (౬) నీళ్ళులేని నది.  
(తె). - గొడ్డేలు; (౭) అమడకు మీద పాతెడు ఏలు. -  
నడి; (౮) నదీమధ్యము. (తె). - నల్లేరు; (౯) నెలయేరు  
- (ఉత్పన్న, ప్రసవణము = నెలయూట) యులము-యలము.  
యూ-ము-యూరి-యూరి, నిర్మరము. (తె). - కొండకా-వ,  
జక్కర, వాక, వాగు, వంత, వెల, నెలయేలు; (౧౦)  
చిన్నయేలు. (తె). - జొల్ల; (౧౧) స్వామిపుష్కరిణి.  
(తె). - కొమరేలు; చిన్న నీటికాలువ. - కర్ణపు, కాల  
సారము, కుల్య. (తె). - అప్పసము, అవుజ-బెజ, అవుదు-  
బెదు-ఓడిక, బెదరి, కాలవ-కాలువ-కాల్య, కయ్య-క్రయ్య,  
చింక, జల్లె, వంక, వరవ; (౧౨) తూముకాలువ. - కుల్య  
మొ; (చూ, వాహనము. 2); (మిగిలిన విశేషాదులకు  
"హృదిని" చూడుము); (చూ, సముద్రము: చూ, సలలము;  
చూ, నెలయూట, నెలయేలు.)  
నదీసము, సం. వి. అ. పుం. ఏ. ప్పిరు: చూ, సముద్రము.  
నదీప్రహేషము, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇది స్రగ్విణీపృత  
చ్చాయను మొదటితరణమున్న, వంకపృత వృత్తచ్చాయను  
రెండవతరణమున్న, భుజంగప్రయాతచ్చాయను మూడవ  
తరణమున్న, ఇంద్రవంకచ్చాయను నాలుగవతరణమున్న  
నడచును: చూ, వృత్తము. 1.  
నదీమాతృకము, సం. వి. అ. పుం. ఏ. ప్పిరు: చూ, సముద్రము.  
నదీసముద్రన్యాయము, పా. అన్ని నదులకు సముద్రుడే గతి  
యనుకొని.  
నదీసర్వము, సం. వి. అ. పుం. ఏలుమద్ది: చూ, మద్ది.  
నదులు, వా. వి. జేయము. శూ. రూ-అదురు (పునరుక్తి).  
సర్వము, సం. వి. 1. తట్టెఁబడినది: చూ, నీతము. 4; 2.  
పైతృత్వఁబడినది, నిక్కినది (అని కొందఱు): ఉన్నమితము,

నద్రీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఉంగువారు; చూ, వరత.  
నన, దే. వి. 1. చిగురు: చూ, విరుమము; 2. కోరకము;  
చూ, మొగ్గ. 1; 3. పువ్వు: చూ, సుమము.

ననంద, సం. వి. ఋ. శ్రీ. (రూ-ననంద-ననంద-ననాంద-  
ననందీన) మనవితోడబుట్టిన అడుది, అడుదిగ్గ: చూ,  
వడినె.

ననఁడోడి, దే. వి. (నన+ఁడోడి) 1. అడుది: చూ, శ్రీ;  
2. పువ్వువలె మనోజ్ఞురాలగు అడుది: చూ, శ్రీ.

ననకారు, ద్వ. వి. వైత్ర వైకాళిమానములు, వన తముతువు:  
చూ, మానద్యయము.

నననీరు, ద్వ. వి. పూదేనె: చూ, మకరంఁము.

ననయు, దే. అ. క్రి. 1. పుష్పించు: చూ, పికసిండు; 2: చూ,  
పల్లవించు.

ననవిలుకాడు, దే. వి. పుష్పధన్వంతు: చూ, మృదుడు  
(ఇట్లు ననవింటివాడు.)

ననవిలుకానన్న, దే. వి. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ననవిలుతుడు, దే. వి: చూ, ననవిలుకాడు.

ననుఁబాయి, వా. వి. రూ-నన్పాయి-ననుఁబ్రాయి చక్కఁగా  
ఉడుకని బియ్యము, నలుగుబియ్యము: చూ, బియ్యము.

ననుఁబ్రాయి, దే. వి —వై.—

ననుఁబ్రాయివడు, ద్వ. అ. క్రి. ననుఁబ్రాయియగు. కై. 8, అ.  
198.

ననుచు, దే. అ. క్రి. 1. పూచు: చూ, రూ-ననయు. 1; 2.  
మొగ్గయెత్తు: 3: చూ, పల్లవించు; 1. అనురాగమొందు; 5:  
చూ, ముమ్మరించు; 6: చూ, సొగియు; ప్రే. 7. ననివించు.

ననుపు, దే. వి. 1. అనురాగము: చూ, స్నేహము. 1; 2.  
అతిశయము. నై. 7; అ. 161: చూ, హెచ్చు. 2; 3. ఇంపు:  
చూ, సౌందర్యము; వా. 4 పెంపు.

ననుపుకత్తె, ద్వ. విణ. 1. నియురాలు: చూ, శ్రీ; 2: చూ,  
అంకులాడి.

ననుపుకాడు, దే. విణ. 1. నియుడు: చూ, స్నేహితుడు.  
1; 2: చూ, విలుడు. స్వా. 2, అ. 73.

ననుపునడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, పొత్తుసేయు.

నన్న, దే. విణ. కులుచ: చూ, ప్రాస్వము.

నన్నులు, దే. న. (నాదుగు + నులు) (400) చక్షుశకము.  
కాశీ. 5, అ. 192.

నన్నుకాడు, దే. విణ: చూ, రూ-ననుపుకాడు.

నన్నాయి, దే. వి: చూ, రూ-ననుఁబాయి.

ననాపేప్రతిపాపీస్యాత్, లో. ఇతరులు తనయెడ దుష్టదైవం  
తనె దాను నతనియెడ దుష్టుడు గాగుడడు.

ననీరు, వా. వి. ఈడు వాద్యపితేషము: చూ, స్వరము. 2.

నప్ప, వా. వి. అప్ప: చూ, శతపు.

నపుంసకత్వము, సం. విణ. (ఈవి): చూ, షండత్వము.

సిపుంసకలింగము, అం: చూ, లింగములు.

నపుంసకుడు, సం. వి. అ. న: చూ, షండుడు.

నప్త, సం. వి. ఋ. శ్రీ. 1. రూ-నక్తి. (కొడుకు కూతుడు,  
కూతురకూతుడు): చూ, మనుమరాలు; పుం. 2. పౌత్రుడు  
(కొడుకు కొడుకు): చూ, మనుమడు. (పౌత్రుడు =  
కూతురుకొడుకు); 3. ప్రపౌత్రుడు: చూ, ముమ్మనుమడు.

నప్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, నప్త. 1.

నప్త, వా. న. క్రి. పచ్చిసులోనగు ఆటలలోని కాయలు  
నడిపించు

నట్రాయాత్పత్తమన్దియం, లో. సత్కమైనను అస్తియవాక్కును  
వచింపరాదు.

నసా, వా. వి. బాధము (నభా అనియు)

నభప్రాణుడు, సం. వి. అ. పుం. గాబి: చూ, వాయువు. 1.

నభము, సం. వి. న. న. 1. రూ-నభనము-నభస్సు, ఆకాశము:  
చూ, వ్యోమము, 1; 2: చూ, స్వర్గము; పుం. 3. శ్రావణ  
మానము: చూ, మానము. 1; 4. మబ్బు: చూ, మేఘము.  
1; 5. వర్షకాలము (శ్రావణ భాద్రపదములు): చూ, చూస  
ద్యయము; 6. కింకరతువు: చూ, పద్మము. 1; 7. తమ్మపడి  
ఁము: చూ, సాత్రము. 6; 8: చూ, ముక్కు.

నభసంగమము, సం. వి. అ. పుం. చూ, పక్షి.

నభస్యము, సం. వి. అ. పుం. భాద్రపదమానము: చూ, మానము.

నభస్యంతుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, నభప్రాణుడు.

నభాతో నభవివృత్తి, న్యా. (నృప్తము)

నభోగజము, సం. వి. అ, పుం: చూ, నభము. 4.

నమకము, పా. ప్రతిమంత్రికమునకును ఆద్యంతములయందు  
నమశ్శిక్షమున్నందున నమక మనఁబడుచున్నది. “నమస్తే  
రుద్రమన్యవ ఉతోఽఇషవేనమః” ఇత్యాది; (చమకము—  
హెచ్చుగ చకార మకారములతోఁగూడిన ప్రార్థనమంత్రి  
ములు గలది కావున చమకము. ‘వాఙ్మయే ప్రసవశ్చమే.’  
ఇత్యాది) (రెండును రుద్రాభిషేకమం దుపయోగింతురు  
గనుక చమకముగూడ విచిత్ర తెలుపఁబడియె.)

నమనము, సం. వి. అ. న. వంగుట: చూ, కుగ్గుము. 1.

నమలి, వా. వి. కేకి: చూ, మయారము,

నమలు, దే. న. క్రి. రూ-నములు. తిను: చూ, సాపడు.

నమలుట, వా. వి. చర్మణము.

నమశ్శివాయ, పా. పంచాక్షరి: చూ, మంత్రిము. 1.

నమనీతుడు, సం. విణ. రూ-నమన్వీతుడు. నమస్కరింపఁ  
బడినవాడు: చూ, పూజితుడు.

నమస్కరించు, సం. న. క్రి: చూ, మ్రొక్కు.

నమస్కారము, సం. వి. అ. పుం. 1. చేమొడ్డుట; చూ,  
హాణిగలు; అం. 2: చూ, ఉపచారములు; 3: చూ, ఉప  
చారములు.

నమస్కారి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, సోఁకుడుముడుంగు.

నమస్కృతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, నమస్కారము. 1.

నమస్య, సం. వి. అ. శ్రీ. పూజ: చూ, సవర్య.

నమన్వీతుడు, సం. విణ: చూ, రూ-నమనీతుడు.

నమస్సు, సం. వి. న. న: చూ, నమస్కారము. 1.

నమాజా, చా. పి: చూ, నిమాజా.

న మాతే శపతే పుత్రమ్, న్యా. కల్లి పుత్రనిఁజావుమని శపింపదు.  
నమించు, సం. స. క్రి. చూ, మొక్కు. శశం. 1, ఆ. 18.  
నమితము, సం. విజ. 1. వంగినది: చూ, పక్రిమము; అం.

2: చూ, చుఁచినములు.

నమిలి, దే. వి. చూ, రూ-నమిలి.

నముగాములు, వా. వి. చూ, మేఱకీళ్ళు.

నముదినూదనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ,  
వేఱపుజేఁడు.

నములు, దే. అ. క్రి. చూ, రూ-నములు.

నముహ్యేర్ధకృచ్చేపు నవ ధర్మం పరిత్యజేత్, న్యా. మాన  
పులను రత్నము వెడుకదు. మానపులే దానిని వెడుకుదురు.

నమూడు, వా. వి. చూ, రూ-నమోఱు-నమోడు.

నమూనా, చూదిరి. రూ-నమోనా.

నమేరువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సురపొన్న \*: (దీనికి  
దోహదము హనితము).

నమోఱు, వా. వి. పేరుచేర్చుట.

నమోడు, -నై:-

నమోనా, వా. వి. చూ, రూ-నమూనా.

నమ్మకము, దే. వి. చూ, విశ్వాసము.

నమ్మదుంప, దే. వి. చూ, నువుప్పము.

నమ్మలు, వా. వి. బ. పీఠమీఁదఁజేయు నభక్షతములు: చూ,  
నభక్షకములు.

నమ్మి, దే. వి. 1: చూ, నమ్మదుంప\*: 2. రూ-నెమ్మి: చూ,  
నమిలి.

నమ్మిక, దే. వి: చూ, రూ-నమ్మకము.

నమ్మిగ, -నై:-భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 815.

నమ్మినవాఁడు, వా. వి. అపుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు. 1.

నమ్ము, దే. స. క్రి. చూ, విశ్వసించు.

నమ్మువాఁడు, వా. వి. చూ, నమ్మినవాఁడు.

నమ్రమగు, మి. అ. క్రి. చూ, వంగు.

నమ్రము, సం. విజ: చూ, నమితము. 1.

నయ, దే. వి. చూ, సౌందర్యము.

నయగారము, దే. వి (నయము + కారము) 1. మృదుత్వము.

స్వా. 1, ఆ. 185: చూ, సుకుమారము; 2. మృదువచనము:

చూ, శబ్దము. 2; 3. కవలము: చూ, వ్యాజము. 1; 4. అను

కూలము: చూ, స్నేహము. 1.

నయగారి, దే. విజ. (నయగరము + ఇ) 1. మృదుత్వము

గలవాఁడు; 2. మృదువచనము గలవాఁడు.

నయనము, సం. వి. అ. న. 1. కన్ను: చూ, లోచనము; 2.

చూ, పొందింపు.

యపుపారువు, అం: చూ, ఉపవీకములు.

యము, సం. వి. అ. పుం. 1. నీతి: చూ, సత్యము. 1; 2:

చూ, నయనము. 2; 3. జూదమునందలి భేదము: చూ,

వ్యవహారము. 4: దే. వి. (1): చూ, లాభము; (2) సుఖపు.

భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 110: చూ, స్నిగ్ధము. 2; (3) మృదు

త్వము. నిర్వ. 8; ఆ. 38: చూ, నయగారము. 1: (4):

చూ, సౌందర్యము; విజ. (5) వెఱకుక్కవ, చూ, వెం. 1:

(6) నునుపైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 2; (7) మేలైనది: చూ,  
త్రైవ్యము; (8) మృదువైనది: చూ, సౌందర్యము. 3; (9)  
అందమైనది: చూ, సౌందర్యము; వా. (10) వ్యాధి తగు  
జన్మదనెడు సూచన. "వాని జ్వరము విన్నటికంటె  
నయము": (11) సమస్త శాస్త్రములలోను పొందిత్యమును  
కొద్దికొద్దిగా యొకనీకిమించి యొకఁడు సంపాదించినాడనెడు  
సూచన. (ప్రతివిషయమునందును "నయము" అను శబ్దము  
ఉపయోగింపఁబడును.) "వానికంటె వీఁడు చదువు సంధ్య  
లలో నయము."

నయించు, సం. స. క్రి. పొందించు: చూ, ప్రాపించు.

నర, దే. వి. 1. (చూ-నరపు-నరుపు-నెరపు): చూ, పలితము.

1; 2. ముదిమిచే తెల్లఁబాటిన వెండుక: చూ, వెండుక. 1.

నరకఁడు, వై. విజ. = నరకగ-నారంగ. దుష్టుఁడు: చూ,

వ్యాధుఁడు. 2.

నరకజిహ్వా, సం. వి. త్. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్టువు. 1.

నరకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-నారకము. (పాపిష్టులను తన

సమీపమును బొందించునది) కుజము, దుర్గతి, నిరయము:

చూ, నరకములు.

నరకములు, అం. తామిస్రము, లోహశంకువు, మహానిరయము,

శల్మలి-శాబ్దలి, రౌరవము, కుంభలము, పూతిమ్మత్రికము,

కాలసూత్రము, సంఘాతము, లోహతోదము, సవిషము,

సంప్రపాతనము, మహానరకము, కాకోలము, సంజీవనము,

మహాపథము, అపిచి, అంధతామిస్రము, కుంభీపాకము, అసి

పత్రము-అసిపత్రననము, తపనము-తాపనము. (21)-ఇవిగాక

మఱికొన్ని నరకములు-అంధకూపము, అంధరామిస్రముమొ.

అంబరీషము, ఋణీషము, కిరాళము, కల్పాషము, కుట్టలము,

కేనారము, మనవాతము, మనోదధి, తిప్తకుంభము, తప్త

పాషాణకుండము, తప్తవాతకము. తప్తకూర్మకుండము,

తప్తసురాకుండము, తమసము, దుర్గతి, పరితాపము, మహా

రౌరవము, సంహారము. (మిగతవానికి "సంహారము 2"

చూడుము.)

నరకములు, వానిని అనుభవించువారు, పా. గ. రౌరవము (కూట

సాక్షి, పక్షిసాతి, అసత్యవాది, బ్రూహహంక, గురుహంక,

గోముఁడు, ఉచ్చాసనిరోధకుఁడును); ౨ శూకరము (సురా

పానము, బ్రహ్మహత్య, బంగారుదొంగిలుట మొ. చేయువ

రును); ౩. తప్తలోహము (క్షత్రియులను, వైశ్యులను, రాజభటు

లను వధించువాఁడును, సోదరితోసంగమించువాఁడును, గురు

తల్పగుఁడును); ౪. మహాజ్ఞాలము (కోడలినిగాని, కుమారెను

గాని కూడువాఁడు); ౫. శబలము (పరదూషకుఁడు, గురు

నవమానించువాఁడు. వేదమును దూషించువాఁడు, వేదవిక్ర

యుఁడు, పొందరాని స్త్రీఁడ బొందువాఁడు); ౬. విమో

హము (మర్యాదహీనుఁడు, చోరుఁడు); ౭. కృమి

భక్ష్యము (దేవ, బ్రాహ్మణ, విత్తరులను ద్వేషించువాఁడు);

౮. కృమీశము (దుష్టులనాశించి యాగదులు చేయువాఁడు);

౯. లాలాభక్ష్యము (పితృదేవతలను, దేవతలను, అతిథులను

సత్కరింపక భుజించెడివాఁడు); ౧౦. విశననము. (శరకర్త,

వేదకుఁడు, రంధ్రాన్వేషకుఁడు, ఖడ్గాది యుద్ధ సాధనము

చేయువాడు); ౧౧. అధోముఖము. (పట్టరాని దానమును పట్టువాడు, అనర్థులచే యాగములు చేయించువాడు, తెలియకయే జ్యోతిశాశ్రమము నెఱిగినట్లు నటించువాడు); ౧౨. కృమిపూయము. (ఒంటరిగా తినువాడు, లక్క-పాదరసము-మాంసము-ఉప్పు-నువ్వులు అమ్మెడు బ్రాహ్మణుడు); ౧౩. రుధిరాంధము. (నాటకమువలన జీవించువాడు, చేవలం బట్టువాడు, కుండలయం దన్నము తినువాడు, విషము పెట్టువాడు, కుట్టుపనివాడు, తనభార్య వ్యభిచారమువలన జీవించువాడు, వర్షములయందు స్త్రీలతో సంగమించువాడు, ఇండ్లకు నిప్పుపెట్టువాడు, మిత్రముడు, శకునములు చెప్పువాడు, గ్రామపురోహితుడు); ౧౪. వైతరణి. (కల్లమువైతరణి, గ్రామములను నాశనము చేయువాడు, తేనెపట్టులను దీయువాడు); ౧౫. కృత్రము (రేతఃసానము చేయువాడు, మర్యాదను భేదించి వర్తించువాడు, శౌచ్యము లేనివాడు, మోసముచే జీవించువాడు); ౧౬. ఆసివక్రవనము. (అనవసరముగా జెల్లను నఱుకువాడు); ౧౭. వహ్నికామము (గొట్టెలమందను బెంచెడువాడు, వేటకాడు); ౧౮. సందంశము. (వ్రతలోపము చేయువాడు, స్వాశ్రమభ్రష్టుడు); ౧౯. శ్వభోజనము (వగటివేళను, స్వప్నముల యందును రేతస్థలనముగావించు బ్రహ్మచారియు, పుత్రులచే జడిమిపండు తండ్రులును); (మిగతవివరములకు "సంహారము. 2." చూడుము.)

సరకాంతకుడు, సం. వి. అ. పుం. కృష్ణుడు; చూ, విష్ణువు. 1. సరకాసురుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మహితుడు. సరకుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒక యసురుడు; చూ, రాక్షసుడు. 1.

సగర, దే. వి. మద్దువు, గిడిగి; చూ, వీణె.

సరగజము, —పై.—

సరగతి, అం: చూ, గతులు.

సరపాలుడు, సం. వి. అ. పుం. తేడు; చూ, రాజు. 1.

సరపు, దే. వి: చూ, సర. 1.

సరభూమి, అం: చూ, ఇలావుత్తము.

సరము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రామకర్పూరము; దే. వి.

(1) నాడి: చూ, సిర, 1.

సరయు, దే. అ. క్రి. ముదిమిచే వెండ్రుకలు తెలువగు: రూ-సరియు, ఉరియు.

సరవ, దే. వి. అరవ: చూ, మార్గము. 1.

సరవాహనుడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరుడు: చూ, శ్రీదుడు.

సరసింగుడు, పై. వి. = సరసింహ. కళా. 1, ఆ. 2: చూ, సింగుడు. 1.

సరసింగము, 1. = —పై.—; 2: చూ, సుసింహము, నారసింహము.

సరసింహము, సం. వి. అ. పుం. = సరసింగము. —పై.—

సరాజి, దే. వి. (రూ-సరాజీ-నారాజి-నారాజీ) కత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

సరాజీ, దే. వి: చూ, రూ-సరాజి.

సరాయణుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నారాయణుడు.

సరిగి, దే. వి. ఒకరకము గొట్టెంగు.

సరిది, దే. వి. గుండెయబ్బరపు పకతోగము: చూ, పకతోగము. సరియడు, దే. వి. సర్క. ఉ. రా. 6, ఆ. 239: చూ, స్వగాలము.

సరియు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-సరయు.

సరుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-నారుడు. 1: చూ, మనుష్టుడు; 2. అర్జునుడు: చూ, విజయుడు, 1; 3. ఒక జుషి: చూ, ముని. 1.

సరుకు: చూ, రూ-నఱుకు.

సరుజు, దే. వి. చీమలవాల్చు.

సరుపు, దే. వి: చూ, రూ-సర. 1.

సరులుగననిపెద్దలు, పి. వి. చూ, జేలుపు. సాం. దే. 18.

సరేంద్రుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రాజు. 1; 2: చూ, వ్యాకగ్రహి.

సర్కటము, అం. (కోకిలకాకము) ఒక్కొక్క పాదమున స-బ-భ-జ-జ-వగణములు గలిగి ౧౧వ యంట యలిగలిగి సర్వత్ర వందస్సునందుఁబుట్టిన వృద్ధము: చూ, పృథ్వీ. 1. సర్కరము, సం. వి. అ. న. పేరేపోరు: చూ, పేషము. 1. సర్తకము, సం. వి. అ. న. = నాటకము' చూ' నటనము. 1. సర్తకి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. ఆటకత్తె: చూ, కైలాషి; 2. ఆరేసుగు: చూ, హద్ది; 3. గుళ్ళగుర్తక \*: చూ, రాజాహ్లాము.

సర్తకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = నట్టువు (ఆటచే జీవించువాడు): చూ, కైలాషుడు; 2: చూ, వ్యాకగ్రహి: విణ. 3. ఆదేవువాడు: చూ, కైలాషుడు.

సర్తనప్రియము, సం. వి. అ. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము. సర్తనము, సం. వి. అ. న: చూ, నటనము. 1.

సర్తనశాల, సం. వి. ఆ. ప్రి. ఆటనట్టు: చూ, సదనము. 1.

సర్తించు, సం. అ. క్రి: చూ, మలపుగొను.

సర్తిల్లు, —పై.—

సర్కద, సం. వి. ఆ. ప్రి. చూ, నది.

సర్కదుడు, సం. వి. అ. పుం. సర్వచివుడు.

సర్కము, సం. వి. న. న: చూ, సరిహాసము.

సర్మిలి, దే. వి: చూ, వాంఛ. విజ. 3, ఆ. 127.

సర్మివర బ్రాహ్మణులు, అం. మూర్ధర బ్రాహ్మణులతో నొక తెగవారు. ఋగ్వేదులు-శుక్లయజుర్వేదసూత్రులు-కృష్ణయజుర్వేదులునై కృష్ణదేవాయనులందు పూజారులై యుందురు. వల్లభాచార్య సంప్రదాయమువారు. ఈ తెగ ఋగ్వేదులు యజుర్వేదులు సామవేదమునై యున్నారు. రాజవివల, ధర్మపూరు సంస్థానపు రాజులకు గురువులు: చూ, మూర్ధర బ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు).

సఱుకు: చూ, రూ-నఱుకు, (బండించుటకు. —భార. ద్రో. 1, ఆ. 174.)

సఱుకుడు, దే. వి: చూ, రూ-నఱుకు. జై. 8, ఆ. 119.

సఱుకుడువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, వ్రక్కవాలు. ఉ. రా. 4, ఆ. 292.

సఱుకువాడు, వా. వి: చూ, హింసకుడు,

నటన, దే. వి. చూ, రూ-అటన. భార. విరా. 1, ఆ. 101.  
 నటుకు, దే. వి. 1. దెబ్బ. రూ-నరుకు-నటకు: చూ, హత్తి;  
 స. క్రి. 2. ఖండించు, రూ-నరుకు-నటకు. భాగ. 6, స్కం.  
 370: చూ, నెలగు.  
 నటుకుడు, దే. వి. చూ, రూ-నటుకు. 1.  
 నటు(రు)కుడువరువడి, అం: చూ, వినరులు. (రూ-నటుకు  
 పరువడి.)  
 నటుకువియ్యము, దే. వి. చూ, ననుఁబ్రాయి.  
 నటుకులాడు, దే. స. క్రి. నటుకుకొను.  
 నటుకులు, అం. మల్లకాత్తములోనివి - లోవెలి నటుకు, గుజ్జరి  
 దుముకు, చూరణనటుకు (3).  
 నటుక్కు, దే. వి. దిగులుపడుకుయందగు ననుకరణము: చూ,  
 చూహూ.  
 నటుఱ, దే. వి. అణువు. అచ్చ. కిష్కిం, కాం, 105: చూ,  
 స్వల్పము.  
 నటుమాడు, దే. స. క్రి: చూ, పొడిసేయు. భార. భీష్మ.  
 2, ఆ. 237.  
 నటుము, దే. వి. 1: చూ, సురుము: స. క్రి. 2: చూ, నటుమాడు.  
 భార. ద్రో. 3, ఆ. 210.  
 నట్టి, దే. వి. 1. ప్రయానముచేత విడుకఁదగినయావు: చూ,  
 దేవుడు; 2. ప్రయానముచేత బండిలోనగువానికి పూన్పుఁ  
 దగిన యెద్దు: చూ, వృషభము. 1.  
 నల, అం. 1: చూ, రూ-నళ: వై. విజ. (1) = నైల్య-నీల:  
 చూ, రూ-నల్ల. 1; (2) (రూ-నలి) నలును: చూ, వట్టిగడ్డి.  
 (ఎండుకనవు.)  
 నలక, దే. వి. రూ-నలకువ. 1. వ్యాధి: చూ, రోగము. 1;  
 2: చూ, శ్రమము; 3. బాధ: చూ, శోకము; 4. అత్యంత  
 సూక్ష్మవస్తువు: చూ, రేణువు. 1.  
 నలకువ, --వై.--  
 నలగు, దే. ఆ. క్రి. 1. నలియగు: చూ, సదమదమగు; 2:  
 చూ, పీడితమగు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 190; 3: చూ, నళించు;  
 4. శ్రమపడు. కళా. 4, ఆ. 99: చూ, వేనరు. 2.  
 నలగుడు, దే. వి. 1: చూ, పీడనము; 2: చూ, శ్రమము.  
 నలగుడువడు, దే. ఆ. క్రి: చూ, పీడితమగు.  
 నలగుడువెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, పీడించు. ఉ, రా. 5, ఆ. 197.  
 నలచు, దే. ప్రే. నలఁగఁజేయు, రాఘ. 2, ఆ. 99.  
 నలకూబరుడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరునికొడుకు: చూ,  
 పుట్టించు. 1.  
 నలగము, అం. (న+లగ) "గరుడహయా": చూ, ఉపగణ  
 ములు.  
 నలదము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వట్టివేరు; 2. పూఁదేనె:  
 చూ, మకరందము.  
 నలపుట, వా. వి: చూ, పీడనము.  
 నలబై, వా. వి: చూ, రూ-నలుబడి. (40).  
 నలము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-నడము; 2: చూ, నలి  
 నము. 1: అం. 3. (న+ల) "నరహతి": చూ, ఉపగణములు.

నలమేనిదొర, ద్వ. వి. కృష్ణుడు; చూ, విష్ణువు. 1.  
 నలలము, అం. (న+లల) "కరివరద." చూ, ఉపగణములు.  
 నలి, సం. వి. ఈ. క్రి. 1. గువ్వగుత్తిక\*: చూ, రాజావ్వము;  
 దే. వి. (1): చూ, రేణువు. 1; (2): చూ, నలక. 1;  
 (3): చూ, సురుము; విజ. (4) నలఁగినది. స్వా. 1, ఆ.  
 37. నలినలి; విజ. 1, ఆ. 102; (5) సన్నము. లక్ష్మీ. 2, ఆ.  
 85: చూ, సూక్ష్మము, 4; ద్ర. (6) అత్యంతము: చూ,  
 మఱిమఱి; ద్ర. క్రి. విజ. (7) యోగ్యముగా. భార. ఆర,  
 7, ఆ. 393.  
 నలికండ్లపాము, దే. వి. నలికేచు: చూ, సర్పము.  
 నలికము, దే. వి. సన్నఁదనము.  
 నలికిరి, దే. వి. (రూ-నలికిరి-నల్లిక-నలికేచు): చూ, సర్పము.  
 నలికిలి, --వై.--  
 నలికేచు, --వై.--  
 నలిగులి, దే. వి. మిక్కిలి నలఁగినది; గజవిజి, సజ్జ.  
 నలిగొట్టు, దే. విజ. సన్నమగునది: చూ, శీర్షము. 2.  
 నలితిండి, దే. వి: చూ, చిరుదిండి.  
 నలితిండికాడు, వా. వి: చూ, సోమరి.  
 నలినము, సం. వి. అ. న. (రూ-నలినము-నలము-నళికము-  
 నాళికము-నాళికము). 1. తామర: చూ, సహస్రపత్రము.  
 1; 2. నీరు: చూ, నలింము.  
 నలిన, సం. వి. ఈ. క్రి. 1: చూ, నలినము. 1; 2. తామర  
 కొలను: చూ, సరస్సు. 1; 3. తామరతీగ: చూ, పద్మము.  
 1; 4. తామరతంపర: చూ, సహస్రపత్రము 1; 5. మిన్నేరు:  
 చూ, నది; అం. 6. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాద  
 ములో స-స-స-స-స గణములు గలిగి పదింటి యతిగల  
 పంచదళ చందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము: చూ, పృత్తము. 1.  
 నలినీపద్మకోశము, అం: చూ, పృత్తహస్తములు.  
 నలినేశయ్యుడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.  
 నలియు, దే. ఆ. క్రి: చూ, నలఁగు. 1. ఉ, హరి. 3, ఆ. 80.  
 నలు, దే. స. పుష్టియందు హల్లుపరమగుచో నాలుగున కాదే  
 శముగా వచ్చును. "నలుగడ-నలుమూల" మొ. (నలుగు).  
 నలుఁగు, వా. వి. చూ, నలుఁగుఁబిండి. భార.విరా. 2, ఆ. 22;  
 దే. ఆ. క్రి. 2: చూ, రూ-నలఁగు. 1.  
 నలుఁగుడు, దే. వి. 1: చూ, నలుఁగుఁబిండి; 2: చూ, పీడనము.  
 నలుఁగుఁబిండి, వా. వి. సున్ని: చూ, సాదము. (1).  
 నలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నలమహారాజు: రాజు. 1; 2.  
 ఒకకోఁతి: చూ, వానరము; 3. పితృదేవత: చూ, యముడు.  
 నలకువ, దే. వి. 1: చూ, నలక. 1; 2: చూ, నలక. 3.  
 నలుగు, వా. వి: చూ, రూ-నలుఁగు. 1.  
 నలుగురినొళ్లలోఁబడుట, జా. అల్లరిపాలగుట, అపకీర్తినిఁ  
 బొందుట "పసులఁగచుచు నలుగురినొళ్లలోఁబడ్డ గురుకు  
 వోప" (శ్రీనివాసవిలాసము).  
 నలుగురు, దే. స. నాలుగునకు మహాన్మహాత్మ్యక బహువచ  
 నాంతాదేశము: రూ-నలుపురు-నల్లరు-నల్లారు.  
 నలుచదరము, వా. వి. రూ-నల్పదరము: చూ, చతురము. 3-4.  
 నలుచు, దే. ప్రే. నలియఁజేయు, నలుపు.

నలుతుము, ద్వ. వి. (నాలుగు + తుము) పరిభాషి: రూ-నల్తుము.  
 నలువగు, వా. అ. క్రి. కందు: చూ, పందడించు.  
 నలువలము, ద్వ. వి. చతు:పలము: రూ-నల్వలము.  
 నలుపు, వై. వి. = నైల్య-నీల. రూ-నల్ల-నల్లన. 1. నీలవర్ణము:  
 చూ, వర్ణము. 6: విణ. 2. నీలవర్ణముగలది. వై. 3, ఆ.  
 184: చూ, వర్ణము. 6: ప్రే. 3: చూ, నలుచు.  
 నలుపుమొట్టచెఱుకు, ద్వ. వి. ఒకరకము చెఱుకు \*: చూ, రసాలము. 3.  
 నలుపుగింటెముదాల్చు, ద్వ. వి: చూ, బలరాముడు.  
 నలుపుపాటు. వా. అ. క్రి: చూ, కాటుకకట్టు.  
 నలుబది, దే. న. (40): రూ-నల్ల-నలువది-నల్బది-నల్వది.  
 నలువ, ద్వ. వి. (నాలుగు + వా): చూ, బ్రహ్మ. 1.  
 నలువండ్లు, ద్వ. స. నలువదిమంది (నలువదికి మహస్మహ  
 త్వరక రూపము.)  
 నలువతేజి, వా. వి: చూ, హంస.  
 నలువది, ద్వ. స. (నాలుగు + పది): చూ, నలుబది.  
 నలువరాణి, వై. వి. రూ-నల్లరాణి. బ్రహ్మచార్య: చూ, వరస్వతి.  
 నలుపు, దే. వి. 1. ఒప్పిదము, మంజులము: చూ, హృదయము;  
 2. సౌగంధ్యము: చూ, సౌందర్యము; 3: చూ, సామర్థ్యము.  
 స్వా. 4, ఆ. 87: 4. క్రమము: చూ, విధము. 1: విణ. 5.  
 ఒప్పిదమైనది: చూ, శ్రీమంత. 2. (హృదయము.)  
 నలుపురు, దే. స: చూ, రూ-నలుగురు.  
 నలుసాల, ద్వ. వి. (నాలుగు + సాల) చుట్టు కొల్లారు: చూ,  
 పదనము. 1.  
 నలునంత, ద్వ. వి. నలి: చూ, రేణువు. 1.  
 నలును, దే. వి. — వై. —  
 నల్లరు, దే. స: చూ రూ-నలుగురు  
 నల్లదరము, వా. వి: చూ, రూ-నలుచదరము.  
 నల్లిగ, వా. స: చూ, ఇరాణు. ఆం, పదా. నర. 124.  
 నల్లము, ద్వ. వి: చూ, రూ-నలుతుము.  
 నల్లలము, ద్వ. వి: చూ, రూ-నలువలము.  
 నల్లది, దే. స: చూ, రూ-నలుబది.  
 నల్లొముదేవర, ద్వ. వి: చూ, నలువ.  
 నల్ల, వై. వి. = నైల్య. నీల: 1: చూ, రూ-నలుపు 1. భార.  
 ఆది. 2, ఆ. 82: 2: చూ, బొగ్గు. శ్రే. 3, ఆ. 74: విణ.  
 3. = నైల్య. నీల: చూ, నలుపు. 2: దే. వి. 4: చూ,  
 రక్తము. అచ్చ. సుం, కాం. 105.  
 నల్లవాణు, వా. అ. క్రి: చూ, పందడించు.  
 నల్లదనము, వై. వి: చూ, చామనచాదు.  
 నల్లఅగలు, వా. వి. 1. అగరువు: చూ, రాజార్హము; 2: చూ,  
 తాపువ్వ.  
 నల్లఉమ్మెత్త, దే. వి. ఒకరకము ఉమ్మెత్త \*: చూ, హలా  
 పుష్పము.  
 నల్లక, దే. వి: చూ, సురభి.  
 నల్లకంద, వై. వి. ఒకకంద\*: చూ, మారణము.  
 నల్లకచోరము, వై. వి. చోరము \*: చూ, రాజార్హము.  
 నల్లకలువ, వై. వి. రూ-నల్లగలువ-నల్లగల్వ: చూ, పద్మము. 1.

నల్లగగెర, ద్వ. వి: చూ, వర్ణము \*.  
 నల్లగగిరిక, ద్వ. వి. పచ్చిక: చూ, హరిత: (చూ, కృణము. 1.)  
 నల్లగగిరిక, ద్వ. వి: చూ, వర్ణకేతువు \*.  
 నల్లగింటెన, ద్వ. వి. నల్లగింటెన. (సం. ప.)—నీలపుష్పి \*.  
 నల్లగింటె, వై. వి: చూ, శిరీషపత్ర\*.  
 నల్లగింటె, వై. వి: చూ, శు:నాసము. 1.\*  
 నల్లగుండె, ద్వ. వి: చూ, యృక్తు.  
 నల్లగురిగింజ, ద్వ. వి: చూ, శ్వేకపాతి\*.  
 నల్లగుల్లము, వై. వి. నీరాశ్యము: చూ, హయము.  
 నల్లగుబ, ద్వ. వి. గృతమాలకము: చూ, సకినంపుణజుగు.  
 నల్లగులిమిడి, ద్వ. వి. నీలహర్ష\*: చూ, మొగిరి.  
 నల్లగుర్రం, వై. వి: చూ, మహాసహా\*.  
 నల్లగుల్ల, ద్వ. వి. కనీసక: చూ, లోచనము.  
 నల్లగ్రోహనట్టి తెంకి, ద్వ. వి: చూ, మూలతేడు. వేం. ఆం. 4.  
 నల్లచీమ, ద్వ. వి. ఒకానొకచీమ: చూ, పిషిలిక.  
 నల్లచెన్నంగులు, ద్వ. వి. ఐ: చూ, ధాన్యము.  
 నల్లచెఱుకు, ద్వ. వి: చూ, రసాలము 3: \*.  
 నల్లచేమ, ద్వ. వి: చూ, శకుటము \*.  
 నల్లచ్చిగాడు, ద్వ. వి. (నల్ల + లచ్చనము + కాడు) 1: చూ,  
 ఏటిరింక; 2. ఒకానొక పక్షి: చూ, పక్షి.  
 నల్లజీడి, ద్వ. వి: చూ, భల్లకాకి\*.  
 నల్లజీలకఱ్ఱ, వై. వి. రూ నల్లజీలకఱ్ఱ\*: చూ, సుషవి. 2.  
 నల్లజెట్టి, ద్వ. వి. ఒకరకముజెట్టి: చూ, సర్పము.  
 నల్లజీగ, వై. వి. కమ్మెరామతీగ: చూ, సురలి\*.  
 నల్లకుమిక, ద్వ. వి. కాకితుమ్మికి\*: చూ, స్ఫూర్ణకము\*.  
 నల్లకుమ్మ, ద్వ. వి: చూ, విట్టచిరము \*.  
 నల్లతెగడ, వై. వి: చూ, సర్వానుభూతి\*.  
 నల్లతేలు, ద్వ. వి: చూ, ఎనులతేలు.  
 నల్లత్రాచు, ద్వ. వి. (రూ-నల్లదాచు) కృష్ణసర్పము: చూ,  
 సర్పము.  
 నల్లదాసరిగాడు, ద్వ. వి: చూ, తాబేలు.  
 నల్లదిరిసెనము, వై. వి. ఇరుగుబాటు: చూ, శుభవ.  
 నల్లదింటెన, ద్వ. వి: చూ, నల్లగింటెన\*.  
 నల్లదోమ, ద్వ. వి. తీక్షకుండము: చూ, మళకము. 1.  
 నల్లద్రాగు, దే. వి. రూ-నల్లద్రావుడు: చూ, బుద్ధవిడుడు.  
 నల్లద్రావుడు, 1.—వై—అచ్చ. ఆర, కాం. 12; 2. రక్త-  
 సుండు: చూ, రాక్షసుడు. 1.  
 నల్లద్రావువాడు, ద్వ. వి: చూ, మూలతేడు, ఆం. సం.  
 దే. 20.  
 నల్లన, వై. వి. = నైల్య-నీల : చూ, వర్ణము. 6.  
 నల్లనగు, వా. అ. క్రి: చూ, నలువగు.  
 నల్లనయ్య, వై. వి. 1. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1:  
 2. కృష్ణుడు:—వై.—: 3. కోమటి. సాంబ. మా. 2: చూ,  
 వైశ్యుడు: విణ. 4. నల్లనివాడు: చూ, అనితుడు. 2.  
 నల్లనయ్యరవాణి. ద్వ. వి. గరుడుడు. సాంబ. దే. 15. చూ,  
 హరివాహనుడు.



నల్లనియ్యాగ, వా. వి: చూ, మక్షిక.  
 నల్లనివాడు, ద్వ. వి: కట్టి. (సం. వ.)—కాలుడు.  
 నల్లనేల, ద్వ. వి: కృష్ణదూమి: చూ, భూమి. 1.  
 నల్లనేలగుమ్మడు, ద్వ. వి: పాలగుమ్మడి: చూ, మహా  
 భూమి.  
 నల్లనెడువగేస్తు, ద్వ. వి: చూ, శివుడు.  
 నల్లపిచ్చుక, ద్వ. వి: పోతక: చూ, పిచ్చుక.  
 నల్లపులుగుడు, ద్వ. వి: కృష్ణకాపోడి: చూ, వాతంగిని.  
 నల్లపూస, ద్వ. వి: నల్లవిగాజుపూస.  
 నల్లపెసలు, ద్వ. వి: బి. శింఖిము: చూ, పెసర.  
 నల్లబుడమలు, ద్వ. వి: బి: చూ, ధాన్యము.  
 నల్లబాగునర, ద్వ. వి: చూ, వాయుపి.  
 నల్లమందు, ద్వ. వి: అభిని. (సం. వ.)—అఫేనము. ఆహి  
 ఫేనము, అభిని. (దీనికి విదగుడు ఎట్రాపిన్ అను అంగ్లిషు  
 మంసు) (కుద్ది—నేతిలో నొకడ మర్దించిన కుద్ది)  
 నల్లమందుపాలు, ద్వ. వి: అభినిపాలు.  
 నల్లమడుగు, ద్వ. వి: మిక్కిలిలోతుగుల మడుగు: చూ,  
 సరస్సు. 1.  
 నల్లమ్రంగ, ద్వ. వి: చూ, శ్వసనము.\*  
 నల్లమద్ది, ద్వ. వి: చూ, ఇనుమద్ది.\*  
 నల్లమట్టి, ద్వ. వి: చూ, కర్మజము. 2.  
 నల్లమామిడి, ద్వ. వి: చూ, మామిడి.\*  
 నల్లయారెలు, ద్వ. వి: బి: చూ, ధాన్యము.  
 నల్లయతివన, ద్వ. వి: చూ, విష.\*  
 నల్లయరుగుడు, ద్వ. వి: చూ, శిశువ.\*  
 నల్లయుప్పి, ద్వ. వి: చూ, లవడి.\*  
 నల్లయుమ్మత్త, వై. వి: హేమిక: చూ, హలాపుష్పము.  
 నల్లయరగ, ద్వ. వి: చూ, పు.జా.  
 నల్లరంటి, ద్వ. వి: చూ, రంభ. 2.\*  
 నల్లతాయి, ద్వ. వి: నీలమజి: చూ, రత్నము. 1.  
 నల్లవంగ, వై. వి: నీలివంగ \*: చూ, వంగ.  
 నల్లవడు, వై. ఆ. క్రి: చూ, సందడించు.  
 నల్లవలువదొల్లు, ద్వ. వి: బలరాముడు: చూ, హలాయుధుడు.  
 నల్లవన, వై. వి: ఉగ్ర: చూ, విష.  
 నల్లవావిలి, ద్వ. వి: శేఫాలిక \*: చూ, వావిలి.  
 నల్లవిష్ణుక్రాంత, మి. వి: మూలపుష్పి \*: చూ, విష్ణుక్రాంత.  
 నల్లవేదురు, వై. వి: కృష్ణసారకము \*: చూ, వేణువు.  
 నల్లవో, దే. ఆవ్య. రూ-నల్లవో. ఔరా. భార. విరా. 3, ఆ.  
 98: చూ, సంతాపము.  
 నల్లవో. —వై.—  
 నల్లనుగండిపాల, మి. వి: చూ, శాకిబ.\*  
 నల్లవలు, ద్వ. వి: బి: చూ, సర్పము.  
 నల్లి, దే. వి: (నల్ల+ఇ): చూ, మక్కుటము.  
 నల్లిండ్లు, ద్వ. వి: బి. (నల్ల+ఇండ్లు) బ్రాహ్మణులవల్లె, అగ్ర  
 వారము. భార. సభా. 2, ఆ. 121: చూ, దేశము.  
 నల్లిక, దే. వి: రూ-నలికిరి: చూ, సర్పము.  
 నల్లికకరము, వా. వి: చూ, బక్కవాడు.

నల్లె, దే. వి. జేన: చూ, విత్తస్తి.  
 నల్లెడు, దే. వి. జిత్తెడు: చూ, మూర. 1.  
 నల్లెరు, దే. వి. రూ-నల్లెరు: చూ, హస్తీకుండి.  
 నల్లెరు, దే. వి.—వై.—  
 నల్లెరుపైబండి, జా. నిరభ్యంతరము, సులువు “నల్లెరుపై బండి  
 నడక మాకు.” (నానారాజనందరసము.)  
 నల్లెటిక్కి, ద్వ. వి: చూ, హంస. వేం. అం. 97.  
 నల్లెద్ది, ద్వ. స: చూ, రూ-నలువది.  
 నల్లెము, సం. వి. అ. పుం. నమ్మలుమూరల దూరము.  
 నల్లెరాణి, వై. వి: చూ, రూ-నలువరాణి.  
 నల్లెరు, దే. స: చూ, రూ-నలువురు.  
 నవ, సం. స. 1. తొమ్మిది: చూ, ముమ్మాడు: దే. వి. (1)  
 దురద: చూ, విదర్భిక.  
 నవత, దే. వి 1. క్షయము: చూ, రోగము. 1; 2. నవయుబ;  
 3. దుఃఖము: చూ, శోకము.  
 నవకము, సం. వి. అ. స. 1. తొమ్మిది: చూ, ముమ్మాడు;  
 దే. వి. (1) మృదుక్ష్మము: చూ, సుకుమారము.  
 నవకైరము, సం. వి. అ. పుం. =: చూ, నవాసారము.  
 నవఖండిములు, అం. 1: చూ, ఖండములు. 4; 2. భరక,  
 హేమకూట, నైషధ, ఇలావృత, నీల, శ్వేత, కరు. భద్రాశ్వ,  
 కేతుమాల. (ఇవే నవవర్ణములు.)  
 నవగోజ, దే. వి. పెద్దదేరా: చూ, సదనము. 1.  
 నవగ్రహములు, అం: చూ, గ్రహములు.  
 నవబాకు, వా. వి. అరసోల, 1/8 సేరు. వది రూపాయల ఎత్తు.  
 నవతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, తొంబది.  
 నవదళము, సం. వి. అ. స: చూ, సంవర్తిక.  
 నవద్రవ్యములు, అం: చూ, ద్రవ్యములు.  
 నవధాన్యములు, అం: చూ, ధాన్యములు.  
 నవనందిని, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునందు  
 స.జ.స.న.గగములు గలిగి తొమ్మిదింటి యతిగలిగి 14 వ  
 చందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.  
 నవనము, సం. వి. అ. స: చూ, స్తోత్రము.  
 నవనిధులు, అం: చూ, నిధులు.  
 నవనీతము, సం. వి. అ. న. అప్పుడు చిలికి యెత్తిన వెన్న;  
 చూ, వెన్న.  
 నవబ్రహ్మలు, అం: చూ, బ్రహ్మలు.  
 నవమము, విజ: చూ, నవమి. 2.  
 నవమల్లిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, విరజాజి.\*  
 నవమాలిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, నవమల్లిక\*.  
 నవమి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, తిథులు; విజ. 2. తొమ్మి  
 దవది, నవమము.  
 నవము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్తోత్రము; విజ. 2. రూ.  
 నవీనము-నవ్యము. క్రొత్తది: చూ, నూతనము.  
 నవయు, దే. అ. క్రి. 1. (రోగాదులచే) చిక్కు. భార. ఆర.  
 5, ఆ. 980: చూ, సౌఖ్యసౌఖ్యోపు: 2. కుష్మించు. భార.  
 ఆర. 7, ఆ. 28: చూ, శోషించు.

నవరంగము, సం. వి. అ. న. ఒకానొక యిల్లు. పాండు. 5, ఆ.  
266: చూ, సదనము. 1.  
నవరత్నములు, అం. 1: చూ, రత్నములు; 2. సంఖ్యాబద్ధము  
లగు ముక్తకాదికములలో నొకటి: చూ, త్రికము. 7.  
నవరసములు, అం: చూ, రసములు.  
నవరససాయాభావములు. అం: చూ, రసస్థాయాభావములు.  
నవరసు, వా. వి. బంగారునాణెము.  
నవరు, దే. వి. 1: చూ, నగరు. 1; 2: చూ, సౌందర్యము.  
నవల, దే. వి. 1. రూ-నవలా. అడుది: చూ, త్రీ; 2. మానికె:  
చూ, శేరు. 1; వా. 3. కథయందలి చమత్కారమును  
దెలుపు వచనగ్రంథము: చూ, పుస్తకము.  
నవలా, దే. వి. అడుది. స్వా. 2, ఆ. 25: చూ, త్రీ.  
నవలైబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కపూరియే. బ్రాహ్మణులు.  
నవవర్షములు, అం: చూ, నవఖండములు. 2.  
నవనవ్యేష్టి, అం. ఆగ్రహాయజ్ఞేష్టి: చూ, హవిర్యజ్ఞములు.  
నవమాతిక, సం. వి. ఆ. త్రీ. (కొత్తగా ఈనినది) లేంగటి  
యావు: చూ, దేనువు.  
నవాబరము. సం. వి. అ. న. క్రొత్తబట్ట: చూ, వస్త్రము.  
నవాకు, దే. వి. తెల్లని చక్కెర: చూ, శర్కర.  
నవారిణా కుద్యుతి చాంతరాత్మా, న్యా. వైని స్నానమాడుటచే అంత  
రాత్మ కుద్యముగాదు.  
నవారు, వా. వి, మంచముపట్టెడ: చూ, పట్టెడ. 1,  
నవార్పి, సం. వి. ఇ. పుం. అంగారకుడు: చూ, వక్రడు. 1.  
నవాసాగరము, వై. వి. = నవజెరము, ఒకరకము ఉప్పు: చూ,  
లవణము,  
నవాసారము, వై. వి. = : చూ, రూ-నవాసాగరము.  
నవి, దే. వి. కరగోడపెట్టుటకు నిడువున త్రవ్వి యెత్తిన మట్టి  
వల్లము.  
నవీనము, సం. విజా: చూ, నూతనము.  
నవీనడు, సం. విజా: చూ, నూతనుడు.  
నవు, దే. వి: రూ-నవ్వ.  
నవుకరి, వా. వి: చూ, కుక్రూష. 2. (రూ-నొకరు.)  
నవుకరు, వా. వి: చూ, నేవకుడు. (రూ-నొకరు.)  
నవుకు, వా. వి. 1. తోడు: చూ, రంధ్రము. 1; 2: చూ,  
మొట్టి.  
నవుడుకొట్టు, దే. అ. క్రి. రూ-నొడుకొట్టు. ఏమియుకోచక  
(భ్రమించు: చూ, మిణకరించు.  
నవురు, దే. వి. మృదువు: చూ, సుకుమారము.  
నవోధావస్త్రము, సం. వి. అ. న. పెండ్లికూతురునకుఁకట్టెడు  
మధువర్కము: చూ, వస్త్రము.  
నవోద్ధృతము, సం. వి. అ. న: చూ, నవనీతము.  
నవైద్యుఁ ప్రభు రాయుషః, న్యా. వైద్యుడు జీవితమునకుఁ బ్రభువు  
గాఁడు. అనఁగా బ్రదికింపఁజాలఁడు.  
నవ్యము, సం. విజా. 1. నవీనము: చూ, నూతనము; 2.  
సుతినందగినది: చూ, క్లాప్తము.  
నవ్య, దే. వి. బాలకుడు: చూ, శిశువు.

నవ్య, దే. వి. రూ-నవ్య. 1. అలరింతు: చూ, హాస్యము. 1; 2.  
అవహాస్యము: చూ, హాస్యము. 1; 3: చూ, పరిహాసము; 4:  
చూ, వికాసము; అ. క్రి. 5: చూ, హానించు; 6: చూ,  
వికసింపు; న. క్రి. 7. పరిహాసింపు. పంచ. నా. 1, ఆ.  
470: చూ, వెక్కిరించు. 3; 8. అపహాసింపు. విజ. 1, ఆ.  
150: చూ, వెక్కిరించు. 3.  
నవ్యుఁవాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-నగుఁవాటు. 3, హరి. 5, ఆ.  
141,  
నవ్యుటాల, దే. వి.—వై.—భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 61.  
నవ్యులాట, —వై.—  
నవ్యులబిండి. దే. వి. నవ్యెడు స్వభావముగల అడుది: చూ, త్రీ.  
నశించు, సం. అ. క్రి: చూ, సమయు. 3.  
నశ్వరము, సం. విజా. నశించునది: చూ, భంగురము.  
నష్టమగు, మి. అ. క్రి: చూ, అవ్యయమగు.  
నష్టము, సం. విజా. 1. నాశము (ద్రవ్యనాశము) నొందినది:  
చూ, నేగి: 2. మణుఁగుపడినది; అం. 3: చూ, ప్రస్తార  
ప్రత్యయ ప్రాణములు.  
నష్టములు, అం: ఇల్లుకాలిపోవుట, పెండ్లాము చచ్చుట, పనులు  
గోల్పోవుట, మిత్రులు నశించుట, కొడుకులుచెడుట, ధనము  
కొల్లపోవుట, ధాన్యము కొల్లపోవుట (7).  
నష్టలబ్ధి, అం: చూ, పత్రుత్వములు.  
నష్టప్రతుడు, సం. విజా: చూ, అవశీర్షి.  
నష్టాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. 1. వీరహా. గాక్షపత్యాగ్నిని విడి  
చినవాడు; 2. నష్టమైనయగ్ని గలవాడు.  
నష్టాశ్వదగ్గరథన్యాయము' న్యా. యుద్ధములో ఒకని గుఱ్ఱము  
చచ్చెను. ఇంకొకని రథము కాలిపోయెను. ఉభయులు గలి  
సిన రథికులయ్యెదరనుతీతి. (కష్టసమయమున పరస్పర  
సాహాయ్యము).  
నష్టి, సం. వి. ఇ. త్రీ. 1. నాశము: చూ, రుత్త; 2. ద్రవ్య  
నాశము: చూ, నేగి.  
నన, సం. వి. ఆ. త్రీ. 1. (రూ-నన్-నన్యు-నాన-నాసిక):  
చూ, ముక్కు; 2. దురద: చూ, విదర్శిక; 3. కనరు: చూ,  
మనము; 4: చూ, వివత్తు.  
ననగూటి, దే. విజా. (ననగూడు + ఇ): చూ, అంకులాడి.  
ననగూడు. దే. వి. కామోదకము.  
నసాహసమనారుహ్య నరో భద్రాణి పశ్యతి, న్యా. మనుష్యుడు  
సాహసించక మేలును బొందఁడు.  
నసిమిరి, దే. వి. 1: చూ, నన. 2; 2. ఒకానొకచేఁజ: చూ,  
మత్స్యము. 1.  
నసీబు, వా. వి. సుదుటివ్రాత.  
నసుకు, దే. వి. 1. అసత్యము: చూ, వితథము; విజా.  
2. అబద్ధోక్తి—వై.—; వా. 3: చూ, సణుగు.  
నసువు, దే. వి. మొలక: చూ, మొక్క. 1.  
నస్యము, వా. వి. ముక్కుపొడుము: చూ, ముక్కుపొడుము.  
తద్వి.—అవపీడన-అవపీడనము.  
నస్తితము, సం. వి. అ. పుం. ముకుత్రాడుగట్టిన యెద్దు: చూ,  
వృషభము. 1.

సత్రీస్వాతంత్ర్యమర్హతి, న్యాయ. త్రీస్వాతంత్ర్యమున కర్హురాలు గారు.

సహృదయము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

సహి, సం. అవ్యు: చూ, న. 15-16-17.

సహి కర్తృకంఠరవస్య కురంగశాఖ: ప్రతిభదో భవతి, సింహముతో లేడిపిల్ల యుద్ధము చేయగలదా? అట్లే శాస్త్రజ్ఞునితో శాస్త్రముచదువనివాడు వాదముచేయజాలడు.

సహినిదాన్యాయము, పా. ప్రతివ్రతము సంకల్పించినపు డది యెల్లవ్రతములలో నెల్ల సుత్రముని చెప్పజెడుచుండును. ఇట్లు చెప్పుటచే దక్కినవి నిందింపబడినవని తలంపరాదు. ప్రస్తుతమగుదాని స్తుతించినంతమాత్రమున దానితో సమానములగు నితరములను దూషించినట్లు తలంపరాదు అనురీతి. సహిమచుమరీచినరసీ ప్రముఖ: శుశ్యతి, న్యాయ. ఎండమావులలోని నీరు క్రమక్రమముగా నింకిపోదు. ఎండమావి ఒక్కసారిగానే అదృశ్యమగును. జ్ఞానోదయముకాగానే అజ్ఞానము ఒక్కసారిగానే నశించును.

సహి సార్వభౌమానందమనుభవ న్రాజా గ్రామాదివతిసుఖం తుచ్చమపేక్షితే, న్యాయ. చక్రవర్తి పదవియొక్క ఆనందమను భవించువాడు, ఒకగ్రామకరణముయొక్క అధికారముకొఱ కావడమనా? అట్లే బ్రహ్మానందము ననుభవించుచున్నజ్ఞాని విషయసుఖముకొఱకు ఆశపడడు.

సహిస్వల్పోష్ణోష్ణోఽమితగుణాభివాచక: న్యాయ. ఒక్కదోషమువల్ల అనేక సద్గుణములకు హానికలుగుదు. అట్లే చంద్రునిలో నల్లనిమచ్చయున్నను చల్లదనము మొదలగు మంచిగుణము లాండుటవలన మన మతనిని ప్రేమించుచున్నాము.

సహినతానములు, అం. అశ్వక్రాంతము, యవక్రాంతము, విష్ణుక్రాంతము, సూర్యక్రాంతము, జగత్క్రాంతము, వలభిత్తు' నాగయక్షికము (7): చూ, కుద్ధతానములు.

సహ్యాయంస్థానోపపదాదోయదేనమంధోనపశ్యతి, న్యాయ. ఎదురుగా నున్న స్తంభమును చూడలేక గ్రుడ్డివాడు దానిమీఁదపడి తల పగులఁగొట్టుకొనిన ఆ తప్పుస్తంభమునకు అంటడు. అట్లే మంచివాడు చెడ్డవానితో తిరిగి దుష్టస్వభావము నేర్చుట చెడ్డవానిని తప్పుకాదు.

సశ- అం. (నల): చూ, సంవత్సరములు.

సశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నడము.

సశి, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, తుంటికూర\*.

సశికము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-నలినము. 1.

## నా

నా, అం. 1. అప్రాక్షరి; దే. న. (1) నేను అనుదానికి ప్రాతి పదికము; 2. సంబంధమున “నీ-నా”లకు బహువచన రూపం బొక్కెడ నగు. ఉదా.—మీయూరు, మాతల్లి మొ.

నాంచారు, వా. వి. ఒకానొక వైష్ణవదేవత. (నాందారి అనియు.)

నాంది, సం. వి. ఈ. త్రీ. 1. దేవతలు బ్రాహ్మణులు లోనగు

వారు చేయునట్టి ఆశీర్వాదము: చూ, మంగళాశాసనము;

2. నాటక ప్రారంభమునందు జరిపెడు మంగళము; (నాంఘోగ గావ్యాది పద్యము. ఇందుఁ బదముచేగాని

యర్థముచేగాని కథాసూచనచేయు టాభారము. నాందికిఁ బద నియమము గలదని కొందఱు, లేదని కొందఱు, పాదమే పదమని కొందఱు, 8-12-18-22 పదము లుండవలెనని యందురు. నాంది ద్వివిధము.—శుద్ధనాంది, క్రియానాంది యని. కేవల పద్యపూర్వక దేవతాస్తుతి శుద్ధనాంది. ఈస్తుతిపద్య మునం“దాశీర్వమస్మిన్నయా, వస్తునిర్దేశ” ములలో నొకటి యుండును. అక్షతలు, పుష్పములు దోయిలించి నభ్యుల మీఁద జల్లుచు మంగళగీతముఁ బాడుట క్రియానాంది. పూర్వరంగమనఁగా నాబ్యోపక్రమమునఁ గుశలపులచే విఘ్నోపశాంతికొఱకుఁ జేయు కృత్యము. దీనికిఁ బెక్కు లంగిము లాన్పువిగాని వానిలో నాంది ముఖ్యము.; 3. భేరి: చూ, దుండుభి. 2; అం. 4: చూ, స-మ-హీనతానములు: (చూ, సర్వతానములు); 5: చూ. వేనరషాడవజ భాషలు: (చూ, భాష. 1.); 6: చూ, జన్యతాకములు.

నాందికము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తోరణస్తంభము.

నాందికరుడు, సం. విజ. 1. మంగళపాఠకుడు: నాందీవాది: భేరివాయిచువాడు; నాందీవాది.

నాందీవాది, సం. విజ. (న. ఈ. న.) —పై.—

నాగటిచాలు, వా. వి: చూ, సీత. 2.

నాగటిచాలుకూర, ద్వ. వి. తటిగొట్టు\*: చూ, హాలిని.

నాగటిచాలుపేరియతివ, ద్వ. వి. శ్రీరాముని భార్య: చూ; సీత. 1: (చూ, భార్య.)

నాగటిచిప్ప, ద్వ. వి. (నాగలి + చిప్ప) రూ. నాగంటిచిప్ప, నాగంటిదుంప - నాగటిదుంప - నాగంటిపడత - నాగటి పడత - నాగంటియారు-నాగటియారు - పడత - పణత: చూ, లాంగలము. 1.

నాగటిజోడు, వై. వి. బలరాముడు: చూ, హాలాయుధుడు.

నాగటిదుంప, ద్వ. వి. నాగటిచిప్ప.

నాగటిపడత, —పై.—

నాగటియారు, —పై.—

నాగటిసీల, ద్వ. వి. ఏడికోల జొరకుండుటకై విగించిన సీల, నాగలి. వై. వి. = లాంగలమ్. (రూ-నాగెలు నాగేలు - నాగేరు) 1. హలము: చూ, లాంగలము. 1; 2. మడత: చూ, లాంగలము. 1.

నాగలివార్జోడు, వై. వి: చూ, నాగటిజోడు.

నాగు, దే. వి. ధాన్యమునకు వడ్డిగానిచ్చు ధాన్యము.

నాగురు, వై. వి. = నాగివి\*: చూ, శూలివి.

నాగెలు: చూ, రూ-నాగలి.

నాగేరు, —పై.—

నాగేలు, —పై.—

నాచికాలు, దే. వి. అపహరించుకొనుట. భార. శల్య. 1, అ. 49: చూ, మ్రుచ్చిలి.

నాచు, దే. వి. 1. తీగపాచి: చూ, శైవలము; 2: చూ, మ్రుచ్చు. 1; స. క్రి. 3: చూ, మ్రుచ్చిలించు. అని. 2, అ. 138.

నాచుడు దే. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

నాచువగ, వా. వి. అంతరదామర \* : చూ, సహస్రప్రశ్రము. 1. నాడు, దే. వి. 1. తారీటు. అం, ధా. ప్ర. 90: చూ, రోజు; 2. అదినము. కై. 8, ఆ. 65; భాద. ఉద్యో. 4, ఆ. 407; ఉ. రా. 7, ఆ. 282; కళా. 4, ఆ. 182; 3. కాలము: చూ, సమయము. 1; 4. అకాలము.

నాడునాడు, వా. వి. రూ నానాడు: చూ, ప్రతిదినము. నాడెకతై, దే. వి. నాడెముకలది. రూ-నాడెకతై: చూ, శ్రీ. నాడెకాడు, దే. వి. నాడెముకలవాడు. రూ-నాడెకాడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

నాడెము, వై. వి. = నాడక: చూ, రూ-నాడెము. నాడెతాయి, దే. వి. (నాము+తాయి) విషళి: చూ, రత్నములు.

నాజలి, సం. వి. ఇ. పుం. = నాగవ. నాగప్ప-నాగవలి - నాగ వలి-నావ. పెండిచివరనాటికంతు. కళా. 7, ఆ. 88.

నాకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్వర్ణము; 2. అకాశము: చూ, వ్యోమము. 1; 3. నక్క: చూ, నృగాలము.

నాకిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. = చూ, నాగిని. (1).

నాకు, వా. న. 1. నాకొకకు: దే. న. క్రి. 2. లేహనము చేయు.

నాకుల, వా. పి: చూ, లేహనము.

నాకులి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, సర్పాక్షి \*.

నాకువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. పుట్ట: చూ, వర్మికము; 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3: చూ, సన్నాసి. 1.

నాకేకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేలుపుణేడు.

నాక్రము, సం. వి. అ. పుం. = నక్క: చూ, నృగాలము.

నాగ, వై. విజ. 1. పూజ్యము: చూ, సత్తు; 2. పెద్ద: చూ, విపులము; వా. 3: చూ, నాగా. 1.

నాగడు, వై. వి. = నాగ: శేషుడు: చూ, సర్పము.

నాగకంకణుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. 1.

నాగకన్నియ, ద్వ. వి: చూ, ఉల్లాపి. 2.

నాగకృతి, అం: చూ, క్రియాంగములు: (చూ, అంగము. 3.)

నాగకేసరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సుపర్వాశ్యము. \*

నాగకేసర చూరకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కరికుసుంభము.

నాగకేసరుడు, ద్వ. పి. బ: చూ, ధాన్యము.

నాగగన్నేరు, ద్వ. వి. ఒకరకమున్నేరు\*: చూ, హయమార కము.

నాగచెముడు, ద్వ. వి. ఒకరకము చెముడు\*: చూ, స్పృహి.

నాగజిహ్వక, సం. వి. అ. శ్రీ. మణినిల: చూ, రత్నములు.

నాగదంతకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నాగవానము. (3).

నాగదంతి, ద్వ. వి: (సం. ప.)—విరండ వత్రిక, విరండఫల, కాండేరి, కామూతిక, నాగస్పృహి \*.

నా. దమని, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, ఈశ్వరి. 2.

నాగదాశి, దే. వి. ఒకానొకముండ్లదెట్టె: చూ, వృక్షము.

నాగనేరేడు, ద్వ. వి. ఒకరకమునేరేడు\*: చూ, నేరేడు.

నాగవ. వై. వి. = చూ, నాకబలి.

నాగపడగలదండ, మి. వా. వి. అడువారి మెడనగ: చూ, భూషణము. 2.

నాగపడగలు, మి. వా. వి. బ.—వై.—

నాగపసాని వై. వి. నాకబలిచిరంటి. (రూ-నాగప్పసాని-నాగ సాని-నానాపసాని-నానాపసాని-నానాపసాని): చూ, శ్రీ.

నాగపాశము, సం. వి. అ. పుం. 1. వరుణుని ఆయుధము: చూ, బాణము. 1; 2: చూ, రతిబంధము; అం. 3: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

నాగపెండెర, ద్వ. వి. ఒకరకము పెండెర: చూ, మత్స్యము 1.

నాగప్ప, వై. వి. = చూ, నా: బలి.

నాగప్పసాని, వై. వి: చూ, రూ-నాగపసాని.

నాగబంధము, వై. వి. = నాగబంధ. సర్పాస్త్రాంతి మ్రుగ్గు.

నాగబంధము, సం. వి. అ. న. 1 = నాగబంధము.—వై.—; అం. 2: చూ, కాయమానములు; 3: చూ, శబ్దాలంకారములు; 4: చూ, సంయుతహస్తములు.

నాగబలి, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, బీట. 2. \*.

నాగబలుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, భీమసేనుడు.

నాగబెత్తము, వై. వి. పొన్నుదేసిన మంత్రపూతమైన చిన్న పేము. కళా. 2, ఆ. 48.

నాగబ్రాహ్మణులు, అం. సారస్వత్యులలో నొకతెగవారు: చూ, ఆచార్యే అను బ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు).

నాగమర్రిక, సం. వి. అ. శ్రీ. = చూ, నాగమర్రి. \*.

నాగమర్రి, వై. వి. = నాగమర్రికా. (రూ-నాగమర్రియ-నాగ మర్రియ-నాగమర్రి) అష్టపత్రిక: చూ, మర్రి. 1 (హసంతి. 2.)

నాగమర్రిలు, వై. వి. బ: చూ, రాన్యము.

నాగమాత, సం. వి. బు. శ్రీ: చూ, గా. 9.

నాగము, సం. వి. అ. న. 1. సత్తు: చూ, రోహము. 1;

2. తగరము: చూ, రోహము 1; 3: చూ, నాగపాశము. 2;

పుం. 4. = నాగువు. రూ-నగము: చూ, సర్పము;

5. ఏనుగు: చూ, హస్తి; 6. కొంక. రూ-నగము: చూ,

పర్వతము: 7. గ్రహము, గాము: చూ, రాహువు. 2:

8: చూ, నాగవానము. (8); 9. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1;

10. ఉద్ధారప్రసరమానవాయువు: చూ, వాయువు. 11. ముద్దెక్కు:

చూ, తృణము. 1; 12: చూ, సుపర్వాశ్యము \*; 13: చూ,

పొన్న \*; 14. (ఉత్తరవనమైనపుడు) శ్రేష్ఠము: చూ,

శ్రేష్ఠ్యము; అం. 15. అష్టనాగములు. — అనంతరు,

వాసుకీ, తక్షకుడు, శంఖపాణుడు, కుశికుడు, వడ్మకుడు,

మహాపద్మకుడు, తర్కోటకుడు: (చూ, సర్పము); 16: చూ,

భస్మములు.

నాగమువై, వై. వి. భద్రమువ్రకము \*: చూ, తృణము. 1.

నాగమ్మ, వా. వి. నిరుపయోగి "పుంజులారి నాగమ్మ".

నాగయక్షకము, అం: చూ, సహీనతానములు: (చూ, శుద్ధ తానములు.)

నాగరంగము, సం. వి. అ. పుం. నారింజ \*: చూ, శర్కరంకము.

నాగరము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, కుంతి; 2. ముద్దెక్కు:

చూ, హరిక; 3. నాగరదేశీయాక్షరము: పుం. 4. గోరంటి:

చూ, మహాసహ: విజ. 5. నగరమునలుబ్బినది: అం. 6.

ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదము భగవత్, రగణ,

వగణములతోగూడినదై యష్టమభరంపునందులుబ్బిన

వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1: దే. విజ. (1) అనువాది  
 భోషాష: చూ, భూషణము. 2.  
 నాగరము, నం. వి. అ. శ్రీ. ఒకానొకతుంగ: చూ,  
 ట్టణము. 1.  
 నాగరాఖ్యము, అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.  
 నాగరికత, నం. వి. అ. శ్రీ: చూ, నాణెము. 4.  
 నాగరికము, నం. వి. అ. నాణెమైనది: చూ, శ్రేష్ఠము.  
 నాగలోకము, నం. వి. అ. పుం. పాతాళము: చూ, లోకము. 1.  
 నాగవము, నం. వి. అ. న: చూ, కరణము. 14.  
 నాగవలి, వై. వి. =: చూ, నాకబలి.  
 నాగవల్లి, నం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, తాంబూలవల్లి, తాంబూల  
 వల్లిక, తాంబూలి. (తె.)—తమలపాకుతీగెజ: వై. వి.  
 (1) =: చూ, రూ-నాగవలి.  
 నాగవల్లిపూరము, జా. 1. పెండ్లియైననాటి దెవ్వులు;  
 2. ముసలపిండిగల దెబ్బలు: 3. వనియైనపిదప పోరా  
 టము. "లోలక వింక నాగవలిలోపల పూర్ణ మేలపల్కగన్".  
 (విజయవిలాసము. 3, అ. 72.)  
 నాగవల్లికము, నం. వి. అ. న: (తె. వ.)—అకు, తమల  
 పాకు - తమలపాకు - తమలపుటాకు; తద్వి. - కారపు నల్ల  
 తమలపాకునకు. —(తె. వ.)—కమ్మెరాకు. (కమ్మెరాకు  
 తీగెజు. —: చూ, సురలి.) (మిగతవానికి: చూ, సురలి.)  
 నాగవనము, నం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నాగలోకము;  
 వై. వి. (1) వేశ్యాసమూహము. స్వా. 2, అ. 73: చూ,  
 వేశ్య: (2) ఆటమేళము. అచ్చ. బాల, కాం. 33: చూ,  
 వేశ్య: దే. వి. (3) గొండ్లెము తగిలించెడు రెండు కొనలు  
 వంచినయిసుకమ్మి; నాగదంతము. నాగము, నిర్వాహము.  
 (తె. వ.)— కటిమొల, ఏనుగుపల్లె.  
 నాగవీటుడు, నం. వి. ఈ. పుం. మనువు కుదుర్చువాడు:  
 ఖటకుడు, టాంకరుడు, శ్రేష్ఠుడు.  
 నాగకుండి, నం. వి. ఈ. శ్రీ. ఖరాసానిపుచ్చ: చూ, పుచ్చ.  
 నాగసంభవము, నం. వి. అ. న: చూ, సింహారము. 1.  
 నాగసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వం.  
 నాగసరము, వై. వి. = నాగస్వర: - రూ- నాగసారము. 1.  
 పాములవాడు ఊడెడుబుజ్జ: చూ, వీణ: 2. మంగలికోళ్ళు,  
 సన్నాయి: చూ, వీణ.  
 నాగసాని, వై. వి: చూ, రూ-నాగవసాని.  
 నాగసుగంధ, నం. వి. అ. శ్రీ: చూ, సర్పాక్షి.  
 నాగసౌరము, వై. వి. =: చూ, నాగస్వరము. 1-2.  
 నాగస్వరము, నం. వి. అ. పుం. =: చూ, నాగసరము. 1-2.  
 నాగా, వా. వి. 1. వనిచేయనిరోజు: 2. కూన్యము.  
 నాగాంతకుడు, నం. వి. అ. పుం. గురుడుడు: చూ, హరి  
 వాహనుడు.  
 నాగాఖ్యము, నం. వి. అ. పుం: చూ, నాగకేసరము.\*  
 నాగాసంభృతము, అం: చూ, కరణములు.  
 నాగాళుడు, నం. వి. అ. పుం: చూ, నాగాంతకుడు.  
 నాగిని, నం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గొల్లజ్జిక్కు: చూ, కూలిని;  
 వై. వి. (1) = నాకిని. దేవత్యమొందిన ముత్తైదువ: చూ, శ్రీ.  
 నాగుణము, ద్వ. వి: చూ, సర్పము.

నాగుమల్లె, వై. వి. = నాగుమల్లికా: చూ, రూ-నాగుమల్లె.  
 నాగులు, వై. వి. బ. = నాగా: (కళ్యపునకు: గద్రువయందు:  
 గల్గిన సహస్రసంఖ్యాకమగు సంతతి — శేష-వాసుకి-తక్షక.  
 బలావత-కంబళ-అశ్వతర-మహాపద్మ - శంఖ - కర్కటక.  
 ధనంజయ-మహానీల-బలావత్ర-మహాకర్ణ-ధృతరాష్ట్ర-బలా  
 హక-కుహర-పుష్పదంష్ట్ర, దుర్యుధ, సుముఖ, శంఖపాల,  
 కపిల, వామన, నహుష, మణి, శంఖరోమాదులు ప్రము  
 ఖులు): చూ, సర్పము.  
 నాగువు, వై. వి. = నాగ: చూ, సర్పము.  
 నాగోదము, నం. వి. అ. న. ఉదరత్రాణము: చూ, వార  
 వరణము.  
 నాచికేతుడు, నం. వి. అ. పుం: చూ, వహ్ని. 1.  
 నాజోకు, వా. వి. జ. సున్నితము, నాణెము.  
 నాట, నం. వి. అ. పుం. ఒకానొకరాగము: చూ, స్వరము 2.  
 నాటకము, నం. వి. అ. న. 1. నాట్యప్రధానమై పద్యగద్యాత్మక  
 మైన గ్రంథవిశేషము: (చూ, నాట్యము: చూ, ఉత్పత్తము. 2:  
 చూ, వ్యంజకము. 1.) రూపకము-రూపము. (౧. దృశ్యము  
 నాటకము. దీనికే రూపకమని నామాంతరము. ౨. నాటక  
 మనగా నాట్యముచే జూపబడునది: ౩. నాటకము త్రిపర్గ  
 (ధర్మ-అర్థ-కామ) ఫలదము: ౪. నాటకములు వస్తు, నేతృ,  
 రసభేదములచే బిడియయ్యె. —నాటకము, ప్రకరణము,  
 భాణము, ప్రహసనము, డిమము, వ్యాయోగము, సమవాకా  
 రము, వీధి, అంకము, ఈహామృగము: (చూ, దశరూపక  
 ముల లక్షణములు): ౫. దశరూపకముల లక్షణములలో. —  
 నాటకము. — ఇందు: గద్యప్రఖ్యాతము. దీర్ఘదాతుడు నాయ  
 కుడు. శృంగారపీఠరసములలో నొకటి ప్రధానము. ఇతర  
 రసము లంగములు. భారతివృత్తి. సంధులైదును గలవు.  
 6 మొదలు 10 లోపుగ నంకము లుండవలెను. అంక కథ  
 పరిమితిదినమని కొండలు వత్సరమని కొండలు చెప్పదురు:  
 ౬. నాటకకథను నడిపించువాడు నూత్రధారుడు: ౭. నాట  
 కములోని భాగములకు "అంక" మనిపేరు: ౮. సర్వనాట  
 కములందు బ్రథమమున బూర్వరంగము, తర్వాత బ్రహ్మ  
 వనము బయవవలెనని సామాన్యలక్షణము.) తద్విశేష  
 ములు. — ౧. నాటకాంగభేదములు. — అధమాసారికక్రియ,  
 అవకృష్ట, అవతరణము, ఉత్థానము, గానము, చూలిర:  
 ౨. నాటకపరిచ్ఛేదము. — అంకము, ఉద్భావము, ఆశ్రావ  
 ణము. ఆశ్వాసము: ౩. విలంబితవృత్తము. — జీవము:  
 ౪. జిక్కిణియనుట. — (తె. వ.) జిక్కిణి: ౫. నాట్యము. —  
 ఖంజ: ౬. నాట్యగతిభేదము. — (తె. వ.) — కోపు, కౌరు,  
 తీరుకు, తీరుపు-తీర్పు, సారె: ౭. నాట్యబంధము. — (తె. వ.) —  
 కంట, కట్టరము-కట్టారము: ౮. నాట్యతృతీయసంది —  
 గర్భము: ౯. నాట్యపక్షుధనంది. — అవమృతము: ౧౦. నాట్య  
 చతుర్థాంగభేదము. — అయారము, కలాసకము, కిక్కుపు,  
 ఖర్వత్వము, చలి, చాల, చాలి, తూకము. (తె. వ.) — కలా  
 నీకి. ౧౧. ముఖము మొదలగు రెండు సంధులయొక్క అంత  
 ర్భాగము: అంగము, (మిగతవానికి: చూ, వ్యంజకము. 1.)  
 పుం. న. 2. నాటకగ్రంథముయొక్క నాట్యము: వై. వి.

(1)=నాట్యము-నర్తక-నర్తనము అట. పాండు. 4, అ. 77: చూ, విలాసము. 1; (2) ప్రవర్తనము. ఉ, హరి. 2, అ. 70: చూ, సమయము. 2.

నాటకసంధులు, అం. (సంధులు) ముఖము, ప్రతిముఖము, గర్భము, విమర్శము, నిష్ఠ.

నాటకసాల, మి. వై. వి.=నాట్యశాల. ఆటపట్టు. స్వా. 5, అ. 88: చూ, సదనము. 1.

నాటామ్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తిమిటము.

నాటిక, అం. (4 అంకములు. పాత్రభేదముచే ప్రకరణిక వంటిది): చూ, నాటికలు.

నాటి:లు, అం. ఇవి ౧౮.—నాటిక, త్రోటిక, గోష్ఠి, సత్తకము, నాట్యరాసకము, ప్రస్తావనము, ఉపలాస్యము, కావ్యము, ప్రేంకణము, రాసకము, నల్లావకము, వృగదితము, శిల్పకము, విలాసిక, దుర్మల్లిక, ప్రకరణిక, హల్లీపకము, భాణికము.

నాటిది, వా. వి: చూ, ఆతుది.

నాటివేడలు, వా. అ. క్రి: చూ, ఉచ్చు. 2.

నాటు, దే. వి. 1. నాటు లోనగువానిని నాటుట; నాటుము: 2. నాటుట; అ. క్రి. 8. గ్రుచ్చుకొను. భార. ఉద్యో. 4, అ. 467: చూ, స్థిరపడు; స. క్రి. 4. నాటులోనగు వాని ప్రావిండు: చూ, మొలవేయు; అం. ప్రే. 5, గ్రుచ్చు. ఉ, హరి. 3, అ. 80: చూ, మొలవేయు

నాటుకొను, దే. అ. క్రి: చూ. నాటు. 3. (ప్రే. నాటుకొలుపు. అచ్చ. సుం, కాం. 91.)

నాటుపురము, వా. వి. పల్లెటూరు.

నాటుము, దే. వి: చూ, నాటు. 1.

నాట్యభేదములు, అం. నృత్రము నృత్యము నను రెండును నాట్యభేదములే.

నాట్యము, సం. వి. అ. న.=నట్టవ. 1. నృత్యము (నాట్యము మృదుమధురమైనచో “లాస్యముని” ఉద్భవ మైనచో “తాండవ మని” చెప్పుదురు): చూ, తాండవము: చూ, లాస్యము: (చూ, వ్యంజకము. 1: చూ, నాటకము. 1); (నాట్యమునకు భరతిసూత్రము లాధారములు. కాణిటియే నాట్యమునకు “భరత”మని పేరువచ్చినది: చూ, భరతము): 2. నృత్ర గీత వాద్యముల కూడిక: చూ, తౌర్యత్రికము: అం. 3: చూ, వినరులు.

నాట్యరాసకము, అం. (ఒకంకము, నాట్య, గాన, హాస్య, త్రాసయము లుండవలె): చూ, నాటిక.

నాట్యశాల, సం. వి. అ. శ్రీ.=చూ, నాటకసాల.

నాట్యోపయోగములైన యంగములు, అం. ఇవి 19. — వీనిలో నొక్కొక్కదానికి గల భేదసంఖ్య.— శిరస్సు 17, దృష్టి 18, తారలు 9, పుటలు 9, భృవులు 7, నాసికము 6, గండములు 6, ఆధరము 6, చిబురము 6, ముఖము 6, కంఠము 4, హస్తములు 10, వక్షము 3, జిత్తరము 3, పార్శ్వములు 5, కటి 5, ఊరులు 5, జంఘలు 5, చరణములు 9: (చూ, ఉపవిద్యలు: చూ, అంగము. 9.)

నాటా, వా. వి. 1. సన్నని నూలుపై: 2. గుఱ్ఱములు ఎడ్లు లోనగువాని దెక్కలకు వేసెడు ఇనుపముక్క.

నాడి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, నరము (1): (చూ, నాట్యులు); 2: చూ, నాడిక: 3.=నారి. నారికులుపు: చూ, ప్రణమ: 4. ఈనె: చూ, వర్వరీణము; 5. కూరకాడ: చూ, కా:ము. 1; 6. తెల్లగటిక: చూ, హరిత: (చూ, తృణము. 1.); 7. మోసకాని నడక.

నాడింధముడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్ణకారుడు.

నాడిక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. గడియకాలము: గడియ - గడె. (సం. వ.) ఘటిక. నాడి: (మిగతవానికి “విఘటిక” చూడుము.) వై. వి. (1) రూ-నాడు-నాటిమ. అచ్చ. అ. కాం. 111: చూ, దేశము.

నాడివరణము, సం. వి. అ. న. అగసాలె: చూ, స్వర్ణకారుడు.

నాడిదేహుడు, సం. వి. అ. పుం. భృంగీశ్వరుడు. చూ, శలుడు.

నాడిప్రణమ, సం. వి. అ. పుం: చూ, నాడి. 3

నాడు, దే. వి. 1: చూ, దేశము; 2. జనపదము; అ. క్రి. 3. నాటు, భార. కర్ణ. 2. అ. 245: చూ, మొలవేయు; స. క్రి. 4. ప్రావిండు, అం. భా. శృ. 122: చూ, స్థిరపడు.

నాడుమొరలు, దే. అవ్య. అప్పటినుండియు.

నాడులు, అం. 1. దేశభేదములనుబట్టి రాణిదీన బ్రాహ్మణాది వర్ణములకు గలిగిన పేర్లు. (వెలినాడు, మురకనాడు, కాసల నాడు, తెలినాడు, పెంగినాడు మొ.); 2. మండలములోని అంతర్భాగములనుబట్టి ఆ యా భాగములకు రాణిదీన పేర్లు. (చాగలనాడు, బోలనాడు మొ.): (చూ, దేశములు: 3. ఇవి 10 — నాసికాద్వారములు, నేత్రద్వారములు, కర్ణద్వారములు, శంఖినాడి. గుడనాడి, బ్రహ్మనాడి, సుషుమ్ననాడి; (దశవిధనాడుల వివరము. — ౧. ఇడానాడియన చంద్రనాడి (ముక్కునకు ఎడమభాగముననుండును. శివుడు అధిదేవత); ౨. వింగళనాడియన సూర్యనాడి (ముక్కునకు కుడినాగ మున నుండును. విష్ణువు అధిదేవత); ౩. సుషుమ్ననాడిఅన అగ్నినాడి (ముక్కుమధ్య నుండును, బ్రహ్మ అధిదేవత); ౪. గంధారినాడి (కుడినేత్రమందుండును. ఇంద్రుడు అధిదేవత); ౫. ఆస్థినాడి (నాలుకయందుండును. ఎడమ నేత్రమందును ఉండును. వరుణుడు అధిదేవత); ౬. పుషానాడి. (కుడిచేయందుండును. దిగ్దేవత అధిదేవత); ౭. వయస్వినాడి (ఎడమచేయందుండును. బ్రహ్మ అధిదేవత); ౮. అలంబినాడి (శిశ్నమందుండును. అగ్ని అధిదేవత); ౯. లకుహనాడి. (గుదస్థానమందుండును. భూమి అధిదేవత); ౧౦. శంఖినాడి (నాభిస్థానమున నుండును. చంద్రుడు అధిదేవత); (శరీరమునందు మజ్జా తంతువులు (నాడులు) దాదాపుగ 700 కలవు.)

నాడె, దే. వి. నడుమ మూలికండె నుంచెడు నాడ: తొట్టియ- తొట్టె - తొట్టెనాళ. (సం. వ.)—ఉపర, తంతుకావ్యము, తురి, తుర్య.

నాణకము, సం. వి. అ. న.=నాణెము. రూపాయలోనగు నాణెము. అహతము. (తె. వ.)—నాణెము: (చూ, లోహము. 1.)

నాణము, వా. వి. మాంసరసము. అం, భా. ద్వి. 252.

నాశిమ, దే. వి: చూ, దేశము.

నాచేయము, వై. వి. = నాచక : చూ, రూ - నాచేయము.  
 నాచక, వై. వి. = నాచక : చూ, రూ - నాచేయము.  
 నాచక, వై. వి. = నాచక : చూ, రూ - నాచేయము.  
 నాచక, వై. వి. = నాచక : చూ, రూ - నాచేయము.  
 1. శుద్ధనారము : చూ, లోహము. 1; 2. ముద్రింపబడిన  
 రాగి పెంకి బంగారముల లిల్ల : చూ, లోహము 1; 3.  
 ఇచ్చి పుచ్చుకొనుటయందలి యోగ్యత; 4. నాగరికత;  
 5. యోగ్యతాయోగ్య పరిశీలనము : చూ, శ్రేష్ఠత; 6.  
 మంజులము : చూ, హృద్యము.  
 నాచము, దే. వి. ఇత్యము. రా. వి. 2, ఆ. 34 : సంచకము.  
 నాచి, దే. వి. రూ - నాచక. ఆడుది : చూ, శ్రీ. 1.  
 నాచక, దే. వి. (నాచి + క) : చూ, రూ - నాచి.  
 నాచోడు, జా. నాయన, నాపైడిట్టు, నన్ను చంపుకొనితిన్నట్టు.  
 “నీ నచ్చెలితో నుమ్మ నశి నిక్కము చెప్పుము.” (ప్రభా  
 వతీ. 1, ఆ. 8.) “కలయట్లు చెప్పమీ కల్లలాడిన నీకు  
 నాతోడనుమ్మ ప్రాణనభివీవు” (ప్రభావతీ. 3, ఆ. 67.)  
 నాదక్రమపరిష్కరణ, న్యా. పూర్వజన్మమునఁ బెట్టకన్న నీ  
 జన్మమున రాదు. ఈ విషయము నీక్రింది శ్లోకమున గమ  
 నించునది. “క్లో॥ ద్వారంద్వార ముఖం భిక్ష త్యేవం  
 నయాచతే॥ అదత్వా మాద్యుశో మాభూ ద్దత్వా త్వం త్వాద్యుశో  
 భవ”॥  
 నాదము, సం. వి. అ. పుం. = నాదు. 1. ద్వని, మ్రోత :  
 చూ, స్వరము. 2; అం. 2. అహతము - అనాహతము.  
 అని ద్వవిధము. (అహతము. — హరికీర్తనాది రూపముచేత  
 శ్రోత్రుశ్రోత్రరంజకమై భవతంజకమై యున్నది. ఈ  
 యాహతనాదమనకే స్థా. భేదములనుబట్టి 22 భేదములు  
 గరింపు. అవే వివరింపబడినవి గనుక శ్రుతులనుపించుకొనినవి;  
 చూ, ఉచ్చారణము. అనాహతము (ప్రాణాగ్ని సంయోగ  
 రూపమైనది) : (నాదమనగా వ్యాకరణప్రకారము =  
 మ్రోగెడి అస్పృహద్వని యుచితత్వము. మంత్రవ్యాకరణ  
 ప్రకారమైనచో. — న = ప్రాణము, ద = అగ్ని, ప్రాణాగ్ని  
 సంయోగరూపమైనది / నుక నాద మనిపించుకొనినది.) :  
 చూ, స్వరము. 2; 3 : చూ, అస్పాదశవదార్థములు.  
 నాదములు, అం. (దశవిధనాదములు) జల, భేరి, మద్దెల,  
 మృదంగ, మంటా, కాహళ, కింకరీ, వేణు, శ్రుమర,  
 ఓంకారనాదములు.  
 నాదాకరి, అం : చూ, భాషాంగములు.  
 నాదాచ, వా. వి. 1. నిష్పచ్చు : చూ, బీదతనము; 2. పీల;  
 3. పొట్టి; 4. శక్తిలేమి; విణ. 5. చిక్కినది; 6. పీలది.  
 నాది, దే. వి. నానంబంధమైనది.  
 నాదించు, సం. అ. క్రి. మ్రోగు. శకం. 5, ఆ. 53 : చూ,  
 శబ్దించు.  
 నాదు, వై. వి. = నాదః. శబ్దము, ద్వని. పా. 2, ఆ. 98 : చూ,  
 స్వరము. 2.  
 నాదేయము, సం. వి. అ. పుం. 1. కైవడిమున్నె. చూ,  
 ముద్దకము; 2. వీరునబ్బు : చూ, ప్రబులి; విణ. 3. వడి  
 పంబంధమైనది.

నాదేయ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కిత్తలి\*. చూ, శర్కరాంకము;  
 2. నారదబ్బు : చూ, శర్కరాంకము; 3. తక్కలి\* : చూ,  
 వైజయంతి; 4. దాసనము \* : చూ, హయశీపన మారకము;  
 5 : చూ, నాదేయము. 2\* : 6. కాకినేరేడు (నేలనేరేడు)\* :  
 చూ, లికుచము. (నాగరంగపు చెట్టు అని కొండలు.)  
 నాదము, సం. వి. అ. పుం : చూ, ముక్కుత్రాడు.  
 నాదవంతుడు, సం. విణ. చూ, పరాదీనుడు.  
 నాథుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పెనిమిటి : చూ, భర్త. 1;  
 2. తేడు, ప్రభువు : చూ, స్వామి. 1; 3. ఇంద్రుడు :  
 చూ, సహస్రాక్షుడు.  
 నాన, వై. వి. = జ్ఞాన : చూ, సిగ్గు. భార. ఆది. 3, ఆ. 137.  
 నానబ్రాలు, దే. వి. : చూ, నానబియ్యము.  
 నానగండ, వై. విణ. సిగ్గుమాలినవాడు. పాండు. 5, ఆ. 179.  
 నానబియ్యము, దే. వి. నానబెట్టిన క్రొత్త చేరుడు బియ్యము :  
 చూ, బియ్యము.  
 నానాడు, దే. వి. రూ - నానాడునాడు. చూ, ప్రతిదినము.  
 నానాప, వై. వి. = : చూ, నాకబలి.  
 నానాపసాని, వై. వి. : చూ, రూ - నాగపసాని.  
 నానారూపము, సం. విణ. వలుదెబ్బగులుగలది : చూ, వివిధము.  
 నాను, దే. వి. 1. నానుక్రోవి : చూ, భూషణము. 2 : ఆ. క్రి.  
 2 : చూ, ఊరు. 6.  
 నానుక్రోవి, దే. వి. : చూ, నాను. 1.  
 నానుచు, దే. ప్రే. 1 : రూ - నాను. నానజేయు. పాండు. 3, ఆ.  
 191.  
 నానుడి, దే. వి. (నాను + నుడి) 1. లోకోక్తి, గాలిమాట :  
 చూ, శబ్దము. 2; 2. సామెత. సా. 2, ఆ. 258 : చూ,  
 శబ్దము. 2.  
 నానుడు, దే. విణ. 1. — వై. — : 2. తడిసినది.  
 నానుకవాన, దే. వి. విడువకకురినెడు పొడిపొడి చినుకుల  
 వాన : చూ, వాన. 1.  
 నానుపు, దే. ప్రే. (బట్ట) చలువచేయు.  
 నానుబోర, దే. వి. మాంసముగలతోమ్యు : చూ, వత్తము.  
 నానృతాత్ పాతకంపరమ్, న్యా. అనృతముకన్న పాతకములేదు.  
 నానృషీకురులేకావ్యమ్, న్యా. ఋషిగానివాడు కావ్యమును  
 రచింపజాలడు.  
 నానేత, వా. వి. ఆలస్యము : చూ, విలంబము. 1.  
 నానొడి, వా. వి. : చూ, రూ - నానుడి. ఆం. భా. ప్ర. 111.  
 నానోడు, వా. వి. — వై. —  
 నాన్పు, దే. ప్రే. : చూ, రూ - నానుచు.  
 నానైల, దే. వి. : చూ, భక్త్యము.  
 నాన్న, దే. వి. రూ - నాయన. 1. తండ్రి : చూ, సవిత్వము. 2;  
 2. పూజ్యుడు : చూ, మహనీయుడు : వా. 3. (కూర్పు  
 లలో) అన్న; 4. (కూర్పులలో) మేనమామ.  
 నాప, వై. వి. = : చూ, నాకబలి.  
 నాపసాని, వై. వి. : చూ, రూ - నాగపసాని.  
 నాచికుడు, సం. వి. ఋ. పుం : చూ, మంగలి.



నాభాగ్యము దేవరచి త్రము, లో. దయతోగూడిన లాభము.  
“మామకస్వాంతవీధి, చెలువభాగ్యంబు దేవరచి త్ర మధిస.”  
(పాంచా).

నాభి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. కన్నూరి: చూ, మృగమదము; పుం. శ్రీ. 2: చూ, బొడ్డు. 1: పుం. 3. వివశిష్యము; వత్సనాభి: చూ, వననాభి: 4. ఇండికంటి నడిమితుము: చూ. విండిక. 1: 5. తిలకము, చూ, బొడ్డు. 1: 6. క్షత్రియుడు: చూ, రాజు. 1: 7. చక్రవర్తి: చూ రాజు. 1: పా. 8. దీనికి ఉప మానములు—బొన్నపువ్వు, నుడి, మడుగు, నూయి, చక్రము; అం. 9. పురుషలక్షణంగములలోనొకటి, (బొడ్డు) (దక్షిణవర్తమై వర్తలమై యతిగంభీరమైనఁ బ్రశస్తము. వామావర్తమై మిక్కిలి లోతుగలిగిన పాపాత్ముడగు. ఉత్తానవిరళమైన దుఃఖప్రదము.): చూ, లక్షణంగములు; 10. శ్రీలక్షణంగములలో నొకటి. (బొడ్డు) (లోతుగనున్న పూజ్యురాలగు. ఏటినుడివలె దక్షిణవర్తమైన రాజవత్సయు, పుత్రసతీయు, పతిప్రియయు, భోగియునగు. ఎడమనుడియైన చచ్చుబిడ్డలు కలదియగు. లోపల నుడియున్న జారయగు. బొడ్డుకు కొంచెముక్రింద కుంకుమగర్భితమై పద్మసమమగు చిన్నయున్న మత్తెవాని యన్నుమిన్నయగు): చూ, శ్రీలక్షణంగములు; 11: చూ, అధమక్షేత్రములు 12: చూ, కళలుండు స్థలములు; 13: చూ, హస్తక్షేత్రములు; 14: చూ, చుంబనస్థానములు; 15: నాభికుద్ది. — గోమాత్రములో 8 రోజులు నానవైచి యెండించిన కుద్ది (7 రోజులనికొందలు). నాభిజన్ముడు, సం. వి. న్. పుం. పొక్కిలిచూలి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

నామకరణము, సం. వి. అ. న. 1. బిడ్డలకు పేరుపెట్టుట; అం. 2: చూ, కర్మములు.

నామకా. వా. క్రి. విణ. స్వతంత్రము లేకుండఁగ.

నామగుంబ, ద్వ. వి. (నామము + గుంబ) గళగర్తము: చూ, రోగము. 1.

నామధేయము, సం. వి. ఆ. న: చూ, పేరు. 1.

నామమడచు, మి. న. క్రి. చంపు. భార. శ్రీ 2, ఆ. 54: చూ, సంహరించు.

నామము, సం. వి. న్. న. 1: చూ, నామధేయము; (సృష్టిలో మొదట చెట్లపేర్లు భూసారమునుబట్టి పుట్టెను. తరువాత సరీసృపములు జంతువులపేర్లు చెట్లసారమునుబట్టి పుట్టెను. పిదప గ్రామముల పేర్లు సరీసృపములయొక్కయు జంతువుల యొక్కయు పేర్లునుబట్టి పుట్టెను. తదుపరి గ్రామనామములు యింక పేర్లయ్యెను. వీనియందెన్నియో విశేషాంశములు పుట్టెను. దీనికంతకును ప్రత్యేక విమంబువు ఈ విమంబు: ర్తచే వ్రాయఁబడినది. వ్రాయఁబడుచున్నది.): చూ, ఇంటిపేరు. వా. 2. (నామము) పేరునకుఁ బ్రాతిపదిక మని సంజ్ఞ. “రామ, కృష్ణ” మొ; దే. వి. (1) నొనట పెట్టుకొనెడుబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

నామములు, అం: చూ, పదములు.

నామరులు, దే. వి. బ. పాచికలు: చూ, వ్యవహారము. 4.

నామర్థా. వా. వి. అగౌరవము.

నామ, దే. వి. జొన్నతోనగువాని కొయ్యగాఁగన చిగిరించిన మొలక: చూ, మొక్క. 1.

నామూపీ, వా. వి. అవమానము.

నాయంకరము, ద్వ. వి. (నాయకుఁడు + కరము): చూ, ప్రభుత్వము.

నాయకవాడి, ద్వ. వి. పంటసరామరికచేసెడు దివాణపుఁబంటు. చూ-నాయకవాళి: చూ, మహానూలుదారు.

నాయకవాళి, —పై.—

నాయకుఁడు, వై. వి. 1. ప్రభువు: చూ, స్వామి. 1: 2. పన్నిద్దలు భటుల కధిపతి: చూ, స్వామి. 1.

నాయకు, వై. వి. 1. కూర్చుండేవాఁడు: చూ, కూర్చుండు; 2. = నాయక: ప్రభువు: చూ, స్వామి. 1: 3. బలిజెలోనగువాని పట్టుబడేచు.

నాయకగుణములు, అం. కావ్యలక్షణంబున — మహాకుశీరత, మహాభాగ్యము (పరిపాలన), బౌద్ధిజ్యము, బౌదార్థ్యము (దాతృత్వము), తేజస్వీత (పరాక్రమ), ధార్మికత, వైదగ్యము (నేర్పు), పాండిత్యము (విద్యావివేకము) మొ. వీరికిఁదగిన నాయకలు సాధారణముగ ముగ్గురు: చూ, స్వీయ, అన్య, సామాన్య. (ఈ గుణములన్నియు పూర్తిగా గలవాఁడు తముఁడు. కొన్నియె కలవాఁడు మధ్యముఁడు. చాల తక్కువగలవాఁడదముఁడు.)

నాయకత్వము, అం. దేవనాయకుడు, మనుష్యనాయకుడు, ఉభయనాయకుడు. (8).

నాయకనర్మసచివులు, అం: చూ, నాయకసఖలు.

నాయకము, సం. వి. ఆ. పుం. పతకము నడిమి రత్నము: చూ, భూషణము. 2.

నాయకసఖలు, అం. విటుడు, విమాషకుడు, పీతమర్దకుడు, చేటుడు. (4).

నాయకస్వరూపము, అం. కీర్తిప్రతాపసమగత్వము, ఆర్థావసత్వము, సుగుణాధిపత్యము. భూభరణధురీణత్వము, కావ్యగీతప్రియత్వము. (5).

నాయకుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = నాయకు, అధిపతి: (చూ, నాయకులు): చూ, స్వామి. 1: 2. శృంగారసావలంబినపురుషుడు: (చూ, నాయకులు): విణ. 3: చూ, శ్రేష్ఠుడు; వై. వి. (1). = నాయక. అధిపతి: చూ, స్వామి. 1. (పురుషోత్తమకవీయము.)

నాయకులు, అం. 1. సర్వససాధారణులయిన నాయకులు నల్వరు.— దీరోదాత, దీరోద్ధత, దీరశాంత, దీరశలిత (4). (దైర్యముగలిగి శాంతుడై సర్వమెరింగి దయాశాలియైన వాడు దీరోదాతుడు, గిర్వామాయాదంభమాయాక్రోధాదులు గలవాడు దీరోద్ధకుడు, ప్రసన్నాత్ముడు దీశుడు శాంతుడైనవాడు దీరశాంతుడు, శిశ్నింతుడు విద్యావక్తుడు మఖియైనవాడు దీరలలితుడు; 2. శృంగారనాయకులు నల్వరు. — అనుకూలుడు, దక్షిణుడు, ధృష్టుడు, శతుడు (4): (చూ, ఉపనాయకులు) [అనుకూలుడు.— ఒకేనాయకయం దాసక్తుడు; దక్షిణుడు— అనేకనాయకలయందు సమస్నేహపర్తి: ధృష్టుడు.— పరశ్రీగమనాదులచే దప్పజేసియు నిర్భయుడు; శతుడు..



నాయకామాత్రవివేకవిప్రియకారి: (చూ, పక్షులు): 3. ఉప  
నాయకులు నందరు — పీఠమధ్యం, విటలు, చేటుడు,  
విదూషకుడు: (చూ, నాయకపక్షులు. ఉపనాయకులు.)

నాయన, దే. వి. (నా + అన్న): చూ. రూ-నాన్న.  
శామనమ్మ, వా. వి. తండ్రితల్లి: చూ, పితామహి.  
నాయకారము, వై. వి. = న్యాయభార: 1. సత్యమును వహించుట; 2. రాజీకీర్తియర్పించుట.

నాయదారి, వై. వి. = న్యాయభారి. సత్యదూత.  
నాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాసణము: చూ, లాభము.  
1; 2. నీతి: చూ, సత్యము. 1; వై. విజ. (1) = న్యాయః,  
న్యాయయక్రమ: చూ, సత్యము. 1.

నాయక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. శృంగారరసావలంబనశ్రీ: చూ, శ్రీ.  
నాయకులు, అం. వివిధశృంగార రమణీయలైన రమణీయలు  
స్వీయ, పరకీయ, సామాన్యలను ముత్యైకగులయియుండిరి  
అందు స్వీయ పదుమూడు, పరకీయ రెండు, సామాన్య యొక  
విధములవుటచే బ్రధాననాయకులు పదునాల్గురైరి. అవస్థా  
భేదంబుచే శృంగారనాయక లష్టవిధములైరి. ౧. స్వాధీన  
పతిక (ప్రియునిం దనకు వశపఱచుకొన్నది): ౨. వాసవ  
సజ్జిక (పతి వచ్చువేళకు శయనాను లంకరించునది);  
౩. విరహోత్కంఠిత (నాయకుడు వేళకురాకున్న దవించు  
నది); ౪. విప్రలబ్ధ (సంకేతస్థలమునం బ్రియునిగానక  
కలగునది); ౫. కలహంతరిత (ముందు కోపముచే బతిని  
విడనాడి పింపఁ బఱచునది); ౬. ఖండిత  
(ప్రియుడు పరశ్రీనిగూడిన చిన్నిలఱచి కోపించునది);  
౭. ప్రోషితభక్త ర్థక (పతి పరదేశమున నుండుచే బరితపించు  
నది); ౮. అభిసారిక (ప్రియునిగూర్చి సంకేతస్థలమున  
కేగునది) (పీరికి దూతి, దాసి, నఖి, చేటి, ధాత్రేయ,  
ప్రాతివేళిని, లింగిని, శిల్పిని యనువారు సహాయులు) (ధాత్రేయ =  
దాడికూతురు. ప్రాతివేళిని = పొడుగింటిసి. లింగిని =  
సన్యాసి. శిల్పిని = ముచ్చిది.)

నాయకాశ్రయము, అం. స్వీయ, పరకీయ, సామాన్య (3).  
నార, దే. వి. 1. నరీతడవ, చీల్చిన తాటిమట్ట లోనగునది:  
చూ, శల్కము. 2; 2. జనసనారపీఠము: చూ, శల్కము. 2;  
3. కూరమీడిపీఠము, కడంబము: చూ, శల్కము. 2;  
4. కొబ్బరి, ఈత, మొగలి, గోగులోనగువాని పీఠము:  
చూ, శల్కము. 2; 5. చెట్టుమీడిపట్ట, వల్కలము. భార.  
అర. 2, ఆ. 32కి: చూ, వల్కలము: (చూ, బెరడు).

నారంగడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విటలు; 2. = నర  
కడు. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

నారంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. నారింజ: చూ, శర్క-  
రాంకము; 2. కంచెతడవ: చూ, శర్కరాంకము; బ. 3.  
అమరబిడ్డలు: చూ, యమశత్రువులు; 4. విప్రలిరసము.

నారకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నరకము.

నారపీఠ, దే. వి. పొత్తిపీఠ.

నారట్టము. సం. వి. అ. పుం. వీటికనేల, వివీతము: చూ,  
భూమి. 1.

నారణపక్షి, వై. వి. = నారాయణపక్షి: చూ, పక్షి.

నారదబ్బి, వై. వి. = నారదము. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ,  
శర్కరాంకము.

నారదము, సం. వి. అ. పుం. 1 =: చూ, నారదబ్బి; 2. =  
నారింజ: చూ, శర్కరాంకము. (నారంగతదృశము నారద  
మని కొందఱు.)

నారదస్మృతి, అం: చూ, మూలస్మృతులు, స్మృతులు.

నారదీయము, అం. 1: చూ, పురాణములు; 2: చూ, ఉప  
పురాణములు.

నారదుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక దేవముని: చూ,  
ముని. 1.

నారపంటలు, అం. వ్రత్తి, గోగు, జనుము, కిత్తనార మొ.  
నారమడి, దే. వి. నారతోనేసినబట్ట, ముకుటము-ముక్కుటము:  
చూ, వత్తము.

నారము, సం. వి. అ. న. 1. నరులగుంపు; 2: చూ, రూ—  
నారాచము. 1; పుం. 3. అప్పుడుబుట్టినదూడ: చూ,  
దేనువు; బ. 4. నీళ్లు: చూ, సలిలము.

నారవేళ్లు, దే. వి. బ. ఏకలిజవళ వృక్షములవేళ్లు (కొబ్బరి,  
తాటి, ఈత, వరి, వోడి, జొన్న లోనగువానివేళ్లు): చూ,  
వేరు. 1.

నారసము, వై. వి. = నారాచము: చూ, బాణము. 1.

నారసింహాయరము, అం. (నరసింహ: = అన్యేన నరీయతే  
నక్షీయత ఇతి చతుర్విధ నారసింహత ఆత్మర్థ:): చూ, ఓమ.  
నారసింహీయము, అం: చూ, ఉపపురాణములు.

నారాచము, సం. వి. అ. పుం. 1. = నారాచము. నారము,  
అచ్చము ఇనుప బాణము, ప్రక్షేపనము: చూ, బాణము. 1;  
2. నీటి యేనుగు: చూ, హస్తి; అం. 3: చూ, ముప్పది  
రెండాయుధములు: (చూ, బాణము. 1); అం. 4. ఒకానొక  
వృత్తము. ఒక్కొక్కసాదము తగణ, రగణ, వగణములు  
గలదై యెండుదవ భందస్సునందు బుట్టిన వృత్తము:  
చూ, వృత్తము. 1.

నారాచి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. బంగారునఱకెడు కొఱముట్టు:  
చూ, సానము. 2. ఆరాచి, క్షిణి-ఏవణిక, అగసాలెవాని  
ఇనుపత్రాసు (అనికొందఱు).

నారాజి, దే. వి: చూ, రూ-నారాజి.

నారాజీ, —వై.—

నారాయణపక్షి, సం. వి. న్. పుం. =: చూ, నారణపక్షి.

నారాయణబలి, పా. నన్యాసికిజేయు శ్రాద్ధము (పరిషత్తు).

నారాయణము, వా. వి. శ్రైత్తిరీయమను వెదభాగమనం దొక  
వన్నము.

నారాయణాశ్రమము, అం: చూ, ఆశ్రమములు.

నారాయణస్వాహా, అం. (నారాయణ = నారస్య - జ్ఞానస్య -  
ముక్తేయ-అయనం ప్రాప్తి: = (రేఫాత్ పరనకారస్య జాత్య  
విదానాత్ సర్వప్రాణీబుద్ధిగుహావివాసాత్ శుద్ధచైతన్య  
మిత్యర్థ:): చూ, ఓమ.

నారాయణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, పార్వతి. 1; 2: చూ,  
లక్ష్మి; 3: చూ, శతమూలి\*.

నారాయణుడు, సం. వి. అ. పుం. (రూ-నారాయణుడు -  
నారాయణుడు - నారాయుడు) (౧ అవతారపురుషుడు,

౧ ఉదకమందు స్నానము, ౩ నరసమూహమున కునికిపట్టు  
౪ నరసమూహమునివాసము, ౫ శబ్దగమ్యుడు, ౬ సారూప్య  
ముక్తికి స్నానము, ౭ తొంబదియాలు తత్వములకు  
స్నానము, ౮ ఒక మన్వంతరమున నరుడనుబుష్కి  
గుమారుడు.) 1. వెన్నుడు : చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ,  
సూర్యుడు; 3. చంద్రుడు : చూ, హిమాంశువు; 4. నలువ:  
చూ, బ్రహ్మ. 1; 5: చూ, శివుడు; 6. అగ్ని : చూ,  
వహ్ని. 1; 7: చూ, అశ్వమేధిని; 8. ఆవు : చూ,  
దేనువు.

నారి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. అడుది : చూ, శ్రీ: వై. వి.  
(1)=నాడి: చూ, నరము; (2)=నాడి. నారికులుపు :  
చూ, ప్రణము; దే. వి. (3) వింటియల్లెత్రాడు : చూ,  
మౌర్య. 1.

నారింజ, వై. వి. = నారంగ : చూ, శర్కరాంకము.

నారికడము, వై. వి.=చూ, స్కంధఫలము:1.

నారికాయ, దే. వి. అల్లెత్రాటి తాకుడువలన చేతగలిగిన కిణము:  
(చూ, కిణము. 1-2.)

నారికులుపు, ద్వ. వి. నెలపుండు : చూ, ప్రణము.

నారికెడము, వై. వి.= : చూ, నారికేశము\*.

నారికేడము, —వై.—

నారికేశము, సం. వి. అ. పుం. = నారికెడము - నారికెడము-  
నారికేడము. (రూ- నారికేశము - నారికేశ-నారికేశ - నారి  
కేశము - నాడికేశము - నారికేశము - నారికేశము)  
దెంకాయ\*: చూ, స్కంధఫలము.

నారికేశత్రుణ్యాయము, న్యా. కొబ్బరిచెట్టెందులకెక్కితివన  
దూడగిడితె యెక్కితివను రీతి.

నారికేశపాకము, అం. 1. పాకములు 2 లో నొకటి. (మిగుల  
కఠినమై యభేద్యమైనది.) : చూ, పాకములు: (చూ, ద్రాక్ష  
పాకము); 2. పాకములు 4 లో నొకటి: చూ, పాకములు:  
(చూ, వృక్షము.)

నారికేశఫలాంబున్యాయము, న్యా. “నీరి దా వచ్చిన వచ్చును సల  
లితముగ నారికేశసలిలముభంగికా.”

నారికేశాంజనము, అం : చూ, అంజనములు.

నారికేశాంబున్యాయము, న్యా. కొబ్బరికాయలోనికి నీరెట్లు వచ్చి  
నది తెలియదనినరీతి.

నారి, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒక మగ  
జముగలదై మూడవ ఛందస్సునందుభవించిన వృత్తము:  
చూ, వృత్తము. 1.

నారిసుతము, అం ఒకానొకవృత్తము. ఇది పదునొకండవ త్రిష్టు  
ప్పందస్సునందలి కాలినీవృత్తవ్యాయను జేసిపాదములున్న  
ఇంద్రవజ్రవ్యాయను సరిపాదములున్న పదచును: చూ,  
వృత్తము. 1.

నారు, దే. వి : చూ, రూ- నాలు.

నారుచు, దే. ప్రే. నాడజేయు : నార్చు.

నారు, —వై.—

నాలు, దే. వి : 1. రూ-నారు, ఆకు, కోగ్రు. (సం ప) —

అంకురాశితద్వి- ౧. విత్తులుచల్లుట. అంకురాచ్ఛాణము. ౨.  
శుభకార్యములందు వపధాన్యములు చల్లుట; అంకురాచ్ఛాణము.

నాలునాటు, దే. స. శ్రీ : చూ, మొలవేయు.

నాలునాటుట, దే. వి. : ఊప : ఊప.

నాలుపోయు, దే. స. శ్రీ : ఆకుపోయు.

నాలము, వా. వి : చూ, లాకము.

నాలవకొమువాడు, ద్వ. వి : చూ, రూద్రుడు.

నాలాయన, వా. వి. లాయబలేని.

నాలి, దే. వి. 1. కుత్తికపువని. స్వా. 3, అ. 51 : చూ,

వంచన; విణ. 2. కుత్తికము: చూ, హీనము. 1; 5.

మందము, అలస్యము : స్వా. 3, అ. 28 : చూ, విలం

బము. 1; 4. తక్కువైనది : చూ, హీనము. 1.

నాలిక, దే. వి : చూ, రసన, జై. 7, అ. 100.

నాలికచేలు, ద్వ. వి. 1. తృణవిశేషము : చూ, తృణము. 1; 2 :

చూ, పెరుగము.

నాలికతీపు లోనవిషము, లో. ఉవా.—ఆజిత్తులమారి మృగము

యొక్క తేనెమాటలకు మోసపోయితిని. నాలికతీపు లోన

విషమని యెఱుంగునా” (నీతిచంద్రిక - మిత్రలాభము.)

నాలికలు, దే. వి. బ. సర్వజిహ్వా:లు. రూ- నాలికలు.

నాలికి, వా. వి. నల్లకి. రూ - నాలకి- నాల్కి; (నాలకి-నాల్కి-

నాల్కియని వాడుక.)

నాలిగాలి, వా. వి : చూ, విలుగాలి.

నాలిజంపము, సం. వి. అ. పుం. కాకి : చూ, వాయసము.

నాలిబూతము, ద్వ. విణ. 1. కుత్తికుడు : చూ, వ్యాధుడు,

2; 2. కుత్తికురాలు : చూ, శ్రీ.

నాలిచుచ్చు, దే. విణ : చూ, నాలిబూతము. 1.

నాలీపు, వా. వి : చూ, నామర్దా.

నాలక, దే. వి : చూ, రూ- నాలిక.

నాలకమిగులుట, జా. (మాటమిగులుట) దూషించుట “నాలక

మిగులరాసీయకుము” (చిన్మయసూరి నీతిచంద్రిక.)

నాలకలు, దే. వి. బ. 1 : చూ, రూ- నాలికలు భా. 4, స్కం.

728; 2. జ్వాలలు. భార. ద్రో. 5, అ. 129.

నాలుగాకులెక్కువచదువుట, జా. విశేషాంశంబులు తెలిసియుండుట.

“అంతకునాలుగాకు లెక్కువయే చదివెతి.” (ధర్మజ)

నాలుగు, దే. స : రూ- నాలుపు - నాలు - అడ్డ - ఉడ్డ - ఉడ్డా,

చవు - చొ - చవుకము - చొకము, తిగవ. చ - తీవంచ,

పుంజీ, మూడు నొకటి - మూడునొకటి. (సం. ప.) —

అంబుది, అబ్బి, చతుర్థము, చతుష్కము, చతుష్టయము, చర

మము: (చూ, మూడునొకటి.)

నాలుగుఅంకములు గలవి, అం. అంతఃకరణములు, అగ్నులు,

అనుబంధములు, అభినయములు, అలంకారములు, అవస్థలు,

ఆశ్రమములు, ఉపవేదములు, ఉపాయములు, కరణాలు,

కావ్యవృత్తులు (వృత్తులు). క్రతువులు, గ్రీవాభేదములు,

జ్ఞాతులు, తార్కికప్రమాణములు, తాళగ్రహములు, దిశలు,

గుప్తులు, ద్వారములు, ధనవృద్ధులు, నాయకనర్తనచివులు,

నృత్యములు, పతులు, పాకములు, పురుషశాతులు,

పురుషార్థములు, ప్రయోగములు, ప్రాణాయామములు, మనుజు  
వృక్షలు, ముక్తులు, ముఖరతులు, మేఘములు, యుగములు,  
యోగములు, రతులు, రథికులు, రాజవిద్యలు, మనుష్య  
వర్ణములు, వర్ణితులు, వాదిత్రము, వేదములు, వేదోపాంగ  
ములు, వ్యూహ(హ)హాభేదములు, కుశ్రావలు, సముద్ర  
ములు, సారసములు, సృష్టిభేదములు, సేనాంగములు,  
స్త్రీజాతులు ఇత్యాది.

నాలుగుకంబాలాట, ద్వ. వి: చూ, బాలక్రిడ.

నాలువు, దే. స: చూ, రూ-నాలుగు.

నాలు, దే. వి: చూ, రూ-నాలిక.

నాలు, దే. స: చూ, రూ-నాలుగు.

నాలుకన్నులవేళ్లు, దే. వి. అగ్ని, అచ్చ. బాల, కాం. 54:  
చూ, వహ్ని. 1.

నావ. సం. వి. ఔ. స్త్రీ = నౌక. 1. తరణి: చూ, హోదము;

వై. వి. (1) = నావ. ఓడ: చూ, హోదము.

నావి, దే. వి. సస్యరోగము: ఆవ, వీడ, నట్టు.

నావికుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సరంగు.

నావిక్కువృద్ధివీవతి, న్యా. విష్ణువుగావివాడు రాజుగాడు. లేక  
రాజునరచాపుడగు విష్ణువు.

నాపురు, వై. వి: చూ, రూ-నాగురు\*.

నాజ్యము, సం. విజ. ఓడచేత దాటడగినది. (నద్యాదులు).

నాశకుడు, సం. విజ: చూ, కుట్టు. 2.

నాశము, సం. వి. అ. పుం. 1. చేటు: చూ, రుత్ర; 2. క  
బడమి: 3. అనుభవములేమి; 4. చూ, మరణము; అం.  
5: చూ, ధనగతులు.

నాశిలు, సం. అ. క్రి. నవయు: రూ-నాశిల్లు. (తె. ప.) అం. వి.  
ప(వ)డు.

నాశిల్లు, సం. అ. క్రి. —వై.—

నాసి, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, ముక్కు. 1: 2: చూ, లచ్చి  
కమ్మి; 3. అపక: చూ, సర్వము.

నాసత్యులు, సం. వి. అ. పుం. ద్వి. అశ్వినీదేవతలు (అసత్యము  
లేనివారు.)

నాసాభరణము, సం. వి. అ. న. అడ్డబాస, ముక్కుర: చూ,  
బూషణము. 2.

నాసామణి, సం. వి. ఇ. పుం. —వై.—

నాసి, దే. వి. పిల్ల: చూ, మార్జము.

నాసిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, ముక్కు; 2. దీనికి ఉప  
మానములు.—తిలపుష్పము, సంపెంగపువ్వు, కోకురు:

అం. 3: చూ, చుంబనసానములు; పురుషలక్షణాంగము

లలో నొకటి (ముక్కు) (చిలుకముక్కువలెమన్న రాజగు

దీర్ఘమైన భోక్తయగు. ప్రాప్తమైన ధర్మశీలుడగు): చూ,

లక్షణాంగములు; స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (ముక్కు)

(సమముగమన్న పతిని సంపన్నునిజేయును. సువ్యవృష్టు

వలెమ సంపెంగపువ్వువలెమన్న ముఖవీయగు. కుడినుడి

యున్నధవవృద్ధియు: బుత్తవృద్ధియునగు. ఎడమనుడియున్న

విధవయగు. మచ్చయున్న హానియగు. ఊర్ధ్వమైనను

ప్రాప్తమైనను దానియగు. దీర్ఘమైన కోపియగు. లంబమైన

నప్రశస్తరాలగు. మిక్కిలి పొడవు మిక్కిలి లావు లేకున్న

సుఖప్రదురాలగు. చట్టిమైయున్న విధవయగు. నాసావిలమల  
రోమమున్న నక్షత్రరాలగు. మీసములున్న విధవయగు):  
చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 4: చూ, నాబ్యోపయోగములైన  
యంగములు (చూ, అంగము. 9.)

నాసికాంగుళీన్యాయము, న్యా. ఎవని ముక్కురంగ్రహము: లో  
వాని ప్రేళ్ళేవైనను పట్టుననుకీతి.

నాసికాక్రియలు. అం. భావాధ్యాయప్రమేయములోనివి. —

స్వాభావిక, నత, మంద, సోఛాస, నికూచిత, వికృష్ట (8)

నాసికావ్యారములు, అం: చూ, నాడులు.

నాసికావేదనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నాస 3\*.

నాసిరిల్లు, వై. అ. క్రి. = నాశ. నశించు: చూ, సమయు 3.

నాసీరము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, సేనాముఖము. 1:

2. దర్పము: చూ, హంకారము.

నాస్త, హిం. వి. చలిదిభోజనము, ఫలహారము.

నాస్తీ, వా. సం. అవ్య. లేదు.

నాస్తీకత, సం. వి. అ. స్త్రీ. పరలోకము లేదనెడు బుద్ధి: చూ,  
మిథ్యాదృష్టి.

నాస్తికుడు, సం. వి. అ. పుం. పరలోకము లేదనెడువాడు.

నాస్తిక్యము, సం. వి. అ. న: చూ, నాస్తికత.

నాహంకారాత్పరోపివ్య, లో. మనుజున కహంకారముక. తె  
శత్రువు వేటోడులేడు.

నాశము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. రూ-నాశి. తామరలోనగు

వానికాడ: చూ, వినము. 1: 2. క్రోధి: చూ, బాణము. 1:

3. చిమ్మనగ్రోవి: చూ, శృంగము. 3: 4. అగసాలెవాని

ఊడుగ్రోవి: ఊడుగ్రోవి, క్రోవి, గొట్టము; 5. సస్యాది

నాశము: చూ, క్రోవి. 2: (అకారాంతస్త్రీలింగమునగును);

దే. వి. (1). రూ-నాలిము: చూ, లాడము.

నాశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, నాశము. 1: 2 కూర

యొక్కనార, కాడ, గొట్టము.

నాశికము, చూ, రూ-నాశికము.

నాశికేరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నాశికేరము\*.

నాశికము, సం. వి. అ. న. రూ-నాశికము. 1. తామర: చూ,

రూ-నలినము. 1: 2. తామరతంపర: చూ, సహస్రపత్రము;

పుం. 3. అమ్మ: చూ, బాణము. 1: 4. బాణపుములికి:

చూ, బాణము. 1.

నాశికాసనుడు, సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ని

ని. సం. అవ్య. 1. నిశ్చయార్థకము: చూ, సత్యము. 1: ఉప.

2. (నికరణము = ఇచట “ని” అనునది మిక్కిలి ఆను

నర్థముకలిది: నికరణము = ఇచట నిరర్థకము; నికారము =

ఇచట ధాత్వర్థమును వంచనయను నర్థమునకు మార్చినది;

నికాశము = ఇచట ధాత్వర్థమును తుల్యము అను నర్థముకలి

దిగా మార్చినది; నికృంతనము = ఇచట వ్యర్థము): అం.

3: చూ, స్వరము. 2: (చూ, గ. 1.) దే. అప. (1) ద్విత్తి

యైక వచనమునందు వచ్చెడు ఒకప్రకరణము. “రాముని.

సోమని" మొ; ద్ర. (2.) చార్థకము. ఆం. భా. త్ప. 67: చూ, ను (14).  
 నింకిరి, దే. వి. రూ-నింకిరి. ముఖికి: చూ, శమలము. 1.  
 నింకితి, దే. అవ్య. క్రి. విణ: చూ, వేగము. 3.  
 నింగి, దే. వి. అకాశము. స్వా. 4, ఆ. 99: చూ, సుర వర్షము.  
 నింగిచూలి. దే. వి. సభస్వంత్రుడు: చూ, వాయువు.  
 నింగిమిరి, దే. వి. సువర్పల\*.  
 నింగివడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (ఉ, హరి. 5, ఆ. 84): అత్తమిల్లు, కూడు, క్రుంకు, పడు. (సం. ప. — అస్తమించు.  
 నింగినగ, ద్వ. వి. వ్యోమకేతుడు: చూ, శివుడు.  
 నిచు, దే. ప్రే: రూ-నిచుచు-నింపు, నెరపు-నెలపు.  
 నింజిలి, వా. వి. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.  
 నింట, దే. వి. జలపూరము.  
 నిండబడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (రూ-నిండు- నిండు- నిండుకొను) పూర్ణమగు: చూ, మెండుకొను. 3.  
 నిండు, దే. అ. క్రి. — ప్రై.—  
 నిండు, దే. వి. 1. పూర్ణత: చూ, సంపూర్ణత; విణ 2 నిండి నది, పూర్ణము. భార. అది, 1, ఆ. 100: చూ, సంపూర్ణము; ఆ. క్రి. 3: చూ, నిండబడు; వా. 4: చూ, నిండుకొను. 2.  
 నిండుకొను దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, నిండబడు; వా. 2. లేక పోవు. "బియ్యము నిండుకొనెను."  
 నిండుజవ్వనము, వా. వి. నెలజవ్వనము. ఆం. భా. ద్వ. 1. 8: చూ, వయస్సు. 1.  
 నిండుమాట, వా. వి. అలాపము: చూ, సంభాషణము: (చూ, శబ్దము. 2.)  
 నింద, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. దూఱు: చూ, నెగ్గింపు; 2. అవ దూఱు: చూ, నెగ్గింపు.  
 నిందతికంచుకమేనప్రాయశ్శున్నస్తనీనారీ. న్యా. స్తనములులేని శ్రీ అవతరను నిందించును.  
 నిందితము, వా. విణ. నిందింపబడినది.  
 నిందించు, సం. స. క్రి. దూఱు: చూ, నెగ్గించు.  
 నిందింపబడు, మి. అ. క్రి: చూ, వీటిబోవు.  
 నిందితుడు, సం. విణ. దూఱబడినవాడు: చూ, వెలివాడు. 1.3.  
 నింద్యము, సం. విణ. నిందింపదగినది: చూ, హామము. 2.  
 నింద్యములు, వా. కవులు వాడుకొనగూడదే. ఉదా—  
 వ్రాస్తాడు, కొంటావు, ఇచ్చేని, కూకుండాము, చెగువ్వాము, వచ్చేని, అందాము మొ.  
 నింద్యుడు, సం. విణ. దూఱదగినవాడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.  
 నింపాది, దే. విణ. (నింపు+ఆది) సమృద్ధము: చూ, సమృద్ధి.  
 నింపారు, దే. ఆ. క్రి. రూ. నినుపారు: చూ, నిండబడు.  
 నింపిరి, దే. వి: చూ, నింకిరి.

నింపు, దే. వి. 1. రూ-నినుపు. క్రి. 6, ఆ. 235: చూ, సమృద్ధి: ప్రే. 2: చూ, రూ-నించు.  
 నింపువాడు, దే. విణ. సమృద్ధుడు: చూ, సంపన్నుడు.  
 నింబతరువు, సం. వి. ఉ. పుం. వారిజము \*: చూ, సూక్ష్మ దారువు.  
 నింబము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వేము\*.  
 నికటము, సం. వి. ఆ. న. 1. దగ్గర: చూ, సమీపము. 1: విణ. 2. సమీపమైనది: చూ, సమీపము. 2: దే. వి. (1) నిర్బంధము: చూ, నిబంధము.  
 నికటస్థము, సం. విణ. ఉపాధము: చూ, నికటము. 2.  
 నికము, దే. వి. విణ: చూ, రూ-నిక్కము.  
 నికరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సమాహము; 2: చూ, లబ్ధి. 2: విణ. 3. శ్రేష్ఠము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; దే. విణ. (1) త్రోవును పోగొని మిగిలినది: చూ, సారాశము; వా. (2) శ్రేష్ఠమైనది.  
 నికరణము, సం. వి. ఆ. న. పట్టణము చుట్టువాలినది: చూ, సన్నివేశము.  
 నికష, సం. వి. ఆ. శ్రీ. రాక్షసులతల్లి: చూ, మాత. 1.  
 నికషము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-కషము. 1. ఒకకరణము, కాణము: చూ, సాన. 1; 2. గంధము తీసెడుదాని: చూ, సాన. 3; 3. కత్తులు లోనిగుంబి నూతెడుదాని: చూ, సాన. 2: అవ్య. సమీపార్థమందు వర్తించును, హరుక్కు: చూ, సమీపము. 1.  
 నికషాత్ముడు, సం. వి. ఆ. పుం. విర్యతి: చూ, సోకుల తేడు.  
 నికామము, సం. క్రి. విణ. అ. న: చూ, స్వేచ్ఛ.  
 నికాయము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. (రూ-నీకాయము - నికాయము - నికాయము) ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. తెగ: చూ, సమాహము; 3. = నిగా: లక్ష్యము. 1; 4. ప్రోగు: చూ, రాశి. 1; 5. పరమాత్మ: చూ, హంసుడు.  
 నికాయము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-నికాయము. 1.  
 నికారణము, సం. వి. ఆ. న: చూ, వధము.  
 నికారము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వంచన; 2: చూ, ఉత్కారము 1; 3: చూ, ఉత్కారము. 2; 4. దంతక్షిప్త నమావలన గలిగిన ముఖవికారము లోనిగునది: చూ, వివ్రకారము. 3; వా. 5. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము.  
 నికాశము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1; విణ. 2. రూ-నీకాశము. కుల్యము: చూ, సమానము. 2.  
 నికుంచకము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సోల.  
 నికుంచకార్థము, సం. వి. ఆ. న: అద్ర, అరసోల.  
 నికుంచితము, అం. 1: చూ, శిశ:క్రియలు 2: చూ, క్రూక్రియలు; 3: చూ, కరణములు.  
 నికుంజము, సం. వి. ఆ. పుం. న. రూ- కుంబము, పొదరిల్లు: చూ, వదనము 1.  
 నికుంజకాష్ఠ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: కుంజక, కుంజవల్లరి\*.  
 నికుంభము, సం. వి. ఆ. పుం. దంతి\*: చూ, విశ్లేష. 4.  
 నికుంభుడు, సం. వి. ఆ. పుం. కుంభార్థుని కొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

వికటనము, అం : చూ, కరిణములు.

వికటరంజము, సం. వి. అ. న : చూ, సమాహము.

వికటజీత, అం : చూ, వానికా క్రియలు.

వికటంతనము, సం. వి. అ. న : చూ, హతి.

వికృతము, సం. విజ. 1. దూఱబడినది : చూ, హీనము. 2;

2. వంచించబడినది : చూ, వ్యవసితము. 3; 3. త్రోపుదు చేయబడినది.

వికృతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. బెదరుమాట : చూ, శబ్దము. 2;

2: చూ, వంచన; 3. త్రోపుదు : చూ, నిషేధము; వా.

4. కవటము : చూ, వ్యాజము. 1.

వికృతుడు, సం. విజ. చూ, మంచకుడు.

వికృతము, సం. విజ. సంతకబడినది : చూ, విచ్చిన్నము. 3.

వికృష్టము, సం. విజ. అదమము : చూ, హీనము. 1.

వికృష్టుడు, సం. విజ. అదమము : చూ, వ్యాధుడు. 2:

(చూ, హీనుడు.)

వికేతనము, సం. వి. అ. న (రూ-నికేతము నీకేతము-కేతము)

ఇల్లు : చూ, పదము. 1.

వికోచకము, సం. వి. అ. పుం. ఊచుగ \* : చూ, మహా యువక పత్రిక.

విక్రచ్చి, దే. వి. 1. నిర్బంధము : చూ, బలవంతము; 2: చూ, శ్రమము. 1; 3. సంకటము : చూ, శోకము.

విక్రమ, దే. వి (రూ-వికమ-విక్రమము.) 1. విశ్వయము.

లక్ష్మి. 4, అ. 157: చూ, సత్యము. 1; 2. యథార్థము.

భార. కర్త. 1, అ. 187: చూ, సత్యము. 1; 3. న్యాయము:

చూ, సత్యము. 1; విజ. 4. సత్యమైనది : చూ, సత్యము. 1;

5. పొనగెనయర్థముగలది : చూ, అన్యాయము.

విక్రమ, దే. వి కన్నదియనుభవమునకు తెచ్చెడుకల. భార.

ఆర, 6, అ. 401: చూ, వ్యవస్థము. 1.

విక్రమపుడు, వై. వి. 1. దంభములేనివాడు; 2. = విష్క-పటి. చూ, సత్యవంతుడు.

విక్రమోడు, దే. అ. క్రి. (విక్రమ + అనిపొడుచు) విక్రమని బిలుచు.

విక్రమక, దే. వి. (విండు + కాక) మిక్కిలికాక : చూ, వేడిమి.

విక్రించు, వా. స. క్రి. విక్రమనటులజేయు.

విక్ర, దే. వి. 1. గర్వము : చూ, హంకారము. 1; 2. బులుపు:

చూ, విరాసము. 2; 3. పశుచుకనపు చెక్కు : చూ,

తెక్కు; 4. ఉన్నతి : చూ, పొడవు. 2; అ. క్రి. 5: చూ,

వర్తిల్లు. భాగ 5, స్కం. 2, అ. 78; 6. ఆతిథ్యముంచు.

ఉపహరి. 6, అ. 67: చూ, ముప్పురించు; 7. గర్వించు:

చూ, హంకరించు; 8. కవారు, ఉన్నతమగు : చూ,

పొడుగు. 8; వా. 8. ఉద్ధితమగు : చూ, లేచు. 1.

విక్రమోతు, దే. విజ. చూ, పొగడుతు.

విక్రమ, దే. వి: చూ, విక్రమ. 4.

విక్రమము, దే. వి: చూ, రూ-విక్రమము.

విక్రమీనులక్ష్మి, దే. వి. ఉన్నతవ్రతము : చూ, హయము. (ఇట్లు విక్రమీనవాపురము).

విక్రమీనులక్ష్మి, నెక్కులొతు, ద్వి. వి. ఇంద్రుడు: చూ, సమాప్రాజుడు.

విక్రమము, సం. వి. అ. పుం. (రూ - విక్రమము - క్షాణము. క్షాణము - క్షాణము) వీణతోనగువాని మో: చూ, స్వరము. 2.

విక్రమము, —వై. —

నిజేపము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెప్పి చూపిముంచిన యిల్లడ;

చూ, వాడిక; 2. నిధి: చూ, లిబ్బి. 2; అం. 3: చూ, వ్యస.

హారపవనములు; వా. 4. చేమిరి: చూ, తోడు. 4.

నిజేపిచు, సం. స. క్రి. పాతు: చూ, పూడుచు.

నిఖత, సం. విజ. త్రవ్వబడినది.

నిఖలము, సం. విజ. ఎల్ల: చూ, సర్వము.

నిగడిము, సం. వి. అ. పుం. న. రూ-నిగళము. 1. ఏనుగు

కాలి సంకెల: చూ, శృంఖలము. 2; 2. సంకెల: చూ,

శృంఖలము. 3.

నిగణము, సం. వి. అ. పుం. హోమధూమము: చూ, పొగ.

నిగదము, సం. వి. అ. పుం. రూ-నిగదము. స్పష్టమునా బిలు

కుట: చూ, ప్రస్తావము. 2.

నిగదించు, సం. స. క్రి. స్పష్టముగా చెప్పు. భాగ. 2, స్కం.

37: చూ, వలించు.

నిగనిగ, దే. వి. 1. అధికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1; 2. మెఱ

యుటయందగు సనుకరణము. వసు. 6, అ. 85: చూ,

పూపూ.

నిగమము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేదము; 2. అంగళ్ల

వాడ: చూ, మార్గము. 1; 3. దారి: చూ, మార్గము. 1;

4. పట్టణము. చూ, సీమ. 1.

నిగముడు, సం. వి. అ. పుం. బేహరి: చూ, వర్తకము.

నిగరణము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-గరణము-నిగరము:

చూ, మ్రుంగుట; పుం. 2. కంతము: చూ, మెడ.

నిగరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-నిగరణము. 1;

వై. విజ. రూ-నిగరము. (1) = వికర: శ్రేష్ఠము. ఉ. రా.

7. అ. 397: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; (2) = వికర: న్యాయము:

చూ, సత్యము. 1; (3) బలము: చూ, శక్తి. 1.

ని - గ - హీనతానములు, అం. భైరవము, కామదము, గర్వ

దము, అస్తాశపానము, స్విస్తికృత్తు, వషటాగ్రము,

మోక్షదము (7): (చూ, సర్వకామములు)

నిగళము, సం. వి. అ. పుం. న: చూ, రూ-నిగదము. 1-2;

అం. 3. గ్రహములు ద్వివ్యతావరాసులతో చివ: మామ

పాదములయందున్న నిగళముపట్టును: (చూ, పాళము,

భుజంగము.)

నిగ(నిగహ), వా. వి. 1. దృష్టి: చూ, వీక్షణము; 2. జా. భూ

కత: వై. వి. 3. = నికాయ: చూ, లక్ష్మము. 1.

నిగదము, సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-నిగదము.

నిగరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-నిగరణము. 1;

వై. విజ. (1) = వికర: చూ, రూ-నిగరము (1), (2), (3)

(శ్రేష్ఠ్యమునక. — అచ. అ. కాం. 88.)

విగాళము, సం. వి. అ. పుం. న. గుణముమొదల సమీపపుచోటః  
చూ, హయము.

నిగిడారు, దే. అ. క్రి. (నిగిడి + అరు): చూ, వ్యాపించు.

నిగిరిక, దే. వి. ఇగిరిక: చూ, హవిస్సు.

నిగుడు, దే. అ. క్రి. రూ. నివుడు. 1: చూ, వ్యాపించు. భార.

అర. 5, అ. 3; క, హరి. 3, అ. 141; 2: చూ, విజృం

భించు. భార. శల్య. 1, అ. 129; 3. నిక్కు. భార. ఉచ్ఛ్వా.

2, అ. 146: చూ, పీఠ. 5; 4. చాగు. భార. విరా.

3, అ. 79: చూ, పొడవగు: 5: చూ, సంక్రమించు: 6. కన్ను

వేయు. భార. భీష్మ. 3, అ. 375: చూ, దృష్టించు;

7. చక్కఁబడు. భార. ఉచ్ఛ్వా. 2, అ. 61: చూ, సరిపడు.

2; 8. చిప్పిల్లు: చూ, బుగురుగొను.

నిగుడుచు, దే. ప్రే. నిగుడఁజేయు: రూ. నిగుడుచు. నివుడుచు.

నిగుడుదెంచు, దే. అ. క్రి. నిక్కు: చూ, పీఠ. 5.

నిగుడుచు, దే. ప్రే: చూ, రూ. నిగుడుచు.

నిగులు, దే. వి. (రూ. నివులు. పీలు) కర్తృనిష్ఠమీదిభక్తము.

క, రా. 5, అ. 58: చూ, భస్మము

నిగూడము, సం. విజ. ములుగువుచ్చినది: చూ, రహస్యము.

నిగూహనము, సం. వి. అ. న. ములుగువుచ్చుట: చూ,

బాదు: (చూ, దాచుట.)

నిగ్గడి, దే. విజ. కఠినము: చూ, బెడిదము.

నిగ్గు, దే. వి. 1. ఉత్కృష్టతాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. వర్ణ

లేశము: చూ, శబ్దము. 6; 3. కిరణము. అం, భా. ప్ర. 82;

చూ, హయనము. 2; 4. వన: చూ, సారాంశము: విజ.

5: చూ, వికరము. (1); అ. క్రి. 6. రూ. నెగ్గు. నిర్వహిల్లు

చూ, రవణించు.

నిగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1. త్రోపాడు; 2. బెదరుమాట:

చూ, శబ్దము 2; 3. తెజ: చూ, బంధనాలయము; 4. మేర:

చూ, సన్మానము; 5. రూ. నిగ్రహము. అడ్డగింపు: చూ,

వారణము. 1; అం. 6: చూ, హస్తక్రియలు.

నిగ్రహించు, సం. న. క్రి. 1. త్రోపాడు; వా. 2. గెలుపొందు.

“వానివ్యాజ్యము నిగ్రహించినది.”

నిగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. రూ. నిగ్రహము: చూ,

వారణము. 1.

నిఘ-ఘటాపీఠ్యము, అం: చూ, సుగుణములు.

నిఘంటువు, సం. వి. క. పుం. వదవద్దాములను పర్యాయ

పదాలులను తెలియఁజేసెడు ప్రమాణగ్రంథము.

నిఘటనము, సం. వి. అ. న. = నెగ్గడము: చూ, పీడనము.

నిఘము, సం. వి. అ. పుం. చదరవుపన్నువు.

నిఘనము, సం. వి. అ. పుం. కుడుపు: చూ, సాపాటు.

నిఘాతకము, అం: చూ, అచూషితములు: (చూ, వ్యావకరణ

బంధములు.)

నిఘాతిక, సం. వి. అ. క్రి. దాకలి: చూ, వట్టెద.

నిఘ్నుడు, సం. విజ. లోతువైనవాడు: చూ, పరాధీనుడు.

నిఘయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సమూహము.

నిచికి, సం. వి. ఈ. క్రి. రూ. నైచికి. మంచరూపముగలిగి

చాల పాలిచ్చెడియాపు: చూ, ధేనువు.

నిచితము, సం. విజ. పఱుచుదినది: చూ, ప్రసారికము. 1.

నిచల(శ)ము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎఱ్ఱగన్నేరు\*: చూ,

హయమారకము; 2. రూ. (నిచోళము-చోళము) కప్పురు

దుప్పటి, పక్కదుప్పటి (అనికొందలు): చూ, వత్తము;

3. నీరుప్రబలి.\*: చూ, ప్రబలి.

నిచోళము, సం. వి. అ. పుం. 1: కోళము-కోషము, భగ్గ

కోళము, బద్ధవిదానికము-బద్ధవిదానిము. (తె. ప.)—ఒఱ,

గనీలు-గనీలు, గవిసెన-గవుసెన-గొసెన: చూ, వత్తము;

2: చూ, నిచు(శ)ము. 2.

నిచ్చెన, వై. వి.=నిశ్చేటి. రావ. (సం. ప.)—అచిరోహిణి,

అరోహణము, నిశ్చేటి.

నిచ్చెనపంజా, ద్వ. వి. దివిటీలకమ్మలమర్చిర నిచ్చెనవఱి

సాధనము, కరదీపము: చూ, స్నేహళము.

నిచ్చెనదిచ్చెనపంజా, —వై.—

నిచ్చ, వై. అవ్య. రూ. నిచ్చలు, 1. = నిత్య. సదాశక్తము.

వను. 2, అ. 126: చూ, సతతము. 2: 2. ప్రసాదినము.

పంచ. నా. 1, అ. 153: చూ, వాసరము; 3. ఎల్లప్పుడు:

చూ, సతతము. 2; వా. 4. తాఱు. అం, భా. ప్ర. 90:

చూ, రోజు.

నిచ్చెమల్లె, వై. వి.=నిత్యమల్లెకా. ఎల్లప్పుడును బూదెడు

మల్లెక. అం, భా. డ్వ. 51: చూ, రూ. నిత్యమల్లె.

నిచ్చయము, వై. వి.=నిశ్చయము. రూ. నిచ్చలము. నిచ్చలు:

చూ, సత్యము. 1.

నిచ్చలము, 1. = —వై.—; 2. = నిర్వలము. అం, భా. తృ.

15: చూ, సౌచ్చెము. 2: విజ. 3. = నిశ్చలము. కళా 3, అ.

198: చూ, స్థావరము; 4. నిర్దోషము. శళా. 2, అ.

18: చూ, సమీచినము. 2; 5. నిరంతరము. రాఘ. 2, అ.

5: చూ, సతతము. 2.

నిచ్చలు, వై. వి. అవ్య. = నిత్య: చూ, రూ. నిచ్చ. (సదాశ

క్తము.—పాం. 2, అ. 53.)

నిజము, సం. వి. అ. న. = నిజము. 1. కలతెజుగు: చూ,

సత్యము. 1; 2. సత్యవచనము: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ,

సర్వభావము. 2: విజ. 4. నిజమైనది: చూ, సత్యము. 1;

5. యధార్థము: చూ, సత్యము. 1; 6. తనది: చూ, స్వకీ

యము; 7. శాశ్వతమైనది: చూ, శాశ్వతము.

నిజమోహము, అం: చూ, మోహవత్కష్టయము.

నిజాయితీ, వా. విజ. న్యాయమైన.

నిజమరి, ద్వ. విజ. చూ, సత్యమంతుడు. 2.

నిజము, వై. వి. నిజ =: చూ, నిజము (కలతెజుగునకు.—

కళా. 1, అ. 163: నిజమైనది అనుటకు.—లక్ష్మి. 4, అ.

154; భార. కర్ణ. 3, అ. 60.)

నిజోగి, వై. వి.=నియోగి, రూ. నియోగి: చూ, మంత్రి. 1.

నిటలము, సం. వి. అ. పుం. న. = నుడురు-నొసలు. (రూ-

నిటాలము-నిటిలము-నిటిలము-నిటిలము: చూ, అలాటము.

నిటలాక్షి: చూ, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

నిటాకు, వా. విణ. నిలుపున.

నిటాలము, సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-నిటలము.

నిటిలము, —పై.—

నిటిలము, సం. వి. అ. పుం, న.—పై.—

నిట్ట, దే. వి. 1. ప్రవాహము. భార. వీరా 2, ఆ. 66: చూ,

వెల్లున: 2. చోటు. భార. వీరా. 1, ఆ. 45: చూ, స్థానిము.

1: 3. కంఠము: చూ, స్తంభము. 1: 4. ఎత్తు. పాండు.

3, ఆ. 139: చూ, ఎక్కు. 4: 5. ప్రక్క: చూ, పార్శ్వము.

2: 6. (రూ-నిట్ర-నిట్రు): చూ, లంకణము: విణ. 7. ఎక్కి-

నది. భాగ. 8, స్కం. 463: ఉన్నమితిము, నర్దము:

8. సరియైంది. స్వా. 4, ఆ. 73: చూ, సుషమ, 1.

నిట్ట: నిలుచు, దే. అ. క్రి. సరిగానిలుచు: రూ-నిట్టనిలుచు, నిట్ట

నిలుచుండు.

నిట్టకనిలువు, దే. వి. సరినిలువు: రూ-నిట్టకనిలువు.

నిట్టకనిలువు, —పై.—

నిట్టగ్రమ్ము, దే. అ. క్రి. 1. నిట్టవొడుచు. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 50:

చూ, విజృంభించు: 2: చూ, పులకరించు.

నిట్టనిలుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నిట్టకనిలుచు. పాండు.

2, ఆ. 55.

నిట్టనిలుచుండు, —పై.—

నిట్టపండు, దే. వి. విష్కారణము.

నిట్టరాడు, దే. వి. రూ-నిట్టాడు: చూ, తలగుంజ.

నిట్టలము, దే. విణ. రూ-ఇట్టలము. భాగ. 8, స్కం. 319:

చూ, హెచ్చు. 1.

నిట్టవొడుచు, దే. అ. క్రి: చూ, నిట్టగ్రమ్ము.

నిట్ట, దే. వి. 1. రూ-నిట్ట. నస్తు. రా. వి. 2, ఆ. 69: చూ,

లంకణము: 2: చూ, విపాన: 3: చూ, వణపు: విణ. 4:

చూ, రాత్రి: విణ. 5. రూ-నిట్ట. చూ, కుప్పము. 2.

నిట్టపాసము, ద్వ. వి. రూ-నిట్టపాసము, కుప్పోపవాసము:

చూ, లంకణము.

నిట్టారుచు, ద్వ. అ. క్రి. (నిడుర + కిరుచు) రూ-నిట్టారుచు:

చూ, వగర్చు.

నిట్టారుచు, ద్వ. అ. క్రి.—పై.—

నిట్టారుచు, ద్వ. వి. (నిడుర + కిరుచు) రూ-నిట్టారుచు. దీర్ఘ

నిష్కాసము: చూ, వాయువు.

నిట్టారుచు, ద్వ. వి.—పై.—

నిట్ర, దే. వి. రూ-నిట్రము. 1. ఇల్లి: చూ, లంకణము:

2. నిలుపు.

నిట్రము, దే. వి.—పై.—

నిట్రాడు, దే. వి: చూ, నిట్టరాడు.

నిట్రాయి, దే. వి. (నిట్ట + తాయి) పొడవుతాయి: చూ, రాయి.

నిట్రియ, దే. స. క్రి. నిలుపుగానుండు.

నిట్రియ, దే. అ. క్రి. ఉపవాసముండు.

నిట్ట, దే. వి. విణ. చూ, నిట్ట. 1-5.

నిట్టపాసము, ద్వ. వి: చూ, రూ-నిట్టపాసము.

నిడిరుడక, ద్వ. వి: చూ, భక్త్యము.

నిడివి, దే. వి. (రూ-నిడుర-నిడువు) 1. దైర్ఘ్యము: చూ,

సోగ. 2: విణ. 2. దీర్ఘము. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 76: చూ,

మూల. 2.

నిడివేలు. దే. వి. నడిమివేలు: చూ, వేలు 2

నిడు, దే. వి. వృత్తియందు నిడుదగ్గము: కు మీరిదగ్గము

లోపింపగా మిగిలినదూపము. “నిడు మోము. నిడువూ”

మొ.

నిడుచట్ట, దే. వి: చూ, కువనము.

నిడుచను, దే. అ. క్రి. (నిడుర + చను) చాగు. భార. ఆది.

7, ఆ. 175: చూ, పొడవగు.

నిడుర. దే. విణ: చూ, నిడివి. 2.

నిడురవెన్ను, దే. వి: చూ, సర్పము. అచ్చ. సుం. కాం. 57.

నిడువండు, దే. వి. —పై.—

నిడువండుపాన్పుతేడు, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు 1.

నిడువు, దే. వి. 1: చూ, చావు. 1. ఆం. భా. ద్వ. 152:

2. దీర్ఘము: చూ, సోగ. 2: విణ. 3. చూ, నిడివి. 2.

నిడువుకానె, దే. వి: చూ, అంగదట్టము.

నిడుమునై, ద్వ. వి. (నిడుర + మునై) తుంగ\*: చూ,

తృణము. 1.

నిడువెండ్రుక, దే. వి. (నిడుర + వెండ్రుక) 1. గగురు: చూ,

రోమాంచము: వా. 2. పొడవుగానుండెడు వెండ్రుక.

నిడువెండ్రుకవెట్ట, దే. అ. క్రి: చూ, పులకరించు. భార.

భీష్మ. 1, ఆ. 181.

నిడును, వా. వి. బారిముద్ర. ఆం. భా. ద్వ. 274: చూ,

లోహము. 1.

నిట్ట, వా. వి. దెట్టు: చూ, హ. 3.

నితంబము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విజ్ఞ: (శ్రీమొలక

వెనుకనున్న ప్రదేశము. సురతసమ్మర్దముచేత మిక్కిలి

గానిటొందునది): 2. మొల: చూ, శ్రోణిపలకము:

3. కొండనడుము: చూ, పర్వతము: 4. మూపు: చూ,

స్కంధము. 1: 5. దరి: చూ, రోదము: ఆం. 8: చూ,

సృక్తహస్తములు: 7: చూ, కరణములు.

నెంబిని, సం. వి. ఈ శ్రీ. 1. గొప్పనిలుదులు గల ఆడుది:

చూ, శ్రీ. 2. ఆడుది: చూ, శ్రీ.

నితాంతము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. పెల్లు: చూ, హెచ్చు. 1.

నితైమల్లె, వై. వి. = నిత్యమల్లికా: నిప్పమల్లె. (సం. ప.)—

నిత్యమల్లిక-నిత్యమల్లిక.

నిత్య: క్వాణము పచ్చతోరణము, జా. ఎడతెగని కుభములు.

“నిత్యకళ్యాణము: బచ్చతోరణమై జనులందఱు నుల్ల

నిల్లగన్.” (విజ. 1, ఆ. 84).

నిత్యమల్లి, సం. వి. ఈ శ్రీ. = చూ, నిచ్చమల్లె\*.

నిత్యమల్లిక, సం. వి. అ శ్రీ. = —పై.—

నిత్యము, సం. క్రి. విజ. అ. న. = నిచ్చలు. 1. నిల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2; విజ. 2. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము.

2; 3. స్థిరమైనది: చూ, కాశ్వతము.

నిత్యానిత్యవస్తువివేకము, అం: చూ, సాధనచతుష్టయము. నిదర్శనము, సం. వి. అ. న. 1. దృష్టాంతము: చూ, వృత్తాంతము. 7; పుం. అం. 2. నిదర్శనాలంకారము. (వాక్యార్థములకు సామ్యారోపణము.) "దాతకు సౌఖ్యక యెడియె యదె పూర్ణేందునకు నిష్కళంకత." చూ, అలంకారము. 3

నివాళుము, సం. వి. అ. పుం. 1. వెట్టకారు: చూ, మానన్ద్యయము: 2. వెచ్చన: చూ, వేడిమి: 3. చెమట: చూ, స్వేదము.

నిదానము. సం. వి. అ. న. 1; చూ, అధికారణము: 2. పెయ్యవలపు: చూ, సూత్రము. 1; 3. రోగనిర్ణయము: చూ, ఆదానము. 3; వై. వి. (1) = నిర్ధారణ. ఆత్మపదక విచారించుట: (సం. ప.)—నిర్ధారణ.

నిదానించు, వై. అ. క్రి: చూ, కాప 3.

నిర్దగ్ధము, సం. విజ. (కొలతెమోచ్చిన ధాన్యదులు) పెంపఁబడినది: చూ, వర్తితము. 1.

నిర్దిగ్ధక, సం. వి. అ. క్రి: చూ, వాకుడఁక.

నిర్దిగ్ధానము, సం. వి. అ. న. మతిమతితలఁచుట.

నిదుర, వై. వి. = నిద్రా. రూ-నిదుర: చూ, స్వప్నము. 2.

నిదురపోతు, ద్వ. విజ. రూ-నిదురపోతు: చూ, స్వప్నకుఁడు.

నిదురవోవు, ద్వ. అ. క్రి: రూ-నిదురవోవు: చూ, నిద్రించు.

నిదురించు, వై. అ. క్రి.—వై.—

నిదేశము, సం. వి. అ. పుం. 1. వసువు చూ, నెలపు: 2 రూ-నిదేశము, చెప్పుట: చూ, శంసనము: 3. దాపు: చూ, సమీపము. 1.

నిదేష్ట, సం. విజ. ఆజ్ఞాపించువాడు.

నిద్దము, వై. విజ. = స్నిగ్ధము. 1. రూ-నిద్దా. మనువుగలది: చూ, స్నిగ్ధము. 2; 2. స్నేహముకలది: చూ, స్నిగ్ధము. 1; 3. దట్టమైనది: చూ, సాంద్రము 2; 4. చిక్కినదై: చూ, స్నిగ్ధము. 3.

నిద్దా, వై. విజ. = స్నిగ్ధము: చూ, రూ-నిద్దము. 1.

నిదుర, వై. వి. = నిద్రా: చూ, రూ-నిదుర. రాఫు. 4, అ. 185.

నిదురపోతు, ద్వ. విజ: చూ, రూ-నిదురపోతు.

నిదురలేనట్టి పెద్దలు, ద్వ. వి. బ. దేవతలు. వేం, అం. 20: చూ, వేలుపు.

నిదురవోవు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-నిదురవోవు.

నిద్ర, సం. వి. అ. క్రి. 1. = నిదుర: చూ, స్వప్నము. 2; అం. 2. (అమృతముకన్నయ స్వప్నంబుననైనఁ బ్రియాపరోకసంబు లభించునేమోయని నిద్రఁగోరి నేత్రకంబంబుల మూయుచుఁడెను): చూ, సంఘాతిభాషములు: 3: చూ, శిక్షకాలములు.

నిద్రపోవు, మి. అ. క్రి: చూ, రూ-నిదురవోవు.

నిద్రాణుడు, సం. విజ: చూ, నిదురపోతు.

నిద్రాకుపు, సం. విజ. ఉ: చూ, నిదురపోతు.

నిద్రించు, సం. అ. క్రి: నిద్రలు-నిద్రలు. (తె. ప.)—కునికి వడు, కునుకు, కూచుకు, చూచు, నిదురించు, నిదురవోవు.

నిద్దురవోవు, నిద్రపోవు.

నిద్రలు, —సె.—

నిద్రలు, —వై.—

నిదనము. సం. వి. అ. న. 1. కొలము: చూ, వంగడము: పుం, న. 2. చాపు: చూ, మరకము: 3. చేటు: చూ, చుక్క.

నిధానము, సం. వి. అ. న. 1. ఉంచుట: చూ, పెట్టుకోలు: 2. పాతము: చూ, లిప్పి. 2.

నిధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, లిప్పి. 2; అం. 2: చూ, సంతానములు.

నిధిసాధుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

నిధుఁడు, అం. మహావృష్టు, పద్మము. మకరము, శంఖము, కచ్చనము, ముకుందము, కుందము, నీలము, వరము. (3).

నిధునము, సం. వి. అ. న. 1. కలయిక: చూ, సంయోగము: 2. వడఁకు: చూ, వేపపు.

నిధ్యానము, సం. వి. అ. న. చూపు: చూ, వీక్షణము.

ని, దే. ద్ర. చార్తము: చూ, రూ.ను. అం. భా. త్ప. 87.

నినదము, సం. వి. అ. పుం. రూ-నినదము. ద్వవి: చూ, స్వరము. 2.

నినదము; —వై.—

నినుచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-నినుచు. స్వా. 1, అ. 78.

నినుపారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నినుపారు.

నినుపు, దే. వి: చూ, రూ-నినుపు.

నిన్ను, దే. వి. (నిరు + నాడు) గతదినము. (సం. ప.)—అదరేద్యువు.

నివరము, సం. వి. అ. పుం. రూ-నివరము. 1. చదువుట: చూ, పఠనము; వా. 2: చూ, హెచ్చరిక.

నివతించు. సం. స. క్రి. రూ-నివతించు: చూ, వడఁద్రోయు.

నివము, సం. వి. అ. పుం. కలశము: చూ, భాండము. 3.

నిపాతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిపాతము. 1—2.

నిపాతనము, సం. వి. అ. న. చూ, నియాతనము.

నిపాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. పడుట: చూ, పతనము: 2. వ్యాకరణమునందు సాధారణవిధికి సంబంధించక విధింపఁబడినశబ్దము: 3: చూ, అవ్యయము. 4.

నిపాతించు, సం. స. క్రి: చూ, రూ-నిపాతించు.

నిపానము, సం. వి. అ. న. నిశ్శృగాడి: చూ, లట్టు. 1.

నిపీడితము, అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

నిపుణుఁడు, సం. విజ: చూ, నమధుఁడు.

నిప్పచ్చు, ద్వ. వి. (నిరు + వచ్చు) రూ-నిప్పచ్చరము. 1: చూ, బీదకనము; 2. నాకము: చూ, రుక్క.

నిప్పచ్చరము, వై. వి. 1: చూ, రూ-నిప్పచ్చ. 1: 2: చూ, రూ-నిప్పచ్చ. 2: విజ 3. ఉత్తది: చూ, కూన్యము. 1.

నిప్పటి, దే. వి: చూ, భిక్ష్యము.



నిష్పట్టు

నిష్పట్టు, దే. వి. చూ, నిష్పట్టి.

నిష్పట్టు, దే. వి. (నిఱు + పట్టు): చూ, లంకణము.

నిష్పట్టు, దే. వి. రూ-నిష్పట్ట. 1. అగి: చూ, వహ్ని. 1:

2. నిష్పట్టణము, భార. భిష్ట. 4. అ. 149: చూ, వహ్ని. 1.

నిష్పట్టింది, దే. వి. 1: చూ, వెన్నెలపులుగు: వా.  
2: నిష్పట్టోడి.

నిష్పట్ట, దే. వి: చూ, రూ-నిష్పట్టు.

నిష్పట్టలు, దే. వి. బ. రూ-నిష్పట్టు. స్ఫులింగములు. చూ,  
వహ్ని.

నిష్పట్టోడి, వా. వి. నిష్పట్టింది. 2.

నిష్పట్టలను మ్రింగుపులుగు, దే. వి: చూ, నిష్పట్టింది. 1.

నిష్పట్టలగుంపు, వా. వి: చూ, వహ్ని. 1.

నిష్పట్టు, దే. వి. బ: చూ, రూ-నిష్పట్టలు.

నిష్పట్టె గుత్తులకానుగు, ద్వ. వి: చూ, కాదమ్ముము 1\*.

నిబంధనము, సం. వి. అ. న. 1. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము. 1:

2. కట్టు: చూ, బంధము. 1: 3. తంతులుగట్టెడి బిరడ:

చూ, బిరడ: 4. కారణము: చూ, హేతువు 1: 5. కట్టు

పాము: చూ, సమ్మె: విజ. 6. కూర్చుంటినిది: చూ,

సంయోజితము.

నిబంధము, సం. వి. అ. పుం. 1. మ మూత్రబంధము:

2: చూ, నిబంధనము 2: 3. వర్ణాశ్రయము మొదలైనది.

నిబంధించు, సం. న. క్రి. 1: చూ, బంధించు: 2: చూ, వారించు.

నిబద్ధి, వై. విజ. = నిబద్ధ. (రూ-నిబద్ధి-నిబద్ధి): చూ,  
సత్యము. 1.

నిబద్ధించు, వై. న. క్రి. నిజపటము రూ-నిబద్ధించు.

నిబద్ధించు, —వై.—

నిబద్ధమగు, మి. అ. క్రి: చూ, సంధించు.

నిబద్ధము, సం. విజ. 1. బంధించబడినది: చూ, నితము. 4:

2. అడ్డగించబడినది: చూ, రుద్రము. 1.

నిబద్ధణము, సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, వధము.

నిబద్ధితము, సం. విజ. చ-ప-బడినది. చూ, ప్రోక్షితము. 2.

నిబిడము, సం. విజ. దట్టమైనది: చూ, సాంద్రము. 2.

నిబిడికరించు, సం. న. క్రి. దట్టముచేయు.

నిబిడికృతము, సం. విజ. దట్టముగాజేయబడినది: చూ,  
సాంద్రము. 2.

నిబిడినము, సం. విజ: చూ, నిబిడము.

నిబోధనము, సం. వి. అ. న. చూపు: చూ, వీక్షణము.

నిబ్బది, వై. వి. = నిబద్ధ: చూ, రూ-నిబద్ధి.

నిబ్బద్ధి, —వై.—

నిబ్బరము, వై. వి. 1. అతిశయము: చూ, హేరాశము. 2:

2. అశ్వగతినిమేషము: చూ, హయము: క్రి. విజ. 3. అత్యంతము: చూ, హెచ్చు. 1: విజ. 4. = నిర్భరము. తిన్నన:

చూ, హృద్యము: వా. వి. 5. బెదురులేమి.

నిబ్బరించు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, ముమ్మరించు: 2: చూ,

నిదానించు.

నిబ్బరితము, దే. వి. దయ. సా. 2: అ. 216: చూ, ప్రేమము

నిబ్బరికించు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, ముమ్మరించు: దే. అ. క్రి.

2: చూ, దయ నేయు.

నిభము, సం. వి. అ. పుం. 1. = నెవము: చూ, వ్యాజము. 1:

విజ. 2. సమానము: చూ, ఉపమ. 4.

నిభాయించు, వా. క్రి. తాళు.

నిభుగ్గుము, అం: చూ, వత్తక్రియలు.

నిభృతము, సం. విజ. ప్రశ్రితము, శిక్షింపబడినది: చూ,  
విసితము.నిమంతణము, సం. వి. అ. న. శ్రాద్ధభోజనాదులయందు  
తగిన వారిని నియమించుట.నిమంత్రించు, సం. న. క్రి. శ్రాద్ధభోజనాదులయందు తగిన  
వారిని నియమించు: చూ, విలుచు

నిమంత్రితము, సం. విజ. నిమంత్రింపబడినవాడు.

నిమజ్జనము, సం. వి. అ. న. వజ్జనము: చూ, స్నానము. 1.

నిమటాయి, దే. వి. ఒకరకముత్యము: చూ, వృక్షము.

నిమయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వినిమయము.

నిమాణ, వా. వి. ప్రార్థన: రూ-నమాణ.

నిమితకాడు, ద్వ. వి. బయపుమోనినీ పనివాడు: చూ, భార  
వాహకుడు.

నిమితకాండ్రు, ద్వ. వి. బాణశాలజీవిజనుము.

నిమితము, వై. వి. 2: చూ, బైసి: విజ. 2. = చూ, నియ  
మితము. 1.

నిమిత్రము, సం. వి. అ. న. 1. కారణము: చూ, హేతువు. 1:

2: చూ, శకునము. 1: 3. గుఱి: చూ, లక్ష్యము. 1: 4.

గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.

నిమిత్రాభావే నై మిత్రకస్యావ్యభావ: న్యా. చేయువాడు లేక  
ప్రోయినచో చేయబడెడి పనికూడనుండదు. అట్లే ఈశ్వరుడు  
లేకప్రోయించో జగముకూడ నుండదు.

నిమిషకవి, వా. పౌరుషవిధులమునొందిన ఇంటిపేరుగాగలవాడు.

నిమిషము, సం. వి. అ. పుం. రూ-నిమేషము, = నిమనము

(60 నెకనులకాలము).

నిమీలనము, సం. వి. అ. న. 1. కనుమూయుట: 2. చాపు:

చూ, సాపు.

నిమీలితము, అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.

నిమకళా, దే. వి. (ముకు + కళము) 1. తెలుచేసిన

కళ్లమునందలి యడుగు ధాన్యము: చూ, స్తంభికిరి:

2. కొఱత: చూ, వెలితి. 2.

నిముకు, దే. న. క్రి. ప్రస్థాపనముచేయు: చూ, త్రాగు.

నిమురు, దే. న. క్రి. 1. ఆకరించు. అం, భా. తృ. 132: చూ,

రెమ్మ. 2: 2 ప్రేమచే శరీరము జల్లనతడవు: రూ-పురు.

తడవు-తడుము, దువ్వు. (సం. పం.)—ఆభిమర్శించు.

నిమురుట, దే. వి. అభిమర్శనము.

నిమునము, వై. వి. = చూ, నిమిషము.

నిమేయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నిమయము.

నిమేషము, సం. వి. అ. పుం. 1. = నిమనము: చూ, రూ-

నిమిషము: అం. 2: చూ, పుటక్రియలు: 3: చూ, కాల

ప్రాణము.

నిమ్మగ, సం. వి. అ. శ్రీ. ఏఱు; చూ, నది.  
 నిమ్మము, సం. విఱ: చూ, లోతు. 2. = (చూ, భూమి. 1.)  
 నిమ్మ, దే. వి. (సం. ప.)—1. అగ్ని, ఐరావతము, కరుణము, కాకఫలము, జీద్రాంబుసనప. జీద్రాప్లుసనన, గంభి, గంభీరము, గిలము, జంబీరము - జంబీరము - జంభీరము, జంభము, జంభలము, జలేంద్రము, డహపు, తమాలము, దంతశత్రుము దంతహర్షణము; తద్వి. — అడివినిమ్మకు. — అడవినిమ్మ. (సం. ప.)—వనజంభీరము.  
 నిమ్మళము, వై. విఱ. = నిర్మల. 1. నిర్మిత. చూ, మ మది; 2. చూ, శాంతము. 1; 3. చూ, స్వస్థము.  
 నిమ్మలి, వై. వి. = : చూ, నిమ్మళము. 2.  
 నిమ్మలించు, వై. అ. క్రి. 1. నిర్మితమగు; 2. చూ, సేదదేడ. నియంత, సం. వి. ఋ. పుం. (రూ-నియంత్యుడు-యంత్యుడు.)  
 1. తేరునడపువాడు: చూ, సారథి; విఱ. 2. నడపువాడు: చూ, సారథి.  
 నియంతవ్యుడు, సం. విఱ. 1. అడ్డగించగినవాడు; 2. ఆజ్ఞాపింపఁగింపవాడు.  
 నియంత్రణ, సం. వి. అ. శ్రీ. అడ్డగింత: చూ, వారణము. 1  
 నియంత్రితము, సం. విఱ. అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుద్దము. 1.  
 నియతము, సం. విఱ. 1. = నితకము. నియతి. నియమము గలది; 2. నిత్యమైనది: చూ, కాళ్యతము.  
 నియత్రావ్యము, అం. (త్రావ్యములు 2 లో నొకటి) (స్వగతము, (దరినున్నవారికి విసఁబడుట అని కొందఱు) : చూ, త్రావ్యము. (త్రావ్యము. — సర్వత్రావ్యము, నియతత్రావ్యము.)  
 నియతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ 1. నియమము : చూ, సత్యము. 1; 2. చూ, సంపత్తి.  
 నియమనము, సం. వి. అ. న. నియమించుట: చూ, సత్యము. 1.  
 నియమము, సం. వి. అ. పుం. రూ. నియమము = సేమము.  
 1. ఏర్పాటు : చూ, సత్యము. 1; 2. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 3. పనుపు : చూ, నెలపు; 4. పట్టువల : చూ, స్పర్శ. 4; 5. శరీరముకంటె భిన్నములైన మృజ్జిలాభులు సాధనముగాఁ గలిగి నిత్యము సేయవలయునను నిర్బంధములేవి శౌచతపస్సాధ్యాయ దేవతానిమస్కారము : చూ, హణిగలు; 6: చూ, బైసి : 7 : చూ, పమృతి. 1; 8. శాస్త్రముచే నియమింపఁబడునది. పుణ్యకము : చూ, వ్రతము; అం. 9 : చూ, యోగాంగములు: (చూ, అంగము. 9.)  
 నియమములు, అం. 1. తపము, సంతోషము, ఆస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, జ్ఞ, మతి, జపము, వ్రతము, (10); 2. వితాన, విలోమ, పుష్కన్న. అస్తికత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్కృష్ట, శేషఫలనియమాదులు గలవు. 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, స్వాధ్యాయము, ఈశ్వరప్రణీధానము (5).  
 నియమించు, సం. ప. క్రి. ఆజ్ఞాపించు: చూ, నెలవిచ్చు.  
 నియమితము, సం. విఱ. 1 = నిమితము. నియమింపఁబడినది: చూ, బంధము. 1; 2. : ట్టఁబడినది : చూ, నితము. 4.  
 నియము, సం. విఱ. నియమింపఁదగినది.

నియా నము, సం. వి. అ. న. దిగద్రోబ్బుట: చూ. నిపాతనము. అపనాయము. (తె.ప.)— పడఁద్రోయుట.  
 నియామకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1 : చూ, తండెఱ: విఱ.  
 2. నియమించువాడు.  
 నియామము, సం. వి. అ. పుం = సేమము: చూ, రూ. నియమము. 1.  
 నియ్యుడు, సం. విఱ. వియోగింపఁబడినవాడు, ఆనుజ్ఞాతుడు, ఆజ్ఞాతుడు.  
 నియ్యకము, సం. వి. అ. న. లక్ష : చూ, సంఖ్య. 1.  
 నియ్యము, సం. వి. అ. న. బాహ్యుద్దము : చూ, యుద్దము. నియోక్తవ్యము, సం. విఱ. వియోగింపఁదగినది : చూ, వ్రతి సరము. 9.  
 నియోగబ్రాహ్మణులు, అం. ఆంధ్రులలో నొకతెగవాడు. వీరిలో ఆఱువేల నియోగులనియు, ప్రాజ్ఞాటి నియోగులనియు, నందవరీతులనియు భేదములు గలవు. కొందఱు కృష్ణయజుర్వేదీయులు అపస్తంబసూత్రులు, కొందఱు ఋగ్వేదులు అశ్వలాయనసూత్రులు, కొందఱు శుక్లయజుర్వేదులు కాత్యాయన సూత్రులునైయున్నారు. ఉత్త్యపుండ్రధారులు చక్రాంకనవరు లొక కొందఱు, త్రిపుండ్రధారు లొక కొందఱును, మీసములుండువా లొక కొందఱును నైయున్నారు. లౌకిక వృత్తియ దతిసమర్థులై గ్రామకరణములుగను లేఖకులగు ఉన్నారు : చూ, బ్రాహ్మణులు. (పంక్షీకరుడు) (నిజోగి).  
 నియోగము, సం. వి. అ. పుం : చూ, నియమము. 3.  
 నియోగి, సం. విఱ. = : చూ, నిజోగి  
 నియోగించు, సం. ప. క్రి. చూ, నియమించు.  
 నియోగ్యుడు, సం. విఱ. నియోగింపఁదగినవాడు.  
 నియోజనము, సం. వి. అ. న. ఆజ్ఞాపనము : చూ, నెలపు  
 నియోజ్యుడు, సం. వి. అ. పుం. పఁపవాడు. చూ, సేవకుడు.  
 నియోర్ధ, సం. వి. ఋ. పుం. బాహ్యుద్దముచేయువాడు  
 నియ్యోగి, వై. వి. 1. = : చూ, నియోగి; 2. నియోగిశాఖకుఁ జెందిన బ్రాహ్మణులు : చూ, లేఖకుడు.  
 నిర్, సం. ఉప. (౧) నిర్దగము. = ఇచట “నిర్” అనునది నిర్దళకము. (౨) నిర్క్రిము = ఇచట దాతర్దమును నిశ్చయము అను నర్థమునకు మార్చినది: (౩) నిర్దయుడు = ఇచట దయాశక్తిముతో సమనించి అభివార్ధముకలఁదెనెనది: (౪) నిర్దళితము = ఇచట నిర్దళకమైనది: (౫) నిర్దేశము = ఇచట దాతర్దమును నిర్దయమును నర్థమునకు మార్చినది. మొ.  
 నిరంకుశ, సం. వి. అ. శ్రీ. జవలిక\*. చూ, ప్రాస్థావేధుక.  
 నిరంకుశము, సం. విఱ. అడ్డములేనిది : చూ, నిర్దళకము.  
 నిరంజన, సం. వి. అ. శ్రీ : చూ, పున్నమ.  
 నిరంజనము, సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞమునకుఁ దగిన చిత్రవర్ణహరిణము : చూ, హరిజము 1; విఱ. 2. కాటుక లేనిది; 3. దోషములేనిది : చూ, పమిచీనము. 2.  
 నిరంతరము, సం. విఱ. 1. దట్టము : చూ, సాంద్రము. 2; 2 : చూ, సతతము. 2.  
 నిరంతరము, అం : చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిరకు, వా. వి: చూ, రూ - నిరుకు.

నిరక్షరేణ, పా. భూమధ్యరేణ.

నిరత్తము, సం. విణ. మిక్కిలి ఆసక్తికొన్నది: చూ, లోల, 3.

నిరతి, సం. వి. ఇ. త్తీ. మిక్కిలి ఆసక్తి: చూ, వాంఛ.

నిరత్తయము, సం. విణ. నాశనములేనిది: చూ, శాశ్వతము.

నిరపరాధుడు, సం. విణ. చూ, అనపరాధి.

నిరపాయము, సం. విణ. అపాయములేనిది.

నిరపేక్షము, సం. విణ. అపేక్షిలేనిది: నిరాశము. నిస్పృహము.

నిరయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నరకము.

నిరర్థకము, సం. విణ. = నిరుత్కము, అర్థములేనిది: చూ, విశ్మంభలము.

నిరర్థకుడు, సం. విణ. అనర్థకుడు, అనివారణుడు, అణాధకుడు.

నిరర్థకము, సం. విణ. 1. ప్రయోజనములేనిది: చూ, వ్యర్థము;

అం. 2. కావ్యదోషములలో నొకటి. పాదపూరణమునకై

ప్రయోగించిన పదము, ఉదా. — “తలఁపగ వెలయుచు లలి

సుజ్జ్వలమగు నీతనివిలాససౌష్ఠవ మనఁగఁ” (విలాసమను

పదముమాత్ర మిచట నావశ్యకము. తలఁపగఁ, వెల

యుచుఁ, లలిఁ అను శబ్దములు నిరర్థకములు.) : చూ,

కావ్యదోషములు, పదదోషములు.

నిరర్థకములు, అం. శీలములేని యాడుది, కన్నులులేనిప్రాణి,

కర్మహీనుఁడగు విప్రుడు, ఆవులేనియిల్లు, శాంతములేని

చదువు, నీళ్లలేనియిటు, పురుషుడులేనిత్రీ. (7)

నిరంలకృతి, అం. (గుణములు చెప్పుటతో భూస్వమైనది. ఉదా-

“బాహుయుతుడు రాజు.”): చూ, వాక్యగతదోషములు.

నిరవగ్రహుడు, సం. విణ: చూ, స్వతంత్రుడు.

నిరవధికము, సం. విణ: చూ, నిరర్థకము.

నిరసనము, సం. వి. అ. న. 1. (రూ-నిరాసనము-నిరాసము):

చూ, వహేలనము; 2: చూ, బెడరింపు; 3: చూ, పదము;

4. ఉమియుట: చూ, నిష్ఠివనము.

నిరపించు, సం. న. క్రి. 1. తిరస్కరించు: చూ, భంగించు;

2: చూ, విసర్జించు.

నిరస్తపాదపేదేశే ఏరండోఽపి ద్రుమాయతే, న్యా. చెట్టులేని

చోట నాముదపుచెట్టే మహాపుష్పము.

నిరస్తము, సం. విణ. 1. తర్కితముగా చెప్పఁబడినది (మాట):

చూ, శబ్దము. 2; 2. తిరస్కరింపఁబడినది: చూ, వహేల

నము; 3. వెడలఁగ్రక్కఁబడినది: చూ, వాంతము. 2;

4. న్యాయముచే త్రోయఁబడినది; 5. ప్రయోగింపఁబడినది

(బాణము): చూ, ప్రయుక్తము.

నిరాకరణము, సం. వి. అ. న. ఈనడింపు: చూ, వహేలనము.

నిరాకరించు, సం. న. క్రి: చూ, విషేధించు.

నిరాకరిష్టువు, సం. విణ. ఉ. తిరస్కరించువాడు: క్షిప్తువు.

(తే. వ.) — త్రోవరి, త్రోయువాడు.

నిరాకారము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నిరాకరణము;

2: చూ, వ్యాసము. 1.

నిరాకారుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1;

2: చూ, శివుడు; 3: చూ, హంసుడు; విణ. 4: చూ,

నిరాకృతి. 2.

నిరాకృతము, సం. విణ: చూ, నిరస్తము. 4.

నిరాకృతి, సం. వి. ఇ. త్తీ. 1: చూ, నిరసనము. 1; విణ.

2. రూపములేనివాడు: నిరాకారుడు; 3: చూ, అస్వా

ఛాయుడు.

నిరాఘాటము, సం. విణ. 1. కొలఁదిలేనిది; 2: చూ, నిర

వధికము.

నిరాతంకము, సం. విణ. 1: చూ, నిర్భయము; 2: చూ, నిరా

మయము. 2.

నిరాధారము, పా: చూ, దిక్కుమాలినతనము.

నిరాపనింద, మి. వా. వి. అవదూటు. సా. 3, అ. 51: చూ,

నెగ్గింపు.

నిరాచారి, వై. వి. = నిరాహారి, ఉపవసించి తపముచేయువాడు;

చూ, సన్న్యాసి. 1.

నిరామయము, సం. వి. అ. పుం. 1. రోగములేమి; విణ.

2. రోగములేనిది; చూ, వార్తము.

నిరామయుడు, సం. విణ. రోగములేనివాడు: చూ, వార్డుడు.

నిరాయాసము, సం. విణ. ఆయాసములేనిది: చూ, మైమై. 2.

నిరాశము, సం. విణ: చూ, నిరపేక్షము.

నిరాసకము, సం. విణ. నిరనించునది: చూ, వహేలనము.

నిరాసనము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-నిరసనము. 1.

నిరాసము, సం. వి. అ. న. — వై. —

నిరాహారి, సం. వి. ఇ. పుం = చూ, నిరాచారి.

నిరీక్షణము, సం. వి. అ. న. చూపు: చూ, విక్షణము.

నిరీక్షతే కేశీవనం ప్రవిశ్య క్రమేలకః కంటకజాలమేవ, న్యా.

లొట్టిపిట్ట శృంగారవనమును బ్రవేశించి ముండ్లనే వెడకును.

నిరీక్షించు, సం. న. క్రి. చూచు: చూ, విక్షించు.

నిరీక్షితము, సం. విణ. చూడఁబడినది: చూ, విక్షితము.

నిరీశ(ష)ము, సం. వి. అ. న: చూ, లాంగలము.

నిరు, వై. అవ్య. గతార్థము. “నిరుడు, నిన్ను, నిప్పుచ్చ” మొ.

నిరుకడము, దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

నిరుకళము, వై. విణ. = చూ, నిరర్థకము. పాండు, 2, అ

229.

నిరుకు, దే. వి. రూ-నిరుకు. 1. నిర్ణయము: చూ, సత్యము. 1

2. నిర్ణయముచేసినవెల: చూ, పణము. 3.

నిరుక్తము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేదాంగము: చూ

అంగము. (7); విణ. 2. చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2

నిరుక్తి, సం. వి. ఇ. త్తీ. 1. అర్థనిర్వచనము: అం. 2. ఒక

నొక అర్థాలంకారము. (నామసంబంధముచే ననార్థకల

నము. ఉదా. — “నీచరిత్రములచేతనే నీవు దోషాకరుఁడవు”

చూ, అలంకారము. 3.

నిరుడిమావియావు, దే. వి. ఒకతూరి యీనినయావు, గృప్తి

చూ; సౌరభేయ. (దేనువు.)

నిరుడు, దే. వి. (నిరు + ఏడు) కడచినసంవత్సరము: చూ

సంవత్సరములు.

నిరుత్తరము, అం: చూ, తంత్రములు.

నిరుద్ధము, సం. విణ. నిరోధింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1

నిరుపద్రవము, సం. విణ: చూ, అరము. 7.

నిరువము, సం. విణ. ఉపమలేనిది.  
 నిరువయోగము. సం. విణ: చూ, స్వర్ణము.  
 నిరుధము, సం. విణ. ప్రసిద్ధి కెక్కినది: చూ, రూఢము. 2.  
 నిరూఢి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1: చూ, ప్రసిద్ధి, 1; 2: చూ, నియమము.  
 నిరూపణము, సం. వి. అ. న. 1. అరయిక: చూ, వెదకుడు; 2. చూపు: చూ, వీక్షణము; 3: చూ, రుణపు.  
 నిరూపించు, సం. న. క్రి. నిరూపణముచేయు: నిర్దరించు.  
 నిరూపితము, సం. విణ. నిరూపింపఁబడినది.  
 నిరూప్యము, సం. విణ. నిరూపింపఁదగినది.  
 నిరూహము, సం. వి. అ. పుం. 1. ముగిసినవాక్యము: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 2. ఊహలేనిది; 3. నిశ్చయింపఁబడినది: చూ, స్థితము. 3.  
 నిర్మతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. అలక్ష్మి: చూ, పెద్దమ్మ; పుం. 2. (రూ-నైర్మతి-నైర్మతుడు): చూ, సోఁకులఁజేడు: 3. దినముయొక్క 12 వ భాగము: చూ, దినభాగములు; అం. 4: చూ, దిగధిపతులు.  
 నిర్మతిమూల, మి. వి: చూ, రూ-నైర్మతిమూల.  
 నిరేఖత, అం: చూ, సఖక్షతములు.  
 నిరోగి, సం. విణ: చూ, పటువు. 4.  
 నిరోధకము, సం. విణ: చూ, నిరోధము. 1.  
 నిరోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. అడ్డు: చూ, వారణము. 1; 2. చేటు: చూ, రుత్త.  
 నిరోధించు, సం. న. క్రి: చూ, వారించు.  
 నిరోష్ఠ్యము, అం. 1. శబ్దాలంకారములలో నొకటి (ప, ప, బ, భ, మ, వ, యను నక్షరములు లేకుండగ నుండునది); 2. (శబ్దాలంకారములు.)  
 నిర్లతము, సం. విణ. వెదలఁబడినది: చూ, వాంతము. 2.  
 నిర్గతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, వెదలఁబాటు.  
 నిర్గమనము, సం. వి. అ. న. —నై.—  
 నిర్గమము, సం. వి. అ. పుం. —నై:—  
 నిర్గమించు, సం. అ. క్రి. వెదలఁబడు: చూ, వెళ్లు. 3.  
 నిర్గళనము, సం. వి. అ. న. వెలికివారుట.  
 నిర్గళితము, సం. విణ. వెలికివారినది: చూ, వాంతము. 2.  
 నిర్గుండి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, వావిలి\*; 2. నల్లవావిలి\*: చూ, వావిలి.  
 నిర్గుండివ్యయము, అం. నల్లవావిలి, తెల్లవావిలి\*. 2.  
 నిర్గుణుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. భగవంతుడు: చూ, వేలుపు; విణ. 2. గుణరహితుడు.  
 నిర్గుళనము, సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, పదము.  
 నిర్గుళుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దినమొలవాడు: చూ, విత్తిలి; 2: చూ, వీధవాడు; 3: చూ, మూర్ఖుడు.  
 నిర్గుణము, సం. వి. అ. న. జహజననమర్థముగల అంగడి, అంగడిపిడి (అని కొందఱు): చూ, మార్గము. 1; విణ. 2. ముటములేనిది.  
 నిర్హతము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విడుగు; 2. వజ్రము: చూ, రత్నము. 1.

నిర్హతాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. మేఘాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.  
 నిర్హుణుడు, సం. విణ: చూ, నిర్హయుడు.  
 నిర్హోషము, సం. వి. అ. పుం. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.  
 నిర్హతత్వము, సం. వి. అ. న: చూ, దారిలేము. (వాచక).  
 నిర్హము, సం. విణ. జనములేనిది.  
 నిర్హర, సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, సోమవర్ణి\*: 2. మురము, అందుగు\*: చూ, సల్లకి.  
 నిర్హరుడు, సం. వి. అ. పుం. దేవత: చూ, వేలుపు; విణ. 2. ముదిమిలేనివాడు.  
 నిర్హలభూమి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. సీపరేనినేల: చూ, భూమి. 1.  
 నిర్హించు, సం. న. క్రి: చూ, విజయమునొందు.  
 నిర్హితుడు, సం. విణ. గెలువఁబడినవాడు.  
 నిర్హివుడు, సం. విణ. జీవములేనివాడు.  
 నిర్హరము, సం. వి. అ. పుం. నెలయేటు: చూ, నది.  
 నిర్హరిణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. యేటు: చూ, నది; 2. ఒకానొక నది: చూ, నది.  
 నిర్హయము, సం. వి. అ. పుం. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము. 1.  
 నిర్హయించు, సం. న. క్రి. ఏర్పాటుచేయు: చూ, సృజించు.  
 నిర్హయింపఁబడు, మి. అ. క్రి: చూ, ఏటువడు. 2.  
 నిర్హయకుడు, సం. విణ. నిర్హయముచేయువాడు; నిర్హేత.  
 నిర్హితము, సం. విణ: చూ, శోధితము.  
 నిర్హితము, సం. విణ. నిర్హయింపఁబడినది: చూ, స్థితము. 3.  
 నిర్హేజకుడు, సం. వి. అ. పుం. చాకలవాడు: చూ, రజకుడు.  
 నిర్హేత, సం. విణ: చూ, నిర్హయకుడు.  
 నిర్హేయము, సం. విణ. నిర్హయముచేయఁదగినది.  
 నిర్హంత్యము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.  
 నిర్హగ్ము, సం. విణ. చక్కగా కాలినది: చూ, ప్రజ్వలితము.  
 నిర్హయుడు, సం. విణ. దయలేనివాడు: అదయుడు, క్రూరుడు, భమనుడు, నిర్హుణుడు.  
 నిర్హనము, సం. వి. అ. న. చక్కగా భేదించుట.  
 నిర్హితము, సం. విణ. చక్కగా భేదింపఁబడినది: చూ, విచ్చిన్నము. 3.  
 నిర్హనము, సం. వి. అ. న. చక్కగా కాలట.  
 నిర్హించు, సం. న. క్రి. చక్కగా కాలట.  
 నిర్హరణము, సం. వి. అ. న. చక్కగా చీల్చుట.  
 నిర్హరితము, సం. విణ. చక్కగా చీల్చఁబడినది: చూ, నిర్హితము.  
 నిర్హిష్టము, సం. విణ. నిర్దేశింపఁబడినది.  
 నిర్హేళము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆజ్ఞ: చూ, నెలపు; 2. చెప్పుట: చూ, శంసనము; 3: చూ, నమీవము. 1.  
 నిర్దేశించు, సం. అ. క్రి. 1. ఆజ్ఞాపించు: చూ, నెలవిచ్చు; 2. నిర్దేశముచేయు: చూ, అచ్చుపఱ(ఱు)చు. 3.  
 నిర్దేశ్యము, సం. విణ. నిర్దేశింపఁదగినది.  
 నిర్దేష్ట, సం. విణ. నిర్దేశించువాడు.  
 నిర్దోషము, సం. విణ. దోషములేనిది: చూ, సమీచీనము. 2.



నిర్వాణము, సం. వి. అ. న. 1. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1;  
2. నాశము: చూ, రుత్త; 3. సుఖము: చూ, సంతోషము;  
4. ఏనుగు సిక్కిలోమునుగుట: చూ, హస్తీ: విణ. 5. చల్లా  
తినది (దీపము నిప్పు లోనగునది): 6. నీళ్ళమునిగినది  
(ఏనుగు): చూ, హస్తీ.

నిర్వాణుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వనివాడు: చూ, సేవ  
కుడు; 2. చూ, భారవాహుడు; విణ. 3. శాంతిదైవముని:  
చూ, సన్నాసి; 4. శాంతిబొందినది (వహ్ని మొ.)

నిర్వాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. చరింపనిగాలి: చూ,  
వాయువు; విణ. 2. గాలిలేనిది (చోటు మొ.) గాలిలేని దేశా  
దులపేరు (అనికొండలు) నివాతము.

నిర్వాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. అవవాదము: చూ, వెగ్గింపు;  
2. వాదములేమి; 3. నిశ్చితవాదము.

నిర్వాఙము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వదము; 2: చూ, విత  
రణము.

నిర్వాసనము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-నిరాసనము: చూ,  
వదము; 2. వెళ్ళగొట్టుట.

నిర్వాసికము, సం. విణ. వెళ్ళగొట్టఁబడినది.

నిర్వాస్యము, సం. విణ. వెళ్ళగొట్టఁదగినది.

నిర్వాహకుడు, సం. విణ. నిర్వహించువాడు: చూ, భార  
వాహుడు.

నిర్వాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. జలిమి: చూ, శక్తి. 1;  
2. జరుగుటలు: చూ, వృత్తి. 2.

నిర్వికారుడు, సం. విణ. వికారములేనివాడు.

నిర్విఘ్నము, సం. విణ. విఘ్నములేనిది: చూ, విఘ్నంఖలము.

నిర్విఘ్నాడు, సం. విణ. నిర్వేదమునొందినవాడు.

నిర్వివాదము, సం. విణ: చూ, అవివాదము.

నిర్విశేషము, సం. విణ. విశేషములేనిది.

నిర్విష, సం. వి. అ. పు. 1. అతివస\*: చూ, విష; విణ. 2.  
విషములేనిది.

నిర్విష్టము, సం. విణ. 1. చొరఁబడినది; 2. పొందఁబడినది:  
చూ, వ్యాప్తము. 3; 3. నిలిచినది.

నిర్వీర్యము, సం. విణ. వీర్యములేనిది: చూ, నిష్కళ.

నిర్వృతము, సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1;  
విణ. 2. సుఖించినది: చూ, సంతోషము; 3. నశించినది:  
అంతరితము, ద్వస్తము.

నిర్వృతి, సం. వి. ఇ. పు. 1. సుఖము: చూ, హ్లాదనము;  
2. శీఘ్ర: చూ, సమాశ్వాసము; 3. నాశము: చూ, రుత్త.

నిర్వృత్తము, సం. విణ. నెరవేరినది: చూ, సిద్ధము. 3.

నిర్వృత్తి, సం. వి. ఇ. పు. 1. సంతోషము: చూ, హ్లాదనము;  
2. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 3. నెఱవేఱుట; విణ. 4.  
వృత్తిలేనిది.

నిర్వేదము, సం. వి. అ. పుం. 1. తత్త్వజ్ఞానదుఃఖేర్వాదులచేత  
గలుగు హేయత్వబుద్ధి: చూ, బుద్ధి; అం. 2. (ఓ చెల్లీ:  
యాతనిం జూడకున్న మణిమయాభరణంబలు శిలలుగన,  
హారములు సముద్రపుచినుకులుగను గాన్పించుచున్నవి):  
చూ, సంసారిభావములు.

నిర్వేదించు, సం. అ. క్రి. నిర్వేదపడు: చూ, విసుగు. 2.

నిర్వేశము, సం. వి. అ. పుం. 1. కూలి: చూ, వేతనము;  
2. జీతము: చూ, వేతనము; 3. భోగము: చూ, భుక్తి.  
2; 4. మూర్ఛపోవుట: చూ, రోగము. 1.

నిర్వ్యధనము, సం. వి. అ. న. దెజ్జము: చూ, రంధ్రము. 1.  
నిర్వాహపారాంభిష్టన్యాయము, న్యాయ. పనిలేనిమంగలి పిల్లితం  
గొలుగుననుకీతి.

నిర్హ్యథము, సం. విణ. త్యక్తము: చూ, సముజ్జితము.

నిర్వరణము, సం. వి. అ. న. 1. నిశ్చేషముగా హరించుట; 2.  
పీనుఁగును కాల్యుట.

నిర్వాదము, సం. వి. అ. పుం. రూ-నిర్వాదము, ధ్వని: చూ,  
స్వరము. 2.

నిర్వారము, సం. వి. అ. పుం. నిర్వృత్తి; చూ, అభ్యవక్తృణము.  
నిర్వారి, సం. విణ. దూరముగా వ్యాపించునట్టిది (పరిమళము):  
చూ, సమాకర్షి.

నిర్వృతము, సం. విణ. ఊడఁబెరికినది. (నాటినముల్లు లోనగు  
నది.)

నిర్వృతి, సం. వి. ఇ. పు. చూ, నిర్వారము.

నిర్వారిదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిర్వారము.

నిర్వైతుకజాయమానకటాక్షము, లో. అకారణముగ కల్గినదయ  
(వాతుక).

నిర్వైతుకము, సం. విణ: చూ, అహేతుకము.

నిఱు. వై. ఉప = నిర్. మిక్కిలి "నిఱుపేద": చూ, హెచ్చు.  
1.

నిఱుపేద, వై. వి. రూ-నిఱుపేద: చూ, బీదవాడు.

నిఱునీలుగు, దే. అ. క్రి. (నీలుగు + నీలుగు) 1. మిక్కిలి  
నీలుగు; 2. గర్విండు: చూ, హంకరించు.

నిలఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (రూ-నిలవఁబడు-నిలువఁబడు) 1. నిల  
చుండు, నిలుచు: చూ, మట్టుపడు; 2. అభ్యంతరమగు:  
చూ, నట్టుపడు; 3. ప్రతిష్ఠితమగు: రూ - నిలవఁబడు,  
నిలుచు - నిల్పు.

నిలక, దే. వి: చూ, నిలుగు. 1.

నిలకడ, దే. వి: చూ, రూ - నిలకడ.

నిలయము, సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

నిలవ, దే. వి. (రూ-నిలవ - నిలవ) నిలిచినవస్తువు: చూ,  
శేషము. 1.

నిలవరము, దే. విణ: చూ, రూ-నిలవరము.

నిలింపుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేలుపు; 2. బోయ:  
చూ, వ్యాధుడు. 1.

నిలినము, సం. విణ. మిక్కిలి అడఁగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1.  
నిలకడ, దే. వి. (రూ-నిలకడ-నిలకడ.) 1 చోటు: చూ,  
స్థానము. 1; 2. స్తైర్యము. భార. విరా. 2, అ. 315: చూ.

స్థితి. 3; 3: చూ, విరామము; 4. తక్కువ: చూ, తెలిలి.  
2; అం. 5: చూ, మల్లశాస్త్రము.

నిలుగు, దే. వి. నిలుచుట: నిలక. నిలుపు - నిల్పు - నిలుపు:  
అ. క్రి. 2. ఒళ్ళువిఱుచుకొను. స్వా. 3, అ. 58.

(రూ - నీలుగు - నీలు - ఈలుగు); 3: చూ, నిలుగు. 3.

నిలుచు, దే. అ. క్రి. రూ - నిలుచు. 1. నిలుచుండు: చూ, చుట్టుపడు; 2: చూ, నిలఁబడు, 3; 3: చూ, నిలఁబడు. 2; 4: చూ, వసించు; 5: చూ, శేషించు.

నిలుచుండు, దే. అ. క్రి: చూ, నిలుచు. 1.

నిల్చుండు, —పై.—

నిలుచుకొను, —పై.—

నిలుచున్నవాడు, వా. వి: ఊర్జ్వంధముఁడు, ఊర్జ్వస్తుఁడు. నిలుపు, దే. వి. రూ - నిల్పు. 1: చూ. నిలుగు. 1; 2: చూ, నిష్ట 7. భార. శాం. 4, ఆ. 111; 3. ప్రతిష్ఠ: చూ, నన్యనము; 4: చూ, రూ - నిలకడ. భార. ద్రో. 2, ఆ. 355; విజ. 5. నిలుపునది. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 266; 6. స్థిరమైనది: చూ, శాశ్వతము; పై. 7. నిలువఁబెట్టు: నిలువరించు - నిల్వరించు; 8. అడ్డగించు: చూ, వారించు; 9. స్థిరపఱచు: చూ, స్థాపించు; 10: చూ, నిలుపుచేయు. నిలుపుచేయు, వా. స. క్రి. అడ్డముచేయు, ఆపు, ఆపుచేయు, నిలుపు, నిలుపుదలచేయు, (సం. ప.).—కత్తంబించు: (చూ, సంకోచించు).

నిలుపుదలచేయు, —పై.—

నిలుపోవు, దే. అ. క్రి. (నిలుపు + ఓపు): చూ, సహించు.

నిలువ, దే. వి: చూ, రూ - నిలవ.

నిలువఁబడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, నిలఁబడు. పై. 7, ఆ. 173.

నిలువరము, దే. విజ. 1. (నిలవరము - నిలువారము - నిల్వరము) స్థిరమైనది: చూ, శాశ్వతము; 2. (రూ-నిలవరము నిలువారము - నిల్వరము) యాభార్యము: చూ, సత్యము. 1; 3. (రూ-ఇలవరము-ఇలువారము - ఇలువారము - ఇలారము, నిలవరము-నిలువారము-నిల్వరము): చూ, సదనము. 1.

నిలువరించు, దే. అ. క్రి. రూ-నిల్వరించు. 1. చలించక నిలుచు. భార. విరా. 5, ఆ. 181; అం. ప్రే. 2. చలించక నిలుపు. కళా. 8, ఆ. 121; 3: చూ, నిలుపు. 7.

నిలువారము, దే. విజ: చూ, రూ - నిలువరము.

నిలుపు, దే. వి. 1: చూ, నిలుగు. 1; 2. చేయి మీఁది కెత్తు కొని నిలుచున్న పురుషుని చేయిపొడవుకొఁది అంతస్తు; 3. మీఁది అంతస్తు, మేడ. లక్ష్మీ. 4; ఆ. 131: చూ, సదనము. 1; 4. ఆకృతి: చూ, రూపు. 3; 5. చేనిలో కొంత కోసినకర్మాక కోయఁగలభాగము.

నిలుపుఁగొలుపు, దే. వి. నిలుచుండిచేయునేవ: చూ, సవర్య. నిలుపుఁగాళ్లు. దే. వి. ఐ. తాపకాళ్ళకుపెనుక మాను మొదలైనవాని కాధారముగా నాటిస రాలుచు: చూ, స్థంభము. 1.

నిలుపుజీతము, ద్వ. వి. నిలుచుండి నేవచేయువానిజీతము: చూ, జేతనము.

నిలుపుఁదోవు, వా. వి. శరీరముపైనున్నదంతయు.

నిలుపుతీరగుట, జా. ఒడలంతయు కంపమొందుట. “నిలుపు నీరగుతెంత యనంతి కంఠమున్.” (క:కర్ణరసాయనము).

నిలుపుబొట్టు, వా. వి. వైష్ణవభక్తులబొట్టు: (వ్య. అట్టబొట్టు): చూ, బొట్టు. 1.

నిలుపులు, దే. వి. ఐ: చూ, అరిగాళ్లు.

నిలువోవు, దే. అ. క్రి: చూ, నిలుపోవు.

నిల్కడ, దే. వి: చూ, రూ-నిలుకడ.

నిల్చు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నిలుచు.

నిల్చు, దే. వి: చూ, రూ - నిలుపు.

నిల్వ, దే. వి: చూ, రూ-నిలవ.

నిల్వఁబడు, దే. అ. క్రి: చూ. రూ-నిలఁబడు.

నిల్వరము, దే. విజ: చూ, రూ-నిలువరము.

నిల్వరించు, దే. అ. క్రి. అం. ప్రే: చూ, రూ-నిలువరించు.

(చలించక నిలుచుటకు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 241.)

నివరి, వై. వి=నీవారి. రూ-నివరి-నివ్వరి. విత్తకపండువరి: చూ, ధాన్యము.

నివర్తనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, మరలఁబాటు; అం. 2: చూ, తారాక్రియలు.

నివర్తించు, సం. ప్రే. నివర్తిలఁజేయు: చూ, విసర్జించు.

నివర్తితము, అం. 1: చూ, ఊహాక్రియలు; విజ. 2. మరలఁబడినది: అపాస్తము, అవర్తితము, నివృత్తము.

నివర్తిలు, సం. అ. క్రి. రూ-నివర్తిల్లు. మరలఁబడు: చూ, వర్తిల్లు.

నివర్తిల్లు, —పై.—

నివసతి, సం. వి. ఇ. త్రి. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

నివసధము, సం. వి. అ. పుం. ఊరు: చూ, నీమ. 1.

నివసనము, సం. వి. అ. న: చూ, నివసతి.

నివసించు, సం. అ. క్రి: చూ, వసించు.

నివహము, సం. వి. అ. పుం. గుమి: చూ, సముహము.

నివాకము, సం. వి. అ. పుం. రూ - నీవాకము. జయఘంట

మొదలగువానిగుండ దాన్యాదులవెల ప్రసేద్యపరచుట. వ్యవహారాదులందు న్యూనాదిక్యములు లేక కలిగినది వలుకుట (అనికొందఱు), మహార్థములైన దాన్యాదులయందలి జనుల యాచరాతిశయము (అనికొందఱు): చూ, ప్రయామము.

నివాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆసరా: చూ, ప్రాపు. 2;

విజ. 2. కవచము: చూ, వారవారము; 3: చూ, సర్వాకము. 2; 4. గట్టి: చూ, బెడిదము.

నివాసము, సం. వి. అ. పుం. పితాశ్లనుద్దేశించి నువ్వులునీళ్లు విడుచుట తోనుగాఁగల కర్మము: (తర్పణము) (తీలోదకమును విడుచుట.)

నివారణము, సం. వి. అ. న: చూ, వారణము. 1.

నివారించు, సం. స. క్రి: చూ, వారించు.

నివారికము, సం. విజ. అడ్డగించఁబడినది: చూ, రుద్దము. 1.

నివాసము- సం. వి. అ. పుం. (రూ-నివాసనము-నివసము-నివసనము-వసనము-వాసము-నివసానము) 1. ఇల్లు: చూ, సదనము; 1; 2, చోటు: చూ, స్థానము. 1. (వ.న. అని కొందఱు.)

నివాసి, సం. విజ. వాసముచేయువాఁడు.

నివాళి, వై. వి (రూ-నివాళిక - నివాళి - నివాళిక) = నిరాజన: చూ, హోరతి.

నివాళించు, వై. అ. క్రి. ఆరతెత్తు.

నివాళిక, వై. వి. = చూ, రూ - నివాళి (స్వాధ్యమున కప్రకృత్యము.)

నివాళికరములు, వై. వి. ఒ : చూ, హణిగలు.

నివాళితము, సం. విణ. చుట్టబడినది : చూ, వ్యావృత్తము 1. నివీతము, సం. వి. అ. న. 1. కంఠలంబి. ము, మెడను దండ

వలె వ్రేలెడు జన్మిదము : చూ, యజ్ఞోపవీతము : విణ.

2. ప్రావృతము, కప్పుకొనుకోక : చూ, వత్తము.

నివుడు, దే. అ. క్రి : చూ, రూ - నిగుడు.

నివుడుచు, దే. ప్రే : చూ, రూ - నిగుడుచు.

నివుడు, —వై.—

నివుడు, దే. న. క్రి. చూ, నిమురు : 2. భాగ. 4, స్కం. 226.

నివుణు, దే. వి. చూ, రూ - నిగుణు.

నివృతము, సం. విణ. నలువ్రక్కలఁ చుట్టబడినది : చూ, పరిక్షిప్తము.

నివృత్తి, సం. వి. ఇ. క్రి : చూ, మరలఁబాటు.

నివృత్తిము, సం. విణ. మరలఁబడినది : చూ, నివర్తికము. 2.

నివృత్తి, సం. వి. ఇ. క్రి. నలువ్రక్కలఁ చుట్టబడి.

నివృత్తు, సం. వి. త్. పుం : చూ, రూ - నివృత్తు.

నివేదనము, సం. వి. అ. న. 1. ఎఱుక : చూ, బుద్ధి : 2. చూ, సమర్పణము.

నివేదించు, సం. న. క్రి. 1. ఎఱిగించు : చూ, జోదించు : 2. చూ, సమర్పించు.

నివేదితము, సం. విణ. 1. ఎఱిగించఁబడినది : 2. సమర్పించఁ దగినది : చూ, సన్న్యస్తము. 2.

నివేశము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇల్లు : చూ, నదనము. 1; 2.

చొరవ : చూ, ప్రవేశము; 3. చూ, శివరము; 4. చూ,

వివాహము; 5. ఇల్లద : చూ, వాడిక; అం. 6. చూ, కరణములు.

నివ్వటియ, వై. అ. క్రి. రూ - నివ్వటిల్లు. 1. చూ, వ్యాపించు.

భార. శల్య. 1, అ. 228; 2. పూర్ణమగు. అం, భా. తృ.

101 : చూ, మెండుకొను; 3. అశిశయించు : చూ, ముమ్మ

లించు; 4. కలుగు : చూ, సంభవించు; 5. చూ, సిద్ధించు.

నివ్వటిల్లు, —వై.—

నివ్వరి, వై. వి. = నివార : చూ, రూ - నివరి.

నివ్యాళి, వై. వి. = నివారణ : చూ, రూ - నివాళి.

నివ్యాళిక, వై. వి. = —వై.—

నివ్వీటికము, అం. చూ, అదూషితములు (వ్యానకరణబంధములు.)

నివ్వెర, దే. వి. (రూ - నివ్వెర - నివ్వెరఁగు.) 1. చూ,

త్రా. 2. చూ, వింత. 1; 3. పారవశ్యము. స్వా. 5, అ.

65 : చూ, నిస్మృతి; 4. నిశ్చేష్టత : చూ, వెఱవెఱపాటు;

5. మిక్కిలిభయము, చూ, వెఱపు.

నివ్వెఱ, —వై.—

నివ్వెఱఁగు, —వై.—(పారవశ్యమునకు. - భార. భీష్మ 2, అ. 157)

నివ్వెఱవడు, దే. అ. క్రి. 1. చూ, నిస్మృతినొందు; 2. చూ, వెఱఁగువడు; 3. త్రాంతివడు. భార. విరా. 4, అ. 85; 4.

మిక్కిలి భయపడు : చూ, భయపడు,

నివ్వెఱపాటు, ద్వ. వి. : చూ, నివ్వెర. (పారవశ్యమునకు. —

కా. 5, అ. 2; మిక్కిలి భయమునకు. — భార. భీష్మ.

1. అ. 97)

నిశ, సం. వి. అ. క్రి. 1. = నిసి. రేయి : చూ, రాత్రి; 2.

సెనుపు : చూ, వర్ణము. 6; 3. చూ, మౌనివసుపు; పా.

4. ఒక వృత్తము. న, న, ర, ర, ర, ర గణములు. 9.

యతి (11 వ భందస్సు) : చూ, వృత్తము. 1.

నిశంకత్రాహ్మణులు, అం. ఉత్కృతులొ నొక తెగవారు. కుక్ల

యజుర్వేదులు. కాణ్వశాఖ : చూ, ఉత్కృతబ్రాహ్మణులు

(బ్రాహ్మణులు.)

నిశాంకుళ, సం. వి. అ. క్రి. జిలివిక : చూ, ప్రాన్యగవేదుక.

నిశాంఃము, సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు : చూ, నదనము. 1; 2.

చూ, వేగుజాము; విణ. 3. మిక్కిలి అడఁగినది : చూ,

నల్లము. 1.

నిశాఃకురుడు, సం. వి. అ. పుం, చంద్రుడు, రేణేడు, చూ,

హిమాంకువు.

నిశాఖ్య, సం. వి. అ. క్రి. 1. చూ, నిశ. 2.

నిశాచరి, సం. వి. ఈ. క్రి. 1 : చూ, రాక్షసి. 1; 2. చూ,

అంకులాడి; 3. చూ, నిశాచరము.

నిశాచరుడు, సం. వి. అ. పుం : చూ, రాక్షసుడు. 1.

నిశాచరము, సం. వి. అ. పుం. నయిడికంటి : చూ, సక్తిన. పు

బులుగు.

నిశాటుడు, సం. వి. అ. పుం : చూ, నిశాచరుడు.

నిశాకము, సం. విణ. మిక్కిలి వాడిచేయఁబడినది : చూ,

కాశము. 1.

నిశాని, వా. వి. 1. సంస్థానాధిపతులు ప్రాతస్స ధ్యాకాలముల

యందు తమ కోటముందు వాయి విందెడు మంగళధ్వని;

2. వివాహాది శుభకర్మములలో ప్రాతస్స ధ్యాకాలములయందు

వాయిందెడు మంగళధ్వని; 3. చడవురా. వాని వ్రాలినకు

మాటుగావ్రాయు (వేయ) గుఱుతు. (ఎడమచేతి బొటనవ్రేలి

ముద్ర.) “నిశానీదారు.”

నిశాపతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1 : చూ, నిశాఃకురుడు; 2. కల్ప

రము : చూ, నిరము.

నిశారణము, సం. వి. అ. న. చూ, వరము.

నిశారము, సం. వి. అ. పుం. రూ - నిశారము. చలికప్పుడు

దుప్పటి, శరీరమంతయుఁ గప్పు పరికిణి (ఆని కొండలు) :

చూ, వత్తము.

నిశిఃము, సం. వి. 1 : చూ, నిశాతము; 2. సావజెట్టబడినది

(వదును పెట్టఁబడిన బద్దాడులు) : క్షణము, క్షణము.

నిశిఃపతి, సం. వి. ఇ. పుం : చూ, రూ - నిశాపతి. 1.

నిశీభము, సం. వి. అ. పుం. = ని. 1. నడురేయి : చూ,

రాత్రి; 2. రేయి : చూ, రాత్రి.

నిశీధిని, సం. వి. ఈ. క్రి. రేయి : చూ, రాత్రి.

నిశ్చయము, సం. వి. అ. పుం. = నిశ్చయము : చూ, సత్కము. 1.

నిశ్చయించు, సం. న. క్రి. నిర్ణయించు : చూ, స్పృశించు.

నిశ్చల. సం. వి. అ. క్రి. 1. నేల : చూ, భూమి. 1; విణ.

2. = నిశ్చలము, కదలనిది : చూ, స్థావరము.

నిశ్చలతపస్వియగుట, అం : చూ, నిదురములు,



విశ్వాకము, సం. విణ. విశ్వయింపఁబడినది : చూ, స్థి : ము 3.  
 విశ్వేంద్రక, సం. విణ: చూ, వెఱవెఱపాట.  
 విశ్వేంద్రుడు, నా. విణ: చూ, అచేష్టుడు.  
 విశ్వేంద్రుఁడను, సం. వి. అ. న. ఒకానొక మన్మథపాణము :  
 చూ, బాణము. 1.  
 విశ్రేణి, సం. వి. అ. శ్రీ. 1 = : చూ, విశ్వేన.  
 విశ్రేయచూ, సం. వి. అ. న : చూ, నదాప\*.  
 విశ్రేయనము, సం. వి. అ. న. 1. ముక్తి : చూ, మోక్షము.  
 1; 2 మేలు : చూ, శుభము. 1.  
 విశ్రేయసుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.  
 విశ్వసనము, సం. వి. అ. న. చూ - విశ్వాసము : చూ, విష్టూ  
 రువు.  
 విశ్వసించు, సం. అ. క్రి రూ - విశ్వాసించు: చూ, విష్టూరుడు.  
 విశ్వసనము, సం. వి. అ. పుం : చూ, విష్టూరువు.  
 విశ్వసము, సం. వి. అ. పుం. 1. — పై — : అం. 2: చూ,  
 అగమములు. (చూ, ఉపవిద్యలు, 11-౧)  
 విశ్వాసించు, సం. అ. క్రి: చూ, రూ - విశ్వసించు.  
 విశ్వబ్రహ్మియులు, అం. అవాసము. విష్వామను, విశేషము,  
 ప్రవేశము. (4)  
 విశ్వబ్రహ్మ, సం. వి. అ. పుం. 1. తాళమానలముచక్షుష్యయ  
 కాలము : చూ, స్వరము. 2; విణ. 2. శబ్దములేనది (అకా  
 రాంత్రీలింగమైనప్పుడు రాత్రి అర్థము; అం. 3: చూ,  
 కాలప్రాణము.  
 విశ్వలాకము, సం. విణ. కాంతము : చూ, రహస్యము.  
 విశ్వేషము, సం. విణ. అంతయు : చూ, సర్వము.  
 విశ్వోద్యమ, సం. విణ. కడుగులలోనగువాడచేత గరిగెత్తినది :  
 చూ, శోధితము.  
 విషంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. అమృతబొది : చూ,  
 బాణము. 1; 2. మిక్కిలి సంగము : చూ న యోగము.  
 విషంగరహితప్రపంచము, అం : చూ, ప్రమేయములు.  
 విష గి, సం. విణ : చూ, విలకాడు.  
 విషణ్ణము, సం. విణ. 1. ఉండినది; 2. కూర్చుండినది : అని  
 తము.  
 విషదము, సం. వి. అ. పుం : చూ, రూ- విషాదము. 2.  
 విషద్య, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. దుకాణము : చూ, నదనము.  
 1; 2. కూర్చుండుట.  
 విషద్యర, సం. వి. అ. శ్రీ. రేయి : చూ, రాత్రి.  
 విషద్యరము, సం. వి. అ. పుం. అడుగు : చూ, శాదము 2.  
 విషదము, సం. వి. అ. పుం. 1. (ఇది హరివరమనెను వర్ణ  
 మనకు ఉత్తరమందు బాలసూర్యవ్రతామై యుండును.) :  
 చూ, పర్యవము; 2. ఒకదేశము : చూ, నీమ. 1; విణ.  
 3. గట్టి : చూ, బెడిదము.

విషా, వా. వి. మత్తు.  
 విషాదము, సం. వి. అ. పుం. ఒకబోయనలై : చూ, దేశము;  
 2. ఒకస్వరము (మఱియుండియందునివాసించును కూర్చుం  
 డును) సప్తస్వరములతో కథవటిదగుటవలన దీనియందు

స్వరములన్నియుఁ జేసియుండును) : చూ, స్వరము 2.  
 (సప్తస్వరము ౫.)  
 విషాపి, సం. వి. న. పుం : చూ, హస్తాస్యోహుడు.  
 విషాపిని, అం : చూ, భిన్నషడ్జకభాషలు. (చూ, భాష. 1.)  
 విషాపియు, సం. వి. అ. పుం. 1. పుల్కనుఁడను ఒకబోయఁ  
 చూ, వ్యాధుడు, 1; 2 : చూ, మాల. (1)  
 విషిష్టము, సం. విణ. 1. విషేధింపఁబడినది చూ, సంయత  
 హస్తములు.  
 విషాననము, సం. వి. అ. న : చూ, వధులు.  
 విషేకప్రస్తుతము, గర్వాదానము : చూ. శోభనము. (స.యో  
 గము)  
 విషేకము, సం. వి. అ. పుం. చూ, విషేకప్రస్తుతము  
 విషేధము, సం. వి. అ. పుం : అంగులితోరణము,  
 అర్బుదనము, ఊము, వికృతి. (తె.ప.) — గెంటుట,  
 త్రోపుట, నూకుట.  
 విషేధించు, సం. స. క్రి : నిరాకరించు (తె. ప.) — ఆగు,  
 ఒత్తు, గెంటు, త్రోద్రోపులాడు, త్రోయు.  
 విషేషణము, సం. వి. అ. న. 1. చక్కఁగా సేవించుట; 2;  
 చూ, సోమపానము.  
 విషేషితము, సం. విణ. చక్కఁగా సేవించఁబడినది : చూ,  
 సేవితము.  
 విష్కంఠ్యము, అం : చూ, శబ్దాంకారములు.  
 విష్కంఠి, సం. వి. ఇ. పుం. 1 = విక్రమింపఁడు : చూ,  
 సక్యవంతుడు; 2. కవటములేనివాడు : అకౌటియుడు.  
 విష్కంఠుడు. (తె. ప.) — అంబు, దమ్ముడు.  
 విష్కంఠుడు, సం. వి. అ. పుం. — పై —  
 విష్కము, సం. వి. అ. పుం. 1. మాద : చూ, హిరణ్యము.  
 2; 2. పైడి, టంకము : చూ, లోహము. 1; 3. నూట  
 యెనిమిది మాత్రలు (సుర్యములు) : చూ, హిరణ్యము. 2;  
 4. పతకము : చూ, భూషణము 2; 5 : చూ, పలము.  
 1; 6. బంగారు : చూ, లోహము. 1; 7. వెండి చూ,  
 లోహము. 1.  
 విష్కర్ష. సం. వి. అ. పుం. విశ్వయము : చూ, స్యము.  
 1. (శ. ర.) (అ. శ్రీ. అని కొందఱు).  
 విష్కర్షము, అం. 1 : చూ, ఆరోహిపరగతాంకారములు. 2:  
 చూ, ఆవరోహిపరగతాంకారములు.  
 విష్కర్షించు, సం. స. క్రి. విశ్వయించు : చూ, స్పృశించు.  
 విష్కర్ష, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. దూ - విష్కర్షి వి తార్చన,  
 ముట్టుకగిన అండుది : చూ, శ్రీ విణ. 2. శరణినిది; 3. వీర్యము  
 లేనది : విక్రీర్యము.  
 విష్కర్షి, సం. వి. ఈ. శ్రీ : చూ, రూ- విష్కర్ష. 1.  
 విష్కాముడు, సం. విణ : చూ, అకాముడు.  
 విష్కానికము, సం. విణ. 1. ఉనుపఁబడినది; 2. వెడలించఁ  
 బడినది : చూ, వెడలఁబాటు.  
 విష్కృతము, సం. వి. అ. పుం. రూ- విష్కృతము. 1. తొట్ట  
 చూ, రంధ్రము. 1; 2, అంతిపురము : చూ, నదనము.  
 1; 3. ఇంటితోట; చూ, వనము. 2; 4. తలుపు : చూ,  
 వాకిలి; 5. మడి : చూ, భూమి. 1.

నిష్ఠుఢి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పెద్దయేకి : చూ, పత్రం.  
 నిష్ఠులి, అం : చూ, శత్రుములు.  
 నిష్ఠుషము, సం. వి. ఆ. పుం : చూ, నిష్ఠుటము. 1.  
 నిష్ఠుహము, —పై—  
 నిష్ఠుజిము, అం : చూ, సంహారీవర్తగతాంకారములు.  
 నిష్ఠుటము, సం. వి. ఆ. పుం : చూ, రూ-నిష్ఠుటము. 1.  
 నిష్ఠుహము, —పై— (రూ-నిష్ఠుహము)  
 నిష్ఠోపి, సం. విజ : అకోపుడు, అకోధనుడు.  
 నిష్ఠుతము, సం. విజ. 1. ప్రాయశ్చిత్తము చేయబడినది;  
 2. చేయబడినది : చూ, వ్యాపారము. 1.  
 నిష్ఠుత్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1 : చూ, ప్రాయశ్చిత్తము : 2.  
 చేయమి.  
 నిష్ఠుమము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. చెడుకులము : చూ,  
 పంగడము; 2. సంపత్తు : చూ, బుద్ధి (శుభ్రాష, శ్రవ  
 ణము, గ్రహణము, ధారణము, ఊహ, ఆరోహము, అర్థ  
 విజ్ఞానము, శత్రువిజ్ఞానము అను ఎనిమిది విధములైన బుద్ధి  
 సామర్థ్యవిశిష్టములు నిష్ఠుమమునఁబడను); 3. చూ,  
 వెడలఁబాటు.  
 నిష్ఠాస్త్రిత్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. బియ్యువెడలట : చూ, వెడలఁ  
 బాటు.  
 నిష్ఠాస్త్రిముము, అం. 1 : చూ, తాదాక్రియలు; 2 : చూ, నిశ్శబ్ద  
 క్రియలు.  
 నిష్ఠ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఉనికి : చూ, స్థానము. 1; 2. చేటు:  
 చూ, రుత్ర; 3. కుది : చూ, సుద. 3; 4 ముగియక : చూ,  
 సమాప్తి. 1; 5. వేడికోలు : చూ, యాచన : అం. 6 :  
 చూ, నాటకసంధులు (రూ-నిష్ఠము) : చూ, నిర్వహణము.  
 2; వా. 7. నిలుపుట : ఉత్తరభినుమ, (తె. ప.)—నిలుపు-  
 నిల్పు.  
 నిష్ఠాఢము, సం. వి. ఆ. న. మజ్జగపుడు : చూ, మజ్జగ.  
 నిష్ఠీవనపాత్రము, సం. వి. ఆ. న. పీకిదాను చూ, పాత్రము. 6.  
 నిష్ఠీవనము, సం. వి. ఆ. న. ఉమియుట : నిరసనము, నిష్ఠ్యాత్తి,  
 నిష్ఠీవనము, నిష్ఠీవనము. (చూ. బ్రహ్మాంధువు. 1-౧.)  
 నిష్ఠుంము, సం. విజ. 1. కఠినము : చూ, బెడిదము; 2. పరు  
 పోక్తి, పరుషము : చూ, శబ్దము. 2.  
 నిష్ఠురుడు, సం. విజ. కఠినుడు : చూ, వ్యాధుడు. 2.  
 నిష్ఠాతము, సం. విజ. రూ- నిష్ఠాతము. త్రోయబడినది :  
 చూ, విధము.  
 నిష్ఠీవనము, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఆ. పుం : చూ, నిష్ఠీవనము.  
 నిష్ఠీవము, —పై—  
 నిష్ఠ్యాత్తిము, సం. విజ. 1. ఉమియబడినది; 2 : చూ,  
 నిష్ఠాతము.  
 నిష్ఠ్యాత్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ : చూ, నిష్ఠీవనము.  
 నిష్ఠాతుడు, సం. విజ : చూ, సమర్థుడు.  
 నిష్ఠ్యము, సం. విజ : ఎనిమిదవపాటు మిగులునట్లు  
 కాఁబడిన కపాయాదులు, కృత్రిమము: చూ, బృంగుడు. 1.  
 నిష్ఠ్యత్తి సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. నెఱవేఱుట : చూ, సిద్ధి. : 2.  
 పరిసమాప్తి : చూ, సమాప్తి. 1;  
 నిష్ఠ్యన్దము, సం. విజ : చూ, నిర్వృత్తము.

నిష్ఠాదనము, సం. వి. ఆ. న. : చూ, నిష్ఠ్యత్తి. 1.  
 నిష్ఠాదించు, సం. న. క్రి : చూ, సిద్ధించు.  
 నిష్ఠాదితము, సం. విజ. సిద్ధించినది : చూ, సిద్ధము. 3.  
 నిష్ఠాద్యము, సం. విజ. సిద్ధింపఁదగినది : చూ, సిద్ధము. 3.  
 నిష్ఠానము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఆనుములు : చూ, ధాన్యము;  
 2. చేటగాలి : చూ, వాయువు; 3: చూ. పవనము. 3; 4.  
 పెరలు లోనగువాని పొట్టు : చూ, బరడు; 5. పొట్లు : చూ,  
 సస్యము. 1; విజ. 6 : చూ, స్థిరము.  
 నిష్ఠ్యము, సం. విజ. చక్కఁగా నూఁబడినది : చూ,  
 మృత్తికము.  
 నిష్ఠ్యభము, సం. వి. ఆ. న. కాంతిలేని దివాసంద్రాదులు: చూ,  
 ఆరోకము.  
 నిష్ఠ్యయోజకుడు, సం. విజ. చూ, వ్రాతె.  
 నిష్ఠ్యయోజనము, సం. విజ. చూ, వ్యర్థము.  
 నిష్ఠ్యవాశీ, సం. విజ. ఇ. క్రొత్తది (బట్ట) : చూ, వస్త్రము.  
 నిష్ఠ్యలము, సం. విజ. పలములేనిది : ఆతిముక్తము, ఆనం  
 గతము, అనఁబందము, అనఁబద్దము, పలాంము.  
 నిష్ఠ్యము, సం. అవ్య. విందింపఁదగినవానియందు వర్తించును:  
 గుష్టము.  
 నిసర్గణములు, అ. “య-ర-క-భ-జ-న-న-మ” : చూ, అష్ట  
 గణలక్షణము.  
 నిసర్గనిపుణాః త్రియః, న్యా. స్వభావముగా శ్రీలు గడునరులు.  
 నిసర్గము, సం. వి. ఆ. పుం. 1 : చూ, స్వభావము; 2. కలి  
 గించుట; 3. చూ, వికరణము.  
 నిసర్గ శాలినాః త్రియః, న్యా. శ్రీలు స్వభావముగా విగ్ధులు.  
 నిసి, వై. వి. = నిశా-నిశీఠ : చూ, నిశీఠము. 1-2  
 నిసిందా, వా. విజ. తెలియకుండనటుల కలిపి వ్రాసినది.  
 “నిసిందావ్రాత.”  
 నిసివెలుగు, ద్వ. వి : చూ, నిశాకరుడు.  
 నిసుభితము, అం : చూ, కరణములు.  
 నిసుగు, వై. వి. = శిశుక : శిశు. రూ-నిసువు. 1. వక్షిలోనగు  
 వాని సంతతి : చూ, శిశువు; 2. ప్రసపాయి. అర్చ. యు,  
 కాం. 146 : చూ, శిశువు.  
 నిసువు, —పై—  
 నిశ్యుత్తము, సం. విజ. 1. దాఁచఁబెట్టినది : చూ, రహస్యము;  
 2 : మధ్యస్థము.  
 నిస్తరణము, సం. వి. ఆ. న. 1. దాఁచుట : చూ, లంఘ;  
 2 : చూ, వెడలఁబాటు; 3: చూ, వెరవు.  
 నిస్తరిచు, సం. న. క్రి. చక్కఁగాదాటు: చూ, లంఘించు. 1.  
 నిస్తర్ణము, సం. వి. ఆ. న. చూ, పదము.  
 నిస్తలము, సం. విజ. 1 : చూ, పలికము. 3; 2. చూ,  
 వృత్తము. 5.  
 నిస్తారము, సం. వి. ఆ. పుం. చూ, నిస్తరణము.  
 నిస్తాలవ్యము, అం : చూ, శబ్దాలంకారములు.  
 నిష్ఠుపితము, సం. విజ. 1. చురుకనగా చేయబడినది; 2.  
 పొట్టుపోఁగొట్టినది; 3. విరువబడినది : చూ, హీనము. 3.

విశ్రించము, సం. వి. అ. పుం. 1. కత్తి: చూ, దిష్టి. 2. విణ. 2. కనికరములేనిది.

విస్పందము, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలి చలనము: చూ, చోలము.

విస్పృహము, సం. విణ. ఆశలేనిది: చూ, పిరపేక్షము. విస్పృహస్య తృణం జగత్, న్యా. విస్పృహగలవానికి ననగా పిరకునకు లోకము గతికవంటిది.

విస్యందము, సం. వి. అ. పుం. కాటుట.

విస్యంజము, సం. వి. అ. పుం. గంజి: చూ, వాడుపుడు.

విస్వనము, సం. వి. అ. పుం. రూ - నిస్వా:ము. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

విస్వా:ము, —పై.—

విస్వంగుడు, సం. విణ. తన కుటుంబమును వర్ణించి ముడివలె సంపరిచువాడు.

విస్వంతతి, సం. విణ. = నిస్సంతు: సంతానములేనిది. (తె.ప.) విస్సంతు.

విస్సంతు, పై. విణ. = విస్సంతతి, —పై.—

విస్సంది, సం. విణ: చూ, నిర్వహము.

విస్సంపాతము, సం. వి. అ. పుం. ఆర్థమరేయి: చూ, రాత్రి.

విస్సత్తువ, పై. వి. = నిస్సత్వ. శక్తికేమి: రూ - నిస్సత్తువు. వీరనము. (సం.ప.) — అశక్తి గ్లాని.

విస్సత్తువు, —పై.—

విస్సత్వమగు, మి. అ. క్రి. అశక్తియగు: (తె. ప.) ఓటలు - ఓటాలు.

విస్సరణము, సం. వి. అ. ప. 1. ఇల్లు లోనగువాని ముందటి భాగము: చూ, నదనము. 1; 2. చావు: చూ, సావు; 3. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 4: చూ, వెడలఁబాటు; 5. చూ, వెరవు.

విస్సహము, పై. వి. = నిస్సాహ. రూ - నిస్సానము. 1. చర్మ వాద్య విశేషము: చూ, వీణ; అం. 2: చూ, అనర్థవాద్యములు.

విస్సాకారము, వా. వి: చూ, నికారము. 4.

విస్సాణము, సం. వి. అ. పుం. = : చూ, నిస్సహము.

విస్సానము, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

విస్సార, సం. వి. అ. ప్రి. అరటి\*: చూ, రంధ. 2.

విస్సారస్య పదార్థస్య ప్రాయోజాదంబరో మహా, న్యా. తతి చూ నిస్సారమగు పదార్థమున కాదంబరము హెచ్చు. “వట్టిగేదెకు ఆఱపులెక్కువ” అని అంధ్రవాషీయము.

విస్సారకము, అం: చూ, జన్యతాకము.

విస్సారము, సం. విణ. సారములేనిది: చూ, బెండు. 2.

విస్సారుడు, సం. విణ. చూ, అబలుడు. 1.

విస్వక్కుడు, సం. వి. ఇ: చూ, వీరవాడు.

విస్వయ్యడు, —పై.—

విహాక, సం. విణ. చంపువాడు: చూ, హింసకుడు.

విహాక, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, రూ - నిహాక.

విహాకము, సం. వి. అ. ప. 1: చూ, హెచ్చవేత: పుం. 2.

అనుదాత్తస్వరము: చూ, స్వరము. 2: (చూ, అను

దాత్తము): విణ 3. చంపఁబడినది: చూ, సూచితము. 4. గుణింపఁబడినది: గుణితము.

నిహతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. చావు: చూ, సావు.

నిహననము, సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, వధము.

నిహాక, సం. వి. అ. ప్రి. రూ - నిహాక. 1. ఉడుము: చూ, బిలేశయ: 2. పీటియుడుము: చూ, బిలేశయ.

నిహారము, సం. వి. అ. పుం. రూ - నిహారము. మ చు: చూ, హిమము.

నిహింసనము, సం. వి. అ. న: చూ, నిహననము.

నిహితము, సం. విణ. ఉంపఁబడినది: చూ, పూర్ణము. 2.

నిహితానములు, అం. చాతుర్మాస్యము, సంస్థ, శత్రుశ్లోకము, చతుర్దశి, పౌత్రామణి, చిత్ర, ఉచ్చిస్తు (7): చూ, శుద్ధతానములు.

నిహినుడు, సం. విణ: చూ, హినుడు.

నిహ్నానము, సం. వి. అ. పుం. 1. అవిశ్వాసము. (తె.ప.) —

అవనమ్మకము - అవనమ్మిక; 2. కపణము: చూ, వ్యాజము 1; 3: చూ, వహలనము; 4. దాంబరము: చూ, బందు; 5. నమ్మిక: చూ, విశ్వాసము; 6. మఱుగు మాట: చూ, శబ్దము. 2.

నిహ్నావించు, సం. న. క్రి: చూ, మఱుగుపెట్టు.

నిహ్నాతి, సం. వి. ఇ. ప్రి మఱుగుపుచ్చుట: చూ, హ్నాపము. 4.

నీ

నీ, దే. స. 1. నీవు అనుదానికి ప్రాతిపదికము; 2. సంబంధార్థమందు యుష్మచ్ఛబ్దమునకుం గల ప్రాతిపదికము; 3: చూ, నా. (2).

నీగు, దే. స. క్రి: చూ, నివర్తించు భార. ఆర. 5, అ. 289.

నీకాయ్యము, సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1.

నీకాళము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రకాశము: చూ, వెలుగుడు. 1; 2. నిశ్చయము: చూ, సత్యము: 1; విణ. 3. తుల్యము: చూ, సమానము. 2.

నీకులోఁబడితిని, అం: చూ, చిహ్నములు.

నీకేతనము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ - నీకేతనము.

నీగపొగిన, పై. వి: చూ, బాలక్రీడ.

నీవపాత్రలు, అం. విచిత్రీప్రభృతులు నీవపాత్రలు: (చూ, మాద్యము.)

నీచమిత్రపురుషసంబుద్ధి, అం. ఓరి-ఓరి, బెర-బెరా.

నీచము, సం. విణ. తక్కువైనది: చూ, వెలితి. 2.

నీచమిత్రసంబోధన, అం. ఓసి-ఓసి.

నీవాకలహమిచ్ఛంతి సందిమిచ్ఛంతి సాధవః, లో. నీచులు జూడమంగోరుదురు. యోగ్యులు కలయికంగోరుదురు.

“ఉదా. — మాచేతనయంతదనుకం గలుపుకోలుతనంబున కడంగుదము”. “నీవాకలహమిచ్ఛంతి సందిమిచ్ఛంతి సాధవ” యని ధర్మజ్ఞులు వచింతురుగాదె.” (నీతిచంద్రిక.)

నీచార్థకములు, ఆం చీ, పీ, ఇస్పిరో, గాఢు మొ.

నీవాశ్రయోనక ర్తవ్యః, క ర్తవ్యోమహదాశ్రయః న్యా. నీచుల  
నాశ్రయింపరాదు. ఉదాహరణాశ్రయింపవలయును.  
నీచుడు, సం. విజ. = నీచు. 1: చూ, హీనుడు; 2: చూ,  
వామనుడు.  
నీచైర్గర్భకృష్ణవరిచ దళా చక్రనేమిక్రిమేణ, న్యా. ప్రాణియొక్క  
దళ చక్రముయొక్క ఆకువలె క్రిందికిని బైకిని బోవును.  
నీచు, వై. వి = నీచ. 1. ధూర్జుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2: 2.  
ఆధముడు: చూ, హీనుడు.  
నీచుతనము, వై. వి. = నీచత్వ. 1: కేరవములు చతవము, గట్టి  
దనము, ఉవళి; 2. ఆధమత్వము.  
నీటికానువు, ద్వ. వి. అగ్ని. ఆచ్య. బాల, కాం. 8: చూ,  
వహ్ని. 1.  
నీటికప్ప, ద్వ. వి. 1: చూ, సముద్రము. వసు. 5, ఆ. 36;  
వా. 2. జలమయము: చూ, సలిలము.  
నీటికుమ్మరిపురుగు, ద్వ. వి. ఊద్రజలచరము: చూ,  
మత్స్యము. 1.  
నీటికూర, వై. వి: చూ, సహస్రపత్రము. 1.  
నీటికెనురెక్కుపుట్టువు, ద్వ. వి. చేప. వేం, ఆం. 71: చూ,  
మత్స్యము. 1.  
నీటిచెంబు, ద్వ. వి. నీరుగలచెంబు: చూ, పాత్రము. 8.  
నీటిచాలు, ద్వ. వి. దార. (సం. వ.) — దార, ఋక్షరము.  
నీటిచూలి, ద్వ. వి. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.  
నీటితాత, వై. వి: చూ, వాయువు. 1.  
నీటితాళపు, ద్వ. వి: చూ, మేఘము. 1.  
నీటితొట్టి, ద్వ. వి: చూ, లట్టు. 1.  
నీటిదయ్యము, వై. వి. జలగ్రహము: చూ, మత్స్యము. 1.  
నీటిపాచి, వై. వి. ఆకాశమూలిక: చూ, తృణము. 1.  
నీటిపుట్టుగు, ద్వ. వి. 1. తామర: చూ, సహస్రపత్రము 1.  
2: చూ, నీటియర్క.  
నీటిబిడ్డడు, ద్వ. వి. చూ, నీటిచూలి.  
నీటిబొట్టు, వై. వి: చూ, బొట్టు 8.  
నీటిమూట, వై. వి: చూ, నీరుముడియ.  
నీటిమోపరి, దే. వి: చూ, నీటితాళపు.  
నీటియాట, ద్వ. వి. జలక్రిడ: చూ, విలాసము. 1.  
నీటియాపు, ద్వ. వి. ఉన్మీక: చూ, ధేనువు (నీటిఆవు అనియు.)  
నీటియక్క, ద్వ. వి. కౌస్తభమణి: చూ, రత్నము. 1.  
నీటిరాశి, వై. వి: చూ, నీటికప్ప.  
నీటిరిక్క, వై. వి. పూర్వాషాఢ, తొలునీటిరిక్క: చూ, రిక్క.  
(నీరురిక్క) 1-౨౪.  
నీటిరిక్కనెల, ద్వ. వి. ఆషాఢము: చూ, మాసము. 1.  
నీటితేలు, ద్వ. వి. 1: చూ, వరుణుడు; 2: చూ, సముద్రము.  
నీటితేలిరిక్క, ద్వ. వి. శతభిషము, నూలుచుక్కలప్రోవు. రూ-  
నీళ్ళతేలిరిక్క: చూ, రిక్క. 1-౨౪.  
నీటిలము, సం. వి. ఆ. పుం, న: చూ, రూ-నిటలము.  
నీటివంగ, వై. వి. = చూ, రూ-నీరువంగ.  
నీటివాల, ద్వ. వి. 1. ఆసక్యము: చూ, వితథము; 2. నశ్య  
రము: చూ, భంగురము. 1: ౩. విలిచియుండనిది.

“మనయత్నంబులన్నియు నీటివొలగును.” (నీటిచంద్రిక-  
విగ్రహము.)  
నీటిసుడివాటి, నుడి. 1-౪.  
నీటిగె, ద్వ. పి. ఊద్ర జలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.  
నీటు, దే. వి. 1. శృంగారగర్వము: చూ, హంకారము; 2: చూ,  
విలాసము. 2: 3. కై నేత: చూ, భూషణము. 2.  
నీటుకత్తియ, ద్వ. విజ. నీటుగలది: చూ, త్రి.  
నీటుకాడు, దే. విజ: చూ, శౌందర్యవరిజుడు.  
నీడ, దే. వి. 1: చూ, ప్రతిబింబము. 1; 2. భాను: చూ, వెలు  
తురు. 1: 3. ఎండలేమి; 4: చూ, రక్షకము. “ఠోడనీడ”.  
నీడము, సం. వి అ న. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1: పూ,  
న. 2. పక్షిగూడు: చూ, నదనము. 1.  
నీడోద్భవము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పక్షి.  
నీతకము, వై. వి. = నియత. రూ-నీతము. నియమము: చూ,  
బై. వి. 1.  
నీకము, సం. వి. అ. న. 1. దనము: చూ, హిరణ్యము. 3;  
2. ధాన్యము: చూ, స్తంభకరి: విజ. 3. పొందింపఁబడినది;  
4. శిక్షింపఁబడినది. చూ, వినియము; 5. తేఱడినది: అనీ  
తము; వై. వి. (1) = నియత. శకాం. 3, ఆ. 68: చూ,  
నీతకము.  
నీతి, సం. వి. ఇ. త్రి. 1. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 2.  
పొందించుట: పా. 3. దీనికి ఉపమానము, — చాణక్యుడు.  
నీతిశాస్త్రము, ఆం. (దీనిని చాణక్యుడు వ్రాసెను.) : చూ, విద్యలు.  
నీనుదుటనే ప్రొద్దుపొడిచెనా, జా. అంతయు నీకేతెలియునా :  
“కానిమ్ము, వేగిరింపకు: నీనుదుటనెఁ బ్రొద్దువొడిచెనే.”  
(కళాపూర్వోదయము.)  
నీనము, సం. వి. అ. పుం. 1. కడిమి\*: చూ, హలిస్రియము;  
2. నీరుకడిమి\*: చూ, హలిస్రియము; 3. మంత్ర\*: చూ,  
రక్షకము; 4. సల్లయగుచుడు\*: చూ, శింశు.  
నీరంద్రము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకాశము: చూ, సుర  
వర్తము; విజ. 2. నందులేనిది.  
నీరకము, సం. వి. అ. న. భేగడ: చూ, కుభ్రము. 1.  
నీరక్షిరము, అం: చూ, జాతస్మరాలింగనములు: (చూ, అలింగ  
నములు. 2.)  
నీరజనము, సం. వి. అ. న. = నివ్యాళి. రూ-నీరాజనము: చూ,  
హారతి.  
నీరజము, సం. వి. అ. న. 1. తామర: చూ, సహస్రపత్రము.  
1; 2: చూ, ముత్యము; 3. చెంగలవ్యకోష్ఠు: చూ, పారిభాష్యము;  
విజ. 4. నీబఁ బాట్టినది.  
నీరదము, సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1;  
2. తుంగ\*: చూ, హరిత. (తృణము. 1.)  
నీరధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము. 1.  
నీరనీరన్యాయము, న్యా. నీరునునీరును గలిసినమొదల విడఁ  
దీయుట యసాధ్యమనురీతి.  
నీరము, సం. వి. అ. న. = నీరు: చూ, సలిలము.  
నీరసము, సం. వి. అ. పుం. 1. దానిమ్ము\*: చూ, రక్షణీ  
కము; వా. 2. శక్తిలేమి : చూ, నిస్సక్తువ. విజ. 3. రసము  
లేనిది : చూ, పిరసము. 1.

నీరాక. ద్వ. వి. పాఠి : చూ, శైవలము.  
 నీరాకపు, సం. వి. ఉ. పుం : చూ, నీరువీర్తి.  
 నీరాజనము, సం. వి. అ. న. = చూ, రూ. నీరజనము.  
 నీరాట, ద్వ. వి. రూ. నీరాటము. 1 : చూ, స్నానము. 2. జల  
 క్రిడ : చూ, విలాసము. 1.  
 నీరాటము, సం. వి. అ. పుం 1 : చూ, రూ. నీరాట. 1 : 2 :  
 చూ, రూ. నీరాట. 2 : 3. నీటియందువరించు జంతువు:  
 చూ, మత్స్యము. 1.  
 నీరాటరేవు, ద్వ. వి. (రూ. నీరాటిరేవు-నీర్లాటరేవు.) స్నానము  
 చేయు రేవు : చూ, సరస్సు. 1.  
 నీరాడు, ద్వ. వి. 1. కూరాటితో పోనెడువేన్నీళ్ళు; అ. క్రి. 2 :  
 చూ, స్నానమాడు.  
 నీరామని, ద్వ. వి. వర్షముతువు : చూ, మాసద్వయము.  
 నీరాడుచు, దే. ప్రే. నీరాడఁజేయు : రూ. నీరాడు.  
 నీరాడు, — ప్రే. —  
 నీరింక, ద్వ. వి. ఎందుఁ చూ, మిడుకు. 8.  
 నీరిజ దే. వి. ఒక అడవిచెట్టు : చూ, వృక్షము.  
 నీరిప్ప, ద్వ. వి. చూ, మహాఃముఖ.  
 నీరు, వై. వి. = నీరమ్. 1. జలము. చూ, సలిలము; 2. కన్నీరు.  
 భా. 1, స్కం. 480 : చూ, సలిలము; 3. ఉచ్చు : చూ,  
 మూత్రము; విజ. 4 : చూ, స్వల్పము.  
 నీరుఁట్టియ, వై. వి. రూ. నీరుకట్టె నీర్కట్టె : చూ, సర్పము  
 నీరుకట్టు, ద్వ. వి. 1. అశ్మరి : చూ, మూత్రకృచ్ఛము; అ. క్రి.  
 2 : చూ, పాతించు.  
 నీరుకట్టు తెవులు, ద్వ. వి. చూ, నీరుకట్టు. 1.  
 నీరుకట్టె, వై. వి. చూ, రూ. నీరుకట్టియ.  
 నీరుకడిమి, ద్వ. వి. ధాతాకదంబముః : చూ, హరివీర్యము.  
 నీరుకాకి, ద్వ. వి. = నీరుకాక. మధ్యపు : చూ, వాయునము 1.  
 నీరుకాయ, ద్వ. వి. నీరుబుడ్డు : చూ, బుద్ధుడము. 1.  
 నీరుకాయవాడు, ద్వ. వి. నీరుపాప, నీరుమానిసి. (సం. ప.) —  
 కపురువుడు : (చూ, మనుష్యుఁడు.)  
 నీరుకాయ, ద్వ. వి. చూ, సందశకము.  
 నీరుకావి, దే. వి. రూ. నీర్కావి. కొంచెము ఎఱుపు : చూ,  
 వర్షము. 8.  
 నీరుకావులు, దే. వి. బి. చూ, దాన్యము.  
 నీర్కాక్ష, ద్వ. వి. బి. శోణహరితవర్ణములైన యువయశుడల  
 యందుఁ దోచెడు సూర్యకిరణములు (ఇది పెద్దసూచికము).  
 చూ, హయనము. 2.  
 నీరుకుక్క, వై. వి. జలకునకము : చూ, కునకము.  
 నీరుకుప్ప, ద్వ. వి. చూ, రూ. నీటికుప్ప.  
 నీరుకోటి, ద్వ. వి. శింశుమారము : చూ, వానరము.  
 నీరుకోడి, ద్వ. వి. జలకుక్కుటము : చూ, పుంజు.  
 నీరుగండి, ద్వ. వి. తూముకాలువ : చూ, వాహనము. 2.  
 నీరుగన్నేరు, ద్వ. వి. జలనముః : చూ, హింజలము.  
 నీరుగవిశియున్న నిప్పుబోలె, లో. “అ. మంచు మఱుగువడిన  
 మార్తాండుఁడుమఱోలె, నీరుగవిశియున్న నిప్పుబోలె.” భార.  
 విరా. 1, అ. 228.

నీరుగుట్టు, ద్వ. వి. జీద్రజలచరము : చూ, మత్స్యము. 1.  
 నీరుగొట్టి, ద్వ. వి. చూ, మొగజీర\*.  
 నీరుగొలిమిడి, ద్వ. వి. చూ, పచ్చము. 1.  
 నీరుచిచ్చు, వై. వి. = నీరుకుచి. రూ. నీర్చిచ్చు. బడవాగ్ని : చూ,  
 వహ్ని. 1.  
 నీరుచిట్టి, వై. వి. రూ. నీరుచిట్టె. చెలిమిడి. (సం. ప.) — జల  
 తండునీయము\*.  
 నీరుచిట్టె. — ప్రే. —  
 నీరుచెంచలి, ద్వ. వి. ఒకానొకచెంచలి\* : చూ, సువిషణ్ణకము.  
 నీరుచల్ల, ద్వ. వి. చూ, నీరుమణ్ణిగ.  
 నీరుచుఱుకు, ద్వ. వి. ఉచ్చవెలువరించుచిరో కలుగుమంట : చూ,  
 మూత్రకృచ్ఛము.  
 నీరుతుంకి, ద్వ. వి. చూ, సరస్సు. 1.  
 నీరుతి, ద్వ. వి. (నీరు + తి) ఉచ్చుకధికముగా దిగు రోగము :  
 చూ, మూత్రకృచ్ఛము.  
 నీరుకుము, ద్వ. వి. : చూ, విలేశయ.  
 నీరురాలుపు, ద్వ. వి. మబ్బు. అచ్చ. అ. కాం. 188 : చూ,  
 మేఘము. 1.  
 నీరుతిట్ట, ద్వ. వి. : చూ, సముద్రము. అచ్చ. అ. కాం. 21.  
 నీరుతిట్టి, వై. వి. = నీరుత్పత్తి. ఉచ్చబుడ్డు : చూ, మూత్రకోశము.  
 నీరుతుట్ట, ద్వ. వి. : చూ, నీరుకట్టియ.  
 నీరుతుమికి, ద్వ. వి. : చూ, స్పృశకము\*.  
 నీరుతోటకూర, ద్వ. వి. : చూ, మారిషము\*.  
 నీరుదొత్త, ద్వ. వి. : చూ, నీరుతుట్ట.  
 నీరుదోమ, ద్వ. వి. జలమశకము : చూ, మశకము.  
 నీరుద్రమ్మరి, ద్వ. వి. జలజంతువు అచ్చ. యు. కాం. 3 :  
 చూ, మత్స్యము. 1.  
 నీరువంది, ద్వ. వి. జలసూకరము : చూ, సూరము.  
 నీరువట్టు, ద్వ. అ. క్రి : చూ, నీరువిడుచు. 1.  
 నీరువట్టుదోమ, ద్వ. వి. : చూ, నీరుదోమ.  
 నీరువడును, దే. వి. కొద్దివడును : చూ, స్త్రీయము.  
 నీరుపాది, ద్వ. వి. ఒకచెట్టు : చూ, వృక్షము.  
 నీరుపాప, ద్వ. వి. 1. నిప్పు : చూ, వహ్ని. 1 : 2. క్షద్రజల  
 చరము : చూ, మత్స్యము. 1 : 3 : చూ, నీరుకాయవాడు.  
 నీరుపాసర, ద్వ. వి. : చూ, నిరుపాప. 2.  
 నీరుపాము, ద్వ. వి. : చూ, నీరుకట్టియ.  
 నీరుపాయము, ద్వ. వి. జవ్వనము : చూ, వయస్సు. 1.  
 నీరుపాతించు, ద్వ. అ. క్రి : చూ, నీరుకట్టు. 2.  
 నీరుపిప్పలి, వై. వి. = నీరుపిప్పలి\* : చూ, శకులాదని. 2.  
 నీరుపిల్లి, వై. వి. = నీరుపిల్లి : చూ, మత్స్యము. 1.  
 నీరుపుట్టువు, ద్వ. వి. 1. శంఖము\* అచ్చ. భార. కాం. 3 :  
 చూ, సంకు. 1 : 2. తామర : చూ, పద్మము. 1 : 3 : చూ,  
 నీటియిక్క.  
 నీరుపుట్టువు, ద్వ. వి. 1 : చూ, రూ. నీరుపుట్టువు. 1 : 2 : చూ,  
 రూ. నీరుపుట్టువు. 2 : 3 : చూ, రూ. నీరుపుట్టువు. 3 : 4. ఉచ్చై  
 శ్రవము : చూ, హయము; 5. నిప్పు వహ్ని. 1 : 6 : చూ,  
 హిమాంశువు; 7. ఐరోవళము : చూ, హాస్తి.

నీరుపెట్టు, వా. అ. క్రి : చూ, నీరుపెట్టు. 5.  
 నీరుపోసికొను, ద్వ. స. క్రి. 1 : చూ, స్నానమాడు; 2 :  
 చూ, నీరుమోసికొను.  
 నీరుప్రబ్బు, ద్వ. వి. రూ - నీరుప్రబ్బులి\* : చూ విరులము  
 నీరుప్రబ్బులి, ద్వ. వి. —పై.—  
 నీరుబాడగ, వై. వి. నీరుబుచ్చుడ : చూ, నీరుకాయ.  
 నీరుబుగ, —పై.—  
 నీరుబుడ, —పై.—  
 నీరుబొద్ది, ద్వ. వి. ఒకరకముబొద్ది\* : చూ, వృద్ధదారకము.  
 నీరుమజ్జిగ, వై. వి. = నీరుమార్జిగా. మూడుపాళ్లు నీళ్లుగలనివ  
 మజ్జిగ : చూ, మజ్జిగ.  
 నీరుమానిసి, వై. వి. = నీరుమానుష : చూ, నీరుకాయవాడు.  
 నీరుముంపు, ద్వ. వి. కీనిననెల : చూ, భూమి. 1.  
 నీరుమట్టు, ద్వ. వి. 1. ఉచ్చ : చూ, మూత్రము; అ. క్రి.  
 2. నీరుమట్టుకొను; వా. 3. ఉచ్చ వెడలించు : నీరుమట్టు  
 కొను.  
 నీరుమట్టుకొను, ద్వ. అ. క్రి. —పై.—  
 నీరుమడియ, ద్వ. వి. : నీరుమూడు. (సం.ప.)—కమూతము.  
 నీరుమోసిరి, ద్వ. వి. 1. కడవ : చూ, భాండము 3; 2. బిండిః  
 చూ, పాక్రిము 6; 3. మబ్బు : చూ, మేఘము. 1; వి. 8.  
 4. నీరుమోచునది.  
 నీరుమోచు, వై. వి. = చూ, నీరుమజ్జిగ.  
 నీరుమోసికొను, ద్వ. స. క్రి. గర్భిణిదరించు : నీరుపోసికొను;  
 (వా. నీళ్లుపోసికొను.)  
 నీరురాసి, వై. వి. : చూ, సముద్రము.  
 నీరురిక్క, వై. వి. పూర్వాషాఢ, తొలునీటిరిక్క : చూ, రిక్క;  
 ౧-౨౦ (నీటిరిక్క).  
 నీరుల్లి, ద్వ. వి. పెట్టుగడ్డ\* : చూ, సుకందకము.  
 నీరువంగ, వై. వి. = నీరువార్తాక\* : చూ, వంగ.  
 నీరువట్టివేరు, ద్వ. వి. లావణ్యకము : చూ, పెట్టివేరు.  
 నీరువట్టు, ద్వ. వి. 1 : చూ, పిపాస; అ. క్రి. 2. దప్పికొను.  
 భార. అర. 3, అ. 202 : చూ, దూపటియ. 1.  
 నీరువర్తిగ, వై. వి. = నీరువర్తిక : చూ, భక్ష్యము.  
 నీరువరి, వై. వి. = నీవార (దేవ్యమని శ. ర.) నీవారత్వము :  
 చూ, హరిక; 2. నీవారధాన్యము : చూ, ప్రంజికరి.  
 (సస్యము.)  
 నీరువామి, ద్వ. వి. : చూ, సముద్రము. 1. అచ్చ. కిప్పిం, కాం.  
 64.  
 నీరువిడుచు, ద్వ. అ. క్రి. 1 : చూ, నీరువట్టు; 2. నీరువదలు;  
 3. చూ, వెల్లెలబాటు.  
 నీరురు, ద్వ. అ. క్రి : చూ, స్రవించు;  
 నీరెండ, ద్వ. వి. : చూ, ఈరెండ.  
 నీరెత్తువంగ, ద్వ. వి. : చూ, నీరువంగ.  
 నీరెన, వా. వి. : చూ, నీరుగుట్టు.  
 నీరేనుగు, ద్వ. వి. నీటిగజము : చూ, హస్తీ.  
 నీరొట్టియ, ద్వ. వి. రూ - నీరొట్టు - నీరొట్టె : చూ, భక్ష్యము.  
 నీరొట్టు, —పై.—

నీరొట్టె, —పై.—  
 నీర్కట్టె, వై. వి. : చూ, రూ - నీరుకట్టియ. వేం, అం. 75.  
 నీర్కావి, దే. వి. : చూ, రూ - నీరుకావి.  
 నీర్పవి, వా. వి. : చూ, నీరెన.  
 నీర్పిచ్చు, వై. వి. = చూ, రూ - నీరుచిచ్చు.  
 నీర్పిచ్చుకాడు, ద్వ. వి. ఒకానొక టిట్టిభము : చూ, లకుముకి.  
 నీర్పట్టు, ద్వ. వి. : చూ, రూ - నీరుపట్టు. (దప్పికి — పాండు.  
 5, అ. 188.)  
 నీర్వామి, ద్వ. వి. : చూ, రూ - నీరువామి. అచ్చ. కిప్పిం, కాం.  
 91.  
 నీలు, దే. వి. : చూ, రూ - విగురు.  
 నీలంగువు, సం. వి. ౬. శ్రీ. 1. ఈగ : చూ, మక్షిక : పుం.  
 2. నక్క : చూ, సృగాలము; 3. రూ - నీలాంగువు : చూ,  
 పురుగు.  
 నీలఁడు, వై. వి. నల్లగుట్టము : చూ, హయము.  
 నీలకంఠము, సం. వి. అ. న. 1 : చూ, ముల్లంగి\* : పుం. 2.  
 నెఱులి : చూ, మయూరము; 3. ఊరబిచ్చు\* : చూ, పిచ్చుక  
 4. బంగారుపిచ్చు\* : చూ, పిచ్చుక, 6. పాము; చూ,  
 సర్పము. 1.  
 నీలకంఠుడు, సం. వి. అ. పుం : చూ, శివుడు. 1.  
 నీలకము, సం. వి. అ. పుం. నల్లకోఠి : చూ, వానరము.  
 నీలగంది, సం. వి. ఇ. పుం. ఒకరకముమాణిక్యము (ఇది  
 కుంబురమునఁ బుట్టినది. నల్లదాగుగలది. అధమజాతి  
 రత్నము : (చూ, మాణిక్యము) : చూ, రత్నములు.  
 నీలఁబింటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. నల్లగోరంబి\* : చూ, మహానహ.  
 నీలదూర్వ, సం. వి. అ. శ్రీ. చూ, నల్లగోరిమిడి\*.  
 నీలదేనువు, సం. వి. ౬. శ్రీ. నల్లనిఆవు : చూ, దేనువు.  
 నీలపునర్నవ, సం. వి. అ. శ్రీ. గరిజేరు\* : చూ, పెర్నకేతువు.  
 నీలపుష్పము, సం. వి. అ. న. నల్లగింటెన\* : చూ, బిష్టక్రాంత.  
 నీలపుష్పి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. —పై.—  
 నీలబుహ్మ, సం. వి. అ. శ్రీ. అశాంతి\*, ఆంధకోదరపుష్పి.  
 నీలమణి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. ఇంద్రనీలమణి : చూ, రత్నము. 1.  
 నీలము, సం. వి. అ. న. 1. నల్లజాయి : చూ, రాయి; 2. =  
 నీలి\* : చూ, రంజివి : పుం. 3. = నల్ల. నెలుపు : చూ,  
 వర్ణము 6; 4. ఒకానొక కొండ : చూ, పర్వతము; 5.  
 ఒకేనిది : చూ, విదులు; వి. 8. నల్లనిది : చూ, వర్ణము. 6.  
 నీలలోహితుడు, సం. వి. అ. పుం : చూ, శివుడు. 1. “నీల  
 లోహితపూజ”.  
 నీలసరస్వతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. బౌద్ధదేవి : చూ, స్వాహ. 2.  
 నీలాంగువు, సం. వి. ౬. పుం : చూ, రూ - నీలంగువు. 3.  
 నీలాంజనము, సం. వి. అ. న. 1. కాటుకజాయి : చూ, సౌందీ  
 రము. 2; అం. 2; చూ, ఆంజనములు.  
 నీలాంబుడు, సం. వి. అ. పుం 1 : చూ, బలరాముడు : చూ,  
 హలాయుధుడు; 2. చూ, పోతులజేడు; 3. కవిగ్రహము;  
 చూ, శవి.  
 నీలాంబుజమ్మ, సం. వి. అ. న. : చూ, నీలాంబుజ\*.  
 నీలాటిరేవు, ద్వ. వి. : చూ, రూ - నీలాటిరేవు.

నీలాజ్ఞము, సం. వి. అ. న. నల్లకలువ: చూ, నహస్ర  
పెత్తము. 1.  
నీలాల్లి, ద్వ. వి. రెండుముఖముల దీపారాత్రికపు తట్ట.  
నీలాశ్చము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నీలడు.  
నీలి, సం. వి. ఈ. త్రీ. 1. నల్లగోరంబి: \* చూ, మహానహ: \*  
2. = నీలి: \* చూ, రంజని: 2: చూ, అంకుశము; వై. వి.  
(1) = నీలిని: \* చూ, నీలి. 2: (2) నల్లనిట్ట నల్లనూలు  
(అనికొండలు): చూ, నల్లము: విజ. (3) = నీలి. నల్ల  
నిడి. హరిశ్చ. 2, అ. 8: చూ, వర్ణము. (6): (4) గర  
డము గలది, వాండు. 3, అ. 71.  
నీలిక, సం. వి. అ. త్రీ. 1. నల్లవావిలి: \* చూ, వావిలి: 2.  
ప్రాచీతిగె: \* చూ, వై. పలము.  
నీలిగోతము, అం: చూ, మల్లశాస్త్రము.  
నీలిసి, సం. వి. ఈ. త్రీ. = నీలి: చూ, నీలి. 2, (1).  
నీలిమ, సం. వి. పుం. రూ-నీలిమము. నువు: చూ, వర్ణము. 6.  
వీలమందు, ద్వ. వి. నీలిమొక్కలు వంటిచేసిన వస్తువు.  
నీలిమట్టు, ద్వ. వి. వేటసాధనము.  
నీలిరాగము, సం. వి. అ. పుం. బయటికి విశేషముగా కన  
బడక లోపల నెప్పటికిని వీడకుండలు గాఢమరాగము:  
(చూ, పూర్వరాగము).  
నీలుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక కోతి: చూ, వానరము;  
2. పూర్వజైన విశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1.  
నీలుగు, దే. వి. రూ - నీలు. 1. గాత్రవిసామము: అ. క్రి.  
రూ - నీలు. 2: చూ, రూ - నిలుగు. 2: 3. చచ్చు:  
చూ, సమయము.  
నీలోత్పలము, సం. వి. అ. న: చూ, నీలాజ్ఞము \*.  
నీలోత్పలి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, నీలుడు. 2: అం.  
2: చూ, భాషాంగములు.  
నీలు, దే. వి. అ. క్రి: చూ, రూ - నీలుగు.  
నీవరి, వై. వి = నీవర: చూ, రూ - నివ్వరి.  
నీవాకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - నివాకము.  
నీవారము, సం. వి. అ. పుం. = : చూ, నీవరి.  
నీవి, సం. వి. ఈ. త్రీ. 1: చూ, సంచిమొదలు: 2: చూ,  
వలపుకీలు: 3: చూ, బండనాలయము: 4. పందెపుసొమ్ము.  
నీవీబండము, సం. అ. న: చూ, నీవి. 2.  
నీవు, దే. వి. రూ - ఈవు: 1. ఎదుటవిమవాడు. 2. నీశబ్దము  
నకు ప్రథమైకవచనము: చూ, శిష్ట: 3. బ్రాహ్మణుని తిర  
స్కరించునపుడు పయోగించు శబ్దము: చూ, హం.  
నీవుత్త, సం. వి. త్. పుం. రూ - నివుత్త. 1. గృహము:  
చూ, నీమ. 1: 2. దేశము: చూ, నీమ. 1.  
నీవము, సం. వి. అ. న. 1. చూరు: చూ, వెలసె: 2. బండి  
కంటి నడిమికమ్మి: చూ, బండికల్లు: 3: చూ, విసినము:  
4. రేవతి: చూ, రిక్క. 1. అం.  
నీశారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిశారము.  
నీశారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిశారము.  
నీశ, సం. వి. అ. త్రీ. విష్ణుభార్యలలో నొకతె: చూ, లక్ష్మి. 1.  
నీశగాడి, వా. వి: చూ, లట్ట. 1.  
నీశపాటుడు, వా. వి: చూ, వెల్లువ.

నీశముకొనునది, అం. దూతీచతుష్టయముగఁదలి మూడవ  
దానిలోని పదియొకటిలో నొకటి. చూ, దూతీచతుష్టయము.  
నీశత్రేడు, వా. వి: చూ, వరుణుడు.  
నీశరేనికెక్క, ద్వ. వి: చూ, రూ-నీటితేనిరిక్క.  
నీశవగు, ద్వ. వి. ఉప్పు: చూ, లవణము.  
నీశాబబొద్దులు, వా. వి. బ. తొమ్మిదినెలలు నిండిన పిదప  
ప్రసవముగు సమయమందలి సూచనలు.  
నీశాబరేవు, ద్వ. వి. చూ, రూ-నీరాటరేవు.  
నీశాబు, ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, ప్రసవి: చూ. భార. శల్య. 2, అ.  
160: 2: చూ, స్నానమాడు.  
నీశునములుట, జా. మాండ్యము వహించుట. “నీవివియన్నియు  
నీశునములుట” (నీతిచంద్రిక విగ్రహము.)

## ను

ను, సం. అవ్య. 1. ప్రశ్నార్థకము: చూ, ప్రశ్నము: 2: చూ,  
యోచన: దే. అప. (1) నా శబ్దమునకు ప్రథమైకవచనము  
నందు వచ్చెను ప్రత్యయము. “నేను”: (2) తథాగ  
అనుహదర్థక శబ్దములకు ద్వితీయైకవచనమునందు వచ్చెను  
ప్రత్యయము. “మీను”: (3) క్రియలలో తద్వార్థక  
ప్రథమపురుషైకవచనమునందును, తద్వార్థకవర్తమాన భవిష్య  
ద్వ్యతిరేకార్థకోత్తమపురుషైకవచనము లందును వచ్చెను  
ప్రత్యయము. “కొట్టును, కొట్టునును, కొట్టుచున్నాను, కొట్టె  
గలను, కొట్టను” మొ: అవ్య. (4) సముచ్చయార్థమును  
తెలుపును. (ఇది ఉకారేతరములమీద యువరహస్యార్థముగా  
వచ్చును. భార. ఆది. 1, అ. 12: ఆ యువరము ఒకానొకచో  
లోపించును. భార. సభా. 2, అ. 282: భార. భీష్మ. 1, అ.  
31: వసు. 3, అ. 173: చూ, సముచ్చయము: చూ, యు:  
(5) అవదాంజార్థకము: చూ, నత్తము. 1: (6) సహితార్థ  
కము. స్వా. 1, అ. 72: చూ, నైకము: (7) వ్యతిరేకార్థ  
ద్యోతుమైన ప్రశ్నమునందు సహితార్థమును తెలుపును.  
జై. 1, అ. 85: (8) ఏని, ఐన అను వానివలె వ్యతిరేకార్థ  
ద్యోతకమైన ప్రశ్నమునందు వచ్చును. భార. ఉద్యో. 1, అ.  
28: ఉద్యో. 4, అ. 285: (9) ఎటులు, ఎట్లు, ఎట్లు  
అను శబ్దములు కడవకుండైనప్పుడు ఏవిధముచేతనైన అను  
సర్థమును తెలుపును. భార. ఆర. 1, అ. 49: (10) కొన్ని  
చోట్ల అర్థవిశేషములను తెలుపును. భార. ఆది. 1, అ. 14:  
(11) వ్యతిరేక క్రియలమీద వికల్పార్థమును తెలుపును.  
భార. ద్రో. 3, అ. 162: (12) పాదపూరణమందు అంతలో  
నగు శబ్దములమీద వచ్చును (13) “న”కారము ధ్రువము.  
ద్ర. (14): చూ, వి. (2). అం, భా. తృ 67.  
నుంకు, దే. వి. సస్తు. చూ, లంకణము.  
నుక్కట, దే. వి. పలనము: చూ, లోలము.  
నుగ్గుకు, దే. వి. హింస. అం, పదా. నర. 115: చూ, వధము.  
నుగ్గుడు, దే. స. క్రి. 1. చంపు. అం, భా. తృ. 128: చూ,  
సంహరించు: 2. ఖండించు: చూ, వెలగు  
నుగ్గు, దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4: 2: చూ,  
సుడము: బ. 3: చూ, వికక: అ. క్రి. 4. నుగ్గుగు, నలగు.  
లక్ష్మి. 4, అ. 114: చూ, సదమదమగు.

సుగ్రుహవాచ, దే. అ. క్రి: చూ, సుగ్ర. 4.

సుచ్చిష్ట, దే. వి. బ: చూ ఫేసుము.

సుచ్చ, దే. వి. 1. గొట్టెల మేకల వెంట్రుక. స్వా. 9, అ.

60: చూ, శబ్దము 1: స. క్రి. 2. సుచ్చపాతలుచుట్టు.

సుచ్చపాత, ద్వ. వి. గొట్టెల మేకల చన్నులకు జుట్టెడు గుడ్డ.

సుచ్చే, వా. వి: చూ, మాడపట్టు.

సుజ్ఞ, దే. వి. క్షతిహొందినది.

సుడి, దే. వి. (రూ-సుడికారము-సుడు-సుగ-సుకపు-నాడి-నొడికారము-నొడుగు-నొడుపు) 1: చూ, శబ్దము. 2: 2.

వచనము: చూ, శబ్దము. 2: 3. చెడ్డపేరు: చూ, బన్నము. 2.

సుడికారము, దే. వి. 1. మాటవమక్కారము: రూ-నొడికారము;

2: చూ, రూ-సుడి. 1. అ, భా. ప్ర. 110.

సుడివేసలుగు, దే. వి. ముమ్మోనవలు. ఆం, వదా. సుర, 12: చూ, బాణము. 1.

సుడు, దే. వి. చూ, రూ-సుడి. 1.

సుడుగు, 1.—పె.—: స. క్రి. 2. చెప్పు: చూ, వచించు.

సుడుజేడు, దే. వి. చూ, వేల్పుదొడ్డు.

సుడురి, దే. విజ. 1. మాటలమారి: చూ, వక్త. 1: 2.

చెప్పువాడు: చూ, వక్త. 1.

సు: పు, చూ, రూ-సుడుగు.

సుతము, సం. విజ. సుతింపఁబడినది: చూ, స్తుతము.

సుతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, స్తోత్రము.

సుతింపు, సం. స. క్రి: చూ, స్తుతించు.

సుతి: దే. వి: చూ, సమూహము

సుత్తిము, సం. విజ. త్రోయఁబడినది: చూ, విధము.

నడరు, వై. వి. నిలల (దేశ్యమని శ. ర.) : చూ, లలాటము: పా. 2. దీనికి ఉపమానము.—అర్థవచ్చును.

సును, దే. విజ. 1. వృత్తియందు నున్నపుశబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. (వృత్తియందుండి అల్పార్థకమునగును. ఉదా.—నునుజెక్కిలి, నునుసిగ్గు మొ) (హల్లసరసుగుతో కడవటి ఉకారము వికల్పముగ లోపించును.) (సునబూది మొ.); ద్వి. 2. చార్థకము: చూ, ని. ఆం, భా. త్ప. 67.

సునుసరి, దే. విజ. సునుపుగలది: చూ, స్పిగ్ధము. 2.

సునుపు, దే. వి. 1. సున్నన: చూ, స్పిగ్ధము. 3: విజ. 2.

సున్నది: చూ, స్పిగ్ధము. 2.

సున్న, దే. వి. 1 సున్ననిఉముక: విజ. 2. సున్నపైనది: చూ, స్పిగ్ధము. 2.

సున్నన. దే. వి (రూ - సున్న - సునుపు - సున్నదనము): చూ, స్పిగ్ధము. 2.

సున్నము, దే. విజ: చూ, సుత్తము.

సుయి, దే. వి. (రూ - సుయ్య - సూయ - సూయ) చేదబావి. పాండ. 1, అ. 274: చూ, సరస్సు. 1—గం.

సుయ్య.—పై.—

సురుగు, దే. వి. 1. రూ - సురుపు: చూ, సుచ్చిష్ట. రాజ. 1, అ. 84: 2. గతిలేవిశరము, సరుకు: చూ, దాణము. 1,

సురుగుదప్ప, దే. వి: చూ, యచ్చిత్తు.

సురుపు, దే. వి. రూ - సుచ్చ: చూ, రూ - సురుగు. 1.

సురుపుడు, దే. వి. నన్యమంజరీ చూరము: చూ, సంచకరి.

సుర్య, దే. వి: చూ, రూ - సురుపు. ఆ, భా. ప్ర. 154.

సతిచి హాస, దే. స. క్రి నాశముచేయు. రాఘ. 4, అ. 122:

చూ, సరిపెట్టు.

సుంపిడి, దే. వి. (రూ మాచ్చి-మాచ్చి-సూపిడి-సూపు) దాన్యాదికమును కాశ్యతోను చూచులొను త్రొక్కి సుబుచుట. భార. ద్రో. 3, అ. 263: చూ, సూపు.

సులుచు, దే. స. క్రి. (రూ - సులుపు - సూచ్చు - సూలుచు)

దాన్యాదికమును కాశ్యతోను చూచులొను త్రొక్కి-సులుచు.

సులుపు, 1.—పై.—: 2. చంపు: చూ, సంహరించు:

3. ప్రహరించు ఆం, భా. త్ప. 124: చూ, మొత్తు. 2.

సులుమాడు, దే. స. క్రి. 1: చూ, పొడిపేయు: 2. చంపు.

భార. కర్త. 2, అ. 876: చూ. సంహరించు.

సులుము, దే. వి: చూ, సురుము. భార. ఆది. 6, అ. 160:

స. క్రి. 2: చూ, పొడిపేయు: 3: చూ, సులుమాడు. 2.

సులుముచేయు, ద్వ. స. క్రి: చూ, సులుమాడు.

సులక, దే. వి. రూ - సుల్క. మంచములైడుగోగు, జనుము,

మొగలిలోనగువాని నారతోపేసిన (త్రోడు) దారము: చూ.

సూక్తిము. 1.

సులి, దే. వి. 1. పేగ్గులలోనొప్పి: 2. చిక్కు. ప్రభా. 2, అ.

42, కళా. 5, అ. 113: చూ, స్రుక్కు. 3: విజ. 3: చూ, స్వల్పము. “సులివెచ్చ - సులివేడి.”

సులింపు, దే. ప్రే. సులియఁజేయు: రూ - సులుచు - సులుపు,

సులివెట్టు.

సులిమ్మలమొకము, ద్వ. వి. జింక. సాంబ. తిర్య. 4: చూ,

హరిణము. 1.

సులిగుల్ల, ద్వ. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

సులిగొను, దే. అ. క్రి. చిక్కుపడు: చూ, సంతాపించు.

సులికడ, దే. వి: చూ, మహాలలక.

సులిపురుగు, ద్వ. వి. కడుపులోని నన్నని యెమిడిక: చూ,

పురుగు.

సులియు, దే. అ. క్రి. 1. ఏదైననొకటి కాఁకుటచే స్థానము

తప్పి యిట్లుటొలంగు. భార. శంక. 1, అ. 173: 2. పొడి

యగు: చూ, వలియు.

సులివాళ్లు, దే. వి. బ. కొంచెమువాడుట: చూ, వహివాళ్లు.

సులివాళ్లువాడు, దే. అ. క్రి. కొంచెమువాడు.

సులిపు, దే. వి సులియుట. (ఉలిపువంటిది.)

సులివెచ్చ, దే. వి. మందోష్ఠము: చూ, వేడిమి.

సులివెచ్చన.—పై.—

సులివెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, సులింపు.

సులుచు, దే. ప్రే.—పై.—

సులుపు, దే. ప్రే: చూ, సులివెట్టు.



సులము, దే. స. క్రి. 1. చంపు. ఆం. భా. తృ. 123: చూ, నంహరించు; 2. తొడ బుగ్గ రోనగువానికండ రెండు ప్రేళ్ళతో అటునిటువొక్కే త్రిప్ప. కళా. 4, ఆ. 41: చూ, వడివేయ; 3 ఉన్నాల్నించు: చూ, భేదింట్లు.

సులను, దే. వి. హ్యునత: చూ, వెలితి. 2.

సుల్క, దే. వి: చూ, రూ - నులక.

షవు, దే. వి. (రూ - సువ్వు - నూ - నూవు) 1. సస్యవిశేషము: చూ, సస్యము. 1; బ. 2. తెలికలు: రా. వి. 3, ఆ. 48: చూ, సువ్వులు.

సువ్వు, వా. వి. 1: చూ, నీవు. (అప్ర): 2: చూ, సువ్వు. 3. సువ్వు (సువ్వులు), దే. వి. బ. (బుకురక్తము జారీచేయును.)

1: తెంకిలు - తెలికలు, నువు - సువ్వు - నూ - నూగు - నూవు, బొట్టుగు - బొట్టువు. (సం. ప.)—కిరండము, కాకగుడము, కాకరుహము, కుతపము, కురవము, క్షరము, ఖరకము, చిన్నరుహము. తిల, తిలకము, శ్రీమాన్. తద్వి.—౧. ఆదవి సువ్వులు. (సం. ప.)—జిరిలము; 2. కుటిసువ్వులు - కుటుసువ్వులు; 3. పొట్టిసువ్వులు. (సం. ప.)—కాతిలలు, కాకువరిక; 4. పొట్టిసువ్వులు. (సం. ప.)—తిలంజము — తిలపేజము. (మిగతవానికి “శ్రీమాన్” చూడుము); 2: చూ, నవధాన్యములు, ధాన్యము.

సువ్వులనూనె, వా. వి. తిలతైలము: చూ, స్నేహము. 2.

సుస, దే. వి. 1. కంఠాతి. ఆం. భా. ద్వి. 129: చూ, విదర్భిక; వా. 2. గొంతుకలోని పొడిదగు.

సుసమ, దే. వి: చూ, రూ - సుసుమ: (చూ, మళకము. 1. 4.)

సుసము, దే. వి: చూ, మళము.

సుసలు, దే. ఆ. క్రి. 1. ఆలస్యముచేయు: చూ, వివరించు. 3; 2. పూను: చూ, వహించు; స. క్రి. 3. (ఒళ్లు) విలుచుకొను, శళాం. 4, ఆ. 82: చూ, విలుచు.

సుసి, దే. వి. 1. పురుగులుతోఁచునగా రాలు ప్రానిపొడి: చూ, సురుసు; 2: చూ, స్వల్పము.

సుసిపురుగు, ద్వ. వి. ఘణము: చూ, పురుగు.

సుసుగు, దే. స. క్రి: చూ, తిరస్కరించు. నై. 7, ఆ. 180.

సుసుమ, దే. వి. కంఠయందు ముసరెకు చిన్నదోమ: రూ - సుసమ.

సుసుము, దే. స. క్రి. ఆక్షింపు. వసు. 4, ఆ. 23: చూ, రెమ్ము. 2.

సుసులు, దే. వి. 1. అంతి. భార. శల్క. 2, ఆ. 267: చూ, లాఘవము. 1; ఆ. క్రి. 2. కొంచెము చలించు, మొదలు. పా. 2, ఆ. 128: చూ, నలించు.

## నూ

నూ, దే. విజ. 1. వృత్తియందు మాపుశబ్దమునకు అంకృతముతోపినగా మిగిలినరూపము. (ఉదా.—నూచింది. మోటువ్వు మొ); 2: చూ, రూ - సువ్వులు.

నూక, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

నూగురు, వా. వి. రూ - నూగులు. 1: చూ, రోమరాజి; ఆం. 2. దీనికి ఉపమానములు. -శుమ్మెచలవాలు, చీమలబారు, నలాకు, కత్తి, నల్లతాచు, ఇంద్రనీలమణులవరుస, ధూమము, మబ్బు మొ.

నూగు, దే. వి. 1. కొన్నియాకులమీదను, కాయలమీదను ఏర్పడియుండు చిన చిన్నయుంట్లు: చూ, సితాగ్రము; 2. వట్టులోనగువాని రేబువు, రూ - నూగుడు: చూ, సితాగ్రము; 3. లేతదనము. భార. విరా. 1, ఆ. 243: చూ, సౌకుమార్యము. 1; విజ. 4. లేత: చూ, సుకుమారము.

నూగుడు, దే. వి: చూ, రూ-నూగు. 2.

నూగుదోన, దే. వి. కూతురుబుడమ\*: చూ, మారివాయికము, నూక, దే. వి చూ, శంబుకము.

నూకపొట్టు, వా. వి. ఊక: చూ, తుషము.

నూన, వా. స. క్రి. 1. తుడుచు, ఊచుచు (రాయలసీమలో వాడుక): చూ, సమ్మార్పించు; 2. తుడుచు, ఒతు: చూ, ప్రాము. 4; 3. త్రోలు స్వా. 4, ఆ. 44. చూ, వెలుచు.

నూకుడు, దే. వి. త్రోపుడు: చూ, విషేధము.

నూగు, దే. వి: చూ, రూ-నూవు\*.

నూవ, దే. వి. రూ-నూవము. పొడి. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 211: చూ, సురుము.

నూవము, —పై.—భార. భీష్మ. 2, ఆ. 361.

నూతనము, సం. విజ. రూ-నూత్నము: చూ, హాస.

నూతనుడు, సం. విజ: అధునికుడు, నవీనుడు. (తె. ప.)—క్రొత్తవాడు.

నూతియొలు, వా. వి: చూ. బావియొలు.

నూత్నము, సం. విజ: చూ, రూ-నూతనము.

నూవోన, దే. వి: చూ, రూ-నూగుదోన\*.

నూనము, సం. క్రి. విజ, అ. ప: చూ, నెట్టన.

నూనియ. ద్వ. వి. రూ-నూనె. 1. తలచమురు. వసు. 5, ఆ. 74: చూ, స్నేహము. 2; 2. తైలము: చూ, స్నేహము. 2; 3. సువ్వులనూనె: చూ, స్నేహము. 2.

నూనె, ద్వ. వి. (నూవు + నేయి)—పై.—; వా. వి. 4. తైలములు ఇంటిపేరుగాగ వారు. (నూనెవారు, నేతివారు, వెన్నావారు, ఇత్యాదు లూహ్యంబులు.)

నూనెముడి, ద్వ. వి: చూ, వేసలి. స్వా. 3, ఆ. 31.

నూనియగిసె, ద్వ. వి. నెల్లగిసె\*: చూ, కునాసము. 1.

నూపురసాదిక, ఆం: చూ, అకాశవారులు.

నూపురము, సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. అందె: చూ, భూషణము. 2; ఆం. 2. చూ, కరకములు.

నూయ, దే. వి: చూ, రూ-నూయ: వా. 2. నూయి యి తీపేరుగా గలవాకు “నూతివాకు” (ఇట్లు చెరువువారు, గోదావరివారు, పముద్రమువారు ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

నూయి, —పై.—

సూరి(టి)పోయట, జా. బాగుగ బోధనేయుట. “అస్పృశీనిఁ జేరఁదీయవలదని మీరెంద తెంద తెన్నెన్ని విధములనో సూరి(టి)పోసిరి.” (నిత్యపండిత-విగ్రహము.)

సూర్యు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-నూలుచు.

సూర్యు, దే. వి: చూ, రూ-నూటిసిడి.

సూర్యు, దే. వి: చూ, రూ-నూలుపు.

నూలుచులక తిచేగాంచుజోడు, ద్య. వి. నజిపాణి, ఇంద్రుడు.

పేం, ఆం. 12: చూ, సహస్రాక్షుడు.

నూలుచులకెనువు, దే. వి. శతకోటి, జ్ఞానధము. లక్ష్మీ.

2, ఆ. 46: చూ, బాణము. 1.

నూలుచులవాలు, —పై.—

నూలుచు, జా. విస్తారము. “నొచ్చినకరువార గిరులు నూలుచు వదన్వచ్చునే.” (రామాభ్యుదయము.)

నూటిసిడి, దే. వి: చూ, రూ-నూటిసిడి.

నూలు, దే. స. 1. వంద: చూ, సంఖ్య. 1; స. క్రి: 2: చూ, వాడిచేయు; 3: సన్నెకంటు మర్దింపు; చూ, మర్దించు.

నూలుచు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-నూలుచు.

నూలుచుక్కలప్రోవు, వా. వి. శతభిషము: చూ, రిక్క.

నూలుచు, వా. వి. పొడిచేయుట: చూ, నుడుచు.

నూలుపు, దే. వి. చూ, నూటిసిడి.

నూలుతాయి, వా. వి. 1. సన్నెఱ్ఱలు: చూ, రాయి; 2 మంగలి కత్తి నూలుతాయి: చూ, రాయి.

నూలువందలు, వా. స. వడివేలు: చూ, సంఖ్య. 1.

నూలువేలు, వా. స. లక్ష, నియుతము: చూ, సంఖ్య. 1.

నూలాను, వా. వి. సరకుపోయు వస్తువిశేషము.

నూలిగరసు, దే. వి: చూ, బట్టకల.

నూలు, దే. వి. ప్రతిపదికినపోగు: చూ, ప్రోకము; వా. 2. నూలు యింటిపేరిగాఁ గలవారు. “నూలువారు”.

నూలుకందె, దే. వి. చూ, సరిగ.

నూలుకొను, దే. ఆ. క్రి: రూ-నూల్కొను. 1: చూ, సమృత్తింపు; 2: చూ, మట్టుపడు; 3: చూ, సరిపడు. 2; 4: చూ, వ్యాపించు. (ప్రే. నూలుకొలుపు-నూలుకొల్పు. సమృత్తింపుఁ జేయుటకుఁ జూ. 7, ఆ. 157; మట్టుపఱచుటకుఁ—భార. విరా 4, ఆ. 187.)

నూలుకొలు, దే. వి. నూలుకొనుట.

నూలుపోగుతుకు, వా. వి: చూ, క్రొత్తముట్టు.

నూల్కొను, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-నూలుకొను. (మట్టుపడుటకుఁ—భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 174.)

నూవు, దే. వి: చూ, రూ-నూవు.

నూవుచేను, దే. వి. తిల్యము. ఆం. జా. ద్వి. 229: చూ, భూమి. 1.

## సృ

సృగాదికము, అం. నాటికలు 18 లో నొకటి.(ఒకచే యంకము, గానము, సంభాషణముగలది): చూ, నాటికలు.

సృతము, సం. వి. ఆ. స. 1. రూ-సృత్యము. వర్తనము. శేవణవాక్రయము (కాళ్లతో గంతులవైచుట): చూ, వ్యంజకము. 1: (చూ, నాటకము); 2. సృతము. జాణము: చూ, వ్యవహారము. 4.

సృతహస్తములు, ఆం. ఉద్వృతము. తలముఠము, విక్రేతము, గజదంతము. ఆరాశకటకముఠము, ఆవిద్యవక్త్రము, సూచి పిదము, రేచికము, ఆర్థరేచికము, పల్లవము, సితంబము, కేశబంధము, లత, కరిహస్తము, దండపక్షము, ఉద్వృమండలము, పార్శ్వమండలము. ఉరోమండలము, నటసి పద్మకోశము, ఉరఃపార్శ్వమండలము. కపోతము, మకరము, జ్ఞానము, వరదాశయము, ముద్ర, గరుడపక్షము, ముష్టి స్వస్తికము, ముకుళస్వస్తికము, ప్రయత్నాలవల్లవము (29).

సృత్యము, సం. వి. ఆ. స. రాశలయాస్మితము. (మాటలాడ కుండ భావమును హస్తార్థవయవములచేఁ గనఁజెలుచుట):

చూ, సృత్యము. 1.

సృవతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. రాజు: చూ, రాజు. 1; 2: చూ, శ్రీపఁడు.

సృవపదము, ఆ. కినినే రాజ్యపదమందురు: చూ, ఆరూఢము.

సృవలక్ష్మము, సం. వి. న. స. రాజనకులబద్ధుడు తెల్లగొడుగు: చూ, వారిశ్ర.

సృపాలుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సృవతి. 1.

సృపుడు, —పై.—

సృశంసుడు, సం. విజ: చూ, హింసకుఁడు.

సృసింహము, అం. (నరసింహము: చూ, విన్నాణములు.

సృసింహావతారము, అం. (నారసింహము): చూ, ఆవతారములు.

సృసింహాడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2.

సరశ్రేష్ఠుడు: చూ, సింగుడు. 1.

సృహరి, సం. క. ఇ. పుం.—పై.—

## నె

నె, దే. విజ నెఱనెఱిశబ్దములకు వృత్తియందు అంశ్యవర్తము లోపించుగా మిగిలిపరచువము.(వృత్తియందు దీనిమీఁదిహల్లు నకుద్విత్వమువచ్చెడి.ఉదా.-నెఱిశబ్దమునకు-నెచ్చెలి,నెత్తమ్మి, నెత్తటి, నెత్తామర, నెత్తావి, నెమ్మది, నెవ్వగ, నెవ్వడి మొ. నెఱిశబ్దమునకు - నెన్నడ, నెన్నడుము, నెన్నడురు, నెన్నొసలు, నెమ్మొయి,నెమ్మేను,నెమ్మొగము,నెమ్మొముమొ. నెన్నిడ, నెన్నడము, నెమ్మేను ఇత్యాదిస్థలములయందు నెఱిశబ్దపూర్వకమై అర్థము పొసఁగి యుండునట్లు నెఱిశబ్ద పూర్వకమై పొసఁగియుండదని యెఱుంగవలయును. కొన్ని యెడల కిత్యమవదము పరమగునపుడును ద్విత్వము కానఁ బడుచున్నది. “నీవు నెమ్మనమున” భార. ఆర. 4, ఆ. 377.

నెంజిలి, దే. వి. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.

నెక్కక, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

నెక్కొను, దే. ఆ. క్రి. (రూ - నెట్టుకొను - నెలకొను - నెలవుకొను) 1. పాడుకొను. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 287 : చూ, స్థిరపడు; 2: చూ, మట్టుపడు; ప్రే. 3. (రూ - నెక్కొలుపు - నెక్కొల్పు) భార. విరా. 1, ఆ. 321.

నెక్కొలు, దే. వి. నెక్కొనుట.

నెగడి, దే. వి. 1. దుష్టమృగములు బెడరుటకును, చలికాఁచు కొనుటకును వేసెడుమంట: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, భూతము.

నెగడు, దే. వి. రూ-నెనడు. 1. అగడు: చూ, మత్స్యము. 1; 2: చూ, తపనాగము; అ. క్రి. 3. బయలు మెలయు. భార. వి. 1, అ. 143: 4: చూ, వర్జిల్లు.

నెగపు, దే. వి. 1: చూ, హంకారము; 2. మండిపడుట: రూ-ఎగపు. ఎగసిపాటు, గోరింపు.

నెగయు, దే. అ. క్రి. రూ-నెవయు-ఎగయు. 1. ఎగుడు: చూ, లంపించు; 2. పైకిలేచు. భార. వి. 1, అ. 1: 2: చూ, రేగు.

నెగయుదెంచు, —పై.—భార. అ. 5, అ. 173.

నెగపు, దే. వి: చూ, నండినము.

నెగులు, దే. వి. (రూ-నెపులు — నొగులు-నోవి - నొవ్వ-నొవ్వ-నోపు) 1. నొప్పి: చూ, శ్రమము. 1; 2 దుఃఖము; చూ, శోకము; 3. దుఃఖరూపమైన విచారము: చూ, శ్రమము. 1. (శోకము.)

నెగ్గడము, వై. వి. 1. = విభుటన: చూ, సమర్థము; 2. = వికట: చూ, సాంద్రము.

నెగ్గు, దే. అ. క్రి: చూ, రజంతు.

నెగ్గుట, వా. వి. చెల్లుబడి: చూ, రసము. 1.

నెగ్గురు, దే. వి. గుండె యడుగుచుండగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

నెక్కు, దే. వి. మిక్కిలి సన్నమైన నూకలసమూహము: చూ, శంకుకము.

నెక్కులి, దే. వి. 1: చూ, స్నేహితుడు; 2. సఖురాలు: చూ, స్త్రీ.

నెటిక, దే. వి. రూ-నెట్టిక. ప్రేళ్ళు కిళ్ళు చప్పుడు: చూ, చిటిక. నెటుకకట్లు, దే. వి. చూ, బాలక్రీడ.

నెటికురు, దే. వి. నెటికవిలుగుబయిందగు ధ్వన్యనుకరణము. జై. 8, అ. 17: చూ, హూహూ.

నెట్టన, దే. అవ్య. క్రి. విజ. అనివార్యముగ. భార-అ. 5, అ. 58: చూ, భృశము. (రూ-నెట్టనము.)

నెట్టనము, దే. అవ్య. —పై.—

నెట్టపంట, దే. అవ్య. క్రి. విజ. విష్కారణముగ,

నెట్టచూ, వా. వి. నెమలియొకలచే జేసిన దారము. (రూ-నెట్టియము-నెట్టము): చూ, సూక్రము. 1.

నెట్టిక, దే. వి: చూ, రూ-నెటిక.

నెట్టికపీల, వై. వి. 1. = నైస్తికశీల. సదాచారసంపన్నమగు స్వభావము గలవాడు. జై. 6, అ. 190. చూ, నైస్తికుడు; విజ. 2. = నైస్తికశీల, సదాచారసంపన్నమగు స్వభావము గల యాడుడు: చూ, స్త్రీ.

నెట్టియము, దే. వి. (రూ-నెట్టము-నెట్టము) 1: చూ, రూ-నెట్టము; 2. చుట్టకుదురు: చూ, మట్టు. 3; 3. గుండుపాగ: చూ, పాగ. 2.

నెట్టు, దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. ఉపద్రవము: చూ, శోకము; 3: చూ, యత్నిము; 4. రూ-నెట్టు. ఉప్పురాను యందెడు చోటు: చూ, భూమి. 1; 5: చూ, బాలక్రీడ; 6. క్రి. 6. పూనిత్రోయు, భాగ. 3, స్కం. 13.

నెట్టుకొను, దే. అ. క్రి. 1: చూ, యత్నించు; 2: చూ, స్థిర పడు; 3: చూ, ముమ్మరించు. శాం. 3, అ. 4: 5. క్రి. 4: చూ, బలాత్కరించు; వా. 5. అట్టుకొను.

నెట్టుకుగాయ, వా. వి: చూ, నెట్టు. 5.

నెట్టె, దే. వి. పోలిక: చూ, సమానము. 2

నెట్టెము, దే. వి. ద్వీపము (అప్ర): చూ, లంక. 1.

నెట్టికమ్మ, దే. వి. (నెత్తము + కమ్మ) పాచికల పందెము. శా. 6, అ. 118: చూ, వ్యవహారము. 4.

నెత్తపులం. ద్వ. వి. (నెత్తము + పలం) రూ-నెత్తపలం: చూ, శారీరము. (వాడుక) (నెత్తపలము అని కొందఱు.)

నెత్తపలక, —పై.— (వాడుక.)

నెత్తిము, దే. వి. 1. దెచ్చు, స్తుపు. స్వా. 4, అ. 78: చూ, వర్జితము; 2. = నృత్త. పందెము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3. = నృత్త. పాచికలాట. జై. 3, అ. 42: చూ, వ్యవహారము. 4.

నెత్తిమ్మికిలనికాపు. ద్వ. వి. గాలి. వేం, అం. 18: చూ, వాయువు.

నెత్తిమ్మిడిమ్మల విసురమందు, ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు. వేం, అం. 11.

నెత్తరి, వా. వి. జూజరి. అం, పదా. నర. 58: చూ, పందె కాడు.

నెత్తలులు, దే. వి. బి (నెతి + తగులు) 1. పెద్దయలలు: చూ, వీచి. 1; 2. రూ-ముత్తరులు. అం, భా. ద్వ. 137: చూ, వశి. 1.

నెత్తి, దే. వి. తల. జై. 8, అ. 98: చూ, శిరము. 1. (తల పైభాగమని కొందఱు.)

నెత్తికాయ, వా. వి. —పై. —“నెనెత్తికాయ”.

నెత్తిరాస, వా. వి. తప్పనిసరి.

నెత్తురు, దే. వి. రూ-నెత్తు: చూ, రక్తము.

నెత్తురుద్రొడ్డు, ద్వ. వి: చూ, సందేశము. స్వా. 4, అ. 60.

నెత్తురుకందు, ద్వ. వి. రూ-నెత్తుకందు. పాండు. 3, అ. 156: చూ, శిశువు.

నెత్తురుగడ్డ, వా. వి: చూ, ప్రణమము. 1.

నెత్తురుద్రావుడు, దే. వి: చూ, రాక్షసుడు. 1. అచ్చ. యు, కాం. 60.

నెత్తురుపెనుపొడ, వా. వి. ముట్టుబాము: చూ, సర్పము.

నెత్తురుపొడ, దే. వి. —పై —

నెత్తురుబలక, దే. వి. మలముతో నెత్తురును బంకయును పడు రోగము: చూ, రోగము. 1.

నెత్తురువాలు, దే. అ. క్రి: చూ, పల్లటిల్లు.

నెత్తు, దే. వి: చూ, రూ-నెత్తురు.

నెత్తుకందు, ద్వ. వి: చూ, రూ-నెత్తురుకందు.

నెనడ, దే. వి: చూ, మూలగ. భార. ద్రో. 2, అ. 312.

నెనరు, దే. వి. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము; 2. కృతజ్ఞత: చూ, భవము.

నెన్నుచు, వా. వి: చూ, మధ్యము. 1. సాం. మాన. 15.

నెన్నుదురు, వా. వి: చూ, లలాటము. వేం, అం. 37.

నెమ్మదుళ్ళను వ్రాయుదునేను, వా. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1. అం. పదా. సుర. 17.

నెన్నొనరు, వా. వి: చూ, నెమ్మదురు.

నెవము, వై. వి: (రూ-నెవము-నెవము) 1. = నిఖ. మిష, కవటము: చూ, వ్యాజము. 1: 2: చూ, సిగ్గు. అం. భా. ప్ర. 38: 3. కారణము. భార. అవి. 8, అ. 112: చూ, హేతువు. 1: 4. తప్పు. భార. ఆర. 5, అ. 318: చూ, సొంబు; వా. 5. లేనిది మీదమోపుట.

నెప్పరము, దే. వి. రూ-నెప్పరము. వేగము. పా. 4, అ. 66: చూ, స్వరము. 1.

నెప్పరి, దే. విజ. 1. ఉపాయశాలి, చూ, సమర్థుడు: 2. ఉపాయశాలివి: చూ, శ్రీ

నెప్పరించు, దే. స. క్రి: చూ, రుజువుపరచు.

నెప్పరము, దే. వి: చూ, రూ-నెప్పరము.

నెప్ప, దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1: 2: చూ, నైర్యము: 3: చూ, వెరపు: 4: చూ, విషము. 1: విజ. 5: చూ, నిలువరము. 1.

నెప్పకొను, దే. అ. క్రి: చూ, స్థిరపడు. స్వా. 4, అ. 34.

నెమకు, దే. స. క్రి: చూ, వెదకు. పా. 2, అ. 33.

నెమకుట, వా. వి: చూ, వెదకుడు.

నెమకుడు, —వై.—

నెమరు, దే. వి. 1: చూ, రోమంధము: 2. నెరును: చూ, రేణువు. 1.

నెమరుచు, దే. అ. క్రి. రూ-నెమరు. నెమరునేయు.

నెమలి, దే. వి. 1. (రూ-నెమ్మి-నెమలి-నెమ్మి, నెమలి-నెమ్మిలి-నెలిలి): చూ, మయూరము: 2. రూ-నెమలు: చూ, వృత్తికరణము: అం. 3. (నెమలివలుగు): చూ, కూడితములు.

నెమలికన్ను, వా. వి: చూ, అర్థచంద్రము. 5.

నెమలియడుగు, దే. వి. రూ-నెమలియడుగు. 1: చూ, వృత్తికరణము: 2. కుచనఖక్షితములు: చూ, స్ఫుటత: (చూ, నఖక్షితము).

నెమలు, వా. వి: చూ, రూ-నెమలి. 2\*.

నెమలి, దే. వి: చూ, రూ-నెమలి. 1. తై. 4, అ. 79.

నెమలివడ్లు, దే. వి. బ. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

నెమలిసొరము, వా. వి. వడ్డస్వరము: చూ, స్వరము. 2.

నెమరు, వా. వి. 1. తైలలేపనము: 2. (వియ్యములోనగునవి) నెమరుట: 3. తడవుట.

నెమ్మది, వా. వి. 1: చూ, మదిమది, అం. భా. ద్వి. 181: 2: చూ, శాంతము. 1: 3. కుదిరిక: చూ, పాదు. 3: 4. ఆరోగ్యము.

నెమ్మయి, వా. వి: చూ, శరీరము. వేం, అం. 36.

నెమ్మలివరుణ, వా. వి: చూ, నెమ్మిలివరుణ.

నెమ్మి, దే. వి. 1: సంకోషము: చూ, హ్లాసము: 2: చూ, కుభము. 1. అచ్చ. సుం, కాం. 86: 3. = స్నేహ: చూ. స్నేహము. 1. భార. ఆర. 1, అ. 63: 4. రూ-నెమ్మది: చూ, శాంతము. 1. భార. ఆర. 2, అ. 338: 5. రూ-నెమ్మది: చూ, మదిమది: 6. = నేమి. తినానను: చూ,

వంజాలము. 2: 7: చూ, రూ-నెమలి. 1: 8. = నేమి బండి కంటికడకమ్మి. రథనేమి: చూ, శఙ్ఖము. 1.

నెమ్మిక, దే. వి: చూ, రూ-నెమ్మి. 3.

నెమ్మిజాట్లు, ద్వ. వి: చూ, ని. 1.

నెమ్మిరవుకు, ద్వ. వి. విభవాహనుడు: చూ, స్పృందుడు. (ఇట్లు నెమ్మితే.)

నెమ్మిలి, దే. వి: చూ, రూ-నెమలి.

నెమ్మిలివరుణ, దే. వి. క. దివి: చూ, విది. 2.

నెమ్మి, దే. వి. 1. తడి: చూ, స్నేహము: 2. ఎమి: చూ, శయ్య. 1: 3. పలఁలు, కలుపుచెక్కలు లోనగునవి ఒకదాని కొకటి చేర్చి యంటవేయ లోపలఁజొప్పించెడు మేసలు: 4. బండిచక్రముల రంధ్రములయందు జొప్పించెడు ఇనుపగొట్టములు: వై. వి. 5. = నేమి: చూ, రూ-నెమ్మి. 8.

నెమ్మికొను, దే. అ. క్రి. చూ, పదనుకొను.

నెమ్మెను, వా. వి: చూ, నెమ్మయి. వేం, అం. 36.

నెయి, వై. వి (రూ-నెయ్యి-నె-నెయి) = స్నేహ. 1. ఘృతము: చూ, హవిస్సు: 2. తైలము: చూ, స్నేహము. 2.

నెయ్యపుటక, ద్వ. వి. ప్రణయకోపము: చూ, రోషము.

నెయ్యపుతేడు, ద్వ. వి: చూ, మృళుడు.

నెయ్యచూడు, ద్వ. అ. క్రి. చూ, స్నేహించు.

నెయ్యమి, వై. వి. రూ-నెయ్యము. = స్నేహ. 1: చూ, స్నేహము: 2: చూ, సౌందర్యము.

నెయ్యయి, వై. వి. = (రూ-నెయ్యము-నెయ్యమి-నెమ్మి-నెమ్మిక) = స్నేహ. —వై.— (సౌందర్యమునకు. —భార. ఆది. 7, అ. 172.)

నెయ్యకి, ద్వ. విజ. 1: చూ, స్నేహితుడు, 2. సఖి: చూ, శ్రీ. 1.

నెయ్యి, వై. వి. 1. =: చూ, రూ-నెయి: వా. స. క్రి. 2. (బిట్టలు) నేయు. (అ.ప్ర.)

నెయ్యిడు, వై. విజ. = చూ, స్నేహితుడు. భార. సఖ. 1, అ. 77.

నెయ్యిరాలు ద్వ. విజ. (నెయ్యము + ఆలు): చూ, నెయ్యి. 2 నెర, దే. విజ. వృత్తియందు నెరవు శబ్దమునకు మీదివర్ణము లోపింపగా మిగిలి రూపము: రూ-నెఱ-నెఱ-నెఱ.

నెరకు, దే. విజ. 1. గొగ్గి: చూ, రత్నము. 1: 2. సమము కానిది: చూ, విషము.

నెరపు, దే. వి. 1. రూ-నెరపు: చూ. వ్యాపనము: 2: చూ, పలికము. 1: విజ. 3. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1: ప్రే. 4. నెరలును తేము: 5: చూ, విందు: 6. నెఱవేర్చు. లక్ష్మి. 2, అ. 76. 7. పఱపు: 8. వ్యాపింపఁజేయు: 9: చూ, దువ్వు. 5.

నెరయి, దే. అ. క్రి. రూ-నెఱయి, 1: చూ, వ్యాపించు. లక్ష్మి. 3, అ. 41: 2: చూ, మెండుకొను. భార. ఆది 3, అ. 157 3: చూ, సిద్ధించు.

నెరయొంటి, వా. వి. తుమ్మెద. వేం, అం. 98: చూ, భ్రమరము.

నెరవంజి, దే. వి. (రూ-నెరపు-నెరవెంద\*): చూ, నెరవెంద. నెరపు, దే. వి. 1. రూ-నెరపు. పూర్తి: చూ, సంపూర్ణ: 2. రూ-నెరపు. చుట్టుట: చూ, వ్యాపనము; 3. రూ-నెరపు, దారి: చూ, మార్గము. 1; 4: చూ, రూ-నెరవంజి\*; విజ. 5. రూ-నెరపు. పూర్ణము: చూ, సంపూర్ణము; 6. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 7. యుక్తము: చూ, యోగ్యము. 2; 8. విశాలము: చూ, విస్తారము. 1; 9: చూ, వ్యాపకము; 10: చూ, వ్యాప్తము. నై. 5, ఆ. 161.

నెరవెంద, దే. వి: చూ, రూ-నెరవంజి\*.

నెరవరి, వా. వి. 1. రూ-నెరవరి: చూ, సింహము; 2. పూర్ణోపమానము: చూ, ఉపమ.

నెరను, దే. వి. 1. కళంకము: చూ, లక్షణము. 1; 2. దోషము: చూ, స్పృశనము. 1; 3. రూ-నెరును. ఉ, రా. 1, ఆ. 98: చూ, రేణువు. 1; 4. తప్పు. అవి. 1, ఆ. 12: చూ, సొండు. 5. గవుండ్లవాడు కత్తులునూతుడు పొడి: చూ, రేణువు. 1.

నెరి, దే. వి. రూ-నెతి. పాండు, 1, ఆ. 117: చూ, వేల్లితము. 2. నెరుమా, దే. న. క్రి. రాచు: చూ, రుద్దు. 1.

నెఱ, దే. విజ. 1. రూ-నెఱ-నెఱ. వృత్తియందు నెఱపుశబ్దము నను మీరి వరము లోపంపఁగా మిగిలినరూపము. "నెఱ గాణ-నెఱజాణ" మొ; అచ్చ. యు, కాం. 420; వి. 2. కేళము, ఆం. భా. ద్వి. 145: చూ, వెండ్రుక. 1.

నెఱఁకు, దే. వి. రూ-నెఱను. జీవస్థానము, మర్మము (అఁయు). భార. విరా. 3, ఆ. 161: చూ, మర్మము. 1.

నెఱక, దే. వి: చూ, నెఱ. 2.

నెఱకాడు, దే. విజ. (నెఱపు+కాడు): చూ, పూర్ణుడు.

నెఱను, దే. వి: చూ, రూ-నెఱఁకు, భార. విరా. 3, ఆ. 161; ఉ, హరి. 5, ఆ. 98.

నెఱపు, దే. వి. విజ. (నై: చూ, రూ-నెరపు (వ్యాపింపజేయు. ఉ. కాం. 3, ఆ. 102.)

నెఱమిటుమొన, అం: చూ, మొనలు.

నెఱయు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-నెరయు.

నెఱవాది, దే. వి: చూ, సమర్థుడు.

నెఱవిద్దె, ద్వ. వి. హస్తలాఘవముగల జాలవిద్య: చూ, విద్య. 1.

నెఱపు, దే. వి: చూ, రూ-నెరపు (అధికము—అచ్చ. యు, కాం. 33; యుక్తము.—స్వా. 4, ఆ. 27; విశాలము.—ఉ, హరి. 4, ఆ. 272.)

నెఱవేఱు, దే. ఆ. క్రి: చూ, నిర్దించు.

నెఱవేఱుచు, దే. న. క్రి: చూ, నిర్దినొందించు.

నెఱవేఱుట, దే. వి: చూ, రసము. 1.

నెఱవరి, ద్వ. విజ. 1: చూ, కూరుడు; 2: చూ, రూ—నెరవరి. 1.

నెఱ, దే. విజ: చూ, రూ-నెఱ. 1.

నెతి, దే. వి. 1. కచ్చవేదము: చూ, వింజె. 4; 2. క్రమము: చూ, విధము. 1. భార. ద్రో. 2, ఆ. 132; 3. న్యాయము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 268: చూ, సత్యము. 1; 4. వరాక్రమము. భార. ఆది. 4, ఆ. 291: చూ, శౌర్యము. 1; 5. రూ-నెరి.

వక్రత: చూ, వేల్లితము. 2; 6: చూ, సౌందర్యము. కళా. 4, ఆ. 103; 7: చూ, తెక్క. 1. స్వా. 4, ఆ. 58; 8. పక్షియాకల చిక్క. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 112; 9: చూ, నెతిక, 1; 10. ఆచారము: చూ, సమయము. 2; 11: చూ, నెరపు. 1; 12. ప్రజ్ఞ: చూ, హృల్లేఖము. 2; 13. కేశము: చూ, వెండ్రుక. 1; 14. చుట్టువెండ్రుకలు: చూ, వెండ్రుక. 1; విజ. 15. శక్రము: చూ, వేల్లితము. 2. నెతిక, దే. వి. 1. వత్తపుకుచ్చె: చూ, వళి. 2; 2 పైఁట పావడ. నై. 6, ఆ. 22: చూ, వత్తము.

నెతికఱులు, దే. వి. 1. అలకలు: చూ, వెండ్రుక. 1.

నెతిపడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, నిర్దించు.

నెతియ, దే. వి. (రూ-నెతి-నెతియ-నెత్తి) 1. చీలిక: చూ, కలము. 4; 2. నేలపగులు చూ, బీట.

నెతి, —పై.—

నెత్తియ, —పై.—

నెత్తి, —పై.—

నెల, దే. వి. 1. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు; 2: చూ, పున్ను; 3: చూ, మాసము. 1. (బి. నెల్లు అని యయాశి చరిత్రము); 4. చోటు. పాండు. 1, ఆ. 153: చూ, స్థానము. 1; 5. కర్పూరము. కళా. 7, ఆ. 60: చూ, సీరము; 6. ఆడుదానితలనగ: చూ, భూషణము. 2.

నెలఁత, దే. వి. ఆడుది. రూ-నెలఁతక: చూ, త్రి.

నెలఁతక, —పై.—

నెలకట్టు, దే. వి. కట్టడపునేల. భార. విరా. 4, ఆ. 26: చూ, భూమి. 1.

నెలకున, దే. వి. చోటు. నిర్వ. 2, ఆ. 11. చూ, స్థానము. 1. నెలహన, ద్వ. వి. 1. జాలచంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు; 2. నెలవంక: చూ, నఖక్షతము.

నెలకొను, దే. ఆ. క్రి. రూ-నెలకొను. 1. నిలకడియగు: చూ, స్థిరపడు; 2. నిలుచుండు: చూ, మట్టుపడు.

నెలగ, దే. వి. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3.

నెలచూలి, దే. వి. బుధుడు: చూ, సౌమ్యుడు.

నెలచెలియలు, దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

నెలజన్మనము, ద్వ. వి: చూ, నిండుజన్మనము, ఆం. భా. ద్వి. 118.

నెలజోడు వా. వి: చూ, సూర్యుడు. సాంబ. దేవ. 9.

నెలకాలుపు, దే. వి. రూ-నెలకాల్పు. చంద్రశిఖరుడు: చూ, శివుడు. 1.

నెలకునియ, వా. వి. చంద్రకళ: చూ, శశికళ.

నెలకావడము, దే. వి: చూ, వెన్నెలపులుగు.

నెలదారినింగిటి, వా. వి: చూ, పర్యవము.

నెలంపి, వా. వి. ముండ్లవంది: చూ, సూకరము.

నెలపట్టి, దే. వి: చూ, నెలచూలి.

నెలపట్టు, దే. వి. చంద్రగ్రహణము: చూ, గ్రహణము. 1.

నెలపాలు, దే. వి: చూ, నెలమినియ.

నెలపు, వా. వి. సరిమాతృ భాగధేయము: చూ, రూ-నెలపు. (కు.పా.)

నెలపులుగు, దే. వి. రూ-నెలపులు: చూ, నెలత్రావడము.

నెలమేరి దే. వి. 1. విడుండుదుడు: చూ, రాహవు. 1; 2.

శవి: చూ, రాహవు. 2.

నెలయెల్లుడు, వా. వి: చూ, మన్మథుడు.

నెలతా, దే. వి. రూ-నెలతాయి. చంద్రికాంతపులిం: చూ, రాయి.

నెలతాయి, దే. వి. —పై—

నెలు, అం. మానములు: చూ, మానము 1.

నెలవంక, ద్వ. వి: చూ, నెలకూన. (నఖత్తము. — వసు. 1. ఆ 75.)

నెలవంకకోల. ద్వ. వి. అర్థచంద్రబాణము: చూ, బాణము 1.

నెలవత్తి, ద్వ. వి. 1. పచ్చకప్పురపు పలుకు. శళా. 7, ఆ.

80: చూ, నిరము; 2. పోతక: చూ, న్రంసి.

నెలవరి, దే. విజ. రూ-నెలవరి. 1. పరిచయముకలవాడు; 2: చూ, మర్మజ్ఞుడు. సా. 3, ఆ 239.

నెలవారము, మి. వి. సోమవారము: చూ, వారము, 2.

నెలవీసము, దే. వి: చూ, నెలకుడియ.

నెలపు, దే. వి. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. వాసస్థానము: చూ, సదనము. 1; 4. పరిచయము: చూ, సంప్రమము.

నెలపుకొను, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-నెలకొను

నెలపులుగు, దే. వి: చూ, వెన్నెల.

నెల్లి, దే. వి. 1: చూ, శ్రీపర్ణము. 1\*; 2. ఉసిరిక \*: చూ, శ్రీచరి. 1.

నెల్లిగడ్డ, వా. వి. చూరుకుట్టుగడ్డ. (విశాఖపట్టణ ప్రాంతమున వాడుక).

నెడు, వా. వి: చూ, రూ-నెగుడు (బయలుమెఱయుటకు. — సం. వేం. 4, ఆ. 159).

నెఱము, వై. వి. = నిభ. మిష: చూ, రూ-నెఱము. (కారణము నకు. — నై. 8, ఆ. 47.)

నెఱయు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-నెగయు. (గురుటకు. — భార. సభా. 1, ఆ. 254.)

నెవిలి, దే. వి: చూ, రూ-నెమట. (అప్ర.)

నెవులు, దే. వి: చూ, రూ-నెగులు.

నెవ్వ, దే. వి. 1. దారిద్ర్యము: చూ, నీదరము. 1; 2: చూ, వివత్తు; 3: చూ, వఱపు.

నెవ్వగ, వా. వి. రూ-నెవ్వము. అధికవిచారము: చూ, శోకము.

నెవ్వడి, వా. వి. అతిశీఘ్రము: చూ, వేగము. 3.

నెవ్వము, వా. వి: చూ, రూ-నెవ్వగ.

నెళవరి, దే. విజ: చూ, రూ-నెలవరి

నెళము, దే. వి. 1. రూ-నెలపు. పరిచయము: చూ, సంప్రమము 2: చూ, మర్మము. 1.

నెళపు, వా. వి —పై—

నెళనెళి, దే. వి. విఘ్నగుటియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

న్

నే. దే. స. 1. నాశబ్రవ్రతమైక పంచమునకు సరళస్థిరవర్ణములు పరమలగుచో ద్రుతము లోపించిన రూపము. "నేగెలిచితిని"

“మొ; వై. వి. 2: చూ, రూ - నెయి. 1; 3: చూ, రూ-నెయి. 2.

నేతెల్లి, దే. అష్ట. (నేను + తెల్ల బర్హకము : చూ. సంతాపము.

నేడు, దే. వి: చూ, ఈ దినము.

నేత, వై. వి. 1. = వ్యూరి. నేయుడు: చూ, వ్యూతి; 2.

సన్నభారవాపులు: చూ, పత్తము (చెక్కిమని శ. ర.)

నేతకాడు, దే. వి. రూ-నేతకరి: చూ, సారెవాడు.

నేతప. క. దే. వి. నేతకాడు నేయునిపుడు పడుగుపేకలను ఉగ్గించునట్టి ప. క.

నేతపురుగు, ద్వ. వి: చూ, సాలెపురుగు.

నేతరి, దే. వి. చూ, రూ-నేతకాడు.

నేజి, దే. వి (రూ-నేజా-నేజము) 1. చిల్లకోల. శళాం. 5, ఆ. 25: చూ, సర్వల; 2. కుంకము: చూ, బాణము. 1.

నేజము, —పై—

నేజా. —పై—

నేటించు దే. ఆ. క్రి. దృఢము: నేటుకొను, చరితము, పనుగొను.

నేటు, దే. వి. 1. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1; 2. నిజము: చూ, సత్యము. 1; 3. దృఢము. అర్చ. యు, కాం. 128;

చూ, స్మైర్యము; 4. శ్రేష్ఠము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

నేటుకొను, దే. ఆ. క్రి: చూ, నేటించు,

నేటునేయు, ద్వ. ఆ. క్రి. నిశ్చయపఱచు: చూ, రేజీకివచ్చు.

నే, సం. విజ. 1. విలిక: చూ, స్వామి. 1; అం 2. నేకయవగాఁ గథనాయకుడు. [నాయకునకు మహాభాగ్య

(పరిపాలన) బాధార్య (దాతృత్వ) తేజస్వితా, పరాక్రమ) వైద్యగ్య (నేపు పాండిత్య (విద్యావివేకము) ప్రముఖుగులు అంతవలయును. ఈ గు. ములన్నియు పూర్తిగా

గ: వా: దుత్తముడు. కొన్నియె కలవాడు మధ్యముడు. చాల తక్కువగల వాడగుడు. సర్వరస సాహణ

లయన నాయకులు నల్లురు. (చూ, నాయకులు) శృంగార నాయకులు నల్లురు (చూ, నాయకులు), ఉపనాయకులు

నల్లురు. (చూ, నాయకులు)]

నేతి, సం. అవ్య: చూ, యవ్య.

నేతిచాలు, వా. వి. అజ్ఞుడార: చూ. చావిస్తు 1.

నేతిపిర, (అ). ద్వ. వి. ఘృతకోశాంతి\*. చూ, పిర. 2.

నేతిపిరకాయ వాదము, జా. లోపలసారములేవిది.

నేతిపంద్రము. ద్వ. వి. సర్పిన్నముద్రము: చూ, పముద్రము.

నేత్రవర్ణము, జా. కనులపండువు. “నేత్రంబుల కహ్వార వర్ణంబులొనరె.” (నీకచంద్రిక-విగ్రహము); “కన్నుల పండువై ధగధగం” (కవిర్ణరసాయనము.)

నేత్రము, సం. వి. అ. స. 1. కన్ను: చూ. లోకనను; 2. తృత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; 3. ఏరు: చూ, స్వర్ణది (నది); 4. వెలిపట్టుచీర: చూ, వత్తము; 5. తేరు: చూ.

శకటము. 1; 8. చెట్టువేరు: చూ, వేరు. 1.

నేత్రములు, పా. రంధ్రం. 1. వీనికి ఉపమానములు. — రామర రేఖలు, లేడికన్నులు, తుమ్మెద, కలుగు, చేలు. అం. 2. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి, (రర్రలేఖలైన ధన పంకుడిగు. వ్యాఘ్రాక్షుడైన నక్కంత కోపముడుగు. తుమ్మటాక్షుడు సదాదుఃఖియగు. మృగాక్షుడైన శుభలాభ ముడుగు కిదాలాక్షుడైనను హంసాక్షుడైనను నారదుడుగు. మయూరాక్షుడును నకులాక్షుడునైన మధ్యుడుగు. నేత్రా తము లెఱునైన ఓక్టియముడుగు. మధుపింగళ వర్ణమైర నైశ్వర్యము దీర్ఘాయువునగు ఏకాక్షుడైన హూయగు. మిట్టిగుమ్మరిగిన నైషికుడుగు తడికన్నులైన దుఃఖి యగు. గుండకన్నులైన దరిద్ర దుఃఖియగు. రోమము లన్న దరిదుడుగు); చూ, లక్షణాంగములు: 2. శ్రీ లక్షణాంగములలో నొకటి లేడి కన్నులవలెనున్న రాజ భార్యయగు వికాలమైన సుఖవలెయగు పిం. శంఖములైన విద్వలు లేనిదియును దుశ్శీలరాలును విషవయును సరి. కాటకపిట్టవలెనున్న భాగ్యంతురాలగు ఎఱునైన వె శ్రు కలుండిన దరిదురాలగు. మచ్చయన్న సపవ్రదము. గుండ్రముగనున్న రాక్షసినమయై దుశ్శాసనీయగు. గూఢ కన్నులైనను పిల్లికన్నులైనను ఎనమడుగురు మగలగు దురు కదలుచున్న చూపు గలిగిన జారిజీయగు : చూ, శ్రీ లక్షణాంగములు.

నేత్రాంబువు, సం. వి. ఉ. న. కన్నీరు: చూ, రోదనము. 2. నేత్రామృతము, అం: చూ, అంజనములు నేత్రండు, సం. విణ. ఒడయండు: చూ, స్వామి. 1. నేషప్రమా, సం. విణ. రూ-నేదీయాంసము. మిక్కిలి వగ్గల చూ, సమీపము. 1.

నేత్రయాంసము, — పై — నేను, దే. ప: రూ-ఏను. (సం ప). — అహమ్ నేషత్వము, సం. వి అ. న. రూ-నైషత్వము. 1. సప్రాద్యం కాంము: చూ, భూషణము. 2; 2 నటినిలుచుచోటు: చూ, రంగము. 3.

నేపాలదేశపుబ్రాహ్మణులు, అం వారి జాతులయొక్క నామ ములు. అం వార్షపు అధికారి, అర్హల, ఆచార్య, ఉక్తి యాల, కండరియ, కపాలి, కొయిక్కాల, కొయినాం- కొయినాల, బనాల ఖండ్వాల, గజ్జియాల, గు:గాయ, గైతెల, మిమిరియా, చంపాగాయ, చవలాగాయ, దజి, డంకాలి, దవారి, ధూంయాల, నేపాలియా, పండిత, పనేరు రిజాల, రిష్యాల, రుకాయి, లంపాల, లహోని వాసగాయ, సత్కాల, సిద్ధియాల: చూ, బ్రాహ్మణులు (నేపాలదేశము పర్యవములతో: ంషినవగుచే సంపు వసించు బ్రాహ్మణులు పార్వత్యాది వామములు కలవారై గోమాంసభక్షకులను పూద్రజాతిలో నభములుగు కదోరా, తోటియా లనెడి తక్కువజాతివారలచే పిల్ల తెప్పించి యుపయోగించుకొందురు. వీరితో ఖుగ్గేదులు, యజుర్వే దులు, మాధ్యందినులు, సామవేదులు, అధర్వణవేదులు కూడ కలరు. వీరు శాస్త్రేమమకమునకుఁజెంది శక్తుపానినా వరులై యొక తెగవారును, శంక్రొహనకులై యొకతెగవారు నైయున్నారు. వీరిలో పార్వత్యాది బ్రాహ్మణులు బ్రాహ్మణు

లకును, క్షత్రియులకును పురోహితులై యున్నారు. కొందఱు ఇ రజాతులవారికి పురోహితులై యున్నారు నేపాలదేశపు బ్రాహ్మణ తెగవారందఱును గొత్తెను మే:క:ను పక్షిజాతు లను భక్షించెదరు. ఆ దేశపు ప్రభువు క్షత్రియుఁడగుటచే బ్రాహ్మణాది జాతులవారు తులాచారములు చెడకంక కాపాడు చుండురు); చూ, బ్రాహ్మణులు.

నేపాలము, సం. వి అ. పుం 1. నేపాలదేశము: చూ, దేశము: 2. కరకము చెఱు: చూ, రసాము. 3; వై. వి. (1) నేపాలము\*: నేపాలిక (ఇండివిధము. — పెద్ద నేపాలము, నీమనేపాలము.) (పుద్గ. — గింజలోని పప్పును పేవనీళ్ళలో రెండుకాములు ఉడికించిన కుద్ది.) నేపాలదేశము, సం. వి. అ. పు : ఆశ్వతిక్రము, తృణనింబము.\* నేపాలి, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, నేపాలము (1) \*. నేబు, దే. వి. 1. పండ్రెండుకాసుల నాదెము: వా. బ. 2. డబ్బులు (కానులు) “నేమ: సం: 1” నేమంబులెన్న మన్నినతల్లి, ద్వ వి. దేవగంగ. వేం, అం. 17: చూ, నది.

నేమఃము, వై. వి. = నియమా. రూ-కేమము: చూ, వై.సి. నేయము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాలము: చూ, సమయము. 1; 2. మే:క: చూ, మేషము. 1; 3. ఖండము. చూ, శక లము 4; 4: చూ, ప్రాకారము; 5. కపటము: చూ, వ్యాడము. 1; వై. వి. (1): చూ, రూ-నేమకము. కళా. 8, అ. 94; (2): చూ, వ్రతము.

నేమి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. = నెమ్మి-నెమ్మి. బండి కంటికడ కమ్మి: చూ, శకటము. 1; 2. తి:క:ము\*: చూ, వంజాలము. 2; ఇ. శ్రీ. 3. త్రిక. నూతియందు సీరత్తుటకు సమీపమున నుంచిన రాట్నము, ఏతము మొలలైన దారుయంఢ్రము: వా. వి. (1): చూ, సామర్థ్యము. 1.

నేమించు. వై. స. క్రి. = నియమ: చూ, నెలవిచ్చు. నేము, దే. స. క్రి. 1. ధన్యముచేటలోఁబోసికొని యిటునటుఁ ద్రిప్పు 2. రూ-ఏము-మేము. నాశబ్దప్రతమా బహువచనము నకు రూపాంతరము.

నేయము, వై. వి. (రూ-నెయ్యము-నెయ్యమి) 1. =: చూ, స్నేహము రస. 3, గుచ్చము; 2. న్యాయము. “నేయము గాదు” క్షేత్రయ: చూ, సత్యము. 1.

నేయార్థము, అం. సంధిదోషములతో నొకటి. (తనకే సంకేత మైనది): చూ, కాన్యదోషములు, సంధిదోషములు.

నేయ, వై. వి. చూ, రూ నెయ్యి;

నేయ, వై. స. క్రి. 1. నేతనేయు: అనువయించు; 2: చూ, అల్లు: వా. వి. 3. బబ్బుతో మంచముమీద పరుండు.

నేయుండు, వై. వి. (రూ-నెయ్యరి-నెయ్యండు) = స్నేహ: చూ, స్నేహితులు

నేరఁబోతు, దే. విణ: చూ, వ్రాడె.

నేరమి, దే. వి. 1. అజ్ఞానము. భార. ఆర. 5, అ. 811: చూ, మఱుపు. 2; 2. పాపము. అం, భా. ద్వ. 191; భార. సభా. 2, అ. 224: చూ, వృజనము; 3: చూ, రూ-నేరము.

నేరము, దే. వి. తప్ప. (రూ-నేరమి-నేవము-నెవము-నెవము-  
నెరను: చూ, సొంటు.  
నేరాజీ, దే. వి. జరణాజీ (బట్ట): చూ, వత్తము.  
నేరమి, దే. వి: చూ, రూ నేరుపు. 1.  
నేరుచు, దే. అ. క్రి. రూ-నేర్చు. 1. ఓపు: చూ, పర్యాప్త  
చుగు; స. క్రి. 2: చూ, వాడుకపడు.  
నేరుపరి, దే. విజ. (రూ-నేర్పరి-నేరుపుకాడు-నేరుపులాడు-  
నేర్చుకాడు): చూ, సమర్థుడు.  
నేరుపు, వై. వి.=నైపుణ్య. రూ-నేర్పు. (దేశ్యమని శ. ర.)  
1: చూ, సామర్థ్యము. 1: 2. చమత్కారము, విజ్ఞానము:  
చూ, సామర్థ్యము. 1. ఆం, బా. ప్ర. 103; 3. అజ్ఞ చూ,  
సమర్థనము, ప్రే. 4. నేరువఁజేయు.  
నేరుపుకాడు, దే. విజ: చూ, రూ-నేరుపరి.  
నేరుపులాడి, దే. విజ. జాణ: చూ, త్రీ.  
నేరుపులాడు, దే. విజ: చూ, రూ-నేరుపరి. అచ్చ బాల, కాం.  
7.  
నేరపేలు, దే. వి. జంబు: చూ, నది.  
నేరెను, దే. వి: చూ, రూ-నేరేడు.  
నేరేడల్లులు, వా. వి. బ. చూ, హణిగలు.  
నేరేను, దే. వి. (రూ-నేరేను-నేతెడు-నేతేడు): చూ, సురభి  
పత్ర. (అతిమూత్రమును, మధుమూత్రమును తగ్గించును.  
రక్తగ్రహణి కట్టును.)  
నేరేడుదీవి, ద్వ. వి: చూ, తొలుదీవి. వై. 5, ఆ. 78.  
నేరేడుపండు, ద్వ. వి. జంబుపు. కాంబవము.  
నేర్చు: చూ, రూ-నేరుచు.  
నేర్పరి, దే. విజ: చూ, రూ-నేరుపరి.  
నేర్పు, వై. వి. ప్రే: చూ, రూ-నేరుపు (దేశ్యమని శ. ర.)  
నేర్పుకాడు, దే. విజ: చూ, రూ నేరుపుకాడు.  
నేర్పువాడు, దే. విజ: చూ, బోధకుడు.  
నేరా, దే. విజ: చూ, రూ-నెణ. 1.  
నేల, దే. వి. 1. పుడమి: చూ, భూమి. 1: 2. చోటు.  
ఉ.హరి. 2, ఆ. 204: చూ, స్థానము. 1: 3. దేశము. భార.  
విరా. 4, ఆ. 221: చూ, సీమ. 1. (దేశము): వా. 4. పంట  
పండు పొలము. 'నాకు నాలుగుపుట్ల నేలకలదు.'  
నేలంటు, వా. వి. 1. పునాదికట్టుదీట్లము; 2. నేలమీద వ్రాయు  
టతో సంబంధము. "మావానికి నేలంటు వదలినది. పై  
తరగతులకు వచ్చినాడు".  
నేలంగలుపు, దే. అ. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు.  
నేలఁబెట్టి కాలరాచుట, జా. మిక్కిలి కష్టపెట్టుట. 'నేలఁబెట్టి  
కాలరాచునట్టి యాచిన్నవాండు.' (ధర్మజరాజసూయము.)  
నేలకడిమి, ద్వ. వి. భూకదంబము\*: చూ, హరిప్రియము.  
నేలకలిగొట్టు, దే. వి. భూపాలి\*: చూ, స్థాలి. 2.  
నేలకుఁగోలకుఁదెచ్చుట, జా. మిక్కిలి బాధపెట్టుట. "నేలకుఁ  
గోలకుఁ దెచ్చుచున్నవాడు." (కళాపూర్ణోదయము. 7, ఆ.  
35).  
నేలగుమ్మడి, దే. వి: చూ, భూమికర్కారుపు\*.

నేలగుమ్మడు, ద్వ. వి. విచారి\*. (ఇది ద్వివికము. — తెల్ల  
నేలగుమ్మడు, నల్లనేలగుమ్మడు. ఇదియే తెల్లనే-గుమ్మడు):  
చూ, భూమి కర్కారుడు.  
నేలగొలిపిడి, దే. వి. గోలోమి\*: చూ, మొగబీర.  
నేలమోలి, దే. వి. మన్నుకానుపు: చూ, సీర.  
నేలజమ్మి, ద్వ. వి. పిన్నజమ్మి\*: చూ, శమీరము.  
నేలతంగేడు, దే. వి: చూ, హేమపుష్పకము\*  
నేలతమ్మి, ద్వ. వి. మెట్టదామర\*: చూ, సహస్రపత్రము.  
నేలతాడి, ద్వ. వి. రూ-నేలతా\*: చూ, శిశిర్షకము\*.  
నేలతాడు, —పై.—  
నేలరామర, ద్వ. వి: చూ, నేలతమ్మి\*.  
నేలరాయపు. దే. వి. 1: చూ, పర్వతము; 2 క్షత్రియుడు.  
అచ్చ. యు. కాం. 21: చూ, రాజ. 1.  
నేలరాళసి, ద్వ. వి. భూతులసి\*: చూ, హరిప్రియ.  
నేలనమలి, దే. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.  
నేలనేరేడు, దే. వి. భూమిజంబుపు\*: చూ, సురభిపత్ర.  
నేలపట్టి, దే. వి. 1. అంగారకము. చూ, వర్షుడు; 2. నరకా  
ముందు: చూ, మహిమముడు; 3: చూ, నేలచూలి.  
నేలపట్టిమగనింబుడు, ద్వ. వి. 1. అమరుడను కోతి. ఆం, పదా.  
1—21: చూ, వానరము; 2. కోతి: చూ, వానరము. 1.  
నేల పిడర, వా. వి. 1. చచ్చినవానిపక్షు: చూ, మృతశయ్య;  
2. నేలపైపరుండుట.  
నేలపల్లటి, దే. వి. ఒకరకు పావురము: చూ, సురటి.  
నేలపొన్న, ద్వ. వి. కోలపొన్న\*: చూ, పృశ్నివర్షి.  
నేలపోక, ద్వ. వి. బోధాంబకము\*: చూ, ప్రసవి.  
నేలబివి, ద్వ. వి: చూ. వర్మికము. వేం, ఆం. 88.  
నేలమరె, ద్వ. వి. భూమిలోలియిల్లు. (రూ-నేలమాలియ-నేల  
మారె: చూ, సదనము. 1.  
నేలమాలియ, —పై —  
నేలమారె, —పై.—  
నేలములక, దే. వి. (రూ-నేలములగ-నేలములుక) వార్తాక\*:  
చూ, వాడుకు.  
నేలములగ, —పై.—  
నేలములగచెట్టునకు దొంకెనలుకట్టుట, జా. పుట్టినది పుట్టినట్లు  
గానే యుండుట.  
నేలములుక, దే. వి: చూ, రూ-నేలములక\*.  
నేలయడుగు, వా. వి. పాతాళము: చూ, లోకము. 1.  
నేలయనిక, దే. వి. భూమ్యానిక\*: చూ, శివ. 4.  
నేలరేను, దే. వి. భూబరణి\*: చూ, రేగు. 1.  
నేలతేడు, దే. వి. భూపతి: చూ, రాజ. 1.  
నేలవిడిచిసాము, జా. నిరాధార వ్యాపారము. "ఈరక యే నేల  
విడిచి సాముచే నెవపు." (నీతిచంద్రిక — మిత్రభేదము.)  
నేలనేము, దే. వి: చూ, భూనింబము\*.  
నేలనేలుపు, దే. వి: చూ, వ్రాహ్మణుడు.  
నేలసంపెంగ, ద్వ. వి. భూమిచంపకము\*: చూ, సంపెంగ.  
నేల నెనగబుడ్డలు, వా. వి. వేరు నెనగకాయలు (రాయలసీమలో  
వాడుక.)



నలాపు, దే. వి. ఒకరకముదేగ; చూ, శ్యేనము.  
 నేప, వా. వి. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. నింద: చూ,  
 సెగింపు.  
 నేపము, దే. వి. (రూ-నేపలము-నేపశము) రత్నాలదండ:  
 చూ, రూషణము. 2. (రాయి.)  
 నేపము, వై. వి: చూ, రూ-నేపము.  
 నేపలము, దే. వి: చూ, రూ-నేపదము.  
 నేపశము, —వై.—కళా. 7, అ. 66.  
 నేపడు, అం: చూ, ఋత్విజాడు. 1.  
 నేపకత్తియ, వై. విణ: నేపకత్తె: చూ, శ్రీ.  
 నేపకాడు, వై. విణ: = చూ, స్నేహితుడు.  
 నేపము, వై. వి: = స్నేహ: చూ, స్నేహము.  
 నేపి, —వై.—  
 నేపు, —వై.—  
 నేపురాలు, ద్వ. విణ: చూ, నేపకత్తియ.  
 నేపరము, దే. వి: చూ, నేపలము.

## నై

నైకభేదము, సం. విణ: చూ, ఉచ్చాసము.  
 నైగగ్యము, సం. వి. అ. న. నిగగలామట.  
 నైగమము, సం. వి. అ. న. 1. వేదాంతము: చూ, వేదము;  
 విణ. 2. పట్టణముది.  
 నైగముడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నాగరుడు; 2: చూ,  
 నిగముడు.  
 నైకము, సం. వి. అ. న. ఆవుయొక్క తలభాగము: చూ,  
 సౌరభేయ. (దేనుపు.)  
 నైరికి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. చక్కనిరూపము మంచిపాయము  
 గలిగి చాలపాలిచ్చెడియావు: చూ, సౌరభేయ (దేనుపు.)  
 నైచ్యము, సం. వి. అ. న. (భక్త్యాదులచేగలుగు) ఆదమ  
 భావము: చూ, హీనము. 1.  
 నైజము, సం. విణ. 1. తనపి: చూ, స్వతంత్రము; 2: చూ,  
 స్వాధిపతికము.  
 నైతికుడు, వా. వి. నితిశాస్త్రజ్ఞుడు.  
 నైవత్తము, సం. వి. అ. న: చూ, సేకత్యము.  
 నైపాలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. నేపాళదేశపుమణికిల, క్షుభి:  
 చూ, రాయి.  
 నైపుణము, సం. వి. అ. న = నేర్పు. నేర్పరితనము: చూ,  
 సమర్థతనము.  
 నైపుణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. = —వై.—  
 నైపుణ్యము, సం. వి. అ. న = —వై.—  
 నైమిత్తికము, సం. విణ. నిమిత్తమువలనగలిగినది; వా.  
 2. విప్లవఃఖంభవైసది.  
 నైమేయము, సం. వో. అ. పుం: చూ, నిమయము.  
 నైయగ్రోధము, సం. వి. అ. న. మత్తిసంకు.  
 నైయాయకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, న్యాయాధిపతి.  
 నైరాశ్యము, సం. వి. అ. న. 1; చూ, వలసమి: అం. 2: చూ,  
 శత్రుములు.

నైరృతి, చూ, రూ-నిరృతి. 2. 4.  
 నైరృతిమూల, మి. వి: చూ, రూ-నిరృతిమూల. (హరిత్తు.)  
 నైరృతుడు, చూ, రూ-నిరృతి. 2.—4.  
 నైర్మల్యము, సం. వి. అ. న. దయలేనినము.  
 నైర్మల్యము, సం. వి. అ. న. నిర్మలత్వము, గరగర: చూ,  
 శుద్ధము. 3.  
 నైల్యము, సం. వి. అ. న = నల్ల. నల్లదనము: చూ,  
 వర్ణము 6.  
 నైవాశితేషుగుణదోష విచారణస్యాత్. న్యా. ఆశ్రితలందుగుణ  
 దోషములను విచారించుట.  
 నైవేద్యము, సం. వి. అ. న. రూ-నివేదనము. 1. నివేదివః  
 క్రిందనున్నపు (దేవుని కారగింపయినది): చూ, సమర్పణము;  
 అం. 2: చూ, ఉపచారము. 1; 3: చూ, ఉపచారము 2.  
 నైషధుడు, సం. వి. అ. పుం. నిషధుడు, న. చక్రవర్తి:  
 చూ, రాజు. 1.  
 నైషాది, అం: చూ, శుద్ధజాతలు (అ. శములు.)  
 నైష్ఠికుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూపాద్యక్షుడు.  
 నైష్ఠికుడు, సం. విణ: = చూ, నైట్రిసీల. 1.  
 నైష్ఠర్యము, సం. వి. అ. న. నిష్ఠరత్వము.  
 నైస్థిమము, సం. విణ: చూ, నైజము. 2.  
 నైత్తి సిక్కుడు, సం. విణ: చూ, అసిహేతి.  
 నైష్ఠ్యహ్యము, సం. వి. అ. న. ఇచ్చలేనితనము: చూ,  
 వలసమి.

## నొ

నొంచు, దే. ప్రే. నొవ్వఁజేయు. భార. కర్ణ. 1, అ. 192:  
 చూ, అ. 192: చూ, నొగులుచు. 1, 2.  
 నొక్కము, దే. వి. పెద్దనదానక: చూ, సదాన.  
 నొక్కు, దే. వి. 1. రూ-నొక్కుడు. అదుముడు వలనగలిగిన  
 వల్లము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. ముడత. స్వా. 3, అ. 23:  
 చూ, ఇళి. 2; న. క్రి. 3. పేనువదుపు: కక్కు-క్కుక్కు,  
 చదుపు: 4. పంటనొక్కు. చూ, మాకొను; 5. అదుము:  
 చూ, విసుకు. 1.  
 నొక్కుడు, దే. వి: చూ, రూ-నొక్కు. 1.  
 నొక్కులు, దే. వి. బ. చతులు: చూ, ఇళి. 1.  
 నొగ, దే. వి: చూ, యుగంధరము.  
 నొగచివర, దే. వి: చూ, పంగలగుంజ.  
 నొగులు, దే. వి. 1. వికలమగుట; 2: చూ, రూ-నెగులు;  
 3: చూ, శోకము; అ. క్రి. 4: చూ, నైకల్యమగు. ఉ హరి.  
 3, అ. 80; 5: చూ, నొచ్చు. 1; 6: చూ, నొచ్చు. 2.  
 నొగులుచు, దే. ప్రే. రూ-నొగులు-నొంచు. 1. నొగులఁ  
 జేయు, ఎడలించు; 2. నొప్పించు: చూ, హింసించు.  
 నొగుల్లు, —వై.—  
 నొచ్చిక్కు, దే. వి. బ. చొంగ: చూ, లాల.  
 నొచ్చు, దే. అ. క్రి 1; చూ, వేసారు; 2. దారిద్ర్యాదులచే  
 పీడనొంద: నొగులు.

నాచ్యుకాసు, దే. అ. క్రి: చూ, స్రుక్కు. 1.  
 నాచ్యుకోలు, దే. వి: చూ, విప్రతీసారము. 1.  
 నొట్ట, వా. వి: చూ, రూ-నొట్ట. 'నొట్టచుక్క'.  
 నొడలదొంతి, దే. వి: చూ, సంశయము (అప్ర.)  
 నొరి, దే. వి: చూ, రూ-నుడి.  
 నొడికాడు, దే. విజ: చూ, నుడువరి.  
 నొడికారము, దే. వి: చూ, రూ-నుడికారము. (మాటచమత్కార  
 మునకు. కళా. 8, అ. 55; మాటకు. అం. భా. ప్ర 110.)  
 నొడికారి, దే. విజ: (నొడికారము + ఇ): చూ, రూ-నుడువరి  
 ఉ, హరి. 4, అ. 155.  
 నొరుగు, దే. వి, స. క్రి: చూ, రూ-నుడుగు.  
 నొడుచు, దే. స. క్రి. తప్పలుపట్టు.  
 నొడుపు, దే. వి. తప్పలుపట్టుట.  
 నొడువు, దే. వి, స. క్రి: చూ, రూ-నుడుగు.  
 నొప్పి, దే. వి. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2: చూ, విపత్తు తె.  
 7, అ. 117; 3: చూ, శ్రమము. 1.  
 నొప్పించు, దే. ప్రే: చూ, హింసించు.  
 నొప్పిగుంటి, వా. వి: చూ, వ్యాధికుడు.  
 నొప్పియెత్తు, వా. స. క్రి: చూ, ఎత్తు. 29.  
 నొలి, వా. వి: చూ, శోకము.  
 నొల్లు, దే. స. క్రి. 1. బిడ్డలు నోటక్షేల్లుకొని చప్పరించు;  
 వా. 2. గ్రహించు, నొల్లుకొను.  
 నొపులు, వా. వి: చూ, నొలి.  
 నొవ్వి, దే. వి రూ నొవ్వు. 1. వేదన: చూ, శ్రమము. 1;  
 2. తెవులు. పంచ. వా. 1, అ. 408; చూ, రోగము 1;  
 3: చూ, శోకము.  
 నొవ్వు, —పై.—  
 నొసటియొముక, దే. వి. అలి: చూ, శల్యము. 1.  
 నొసలు, పై. వి. = నిటల. రూ-నొన్నొసలు. (దేశ్యమని శ.ర.)  
 1. నుదురు: చూ, లలాటము; అం. 2: చూ. కళంకు  
 స్థలములు.  
 నొసలుబిత్తుడు నోటతోడేలు, జా. 'ననపు నొసలు బిత్తుడును  
 నోరు తోడేల, బిన్నరీతి దోచుచున్నదిపుడు' (వైజయంతి  
 విలాసము.)  
 నొష్ట, వా. వి. నుదురు: చూ, రూ-నొట్ట. (లలాటము.)

## నో

నోచు, దే. స. క్రి. నోము. పాండు. 2, అ. 30: చూ, వ్రత  
 మాచరించు.  
 నోఁత, దే. వి. నోచుట.  
 నోటితాళమువేయుట, జా. మాటాడకుండఁ జేయుట. "ఈపా  
 టికి నోటికి తాళమువేయవచ్చును." (ధర్మజరాజనూయము.)  
 నోటిబ్బిగము, దే. వి. దేహప్రార్థనకై దొడలయందు పట్టు  
 కొనెడు చొకపు రోహపుకమ్మి.  
 నోటిను, వా. వి. వ్రతటన,

నోటు, వా. వి. 1. బదులపుచ్చుకొని వ్రాసియిచ్చెడు ప్రామిసరీ  
 నోటు; 2. రూపాయలుగా ముచ్చుకొనెడు బ్యాంకినోటు;  
 3. జ్ఞాపకార్థము వ్రాసియుంచుకొనెడు డిక్కా; 4. తాజాకలము.  
 నోటెడు, వా. వి. గుక్కెడు-గుక్కెడు, గు-క.  
 నోము, దే. వి. 1: చూ, వ్రతము; స. క్రి. 2: చూ, నోచు;  
 3. పోగొట్టు: చూ. భంగించు.  
 నోయు, దే. అ. క్రి. నొచ్చు; చూ, చేసారు.  
 నోరు, దే. వి. చూ, వ-నము. 1. వా.వి: 2. నోరు యిటిపేరుగా  
 గలవారు. "నోరివారు" (ఇట్లే శరీరావయవము లన్ని పేర్లుగా  
 వ్యవహరించెడి ఇంటిపేర్లు:— బుడ్డావారు, ముక్కువారు,  
 గడ్డమవారు, లలాటవారు, కాళ్లవారు ఇత్యాది.)  
 నోరుమొంగ, దే. విజ: చూ, మూగ. కళా 3, అ. 238.  
 నోరుపెడల్పుట, జా. మాటలాడు. "బ్రహ్మయు నోరుపెడల్పు  
 లేని" పాండు. 3, అ. 151. మిన్నకచన సంత నోరు మెడ  
 పక' కళా. 3, అ. 238.  
 నోరూరు, దే. అ. క్రి. 1. రుచిగల వస్తువు ను లెనుకొరకచే  
 నోటనిహూరు; 2: చూ, వాంఛించు పా. 3, అ. 51.  
 నోరెత్తు, దే. అ. క్రి. మాటాడయత్నించు: చూ, ఎత్తు. 23.  
 నోరోడక, జా. మాటాడ సంధేహించక. "అచ్చుల నోరోడ  
 కాయన రచ్చలో" (కుద్దాండశిరోష్ఠ్య పిరవన వైషణము.)  
 నోవరి, దే. విజ: చూ, నొప్పిగుంటి.  
 నోవి, దే. వి: చూ, రూ-నొవి.  
 నోవు, —పై.—భార. ఉద్యో. 3. అ. 267.

## నా

నా, సం. వి. టి. ప్రి. 1. ఓడ. (పదార్థమును గట్టును బొందించు  
 నది): చూ, హరిజము; దే. వి. (1): చూ, రూ-నవు-నవ్వు.  
 నాక, సం. వి. అ. ప్రి. = నాన: చూ, నా. 1.  
 నాకళకటన్యాయము, న్యా. ఓడలబిందగ్రును, బింద్లోడలగు నను  
 రీతి.  
 నాకాశ్యము, అం: చూ, ఉత్తానకరణబిందములు.  
 నాకాదండము, సం. వి. అ. పుం ఓడనడపుగడ: చూ, వీలి. 2.  
 నాకార్థము: చూ, ఆర్థనానము.  
 నాక, దే. వి. చూ, రూ-నవుకు.  
 నాడుకొట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నవుకుకొట్టు.  
 నావికు, వా. వి. మహారాజుల కోటమును వాయిచెడవద్యము.  
 "ధంకా నావికులు."  
 నారు, దే. విజ: చూ, రూ-నవురు.

## న్య

న్యంకువు, సం. వి. ఉ. పుం 1. ఇట్టి (తలవంచుకొని పోవు  
 నది): చూ, హరిజము. 1; 2. ముస: చూ, నన్యూసి.  
 న్యకార్థము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వహేలనము.  
 న్యక్కుతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. —పై.—  
 న్యక్షము, సం. విజ. 1. అశ్రమము; చూ, హీనము. 1; 2:  
 చూ. సర్వము.

సృష్టించు, సం. విజా: చూ, హీనము.  
 సృష్టించు, సం. వి. అ. పుం. 1. మట్టి. చూ, వరుము. 3;  
 2. చూ, శమి: 3. ధార: చూ, వ్యామము.  
 సృష్టించు, సం. వి. అ. పుం. 1. మట్టి. చూ, మిడి, జువ్వి. రావి,  
 మేడి (5).  
 సృష్టించు, సం. వి. ఇ. త్రి: చూ, భల్లాకతి \*  
 సృష్టించు, సం. వి. అ. న. 1. పదియవ్వదములసంఖ్య: చూ,  
 సంఖ్య. 1; విజా. 2. పదియవ్వదముల సంఖ్యగలది.  
 సృష్టించు, సం. విజా. ఉంచబడినది: చూ, పూర్వము. 2.

## న్యాయము

న్యాయము, సం. వి. అ. పుం. ఉచుపు: చూ, సాపాటు.  
 న్యాయము, సం. వి. అ. పుం. = నాయము. 1. తగవు,  
 న్యాయబుద్ధి: చూ, సత్యము. 1; 2. స్వదర్శమువలన చలించ  
 కుండుట: చూ, సత్యము. 1; అం. 3: చూ, తర్కము. 5;  
 బ. 4: చూ, న్యాయములు; వా. 5. న్యాయము ఇంటిపేరుగా  
 గలవారు "న్యాయవతి-న్యాయతి" వారు.  
 న్యాయములు, అం. న్యాయమనగా పోలిక. (ఇవి సమయోచి  
 తముగా గొన్నిచోట్ల బ్రయోగించినచో: గావ్యము శ్రావ్య  
 ముగా నుండును.) ఉదా:— అంకోలబీజన్యాయము మొ॥  
 కొద్దిగ అకారాదని చూపబడినది.  
 న్యాయశాస్త్రము, వా. వి. న్యాయమనగా దృష్టాంతము. దీని  
 వలన దెలియబడినది గవయాది పదార్థములను, తెలియ  
 బడిన గోవు మొదలగు పదార్థములను జూపి వీటివంటివే  
 గవయాది పదార్థములని చెప్పి తెలుపవచ్చును. గనుక  
 ప్రమాణము మొదలైన బోధకపదార్థములం దొకటి  
 యగు దృష్టాంతపదార్థమునకు నామమైన న్యాయశబ్దముతో  
 శాస్త్రమునకుఁ బేరేర్పఱుపబడినది: (న్యాయశాస్త్రము ననుస  
 రించువాడే న్యాయవతి, న్యాయతి అను యింటిపేరు వారయిరి.  
 న్యాయాత్మక: ప్రవివలంతి పరం సదీరాః, న్యా. భీరులు న్యాయ  
 మార్గమునందీ కాలగదల్పురు.  
 న్యాయాధికారి, సం. విజా: చూ, స్వామి. 3.  
 న్యాయాధిపతి, —వై.—  
 న్యాయాన్యాయములు, పా: చూ, యుక్తాయుక్తతలు.  
 న్యాయము, సం. విజా: చూ, యోగ్యము. 2.  
 న్యాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉనుకుట. చూ, విన్యాసము 1;  
 2. ఇల్లడ: చూ, వాడిక.

## న్యూ

న్యూబిల్లము, సం. వి. అ. పుం. బా: చూ, బాణము. 1.  
 న్యూబిల్లము, సం. వి. అ. న. 1. తర్కరంగమును మ్రానివంతు;  
 పుం. 2. దర్శతోజేసిన ప్రుక్కు. (శ. ర.)  
 న్యూబిల్లు, సం. విజా. 1. క్రిందుచూచువాడు; 2. తెవులుచే  
 సంకల్పనవాడు.

## న్యూ

న్యూనపదము, అం. వాక్యదోషములతో నొకటి ("క్రీరామచంద్రుని  
 శరణు చొరమి హతుడయ్యెను." ఇందు రావణుడను  
 పదము న్యూనము. పదతోపము కొన్నియెడల సపార్థమున  
 తెడమిచ్చును. "పిల్లవాడైనను వానికిఁ బెద్దవానికున్నంత  
 యున్నది." ఇందు తెలియను పదము లుత్తము.): చూ,  
 వాక్యదోషములు.  
 న్యూనము, సం. విజా. 1. తక్కువైనది: చూ, హీనము 1;  
 2. నిందింపఁదగినది: చూ, హీనము. 2; వా. 3. తగ్గున  
 గలది: చూ, వెలితి. 2.  
 న్యూనాధిక్యము, సం. వి. అ. న: చూ, వాసి. 4.  
 న్యూనోపమము, అం. వాక్యదోషములలో నొకటి (ఉపమ  
 యందు న్యూనతయుండెనేని న్యూనోపమము. ఉదా.—  
 పీతాంబులదైన హరిమేఘనిభుఁడు. మేఘముతోఁబోల్చి  
 దగిన గుణము నీలవర్ణము హరియందుఁ జెప్పకుండుటచే  
 నుపమ వాలిను. ఇత్యాది): చూ, వాక్యదోషములు.

## ప

ప, ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాలి: చూ,  
 వాయువు అం. 2: చూ, కపర్గము; 3: చూ, స్వరము. 2;  
 4: చూ, పరుషములు.  
 పంకజేకన్యాయము, న్యా. బురదలోదిగి కాళ్ళుకడుగుకొనుట  
 కంపె దూరముగా నొత్తిగిలుటయే మేలునడితి.  
 పంకజము, సం. వి. అ. న. అనలుఁబుట్టువు రూ-పంకేజము;  
 చూ, సహస్రపత్రము.  
 పంకప్రక్షేపన్యాయము, న్యా. అనునుక్రొక్కనే ? కాల  
 కడుగినే ?  
 పంకమగ్నగణన్యాయము, న్యా. బురదలో నేనుఁగు పడినచో  
 దానినెత్తుట దుర్లభము. దాని నేను గే యెత్తవలెననురీతి.  
 ప కము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. = పంకి: చూ, సుబ్బిక్;  
 బురద: 2. పాపము: చూ, వృక్షిము. 1; దే. వి (1) పాలు.  
 పై. 4, అ 70: చూ, స్తవ్యము.  
 పంకరుహము, సం. వి. అ. న: చూ, పంకము. (రూ-పంకే  
 రుహము.)  
 పంకా, వా. వి. కట్టచెక్కకు గుడ్డరతికి వేలగట్టి లాగెను  
 యొకానొక పెద్దవి:నకట్ట. "పంకాలాగుము."  
 పంకి, వై. వి. = పంకము. య. 5, అ. 12: చూ, బురద.  
 పంకించు, వై. అ. క్రి. 1. = కంప: చూ, సరించు. పై.  
 3, అ. 40; దే. న. క్రి. 2. పట్టించు. పై. 6, అ. 86;  
 పాండు, 2, అ. 41: చూ, పూయు.  
 పంకిణి, వా. వి. సరిమళద్రవ్యము లుంచెడు పాత్రము: చూ,  
 పాత్రము. 3.  
 పంకిలము, మి. అ. క్రి: చూ, అనలుకొను.  
 పంకలము, సం. విజా. బురదగలది (చేళము): చూ, నీను. 1.  
 పంచన, దే. వి. తడి: చూ, స్తేమము.

పంకేజము, సం. వి. అ. న. చూ, చూ-పంకేజము,  
పంకేరుహము, సం. వి. అ. న. చూ, చూ-పంకేరుహము.  
పంక్తి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1.—బంతి: చూ, శ్రేణి. 1: 2.—  
పది: చూ, పది: పా. 3. పవప ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన  
వృత్తము. భ-భ-భ-గ 7: చూ, వృత్తము. 1: 4. పంచమ  
ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము, ఒకభగణము రెండు గురు  
పులు గలది: చూ, వృత్తము. 1.  
పంక్తిఃకుండు, సం. వి. అ. పుం. (పంక్తికంధరుడు)  
1. పరుసగాఁగంతములు గణవారు; 2. రావణుడు: చూ,  
రాక్షసుడు. 1.  
పంక్తికంధరుడు, —పై—  
పంగ, వై. వి. 1. రూ-ప్రగ్గ, శలవకొమ్మ పాయగొమ్మ. స్వా  
4, అ. 21: చూ, కాళి: వా. 2. ఎడముగా చాచిదిసిరెండు  
కాళ్ళనడిమివాగము. (అంగవంటిది.)  
పంగటి, వై. విజ. ఎడముగలది.  
పంగటింపు, వై. న. క్రి. ఎడముగాచాచు.  
పంగటికాళ్ళవారు, ద్వ. వి: చూ, సంజ్ఞపు.  
పంగటికాళ్ళు, వా. వి. బ: చూ, ముడికాళ్ళు.  
పంగరామము, ద్వ.వి. 1. నడుమ ఎడముగలదగ పంగవలెతీర్చిన  
తిరుమణి: చూ, బొట్టు. 1: వా. 2. పంగరామము ఇంటి  
పేరుగాఁగవారు. (ఇహారి గుఱాదికృష్ణమును తెలుపును.)  
పంగము, వై. వి. దేవత్రాహ్మణావృత్తులపీఠ దొరతనమువారు  
తీసెడు చతుర్థాంశమైన కప్పుము: చూ, శిస్తు. 1.  
పంగ.గుంజ, ద్వ. వి. 1: చూ, ఇటుకుమాను; 2. కొడి  
పీఠ, నొగచివర. (సం. ప.)—అనుకర్షణము-అనుకర్షము.  
పంగిడి, దే. వి. (రూ-పంగిడి-పంగిణి, పంగెన) ఓడము: చూ,  
వారి. 8.  
పంగిడి, —పై.—  
పంగిడియెత్తు, జా. మోసపుతెత్తు.  
పంగు, దే. వి. 1: చూ, వెఱపు: వై. వి. 2.—భగ: చూ,  
భగము. 12.  
పంగువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. శని: చూ, శని: విజ. 2:  
చూ, కలి. 4.  
పంగెన, దే. వి: చూ, రూ-పంగిడి.  
పంగ్వంధన్యాయము, న్యా. ఒకడుగుడ్డి మఱియొకడు కుంటి.  
కుంటివానిని గ్రుడ్డివాడు మోచికొనిపోవుచుండెను. కుంటి  
వాడు మార్గము చెప్పుచుండెను. పరస్పరలాభమునకై  
పరస్పర సాహాయ్యము.  
పంచకము, సం. వి. అ. న. 1. యుద్ధభూమి: చూ, భూమి.  
1: న. 2. నాణగునొకటి: ఇ. ద్రియము: (తె. ప.)—  
అయిదు. ఐదు. అతపది, ఏను, చవ్వంధ-చౌవంధ-చౌవంది;  
అం. 8. (అయిదు అంకములు గలవి) అంగములు, అగ్నులు  
(గార్వవ్యాది), అగ్నులు (పూర్వాగ్నాది), అమృతములు,  
అఽంకారములు, అవయవములు (ప్రతిజ్ఞాది), అవస్థలు,  
అశ్వధారులు, అకాశములు, ఆరామములు, అసవములు,  
ఇంద్రియములు, ఇంద్రియవిషయములు, ఉత్తరవాదిములు,  
ఉపదారుములు, ఉపవాయువులు, కన్యకలు, కన్యాదానాంగ

ములు, కర్మోద్రియములు, కల్పవృక్షములు. కాలములు,  
కావ్యములు, కృతసాక్షులు, కోలములు, కోశములు, క్రియలు,  
జైరములు, జ్యేష్ఠములు, భండములు, గంగలు. గవ్యములు,  
గురుమూలములు, గొట్లు, త్యోతిర్నిగములు, తంత్రములు,  
తన్మాత్రలు, తాళకళలు, తాళజాతులు, తిక్తకగణము, తృణ  
ములు, దీనాంగములు, దేవతలు, ద్రావిడులు, నాటికసంఘాలు,  
పంచగవ్యము, పంచతిక్తగణము, పంచాక్షరి, పంగసూత్ర  
ములు, పర్వతములు, పాండవులు, పాకయజ్ఞములు, పీఠలు,  
పుత్తలు, ప్రకరణములు, ప్రాణములు, బౌద్ధశాస్త్రసంగ్రంధ  
ములు, భక్త్యములు, భూతములు, మన్వకదాణములు, మహా  
పాతకములు, మహాయజ్ఞములు, మహావాద్యములు, మూలలు,  
మార్గములు, మఱులు (శివునివి), ముద్రలు, యానములు,  
రంగులు, లఘుమూలములు, లవణములు, లోహములు, లఘ  
ములు, విలుకాని స్థానములు, విష్ణాయుధములు, శక్తులు,  
శిఖలు, శిల్పాలు, శివాననములు, సంస్కారములు, సమా  
ధులు, సామములు, సూత్రములు, సోమయజ్ఞములు, హవి  
ర్యజ్ఞములు, హేత్వాధానము ఇత్యాది (సందర్భానుసారముగ  
ఇందుగల శబ్దములకు “పంచ” అనునది మొదట చేర్చి  
యుచ్చరింపవలెను.)  
పంచక్రియలు, అం. ఉక్తి, ఆదానము, గమనము, విసర్గము,  
అనందకము. (5).  
పంచజ్యేష్ఠములు, అం. శ్రీశైలము, కాశి, కేదారము, కాళహస్తి,  
పట్టణము. (5)  
పంచగవ్యము, అం. ఆవుపేద, ఆవుపందిరిము, ఆవుపాలు,  
ఆవుపెరుగు, ఆవునెయ్యి (5).  
పంచగూఢము, సం. వి. అ. పుం. తా.దేలు: చూ, వృత్తము.  
4. (ఇట్లు పంచగూఢము.)  
పంచగొడలు, అం. ఉత్కల, మైదుల, కనోజ, కాన్యకబ్బి,  
సారస్వతులు (5): (చూ, బ్రాహ్మణులు.)  
పంచదామరము, అం. బోడకచందోద్భవవృత్తము. జ-ర-జ-  
ర-జ-గ. 10: చూ, వృత్తము. 1.  
పంచజనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుడు.  
పంచజ్ఞానుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.  
పంచతన్మాత్రలు, అం. శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములు(5).  
పంచతిక్తగణము, అం. మారేత, పిందెలు, పట్టిపేరు, ధనియాలు,  
కుంతి, జుంగమువైలు (5).  
పంచతవ్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, మరణము; 2. పంచ  
భావము.  
పంచదళ, సం. వి. అ. ప్రి. 1.—భద్ర. పదునైదు; 2: చూ,  
వృత్తము. 1.  
పంచదళప్రకరణములు, అం. ప్రత్యక్షతవ్య, పంచభూత, పంచ  
కోశ, ద్వైత, మహావాక్య వివేకములు; చిత్ర, తృప్తి,  
కూటస్థ, ద్యాన, నాటికదీపములు; బ్రహ్మనందమందు యోగా  
నందము, బ్రహ్మనందమందు ఆత్మానందము, అద్వైతా  
నందము, విద్యానందము, విషయానందము (15).  
పంచదశి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. అమపన: చూ, సూర్యుడు  
సంగమము; 2: చూ, పున్నమ.

పంచదైవతములు, అం. బ్రహ్మ, విష్ణువు, మహేశ్వరుడు, రుద్రుడు, వదాజివుడు (5)

పంచనఖము, సం. వి. అ. పుం. పులి: చూ, శార్దూలము.

పంచనఖి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఉడుము: చూ, బిలేశయ.

పంచపాత్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. పంచపాత్రముల సమూహము: చూ, పాత్రము. 6: వా. 2. కోలగానుండు లోహ పాత్రము (పంచపాత్రలీయ): చూ, పాత్రము. 6.

పంచభద్రము, సం. వి. అ. పుం. బహుచోట్ల మండిసుప్తగల గుట్టము: చూ, హయము.

పంచమంగళము, సం. వి. అ. పుం. సన శిర కుంభ చూకొ పెక్షో మధ్యములయందు మంచి సుప్తగల గజము: చూ, హస్త.

పంచమజభాషలు, అం. తెలికి. త్రావణ, తానోద్భవ, ఆపిరి, ఘూర్జిరి. సైంధవి. దక్షిణాత్య, ఆంధ్ర, మాంగళి, భావని (10).

పంచమము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల, చూ, పికిము; అం. 2. రాగవిశేషము: చూ, స్వరము. 2 (నాది. ఉరము, హృదయము, కంఠము, శిరస్సు అను అయిదు స్థానము లందునుబుట్టినది. కోయిలలచే విస్తరింపఁబడి నది. సప్తస్వరములలో నొకటి; విణ. 3: అయిదవది. బదవది: 4. ఇంపై నది: చూ, హృద్యము;

పంచమలక్ష్మిక, అం: చూ, దిక్కుజభాషలు.

పంచమషాదవజభాషలు, అం. పేకాశి. శుద్ధమోళి, నల్ల (3) (భాష).

పంచమషాదవజవిభాష, అం: వల్లవిభాష. (1) పంచమషాదవ జాంతరభాషలు. అం. లలిత, కిరణావళి. శకాద్వావళి. (3) (భాష).

పంచమి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పక్షమునందు అయిదవతిది: చూ, తిరులు; 2. ద్రౌపది: చూ, నూన. 1: అం. 3: చూ, శుద్ధజాతులు.

పంచమిజవిభాష, అం కొనలి. (1) భాష).

పంచమిజవిభాష. అం. భర్తాజీ, అందోలక (2).

పంచముడు, సం. వి. అ. పుం. 1. మాలడు: చూ, మాం (1); 2. అయిదవవాడు: 3: చూ, సమర్థుడు.

పంచముఖము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచాస్యము.

పంచముఖుడు, సం. వి. అ. పుం పంచాస్యుడు, అయిదు మోముల పేలుపు: చూ, శివుడు. (ఈశానము, తత్పురుషము, వామదేవము, సద్యోజాతము, అహారము అని 5 ముఖములు.)

పంచరత్నములు, అం: చూ, సంఖ్యాబద్ధము: (చూ, త్రికము. 7.)

పంచలక్షణము, అం. (అయిదులక్షణములగలది) పురాణము. (పురాణమాత్రమునందెల్ల సాధారణముగ సర్గము, ప్రతి సర్గము, పంశము, మన్వంతరము, పంచామచరితము అని పంచలక్షణములుండును. శ్రీకృష్ణభాగవతమునందు దశలక్షణ లక్షితత్వము చెప్పఁబడియున్నది.)

పంచవటుడు, సం. వి. అ. పుం. ఉరస్కంతుడు: చూ, మహావ్రతి.

పంచవీరుడు, సం. వి. అ. పుం. పూర్వజై నవిశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1.

పంచశరీరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుడు. (ఉన్మాదన, తావన, శోషణ, వ్రంభన, సమ్మోహనము లను నైదు బాణములు కలవాడు)

పంచశాఖము, సం. వి. అ. పుం: చూ, హస్తము.

పంచనరము, సం. వి. అ. పుం. = బిన్ననరి: చూ, భూషణము. 2

పంచసారము, సం. వి. అ. పుం. = పంచదార: చూ, శర్కర. 1. పంచస్వరయుక్తరాగము, అం (బేడవము): చూ, స్వరము. 2.

పంచాంగము, సం. వి. అ. న. 1. (కేథి, వారము, నక్షత్రము, కరణము, యోగముల తెలిపెడిపాత్రము): చూ, అంగము.

3: పుం. 2. తాబేలు: చూ, పృథ్వు. 4: 3 ఒకానొక గుట్టము: చూ, హయము; 4: చూ, హాణిలు; వా.

5. పంచాంగము ఇంటిపేరు గలవాడు.

పంచాంగములు, అం: చూ, పంచాంగము. 1.

పంచాంగుప్రశ్నీకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచభద్రము. పంచాంగులము, సం. వి. అ. పుం. ఆసుదము: చూ, వ్యధంబకము.

పంచాక్షరీమహామంత్రము, అం. న-మ-శి-వ-య (లేక) న-మ-శి-వ-య: చూ, మత్రము. 1.

పంచాణుడు, సం. వి. అ. పుం. = పంచాణపువాడు. శిర్వి: చూ, స్వర్ణకారుడు.

పంచాదళ, అం. సంఖ్యాబద్ధమందొకటి: చూ, త్రికము. 7.

పంచాననము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచాస్యము.

పంచాననుడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, శివుడు.

పంచామృతములు, అం. 1: చూ, తంత్రములు; 2: చూ, అమృతము. 3. (వీనిమిత్రము.)

పంచాయతి, వా. వి: చూ, అయిదుగురికూటమి.

పంచాట్య, సం. వి. న. శ్రీ. బురుడు: చూ, సౌమ్యుడు. 1.

పంచాలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ = పంజశము: చూ, స్వరము. 2.

పంచావటము, సం. వి. అ. పుం. ఉరస్కంతుము, బాలరకట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము.

పంచావయవములు, అం. ప్రతిజ్ఞ, హేతువు, ఉదాహరణము, ఉపనయము, నిగమనము (5).

పంచాస్యము, సం. వి. అ. పుం. తెఱనోటిమెకము: చూ, సింహము.

పంచాస్యుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచముఖుడు.

పంచితము, దే. వి. ఆవుఉచ్చ: చూ, మూత్రము.

పంచితలు, దే. అ. క్రి. రూ-పంచితల్లు. గోవుమూత్రమువిడుచు.

పంచియ, వై. వి. రూ-పంచె. కట్టుకొనుపెద్దపంచె: కట్టుకొను చిన్నపంచె: అంగవస్త్రము: చూ, వస్త్రము.

పంచివేత, దే. వి. 1. ఒక్కొక్కవిపై నియమించినచందా: వా. 2. పంచిపెట్టుట.

పంచేషువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

పంచోత్తరవాదము, అం. సామాన్యనిరుక్తి, పవ్యభిచారము, సత్సృతిపక్షము, అనిద్ధము, బాధ (5).

పంచ, వై. వి. = పార్శ్వ - ప్రాంతం. రూ - పంచపాక - పాక-పంచపాళి-పంచాది) ఇంటి ప్రక్క ప్రదేశము, ఇంటి ప్రక్క వంచి కట్టిన కట్టడము (అవియు). ఉ. హరి. 4, అ. 270: చూ, నదనము. 1: 2. ఓగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1: వా 3: చూ, రూ-పంచీయ: విజ. 4, అధికము: చూ, హేరాళము. 1.

పంచకము, దే. వి. 1. గుఱ్ఱముయొక్క పశ్చాత్పరదేశము. సా. 1, అ. 31: చూ, హయము; వై. వి. 2: అయిదుకూము, ఏనుము, ఏనుము. (20 కుంచములు).

పంచరపాలులు, ద్వ. వి. బి. అత్యధికదుఃఖములు. కాశీ. 4, అ. 18: చూ, శోకము.

పంచగోడులు, అం. "సారస్వతాః కన్యకుభా గౌడా ఉత్కల మైదిలాః । గౌడాః పంచవిధాః ప్రోక్తా విద్యాదుత్తర వాసినః". సారస్వతులు, కన్యకుభులు, గౌడులు, ఉత్కలులు, మైదిలు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

పంచదార, వై. వి. = పంచసార: చూ, శర్కర. 1.

పంచదారలిండి తేజిరొత్తు, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.

పంచద్రావిడులు, అం. "మహారాష్ట్రాన్త్రద్రవిధాః కర్ణాటాన్త్రప ఘూర్జరాః । ద్రావిధాః పంచద్రాప్రోక్తా నిర్వ్యవక్షిణవాసినః" || మహారాష్ట్రులు, అంధ్రులు, ద్రావిడులు, కర్ణాటకులు, ఘూర్జరులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

పంచపాక, ద్వ. వి: చూ, పంచ. 1.

పంచపాళి. —వై.—

పంచపింగాళము, వై. విజ. దూరము. కాశీ. 1, అ. 122: చూ, విప్రకృష్టము.

పంచపత్తె, వై. వి. అయిదుపత్తెలు. (రుక్మాంగదచరిత్ర. 1, అ.)

పంచపన్నియ, వై. వి. = పంచపర్వత: రూ-పంచపన్నె: చూ, పర్వము. 8.

పంచపన్నెబిరుసులు: వా. వి. బి: చూ, బాణసంచు.

పంచాణంపువాడు, వై. వి. = : చూ, పంచాణుడు. (రూ- పంచాణమువాడు - పంచాణపువాడు - పంచాణంబువాడు) (ద్వయమవి కొందఱు.)

పంచాణము, వై. వి. = పంచానన: చూ, శిల్పము. 1.

పంచాది, ద్వ. వి: చూ, పంచ. 1.

పంచారతి, వై. వి. = పంచరాత్రిక: చూ, ఆశహారతి.

పంచారము, వై. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2: 2: చూ, వ్యాపనము.

పంచారించు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, వ్యాపించు. పొందు. 8, అ. 178: 2. అతిశయించు. కాశీ. 8, అ. 125: చూ, సందడించు,

పంచ, దే. స. క్రి. రూ-పంచు. 1. అజ్ఞాపించు. భార. ఆది. 1, అ. 30: చూ, నెలవిచ్చు: 2. పుచ్చు: చూ, నెలవిచ్చు: 3: చూ, భాగించు: 4: చూ, పంపు. 11.

పంచె, వై. వి: చూ, రూ-పంచీయ.

పంజరము, సం. వి. అ. న. 1 = పంజరము: చూ, నదనము. 1: 2 గవునెన: చూ, వత్తము: పుం. 8: చూ, శరీరము: 4. శరీరముయొక్క యెముకలగూడ: చూ, శల్యము. 1.

పంజి, దే. వి: చూ, పంగము.

పంజక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, పంజనము: వా. 2: చూ, పంజక

పంజియ, వై. వి. = భార్గి. రూ-పంజె. భారంగి: చూ, హంజిక.

పంజీకరుడు. సం. వి. అ. పుం. కరణము: చూ, సంప్రతి. ప. జె. వై. వి. 1: చూ, రూ-పంజియ: 2. దారిద్ర్యము: చూ, సీరము. 1: 3. దరిద్రుడు చూ, కాతుడు. 1.

పంజెకనము, వై. వి: చూ, అపిక. రామా. 4, అ. 168.

పంజె. వై. వి: చూ, అపిక. రామా. 4, అ. 168.

పంజన, దే. వి. నిగరమైనది. (అ ప్ర.)

పంజరము, వై. వి. = : చూ, పంజరము. 1. అచ్చ. ఆ, కాం. 80.

పంజరము, వై. వి. = పంచాలి. కాశీ. 8, అ. 285: చూ, స్వరము. 2.

పంజాయి, దే. వి. అగ్గిబొడి, హంప. 3, అ. 28: చూ, స్నేహశము.

పంజా, దే. వి. 1. దివటీ: చూ, స్నేహశము: 2: చూ, పంజాయి: 3. విడవరిలోనగువానికట్ట. రామా. 5, అ. 41: చూ, విడవరి: 4. విడవరిలోనగువాని గంట: చూ, విడవరి. పంజాలకమ్ములు, దే. వి. బి. రత్నములుచెక్కిన కమ్ములు. ఉ, రా. 3, అ. 81: చూ, భూషణము 2.

ప. ఉ, దే. వి. 1. పండుకు: 2. కృషి: చూ, వ్యవసాయము: 3: చూ, ఫలము. 1: 4. వరిపైరు: తద్వి-హర్షశరమానము నందు కోతకువచ్చువంటి: తొలుకారు, సారవా. చూ, నన్యము. 1.

పంటకాపు దే. వి. 1: చూ, వ్యవసాయి: 2. పంటరెడ్డి: చూ, రెడ్డి.

పంటపొలము, వా. వి. 1. పండిననేల: చూ, భూమి. 1: 2. వండెడునేల: చూ, భూమి. 1.

పంటరెడ్డి, దే. వి: చూ, పంటకాపు. 2.

పంటవలెతి, దే. వి. నేల: చూ, భూమి. 1. పా. 1, అ. 24. (ఇట్లు పంటచెలి, పంటపొలాలె.)

పంటవలెతి తోడికోడలు, దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1. అం సదా. సుర 14.

పంటసాల, ద్వ. వి. (దాన్యాదులు పోనెడు గాదె, పాతఱ, పురి, కొట్టు, పొణక, బోరెము లోనగువానిస్థానము: మఱియు ధనాధికము దాచుకొనెడు బొక్కనము లోనగువాని స్థానము): తద్వి. - గ. గాదెక. - కణజము. గరిసె-గతిపె,

గవిసె, గాడె-గాడె, గుచ్చె. (సం. ప.) — అధిష్ఠానము, కంతువు, కుశాలము-కుశాలము, కృదరము, కోష్ఠము, ప్రీహ్యగరము; ౨. పాతలము — కంఠము, దూబ, పాతల. (సం. ప.) — గుప్తి; ౩. పురికి. — కూటు, పురి; ౪. పొజకకు. — కుమి-కుమ్మి, కూటము, కొట్టె, గుమి, పొడక-పొజక, బొట్ట; (సం. ప.) — అవలలము; ౫. బోరెనునకు - బోరెము; వస్తు ఉప్పు లోనగు రాసులుండెను-బోరునను. - కొటారము.. కొటారు-కొట్టరువు, గొదాము, పంటసా; ౬. బొక్కనమునకు: - ఉగ్రాణము. ఖజానా, పంటసాల, బండ్లరము-బండారము-బండారు-బండరువు, బొక్కనము, ములుగు (సం. ప.) — కోశము-కోషము. గంజము, భండారము, భండారము; ౭. సామగ్రుల కొట్టనకు. — ఉగ్రాణము, కొట్టడి, కొట్టము-కొట్టము-కొట్టు-కొటారు, గిద్దంగి. (సం. ప.) — కోశము-కోషము-కోష్ఠము. కోష్ఠాగరము. (మిగత విశేషాదులకు చూ, “సదనము. 1.”)

పంటి, దే. వి: చూ, రూ-పనటి.

పంటి, దే. అ. క్రి. 1. జాగుచేయు. భాగ. 10, స్కం. పూ.

124: చూ, వివరించు: 2: చూ, సంభ్రమించు.

పంటితెవులు, వా. వి: పుష్పి-పుష్పి. (సం. ప.) అచ్చదము పంటియ, దే. వి. రూ.పంటి-పర-పె-సంతెకోల. పంటెకట్ట.

సారెవాడు నూలుచుకెడు సాధనము: చూ, మగ్గము. 1.

పంటె, — పై. —

పంటెకట్ట, — పై. —

పంటెకోల, — పై. —

పంటె, దే. వి. చిల్లులుగల అలుగులు మూడు నాలుగు గల కట్టు: పంటెకోల, బిల్లుగోల.

పంటెకోల, — పై. — స్వా. 4, అ. 54.

పంటింను, దే. న. క్రి. పంటితోటొడుచు.

పండ, సం. వి. అ. ప్రి. యథార్థమెఱిగిన బుద్ధి: చూ, హ్మల్లే ఖము. 2.

పండగ, వా. వి: చూ, రూ-పండగ.

పండాకు, వా. వి. రూ-పండుటాకు: చూ, సౌరుకాకు.

పండాట్రాహ్మణులు, అం: చూ, ఉత్క-పలు. (ఉత్క-శదేశ దేవాలయములలో పూజారులుగ నుండురు. సామవేదులు, శుక్లయాజ్ఞార్వేదులుగూడ నున్నారు.); చూ, బ్రాహ్మణులు.

పండుడు, సం. వి. అ. పుం. — పేడి: చూ, పండుడు.

పండుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, శయనించు.

పండుగ, దే. వి. (రూ-పండగ-పండుగు-పండువ-పండువు)

1: చూ, సంతోషము; 2: చూ, సంబరము. 3: 3: సంత్రాంతి లోనగు పండుగ: చూ, సంబరము. 3: ౧౧.

పండుగు, దే. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండుదేవ, దే. వి. రుషము: చూ, మత్స్యము. 1.

పండుటాకు, వా. వి: చూ, రూ-పండుకు.

పండురత్తిబుదంట, ద్వ. వి. చిక్కు చూ, శుకము. వేం. అం. 99.

పండువ, దే. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండువంటికాపురిము, జా. సమస్తసంపదలతో నిండియున్న కాపురము.

పండువు, దే. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండువెన్నెల. ద్వ. వి. పూర్ణచంద్రిక: చూ, వెన్నెల

పండెట్టది, ద్వ. వి. ఒకరకము పందెవుకోడిపుంజ: చూ, పుంజ.

పందెరము, వై. వి. — భక్త్య: చూ, భక్త్యము. సా. 1, అ. 23.

పండ్రెండు, ద్వ. న. (పది + రెండు): చూ, ముచ్చొక ౨.

పండ్లపాచి, వా. వి. దంతమలము: చూ, శమలము.

పండ్లచూడు, దే. వి. రూ-పండ్లచూను. 1. చేలయందగం

పైరులోని గాదముపొవునట్లు దున్నెడు సాధనము; 2:

అవంద్య, అవ. ధ్యము, ఫలేగ్రహి. (గొడ్డువోక ఫలి. చెడు

చూడు.)

పండ్లచూను, వా. వి. — పై. —

పండ్లకొఱుకుట, జా. అధికముగ కోపపడుట. ‘సాపితుంబు

దుడె యంచు బండ్లకొఱుకుకొంచు’ (కళాపూర్వోపయము.)

పంకకాడు. ద్వ. విజ. (పంకము + కాడు) 1. పోటీచేయు

వాడు; పోటీగాడు; 2. ప్రతిజ్ఞకలవాడు; 3. పౌరుషము

గలవాడు.

పంకగించు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, పోటీచేయు; 2. ప్రతిజ్ఞ

చేయు: పట్టు, పట్టుపట్టు; 3: చూ, వెలవిచ్చు.

పంతము, వై. వి. 1. — స్పర్ధ. రూ-పంతు. ఉ, హరి 5, అ.

178: చూ, స్పర్ధ. 4; 2. పౌరుషము: ఉ, హరి. 3. అ.

47: చూ, శక్తి. 1; 3, రీతి: చూ, విధము. 1; 4. పోటీ.

కళా. 1, అ. 146: చూ, స్పర్ధ. 1.

పంతు, వై. వి. 1. — స్పర్ధ: చూ, రూ-పంతము. 1; దే. వి.

పంథ, సం. వి. న. పుం. త్రోవ : చూ, మార్గము. 1.  
 పంద, వై. విణ. 1 పీఠికి. భార. ఆర. 6, ఆ. 245: చూ,  
 వెజపరి; 2: చూ, పండెడు.  
 పంది, దే. వి: చూ, సూకరము (దీని భేదములు. — ఊరబంది,  
 అడవిపంది ముద్దపంది.)  
 పందికొక్క, దే. వి. రూ - కొక్క: చూ, మూషికము.  
 పందికొమ్మ, వా. వి. పందికోట: చూ, పల్ల. 1.  
 పందికోట, —పై.—  
 పందిగడ్డ, ద్వ. వి: చూ, శృంగాటకము \*.  
 పందిగోరు, ద్వ. వి. వేటకాని సాధనము: చూ, బాణము. 1.  
 పందితోక, వా. వి. ఋషభము: చూ, వాలము. 1.  
 పందిపీట, ద్వ. వి. గాడిమొదలగు ఎక్కుడబండ్ల చిరము  
 పందిమూతివలె మూసి లోనగువానితోజేసి యమర్చిన పరి  
 కరము: పందిముక్కు, పందిమూతి, ముట్టియ - ముట్టె.  
 పం పోటు, దే. వి. పందినిపొడిచెడి యీటె. రూ - పందీటె :  
 చూ, బాణము. 1.  
 పందిముక్కు, దే. వి: చూ, పందిపీట  
 పందిమూతి, —పై.—  
 పందియము. వై. వి. = ఫణిత : చూ, రూ - పందెము.  
 పందిరి, దే. వి. రూ - పందిలి. కాయమానము చూ, నదనము. 1.  
 పందిలి, —పై—  
 పందీటె, దే. వి: చూ, రూ - పందిపోటు.  
 పండుము, వై. వి. పదితూములు: చూ, రూ - పడుము,  
 పందెకాడు, ద్వ. వి. రూ - పందెపుకాడు. జూజికాడు,  
 జూజిరి, జూదకాడు, జూదరి, (సం. అక్షికుడు, ద్యూత  
 కారుడు. విక్ర. 7, ఆ. 124: చూ, హరకుడు. 2.  
 పందెపుకాడు, ద్వ. వి: చూ, రూ - పందెకాడు. ఆం. పదా.  
 నర. 58.  
 పందెపుకోడి, వా. వి: చూ, రూ - పంజు  
 పందెనమందుము, వా. వి. పనునెనిమిది తూములు.  
 పందెమిడు, వా. న. క్రి. ఒడ్డు, కాయ.  
 పందెము, వై. వి. = ఫణిత. రూ - పందియము. 1. ఒడ్డు  
 నము. జూజములోనగు వానియందు ఓడెనువాడు గెలిచెడి  
 వానికిచ్చునట్లు పంతమాడి పెట్టెను ధనాపికము: చూ, వ్యవ  
 హరము. 4; 2. దాయము, జూజము: చూ, వ్యవహరము.  
 4.  
 పందేరము, దే. వి. ధనాదీము పంచిపెట్టుట: చూ, పంపిణి. 1.  
 పందొమ్మందుము ద్వ. వి. పందొమ్మిది తూములు.  
 పందొమ్మిది, ద్వ. న. ఏకోనవింశతి.  
 పందొయెత్తు, అం. ఒకానొక రాగము: చూ, స్వరము. 2:  
 (చూ, గానశాస్త్రపండితుడు.)  
 పంపకము, దే. వి. 1. పంచుట: చూ, భాగము. 1; 2. పంపుట:  
 చూ, ప్రేషణము.  
 పంపర, సం. వి. ఆ. శ్రీ: పంపరవనన \*.  
 పంపరవనన, మి. వి. —పై.—: తద్వి. — పుల్లపంపరవననకు.  
 — పుల్లపంపరవనన. (సం. ప.) — అ(అ)ప్లుపలవర,  
 కుంతిభోజము.  
 పంపించు, దే. న. క్రి: చూ, పంచు. 1-2-11.

పంపిణి, దే. వి. 1: చూ, పంచేరము; 2. కట్టువడి.  
 పంపు, దే. వి. 1: చూ, వ్యభిచారము. ఆం. పదా. నర. 99;  
 2 ఆం. జై. 7, ఆ. 98: చూ, నెలపు; 3. ఆక్షాపించు  
 బడినవని. నిర్వ. 8, ఆ. 82: 4: చూ, రూ - పంపిణిము.  
 భార. ఉచ్ఛో. 3, ఆ. 9; 5. దాస్యము. ఆం. పదా. నర.  
 67: చూ, సేవ; 6. పరిమళ్యవరుస. పను. 1, ఆ. 99:  
 చూ, భూమి. 1; వై. వి. 7. మారణకర్మము: చూ,  
 హింస. 1; 8. వీరై 8వ వంతు (15 తులములు): 9.  
 అభిచారవాచకము: స క్రి 10: చూ, నెలవిచ్చు. నిర్వ.  
 5, ఆ. 102; 11. ఆరుగడయ: అంపు అనుచు-అన్పు-  
 అనువు. పంచు-పంపించు-పనుచు-పన్పు-పుచ్చు, వా. వి.  
 12. గాలిలోనగువాని నెక్కించు గొట్టము.  
 పంపుట, వా. వి: చూ, ప్రేషణము.  
 పంపువడు, ద్వ. ఆ. క్రి. ఆక్షాపించుబడు: జై. 4, ఆ. 122:  
 చూ, నెలవిచ్చు.  
 పంపువెట్టు, దే. ప. క్రి. ఆక్షాపించు: చూ, నెలవిచ్చు.  
 పంబ, వై. వి. = పణిము: చర్మవాద్యవిశేషము: “పంబ  
 నాదము.” : చూ, వీణె.  
 పంబలవాడు, వా. వి. బ. పంబలాయించెడువాడు.  
 పంబిన, వా అవ్య. భృశార్థకము: చూ, భృశము. 3.  
 పంబు, దే. వి. 1. ఎద్దుమీద వేసెను పెద్దసిద్దె: చూ, సిద్దె; 2.  
 జయము; ఆం. పదా. నర. 118: చూ, విజయము 1;  
 ఆ. క్రి. 3: చూ, సందడించు.  
 పంబుదాట్లు, దే. వి. బ. దేనినేని ఈడ్చికట్టెడి త్రాళ్ళు: చూ,  
 సూత్రము. 1. (పంబుత్రాళ్ళ అనియు)  
 పకపక, దే. వి. రూ - పకాపక. నవ్వుటయందగు ద్వస్యనుకర  
 ణము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 148: చూ, హూహూ.  
 పకాపక, —పై.—  
 పకాలి, దే. వి: చూ, రూ - పక్కాలి.  
 పకాలు, వా. వి: చూ, పకపక.  
 పకీరు, వా. వి. 1. మహమ్మదీయుల బైరాగి; 2. మహమ్మ  
 దీయుని చిహ్నము; 3. బిచ్చగాడు.  
 పకిలు, దే. వి. ఏయటయందగు ద్వస్యనుకరణము: చూ,  
 హూహూ.  
 పకోడి, వా. వి. రూ - పగోడా: చూ, భక్ష్యము.  
 పక్క, వై. వి. = పక్ష. రూ - ప్రక్క. 1: చూ, పార్శ్వము. 2;  
 2: చూ, ప్రక్క. 2; 3: చూ, సహాయము; 4: చూ,  
 పక్షము. 1; దే. వి. 5: చూ, శయ్య.  
 పక్కణము, సం. వి. ఆ. పుం. బోయవలె: చూ, దేశము.  
 పక్కణి, వై. వి. = భరణి. డబ్బి. రూ - పక్కిణి. (దేశ్యమని  
 శ్. ర.) : చూ, పాత్రము. 6.  
 పక్కము, వై. వి. = పక్షము. 1: చూ, పక్క. 4; 2: చూ,  
 ప్రేహితుడు; 3: చూ, పక్క. 3; విణ. 4. తోడు:  
 చూ, పక్క. 6.  
 పక్కా, వా. విణ. పక్కమైన, నిష్ఠమైన, నిండు. “పక్కారంగు”.  
 “పక్కా వ్యవహరము.”  
 పక్కాలి, దే. వి. రూ - పకాలి: చూ, తగడము.



పక్కి, వై. వి. 1. = పక్షి : పులుగు : చూ, పక్షి; 2. = స్పృక్కా.  
స్పృక్కాయను గృంధ్యము. రూ - పక్కియ-పక్కె : చూ,  
రాజ్యము; వా. 3. రీతి : చూ, విధము. 1.  
పక్కితాత్వేయపు, ద్వ. వి. గరుడదృశాడు : చూ, విష్ణువు. 1.  
పక్కిణి, వై. వి. = : చూ, రూ - పక్కణి.  
పక్కిపాప, వా. వి. పక్షిపిల్ల : చూ, పక్షి.  
పక్కియ, దే. వి. రూ - పక్కె. 1. (రూ-పక్కె-ప్రక్క-ప్రక్కి-  
ప్రక్కె-) బరివెంక : చూ, కాభోట; వై. వి. 2. = పక్షి.  
భార. ఆర. 1, ఆ. 306 : చూ, పార్శ్వము. 2; 30 పక్షము.  
ఆం. భా. ద్వ. 138 : చూ, ప్రక్క. 2; 4. ఒకానొకచేప :  
చూ, మత్స్యము. 1.  
పక్కిరాయడు, వై. వి. చూ, హరివాహనుడు.  
పక్కు, దే. వి. 1 : చూ, వృద్ధుడు; 2. ఎండిన మెతుకు :  
చూ, సాదము (1); 3. ఎండినవట్ట; 4. నవ్వుటలోనగు  
బనియందగు ద్వస్యసంకరణము. స్వా. 4, ఆ. 103 : చూ,  
హూహూ (ఆమేడితమందు పక్కుపకు -)  
పక్కున, దే. ద్ర. క్రి. విజ. తటాయన స్వా 3, ఆ. 69 :  
చూ, వేగము. 3.  
పక్కె, చూ, రూ - పక్కియ. (చేవంతోని భేదములు. —  
చందమామపక్కె, బుద్ధపక్కె మొదలగునవి.)  
పక్కెర, వై. వి. = క్రి. 1. గుత్తము లోనగువారి అంగీ,  
కంజము. పా. 4, ఆ. 76; భార. ఆర. 1, ఆ. 378;  
భార. ద్రో. 1, ఆ. 353; భార. విరా. 3, ఆ. 131; భో.  
3, ఆ. 238; చూ, ప్రఖరము; 2. కవచము : చూ, వార  
వారణము.  
పక్కెరాయి, ద్వ. వి. అంతఃపురకావలికత్తె. రామా. 6, ఆ.  
171 : చూ, శ్రీ.  
పక్కిమము, సం. విజ. 1. పండినది : చూ, క్రాణ. 2; 2.  
పండబడినది : చూ, క్రాణ. 2.  
పక్కిమగు, మి. ఆ క్రి : చూ, పలిచు.  
పక్కిము, సం. విజ. 1. పరిపాకముఁ బొందినది. సశివ  
నాయకత్వమైనది; 2. చేబుమూడినది : చూ, పరిణమము. 1.  
పక్షకము, సం. వి. అ. పుం. దిద్దివాకిలి : చూ, సవనము. 1.  
పక్షగ్రహణము, అం. చూ, సూర్యగ్రహణము.  
పక్షచరము, సం. వి. అ. పుం. తనకదుపునువాని యెంటిఁ  
జుంచెడి యేనుగు : చూ, హస్తీ  
పక్షచరడు, సం. వి. అ. పుం. చంద్రుడు : చూ, హిమాంశువు.  
పక్షజన్మడు, సం. వి. న్. పుం — వై. —  
పక్షతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. పాద్యమి : చూ, హరివాసరము;  
2 : చూ, తెక్కమొదలు.  
పక్షపరిమాణప్రశంస, అం. చూ, ప్రమేయములు.  
పక్షపాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకప్రక్క కొలుగుడు;  
వా. 2. పక్షపాతబుద్ధితో వర్తించుడు. (ఒకపక్షము పవి  
చేయుట) : చూ, వలపక్షము.  
పక్షభాగము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుగుయొక్క పార్శ్వ  
భాగము : చూ, హస్తీ.  
పక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పక్క - పక్కము, నెల  
యందు పడునైదిదములు. (ఇది ద్వీవిధము. — శుక్ల (శుద్ధ)

పక్షము; కృష్ణ (బహుళ) పక్షము ౧. - శుక్లపక్షమునక. —  
ధవళపక్షము, శుక్లము, నితపక్షము, (తె.ప.)-తెలిపక్కము,  
తొలుపక్కము; ౨. - బహుళపక్షమునకు. — అనితపక్షము,  
కృష్ణపక్షము, కృష్ణము, బహుళపక్షము. (తె.ప.) — కఠి  
పక్కము, మలుపక్కము; పక్షమునకు. — (తె.ప.) —  
పక్క-పక్కము, (మిగతవానికి “చూ, శుక్లము. 3”) : 2.  
చూ, తెక్క. 1; 3. = ప్రక్క-పక్క. వైపు : చూ, పార్శ్వము.  
2; 4. ప్రక్కయిల్లా : చూ, సదనము. 1; 5 : చూ, విరో  
ధము; 6. బలము : చూ, శ కి. 1; 7. రాజెక్కిడి యేనుగు;  
చూ, హస్తీ; 8. ప్రొయ్యి నోరు : చూ, ప్రొయ్యి; 9 : చూ,  
స్నేహితుడు; 10 : చూ, సహాయుడు. 1; 11. తిర్గ  
విషయసాద్యము; 12. ఏటము : చూ, క్రి. 2; 13.  
తేజః త్వరాయములకు పడవై నదో సమూహము. “తేజ  
పక్షము” మొ : చూ, సమూహము.  
పక్షములు, అం. 1 : చూ, పక్షము. 1; 2. కుడితెక్క, ఎడమ  
తెక్క; 3. వాదిపక్షము, ప్రతివాదిపక్షము; 4. పాదపుల  
పక్షము, కొరపులపక్షము ఇత్యాదు లాహ్యంబులు; 5.  
వ్యాహంగములు  
పక్షవంచితము, అం. చూ, సంయుతహస్తలు.  
పక్షవాతము, సం. వి. అ. పుం. శరీరమును ఒకప్రక్క కొడగఁ  
జేసెడి రోగము : చూ, రోగము. 1.  
పక్షంతము, సం. వి. అ. పుం. 1 : చూ, పున్నమ; 2. అమ  
వస : చూ, సూర్యేందుసంగమము.  
పక్షంతరము, వా. సం. అవ్య. 1. ఆలోచింపఁగా ఒకపద్ధతిని;  
2 మఱొకప్పుడు.  
పక్షి, సం. వి. న్. పుం = పక్కి. (తెక్కలుగలిగినది) 1.  
చిలుక మొదలైనది : అంజము, అగోకసము, అనేకజము,  
అశ్రము, ఉకము, ఉత్పతము, కటాకువు, కాహళము, కీక  
శాన్తము, కికసాన్తము, కీశము, కుక్షిము, కుటరువు, కలా  
యస్థము, క్రాంతవు, ఖగము, ఖచరము, ఖజాకము, ఖేటము.  
ఖేలి, గరుత్మంకము, గాంధారరాజము, చంచుభృత్తు, తపము.  
తపస్సు, తిరుళాయి, తుండి, దివోకసము, ద్వీజన్తము,  
ద్వీజము, ద్వీజాతి, నగోకసము, నభస్సంగము, నాడిచర  
ణము, నీడోద్భవము, పతంగము-పతంగము, పతత్త-పతత్తి  
పత్తి, ప్రతీరథము, పితృంగము, బంధురము - బంధూరము,  
వారంకము, వాజి, విహంగము-విహంగము - విహంగము,  
వికిరము, విష్కిరము, విహాయము-విహాయము, వ్యోమచారి,  
శకుంతము, శకుతి, శకునము, శకుని. (తె.ప.) — ఇరుఁ  
బుట్టువు, గువ్వ, గూడుకానుపు, గ్రుడ్డుకానుపు, పక్కి,  
పిట్ట, పులుగు, పులువు; ఉద్విశేషములు : — ౧. పర్యాయ  
పదములఁ జూపెడివి : — కౌజా, హరివాహనుడు (గరు  
త్మంతుడు); సకిసంపుఁబులుగు (గుడ్లగూబ); డేగ  
(శ్యేనము); జీనువాయి, జీలుగు, జీతువు, తెలిపాయిక,  
దాత్యాహము, పాలపిట్ట, పావురము, సామెతుపులుగు  
(పికము), పిగిలిపిట్ట, పిచ్చుక, పిన్నగ్రద్ద, పెన్నడపులుగు.  
బకము, బుట్టుగువ్వ, బెళగువ్వ, భారిటము, భృంగరాజము,  
మల్లజేగురు, మహాపక్షము, రాబందు, లకుముకి, లావుక,  
వర్తిక, వానకోయిల, వాయసము, విట్టారిక, వెన్నెల

పలుగు (చకోరము, వేసడిము, వ్యాఘ్రాటము, వోమ్మ నాసికి, శకునము, శతపత్రము, శారక, శుకము, సారసము, హరికము; (మఱియు) ౨. పలురకముల సజ్జలు. — అంగ దీర్ఘవంతము, అట్టయోధి-అష్టయోధి, అపరకము, కలరాగ్ని, కచాటరము, కతిసోలము, కరకము, కరకుపు, కవి, కాష్ఠ కుట్టము, కుతాకుపు, కుభరము, కోకణము, శుద్రచూడము, గంపభేరుండము, గలేగుండము. గిరివర్తికము, గుండ్రము, గూధలక్రము, చికురము, వనము ఇత్యాది. (మఱియు) 3. పలురకముల పక్షుల తెనుగు పేళ్లు—అంబటితోరిగారు, అంజడివరి, ఆనకపైరగారు, ఉల్లంకి-ఉల్లగి, ఉల్లాము, ఎబ్బెర, కల్లేప, కళుకు-కళుక, కాటిగారు, కుటాక, కుసుజ, కేర్లము, గడ్డిపిట్ట, గావ, గుండుచులుపుగారు, గుడుగురావి లము, గున్నంగి, గొంగడికాడు, గొబడి, గోగడి, గ్రుడ్డు కానుపు, చల్లపిట్ట, చాకివాన, చీత, వ జిట్ట, టీనువ-టీనువాయి, జమ్మ, తప్పుడుగారు, దోరువా, నల్లచ్చిగారు, నేలనమలి, సగడలపుజిట్ట-సగడపుజిట్ట, పరవి, పటిక, పటిగపిట్ట, పాతు కాడు, పాచలనారిగారు, పాలకాకి, పావళము, పురిడిపిట్ట, పూరెడు-పూరే\*, పెడిసె, పొట్టిపిట్ట, పొడిపిట్ట, పొన్నంగి, పోతుకాడు, పోపిట్ట, పోలుగ-పోలువ, బంగరుపిచ్చిక, బిట్ట మేళ, బెలంచి, బెళగువ్వ, బెళవ, బొజ్జజిట్ట, చూన, చల్లంగి పిట్ట, మూగ, రివ్వ, లాటి, లాలిల, లోజకజిట్ట, లొట్టకప్పు జిట్ట, వంగపండు, వరిక, వాజము, వామన, వామనపాతు కాడు, పెదురుకంపజిట్ట, పెదురుపిచ్చిక, పెన్నడాయి, పెన్న మద్దకోడి; (మఱియు) 4. కేర్లమునకు. — గేరంజనము. — గేరజము. (తె.వ.) — కేర్లము - కేరజము - కేర్లము; ౫. గండభేరుండము నకు. — గండభేరుండము - భేరుండము. (తె.వ.) — ఇరుడల పలుగు, ఇరువాయిపక్కి, ఏనుగులకొండి, దిగమెగముల పలుగు; ౬. పదుదల పక్కికి. — దామ దామ, పదిదల - పడుదల; ౭. నారాయణపక్షి. — నారాయణపక్షి. (తె.వ.) - నారణపక్కి; ౮. ఈడలరాల్చినపక్షి. — (తె.వ.) — అరుజ, అణుజ, కురుజ, గూటిగువ్వ; ౯. గువ్వలగుంపునకు. — (తె. వ. గువ్వకరి గం; పక్షిజాతికి. — కషిక - కషిక; ౧౦. పక్షిపిల్లకు. — అవటము, చమనము, (తె. వ.) — పక్కిపావ; ౧౧. తెక్కలువచ్చి వయస్సువచ్చిన పక్షిపిల్లకు. — (తె.వ.) — ఏగుడోద; ౧౨. ఆడుపక్షికి. — (తె.వ) — పక్కిటి మొదలగునవి. (మిగత విశేషాదులకు “శకుంతి” చూడుము.) అం 2: చూ, గతులు.

పక్షిణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ 1. రెండుపగళ్ళ నడుమనున్న రాజి: చూ, రాత్రి: 2. చూ, రాత్రి: 3: చూ, పున్నము; 4. ఆడు పక్షి: చూ, పక్షి: వా. 5. చవిటోయినవానిం గూర్చి దగ్గరి బంధువులు లోనగువారికిం గలుగు త్రిరాత్రమృతాశోచము: చూ, మృతాశోచము.

పక్షివృక్షశ్శయము, న్యా. పక్షి చెట్టుమీద నిలుచునట్టిదనునీతి: పక్షినింహారు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పన్నుగాళనుడు.

పక్షికడంచు, సం. అ. క్రి. పక్షముంచు.

పక్షము, సం. వి. న. న. 1. తెప్పవెండ్రుక: చూ, వెండుక. 1; 2. పక్షిత్తుప్తు: చూ, వెండ్రుక. 1; 3. నూలులోనగు

వాని సన్నపు చివక: చూ చూత్రము. 1; 4. అకడుపు, కింజల్కము: చూ, సహస్రము.

పక్షులము, సం. వి. పక్షములుగలది.

పక్షులిచ్చు, సం. అ. క్రి: చూ, చెప్పువేయు. కాశి. 2, అ. 44. పగ, వై. వి. 1. రూ - పగ: చూ, విరోధము. 1. నిర్వ. 5, అ 139; 2: చూ, చూ - గతులు.

పగజెట్టు, వ్య. అ. క్రి. పగగొను: చూ, విరోధించు.

పగకెడించు, వా. స. క్రి: చూ అభియోగించు.

పగకెడురు, వా. వి. 1: అధిగ్రహించు, అధియుతుడు; 2: చూ, చూచి 4.

పగగొను, వ్య. అ. క్రి. విరోధపడు: భార. ఉద్యో. 4, అ. 227: చూ, విరోధించు.

పగచాటు, ద్వ. వి. చూపించుట. పంచ. వేం. 1, అ 680: చూ, నెగ్గింపు.

పగటిచీలు, వా. వి: చూ, సకిసంపులులుగు.

పగటిజోతి, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు.

పగటివేలుపు, ది. వి. — పై. — (రూ - పగటివేల్పు.)

పగలు, వై. వి. 1 = ప్రకట: ప్రకాశము: చూ, వెలుగురు 1; 2: చూ, రావణ్యము: 3. విరోధపుమాట. అం. వా. ప్ర. 116: చూ, పరుషము. 2; స. క్రి. 4 = ప్రకటించు. కళా 8. అ. 175: హరిశ్చ. 1, అ. 87: చూ, పెల్లడించు. పగడ. ది. వి. 1. ఒకటి: చూ, ఒండు; 2. పాచికలమీది ఒంటి చుక్క: చూ, వ్యవహారము. 4.

పగడచొంపయ్యగులుగల పక్కి, ద్వ. వి. తుమ్మెద: చూ, త్రమరము.

పగడపంటిదొర ద్వ. వి. చూ, వినాయకుడు. 1.

పగడపుజిట్ట, ద్వ. వి. రూ - పగడంపుజిట్ట. ఒకరకము పిట్ట: చూ, పక్షి.

పగడపుతీగెలు, ద్వ. వి. రూ - పగడంపుతీగెలు: ఒకరకము పద్దు: చూ, దాన్యము.

పగడపురిక్క, వై. వి. రూ - పగడంపురిక్క = ప్రవాళర్క: ఆర్ధ్య: చూ, రిక్క.

పగడము, వై. వి. 1. = ప్రవాళ: చూ, రత్నము. 1; వా. వి. 2: చూ, రూ - పగడ. 1; పా. 3. పగడముకుడ్డి. — నిమ్మపండ్లరసములో నానవేయుటయే శుద్ధి.

పగడలసాల, ద్వ. వి. (పగడ + సాల) 1. పాచికలు సారెలు గల సొగటాలజత: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. సొగటాల ఆట, సొగటాలు: చూ, వ్యవహారము. 4.

పగతుడు, ద్వ. వి. (పగ + అతుడు) (రూ - పవతుడు - పగ - పగలు - పగవాడు): చూ, శత్రువు. 1.

పగతురాలు, ద్వ. వి. (పగతుడు + అలు) శత్రురాలు: చూ, శ్రీ.

పగదారి, వై. వి. 1. పగగొనడగినవాడు: చూ, శత్రువు. 1; 2. ఒగకెడించువాడు: చూ, శత్రువు. 1.

పగవెంచు, వా. స. క్రి. చంపు. అం. భా. తృ. 123: చూ, పంహరించు.

వగదెంచుట, వా. వి. చంపుట. ఆం. పదా. సర. 115 : చూ, హింస. 1.  
 వగయగుట, దే. వి. వైరభక్తి. ఆం. భా. ద్వి. 224 : చూ, విరోధము. 1.  
 వగలు, ద్వ. వి. బ. (వగ + వాణు) శత్రువులు. భార. సా. 1, ఆ. 120 : చూ, శత్రువు. 1.  
 వగలింటిదొర, దే. వి. (వగలు + దొర) : చూ, వగటితోతి.  
 వగలు, దే. వి. రూ - పవలు. 1. పట్టపగలు : చూ, వాసరము; వా. వి. 2. పండ్రిండుగంటల కాలము : చూ, వాసరము; 3. 24 గంటల కాలము : చూ, వాసరము; బ. 4 విరోధములు. "వగలు పెరిగినవి" : చూ, వైరము.  
 వగలుకానవిచ్చుట, ద్వ. వి. : చూ, పలుగుపట్టు. వేం. ఆం. 101.  
 వగలుపత్తి, ద్వ. వి. మతాబు : చూ, బాణసంచు.  
 వగలునేయువలంతి, వా. వి. : చూ, వగలింటిదొర.  
 వగలొత్తుట, వా. వి. బ. కరదీపికాభేదము : చూ, స్నేహశము.  
 వగవాడు, ద్వ. వి. : చూ, వగతుడు.  
 వగిడి, దే. వి. 1 : కరబుజము. (సం. ప.)— ఇత్యాలము\*;  
 2. రూ. పగిడి. ఉపద : చూ, లంపము; 3. రూ. పగిడికష్టము : చూ, శిస్తు. 1.  
 వగిడి, దే. వి. : చూ, రూ - పగిడి 2-3; 4 = ప్రకృతి, రీతి : చూ, విధము. 1.  
 వగులఁగొట్టు, దే. స. క్రి. వగులఁజేయు : వగులుచు - వగుల్చు.  
 వగులఁబాటు, దే. ఆ. క్రి. వగులు : చూ, వివరించు.  
 వగులు, దే. వి. 1. చీలిక. ఆం. భా. ద్వి. 130 : చూ, స్ఫోటము; ఆ. క్రి. 2. రూ - పవులు - ప్రక్కలగు : చూ, పగులఁ బాటు.  
 వగులుచు, దే. ప్రే : చూ, వగులఁగొట్టు.  
 వగుల్చు, —పై.—  
 వగుల్లవాణు, దే. ఆ. క్రి. : చూ, వగులఁబాటు.  
 వగోదా, వా. వి. : చూ రూ - పకోడి.  
 వగ్గము, వై. వి. = ప్రగృహః. రూ - ప్రగమ - 1. గుఱ్ఱము లోనగువాని కల్లములోనగువానియందు తగిల్చి యిడ్చిపట్టెడు త్రాడు. భార. విరా. 3, ఆ. 180 : చూ, సూత్రము. 1; 2. సాలెవాడు పడుగునీడ్చికట్టెడు త్రాడు : చూ, సూత్రము. 1; 3. తరిత్రాడు. స్వా. 5, ఆ. 30 : చూ, సూత్రము. 1; 4. త్రాడు. నీలా. 2, ఆ. 66 : చూ, సూత్రము. 1; 5. ఎడ్డ తలకుఁగట్టెడి త్రాడు : చూ, సూత్రము. 1; వా. వి. 6. రథాదులను లాగెడిత్రాడు : చూ, సూత్రము. 1.  
 వగ్గించు, వై. ఆ. క్రి. ప్రజ్ఞాపవలుకు.  
 వగ్గియ, వై. వి. రూ - పగ్గె = ప్రజ్ఞా. 1. గర్వోక్తి : చూ, శబ్దము. 2; 2. సామర్థ్యమును తెలుపుచూట : చూ, శబ్దము. 2; 3. చూ, సామర్థ్యము. 1.  
 వగ్గె, —పై.— (2 వ యర్థమునక. — ఉ. రా. 6, ఆ. 80; 3 వ యర్థమునక. — అచ్చ. యు. కాం. 287.)  
 వచ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. పంట : చూ, సూచకారము.  
 వచంపచ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = వచ్చు-వసువు-రూ-పత్రంపచ. \* : చూ. హరిద్రపు.

వచనము, సం. వి. ఆ. న. = బాసనము : చూ, పచ.  
 పచా(చా)రి, వా. వి. చిల్లరడినుసులమ్మువాడ : చూ, వర్తకుడు.  
 పచి, సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని : చూ, వహ్ని. 1.  
 పచేరము, వై. వి. = ప్రచారః. 1 : చూ, విహారము. 1; 2 : చూ, పచారు.  
 పచేరు, —పై.—(వాడక.)  
 పచేళిమము, సం. విజ. ఉనంతట పక్వమైనది : చూ, త్రాణ. 2.  
 పచ్చి, దే. విజ. 1. తడిగలది : చూ, స్తిమితము. 2; 2. ఉడుక నిది : 3. ఎండనిది; 4. కాలనిది; 5. తేజనిది; 6. ముఱుగు లేనిది; 7. ముదురనిది; 8. పండినిది; 9. మంచనిది.  
 పచ్చిక, దే. వి. (పచ్చి + కలది) కాదము : చూ, హరిత. (తృణము. 1.)  
 పచ్చికపడియ, వా. వి. అల్పసరస్సు : చూ, సరస్సు. 1.  
 పచ్చికాయ, వా. వి. 1 : చూ, శలాఙ్కు; 2. లేతపయస్సు వాడు : చూ, యౌవనము.  
 పచ్చి(చ్చ)గడ్డి, వా. వి. : చూ, గడ్డి.  
 పచ్చిదేలు, దే. ఆ. క్రి. పచ్చియగు.  
 పచ్చిదొంగ, వా. వి. గజదొంగ : చూ, హారకుడు 1.  
 పచ్చినెత్తురు, వా. వి. నికరమైన రక్తము : చూ, రక్తము. 1.  
 పచ్చిపులుసు, వా. వి. కాచని చింతపండురసము.  
 పచ్చిబియ్యపుమామిడి, దే. వి. నారలేత కండగల మామిడి\* : చూ, మామిడి.  
 పచ్చిబియ్యము, దే. వి. 1. నానబ్రాలు : చూ, బియ్యము; 2. ఉప్పుడుచేయని బియ్యము : చూ, బియ్యము; వా. వి. 3. ఈ సవశ్వరపు క్రొత్తపంట బియ్యము : చూ, బియ్యము.  
 పచ్చిబూతు, వా. వి. బండతిట్టు.  
 పచ్చియను, వై. వి. రూ-పచ్చెము. = పశ్యకోహరణ. చూచు చుండఁగా దొంగిలుట : చూ, మ్రుచ్చిలి.  
 పచ్చిసు, వా. వి. : చూ, బాలికోక్తి.  
 పచ్చెకాఁకు, ద్వ. విజ. : చూ, పచ్చిదొంగ. (వైకృతము అని కొందఱు).  
 పచ్చెపువాడు, —పై.—  
 పచ్చెము, వై. వి. = : చూ, రూ-పచ్చియను.  
 పచరణ, వై. వి. = ప్రచరణ : చూ, మిహి.  
 పచరించు, వై. ఆ. క్రి. = ప్రసరః. 1. ప్రవర్తించు. య. 1, ఆ. 87 : చూ, వర్తించు; స. క్రి. 2. = ప్రసరః : చూ, రూ-పచరించు. 2. హరి. పూ. 7, ఆ. 189; 3. (అంగడియం దమ్ముటకు) సరకులపర్చు భార. ఆది. 8, ఆ. 78; 4. వలపఱచు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 271; 5 : చూ, ప్రయోగించు. 2. భో. 5, ఆ. 248; 6. బాణము ప్రయోగించు. వసు. 5, ఆ. 60 : చూ, ప్రయోగించు; 4; 7. చాచు. మార్క. 1, ఆ. 251 : ఒగ్గు, ఒడ్డు, చాచు. చాపు; 8 : చూ, పవరించు. 1. వసు. 3, ఆ. 85; 9 : చూ, సవరించు. హరి. ఉ. 6, ఆ. 252; 10 : చూ, సగలు. 4.  
 పచరింపు, వై. వి. ప్రసరణము : చూ, వ్యాపనము.  
 పచారము, వై. వి. = ప్రసాది. అ. గడి : చూ, సదనము. 1.

పద్య రీతి, వై. స. క్రి. (రూ-పద్య రీతి-పద్య రీతి) 1. పద్య. రామా. 7. అ. 144: చూ, వర్ణము; 2. ప్రసరింపజేయు. స్వా. 5, అ. 101: చూ, వ్యాపించు.

పద్య, వై. వి.=ప్రచారః (రూ-పద్య-పద్యము) మంద పాదవిన్యాసము: చూ, ప్రయాచము.

పద్య, వై. వి. 1.=పద్యంపద. రూ-పద్య. పద్యపద్య: చూ, పద్యము. 6; 2. పద్యపద్య. రూ-పద్య: చూ, పద్యము. 6; 3. మరకతిమజ్జి: చూ, రక్షము. 1; 4. పద్యని చెట్టు మొదలైనవి. పాడు. 3, అ. 48; హరిశ్చ. 3, అ. 162; 5. కరచరణమలయం దు పొడుమకొనుటచే నేర్పడెను పద్యపద్య: విజ. 6. పద్యపద్యగలది: చూ, పద్యము 6; 7. పద్యపద్యగలది: చూ, పద్యము. 6.

పద్యదనము, వై. వి.=పద్యంపద: చూ, పద్య. 1.

పద్యద్రావి, ద్వ. వి. ఐ. శోభనాక్షతలు: చూ, సేవద్రావి.

పద్యకన్నులమెకము, ద్వ. వి: చూ, సింహము.

పద్యకన్నులమెకము: ద్వ. వి. పి: గణాక్షతలు. అచ్చ. సుం, కాం. 105: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పద్యకప్పురపునరులు, వా. వి. ఒకరకమునరులు: చూ, దానము.

పద్యకప్పురమయ్యె, జా. అపురూపమయ్యెను. “పద్యకప్పుర మయ్యె భామపల్లె.” (విజయవిలాసము).

పద్యకప్పురము, వై. వి. పల్లెదనమును, మంచి పరిమళమును గల కప్పురము: చూ, సీరము.

పద్యకన్నెడు, ద్వ. వి. 1. పద్యపూవులగన్నెడు\*: చూ, హయ మారకము; 2. వీర్రాధానము: చూ, దానము.

పద్యగుఱ్ఱము, వై. వి. కలీనము: చూ, హయము.

పద్యగుఱ్ఱముగలాడు, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు. ఆం, భా. ప్ర. 81.

పద్యగోరంట, వై. వి: చూ, మహాసహా\*

పద్యచేమంతి, వై. వి. కురండకము\*: చూ, నేమంతి.

పద్యజనము, వై. వి: చూ, శబ్దపుష్పి\*.

పద్యజువ్వి, ద్వ. వి. క. జువ్వి\*: చూ, ప్లక్షము.

పద్యదము, వై. వి.=ప్రభు. 1. జట్టు: య. 2, అ. 68: చూ, పత్తము; 2. ప్రక్కదుప్పటి. శక్తి. 3, అ. 89: చూ, పత్తము; 3. కట్టుపట్టి. కాశీ. 6, అ. 184: చూ, పత్తము; 4. అంగపత్తము: చూ, పత్తము.

పద్యడి, దే. వి. 1. కునుక: చూ, శకలము. 4; 2. న. జా. పాండు. 4, అ. 184: చూ, రుచిగాయ; 3. ఊరబి. డి: చూ, భక్తిము; వా. 4. ముద్ద: చూ, నరుపదము.

పద్యకలపిచ్చుక, ద్వ. వి. బంగారుపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

పద్యన, వై. వి.=పద్యంపద. 1: చూ, రూ. పద్య. 1: 2: చూ, రూ-పద్య. 2. స్వా. 4, అ. 28.

పద్యనీకల్లి, ద్వ. వి. దుర్బలము\*: చూ, సుకందకము. 1.

పద్యపద్యన, వై. వి.=పద్యంపద. రూ-పద్య. పద్యన: చూ, పద్యము. 6.

పద్యపద్యన, —వై.—

పద్యపీఠి, వై. వి: చూ, హరితము. 3.

పద్యపూమొగలి, ద్వ. వి: చూ, హేమపుష్పిక్ల\*.

పద్యపూమొగ్గి, ద్వ. వి: చూ, మొగ్గి\*.

పద్యపూసాయె, జా: చూ, పద్యకప్పురమయ్యె. “పద్య పూసాయెతో పొలతియూరు.” (విజయవిలాసము).

పద్యపెనలు, వా. వి. హరితము\*: చూ, పెనర.

పద్యపైకము గుఱ్ఱము చచ్చినదాకనె, లో. “పద్యపయికంబు గుఱ్ఱము, చచ్చినదాకనె యట్లన్న సామెత వినవే”. (నిరం కుశోపాఖ్యానము).

పద్యముపాడు. దే. విజ. (పాడు + పాడు) మిక్కిలికూడము. జై. 4, అ. 20: చూ, కూడము. 1.

పద్యములుగోరంట, ద్వ. వి. కుతకకము\*: చూ, మహాసహా.

పద్యయరటి, ద్వ. వి. మహారంభ\*: చూ, రంభ.

పద్యయరుగుడు, ద్వ. వి: చూ, శిశుప\*.

పద్యయెన్నువిల్లి, ద్వ. వి: చూ, చిగురవిల్లి. వేం. ఆం. 9.

పద్యరాయి, ద్వ. వి: చూ, పద్య. 3.

పద్యతెక్కలపీఠి, ద్వ. వి: చూ, కుకము.

పద్యవలవదారి, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పద్యవారువపుజోడు, ద్వ. వి. రూ-పద్యవార్యపుజోడు. 1: చూ, సూర్యుడు; 2: చూ, మన్మథుడు. అచ్చ. జాల, కాం. 3.

పద్యవార్యపుజోడు, —వై.—

పద్యవిలుతుడు, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు. భార. ఆర. 7, అ.

174

పద్యవిలుతునితేజి, ద్వ. వి: చూ, కుకము. సాంబ. తిర్య. 8.

పద్యసరులు, వా. వి: చూ, దానము.

పద్యనెగ, వా. వి. ఒకానొక నెగరోగము: చూ, రోగము. 1.

పద్యకు, ద్వ. వి: చూ, హరితపక్షిక\*.

పజ, వై. వి.=ప్రజా: చూ, పజి.

పజదొర, ద్వ. వి. నలువ. వేం. ఆం. 4: చూ, బ్రహ్మ. 1.

పజ్జ, వై. వి.=పజ్జాత్. 1. వెనుక. భార. ఆది. 7, అ. 269: చూ, వెనుక. 1; 2: చూ, పమిపము. 1. ఉ. రా. 2, అ.

330.

పటకా, వా. వి. నర్సికట్ట (బెట్టు) : చూ, సూత్రము. 1.  
పటకారు, వా. వి. చూ, రూ - పట్టుకారు (ఱు).  
పటకారుడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, స్వర్ణకారుడు.  
పటకుటీరస్థాయము, న్యా. దేరా యెక్కడి కావలెనన్న పచ్చు  
బిల్లుగా నేర్పడుననుకీలి.  
పటవర్ణము, సం. వి. అ. న. ప్రాతగర్వ : చూ, వత్తము.  
పటపట, దే. వి. కడలుబ కొలుకుట పగులుట విలుగుట లోనగు  
వాండువగు ధ్వన్యనుకరణము. పా. 8, ఆ. 32; స్వా.  
4, ఆ. 118 : చూ, హూహూ.  
పటవర్ణము, సం. వి. అ. న. 1. కాకలము - కాగలము, పత్రిక.  
(తె.వ.) - కాకిరము - కాకిదము - కాకితము - కాగిదిము.  
తద్వి. - గ. ఒక బిందు కాకితమునకు. - (తె.) - టాపు,  
తాపు - తాపు; 2. ఇరువది నాలుగు కాకితములకు - (తె.) -  
దస్తా; 3. ఇరువది దస్తాలకు. (తె.) - రీము; 4. పరిశీలము  
లకు - (తె.) బేలు. (మిగతవానికి: "చూ, సంపుటము. 3.")  
పటము, సం. వి. అ. పుం. న. 1 = పడము - పుట్టము. బిట్ట :  
చూ, వత్తము; 2. చిత్రపుష్పాము వస్త్రాదికము : చూ,  
వత్తము; పుం. 3 : చూ, మోరటి; వై. వి. (1) = స్పటా.  
పావపడగ : చూ, నర్పము.  
పటలప్రాంతము, సం. వి. అ. న. చూడుకొణగె : చూ, వెలిసె.  
పటలము, సం. వి. అ. న. 1. ఇంటికప్పు : చూ, సడనము. 1;  
2: చూ, సమూహము; 3: చూ, పరివారము. 1; 4. గ్రంథ  
భాగము : చూ, నర్పము. 1; 5. నేత్రరోగము : చూ, హర్ష  
ణము; 6. నొనటిబొట్టు : చూ, బొట్టు. 1; 7. = పొట్టము.  
సేనాసమూహము : చూ, సేన. 1; పుం. 8. రత్నదోషము:  
చూ, రత్నములు.  
పటలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ : చూ, సమూహము.  
పటనో, దే. వి. చూ, వ్యాసము.  
పటపణింపు, దే. అ. క్రి : చూ, వ్యాపించు.  
పటవాసకము, సం. వి. అ. పుం. వత్తములకు వాసవకత్తెలు  
బుక్కాము : చూ, సురుము.  
పటహము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆవకము, అంకము,  
తప్పిట : చూ, వీణె; పుం. 2. యువద్యపుమ్రోత : చూ,  
స్వరము. 2; అం. 3 : చూ, పంచమహాద్యములు; 4 :  
చూ, అవధద్యములు.  
పటా, వై. వి. = పట్ట. రూ - పట్ట - పట్టా. గోనెపట్టలోనగువది :  
చూ, పంచి.  
పటాకి. వా. వి. చూ, పటాసు.  
పటాణి, దే. వి. గుట్టము ఉరూ. 4, ఆ. 200: చూ, హయము.  
పటాపంచ, దే. విణ రూ - పటాప. చము. అగోచరము. పాండు.  
2, ఆ. 8 : చూ, విచ్చుమొగము.  
పటాపంచము, దే. వి. = పై. విణ. 2, ఆ. 66.  
పటాపంచలు, వా. వి. ఐ : చూ, కకవికలు.  
పటాలము, వై. వి. ద. డు : చూ, సేన. 1.  
పటాసు, వా. వి. మునీసింకోణేరి ప్రమాదమును కలుగజేయు  
ఒకానొక యంగడిమండు. పటాకి,  
పటిక, వై. వి. = స్పటిక : చూ, పటికారము.

పటికపుదాయి, వా. వి. చూ, పటికము.  
పటికబెల్లము, ద్వ. వి. : చూ, శర్కర. 1.  
పటికము, వై. వి. = స్పటిక : చూ, రాయి.  
పటికారము, వై. వి. = స్పటికా. (పటిక + కారము): చూ,  
వెలిగారము.  
పటికిరింక, దే. వి. చలము : చూ, లోలము.  
పటికశించు, దే. స. క్రి. (ఉ హరి. 8, ఆ. 85): అప్పళించు,  
చప్పటించు, చమరు, చఱచు, తిట్టు, డబ్బుడించు. (సం. వ.)  
అస్పరించు, ఆస్పరించు.  
పటిమ, సం. వి. న. పుం. 1. నేర్పు : చూ, సామర్థ్యము. 1;  
2. ఓషిక : చూ, శాంతము. 1.  
పటిష్ఠము, సం. విణ. మిక్కిలి పట్టువైనది.  
పటిరము, సం. వి. అ. న. 1. చందనము. చూ, వాసన. 1;  
పుం. 2. చందనవృక్షము : చూ, సుగంధము.  
పటుకారు(ఱు), దే. వి. చూ, రూ - పట్టుకారు(ఱు).  
పటుకు, దే. వి. రూ - పటుక్కు - పడవైచుట, త్రెంచుటలో గువాని  
యందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.  
పటుక్కు, - పై. - (పుటుక్కు).  
పటుతాళించు, దే. స. క్రి. అటు - నిటు బెళుకంగఱుచు. అం. టా.  
౬౨. 188  
పటుపట్టి, సం. వి. ఈ. శ్రీ : చూ, స్వర్ణక్షీరిక.  
పటుపు, సం. వి. ఉ. న. 1. ఇంచుప్ప : చూ, లవణము. 1;  
పుం. 2. చేతిపొట్ల : చూ, పొట్ల విణ. 3: చూ, సాహ  
సికుడు; 4. అరోగి, నిరోగి; 5. = పటగ : చూ, సమ  
ర్థుడు  
పటుసాలె, వై. వి. = పట్టకాలిక. (రూ - పటుసాలియ - పట్టు  
సాలియ - పట్టుసాలె): చూ, సాలెవాడు  
పటమంచము, వై. వి. = పట్టికామంచ. (రూ - పట్టమంచము -  
పట్టెవమ - చము) అ. టా. ద్వ. 184 చూ, మంచము.  
పటేలు వా. వి. 1. పేలుట పగులుట యందగు ధ్వన్యనుకర  
ణము: చూ, హూహూ; 2. ఒకానొక జాతివారి బిరుదు.  
(పేరు). "వల్లభాయిపటేలు" మొ.  
పటోలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పటుపు, 2\*; 2. =  
పొట్ల : చూ, పొట్ల.  
పటోలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. = బొళ్ళ. రూ - పటోలి : చూ,  
పొట్ల.  
పటోలిక, సం. వి. అ. శ్రీ. - పై. -  
పట్ట, వై. వి. 1. చెట్టుమీదికొలు : చూ, బెరడు; 2: చూ, రూ -  
పటా.  
పట్టకము, సం. వి. అ. పుం. 1 = పడిగ. తమ్మపడిగము :  
చూ, పాత్రము. 6; పా. 2. మూడు పరికలుగల గజాకర్ణి.  
పట్టడ. దే. వి. కమ్మరసారి : చూ, పడనము. 1.  
పట్టణము, సం. వి. అ. న. = పట్టము - పట్టము (రూ - పట్టనము -  
పత్తనము - పాట్టణము - పాత్తనము): చూ, దేశము.  
పట్టపగలు, దే. వి. (పగలు + పగలు) మట్టమధ్యాహ్నము: చూ,  
వాసరము.

పట్టపగ్గములులేవు. జా. పట్టపగ్గములు లేవు అనగా లోంగెడనుట.

పట్టపుచేనుగు. వై. వి. = పట్టజానేకప, రాజేక్కడియేనుగు: చూ, హ. సి.

పట్టపుదేవి, మి. వి. పట్టపురాణి : చూ, రాజ్జి.

పట్టపువాడు, దే. వి : చూ, వజ్రేడు.

పట్టభంగము, సం. వి అ. పుం: చూ, పోపానము. స్వా. 2, అ. 21.

పట్టభద్రుడు, వా. సం. వి. అ. పుం. 1. పట్టమార్చుది. ఒకానొక మదెవుకోడిపు జు: చూ, పుంజు; 2. పట్టాభిషిక్తుడు.

పట్టమార్చుది, వా. వి: చూ, పట్టభద్రుడు. 1.

పట్టము, సం. వి. అ. పుం. 1. రాజ్యాభిషేకకాలమున నొనటగట్టెడు పట్టె: చూ, లలాటము; 2. పట్టనూరు: చూ, నూత్రము; 3. చెట్టుమీదిపట్ట: చూ, బెరడు; 4. (రాజురైతులకిచ్చెడు) పట్టా (కవులు): చూ, పట్టా. 1: 5. చదుకము: చూ, మార్గము. 1: 6. (వజ్రము మొదలైనవానికి కట్టెడు) కట్టు: 7. నన్నెకట్లు: చూ, రాయి; 8: చూ, పీట; దే. వి (1): చూ, బిరుదము; వై. వి. (2) = పట్టణ. రూ. పట్టము. య. 2, అ. 62: చూ, దేశము; (3) = పట్టిన. అక్షకత్తి: చూ, బాణము. 1. (రిప్పి. 2.)

పట్టారాయి, వై. వి: చూ, సుర. 2.

పట్టా, వై. వి 1: చూ, కవులు. 1; 2. రెండువైపుల వాడగల పెద్దకత్తి: చూ, బాణము. 1. (రిప్పి. 2.); 3: చూ, రూ. పట్టా.

పట్టాకత్తి, వై. వి: చూ, పట్టా. 2.

పట్టాభిషేకము, వా. సం. వి అ. పుం. పట్టాభిషిక్తునిగజేయుట, పట్టముగట్టుట.

పట్టి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వలక (లలాటపట్టిక): చూ, లలాటము; 2: చూ, పట్టము. 1; ఈ. స్త్రీ. న్. పుం. 3. ఎట్ట లొడ్డుగు: చూ, బొడ్డుగు; దే. ఆం. (1) పంచమీవిభక్తి ప్రత్యయము; (2) ఆపత్యము (కొడుకు కూతురు): చూ, శిశువు; వి. (3) కొడుకు: చూ, సూనుడు. 1. (4) కూతురు: చూ, సూన. 1; (5) హేతువునందును గుణము నందును క్రియయందును వచ్చును; వా. (6): చూ, పట్టి. 1.

పట్టిండు, దే. ప్రే. 1. పూయు: చూ, రేపనముచేయు; 2. విద్యార్థులకు నూతనపతకముచేయు, 3. ప్రారంభముచేయుచు; వా. 4. ఎద్దనకు బుద్ధకొట్టించు.

పట్టింపు, దే. వి. 1. (విద్యార్థులకు నూతన పుస్తకపతకమును) ప్రారంభము చేయుచుట (అక్షరాభ్యాసానంతరము పొత్తము పట్టించు కర్మము); 2. ప్రారంభముచేయుచుట; 3. కాండ: చూ, వాచ; వా. 4. పట్టుదల; 5. బెట్టునరి.

పట్టిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. వలక (పాలపట్టిక): చూ, లలాటము; 2. మంచము లోనగువాని చట్టము: చూ, మంచము; 3. కమ్మరివాని దాగలి చూ, పట్టెడ. 6; వా. దే. వి. (1): పట్టి. పట్టి. జాబితా: (పెద్దూలు.)

పట్టికాఖ్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పట్టి. 3 \*

పట్టికామంచము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పట్టెను చము.

పట్టికాలోద్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పట్టి. 3 \*

పట్టిపెట్టెలుగాను, జా ప్రయత్నించిన ప్రయత్నమును సఫలమగుట.

పట్టిపట్టి, దే. వి. 1: చూ, మనుమలు; 2: చూ, మనుమరాని: వా. క్రి. 3. గట్టిగా నొక్కినొక్కి.

పట్టిపల్లార్చుట, జా. వివాదముచే నిష్కారము చేయు. "జారచోరాదులు సుజనులంబట్టి పల్లార్చుచు" ధర్మజిహ్వాసూచము; "పట్టిపల్లార్చి నామీద పట్టిలేవి. పోనివాడువేయగల వాడి యానె మితు." (రసికజనునోర. జరము.)

పట్టియ, వై. వి. రూ. పట్టె. 1. పం: చూ, లలాటము; 2. = పట్ట: చూ, పట్టము. 1; 3. = పట్టికా. మంచములోనగు వానిపట్టె. అని. 2, అ. 61; య. 1, అ. 97: చూ, మంచము; 4. మిదెబింబిమీది అడ్డుపాలము: చూ, చుదన చేతులు; 5. పక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 6. పట్టెవలె తీర్చిన ద్రవద్రవ్యపురేఖ: వా. 7. కోకనగపట్టె. గోటు: 8. ఎట్టునుట్టిపట్టె: చూ, సమాంభము; 9: చూ, సురటి.

పట్టియము, వై. వి. = పాటక. రూ. పట్టెము 1. పెద్ద: త్రి: చూ, రిప్పి. 2; 2. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

పట్టిలి, దే. వి. కమి, కమిలికి, కుప్పు: చూ, లప్ప.

పట్టినము, సం. వి. అ. పుం. 1. అక్షకత్తి: చూ, బాణము.

1. (రిప్పి. 2.). 2. ఒక చివ్వకీత్రము; 3. ఒకానొక యింటి పేరు.

పట్టి, దే. వి. 1. వస్తువులపేర్లజాబితా: పట్టి, పట్టిక, జాబితా; వా. 2. కారపుకీళ్ళి. కారకీళ్ళి, మిఠాయికీళ్ళి మొదలగునవి; 3. ఇనుము లోనగువానితేకు: చూ, సరిగ; 4. (వజ్రాదులపై వేయబడెను పాలాస్త్రీ.) పట్టి.

పట్ట, వై. వి. 1. = పట్ట. కొత్తయము. పట్టపురుగులన కలిగిన రుమాలు చూ, నూత్రము. 1: దే. వి. 2. పట్ట. భార. ఉద్యో. 4, అ. 242: చూ, స్వర్ణ. 4; 3. గ్రహణము. (చంద్ర గ్రహణము-నెంపట్ట: సూర్యగ్రహణము = ప్రొద్దుపట్ట): చూ, ప్రతిగ్రహము. 1; 4 చోటు: చూ, స్థానము. 1: 5: చూ, వైశాల్యము, స్వా. 3, అ. 28; 6. వాస్తవము: చూ, సదనము 1; 7. పూత: పా. 1, అ. 99; అచ్చ. బాల, కాం. 33 చూ, సమాంభము: 8 అనకాళము. భార. ఆర. 4, అ. 224. చూ, నందు. 6; 9. దైర్యము: చూ, స్తైర్యము 1; 10: చూ, విషయము. 4. య. 3, అ. 115: 11. అవలంబము: చూ, ప్రావు. 2; 12. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 13 కోరిక: చూ, వా. చ; 14: చూ, పుట్టుము. 4; 15. పేకాట (పట్టాట)యందు హుకుము లోనగువానివలన పట్టిన పట్టు; 16. జెట్టికీలెఱిగి కరచరణాద్యవయవములను ఇటనుట కదలక యదుముట. "కుస్తీపట్టు చూ, సమ్మర్తము: 17. చట్టాతికము: చూ, సంబంధము; అ. క్రి. 18. చెల్లు: చూ, నిద్రించు; 19. బహుకాలము చెల్లు; 20. పద్మపట్టు. జై. 4, అ. 50; 21. ఇంపగు. భార. విరా. 1, అ. 192: చూ, రమ్యమగు; 22: చూ, యత్నించు; 23. అంటు: చూ, లంకించు. 1; 24. అక్కలకలుగు; 25. పట్టుదలచేయు. భార. ఉద్యో. 4, అ. 308: చూ, పంకగించు. 2; 26. కలుగు: చూ, సంభవించు; 27. కంఠము లోనగువాని

మాడు: ఈలకొట్టు, ఈలవిడుచు, ఈలవేయు, ఈడు.  
ఒత్తు, (సం. ప.)—పూరించు; ప. క్రి. 28. గ్రహించు.  
భార. విరా. 2, అ. 47: చూ, స్వీకరించు: 39. నిర్బంధము  
చేసి గ్రహించు: 30 అవలంబించు. భార. విరా. 2, అ. 140:  
చూ, ప్రాప్తగోను: 31. ఊడు: (చూ, ఆ క్రి. పట్టు. 27;  
32: చూ, మూర్కొను: 33: చూ, పినుకు. 1, 34.  
తెట్టి తీరెఱిగి కరచరణ్ణాచయ వమలు ఇటు పటు కదలక  
యదుము. “కు పీఠట్టు”: 35. తగులు-తప్పులు-తొలు: (చూ,  
అ. క్రి. పట్టు. 28.) (గొంతుపట్టు, దెయ్యముపట్టు, గంధము  
పట్టు మొ; తక్కుపట్టు, నొక్కపట్టు, నీరుపట్టు, నోటబట్టు,  
పెంకిపట్టు మొ.); అం. 36: చూ, చిహ్నములు.

పట్టాగొమ్మ, దే. వి: ఆ కట్టు, ఊడకతోల, ఎత్తనగోల.  
పట్టాగొమ్మలు, జా. ఆధారములు. “పట్టాకొమ్మలు రమణీయ  
భావములక.” (కవికర్తరసాయనము); “పూర్వతఃక్మీడి  
ఒట్టాకొమ్మలై.” (పాంబరంగమాహాత్మ్యము); “లక్ష్మీలీలకం  
ఒట్టాగొమ్మ.” (రామాభ్యుదయము).

పట్టకారు(లు), దే. వి. (రూ-ప-కారు(లు), పటుకారు(లు):  
చూ, సంవంశము.

పట్టకొను, దే. ఆ. క్రి. 1. నెలకొను. నిర్వ. 10, అ. 115:  
చూ, స్థిరము: 2. నిలుచుండు: చూ, మట్టుపడు: 3. (వాయు  
రోగము మొదలగువానిచేత, బిగిసికొను: చూ, బిగిసికొను:  
ప్రే. 4. పట్టకొలుపు.

పట్టకొలు, దే. వి: చూ, నిలకడ. భార. విరా. 2, అ. 202.

పట్టగా, వా. అవ్య. ఒత్తిలి.

పట్టనీర, వా. వి. పట్టాంకుకము. (ప్రీతి దరింతురు) ఆం, భా.  
ద్య. 152: చూ, వత్తము.

పట్టణీనువు, ద్వ. వి: చూ, పిగిలిపట్టు. పను. 1, అ. 113.

పట్టట, వా. వి. గ్రహణము: చూ, స్వీకారము. 2.

పట్టడు, దే. వి. 1.—ప్రే.—: వా. 2. పంకము: చూ, స్పర్శ. 4.

పట్టదల. —ప్రే.—

పట్టనూలు, వా. వి: చూ, పట్టు. 1.

పట్టపంచ, వా. వి. పట్టాంకుకము: చూ, వత్తము(ఇందు అంచు  
గలవి పురుపులును, అంచులేనివి విధవలును దరింతురు.)

పట్టపట్టు, వా. ఆ. క్రి: చూ, పంకగించు. 2.

పట్టపురుగు, వై. వి. ఇంద్రగోపము: చూ, పురుగు.

పట్టబడి, దే. వి. 1. ఏదోనొకదానిక్రింద వ్యయమైన సొమ్ము:  
వా. 2. దాన్యముల సంచులలో నింపుట: బస్తాబంది.

పట్టరద్రాహ్మణులు, అం. శైవద్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు.  
వీరును మూర్తదుద్రాహ్మణులు (కేరళదేశస్థులు)ను కృష్ణ  
కుక్షయజుస్థులకును ఋగ్వేదమునకును అధర్వణశాఖలకును  
జెంది ఆపస్తంబ హిరణ్యకేశి నశ్యాషాధ శాంభవీయాది  
మూత్రములకుఁ జెంది శైవవైష్ణవాది ప్రవర్తకులై లొక్క  
వైదికములయందలి సమర్థులైయున్నారు: చూ, శైవద్రాహ్మ  
ణులు (ద్రాహ్మణులు.)

పట్టపడు, ద్వ. అ. క్రి. చిక్కు. భార. ఆర. 7, అ. 102:  
చూ, లోటుకు: 2. చూ, విడితమగు భార. విరా. 2, అ.  
47: ప్రే. 3. పట్టపఱుచు. భార. సభా. 2, అ. 21.

పట్టసాలెను, వై. వి. = పట్టకాలిక: చూ, రూ-పటుసాలె. (ఇ  
పట్టసాలె, పట్టసాలెవాడు.)

పట్టె, వై. వి: చూ, రూ పట్టియ, (పట్టమునకు. అవ  
య, కాం. 462.)

పట్టెడ, దే. వి. 1. మంచమున కిల్లెడు నవారు. అని. 2. 6:  
6: చూ, సూత్రము. 1; 2. ఎదు మొదలైనవాని మొద  
కట్టుటకు ఉపయోగముగా నూలితో నేసినపట్టె: చూ, సూత్రము  
1; 3. పట్టెనలె చాగఁగొట్టిన తగడు: చూ, సరిగ;  
పట్టెనలె కోసిన తోలు. రామా. 2, అ. 21: చూ, బెరడ  
5. అంచుదాని మొద నగు: చూ, భూషణము. 2; 6. చెక్కె  
ప్రమానికి ఊతగా క్రింను. చుక్కనెడు కట్టు దుంగ బ  
ఇనుపముద్ద లోనగుది, కమ్మరదాగలి (అనియు): దాక  
దాకట్టు. దాకలి - దాకట్లు - దాగలి, దాయి - దాయి, దాతక  
దామంగ. (సం. ప.)—ఉద్దనము, కర్మధారము, చతుర్  
కము, నిఘాతిక, పట్టిక: 7. ఒకానొకచెట్టు: చూ, పృథ్వి

పట్టెడజుట్టుది, వా. వి వందెపుకోడిపుంజ: చూ, పుంజ.

పట్టెడమంచము, వై. వి: చూ, రూ-పట్టెమంచము.

పట్టెడమ్రాను, దే. వి. సానదించు ప్రక్క కొయ్యలక్రిం  
చట్టము.

పట్టెమంచము, వై. వి. నవారుఅల్లిన మంచము, రూ-ప  
మంచము: చూ, మంచము.

పట్టెమాటుపు, ద్వ. వి. వత్తమునందలి చిత్రవర్ణవిశేషము: చూ  
వత్తము.

పట్టెము, వై. వి. = : చూ, రూ-పట్టియము. (కత్తికి. - కళా  
3, అ. 120)

పట్టెవర్ధనము, మి. వి. మగవారు మిక్కిలివెడల్పుగాను, దళమ  
గాను పట్టెనలె తీర్చిన వొనటిబొట్టు హరిశ్చ. 4, అ. 102  
చూ, బొట్టు. 1.

పట్టెర, వా. వి: చూ, రూ-పట్టియము.

పట్టుము, వై. వి = పట్టణము: చూ, దేశము.

పట్టులవాడు, వా. వి: చూ, పటుసాలె.

పట్రి, దే. వి. ఒకానొక కిరాతుడు, కిరాతుజాతి (అనియు)  
చూ, వ్యాధుడు. 1.

పట్రివాడు, దే. వి. కిరాతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 1.

పట్రిది, దే. వి. ఎఱితెక: చూ, సోదక తె.

పతనము, సం. వి. అ. న. చదువు: చూ, విద్య. 1.

పతాణి, వా. వి. 1. యననభేదము: 2. కడ్చిదేశపు గుఱ్ఱము  
చూ, హయము.

పతానులు, వా. వి. ఒకానొకజాతివారు.

పతింపు, సం. ప. క్రి: అధికరించు, అధిగమించు, అన  
సందించు(తె.ప.):—చదువు, సంతచెప్పు: (చూ, సంతచెప్పు.)

పతిత, సం. విణ. పతించువాడు: చూ, సంతచెప్పువాడు.

పతితము, సం. విణ. పతింపఁబడినది: అధిగతము.

పతితవ్యము, సం. విణ. పతింపఁదగినది.

పడ, దే. వి. బ: చూ, రాశి. 1.

పదకు, దే. వి. రూ-పణలు. 1. గుహ. అచ్చ. యు, కాం  
384: చూ, రంధ్రము. 1: 2. సందు. స్వా. 5, ఆ. 52:  
చూ, సరి. 9.

పదకు, దే. వి. హనువు. కాశీ. 6, ఆ. 19: చూ, పార్శ్వము. 2.  
పదతి, దే. వి. (రూ-పణతి-పణతిక-పదతుక) ఆడు: చూ, త్రి.

పదతుక, (పదతి + తక) — పై. —

పదద్రోయు, వా. స. క్రి: (సం. వ.) — వివరించు-విపాదించు,  
పదద్రోయుట, వా. వి: చూ, నియాతనము.

పడిక, వా. వై. వి రూ-పకుక, వజ్రపు: చూ, శయ్య. 1.

పడిగ, వై. వి. 1. = స్పటా. (రూ-పడిగ-పడిగె) పాముపడిగ:  
చూ, సర్పము; 2. = పతాకా. చెక్కెము. శిర్వ. 6, ఆ.  
9: చూ, నికము; 3. ఆడుదానిచెవిసగ. పంచ. వేం. 4, ఆ.  
416: చూ, భూషణము. 2; 4. సదీప్రాంతము (రూ-  
పడిగమడ-పడిగమెడ-పడిగెము 3): చూ, మడి. 1.

పడగదారి, వై. వి. = స్పటాదారి. పాము: చూ, సర్పము.

పడచు, దే. స. క్రి. రూ-పడయు, 1. పొందు: చూ, ప్రాపించు;  
2: చూ, సంపాదించు; 3: చూ, ప్రసవించు.

పడచు, వా. వి: చూ, పనిముట్టు.

పడక, దే. వి: చూ, రూ-పణక.

పడతామర, వా. వి: చూ, నీకము. 1.

పడదల, వా. వి. 1. ఓడ్డాణము: చూ, భూషణము 2; 2.  
రూ-పడుదల: చూ, పక్షి.

పడపు, దే. వి. 1: చూ, సంపాదనము; 2. ఆర్జితము: చూ,  
విత్తము. 1.

పడపుగొమ్మ, వా. వి: చూ, వేళ్ళు.

పడమట, వా. వి. రూ-పడమర. 1. పశ్చిమదిక్కు: చూ,  
హరిత్తు. 1; విజ. 2. పశ్చిమము: చూ, హరిత్తు. 1.

పడమటికొండ, ద్వ. వి క్రుంతుకొండ: చూ, పర్వతము.

పడమటిగారి, వా. వి. పడమరనుంచి వీచెడు గాలి: చూ,  
వాయువు.

పడమటిదొర, దే. వి: చూ, పరుణుడు.

పడమటివంకతేడు, వా. వి. — పై. —

పడమర, చూ, రూ-పడమట. 1 — 2.

పడము, వై. వి. 1. అందలమున క్రిందపఱచెడు రత్నకంఠ  
శము రా, వి 2, ఆ. 43: చూ, రత్నకము; 2. = పట్ట.  
బట్ట: చూ, పత్రము.

పడయు, దే. స. క్రి: చూ, రూ- పడచు. (ప్రసవించుటకు -  
విర్వ 3, ఆ. 58: సంపాదించుటకు — భార. ఆర.  
3, ఆ. 182.)

పడవ, దే. వి. 1: చూ, యుద్ధము; 2. ఎక్కటికయ్యముచేయు  
టామి: చూ, టామి. 1; 3. ప్రళయము: చూ, హాని.

2: వై. వి. 4. = ప్లవ. సన్నదోవ: చూ, హోదము.

పడవలము, దే. వి. (పడలు + వలము) 1: చూ, నేనముఖము.  
1: వా. 2. పూజ్యాశ్వము: చూ, హయము.

పడవవాడు, వా. వి: చూ, సరంగు.

పడవాలు, వై. వి. రూ-పడలు: 1. నేనాధిపతి: చూ, నైనితుడు;  
2. స్వల్పనేనాధిపతి. ఆని. 4, ఆ. 23: చూ, నైనితుడు;  
వా. 3 = ప్రతిహార: చూ, వేగువాడు.

పడసాల, ద్వ. వి. (పడము + సాల) కూటము: చూ, సభ. 2.  
పడాల, వై. వి. అందలముమీది పన్నాగము: చూ, పన్నాగము.  
పడాయి, వై. వి: చూ, రూ-పడవాలు.

పడి, దే. వి. రెండుసోలల కొలది: తవ్వ-త్రవ్వ.

పడిక, వై. వి. = సత్కృహ. రూ-పడికము. తమ్మపడిగము:  
చూ, పాత్రము. 6.

పడికము, — పై. —

పడికట్టు, దే. వి. 1. తూనికకట్టె: చూ, రాయి; 2. మర్కడ:  
చూ, నన్యానము; 3: చూ, సోపానము; వా. స. క్రి. 4:  
తూచు, తూనికవేయు, దడకట్టు.

పడిగ, వై. వి. 1 = పట్టక. రూ-పడిగము: చూ, పడిక; 2 =  
స్పటా: చూ, పడగ. 1.

పడిగము, పట్టక: చూ, రూ- పడిగ. 1.

పడిగల్లు, దే. వి. తుపాకిగుండు: చూ, విరంగిగుండు.

పడిగపు, దే. వి. పంచన కాఁయుంచుబంటు. చూ, నేవ  
కుడు.

పడిగపుయంతట, జా. నిరీక్షించియుంచుట. “అ. కణభూమి  
పల్లకలు, సందలము ల్పడిగపు యందగఁ” (వై. 2. ఆ. 71.)

పడిగె, వై. వి. = స్పటా: చూ, రూ- పడిగ. 1.

పడిగెమడి, వా. వి: చూ, పడగ. 4. ఆం. భా. ద్వ. 6.  
(రూ-పడిగమడ-పడిగమెడ.)

పడితరము, దే. వి. 1. ఏరుపాలు: చూ, వైసి; 2. ఏతేట  
వచ్చు మొత్తము: చూ, వార్షికము. 4.

పడిర, వా. వి. (రూ-పడిదియ-పడిదె-పడిదియ) చాకలవాడు  
పలువలు అదైకిచ్చుట.

పడిదియ, దే. వి. — పై. —

పడిదియము, దే. వి. రూ- పడిదెము. 1. బట్టి. చూ, భిక్ష్యము;  
2. కట్టు: చూ, యాషము.

పడిదె, దే. వి: చూ, రూ-పడిర.

పడిదెము, దే. వి. 1: చూ, రూ-పడిదియము. 1. కై. 3, ఆ.  
50; వా. 2: చూ, రూ-పడిదియము. 2.

పడినవాడు, వా. విజ: (సం.వ.) — పతితుడు.

పడియ, దే. వి. రూ-పడి. హరిశ్చ. 2, ఆ. 67: చూ, సరస్సు. 1.  
పడియచ్చు, ద్వ. వి: చూ, గండరువు.

పడివాగె, ద్వ. వి. 1. ఎక్కుటకాయత్తపఱచునపుడు సవరిం  
చెడు గుట్టుపుసవరణ: వా. 2: చూ, పడవలము. 2.

పడివెము, వై. వి. = ప్రతిశ్యామము: చూ, రొంప. 2.

పడివేటు, వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పడిహారి, వై. వి. = ప్రతిహారి. (రూ-పడిహారుడు - పడిహారి -  
పడిహారుడు) 1: చూ, వేతహస్తుడు); 2. ద్వారపాల  
కుడు: చూ, ప్రతిహారుడు. 2.

పడిహారుడు, వై. వి. — పై. —

పడు, వై. ఆ. క్రి. 1: చూ, శయనించు; 2: చూ, మరణించు.  
భార. ఆర. 4, ఆ. 401; 3. అస్తమించు. భార. ఆర. 2, ఆ. 67:



చూ, వింగిపడు: 4. శ్రమమునొందు: చూ, వేసరు. 2; 5. వత్. పతనమగు: కూలఁబడు, కూలు, కెడయు, కిల్లు - దొల్లు. దొరలు; 6: చూ, రాలు; 7. పూడు: చూ, మెండుకొను. 8: న. క్రి. 8. అనుభవించు. భార. ఆర. 2, అ. 2(9): చూ. భుజించు. 2; 9. = వత్. పొందు. భార. విరా. 2, అ. 318: చూ. ప్రాపించు.

పడుక, వై. వి: చూ, రూ - పడుక.

పడుకట్టె. ద్వ. వి (పడుక + ఇల్లు) శయనగృహము: చూ, సడనము. 1.

పడుక, దే. వి. 1. శిల: చూ. రత్నములు; 2. రూ - పడుగు. చటియ: చూ, పర్వతము.

పడుకాయ, ద్వ. వి. రాలినకాయ: చూ, శలాటువు. 2.

పడుగు, దే. వి. 1: చూ, పంగము. అం, పదా. చర. 48; 2. అతానము, వస్త్రము నేతయందలి నిడుపు నూలు: చూ, మగము; 3: చూ, రూ - పడుకు. 2; 4. కైకప్పు తీసికొన్నకుచ్చెల పరికుప్ప లోనగునది.

పడుగుచ్చు, ద్వ. వి. కూడ: చూ, శివ. 1.

పడుచూ, వా. వి. బాఁకుడు: చూ, శివు.

పడుచు, దే. వి. 1. కిన్యక: చూ, స్త్రీ; 2. యవతి: చూ, స్త్రీ; 3. బాలుడు. మార్క. 5, అ. 304: చూ, శివు; 4. కన్నెటి: ముకావి వేళ్ళ: చూ, వేళ్ళ; 5. పోటీ. భార. ఉద్యో. 4, అ. 285: చూ, స్త్రీ.

పడుచుఁజేత, ద్వ. వి: చూ, వ్యభిచారము.

పడుచుకనము, వా. వి. 1. బాల్యము: చూ, కైకవము; 2. యౌవనము: చూ, వయస్సు. 1.

పడుచుది, దే. విజ. (పడుచు + ఉది): చూ, పడుచు. 2.

పడుచురాసి, ద్వ. వి. కన్యారాశి: చూ, రాశి. 2.

పడుచులిండి, దే. విజ: చూ, శివుఁబాతివి. హరిశ్చ. 5, అ. 180.

పడుచువాడు, దే. విజ: చూ, యౌవనుడు.

పడుట, వై. వి. = పలన: చూ, రాలపు.

పడుదల, దే. వి: చూ, రూ - పడదల. 2. అం, భా. ద్వి. 2(4).

పడుపు, వా. వి: చూ, పడుచుఁజేత.

పడుపుకత్తియ, వా. వి: చూ, పడపుఁగొమ్మ.

పడుబాటు, వా. వి. 1. సతి: చూ, హణిగఁ; విజ. 2. శిథిలమైనది: చూ, క్షణము.

పడువ, దే. విజ. మిక్కిలిపల్లమైనది (నేల): చూ, భూమి. 1.

పడువరి, ద్వ. వి. కోతకోయనప్పుడు గింజలు రాలి మొలచిన పరిపైరు: చూ, సన్యము. 1.

పడె, దే. పి: చూ, రూ - పడియ. భాగ. 10, స్కం. ఉ. 257.

పడ్డ, వై. వి. 1. తొలిమగి యాపు: చూ, సౌరభేయ (దేనుపు); 2. గేదె: చూ, మహిషి.

పడఁకు, దే. వి: చూ, రూ - పడఁకు.

పడఁతి, వా. వి: చూ, రూ - పడఁతి.

పడఁకుక, —వై.—

పడత, దే. వి. రూ - పడత: చూ, నాగటిచివ్వు.

పణము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పందెము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. విలువ: చూ, వెల. 1; 3. కూలి: చూ, వేతనము; 4. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 5. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 6. చూ, నిరుగు: 7: చూ, అత్తము. 8; 8. కర్షణైక్తు రాగి టుకము: చూ. లోహము. 1; 9. గన్యయైత్తు: 10. అమ్మదగిన కూరలోనగువాని పిడికిలి; 11. = పన్ను: చూ, శిస్తు. 1; 12. వి (1): చూ, విన్నాణములు.

పణవము, సం. వి. అ. పుం. = పంబ. 1. ఉడుక, వాడ్యభేదము లలో నొకటి: చూ, వీణె (స్వరము. 2. : అం. 2: చూ, అన్యవాద్యములు అం. 3. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు మగణ, నగణ, యగణ గురువుతో గూడి యాటింబయతిగలిగి 10 వ ఛంపిస్తునందుఁబట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

పణన, సం. వి. అ. పుం. = పనన\*: చూ, పనన. 2.

పణాయితము, సం. విజ. (రూ-పణాయితము-పణితము-పనితము) పొగడఁబడినది: చూ, స్తుతము.

పణార్థము, సం. వి. అ. పుం: చూ, అడ్డిగ.

పణితము, సం. విజ. 1: చూ, రూ-పణాయితము; 2. పందెముగాఁ జేయఁబడినది; 3. నీమయందలి యేకదేశము.

పణితవ్యము, సం. విజ. 1. పొగడఁదగినది: చూ, స్తుత్యము; 2. అమ్మదగినది: చూ, విక్రేయము.

పణిదము, వా. వి. గుడపాకము: చూ, శర్కర. 1.

పణిదియ, దే. వి: చూ, రూ-పణిద.

పణిహారి, వై. వి. = చూ, రూ-పణిహారి.

పణిహారఁడు, —వై.—

పణుగు, వా. వి: చూ. పడుకు. 2.

పణ్య, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మానేయ\*.

పణ్యము, సం. విజ. 1: చూ, పణితవ్యము. 1; 2: చూ, పణితవ్యము. 2.

పణ్యవీధి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విపణి, అంగడివీధి: చూ, మార్గము. 1.

పణ్యంగన, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, వేళ్ళ.

పణ్యజీవుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వర్తకుడు.

పణ్యరము, వై. వి. = పణ్యహార. 1. నానఁబు: చూ, సూపము; 2. చూ, భక్ష్యము.

పతంగదీపవన్యాయము, న్యా. మిడుత దీపమును మ్రింగఁబోయి రానిపైఁబడి మరణించు విధము.

పతంగము, సం. వి. అ. న. 1. పాదరసము: చూ, సూతము; పుం. 2: చూ, పక్షి; 3: చూ. శలభము; 4: చూ, బాణము. 1; 5: చూ, మారాలము; 6. శాలిదాన్యము: చూ, దాన్యము.

పతంగిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. తేనెటీగ: చూ, మక్షిక.

పతంగుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

పతంతకము, అం: చూ, భోగవృత్తాహములు.

పతకము, వై. వి. = పదక హారము పడుచు నుండెడు రత్నపు బిల్ల: చూ, భూషణము. 2.

పతగఘ్న, సం. వి. అ. పుం. (రూ-పతంగఘ్నము-పతంగఘ్నము): చూ, పక్షి.

పత్రము, సం. వి. త్. పుం. — వై —

పత్రము, సం. వి. అ. న. పత్రము: చూ, తెక్క. 1.

పత్రము, సం. వి. ఇ. న. పుం: చూ, పత్రము.

పత్రము, అం. అతిశయముతప్పి చెప్పట. (ఈ భటుడు పులులను, వరాహములను, జింకలను వధించెను. ఇంక ముందు తెప్పినవానికన్న వెనుకటివి బలహీనములు కావున దోషము. పులులను జ. వి. నా. వి. చెప్పినవారితో జింకలను జ. వి. నా. వి. చెప్పటయందు సారస్యములేదు.) చూ, వాక్య దోషములు.

పత్రము, సం. వి. అ. పుం. = పదీకము. చూ పత్రము హము: చూ, పాత్రము. 6.

పత్రము, = — వై. —

పత్రము, సం. వి. అ. న. = పదుట: చూ, రా. పు.

పత్రము, సం. వి. ఇ. న. = పదుట: చూ, రా. పు.

పత్రము, సం. వి. ఇ. న. = పదుట: చూ, రా. పు.

పత్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పదగ. తెక్కము: చూ, పదము: 2. తెక్కము: గంబము: చూ, పదము. 1; 3: చూ, సౌభాగ్యము.

పత్రము, అం. చూ, అనంతకృపాస్తమయ. (బొటనక్రేలిని మంచి చూపుటవేలి మొదటగూర్చి వ్రేళ్లన్నీ చక్రగఁ జూచి పట్టనవి.)

పత్రము, సం. వి. అ. పుం. = పదుట: చూ, రా. పు.

పత్రము, సం. వి. ఇ. న. = పదుట: చూ, రా. పు.

పత్రము, సం. వి. ఇ. న. = పదుట: చూ, రా. పు.

పత్రము, సం. వి. ఇ. పుం. 1. పదగ: చూ, సామి. 2: విజ.

2. పిరి: చూ, స్వామి. 1.

పత్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. పదగ: చూ, సామి. 2: విజ.

అ. పదగ: చూ, సామి. 2: విజ.

పత్రము, అం: చూ, దేశీయక్రియ.

పత్రము, సం. వి. ఇ. న. 1: (తె. ప.) — పదినవాడు: 2. పదవి చెడినవాడు.

పత్రము, సం. వి. ఇ. పుం. 1. రూ. పత్రము. చూ, పత్రము.

పత్రము, వై. వి. = పత్రము: చూ, వింబము. 3.

పత్రము, సం. వి. ఇ. పుం. 1. రూ. పత్రము.

పత్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. సామి: చూ, పత్రము.

పత్రము, అం. శృంగారనాయక చతుష్టయము: చూ, నాయకులు. 2.

పత్రము, సం. వి. అ. న. రూ. పత్రము: చూ, సీమ. 1. (దేశము.)

పత్రము, వా. వి. జాడ: చూ, సూచన. 1.

పత్రము, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, ప్రయాణము; 2. సేనావీశము. (ఒకరథము, ఒకయేనుగు, మూడుగుత్తములు, ఏవురు కాల్యరును గలది): చూ, సేన. 1; పుం. 3. కాలి బంటు: చూ, భటుడు: దే. వి. (1): చూ, రూ. పత్రము.\*

పత్రము, వా. వి: చూ, పత్రము.

పత్రము, వై. వి. = పత్రము: చూ, పత్రము.

పత్రము, వై. వి. = పత్రము. 1. పూజకుపయోగించెడు విల్వ దళములు, కాశి. 2, అ. 4; చూ, పత్రము. 1; వా. వి.

2 గంజాయిపత్రి. “పత్రిపిల్లుచున్నాడు.” చూ, పత్రము. 1.

పత్రిపిల్లు, వై. వి. తిలకవిశేషము: చూ, పత్రి. 1.

పత్రిరేఖ, దే. వి. లోహదుల నొకదానితో నొకటి యడికి. చూ, పత్రి. పత్రివలె గొట్టిపెట్టెను సజాతీయమైన పొడిరేఖ: పత్రికట్టు.

పత్రి, వా. వి. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2. రూ. పత్రి: చూ, లంకణము.

పత్రిచ్యము, వై. వి. = ప్రత్యక్షము, ఐంద్రియకము: చూ, స్పష్టము.

పత్రి, సం. వి. ఈ. పుం. 1. చూ, భార్య.

పత్రియంతరము, సం. వి. అ. పుం. 1. పిటినుడి: చూ, సుడి. 1.

పత్రినాడి, సం. వి. ఈ. పుం. 1. చూ, పొరక.

పత్రిపరభువు, సం. వి. ఈ. పుం. అకటాయ: చూ, వృత్తినము. (చీరణము-చీరణము అను పదములకు “వృత్తినము. 1.” చూడుము.)

పత్రిపాత్రము, సం. వి. అ. పుం. కుటుంబము: చూ, పత్రము. 8.

పత్రిపాత్ర, సం. వి. అ. పుం. పాపబద్ధులు, లలాటిక: చూ, పొట్టు. 1.

పత్రిభంగము, సం. వి. అ. పుం. ప్రియోక్త చెక్కిరి స్తనములు లోనగువానియందు లింగించెను మకరికాపత్రము: పత్రిరేఖ, పత్రిరేఖ, పత్రంగుళి, పత్రావళి.

పత్రి, సం. వి. అ. న. 1. = పత్రికా-పత్రి-పత్రి. అకు: చూ, పత్రము. 1; 2. వ్యవహారముయొక్క చెల్లుబడికై యొరికొకరు వ్రాసికొనెడు అకు: చూ, దస్తావేజు: 3: చూ, పత్రము: 4. ఎక్కడగిన యేనుగు లోనగునది: చూ, వాహనము: 5: చూ, బాణము. 1; 6. చురకత్తి: చూ, రిప్ప. 2; 7. అవగతపుట్ట: చూ, వరాహకము: 8. భోజన పాత్రము (కుట్టినఅకు(అడ్డకు), కుట్టినఅకు (తామరపాకు) లోనగునది): చూ, విస్తరి.

పత్రికళము, సం. వి. అ. పుం. పులుగు: చూ, పక్షి.

పత్రిరేఖ, సం. వి. అ. పుం. పత్రిభంగము.

పత్రి, సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దయేలకి: ఏలకి, ఐంద్రి, కలు చాతురాతము, కన్యక, గుమ్మ, చంద్రబాం, త్వరముగంద, దామము, నిమ్మ, పుటిక, వృద్ధిక, వృద్ధిక, బహుళ, బృహదేల. (తె. ప.) — అడవియేలకి, ఏలకి, పెద్దయేలకి, పేరేలకి: కన్యకేశములు. — నన్నయేలకి. — ఉపకంచక - ఉపకంచక, ఏలక, కలుక, కపాతక, కపాతక పర్తి, కోరంగి, తుచ్చ, త్రిపుట, క్రుటి, బహుళ, భద్రేల, మహాబుక, సూక్ష్మ, సూక్ష్మ. (తె. ప.) — చిట్టేలకి, - నన్నయేలకి, నన్నయేలకి: (చూ, సూక్ష్మ): 2: చూ, శ్రీతాళము.\*

పత్రిక, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలి సుపుచురియ: చూ, రిప్ప. 2.

పత్రిరేఖ, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, పత్రిభంగము.

పత్రివాహనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బాణము. 1.

పత్రిసూచి, సం. వి. ఈ. పుం. ముల్లు: చూ, సితాగ్రము.

పత్రిస్సుహి, సం. వి. ఈ. పుం. 1. చూ, సువిరేచన.\*

పశ్చిమసూక్తము, సం. వి. వ. త్రి. — పై. —

పశ్చిమసూక్తము, అం. చూ, దూతీవతుష్టయము.

పశ్చిమసూక్తము, సం. వి. అ. న. 1. రక్తచందనము: చూ, వా.న. 1; 2: చూ, భూమి: 3: చూ, పద్మకాష్ఠము \*

పశ్చిమసూక్తము, సం. వి. ఈ. త్రి: చూ, పశ్చిమసూక్తము.

పశ్చిమ, సం. వి. వం. 1. దేగ: చూ, శ్వేతము: 2: చూ, పక్షి: 3: చూ, బాణము: 1; 4: చూ, వర్షకాష్ఠము: 5: చూ, మృగము: 6: చూ, రథికుడు: వై. వి. (1) = పత్తి: చూ, రూ - పత్తి.

పత్తి, సం. వి. అ. త్రి. 1. కాగితము: చూ, పటపత్తిము: 2: చూ, పత్తిము: 2: అం. 3: చూ, దూతీవతుష్టయము: వా. 4. వర్షపత్తి. "అంద్రపత్తి, హిందు" మొ.

పత్తి, సం. వి. అ. న. ఉడికిన పొత్తిరీ, పట్టుచీర మొ: చూ, పత్తిము: వం. 2: చూ, శోణకము \*

పత్తి, సం. వి. అ. వం. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1.

పత్తి, సం. వి. అ. పాండుడు.

పత్తి భూద్రవదావరేత, న్యాయమును మార్గమును మార్గమును నాధారముల నాచరింపవలయును, అనగా స్వీయధారమును సమగ్రముగా బాటింపవలయును.

పత్తి, సం. వి. అ. త్రి. కరక: చూ, హస్తము.

పత్తి, సం. వి. అ. (పత్తి): చూ, కందము. 3.

పత్తి, సం. వి. అ. వ్య. చూ - పదపత్తి. 1. వెనుక. ఉ. హరి. 4, అ. 17: చూ, వెనుక. 1; 2. చుట్టుము. భాగ. 4, స్కం, 118: చూ, వెనుకము.

పదంహి పర్యవ్రాజక గుణైర్విధియతే, న్యాయము లందరిని మెప్పించును.

పదకము, సం. వి. అ. వం. 1 = పదక. సరవిశేషము: చూ, భూమి. 2: వై. వి. (1) = పదక. క్రమము. నిర్వ. 4, అ. 31: చూ, విధము. 1; వా. (2) పన్నుగడి, రచన.

పదకవికారపనానైపుణ్యము, అం: చూ, సుగుణములు.

పదకీర్తన, అం ఒకానొక రాగము: (చూ, గానాత్మపండితుడు): చూ, స్వరము. 2.

పదకాండవము, అం: చూ, కాయమానములు.

పదగతము, అం: చూ, అర్థాంతసంక్రమణము.

పదగతములు, అం: చూ, కావ్యదోషములు.

పదగణాప్తి, అం: చూ, విన్నానములు.

పదగుడు, సం. వి. అ. వం: చూ, భటుడు. 1.

పదహా, వై. వి. పాత్రమును నాటము: చూ, వ్యంజకము. 1. పదహారము, వా. వి. పదముల విభజించుట.

పదటము, దే. వి. (చూ - పదట - పల్లటము): చూ, సంభ్రమము.

పదటి, దే. వి. భూమి: అం. భా. పి. 220: చూ, రేణువు. 1. పదట, దే. వి: చూ, రూ - పదటము.

పదడు, దే. వి. బూడిద: చూ, భస్మము.

పదదోషములు, అం: చూ, కావ్యదోషములు.

పదను, దే. వి. 1: చూ, సమయము. 1; 2. కడి. రామా. 4, అ. 176: చూ, పైము: 3. వైశిష్ట్యము, రూ -

పదను. య. 2, అ. 67: చూ, వాడి. 1; 4. పరిపాకము: చూ, పరువు: వా. 5: చూ, రూ - పదను. 1.

పదనుకను, దే. అ. క్రి. తడియు: చూ, పైముగు.

పదపిడి, దే. అవ్య: చూ, రూ - పదపడి: (వెనుక అనుటకు — భార. ఆది. 3, అ. 100: చుట్టుము అనుటకు — భార. ఆది. 1, అ. 68.)

పదభృమకము, అం. ఒకానొక చిత్రవిత్వము: చూ, వృత్తము 1.

పదము, సం. వి. అ. న. 1. పాదము: చూ, హస్త: 2. పద్య పాదము, చరణము: చూ, వృత్తము. 1; 3. ఇసుకలోనగు చోట్ల గనబడెను పాదచిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1. 4. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; 5. శబ్దము (ద్యుత్యోగ గూడినది): చూ, స్వరము. 2; 6. వాక్యము, పాట (అవి కొందఱు): చూ, శబ్దము. 2; 7. ప్రయత్నము: చూ, యత్నము: 8: చూ, స్థానము. 1; 9: చూ, వ్యాజము. 1; 10: చూ, సరకు. 2; 11: చూ, వేరు. : వం. 12. కిరణము: చూ, హయనము. 2; వా. 13. కత్తిము.

పదయము, అం: చూ, యమకము.

పదరు, వై. వి. తమలపాకుల యువము: చూ, హడపము.

పదరు, వా. వి. 1. పదరుబోతుకనము: చూ, శబ్దము. 2; 2. నింద: చూ, నెగ్గింపు: బి. 3. త్వరితోక్తి. స్వా. 6, అ. 44: చూ, శబ్దము. 2: బి. 4. కోపోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 5. చలనము: చూ, లోలము: అ. క్రి. 6. రూ - పదురు. త్వరపడు. కి. 6, అ. 222: చూ, సంక్రమించు: 7. కోపించు: చూ, రోషించు: 8. చలించు: చూ, సరించు: స. క్రి. 9. అక్షేపించు. భార. అపి. 5, అ. 101: చూ, నెగ్గించు.

పదలము, వా. వి. అరవిశే, అడిశేరు ( $\frac{1}{2}$  పీతే = రెండు ఏబలములు = 60 తలముల యెట్లు.)

పదవి, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1: వై. వి. (1) కలిమి: చూ, సంపత్తి. 1; (2) = పద. ఉన్నతముగు స్థితి. "చక్రవర్తిపదవి. మహారాజపదవి."

పదాజి, సం. వి. ఇ. వం: చూ, రథుడు. 1.

పదాధము, వా. వి: చూ, బిరుదము.

పదాతి, సం. వి. ఇ. వం: చూ, పదాజి (అంగము. 9.)

పదాభిజిత, అం: చూ, హస్తప్రాణములు.

పదార్థము, సం. వి. అ. వం. 1. వస్తువు: చూ, సరకు. 2; 2. శబ్దములయొక్క అభిధేయము.

పదార్థములు, అం. 1. ద్రవ్యము, గుణము కర్మము, సామాన్యము, విశేషము, సమవాయము అభావము (7); 2. మాంస కృత్తులు, సింధిపదార్థములు, క్రొవ్వెసార్థములు, ఉప్పు పదార్థములు, నీరు (5); 3. పదములయొక్క అర్థములు (టీక): 4. సరకులు.

పదార్థాక్షర, ద్య. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు. అం, పద. సుర. 23.

పదాఘ, ద్య. స. రూ - పదియాఘ - పదునాఘ, కలకళ: చూ, పోడము. 1.

పది, సం. వి. ద్. పుం. 1. పాదము. రా. వి. 1, ఆ. 36: చూ, హజ్జ; వై. స. (1) = పంక్తి: దశమము, పంక్తి. (తె.వ.)—ఈరేను, ఈరెదు, బంతి, రెండయిదురు-రెండైదులు.

పదింబదిగ, ద్వ. క్రి. విజ. (పదియన్ + పది + కాన్) 1. గట్టిగా, చక్కగా. రాఘ. 4, ఆ. 101; వా. 2. అదేపనిగ. పదికుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పదాతి. పదికోట్లు, మి. వి. స. బి. అర్చుదము: చూ, సంఖ్య. 1.

పదిసూచించులవాలు, ద్వ. వి: చూ, కడివలుగు (బాణము. 1.) పదియొప్పుము, ద్వ. వి. పదునాటుకూములు. పదియూలు, ద్వ. స: చూ, రూ-పదాఱు. పదియేను, ద్వ. స. రూ-పదునేడు. పదియేడ్డుము, ద్వ. వి. పదియేడుకూములు: రూ-పదునేడుము. పదియేను, ద్వ. స: రూ-పదునేను (వాచకయందు పదిహేను.) పదిరెండు. ద్వ. స: చూ, ముచ్చొక్తిము. పదిలపడ, వై. అ. క్రి. 1: చూ, నేటిచు; 2: చూ, స్థిరపడు: ప్రే. 3. పదిలపఱుచు. పదిలము. వై. వి. = భద్ర. 1. సుఖము: చూ, సంతోషము; 2. అపానము: చూ, హెచ్చరిక; 3: చూ, సైర్యము. హరి. 4, 10, ఆ. 147; విజ. 4: చూ, మేలుకోలు. నీలా. 2, ఆ. 59; 5. దృఢము. భో. 4, ఆ. 309: చూ, సైర్యము. 1.

పదిలింపు, వై. స. క్రి. 1. దృఢపఱుచు; 2: చూ, స్థిరపఱుచు. కై. 7, ఆ. 221. పదిలఱుచు, వై. విజ. 1. = భద్ర: చూ, మేలుకొనియుండు వాడు. హరి. 4, ఆ. 69; 2. స్థిరుఱుచు, శని: చూ, రాహువు. 2.

పదివేలకు, జా. కాశ్యపముగా. 'వీరు మనవలదే పదివేలకైన' (దాశరథివిలాసము): "చాలు పదివేలువచ్చె నీవలమువిడుపు". (రసికజన మనోరంజనము): "చాలు పదివేలువచ్చెఁబాంచారి దొరకిననైగద." (పాంచాలీపరిణయము.) పదివేలు, ద్వ. వి. నూలుపందలు: చూ, సంఖ్య. 1. పదివేసముఁసామి, వై. వి: చూ, విప్లువు 1. పదుండు. ద్వ. స: చూ, రూ-పదుగుండు. పదుగు, దే. వి. 1. పంక్తి: చూ, శ్రేణి. 1; 2. కొలము: చూ, వంగడము; 3. రూ-పదువు. సజాతీయప్రాణినమూహము: చూ, వంగడము. పదుగుండు, ద్వ. స. పదిమంది: (రూ పదుగురు-పదువురు. పదుండు-పదురు-పదువు.) పదుగురు, —వై.— (పదికి మహాన్యహత్యర్థకబహువచనం తాదేశము.) పదునల్లుము, ద్వ. వి. పదునాలుగుకూములు. పదునాఱు, ద్వ. స: చూ, రూ-పదాఱు. పదునాలుగు, ద్వ. స: రూ-పదునాల్గు, ఈరేను. (సం. వ.)— ఇంద్రము. పదును, దే. వి. (పది + కును.) రూ-పదను. 1. పదియంగుళ ములపఱుచు నేలయందు తడి చొచ్చునకటి వర్షప్రమాణము: వా. 2: చూ, రూ-పదను. 3.

పదునుపెట్టు, వా. స. క్రి: చూ, వాడిచేయు. పదునెనమందుము, ద్వ. వి. పదునెనిమిదికూములు. పదునెనిమిది, ద్వ. స. అష్టాదశము. పదునెనిమిది వర్ణములు, అం. ప్రబంధమన కవికల్పిత చరిత్రము. ఇందు ౧౮ వర్ణనలనికొందఱు, ౨౨ వర్ణనలని కొందఱు. ఈ చెప్పిన వర్ణనలం దేవేని ౪-౫ తక్కువైనను సరే. పెక్కులు లోపించినచో దానిని ప్రబంధమనరు. ౧౮. వర్ణనములు.—పుర, సముద్ర, పర్వత, రవి, శక్తి, ఋతు, వివాహ, రతి, విరహ, సుతోదయ, ఐన, జల, యాన, పాన, దౌత్య, నృప, మంత్ర, యుద్ధములు. వీనికి శ్రీ, దౌహృద, మృగయ, జయములు కలిపినచో 22 వర్ణన లగును: (చూ, కావ్యము. 6.) పదునేను, ద్వ. స: రూ-పదియేను. పదునేడుము, ద్వ. వి: రూ-పదియేడుము. పదునేను, ద్వ. స: రూ-పదియేను. పదునొకటి, వై. స. వి. ఏకాదశము. ఏకాదశము. పదునొకొల్లుము, వై. వి: (పది + ఒకండు + కూము) పదు నొకండు కూములు. పదువు, దే. వి: చూ, రూ-పదుగు. 3. అచ్చ. యు, కాం. 491. (దేనువు). పదుము, వై. వి: చూ, పదుము. పదుముత్తుము, ద్వ. వి. పదుమూడుకూములు. పదురు, వై. స. 1: చూ, రూ-పదుగురు. కాశీ, 3, ఆ. 142; 2: చూ, విదము. 1; బి. 3: చూ, రూ-పదురు. 3: ఆ. క్రి. 4: చూ, రూ-పదురు. 6.

పదురుచు, దే. ప్రే. రూ-పదురు. పదురఁజేయు: చూ, వక్క శించు. పదువు, దే. వి: చూ, రూ-పదుగు. 3. పదువురు, ద్వ. స: చూ, రూ-పదుగురు. పద్గుడు, సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-పదుకుడు-పదికుడు-పత్తి. పదాతి-పదాతికుడు-పదాతిగుడు): చూ, భుజుడు. 1. పద్దియము, వై. వి. (రూ-పద్దె-పద్దెము.) = పద్యమ్ చందో బద్ధమైన కావ్యము. నీలా. 2, ఆ. 91: (చూ, వృత్తము. 1): చూ, శ్లోకము పద్దు, వై. వి. 1. = ప్రతిజ్ఞ: చూ, స్పర్శ. 4; 2. = స్పర్శా. పోటి: చూ, స్పర్శ. 1; 3. = భద్ర. అంతెంకత్తెము: వా. 4. (అంగడిసరుకుల) జాపితా: 5: (బడులు పత్రమునకు మూలుగా వ్రాసినవి) పద్దు: 6. (కూలీలముస్తరు) పద్దు: 7. తాకట్టుపద్దు: 8. సక్రమందు భోజనపుపద్దు: 9: కరుడు, చిట్టా. చితా. "పద్దులపొత్తము": విజ. 10. = అబద్ధ. నిజము కావది: చూ, వితిథము: వా. క్రి. 11. వెళ్లు "నీవు పద్దు. నేను పచ్చెదను." (వాడుక. ఆప్ర.) పద్దె, వై. వి. = పద్యమ్: చూ, రూ-పద్దియము. పద్దెము, —వై.—య. 1, ఆ. 12. పద్దతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. శ్రోవ: చూ, మార్గము. 1; 2. పరుస: చూ, విరము. 1; 3. అడుగు: చూ, బురద. పద్నాలు, ద్వ. స: చూ, రూ-పదునాలుగు.

పద్య, సం. వి. ఆ. త్రి. 1: చూ, లక్ష్మి; 2. జారంగి\*: చూ, హండి; 3. మెట్టదామర\*: చూ, సహస్రవక్రము.

పద్యకంద, సం. వి. ఆ. త్రి. తామరదుంప: చూ, సహస్ర వక్రము. 1. (పద్యకందము అనియు.)

పద్యకము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, పద్యము. 5: 2: చూ, పద్యకాష్టము\*: అం. 3. ఒకానొక వృత్తము. "న-భ-జ-జ-జ గురువులు." ౧౧ వ యింట యతి. పదునాఱవభందస్సు : చూ, వృత్తము. 1.

పద్యకాష్టము, సం. వి. ఆ. న. ఒకానొక ఓషధి\*: వత్తాంగము, పద్యకము, పన్నగము.

పద్యకోశము, అం: చూ, అనంయతహస్తములు. (అయిదు ప్రేళ్ళను కొనలు కూడకుండునట్లు విల్లుచెలవంది యెడము గఱవానిగా జట్టునది.)

పద్యగర్భి, సం. వి. ఇ. పుం. (రూ-పద్యగర్భుడు, పద్యనాభి, పద్యనాభుడు): చూ, విష్ణువు. 1.

పద్యచారణి, సం. వి. ఈ. త్రి: చూ, పద్య. 3.

పద్యనాభము, అం. 1: చూ, శక్తములు: అం. 2. ఒకానొక వృత్తము. "త-త-త-త-త-త-త-గగములు." 13 వ యింట యతి. 23 వ భందస్సు: చూ, వృత్తము. 1.

పద్యనాభాయనము, అం. (పద్యనాభః = హృదయపద్యస్య నాభౌ నాభి రీషదుపరిభాగే ప్రకాశనాత్.): చూ, ఓమ్.

పద్యనాభుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పద్యగర్భి.

పద్యనాయకుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వెలమ.

పద్యవక్రము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, తామరపాకు; 2. మెట్ట తామరదుంప: చూ, సహస్రవక్రము.

పద్యవక్రస్థితతోయన్యాయము, న్యాయ. తామరాకులోని నీరు తామరా కునకంబుడు. అట్లే గృహస్థుడయ్యి సంసారబంధమునఁ జిక్కినవానినిగూర్చి దీనిని వ్యవహరింతురు.

పద్యపాణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఒకానొక బుద్ధుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1; 2: చూ, సూర్యుడు.

పద్యపూడింగ, మి. వి. చోరపుష్పి\*: చూ, శంకిని.

పద్యభాంసవుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

పద్యము, సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. తామర, కమలము: చూ, సహస్రవక్రము: అం. బ. 2: చూ, నిధులు. (లిబ్బి. 2.):

3: చూ, పూహభేదములు; 4. సంఖ్యాభేదము: చూ, సంఖ్య. 1; 5. ఏనుగు మొగమునందలి కొట్టనమూహము, జాల, పొగురుపొడ, పద్యకము: చూ, హస్త: పుం. 6: చూ, సర్పము.

పద్యదాగము, సం. వి. ఆ. పుం. తామరకెంపు: మాణిక్యము, (ఇది సి. హాళమున పుట్టినది. రక్తవర్ణము గలది. ఉత్తమ జాతి రత్నము.): చూ, రత్నములు.

పద్యలతాశిఫ, సం. వి. ఆ. త్రి. తామరతూడు: చూ, సహస్ర వక్రము.

పద్యవెలమ, మి. వి: చూ, వెలమ.

పద్యవ్యాహము, అం: చూ, ప్రధానవ్యాహములు. (వ్యాహములు.)

పద్యకరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొలను: చూ, సరస్సు. 1; 2. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1.

పద్యాటము, సం. వి. ఆ. పుం. తగిరిస\*: చూ, ప్రపున్నాటము. పద్యాలయ, సం. వి. ఆ. త్రి: చూ, లక్ష్మి.

పద్యాసనము, అం. 1: చూ, ఆసనములు: 2: చూ, ఉత్తాన కరణబంధములు.

పద్మి, సం. వి. న్. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్త.

పద్మిని, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. తామరతీగ: చూ, సహస్ర వక్రము; 2. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1; 3. తామర తంపర: చూ, సమృద్ధి; 4. పద్మినిజాతి త్రి. త్రిలింగో న్యుత్తమమైనది. పాంచాలుడను పురుషుడు ప్రేమించును, నాచి గవళామునఁ బంజానాసనపద్యమను బంధమువ్వము, నాచి, విఱుడులు, తోడల కళాసానములు. వంకలైన బహుకేశములు, కుటిలములగు స్తనములు. మొల్ల మొగ్గలవంటి డంతములు, పద్యగంధము, హంసస్వరము, ముఖసౌభాగ్యము, ప్రేమఁగోరుట కలిగియుండును: చూ, త్రి: 5. ఆదే నుగు: చూ, హస్త: 6: చూ, పద్యాలయ: అం. 7: చూ, త్రికాతులు; 8: చూ, దేశీయక్రియలు.

పద్మినివక్రజలబిందున్యాయము, న్యాయ. తామరపాకులోని నీరు ఆకు నంటకుండు ననురీతి.

పద్మినివల్లభుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

పద్య, సం. వి. ఆ. త్రి. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1.

పద్యకాష్టము, అం. గజయతిపాస నియమము గలది: చూ, కావ్యము. (తిక్కనసోమయాజి నిర్వచనోత్తర రామాయము మొ॥ వి.)

పద్యభ్రమకము, అం. చిత్రకవిత్వమునం దొకటి: చూ, వృత్తము. 1.

పద్యము, సం. వి. ఆ. న. = పద్యము: చూ, పద్దియము.

పద్యములు, అం: చూ, జాతులు. 5.

పద్యుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కూడురుడు.

పద్యుచు, దే. ప్రే: చూ, రూ - పదురుచు.

పన, దే. వి. ఓదియ-ఓడి: చూ, సయ్యము. 1.

పనఁటి, దే. వి. రూ - పంటి: 1. పంటకుండ: చూ, భాండము. 3; 2. కుండ: చూ, భాండము. 3.

పంపు, వై. న. క్రి. = ప్రలప్. ప్రలాపించు: చూ, రొల్లు.

పనస, వై. వి. 1. = పంచాశక్తు: ప్రశ్నాంశము (ఏఱది పదముల నమూనాము పంచాశక్తనఁబడును ఇది తెనుగుదేశమున సరసయని చెప్పబడుచున్నది); 2. = పాపన: చూ, వేరుపనస.

పనసలవాండ్రు, ద్వ. వి. బ. కమసాలెవారిని యాచించి బ్రదుకు వారు.

పనాయికము, సం. విజ: చూ, రూ - పజాయికము.

పని, దే. వి. 1. చేత: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. కర్మము: చూ, వ్యాపారము 1; 3: చూ, ప్రయోజనము; 4: చూ, శిల్పము; 5. అజ్ఞ. భార. ఆది. 2, ఆ. 46: చూ, సెంపు: వా. 6. సేవకావృత్తి. "మా అబ్బాయికి కలెక్కరు అసీసురో పని." 7. స్వతంత్రవృత్తి. "మా అబ్బాయికి మా భూములు సేద్యముచేయించెడు పని."

పనికచ్చె, వా. వి. అధికకాంతిగల కృత్రిమ పద్మరాగము. ఆం. భా. ద్వి. 227: చూ, రత్నము. 1.

పనిగొను, దే. స. క్రి. వియోగించు: భార. విరా. 1, ఆ. 269: చూ, వెలవిచ్చు.

పనిగోరడిబండ, వా. వి. పనులుచేసెడి పలుగాకి.

పనిచెయ్యవారు, వా. వి. చూ, వినాయకుడు: 1. (ఇట్లు పని చెలువు వేల్పు.)

పనిచెలుపు, వా. వి: చూ, విష్ణుము.

పనిజేసిన పాతికపట్టు, లో. "ఉవా. — "మేము పనిజేసిన పాతికపట్టు మనుమాటల ముడిబెట్టక." (ధర్మజ రాజ సూయము.)

పనికము, సం. విజ: చూ, రూ - పడాయికము.

పనిముట్టు, దే. వి: చూ, సాధనము. 2.

పనిలేనివాడు, వా. వి: (సం) అమ్యానుడు, బొద్దరిగడు.

పనివచ్చు, దే. స. క్రి: చూ, పనిగొను.

పనివడు, ద్వ. ఆ. క్రి. 1. అక్కడపడు: చూ, వాంచించు; వా.

2. పనియందు నేర్పటియగు.

పనివాడు, దే. వి. 1: చూ, నే కుడు; 2. కర్మకారుడు:

చూ, వ్యవహార, 3: చూ, పనుర్లుడు.

పనివిను, దే. అ. క్రి. 1. అక్షావశవర్తియగు, రామా. 4, ఆ. 4:

చూ, విను; 2. వచ్చెదను. టో. 6, ఆ. 378: పోయెదను.

"ఏను బనియెదనన్ను." భార. ఆను. 1, ఆ.

పనుకు, దే. అ. క్రి. చూ, రోపించు: ఉ. హరి. 4, ఆ. 63.

పనుగొను, దే. అ. క్రి (పన్ను + కొను) 1: చూ, నేటించు.

భార. ఆది. 4, ఆ. 163; 2. కలుగు: చూ, సంభవించు.

పనుచు, దే. స. క్రి: చూ, రూ - పంచు. 1-2-11.

పనుపడు, ద్వ. ఆ. క్రి. 1. రూ - పన్నుపడు: చూ, వాడుక

పడు; 2: చూ, పనుగొను 2; 3. నాలు: చూ, మొలచేయు.

పనుపరి, దే. విజ. రూ - పన్నురి. ఆజ్ఞను లోబడినవాడు: చూ,

పరాధీనుడు

పనుపు, దే. వి. రూ - పన్ను: 1: చూ, పని. 5: వా. 2.

దాస్యము: చూ, నేప.

పను - సాకిరి, వా. వి: చూ, సూర్యుడు: ఆం. పరా. సుర. 20.

పనేరుద్రాహ్మణులు, అం: చూ, నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులు.

పన్ను, దే. స. క్రి: చూ, రూ - పనుచు

పన్ను, దే. విజ. 1: చూ, వృద్ధుడు; 2: చూ, పేరులేని

వాడు.

పన్నకము, దే. వి. (రూ - పన్నుగడ - పన్నిక - పన్నికము):

చూ, రచన.

పన్నగము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; 2:

చూ, పద్మకాశము.

పన్నగాళనుడు, సం. వి. అ. పుం. పాపమేసరి: చూ, హరి

వాహనుడు.

పన్నము, సం. విజ. 1. జాతినది: చూ, స్రవము; వై. వి.

(1). = ప్రక్షాళి. వేదమునందలి అట్టమునకు ఆపయనము.

(వేదపరిచ్ఛేదము: చూ, వేదము. (2) వేదపన్నములు

పర్చినవారమగుటచే పన్నములవారు "పన్నాలు" అనెడి

యింటిపేరు గలవారైరి. "పన్నాలవాడు" (ఇట్లే వేదాల వారు, మొ.)

పన్నా, వా. వి. కాగితము బట్టలోనగునవి పొడవు వెడల్పులు.

పన్నాగము, దే. వి. 1: చూ, పదాల. 1; వా. 2. ఎత్తుగడ;

3. మోసము.

పన్నారు, దే. వి. భారిక లాలెకుగురికి. య 3, ఆ. 151.

పన్నారులోవి, వా. వి చిన్నగిన్నె: చూ, పాత్రము 6.

పన్నక, దే. వి: చూ, పన్నకము.

పన్నిడిము, వా. వి. — పై.

పన్నిదము, వై. వి. = పక్షిలము. 1. జూదమునందు ఒడ్డెను

దనాపికము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. పాచికలు గప్పెలు

మొదలగునవి పొరికి: చూ, వ్యవహారము. 4.

పన్నిర్లులు, ద్వ. స. (పది + ఇర్లులు) (రూ - పన్నిరుగురు - పన్నిరు

వురు - పన్నిర్లురు) పంద్రెండు మంది. (పంద్రెండింటికి

మహావృహాశ్వర్థక బహువచనాంతాదేశము).

పన్నిర్లుము, ద్వ: వి. పంద్రెండుతూములు; రూ. పన్నిర్లుము.

పన్నియ, దే. వి: చూ, రూ - పన్నె.

పన్నిరుగురు: చూ, రూ - పన్నిర్లు.

పన్నిరువురు. — పై.

పన్నిర్లుము, ద్వ. వి: రూ - పన్నిర్లుము.

పన్నిర్లుము, వా. వి. రూ - పన్నిర్లుము. పంద్రెండు పరిములు.

ఆం. భా. ద్వి. 269.

పన్నిర్లురు, ద్వ. స. పన్నిరువురు.

పన్నిర్లుము, వా. వి. రూ - పన్నిర్లుము.

పన్నిరము, సం. వి. అ. న. = పన్నిరు: చూ, సలిలము.

పన్నిరు, వై. వి. = పన్నిర. — పై.

పన్ను, వై. వి. 1 = పణ. వంగము: చూ, నీస్తు. (ఇందుల

లేదములు — ఇంటిపత్తు, భూమిపన్ను, వృత్తిపన్ను మొ.);

వా. 2: చూ, పణు. 1; దే. విజ. 3. ఒత్తెన్నది. భార.

ఆది. 3, ఆ. 128: చూ, హృద్యము; దే. అ. క్రి.

4. యుద్ధమునకు నిర్దవకు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 52: చూ,

నిర్దించు; 5. కలుగు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 9: చూ. సంభ

వించు; అం. ప్రే. 6: చూ, నిర్దవము. ఉ. హరి. 4, ఆ.

212; 7. కలుగజేయు. పాండు. 5, ఆ. 122: న. క్రి.

8. ఏర్పడుచు, రవించు: చూ, వృజించు; 9: చూ ఉప

దేశించు; 10. చేయు: చూ, సమకట్టు; (మాయోపాయము

పన్ను; కావడి బద్దకు మట్టుపన్ను; యుక్తిపన్ను మొ.)

పన్నుండు, దే. అ. క్రి: చూ, కయనించు.

పన్నుగడ, దే. వి. 1: చూ, పన్నకము; 2. ఏకపుకడవ వై

దందెనంది త్రాళ్ళతో బిగించుట; వా. 3. కావడిమట్టుబద్దకు

సన్నాహముచేయుట.

పన్నుపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ - పనుపడు. (పేపన్నుపడు.)

పన్నె, దే. వి. రూ - పన్నియ. 1. మగమునందు పడుగునాలు

వేణువేణు చొప్పించుటకై నకుమ దువ్వెనసంధ్యవలె నిలుపు

నేర్పడియుండునట్లు వెదురుబద్దంతో అడ్డముగాగట్టుబడిన

సాలెవాని సాధనవిశేషము; 2. అంకపన్నె వెనుకటి

యినపములు; 3. దువ్వెన. ఆం. పదా. 4-30: చూ, ప్రసాధవి.

వస్తురి, దే. విజ: చూ, రూ - వసుపరి.  
 వస్తు, దే. వి: చూ, రూ - వసుపు.  
 వస్తు, దే. వి. 1: చూ, భక్త్యము; వా. 2. బండికియెడమవైపున  
 పూనెడు ఎద్దు: (చూ. టిట్టి: చూ, వృషభము. 1: వా. 3.  
 ఆడుగుటి. (అప్ర) (సీపజాతులయందు వాడుక.)  
 వస్తుణము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పావట\*.  
 వస్తుర, దే. వి: చూ, మోడుగు\*.  
 వస్తులి, దే. వి. 1. వత్తమునందలి చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము.  
 2. చిత్రవర్ణముగల వత్తము: చూ, వత్తము.  
 వస్తుశివచ్ఛేదము, వా. వి. బొంత: చూ, వత్తము.  
 వస్తు, దే. వి. 1: చూ, సూపము; 2. పొట్టుపోయి బద్దలైన  
 కాయధాన్యము: చూ, సంజకృ (ధాన్యము).  
 వస్తుకట్టు, వా. వి. వస్తువేసికాచినచాదు: చూ, యూషము.  
 వస్తుచేయు, ద్వ. స. క్రి. 1: చూ, నెలుమాడు; వా.  
 2. కందులు, పెనలుతోనగువాని పొట్టుపోయి బద్దలగు  
 నట్లుచేయు.  
 వజలుట, వై. వి.=ప్రజల. వృద్ధి నందుట.  
 వజువు, వై. విజ.=ప్రభువు: చూ, స్వామి. 1.  
 వజ్జము, వై. వి.=వర్జ. 1. ఉత్పవము: చూ, సంజరము;  
 2. సంక్రాంతిపండుగతోనగునది: చూ, సంజరము; 3. ఆతి  
 త్యము. పంచ. నా. 5, ఆ. 56: చూ, విందు. 2.  
 వజ్జీకు, వా. వి. బహిరంగమైన: అందఱికి చెందిన.  
 వమిదె, వై. వి. (రూ - ప్రమిద - ప్రమిదె - ప్రమిద) దీప  
 ముండు పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.  
 వమజ్జ, దే. వి: చూ, రూ - వంజ. 2.  
 వమృతము, దే. వి. అంచులుమడిచి వడ్డెడికుట్టు: చూ,  
 మ్యాతి. 1.  
 వమృ, దే. ఆ. క్రి. 1. అశయించు. మార్క. 5, ఆ. 245:  
 చూ, నందడించు; ప్ర. క్రి. 2. అంచులు మడిచికుట్టు: చూ,  
 పొడుచు. 9.  
 వయట, వై. వి.=వైతా (రూ - వయట - వయ్యట - వైట -  
 వయ్యర - వయ్యర - వయ్యర) శ్రీతొమ్మిదివత్తము. విజ.  
 2, ఆ. 26: చూ, పత్తము.  
 వయోపాసం భుజిజ్ఞానం కేవలం వివర్ధనమి, పాములకుఁ బాలు  
 త్రాగి. చుట విషాధివృద్ధి జగకము.  
 వయవము, వై. వి.=ప్రయాశ. (రూ - వయనము - వైనము):  
 చూ, ప్రయాణము.  
 వయనించు, వై. ఆ. క్రి. =ప్రయాశించు: చూ, వెళ్లు. 3.  
 వయర, దే. వి. (రూ - వయర - వయ్యర - వయ్యర - వైర)  
 1. దక్షిణపుగాలి: చూ, వాయువు; 2. గాలి: చూ, వాయువు;  
 3. 3: చూ, అపరాలు.  
 వయవ్య, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. పాలి: చూ, రాజాదనము. 1;  
 2. విష్ణుపాద: చూ, రాజాదనము. 1; 3. రెడ్డివారి నానఁ  
 ద్రాలు: చూ, స్వర్ణక్షీరి: విజ. 4. పాలక. పాతవైనది;  
 5. పాలయొక్క వికారము (వెయ్యి - పెరుగు - చల్ల మొ):  
 చూ, స్తన్యము.

వయస్యిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఆవు: చూ, సారథేయ  
 (దేనువు): 2. ఏలు: చూ, స్వర్ణది (నది); 3. చూ,  
 పాలగొలిమిడి\*.  
 వయస్సు, సం. వి. న. న. (రూ - వయము - వయనము -  
 పాయనము) = పాయి. 1. చనుపాలు: చూ, స్తన్యము;  
 2. పాలు: చూ, స్తన్యము; 3. నీరు: చూ, సలిలము.  
 వయాట, వా. వి. రూ - వైయాట. 1: చూ, వ్యభిచారము;  
 2. ఉపరతి: చూ, సంయోగము; 3. చీట్లాటయందలి అబ్బ  
 యాట.  
 వయి, దే. వి. 1. (రూ - వై - వైని) ఉప్పురము: చూ, మీడు.  
 2: ద్ర. 2. (రూ-వై-వైని) ఉర్వాస్థకము ఆం, భా.తృ. 66.  
 వయింబక్కఁబడుట, జా. స్నేహముగానుండుట, ఎక్కువ  
 మమతగానుండుట. “వయింబక్కఁబడంగఁ జక్కని కుమా  
 రుని మక్కఁబడి” (పారంగచరచరిత్ర).  
 వయిలుట, వై. వి.= చూ, రూ - వయలుట.  
 వయిలుకొంగు, ద్వ. వి. రూ - వైలుకొంగు; చూ, మైజాణు.  
 వయిడి, దే. వి. రూ - వైడి. 1. బంగారు: చూ, రోహము.  
 1; 2. దనము: చూ, విత్తము. 1; 3. ఉంకువ. చూ,  
 శుల్కము. 2; 4. రోయి: చూ, శుల్కము. 3.  
 వయిడికంటి, దే. వి (వైడి + కన్ను) రూ-వయిడికంటె-  
 వైడికంటి) 1: చూ, సకినంపులులుగు; 2. మెడనగ;  
 చూ, భూషణము. 2; విజ. 3. బంగారుచాయ కన్నులు  
 గలది: వయిడికంటె.  
 వయిడికంటె, —వై.—  
 వయిడిమాలాలు, దే. వి. రూ-వైడిమాలాలు. వసుగర్భ: చూ,  
 భూమి. 1.  
 వయిడితామర, ద్వ. వి. రూ-వైడితామర. మెట్టతామర: చూ,  
 సహస్రపత్రము. 1.  
 వయిడినెలత, దే. వి. రూ-వైడినెలత: చూ, లక్ష్మి. 1.  
 వయిడిప్రత్తి, ద్వ. వి. రూ-వైడిప్రత్తి: చూ, ప్రత్తి\*.  
 వయిడిబాసము, ద్వ. వి. రూ-వైడిబాసము: చూ, గాలిమాట.  
 (శబ్దము 2.)  
 వయిడిముడుచు, దే. ఆ. క్రి. రూ-వైడిముడుచు. శిల్పితార్థము  
 చేయు.  
 వయిడిముడుపు, దే. వి. రూ-వైడిముడుపు, నిశ్చితార్థము.  
 వయిడియుమ్మెత్త, ద్వ. వి. రూ-వైడియుమ్మెత్త, కాంచనము\*:  
 చూ, యుగపత్రకము.  
 వయిడిజేడు, వా. వి. రూ-వైడిజేడు. కుడేరుడు; చూ,  
 శ్రీదుడు.  
 వయకము, దే. వి. రూ-వైకము. 1. రెండుకాసుల నాణెము:  
 చూ, హువు. 4; 2: చూ, విత్తము. 1; 3: చూ, సమూ  
 హము.  
 వయకాపు, జా. రూ-వైకాపు, వైకాగ్ర త. “కుడోత్తతభరంబు  
 నకుం బయికాపువోలె.” (కళాపూర్ణోదయము.)  
 వయికుటమి, దే. వి. రూ-వైకుటమి. ఉపరిసురతము: చూ,

వయికొను, దే. అ. క్రి. రూ. పైకొను. 1. మీలు: చూ, సం  
 దించు; 2 కవియు: చూ, వ్యాపించు; 3: చూ, యత్నించు;  
 4. కలుగు: చూ, సంభవించు. (ప్రే. వయికొలుపు.)  
 వయిచేయి, జా. రూ. పైచేయి అధికుడు. "చిల్వరాయనికి  
 బైచేయియయ్యె." (శ్రీనివాసవిలాసము.)  
 వయిజొలు, దే. వి. రూ. పైజొలు: చూ, సాదుక.  
 వయిజొలుపుట, దే. వి. రూ. పైజొలుపుట: చూ, మక్కుము. 1.  
 వయిజొ, వా. వి: చూ, పదరు. 1. అం, ఓదా. చర. 88.  
 వయిద, దే. వి రూ. పైద. పిల్లకాయ: చూ, శిశువు.  
 వయిదలి, దే. వి రూ. పైదలి. అడుది: చూ, శ్రీ  
 వయినము, వై. వి. = ప్రయాణ: చూ, రూ. పయనము.  
 వయినడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ. పైవనడు. 1: చూ, నందడించు;  
 2. కవియు: చూ, వ్యాపించు.  
 వయిరయిగ, దే. ద్ర. క్రి. విజ. (వయినము + కా) రూ -  
 పైపైగ: చూ, సులభము. 2.  
 వయిపాటు, ద్వ. వి. రూ. పైపాటు. 1. (పైపడుట) కవియులు:  
 చూ, వ్యాపనము: వా. వి. 2. చీకటికట్టువలన వచ్చెడు  
 రాబడి; 3. ఇతరవృత్తివలన వచ్చెడు రాబడి.  
 వయిబూసికొనుట, జా. సంబంధములేనివి కలుగజేసికొనుట  
 "అయినదానికి గానిదానికి వడ్డమువచ్చి వయిబూసికొనక."  
 (సీతచంద్రిక—విగ్రహము.)  
 వయిర, దే. వి. రూ. పైర: చూ, రూ. పయర.  
 వయిరము, దే. వి. రూ. పైరము. అవు: చూ, రేనువు.  
 వయిరు, దే. వి. రూ. పైరు: చూ, సన్యము. 1.  
 వయిరుదుబ్బు, వా. వి. దుబ్బు: చూ, రూ. పైరుదుబ్బు.  
 వయిరుమాను, వా. వి. రూ. పైరుమాను: చూ, వస్త్రాదు. 2.  
 వయిరులయెకిమీడు, దే. వి. రూ. పైరులయెకిమీడు: చూ,  
 హిమాంకువు.  
 వయిశాచము, అం. (పైశాచము): చూ, అశ్రుములు.  
 వయిన, వా. వి. రూ. పైన. (కానికి పైనలు=3: కాని=1/4  
 అణ; పైన=దమ్మిడి (అని కొందఱు); (కానికి దమ్మి  
 డీలు = 4 (అని కొందఱు): చూ, రువ్వ. 1.  
 వయిరులునులు, వా. వి. రూ. పైరులునులు. మబ్బు: చూ,  
 మేఘము. 1.  
 వయిలుమాను, వా. వి: చూ, రూ. పయిరుమాను.  
 వయిసరము, దే. వి. రూ. పైసరము. రతి: చూ, పయోగము.  
 వయినలా, వా. వి. రూ. పైసలా. తిర్పు, పరిష్కారము  
 వయోజము, సం. వి. అ. న. పీటిపుట్టుగు, తామర: చూ,  
 సహస్రస్రము.  
 వయోధరము, సం. వి. అ. పుం. 1. బ. పాలిండు: చూ,  
 ప్రసము; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1: 3: చూ, ముక్కంటి  
 పండు; 4. కొకకారమును చెఱుకు: చూ, రసాలము. 3.  
 వయోధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.  
 వయోముఖవిషకంభన్యాయము, న్యాయ. లోవల విషమును నోట  
 పాలును గల కుండ యను రీతి. (పైన పాలును అడుగున  
 హాలాహలమును గల కడవ).  
 వయోరాశి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, వయోధి.

వయ్య, వై. వి. = పాటల. రూ. పయ్య. 1. పాటలవర్ణము,  
 పల్లవన్నె గుండు: చూ, వర్ణము. 8.  
 వయ్యట, వై. వి. = పైతా: చూ, రూ. పయట.  
 వయ్యద, ద్వ. వి. = పై —  
 వయ్యర, దే. వి: చూ, రూ. పయర. (దక్షిణపుగాలికి. —స్వా. 3,  
 అ. 84; గాలికి. —అచ్చ. బాల, కాం. 68.)  
 వయ్యె, వై. వి. విజ: చూ, రూ. పయ్యె.  
 వయ్యెట, వై. వి. = పైరా: చూ, రూ. పయ్యెట.  
 వయ్యెద, ద్వ. వి. (పయ + పద) —పై. —  
 వయ్యెర, వా. వి. 1: చూ, రూ. పయెర; 2. వయ్యెరగాలి:  
 చూ, రూ. పయర.  
 వర, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. వాగ్మీదము: దే. వి. (1) కంటిపార:  
 చూ, పార. 4; (2) అరటితోనగువాని పార. 5; వై. విజ.  
 (3) వృత్తియందు పరముశబ్దమునకు మీదివర్ణము లోపం  
 పఁగా మిగిలిన రూపము.  
 వరంగి, వై. వి. 1. అవదాతుడు: చూ, శ్వేతముఖుడు; 2. వరంగి  
 చెక్క.  
 వరంగీలాగి, ద్వ. వి. తెంపుజాతివస్తువు.  
 వరంజము, సం. వి. అ. పుం. 1. తిలయంత్రము. (తె.వ). —  
 గానిగ-గానుగ- గానుగు-గాను; 2. చురక తియలుగు:  
 చూ, రిష్టి. 2; 3. నురుగు: చూ, పేనము; 4. = పరుజా.  
 క తిపిడి: చూ, పిడి. 2.  
 వరంజ, వై. వి. రూ. వరంజా. గోడకట్టుబాటున కెత్తుగ కట్టిన  
 కట్టడము: చూ, సాగువ. 3.  
 వరంజా, —పై. —  
 వరంజాగూడు, ద్వ. వి. వరంజాబొక్క: చూ, రంధ్రము. 1.  
 వరంపర, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. = తెరతెర. వరున (విభవక  
 సాగునది): చూ, వెల్లి. 4; పుత్రప్రాత్రసారంపర్యము: చూ,  
 సంతానము. 2; 3. బాధ: చూ, శోకము; వా. వి. (1)  
 వరున: చూ, వరంపర. 1.  
 వరంపరాకము, సం. వి. అ. న. యజ్ఞమునందలి పశునద: చూ,  
 శననము.  
 వరంపరావాహనము, సం. వి. అ. న. తేరుమోతు, పలువురు  
 మోయదగిన యందలము, మొవలగునది (అని కొందఱు):  
 చూ, సూత్రము. 1.  
 వరంపరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ముమ్మరుమడు.  
 వరంగు, వై. అ. క్రి. 1. = ప్రయుక్త. ఒప్పు. అం, బా. శృ.  
 88: చూ, సమ్మతించు; 2. = ప్రయుక్త. ప్రయాణమగు.  
 మార్గము. 4, అ. 220: చూ, వెళ్లు. 3; 3. = ప్రయుక్త;  
 ప్రయుక్తమగు; 4. = ప్రయుక్త. ప్రవర్తిల్లు. భార. ఉద్యో.  
 2, అ. 318; 5. ప్రసరించు. ఉ. హరి. 5, అ. 318:  
 చూ, వ్యాపించు; 6. ప్రసిద్ధమగు. మార్గము. 5, అ. 220;  
 7. ప్రవహించు: చూ, వెల్లిగొను; 8. విహరించు. ప్రభా.  
 1, అ. 65.  
 వరంజా, వా. వి: చూ, రూ. పయజా.  
 వరంజా, దే. వి: చూ, పిడక.



వరణి, దే. వి: చూ, చూ-పనటి. 1-2.  
 వరణిపుట్టువు, దే. వి. కుంభసంభవుడు, ఆగస్త్యుడు. య. 1,  
 ఆ. 98: చూ, నన్నాసి.  
 వరణ, దే. వి: చూ, చూ-పంటియ  
 వరక, దే. వి. 1. రెండువీసములు: వా. 2. రెండుకాసులు,  
 ఆరుపైసలు, ఆరణ, 1/32 వంతు చూపాయ; 3. వండెడు,  
 దణసు. (వండ్లవర్తకులు వరక కొక వంతుపైగా నిచ్చెదరు.);  
 4. గడ్డిపోచ, స్వా. 4, ఆ. 48: చూ, మేటి.  
 వరకాగస్త్య, వై. వి. తెల్లని నాణాకుబట్ట: చూ, వత్తము.  
 వరకీయ, ఆం. 1. ఇది అన్య, కన్య యని ద్వివిధము. (అన్య  
 ఆకీరహస్యమైన వరపురుషభోగము కలది. కన్య వివా  
 హము కానిది. సామాన్యవేళ్య. (ఇట్లు స్వీయ 13, పరకీయ  
 2, సామాన్య 1, విధములవుటచే బ్రధాననాయికలు పదు  
 నాఱుగురైరి: (చూ, నాయికలు, స్వీయ, అన్య, కన్య):  
 విజ. 2. ఇకరునిది.  
 వరగడ, వై. వి. = పరిసర. చూ వరవడ. ఊరివెలుపలిపాలము:  
 చూ, భూమి. 1.  
 వరగడుపు, ద్వ. వి. (వరము + కడుపు) ఆహారమువేయని  
 కడుపు: చూ, భూజము. 1.  
 వరగణ, వా. వి. జమీలోదాగము: చూ, నీసు. 1 (దేశము).  
 వరవంటివాడు, వా. వి. ప్రసపాయి: చూ, శిశువు.  
 వరచి, దే. వి. యాచితకము: చూ, కాశి. 2.  
 వరచిక్రపరిజ్ఞానము, అం: చూ, సుగుణములు.  
 వరజాతుడు, సం. విజ: చూ, సేవకుడు.  
 వరణ, దే. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.  
 వరతంత్రము, అం: చూ, ద్వైధీభావద్వయము.  
 వరతంత్రుడు, సం. విజ: చూ, వరాధీనుడు.  
 వరద, వా. వి: చూ, బకము.  
 వరదము, వా. వి: చూ, హడవము. ఆం, ఖా. ద్వి. 167.  
 వరదా, వా. వి. 1. తెర: చూ, వత్తము; 2. బాడు. ఆం, ఖా.  
 ద్వి. 199: చూ, మునుగు. 3.  
 వరదూషణము, అం: చూ, పోడకసంధులు.  
 వరదేశి, సం. వి. న్. పుం: చూ, విండు. 4.  
 వరద్రవ్యాణి లోభవత్, న్యా. వరద్రవ్యములను మంటిబెడ్డవలె  
 జూడవలయును.  
 వరవతి, వై. వి. 1. మాంబలికకడ; 2. = వరభృతి. అప్పటిని  
 కొనుట: చూ, వరపత్నెము.  
 వరవత్తెము, వై. వి. = వరభృతి: చూ, వరవతి. 2.  
 వరవిందాడుడు, సం. విజ: చూ, వరాన్నుడు.  
 వరపు, వా. వి. 1: చూ, పరిణాహము; 2: చూ, శయ్య. 1;  
 3. విశాలము. నిర్వ. 9, ఆ. 102: చూ, విస్తారము. 1;  
 విజ. 4. విరివిగలది: చూ, విపులము; వై. ప్రే. 6. (బాణము)  
 ప్రయోగించు. హరి. ఉ. 10, ఆ. 89: చూ, ప్రయోగించు.  
 4; 8. ప్రవహింపజేయు. హరి. పూ. 2, ఆ. 71.  
 వరపుకరము, వా. వి: చూ, హజీగలు.  
 వరపురుషుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.  
 వరప్రహ్మము, సం. వి. అ. పుం: చూ, హనుమను

వరభక్షకుడు, అం. మక్షికము, మళకము, వేళ్య. మూషికము,  
 యావకుడు, గ్రామణి, గణకుడు (7).  
 వరభాగము, సం. వి. అ. పుం. గుణోత్కర్షము.  
 వరభృతము, సం. వి. అ. పుం. = కోయిల: చూ, సాకుడు  
 పులుగు.  
 వరభృత్తు, సం. వి. త్. పుం. కాకి: చూ, వాయునము.  
 వరచువదము, సం. వి. అ. న. విష్ణువుండెనుచోటు, వైకుం  
 రము: చూ, స్వర్గము.  
 వరమహాగవతోత్తములు, అం. ప్రహ్లాదుడు, నారదుడు, పరాశ  
 రుడు, పుండరీకుడు, వ్యాసుడు, అంబరీషుడు, శుకుడు,  
 శౌనకుడు, భీష్ముడు, రుక్మాంగదుడు, అర్జునుడు,  
 వసిష్ఠుడు, విభీషణుడు మొ.  
 వరమము, సం. వి. అ. పుం. 1. వరమాత్మ: చూ, హంసుడు;  
 విజ. 2. అద్యము; 3: చూ, శ్రైవ్యము; 4. ప్రధానము;  
 అవ్య. 5: చూ, సమృతము. 1.  
 వరమహంస, సం. వి. అ. పుం. క్షత్తమవదము నొందిన సన్నాసి:  
 చూ, సన్నాసి.  
 వరమాణువు, సం. వి. ఉ. పుం. సూక్ష్మముల కంటె సూక్ష్మ  
 మైన అణువు: చూ, రేణువు. 1.  
 వరమాత్మ, సం. వి. న్. పుం: చూ, పరమము. 1.  
 వరమాత్మయందలి అవస్థలు, అం. చిత్తు, అంతర్యామి,  
 సూత్రాత్మ, విరాట్టు. (4).  
 వరమాత్ముడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, పరమాత్మ.  
 వరమానా, వా. వి. రాజాజ్ఞ, రాజసన్నుడు: వరమాయంపు.  
 వరమాన్నము, సం. వి. అ. న: చూ, సాదము. (1).  
 వరమాయించు, వా. స. క్రి: చూ, నెలవిచ్చు.  
 వరమాయంపు, వా. వి: చూ, వరమానా.  
 వరము, సం. వి. అ. న. 1. కేవలము: చూ, సర్వము; 2: చూ,  
 మోక్షము. 1; విజ. 3. = విరాయి - పెర, ఇతిరము: చూ,  
 వేణు. 3; 4. దూరము: చూ, విప్రకృష్టము; 5. మీదిది:  
 చూ, మీదు. 1; 6: చూ, శ్రైవ్యము; దే. వి. (1) రథ  
 కూకరము: చూ, యుగంధరము; (2) కర్ణాబిండిమీదిపఱపు  
 వ్రాసు: వలుగాడి; (3) చదును. కాశి. 6, ఆ. 205: చూ,  
 సపాటము; వై. వి. (4). = ప్రాయ. అనశనవ్రతము, నిరా  
 హారవ్రతము.  
 వరమువడు, వై. అ. క్రి. 1. = ప్రణామ: చూ, సాగిలవడు; 2.  
 ప్రాయోపవేశముచేయు: ప్రాణాచారమువడు.  
 వరమేశ్వరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2: చూ,  
 విష్ణువు. 1.  
 వరమేష్ఠి, సం. వి. న్. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1.  
 వరలోకములు, వానియధిపతులు, అం. దేవలోకము (దేవేం  
 ద్రుడు), బ్రహ్మలోకము (రేక) సత్యలోకము (బ్రహ్మ),  
 తైలాసము (ఈశ్వరుడు), వైకుంఠము (విష్ణువు).  
 వరవంజ, దే. స. క్రి: చూ, వేష్టింపు.  
 వరవంతుడు, సం. విజ: చూ, వరాధీనుడు.  
 వరవడ, వై. వి. = : చూ, చూ-వరగడ.  
 వరవశమగు. మి. అ. క్రి: చూ, విస్మృతి నొందు.

పరవశము, సం. విజ. 1: చూ, పరాధీనము; వా. వి. 2. ఒడ  
 లెఱుంగమి: చూ, విస్మృతి.  
 పరవా, వా. వి. 1. ప్రావరణవస్త్రము: చూ, వస్త్రము (పరదా  
 అనియు); 2. రూ-పర్యా. ప్రమాదము: చూ, స్థానిత్యము.  
 పరవాది, దే. విజ: చూ, వేగిరకాడు. స్వా. 3, ఆ. 84.  
 పరవు, దే. వి. 1: చూ, వ్యావసము. స్వా. 4, ఆ. 115; ఆ.  
 క్రి. 2. రూ-పర్య: చూ, వ్యాపించు.  
 పరశూమము, అం: చూ, అవతారములు (పరశురాముడు.)  
 ప: శూమారుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కార్తవీర్యరిపువు,  
 జామదగ్ని: చూ, అవతారములు; 2. జమదగ్నికొడుకు:  
 అభ్యక్షి: 3. చిరజీవి.  
 పరశువు, సం. వి. ఉ. పుం. గండగొడ్డలి: చూ, ముద్దరము.  
 పరశ్యథము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. —వై. —; అం. 2: చూ,  
 ముప్పదిరెండుయధములు.  
 పరశ్యతము, సం. విజ. స. నూటికంటె నధికసంఖ్య గలది:  
 చూ, సంఖ్య. 1.  
 పరస, దే. వి. ఉత్సవమునందు పచ్చెరుజనము.  
 పరసవేది, వై. వి. = స్పర్శవేది. రూ - పరుసవేది: చూ, స్పర్శ  
 వేది. (ఇనుమునంటి జంగారముచేయు రసము.)  
 పరస్పరము, సం. విజ: చూ, మిథము.  
 పరస్పరోపకారవర్ధనము, అం: చూ, సామంపకము.  
 పరశ్రీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. అన్యశ్రీ: చూ, శ్రీ.  
 పరస్పహస్రము. సం. విజ. స. వేయికంటె అధికమైన సంఖ్య  
 గలది: చూ, సంఖ్య. 1.  
 పరా, సం. ఉప. (౧. పరాక్రమము = ఇచ్చట 'పరా' అనునది  
 ధాత్వర్థమును వీర్యమునునర్థమునకు మార్చినది: ౨ పరా  
 జయము = ఇచ్చట ధాత్వర్థమును వ్యతిరేకార్థముగా మార్చి  
 నది: ౩. పరాభవము - ఇచ్చట ధాత్వర్థమును అనమానమును  
 నర్థముగా మార్చినది: ౪. పరామజము. = ఇచ్చట ధాత్వర్థ  
 మును ఆశ్రయమును నర్థముగా మార్చినది: ౫. పరాసుశ్ర =  
 ఇచ్చట "అను" శబ్దముతోగలసి తానుకొట్టబడిన యను  
 నర్థము కలవి యయినది. ఇత్యాది.)  
 పరా-గము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సముద్రము.  
 పరాంకిక, అం. వైతాళియశాతి వృత్తములలో నొకటి. నాలుగు  
 పాదములను ప్రవర్తక వృత్తచ్ఛాయనే నడచును: చూ,  
 వృత్తము. 1.  
 పరాకు, దే. వి. = పరాక్. 1: చూ, స్థానిత్యము; 2. తత్పరత.  
 విజ. 2, ఆ. 152.  
 పరాకుడు, సం. వి. ఆ. పుం. కుత్సికుడు: చూ, వ్యాకుడు. 2.  
 పరాకువడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, ప్రమాదించు.  
 పరాక్రమము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వీర్యము. 1: 2:  
 చూ, శక్తి. 1: 3: చూ, సామర్థ్యము; 1. 4: చూ,  
 యత్నము; పా. 5. దీనికి ఉపమానములు. —కుమారస్వామి,  
 శ్రీరామమూర్తి, అర్జునుడు, పరశురాముడు, బల  
 రాముడు మొ.  
 పరాక్రాంతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, పరాక్రమము.  
 పరాగము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పుష్పాకీ; 2. చుమ్మ:  
 చూ, రేణువు. 1: 3. నలుగురింది: చూ, సాదము. (1):

4. రాహువు సూర్యచంద్రులపట్టుట: చూ, గ్రహణము. 1:  
 5. చందనము: చూ, వాసన. 1: 6: చూ, విభ్యాతి;  
 7. ఒకానొకొండు: చూ, పర్యవ్రతము.  
 పరాధీనము, సం. వి. ఆ. న. పెనమొగము: చూ, వైముఖ్యము.  
 పరాజ్ఞాము, 1 —వై. —; అం. 2: చూ, శత్రుములు; 3: చూ,  
 హస్తప్రచారములు.  
 పరాజ్ఞాపర్యము, సం. విజ. విముఖత్యము: చూ, వైముఖ్యము.  
 పరాజ్ఞాభుడు, సం. విజ: చూ, విముఖుడు.  
 పరాచరము, వై. వి. =: చూ, పరిహాసము. (వా).  
 పరాచితుడు, సం. విజ: చూ, పరజాతుడు.  
 పరాచీనము, సం. వి. ఆ. న: చూ, పరాజ్ఞాము.  
 పరాచీనుడు, సం. విజ: చూ, విముఖుడు.  
 పరాజయము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వీరక. 7.  
 పరాజితుడు, సం. విజ: చూ, పరాభూతుడు.  
 పరాత్పరుడు, సం. విజ. శ్రేష్ఠులకందటికి శ్రేష్ఠుడు: చూ,  
 శ్రేష్ఠుడు.  
 పరాదీనము, సం. విజ. ఒకరికి లోబడినది: చూ, వశము. 1.  
 పరాదీనుడు, సం. విజ. అచీనుడు. ఆయితుడు. అస్య  
 చ్చుండుడు, క్షణుడు, గృహ్యకుడు, నాదవంతుడు,  
 విష్ణుడు, పరతంత్రుడు, పరవంతుడు. (తె. ప.) —  
 చాలుమానిది, పనుపరి. పన్నరి.  
 పరాన్నం ప్రాణసంకటమ్, న్యా. పరులుపెట్టు భోజనమువ  
 కాధారపడియుంట్ల ప్రాణసంకటము.  
 పరాన్నభుక్కు, సం. విజ: చూ, పదనిక\*.  
 పరాన్నుడు, సం. విజ: ఒకరింటికుడు తినువాడు: చూ,  
 భక్షకుడు.  
 పరాభవ, అం: చూ, సంవత్సరములు.  
 పరాభవము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వహాలనము; 2:  
 చూ, సంస్థ. 3.  
 పరాభవించు, సం. ప. క్రి: చూ, భంగించు.  
 పరాభూతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, పరాభవము.  
 పరాభూతుడు, సం. విజ. యుద్ధముందొడిసవాడు: చూ, వహే  
 లనుడు.  
 పరామరిక, వై. వి. = పరామర్శ. రూ - పరామర్శ. స్వా. 3,  
 ఆ. 129: చూ, పరామర్శము.  
 పరామరిన, —వై. —  
 పరామరిపించు, వై. స. క్రి. = పరామర్శించు. ఉ. రా. 7, ఆ.  
 17: చూ, విమర్శించు.  
 పరామర్శము, సం. వి. ఆ. పుం. = పరామరిక: చూ,  
 విమర్శనము.  
 పరామర్శించు, సం. ప. క్రి. = పరామరిపించు: చూ, విమర్శించు.  
 పరామృతము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పదగల్గు.  
 పరాయణము, సం. వి. ఆ. న. 1. ఆశ్రయము: చూ, సన్ని  
 ధానము. 2: విజ. 2. అభీష్టము: చూ, వాంఛ.  
 పరాయణుడు సం. విజ. ఒకట అసక్తిగలవాడు: చూ,  
 లాభుడు. 2.  
 పరాయి, వై. విజ. = పర. ఇతరము: చూ, వేఱు. 3.

మరాయాచు, వై. విణః చూ, వేణునవాచు.  
 మరారి, దే. విణ. ఎత్తుపడి ఈరువిడిచిపాటిపోయి వాడు: చూ, పాంతుడు.  
 మరారువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పొట్టః.  
 మరార్థవాది, సం. వి. న్. పుం: చూ, వకియ.  
 మరార్థము, సం. విణ: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.  
 మరార్థుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2.  
 మరావతి, అం. ఒకానొక వృత్తము. జేఃపాదంబుల ర. జ. ర. జ. గురువులను, సగులను జ. ర. జ. ర. గురువులను గలిగి చేసి పాదంబుల 8, సరులను 10, యతులగువృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.  
 మరావృత్తము, సం. విణ. పొర్లాడినది.  
 మరావృత్తము, అం. 1: చూ, శిరఃక్రియలు; 2: చూ, ఏకవింశతి స్థానకములు.  
 మరాళరగోక్తము, అం: చూ, గోక్తము 13.  
 మరాళరశ్మతి, అం. (కలియుగధర్మములఁబెలుపునది): చూ, స్మృతులు (దీనికి వ్యాఖ్యానము మరాళరమారపీయము.)  
 మరాసకము. వా. వి. పరియాచకము.  
 మరాసనము, సం. వి. ఆ. న. చంపుట: చూ, హి. న. 1.  
 మరాసువు, సం. విణ. చచ్చినవాడు: చూ, సంస్థితుడు.  
 మరాస్కంది. సం. వి. న్. పుం. దొంగ: చూ, హరక్షడు. 1.  
 మరాస్తము, సం. విణ. 1. అవజయమొందినది: చూ, వీక్ష. 7; 2. నిరాకరింపఁబడినది: చూ, ప్రత్యారిష్ఠము.  
 పరి, సం. ఉప. 1. (౧. పరిశుద్ధుడు = ఇచట “పరి” అనునది నిరర్థకము; ౨. పరిధానము = ఇచట అంతట అను నర్థము గలది; ౩. పరిధానము = ఇచట ధాత్వర్థమును మార్చు అను నర్థముగా మార్చినది; ౪. పరిభూతము = ఇచట ధాత్వర్థమును తిరస్కరించు అను నర్థముగా మార్చినది; ౫. పరిక్రమము = ఇచ్చట అంతట అను నర్థముకలది: దే. వి. (1): చూ, సమూహము. హరి. ఉ. 8. ఆ. 179; (2) పదాతి. ఆం. పదా. సర 42: చూ, భటుడు. 1; (3). దంతు. భార. విరా. 4, ఆ. 78: చూ, సేన. 1; (4) పంక్తి. స్వా. 4, ఆ. 10: చూ, శ్రేణి. 1; (5) వేష్టనము: చూ, వ్యాపనము; (6) చతురంగబలసేన: చూ, సేన. 1; (7) పెంటబోదె (లేక) ముఠికిబోదె: చూ, స్వర్గది; (8) రూ-పారి. ఆవృత్తి. (ఈయర్థముంది యేకార్థశబ్దపూర్వకముగానే ప్రయోగింప బడును. ఉదా.— ఒకపరి-ఒక్కపరి. మొ).

పరిజించు, వై. స. క్రి. పదజాతోబుట్టు. ఖో. 5, ఆ. 45.  
 పరిక, దే. వి. 1. మ్రుగ్గు: చూ, రంగవల్లి; 2. ఇట్లు ఆలికి పెట్టిన మ్రుగ్గుయొక్క అంకారము: చూ, రంగవల్లి.  
 పరికల్ప, వా. వి. దరిద్రుడు. ఆం, భా. తృ. 14: చూ, కాకుడు.  
 పరికథ, అం. కావ్యభేదము. తద్వి. — ఆఖ్యాిక, (ఉపలబ్ధార్థ). ఆఖ్యానము, ఉచ్ఛ్వాసము, కథ, ఖండకథ, చంపువు: చూ, సంపుటము.  
 పరికరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఉపకరణము: చూ, సాధనము. 2: 2: చూ, సమూహము; 3: చూ, పరివారము. 1: 4.

నడికట్టు: చూ, వత్తము; 5: చూ, యోగపత్తె; 6: చూ, యత్నము; 7: చూ, మంచము; 8: చూ, స్మృతి. 3: అం. 9. పెరికరాంకారము, సాఖిప్రాయవిశేషములు గలది. ఉదా:— చతుర్ముఖుడైన విష్ణువే పురుషార్థము లిచ్చును: చూ, అంకారము. 3.  
 పరికరాంకుశము, అం. సాఖిప్రాయవిశేషము గల యర్థాలంకారము; ఉదా:— ఈ రాజు శత్రువులకు యముడు, శ్రీలకుఁ గాముడు, యాచకులకుఁ గామధేనువు నయ్యె. ఇకవింజాచి శ్రీమ కాముడని, రిపులు కాలుడని, దీనులు కల్పకృక్షమని యెన్నుచుండిరి.” చూ, అంకారము. 3.  
 పరికరించు, వై. స. క్రి. = పెరికె. రూ-పరికించు. జై. 1, ఆ. 103: చూ, విమర్శించు.  
 పరికర్మము, సం. వి. న్. న: చూ, స్నానము. 1.  
 పరికాడు, దే. వి. యూహనము: చూ, హస్తీ.  
 పక్తి, దే. వి. ఒకానొక కిరాతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 1.  
 పక్తిచ్చు, వై. స. క్రి. 1: చూ, రూ-పరికరించు. భార. ఆది. 3, ఆ. 130; 2: చూ, వెదకు. ఆం, భా. తృ. 122.  
 పరికించుట, వా. వి: చూ, వెదకుడు. అం. పదా. చర 39.  
 పడికి, దే. వి. పానద: చూ, వత్తము.  
 పరిహుటము, సం. వి. ఆ. పుం. గవనివాకిట నుండెడు మంటి దిబ్బ.  
 పరితె, దే. వి: చూ, శృంగాటకముః.  
 పరితెగడ్డ, —వై.—  
 పరిక్రమము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, విహారము. 1; అం. 2: చూ, జన్యతాములు.  
 పరిక్రమనహము, సం. వి. ఆ. పుం. మేకపోతు: చూ, మేషము. 1.  
 పరిక్రియ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చుట్టుకొనివచ్చుట. చూ, వ్యాపనము.  
 పరిక్షేళము, అం: చూ, దండత్రయము.  
 పరిక్షిప్తము, సం. విణ. నలుప్రక్కలఁ జుట్టుబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 2.  
 పరిక్షేపము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. చుట్టుకొనియుండుట: చూ, వ్యాపనము; 2: ఉన్నచునము - ఉన్నయము. ఉన్నాయము. (తె. ప.)—ఎత్తుట.  
 పరిఖ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఆగడిక: చూ, స్వర్గది.  
 పరిగణనము, సం. వి. ఆ. న. ఎన్నిక: చూ, స. కల్పము.  
 పరిగణించు, సం. స. క్రి: చూ, లెక్కించు.  
 పరిగణితము, సం. విణ. 1. కడలిపోయినది: చూ, వేలితము; 2. చుట్టుబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 1; 3. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2; 4. పొందఁబడినది: చూ, వ్యాప్తము. 3; 5. మఱుపఁబడినది.  
 పరిగమ, వా. వి: చూ, పర. 8.  
 పరిగియ, దే. వి: చూ, రూ-పరిగె.  
 పరిగృహీతము, సం. విణ. ప్రియముతో పుచ్చుకొనఁబడినది: చూ, స్వీకృతము. 2.

పరిగె, దే. వి. రూ-పడిగియ. 1. పరిగె; 2. పరిగెచేమ: చూ, మత్స్యము. 1; క్రి. విజ. 3: చూ, వేగము. 3; వా. వి. 4. కోసీ' చేతో దిగబడిన వెన్నులు. రూ-పజీగ.

పరిగెచేను, వా. వి. నన్యముకోసిన పొలము: చూ, భూమి. 1. పరిగెట్రదుకు, వా. వి. పరిగెయేరుకొను వృత్తి: చూ, బ్రదుకు. 1. పరిగొను, దే. అ. క్రి. 1. (వసు. 5, ఆ. 65): వజ్రజలశీరు-పౌఞ్జాతీరు, బారుతీరు: న. క్రి. 2: చూ, వేష్టించు హరి. పూ. 6, ఆ. 65.

పరిగ్రహణము. సం. వి. అ. న. ప్రియముతో పుచ్చుకొనుట: చూ, స్వీకారము. 2.

పరిగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై —: 2: చూ, భార్య; 3: —బలగము: చూ, పరివారము. 1; 4: చూ, సంవిమోదయ; 5: చూ, కావము. 1; 6. ఉపకరణము: చూ, సాధనము. 2; అం. 7: చూ, హస్తక్రియలు

పరిగ్రహించు, సం. న. క్రి. ప్రియముతో పుచ్చుకొను: చూ, స్వీకరించు.

పరిఘము, సం. వి. అ. పుం. 1. (పరిఘ): చూ, యోగము; 2: చూ, లవడి; 3: చూ, బాణము. 1; 4. గడెమాన: చూ, విష్కంభము. 2; 5. కోటగవను చూ, వాకిలి; 6. గజకుండ: చూ, భండము. 3; 7. కుండ: చూ, భండము. 3; 8. దెబ్బ: చూ, హతి; 9. ద్వారమునందుంచు లాటికట్ట: చూ, లాటి; 10. చంపుట (హింసించుటయు హింసించు నదియు వరిఘము): చూ, హింస. 1; అం. 11: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.

పరిఘాణించు, దే. అ. క్రి: చూ, ఎదురాడు.

పరిఘాతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిఘము. 2.

పరిఘాషము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉలుము: చూ, స్రనితము; 2. సైగచే దెలిపెను మాట: చూ, శబ్దము. 2; 3. ప్రాంత: చూ, స్వరము. 2.

పరివయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎలుక: చూ, సంస్తవము; 2: చూ, స్నేహము.

పరివయించు, సం. అ. క్రి: చూ, స్నేహించు. నై. 7, ఆ. 128.

పరివరించు, సం. అ. క్రి: చూ, నేపించు.

పరివరుడు, సం. వి. అ. పుం. పరిధిస్తుడు. కాచియుండు భటుడు, సేవగచు భటుడు (అని కొందఱు): చూ, భటుడు. 1.

పరివర్య, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, సేవ.

పరిచాయ్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉపచాయ్యము.

పరిచారకుడు, సం. వి. అ. పుం. బంబు: చూ, సేవకుడు.

పరిచారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిచర్య

పరిచారిక, సం. వి. అ. ప్రి. ఊడిగపుడి: కర్మకరి (తె.ప). ఊడిగపుకత్తె; తద్వ్య. —౧. వెలక: గొన్నదాని.—కుటహారి: కుటి, దాని. (తె. ప). —ఇటిపాప, ఉంపుడుకత్తియ-ఉంపుడుకత్తె; ౨. (శివపరిచారికలు. —కర్మమోటి, చాముండ, చాముండి, చర్మముండ, చర్మిక.)

పరిచార్యుడు, సం. విజ. పరిచర్యచేయువాడు: చూ, సేవ్యుడు.

పరిచితము, సం. విజ. పరిచయముగలది: చూ, సంస్తవము. 1. పరిచితి, సం. వి. ఇ. ప్రి. పువయము, నెలపు: చూ, సంస్తవము. 1.

పరిచ్యుతము, సం. విజ. చక్కగా విరువబడినది: చూ, హీనము. 3.

పరిచాళిక, దే. వి: చూ, మల్లశాస్త్రము.

పరిచ్ఛనము, సం. వి. అ. పుం. 1. కప్పుడుబట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. పరిజనము: చూ, సంఘము.

పరిచ్ఛిత్తి, సం. వి. ఇ. ప్రి. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1. పరిచ్ఛిన్నము, సం. విజ. పరిచ్ఛేదమునొందినది: చూ, విభాజితము.

పరిచ్ఛేదము, సం. వి. అ. పుం. 1. గ్రంథభాగము, అన్వాసము: చూ, సంపుటము; 2. మేర: చూ, సీమ. 1.

పరిజనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరివారము. 1.

పరివసము, వా. వి. అతిశయము, విశేషము: చూ, హెచ్చు. 2. (దేశ్యమని శ. ర.)

పరిధవించు, వా. ప్రే. 1. పరివర్తితము: చూ, వర్తించు; 2. అతిక్రమించు. భాగ. 6, స్కం. 369: చూ, వాలు. 12; 3. డరించు. కాశీ. 3, ఆ. 12: చూ, వహించు. (దేశ్యమని శ. ర.)

పరిధవిల్లు, వా. అ. క్రి. 1. ఒప్పు. అం, భా. తృ. 88: చూ, సమ్మతించు; 2. ప్రవర్తిల్లు: చూ, వర్తించు; 3. అతిశయిల్లు భాగ. 6, స్కం: చూ, సంవదించు. (దేశ్యమని శ. ర.)

పరిణతము, సం. విజ. 1. పరిపాకముబొందినది: చూ, వత్సము. 2; 2. కొమ్ముతో నడ్డముగా బొడిచినది (పిచ్చుగు): చూ, హస్త.

పరిణతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. పరిపాకము: చూ, పరువు. (5); 2. త్రివిధమైన తెనుగు క్రియ. లో నొకటి.

పరిణద్దము, సం. విజ: చూ, పితము. 4.

పరిణమించు, సం. అ. క్రి: చూ, సంతోషించు. స్వా. 5, ఆ. 95; భాగ. 2, స్కం. 244.

పరిణయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వివాహము.

పరిణామము, సం. వి. అ. పుం. 1. క్షేమము: చూ, శుభము. 1; 2. అడ్డముగా విసరబడిన యేనుగుకొమ్ముదెబ్బ: చూ, హస్త; 3. మాజురావు (పాలు పెరుగగుట, కాషణము భస్మ మగుట మొ. ప్రకృతుల యన్యధాత్వము పేరు): చూ, ప్రతిబింబము. 1; అం. 4. ఒకానొక యర్థాలంకారము. (ఉపమానము ఉపమేయముగా బరిణమించుట.) ఉదా.—మదనతి తన కినుకమ్మలతో బరిణామించె: చూ, అలంకారము. 3.

పరిణామిన్యాయము, న్యా. కాలమునుబట్టి ప్రతిపస్తపునకును మార్పుగలుగుననుకీతి.

పరిశాహము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెడలుపు.

పరిణేక, సం. వి. బు. పుం. మగడు: చూ, సామి. 2.

పరితపించు, సం. అ. క్రి: చూ, సంతాపించు.

పరిశ్రమ, వై. వి. = పరవృత్తి. కోయిల. య. 5, అ. 11 :  
చూ, పాఠకుషణుగు.

పరిశ్రావము, సం. వి. అ. పుం. రూ-పరిశ్రావము. 1 : చూ,  
సంతాపము; 2: చూ, సరకములు.

పరిశ్రావ, సం. వి. ఇ. శ్రీ. మిక్కిలి సంతోషము : చూ, సంతో  
షము.

పరిశ్రావము, సం. వి. అ. పుం. —వై. —

పరిశ్రావించు, సం. అ. క్రి. మిక్కిలిసంతోషించు : చూ, సంతో  
షించు.

పరిశ్రావము, సం. వి. ఇ. బొత్తిగా విడువబడినది : చూ,  
హీనము. 3.

పరిశ్రావము, సం. వి. ఇ. చూ, అవధ్యస్తుడు.

పరిశ్రావించు, సం. స. క్రి. బొత్తిగావిడుచు : చూ, విసర్జించు.

పరిశ్రావము, సం. వి. అ. పుం. బొత్తిగావిడుచుట : చూ,  
విమోచనము.

పరిశ్రావము, సం. వి. ఇ. బొత్తిగావిడువబడినది : చూ,  
హీనము. 3.

పరిశ్రాడు, అం. (శిరిత్రాడు) : చూ, కాయమానములు.

పరిశ్రాడు, సం. వి. అ. న. 1 : చూ, రక్షణము; 2. చాలా  
ననెడితలంపు : చూ, యోచన; 3. చంపవచ్చినవాని నడ్డ  
గించుట, పర్యాప్తి: చూ, హస్తవారణము. 3.

పరిశ్రావము, సం. వి. అ. న. : చూ, విచయము. 1.

పరిశ్రా, వై. వి. = పరిశ్రా : చూ, పరిశ్రా.

పరిశ్రావము, సం. వి. అ. న. దుఃఖముతోఁ జలికెడుమాట :  
చూ, వాచారము.

పరిశ్రా, వా. వి. రూ-పరిశ్రాసీత్తి : విందు. 4.

పరిశ్రా, సం. వి. ఈ. శ్రీ. నారికడవుపొత్తి : చూ, పొత్తి. 4.

పరిశ్రావము, సం. వి. అ. న. దోషతి : చూ, పుష్టము.

పరిశ్రా, సం. వి. ఇ. పుం. = పరిశ్రా. సూర్యాదిపరి వేషము : చూ,  
పరంగుడి; 2. సున్నయొక్క చుట్టుగీత : చూ, సున్న 1; 3.

యజ్ఞమునందు పశుబంధనార్థము నాటిన పైపట్టగలకొయ్య,  
యజ్ఞార్థమైన మేడిచెట్టు మొదలైనదానికొమ్మ (అనికొందలు).

పరిశ్రావము, సం. వి. అ. పుం. : చూ, పరిశ్రావము.

పరిశ్రా, సం. వి. న్. పుం. 1 : చూ, శత్రువు; 2. తెరువాలు

పరిపాలనము, సం. వి. అ. న. చక్కగా కాపాడుట: చూ,  
రవము. 1.

పరిపాలించు, సం. స. క్రి. చక్కగా కాపాడు: చూ, రక్షించు.  
పరిపాలితము, సం. వి. ఇ. చక్కగా కాపాడబడినది, చూ,  
రక్షితము.

పరిపూతము, సం. వి. ఇ. చక్కగా పవిత్రమైనది: చూ,  
శుక్లము. 3.

పరిపూర్ణత, సం. వి. అ. న. అభోగము: చూ, సంపూర్ణత.

పరిపూర్ణము, సం. వి. ఇ. చక్కగా నిండినది: చూ, సంపూర్ణము.

పరిపూర్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. చక్కగా నిండుట: చూ, సంపూర్ణత.

పరిపేలవము, సం. వి. అ. న. తుంగముపై: చూ, ముస్తము. 1.

పరిపోవు, వా. అ. క్రి: చూ, వెల్లివిరియు అం, బా. త్పు. 106.

పరిపోషకుడు, సం. వి. ఇ. చక్కగా పోషించువాడు: చూ,  
రక్షకుడు.

పరిపోషణము, సం. వి. అ. న. చక్కగా పోషించుట: చూ,  
రక్షణము.

పరిపోషించు, సం. స. క్రి. చక్కగా పోషించు: చూ,  
రక్షించు.

పరిపోషితుడు, సం. వి. ఇ. చక్కగా పోషింపబడినవాడు :  
చూ, రక్షకుడు.

పరిష్కరము, సం. వి. అ. పుం. 1. సిరుకోడి: చూ, పుంజు;  
వి. ఇ. 2. కదలునది: చూ, తోలము.

పరిష్కరము, సం. వి. అ. పుం. 1. శ్వేతవృత్తాది రాజార్థ  
వస్త్రపు: చూ, వారిత్ర; 2. పరివారము: చూ, సంఘము.

పరిభవము, సం. వి. అ. పుం. అవమారము (రూ - పరి  
భావము - పరావమము - పరిభవము - పరిభావము - పరా  
భవము): చూ, వహేలనము.

పరిభవించు, సం. స. క్రి: చూ, పరాభవించు.

పరిభావము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - పరిభవము.

పరిభాష, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. పదార్థవివేచకాచార్యులయొక్క  
యుక్తియుక్తవాక్కు: చూ, శబ్దము. 2; 2. గ్రంథసంక్షేప  
నిర్వాహముకొఱకు చేయుట్టి సంకేతవిశేషము: (చూ,  
కందరములు)

పరిమండలము, సం. విజ. అంతటగుండ్రమైనది: చూ, పృథ్వీ. 5.

పరిమళము, సం. వి. అ. పుం. రూ - పరిమళము. 1. మెదు పుటవలనను, రాయిడివలనను బుట్టిన యొప్పినపుత్రావి: చూ, వాసన. 1; 2. సురతమున నలంగిన మేనిపూతలోనగు వాని వలనఁ బుట్టినతావి: చూ, వాసన. 1; 3. (కుంకుమదుల) మెదుపుట: చూ. విమర్దనము.

పరిమళించు, సం. అ. క్రి. తావిపించు: చూ, వినరు. 6.  
పరిమాణము, సం. వి. అ. న. 1. తూములోనగువాని కొంత: చూ, పరిమితి; వా. వి. 2: చూ, సంపిమొదలు; 3. విశాలము. పరిమాణార్థములు, అం. "అంత, ఇంత, ఎదు." అనునవి.  
పరిమార్చునము, సం. వి. అ. న. అంతట తుడుచుట: చూ, రుద్దుడు.

పరిమార్చు, దే. వి. చంపుట: చూ, హింస. 1.

పరిమాణుచు, దే. న. క్రి. (పరియ + మాణుచు) 1. ఖండించు. భాగ 10, స్కం. ఉ. 444: చూ, నెలగు; 2. చంపు. భార. విరా. 2, అ. 193: చూ, సంహరించు. (రూ - పరి మాణు - పరిమార్చు అనియు).

పరిమిక్ష, వా. వి. ఒకానొక ముండ్లచెట్టు: చూ, వృక్షము.  
పరిమితము, సం. విజ. 1. కొలది యివఁబడినది. ఉచితము; 2. చేర్చఁబడినది: చూ, మట్టనము.

పరిమితి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. ఇయత్త, ఇయాన్, గరళము, పరి మాణము, పరివాసము, మితి. (తె.వ). అలవి, కట్టుకొలది. కొల్లి, కొలత. పాళము, మట్టము, మట్టనము, వాసి. తద్వి. - ౧. అల్పపరిమాణమునకు. — కణము; ౨. ధాన్యపు కొల తకు. — కణము. (తె. వ): (చూ, కొలత); 3. రెండువేల పలము + పరిమాణమునకు — శకటము. (మిగత వానికి "చూ, వాసి 6.") (కొలత అను పదము కడనుగల వివర ములు చూడుము.)

పరియ, దే. వి: చూ, రూ - పరియ.

పరియంతము, వై. వి. = పర్యంతం. పానుపు. ఏక్ర. 6, అ. 21: చూ, శయ్య. 1.

పరియాచకము, వై. వి. = పరిహాసం. రూ - పరిహాసము. 1: చూ, పరిహాసము; విజ. 2. పరిహాసయుక్తము.

పరియాచకమునీయు, వై. న. క్రి. వెక్కిరించు. కాశీ. 4, అ. 81: చూ, హాసించు.

పరియాచకుడు, వై. వి. = పరిహాసక: చూ, హాస్యగాడు.  
పరియు, దే. అ. క్రి. 1. తప్పు: చూ, మిడివోపు; 2. నశించు: చూ, నశయు. 3; 3. మీదిభాగము సారహీనమై చెక్కలు వాసి రాదు.

పరిరంభము, సం. వి. అ. పుం. రూ - పరిరంభము. కొఁగిలింత: చూ, సంశ్లేషము.

పరివట్టము, వై. వి. 1. అలవట్టము: చూ, సూరెపాను; 2. = పరివట్ట. ఒకానొకమూలిక: చూ, వృక్షము; 3. — పరివేష్టన. విష్ణుప్రసాదముగా గ్రహించి తలకుఁ జాటుకొనెడు పట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము.

పరివర్తనము, సం. వి. అ. న. 1. దొడ్డిగా విడుచుట: చూ, విమోచనము; 2. చంపుట: చూ, హింస. 1.

పరివర్తితము, సం. విజ. దొడ్డిగావిడువఁబడినది: చూ, హీనము. 3.

పరివర్తము, సం. వి. అ. న. 1. (రూ - పరివర్తము - పరి వర్తము.) పన్నుపులమాటుపు: చూ, వినిమయము 1; 2. (రూ - పరివర్తము - పరివర్తము.) చుట్టివచ్చుట: చూ, వ్యాప నము; 3. (రూ - పరివర్తము - పరివర్తము.) వెనుకకు తిరు గుట: చూ, వైముఖ్యము; 4. కథానిధాగము: చూ, సంపు టము; అం. 6: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

పరివర్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. — వై. — 1-2-3; అం. 4: చూ, సంచారివర్ణకథాలంకారములు (రూ - పరివర్తము).

పరివర్తించు, సం. అ. క్రి. చుట్టివచ్చు. తిరుగు: చూ, విహరించు. పరివర్తితము, అం. 1: చూ, తిర్యక్కరణబంధములు (బంధ ములు); 2: చూ, కంతక్రియలు; 3: చూ, హస్తకరణములు. పరివనదము, సం. వి. అ. పుం. ఊరు: చూ, సీమ. 1. (దేశము).

పరివారము, సం. వి. అ. పుం. రూ - పరివారము. 1. నింద: చూ, నెగ్గింపు; 2. వీణవాయిదెడు కొడుపు: చూ, శలాక. 2.

పరివాదిని, అం: చూ, తతవాద్యములు (ఏడుతంతులుగలవీణె): (చూ, వీణె).

పరివారు, వై. వి. = పరివార. పరిజనము: చూ, సంఘము.

పరివాసనము, సం. వి. అ. న. గొలుగుట: చూ, ముండనము.

పరివాసము, సం. వి. అ. పుం. రూ - పరివాసము. 1. వెద వెట్టుట; 2. కొలది: చూ, పరిమితి (కొలత); 3: చూ, పాడు. 1; 4. తనివి: చూ, సౌహిత్యము.

పరివాసితము, సం. విజ. 1. గొలుగఁబడినది మూడితము: చూ, వాపితము. 1; 2. చక్కగా భేదించఁబడినది: చూ, విచ్చిన్నము. 3.

పరివారము, సం. వి. అ. పుం. రూ - పరివారము. 1. = పరి వారు. ప్రాణీనమూహము: చూ, సంఘము; 2. దండు: చూ, సేన. 1; 3. కతియొలు: చూ, ప్రత్యాకారము; 4. తిరిగెడి ప్రాణి: చూ, శరీరి.

పరివారు, వై. వి. = చూ, పరివారము. 1.

పరివాహము, సం. వి. అ. పుం. రూ - పరివాహము. 1. కలుజ: చూ, వాహనము. 2; 2: చూ, పరిబర్తము. 1.

పరివాహితము, అం: చూ, శిరఃక్రియలు.

పరివిగ్నము, సం. విజ. వ్యవస్థ తప్పినది. ఉద్విగ్నము.

పరివిత్తి, సం. వి. ఇ. పుం. తమ్మునికి పెండ్లియలు తనకు లేకుండెడియన్న. రూ - పరివిత్తుడు, (వీనికి రెండు ప్రాజాపశ్యక్యప్రములు ప్రాయశ్చిత్తము. అట్లు చేయనిచో నరకమును పొందును).

పరివిత్తుడు, సం. వి. అ. పుం. — వై. —

పరివృథుడు, సం. విజ. ఏలిక. రూ - పరివృథుడు: చూ, స్వామి. 1.

పరివృత్తము, సం. విజ. రూ. పరివృత్తము. 1. చుట్టఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 2; 2 పొందఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 3; 3. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 2.

పరివృత్తము, అం. 1: చూ, జంఘాక్రియలు; 2: చూ, కరణములు.

పరివృత్తి, అం. ఒకానొకయధాలంకారము (కొంచెమిచ్చి హెచ్చుగొనుటగాని హెచ్చి యిండుకగొనుటగాని పరివృత్తియే. ఉదా.- “ఏకవిశేషమువిడిచి యరిన్మౌపాలపురుల గొనియె.”): చూ, అలంకారము. 3.

పరివేత్త, సం. వి. ఋ. పుం. అర్చకన్నముందుఁ బెండ్లాడిన తమ్ముడు. (వీరికి రెండు పాఠాశాసిత్యకృత్రములు ప్రాయశ్చిత్తము. ఇవి చేయనిచో నరకము తప్పదు.)

పరివేదిన, సం. వి. ఈ. త్రీ. పరివేత్తయగువానిని పెండ్లి చేసికొనినత్రీ. (దీక్షాకప్రాజాపత్యకృత్రము. ఆది చేయిచో నరకము సిద్ధము.) (మతీయు అట్టి పరివేత్తకు విల్లనిచ్చినవాడు, అట్టి పెండ్లికి యాజకుఁడుకూడ నరకమును పొందుదురు. కన్యాదాతకు కృత్యాతికృత్రము, యాజకునకు చాంద్రాయణము ప్రాయశ్చిత్తములు.)

పరివేశము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ. పరివేశము - పరివేశము. గారిగుడి: చూ, వజరగుడి; 2. వేష్టనము: చూ, వ్యావనము.

పరివేశము. —పై:—

పరివేష్టనము, సం. వి. అ. న. 1.—పై:—; 2: చూ, పరివృత్తము. 3.

పరివేష్టించు, సం. న. క్రి: చూ, వేష్టించు.

పరివ్యాధము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండగోగు: చూ, మృదుద్రుదుము; 2. వీరుప్రబు: చూ, విరులము.

పరివ్రాజకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సన్న్యాసి.

పరివ్రాట్టు, సం. వి. త్. పుం.—పై:—

పరిశిష్టము, సం. విజ. తదవట శేషించినది: చూ, శేషము. 1.

పరిశీలనము, సం. వి. అ. న: చూ, శోధన. 1.

పరిశీలించు, సం. న. క్రి: చూ, శోధించు.

పరిశుద్ధము, సం. విజ. మిక్కిలి శుద్ధిపొందినది: చూ, శుద్ధము. 3.

పరిశుద్ధి, సం. వి. ఇ. త్రీ. మిక్కిలిగరగర, తెలుపు: చూ, పరిశీలనము.

పరిశుద్ధుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శుద్ధుడు.

పరిశేషన్యాయము, వ్యా. ఆంధ్రవాండ్లును మగవాండ్లును గలవి వదిలింది. అందులో నలుగురు మగవాండ్లు అవి చెప్పగా మిగిలిన ఆఱుగురు ఆంధ్రవాండ్లు చెప్పనక్కఱ లేకుండఁ గనే తెలియనమరీతి.

పరిశోధనము, సం. వి. అ. న: చూ, పరిశీలనము.

పరిశోధించు, సం. న. క్రి: చూ, పరిశీలించు.

పరిశ్రమము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్వభావము; 2. మిక్కిలి అలపు: చూ, హాంక.

పరిశ్రాంతము, సం. విజ. మిక్కిలి యూఱుటఁజెందినది.

పరిశ్రాంతి, సం. వి. ఇ. త్రీ. మిక్కిలియూఱుట: చూ, శ్రాంతి.

పరిష్కత్తు, సం. వి. ద్. త్రీ. 1.—పరుస. సమితి: చూ, సభ. 2. (పరిష్కత్తు 5 విధపక్షములు. ౧. వేదవేదాంగములు పఠించి యజ్ఞాదికము నాచరించిన ఆహితాగ్నులు నలుగురుండుట; ౨. వేదవేదాంగములు పఠించి యజ్ఞాదికము నాచరించిన ఆహితాగ్నులు ముగ్గురుండుట; ౩. ఆహితాగ్నులు కాకపోయినను వేదవేదాంగములు పఠించినవారలు అయిదుగురుండుట; ౪. ఆహితాగ్నులు కాకపోయినను వేదవేదాంగములు పఠించినవారలు ముగ్గురుండుట; ౫. అత్యవిద్యానుభవముకలిగి మనన శీఘ్రుడై ఆహితాగ్నియగు వాఁడొకఁడుండుట. ఇట్లు లేక కేవల నామధారక బ్రాహ్మణులు వే కొలది యున్నను వారు పరిష్కత్వమునకు అర్హులుకారు): 2: చూ, సమూహము; వా. 3.—పరుస: చూ, సభము.

పరిషేవనము, సం. వి. అ. న. పుడిసిబి నీళ్లుపోసికొని భోజన పాత్రాదు చుట్టువిడుచుట: చూ, శుద్ధావనము.

పరిష్కరించు, సం. న. క్రి: చూ, సవరించు.

పరిష్కారము, సం. వి. అ. పుం. 1. చక్కఁబెట్టుట: పరిష్కృతి; 2. తొడవు: చూ, భూషణము. 2.

పరిష్కృతము, సం. విజ. 1. చక్కఁబెట్టఁబడినది: చూ, సుక్తము. 3; 2. అలంకరింపఁబడినది: చూ. సజ్జితము. 2.

పరిష్కృతి, సం. వి. ఇ. త్రీ. 1: చూ, పరిష్కారము. 1; 2: చూ, పరిష్కారము. 2.

పరిష్కృతుడు, సం. విజ: చూ, భూషితుడు.

పరిష్కృంగము, సం. వి. అ. పుం కొఁగిలింత: చూ, సంక్షేపము.

పరిసంఖ్య, అం. ఒకానొక యధాలంకారము. (ఒకచోలేదవి మరొండుచో నియమించుట. ఉదా.—“స్నేహతయము చెలులదెందంబులందుఁగాదు దీపములందుఁగాని.”: చూ, అలంకారము. 3; అం. 2: చూ, విధులు.

పరిసరము, సం. వి: అ. పుం. 1: చూ, సమీపము. 1; 2.—పరగడ. ఊరుదరి పొలము: చూ, భూమి. 1; 3: చూ, సాపు.

పరిసర్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిక్రియ. 1.

పరిసర్య, సం. వి. త్రీ. రూ. పరిసారము - పరిసారము.

1. కొండ లోనగువాని సమీపమార్గము ననుసరించిపోవుట;

2. అంతట తిరుగుట: చూ, వ్యావనము.

పరిసారము, సం. వి. అ. పుం.—పై:—

పరిసెనము, దే. వి. గంతు. స్వా. 4, అ. 27: చూ, లంఘ.

పరిస్కంధుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరజాతుడు.

పరిస్తరణము, శం. వి. అ. న. అగ్నిచుట్టు పఱచినదర్ప: చూ, హరిక. 1. (తృణము. 1.)

పరిపోమము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుమీద పఱచెడి యెఱ్ఱకంబళి, కుతము: చూ, రల్లకము.

పరిష్పందము, సం. వి. అ. పుం. 1. మూల్యాది నిర్మాణము: చూ, రచన; 2. దర్పణాదుపకరణము: చూ, సాధనము. 2.

పరిసోదనము, సం. వి. అ. న. 1. చీల్చుట: చూ, వివారణము. 1; 2. ప్రకాశింపఁజేయుట: చూ, వెలుతురు. 1.

పరిష్కృతించు, సం. స. క్రి. 1. చీల్చు: చూ, విదారించు;  
 2. ప్రకాశింపజేయు.  
 పరిస్రుత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కట్టు: చూ, సుర. 1; విజ. 2.  
 కాతినది: చూ, స్రుతము.  
 పరిహరించు, సం. స. క్రి: చూ, విస్తరించు.  
 పరిహసనము, సం. వి. ఆ. న. = పరియావకము: చూ, హాశి  
 పరిహసించు, సం. వి. క్రి. వప్పు: చూ, హసించు.  
 పరిహస్తాహ్వాణులు, అం. మైథిలులలో నొక తెగవారు.  
 (సామవేడులు కొందఱును, కృష్ణయజుర్వేదులు కొందఱును,  
 శుక్లయజుర్వేదులొకకొందఱును నైయున్నారు): చూ,  
 బ్రాహ్మణులు.  
 పరిహారము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. విడుపు: చూ, విమో  
 చనము; 2. చేయి: చూ, హస్తము. (శ.ర.)  
 పరిహారి, సం. విజ. పరిహరించు వాడు: చూ, హారసుడు. 1.  
 పరిహార్యము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. హస్తవలయము: చూ,  
 భూషణము. 2; విజ. 2. విడువఁదగినది, హేయము: చూ,  
 హీనము. 3.  
 పరిహాసకులు, అం: చూ, సఖాసప్రాగమలు.  
 పరిహాసము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పరిహాసము: చూ, పరి  
 హాసనము.  
 పరి-హీనతానములు, అం. సౌధాగ్యకృత్తు, శారీరి, శాంతి, పుష్టి  
 కృత్తు, వై నతేయము, ఉచ్చాదనము, వశీకరణము. (7):  
 చూ, తానములు.  
 పరిహృతము, సం. విజ. పరిహరింపఁబడినది: చూ, హీనము. 3.  
 పరిహృతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, పరిహారము. 1.  
 పరిక్ష, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పరిశీలనము.  
 పరిక్షకుఁడు, సం. విజ. కారణికుఁడు: చూ, శోశికుఁడు.  
 పరిక్షితశ్రమలు, అం: చూ, పంచకంత్రములు.  
 పరిక్షి, చూ, సం. స. క్రి. = పరికించు: చూ, శోధించు. 1.  
 పరిక్షిత్తు, సం. వి. త్. పుం: చూ, బైత్తరేయుఁడు.  
 పరితము, సం. విజ. చుట్టుకొనఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 2.  
 పరితాపము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరితాపము. 1.  
 పరిధావి, అం: చూ, సంవత్సరములు.  
 పరిభవము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరిభవము.  
 పరిభావము, —పై.—  
 పరిరంభము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరిరంభము.  
 పరివర్తము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరివర్తము. 1-2-3;  
 అం. 4: చూ, హస్తప్రాణములు.  
 పరివారము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరివారము.  
 పరివాపము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరివాపము.  
 పరివారము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరివారము.  
 పరివాహము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరివాహము. 1-2.  
 పరివృథుఁడు, సం. విజ: చూ, రూ-పరివృథుఁడు.  
 పరివృత్తము, సం. విజ: చూ, రూ-పరివృత్తము.  
 పరిష్టి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. అమంత్రణార్థము వెదకుట: చూ,  
 వెదకుడు; 2. పరిచర్య: చూ, సేవ; అం. 3. (ప్రాతా  
 మ్యము): చూ, సిద్ధులు (విభాతులు).

పరిసారము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరిసారము.  
 పరిహాసము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరిహాసము.  
 పరుండు, దే. ఆ. క్రి. (పరి+కుండు): చూ, శయనించు  
 (రేపాదేశము).  
 పరుణ్ణ, వై. వి. = పరంజ. కత్తివిడి. స్వా. 4, ఆ. 28: చూ,  
 విడి. 2.  
 పరుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, కత్తువు; 2. పరమా  
 త్మఁడు: చూ, హంసుఁడు. 2; విజ. 3. ఆన్ముఁడు: చూ,  
 వేఱయినవాఁడు.  
 పరుగిడు, వా. ఆ. క్రి. రూ-పరువిడు. పరుగెత్తు: చూ, వెళ్లు. 1.  
 పరుగు, దే. వి. 1: చూ, పరువు. (1); 2. (రూ - పరుగు -  
 పరువు - పరుగు): చూ, ప్రవాసము.  
 పరుగుగొను, వా. ఆ. క్రి: చూ, పరుగిడు.  
 పరుగునే, వా. వి: చూ, పరువు. (1).  
 పరుగుపెట్టు, —పై—  
 పరుగువాణు, వా. ఆ. క్రి. (రూ-పరువువాణు - పరుగుపెట్టు -  
 పరువుపెట్టు-పరుగెత్తు-పరుపెట్టు - పరుగుగొను-పరువుగొను.  
 పరుగిడు-పరుపిడు): చూ, వెళ్లు. 1.  
 పరుగుపెట్టు, —పై.—  
 పరుగెత్తు, —పై.—  
 పరువు, వా. వి. 1: చూ, వైకాల్యము; 2: చూ, శయ్య. 1.  
 పరుచు, వా. వి: చూ, సురుము.  
 పరువడము, దే. వి. చేయము, చయనము: చూ, వహ్ని. 1.  
 పరువడి, దే. వి. ఏ. 1. వర్షాయము: చూ, సమానము. 2;  
 2. = పరిపాటి. క్రమము. ఉ, హరి. 2, ఆ. 88: చూ,  
 విధము. 1.  
 పరువము, వై. వి. 1. = ప్రాయము. హరి. ఉ, 5, ఆ. 218:  
 చూ, వయస్సు. 1; 2. = ప్రాయ. యౌవనము: చూ,  
 వయస్సు. 1; 3. పరిపాకము: చూ, పరువు; 4. = పర్య  
 ఉత్పనము: చూ, సంజరము.  
 పరువళ్ళు, అం. ఎడమడుగు పరువడి, కుడియడుగు పరువడి,  
 కదలుపరువడి, దాటుపరువడి, కోపుపరువడి, ఒంటియడుగు  
 కత్తెర, సర్పబండు కత్తెర, చిట్టడుగు కత్తెర, జాగినకత్తెర,  
 పొదలికత్తెర, పావురపు పావులు, జాగినపావులు. (12)  
 (మల్లకాత్తములోవివి.)  
 పరువిడు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పరుగిడు.  
 పరువు, సం. వి. ఉ. పుం. న. న. 1. పెరురుగనువు, గ్రంథి,  
 పర్యము: చూ, వేఱువు; దే. వి. (1) కోసుదూరము:  
 కూతనేల, కూతపట్టు, కూతపట్టునేల, కూతవేటు, కోసు,  
 పరుగు-పరుగునేల-పరువు-పర్య, పరుగుపెట్టు (సం.ప).—  
 క్రోశము, గవ్య, గోమితము, గోరుతము, గోవు: తద్వి.—  
 (౧) రెండుకోసులకు. — (౨) ఇరువరువునేల- ఇరువర్య  
 నేల. (సం. ప). — క్రోశద్యయము, క్రోశయుగము,  
 గోయుజ (మిగతవానికి: “చూ, విప్రకృష్టము”); (2) ధావ  
 నము: చూ, రూ-పరుగు. 2; (3) ఇంటికప్పు: చూ, సద  
 నము. 1; వై. వి. (4) = భర. గొప్పదనము: చూ, సన్మానము;



(9) = పర్వ: కొలికి, పరును, పరునము, పరువు  
(సం. ప. — పరిపాకము, పరిణతి, పాకము.

పరువుగొను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పరుగుగొను. అచ్చ, యు, కాం. 90.

పరువువాలు, చూ. పరువుగొను.

పరువుపెట్టు. — పై. —

పరువెట్టు. వా. అ. క్రి. — పై —

పరుషము, సం. విణ. 1. కఠినము, నిష్ఠురము, (తె ప). —

ఈతాతలు, కంకర, కరసు, కఱకు. కిటుకు, క్రొవ్విడము,

గండ్రలు, చిడిపి, దురుసు, పరునదనము, పరునన - పరు

ననము, - పరుసు, పరునము, పిటును, ప్రల్లదము, మొలకు,

మొట్ట; (మిగతవానికి "చూ, శబ్దము. 2."); 2. నిష్ఠుర

వాక్యము: చూ, శబ్దము. 2; 3. చిక్చివర్తము: చూ, పర్వము.

6; 4. = కరుసు, విరుసు-దెరుసు, కఠినము: చూ, బెడిదము;

అం. 5. పరివోషములో నొకటి (కు. కటువు): చూ,

కావ్యదోషములు; 6. వాక్యగతదోషములలో నొకటి (కఠి

నార్థము గలది: చూ, వాక్యగతదోషములు (వాక్య దోష

ములు); 7. కావ్యదోషములలో నొకటి (వినుటకు గఠినము

లగు పదములు గలది. ఉదా. — "కద్రేడా పతిమూర్త్యుర్భూతా

ర్థోద్ధృతి పతికొల్లు": చూ, కావ్యదోషములు; 8: చూ, అర్థ

దోషములు ("ఈ రాజు సౌందర్యమునకు మంబిలో బడిన

మన్మథుడే సాటి.")

పరుషోక్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, పరుషము. 2.

పరుస, వై. వి. 1. బాటసారులగుంపు: చూ, సమాహము; విణ:

2. కఠినుడు. భార. ఉద్యో. 8; అ. 47: చూ, వ్యాధుడు. 2;

3. = పరిషత్: చూ, పరిషత్తు. 1; 4. = పరిషత్. కడుపు:

చూ, వంగడము; 5. = పరిషత్. గుంపు: చూ, సమాహము.

పరుసదనము, వై. వి. = పరుషత. (రూ-పరుసనము-పరుసన-

పరుసు పలునము): చూ, పరుషము. 1.

పరుసన, — పై. —

పరుసనము, — పై. —

పరుసము, వై. వి. = స్పర్శవేది: చూ, రూ-పరుసవేది; విణ. 2.

రూ-పరుసము: చూ, పరుషము.

పరుసవేది, వై. వి. = స్పర్శవేది: చూ, రూ-పరుసవేది. హరి.

ఉ. 5, అ. 288.

పరుసు, వై. వి. 1. = పరుషత: చూ, పరుషము. 1; 2. రీతి:

చూ, విదము. 1.

పరుషము, సం. వి. అ. పుం. పేరీదు: చూ, మధుఖర్జూరిక.

పరుషి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పేరీదు: చూ, మధుఖర్జూరిక.

పరేషకము, వై. వి. = పరిహాసము: చూ, పరిహాసము.

పరేతరాట్ట, సం. వి. త్. పుం: చూ, యముడు.

పరేతుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. భూతవిశేషము: చూ,

భూతము; విణ. 2. చచ్చినవాడు: చూ, మృతుడు.

(తద్వి. — క్రితేషుడు, మృతతేషుడు, జీవస్మృతుడు, జీవ

స్మృతుడు ఇత్యాది.)

పరేద్దవి, సం. అపవ. ముఖనాటికపేరు.

పరేష్టుక, సం. వి. అ. శ్రీ. పెక్కు ఈర లీనిన యావు,

బహుమాత: చూ, సౌరభేయి (దేనువు).

పరేధికుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరజాతుడు.

పరోక్షము, సం. విణ. ఇంద్రియగోచరముకానిది.

పరోధ, సం. వి. అ. శ్రీ. పరకీయాభేదము (ఒకవి-బెండ్లాడినది.)

పరోపకారార్థమిద-శరీరమ్, లో. ఈ శరీరము పరులకుపకారము

చేయుటకొఱకు. "అథయ బరోపకారార్థ మిదంశరీరమ్మ"ను

వాక్యసారము గ్రహించి." (కుచేలోపాఖ్యానము)

పరోయతులు, సం. విణ. పదివేలకంటె నధికమైన సంఖ్య

గలది: చూ, సంఖ్య 1.

పరోష్టి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, తెలపాయిక. (తెలపాయిక

దగ్గల పరోష్టి చేర్చి చదువును.)

పర్వటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. న్. పుం. 1. జువ్వ: చూ,

స్వక్షము; 2. పోకమానిన లోనగవాని కొత్తపండు: చూ,

సౌంధి. 1.

పర్వని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పచుపచ, మూని పసువు: చూ,

హరిచివు.

పర్వన్యాయము, న్యాయ. మేమునినలన చవిటినే. ను మంచినేలను

గూడ వాన కురియును మంచినేలను గురిసినది యుపయో

గించుచు. చవిటినేలను గురిసినది వ్యర్థమగుననురీతి.

పర్వస్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉటుము: చూ, స్తవితము;

2. ఉటిమెటు మేళము: చూ, సేళము. 1.

పర్వస్యండు, సం. వి. అ. పుం. 1. వర్షాదిదేవత. ఇందుగ్గిడు:

చూ, సహస్రగ్గిడు; అం. 2: చూ, ఆదిక్కులు.

పర్వభోజనము, సం. వి. అ. న: చూ, పరికృమసహము.

పర్వము, సం. వి. అ. న. 1. (వృక్షమున నిండియుండునది):

(చూ, ఆకు) అరరము, ఉటము, కచవము, కచవము,

చదనము-చదము, దళము, పత్రిము, పర్వము, ఎలశము.

(తె. ప). — ఆకు, గడము; తద్వి. — ౧. ఎండిన ఆకు

నకు. — (తె). — ఎండకు, కారాకు, చొక్కాకు, చొరుగు-

చొరువు, సొరుగాకు; ౨. గజాయితనకు. — (తె). —

పత్తిరాకు-పత్తిరి-పత్తిరి; ౩. చివినఆకునకు. — చీకాకు;

౪. పండిన ఆకునకు. — (తె). — కారాకు, పండుటాకు -

పండాకు; ౫. పూజాదళమునకు. — (తె) — పత్తిరాకు-పత్తిరి-

పత్తి (మిగత విశేషాదులకు: "చూ, సొరుగాకు"); పుం. 2:

చూ, మోదుగు \*.

పర్వకము, సం. వి. అ. న: ఆకుకూర.

పర్వకాల, సం. వి. అ. శ్రీ. ఆకుటిల్లు: చూ, పదనము. 1.

పర్వస్తంభకము, సం. వి. అ. పుం: ఆకుచుట్టి, ఆకుబుట్టి.

పర్వాన, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. గగ్గర: చూ, సుగంధికము; 2.

నల్లగగ్గర: చూ, సుగంధికము.

పర్వానము, సం. వి. అ. పుం. — పై. —

పర్వ, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పర్వగింధ\*.

పర్వగానాట్రాహ్మణులు, అం. ఉత్కలలో నొకతెగవారు.

(కుత్తయజ్ఞేష్వదము, మార్గంధినశాఖ): చూ, బ్రాహ్మణులు.

పర్వటము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాపట. 2\*.

పర్పటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, కృష్ణ. 14.



వెండికొండ, వెండిగుండు, వెండిమించుకొండ, వెలిగొండ, వెలితిప్ప; ౧౦. కొండగుహకు. — (చూ, రంధ్రము. 1; ౧౧. కొండచటియకు — అగము, చౌడాదికము, దంతము, తటము, ప్రసాతము, భృగువు. (తె. ప.) — కొండచటియ, కొండనడుము, గుబ్బిపేట, చటి-చటియ, జాటుపు, పడుకు - పడుగు. పఱుగు, లొద్ది, లోలము, లోప; ౧౨. కొండ పగులు; ఆఘాతము; (తె. ప.) లొద్ది, లోయ, లోప; ౧౩. కొండమీద సమానమైనచోటునకు — పర్వతము, స్తువు, (తె. ప.) — దెస్సు, నెత్తము, పాళి; ౧౪. క్రొంచాచ్చికి — కొంచము. క్రొంచము. (తె. ప.) — కొంచ; ౧౫. చక్క వాళ పర్వతమునకు. — చక్కవాళము, లోకాలోకము. (తె. ప.) — కడపటిమల, చుట్టుగొండ, బటువుగుబ్బలి, మేర గట్టు, మడిగట్టు; ౧౬. చక్కకూటాదికి. — గుణేశ్వరము, చిక్కకూటము; ౧౭. చిన్నచిన్న రాళ్ళగుట్టకు. — (తె. ప.) — దిమ్మె; ౧౮. తిక్కకూటాదికి. — తిక్కకూటము, తిక్కకూటము; ౧౯. దోళిడాదికి. — దోళిడుము, ఓషధీశము; ౨౦. పర్వత ద్వనించు కొండకు. — (తె. ప.) — పలుకుడుబండ; ౨౧. మలయాదికి. — అహోదము, గిరిసారము, చందనచలము, మలయము (తె. ప.) — గండపుర గొండ; ౨౨. మేరు పర్వతమునకు — ఉరు, కనకాచలము, కనకాద్రి, కర్ణికాచలము, కల్యాణగోత్రము, కాంచనగిరి, చామీకరము, జ, మేరువు, శక్తిక్రిడాచలము, సుమేరువు, హేమాది. (తె. ప.) — జేజేగట్టు, జేజేలగట్టు, నెలదారిపింగిటి, పొంగట్టు, బంగరుకొండ - బంగరుకొండ, వేలుపుమల - వేల్పుమల, వేలుపులయిల్లు, వేవన్నెల వనీడిగట్టు; ౨౩. మైనాకపర్వత మునకు. — కొంచానుజము, మైనాకము. (తె. ప.) — గట్టువట్టి, గట్టురాచూలి-గట్టూలి; ౨౪. రైవతపర్వతము నకు — కృష్ణాచలము, రైవతము; ౨౫. పర్వపర్వతములు. — చైత్రము, హిమవంతము, హేమకూటము, నిషధము, మేరువు, కర్ణి, శృంగి, (7; ౨౬. పర్వపర్వతము నకు. — ఋషభము. విష్ణుక్షేత్రము, వృషభము, వేంకటాచలము. (తె. ప.) — తిరువతి, తిరుమల; ౨౭. హిమాద్రికి. — అదిర్రాజు, ఉమావతి, కారము, గోవిందుడు, నగవతి, నగరిపుడు, నారాయణుడు, మేనాధనము, హిమ రాతువు, హిమవంతము, హిమాచలము, హిమాద్రి, హిమా యము. (తె. ప.) — కొండతేరు, గట్టులతేరు; గట్టుయెకి మీరు, గుబ్బలిచోర, చలిగొండ, చలువగట్టు, చలువలమల, చల్లనివెలిదిబ్బ, తొడుకుసాహిణిమామ, దుగ్గతండ్రి, దుగ్గి కన్నయ్య, పులుచూలి తాత, బేసికంటిమామ, మంచుగుబ్బలి, మంచుగొండ, మంచుటిలదాల్చు, రెల్లుకానుపు తాత, వడడుగుబ్బలి, వడడుగుగొండ, వలిమల; ౨౮. పర్వత విశేషములు. — అగ్నిపర్వతము, అంకుమంతము, అయో ముఖము; ఋష్యమూకము; కకుభము; కగోత్తులి (సము ద్రము నందలి కొండలు); కలిందము; కాలాంజనము, కులాచలము; కూపిక (పిటినడిమికొండ); కూలకము (కృష్ణపర్వతము); కేదారము; (తె. ప.) — కొండకోట (నరకాకారమైనకొండ); కోలాహలము; గుల్బాచి-గుల్బాచి

(పర్వతప్రాంతము); గోమంతము; గోపర్వతము; ధారమల; (తె. ప.) — నడగొండ (జంగమపర్వతము); సరాగము; వింధ్యము; ౨౯. శిలకు - (చూ, రాయి); (మిగతవానికి "చూ, హిమాలయము.")

పర్వతుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకదేవమువి: చూ, సన్యాసి. 1.

పర్వతోద్భూతము, సం. వి. అ. న. బేగడ: చూ, కుభ్రము. 1.

పర్వము, సం. వి. న. పుం. 1. గనుపు: చూ, బుడిపి; 2. దర్పప్రతిపత్తుంది: చూ, పున్నమ; 3. = పల్లము. ప్రబ్బము - పరువము, వండుగ: చూ, సుబరము; 4. విషువ దాది: చూ, విషువత్తు; 5: చూ, సమూహము; 6: చూ, శంసనము; 7. లక్షణాంతరము; 8. గృంథనంది: చూ, సంపుటము (సర్గము).

పర్వములు, అం. 1. కృష్ణపర్వము, కృష్ణపర్వ చతుర్థి, క హువు (అమవస), పూర్ణిమ (పున్నమ), రవిస. క్రాంతి (5): చూ, వంచము; 2. భారతపర్వములు. — ఆది, సభా, ఆర, విరా, ఉద్యో, భీష్మ, ద్రోణ. కర్ణ, శల్య, సౌప్తిక, శ్రీ, శాంతి, అనుశాసనిక, అశ్వమేధ, అశ్రమవాస, మౌనల, మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణ పర్వములు. (18). (ఇక శీర్షికలుగలేవు.)

పర్వశీకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వహ్ని. 1.

పర్వశీలుము, సం. వి. అ. న. 1. అకులయినె: చూ, పౌరక; 2. జూజమాదెడు కంబళి: చూ, వ్యవహారము. 4 (రల్ల కము); 3. గనుపు: చూ, బుడిపి; 4: చూ, వసరు. 2.

పర్వసంది, సం. వి. ఇ. పుం. పున్నముకును పాద్యమికిని, అమావాస్యకును పాద్యమికిని మధ్యకాలము: చూ, పున్నమ.

పర్వా, వా. వి. 1. గుటి: చూ, లక్ష్మము. 1; 2: చూ, రూ. పరవా. 2; 3: చూ, వెలుపు. "నీకు పర్వలేదు."

పర్వ, దే. వి. 2: చూ, రూ. పరుగు. 2; 2: చూ, రూ. పరువు (1); అ. క్రి. 3. రూ. పరపు: చూ, వ్యాపించు.

పర్వక, సం. వి. అ. శ్రీ. ప్రకృయముక: చూ, శల్యము. 1.

పల్ల, దే. వి. 1. రూ. పల్ల, ఉప్పుపందెబయలు: చూ, భూమి. 1; 2 రూ. పల్ల. బయలు: చూ, భూమి. 1; 3. రూ. పల్ల. సున్నము లోనగువాని గొలిచెడు మానవిశేషము; 4: చూ, సమూ హము; వై. విజ. 5. = పర: ఇతరము: చూ, వేలు. 3; 8. మిక్కిలి. భో. 5, అ. 289: చూ, హెచ్చు. 1; 7. = పృథు. గొప్పది. భార. విరా. 4, అ. 86: చూ, విపులము.

పఱుగు. వై. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు. హరి. ఉ. 7, అ. 34.

పఱగడ, వై. వి. 1. = పరిసర. (రూ. పరగడ. పరవడ. పఱగ డము) ఇతరస్థలము. ఉ. హరి. 4, అ. 48: చూ, భూమి. 1; 2: చూ, పార్శ్వము. 2. రామా. 7, అ. 249.

పఱగడము, — వై. —

పఱగు, వై. అ. క్రి = ప్రసర. ప్రయుజ్: చూ, వ్యాపించు.

పఱచినసాటు, వా. వి. పొందించిన దురవస్థ.

పఱచు, దే. అ. క్రి. 1. సాటు. భార. ఆది. 2. అ. 67: చూ, వ్యాపించు; 2. వలపఱచు: ఒగు, ఒడు; వై. ప్రే. (రూ. పఱచు. పఱచు.) 3. సడతేయు. కళా. 7, అ. 225;

4. దుప్పటిలోనగువానిపటదు; 5. పాటు పడజేయు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 245.

పటదుట, వా. వి: చూ, క్రోలుట.

పటక, దే. వి. (రూ-పటతి-పటద-పటవ-పట్టు, వరద-పటద.) ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ.

పటతి, —పై.—

పటతెంచు, దే. అ. క్రి. (పటచు + తెంచు). పాటివచ్చు. భార. ఆది. 5, ఆ. 255.

పటక, దే. వి: చూ, రూ-పటక.

పటపట, దే. వి. చించుట నమలుట లోనగువాని యందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

పటపు, దే. వి. 1. పడక: చూ, శయ్య. 1; 2. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3; 3. విరివి. కలా. 2, ఆ. 188: చూ, విసారము. 1; విజ. 4. విడివిగలది: చూ, విపులము; దే; ప్రే. 5. పోగొట్టు. భార. విరా. 4, ఆ. 201: చూ, భంగించు; 6. క్రోలు: చూ, వెలుచు; 7: చూ, ప్రయోగించు; 8: చూ, పూయు. సర్వ. 8, ఆ. 128.

పటన, దే. వి: చూ, రూ-పటన.

పటి, దే. వి. 1. రీతి: చూ, విధము. 1; 2. కాడిబరువు.

పటిక, దే. వి. 1. ఒకానొకవాయి: చూ, రాయి; 2. ఒకరకము పక్కి: చూ, పక్షి.

పటిగ, దే. వి: చూ, రూ-పరిగె. 4.

పటిగపట్ట, ద్వ. వి. పటిగయేటితినెనుపట్ట: చూ, పక్షి.

పటిగట్రుకు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పరిగెట్రుకు.

పటిగరి, దే. విజ. (పరిగ + అరి) పటిగయేటువాడు: పటిగ వాడు.

పటిగవాడు, దే. విజ: చూ, పటిగరి.

పటిగొను, దే. స. క్రి. అపహరించు: చూ, సడపు.

పటిపటి. దే. విజ. పీడనము. హరి. ఉ. 8, ఆ. 8; హరి. ఉ. 8, ఆ. 48: చూ, సమృద్ధము.

పటియ, దే. వి. రూ-పట్టియ: చూ, శకలము. 4.

పటియవాయు, దే. అ. క్రి. 1. చీలు: చూ, విదారించు; ప్రే. 2. పటియవాపు. భార. విరా. 1, ఆ. 77.

పటివోవు, దే. అ. క్రి. 1. చూరపోవు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 44: చూ, మ్రుచ్చువోవు; 2. నశించు: చూ, సమయము. 4.

పటుగు, దే. వి: చూ, రూ పరుగు.

పటుచే, దే. ప్రే: చూ, రూ-పటచ. 3-4-5 (పడజేయుటకు—భాగ. 6, స్కం. 370).

పటుపు, దే. వి. 1. పడక: చూ, శయ్య. 1; ప్రే. 2: చూ, రూ-పటచ. 3-4-5.

పటె, వా. వి. 1: చూ, రూ-పటియ; 2. గర్జము: చూ, రంధ్రము. 1.

పట్ట, దే. వి. 1: చూ, ముద్ది. సాంబ. మాన. 18; 2: చూ, రూ-పట. 1-2-3.

పట్టకప్పు, వా. వి. ఊషణరము: చూ, లవణము. 1.

పట్టపంట, వా. వి. పట్టనేలయందు పండినపంట.

పట్టియ, దే. వి: చూ, రూ-పటియ.

పట్టు, దే. వి. చినుగుటయందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

పట్టె, దే. వి. 1: చూ, రూ-పట్టియ; వా. 2: చూ, రూ-పట్టు. 1. పట్టెమీను, దే. వి. పెనుచొరచేవ: చూ, మత్స్యము. 1.

పరింకష, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. వల్లేరు\*: చూ, స్వాదుకంట కము. 1; 2. గుగ్గిలము\*: చూ, మహిసాక్షి; 3: చూ, మోడుగు\*: 4. రాస్త\*: చూ, సన్నరాష్ట్రము; 5. దోడ తరము\*: చూ, హపుష.

పరింకపుడు, సం. విజ. నైర్వృతి: చూ, సోకులజేడు.

పరింగు, వై. వి. = పర్వంక: చూ, శయ్య. 1.

పరించువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-పలాంచువు.\*

పలెకు, వే. అ. క్రి. పండు: చూ, పరించ (అప్ర).

పలక, వై. వి. 1. = పలకమ్. (వాయదగినసాధనము: (సం.ప). —అక్షరభూమిక, ఖమ్, పలకము; 2. = పలకమ్.

కేదెము: చూ, హరిగ; 3. = పలకమ్. జూదమాడెడుబల్ల: చూ, శారిపలము; 4. తలుపు లోనగువాని కుపయోగించెను మ్రానిచెక్క: చూ, శకలము. 4; 5. బల్ల, మేజా, కూర్చుండుటకై కాళ్ళమర్చిన యెత్తుపలక: చూ, పీఠ; 6. సారెవాడు నేతనరికట్టెడు సాచనము: చూ, మగ్గము; 7. = పలకమ్. నుదురు: చూ, లలాటము.

పలకపుల్ల, వా. వి. బలపము: చూ, లేఖని.

పలకము, వై. వి. 1. = పలకంక. కుక్కి, చిన్నమంచము: చూ, మంచము; 2. ఒకానొక గుఱ్ఱము (నిలుపుముడి యగ్ర భాగము గలది): చూ, హయము.

పలకసరి, వై. వి. శ్రీపురుషుల కంతాభరణము: చూ, భూషణము. 2.

పలగండడు, సం. వి. అ. పుం. సున్నముపూతపూయవాడు, లేపకుడు: చూ, నూనరి.

పలమ్రుము, సం. వి. అ. పుం. గ్రుక్తికామంచి\*: చూ, తృణము. 1.

పలచే, వా. విజ: చూ, రూ-పలచ.

పలచన, వా. వి: చూ, రూ-పలచన.

పలచము, దే. వి: చూ. పంగము. నిర్వ. 1, ఆ. 33.

పలనాడు, దే. వి. రూ-పల్నాడు. ప్రథా. 1, ఆ. 18: (చూ, నాడు. 1.)

పలవరి, దే. వి. 1. తొరంగుట యందగు ననుకరణము. ఉ. రా. 5, ఆ. 308: చూ, హూహూ; 2. వేగుటయందగు ననుకరణము. కాశీ. 5, ఆ. 144: చూ, హూహూ: విజ. 3. విరళము. సాంబ. 2, ఆ. 48: చూ, వెలితి. 1; 4. కృశము: చూ, సొరపు.

పలవరిన, దే. వి. 1. వైరళ్యము: చూ, వెలితి. 1; 2. కార్మము: చూ, సొటసొట; విజ: 3. విరళము: చూ, వెలితి. 1; 4. కృశము: చూ, సొరపు.

పలము, సం. వి. అ. న. 1. నిష్కము. నాడుగు కర్షణము యెత్తు (వెండిపలము-ఇరువు; బంగారుపలము = కురువిస్తము,

అగ్రము. తద్వి. — (సం. ప.) — అక్షము, అర్థపరిమళము, కర్ణము. (తె. ప.) — అర్థపరిమళము; 2. మూడుపరిమళములు (తేక) 1/8 తేరు: చూ, శతమానము. 1; 3. రూ-పరిమళము-పాలిమళము = పాలిమళము: చూ, మాంసము: వై. వి. (1) = పరి. మిగులు: చూ, లాభము. 1.

పరిమళము, సం. వి. అ. న. 1. = పాలిమళము: చూ, పరిమళము. 3; 2. బురద: చూ, కాదము. 2; 3. నూపుసింధి: చూ, సాదము. (1).

పరిమళము, సం. వి. అ. పుం. రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1. పరిమళ, దే. వి. రెండుకొమ్మల మొదలు: చూ, కాఖ. 1.

పరిమళము, వా. వి. పంగ - పగ్గ. పాయగొమ్మ, ఎడముగా దాచినకా: చూ, కాఖ. 1.

పరిమళము, వై. వి. = పరిమళము. వ్యవహారము (రూ-పరిమళము — పరిమళము - పరిమళము - పరిమళము - పరిమళము - పరిమళము - పరిమళము): చూ, శబ్దము. 2.

పరిమళము, వై. వి. = పరిమళము. పరిమళము (రూ-పరిమళము - పరిమళము - పరిమళము - పరిమళము) ఉ, హరి 5, ఆ. 282; చూ, రా. 2.

పరిమళము, వై. వి. = పరిమళము. 1. పరిమళము: చూ, రూ - పరిమళము; 2. వ్యవహారము: చూ, శబ్దము. 2.

పరిమళము, వై. వి. = పరిమళము: చూ, రూ-పరిమళము. అం. భా. పగ్. 116.

పరిమళము, వై. అ. క్రి. = పరిమళము: చూ, రూ-పరిమళము. కై. 8, ఆ. 78.

పరిమళము, సం. వి. ఉ. పుం. రూ-పరిమళము, నీరులి\* (ఇందుల భేదములు — ఎల్లనీరులి, తెల్లనీరులి. పచ్చనీరులి): చూ, సుకందకము. 1. (ఇదే ఎల్లనీరులి.)

పరిమళము, వా. వి. బి. నాశనము: చూ, సంస్థ. 3.

పరిమళము, సం. వి. అ. న. పాతిపోవుట: చూ, సంధానము.

పరిమళము, సం. వి. బి. పాతిపోయినవాడు: గృగ్గుణకాడు.

పరిమళము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. = పరిమళము: చూ, నిష్కలము; 2. కిర్మి, మోడు: చూ, తృణము. 1. (తృణము 1 అను నర్థమును 'రూపము' అను పదము "పరిమళము" అని చదువవలెను.)

పరిమళము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకు: చూ, పరమము. 1; పుం. 2. ఆకుపచ్చ: చూ, పరమము. 3; 3. గంట్లకచోరము: చూ, పచ్చగింజ; 4. చూ, మోడుగు; 5. బి. 6. ఆకుపచ్చనిది: చూ, పరమము. 6.

పరిమళము, సం. వి. న. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. కొరింద: చూ, మువనక; 3. జావీ: చూ, ప్లక్షము; 4. చూ, పరిమళము. 3; 5. చూ, రాక్షసుడు. 1.

పరిమళము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిమళము. 5.

పరిమళము, వా. వి. పరిమళములకంటెను మలముపట్టె: రూ-పరిమళము.

పరిమళము, సం. వి. ఉ. ప్రి. 1. ముడిపినయ్యాడు, వృద్ధ: చూ, ప్రి. 2. తొలిపూలి యాపు: చూ, పౌరభేయ (దేవుడు).

పరిమళము, సం. వి. అ. న. 1. పరి - పరిమళ - పరిమళ - పరిమళ. (సం. ప.) — పరిమళము; 2. పరిమళము: చూ, పరి. 2; 3. బురద: చూ, కాదము. 2; 4. చూ, దాపువృత్తి.

పరిమళ, వై. వి. = పరిమళ. రూ-పరిమళ: చూ, నీరు. 1. (దేశము). పరిమళ, దే. వి. రూ-పరిమళ. 1. దంతము. భాగ 9, స్కం. 196; చూ, రూ-పరిమళ. 1; 2. అనేకము: చూ, విస్తారము. 1; అవ్య. 3. నానార్థకము. అం. భా. తృ. 68.

పరిమళ, వై. వి. = పరిమళము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 172; భార. సభా. 1, ఆ. 12; చూ, పరిమళము.

పరిమళ, వై. వి. 1. తెల్లన. హరి. ఉ. 8, ఆ. 43; చూ, పరిమళము. 6; 2. = పరిమళ. దా: చూ, హరిగ.

పరిమళము, ద్వ. అ. క్రి: చూ, వెల్లెలు. పా. 2, ఆ. 59.

పరిమళము, వై. వి: చూ, రూ-పరిమళ. (విశేషణముగచో. — విక్ర. 2, ఆ. 155.)

పరిమళము, వా. వి. రూ-పరిమళము. పెదవి: చూ, వాతె.

పరిమళము, వా. వి: చూ, మోసము.

పరిమళము, దే. స. క్రి. రూ-పరిమళము. 1. మాటాడు: చూ, వదింపు; 2. పిరిదిమాటాడు: చూ, వదింపు; 3. నిద్దురలేపిమాటాడు: చూ, వదింపు; అం. పే. 4. మాటాడింపు: చూ, వదింపు; స. క్రి. 5: చూ, హెచ్చరించు.

పరిమళము, దే. వి. (రూ-పరిమళము - పరిమళము) 1. మాటాడుట: చూ, శబ్దము. 2; 2. చూ, హెచ్చరిక.

పరిమళము, వై. —

పరిమళము, వా. వి: చూ, రూ-పరిమళము.

పరిమళము, దే. వి. రూ-పరిమళము. 1. తుమక. య. 1, ఆ. 97; చూ, శతలము. 4; 2. మాట: చూ, శబ్దము. 2; 3. పనినము: చూ, శబ్దము. 2; 4. చదువు: చూ, విద్య; 5. నింద. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 288; చూ, పెగ్గింపు; 6. పక్షిధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 7. విత్తులోపలి భాగము: చూ, బిడ్డ. 1; 8. విజాదిస్వరము: చూ, స్వరము. 2; స. క్రి. 9, (అను. భార. ఆర. 7, ఆ. 309;) చూ, వదింపు; 10. విందించు: చూ, పెగ్గించు; అ. క్రి. 11. మాటాడు: చూ, వదింపు.

పరిమళము, దే. వి. రూ-పరిమళము. పను. 1, ఆ. 8: చూ, పరిమళము.

పరిమళము, దే. వి. చిలుక: చూ, కుకము.

పరిమళము, వా. వి. పరిమళమునించుకొండ: చూ, పరిమళము.

పరిమళము, అం: చూ, సప్రవృత్తనములు.

పరిమళము, జా. అపురూపము. "చిలుకా నీతోనైనను పరిమళముగరాదె పరిమళముగరాదె" (విజ. 2, ఆ. 181).

పరిమళము, దే. వి. రూ-పరిమళము. 1. ఉద్ధారణము: చూ, శబ్దము. 2; 2. పరిమళమునించు: చూ, రాజి.

పరిమళము, దే. వి. పరిమళమునించు శిల. రూ-పరిమళము: చూ, రత్నములు.

పరిమళము, వా. వి: చూ, పరిమళము.

పరిమళము, పా : (చూ, కూజితములు, దీనికి ఉపమానములు - కోకిలవాక్కులు, చిలుకవాక్కులు, చక్కెర, తెనె, కర్పూరము, అమృతము, మామిడి పండు, చెఱుకు మొ.

పలుకువెలదిమగడు, వా. వి. నలువ; చూ, బొమ్మ. 1.  
పలుకెంపు, దే. వి: రూ-పల్లెంపు: చూ, పలుగంటి.  
పలుగంటి, వా. వి. (రూ-పలుగంటి - పల్లంటి - పల్లంటు, పలు  
నొక్కు-పల్లెంపు, పలుకెంపు-పల్లెంపు) దంతక్షతము. చూ,  
వాతెరకెంపు.

పలుగంటి, వా. వి.—పై.—అం, ఛా. ద్వి. 180.  
పలుగంటి, ద్వి. వి. వండ్లపొడి. ప్రభా. 5, ఆ. 68: చూ,  
సురుము.

పలుగాడి, దే. వి. 1. పెండెము. పసులదొడ్డి లోనగువానికి  
పెట్టెకుతలుపు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 34: చూ, వాకిలి.  
2. బండివరము. వారి. పూ. 5, ఆ. 174: చూ, వరము;  
(2): విణ. 3. పెక్కుగాడులుగలది.

పలుగాకి, దే. విణ. దుష్టుడు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 154: చూ,  
వ్యాధుడు. 2.

పలుగు, దే. వి. 1. గుంటకగుట్టలకును, పాపటపు గుట్టలకును  
తగిలించెడు చళిమైన తగడు: చూ, సరిగ; వా. వి. 2. గడ్డ  
పలుగు: చూ, పలుగుగుంటక; వై. వి. 3. = స్పటిక: చూ,  
రాయి; 4. = ఫారి. పశువు పలుపు: చూ, సూత్రము. 1;  
దే. విణ. 5: చూ, పలుగాకి. హరిశ్చ. 2, ఆ. 154.

పలుగుండు, దే. స. బ. (రూ - పలువుండు - పలుగురు -  
పలువురు - పల్లెరు, పెక్కుండు - పెక్కుండురు -  
పెక్కురు) అనేకులు.

పలుగుగుంటక, దే. వి: చూ, పలుగు. 2.

పలుగుడు, వా. వి. శరీరమునుపగుల్చుకోగము: చూ, విపాదిక.

పలుగుడుబాము, దే. వి. కట్టె: చూ, సర్పము.

పలుగుణ్ణిట్ట, ద్వి. వి. గుడ్డగూబ: చూ, సకినంపుబులుగు.

పలుగురు, దే. స. బ: చూ, రూ - పలుగుండు.

పలుగుతాయి, వా. వి: చూ, రూ - పలుకుతాయి.

పలుగొమ్మలమెకము, ద్వి. వి. ఏనుగు: చూ, హస్త.

పలుచ, దే. విణ. రూ - పలచ. 1. దళసరికావిది; 2. వెలితి  
మైనది, వెలితి: చూ, హీనము. 1; 3. చిక్కనకావిది: చూ,  
వెలితి. 3; 4. చురుకైనది: చూ, లఘ్వి. 2; 5. సన్న  
మైనది: చూ, నైకము.

పలుచన, దే. వి. రూ-పలచన. 1. సన్నదనము, సన్నన: చూ,  
మాత్మము. 4; 2. వెలితితనము, తక్కువ: చూ, వెలితి. 1;  
3. అనుకుదనము: చూ, విదవిద. 2; 4. చురుకైనదనము.  
స్వా. 4, ఆ. 70: చూ, లాఘవము 1; వా. 5. నీరు కలి  
పిన పాలు మట్టిగ లోనగునవి తేటగా అగుట. ("పాలు పలు  
చన, మట్టిగ పలుచన." మొ.)

పలుచనివప్పు, వా. వి. సూసఖము: చూ, సూసము.

పలుదుర (అ). ద్వి. వి: చూ, రూ-పలుకవ్వు.

పలుదోముట, దే. వి. (సం. ప). ఖమ్, దంతరావనము.

పలునొక్కు, దే. వి. రూ-పల్లెంపు: చూ, పలుగంటి.

పలుపట్ట, దే. వి. సంగరక్షాతిసము: చూ, సంగతి. 6.

పలుపు, వై. వి. = పాల, రూ-పలుగు. 1. పసుల పెడగడ్డెడు  
కలుగు: చూ, సూత్రము. 1. (దేశ్యమని శ. ర.); 2.  
గుట్టము పెడగడ్డెడు క్రామ. భార. విరా. 5, ఆ. 53: చూ,  
సూత్రము. 1.

పలుమడు, దే. ద్ర. క్రి. విణ. (పలు + మాలు) (రూ-పలుమారు-  
పలుమలు-పలుమాలు-పల్లరు-పల్లారు-పల్లారు-పల్లారు)  
మాటిమాటికి. రామా. 3, ఆ. 153: చూ, శశ్వత్తు.

పలుమలు, —పై.—

పలుమాలు, —పై.—

పలుమారు, —పై.—

పలుము, వై. వి. = ప్రలాప. 1: చూ, ప: వరము; అ. క్రి. 2:  
చూ, ప: వరించు

పలుమేరు, దే. వి: చూ, వృక్షము. స్వా. 4, ఆ. 37.

పలువ, ద్వి. విణ. (పలు + వా): చూ, పలుగాకి; 2: చూ,  
పలుము. 1; వా. 3. బొంతు: చూ, వితథము.

పలువగలు, వా. వి. బ. ఉచ్చావచనములు: పలువితములు.

పలువలిట్ట, వా. వి: చూ, పలువ. 3.

పలువరము, వై. వి. = ప్రలాప: చూ, రూ-పలవరము.

పలువరింత, —పై.—

పలువరింపు, —పై.—

పలువలువ, దే. వి. రూ-పల్లెల్లు: చూ, పలుకవ్వు.

పలువితములు, వా. వి. బ: చూ, పలువగలు.

పలువిత్తు, దే. విణ. పలువురకు బుట్టినవాడు: లంకెకొడుకు  
చూ, సూనుడు. 1.

పలువుండు, దే. స. బ: చూ, రూ-పలుగుండు.

పలువురు, —పై.—

పలువము, వై. విణ. = పరుష: చూ, రూ-పరువము. 2.  
హరిశ్చ. 5, ఆ. 111.

పల్కన, వై. వి: చూ, రూ-పలుకన. (అమేడితముండు పలు  
పల్కన.—య. 1, ఆ. 129).

పల్కనప్ప, దే. వి: చూ, రూ-పలుకవ్వు.

పల్కరించు, చూ, రూ-పలుకరించు. (మాటాడుటకు — భార.  
అది. 4, ఆ. 88; మాటాడించుటకు. — స్వా. 4, ఆ. 41).

పల్కరింత, దే. వి: చూ, రూ-పలుకరింత.

పల్కు: చూ, రూ-పలుకు.

పల్కులెలి, దే. వి: చూ, రూ-పలుకులెలి.

పల్కులెల్లమేలులు, వా. వి. బ. దేవతలు. సాంబ. దేవ. 8:  
చూ, వేదపు.

పల్కుడు, వా. వి. వల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.

పల్కుబడి, దే. వి: చూ, రూ-పలుకుబడి. కళా. 3, ఆ. 163.

పల్కులెలియత్త, వా. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

పల్కెపు, దే. వి: చూ, రూ-పలుకెంపు.

పల్లంటి, వా. వి: చూ, రూ-పలుగంటి.

పల్లంటు, —పై.—

పల్లొకి, దే. వి: చూ, రూ-పలుగాకి. రామా. 5, ఆ. 70.

పల్నాడు, వా. వి: చూ, రూ-పలనాడు.

పల్నాకు, వా. వి: చూ, రూ-పలనొక్క.

పల్నల: చూ, రూ-పలనం.

పల్నలన, చూ, రూ-పలనం. (విరళమునకు. — భాగ. 10, స్కం. పూ. 75.)

పల్నల, దే. ద్ర. క్రి. విజ: చూ, రూ-పలనం. పల్నలు. ఉ. హరి. 2, అ. 124.

పల్నలు, —పై—

పల్నల, —పై—

పల్నలు, —పై—

పల్నంకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పలంకము. పలంకు: చూ, మంచము; 2. అరవ: చూ, మందె; 3. యతులు లోనగువారి యానము; చూ, సవారి; 4. చూ, యోగపత్తె; 5. = పల్లకి-పాలకి. రూ-పల్నంకక: చూ, సవారి.

పల్నంకక, సం. వి. అ. ప్రి. = పల్లకి - పాలకి. చూ, పల్నంకము. 5.

పల్నయణము, సం. వి. అ. న. = పల్నయనము-పల్నము. (రూ-పల్నయనము-పల్నయణము - పల్నయణము) గుఱ్ఱపుణేను: చూ, హయము.

పల్నయనము, —పై—

పల్నయణము, సం. వి. అ. న. 1. —పై—; 2. = పల్లన. ఏనుగుమీది అంబారి: చూ, హస్తీ.

పల్ల, వై. విజ. = పాటల. 1. పాటలవర్ణము కలది: చూ, వర్ణము. 6; 2. కపిలవర్ణము కలది. కాశీ. 4, అ. 158: చూ, వర్ణము. 6; 3. అరుణవర్ణము కలది. పల్లకమ్మ: చూ, వర్ణము. 6.

పల్లకట్ట, ద్వ. విజ. పల్లవన్నె చూపట్టనది.

పల్లకమ్మ, వా. వి. ఒకానొక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3; 2. చూ, పల్ల. 3.

పల్లకి, వై. వి. = పల్నంకక. రూ-పల్లకి. ఉత్సవవిగ్రహములు పర్యవహరింప లోనగువారిని శుభదినములలో మనుష్యులు మోసికొనిపోయేడు వాహనము. జై. 2, అ. 103: చూ, సవారి.

పల్లకి, —పై— కళా. 2, అ. 7.

పల్లగించు, వై. న. క్రి. = పల్నాణ: చూ, పల్లించు.

పల్లగేదె, వా. వి. తెల్లబట్టె: చూ, మహాషి.

పల్లట, దే. వి. రూ-పల్లటము. 1: చూ, లోలము; 2: చూ, వ్యత్యాసము; 3: చూ, సంక్రమము.

పల్లటచు. —పై—; వై. వి 4. = పర్వస్త. కష్టము: చూ, శోకము.

పల్లటి, దే. వి. రూ-పల్లటి-చేపల్లటి-అంతర పల్లటి. 1. పుక గతిభేదము: చూ, హయము; 2. ఎగవు: చూ, సందీపము; వై. వి. 3. = పాటలాంఘ్రి. ఒకానొక పావురము: చూ, సురటి.

పల్లటిలు, దే. అ. క్రి. రూ-పల్లటిలు. 1: చూ, పలిండు. భార. అర. 5, అ. 384; వై. అ. క్రి. 2. = పర్వస్త. తడఁబడు: చూ, వ్యత్యస్తమగు (దేశ్యమని శ. ర.); 3: చూ, వెల్లఁబాటు; 4: ఎఱ్ఱవాలు; వా. 5: చూ, శోకించు.

పల్లటిలు, —పై— (ఎఱ్ఱవాలుటకు.-భార. విరా. 2, అ. 135.) పల్లటి: చూ, రూ-పల్లటి (పారావతవిశేషమునకు.—సా. 1, అ. 117.)

పల్లటిల్లాను, దే. అ. క్రి. ఎగురు. కళా. 8, అ. 98: చూ, లంఘించు.

పల్లటిల్లాటు, దే. అ. క్రి.—పై.—కళా. 8, అ. 41.

పల్లటిల్వెచ్చు, దే. అ. క్రి.—పై—

పల్లదము, దే. వి. రూ-ప్రల్లదము: చూ, శబ్దము. 2.

పల్లన, వై. వి. = పల్నాణ. (రూ-పల్లనము-పల్లము-పల్లయ నము) 1: చూ, పల్నయణము; 2. అంబారి. పా. 4, అ. 111: చూ, పల్నాణము. 2.

పల్లనము, —పై— విక్ర. 5, అ. 132.

పల్లపుటంట, ద్వ. వి. నీరాసరాను పండెడుపంట, చూ, వ్యవసాయము.

పల్లము, సం. వి. అ. పుం. 1. ధాన్యముపోసెడు పెద్దగరిసె: చూ, సదనము. 1. (పంటసాల); వై. వి. (1). = పల్లం. (రూ-పల్ల-పల్లడు-పల్లడు) గోయి: చూ, రంధ్రము. 1; (2). = పల్నాణమ్. కోగిరి. స్వా. 4, అ. 28; కళా. 3, అ. 81; హరి. ఉ. 7, అ. 92: చూ, పల్లన. 1; (3) = వ్రహ. పల్లవనే: చూ, భూమి. 1; విజ. (4) పల్ల (నేర): చూ, భూమి. 1.

పల్లపులు, ద్వ. వి. బి. (పలు + అపులు) 1: చూ, పలవరము; 2. (పలు + అపులు) అడరాని పెక్కుమాటలు. హరిశ్చ. 4, అ. 109.

పల్లవము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిగురు: చూ, చిగురుము; 2. చిగిరించిన కొమ్మ: చూ, కాఖ. 1; 3. కోకచెఱుగు: చూ, మైజాటు; 4. లత్తుకరంగు: చూ, వర్ణము. 6; 5. శృంగారము: చూ, సాందర్యము; 6. విరివి: చూ, విస్తారము. 1; పుం. 7. వెనుకటి చరణములయందలి యర్థముననుసరించి సంగీతము మొదలుపెట్టెడు వాక్యము: చూ, స్వరము. 2; అం. 8: చూ, స్మృత్యంతాస్తములు.

పల్లవి, అం. ఒకరకము రాగము: చూ, స్వరము. 2: (చూ, గానశాస్త్రపండితుడు).

పల్లవించు, సం. అ. క్రి. (తె. వ).—ఇంకించు, ఇగిరించు—ఇవిరించు, ఇగురుకొను, ఇగురుచు - ఇగుర్చు - ఇగ్రుచు, ఇగురొత్తు, ఇవురు, ఇవురుచు - ఇవుర్చు - ఇవులుచు - ఇవుల్చు, చిగిరించు, చిగురుకొను, చిగురుచు - చిగుర్చు, చిగురొత్తు, తలిరుచు - తలిర్చు, ననయు, మొగ్గవిచ్చు.

పల్లవికము, సం. విజ. 1. చిగిరించినది: చూ, సంభూతము; 2. లత్తుకచే నెఱునైనది: చూ, వర్ణము. 6; 3. విరివయైనది: చూ, విప్రులు.

పల్లవుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పల్లవికుడు: చూ, విటుడు. పల్లా, వా. వి. నూటయరువది పక్కాసేరుల మానము, పండుము (శ. ర.)

పల్లాయనంబువాడు, ద్వ. విజ. రూ — పల్లాయనమువాడు, అత్తుడు: చూ, స్నేహితుడు. భార. ఉద్యో. 1, అ. 94.

పల్లాయనమువాడు, —వై.—

పల్లాయనము. వై. వి. 1. అప్తత: చూ, ప్లేహము. 1;  
2. = పల్లాయన: చూ, పల్లన. 1.

పల్లి, సం. వి. ఈ. క్రి. 1. = పల్లె-పల్లియ: చూ, సీమ. 1.  
(దేశము); 2. గుడిపె: చూ, నడనము. 1; 3. = పల్లి.  
గో: చూ, పల్లి.

పల్లియ: వై. న. క్రి. పల్లముకట్టు. పా. 4, అ. 66: పల్లగించు  
పల్లక, వై. వి. = దిలక. రూ-పల్లక. వెచ్చుకొని పల్లకట్టె:  
చూ, పోనము.

పల్లకత్తె, వా. వి. ఒకానొకచే: చూ, చుక్కము. 1.  
పల్లియ, వై. వి. 1. = పల్లి: చూ, రూ-పల్లె. 1; 2. వి. 2:  
చూ, రూ-పల్లె 2; 3: చూ, రూ-పల్లె 3.

పల్ల, దే. వి. 1: రూ-పల్ల, అవుతు-పల్ల, కోట, పల్ల.  
(సం. ప.)—అవుతు, అవుతు, అవుతు, దంతు, రిశ  
నము, ద్విజము, ద్విజము, రదనము, రదము, వల్ల  
అవుతు, హనువు: తప్పిశేషములు.—గ. కోటపల్లము.—  
రూ-పల్ల, కోట, పల్ల, (సం. ప.)—దంతు, దాన: 2  
పండికోట. —కొమ్మ, కోట, పండికొమ్మ, పండికోట;  
3. పాముకోట. కోట. (సం. ప.)—అరి, అరిపు, దంతు;  
4. ఏనుగుదంతునను.—(చూ, హన్తి): 5. (సం)  
పంతులేనిది, దంతులు లేనిది.—అజంభము.) (మిగత  
వానికి “చూ, హనువు.”): వై. వి. 2. = పల్ల. విమ్మము:  
చూ, రంధ్రము. 1.

పల్లము, వై. విజ. = పల్ల. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.  
పల్లె, వై. వి. రూ-పల్లెయ. 1. = పల్లి. చిన్నుకాకు: చూ, సీమ.  
1. (దేశము): దే. వి. 2. రూ-పల్లెయ. అగ్నికుంక్షియ  
జాతి: 3. రూ-పల్లెయ. చదువుబడి: చూ, స్కూలు.

పల్లెకూటము, దే. వి. చూ, పల్లె. 3.

పల్లెటూరివాడు, వా. వి. గ్రామేయము—గ్రామ్యుడు.

పల్లెక, దే. వి. అగ్నికుంక్షియజాతియందుబుట్టిన యాడుది.

పల్లెమాట. దే. వి. పల్లెటూరి వదుకు: చూ, శబ్దము. 2.

పల్లెడు, దే. వి. రూ-పల్లెరు=పలంకప: చూ, స్వాదుకంఠకము.

పల్లెరుపూవు, వా.వి. (రూ-పల్లెరు(పూవు) జడయందును, తెవుల  
యందును ధరించెడు ఆడుదాని నగ: చూ, భూషణము. 2.

పల్లెవాడు, వా. వి. అగ్నికుంక్షియజాతి యందు బుట్టిన  
వాడు (ఇతడు ఓడవాడించు నర్వవర్ణములను మోసెడు  
వృత్తిగల వాడు): చూ, సరంగు.

పల్లెరు, దే. వి: చూ, రూ-పల్లెరు\*.

పల్లెరుగాయ, దే. వి: చూ, పల్లెరుపూవు.

పల్లెత్తు, దే. వి: చూ, పలుగంటి, పాండు. 3, అ. 10.

పల్లెరించు, వై. అ. క్రి. =: చూ, రూ-పలవరించు. దుక్కి. 3,  
అ. 96.

పల్లెలము, సం. వి. అ. న. నడియ: చూ, సరస్సు. 1.

పల్లెల్లు, దే. వి: చూ, రూ-పలవలను. అచ్చ. బాల, కాం. 135.

పల్లెలుగలదొర, వా. వి. సర్పరాజు. వేం. అం. 102: చూ  
సర్పము.

పవతిగ్రుడ్డిగాయ, వా. వి: చూ, సరిసంపదలుగని. సాంబ.  
రర్క. 10.

పవచగీతి, అం. ఇవి అపదలెడివలె నవచును. ప్రతిపాదము  
సను రెండువయక్షరము ప్రాస: చూ, వృత్తము. 1.

పవచిము, వై. వి. = ప్రవార: చూ, రూ-పగడము.

పవడించు, దే. అ. క్రి. (రూ-పవచించు-పవచ్చించు-పవచ్చించు):  
చూ, శయించు.

పవచులు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పగతులు. పం. వేం. 4, అ.  
181.

పవనతరములు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ధీములు. 1;

2. హనుమంతుడు: చూ, వానరము; 3. అగ్ని: చూ,  
పహ్ని. 1.

పవనము, సం. వి. అ. పుం. 1. అవము; 2. గాలి: చూ,  
వాయువు: 3: రూ-పవము, విహ్వలము. (తె. ప):—ఎగర  
దొర, రూ-పెత్తు-చూ-పెత్తు: (చూ, ప్రచలకరి.)

పవనాశము, సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము. 1.

పవమానుడు, సం. వి. అ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

పవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - పవనము. 3.

పవచ, దే. వి: చూ, రూ - పగలు.

పవళించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ - పవడించు.

పవళిత, దే. వి. పవళించుట: చూ, శయ్య. 1.

పవళింపు, —వై.—

పవాచము, వై. వి. 1. రూ - పావాచము. కోరిక నెఱవేరి  
నాడు దేవునిజేయు నింవారోపణము; 2: చూ, దివము.

అం. భా. ద్వి. 193.

పవి, సం. వి. ఇ. పుం. రూ - పవి. వక్రాయుధము: చూ,  
దాణము. 1.

పవిత్రము, సం. వి. అ. న. 1. శణుమాత్రము, జనసనార  
త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; పుం. 2: చూ, మేడి \*; 3:  
చూ, రావి \*.

పవిత్రము, సం. వి. అ. న. 1. జందెము: చూ, యజ్ఞోప  
వీతము; 2. దర్ప\*: చూ, తృణము. 1; 3. నీరు: చూ,  
నలిలము; 4. అవుపేడ: చూ, పిడక; 5. తామ్రము: చూ,  
లోహము. 1; విజ. 6. పరిశుద్ధమైనది: చూ, శుద్ధము. 3.

పవిత్రుడు, సం. వి. అ. పుం. శుద్ధియైనవాడు: చూ, శుద్ధుడు.

పవిది, వై. వి. = ప్రకృతి: చూ, రూ - పగిది.

పవుణ్ణ, వై. వి. రూ - పౌణ్ణ. 1. వరుస, బారు: చూ, శ్రేణి;  
2. దండు: చూ, నేన. 1; అం. 3. జలము, రాజ్యాంగము

లలో నొకటి: (చూ, అంగము. 3.)

పవుణ్ణలకమ్మ, వా. వి. రూ - పౌణ్ణలకమ్మ: చూ, భూష  
ణము. 2.

పవుణ్ణలతీరు, ద్వ. అ. క్రి. రూ - పౌణ్ణలతీరు: చూ,  
పరిగోను.

పవుణ్ణలతీరుడు, ద్వ. ప్రే. బారతీర్పు. (రూ - పవుణ్ణ  
తీర్పు - పౌణ్ణతీరుడు - పౌణ్ణతీర్పు - పౌణ్ణతీరుడు)



పవనజాలనేయు - పాజాలనేయు - పాజాలనేయు,  
 పాజాలనేయు (అని కొందఱు).  
 పవన, దే. అ. క్రి. (రూ - పగులు - పాలు): చూ, విచారించు.  
 పవన, వా. వి. తనముఖభాండము: చూ, పాత్రము. 6.  
 పవనడించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ - పవళించు.  
 పవనళించు, —పై.—  
 పవనళించు, వా. వి: చూ, రూ - పవలించు.  
 పకుకంతతపము, సం. వి. అ. పుం. అజపు: చూ, స్వరము. 1.  
 పకుపతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు. 1.  
 పకుపాదరంగము, సం. వి. అ. న. గౌరిపేగాలి: చూ, పకు  
 రంగము.  
 పకుట్రాహ్మణులు, అం. “గమ్యాంగమ్యాం నజానాతి త్రియం  
 యోజనోచనిర్భణః । కృత్యాకృత్య పరిభ్రాంత సవిప్రః పకు  
 రుద్యతే.” (గమ్యాంగమ్యములను కృత్యాకృత్యములను ఎఱుఁ  
 గక పరశ్రీలొలగువారు): చూ, ట్రాహ్మణులు.  
 పకుమక్షిక, సం. వి. అ. శ్రీ. జోతీగ: చూ, మక్షిక.  
 పకుమార్గము, సం. వి. అ. పుం. దర్శిని: చూ, మార్గము. 1.  
 (నక్షత్రమార్గమనియు వాడుక).  
 పకురోగములు, సం. వి. అ. పుం. బ. పకుపులకు వచ్చెడు  
 తెవుళ్లు. పాదరంగమునకు — అడవ - అడువ, గాలికుంబు,  
 గౌరిపేగాలి, పుప్పు; మఱికొన్ని రోగములు.—అడురుఁ  
 ద్రిక్క - అరువుఁద్రెక్క — అవురుఁద్రెక్క: ఉంగడ -  
 ఉంగడి, కడుపుఁద; కప్పనావురు; కింక; గురుకు; చురుకు;  
 దొమ్మ; నరిడి; నాలిక చేఱు. మొ: (చూ, రోగము. 1.)  
 పకుపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. = పసలము - పసురము -  
 నాలుగుకాళ్ళుండువు: చూ, మృగము. 1; 2. గొట్టె: చూ,  
 మేషము. 1.  
 పశ్చాత్తాపపడు, మి. అ. క్రి: చూ, స్రుక్కు. 11.  
 పశ్చాత్తాపము, సం. వి. అ. పుం: అరుతాపము: చూ, విప్రతి  
 సారము.  
 పశ్చాద్భాగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెనుక. 1.  
 పశ్చిమము, సం. వి. బి. 1. పడమటిది: చూ, హరిత్తు. 1; 2.  
 వెనుకటిది: చూ, వెనుక. 1; 3. కడపటిది: చూ, వెరసి.  
 2; అం. 4: చూ, తంత్రములు.  
 పశ్చిమసముద్రము, అం: చూ, సముద్రములు.  
 పశ్యతోహరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కమసాలె: చూ, స్వర్ణ  
 కారుడు; 2. = పచ్చెపువారు. ఎదుటదొంగిలించువారు:  
 చూ, హరకుడు. 1.  
 పశ్యత్పాలుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.  
 పష్టాహి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. తొలుచాలిపడ్డ. రూ - ప్రష్టాహి:  
 చూ, సారభేయ (దేవుడు).  
 పన, వా. వి. 1. ఆదికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1; 2. ఉపస్థితి,  
 తోచుట. అం, బా. కృ. 30: చూ, స్వరణము. 2; 3.  
 సారము: చూ, సారాంశము: 4: చూ, సమృద్ధి. కళా. 1,  
 అ. 33; 5: చూ, సామర్థ్యము. 1. కళా. 1, అ. 10;  
 వై. వి. 6. = పవంపద. పనుపు: చూ, వర్ణము. 6.

పనందు, వా. వి: చూ, సౌందర్యము.  
 పనఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, విశదముగు.  
 పనగడుగు, వా. వి. కడుగు: చూ, శుక్రము.  
 పనగరగొను, దే. స. క్రి. పీడించు. హరి. పూ. 7, అ.  
 167: చూ, హింసించు. 2.  
 పనదనము, వై. వి. 1. = ప్రసాదనమ్. అలంకారశోభ: చూ,  
 భూషణము 2; 2. తానుకోటిపని నెఱవేరినప్పుడు నెఱ  
 వేర్చుకొన్నవాడు సంతోషించి నెఱవేర్చినవానికి సంతోష  
 ముగా నిచ్చెడు వస్త్రాభరణాదిద్రవ్యము: పారితోషికము: వా.  
 5. (రూ - పసాదము - సాదము) భోజనము: చూ,  
 సాదము. (1).  
 పనను, దే. వి. 1. ఎఱుపుమించినపనుపువనె: చూ, వర్ణము.  
 6; 3: చూ, సౌందర్యము.  
 పన, దే. వి: చూ, నానుడువాన.  
 పు. వై. వి. = పవంపద. రూ - పనుపు 1. హరిద్రము;  
 చూ, వర్ణము. 6. (దీనిభేదములు—కసురిపనపు, కూర  
 పనపనపు. మ్రోనిపనపు); 2. హరిద్రావరము: చూ, వర్ణము.  
 పనఁ: 3. బాతిమీదఁబది పునీకొనెడు పనుపు, బంధాదు :  
 చూ, వర్ణము. 6; వి. 4. పనుపువన్నెకలది: చూ,  
 వర్ణము. 6.  
 పనపుంజాయ, వా. వి. పనుపురంగు : చూ, వర్ణము. 6.  
 పనరము, వై. వి. = పకు : చూ, రూ - పసులము.  
 పనరించు, వై. అ. క్రి. = ప్రసర : చూ, వ్యాపించు.  
 పనరింపు, వై. వి. = ప్రసర : చూ, వ్యాపనము.  
 పనరిక, వా. వి. చూ, రూ. పనరిక. 4.  
 పనరు, వై. వి: చూ, వ్యాపనము. హరి. ఉ. 8, అ. 158; దే.  
 వి. రూ. పనురు; 2. అకునలిపిన రసము: అనరు, అకు  
 పనరు. (సం. ప).—వర్ణరీణము: వి. 3. అకుపచ్చన.  
 ఉ. రా. 6, అ. 8: చూ, వర్ణము. 6. పనరుగాయ, దే. వి.  
 ముదిరినపిందె: చూ, శలాటుపు. 2.  
 పనరుచాయ, వా. వి: చూ, పనపుంజాయ.  
 పనరుమొగ్గ, ద్వ. వి. (రూ. పనీమొగ్గ, పనీరికమొగ్గ) లేత  
 మొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1.  
 పసలము, వై. వి. = చూ, రూ. పసరము.  
 పసాదపడు, వై. స. క్రి. తిను: చూ, సాపడు.  
 పసాదము, వై. వి. = ప్రసాదనమ్. అన్నము: చూ, సాదము.  
 (1.)  
 పసాపడు, వై. స. క్రి. (పసాదము + సాపడు): చూ, రూ.  
 పసాదపడు. అచ్చ. బాల, కాం. 75.  
 పసారము, వై. వి. రూ. పసారు. 1. అంగడి. రాజ. 2, అ.  
 90: చూ, సదనము. 1; 2. = ప్రసార. సంచారము. (రూ.  
 పసారు. పచేరు-పచారు): చూ, ప్రయాణము.  
 పసారు, —పై.—అచ్చ. బాల, కాం. 84.  
 పనీ, దే. వి. 1. పశ్యాదులమీదిగాలి. స్వా. 4, అ. 41; స్వా.  
 4, అ. 51: చూ, వాయువు; 2. పుష్పలమీదిగాలి. భో.  
 3, అ. 176: చూ, వాయువు; వై. వి. 8. = పకు. గోకు

లము: చూ, వసులము. హరి. ఉ. 8, ఆ. 209; (చ. వసు  
లము.—హరి. ఉ. 8, ఆ. 210; 4. అనంత: చూ, మధుక;  
5: చూ, వాన. 1; విజ. 8. లేదు: చూ, సుర మారుము.  
వసించి, దే. వి. 1. అంగు. కాశీ, 5, ఆ. 53: చూ,  
లోహము. 1; 2. చనము: చూ, హిరణ్యము. 8.  
వసించికంటి, దే. వి: చూ, చూ వయడికంటి.  
వసించికంటె, వా. వి.—పై.—(రూ-పైడికంటె.)  
వసించియ, దే. వి. పొత్తిమాలికాయ. భాగ. 2, స్కం. 51.  
వసించిపుట్టముదాల్చు, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1. అం. సం.  
దే. 7. (ఇట్లు వసించివలదాల్చు.)  
వసించిపురుగు, ద్వ. వి. పొత్తిమాలికాయపురుగు. మార్క. 2,  
118: చూ, పురుగు.  
వసించిజేడు, దే. వి: చూ, శ్రీమడు.  
వసిక, దే. వి. 1. వస: చూ, సారాళము: వా. 2: చూ,  
సమృద్ధి: 3: చూ, సామర్థ్యము. 1.  
వసిగాపు, ద్వ. వి. గోపకుడు. పాండు. 2, ఆ. 128: చూ,  
మహాహరుడు.  
వసిగను, దే. ఆ. క్రి. గాలిపట్టు: వసిపట్టు.  
వసితిండి, ద్వ. వి. పులి. అచ్చ. బాల, కాం. 122: చూ,  
కార్తూలము.  
వసిపట్టు, వా. ఆ. క్రి: చూ, వసిగను.  
వసిపాప, దే. వి. 1. లేతవిడ్డ: చూ, శివపు: విజ. 2. మిక్కిలి  
లేత యైనది. నై. 8, ఆ. 12: చూ, సురుమాచు.  
వసివిడ్డ, వా. వి: చూ, వసిపాప. 1.  
వసిమంద, వా. వి. వసులము, అపులము: చూ, చేనుపు.  
వసిమనువరి, వా. వి: చూ, వసిగాపు.  
వసిమనుపు, వా. వి. గోరక్షణము: చూ, రక్షణము.  
వసిమి, దే. వి. (రూ-వసిమిడి). 1. అకుపచ్చన. కళా. 3, ఆ.  
83: చూ, వర్ణము. 8: 2. ఎఱుపుమించిన వసుపువన్నె.  
కళా. 3, ఆ. 204: చూ, వర్ణము. 8: 3. గోరోజునపు వన్నె.  
హరి. ఉ. 7, ఆ. 80: చూ, వర్ణము. 8.  
వసిమిడి, దే. విజ. (వసిమి + మిడి) వసిమిగలది: చూ,  
వర్ణము. 8.  
వసిమొగ్గ, వా. వి: చూ, వసరుమొగ్గ.  
వసిరిక, దే. వి. (వసరు + ఇక) 1. వసరువన్నె: చూ, వర్ణము.  
8: 2. వచ్చిపట్టు: చూ, హరితము. 3: 3. నల్లగతిక: చూ,  
హరిత; వా. 4: రూ-వసరిక, కామాల-కామెల. (సం. ప)  
—కామల-కామలము: విజ. 5. వసరు వన్నెకలది: చూ,  
వర్ణము. 8.  
వసిరికపాము, దే. వి. వచ్చపాము: చూ, సర్పము.  
వసిరికపిట్ట, ద్వ. వి: చూ, వసిరిక. 2.  
వసిరికమొగ్గ, ద్వ. వి: చూ, వసరుమొగ్గ.  
వసివాడు, వా. వి: చూ, శిశువు. సాంబ. మాన. 5.  
వసుపాడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (వసుపు + అడు) వసుపుపూసికొని  
జలకమాడు: చూ, స్నానమాడు.  
వసుపు, చూ, రూ-వసపు. (వసుపు పుండ్లు మాన్పును. వసుపు  
వటిక కలిపి చెవిలో పోసిన చీముగాలుకు తగ్గును.)

వసుపుచెట్టు, పై. వి: చూ, వసిరికపిట్ట.  
వసుపుముద్ద, ద్వ. వి. —పై.—  
వసుపుమొగ్గ, పై. వి: చూ, వచ్చపూము \* 83.  
వసుపులమ్మ, వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.  
వసురము, పై. వి. —పై: చూ, రూ-వసులము.  
వసురు, వా. వి: చూ, రూ-వసరు. 2.  
వసుకకాశరి, వా. వి: చూ, వసిగాపు.  
వసుకొట్టము, వా. వి. పురుపులపాక: చూ, వచనము. 1.  
వసులవారి, వా. వి: చూ, పురుమాగ్గము.  
వసులపుంత, —పై.—  
వసులపోలిగాడు, ద్వ. వి. పిడిరింత: చూ, వ్యాఘ్రాటము.  
వసులము, పై. వి. —పై: గోమహిషదారి (శాకభక్షకజంతువుల  
గణము): (రూ-వసురము - వసురము - వసలము, వసి,  
తొడుకు, లొట్టి: చూ, పొరచేయి (చేనుపు).  
వసులవాడు, ద్వ. వి: చూ, వసిగాపు.  
వసులు, పై. వి. —పై: గోపులు: చూ, చేనుపు.  
వసాయిండు, దే. ఆ. క్రి: చూ, వచ్చాస్తావసరు  
వస్త్రాన్ని, వా. వి. (రూ-వస్త్ర-నిష్కస్త్ర): చూ, అంకిణము.  
వస్త్ర, పై. వి. —పై.—  
వస్త్రండు, వా. ఆ. క్రి: చూ, ఉపవసి. చు.  
వస్త్రన్నవాడు, వా. వి: ఉపావీతుడు.  
వస్త్రము, దే. వి. (రూ-వస్త్రము-వాస్త్రము-వస్త్రము-అవస్త్రము)  
ఇట్లు: చూ, నడనము. 1.  
వస్త్రే, పై. వి. విజ: చూ, వస్త్ర. 1—2.  
వశశ, దే. వి. ప్రకాశించుట య. దగు ననుకరణము: చూ,  
హూహూ: వా. 2. లెంపలు వాయించుట, ఎండిన అకులు  
లోనగునవి విఱుచుట యందగు ద్వస్త్రనుకరణము: చూ,  
హూహూ.  
వశశగ్రాహ్యులు, అం: చూ, మహారాష్ట్రులు. (వీరు వాజస  
నేయ శాఖవారు. పాంచాల రాజధానియందు జూతనగు.  
ఇతర బ్రాహ్మణులు వీరి యాచారముల నొందింతురు.): (చూ,  
బ్రాహ్మణులు).  
వశ్యలమ్మ, వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.  
వశ్మిక, వా. వి: చూ, రూ-వశ్మిక.  
వశ్యము, పై. వి. (రూ-వశ్యము-వశ్యరము) 1. బోజనపాత్రము  
కాశీ. 3, ఆ. 307: చూ, పాత్రము. 8: 2. తాంబాళము  
చూ, పాత్రము. 8.  
వశ్యము, —పై.—  
వశ్యరము, —పై.— పా. 3, ఆ. 38.

## పా

పాంచజన్యము, సం. వి. ఆ. పుం. విష్ణుకంఠము: చూ,  
బాణము. 1.  
పాంచజన్యడు, సం. వి. ఆ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.  
పాంచాలము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, దేశము.

పాంచాలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పంచమి, ద్రౌపది: చూ, సూన.  
1; 2: చూ, పుత్రడి. 2; అం. 3: చూ, రీతులు; వా. 4: చూ,  
పంచాలి.

పాంచాలిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పాంచాలి. 2.

పాంచాలుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పాంచాల పురుషుడు:  
చూ, పురుషజాతులు; విణ. 2. పాంచాలదేశమునందుఁ  
బుట్టినవాడు.

పాంతేబు, వై. వి. రూ-పా-జేబు, ఆంధ్రుడాని కాలినగ: చూ,  
భూషణము. 2.

పాండరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-పాండురము;  
విణ. 2: చూ, రూ-పాండురము.

పాండవవీడు, వా. మి. వి. రూ-పాడవవీడు-పాడవ. దున్నని  
నేల: చూ, భూమి. 1.

పాండవాభీలుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

పాండవులు, అం. ధర్మరాజు, అర్జునుడు, భీముడు, నకులుడు,  
సహదేవుడు (వీరియజ్ఞాతవాసమందలి సేల్లు—(వరుసగా)  
కంకుభట్ట, బృహన్నల, వలలుడు, దామగ్రంధి, తంత్రీ  
పాలుడు; (ద్రౌపది = చాలిని).

పాండితి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-పాండిత్యము.

పాండిత్యము, సం. వి. అ. న. —పై.—

పాండిమ, సం. వి. న. పుం. రూ-పాండిమము. తెలుపు: చూ,  
వర్ణము. 8.

పాండిమము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

పాండీడు, వై. వి. = పాండ్య: పాండ్యదేశపురాజు: చూ, రాజు. 1.  
పాండుకంబి, సం. వి. న. పుం. 1. తెల్లనికంబిచేగప్ప(బిడిన  
రథము: చూ, శకటము. 1; విణ. 2. తెల్లకంబిగలది.

పాండురము, సం. వి. అ. న. రూ-పాండురము. 1. తెల్ల  
పులుము: చూ, మండలము. 3; పుం. 2. తెలుపు: చూ,  
వర్ణము. 6; 3. తెలుపుమించిన పచ్చన: చూ, వర్ణము. 6, 4.  
తెలుపు పసుపు కలిసినరంగు: చూ, వర్ణము, 6; విణ.  
రూ-పాండురము; 5. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 6. తెలుపు  
మించినపచ్చనిది: చూ, వర్ణము. 6.

పాండువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. = పాలుడు. పాండురోగము:  
చూ, రోగము. 1; 2. పేరిడు\*: చూ, మధుబ్రూరిక;  
3. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 4: చూ, పాండురము. 3; 5:  
చూ, పాండురము. 4; విణ. 6: చూ, పాండురము. 5; 7: చూ,  
పాండురము. 6; 8. పాండురాజు. (ఇట్లు పాండుడు -  
పాండువుడు): చూ, రాజు. 1.

పాండ్యము, అం. పాండ్యదేశము: చూ, దేశము.

పాండాను, వా. వి: చూ, హడపము. 1.

పాంథుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పాంథుడు. తెరువరి:  
చూ, వాటవారి.

పాంశల, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, రూ-పాంశల.

పాంశలపణము, సం. వి. అ. పుం. ఐరిణము: చూ, లపణము. 1.

పాంశుచందనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

పాంశుల, సం. వి. ఆ. శ్రీ. రూ-పాంశల-పాంసుల: చూ,  
ఊంతులాడి.

పాంశువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. రూ-పాంసువు. దుమ్ము: చూ,

రేణువు. 1; 2. ఎరువు: చూ, విడక.

పాంసనము, సం. వి. అ. న: చూ, వహేలనము.

పాంసనుడు, సం. విణ. దూషకుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాంసుల, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1: చూ, రూ-పాంకుల; 2. పుడమి:  
చూ, భూమి. 1.

పాంసువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-పాంకువు. 1.

పాంకు, వా. అ. క్రి: చూ, రూ-పాంకు. 3-4.

పాంకుడు, దే. వి. రూ-పాంకుడు, 1: చూ, పాంకుడు. 1; 2:

చూ, ప్రాంకుడు. 2; 3. నూతిపాంకుడు: చూ, శైవలము;

4. పిళ్లమీడ బలిసి పాంకెడుకూర\*: పాంచి - పాంచి.

(సం.ప.)—గుండాలుపు, జలమంటపము: (చూ, శైవలము.)

పాంకులాడు, వా. అ. క్రి: చూ, రూ-పాంకులాడు.

పాంకోడు, వా. వి: చూ, పాడుక.

పాంగెము, వై. వి: చూ, సంబంధము. య. 2, ఆ. 108.

పాంచి, వై. వి. రూ-పాంచి. 1. పండ్లముటికి: చూ, శమలము;

2. నీటియందుకలిగెడు పచ్చని ముటికి. రూ-పాంచి: చూ,

శైవలము; 3. నీటియందుకలిగెడుపచ్చనితీగె\*: చూ, శైవ

లము; విణ. 4. రూ-పాంచి. పాంచితది: చూ, పురాతనము.

పాంచితీగ, వై. వి. మజ్జిగచిక్ర-న-జేయునొకాచొకతీగ\*:  
బదర. (సం. ప.)—ఘృష్టి: (చూ, శైవలము.)

పాంజేబు, దే. వి. బ: చూ, రూ-పాంజేబు. “పాంజేబు పట్టీలు.”

పాండి, దే. వి. 1. పాలు. కాశీ. 3, ఆ. 181: చూ, స్తన్యము;

2. పాలయొక్కవికారము: చూ, స్తన్యము.

పాత, వై. వి. = పత్ర. రూ-పాత. 1. బట్ట: చూ, పత్రము:

2. జీర్ణపత్రము: చూ, పత్రము; విణ. రూ-పాత: చూ,

పురాతనము.

పాతగిలు, వై. అ. క్రి = పాత్రక్రన. (రూ-పాతగిల్లు-ప్రాత

గిలు-ప్రాతగిల్లు) పాత్రతదియగు.

పాతగిలు, —పై.—

పాతడము, వా. విణ: చూ, స్థాపితము. 1.

పాతఱ, దే. వి. (పాంతు + అఱ) 1. ధన్యముచెడుగొయ్యి:

చూ, పంటసాల; 2. నిధి: చూ, లిచ్చి. 2.

పాతఱికము, వా. వి. ఎఱుక: చూ, సంస్తవము.

పాంతు, దే. వి. 1. భూమిలోనగువాని లోపలదిగినట్లు పర్యతము

లోనగువాని క్రిందిభాగము. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 11; భార.

విరా. 2, ఆ. 19; స. క్రి. 2: చూ, పూడుచు.

పాంచజందేములమేటి, వా. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

పాంచణగము, ద్వ. వి. నాగలోకము: చూ, లోకము. 1.

పాంచణ్నిగట్లు, ద్వ. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

పాంచూపు, దే. వి. వరుణాయుధము: చూ, బాణము. 2.

పాంచొడవులవేలుపు, వా. వి: చూ, శివుడు. 1.

పాంచమీను. ద్వ. వి. శృంగి, ఒకానొకఅడుచేప: చూ,

మత్స్యము. 1.

పాంచమేపరి, దే. వి. 1. గరుడుడు: చూ, హరివాహనుడు;

2. నెమలి: చూ, మయూరము.

పాంచమేపుడు, —పై.—య. 4, ఆ. 106.

పాఠశ్ర, దే. వి. చిన్నపాఠశ్ర, చిన్నపాఠశ్ర, (సం. ప.)—  
గోతుంది\*.

పాఠశ్రయము, వా. వి: చూ, శ్రీవర్ణి\*.

పాఠశ్రయము, ద్వ. వి: చూ, పాఠశ్రయము.

పాఠశ్రయము, దే. వి. నాగుదాము: చూ, సర్పము.

పాఠ, దే. వి. రూ-పాఠ. పాఠ: చూ, సదనము. 1.

పాఠశ్రయము, సం. వి. అ. పుం. కలివి\*. (రూ-కృష్ణపాఠము-  
ఫలకృష్ణము-కృష్ణఫలము-ఫలపాఠము - పాఠఫలము-కృష్ణ  
పాఠఫలము-కృష్ణఫలపాఠము -పాఠశ్రయము - పాఠఫల  
కృష్ణము): చూ, సామ్యపుష్పఫల.

పాఠశ్రయము, అం. నాగేశ-కదళి-ద్రాక్షపాఠములు : (చూ,  
పాఠములు, త్రియము).

పాఠనాటిరెడ్డు, వా. వి. ఒకనాకరెడ్డికాటివాడు: చూ, రెడ్డి.

పాఠనాడు, దే. వి: చూ, నాడులు.

పాఠనాడు, దే. వి. దేశవిశేషము: (చూ, నాడులు).

పాఠశ్రయము, వా. వి. దెల్లపాఠశ్రయ పిండిముద్ద: చూ,  
సాదము (1).

పాఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. పరిపాఠము: చూ, పరుపు.  
(5); 2. వంట: చూ, సూపకారము; 3. నర: చూ, పరితము,  
1; 4. పిల్ల: చూ, శ్రీ; 5. = పాఠశ్రయ: చూ, శర్కర. 1; అం.  
6: చూ, కావ్యస్వరూపము; అం. 7: చూ, పాఠములు.

పాఠములు, అం. ౧. ద్రాక్షపాఠము (మృదుమధురమై సర్వ  
జనవేద్యమైనది), ౨. నాగేశపాఠము (మిగులకఠినమై  
యభేద్యమైనది), మఱియు ౩. కదళిపాఠము, ౪. రసాల  
పాఠము అనియు నాడుగు విధములు.

పాఠశ్రయము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పారిభాష్యము\*; పుం.  
2. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 3. గజమునకుగలుగు  
పితృజ్వరము: చూ, రోగము. 1.

పాఠశ్రయము, సం. వి. ఇ. పుం. ఇంద్రునికాడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

పాఠశ్రయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాకారి.

పాఠశ్రయము, అం. ఆయుర్వేదమున నీపాఠశ్రయ మొకభాగము.  
ఇందు నల భీమ పాఠములు ప్రసిద్ధములు.

పాఠశ్రయము, సం. వి. అ. న. వంటయిల్లు: చూ, సదనము. 1.

పాకాన్నము, సం. వి. అ. న. = పాకెన-పాకెన్న. సదస్యపు  
విందు: చూ, సాదము. (1).

పాకారి, సం. వి. ఇ. పుం. ఇందుగిడు: చూ, సహస్రాక్షిడు.  
పాకి, దే. వి. రూ-పాకి. ములుగుపెరటికుప్ప యెత్తెడువాడు:  
పాకివాడు.

పాకి, —పై.—

పాకివాడు, 1. —పై.—; వా. 2. నేలపైపాకెడుశిశువు:  
చూ, ప్రాకెడువాడు. 2. (పాకువాడు అనియు.)

పాకుడు, వా. వి. బిడ్డ: చూ, శిశువు.

పాకెత, వా. వి. పాకివానిభార్య: చూ, భార్య.

పాకెన, వై. వి. = పాకాన్న. రూ-పాకెన్న-పాకెన-పాకెన్న:  
చూ, పాకాన్నము.

పాకెన్న, —పై.—

పాకెన్న, సం. వి. అ. న. 1. అట్టపై: చూ, అవదము.

1; పుం. 2. యవజైరము: చూ, అవదము. 1.

పాగ, దే. వి. రూ-పాగా. 1. అప్పుకాం: చూ, సమనము. 1; 2.

రూ-పాగా, రలకట్టు, రలకట్టు, రలకట్టు. (సం. ప.)—

4 క్షీషము, చోలము: చూ, చోలము. తప్పి.—గుండు

పాగకు.—నెట్టియము-నెట్టియము. (మిగులవానికే: “చూ, నీన

కము. 1.”) ని. గుఱ్ఱములవరుస: రూ-పాగా-వాగా. (సం. ప.)—

అశ్వపంక్తి, అశ్వలంఘ: (చూ, హయము); 4. గుఱ్ఱ

ములగుంపు: చూ, హయము; వై. వి. ఐ. 5. = పాడుకా.

(రూ-పాగా-పావ-పాప) పావోష్ఠ: చూ, సమ్యక్గణం.

పాగడ, వా. వి. నూలుపిడి: చూ, నూత్రము. 1.

పాగడము, వై. వి. = పాడుకా. రూ - పావగము- పావహము.

అశ్వదానికారిసగ: చూ, హయము. 2.

పాగా: చూ, రూ-పాగ. (పావకోష్ఠము. —వై. 8, అ. 108; అశ్వ  
కాలము. —కాశీ. 1, అ. 35).

పాగు, వై. వి. = పాడుగుడ (చక్కెర) పాఠము: చూ, శర్కర. 1.

పాచకి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, వంటలంపు.

పాచకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూపకారము; 2. అగ్ని:  
చూ, వహ్ని. 1.

పాచనము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పాచితము; 2. పులుసు:  
చూ, పుల్లన. 1; 3. = పాచనము-పాచనము. గ్రహణి: చూ,  
రోగము. 1.

పాచని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రరక\*: చూ, హరికకి.

పాచిక, వై. వి. 1. = పాచక. జూరమాదెను అద్దపాళ్లు: చూ,  
వ్యవహారము. 4; వా. 2. దాసి: చూ, దానిని.

పాచికము, వై. వి. = ప్రాయశ్చిత్తము. రూ-ప్రాచికము. దోష  
నివృత్తి. పాండు. 5, అ. 47: చూ, 63. 1.

పాచనము, వై. వి. = పాచన. దేవి: చూ, పాచనము. 3.

పాచు, దే. ప్రే. (ప్రాయశ్చిత్తము) 1. తొలగించు. భార. ఆర.  
1, అ. 195: చూ, విసర్జించు; 2. చిక్కెడలించు.

పాచు, సం. అన్య: చూ, సంబోధనార్థకములు.

పాట, దే. వి. 1. సంగీతము: చూ, స్వరము. 2; 2. కిం. భార.

సభా. 1, అ. 127. (రూ-పాటి-పాటు-పాళము): చూ,

విధము. 1; 3. ఏలము: చూ, వేలము. 4; వై. వి. 4. =

పాతా. అగలసొంటి\*: చూ, విద్యకర్త.

పాటకత్తె, వా. వి. గాణ: చూ, శ్రీ.

పాటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = చూ, పాగడము; 2. =

వట్టియము. వట్టకత్తి: చూ, రిష్ట. 2; 3. వాచ్యము: చూ,

స్వరము. 2; 4. సద్యాదితీరము: చూ, రోదన్యు; 5.

అజ్ఞాదిచాలనము: చూ, వ్యవహారము. 4; 6. సేనానివేళ

నము: చూ, శివరము; వై. వి. (1) = సోపికము. రూ-

సోపికము-సోపికము, మళూచి: చూ, సోపికము; వా.

(2) తక్కువ, హీనము. “పాటకపుజాతి.”

పాటకాడు, వా. వి. రూ-పాటరి. 1. గాణ: చూ, సీకారి; 2.

వేలముపాడినవాడు.

పాటశ్రయమునకు నామము, న్యా. దొంగలకు గ స్త్రీతిరుగునని  
యచ్చినయెడల వానిదొంగతనము పట్టువా రుండరమరీతి.

పాటచ్చుచుడు, సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1. పాటన, దే. వి. 1. త్రేనేత: చూ, భూషణము. 2; 2 సంస్తారము. స్వా. 3, ఆ. 53: చూ, సాతాళింపు (ఇదివిహార్యము);

3. ఆదణము: చూ, ముద్దు.

పాటనము, సం. వి. అ. న. చీల్చుట: చూ, విదారణము. 1. పాటపాట, దే. విణ. కొంచెము కొంచెము. కళా. 4, ఆ. 89:

చూ, స్వల్పము.

పాటపాలము, దే. వి. చిటువేరు ప్రైరయ్యెడునేల: చూ, భూమి. 1.

పాటబండి, దే. వి. గాడి: చూ, శకటము. 1.

పాటము, వై. వి. కెంపులు నాణెముచూచుటకు తగినయెండ: చూ, వెలుగు, 3.

పాటరి, వా. వి: చూ, పాటకాడు.

పాటజవళి, వా. వి. సంగీత సప్తస్వర సమాహము: చూ, స్వరము. 2.

పాటల, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. రూ-పాటలము. కలిగొట్టు\*: చూ, స్థాలి. 2; 2. పాటలగంధి: చూ, శ్రీ.

పాటలము, సం. వి. ఆ. శ్రీ, అ. న. 1. కలిగొట్టుపువ్వు: చూ, స్థాలి. 2; అ. పుం. 2. ఎఱ్ఱవద్దు: చూ, దాన్యము; 3. = పయ్య. తెలుపుమించిన యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 4. = పయ్య. తెలుపుమించిన యెఱుపుగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పాటలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ముష్కము\*: చూ, మొక్కము; పుం. శ్రీ. 2. = పాదిరి\*: చూ, పాటల.

పాటవము, సం. వి. అ. న. 1. ఆరోగ్యము: చూ, లాఘవము. 2; 2. నైపుణ్యము: చూ, సమర్థనము; 3. శక్తత: చూ, శక్తి. 1; 4. తెత్వము: చూ, మిడి. 4; వా. 5. కేమము: చూ, వ్రణము. 1.

పాటి, దే. వి. ఏ. 1. సామ్యము. భాగ, 10, స్కం. పూ. 1598: చూ, సమానము. 2; 2. వర్ణమాణము. పాండు. 1, ఆ. 148: చూ, శపథము; విణ. 3. సమము: చూ, సపాటము; 4. సామాన్యము. ఉ. హరి. 3, ఆ. 8: చూ, సాదారణము, 2; 5. న్యాయము. భార. విరా. 5, ఆ. 278: చూ, సత్యము. 1; 6. కొలఁదిది. కాశీ. 7, ఆ. 130; వా. వి. 7. రీతి: చూ, విధము. 1.

పాటించు, దే. న. క్రి. 1. ఆదరించు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 89: చూ, సంభాళించు; 2: చూ, ప్రతిక్షించు; 3: చూ, విమర్శించు; 4: చూ, వహించు; 5: చూ, ప్రాపించు. వై. 1, ఆ. 95.

పాటంపు, వా. విణ: చూ, పాటన. 3.

పాటికంద, వా. వి. ఊరంగంధ\*: చూ, సూరణము.

పాటిగొను, దే. న. క్రి: చూ, సరిపెట్టు.

పాటితము, సం. విణ. చీల్చుఁబడినది, ఘటితము: చూ, విచ్చిన్నము. 3.

పాటినేల, దే. వి. ఊరెత్తువడిపోయి పాడువడిననేల, పాడు: చూ, భూమి. 1.

పాటిమీఁదిగంగానమ్మకు కూటిమీఁదనేలోకము, లో. అశ్వాశతోఁ గూడిన జిజ్ఞాస.

పాటిరేవు, దే. వి. దిగినదచి దాటిపోదగినరేవు: చూ, రేవు. 1. పాటిలు, వై. అ. క్రి. = ప్రాప్తి. రూ-పాటిల్లు. కలుగు: చూ, సంభవించు.

పాటిల్లు, —వై.—

పాటినము, వై. వి. = పాతిన: చూ, పాతినము.

పాటిలు, దే. వి. బ. ఆఁడుదాని హస్తభూష: చూ, భూషణము. 2.

పాటు, వై. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము; 2: చూ, విపత్తు; 3: చూ, శ్రమము. హరి. ఉ. 4, ఆ. 98; 4: చూ, విధము.

1; 5. పడుట. కళా. 6, ఆ. 75: చూ, రాలుపు; 6. సమద్ర జలోల్పణ శమనము; వా. 7. ఉడుకువ: చూ, విరామము.

పాటువడు, వై. అ. క్రి: చూ, వేసరు. 2.

పాటుమానిసి, వై. వి: చూ, పాట్లమారి.

పాట్లని, వా. వి. ఆట్లఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పాట్లమారి, ద్వ. విణ. మిక్కిలిశ్రమపడు స్వభావము గలవాఁడు: చూ, శ్రద్ధధానుఁడు.

పాత, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చిటుబొడ్డి\*: చూ, విద్యకర్మి; 2. వినబొడ్డి\*: చూ, విద్యకర్మి.

పాతకత్రాహ్మణులు, అం: చూ, కపూరియెత్రాహ్మణులు.

పాతకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వేదపాతము చదువువాఁడు: అద్యేత, పాతి, పతిత, (తె. ప.)—చదువరి, సంతచెప్పువాఁడు; తద్విశేషములు.—౧. వైదికములుకాని గ్రంథములు చదువువానికి. —అజపుఁడు; ౨. బట్టువానికి.—స్వప్రేముఁడు. బ. (తె. ప.)—క్రిక్కలు, చదువరులు, బట్టులు-బట్టు-బట్టువారు, బూతులు, వంది; ౩. అన్యశాఖాపారకునకు.—శాఖాదండుఁడు. (మిగతవానికి "చూ, సంతచెప్పువాఁడు.")

పారము, సం. వి. అ. పుం. 1. చదువు (రూ-పతనము-పతము-విపారము): చూ, విద్య. 1; 2. వేదపతనము: చూ, విద్య.

1; 3. బ్రహ్మయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము; 4. ఎచ్చరిక: చూ, హెచ్చరిక.

పాతశాల, సం. వి. ఆ. శ్రీ. బడి: చూ, స్కూలు.

పాతి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, పాతకుఁడు; 2: చూ, వహింసంజ్ఞకము\*.

పాతినము, సం. వి. అ. పుం. = పాటినము. సహస్రదంష్ట్రము: చూ, మత్స్యము. 1.

పాత్యము, సం. విణ. పతింపఁదగినది: పతితవ్యము.

పాడగము, వై. వి. = పాటక: చూ, రూ-పాగడము.

పాడము, —వై.—

పాడలు, దే. అ. క్రి. నం: చూ, సమయము. 3.

పాడలి, వా. వి. గోడకు క్రిందుగా నిర్మించిన ఊద్రశాల: చూ, సదనము. 1.

పాడవ, వా. వి. పాండవబీడు: చూ, భూమి. 1.

పాడవబీడు, —వై.—

పాడహము, వై. వి. = పాటక: చూ, రూ-పాగడము.

పాడి, దే. వి. 1. ధర్మము: చూ, పుణ్యము. 1; 2. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 3: చూ, సమానము. 2; 4: చూ, వ్యవహారము. 3; 5: చూ, స్వభావము. భార. విరా. 3, ఆ. 42.

పాడింట్లో దీపముఁబెట్టినట్లు, లో, ఉదా.—“పాడింటికినిదిన దీప పట్టియుఁదోలెన్” (కుచేలోపాధ్యాసము).

పాడిగము, వై. వి. = పాదాంగదః చూ, పాగదము.

పాడివంటలు, లో. వంటఫలములు.

పాడియాద్రాహ్మణులు, అం. ఉత్కలంఠో నొకతెగవారు. (సామవేదులు. గోవిలసూత్రజ్ఞులు. పార్థోహితవృద్ధి గల వారు. కాలక్రిమమున కృష్ణయజుర్శాఖ సవలంఠించు చున్నారు): చూ, ద్రాహ్మణులు.

పాడియాపు, వై. వి. మిగులపొలిచుగోపుః చూ, చేనువు.

పాడు, దే. వి. 1: చూ, పాటిసేల; 2. చూన్యగ్రామము: చూ, నీమ. 1. (దేశము); 3. వస్త్ర: చూ, దేశము; 4. చేటు: చూ, సంస్థ. 3; విణ. 5. చితుల్లేని స్థితిగలది; 6. రుత్ర: చూ, శూన్యము. 1; అ. క్రి. 7. పాటపాడు, ఆలపించు. (సం. ప.) —ఆలాపించు.

పాడునుయ్యి, దే. వి. అంధకూపము: చూ, సరస్సు. 1.

పాడుమాట, వా. వి. అశభవాక్కు: చూ, శబ్దము. 2.

పాడుముంద, వా. వి. పాడుపనులు జేసెడు ఆడుది: చూ, శ్రీ.

పాడువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, పాడలు.

పాడువాలు, ద్వ. అ. క్రి.—వై.—హరి. పూ. 5, ఆ. 32.

పాడువిదన, వా. మి. వి. పాడుపనులుచేసెడుముందమోపి: చూ, శ్రీ.

పాడువెదన, వా. మి. వి. కుంటరి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాడునేయ, వా. స. క్రి. అజవలనేయ, కాడుచేయ. (సం. ప.)

—ధ్వంసించు.

పాడె, దే. వి: చూ, శవయానము.

పాడెగట్టు, వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాడ్యమి, వై. వి. = ప్రతివత్. ప్రథమా. మొదటిది. (ఇది సంస్కృతమని కొందలు): చూ, ప్రతివత్తు.

పాణిని, దే. వి. చూల. హరిశ్చ. 2, అ. 174: చూ, సురియాశవు.

పాణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. రూ-పాణము. మనికట్టుమొదలు కొని చాచినవ్రేళ్లతోఁగూడినచేయి: చూ, హస్తము; అం. 2: చూ, ఇందిరియములు; వై. వి. (1) = పానీయ. ముత్రైపు నీరు: చూ, సలిలము.

పాణింధమము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొలిమితిత్తి: చూ, భత్తు; 2. చీకటి: చూ, మేదకము. 1; 3. ఒకానొకవాద్యము: చూ, వీణె.

పాణిగృహీతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, భార్య.

పాణిగ్రహణము. సం. వి. అ. న. చేపట్టు: చూ, వివాహము.

పాణిముడు, సం. వి. అ. పుం. చేతులతో తాళమువేయువాడు: పాణివాదుడు.

పాణిని, సం. వి. ఇ. పుం. రూ-పానిని. (ఇతఁడు వ్యాకరణ సూత్రకర్త. ఇతని చిత్రచరిత్రము పారాశర్యమను పురాణ మునవిశేషముగ గలదు): చూ, సన్న్యాసి...

పాణిపీడనము, సం. వి. అ. న: చూ, పాణిగ్రహణము.

పాణిపదము, దే. వి. అమ్ములపొది: చూ, బాణము. 1.

పాణివాదుడు, సం. వి.-అ. పుం: చూ, పాణిముడు.

పాణివృత్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, వివాహము.

పాఠ, సం. విణ. కావచాదు: చూ, రక్షకుడు.

పాఠకము, సం. వి. అ. పుం. మహాపాపము: చూ, పుణ్యము. 1.

పాఠకములు, అం. స్వప్ననేయము, సురాపానము, బ్రహ్మహత్య, గురువర్తిగమనము, ఇతిచేయుచారిత్రోప సహవాసము (5).

పాఠకుడు, వా. విణ. పాపాత్ముడు: రూ-పాతుడు, పతయాశవు.

పాఠనము, అం: చూ, ప్రాక్రియలు.

పాఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. వచనము: చూ, రాలపు,

2. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు; విణ. 3. కావఁబడినది:

చూ, రక్షితము; అం. 4: చూ, తారాక్రియలు.

పాఠరకత్తె, వా. వి. ఆటకత్తె: చూ, వైలాపి.

పాఠరలాడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సర్తించు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 726.

పాఠరలు, వై. వి. బ. = పాత్ర. 1: చూ, పాఠరకత్తె; 2. ఆట: చూ, వ్యంజకము. 1.

పాఠరి, వా. వి: చూ, పాఠరకత్తె. అం. భా. పృ. 129.

పాఠాశకము, అం: చూ, విప్రిసారప్రత్యయప్రాణములు.

పాఠాశగరుడ, సం. వి. అ. శ్రీ. దూసరి: చూ, వత్సాదని.

పాఠాశము, సం. వి. అ. న. 1. క్రిందిలోకము: చూ, లోకము.

1; 2. బదవాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; అం. 3: చూ, అధో లోకములు; 4: చూ, లోకములు.

పాఠిక, వై. వి. రూ-పాఠిక. 1. = పాద-పాఠిక, కాలు, ఒంటిలో నాలుగవభాగము.

పాఠికె, వై. వి. = —వై.—

పాఠివ్రత్యము, సం. వి. అ. న. 1. పతివ్రతాత్వము: ఈలుపు;

పా. 2. దీనికి ఉపమానములు — సీత, అడుంధతి, దమయంతి,

సావిత్రి, పార్వతి, సరస్వతి, అశ్వీ.

పాతు, వై. వి. = పాఠ. 1. భూస్థావనము: పాతుట; 2: చూ, లిఖి. 2.

పాతుకుడు, సం. విణ: చూ, రూ-పాతుకుడు, పతయాశవు.

పాతుట, వై. వి. = పాఠ: చూ, పాతు. 1.

పాత్రము, సం. వి. అ. న. 1. నవ్యాదులయొక్క రెండుదరుల

నడుము: చూ, వంకము. 1; 2. క్రుకుంసాది. - శ్రీవేష

ధారియై నటనముచేయుపురుషుడు: చూ, క్రూకుంసుడు;

3: చూ, మంత్రి. 1; 4: చూ, యోగ్యము; 5. స్రువము

మొదలైనయజ్ఞపాత్రము: చూ, పాత్రము; 6-40. (మ్రుక్తు. 1.);

త్రి. 6. భాజనము. (ఇదితెనుఁగున భాజనార్థమునందు కొందఱిచే

పాత్రఅని ప్రయోగింపఁబడియున్నది. ఒకచో నర్తకియను

నర్తమందు వైకృతముగా ప్రయోగింపఁబడియున్నది. “తీపె

పాత్రలకు” (య. 4, అ.) (పాత్రము = ఆరేయవస్తువులను

రక్షించునది): పాత్రము, భాజనము, స్థాలము, స్థాలిక,

హరివాణము. (తె. ప.) — అరివాణము, కందము, కోర,

చొకి, చొకి, చట్టి, తట్టి, కలియ-తళియ, తళిగ, తెలి, తెలిగ,

తెలియ-తెలె, బోనపుట్టిక: పాత్రముల భేదములు. — ౧.

అందీకి. — అలంజరము - అలింజరము - అవింజరము.

అశంజరము, ఆ, ఆపవనము (ఆపవనము అనికొందఱు), కర్పరము-భర్పరము, గోల, గోలకము-గోళకము, నందా, మందామణి, మణికము, లోహకటాహము-హండ-హండా, హండి-హండి. (తె.ప).-అందా-అండి-అండి, అనికి, అలాయము, కంగాళము-గంగాళము, కడవ-కడువ, కప్పెర-కొప్పెర, కళాయి, కాగు, కొట్టె, గాబు, గోలియము-గోలెము, దేప్ప-దేగిన-దేకివా-దేకిన, తవెల, తొట్టి, నీరుమోపరి, పన్న, పెద్దబాస, బందడము-బందరము-బందలము, బాస; ౨. అటికకు.-(తె.ప).-అటిక-అట్టిక, ఎసల. చట్టి, డాక-డాక, బోగిణి; ౩. కటాటమునకు.-కరండకము-కిరండము, ఛ. (తె. ప).-కరడ, కరవటము, కరవడము-కరాటము, గుండి, డబ్బ-డబ్బి, తారుపు-తార్పు, వత్తటి-వక్కిణి, పూనె, బరణి-బరిబె; ౪. కట్టత్రాగెడుగిన్నెకు. - అనుకర్ణము, అనుకర్ణము, అనుకర్ణము, అనుకర్ణము, గల్వర్కము, చమనము, చషకము, పారి, పిష్టపత్రి, సరకము, సుర, (తె.ప).-కట్టగిన్నె, కోర, చిప్ప; ౫. కాచపాత్రమునకు: (మాంత్రికునిది). -(తె. ప).-ఆవిలి; ౬. కొమ్ము చెంబునకు. -జారీ-రూరి. (తె. ప).-జారీ; ౭. కొయ్యతోఁజేసిన నీటిపాత్రమునకు. -అద్దుని; ౮. గందపుకుడకకు. -(తె. ప).-కుడక, గందపుకుడక; ౯. గంపవంటి పాత్రమునకు. -(తె. ప).-గుండిగ, తొట్టి; ౧౦. గరగకు. -పుటము. (తె. ప).-గరగ-గరిగె; ౧౧. గరితెకు. -(కట్టగరితె).-తండుపు-తండుపు-తద్దుపు. (తె. ప).-కొయ్యతెడ్డు, తెడ్డు-తెడ్డు, చట్టవ-చట్టవము, పొన్నట్ట; (ఇనువగరితె).-కంబి-కంబి, కరిత్రము, కాష్ట, ఖజి, ఖజవము, ఖజము, ఖజాక, దర్వి. (తె. ప).-గంఠె-గరితె-గఱితె, చట్టవము; (మిక్కిలిచిన్నగరితె).-ఖజవము, దర్వి. (తె. ప).-మిక్కి; (చిల్లగరితె).-(తె. ప).-చట్టము, చిత్తెడ; ౧౨. గళ్ళాకు. -(తె. ప).-గరగడ, గల్లా, గళ్ళా; ౧౩. గాజుగిన్నెకు (చిన్నమూతిగల నిడుపాటికాచపాత్రము). -కటాడకము, కాచపాత్రము, కాచభాజనము, కున్ననము, కున్నారము, కుహనము. (తె. ప).-కుప్పి-కుప్పియ-కుప్పె, క్రోవి, గాజుగిన్నె, పిడత-పిడుత, బుడిగ-బుడ్డి-బుడ్డిగ, బోడిగ; ౧౪. గిండి చెంబునకు. -అటక, అటపు-అటాపు, ఆకు, కనకాలుక, కరక, కర్కరి-కర్కరిక, కర్కలి, గలంఠిక-గళంఠిక, చషకము, పారి, భృంగారము, (తె. ప).-కలంఠ, కైతట్ట, గరిగ-గరిగె-గరిగెపిడత, గలంఠియ, గిండి, గిండిచెంబు, చిన్నపిడత, జారీ, వేనలు; ౧౫. గిన్నెకు. -(గిన్నె).-కోళము - కోషము - కౌళిక, గల్వర్కము. చషకము, హరివాణము. (తె. ప).-అరివాణము, కోరగిన్నె, చిప్ప, డబ్బర-డబ్బర-డబ్బర; తద్వి. -ఉగ్గినిచ్చుకు. -గుండకము. (తె).-గుండక, పారడ, పాలడ; బిచ్చగానిగిన్నెకు. -అక్షయ పాత్రము, కటాహము, కమకము, కర్పరము-భర్పరము, కోళిక-కోషిక, భవనానీ, భాజనము. (తె.ప).-కడవ, కడువ, కప్పెర-కొప్పెర, చిప్ప; చిన్నగిన్నెకు. -(తె. ప).-

పన్నాదులోవి; ౧౬. చుల్లకి అనుపాత్రమునకు. - చుల్లకి; ౧౭. చెంబునకు. -(తె. ప).-చీ (చీ) ముంత, చెంబు, తంబుగ, సగ్గడ; ౧౮. జలపాత్రమునకు. -కర్కరికము, గడ్డుకము-గడ్డుకము. (తె. ప).-నీటిచెంబు; ౧౯. జాజాల పాలికకు. - పాలిక. (తె).-జాజాలపాలిక, పాలిక, పాలియ, ౨౦. జోడతవెలవంటిపాత్రమునకు. -నంద. (తె.ప).-ముంత; ౨౧. తాంబూలపాత్రమునకు. - తాంబూళము; (తె.ప).-కంపె-కుంపె, కుప్పియ-కుప్పె, జాలవల్లిక, తబుకు, పళ్ళము. పళ్ళెము-పళ్ళెరము: (చూ, హడవము.1); ౨౨. తైలాది పాకపాత్రమునకు. - కటాహము, కర్కము, కలకము, కుండము, కుటము, గుండకము. పుటము, నివము. (తె.ప).-కడవ-కడువ, కుండ, నీరుమోపరి; ౨౩. దీపపాత్రమునకు. -కౌళిక, చక్రవాటము, మల్లము. (తె. ప).-కుండి-కుండియన. కుందెన, వమిదె-ప్రమిద-ప్రమిదె-ప్రమిద్; ౨౪. దొప్పకు. -(తె. ప).-గూడ. దొప్ప-దొప్ప, దొన్నియ-దొన్నె, పొట. (నం. ప).-పుటము, పుటి; ౨౫. నీరుతోదెడు పాత్రమునకు. -తద్వి-గ. కట్టచేద. అం. అంబువాహిని. ౨. అంబు సేచని (తె. ప).-చేద, బొక్కెన; ౨౬. పంచపాత్రమునకు. -పంచపాత్రము; ౨౭. పంచపాత్రముల సమూహమునకు, - పంచపాత్రము; ౨౮. పంచపాత్రమునకు. -(తె. ప).-తపేల-తపేలా, పంటి-పనఁటి-పరటి, బాసనము, లోవి, వెసల; ౨౯. పదారకముల పాత్రములకు. -అయోముఖము, ఆపవనము, కడత్రము, కఠినము, ప్రతలాల్పభండము, భాజనము; ౩౦. పరిమళద్రవ్యము యందు పాత్రమునకు. -(తె. ప).-పంకిణి; ౩౧. వల్లెమునకు -కందుపు. (తె.ప).-కంచము, తబుకు, నగ, పళ్ళెము-పళ్ళెము-పళ్ళెరము; ౩౨. పానపాత్రమునకు. -కాంస్యము, కుళపము, కోషము, కౌళిక, గల్వర్కము, చషకము, పానపాత్రము, పానభాజనము. (తె.ప).-కానండి; ౩౩. పాల చెంబునకు. -గవి, తుంబ, దోహని, నిపానము, నిలింప, పార, పారి, రోహిణి. (తె. ప).-ఈడుముంత, దుత్త, పాల తప్పేల, పాలచెంబు, బుగ్గ; ౩౪. పింగాణి చిప్పకు. -(తె.ప).-కుప్పి-కుప్పియ-కుప్పె, పింగాణి, పింగాణిచిప్ప; ౩౫. పీతెదానుకు. -అచామనకము, శతకోలము, కలాచి, చర్విక పాత్రము, నభము, నిష్పీవనపాత్రము, వట్టకము, వత్తగ్గిహము, పాలము, పూగపీఠము, ప్రతిగ్రహము, పోంతము, (తె. ప).-కళాంజి-కాళంజి-కాళాంజి, కళానిక, తమ్మతనుకు, తమ్మవడిగ-తమ్మవడిగము, తనుకు, పడిక-పడికము, వడిగ-వడిగము, పీతెదాను; ౩౬. పురోధాళపాత్రమునకు. -ఇడ; ౩౭. పుష్పాయులించెడుకరండమునకు. -(చూ, నల్ల.1); ౩౮. వెనమునకు. - అగ్నిష్టము, కందుపు, స్వేదని. (తె. ప).-కంచ, వెనము; ౩౯. బూరెలమూకుడుకు. -ఋచీషము-ఋణీషము-రుచీషము, ఖల్లిక, పిష్టవచనము. (తె.ప).-బాణలి, బూరెలమూకుడు-బూరెమూకుడు; ౪౦. బైరాగులతోరెకు. -కక్షపాల. (తె.ప).-కక్షపాల-కక్షపాల-కైపాల; ౪౧. మంగలమునకు. -అంబరీషము.

అగ్నిష్టము, కందువు, భౌష్టము. (తె. వ).—కందుకంటు, బాణలి, బొరుసు, మంగలము, మండ, వేపుడు, వేపుడు చట్టి; ౪౨. మందు మర్రించుగి న్నెరు. — ఖల్లము (తె.వ).— కలువము-కల్లము: (చూ, రాయి); ౪౩. మట్టికంచమునకు. — (తె. వ).—దడ్డెము, బట్ట-బట్టె, మర్రి, సాద, సానిక; ౪౪. మూదిగవాడు క్రొవ్వించెను పాత్రమునకు. — (తె.వ). —కొమ్ము; ౪౫. ముడుపులు చెల్లించుడిచ్చి. — (తె. వ). —డబ్బు-డబ్బి-డిచ్చి; ౪౬. మూతుడు. — ఉచంచనము, కూర్మపుష్పము, వర్తమానము, వర్తమానము, శరావము. (తె.వ). —దబ్బుడము, దబ్బు, దబ్బుడు, దిబ్బువము, వలర, మూతుడు, సిద్ధి; (ఇత్తడిచట్టిమూతుడు). — (తె. వ). —సిద్ధి; (చిల్లులుగల మూతుడు). — (తె. వ). —జల్లి మూతుడు; ౪౭. యజ్ఞపాత్రవిశేషములు. — ఉపవృత్తు, గ్రహము, చమనము-చమసి, జాహువు, పువ, పాత్రము-ప్రణీత, శమ్య, స్రుక్కు-స్రువము; ౪౮. రాగిపాత్రమునకు. కిట్టాలము; ౪౯. రాగి లోనగు బిందెకు. — ప్రభుణము (తె. వ). — బిందియ-బిందె; ౫౦. లోహదళమునకు. — (తె.వ). —తగటు-తగడు, దళము, రేప-తేప; ౫౧. లోహ పాత్రమునకు. — ఖరపాత్రము, ఖరసోదము, లోహ పాత్రము, లోహిక; ౫౨. వండికడుగనిపాత్రమునకు. — (తె. వ). —బి. అంబులు-అంట్లు; ౫౩. సన్నాసులపాత్ర మునకు. — కమంభము, కమంచలుపు, కరకము, కుండి, కనుంభము, చైత్రముఖము. (తె. వ). — కమండలము, జారీ, బుడిపి-బుడ్డి, బుడ్డి-బుడ్డిగ, బోచె; ౫౪. హుక్కా-కు నిప్పుపెట్టుకొనెను పాత్రము. (తె.వ). —చిల్లము; ౫౫. బిచ్చ గానిగి న్నె = అక్షయపాత్రము, ౫౬. కందుగి న్నె: — అమ త్రము. ౫౭. బోజనపాత్ర: — అమత్రము. (ఇందు వ్రాయఁ బడినవానిలోఁగొన్ని మట్టితోఁజేయఁబడిన వైనను పాత్రము అని వాడఁబడుటచే నిందువ్రాయఁబడియె: చూ, దాండము. 3.) (మిగుతవానికి: “చూ, హరివాణము”).

పాత్రలాడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-పాతరలాడు. రుక్మి. 3, అ. 98.

పాత్రలు, అం. వేషధారులు.  
పాత్రుడు, సం. విజ. యోగ్యుడు: చూ, సజ్జనుడు.  
పాత్రేనమ్మితన్యాయము, న్యా. భోజనసమయమునకు సిద్ధపడు వారు పని కువయోగించరనురీతి.  
పాత్రస్సు, సం. వి. వ. న. 1. జలము: చూ, సలిలము: 2. అన్నము: చూ, సాదము. (1).  
పాత్రేయము, సం. వి. అ. న. అన్నము బియ్యము లోనగు దారి బత్తెము. “స్వర్గపాత్రేయము”: చూ, సంభవము.  
పాత్రోది, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.  
పాత్రోనిది, —పై.—  
పాదకటకము, సం. వి. అ. పుం. అందియ: చూ, భూషణము. 2.  
పాదకి, వా. వి: చూ, కానినె. అం, పదా. ద్వ. 67.  
పాదక్రియలు, అం. అడుగులు అడవలు గంతులు అనియును విశేషముగనైన కుప్పలు ఫేరములు అల్లలు మొగ్గులు మొట

ములు అనియును మొదలుగ వాడఁబడుచున్నది: (చూ, ఉత్త తము, వ్యంజము).  
పాదగ్రహణము, సం. వి. అ. న. అభివాదనము: చూ, హరి గలు.  
పాదచారము, సం. వి. అ. న. (తె. వ). —కారిసద-కార్పక.  
పాదచారి, సం. వి. న. పుం. 1. కారింబు: చూ, భటుడు. 1: విదా. 2. సదచిపోవారు; అం. 3: చూ, గలివిశేష ములు.  
పాదజాదు, సం. వి. అ. పుం. అడుగుపట్టుపు: చూ, హుక్కుడు. పాదజు, రే. వి. (పాచు + తట్టు) చూ-పాదొట్టు. వాసములకుఁ బెట్టెడుబూసి: బూసి.  
పాదతలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, అరకాలు: చూ, హజ్జ. 1—౧౯; 2. తీసికి ఉపమానములు. — మెట్టదామర, చెంగలువలు, తెంపులు, వేగవములు, చిగుచ్చు మొ.  
పాదతలములు, అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని అబకాళ్లు —పెట్టదామరలందోలర క్రియయు మృదుర్బుడుగలిగి చెమట రేక యున్న వైశ్వర్యప్రపము. చేబలవలెనుండి చెమటగలిగి ప్రేక్షనందులు గలిగి తెల్లవైయిన్న దారిబిడ్డఁబము లనుభవించును.); 2: చూ. శ్రీలక్షణాంగములు. (అడుదాని అబకాళ్లు. — రామరపుష్పలందోలి రక్తవర్షములైన రాజ వర్షియగు. అంతయు భూమిసంబంధి అష్టపుత్రసంపదనొంది మగనికి సంతసమొసంగును. చిద్రములైన పుత్రవతీయగు. కుటుబలైన వతీదుఃఖియగు. గుంటలు చెమటయు లేకున్న సుఖవతీయగు. అడుగులులైన దరిద్రురాలగు.)  
పాదతలరేఖలు, అం: చూ, లక్షణాంగములు. (దృఢ, వజ్ర అంకుశ, చక్ర, శంఖ, వర్ష, కలశ, హల, మర్త్య, కుండ లము మొదలగు రేఖలున్న శ్రీవతియును, భూవతియును అగును. రేఖలు రక్తవర్షములై లోతుగనున్న కుభ్రప్రదము.)  
పాదసఖములు, అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని కాలిగోళ్లు. —రక్తప్రాప్తవర్షములైన రాజగును.); 2: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు (అడుదాని కాలిగోళ్లు. —రక్తవర్షము లైన భాగ్యవతియగు. ఊర్వముఖములైన దానియగు.)  
పాదనివారణము, అం: చూ, విన్యాణములు.  
పాదప, సం. వి. అ. శ్రీ. పావకోళ్లు: చూ, పాదక.  
పాదపము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. కాళ్లంచుకొనెడు పీట: చూ, సింహాసనము.  
పాదప్రవృత్తము, అం: చూ, వృత్తము. 1.  
పాదపుపారుపు, అం: చూ, ఉపవీతములు,  
పాదప్రమాణము, సం. వి. అ. పుం. (తె. వ). —అడుగు-అడ్డు: (చూ, హజ్జ.)  
పాదబంధనము, సం. వి. అ. న. అవు గేదె లోనగునది: చూ, రేనువు. 1-౪౪.  
పాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పాదు. రూ-పదము: చూ, హజ్జ; 2. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 3: చూ. వేరు. 1; 4. వద్యమునందలి యొకచరణము: చూ, వృత్తము. 1; 5. = పాతికె-పాపు-పాదిక. 1/4వ వంతు; 6. కొండతళి



తిప్పు, ప్రత్యంకపర్వతము: చూ, హిమాలయము (పర్వతము): అం. 7: చూ, ఇంద్రియములు.

పాదములు, అం. (అడుగులు): చూ, కళయందుస్థలములు.

పాదయమకము, అం: చూ, యమకము.

పాదరక్ష, సం. వి. ఆ. శ్రీ. (పాదమును రక్షించునది) పాదుక: చూ, సమ్మాళిగలు.

పాదరసము, వై. వి. = పారద: చూ, సూతము.

పాదరి, వై. వి. = పాటలి: చూ, రూ-పాదిరి\*.

పాదరేఖలు, అం: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు. (వజ్ర, చక్ర, వద్మ, ధ్వజ, స్వస్తిక, వర్ణమాన, తోరణ, మకరరేఖలున్న రాజపత్నియగు. అంకుశ, కుండల, మాలికాదిరేఖలున్న భాగ్యవంతులగు రాజులకు తల్లియగును.)

పాదలి, వై. వి. 1. చూ, పాదరి; 2. ఓరపాక; చూ, సదనము. 1; వి. 3: చూ, హీనుడు.

పాదవల్మీకము, సం. వి. అ. న. బోదకాలు: చూ, హజ్జ.

పాదసరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాంజేలు.

పాదసేవకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సేవకుడు.

పాదస్పృటము, సం. వి. అ. పుం. కాళ్లపగుళ్లువాయెడు కుప్పభేదము: చూ, విపాదిక.

పాదాంగదము, సం. వి. అ. న. = పాడిగము: చూ, పాదకటకము.

పాదాంగుళములు, అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని కాలివేళ్లు. — పొడుగులై సమములై నునువులై అసితములైన సుఖియగు. వ్రేళ్లకొనలు సమమై వంకరలేకున్న రాజగు. సరములుగవిపించుచు శుక్లములై కుటిలములై విరళములైన దుఃఖియగు. బొటనవ్రేలు విస్తారమైన దుఃఖియగు. రెండవవ్రేలు బొటనవ్రేలుకన్న నధికమైన శ్రీ సంభోగియగు. మూడవవ్రేలుకన్న భార్యకు హానియగు. నాల్గవ్రేలు హ్రస్వమైన పరశ్రీలోచుడగు. ఇదియ దీర్ఘమైన విద్యాభోగములుగలుగు. చిటికెనవ్రేలు హ్రస్వమైన నన్నమైన భోగియగు. బొటనవ్రేలు రెండవమూడవ వ్రేళ్లసమములైన యుత్తముడగు. చిటికెనవ్రేలు పొడవై వ్రేళ్ళుడములగుచుకులుచలైన దానవ్యమునొందును): 2: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు. (ఆడుదానికాలివ్రేళ్లు. — పెసరకాయల వలెనున్న భాగ్యవతియగు మృదువులైన సుఖవతియగు. విరళములైన దానియగు. రెండవవ్రేలు బొటనవ్రేలికన్న బొడవైన విధవయు జారయునగు. మూడవవ్రేలు పొడవైయున్న దుశ్శీలరాణును దౌర్భాగ్యరాణును కృపణురాణును అగును. నాలుగవవ్రేలు కులుచయైన కలహాప్రియయగు. ఇది యెత్తుగనున్న విధవయు దరిద్రురాణును అగును. చిటికెనవ్రేలు భూమినంటకున్న విధవయు జారయు అసౌఖ్యరాణును అగు. నాలుగవవ్రేలును చిటికెనవ్రేలును భూమినంటకున్న జారిణియగు.)

పాదాంబ్రపురుగు, దే. వి: రూ-పాదాంబ్ర-పాదొట్టుపురుగు: చూ, సారపురుగు.

పాదాంబ్ర, — వై. —

పాదాగ్రము. సం. వి. అ. న. మీఁగాలు: చూ, హజ్జ.

పాదాతము, సం. వి. అ. న. వదాతులసమూహము: చూ, భటుడు. 1.

పాదాతికుడు, సం. వి. అ. పుం. వదాతి: చూ, భటుడు. 1, పాదాపవిద్ధకము, అం: చూ, కరణములు.

పాది, దే. వి. 1. ఏలుదాటించుసాధనము:

చూ, హోదము; 2. కక్కెర కౌఞు కారుకోడి పూరేడు లోనగు పెంపుడుపిట్టలను పైకివిడిచి పిట్టలను పట్టెడు ఒకానొకవేలు

పాదివేలు, పారివేలు: (చూ, వేలు); వై. వి. 3. = పాద. కుదురు: చూ, రూ-పాదు.

పాదిక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. చిన్నకంబము: చూ, స్తంభము, 1; 2. = సాతిక: చూ, పాదము. 5; వి. 3. నాలుగవది. పాదిగువ్వ, దే. వి. పాదివేలుకువయుక్తమైన పెంపుడుపిట్ట: చూ, శకుంతి. 1-౨వ.

పాదిరి, వై. వి. = పాటలి. (రూ-పాదరి-పాదిలి) కలిగొట్టు: చూ, స్థాలి. 2.

పాదిలి, — వై. —

పాదివేలు, దే. వి: చూ, పాది. 2. య. 2, అ. 21.

పాదు, వై. వి. 1. = పాద. (రూ-పాది.) కుదురు. కళా. 4, ఆ. 78: చూ, విల్లము; 2. = పాద, క్రిందు. భాగ. 5, స్కం. 2, అ. 120; చూ, దిగువాలు; 3. నిలుకడ: చూ, స్థితి. 3.

పాదుక, సం. వి. అ. శ్రీ. (రూ-పాదప-పాదుపు) పావకోళ్లు: చూ, సమ్మాళిగలు;

పాదుకము, సం. వి. అ. న. ముచ్చె: చూ, సమ్మాళిగలు.

పాదుకాంతాభిషేకము, అం: చూ, అభిషేకములు.

పాదుకృతుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పాదుకృతుడు: చూ, మాదిగ.

పాదుకొను. ద్వ. అ. కీ. 1: చూ, స్థిరపడు; 2: చూ, మట్టు పడు. అవి. 2, అ. 139; ప్రే. 3. పాదుకొలుపు.

పాదునిలుచు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, పాదుకొను. 2. హరి. ౪. 6, అ. 157.

పాదుపు, సం. వి. ౪. ౬. శ్రీ. 1: చూ, పాదుక. 1; 2: చూ, పాదుకము.

పాదుసా, వై. వి. (రూ-పాదుసాహి-పాదుసా): చూ, రాజు. 1. పాదుసాహి, — వై. —

పాదుషా, వా. వి. — వై. —

పాదుకృతుడు; సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పాదుకృతుడు. పాదువాహాడు, సం. వి. అ. పుం. పావకోళ్లును, చెప్పులను తెచ్చెడువాడు: చూ, మాదిగ.

పాదొట్టు, దే. వి: చూ. రూ-పాదట్టు.

పాదొట్టుపురుగు, ద్వ. వి: చూ, పాదాంబ్రపురుగు.

పాదోదకము, సం. వి. అ. పుం. మజ్జు: చూ, షేఘము, 1.

పాదోధి, సం. వి. ౪. పుం: చూ. రూ-పాథోధి,

పాదోనిధి, — వై. —

పాద్యము, సం. విణ. 1. పాదముకొరలైనది (జలాదికలు); అం. 2; చూ, ఉపచారములు.

పానకము, సం. వి. అ. పుం. 1. బెల్లము, యాలకులగింజలు, మీరియములగుండ మున్నగునవికలిపిన పానీయము: చూ, సలిలము; దే. వి. (1) ఫలరసము. వంచ. నా. 1, అ. 321; అచ్చ. అ. కాం. 105; చూ, రసము. 13; (2) పాదు: చూ, విల్లము.

పానగోష్ఠిక, సం. వి. అ. శ్రీ. కల్లరాగదుచోటు (లేక) ఇల్ల: చూ, సదనము. 1.

పానపాత్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. కల్లత్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము- 6; 2. నీరుత్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

పానము, సం. వి. అ. న. 1. త్రాగుడు: చూ, సరకము. 3; 2. త్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 3. చూ, రక్షణము; అం. 4: చూ, కామజంబులు: వై. వి. (1) = లింగపీతము. (తే. ప).—జరేరి, పానవట్టము; (2) = ప్రాణము: చూ, ప్రాణము. 6.

పానలు, దే. వి. బ: చూ, సంశయము.

పానవట్టము, దే. వి: చూ, పానము (1).

పానసము, వా. వి. రూ-బానసము: చూ, సదనము. 1.

పానసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగ్రాకర\*: చూ, సుషవి. 1.

పానసీడు, వా. వి: చూ, పాచకుడు. 1.

పానారము, దే. వి. పండుపోత: చూ, పోత.

పానిని, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-పాణిని.

పానీయము, సం. వి. అ. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము; విణ. 2. త్రాగదగినది: చూ, స్వాదితము; 3: చూ, రక్షితము.

పానీయవల్లి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఆరెకేరె\*: చూ, సుషవికాఫల.

పానీయశాలిక, సం. వి. అ. శ్రీ. చలివందిలి: చూ, సదనము. 1.

పానుపు, దే. వి. రూ-పాన్పు. 1. వడక: చూ, శయ్య, 1; 2: చూ, మంచము; 3. వజ్రపు. అని. 3, అ. 12: చూ, శయ్య. 1

పాన్పు.—వై.—

పాప, దే. వి. 1. రూ-పాపడు. భార. ఆర. 7, అ. 187: చూ, శిశువు; 2. ఆబ: చూ, లోచనము.

పాపంపుమొన, అం: చూ, మొనలు.

పాపడు, దే. వి. రూ-పాప. 1. బాలుడు. భార. విరా. 5, అ. 284: చూ, శిశువు; 2. పురుషశిశువు. భాగ. 10, స్కం. పూ, 116; చూ, శిశువు.

పాపచేలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. అగలుసొంటి\*: చూ, విద్యకర్త.

పాపట, దే. వి. 1. కేశవీధి. (ఇదిపాయధాతుకృదంతము: చూ, సేన. 3; వై. వి. 2: చూ, వృకధూమకము\*).

పాపటచేటు, ద్వ. వి. లాలాటిక: చూ, బొట్టు. 1.

పాపటపుపాన్పులు, వా. వి. బ. పాపటపుగుట్టలకుపేయ బొన్పులు.

పాపటబొట్టు, ద్వ.వి.1; చూ, పాపటచేటు; 2: చూ, భూషణము 2.

పాపటము, దే. వి. గొర్లిపైరుమీదగాదముపోవదున్నెడునవి ముట్టు. రూ-పాపనము. గుంటక-గుంటగు, దిండు-ద్రండు: చూ, హరిము.

పాటవపుచ్చ, దే. ప్రే. (పాపటపోవడేయ) చావివిది రొంగెంచు. రామా. 8, అ. 165; చూ, పాపవచ. 1.

పాపటపోపు దే. అ. క్రి.—వై.—

పాపవరము, అం. అగ్రాక్తి. దోషారోపణాక్తి, రంధ్రాక్తి, నిచ్చులోక్తి, చొర్యురణము, దుష్కార్యురణము, దుష్కార్యాపేక్ష, పరధార్మాపేక్ష, పరప్రద్వాపేక్ష, డివహించ. (10). పాపది, వా. వి. పాదుది: అహేయము. ) చూ, సర్పము.

పాపనము, దే. వి: చూ, రూ-పాపనము.

పాపము, సం. వి. అ. న. రూ-పాపము. 1. = ప్రాప. దుష్కృతము: చూ, వృణెనము. 1: 2: చూ, దయ. “పాపము వానికొలువిడిగినది”; విణ. 3. దుష్కృతముగలది.

పాపరహితుడు, సం. విణ: అనఘుడు.

పాపలగినురావు, ద్వ. వి: చూ, భగము. 12. సాం. మా. 19.

పాపాత్మనాంపాపకతేనకించా? న్యా. పాపస్యరూపుంరుదాపకత మొకరెక్కా?

పాపాత్మ్యుడు, సం. వి. న్. పుం. పాపాలముద్ర: చూ, వ్యాధుడు. 2. పాపాయపరపీదనమ్, లో. పెరవారిని దాడించుట పాపము కొఱకు. “పా. పాయ పరపీదన మ్యసున్యాయమ్మన” (కుచేలోపాధ్యానము)

పాపాలముద్ర, మి: వి: చూ, పాపాత్మ్యుడు.

పాపాసు, వై. వి. = పాపపోష: చూ, సమ్యాశిగలు.

పాపి, సం. విణ. = పాపి. 1: చూ, పాపాలముద్ర; 2: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాపిష్ఠుడు, సం. విణ. మిక్కిలిపాపి: చూ, పాపి —

పాపీ చిరాయుస్సుకృత్తిగతాయు: న్యా. పాపిచిరకాలముద్రుడుకును. సుకృతి యల్పకాలముద్రుడుకును.

పాపీపాపేనహన్యతే. న్యా. ఎవనిపాపము వానివిణంపును.

పాపు, దే. ప్రే. 1. పాయడేయ; 2. దును-చున్ను. వై. 8, అ. 174.

పాపుడు, సం. విణ. 1: చూ, పాపి. 1—2; 3: చూ, హింస కుడు; 4: చూ, హీనుడు.

పాపోసు, వై. వి. = పాపపోష: చూ, రూ-పాపాసు.

పావృము, సం. వి. న్. పుం, విణ: చూ, రూ-పాపము.

పామ, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-పామము.

పామనుడు, సం. విణ. గణ్ణికలవాడు, కచ్చురుడు: చూ, వ్యాధితుడు.

పామము, సం. వి. న్. పుం, న. గణ్ణి: చూ, వృణము.

పామరుడు, సం. విణ. 1: చూ, మూర్ఖుడు; 2: చూ, హీనుడు; 3: చూ, గోండుడు. 1.

పాము, దే. వి. 1: చూ, సర్పము; 2. కష్టము: చూ, శోకము; న. క్రి. 3. రూ-ప్రాము: చూ, రుద్ధ. 1.

పాముచూపు, వా. వి. ఋ: చూ, సర్పము.

పాముది, దే. వి: చూ, రూ-పాపది.

పాముదొండ, ద్వ. వి. నాగదొండ\*: చూ, రక్తఫల.

పాముమేత, వా. వి: చూ, వాయువు. 1.

పాములనారిగాడు, దే. వి: చూ, పక్షి.

పాములవిదారు, వా. వి: చూ, వర్తకము.  
 పాములమేతరి, వా. వి: చూ, హరిహవానుడు  
 పాములవాడు, దే. వి: చూ, వ్యాకృగ్రహి. కాశీ. 2. ఆ. 87.  
 పాములవేలకాడు, వా. వి: చూ, పాములమేతరి.  
 పాయ, దే. వి. 1, చీలిక. స్వా. 3, ఆ. 38: చూ, శకలము.  
 4; 2. ఖండము: చూ, శకలము. 4: 3. చర్మములోనగు  
 కాని ఖండము. హరిశ్చ. 4, ఆ. 218: చూ. శకలము. 4;  
 4. ఒకనదిలోనుండి చీలి పాటునది: చూ, స్వర్ణది (నది);  
 5: మునుము-మున్ము.  
 పాయబాటు, దే. అ. క్రి: చూ, పాయ. 3. పాండు, 3, ఆ. 22.  
 పాయకట్టు, దే. వి. ఒకముఖ్యగ్రామముతో జేరిన యువగ్రా  
 మముల సమూహము, జనపదము: చూ, నీమ. 1, (దేశము)  
 పాయకారి, దే. వి.చాగప్రకారము భూస్వాతంత్ర్యములేని రైతు  
 చూ, రైతు.  
 పాయకానా, వా. వి: చూ, ములుగుదొడ్డి.  
 పాయగిలు, దే. ఆ. క్రి. (రూ-పాయగిల్లు. తొలగు. నై. 3,  
 ఆ. 89: చూ, విరియు. 5.  
 పాయగిల్లు, —పై:—  
 పాయగొమ్మ, దే. వి.పంగ. ఉ.హరి. 5, ఆ. 56: చూ, కాఖ. 1.  
 పాయపోసు, వై. వి. =: చూ; రూ-పాపోసు.  
 పాయము, వై. వి. = ప్రాయ. 1. ఈడు. వర. 2. ఆ. 49:  
 చూ, వయస్సు. 1: 2. యౌవనము: చూ, వయస్సు. 1; 3.  
 జీవితకాలము: ఈడు.  
 పాయపట్టము, వై. వి. = పాదపట్ట, అందె, చూ, భూషణము 2.  
 పాయపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. తొలగు. హరి ఉ. 4, ఆ. 93:  
 చూ, విరియు. 5; 2. చీలు: చూ, విదారించు; 3. దారివిడిచి  
 తొలగు. హరి. పూ. 9, ఆ. 78: చూ, పాపటపుచ్చు,  
 పాపటవోవు; 4: చూ, వెలివడు.  
 పాయవాటు, దే. అ. క్రి: చూ, పాయవడు. 1. భార. విరా. 5,  
 ఆ. 61.  
 పాయసము, సం. వి. అ. న. 1 = పాసెము: చూ, పరమా  
 స్నము; పుం. 2. సరళ ద్రవ్యము: చూ, రాక్షాద్రవ్యము.  
 పాయి, సం. విణ. 1: చూ, త్రాగుంటోతు; వై. వి.  
 (1) = పయన్. పాలు: చూ, స్తన్యము.  
 పాయికానా, వా. వి: చూ, రూ-పాయకానా.  
 పాయిదా, వా. వి: చూ, వృద్ధి 4.  
 పాయు, దే. అ. క్రి. 1; చూ, పాయవడు. 1; 2. చిక్కెడలు:  
 3. చూ. ముద్దకట్టు: 4: చూ, వేటువడు: న. క్రి. 5: చూ,  
 విన్పించు.  
 పాయపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, ముద్దీ: అం: 2: చూ,  
 ఇంద్రియములు,  
 పాయ్యము, సం. వి. అ. న. 1. త్రాసు-మూర-తూములోనగు  
 మానము: చూ, వర్ణు: 2. నీరు: చూ, సలిలము; విణ. 3.  
 విందింపదగినది: చూ, హీనము. 2.  
 పార, దే. వి. రూ-పాట: చూ, ముద్దరము.  
 పారంగతుడు, సం. విణ. దరిజేరినివాడు: పారగుడు,  
 అంతగుడు.

పారంవరి, సం. వి. ఈ. త్రి: చూ, పారంవర్యము. వై. 1, ఆ.  
 56.  
 పారంవర్యము, సం. వి. అ. న. రూ-పారంవరి. 1. కులక్ర  
 మము. (పుం. గురుక్రమము అని కొందఱు. అనున్య  
 తము అని కొందఱు): చూ, ఐతిహ్యము; 2. పరంపరా  
 భావము.  
 పారజూచుచు, వా. న. క్రి: తప్పకనుజూచు.  
 పారగుడు, సం. విణ: చూ, పారంగతుడు.  
 పారడ, ద్వ. వి. ఉగ్గుచిప్పు: చూ, పాత్రము, 6.  
 పారణ, సం. వి. అ. త్రి. రూ-పారణము. 1. ఉపవాసముండి  
 ములునాడుచేయుభోజనము: చూ, సాపాటు; పుం. 2: చూ,  
 మేఘము. 1: వా. 3. పార్వణము: చూ, విండము. 4.  
 పారణము, సం. వి. అ. న. —పై—  
 పారతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. సరాధీనత: ఆజ్ఞ.  
 పారతము, సం. వి. అ. పుం = పాదరసము: చూ, సూతము.  
 పారత్రికము, సం. విణ. పరలోక సంబంధమైనది: ఆముత్రికము,  
 ఆముష్మికము, పారతౌకికము.  
 పారదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పారతము.  
 పారదారికుడు, సం. వి. అ. పుం. పరదారరతుడు,  
 పారదేశికుడు, సం. విణ. 2. అన్యదేశస్థుడు; 2: చూ, వాట  
 చారి.  
 పారమార్థికుడు, సం. విణ. 1. పరమార్థబుద్ధికలవాడు; 2: చూ,  
 శ్రేష్ఠుడు.  
 పారమేశ్వరము, అం. చూ, ఆగమములు. (చూ, ఉపవిద్యలు  
 పారము, సం. వి. అ. న. 1. ఆవలిదరి: చూ, రోదస్సు; 2:  
 చూ, సమీపము. 1; 3. = పాశము. కొలది; అం. 4. మల్ల  
 బంధవిశేషము: చూ, మల్లశాస్త్రము.  
 పారలౌకికము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పాయసము. 1; విణ  
 2: చూ, పారత్రికము.  
 పారవతము, సం. వి. అ. పుం = చూ. రూ-పారావతము. 1.  
 పారవము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పారువాయి-పావురాయి.  
 చూ, రూ-పారావతము. 1; వై. వి. (1). = పారావతము:  
 చూ, పారవము. 1.  
 పారవశ్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, విన్మృతి;  
 పారవి, అం: చూ, మధ్యమగ్రామగత మూర్ఖునలు.  
 పారశవము, సం. వి. అ. పుం. ఒకఆయుధము: చూ, బాణము. 1.  
 పారశపుడు, సం. వి. అ. పుం. కూద్రవనితయందు బ్రాహ్మ  
 ణునివలన బుట్టినవాడు: చూ, సూనుడు. 1.  
 పారశీకము, సం. వి. అ. పుం. = పారసి. 1. (రూ-పారసికము-  
 పారసికము): చూ, దేశము; 2. పారశీకదేశపుగుట్టము:  
 చూ, హయము.  
 పారశ్యధికుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పారశ్యధుడు, చూ,  
 యాదీకుడు.  
 పారశ్యధుడు, —పై:—  
 పారసి, వై. వి. 1: చూ, స్వర్ణకారుడు; 2 = పారశీక. పార  
 శీకదేశభాష, చూ, భాష. 1; విణ. 3. పారశీకదేశమునంధు

గలిగినది, స్వా. 4, అ. 28.

పాఠసంకేతము, సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-పారశీకము.

పాఠసంకేతము. = పై.

పాఠస్త్రోత్రములు, సం. వి. అ. పుం. పరశ్రీవలసలుజుట్టిన కొడుకు: చూ, మానుడు. 1.

పారా, వా. వి. రూ-పహారా: చూ, రక్షణము.

పారాణి, దే. వి. 1. కుంకుమలోనగువానితో పాదములను జేసెడు అలంకారము: చూ, భూషణము. 2; వా. వి. 2. పనుపు సున్నము కలిపిన వస్తువు. (పుండుమాన్యును).

పారాణిండు, చే. న. క్రి. పారాణి పాదములను అలంకరించు: చూ, సింగారిండు.

పారావతము, సం. వి. అ. పుం. = చూ, రూ-పారావతము. 1.

పారాయణము, సం. వి. అ. న. 1. అంతయు; చూ, రూ-పరాయణము; 2. అంతయుచదువుట; 3. పాఠమునుపొందుట.

పారావతము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పాఠవాయి-పాఠురాయి. (రూ-పారవతము-పారవము): చూ, సురటి; 2. కోరి తుమికి\*: చూ, స్ఫూర్తము; 3. విశాలముగదాచుము: చూ, దాచుము. 1; అం. 4: చూ, భావమాదితములు.

పారావతాంపి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, మానేరు\*.

పారావారము, సం. వి. అ. న. 1. ఈజహవరిచరులు: చూ, రోధస్సు; పుం. 2. (రూ-పరవరము-పారవరము-పారాపారము): చూ, సముద్రము.

పారాశరి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. వ్యాసముని: చూ, సన్యాసి; 2. ముని: చూ, సన్యాసి.

పారాశర్యబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, మూర్ధరబ్రాహ్మణులు. (యజ్ఞార్చేదులు. పరాశరముషినిఁజెట్టివీరికినామముగలిగినది. జాబ్బురు-కత్తియవాడలతో గానంబడియెచరు.)

పారాశర్యము, అం: చూ, ఉపపురాణములు.

పారి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గిండి: చూ, పాత్రము. 6; 2. ఈడుముంత: చూ, పాత్రము. 6, 3. = బారి. ఏనుగుకారి గొలుసు: చూ, శృంఖలము. 2; 4. (తె. ప).—మల్లచిప్ప; 5. నీరుప్రబ్బి\*. చూ, విదులము; దే. వి. (1) తడవ. ఉ. రా. 3, అ. 54: చూ, వెండియు; (2) మన్ను: చూ, భూమి. 1.

పారిక, దే. వి: చూ, బానిసె.

పారికాంక్షి, సం. వి. న్. పుం. 1. ముని: చూ, సన్యాసి; 2. తపస్వి: చూ, సన్యాసి; 3. కృష్ణావాద్రాయవాదివ్రతశీలుడు. పారికాపు, దే. వి: చూ, పరిచరుడు.

పారిజాతకము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పారిభద్ర\*: చూ, సూక్ష్మదారువు. 2: చూ, వేలుపుఁజెట్టు; అం. 4. ఒక దేవ వృక్షము. (దేవవృక్షములు.—మందారము, పారిజాతము, సంతానము, కల్పవృక్షము, హరిచందనము) (5)

పారిజాతము, సం. వి. అ. పుం.—పై.

పారిజాతములు, సం. వి. అ. పుం. ఐ: చూ, ధాన్యము.

పారిణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పచ్చయరుగుడు\*: చూ, శింఖవ,

పారితథ్య, సం. వి. అ. శ్రీ. 1, జడబిల్ల: చూ, భూషణము, 2;

2. నిగపుష్ప: చూ, భూషణము. 2.

పారితోషికము, సం. వి. అ. న: చూ, స్పర్శము. 3.

పారిపార్శ్వకుడు, అం. సూత్రధారుని ప్రక్కనెయుండి యతఁడుచెప్పెడుసర్వాంశములను జరిపిండువాడు. ఇతనికి మాఠిష్ఠుఁడనియు, పుత్రుఁడు అనియు పేర్లు. (చండుఁడు వింగుఁడు, పారిపార్శ్వకుఁడు ఈ ముగ్గురును నామాంతర దారులై సూర్యునకుఁ బరిచర్య సేయు వింద్రాదులు. 18 మందిలోఁ గ్రహముగముఖులై యున్నారు.)

పారిష్టము, సం. వి. చరించునది: చూ, లోలము.

పారిభద్రము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-పారిజాతకము\*; 2: చూ, వేము\*.

పారిధాన్యము, సం. వి. అ. న. చెంగల్వకోష్ఠి\*: చూ, వాలు కము.

పారియాత్రకము, సం. వి. అ. పుం. భారతవర్షమునందలి కుల పర్వతము: చూ, పర్వతము.

పారియాత్రము, —పై.

పారివాడు, దే. వి: చూ, పారికాపు.

పారివేట, వా. వి: చూ, పారి. 2.

పారిషదుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పారిషత్తు. శివభటుడు. (ప్రమథగణమునందలి చండికేశ్వరాది): చూ, ప్రమథుడు.

పారిహారికుడు, సం. వి. పరిహారము చేయువాడు.

పారిహార్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. సూదిగము: చూ, భూషణము. 2; 2. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 3: చూ, రూ-పరిహార్యము; వి. 4. పరిహారము చేయఁదగినది: చూ, హీనము. 3.

పారీంద్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సింహము.

పారీక(ఖ)త్త, వా. వి: చూ, విభాగపత్రము.

పారీణుడు, సం. వి. పాఠముముట్టినవాడు.

పారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాటు.

పారుకాడు, దే. అ. క్రి: చూ, పాటు. 1.

పారుడు, దే. వి. పాసనము: చూ, రోగము. 1.

పారువత్తెకాడు, దే. వి. దొరతనమువారి కియ్యవలసిన ధనమును ప్రజలవలన రాఁబట్టెడిఅధికారి. (తిరుపతిమున్నగు దేవస్థానములలోవాడుక. ఇతనినే దేవస్థానపుతహాశీయదారందురు.) చూ, స్వామి. 3.

పారువత్తెదారు, —పై.

పారుపత్తెము, దే. వి. రూ-పార్పత్తెము. దేవునికిని దొరతనము వారికిని ఇయ్యవలసినధనమును ప్రజలవలనరాఁబట్టెడి అధికారము: చూ, రసము. 1.

పారువ, దే. వి. జౌడ. ఉ. రా. 6, అ. 73: చూ, సూచన. 1.

పారువచూచు, వా. న. క్రి. చక్కఁగాఁజూచు: చూ, వీక్షించు.

పారువము, వై. వి. = పారావత. సా. 2, అ. 65: చూ, సురటి.

పారువాయ, వై. వి. ఐ. = —పై.

పారుష్టము. సం. వి. అ. న. రూ-పారుష్టము. 1: చూ, పరుషము. 1; 2. పరుషఁడనపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

పారె, (తె)డుబండ్ల కెదురుగాఁగల్గ జాతురా: లో. “పారెడు

బండ్లకెదురు, కాళ్లసాతురె యోవెట్టికాన వినుము." (కువల యాశ్చర్యచరిత్ర).

పారేవకము, సం. వి. అ. న. ఒకానొక ఎట్టికిత్తలి\*:

పార్వము, సం. వి. అ. న. చూ, భస్మము.

పార్వెంచు, దే. అ. శ్రీ. రూపాటుతెంచు. 1. వరుగెత్తివచ్చు;

2: చూ, పెల్లిగొను.

పార్వకము, సం. వి. అ. న. చూ, వేలుపాటు. 1.

పార్విన, అం: చూ, సంవత్సరములు. (నిఘంటుకర్త కొట్టె  
శ్యామల కామశాస్త్రి జననము.—పార్విన సంఘర అధి జ్యేష్ఠ  
జాతిదావరము రాత్రి ౧౦ గడియలకు విశాఖానక్షత్రము  
శిరోపీఠనిధిఁబడిఅమరాధనైయుండఁగా రేవతీనక్షత్ర ప్రథమ  
చరణమకరలగ్నమందు జననము. బుధమహాదశాశేషము.  
సం. 15-నె-4- రో 13లు).

పార్వినము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుట్టము; చూ, హయము;  
విణ. 2. పుద్గివీసంబంధమైనది; చూ, భూమి. 1.

పార్వినచు, సం. వి. అ. పుం. 1. అష్టమఁడు; చూ, సుభద్ర  
కుటుంబ; 2: చూ, రాజు. 1.

పార్వఁడు,—పై.—

పార్వతైము. దే. వి: చూ, రూ-పారువతైము.

పార్వోతు, వా. వి: చూ, వెఱపరి.

పార్వణము, సం. వి. అ. పుం. 1. పార్వణమనుమృగము: చూ,  
మృగము. 1; పుం. న. 2. పిండప్రదానము, పారణ-పార  
ణము: చూ, పిండము, 4; విణ. 3. పర్వతసంబంధమైనది:  
చూ, హిమాలయము.

పార్వతి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. (పర్వతమునకుఁగూఁతురు):  
అ, అంపి, అంబ, అంకితి, అగణిత, అదితి, అచలజ.  
అనంత, అవర, అవరాణిత, అవర్ణ, ఆర్య, ఇంద్రాక్షి, ఈ,  
ఈశాని, ఈశి, ఈశ్వర. ఈశ్వరి, ఈశ్వరేశ్వరి, ఉమ,  
బుద్ధి, ఏకపాటల, ఏకానంత, ఇంద్ర, ఇశి, కథ, కిపాలిని,  
కమల, కర్పరి, కర్పూరి, కర్వరి, కల్యాణి, కాత్యాయని,  
కార్తికేయప్రసవ, కాలంజరి. కాలరాత్రి, కాలి-కాళి, కాలిక  
కిరాతి, కుజ, కుమారసువు, కుమారి, కుష్మాండి, కృష్ణ  
పింగళ, కేటభ, కైటభ-కైటభి, కోటరి, కోటని-కొట్టని,  
కొమారి, కౌశికి-కౌషికి, క్షమ, క్షేమ, గంగ, గణ  
నాయిక, గిరిక, గిరిజ, గిరిసుత, గృహప్రభువు. గోమిని,  
గోల, గౌతమి, గౌరి, చండముండ-చండముండి, చండాలిక  
చండి, చండిక, చర్మ, చర్మిక, చర్మముండ, చాణ్ణిక,  
(చాండిక), జయ, జయంతి, శామని, దక్షకన్య, దక్షజ,  
దర్పర, రాజయణి, దుర్గ, దుర్గి, దృవద్యతి. దేవి. ధేనుర,  
నందపుత్రి, నారాయణి, పింగళ, ప్రభ, భగవతిబిర్రి, ద్యతి, బాధ్రవి,  
భవాని, భవ్య, భార్గవి, భైరవి, బ్రామరి, మంగళ, మాత,  
మాతంగి. మాతృక, మారి, మృదాని, మేనకాత్మజ, యమ  
స్యస, యమున, యాదవి, రుద్రాణి, లంబ, వారాలిక, విజయ  
విశాలాక్షి, వృషాకపాయి, శక్తి, శర్వాణి, శారద, శివ,  
శాంభవి, శివదూతి, శిఖరవాసిని, శూలదృక్కు, శైలేయి,  
షష్ఠి, సతి, సర్వమంగళ, సర్వార్థముసాధిని, సింహదర

సివీవాలి, సో, హిండి, హైమవతి. (అవ్య).— అంతి.  
(తె. ప).—అమృత, కప్పుచైదువపెనిచేడియ, కటిచేడియ,  
కన్యలదొరదారి, కొండచూలి, కొండరాచూలి, గట్టుపట్టి,  
గట్టురాచూలి-గట్టరాచూలి, గయిరమ్మ-గవరమ్మ-గైరమ్మ,  
గవురు-గౌరు, చండి-చెండి, జగముతల్లి. దుగ్గ-దుగ్గి, మల  
యమ్మ, ముక్కుంటివెలఁది, ఎచ్చినెచ్చెలి, వలిమలకూతురు,  
వెనకయ్యతల్లి, వేల్పుచేటిసవతి, సత్తి, సామివల్లి, సామి  
సామేను చేకొన్నచాన. సింగమునెక్కుదంట; తద్వి.—

౧. కాళికి-కాలి-కాళి, కాలిక-కాళిక. (తె. ప).—దుగ్గ,  
సత్తి: ౨. పార్వతి-దూరప. —జ్వాలాజమ్మఁడు; ౩. దుగ్గా  
దేవి చెలికత్తెలలోనొకతె\* అజయ. 2. ద్రోపది: చూ,  
సూన, 1; 3. ఒకగోపిక: చూ, మహాభూద్రి: 4. అందుగు\*;  
చూ, సల్లకి; 5. పాలకూర\*: చూ, సుమంగళ, అం. 6:  
చూ, వేనరషాడవజాషలు; 7: చూ, శాస్త్రప్రసవ్రతులు.

పార్వతీనందనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ,  
స్కందుఁడు.

పార్వతీయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రౌఢతరుగుడు\*: చూ,  
సూర్యానువర్తిని: 2. ఏలుజాణి\*: చూ, సుభిక్ష; 3. కొండ  
గొనుగు\*: చూ, మృదుద్రుమము; విణ. 4. పర్వతము  
నందుఁజుట్టినది: చూ, హిమాలయము. (పర్వతము)

పార్వతీలోచనము, అం: చూ, జన్మతాకములు.

పార్వము, పై. వి. =: చూ, రూ-పారువము.

పార్వక్రాంత, అం: చూ, ఆకాశచారులు.

పార్వక్రాంతము, అం: చూ, కరణములు.

పార్వక్రియలు, అం: సమున్నతము, సతము, ప్రసారితము,  
వినవర్తితము, అపస్మృతము. (5)

పార్వ్యగతము, అం. 1: చూ, దృష్టిక్రియలు; 2: చూ, హస్త  
ప్రచారములు.

పార్వ్యజానువు, అం: చూ, కరణములు.

పార్వ్యతలము, అం: చూ, హస్తప్రచారములు.

పార్వ్యతోముఖము. అం.—పై—

పార్వ్యనికుట్టనము, అం: చూ, కరణములు

పార్వ్యపునొప్పి, మి. వి. కణఠనొప్పి.

పార్వ్యభాగము, అం: చూ, పక్షభాగము.

పార్వ్యమండలము, అం: చూ, నృత్రహస్తములు.

పార్వ్యము, సం. వి. అ. న. 1. పర్వపులనమూహము; పుం.

2. = పంచ (ఎముకలచేతపూర్ణమైయుండునది. పంచ క్రింది  
భాగములు): అంకము, కచ్చము, పక్షము. (తె. ప).—  
అంక, అంచ, అంచల, అంచ, ఇడుపు, అండ, ఇరుగు-  
ఇరువు, ఇట్టియలు, ఓర, కడ-కెడ, కెలఁకు చంక, కెడను-  
కెలను, కెలపు-కెళపు, కోపు, కోపు, చక్కి-చక్కియ,  
చాయ, చెంక, చెంప, చెరఁగు చెఱఁగు, చేయి, తట్టు, దెస,  
నిట్ట, పక్క-ప్రక్క, పక్కియ-పక్కె, పట్టియ-పట్టె, పఱ  
గడ, పొరుగు-పొర్గు-పొరువు, బిగి-బిగులు, బిరి, బిరివాగె,  
మయి-మెయి-మై-మే-మేను, అంక, లెంప, వంక, వయపు-  
వైపు, వలను, శంగడి, సూరెలు; తద్వి.—౧. ఫినుగు

కటుమరలకు. —కుండము; ౨. కంటికింప మొదలుకొని చెక్కిళ్లపార్శ్వమునకు. —కుండము; ౩. గుమ్మముప్రక్కను —(తె. ప). — ఈమధ్య — ఈమధ్య; ౪. చెక్కిరియిడిధాగమునకు. —యిగి; ౫. చెక్కిరిమీడిధాగమునకు. —హనుపు; ౬. శిరఃపార్శ్వమునకు. —అక్షము, కడుము, కణము, రతలము. (తె. ప). —కడర-కణర, కడక; ౭. ఇరుదెనలు. —అధికము. (మిగతవానికి: “చూ, నూరెలు”); ౮. చూ. సమీపము. 1; అం. 4: చూ, రాడిరాంగములు.

పార్శ్వములు, అం. 1: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు. (ఎండియున్న మగడు చచ్చును); 2: చూ, నాదోర్మయోగాంగములు) అంగము. 9).

పార్శ్వపేడిలము, అం: చూ, ఉద్దితకరణపంథములు.

పార్శ్వసంఘటితము, అం. —పై. —

పార్శ్వోన్నత, అం: చూ, అక్షసంపారమార్గములు.

పారి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. వేరురెత్తిన యాచుది: చూ, శ్రీ; పుం, న. 2: చూ, మడమ; 3. చంపచెనుక: చూ, చెనుక. 1; 4: చూ, చెనుక. 1.

పార్శ్వగ్రాహసారుడు, అం: చూ, ద్వాదశరాజమందలము (దండెల్లిపోవురాజునకు వెనుకడిక్కుననుండు శత్రువు): పార్శ్వగ్రాహుడు,

పార్శ్వగ్రాహుడు, అం. —పై. —

పార్శ్విత్ర, సం. వి. అ. శ్రీ. లజకాలు మీఁగాలు మదమలను మూసికొనియుండెను ముచ్చె: చూ, సమ్మోగిగలు.

పార్శ్విత్రము, సం. వి. అ. న. ముందటనుండి రక్షించెనుసేన: చూ, సేన. 1.

పార్శ్వపార్శ్వగతము, అం: చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు.

పార్శ్వయుద్ధము, అం: చూ, యుద్ధము.

పార్శ్వనిర్దము, అం: చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు.

పార్శ్వలు, అం: (మదమలు) 1: చూ, లక్షిరాంగములు (పురుషునిమడమలు నమములై రత్నవర్ణములైన నుత్తముడగు): 2: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు. (శ్రీమడమలు మట్టిపండ్లవలె పగడపుచాయగలిగిన పుత్రవతియగు.)

పాఱ, దే. వి: చూ, రూ-పార.

పాఱజూచు, వా. న. క్రి. దృష్టించిచూచు. విజ. 1, అ. 95: చూ, వీక్షించు.

పాఱదోలు, వా. న. క్రి. తఱుము: చూ, వెంబడించు.

పాఱదోక, వా. వి: చూ, వారదోత.

పాఱదోత, —పై. —

పాఱదోయు, దే. న. క్రి. కుమ్మరించు.

పాఱమ్ము, ద్వ. వి. (పాఱ + అమ్ము) (రూ-పాఱవాతమ్ము-పాఱవాతియమ్ము): చూ, బాణము. 1.

పాఱవాతమ్ము, —పై. —అం. భా. ద్వ. 213.

పాఱవాతియమ్ము, —పై. —అచ్చ. సుం, కాం. 121.

పాఱవేయు, దే. న. క్రి. 1. విసర్గవేయు: పాఱవైచు; 2. వదల విధుచు: పాఱవైచు.

పాఱవైచు, దే. న. క్రి. —పై. —స్థా. 2, అ. 17.

పాచాచు, దే. అ. క్రి. (రూ-పాచ-పాచాచ-పాచకాచు) 1. పరుగెడు. ధాగ. 7, స్కం. 91: చూ, చెన్న. 1; 2: చూ, చెన్నిగాను; 3. పాచనముచేయు: చూ, విడిచించు; 4: చూ, ద్వాదశము. ఉ. హరి. 3, అ. 58; (ఇది కొన్ని క్రియలకు స్పృహమందును, కొన్నిటికి ఇంచుక్కునమందును, మఱి కొన్నిటికి ఆరంభాత్మమందును ఆనువ్రయుత్తమగుచున్నది. వీరియందాఱు, తెల్లదాఱు, మందదాఱు మొ.)

పాచాచు, పై. వి = పాచు: చూ, స్వస్తిములు. 1.

పాఱుచ్చు, ద్వ. వి. (పాఱుచ్చు + అచ్చు) 1. దాంబరవి: చూ, శ్రీ; 2. ప్రాహుమనిధావ్య: చూ, భార్య.

పాఱుచునుక, దే. వి. బృహస్పరాక్షసః: చూ, రాక్షసుడు. 1. (రాక్షసి).

పాఱుచులు, దే. వి. వి. మునులు రత్నకొనెనుఆకులు. య. 1, అ. 123.

పాఱు, దే. వి: చూ, పఱు.

పాఱుర, దే. వి: చూ, పాఱురక్క.

పాఱురెంచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాఱురెంచు.

పాఱుసేచు, వా. వి. ప్రహహలంఘు: చూ, సరిలము.

పాఱుపోగు, దే. వి. రూరూరముగా పోయు నూలిపోగు: చూ, నూత్రము. 1.

పాఱులకెమీడు, వా. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

పాఱువాడు, దే. వి: చూ, స్వస్తిములు. 1. భార. ఆర. 4, అ. 342.

పాఱుపేట, దే. వి. దేవోత్పవము: చూ, సంబరము.

పాల, దే. వి. 1: చూ, సుమంగళ\*; పై. వి. 2: చూ, పాలగుమ్మ; 3. = పాటల: చూ, వర్ణము. 6; 4. = పాటల. కలిగొట్టు \*: చూ, స్థాలి. 2: విజ. 5. శ్వేతము: చూ, వర్ణము. 8. (ఇది పాలదాతుకృదంతము).

పాలంక్య, సం. వి. అ. శ్రీ. రూ-పాలంక్య. కుందుచువు: చూ రాజ్వాన్యము.

పాలకడలెల్లాడు, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పాలకడలి. ద్వ. వి. కీరాల్లి: చూ, సముద్రము.

పాలకడలివెన్న, ద్వ. వి: చూ, హిమాంశువు.

పాలకన్నులు, దే. వి. వి: చూ, ధాన్యము.

పాలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుగు విత్తజ్వరము: చూ, హస్త; 2: చూ, త్రిదోషజము; 3: చూ, రక్షణము.

పాలకాకి, వా. వి. 1. తెల్లకాకి: చూ, వాయవము. 1; 2. ఒకా నొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పాలకాయ, దే. వి: చూ, భక్ష్యము.

పాలకావడిచుక్కలు, వా. వి. వి: చూ, గొల్లకావడి చుక్కలు.

పాలకి, పై. వి. = పల్లంకి. (రూ-పాలకి-పల్లకి-పల్లకి-పాల్కి.) పై. 7, అ. 145: చూ, సవారి.

పాలకి, పై. వి. = చూ, రూ-పాలకి.

పాలకిబొంగుచుక్క, ద్వ. వి. మఘ: చూ, రిక్క. 1.

పాలకుండ, పై. వి. పాలుకాచెడు కడప: చూ, భండము. 3.

పాలకుప్ప, ద్వ. వి. పయోరాశి: చూ, స్తన్యము.

పాలకూర, వై. వి: చూ, సుమంగళ\*.  
 పాలకొడిస, ద్వ. వి: చూ, వత్సకము\*.  
 పాలకొయ్య, దే. వి: చూ, యావము. 1.  
 పాలగచ్చు, దే. వి: చూ, సమాంశము.  
 పాలగరుపు, ద్వ. వి. మీద యిసుకగల తాతిపాటునేల: చూ, భూమి. 1.  
 పాలగార, దే. వి: చూ, పాలగచ్చు.  
 పాలగుండ, ద్వ. వి: చూ, పాలకొయ్య.  
 పాలగుమ్మ, దే. వి: చూ, పాలపిట్ట.  
 పాలగుమ్మడు, వై. వి. నల్ల నేలగుమ్మడు\* (ఇక్కడ వ్యతిరేక లక్షణ): చూ, సర్వకోభద్ర.  
 పాలగొలిమిడి, ద్వ. వి. పయస్విని: చూ, మొగపీర.  
 పాలమ్మ, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-వలమ్మము\*.  
 పాలచెంబు, వై. వి. పాలుపిట్టచెంబు: చూ, పాత్రము. 6.  
 పాలచేప, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.  
 పాలచేరులు, ద్వ. వి. బ. రూ-పాలచేర్లు. గజ్జనరము. స్వా, 4, ఆ. 42. : చూ, సిర. 1.  
 పాలచేర్లు, —వై. —ఉ, రా, 7, ఆ. 413.  
 పాలచొట, దే. వి. తెల్లనిచొట: చూ, మత్స్యము. 1.  
 పాలద, ద్వ. వి. (పాలు + అదగు): చూ, పారద.  
 పాలకప్పేల, వా. వి: చూ, పాత్రము. 6.  
 పాలతుల్యము, ద్వ. వి: చూ, భర్తరి.  
 పాలపేకు, దే. వి. రూ-పాలపేకు, గృహధునిము\*: చూ, శాకోటము.  
 పాలపేకు, దే. వి: చూ, రూ-పాలపేకు.\*  
 పాలనము, సం. వి. అ. న: చూ, రక్షణము(ఆ. శ్రీ. అగును).  
 పాలనేలగుమ్మడు, వా. వి: చూ, పాలగుమ్మడు\*.  
 పాలపండ్లు, ద్వ. వి. బ. పుట్టుదంతములు: చూ, హాసువు.  
 పాలపానడు, ద్వ. వి: చూ, శిశువు.  
 పాలపిట్ట, వై. వి. పాల, పాలగుమ్మ. (సం. ప).-కికి-కికి, కికిదివి-కికిదివి-కికిదివి-కికిదివము-కికిదివి, కూటకము, క్షీరము, చాషమ-చాసము, చిత్రవాలము, దివి: (చూ, శకుంతి).  
 పాలపూస, దే. వి. తెల్లనిగాజుపూస: చూ, పూస.  
 పాలబుగ్గలు, ద్వ. వి. బ: చూ, లెంప. 2.  
 పాలమడ్డి, వా. వి: చూ, సరళద్రవము.  
 పాలవన్ను, ద్వ. వి: చూ, భూమి. 1.  
 పాలమీగడలు, వా. వి. బ. 1: చూ, భక్త్యము; 2: చూ, ధన్యము.  
 పాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొయ్యవడిగము: చూ, పాత్రము. 6; 2. మట్ట: చూ, లోహము. 1.  
 పాలముంచెదరో నీటముంచెదరో, జా. మేలుచేసెదరో కీడు చేసెదరో “నీ. నీటను ముంచెదో పాలముంచెదవో యీజాల నింక”. (శశిరేఖనాటకము)  
 పాలమున్నిటి కూతురు, ద్వ. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.  
 పాలమున్నిటియల్లుడు, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.  
 పాలమున్నిరు, ద్వ. వి. క్షీరాబ్ధి: చూ, సముద్రము,

పాలడాయి, వా. వి. తెల్లడాయి: చూ, రత్నములు.  
 పాలలము, సం. వి. అ. న. = పాలను: చూ, పలలము. 1.  
 పాలవన్నె, వా. వి. పయ్య: చూ, వర్ణము. 6.  
 పాలవల్లి, వా. మి. వి. దేవునిపీరమునకు మీదుగా వ్రేలాడగ గట్టెడు పాల లత.  
 పాలవాగు, వై. వి: చూ, పాలమున్నీరు.  
 పాలవాహనిక, అం: చూ, అంతరభాషలు.  
 పాలవిలుగుడు, ద్వ. వి. కూకు: చూ, స్తన్యము.  
 పాలవెల్లి, ద్వ. వి: చూ, పాలమున్నీరు: వా. 2: చూ, రూ-పాలవల్లి.  
 పాలసంద్రము, వై. వి: చూ, పాలవెల్లి.  
 పాలసత్రాళ్లు, ద్వ. వి. బ. రూ-పాలసత్రాళ్లు. గుట్టముకాళ్లు గట్టెడుత్రాళ్లు: చూ, సూత్రము. 1.  
 పాలసుండు, వై. విణ. = చాలిశ: 1 చూ, హంపీరుడు; 2: చూ, స్తబ్ధుడు. ఉ, రా. 7, ఆ. 484; 3: చూ, వ్యాధుడు. 2. అద్వ. జాల, కాం. 159; 4. = పలాళ: చూ, రాక్షసుడు. 1.  
 పాలసున్నము, ద్వ. వి: చూ, పాలగచ్చు.  
 పాలసురాలు, మి. వి. 1. దుష్టత్రీ: చూ, శ్రీ; 2. మూర్ఘరాలు: చూ, శ్రీ.  
 పాలాడు, దే. న. క్రి. ఖండించు. స్వా. 4, ఆ. 50: చూ, నెలగు.  
 పాలాసుగు, ద్వ. వి. దుగ్ధతుంబి\*: చూ, సొఱ.  
 పాలారుచు, దే. న. క్రి. రూ-పాలారుచు. భాగ. 3, స్కం. 670: చూ, వివరించు. 3.  
 పాలారుచు, —వై. —  
 పాలావు, ద్వ. వి: చూ, పాడియావు.  
 పాలాళదలము, అం. (త్యరికగతి) ఒకానొకవృత్తము. “న-న న-న-న-గగములు. 11 యతి. 17వ చందస్సు”: చూ, వృత్తము. 1.  
 పాలాళము, సం. వి, విణ: చూ, రూ-పలాళము.  
 పాలాసత్రాళ్లు, ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-పాలసత్రాళ్లు.  
 పాలాత్రీ, వా. వి: చూ, రూ-పలాత్రీ.  
 పాలించు, సం. న. క్రి: చూ, రక్షించు.  
 పాలిండ్లు, ద్వ. వి. బ. శ్రీస్తనములు: చూ, స్తనము.  
 పాలింది, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పాలిని.\*  
 పాలిందితము, సం. వి. అ. పుం, న: అశ్మంతకము, అశ్మంతము, కుశలి\*.  
 పాలిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. = పాలియ: చూ, జాజాలపాలిక; అం. 2: చూ, సుమీరవాద్యములు: వై. వి. (1). = పాలికా: చూ, పాలిక. 1.  
 పాలికావు, దే. విణ. (రూ-పాలిచుట్టము, పాలివాడు, పాలేరు, పాలేరువాడు. ఇవి రూపాంతరములని కొందలు) 1. భాగ స్వండు: చూ, సగంధుడు; వా. 2. రైతుయొక్క పొలములో చాకిరిచేయుబంటు; 3. మేడిపాలికిదున్నెడు మదకవాడు: చూ, వ్యవసాయ.  
 పాలిచుట్టము, —వై. —

పాలితము, సం. వి. అ.పుం. 1. పెత్తెరుక\*: చూ, భావోదము; విణ. 2: చూ, రక్షితము; 3. పెంచుకొనబడినది: చూ, వర్ధితము. 1.

పాలిని, సం. వి. ఈ.శ్రీ. 1. నల్లతెగక\*: చూ, సర్వానుభూతి; విణ 2. పాలించునది: చూ, రక్షితము.

పాలియ, వై. వి. = చూ, పాలిత. (1). 1.

పాలియము, వై. వి. = పాళికా. రూ-పాలము. ఓరుచరిత్ర: చూ, నీచు. 1. (దేశము.)

పాలివాడు, దే. విచ: చూ, పాలికాపు.

పాలు, వై. వి. 1. = పయస్సు: చూ, స్తన్యము (పాలకును తద్విశేషములకును: "చూ, స్తన్యము"); 2. మల్లీలోనగు చెట్లరసము:చూ, స్తన్యము; దే. వి. 3. భాగము: చూ, పంప కము. 2; 4: చూ, పంతు. 5; 5: చూ, వశము. 1; 6: చూ, సమీపము. 1; 7. రూ-ప్రాట: చూ, య్యము; 8: చూ, సేనద్రాలు; అ.క్రి. 9: చూ, వెల్లదాలు.

పాలుక్య, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, పాలక్య.

పాలుగొను, దే. న. క్రి. రూ-పాల్గొను: చూ, సంవిధాగించు; పాలుచు, వై. వి. = పాండు: చూ, పాండువు.

పాలు నీరును వెలిఁజేయువక్కి, వా. వి: చూ, హంస.

పాలువడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-పాల్పడు. 1: చూ, లోఁబడు; 2: చూ, సమకట్టు. 2. నై. 4, అ. 26.

పాలుపుచ్చు, దే. ప్రే. (పాలుపోఁజేయు) 1: చూ, పాలుగొను; 2. నిర్ణయించు: చూ, స్పృశించు.

పాలుపోవు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, విభక్తమగు; 2: ఏరువడు-ఏర్పుడు. అచ్చువడు, (మి.ప.) నిర్ణయంపఁబడు; 3. తోచు: చూ, స్పృశించు.

పాలుదాన, దే. వి. ఉభయరాశియైన అంబారముతో కాలపు వానికి చేరవలసిన వర్తనధాన్యము: చూ, స్తంబకరి. 1-౧౦. (ధాన్యము).

పాలుమాలిక, దే. వి. (రూ-పాల్మాలిక-ప్రాటమాలిక-ప్రాల్మాలిక): చూ, విలంబము. 1.

పాలుమాలు, దే. అ. క్రి. (రూ-పాల్మాలు - ప్రాటమాలు-ప్రాల్మాలు) బద్ధకించు: చూ, వివరించు. 3.

పాలువెట్టు, దే. న.క్రి. చూ, పాలుపుచ్చు-1—2.

పాలెగాడు, వా. వి. చిన్నజమీదారుడు: గుత్తగాడు, ఇజారా దారు-ఇజారాదారుడు, మొఖాసాదారు: చూ, రాజు. 1.

పాలెము, వై. వి. = : చూ, రూ-పాలియము.

పాలెలు, దే. వి. బ. విల్లలమొల్లత్రాటియందలి వెండి బంగారముల విల్లలు. భో. 4, అ. 60: చూ, భూషణము. 2.

పాలేరు, దే. వి. 1. మేడిపాలికి దున్నెరుదుదక: చూ, లాంగలము; విణ. 2: చూ, పాలికాపు.

పాలేరువాడు, దే. విణ : చూ, పాలికాపు.

పాలేలు, ద్వ. వి. 1: చూ, పాలమున్నీరు; 2. క్షీరనది. పర. 4, అ. 233: చూ, హోదిని. (నది).

పాల్గొనినైయున్నదాలో. "పాల్గొనినైగలవెపరికింపంగన్." (బుచ్చెలోహిత్యము).

పాల్గొనరి, ద్వ. పి: చూ, రూ-పాల్గొనరి.

పాల్గొనరికాపు, ద్వ. వి. కామదేనువు: చూ, దేనువు.

పాల్గొనరివట్టి, ద్వ. పి: చూ, పాలందలివెన్న.

పాల్గొ, వై. వి. = చూ, రూ-పాల్గొ.

పాల్గొను, దే. న. క్రి: చూ, రూ-పాలుగొను.

పాల్పడు, దే. అ.క్రి: చూ, రూ-పాలుపడు. రామా. 2, అ. 82.

పాల్పారె, దే. వి: చూ, రూ-పాలుచూరె.

పాల్పాలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాలుపాలు.

పాప, వై. వి. = పాదుకా: చూ, సమ్మాదిగలు.

పాపంచ, ద్వ. వి. 1. మెట్టు: చూ, సోపానము; 2. (బెంపు లోనగువనియందలి) మెట్టు: చూ, సోపానము; 3. (గుమ్మము లోనగువనియందలి) చీడి: చూ, సోపానము; 4. (మేడ కొండ లోనగువనియందలి) మెట్టు: చూ, సోపానము.

పాపము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వహ్నిసంక్షోభము\*; 2. జీడి\*: చూ, భల్లాతకి; 3. నెల్లి\*: చూ, శ్రీవర్ణము. 1.

పాపకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, సూర్యుడు; 3. మంచి నడవడి కలవాడు: చూ, శుద్ధుడు.

పాపకోడు, వై. వి. = పాదుకా (రూ-పాపుకోడు-పాకోడు) పాప-పాగ-పాగె: చూ, సమ్మాదిగలు. (ద్వయమని క. ర.)

పాపటి, దే. వి: చూ, పాపంచ.

పాపద, వై. వి. 1. ధౌతవస్త్రము. కళా. 7, అ. 65; ఉ. రా. 6, అ. 125: చూ, వస్త్రము; 2. = పాపన. ప్రావార. పరికిణీ: చూ, వస్త్రము; 3. బట్ట. ప్రభా. 1, అ. 80: చూ, నూడిద.

పాపదము, దే. వి. కానుక. విక్ర. 5, అ. 115: చూ, నూడిద.

పాపనము, సం. వి. అ. న. 1. సాంతపనాదివ్రతము: చూ, కృత్రము. 7; 2: చూ: సలిలము; 3. అపుపేడ: చూ, పిడక; 4: చూ, రుద్రాక్షము. 2; పుం. 5. అందుగుబంకతోఁజేసిన దూపద్రవ్యము: చూ, రాజార్జము; 6. వచ్చగుంట గలిజేరు\*: చూ, వర్షకేతువు; విణ. 7. పవిత్రము: చూ, శుద్ధము. 3.

పాపని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. అపు: చూ, సౌరభేయ (దేనువు); 2. గంగ: చూ, హోదిని (నది); 3. తులసి\*: చూ, హరి ప్రీయ: ఇ. పుం. 4: చూ, భీముడు; 5. హనుమంతుడు: చూ, వానరము; విణ. 6. పవిత్రురాలు: చూ, శ్రీ.

పాపనుడు, సం. విణ: చూ, శుద్ధుడు.

పావలా, వై. వి. = చూ, రూ-పావులా.

పావలి, దే. వి: చూ, వివిల్లిక\*.

పావళము, వా. వి: చూ, పక్షి.

పావాడము, దే. వి: చూ, రూ-పవాడము. 1.

పావి, వై. వి. = పాపి. పర. 2, అ. 176: చూ, పాపాలముద్ద.



పావలి, దే. వి. చూ, రూ-పావలి\*.

పావు, వై. వి. 1. = పాద. వరహలో  $\frac{1}{4}$  భాగము; 2. = పాదుకా: చూ, సహ్యుగలు; వా. 3. నాలుగు సమభాగములలో నొకభాగము.

పావుకోడు, వై. వి. = పాదుకా: చూ, రూ-పావకోడు.

పావురపుపావులు, అం. (పావుపావులు): చూ, పరుసళ్లు.

పావురపుఁబలుచు, ద్వ. వి. రూ - పావురాఁబలుచుమఱిరము: చూ, స్వరము. 2.

పావురము, వై. వి. 1. = పారావత. (రూ-పావురాయి-పారువము-పారవము-పార్వము-పారువాయి): చూ; సురటి; అం. 2: చూ, కూడితములు.

పావురాఁబలుచు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పావురపుఁబలుచు.

పావురాయి, వై. వి. =: చూ, రూ-పావురము.

పావులా, వై. వి. = పాద. రూ-పావలా. (రు 0-4-0) (వా.) పావునేరు, వా. వి. 1. సోల, 20 తులముల ఎత్తు; 2. ఆఱు తులముల బంగారము మొదలగునవి.

పాళకము, సం. వి. అ. పుం. = పాచిక. రూ-ప్రాసకము. సొగటాలకాయ: చూ, వ్యవహారము. 4.

పాళము, సం. వి. అ. పుం. 1. త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; 2. కేశవరాయములకు పరమైనచో వానిసమూహము: చూ, నిక. 4; 3. కర్ణకర్ణపూర్వక మైనపుడు సుకర్ణము; 4. చత్రపూర్వకమైనసాదు కుత్తితచత్రము; అం. 5. గ్రహములు చరరాసులలో మొదటి మూడు పాదములయందున్న పాళము పట్టును: (చూ, నిగళము, భుజంగము); అం. 6: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.

పాళి, సం.వి.న్.పుం. 1: చూ, వరుణుడు. 1; 2. యముడు: చూ, హరి, 5; 3: చూ, వ్యాధితుడు; విజ. 4. పాళధరుడు: చూ, సూత్రధరుడు. 5.

పాశవతము, సం. వి. అ. పుం. 1. పశుపతి యధిదైవతముగాఁగల యొక యస్త్రము: చూ, బాణము. 1; 2. పశుపతిమతము; 3: చూ, బకపుష్పము; విజ. 4. పశుపతియందాసకలది.

పాశపాల్యము, అం. గోమహిష్యాదిపోషణవృత్తి: చూ, వైశ్య వృత్తి.

పాశురము, వా. ద్రవిడవేదములోని భాగము: చూ, వేదము.

పాశ్చాత్యము. సం. విజ: చూ, పశ్చిమము.

పాశ్చాత్యుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వరుణుడు. 1; విజ. 2. పడమటివాడు; 3: చూ, వెనుకటివాడు. 2; 4: చూ, వెనుకటివాడు. 1.

పాశ్య, సం. వి. అ. శ్రీ. త్రాళ్లయొక్కసమూహము: చూ, మాత్రము. 1.

పాషండము, సం. వి. అ. పుం. వేదబాహ్యమతము.

పాషండి, సం. వి. న్.పుం. రూ-పాషండుడు. వేదబాహ్యుడు: చూ, సర్వలింగి.

పాషండుడు, సం. వి. అ. పుం. —వై. —

పాషాణదారుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, తాతిసనివాడు.

పాషాణదారణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వృక్షదనము. 1.

పాషాణభేది, సం. వి. ఈ శ్రీ: చూ, పిండిబండదుబ్బు\*.

పాషాణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రత్నము.

పాసంగు, దే. వి. రూ-పాసంగు శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

పాసనము, వై. వి. =: చూ, పాదనము.

పానిక, వై. వి. = పాళక: చూ, రూ-పాచిక.

పానియము, వై. వి. = పాయస. రూ-పానిము: చూ, పాయసము. 1.

పానిము, —వై. —

పాళ, దే. వి: చూ, పోతపొత్తి. స్వా. 3, ఆ. 84.

పాళము, దే. వి. 1: చూ, విధము. 1; 2: చూ, సమయము.

1. పా. 4, ఆ 16; వై. వి. 3. = పాల. రూ-పాళా. బంగారు లోనగువానికడ్డి: చూ, శలాక; 4. = పార.కోలఁది. పాండు. 4, ఆ. 211: చూ, పరిమితి.

పాళా, వై. వి. =: చూ, రూ-పాళము. 3.

పాళి, సం. వి. ఇ. ఈ శ్రీ. 1. అంచు: చూ, మెజాణు; 2.

గుణతు: చూ, లక్షణము. 1; 3. చోటు: చూ, స్థానము. 1;

4. పరుస: చూ, శ్రేణి. 1; 5. చెవితమ్మె: చూ, భూషణము.

2; 6. కొండనెత్తము, స్పృశు: చూ, హిమాలయము (పర్వతము); 7. మీసములుగల ఆఁడుది: చూ, శ్రీ; 8. పేను:

చూ, యాకము; వై. వి. (1) = పాళికా. జూదమాడెడి

వలక, జూదము(అని కొండలు.) (రూ-పాళియ-పాళె-పాళి):

చూ, వ్యవహారము. 4; (2). = పాళికా: చూ, పాళియము.

1; (3) సారెలపోత: చూ, వ్యవహారము: 4; వా: వి. (4):

చూ, రూ-పాళి. 3.

పాళియ, వై. వి. =: చూ, రూ-పాళి. (1).

పాళియము, వై.వి. = పాళికా. 1. దండువిడియుచోటు(రూ-పాళె-

పాళెము): చూ, శిఖరము; 2. = బలమ్. దండు: చూ, నేన.

1; 3: చూ, రక్షణము; 4. పాలెగాని వట్టణము (రూ-పాళెము)

పాళెమువట్టు: చూ, సీమ. 1. (దేశము).

పాళీ, వై. వి. రూ-పాళి. 1. = పాళికా: చూ, పాళి (1);

2. = పాళికా: చూ, పాళి (2); దే. వి. 3. వ్రానెడి ఇనుప

కలముయొక్క మొన: రూ-పాళి: వా. 4. పొలి. పాళిని

వచ్చెడుజ్వరము: చూ, రోగము. 1.

పాళె, వై. వి. =: చూ, రూ-పాళియ.

పాళెంబుదిగు, ద్వ. అ. క్రి. 1. (దండు) విడియు: చూ,

విడియు. 1; ప్రే. 2. పాళెంబుదించు. ఉ, రా. 4, ఆ. 148.

పాళెగాడు, ద్వ. వి. (పాళెము + కాడు) పాళెమువట్టుదొర

అని. 3, ఆ. 9.

పాళెము, వై. వి. =: చూ, రూ-పాళియము (దండువిడియు

చోటునకు. -రామా. 7, ఆ. 40; దండునకు, -ఉ, రా. 7,

ఆ. 63; చిన్నవట్టణమునకు. -య. 1, ఆ. 87.)

పాళెమువట్టు, ద్వ. వి: చూ, పాళియము. 4.

పి

పింగ, సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, రోచన; 2: చూ, పార్వతి.

1; 3: చూ, హింగపు, 2; 4: చూ, వృంతము.

పింగటిండు, వా. న. క్రి: చూ, పింగళిండు.

పింగము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, హ్రీజేరము; పుం. 2. రూ, పింగళము. గోరోజనమువంటి వన్నె: చూ, వర్ణము. 6; విజ. 3. రూ-పింగళము. గోరోజనమువంటి వర్ణము గలది: చూ, వర్ణము. 6.

పింగలి, దే. వి. 1. వెనుకటిది; 2: చూ, వెనుకటివాడు. 1-2. నిర్వ. 6, అ. 146.

పింగళ, సం. వి. అ. క్రి. 1. దక్షిణదిక్కునందలి ఆదేనుగు: చూ, హస్తీ; 2. పింగళనాది: చూ, నాడులు. 3; 3: చూ, సకినంపులులుగు; 4. పింగళయను బోగముది: చూ, వేళ్ళ; అం. 5: చూ, సంవత్సరములు; 6: చూ, దిగ్గజభార్యలు.

పింగళము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-పింగము. 2; 2: చూ, వానరము; 3: చూ, నర్మము; 4: చూ, ముంగిన; 5: చూ, లిప్పి 2; విజ. 6: చూ, పింగము. 3.

పింగళాక్షిడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వచ్చకన్నులవేల్పునూడు. పింగళి, వా. వి: చూ, పుంజ.

పింగళిండు, వా. న. క్రి. మోసమునరాజుట్టు: పింగటిండు, పిక్కిలిండు.

పింగళుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. సూర్యనివ్రక్కనుండెడు వారిలో నొకడు: (చూ, దండుడు, పారిపార్వకుడు); 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 3: చూ, శివుడు.

పింగాక్షిడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

పింగాణి, దే. వి. పింగాణిమట్టిగిన్నె: చూ, భాండము. 3.

పింగాణివిప్పు, వా. వి. — పై. —

పింగు, వా. వి: చూ, సొమ్ము.

పించియము, పై. వి. = పించమ్. (రూ-పించెము-పించము-పీచము-పెంచము) 1. నెమలిపురి. పాండు. 1, అ. 213: చూ, శిఖండము; 2. నెమలిపురికన్ను: కన్ను. (సం. పం.)-చంద్రకము.

పించెము, పై. వి. = — పై. —

పించ, వా. వి. బలము: చూ, శక్తి. 1.

పించను, వా. వి. అధికారాంతమునందు అధికారు లొసంగు నెల బిత్తెము.

పించనుదపు, వా. వి: చూ, హింస. 1.

పించము, పై. వి. రూ-పీచము = పింజ. 1: చూ, హామిక; 2: చూ, హంకారము; 3. = పింభ: రూ-పించియము.

పించు, వా. వి. బోడి: చూ, శల్కము. 1.

పించుచున్నగొను, వా. న. క్రి: చూ, సంహరించు.

పింభము, సం. వి. అ. న. = చూ, పించియము; 2. = పింజ. బాణపుగొన: చూ, బాణము. 1; 3. శ్రీకృష్ణుని శిరోభూషణము: చూ, భూషణము. 2.

పింజ, సం. వి. అ. క్రి. 1. దూది: చూ, సముద్రాంత. 3; 2. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6.

పింజనము, సం. వి. అ. న. దూదేకువిల్లు: చూ, బాణము. 1.

పింజము, సం. వి. అ. న. 1. = పించ, బలము: చూ, శక్తి.

1; 2: చూ, హింస. 1; విజ. 3. కలఁతపాటినది: చూ, వ్యాకులము.

పింజరము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2: చూ, హరిదళము; పుం. 3. ఎఱుపుమించిన పసుపు రంగు: చూ, వర్ణము. 6; 4. తామ్రము: చూ, లోహము.

1; విజ. 5. ఎఱుపుమించిన పసుపురంగుగలది: చూ, వర్ణము. 6; 6: చూ, పింజము. 3.

పింజలము, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలి కలఁతపాటిన నేన లోనగునది: చూ, నేన. 1.

పింజలి, అం: చూ, హిందోళజభాషలు.

పిండించు, దే. న. క్రి. 1. పిండిపోయి; 2. సిగ్గుచిలుకరింఁజిమ్ము. భాగ. 8, స్కం. 47: చూ, ప్రోక్షించు.

పిండిక, సం. వి. అ. క్రి. సూలిచుట్టు: చూ, సూత్రము. 1.

పింజాషము, సం. వి. అ. పుం. చూ, శమలము.

పిండె, దే. వి. 1. ముందుఁజెక్కికొనెడివత్తపుకుచ్చె. స్వా. 3, అ. 71: చూ, వళి. 2; 2. వెనుకకుఁజెక్కికొనెడి దోవతి కొంగు. ఉ. రా. 6, అ. 361: చూ, వళి. 2; 3. కచ్చదేదము: చూ, వళి. 2; 4. కుచ్చిల్లు: చూ, వళి. 2.

పింజ, పై. వి. = పించ. 1: చూ, పింగము. 2; 2: చూ, పింజ నము.

పింజకాద, ద్వ. వి: చూ, పింజ. 1.

పింజనఁగ్రోవి, దే. వి. చిమ్మనక్రోవి. కై. 2, అ. 68: చూ, శృంగము. 3.

పింజపింజఁగఱచుట, జా. ఒకదాని వెనుక నొకటిపోవుట (పింజ = బాణముయొక్క వెనుకభాగము.) "పింజపింజఁగఱచుకొని పాటుతూపు లొక్కటియవోరె." (కళాపూర్వోదయము.)

పింజారి, ద్వ. వి. రూ-పెంజారి. 1. చూదేకులవాడు: చూ, రూ-పెంజారి; వా. 2. కుచ్చుడు: చూ, వ్యాధుడు 2; 3. కుచ్చుత్రీ: చూ, క్రి.

పింక, సం. వి. అ. క్రి. = పేట. అంగళ్లవాడ (అనికొందఱు): చూ, సదనము. 1.

పిండకము, సం. వి. అ. న. 1. చిల్లమడ్డి: చూ, సల్లకి (రాజా ర్థము); 2: చూ, భూతము.

పిండభర్తూర, సం. వి. అ. క్రి. అచ్చపిండ\*.

పిండపాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, హస్తీ.

పిండపుష్పము, సం. వి. అ. న. 1. మెల్లనూయ: చూ, సరస్సు. 1; 2. అశోకపుంజువు: చూ, హేమపుష్పము; 3. దాసనపుంజువు: చూ, హయశీవనమారకము.

పిండవల, సం. వి. అ. క్రి. చేదుసొంత: చూ, సొంత.

పిండము, సం. వి. అ. న. 1. బ్రదుకుఁదెరువు: చూ, వృత్తి. 2; 2. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; పుం. 3. = పిండలి.

అన్నపుపిడుచముద్ద: చూ, పాదము. (1); 4. పిప్పదేవకల కిచ్చెడు అన్నములోనగువానిముద్ద: చూ, పాదము. (1);

5. గర్భము: చూ, భ్రూణము. 1; 6: చూ, శరీరము;

7. శరీరమునందు ఏకదేశము: చూ, శరీరము; 8. గృహము నందు ఏకదేశము: చూ, సదనము. 1; 9. చెండు: చూ, వళి.

3; 10. గజకుంభము: చూ, హస్తీ; 11. దోళము: చూ, సౌర భ్రము, 3; 12. బలము: చూ, శక్తి. 1; 13: చూ, సమూ హము; 14. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 15: చూ, రూ- పిండకము. 1; 16. దాననము\*: హయశీవనమారకము. పిండలి, వై. వి. = పిండ: చూ, పిండము. 3. ఉ, హరి. 4, ఆ. 229.

పిండాంశుకము, సం. వి. అ. న: చూ, తృణము. 1.

పిండాహారు, వా. మి. వి: చూ, పిండము. 4. (దీనిని ఒకానొక తిట్టునం దుపయోగించెదరు) (ఇట్లు పిండాశుకు.)

పిండాభ్రము, సం. వి. అ. న. వానతూర: చూ, వాన. 1.

పిండాలుపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. చారకంద\*: చూ, సూర జము; 2: చూ, పిండాంశుకము\*.

పిండి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = పిండు: చూ, సమూహము; 2. ఒకానొక ఈడు\*: చూ, హింతాలము; 3. మంస\*: చూ, శ్వసనము; 4: చూ, సౌఖ్య\*: వై. వి. (1). = పిష్టము. బియ్యము లోనగువానిపొడి: చూ, సాదము. (1). (ఉడికిన పిండినిగూడ పిండి అని వాడెదరు.)

పిండిక, సం. వి. ఆ శ్రీ. 1: చూ, నాభి 4; 2 చూ, పిండ కము. 1.

పిండికూడు, ద్వ. వి. సంకటి: చూ, సాదము. (1).

పిండికూర, వై. వి. పిండిబొద్దికూర\*. జై 4, ఆ. 96.

పిండికొండ, వై. వి. నగభేది\*: కొండపిండి.

పిండితము, సం. విజ. 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 2. గుణింపఁబడినది: చూ, హెచ్చవేత; 3. ఎంచఁబడినది: చూ, సంఖ్యయము; 4. చేర్పఁబడినది: చూ, మట్టనము.

పిండిదొండ, వై. వి: చూ, రక్తవల\*.

పిండిపీచు, వా. వి: చూ, సంవాహనము 1.

పిండిపోక, వై. వి. చిమిడిన అన్నపుమర్ద: చూ, సాదము. (1). (లగడపిండమందురు).

పిండిబండ, వా. వి: చూ, పిండిబండదుబ్బు\*.

పిండిబండదుబ్బు, వా. వి. పిండిబండ. (సం.-ప).—అశ్యగర్భ జము, అశ్యగర్భము, అశ్యభేది, సాహజభేది: (చూ, వృక్షము)\*.

పిండిబొద్దికూర, వా. వి: చూ, పిండికూర\*.

పిండిమిరియము, వై. వి: చూ, భక్త్యము.

పిండిలము, సం. వి. అ, పుం: చూ, వంతెన.

పిండివంట, ద్వ. వి. 1. అప్పుము: చూ, భక్త్యము; 2. చక్కిలము: చూ, భక్త్యము; వా. బి. 3. పిండితో తయారైన రాష్ట్ర మొదలగునవి.

పిండివడియము, వై. వి: చూ, భక్త్యము.

పిండివంటవాడు, వా. వి: చూ, అపూవకుడు.

పిండికృతము, సం. విజ. ముద్దగాఁ జేయఁబడినది.

పిండితకము, సం. వి. అ. పుం. 1. మంగ\*: చూ, శ్వసనము; 2: చూ, మరువము\*.

పిండితగర, సం. వి. ఆ. శ్రీ. కఫవర్దనము\*.

పిండు, సం. వి. అ. పుం. 1. చెండు (తెనుఁగున ఉత్పన్న భార. ఆది. 5, ఆ. 209: చూ, సరి. 3; వై. వి. (1). = బృంద: చూ, పిండి. 1; దే. స. క్రి. (2). పాలుపిండ చూ, పిడుకు; (3). రసము పిండు: పిడుచు; (4). (తడిసి బట్ట) పిండు: పిడుచు.

పిండుగట్టు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సంతనకట్టు. భార. ఆర. : ఆ. 13.

పింద, దే. వి. (రూ-పిందియ-పిందె): చూ, శలాటువు. 2.

పిందియ, దే. వి. రూ-పిందె. 1.—వై.—వసు. 1, ఆ. 13:

2. రత్నాలపొంగులు లోనగువానియందు జవచుట్టు నేర్పుఁ చెడు తదవయవము.

పిందె,—వై. —

పింపిణీ, దే. వి. శ్రీ వేణీవిశేషము: చూ, వేణి. 2.

పింపినలాడు, దే. అ. క్రి. 1. బాలికలు పెదవిమీదుగా నొఁ విధమైనధ్వని కలిగించుచు నర్తించుచుకొని. 1, ఆ. 86: చూ మలపుగొను; 2. నర్తించు: చూ, మలపుగొను.

పింపినలు, దే. వి. బ: చూ, పింపిళ్లు.

పింపిళ్లు, దే. వి. బ: చూ, రూ-పింపిళ్లు.

పింపిళ్లాడు, దే. అ. క్రి: చూ, పింపినలాడు.

పింపిళ్ళు, దే. వి. బ. 1: చూ, బాలికాక్రీడ; వా. 2: చూ, సన్నాహము; 3: చూ, లంఘ; 4: చూ, హణిగలు.

పింపిళ్ళుగూయు, దే. అ. క్రి. (పింపిళ్లు + గునియు): చూ, పింపినలాడు, (1 వ యర్థమునకు. — హరి. పూ. 7, ఆ. 160; 2 వ యర్థమునకు. — య, 3, ఆ. 56; కళా. 6, ఆ. 6.)

పికపికలు, దే. విజ. బ: చూ, వికాపికలు. నిర్వ. 6, ఆ. 148.

పికము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సాఁకుడుపులుగు.

పికరు, వా. వి. జాడ: చూ, సూచన. 1.

పికవర్దనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వాయనము.

పికిలి, దే. వి. రూ-పిక్కిలి: చూ, పిగిలిపిట్ట.

పికిలిపువ్వు, ద్వ. వి. పికిలిపిట్టతోకక్రిందిపువ్వు.

పికులు, వా. అ. క్రి. చినుపు: చూ, విధారించు.

పిక్క, వై. వి. 1. = పిండికా:చిలుతొడ-చిలుందొడ, జంగ. (సం. ప).—జంఘ,టంక, ప్రస్తుత. తద్వి—౧. అగ్రజంఘ: (చూ, హజ్జ); 2. = స్పృక్కా\*: చూ, రాజార్జము; వా. 3. గింజ. “జీడిపిక్క” “వనసపిక్క”: చూ, విత్తనము.

పిక్కటిలు, దే. అ. క్రి. రూ-పిక్కటిల్లు. 1: చూ, వర్షిల్లు; 2: చూ, వ్యాపించు; 3: చూ, పికులు. ఉ, రా. 6, ఆ. 45; 4: చూ, మెండుకొను. నిర్వ. 10, ఆ. 10. 5: చూ, సందడించు.

పిక్కటిల్లు. దే. అ. క్రి. —వై.—(సందడించుటకు.—భాగ. 6, స్కం. 221; వ్యాపించుటకు.—ప్రథా 1, ఆ. 68.)

పిక్కపాళము, వా. మి. వి: చూ, సౌంటిపిక్క.

పిక్కలు, అం. 1. దీనికి ఉపమానములు.— మొనకలు, కాహళములు, వరిపొట్టలు, అంబులఁబొదులు, ఆవుతోక;

పిక్కారు, ద్వ. వి. (పివప+కారు) దావా-దావా-దావా: చూ, రెండవపంట.

పిక్కిలి, దే. వి. 1: చూ, రూ-పికిలి. తై. 1, ఆ. 45; వా. 2. అబద్ధము. “పిక్కిలిఅట”: చూ, పితృము.

పిక్కిలించు, వా. స. క్రి: చూ, పింగళించు.

పిక్కు, దే. వి. 1. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2: చూ, వంచనము; 3: చూ, మర్కము; 4. క్రొత్తబట్టమడతలోనున్న తక్కువచెంగు: చూ, వరి. 2; దే. స. క్రి. 5: చూ, వంచించు; అ. క్రి. 6: చూ, వెనువీయ.

పిక్కుమెకము, వా. వి. నక్క: చూ, స్పృగాంచు.

పిగిలి, వా. వి: చూ, రూ-పికిలి.

పిగిలికచ్చు, వా. వి. పిగిలిపిట్టయొక్క పృష్ఠభాగమంచలి తూరిక.

పిగిలిపిట్ట, వా. వి. పికిలి-పిక్కిలి-పిగిలి-పీలి; తద్వి.-తురకపికిలి; పట్టిననుపు: (చూ, శకుంత.)

పిగులు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పికులు.

పిచండము, సం. వి. అ. పుం. 1. కడుపు: చూ, చూడము. 1; 2. పఱపు: చూ, శయ్య. 1.

పిచండిలుడు, సం. విణ: చూ, బొజ్జవాడు.

పిచిండము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పిచండము. 1; 2. మృగములపీపు: చూ, పీపు.

పిచికారి, వా. వి. సూదితో మందు ఎక్కించుట.

పిచుతూలము, సం. వి. అ. న: చూ, పిచుపు. 1.

పిచుమందము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేము\*.

పిచుమర్దము, —తై. —

పిచులము, సం. వి. అ. పుం. 1. నీరుకాకి: చూ, వాయనము.

1; 2. గన్నేరు\*: చూ, హయమారకము; 3. పక్కె\*: చూ, కాఫోట.

పిచుపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. చూచి: చూ, సముద్రాంత. 3;

2. కుష్ఠభేదము: చూ, విషాదిక; 3. మాడ: చూ, హిరణ్యము.

2: 4: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పిచ్చటము, సం. వి. అ. న. 1. తగరము: చూ, లోహము. 1;

2; సత్తుణ్ణిచూ, లోహము. 1; పుం. 3. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము.

పిచ్చి, తై. వి. = పితృమ: చూ, పిచ్చ.

పిచ్చిక, దే. వి: చూ, రూ-పిచ్చిక.

పిచ్చికకుంటు, దే. వి. (రూ-పిచ్చికుంటు - పిచ్చికకుంటు-పిచ్చికుంటు). 1. అనూరుడు: చూ, సూరసూతుడు; విణ.

2. కాళ్ళలేనివాడు: చూ, సూరసూతుడు.

పిచ్చికుంటు, —తై. — (అనూరునకు. —తై. 8, ఆ. 13.)

పిచ్చికనము, వా. వి: చూ, పిచ్చ. 1.

పిచ్చిలు, దే. అ. క్రి. రూ-పిచ్చిల్లు: చూ, బుగులుకొను.

పిచ్చిల్లు, —తై. —

పిచ్చివాడు, ద్వ. విణ: చూ, వెట్టివాడు. (పిచ్చవాడు అనియు.)

పిచ్చు, తై. వి. 1. = పితృ. మలిత్రమ: చూ, పెట్టి. 1; వా. 2: చూ, వృషణము; విణ. 3: చూ, హీనము. 1. రామా. 7, ఆ. 259.

పిచ్చకుంచము, వా. వి. కొంతతగ్గెడు కుంచము.

పిచ్చనట్టు, దే. వి. 1. లాజ్ఞత్వము: చూ, లోభము; వా. 2. పీడని పట్టువల.

పిచ్చపెనర, దే. వి. ఒకరకము పెనర\*: చూ, పెనర.

పిచ్చరించు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సంచరించు. 4, చూ. 6, ఆ. 181; 2. భయపడు. అచ్చ. యు, కాం. 170: చూ, ప్రుక్కు. 6; స. క్రి. 3: చూ, ప్రశంసించు. భార. మౌ. 3, ఆ. 205.

పిచ్చు, దే. వి. రూ-పిచ్చె. 1. చింతపిత్తు: చూ, పితృనము; తై. వి. రూ-పిచ్చె; 2. = పితృ. జంతువుల రుద్రపులోని పితృకోశము; వా. 3: చూ, వృషణము; 4: చూ, పిచ్చ. 1.

పిచ్చుక, దే. వి: రూ-పిచ్చిక, ఊరబిచ్చిక, పిట్ట. (సం. ప).

— ఆటము, కలపించుము, కలానువా (నా)ది, కలాపించుము,

కాలకంఠము, కాలానువాది, కులింగకము-కులింగము, గృహ

నీడము, గృహబలితుక్కు, చటకము-చటారము, చిత్ర

వృష్టము, నీలకంఠము, వృషాయణము; తద్విశేషములు. —

౧. అడవిపిచ్చుకకు. — (సం. ప). — కులింగము; ౨. ఆడు

ఊరబిచ్చుకకు. — (సం. ప). — ఆకృష్టిక, కుమారి, చటక-

చటకక, చటకోత్తము; ౩. ఆడుపిచ్చుకపిల్లకు. — (సం. ప).

— చటక; ౪. నల్లపిచ్చుకకు. — నల్లపిచ్చుక. (సం. ప). —

కుమారి, కృష్టిక, గాంధారరాజము, దుర్గ, పోరకి, శకుని;

౫. జంగరుపిచ్చుకకు. — పచ్చతలపిచ్చుక, బంగారుపిచ్చుక.

(సం. ప). — కలికారము, కావ్యకము, నీలకంఠము, పీత

మస్తకము, పీతముండము; ౬. మగపిచ్చుకపిల్లకు. —

(సం. ప). — చాటకైరము; ౭. మందపిచ్చుకకు. — ఉవ్వ,

ఉవ్వపిట్ట, కాటుకపిట్ట, కురవకపులుగు, మందపిచ్చుక, రువ్వ

పులుగు-ఋవ్వపులుగు. (సం. ప). — కణాటీనము-కణా

టీరకము-కాకచ్చరము, కాకచ్చది, కృష్ణము, ఖంజీటము,

ఖంజీలము, ఖంజనము, ఖంజరీటము, గూడనీడము, గోలత్తిక,

చంచలము, చరటము, తండకము; ౮. ఆడు కాటుకపిట్టకు. —

(సం. ప). — ఖంజరీటి; ౯. నల్లనికరుపుగల మందపిచ్చు

కకు. — (సం. ప). — కృష్ణము. (మిగతవానికి: “చూ, శకుంత”);

వా. 10. పిచ్చుక అను పక్షిపేరు ఇంటిపేరుగా గలవారు

పిచ్చుకవారు. (ఇట్లు కాకివారు, పిట్టవారు, చిలుకవారు మొ॥)

పిచ్చుకకాలు, దే. వి. వర్షట మను తృణము\*: (చూ, హరిత

తృణము. 1.)

పిచ్చుకకుంటిది, వా. వి. కుంటిది. (అప్ర.)

పిచ్చుకకుంటు, దే. వి, విణ: చూ, రూ-పిచ్చికకుంటు (అనూ

రునకు. — కాశీ. 1, ఆ. 128.)

పిచ్చుకపైఠాహారోత్సవము, జా. కొద్దివానిమీద విస్తారప్రయత్నము

చేయుట. “పిచ్చుకపైఠాహారోత్సవమున్నటుల” (ధర్మజరాజసూయ).

పిచ్చుకగూడు, వా. వి: చూ, గూడు. 1.

పిచ్చుకుంటు, దే. వి, విజ: చూ, రూ-పిచ్చుకుంటు. (అనూ దనకు—ఉ, రా. 1, ఆ. 17.)

పిచ్చుగుంటిచూ, దే. వి. 1. కమ్మవారిని అడిగికోని జీవించు వాడు: చూ, చూచకుండు; 2: చూ, చూచకుండు.

పిచ్చుగుంటమీద ఛాగీరది ప్రవేశించినట్లు, లో, పిచ్చుకపై బ్రహ్మోత్తమువంటిది. (సారం. 3, ఆ. 175.)

పిచ్చె, దే. వై. వి: చూ, రూ-పిచ్చు.

పిచ్చెత్తు, వా. అ. క్రి: చూ, వెట్టెత్తు.

పిచ్చ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. అరటిక: చూ, రంభ. 2: 2: చూ, ప్రత్యాకారము; 3. గుత్తుపుకారిపుండు: చూ, వ్రణము; 4. పోక: చూ, సంసి. 1: 5: చూ, సమాహము; 6. పాముయొక్కజొట్టు: చూ, న్యండిసి; 7: చూ, శాల్యలీచేష్ట నము; 8. వరుస: చూ, శ్రేణి. 1; 9. గండిమీది మీగడ: చూ, సాదము. (1).

పిచ్చందనము, సం. వి. అ. న. రాజగృహరచన: చూ, సద నము. 1.

పిచ్చము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పించియము; 2: చూ, సిక. 4; పుం. 3: చూ, వాలము. 1.

పిచ్చిల, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఇరుగుడు\*: చూ, శంకుప; 2. బూరుగు\*: చూ, శాల్యి; విజ. 3. పేరినది; 4. మీగడ కట్టినది: చూ, విజిలము.

పిటకము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. పుండు, రూ-పిటకము: చూ, వ్రణము; పుం. 2. చిన్నపెట్టె. రూ-పిటకము: చూ, సందుకా; 3. = బుట్టిక. చిన్నగంప: చూ, సజ్జ. 1; 4. = : చూ, పిడుగు.

పిటము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పిటకము. 8.

పిట్ట, వై. వి. 1. = పిత్తన్. పులుగు: చూ, సజ్జీ; 2: చూ, జచ్చుక; 3: చూ, గడ్డ; వా. అం. 4. పిట్టలనుపక్షిపేరు ఇంటిపేరుగాగలవారు.

పిట్టగూడు, ద్వ. వి. పక్షిగృహము: చూ, సదనము. 1.

పిట్టతగవు పిల్లితీర్చెను, లో. “పిట్టతగవుపిల్లితీర్చినట్లా జరర మార్జాలంబుకాళ్ళతో నారెంటిని జిక్కుబట్టి” (నీతిచంద్రిక-సంధి).

పిట్టపిడుగు, దే. క్రి. విజ. 1. అనివార్యము: చూ, వాలాయము. 2; 2. అధికారము: చూ, రవము. 1.

పిట్టు, వై. వి. = పిష్ట, వాసెనపోలె: చూ, సాదము. (1).

పితరము, సం. వి. అ. న. 1. కన్యపుకోల: చూ, స్తంభము. 1; 2. ముపై\*: చూ, హరిత (తృణము. 1.): పుం, న. 3. వంటకుండ: చూ, భండము. 3; 4: చూ, ఉభయము.

పిడక, వై. వి. = పిష్టక, (దేశ్యమని శ. ర.) పిసికి ముద్దగా జేసి తట్టి యెండించిన పేడ: రూ-పిడుక, చలపుపిడక. (సం. ప).—ఉత్పలము, ఉపలనాడి, గరిందము, గహరము, గోగణము, గోగ్రంధి, గోహలము-గోహళము, చాణము, చగణము, బుషము-బుషము; తద్వేశ్యములు.— ౧. ఎరి

వికి.—రూ-పిడుక, ఎరివి-ఎరువు, గత్త-గత్తము, గొబ్బ రము. (సం. ప).—కరిషము-కారిషము, గోగ్రంధి, రోహ దము, సాంబు, శుష్క-గోమయము; ౨. ఏరుపిడకకు— రూ-పిడుక, ఏరుపిడక-పిర్నిడక-పిలుపిడక-పిల్పిడక, పిలు నుగ్గు, నుగ్గు, పరట, వంట. (సం. ప).—కరిషము—కారి షము; ౩. కాలిన పిడక తునుకకు. — కచిక-కచ్చిక; ౪. గోమయమునకు, — పెండ-పేడ. (సం. ప).—గోకృ తము, గోపురీషము, గోమయము, గోవిట్టు, గోవిష్ట, గోట్పుత్తు, గోహన్నము; ౫. నిప్పుతగిలించిన పిడకలవరునకు. — తోకచిచ్చు. (సం. ప).—ఉపాహితము; ౬. పేడకు. — పెండ-పేడ. (సం. ప).—గోమయము; (మిగతవానికి: “చూ, శుష్క-గోమయము”) (శమలము).

పిడకనిప్పు, వా. వి: చూ, వహ్ని. 1.

పిడకమొనలి, వా. వి. రూ-పిడుక మొనలి: చూ, మత్స్యము. 1.

పిడచ, వా. వి. రూ-పిడుచ: చూ, సాదము. (1).

పిడచపాత, వా. వి: చూ, అలుకుచుట్ట.

పిడత, వా. వి. రూ-పిడుత. 1. మిక్కిలి చిన్నకుండ: చూ, భండము. 3; 2. చిన్నగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

పిడవ, వా. వి. పిడిచినట్టు: చూ, వత్తము.

పిడి, దే. వి. 1. రూ-పిడికిలి. గుప్పిలి, గబ్బిలి, ముష్టి: (చూ, హస్తము.) 1; 2. కత్తిలోనగువానిపిడి: గాజావరుణ, జర, పరుణ, నెమ్మలివరుణ-నెమ్మలివరుణ. (సం. ప).— తలము, త్నరువు, వరంజము (మిగతవానికి: “చూ, రిష్టి. 2.”); 3. ఆడుజింక. ఉ, హరి. 4, ఆ. 28; హరి. ఉ. 7, ఆ. 155: చూ, హరిణము. 1; వా. 4. (నూలులోనగువాని) పిడి, పాగడ: చూ, సూత్రము. 1; 5. శ్రద్ధతో వేదము లోనగువానిని వల్లించుట.

పిడికట్టు, దే. వి. రూ-పిడికిటికట్టు: చూ, లస్తకము.

పిడికిటికట్టు, వా. వి.—పై.—

పిడికిటిపోటు, వా. వి: చూ, రోర్మధ్యము.

పిడికిలి, దే. వి: చూ, పిడి. 1.

పిడికిలించు, దే. న. క్రి. పిడికిటికట్టు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 180.

పిడికిలింత, వా. వి. నతి: చూ, హణిగలు.

పిడికెడు, వా. వి. పిడికిలిపట్టెను పరిమాణము: చూ, హస్తము.

పిడికోల, దే. వి. నాగేలులోనగువానిమేడి: చూ, మేడి.

పిడిగంట, ద్వ. వి. విడుపుపిడిగలగంట. రాజ. 1, ఆ. 167: చూ, పిణె.

పిడిగంటలింగయ్య భీమలింగయ్య, వా. జా. పట్టి పట్టు పీదని వాడు.

పిడిగుడ్డులు, దే. వి. బి: 1: చూ, బాలక్రిడ; 2. (ముష్టియర్థము నందలి) గుడ్డులు.

పిడిగొట్టు, దే. న. క్రి: చూ, బుడ్డకొట్టు.

పిడివెలితిమూర, దే. వి: చూ, రత్ని. (చిటికెనవాచినపిడి మూర అరత్ని): చూ, హస్తము. 1.

పీడియము, దే. వి. రూ-పిడియము, బా.కు. స్వా. 4, అ. 30: చూ, దాణము. 1.

పీడియేనుగు, ద్వ. వి. కలిటి: చూ, హస్తీ.

పిడివాట, దే. వి. 1. పనకట్టలను చేతికొండి నెత్తి గింజల రాలగొట్టుట: బల్లకొట్టు; 2: చూ, రాడి. 3.

పిడివాదము, వా. వి: చూ, దద్దవాదము. [బము. 1.

పిడివేయ, దే. అ. క్రి. 1. పసులకటిలో చేయిడిత్రిప్పు: వా. 2. (కట్టలోనగువానిది కత్తిలోనగువానికి మొసట)చెక్కివేయ.

పిడిసాన, ద్వ. వి: చూ, వైదనిక.

పిడుఱ, వా. వి. (రూ-పిడుగు-పిఱుఱ) కొఱుఱ, గోమారి, చెక్కకొఱుఱ, చెక్కపిడుఱ: చూ, బుద్ధపిడుగు.

పిడుగు, —పై.—

పిడుక, వై. వి.=పిట్టక: చూ, రూ-పిడుక. (దేశ్యమని శ. ర.).

పిడుకమొసలి, దే. వి: చూ, రూ-పిడుకమొసలి.

పిడుగు, వై. వి.=పిటక. రూ-పిడుగు. (దేశ్యమని శ. ర.) (సం. వ.).—అశని, నిర్ధాతము, పిటకము; తద్వి.—గ. చలిపిడుగు. ౨. అగ్నిపిడుగు.

పిడుగుతైదువు, దే. వి. వజ్రాయుధము: చూ, దాణము. 1.

పిడుగుమొత్తినరాయి, జా. 1. పిడుగుచే అడుముడు పడిన రాయి; 2. జవాబుచెప్పనివాడు, మూఢుడు, స్తబ్ధుడు.

పిడుక, దే. వి: చూ, రూ-పిడుక.

పిడుకపాత, ద్వ. వి: చూ, రూ-పిడుకపాత.

పిడుచ, దే. న. క్రి: చూ, పిండు, (2) (3) (4).

పిడుత, దే. వి: చూ, రూ-పిడుత.

పిడియ, దే. వి: చూ, రూ-పిడియము.

పిడ్డు, వై. వి.=: చూ, రూ-పిడుగు (దేశ్యమని శ. ర.)

పిఱుఱ, వా. వి: చూ, రూ-పిడుఱ.

పిడుగునకు బియ్యమునకు ఒకమంత్రము, లో. విరుద్ధములు అగు పేఱుపేఱు పసులకు ఒక్కసాదనమే ఉపయోగించు పల్ల వాడెదరు.

పిఱ్యాకము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. కిఱ్యాము, లిలపిష్టము. (తె. ప).— గానుగపిండి, తెలకపిండి-తెలికపిండి; 2.

ఇంగువ: చూ, హింగువు. 1; 3. చిల్లమడ్డి: చూ, సల్లకి (రాజ్వాహము); 4. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము.

పిత, సం. వి. ఋ. పుం.=పితరుడు: చూ, సవిత. 2.

పితర, వై. వి.=పితృ.—పై.-మార్క. 3, అ. 177.

పితరదొర, ద్వ. వి: చూ, యముడు.

పితరుడు, వై. వి.=పితృ: చూ, పిత. భార. ఆర. 4, అ. 215.

పితరులచుక్క, వై. వి.=పితృశ. మఖ: చూ, రిక్క.

పితరులు, వై. వి. ఋ.=పితరః. పితృదేవతలు: రూ-పితరులు, పితాశ్వు.

పితలాటకము, దే. వి. రూ-పితలాటము: చూ, లోభము.

పితలాటము, —పై.—

పితలు, అం. కన్యవాచు, మమగుచేసినవాడు, చదువుచెప్పిన వాడు, అన్నము పెట్టినవాడు, మెడపువ్వి కాపాడినవాడు.

(5) (పి. తర్లచంద్రులు.)

పితాపిత, సం. వి. ఋ. పుం: చూ, పితామహుడు. 1.

పితామహి, సం. వి. శశ. క్తీ. తండ్రితల్లి: ఆయ్యమ్మ. నాయ నమ్మ, చామ్మ, మామ్మ: (చూ, సవిత. 2.)

పితామహుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. తండ్రితండ్రి. (రూ-పిత మహుడు-పితామహుడు-పైరామహుడు): ఆ, గురువు, పితాపిత. పితృపిత. (తె. ప).—తండ్రితండ్రి. రాత: (చూ, సవిత. 2); 2. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; 3: చూ, ప్రహ్లా. 1.

పితాశ్వు, వై. వి. ఋ: చూ, పితరులు.

పిడుకు, దే. న. క్రి: చూ, రూ-పిడుకు. హరి. పూ. 1, అ. 134.

పితూరి, వా. వి. రాజద్రోహము, కంహము: చూ, యుద్ధము.

పితృదేవత, సం. వి. అ. క్తీ: చూ, పితరదొర.

పితృవతి, సం. వి. ఋ. పుం.—పై.—

పితృపిత, సం. వి. ఋ. పుం: చూ, పితామహుడు. 1.

పితృప్రసూవు, సం. వి. ఋ. క్తీ. ప్రాధు పాముచుటకుముం దైదు గడియల వఱకును, ప్రాధుగ్రంథిపెనుక మూడు గడియల వఱకును గల కాలము: చూ, సందేశము.

పితృమేధము, వా. వి. తల్లిచంద్రులకుఁజేసెడు ఆంతుకర్మము.

పితృయజ్ఞము, సం. వి. అ. పుం. 1. తనుపు: చూ, తర్పణము.

2; అం. 2: చూ, యజ్ఞములు.

పితృవనము, సం. వి. అ. న: చూ, శ్మశానము.

పితృవ్యుడు, సం. వి. అ. పుం. తండ్రితోడఁబుట్టినవాడు.

పితృవ్యస, సం. వి. అ. క్తీ. తండ్రితోడఁబుట్టినది: చూ, మేనత్త.

పితృసామనసము, అం: చూ, శత్రుములు.

పితృశతము, సం. వి. అ. పుం.=:చూ, పితరులచుక్క.

పితృణము, అం: చూ, ఋణతయము.

పితృజ్వరము, అం: చూ, త్రిదోషజము.

పితృడి, వై. వి.=పితృశ (రూ-పితృశ-ఇతృడి-ఇతృశ): చూ, లోహము. 1.

పితృము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రాతువు. 1; వా. 2.= పిచ్చ: చూ, వెట్టి. 1; 3. జత్తరోగము, కాంబిడము: చూ, రోగము. 1.

పితృల, సం. వి. అ. క్తీ: చూ, శకులాదని\*.

పితృలము, సం. వి. అ. న. 1.=ఇతృడి: చూ, పితృడి: విణ. 2. పిచ్చగది.

పితృశి, వై. వి.=పితృశ: చూ, రూ-పితృడి.

పితృ, దే. వి. 1. అపానవాయువు: చూ, వాయువు; అ. క్రి. 2. అపానవాయువువిడుచు: పితృకౌను.

పితృకౌను, వా. అ. క్రి. 1: చూ, పితృ. 2; 2. అనమర్థతను వెల్లడించు.

పీత్రము, సం. విణ. తండ్రిది: పిత్రార్థము, పైత్రము.  
 పిత్రార్థము, సం. విణ: చూ, పీత్రము (వాడుక).  
 పిత్రంఠము, సం. వి. త. పుం. 1: చూ, పక్షి (ఇందుగల పిత్రంఠము తప్పు. పిత్రంఠము అని చదువవలెను); విణ. 2. పవనిచ్చగలది.  
 పిదప, వా. అవ్వ. 1: చూ, పిమ్మట; దే. వి. 2: చూ, వెనుక. 1; విణ. 3. వెనుకటిది: చూ, వెనుక. 1; 4. తక్కువ: చూ, హీనము. 1.  
 పిడిపిద, దే. వి. 1. చూ, సుకుమారము. 2; విణ. 2. ముద్దగాక పలుచనైనది: రూ-పిదపిదన, అనుకు, తనువు, తొళక, పలుచన, పేంవము, బిక్క, ముదుగు-ముదుము-ముదువు. (మిగతవానికి: "చూ, విరళము. 3".)  
 పిదపిదన, దే. వి. విణ.—పై.—(విణ. 2 వ అర్థమునకు. — భాగ. 10, స్కం. పూ. 758.)  
 పిడుకు, దే. న. క్రి. రూ-పిడుకు, పిండు, పిడుచు, ఈడు: చూ, రెమ్మ. 2.  
 పిడుకువాడు, వా. వి. దోగ్గ.  
 పిఛానము, సం. వి. అ. స: చూ, వ్యవధానము. 3.  
 పిన, దే. విణ. రూ-పిన్న. చిన్న: చూ, స్వల్పము.  
 పినగుమ్మడు, ద్వ. వి. కేతు\*: చూ, కాకిటము.  
 పినతండ్రి, వా. వి. పిన్నయ్య: చూ, సవిత. 2.  
 పినతల్లి, వా. వి. తల్లిచెల్లెలు (మఱియు) పినతండ్రిభార్య. (మేనమామభార్య మేనత్తకాదు-పినతండ్రిభార్య పినతల్లికాదు అనునది నిజమగు లోకోక్తి: చూ, మాత. 1.  
 పినద్దము, సం. విణ: చూ, రూ-అపినత్తము.  
 నాకము, సం. వి. అ. పుం, న. 1 శివునివిల్లా (త్రిపురదహన కాలమున బాణాస్త్రాలచే నాకమును గప్పినది.): చూ, బాణము. 1; 2. త్రికూలము: చూ, బాణము. 1; 3. మట్టి వాన: చూ, వాన. 1.  
 పినాకి, సం. వి. న్. పుం: చూ, శివుడు. 1.  
 పినాకిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = వెన్న: చూ, హోదిని (నది); 2. ఒకానొకవిణ: చూ, వీణ; అం. 3: చూ, తతవాద్యములు.  
 పినుగు, దే. వి. 1. రూ-పిలుగు. అబ్బుకుడు: చూ, లోభి; విణ. 2. రూ-పిలుగు. అబ్బుడు: చూ, లోభి.  
 పిన్న, దే. వి. 1: చూ, శిశువు; విణ. 2: చూ, రూ-పిన.  
 పిన్నకక్కెర, ద్వ. వి. కక్కెర: చూ, బకము.  
 పిన్నగోరంబు, ద్వ. వి: చూ, సహ. 3.\*  
 పిన్నగ్రద్ద, ద్వ. వి. చింద: చూ, హరివాహనుడు.  
 పిన్నచెఱుకు, వా. వి: చూ, హరిని\*.  
 పిన్నజమ్మి, ద్వ. వి. నేలజమ్మి\*: చూ, శమీరము.  
 పిన్నటనాడు, దే. వి. రూ-పిన్ననాడు. శై. 1, ఆ. 58: చూ, శైశవము.  
 పిన్నతుమికి, దే. వి. కాకితుమికి\*: చూ, స్పూర్ణకము.  
 పిన్నదూలగోవెల, దే. వి. కందూర\*: చూ, శూకశింధి.

పిన్ననాడు, దే. వి: చూ, రూ-పిన్నటనాడు.  
 పిన్ననీలి, ద్వ. వి. విషాణి\*: చూ, రంజని.  
 పిన్ననుదురు, దే. వి. పినుగునొసటి బుడిపి, వాతకుంభము: చూ, హస్తీ.  
 పిన్ననెల్లి, దే. వి. జుద్రాగ్నిమందము\*: చూ, శ్రీవర్ణము. 1.  
 పిన్ననేరేడు, ద్వ. వి. కాకినేరేడు\*: చూ, సురభిపత్ర.  
 పిన్నపావర, దే. వి: చూ, పావర\*.  
 పిన్నపాప, దే. వి. కన్యక: చూ, శ్రీ.  
 పిన్నపాల, దే. వి. చిఱుపాల\*: చూ, సుమంగళ.  
 పిన్నబూరుగు, దే. వి: చూ, కాల్యుతి\*.  
 పిన్నములక, దే. వి. నేలములక\*: చూ, వాకుడు.  
 పిన్నముల్లంగి, ద్వ. వి. జుద్రములకము\*: చూ, హస్తీకంద.  
 పిన్నమ్మ, వా. వి: చూ, పినతల్లి.  
 పిన్నయిప్పు, దే. వి. మధూళిక\*: చూ, వానప్రస్థము. 2.  
 పిన్నయేలకి, వా. వి: చూ, పత్రల\*.  
 పిన్నయ్య, వా. వి: చూ, పినతండ్రి.  
 పిన్నరేగటిదూల, వా. వి: చూ, స్వల్పదురాలభ\*.  
 పిన్నటికము, వా. వి: చూ, శైశవము.  
 పిన్నవరగోగు, దే. వి. పీలుపు\*: చూ, వరగోగు.  
 పిన్నవాడు, వా. వి: చూ, శిశువు.  
 పిన్ని, వా. వి: చూ, పినతల్లి.  
 పిన్నిసు, వా. వి. ఒకరకము సూదిబొత్తము: చూ, బొత్తము.  
 పిపాన, సం. వి. ఆ. శ్రీ. అనుబంధ, ఉదన్య, ఓషము, తర్జము, తృట్టు, తృష, తృష్ట, దాహము. (తె. ప). — ధప్పి-దప్పి, దప్పిక, దగ, దూప, నిట్టు, నీరుపట్టు-నీరృట్టు.  
 పిపానితుడు, సం. విణ. నీరుత్రావ చిచ్చుగొన్నవాడు: పిపాసువు.  
 పిపాసువు, సం. విణ. ఉ. — పై. —  
 పిపీలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-పిపీలిక.  
 పిపీలిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. రూ-పిపీలి, హీర, (తె. ప). — చీమ, సన్నగాడు; తద్విశేషములు. — గ. ఎఱ్ఱచీమకు. — కపింజక ఘృతేశిక, తైలపిపీలి-తైలపిపీలిక, రక్తపిపీలి. (తె.) — ఎఱ్ఱ చీమ; ౨. చిన్నఎఱ్ఱచీమకు. — కపిళ; ౩. పెద్దఎఱ్ఱచీమకు. — (తె.) — కొఱువిచీమ; ౪. కొండచీమకు. — ఉద్దీపకము, వజ్రహేతువు. (తె.) — కొండచీమ, గామ; ౫. నల్లచీమకు. — ఉలంగవము, కృష్ణపిపీలి, కృష్ణపులంగవము, మర్కట పిపీలిక, మహద్వజ్రహేతి. (తె.) — కండచీమ, కండ, కడ్డెచీమ, గండచీమ, నల్లచీమ, పెద్దనల్లచీమ; ౬. ఒక రకము నల్లచీమకు. — (తె.) — చలిచీమ; ౭. తెల్లపెట్టెడు నల్లచీమకు. — అస్థ్యపదేహిక, ఉద్దీపకము, ఉపజిహ్వక, ఉసత్తిక, కన్యాపిపీలిక, వజ్రము, వజ్రు, వజ్రము; ౮. పుట్ట పెట్టెడుచీమకు. — ఉపదేహిక, శిధిలి. (తె.) — చెద, చెద పురుగు, చెదలు, చేకొణుజు-చేకొణుడు; ౯. బ్రాహ్మి. (తె.) — బావనచీమ: (చూ, హీర.)

పిపీలికా న్యాయము, న్యాయ. చీమ పండుకొఱుకు చెట్టుమొదటి

నుండియు ప్రాంతిపోయి పండునకు కన్నమువైచి లోని రస మానుననుకరి. (ఏమ గంగాయాత్ర).

విష్ణుల, నం. వి. ఆ. శ్రీ. విష్ణులి\*: చూ, విష్ణులి. 1. విష్ణులచ్చదము, నం. వి. అ. పుం. జువ్వి\*: చూ, ప్లక్షము. విష్ణులము, నం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ, సలిలము: పుం. 2: చూ, రావి\*: 3. బాతు: చూ, శరారి.

విష్ణులాశనము, నం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్తీ. 1. విష్ణులి, నం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: అమృత, ఉపకుల్య, ఉషణ,

ఉషణ, కటి, కటుపిజ, కణ, కఫస్మి, కృతల, కృష్ణ, కోరంగి, కోల, కోలమూలము, కోల్య, క్రొంబాడనము, చపల, జటిల, తండులఫల, విష్ణుల, మాగడి, వైదేహి, శౌండి. (తె).—విష్ణులితీగె, విష్ణుశ్శమోడి\*: తద్విశేషములు.—౧. అదవివిష్ణులికి.—కారంభము, పుద్రవిష్ణులి, వనవిష్ణులి, వనీరము. (తె).—౧. అదవివిష్ణులి: ౨. గజవిష్ణులికి.—కచ్చుటము, కపిల్లిక, కపివల్లి, కరివిష్ణులి, కాందీరము, కుంజరవిష్ణులి, కృత్రిమ, కోలవల్లి, గజకణ, గజవిష్ణులి, గజాహ్వ, గృహకాండము, చవికాఫల, జలవిష్ణులి, వశీరము-వనీరము, శ్రేయసి. (తె).—ఏనుగువిష్ణులి: ౩. నీరువిష్ణులికి.—కోష్ఠి, గైరి, తోయవిష్ణులి, పిల్లల, లాంగల, శకులాదని. శారది. (తె).—నీరువిష్ణులి, దొతైన: ౪. విష్ణులిమూలమునకు. —కోలమూలము, గ్రంధికము, చటక, విష్ణులిమూలము\*. (మిగతవానికి: “చూ, శౌండి”); ౫. పుం. 2: చూ, రావి\*: అం. 3: చూ, విష్ణులిద్వయము.

విష్ణులితీగె, వా. మి. వి. విష్ణులికట్టె: చూ, విష్ణులి. 1\*. విష్ణులిద్వయము, అం. విష్ణులి, గజవిష్ణులి.

విష్ణులిమూలము, నం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణులి. 1.\*

విష్ణుశ్శమోడి, మి. వి: చూ, విష్ణులి. 1.\*

విప్పి, వై. వి. = విష్ణులి. రసములేని తుక్కు (దేశ్యమని శ. ర): విప్పరి, పినరు.

విప్పిక, నం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, శమలము.

విప్పివన్ను, వా. వి. పురుగుపట్టినవన్ను. రూ-విప్పివన్ను: చూ, హానువు (పల్లం).

విప్పిరి, వై. వి. = విష్ణులి: చూ, రూ-విప్పి. (దేశ్యమని శ. ర.) శై. 8, ఆ. 157.

విష్ణువు, నం. వి. ఉ. పుం: చూ, పుట్టుమచ్చ.

విష్ణుట, దే. వి. 1. మనోవృధ. విజ. 3, ఆ. 3: చూ, శోకము; 2: చూ, అవతల. 2: ద్ర. 3. అనంతరము: చూ, వెనుక. 1; 4. వరోక్షమందు.

వియాశము, నం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రియాలము. 1.

వియ్య, దే. వి: చూ, రూ-వీయ.

విర, దే. వి. కానిలో భాగము: రూ-విజ, ప్రియ.

విరంగి, వా. వి. 1. రూ-విరంగి. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2: 2: చూ, పుంజు; 3: చూ, వావరము; దే. వి. 4. (రూ-విరంగి. పీరంగి-పేరంగి) ఒకానొకరుపోకి: చూ, బాణము. 1,

విరంగిగుండు, వా. వి. బొటుగుండు, వచ్చిగట్టు: చూ, రాయి విరంగిచెక్క, వా. వి. (నం. చ).—పీరాపల్లి, కాత్తపల్లి. (ఈచెట్టు వైనా జవాను దేశములలో పెరుగును. పాంచూ దేశములో లేదు. నవాయికి వనిచేయును.)

విరంగీ, దే. వి: చూ, రూ-విరంగి. 4.

విరంగు, వా. వి.—వై.—

విరి, దే. వి. రూ-పురి. 1. గోనెలులోపగునవి కుట్టెడు వ్రాసు: చూ, సూత్రము. 1; 2. మెలి: చూ, లంకె; 3. వెంటి.

కళా. 8, ఆ. 58: చూ, సూత్రము. 1.

విరిగాను, వా. న. క్రి. 1: చూ, వేష్టింపు: దే. న. క్రి. 2:

చూ, మెలిపెట్టు: ల. క్రి. 3: చూ, వెంటిగాను.

విరువీతు, దే. వి. (పిరు + వీతు) రూ-విర్వీతు. 1. దావ.

ప్రధా. 5, ఆ. 155: చూ, రోము; 2: చూ, వైకుంఠము.

కళా. 1, ఆ. 176.

విరువీతులాడు, దే. అ. క్రి: చూ, విరిగాను. 3.

విరువీతునాయు, ద్వ. న. క్రి. 1. —వై.—పర. 5, ఆ. 54:

2: చూ, హింసిండు. హరిపు. 4, ఆ. 163.

విరువీతులనాయు, —వై.—

విర్వింతు, దే. వి: చూ, రూ-విరువీతు. (దాధకు. —పాండు.

4, ఆ. 146.)

విజ, వా. వి: చూ, రూ-విర.

విజికి, వై. విజ. = విరుక. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 57: చూ,

పెజువరి.

విజికికండ, వై. వి: చూ, వెజుపు. కాశీ. 2, ఆ. 86.

విజికిమొకము, వై. వి. = విరుకమ్మగ. ఇట్టి: చూ, హరిణము.

విజు, దే. వి. వృత్తియందు విజుడుశబ్దమునకు మీడినర్థము

లోపింపగా మిగిలినరూపము.

విజుడు, దే. వి. 1. రూ-విజ్జ: చూ, శ్రోజి. 1; 2: చూ,

వెనుక. 1. భార. అది. 6, ఆ. 9; అం. 3: చూ, రక

లుండుస్థలములు; 4: చూ, నభక్షతస్థానములు.

విజుడుకొను, దే. న. క్రి: చూ, వెంబడించు. ఉ. హరి. 3,

ఆ. 24.

విజుడులు, అం. వీనికి ఉపమానములు.— ధూమి, ఇసుక

తినైలు, బండిచక్రములు, గినైలు.

విజుతివియ, దే. అ. క్రి. (విజుగు + తివియ) (రూ-విజు

తివుడు-విజుదీయ-విజువోపు-విజునను): చూ, వెనుదీయ.

విజుతివుచు, —వై.—య. 3, ఆ. 34.

విజుదీయ, —వై.—స్వా. 3, ఆ. 31.

విజుము, దే. వి. 1. పరుషభావము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 128;

విజ. 2: చూ, పరుషము. 1. హరిశ్చ. 4, ఆ. 11.

విజువరు, ద్వ. అ. క్రి. 2: చూ, వెనుదీయ; 2: చూ, ప్రుక్షు.

6. శై. 8, ఆ. 156.

విజువెట్టు, దే. న. క్రి: చూ, రాకొట్టు.

విజువోపు, దే. అ. క్రి: చూ, వెనుదీయ. హరి. పూ. 6,



పిఱునను, —పై.—

పిఱ్ఱ, దే. వి: చూ, రూ-పిఱునను. 1.

పిఱక, పై. వి. = పిఱక-పిఱ్ఱక, రూ-పిఱక-పిఱ్ఱ. 1. (కంద గుఱ్ఱోనగువానియందుండు) మొలక: చూ, విత్తనము; 2. (మూలకంఠం రెపులునందలి) మొటిమ: మొటిమె, మొలక-మొల్క; 3. (తంమీద కొద్దిగానుంచుకొనిన) జుట్టు: చూ, వెండు: 1; 4. (పక్షిలోనగువాని) పిల్ల: చూ, శకుంతి (పక్షి).

పిఱపిల, దే. వి. మూగుట - వచ్చుట - పోవుట-చిక్కించుట లోనగువాని యందలి అనుకరము. సా. 3, ఆ. 117; విజ. 2, ఆ. 193: చూ, హూహూ. (బిలబిల అనియువాడుక.) పిఱుగు, దే. వి. పిఱ: చూ, రూ-పిఱుగు. (బిఱునకు.-వంచ. వేం. 1. ఆ. 217.)

పిఱక, వా. పై. వి. =: చూ, రూ-పిఱక.

పిఱకు, దే. వి: చూ, హంకారము.

పిఱకుమారు, దే. అ. క్రి. (రూ-పిఱకుమారు-పిఱ్ఱుమారు) 1: చూ, మరణించు; 2. పొకారు, నాశమగు: చూ, నశమయు. 3.

పిఱకుమారుడు, దే. ప్రే. పిఱకుమారుడేయు. (రూ-పిఱకు మార్పు-పిఱకుమారుడు-పిఱకుమార్పు) 1: చూ, సంహరించు. కై. 6, ఆ. 190; 2. నాశముచేయు: చూ, నశమయు. 3.

పిఱకుమార్పు—పై.—

పిఱకుమారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పిఱకుమారు.

పిఱకుమారుడు, దే. ప్రే: చూ, రూ-పిఱకుమారుడు.

పిఱకుమార్పు.—పై.—

పిఱు, దే. స. క్రి. రూ-పిఱు: చూ, సంబోధించు.

పిఱుపు, దే. వి. (రూ-పిఱు-పిఱుపుడు): చూ, సంబోధనము.

పిఱుపుడు, —పై.—

పిఱువనిపేరంటము, జా. తనకుదాను వచ్చినది. “పిఱువని పేరంటంబును” విజ. 1, ఆ. 79.

పిఱ్ఱ, వా. పై. వి. =: చూ, రూ-పిఱక.

పిఱ్ఱు-మారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పిఱకుమారు.

పిఱ్ఱ, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పిఱు.

పిల్ల, పై. వి. 4. = పిల్లక. 1. పక్షిలోనగువానిసంతతి: చూ, శకుంతి (పక్షి); 2. చునుష్కాదులసంతతి: చూ, శిశువు; 3. వృక్షదులసంతతి. “అరటిపిల్ల”: చూ, వృక్షము; 4. ఆడు పడుచు: చూ, ప్రి; 5. బిడ్డలు; విజ. 6. చిన్న: చూ, స్వల్పము.

పిల్లగ్రోలు, వా. ద్వ. వి. మురళి. పిల. 1, ఆ. 81: చూ, పీఠె.

పిల్లగ్రోవి, ద్వ. వి. —పై.—

పిల్లకాయ, ద్వ. వి: చూ, శిశువు.

పిల్లకోడిచుక్కలు, వా. వి. 8. ఆకాశమున సంచరించెడు చుక్కలగుంపు. (ఇవి రైతులకు వేళదెలుపును.)

పిల్లగడ్డము, ద్వ. వి. నడుమమార్తము కొంచెము వెండుకలు

గల గడ్డము: చూ, శృకుపు.

పిల్లగాడు, ద్వ. వి: చూ, పిల్లకాయ.

పిల్లగిఱులు, ద్వ. వి. బ: చూ, బాలక్రిడ.

పిల్లజుట్టు, ద్వ. వి. తలముందలి నీగ: చూ, నీక. 4.

పిల్లదీపు, ద్వ. వి: చూ, బాలక్రిడ.

పిల్లదీవి, పై. వి. —పై.—

పిల్లనగ్రోలు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పిల్లగ్రోలు.

పిల్లనగ్రోవి, —పై.—

పిల్లనూయి, ద్వ. వి. నూతిలోవలి చిన్ననూయి: చూ, సరస్సు. 1.

పిల్లపిచ్చర, ద్వ. వి: చూ, శతావరి\* (రూ-పిల్లపీచర.)

పిల్లపీచర, ద్వ. వి. —పై.—

పిల్లపెనర, ద్వ. వి. ముగ్ధవర్తి\*: చూ, పెనర.

పిల్లమిరియము, వా. వి. 1. వేశ్యాకన్య\*: చూ, మిరియము; 2: చూ, పిల్లమెఱము. 1—2.

పిల్లము, సం. వి. అ. పుం. 1. తడికన్ను: చిల్లము, చుల్లము: చూ, లోచనము; విజ. 2. తడికన్నుగలది: చిల్లము, చుల్లము.

పిల్లమెఱము, ద్వ. వి. 1. తలక్రిందుగా వేసెడులాగు, పిల్లేడు గంతు, మెఱము: చూ, వాలుమొగ్గ: 2. లాగు. రామా. 6, ఆ. 72: చూ, వాలుమొగ్గ.

పిల్లలగలిగించుకామ, వా. వి: చూ, శిశుము. సాం. మా. 19. పిల్లవేలు, ద్వ. వి. చిటికెనవేలు. కై. 8, ఆ. 41: చూ, వేలు. 2. పిల్లాడి, దే. వి. (రూ-పిల్లాణి-గిరిపిల్లాణి) ఆడుదాని కాలి నాలుగవవేలినగ. కళా. 7, ఆ. 204: చూ, భూషణము. 2. పిల్లకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పిల్ల: చూ, పిలక. 4; 2. = పిలక. బీజము: చూ, విత్తనము.

పిల్లాణి, దే. వి: చూ, రూ-పిల్లాడి.

పిల్లి, పై. వి. = బిడాల: చూ, మార్జాలము.

పిల్లికన్రతనము, ద్వ. వి. వైడూర్యము: చూ, రత్నము. 1.

పిల్లికూన, వా. వి. పిల్లిపిల్ల: చూ, మార్జాలము.

పిల్లిగడ్డ, పై. వి: చూ, పునుగుచట్టము. నీలా. 1, ఆ. 911.

పిల్లితేగలు, వా. వి: చూ, పిల్లపిచ్చర\*.

పిల్లిపెనర, ద్వ. వి. కాకిపెనర\*: చూ, పెనర.

పిల్లిశీలము, జా. కృత్రిమస్వభావము. పాండు. 3, ఆ. 38.

పిల్లా, దే. వి. రూ-పుల్ల\*. పిక్ర. 2, ఆ. 171: చూ, తృణము. 1.

పిల్లేడుగంతు, ద్వ. వి. (పిల్ల + వేరుగంతు): చూ, పిల్లమెఱము. 1. పిళంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. కపిలవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; విజ. 2. కపిలవర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పితాచకి, సం. వి. న్. పుం: చూ, శ్రీదుడు.

పితాచము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దేవతాభేదము; 2. = విసాసి: చూ, భూతము; 3: చూ, పిల్లి.

పితాచసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

పితాచానాం పితాభాషయైవోత్తరం దేయమ్. న్యా. మొండివానికి మొండిజవాణునే చెప్పవలెను,

విశాచి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. స్త్రీవిశాచము: చూ, భూతము; 2: చూ, మాంసి.\*

విశేష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, విశాచి. 2.

విశేషము, సం. వి. అ. న: చూ, మాంసము.

విశున, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. స్వప్నము: చూ, రాజాత్తము; 2: చూ, వ్యర్థింధ.\*

వీరభద్రము, సం. వి. అ. న. 1. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్ని శిశుము. 1; పుం. 2: చూ, వాయునము.

విశునుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నారదుడు: చూ, సన్నాసి; విజ. 2: చూ, సూచకుడు. 1; 3: చూ, హీనుడు; 4: చూ, వ్యాధుడు. 2.

విష్ణుకము, సం. వి. అ. న. 1. సూర్యుడు: చూ, శ్రీమన్. 1; పుం. 2: చూ, భక్తిము; 3. కంటితేవులు: చూ, హర్షణము; 4. కించిజ్జమనాధిక్యమును స్తనాంతవిస్తృతియు గల గజవిశేషము: చూ, హస్తీ.

విష్ణువచనము, సం. వి. అ. న. బూరెలమూతులు: చూ, పాత్రము, 6.

విష్ణువేషణన్యాయము, న్యాయ. సూత్రసంహితనేవ్యర్థముగ నూటలు. విష్ణుప్రమీత్యపూసన్యాయము, న్యాయ. విండియెంతయో రొట్టెయు నంతయే యనురీతి.

విష్ణుము, సం. వి. అ. న. 1. = విండి (వినిరినది): చూ, విండి. (1); 2. = పిట్ట. వాసెనపోలె: చూ, సాదము. (1); 3. నీసము: చూ, లోహము. 1; వా. 4: చూ, విజ్ఞానము; విజ. 5. పొడిచేయఁబడినది.

విష్ణువర్తి, సం. వి. ఇ. న: చూ, చమనము. 1.

విష్ణుసౌరభము, సం. వి. అ. పుం, న. చందనము: చూ, వాసన. 1.

విష్ణుతరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పటవాసకము.

విస, దే. వి. అవివేకము: చూ, వెట్టి. 2.

విసక, దే. వి. తలవెంట్రుకలయందు చెమటచే బందనగొను ముఱికి: చూ, మలినము.

విసరు, దే. వి. 1: చూ, పిప్పి; 2. కడిగినదాన్యములో క్రోవు పడినది: చూ, స్తంభకరి (దాన్యము); 3. లేకము: చూ, స్వల్పము; 4: చూ, శమలము.

విసాసి, వై. వి: = విశాచ. 1. విశాచము: చూ, భూతము; 2. ఆడుదయ్యము: చూ, భూతము.

విసాళము, దే. వి. 1: చూ, వెలుతురు. 1; 2: చూ, పరిహాసము. పర. 3, ఆ. 136; 3: చూ, వ్యావసము; 4: చూ, వికాసము. పాండు. 4, ఆ. 13; 5, దొంగటక్కురి: చూ, వందన; 6: చూ, రోషము.

విసాళి, దే. విజ. 1. వ్యావసముగలది. విజ. 2, ఆ. 128: చూ, హిండితము; 2. ప్రకాశముగలది. పాండు. 4, ఆ. 132: చూ, శోభితము. 5; 3. దొంగయెత్తుగలది; వా. 4. కోపము గలది (ఆడుది), కోపన; చూ, శ్రీ; 5, కుజనుడు: చూ,

వ్యాధుడు. 2; 6: చూ, మూర్ఖుడు; 7. కుర్చుకపు ఆడుది: చూ, శ్రీ.

విసాళించు, దే. అ. శ్రీ. 1: చూ, వ్యాపించు. వై. 7, ఆ. 133; 2: చూ, హవదెట్లు; 3: చూ, హాసనచేయు. పా. 1, ఆ. 143; 4. పరిమళించు. పా. 2, ఆ. 15; చూ, విసరు. 6; 5. పొంగుటక్కురిచేయు: చూ, వందించు; 6: చూ, రోషించు; స. శ్రీ. 7: చూ, హసించు.

విసి. వా. వి. 1: చూ, హాసన; దే. వి. 2. రొలయందు దిగ గొట్టుటకై చెక్కిన నల్లభముపై రోసగువాని చిహ్నము.

విసికిష్ట, దే. వి. ఇ. 1. తొన్నలురొసగువానియూచరియ్యము: చూ, స్తంభకరి (దాన్యము); 2. విసుకుట. [రో. 4.

విసిది, దే. విజ. (హా-విసిని-విసినారి) వై. 1, ఆ. 84: చూ, విసినారి, —వై. —

విసిని, —వై. —

విసినిగొట్టు, —వై. —

విసినిరసము, వా. వి. లోభర్థము: చూ, లోభము.

విసుకు, దే. స. శ్రీ. 1. విండిరొసగువానిచేరమర్పించు: చూ, సమ్మర్పించు; 2. పాచములరొసగువాని నొత్తు: అదుము, ఇటుకు, ఊడు, ఒడ్డు, కుక్కు, నొక్కు. (సం. ప). — పుర్పించు: చూ, సమ్మర్పించు; 3. అదగఁగఁదేయు: అదఁగఁ-అదఁగఁ, అదుము, అంటగట్టు, ఆనించు, అను, ఇటుకు, ఊడు, ఒడ్డు, ఒడ్డు, ప్రుప్తు, దమించు-దమియించు, పట్టు: (చూ, సమ్మర్పించు).

విసుకుట, వా. వి: చూ, విండిపించు.

విసుకువాడు, వా. వి: చూ, సంవాహకుడు.

విస్తాపవృత్తి, వా. వి. అధిపుతము (జ్ఞానకళక్తి నిచ్చును.)

విహితము, సం. వి. అ. న. 1. తనుబెప్పమూత: చూ, మూత. 3; విజ. 2: చూ, ప్రగితము; అం. 3: చూ, పుటక్రియలు; 4: చూ, ఆకాశమండలములు; 5: చూ, అలంకారము. 3. (ఇతర రహస్యవృత్తి లా నెఱిగినట్లు చెప్పుట; ఉదా. —“వతి యుదయవేళ నింటికిరాగళయ్యఁబఱచె.”)

విగ్గ, వా. వి. కొన్నిజాతుల పేరునకు తుదనుజేర్చెడుపదము.

విగ్గారి, దే. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

విగ్గు, దే. వి. బ. దూడలను కుడవనిని యావుంను, దూడల చచ్చినయావులను మరుజుకొలుపుటకై తద్దోనిద్వారమునఁ జొప్పించి లాగెను తోరపు కులువ కనవువెంటి, పొదుగు పట్టుట.

వి

వీరికిపిండెట్లు, వా. స. శ్రీ. నలిపిన నల్లేరుకాఁడవలఁజేయు, జాధించు: చూ, హింసించు.

వీరకు, దే. స. శ్రీ. 1. పెఱుకు: చూ, మెఱుకు; 2. తీసివేయు: పెరుకు-పెర్కు-పెఱుకు; వా. 3. లాగు: చూ, రెమ్ము. 2.

వీరభద్రుడు, దే. వి: చూ, వీరవీరకు.

వీరభద్రాచలచరిత్రము, జా. సాధ్యముకాని పని.

పీఠులాడు, దే. అ. క్రి. చూ, వెంటిగొను.  
 పీఠుపీఠాడు, దే. న. క్రి. మిక్కిలి పెలుకులాడు.  
 పీఠె, దే. వి. 1. నాగనరము లోనగు వాద్యముఖమునఁ జొప్పిం  
 చెదుక్రొవిపుల్ల; 2. కాశెనరెఁ జుట్టిన చిన్న ఆకుచుట్టు; 3.  
 తాగిమిగిలినపొగచుట్టు.  
 పీఠెవాను, వా. వి. తన్నువడిగము: చూ, పాత్రము. 6.  
 పీఠెవాలు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సొటసొటవోవు. అచ్చ. ఆర,  
 కాం. 22; 2. చచ్చటయగు.  
 పీఠ, వై. వి. = పింఛ: చూ, రూ-పించియము.  
 పీఠచమడపు, దే. వి: చూ, రూ-పించమడపు.  
 పీఠచమణి, వా. న. క్రి. (రూ- పీఠచమడ-పింఛమడ-చు-  
 పించమణి): చూ, సంహరించు.  
 పీఠచము, వై. వి: చూ, రూ-పించము. 1-2-3; 4: చూ, శక్తి. 1.  
 పీఠచర, దే. వి: చూ, శతవరి\* (ఇది ద్వివిధము.-పిల్లపీఠచర,  
 పెద్దపీఠచర, ఇదె పిల్లపీఠచర.)  
 పీఠచు, దే. వి. జీబు, నార: చూ, శల్కము. 2.  
 పీఠ, వై. వి. = పీఠ: చూ, సింహాసనము.  
 పీఠముడి, వా. వి. దట్టముగా వేయఁబడినముడి.  
 పీఠపెట్టు, ద్వ. అ. క్రి. లేవక యొకచోటనే పాదుకొనియుండు.  
 స్వా. 4, అ. 42; సారం. 1, అ. 92.  
 పీఠపెట్టుమెకము, ద్వ. వి: చూ, సూకరము.  
 పీఠ, వా. వి. 1: చూ, మెడ; 2. పిల్ల. “అఁడుపీక” (భద్రా  
 చలప్రాంతమున వాడుక).  
 పీఠడు, వా. వి. కొడుకు. “పీఠడు పుట్టెను”: చూ, సూనుడు.  
 1. (భ-ప్రాం-వాడుక).  
 పీఠి, వా. వి: చూ, రూ-పీక. 1-2. (భద్రాచలప్రాంతమున  
 వాడుక).  
 పీఠియ, —వై.—  
 పీఠె, —వై.—  
 పీగ్రద్ద, ద్వ. వి: చూ, పిన్నగ్రద్ద.  
 పీఠకేళి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, విటుడు.  
 పీఠమర్థుడు, సం. విణ. 1.—వై.—; అం. 2. దృష్టుడు:  
 చూ, నాయకులు. 2; 3: చూ, నాయకులు. 3.  
 పీఠము, సం. వి. అ. పుం. = పీఠ: చూ, పీఠ.  
 పీఠి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. = —వై.—  
 పీఠిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1: ఎగ్గుప్తు, ఎగ్గులుకు; 2. ఉత్కృష్ట  
 పీఠము: చూ, సింహాసనము.  
 పీడ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2. కరుణ:  
 చూ, హార్షము. 2; 3. నిగదంధ, కచ్చు: చూ, భూషణము.  
 2; 4. తెల్లతెగడ\*: చూ, సర్వానుభూతి.  
 పీడనము, సం. వి. అ. న. 1. పరులచేఁగలుగురాయిడి: చూ,  
 సమ్యక్ము; అం. 2: చూ, ఆలింగనములు.  
 పీడాతరుడు, సం. విణ: చూ, కమకుట్టు.  
 పీడించు, సం. న. క్రి. 1: చూ, పీడితమగు; 2: చూ, హింసించు;

3: చూ, సమ్మర్చించు.  
 పీడితమగు, మి. అ. క్రి: అణఁగు, అదుముడువడు, అలుగుల  
 వడు, ఇటుకు, ఈండ్రించు, ఒత్తువడు, కమియు, కనుగు,  
 దండసిలు-దండసిల్లు, నలఁగు, నలఁగుడువడు, నలఁగుడు  
 పెట్టు, పొట్టుపొదలగు. (సం. ప)---పీడించు: (చూ, సమ్మ  
 ర్చించు.)  
 పీడితము, సం. విణ. 1: చూ, గజవిజ. 5; 2: చూ, సమ్మర్చి  
 తము; అం. 3: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు: 4. చూ, చుంబ  
 నములు.  
 పీత, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. వసువు: చూ, వర్ణము. 6; వై. వి.  
 (1) = పీతము. ఎండకాయ; చూ, హరిలాంఛనము.  
 పీతకీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. అగ్నిమేడి, తిండుకీని. (తె. ప)---  
 అగ్నిమేడి\*: (చూ, వృక్షము).  
 పీతఘోష, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పీతపుష్పము. 1. \*  
 పీతచందనము, సం. వి. అ. న: చూ, వాసన. 1.  
 పీతదారువు, సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. (రూ-హృతిదారువు) 1.  
 దేవదారువు: చూ, సూక్ష్మదారువు; 2: చూ, హరిద్రువు.\*  
 పీతద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, పీతదారువు. 2; 2. సఠ  
 శము\*: చూ, సర్వానుభూతి.  
 పీతనము, సం. వి. అ. న. 1. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్ని  
 శిఖము. 1; 2: చూ, హరిదశము; 3: చూ, పీతదారువు. 1\*  
 పీతని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-పీవని\*: చూ, ముయ్యాకుపొన్న.  
 పీతపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. 1. గోఁగు, మృదుద్రుమము\*:  
 చూ, వరగోఁగు; 2: చూ, శ్వేతపుష్పము\*.  
 పీతభద్రము, —వై.—  
 పీతమస్తకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భృంగరాజము. 3.  
 పీతము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పీత: చూ, పీత. 1; 2.  
 వసుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 3. వసుపురంగుగలది:  
 చూ, వర్ణము. 6; 4. త్రాగఁబడినది: ఆపీతము.  
 పీతముండము, సం. వి. అ. పుం. పచ్చతలపిచ్చుక: చూ,  
 పిచ్చుక.  
 పీతముస్తకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పీతముండము.  
 పీతమ్మ, వా. వి. అంబేద: చూ, వ్రాజె; 2. వనిచేయని ఆఁడుది:  
 చూ, స్త్రీ. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక). “చేతకాని  
 పీతమ్మ.”  
 పీతశాఖము, సం. వి. అ. పుం. అశోకము\*: చూ, హేమ  
 పుష్పము.  
 పీతసారకము, సం. వి. అ. పుం. వేఁగిన\*: చూ, సర్జకము. 2.  
 పీతసాలము, —వై.—  
 పీతాంబరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వచ్చవలువదారి:  
 విణ. 2, పీతవస్త్రముగలవాడు.  
 పీఠి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. సానము: చూ, సరకము, 3; పుం.  
 2. గుఱ్ఱము. (రూ-పీఠి): చూ, హయము.  
 పీఠిగోరువంక, ద్వ. వి: చూ, విటూరిక.

పీఠిరిగుంట, ద్వ. వి: చూ, మఱుగుదొడ్డి.  
 పీఠువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుడు.  
 పీఠోలు, వా. వి. పైనుండు సన్నని చర్మము: చూ, బెరడు.  
 పీఠువు, సం.వి. ఉ. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; 2: చూ, వహ్ని. 1.  
 పీనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, సంతోషము; పుం. 2: చూ, స్వేదము. 1; విణ. 3. బలినినది, పీనము, పీనరము: చూ, స్థూలము, 2.  
 పీనశము, సం. వి. అ. పుం. రూ-పీననము: చూ, రొంప. 2.  
 పీననము, —పై.—  
 పినాహము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తాగాడి.  
 పీనుగు, దే. వి. రూ-పీను: చూ, శవము.  
 పీనుగుదిండి, దే. వి: చూ, భూతము.  
 పీనుగునకుఁ జేసిన శృంగారము రాజులకుఁ జేసిన కొలువు, జా. వ్యర్థము.  
 పీనుగుపెంట, వా. వి. 1. శవకాలుష్యము: చూ, భస్మము; 2. దురవస్థ: కొడిపె-కొడిపె, జీంద్రము, దెస; 3. కష్టము: చూ, శోకము.  
 పీనోర్ని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పెద్దపొడుగుగలయావు, పీవరస్తని: చూ, సౌరభేయ (దేనువు).  
 పీస్లు, దే. వి: చూ, రూ-పీనుగు.  
 పీయి, దే. వి. రూ-పీయ్య: చూ, శమలము.  
 పీయూషము, సం. వి. అ. న. రూ-పీయూషము. 1. అమ్మ తము: చూ, సుధ. 1; 2. జాన్ముపాలు: చూ, ప్రస్థము.  
 పీరంగి, వా. వి: చూ, రూ-పీరంగి. 4.  
 పీరంగిబాణము, వా. మి. వి.—పై.—  
 పీరు, దే. వి. 1: చూ, గుమ్మ. 1; అ. క్రి. 2: చూ, పీకులు.  
 పీరుచు, దే. న. క్రి: చూ, రూ-పీల్పు.  
 పీర్లు, వా. వి. తురకల జ్ఞాపకార్థమైన గుఱుతు.  
 పీల, దే. విణ. బక్క: చూ, సౌలపు.  
 పీలి, దే. వి. 1: చూ, పిలిపిట్ట. స్వా. 4, అ. 14; 2. ఓడకు దారిచూపెడు చుక్కను: అగవ-అవక-అబక (ఇవి వాడుక లోనివి), కడపుఁజేయి, చుక్కా-చుక్కాను. (సం. ప).  
 —అరిత్రము, కర్ణము, కేనిపాతకము-కేనిపాతనము-కేనిపాతము: తద్వి.—౧. ఓడనడపుగెడకు.—(సం.ప).—  
 ఓషణి-కేషణి, నౌకాదండము; ౨. ఓడలోనుండు కణ్ణగుద్ద లికిని లవణాదులను త్రవ్వనట్టి చూసుగుద్దలికిని.— (సం. ప).— అభి: ౩. వడవత్తోనెడువలక (ఓడతెడ్డు)కు —కొయ్యతెడ్డు, తెడ్డు-తెడ్డు. (సం. ప).— కృపీటపాలము, కేనిపాతకము - కేనిపాతనము - కేనిపాతనము, బాణవము, తండువు-తండువు-తడ్డు-తడ్డువు - తడ్డు - తడ్డువు: (చూ, హోదము).  
 పీలిక, దే. వి. గుడ్డముక్క: చూ, వత్తము.  
 పీలికాడు, దే. వి. కర్ణచారుడు: చూ, నరంగు.  
 పీలిదండలు, వా. వి. బ. సందిట నుంచుకొనెడు కుచ్చుల

మాలికలు: చూ, భూషణము. 2.  
 పీలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పీకులు.  
 పీలుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పక్షిపిల్ల: చూ, శకుంతి (పక్షి); 2. = పిల్క. కండి\*: చూ, సూరణము.  
 పీలుచు, దే. న. క్రి: చూ, రూ-పీల్పు.  
 పీలుపర్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. చాగ\*: చూ, ప్రసవ; 2. దొండ\*: చూ, రక్తఫల.  
 పీలువాది, సం. వి. న్. పుం. ఒకమతమువాడు.  
 పీలుపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. గొలుగు\*: చూ, వరగోగు; 2. ఏనుగు: చూ, హస్తీ; 3: చూ, పరమాణువు; 4. రాబీ చెక్క: చూ, శకలము. 4; 5: చూ, సుమము; 6: చూ, బాణము. 1.  
 పీల్పు, దే. న. క్రి. రూ-పీలుచు- పీరుచు-పీల్పు. 1. నీరు పాలు లోనగునవి జాట్లు: జాట్లు; 2. గాలిని పీల్పు: ఎగఁగ్రోలు. (సం. ప).—ఉచ్చస్వసింఘ.  
 పీవము, సం. విణ. బలినినది: చూ, రూ-పీనము. 3. (శ్రీలింగము పీవరి).  
 పీవరము, సం. వి. అ. పుం. 1. తాఁజేయ: చూ, వృత్తము. 4 (తాఁజేయ); విణ. 2: చూ, పీవము. (క్రొవ్వినినది అనియు.)  
 పీవరస్తని, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పీనోర్ని.  
 పీవరి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పెద్దపీఁచర\*: చూ, శతావరి.

## పు

పుంఖము, సం. వి. అ. పుం. = పంజ. బాణపుసిడి: చూ, పంభము. 2.  
 పుంఖానుపుంఖము, జా. పరంపరగా, ఒకదానివెంటిది నొకటి. “శంఖారవంబులు పుంఖానుపుంఖంబులుగా” (ధర్మజ రాజ నూయము.)  
 పుంఖితము, సం. విణ. 1. పుంఖానుపుంఖముగాఁ జేయఁబడి నది; అం. 2: చూ, హస్తప్రాణములు.  
 పుంఖోద్వేజితవిభజనము, అం: చూ, పృమేయములు.  
 పుంఖోపసంఖ్యానము, అం.—పై.—  
 పుంగవము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; 2. ఒక ఓషధి: చూ, వృత్తము.  
 పుంగవుడు, సం. వి. అ. పుం. (ఉత్తరపదమైనచో) శ్రీష్టుడు: చూ. శ్రీష్టుడు.  
 పుంగుడు, దే. వి. 1. రూ-పుంగుడు: చూ, పులిపిరి; 2: చూ, పుండరీకము. 3; 3: చూ, బొప్పి.  
 పుంజము, సం. వి. అ. పుం. = పుంజి. పోవు: చూ, రాశి. 1. పుంజి, పై. వి. 1: చూ, సమృద్ధి; 2. వరి మొదలగువైరు: చూ, సన్యము. 1; 3. = పుంజి: చూ, పుంజము; విణ. 4: చూ, సంవన్నము. 2.  
 పుంజికొను, ద్వ. అ. క్రి. జాజుకొను.  
 పుంజీ, దే. వి. (స): చూ, నాలుగు.  
 పుంజీభవించు, సం. అ. క్రి: చూ, ప్రోగువడు.  
 పుంజి, వా. వి. ఎద్దడినేల: చూ, భూమి. 1.

పుంజము, వై. వి. 1. మున్నదియెనికలనూలు: చూ, సూత్రము.

1; వా. 2. (సుంకమంచముయొక్క) కాళ్ళకట్టుత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

పుంజాండంబ, వై. వి. అనుచును మొదలగు. పాండు. 3, ఆ.

02: చూ, భూషణము. 2.

పుంజ, దే. వి. అజ్ఞవాలు, అనుగువాలుపులుగు, అరణి, కొమరు

దాలు, కోడి, పెట్టెపోలి, మెట్టవాలుపిట్ట-మెట్టవాల్పిట్ట. (సం. ప.)

అండజము, ఇంద్రానామము, ఉద్యోధము, కలావికము, కాల

జ్ఞము, కావ్యకము, కాహళము, కిరిటి-కిరిటి, కుక్కుటము, కుక్కుటము,

కుహళస్వరము, కుహళోపవాహము, కుహళస్వరము, చంద్రకి, చట

కము, చరణాయుధము, ఛాని, చామచూడము, నఖరాయు

ధము, తద్వి. — ౧. అదవికోడికి. — అదవికోడి, కానపుంజ,

కారుకోడి-కాణుకోడి, గునవనకోడి, పొదకోడి. (సం. ప.) —

కుక్కుటము, కుక్కుభము, కులాలము, కుహళస్వరము,

కుహళస్వరము, వనకుక్కుటము, విష్టిరము, శిఖండి.

౨. అనుకోడికి. — పెంటి, పెట్టె, బోబు. (సం. ప.) —

కుక్కుటి; ౩. కుక్కుటస్త్రీపురుష సామాన్యమునకు. —

కోడి: ౪. గాగ్గముపుకోడికి. — (సం. ప.) — కృతవాకువు,

మయూరచటము; ౫. తెల్లెవారుజామున మొదట కూయు

కోడికి. — తొలికోడి: ౬. నీరుకోడికి. — గుండగి.

చిలవ నీరుకోడి, పుల్లగారక, బుడకోడి, బొల్లికోడి.

(సం. ప.) — ఆంధ్రసమావృతము, జలకుక్కుటము, పరి

ష్టనము, నలిలకుక్కుటము; ౭. వందెపు కోడిపుంజనకు.

కాకివన్నె, తెట్టి. (సం. ప.) — కపిలము; ౮. పుంజాల

రకములు. — అరజుట్టు, ఈరెలదారము, కంచుడమా

రము, కాట్టిచ్చు, కోడిదేగు, గద్దెకాసు (కు) లది, గరు

డండు, గాజుల గాడు, తెల్లయురగ. పిల్ల

వేళ్ళది, నల్లయురగ, వందెట్టిది, పచ్చెడజుట్టుది, పింగళి,

పిరంగి, మూగఁబిట్టుకోడి, పుంజులవేరువిత్తు, రణదేరు,

రాహుత్తి, వసులపాతఱు, నెలుకాలుది, (సం. ప.) — పట్ట

భద్రుడు; తద్వి. ౧. — కోడి, ఒంటిగోరు. — అరెబొట్టె.

పుంజదాలుపు, దే. వి: చూ, స్కంధుడు.

పుంజులవేరువిత్తు, వా. వి: చూ, పుంజ. 1—౮.

పుంట, దే. వి. (రూ-పుంటె-పురంట-పురంట-పూట) సంధ్య:

చూ, సంజాము.

పుంటె, వా. వి. — వై. —

పుండరీకము, సం. వి. అ. న. 1. తెల్లతామర\*: చూ, సహస్ర

పత్రము; 2. తెల్లగొడుగు: చూ, వారిత్ర; 3. ఒకతీర్థము;

6. గంధద్రవ్యము: చూ, రాజాస్థము; పుం. 5. ఆగ్నేయపు

దిక్కునందలి ఏనుగు: చూ, హస్తీ: (చూ, దిగ్గజములు);

6. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; 7. కప్ప: చూ, హరి.

12; 8. తియ్యమామిడి\*: చూ, మామిడి; 9. తెల్లపొడల

పుండరీకాక్షిణుడు, సం. వి. అ. పుం. తెలిదమ్మికంటి: చూ,

విష్ణువు. 1.

పుండరీకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక ముని: చూ,

సన్యాసి; 2. నిఘంటుకర్తలలో నొకడు.

పుండర్యము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-పౌండర్యము.

పుండలిండు, దే. అ. క్రి. అభూతకల్పన చేయు.

పుండాకోరు, వా. వి: చూ, వంచకుడు. 1.

పుండికూర, వా. వి. గోగుకూర: చూ, వరగోగు.

పుండు, దే. వి. కుటుపు: చూ, వ్రణము.

పుండ్రకము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పుండ్రము. 5; 2:

చూ, పుండ్రము. 6.

పుండ్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. నలుపుగలిగిన యెఱ్ఱచెఱకు\*:

చూ, రసాలము. 3; 2: చూ, పుండరీకము. 1; 3. — బొట్టు:

చూ, బొట్టు. 1; 4: చూ, పురుగు; 5. పుండ్రకము, పువ్వుల

గురివెంద \*: చూ, స్వేతపాకి; 6. పుండ్రకము, వంగ

దేశము: చూ, దేశములు.

పుండుగ్గిడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్షసుడు, పుంత,

దే. వి. ఇసుకదారి: చూ, మార్గము. 1.

పుంథావము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పౌంధిమము.

పుంలింగము, అం: చూ, లింగములు.

పుంశ్యలి, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, అంకులాడి.

పుంసవనము, సం. వి. అ. న. 1. గర్భచిహ్నము తేలిస

తోడనే పురుషుడు పుట్టవలెనని చేసెడు కుభకర్మము:

చూ, కర్మములు; 2. క్షీరము: చూ, స్తన్యము.

పుంస్థానకములు, అం. వైష్ణవము, సమపాదము, వైశాఖము,

మండలము, ఆలీధము, వర్త్యాలీధము (6): (చూ, స్థానక

ములు.)

పుకారు, వా. వి. వదంతి: చూ, శబ్దము. 2.

పుకిలిండు, దే. న. క్రి. రూ-పుక్కిలిండు, గుప్పించు.

(సం. ప.) — గండ్డాపించు.

పుకిలింత, దే. వి. రూ- పుక్కిలింత-పుక్కిలి, పుక్క-బుగ్గ.

(సం. ప.) — గండ్డాషము.

పుక్క, దే. వి. రూ-బుగ్గ. 1: చూ, రెంప. 2; 2. నీటికాయ:

చూ, స్ఫోటము. 2; 3. పర్వతాదులయందుండి సంతతధారగా

వైకుంఠివచ్చెడు నీరుబుగ్గ: చూ, స్ఫోటము. 2; వా. 4:

చూ, పుకిలింత.

పుక్కనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుల్క-కుడు.

పుక్కిటిపురాణము, జా. పుక్కిటినుండి వెలువడు వ్యర్థపు నలు

కులు. “పుక్కిటిపురాణములఁ బొగ్గిడ్డుపుచ్చునతఁడు.”

(రామలింగేశ శతకము); “కన్యక యిది పుక్కిటిపురాణమై

తోఁచెఁ జూమి.” (రామాభ్యుదయము.)

పుక్కిలి, వా. వి. 1: చూ, రూ-పుకిలింత; దే. వి. 2. బుగ్గ

లోపలి భాగము.

పుక్కిలిండు, దే. న. క్రి: చూ, రూ-పుకిలిండు.

పుక్కిలింత, దే. వి: చూ, రూ-పుకిలింత.

పుచ్చి, వా. వి. (రూ-పుచ్చియ-పుచ్చె).

1. కొబ్బరి పూడిందె: చూ, స్కందపుటము; 2. కలపుడై: చూ, శల్మము. 1.

పుచ్చికోలు, వా. వి. రూ- పుచ్చుకోలు: చూ, వర్ణిగ్రహము. పుచ్చినట్లు, వా. కి. విణ. తప్పనిసరిగా “నా వాకిని పుచ్చినట్లు రీర్చుము.”

పుచ్చియ, వా. వి: చూ, రూ-పుచ్చి.

పుచ్చె, —వై.—

పుచ్చ, దే. వి. 1. పుచ్చుతిగె, పుచ్చపాడు. (సం. ప).—కర్కారుకము, కలింగము-కలింగము - కాలింగము - కాలింగము-కాలింగి, కృష్ణదీపము, గోకుంజ. తద్వి. -ం. యూసాని పుచ్చుక- (సం. ప).—జంగరి-కాంగరి, దింగులము, నాగకుండి; ౨. చిత్తకాలింగికి. — చేరిపుచ్చ: (చూ, హరివాలు కము.) వా. 2. పుచ్చుతిగె అనుపేరు పుచ్చావరసు ఇంటిపేరుగ గలవారు. ఇట్లు పుచ్చకాయల, పిఱకాయల, చిక్కడుకాయల, చింతకాయల, వంకాయల మొ॥ వారు ఇంటిపేర్లుగలవారలూహ్యంబులు.)

పుచ్చటిక, దే. వి. (రూ-పుచ్చడిక-పుచ్చటిక-పుచ్చటికరనము): చూ, సిగ్గు.

పుచ్చడిక, —వై.—

పుచ్చటిక, దే. వి. 1. —వై.—; 2. చూ, ప్రీమంతుడు; 3. ప్రీమంతురాలు: చూ, ప్రీ.

పుచ్చటికరనము, వా. వి: చూ, పుచ్చటిక.

పుచ్చుతిగె, వా. వి: చూ, పుచ్చ.\*

పుచ్చపాడు, —వై.—

పుచ్చ, దే. వి. 1. ఆముదపుమద్ది: చూ, మద్ది. 2; న. క్రి. 2. అజ్ఞాపించు: చూ, నెలవిచ్చు; 3. ఇబ్బతు. భాగ. 4. స్కం. 105-106: చూ, పీఠ. 1; 4. గ్రహించు. పంచ. నా. 1, ఆ. 215: చూ, స్వీకరించు; అ. క్రి. 5. పుప్పినట్లు: చూ, రూ-పుచ్చ; ప్రే. 6. పోకేయు. భార. ఆర. 3, ఆ. 372: చూ, పుచ్చు. 2; న. క్రి. 7: చూ, వంపు. 11.

పుచ్చుకొను, దే. స. క్రి. 1: చూ, పుచ్చు. 4. భార. సభా. 1, ఆ. 143; 2. పరిగ్రహించు: చూ, స్వీకరించు.

పుచ్చుకోపుట్టాలమ్మ, లో, వదలకుండ పట్టుకొని పీడించుటలో వాడెదరు.

పుచ్చుకోలు, దే. వి: చూ, రూ-పుచ్చికోలు.

పుచ్చుట, వా. వి. ఉత్తేజనము.

పుచ్చటి, సం. వి. ఈ. ప్రీ. (పున్నపుంసకలింగమని కొందఱు) నెటికవిలుచుట: చూ, నేల్లుడి.

పుచ్చము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. తోక: చూ, వాలము. 1; 2. వెనుకప్రక్క: చూ, వెనుక. 1.

పుట, వా. వి. (సం. వి. అ. న. అనియు, దీనికి పొరట తదన మనియు కొందఱు): చూ, పొరట.

పుటక్రియలు, అం. వివర్తితము, ఉన్నేషము, విహితము, కుంచితము, సమము, వికాశితము, స్ఫురితము, నిమేషము,

ప్రస్ఫుతము. 9.

[చూచూ.

పుటపుట, దే. వి. అడుగుడుయందగుననురణము: చూ, పుటపుటన, దే. వి. 1: చూ, మెచ్చు. 1; విణ. 2: చూ, ప్రవృత్తము. పాంచు. 2, ఆ. 35.

పుటపుటనగు, దే. అ. క్రి. ప్రవృత్తనగు. స్వా. 3, ఆ. 23. పుటదేవనము, సం. వి. అ. న. పట్టదము: చూ, నీమ. 1. (దేవము).

పుటదేవము, 1. —వై.—; 2. చదుర్నిరవాచ్యము: చూ, స్వరము.

2; 3. పీడిపంపు, చక్రాచి: చూ, ప్రోచిని (సది).

పుటము, సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. పూలబుట్ట: చూ, సజ్జ. 1; 2. గొప్ప: చూ, హరివాలు. (హర్రము 6); 3. గుట్టపు కాలిగారింజ: చూ, వింజము; వై. వి. (1). = స్లక. అశ్వ గరి: చూ, హయము; వా. (2). రోహిణులను పుటము వేయుట: రూ-పురము.

పుటముబ్బు, ద్వి. అ. క్రి. మీడితుబ్బు. వసు. 2, ఆ. 39.

పుటములు, వా. వి. ఐ. మల్లయుద్ధనిశేషము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

పుట(ర)ములు, అం. అంతఃకృత, కుక్కుట, గజ, గోవర, మహా, వరాహపుటములు మొదలగునవి.

పుటమెగయు, ద్వి. అ. క్రి. 1. మీడికెగయు: చూ, రేగు.

1; 2. దాటు. రామా. 6, ఆ. 84: చూ, లంఘించు.

పుటలు, అం: చూ, నాద్యోపయోగములైన యంగములు (అంగము. 9.)

పుటి, సం. వి. ఈ. ప్రీ. 1. = పుటికె-పుటిక-బుట్ట: చూ. పుటము. 1; 2: చూ, పుటము. 2.

పుటిక, సం. వి. ఆ. ప్రీ. 1. ఏలకి\*: చూ, పరలం వై. వి.

(1). = పిటక. (రూ-పుటికె - పుటి-పుటిక - బుట్ట-బుట్టి-బుట్టిక): చూ, పుటము. 1.

పుటికె, వై. వి. =: చూ, రూ-పుటిక. (1).

పుటితము, సం. వి. అ. న. 1. దోసిలి: చూ, హస్తము; విణ.

2. కుట్ట(బడినది: చూ, సూతము; 3. దొప్పగాఁజేయఁబడినది.

పుటుక్కు, దే. వి. తెగుటయందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, చూచూ.

పుట్ట, వై. వి. 1. = పుటకమ్: చూ, వర్మికము. (దేశ్యమని శ. ర.); 2. చిన్నపొడు: చూ, పొడు. 2; 3. జన్మస్థానము. “రోగములపుట్ట”: చూ, స్థానము. 1; 4: చూ, పునాది; 5: చూ, రాశి. 1.

పుట్టకాపరి, వా. వి: చూ, సర్పము. సాం. తిర్య. 10.

పుట్టకాపు, దే. వి. 1. —వై.—; 2: చూ, వెలుగుబంటి.

పుట్టకాలివాడు, వా. విణ: చూ, వర్మికపాదుడు.

పుట్టకాలు, దే. వి. దోడకాలు: చూ, హజ్జ.

పుట్టకీటు, వా. వి. పుట్టగోడ.

పుట్టకుట్టము, అం: చూ, భౌమమండలములు.

పుట్టకూటిమెకము, వా. వి: చూ, పుట్టకాపు. 2.

పుట్టకూడు, దే. వి. చీమగ్రుడ్లతోఁ గలసిన పుట్టమట్టిమర్ద.

స్యా. 4, ఆ. 37.

పుట్టకూరు: దిండి. వా. వి: చూ, పుట్టకాపు. 2.

పుట్టకూరు: మొట్టమొట్టము, ద్వ. వి.—పై.—

పుట్టకొక్క, ద్వ. వి: చూ, పుట్టగొడుగు.\*

పుట్టకొడు, ద్వ. వి. కోటకు బలముకొను కోటబయటవేసిన మట్టిని: చూ, వేడిక.

పుట్టకోవలు, వా. వి. పుట్టమీది శిఖరములు: చూ, వర్మికము.

పుట్టగొడుగు, వా. వి. కుక్కగొడుగు: చూ, సర్పాక్షి.

పుట్టగోచి, దే. వి. పోటముండి: చూ, బొడ్డుము.

పుట్టచూలు, వా. వి. వాల్మీకిమహర్షి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

పుట్టచెంచు, ద్వ. వి. 1. ఎగురగొట్టియదెనుబంతి. రామా. 8, ఆ. 51: చూ, సరి. 3; ఐ. 2: చూ, చాలక్రీడ.

పుట్టచెమ్మ, వా. వి: చూ, వర్మికశిండి\*.

పుట్టచేర్పు, దే. వి: చూ, పుట్టగొడుగు.\*

పుట్టచెమ్మ, దే. వి: చూ, పుట్టచెమ్మ\*.

పుట్టతేనె, దే. వి: (పుట్టలోపెట్టిన) పెరతేనె: చూ, మధువు. 5.

పుట్టతేలు, దే. వి. మండగబ్బ-మండ్రగబ్బ: చూ, వృశ్చికము. 1.

పుట్టదిట్ట, వా. వి: చూ, పుట్టకావరి.

పుట్టపుట్టువు, దే. వి: చూ, పుట్టచూలు. విక్ర. 1, ఆ. 9.

పుట్టపెట్టెనట్లు, వా. వి: చూ, పుట్టకావరి. ఆం. సం. మా. 17.

పుట్టమనెడుగబ్బి, —పై.—

పుట్టము, వై. వి. = వట: ఐట్ట: చూ, వత్తము.

పుట్టి, దే. వి. 1. ఏఱుదాచెడుసాధనము: చూ, హోడము;

2: చూ, భారి: 3. ఇరువది మణుగులు: వై. వి. 4. = పుటి:

చూ, పుటిక. (దేశ్యమని శ. ర.)

పుట్టించు, దే. ప్రే: చూ, సృజించు.

పుట్టించుట, వా. వి. కలిగించుట: చూ, సంభవము. 1.

పుట్టిక, వై. వి: చూ, రూ-పుటిక. కళా. 8, ఆ. 158.

పుట్టినవాడు, వా. వి: చూ, సంభూతుడు.

పుట్టినిల్లు, దే. వి. (పుట్టిన + ఇల్లు) రూ-పుట్టినిల్లు, మాతృ గృహము: చూ, సదనము. 1. (వా. పుట్టినిల్లు.)

పుట్టిమున్నుట, కా. నష్టమగుట. (పుట్టి = ఏఱుదాచెంచుబట్ట) రామా. 8, ఆ. 55.

పుట్టు, దే. వి. 1: చూ, రూ-పుట్టుక, 1; ఆ. క్రి. 2. జన్మించు: చూ, సంభవించు.

పుట్టుక, దే. వి. (రూ-పుట్టు-పుట్టుగు-పుట్టువు): చూ, సంభవము.

పుట్టుకచల్లొజ్తోతి, వా. వి: చూ, హిమాంశువు.

పుట్టుకల్లరి, దే. వి: పుట్టుకమొదలు కల్లలాడువాడు. భార. ఆర. 5, ఆ. 405: చూ, ముఖరుడు.

పుట్టుగట్టు, ద్వ. వి. ఉదయాద్రి. య. 3, ఆ. 143: చూ, పర్యతము.

పుట్టుగు, దే. వి. రూ-పుట్టుక.

పుట్టుగొడ్డు, దే. వి: పుట్టుకమొదలు గొడ్డుతనముకలది (ఆడుది): చూ, ప్రి.

పుట్టుగొడ్డి, దే. వి: జనుషాంధుడు: చూ, రేపేకు.

పుట్టుచీకు, —పై.—భార. ఆది. 4, ఆ. 231.

పుట్టుచెయ్యపు, ద్వ. వి. రూ-పుట్టుచెయ్య: చూ, జాతకర్మము.

పుట్టుచెయ్య, ద్వ. వి.—పై.—

పుట్టుచేటు, వా. వి. పుట్టినప్పటినుంచి.

పుట్టుచోటు, వా. వి. (సం. ప).—అభిజనము, ఆకరము: జన్మభూమి.

పుట్టుపాప, దే. వి: వ్యాధిచే తెల్లబాటినదేహముగలవాడు.

పుట్టుపునుగు, వా. వి. లోమకమ్మగమదము.

పుట్టుబడి, దే. వి: చూ, పుట్టుక.

పుట్టుమచ్చ, దే. వి. మచ్చ, ములుపు. (సం. ప).—కాలకము, తిలకిము, తిలకాలకము, జటులము-జడులము, సిష్టపు: (చూ, లక్షణము. 1.)

పుట్టుమూగ, ద్వ. వి. పుట్టుకమొదలు మూగ: చూ, మూగ. 3.

పుట్టుమొండి, వా. వి. పుట్టుకమొదలు మొండివాడు: చూ, సూరసూతుడు.

పుట్టువడుగు, ద్వ. వి. 1. పుట్టుకమొదలు బ్రహ్మచారి: చూ, వటుపు; 2: చూ, విష్ణువు. 1.

పుట్టువు, దే. వి: చూ, రూ-పుట్టుగు.

పుట్టువెట్టి, దే. వి: పుట్టుకమొదలు వెట్టివాడు: చూ, వెట్టివాడు.

పుట్టెడు, వా. వి. పుట్టెడువరిమితి. (80 కుం. అని కొందఱు, 200 కుం. అని కొందఱు.)

పుట్టెడునేల, వా. వి. 20 కుంటలు (2 వండుములు, 4 ఏడుములు, 8 ఎకరములు, 80 కుంచములు, 800 శెంట్లు, 38720 చతురపుగజములు.)

పుట్టినిల్లు, దే. వి: చూ, రూ-పుట్టినిల్లు. భాగ. 8, స్కం. 155.

పుకము, వా. వి: చూ, రూ-పుటము. (2).

పుడక, వా. వి. (రూ-పుడక-పుల్ల) 1. తృణకాండము: చూ, హరిత (తృణము. 1); 2. కత్తెపుల్ల (చిన్నచిడుగు): చూ, సమీద; 3. అడ్డము. “పానకములోనిపుడక”: చూ, సంరోధము.

పుడమి, వై. వి. = పుట్టి: చూ, భూమి. 1.

పుడమిచెలి, వా. వి: చూ, వర్మికము.

పుడమితాలుపు, ద్వ. వి. 1. కేషుడు: చూ, సర్పము: 2. కొండ. అచ్చ. బాల, కాం. 40: చూ, పర్యతము: 3. భూపతి: చూ, రాజు. 1.

పుడమితేరక్కెవాడు, వా. వి: చూ, శివుడు. 1.

పుడమినంటు, వా. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పుడమిపట్టి, ద్వ. వి. 1. అంగరకుడు: చూ, వక్రకుడు. 1; 2: చూ, నేలపట్టి. 2; 3. భూమిజ. రామా. 5, ఆ. 85: చూ, సీత.

పుడమిపుట్టు, ద్వ. వి. 1. భూజము, చెట్టు: చూ, పుక్షము;  
 2: చూ, పుడమిపుట్టి. 3. రామా. 5, ఆ. 244.  
 పుడమిముద్రియకొక, వా. వి: చూ, సముద్రము. సాంబ. దే. 17.  
 పుడమిమొలసూలు, — పై.—  
 పుడమిరా, వా. వి: చూ, పుడమిసంఘ.  
 పుడమిజేడు, ద్వ. వి: చూ, రాజు. 1.  
 పుడమివేలుపు, ద్వ. వి: చూ, వ్రాహ్మణుడు. వర. 2,  
 ఆ. 136.  
 పుడమిగుడు, వై. వి. = పుడివీశ: చూ, పుడమిజేడు.  
 పుడికిరించు, దే. స. క్రి. రూ-పుడికిరించు. 1. కొంచెముగా యిచ్చు:  
 చూ, పెట్టు. 8; 2. సన్నిపాతదోషముచేత గ్రహించు.  
 పుడికిరింక, దే. వి. (రూ-పుడికిరింక-పుడుకరింక) 1. ఈవి:  
 చూ, స్పర్శము. 3; 2. పుడికిరించుట.  
 పుడికిష్ట, దే. వి. బ. రూ-పుడికిష్ట: చూ, దాలక్రిడ.  
 పుడిగ, వా. వి. (రూ-పుడుగ-పుడుకు-పుణుకు) ఈవి: చూ,  
 స్పర్శము. 3.  
 పుడిసరి, వా. వి. రూ-పుడిసరి. కుదియబట్టినచేరలో సగము  
 చూ, హస్తము.  
 పుడిసిరి, — పై. —  
 పుడిసిలిండు, దే. స. క్రి. పుడిసిలిబట్టు.  
 పుడిసిలింక, దే. వి. పుడిసిలిబట్టుట.  
 పుడిసెడు, వా. వి. కుదియబట్టినచేరలో సగముపరిమాణము:  
 చూ, హస్తము.  
 పుడుగులు, దే. వి. బ. రూ-పుణుగులు. కాశీ. 7, ఆ. 136:  
 చూ, భక్ష్యము.  
 పుడుక, దే. వి: చూ, రూ-పుడక.  
 పుడుకబావిలి, దే. వి. శ్రీ. చెవిసగ: చూ, భూషణము. 2.  
 పుడుకరింక, దే. వి: చూ, రూ-పుడికిరింక.  
 పుడుకు, దే. వి. రూ-పుణుకు. 1. ఈవి: చూ, స్పర్శము. 3;  
 స. క్రి. 2. కొంచెముగా యిచ్చు. విక్ర. 2, ఆ. 170: చూ,  
 పెట్టు. 8; 3. ఇచ్చు. హరి. ఉ. 9, ఆ. 46: చూ, పెట్టు.  
 8; 4. (అయిదువేళ్లతో) గ్రహించు. ఉ, హరి. 5, ఆ.  
 202: చూ, స్వీకరించు; 5. క్రమ్య: చూ, మథించు; 6. (చీక  
 టిలో) తడవు: చూ, వెడకు.  
 పుడుకుగల్లు, దే. వి. చింతామణి. అచ్చ. బాల, కాం. 8: చూ,  
 రత్నములు.  
 పుడుకుదొడుకు, దే. వి. కామదేనువు: చూ, దేనువు.  
 పుడుకువ్రాసు, దే. వి: చూ, వేలుపుజెట్టు. అచ్చ. బాల,  
 కాం. 2.  
 పుడుగ, వా. వి: చూ, రూ-పుడిగ. ఆం, భా. ద్వి. 182.  
 పుడికిపుచ్చుకొనుట, జా. పుడికి గ్రహించుట. విజ. 1, ఆ. 198;  
 విజ. 2, ఆ. 162.

పుడికిరించు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పుడికిరించు.  
 పుడికిరింక, దే. వి: చూ, రూ-పుడికిరింక.  
 పుడికిష్ట, దే. వి. బ: చూ, రూ-పుడికిష్ట.  
 పుణుగులు, దే. వి. బ: చూ, రూ-పుడుగులు.  
 పుణుకు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పుడుకు.  
 పుణ్ణంపుమొన, అం: చూ, మొనలు.  
 పుణ్ణకము, సం. వి. అ. స: చూ, వ్రతము.  
 పుణ్ణకేత్రము, సం. వి. అ. స. ఆత్రేత్రము. దివ్యకేత్రము.  
 పుణ్ణకేత్రములు, అం. 1: చూ, పుణ్ణకేత్రము; 2: చూ,  
 భూమి. 1: చూ, (పుణ్ణసగరించులు).  
 పుణ్ణాజనుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నైర్మతి: చూ, సోఁగుల  
 తేడు; 3: చూ, రాక్షసుడు. 1; 3: చూ, యజ్ఞుడు; 4:  
 చూ, పుణ్ణాత్ముడు.  
 పుణ్ణాజనేశ్వరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శ్రీదురు.  
 పుణ్ణాసగరించులు, అం: చూ, దేశములు.  
 పుణ్ణాభూమి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, దేశములు.  
 పుణ్ణము, సం. వి. అ. స. = పున్దియము-పున్దెము. 1.  
 ధర్మము: చూ, సుకృతము. 1; 2. దాసము: చూ, స్పర్శము.  
 3; విజ. 3: చూ, శుద్ధము. 3; 4: చూ, హృద్యము.  
 పుణ్ణవంతుడు. సం. విజ: చూ, పుణ్ణాత్ముడు.  
 పుణ్ణాల్లోకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, దాహుకుడు.  
 పుణ్ణాత్ముడు, సం. విజ. (న్) పుణ్ణాన్వరూపుడు: చూ, సుకృతి.  
 పుణ్ణాహము, సం. వి. అ. స. పుణ్ణాదినము: చూ, రోజు.  
 పుతపుత, దే. వి. చలనమునందగు ననుకరణము: చూ, హాహూ.  
 పుతపుతపోవు, దే. అ. క్రి: చూ, వివశమగు. ఉ, హరి. 6,  
 ఆ. 104.  
 పుత్ర, వై. వి. పుష్క: చూ, వెనుక. 1.  
 పుత్రద, వా. వి. నూలికండె: చూ, నూత్రము. 1.  
 పుత్రడి, వై. వి. = పుత్రకా. (రూ-పుత్రళి-పుత్రళిక) 1. అవ  
 రంజి, మేలిమి (దేశ్యమని శ. ర. ): చూ, లోహము. 1.  
 2. బొమ్మ: చూ, సకిన. 3.  
 పుత్రడికాసు, వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1.  
 పుత్రళి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = : చూ, పుత్రడి. 2; వై. వి:  
 (1). = పుత్రళి: చూ, రూ-పుత్రడి. 1. (దేశ్యమని శ. ర.)  
 పుత్రళిక, సం. వి. అ. శ్రీ. = పుత్రడి. 1. కిర్మి. బంగారుబొమ్మ:  
 చూ, సకిన. 3; 2. కిర్మి, లోహపుబొమ్మ: చూ, సకిన. 3.  
 పుత్తిక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, పెరయ్యాగ.  
 పుత్తెంచు, దే. ప్రే. (పుచ్చు + తెంచు) 1: చూ, రూ-పుచ్చు.  
 6. ఉ, హరి. 1, ఆ. 59; స. క్రి. 2: చూ, రూ-పుచ్చు.  
 3. ఆం, భా. తృ. 121.



పుర్రండివకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుర్రండివి\*.

పుర్రకామేష్టి, వా. వి. పుత్రునిఁగోరి చేయుయాగము: చూ, యజ్ఞము.

పుర్రడివము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుర్రడివి\*.

పుర్రడివి, సం. వి. ఇ. పుం. అక్షపలము, అక్షసిద్ధి, కుమార డీవము, కృతజ్ఞము, గర్భంవము, గర్భకరము, పుర్రం డీవము. పుర్రడివము, సూనడివి\* (దీని విత్తులు గర్భోత్పత్తిఁ గలుగఁజేయును: చూ. సూనడివి.)

పుర్రడాల్లి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. అశ్వజాత, గంధాబవు, పుర్రాబవు\*.

పుర్రవతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. కరదీరి: చూ, శ్రీ.

పుర్రక్కరవండిలి: న్యా. అవండితుఁడగుపుర్రుఁడు శక్రువు.

పుర్రాదిచ్చేర్పరాజయమ్, న్యా. రా నందలిని జయింపవలెను.

పుర్రుడు దన్ను జయింపవలెనని తండ్రి కాంక్షింపవలెను.

పుర్రాబవు, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పుర్రడాల్లి\*.

పుర్రక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. కూతురు: చూ, సూన, 1; 2: చూ, పుర్రడి. 2; 3. లక్కదూది: చూ, వ్రత్తి; 4. = పొత్తిక. దొమ్మచీరె: చూ, వత్తము.

పుర్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. = బుర్రకఁడు, (పున్నామ సర క్మునుండి రక్షించువాఁడు) 1. కొడుకు. మార్కం. 3, అ. 100: చూ, సూనుడు. 1; అం. 2: చూ, సంతానములు; 3: చూ, పుర్రులు. 1; 4: చూ, పుర్రులు. 2.

పుర్రులు, అం. 1. (కొడుకులు) (వీరు వన్నిర్దలు..—౧. బొర నుఁడు (భార్యయందు తనకుఁబుట్టినకొడుకు), ౨. తేర్ర జుఁడు (ఏదేని యొక కారణమున సంతానవిచ్ఛిత్తి కలు గఁగా పెద్దలయనుజ్ఞచేత తనభార్యయందు దేవరుఁడులొనగు వారికిఁ బుట్టినకొడుకు), ౩. దత్తుఁడు (దత్తుతీసికొన్న కొడుకు), ౪. కృత్రిముఁడు (గుణజ్ఞుఁడని యభిమానించి పెంచుకొన్నకొడుకు), ౫. గూఢోత్పన్నుఁడు (భార్యయందు తనకు తెలియకుండ అంకుమగనికిఁ బుట్టినకొడుకు), ౬. అవధియుఁడు (తల్లిచేతగాని తండ్రిచేతగాని యభయులచేత గాని విడువఁబడగా తెచ్చి పెంచుకొన్నకొడుకు), ౭. కానీ నుఁడు (తన భార్యయందు కన్యాత్వమున రహస్యముగా పుట్టినకొడుకు), ౮. సహోదజుఁడు (గర్భిణి నుండ తెలిసికాని, తెలియకాని వివాహము చేసికొన్న భార్యయందుఁ బుట్టిన యాకొడుకు), ౯. క్రీతుఁడు (తల్లి రంధ్రులవద్ద వెలయుచు కొనుకొన్నకొడుకు). ౧౦. పాన ర్వుఁడు (పునర్భవునందుఁబుట్టినకొడుకు), ౧౧. స్వయం దత్తుఁడు(తల్లిరంధ్రులు లేక కాని తల్లిరంధ్రులచేత సకారణ ముగ విడువఁబడికాని తనంతట నేను నీకుఁబుత్రుఁడనయ్యెద నని వచ్చినకొడుకు), ౧౨. జ్ఞాతిరేయుఁడు (జ్ఞాతికొడుకు). వీరిలో మొదటియొక్కరు బంధువులు దాయాదులు నగుదురు.

వెనుకటి యొక్కరు బంధువులగుదురుగాని దాయాదులుకారు. ఇది భారతమునందు వ్రాయఁబడియున్న విధము నను సరించినది. జ్ఞాతిరేయుఁడనువానికి మాటుగా మనుస్మృతి యందు పాఠశవుఁడు (లేక) శౌత్రుఁడనియు, విజ్ఞానేశ్వరీ యమునందు పుత్రికాపుత్రుఁడనియు(వ్రాయఁబడియున్నది), చూ, సూనుడు. 1; 2. పుత్రులనంబడువారు.—శిష్యుఁడు: భృత్యుఁడు, దౌహిత్రుఁడు, భగినీపుత్రుఁడు (5).

పుత్రేషణము, అం: చూ, ఈషణత్రయము.

పునియబొట్టు, ద్వ. వి. ఊర్ధ్వపుండ్రము: చూ, బొట్టు. 1.

పుదీన, వా. వి: రూ-పుదీన-పొదీన, ఈగయెంగిలికూర\*.

పుదీన,—వై.—“పుదీనపువ్వు”.

పుదూరిద్రావిడులు. అం: చూ, ద్రావిడులు.

పునఃపునః, సం. అవ్య. మాటిమాటికి: చూ, శశ్వత్తు.

పునరుత్తనదాధానము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు. (మరలఁ జెప్పినట్లు దోపించునది. ఉదా.—“జిప్తుఁ డింద్రుఁడు.)

పునరుక్తి, అం: చూ, వాక్యదోషములు. (చెప్పినదే చెప్పుట. ఉదా.—“చక్రమున రాక్షసులద్రుండు చక్రధరుఁడు”).

పునర్జీవికము, సం. వి. అ. న. ఉజ్జీవనము.

పునర్మన, సం. వి. అ. స్త్రీ. గలిజేరు\*: చూ, శోధమ్మి.

పునర్మనము, సం.వి.అ. పుం.గోరు: చూ,నఖము. 1.(నఖము కడఁ జూపఁబడినవానికి సంబంధించిన మిగతవిశేషములు. —నఖముచిప్పకు—కర్పరహము, కాలి, కేళి, కొలము; తంత్రిమీటుగోరునకు.—(తె).—కొడుపు, గోరు: పులి యొక్కగోరునకు.—(తె).—పులిగోరు (మిగతవానికి: “చూ హస్తము.”)

పునర్భవ, సం. వి. అ. స్త్రీ. చంద్రకళ, బొ, కల, కళ: చూ, పున్నును.

పునర్భవము. సం. వి. అ. పుం. 1. గోరు: చూ, పున ర్మనము; 2. కుటుంబము: చూ, సంసారము. 1; విణ. 3. మరలఁబుట్టినది.

పునర్భవు, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, దిధిపువు. 1.

పునర్వసు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. పునర్వసునక్షత్రము: చూ, రిక్క: 2. = పునాన. ముందువంట: చూ, సన్యము. 1.

పునర్వసువు, అం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుఁడు. 1; 3. కాత్యాయనముని: చూ, సన్న్యాసి. 1.

పునశ్చరణము, సం. వి. అ. న. మంత్రముయొక్కపునః పఠనము.

పునస్సంధానము, సం. వి. అ. న. 1. విచ్చిన్నాగ్నిని మరల హోమగుండమునందుఁ గూర్చుట: చూ, వహ్ని. 1; వా. 2. కలవడము, గర్భాధానము.

పునస్సంస్కారము, సం. వి. అ. పుం. ద్వితీయవారోపనయ నాది సంస్కారము.

పునాది, దే. వి. గోడక్రింది పుట్ట: చూ, మూలబంధము.

పునాన, వై. వి. = 1: చూ, పునర్వగు. 2; బ. 2. సూర్యుడు పునర్వసునక్షత్రమందుంచగా విలసనజ్జలు లోనగుచానము: చూ, చాన్యము.

పునాసాటకథాలు, వా. వి. బ: చూ, చాన్యము.

పునిస్త్రీ, వా. సం. వి. సువాసి: చూ, స్త్రీ.

పునితుడు, సం. విజ: చూ, శుద్ధుడు.

పునుగు, దే. వి. 1. పూర్వగత్త, అరిష్టుక, జాలిక, గంధ విదాలిక, పూతికోరి: చూ, రాక్షాసము; వా. 2. కమల చాన్యము: చూ, చాన్యము.

పునుగుపిల్లి, ద్వ. వి. రూ-పునుపిల్లి: చూ, చూర్ణాలము.

పునుగురాజనాలు, దే.వి. బ. మిక్కిలివాసనగల చాలిచాన్యము: చూ, చాన్యము.

పునుక, దే. వి. రూ-పున్క. శలచిప్పయెముట: చూ, శల్యము. 1.

పునుకకంచమువాడు, దే. వి. కపాలభృత్తు: చూ, పుండు.

పునుకకంచమువాసివిల్లు, ద్వ. వి. మేరునగము: చూ, వర్జ్యము.

పునుకకట్టలదణి, ద్వ. వి: చూ, పునుకకంచమువాడు.

పునుకతాలుపు, దే. వి.—పై.—

పునుకదారి, ద్వ. వి. —పై.—

పునెము, వై. వి, విజ: = పుణ్య: చూ, రూ-పున్నియము.

పున్క, దే. వి: చూ, రూ-పునుక.

పున్కదిల్లి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పునుగుపిల్లి.

పున్న, దే. విజ. చిన్న: చూ, స్వల్పము.

పున్నమ, వై. వి. = పూర్ణిమా. (నిందుతిడి) శుక్లపక్షమునందు పదునేనవతిది: నెల. (సం. ప).—అశ్వత్థ, నిరంజన, పంచదళి, పక్షిణి, పూర్ణ, పూర్ణిమ, పౌర్ణమాసి, పౌర్ణిమ: తద్విశేషములు.—౧. ఒకకళతక్కువైన చంద్రుడు గల పున్నమకు.—(సం. ప).—అనుమతి: ౨. చంద్రునిలో పదునాణవభాగమునకు.—(సం).—ఓ, కల-కళ, పునర్భవ: ౩. దర్శనప్రతిపత్నంధికి.—(సం).—వర్జ్యము; ౪. పున్నమకును పాడ్యమికిని, అమవసకను పాడ్యమికిని నడుమకాల మునకు.—(సం).—వర్జ్యసంధి: ౫. త్రైతపౌర్ణిమకు (వసంతోత్సవము)—(సం).—కర్ణమి-కూర్ణని, కామమహము, చైత్రావళి-చైత్రి, మధూత్సవము, వాసంతి, సువసంతము; ౬. క్షేప్ర పౌర్ణిమకు.—(సం).—క్షేప్రి: ౭. అషాఢపున్నమకు.—(సం).—అషాఢి: ౮. ఆశ్వయుజపూర్ణిమకు.—(సం).—ఆశ్వయుజి, కోజాగరము, కౌముదీవారము, ద్యూతపూర్ణిమ, శరత్పర్వము, శారది. (మిగిలినవానికి: చూ, హరివాసరము: చూ, హిమాంతువు.)

పున్నాగము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పాన్న. సురహాన్న\*

(అని కొందఱు): చూ, సురహాన్న: 2. చంద్రుని యేనుగు: చూ, చూర్ణి: ౩. పురుషశ్రేష్ఠుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు: 4. తెల్ల గలుప: చూ, సహస్రపరము: ౫. జాతికాయ.

పున్నియము, వై. వి. = పుచ్చ. (రూ-పున్నియము-పునెము-పున్నెము). 1: చూ, సుప్తము. 1. కాశీ. 2, ఆ. 45; 2. = పుచ్చ. ఈవి: చూ, స్వల్పము. ౩; విజ. ౪. సుప్తము కలది.

పున్నెము, వై. వి, విజ.—పై.—

పుప్పము, వై. వి. = పుప్ప: చూ, సుమము.

పుప్పి, దే. వి. రూ-పుప్పి. 1: చూ, పంటిలపులు; వా. వి. 2: చూ, గోరచట్టు.

పుప్పించు, దే. ప్రే: చూ, పుచ్చు. 6.

పుప్పిపన్ను, వా. వి. రూ-పిప్పిపన్ను: చూ, హాసువు.

పుప్పిపురుగు, ద్వ. వి. సులిపురుగు: చూ, పురుగు.

పుచ్చు, దే. వి. పశుపులగారిజలు వ్రసిప్పిపురుగులువదెడు వ్యాధి: చూ, పశురోగము.

పుప్పొడి, ద్వ. వి. (పూ + పొడి) పుష్పములయందలి ధూళి: చూ, సుమనోరజము.

పుప్పసము, సం. వి. న్. పు. ఎవమక్షాసిరిలిత్తి: అవమాననము.

పుబ్బ, వై. వి. = పూర్వా. సాముకింటిచుక్క: చూ, రిక్క. 1-౧౧. (సం. అని కొందఱు.)

పుమాంసుడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, మనుష్యుడు.

పుముర్తరీయము, సం. వి. అ. న. అర్ధోరుకము: చూ, వస్త్రము.

పుయిలోట, దే. వి. 1: చూ, సిగ్గు: 2: చూ, వెఱపు: ౩: చూ, పిటికికండ: 4. రూ- పుయిలోటము. జంకు. భార. విరా.

౩, ఆ. 206: చూ, సంకోచము. ౩; 5: చూ, మోమోటమి.

పుయిలోటము, దే. వి: చూ, రూ-పుయిలోట. 4. భార. విరా. 2, ఆ. 70.

పుయిలోడు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సంకోచించు. భార. ఉద్యో.

1, ఆ. 22; 2. భిన్నుడగు. ఆం. శే. 26: చూ, విన్నవోవు. పురంటి, వా. వి. 1: చూ, రూ-పుంటి; 2. కాలము: చూ, సమయము. 1.

పురందరుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పురందుడు. 1: చూ. రాముడు; 2: చూ, సహస్రాక్షిడు.

పురందుడు, —పై.—

పురందరి, సం. వి. ఇ, ఈ. శ్రీ 1. కుటుంబిని: చూ, శ్రీ; 2, ఆడుది: చూ, శ్రీ.

పురఁట, వా. వి. చూ, రూ-పుండు.

పురడించు, వై. అ. క్రి. = పూర. (రూ - పురణించు - పురా జించు-పురాయించు) 1: చూ, వర్తిల్లు. హరి. పూ. 6, ఆ. 174; 2: చూ, విజృంభించు.

పురణించు, -వై. —

పురపుర, దే. వి. పాఠ్యులయందగు ననుకరణము: చూ, చూచూ.

పురపురబొక్క, దే. స. క్రి. మిక్కిలివెతనొందు: చూ, శోకించు.

పురపురలాడు, దే. స. క్రి. మిక్కిలి అపేక్షపడు: చూ, వాంఛించు..

పురమాయించు, వా. స. క్రి: చూ, రూ-వరమాయించు.

పురము, సం. వి. అ. న. 1. వట్టణము: చూ, దేశములు; 2. పాటలీపుత్రమును వట్టణము: చూ, సీమ. 1. (దేశములు); 3. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 4. మేడ: చూ, సదనము. 1; 5: చూ, శరీరము; 6: చూ, మూడు; పుం. 7: చూ, మహిసాక్షి\*.

పురస్కరించు, సం. స. క్రి. 1. ముందిరుకొను; 2. పూజించు: చూ, సమర్పించు.

పురస్కారము, సం. వి. అ. పుం. (రూ - పురస్కృతి-పురస్కరయ) 1. ముందిరుకు; 2. పూజనము: చూ, సవర్ణ; 3: చూ, సన్మానము; 4. పరిగణించుట: (చూ, స్వీకారము. 2; 5 తడుపుట; 6. శత్రువు అక్రమించుట; 7. అపదూఱువడుట

పురస్కృతము, సం. విణ. 1. ముందిడఁబడినది; 2. పూజింపఁ బడినది: చూ, సన్మృతము. 2; 3. సన్మానింపఁబడినది : చూ, సన్మృతము. 2; 4. పరిగ్రహింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము; 5. తడువఁబడినది: ఉక్షితము; 6. శత్రువుచే నాకృ మింపఁబడినది; 7. అపదూఱుపడినది: చూ, హీనము. 2.

పురస్కృతి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, పురస్కారము.

పురస్కరయ, సం. వి. ఆ. ప్రి.—వై. —

పురస్పరుడు, సం. విణ: చూ, పురోగముడు.

పురహరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

పురాకృతము, సం. విణ. పూర్వజన్మమందు చేయఁబడినది. (కుభాశుభకర్మము).

పురాణగుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రాహ్మ. 1.

పురాణపురుషుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

పురాణమిత్యేవ నసాధు సర్వమ్, న్యా. పురాతనమైనదెల్లయు మంచిదికాదు.

పురాణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పురాణములు; న. 2. పదునెనిమిది; పుం. 3. కర్ణమెత్తుటంకసాలవాటు; విణ. 4. స్వాంతది: చూ, పురాతనము; అం. 5: చూ, ఉపాంగము. 1; 6. (పంచలక్షణము).—వైవస్వతాది—సర్గ (సృష్టి) నృతివర్గ (సృజయ) వంశ (సూర్యచంద్రవంశ) మన్వంతర

(మనువులైన స్వాయంభువ, స్వారోచిష, రైవత, తామస, ఉత్తమ, వైవస్వత, చాక్షుష, సూర్యసావర్ణి, ధర్మసావర్ణి, రౌచ్య, దక్షసావర్ణి: బ్రహ్మసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి. భామ్యులను పదునల్వరి కాలములో జరిగిన చరిత్ర) వంశానుచరిత (సూర్యచంద్రవంశస్థుల కథ) లను పంచలక్షణములు గలది; వా. 7. పురాణమే వృత్తిగాఁగల బిరుదువహించిన ఇంటిపేర్లు గలవారు. (ఇట్లు రామాయణమువారు).

పురాణములు, అం. 1. (అష్టాదశమహాపురాణములు).— 1 బ్రాహ్మము 10000, 2 పాద్మము = 2 ఖండములు 20000, 3 వైష్ణవము = 6 అంశములు 10000, 4 శైవము 20000, 5 భాగవతము = 10 స్కంధములు 10000, 6 భవిష్యోత్తరము 30000, 7 నారదీయము 20000, 8 మార్కండేయము 30000, 9 ఆగ్నేయము 10000, 10 బ్రహ్మకైవర్తము 10000, 11 లైంగము 10000, 12 వారాహము 20000, 13 స్కాండము = 20 ఖండములు 100000, 14 వామనము 10000, 15 మాత్స్యము 10000, 16 కూర్మము 10000, 17 గారుడము 10000. 18 బ్రహ్మాండము 100000; 2. ఇవి ద్వివిధము.—మహాపురాణములు (బ్రాహ్మ్యది): (చూ, పురాణములు. 1.), ఉపపురాణములు (సనత్కుమారీయాది): (చూ, ఉపపురాణములు). [స్పష్టము].

పురాణవైరాగ్యము, ప్రసూతివైరాగ్యము, శక్తేశాన వైరాగ్యము,

పురాణించు, సం. స. క్రి. 1. పురాణము చెప్ప; వై. అ. క్రి.

(1) = పూరణ: చూ, రూ-పురడించు. 1. భార. విరా. 1,

ఆ. 285; పాండు. 4, ఆ. 77; (2): చూ, రూ-పురడించు. 2.

పురాణేతిహాసాదులను తెలియఁజేసెడివారు. అం : చూ, ఉప దేశకులు.

పురాతనము, సం. విణ. = ప్రాతది: చూ, ప్రాత. 4.

పురాయించు, వై. అ. క్రి. = పూరణ: చూ, రూ-పురడించు. పాండు. 4, ఆ. 77.

పురారి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు. 1.

పురావృత్తము, సం. వి. అ. న. తొల్లిటికథ: చూ, సమాచారము. 2.

పుర్ణా, వా. వి. లెక్కలచిరా.

పురి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. రూ-పురము. = పోలి. పాండు.

1, ఆ. 107: చూ, సీమ. 1. (దేశములు); దే. వి. (1) నెమిలిపింపము. రామా. 6, ఆ. 10: చూ, శిఖండము; (2: చూ, పిరి. 1; (3): చూ, పిరి. 2; (4). అఱుము, అలము, అవరింత, ఒత్తుడిటు. (సం. ప).—అది స్థానము, అధ్యాసనము, అభివేదనము, ఆయోగము, ఆక్రమణము, ఆకాంతి, కాంతి, (అవ్య) అక్ష. తద్వి: — విణ. ఆక్రమింపఁబడినది అనుటకు, .— (సం.) —అవస్థలు; (5) కూటు : చూ, పంపసాల :

(6) గోనెకు ధైర్యతాప: చూ, సూత్రము. 1; (7): చూ, హంకారము.

పురికొను, దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, వ్యాపించు; 2. డీకొను-కీకొను.  
పురికొలుపు, దే. ప్రే. 1: చూ, నెలవిచ్చు; 2. ప్రేరేపించు:  
చూ, రేచు.

పురికొన, చా. వి. రూ- పురికొన: చూ, పురి. (6).

పురికోస, 1.—పై.—; 2. పులికోచ: చూ, పురుగు.

పురిటిల్లు, వా. వి. రూ- పురుటిల్లు: చూ, సదనము. 1.

పురిపిట్ట, ద్వ. వి. పూరేడు: చూ, పక్షి.

పురిడిపిట్ట, ద్వ. వి. నెమలి: చూ, మయూరము.

పురిషులుఁగు, దే. వి.—వై.—

పురిలోము, దే. స. క్రి: చూ, పురులోము.

పురివిచ్చ, దే. అ. క్రి: చూ, వేటువడు.

పురివిదర్శుషిష్ట, ద్వ. వి: చూ, పురిషిష్ట. పేం. ఆం. 97.  
(ఇట్లు పురివిషి యాడెడు పులుగు.)

పురివెట్టు, వా. స. క్రి: చూ, పేడు.

పురీతప్తు, సం. వి. త్. నః చూ, ప్రిపు. (శరీరమును విస్తరింపఁజేయునది. స్త్రీలింగమని కొందఱు.)

పురీషము, సం. వి. అ. న: చూ, శమలము. 1.

పురుగు, వై. వి. = పులక. 1. (రూ-పుగ్గ-పురుపు-పురుగు-పుగ్గివ్వు. ఆకుచిలుక. (సం. ప).—కీటకము, కీటము, కృకణము, కృపణము, కృమి, కోషకారము, కగిమి, క్రిమి, ఖడ్గువు, తండురీణము - తందు(దూ)రీణము, నీలంగువు-నీలాంగువు, పుండ్రము, పులకము; తద్విశేషములు.—  
౧: ఆరుద్రపురుగు, మిడుగుణుణుబురువు - మిడుగుణుణుబురువు, మిడుగుణు-మిణుగుణు, మిణుగుణుబురువు-మిణుగుణుబురువు, మిణుగుణుబూచి, మెణుగుడుబురువు-మెణుగుడుబురువు. (సం).— అగ్నికము, అగ్నిరజము(స్స), అగ్నికము, కీటముణి, కోటికము, కోటిరము, ఖద్గుతము-ఖద్గోతము, జ్యోతిరింగణము, జ్యోతిరీజము, జ్యోతిర్బాలి, తామకమి; ౨: ఉరెడి, కుమ్మరపురుగు. (సం).— కీటాజము, ఘర్షర్ష, ఘర్షరము, ఘర్షరము, పృథుకంరము, యమకీటకము; ౩: (సం).—కాలిక-కాళిక, క్షీరకీటము; ౪: కొంకిపురుగు, నులిపురుగు. (సం).—అంత్రాదము, కికనము; ౫: జేగుణుపురుగు-జేవుణుపురువు, పట్టపురుగు, పసిడిపురుగు. (సం).—ఇంద్రగోపకము, ఇంద్రగోపము, కాష్ఠతంతువు, కోశకారము, తంతుకీటము, ధుంధుమారము; ౬: సునిపురుగు, పుష్పిపురుగు. (సం).— కాష్ఠకీటము, కాష్ఠశేఖరము, ముణము, ర్యక్తా: ౭: చీడ, చీడపురుగు. (సం).—పత్నకీటకము, సస్యసంహారి: మణికొన్ని రకములు.—౮: కర్ణకీటి, కర్ణదుండుభి, ఖడ్గువు, గోపాలిక, శకుంతము; ౯: కీచముఱాయి; ౧౦: కుంకుడుబురువు; ౧౧: కృమి. పులకము; ౧౨: గిణుపురుగు; ౧౩: గురువు

పురుషాంతరము, పా. 1: చూ, తరగిడి, తరము: అం. 2: చూ, దోడకనంధులు.

పురుషాయితము, సం. వి. అ. న. 1. ఉపరతి. కాశీ. 3, అ. 82: చూ, సంయోగము; అం. 2: (చూ, వివరీత కరణ బంధములు, వ్యాసకరణబంధములు).

పురుషార్థములు, అం. 1. (పురుష ప్రయోజనములు) ధర్మార్థ కామమోక్షములు (4); 2. (పురుషార్థత్రయము) ధర్మార్థ కామములు (3).

పురుషీకము, సం. వి. అ. న: చూ, ఊర్వస్థితి.

పురుషుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పురుషుడు. 1: చూ, మనుష్యుడు; 2. అశబ్దవాది: చూ, సాంఖ్యుడు; 3: చూ, హంసుడు.

పురుషోత్తమాయ నమః, అం. (పురుషోత్తమః = పురుషణీవేష వ్యావృత్త్యాదితి పురుషః సదాసామ్యుత్తమశ్చ-పురుషోత్తమః): చూ, ఓమ్.

పురుషోత్తమండు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2: చూ, విష్ణువు. 1.

పురుహువు, సం. విణ: చూ, రూ-పురుహువు.

పురుహూతుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సహస్రాక్షిడు.

పురూరవుడు. సం. విణ. రూ-పురూరవసు(పు)డు: చూ, రాజు. 1.

పురూరవసు(పు)డు,—పై.—

పురే, దే. అవ్య. రూ-పురే. ప్రశంసనార్థకము: చూ, సేవాసు. పురే,—పై.—భాగ. 3, స్కం. 881.

పురోగముడు, సం. విణ: చూ, ముందునడచువాడు.

పురోగామి, సం. విణ.—పై.—

పురోగుడు,—పై.—

పురోటి, సం. వి. ఇ. న. నీటిసుడి: చూ, సుడి. 1.

పురోఢాశము, సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞార్థమైన అపూవము; అదము, బండ్రాగ్నేయి; 2. సోమలతరనము; 3. హతశేషము: చూ, హతము.

పురోణి, వై. వి. చిన్నఉత్తరము, ఆకు, ఖండవత్రిక: చూ, లేఖ. 3.

పురోధ, సం. వి. అ. పుం. రూ-పురోధనుడు: చూ, యాజ్ఞికుడు.

పురోధనుడు: సం. వి. న్. పుం.—పై.—

పురోభాగము, సం. వి. అ. న: చూ, ముందట. 1.

పురోహితుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పురోధ.

పుర్వు, వై. వి. =: చూ, రూ-పురువు (1).

పుటియ, వై. వి. (రూ-పుట్టియ-పుట్టె) ఉ. హరి. 2, ఆ. 128: చూ, శల్యము. 1.

పుట్టి, దే. విణ. ఎడమ: చూ, సవ్యము. 1.

పుట్టాకులు, వా. వి. ఐ. లేనిపోనిచిక్కులు: మారాముళ్లు. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.)

పుట్టియ, వై. వి: చూ, రూ-పుటియ.

పుట్టు, దే. వి. 1. పలుచనిమలము: చూ, శమలము; వా. 2. పలుచనిపేడ: చూ, శుష్క-గోమయము; 3. పలుచని అడుసు: చూ, కాదము. 2.

పుట్టె, వై. వి: చూ, రూ-పుటియ.

పుల, దే. వి. వసుపుమించిన తెలుపునన్నెగలది. రూ-పుల్ల: చూ, వర్ణము. 6.

పుల్దాల్పుణాయి, వా. వి. నీలమణి. వేం. అం. 84: చూ, రత్నములు. పులకండము: ద్వ. వి. రూ-పులకండము: చూ, శర్మర. 1.

పులకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పులకము-పులుగము-పుల్లము. పెనరవప్పుచేర్చి వండినయన్నము: చూ, సాదము.

(1); 2. ఏనుగున కిచ్చెడు యన్నపుముద్ద: చూ, సాదము.

(1); 3: చూ, పురుగు; 4. కృమి, చెట్టుమీది నల్లపురుగు:

చూ, పురుగు. ౧౧; 5. సులిపురుగు: చూ, పురుగు. ౪;

6. మణిదోషము: చూ, రత్నము. 1; 7. వజ్రము: చూ, రత్నము. 1; 8: చూ, హరిదళము; 9. కడప\*: చూ,

హరిప్రియము; 10: చూ, పులకము. (1); వై. వి. (1) =

పులక. గగుర్పాటు: చూ, రోమాంచము.

పులకరము, వై. వి. = పులకః. 1: చూ, పులకము (1); 2.

జ్వరము: చూ, రోగము. 1.

పులకరించు, వై. అ. క్రి. గగురుపొడుచు, గరుపాటు, నిట్ట

గ్రమ్ము, నిట్టవొడుచు, నిడువెట్టుకవెట్టు.

పులకలు, సం. వి. అ. పుం. 1. = పులకలు-పుల్కలు.

గగురు: చూ, పులకము (1) (శ. ర); వై. వి. ఐ. (1) =

పులక. గగురు: చూ, పులకము. (1) (అనికొందఱు).

పులకించు, సం. అ. క్రి. గగుర్పాటుగలదియగు. (తెనుగు అని

కొందఱు).

పులగము, వై. వి. = పులక: చూ, పులకము. 1.

పులగముమీదివన్న, రో. అనుకొనినదానికంటె అదనము.

పులగలి, వా. వి. పులికడుగు: చూ, శక్తము. 1.

పులవరము, వా. వి: చూ, పులకరము.

పులపొడుచు, దే. అ. క్రి. తెప్పవేయకచూచు. రూ-పుల్పి

డుచు: చూ, వీక్షించు.

పులము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పులకలు. (రూ-పులకము-

పులాకము-పులకము) గగురు: చూ, పులకము. (1); విణ.

2. = పెల్లు: చూ, హెచ్చు. 2.

పులస, వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పులసరి, దే. వి. పొగరుఁబోతు: చూ, హేరంబుడు. 2.

పులస్త్యుడు, అం. సప్తముపులలో నొకడు: (చూ, సన్నాసీ).

పులహుడు, అం.—పై.—

పులాకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పొల్లుధాన్యము: చూ, స్తంభ

కరి; 2. మెతుకు: చూ, సాదము. (1); 3. చయము,

సంక్షేపము: చూ, సంక్రహము. 2; 4. = పులగము: చూ, పులకము. 1.

పులాపు, వా. వి. 1. మాంసాదులందేర్పి వండిన వంటకము; 2. మాంసాహారము.

పులి, దే. వి. 1. (రూ-పులుపు-పుల్లు) పుల్లన: చూ, శక్తము. 3; 2: చూ, శాస్త్రాలము; విణ. 3. పులిసినది: చూ, శక్తిము. 4; వి. 4. జంతువుపేరు ఇంటిపేరుగా గలవారు. (ఇట్లే వెలుగుబంటివారు, నక్కవారు, పిల్లివారు, గుఱ్ఱంవారు, పీనుగువారు ఇత్యాదు లాహ్యంబులు.)

పులికడుగు, దే. వి: చూ, పులగలి.

పులికూడు, దే. వి. 1. పులిసినయన్నము: చూ, సాదము (1); 2. భిక్షెన్నము. వసు. 1, ఆ. 98: చూ, సాదము (1); 3. పులియొక్క ఆహారము: చూ, సాదము (1).

పులికోవ, దే. వి. పులియొగమువంటి ముఖము కలిగి విషపు కోజులుగల సాలెపురుగువంటి యొక పెద్దపురుగు, పులికోస: చూ, పురుగు. (దీనిపోటు పాముకాటువంటిది.)

పులిగంజి, ద్వ. వి: చూ, పుల్లినీళ్లు.

పులిగాడికి గిలిగాడు, లో, జనులకు భయమును కలిగించువాడు ఒకడు ఉండగా వానికిని భయంకరుడు మటియొకడు ఉన్నాడు అనుటలో వాడుదురు.

పులిగాయము, దే. వి. ఆతినగంటిమచ్చ.

పులిగోరు, ద్వ. వి. 1. పులిగోరునుగూర్చినహారము: చూ, భూషణము. 2; 2. పులియొక్కగోరు: చూ, పునర్నవము; 3: చూ, వ్యాఘ్రనఖము\*.

పులిగోళ్లవంకెలు, దే. వి. బ: చూ, ఛాన్యము,

పులిచించలము, ద్వ. వి. (రూ-పులిచించల-పులిచించలి-పులిచెంచలి): చూ, సునిషణ్ణకము\*.

పులిచించల,—పై.—

పులిచించలి,—పై.—

పులిచింక,—పై.—

పులిచెంచలి,—పై.—

పులిచెపులాగు, ద్వ. వి. ఒక మందు చెట్టు: చూ, వృక్షము.

పులిజూదము, ద్వ. వి: ఒకరకము ఆట: చూ, వ్యవహారము. 4.

పులితోలు, వా. వి. పులిచర్మము, పాండు. 1, ఆ. 185: చూ, బెరడు.

పులిత్రేపు, దే. వి. అక్షిప్తపుత్రేపు: (చూ, త్రేనుపు).

పులినము, సం. విణ. అధిక్యముగలిగినది: చూ, హేరాళము.

పులిసీరు, ద్వ. వి. క్షుద్ర: చూ, సలిలము.

పులిసాకినవాడు, జా. చావుదప్పినవాడు. (నీతిచంద్రిక-సంది).

పులిసోరుకండ, జా. కప్పునందుటకు నిర్వహింపబడి. (ప్రధానరీ ప్రస్తుతము. 1, ఆ. 36.)

పులిపిరి, దే. వి. (రూ-పులిపిరికాయ-పులిపిరి-పులిపులికాయ-పుల్పిరి-పుల్పిరి) కేమము: చూ, వ్రణము.

పులిపిరికాయ,—పై.—

పులిపిరి,—పై.—

పులిపులి, 1.—పై.—; విణ. 2. గడిబిడి. (సం. వ).—పీడికము.

పులిపులికాయ, దే. వి: చూ, పులిపిరి.

పులిపెంజెర, దే. వి: చూ, సచ్చము.

పులిమల, దే. వి: చూ, పులిపిరి.

పులిమిపుచ్చు, దే. స. క్రి. (విషయమును) తేలికగా పోనిచ్చు, నిర్వ. 1, ఆ. 7.

పులిమీరపుట్ట, జా. కష్టముమీదకష్టము.

పులిమెకము, ద్వ. వి. ఒకచేప: చూ, మర్మము. 1.

పులిమెట్టు, దే. వి. తేర్చినకడుగుయొక్కయడుగుది. మెట్టు, మెడుద: చూ, శక్తిము. 1.

పులిమేర, వా. వి. (రూ-పొలిమేర-పొలిమేర) సీమ. ఆం, భా. ద్వి. 24: చూ, హద్దు.

పులియ, దే. వి. (రూ-పులియ-పుల్లె) 1. విస్తరాకు: చూ, విస్తరి; 2. ఎంగిలివిస్తరి: చూ, విస్తరి.

పులియడు, దే. వి. పులివలెనుండుటచే కుక్కకియ్యబడిన పేరు: చూ, సివగి.

పులియడాలు, దే. స. క్రి. పుల్లనగు: పులియు.

పులియాట, దే. వి: చూ, చాలక్రీడ.

పులియు, దే. స. క్రి: చూ, పులియడాలు.

పులియోర, వా. వి. (రూ - పులిహోర-పులిహోర) పులుసు వసుపు లోనగునవి కలిపిన అన్నము : చూ, సాదము (1).

పులిరుసు, దే. వి. తొండాపుత్రాటికి అనుకుదలగా నమర్చిన యిరుసు. రూ-పులిరుసు.

పులివరుగు, దే. వి. పులియబెట్టినవరుగు. కాశీ. 7, ఆ. 186: చూ, వరుగు. 1.

పులివరి, దే. వి: చూ, వాతంగిని\*.

పులిహోర, వా. వి: చూ, రూ-పులియోర.

పులు, దే. వి. 1. రత్నమాణిక్యము. వర. 2, ఆ. 31: చూ, రత్నములు; 2. రూ-పుల్లు. కనవు\*: చూ, తృణము. 1; విణ. 3. రూ-పుల్లు: చూ, స్వల్పము; పై. వి. 4. = పులక. గగురు: చూ, రోమాంచము.

పులుగు, దే. వి. 1. పిట్ట: చూ, పక్షి: వా. వి. 2: చూ, పులుగుపిట్ట: 3. తిరువు. “పులుగుకూత పిల్లలకు కీడు చేయును.” (దీనికూత దోషపరిహారమునకు. — “ఛీ ఛీ రేపల్లెవాడు మావాడు” అని ముమ్మారు న్నరింతురు.)

పులుగుతత్తడిరౌతు, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పులుగుపిట్ట, ద్వ. వి: చూ, సకినంపులులుగు.

పులుగుబొల్లెడు, ద్వ. వి: చూ, హరివాహనుడు.

పులుగుతాయి, దే. వి. వచ్చు: చూ, రత్నము. 1.

పులుగుతేడు, దే. వి: చూ, పులుగుబొల్లెడు.

పులుగులదొర, — పై. —

పులుకండము, వా. వి: చూ, రూ-పులకండము.

పులుకాసిపురువు, ద్వ. వి. 1. వచ్చుతెక్కలపురువు: చూ, పురువు; 2. అల్పము.

పులుకాసిపులుగు, దే. వి: చూ, కుకము.

పులుకుపులుకు, దే. వి. రూ-పుల్కుపుల్కు. తెప్ప మూసిమూసి తెరచుట చూచుట యందగు ననుకరణము, సా. 2, ఆ. 110: చూ, చూచూ.

పులుగడిగినముత్యము, జా. నిర్మలమైనది. వాసనలేకుండ గడుగుబడిన ముత్యము. పాండు. 3, ఆ. 9; పారి. 1, ఆ. 57.

పులుగము, వై. వి. = పులక. రూ-పుల్లము: చూ, పులకము. 1.

పులుగరి, దే. విణ. రూ-పుల్లరి. జాడయొటింగినవాడు, పర. 5, ఆ. 51: చూ, వాటచారి.

పులుగాకు, దే. వి: చూ, శోకము.

పులుగు, దే. వి. 1. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. జాడ: చూ, సూచన. 1.

పులుగుడు, దే. వి: చూ, పులిసరి\* (ఇది ద్వివిధము. — నల్ల పులుగుడు, తెల్లపులుగుడు) (గ్రహణి కట్టును).

పులుగులగడుమరి, వా. వి: చూ, వసులపోలిగాడు.

పులుచు, దే. వి: చూ, రూ-పులస.

పులుచూలితాక, దే. వి. హిమాలయము. సాంబ. స్థా. 1: చూ, వర్షతము.

పులుచూలి నవతిత్తి, ద్వ. వి. గంగ. వేం. ఆం. 17: చూ, నది.

పులుదిండితాయి. దే. వి. ఇంద్రసీలమణి: చూ, రత్నము. 1.

పులువ, దే. వి. ఉలువ. కాశీ. 7, ఆ. 138: చూ, భిక్ష్యము.

పులువు, వా. వి. రూ-పుల్పు: చూ, పులి. 1.

పులుమానిసి, ద్వ. వి. అల్పమమమ్యుడు: చూ, మనుమ్యుడు.

పులుము, దే. వి. 1. కుష్ఠరోగము: చూ, విషాదిక; 2. శ్రీ. 2. తోమ: చూ, రుద్దు. 1; 3. నలుచు. నలుపు; 4. తనుము: చూ, రుద్దు; 5: చూ, మొత్తు. 2.

పులుముడు. దే. వి: చూ, రుద్దుడు.

పులుమ్రాను, దే. వి. తాళనారికేళాదిత్యులమము: చూ, హరిత(త్యుణము. 1.)

పులువు, వా. వి: చూ, రూ-పులుగు (రాయలసీమయందు వాడుక).

పులుసు, దే. వి. 1: చూ, పులి. 1; 2: చూ, వ్యంజనము. 1.

పులుసుగూర, ద్వ. వి. పులుసుపోసి వండినకూర: రూ-పుల్లె: గూర: చూ, వ్యంజనము. 1.

పుల్లెదాల్పుతాయి, దే. వి: చూ, పుల్దాల్పుతాయి.

పుల్లొజ్జ, దే. వి: చూ, శర్కర. 1.

పుల్లొజుము, సం. వి. అ. న. గొడుగు: చూ, వారిత్ర.

పుల్లొమజు, సం. వి. ఆ. శ్రీ. శచి: చూ, భార్య. 1—2.

పుల్లొమజిత్తు, సం. వి. త్. పుం: చూ, సహస్రాక్షి: చూ.

పుల్లొమి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పుల్లొమజు.

పుల్కము, వై. వి. = పులక (రూ-పులకము) గగురు: చూ, రోమాంచము.

పుల్కరము, వై. వి. = — పై. — (రూ-పులకరము).

పుల్కలు, వై. వి. = — పై. — (రూ-పులకలు).

పుల్కకుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పుల్కసుడు. 1: చూ, నిషాదుడు. 1; 2: చూ, నిషాదుడు. 2; 3: చూ, హీనుడు.

పుల్కసుడు, — పై. —

పుల్కపుల్క, దే. వి: చూ, రూ-పులుకుపులుకు. నై. 7, ఆ. 53.

పుల్లము, వై. వి. = : చూ, రూ-పులగము.

పుల్లరి, దే. విణ: చూ, రూ-పులుగరి. పర. 5, ఆ. 161.

పుల్లిరి, దే. వి: చూ, రూ-పులిసిరి.

పుల్లిలి, దే. వి. — పై. —

పుల్పు, వా. వి: చూ, రూ-పులుపు.

పుల్పుడుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పులపొడుచు.

పుల్ల, దే. వి. 1: చూ, పులి. 1. 2: చూ, పుడక. 1; 3. పొయి నిడు కట్టె: చూ, వంటచెఱకు; విణ. 4. పుల్లనిది: చూ, కుక్తము. 4; 5. వసువుమించిన తెలుపువన్నెగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పుల్లంటుతాయి, దే. వి. (పుల్ల + అంటుతాయి). ఇంద్రసీల మణి: చూ, రత్నము. 1.

పుల్లెగూర, వా. వి: చూ, రూ-పులుసుగూర.

పుల్లకంద, ద్వ. వి. ఒకరకముకంద \*: చూ, సూరణము.

పుల్లకలివె, దే. వి: చూ, ఒక\*.

పుల్లకాయ, వా. వి. పొట్లకాయ (రాయలసీమలో వాడుక).

పుల్లగిలు, దే. అ. క్రి. రూ-పుల్లగిల్లు. భయపడు. భో. 5, ఆ. 87: చూ, స్రుక్కు. 6.

పుల్లగిల్లు, దే. అ. క్రి.—పై.—

పుల్లగొరక, దే. వి: చూ, పరిష్కవము.

పుల్లతి, దే. వి. సాదనకాండ్రు గుటికి నాచెడు కోల.

పుల్లతీగ, ద్వ. వి: చూ, సోమలత\*. పాండు. 5, ఆ. 289.

(ఇందు 24 రకములు గలవు.)

పుల్లదానిమ్మ, ద్వ. వి: చూ, రక్తబీజము\*.

పుల్లన, దే. వి. 1: చూ, శుక్తము. 3; విణ. 2: చూ, శుక్తము. 4.

పుల్లనీళ్లు, ద్వ. వి. కూటినిళ్లు: చూ, శుక్తము. 1.

పుల్లపంపరపనన, ద్వ. వి: చూ, పంపరపనన\*: (చూ, పేరు పనన.)

పుల్లప్రత్తి, దే. వి. ఒకానొకప్రత్తి\*: చూ, సముద్రాంక. 3.

పుల్లప్రబ్బ, దే. వి. చుక్కకూర\*: చూ, సహస్రవేధి. 2.

పుల్లప్రబ్బలి, 1. —పై.—

పుల్లబచ్చలి, 1. —పై.—; 2. అత్యాప్లవృత్త\*: చూ. బచ్చలి.

పుల్లమామిడి, దే. వి. కొండమామిడి\*: చూ, మామిడి.

పుల్లయసిరిక, దే. వి. కొండయసిరిక\* (దీని కాయలు పెద్దవి. ఊరుగాయకు ప్రశస్తము): చూ, శ్రీవలి. 1.

పుల్లరి, దే. వి. పసులు కనవుమేయుటకై యిచ్చెడుపన్ను: చూ, లావణి.

పుల్లరుజు, దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

పుల్ల లావు, వా. వి. పులుపు హెచ్చు. “మజ్జిగలో పుల్ల లావు.”

పుల్లపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, స్తంభించు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 182; భార. ఆర. 4, ఆ. 380.

పుల్లవావిలి, దే. వి. తెల్లవావిలి\*: చూ, వావిలి.

పుల్లవిలుచుట, జా. దృష్టిదోషము తీర్చుట. భయము తీర్చుటకై పుల్లను విజిది పాటవైచుట. పాండు. 3, ఆ. 156.

పుల్లవిలుపుమాట, జా. కలియకుండగజేయు భేదవాక్యము.

పుల్లవెలగ, దే. వి. ఒక వెలగ\*: చూ, వెలగ.

పుల్లనీలు, దే. అ. క్రి. రూ-పుల్లనీలు. 1: చూ, వెల్వెలఁబాటు:

2: చూ, సంక్షోభించు.

పుల్లనీలు, —పై.—

పుల్లాకు, వా. వి: చూ, పులియ. 2.

పుల్లాపు, దే. వి. కవలగోపు: చూ, దేనుపు.

పుల్లియ, దే. వి: చూ, రూ-పులియ.

పుల్లిరును, దే. వి: చూ, రూ-పులిరును.

పుల్లు, దే. వి. విణ: చూ, రూ-పులు. 2—3.

పుల్లుడి, దే. వి. ఒకానొకవ్వడు సాగుబడికి ఉపయోగించెడు పొలము: చూ, భూమి. 1.

పుల్లురుకుపాము, దే. వి: చూ, సర్పము.

పుల్లె, దే. వి: చూ, రూ-పులియ. (పుల్లెటకు).

పుల్లెన, దే. వి. ఒక మందుచెట్టు: చూ, వృక్షము,

పుపు, పై. వి. = పుష్ప. (రూ-పుష్ప-పుష్పము-పూ పూ.)

1. పుష్పము. ఉ, రా. 3, ఆ. 189: చూ, సుమము; 2.

కాశరవత్తిలోనగువానియందలి పుష్ప; 3. కిందియందు పెదెడు పుష్ప; 4: చూ, సౌందర్యము.

పుపుబోడి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పుష్పారుబోడి,

పుపుచెత్తు, ద్వ. వి. (రూ-పుష్పచెత్తు - పూచెత్తు - పూపు చెత్తు) తూలిక: చూ, పూపులపొట్లము.

పుపుచేనె, ద్వ. వి: చూ, మధువు. 5.

పుష్పాటు, ద్వ. వి. ముందు వెనుకల నూఁగాచుట.

పుష్పార, ద్వ. వి. రూ-పుష్పారము, ఈఁడుకొబ్బరి పరిలోనగు వాని చెట్టపూర: చూ, సుమము.

పుష్పారము, వా.—పై.—

పుష్పారుబోడి, ద్వ. వి. (పుష్ప+అరు+బోడి) (రూ-పుష్పబోడి-పూబోడి-పూపుబోడి) 1. పుష్పవలె మిక్కిలి

మనోజ్ఞురాలగు అరుది: చూ, శ్రీ; 2. అరుది: చూ, శ్రీ.

పుష్పిలకాఁడు, ద్వ. వి. పుష్పధన్వరు. ఉ, రా. 7, ఆ. 468: చూ, మన్మథుడు.

పుష్పిలకుఁడు, ద్వ. వి.-పై.-పాండు. 5, ఆ. 22.

పుష్ప, పై. వి. = పుష్ప: చూ, రూ-పుపు.

పుష్పచెత్తు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పుపుచెత్తు.

పుష్పలపొట్లము, పై. వి.—పై.—

పుష్పలముడపు, ద్వ. వి. రూ-పూలముడుపు. గర్భిణికి చేయించెడు పుష్పధారణము: చూ, సీమంతము. 2.

పుష్పలమ్మునది, అం: చూ, దూలీరతుష్టయము.

పుషితము, సం. విణ. పుష్పము. పోషింపఁబడినది (వక్షిమృగాదులు): చూ, రక్షితము.

పుష్కర, సం. వి. అ. శ్రీ. మెట్టతామర \*: చూ, సహస్ర పత్రము.

పుష్కరము, సం. వి. అ. న. (రూ-పూష్కరము-పూష్కరము) 1. అకాశము: చూ, వ్యోమము. 1; 2. నీరు: చూ,

సలిలము; 3. తామర: చూ, సహస్రపత్రము; 4. మెట్ట తామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము; 5. తొండముచివర.

(సం. ప).- అంగురి-అంగులి-అంగుళి. కర్ణిక, గంధూషము, శ్రోతస్సు: (చూ, హస్తీ); 6. వాద్యముఖము: చూ, వీణ;

7. కత్తివాదర: చూ, వాదర; 8. అమ్మ: చూ, బాణము. 1; 9. కృష్ణమసెడు ఓషధి: చూ, పుష్కరమూలము;

10. పుష్కరదీప్తము: చూ, లంక. 1; 11. పుష్కరమను తీర్థము: (నందెండునంపత్పరముల కొకమాటు వచ్చెడు

పుణ్యనదుల తీర్థము): చూ, భూమి. 1; పుం. 12. = పెగ్గురు-పెగ్గురు: చూ, సారసము; 13. పుష్కరమను



రోగము: చూ, రోగము. 1; 14. పుష్కరమును పాము: చూ, సర్పము; 15: ఏనుగు: చూ, హస్తీ: వా. స. 16. పండ్లెండ.

శ్రీశృంగమాలము, సం. వి. అ.న.కాశ్మీరము, పుష్కరము\*. (వాలురమని కొండలు).

శ్రీశృంగహృదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుష్కరము. 12. శ్రీశృంగి, సం. వి. న్. పుం. 1. మగయేనుగు: చూ, హస్తీ: 2. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

శ్రీశృంగిణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కోనేలు: చూ, సరస్సు. 1; 2. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1; 3. ఆడేనుగు: చూ, హస్తీ.

శ్రీశృంగుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరాజు: చూ, రాజు. 1; 2. వరుణునికొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

పుష్కలము, సం. విణ. 1: చూ, శ్రౌష్ట్యము. 2: చూ, హేరాశము.

పుష్టము, సం.విణ. 1: చూ, పుష్టితము; 2: చూ, స్థూలము. 2. పుష్టి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1: చూ: సంరక్షణము; 2: చూ, శక్తి. 1; 3: చూ, సమృద్ధి.

పుష్టికృత్తు, అం: (చూ, తానములు. 3): చూ, వ-రి-హీన తానములు.

పుష్పంధయము, సం. వి: అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, పట్టదము.

పుష్పము, సం. వి. అ. న. 1. కుబేరుని విమానము: చూ, విమానము. 1; 2. కుసుమాంజనము: చూ, రసాంజనము; 3. రత్నకంఠము: చూ, భూషణము. 2; 4. కుంపటి: చూ, బ్రౌయ్య; విణ. 5. కృష్ణుని తేరి గుఱ్ఱములలో నొకటి: చూ, హయము.

పుష్పకీటకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుష్పంధయము.

పుష్పకేతువు, సం. వి. ఉ. న. 1: చూ, పుష్పకము. 2; పుం. 2: చూ, మన్మథుడు.

పుష్పదంతము, సం. వి. అ. పుం. 1. వాయువుదిక్కునందలి యేనుగు: చూ, హస్తీ: అం. 2: చూ, దిగ్గజములు: (చూ, హస్తీ).

పుష్పదంతుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒక విద్యాధరుడు: చూ, వేదపు.

పుష్పదన్వడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, మన్మథుడు.

పుష్పవధము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భగము. 12.

పుష్పపుటము, అం: చూ, సంయుతహస్తములు.

పుష్పఫల, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, సౌఖ్య.\*

పుష్పఫలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలగ.\*

పుష్పమంజరి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, పూగుత్తి: ఐ. 2: చూ, దాన్యము.

పుష్పమాలిక, అం: చూ, ఉద్దతము.

పుష్పమాలికాబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

పుష్పము, సం. వి. అ. న. 1. = పుష్పము: చూ, సుమము; 2. శ్రీరజస్సు: చూ, రజస్సు. 3; 3. గండివనము, స్థాణేయ మను గంధధర్మ్యము: చూ, రాజ్వాల్లము; 4. మాది\*: చూ, స్థాణేయము. 2; అం. 5: చూ, ఉపచారములు; 6: చూ, అష్టభోగములు.

పుష్పరథము, సం. వి. అ. పుం. రూ-పుష్కరథము, క్రీడా యోగ్యమగు రథము: చూ, శకటము. 1.

పుష్పరసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మకరందము,

పుష్పరోచనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సువర్ణాభ్యము.\*

పుష్పలావిక, సం. వి. అ. శ్రీ: పూలబంతులు నరములు లోనగునవి గ్రుచ్చియమ్మెడు ఆడుది: చూ, శ్రీ.

పుష్పలిహము, సం. వి. హ. పుం: చూ, పుష్పంధయము.

పుష్పవంతులు, సం. వి. త్. పుం. ద్వి: సూర్యచంద్రులు.

పుష్పవతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రజన్వల.

పుష్పశకటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఉపశ్రుతి: చూ, వినికిడి.

పుష్పశరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

పుష్పసమయము, సం. వి. అ. పుం. పూదతి, వసంత ఋతువు: చూ, మాసద్వయము.

పుష్పసమూహపరిణామఫలము, వా: చూ, అనాసవండు.

పుష్పాంజనము, సం. వి. అ. స: చూ, పుష్పకము. 2.

పుష్పించు, సం. అ. క్రి. = పూచు: చూ, వికసించు.

పుష్పిక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. దంతమలము: చూ, శమలము; 2. లింగమలము: చూ, శమలము.

పుష్పిణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పుష్పవతి.

పుష్పితము, సం. విణ. పూచినది: చూ, హానితము. 1.

పుష్పిమోహిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఉమ్మెత్త: చూ, హలా పుష్పము.

పుష్పమి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పుష్పమీనక్షత్రము: చూ, రిక్క.

పుష్పము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. పౌష మాసము, సహస్యము: చూ, మాసము; 3: చూ, పుష్ప రాగము; 4. కలియుగము: చూ, యుగములు.

పుష్పరథము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుష్పరథము.

పుష్పరాగము, సం. వి. అ. పుం. శ్వేతమణివిశేషము: చూ, రత్నములు.

పునలాయించు, పై. స. క్రి: చూ, బుజ్జించు.

పునీ, దే. వి. రూ-పునె: చూ, శమలము.

పునీకంధవాడు, దే. వి. (సం. వ).—చిల్లుడు-చిల్లుడు.  
పుసుకు, దే. వి. రూ-పుసుకు. తుమ్ముట లోనగదానియం  
దగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

పుసుక్కు, —పై.—

పుసుగుడుగాడు, వా. వి. బేరములనడుమ సంధాత. (ద్రోకరు):  
చూ, నందాదుకుడు.

పుస్తకము, సం. వి. అ. న. = పొత్తము-పొస్తుకము: చూ,  
సంపుటము. 8. (పుస్తకమనియు).

పుస్తకవాచకము, అం: చూ, ఉపవిద్యలు. 1.

పుస్తము, సం. వి. అ. న. 1. చెటి: చూ, లప్పుము; 2. =  
పొత్తము: చూ, పుస్తకము; 3. మాంసపువక్కిలము: చూ,  
భక్ష్యము; 4. = పొత్తుపు: చూ, సరస్వతి.

పుస్తయ, దే. వి: చూ, రూ-పుస్తె.

పుస్తు, దే. వి. దుర్గందము: చూ, వానన. 1.

పుస్తె, దే. వి. రూ-పుస్తయ: చూ, భూషణము. 2.

పుస్తెపూన, వా. యావదాస్తె.

పుస్తెముడుపు, దే. వి. 1. కంటెబొట్టు: చూ, భూషణము. 2;  
వా. 2: చూ, లంకె. 3.

పుస్తు, వా. వి. కోసము: చూ, రోషము.

పుశిందము, సం. వి. అ. పుం. ఒకదేశము: చూ, సీమ. 1.  
(దేశము).

పుశిందిక, అం: చూ, భిన్నషడ్వక్తజాపలు.

పుశిందుడు, సం. వి. అ. పుం. ఇతరభాష తెలియక అడవియం  
దుండి మిక్కిలి జీవహింసాపరుడై తిరిగెడు బోయ: చూ,  
వ్యాధుడు. 1.

పుశిహార, వా. వి: చూ, రూ-పులియార. (పులిహార-  
పుశిహార అనియు).

పూ, వై. వి. = పుష్పమ్. కాశీ. 1, ఆ. 2: చూ, రూ-పుపు.

పూచు, దే. ప్రే. పూనజేయు. భార. విరా. 4, ఆ. 45:  
పూనుచు-పూన్చు.

పూండ్లు, దే. విణ. బ: చూ, రూ- = పూడులు.

పూగమ్మ, ద్వ. వి. ఉత్తంసము: చూ, భూషణము. 2.

పూచు, దే. అ. క్రి: చూ, పూను. 1. శకం 4, ఆ. 188.

పూజేవ, ద్వ. వి. ఒకచేవ: చూ, మత్స్యము. 1.

పూట, దే. వి. 1. రూ- పురట. కాలము: చూ, నయము.

1; 2. దినము. భో. 4, ఆ. 254: చూ, రోజు; 3: చూ,  
రూ-పుంట; 4. ఒకడు చేయవలసిన పనిని నేను చేసెద  
నని మఱియొకడు పూనుట, ప్రతిభూత్వము; విణ. 5: చూ,  
లగ్నకుడు. 1.

పూటకాపు, దే. విణ: చూ, పూట. 5. వై. 2, ఆ. 88.  
పూటకాచు, దే. విణ: చూ, సూపకాచు.

పూటకూర్లమ్మ, ద్వ. వి. వెలరీసికొని వేళవేళకు అన్నము  
వండిపెట్టెను వంటలర్క: చూ, త్రీ.

పూటకూర్లయిల్లు, దే. వి. వంటపూటియిల్లు: చూ, సడనము. 1.

పూటకూర్లవాడు, దే. వి: చూ, వంటపూటివాడు. 2.

పూటకూర్లు, దే. వి: బ. వెలరీసికొని వేళవేళకు పెట్టెను  
అన్నము: చూ, సాడము. (1).

పూటవడు, ద్వ. అ. క్రి. ఒకడు చేయవలసిన పనిని నేను  
చేసెదనని మఱియొకడు పూనికగొను: చూ, అచ్చు. 20.

పూటవడు, —పై.—వర. 4, ఆ. 171.

పూటకెట్టు, దే. స. క్రి. ఒకడు రాను చేయవలసిన పనిని  
మఱియొకనిని నీవు చేయుమని పూనికగొలుపు. వర. 4,  
ఆ. 170.

పూటె, వా. వి. ఘోక: చూ, పూన. 1.

పూడులు, దే. విణ. బ. రూ-పూండ్లు. (అనేకసంవత్సరములు).

పై. 4, ఆ. 68; స్వా. 1, ఆ. 72: చూ, సంవత్సరములు.

పూత, దే. వి. 1. బచ్చెన: చూ, సమాలంభము; 2. చందనము:  
చూ, వానన. 1; 3. చందనాదుల పూత: చూ, సమాలంభము;  
4. పాలగచ్చు: చూ, సమాలంభము.

పూతపసుపు, ద్వ. వి. ఓలగందము: చూ, వష్టము. 8.

పూదటి, ద్వ. వి: చూ, పుష్పనమయము.

పూదేనియ, ద్వ. వి. రూ-పూదేని - పూవుదేనియ. య.  
4, ఆ. 64: చూ, మకరందము.

పూదేనె, —పై.—

పూదోట, ద్వ. వి. పూలతోట: చూ, వనము. 2.

పూపు, దే. వి. 1. యత్నము. హరి. పూ. 9, ఆ. 57: చూ,  
సన్నాహము. 2; 2: చూ, శక్తి. 1; 3: చూ, శౌర్యము.

పూటాళ, ద్వ. వి. 1. పువ్వులుగల పాళ: చూ, నజ్జ. 1; బ.  
2: చూ, ధాన్యము.

పూబిందియ, ద్వ. వి. రూ-పూబింది. లేకపింది: చూ,  
శలాటువు. 2.

పూబిందె, —పై.—

పూబోడి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పుపుబోడి.

పూగఖండము, సం. వి. అ. న. వీయె: చూ, పోక.

పూగదళని, సం. వి. ఇ. త్రీ. పోకొత్తు: చూ, శంకుల.

పూగగళము, సం. వి. అ. న. పోకవండు: చూ, పోక.

పూగపీఠము, సం. వి. అ. పుం. పీఠిదాను: చూ, పాత్రము. 6.

పూగపూజిక, సం. వి. అ. త్రీ: చూ, పోత: పూత్తి.

పూగము, సం. వి. అ. న. 1 = పోత: \*: చూ, పోత: పుం. 2. = పోగు. గుంపు: చూ, సమూహము; బ. 3. = బాగాలు, ఒత్తినవక్కలు; 4. గంగరావి \*: చూ, రావి.

పూగుత్తి, వై. వి. = పుష్పగుచ్చు. రూ-పూలగుత్తి, పూలగెల: చూ, సుమము. తద్విశేషములు. — ౧. పువ్వులు కాయలు లోనగువానిగుత్తికి. — అత్తము, కుచ్చు, గుత్తి, గుది, గొత్తు, గెల, గెల. (సం). — గుంపము - గుంజము-గుచ్చము-గుచ్చము-గుత్తుకము-గుత్తుము, గులుంపుము-గులుచ్చుము గుళుచ్చుము - స్తబకము; ౨. గెలలో నొకభాగమునకు. — అత్తము-అత్తెము, అస్తము, గెల-గెల, చీపు, తీపు; 3. విక సిందిన పువ్వుల గుత్తికి. — (సం). — గుంపము (గుచ్చము): (చూ, స్తబకము): చూ, సుమము).

పూచి, దే. వి. 1. రూ-పూచిక: చూ, తృణము. 1; 2. రూ-పూచీ: చూ, బాధ్యత: వై. వి. 3. రూ-పూత: చూ, వికసనము. 2.

పూచిక, దే. వి: చూ, పూచి. 1-2.

పూచినతంగేడు, వా. జా. సిరిసంవదలతో నిండిన సంసారము “వానిగృహము పూచినతంగేడు.”

పూచినమాపు, దే. వి. మచ్చలుగల గుట్టము: చూ, హయము. పూచీ, వా. వి: చూ, రూ-పూచి. 2. “పూచీకత్తు”.

పూచీపడు, వా. వి: చూ, అచ్చు. 20.

పూచు, వై. అ. క్రి. 1. = పుష్ప. పుష్పించు: చూ, వికసించు; 2. తప్పకుండా పూడము. అము. 5, అ: 3 నిస్సారమగు. బార. సదా. 2, అ. 41: చివుకు.

పూచెండు, వా. వి. పూలబంతి: చూ, సరి. 3.

పూజ, సం. వి. అ. త్రీ. = పూజ. 1: చూ, సవర్య: అం. 2: చూ, ఉపవారములు. 2.

పూజకుడు, సం. విజ: చూ, పూజారి. 1-2-3.

పూజనము, సం. వి. అ. న: చూ, పూజ.

పూజనీయుడు. సం. విజ: చూ, సన్మానితుడు.

పూజాకరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పూజకుడు.

పూజించు, సం. స. క్రి. 1: చూ, సమర్పించు: వై. స. క్రి. (1) పూజనీయు. అచ్చు. బాల. కాం. 15: చూ, సమర్పించు.

పూజితము, సం. విజ: చూ, సన్మత్తము. 2.

పూజితవ్యుడు, సం. విజ: చూ, పూజనీయుడు.

పూజితుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేరుపు; విజ. 2: చూ, పూజనీయుడు.

పూజే, దే. వి. 1. పుటాదులమీదిచిత్రము; వై. వి. 2. = పూజ: చూ, సవర్య: వా. 3. కరగిపోవిన బంగారు వెండి లోనగువానిపూస.

పూజేకుండలు, ద్వ. వి. అయిదేని, య. 4, అ. 117: చూ, భాండము. 3.

పూజేగులు, దే. వి. బ. (పూజే + కా + గులు) — వై —

పూజేనీయు, ద్వ. అ. క్రి. పుటాదులను చిత్రించు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 60: చూ, వ్రాయు; 2: చూ, పూజించు. 1-(1).

పూజ్యము, సం. విజ. 1. గిరి, గంగ, మహితము: చూ; సత్త. 4; వా. 2. ఉత్తరి.

పూజ్యత్రీ, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, త్రీ.

పూజ్యాడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, గురువు. 8. (వాడుక); 2: చూ, గురువు. 9. (వాడుక); విజ. 3. పూజింపదగిన వాడు: చూ, సన్మానితుడు.

పూజ, వై. వి. = పూజా: చూ, పూజ. నీలా, 3, అ. 37.

పూజరి. వై. వి. పూజాకర. (ద్వయమని శర.) (పూజ + అరి) కళా. 4, అ, 60: చూ, రూ - పూజారి. (వైకృతమని కొందఱు).

పూజారి, వై. వి. రూ- పూజరి. (విక్ర. 6, అ. 124.) 1, పూజనీయువాడు: తంజళ - తంజళి-తంజిగ-తమ్మళ - తమ్మళి. (సం. ప). — అర్చకుడు, ఆరాధికుడు, దేవలుడు, దేవాజీవి-దేవాజీవుడు, పూజకుడు-పూజాకరుడు; 2. విష్ణు పూజకుడు: తంజళ-తంజళి-తంజిగ-తమ్మళ తమ్మళి, నంది. (సం. ప). — దేవద్రక్షకుడు, దేవలుడు, దేవాజీవి-దేవాజీవుడు, పూజకుడు-పూజాకరుడు, విష్ణ్వర్చకుడు; 3. శివార్చకుడు: తంజళ-తంజళి-తంజిగ-తమ్మళ తమ్మళి. (సం. ప). — కిరూకుడు, దేవలుడు, దేవాజీవి-దేవాజీవుడు, పూజకుడు-పూజాకరుడు, శివార్చకుడు. (ఈ మూడు అర్థములలోను మిగిలినవానికి “చూ, నేవకుడు.”)

పూజార్థకములు, అం. “అయ్య, గారు, జియ్య.” అనునవి.

పూటము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరకము గుట్టము: చూ, హయము; దే. వి. (1) బరువు: చూ, భారము. 1.

పూట, వా. వి: చూ, పూటము (1).

పూటెత్తు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పుపుటెత్తు.

పూడ, దే. వి: చూ, ముద్ది.

పూడిక, దే. వి. నూలు మొదలగువానియందు అడుగున పూడిన మన్ను: చూ, భూమి. 1.

పూడు, దే. వి. 1. — వై. —; అ. క్రి. 2. వల్లము మట్టి లోనగు వానిచే విండు: చూ, సంపూర్ణమగు; 3. నిండు: చూ, సంపూర్ణమగు.

పూడు(బాము, దే. వి. మట్టిలో పూడియుండెడు ఇరుదల సాము: చూ, సర్పము.

పూడుచు, దే. ప్రే. రూ-పూడు. 1. పూడజేయు; 2. పాతు: చూ, మూయు. 1.

పూడ్చు, దే. ప్రే — వై. —

పూడుపు, దే. వి. 1. పూడ్చుట; 2. నిజీవము: చూ, లిట్టి. 2.

పూత, దే. వి: చూ, పూచి. 3.

పూతన, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. ఒక రక్కసి: చూ, రాక్షసి; 2. కరక\*: చూ, హరితకి.

పూతనము, సం. వి. అ. పుం. గజవిశేషము. (విషాణకర్ణవయన చరణములలో నేదేని యొక్కటి నొకప్రక్క తలుగక మఱియొకప్రక్క నన్నియుఁ జక్కఁగాఁ గలిగి యేమము వలె నల్లనై ముంజిడినన్నెగల నఖరోమములు గలిగినది. యూధనాశక ముండు.): చూ, హస్తీ.

పూతనసూదనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1. పూతము, సం. విణ. 1. తూర్పుత్తినది: జహాశీకృతము; 2. పరిశుద్ధమైనది: చూ, సమీచీనము. 2; 3. వడకట్టఁబడినది: చూ, వడఁబోత; 4. = పూచి (ములల వెలి నెలం బట్టినది): చూ, బూఁజు. 2.

పూతాత్ముడు, సం. వి. అ. పుం. పరిశుద్ధుడు: చూ, శుద్ధుడు. పూతిక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. గుడబల, (తె).—కొమ్మన గొట్టెనుండి\*: (చూ, వృక్షము.) (దీని పర్వతు కఫహరము, జ్వరహరము); అం. 2: చూ, తెలములు; వా. వి. (1). చీఁపురుముల్లు: చూ, సితాగ్రము.

పూతికము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-పూతికము\*: చూ, పూతికరజము; 2. పూతిమార్జాలము: చూ, మార్జాలము. పూతికరజము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రీడాకరజము. పూతికాష్టము, సం. వి. అ. న. 1. దేవదారువు\*: చూ, సూక్ష్మ దారువు; 2. చూ, సరళము\*.

పూతికోశి, సం. వి. ఇ. న: చూ, పునుగు. 1. పూతిగంది, సం. వి. ఇ. పుం. గదురు. దుగ్గంధము: చూ, పుస్తు. పూతిగడ్డ, వా. వి: చూ, పూతికోశి. పూతిదారువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పూతికాష్టము. 1\*. పూతిపునుగు, వా. వి: చూ, తట్టుపునుగు.

పూతిఫలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. కారుగచ్చ\*: చూ, సోమరాజి. పూతిమృత్తికము, సం. వి. అ. పుం. చూ, నరకములు. పూతీకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ—పూతికము. 1. పూతుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విణ 2: చూ, శుద్ధుడు.

పూ(పూ)త్కృతి, అం: చూ, రతిధ్వనులు. పూత్కండము, సం. వి. అ. పుం. 1. కస్తురి మెకము: చూ, సివరి. 2; 2. గదురుకంపు గల ఒక పురుగు: చూ, పురుగు. పూదండ, వా. వి: చూ, పృతిపరము. 5. పూదారము, వా. వి. ఆకరుపు: చూ, సహస్రవక్త్రము. పూదియ, దే. వి. రూ. పూదె. పూజె. బంగారుపూస, కళా. 8, అ. 8: చూ, పూస. 1.

పూదె, దే. వి. —పై.— పూదెగట్టు, దే. అ. క్రి. బంగారుపూసగా నేర్పడు. కళా. 3, అ. 12.

పూనిక, దే. వి. రూ. పూనికి, పూన్ని. 1. యత్నము: చూ, సన్నాహము; వా. 2. ఒట్టు: చూ, శవరము; 3. పట్టుదల: చూ, స్వర్గ. 4.

పూనికి, —పై.— పూనిగొడ్డ, ద్వ. వి. ఒకతెగ గొల్లు: చూ, మహాహూత్రుడు. పూసీచు, వై. ది. = పిప్పిర, వన్నీచు: చూ, సలిలము. పూను, దే. అ. క్రి. 1. కచఁగు. హరి, ఉ. 3, అ. 91: చూ, సమకట్టు. 2; స. క్రి. 2. చరించు: చూ, సవరించు. 4; 3. రూ-డిను. వహించు. ఉ. రా. 7, అ. 174: చూ, సవరించు. 4; 4. నివము ఎత్తు-నివమెత్తు.

పూనుచు, దే. ప్రే. పూనఁజేయు: చూ, రూ-పూచు. భార. ఆది. 8, అ. 195; దార. సభా. 1, అ. 99.

పూసూక, ద్వ. వి. మిక్కిలి సన్నసూక: చూ, నేనఁజ్రాటు. పూసూనె, ద్వ. వి. సంపెంగసూనె: చూ, స్నేహము. 2. పూనె, దే. వి. బరటి: చూ, పాత్రము 8.

పూన్ని: చూ, రూ-పూనిక. పూన్చు, దే. ప్రే: చూ, రూ-పూనుచు.

పూప, దే. వి. 1: చూ, రూ-పూఁబిండియ. కళా. 1, అ. 116; 2. అడ్డపట్టుపాప: చూ, శేషపు; 3. కంటిపాప: చూ, రోచనము; విణ 4. లేఁత: చూ, సుకుమారము.

పూపము, సం. వి. అ. పుం. 1. అపూపము: చూ, భక్తిము; 2. ఒకానొక పిండివంట: చూ, భక్తిము.

పూపశిక, సం. వి. అ. శ్రీ. —పై.— పూబంతి, ద్వ. వి: చూ, పూచెండు. పూమేను, వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1. పూమొగ్గ, వా. వి: చూ, మొగ్గ. 1.

పూయము, సం. వి. అ. పుం. 1. చీము: చూ, రక్తము. 1; 2. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3. పీనుగు: చూ, శవము.

పూయు, దే. స. క్రి. 1. (చందనము లోనగుదానిని) అలఁడు: చూ, లేవనముచేయు; 2. (మన్ను లోనగుదానిని) మెత్తు: చూ, లేవనముచేయు; 3. (మొగ్గ లోనగునవి) విరియు: చూ, వికసించు; వా. 4. (నాలుక లోనగునవి) గిఱిగలదియగు; 5. (బండికి ఎడ్లను) తట్టు.

పూరకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊపిరిఁబూరించుట: చూ, కుంభకాదిశ్రయము; 2. మాఁపలము\*: చూ, సుపూరము.

పూరకుడు, సం. విణ: నించువాడు.

పూరగించు, వై. స. క్రి. 1. = పూరణ. నెఱవేటుచు: చూ, సిద్ధిసొందించు; 2: చూ, వెలుచు.

పూరగిల్లు, వై. అ. క్రి. (రూ-పూరటిల్లు- బూరటిలు) నిండు: చూ, సంపూర్ణమగు.

పూరటిల్లు, —పై.—

పూరణము, సం. వి. అ. న. 1. నించుట: చూ, సంపూర్ణత;  
2. గుణించుట: చూ, హెచ్చవేత; 3. = పూర్ణము -  
పూర్ణము. బూరెలు వడుములు లోనగు పిండివంటలతోపల  
జేర్చెడు బెల్లము పప్పు లోనగువానిముద్ద: చూ, భక్ష్యము;  
4. గలిజేరు\*: చూ, శోధింపు; విజ. 5. నించునది: చూ,  
సంపూర్ణము.

పూరణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, పేక. 1; 2. బూరుగు\*:  
చూ, కాల్యలి.

పూరణించు, సం. న. క్రి. =: చూ, పూరగించు. 1.  
పూరము, సం. వి. అ. పుం. 1. బలప్రవాహము: చూ, వెల్లువ;  
2: చూ, భక్ష్యము; 3. ప్రణసంకుప్తి: చూ, ప్రణము; 4:  
చూ, పూరణము. 4\*.

పూరా, వా. విజ. పూరాగా: చూ, నీదా.

పూరాణము, సం. విజ: చూ, పూరానము.

పూరాయించు, వై. అ. క్రి. = పూరణ: చూ, రూ-పూరాయించు.  
పూరి, దే. వి. 1. గడ్డి: చూ, తృణము. 1; 2. మృగముల  
చనుటలు. జై. 4, అ. 79: చూ, స్తన్యము; 3. ఒక వట్ట  
ణము: చూ, సీమ. 1. (దేశము): వై. వి. 4. = పూరికా.  
రూ-పూరి: చూ, భక్ష్యము.

పూరించు, సం. స. క్రి. 1: చూ, పూరగించు; 2. = పుర  
డించు: చూ, పురడించు. 1; 3. = పురడించు: చూ, పుర  
డించు. 2; 4. ఊడు: చూ, వట్టు. 27.

పూజించుట, వా. అవ్య. ఊడుట: ఆజ్.

పూరిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. = బూరి: చూ, భక్ష్యము; 2. =  
పూరి: చూ, భక్ష్యము.

పూరిగుడిసె, వా. వి: చూ, పూరిల్లు.

పూరితము, సం. విజ. 1. రూ-పూర్ణము-పూర్ణము. నింప  
బడినది: చూ, సంపూర్ణము; 2. గుణింపబడినది: గుణితము,  
నిహితము, పిండితము: చూ, హెచ్చవేత.

పూరిల్లు, వా. వి. గడ్డియిల్లు: చూ, సదనము. 1.

పూరి, వై. వి. = పూరికా: చూ, రూ-పూరి. 4.

పూరుదొన్నె, ద్వ. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పూరుపుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుడు.

పూరెడు, ద్వ. వి. రూ-పూరేడు: చూ, పక్షి.

పూరేకు, ద్వ. వి. రూ-పూరేకు. పుష్పరశము: చూ, సంపత్తిక.

పూరేకులు, ద్వ. వి. బ: చూ, రావ్యము.

పూరేడు, దే. వి: చూ, రూ-పూరెడు.

పూర్ణ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పున్నమ.

పూర్ణకుంభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భద్రకుంభము.

పూర్ణగ్రహణము, అం: చూ, సూర్యగ్రహణము: (చూ,  
గ్రహణము. 1.)

పూర్ణమలన్యాయము, పా. విండుకుండ తొణకదనురీతి.

పూర్ణపాత్రము, సం. వి. అ. న. 1. దోపు, ఉత్సవకాలము

నందు సంతోషముచే వస్త్రాభరణాదికము దోచుకొనుట:  
చూ, పూర్ణానకము. 1; 2. వస్తుసంపూర్ణపాత్రము: చూ,  
హరివాణము. (పాత్రము. 6.)

పూర్ణమగు, మి. అ. క్రి. నిండు: చూ, సంపూర్ణమగు.

పూర్ణము, సం. వి. అ. న. 1. వింటినారిని చెవిదాక తిగుచుట:  
చూ, శింజిని; విజ. 2. నిండినది: చూ, సంపూర్ణము; 3.  
శక్తికలది: చూ, యోగ్యము. 5; 4: చూ, సర్వము; 5. =  
పూర్ణము: చూ, పూరణము. 3; అం. 6: చూ, గండ  
క్రియలు; 7: చూ, జరకక్రియలు.

పూర్ణవేగము, అం: చూ, ధారలు.

పూర్ణాంకము, వా. వి: చూ, సున్న.

పూర్ణానకము, సం. వి. అ. పుం. 1: పూర్ణపాత్రము.  
(తె. ప).—దోపు; 2. తప్పెట: చూ, వీణె.

పూర్ణానుస్వారము, అం. ఇది నిర్ణయము, సాధ్యము అని ద్వివిధము:  
(చూ, సున్న. 1.)

పూర్ణాయుర్దాయవంతుడు, సం. విజ: చూ, వృద్ధుడు. 1.

పూర్ణిమ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = పున్నమ (అఖండ చంద్రుడు  
గలిగినది): చూ, పున్నమ.

పూర్ణిభవించు, సం. అ. క్రి: చూ, పూర్ణమగు.

పూర్ణుడు, సం. విజ: చూ, సంపూర్ణుడు.

పూర్ణోపమ, అం: చూ, అలంకారము. 3. (“నీకీర్తి హంసాంగన  
వరె స్వర్గంగం దేలుచుండె.”): (చూ, అప్రోవమ.)

పూర్ణము, సం. వి. అ. న. 1. నూరిని జావిని చెఱువును  
త్రవ్వించుట, గుడికట్టించుట, తోట పెట్టించుట, అన్నము  
పెట్టుట; 2. పాలనము: చూ, సంరక్షణము; విజ. 3.  
నింపబడినది: చూ, పూరితము. 1; 4. కప్పబడినది: చూ,  
స్థగితము.

పూర్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. నింపు: చూ, సమృద్ధి.

పూర్ణము, వై. వి. =: చూ, పూరణము. 3.

పూర్వ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. తూర్పు, తొలిదిక్కు: చూ, హరిత్తు.  
పూర్వగంగ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, నర్మద: చూ, ప్రోదిని.  
(నది).

పూర్వజ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. అక్క: చూ, సహోదరి: విజ.  
2. మొదట పుట్టినది: చూ, మొదలు. 4.

పూర్వజన్మము, సం. వి. అ. పుం. అనూకము: చూ,  
సంభవము. 1.

పూర్వజినుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

పూర్వజుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అన్న: చూ, సహోద  
రుడు; విజ. 2. మొదటిపుట్టినవాడు: చూ, సహోదరుడు.

పూర్వదేవుడు, సం. వి. అ. పుం. తొలిదేవు: చూ,  
రాక్షసుడు. 1.

పూర్వపక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాదము: చూ, హజ్జ;  
2. ఈర్ష్యపక్షము: చూ, పక్షము; 3. (పక్షము. 1.); 4.  
4. సిద్ధాంతముకానిది.

పూర్వపక్షరము, సం. వి. అ. పుం. తూరుపుగొండ: చూ,  
పర్వతము.

పూర్వపక్షాని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. = పుష్ప: చూ, రిక్క.  
1-౧౧. (పూర్వాధాత్ర.)

పూర్వభక్తవదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పూర్వాధాత్ర.

పూర్వమీమాంస, అం: చూ, గహన.

పూర్వము, సం. విజ. 1. మొదటిది: చూ, మొదలు. 4; 2.  
మొదటి దిక్కుది, పౌరస్థ్యము: చూ, హరిత్తు; 3. మొదటి  
చోటుది: చూ, మొదలు. 4; 4. ముందటికాలముది: చూ,  
మొదలు. 4; అం. 5: చూ, కంఠములు. 3.

పూర్వరంగము, అం: చూ, నాంది. 2.

పూర్వరాగము, సం. వి. అ. పుం. శ్రవణమువలన గాని  
దర్శనమువలన గాని పరస్పరము వృద్ధిబొందిన యను  
రాగముగల నాయకా నాయకులకు అయోగమునందు గలి  
గెడి దశాశేషము. (ఇది త్రివిధము.—(చూ, నిరారాగము,  
కుసుభరాగము, మంజుషారాగము).

పూర్వరాత్రము, సం. వి. అ. పుం. ముందటిదినము రాత్రి:  
చూ, రాత్రి.

పూర్వరూపము, అం: చూ, అలంకారము. 3. (పెరగుణ  
ములచే దనరూపు నిల్పుట. ఉదా.—“శివుని కంఠసీమచే  
నల్లనయ్య భవద్యశమున భుజగేంద్రుడు తెల్లబడియె.)

పూర్వవదములు, అం. పంచలక్షణి, వ్యధికరణము, సిద్ధాంత  
లక్షణము, అవచ్చేదకత్వనిరుక్తి, పక్షత (5).

పూర్వసముద్రము, అం: చూ, సముద్రములు.

పూర్వావధిరీతం శ్రేయో దుఃఖం హి పరివర్తతే. న్యాయ. మొదట  
ద్రోసిపెచ్చినచేలు కీడుగాఁ దిరిగి వచ్చును.

పూర్వాషాద, సం. వి. అ. శ్రీ. నీటిరిక్కు: చూ, రిక్క. 1-20.

పూర్వాధాత్ర, సం. వి. అ. శ్రీ. ఎనిమిది. కాళ్ళచుక్క: చూ,  
రిక్క.

పూర్వాహ్లాము, సం. వి. అ. పుం. దినపూర్వభాగము, లేఁబగలు:  
చూ, వాసరము.

పూర్వలు, సం. వి. అ. పుం. బి. ముందటివారు.

పూర్వోత్తర, సం. వి. అ. శ్రీ. ఈశాన్యదిగ్భాగము: చూ,  
హరిత్తు.

పూతక్క, ద్వ. వి: చూ, పూరేకు.

పూతేకు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పూరేకు.

పూలగురిగింజ, ద్వ. వి. వాసంతి\*: చూ, శ్వేతపాకి.

పూలతోట, ద్వ. వి: చూ, రూ-పూడోట.

పూలదండ, వై. వి: చూ, రూ- పూదండ.

పూలబొట్టము, వై. వి: చూ, పూపుతెత్తు.

పూలబంతి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పూబంతి.

పూలబట్ట, వై. వి. కటిసము: చూ, పాత్రము. 3.

పూలమట్ట, ద్వ. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పూలము, సం. వి. అ. పుం, గడ్డికట్ట.

పూలమునుపు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పుప్పుల మునుపు.

పూలమ్మువాడు, ద్వ. వి: చూ, చూలలిరి.

పూలవరహా, వా. వి: చూ, పూ. 2.

పూలవరా, వా. వి.—వై.—

పూలి, వే. వి. 1. బరదెట్టు: చూ, వృక్షము; వా. 2. పూలవరహా  
(రు 3-3-0): చూ, పరహా.

పూపర్తి, వై. వి. = పుష్పవర్తి: చూ, దాణసంఘ.

పూవింటి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పుష్పిలుకాడు. పర. 2, ఆ. 35.

పూవింటివాడు, ద్వ. వి.—వై.—

పూవిలుకాడు, ద్వ. వి. —వై.—

పూవిలుతుడు, ద్వ. వి.—వై.—

పూపు, వై. వి. = పుష్ప: చూ, రూ-పుపు.

పూపుచేనియ, ద్వ. వి: చూ, రూ-పూచేనియ. పాం. 1, ఆ.  
182.

పూపుడోడి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పుప్పుడోడి. స్వా. 8, ఆ. 61.

పూపుగట్టు, ద్వ. అ. క్రి. పూపుగలదియగు. రామా. 8, ఆ. 144.

పూపుతెత్తు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పుపుతెత్తు.

పూపులబొట్టము, వై. వి.—వై.—

పూపులమ్మినయంగుటనే గడ్డెలమ్ముట, లో. “కటకటా:  
పూపులమ్మినంగుడినె కడ్డెలమ్ముఁజేసెను.” వైజ. 3, ఆ.

72: “పూపులముడిచిన యంగళ్ళనె కలకల పిడెల్లనవ్వఁ  
గడ్డెలు మోసెన్.” పాం. 3, ఆ. 21.

పూపుడు, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; అం.

2: చూ, ఆదిత్యులు.

పూష్కరము, సం. వి. అ. న. రూ-పూష్కరము: చూ,  
రూ-పుష్కరము.

పూష్కరము, సం. వి. అ. న.—వై.—

పూస, వే. వి. 1. పూదియ: చూ, మాత్ర. (1); 2. మణి: చూ,

రత్నము. 1; 3. వ్రేలు లోనగువాని కీలు: చూ, సంది. 7;

4. రంధ్రముగలిగినమణి: చూ, రత్నము. 1; 5. రంధ్రము

గల పూస. తద్వి.—గ. తెల్లని గాజుపూసకు.—పాలపూస;

౨. గాజుపూసకు.—గాజుపూస. (సం).—కాచము; ౩.

రంధ్రముగల ముత్యమునకు. — పూస. (మిగతవానికి:

“చూ, హరుమంజి.”)

పూసకజ్జము, ద్వ. వి. మనోహరము: చూ, భక్ష్యము.

పూసకామంచి, ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.

పూసగురుగింజ, ద్వ. వి: చూ, పూలగురిగింజ\*: (ఇట్లు రూ-  
పూసగురివెంద-పూసగురువెంద-పూసలగురివెంద - పూసల

గురువెంద.)

పూసగుచ్చినరీతి, జా. వివరముగా. “పూసగుచ్చినరీతిని వివి

పించెను.” (నీతిచంద్రిక-సంధి); “చిలుకలకొలికి తెలుంగెల్లఁ

బూసగుచ్చిన రీతిన్.” (విజయవిలాసము); “పూస

గుచ్చినరీతి నవ్వువ్వఁబోడి చెప్పినది విని” (కళాపూర్ణో

దయము).

పూసయెముక, వే. వి. వెన్నుపూస: చూ, శల్మము. 1.

పూసలలోదారము, జా. అభేదముగా, లోపల ప్రవేశించి,

ఇష్టముగా. “పూసలలో దారంబు పాలఁజల్లిననీరుం! బరె,,

పాండు. 3, ఆ. 59. (ఇది ఉపమానము).  
పూసలవాడు, దే. వి: చూ, సానలవాడు.  
పూసొను, వా. స. క్రి. 1. కలుగఁజేసికొను; 2. చందనాదుల  
నలందుకొను.

## ప

పక్క, సం. వి. ఆ. త్రి. 1. పక్క\*: చూ, స్పృక్కా: 2.  
ఒకరాకము: చూ, కాకము. 1.  
పృక్తము, సం. వి. వి. కూడుకొన్నది: చూ, సంఘితము. 2.  
పృక్తి, సం. వి. ఇ. త్రి. రాఁతుడు: చూ, స్పృక్తము. 1.  
పృచ్ఛ, సం. వి. ఆ. త్రి. ప్రశ్నము: చూ, సవలు.  
పృచ్చిందు, సం. స. క్రి. ప్రశ్నించు: చూ, సవలువేయు.  
పృతన, సం. వి. ఆ. నీ. 1. దండు: చూ, నేన. 1; 2. నేనా  
విశేషము. (ఇన్నూట నలువదిమూడు రథములు, అన్ని  
యేనుగులు, ఏన్నూట యిరువది రొమ్మిది గుఱ్ఱములు,  
వేయినన్నూట పదునెపురు కాబ్బరును గలది): చూ, నేన. 1.  
పృతనాపాట్లు, సం. వి. హ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రా  
క్షుడు.  
పృథక్పర్తి, సం. వి. ఈ. త్రి. కోలపొన్న \*: చూ, సురపొన్న.  
పృథగ్గనుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నీచుడు: చూ, హీనుడు;  
2. మూర్ఖుడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 3: చూ, సాపాలముద్ద.  
పృథగ్విధము, సం. వి. వి. పెక్కువిధములు గలది: చూ,  
వివిధము.  
పృథవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ. పృథివి, పృథ్వి=పుడమి:  
చూ, భూమి. 1.  
పృథివి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=పుడమి.—పై.—  
పృథివీ గతయోజనా, న్యా. భూదేవికి యోజనము గడచినది. దీని  
మూల మిది. అతిక్రాంతసుఖా: కాలాః, ప్రత్యుపస్థిత  
దారుణాః, శ్వః శ్వః పాపీయదివసా, పృథివీ గతయోజనా.  
పృథివీపతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. రాజు: చూ, రాజా. 1; 2:  
చూ, యముడు; 3: చూ, వృషభము. 3.\*  
పృథివ్యాది పంచతత్వములు, అం. పృథివీతత్వము 8 గడియలు,  
జలతత్వము ౧4 లు, అగ్నితత్వము ౧6 లు, వాయుతత్వము  
౧5 లు, ఆకాశతత్వము ౧7లు=౧30లు. (ఆదివారము  
మొదలు బుధవారమువఱకు పృథివ్యాదిగాఁ జరించును.  
గు-శ-శనివారములయందు ఆకాశము మొదలుగాఁజరించును.  
ఈ 5 ను పరుసగా సంపద, శుభము, ఆత్రి, రోగము, దారి  
ద్ర్యము నిచ్చునవి).  
పృథుకము, సం. వి. అ. పుం. 1.=దొడిగ: చూ, శిశువు; 2.  
2. అటుకులు-అడుకులు, ఖర్చరిక, చినిటకము-చినిటము-  
చివుటము: చూ, సాదము. (1).  
పృథుకుడు, సం. వి. అ. పుం.=దొడిగ: చూ, పృథుకము. 1.  
పృథురోపము, సం. వి. న. పుం. 1: చూ, మత్స్యము. 1;  
వి. 2. పెద్దవెండ్రుకలు గలది.  
పృథులయు: సం. వి. 1. పెద్దది: చూ, సుర, 3; అం. 2;  
చూ, గతివిశేషములు.

పృథువు: సం. వి. ఉ. స్త్రీ. రూ-పృథ్వి. 1. నల్లజీలకఱ్ఱ: చూ,  
సుషవి. 2; 2. ఇంగువమ్రాసు: చూ, హింగువు. 1; పుం.  
3. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 4. పృథ్విరాజు: చూ, రాజా.  
1; వి. 5.=వఱ. గొప్పది: చూ, సుర. 3; 6. విరివైదొనది:  
చూ, సుర. 3.  
పృథుశేఖరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పర్వతము.  
పృథూనకము, సం. వి. అ. న. మేఁక: చూ, మేషము. 1.  
పృథ్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.= పుడమి: చూ, రూ-పృథివి;  
2: చూ, రూ-పృథువు. 1; 3: చూ, రూ-పృథువు. 2; సా.  
4. ఒక పృథ్వు. “జ-స-జ-స-య-వ, 12 యతి.”  
ఉదా.—“ప్రసన్న, పదనాం, బుజాభృ, తప-ర, శ్వధామా.  
ధవా”: చూ, పృథ్వు. 1.  
పృథ్విక, సం. వి. ఆ. త్రి. పెద్దయేలకి: చూ, పతల (పృథ్విక  
అనియు).  
పృథ్విపంచకము, అం. అహంకారము. అపానము, ప్రాణము,  
గంధము, గుదము (5).  
పృథాకువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, సర్పము; 2: చూ,  
వృశ్చికము. 1; 3: పులి: చూ, శార్దూలము. 1; 4 చిటుక  
పులి: చూ, శార్దూలము. 1.  
పృథ్వేల, సం. వి. ఆ. త్రి: చూ, పృథ్విక.  
పృశ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కిరణము: చూ, హాయనము.  
2; 2: చూ, పృశ్నివర్తి\*: వి. 3. అల్పతనవు, కిరాతుడు.  
(తె).—అలిపిరి-అల్పిరి: చూ, శరిరి. 2; 4. బోయ:  
చూ, వ్యాధుడు. 1.  
పృశ్నివర్తి, సం. వి. ఈ. త్రి. కోలపొన్న \*: చూ, సురపొన్న.  
పృశ్నిశృంగుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వినాయకుడు. 1.  
పృషతము, సం. వి. అ. పుం. 1. దుప్పి: చూ, హరిణము.  
1; 2. రూ-పృషత్త-పృషదము. నీటిబొట్టు: చూ, విపుషము;  
వి. 3. బ్రహ్మబిందువుతోఁగూడినది. రూ-పృషత్తు: చూ,  
బ్రహ్మబిందువు.  
పృషత్కము, సం. వి. అ. పుం. అమ్మ: చూ, బాణము. 1.  
పృషత్తు, సం. వి. త్. న. 1: చూ, పృషతము. 2; పుం. 2:  
చూ, పృషతము. 1; వి. 3: చూ, పృషతము. 3.  
పృషదంశకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పృషదంశకము: చూ,  
మార్జాలము.  
పృషదశ్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వాయువు.  
పృషదాజ్యము. సం. వి. అ. న. పెరుగుతోఁ గలపఁబడిన  
నేయి: చూ, హవిస్సు. 1.  
పృష్టము. సం. వి. వి. చూ, ప్రార్థికము. 1.  
పృష్టి, సం. వి. ఇ. త్రి. 1. తాఁతుడు: చూ, స్పృక్తము.  
1; 2. కిరణము: చూ, హాయనము. 2.  
పృష్టఖలీనన్యాయము, న్యా. నోటికిఁజెడ్డినకల్లెము ముడికిఁజెడ్డె  
ననురీతి.  
పృష్టతాదనార్థంతభంగ. లో. తుంటినిఁగొట్టినఁ బండ్లు రాలినవి.  
“పృక్షంబున నెక్కడ? సాక్ష్యంబు పలికెనన నెక్కడ?  
“పృష్టతాదనార్థంతభంగ యనునట్లున్నది” (నీతిచంద్రిక).  
పృష్టభాగము, అం: చూ, హస్తక్షేత్రములు.

వృక్షమాంసాదనము, సం. వి. అ. న. కడచినవనికి చింపించుట.

వృక్షము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముద్దీ; 2: పువ్వు; చూ, పీఠపు; 3: పెనుకప్రక్క: చూ, పెనుక. 1; 4: యజ్ఞసంబంధి స్తోత్రవిశేషము; 5: పెరడు: చూ, పెరడు; 6: పొరలు: చూ, పొరలు; అం. 7: చూ, లక్షణాంగములు (పీఠపు. — పురుషుని పీఠపు. — మచ్చయున్న కోరికలాసగువాడగును; 8: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు. (పీఠపు. — ఆడుదాసిపీఠపు. — మాంసయుక్తమై రోమరహితమై అరటియాకువలె నున్న ధనవంతురాలగు. రోమునున్న నశుప్రదము. సుదీయున్న మగఁడు చచ్చును.); 9: చూ, గురుమరమున పూజాంగములు (అనుబంధముతో చూడుము); 10: చూ, శుక్రమతమున పూజాంగములు.

వృక్షస్వస్తికము, అం: చూ, కరణములు.

వృష్టాసుసారి, అం: చూ, బాహుప్రసారములు (హస్తక్రియా భేదములు).

వృష్టోద్ధానకలము, అం: చూ, ఏకవింశతిస్థానరములు (స్థానకములు).

వృక్ష్యము, సం. వి. అ. న. 1. వృక్షములనెడి యజ్ఞసంబంధి స్తోత్రవిశేషముల సమూహము; పుం. 2. మోపుమోనెడు గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

## పె

పె, దే. విణ. వృత్తియందు పెనుపుకట్టమునకు మీఁది వక్షము లోపింపఁగా మిగిలిరూపము. (దీనికి పరుష సలకములు పరములగునపుడు సుమాగమంబగు. పెన్ గురఁజు, పెన్ టీకటి, పెన్ దడి, పెన్ బులుగు మొ. ఇందలి ద్రుతంబునకు బిందువు నగు. పెంటికటి మొ.) (ఒకానొకచో స్థిరము పరమగునపుడును బిందువు కానంబడియెడి. “పెంహళి యెనఁగ” మార్క. 6, అ. 107).

పెంకి, దే. వి. 1. ఒకతీగ. \*: చూ, వృక్షము; వా. విణ. 2. మిక్కిలి ఎఱుపు: చూ, వక్షము. 6; 3: చూ, రూ-పెంక. 1-2-3.

పెంకితనము, వా. వి. చెప్పినమాట వినకపోవుట.

పెంకివాడు, వా. వి: చూ, దిట్టఁడు.

పెంకు, దే. వి. (రూ-పెంచి-పెంచిక-పెంచు). 1. కలపెంకు. అం. ఖా. ద్వి. 133: చూ, శల్కము. 1; 2. ఇంటికీకప్పెడు ఓడుబిల్ల: చూ, శర్కర. 3; 3. కుండ లోనగువాని పెంకు: చూ, తోలె; వా. 4. చితికిన అద్దము లోనగువాని పెంకు; 5. కొబ్బరి లోనగువాని పెంకు; 6. ముష్టిచిప్ప.

పెంకె, దే. విణ. రూ-పెంకి. 1. మొండికట్టె: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. మార్కఁడు: చూ, న్నట్టుఁడు; వా. 3: చూ, దిట్టఁడు.

పెంకెపురుగు, ద్వ. వి. 1. వడ్డచిలుక: చూ, పురుగు; 2. నెనగలులోనగు అపరదనుసులకును, చింతపండు లోనగు వానినిఁ బెట్టెడు క్రిమి: చూ, పురుగు.

పెంచి, వా. వి: చూ, రూ-పెంకు.

పెంచిక, దే. వి.—పై.—జై. 4, అ. 137.

పెంచము, పై. వి.—పింఛ: చూ, రూ-పించియము.

పెంచు, దే. వి. 1: చూ, రూ-పెంకు. రామా. 6, అ. 67: శ్రీ. 2. రూ-పెంచు. పల్లెఁడెయ; స. శ్రీ. 3. పోషించు: చూ, పక్షించు.

పెంచుకొను, దే. స. శ్రీ. దత్తుతీనికొను.

పెంచులదేరీ, వా. వి: చూ, బాలక్రిక.

పెంఠారి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పెంఠారి (వాడుర).

పెంజీకటి, బా. వి. కటికపీకటి: చూ, మేకుము. 1.

పెండెర, దే. వి. ఒక కొండచిలువ (కీడిభేదములు: రాఘవ పెండెర, పొట్టపెండెర, రక్తపెండెర): చూ, సర్పము.

పెండు, దే. వి. 1. ఇంటిపెండు: చూ, సంకరము. 2; 2. ఎరుపు కుప్ప. పై. 4, అ. 100: చూ, సంకరము. 2; 3. అవుల మంద ముందున్నచోటు. రూ-పెంచె: చూ, సౌరభేయ (దేనుపు): పై. వి. 4. = పింఛ. రూ-పేట. సగరము: చూ, సీమ. 1 (దేము); 5. = పింఛ. రూ-పేట. అంగడి, చాచానగరము (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

పెండుకొట, వా. వి. 1. ఒకానొకగ్రామవాడుము; 2. ఒకానొక యింటిపేరు.

పెంటగట్టు, దే. అ. శ్రీ. మందకట్టు-మందగట్టు.

పెంటగాడిద, వా. వి: చూ, వ్రాతె.

పెంటబట్టు, దే. వి. పడులచొడ్డి. స్వా. 4, అ. 60: చూ, సౌర భేయ (దేనుపు).

పెంటపురుగు, వా. వి. తుట్టపురుగు: చూ, పురుగు.

పెంటబండి, దే. వి. అమరము, గంధీరవము: చూ, శకటము. 1.

పెంటి, దే. వి. పశుపక్ష్యాది శ్రీతారి. రామా. 6, అ. 107; ధర. ఆది. 5, అ. 53: చూ, శకుంతి (పక్షి).

పెంటిక, దే. వి. (రూ-పెంటిక-పెంట్రుక) మేఠలు లోనగు వాని పేర: చూ, శుష్కగోమయము (శమలము. 1.)

పెంటికరకు, దే. వి. చిన్నఅల: చూ, వీచి. 1.

పెంటిగూర్చువాడు, వా. వి: చూ, దూతుఁడు.

పెంటిజింక, వా. వి. ఆడుదుప్పి: చూ, హరిణము. 1.

పెంటితాడి, వా. వి. ఆడుతాడి\*: చూ, శ్రీతాళము.

పెంటిపడుట, ద్వ. వి. కవగూడుట.

పెంచె, వా. వి: చూ, రూ-పెంకు. 3.

పెంటిక, దే. వి: చూ, రూ-పెంటిక.

పెంట్రుక, దే. వి. —పై.—

పెండ, దే. వి. రూ-పేద: చూ, విడక.

పెండరము, దే. వి. రూ-పెండరము: చూ, గండపెండరము.

పెండలము, దే. వి: చూ, సమష్టిల\*.

పెండారము, దే. వి: చూ, రూ-పెండరము.

పెండారిమూఁక, వా. వి. దండులోని అల్లరి జనము: చూ, సేన. 1.

పెండియము, దే. వి. రూ-పెండెము. 1: చూ, పెండరము; 2. దొడ్డి మొదలైనవానివాకిటికిఁ బెట్టెడు పెండెము; 3: చూ, పలుగాడి. 1.

పెండిలి, దే. వి. రూ-పెండ్లి: చూ, వివాహము.



పెండిలియగు, దే. స. క్రి. వివాహమగు: చూ, రూ-పెండ్లి  
యగు. భార. ఆవి. 8, ఆ. 144.

పెండిలియాడు, దే. స. క్రి.—పై.—

పెండిలిసేయు, దే. స. క్రి.—పై.— (అం ప్రే. పెండ్లాడఁ  
జేయు—ఉ, హరి. 4, ఆ. 19).

పెండె, దే. వి. 1. ఇంటి వాసములమీది అడ్డుకొయ్య. రా,  
వి. 3, ఆ. 40; 2. పొగాకు మొదలైనవాని నగయందు  
నగము.

పెండెకట్టు, వా. వి. రెండువాసములు కలిపికట్టిన కట్టు.

పెండెకట్టు, వా. వి. బ. పెండెలవలె వట్టెలుగా తీర్చిన విబూది  
రేఖలు.

పెండెకట్టు, వా. వి. చెడుగుడులోనగు అటలయందుండెడు  
యజమాని. రూ-పెండెకట్టు.

పెండెము, దే. వి: చూ, రూ-పెండియము.

పెండెరము, దే. వి: చూ, రూ-పెండెరము.

పెండెకట్టు, వా. వి: చూ, రూ-పెండెకట్టు.

పెండెరము, దే. వి: చూ, రూ-పెండెరము.

పెండ్లము, దే. వి. (పెండ్లి + అము) రూ-పెండ్లము-పెళ్ళము-  
పెల్లము) భాగ. 9, స్కం. 474: చూ, భార్య.

పెండ్లాడు, దే. స. క్రి: చూ, రూ- పెండిలియాడు.

పెండ్లాము, దే. వి: చూ, రూ- పెండ్లము.

పెండ్లి, దే. వి. రూ-పెళ్ళి: చూ, రూ- పెండిలి.

పెండ్లికుండలు, ద్వ. వి. బ: చూ, భాండము. 3.

పెండ్లికూతురు, దే. వి. రూ- పెళ్ళికూతురు.

1. వివాహదీక్షితురాలు: చూ, వధువు; 2. కోడలు: చూ,  
స్వ. ప.

పెండ్లికొడుకు, ద్వ. వి. రూ- పెళ్ళికొడుకు. 1. వివాహదీక్షి  
తుడు: చూ, వరుడు; 2. అల్లుడు: చూ, స్వ. స్త్రీయుడు.

పెండ్లిగుమ్మడి, దే. వి. వివాహాదులలో నుపయోగించెడి వడియ  
ముల గుమ్మడి, బూడిదగుమ్మడి\*: చూ, సర్వతోభద్ర.

పెండ్లిపాలకి, వా. వి. వధూవరులు ఊరేగెడుపాలకి: చూ,  
సవారి.

పెండ్లిపీట, వా. వి. వధూవరులు కూర్చుండెడిపీట(అరుగు):  
చూ, సింహాసనము.

పె.డ్లియగు, వా. స. క్రి. రూ- పెండిలియగు. భార. ఆవి.  
7, ఆ. 281.

పెండ్లియాడు, దే. స. క్రి: చూ, పెండిలియగు. నై. 4, ఆ. 48.

పెండ్లిలేనివాడు, వా. వి. అకృతోద్వాహుడు, అవివాహితుడు,  
కుంతుడు.

పెండ్లిసేయు, దే. స. క్రి: చూ, రూ- పెండిలిసేయు.

పెందలకడ, దే. ద్ర. క్రి. విణ. (పెన్ + తలకడ) రూ-  
పెందలాడ, ప్రౌఢభౌకమునుపు.

పెందలాడ, —పై.—

పెందిరువడి, దే. వి. (వైష్ణవ పరిభాషయందు) గరుడుడు:  
చూ, హరివాహనుడు.

పెండెరువు, దే. వి. రాజమార్గము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 145:  
చూ, మార్గము. 1.

పెందొడ, దే. వి. ఊరుమూలము.

పెంద్రోవ, దే. వి. ముక్తి: చూ, సదాగతి. 2.

పెంపకము, వా. వి: చూ, దత్తత.

పెంపగు, దే. అ. క్రి: చూ, వర్షిల్లు.

పెంపరలాడు, దే. స. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు.

పెంపారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ- పెనుపారు. భార. ఉద్యో.  
3, ఆ. 98.

పెంపు, దే. వి. 1: చూ, సమృద్ధి; 2: చూ, హెచ్చు. 2; 3:  
చూ, సన్మానము; 4: చూ, సంస్థ. 3; 5 రూ-పెనుపు.

మహాత్వము; 6: చూ, పెంపకము; ప్రే. 7. నాశముచేయు.  
భాగ. 10, స్కం. పూ. 154; వసు. 1, ఆ. 28; స. క్రి.

8. చంపు: చూ, సంహరించు.

పెంపుడు, దే. వి. పెంపఁబడినది.

పెంపుడుగున్న, వా. వి: చూ, సాఁకుడుపులుగు.

పెంపుడుచిలుక, వా. వి. సంజరమునందుంచి పెంచెడు చిలుక:  
చూ, శుకము.

పెంపుమీలు, దే. అ. క్రి: చూ, సంపదించు. పు 1, ఆ. 202.

పెకలు, దే. అ. క్రి. 1. పెల్లగిల్లు. పా. 3, ఆ. 31: చూ, విదా  
రించు; 2. రాలు: చూ, సడలు. 4; 3. ఉన్మాళించు: చూ,  
విదారించు; 4. ప్రయాణమగు. జై. 2, ఆ. 10.

పెకలించు, దే. ప్రే. పెకలఁజేయు. రూ- పెకలించు-పెకల్చు-  
పెగలుచు-పెగల్చు. రామా. 8, ఆ. 92.

పెకలుచు, —పై.—

పెకల్చు, —పై.—

పెక్కండు, వై. స. బ. = పుష్కల. (రూ-పెక్కండురు-  
పెక్కురు) పా. 4, ఆ. 54. (పెక్కు శబ్దమునకు మహా  
న్యూనత్యర్థకరూపము): చూ, పలుగుండు.

పెక్కండురు, —పై.—

పెక్కణము, వై. వి. రూ-పెక్కణము. = ప్రేక్షణ. 1. అభి  
నయముతోడి నృత్యము ఉ, హరి. 4, ఆ. 216: చూ,  
వ్యంజకము. 1; 2. మల్లరంగము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

పెక్కిలి, దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పెక్కు, వై. స. = బహు. పుష్కల: చూ, హేరాళము.

పెక్కురు, వై. స. బ. = పుష్కల: చూ, పెక్కండు.

పెక్కువ, దే. వి. 1: చూ, వర్ధనము. 1. భార. ఆర. 3, ఆ.  
26; 2: చూ, హెచ్చు. 2. జై. 5, ఆ. 199.

పెగడ, దే. వి. (రూ-పెగడ-పెగడ-పెగడ-పెవడ) 1: చూ,  
మంత్రి; 2: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2; 3. యువరాజు: చూ,  
రాజు. 1.

పెగలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ- పెకలు. (పెల్లగిల్లుటకు.—  
భాగ. 6, స్కం. 61.)

పెగలుచు, దే. ప్రే. రూ-పెకలించు.

పెగల్చు, —పై.—

పెగ్గడ, దే. వి: చూ, రూ-పెగడ.

పెగ్గుమ్మడు, వై. వి. (పెద్ద + గుమ్మడు.) శ్రీవర్ణి: చూ,  
సర్వతోభద్ర.

పెన్ను, వై. వి. = పుష్కర. చూ- పెన్ను; చూ, సారము.  
పెచ్చి, దే. వి. చూ, మూర్చు. ఉ. హరి 3, ఆ. 18.

పెచ్చు, దే. వి. 1. అంశము. పాండు. 1, ఆ. 111; చూ,  
రూ-పెచ్చు. 2; 2: చూ, కానదు; 3. వెలగలోనగు  
కాయల వైపుకు: చూ, బుడు; వి. 4. అధికము: చూ,  
పెచ్చు. 1.

పెచ్చుపెరుగు, దే. అ. క్రి. మిక్కిలి వర్ణింపు. ఆం. చా. పృ. 39.  
చూ, పర్ణింపు.

పెటపెట, దే. వి. పండ్లుకొలుకుటతోనగువానియందుగర్భస్వరూప  
కరణము. భాగ. 6, స్కం. 219: చూ, చూచూ.

పెటపెటమును, దే. అ. క్రి. పెటపెటమునద్దనింపి యగు:  
పెటపెటలాడు.

పెటపెటలాడు, —వై. —

పెటిలు, దే. అ. క్రి. కాలివ్లని పూర్వకముగా బ్రద్దలగు. చూ-  
పెటులు-పెట్టు-పెడులు-పర. 3, ఆ. 229.

పెటుకు, దే. వి. చూ, విరసము. 2.

పెటుకుమాట, దే. వి. చూ, విరసపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

పెటులు, దే. వి. 1: చూ, పెట్టకంబము. న్యా. 5, ఆ. 14;  
అ. క్రి. 2: చూ, రూ-పెటిలు.

పెట్ట, దే. వి. (పశుపక్షిహరి) 1. అడుకోటి: చూ, పుంజు;  
2. అడుపిట్ట: చూ, పక్షి. (పశుపక్షి పక్షికానికి. —కాశి. 6,  
ఆ. 291); 3. గడ్డ, లోష్టము: చూ, భూమి. 1.

పెట్టపోలి, వా. వి: చూ, పుంజు.

పెట్టమారి, దే. వి. —వై. —

పెట్టి, వై. వి. = పేటిక: చూ, రూ-పెట్టియ.

పెట్టక, —వై. —

పెట్టివృద్ధినివాడు, వా. వి. అదృష్టహీనుడు.

పెట్టివృద్ధినివాడు, వా. వి: చూ, సంపన్నుడు.

పెట్టియ, వై. వి. (రూ-పెట్టి-పెట్టె-పెట్టిక-పేదె) 1. = పేటిక:  
చూ, సందుకా; 2. పల్లకి నడిమిపెట్టె: చూ, సందుకా; 3.  
బండిసరముమీది పెట్టె: చూ, సందుకా; 4. పాముచుట్టు  
కొనుపెట్టె: చూ, సందుకా.

పెట్టు, దే. వి. 1. రూ- పెట్టుడు. ఈవి: చూ, స్పర్శము. 3;  
2: చూ, మాటు. 1; 3: చూ, హతి. కళా. 7, ఆ. 255;  
4: చూ, వెండియు; న. క్రి. 5: చూ, హవణించు. 4; 6.  
(పక్షులు లోనగునవి) గ్రుడ్లను వెలిపుచ్చు: చూ, వెలిపుచ్చు;  
7. గ్రుడ్లుపోదిగి పిల్లలనుచేయు; 8: చూ, వహించు. హరి.  
పూ. 9, ఆ. 178; 9. అందగించు, ఇచ్చు, ఇడు, ఒనగూ-  
ఒనపు, దయచేయు-దయసేయు, దోలు, పుడుకు-పుణుకు,  
పెట్టు, విడుచు. (నం. ప). —దానమిచ్చు; తద్య. —గ.  
కానుకగానిచ్చుటకు. —దరిసించు; ౨. కొంచెమిచ్చుటకు —  
పుడికిరించు - పుణికిరించు - పుడుకు-పుణుకు. (మిగతవానికి:  
“చూ, విడుచు. 3.”); 10: చూ, మోపు. 7; 11. గోడ  
మొదలగువాని రేపు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 288; 12: చూ,  
మొంచేయు. రామా. 6, ఆ. 43; 13: చూ, మొత్తు. 2; అ.  
క్రి. 14: చూ, సంభవించు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 96.

పెట్టజెట్టు, దే. వి: చూ, వేలుపు. జెట్టు.

పెట్టుకొను, దే. న. క్రి: చూ, వహించు.

పెట్టుకొను, దే. వి. పెట్టుకొనుట: చూ, సంపరి. 2.

పెట్టుకు, దే. వి: చూ, రూ- పెట్టు. 1.

పెట్టుచి, దే. వి. పేదకేసి పెట్టుముక్కలై మొదలపెట్టిన భనము:  
చూ, శబ్దము.

పెట్టుచుండు, దే. వి: చూ, వ్యాపకము.

పెట్టుచు, ద్వ. అ. క్రి. పెట్టుచు.

పెట్టె, వై. వి. = పేటికా: చూ, రూ-పెట్టియ. (పల్లకి నడిమి  
పెట్టు. —వై. 3, ఆ. 61.)

పెట్టెబురి, ద్వ. వి. చరముమీది పెట్టెకరె నమర్చిన బురి:  
చూ, శబ్దము. 1.

పెట్టెపెట్టు, ద్వ. అ. క్రి. (పాము) చుట్టుకొను. పాండు. 4, ఆ.  
250: చూ, పేదించు.

పెట్టెకొరికిట్టు, దే. న. క్రి. పెదపెట్టెలు విడిచిరట్టు: చూ,  
విడిచిట్టు.

పెట్టెంబు, ద్వ. వి. అడుదవేటుగాట్టు: పెట్టిమెట్టె,  
పెట్టుగ్రోవి, పెట్టులు.

పెట్టెమెట్టె, దే. వి. 1. —వై. —; 2. చేలయందు పక్షులను  
దోలుటలై సర్పాకారముగా పేసి పెట్టెవొనియించెను చేడు:  
చూ, సూత్రము. 1.

పెట్టెమారి, దే. వి. 1. పెట్టెబురిను స్వభావము కలవాడు,  
కొట్టమారి; 2. పెట్టెబురిను స్వభావము కలది: చూ, స్త్రీ.

పెట్టాగు, అం: చూ, విన్నాణములు.

పెట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పెట్టులు.

పెట్టుగ్రోవి, దే. వి: చూ, పెట్టకంబము. హరిశ్చ. 2, ఆ. 8.

పెట్టుప్పు, దే. వి: చూ, లవణము. 1.

పెత్తిట్టు, దే. వి. 1. హరియందగు ధ్వస్యనుకరణము: చూ,  
చూచూ; 2. విరుగుచుటయందగు ధ్వస్యనుకరణము  
కళా. 4, ఆ. 86: చూ, చూచూ.

పెద, వై. వి. 1. = పృథు, పృథ్. పెద్దది. పర. 4, ఆ.  
151: చూ, విపులము; 2: చూ, వెనుకటిది; 3: చూ, వ్యత్య  
యము. ఉ. రా. 7, ఆ. 123.

పెదబాటు, దే. న. క్రి. రూ-పెదబాటు: చూ, వేటువడు.

పెదక, వై. వి. రూ- పెదక. = పృష్ఠ. 1. కత్తియొక్క పృష్ఠ  
భాగము; 2. అకుయొక్క పృష్ఠభాగము; 3. ఇంటియొక్క  
వసారా ప్రైకప్పు: చూ, సదనము. 1.

పెదకంటి(తి)రెట్లు, వా. వి. బ: చూ, రెడ్డి(ఇట్లు)పెదగంటిరెట్లు.  
పెదకంత, వా. వి. తప్పుతోవ: చూ, మార్గము. 1.

పెదకత్తె, వై. వి. రూ-పెదకరకత్తె, 1: చూ, స్త్రీబాడు;  
2: చూ, పాలనురాలు.

పెదకత్తెమాట, ద్వ. వి. కత్తెవిరుపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

పెదకేలు, వై. వి. వెనుకకుత్తివైన భుజము: చూ, స్కం  
ధము. 1.

పెదగాలు, ద్వ. వి. వెనుకకు మడిచిన కాలు: చూ, హజ్జ.

పెదచెవి, వై. వి. చెవివెనుకటిభాగము. భార. ఉద్యో. 4, ఆ.  
76: చూ, శ్రోత్రము.

పెదచెవిబెట్టు: ద్వ. న. క్రి. 1. వినకపోవు; 2. చక్కగా విను:  
చూ, విను. 2.

పెదచేయి, వై. వి. మీజేయి: చూ, హస్తము.  
 పెదతల, ద్వ. వి. తలచెరుకటి ధాగము: చూ, శిరము. 1.  
 పెదదారి, వై. వి: చూ, పెదకంత.  
 పెదనెల, ద్వ. వి. తీర్పురి: చూ, స్వామి. 3. (అప్ర.)  
 పెదదొబ్బ, ద్వ. వి. 1. యుద్ధమునం దుత్సాహముచే చేయి  
 ద్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. వివరీతద్వని, మొత్తుకోళ్ళు:  
 చూ, స్వరము. 2.  
 పెదమరలు, ద్వ. వి. (రూ-పెదమర్లు-పెదమలు) 1. వెనుకకు  
 తిరుగుట, వై. 6, ఆ. 116: చూ, సంధ్రావము; ఆ. క్రి.  
 2. వెనుకకుతిరుగు: చూ, వెనుదీయు. 1.  
 పెదమర్లు, —వై.—  
 పెదమలు, —వై.—నిర్వ. 3, ఆ. 27. (ప్రే-పెదమరించు.)  
 పెదమల్లె, వై. వి. పెద్దమల్లె\*: చూ, మల్లె.  
 పెదము, వై. వి. రూ-పెదమోము: చూ, వైముఖ్యము.  
 పెదమోము, —వై.—  
 పెదమోమువరు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, మాటు.  
 పెదరేచు, వై. ప్రే: చూ, పురికొలుపు. 2.  
 పెదతెక్కల గొడ్డు, వా. వి: చూ, వ్రాతె.  
 పెదలు, దే. వి: చూ, పెరుడు.  
 పెదసరకట్టె, ద్వ. విజ: చూ, రూ- పెదకట్టె.  
 పెదసరము, దే. వి: చూ, మార్వము.  
 పెడినె, దే. వి: చూ, పడి.  
 పెడుచుడు, వా. వి: చూ, శిరువు. ఆం. భా. ద్వ. 118.  
 పెడులు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పెడిలు. భాగ. ఆది. 8, ఆ. 259.  
 పెడ్త, దే. వి. మట్టిపెల్ల: చూ, భూమి. 1.  
 పెజక, వై. వి. = పుష్ప: చూ, రూ-పెదక.  
 పెతరులచుక్క, వై. వి: చూ, రూ-పెతరులచుక్క.  
 పెతరులసామి, వై. వి. యముడు: చూ, హరి.  
 పెతరులు, వై. వి. బ: చూ, పితాళ్ళు.  
 పెత్తనగాడు, ద్వ. వి: చూ, పారునత్తెకాడు.  
 పెత్తనదారు, వా. వి. కొద్ది ముదరా తీసికొని రైతులదగ్గఱ  
 శిస్తులు రాణిట్టు పెడ్త.  
 పెత్తనము, వై. వి. = వృద్ధతా. (పెడ్త + తనము) 1. అధి  
 కారము: చూ, రవము. 1; 2. చూ, వార్తకము. 1; 3. చూ,  
 సన్మానము.  
 పెద, వై. విజ. రూ-పెడ్త. = పురు, వృద్ధ. 1: చూ, వృద్ధుడు;  
 2. అన్న: చూ, సహోదరుడు; 3. గొప్పవాడు: చూ,  
 హేమా హేములు; 4. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 5. చూ,  
 త్రైవ్యము; 6. దీర్ఘము: చూ, పొడవు. 2; 7. చూ, విద్వాం  
 సుడు; 8. = పురువు: చూ, విపులము; క్రి. విజ. 9. అత్యం  
 తము (ఇది యువర్థాంతమయ్యెడి): చూ, చుటిమటి.  
 పెదతండ్రి, ద్వ. వి. తండ్రికిఅన్న: చూ, సవిత్. 2.  
 పెదకల్లి, ద్వ. వి. తల్లికిఅన్న: చూ, సవిత్. 2.  
 పెదవి, దే. వి: చూ, వాతెలు.  
 పెదవికెంపు, వా. వి: చూ, వాతెరకెంపు. వేం. ఆం. 75.  
 పెదవిగంటు, —వై.— సాంబ. మా. 51.  
 పెడ్త, వై. విజ. = చూ, రూ- పెద. (దీర్ఘమునకు. — భాగ.

ఆది. 4, ఆ. 64.)

పెడ్తక్కెర, వై. వి: చూ, బకము.  
 పెడ్తడుపువాడు, ద్వ. వి: చూ, అంద.  
 పెడ్తడుపువేల్పు, ద్వ. వి: చూ, వినియకుడు. 1.  
 పెడ్తప్ప, ద్వ. వి: చూ, మండుకము. 1.  
 పెడ్తకాకర, వై. వి. మహాకారవేల్లము\*: చూ, సుషవి. 1.  
 పెడ్తకాచి, వై. వి. కాకాదని\*: చూ, వాయని.  
 పెడ్తకాపు, ద్వ. వి. కాపువారిలో పెడ్త.  
 పెడ్తకూకటిమూగ, ద్వ. వి. మాందిలవము: చూ, భృంగ  
 రాజము. 3.  
 పెడ్తకొంగ, వై. వి. బలాకము: చూ, బకము.  
 పెడ్తకొమ్మ, ద్వ. వి: చూ, కాఖ.  
 పెడ్తగజిక, ద్వ. వి. గంధారి\*: చూ, హరిక (తృణము. 1.)  
 తెల్లగజిక, తీగెగజిక అనియు).  
 పెడ్తగుమ్మడి, వై. వి: చూ, పెండ్లిగుమ్మడి\*.  
 పెడ్తగుమ్మడు, వై. వి: చూ, రూ. పెగ్గుమ్మడు\*.  
 పెడ్తగోచి, వా. వి: చూ, పుట్టగోచి.  
 పెడ్తగోరట, వై. వి: చూ, సహ. 2.  
 పెడ్తచేతరాసి, వై. వి. మహారూపని\*: చూ, శమల.  
 పెడ్తచేమంతి, వై. వి: చూ, సేమంతి\*.  
 పెడ్తజల్లిమెకము, ద్వ. వి. సృమరము: చూ, సవరపుమెకము.  
 పెడ్తచేతుమాను, ద్వ. వి: చూ, కాకోటము\*.  
 పెడ్తతనము, వై. వి. 1: చూ, సన్మానము; 2. = వృద్ధత్వ: చూ,  
 వార్తకము. 1.  
 పెడ్తతల, ద్వ. విజ. 1. పెడ్తగుండి కార్యము నడిపించు  
 వాడు. కళా. 6, ఆ. 150; వా. 2. గొప్పశిరము.  
 పెడ్తతలవాడు, ద్వ. వి. అడ్డతలవాడు. (సం. ప). — తిరు  
 శిరుడు.  
 పెడ్తతుమ్మి, వై. వి. మహాద్రోణము\*: చూ, సూర్యకము.  
 పెడ్తతొలుచేయపు, ద్వ. వి: చూ, రాక్షసుడు. 1.  
 పెడ్తదగు, వా. ఆ. క్రి. 1. గొప్పదగు; 2. (దీపము) అతిపోవు.  
 “దీపము పెడ్తదగుచున్నది.”  
 పెడ్తదవనము, వై. వి. మహాదవనము\*: చూ, రుచి. 5.  
 పెడ్తదుప్పి, ద్వ. వి: చూ, రామము. 3.  
 పెడ్తదూలగోవెల, ద్వ. వి. మహాత్మగుప్త\*: చూ, శూకశింధి.  
 పెడ్తదోస, ద్వ. వి. రాజకర్కటి\*: చూ, హరివాయికము.  
 పెడ్తనక్క, వై. వి. గృంధీరము: చూ, సృగాలము.  
 పెడ్తనల్లచీమ, ద్వ. వి. గండ్రచీమ: చూ, పిపిలిక.  
 పెడ్తనవు, ద్వ. వి. రూ- పెడ్తనవు. అట్టహాసము: చూ,  
 హాస్యము. 1.  
 పెడ్తనవ్వు, —వై.—  
 పెడ్తనిదుర, వై. వి. రూ- పెడ్తనిదుర, మరణము: చూ, సావు.  
 పెడ్తనిదురపోవు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, మరణించు.  
 పెడ్తనిదుర, వై. వి: చూ, రూ- పెడ్తనిదుర. భాగ. 6, స్కం.  
 429.  
 పెడ్తనీలి, ద్వ. వి. అజలోమి\*: చూ, రంజిని.  
 పెడ్తనువ్వు, ద్వ. వి. మహాతిలము\*: చూ, శ్రీమాకా.

పెద్దనెల, ద్వ. వి. రాటిరిక్కనెల: చూ, మానము. 1.  
 పెద్దనేపాళము, ద్వ. వి: చూ, నేపాళము\*.  
 పెద్దనేరేమి, ద్వ. వి. మహాంబుపు\*: చూ, సురధిపత్ర.  
 పెద్దపల్లెను, ద్వ. వి. మహావలంకిష\*: చూ, స్వాదుకంటకము. 1  
 పెద్దపాచి, వై. వి: చూ, శైవలము మేం, ఆం. 71.  
 పెద్దపాచర, ద్వ. వి: చూ, సుభూరము\*.  
 పెద్దపీచర, ద్వ. వి. పీవరి\*: చూ, శ. మూలి.  
 పెద్దపులి, ద్వ. వి: చూ, శార్దూలము.  
 పెద్దపులుగు, ద్వ. వి: చూ, సకినంపుణలుగు.  
 పెద్దపెన్నేరు, ద్వ. వి. మహాశ్యంగంధ\*: చూ, వారాహకర్ణి.  
 పెద్దపొల, వై. వి. గోమాంసము: చూ, శుక్రము. 2.  
 పెద్దబట్ట, వై. వి. పొడుగు వెడల్పులు పెచ్చుగా గలబట్ట: చూ, నత్తము.  
 పెద్దదాడినె, వై. వి: చూ, వాళి.  
 పెద్దబీట, ద్వ. వి. ఏనుగుదీటు\*: చూ, హస్తగవేపక.  
 పెద్దబోడత(స)రము, ద్వ. వి. ముహాముండిని\*: చూ, హపుష.  
 పెద్దమానేరు, ద్వ. వి. మహాక్షౌత్సవరి\*: చూ, స్వర్ణవల్లి.  
 పెద్దముత్తవపులగము, ద్వ. వి. అతిబల\*: చూ, సహదేవ.  
 పెద్దములక, ద్వ. వి. మహావార్తాకి\*: చూ, హింగుళి.  
 పెద్దమ్మ, వై. వి. 1: (మి. ప.)- మూచేవి. (సం. ప.)- అంక్షి, కాలకంఠిక, కాలకర్ణిక-కాలకర్ణిక, జ్యేష్ఠ, నిర్మల; 2: చూ, పెదతల్లి.  
 పెద్దమగ్గింగ, ద్వ. వి: చూ, శ్వసనము. \*  
 పెద్దమౌని, ద్వ. వి: చూ, శోణకము.\*  
 పెద్దయల, ద్వ. వి: చూ, వీచి. 1.  
 పెద్దయిడ, ద్వ. వి. స్వర్ణపాదేవకము\*: చూ, శర్కరాంకము.  
 పెద్దయెలకి, వై. వి. బృహదేల\*: చూ, పత్రాల.  
 పెద్దయ్య, వై. వి: చూ, పెదకండ్రి.  
 పెద్దరోగము, మి. వి: చూ, పులుము. 1.  
 పెద్దతీకము, వై. వి: చూ, పెద్దకనము. 1—2.  
 పెద్దలచాటుది, జా. అస్యకంఠ్యురాయి. “తరుణీమణి, పెద్దల చాటుదాన” (ఉత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము).  
 పెద్దలు, వై. వి. బ. తెలిసినవారు. పాండు. 2, ఆ. 104: చూ, హేమాహేములు.  
 పెద్దవరగోగు, ద్వ. వి. బృహత్పిలుపు\*: చూ, వరగోగు.  
 పెద్దవాడు, ద్వ. వి: చూ, పుట్టడు. 1.  
 పెద్దవాకిలి, ద్వ. వి. గోపురద్వారము: చూ, వాకిలి. వా. 2. వాకిలికి ముందుండు విశాలప్రదేశము.  
 పెద్దవారము, మి. వి: చూ, బుధవారము.  
 పెద్దవిన్నపము, వై. వి. 1. చెవుడు: చూ, బాధిర్యము; వా. 2. గొప్పమనవి.  
 పెద్దవిన్నపమువాడు, ద్వ. విణ: చూ, బధిరుడు.  
 పెద్దవిరి, ద్వ. వి. మహానీలి\*: చూ, రంజని.  
 పెద్దవీది, ద్వ. వి. రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1.  
 పెద్దవేము, ద్వ. వి. మహానిబిము\*: చూ, వేము.  
 పెద్దవేలుపు, ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1.  
 పెద్దవేలి, ద్వ. వి. బొట్టనవేలి: చూ, వేలు. 2.

పెద్దనవాప, దా. వి: చూ, నొర్కము.\*  
 పెద్దాపవెట్టు, ద్వ. వి: చూ, వృక్షము.  
 పెద్దాపురి, దే. వి. గోదావరీమండలంబుల పెద్దాపురము చాలా కాలో భయభయదేయంబులైన బెడ్డము: చూ, శర్కర. 1.  
 పెద్దాగు, ద్వ. వి. వరకము\*: చూ, స్తంభకరి (చాన్యము).  
 పెద్దింటమ్మ, ద్వ. వి. (పెద్ద+ఇల్లు+అమ్మ): చూ, మహా అక్షి. 3.  
 పెన, దే. వి. 1: చూ, యద్దము; 2. మెలిక. పాండు. 5, ఆ. 284: చూ, లంకియ. 3; 3. కట్టు: చూ, బంకము. 1; 4. రెండు పశువులను చేర్చి కట్టెనుండు: చూ, లంకియ. 5.  
 పెనఁకువ, దే. వి. రూ-పెనఁకువ. 1. వాచము: చూ, దాత్యెము; 2. కలయిక: చూ, సంయోగము; 3: చూ, యద్దము; 4: చూ, మేళనము; 5. చుట్టకొనుట: చూ, వ్యాఖనము; 6: చూ, యద్దము; 7. అల్లిక-కల్లిక-అల్లిక-పెనఁగు.  
 పెనఁకువలుగొను, దే. అ. క్రి. మెలిక: చూ పెంకిగొను. భాగ. 8, స్కం. 399.  
 పెనఁగుబడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, పెనఁకువలుగొను. వై. 5, ఆ. 31.  
 పెనఁగాడు, దే. అ. క్రి —వై.—  
 పెనఁగియాడు, —వై.—  
 పెనఁగు, దే. వి. 1: చూ, రూ-పెనఁకువ. 7; అ. క్రి. 2: చూ, పెనఁకువలుగొను; 3: చూ, పెద్దవెట్టు; 4: చూ, మేళ గించు. భార. ఆది. 5, ఆ. 49; 5: చూ, వాలులాడు; 6. మాదాడు: చూ, వక్కెంచు; వా. స. క్రి. 7. పొలిపించు: చూ, సక్తమగు.  
 పెనఁగులాట, దే. వి. రూ-పెనఁగులాటము, మల్లది: చూ, యద్దము.  
 పెనఁగులాటము, —వై.—  
 పెనఁగులాడు, దే. అ. క్రి. మల్లాడు: చూ, పెంకిగొను.  
 పెనఁగువడు, దే. అ. క్రి. చేరు. నిర్వ. 10, ఆ. 77: చూ, సమీపించు.  
 పెనఁగూడు, —వై.—  
 పెనఁగొను, 1. —వై.—; 2: చూ, పెనఁగులాడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 9.  
 పెనఁచు, దే. ప్రే. పెనఁగఁజేయు. భో. 2, ఆ. 64: పెనపు, మెలచు.  
 పెనవరి, దే. విణ. (పెనపు+అరి) వివాచకీలుడు: చూ, రెచ్చెల; 2. భేదకీలుడు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 214.  
 పెనపు, దే. వి. 1. వివాదము: చూ, పెనఁకువ. 1; 2. భేదము: చూ, వేణుపాటు. 1; ప్రే. 3: చూ, పెనఁచు; 4. కలపు.  
 పెనము, దే. వి. స్వేదని: చూ, పాత్రము. 8.  
 పెనయు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, మేళగించు; 2: చూ, పెనఁగు. 7.  
 పెనవెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, వడివేయు. స్వా. 4, ఆ. 78.  
 పెనవేయు, దే. స. క్రి. 1. —వై.—; 2. పశువులను ఒక టితో నొకటిఁ జేర్చి ముడివేయు: చూ, లంకెవెట్టు. 1.  
 పెనసలు, వా. వి. (రూ-పెన్సలు-పెనిసిలు-పెన్నిలు): చూ, లేఖని.

పెనిమిటి, దే. వి. (పెనుపు + మేటి) రూ-పెన్నిటి. మగఁడు: చూ, సామి. 2.

పెను, దే. వి. వృత్తియందు పెనుపు శబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినదామము. పాండు. 2, ఆ. 55; పాండు 2, ఆ. 58.

పెనుఁకువ, దే. వి: చూ, రూ-పెనుఁకువ.

పెనుఁగొమ్మ, దే. వి. (పెనుపు + కొమ్మ): చూ, పెద్దకొమ్మ.

పెనుఁదాము, దే. వి. (పెనుపు + పాము) కొండచిలువ. భార.

ఆర్. 2, ఆ. 89: చూ, నప్పము.

పెనుచు, దే. న. క్రి: చూ, రూ-పెంచు. 2-3.

పెనుతిండి, ద్వ. వి. అదూరి: చూ, సాదము. (1).

పెనువంజ, ద్వ. వి: చూ, న్నేహళము. వేం. ఆం. 70.

పెనువడు, దే. అ. క్రి. (పెనుపు + వడు) 1: చూ, ముమ్మ

రించు. కై. 2, ఆ. 64; 2: చూ, వర్తిల్లు.

పెనువరి, దే. వి. (పెనుపు + అరి) వృద్ధిదొందించువాడు: చూ, సంరక్షకుడు.

పెనుపారు, దే. అ. క్రి. గొప్పయగు. రూ- పెంపారు.

పెనుపు, దే. వి. 1. వృద్ధి: చూ, హెచ్చు. 2; 2: చూ, రూ-పెంపు. 3; 3: పెంచుట: చూ, సంరక్షణము.

పెనుమననము, ద్వ. వి. (పెనుపు + మననము) కాశి, వారణాసి. కాశి. 6, ఆ. 124: చూ, సీమ. 1. (దేశము).

పెనుమినుకులు, దే. వి. బ. (పెనుపు + మినుకులు): చూ, వేదము.

పెనుమినుపేటరి, ద్వ. వి: చూ, వలజేడు. వేం, ఆం. 31.

పెనుమాను, దే. వి. (పెనుపు + మాను): చూ, పెద్దమాను\*.

పెనువెల్లి, దే. వి. (పెనుపు + వెల్లి) 1. ప్రళయకాలమునందలి యేకార్థవము: చూ, వెల్లువ. 2.

పెనువ్రేలు, దే. వి. (పెనుపు + వ్రేలు): చూ, పెద్దవ్రేలు.

పెన్న, వై. వి.=పినాకినది: చూ, పినాకిని. 1.

పెన్నడవులుగు, దే. వి. (పెన్ + సడవులుగు): చూ, లకుముకి.

పెన్నిదర, వై. వి. మరణము: చూ, సాపు.

పెన్నెరు, దే. వి. రూ-పెన్నెరు\*: చూ, వారాహకర్ణి.

పెన్నెలులవాడు, ద్వ. వి: చూ, సుతేశుడు.

పెన్నెరు, దే. వి: చూ, రూ- పెన్నెరు\*. (అవుపాలలో ఉడికించిన కుడ్డి.)

పెన్నెరుగడ్డ, ద్వ. వి.—వై.—

పెన్నొనలు, ద్వ. వి: చూ, లలాటము. పాం. మా. 15.

పెన్ను, వా. వి: చూ, వింపను.

పెన్నిటి, దే. వి: చూ, రూ - పెనిమిటి. కళా. 8, ఆ. 138.

పెప్పె, వా. వి. కూవ్యము, లేదు.

పెప్పెప్పె, వా. వి. 1. మిక్కిలి కూవ్యము; 2. చేతకానివాని మాట. (తెత్తెత్తె - మెమ్మెమ్మె మొదలగునవి ఈ యర్థముందు వాడెదరు.)

పెమ్మె, దే. వి: చూ, రూ—పెరిమె.

పెయ్య, దే. వి. రూ—పేయ. 1. వత్సము: చూ, దేనువు; 2. పాలవిడిచిన అడుదూడ: చూ, పొరలేయ. (దేనువు):

3. ఆవు. ఉ. రా. 5, ఆ. 208: చూ, దేనువు; 4: చూ, స్వయ్యుడు; 5: చూ, హీనుడు.

పెయ్యదూడ, దే. వి: చూ, పెయ్య. 1-2-3.

పెయ్యమ్మ, వా. వి: చూ, వ్రాజె.

పెర, వై. న.=వరః. రూ- పెఱ. 1: చూ, వేఱు.

3. మార్క. 5, ఆ. 76; దే. వి. 2. తేనె తెట్టె పాండు. 1, ఆ. 181: చూ, మదువటలము.

పెరక, దే. వి: చూ, పించు.

పెరణ, దే. వి: చూ, నర్పము.

పెరటిగుమ్మము, వా. వి. దొడ్డివైపు గుమ్మము: చూ, వాకిలి.

పెరటిమందు, జా. స్వాధీనము.

పెరడు, వై. వి.=పృష్ఠ. (దేశ్యమని శ. ర.) ఇంటి పెనుకదొడ్డి: చూ, స్థానము. 1. (బ. పెళ్ళ).

పెరతేనె, వా. వి: చూ, పుట్టతేనె వేం. ఆం. 72.

పెరమ, వై. వి.=ప్రేమ: చూ, రూ- పెరిమ.

పెరయ్యిగ, దే. వి. తేనెటీగ: చూ, మక్షిక.

పెరయు, వా. న. క్రి: చూ, పెనఁగు. 7.

పెరరేచు, వై. న. క్రి. = ప్రేర. ప్రేరేపణచేయు. (రూ- పెరరేచు—ప్రేచు—ప్రేరేచు—ప్రేరేచు—ప్రేరేపించు) కై. 6, ఆ. 215: చూ, రేచు. (రేచు అని కొందఱు).

పెరరేపు, —వై.—

పెరవణి, వై. వి.=ప్రేరణ. భాందోపరిసృత్యము: చూ, వ్యంజకము. 1.

పెరను, దే. వి. పొల: చూ, మాంసము.

పెరిమ, వై. వి.=ప్రేమ. (రూ - పెరమ - పెరిమె) వర.

3, ఆ. 127: చూ, న్నేహము. 1.

పెరిమె, వై. వి. 1. —వై.—; 2. రూ- పెమ్మె. స్వా. 3, ఆ. 84: చూ, సన్యాసము.

పెరుఁగాకు, దే. వి: చూ, కాకిని. 2. \*.

పెరుఁగు, (రూ—పెర్లు—పెరువు—పెర్లు) దే. వి. 1. దడి:

చూ, స్వవ్యము; 2: చూ, వృద్ధుడు; 3. ఎండ్లు చెల్లినది:

చూ, వృద్ధ; 4. వృద్ధిపొందినది: చూ, వృద్ధము. 2; ఆ. క్రి.

5. రూ- పెఱుగు: చూ, వర్తిల్లు. మార్క. 3, ఆ. 380; 6.

ఎదుగు. పాండు. 5, ఆ. 165: చూ, పొడవగు.

పెరుఁగుకడవ, ద్వ. వి: చూ, భాండము. 3.

పెరుఁగుముంత, —వై.—

పెరుఁగుట, దే. వి. 1. తగ్గుట: చూ, వెలితి. 2; 2. ఎదుగుట,

వృద్ధి: చూ, హెచ్చు. 2; 3: చూ, వర్ధనము. 1.

పెరుఁగుడు, దే. వి: చూ, పెరుఁగుట. 2—3.

పెరుఁగుతోఁటకూర, దే. వి: చూ, పెరుఁగాకు. \*

పెరుఁగునంద్రము, ద్వ. వి. దధ్యుడము: చూ, సముద్రము.

పెరుకు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పెర్కు.

పెరుగు, దే. అ. క్రి. తెగు. పా. 4, ఆ. 37: చూ, ప్రక్క-వాఱు.

పెరుమాకోయిల, దే. వి. (పెరుమాళ్ళు + కోయిల) కాంచీ పురము: చూ, సీమ. 1. (దేశము).

పెరుమాళ్లదుగుణుగ్గ, ద్వ. వి. గంగ: చూ, నది. 1.

పెరుమాళ్ళు, దే. వి. బ: చూ, విష్ణువు. 1. వర. 2, ఆ. 173.

పేరువు, దే. వి. విజ. అ. క్రి: చూ, రూ-పెరుగు. (దధికి—హరి. పూ. 5, ఆ. 206; ఏండ్లు చెల్లినదానికి, ఏండ్లు చెల్లినవానికి—కాశీ. 2, ఆ. 163; వృద్ధిపొందినది అనుటకు. —రాజ. 2, ఆ. 46.)

పెర్కు, దే. అ. క్రి. రూ-పెరుకు-పెఱుకు. 1. పీఠు: చూ, మెఱుకు; 2. పెల్లగించు: చూ, విదారించు; 3: చూ, వహించు; అం. ప్రే. 4. మోయించు.

పెర్గు, దే. వి. అ. క్రి: చూ, రూ-పెరుగు. (వర్ధిల్లుటకు.—విక్ర. 7, ఆ. 50.)

పెర్వ, దే. వి. అ. క్రి.—పై.—(దధికి.—హరి. పూ. 5, ఆ. 198).

పెఱ, దే. వి. 1: చూ, రూ-పెర. 2: పై. న. 2. = పరక. (రూ-పర-పెర-పరాయి) భార. ఆది. 2, ఆ. 67: చూ, పేఱ. 3.

పెఱగాయ, ద్వ. విజ: చూ, వ్యాధుడు. 2. శశాం. 3, ఆ. 78. పెఱమగడు. ద్వ. వి. జారుడు: చూ, విఱుడు.

పెఱిక, దే. వి. అంకియము-అంకెము, అంఠియము-అంఠెము. పెఱికాటము, దే. వి. ఎడ్లులోనగువానిచే ధాన్యదులు మోయించుట.

పెఱుకు, దే. న. క్రి: చూ, రూ-పెర్కు. (మోయించుటకు—భార. నభా. 1, ఆ. 268).

పెఱుకుట, వా. వి. ఉత్పాదనము.

పెఱుగు, దే. అ. క్రి. 1. కడగు. భార. ఆది. 6, ఆ. 202; భార. ఆది. 6, ఆ. 147: చూ, సమకట్టు. 2: 2: చూ, విజృంభించు; 3: చూ, రూ-పెరుగు. 5.

పెఱుకుఱు, దే. అ. క్రి. రూ-పెఱుకుఱు: చూ, విహ్వలించు. భార. నభా. 1, ఆ. 118.

పెఱుచు, దే. వి. (రూ-పెర్చ-పెఱుచన-పెర్చన-పేర్చ-పేర్చన) 1: చూ, హెచ్చు. 2. భార. ఆది. 5, ఆ. 178; 2. అధికము. య. 3, ఆ. 7: చూ, హెచ్చు. 1; 3: చూ, లోషము. భార. విరా. 2, ఆ. 54; స్వా. 4. ఆ. 86; 4. కాఠిన్యము: చూ, బెడిదము; 5: చూ, సంభ్రమము; ద్ర. 6. ఉచ్చైర్రథకము, గట్టిగా. విర్య. 3, ఆ. 7.

పెఱుచన, దే. వి. ద్ర.—పై.—(కోపమునకు.—హరి. పూ. 1, ఆ. 182; కాఠిన్యమునకు.—హరి. ఉ. 5, ఆ. 149).

పెఱుకుఱు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పెఱుకుఱు.

పెర్చు, దే. వి. ద్ర: చూ, రూ-పెఱుచ.

పెర్చన, —పై.—

పెర్ల, దే. వి: చూ, లోష్టము, భూమి. 1-౧౦౦.

పెల్లగించు, దే. పే: చూ, విదారించు.

పెల్లగిలు, దే. అ. క్రి. రూ-పెల్లగిల్లు. 1. ఉన్మూలితమగు: చూ, విదారించు; 2 పాఱు: చూ, వెళ్ళు. 3.

పెల్లగిల్లు, —పై.—(1వ అర్థమునకు.—రామా. 5, ఆ. 312.)

పెల్లాటకత్తె, వా. వి: చూ, వేశ్య.

పెల్లదము, ద్వ. వి. (పెల్లు+ఇదము) 1. పెల్లు. భార. విరా.

3, ఆ. 172: చూ, హెచ్చు. 2; విజ. 2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

పెల్లు, పై. వి.=పుల. 1: చూ, హెచ్చు 2; విజ. 2: చూ, హెచ్చు. 1.

పెల్లుకొను, ద్వ. అ. క్రి. అలిశయిల్లు: చూ, సందడించు.

పెసర, దే. వి. ఒకానొకనన్యము. (సం ప).—గంధసారము, ముగ్ధము. (పెసలు. బి. పెసరరాన్యము) తద్విశేషములు.

—గ. అదవిపెసర, కారుపెసర—కాఱుపెసర. (సం.)

కులీనకము, కృమీలకము, మకుడకము, ముప్పకము,

మయజ్జకము—మయజ్జకము, వనముగ్ధము; ౨. కాకి

పెసర, కారుపెసర—కాఱుపెసర, పిల్లిపెసర—పిల్లిపెసర;

(సం).—కాకపల్లి, కాకముగ్ధ, కురంగిక, కోశిల, జుడ్ర

సహ, మహానూపపల్లి, మార్జాలగంధిక, ముగ్ధపల్లి, సహ,

ప్రూన్య; 3: కొమ్ముపెసర—కొమ్ముపెసలు. ౪: నల్లిపెసలు.

(సం, ప).—కృష్ణముగ్ధము, సంతము, శింఠికము; ౫. వచ్చ

పెసర, (సం).—ఖండిరము-ఖండిరము, హరితము; ౬:

విచ్చపెసర; ౭. పెసరపప్పునీరు:—(చూ, సూపము); ౮.

పెసరపొట్టునకు:—(చూ, బరడు) (మిగతవానికి: “చూ,

స్తంజకరి”)

పెసరకట్టు, వా. వి. పెసరచారు.

పెసరపప్పు, దే. వి: చూ, పప్పు.

పెసరపొట్టు, వా. వి: చూ, శింబ.

పెసరము, వా. పై. వి.=ప్రసవ: చూ, ప్రసవము. 1.

పెళపెళ, దే. వి. 1. విఱుచుట ఉఱుముట ఆర్పుట లోనగువాని

యంతుగు ధ్వన్యనుకరణము. (విఱుచుటకు.—ఉ, రా. 7, ఆ.

415; ఆర్పుటకు—య. 5, ఆ. 81.); 2. ఒకధ్వని: చూ,

స్వరము 2.

పెళపెళయను, దే. అ. క్రి: చూ, శబ్దించు. పా. 2, ఆ. 19.

పెళుచు, దే. విజ. 1: చూ, స్తబ్ధుడు. పాండు. 4, ఆ. 165; 2.

చూ, విరసము. 2.

పెళ్ళుచూను, దే. వి. దున్నినపిమ్మట మిట్టుపల్లములు సరిపడ

మీడనిచ్చెడు వలక: (చూ, దిండు. 5).

పెళ్ళము, వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లము.

పెళ్ళాము, —పై.—

పెళ్ళి, వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లి.

పెళ్ళికుఱుకు, వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లికుఱుకు.

పెళ్ళికొడుకు, వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లికొడుకు.

పెళ్ళివారు, వా. వి. పెండ్లికివచ్చిన బంధువులు.

పెళ్ళు, దే. వి. 1: చూ, పెళపెళ (విఱుచుటకు-వారి. పూ. 6.

ఆ. 84.); 2: చూ, పెరడు.

పెళ్ళెము, వి. మధ్యముచేయుటకు అనేకవస్తువులుచేర్చి చేసిన

పిండి, మేదకము; 2: చూ, కిణ్వము. \*.

పే

పేట, పై. వి.=పింఠా: చూ, పెంబ. 4—5. (5 వ యర్థము నకు.—బ. 4, ఆ. 132.)

పేటలు, దే. వి. చూ, పగులు. 1.

పేడ, దే. వి. చూ, చూ-పెండ.

పేడక, వా. వి. (ఒకసారి వెలువరించిన) పేడముద్ద.

పేడగువ్వ, దే. వి. చూ, సురటి.

పేడనీళ్ళు, దే.వి. వి. చూ-పేన్నీళ్ళు. కలయంపి: చూ, సలిలము.

పేడపురుగు, ద్వ. వి. చూ, పురుగు.

పేడు, దే. స. క్రి. చారముపేను, పురివెట్టు.

పేక, దే. వి. 1. వత్తములనేతయందలి యడ్డమాలు: చూ, మగ్గము; వా. 2. చీట్లపే (ఇందలి రకములు — అరము, ఇన్నేటు, కళావరు, డైమాను).

పేగు, దే. వి. చూ, చూ-పేపు.

పేచకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సకినంపుల బులుగు; 2. ఏనుగు తోక మొదలు: చూ, హస్తీ; 3. దాని సమీపము.

పేచకి సం. వి. ఇ. పుం: చూ, హస్తీ.

పేచిక, దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పేచిలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పేచకి.

పేచీ, వా. వి. తగవు.

పేచీకోరు, వా. వి. కలహాలిండు: చూ, లడాయిగాడు.

పేజి, వా. వి: చూ, పుట.

పేట, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. = పెట్టె (రూ-పేటము-పేటి-పేడ): చూ: సందుకా; దే. వి. (1) యష్టి: చూ, భూషణము. 2.

పేటకము, సం. వి. అ. స. = పెట్టె: చూ, పేట. 1.

పేటనెట్టె, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సమకట్టు. 2. కళా. 6, అ. 88.

పేటాడు, దే. ఆ. క్రి: చూ, వేణుపడు.

పేటావన, వా. వి. దురాలోచన.

పేటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = పెట్టె: చూ, పేట. 1; వై. వి. = పట్టా. రూ-పేటి. (1) నడికట్ట: చూ, వత్తము (దేశ్యమని శ. ర.)

పేటిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. = పెట్టె: చూ, పేట. 1; 2: చూ, సమూహము.

పేటి, వై. వి. = పట్టా: చూ, రూ-పేటి. (1) దేశ్యమని (శ. ర.)

పేటు, దే. వి. 1. సరిగలోనగువానితో నేసినపట్టె: చూ, వత్తము; 2. పర్వతశిఖరము: చూ, హిమాలయము.

పేటి, వై. వి. = పండ. భార. సభా. 2, అ. 14: చూ, సౌవి దణ్ణండు.

పేడితనము, వై. విజ. ఊరి: చూ, పండత్వము.

పేడు, దే. వి. 1. సన్ననికట్టచెక్క: చూ, సమిధ. 1; 2. పంటకట్టియ: చూ, సమిధ. 2.

పేదె, వై. వి. 1. = పేటి: చూ, పేట. 1; విజ. 2. తూరిండు: చూ, సౌవిదణ్ణండు.

పేదెములి, వై. వి. గడ్డము మీసము లేనిది; చూ, పదనము. 1. డెక్కు. దే. ఆ. క్రి: చూ, విరియు. 5. ప్యా. 2, అ. 38.

పేజి, వై. వి. = పేవికా: చూ, భక్త్యము.

పే, వై. వి. 1: చూ, భటుడు. 1. సా. 2, అ. 34; విజ. 2. = పేక: చూ, వెలువరి. ప్యా. 4, అ. 105; 3. దరిద్రుడు.

విక్ర. 2, అ. 171: చూ, నీడవాడు; 4. అశక్తుడు. భార.

అర. 2, అ. 168: చూ, కాడుడు.

పేదకోపము పెంపులచేటు, లో. నిరుపయోగము-కళా. 6, అ. 30.

పేదరాలు, వా. వి. దరిద్రురాలు: చూ, శ్రీ.

పేదర్మి, ద్వ. వి. రూ-పేదటిమి. 1. దరిద్రము. పంచ. వా. 5,

అ. 35: చూ, నీడరము. 1; 2: చూ, వెలుపు.

పేదటికము, ద్వ. వి. దారిద్ర్యము. విక్ర. 2, అ. 176: చూ, నీడరము. 1.

పేదటిమి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పేదర్మి.

పేదవడు, వై. ఆ. క్రి. 1. దారిద్ర్యమునుపొందు. భార. ఉద్యో. 2, అ. 42; 2. దైర్యమునుపొందు.

పేనా, వా. వి. కలము: చూ, లేఖిని.

పేనిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = పేణి: చూ, భక్త్యము.

పేను, దే. వి. 1: చూ, యూకము; స. క్రి. 2: చూ, పేడు.

పేనుకొలుకుడు, దే. వి: చూ, బట్టతల.

పేనుగ్రుక్కినపాటి, జా. తేలికగా, స్వల్పకాలములో. “పేను గ్రుక్కినపాటిగా నిష్ఠమైన యర్హమెల్లఁ బడసి” (ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము.)

పేనుగ్రుడ్డు, దే. వి: చూ, వీక్ష.

పేనుపిల్లి, —వై.—

పేన్నీళ్ళు, ద్వ. వి. వి. (పేడ+నీళ్ళు): చూ, రూ-పేడనీళ్ళు.

పేవజువ్వ, వా. వి: చూ, వేతము. 1.

పేవపొద, దే. వి. వేతగ్రుమ్మిని: చూ, వేతము. 2.

పేవబెత్తము, వా. వి: చూ, పేవజువ్వ.

పేవర, దే. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.

పేము, దే. వి. రూ-పేము: చూ, వేతము. 2.

పేముబొద్దు, దే. వి. గోడబొద్దు, గోలు.

పేయ, దే. వి: చూ, రూ-పేయ్య. 1-2-3.

పేయగంజి, వా. వి. మెతుకులుగలగంజి: చూ, సాదము. (1).

పేయము, సం. వి. అ. స. 1. నీరు: చూ, సలిలము; 2.

పాలు: చూ, ప్రస్థము; పుం. 3. అచ్చపుడేట: చూ, కుద్దము. 3; 4. వెలవ, కాపుడుగంజి: చూ, సాదము.

(1); విజ. 5. తాగవడగినది: చూ, పానీయము.

పేయూషము, సం. వి. ఆ. స: చూ, రూ-పేయూషము.

పేరంగి, వా. వి. 1. కత్తి: చూ, రిప్టి. 2; 2: చూ, రూ-

పిరంగి. 4.

పేరంటము, వా. వి: చూ, రూ-పేరంటము.

పేరంటాలు, వా. వి: చూ, రూ-పేరంటాలు.

పేరంటము, దే. వి. రూ-పేరంటము-పేరంటము. 1. పసుపు బొట్టలకు ముత్తైదువుల బిలుచుట. హరిశ్చ. 4, అ. 138;

2. పసుపు బొట్టలకు ముత్తైదువు వచ్చి చేయుకార్యము.

పేరంటము, —వై.— (1 వ యర్థమునకు.—కళా. 7, అ. 50; 2 వ యర్థమునకు.—హరి. ఉ. 8, అ. 257.)

పేరంటలు, దే. వి: చూ, రూ-పేరంటాలు.

పేరంటాలిహార, వా. వి. ఒకహారము.

పేరంటాలు, దే. వి. (రూ-పేరంటాలు-పేరంటాలు) 1. పేరంటమునకు వచ్చిన ముత్తైదువు. కళా. 7, అ. 70: చూ, శ్రీ;

2. మృతసువానిని, జక్కిణి: చూ, శ్రీ.

పేరడవి. ద్వ. వి. మహారణ్యము: చూ, వివినము.  
 పేరణవద్దతి, అం: చూ, ఉద్దళము.  
 పేరణము, వై. వి. = పేరణ. (రూ-పేరణి-పేరిణి) 1: చూ, పేరణి. ఉ. హరి. 4, ఆ. 215; దే. వి. 2. కవచము: చూ, వారవారణము; 3. అంగి: చూ, వస్త్రము.  
 పేరణి, వై. దే. వి. — వై. — (అంగికి — రా, వి. 2, ఆ. 52; పేరణికి. — ఉ, రా. 2, ఆ. 115.)  
 పేరము, దే. వి. రూ-పేరము. 1. గుట్టపువరుగు: చూ, హయము; 2. వరుగు: చూ, పృథావనము.  
 పేరా, వా. వి. కథావాగమును తెలుపు విషయము.  
 పేరాముదపుడెట్టు, ద్వ. వి. రక్తైరందము \*: చూ, వ్యంధం బకము.  
 పేరాముదము, ద్వ. వి. రక్తైరందతైలము: చూ, స్నేహము. 2.  
 పేరాముదాలు, ద్వ. వి. ఐ. పేరాముదపు విత్తులు.  
 పేరాన, వా. వి. అత్యాశ: చూ, వాంఛ.  
 పేరిణి, వై. దే. వి: చూ, రూ-పేరిణి.  
 పేరిమ, దే. వి గుట్టు: చూ, రహస్యము. 1.  
 పేరిమి, దే. వి (పేరు + ఇమి) (రూ-పేరిమి-పేరిమె-పెమ్మె) 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. గౌరవము: చూ, సన్మానము; వై. వి. 3. = పేరము: చూ, స్నేహము.  
 పేరిమికాడు, దే. విజ: చూ, విక్రమితుడు. అచ్చ. సుం, కాం. 184.  
 పేరిడు, దే. వి. ఖర్జూరము \*: చూ, మధు.  
 పేరు, దే. వి. 1. నామము: చూ, సంకేతము. 1: 2. కీర్తి. హరి. ఉ. 9, ఆ. 141: చూ, సమాఖ్య. 1; 3. దండ: పాంతు. 3, ఆ. 50: చూ, భూషణము. 2; విజ 4 పెద్ద: చూ, విపులము; 5. అధికము. రామా. 3, ఆ. 143: చూ, హేరాళము. 1; ఆ. క్రి. 6: చూ, ముద్దకట్టు. హరి. ఉ. 10, ఆ. 208; 7. దట్టమగు: చూ, వ్యాపించు; 8: చూ, సందడించు.  
 పేరుంగరము, దే. వి. రూ-పేరుటుంగరము. ముద్రిక: చూ, భూషణము. 2.  
 పేరుకొను, దే. స. క్రి. రూ-పేర్కొను. 1. పేరుపెట్టి పిలుచు. పేరుగ్రుచ్చు; 2. పిలుచు: చూ, సంబోధించు; 3. ఉచ్చరించు. ఉ. హరి. 2, ఆ. 128; వై. 4, ఆ. 94: చూ, వదించు; 4: చూ, పుతించు; ఆ. క్రి. 5: చూ, పేరు. 6.  
 పేరుకొనుట. దే. వి. రూ-పేర్కొనుట. పేరుపెట్టిపిలుచుట. ఆం. భా. ప్ర. 113: చూ, సంబోధనము.  
 పేరుకోలు, రూ-పేర్కోలు. — వై. —  
 పేరుగ్రుచ్చు. దే. స. క్రి. 1: చూ, పేరుకొను. 1; 2: చూ, వదించు; వా. 3. దారమునకు పునలులోనగువాని నెక్కించు.  
 పేరుచు, దే. ఆ. క్రి. రూ-పేర్చు. 1: చూ, విజృంభించు; 2: చూ, ముచ్చురించు; స. క్రి. 3. ఒకటిమీద నొకటి పెట్టు; 4. ఒకటి మీద నొకటిపెట్టి యేర్పఱచు.  
 పేరుటుంగరము, దే. వి: చూ, రూ-పేరుంగరము.  
 పేరుటురము, వా. వి. పేరెద\*: చూ, శాల. 4.  
 పేరుడు, దే. వి. ఘనీభవించినముద్ద: చూ, సాదము (1).

పేరుపు. దే. వి. రూ-పేర్చు. 1. ఒకటిమీద నొకటిపెట్టుట: చూ, వరుస. 1; 2. పండవెంతు: చూ, దోలె.  
 పేరుపెట్టు, వా. స. క్రి: చూ, సంకేతించు.  
 పేరులేనివాడు, వా. వి: పన్న. (సం.) అనామకుడు, అనామ దేయుడు.  
 పేరె, వా. వి: చూ, రూ-పేరెము.  
 పేరెప్పు. వా. ఆ. క్రి. ప్రసిద్ధికెప్పు.  
 పేరెద, వా. వి: చూ, పేరుటురము. \*  
 పేరెము, వై. వి. = పేరె: చూ, రూ-పేరెము. 1-2. (దేశ్యమని శ. ర.)  
 పేరెములు, అం: చూ, పాదక్రియలు.  
 పేరెమువాలు, వా. ఆ. క్రి. పాటు: చూ, వెళ్ళు. 1.  
 పేరేలకి, వా. వి: చూ, పర్వల \*.  
 పేరైనవాడు, వా. వి: చూ, విక్రమితుడు. 1.  
 పేరాజము, వై. వి. = పేరాజు. రూ- పేరాదనము. మరకత ముకే విశేషము: చూ, రత్నము. 1.  
 పేరాజము, సం. వి. అ. స. త్విద్రమణివిశేషము: చూ, రత్నములు. 1. (క్రివి శబ్దము పేరాజము అనికొందలు).  
 పేరాదనము, వై. వి. = : చూ రూ-పేరాజము.  
 పేరాల్గము, వా. వి. ఒద్దోల్గము: చూ, సభ 2.  
 పేర్కొను, దే. స. క్రి. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పేరుకొను. (1 వ అర్థమునకు. — హరి ఉ. 9, ఆ. 115.)  
 పేర్కొనుట, వా. వి: చూ, రూ-పేరుకొనుట.  
 పేర్కోలు, దే. వి: చూ, రూ-పేరుకోలు.  
 పేర్చు, దే. ఆ. క్రి. స. క్రి: చూ, రూ-పేరుచు.  
 పేర్చు, దే. వి: చూ, రూ-పేరుపు.  
 పేర్మి, దే. వి, వై. వి: చూ, రూ-పేరిమి. (అతిశయము నకు. — భార. ఆర. 4, ఆ. 32; గౌరవమునకు — భార. సభా. 1, ఆ. 7.)  
 పేర్మించు, వా. వి. మృత్యువలగానీని త్రాడు. ఆం. భా. ద్వి. 151: చూ, సూక్రము. 1.  
 పేలపిండి, ద్వ. వి. నక్షుపు: చూ, సాదము (1).  
 పేలలు, దే. వి. ఐ. రూ-పేలాలు-పేలిలు-పేలిత్రాలు: చూ, సాదము (1).  
 పేలవము, సం. విజ. పలుచనిది: చూ, విరళము. 3.  
 పేలా, దే. వి. నీళ్ళుత్రాగేడు ఒకానొక గిన్నె: చూ, హరి వాణము. (పాత్రము. 6.)  
 పేలావన, వా. వి. 1. వలవరింక: చూ, శబ్దము. 2; 2. అన వసరపు సంభాషణ: చూ, శబ్దము. 2; 3. సంధిదోషమున నాడెడు వలవరింక: చూ, శబ్దము. 2.  
 పేలిక, దే. వి. రూ-పేలిక-పేలిరిక. చింపిగుడ్డ: చూ, వస్త్రము.  
 పేలిక, వా. వి. — వై. —  
 పేలు, దే. ఆ. క్రి. రూ-పేలి. 1. వెగచేత వేగి యులుకు; వా. 2. అదేవనిగ మాటలాడు: చూ, వదరు. 5.  
 పేలుచు, దే. పేర్. రూ-పేల్చు. పేలఁజేయు.  
 పేల్చు, — వై. —  
 పేవు, దే. వి: చూ, రూ-పేర్చు.



వేళలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల: చూ, సాకుడు  
పులుగు; 2: చూ, రోకలి; విజ. 3. సమర్థులు: చూ,  
శ్రీ: 4. చక్కనిది: చూ, హృద్యము.  
వేళి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గ్రుడ్డు (ఇకారాంతమునగు): చూ,  
పేకోళము; 2: చూ, ప్రత్యాకారము; 3. = పేనెము.  
మాంసపుముద్ద: చూ, శుక్రము. 2; 4. = పేనెము. గుంజు:  
చూ, పేనెము. 1.  
పేకోళము, సం. వి. అ. పుం. అండ-అండకము. అండము,  
అఘాతము, కోళము-కోషకము-కోషము,డింబము-డింభము,  
పేళి. (తె. ప).—గుడ్డు-గుడ్డు: (చూ, శకుంతి-పక్షి).  
పేళిజాలము, పా: చూ, దాచువు. 10.  
పేళినంఘాతము, పా.—పై.—  
పేషము, సం. వి. అ. న. నూలుట: చూ, సురుము.  
పేషటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. సన్నికల్లు: చూ, రాయి.  
పేషాకము, సం. వి. అ. న. —పై.—  
పేషును, వా. వి. జమీందారులు ప్రభుత్వమువారికి కట్టెడు  
పన్ను: చూ, నిస్తు. 1.  
పేనెము, పై. వి. = పేళి. (అనుకగురసద్రవ్యము.) 1. పండ్ల  
లోనిగుడ్డు: గిజురు, గుంజు, గుడ్డు, పేనెము-చేనెము. (సం.)  
—పేళి: తద్వి. ౧. కొబ్బరికను.—కుడక. కురిడి-కురిడి,  
కొప్పెర-కొబ్బరి-కొబ్బెర: ౨. తాటిపంక గుంజునకు—  
(తె) బిల్లుగుంజు; 2, = పేళి: చూ, పేళి. 3.

## వై

వై, దే. వి. అవ్య: చూ, రూ-పయి. 1.—2.  
వైట, వై. వి. = వైతా: చూ, రూ-పయిట.  
వైటకొంగు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిటకొంగు.  
వైడావారు, వా.వి.రూ-వైడావారు. బంగారు అను అర్థమిచ్చెడి  
శ్రేష్ఠనామము; వాచకము యింటిపేరుగా గలవారు. ఇట్లు  
బంగారువారు, వెండివారు మొ॥  
వైడావారు, దే. వి: చూ, రూ-వైడావారు.  
వైడి, దే. వి: చూ, రూ-పయిడి.  
వైడికంటి, దే. వి. (వైడి + కన్ను): చూ, రూ-పయిడి  
కంటి.  
వైడిచూలాలు, దే. వి: చూ, రూ-పయిడిచూలాలు. య. 4, అ. 9.  
వైడితామర, ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడితామర.  
వైడినెలత, దే. వి: చూ, రూ-పయిడినెలత. య. 1,  
అ. 28.  
వైడిప్రత్తి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడిప్రత్తి.  
వైడిబాసము, ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడిబాసము.  
వైడిముడుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పయిడిముడుచు.  
వైడిముడుపు, దే. వి: చూ, రూ-పయిడిముడుపు.  
వైడియమ్మెత్త, ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడి యమ్మెత్త\*.  
వైడితేడు, దే. వి: చూ, రూ-పయిడితేడు.

వైకము, సం. వి. అ. న. 1. వికములగుంపు: చూ, సాకుడు  
పులుగు; దే. వి. (1): చూ, రూ-పయికము, (1) (2) (3).  
వైకాపు, జా: చూ, రూ-పయికాపు.  
వైకీజిల్లు, వా. స. క్రి. ఎగజిల్లు.  
వైక్రికిందికి, వా. అవ్య. ఎగదిగ-ఎగాదిగ.  
వైకిదువ్వు, వా. స. క్రి. ఎగదువ్వు.  
వైకినూడు, వా. స. క్రి. ఎగనూడు.  
వైకూటమి, దే. వి: చూ, రూ-పయికూటమి.  
వైకెత్తు, వా. స. క్రి: చూ, ఎత్తు. 18.  
వైకెత్తుట, వా. వి. (సం).—ఉత్పాదనము.  
వైకొను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పయికొను. (కలుగుటకు.—  
చూర్క. 4, అ. 188; ప్రే. వైకొలుపునకు.—పా. 5, అ.  
30; పయికొను అనుటకు.—కళా. 7, అ. 227.)  
వైచేయి, జా: చూ, రూ-పయిచేయి.  
వైజాణు, దే. వి: చూ, రూ-పయిజాణు.  
వైజాణుమట్ట, దే. వి: చూ, రూ-పయిజాణుమట్ట.  
వైత, సం. వి. అ. శ్రీ. = పయిట — వైట: చూ, రూ-  
పయిట, “వైతాపట” (మరున్నందన శతకము).  
వైతరము, సం. విజ. విరరమునందు వండబడినది. విరరము:  
చూ, ఉభయము.  
వైతాణి, వా. వి. రూ-వైతాణి. జరత: చూ, సరిగ.  
వైతాణి, —పై.—  
వైడాలము, వా. వి: చూ, రోషము.  
వైతామహము, సం. విజ. వితామహసంబంధమైనది.  
వైత్తుకము, సం. విజ. విత్తుసంబంధమైనది.  
వైత్తుష్టవేయుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-వైత్తుష్ట  
ప్రియుడు. (తండ్రితోడబట్టినదాని కొడుకు) మేనత్త  
కొడుకు: చూ, మేనబాప.  
వైత్తుష్టప్రియుడు, —పై.—  
వైత్తము, సం. విజ. విత్తమువలన గలిగినది (వ్యాధి),  
వైత్తము (అని కొందఱు): చూ, రోగము. 1.  
వైత్త్యవకృతి, అం: చూ, ప్రకృతిక్రయము.  
వైత్త్యములు, అం. ఆవర్ణ, వివర్ణ, సూర్యావర్ణ, కామల, అస్థు,  
రక్త, వేద, ఉన్మాద, పుండరీక, భుజంగ, కరపాద, శీత,  
మూర్ఖ, మధుర, కుసుమ, క్రోధ, భ్రంశ, శిరః, ఊధ,  
తృప్త, దుర్బాష, చర్మ, దుర్గంధ, మదములు (24).  
వైత్త్రము, సం. విజ. 1: చూ, విత్త్రము; 2. విత్తుసంబంధ  
మైన అహోరాత్రము (మనుష్యులయొక్క మానము  
వితరుల కొక యహోరాత్రము.)  
వైద, దే. వి: చూ, రూ-పయిద. భో. 4, అ. 138; పాండు.  
5, అ. 159.  
వైదలి, దే. వి: చూ, రూ-పయిదలి.  
వైనము, వై. వి. = : చూ, రూ-పయినము.  
వైనాకాత్తము, అం: చూ, అత్తములు.  
వైని, వా. ద్ర: చూ, పయి. 2.  
వైసదు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-పయిసదు.

ప్రసాదు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పయసాటు. విజ. 3, ఆ. 32.  
 ప్రసెచ్చులు, జా. ఎక్కువలు. “ప్రసెచ్చుల దీనికికె.” పారి.  
 2, ఆ. 95.  
 ప్రసెగ, దే. ద్ర. క్రి. విజ: చూ, రూ-పయసయగ.  
 ప్రసార, వా. వి: చూ, జెరడు.  
 ప్రయాట, వా. వి: చూ, రూ-పయాట.  
 ప్రెర, దే. వి: చూ, రూ-పయర (పయర అనియు).  
 ప్రెరము, దే. వి: చూ, రూ-పయరము.  
 ప్రెరు, దే. వి: చూ, రూ-పయరు.  
 ప్రెరుదుట్టు, వా. వి: చూ, రూ-పయరుదుట్టు.  
 ప్రెరుమాను, వా. వి: చూ, రూ-పయరుమాను.  
 ప్రెరులయెకిమీడు, దే. వి: చూ, రూ-పయరుల యెకిమీడు.  
 ప్రెరులుసుఱు, వా. వి: చూ, రూ-పయరులుసుఱు. ఆం. పదా.  
 సుర. 43.  
 ప్రెలాపచ్చీను, జా. 1. పడుచుతనపుచేట్ట; 2. పందెపుసాపుల  
 మొదటిగెలుపు.  
 ప్రెలుమాను, వా. వి: చూ, రూ-పయలుమాను.  
 ప్రెలాచము, సం. వి. అ. పుం. 1. నిద్రించియు, త్రాగి మైమ  
 అచియు, శీలము సంరక్షింపకఁ బరాకుపడి యున్నదానిని  
 సంభోగేచ్ఛచే రహస్యముగాఁ జేసికొనుపెండ్లి: చూ, వివా  
 హము (ఇది యధము); విజ. 2. పితాచ సంబంధ  
 మైనది.  
 ప్రెకున్యము, సం. వి. అ. న. (తె).—ఒరుడల, కొంచె  
 తనము, కొండియము, కొండెము, కొండెకానితనము, పిరు  
 మీకు- పిర్మీకు, పీఁకులాట.  
 ప్రెన, వా. వి: చూ, రూ-పయన.  
 ప్రెనర, అం: చూ, ఉపవీరములు.  
 ప్రెనరము, దే. వి: చూ, రూ-పయనరము.  
 ప్రెనలా, వా. వి: చూ, రూ-పయనలా.

## ప్రా

ప్రా దే. విజ. 1. వృత్తియందు పొన్ను శబ్దమునకు మీఁది  
 వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. (దీనికి వరుష  
 సరశములు పరములగునపుడు సుమాగమంబగు. పొంబట్టు  
 మొ); అన్య. రూ-ప్రా. 2. నిశ్చయార్థకము. పర. 4, ఆ.  
 178: చూ, సత్యము. 1; 3. అనాదరమును తెలుపును:  
 చూ, హేళనము.  
 ప్రాంతపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సిద్ధించు.  
 ప్రాంతము, దే. వి. 1: చూ, స్నేహము; 2: చూ, సాందర్యము.  
 ప్రాంకించు, దే. స. క్రి: చూ, పొందికనటచు.  
 ప్రాంభిపించు, వా. సం. అ. క్రి. పొగరెక్కు.  
 ప్రాంగటినెల, దే. వి. (ప్రాంగలి + నెల) మార్గశీర్షమాసము.  
 జింకతల చుక్కనెల: చూ, మాసము. 1.  
 ప్రాంగటిపండుగ, ద్వ. వి. (ప్రాంగలి + పండుగ) మకర  
 సంక్రాంతి: చూ, సంక్రాంతి. 2.

ప్రాంగట్టు, ద్వ. వి. (ప్రాన్ను + గట్టు) లేమాట: చూ,  
 పర్యవము.  
 ప్రాంగరము, దే. వి. 1: చూ, భక్త్యము; వా. 2. ఉత్తరము,  
 పొంగరింపు: చూ, రోగము. 1.  
 ప్రాంగలి, దే. పి. 1. పాటుచేర్చి పొంగించునట్టి అన్నము,  
 పాయసము (దీనిధేనములు. — పప్పుప్రాంగలి, చిత్ర. ర  
 ప్రాంగలి): చూ, సాచము (1); వా. 2. పులగము: చూ,  
 సాదము (1).  
 ప్రాంగరింపు, వా. వి: చూ, పొంగరము. 2.  
 ప్రాంగరించు, దే. అ. క్రి. నిశ్చయ: చూ, మీగు.  
 ప్రాంగారు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సందడించు. య. 3, ఆ.  
 54; 2: చూ, విజృంభించు. భార. ఆర. 5, ఆ. 180; 3.  
 ఉబుకు. భార. ఆర. 4, ఆ. 229: చూ, సందడించు; 4:  
 చూ, సంరోషించు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 90; 5: చూ,  
 పొంగరించు.  
 ప్రాంగిలి, దే. వి. పక్షలయాహారము. మార్క. 6, ఆ. 30:  
 చూ, సాదము (1).  
 ప్రాంగు, దే. వి. 1. సంరోషము: చూ, జ్ఞోషనము; 2: చూ,  
 హంకారము. హరి. ఉ. 8, ఆ. 257; 3. పోటు, ఉప్పెన,  
 ఉబుకు. (సం).—ఉల్లభము: చూ, సముద్రము; 4: చూ,  
 పొంగుము. 2; 5. ఆల్లమ్య: చూ, స్పృటికము; అ. క్రి.  
 6: చూ, హంకరించు; 7: చూ, సంరోషించు; 8: ఉబ్బ  
 రించు, ఉబ్బు, కడుపుబ్బు.  
 ప్రాంగునీళ్ళు, ద్వ. వి. బ. చిట్టుడుకునీళ్ళు: చూ, సాదము (1).  
 ప్రాంగుప్రాలు, దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.  
 ప్రాంగులమ్మ, వా. వి. 1. ఒకానొకఅమ్మవారు: చూ, మహా  
 లక్ష్మి. 3; 2: చూ, స్పృటికము.  
 ప్రాంచిక, దే. వి. పొంచు. పంచ. నా. 1, ఆ. 528. ఒడవెట్టు,  
 ఒనవెట్టు.  
 ప్రాంచు, 1.—ప్రా.—: అ. క్రి. 2: చూ, ముఱుగుపడు.  
 ప్రాంచువేయు, వా. అ. క్రి: చూ, పొంచు. 2.  
 ప్రాంజ, దే. స. క్రి. (రూ-ప్రాంజ-ప్రాంజ) నార లోనగునాని  
 నలుసులువాయ సన్నముగాఁదీయు: ముంటఁజేల్చు.  
 ప్రాంచె, దే. ద్ర. కొఱకు అను ప్రత్యయార్థమునందు వచ్చునది.  
 భార. ఆది. 2, ఆ. 181.  
 ప్రాంత, వై. వి. 1. తీరము. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 130. చూ,  
 రోధన్య; 2: చూ, మార్గము; 3.—ప్రాంతః. పు. 2, ఆ. 17;  
 పాండు. 2, ఆ. 6: చూ, సమీపము. 1.  
 ప్రాంతకడన, వై. వి. ప్రాయ్యదగ్గర నీళ్ళకుండ: చూ,  
 భాండము. 1.  
 ప్రాంతకత్తె, ద్వ. వి. (ప్రాంతము + కత్తె) కుంచినకత్తె: చూ,  
 శంభవి.  
 ప్రాంతనము, ద్వ. వి. (ప్రాంచు + తనము) గ్రహమైత్రి.  
 ప్రాంతము, దే. వి: చూ, స్నేహము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 168.  
 ప్రాందనిచ్చ, వా. వి. ఆలిప్య: చూ, వాంఛ.  
 ప్రాందామరలపంట. వా. వి. గంగ. సాంబ. దే. 10: చూ, పది. 1.

పొందించు, వా. స. క్రి. ప్రాసించు: చూ, సక్తమగు.

పొందించుట, వా. వి: చూ, పొందించు.

పొందించువాడు, వా. వి. ఆనేత: చూ, సంధాయకుడు.

పొందింపు, వా. వి. అనయము: చూ, సంధానము. 1.

పొందిక, దే. వి. 1: చూ, పొంకము; 2. చేరిక. రామా. 5, ఆ. 66: చూ, సమీపము. 1; 3. కలయిక. రామా. 5, ఆ.

138: చూ, సంయోగము; 4: చూ, స్నేహము.

పొందికపడు, వా. అ. క్రి: చూ, సిద్ధించు.

పొందికపఱచు, వా. స. క్రి. అన్వయించు: చూ, సందించు. 2.

పొందు, దే. వి. (రూ-ఒందు-పొందిక) 1. మైత్రి: చూ,

స్నేహము. అచ్చ. సుం, కాం. 72; 2. సంది: చూ, సాప్త

వదీనము; 3. ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1; 4. అభేదము. ఉ.

హరి. 2, ఆ. 88: చూ, సమరసము; 5. ఆనుకూల్యము.

నై. 4, ఆ. 129: చూ, పొందు. 1; విజ. 6: చూ, స్నేహి

తుడు; అ. క్రి. 7. (కన్ను) వాయ. భార. ఆది. 6, ఆ.

285; స. క్రి. 8: చూ, పొందించు.

పొందుకాడు, దే. విజ: చూ, స్నేహితుడు. భాగ. 6, స్కం.

215.

పొందుకొను, దే. అ. క్రి. నెలకొను. వంచ. నా. 1, ఆ. 310:

చూ, స్థిరపడు.

పొందుట, వా. వి. కలన, పొందుపాటు, అందుబడి: చూ,

సంసక్తము.

పొందుపడు, ద్వ. అ. క్రి. అనుకూలించు: చూ, సరిపడు. 1.

పొందుపఱచు, వా. స. క్రి: చూ, రూ-పొందికపఱచు.

పొందుపాటు, ద్వ. వి: చూ, పొందుట.

పొందువాడు, వా. విజ: చూ, ప్రాసకుడు.

పొంపిరి, దే. వి. 1. సాంద్రత: చూ, సాంద్రము. 2; విజ.

2. అచ్చము. భో. 4, ఆ. 107: చూ, సాంద్రము. 2.

పొంపిరివాపు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. భార. ఆర. 7,

ఆ. 433: చూ, సందడించు; 2: చూ, వర్తిల్లు; 3: చూ,

వ్యాపించు. నిర్వ. 3, ఆ. 85; 4: చూ, సంభవించు. నిర్వ.

7, ఆ. 82; 5: చూ, సంతోషించు. నిర్వ. 5, ఆ. 95; 6:

చూ, విజృంభించు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 213; 7: చూ,

వెంయు. 4.

పొంపు, దే. వి. 1. మెడవెనుకటిభాగము: మెడపొంపు, మెడ

వంపు; 2. ఉత్సాహము: చూ, సన్నాహము. 2; 3. ఒప్పు.

అచ్చ. యు, కాం. 140: చూ, హృద్యము; 4: చూ,

శౌర్యము. 1.

పొంపెనలారు, దే. అ. క్రి. ఒప్పుగు.

పొంబోరవేట్టు, వా. వి. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1. వేం.

ఆం. 4.

పొకాడు, దే. అ. క్రి. రూ-పొకాడు. నాశము: చూ,

నశయము. 3.

పొకాడు, దే. (నే. రూ-పొకాడు. నాశముచేయు. రామా.

2, ఆ. 52: చూ, నశయము. 3.

పొకాలు, దే. అ. క్రి. రూ-పొకాలు. 1. వెడలు. స్వా. 6, ఆ.

45: చూ, వెళ్ళు. 3; 2. పొవు. కాశీ. 2, ఆ. 156; కై. 7, ఆ.

ఆ. 228: చూ, వెళ్ళు. 3.

పొక్కడ, వా. వి. వ్యధ: చూ, శోకము.

పొక్కరి, దే. వి. 1. ఎత్తుడుప్రాయ్య: చూ, మాసంతి; 2.

మూడిరాళ్ళు పెట్టినప్రాయ్య: చూ, మాసంతి.

పొక్కి, దే. వి. 1. గుఱుట. వంచ. వేం. 3, ఆ. 252: చూ,

లక్షణము. 1; 2: చూ, వెరవు; 3: చూ, సమీపము. 1.

ఆం. బా. తృ. 21.

పొక్కిపోవడి, వా. వి. జనశ్రుతిభేదము, పొక్కు: చూ,

శబ్దము. 2.

పొక్కిలి, దే. వి. 1: చూ, చొడ్డు. 1. వసు. 2, ఆ. 73; 2.

గుంట. వసు. 2, ఆ. 73: చూ, రంధ్రము. 1.

పొక్కిలిచూలి, దే. వి. నాభిజన్మడు: చూ, బ్రహ్మ. 1.

పొక్కిలిపాపడు, —పై.—

పొక్కు, దే. వి. 1: చూ, పొక్కిపోవడి; 2: చూ, శోకము.

భాగ. 8, స్కం. 487; 3. ఎండిలేచినపెల్ల: చూ, భూమి. 1;

4. బొబ్బ: చూ, ప్రణమము; అ. క్రి. 5: చూ, శోకించు.

భాగ. 7, స్కం. 63; 6. బొబ్బలేచు. భార. విరా. 1, ఆ. 147;

7. ఉలుకు. వంచ. నా. 1, ఆ. 328: చూ, సుగ్రుక్కు. 6; 8.

(లోకమందు) వ్యాపించు: చూ, వ్యాపించు.

పొక్కుడు, దే. వి: చూ, పొక్కు. 3.

పొగ, దే. వి. రూ-పొవ. (సం).—అగ్నికేతువు, అగ్ని

లింగము, అగ్నినాహము, అగ్నిబాహువు, కందరాలము,

కచమాలము, కిరమాలము, కాలధూమము, ఖతమాలము,

గృహధూమము, ట, తరి, ధూమము, మంభము, మరు

ద్వాహము, శిఖిర్వజము: తద్వి.—౧. పొగచూరిన దూగ

అకు—కలదూపము, దూగలి. (స).—కాలధూమము, గంధ

పిశాచిక, గృహధూమము, ధుంధూమరము; ౨. కాయలు

పండుటకు ఎలుకలు లోనగునవి చచ్చుటకును వేసెడు

పొగకు.— ఊడర; ౩. వానవగల పొగకు.— దూపము.

(సం).—ధూపము, ధూమము; ౪. పొగపం క్రి. —పొగ

గుమి - (సం).— కాలిక-కాళిక; ౫. హోమధూమము.—

(సం).—నిగణము. ("మిగతవానికి: చూ, వాయువు").

పొగకన్ను, దే. వి. అగ్నిజనించిన శివుని పాలనేత్రము: చూ,

లోచనము.

పొగకట్ట, దే. వి. ఇంటిచైతన్య సందులయందు పొగచేత

చుట్టఁబడి కట్టవలె గనఁబడెడు సూర్యకిరణము: చూ,

హాయనము. 2.

పొగగుమి, వా. వి: చూ, పొగ.

పొగచు, దే. ప్రే. పొగయఁజేయు. 1. పొగయించు. నై. 6,

ఆ. 108: చూ, సాతాళించు; 2. పొగువు. ఉ. రా. 5, ఆ. 288:

చూ, పొగవు. 2.

పొగచుట్ట, దే. వి. పొగాకుచుట్ట: చూ, నిగరెట్టు.

పొగచూరు, దే. అ. క్రి. పొగదట్టు.

పొగచెట్టు, దే. వి. పొగాకుచెట్టు, క్రిమిఘ్నము, ధూమ్రపత్రక.

పొగచూరుట, జా. చెడుట, వన్నెతగ్గుట. “హరునికోపాగ్ని పొగచూరి” వై. 3, అ. 161.  
 పొగడ, వై. వి. = వకుళః. రూ-పొవడ: చూ, వకుళము. (దీని చెక్క-చూర్ణము సంతానము కలుగుటకు వంజాబులో వాడె దరు. పండుగుంజ రక్తగ్నిహణి కట్టును.)  
 పొగడదండ, వై. వి. పొవడపువులహారము.  
 పొగడిక, దే. వి. (రూ-పొగడిక-పొగడు-పొగడ్త-పొగడికోలు) 1: చూ, ప్రోత్రము; 2. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1; వా. 3. స్తుతించుట.  
 పొగడికోలు, —వై—(స్తుతికి.—భార. సభా. 2, అ. 49; కీర్తికి.—భార. ఆర. 7, అ. 290.)  
 పొగడిత, —వై.—  
 పొగడు, —వై—; స. క్రి. 4: చూ, స్తుతించు. భాగ. 10, స్కం. 1018; పాండు. 1, అ. 112.  
 పొగడ్త: చూ, రూ-పొగడిత (స్తుతికి.—ఉ, హరి. 6, అ. 28; కీర్తికి.—భార. ఉద్యో. 2, అ. 67.)  
 పొగవు, దే. వి. రూ-పొగువు. 1: చూ, సాతాళింపు; ప్రే. 2. రూ-పొగువు. పొగడు. పాండు. 1, అ. 190: చూ, సాతాళింపు.  
 పొగబండి, వా.వి. రైలు, కమ్ములవైబండి, కేకలబండి, ధూమ శకటము: చూ, శకటము. 1.  
 పొగబాణము, మి. వి. ఒకరకము బాణము: చూ, బాణము. 1.  
 పొగమంచు, వా. వి. పొగతోఁగూడిన మంచు: చూ, హిమము.  
 పొగయు, దే. అ. క్రి. 1. పొగగలదియగు; 2. కుములు.భార. ఉద్యో. 2, అ. 274: చూ, పొవులు.  
 పొగరు, దే. వి. 1: చూ, హంకారము; 2. దైర్ఘ్యము. రామా. 6, అ. 103: చూ, పొడవు. 2; 3. తీక్షణగంధము: చూ, రూ-పొవరు.  
 పొగరుఁబోకు, దే. విణ: చూ, హేరంబుఁడు.  
 పొగరుగోయిల, వా. వి. గండుగోయిల.  
 పొగరుపొడ, వా. వి: చూ, పద్మము. 5.  
 పొగరుమాన్సు, వా. స. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు.  
 పొగరెక్కు, వా. అ. క్రి. పొంఢేంచు.  
 పొగాకు, దే. వి. ధూమ్రవక్త్రము.(సం).—గృధ్రాక్షి, గృధ్రాని, గృధ్రపక్ష.  
 పొగువు, వా. వి. ప్రే: చూ, రూ-పొగవు.  
 పొగులు, దే. అ. క్రి. 1. పరికపించు. రామా. 5, అ. 241: చూ, సంతాపించు; 2: చూ, పొగయు. 2. భాగ. 10, స్కం. పూ. 239.  
 పొచ్చెము, దే. వి. 1. కవటము. హరి. పూ. 2, అ. 217; హరి. ఉ. 9, అ. 122: చూ, వ్యాజము. 1; 2. మ్యాసక. పాండు. 2, అ. 53: చూ, వెలితి. 2; విణ. 3. మ్యాసము. భార. ఉద్యో. 3, అ. 11: చూ, వెలితి. 2.  
 పొట, వై. వి. 1. దొప్ప: చూ, సాత్రము. 6; వా.2.=పుట, పొరట, పేజీ.  
 పొటకరించు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సంధదించు. కాశీ. 5, అ.

107; 2: చూ, వర్తిల్లు. భాగ. 8, స్కం. 504.  
 పొటకఱ, దే. వి. (రూ-పొటకట్ట-పొట్టకట్ట-పొటకట్ట) చిమర గర్భము ఇయటికిరాక లోపల జరిగియుండు పరిమెదలగు వాని ఎన్ను. సస్యగుచ్చము (అని కొందఱు).—అత్తము, కరుగు-కిరుపు, గంటకట్ట, పొట్ట, పరిపొట్ట-(సం).—కల మము: (చూ, సుమము).  
 పొటకట్ట, —వై.—  
 పొటపొట, దే. వి. రాలట పడుట కురియుట పొడముల లోనగువానియందగు ధ్వస్యకుకరణము: చూ, చూచూ. (పడుటకు—రామా. 8, అ. 74; రాలటకు.—భాగ. 9, స్కం. 102.)  
 పొటమరించు, దే. అ. క్రి. 1. పొటమరిలు-పొటమరిల్లు, ఉబ్బు: చూ, లేచు; 2. చిగురులోనగునది పుట్టు. రూ-పొట మరిలు-పొటమరిల్లు.  
 పొటమరిలు, —వై.—  
 పొటమరిల్లు, —వై.—  
 పొటము, వై. వి. 1: చూ, ముక్కుఁజెఱుము. దే. అ. క్రి. 2. రూ-పొడము. పుట్టు. విక్ర. 2, అ. 87: చూ, సంధదించు. పొటి, వై. విణ.=పంఠ. (రూ-పొట్టి-పొడటి-పొడట-పొడడు-పొనుగు) 1: చూ, వామనుడు; 2: చూ, వామనము.  
 పొటిపొటి, వై. విణ: చూ, స్వల్పము. పాండు. 5, అ. 49.  
 పొటుకు, దే. వి. రూ-సొటుక్కు. 1. చెట్టు మీఁదనుండి వాన చినుకులు పడుటయందగు ధ్వస్యకుకరణము: చూ, చూచూ; 2. ప్రొద్దుపొడుచు యందును, ప్రొద్దుక్రంకుట యందును అగు అనుకరణము: చూ, చూచూ, (క్రంకు టకు.—సా. 3, అ. 169.)  
 పొటుక్కు, —వై.—  
 పొట్టెలు, దే. వి. రూ-పొట్టెలు. గొట్టెపోతు: చూ, మేషము. 1.  
 పొటో, వా. వి. యంత్రములమీఁద తీసెడు మనుష్యాదుల ప్రతిబింబము: చూ, ప్రతి. 2.  
 పొట్ట, దే. వి. 1. కడుపు: చూ, ప్రాణము. 1; 2. పరిపొట్ట: చూ, పొటకఱ.  
 పొట్టకఱ, దే. వి: చూ, రూ-పొటకఱ.  
 పొట్టకఱుకు, దే. వి. ఎన్నుపొట్టవట్టు పడవము.  
 పొట్టకట్ట, దే. వి: చూ, రూ-పొటకఱ.  
 పొట్టకూటివాఁడు, వా. విణ. పొట్టసాఁకువాఁడు. (సం).— అత్తంభరి, ఉదరంభరి, కుషీంభరి.  
 పొట్టకూడు, దే. వి. కడుపుకూడు: చూ, సాదము. (1)  
 పొట్టవట్టెడ, దే. వి. టంగువాణు: చూ, వరక్ర.  
 పొట్టవెంజెర, దే. వి. ఒకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.  
 పొట్టపోసికొను, దే. అ. క్రి. మానావమానము లెంచక కడుపునించుకొను.  
 పొట్టము, దే. వి. రూ-పొట్టము: చూ, లంగోటి.  
 పొట్టలి, సం. వి. ఈ. ప్రి. = పొట్టము: చూ, పొట్టము 3.  
 పొట్టవాఁడు, దే. విణ: చూ, లంద.  
 పొట్టసాఁకువాఁడు, వా. విణ: చూ, పొట్టకూటివాఁడు.  
 పొట్టి, వై. విణ.=పంఠ: చూ, రూ-పొటి,

పాటింపుచీరణము, దే. వి. ఒకరకము చిన్నచీరణము: చూ, పుల్లెనము.

పాటికంది, ద్వ. వి. ఐ: చూ, సురావ్రజము\*.

పాటికాకర, వై. వి. కర్కటము \*: చూ, సుషవి. 1.

పాటికెంకాయ, ద్వ. వి. పాటికొబ్బరి\*: చూ, స్కంధఫలము.

పాటినక్క, వై. వి. ఓడినక్క: చూ, స్మగలము.

పాటిపిట్ట, వై. వి. ఒకపిట్ట: చూ, వక్షి.

పాటిపొట్ట, వై. వి. గుజ్జుపొట్ట\*: చూ, పొట్ట.

పాటిమెడ, ద్వ. వి. కులుచమెడ: చూ, మెడ.

పాటియ, దే.వి.తేలు. అచ్చ. యు, కాం. 41: చూ,వృశ్చికము.

పాటివడుగు, వై. వి: చూ, విష్ణువు. 2.

పొట్ట, దే. వి. 1.ఉముక: చూ, తుషము. 1; 2. కాయదాన్యము మీడికోలు: చూ, కింబ.

పొట్టనువ్వులు, దే. వి. ఒకరకము నువ్వులు: చూ, శ్రీమాన్. 1.

పొట్టపొదలగు, దే. అ. క్రి: వీడికమగు.

పొట్టలు, దే. వి: చూ, రూ-పొటెలు.

పొట్టలు, దే. వి.—వై.—

పొటెను, ద్వ. వి. (పొట్టి+రేసు): చూ, వృక్షము.

పొట్ట, వై. వి.=పటోలికా. రూ-పొట్ట-టోళ్ళ. (సం).—

ఉర్దాసిత, కన్య, కర్కశచ్చద-కర్కశచ్చదము, కాలిక,

కుష్ఠారి, కోశాతకి, జాంగలి, జాలి, జ్యోత్స్ని, రిలకము,

వటోలము, వటోలి, వటోలిక, వరాచపు, రాజవటోలిక;

తద్విశేషములు.-: కొమ్ముపొట్ట. (సం).—కన్యాకుర్జము;

౨. గుజ్జుపొట్ట, పొట్టిపొట్ట, (సం).—కన్యాకుర్జము;

౩. చేతిపొట్ట (సం).—అమృతఫలము, కచ్చుప్పి, కలు

ఫలము, కలుపు, కటోలము, కర్కశదలము, కాసనుక్తు,

కాసమర్దనము, కులకము, కులము, కుష్మమ్మము, తిక్తము,

పటువు, పటోలము; ౪: రేగుడు, లింగపొట్ట. (సం).—

లింగవీణ, నిడకీ: (చూ, నిడకీ): ౫. (తె) అడవిపొట్ట.

2. కాకరక: చూ, సుషవి. 1.

పొట్టపూరిక్క, వై. వి. తొండరూపురిక్క, పుష్కమి: చూ, రిక్క.

పొట్టపూరిక్క నెల, ద్వ. వి. పుష్కమానము: చూ,మానము. 1.

పొట్టము, వై. వి. 1.=పటల. గుంపు, అచ్చ, యు, కాం.

100: చూ, సమూహము; 2.=పటల. అచ్చ. కిష్కిం,

కాం. 72: చూ, సేన. 1; 3.=పొట్టలీ. పువ్వులు లోనగు

వావిని ఆకులులోనగువానియం దుంచి మడచిన మడుపు:

పొకము. (సం).—పొట్టలి.

పొట్ట, దే. అ. క్రి. పాచిపట్ట. (అప్ర.) (శర).

పొడ, దే. వి. 1. రూపు. హరి. ఉ. 9, ఆ. 57: చూ, స్వరూ

వము; 2. దృష్టి: చూ, వీక్షణము; 3. బగ్గె. సాండు. 5, ఆ.

14: చూ, సిద్ధిము; వా. 4: చూ, పొడసాము.

పొడక, దే. వి. రూ-పొడక: చూ, పంటసాల.

పొడకట్టు, దే. అ. క్రి. 1. కనఁబడు. స్వా. 6, ఆ. 31: చూ,

సాక్షాత్కరించు; 2. ఎదురగు: చూ, సాక్షాత్కరించు.

పొడకోకగట్టుతోడ, ద్వ. వి: చూ, శివుడు. 1. వేం. అం. 2.

పొడకోడి వా. వి: చూ, పుంజా

పొడగను, దే. స. క్రి. 1. చూచు. నిర్వ. 7, ఆ. 80; ఉ, హరి. 1, ఆ. 55: చూ, వీక్షించు; ప్రే. 2. పొడగనిపించు. పాండు. 2, ఆ. 48.

పొడగరి, వా. వి. ఉద్ధంతుడు: చూ, సాంగుడు మానిని,

పొడగాంచు, దే. స. క్రి: చూ, పొడగను.

పొడగానుపు, దే. వి. రూ-పొడగాన్పు: చూ, వీక్షణము.

పొడగాన్పు, —వై.—

పొడగు, వా. వి. (రూ-పొడపు-పొడుగు-పొడుపు). 1. రూపు:

చూ, స్వరూపము; విణ. 2. నిడుపు: చూ, సోగ. 2; 3: చూ,

పొడగరి.

పొడచూచు, ద్వ.స.క్రి: చూ, పొడగను. భార. విరా. 4, ఆ. 81.

పొడచూపు, ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, పొడకట్టు. 1; 2: తల

చూపు, తోచు; 3: చూ, పొడకట్టు. 2. భార. ఆర. 4, ఆ. 284.

పొడతెంచు, దే. అ. క్రి. 1. తెలవాలు. వై. 5, ఆ. 48: చూ,

వేగు. 4; 2. పట్టు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 112: చూ, సంభవించు.

పొడదామర, దే. వి. 1: చూ, మండలము. 3; 2. ఒకరకము

వచ్చాకు.

పొడనీడ, దే. వి. సందులగుండ తోచి పొడపొడగా నేర్పడు

నీడ. (నీడకు.—చాయ, నీడ. (సం).—చాయ): చూ,

వెలురుడు. 1.

పొడనప్రి, ద్వ. వి: చూ, వృక్షము.

పొడసాము, వా. వి: చూ, సర్పము.

పొడము, దే. అ. క్రి. రూ-పొడ్య. జనించు. పాండు. 1, ఆ.

157; పాండు. 2, ఆ. 55: చూ, సంభవించు.

పొడమేనుమెకము, ద్వ. వి. దుప్పి. సాంబ. తి. 5: చూ,

హరిణము. 1.

పొడయెండ, దే. వి. సందులగుండ తోచి పొడపొడగా

నేర్పడు ఎండ. పాండు. 5, ఆ. 14: చూ, వెలుగు. 3.

పొడలగింటెముదాల్చు, ద్వ. వి: చూ, శివుడు. సాంబ. దే. 3.

పొడలమెకము, ద్వ. వి: చూ, పొడమేను మెకము.

పొడలాపు, వా. వి. చిన్నచిన్నమచ్చలుగల ఆపు: చూ, సౌర

భేయి (దేనుపు).

పొడవగు, వా. అ. క్రి: చూ, సాంగు. 2.

పొడవడగు, దే. అ. క్రి. 1. చెడు. కళా. 8, ఆ. 121: చూ,

నమయ. 3; 2: చూ, మరణించు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 196.

పొడవడచు, దే. ప్రే. (పొడవడగఁజేయు.) 1. చెఱచు. భార.

ఆర. 5, ఆ. 18: చూ, హేళనముచేయు; 2. చంపు: చూ,

సంహరించు.

పొడవడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, పొడకట్టు. 1-2. పా. 5, ఆ. 67.

పొడవు, దే. వి: చూ, రూ-పొడగు. (రూపునకు.—ఉ.హరి.

2, ఆ. 69.)

పొడవుసూపు, ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, పొడవడు.

పొడసుతై, దే. వి. చిన్నసుతై: చూ, వృక్షదనము. 1.

పొడి, దే. వి. (రూ-పొడుము-పొడుపు) 1. చూర్ణము: చూ,

ఘర్షము; వా. 2. సారవంశమగుమాట; 3. చీల్చుటలోని

చేయుకట్ట. “ఇహోకుపొడి”; 4. అరుకుట కుసయ్యుక్తమగు టంకముతోనగువాని ముక్క, టంకపుపొడి; విణ. 5. ఎండినది: చూ, వానము. 6.

పొడిగించు, వా. స. క్రి. ఉత్తందించు: చూ, సాగండియు.  
 పొడిగించు, వా. వి. ఉత్తంభనము: చూ, సాగండియుట.  
 పొడిగొట్టు, దే. స. క్రి. చేనియందలి చెట్టుకొట్టు.  
 పొడిచకట్టు, వా. స. క్రి. ధర హెచ్చించు.  
 పొడిచీకటి, దే. వి. మనమన కనిపించి: చూ, మేచకము. 1.  
 పొడిచగ్గు, వా. వి: చూ, రోగము. 1. కారీ. 3, ఆ. 84.  
 పొడివట్ట, వా. వి. ఒకానొక పక్షి: చూ, పక్షి.  
 పొడినేయు, ద్వ. స. క్రి: చూ, సురుముచేయు.  
 పొడినేయుట, వా. వి: చూ, సురుము.  
 పొడుగు, దే. వి, విణ: చూ, రూ-పొడగు. 1-2-3; వి. 4: చూ, మీడు. 2; విణ. 5: చూ, రూ-పొడగు. 2; ఆ. క్రి. 6. ఉన్నతమగు, తనరాదు, నిక్కు: 7: చూ, వర్ణిల్లు.  
 పొడుగుమడుగు, దే. వి. ఆకాశగంగ: చూ, హోదని (నది).  
 పొడుచు, దే. అ. క్రి. 1. పోట్లాడు. భార. సదా. 1, ఆ. 197: చూ, వాటులాడు; 2. ఉదయించు: చూ, వేపు; స. క్రి. 3. ఒడికిరి లోనగువానితో క్రుమ్ము. వంచ. వేం. 1, ఆ. 763: చూ, స్పృటించు; 4. బిల్వములోనగువానితో గ్రుచ్చు: చూ, మొలవేయు; 5: చూ, వ్రేయు. 3. భార. అర. 1, ఆ. 159; 6. (తేలు లోనగునవి) కుట్టు, అంటించు, మీటు. అచ్చ, యు, కాం. 229: చూ, కుట్టు. 7; 7. (ఆన) పెట్టు. కళా. 3, ఆ. 193; 8. (ఆకు) కుట్టు: చూ, కుట్టు. 5; 9. (గుడ్డ, కుట్టు: చూ, పమ్ము. 2; 10. (వీచు) కుట్టు: చూ, కుట్టు. 10.  
 పొడుచుకొను, వా. స. క్రి. 1: చూ, పొడుచు. 4; 2. (ఒకరి నొకరు యుద్ధములో) పొడుచుకొను.  
 పొడుచుట, వా. వి. కుట్టుట: చూ, హ్యుతి. 1.  
 పొడుపు, దే. వి. 1.—వై.—; 2. ఉదయము: చూ, వేగు జాము; 3: చూ, పోటు. 4.  
 పొడుపుకథ, మి. వి. కథను గుఱించిన ప్రశ్న.  
 పొడుపుగొండ, ద్వ. వి. ఉదయాద్రి. రామా. 8, ఆ. 202: చూ, పర్వతము.  
 పొడుము, దే. వి. రూ-పొడు. 1. పొడి: చూ, సురుము; 2. నన్యము: చూ, ముక్కు-పొడుము. (పొగాకుకాల్చి నేయి సున్నము లోనగునవి వేసి నూతినగుండ.)  
 పొడువ, దే. వి. (పొడుచువాడు) రూ-పొలువ. దుర్జనుడు. భో. 3, ఆ. 48: చూ, వ్యాదుడు. 2.  
 పొడువడు, దే. విణ. (పొడువ+అడు)-వై.-వంచ. వేం. 1, ఆ. 604.  
 పొడువు, దే. వి, విణ: చూ, రూ-పొడుగు. 1-2-3-4-5. (ఉన్నతికి.—భార. అది. 4, ఆ. 99; ఎత్తునకు.—పాండు. 2, ఆ. 322; ఉత్కృష్టమునకు.—ఉ, హరి. 2, ఆ. 171.)  
 పొడ్డు, దే. వి: చూ, ధూ-పొడ్డుము. భార, ఆర్. 6, ఆ. 178.

పొణక, దే. వి: చూ, రూ-పొవక.  
 పొణకుకట్ట, దే. వి. తేలియైనకట్ట: చూ, వ్రేకము. 1.  
 పొణిపి, వా. వి: చూ, హెచ్చరిక.  
 పొణుగుగడ్డి, వా. వి: చూ, రృణము. 1. \*  
 పొతక, దే. వి. 1 అనులలోనగువానికట్ట: పొత్తర - పొత్ర: వా. విణ. 2. రాపు: చూ, స్థూలము. 2.  
 పొతము, వై. వి. 1.—పొత్తర: చూ, పొత్తము. 3; 2: చూ, సమూహము.  
 పొరుకు, దే. వి. దాన్యపురాణము గీచెడు గిడి: చూ, లేఖ. 3.  
 పొత్తము, వై. వి.—పుస్తకము. 1. పుస్తకము: చూ, సంపు టము. 3; 2. కావ్యము: చూ, సంపుటము. 3; 3 గ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3.  
 పొత్తముముల్లో, వా. వి: చూ, సరస్వతి. ఆం. సం. దే. 4.  
 పొత్తర, దే. వి. రూ-పొత్ర. 1: చూ, రూ-పొతక. 1; వా. 2: చూ, అనుద్రవ్యములు.  
 పొత్తరము, వై. వి.—ప్రస్తర. రూ-పొత్రము: చూ, రత్నములు.  
 పొత్తరముల్లు, దే. వి. ఒక పచ్చిక\*: చూ, హరిక (పుణము. 1.)  
 పొత్తి, వై. వి. 1. విశల్య, చెన్నచెలస\*: చూ, హరిని; 2.—పుత్రికా. దొమ్మిచీర. కళా. 5, ఆ. 3: చూ, వత్తము; 3. ఏనె: చూ, వల్కలము; 4. పోతపూగుత్తిమీడిపట్ట, కుహళి, పాళ: చూ, పోతపొత్తి; 5. అరణిపట్టముదక, పొత్తిక.  
 పొత్తిక, వై. వి. 1.—పుత్రిక. భార. విరా. 4, ఆ. 471: చూ, పొత్తి. 2; 2: చూ, రూ-పొత్తి. 5. (స్వాత్మమునక ప్రత్యయము.)  
 పొత్తికడుపు, వై. వి. క్రిగడుపు: చూ, వన్తి. 1.  
 పొత్తిగడ్డ, వై. వి: చూ, పొత్తి. 1.\*  
 పొత్తిగుడ్డ, వా. వి: చూ, పొత్తి. 2.  
 పొత్తిచీర, వై. వి. నారచీర: చూ, పొత్తి. 2.  
 పొత్తిదామర, వై. వి. ముడుగుదామర\*: చూ, సహస్ర పత్రము.  
 పొత్తిమాలికాయ, ద్వ. వి. పొత్తిమాలిగూడు: పనిడికాయ.  
 పొత్తిమూలు, ద్వ. వి. పట్టుపురుగునేనెడు పట్టుమూలు: చూ, సూత్రము. 1.  
 పొత్తియ, వా. వి. 1. తడుపంచె: చూ, వత్తము; 2: చూ, రూ-పొత్తి. 2. ఆం. భా. ద్వి. 157.  
 పొత్తు, దే. వి. 1: చూ, స్నేహము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 260; 2. సంగతి: చూ, సంయోగము; 3: చూ, పొత్తియ. 1; 4: చూ, పొత్తియ. 2; వై. 5.—పుస్తక: చూ, రూ-పొత్తువు; దే. 6: చూ, పొత్తిమూలు; 7: పొత్తుగుడుపు: చూ, పజ్జి; విణ. 8 ఉమ్మడి. (సం).—అవిభక్తక: 9: చూ, పంగతము. 5. హరి. పూ. 5, ఆ. 151.  
 పొత్తుకత్తె, ద్వ. విణ. నెచ్చెలి. భాగ. 10, స్కం. పూ. 772: చూ, త్రి.

పాత్రకాదు, దే. వి: చూ, స్నేహితుడు.  
 పాత్రగుడువు, దే. వి: చూ, పాత్రు. 7.  
 పాత్రులూ, వా. వి: చూ, వేశ్య.  
 పాత్రుపడు, వా. వి: చూ, సరిపడు. 1.  
 పాత్రువు, వై. వి. = పుస్తక: చూ, సరస్వతి.  
 పాత్రునేయ, ద్వ. అ. క్రి: చూ, స్నేహించు. శై. 1, అ. 111.  
 పాత్రై, వా. వి: చూ, రూ-పాత్రియ.  
 పాత్రైము, దే. వి. గరిడిసాలయందు క్రిందపఱచెడి యెట్ట  
 చున్ను: చూ, భూమి. 1.  
 పాత్ర, వా. వి: చూ, రూ-పాత్తర.  
 పాత్రము, వై. వి. = : చూ, రూ-పాత్తరము.  
 పాద, దే. వి. 1. పాదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. ఒకటితో  
 నొకటి పెనఁగొన్న ద్రాక్షతీగ రోనగువానిపాద: చూ,  
 వీరుధము. 1.  
 పాదక, దే. వి. పెద్దయెలుగు, పెద్దగొంతు: చూ, స్వరము. 2.  
 పాదలు, వా. విజ: చూ, వామనుడు.  
 పాదడు, దే. విజ. —వై.—  
 పాదరింగ్లచక్క, ద్వ. వి. పునర్వసు: చూ, రిక్క.  
 పాదరిల్లు, దే. వి. రూ-పాదరుటిల్లు: చూ, పాద. 1.  
 పాదరు, దే. వి: చూ, పాద. 2. భార. విరా. 2, అ. 112.  
 పాదరుటిల్లు, దే. వి: చూ, రూ-పాదరిల్లు.  
 పాదలాడు, దే. అ. క్రి. రూ-పాదలియాడు.  
 పాదలు, వా. వి. (హరి, ఉ. 7, అ. 204): చూ, వర్తిల్లు.  
 పాదరిక, దే. వి. 1. పెంపు: చూ, వర్తనము. 1; వా. 2.  
 చక్రవాకము: చూ, బటువుగువ్వ.  
 పాదరికకత్తెర, అం: చూ, పరువళ్ళు.  
 పాదరికదండ, అం: చూ, దండలు.  
 పాదరియాడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాదలాడు.  
 పాదలు, దే. అ. క్రి: చూ, పాదలాడు. భార. ఆర. 4, అ.  
 228; పాండు. 2, అ. 55.  
 పాదలుకొను, 1.—వై.—; 2. బలియు. నిర్వ. 8, అ. 86:  
 చూ, స్థూరించు.  
 పాదవెట్టు, దే. న. క్రి. 1: చూ, సూచించు. 1. శై. 5, అ.  
 54; 2. ఆరోపించు: చూ, మోపు. 7.  
 పాది, దే. వి. 1. గుంపు. నిర్వ. 8, అ. 58: చూ, సమూ  
 హము; 2. అమ్మరిపాది. శై. 5, అ. 111: చూ, బాణము.  
 1; 3: చూ, పాదుగు. భో. 6, అ. 25; 4. (మంగలి)  
 పాది: చూ, హడపము. 2; 5. బరువు: చూ, భారము. 1.  
 పాదికట్టు, దే. వి. వాకిటిముందలిపంచపాక; ఇడుపు. వర. 4,  
 అ. 186: చూ, సదనము. 1.  
 పాదిగిరి, దే. వి. ప్రక్కకును సందిటికిని నడిమి భాగము.  
 హరిశ్చ. 5, అ. 181: చూ, మూల. 1.  
 పాదిగొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, ప్రోగుపడు; న. క్రి. 2:  
 చూ, వేడ్తించు. ఉ. హరి. 4, అ. 137.  
 పాదిటి, దే. విజ: చూ, వామనుడు.  
 పాదీనా, వా. వి: చూ, రూ-పుడినా,

పాదుగు, దే. వి. రూ-పాదువు. భో. 6, అ. 20: చూ,  
 స్తన్యము.  
 పాదుగుచేయు, వా. అ. క్రి. (ఆవులోనగునవి యానఁబోవు  
 సమయమున) పెద్దపాదుగు గలదియగు.  
 పాదుగువట్టుట, వా. వి: చూ, పిళ్ళు.  
 పాదుక, దే. వి: చూ, పాది. 5. (స్వాస్థ్యమున ఉక).  
 పాదుగు, దే. వి. 1: చూ, పాత్రి. 2: న. క్రి. రూ-పాదువు;  
 2. క్రమ్ము. రూ-పాదువు. పు. 2, అ. 73; 3. (రత్నాదు  
 లను) చెక్కు; 4. కప్పు: చూ, మూయు. 1; 5. పక్షలు  
 గ్రుడ్లను తెక్కలతోకప్పు; 6. ఖచించు: చూ, వారు  
 పాదుగుడు, దే. వి. కప్పుడు. వర. 1, అ. 145: చూ, వ్యవ  
 ధానము. 3.  
 పాదుగునిట్ల, వా. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.  
 పాదువు, దే. వి. 1. వృద్ధి. భో. 6, అ. 316: చూ, హెచ్చు.  
 2; వా. 2. వ్యయముచేయకుండుట.  
 పాదురు, దే. అ. క్రి: చూ, వికసించు. (ప్రే. పొదిరించుటకు.  
 —య. 4, అ. 20.)  
 పాదువు, దే. వి. 1: చూ, రూ-పాదుగు; 2: చూ, పాదు  
 గుడు. భార. విరా. 4, అ. 117; అ. క్రి. 3: చూ, వ్యాపించు.  
 పాండు 1, అ. 188; న. క్రి. రూ-పాదుగు. 4: చూ,  
 పాదుగు. 2; 5: చూ, పాదుగు. 3; 6: చూ, పాదుగు. 4.  
 పా. 1, అ. 52; 7: చూ, పాదుగు. 5; 8: చూ, పాదుగు. 6.  
 పొద్దు, వై. వి. రూ-ప్రాద్దు = బ్రధ్ను: 1: చూ, సూర్యుడు;  
 2: చూ, సమయము. 1; 3: చూ, దినము; 4: చూ, పుంబ;  
 5: చూ, వేకువ; బ. 6. ప్రసవదినములు. రూ-ప్రాద్దు,  
 ప్రొద్దునెల-ప్రాద్దులనెల.  
 పొన, వై. వి. 1. = పున్నాగ: చూ, రూ-పొన్న. 1 \*; దే.  
 విజ. 2: చూ, రూ-పొన్న. 2. ఉ. రా. 6, అ. 61. (పొన  
 పొనకు. —స్వా. 4, అ. 16.)  
 పొనఁటినది, వా. వి. రూ-పొనఁటినది: చూ, తావితోఁజెనఁచి  
 నది. ఆం. భా. ద్వి. 252.  
 పొనరాదు, దే. అ. క్రి. ఒప్పు. అచ్చ. యు, కాం. 489: చూ,  
 సమ్మతించు.  
 పొనరు, దే. వి. 1: చూ, హృద్యము. వేం. అం. 56; 2.  
 రూ-ఒనరు: చూ, సౌందర్యము; 3: చూ, స్నేహము: అ.  
 క్రి. 4. అగు: చూ, రవణించు; 5. పొనఁగు. శశాం. 4,  
 అ. 191: చూ, పొనరు; 6. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు.  
 పొనరుడు, దే. ప్రే. రూ-పొనర్పు. (పొనఁజేయు) కావించు,  
 కాఁజేయు; 2: పొనఁగించు.  
 పొనరువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సరిపడు. 1.  
 పొనర్పు, దే. ప్రే: చూ, రూ-పొనరుడు. (కావించుటకు. —  
 మార్కం. 3, అ. 339.)  
 పొనలు, దే. అ. క్రి. దగదగముండు: చూ, వెలుగు. 5.  
 పొనిక, దే. వి. ముంజిగడ్డి: చూ, తృణము. 1.  
 పొనుగు, దే. వి. 1. —వై.—; విజ. 2. నిస్తేజము. భార.  
 ఆర. 6, అ. 239; 3: చూ, వామనుడు; 4: చూ,  
 హాసము.

పానుగుచేప. దే. వి. చూ, మత్స్యము. 1.  
 పానుగువడు, దే. అ. క్రి. 1. చూ-పానువడు-పాన్వడు,  
 విస్తేజమగు. నిర్వ. 6. అ. 110; 2. నశించు. భార. ఆర. 5, అ. 152: హరి. పూ. 7, అ. 69: చూ, సమయము. 3; 3: చూ, వ్యక్తమగు; 4. తగ్గు: చూ, స్రుక్కు. 9: అ. (పేర్). పానుగువడు అనుటకు.—భో. 2, అ. 261.)  
 పానువడు, ద్వ. అ. క్రి—వై—(వర్తమగుటకు.—హరి. ఉ. 10, అ. 167; తగ్గుటకు.—హరి. ఉ. 1, అ. 163.)  
 పానువు, దే. విణ: చూ, శౌర్యము. 1.  
 పాన్వ, వై. వి. 1. = పున్నాగః. రూ-పాన \* : చూ, సుర పాన్వ. (దీని విత్తులనానెను యూరపుదేగములో “దౌండా ఆయిల్” అందుదు. వాతనొప్పులను హరించును. విరేచన కారి); 2. రూ-పాన. దృగ్గోచరమైనది. రా. వి. 3, అ. 83.  
 పాన్వంగి, దే. వి. ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి. య. 2, అ. 24.  
 పాన్వగంటి, దే. వి. మత్స్యాక్షి \*: చూ, శీతసారము\*.  
 పాన్వట్టు, దే. వి. చట్టవము బహు. 4, అ. 99: చూ, పాత్రము. 8.  
 పాన్వపల్లి, వా. వి. 1. ఒకానొకగ్రామము; 2. గ్రామనామము ఇంటిపేరుగాఁ గలవారు.  
 పాన్వరి, దే. విణ. రూ-పాన్వరి. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము. పాన్వాడ, దే. వి. 1. ఒకరకము చింతపులి: చూ, శార్దూలము. 1; వా. 2. గ్రామనామము ఇంటిపేరుగాఁ గలవారు.  
 పాన్వారి, దే. విణ. 1: చూ, స్వర్ణకారుడు; 2: చూ, రూ-పాన్వరి. కాశీ. 1, అ. 7.  
 పాన్వికామ్య, వా. వి. మనోజ్ఞురాలు. ఆం. పదా. నర. 54: చూ, శ్రీ.  
 పాన్వు, దే. వి. 1. రోకలిపాన్వు, బొందియ: చూ, శంఖరము. 4; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1.  
 పాన్వడు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పానువడు.  
 పాన్వర, వా. వి: చూ, బెరడు.  
 పాన్ము, వా. క్రి. 1. పో, విశ్వయమును దెలుపును: చూ, సత్యము. 1; అ. క్రి. 2: చూ, వెళ్ళు. 3.  
 పాయి, దే. వి. (రూ-పాయి-ప్రాయి-ప్రాయి): చూ, రూ-ప్రాయి.  
 పాయి, —వై.—  
 పొర, దే. వి. 1. కవటము. అచ్చ. బాల, కాం. 106: చూ, వ్యాజము. 1; 2. పొరపాటు. పంచ. నా. 3, అ. 328: చూ, స్థానిత్యము; 3. కుబుసము: చూ, సీదరము-3; 4. నేత్ర రోగ విశేషము. వర, కీసర: చూ, హర్షణము; 5. అరటి రోగగువాని యావరణవిశేషము. సా. 3, అ. 139: వర; 6. కొత్తి మడత: చూ, మడుపు. 1.  
 పొరంబోకు, వా. వి. రూ-పొరంబోకు. సర్కారు భూమి: చూ, భూమి. 1.  
 పొరంటినది, వా. వి: చూ, రూ-పొనంటినది.  
 పొరంటు, దే. స. క్రి. కూరాకునీళ్ళగురపొర్లించినందు: చూ, సంస్కరించు. 2.  
 పొరక, దే. వి. 1: చూ, సమ్యార్థవి; 2. వర్ణశీఘ్రము: ఈన, ఈనపుడక, ఈనపుల్ల, ఈనియ-ఈన, కాడ, కామ.(నం).

—కాంచము, చండము, నాడి, పత్రనాడి, పర్వరీదము; తప్పి.—(కె),—ఈనకు-ఈన, ఈనపుడక, ఈనపుల్ల, ఈనియ-ఈన, ఈపురుపుల్ల:(చూ, కామ. 1.); 3: చూ, పాత్ర. 3.  
 పొరకచేప, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.  
 పొరకటి, దే. వి. వాకిటిచేపగోత్ర: చూ, మణుగుగోత్ర.  
 పొరకనుడి, దే. వి. ఎత్తులోనగువానిమీది రప్పనుడి: చూ, నుడి. 1.  
 పొరచ్చి, దే. వి. చేబడులు: చూ, దాకి. 2.  
 పొరట, వై. వి. = పృష్ఠమ్, పుటు: చూ, పుట.  
 పొరతెరపు, వా. వి: చూ, తప్పుత్రోవ.  
 పొరపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, ప్రమాదించు.  
 పొరపాటు, ద్వ. వి: చూ, పొర. 2.  
 పొరపు, దే. వి. 1. భేదము. కై. 5, అ. 192: చూ, వేలు పాటు; విణ. 2. వేదైవని. ఉ. హరి. 5, అ. 100: చూ, విలక్షణము. 2.  
 పొరపొచ్చెము, వా. వి. కవటకల్మషము.  
 పొరపోపు, దే. అ. క్రి. పొరదారిసెక్కు.  
 పొరయు, దే. స. క్రి. 1. రూ-పొరయు. పొందు: చూ, సక్త మగు; 2. పలముడెందు; అ. క్రి. 3: చూ, నిద్రించు, 4: చూ, పొంచు. 2.  
 పొరలబడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, బుర్రనమగు.  
 పొరలాట, దే. వి: చూ, బుర్రనము.  
 పొరలాడు, దే. అ. క్రి. (రూ-పొరలియాడు-పొర్లాడు): చూ, పొరలబడు.  
 పొరలిక, దే. వి. రూ-పొర్లిక. 1: చూ, పొరలాట; 2: చూ, సంయోగము.  
 పొరలిపాటు, వా. అ. క్రి: దయవాటు-దైవాటు.  
 పొరలియాడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొరలాడు.  
 పొరలు, దే. వి. 1: చూ, పొరలిక. ఉ. హరి. 3, అ. 128: అ. క్రి. రూ-పొర్లు. 2: చూ, పొరలబడు. ఉ. హరి. 6, అ. 134; 3. ప్రవర్తిల్లు: చూ, వర్తించు; 4. వశమిడునము కూడు: చూ, సంభోగించు.  
 పొరలుచు, దే. ప్రే. పొరలజేయు. ఉ. హరి. 5, అ. 287. రూ-పొరలించు-పొరల్చు.  
 పొరలుచండము, దే. వి. పొరలుచుపెట్టెడు చండము: చూ, హణిగలు.  
 పొరలుపెట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, పొరలబడు.  
 పొరల్చు, దే. ప్రే: చూ, రూ-పొరలుచు.  
 పొరాటు, వా. వి. చెట్టువట్ట నంటియుండెడు లోపలిభాగము: పొరాటుచెక్క.  
 పొరాటుచెక్క, వా. వి.—వై.—  
 పొరి, వై. వి. 1: చూ, రూ-పొలి. 1; ద్ర. క్రి. విణ. 2. = పురు, అగత్యంతము: చూ, మణిమణి; 3. పునరర్థకము: చూ, పెండియు (పొరిపొరికి.—భో. 7, అ. 141); 4. క్రమముగా. భార. ఆర. 1, అ. 118; 5. దృఢముగా, బిగ్గర, బెట్టు.



పారిగొను, ద్వ. స. క్రి. 1. చంపు: చూ, సంహరించు; 2. నాశముచేయు: చూ, సరిపెట్టు.  
 పారిగొనుట, ద్వ. వి. చంపుట: చూ, హింస. 1.  
 పారిచూపు, దే. వి. 1. ఉగ్రదృష్టి: చూ, వీక్షణము; 2. భేద దృష్టి: చూ, వీక్షణము.  
 పారిచూచు, దే. ప్రే. (రూ-పారిమాటుచు - పారిమార్పు-పారిమాయచు-పారిమాల్పు) చంపు. రాజ. 1, ఆ. 49: చూ, సంహరించు.  
 పారిమార్పు, —పై.—  
 పారిమాటుచు, —పై.—  
 పారిమాలు, దే. అ. క్రి. మరణించు.  
 పారిమాయచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-పారమాయచు.  
 పారిమాల్పు, —పై.—  
 పారివుచ్చు, 1.—పై.—నిర్వ. 5, ఆ. 37: 2: చూ, రూ-పొటివుచ్చు.  
 పారివోపు, దే. అ. క్రి: చూ, పారిమాలు.  
 పొరుగు, దే. వి. (రూ-పొర్లు-పొరువు) 1. ప్రక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 2. ఇరుగునకుప్రక్క: 3: చూ, సమీపము. 1. కాశీ. 7, ఆ. 226.  
 పొరువు, —పై.—ఉ. హరి. 6, ఆ. 28.  
 పొర్లు, —పై.—  
 పొర్లుడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొరలాడు.  
 పొర్లిక, దే. వి: చూ, రూ-పొరలిక.  
 పొర్లు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొరలు.  
 పొర్లుకట్ట, దే. వి. వెల్లువపొరలిరాక అడ్డముగా వేసెను కట్ట: చూ, నేతువు. 1.  
 పొర్లుగడి, దే. వి. క్రోడ్డుపుచ్చిక \*: చూ, సురపొన్న.  
 పొర్లుట, వా. వి: చూ, త్రొక్కు. 1.  
 పొఱుడు, దే. వి: చూ, ప్రహస్యము.  
 పొరచువోపు, దే. అ. క్రి: చూ, గూనుగిల్లు.  
 పొఱయు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పొరయు. 1.  
 పొటివుచ్చు, దే. ప్రే: రూ-పొరివుచ్చు, కలచియాడు, కలచు, కలగుండువెట్టు, చోపు, అలోడించు, తటమడించు, త్రెక్కెను,  
 పొటివోపు, దే. అ. క్రి. కలచు. నిర్వ. 8, ఆ. 79: చూ, సఙ్కేదించు.  
 పొలి, వై. వి.=వలమ్ (రూ-పొలను-పొలి-పొలును) 1: చూ, కుక్రము. 2. పాండు. 5, ఆ. 235; 2. మాంసపు దుర్గంధము: చూ, వాసన. 1; 3. చేపమీడిపొట్టు: చూ, శల్కము. 3; దే. విణ. 4. అల్ల-బల్ల. ప్రసిద్ధినితెలుపును: చూ, సంభావన 3.  
 పొలకు, దే. వి. తృణశ్రేణి\*: చూ, హరిత(తృణము. 1.)  
 పొలతి, దే. వి. (రూ-పొలితి-పొల్లి, పొలతుక-పొల్తుక, పొలుతుక-పొలుతుక, పొల్లి-పొల్తుక-పొలి) అడుది: చూ, పొలతుక, —పై.—  
 పొలతుక, —పై.—

పొలకు, దే. వి. కట్ట: గపలము. (అప్ర.)  
 పొలకువ, దే. వి. జాడ: చూ, సూచన. 1.  
 పొలదిండి, ద్వ. వి. రూ-పొలనుదిండి. క్రవ్యాదుడు. ఉ. రా. 4, ఆ. 306: చూ, రాక్షసుడు. 1.  
 పొలవము, దే. వి. 1: చూ, వ్యావసము. పా. 5, ఆ. 103; 2: చూ, వాసన. 1; 3. ప్రకాశము. పాండు. 4, ఆ. 42: చూ, వెలుతురు. 1; విణ. 4. వ్యాపించినది. భార. విరా. 2, ఆ. 83: చూ, వ్యాప్తము. 1.  
 పొలపరి, దే. వి. (పొలము + అరి) 1 జాడతెలిసినవాడు: చూ, వాటచారి; 2. దారిద్ర్యం: చూ, హోరకుడు. 1.  
 పొలపొల, దే. వి. పొక్కుటయందగు ననుకరణము: చూ, చూచూ,  
 పొలమరి, దే. వి. (పొలము + అరి) పొలము కాపు: చూ, నేద్యకాడు.  
 పొలమారు, దే. అ. క్రి: చూ, ప్రమాదించు; వా. 2. గొంతు లోని పదార్థము ముక్కునకెక్కి ఉక్కిరిచిక్కిరియగు.  
 పొలము, దే. వి. 1. వైరుపెట్టునేల: చూ, భూమి. 1; 2. వరి వైరు పెట్టునేల: చూ, భూమి. 1; 3. పసులుమేయు కంచె: చూ, వివీకము; 4. అడవి: చూ, వివీకము; 5. చోటు. పాండు. 2, ఆ. 6: చూ, స్థానము. 1; 6. ఊరు. హరి. పూ. 5, ఆ. 220: చూ, దేశము; 7: చూ, పొలకువ; 8. రూ-పొలపు-పొల్పు. రీతి: చూ, విధము. 1.  
 పొలముపాటు, ద్వ. వి కృషి: చూ, నేద్యము.  
 పొలయొక, దే. వి. (పొల్లి + అయక) రూ-పొలయొక్క: చూ, నెయ్యంపుటయక.  
 పొలయొక్క, —పై.—  
 పొలయొక, దే. వి. 1. మెలకువ: చూ సంచారము; 2: చూ, వ్యావసము.  
 పొలయు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సంహరించు. భార. ఆర. 6, ఆ. 324; 2: చూ, వ్యాపించు. రామా. 5, ఆ. 181; 3: చూ, సమీపించు; 4: చూ, సోకు. 4. విక్ర. 3, ఆ. 59.  
 పొలన, వై. వి.=వల: చూ, మత్స్యము. 1.  
 పొలసాడు, దే. అ. క్రి. రూ-పొలనియాడు: చూ, పొలయు. 1. విక్ర. 1, ఆ. 95.  
 పొలనియాడు, —పై.—భో. 6, ఆ. 25.  
 పొలను, వై. వి.=వల. రూ-పొలును: చూ, రూ-పొల. 1-2-3.  
 పొలనుదిండి, ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-పొలదిండి. ఉ. రా. 5, ఆ. 188; 2: చూ, సోకులతేలు; 3: చూ, మాంసాహారి పొలి, వై. వి. 1. చంపుట: చూ, హింస. 1; 2. బలి. రూ-పొలి. "పొలిమేర": చూ, లాడి. 2; 3: చూ, లాభము "పొలిగలుగు": 4: చూ, నేగి. "పొలివోపు": 5. ఆహారము, పాళి: చూ, రోగము. 1.  
 పొలికట్ట, వా. వి. కళ్ళముఊడ్చెడు కొండమిరపమొక్కల చీపురు: చూ, సమ్మార్దన.  
 పొలితి, వా. వి: చూ, రూ-పొలితి. అం, భా. ద్వ. 104.  
 పొలికలను, ద్వ. వి. యుద్ధభూమి. ఉ. హరి. 5, ఆ. 237: చూ, భూమి. 1.

పాలికలుగు, వా. అ. క్రి. లాభముకలుగు. (ధాన్యాదుల కొలత ప్రారంభపుమాట.)  
 పాలికేక, వా. వి. 1. పాలిమేరలో వేయకేక: చూ, స్వరము. 2; 2. నిరుపయోగమగుకేక: చూ, స్వరము. 2; 3. పెద్ద కేక: చూ, స్వరము. 2.  
 పాలిమేర, వై. వి. (రూ-పాలిమేర-పాలిమేర) గ్రామద్వయ మధ్యసీమ: చూ, హద్దు.  
 పాలిమేర, —వై.—  
 పాలిమోపు, వా. వి. వరికుప్పయొక్క మొదటిమోపు.  
 పాలియక, దే. వి. 1: చూ, మరణము; 2. నాశము: చూ, సంస. 3.  
 పాలియు, దే. అ. క్రి. 1. నశించు: చూ, నమయ. 3; 2: చూ, మరణించు. య. 3, అ. 106.  
 పాలివుచ్చు, దే. ప్రే: చూ, సంహరించు.  
 పాలివెంటి, వా. వి. కుప్పనూర్పునందు పశువులుజేయు పేడ: చూ, శుష్క-గోమయము (విడక).  
 పాలివెట్టు, దే. వి. గుడికేర్చుటచిన్నస్థితి.  
 పాలివేయు, వా. స. క్రి. బలివేయు.  
 పాలివోపు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, పాలియు. 1; 2: చూ, పాలియు. 2; 3: చూ, వ్యర్థమగు. పా. 6, అ. 36; 4: చూ, భంగపడు. య. 3, అ. 106; 5. ఉడుగు: చూ, స్రుక్కు. 4.  
 పొలు, వై. వి: చూ, పొల. 1. ఆం. వదా. నర. 70.  
 పొలుచు, దే. అ. క్రి. రూ-పొల్చు. 1. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు; 2. ఎదురగు. హరిశ్చ. 5, అ. 172: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 3. కనఁబడు. పా. 2, అ. 78: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 4: చూ, స్థిరపడు.  
 పొలుతుక, వా. వి: చూ, రూ-పొలుతుక. ఆం. భా. ద్వి. 104.  
 పొలునోరు, దే. వి. వంకరనోరు: చూ, వదనము. 1.  
 పొలుపారు, దే. అ. క్రి. రూ-పొల్పారు. ఒప్పారు: చూ, సమ్మతించు.  
 పొలుపు, దే. వి. రూ-పొల్పు. 1. తెక్కు: చూ, విలాసము. 2; 2: చూ, విధము. 1; 3: చూ, హృద్యము; 4: చూ, సౌందర్యము; 5: చూ, వైర్యము; విజ. 6: చూ, స్థిరము. భార. ఆది. 7, అ. 3.  
 పొలువ, దే. విజ: చూ, రూ-పొలువ.  
 పొలువడు, ద్వ. అ. క్రి. (రూ-పొల్లవడు-పొల్లవడు) 1. క్షయించు: చూ, స్రుక్కు. 3; 2: చూ, వ్యర్థమగు.  
 పొలును, వై. వి: చూ, రూ-పొలును.  
 పొల్చు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొలుచు.  
 పొల్చి, దే. వి: చూ, రూ-పొలఁతి.  
 పొల్చుక, —వై.—పాండు. 2, అ. 117.  
 పొల్పారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొలుపారు.  
 పొల్పు, దే. వి, విజ: చూ, రూ-పొలుపు.  
 పొల్లు, వై. వి. 1. = పులాక: బొత్తిగా గింజపట్టనిరావ్యను: చూ, ధాన్యము; 2. కల్లు: చూ, వికథము; విజ. 3: చూ, వ్యర్థము; 4. త్రోవుదైనది: చూ, విధము. 2.

పొల్లకట్టు, వా. వి: చూ, పొల్లు. 1.  
 పొల్లలనము, వా. వి. రూ-పొల్లలనము. 1. అపజయము: చూ, పోత. 7; 2. పాదపములేదు.  
 పొల్లవడు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ-పొల్లవడు. (వ్యర్థమగు. — భార. ఆర్థ. 4, అ. 66)  
 పొల్లవుచ్చు, ద్వ. ప్రే. పొల్లవోడఁజేయు.  
 పొల్లవోపు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, పొలువడు. ఉ. హరి. 4, అ. 7.  
 పొల్లు, వై. వి, విజ: చూ, రూ-పొల్లు. 1-2-3-4.  
 పొల్లుచునము, వై. వి: చూ, రూ-పొల్లుచునము. భార. ఆర్థ. 6, అ. 62.  
 పొల్లుగడ్డి, వా. వి. కడంగరము\*: చూ, తృణము. 1.  
 పొల్లులు, అం: చూ, వ్యంజనములు.  
 పొల్లువడు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ-పొల్లువడు.  
 పొవ, దే. వి: చూ, రూ-పొగ.  
 పొవడ, వై. వి: చూ, రూ-పొగడ.\*  
 పొవడు, దే. వి, స. క్రి: చూ, రూ-పొగడు.  
 పొవయు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొగయు.  
 పొవరు, దే. వి: చూ, రూ-పొగరు.  
 పొపులు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొగులు.  
 పొసఁగించు, వా. స. క్రి: చూ, పొసరుచు. 2.  
 పొసఁగు, దే. అ. క్రి. 1. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు; 2 చక్కఁబడు. భార. ఉద్యో. 1, అ. 313: చూ, సరిపడు ?; 3 అనుకూలించు. భార. ఉద్యో. 4, అ. 167; పాండు. 2, అ. 55: చూ, సరిపడు. 1; 4: చూ, లభించు. శకాం. 2, అ. 20; 5: చూ, సిద్ధించు.  
 పొసగ, వా. వి: చూ, లండ.  
 పొసగుడు, దే. వి. 1: చూ, స్నేహము; 2. ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1.  
 పొసరొస, దే. క్రి. విజ. త్వరితముగా. (అప): చూ, వేగము. 3.  
 పొసరాకు, దే. వి. దగ్గుకై మూచూచు ఒకానొక అకు.  
 పొస్తకము, వై. వి. = పుస్తక. రూ-పొస్తుకము: చూ, సంపుటము. 3. (పొత్తకము అనియు.)  
 పొస్తుకము, —వై.—  
 పొశపు, వా. వి. రూ-ఒశపు. ఆం. భా. ప్ర. 126: చూ, పీడాదండము.  
 పొళ్ల, వై. వి. = పడోలికా. ఆం. భా. ద్వి. 60: చూ, రూ-పొళ్ల\*.

ప్రో

ప్రో, దే. అ. క్రి. రూ-ప్రోము: చూ, రూ-ప్రో. 2-3. (2 వ అర్థమునకు. — కాశీ. 5, అ. 116; 3 వ అర్థమునకు. — కళా. 2, అ. 79.)  
 ప్రోత, వై. వి. = పూగమ్ \*. రూ-ప్రోత, ప్రోతమాను, ఒప్పుచు. (సం). — అకోటము, అన్యటికము, కజకము, కరమట్టము, కపాయము, కాండకారము, క్రమకము, క్రమకి, క్రమపు, క్రూరము, ఖపురము, గువాకము-గూవా

కడు-గువారు, పు, హెంటు, హెంటాపల, చామర  
పుష్పము, చిక్క, చిక్కణము, చటాపలము, రూణి,  
తామాలము, పిచ్చ, పూగము, స్రంసి; తద్విశేషములు.—  
౧: కాదుపోత. (సం).—గౌతేయకము, శైలపూగము;  
౨: గొంటు, గొంటుపోత. (సం).—ఖరము: ౩: తోట  
పోత. (సం).—భూపూగము; ౪: నేలపోత. (సం).—  
జీద్రఫలము, బోదాంబకము; ౫: పండుపోతకు;—పానా  
రము. (సం).—పోతము; ౬. ఆభోటము, కిరేష్టము:  
(చూ, స్రంసి. 1); పూగపాగములు -౨: (1) అడకాయ, పోత  
కాయ; (౨) పోతపండు, చిక్కా. (సం).—ఉచ్చే  
గము, క్రముకఫలము, క్రముకము, క్షవకృత్తు, గువాక  
ఫలము, చిక్కటి, వర్కటి, పూగఫలము; ౮: పోతగెల.  
(సం).—గోలకము - గోళకము; ౯: ఆరంగపువక్కా,  
ఆరంగము, చెక్క, నెలవర్తి, పోతచెక్క. పోతవక్కా,  
బాగ-బాగము-(బ) బాగాలు, లీయె-వీయె, వక్క. (సం).—  
పూగఖండము. ఇందు “అల్ప-లాండ్ ఎరికలైన్” అను  
పమురు నూటికి ఒకవంతును, నూటికి 14 వంతులు  
“టానిక్కు”ను, మతియు గాలిక్కు-అసిడ్డు”ను ఉండుటచే  
తాంబూలము ఎట్టుబడును); ౧౦: చాయవక్క, చికినము,  
చికిని. (సం).—చిక్కణము, చిక్కము, ౧౧: పోతపట్ట.  
(సం).—ఖపురము, భేలకము, ఖోలకము; ౧౨: పోత  
పొత్తి, పొత్తి, పాళ. (సం).—కుహళి, పూగపుష్పిక  
(నారికదళపు పొత్తికి-సరిద్రోణి అందురు); ౧౩: పోత  
గంజి, కవిరి, కాంచు. (సం).—ఖదిరోద్భూతము, ఖది  
రము; ౧౪: పోతగంజియుండ, కవిరియుండ, కయిరవడి.  
తైరవడి, కాంచువడియును, గరివడి, గరివడియును. (సం).  
—ఖాదిరము, రంగదము: (చూ, స్రంసి. 1.)

పోతగంజి, వై. వి. కవిరి: చూ, పోత.

పోతగంజియుండ, వా. వి. కవిరియుండ: చూ, పోత.

పోతగెల, వా. వి. గోలకము: చూ, పోత.

పోతచెక్క, వా. వి. పూగఖండము: చూ, పోత.

పోతపండు, వై. వి. పూగఫలము: చూ, పోత.

పోతపట్ట, వై. వి. ఖపురము: చూ, పోత.

పోతపేరు, ద్వ. వి: చూ, భక్త్యము.

పోతపొడి, వా. వి: చూ, తమ్ర.

పోతపొత్తి, ద్వ. వి. పూగపుష్పిక: చూ, పోత.

పోతబంతిపువ్వు, వై. వి. ఒకరకము బంతిపువ్వు.

పోతమామిడి, వా. వి: చూ, మామిడి \*

పోతముడి, ద్వ. వి. నీవి. ఉ, రా. 6, అ. 61: చూ, వలపు  
కీలు.

పోతమ్రాసు, వా. వి: చూ, పోత \*

పోతవక్క, వా. వి. పూగఖండము: చూ, పోత.

పోతు, దే. వి. మంచుకదినిగడ్డి. రూ-పోవు. హరి, పూ.  
6, అ. 10: చూ, హరిక (తృణము. 1.)

పోతొత్తు, ద్వ. వి: చూ, పూగదళని.

పోగు, దే. వి. రూ-పోగు (పోగుద్రాడు) 1. తంతువు:  
చూ, మాతము. 2. వేటాడెడు పోట చుట్టిరానేర్పడెడు  
ద్రాడు: చూ, మాతము. 1

పోగుద్రాడు, దే. వి.—పై—(2వ అర్థమునకు.—య. 1,  
అ. 111.)

పోగుపోత, దే. వి. పోగుపోయుట.

పోగుపోయ, దే. స. క్రి. సంతనైతి తిన్నగా పోగుపాడించి  
చట్టు.

పోగువాలు, దే. స. క్రి. 1: అనుపోయ-అనువోయ; 2:  
చూ, వేష్టించు.

పోగొట్టు, దే. స. క్రి: చూ, భంగించు.

పోచి, దే. వి. మనికట్టుముందుచోటు. రూ-పోచీ.

పోచీ, —పై—

పోచీలు, దే. వి. బ. అడువారి ముంతేతినగ: చూ, భూష  
ణము. 2.

పోచ, వా. వి. రూ-పోచ. 1. దారము: చూ, సూత్రము.  
1; వా. 2. జన్మిదము. “కుష్టువానికి పోచవదినదో నాకు  
బెంగఉండదు.”: చూ, సూత్రము. 1.

పోచవాడు, వా. వి. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పోణ, దే. స. క్రి. రూ-పోణ: చూ, పొంజ.

పోడి, దే. వి. (రూ-పోడిమి-పోణి-పోణిమి). 1 ఒప్పు:  
చూ, హృద్యము; విజ. 2: చూ, సౌందర్యము. భార. ఆది.  
3, అ. 111.

పోడిమి, దే. వి. 1. రూ-పోణి-పోణిమి-ఒప్పు: చూ, రూ-  
పోడి. 1; 2: చూ, సంపద. భార. ఉద్యో. 3, అ. 197;  
3: చూ, సౌఖ్యము. కళా. 7, అ. 223; 4: చూ, వివము.  
1. కళా. 3, అ. 159; కాశీ. 3, అ. 99; వా. 5: చూ,  
పొదువు. 2; విజ. 6: చూ, పోడి. 2.

పోత, దే. వి. 1. పోయుట. నిర్వ. 5, అ. 112, (కరిగిన  
లోహదులపోత, దాన్యాదులపోత, వృక్షదులకు నీళ్ళ  
పోత మొ.); 2. వా: చూ, అచ్చుపోత.

పోతఅచ్చు, వా. వి: కరుగు, కరువు, అచ్చు.

పోదగినవాడు, వా. వి: చూ, బాటసారి.

పోవు, దే. వి: చూ, పోకు.

పోక, దే. వి. 1: చూ, రూ-పోకడ. 1; 2: చూ, రూ-పోకడ.  
2; 3: చూ, రూ-పోకడ. 3; అం. 4. సంధ్యాది: చూ, గుణ  
ములు.

పోకడ, దే. వి. 1. గమనము: చూ, ప్రయాణము; 2. నడక:  
చూ, సమయము. 2. 1. కళా. 6, అ. 242; 2. కపట  
ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; 3. నాశము: చూ,  
సంస్థ 3.

పోకడపెట్టు, దే. స. క్రి. 1: చూ, పోగొట్టు. కాశీ. 5, అ.  
48; 2: చూ, విక్రయించు.

పోకమాను, దే. వి: చూ, రొంపిమాను.

పోకలాడి, దే. విజ. కపటప్రవర్తనముగలది: చూ, శ్రీ.

పోకలాడు, దే. విజ. (పోకలు + అడు). కపటప్రవర్తనము  
కలవాడు. కాశీ. 6, అ. 72: చూ, వ్యాపకుడు. 2.

పోకాడు, దే. అ. క్రి. నశించు. పా. 2, అ. 58: చూ,  
సమయము. 3.

పోకారుడు, దే. ప్రే. రూ-పోకారు: చూ, పోగొట్టు.

పోకార్లు, —వై.—

పోకాలు, దే. అ. క్రి: చూ, పోకాడు.

పోకిరి, దే. విజ. 1. దుర్మార్గప్రవర్తనముకలవాడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; వా. 2. వ్యధిచారి.

పోకిరితనము, వా. వి. అంతుతనము.

పోకిళ్లు, దే. వి. బ. దుర్మార్గ ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1.

పోకు, దే. వి. 1. నడవడిక: చూ, వృత్తి. 1; 2: చూ, నేగి.

పోగండడు, సం. విజ: చూ, లేవజాలనివాడు.

పోగర, దే. వి. కమసాలెవాని పనిముట్టు.

పోగు, వై. వి. = పూగ. రూ-ప్రోగు: చూ, రా. 1.

పోగువడు, వా. అ. క్రి: చూ, సందడించు.

పోచికోలు, వా. వి: చూ, రూ-ప్రోచికోలు.

పోచికోలుతిండి, జా. పనియేమియుఁజేయక తినుట. “వెండి గిన్నెలో వెన్ననించుకొని, వైడిగిన్నెలో పాలుపోసికొని పోచికోలుతిండ్లుతినుచు” (దర్పజరాజసూయము).

పోచిళ్ళు, వై. వి. బ. రూ-ప్రోచిళ్ళు. శకునము చూచుటకై యిరుగుపొరుగిండ్లమీద అక్షరలు నీళ్ళు వల్లుట.

పోట, సం. వి. ఆ. క్రి. 1. మాచకమ్మ: చూ, త్రీ; 2. దాసి: చూ, సేవకురాలు (సరిచారిక); దే. విజ. (1) పెద్ద: చూ, విపులము.

పోటకందులు, దే. వి. బ. తెల్లకందులు: చూ, స్తంభకరి (దాన్యము).

పోటకత్తి, ద్వ. వి. అడవినఱకడుకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

పోటకము, వై. వి. = పోటక. రూ-పోడకము: చూ, పోటకము.

పోటగళము, సం. వి. అ. పుం. 1. కిక్కునకనవు\*: చూ, తృణము. 1; 2 తెల్ల. \*: చూ, శృణము. 1; 3: చూ, మత్స్యము. 1.

పోటనబంతి, ద్వ. వి. (పోటు + బంతి) వసు. 2, ఆ. 155: చూ, పుట్టచెండు.

పోటముంజి, ద్వ. వి: చూ, పుట్టగోవి.

పోటరి, దే. విజ: చూ, హంపీరుడు. 2. భార. విరా. 2, ఆ. 257.

పోటి, దే. వి. 1: చూ, స్వర్గ. 1; 2. ఊతగా నిలిపిన స్తంభాదికము: చూ, స్తంభము. 1; విజ. 3: చూ, మాటు. కాశీ. 6, ఆ. 304.

పోటిగాడు, దే. వి: చూ, వంతకాడు. 1.

పోటిచేయు, వా. అ. క్రి: చూ, వంతగించు. 1.

పోటు, దే. వి. 1: చూ, శౌర్యము. పాండు. 5, ఆ. 228; 2: చూ, యాధము. భార. విరా. 4, ఆ. 83; 3: చూ, పొంగు. 3; 4. పొడుపు. భార. విరా. 5, ఆ. 238: ఆజీపోటు, క్రుమ్ము-క్రుమ్ముడు, పొడుపు. (సం).—ఆస్పృహనము; తద్వి.—మోచేతి పోటునకు.—(సం).—కేల. (మిగత వానికి: “చూ, హారము. 2.”)

పోటుగంబము, ద్వ. వి: చూ, పోటి. 2.

పోటుగలుపు, దే. వి. రెండవసారితియకలుపు.

పోటుగోల, ద్వ. వి: చూ, పోటి. 2.

పోటుకాడు, దే. విజ: చూ, పోటరి. అచ్చ. యు. కాం. 232.

పోటువడు, వా. అ. క్రి. క్రమ్ముచువడు.

పోటుబంటు, దే. విజ: చూ, పోటుకాడు. చిత్ర. 4, ఆ. 59.

పోటుమగడు, —వై.— భార. విరా. 5, ఆ. 69.

పోటుమానిసి, ద్వ. విజ.—వై.—

పోటుముట్టు, దే. వి: చూ, దాణము. 1. చిత్ర. 2, ఆ. 192.

పోటులాడు, దే. అ. క్రి. రూ-పోట్లాడు: చూ, వాటులాడు.

పోటొగ్గు, దే. అ. క్రి. యుక్తప్రయత్నముచేయు: పోటొడ్డు.

పోటొడ్డు, —వై.—

పోట్లాట, దే. వి: చూ, యుద్ధము. 1.

పోట్లాపు, దే. వి. సుకత: చూ, చేడుపు.

పోడకము, వై. వి. = పోట్టు: చూ, రూ-పోటకము.

పోడు, దే. వి. చిలువేరు వైరగునేల. య. 1, ఆ. 107: చూ, భూమి. 1.

పోడము, సం. వి. అ. న. పానాఁము: చూ, పోక.

పోటి, దే. వి. విజ, చూ, రూ-పోడి. శకాం. 4, ఆ. 50.

పోటిమి, దే. వి: చూ, రూ-పోడిమి. (సాందర్యమునకు.—రాజ. 1, ఆ. 61.)

పోతము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పిల్ల, పక్షిపిల్ల: చూ, శకుంతి (పక్షి); 2. పదేంద్రయేనుగు: చూ, హస్తీ; 3. మనుజులెక్కెడిటడ: చూ, హోదము; 4. ఇంటిచోటు: చూ, సదనము. 1; 5: చూ, వత్తము.

పోతరము, దే. వి. 1. క్రొవ్వు. శకా. 3, ఆ. 154: చూ, హామిక; 2: చూ, హంకారము. అం. భా. ప్ర. 133.

పోతరాజు, వా. వి. క్షుద్రపురుషదేవత, రూ-పోతరాజు.

పోతరి, దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పోతరించు, దే. అ. క్రి: చూ, మదించు. 1.

పోతలకప్రియుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

పోతవణిజుడు, సం. వి. త్. పుం. ఓడబేరగాడు: చూ, సాయాత్రికుడు.

పోతవహుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పోతవాహుడు: చూ, సరంగు.

పోతధానము, సం. వి. అ. న. చేపపిల్లలగుంపు: చూ, మత్స్యము. 1.

పోతు, దే. అప. 1. రూ-మోతు. తాదీప్యమునందు వచ్చెడు ఒకానొక ప్రత్యయము. “తాగుబోతు, తిండిపోతు” మొ; వి. 2. వకులజ్యోదులలో పురుషజాతి. “అబోతు, ఎనుబోతు” మొ; 3. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; 4. ఎనుబోతు: చూ, మహిషము.

పోతుడు, వా. వి. 1: చూ, శిశువు; అం. 2: చూ, ముత్తిజుడు.

పోతుకరడు, దే. వి. పెద్దఅల: చూ, పీచి. 1.

పోతుకాడు, వా. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.

పోతుగంటరాజనములు, వా. వి. బ: చూ, దాన్యము.

పోతుగుట్టముగలాడు, వా. వి: చూ, యముడు.

పోతురాజు, వా. వి: చూ, రూ-పోతరాజు.

పోతురొతు, ద్వ. వి: చూ, యముడు.

పోతులరాజు, వా. వి: చూ, ఏవగి.

పోతము, సం. వి. అ. న. 1. పందిమూతి: చూ, నూకరము; 2. నాగటిదుంపమొస: చూ, లాంగలము. 1; 3: చూ, వత్తము; వా. 4: చూ, రూ-పోతరము. 1.

పోత్తి, సం. వి. న. పుం. పంది: చూ, నూకరము.

పోడు, వా. వి. 1. లేక: చూ, సుకుమారము; క్రి. 2. ధాత్యర్థ ముందు పోమ్ము.

పోనడు, దే. న. క్రి. 1: చూ, పోగొట్టు; 2: చూ, నిందించు. పర. 2, అ. 27.

పోని, దే. వి. పోలిక. భార. అర. 2, అ. 33: చూ, సమా నము. 2.

పోపకు, ద్వ. అ. క్రి. (పోకు + పడు) పోవు: చూ, వెళ్ళు. 3.

పోపరి, వా. వి. ధరిద్రంగ: చూ, హారకుడు. 1.

పోపిట్ట, ద్వ. వి. (పోట + పిట్ట) ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పోపిడి, వా. వి. చూ, విరము. 1.

పోపిడి, దే. వి. (పోవు + పిడి) రూ-పోపడి. జాడ. రామా. 6, అ. 67: చూ, సూచన. 1.

పోపెట్టు, దే. వి. పోట + పెట్టు): చూ, ప్రణాదము. 1.

పోయు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సంధించు; స. క్రి. 2. (జలా దికము) విడుచు: చూ, విసర్జించు; 3. (నాణు) విడుచు: చూ, విసర్జించు; 4. ఉరితగించు; 5. (బాణమును) సం దించు; 6. బలుకు, కులుకు.

పోయకాలము, వా. మి. వి. 1. వినశకాలము. (దీనినే పోయి (వు) (పోయ్య) కాలమని వాడెదరు); 2. గడచిపోవుచున్న కాలము.

పోరంజోకు, వా. వి: చూ, రూ-పోరంజోకు.

పోరచి, దే. వి. 1. కానుక: చూ, సూడిద; విణ. 2: చూ, వ్యర్థము; 3. అసారము; భార. ఆది. 5, అ. 179: చూ, పల్లవు. 2.

పోరాట, దే. వి. 1. కలహము: చూ, యుద్ధము; 2. పోట్లాట: చూ, యుద్ధము; 3. మల్లారుట: మల్లట-మల్లట.

పోరాటము, —పై. — (కలహమునకు. — భాగ. 8, స్కం. 19.)

పోరాడు, దే. అ. క్రి. రూ-పోడు. 1. కలహించు: చూ, వాటు లాడు; 2. యుద్ధముచేయు: చూ, వాటులాడు; 3. మల్లారు: చూ, వెంటిగొను. భార. ఉద్యో. 3, అ. 242.

పోరాని, దే. విణ. ఆప్తమైన. భార. ఉద్యో. 3, అ. 329.

పోరాని, దే. వి. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము. 1; 2. ఆప్తక. విక్ర. 7, అ. 145: చూ, స్నేహము. 1; 3. సంక టము. హరి. పూ. 3, అ. 208; విక్ర. 7, అ. 145: చూ, శోకము; 4. పని: చూ, వ్యాసారము. 1.

పోరితమాడు, దే. అ. క్రి: చూ, పోరాడు. (మల్లారు. — భార. ఉద్యో. 4, అ. 3.)

పోరితము, దే. వి. 1: చూ, పోరాట. 1. కాశీ. 3, అ. 124; 2: చూ, పోరాట. 2. భార. ఉద్యో. 1, అ. 305; 3: చూ, స్వర్గ. 1.

పోరు, దే. వి: చూ, రూ-పోరాట. 1-2-3; అ. క్రి. 4: చూ, రూ-పోరాడు. 1-2-3; అర. 7: చూ, గుణములు.

పోరుదిండి, దే. వి. కలహశనుడు, నారదుడు: చూ, సన్న్యాసి. 1.

పోరుపెట్టు, దే. అ. క్రి. విద్వత్తడుగక గట్టిగా ఏడ్చు బ్ర. 2, అ. 299.

పోరువ, దే. వి. 1. నెల్లా. శశాం 3, అ. 13: చూ, వత్తము; 2. పొర. పాండు 4, అ. 293: చూ, సీదరము. 3.

పోరోగిరవుదంట, వా. వి: చూ, పోరుదిండి.

పోరోగిరవుదిండి, వా. వి. —పై. —

పోఱుడు, దే. విణ: చూ, శిశువు.

పోఱి, దే. విణ: చూ, పడుచు. 5.

పోఱిగాడు, దే. విణ: చూ, పోఱుడు.

పోలడు, దే. వి: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

పోలక, ద్వ. వి. (పోల + లక) పోలకమ్మ: చూ, మహా లక్ష్మి. 3.

పోలకమ్మ, —పై. —

పోలానిగంటలు, ద్వ. వి. ఐ ఏనుగుమెడను గట్టెడు గంటలు.

పోలి, వా. వి. అడుది: చూ, త్రీ.

పోలిక, సం. వి. అ. త్రీ. 1. = పోలియ. (రూ-పోలి. ఈ త్రీ. చూ, భక్త్యము; దే. వి. (రూ-పోలికి-పోల్కి.) (1). సామ్యము, ఉపమ: చూ, సమానము. 2: (2 : చూ, స్వరూపము.

పోలికి, దే. వి. రూ-పోల్కి: చూ, పోలిక (1).

పోలిగాడు, దే. వి: చూ, పోలడు.

పోలిసు, వా. వి. దండపాశకుడు: చూ, సేవకుడు.

పోలు, దే. వి. 1 ఒప్పు. హరి. పూ 7, అ. 16: చూ, హృ ద్యము; 2: చూ, శిరము; అ. క్రి. 3 ఒప్పు. స్వా. 1, అ. 55: చూ, సమృద్ధి: 4 యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2; 5. శక్యమగు. భార. ఉద్యో. 3, అ. 40: చూ, వసపోవు: స. క్రి. 6: చూ, సరిపోయి. భార. అర. 2, అ. 19.

పోలుగ, దే. వి. రూ-పోలువ. ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పోలుకణ్ణ, దే. వి. రూ-పోలుగణ్ణ. బండినొగ మీది తొట్టికి ఈవలావల అమర్చినకొయ్య: చూ, యుగంధరము.

పోలుగణ్ణ, దే. వి. —పై. —

పోలుచు, దే. ప్రే. పోలఁజేయు. రూ-పోల్చు: (చూ, నిరూ పించు-నిర్వరించు).

పోలుపొందు, దే. వి. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2.

పోలువ, దే. వి: చూ, రూ-పోలుగ.

పోలె, దే. దృ. నలె, జలె: చూ, సామ్యము.

పోలెవాడు, వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పోలేరమ్మ, వా. వి: చూ, పోలక.

పోలేరు, —పై. —

పోల్కి, దే. వి: చూ, రూ-పోలిక (1)-(2).

పోల్చు, దే. ప్రే: చూ, రూ-పోలుచు.

పోవడి, దే. వి: చూ, రూ-పోవడి.

పోవు, దే. అ. క్రి. 1. సమీపమునుండి దూరమున కరుగు :

చూ, వెళ్ళు. 3; 2: చూ, మరణించు. భార. ఉద్యో. 2, అ.

258; 3: యత్నించు. భార. అర. 2, అ. 81: చూ, సవ

కట్టు. 2; 4. కడచు: చూ, నను. 3; 5. నశించు: చూ, నమయు. 3; 6. కలయు: చూ, మేళగించు; 7. అగు: చూ, రవణించు.  
 పోవుదెంచు, దే. అ. క్రి. పోవు. భార. అది. 2, ఆ. 195: చూ, నను. 3.  
 పోవువాడు, వా. వి. గంత: చూ, వాటవారి.  
 పోషకుడు, సం. విణ: చూ, రక్షకుడు.  
 పోషణము, సం. వి. అ. న. పోషి-పోషనము: చూ, సంరక్షణము.  
 పోషించు, సం. న. క్రి. పోచు: చూ, రక్షించు.  
 పోష, సం. విణ: చూ, పోషకుడు.  
 పోష్యము, సం. విణ. పోషింపదగినది: చూ, రక్షింప్యము.  
 పోషనము, వై. వి. 1 = పోషణము: చూ, రక్షణము; దే. వి. 2. కాంతి. య. 4, ఆ. 18: చూ, వెలుతురు. 1; 3. పాలు: చూ, స్తన్యము; 4. వైపుత. పాండు. 3, ఆ. 113.  
 పోషనాలు, దే. వి: చూ, పోషనము. 3.  
 పోషరము, దే. వి: చూ, రూ-పోషరము.  
 పోషరించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పోషరించు. పాండు. 4, ఆ. 16.  
 పోషణము, దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.  
 పోసూడు: దే. వి: చూ, సమ్మోళిగణ.  
 పోస్తు, వా. వి. 1 కపాలాలపీను: 2. ఉద్యోగస్తుని నియోగించుట కేర్పఱచిన కాశీప్రదేశము. (రూ-పోస్తు)  
 పోహణ, వై. వి. 1. కూరుపు: చూ, సంధానము. 1; 2. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము. 1.  
 పోహణించు, వై. న. క్రి. కూర్పు: చూ, సంధించు. 2.  
 పోళి, వై. వి. = పోలిక. ఒబ్బిట్టు: చూ, భక్త్యము.  
 పోళ, —వై.—

## పా

పాండరీకము, అం. 1: చూ. భావదూషితములు; 2: చూ, తానములు.  
 పాండర్యము, సం. వి. అ. న. రూ-పుండర్యము: చూ, రాజార్థము.  
 పాఞ్జ, వై. వి. = పుంజ: చూ, రూ-పపుఞ్జ.  
 పాఞ్జాలకమ్మ, వా. వి: చూ, రూ-పపుఞ్జాలకమ్మ.  
 పాఞ్జాలతీరు, ద్వ. వి: చూ, సపుఞ్జాలతీరు. య. 4, ఆ. 155.  
 పాఞ్జాలతీరుడు, ద్వ. పే: చూ, రూ-పపుఞ్జాలతీరుడు.  
 పాఞ్జాలతీర్పు, —వై.— రామా, 8, ఆ. 52; రామా. 7, ఆ. 274.  
 పాఞ్జాలనేయు, వై. న. క్రి: చూ, రూ-పపుఞ్జాలనేయు. జై. 3, ఆ. 98.  
 పాగండడు, సం. వి. అ. పుం. బాండడు: చూ, శిశువు.

పాతపము, సం. వి. అ. న. చాసు మూల చూడు లోనగు మానము: చూ, వష్ట.  
 పాత్రికము, సం. వి. అ. న. నేచాయగలతేనె: చూ, సుధుర్న. 1.  
 పాత్రి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కొడుకుకూతురు, కూతురు కూతురు. నవ్వు: చూ, మనుమరాలు; 2. వాచి: చూ, నూకరము.  
 పాత్రిడు, సం. వి. అ. పుం. కొడుకుకూతురు: చూ, మనుమడు.  
 పానాపున్యము, సం. వి. అ. న. మరల మరల చెప్పుట.  
 పానర్పణము, సం. వి. అ. పుం. పునర్పణమునుబట్టిన కొడుకు: చూ, పుత్రులు. (పుత్రిణ).  
 పారము, సం. వి. అ. న. కామంచీ: చూ, తృణము. 1; విణ. 2. పుండునందున్నది.  
 పారస్యము, సం. విణ. 1. మొదటిది: చూ, మొదలు. 4; 2. మొదటిదిన్నది: చూ, హరిత్తు.  
 పారాజికుడు, సం. వి. అ. పుం. ఏకనటుడు.  
 పారాజికులు, అం: చూ, సభాసభాంగములు.  
 పాదషము, సం. వి. అ. న. 1. మగతనము: చూ, శక్తి. 1; 2. పురుషవ్యయత్నము; 3. పురుషవ్యాపారము; 4. పరాక్రమము: చూ, శక్తి. 1. విణ. పురుషునిచేయెత్తుపాదపు; నిలుపు (పోగ).  
 పారోగవుడు, సం. విణ. వంటయింటి అధికారి.  
 పారోహితుడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, యజ్ఞికుడు.  
 పార్థమానము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పూర్వమానము.  
 పార్థమానీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, పున్నమ; అం. 2: చూ, తానములు.  
 పార్థము, అం: చూ, తతవాద్యములు.  
 పార్థిమ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పార్థమానీ. 1.  
 పౌలస్త్యుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శ్రీదురు; 1. రావణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.  
 పౌలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పపులు.  
 పౌలోమి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఇంద్రునిచార్య. శబి: చూ, భార్య.  
 పౌలోములు, వా. వి. మారీచనకుఁబులోమయందుగల్గిననంతతి (60, 000 దానపులు.)  
 పౌషము, సం. వి. అ. పుం. పుష్కమీనక్షత్రముతోఁగూడిన పున్నమగలవెల, పుష్కమానము: చూ, మానము. 1.  
 పౌషి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పుష్కమానమునందలి పున్నమ: చూ, హరివాసరము. పున్నమ).  
 పౌష్కరము, సం. వి. అ. న. మెట్టతామరదుంప: చూ, సహస్రవత్రిము.  
 పౌష్కము, సం. వి. అ. న. కుసుమాంజనము: చూ, రసాంజనము.  
 పౌళి, సం. వి. ఇ. పుం. అభ్యుషము-అభ్యాషము-అభ్యోషము-అవక్త్యము, తరభృత్తము కుల్యానము. (తె.)-గుగ్గిళ్ళు (ఉడికినగుగ్గిళ్ళను ఇవే.)

# స్వా

స్వాట్. సం. అవ్య: చూ, సంబోధనార్థకములు.

# వ్య

వ్యుపిడుడు, సం. విణ: ఉపిడుడు. (తె).- ఉన్నట్టివాడు - ఉన్నవాడు.

# ప్ర

ప్ర, సం. ఉప. ప్రకర్షార్థకము. ఇది సంస్కృత పదములకు ముందునిలిచి మిక్కిలి యను నర్థము నిచ్చుచున్నది ఉదా:- ప్రోక్షము, ప్రోక్షితము, ప్రోక్షిత్తుంగము, ప్రోక్షితము, ప్రోక్షాహము, ప్రోక్షామము, ప్రోక్షతము మొ. (౧ ప్రకంపనుడు=ఎక్కువగా గదల్చువాడు; ౨. ప్రకటనము=ప్ర+కట=ఇవట ధాత్వర్థమును మార్చి ప్రసీద్ధమను నర్థమును దెచ్చినది; ౩ ప్రకరణము=ఇవట "ప్ర" అను నది ధాత్వర్థమును మార్చి ప్రస్తుత మను నర్థమును దెచ్చినది; ౪. ప్రకరము=ఇవట సమాహమను నర్థమును దెచ్చినది; ౫. ప్రకర్షము=ఇవట అతిశయమను నర్థము నిచ్చుచున్నది; ౬. ప్రకండము=ఇవట "ప్ర" అను దానికి కాండశబ్దముతో సమానము, ౭. ప్రకామము=ఇదియు ప్రేరితిసే; ౮. ప్రకారము=ఇవట ధాత్వర్థమును మార్చి పోలిక అను నర్థము నిచ్చినది; ౯. ప్రకాశము=ఇవట ధాత్వర్థమున కుత్సర్షము నిచ్చినది; ౧౦. ప్రక్లిష్టము=ఇవట క్లిష్టశబ్దముతో సమసించి వ్యాప్తమైన దను నర్థమును దెచ్చినది; ౧౧. ప్రకృతము=చక్కగా జేయఁబడినది యను నర్థమందు ధాత్వర్థమున కుత్సర్షమును బిస్తుతము అను నర్థమందు ధాతువున కర్థాంతరము నిచ్చినది; ౧౨. ప్రకృతి=ఇవట(బిత్తయమన కాదియం దుండు శబ్దస్వరూపమును దెలుపుచున్నది; ౧౩. ప్రకృష్టము=ధాత్వర్థమును అతిశయమయిన దను నర్థమునకు మార్చినది; ౧౪. ప్రకోపము=ధాత్వర్థమున కుత్సర్షము తెచ్చినది. ఇత్యాది.)

ప్రంగ, వై. వి. రూ-ప్రగ్గ: చూ, రూ-పంగ. 1. ప్రంగి, వా. వి. కన్యాకుల్కము (కు. పా):చూ, కుల్కము. 2. ప్రకంపితము, అం. 1: చూ, కంఠక్రియలు; 2: చూ, పక్షక్రియలు.

ప్రకంపనుడు, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలిబలముగల గాలి: చూ, వాయువు.

ప్రకటనము, సం. వి. అ. న.=పగలు: చూ, సంభావన. 3.

ప్రకటము, సం. విణ.-పై-

ప్రకటింపు, సం. ప. క్రి: చూ, వెల్లడించు.

ప్రకటితము, సం. విణ, ప్రకటింపఁబడినది, అవిష్కృతము: చూ, శోధితము. 5.

ప్రకరణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ప్రసాపము. 1; 2.

గ్రంథభాగము: చూ, సంపుటము; 3. నాటకభేదము. (కథ

కల్పితము. ధీరశాంతుడు నాయకుడు. శృంగారరసము ప్రధానము. భారతవృత్తి. తక్కిన విషయములచే నాటకమును బోలునది. నాయకుడు ప్రధాని. ద్వితీయాడు. నాయకకుల శ్రీ లేక వారకాంత కావచ్చును. శ్రీ పురుషు లేక మండలమున రారాదు. వచ్చెనా వారకాంతయే యగును); చూ, నాటకము, దశరూపముల లక్షణములు.

ప్రకరణిక, అం. (కొంచెము భేదముగ నాటిక వంటిది): చూ, నాటికలు.

ప్రకరణములు, అం. 1. కామందకుఁ డను ఋషి యొకవెయ్యి శ్లోకములకులోపుగా కామందక మను దండవీతి శాస్త్రమును సూత్రించెను.

ఈ గ్రంథముననుండు ప్రకరణములు :-

౧. ఇంద్రియజయాధ్యాయము, ౨. విద్యాసముద్రేకము, ౩. ఆచార వ్యవస్థా దండవీతి, ౪. సప్తవ్యక్తిభాగము, ౫. సేనాధర్మము, ౬. కంటకశోధనవిధి, ౭. ఆత్మరక్షణ విధి, ౮. మండల వికల్పము, ౯. సంధివికల్పము, ౧౦. విగ్రహవికల్పము, ౧౧. యానవిధి, ౧౨. మంత్ర వికల్పము, ౧౩. దూతవికల్పము, ౧౪. ప్రకృతివ్యసన విభాగము, ౧౫. రాజవ్యసనభేదము, ౧౬. యాత్రావిధి, ౧౭. స్కంధావార నివేళవిధి, ౧౮. ఉద్యోగవిధి, ౧౯. యుద్ధసన్నాహ విధి, ౨౦. పూహవిభాగాది. (ఈఇరు వది సర్గలయం దీప్రకరణములలో మఱికొన్ని యంశములు జేరియున్నవి. ఇత్యాది.); 2. సంగ్రహము, న్యాయబోధిని, దీపిక, సీలకంఠీయము, ముక్తావళి (5),

ప్రకరము, సం. వి. అ. న. 1. అగలు: చూ, రాజార్థము; పుం. 2: చూ, సమాహము: 3. చెదరిన పువ్వులోనగునది: ఉపకారము; 4: చూ, మేలు, 12.

ప్రకరి, అం. 1: చూ, వస్తువు. 2; 2: చూ, ప్రాప్త్యాశ.

ప్రకర్షము, సం. వి. అ. పుం. అతిశయము: చూ, హేరాశము1.

ప్రకండము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. చెట్టు నడిమినిచూ కొమ్మ: చూ, శాఖ. 1; 2. చెట్టు బోదె: చూ, శాఖ. 1. విణ 3 ప్రకస్తవాచకము. (ఇది వృత్తియందు ఉత్తర పదమై శ్రేష్ఠతను తెలుపును. ఉదా.- గోప్రకండము మొ); చూ శ్రేష్ఠవాచకములు.

ప్రకామము, సం. క్రి. విణ, అ. న. ఇచ్చవచ్చినట్లు: చూ, స్వేచ్ఛ.

ప్రకారము, సం. వి. అ. పుం. 1. పోలిక: చూ, సమానము. 2; 2: చూ, వేటుపాటు. 1.

ప్రకాశకము, సం. విణ. వెలిగించునది: అవభాషణము.

ప్రకాశము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ; చూ, వెలుగు. 3;

2. వెలుగు: చూ, వెలుతురు. 1; 3. తల యాదించుచు నవ్వెడు నవ్వు: చూ, హాస్యము. 1; విణ. 4. మిక్కిలి

ప్రసిద్ధము: చూ, సంభావన. 3; 5. బయలుపడినది: చూ,

వ్యంజితము; 6. సమానము: చూ, సుషమ. 2; 7. కాశ

రోగము గలది.

ప్రకాశయ్యుద్దము, సం. వి. అ. పుం; చూ, యుద్ధము.

ప్రకాశించు, సం. అ. క్రి. 1. వెలుగు: చూ, హవల్లి.  
ప్రకాశితము, సం. విణ. వెలిగించఁబడినది: చూ, వెలుతురు.  
ప్రకరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రకీర్ణము. 1. \*.  
ప్రకీర్ణము, —పై.—

ప్రకీర్ణము, సం. వి. అ. న. 1. వింజామరము: చూ, సురటి,  
2. విరివి: చూ, హేరాళము; పుం. 3. గుఱ్ఱము: చూ;  
హయము.

ప్రకీర్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ప్రకరము-ప్రకీర్ణము:  
చూ, పూతికరణము\*; విణ. 2. చల్లఁతగినది: చూ, నేచ  
కము. 2.

ప్రకృత్యము, సం. వి. అ. పుం. అడవిమల్లె\* చూ, హసంతి. 2  
ప్రకృతము, సం. విణ. 1. చక్కఁగాఁజేయఁబడినది; చూ,  
సుకృతము, ; 3: 2 ప్రకరణము వలన పొందఁబడినది.

ప్రకృతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. (అంక:) మొ. ప్రత్యయము రాక  
ముందున్న శబ్దస్వరూపము: అక్షరము, ప్రధానము; 2. ఉపా  
దానకారణము: చూ, మాయ; 3. పౌరవర్గము, పురశ్రే  
ణులు; 4. సత్వాదిగుణసామ్యవస్థ; 5: చూ, స్వభావము;  
6==పగిది. రీతి: చూ, విధము. 1; 7: చూ, భగము. 12;  
అం. 8. స్వామ్యాది: చూ, ప్రకృతులు. 2; 9. అవ్యక్తాది:  
చూ, ప్రకృతులు. 1; 10: చూ. ఛందస్సులు; 11: చూ, తత్వ  
ము. (ప్రకృతి అంకః = వికృతి అంకె - అంకియ. మొ:)  
(చూ, వైకృతము) చూ, పాకృతము.

ప్రకృతిత్రయము, అం. శ్లేష్మ-వైకృత్య-వౌత ప్రకృతులు. (చూ,  
త్రయము.)

ప్రకృతిప్రత్యయార్థయోః ప్రత్యయార్థస్య ప్రాధాన్యమ్. న్యా.  
తేవల దాతు. ప్రాతిపదిక రూపములకు అర్థముండదు. దానికి  
ప్రత్యయమును చేర్చగానే ఆ రూపమునకు అర్థశక్తి కలుగు  
చున్నది. అట్లే రాజు, ప్రజ అనే వారిలో ప్రజలకు ప్రాధాన్య  
ముండవలెను. ప్రజ లేని రాజేమిచేయగలఁడు.

ప్రకృతివ్యసన విభాగము, అం: చూ, ప్రకరణములు.

ప్రకృతివ్యూహములు, అం. దండవ్యూహములు, బోగవ్యూహ  
ములు, మండలవ్యూహములు, అసంహతవ్యూహములు. (4)

ప్రకృతులు, అం. 1. అవ్యక్తము, బుద్ధి, అహంకారము, సంప  
తన్మాత్రలు; 2. స్వామి, అమాత్యుఁడు, సుహృత్తు, కోశము,  
రాష్ట్రము, దుర్గము, బలము (7); పా. 3. ప్రకృతుల  
యందు దంత్యములు లేవు. “ఉదా.—నంద్రుడు-చాంద్రము-  
చుబుకము-మాతము-చోరుఁడు-చైత్రము-చాలము-జనుఁడు-  
జాలము-జాహువు-జూటము-జోనాళములు. మొ”; అం. 4:  
చూ, ప్రకృతిత్రయము.

ప్రకోపము, సం. వి. అ. పుం. ముమ్మరము; చూ, హేవా  
ళము.

ప్రకోపించు, సం. అ. క్రి. ముమ్మరించు: చూ, హెచ్చు. 3.  
ప్రకోష్ఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. తొట్టికట్టు: చూ, ముంగిలి.  
2: 2. బజ్జము తుద, కలాచిక: చూ, స్కంధము. 1; 3.  
ముంజేయి: చూ, హస్తము; 4. ఇంటి కొన, కలాచిక: చూ,  
గదనము. 1.

ప్రక్క, వై. వి. 1. = స్పృశ్యా: చూ, పక్కియ\*; 2. =  
పక్ష: పట-పటము, తల, తెగ, పక్క-చక్కియ-పక్కె-  
ప్రక్క, బరి, రెట్ట, వంక. (సం.)—పక్షము: చూ,  
సూరెలు (చూ, పాచ్చము. 2; 3. = పక్ష: వైద్య: చూ,  
పాచ్చము. 2.

ప్రక్కగోఁచి, వా. ని. ఓరగచ్చ, వారగోఁచి: చూ, లంగోటి.  
ప్రక్కి, వై. వి. = స్పృశ్యా. (దేశ్యమని శ. ౮): చూ,  
రూ-ప్రక్క. 1. \*.

ప్రక్కె, వై.—రూ-ప్రక్కి.

ప్రక్రిమంగము, అం: చూ, వార్తదోషములు. (పూనిన ప్రక్ర  
మమునకు భంగముకలిగించుట. ఉదా.—“అతనికి నార  
చీరలు వస్త్రములు, కూరలు మధురహారములు. అడవి  
యిల్లు.” తొలుతవన్నియు బహువచనములఁజెప్పి “అడవి  
యిల్లు” అని ఏకవచనమునఁ జెప్పుట ప్రక్రమభంగము.)

ప్రక్రమము, సం. వి. అ. పుం. 1. క్రమము: చూ, విధము.  
2: రూ-ఉపక్రమము, ఉపధ; 3: చూ, ప్రక్రియ. 1; 4.  
రూ-ఉపక్రమము, పనిముందు యత్నము; చూ, సన్నా  
హము. 2; 5: చూ. అవసరము. 1.

ప్రక్రాంతము, సం. విణ. 1: చూ, సన్నాహము. 2; 2: చూ,  
ఉత్తంఘికము; 3. కడవఁబడినది.

ప్రక్రియ, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. అధికారము: చూ, రహము.  
1; 2: చూ, ప్రస్తావము. 1; 3. మేలైనకార్యము: చూ,  
వ్యాపారము. 1; 4. శబ్దరూపము కలిగినవిధము; చూ,  
విధము. 1.

ప్రక్ష్ణము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రక్ష్ణాణము, వీణాధ్వని;  
చూ, స్వరము. 2.

ప్రక్ష్ణాణము, —పై.—

ప్రక్షేపకుఁడు, సం. విణ. చక్కఁగా (చక్కఁగా) కడుగువాఁడు:  
చూ, శోధకుఁడు.

ప్రక్షేపనము, సం. వి. అ. న. చక్కఁగా కడుగుట: జ్ఞానము,  
చూ, శోధనము. 1.

ప్రక్షేపనాద్ధి పంకస్య దూరా దస్పర్శనం వరమ్. న్యా. ఖురద  
అంటిన తరువాత దానిని కడుగుకొనుటకంటె అసలు ఖురద  
నంటకుండ నుండుటయే మంచిది. దుష్టలతో ప్నేహముచేసి  
దుఃఖముపొంది దానిని తొలగించుకొను ప్రయత్నము  
చేయుటకంటె అసలు దుష్టలదరికి పోకుండుటయే మంచిది.

ప్రక్షేపము, సం. విణ. చక్కఁగా కడుగఁబడినది. జ్ఞాతము,  
చూ, శోధితము.

ప్రక్షిప్తము, సం. విణ. చక్కఁగా సరిచేయఁబడ్డది: చూ,  
సని. 1; 2. చేర్చఁబడ్డది, చూ, మట్టనము.

ప్రక్షీణము, సం. విణ. మిక్కిలి జయించినది: చూ,  
హీనము. 1.

ప్రక్షేపణము, సం. వి. అ. పుం. చక్కఁగా విసరివేయుట:  
చూ, విమోచనము.

ప్రజ్ఞాభిమత, సం. అ. క్రి. మిక్కిలి కలఁతపడు: చూ, సంజ్ఞో  
భించు.



ప్రక్షేదనము, సం. వి. అ. పుం. ఇనుప బాణము ; నారాచము, చూ, బాణము. 1.  
 ప్రణరము, సం. వి. అ. పుం. 1. = వత్సర. గుఱ్ఱపు కవచము, కంఠము : చూ, హయము; 2. కంచరగాడిదె; చూ, రాసభము; 3. కుక్క : చూ, కనకము; 4 ఏనుగు కవచము : చూ, హస్తీ : విణ. 5. మిక్కిలి కఱకై నది : చూ, రూక్షము. 1.  
 ప్రఖ్యాతము, సం. విణ. 1. మిక్కిలి ప్రసిద్ధికై నది : చూ, వికృతము. 1; అం. 2 : చూ, వస్తువు. 2.  
 ప్రఖ్యాతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. మిక్కిలి ప్రసిద్ధి చూ, సంభావన. 3. ప్రఖ్యాడు, సం. విణ. (ఉత్తరపదమైనచో) కుల్యాడు : చూ, సమానుడు.  
 ప్రగండము, సం. వి. అ. పుం. మోచేతికి మీది భాగము, నందిలి : చూ, హస్తము. 1.  
 ప్రగడ, వై. వి. ప్రధాని : రూ-పెగడ, మంత్రి : చూ, సచివుడు. 1.  
 ప్రగతజానుకుడు, సం. విణ : చూ, దౌడ్డికాళ్ళవాడు.  
 ప్రగతము, సం. విణ. 1. బొత్తిగా పోయినది : చూ, విగతము. 1; 2 ఎడముకలది : చూ, విరళము.  
 ప్రగల్భ, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. స్వీయాంతర్భేద విశేష నాయకా విశేషము. (వదునెనిమిదేండ్లకు మించిన వయసు గలిగి సంపూర్ణ యౌవనముచే వెలయునది. దీనికి రతికళాపరిజ్ఞానము మొందు.) : చూ, స్త్రీయ; అం. 2 : చూ, యౌవన భేదములు.  
 ప్రగల్భాడు, సం. విణ : చూ, ప్రౌఢుడు.  
 ప్రగడము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. పెల్లు : చూ, హెచ్చు. 2; 2. ఆదికము : చూ, హెచ్చు. 1; 3. దృఢము : చూ, బెడిదము. 5.  
 ప్రగుణ, అం. ఒకాక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునకు ఒక సగుణము, రెండు గురువులు గలిగి పదవ ఛందస్సు నందుఁ బుట్టిన వృత్తము : చూ, వృత్తము. 1.  
 ప్రగుణము, సం. విణ : చూ, సరి. 7.  
 ప్రగ్గ, వై. వి. చూ, రూ-ప్రంగ-సంగ.  
 ప్రగ్గడ, వై. వి. = ప్రధాని : చూ, రూ-ప్రగడ.  
 ప్రగ్గము, వై. వి. = ప్రగ్రహః : చూ, రూ-ప్రగము.  
 ప్రగ్గడ, వై. వి. = ప్రధాని : చూ, రూ-ప్రగడ.  
 ప్రగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెఱుపాల : చూ, సదనము. 1; విణ. 2. చెఱుబడ్డది : ఉపగ్రహము. (తె).—బింది : వి. 3. త్రాసు, తూనికకోం మొదలైనవాని త్రాకు. రూ-ప్రగ్రహము : చూ, సూత్రము. 2; 4 = వగ్గము. రూ - ప్రగ్రహము : చూ, సూత్రము. 1; 5. గుఱ్ఱము లోనగువాని గట్టెడు వగ్గము. రూ-ప్రగ్రహము : చూ, సూత్రము. 1; 6. బంగారు : చూ, లోహము. 1; 7. వియమనము : చూ, సత్యము. 1; 8; చూ, స్కందము. 1; 9; చూ, హరిదువు \*.  
 ప్రగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. = వగ్గము : చూ, రూ-ప్రగ్రహము, 3;—5.

ప్రగ్గీవము, సం. వి. అ. పుం, న 1. కలశము : చూ, హరి వాణము (పాత్రము. 6; 2. ఒలగుదిండు : చూ, లోడు; 3: చూ, మెడ; 4. ప్రాసాదమువంటి కిటికీ : చూ, వాతాయనము.  
 ప్రఘణము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ప్రఘణము. తల వాకిటికి ప్రక్కనుండెడు చిన్న గది, హజారము : చూ, సదనము. 1; 2. ఇనుపగుదియ : చూ, బాణము. 1; 3. రాగిబిందె : చూ, పాత్రము. 6-౯౯.  
 ప్రఘాణము, సం. వి. అ. పుం : చూ, రూ-ప్రఘణము. 1.  
 ప్రఘారము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రఘారము. జలాది ధార, కాటుట : చూ, స్రవము.  
 ప్రఘూర్ణము, సం. విణ. మిక్కిలి తిరుగుడు గలది : చూ, వ్యాఘ్రీతము.  
 ప్రచండము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లగన్నేరు \* : చూ, హయమారకము; విణ. 2. చేరరానిది; 3. వాడిమిగలది : చూ, శతము, 1; 4. సాద్యముకానిది : చూ, ముగ్ధోయ్య. 2.  
 ప్రచక్రము, సం. వి. అ. న. ప్రయాణమైన సేన : చూ, సేన. 1.  
 ప్రచయము, సం. వి. అ. పుం. 1; చూ, సమాహము; 2. ఆనుదా త్రస్వరవిశేషము : చూ, స్వరము. 2.  
 ప్రచలయితుడు, సం. విణ. కునికిపాటుపడువాడఁ : ఘూర్ణితుడు.  
 ప్రచారము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పచేరము. తిరుగుట : చూ, సంచారము. 1; 2. కులాచారము; చూ, వర్తనము. 1; 3: చూ, వ్యాపనము; 4. ప్రవేశనిర్గమహ్నము : చూ, మార్గము. 1.  
 ప్రచారములు, అం. (మల్లికార్జునులొనివి) క్రాంతము, ఉద్భ్రాంతము, అమృతము, అవిష్కృతము, అహికము, అవిధము, ఆకరము, అవికరము, వికృతము, మిశ్రితము, మానవము, నిర్మల్యార్థ, చిత్రకము, భిన్నము, సవ్యజానువు, అవసవ్య జానువు, క్షీప్రము, ద్రుద్భుతము, సవ్యజానువు, వినీత జానువు, త్రిజానువు, సవ్యోత్తరము, ఉత్తరము, సవ్య కరము, తుంగజానువు, ప్రదితము, యౌధికము, అమృష్ట ప్రవాహారణము, వర్ణితము, కుంచితము, స్వీచితము, గుండ బము (32).  
 ప్రచాలము, సం. వి. అ. పుం : చూ, ప్రవాళము. 2.  
 ప్రచురము, సం. విణ. 1. ఆదికము : చూ, హేరాళము; వా. 2. వెల్లిడియైనది, చిట్ట : చూ, స్పష్టము.  
 ప్రచేతనుడు, సం. వి. వ. పుం. రూ-ప్రచేతుడు-ప్రాచేతనుడు. 1: చూ, వరుణుడు; 2. వాల్మీకుడను ముని : చూ, సన్యాసి; విణ. 3. గొప్ప మనస్సు కలవాడు.  
 ప్రచేతుడు, సం. వి. విణ.—వై.—  
 ప్రచోదనము, సం. వి. అ. న; చూ, ప్రేరేపకుడు.  
 ప్రచోదని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, వాఁకుడు\*; 2. సంగడి తెడ్డు : చూ, హోదము (వీలి).  
 ప్రచోదితము, సం. విణ : చూ, ప్రేరితము.  
 ప్రచ్ఛ(చ్ఛ)ర్షిక, సం. వి. అ. శ్రీ : చూ, వాంతి.  
 ప్రచ్ఛదపటము, సం. వి. అ. పుం. 1. గవుసేన : చూ, వత్తము; 2. పశుచెడు బిడ్డ : చూ, వత్తము.

ప్రచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం. 1. = వచ్చదము; చూ, వత్తము; వా. 2. కప్పుడు; చూ, స్థగనము.  
 ప్రచ్ఛన్నము, సం. వి. అ. న. 1. రోవాకిలి, అంతర్ధారము; చూ, వాకిలి; 2. కప్పుఁబడినది; చూ, స్థగితము; 3. మాటు వేషము వేసికొనినది; చూ, అవధర్మము.  
 ప్రచ్ఛాదనము, సం. వి. అ. న. 1. ఉత్తరీయము; చూ, వత్తము; 2. చూ, ప్రచ్ఛదము. 2.  
 ప్రచ్ఛాదించు, సం. న. క్రి. కప్పు; చూ, స్థగనముచేయు.  
 ప్రచ్ఛాదితము, సం. విణ: చూ, ప్రచ్ఛన్నము. 2.  
 ప్రజ, సం. వి. అ. త్రి. = వజ. 1. సంతానము, కులము; చూ, సంతతి. 1; 2. జనము, మంది; చూ, సంతతి. 1.  
 ప్రజంభాగ్రము, సం. వి. అ. న. మోకాలి మొదలు; చూ, హజ్జి.  
 ప్రజనము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆవు ఎనుములోనగువాని తొలిమూలు; చూ, వెద. 3; 2. చూరొనట్టికలము; చూ, వెద. 3.  
 ప్రజవి, సం. విణ: (న్. ఈ. న్): చూ, వేగిరకాఁడు.  
 ప్రజాత, సం. వి. అ. త్రి. పురుటాయి; చూ, సూతిక,  
 ప్రజావతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. నలువ: చూ, బ్రహ్మ, 1: అం. 2; చూ, బ్రహ్మలు.  
 ప్రజావతి, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. తోడఁబుట్టిన వానిధార్య; చూ, భార్య; 2. అన్నపెండ్లము; వదిలె: చూ, భార్య. 1-4  
 ప్రజ్ఞ, సం. వి. అ. త్రి. = వగ్గ 1: చూ, బుద్ధి; 2. =: చూ, పగ్గయ. 2; 3 =: చూ, పగ్గయ. 3.  
 ప్రజ్ఞాకాయఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు.  
 ప్రజ్ఞానము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, హృత్కేతుము. 2. 2. గుఱుకు; చూ, లక్షణము. 1.  
 ప్రజ్ఞాపత్రిక, సం. వి. అ. త్రి. పుస్తకమందు గుఱుకువేసిన కాగితము; చూ, సంపుటము. 3.  
 ప్రజ్ఞుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుఁడు; విణ: 2: చూ, ప్రజ్ఞువు.  
 ప్రజ్ఞువు, సం. విణ: (ఉ). దౌర్జికాళ్ళవాఁడు; చూ, సంజ్ఞువు.  
 ప్రజ్వలనము, సం. వి. అ. న: చూ, జ్వలనము.  
 ప్రజ్వలించు, సం. న. క్రి: చూ, జ్వలించు.  
 ప్రజ్వలితము, సం. విణ: 1. మండినది, జ్వలితము; చూ, శోధితము; 2. ప్రకాశించినది; చూ, శోధితము.  
 ప్రదీపము, సం. వి. అ. న. మొదటియగురు: చూ, సండినము.  
 ప్రణతి, సం. వి. ఇ. త్రి. 1. నమ్రత: చూ, వినయము. 1; 2. నతి: చూ, హణిగలు.  
 ప్రణకుఁడు, సం. విణ: 1. మిక్కిలి వంగినవాఁడు; చూ, వినముఁడు; 2. నమస్కరించినవాఁడు; చూ, వినకుఁడు; 3. శిక్షింపఁబడినవాఁడు; చూ, శిక్షితుఁడు. 1.  
 ప్రణమిల్లు, సం. అ. క్రి. ప్రణామముచేయు: చూ, మ్రొక్కు.  
 ప్రణయకోపము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పొలయలుక.  
 ప్రణయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రేమము; చూ, ప్రేమాము; 2. ప్రార్థన: చూ, స్తోత్రము; 3: చూ, వినయము. 1; 4: చూ, విశ్వాసము; 5, పరివయము; చూ, సంప్రదము. 1.

ప్రణయించు, సం. న. క్రి. జ్ఞురి. పఁదేయు. కనా 3, అ. 26, ప్రణయిని, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. క్రియరాయ: చూ, త్రి: విణ: 2. ప్రేమగల ఆఁడు: చూ, త్రి.  
 ప్రణవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఓమ్: అక్షరము, ఓమ్ ఓంకారము, కలాపము, చార. (మిక్కిలి స్తోత్రము చేయఁబడునది.) (ఓ 3 ఓమ్-ఓమ్-ఓమ్=ప్రణవము, ఓంకారము, ఉద్గీతము, ఏకాక్షరము, చాకము, శ్లఘాహ్వయము) ఓంకారము పరబ్రహ్మముయొక్క నామము లన్నిటియందును సర్వోత్కృష్టమైన నామము.  
 ప్రణహితము, సం. విణ: (రూ-ప్రణహితము) 1. పొందఁబడినది; చూ, సంసక్తము; 2. బుద్ధుకొనఁబడినది; చూ, స్వీకృతము. 1; 3. ఉంచఁబడినది; చూ, చూరదము. 2. ప్రదాదము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దాదెట్టు; 2. గట్టి మ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2; 3. చెవుము; చూ, దాదిర్యము.  
 ప్రదామము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రణయి. 2.  
 ప్రదాళము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రసాదము: చూ, రూ-ప్రదాళి.  
 ప్రదాళి, సం. వి. ఈ. త్రి. కాలవ (లేక) తూము, నీళ్ళు పోవుటకు భూమిలో క్రవ్విన క్రోపి (అనికొందలు): చూ, వాహనము. 2.  
 ప్రదాళిక, సం. వి. అ. త్రి. 1. -వై. -: వా. 2. క్రమము, ఏర్పాటు, వద్దతి.  
 ప్రణిది, సం. వి. ఇ. పుం. 1. వేగువాఁడు; చూ, సందేశ హరుఁడు; 2. ప్రార్థన: చూ, స్తోత్రము.  
 ప్రణిపత్తి, సం. వి. ఇ. త్రి: చూ, పాదగ్రహణము.  
 ప్రణిపాతము, సం. వి. అ. పుం. -వై. -  
 ప్రణిహితము, సం. విణ: చూ, రూ-ప్రణహితము.  
 ప్రణీత, సం. వి. అ. త్రి. యజ్ఞపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6  
 ప్రణీతము, సం. వి. అ. పుం. 1. మంత్రముచేత సంస్కరింపఁబడిన అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విణ: 2. చేయఁబడినది; అహితము, ఉద్భృతము, కృతము: చూ, వ్యాపారము, 1; 3. చొప్పింపఁబడినది; 4. త్రోయఁబడినది, వికృతము, పొల్ల: చూ, విద్రుము. 2; 5. నీళ్ళుపోసి వండఁబడినది.  
 ప్రణాతము, సం. విణ: మిక్కిలిపొగడఁబడినది; చూ, స్తుతము.  
 ప్రణాతి, సం. వి. ఈ. త్రి. మిక్కిలిపొగడిక: చూ, స్తోత్రము.  
 ప్రణాతించు, సం. న. క్రి: మిక్కిలిపొగడు: చూ, స్తుతించు.  
 ప్రణేయము, సం. విణ: చూ, వశ్యము.  
 ప్రణేయఁడు, సం. విణ: చూ, వశ్యుఁడు.  
 ప్రతతి, సం. వి. ఇ. త్రి. (రూ-వతతి-ప్రతతి-ప్రతతి) 1. లత\*: చూ, పృక్షము; 2: చూ, విరివి. 2.  
 ప్రతవము, సం. విణ: చూ, పురాతనము.  
 ప్రతప్తము, వా. విణ: కాలఁబడినది: చూ, శ్రాణ. 2.  
 ప్రతలము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకపాతాళము: చూ, రోకము. 1; పుం. 2: చూ, పాణి. 1.  
 ప్రతలాల్పధాండము, సం. వి. అ. న: చూ, పాత్రము. 3. -౨౯.

ప్రతాపము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రభావము. 1; 2. వాడిమి: చూ, వేడిమి. 3; అం. 3: చూ, వేళావళ్ళు పొంగములు.

ప్రతాపవంతుడు, సం. విణ: దండి.

ప్రతాపవరాటి, అం: చూ, వరాట్టుపొంగములు (అంగము. 9).

ప్రతాపశేఖరము, అం: చూ, జన్యతాశములు.

ప్రతాపసము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లజల్లేడు\*: చూ, వికీరణము.

ప్రతాపించు, సం. అ. క్రి. ప్రతాపము చూపు.

ప్రతారకుడు, సం. విణ: చూ, వంచకుడు. 1.

ప్రతారణము, సం. వి. అ. న: చూ, వంచన.

ప్రతారించు, సం. న. క్రి: చూ, వంచించు.

ప్రతారితుడు, సం. విణ. మోసపుచ్చబడినవాడు: చూ, వంచకుడు.

ప్రతి, సం. అవ్య. 1. తుల్యము: చూ, సమానము. 2; 2.

ప్రతిప్రతి: ఆదర్శము, ప్రతిబింబము. (తె).- వకలు, కాపి, ధోవ్; 3. మారు. కై 8, ఆ. 107: చూ, సమానము. 2: వా. 4. ఒకగ్రంథము “అనేకప్రతులు చదివి శిని”; బి. 5. గ్రంథములసంఖ్య; వా అవ్య. 8. వ్యతిరేకమును తెలుపును. “యతి అనిన ప్రతి యనును”; 7. (విరామము లేకుండగ) ఒక్కొక్కటివంతున అను దానిని తెలుపును. “ప్రతి శబ్దము, ప్రతి విషయము, ప్రతి మనసి, ప్రతి దినము” మొ; ఉప. 8. ౧. ప్రతికారము = ఇచట ‘ప్రతి’ అనునది ధాత్వమును బదులుచేయుట అను నర్థముగా మార్చినది; ౨. ప్రతికూలము = ఇచట కూలశబ్దముతో సమనీచి వ్యతిరేకమైన అనునర్థము నిచ్చుచున్నది; ౩.

ప్రతిఘటనము = ఇచట ధాత్వమును మాతృద్వబ అను నర్థమునకు మార్చినది; ౪. ప్రతిష్ఠ = ఇచట ధాత్వమును ‘ప్రతిష్ఠ’ యను నర్థముకల దానినిగా మార్చినది; ౫. ప్రతి దానము = ఇచట తిరిగి అను నర్థముకలది; అం. 4: చూ, ప్రతులు.

ప్రతికర్మము, సం. వి. న. న. కై నేత: చూ, భూషణము. 2.

ప్రతికారము, సం. వి. అ. పుం: ప్రతికృతి, ప్రతివిధానము.

(తె)—మాటుచేత-మాటునేత. (చూ, ప్రతి. 8).

ప్రతికూలమగు, మి. అ. క్రి: చూ, ఎదురుచు. 1. ప్రతికూలము. సం. విణ. అనుకూలముకానిది: చూ, సవ్యము, 8. (చూ, ప్రతి. 8.)

ప్రతికృతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. ప్రతిమ: చూ, హరిణి. 3; 2: మాటురూపు; 3: చూ, ప్రతికారము.

ప్రతికృష్టుడు, సం. విణ. అడిబండ: చూ, వ్యాధుడు. 2.

ప్రతిక్రియ, సం. వి. అ. ప్రి. 1: ఉపక్రమము, చికిత్స, ప్రక్రమము, ప్రతికారము; 2: చూ, మందు. 1.

ప్రతిక్షణము, సం. క్రి. విణ. అనుక్షణము: చూ, నెకను నెకను.

ప్రతిక్షిప్తుడు, సం. విణ. 1: చూ, ప్రతికృష్టుడు; 2. అర్థగింపబడినవాడు; 3. సంపాదించినవాడు.

ప్రతికృతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. మిక్కిలి చెప్పుట: చూ, సంభావన. 3.

ప్రతిగృహీత, సం. విణ. దానము పుచ్చుకొనువాడు: చూ, స్వీకృతుడు. (గ్రహీత)

ప్రతిగృహీతుడు, సం. విణ. దానము పుచ్చుకొన్నవాడు: చూ, స్వీకృతుడు.

ప్రతిగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1. పట్టు, పుచ్చుకొనుట:

చూ, స్వీకారము. 2; 2. దానద్రవ్యము; 3. సేనకు వెనుకటిబలము. (ఎక్కడ రాజుతా నుండి తనవైనయము గాసికెందకుండునట్లు చేపట్టివచ్చునో ఆవైస్యము వెనుక

ఇన్నూలు విండ్లపట్టుననుండు ప్రత్యేకమైన మూక); 4. తమ్ముపడిగము: చూ, పాత్రము. 6; 5. గ్రహభేదము; అం. 8: చూ, కర్మములు. 3; 7: చూ, గురుమతమున పూహంగములు; 8; చూ, శుక్రమతమున పూహంగములు.

ప్రతిగ్రహించు, సం. న. క్రి. దానము పుచ్చుకొను.

ప్రతిగ్రాహము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రతిగ్రహము. 4.

ప్రతిగ్రాహ్యము, సం. విణ. పుచ్చుకొనదగినది, గ్రాహ్యము: చూ, స్వీకృతము. 2.

ప్రతిఘటనము, సం. వి. అ. న. ఒడ్డారము. (చూ, ప్రతి. 8): చూ, మాతృద్వ. 1.

ప్రతిఘటించు, సం. అ. క్రి. మాతృద్వ: చూ, వక్రశించు.

ప్రతిఘమ, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రోషము; 2: చూ, మాటుదెబ్బ; 3. పగతిర్చుకొనుట; 4. మూర్ఖ: చూ, రోగము. 1.

ప్రతిఘాతనము, సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, హింస. 1.

ప్రతిచ్ఛాయ, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, ప్రతికృతి. 1-2-3.

ప్రతిజాగరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, హెచ్చరిక. (కాచుట అని కొందఱు)

ప్రతిజ్ఞ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. =వంతము: చూ, స్వర్ణ. 4; 2: చూ, సమ్యతము. 1.

ప్రతిజ్ఞాతము, సం. విణ: చూ, స్వీకృతము. 1.

ప్రతిజ్ఞాతవ్యము, సం. విణ. 1. అంగీకరింపదగినది: ప్రతిజ్ఞేయము; 2. ప్రతిజ్ఞచేయదగినది: ప్రతిజ్ఞేయము.

ప్రతిజ్ఞానము, సం. విణ. అ. న: చూ, ప్రతిజ్ఞ. 2.

ప్రతిజ్ఞేయము, సం. విణ: చూ, ప్రతిజ్ఞాతవ్యము.

ప్రతిజ్ఞాతము, అం: చూ, జన్యతాశములు.

ప్రతిదానము, సం. వి. అ. న. 1. వస్తువులమాటుపు: చూ, వినిమయము; 2. దావనిచ్చినదానిని మరల నిచ్చుట, (చూ, ప్రతి. 8.)

ప్రతిదారణము. సం. వి. అ. న: చూ, యుద్ధము.

ప్రతిదినము, సం. వి. అ. న. (పాండు. 2, ఆ. 116): అను దినము, ప్రత్యహము, దినదినము. (తె)—నాడునాడు-నానాడు (చూ, రోజు)

ప్రతిదివుడు, సం. వి. వ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

ప్రతిధ్వని, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, ప్రతిధ్వనము.

ప్రతిధ్వనించు, సం. అ. క్రి. మాటుమోయు: చూ, శబ్దించు.

ప్రతిధ్వనము, సం. వి. అ. పుం. మాటుమోత: చూ, స్వరము. 2

ప్రతిస, వై. వి. = ప్రతిష్ఠా: చూ, ప్రతిష్ఠ. 1.

ప్రతినిధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, ప్రతికృతి. 1; 2: చూ, మాటు, 1; వా. విణ. 3. ఒకనికి బదులుగా వచ్చినవాడు. ప్రతినివేశము, సం. వి. అ. పుం. అక్క-అ, వట్టు: చూ, స్పర్శ. 4.

ప్రతిపక్షిడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శత్రువు. 1; 2: చూ, ప్రతివాది.

ప్రతిపత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సన్మానము; 2: చూ, హృల్లేఖము. 2; 3: చూ, సామర్థ్యము. 1; 4: చూ, సాహసము. 1; 5: ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1; 6: పద ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1.

ప్రతిపత్తు, సం. వి. ద్. స్త్రీ. 1. = పాద్యమి: చూ, హరి వాసరము; 2: చూ, హృల్లేఖము. 2.

ప్రతిపదార్థము, సం. వి. అ. పుం. 1: ఖండాన్వయము, దండాన్వయము; వా. 2. ప్రతికల్పముయొక్క అర్థము.

ప్రతిపద్యము, సం. విణ. 1: చూ, స్వీకృతము. 1; 2: చూ, వ్యక్తము. 2.

ప్రతిపాదకము, సం. విణ. 1. ఇచ్చునది; 2. కలిగించునది: అపాదకము, ఆవహము, ఉపాదకము. ఉపపాదకము (చూ, సంభూతము); 3. తెలుపునది: చూ, వ్యక్తము. 2; 4. నిరూపించునది.

ప్రతిపాదనము, సం. వి. అ. న. 1. ఇచ్చుట: చూ, స్పర్శము. 3; 2. కలిగించుట: చూ, సంభవము. 1; 3. తెలుపుట (చెప్పుట): చూ, ప్రస్తావము. 2; 4. నిరూపించుట.

ప్రతిపాదించు, సం. న. క్రి. 1. కలిగించు: చూ, స్పృశించు; 2. తెలియచెప్పు: చూ, స్పష్టికరించు; 3: నిరూపించు, నిర్దరించు.

ప్రతిపాలకుడు, సం. విణ: చూ, సంరక్షకుడు.

ప్రతిపాలనము, సం. వి. అ. న: చూ, సంరక్షణము.

ప్రతిపాలించు, సం. న. క్రి: చూ, సంరక్షించు.

ప్రతిప్రస్తావకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఋత్విజుడు.

ప్రతిఫలనము, సం. వి. అ. న. చూ, ప్రతిబింబము. 1.

ప్రతిఫలించు, సం. అ. క్రి. మాటురూపము తోచు: ప్రతిబింబించు.

ప్రతిఫలితము, సం. విణ. ప్రతిఫలించినది: చూ, వికారము. 1.

ప్రతిబంధకము, సం. విణ. అడ్డగించునది, ప్రతిరోధకము: చూ, రుద్దము. 1.

ప్రతిబంధము, సం. వి. అ. పుం. అడ్డగింతు: చూ, సంరోధము.

ప్రతిబంధించు, సం. న. క్రి. అడ్డగించు: చూ, సంరోధించు.

ప్రతిబద్ధుడు, సం. విణ. 1. అడ్డగింపఁబడినవాడు: 2: ప్రతిహతుడు; 3. మనసు చెడినవాడు; చూ, హతుడు. 3.

ప్రతిబింబము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రతిఫలనము: చూ, వికారము. 1; 2. ప్రతిమ: చూ, ప్రతికృతి. 1; .వా. 3. ప్రతికి ప్రతి: చూ, ప్రతి. 2.

ప్రతిబింబించు, సం. అ. క్రి: చూ, ప్రతిఫలించు.

ప్రతిబింబితము, సం. విణ: చూ, ప్రతిఫలితము.

ప్రతిభ, సం. వి. అ. స్త్రీ. అప్పుటకప్పుటికి పెకలించెడు బుచ్చి చూ, హృల్లేఖము. 1.

ప్రతిభజుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శత్రువు. 1.

ప్రతిభయము, సం. వి. అ. న. 1. భయానకరసము; చూ, రసములు; విణ. 2. భయానకరసముగలది: చూ, రసములు.

ప్రతిభాపితేశ్వరత్వము, అం: చూ, సుగుణములు.

ప్రతిభువు, సం. వి. ఇ. పుం. భూటకాశ్వ: చూ, అగ్నిహుడు. 1.

ప్రతిభూత్వము, సం. వి. అ. న: చూ, భూట. 4.

ప్రతిమ, సం. వి. అ. స్త్రీ. = పంచమ: చూ, ప్రతికృతి. 1;

2. ఏనుగువాహితము క్రింది కామ్ములనడిమిచోటు, ప్రతిమానము: చూ, హస్తీ: 3. రచనగైడిబద్ధిక: ప్రతిమానము.

(తె).—ఒద్దిక.

ప్రతిమర్తము, అం: చూ, జన్మతాములు.

ప్రతిమానము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రతిమ.

ప్రతిమాగ్ధము, సం. వి. అ. పుం: ఉద్రంగము. క్రంగ—

క్రంగము, ప్రతిమాగ్ధపురము.

ప్రతిమాగ్ధపురము, —వై—

ప్రతిమాల, సం. వి. అ. స్త్రీ. అంతాదిగ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3.

ప్రతిముక్తము, సం. విణ. 1. కట్టఁబడినది (వస్త్రము): చూ, వస్త్రము; 2. తొడుగఁబడినది (కవచము): చూ, వారవారము; 2; 3. కట్టుకోక: చూ, వస్త్రము. 1. ౨౨.

ప్రతిముఖసంది, అం. (ప్రతిముఖము) ఒక నాటకసంది, యత్నబిందువులచే ప్రతిముఖంధి: చూ, సంఘట.

ప్రతిమోక్షము, అం: చూ, దానపంచకము.

ప్రతియత్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇచ్చు: చూ, వాంఛ; 2. అనుకూల్యము: చూ, స్నేహము. 1; 3: చూ, ప్రతికారము. 1; 4: చూ, సంస్కారము. 6.

ప్రతియతన, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, ప్రతికృతి. 1; 2. తుల్యయతన.

ప్రతియోగము, సం. వి. అ. పుం. వగ: చూ, విరోధము. 1.

ప్రతియోగి, సం. విణ: చూ, ప్రతిపక్షిడు. 1.

ప్రతిరోధకము, సం. విణ: చూ, ప్రతిబంధకము. 1.

ప్రతిరోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎదిరించుట: చూ, లూటీ.

4; 2. దొంగతనము: చూ, హరణము. 1.

ప్రతిరోధించు, సం. న. క్రి: చూ, ప్రతిబంధించు.

ప్రతిరోధి, సం. వి. న్. పుం. 1. ఎదిరించువాడు: చూ, ప్రతిపక్షిడు. 1. ప్రతిపక్షిడు. 1—2; 3. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1.

ప్రతివచనము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రతివాక్యము.

ప్రతివసథము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-వరివసథము.

ప్రతివసించు, సం. అ. క్రి. ఉండు: చూ, వసించు.

ప్రతివస్తూపము, అం: చూ, అలంకారము. 3. (ఉపమానోపమేయ వాక్య సమత్వము. “ఉదా.—వాపమున కూడుడు దగు. తాపమున సూరుడు దగు.”)

ప్రతివాక్యము, సం. వి. అ. వ. మాటుమాట: చూ, సమా

ధానము. 4.

ప్రతివాది, సం. విజ. వాదికి ప్రతిపక్షమువాడు: చూ, శత్రువు 1. ప్రతివిధానము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రతికారము.

ప్రతివిరోధి, సం. వి. ఇ. పుం: ప్రతిరోధి. 2

ప్రతివిష, సం. వి. ఆ. త్రీ. (విషమునకు విరోధి) అతివసః: చూ, విష.

ప్రతివేశము, సం. వి. అ. పుం. ఇరుగుపొరుగు ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ప్రతిశాసనము, సం. వి. అ. న. పిలిచి వని పంచుట.

ప్రతిశీర్షకము, సం. వి. అ. వ. కుదువ: చూ, వారకము. (1)

ప్రతిశ్యామము, సం. వి. అ. పుం. = పడినెము: చూ, రొంప.

ప్రతిశ్రయము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పడినెము: చూ,

రొంప; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము 1; 3. ప్రాంపు: చూ, సన్నిధానము. 2; 4. కొలువుకూటము: చూ, సభ. 2; 5.

సత్తరువు: చూ, సదనము. 1.

ప్రతిశ్రవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రతిష్ఠ. 2.

ప్రతిశ్రాయము, సం. వి. అ. పుం. = పడినెము: చూ, రొంప.

ప్రతిశ్రుతి, సం. వి. ఇ. త్రీ: చూ, ప్రతిధ్వనము.

ప్రతిషిద్ధము, సం. విజ. నిషేధింపఁబడ్డది: నిషిద్ధము, జహిష్కృతము.

ప్రతిషేధము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రతిబంధము; అం.

2: చూ, అలంకారము. 3. (ముందుచేసినవని యెగతాళి యన్నట్లు దానికి వ్యతిరేకముగఁజెప్పు ప్రాధవాక్యము. "ఉ.- ఓయాత్పష్టః జలక్రీడలుగాదు వాడిగల బాణయధము మమి.")

ప్రతిషేధించు, సం. న. క్రి: చూ, ప్రతిబంధించు.

ప్రతిష్ఠంభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రతిషేధము. 1.

ప్రతిష్ఠాము, సం. విజ. అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1.

ప్రతిష్ఠ, సం. వి. ఆ. త్రీ. 1. గౌరవము: చూ, సన్మానము; 2.

చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. కాశ్యోతముగ విలుపుట; 4.

నేల: చూ, భూమి. 1; 5: చూ, చందస్సులు; 6. కీర్తి:

చూ, సమాఖ్య. 1,

ప్రతిష్ఠము, అం: చూ, దండవ్యూహములు.

ప్రతిష్ఠించు, సం. న. క్రి. కాశ్యోతముగ విలుపు.

ప్రతిష్ఠితము, సం. విజ. కాశ్యోతముగ విలువఁబడినది: చూ, కాశ్యోతము.

ప్రతిసరము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. ఏనుగు కుంభముల

క్రిందిచోటు: చూ, హస్తా: 2. చేతఁగట్టుకొనుకొరము,

కంకణము: చూ, వ్రతసూత్రము; 3: చూ, భూషణము. 2;

పుం. 4. కడియము: చూ, భూషణము. 2; 5. పూదండ:

చూ, భూషణము. 2: 6. ఒకానొకమంత్రము: చూ,

మంత్రము. 1; 7. సేనవెనుకటి దిక్కు: చూ, సేన, 1; 8.

వ్రణకుడి: చూ, పూరము. 3; విజ. 9: చూ, నియోక్తవ్యము.

ప్రతిసర్గము, అం: చూ, పూణము. 6.

ప్రతిసీర, సం. వి. ఆ. త్రీ: కటము. కాండపటము, యవనిక.

(త) — చాన, ధమాను, తెరచాన (చూ, వత్తము.)

ప్రతిస్పర్ధ, సం. వి. ఆ. త్రీ. పోటీ: చూ, స్పర్ధ. 1.

ప్రతిస్పర్ధించు, సం. అ. క్రి. పోటీచేయు. కాశీ. 2, అ. 98: చూ, స్పర్ధించు.

ప్రతిహతి, సం. వి. ఇ. త్రీ: చూ, ప్రతిబంధము.

ప్రతిహతుడు, సం. విజ: చూ, ప్రతిబద్ధుడు.

ప్రతిహర్తుడు, అం: చూ, ఋత్విజుడు.

ప్రతిహారకుడు, సం. వి. అ. పుం. (హ-ప్రతిహారికుడు. ప్రాతిహారకుడు.) గారదీవిద్యయందు నేర్పరియైనవాడు: చూ, వ్యాకగ్రాహి.

ప్రతిహారతరము, అం: చూ, శత్రుములు.

ప్రతిహారి, సం. వి. న్. పుం. = పడిహారి: చూ, ప్రతిహారుడు. 1-2.

ప్రతిహారుడు, సం. వి. అ. పుం. = పడిహారి. 1. కటి: చూ, వేత్రహస్తుడు; 2: ఉపస్థితుడు, కణ్వవేత్తకుడు. క్షత్ర, గర్వాటుడు, దండి, దౌవారికుడు, ద్వారపాలకుడు, ద్వార్ధిస్తుడు, ద్వార్ధ్యుడు, ప్రతిహారి-ప్రతిహారుడు. (తె). — గొల్లి, పడిహారి-పడిహారుడు, పణిహారి-పణిహారుడు; తద్వి. — ద్వారపాలకురాలనకు. — ప్రతిహారి.

ప్రతిహాసము, సం. వి, అ, పుం. గన్నేరు \*: చూ, హయ మారకము.

ప్రతీకము, సం. వి. అ. పుం, 1. అవయవము: చూ, విష యము. 3; విజ. 2: చూ, ప్రతికూలము; 3. అనుకూలము: చూ, స్నేహము. 1.

ప్రతీకారము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వైరశుద్ధి; 2. చికిత్స: చూ, ప్రతిక్రియ. 1.

ప్రతీకాశము, సం. విజ. (ఉత్తరపదము) తుల్యము: చూ. సమానము. 2.

ప్రతీక్షణము, సం. వి. అ. న. (ప్రత్యాశతో) ఎదురుచూచుట: చూ, వీక్షణము.

ప్రతీక్షతే, జాతునకాలమూర్తి: న్య. కష్టములు కాలమునకు వేచియుండవు.

ప్రతీక్షించు, సం. అ. క్రి. (ప్రత్యాశతో) ఎదురుచూచు: చూ, వీక్షించు.

ప్రతీక్ష్యుడు, సం. విజ: చూ, పూజ్యుడు. 3.

ప్రతీచి, సం. వి. ఈ. త్రీ. పడమర: చూ, హరిత్తు. 1.

ప్రతీతము, సం. విజ. 1. ప్రసిద్ధికెక్కినది: చూ, సంభావన.

3; 2. ఎఱుగఁబడినది, కలితము, ఉచితము: చూ,

వ్యక్తము. 2; 3. ఆదరింపఁబడినది: ఆదృతము, దృఢము;

4. సంతోషమునొందినది: చూ, ముదితము. 2.

ప్రతీతి, సం. వి. ఇ. త్రీ. 1. ప్రసిద్ధి: చూ, సంభావన, 3; 2.

ఎఱుక: చూ, సంస్తవము; 3. ఆదరము: చూ, సన్మానము;

4. సంతోషము: చూ, హృదనము.

ప్రతీతుడు, సం. విజ: చూ, విక్రతుడు.

ప్రతీపదర్శిని, సం. వి. ఈ. త్రీ. ఆడుది: చూ, త్రీ.

ప్రతీపము, అం. 1: చూ, అలంకారము. 3. (ఉపమానమున కుపమేయత్వము కల్పించుట. "ఉదా.—నీకన్నులకు సమ ముకమ్మి"; విజ. 2: చూ, ప్రతికూలము

ప్రతీపుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వగతుడు: చూ, శత్రువు.  
1; 2. చంద్రవంశజుడైన ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1.  
ప్రతీరము, సం. వి. అ. న. (నద్యాది) తీరము: చూ, రోదన్సు.  
ప్రతీవాసము, సం. వి. అ. పుం. 1. జనోపద్రవము: చూ.  
వివర్త: 2. నిక్షేపించుట; 3. రాలిన తోహపుపొడినికాచి  
చాగగొట్టుట.  
ప్రతీహారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ద్వారము: చూ, వాకిలి;  
2. పూర్వము నేను వీనికి మేలుచేసితినిగాన నిప్పుడు వీడు  
నాకు మేలుచేయునని యెంచి చేయునట్టి సంది: చూ. సంది 1.  
ప్రతీహారి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ద్వారపాలకురాలు: చూ,  
ప్రతిహారుడు, 2; 5. పుం. 2. ద్వారపాలకుడు: చూ,  
ప్రతిహారుడు. 2.  
ప్రతీహారుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రతిహారుడు.  
ప్రత్యున్నము, సం. విణ, మిక్కిలివ్యవస్థలుబడినది: చూ,  
వేదికము. 2.  
ప్రతోదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, విత్త.  
ప్రతోదరము, అం: చూ, దండవ్యూహములు.  
ప్రతోళి, సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ. పెద్దపీడి: చూ, మాగ్గము. 1,  
ప్రత్తి, వై వి. = బదరి. (దేశ్యమని. శ. ర) విత్తలతో నుండు  
దూది. (దీని తేదములు.-ఎఱ్ఱప్రత్తి, జడప్రత్తి, పుల్లప్రత్తి,  
వైడిప్రత్తి మొ): చూ, సముద్రాంత 3; 2. ప్రత్తి అనెడు  
వస్తువును ఇంటిపేరుగా గలవారు.  
ప్రత్తిపాడు, వా. వి. ప్రత్తిపాడు అను గ్రామనామము ఇంటి  
పేరుగా గలవారు "ప్రత్తిపాటివారు" (ఇట్లు రావిపాటివారు,  
బిమిడిపాటివారు ఇత్యాది).  
ప్రత్నము, సం. విణ. రూ-ప్రతనము: చూ, ప్రాంత. 4.  
ప్రత్యంగము, అం: చూ, జన్యతాశములు.  
ప్రత్యంతపర్వతము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దకొండ చేరువ  
నుండు చిన్నకొండ: చూ. హిమాలయము (పర్వతము)  
ప్రత్యక్తేష్ఠి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఎయకదేవి\*: చూ, సోపిట  
శోఫ; 2. దంతి\*: చూ, విశల్క. 4.  
ప్రత్యక్షర్షి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఉత్తరేసు\*: చూ, శైఖరికము.  
ప్రత్యక్షుద్వి, .—వై—  
ప్రత్యక్షమగు, మి. స. క్రి: చూ, సాక్షాత్కరించు.  
ప్రత్యక్షము, సం. వి. అ. పుం.—వత్తెచ్చము. 1: చూ,  
స్పష్టము; అం. 2; చూ, ప్రత్యక్షిది ప్రమాణములు; 3: చూ,  
రసవదలంకారములు.  
ప్రత్యక్షవాది, సం. వి. న్. పుం. కైనుడు: చూ, బుద్ధుడు.  
ప్రత్యక్షిదిప్రమాణములు, అం. ప్రత్యక్షము, అనుమానము,  
ఉపమానము, శబ్దము, అర్థావత్తి, అనువలద్ది, సంభవము,  
బలిహ్యము. (ఇందు మొదటనుండి నాడుగు తార్కికుల  
మతమునందు, అఱు వేదాంతల మతమునందు, ఎనిమిది  
పౌరాణికుల మతమునందునని క్రమముగా నెఱుంగునది).  
ప్రత్యగ్రము, సం. విణ. 1. నూతనము: చూ, హాస; 2: చూ,  
వరికుద్దము.  
ప్రత్యగ్నికము, అం: చూ, అలంకారము. 3. (బలవంతుడగు  
శత్రువు నేమిసేయఁజాలక యతనిపక్షమువారిని బాధించుట).

“ఉచా.—తస్మిన్గెల్పిన చూడులఁదాకియున్న చెప్పలఁపై  
నెక్కె సుత్యలములు.”)

ప్రత్యసికుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శత్రువు. 1.  
ప్రత్యయము, సం. వి. అ. పుం. 1. సుప్తితాపి; 2: చూ,  
విశ్వాసము; 3: చూ, ప్రసిద్ధి, 1; 4. బుద్ధి: చూ, హృద్దే  
బము. 2; 5. నడవడి: చూ, వర్తనము. 1; 6: చూ, పశ  
తము; 7. అవకాశము: చూ, సందు. 6; 8: చూ, పశము.  
1; 9: చూ, హేరువు. 1.  
ప్రత్యయతుడు, సం. విణ. విశ్వాసము ఇతనియందు(బుద్ధును)  
ఆపుడు: చూ, స్నేహితుడు.  
ప్రత్యర్థి, సం. వి. పుం. 1: చూ, శత్రువు. 1; 2: చూ,  
ప్రతివాది.  
ప్రత్యససాయము, సం. వి. అ. న. కుడుపు: చూ, సాపాటు.  
ప్రత్యవసితము, సం. విణ. కుడువఁబడినది: చూ, భుక్తము. 1.  
ప్రత్యవాయము, సం. వి. అ. పుం. పాపము: చూ, వృతినము.  
1; 2. దురదృష్టము: (చూ, అదృష్టము. 1.)  
ప్రత్యహము, సం. అవ్య: చూ, వాసరము.  
ప్రత్యాకారము, సం. వి. అ. పుం. బద్ధగులయొక: చూ,  
వస్త్రము.  
ప్రత్యాభ్యాతము, సం. విణ. కూడదని నిరాకరింపఁబడినది: చూ,  
ప్రత్యాదిష్టము.  
ప్రత్యాదిష్టము, సం. విణ. నిరాకరింపఁబడినది: నిరస్తము, నిరా  
కృతము, సరాస్తము, ప్రతిదిష్టము, ప్రత్యాభ్యాతము,  
ప్రత్యాదేశము.  
ప్రత్యాదేశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రత్యాభ్యాతము.  
ప్రత్యాభిక్తము, సం. వి. అ. న. ప్రతినంపత్పరము చేసెడు  
శ్రాద్ధము: చూ, శ్రాద్ధము. 1.  
ప్రత్యాభిధము, సం. వి. అ. న. 1. విలుకాడు ఎడమకాలు  
ముందటికివాచి నిడుచుట: చూ, స్థానము. 4; అం. 2:  
చూ, గతివిశేషములు; 3: చూ, పుంస్థానకములు.  
ప్రత్యాశ, సం. వి. అ. శ్రీ. ఆడియాస: చూ, వాంఛ.  
ప్రత్యాస్త్రీ, సం. వి. ఇ. శ్రీ. చేరిక, సంగతి: చూ, సంయో  
గము.  
ప్రత్యాసన్నము, సం. విణ. చేరికయైనది. పొత్తు: చూ, సంగ  
తము. 5.  
ప్రత్యాసారము, సం. వి. అ. పుం. పూహము వెనుకనుండు  
మఱియొక పూహము: చూ, పూహభేదములు.  
ప్రత్యాహారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపాదానము, విషయ  
ములవలన నింద్రియముల మరలించుట: చూ, మాయ. 1;  
2. (వ్యాకరణమున) వర్ణసంగ్రహము; అం. 3: చూ,  
అంగము. 3; చూ, యోగాంగములు.  
ప్రత్యుక్తమము, సం. వి. అ. పుం. ప్రయోగము, యుద్ధము  
కొఱతైన భటుల యుద్ధముము. (అని కొందఱు): చూ,  
సన్నాహము. 2. ప్రత్యుక్తరము. సం. వి. అ. న. మాటు  
త్తరము: చూ, సమాధానము. 4.  
ప్రత్యుక్తానము, అం. న: అభ్యాగముము, అభ్యుక్తానము, ప్రత్యు  
ద్ధము.  
ప్రత్యున్నమతిత్రైవిమ్. న్యా. శ్రీలు సమయస్ఫూర్తిగలవారు.

ప్రత్యక్షతుడు, సం. విజ. ఎదురుకొని లేచినవాడు: చూ, శత్రువు. 1.

ప్రత్యక్షమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రత్యక్షానము.

ప్రత్యక్షమిందు, సం. అ. క్రి. ఎదుర్కొని పోవు. కాశీ. 2, అ. 159: చూ, వక్కండు.

ప్రత్యక్షము, సం. వి. న్. న. రూ-ప్రత్యక్షము: చూ, వేగు జాము.

ప్రత్యక్షము, సం. వి. అ. పుం, న.—పై—

ప్రత్యక్షుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వసువులు.

ప్రత్యక్షహము, సం. వి. అ. పుం. చెలుపు: చూ, విప్పుము.

ప్రత్యేకబుద్ధుడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధశిష్యుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.

ప్రత్యేకము, సం. వి. అ. న: చూ, వేణువేణు.

ప్రత్యేకించు, సం. అ. క్రి: చూ, వేణువేణుగు.

ప్రభ, సం. వి. అ. క్రి ప్రభాతి: చూ, సంభావన. 3.

ప్రభమచక్షేపము, అం: చూ, క్రతువతుష్టయము.

ప్రభమము, సం. విజ. 1. మొదటిది: చూ, మొదలు. 4; 2. ముఖ్యము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; అం. 3: చూ, అసంహత వ్యూహములు.

ప్రధానభైరవము, అం: చూ, తంత్రములు.

ప్రధానవ్యూహములు, అం: చూ, వ్యూహములు.

ప్రథితి, సం. వి. ఇ. క్రి: చూ, ప్రభ.

ప్రథితుడు, సం. విజ: చూ, ప్రతితుడు.

ప్రథిమ, సం. వి. న్. పుం: చూ, విరివి. 2.

ప్రథిమము, సం. వి. అ. పుం.—పై—

ప్రదక్షిణము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రదక్షిణించుట: చూ, సంవృతము; అం. 2: చూ, ఉపచారములు. 2.

ప్రదక్షిణించు, సం. న. క్రి: దేవతాదుల నుద్దేశించి కుడికి తిరిగి వచ్చు: చూ, వలగొను.

ప్రదరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బాణము. 1; 2: చూ, విచారణము. 1; 3: చూ, విలుపు. 1; 4. అడుదానికి కలుగు రక్తప్రావరోగము: చూ, రోగము. 1.

ప్రదర్శనము, సం. వి. అ. న. విశదపఱచి చూపుట: చూ, వీక్షణము.

ప్రదర్శితము, సం. విజ. 1. విశదపఱచి చూపఱచినది: చూ, స్పష్టము; 2. చూడఱచినది: చూ, వీక్షితము.

ప్రదానము, సం. వి. అ. న. గొప్పయిది. “అన్నప్రదానము”: చూ, స్పర్శము. 3.

ప్రదీపనము, సం. వి. అ. పుం. అంజనాద్రియందుఁ బుట్టిన రక్తవర్ణముగల విషభేదము.

ప్రదీపము, సం. వి. అ. పుం. దీపము, దివ్యై: చూ, రూ-దీపము. 1.

ప్రదీపే ప్రదీపం ప్రజ్ఞాల్పకమోనాశాయయతమానః న్యా, దివిటికి దివిటి వెలిగించి చీకటిని పోగొట్టుటకు ప్రయత్నించినటుల చిన్న ప్రయత్నముతో సాధ్యమగు దానికి పెద్ద ప్రయత్నము చేయుట.

ప్రదేశము, సం. వి. అ. న. కామక: చూ, సూక్తిద.

ప్రదేశని, సం. వి. ఈ. క్రి: చూ, రూ-ప్రదేశని.

ప్రదేశము, సం. వి. అ. పుం. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2: చూ, దేశము; 3. రూ-ప్రదేశము. లొడితిలి: చూ, హస్తము; 4 రూ-ప్రదేశము. బె తిలి: చూ, హస్తము.

ప్రదేశని, సం. వి. ఈ. క్రి. జుట్టినవ్రేలు: చూ, వేలు. 2.

ప్రదోషము, సం. వి. అ. పుం. 1. మునిమాపు: చూ, సందేజము; 2. మిక్కిలి దోషము: చూ, వృజినము. 1.

ప్రద్యుమ్నాయనము, అం. (ప్రద్యుమ్నః=ప్రకర్షణద్యోతయతి, స్వయంజ్యోతి రూపత్వాత్): చూ, ఓమ్.

ప్రద్యుమ్నుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

ప్రద్యోతనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

ప్రద్రవము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రద్రావము: చూ, సంద్రావము.

ప్రద్రావము, సం. వి. అ. పుం.—పై—

ప్రధనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, యుద్ధము; 2. చీల్చుట: చూ, విచారణము. 1.

ప్రథమకలశేమకీకాపాతః. న్యా. “మొదటి ముద్దలోనే యీగ వడి వచ్చినది.” “అదిలోనే హంసపాదు” అని ఆంధ్ర జాతీయములు.

ప్రథమాలీధ మదవః సిబంతి కలు భేషజమ్. న్యా. మొదటఁ దేనెను నాకినవారు చేదుమందును ద్రాగుదురు.

ప్రధాన మల్లనిర్వణ న్యాయము. న్యా. ప్రతిమల్లరు పెక్కం ద్రున్నపుడు ప్రధానమల్లని గెలిచినచో సెల్లరను గెలిచి వచ్చేయగును.

ప్రధానము, సం. వి. అ. న. 1. పరమాత్మ: చూ, హంసుడు; 2: చూ, ప్రకృతి. 1; 3. బుద్ధి: చూ, హల్లేఖము. 2; ఏ. 4. ముఖ్యము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 5. బయనా. ముందిచ్చి సొమ్ము: చూ, సత్యంకారము; వా. 6. ఓవాహూత్పూర్ణము వదువున కలంకారాదుల విచ్చి విశ్చయించుకొనుట.

ప్రధాని, సం. వి. ఇ. పుం. కార్యసహాయుడు, మంత్రి. చూ, సచివుడు. 1.

ప్రధానుడు, సం. వి. అ. న. 1.—పై.— 2. మధ్యమాధికారి; ఏ. 3. ముఖ్యుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

ప్రధారణము, సం. వి. అ. న. పలమపేక్షించి యిచ్చుట.

ప్రధానము, సం. వి. అ. న. ధావనము, ద్రవము. (తె).-దవుడు, పరుగు-పరువు—పర్వ, సాణుడు, పేరము—పేరము; తద్వి.—అల్పధావనమునకు.—గునుక-గునుక-గునుకుడు-గునుగుడు, గునుగుపరుగు; వచ్చునంతటి పరుగునకు.—(తె).—దాపరువు; (చూ, సంచారము.)

ప్రధావించు, సం. అ. క్రి. పరుగెత్తు: చూ, వెళ్ళు. 1.

ప్రధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నేమి.

ప్రధితము. అం: చూ, ప్రచారములు.

ప్రధ్వంసము, సం. వి. అ. పుం. చేటు: చూ, సంస్థ. 3.

ప్రసాదము, సం. వి. అ. న. నీళ్ళతూము: చూ, వాహనము. 2

ప్రన్న, దే. విజ. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము.

ప్రన్నదనము, వా. వి. చూ. సౌందర్యము.

ప్రన్నన, దే. వి మనోజ్ఞత. (ఇది విశేషణమగుచో,—సాంద 5, అ. 128; సాండు, 2, అ. 108.) చూ, ప్రన్న.

ప్రస్థానవాడు. వా. వి. చూ, సౌందర్యవంతుడు.

ప్రవ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, పానీయకాలిక.

ప్రపంచము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. భూలోకము: చూ, లోకము. 1; 2: చూ, సంసారము. 1; 3. శబ్దవిస్తరము: చూ, శబ్దము. 1; 4: చూ, విరివి. 2; 5. రచన: చూ, విన్యాసము. 2; 6: చూ, వ్యత్యయము; 7. మోసపుచ్చుట: చూ, వంచన.

ప్రపంచించు, సం. స. క్రి. చూ, విస్తరించు.

ప్రపత్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. భక్తిపరులుచేయు శరణాగతి; వా. 2. గౌరవాదులు.

ప్రపదము, సం. వి. అ. పుం. 1. ముంగాలు: చూ, హజ్జ; 2. మీఁగాలు: చూ, హజ్జ.

ప్రపదములు, అం. (మీఁగాళ్ళు. 1: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషునికి-కూర్మోన్నతములై రక్తవర్ణములైన రాజగు; 2: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు) (శ్రీశ్రీ.—తాదేటి వీఁపువలె నుండి మెత్తగనున్న భాగ్యవతిమగు.)

ప్రపన్నుడు, సం. విజ. ప్రపత్తిచేసినవాడు.

ప్రపాతకము, వా. వి. కొన్ని యనువాకములుగల వేదభాగము: చూ, వేదము.

ప్రపాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండపటియ: చూ, పర్వతము. ౧౧; 2. కునికిపాటు: చూ, ప్రమీల.

ప్రపితామహి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ప్రపితామహానిధార్య: చూ, సవిత. 2.

ప్రపితామహుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ముత్తాత: చూ, సవిత. 2: 2. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ప్రపున్నటము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రపున్నటము. \* ప్రపున్నటము, సం. వి. అ. పుం: రూ-ప్రపున్నటము, అంబు పము ఉరణాక్షము, ఉరణాభ్యము, ఉరణాక్షము, ఏడ గజము, ఏడక్షము, చక్రమర్దకము, చక్రమర్దనము, దద్రు ఘ్నుము, వద్మాటము. (తే).—తంటియము - తంఱెము, తగిరస-తగిరిన. (చూ, వృక్షము)

ప్రపుల్లము, వా. సం. విజ: చూ, రూ-ప్రపుల్లము.

ప్రపౌండరీకము, సం. వి. అ. న. రూ-పుండర్యము - పౌండర్యము) పుండరీకమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్థము.

ప్రసౌత్రి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఇనుమనుమరాలు: చూ, సూన. 1.

ప్రసౌత్రుడు, సం. వి. అ. పుం. ముమ్మనుమడు: చూ, సూనుడు.

ప్రసూ, దే. వి. తునుక. అం, భా. ప్ర. 79: చూ, శకలము. 4.

ప్రప్రసితామహుడు, సం. వి. అ. పుం. ప్రపితామహాని తండ్రి: చూ, సవిత. 2.

ప్రపుల్లము, సం. విజ. రూ-ప్రపుల్లము. వికసించినది; చూ, సంపుల్లము.

ప్రబంధకల్పన, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, కథ. 1.

ప్రబంధప్రాగల్భ్యము, అం: చూ; సుగుణములు.

ప్రబంధము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, కావ్యము; 2. కల్పము: చూ, సంపుటము. 3; అం. 3: చూ, సంతానములు. వా. వి. 4. ప్రబంధమను గ్రంథము పేరు

ఇంటిపేరుగాగలవారు (ఇట్లు రామాయణము వారిమహాభారతమువారు ఇచ్చాడు).

ప్రబర్హము, సం. విజ. ముబ్బరము, మొదటివి: చూ, తైత్తిర్యము ప్రబర్హము, సం. విజ: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2.

ప్రబలము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిగురు: చూ, విద్రుమము; విజ. 2. మిక్కిలి బలముకలది: చూ, యోగ్యము. 5.

ప్రబలు, వై. ఆ. క్రి.=ప్రబల: 1: చూ, సందడించు, కై. 2, ఆ. 99; 2: చూ, వర్షిల్లు. హరి. పూ. 6, ఆ. 79.

ప్రబుద్ధము, సం. విజ: చూ, సంపుష్టము.

ప్రబుద్ధుడు, సం. విజ. 1: పేలుకొన్నవాడు: వా. 2: చూ, ప్రాణ.

ప్రబోధనము, సం. వి. అ. న: అనుబోధము. (తే).—అత్తరు-అత్తరుపు, రావినూనె: తద్వి.-చందిసీలత్తరునకు: చూ, స్నేహము. 2.

ప్రబోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. మిక్కిలితెలిసి: చూ, హృద్భేదము. 2; 2: చూ, మేలుకోలు.

ప్రబోధాంజనము, అం: చూ, అంజనములు.

ప్రబోధించు, సం. స. క్రి. 1. మిక్కిలితెలుపు: చూ, బోధించు; 2: చూ, మేలుకొలుపు.

ప్రబ్బి, దే. వి. రూ-ప్రబ్బి-ప్రబ్బిలి-ప్రబ్బిలి\*: చూ, సహస్రవేధి. 2.

ప్రబ్బము, వై. వి=పర్వ. రూ-పబ్బము: చూ, సంబరము. 3.

ప్రబ్బిలి, దే. వి: చూ, రూ-ప్రబ్బి. \*. రసి. 6, ఆ. 84.

ప్రబ్బికోలు, దే. వి. ప్రిబ్బికోనుట. భార. సభా. 2, ఆ. 49

ప్రబ్బి, దే. వి. 1. నింద. కాశీ, 5, ఆ. 163: చూ, సెగ్గింపు; స. క్రి. 2, నిందించు. భార. సభా. 2, ఆ. 49: చూ, సెగ్గించు; 3. కలయు. ఉ. రా. 5, ఆ. 208: చూ, సక్తమగు; అ. క్రి. 4: చూ, వ్యాపించు. భో. 4, ఆ. 105; 5: చూ, వర్షిల్లు; 6: చూ, సందడించు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 352; 7: చూ, వర్షించు. భాగ. 10, స్కం. 123.

ప్రభ, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. వెలుగు: చూ, వెలుతురు. 1; 2. కుజేరుని వట్టణము: చూ, సీమ. (1) (దేశము.); 3. సూర్యునిధార్య: చూ, ధార్య; 4. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; వా. 5. వీరిభద్రోత్పవమునకు వస్త్రాదులతో పొడవుగ గలైడి ప్రభ అను భూషణ “ప్రభలసంబరము”.

ప్రభంజనుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గాలి: చూ, వాయువు; విజ. 2. చక్కగా విఱచువాడు.

ప్రభవ, అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్రభవము, సం. వి. అ. పుం. 1. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 2. పుట్టుటకు కారణము: చూ, హేతువు. 1; 3. తెలివికి మొదటివోటు: చూ, స్థానము. 1; 4. ప్రభావము: చూ, శక్తి. 1.

ప్రభవించు, సం. అ. క్రి. పుట్టు: చూ, సంభవించు.

ప్రభాకరబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కపూరియ బ్రాహ్మణులు.

ప్రభాకరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; 2: చూ, వహ్ని. 1.



ప్రభాకరిత, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("న-జ-జ-భ-ర-న" వగణములు. 13 యతి. 20 వ చందస్సు).  
 ప్రభాతము, సం. వి. అ. న. 1 = వణువాత: చూ, వేగుజాము: అం. 2: చూ, వృత్తము. 1. ("న-జ-జ-ర-గురువులు. 8 యతి. 13 వ చందస్సు.")  
 ప్రభానుడు, అం: చూ, వసువులు. (ప్రభావనుడు-ప్రభావ నుడు అని కొందఱు)  
 ప్రభావము, సం. వి. అ. పుం. 1: అధిష్ఠానము, ఆయతి, తేజసు-తేజస్సు, దండి, దామము, ప్రతాపము. (తె).— ఒలుపు, తేజా. (చూ, శక్తి. 1): 2: చూ, శక్తి. 1.  
 ప్రభావసిద్ధము, వా. సం. విణ. అలవాతైనది: చూ, సిద్ధము. 3.  
 ప్రభావసిద్ధి, అం: చూ, సిద్ధిత్రయము (త్రయము.)  
 ప్రభిన్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. మదముపట్టిన యేనుగు: చూ, హస్త: విణ. 2. మిక్కిలి భేదపడినది: చూ, వ్యస్తము. 1.  
 ప్రభుత్వము, సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వారాజ్యము.  
 ప్రభువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు 1: విణ. 2. = వజువు: చూ, స్వామి. 1: 3: చూ, సమర్థుడు. అధిష్ఠాత, అధీశ.  
 ప్రభుశక్తి, అం. 1: చూ, శక్తిత్రయము (త్రయము): 2: చూ, వింశతివిగ్రహములు.  
 ప్రభువృత్తము, అం: చూ, వృత్తము. 1 ("న-న న-జ-జ-జ-జ-జ-వగణము. 9-15 యతులు. 24 వ చందస్సు.)  
 ప్రభుసమీతిము, అం: చూ, కావ్యము. 5. ప్రభూణాంహి విభూత్యంధా దావత్వవిషయేమతి: న్యా. సిరిచే గ్రుడ్డిబాటిన ప్రభువులనున్న అకార్యములపైకిఁ బిచ్చిడును.  
 ప్రభూతము, సం. విణ. 1. అధికము: చూ, హేరాళము; 2. ఉన్నతము: చూ, సౌగ. 3: 3: చూ, సంభూతము.  
 ప్రభృతి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, మొదలు. 6.  
 ప్రభ్రష్టము, సం. వి. అ. న. సిగనువేలెడు దండ: చూ, భూషణము. 2.  
 ప్రభ్రీణి, సం. వి. ఈ. ప్రి. ఒడయరాలు: చూ, స్వామిని.  
 ప్రమ, సం. వి. ఆ. ప్రి. యథార్థజ్ఞానము, రూ-ప్రమితి: చూ, హృలేఖము. 2.  
 ప్రమత్తడు, సం. విణ. 1. ప్రమాదపడినవాడు; 2. మిక్కిలి మత్తుకొన్నవాడు: చూ, మత్తుడు.  
 ప్రమథనము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రమాదము.  
 ప్రమథాధిపతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు.  
 ప్రమథాత్మము, అం: చూ, అత్తములు.  
 ప్రమథితము, సం. వి. అ. న. నీళ్ళపోయక చిలికినమట్టిగ: చూ, మట్టిగ.  
 ప్రమథుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పారిషదుడు.  
 ప్రమద, సం. వి. అ. ప్రి. 1. చూపనాది మదముగలవాడు: చూ, ప్రి: 2. ఆడుది: చూ, ప్రి.  
 ప్రమదము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ప్రమోదము. పాండు. 2, అ. 104: చూ, సంతోషము; విణ. 2. మిక్కిలి మదము గలది; తద్వి—మదముగలది.—మల్లరము, మిటారి.

ప్రమదవనము, సం. వి. అ. న. రూ-ప్రమదావనము. అంత: పురశ్రీలు విహరించు ఉద్యానవనము: చూ, వనము. 2.  
 ప్రమదావనము, సం. వి. అ. న.—పై—  
 ప్రమనుడు, సం. విణ. (న్): చూ, హృష్టుడు. ప్రమాణ మంతకరణ ప్రవృత్తయ: న్యా. పెద్దలకు సందేహముగల్గి నపుడు వారియంతకరణమే ప్రమాణము.  
 ప్రమాణము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రత్యక్షిది జ్ఞానకారణము; 2. అంగుళిమానాదిమానము; 3. అంగుళిమానము; 4: చూ, సత్యము. 1; 5. మేర: చూ, హద్దు; 6. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; ఏ. 7. ఎఱుగునది; వా. 8: చూ, శసథము; 9. న్యాయస్థానమున రామాయణమును తలపైనిడుకొని యధార్థమును చెప్పట; తద్వి.—౧: అగ్నిసాక్షి అగ్ని సాక్షికము.  
 ప్రమాణములు, అం: చూ, ప్రత్యక్షిది ప్రమాణములు.  
 ప్రమాణి, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("జ-ర-వగణములు. 8 వ చందస్సు.")  
 ప్రమాణీకరించు, సం. న. క్రి. సత్యముగానెంచు.  
 ప్రమాత, సం. విణ. ఎఱిగెడివాడు: చూ, విద్వాంసుడు.  
 ప్రమాతామహి, సం. వి. ఈ. ప్రి. మాతామహుని తండ్రి భార్య: చూ, సవిత. 2.  
 ప్రమాతామహుడు, సం. వి. అ. పుం. మాతామహుని తండ్రి: చూ, సవిత. 2.  
 ప్రమాదపడు, మి. అ. క్రి: చూ, మోసపోవు.  
 ప్రమాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏమణుపాటు: చూ, స్థాని త్యము: వా. 2. కష్టము.  
 ప్రమాది, సం. విణ. 1. ప్రమాణముకలవాడు; అం. 2: చూ, సంవత్సరములు.  
 ప్రమాదించు, సం. అ. క్రి: (తె).—ఏమణిల్లు, ఏమణు, పరాకుపడు, పొరపడు, పొలమారు.  
 ప్రమాదీచ, అం: చూ, సంవత్సరములు. ప్రమాదోధీమతామపి, న్యా. ఒకప్పుడు విద్వాంసులకును పొరపాటువచ్చును.  
 ప్రమాదము, సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, హింస. 1.  
 ప్రమితాక్షరము, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("న-జ-న-న గణ ములు. 9 యతి. 12 వ చందస్సు.")  
 ప్రమితి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, రూ-ప్రమ.  
 ప్రమిద, దే. వి. రూ-ప్రమిదె. మల్లకము; చూ, పాత్రము. 6.  
 ప్రమిదె, —పై—  
 ప్రమీతము, సం. విణ. 1: చూ, ప్రోక్షితము. 2; 2. చచ్చినది: చూ, సంస్థితము. 1.  
 ప్రమీతుడు, సం. విణ. చచ్చినవాడు: చూ, సంస్థితుడు.  
 ప్రమీల, సం. వి. అ. ప్రి. కునికిపాటు: చూ, స్వప్నము. 2.  
 ప్రమీలనము, సం. వి. అ. న: చూ, సావు  
 ప్రముఖము, సం. వి. అ. న. 1. జరుగుచున్నకాలము; పుం. 2. పున్నాగము: చూ, పొన్న: విణ. 3. ముఖ్యము: చూ, త్రైవ్యము.  
 ప్రముఖుడు, సం. విణ: చూ, ప్రధానుడు. 3.

ప్రముదితపదన, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("న-స-ర-రగణములు. 8 యతి. 12 వ భండస్సు.")

ప్రముదితుడు, సం. విణ: చూ, హృష్టుడు.

ప్రమృతము, సం. వి. అ. న. 1. కృషి: చూ, వృషసాయము: విణ. 2. నశించినది: అంతరితము, అద్భుతము, అవసన్నము, ఉపహాతము, ధ్వస్తము, నిర్వృతము.

ప్రమేయము, సం. విణ యథార్థముగా ఎఱుంగఁదగినది.

ప్రమేయములు, అం. (ధనుర్విద్యా విలాసములోనివి: గురుసంకీర్తనము, శిష్యవరణము, విద్యాప్రభావమాచనము, ధనుర్వయ నామోద్దేశము, ధనుర్విద్యార్థి విశేషము, బాణభేద పరిగణనము, బాణనిర్మాణాదికము, ఘోషోపసంభాసము, పక్షపరిమాణ ప్రశంస, నిషంగరచనా ప్రవచనము, మౌర్వీ విధానకరణము, అంగుళీ త్రాణకీర్తనము, జ్యోరోపణ ప్రకరణము, ధనుర్పాద్యధరభాగ నిర్ణయము, ముష్టిప్రకరణము, స్థానోపసంభాసము, శరగ్రహణ మాస్త్రప్రతిపాదనము, సందాన క్రమవివరణము, అక్షరణమాస్త్ర ప్రస్తావనము. బాణ మాస్త్రక్షేత్రనిరూపణము, దృష్టి లక్షణాన్వీక్షణము, ధనురాక్షరణకౌశల్యోపన్యాసము, పుంథోద్వేజిత విభజనము, చాపముష్టిప్రేరణవివరము, శరమోచన ప్రకారము, చాపోచ్చరణ లక్షణము, శరాభ్యాసోచిత ముసోపన్యాసము, శరవ్యాపారయోగ్యుతిది వారాది వివరణము, ఖరశకారంగ ప్రసంగము, రంగప్రవేశ లక్షణ నిర్దేశము, ధనుశ్శర పూజా యోజనము, గురుప్రణమ స్థాపనము, శరశరాసన గ్రహణ పౌర్వాపర్యసూచనము, లక్ష్మ్యకృత్రిలాభము, లక్ష్మ్యవేదికారచనావివేచనము, నారాచ మోచన ప్రకార సూచనము, చిత్రలక్ష్మ్య భేదనోపాయ ప్రతిపాదనము, శాబ్దిలక్ష్మ్య శరాభ్యాస విలాసము, దూరనికటస్త్ర లక్ష్మ్యభేదన లక్షణము, రథారోహణ శరాభ్యాస విశేషభాషణము, గజారోహణ శరప్రయోగ విభాగము, హయారోహణ శరమోక్షణ లక్షణము. దూరపాతి శరాభ్యాస విస్తర కీర్తనము, శరప్రయోగ సమయ సమయ నిరూపణము, శరగమనగణ దోష విభాగము, దివ్యాత్మ మంత్రతంత్ర ప్రయోగ విస్తర ప్రస్తావనము. (48) ఈప్రమేయములకు ఉద్దేశలక్షణములు ద్రోణాచార్య ప్రణీతమైన ధనుశ్శాస్త్రమునందుఁ జూడఁదగినవి. మంత్రప్రయోగ యుక్తములగునవి యత్తము లనఁబడును. మంత్రప్రయోగము లేక ప్రయోగించునవి శత్రుము లనఁబడును: చూ, అత్తములు, శత్రుములు )

ప్రమోదము, సం. వి. అ. పుం. సంతోషము: చూ, హ్లాదనము.

ప్రమోదించు, సం. అ. క్రి: చూ, సంతోషించు.

ప్రమోదూత, అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్రమృద, దే. వి: చూ, రూ-ప్రమిద. పర 1, ఆ. 94.

ప్రమ్ము, దే. స. క్రి: చూ, వేష్టించు.

ప్రయతుడు, సం. విణ: చూ, కుద్దుడు.

ప్రయత్నము, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలియత్నము: చూ, సన్నాహము. 2.

ప్రయత్నించు, సం. అ. క్రి. మిక్కిలి యత్నించు: చూ, సమకట్టు. 2.

ప్రయస్తము, సం. విణ (నేయి నూనె లోనగువానిచేత) సాతా శింపఁబడెను: చూ, సంస్కృతము. 6.

ప్రయాగ, అం. రూ ప్రయాగము. తీర్థప్రశేషము: చూ, క్షేత్రములు.

ప్రయాగము, సం. వి. అ. పుం. 1.—వై —: బి. 2. చూ, ధాన్యములు: వి. 3: చూ, యజ్ఞము: 4: చూ, హయము: అం. 5: చూ, దేశములు.

ప్రయాగిలు, వా. వి. ఐ: చూ, ప్రయాగము. 2.

ప్రయాగుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సహస్రాక్షుడు.

ప్రయాణము, సం. వి. అ. న = పయనము: చూ, సంచారము.

ప్రయాణించు, సం. అ. క్రి = పయనించు: చూ, వెళ్ళు. 2.

ప్రయాళము, సం. విణ. ప్రయాణ మైపోయినది: ప్రస్థితము.

ప్రయామము, సం. వి. అ. పుం. 1. జయఘట లోనగువాని గుంప ధాన్యాదులను ప్రసిద్ధ పఱుచుట: 2. వృషహారాదుల యందు హెచ్చుతగ్గులులేక కలిగినవి కలిగినట్లు చెప్పుట: 3. మహార్థములైన ధాన్యాదుల యందలి జనుల యాచార శయము.

ప్రయాసపడు, మి. అ. క్రి: చూ, శ్రమపడు

ప్రయాసము, సం. వి. అ. పుం. = బలవనము: చూ, శ్రమము. 1.

ప్రయ, దే. వి. 1. వింద. భార. విరా. 2, ఆ. 154: చూ, పెగ్గింపు: 2. సడి, సట్ట: చూ, స్వరము. 2.

ప్రయాసపెట్టు, మి. స. క్రి: చూ, భ్రమపెట్టు.

ప్రయుక్తమగు, మి. అ. క్రి: చూ, పరగు. 1.

ప్రయుక్తము, సం. విణ. 1. ప్రయోగించఁబడినది: 2. మిక్కిలి కూడుకొన్నది: చూ, సహితము.

ప్రయుక్తాపవర్ణము, అం: చూ, వృత్తహస్తములు.

ప్రయుతము, సం. వి. అ. న. 1. దశలక్షసంఖ్య: చూ, సంఖ్య. 1: విణ. 2. దశలక్షసంఖ్య గలది.

ప్రయోక్త, సం. విణ. ప్రయోగించువాడు: ప్రయోజకుడు.

ప్రయోగము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పరగుట. ఉత్తేజము.

(తె).— నడపుట: 2. మంత్ర తంత్రాదులను నడపుట: 3. ప్రయత్నము: చూ, సన్నాహము. 2: 4. తారకాణము: చూ, రుజువు: 5. కర్తృకర్మ క్రియల కూడిక: వా. 6. భూతాదులను ప్రయోగించుట: కట్టుమోతు, చేతబడి.

ప్రయోగాశయము, అం: చూ, ప్రస్తావనాగములు. (సూత్రధారుఁ డిదిగోయని సూచించు కథా విశేషము.)

ప్రయోగించు, సం. అ. క్రి. 1. నడపు: చూ, వర్తించు: 2. మంత్రతంత్రాదులను నడపు: (తె).— గుప్పించు, గుప్ప, పచరించు, పఱుపు: 3. గ్రంథమునందు వాక్యము నుపయోగించు 4. బాణాదులను ప్రయోగించు: చూ, నెలయు. 2.

ప్రయోజకుడు, సం. విణ. 1: చూ, ప్రయోక్త: 2. కార్యము నెఱవేర్చువాడు: చూ, సమర్థుడు.

ప్రయోజనమునుద్దిశ్య నమందోఽప్రవర్తతే, న్యా. ప్రయోజనము లేక పామరుఁడును బ్రవర్తించఁడు.

ప్రయోజనము, సం. వి. అ. న. 1. వని: చూ, వ్యాపారము.

1; 2. కార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1; 3: చూ, హేతువు. 1. ప్రరోచన, అం: చూ, ప్రస్తావన.

ప్రరోహము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మొలక; అం. 2: చూ, ఉపసంహృతి.

ప్రలంబముడు, సం. వి. అ. పుం: బలరాముడు: చూ, హలాయుధుడు.

ప్రలంబము, సం. వి. అ. పుం. 1. మిక్కిలి లంబనము: చూ వ్రేలుడు; 2. హారవిశేషము: చూ, భూషణము. 2; 3: చూ, స్తనము; 4. కొమ్మ: శాఖ. 1; 5: చూ, హింతాలము; 6 తగరము: చూ, రోహము. 1.

ప్రలంబుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకరక్కనుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

ప్రలంభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వంచన.

ప్రలాపము, సం. వి. అ. పుం: 1 = పనుపుట. పలవరము పలుము, ఏనుపు: చూ, శోకము; 2. = చూ: పలవరము అం. 3: చూ, ద్వంద్వశాస్త్రము.

ప్రలాపించు, సం. అ. క్రి. = పలవరించు: చూ, రొట్టె. 2.

ప్రలోకితము, అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.

ప్రలోభనము, సం. వి. అ. స. మృగములను వట్టుటకు పెట్టు మచ్చు: చూ, మచ్చు 3

ప్రలోభము, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలిలోభము: చూ రోభము.

ప్రలోభించు, సం. స. క్రి. అనగొనజేయు. భార. ఆర. 6 అ. 323.

ప్రల్లదనము, ద్వ. వి. (ప్రల్లద + తనము) 1: చూ, చూ-పల్లదము; 2: చూ, హంకారము; 3: చూ, రోషము.

ప్రల్లదీడు, వా. వి. (చూ-ప్రల్లదీడు-ప్రల్లదుడు): చూ, కల కొట్లమారి. 1—2.

ప్రల్లదకాడు, వా. వి. — చై—

ప్రల్లదము, దే. వి. 1: చూ, చూ-ప్రల్లదనము. 1—2—3:

4. పాదవ్యము. భార. ఉద్యో. 2, అ. 44: చూ, శబ్దము. 2; 5. దుర్వాషణము. భార. సభా. 2, అ. 69; భో, 6, అ. 16: చూ, శబ్దము. 2; 6. దుష్కృత్యము. భార. ఆర. 6, అ. 246; భాగ. 7, స్కం. 225.

ప్రల్లదీడు, వా. విజ: చూ, ప్రల్లదీడు. (దుష్టనకు.—విక్ర. 1, అ. 129).

ప్రల్లదుడు, దే. విజ.—పై.—(దుష్టనకు.—మార్క. 2. అ. 93; భార. ఆది. 1, అ. 125.)

ప్రల్లదురాలు, దే. విజ. (ప్రల్లద + అలు) దుష్టరాణ. నిర్ణ. 5, అ. 121 (దుష్టరాణ = దుర్వాషలాడునది): చూ, శ్రీ.

ప్రవక్త, సం. విజ. చక్కగా మాటలాడుచు: చూ, వక్త 1.

ప్రవచనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేదము; 2. గొప్ప మాట: చూ, శబ్దము. 2.

ప్రవచనీయము, సం. విజ. చక్కగా మాటాడదగినది: చూ, వక్తవ్యము. 2.

ప్రవణము, సం. వి. అ. పుం. 1. చతుష్పథము: చూ, మార్గము. 1; విజ. 2. వాటపు పల్లము: చూ, రంధ్రము 1.

ప్రవణుడు, సం. విజ. ఆసక్తుడు: చూ, లుబ్ధుడు, 2; 2. నమ్ముడు: చూ, వినమ్ముడు; 3: చూ, సమర్థుడు.

ప్రవయుడు, సం. విజ. న్. ముసలి: చూ, వృద్ధుడు. 1.

ప్రవర, వా. అం: చూ, రూ-ప్రవరము.

ప్రవరము, సం. వి. అ. న. 1. (చూ, గోత్రము. 13.) మిగిలి

నవి.—(2) అత్రి. = ౧ అతిధి. — అత్రేయ, అర్చనాన, అతిధి; మతీయు ౨. బీజావాస; ౩. వామరథ్య: ౪. సుమం గల గోత్రములు గానవచ్చుచున్నవి; (3). అంగీరస. = ౧. ఆయా ౨. — అంగీరస, ఆయాస్య, గౌతమ; ౨. బౌజి — అంగీరస, బౌజి, గౌతమ; మతీయు ౩. ఆరుణి; ౪. బౌవ గవి; ౫. బౌవమితి; ౬. బాదరాయణ; ౭. భద్రణ; ౮. మద్రణ; ౯. స. త్యంకామి; ౧౦. సాత్యకి; ౧౧. ద్వీగోత్రీకులు — అంగీరస, భార్గవస్త్య, భారద్వాజ, కాత్య, అక్షిం (కాత్య, అక్షిల యనువారు విశ్వామిత్రగోత్రీకులు (లేక) అంగీరస, కాత్య, అక్షిల ముగ్గురు ఋషులు. మతీయు అంగీరస, భార్గవస్త్య, భారద్వాజ, మాందన, మాతవచన అయిదుగురు ఋషులు. మతీయు అంగీరస, మాందన, మాతవచన ముగ్గురు ఋషులు గానవచ్చుచుండె; (4).

కౌశిక. = ౧ ఉలూక; ౨. బౌలకి; ౩. బృభవ; ౪. బృహదగ్నయ; ౫. చక్షువ ౬. వాలకయ; ౭. కాలావక; ౮. శాలినయ గోత్రములు చూపట్టుచున్నవి; (5). వశిష్ఠ. = లభింపవయ్యె; (6). భృగు. = ౧. ఆర్జిషాగోత్రీకులు

కొందఱు జామదగ్నిగోత్రీకుల ప్రవరమునే చెప్పుచున్నారు. కాశికయ దలి వైవా (వేణు) గోత్రీకులు కొందఱు శైత్య గోత్ర ప్రవరమునే చెప్పుచున్నారు; (7). ఆగస్తీ. = లేవు;

(౧) క్షత్రియులకు పురోహితునియొక్క ప్రవరము

చెప్పి వరింపవలెనని, (లేక) ఋషితోగూడ వరించడ

మైనచో మానవ, ఐల (వ), పౌరూరవవ అని వరింపవల

యును; ౨ వైశ్యులకు వాత్సప్రి అను ఋషిప్రవరము

హోత చెప్పవలయును. వత్సప్రివత్ అని అధ్వర్యుడు

వరింపవలయును; ౩. పృషదశ్యులును, ముద్గలుడును, విష్ణు

వృద్ధులును, కణ్వుడును, అగస్త్యుడును, హరితుడును,

సంకృతియును, కపియును, యస్కుడును పరస్పరము

వివాహము ఇష్టమైనది; ౪. ఎంతవఱకు విశ్వామిత్రుడు

ఉంచున్నాడో అంతవఱకు వశిష్ఠుడును, అత్రియును,

కశ్యపుడును వేషేణుగా ఒక గోత్రము గలవారలు అగు

చున్నారు; ౫. రెండుప్రవరములు గలవారికిని మూడు ప్రవ

రములు గలవారికిని వివాహము లేదు మూడుప్రవరములు

గలవారికిని అయిదు ప్రవరములుగలవారికిని వివాహము

లేదు; ౬. ఋషులు — విశ్వామిత్ర, జమదగ్ని, భారద్వాజ,

గౌతమ, అత్రి, వశిష్ఠ, కశ్యవ మతీయు అగస్త్యుడు; ౭.

ప్రవరములయం దెంతవఱకు ఒకేఋషి అనువర్తించు

చున్నాడో అంతవఱకు భృంగిరులయొక్క గణముకంటె

వేణుచోట నమానగోత్రముగలది కనుక భిన్నప్రవరముల

వారికో వివాహముచేయవలయును. ఎవరు రెండు గోత్ర

ములుగలవారో వారికి రెండుగోత్రములయందును వివాహము కూడదు. నమానముపులు బహుమంది అగుటవలన ఋషులకు-గిర్గలకు-భరద్వాజులకు పరస్పర వివాహము లేదయ్యె. ఇత్యాదివివరములు ప్రవరభండమును గ్రంథమందుఁ జూడనగును. 1. పేరు; చూ, సంకేతము. 1; 3. కులము; చూ, వంగడము.

ప్రవరుడు, సం. విజ. మేటి: చూ, శ్రేష్ఠుడు 2.

ప్రవర్ణము, సం. వి. అ. పుం. అగ్నిష్టోమాది యాగములకు అంగభూతమైన యాగవిశేషము: చూ, యజ్ఞము.

ప్రవర్తక, అం: చూ, వృత్తము 1. (వైతాళీయ జాతివృత్తము లతో నొకటి. దేసిపాదంబులు ఉదీప్యవృత్తిచ్చాయను, సరి పాదంబులు ప్రాచ్యవృత్తిచ్చాయను నడచును: చూ, వైతాళీయము)

ప్రవర్తకము, అం: చూ, ప్రస్తావనాంగములు. (ధారవృత్తి నాశ్రయించి ప్రస్తుతమైన వసంత, శరత్సృష్టి ఋతువు లతో నొక దానిని వర్ణించుట)

ప్రవర్తకుడు, సం. విజ: నడపువాడు.

ప్రవర్తనము, సం. వి. అ. న: చూ, వర్తనము 1.

ప్రవర్తించు, సం. అ. క్రి. రూ-ప్రవర్తిల్లు: చూ, వర్తించు.

ప్రవర్తిల్లు, —ప్రై—

ప్రవర్తిల్లు, సం. అ. క్రి. 1. మిక్కిలి వృద్ధిబొందు: చూ, వర్ధిల్లు; 2. చూ, ప్రవర్తించు. (ప్రే. ప్రవర్తించు.)

ప్రవర్తిక, సం. వి. అ. శ్రీ. గూడారము'ల ప్రబంధము, ప్రహేళిక: చూ, సంపుటము. 3.

ప్రవహణము, సం. వి. అ. న. బాలక్రిడాడుల శకటము: చూ, శకటము. 1; 2. చూ, యానపాత్రము.

ప్రవహము, సం. వి. అ. పుం. 1. జిహ్వపనము: చూ, సంచారము; 2. మహావాయువు: చూ, వాయువు; 3. గాలి: చూ, వాయువు.

ప్రవహించు, సం. అ. క్రి: చూ, వెల్లిగూసు. 1.

ప్రవాణి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. లాక: చూ, మగ్గము.

ప్రవాదము, సం. వి. అ. పుం. కారణములేకయే తరిగి తోకమునం దంకట వ్యాపించినమాట: చూ, శబ్దము. 2.

ప్రవారణము, సం. వి. అ. న. 1. కామ్యదానము: చూ, స్వర్గము. 3; 2. విషేధము: చూ, వారణము. 1.

ప్రవాసనము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రమాదము.

ప్రవాసము, సం. వి. అ. న. 1. పరదేశవాసము: చూ, సదనము. 1; 2. పరదేశగమనము, ఊడవిడిచి పోవుట: ఈతి, విశ్లేషము, విదురము. (తె)—ఎడఁబాయుట. (చూ, ఎదురము); అం. 3: చూ, విప్రలంభము.

ప్రవాహము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెల్లువ; 2. ప్రవృత్తి: చూ, వర్తనము. 1; 3. పరంపర: చూ, వెల్లి. 4.

ప్రవాహక, సం. వి. అ. శ్రీ. గ్రహణి: చూ, రోగము. 1.

ప్రవాళమణి, అం: చూ, దంకషేతములు.

ప్రవాళము, సం. వి. అ. పుం. 1.—వగడము: చూ, రత్నము. 1; 2. చూ, విణాదండము; 3. చిగురు: చూ, విద్రుమము.

ప్రవిక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, ఆచారము.

ప్రవిచారణము, సం. వి. ల. న: చూ, యుష్టము.

ప్రవిశ్లేషము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రవాసము. 2.

ప్రవిష, సం. వి. అ. శ్రీ. అంబన: చూ, విష

ప్రవిష్టుడు, సం. విజ. ప్రవేశించినవాడు: చూ, నాహనియెడ

ప్రవీక్షించు, సం. న: క్రి: చూ, పీక్షించు.

ప్రవీణుడు, సం. విజ: చూ, నమస్తుడు.

ప్రవృత్తము, అం: చూ, సంచారి వర్గకాలాంతరములు

ప్రవృత్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. నడక: చూ, వర్తనము. 1; 2.

ప్రవేరము: చూ, సాహసము. 1; 3. బ్రదుకుచెడుపు:

చూ, వృత్తి. 2; 4. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2;

5. ఎంతెంతవచ్చు జూయల పరంపర: చూ, ప్రవాహము 1.

ప్రవృత్తుడు, సం. విజ. ప్రవర్తించివాడు.

ప్రవర్ణమగు, మి. అ. క్రి: పుటపుటనిగు.

ప్రవర్ణము, సం. విజ. 1. పెరిగినది: చూ, వృద్ధము. 2; 2

కానకాగి పెరిగినది: ప్రస్తుతము.

ప్రవృద్ధుడు, సం. విజ: చూ, ప్రౌఢుడు.

ప్రవేకము, సం. విజ: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

ప్రవేకుడు, సం. విజ: చూ, ప్రచానుడు. 3.

ప్రవేణి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. ఏనుగుమీదఁ బుట్టచెడి యెట్టి కంఠి: చూ, రత్నకము; 2. సర్పాకారముగా అల్లిన జడ: చూ, రూపేణి 2;

ప్రవేకము, అం: చూ, సూక్ష్మము. (ఒకడుగాని ఇద్దఱుగాని లేక పెక్కుండ్రుగాని నీడనాత్రలు వృత్తి వర్తిష్యమాణ కథ చెప్పుట.)

ప్రవేశము, అం: చూ, విశృంఖలము.

ప్రవేశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సాహసము. 1.

ప్రవేశించు, సం. అ. క్రి: చూ, సోఁడు 4.

ప్రవేష్టము, సం. వి. అ. పుం. బాహువు: చూ, స్కందము. 1.

(చూ, హస్తము.)

ప్రవృత్తము, సం. విజ: చూ, స్పష్టము.

ప్రవృజితుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సన్న్యాసి.

ప్రవృజ్య, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. సన్న్యాసాశ్రమము: చూ, సదనము. 1; 2. తిప్పట: చూ, విహారము. 1.

ప్రవ్య, దే. వి. కుండ. భాగ. 6, స్కం. 205: చూ, భండము 3.

ప్రవంస, సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, ప్రోతము; వా. 2. మాటలోమాట: చూ, శబ్దము. 2.

ప్రశంసార్థకములు, అగుర-అగురా-అవుర-అవురా-బెర-బెరా. అయ్యారె-బళా-బళి-బళి-బళిర, భళా-భళి-భళి-భళిర, మర్జ్జూర-మర్జ్జూరె, బాపురె.

ప్రశంసించు, సం. న: క్రి: చూ, స్తుతించు.

ప్రశమనము, అం: చూ, అత్తములు.

ప్రశస్త్యము, సం. విజ. 1. ప్రసిద్ధితెక్కినది: చూ, సంభావన. 3; 2. (నేయ సూనెలోనగువానిచే) పొగవఁబడినది: చూ, సాతాళింపు; 3: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

ప్రశస్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, ప్రసిద్ధి. 1.

ప్రశస్త్యము, సం. విజ. ప్రసిద్ధితెక్కినది: చూ, సంభావన. 3.

ప్రశాంతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. మిక్కిలిశాంతి: చూ, శాంతి. 1.  
 ప్రశాంతుడు, సం విణ. మిక్కిలి శాంతి నొందినవాడు: చూ,  
 సహనుడు.  
 ప్రశ్న, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = వన్నము: చూ, రూ-ప్రశ్నము.  
 ప్రశ్నకర్త, సం. వి. ఋ. పుం: చూ, కథంకధికుడు.  
 ప్రశ్నము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సవాలు.  
 ప్రశ్నార్థకములు, అం. 1. ఏల-ఎందు-ఎట-ఎప్పుడు మొ.  
 “ఉదా.—ఏలరావు, ఎందుగలదు, ఎందునుంటివి, ఎప్పుడు  
 వెళ్ళెను.” అవ్య. 2. ఏ-ఏడ-ఏల-ఏలా-ఎందుకు, టయి.  
 ప్రశ్నించు, సం. స. క్రి: చూ, సవాలువేయు.  
 ప్రశ్రయము, సం. వి. ఆ. పుం. ఊటట: చూ, సమాశ్వాసము.  
 ప్రశ్నితుడు, సం. విణ: చూ, విసితుడు. 8.  
 ప్రష్ట, సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) అడుగువాడు: చూ,  
 ప్రాశ్నికుడు. 2.  
 ప్రష్టవాహము, సం. వి. ఊ. పుం: చూ, యుగపార్శ్వకము.  
 ప్రఘుడు, సం. విణ: చూ, ముందునడచువాడు.  
 ప్రహీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. చూ, రూ-సహీహి.  
 ప్రహము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. విషయవిస్తరము: 2. ప్రస్తా  
 వము: చూ, శంసనము; అం. 3: చూ, యానపంచకము.  
 ప్రసంగాననము, అం: చూ, యానము. 2.  
 ప్రసంగించు, సం. స. క్రి. 1. ఏదేని యొకవిషయము విస్త  
 రించిచెప్పు: చూ, వచించు; 2: చూ, ప్రస్తావించు. భో. 6  
 ఆ. 130.  
 ప్రసక్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1: చూ, ప్రసంగము. 2; వా. 2.  
 సంబంధము: చూ, సంయోగము.  
 ప్రసక్తించు, సం. ఆ. క్రి. ప్రస్తావమునకు వచ్చు.  
 ప్రసత్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, ప్రసాదము. 1.  
 ప్రసన్న, సం. వి. ఆ. శ్రీ. కల్లు: చూ, సుర. 2.  
 ప్రసన్నకనొందు, మి. ప్రే: తేలుచు-తేర్చు.  
 ప్రసన్నమధ్యము, అం: చూ, స్థాయివర్ణగతాలంకారములు  
 (అలంకారము. 3.)  
 ప్రసన్నము, సం. విణ. 1. నిర్మలము: చూ, సమీచీనము. 2;  
 2: చూ, హ్లోదనము.  
 ప్రసన్నాంతము, అం: చూ, ప్రసన్నమధ్యము.  
 ప్రసన్నాది, అం.—పై—  
 ప్రసన్నార్థంతము, అం.—పై—  
 ప్రసభము, సం. వి. ఆ. పుం. బలాత్కారము: చూ, హతము 2.  
 ప్రసరణము, సం. వి. ఆ. న. అంతట నేనవ్యాపించుట: చూ,  
 శిరిరము.  
 ప్రసరణి, సం. వి. ఇ, ఈ. శ్రీ.—పై—  
 ప్రసరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. వ్యాపనము: చూ, సంవృతము;  
 2: చూ, వినయము; 3: చూ, వేగము. 3; 4. ఇనుపచువ్వ  
 గల బాణము: చూ, బాణము. 1.  
 ప్రసరించు, సం. ఆ. క్రి. రూ-ప్రసరిల్లు: చూ, వ్యాపించు.  
 ప్రసరిల్లు, సం. ఆ. క్రి.—పై—  
 ప్రసర్పణము, సం. వి. ఆ. న: చూ, ప్రసరము. 1.

ప్రసర్పితము, అం: చూ, కరణములు.  
 ప్రసవగృహము, సం. వి. ఆ. న. పురిటిల్లు: చూ, సదనము 1.  
 ప్రసవజలము, సం. వి. ఆ. న: చూ, ఉబ్బినీరు.  
 ప్రసవబంధనము, సం. వి. ఆ. న. తొడిమ: చూ, వృంతము 1.  
 ప్రసవము, సం. వి. ఆ. పుం. 1.—పెసవము, కానుపు: చూ,  
 నూతి. 2; న. 2. శువ్వు: చూ, సుమము; 3. పండు: చూ,  
 ఫలము. 1; పుం. 4. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 5. బిడ్డ:  
 చూ, శిశువు; 6. వశ్యాదులయీనిక, ఈనిక: చూ, నూతి. 2.  
 ప్రసవించు, సం. స. క్రి. (బిడ్డ) కను, ఈను, కను: చూ,  
 సంభవించు.  
 ప్రసవ్యము, సం. విణ: చూ, సవ్యము. 1-2-3; 4. అను  
 కూలము: చూ, స్నేహము. 1.  
 ప్రసాదనము, సం. వి. ఆ. న. 1. తేర్చుట; 2. = వసదనము.  
 చూ, పసదనము. 1; 3. అన్నము. చూ, సాదము (1):  
 ప్రసాదని, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, మూలుగు\*.  
 ప్రసాదము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ప్రసన్నత. రూ-ప్రతిఫ.  
 చూ, సాదము (1); 2. అనుగ్రహము: చూ, సాకతము:  
 2; 3: చూ, స్వాస్థ్యము; 4. వసాదము. భ. వంతుడు  
 లోనగువారిచే భుక్తపరిశిష్టమైన అన్నాదులు: చూ, సాదము.  
 (1); అం. 5: చూ, గుణములు. 1; 6: చూ, స్థాయివర్ణ  
 గతాలంకారములు (అలంకారము. 3.); 7: చూ, సంవారి  
 వర్ణ గతాలంకారములు.  
 ప్రసాదించు, సం. స. క్రి. అనుగ్రహించి యిచ్చు: చూ,  
 విడుచు. 3.  
 ప్రసాదనము, సం. వి. ఆ. న. 1. వస్త్రాద్యలంకరణము: చూ,  
 భూషణము. 2; 2: చూ, సిద్ధి. 1.  
 ప్రసాదని, సం. వి. ఈ. శ్రీ: కంకతము, కంకతిక, కేశమార్ద  
 కము, కేశమార్దనము. (తె).—దువ్వెన, వన్నె, తద్వి—  
 (తె).—ఈరు పెన—ఈర్వెన, చిక్కంటు—చిక్కంటె,  
 చిక్కోల, దువ్వెన.  
 ప్రసాదితుడు, సం. విణ: చూ, సజ్జుడు. 2.  
 ప్రసారణము, సం. వి. ఆ. న. 1. చాచుట: చాపు; 2 తిగు  
 చుట; అం. 3: చూ, హస్తప్రాణములు; 4: చూ, కర్మములు. 2.  
 ప్రసారణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, లంకెనవరము\*.  
 ప్రసారము, సం. వి. ఆ. పుం. 1.—వసారము: చూ, సంబా  
 రము; 2. వ్యాపనము: చూ, సంవృతము.  
 ప్రసారి, సం. విణ. న్. ప్రసరించునది.  
 ప్రసారిణి, అం: చూ, శ్రుతులు.  
 ప్రసారికము, సం. విణ. 1. చాచబడినది: విచితము; 2.  
 తిగువబడినది: ఆకర్షితము; అం. 3: చూ, ఉత్తానకరణ  
 బంధములు; 4: చూ, బాహుక్రియలు; 5: చూ, పార్శ్వ  
 క్రియలు.  
 ప్రసీతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. నిర్బంధము: చూ, బంధము. 1.  
 (కట్టెడు సాదనము అనియు)  
 ప్రసీతుడు, సం. విణ: చూ, తత్పరుడు.  
 ప్రసిద్ధము, సం. విణ. 1. ప్రసిద్ధికెక్కినది: చూ, సంభావన. 3;  
 3. అలంకరింపబడినది: చూ, వజ్జితము. 2. ప్రసిద్ధిమూర్త్య

జ్వలనం హవిర్బుజః. న్యా. అగ్ని కూర్వముఖముగా మండుట ప్రసిద్ధము. ప్రతాపశాలికః బ్రతిపీరునివై స్పృహ సహజము.

ప్రసిద్ధి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. ఖ్యాతి: చూ, సంభావన. 3; 2 అలంకారము: చూ, భూషణము. 2.

ప్రసువు, సం. వి. ఊ. శ్రీ. 1. తల్లి: చూ, సవిత్రి. 1: 2. ఆడు. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 3. అరటి\*: చూ, రంభ. 2; 4. ఒకటితోనొకటి పెనఁగొన్న ద్రాక్షతీగ లోనగునది: చూ, వృక్షము.

ప్రసూత, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, సూతిక.

ప్రసూతము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ప్రసవము. 2; విణ. 2: చూ, సంభూతము.

ప్రసూతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1: చూ, ప్రసవము. 2; 2: చూ, ప్రసవము. 4; 3: చూ, ప్రసవము. 5.

ప్రసూతిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, ప్రసూత.

ప్రసూతిజము, సం. వి. అ. న. భార: చూ, శోకము.

ప్రసూనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ప్రసవము. 2; 2: చూ, పలము. 1; విణ. 3: చూ, ప్రసూతము. 2.

ప్రసూనేషువు, సం. వి. ఊ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

ప్రస్పృత, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, వికృ.

ప్రస్పృతము, సం. వి. అ. పుం. 1. చేర: చూ, రూ-ప్రస్పృతి. 1; విణ. 2: చూ, ప్రస్పృతము. 2; 3. తీర్చఁబడినది: అం. 4: చూ, పుటక్రియలు.

ప్రస్పృతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. చేర: చూ, హస్తము; 2. పుడి నిలి: చూ, హస్తము.

ప్రసేకము, సం. వి. అ. పుం. 1. చల్లుట: చూ, ప్రోక్షణము. 1; 2. జాటుట: చూ, స్థలనము. 2.

ప్రసేవకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వీణదండము.

ప్రసేవము, 1.—పై—: 2: స్థానము.

ప్రస్తరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = పొత్తరము: చూ, రత్నములు; 2: చూ, రత్నములు; 3. కుళము: చూ, హరిత (తృణము. 1); 4. చిగుళ్ళు లోనగువానిచే ఏర్పఱచిన నెట్లు: చూ, శయ్య. 1.

ప్రస్తరించు, సం. స. క్రి. 1: చూ, విస్తరించు; 2. చందః ప్రస్తారముచేయు.

ప్రస్తవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, విషయము. 1. భార. సభా. 1, ఆ. 39.

ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణములు, అం. ప్రస్తారము, సంఖ్య, నష్టము, ఉద్విష్టము, సాతాళకము, ద్రుతమేరువు, లఘుమేరువు, గురుమేరువు, పుతమేరువు, సంయోగమేరువు. ఖండప్రస్తారము, ద్రుతమేరునష్టము, ద్రుతమేరుద్విష్టము, లఘుమేరునష్టము, లఘుమేరుద్విష్టము, గురుమేరునష్టము, గురుమేరుద్విష్టము, పుతమేరునష్టము, పుతమేరుద్విష్టము. మఱియు యతి ప్రస్తారము (అని కొందఱు) (20)

ప్రస్తారము, సం. వి. అ. పుం. 1. చందశ్చాత్రమునందలి ప్రత్యయవిశేషము; 2. పృథవిస్తారము; అం. 3: చూ, సాయావర్గకాలంకారములు (అలంకారము. 3.); 4:

చూ, సంచారివర్గ గౌలంకారములు; 5: చూ, ప్రస్తార ప్రత్యయప్రాణములు.

ప్రస్తారములు, అం: చూ, ప్రస్తారప్రత్యయ ప్రాణములు. (పది అని కొందఱు)

ప్రస్తావన, అం. ప్రస్తావనవిధము — ప్రరోచన, ఆముఖము నని. పూర్వరంఘముచేయువాఁడొకసూత్రదాతఁడు. ప్రస్తావన ప్రవర్తకుఁడు (నటప్రావకుఁడు) మఱియొక సూత్రదాతఁడు అని కొందఱు. ఇద్దరు నొకరే కావచ్చునని మఱి కొందఱు అందురు. ఏళ్ళయినఁ బ్రస్తావనతోనే కథ ప్రారంభమవును. (కవి కావ్యప్రముఖ ప్రస్తుతార్థప్రశంసచే శ్రోతల చిత్తము రంజించుట ప్రరోచన. సూత్రదాతఁడు నటిరోగాని, మాకీపునితోగాని, విమాషణునితోగాని ప్ర కృ త ము తోడించు వాక్కులను విధిత్రిముగఁ బలుకుట ఆముఖము) ప్రస్తావనయే ఆముఖ మని ఆముఖమే ప్రస్తావ యని ఇది రెండు పర్యాయ పదములని మతాంతరము.

ప్రస్తావనము, అం: చూ, నాటిచలు.

ప్రస్తావనాంగములు, అం. (చూ) కభోద్ధాతము, ప్రవర్తకము, ప్రయోగాతిశయము. 3; అంకాదిని నాంది ఋతువర్ణనమును ముఖ్యములు. ప్రస్తావనానంతరము విష్కంభమని కొందఱు, అంకద్వయ మధ్యమందే విష్కంభమని కొందఱు చెప్పుదురు. (చూ, నాంది) (చూ, నాటకము.)

ప్రస్తావము, సం. వి. అ. పుం. 1: అవసరము, ప్రకరణము, ప్రక్రియ; పుం. 2 చెప్పుట: చూ, ప్రసంగము. 2; అం. 3: చూ, ప్రస్తావన. (ప్రస్తావనము అనియు వాడుక.)

ప్రస్తాపించు, సం. స. క్రి. ప్రస్తావమునకు తెచ్చు: చూ, పదించు.

ప్రస్తుత, సం. వి. ఆ. శ్రీ. (ఈనఁబోవు సమయమున) పొదుగు చేసిన ఆవు: చూ, సారథేయి (దేనువు)

ప్రస్తుతము, సం. విణ. 1. మిక్కిలి స్తుతించఁబడినది: చూ, స్తుతము; 2. చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2; 3. వ్రయ త్నముచేయఁబడినది: చూ, సన్నిహితము. 2; 4. సిద్ధము చేయఁబడినది: చూ, సిద్ధము. 2; వా. అవ్య. 5. ఇప్పుడు: చూ, సాంప్రతము. 2.

ప్రస్తుతాంకురము, అం: చూ, అలంకారము. 3. (ప్రస్తుతవర్ణనచే ప్రస్తుతార్థమేద్యోతకమవుట. “ఉ॥ మాలతియుండఁడేటి, కేతకి కేగదేలి :”

ప్రస్తుతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. మిక్కిలిస్తోత్రము: చూ, స్తుతి.

ప్రస్తుతించు, సం. స. క్రి. మిక్కిలిస్తుతించు: చూ, స్తుతించు.

ప్రస్తోతుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఋత్విజాఁడు. 1.

ప్రస్థపుష్పము, సం. వి. అ. పుం మరువము\*: చూ, సమీరణము

ప్రస్థమానము, సం. వి. అ. న. తూములోనగువాని కొలత : చూ, మానము.

ప్రస్థము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై—. (కొలతలు — ఆధకము (తూము), ద్రోణము (నలుతుము) (ఇది తూమునకు ఇద్దమునకుఁగూడ పేరు), భారి (పుట్టి), వాహము (ఇరువది పుట్లు), వికుంచకము (సోల), కుడుముప

(మానెను): చూ, కొలత; 2. నాలుగుమానికల కొలఁది: కుంచము. (తె) — కుంచము; 3. కొండనెత్తము: చూ, పర్వతము.

ప్రస్తావనము, సం. వి. అ. న. 1. (గెలువ విచ్చయించిన రాజు యొక్క) ప్రయాణము: చూ, సంచారము; 2: చూ, శాస్త్రము.

ప్రస్తాపించు, సం. స. క్రి. చక్కగా స్థాపనముచేయు: చూ, స్థాపించు

ప్రస్తాపితము, సం. విణ. చక్కగా స్థాపింపఁబడినది: చూ, స్థాపితము.

ప్రస్థితము, సం. విణ: చూ, ప్రయాతము.

ప్రస్ఫుటము, అం: చూ, స్థితకరణబంధములు.

ప్రస్ఫోటనము, సం. వి. అ. న. 1. చేట: చూ, కూర్చుము; 2. ప్రకాశనము; 3. దెబ్బ: చూ, హతి.

ప్రప్రణామము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, నెలయాట; 2. చెమట: చూ, స్వేదము. 1.

ప్రప్రావము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మూత్రము.

ప్రస్యాపనము, అం: చూ, ఆత్మములు.

ప్రస్స, వా. వి: చూ, బ్రహ్మబిందువు.

ప్రహతము, సం. విణ. 1. కొట్టఁబడినది: ఆయన ప్రము, ఆవిర్భవము, ఆహతము, తాడితము, వర్షవస్త్రము: తద్వి. — కొట్టఁ దగినది. (సం). — గాధము; 2. పొడిచేయఁబడినది; 3. విస్తరింపఁబడినది.

ప్రహరణకలిత, అం: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్కపాదము నందు న, న, భ, న, తగణములు, ఎనిమిదింటి యతి, 14 వ భందస్సు.)

ప్రహరణము, సం. వి. అ. న: చూ, బాణము. 1.

ప్రహరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊము: చూ, యామము. 1; 2. దెబ్బ: చూ, హతి.

ప్రహరి, వై. వి. రూ ప్రహరి. = ప్రాకారము. పా. 4, ఆ. 76: చూ, ప్రాకారము.

ప్రహరించు, సం. స. క్రి. కొట్టు: చూ, మొత్త. 2.

ప్రహరిచరించు, మి. అ. క్రి: ప్రవక్షిణించు, ప్రహరిచుట్టు, ప్రహరిదిగుగు.

ప్రహరిచుట్టు, . — వై. — వసు. 4, ఆ. 68.

ప్రహరిదిగుగు. . — వై. — కాశీ. 1, ఆ. 116.

ప్రహర్షణము, అం: చూ. అలంకారము. 3. (ఒక కార్యము నకై ప్రయత్నించునపు డుపకరణములయందె ఫలసిద్ధి యగుట. “ఉదా. — గవియున్నచోట గవిపెట్ట నంజనము వేయటకు వేరుఁ ద్రవ్వఁబోగా నక్కడ నిధి దొరికినది.”

ప్రహర్షణి, అం: చూ. వృత్తము. 1. (మ, వ, జ, ర, గురు పులు, 8 యతి, 13 వ భందస్సు.)

ప్రహర్షణుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుధుడు. 1.

ప్రహాసనము, సం. వి. అ. న. 1. పెద్దనవ్వు: చూ, హాస్యము; 2. పరిహాసము: చూ, హాళి; అం. 3: చూ, సాటకము. (కథకల్పితము, పాపంద హాసములతో నొక్కడ నాయ

కుడు. హాస్యరసము ప్రధానము. భారతవృత్తి. నేపథ, భిక్షక, వేశ్యాప్రభృతులే రాజ పరివారము. ఒక పేయంకము. ముఖనిర్వహణ సంధులు రెండే.)

ప్రహసించు, సం. అ. క్రి. పెద్దనవ్వునవ్వు: చూ, హసించు.

ప్రహసితము, సం. వి. అ. న. శిరఃకంపముతోఁ గూడిన నవ్వు. (ఇది మధ్యమము): చూ, హాస్యము. 1.

ప్రహస్తము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రతలము. 2.

ప్రహస్తుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్షసుడు. 1.

ప్రహారకుడు, సం. విణ: చూ, ప్రహారి. 1.

ప్రహారము, సం. వి. అ. పుం. 1. = బవరము: చూ, యుద్ధము; 2: చూ, రూ-ప్రహారము. 2.

ప్రహారి, సం. విణ. 1: చూ, హారకుడు. 3: వా. 2: చూ, రూ ప్రహారి.

ప్రహారుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

ప్రహి, సం. వి. ఇ. పుం. నూయి: చూ, సరస్సు. 1.

ప్రహిత, అం: చూ, దూతీవత్సయము.

ప్రహితము, సం. విణ. వింటనుండి విడువఁబడినది (బాణము): చూ, బాణము. 1.

ప్రహితుడు, సం. విణ: చూ, వ్యుత్పన్నుడు.

ప్రహేయము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (న, న, మ, య గణములు. 8 యతి. 12 వ భందస్సు.)

ప్రహేళిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ప్రవర్ణిక.

ప్రహ్లాత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, రూ-ప్రహ్లాదము.

ప్రహ్లాన్ముడు, సం. విణ: చూ, ప్రముదితుడు.

ప్రహ్లాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సంతోషము.

ప్రహ్లాదుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-హ్లాదుడు. హిరణ్యకశి పుని కొడుకు: (చూ, సూనుడు. 1.) చూ, పరమభాగవతోత్తములు.

ప్రహ్వము, సం. విణ. 1. నమ్రము: చూ, వక్రిముము; 2. ఆసక్తిము: చూ. సహితము.

ప్రళయము, సం. వి. అ. పుం. రూ ప్రలయము. 1. కల్పాంతము: చూ, సంవత్సరము; 2. అపాయము: చూ, హాని; 2; 3. చావు: చూ, సావు; 4. మూర్ఛ: చూ, రోగము. 1.

ప్రళయములు, అం. వృత్తి, అవస్థా, శరీరమును, బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్ర, మహేశ్వర, సదాశివ, విరాట్పురుషప్రళయములు (10).

ప్రా

ప్రా, విణ. = పురా. వెనుకటి: చూ, రూ-పాఠ-4. (వృత్తి యందు పాఠశబ్దమునకు మీఁదివర్ణములులోపింపఁగా మిగిలినరూపము. ఉదా. — “ప్రామల్లి, ప్రావేలుపు” మొ.) (దీనికి వృత్తియందు అచ్చుసరమగునపుడు యదాగమంబును, పదపములు సరంబులగునపుడు సుగాగమంబు నగు. ఉదా. — “ప్రాయిల్లు, ప్రాయేలు, ప్రాగేంపు, ప్రాఱొతు, ప్రాణచ్చ, ప్రాణసిడి” మొ.)

ప్రాంగణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముంగిలి. 2; 2. సణవ వాద్యము: చూ, స్వరము. 2.



ప్రాంతము, సం. వి. అ. పుం. 1. తీరము, చూ, రోధన్యు;  
2. = వంశ-చింత: చూ, సమీపము. 1.

ప్రాంతరము, సం. వి. అ. న. 1. అడవి: చూ, వివినము; 2.  
తొట్ట: చూ, రంధ్రము. 1; 3. దవ్వయిన యెదారిత్రివ:  
చూ, మార్గము. 1: 4. పొలిమేర: చూ, హద్దు. 1.

ప్రాంతపు, సం. విణ. (ఉ) పొడుగైనది: చూ, సోగ. 3.

ప్రాతు, దే. వి. 1: చూ, ఉపప్పుము; 2: చూ, మలినము.  
భార. ఆర. 7, ఆ. 28; ఆ. క్రి. 3: రూ-పాతు, అర్థా  
ఎక్కు; 4: రూ-పాతు, ఎక్కు. జరుగు-జరుగు, తడవు,  
ప్రాతుదెంచు. (సం. వ).—అదిరోహించు, ఆరోహించు.

ప్రాతుడు, దే. వి. రూ-పాతుడు. 1: ఎక్కుడు, జరుగు-  
జరుగు. (సం. వ).—అదిరోహణము, ఆరాధి, ఆరో  
హణము, ఆరోహము; 2. సంధిపాచి: చూ, శమలము.

ప్రాతుదెంచు, దే. అ. క్రి: చూ, ప్రాతు. 4. పా. 2, ఆ. 38.

ప్రాతులాడు, దే. అ. క్రి. రూ-పాతులాడు. 1 ప్రాకియెత్తు;  
వా. 2. బ్రతిమాలు; 3. పీకులాడు; 4. వచ్చినంతరాబట్టు.

ప్రాతెడువాడు, దే. విణ. 1: ఎత్కెడువాడు. (సం).—ఆరో  
హకుడు; వా. 2: చూ, పాకివాడు. 2.

ప్రాకొను, దే. అ. క్రి: పాచిబట్టు.

ప్రాగబ్బము, వై. వి. బ. (ప్రాత+కబ్బము): చూ,  
పేదము.

ప్రాచి, వై. వి. విణ: చూ, రూ-పాచి, (ప్రాతదనుటకు—  
హరి పూ. 5, ఆ. 209.)

ప్రాచిపురుగు, వా. వి. ఉద్దజలవరము: చూ, మత్స్యము 1.  
ప్రాజదువులపెట్టె, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు.

ప్రాజదువులు, ద్వ. వి. బ: చూ, ప్రాగబ్బము. స్వా. 2,  
ఆ. 82.

ప్రాత, వై. వి. రూ-పాత. 1. భృత్యుడు. ఉ, హరి 4, ఆ.  
98: చూ, సేవకుడు; 2. ఇట్ట: చూ, వత్తము; 3. జీర్ణ  
వత్తము: చూ, వత్తము; విణ. 4. = పూతన. రూ-పాత—  
ప్రా, అడువ, తుకాటము, వెనుకటి. (సం).—చిరంతనము,  
చిరత్నము, జీర్ణము, టకము, పూతనము, పూణము—  
పూణము, ప్రతనము-వత్తము. ప్రాక్తనము, (అన్య)-  
కిన్ను; 5. మొదలు, పూర్వము: చూ, లోనిడి; 6. ప్రాతది.  
“ప్రాతచీర”.

ప్రాతగిలు, వై. అ. క్రి. = ప్రాక్తన. ప్రాతపడు: రూ-ప్రాత  
గిల్లు, ప్రాణుడు.

ప్రాతగిల్లు, —వై.—

ప్రాతఁబలుకులు, ద్వ. వి. బ: చూ, ప్రాగబ్బము.

ప్రాణుడు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, ప్రాతగిలు; 2. అలవడు:  
చూ, సిద్ధించు.

ప్రాణుకులచెంకి, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు. ఆం. భ. ప్ర.  
181.

ప్రాణుకులు, ద్వ. వి. బ. రూ ప్రాణుకులు: చూ, ప్రా  
గబ్బము.

ప్రాణుకులు, —వై.—ఉ. రా. 2, ఆ. 178.

ప్రాణుక్కు-సొమ్ము పెట్టె, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు. సాం.  
దే. 9.

ప్రాక, దే. వి: చూ, రూ-పాక.

ప్రాకటము, సం. విణ: చూ, ప్రకటనము.

ప్రాకామ్యము, అం. పరిష్టి: చూ, సిద్ధులు. (విభాతులు.)

ప్రాకారము, సం. వి. అ. పుం. = ప్రహరి: అని, రంభావటము,  
కళతము, నేమము, వరణము. (తె.—కోట, ప్రహరి -  
ప్రహారి.

ప్రాకృతభవము, పా: చూ, ప్రాకృతము.

ప్రాకృతభాషాభేదములు, అం. ఇ. అణ. — ౧. మహారాష్ట్ర  
దేశములో ప్రాకృతము, ౨. భారతదేశములో వాచినేసి,  
౩. మగధదేశములో మాగధి, ౪-౫ దాహి, సహ్యా,  
నేపాళ, పాండ్య, కేయ, కుంతల, చోళ, భోజ, గాంధార,  
సురేష్ట, ద్రవిడ, గౌడ, లాటదేశములను విశాచదేశము  
లందుఁ బ్రకాచియు, చాళియును, ౬. ఆఫీర, మూర్రాచి  
దేశములం దపభ్రంశభాషయును వాచుచున్నారట: (చూ,  
ప్రాకృతము. 1; భాష. 1)

ప్రాకృతము, అం. ఒకానొక భాష. (సంస్కృత పదములు  
రెండువిధములుగాఁ దెనుఁగునం బ్రవేశించుచున్నవి. (1)  
అందుఁ గొన్ని ప్రాకృతభాషలోఁజొచ్చి ప్రాకృతపదంబులై  
అచ్చటనుండి తెనుఁగునఁ జేరుచున్నవి: (2) మఱికొన్ని  
సంస్కృతశబ్దములు ప్రాకృతభాషయందుఁ జేరిక సరిగా  
తెనుఁగునం బ్రవేశించు చున్నవి. ఈ సంస్కృత ప్రాకృత  
శబ్దములు తెనుఁగునఁ జేరువచ్చు చివరమాత్రము సర్వు  
ములగుమార్పులు చెందినం జెందుఁగాని యితర భేదముల  
నొందవు. ఈ ద్వివిధపదంబులే తత్సమంబులని వ్యవహరింపఁ  
బడును. ఇట్లు తెలుగులోనికి వచ్చిన సంస్కృత పదములు  
“సంస్కృతసమము” అనియు, ఇట్లే వచ్చిన ప్రాకృత పద  
ములు “ప్రాకృతసమము” అనియుఁ దెలియఁజరుచున్నవి.  
ఇట్టి పదములుగాక, సంస్కృత ప్రాకృత శబ్దములలోఁ  
గొన్ని చివర మాచ్చులేగాక, పదములలోని వర్ణములు  
పోయిగాని, వర్ణములు మాటిగాని, క్రొత్తవర్ణములు చేరికాని  
మాఱురూపంబులనొంది తెనుఁగునఁజేరడు కొన్ని సంస్కృత  
ప్రాకృతశబ్దములు “తద్భవంబులు” అని చెప్పఁబడును.  
ఇట్లు సంస్కృతమునుండి పుట్టినపదములు “సంస్కృతభవ  
ములు” ప్రాకృతమునుండి పుట్టినవి “ప్రాకృతభవములు”  
సంస్కృతసమ, ప్రాకృతసమ, సంస్కృతభవ, ప్రాకృత  
భవములేకాక, “దేశ్యములు” అనేది పదంబులును దెలుగు  
నంగలవు. సంస్కృతసమంబులు గాక తక్కిన నాల్గు విధము  
లైన యాంధ్రపదంబులు “అచ్చికములు”లేక అచ్చ తెనుగు  
అనియుఁ దెలియఁబడును. (ఇది తెలుగుభాషా ప్రణాళియై  
నను విషయమంతయుఁ దెలుపుట కిచట వివరింపఁబడియె):  
(చూ, ప్రాకృత భాషాభేదములు. భాష. 1.); అం. 2: చూ,  
తాత్పర్యము.

ప్రాకృతసమము, వా. వి: చూ, ప్రాకృతము.

ప్రాకృతుడు, సం. విణ. పామరుడు: చూ, హీనుడు.

ప్రాతన, వై. వి. = పాకాన్న. (రూ - పాతన - పాతన్న  
ప్రాతన్న) య. 4, ఆ. 116: చూ, పాకాన్నము.



ప్రాకృతము, —వై.—

ప్రాక్షణము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రగల్భము; 2. త్రీల

ప్రాగల్భము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రగల్భము; 2. త్రీల  
యొక్క అయత్నజమైన యోకానౌక శృంగారచేష్ట.

ప్రాగ్జ్యోతిషము, అం: చూ, దేశములు.

ప్రాగ్భూతము, సం. వి. అ. పుం. 1. అతిశయము: చూ,  
హెచ్చు. 2: 2. వర్తతములు లోనగువాని శిఖరము: చూ,  
శిఖరము. 1.

ప్రాగ్రసరుడు, సం. వి. అ. 1: చూ, ముందు నడచువాడు;  
2: చూ, మొదటివాడు.

ప్రాగ్రహరము, సం. వి. అ. 1. ముందునడచునది: ప్రాగ్ర్యము;  
2. మొదటిది: చూ, త్రైవ్యము.

ప్రాగ్రహరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రధానుడు.

ప్రాగ్ర్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రాగ్రహరము.

ప్రాగ్ర్యుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రాగ్రహరుడు.

ప్రాగ్ర్యంశము, సం. వి. అ. పుం. హవిర్భూతమునకు ముందున్న  
సభాగృహము: చూ, సదనము. 1.

ప్రాహరము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రహరము: చూ,  
ప్రవము.

ప్రాచి, సం. వి. ఈ. త్రీ. 1. తూర్పు: చూ, హరిత్త. 1; 2.  
వచ్చాకు: చూ, హరిత సత్రిక.

ప్రాచికము, వై. వి: చూ, రూ-పాచికము జై. 7, ఆ. 193.

ప్రాచీన, సం. వి. అ. త్రీ. చిలుబొద్ది: చూ, విద్వత్.

ప్రాచీనబ్ధి, సం. వి. న్. పుం. 1. ఇంద్రుడు: చూ, సహ  
ప్రాజ్ఞుడు; 2. ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1.

ప్రాచీనము, సం. వి. అ. న. 1. కంపకోట: చూ, వెలుగు;  
వి. 2. పూర్వదిశయందుగలిగినది; 3. పూర్వకాలమందు  
గలిగినది.

ప్రాచీనాచీకము, సం. వి. అ. న. కుడిభుజము మీదుగా  
ఎడమపార్శ్వమున వ్రేలెడుజందెము: చూ, యజ్ఞోపవీతము.

ప్రాచీరము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ప్రాచీనము. 1.

ప్రాచుర్యము, సం. వి. అ. న. ప్రచురత్వము.

ప్రాచేకసుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రచేకసుడు.

ప్రాచ్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. శరావతియను నది యెల్లగా  
గల ప్రాగ్దక్షిణముల మధ్యదేశము: చూ, దేశములు; వి. 2.  
2. తూర్పుదిక్కునందలిది: చూ, హరిత్త. 1.

ప్రాచ్యవృత్తి, అం: చూ, వైతాళియము, వృత్తము. 1. (జేసి  
పాదంబులందు 14 లఘువులు సరిపాదంబులందు 16 లఘు  
వులు గలిగి జేసిపాదంబు లేడింటి సరిపాదంబుల తొమ్మి  
ది ఐ యతి గల వృత్తము.)

ప్రాజనము, సం. వి. అ. న. మునికోల: చూ, నిళ్ళు.

ప్రాజాపత్యకాండములు, అం: చూ, త్రైత్వియ బ్రాహ్మణము.

ప్రాజాపత్యకృతము, అం: చూ, కృతము 6.

ప్రాజాపత్యము, సం. వి. అ. న. 1. అధికారము: చూ,  
రవము. 1; 2. ఇష్టివిశేషము: చూ, యజ్ఞము; 3. పల్లెందు  
దినములతో ముగింపఁదగిన వ్రతము: చూ, కృత్యము.

6: చూ, వ్రతము; పుం. 4. మీరిరువురుగూడి ధర్మము  
చేయుఁడని వ్రతంతో సరిపాదించి కన్పెచ్చిచ్చియు : పెండ్లి

చూ, వివాహము; అం. 4: చూ, కర్మములు; 5: చూ,  
తానములు (శుద్ధతానములు)

ప్రాజిక, సం. వి. ఋ. పుం. తేరుపూన్పరి: చూ, సారధి.

ప్రాజ్ఞి, సం. వి. అ. త్రీ. 1. మంచిబుద్ధిగల ఆఁడుది: చూ,  
త్రీ: 2. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

ప్రాజ్ఞి, సం. వి. ఈ. త్రీ. 1. లౌకికవ్యవహారమునందు  
మిక్కిలి తెలివిగల ఆఁడుది: చూ, ప్రాజ్ఞి 1; 2. పండితుని  
భార్య: చూ, భార్య.

ప్రాజ్ఞుడు, సం. వి. అ. 1: చూ, సుధి; 2: చూ, సమర్థుడు.

ప్రాజ్ఞము, సం. వి. అ. అధికము: చూ, హేరాళము.

ప్రాద్వీవాకుడు, సం. వి. అ. పుం. తగవరి: చూ, స్వామి. 3.

ప్రాణగొడ్డము, వై. వి. అ. ప్రాణకుట్ట: చూ, ప్రాణహింసకము.

ప్రాణనాథుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భర్త; 2: చూ,  
యముడు.

ప్రాణభయము, సం. వి. అ. న. ప్రాణమునకు భంగము. (వా)

ప్రాణము, సం. వి. అ. పుం. 1 = పానము గాలి: చూ,

వాయువు: 2. = పానము, హృదయమందలి గాలి: చూ,

వాయువు; 3. కావ్యజీవనము; 4. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 5.

బోళము: చూ, శశము; బ. 6. = పానము: అనవు-అనువు,

వై తన్యము, జీవము, జీవితము. (తె).-ఉనుము పానము,

మందల, మిడుకు: తద్వి. —కొంచెము మిగిలియున్న

ప్రాణము.-(తె).—కుట్టునులు, (మి) కొఱప్రాణము; వి. 7.

నిండింపఁబడినది: చూ, సంపూర్ణము.

ప్రాణము ప్రాణముగా, జా. ఏకీభావముతో. “ప్రాణంబు ప్రాణం  
బుగా నిను మన్నింపఁదొ” (పారి. 2, ఆ. 25.)

ప్రాణమురక్షించుట, అం: చూ, చిహ్నములు.

ప్రాణములు, అం. 1. ప్రాణ, అపాన, సమాన, ఉదాన,

వ్యానవాయువులు: చూ, వాయువు; 2. భూతజన్మనులతోను

తన్మద్యస్థములైన విరామకాలములతోనైన నృత్యగీత వాద్య

కాల పరిచ్ఛేదనమే తాళశబ్దారము. ఇట్టి తాళమునకు ప్రాణ

ములు 10. కాలప్రాణిది: చూ, తాళప్రాణములు.

ప్రాణవాయువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, ప్రాణము. 1—2.

ప్రాణాచారము, సం. వి. అ. పుం. ప్రాణోపవేశము.

ప్రాణాచారమువడు, మి. అ. క్రి: చూ, పరమువడు. 2.

ప్రాణాయామము, సం. వి. అ. పుం. “ఓం భూః.... ....

బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్.”: చూ, యోగాంగములు

(అంగము 9.) (నాసికాముఖములయందు సంపరించెడు

వాయువును మంత్రపూర్వకముగా నిరోధించుట.)

ప్రాణి, సం. వి. న్. పుం. 1. మనుష్యాదిజాతువు: అత్త

వీరుడు, చేతనము; వి. 2. ప్రాణముగలది: చూ,

హంసుడు. 2. 3: చూ, అంతరాభవదేహము, అంతరాభవ

సత్వము.

ప్రాణిద్యూతము, సం. వి. అ. న. కోడిపండుమలో నగునది:

చూ, సమాహ్వయము. 2.

ప్రాణుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ప్రాణేకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రాణనాథుడు. 1-2.

ప్రాతరాశనము, సం. వి. అ. పుం. చర్చి: చూ, సాదము. (1)

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. —వై—

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. వేకువతానము: చూ, స్వాతంత్ర్యము. 1.

స్వాతంత్ర్యము, అం. 1. ప్రాతఃకాల సంధ్యానందనము: చూ, సంధ్యానందనము; 3. ఆక్షిప్తి 2: విసంజ, (సం) అగ్ర సంధ్య.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. ప్రతికూలత్వము.

స్వాతంత్ర్యము, అం: చూ, చుంబనస్థానములు.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. ప్రతిభూత్వము.

స్వాతంత్ర్యము, అం. 1. దూతికావిశేషము: చూ, నాయకలు; 2: చూ, దూతీచక్రవర్తము.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. గారడీవిద్యయందు నేర్పరి యైనవాడు: చూ, వ్యాకరణము.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. క్రొత్తగా చదువ నారంభించిన శిష్యుడు: చూ, శైక్షకుడు.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. మొదటివాడు.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. ప్రథమత్వము.

స్వాతంత్ర్యము, మి. వి. వేడుకొనుట (శ. ర)

స్వాతంత్ర్యము, —వై— (వాడుక)

స్వాతంత్ర్యము, సం. అ. క్రి. పుట్టు: చూ, సంభవించు.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. పుట్టుక: చూ, సంభవము 1.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. పుట్టినది: చూ, సంభూతము.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. దానము: చూ, స్వర్ణము. 3.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రదేశము. 3—4.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. ప్రదానత్వము.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. ఆశ్రయించు. (తె).—పొందువాడు.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. —ప్రాపు: చూ, లాభము. 1.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. పొందగలనది: చూ, లభ్యము. 1.

స్వాతంత్ర్యము, సం. న. క్రి. పొందు. 4, రా. 8, ఆ. 244: చూ, సక్రమగు.

స్వాతంత్ర్యము, వై. వి. 1.—ప్రాపణము. ఆశ్రయము: చూ, సన్ని దానము. 2; 2: చూ, సమీపము.

స్వాతంత్ర్యము, వా. న. క్రి. అంటు, అంటుకొనుట, అండగొను, ఊతకొను, ఊడు, ఊను, చేపట్టు, తాడు, తొట్టు, తొడుకు, వట్టు. (సం).—అవలంబించు, ఆలంబించు, ఆశ్రయించు, ఉపసర్పించు.

స్వాతంత్ర్యము, వా. వి. అ. (సం).—ఆశ్రయించు.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సహాయము.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. పొందగలనది: చూ, సంపత్తము; 2. కూడుకొన్నది: చూ, సహితము.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. సుహృదుడు; 2: చూ, సుధి.

స్వాతంత్ర్యము, అం. (ఉపాయపాయముల యుక్తిచే గార్యసంభ వము.) (బహుదూరవ్యాపికత వశాత్; ఉపాయములేకుండ గార్యమొనర్ప యత్నించుట నియతాప్తి: కొంతవఱకే వచ్చి నిలిచిపోవు కథ ప్రకరి.)

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. ఇ. క్రి. 1. పొందు: చూ, లాభము. 1; 2. పొందయము: చూ, లాభము. 1; 3. అధికము: చూ, హేరాళము; అం. 4. ఒక దర్శనము: చూ, నిర్దుట (విహ తులు).

స్వాతంత్ర్యము, సం. అ. క్రి. కలుగు, పొందు: చూ, పుం. గు ప్రాప్తేషు పోవశేషశ్చేద్యహ్యున్నారాయతే, న్యాయవాదయేడు రాగానే గాడిచయ నవ్వరసయగును. అనగా యోజనము రాగానే గాడిచలెనున్నతీయ నవ్వరసవలె గనబడును.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. సోమయాజిత్వే సంబిత్తం నైవముంచతి, న్యాయ సంబిత్తం దొకడు తన్నండలు “సంబిత్తం” అని పిలుచు చుండగా సహింపక తాను యజ్ఞమొనర్చినచో సోమయాజి యని పిలుతురుగా యని యెంచుకొని బహుశ్యయముతో యజ్ఞము నేనెనెడి. అనంతర మందఱును “సంది సోమ యాజి” అని పిలువ నాగిరెడి.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. సాహిత్యము.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. ప్రబలత్వము, బలీకృత.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. చూ, ప్రభుత్వము.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. చూ, రూ-ప్రభాతము.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. కానుక: చూ, సూది.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. మేరమీఠనివాడు; 2 సత్తము తప్పనివాడు; 3 శాస్త్రము నెఱిగినవాడు: చూ. శాస్త్ర విదుడు.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. 1. దృష్టాంతము: చూ, వృత్తాంతము. 7; 2: చూ, సాక్ష్యము. 1.

స్వాతంత్ర్యము, దే. వి. 1. క్రొత్తము: బెట్టదము: వి. 2.

క్రూరము: చూ, రౌరవము. 2; 3. క్రూరుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 4 క్రూరులు. వి. 3. 6, ఆ. 78: చూ, క్రి.

స్వాతంత్ర్యము, ద్వ. వి. 1. రూ-ప్రామిస్తులు: చూ, ప్రా గబ్బము.

స్వాతంత్ర్యము, ద్వ. వి. 1. రూ-ప్రామిస్తులు. 1, ఆ. 16

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. అప్పు: చూ, వారకము. (1).

స్వాతంత్ర్యము, దే. న. క్రి. 1. రూ-పాము. వి. 3, ఆ. 80: చూ, రుద్దు. 1; 2. పూయ. కాశీ. 7, ఆ. 38: చూ, లేవనము చేయు; 3. మూయ: స్వా. 4, ఆ. 106: చూ, స్థగనము చేయు; 4. తడిపోవనొత్తు. కాగ. 1, స్కం. 192: అప్పు లించు, ఉనుము, ఒత్తు, చఱచు, తుడుచు-తుడ్చు, మాకు; 5.

చెఱుము: చూ, తాడు; 6. పీడించు: చూ, హింసించు. 2; 7. ఖండించు. మార్గ. 1, ఆ. 39: చూ, వెలగు.

స్వాతంత్ర్యము, దే. వి: చూ, పులుముడు.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పరవము—పాయము.

పాండు. 2, ఆ. 27: చూ, పయస్సు. 1; 2. మరణాత్మము

సర్వకర్మపరిత్యాగ పూర్వకమైన ఉపవాసము: చూ, లంక

ణము: 3. చావు: చూ, సావు: 4: చూ, బాహుళ్యము; 5.

వృత్తియందు త్తరపదమైనచో సమానము. “పశుప్రాయము”

మొ.

స్వాతంత్ర్యము, సం. వి. అ. న. = సాచితము-ప్రాచితము:

చూ, శిక్ష. 1.,

ప్రాచు, దే. వి. 1. పొరుషము. శ్ర. 7, అ. 15<sup>11</sup>; చూ, శక్తి. 1; 2. భాగము. హరి. చూ. 5, అ. 222; చూ, సంపద; 3. సామంగ్యము. నై. 2, అ. 138.

ప్రాయఁడి, దే. విజ. 1: దరిజేసి. (సం).—సీనుడు; 2. భాగ్యహీనము: చూ, సీదరము. 1.

ప్రాయకము, సం. విజ: చూ, సామాన్యము. 3. ప్రాయేణ భార్య దౌశ్శిల్పం స్నేహంధోనేక్షతేజనః. న్యా. మోహం దుఁచు తన పవతిచేడునడతను బరికింపఁ జాలఁడు.

ప్రాయేణ సామగ్ర్యవిధా గుణానాం పరాజ్ఞాప్తి విశ్వసృజః ప్రవృత్తిః. న్యా. తఱచుగా బ్రహ్మగుణ సమగ్రతను గూర్చుటయందు విముఖుఁడు.

ప్రాయేణు, ద్వ. వి. మున్నీరు: చూ, సముద్రము.

ప్రారంభము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆరంభము: చూ, సన్నాహము. 2; 2. దొరకొలు: చూ, సన్నాహము. 2.

ప్రారంభించు, సం. అ. క్రి: చూ, సమకట్టు. 2.

ప్రారబము, సం. వి. అ. పుం. 1. శరీరము నెత్తించెడి కర్మ విశేషము. అగామి, సంవిత్, ప్రారబ్ధములలో నొకటి: చూ, త్రయము; విజ. 2. ఆరంభము: చూ, సన్నాహము. 2.

ప్రారబ్ధి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, కరిబంధము.

ప్రారబ్ధుఁడు, సం. విజ. 1: కథంశిష్యుఁడు, ప్రశ్నకర్త, ప్రవ్త. (తె).—అడుగువాడు; 2: చూ, వేడువాడు.

ప్రార్థన, సం. వి. అ. శ్రీ. రూ-ప్రార్థనము. 1. అడుగుట: చూ, వేడికొలు; 2. వేడుట చూ, ప్రోత్రము.

ప్రార్థనము, సం. వి. అ. న.—పై—

ప్రార్థనయము, సం. విజ. 1. అడుగుదగినది; 2. వేడదగినది: అశాన్యము.

ప్రార్థించు, సం. న. క్రి. 1. వేడు: చూ, వేడికొను; 2. కొరు: చూ, వాంఛించు.

ప్రార్థికము, సం. విజ. 1. అడుగఁబడినది: చూ, వాంఛితము; 2. వేడఁబడినది: అర్థికము-అర్థికము; 3. శక్తువుచే అర్థ గింపఁబడినది: చూ, రుద్దము. 1.

ప్రార్థికుఁడు, సం. విజ. అభ్యర్థికుఁడు: చూ, వేడఁబడినవాడు.

ప్రారంభము, సం. వి. అ. న. మెదనుండి సరిగా నురమున వేరెడు పూరిందఁ లోనగునది: చూ, భూషణము. 2.

ప్రారంభిక, సం. వి. అ. శ్రీ. మెదనుండి సరిగా నురమున వేరెడు బంగారు కాసులందఁ లోనగునది: చూ, భూషణము. 2.

ప్రాచ, దే. వి. బ: చూ, రూ-పాచ. 7—8.

ప్రాచమాలిక, దే. వి: చూ, రూ-పాచమాలిక.

ప్రాచమాల, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాచమాల.

ప్రాచేయము, సం. వి. అ. న: చూ, హిమము.

ప్రాల్మారిక, దే. వి: చూ, రూ-పాచమాలిక.

ప్రాల్మారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాచమాల. స్వా. 1, అ. 9.

ప్రావ, వై. వి. 1. దోషము: చూ, వృజినము. 1; 2. వర్తతి.

వై. 2, అ. 112: చూ, విధము. 1; విజ. 3. అనుకూలము.

కళా. 3. అ. 194: చూ, స్నేహము. 1; 4. యుక్తము.

వర. 1, అ. 126: చూ, సహితము.

ప్రావరణము, సం. వి. అ. న. 1. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము; 2. ముసుగు: చూ, వ్యాసము.

ప్రావరణము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రావరణము. 1; 2. కంబళి: చూ, రల్లకము; 3. =పావడ. అంగదట్టము: చూ, వస్త్రము.

ప్రావీణ్యము, సం. వి. అ. న. ప్రవీణత్వము: చూ, సామర్థ్యము. 1.

ప్రావు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ-వరవు. 2.

ప్రావృట్టు, సం. వి. ష. వర్తద్రువు. (రూ-ప్రావృష: చూ, మానద్యయము (ఋతువులు)

ప్రావృకము, సం. విజ: కప్పుకొనఁబడినది (దుప్పటి.)

ప్రావృతుఁడు, సం. విజ: చూ, హీనుఁడు.

ప్రావృష, సం. వి. ష. శ్రీ: చూ, రూ-ప్రావృట్టు.

ప్రావృషాయణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, శూకశింబి.

ప్రావృషేజ్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. కడవ\*: చూ, హరిప్రియము: 2. కొడిసె\*: చూ, వత్సకము; విజ. 3. ప్రావృట్కాలమునఁ బుట్టినది.

ప్రావేలుపు, ద్వ. వి. (ప్రాశ+వేలుపు) రూ-ప్రావేల్పు అనురుఁడు. పూర్వదేవుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ప్రాశనము, సం. వి. అ. న. కుడుపు: చూ, సాపాటు.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. ప్రశస్తత్వము.

ప్రాశించు, సం. న. క్రి. 1: చూ, సావడు; 2. పానముచేయు: చూ, త్రాగు.

ప్రాశితము, సం. విజ. 1. భుజింపఁబడినది: చూ, లిప్తము. 2; 2. త్రాగఁబడినది: ఆపీతము, పీతము.

ప్రాశ్నికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సభ్యుఁడు. 1; విజ. 2. ప్రశ్నచేయువాడు: కథం కథికుఁడు, ప్రశ్నకర్త, ప్రవ్త. ప్రార్థకుఁడు. (తె). అడుగువాడు.

ప్రాస, అం. ప్రాసమునఁ బ్రతిపరణముయొక్క రెండవయక్షరము “అనంతరాక్షరంప్రాస” యని నన్నయ భట్టియము ప్రాసంగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తలకాడి (కాడికి వెనుకటి కాడి అని కొందఱు)

ప్రాసంగికము, అం: చూ, వస్తువు. 2.

ప్రాసంగ్యము, సం. వి. అ. పుం. కాడిమోనెడువిద్దు, శాకటము: చూ, వృషభము. 1.

ప్రాసఁగు, దే. వి. ఒకసంస్కము. పాండు. 3, అ. 3; అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 39: చూ, స్తంబకరి (దాన్యము.)

ప్రాసము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రాసయతి: 2: చూ, ప్రాస; 3. ఈఁఁ: చూ, బాణము. 1; అం. 4: చూ, ముప్పదిరెం డాయుధములు.

ప్రాసయతి, అం. (ప్రాసము) ప్రాసయతి యన పద్యపాద ద్వితీయాక్షరమును, విశ్రమాక్షర ద్వితీయాక్షరమును, మైత్రిగనుట “భాసురంబగు పొత్తముచేసినాడ.” ఇందు భా కర్వాతి “స” ప్రాస: భాకు యతిచే సరికాదు కావున, చే కర్వాతి “సి” ప్రాసకు సరివుచ్చఁబడియె. ప్రాసయతి సీస, గీత, లయగ్రహాలందె కలదు. సీస, గీతములకుఁ బ్రాసలేదు. లయగ్రహాలయ విభాతులకుఁ బ్రాసయతియే

గాని యతిలేదు. దండకమునకు గణప్రధానమేకాని యతి ప్రాసలులేవు. ఇత్యాది.  
ప్రాసవము, సం. విణ. ప్రసవసంబంధమైనది. ప్రసవము = పుష్పము.  
ప్రాసాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. దేవళము; చూ, సదనము. 1; 2. రాజగృహము: చూ, సదనము. 1.  
ప్రాసీకుడు, సం. విణ: కాంతికుడు, కాంతికుడు. (తె) — ఈకెకాడు.  
ప్రాష్టము, సం. వి. అ. పుం. ఉదయాది వది గడియలవఱకు గల కాలము, లేదగులు: చూ, వాసరము.

ప్రి

ప్రిదులు, వై. అ. క్రి. 1.=భిద్. విరియు. స్వా. 3, అ. 23: చూ, వికసించు; 2. విగువుతగ్గు: చూ, సడలు 6; 3. తగ్గు. కళా. 8. అ. 91: చూ, ప్రుక్కు. 9; 4. ఊడు. మార్క. 7, అ. 242: చూ, సడలు. 4; 5. జాటు: చూ, సడలు. 5; 6. తొలంగు. హరి. పూ. 7, అ. 98: చూ, విరియు. 5.  
ప్రియ, సం. వి. అ. త్రి. 1. ప్రియురాలు: చూ, త్రి: దే. వి. (1): చూ, పిర-పిఱ.  
ప్రియంగువు, సం. వి. ఉ. త్రి. 1. కొత్తలు: చూ, దాన్యము; 2. నల్లావలు: చూ, సర్వము; 3. విప్పలి\*: చూ, శొండి (విప్పలి); 4.=ప్రేంకణము\*: చూ, సన్నకద్రువు; న. 5. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.  
ప్రియంబడు, మి. అ. క్రి: రూ-ప్రియంబడు. ఇష్టమగు: చూ, సందించు. 2.  
ప్రియంబద, అం. చూ, పృతము. 1. (న, భ, జ, రగణములు. 8 యతి. 12 వ ఛందస్సు.)  
ప్రియంబడుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒక భేదరుడు: చూ, వేలుపు (దేవతాభేదములు); విణ. 2. ఇచ్చకమాడువాడు: చూ, క్షక్షిడు. 2.  
ప్రియకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రియంగువు. 5; 2. చిత్రవర్ణముగలజింక: చూ, హరిణము. 1; 3. తుమ్మెద: చూ, సారంగము. 3; 4. కడవ\*: చూ, హలిప్రియము; 5. ప్రేంకణము\*: చూ, శ్యామ. 7; 6. వేగిన\*: చూ, సర్వము. 2.  
ప్రియకాంత, అం: చూ, పృతము. 1. ("న, య, న, య, న గురువులు. 11 యతి. 16 వ ఛందస్సు): వా. సం. వి. అ. త్రి. 2: చూ, ప్రియురాలు.  
ప్రియత, సం. వి. అ. త్రి: చూ, స్నేహము.  
ప్రియవడు, మి. అ. క్రి: చూ, రూ-ప్రియంబడు.  
ప్రియము, సం. వి. అ. పుం. 1. వృధి\*: చూ, రాజార్థము; 2: చూ, స్నేహము. మార్క. 3, అ. 98; 3: చూ, సంతోషము; విణ. 4: అనురక్తము. ఇష్టము: చూ, వల్లభము. 2; 5: (తె).—గాయకము, గిరాకి; 6. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛ: అం. 7: చూ, జన్యతాశములు.  
ప్రియవాది, సం. విణ: చూ, ప్రియంబడుడు. 2.

ప్రియవాదిక, సం. వి. అ. త్రి. 1. వివాహాది ప్రయుక్తమగు మంగళవాద్యము: చూ, పిఱ; 2. వివాహాది ప్రయుక్త మంగళవాద్య ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.  
ప్రియాల, సం. వి. అ. త్రి. ద్రాక్ష\*: చూ, స్వాదుఫల.  
ప్రియాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-వియాళము\*: చూ, సన్నకద్రువు; 2. అడవిమామిడి: చూ, మామిడి.  
ప్రియాశువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, ప్రియాలము. 1. \*.  
ప్రియుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పాఠశాలపుడు: చూ, సామి. 2; 2: చూ, స్నేహితుడు.  
ప్రియురాలు, వా. మి. వి: చూ, ప్రేయసి.  
ప్రియేషు సౌధాగ్య ఫలాహితరుతా. న్యా. త్రిల సౌందర్యము భర్తృమనోహరణార్థమే కదా!

ప్రి

ప్రీణనము, సం. వి. అ. న. తృప్తిఁబట్టించుట: చూ, సౌహిత్యము.  
ప్రీతి, సం. వి. ఇ. త్రి. 1: చూ, సంరోషము. పాండు. 2, అ. 104: లక్ష్మి. 3, అ. 108; 2.=బాటి: చూ, స్నేహము; 3. మన్మథుని భార్య: చూ, భార్య: అం. 4: చూ, యోగములు; 5: చూ, పృతము. 1. (ఒక్కొక్క పాదమున ఒకరగణము రెండుగురువులు గలవి. 5 వ ఛందస్సు.)  
ప్రీతిదన్తము, సం. వి. అ. న. అత్తగారి చేతఁగాని మామగారి చేతఁగాని ప్రేమచేయ్యఁబడినదియు పాదవందన కాలము నం దియ్యఁబడినదియు నైన త్రిధనము: చూ, హిరణ్యము. 3.  
ప్రీతుడు, సం. విణ: చూ, హృష్టుడు.

పు

పుంగుడు, దే. వి: చూ, రూ-పుంగుడు. 1—2—3.  
పుచ్చు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పుచ్చు. 5. భాగ. 7, స్కం. 12.  
పుప్పి, దే. వి: చూ, రూ-పుప్పి. 1—2; 3. మణిదోషవిశేషము: చూ, రత్నము. 1.  
పువ్వ, వై. వి:=పులక: చూ, రూ-పురుగు.  
పుష్టము, సం. విణ: చూ, రూ-పుష్టము.

ప్రె

ప్రెంకడము, వై. వి.=ప్రియంగు\*: చూ, సన్నకద్రువు.  
ప్రెంకణము, —వై.—  
ప్రెక్కణము, వై. వి.=ప్రేక్షణము: చూ, రూ-ప్రెక్కణము. 1—2.  
ప్రెగడ, వై. వి=ప్రధాని (ధ్వయమని శ. ర): చూ, రూ-ప్రెగడ. 1—2—3; అం. 4. (అమాత్యుడు): చూ, రాజ్యాంగములు.  
ప్రెగ్గడ, వై. వి.=ప్రధాని (ధ్వయమని శ. ర.) (పేరు + కడ) —వై.—(యవరాజునకు-వై. 3, అ. 28.)

ప్రేక్షకసావి, ద్వ. వి. మంత్రిభార్య, మంతుసావి: చూ, భార్య.  
ప్రెబ్బ, దే. వి: చూ, రూ-ప్రెబ్బ\*.  
ప్రెబ్బరి, దే. వి.—వై.—  
ప్రెబ్బొత్తి, ద్వ. క్రి. విణ. (పేరు + బొత్తి)  
ప్రెవడ, ద్వ. వి: చూ, రూ-ప్రెగడ.

## ప్రే

ప్రేంకడము, వై. వి.=ప్రియంగు \*. దుక్కి. 3, ఆ. 35  
చూ, :న్నకద్రువు.  
ప్రేంకణవర్ధతి, అం: చూ, ఉర్ధతము.  
ప్రేంకణము, వై. వి. 1.= చూ, రూ-ప్రేంకడము. \*. స్వా.  
3, ఆ. 84; అం. 2: చూ, నాటికలు (ఒకంకము, యుద్ధ  
కథ, నీచపాత్రనాయకుడు).  
ప్రేంకనము, వై. వి.=: చూ, రూ-ప్రేంకడము \*.  
ప్రేంఖ, సం. వి ఆ త్రీ. 1. డోల, ఉయ్యాల: చూ, సవారి;  
2. పర్యటనము: చూ, విహారము. 1; 3 నృత్యము: చూ,  
వ్యంజకము. 1; 4.=పేరెము. అశ్వగతి: చూ, పేరెము.  
ప్రేంఖణము, సం. వి. అ. న. 1. నృత్యవిశేషము. భార. విరా.  
1, ఆ. 239: చూ, ప్రేంఖ. 3; 2: చూ, ప్రేంఖ. 2; 3.  
ప్రవేశము: చూ, సాహసము. 1; 4. నాటకము: చూ,  
వ్యంజకము. 1.  
ప్రేంఖాయకము, అం: చూ, ఉత్తానకరణ బంధములు.  
ప్రేంఖావతి, అం: చూ, వ్యాసకరణ బంధములు. (అణవదియగు  
వివరీతకరణబంధములలో నొకటి).  
ప్రేంఖితము, సం. విణ. 1. ఊచలబడినది, అందోళితము.  
చూ, లోలికము: 2. కదలింపఁబడినది: చూ, వేల్లికము. 2;  
అం. 3: చూ, ఆరోహివర్ణగతాలంకారములు; 4: చూ, అప  
రోహి వర్ణగతాలంకారములు.  
ప్రేంఖోలిక, సం. వి. ఆ. త్రీ. చొతాదోల: చూ, సవారి.  
ప్రేంఖోళితము, అం: చూ, కరణములు.  
ప్రేంపుడు, దే. విణ. అధికుడు. వంచ. నా. 1, ఆ. 414:  
చూ, హేమాహేములు.  
చూ, సంతాపించు. / నెంచేత వేగియుబుకుటకు. — వై.  
4, ఆ. 23; అదేపనిగ మాటలాడుటకు. — భార. ఉద్యో  
2, ఆ. 269.)  
ప్రేంబాదు, దే. వి. బి. (ప్రేం + ప్రాదు) ప్రేంగింజలు.  
సాండు. 4, ఆ. 198: చూ, పేరలు.  
ప్రేక్ష, సం. వి. అ. త్రీ. 1. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 2  
ఈక్షణము: చూ, వీక్షణము; 3. నృత్యక్షణము.  
ప్రేక్షణము, సం. వి. అ. న. 1. నేత్రము: చూ, లోచనము;  
2: చూ, ప్రేక్ష 2; 3. ప్రత్యేక్షణము; 4 = పెక్కణము.  
సాఖినయ్యము: చూ, వ్యంజము. 1; 5 = పెక్కణము.  
జెట్టిం కు ప్రితాపు, మల్లరంగము: చూ, వ్యంజకము :  
(చూ, మల్లకాపుము).  
ప్రేక్షణికుడు, సం. విణ 1: దర్శకుడు. (తె). — చూచు  
వాడు; 2: చూ, వ్రతహారుడు. 2.

ప్రేక్షణీయము, సం. విణ. చూడఁదగినది, దర్శనీయము: చూ,  
వీక్ష్యము. 2.  
ప్రేక్షితము, సం. విణ. చూడఁబడినది, వీక్షితము: చూ,  
స్పష్టము.  
ప్రేగు. దే. వి: చూ, రూ - ప్రేవు.  
ప్రేచు, వై. స. క్రి.=ప్రేరణ రూ - ప్రేరేచు: చూ, రేచు.  
ప్రేతము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. సరకమందుండు జంతువు,  
2. ఒకానొక భూతము: చూ, భూతము. 2; విణ. 3.  
ప్రేసుగు: చూ, సంస్థికుడు.  
ప్రేతవనము, సం. వి. అ. స: చూ, శృణానము.  
ప్రేతవాలరను బ్రాహ్మణులు, అం: చూ, మూర్ఖర బ్రాహ్మ  
ణులు (వీరు యజ్ఞార్హేదులు. కత్తియవాడా ప్రదేశములందు  
గానఁబడియెదరు.) (చూ, బ్రాహ్మణులు.)  
ప్రేతవాహికుడు, సం. వి. అ. పుం: అవిష్టుడు, భూతావిష్టుడు.  
ప్రేత్య, సం. అవ్య. జన్మాంతరము, అముత్ర.  
ప్రేపు, వై. వి: చూ, వేగుకాము.  
ప్రేమ, సం. వి. న. పుం, న. రూ - ప్రేమము = పెరిమ -  
పెరిమి. 1: చూ, సంకోషము; 2: చూ, స్నేహము; వా.  
3. దయ: చూ, హర్షము. 2.  
ప్రేమపంచకము, అం. అభ్యాసయోగము, అభిమానజము,  
సంప్రత్యయోగము, వైషయికము, స్వభావసాత్వము (5)  
ప్రేమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రేమ (1.2.3)  
ప్రేము, దే. వి: చూ, రూ-ప్రేము.  
ప్రేముడి, వై. వి = ప్రేమ: చూ, స్నేహము. 1.  
ప్రేముడించు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, శోకించు. 2: చూ,  
ప్రియంపడు. భార. ఆర. 8, ఆ. 123; 3: చూ, బాధపడు.  
వంచ. నా. ఆ. 393: 3 ప్రేమ్యైవిచిత్రాగతి, న్య. ప్రేమ  
యొక్క తీరు విచిత్రమైనది.  
ప్రేయసి, సం. వి. ఈ. త్రీ. ప్రియురాలు. సాండు. 2, ఆ. 27:  
చూ, త్రీ.  
ప్రేయసుండు, సం. వి. న. పుం: ప్రియుండు. 1-2.  
ప్రేయస్సు, అం. 1: చూ, గుణములు; 2: చూ, రసవదలంకా  
రములు.  
ప్రేరకుడు, సం. విణ. ప్రేరేపణ చేయువాడు.  
ప్రేరణము, సం. వి. అ. న. (ఇది ఆ. త్రీ. గాను కనఁబడు  
చున్నది అని శ ర.): చూ, ప్రేరేపణ.  
ప్రేంటి, సం. వి ఈ. త్రీ.=పేరిణి: చూ, రూ-పెరవణి.  
పు. 1, ఆ. 194.  
ప్రేరి, అం: చూ, మాళవ తైళిజిభాషలు.  
ప్రేరించు, సం. స. క్రి = ప్రేరేచు- పెరరేచు. చూ, రేచు.  
ప్రేరికము, సం. విణ. 1. ప్రేరేపఁబడినది: ఉత్తేజితము,  
ప్రచోదితము; అం. 2: చూ, హస్తప్రాణములు.  
ప్రేరేచు వై. స. క్రి.=ప్రేరణ: చూ. ప్రేరించు. ఉ. రా. 2,  
ఆ. 129.  
ప్రేరేచుట, వా. వి: (సం).- ఉత్తేజనకము, గర్భావలము,  
ప్రచోదనము.  
ప్రేరే కుడు, వై. విణ: చూ, చోదకుడు. 2.

ప్రేరేపణ, వై. వి = ప్రేరణ : రూ - ప్రేరేపణము ; చూ, హెచ్చరిక. 4.  
 ప్రేరేపణము, వై. వి. = ప్రేరణ. — వై —  
 ప్రేరేపించు, వై. స. క్రి. = ప్రేరణ : చూ, ప్రేరించు.  
 ప్రేరేపు, — వై. —  
 ప్రేరించు, వై. వి. = ప్రలాప. (దేశ్యమని శ. ర); చూ, పదరు. 1.  
 ప్రేరి, దే. వి. పదరుణోతు హరి. ఉ. 1, ఆ. 17: చూ, పక్ష. 1.  
 ప్రేరి, దే. వి. బి: చూ, రూ - పేరియ (వృత్తియందేక వననాంతము. (పేరిగింజలు)  
 ప్రేరిక, దే. వి: చూ రూ - పేరిక.  
 ప్రేరి, దే. ఆ. కి: చూ, రూ - పేరి. 1-2: 8 రజా చూ, పదరు. 3: 4. పేగు, తపించ: చూ, సంతాపించు. (సంతాపిత వేగియుండుట. — తై 4, ఆ, 28; అదేపనిగ మాటలాడుట. — ఛర. ఉద్యో 2, ఆ. 269.)  
 ప్రేరియ, దే. ప్రే. (ప్రేరణము); చూ, ప్రేరణ) ఛర. అర. 4, ఆ. 245 (చూ - ప్రేరణ.)  
 ప్రేరి, దే. ప్రే — వై. —  
 ప్రేరియ, దే. పేరి చూ ప్రేరి.  
 ప్రేరి, దే. వి: రూ - ప్రేగు - పేగు - పేపు (సం. వ.). — అంశము. అంశము - ఇక, ఉచ్చారము, పుస్తకము తదిత. — కడుపున పుట్టిన బిడ్డకు. — (చూ, ప్రేపులోని పదములు అన్నియు దీనికి వర్తించును.) “ఇకడు నాప్రేపు.” (వాడుకి)  
 ప్రేషము, పా. తీగెంపాటవంపు యంత్రము.  
 ప్రేషకుడు, సం. విణ. పంపువాడు.  
 ప్రేషణము, సం. వి. అ. స: ప్రేషము; (తె. వ.) అంశము, అంపుట, పంపుట.  
 ప్రేషణము, సం. విణ. పంపుదగినవాడు. ప్రేష్యుడు. 1  
 ప్రేషితుడు, సం. విణ. పంపుదగినవాడు.  
 ప్రేషము, సం. విణ. మిక్కిలి (ప్రియమైనది: చూ, వల్లభము. 2.  
 ప్రేష్యుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భృత్యుడు; విణ. 2: చూ, ప్రేషణము.  
 ప్రేషణము, సం. వి. అ. స. తమ్యవడిగము: చూ, పాత్రము. 8.  
 ప్రోక్ష, వై. వి. = పూగ : చూ, రూ - ప్రోక్ష. \*.  
 ప్రోక్షు, దే. వి: చూ, రూ - ప్రోక్షు.  
 ప్రోక్షులు, దే. వి. బి: చూ, రూ - ప్రోక్షులు.  
 ప్రోక్ష, వా. వి: చూ, రూ - ప్రోక్ష.  
 ప్రోక్ష, దే. స. క్రి: చూ, రూ - ప్రోక్ష. పొంజా.  
 ప్రోక్ష, వై. వి: చూ, రా. 1.  
 ప్రోక్షణము, సం. వి. అ. స. 1. (బీళ్లు) చిలుకరించుట : చూ, సంప్రోక్షణము. 1: 2. (యజ్ఞమునందు) పశువును, వధించుట : చూ, శసనము.

## ప్రే

ప్రేమరీతరగతి, వా. వి. నాటగవ (చిన్న) తరగతి.  
 ప్రేమేలు, వా. వి పట్టికకానిది.  
 ప్రేషము, సం. వి. అ. శుం. 1: చూ, ప్రేషణము; 2. చుర్ల నము; చూ, సంవాళనము; 3. క్షేషము: చూ, శోకము; 4. ఉన్మాదము: చూ, సీనము. (2).

## ప్రొ

ప్రొద్దు, వై. వి = బ్రధ్న: చూ, రూ - ప్రొద్దు. సూర్యునకు. - ఛర. అర. 2, ఆ. 118; కాలమునకు. — విర్య. 10, ఆ. 83; ఉష:కాలమునకు — భాగ. 10, స్కం. 813; ప్రసవదినము

లకు. — రామా. 3, ఆ. 107; ఉష:కాలము అను నర్థము నందు కొందఱు అవ్యయముగా వ్రాసియున్నారు. ఆ పక్షమున ప్రొద్దిటిపూట, ప్రొద్దుపెండ ఇత్యాది రూపములు నిర్దిష్టము.)

ప్రొద్దుగట్టుట, వా. వి: చూ, అహ:ప్రమాణము.

ప్రొద్దుగట్లు, ద్వ. వి. సూర్యకాంతశిల. అచ్చ. సుం. కాం. 9: చూ, రత్నములు.

ప్రొద్దుగొడుగు, వై. వి. 1: చూ, యముడు; 2. శని: చూ, శని 3. కుంఠితకన్యావస్తయందు సూర్యునివలన పుట్టినవాడు: చూ, రాచేముడు; 4: చూ, సుగ్రీవుడు. 1.

ప్రొద్దుబట్టి, — వై. —

ప్రొద్దుపూర, వై. వి. — వై. — (యమునకు. — పాం. దే. 12)

ప్రొద్దుమాలి, ద్వ. వి. — వై. —

ప్రొద్దుజంజ, వై. వి: చూ, హిమాంకువు సాంబ. దే. 10.

ప్రొద్దుజోడు, వై. వి. — వై. —

ప్రొద్దుజోడుకోడె, ద్వ. వి. — వై. — అం. సం. దే. 15.)

ప్రొద్దుతిడుగుడు, ద్వ. వి: చూ, సూర్యానువర్తిని \*

ప్రొద్దునెల, ద్వ. వి. 1. ప్రసవమగునెల, రూ - ప్రొద్దునెల: చూ, మాసము. 1: వా 2: చూ, ప్రొద్దు 8.

ప్రొద్దునెలకనుదోయి, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1 అం, పదా. సుర. 14.

ప్రొద్దుపట్టు, ద్వ. వి: చూ, సూర్యగ్రహణము. గృహణము.

ప్రొద్దురిక్క, వై. వి. ఉత్తరఫల్గుణి: చూ, రిక్క.

ప్రొద్దురిక్కనెల, ద్వ. వి. ఫాల్గుణమాసము. చలి నెల: చూ, మాసము. 1.

ప్రొద్దుజాయి, ద్వ. వి: చూ, ప్రొద్దుగట్లు.

ప్రొద్దులనెల, ద్వ. వి. 1: చూ, రూ - ప్రొద్దునెల. కళా. 5, ఆ. 125; వా. 2: చూ, ప్రొద్దు 8.

ప్రొయి, దే. వి: చూ, రూ - ప్రొయి.

ప్రొయ్యి, దే. వి రూ - పొయి - పొయ్యి - ప్రొయి (ఇవి త్రివిధము. — గడ్డప్రొయ్యి, గాడిప్రొయ్యి, గుంట ప్రొయ్యి): చూ, హసంతి.

## ప్రో

ప్రోంతము, సం. వి. అ. స. తమ్యవడిగము: చూ, పాత్రము. 8.

ప్రోక్ష, వై. వి. = పూగ : చూ, రూ - ప్రోక్ష. \*.

ప్రోక్షు, దే. వి: చూ, రూ - ప్రోక్షు.

ప్రోక్షులు, దే. వి. బి: చూ, రూ - ప్రోక్షులు.

ప్రోక్ష, వా. వి: చూ, రూ - ప్రోక్ష.

ప్రోక్ష, దే. స. క్రి: చూ, రూ - ప్రోక్ష. పొంజా.

ప్రోక్ష, వై. వి: చూ, రా. 1.

ప్రోక్షణము, సం. వి. అ. స. 1. (బీళ్లు) చిలుకరించుట : చూ, సంప్రోక్షణము. 1: 2. (యజ్ఞమునందు) పశువును, వధించుట : చూ, శసనము.

ప్రోక్షించు, సం. స. క్రి. 1. (ప్రోక్ష) చిలుకరించు: చూ, సంప్రోక్షించు; 2. (యజ్ఞమునందు) పశువును వధించు, చంపు: చూ, సంహరించు.

ప్రోక్షితము, సం. విణ. 1. చిలుకరింపఁబడినది: ఉత్పిక్తము; 2. (యజ్ఞమునందు) వధింపఁబడినది: అప్రాకృతము, ఉపసంపన్నము, పశుమీతము. (చూ, సూదితము).

ప్రోక్షు, వై. వి. రూ-ప్రోవు: చూ, రాశి 1.

ప్రోక్షునడు, దే. అ. క్రి: చూ, సంకనకట్టు.

ప్రోచికోలు, దే. వి. రూ-పోచికోలు. 1. (బలహీనత్వము పొందిన గవాదికమును) కాపాడి యనుభవించుకొనుట; విణ.

2: చూ, వ్యర్థము. "ప్రోచికోలుమాటలు"

ప్రోచిళ్ళు, వై. వి. బి; చూ, రూ-పోచిళ్ళా.

ప్రోచు, వై. స. క్రి=పోష. అన్నపానాదు లిచ్చి పోషించు: చూ, సంకరించు. 1.

ప్రోడ, వై. విణ. 1. = ప్రోధా, ప్రోడత్రీ, ప్రగల్భ: చూ, త్రీ: వై. విణ. = ప్రోడ 2 రూ-ప్రోడడు; చూ, ప్రోధుడు;

3. రూ-ప్రోడడు. నిపుణుడు, ఉపాయశాలి (అనికొందఱు) అచ్చ. యు, కాం 284; 4: చూ, సమర్థుడు.

ప్రోడడు, వై. వి. —వై.—2-3-4.

ప్రోతము, సం. వి. అ. న. 1 బట్ట. రూ-పోతము-పోత్రము: చూ, వత్తము; విణ 2. = పొంత, కుట్టఁబడినది (గంత): చూ, వత్తము.

ప్రోతము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. హేణ, గుఱ్ఱపుముక్కు: చూ, ముక్కు: పుం. 2. గర్భవీండము: చూ, భూజము. 1; 3. విణుడు: చూ, క్రోణి. 1; 4. జీర్ణవత్తము: చూ, వత్తము; విణ. 5. తెరువరి: చూ, వాటచారి; 6. ప్రసద్ది కెక్కినది: చూ, సంభావన. 3; 7. స్థాపింపఁబడినది: చూ, స్థాపితము. 1.

ప్రోది, వై. వి. 1. = పోషణ. పాండు. 2, అ. 12: చూ, సంరక్షణము; 2: చూ, వైభవము య. 4, అ. 161.

ప్రోదిసేయు, వై. స. క్రి. చూ, సంకరించు. 1. కళా. 1, అ. 44.

ప్రోద్గితము, అం: చూ, ఆగమములు. (చూ, ఉపవిద్యలు. 11-౧)

ప్రోద్యతము, సం. విణ. రేచినది: ఉద్ధితము.

ప్రోవడు, వై. అ. క్రి. పోషింపఁబడు (ఇది త్రోవడువంటిది: చూ, సంరక్షింపఁబడు.

ప్రోవరి, ద్వ. విణ. పోషకుడు, రక్షకుడు (అని కొందఱు) అచ్చ. అ. కాం. 34: చూ, సంరక్షకుడు.

ప్రోవు, వై. వి: చూ, ప్రోది. 1. భార. అర. 7, అ. 342.

ప్రోయలు, ద్వ. వి. (ప్రోలు + అలు) 1. ఇల్లాలు. రామా. 1, అ. 8; చూ, భార్య. (ప్రోలు = ఇల్లు): 2. ఆడుది. అం. ధా. ద్వి. 104: చూ, త్రీ.

ప్రోలు, వై. వి. = పురీ. వట్టణము. "అప్రోలు" ఉ, రా. 3, అ. 179: చూ, దేశములు.

ప్రోలుగుడువు, దే. స. క్రి రూ-ప్రోలుగుడువు: చూ, రేచు.

ప్రోలుగుడువు, —వై.—

ప్రోవడి, నా. వి. ప్రతిష్ఠ: చూ, సన్మానము.

ప్రోవు, వై. వి. = పోష: చూ, రూ-ప్రోగు (మురెకి.—హరి, ఉ. 9, అ. 175; హరి, ఉ. 3, అ. 175.)

ప్రోవుకొను, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రానివడు.

ప్రోషము, సం. వి. అ. పుం. కాల్పుట: ప్రోషణము ప్రోషణము, రూ-ఓషము, దహనము.

ప్రోషితభర్తృక, అం: చూ, నాయకలు. (వియుండు దేశాంత రగతుడై యుండ భేదము నొందియుండు నాయక)

ప్రోష్ఠపద, సం. వి. అ. త్రీ: చూ, రూ-ప్రోష్ఠపద.

ప్రోష్ఠపదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రోష్ఠపదము.

ప్రోష్ఠికుడు, సం. విణ. దేశాంతరగతుడు.

ప్రోష్ఠి, సం. వి. ఈ. త్రీ. ఎగిరిపడెడు చేప: చూ, మత్స్యము 1.

ప్రోహము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుగు కాలు: చూ, హస్త: 2. ఏనుగు మోకాలు చూ, హస్త: 3. కూర్పు; 4. నేర్పు.

ప్రోహుడు, సం. విణ. 1: తార్కికుడు, అక్షపాదకుడు, మటశాసి; 2: చూ, సమర్థుడు.

ప్రో

ప్రోడ, సం. వి. అ. త్రీ. = ప్రోడ-బోటి 1: చూ, త్రీ; అం. 2: చూ, స్వీయ-యోవన భేదములు. (స్వీయాంతర్యేద విశిష్ట నాయకా విశేషము, ఉరియ, పదునెనిమిదియేండ్లకు వైఁబడిన వయస్సుగలిగి సంపూర్ణయోవనముగలది.)

ప్రోడము, సం. విణ. పెరిగినది: చూ, ప్రవృద్ధము. 1.

ప్రోడి, సం. వి. ఇ. త్రీ. (రూ-ప్రోడిమ - ప్రోడిమము.) 1: చూ, సామర్థ్యము. 1; అం. 2: చూ, గుణములు.

ప్రోడిమ, సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-ప్రోడి. 1.

ప్రోడిమము, సం. వి. అ. పుం.—వై.—

ప్రోధుడు, సం. విణ. = ప్రోడ. 1. నిపుణుడు; చూ, సమర్థుడు: 2: ప్రవృద్ధుడు.

ప్రోధోక్తి, అం: చూ, ఆలంకారము. 3. (విశేషహేతువు లేకున్న నదే హేతువుగ చెప్పుట. "ఉదా.—లేమకొప్పు యమునా శీరతమాల జాలిలము.")

ప్రోష్ఠపద, సం. వి. అ. త్రీ. రూ-ప్రోష్ఠపద. పూర్వాభాద్ర: చూ, రిక్క. 1.

ప్రోష్ఠపదము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రోష్ఠపదము. భాద్రపద మాసము: చూ, మాసము. 1.

ప్రో

ప్రోక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. జావ్వి \*: చూ, సుపార్శ్వము: 2. కలజావ్వి \*: చూ, సుపార్శ్వకము: 3. రావి \*: చూ శ్యామలము. 2; అం. 4: చూ, ద్వీపములు.

ప్రోక్ష, అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్రోక్షంగ, అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్రోక్షంగము, సం. వి. అ. పుం. (రూ-ప్రోక్షంగము-ప్రోక్షంగము) 1. కోటి: చూ, వాసరము; 2. కప్పు: చూ, హరి. 12.

ప్రవంగము, —పై—

ప్రవంగము, —పై—

ప్రవంగుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గరుడుడు: చూ, హరి  
వాహనుడు; 2. అనురుడు: చూ, సూరసూతుడు.

ప్రవము, సం. వి. అ. పుం. 1. కయినడిమునై\*: చూ, ముస్త  
కము; 2. గంధతృణము\*: చూ, హరిత. (తృణము. 1.);  
పుం. 3. = వడవ, తెప్ప: చూ, హోడము; 4. కప్ప: చూ,  
రూ-ప్రవంగము. 2; 5. కోతి: చూ, రూ-ప్రవంగము.  
1; 6. గొత్తె: చూ, మేషము. 1; 7. నీరుకాకి: చూ, వాయ  
సము. 1; 8. నీరుకోడి, కన్నెలేడి (అనికొందలు): చూ,  
నెలకాలుది (పుంజ); 9 = వల్ల: చూ, ప్రవణము. 2;  
10: చూ, ప్లతము. 1; 11. దాటు: చూ, లంఘ; 12 కాకి  
తుమ్మిక\*: చూ, స్ఫూర్ణము; 13 జావ్వి\*. సుపార్శ్వము.

ప్రవుడు, సం. వి. అ. పుం. మాలవాడు: చూ, సురియాభవు.  
ప్రవస్సు, వా. వి: సంకలనపుగుఱుతు. +

ప్రా

ప్రాక్షము, సం. వి. అ. పుం. జావ్వివండు.

ప్రానలు, వా. వి. ఒకరకము మెత్తనిదిట్ట: చూ, వత్తము.

ప్రాను, వా. వి. కొలతపటము.

ప్రానితము, అం: చూ, గమకములు.

ప్రీ

ప్రీధరు, వా. వి. (పకీలు) న్యాయవాది.

ప్రీహము, సం. వి. న్. పుం. (రూ-ప్రీహము) హృదయమున  
యెడమప్రక్క నుండెడు మాంసగోళము: గుల్మము.

ప్రీహశత్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. ములుమోదుగు\*: చూ,  
రోహి. 2.

ప్ర

ప్రతము, సం. వి. అ. పుం. 1. మూడుమాత్రల కాలముగల  
స్వరము, ప్రవము: చూ, స్వరము. 2; అం. 2. = పుటము.  
వేగమున అంత మేరయు సమముగాఁబోయెడు అశ్వధారా  
విశేషము, నిబ్బరము: చూ, హయము.

ప్రతమేరునప్రము, అం: చూ, ప్రస్తారప్రత్యయ ప్రాణములు.

ప్రతమేరువు, అం.—పై—

ప్రతమేరుచ్చిప్రము, అం.—పై—

ప్రప్రము, సం విణ కాల్పబిదివది: ఉపితము, దగ్ధ, దగ్ధము,  
పుప్రము.

ప్ర్రో

ప్ర్రోషము, ప్ర్రోషణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్ర్రోషము.

ప్ర

ప్ర, ఒక యక్షరము.

ప్రక్తి, సం. వి. ఈ. ప్రి. రి: చూ, విభము. 1.

ప్రక్తిక, సం. వి. అ. ప్రి. ఏకగ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3.

ప్రప్త, వా. క్రి, విణ, మాత్రము; పుం: ఉత్త.

ప్రణ, సం. వి. అ. ప్రి, అ. పుం. రూ-ప్రణము పదగ: చూ,  
సర్పము.

ప్రణము, సం. వి. అ. పుం.—పై—

ప్రజి, సం. వి. న్. పుం: చూ, సర్పము. 1.

ప్రజిజ్ఞము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రజిజ్ఞకము మదవము\*:  
చూ, సమీకరణము.

ప్రజిజ్ఞకము, —పై—

ప్రజితము, సం. వి. అ. న. 1. వాక్కు: చూ, శబ్దము. 2; విణ.

2. చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2.

ప్రజితి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, ప్రజితము. 1.

ప్రజ్ఞాన. వా. వి. రాజాజ్ఞ: చూ, శాసనము. 5.

ప్రజ్ఞాన, వా. వి.—పై—

ప్రలకము, సం. వి. అ. పుం. = వలక. 1: చూ, వలక; పుం,  
న్. 2 చూ, రూ-ప్రలము. 7. 8; 3. వ్రాతవలక: చూ,  
వలక.

ప్రలకోశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వృషణము.

ప్రలసాకాంతము, సం. విణ: ఓషధ్యము (ఒక్కవంటతోన  
తుదముపైడి అరటి, వరి మొదలగు వానిపేరు): ఉషధి.

ప్రలపూరకము, సం వి అ పుం. మట్టుకాకర\*:

ప్రలపూరము, సం. వి. అ. పుం. మాదివలము\*: చూ, సుపూ  
రము.

ప్రలము, సం. ని. అ. న 1; ప్రసవము, ప్రసూనము, (తే).

—పంట: పండు; తద్వి.— పెద్దపండునకు.—(తె)—

గొబ్బిందు; 2. లభించిన ప్రతిపదార్థము; 3 ప్రయోజనము:

చూ, వ్యాపారము. 1; 4. = వలము: చూ, వలము (1);

5. జాతికాయ; 6. ప్రత్తికాయ; 7. కేదెము: చూ, హరిగ;

8. బెత్తముతో చేసిన కేదెము: చూ, హరిగ; 9. బాణము

ములికి: చూ, బాణము. 1; 10 నాగటికట్టు: చూ, కఱుగోల.

(హలము. 1.); 11. పండికోఱచివర; చూ, సూకరము;

12: చూ, పరిసాయము; విణ. 13. అధికము: , హేరాళము

పరిమూలకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఫలపూరకము.

ప్రలవంతము, సం. విణ. రూ-ప్రలవతి. పండ్లుగలది (వృక్షము).

ప్రలి, పలితము, పలిని: చూ, వృక్షము.

ప్రలషాదణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దాడింబ.\*

ప్రలసమృద్ధి, సం. వి. ఇ. ప్రి: అమని.

ప్రలసదనము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (న,న,న,న, న గురు  
వులు. 10 యతి. 18 పందస్సు.)

ప్రలసాయము, వా. వి: పండినపంట: పలము.

ప్రలాద్యక్షము, సం. వి. అ. న: చూ, సుమంగళ\*.

ప్రలానా, వా. సం. వి. పేరునకుబదులుగా నుచ్చరించెడిది, ఒకా  
నొక, అట్టి. "ప్రలానావాదు"



పలాశ్రయము, సం. వి. అ. పుం. కొండగొనుగు\*. చూ, మృదుద్రుమము.  
 ఫలి, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. ప్రేంకణము\*: చూ, సన్నకద్రువు;  
 విణ. న. 2: చూ, ఫలవంతము.  
 ఫలించు, సం. అ. క్రి. 1: వక్త్రమగు. (తె).-ఉయ్య, పండు,  
 పలకు; 2. నెఱవేఱు; చూ, నిర్దించు.  
 ఫలితము, సం. వి. అ. పుం 1: చూ, వృక్షము;  
 ఫలనము, సం. విణ: చూ, ఫలవంతము.  
 ఫలని, సం. వి. ఈ. త్రి: చూ, రూ-హలిని \* (తఱిగొట్టు;  
 పెన్న పెదురుకూర; పిన్నచెఱుగు. ఈమూడింటికిని వర్తిం  
 చును); 4: చూ, సన్నకద్రువు\*: విణ. రి: చూ, ఫలవంతము;  
 పలేగ్రహి, సం. విణ. (ఇ). అవంధ్య, పండ్లమ్రాకు: చూ,  
 వృక్షము.  
 పలేరుహ, సం. వి. అ. త్రి కలిగొట్టు\*: చూ, స్థాలి. 2.  
 పలోదయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.  
 పల్లనుడు, సం. వి. అ. పుం. అడ్డునుడు: చూ, సుఖద్రేకుడు.  
 పల్లవు, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. కుక్కమేడి\* చూ, బొమ్మమేడి;  
 విణ. 2. సారములేనిది: చూ, బెండు. 2.  
 పసందు, వా. వి. సొగసు.  
 పసలీ, వా. వి. చుహమ్మడియుల వత్సరము.  
 పసిపిక్కుమహానముద్రము, అం: చూ, సముద్రములు.

## పా

పాంటము, సం. వి. అ. పుం: అనాయాసకృతము.  
 పాణితము, సం. వి. అ. న. చక్కెర; చూ, శర్కర. 1.  
 పామేదా, వా. విణ. గొప్ప.  
 పాయదా, వా. వి. చూ, వాయదా.  
 పారము, వా. వి. 1. ఒకతరగతి (క్లాను); 2. ఒకభాగము; 3.  
 ఒకపైర్వకాకతము (పీటు).  
 పారసి, వా. వి: చూ, పారసి.  
 పాలనేత్రుడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కుంటి: చూ, శివుడు.  
 పాలము, సం. వి. అ. న. 1. నెత్తి: చూ, శిరము. 1; 2:  
 చూ, లలాటము; పుం. రి: చూ, రూ ఫలము. 10; విణ. 4.  
 నూలుతో నేయబడినది. (వత్తము): చూ, వత్తము.  
 పాలుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాముడు; 2: చూ,  
 పాలనేత్రుడు.  
 పాల్లాణము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాల్లానికము: చూ, మానము  
 1; 2. ఏఱుమర్ది\*: చూ, సాలము. 3.  
 పాల్లాణము, వా. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పాల్లానము. 1.  
 పాల్లానికము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాల్లాణము. 1.  
 పాల్లానుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పల్లానుడు.

## పి

పిదిరము, సం. వి. అ. న. (రూ-పిదురము-పిదిరము-పిదు  
 రము - పిసి-పిది-పిదువు - పిదువు.) వత్తాయుధము: చూ,  
 బాణము. 1.

పిరంగి, వా. వి: చూ, పిరంగి.

పిరాయించు, వా. స. స. క్రి. (పిరాయించు అనియు) మార్పు.  
 పిరాయంపు, వా. స. క్రి. (పిరాయంపు అనియు) మార్పు.  
 “పిరాయంపు పెండ్లి”.

పిర్గా, వా. వి. పరిపాలనలోని ఒకభాగము.

పిర్గాది, వా. వి. మొఱపెట్టువాడు.

పిర్గాదు, వా. వి. మొట్ట, విన్నవము.

## ఫి

ఫిజా, వా. వి. చేయించుకొనినపనికి యిచ్చెడు గౌరవద్రవ్యము.  
 (ఇట్లు “స్థిర ఫిజా”; “స్కూలుఫిజా” మొ).

## పు

పురుషత్తు, వా. వి. నియమితకాలము.

పుల్లిము, సం. విణ. 1. ప్రపుల్లిము, ఉప్పుల్లిము; చూ, సపు  
 ల్లిము; అం. 2: చూ, గండ్లక్రియలు,  
 పుల్లరికము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సర్పము.

## ఫే

ఫేనము, సం. వి. అ. పుం. సముద్రపునురుగు; చూ, సము  
 ద్రము. పాలనురుగునకు.-కార్కరకము చూ, వ్రన్యము.)  
 ఫేనిక, సం. వి. అ. త్రి = ఫేణి: చూ, భిక్షము.

ఫేనిలము, సం. వి. అ. న. 1. రేణుబిండి: చూ, ఫలములు;  
 పుం. 2. అంబుప్రసాదనము-అంబుప్రసాదము. అరిష్టము,  
 అరిష్టసాధనము, కటకము, కాంతము, కృష్ణవీణము,  
 జ్ఞానము, గర్భపాతము, గర్భస్రావము. (తె).-కుంకుడు\*;  
 విణ. 3. సురుగుగలది.

ఫేరనము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఫేరవు. నక్క: చూ,  
 స్వగాలము.

ఫేరవు, సం. వి. ఈ. పుం. —వై.—

ఫేరవుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్షసుడు. 1.

ఫేరి, సం. వి. అ. త్రి. రూ-ఫేరి. ఎంగిలి: చూ, భుక్తిర్ముతము.

ఫేరి, సం. వి. ఈ. త్రి. —వై.—

## ఫ్ఫా

ఫ్ఫాకము, సం. విణ. 1. తినదగినది; 2. తినబడినది: చూ,  
 భుక్తము.

## బి

బి, ఒకఅక్షరము.

బంక, దే. వి. 1: చూ, బందన; 2. గ్రహణి: చూ, రోగము 1.  
 బంకమన్ను, ద్వ. వి. చిక్కుమన్ను; చూ, భూమి. 1.

బంకమచ్చు, దే. విణ: చూ, లోలి.

బంకు, దే. వి. 1. సందువీధి: చూ, సందు. 5; 2. భూచనివలె నటించువాడు. ఉ, హరి 4, ఆ. 131; 3: చూ, రక్షకుడు. బంకెత, దే. విణ. (బంక+ఎత) యిట్లురాదు: చూ, శ్రీ. బంకోలు, వై. వి. జన్మఖయదీలనుబంపెడి యొక్కీపము. బంగనబయలు, వా. వి. మిక్కిలిబయలు: చూ, వెలువల 1. బంగరము, వై. వి. 1=భృంగర. (రూ-బంగరు - బంగారు - బంగారము): చూ, లోహము. 1; 2.=ప్రమరక: చూ, బొంగరము. బంగరు, వై. వి. 1.=భృంగర: చూ, బంగరము. 1; 2: చూ, సంపెంగ\*. ఆం, పదా. 6-71. బంగరుకొండ, వై. వి. రూ-బంగారుకొండ. 1. హేమాద్రి. బ్ర. 2, ఆ. 174: చూ, పర్వతము; వా. విణ. 2. మంచివాడు: చూ, సుకృతి. బంగరుపురువు, వై. వి. జీద్రజలవరము: చూ, మత్స్యము. బంగరుమొగలి, ద్వ. వి: చూ, స్వర్ణకేకక\*. బంగరువు, వై. వి.=భృంగర: చూ, రూ-బంగరము. 1. పాండు. 1, ఆ. 106. బంగల, దే. వి. కుంపటి: చూ, మాసంతి. బంగరము, వై. వి. 1=భృంగర: చూ, రూ-బంగరము, 1; 2. ఒకచెఱుకు\*: చూ, రసాలము. 3; విణ. 3. దుర్లభము. రూ-బంగరు: చూ, వెక్కనము. 3. బంగారు, వై. వి. విణ. —వై.— బంగారుఆరటి, ద్వ. వి. సువర్ణకదళి\*: చూ, రంభ. 2. బంగారుఇల్లు, ద్వ. వి. స్వర్ణగృహము: చూ, సదనము. 1. బంగారుకంటి, వా. వి. కనకాక్షి: చూ, సకినంపుఁబులుగు. 1. బంగారుకడుపువాడు, ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1. బంగారుకాళ్ళయ్య, జా. కుభజదమైన పాదన్యాసముకలవాడు. “బంగారుకాళ్ళయ్య జేజీ వేయేడులు రాజ్యమెలు మనుచున్”. వై. 2, ఆ. 851. బంగారుకుండ, వై.వి. 1. స్వర్ణపటము: చూ, హరివాణము. (పాత్రము. 8); విణ. 2: చూ, హృద్వము; జా. 3. అంద కత్తె, బంగారుబొమ్మ. “బంగారు తేరకు తేరదక్కె విటులీ బంగారుకుండంచు” (పాండు. 3, ఆ. 67.) బంగారుకొండ, వై. వి. విణ: చూ, రూ-బంగరుకొండ. బంగారుతామరపంటచేను, ద్వ. వి. గంగ. వేం, ఆం. 17: చూ, నది. బంగారుతీగలు, వై. వి. బ. కాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము. బంగారుపిచ్చిక, ద్వ. వి. వచ్చకలపిచ్చిక: చూ, పిచ్చిక. బంగారుపూత, ద్వ. వి. బంగారుపునిటితోచేసిన మలామూ. (గిట్టు) బంగారుబొమ్మ, 1. జా: చూ, బంగారుకుండ. 3; ద్వ. వి. 2: చూ, శ్రీ. బంగళము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకపిట్ట: చూ, శకుంతి (వక్షి); ఆం. 2: చూ, రాగాంగములు; వై. వి. (1). =వంగ వంగదేశము: చూ, దేశములు (సం. అనికొందలు) బంగాళా, వా. వి. మండువా లేని యిల్లు: చూ, సదనము. 1. “బంగాళాపంటి ఇల్లు.”

బంగాళాపూతము, వా. వి. చెన్నపురిరాజధానికి తూర్పుపల్లెగ నున్న సముద్రము: చూ, సముద్రములు. బంగాళాదుంప, వా. వి. ఒకజాతిదుంప\*. బంగాళి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కొమ్మరటి\*: చూ, రంభ. 2; ఆం. 2; చూ, భిన్నపక్షకజ భాషలు; 3: చూ, మాళవతైకి కిజ భాషలు. బంగి, వై. వి. 1.=భంగి. గంజా - గంజాయి - గంజావి-గాంజ - గంజాయి, బంగు (సం.) - కలంజము, గంధారి, జయ, త్రిహాలిని\* భంగి (“జవగాజు” అను షడముకడనున్న పదములుగూడ దీనికి వర్తింపనని కొందలు); వా. 2. తపా యలో పంపెడు మూట. బంగిముచ్చు, ద్వ. విణ. బంగిక్రాగవాడు. బంగు, వై. వి.=భంగి: చూ, రూ-బంగి. 1. బంజరు, వా. వి. దీడునేల: చూ, భూమి. 1. బంజారి, వా. వి. లండాక్షిజాంబారు. బంటి, దే. అవ. సిక్కిలంతను దెలిపెడి వ్రత్యయము. “సముద్రము మోకాలిబంటి.” బంటు, వై. వి.=భట. 1: చూ, నేవకుడు; 2. చూ, భటుడు. 1; 3: చూ, భట్టుడు. పా. 1, ఆ. 148; 4: చూ, శిష్యుడు. య. 1, ఆ. 132; విణ. =భట. 5. భూరుడు: చూ, మాంపీరుడు; 6. రాసుడు:చూ, నేవకుడు; వా. 7. వృత్తిని బట్టి యింటిపేరుగా గలవారు. బంటుకనము, వై. వి.=భటత్వ. భారత్వము; చూ, శౌర్యము. 1. బంటుమెకము, వై. వి: చూ, సూతరము. బండ్రోతు, వా. వి. బంటు: చూ, నేవకుడు. బండ, దే. వి. 1. వెనల్చులాయి; చూ, రాయి; 2. పొట్టిరోతలి; చూ, రోతలి 3: చూ, గుడిగట్టు; విణ. 4. అఱిగినది; వై. వి. =భండ. నెత్తిగోతులవాడు, మేనుకోసికొని విచ్చమెత్తు వాడు; విణ. 8.=భండ. (రూ-బండడు - బండగుడు) ఆకాయ:చూ, వ్యాధుడు. 2. బండడు, వై. వి.=భండక: చూ, రూ-బండ. 8. బండగు, వై. వి. =బండక. 1: చూ, బొను. 2; 2: చూ, బొను. 3. బండగుడు, వై. విణ. =భండక. కై. 8, ఆ. 122: చూ, రూ-బండ. 6. బండబూతు, వా. వి. వచ్చిబూతు: చూ, కాపము. 1. బండము, వై.వి=భండము: చూ, సరకు. 2. బండరము, వై. వి.=భండార. (రూ-బండారము - బండరువు): చూ, భాండారము. బండరువు, —వై.— బండవలము, వై. వి.=భండ. రూ-బండాలము. 1: చూ, సంధి మొరలు; 2: చూ, సామర్థ్యము; 3: సామగ్రి. 2. బండాట, ద్వ. వి. తిట్టు: చూ, కాపము. 1. (రూ-బండాటము.) బండాటము, ద్వ. వి. —వై— బండారము, వై. వి.=భాండార: చూ, భాండారము. బండారి, ద్వ. వి. (బండారము+ఇ) బొక్కనమున కధికారి. మార్క. 1, ఆ. 43: బచ్చు.

బందారు, వై. వి. 1.—భండారు: చూ, రూ-బందరము; 2. ఓల గందము: చూ, పూతవసుపు.  
బందారుడు, సం. వి. అ. పుం. గేదెలను కాచెడివాడు.  
బందారుపిచ్చిక, దే. వి: చూ, బంగారుపిచ్చిక.  
బందాలము, వై.వి.—భండ: చూ, రూ-బందవలము. 1—2—3.  
బండి, దే. వి. 1. (మనుష్యాదులకువయ్య క్రమగు నది)తేరు:చూ, శకటము. 1; 2. (దేవతాదుల కువయ్య క్రమగునది) రథము చూ, శకటము. 1;  
బండికన్ను, వా. దే. వి: రూ-బండికలు-బండికల్లు, చాయమేకు, చిలుక, చీల, జంజడ, మొల. (సం).—అక్షము, అక్షగ్ర కీలము, అణి-అణి, అదిష్టానము, అరి, ఉపధి, కుందము, కేశవాయుధము, రథాంగము. (చూ, శకటము. 1.) (తద్వి. —౧. బండికంటి నడిమిత్తామునకు. (సం).—నాభి, పిండిక: ౨. దొలుపుగమ్మి: ౩. ఇరును: ౪. శీఘ్రము; ౫. చక్రము; ౬. పూటి; ౭. కుంచము; ౮. బండికల్లు. 1  
బండికలు, వా. వి.—పై—  
బండికల్లు, వా. వి. 1.—పై.—; 2. రథచక్రము; కన్ను, కల కల్లు. (సం).—గోత్రము; 3: చూ, బాలికాక్రీడ.  
బండిగల్లు, దే. అ. క్రి. 1. కడగండ్లునడు; 2. బండితలక్రిం దగు: బోలతాకొట్టు-బోలూకొట్టు, బోలతావడు-బోలూవడు.  
బండిగురిగింజ, ద్వ. వి. 1. బండిగురివెందగింజ; 2: చూ, బండిగురివెంద\*.  
బండిగురివెంద, ద్వ. వి: చూ, శ్వేతపాకి\*.  
బండిపేరిపట్ట, ద్వ. వి: చూ, బలుపుగువ్వ. ఆం, పదా. 5-31,  
బండిబరువు, వా. వి. ఆచితము: చూ, శాకటము. 2.  
బండిబాట, వా. వి. బండిపోవుదారి: చూ, మార్గము. 1.  
బండిమొగ్గరము, దే. వి: శకటపూహము.  
బండిరిక్క, ద్వ. వి. రోహిణి: చూ, రిక్క. 1-౪ 284  
బండివాడు, బండితోలువాడు  
బండు, వై. వి.—భండ: చూ, బండాట. కాశీ, 7, అ. 70.  
బంతి, వై. వి. 1. పంక్తి: చూ, శ్రేణి. 1; 2.—పంక్తి: చూ, పది (1: దే. వి. 3. చెండు: చూ, సరి. 3; 4. బంతి\*; (సం).—గుచ్చపుత్రి, గుచ్చపువ్వు; తద్వి.—౧. ఊతబంతి, ౨. చేమంతి; ౩. నిండుబంతి; ౪. రేతబంతి. మొ. (చూ, వృక్షము.)  
బంతికట్టు, ద్వ. వి. కుప్పసులుచునపుడు ఎడ్లవదునకు గట్టెడి పలుపు: చూ, సూత్రము. 1.  
బంతికట్టుపలుపు, —పై:—  
బంతికుడుపు, ద్వ. వి. నజగ్గి: చూ, సాపాటు.  
బంతిదూగులాట, వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.  
బంద, వా. వి. 1. బురద: చూ, కాదము. 2; 2. చిన్నగుంట. హరహరి. 1, అ. 41: చూ, రంధ్రము. 1.  
బందకము, వై. వి. = బందక. తాకట్టు: చూ, వారకము (1) బందకము, దే. వి. రూ-బందలము. దొంతికుండ: చూ, భండము. 3.  
బందన, వై. వి. = బందన. 1: గోణ: గోండు, జిగట, జిగురు —జివురు-జీవురు, బంక. (సం).—నిర్మాణము, నిర్మాహము;

2. చిక్కన, జిగట, జిగురు-జివురు-జీవురు: చూ, స్నిగ్ధము. 3 3. బురద: చూ, కాదము. 2.  
బందనగొను, ద్వ. అ. క్రి: చూ, జిగురుకొను. స్వా. 3, అ. 28.  
బందము, వై. వి. 1. దూలముపై గుజ్జలకు బిగువునిమిత్తము లంతెగానమర్చిన వట్టె; 2. చెట్టెకు-వాని కాలిత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; 3. = బంధ: చూ, గుద్దిత్రాడు. 1; 4 = బంధ చూ, గుద్దిత్రాడు. 2. (చూ, సూత్రము. 1.); 5. = బంధన: చూ, లంకియ. 2.  
బందరము, వా. వి. అనికి: చూ, భండము. 3  
బందలము, దే. వి: చూ, రూ-బందరము.  
బందా, వై. విణ: = బందీ. స్వా. 2, అ. 73, బయిదీ, బందా కోరు, బందెకాడు, బందెలపోతు. బందికాడు. ఉపగ్రహాడు బందాకోరు, వా. విణ: చూ, బందా.  
బందారు, దే. వి. 1. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము; 2: చూ, బాలక్రీడ.  
బంది, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. = బందా. చెఱ: చూ, నదనము. 1; 2. = బందె. కైదు: చూ, శిక్ష. 2; విణ. 3: చూ, ప్రగ్ర హము. 2; వై. వి (1) = బంధ. నిర్బంధము: చూ, బల వంతము; వా. (2) ఇబ్బంది, బాద.  
బందికాడు, ద్వ. వి. రూ-బందెకాడు. 1. బందిపోటు దొంగ. పా. 2, అ. 59: చూ, హారకుడు. 1; 2: చెఱ:బద్ధవాడు; (సం).—ఉపగ్రహాడు,  
బందికానా, వా. వి: చూ, బంది. 1. (భద్రాచల ప్రాంతమున వాడుక.)  
బందిగము, వై. వి. = బందక.—పై,—  
బందిపట్టు, ద్వ. వి. బందిపోటు: చూ, హరణము. 1.  
బందిపోటు, ద్వ. వి.—పై.—  
బందియ, వై. వి. = బందక: చూ, బంది. 1. (రూ-బందె.)  
బందు, దే. వి. 1. బోరుపవ్టి: చూ బోరువ (శకుంతి); వై. వి. 2. ఆవరణము: చూ, స్థగనము; 3: చూ, దాచుట; 4. = బంధ: పెట్టె మొదలగువాని మూలల బిగించెడి యను ములోనగువాని తగడు; 5. = బంధ. నిరోధము: చూ, సారోహము.  
బందుకట్టు, వై. వి: చూ, సమాఖ్య 2.  
బందుగు, వై. వి. = బంధు. 1. (రూ-బందుగుడు-బందువు- బందువుడు.) చూ, సంబంధి. 1; అం. 2: చూ, అష్టైశ్వ ర్యములు.  
బందుగుడు, —పై.—(నీలా. 3. అ. 70.)  
బందువు, —పై—  
బందువుడు, —పై.—  
బందె, వై. వి. = బందక. 1. చెఱ: చూ, బంది. 1; 2: చూ, బంది. 2; 3. వశవులచెఱ. స్వా. 3, అ. 128: బందెలదొడ్డి; 4. నిర్బంధము. చూ, బలవంతము.  
బందెకత్తె, వై. విణ. చెఱలోనేయునది. భాగ-8, స్కం. 448.  
బందెకాడు, ద్వ. విణ: చూ, బందా.  
బందెకానా, వా. వి: చూ, రూ-బందికానా.  
బందెగొను, ద్వ. ప. క్రి. చెఱ:బెట్టు.

బందెద, దే. వి. శ్వేతసురసః చూ, వావిలి.  
 బందెలదొడ్డి, వా. వి: చూ, బందె. 3.  
 బందెలపోతు, ద్వ. విణ. చెఱవేయుస్వధావము గలవాడు: చూ, బందా.  
 బందోబస్తు, వా. వి. కట్టుదిట్టము, జాగ్రత్త: చూ, హుసారు.  
 బందకము, సం. వి. అ. న. 1. = బందిగము: చూ, బంది. 1; 2. మాటుపు: చూ, వినిమయము; పు. 3. కుదున: చూ, వారకము. (1).  
 బందకవిత్తము, అం. చక్రము, ఖడ్గము, రథము లోనగువాని యాకృతులుగఁ బద్యముయెఱుఱుచు: చూ, మాటలల్లట.  
 బందకి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. అంతులాడి: చూ, వైసిరిణి; 2. అటకత్తె: చూ, శ్రీ; 3. ఆదేనుగు: చూ, హస్త.  
 బందనము, సం. వి. అ. న. 1. కట్టు, ప్రసీతి: చూ, బందము. 1; 2. కట్టుటకుఁదగిన సాదనము; 3: చూ, బందకము. 3; 4. కొల: చూ, హింస. 1; 5. కైదు: చూ, బంది. 2; 6. చెఱసాల: చూ, బంది. 1; 7. తొడిమ: చూ, వృంతము. 1; 8 = బందము: చూ, లంకియ. 2.  
 బందనములు, అం. మూలము, దాన్యము, జాలాందరము. (3).  
 బందనాలయము, సం. వి. అ. పుం. చెఱ, చెఱసాల: చూ, నదనము. 1.  
 బందము, సం. వి. అ. పుం. 1: అందము అనబందము, అభిమరము, అభీమరము, ఆకలనము, ఉత్తానము, ఉద్దానము, కచము, కలహము, రు, త, నిబందనము, నిబందము, నియమము, నిర్బంధము, ప్రసీతి, బందనము. అవ్య — అజ్: విణ.-నియమితము. (తె).-నిమితము; వి.—(తె).-కట్టనము, కట్టు, కట్టుట, తగులము-తగులు, తవులు-తొలు, పెన, బారి; 2. చెఱసాల: చూ, బందనాలయము; 3. కుదున: చూ, వారకము (1); 4. కావ్యంధనావిశేషము; 5. సంయోగవిశేషము: చూ, బందములు.  
 బందములు, అం: చూ, రతిబందములు. (చూ, కామము.)  
 బందస్తంభము, సం. వి. అ. పుం. (ఏనుఁగున కట్టెడు) కట్ట కంబము: చూ, స్తంభము. 1.  
 బందించు, సం. న. క్రి: చూ, సందించు.  
 బంధకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-బంధకము. మంకెనః; చూ, రక్తకము.  
 బంధుజీవకము, —వై—  
 బంధుత, సం. వి. అ. శ్రీ. బంధుసమూహము: చూ, సంబంధము. 1.  
 బంధుర, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, వేశ్య.  
 బంధురము, సం. వి. అ. న. రూ=బంధురము. 1. కిరీటము: చూ, సీనకము (1); పుం. 2. కలహంస: చూ, హంస: 3: చూ, పక్షి; 4. నూనెమర్రి: చూ, స్నేహము. 2; 5. ఆడుగులి: చూ, భగము. 12; 6: చూ, బంధుజీవకము\*; 7. బిణ. 7. బిష్మదమైనది: చూ, హృదయము; 8 వంగినది రూ-బంధురము: చూ, సక్రమము; 8. మధ్యోన్నతమును పార్శ్వోన్నతమునైనది; అం. 10: చూ, వృత్తము. 1. ("న, నన,న, న,భ, భ, భ గురువులు. 14యతి, 25 ఛందస్సు.")

బంధురికము, అం: చూ, ఉత్తానకరబంధములు.  
 బంధులుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అంతులాడికొడుకు: చూ, మానుఁడు. 1.  
 బంధువిదాళము, అం: చూ, వింశతి విగ్రహములు.  
 బంధువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. = బంధుగు: చూ, బంధుగు; 2. జ్ఞాతి: చూ, సగంధుడు. 2; 3: చూ, స్నేహితుడు. 1; 4: చూ, బంధుజీవకము\*.  
 బంధుకపుష్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేగిన\*.  
 బంధుకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-బంధుకము\*; 2: చూ, బంధుకపుష్పము.  
 బంధురము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-బంధురము.  
 బంపు, దే. వి: చూ, వండ్లపాచి.  
 బంబ, దే. విణ: చూ, స్థూలము. 2.  
 బంబం, వా. వి. శంఖముయొక్క ద్వన్యనుకరణము: చూ, చూచూ.  
 బంబము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒక భగణము, ఒకగురువు. 4వ ఛందస్సు.)  
 బంబోతు, వా. విణ: చూ, బలిమికొడు.  
 బంభరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భ్రమరము.  
 బంహిష్టము, సం. విణ. మిక్కిలిబహువు.  
 బకజిత్తు, సం. వి. త. పుం. వీచుసేనుడు: చూ, వృకోదరుడు.  
 బకదారి, దే. వి. పారావశ్యశేషము: చూ, సురటి.  
 బకపుష్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, శ్రీవల్లి\*.  
 బకబందనన్యాయము, న్యాయ. కొంగనబట్టుట కొక దొక యుపాయమును జెప్పెను. "బకము నీటిలో నిలిచి జలముచేయుచు న్నట్లుండఁగా వెన్నముద్దను గొనిపోయి దాని శిరస్సున నుంపవలయును. అది కరఁగి దాని కన్నులలోఁ జొచ్చును. అప్పుడు కన్ను లగవడవు. అంత దానినిఁ బట్టవచ్చును." అని.  
 బకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = వక్ర: రూ-బకము, కహ్యము, గృహబలిప్రియము, గృహబలితుక్కు, చంద్రవిహంగముము జాలపాదము, బకోటము. (తె).—ఆదెలు-ఆదేలు, ఆరణవక్కి, కొంగ, కొక్కరాయి, కొక్కెర, తక్కువకంటి, పరద, బాకు, వక్కు, వక్కుకొంగ, వక్కువులుఁగు, వగటము, వాళకొంగ; తద్వి — ౧. ఓడకొంగకు. — (తె).—ఓడకొంగ, ఓడకొంగకు; ౨. కొంగకు. -కలీకము-కలీకము, క్రౌంచము. (తె).—కొంగ, కొంచ-క్రౌంచ; ౩. (తె).—తెట్టుమాతికొంగ; ౪. పెద్దకొంగకు. —బలాకము. (తె).—పెద్దకొంగ; ౫. గుడ్డికొక్కెరాయికి. —కోయప్పికము, జలకుక్కుభము, శిఖరి. (తె).—గుడ్డికొక్కెర-గుడ్డికొక్కెరాయి — గుడ్డికొక్కెరాయి. చీకుకొక్కెర; ౬. పిన్నకొక్కెరకు. —కృకణము, కృకరము, క్రకరము, క్రకణము. (తె).— పిన్నకొక్కెర; ౭. పెద్దకొక్కెరకు. — కరేటపు, కర్కటము, కర్కటపు, కర్కరాటుకము, కర్కరేటపు, కారాయిక, కృకణము, ద్వంషము, బలాక, బలిపుష్పము. (తె).— కక్కర-కక్కెర-క్రక్కెర, పెద్దకొక్కెర; ౮. పెద్దపెంటి కొక్కెరకు. —కరాయిక, బలాక, కొ. గూడబాకు. (మిగత వానికి: చూ, "శకుంతి"); 2. బకపుష్పము\*. రూ-బకము: చూ, శ్రీవల్లి.

బకపైరి, సం. వి. 5. పుం. 1. కృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు; 2. భీమనేనుడు: చూ, వృకోదరుడు.  
 బకాను, దే. వి: చిటివేరు—చిటువేరు\*.  
 బకాయ, వా. వి. ప్రాతబకి.  
 బకానుడు, సం. వి. అ. పుం. కొక్కెరతొలివేల్పు: చూ, రాక్షసుడు. 1.  
 బకుడు, 1.—పై— 2. కుబేరుడు: చూ, శ్రీదురు.  
 బకేదా, వా. వి. 1: చూ, యుద్ధము; విణ. 2: చూ, బక్క. 2.  
 బకోటము, సం. వి. అ. పుం. వక్కుకొంగ: చూ, బకము.  
 బక్క, దే. వి. రూ—బక్క. 1. బక్కవాడు: చూ, కాతుడు;  
 విణ. 2. బకేదా, బక్కటిల్లినది: చూ, సొరపు. 3: చూ, హా—  
 బక్క.  
 బక్కటిలు, దే. అ. క్రి. రూ—బక్కటిల్లు. 1. కుప్పించు: చూ, శోషించు; 2. తృళించు: చూ, సొటసొటవోవు.  
 బక్కటిల్లు, —పై—  
 బక్కసీళ్ళు, వా. వి. నీళ్ళమట్టిగ: చూ, మట్టిగ.  
 బక్కమట్టిగ, వా. వి. —పై—  
 బక్కలు, దే. వి. గనిత్రవ్వవారు.  
 బక్కవాడు, ద్వ. వి: చూ, కాతుడు.  
 బగబగ, దే. వి. మండుటయందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.  
 బగళంబునీయు, ద్వ. స. క్రి. రూ—బగళమునేయు—బగళమ్ము  
 నేయు) తొలంగించు: చూ, విసర్జించు.  
 బగళమునేయు, —పై—  
 బగళమ్మునేయు, —పై.—  
 బగళము, దే. వి. తొలంగుడు: చూ, విమోచనము.  
 బగి, వై. వి. ప్రక్క: చూ, సార్వము. 2. (బ. బగలు.)  
 బగిన, దే. వి. ఒకచెట్టు; చూ, వృక్షము.  
 బగిని, వై. వి. రూ—బగిని — బయిని—పై. 1. = భవిష్య.  
 భాగ్యము: చూ, సుకృతము. 1; 2. గౌరవము: చూ, సన్మా  
 నము.  
 బగీలు, దే. వి. సంతాపానుకరణద్వని: చూ, హూహూ.  
 బగెట్రాహ్మణులు, అం: చూ, తపూరియెట్రాహ్మణులు.  
 బగ్గముపాడు, దే. విణ. (పాడు + పాడు) మిక్కిలిపాడైనది  
 బగ్గరి, దే. విణ. బగ్గని మండిపడువాడు.  
 బగ్గి, దే. వి: చూ, బూడిద.  
 బగ్గి, వా. వి. గుఱ్ఱపుబండి. (జట్కా):  
 బగ్గి, దే. వి: చూ, బగబగ.  
 బగ్గింద, వా. వి. రూ—బగ్గింది. ఎఱ్ఱనిపిండిగుండ.  
 బగ్గింది, దే. వి. —పై—అచ్చ. అ, కాం. 13.  
 బగ్గిమను, దే. అ. క్రి. బగ్గినమండు: చూ, వెలుగు. 5.  
 బగ్గె, వా. వి. చూ, సిద్ధియము.  
 బచ్చెన, వై. వి. 1. = ప్రచ్చన్న. పూత: చూ, సమాలంభము;  
 2. చాయ: చూ, వర్ణము. 6.  
 బచ్చెన్న, వా. వి: చూ, వాణి. (గోదావరీమండలమున వాడుక)  
 బచ్చలి, దే. వి: అటబచ్చలి—అల్లుడుబచ్చలి, తీగబచ్చలి.  
 (సం)—ఉడిక, కటంభర, కడంబి, కలంబి, జలబ్రహ్మ.

హీలమోది; తద్వి. — ౧. అడవి బచ్చలి. (సం)—చంచవు,  
 వనోపొదక: ౨. పుచ్చబచ్చలి. (సం). — అత్తమ్మవర్ణ,  
 అప్పులంబి, అరణ్యవాసిని, కింధూర, కవటాతి, వల్లిపూర  
 ణము; ౩. దుంపబచ్చలి, మట్టుపచ్చలి. (సం). — అపొదక,  
 ఉపొదక—ఉపొదికి—ఉపొదిక, కుపొదకి. (చూ, హీలమోది.)  
 బచ్చు, వై. వి. 1. = వైశ్య: చూ, వైశ్యుడు. పాండు. 1, అ.  
 111; 2: చూ, బండారి. వై. 6, అ. 115; 3. వెండిబంగార  
 ముల నాణెముచూపాడు. వసు. 3, అ. 136.  
 బజుత్రి, వా. వి: చూ, మేళగాడు.  
 బజీతు, వై. విణ = భంజత. భంగమునొందినది: చూ, భగ్గుము.  
 బజగడుగుది, వా. వి. నిలుకడలేని ఆడుది: చూ, శ్రీ.  
 బజగేడి, వా. వి. రంగుపూసిన పాంచాలిక: చూ, హరిణి. 3.  
 బజానా, వా. వి: చూ, రూ—బయానా.  
 బజాము, వై. వి. = ప్రసార. రూ—బజాము: చూ, వృథి  
 చాచము.  
 బజాటి, వై. విణ. (బజాము + ఇ.) 1. ధూర్తశ్రీ: చూ, శ్రీ;  
 2. = జారిణి—ప్రసారణి. సా. 3, అ. 58: చూ, నైరిణి.  
 జజాతించు, వై. అ. క్రి: చూ, వృథిచరించు. 2.  
 జజాటు, వై. వి. 1. = ప్రసార. రూ - బజాటు, అంగడివీధి:  
 చూ, మార్గము. 1; 2. రూ—బజాటు. దుకాణము: చూ, సద  
 నము. 1: 3. ప్రలాపము: చూ, శబ్దము. 2.  
 జజాటుమాట, ద్వ. వి. కోహళము: చూ, శబ్దము. 2.  
 జజ్జడి, దే. వి. పాదవిన్యాసవిశేషము. “బహు విచిత్రముతో  
 బజ్జెళ్ళుద్రొక్క.” పల్నాటిచరిత్రము. 2, భా: చూ, సంభా  
 రము.  
 జజ్జి, దే. వి. ఎనిది పలుచనగాఁజేసెడి వ్యంజనము: చూ,  
 భక్ష్యము  
 జటాకబయలు, వై. వి: చూ, బంగనబయలు. (స్వార్థమున  
 కకారాగమము.) సా. 3, అ. 18.  
 జటాబయలు, వై. వి: చూ, జటాకబయలు. సా. 2, అ. 113.  
 జటాబూరము, వై. వి. (జటారము + బూరము) పెద్దతీకము.  
 ఉ. హరి. 3, అ. 141: చూ, సన్మానము.  
 జటారము, వై. విణ. = పటు గొప్ప; చూ, హేరాశము.  
 జటాసాలు, వా. వి. సింధుపేషణములను భక్ష్యము: చూ,  
 భక్ష్యము.  
 జటువడిదము, వా. వి. చక్రము: చూ, బాణము. 1.  
 జటువాదా, వా. వి: చూ, రూ బట్వాదా.  
 జటువాలాయడు, ద్వ. వి. ఇంద్రుడు. అం, భా. ప్ర. 28:  
 చూ, సహస్రాక్షుడు.  
 జటువు, వై. వి. = పటు. (దేశ్యమని శ. ర.): 1: చూ, భూష  
 ణము. 2; దే. వి. 2. గుండ్రన: చూ, వృత్తము. 5; 3:  
 చూ, దిండు. 1; విణ. 4. గుండ్రనిది: చూ, వృత్తము. 5;  
 వై. విణ. 5. దృఢము: చూ, స్థిరము.  
 జటువుగత్తి, ద్వ. వి: చూ, బటువడిదము.

బటువుగైదువు, దే. వి.—వై.—

బటువుగైదువుజోడు, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు.

బటువుగుబ్బలి, దే. వి. చక్రవాళితైలము: చూ, వస్త్రము.

బటువుగున్న, దే. వి. కవపులుగు, గుండుపులుగు, చుట్టు: బులుగు—చుట్టు:బులు, జక్కువ—జక్కువ, జంబిట్ట, పొదలిక, బండిపేటిపిట్ట. (సం).—కామి, కావ్యము కోకిము, గోవుకము, చక్రవాళము, చక్రాంగము, చక్రి, ద్విము: తద్వి—ఆడుకజ్జువకు.—(సం). కామిని (మిగతవానికి: చూ, “శకుంతి”)

బటువుబిల్లి, దే. వి: చూ, దిండు. 1.

బటువువాయి, ద్వ. వి: చూ, బటువడిదము

బటుకరణము, మి. వి: చూ, వడుగు.

బట్ట, వై. వి. 1.—వట: చూ, వస్త్రము (శ్రీ పురుషుల కట్ట వస్త్రముందును, వైసదరించు బట్టయందును, సాధారణముగా నూలుతో నేయబడిన ప్రతిమూర్తియందును వర్తింతును): 2: చూ, సురము; 3: వకుపులు లోనగువాని పేనిచాట. “బట్టపు”; విజ 4. వెంట్రుక లూడినది. “బట్టకల”.

బట్టగట్టనివాడు, ద్వ. విజ: చూ, దిగంబరుడు 3.

బట్టకడిమి, ద్వ. వి: చూ, హలిప్రియము\*.

బట్టగు, వా. అ. క్రి. చెఱుగుమాయ: చూ, సమర్థుడు.

బట్టగుత్తు, వై. విజ. సిగ్గుమాలినవాడు.

బట్టకల, దే. వి: చెంబుకల, నూలిగరసు, పేనుకొలుకుడు.

(సం).—ఇంద్రుల ప్రకము—ఇంద్రుల ప్రము, కేశపుము.

బట్టకలకు మోకాళ్లకు ముడిపెట్టుట, లో. “బట్టకలలమోకాళ్ళుముళ్ళు పెట్టగలదొకాని”. (కళాపూర్వోదయము.)

బట్టకలవాడు, వా. విజ: (సం)—ఇంద్రుల ప్రకుడు, ఇంద్రుల ప్రకుడు, ఖలితి—ఖలితి, ఖల్లిటుడు—ఖల్లిటుడు, ఖల్లి ధుడు, ఖర్వాటుడు, బిభృవు.

బట్టబయలు, వై. వి. (బయలు + బయలు) 1. మిక్కిలిబయలు. వర. 1, అ. 112: చూ, వెలువల. 1. విజ. 2. మిక్కిలి బయలైనది.

బట్టమేళ, ద్వ. వి. ఒకపక్షి: చూ, వక్షి.

బట్టలపెట్టె, వై. వి. కరోటకము: చూ, సందుకా.

బట్టావు, వా. వి. పెద్దతెల్లవచ్చులుగల అవు: చూ, సారథేయ (దేనువు.)

బట్టి, దే. వి. రూ.బట్టి. 1. బట్టిపట్టుట, అదేవనిగ చదువుట. వాగ్గోరణి: 2. ఆపము (చూ, కావు. 8.): 3: చూ, అదోయంత్రము.

బ్రికాడు, దే. వి. 1: చూ, కుకము; 2: చూ, కారిక.

బీసగోల, దే. వి: చూ, ఎత్తనగోల.

బ్రి, దే. వి: చూ, రూ.బట్టి.

బ్లు, వై. వి: చూ, పాతకుడు.

బ్లువాడు, ద్వ. వి.—వై—

బ్లై, దే. వి. కాలవ: చూ, వది.

బ్ల, దే. వి. దడైము. రూ.బల్లె: చూ, పాత్రము. 8.

బ్లై, —వై.—

బ్లాడా, వా. వి. రూ.బలువాడా. ఉత్తరములు, వేతనములు లోనగువాని నిబ్బుట.

బబ, దే. వి. 1. పెర్. “బబగొండ్”: చూ, హెచ్చు. 1: 2

మిక్కిలి “బబదాకినోడు”: చూ, హెచ్చు. 1:

బబికా, వా. వి. బికాయి. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)

బబగా, వా. వి. —వై.—

బబగులు, వా. వి. పీలగిరిప్రాంతవాసులలో నొకజాతి: వడగురులు.

బబగొండ, ద్వ. వి. పెత్తనుబ్బు: చూ, పేఘము. 1.

బబబ, దే. వి. 1. ఆపర: చూ, వివక్ష: 2 కష్టము: చూ, కోకము.

బబబ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఆడుగుజ్జము: చూ, హయము;

2. బ్రాహ్మణశ్రీ: చూ, దావక; 3. తాచ్చులై: చూ, శంభరి.

బబబహులు, వా. వి: చూ, సౌందర్య.

బబబబ, దే. వి. పాటుట రౌందరమాట లోనగువానియందగు

ధ్వన్యనుకరణము. పాంచు, 5, అ. 232: చూ. భూమా.

బబబగ్ని, సం. వి. ఇ. పు. బబబాలనము: చూ, వహ్ని. 1.

బబబనలము, సం. వి. అ. పు.—వై.—అమ్మి. 5, అ. 81.

బబబలోకి నొచ్చుకొమ్మ. అం: చూ, శివకాలములు.

బబలిక, దే. వి. అలంక: చూ, క్రమము, 1.

బబలు, 1.—వై.—; అ. క్రి. 2: చూ, వేసడు. 2.

బబలువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, బబలు. 2.

బబవ, వై. వి.=వదవా. 1: చూ, బబబ. 3; 2. చూతుడు.

రూ-బబవా: చూ, విడుదాక; వా. 3. రూ-బబవా. ఒక

తిట్టు: చూ, కాపము. 1; వా. 4: చూ, రూ-బబవ.

బబవా, వై. వి.=వదవా: చూ, రూ-బబవ. 1.2-3.

బబాయి, వా. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; 2: చూ, స్తోత్రము; విజ. 3: గొప్ప, జంజాటము, ద: బు-వబ్బు - రాబు. (పటాదోపమనియు వాడుక).

బబాయించు, వా. అ. క్రి. 1. అభివృద్ధియగు: వృద్ధియగు: సం.

క్రి. 2. అభివృద్ధిచేయు: వృద్ధిచేయు.

బబాయికోరు. వా. వి: ధాంబికుడు: చూ, మాయాకారుడు.

బబి, దే. వి. 1. కప్పము: చూ, సిస్తు. 1; 2: చూ, స్కూలు;

3. దిట్టము: చూ, సత్కము. 1; 4. క్రమము: చూ, విధము.

1; ద్ర. 5: చూ, వెంబడి 2 వసు. 1, అ. 9; 6. గుణార్థ

కము. “ఇబ్బడి” మొ: అవ. 7. బావార్థకమునందు వచ్చెడి యొకానొక ప్రత్యయము. (బడి ఏల్వారులకగు) “ఏలుబడి, నచ్చుబడి” మొ.

బడికోడి, దే. వి. రూ.కోడిబడి: చూ, భక్త్యము.

బడికోలు, దే. వి. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

బడిక, దే. వి. రూ-బడితి: చూ, లవుడి.

బడితపాతము, వై. వి. చదివినపాతము.

బడితి, దే. వి: చూ, రూ-బడిక.

బడిదిప్ప, దే. సం. క్రి. (ఇదిమి+తిప్ప). (దృష్టిదోష పరిహారము) దిగిందుడు: చూ, సురాశించు.

బడిమి, దే. వి. 1. బడియుట; 2. చక్రాకార క్రమము; 3: చూ, భూతబలి.

బడియ, దే. వి. రూ-బడి. 1. చిన్నదుడ్డుకట్ట హరి. పూ. 8, అ. 84: చూ, నేత్రము. 1; 2: చూ, శవయానము.

బడియ, దే. సం. క్రి: చూ, బడిదిప్ప.

ఐదిలి, దే. వి. బ్రహ్మము: చూ, రంధ్రము. 1.  
 ఐదివారడి, వా. వి. రూ-ఐదేవారడి. 1. రెంటికినిగల విశేష  
 భేదము; 2. ప్రతివానికిని వేసెడువస్తు.  
 ఐదిశము, సం. వి. అ.న. (రూ-ఐదిశ-ఐదిశ-ఐలిశము): చూ,  
 మత్స్యబంధనము.  
 ఐదిసివాటు, దే. వి. 1: చూ, సూళింపు; విణ. 2. దిగ్గడిసి  
 వేసినది. కాశీ. 7, అ. 51.  
 బడుగు, దే. వి. 1: చూ, శవము; విణ. 2: చూ, శాతుడు.  
 కాశీ. 4, అ. 50; 3. కృశము. కళా. 8, అ. 164: చూ,  
 సౌరపు.  
 బడువ, దే. విణ. రూ-బాడువ-బాడవ: చూ, భూమి. 1.  
 బడువు, దే. విణ: చూ, రూ-బడుగు. 2—3.  
 బడె, దే. వి: చూ, రూ-బడియ. (చిన్నదట్లు కట్టకు. —భో  
 4, అ. 45.)  
 బడి, వా. వి: చూ, రూ-బడ్డి  
 బడ్డి, వా. వి. రూ-బడ్డి. గడమంచె-గడవంచె.  
 బడ్డికాపు, వా. వి. ముందుజాగ్రత. (ఉత్తర సర్కారులలో  
 వాడుక.)  
 బడ్డు, దే. వి. మగగుడి: చూ, శిశ్నము.  
 బట్టము, వై. వి. క్రొత్తయిత్తడిపాత్రముల సమూహము: చూ,  
 హరివాణము. (పాత్రము. 6.)  
 బత, సం. అవ్య. 1. భేదమునందు; 4. దయయందు; 3. సం  
 తోషమునందు; 4. ఆశ్చర్యమునందు; 5. విలుచుటయందు  
 వర్తించును.  
 బతము, వై. వి. = వ్రతము: చూ, వ్రతము.  
 బతిసి, వా. వి. ఒకరకము పట్టుబట్ట: చూ, వత్తము.  
 బతిమాలడము, దే. వి: చూ, వాచారవము.  
 బతిమాలిక, —వై.—  
 బతిమాలు, దే. స. క్రి. దైవ్యముతో వేడికొను. రూ-బ్రతి  
 మాలు: చూ, వేడికొను.  
 బతిమాలకొను, దే. స. క్రి. —వై.—  
 బతిమాలచు, దే. ప్రే. బతిమాలజేయు. రామా. 8, అ. 230.  
 బత్తడిక, దే. వి. (రూ-బత్తడిక-బత్తడి) అమ్మలపొది: చూ,  
 బాణము. 1.  
 బత్తడి, —వై.—  
 బత్తడిక, —వై.—  
 బత్తాయి, వా. వి. (బతావియ అను ద్వీపమునుండి వచ్చినది)  
 నారింజ: చూ, శర్కరాంకము.  
 బత్తాయినారింజ. వా.వి.—వై.—  
 బత్తి. వై.వి.=భక్తి: చూ, విరాళి. 2.  
 బత్తియము. వై. వి.=భక్త. రూ-బత్తియము. 1: చూ, సంబ  
 ధము; 2. భోజనము: చూ, సౌదము (1).  
 బత్తిన, వా. వి. ఒకరకము అరటి: చూ, రంభ. 2.  
 బత్తుడు, వై. వి. 1.—భక్త: చూ, సేవకుడు. పాండు. 3,  
 అ. 78; దే. వి. 2. కమసాలెవారి వట్టపుజేరు; 3. చేవా  
 గుల పట్టపుజేరు: “కరణబత్తుడు, కైకోలబత్తుడు”

బత్తియము, వై. వి.=: చూ, రూ-బత్తియము.  
 బదట్టు, వా. వి. సురతము.  
 బదనామి, వా. వి. చెడ్డపేరు: చూ, సడి 3.  
 బదనిక, వై. వి. = వృక్షదనీ, రూ = బదనిక - వదనిక: చూ,  
 వృక్షదనీ.  
 బదర, సం. వి. అ. ప్రి. 1. కారేలకి\*: చూ, సన్నరాష్ట్రము;  
 2. పాండిత్యిగ\*: చూ, విష్యతేనవ్రియ: 3. ప్రత్తి\*: చూ,  
 సముద్రాంత. 3; దే. వి. (1) వగులు: చూ, స్పృహము;  
 పాండిత్యిగ\*: చూ, బదర. 2.  
 బదరము, సం. వి. అ. న. 1. రేగువండు: చూ, రేగు. 2;  
 2. ప్రత్తికాయ: చూ, సముద్రాంత. 3; పుం. 3. ప్రత్తి\*:  
 చూ, సముద్రాంత. 3; 4. ప్రత్తిజడ: చూ, సముద్రాంత. 3.  
 బదరి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1: చూ, రేగు. 2. \*: 2. గంగ  
 రేగు. \*: చూ, లిఖచము. 2; 3.=ప్రత్తి. దూది: చూ,  
 సముద్రాంత. 3.  
 బదరికము, దే. వి. పెట్టియ. జై. 8, అ. 56: చూ, సందుకా.  
 బదలాయించు, వా. స. క్రి. విరాయించు: చూ, మార్పు.  
 బదలాయంపు, వా. వి. విరాయంపు: చూ, మార్పు.  
 బదులిచ్చు, వా. స. క్రి. చూ. అప్పిచ్చు.  
 బదులు, దే. వి. 1. మాటు: చూ, సమానము. 2; 2. అప్పు  
 చూ, వారకము (1); 3. చేబదులు: చూ, వారకము (1).  
 3 చేదులు: చూ వారకము (1)  
 బద్ద, వై. వి. (రూ-బద్దర-బద్ద-బద్దర) = భేద. 1. కాయ  
 యొక్క ముక్క: చూ, శకలము. 4; 2. వెదురులోనగు  
 వానిముక్క, దబ్బ: చూ, శకలము. 4; 3. కావడి: చూ,  
 స్కంధాటిక; 4.—భిత్త చీలిక: చూ, శకలము. 4; విణ  
 5. పలుచనిది, పలచపలు: చూ, నైకము.  
 బద్దకము, వై. వి.= బంధక: చూ, పాలుమాలిక.  
 బద్దకించు, వై. అ. క్రి: చూ, పాలుమాలు.  
 బద్దకుడు, వై. వి.= బద్దక: చూ, సోమరి.  
 బద్దపరి, ద్వ.వి. రూ-బద్దపరి. (పేముతోనల్లినతేడెము): చూ, హరిగ  
 బద్దసరికి, వా. వి. పలుచనిబిళ్ళ.  
 బద్దర, వా. వి. చీలిక: చూ, శకలము. 4.  
 బద్దించు, దే. స. క్రి. 1. అంచనావేయు; (2. సరిగనున్నదా  
 లేదా అని) కొలిచినది తిరుగకొలుచు; వా. 3. నాణెము  
 వారిని లెక్కకట్టు.  
 బద్దించు, వా. వి. నాణెమువారిని లెక్కకట్టుట.  
 బద్దియ, వై. వి. రూ-బద్ది. 1, = వన్ది. వత్తము మొదలు:  
 చూ, వత్తి; 2. అపరకర్మము చేయునపుడు జంఁదెమువలె  
 వేసికొనెడు వత్తబండము; వా. 3. కొలతబద్దె: చేసు, నాదా.  
 4. బట్ట, మొదటిబద్ద. అంచు, బద్దె.  
 బద్దు, దే. వి. 1. బొంకు, పంచ. నా. 1, అ. 557; చూ,  
 వితథము; 2. అబద్ధపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.  
 బద్దర, —వై.—

బిడె, వై. వి. = వస్త్రీ: చూ, రూ-బిడెయ. 1-2-3.  
 బిడ్ర, వై. వి. = బిడ్ర. ఉ, హరి. 3, ఆ. 122: చూ, ముచ్చొకము.  
 బిడ్రము, వై. వి. = భద్ర: చూ, మేలుకోయ.  
 బిడిరజాపన్యాయము, పా. చెవిటివాని చెవిలో నేకాంతముజెప్పి ననురీతి.  
 బిడిరపీణాన్యాయము, న్య. చెవిటివానికి పీణ వినిపించుననురీతి.  
 బిరిరశంఖాన్యాయము, న్య చెవిటివానిచెవిలో శంఖాదెననురీతి.  
 బిడిరత, సం. వి. ఆ. శ్రీ చెవుడు: చూ, బాదిర్యము.  
 బిడిరికము, సం. విణ బిడిరముగా చేయఁబడినది: చూ, బాదిర్యము.  
 బిడిరుడు, సం. విణ. అనేడమూకుడు, ఏడమూకుడు, ఏడుడు, కల్లడు, కల్లుడు. (తె).—చెవిటి, చెవిటి మూఁగ, పెద్దవిన్నపమువాడు, అవిటి, విననవాడు; కద్ది.- మూఁగచెవుడుకలవానికి.— కలంబకుడు; ౨. చెవిటి వాండ్రవరుస:- ఏడాశి, 3. చెవిటివాండ్రులము:- ఏడికుత్తు.  
 బిద్ద, అం: చూ, భూదారులు.  
 బిద్దకము, సం. వి. ఆ. వుం = చూ, బిద్దము.  
 బిద్దమగు, మి ఆ. క్రీ: కట్టునడు.  
 బిద్దము, సం. విణ. కట్టఁబడినది: చూ, నదానితము. 1.  
 బిద్దాననము, అం స్వస్తీకారి: చూ, ఆననములు.  
 బిద్దుడు, సం. విణ. కట్టునడినవాడు.  
 బిద్దుమానకము, అం: చూ, గతివిశేషములు.  
 బిద్దుము, సం. వి. ఆ. వుం. నిళ్ళరాకుండకట్టినకట్ట: చూ, నేకువు. 1.  
 బిద్దుడు, సం. విణ. చావఁదగినవాడు.  
 బినాతు, వా. వి. ఒకరకము ఉన్నిబట్ట: చూ, వత్తము. (బాతు అనియు).  
 బినాయియ, వా. న. క్రీ. 1. కల్పించు: చూ, సృజించు; వా. 2. డమాయించు: బుకాయించు.  
 బినారసు, వా. వి. కాశీపట్టణము: చూ, దేశములు.  
 బినియసు, వా. వి. శరీరమును అంటియుండెడి చొక్కాయ: చూ, వత్తము.  
 బిన్నపడు, వై. ఆ. క్రీ. భంగపడు: చూ, మొక్కపోవు. 2.  
 బిన్నము, వై. వి. = భంగ-భగ్న. 1. అవమానము: చూ, నడి. 3. 2: చూ, వివత్తు; 3 అవజయము: చూ, వీర. 7.  
 బిన్నపరము, వై. వి. = పంచనర: నానావిధమణులు గుర్చిపిన హారము. పాండు. 4, ఆ 231: చూ, భూషణము. 2.  
 బిన్నపరి, వై.—య. 4, ఆ 100.  
 బిభ్రాజమానము, వా. వి. తెలివితక్కువతనము.  
 బిభ్రువు, సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. కపిలగోవు: చూ, సౌరభేయ (దేనువు): వుం. 2: చూ, వెంట్రివ: 3: చూ, విష్ణువు. 1: 4: చూ, శివుడు; 5: చూ, వహ్ని. 1: విణ. 8. వచ్చనిది: చూ, వర్తము. 6; 7: చూ, బిభ్రతలవాడు.  
 బిమ, వై. వి = భ్రమ: చూ, రూ-బిమ్మ. 1-2.  
 బిమపుర్ణ, వై. వి: చూ, భ్రమరము. 1.

బిమి, వై. వి. = భ్రమర, —వై—  
 బిమ్మ, వై. వి. 1. = బ్రహ్మ. నలువ: చూ, బిమ్మ. 1; 2 = భ్రమ: చూ, రూ-బిమ్మర; 3. = భ్రమ: చూ, బిమ్మ.  
 బిమ్మచారి, వై. వి. = బ్రహ్మచారి. (రూ-బిమ్మచారి-బిమ్మ సారి): చూ, వటుపు. 5.  
 బిమ్మతండ్రి, ద్వ. వి: చూ, బిమ్మపు. 1.  
 బిమ్మదేవరతండ్రి, —వై—  
 బిమ్మదండి, వై. వి. = బ్రహ్మదండి\*. చూ, దాహి. 5.  
 బిమ్మమేడి, వా. వి: చూ, రూ-బిమ్మమేడి\*.  
 బిమ్మర, వై. వి = భ్రమ. రూ-బిమ్మ: చూ, క్రాంతి. 1.  
 బిమ్మరక్కసి, వై. వి. = బ్రహ్మరక్సి: చూ, పాణుటసుర.  
 బిమ్మరించు, వై. అ. క్రీ = భ్రమ. రూ-బిమ్మరించు-బిమ్మరింజు: చూ, సంభ్రమించు.  
 బిమ్మరిలు, —వై.—  
 బిమ్మరిల్లు, —వై.— విక్ర. 4, ఆ. 50.  
 బ్రహ్మచారి, వా. వై. వి. = చూ, రూ-బిమ్మచారి.  
 బిమ్మసారి, —వై.—  
 బిమ్మెర, 1. వై. వి. = భ్రమ: చూ, రూ-బిమ్మర; 2. “బిమ్మెర” యనునది గ్రామనామము; 3. “బిమ్మెర” యను గ్రామనామము ఇంటి పేరుగ మాటివ వారిలో “బిమ్మెర” పోతన్న యను దాగవతకర్త యొకడు.  
 బిమ్మెరపోక, ద్వ. వి. భ్రమనడుట: చూ, క్రాంతి. 1.  
 బిమ్మెరపోవు, ద్వ. ఆ. క్రీ: చూ, బిమ్మరించు. హరి పూ. 9, ఆ. 49.  
 బియకాడు, ద్వ. వి. (బయలు + కాడు) 1. గాయకుడు. శకం. 4, ఆ. 181; అని. 2, ఆ. 41; విజ. 1, ఆ. 184: చూ, సీకారి; 2. చూ, వైటికుడు; 3. గానవిద్యోపాధ్య యుడు: చూ, సూరచామ్యుడు; వై. వి. 4. = భయకార, బోగముమేళము వెనుక శబ్దమలంగొలుపువాడు.  
 బియకారము, ద్వ. వి. (బయలు + కారము) యోవనమునందు బయలుపడు శృంగారచేష్ట: చూ, శృంగారచేష్టలు. (అలసాని పెద్దన్నగారి ఉత్సలమాలిక.)  
 బియకారి, ద్వ. విణ. విలాసవతి: చూ, శ్రీ.  
 బియట, వా. ద్ర. బహిరర్థకము: చూ, వెలవట.  
 బియలు, వై. వి. = బహి. 1. ఆకాశము: చూ, సురవర్ణము; 2. బహి:ప్రదేశము: చూ, వెలువల. 1; 3. చెట్టుచేమలదని నిర్లలభూమి: చూ, భూమి. 1; విణ. 4. ఏమియులేనిది: చూ, శూన్యము. 1.  
 బియలుదామర, వై. వి: చూ, నేలతమ్మి\*.  
 బియలుదేరు, ద్వ. ఆ. క్రీ: చూ, నిర్గమించు.  
 బియలువడు, వై. ఆ. క్రీ. రూ-బియల్పడు: చూ, సుబ్బు. 2.  
 బియలుపఱచు, వా. న. క్రీ: చూ, వెలిపుచ్చు.  
 బియలుమెఱయు, ద్వ. ఆ. క్రీ: చూ, బియలువడు.  
 బియలుపెడలు, ద్వ. ఆ. క్రీ. 1: చూ, బియలుదేలు; 2. కడకుఁబోవు: చూ, నమర్తడు; 3: చూ, నిష్ఠించు.



బయలువోపు, ద్వ. అ. క్రి. చూ, బయలువడు.  
 బయలుడు, ద్వ. అ. క్రి. — పై. —  
 బయనా, వా. వి. రూ-బయనా: చూ, సంఘ.  
 బయవారి, వా. అవ్య. వివరమైన.  
 బయకలు, దే. వి. బ. రూ-బయకలు: చూ, బయ్యంకలు.  
 బయజ, దే. వి: చూ, రూ-బయజ.  
 బయడాలము, దే. వి: చూ, రూ-బయడాలము.  
 బయరవాసము, వై. వి. = బహిర్వాసము: చూ, రూ-బయరవాసము. బయరువాసము అనియు.)  
 బయరాగి, వై. వి. = విరాగి. బ్ర. 2, అ 170: చూ, రూ-బయరాగి.  
 బయరి, దే. వి: చూ, రూ-బయరి.  
 బయలగు, ద్వ. అ. క్రి. చూ, రూ-బయలగు ౬, రా. 2, అ. 137.  
 బయలు, వై. వి. = బహి: చూ, రూ-బయలు.  
 బయనణ, దే. వి: చూ, రూ-బయనణ.  
 బయసి, వై. వి: చూ, రూ-బయసి. (భాగ్యమునకు. — వంచ. నా. 1, అ. 83.)  
 బయసికిలు, వా. వి: చూ, రూ-బయసికిలు.  
 బయసుక, దే. వి: చూ, బయసుక. ౬, హరి. 3, అ. 124.  
 బయ్యంకలు, దే. వి. బ. బయకలు: చూ, వేవిట్ల.  
 బయ్యడు, దే. విణ: చూ, సోమరి.  
 బరందు, వా. వి. బ్రాంది: చూ, సుర. 2.  
 బరక, దే. విణ. బరుకు: చూ, రూక్షము. 1.  
 బరకము, దే. వి. 1. దూదిబరుపు; 2. నారనూలు లోనగు వానితో నేయఁబడిన వస్త్రభేదము: చూ, వస్త్రము.  
 బరకు, వా. స. క్రి. (రూ-బరుకు-బయకు-బయకు): చూ, రూ-బరుకు. (గోదావరిమండల ప్రాంతమునవాచక).  
 బరగడ, దే. వి. దాన్యపురానినైముద్ర: చూ, ముద్ర.  
 బరగడము, దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.  
 బరడు, వై. వి. = బర్డుర: 1. పెసరపొట్టు. రూ-బెరడు, పొప్పర-బొప్పర, పెచ్చు. (సం)-కోశము-కోశము, విష్ణు: వము. బర్డురము: (మిగతవానికి "చూ, శకలము 1-2"); 2. చర్మము: చూ, రూ-బెరడు. 1: 8. చింత వెలఁగ అనబ లోనగువానిదొలక: రూ-బెరడు: చూ, బోలు.  
 బరణి, వై. వి. = భరణి. పా. 4, అ. 49: చూ, పాత్రము 6.  
 బరణిచుక్క, వై. వి. = భరణి. రూ-బరణిచుక్క: చూ, రిక్క 1-౨.  
 బరతరపు, వా. వి. సమాప్తము.  
 బరతుపిట్ట, వై. వి. = భరత: చూ, సాఁకుడుఁబలుఁగు.  
 బరవట, దే. వి. 1. ఒకానొకత్వము: చూ, తృణము. 1; బ: 2: చూ, దాన్యము.  
 బరమా, దే. వి: చూ, విడిసాన.  
 బరవసము, దే. వి. 1. ధైర్యము: చూ, ధైర్యము. 1; 2. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము; 3. = పరవశ: చూ, విన్మతి సంతోషము చూ, స్తోదనము.  
 బరాడీబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, మాహారాష్ట్రులు. (వీరుగుత్త యజ్ఞార్చకులు. మార్కండేయ శాఖవారు. కొందఱు ఋగ్వేద

దులు. ఋగ్వేదాధి ఆశ్వలాయన సూత్రముగలవారు. వీరారు దేశవాసులు. చాలకాలము నైజాము రాజ్యమున వసించినవారగుటచే వీరిని వీరారు బ్రాహ్మణులనియు, బంగాళీలనియు అందురు) (చూ, బ్రాహ్మణులు)  
 బరాతము, వా. వి. 1. లిఖితపూర్వకమైన ఆజ్ఞ: చూ, నెలపు. 1; 2: హండి-హండి; 3. బత్తెము: చూ, సాదము (1) (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక).  
 బరాబరి, దే. వి. 1. రూ-బరాబరిక. ఎచ్చరిక: చూ, హెచ్చరిక. 1; విణ. 2. సరియైనది: చూ, సుషమ. 2; వా. 3. లక్ష్యము లేనిది. "నీమాట వెండ్రుకముక్కవలె బరాబరి."; 4. నిండింపఁబడినది: చూ, పూరితము. 1.  
 బరాబరిక, దే. వి: చూ, రూ-బరాబరి. 1.  
 బరావర్ష, వా. వి. జీతములు లోనగువాని బిల్లు.  
 బరి, వా. వి. 1: చూ, రూ-బడి. 2; దే. వి. 2: చూ, ప్రక్క. 2; 3: చూ, శత్రువు. కా. 6, అ. 294; 4: చూ, తోత్రము. 1; 5: చూ, తోత్రము. 2; 6. దొంగ. స్వా. 5, అ. 82: చూ, హారకుడు. 1; 7: చూ, ప్రక్క. 3. తై. 2, అ. 13; 8. గీటు: చూ, రేఖ. 3; 9. వృత్తియందు బరిగి శక్తిమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము.  
 బరికట్ట, ద్వ. వి. (బరిగి + కట్ట) అలుఁగులేని యాఁచె: చూ, బరిగమ్మి.  
 బరికాఁడు, దే. వి. మావటి నిర్వ. 7, అ. 55: చూ, హస్త్యా రోహఁడు.  
 బరికాయ, వా. వి. కొంచె: చూ, వ్యాధుడు. 2.  
 బరికె, దే. వి. 1. గణకులుగల యెండినతాటి మట్ట; వా. 2 (చింత) జాఁక. "పంతులు చింతబరికెతో కొట్టెను" చూ, వేత్రము. 1; 3. చింతిణి, జాఁజాణు. మార్క. 5, అ. 141: చూ, వెండ్రుక. 1.  
 బరిగమ్మి, ద్వ. వి. (బరిగి + కమ్మి): చూ, హేతి (బాణము. 1.)  
 బరిగి, దే. విణ: చూ, శూన్యము. 1.  
 బరిగిలొతు, ద్వ. వి. పల్లమువేయని గుఱ్ఱముమీఁద నెక్కిండు సారథి: చూ, సారథి.  
 బరికోల, దే. వి. 1: చూ, బరి. 4; 2. శరము: చూ, బాణము. 1. వసు. 3, అ. 149.  
 బరిచి, దే. వి. రూ-బరిచీ. ఈఁచె: చూ, బాణము. 1.  
 బరిచీ, — పై —  
 బరిజోగి, ద్వ. వి. (బరిగి + జోగి): చూ, పాములవాడు. తై. 7, అ. 82  
 బరిదెగవ్వ, ద్వ. వి: చూ, భక్ష్యము.  
 బరిదెవురుగు, ద్వ. వి. బొడ్డిక: చూ, మక్షిక.  
 బరిణివురుగు, — పై — (రూ-బరిణివురుగు)  
 బరిణివురుగు, — పై —  
 బరిణెచుక్క, వై. వి. = : చూ, రూ-బరిణెచుక్క.  
 బరితము, వై. వి. = భరత: చూ, బరతుపిట్ట.  
 బరితోలు, వా. వి. పార్శ్వపుచర్మము: చూ, బెరడు.  
 బరిదెగు, వా. అ. క్రి: చూ, విడివడు. 4.

బరిపోటు, అం, (చూ, విన్నాణములు): చూ, మల్లశాస్త్రము.  
 బరిమేను, వా. వి. దిగంబరదేహము: చూ, శరీరము.  
 బరివాగె, వా. వి. 1 ప్రక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 2: చూ, పురోధాగము.  
 బరివెంక, దే. వి: చూ, శాఖోట \*.  
 బరిన, దే. వి: చూ, బడిత.  
 బరుకు, దే. స. క్రి. చూ-బరుకు. 1. తోలుకేడునట్లు గీలు, బలుకు; 2. గీలు: చూ, అక్కు. 2.  
 బరుజా, దే. వి: చూ, భూషణము. 2.  
 బరుపడి, దే. ద్ర. మరల. భో. 3, అ. 253: చూ, వెండియు.  
 బరువనము, వా. వి: చూ, రూ-బరువనము.  
 బరువు, వై. వి.=భర. రూ-బరువు. 1: చూ, భారము. 1; 2. సుకులునించిన కంట్లము లోనగునది.  
 బరునడ్డనరము, వై. వి. అంబష్టము\*: చూ, సింహాస్యము.  
 బరును, వై. వి.=వరుష. 1: చూ, గలుకు, 1; 2. విణ. కఠతైనది: చూ, రూక్షము. 1.  
 బర్కరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాయపు సకుపు: చూ, మృగము. 1; 2. మేడి: చూ, మేషము. 1; 3. పరిహాసము: చూ, హాశి.  
 బర్బర, సం. వి. అ. క్రి: చూ, వాయింబ \*.  
 బర్బరద్విజాడు, సం. విణ: చూ, మిడిపండ్లవాడు.  
 బర్బరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భారంకి\*; 2. = బొబ్బర: చూ, ధాన్యము; 3 = బరుడు: చూ, శకలము. 1-2; విణ. 4. గలుకులు గలది. కై. 1. అ. 14; అం. 5: చూ, దేశములు.  
 బర్బరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బొబ్బరి\*.  
 బర్బరము, సం. వి. అ. పుం: కుమ్మరి\*: చూ, విట్టిదిరము.  
 బర్బర్యుడి, సం. వి. ఇ. క్రి: చూ, పార్వతి.  
 బర్బరపుష్పము, సం. వి. అ. న. (రూ-బర్బరపుష్పము-బర్బరము)  
 1. గండివనము\*: చూ, రాజార్హము; 2. పచ్చాకు: చూ, హరితవత్రి; 3. మాచిపత్రి\*: చూ, స్థాణేయము. 2.  
 బర్బరము, సం. వి. అ. పుం. న.—వై—; 4. నెమిరిపురి చూ, శిఖండము; 5. ఆకు: చూ, శిఖండము; 5. ఆకు: చూ, సొరుగాకు (వర్ణము. 1.)  
 బర్బి, సం. వి. న్. పుం. 1.=బర్బిణము. నెమలి: చూ, శిఖి 2; 2. దర్భు\*: చూ, హరిత (తృణము. 1.); 3. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 4. కురువేరు\*: చూ, హ్రీదేరము: అం. 5. చూ, తానములు.  
 బర్బిచూడము, సం. వి. అ. న. నెమలిజాట్టుదెట్టు: చూ, పూతి కరణము.  
 బర్బిణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బర్బి. 1-2.  
 బర్బిపుష్పము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బర్బపుష్పము.  
 బర్బిర్బుఖండు, సం. వి. అ. పుం. బర్బరుడు: చూ, వేలుపు.  
 బర్బిర్బుష్మ, సం. వి. న్. పుం: చూ, వహ్ని. 1.  
 బర్బిష్మము, సం. వి. అ. న: చూ, బర్బి. 4\*.  
 బర్బిన్సు, సం. వి. న్. పుం: చూ, బర్బి. 2-3.

బజకు, వా. స. క్రి: చూ, రూ-బజకు.  
 బజలు, దే. స. క్రి. గో. రు. భో. 8. అ. 183: చూ, బజకు 1-2; 3. వై. గంగాగో. రు.  
 బజబజ, దే. వి. ఈర్ష్యబయందగు భృన్యనుకరణము: చూ, చూచూ.  
 బజుకు, వా. స. క్రి: చూ, రూ-బజకు.  
 బజ్జె, దే. వి. గే. రు: చూ, మహిషి.  
 బల్చారలమెరిము, వా. వి. పుం: చూ, చాపాలము. 1.  
 బల, సం. వి. అ. క్రి. 1: చూ, ముత్తవ పుం. గము\*: 2. విద్యావిశేషము: చూ, విద్యలు; అం. 3: చూ, తత వాన్యములు.  
 బలగము, వై. వి.=పరిగ్రహా. రూ బలగరము-బలగము, మంచి. క్షా. 3, అ. 126: చూ, పరివారము. 1.  
 బలకరము, దే. వి. రూ-బలకరము. కావలి. రామా. 51: చూ, రక్షణము.  
 బలకరించు, వై. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.  
 బలకాయించు, దే. అ. క్రి. (బలము + ఇంచు) అతిశయించు. చూ, సందడించు. (సందియండు వర్ణవికారము)  
 బలకొట్టు, దే. అ. క్రి. “అ” అనిక్రమిష్ట.  
 బలకొను, దే. అ. క్రి. (బలము + కొను): చూ, బలకాయించు, భాగ. 3, స్కం. 987.  
 బలగరము, వా. వి: చూ, బలగము. (కు. పా)  
 బలదేవుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాముడు; 2: చూ, వాయువు.  
 బలనడు, ద్వ. అ. క్రి. (బలము + నడు) అధికమగు: చూ, హేచ్చు. 3.  
 బలపము, దే. వి. 1 పలకపుల్ల: చూ, లేదని; 2. చోరసాధ నము: చూ, ములుబంతి; 3. ఖటికశిల: చూ, రత్నములు.  
 బలభద్రిక, సం. వి. అ. క్రి. 1: చూ, వార్ధికము. 1.\*  
 బలభద్రుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బలరాముడు.  
 బలము, సం. వి. అ. న. 1, గంధము: చూ, వాసన. 1; 2. రసము: చూ, సూతము; 3. రూపము: చూ, స్వరూపము; 4. సత్తువ: చూ, శక్తి. 1; 5. బలుపు: చూ, శక్తి. 1; 6. వైద్యము: చూ, సేన. 1; పుం. 7. కాకి: చూ, సకృత్కృ జము; అం. 8: చూ, సప్తాంగములు (అంగము. 9); 9: చూ, గుణములు; దే. విణ (1) అధికము: చూ, హేరాశము.  
 బలముటి, వా. విణ. శరీరబలము కలవాడు: చూ, బంబోతు.  
 బలయు, వై. స. క్రి. =వల. పరివేష్టించు: చూ, వేష్టించు.  
 బలరామబోగులు, వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.  
 బలరామము, అం: చూ, అపతారములు.  
 బలరాముడు, సం. వి. అ. పుం. బలభద్రుడు.  
 బలవంశము, సం. విణ. 1. బలముగలది: చూ, స్థైర్యము; వై. వి. (1) =బలాత్కారము: చూ, హతము. 2 (వైకృ తము అని కొందఱు)

బలవంతుడు, సం. విజ. (త్) = బలాయ-బలుపుడు: చూ, లావరి.

బలవంతునాక్రమించుట, అం: చూ, గుణములు.

బలవత్, సం. అవ్య. మిక్కిలి యనునర్థమందు వర్తించును.

(బలవత్, సుప్టు, కీమత, సు, అతి, అతీవ ఈనమిక్కిలి

యను నర్థమందు వర్తించును.): చూ, హెచ్చు. 1.

బలవదసి, శిక్షితానమాత్మస్య ప్రత్యయం చేతః. న్య. మిక్కిలి శిక్షణబొందిన వారికిని ఆత్మవిశ్వాసముండదు.

బలవిన్యాసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వ్యూహభేదములు.

బలసూదనుడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షుడు.

బలహీనుడు, సం. విజ. బలములేనివాడు. 2. చూ, లావరి. 2

బలా, దే. అవ్య. రూ - బలా. న్య. 4, అ. 89: చూ, నేబాను

బలాక, సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ - వలాక. 1. బినకంఠిక, పెద్ద పెంటికొక్కెర: చూ, బకము;

బలాకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్ద కొక్కెర (బకము): చూ, శకుంతి. 2. కొక్కెర (బకము): చూ, శకుంతి.

బలాత్కరించు, సం. స. క్రి. (తె).—ఒత్తు, తఱుము, నెట్టుకొను.

బలాత్కారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బలవంకము (1).

బలాదూరు, వా. వి. దిగిండుదుపు: చూ, సురాళము. 1.

బలారా, దే. అవ్య: చూ, రూ - బలా. విజ. 3, అ. 164.

బలారాతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బలసూదనుడు.

బలారి, సం. వి. అ. పుం. — వై. —

బలారుడు, —వై. —

బలారే, దే. అవ్య: చూ, రూ - బలా.

బలారే, —వై. —

బలాహకము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-వలాహకము. మబ్బు: చూ, మేచుము. 1; 2. రూ-వలాహకము. విష్ణువుతేరి గుట్టములలో నొకటి: చూ, హయము: 3. పాము: చూ, సర్పము.

బలి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కప్పము: చూ, నిస్తు. 1; 2. (పూజార్థమై) కానుక: చూ, సూడిదె; 3. చామరదండము. చూ, సురటి. 1; 4. ఒక ఆసురరాజు: చూ, రాక్షసుడు. 1; 5: చూ, బలిచక్రవర్తి; 6. ఎర, గావు, పొరి, పొలి: చూ, లాడి; విజ. 7. (న్. ఈ. 5): చూ, బలవంతుడు.

బలిచక్రవర్తి, సం. వి. న్. పుం: చిరజీవి, బలి.

బలితె, దే. వి: రూ-బలై, గజాలవాడు.

బలితము, వై. విజ. 1. = బలిష్ఠ. బలవిధి. లాతు: చూ, స్థూలము. 2; 2. = బలిష్ఠ. లావై నది: చూ, స్థూలము. 4; 3. = బలిష్ఠ. బలముగలది: చూ, స్థూలము.

బలిత్తుడు, వా. వి: చూ, బంబోతు.

బలిధ్వంసి, సం. వి. న్. పుం. రూ - బలిధ్వంసుడు: చూ, విష్ణువు. 1

బలిధ్వంసుడు, సం. వి. అ. పుం. — వై. —

బలిపుష్టము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి: చూ, బలము. 7; 2. వక్కు—కొంగ: చూ, బకము.

బలిభుక్కు, సం. వి. జ్. పుం. కాకి: చూ, బలము. 7; 2

జీరణబిచ్చక: చూ, (పిచ్చుక) శకుంతి.

బలిమి, వై. వి. = బల. రూ-బలి. 1. దేహబలము: చూ, శక్తి. 1; 2: చూ, బలాత్కారము.

బలిమికాడు, ద్వ. విజ. రూ-బలియుడు: చూ, శక్తుడు.

బలియు, వై. అ. క్రి. 1. = బల: స్థూలించు; 2. అధికమగు.

రాపు. 1, అ. 61: చూ, హెచ్చు. 4.

బలియుడు, వై. వి. 1: చూ, బలరాముడు; 2. = బలవ. త: చూ, బలిమికాడు.

బలిష్ఠము, సం. విజ. మిక్కిలిబలముకలది: చూ, స్థూలము. 4.

బలిసదృశము, సం. వి. న్. న. పాతాళలోకము: చూ, లోకము. 1

బలినినవాడు, వా. వి: చూ, బలిమికాడు.

బలీయము, సం. విజ. చూ, బలిష్ఠము,

బలీయనీ కేవల మీశ్వరేచ్ఛా, న్య. ఈశ్వరేచ్ఛయన్నింటికన్న బలవత్తరము.

బలీవర్ణము, సం. వి. అ. పుం. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1,

బలు, వై. విజ. = బల: చూ, వృధువు. 5 - 6; 3. (వృత్తి యందు బలుపుశబ్దమునకు మీది వర్ణము లోపింపగా మిగిలిన రూపము. "బలువడి-బలువిడి." మొ). (హల్లవర మగుచో ఉత్సమునకు వికల్పముగా లోప-బగు-ఉదా. — బల్వింబ. మొ.)

బలుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాముడు. (ఇతని నాగలిసంపర్తకము. లోకలి సౌనందము.); 2: చూ, రాక్షసుడు. 1; 3. కాకి: చూ, సకృత్ప్రజము; విజ. 4: చూ, బలిమికాడు; వా. 5: చూ, మాంసలుడు.

బలుగు, వా. వి. ఉపశాఖ: చూ, శాఖ. 1.

బలుగుత్తలు, వై. వి. బ. (బలుపు + గుత్తులు) చూ, ధాన్యము.

బలునంజెమెకము, వా. వి: చూ, హస్త.

బలుపు, వై. వి. = బల. రూ-బల్పు. 1: చూ, బలము. 4—5.

బలుపుకొను, ద్వ. అ. క్రి. రూ - బల్పుకొను: చూ, బల కాయించు.

బలరక్కసి, వై. వి. (బలుపు + రక్కసి). బృహచ్చదము \*: చూ, స్వర్ణక్షిరి.

బలరక్కెన. — వై. —

బలువిధి, దే. వి. రూ-బల్విడి. నిర్వ. 1, అ. 42: చూ, విధము. 1; 2: చూ, బలాత్కారము; 3: చూ, బలితము; వై. వి. 4. = బలవత్రి: చూ, యుద్ధము; వా. 5, దండు: చూ, నేన. 1.

బలుపు, వై. వి. 1. = బలమ్: చూ, శక్తి. 1: విజ. 2. మిక్కుటము. జై. 5, అ. 103: చూ, హెరాళము; 3. పృథువు. పెద్ద: చూ, సుర. (3); 4. = భర. బధువు: చూ, భారము. 1,

బలపుడు, వా. వై. విణ. = బలవంతః చూ, బలిమికాడు.  
(ఇదివిచార్యము).

బలను, దే. వి. కనింద. \*: చూ, వేషణము.

బలహస్తమేకము, ద్వ. వి. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

బల, దే. దగ్ధ: చూ, బోలె.

బలే, దే. ఆవ్య: చూ, బలా.

బల్లము, వై. వి: చూ, రూ-బలగము.

బల్ల, వా. వి: చూ, రూ-బలికె.

బల్లమెకము, వా. వి: చూ, బలనంజెమెకము.

బల్లు, వై. వి.=బల: చూ, రూ-పలపు.

బల్లుకొను, ద్వ. అ. కి: చూ, రూ-బలపుకొను.

బల్లుజము, సం. వి. అ. పుం, మొదవగడ్డి \*: చూ, తృణము 1.

బల్లి, వై. వి.=బల: చూ, రూ-బలిమి.

బల్ల, సం. వి. అ. త్రి. పెన్నేరు \*: చూ, వారాహకర్ణి.

బల్లము, సం. విణ. బలముచేయునది.

బల్ల, దే. వి. 1. కుంచము: చూ, పృష్ఠము. 2; 2. చూ, పలక, 5; 3. కడుపులోని దూర్వానపు ఖిళ్ళ.

బల్లకట్టు, దే. వి. కాటవకు ఇటునటు మనుష్యుల దాటించు పదవ: చూ, హోదము.

బల్లగోల, వా. వి. చూ, పంటి-పంటికోల.

బల్లాడదట్టి, ద్వ. వి. ఒకానొకకానె: చూ, వత్తము.

బల్లి, వై. వి =పల్లి-పల్లి: చూ, హోలాహలము. 2.

బల్లిదము, వై. విణ. =బలిష్ఠ. - మిక్కిలి బలముగలది: చూ, స్థూలము. 4. (వి. అనికొందఱు.)

బల్లిదుడు, వై. విణ. =బలిష్ఠ: చూ, శ క్తుడు.

బల్లియము, వై. వి =భల్ల. (అత్తలము. 1-2): చూ, బాణము. 1.

బల్లి, దే. వి. రూ-బల్ల 1. తెల్లవాణుటయందగు ననుకరణము. చూ, హూహూ; 2. విఱుగుటయందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బల్లెకోల, ద్వ. వి. (బల్లము + కోల): చూ, (అత్తలము. 1): చూ, బాణము. 1.

బల్లెము, వై. వి.=భల్ల: చూ, రూ-బల్లియము. 1-2, (2 న అర్థమునకు. - అచ్చ. య. కాం. 364.)

బల్లిడి, వా. దే. వై. వి. చూ, రూ-బలివిడి.

బవ, అం: చూ, కరణములు.

బవంతము, దే. వి. కపటము: చూ, మాక్ష్యము. 12.

బవంతి, దే. వి. 1. చిత్రవర్ణముగలచీర: చూ, వత్తము; 2. చిత్ర వర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 3. కొలారము-కొల్లారము కొల్లారు, చుట్టుకొల్లారము- చుట్టుకొల్లారు: చూ, పదనము. 1; వా. 4. ఇల్లు: చూ, సదనము; 1.

బవనిక, వై. వి.=వృక్షదని: చూ, రూ-బదనిక \*.

బవరము, వై. వి.=వ్రహార: చూ, యుద్ధము.

బవరి, వా. వి. రూ-బవిరి: చూ, సాంద్రము. 2.

బవనిక, దే. వి. జాతరయందలి బవనీలస్వత్వము.

బవనము, వై. వి.=వ్రహాన: చూ, శ్రమము. 2.

బవినిడు, దే. వి. జాతరయందు సుప్తులు చెప్పుచు బవని యాడువాడు. కాశీ. 7, ఆ. 231.

బవిర, దే. వి. గుండ్రని కర్పభూష. ఉ. రా. 6, ఆ. 118: చూ, భూషణము. 2.

బవిరి, దే. వి. రూ-బవిరి. 1. రేచికము: చూ, హయము; 2: చూ, భాండ్రి. 1; విణ. 3. గుండ్రము. విణ. 3, ఆ. 82: చూ, వర్జులము; 4 రూ - బలవరి: చూ, సాంద్రము. 2.

బవినము, వై. వి: చూ, బలనణ.

బవిన, వై. వి 1: చూ, రూ-బగిని. 1-2; 3. మర్యాద, గౌరవము: చూ, సన్మానము; 4. గణ్యత: 5. యశము: చూ, సమాఖ్య 1; 6 నియతి: చూ, సత్వము. 1: 7: చూ, శుభము. 1.

బవినన, వై. వి: చూ, బలనణ.

బవినెన, - వై. -

బవిళి, వా. వి. మూర్ఖ: చూ, రోగము. 1.

బిబ్రి, దే. విణ. చూ, రూ-బవిరి.

బిష్కయణి, సం. వి. ఈ. త్రి. తఱపియాపు: చూ, దేనుపు. బిష్కయము, సం. వి. అ. పుం. తఱపిదూడ: చూ, సౌర తేయి (దేనుపు).

బిన, వై. వి.=వాన. ఉనికిపట్టు: హిం-అడ్డా చూ, స్థానము. 1.

బినవడు, వై. వి.=వృషభ. (రూ-బినవన-బినవన్న): చూ, వృషభము. 1.

బినవన, వై. వి.=వృషభ. (బినవడు + అన. శ. ర) (ద్వయమని శ. ర): చూ, బినవడు.

బినవన్న, వై. వి = - వై. -

బినవన్నాట, వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

బినవి, వై. వి. రూ-బినివి. 1. జారిణి: చూ, వైవిరిణి; 2.

శివదానియై వ్యభిచరించుత్రీ: చూ, వైవిరిణి.

బినివి, - వై. -

బినుచుము, వై. వి=భస్మ: చూ, భస్మము.

బిస్తకము, సం. వి. అ. న. రూ - బిస్తకము. రుమాకరలవణము, రొమకము: చూ, లవణము I.

బిస్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. మేకపోతు: చూ, మేషము.

1; వా. వి. 2. శ్లేష్మోదేకమును తగ్గించుమందు.

బిస్తా, వా. వి. దాన్యాదులతో వింపెడుమాట. (సంచిగాక 166 పానుల తూనికగల సదరు)

బిస్తాంది, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. అటకమామిడి \*: చూ, మామిడి. 2. ఒడ్డి \*: చూ, వడ్డి. 3. గాడిదగడపర \*: చూ, శ్వసనము. 2; 4. మామెన \*: చూ, కారిబ.

బిస్తాబంది, వా. వి: చూ, పట్టుబడి.

బిస్తీ, వా. వి. పెద్దపట్టుణము: చూ, దేశము.

బహదరు, వా. వి: గొప్పవారి బిరుదు: రూ - బహదూరు-బహద్రు.

బహుదూరు, —వై.—

బహుదూరు, —వై.—

బహి, సం. అవ్య: వెలువట అను నర్థమందు వర్తించును.  
బహిశ్రము, సం. వి. అ. న. ఒకరికిము ఓడ: చూ, హోడము.

బహిరంగపఱచు, మి. అ. క్రి: చూ, వెలిపుచ్చు.  
బహిరంగము, సం. వి. అ. న. 1. వెలువటి అవయవము ;  
విణ. 2 = బహిరము. బయలుపడినది: చూ, వ్యంజితము.

బహిరంగవిద్యలు, అం: చూ, మహావిద్యలు.  
బహిరంధి, సం. వి. ఈ. త్రి: చూ, వేరువనన \*.  
బహిర్దేశము, వా. సం. వి. అ. న. 1. తనదేశము కాని  
దేశము; 2. చెంబట్టికకు వెడలుచోటు, బహిర్భూమి: చూ,  
భూమి. 1.

బహిర్భూమి, సం. వి. అ. న: చూ, తలవాకిలి.  
బహిర్భూమి, సం. వి. ఇ. త్రి: 1. మలవిసర్జనస్థలము: చూ,  
భూమి, 1; 2 బయలు.

బహిర్లాపి, సం. వి. న్. పుం. ఉత్తరము వేలుమాటలయం  
దఱఁగియుండునట్టి విషమసమస్య.

బహివతు, మి. అ. క్రి: వెలివేయఁబడు.  
బహివెట్టు, మి. అ. క్రి: చూ, వెలివేయు.  
బహిష్కరణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలి. 2.

బహిష్కరించు, సం. న. క్రి: చూ, బహివెట్టు.  
బహిష్కారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలి. 2.

బహిష్కృతము, సం. విణ: చూ, ప్రతిషిద్ధము.  
బహిష్కృతుడు, సం. విణ: బహిష్కరింపఁబడినవాడు.  
బహిష్టయగు, మి. అ. క్రి. కడకుఁబోవు: చూ, సమర్థుడు.

బహుకరుడు, సం. విణ: చూ, బలపువు.  
బహుక్షముడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధుడు; వా.  
2. మిక్కిలికాంతుడు.

బహుగర్వవాహుక, సం. విణ: చ్. కుత్సితపుమాటలాడువాడు:  
చూ, వక్త. 1.

బహుధా, సం. అవ్య. అనేకవిధములచేత.  
బహుధాన్య, అం: చూ, సంవత్సరములు.

బహుపత్ర, సం. వి. అ. త్రి. చింత \*: చూ, కుక్లిత.  
బహుపాత్తు, సం. వి. ద్. పుం. రూ-బహుపాదము. చుట్టి \*:  
చూ, వటము.

బహుపాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బహుపాత్తు.  
బహుపుత్రిక, సం. వి. అ. త్రి: చూ, వాఁకుడు \*.

బహుప్రదుడు, సం. విణ: చూ, స్థూల లక్షిడు. 1.

బహుమతి, సం. వి. ఇ. త్రి: చూ, నన్మానము.

బహుమానము, సం. వి. అ. న.—వై.—

బహురంద్రిణి, సం. వి. ఈ. త్రి. (తె). కమ్మచ్చు-కమ్మెచ్చు.  
బహురత్నావసుంధరా, న్యా. భూమియందనేక రత్నములు  
గలవు: ఇది వాద్యార్థమునఁగక "భూమియందనేకులు  
మహావిద్వాంసులు గలరు" అను వ్యంగ్యార్థమునఁ బ్రయుక్త  
మొయ్యును.

బహురూపము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊసరవెల్లి: చూ, సర

టము; 2: చూ, నజ్జరసము; అం. 3: చూ, వ్యంజకము. 1:  
బహురూపుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1: 2.  
చూ, శివుడు; 3: చూ, మన్మథుడు; 4: చూ, బుద్ధుడు;  
విణ. 5. పెక్కురూపములు కలవాడు.

బహురోగము, సం. వి. అ. న. మేఁక: చూ, మేషము. 1.  
బహువారకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, విరిగి. \*

బహువిధము, సం. విణ: చూ, వివిధము.

బహువు, సం. విణ. (ఉ. ఉ. ఈ. ఉ) 1. అధికము: చూ,  
హేరాశము; 2. ఎడముగలది: చూ, సుర (3).

బహునుత, సం. వి. అ. త్రి. 1: చూ, పిల్లపీఠచర \*: విణ. 2  
జాతవత్స: చూ, త్రి.

బహునువర్ణము, అం: చూ, తానములు.

బహునూతి, సం. వి. ఈ. త్రి: చూ, పరేష్టుక.

బహుళ, సం. వి. అ. త్రి. 1. ఆవు: చూ, ధేనువు; 2. పెద్ద  
యేలకి \*: చూ, పత్రల; 3. చిట్టేలకి \*: చూ, పత్రల; 4.  
నీలి \*: చూ, శ్రీఫలి. 2, బ. 5. కృత్రికానక్షత్రము: చూ,  
రిక్కు. 1—3.

బహుళపక్షము, సం. వి. అ. పుం. కఠినపక్షము: చూ,  
పక్షము. 1.

బహుళము, సం. వి. అ. న. ఆకాశము: చూ, సురవర్ణము;  
పుం. 2: చూ, బహుళపక్షము, (చూ, శుక్లము. 3): విణ.

3. అధికము: చూ, హేరాశము; 4. శబు: చూ,  
మొత్తిము.

బహుళీకృతము, సం: విణ. తూర్పైత్తినది (ధాన్యము), పూ  
తము: చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము.)

బహుళుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ వహ్ని. 1.

బహుళరణము, సం. వి. అ. న: చూ, బహుళకృతి.

బహుళరించు, సం. న. క్రి: చూ, నన్మానించు.

బహుళకృతి, సం. వి. ఇ. త్రి: చూ, నన్మానము.

బహ్వరంభో లఘుక్రియా, న్యా. మొదట పెద్దపెట్టునఁ గనఁబడి  
నను దుదికి సూక్ష్మముగా ముగియుట. "అజాయధే ఋషి  
క్రాద్ధే ప్రభాతే మేఘదంబరే దంపత్యో కలహే చైవ బహ్వ  
రంభో లఘుక్రియా."

బహ్వశిని, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, భక్షకుడు.

బళకరము, దే. వి: చూ, రూ-బలకరము.

బళ, దే. అవ్య. మెచ్చును తెలుపును (రూ - బళారె - బళారే -  
బళి-బళిర—బళిరయ్య-బళిరా- బళిరె- బళిరే - బళి - బలా-  
బలారె-బలారే-బలె-బలే): చూ, నేబాసు.

బళాయి, వై. విణ. = బలవాన్. కాశీ. 7. అ. 253: చూ,  
శక్తుడు.

బళారె, దే. అవ్య: చూ, రూ-బళ. (రామా. 6, అ. 55.)

బళారే, దే. అవ్య. —వై.—

బళి, —వై.—

బళిర, —వై.—

బళిరయ్య: చూ, బళారె.

బళిరా, —వై—(రుక్మి. 5, ఆ. 59.)

బళిరె, —వై—

బళిరే, —వై—

బళి, —వై—(పర. 3. ఆ. 202.)

బళిరె, —వై—

బళిరే, —వై—

బళుకు, వా. ఆవ్య. సారెకు సారెకు : రూ-బళుకున-బళుకున.

బళుకున, వా. ద్ర. 1. —వై—: వా. వి. 2. దోకునందిగు

ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూ. (రూ-బళుకున-బళుకున.

బళుకున, వా. ద్ర. వి. —వై—

బళువు, వా. వి. పూబము: చూ, రూ-బళువు. (కొండవారల వాడుక)

బళ్ల, వా. వి: చూ, రూ-బల్ల. 1.

బళ్ల, వా. వి. 9. 1: చూ, రూ-బల్ల: బ. 2. బండ్లు. “బళ్ల కట్టిరి” (ఇదివిచార్యము.)

బళ్లన, వా. వి: చూ, బళుకున. 2.

## బా

బాంకి, వా. వి: చూ, రూ-బ్యాంకి

బాంకినోటు, వా. వి: చూ, రూ-బ్యాంకినోటు.

బాండు, వా. వి: 1; పూచీపత్రము: 2; చూ, బ్యాండు.

బాండవ, వై. వి.=బాండ. కుండ: చూ, బాండము. 3.

బాండ్లి, వా. వి. వందెడిలోహపాత్రము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6)

బాండి, వా. వి. 1. వేడిమినిచ్చెడి మత్తుద్రవము: రూ-బ్యాండి: 2. పదికత్తె.

బాంధకినేయుడు, సం: వి. ఆ. పుం: చూ, అంకులాడి కొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

బాంబు, వా. వి. ప్రాణముతీనెడు ఒకానొక బాణసంచు: చూ, బాణసంచు.

బాకి, వై: వి.=భక్తి. రూ-బాకీ. నిలవ: చూ, శేషము. 1. (అరసున్నకలదని కొండలు).

బాకి, వై. వి.=చూ, రూ-బాకి.

బాకు. దే. వి. 1. కటారి: చూ, బాణము. 1; 2. చురకత్తి:

చూ, రిప్టి, 2; 3. చల్లాణము: చూ, బాణము. 1,

బాకుదారు, వా. వి. బాగుదారు: చూ, రిప్టి. 2.

బాణ, దే. వి: చూ, శ్యేనము.

బాఠి, దే. వి. రూ-బ్యాఠి. 1.=వీరి: చూ, పేహము:

విజ. 2. అధికము: చూ, హేరాళము: వై. వి. 3.=భ్రాంతి:

చూ, భ్రాంతి. 1; విజ. 4. దుర్లభము: చూ, నెక్కనము. 3:

5. వీర్యము: చూ, వాంఛ.

చాడు, వై. ప. కీ. = చాచ. చాడు: చూ, మొత్తు. 2. (చాడు అనిపించుట)

చాడుకొను, —వై—

చాచుడు, వై. వి.=బ్రహ్మ-చాహ్మణ. (చూ-చాచుడు-చాచనయ్య): చూ, చాహ్మణుడు.

చాచత, ద్వ. వి. (చాచన+త) = చాహ్మణీ. చాచనక్క: చూ, శ్రీ.

చాచన, వై: వి. చాహ్మణులము.

చాచనకొలము, వై. వి.=బ్రహ్మకులము, విజయ: చూ, సంకలి. 1.

చాచనక్క, వై. వి.=బ్రహ్మణీ: చూ, చాచత.

చాచనచీమ, ద్వ. వి. గోరొచనపు రంగుగల చీమ, బ్రాహ్మి: చూ, పిటిరి.

చాచనది, వా. వి: చూ, చాచత.

చాచనబారి, వా. వి. ఒకానొకెట్టు: చూ, పృథము.

చాచనయ్య, వై. వి.=బ్రాహ్మణ. నీలా. 1, ఆ. 89: చూ, చాచుడు.

చాచనవాడు, ద్వ. వి.—వై—

చాచనుడు, వై. వి.=చూ, రూ-చాచుడు.

చాచిటిము, ద్వ. వి. (చాచన+టికము; = బ్రాహ్మ్య. బ్రాహ్మణత్వము.

చాక, వా. వి. కాహళమును ఊడువద్యము. “సమయమునకు లేని చాక—”: చూ, వీణ.

చాకపట్టు, వా. ఆ. క్రి. చాకాడు.

చాకి, దే. వి. రూ-చాకీ. 1. అప్పు: చూ, వారకము. (1); 2:

చూ, శేషము. 1; విజ. 3. విస్తృతిము: చూ, హేరాళము.

చాకినోటిమెకము, ద్వ. వి: చూ, సింహము.

చాకినోడుమెకము, —వై—

చాకిళ్ళమారి, వా. వి. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

చాకీ, దే. వి: చూ, రూ-చాకీ. 1—2.

చాకీపడు, వా. ఆ. క్రి. అచ్చు, అప్పువడు-అప్పువడు, (మి) ముణవడు.

చాతురుబాతురు, వా. వి. బాతురు అబువునందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూ.

బాగము, వై. వి.=భాగ. 1. రూ-బాగాలు-బాగాలు. వక్కభాడి. రాజ. 1, ఆ. 134: చూ, పోక; 2: చూ, బాగము. 1.

బాగరి, ద్వ. విజ. 1: చూ, సౌందర్యవంతుడు; 2. అందకత్తె. విజ. 1, ఆ. 175: చూ, శ్రీ.

బాగలు, వై. వి. బి.=భాగ: చూ, బాగము. 1. శకం. 2, ఆ. 80; కళా. 4, ఆ. 69.

బాగా, వా. వి. 1: చూ, రూ-పాగ-పాగా; అవ్య. 2: సౌగంధిక.

బాగాలు, వై. వి. బి: చూ, రూ-బాగాలు.

బాగు, వై. వి.=భావుక. 1. శేమము: చూ, శుభము. 1; 2,

చూ, విధము. 1; 3: చూ, సౌందర్యము: విజ. 4. చూ.

హృద్యము: 5. అందముగలది: చూ, సౌందర్యము; 6.

శేమముగలది: చూ, శుభము; 7. యోగ్యమైనది: చూ,

శ్రేష్ఠ్యము; 8. యుక్తమైనది: చూ, పంగకము. 3; 3:

హితవైనది: చూ, సమర్థము; 10 సఫలమైనది: చూ, సిద్ధము. 3.

బాగుగలు, జా. మంచిచెడ్డలు.

బాగుగా, వా. క్రి. విణ. అనలార, సరిగా.

బాగుచేయు, వై. న. క్రి. చక్కవఱచు.

బాగుదార, వై. వి. చిన్నకత్తి: చూ, బాగుదారు.

బాగులాడి, ద్వ. విణ. అందకత్తై. పా. 1, ఆ. 38: చూ, క్రి.

బాజాలు, వా. వి. బ. భజంత్రీలవాద్యధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

బాజాము, వై. వి. = ప్రసార: చూ, వ్యభిచారము.

బాజాటి, వా. వి: చూ, రూ-బజాటి.

బాజాయి, వై. వి. = ప్రసార: చూ, రూ-బజాయి.

బాజా, వై. వి. 1. = బా. కాంతి. అచ్చ. బాల, కాం. 26: చూ, వెలుతురు. 1; 2. ప్రక్క: చూ, సూరెలు. (పార్శ్వము. 2.)

3. దూరము.

బాజుబాడు, వై. వి. = భుజిబంధ: చూ, భూషణము. 2.

బాట, వై. వి. = బాహ్యుట. రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1.

బాటసారి, వై. విణ. = వాటచారి-బాహ్యుటచారి: చూ, సమీరణుడు. 2.

బాడకాచాకిరి, వా. వి. చూ, రూ-బాడ్కాచాకిరి.

బాడబము, సం. వి. అ. న. 1. గోడిగలము: చూ, హయము; పుం. 2. (రూ-బాడవము-బడబము-బాడబము): చూ, బడబానలము.

బాడవ, వా. వి. రూ-బాడవ. పల్లపునేల: చూ, భూమి. 1.

బాడబికము, అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

బాడబుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రాహ్మణుడు.

బాడబ్యము, సం. వి. అ. న. రూ-బాడవ్యము: చూ, బ్రాహ్మణము: 1.

బాడవ్యము, సం. వి. అ. న. — వై. —

బాడానువు, సం. వి. ఉ. క్రి. = బాడిన-బాడిత: చూ, వాకి.

బాడి, వా. వి: చూ, బురద.

బాడించు, వా. వి. వదేవదేసాదించు.

బాడిగ, వై. వి. = బాటక. 1: చూ, బాటకము; 2. కూలి: చూ, సంబళము. 2.

బాడిత, వై. వి. = బాడాను: చూ, వాకి.

బాడిద, వై. వి. 1. = — వై. — (వాడుక); 2. = పారిభద్రక: చూ, వారిదము (1).

బాడిదము, — వై. —

బాడియ, వా. వి: చూ, బాడి.

బాడిన, వై. వి. 1. = పారిభద్రక: చూ, బాడిద; 2. = బాడాను: చూ, బాడిత.

బాడినె, వై. వి. = — వై. —

బాడు, దే. వి. సరదా: చూ, ముసుగు. 3.

బాడుకొబిటు, వా. వి. మానహీనుడు: బాడుగొలు.

బాడుగ, వై. వి: చూ, బాడిగ.

బాడుగోలు, వా. వి: చూ, బాడుకొబిటు.

బాడుదల, దే. వి. (బాడు + తలఁగించుట) అవమానించుట: చూ, సడి. 3.

బాడువ, దే. వి: చూ, రూ-బాడవ.

బాడి, దే. వి: చూ, బురద.

బాడము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రతిజ్ఞ: చూ, స్పర్థ. 4; క్రి. విణ.

2. పెల్లు: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 3. అధికము: చూ, హేరాళము.

బాణ, సం. వి. అ. క్రి. 1. బాణమూలము: చూ, బాణము. 1; అ. పుం. 2. నల్లగోరంబి: చూ, బాణము. 3.

బాణనిర్మాణాధికము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

బాణపుంఖి, సం. వి. ఈ. క్రి. చూ, వెంపలి\*.

బాణభేదపరిగణనము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

బాణపురము, అం. శోణితపురము: చూ, దేశములు.

బాణము. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగూషము, అంబికము,

అజిహ్మాగము, అత్తకంటకము, అత్తము, అశీకము, ఆయుధము, అశుగము, ఇపువు, ఈ, కంకవత్రము, కంటిబము-కడంబము, కదంబము, కణము, కర్పరము, కలంబము-కళంబము, కాండము, కాదంబకము, కాదంబము, కింకారువు, కూటము, క్షిపణి, క్షిప్రము, భగము, గోవు, ఘ, మాతము, చక్రపుంఖము, చిత్రపుంఖము, నాళికము-నాళికము, పత్రము, పత్రవాహము, పత్రి, పీలువు, పుష్కరము, పుష్కతము, ప్రదరము, ప్రహరణము, మార్గము, రోపము, వాజి, వికర్షము, విసారము, విశిఖము, విహంగము, వీరతరము, శణము, శరము, శలాక, శల్యము, శత్రుము, శిఖి, సరము, సాయకము, సాయము, సూరీముఖము, స్థూలక్షేదము, స్వరువు, హనువు, హేతి. (తె).—అంప, అంపకదై, అంపములికి-అంపముక్కి. అంపకోల, అంపఱ, అంబ-అమ్ము. అలుగు-అల్లు, అయిదము, కట్టియ-కట్టె, కత్తి, కయిదువు-కైదువ-కైదువు, కోల, గసిక, గిట్ట, చిలుకు, జిట్ట, జిరా, తీరు-తీలు, తూపు, తొడుగు-తొడుపు-తొడ్గు, నారసము, పోటుముట్టు, బరిగోల, ములికి-ముల్కి, లకోరి, సరము, సరుడు, నెల, నెలకట్టియ-నెలకట్టె. (మిగతవానికి "చూ, హేతి. 4."); తద్విశేషములు.—గ. అగ్ని ప్రసారణాయుధములు.—దంచన, నాళము, శతస్మి. (తె).—క్రోవి, గుంటక్రోవి, జంగి, జజాయి, జబురుజంగి, జవురు, కుసాకి, పిరంగి, సురక్రోవి: 1. అచ్చము ఇనుపబాణమునకు.—అమోఘ, ఏషణము, కాండగోచరము, ఖురాలకము-ఖురాలికము, నారాదము, ప్రక్షేదనము, ప్రఘము, ప్రసరము, రాపబాణము, రోహవాళము: (తె).—గొరక, గొరకకదై, నారసము; 3. అమ్ములపొదికి.—ఇపుది, ఇష్వాసము, ఉపాసంగము, కలాపము, తూణము, తూణీరము, ద్రోణి, విషంగము, శరధి, శరవిధి. (తె).—అంపదాన-అంపపాది

అంబులపొది - అమ్మలపొది, తరకనము, తరకసా, పాణి  
వడము, పొది, పొన, బత్తడిక - బత్తడి - బత్తడిక; ౪. అర్చ  
చంద్రబాణమునకు. — అర్చచంద్రము, తరవలము, ఊర  
ప్రము, ఊరప్రగము. (తె). — కత్తి వాతయమ్మ, కొఱ  
వము - గొఱవము, నెలవంకకోల; ౫. అర్జునుని దనువునకు. -  
గాండివము - గాండివము; ౬. అదాగులేనియాచెకు.  
(తె). — బరికట్టె, బరిగమ్మి; ౭. అదాగులేని స చేతి  
కట్టుకు. — (తె). — గొరకకట్టె; ౮. అల్పకుంతమునకు. —  
గొరక, గొరకకట్టె; ౯. అల్పశరమునకు. — (తె). —  
దోనము; ౧౦. అస్తకయనేదిబాణమునకు. - అంధకము;  
౧౧. (చూ, అప్రములు); ౧౨. ఆకాశబాణమునకు, —  
ఆకాశబాణము; ౧౩. అగ్నియాస్త్రమునకు. — (స) అగ్ని  
శిఖము (తె). — అగ్నికోల, అగ్నితూపు, అగ్నిమునికీ, చిచ్చు  
కోల; ౧౪. ఆయుధపు అంచునకు. — ఆశ్రమ - ఆశ్ర - ఆశ్ర  
కుటి, కోటి, కోణము, ధార. (తె). — దార, దారి, వా-  
వాయి - వారర; ౧౫. ఆయుధవిశేషములు. — చక్రఫలము;  
అరాముఖము; కంపణము; కరముక్తము; కర్ణిక; కాకతుం  
డము; కుంతము; కుణవము; కోంకణము; కౌశేయము;  
ఖరప్రము; గద; చక్రము; మునుండి; విజ్జలము, శాయ  
కము; (౧) (తె). — అంబు; ఉండనురియ; కటిచిలుకు;  
బద్దగ; కట్లగుదియ; కత్తికాసు; కోల; గుమితి - గుమ్మితి;  
చింగోటి, చికటారి - చికటారి; దొంకెన - దొంకెన; తగు  
కత్తి; దనెన; దోదుముదారి; బాణ; మొహదా; సత్తి;  
సామంతరాగోల, నిరాణము; మతీయ. — ౧౬. ఇంద్ర  
దనుస్సునకు. — అధనాశ్రము, ఆశని - ఆశని, ఇంద్రదావము,  
ఇంద్రదనువు, ఇంద్రాయుధము, ఈ, ఐరావతము, కోటి  
రము, కౌశికాయుధము, త్రిదశాయుధము, శక్తదనువు.  
(తె). — కొరడు - కొఱడు, ముప్పన్నెవిల్లు, రతనపువిల్లు; (౧)  
చక్ర - నియంద్రదనుస్సునకు. - బుజరొహితము, రోహితము;  
౧౭. ఇరువది నాలుగు బాణములకట్ట. (తె). - దస్తా; ౧౮.  
ఈచెకు. — కణయము, కుంతము, దీర్ఘాయుధము, ప్రాసా  
యుధము, విషాంతురము, శంకువు, శలము, శల్కము.  
(తె). — అంతశము - అత్తలము - అత్తశము, ఈటియ -  
ఈచె, కొంతము, చివ్వ, నేజ - నేజము - నేజా, బరిచి -  
బరిచి; ౧౯. ఉపనయనకాలమందు దరించునది. — కాద్య  
కము; ౨౦. ఉభయపార్శ్వధారానికి. (తె). — దోదమ్మి -  
దోదుమి - దోదుమ్మి, పట్టా, పట్టాకత్తి, వైబు; ౨౧.  
ఏనుగు కుంభస్థలముమీదఁ బొడిచెడి ఆయుధమునకు. -  
అంకుశము, తోత్రము, వైబుకము, స్పటి. (తె). —  
అంకునము; ౨౨. కత్తికి. — (చూ, రిప్టి. 2.); ౨౩. కత్తె  
రకు. — కర్తరి, కృపాణి, ఖండధార. (తె). — కత్తెర;  
౨౪. కర్తదనుస్సునకు. — కాండపృష్ఠము, కాలపృష్ఠము;  
౨౫. కఱకుటమ్మనకు. (తె). — కరి, కఱకుటమ్మ; ౨౬.  
కామదేవాస్త్రమునకు. — కామాయుధము, కేశటము, కోణము;

౨౭. గన్నేరాకువంటి యదాగుగల బాణమునకు. — (తె). —  
గన్నేరాకమ్మ; ౨౮. గిటిలేనిశరమునకు. (తె). — సరు  
గు, సరుకు; ౨౯. గుట్టమునుదో మెడు గొఱవమునకు. —  
కరవలము, కేశకారము. (తె). — కొడవము, కొఱవము -  
గొఱవము; ౩౦. చక్రాయుధమునకు. — చక్రము, చక్ర  
యుధము. (తె). — కంటివాద, కంటిపదాగు, గుడుసు  
త్తెదువు, గుడుసువాద, చుట్టదాగు - చుట్టలు, చుట్టుగెదువు,  
చుట్టువాద, పదిసూఅంచులవాద, బటుపుగెదువు, బటుపు  
వాద, బటువడిదము, బటుపుగత్తి, బిల్లవాద, వేమెన  
లదాగు, వేయంచులవాద, సుడికత్తి, సుడియకీచము, సుపి  
వాద; ౩౧. చాపకర్ణబలసాధనమునకు. (తె). — తోణము -  
తోనమ్మ; ౩౨. చిల్లకోలకు. — శీలము, తోమరము.  
మండము, కత్తి, సర్పల. (తె). — చిల్లకోల, నేజ - నేజా -  
నేజము, తండుగోల; ౩౩. త్రికాష్టికి. — త్రికాష్టి. (తె). —  
తిక్కటి; ౩౪. అజకకము - అజకాకము - అజకము, —  
కింకటము; ప్రభులము, వినాకము. — (తె). — సుడివోనదాగు,  
ముమ్మెనవాద; అజగవము (చూ, బాణము. 1-58) ౩౫.  
దుష్కంఠకశరమునకు; కర్ణికరము. — (తె). చిలుకమ్మ. —  
చిలుకుటమ్మ, దోటమ్మ; ౩౬. దూదియేకువిల్లునకు. — తూల  
కాద్యకము, పంజిక. పింజనము. — (తె). — పింజ; ౩౭.  
దనువునకు. — అజగవము — అజగవము — అజగవము —  
అజగవము — అజగవము — అజగవము, అనూకము,  
ఇష్టానము, కాద్యకము, కాలపృష్ఠము, కోద. దము, గాండి  
వము గాండివము, గుటి, చాపము, బి, తాలము, తృణక, త్రిణత,  
తృణిత, ద్రుణము, దనువు, దన్వము, వినాకము, బాణా  
నము, శరావాసము, శరాసనము, స్థావరము. (తె). — విలు -  
విల్లు, సింగాణి — సింగాణి — సింగిటి, కమాసు; ౩౮. నాదగు  
మూరల విల్లునకు. — కోదందము; ౩౯. నాదగు ప్రక్కల  
తీరిన ఇసువ దండమునకు. (తె). — చవుకాడిగుదియ -  
చౌకాడిగుదియ; ౪౦. నాదగుమూరల బాణమునకు. — గద  
(తె). — గుదియ, దుద్దు; ౪౧. నైర్మతి దనువునకు. —  
కమలము; ౪౨. పండిచె - పండిపోటు; ౪౩. పట్టిప  
మునకు. — పట్టిపము. (తె). — అడ్డకత్తి, మొహదా; ౪౪.  
పాశుపతాస్త్రమునకు - పాశుపతము; ౪౫. పెద్దపిరంగికి. (తె). —  
దంచన - దంచనము - దెంచనము, పిరంగి, సుకొలి, సుబా  
ణము; ౪౬. (చూ, ప్రమేయములు); ౪౭. ప్రాసాయుధ  
మునకు. — కుంతము, ప్రాసము; ౪౮. బరిగోలకు. —  
కోత్రము. (తె). — బరి, బరిగోల; ౪౯. బలరాముని గదా  
యుధమునకు. — భేటము; ౫౦. బిల్లమునకు. — బిల్లము, భేరి,  
పల్లము. (తె). — అత్తలము - అత్తశము, బిల్లియము - బిల్లము  
బిల్లకోల, బోదమ్మ; ౫౧. బాణపుకనకు. — పంచము. పుః ఖము  
(తె). — పింజ; ౫౨. బాణపుములికి. — నాశికము — నాశికము,  
వలము. (తె). — అదాగు - అల్ల చిలుకు, ములికి - ముల్కి,



నెల; ౫౩ బకానొక బాణమునకు. — చిలుకు; ౫౪. బాణమునకుగట్టిన యాఁకలు. — (తె) — అంపగరి-అంపగలి; ౫౫. బాణమును సంధించుకొర్రుకమునకు. — (తె) — తొడవిల్లు; ౫౬. బాణముల గుంపునకు. — కాడంబము. (తె). — అంపబి; అంపవెల్లి; ౫౭ బాణమూలమునకు. — బాణ; ౫౮. బాణ విశేషమునకు. — (మి). పొగబాణము; ౫౯. బాణాగ్రములు. — (చూ, కార్డుకము 7, బాణాగ్రములు.): ౬౦. బొమ్మదేవుని విల్లునకు — ఘోరరూపిణి; ౬౧. భిండివాలమునకు. — కోణము, భిండిపాలము — భిండివాలము — భిండివాలము, లగుడము, స్వగము; ౬౨. రామబాణమునకు. — అమోమ, ప్రక్షేపము, రామబాణము; ౬౩. (చూ) మన్మథబాణములు: ౬౪. (చూ, మల్లయుద్ధాయుధములు.) ౬౫. (చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: చూ, ఆయుధములు.): ౬౬ మెడ కత్తెరకు. (తె). — గండ కత్తెర — గండకత్తెర; ౬౭. మొనలకు. — (చూ, మొనలు.): ౬౮. యుద్ధసాధన విశేషమునకు. (తె). — దగరు; ౬౯. రిప్పికి — (రిప్పి = కత్తి) (చూ, రిప్పి. 2.): ౭౦. వంకిర ఆలుగుల యాఁకెకు. — (తె) — దొంకెన-దొంకెన; ౭౧. వంకిటికి. (తె). — చల్లాణము, చిల్లాడము — చిల్లాణము, పిడియము పిడెము, బాణ, ముప్పిడి, మొలకత్తి వంక, వంకిటి; ౭౨. వజ్రాయుధమునకు — అంబజము, అక్షజము, అశని — అశుని, అహి, అస్థికము, కులిశము, ఋజురోహితము, గిరికంఠము, గిరివక్షభిత్తు, గోవు, జంభారి, జసురి, దంభోళి, నిర్భాతము, పది, పిడి-భిది పిడిరము-పిడిరము — భిదిరము భిదురము, పిదువు — భిదువు, భద్రము, వజ్రము, వజ్రాయుధము, వజ్రాశని, శంఖము సంఖము, శతకోటి, శతదారము, శతారము, శతప్రద, స్వరువు, ప్రాదిని — ప్రోదిని, (తె). — నూఅంబులకైదువు, పిడుగుకైదువు, జాణివాలు; ౭౩. వరుణ పాశమునకు. — నాగపాశము, నాగము. (తె). — పాశతూపు, పాశపరమ్ము; ౭౪. విండునుండి విడువబడిన బాణమునకు — విణ. ప్రహితము; ౭౫. వాయుధనువునకు. — కిణిక్రము; ౭౬. వికారిముఖసాయకమునకు. — (తె). — అడ్డవాయుమ్ము పాతావతము — పాతావతమ్ము — పాతమ్ము పాతవాతియమ్ము; ౭౭. విషముపూసిన బాణమునకు. — దిగ్గము, లిప్తకము; ౭౮. విష్ణుచక్రమునకు. — ఆరి, ఆయుధేంద్రము, కౌపోదకి కౌమోదకి-కౌమోది, చరణము, పాంచజన్యము, సుదర్శనము. (తె). — కూఁకవాయి, అచ్చిదొరబూర-గొమ్ము, వలమురి; ౭౯. వెదురువిల్లునకు. — కోడండము, వేణుదాపము. (తె). వెదురువిల్లు; ౮౦. వేటసాధనములు. — (తె). — గెడ, తడవిల్లు, వందిగోరు, పిడియము-పిడెము, బాణు, ముప్పిడి, వడదోలు, వెడదవాయులుగు; ౮౧. కత్తియను బాణమునకు. — కాసువు; ౮౨. శిధిలధనువునకు. — (తె). — కపోదా; ౮౩. శివుని విల్లునకు. — ఆతంకము, ఖల్వాంగము, భింభిరము; ౮౪. కూలమునకు — కూలము, శ్రీలము, సీవకము; (చూ, బాణము, 1—3—8): ౮౫. సాముచేయవారు త్రిప్పిడు కౌలకు. — (తె). — చిలుక; ౮౬. సూర్యుని

విల్లునకు. — చామీకరము, చామీరము; ౮౭. సూర్యుని బాణమునకు — గోధనము; ౮౮. (చూ, ముగ్ధరము); ౮౯. భీష్ముని బాణశయ్య, అంపశయ్య. (బాణము తెనుగు అనికొందలు); 2. ఆవు పొడుగు: చూ, స్తన్యము; (చూ, సౌరభేయి; 3. నల్లగోరంట, బాణా; చూ, మహాసహ; అం 4: చూ, అసంయుతహస్తములు; 5: చూ, అన్య వాద్యములు.)

బాణలి, దే. వి. 1. కంచు కంటు: చూ, పాత్రము. 6: వా. 2. బూరెలమూఁకుడు: చూ, పాత్రము. 6.

బాణవిద్య, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. బాణసంచులను కాల్చుట; వా. 2. ధనుర్విద్య.

బాణసంచు, మి. వి. (బాణము + సంచు.) దీపావళి అమావాస్య నాటిరాత్రి (ఆశ్వయుజ ల 30 రాత్రి) తుపాకి మందుతోఁజేసి కాల్చెడు పగలు పక్షులుతోనగునవాని వేడుక విశేషము: అగ్నిక్షీడ. తద్వి. — ౧. అవాయి, అవాయిగొడ్డము, చంద్రజోతి, చివ్వ, జువ్వ, తారాజువ్వ. (సం.) — ఆకాశ బాణము, చంద్రజ్యోతి, చంద్రద్యుతి, చంద్రద్యోతి, (మి) తేలుబాణము; ౨. కాకరవత్తి; ౩. కుండబిరుసులు; ౪. కురుజు, చిచ్చుబుడ్డి; ౫. ఉపాకాయ; ౬. పంచవన్నె బిరుసులు; ౭. పగలువత్తి; ౮. పూవత్తి; ౯. బాంబు; ౧౦. మతాబు-మత్తాబు; ఇత్యాదులూహ్యంబులు. (మిగత వానికి: “చూ, సీమ ఉపాకాయలు.”)

బాణహస్తశీత్ర నిరూపణము, అం: చూ, ప్రమేయములు బాణ, దే. వి. దండాయుధము. “బాణకట్ట”: చూ, బాణము. 1.

బాణాగ్రములు, అం. ఇవి వదిలివేయులు. — ౧. ఆరాముఖము, ౨. ద్విభల్లకము, ౩. వత్సదూతము, ౪. కర్ణికము, ౫. కాక తుండము, ౬. జీరప్రము, ౭. గోవుచ్చము, ౮. అర్థ చంద్రము (చందరువంకలు), ౯. సూచీముఖము, ౧౦. భల్లము. ఇట్టి ప్రసిద్ధిగల బాణములయొక్క విస్తరణాది క్రియలకాస్పదమైనది కార్డుకము: చూ, కార్డుకము, 7: చూ, బాణము. 1.

బాణత్మజ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. అర్జుని, ౬౪: చూ, సూన. 1.

బాణసనము, సం. వి. ఆ. న విల్లు: చూ, బాణము. 1.

బాణసురుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. బాణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; అం. 2: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

బాణుడు, 1. — తె. —

బాతళించు, దే. ఆ. క్రి: చూ, సంభ్రమించు.

బాతాకా(ఖా)ని, వా. వి. 1. వ్యర్థోక్తులు; 2: చూ; వదరుబోతు. బాతిని, వా. వి. 1. గుట్టు: చూ, రహస్యము 1; 2: చూ, వేగువాడు.

బాతు, దే. వి. 1. రూ-బాతువు: చూ, శరారి; 2: చూ, సాపాటు; 3: చూ, శర్కర. 1; 4. రూ-బాతువు: చూ, బకము.

బాతువు, దే. వి: చూ, రూ-బాతు. 1—4.

దాద, వై. వి. = దాదా: చూ, శోకము.  
 దాదము, వై. వి. 1. రూ-దాదము\*: చూ, వృక్షము: వా. 2.  
 దాదంచెట్టు అను ఇంటిపేరుగాగలవారు.  
 దాదర, వా. వి. రూ-దాదరు: చూ, రూ-దాదరము. (1)  
 దాదరబంది, వా. వి. జంజాబము: చూ, శ్రమము. 1. (ఉత్తర  
 స్కాంధలతో వాడుక)  
 దాదరము, సం. విజ. 1: చూ, పాలము. 4; దే. వి. (1)  
 రూ—దాదర—దాదరు. జానకి త్రాచుంచెడు కట్టటకపు  
 తుపాకిచెవి.  
 దాదరాయణ, సంబంధ న్యాయము. (సప్తమ) దీనిమూలమిది.  
 “యష్టాకం బదరీవక్రిం అస్మాకం బదరీతరు: 1. దాద  
 యణ సంబంధా ద్యాయం, యూయం, వయం, వయం.”  
 “కానీ యీ యర్థమున “దాదర సంబంధ” మనవలెను  
 గాని దాదరాయణ సంబంధ మనరాదు. ఈ యర్థమున  
 దాదరాయణ పదము సాధ్యముగాదు” అని తత్పమచంద్రిక.  
 దాదరాయణుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సమానుడు.  
 దాదరించు, వై. అ. క్రి.=బ్రాతా: చూ, సరిపోవు. 1. కాశీ. 3,  
 అ. 241.  
 దాదరు, వా. వి: చూ. రూ-దాదరము. (1)  
 దాదామము, సం. వి. అ. న. దాదముకాదు.  
 దాదాము, వై. వి: చూ, రూ-దాదము\*.  
 దాదు, వా. న. క్రి: చూ, మొత్తు 1.  
 దాదుకొను. వా. న. క్రి: చూ, దాదు.  
 దాద. సం. వి. అ. ప్రి. 1 = దాద: చూ, శోకము; 2. గెంబులు:  
 చూ, నిషేధము; అం. 3: చూ, సంవృత్తరవాదము.  
 దాదకము. సం. విజ. దాదిండునది: చూ, హింసితము.  
 దాదకుడు. సం. విజ: చూ, వేసరి.  
 దాదపడు. మి. అ. క్రి: కక్కసపడు, కటకటలుడు, కుతిల  
 పడు, కొట్టాడు, కొదాడు, గానిండు, గానిలు-గానిల్లు,  
 చేడ్చుడు, తట్టవడు, దెప్పరిలు-దెప్పరిల్లు, ప్రేముడిండు,  
 మేరమేరలాడు. (“చూ, శ్రమపడు”)  
 దాదిండు. సం. న. క్రి: చూ, హింసించు. 2. (ఇండు దాద  
 పఱచు, నొప్పించు, తొందరపెట్టు మొదలగునవిచేరును.)  
 దాదితము. సం. విజ. దాదింపఁబడినది: చూ, హింసితము.  
 దాదిర్యము, సం. వి. అ. న. కర్ణకంధవ, కర్ణక్షేదము, కర్ణ  
 గూఢకము, కర్ణప్రతిహామము, కర్ణసంప్రాపము, కర్ణశ్చము,  
 క్షేదము, ప్రణాదము, బధిరత. (తె).—చెముడు-చెవుడు,  
 చెవుడుపాటు-చెవుద్దాటు, పెద్దవిన్నపము. (“చూ, శ్రోత  
 ము. 1.”) (విజ: చూ, బధిరతము.)  
 దాద్యత. వా. సం. వి: (తె).—పూచి-పూచీ, హామీ.  
 దాద్యము. సం. విజ. దాదింపఁదగినది: చూ, హింసితము.  
 దాన. వై. వి.=దాండ—భాజన. 1. కడవ: చూ, భాండము. 3;  
 2. ఏతపుకడవ: చూ, భాండము. 3; వా. 3. చాకరికడవ:  
 చూ, భాండము. 3; విజ. 4. పెద్దది. “దానాడువు”: చూ,  
 సుర. (3).

దానగిలు. దే. అ. క్రి. చూ—దానగిల్లు. బలాత్కృతమగు.  
 దానగిల్లు.—వై.—  
 దానగము. వై. వి.=పదన 1. వండు: చూ, సూపకారము;  
 2 = మహానన: చూ, వండుసాల. ఉ, హరి 4, అ. 193.  
 దానసీకుడు. ద్వ. విజ. 1. వండు: చూ, సేవకుడు. 1; 2.  
 పాదసేవకుడు: చూ, సేవకుడు. 1.  
 దానసీడు. ద్వ. విజ. (దానము + ఈడు) 1: చూ,  
 సూపకారుడు; 2: చూ, దానసీకుడు. 1; 3: చూ, దానసీ  
 కుడు. 2.  
 దానిన. దే. వి. దాని: చూ, చూ—దానినె.  
 దానినము. దే. వి. దానిము: చూ, సేవ.  
 దానిసీడు. దే. వి. (దానిము + ఈడు): చూ, దాన  
 సీకుడు. 1—2.  
 దానినె. దే. వి. 1. చూ—దానిన, గులాము—గుల్లామ,  
 తొట్టు, పాచిక, పాదకి, పారిక, దోనకర్తిమ — దోనకత్తె  
 వరపు—వరపుడు. విజవరముడు. (సం)—కింకర-కింకరి  
 (“చూ, ప్రి.”); అం. 2: చూ, దూరీచతుష్టయము.  
 దాపకు. వా. వి విషయము. “దాదాదాపకుడు” (ఉత్తరస్కాం  
 ధలతో వాడుక.)  
 దాపు. దే. అన్య: చూ, వి. విజ. 1, అ. 102.  
 దాపురె.—వై.—  
 దాపురే.—వై.—  
 దాబయ్య. వా. వి. 1. తండ్రి: చూ, సవిక. 2: 2. పినతండ్రి:  
 చూ, సవిక 2; 3. పూజ్యుడు: చూ, శుద్ధుడు.  
 దాబయ్యో. వా. అన్య: చూ అమ్మయ్యో.  
 దాద. వై. వి. గుల్లము. రామా. 1, అ. 124: చూ, హయము,  
 దాదాకరము. వా. వి. దురాశ.  
 దాదారోతు. వై. వి. కుదేరుడు: చూ, శ్రీదుడు.  
 దాబు. వై. వి.=దాన: చూ, దాబయ్య 1, 2. 3.  
 దాద్రవి. సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, పారవతి.  
 దాము. వై. వి. 1 = భవ: జన్మము: చూ, సంభవము; 2:  
 చూ, శోకము.  
 దాయి. వా. వి. 1. పాలు: చూ, స్తన్యము. “అమ్మాబాయి  
 యయ్యవే” 2. స్తన్యము.  
 దార. దే. వి. 1: చూ, వ్యామము. 1; వై. వి. 2. = ద్వారక.  
 రూ-దారా. పండ్లెండు. అచ్చ. బాల, కాం. 3: చూ,  
 ముచ్చాకము.  
 దారంగి. వై. వి.=భాగ్గీ: చూ, హంజిక.  
 దారకము. వై. వి.=భారక. 1. మేనిబరువు: చూ, భారము. 1;  
 వా. వి. 2. రొంపతగులులు: భారకింపు.  
 దారకయిపోరి. ద్వ. వి. కుమారస్వామి. అం, పదా. సుర.  
 19: చూ, స్కంధుడు.  
 దారకాడి. దే. వి. కోడెంను ఎద్దులతోఁజేర్చి మరపుటకు  
 కట్టెడు కాడి.  
 దారకించు. వై. అ. క్రి.=దార. భారమగు.  
 దారకింపు. వా. వై. వి. = చూ, భారకము. 1.

బారచాపు. వా. వి. చూ, రూ-బారచాపు.

బారచాపుట. వా. వి. కుడిపడమలకు రెండుచేతుల చాపుట.

బారతీనేనలు. వా. వి. బ: చూ, దాన్యము.

బారవట్టె. ద్వ. వి. నిడుపువట్టె: రూ-బారవట్టె.

బారపోయి. దే. స. క్రీ. చేతికొలది నూలువడుకు.

బారబలావతీలు. వా. వి. బ. పండ్లెండుమంది గ్రామసేవకులు.

సంబి, రెడ్డి, కరణము, పురోహితుడు, కలారి, వడ్లంగి,

కమ్మరి, కమ్మరి, చాకలి, మంగలి, మాల, మాదిగ (12).

బారమేనులపోడ. వా. వి. చూ, సూర్యుడు. వేం, అం. 11.

బారచాపులవేలుపు —పై.—సాంరేవ. 9.

బారసాల. వై. వి. = ద్వాదశిహ. బారసారె. (చూ, నామ కరణము)

బారసె. వై. వి. = ద్వాదశి: చూ, దోదసి.

బారా. వై. వి. = ద్వాదశ: చూ, రూ—బార.

బారాది. దే. విజ. 1. అధికము. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ,

హేరాళము; 2, అనేకము. పాండు. 4, ఆ. 232: చూ,

హేరాళము.

బారి. వై. వి. 1: చూ, శోకము; 2=పారి. రూ—బారి: చూ,

శృంఖలము. 2; 3.=బార, కొల. హరి. ఉ. 8, ఆ. 99:

చూ, హింస. 1; 4. తట్టు: చూ, బంధము. 1; 5. బలా

క్కారము: చూ, బలవంకము (1); 6. కపిలయెడ్లకు నిర్బం

ధముగా యేర్పఱచినదారి=చూ, మార్గము. 1.

బారికె. వా. వి. దినబత్తములేని పెట్టెడు: పెట్టివాడు-

పెట్టెడు.

బారిజము. వై. వి. = పారిజాత\*: చూ, వారిదము. (1).

బారిదము. వై. వి. = పారిభద్రక\*:—పై.—

బారిముద్ర. మి. వి. ఎడఁబెట్టు: చూ, దీనారము.

బారిసమరు. ద్వ. స. క్రీ. వెంపరలాడు: చూ, హింసించు. 3.

బారిసము. దే. వి. 1. వేషము: చూ, వేసము. 1; వై. వి.

2. = పారిభద్రక\*: చూ, వారిదము. (1).

బారిష్టరు. వా. వి. అద్యోకేలు, వకీలు, ప్లీడరు, న్యాయవాది.

బారీ. వై. వి. 1: చూ, రూ-బారి. 2; వా. వి. 2. హెచ్చు

దర్మము; 3 వదలుట; 4. = బార. గొప్ప. "బారీమనిషి."

బారీవాడు. వా. వి. పొడగరి.

బారు, వై. వి. 1: = వార. పంక్తి. పు. 2, ఆ. 127: చూ,

శ్రేణి. 1; 2: చూ, సమూహము. రా. వి. 5, ఆ. 20;

3: = బార: చూ, బారువ.

బారుచాపు. దే. వి. రూ-బారుచాపు పెక్కుమూరల తేకు

(తేకు=బట్ట), మూరకోక, తెక్కుచాపు: చూ, వత్తము.

బారుచేయు. వా. స. క్రీ. తుపాకిలోమండుగుండువేసికూరు.

బారుడము. అం: చూ, ఉద్దతము.

బారుతిరు. వా. అ. క్రీ: చూ, పరిగొను.

బారుదూలము. వై. వి. నిడుపాటిదూలము;

బారువట్టె. వా. వి. చూ, రూ-బారువట్టె.

బారువ, వై. వి. = బార: ఇరువదిమణుగుల కొలఁది: బారు, బారి, పుట్టిలనువని దీనికి చెల్లును.

బారెడు, వా. వి. బారకొలఁది: చూ, మూర, 1;

బార్దతము, సం. వి, అ, న, ములగవండు;

బార్దద్రధి. సం. వి. ఇ. పుం: జరాససంధుడు, ద్వైమాతురుడు.

బాల. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఆఁడుది: చూ, పు. (12 సం॥ అ

నెఱజివ్వనము. మతాంతరమున 18 సం॥ముల వఱకు.)

2. కొబ్బరి\*: చూ, స్కంధఫలము; 3. పసుపు: చూ,

వర్ణము, 6; 4. మల్లికావిశేషము\*: చూ, హసంతి. 2;

న. 5. కురువేరు\*: చూ, హీబేరము.

బాలకుడు సం. వి. అ. పుం. మాణవకుడు: చూ, శిశువు.

బాలక్రీడ. అం: (బాలబాలికలటలు): ౧. బాలక్రీడావిశేష

ములు.—ఖంజపాదము; హరిణక్రీడనము; మఱియు (తె).

అందలములు; ఆక్కిలిక్కిందండ: అప్పచిలు - అప్పచ్చులు,

అప్పళములు; అల్లి, అల్లొనేరేడు-అల్లొనేరేడు-అల్లొనేరేడు

అల్లొనేరేడు; ఆకుపీకలు-ఆకుపీకెలు; అడిక, అడి

కోడక; ఆలంకిగుడి, ఆలంకి, ఆలంకులు; ఇటిక; ఈల

కూతలు; ఉట్టు, ఉప్పటి, ఉప్పట్టు, ఉప్పలబట్టు, ఉప్పన

బట్టెలు, ఉప్పగుండము; ఉప్పలపోటి; ఏలపాటలు;

ఒక్కసికొక్కు; ఒడ్డువిడుపు; ఓట్టిలుచిందఱు; కట్టిపుట్టి

చెండ్లు; కట్టెగుట్టుము; కాలికంచము; కీటుగానుగు; కుంది

కాళ్లు, కుందనగిరి, కుందెనగుడి; కుప్పింతులు; కుమ్మర

సారెలు; కొండకోతి, కోతికొమ్మచ్చి, క్రోలకోతులు;

గంగెడ్డలాట; గంటిపోట్లాట; గచ్చకాయలాట. గచ్చకా

యలు; గట్టినబోడి, గడ్డెనబోడ్లు; గిరిసింగన్నపుత్తి: గుంబ

చాళ్లు; గుడిగుడిగుంచము - గుడుగుడుగుంచము; గురిగింజ;

గుట్టపెక్కుడు; గుట్ట; గూవనాలు; గొట్టిట్ట; గోడదొడ్లుడు

కాయ, గోటికాయ, గోలీ, గోలీకాయ, (సం).—గులి,

గోలకము; గోడివట్టెలు: (మి) చక్రాలత్రిపుడు; చాకిబా

న; చాకిమూట; చింతాకులులు; చిందువరుపు; చిక్కణ

బిళ్ల - చిక్కనాబిళ్లు; చిటికలాట: చిట్టిపొట్లకాయ; చిడుగుడు;

చిమ్మతాయి; చిమ్మబిల్లులు; చిఱుతనగోడు; చిట్టివట్టె,

చిట్టుబుట్టు; చీకటిమొటికీళ్లు; చుండ్రాళ్లు; చెంగనలు—

చెంగనాలు; చెండు: జిరుకుతాటిదాటలు; కన్నుబిల్లు: తాటకు

చక్కెర; తాళ్లపాము; తుమ్మెదరేపుడు: తూనరతుక్కుము;

తూనింగతానిగ: తూనెకొట్లాట; తూరనగోలలు. తూరన

డుక్కా, తూరనతుకము; తోడా: త్రిప్పళ్లు; త్రొక్కుడు

బిళ్ల; దాట్రాయి: దూబాచులు, దోబాచి; దూబుదంతెన;

దోకుడుబార; నట్లకోతి: నట్టువాలు; నాలుగుకంబాలాట;

నీగిపోగిన; నేటికతట్టు, నెట్టుడుగాయ, నెట్టు, పచ్చీపు, పిడి

గుడ్డులు; పిల్లిగిణలు, పిల్లిదీపు, పిల్లిదీవి; పుటచెండు-పుట్టి

చెండు; పుణికిళ్లు; పులియాట; పెంచులబేరి: పొడుగునీళ్లు;

బండికలు; బంతిదూగులాట; బందారు; బసవన్నాట; బిల్లి

గోళ్లు; బిల్వబిద్దెము; బుడికిన్ను; బూచికన్నులకచ్చు;

బొట్టనగోలు; బొమ్మరములు; బోటిరాళ్ళు; బోర్లపక్కె; మంతలు; మొకమాట; రామన్నాట; విద్రియము-విద్రేము; వినాయకులిరి; పెన్నెలకుప్పలు; ప్రేయబొట్టన; సరిజేసులు; సింగన్నదాటులు; సిరిసింగజాలవత్తి — సిరిసింగజాలవత్తి (ఇందు కొన్ని బాలికాక్రిడలగుటయు వాడుకయందుఁ గాన వచ్చుచున్నవి): మఱియు-బాలికాక్రిడా విశేషములు.— అచ్చము; అక్షమీలనకేళి; క్రీడాదురము; గిరియకము. మఱియు (తె).— అంజి: అచ్చనఁగండ్లు— అచ్చనఁగయలు- అచ్చనఁగండ్లు, అచ్చనలు; అట్టచెమ్మ; అమ్మసే బోంట్ల; అమ్మనములు- అమ్మనలు; ఈనెగజాలు; ఉట్టి వల్లించి; ఒడ్డుగుండ్లు; ఒడ్డువిడుపు; ఒప్పులకుప్ప; ఓమన గుంటలు; కంబాలాట; కనుమూసిగంతలు (చూ, మూసిగ తలు): కుచ్చెళ్ళు; కుప్పీలు; గీరణిగింజ- గీరనంగింజ- గీరనగింజ; గుజ్జనగూళ్ళు-గుజ్జనగూళ్ళు; గాలివటము, గాలి వడగ; గిలక; గుజగుజజేతులు; గొబ్బిళ్ళు; చిఱుతన బిల్లలు: చెమ్మచెక్క; జొబిళ్ళు; దొంగతొత్తులు: పింపికులు- పింపిళ్ళు; పింపినలు; బిరికిలు, బొమ్మపెండ్లిండ్లు; (సం) అంధికి. (తె): మూసిగంతలు, కనుమూసిగంతలు, దాఁగన మ్రుచ్చులు-దాఁగన మ్రుచ్చిళ్ళు, దాఁగిలిమ్రుచ్చులు-దాఁగిలి మూతలు-దాఁగురుమూతలు-దాఁగురింతలు-దాఁగురుమూతలు-దాఁగనమ్రుచ్చులు- దాఁగిలిమ్రుచ్చులు- దాఁగిలిమూతలు- దాఁగురుమూతలు; మేలిమచ్చలు (ఇందుకొన్ని బాలక్రిడలగుటయు వాడుకయందుఁ గానవచ్చుచున్నవి) (మిగతవానికి “చూ, సిరిసింగజాలవత్తి.”)

బాలతనయము. సం. వి. అ. పుం. చంద్రక: చూ, విట్టదిరము. బాలత్పణము. సం. వి. అ. న. వన్దిక: చూ, హరిత. (తృణము. 1.)

బాలపావచిన్నె. వా. వి: చూ, బాలారిష్టము.

బాలబంధు. వా. వి. 1. దేవనాగరిలిపిబోలు లిపి; 2. సంఘట కుట్టువాడు.

బాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. అయిదేండ్లయేనుఁగుపిల్ల: చూ, హస్తీ; పుం. న. 2. కురువేరుక: చూ, హీబేరము; విజ. 3. పదునాడేండ్లకు లోఁబడినది (ఆడుది): చూ, శ్రీ.

బాలమూషిక. సం. వి. అ. శ్రీ. చిట్టెలుక: చూ, మూషికము. బాలయజ్ఞోపవీతుడు. సం. వి. అ. పుం. ఉరస్కటుడు: చూ, మసోప్రతి.

బాలన. అం: చూ, కరణములు.

బాలవాహ్యము. సం. వి. అ. పుం. మేక: చూ, మేషము. 1. బాలవ్రతుడు. సం. వి. అ. పుం. పూర్వజైన విశేషము: చూ, మగతుడు.

బాలకలాటపు. సం. వి. ఉ. న. లేకపిందె: చూ, కలాటపు 2.

బాలసంగడము. అం. మల్లసాధనము: చూ, మల్లకాత్తము.

బాలసారె. వా. వి: చూ, బారసారి.

బాలసారోదయము. అం 1: చూ, అంజనములు; 2. ఒకా నొకఘటికొడరము; 3. ఆరుహోవయము. (వాడుక). బాలాజి. వై. వి. 1. తిరుపతివేంకటేశ్వరులకు దైరాగులు వాడె డుపేరు; వా. 2. ఒకానొకాడెవాడు: చూ, సింగులు. బాలాదపి సుధాపితమ. న్యా. దాఁడైనను మంచిమాటలు పలికి నచో గ్రహింపవలయును.

బాలింత. వా. వై. వి రూ-దాలెంత: చూ, సూతిక.

బాలింతరాఁ. వా. వై. వి.—వై.—

బాలింతబోలు. వా. ద్వ. వి: చూ, రూ దాలెంతబోళము.

బాలిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. పదునాడేండ్లకు లోఁబడినపిల్ల:

చూ, శ్రీ; 2. కన్యక: చూ, శ్రీ; 3. ఆడుది: చూ, శ్రీ;

4 చెవిబొగడ: చూ, భూషణము. 2.

బాలికాక్రిడ. అం: చూ, దాంక్రిడ.

బాలిళము. సం. వి. అ. న = దాలిరు: చూ, లోడు.

బాలికుడు. సం. విజ. 1. = పాలనుడు: చూ, ప్రజ్ఞుడు;

2. దాలుడు: చూ, శిశువు.

బాలిను. వై. వి. = దాలిళము: చూ, లోడు.

దాలుడు. వా. సం. వి. అ. పు: చూ, దాలకుడు.

దాలెంత. వై. వి: చూ, రూ-దాలెంత. స్వా. 3, అ. 84.

దాలెంతరాఁ. వా. వై. వి.—వై.—

దాలెంతబోలు. వా. ద్వ. వి: చూ, దోళము.

దాలెంతబోళము. ద్వ. వి.—వై.—

దాలెట్రాహూణులు. పా: చూ, కహరియేట్రాహూణులు.

దాలేయము. సం. వి. అ. న. 1. పిన్నముల్లంగి\*: చూ, హస్తీ కంద; పుం. 2. గాడిద: చూ, రాసభము; విజ. 3. దాలునికి హితమైనది: 4. మెత్తనిది: చూ, సాంద్రము. 3.

దాలేయకాకము. సం. వి. అ. పుం. బారంగి\*: చూ, హంజిక.

దాల్యము. అం. 1: చూ, అవస్థలు 2: చూ, దళలు.

దాల్చంగి సం. వి. ఉ. శ్రీ. దోసకాయ: చూ హరివాలుకము.

దాప. వై. వి. = భావుక. 1. తోడఁబుట్టినదానిమగడు, బావ గారు, బావమఱుది. (సం)—భావుకుడు: వా. 2. బావగారు: చూ, మగవిఅన్న; 3. తనకంటె పెద్దవాడైన మేనత్త మేనమామల కొడుకు: బావగారు; (తద్వి.- మేనత్తకొడుకు నకు.— వైత్సవ్యసేయుడు— వైత్సవ్య స్రీయుడు); 4. భార్యతోడఁబుట్టినవాడు: బావగారు; 5. నటుడు సూత్ర ధారునిలిచెడు పేరు: బావగారు; 6. నాట్యపరిభాషయందు బావ: అవుతుడు. అవుతుడు.

దావంజ. వై. వి. వాగుజీ\*: చూ, సోమరాజి.

దావగారు. వా. వి: చూ, దావ. 1-2-3-4-5.

దావమఱుది. వా. వి: చూ, దావ. 1.

దావి. వై. వి. 1. = వాపి. మయ్య: చూ, సరస్సు. 1: 2. చెఱు పు: చూ, సరస్సు. 1; 3. = వాపి. దిగుడుబావి: చూ, సరస్సు. 1: 4. వల్లము: చూ, రంద్రము. 1.

దావిడి. వా. వి. దావి. 1.

దావియొఱు. వా. వి: ఒఱు, ఒఱుపెంకు, మాతియొఱు. తద్వి.— నూత్తిపైయొఱుకు - తల్లియొఱు.

దావిలి. దే. వి. ఆడుదానికొనచెవివగ: చూ, భూషణము. 2.

దావిరీగొలుసు. వా. వి. మగవానికొనచెవివగ: చూ, భూషణము, 2

బావుకొను. దే. స. క్రి. 1. అంతయు నాకేకావలయునని అతు రకపడు; 2. అన్నములోనగునది చేతినిడుగ యెత్తినోట

నిడుకొను. హరి. పూ. 5, ఆ. 208: చూ, భుజించు. 2.

బావుటా. వా. వి. జెండా.

బావురు. వా. బావి. 1, బావురుబిల్లి: చూ, సూచకము. 5: 2. ఏడ్చుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, మాహూ.

బావురుబిల్లి. వా. వి: చూ, బావురు: 1. కళా. 6, ఆ, 269.

బావురుగడ్డము. దే. వి. పిల్లగడ్డము, మేడగడ్డము: చూ, శృంగువు.

బావురుగాడు. దే. వి: చూ, బావురు 1. ఉ, రా. 4, ఆ. 195.

బావురుమను. దే. అ. క్రి. (బావురు+అను) 1 జ్ఞానస్య మగుటచే బావురుమని మాఱుమోతకలదియగు: చూ శబ్దించు; 2. పెద్దయేడుపుయేడ్పు: చూ, శోకించు.

బాష్పము. సం. వి. ఆ. న. 1. కన్నీరు: చూ, రోదనము. 2: 2. కొయ్యగూర \*: చూ, మారిషము: పుం. 3. ఆవిరి: చూ, హర్షణము; 4. ఇనుము: చూ, లోహము. 1.

బాష్పిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఇంగువప్రమాను \*: చూ, హిం గువు; 2. ఇంగువప్రమానిబాకు.

బాస్. వా: విజ. మంచిది.

బాస. వై. వి. = బాష. 1. సంస్కృతాచిభాష: చూ, భాష. 1: భాషలు 1; 2. ప్రతిజ్ఞ. కాశీ. 5, ఆ. 271: చూ, స్పర్శ. 4; 3. = బాషా. వచనము: చూ, శబ్దము. 2; 4. ఒట్టు: చూ, కాసము. 1; 5. జన్నియ: చూ, వ్రతము; 6. ప్రమాణము. య. 3. ఆ. 38: చూ, శపథము: 7. సంకేతము, వైగ: చూ, రహస్యము; 8. చూ, భాషణము. 2.

బాసట. దే. విజ. వి: చూ, సహాయము.

బాసనము. వై. వి. = బాజన. వచనసాత్రము: చూ, సాత్రము 6—౨౮.

బాసము. వై. వి. జాలె: చూ, జాలియ. 2.

బాసవాయి. వై. వి. 1: చూ, వేలుపు; 2. ముషి. ౧, సన్యాసి. య. 2. ఆ. 49.

బాసవాయిదిట్టరులు. వా. వి. బ: చూ, బాసవాయి. 1

బాసవార్తార. ద్వ. వి. 1. ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షుడు: 2. ముషీశ్వరుడు: చూ, సన్యాసి.

బాసాడు. ద్వ. అ. క్రి. మాటాడు: చూ, వచించు.

బానికదండ. ద్వ. వి. తలముందువ్రక్క నుండబడెడి పుష్ప హారము: చూ, భూషణము. 2.

బానికపట్టు. ద్వ. వి: చూ, పద్మాసనము. (బానిసపట్టు అనియు వాడుక).

బానికము. దే. వి. పెండ్లియందు వధూవరుల నొసటగట్టెడు మూడువ్రక్కలేర్పడిన మోక్తికాది హారము. వసు. 4, ఆ. 88: చూ, భూషణము. 2.

బాస్తకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-బస్తకము.

బాహ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బాహువు: చూ, స్కంధము. 1.

బాహుటము. వై. వి. = బాహ్యుట: చూ, స్పష్టము.

బాహుటము. వై. విజ. = బాహ్యుట. — వై. (సం. అనికొందఱు).

బాహిరబోవు. ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, బయలుపడు; 2: చూ, సొమ్మునీల్లు.

బాహిరము. వై. విజ. = బహిరంగ, 1. బయలుపడినది, వెలి యైనది (అనికొందఱు): చూ, స్పష్టము.

బాహు. సం. వి. ఉ. పుం. శ్రీ. రూ-బాహువు: స్కంధము. 1.

బాహుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: అశ్వవిదుడు, కీచకుడు, పుణ్యశ్లోకుడు: చూ, నలుడు, 1.

బాహుజుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రాజవాడు: చూ, రాజు.

1; విజ. 2, బుజమునందు పుట్టినవాడు.

బాహుశ్రాణము. సం. వి. అ. న: చూ, తనుశ్రాణము.

బాహుద. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బాహుదయనునది: చూ, నది.

బాహుదము. సం. వి. ఆ. న. జాబ్బు: చూ, భూషణము. 2.

బాహుపురి. — వై. —

బాహుపురులు. అం: చూ, రాన్యము.

బాహుపవారములు. అం. (చూ, హస్తక్రియాభేదములు) ఉర్ద్వ ము, ఆధోముఖము, తిర్యక్కు, అనవిద్యము, ప్రసారికము, అంచితము, మండలగతి, స్వస్తికము, ఉద్దేష్టికము, పృష్ఠానుసారి. (10)

బాహుమద్యము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మోచేతిమడుపు.

బాహుమూలము. సం. వి. ఆ. న. చంక: చూ, మడిసంది.

బాహులము. సం. వి. ఆ. న: 1. చూ, తనుశ్రాణము; 2. కాశ్రి కమానము: చూ, మానము. 1.

బాహులేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కంధుడు.

బాహువారకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, చిరిగి \*

బాహువు. సం. వి. ఉ. పుం, శ్రీ: చూ, రూ-బాహు,

బాహుసహస్రభృత్తు, సం. వి. త్. పుం: చూ, హైహయ్యుడు.

బాహుశ్యము. సం. వి. ఆ. న. బహుశభావము: ప్రాయము,

బాహ్యదృశ్యానువిధము. అం: చూ, సమాధులు.

బాహ్యము. సం. విజ. 1: చూ, స్పష్టము; వా. 2: చూ, బహి ధైశము. 2: 3: చూ, శౌచములు.

బాహ్యశబ్దానువిధము, అం: చూ, సమాధులు.

బాహ్యషాడవ. అం: చూ, వేసరషాడవజభాషలు.

బాహ్యసంగము. అం: చూ, సంగములు.

బాహ్నికము. సం. వి. ఆ. న. రూ-బాహ్నికము. 1. ఇంగువ: చూ, హింగువు; 2. కుంకుమ పువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 2; పుం. 3. ఒక దేశము: చూ, దేశములు; 4. బాహ్నిక దేశపు గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

బాహ్నిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. బాహ్నికదేశశ్రీ: చూ, శ్రీ.

బాహ్నికము. సం. వి. ఆ. న, పుం: చూ, రూ (బాహ్నికము),

బాహ్నికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బాహ్నికదేశపు రాజు: చూ, రాజు. 1.

బాళి. దే. వి. 1: చూ, స్నేహము; 2: చూ, మూర్ఖ; 3: చూ, వాంఛ. ఉ, రా. 1, అ. 28; 4: చూ, విచారము. 2; విజ. 5: చూ, హేరాశము.

బాళెలు. వా. వి. బ. పుష్పవిశేషములు; చూ, సుమము.

వి

వింకము. దే. వి. రూ-వింకము. 1. గర్వము. పర. 3. ఆ. 277; చూ, హంకారము; 2. విగువు: చూ, లవణి; 3. గర్వోక్తి. పాండు. 2, ఆ. 41: చూ, శబ్దము. 2; 4. శూరత: చూ, శౌర్యము. 1: వా. 5. విక్కు: చూ, లేచుట.

వింకెము. —వై—

వింగీలు. వా. వి. బా బడిపిల్లల శిశులగు గుంజిళ్ళు గోడకుర్చీ కోడండము లోనగువానిలో నొకటి.

విందము. వై. వి. = బృంద: చూ, సమూహము.

విందియ దే. వి. రూ-వింది: చూ, పాత్రము. 6-౪౯.

విందీ వై వి లలాటిక: చూ, బొట్టు 1.

విందుకము. అం: చూ, దంతక్షతములు

విందుచిత్రము. సం. వి. అ. పుం. కామంచి\*: చూ, తృణము 1.

విందుతంత్రము సం. వి. అ. న. 1: చూ, చతురంగము: 2: చూ, శారిఫలము.

విందుమాలి. అం: చూ, జన్మతాళములు

విందువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1; 2.

చుక్క: చూ, బొట్టు. 1; 3: చూ, సున్న. 1; 4: చూ.

శుక్రము. 1; 5: చూ, భూమివద్యము; 6. దంతక్షత విశే

షము: చూ, వాతైతెంపు; అం. 7: చూ, ఆరోహివర్ణగతా

లంకారములు; 8: చూ, కాలప్రాణము; అం. 9. ఒకనాటక

లక్షణము (చుద్యమద్య నవాంతరములు వచ్చినను సామ

ర్థముచే జెడకుండునట్లుపలుకుట విందువు); అం. 10: చూ;

సంహారీవర్ణగతాలంకారములు.

విందె. దే. వి: చూ, రూ-విందియ.

వింబము సం. వి. అ. పుం. ఊసరవెల్లి: చూ, సరటము.

వింబచ్చద సం. వి. అ. ప్రి: చూ, శింశు.\*

వింబము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ప్రతివింబము. 1; 2

దొండపండు, ఓస్తి: చూ, రక్తవల: 3. ప్రతిమ: చూ,

హరిణి. 3; 4: చూ సమానము. 2; పుం. 5: చూ, వింబ

కము: పుం. న. 6 (చంద్రసూర్యాది) మండలము: గోలము-

గోళము, త, మండలము. (తె).—బిల్లి బిల్లిక-బిళ్ళ

("చూ, మండలము. 9") వా. 7. చూ, భగము, 12; 8.

చంద్రవింబము: అ; 9. చూ, ఆగమములు (చూ. ఉపవిద్యలు

11-12).

వింబిక, సం. వి. అ. ప్రి. దొండ\*: చూ, రక్తవల.

వింబితము. సం. విణ. ప్రతివింబించినది: చూ, వికారము. 1.

వింబోష్టి. సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. దొండపండునంటి పెదవిగల

అడుది: చూ, ప్రి; 2 అడుది: చూ, ప్రి.

వికారి. వై. విణ. = వికారి. రూ-వికాసి. 1. = వికారవాన్. విచ్చ

గాడు: చూ, యాచకుడు; 2. దరిద్రుడు: చూ, శాతుడు

3. విక్రతవేషధారి: 4, ఆప్రయోజకుడు: చూ, వ్రాజె.

వికాసి. —వై—

వికాశి. = వికారి. విక్రతవేషధరుడు.

వికరము. వై. వి. = వికరము: చూ, వేడికోలు. పను 1 ఆ. 84.

వికిరాలమారి. ద్వ. విణ: చూ, వికారి. 1.

విక్కు. వా. వై. విణ. 1: చూ, విలుపేద: 2. బలహీనము.

"రయితువిక్కు (లేక) చేసుకొన్న."

విక్కి. దే. వి. అక్షోటము \*: చూ, మృదుమృదుము:

విక్కిరించు. దే. న. క్రి: చూ, అక్కించు.

విగ్. దే. ద్వ. క్రి. విణ: రూ-విగ్. విగియ. "విగ్గొట్టు-

విగ్గొట్టు."

విగ్గొట్టు. వా. న. క్రి. కుంచించు.

విగిది. దే. విణ. ధూప్తుడు: చూ, వ్యాపకుడు. 2.

విగి. దే. వి. 1. విగువు: చూ, లవణి; 2. గర్వము: చూ,

హంకారము; 3. దృఢత: చూ, స్తైర్యము. 1.

విగించు. దే. ప్రే. విగువుచేయు. సా. 3, ఆ. 4: రూ-విగి

యించు, విగుచు, ఇల: ఇదు- ఇల్లు-అచు-ఈలకఅచు.

విగితము. దే. విణ. (విగి + ఇలము) దృఢము: చూ, విగి. 3.

విగిబద్ధ. ద్వ. వి. రెండుగాడి: మ్ములకు నడుమవేయు విగువు

బద్ధ: విగువు.

విగియు. దే. ఆ. క్రి. 1: పట్టుకొను, విగువుకొను; 2 విగువు

చేయు.

విగిసికొను. వా. అ. క్రి: అంకించు. చూ, పట్టుకొను. 3

విగుచు. దే. ప్రే: చూ, విగించు.

విగుతు దే. విణ. వదులునికొనిది.

విగువాళ్ళు. వా. వి. బ. కత్తెలమోపుకత్తెలు త్రాళ్ళు: చూ,

సూత్రము. 1.

విగువు దే. వి. 1: చూ, విగి. 2; 2, చూ, విగి. 3; 3: చూ,

వింకము. 4: 4: చూ, విగి బద్ధ: 5. త్రాటికొలత; 6: చూ,

వింకము. 2.

విగువుకొను. దే. ఆ. క్రి: విగియు.

విగ్గ. దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, రూ-విగ్.

విగ్గర. దే. ద్ర. క్రి. విణ 1: ఎత్తిలి, ఒత్తిలి, గట్టిగ: 2: పొరి,

బిట్టు.

విదానా. వా. వి. వడక.

విచ్చ. వా. వి. = విక్ష: చూ, వేడికోలు.

విచ్చగాడు. వై. విణ. = విక్షకుడు. (ద్వ. అని కొందఱు) 1:

చూ, యాచకుడు; 2: చూ, సన్న్యాసి.

విచ్చపుకోగి. ద్వ. విణ. —వై. —

విచ్చము. వై. వి. = విక్షము: చూ, విచ్చ.

విచ్చమెత్తు. వా. వి: చూ, ఎత్తు. 28.

విజాగు. దే. న. క్రి: చూ, బొంతు. సా. 3. ఆ. 214.

విజారము. దే. వి. ఒయ్యారము: చూ, విలాసము 2.

విజారి. దే. వి. విలాసవతి: చూ, ప్రి.

విటికి. వా. వి. పలువభార్య: చూ, భార్య.

విట్టిబిట్టు దే. వి. (విట్టు + బిట్టు) మిక్కిలి విగువు. భో. 4,

ఆ. 309.

విట్టు. దే. అవ్య. 1: వేగము: చూ, స్వరము. 1; 2: చూ,

హెచ్చు. 2; 3: చూ, విగ్గర. 2: వా. 4. కొలకబద్ధ.

విష్ణుశాస్త్రము. దే. అవ్య. తటాన. భో. 5, అ. 77: చూ, స్వధము. 1.  
 విడ వై వి. = అవత్య. రూ-విడ-విడై: చూ, శిశువు. (ఇది అ-ఈ-ఏ శబ్దములకు అనుసంధానమున ప్రతివాచకమగును. ఉదా. — అవిడ- ఈవిడ-ఏవిడమో.) (దేశ్యమని; శ. ర.)  
 విడము. సం. వి. అ. న. అట్టుప్పు: చూ, లవణము. 1.  
 విడలవణము. 1. — పై. — అం. 2; చూ, జ్వరములు.  
 విడాయి: చూ. వా. న. క్రి. 1. కోవముతో మూఁతి పెదవులు గట్టిగా నొక్కి మూసికొను. 2. ఒకదానిలో మఱొకదాని నుంచు.  
 విడారము. దే. వి. 1: చూ, పాశయము. 1. కై. 3. అ. 118; 2: చూ, పీడుపట్టు.  
 విడారు. దే. వి. 1: చూ, విడారము. 2. విజ. 1, అ. 195; 2. చనున: చూ, లంబాదీతండా; 3: చూ, విడారము. 1.  
 విడాలకము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, హరిదళము; 2: చూ, పునుగు. 1; 3: కంటిమందు: చూ, మందు. 1.  
 విడాలద్రాహ్మణులు, అం. “శ్లో. యత్రకుత్ర ప్రతిగ్రాహి నిత్యం భ్రమణతత్పరః, స్వకార్యముద్దిశ్య నదానవిడాలక ఉచ్యతే” (దురాన్న దుర్జానాదు లెచ్చుచెప్పట సంప్రాప్తమగునాయని నెడకుచు స్వకార్యము కొఱుకు ఎల్లప్పుడు సంచరించెడు వారలు): చూ, దళవిధ ద్రాహ్మణులు.  
 విడాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్లి: చూ, సూచకము. 5; 2. కనుగ్రుడ్డు: చూ, లోచనము; 3. కంటిదేవులు: చూ, హర్షణము. 3-౫.  
 విడాలవణము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-విడాలవణము.  
 విడాలవిణ్మోచనన్యాయము. న్యా. పిల్లి మలవిసర్జనము చేయు నపుడు గోయిఁద్రవిష్ట అందుబిడిచి పూడ్చివేయుననురీతి.  
 విడియము. వై. వి. = విడి. (దేశ్యమని శ. ర.) రూ-విడిము: చూ, పిగ్గు.  
 విడుపు. దే. వి. 1. అనకాళము: చూ, సందు. 8; విజ. 2. అనకాళముగలది.  
 విడెము. వై. వి. = విడి (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, రూ-విడియము.  
 విడొఱు. సం. వి. న. పుం. ఇల్లుదు: చూ,  
 విడ్డ. వై. వి. = అవత్య. (దేశ్యమని శ. ర.) 1. చూ, రూ-విడ. భో. 1, అ. 70; 2. కొడుకు: చూ, మానుడు. 4; 3. కూతురు: చూ, మాన. 1.  
 విడ్డెడు. దే. వి. (వై. అనికొందఱు). 1. పుగళిశువు: చూ, శిశువు; 2. కొడుకు. కాశీ. 4, అ. 13. మో, మానుడు. 1; 3. బాలుడు: చూ, శిశువు.  
 విడ్డకుట్టు. దే. వి. ప్రసవవేదన: చూ, వేదన. 1.  
 విడ్డకల్లి. దే. వి. 1: చూ, బాలింత: 2. విడ్డమ గవ్వకల్లి: చూ, సవిక 2.  
 విడ్డలలేని గృహము. అం: చూ, అప్రకాళములు.  
 విడ్డె. వై. వి. = చూ, రూ-విడ్డ.  
 వికరభాష: దే. అ. క్రి: చూ, సరించు.

విత్తరము. దే. వి. 1. జోతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. శృంగర చేష్ట. నీలా. 3, అ. 10: చూ, విలాసము. 2: విజ. 3. చంచలము. స్వా. 2, అ. 33; చూ, వలితము. 3; 4: చూ, సరసము. అని. 2, అ. 27.  
 విత్తరములాడు. దే. అ. క్రి: చూ, ప్రకాశించు.  
 విత్తిరి. దే. వి. (విత్తరము + ఇ) 1 శృంగర చేష్టలుగల అడుది. రాజ. 3, అ-84: చూ, త్రి; 2. అడుది: చూ, త్రి.  
 విత్తరించు. దే. అ. క్రి. 1. సరసమాడు. కాశీ. 7, అ. 188; 2: చూ, విత్తరములాడు; 3: చూ, సరించు; ఊఁగడు: చూ, వేళలాడు.  
 విత్తరిజింకదాల్చు. ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు.  
 విత్తల. దే. వి: అంగమొల, దినమొల-దినమొల.  
 విత్తలి. దే. వి. 1: చూ, దిగంబరుడు. 3; విజ. 2. దినమొలది.  
 విత్తిరి. వా. వి. 1. మాయ. “వాడు నన్ను విత్తిరి పెట్టి ఆఱ గెలుపొందినాడు.”; 2: చూ, పిక్కిలి. 2. (ఉత్తరసర్పాదులలో వాడుక).  
 విత్తిరి. దే. వి: చూ, దిగంబరుడు. 3. అం. భా. త్ప. 12.  
 విత్తెడ. దే. వి. చక్కిలములు లోనగువానినెత్తు లోహదళము: చూ, హరివాణము (ప్రాతము. 6.)  
 విద్ద. వా. వి. రూ-విద్దె, విస్త, దుర్గతి, నరకము, రోవరము: చూ, సంహారము. 2.  
 విద్దము. వై. వి. = విన్నమ: చూ, వేటుపాటు. 1.  
 విద్ద. దే. అ. క్రి. మరణించు. సా. 1, అ. 107. చూ, సమయ. విద్దె. దే. వి: చూ, రూ-విద్దె.  
 విద్దెమువాడు. వా. వి. అటలాడి జీవించువాడు: చూ, కైలాసుడు.  
 విబ్బరించు. దే. అ. క్రి. (పులి) కూయు. రూ-విబ్బరిల్లు: చూ, శబ్దించు.  
 విబ్బరింక. దే. వి. పులికూత: చూ, స్వరము. 2.  
 విబ్బరిల్లు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-విబ్బరించు.  
 విబ్బలికాయ. దే. వి. అడుదానికాలి మూఁడవ వ్రేలివగళా. 7, అ. 88: చూ, భూషణము. 2. (బ. పిల్లెళ్ళు అని కొందఱు.)  
 విబ్బి. దే. వి. 1: చూ, తోరణము; 2. తురుపుల యంతఃపుర త్రి. వసు. 1, అ. 45: చూ, త్రి.  
 విబ్బుకడుపువేల్పు. వా. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.  
 విబ్బోకము. అం. రూ-విబ్బోకము. నాయకకు గర్వాతిశయము చేత ఇష్టపస్తువు సందేనియు కలిగెడు అనాదరము: చూ, శృంగరచేష్టలు.  
 విబ్బోకము. అం — పై. —  
 విమ్మటి. దే. వి. 1. మనోవ్యధ: చూ, శోకము; 2. స్వసకము కానిబుద్ధి: చూ, హృల్లేకము. 2; 3: చూ, సంకోచము. 3. పాండు. 2, అ. 180; విజ. 4. స్వసకముకాని బుద్ధిగలది. హరి. ఉ. 7, అ. 230.  
 విమ్మటిగాను. దే. అ. క్రి. వివశత్వమునొందు: విమ్మటినోవు.

విష్కటివోపు. దే. అ. క్రి. 1. — పై. — 2 చూ. పొమ్మనిట్లు  
విష్కటుము. దే. వి. పొట్టాదదంచిన దాన్యము; పాలు-ప్రాత  
(సం). — అక్షతము తండులము; తద్విశేషములు. — అక్షత  
లకు. అక్షతలు-అక్షితలు, తలఁబ్రాలు, దీపనఁబ్రాలు-దీపనఁ  
బ్రాలు, పవనఁబ్రాలు, పాలు-ప్రాత, మెట్టుఁబ్రాలు, విలుగవి  
విష్కటుము, సేనఁబ్రాలు, సేనలు. (సం). — అక్షతలు: ౨.  
ఈ సంవత్సరపు పంటవిష్కటుమునకు—పచ్చివిష్కటుము; ౩.  
ఉప్పుకుచేయనివిష్కటుమునకు. పచ్చివిష్కటుము: ౪. ఉప్పుకు  
చేసిన విష్కటుమునకు. — ఉప్పిళ్ళు-ఉప్పుడు; ౫. చేరుళ్ళకు-  
చేరుడువిష్కటుము, చేరుడులు- చేరుళ్ళ, దంగళ్ళు-దంగళ్ళ.  
౬. చక్క-గా ఉడకని విష్కటుమునకు. — ననుఁబ్రాలు ననుఁ  
బ్రాలు-నిన్నాయి, నలుకువిష్కటుము; ౭. తండుల కణము  
నకు. — (చూ, శంకుకము); ౮. నానవిష్కటుమునకు. — నానఁ  
బ్రాలు, నానవిష్కటుము, పచ్చివిష్కటుము. (సం). — లాజము;  
పెండ్లినభూవరులపై చెరుగువిష్కటుమునకు. — నుంకు; ౧౦.  
ప్రయాణపు విష్కటుమునకు. — శీమకండులములు; ౧౦. యవల  
విష్కటుమునకు. — (సం) — దీప్యకము. (మిగతవానికి “చూ,  
సేనఁబ్రాలు”)

విరద, దే. వి. 1: చూ, విజానబంధము; చూ, విజా. 1. ఏబి.  
2. మూతవేసెడు తతిమెనకొయ్యకునక: గట్ట, దిమ్మె,  
మూత.

విరవిర, దే. ద్ర. క్రి. విజా. రూ-విజావిజా. అతి త్వరితముగా:  
చూ, స్వరము.

విరాన, రూ-విరాన. — పై. —

విరిక్తి, దే. వి. 1. మొదనగ: చూ, భూషణము. 2: వా. వి. బి.  
2: చూ, బాలికాక్రీడ.

విరీన, దే. ద్ర. క్రి. విజా: చూ, విరవిర.

విరీలున, — పై. —

విరుదము, సం. వి. అ. పుం. 1. — విరుదు: అభిజనము. (తె.)  
— అరిగ, వవాదము — పావదము — పదాదము, పట్టము,  
విరుదు; 2. — విరుదు. సామర్థ్య చిహ్నము; 3. — విరుదు.  
శౌర్య చిహ్నము.

విరుదాధ్యుడు, సం. విజా — విరుదాయత్తు. విరుదారి — విరుదు  
— విరుదులాడు: చూ, కూరుడు. 5.

విరుదాయత్తు, వై. విజా. — విరుదాధ్య. — పై —

విరుదారి, — పై. — (కు. పా.)

విరుదులాడు, వై. విజా. — పై. — (ద్య. అనియ)

విరుదు, వై. వి. 1: చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1; 2. — చూ, విరుదము.

1: 3. — చూ, విరుదము 2; 4. — చూ, విరుదము. 3:

విజా. 5: చూ, సమర్థుడు; 6: చూ, సమర్థము. 3: 7. —

విరుదాధ్య: చూ, కూరుడు. 5.

విరునగు, వా. అ. క్రి. 1. కలకుగిలు, విజ్ఞ: వా. 2. సరిగావ  
చనుముకానిదగు: విజ్ఞ.

విరుసు, వై. వి. రూ-విరుసు (దేశ్యమని శ. ర.) = పరుష,

1. గట్టి. కళా. 3, అ. 243: చూ, బెడిదము; బి. 2.

విరుసుఁగ్రోవి, విలుసు; విజా. 3. కఠినము. కై. 7, అ. 39:

చూ, బెడిదము; వా. 4. చిముడకుండునటుల ఉడకఁజెట్టుట.

“విరుసుపడును.”

విరుసుఁగ్రోవి, దే. వి: చూ. విరుసు. 2.

విజుదిజు, దే. ద్ర. క్రి. విజా: చూ, రూ-విరవిర.

విజాన, చూ, రూ-విజావిజా. (రూ-విరాన).

విజీన, — పై. — (రూ-విరీన).

విజీలున, — పై. — (రూ-విరీలున).

విజువిజ్ఞ, దే. వి. దాని లోనగునవి పడుటయందగు ద్యన్యసు  
కరణము: చూ, హూహూ.

విజుసు, వై. వి. విజా. — పరుష: చూ, రూ-విరుసు. (దేశ్యమని  
శ. ర.) (కాతిన్యమునకు. — కళా. 3, అ. 84.)

విజునైనవాడు, వా. వి. 1. బెట్టసరిగలవాడు; 2. కఠినహృద  
యఁడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

విజ్ఞ, దే. వి: చూ, విగి. 1—2—3. విగువునకు. — భో. 4,  
అ. 309)

విజ్ఞవిగియు, దే. అ. క్రి. (విగియు + విగియు) మిక్కిలి  
విగిసికొను. కాశీ. 7, అ. 50.

విజ్ఞ, దే. వి. 1. తడిక విగువుగా నిలుచుటకై దారముగట్టి  
యొడ్చి యానించెడు కొయ్య: విసి; 2. ఉర్దతి: చూ,  
హంకారము: విజా. 3. గట్టి: చూ, బెడిదము; 4: ఉరుటు,  
దురుకు, బెట్టిదము. (సం.) అవలిప్రము, ఉత్పిక్తము. ఉర్ద  
తము, ఉర్ద్యుత్త: అ. క్రి. 5: చూ, విరునగు. 1 భో. 4,

అ. 115; 6: చూ, విరునగు. 2.

విలకము, సం. వి. అ. పుం. = పల్లిక: చూ, పల్లిక.

విలవిలలాడు, వా. అ. క్రి. ముద్దుపలుకులతో నాడుకొనుచు  
కలసి మెలసియుండు.

విలవిలాక్షిలు, వా. వి. బి. ఒకజాతి పిట్టలు: చూ, శకుంతి (పక్షి)

విలమెట్లు, వా. వి. బి: చూ, విల్లచెప్పులు.

విలము, సం. వి. అ. న. 1. = బెలము — వింము: చూ,

రంధ్రము. 1; 2. గుహ: చూ, రంధ్రము. 1; పుం. 3.

ఉత్పైక్రవము: చూ, హయము.

విలివిలి, వా. వి: ముద్దుమద్దు.

విలువము, వై. వి. = విల్ల. 1: చూ, శ్రీపంము. \*; 2. మా

రేడువండు: చూ, శ్రీపంము.

విలేశయ, సం. వి. అ. ప్రి: రూ-విలేశయము. అందణము,

కోకడము, గోర, గోధిక, గోలి, నిహక-నిహక, పంచ

నవి, మునలి. (తె). — ఉరుము, ఉలుము, ఏవరి, కేలు

మేవరి, తద్వి. — ౧. ఉరుపిల్లికు. — గొధారము, గొరేయ

ము. గొరేరము. (తె). — ఉరుపిల్లి: ౨. పీరుడు

మునకు. — గోధిక, నిహక-నిహక. (తె). — పీరుడుము.

(మిగతవానికి “చూ, హలాహలము.”)

విలేశయము, సం. వి. అ. పుం. 1. — పై. — 2. పాము:

చూ, సర్పము; 3. ఎలుక: చూ. మూషికము.

విల్క-చూర్పు, వా. వి. కొల: చూ, హింస. 1.

విల్కకై, వా. వి. 1. కొన్నిరూసులు కలిసిన మొత్తము; 2.

కొన్నిసంవత్సరములముక్క: కలిసిన మొత్తము; 3. కొన్నింటి

మొత్తము.

విల్ల, దే. వి. రూ-విల్ల. 1. బండము. ఉ, హరి. 3, అ. 99:

చూ, శకలము. 4; 2. (సూర్యపంధ్రాదుల) వింజము.



చూ-బిల్లి-బిల్లిక: చూ, బింబము 8; 9. గుండ్రపుకలగడ: చూ, లోడు; 4. కపిలెరాట్టుము: చూ, రాటణము. 2; 5. చెవి నగ: చూ, భూషణము. 2; 6. పలుచని గుండ్రనిపిస్తువు; 7. తాళపనివాడు దిండునకంటించెడు చక్రము; 8 మెడ లోనగు చోట్లందు గుండ్రముగా రేచెడు నెత్తురుగడ్డ: చూ, నెత్తురుగడ్డ (నెగరోగముచేగడ్డతోవట్టిన గడ్డఅనికొందలు); 9. తపాలబిళ్ల; విజ. 10. రూ—బిళ్ల. గుండ్రనిది.

బిల్లికట్టు, దే. వి. రూ-బిళ్లకట్టు. 1. మేడలోనగుచోట్ల యందు నెత్తురుగడ్డకట్టు; వా 2. పుటము పెట్టుటకుముందు మూకు ల్లో నుంచెడు మండుబిళ్ళల అమరిక.

బిల్లికట్టులు, దే. వి. బి. తమలపాకులమడెలకు క్రిందను మీదను నంతనచేసి కట్టెకు కట్టులు.

బిల్లిగోళ్లు, దే. వి. బి. చూ, బాలక్రిడ.

బిల్లిచెప్పులు, దే. వి. బి. రూ - బిళ్లచెప్పులు. తోచబిళ్లలకు కుచ్చులమర్చిన చెప్పులు: చూ, సమ్మాలిగలు.

బిల్లికలగడ, వా. వి: చూ, బిల్లి 3.

బిల్లివాయి, ద్వ. వి. చక్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.

బిల్లి, వా. వి. 1. (చంద్రసూర్యుల) బింబము: చూ, రూ-బిల్లి 2; 2. చెడుగుడు అటలోని కూక. "అల్లిబిల్లిచెంగలనాత్ బిల్లి బిల్లి బిల్లి (గుడుగుడుగుడు)": చూ, స్వరము. 2.

బిల్లిక, దే. వి. చూ, బిల్లి. 1.

బిల్లి, వా. వి. రావలసిన సొమ్మునకు చెక్కు. 'జీతపుబిల్లి' (చూ, బిరావర్లు)

బిల్లికరెక్కరు, వా. వి: చూ, సుంకరి.

బిల్లిబిడ్డెము, వా. వి: చూ, బాలక్రిడ.

బిల్లిము, సం. వి. అ. న. = బిలవము. 1. మారేడుపండు: చూ, శ్రీపలము; పుం. 2. మారేడు\*: చూ, శ్రీపలము

బిస, దే. వి. 1. ఏకపు మ్రానిక్రింది యరకాగము: మీట; 2. యంత్రపు కీలు. స్వా. 4. అ. 37; 3: చూ, యంత్రము. 1.

బిసకంఠిక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, బిలాక: (చూ, శకుంతి.)

బిసప్రసూనము, సం. వి. అ. న. తామర: చూ, సహస్ర పత్రము.

బిసబిస, దే. వి: చూ, వేగము. 3.

బిసము, సం. వి. అ. న. 1. తామరతూడు, మృణాళము: చూ, సహస్రపత్రము 1; 2. తామరతీగ: చూ, సహస్ర పత్రము 1;

బిసరుహము, సం. వి. అ. న: చూ, బిసప్రసూనము.

బిసాకు, వా. విజ. 1. నిర్లక్ష్యము; 2. బిలాదూరు.

బిసాదు, వా. విజ.—పై.—

బిసి, దే. వి: చూ, బిట్టు. 1.

బిసిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, బిసము. 2; 2. తామర కొలము: చూ, సరస్సు 1; 3: చూ, తామరతంపము. 1.

బిసిబిసి, దే. విజ. చగువుబిగువుగలది. వర. 5, అ. 27.

బిసివోపు, దే. అ. శ్రీ. పట్టునదలు.

బిస్త, దే. వి: చూ, బిడ్డ.

బిస్తము, సం. వి. అ. పుం. రూ-విస్తము-కర్షమెత్తు బింగారు, మాడ, సువర్ణము: చూ, లోహము. 1.

బిస్తి, వా. వి. తోయసంచలతో నీళ్ళుమోయువాడు (వకాళిఅని కొందలు)

బిస్సు, దే. వి. వేగమునందగు ధ్వన్యనుకరణము. సా. 1, అ. 93 చూ, హళాహళా.

బిళ్ళ, వా. వి. విజ: చూ, రూ-బిల్లి.

బిళ్లకట్టు, వా. వి. బి: చూ, రూ-బిల్లికట్టు.

బిళ్లకుడుములు, వా. వి. బి. మోదకవిశేషము: చూ, భక్ష్యము.

బిళ్లచెప్పులు, దే. వి. బి: చూ, రూ బిల్లిచెప్పులు.

బిళ్ళదున్న, వా. వి: చూ, ముక్కొమ్ము మొకము.

బిళ్ళ, దే. వి: చూ, సోద్రకము\*.

వీ

వీట, దే. వి. రూ-వీటిక. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 103; చూ, స్ఫోటము.

వీటగిలు, దే. అ. శ్రీ. రూ వీటగిల్లు: చూ, స్ఫోటిండ్.

వీటగిలు, —పై.—

వీటలవాలు, —పై.—

వీటలువోపు, —పై.—

వీటిక, దే. వి: చూ, రూ-వీట.

వీకము, వా. వి. ఈ: దెరువాద్యము: చూ, వీణ.

వీకర, వా. వి. వీణ\*: చూ, ప్రాస్వగవేధక.

వీగము, దే. వి: తాలము—తాళము తద్వి.—౧. కుంధిక—కుంచెకోల. (సం.)—అంకుటము, కూర్చిక: ౨. తాళపు చెవికి.—తాళముచెవి, చెవి. (సం.) అంకుటము.

వీజకోశము, సం. వి. అ. పుం. తామరపూస: చూ, మిద్దె. 2

వీజపత్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, హేమసాగర\*.

వీజపూరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మాదిపలము\*.

వీజమాతృక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, వీజపత్రము\*.

వీజము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, విత్తనము; 2. విత్తులనాటు:

చూ, వెడ. 2; 3 = వీరజము: చూ, వృషణము; 4: చూ, రేతస్సు. 1; 5 చూ, హేతువు. 1; 6. బిలము: చూ, శక్తి. 1: అం. 7. పలాగమ కార్యములచే నిర్వహణసంది యేర్పడియె. గొప్పదైన ప్రయోజనము కొఱతైన యుత్సాహ మారంభము. మొదట స్వల్పముగ నుద్దేశింపఁబడి తర్వాత దర్బార కాళోపకాణాలుగ విస్తరించిన నాయకోపనాయకుల యుత్సాహము వీజము: చూ, సంధులు.

వీజాంకురన్యాయము, న్యా. (చెట్టుముందా? విత్తనము ముందా? చెట్టులేక విత్తనములేదు. విత్తనములేక చెట్టుపుట్టదు.) గింజ యందు మొలక అఱఱగియున్నదను రీతి.

వీజాకృతము, సం. విజ. విత్తి దున్నినది (పొలము) ఉత్త కృష్ణము: చూ, భూమి. 1.

వీణాక్షరములు. అం. (హ్రం—హిం—హూం—హయం—హ్రం—హ్రః) : చూ, మంత్రము. 1. (వీణాక్షరములు పెక్కు రీతుల నుచ్చరింతురు.)

వీణావాసము, సం. వి. అ. న. విత్తుట, ఉపి : చూ, వెద. 2.

వీణావాసితము, సం. విణ. ఉప్తము : చూ, భూమి. 1.

వీణోదకము, సం. వి. అ. పుం : చూ, వదగల్లు.

వీణ్యుడు, సం. విణ : చూ, సత్కుల ప్రసూనుడు.

వీణినేల, వా. వి. చిరకాలమునుండి దున్నని నేల : చూ, భూమి. 1.

వీణినరులు, వా. వి. బ : చూ, ధాన్యము.

వీడు, దే. వి. 1 : చూ, వీణినేల : 2. మట్టమైన యినుము (కాకరపువ్వువత్తులతోని మందుతో వీడు కలిపెదరు) : చూ, లోహము. 1; విణ. 3. నికృష్టము : చూ, హినము 1; 4. ఉత్త : చూ, శూన్యము. 1.

వీడు, వై. వి. = వీతి : చూ, సాధ్యనము.

వీడుకొను, ద్వ. అ. క్రి. భయపడు. పు 2, అ. 82 : చూ, ప్రుక్కు. 8.

వీడ, వై. విణ. 1 : చూ, సన్నాసి; 2 : చూ, వీడవాడు; 3 : చూ, పేదరాలు; విణ. 4. = భీక. భయము నొందినది : చూ, భీకము.

వీడతనము, వై. వి : చూ, వీడరము. 1.

వీడలపెనుకాద, ద్వ. వి : చూ, వాయువు. సాం. దే. 13.

వీడవాడు, వా. వి : గాలిగుడ్డు, గుల్లకాడు, పంజె, పరికటై, పేద, వికారి—వికాసి, వీడ, బొబ్బలగొట్టు, బక్క, బక్కు, లొల్లగాడు. (సం.)—అకించనుడు, అభావుడు, అర్థ హీనుడు, ఇత్యరుడు, మూ, కంఠేరుడు, కటుంబుకుడు. కాకరూకుడు—కాకలూకుడు, కీకటము, కీనాకుడు, జొల్ల కుడు, ఖ, ఫిద్రుడు, జాయాజీవుడు, జాయానుజీవుడు, దరిద్రుడు, దీనుడు, దుర్గుడు, దుర్విధుడు, నిర్గంధుడు, నిర్దనుడు, నిర్బర్తికుడు, నిస్వకుడు, నిస్స్వరుడు, వీతుడు. తద్వి. — ౧. మికిలి వీడకు. — ఇరుపేద—నిలుపేద, బుక్కాపకిడు. ("చూ, లొల్లగాడు.")

వీభతనము, సం. వి. అ. పుం : చూ, రసములు.

వీభత్తుడు, సం. వి. అ. పుం. 1 : చూ, సుభద్రేకుడు : విణ. 2. వికారము గలవాడు : చూ, వెట్టి. 5; 3 క్రూరుడు : చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. కనికరముగలవాడు : చూ, సురతుడు.

వీర, వా. వి : చూ, వీణ\*.

వీరజము, వై. వి. = వీజ : చూ, వీజము. 3.

వీరతీగె, ద్వ. వి. కోశాతకిలత\* : చూ, వీణ.

వీరనరము, వా. వి : చూ, రూ-వీణనరము. (కు. పా.)

వీరము, వై. వి. = వీర్యము. 1 : చూ, శౌర్యము. 1; 2 : చూ, హంకారము.

వీరాజు, వా. స. క్రి. తుడిచివేపుచేయు.

వీరింగు, వా. వి : చూ, నటువెయ్యిడు.

వీరిజము, వై. వి. = వీజ : చూ, వీజము. 3.

వీరు, వా. వి. 1. అతిశయము : చూ, హెచ్చు. 2; 2. ఒక రకము సారాయము : చూ, సుర. 2.

వీరువ, వా. వి. రూ-వీరువా. లోపల అంతస్తు లమర్చిన చొదవగుపెట్టె : చూ, నందుకా. (అలమారునకు. — చూ, నందుకా)

వీరువా, వా. వి. — వై. —

వీణ, దే. వి. రూ-వీర\* : చూ, ప్రాస్థ్యవేధుక; విణ. 2. పెద్ద. "వీణెండ" : చూ, సుర. (3).

వీణనరము, వా. వి. రూ-వీరనరము : చూ, వీర. 1.

వీణు, దే. విణ : చూ, వ్యవము. "వీణువడు."

వీణువడు, ద్వ. అ. క్రి : చూ, వ్యవమగు. హరి. ఉ. 3, అ. 8.

వీణువాణు, దే. అ. క్రి. — వై. —

వీణువోపు, 1. — వై. — 2. బెండువడు : చూ, పరియు. 2.

## బు

బుంగ, దే. వి : 1. చిన్నమూతిగలకుండ : చూ, ధాండుము. 3;

వా. 2. బుట్ట : చూ, సజ్జ. 1.

బుంగనామము, దే. వి. వరుస ఎడములేక తీర్చిన తిరుమణి : చూ, బొట్ట. 1.

బుండ్రము, వా. వి. గుడ్డగూఁజ : చూ, సకినంపుబులుగు.

బుకము, సం. వి : అ. పుం : చూ, రూ-బకము. 2. \*.

బుకాయించు, వా. స. క్రి : చూ, బనాయించు. 2.

బుకాయంపు, వా. వి : ధమాయంపు.

బుక్క, దే. వి. రూ-బుక్క-బుక్కము : చూ, సురుము.

బుక్కనము, సం. వి. అ. న. కుక్కనూత : చూ, స్వరము. 2.

బుక్కము, సం. వి : న. న. అ. పుం. 1. శౌతమునందు ప్రసిద్ధమైన మాంసము : చూ, శుక్తము. 2; 2. మేక పోతు : చూ, మేషము. 1.

బుక్కా, దే. వి : చూ. రూ-బుక్క.

బుక్కాపకిడు, వా. వి. 1 : చూ, వీడవాడు : 2. ఒకానొకతురక.

బుక్కాము, దే. వి. 1 : చూ, రూ-బుక్క. స్వా. 3, అ. 84; 2. పుష్పాడి : చూ, సుమనోరజము.

బుక్కావాడు, దే. వి. గందనాడి లోనగునవి యమ్మెడువాడు.

బుక్కింగులపీను, వా. వి. టిక్కెట్టులమ్మెడువోటు.

బుక్కు, వా. వి. పొత్తము : చూ, సంపుటము. "ఎక్కల బుక్కు."

బుగడ, దే. వి. అడుదానికొన చెవివగ. రూ-బొగడ : చూ, భూషణము. 2.

బుగబుగ, దే. వి : బుగులు కొనుట యందగు ద్వస్యనుకరణము. కళా. 2, అ. 78 : చూ, హూహూ.

బుగులు, దే. వి : చూ, రూ-గుబులు.

బుగులుకొను, దే. అ. క్రి. 1. గుజాళించు. వర. 3 : అ. 239;

చూ, వలచు, 1; 2 : చూ, వ్యాపించు. కాశీ : 8. అ. 240;

3 : చూ, విజృంభించు అచ్చ. యు. కాం. 230; 4. వీడి

బొట్టులోనగునవి లోపలనుండి వైకుబుకు. జై. 8. ఆ.  
197: ఉప్పొంగు, ఒడ్డగిలు—ఒడ్డగిల్లు; చిదుకు, చిప్పిలు—  
చిప్పిల్లు. నిగుడు—నిపుడు, పిచ్చిలు—పిచ్చిల్లు.

బుగులుపుచ్చు, దే. పై: చూ, బయలుపఱచు.

బుగులుపోవు, దే. అ. క్రి: చూ, బయలుపడు.

బుగులుబుగులు, దే. వి. క్రక్కుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము:  
చూ, హూహూ.

బుగ్గ, దే. వి: చూ, రూ-ప్రక్క. 1—2—3. వా. 4-బుగ్గ.  
యింటిపేరుగాగలవారు. “బుగ్గవారు”.

బుగ్గి, దే. వి. 1. బూడిద: చూ, భస్మము; 2. ధూళి: చూ,  
రేణువు. 1.

బుచ్చి, దే. విణ: చిన్న: చూ, స్వల్పము.

బుచ్చిగాడు, దే. విణ: చిన్నవాడు.

బుచ్చివాలు, దే. అ. క్రి: చూ, విన్నవోవు.

బుజ్జ, దే. వి. 1. కుండలీకరణము: చూ, సున్న. 1; వై. వి.

2. = భుజ. రూ-బుజము: చూ, స్కంధము. 1.

బుజవత్తిరి, వై. వి. = భుజవత్రి. \*: చూ, రేఖనము. 3.

బుజవత్రి, వై. వి. = —వై. —

బుజము, వై. వి. = భుజ: చూ, రూ-బుజ. 2.

బుజముపుట్టువు, ద్వ. వి. రాదవాడు. ఆచ్చ. బాల, కాం. 123,  
చూ, రాజ. 1.

బుజముబుజముకలుపుట, జా. కార్యమునకు సహాయమగుట,  
సవారిమోయువాడొకఁ డెగుబుజము మఱియొకఁడు దిగు  
బుజము వేయక సరిగవట్టుట. “విన్నిగకులఁజూచిన దమరా  
వెన్నునితో బుజముబుజము గలుపుటయేమేలు.” (ధర్మజ  
రాజసూయము).

బుజగము, దే. వి. 1. ఇచ్చకము, ఉపలాసము. చూ, సమ  
సము. 2; విణ. 2. మిక్కిలి మధురమైనది: చూ,  
సాంత్వము. 2.

బుజ్జగించు, దే. అ. క్రి: అచ్చికబుచ్చికలాడు, ఇచ్చకమాడు,  
చలివాపు, వుసలాయించు, బెల్లించు, బెల్లించుకొను. (సం) —  
ఉపలాపించు.

బుజ్జగింత, దే. వి: చూ, బుజ్జగము. 1—2.

బుజ్జగింశి, దే. వి: —వై. —

బుజ్జగింపుమాట, వా. వి: చూ, బెల్లంపుమాట.

బుజ్జనము, దే. వి: చూ, రూ-బుజ్జగము. 1—2.

బుట్ట, వా. వి. వత్తములమీద వేయుపువ్వు.

బుట్టుకు, దే. వి. రూ-బుట్టుక్క. మునుగుటయందగు ధ్వన్య  
నుకరణము. పాండు. 5, ఆ. 283: చూ, హూహూ.

బుట్టుక్క, దే. వి. —వై. —

బుట్ట, వై. వి. = పుట: చూ, సజ్జ. 1

బుట్టి, —వై. —పాండు. 2. అ. 17.

బుట్టిక, —వై. —

బుట్టేవు, వా. వి: చూ, బుండ్రము. ఆం. పదా 5— 18

బుడక, వా. వి: రూ-బుడక: చూ, స్నానము.

బుడకోడి, ద్వ. వి. నీరుకోడి: చూ, పుంజు.

బుడగ, దే. వి: చూ, బుగ్గ.

బుడబుడ, దే. వి: నీళ్లలోనుండివెడలుట, క్రక్కుట, పొక్కుట,  
పొక్కుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.  
(నీళ్లలోనుండి వెడలుటకు. —స్వా. 4, అ. 17; క్రక్కు  
టకు. —భాగ. 3: స్కం. 702.)

బుడమ, దే. వి: 1. (సం). —గవాక్షి, ఊద్రపల, గోకుంబ,  
గోపాలకర్కటి, గోపాలి, చిత్ర, మృగోర్వారుపు; కద్ది.  
గ. కారుబుడమకు. (సం). — తీవ్రగంధము; 2. రామ  
బుడమకు. — (చూ, రామబుడమ) 3. ఉర్వారుకము.  
ఉర్వారుపు, ఉర్వారుకము. పాటుకము. (తె) కూతురు  
బుడమ. బ. 2. బుడమవడ్లు: చూ, ధాన్యము.

బుడము, దే. వి: చూ, మొదలు. 4.

బుడికిన్ను, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

బుడిగ, దే. వి: 1; ఎద్దుమీది యొకవైపునద్దె: రూ-బుడిగ;  
2. పిడత: చూ, పాత్రము. 6.

బుడిగి, దే. విణ: చూ, రూ-బుడుగు.

బుడిగె, వా. వి: చూ, రూ-బుడిగ. 1.

బుడిపి, దే. వి: రూ-బుడ్డి. 1. బొడవ. ప్రానియందలి ముడి:  
చూ, ముడుత; 2. కమండలము: చూ, పాత్రము. 6-౫౩;  
3: చూ, బొప్పి; 4. చెఱుకులోనగువాని కనుపు: చూ, బుడిపి.  
1; 5: చూ, శిరోగ్రీవము.

బుడిబుడిదీర్చములు, వా. వి. బ. దొంగదొంగయేడ్పులు.  
(ఉత్తరపర్వారులలో వాడుక.)

బుడిబుడిపి, దే. వి. 1: చూ, సంభ్రమము. వసు, 4, అ. 65;  
విణ. 2: చూ, స్వల్పము.

బుడిబుడుక్క, వా. వి: చూ, రూ-బుడుబుడుక్క.

బుడివడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సంభ్రమించు. ఉ. హరి. 6, అ.  
164.

బుడుక, దే. వి: చూ, రూ-బుడక.

బుడుకు, దే. వి. బ: చూ, భక్ష్యము. కాశీ. 7, అ. 188.

బుడుగు, దే. విణ. పొట్టి: చూ, ప్రాస్వము.

బుడుత, దే. వి. రూ-బుడుతడు. 1. కిడ్డ: చూ, శిశువు; 2.  
బాలుడు: చూ, శిశువు; విణ. 3. పొట్టి: చూ, బుడుగు;  
4: చూ, వామనుడు. 2.

బుడుతడు, దే. వి: చూ, రూ-బుడుత. 1—2. (బాలునికి.—  
ఉ. రా. 6, అ: 190.)

బుడుతనెలతాల్పా, ద్వ. వి: చూ, శివుడు. ఆం. దేవ. 8.

బుడుబుడుక్క, దే. వి. రూ-బుడుకక్క: హుడుక్క: చూ,  
పీణె.

బుధుబుధుక్క-వాడు, దే. వి: చూ, సౌవలీడు.

బుధుబుధుక్క-వాడు, దే. వి. —పై—

బుధుడు, దే. వి: చూ, రూ-బుధము.

బుధ్ధ, దే. వి. 1: చూ, వట్టవాపు; 2. నీరుకాయ: చూ, స్పోటము. 2.

బుధ్ధకాయలు, వా. వి. వేరునెనగ కాయలు. (రాయల సీమలో వాడుక)

బుధ్ధకొట్ట, వా. స. క్రి: ఎద్దుపట్ట, విడిగొట్ట. (వి. అండా కర్షణము)

బుధ్ధగిండు, దే. అ. క్రి: కోరారు, కోరు.

బుధ్ధగింపు, దే. వి. బుధ్ధగిండు.

బుధ్ధపక్క, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

బుధ్ధపిడుగు, దే. వి. పశువుల మేననంటికొని రక్తముపీచ్యై

జంతువిశేషము. తద్వి. —౧. అంబారుపిడుఁజు, కొఱుఁజు

—కొఱుఁడు—కొనుఁదురు, గోమారి; ౨. చెక్క కొఱుఁజు

—చెక్క కొఱుఁదురు—చెక్క పిడుఁజు, పిడుఁజు—పిడుఁదు

పిఱుఁదు: (సం.)—బృహదస్పత్రము: ౩. జలగ—

జలగ, నల్లద్రాగుడు—నల్లద్రావుడు. (సం.)—అర్కస్సు,

ఉరగము, కాదుడి, జలమక్షిక, జలనూచి, జలాటని,

జలూక—జలౌక—జలౌకస—జలౌకసము, రుల—రూలి,

పటాణక, వేణివేదిని; ౪. వీనుగుజలగ. (సం.)—గిరిక,

దీర్ఘకోశిక, దుర్నామ: ("చూ, వేణివేదిని.")

బుధ్ధబుధుసర, దే. వి. రూ-బుధ్ధబుసర, కాచర—కాజర—

కాసర. (సం.)—కాశహర\*.

బుధ్ధబుసర, వా. వి.—పై—

బుధ్ధవాడు, దే. వి. అండవృద్ధి గలవాడు.

బుద్ధి, దే. వి. చిన్నమూతిగల విడుపాటి కాపసాత్రము: చూ,

పాత్రము. ౧—౧౩; 2. కమండలము: చూ, పాత్రము.

౧—౩౩.

బుద్ధిగ, —పై—

బుద్ధి, దే. వి: చూ, రూ-బుడివి.

బుత్త, వా. వి. అడుగుటి. సాం. చూ. 19: చూ, భగము. 12.

బుత్తి, వై. వి. = భుక్తి, తిండి, నీలా. 1. అ. 118: చూ,

సాపాటు.

బుదవారము, వై. వి. = బుదవాసర, సౌమ్యవారము, పెద్ద

వారము: చూ, వారము: వారము. 2.

బుదుడు, వై. వి. = బుధ. 1: చూ, నెలచూలి; 2. పండి

తుడు: చూ, విద్వాంసుడు; 3: చూ, వేలుపు.

బుద్ధి, వై. వి. = బుద్ధి. 1. మతి. అచ్చ. సం. కాం. 12: చూ,

హృల్లేఖము. 2; అం. 2: చూ, మానసిక పూజాకుసుమములు.

బుద్ధిమెకము, వై. వి. నక్క: చూ, పృథగంము.

బుద్ధుడు, వై. వి. = బుద్ధ: చూ, బుద్ధుడు.

బుద్ధుదము, సం. వి. అ. పుం. = బుద్ధుదము. 1. నీరుబుగ్గ: చూ, స్పోటము. 2; 2. గర్భమువందలి అవయవ విశేషము.

బుధవారము, సం. వి. అ. పుం. = బుదవారము: చూ, బుదవారము.

బుధితము, సం. వి. తెలియఁబడినది: చూ, వృక్షము. 2.

బుధుడు, సం. వి. అ. పుం. = బుధుడు: చూ, సౌమ్యుడు.

బుద్ధము, సం. వి. వి. వి. చూ, బుధితము.

బుద్ధావరారము, అం: చూ, అవరారములు. (ప్రజలందఱును

వేదమార్గములను, నీతిని విడిచిరి. జీవహింసల కలవాటు

పడిరి. ఇదిమాది సహింసలేక అహింసను దోదించుటకై

దేవుడు బుద్ధుండై పుట్టెను. ఇదియే బుద్ధావరారము) (చూ,

బుద్ధుడు.)

బుద్ధి, సం. వి. ఇ. క్రి = బుద్ధి: చూ, బుద్ధి. 1-2. (అంతః

కరణ వృత్తులు నాదిగింటిలో నొకటి. ఇది పంచ, మేధ,

చార్వి, గృహతి, శ్రౌతి, చత్వరి అని అఱువెదములు.)

బుద్ధిగుణములు, అం. శుశ్రూష, శ్రవణము, గ్రహణము.

ధారణము, కింహము, అపోహము, అర్థవిజ్ఞానము,

తత్త్వజ్ఞానము. (8)

బుద్ధిపెదతలఁబట్టుట, జా. బుద్ధిచెప్పుట. "పెద్దతనముఁబోయి

బుద్ధి పెదతలఁబట్టెన్." తార. 4, అ. 15: "ఉచితలకు

బుద్ధి పెదతలనుండుఁగాదె," పాండు 3, అ. 81.

బుద్ధిమంతుడు, సం. వి. వి. (హిం. అకౌర్) (పా = అకౌర్

మంద్): చూ, సహృదయుడు.

బుద్ధిహీనుడు, సం: వి. వి. అ. పుం. = అక్షరణుడు, అద్వయ

వాది, అభిమానుడు, అర్కబంధువు, అర్జునుడు, అస

ముడు, కనిష్ఠగుడు, కరుణాకూర్పుడు, కారహింసఁబడు,

కులిశాసనుడు, కేవలి, ఖనముడు. గుణాదుడు, గోపే

తుడు, గౌతముడు, చైత్యుడు, జితార్థి, జీనుడు, తథాగ

తుడు, తమోముడు, తమోపమానుడు, తాపి, తమూర్తి

త్రిశరణుడు, తీర్థంకరుడు. — తీర్థకరుడు, దశబలుడు

దశకూమీరుడు, దశార్థుడు, ద్వాదశాక్షుడు, ద్వికా

యుడు, ధర్మచక్షుడు, ధర్మరాతువు. ధర్మరాజు, సగ్గు

డు, పంచజ్ఞానుడు. బహుశీలుడు, భ వంతుడు, భగవా

నుడు, మహాబలుడు, మహాబోధి మహాముని, మహా

సుఖుడు, మాయాదేవీసుతుడు, మాయాసుతుడు, మార

జిత్తు, ముని, మునిండుడు. మైత్రీబలుడు, రాగశని,

లోకజిత్తు, వక్త్ర, వినాయకుడు, విశ్వబోధుడు, వీతరా

గుడు, వ్యోమాభుడు, శంభువు, శాక్యముని, శాక్యసిం

హుడు, శాస్త్ర, శాస్త్రోదని, శ్రీమనుడు, శ్వేతకేతుడు,

షడభిజ్ఞుడు, సంగుప్తుడు, సంబుద్ధుడు, సమంతభద్రుడు,

సర్వజ్ఞుడు, సర్వదర్శి, సర్వాస్పదీయుడు, సాధువు, సుగ

తుడు, సునిశ్చితుడు, సుభాషితుడు: (చూ, సన్యాసి):

తద్విశేషములు. — (౧) బుద్ధభేదములు. — అనంతుడు,

పాణి, పోతలకప్రియుడు, బహురూపుడు. బౌద్ధుడు, భిన్నకుడు, మహాశ్రమణుడు, మహావీర్యుడు, లోకనాథుడు, లోకేశుడు, లోకేశ్వరుడు, వజ్రసూర్యుడు, వైనాయకుడు, సరోజి, సుఖవత్సీకరుడు. సుధావర్తి, హలాహలుడు. మఱిన్ని ౧. కబౌద్ధుడు: ౨. బౌద్ధమతస్తుడు. - కీరకుడు, జ్వణకుడు; ౩. బౌద్ధభిక్షుడు. — చీవరి, ౪. బౌద్ధద్రాహ్మణుడు. — చైత్యుడు; ౫. బుద్ధశక్తివిశేషము. — కులికాంకుశ, ఖదూరబుసిని. మహాశ్రీ; ౬. బుద్ధుని శిష్యులు. — ఏకచారిణుడు, ఖద్గుడు, ప్రత్యేక బుద్ధుడు, సుదంతుడు, స్వయంభువు: ౭. బుద్ధభిక్షుశిష్యులు. — గోమి, చేలుకుడు, చైత్రుడు, మహాపాపకుడు, శ్రమజేరుడు; ౮. బుద్ధనితల్లి — గౌరిపోత్రి, త్రిముఖ, రథాచన, మారాచి, వజ్రమూలిక, వజ్రవాహా, వికట: ౯. పూర్వజైన విశేషము. — అష్టార చక్రవంతుడు, కుమారుడు, ఖగ్గి, జ్ఞానదర్పణుడు- జ్ఞానదర్పణుడు, దండి, దియాంపతి, నీలుడు, నిరోత్పలి, పంచవీరుడు, పూర్వజినుడు, ప్రజ్ఞాకాయుడు, బాలద్రతుడు, మంజుషాపుడు, మంజుష

ద్రుడు, మంజుశ్రీ, మహారాజా, వజ్రదరుడు, వాగ్విశ్వరుడు, వాదిరాట్ట, విభాషణుడు, కాహ్లాంవాహనుడు. శిఖాదరుడు, సింహాశ్రీ, స్థిరచక్రుడు: (చూ, సన్న్యాసి.); 2: చూ, విద్వాంసుడు; విజ. 3. తెలియబడిన వాడు.

బుద్ధము, సం. వి. పుం. 1. బుద్ధము: చూ, వేరు. 1; 2. ఉద: చూ, శివ. 1.

బుద్ధుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

బుద్ధుడను, వై. వి. = బుద్ధుడ: చూ, బుద్ధుడము. 1.

బుద్ధుడు, సం. వి. అ. స్త్రీ: 1. అశనాయ, జైరిక, జ్ఞాతము, జ్ఞాత, జ్ఞర, జిహ్వ భోగవిశిష్ట. (తె.) — అంగద, ఆకలి, ఆకొంట. గొద, వని. తద్వి. — మిక్కిలి జ్ఞాతసకు. — (తె.) — అజ్ఞాతవి.

బుద్ధక్షితికిం, నకరోతిపాపమ్, న్యా. అకలిగొన్నవాడే పాపమును జేయడు: “అకలిగొన్న కరణము పాతకవిరేచివీనాడు” అని ఆంధ్రజాతీయము.

బుద్ధక్షిత, కింద్యకరేణుం: న్యా. అకలిగొన్నవాడు రెండుచేతులతో దినునా:

బుద్ధక్షితుడు, సం. విజ: అశనాయకుడు, జ్ఞాతకుడు, జిహ్వపు. (తె.) — అదనైనవాడు, అకొన్నవాడు.

బుద్ధుని, సం. వి. అ. స్త్రీ. బోధగాననిచ్చ: చూ, వాంఛ.

బుద్ధుని, దే. వి: చూ, బుద్ధ.

బుద్ధుని, దే. వి: చూ, బుద్ధునియము.

బుద్ధుని, వా. విజ: చూ, వామనుడు.

బుద్ధుని, వై. వి. = పుత్రక: చూ, సూనుడు. 1.

బుద్ధుని, వా. వి. గవునెన: చూ, వత్సము.

బుద్ధుని, దే. వి. చిలుగజ్జె: చూ, భూషణము. 2.

బుద్ధుని, వా. వి: చూ, రూ-బుద్ధుని.

బుద్ధుని, దే. వి: చూ, సుబ్బుని.

బురదకమ్మి, ద్వ. వి. గడవక్రిందికమ్మి.

బురదగొట్టు, వా. అ. క్రి. బురదలో చిక్కుకొను.

బురదపాము, దే. వి. వీరుకట్టె: చూ, సర్పము.

బురబుర, వా. వి. 1. రొంపవట్టుట; 2. పొంగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బురబురలాడు, వా. అ. క్రి: చూ, బుసబుసలాడు. 2.

బురమా, వా. వి: చూ, పిడిసాన.

బురికి, వా. వి: చూ, వామనుడు.

బురుక, బు. వి. 1. బిడ్డ: చూ, శిశువు; విజ. 2. పొట్టి: చూ, ప్రాన్యము; 3: చూ, వామనుడు; 4. గుట్టము తలయందుండెడు తురాయి.

బురుకడు, వై. వి. 1. = పుత్రక. బిడ్డ. ఉ. ధా. 8, ఆ. 139: చూ, శిశువు. (చేళ్ళనుని శ. ర.); దే. వి. 2. వేటకుక్క: చూ, శుకము; విజ 3: చూ, వామనుడు.

బురుజు, వా. వి. 1. గడి, కోటగోడ యందుండెడు దిబ్బ: చూ, సదనము. 1; 2: చూ, గజ్జియ.

బురుడా, దే. వి. బొంకు: చూ, వికటము.

బురుడు, దే. వి. — వై. —

బురుడుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మేదరి.

బురుమా, దే. వి: చూ, రూ-బురమా.

బురుసా, దే. వి. 1. ఎట్టవట్టు: చూ, సూత్రము. 1; 2 పట్టు. ఉ. ధా. 8, ఆ. 128: చూ, సూత్రము. 1.

బురుసు, వా. వి. వెండ్రుకల కుంచె.

బురుకుకొమ్మ, దే. వి. రూ—బుట్టకొమ్మ—బుట్టకొమ్మ, చిమ్మనగ్రోవి: చూ, శృంగము. 3

బుట్ట, . వి. 1 దే: చూ, జీనుగ్రోవి; 2: చూ, పుటియ; 3. కొబ్బరికాయ మొదలగువాని గుడ్డ; 4. ఎండినసొరకాయ; 5. వీజెలోనగువాని కాయ; 6. పాములవాని నాగసరము: చూ, నాగసరము 1; 7. తల: చూ, శిరము. 1; 8. సొరకాయ కమండలువు: బుట్టకాయ; 9. తాటిచెంక: చూ, దొక్కబుట్ట; విజ. 10. పెద్ద: చూ, సుర. (8) 11. శరీరములో నొక భాగము. ఇంటిపేరు గలవాడు. “బుట్టవాడు” (ఇట్లు ముక్కువారు—నోటివారు—గడ్డలవారు. ఇత్యాది.)

బుట్టలుడు, వా. వి. పిల్లవాడు. “బుట్టిబుట్టలుడు కథ”: చూ, శిశువు.

బుట్టకత్తి, ద్వ. వి. మోట: త్తి: చూ, రిప్పి 2.

బుట్టకాయ, ద్వ. వి. 1: చూ, బుట్ట. 8. ఉ. హరి. 4, ఆ. 42; 2: చూ, బుట్ట. 7.

బుట్టకొమ్మ, దే. వి: చూ, రూ-బురుకుకొమ్మ.

బుట్టగుంజ, వా. వి. రొక్క-బుట్టలోని గుంజ.

బుట్టకుకొమ్మ, దే. వి: చూ, రూ-బురుకుకొమ్మ.

బుట్టకుంక, దే. వి. బుట్టముక్కుగల జింక: చూ, హరిణము. 1.

బుట్టతలము, దే. వి. బుట్టయేతము: (చూ, తలము. (2))

బుట్టదోనె, వా. వి. ఏలుదాచెడు పుట్టి: చూ, హోదము.

బుట్టవీట్ట, వా. వి. భిక్షానొక పాదావతము: చూ, సురభి.

బుట్టవాడిన, ద్వ. వి. తావుకెక్కుదు వాడిన.  
 బుట్టముక్కు, దే. వి. పెద్ద రంధ్రముగల ముక్కు : చూ, ముక్కు.  
 బుట్టముక్కువాడు, దే. విణ. దొట్టముక్కువాడు : చూ, వాడిముక్కువాడు.  
 బుట్టి, దే. వి. 1. తరిపి ఆవు; చూ, సొరభేయి (దేనువు.) వా. 2. ఆడుపిల్ల. “బుట్టిబుట్టడు.” చూ, త్రి. (కుట్టినంటిది).  
 బుట్టు, దే. వి. 1. పక్షి యెగురుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ; వా. 2. చీడుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.  
 బులాకి, వా. వి. రూ—బులాకు : చూ, అడ్డబాస : చూ, భూషణము. 2.  
 బులాకు, వా. వి. —వై.—  
 బులియు, దే. అ. క్రి : చూ, సుఖించు. కళా. 8, ఆ. 213.  
 బులియుచుండుట, టా. ఉబ్బించుండుట. “ముక్తికన్యలను బెండ్లి యాడి బులియుచున్న, క్రొత్త పెండ్లికొడుకు.” (కళా పూర్ణోదయము.)  
 బులువు, దే. వి. 1. సుఖము. కళా. 8, ఆ. 213 : చూ, ప్లదనము; 2. చూ, విలాసము. 2. ఆం, టా. ప్ర. 189 : వా. 3. దూల : చూ, విదర్శిక.  
 బుల్లి, దే. వి. మగగుఱి : చూ, శిశ్నుము.  
 బుల్లి, వా. వి. 1. పిల్ల : చూ, త్రి; 2. కూడుతురు : చూ, నూన. 1; విణ. 3. చిన్న : చూ, వ్యల్పము. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)  
 బువి, వై. వి. = భూ : చూ, భూమి. 1.  
 బువ్వ, దే. వి. కూడు, అన్నము : చూ, పాదము. (1)  
 బువ్వంబంతి, వా. వి. వివాహమునందు బంధువులయిన మగవారు ఆడువారు అందఱును ఒకటిగా గూర్చుండి వేడుకగా భుజించుట, వివాహ చతుర్థ బంధుజననజగ్గి : బువ్వము—హరిబువ్వము. (చూ, సాపాటు.)  
 బువ్వకుడువు, దే. వి : (చూ,) అన్నప్రాశనము.  
 బుషము, సం. వి. అ. న. చూ, రూ-బుసము.  
 బుస, దే. వి. పాముయొక్క పూత్కారము : చూ, స్వరము. 2; 2. చూ, నిట్టూరువు, వసు. 1, ఆ. 75.  
 బుసకాట్టు, దే. అ. క్రి. 1. చిట్టుమను; 2. చూ, నిట్టూరుడు; 3. (ఏనుగు కొండముతో) పూత్కారముచేయు. య. 1, ఆ. 122; 4. (సింహము) పూత్కారముచేయు; 5. (పాము) బుసను; వా. 3. మైమఱచి నిద్రించు. (చూ, నిద్రించు); 7. గుట్టువెట్టు—గుర్తెట్టు—గులువెట్టు; 8. బుసపెట్టు, బుసబుసలాడు, బుసస్కొట్టు.  
 బుసకొట్టు పట్టువు, దే. వి : చూ, సర్పము. వేం, ఆ. 102.  
 బుసపెట్టు, వా. అ. క్రి : చూ, బుసకొట్టు. 8.  
 బుసబుస, దే. వి. సిగ్గుపొంగుట లోనగుభాషయందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.

బుసబుసలాడు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, బుసకొట్టు 8; వా. 2. రొంపచే ముక్కుగుండా చిమిడిలోనగునది ప్రసించు : బుర్రురలాడు.  
 బుసము, సం. వి. అ. న. రూ-బుషము. 1. పొట్టు, బుసి, బూగర : చూ, ధాన్యము; 2. మీగడతీసిన పెరుగు : చూ, స్తన్యము; 3: చూ, వికక; 4. పొట్లకినవు : చూ, తృణము. 1.  
 బుసి, సం. వి. ఈ. త్రి. పశ్యమనముద్రము నడుమనుండెను వరుబోద్ధాన నది : చూ, హోడివి (నది); దే. వి. (1) నిగులు : చూ, భస్మము; (2) గడ్డిగలిగిన పొట్లధాన్యము, బూగర. (సం.) ఉమాకటము : చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము); (3) ధాన్యముమీది పొట్టు : చూ, తింజ; (4) ఇండ్లవాసము లకుఁ బట్టెడు బూసి : బూగర. (సం.)—ఉమాకటము.  
 బుసివోవు, దే. అ. క్రి. చెడు : చూ, నవయు. 3.  
 బుసుకుజొన్న, ద్వ. వి. ఒకానొకజొన్న \*; చూ, సన్యము. 1.  
 బుస్సకొట్టు, వా. అ. క్రి : చూ, బుసకొట్టు. 8.  
 బుస్సు, వా. వి. బుసకొట్టుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము. అచ్చ. యు, కాం. 149: చూ, హూహూ.

## బూ

బూజము, వై. వి.—భూత : చూ, భూతము. 2.  
 బూజు, దే. వి. 1. పూతిగంధము : చూ, వాసన; 2. ఎండ సోకమిచే తడినస్తువులమీదఁ గలుగు కొంచెము మానన తెలుపు : రూ-బూడు. (సం.)—పూతము.  
 బూజుగులు, వా. వి. అయిరేవి : చూ, భాండము. 3.  
 బూజుట్టు, దే. అ. కి : బూడిచటచు, బూడుపాటు.  
 బూడిచటచు, —వై.—  
 బూడు, దే. వి : చూ, రూ-బూజు. 2.  
 బూడుపాటు, దే. అ. క్రి : చూ, బూజునట్టు. పాండు. 5, ఆ. 14; పాండు. ఆ. 185.  
 బూక, దే. విణ. 1. అబద్ధోక్తి : చూ, శబ్దము, 2; 2. బూట కము : చూ, వికతము.  
 బూగర, దే. వి. 1: చూ, బుసి (2); 2. చూ, బుసి (3); చూ, బుసి (4).  
 బూగరమండె, వా. వి. నూర్చినవరిరాశి.  
 బూచి, వై. వి.—భూత : చూ, భూతము. 2.  
 బూచికన్నులకచ్చ, వా. వి : చూ, బాలక్రీడ.  
 బూచిగాడు, ద్వ. వి. బూచివలెనుండుటచే కుక్కకియ్యఁబడిన పేరు : చూ, నీవగి. 2.  
 బూచివాడు, ద్వ. వి : చూ, భూతము. 2.  
 బూచులతోడు, ద్వ. వి : చూ, శివుఁడు.

బూటకము, దే. వి. 1: చూ, బూక. 1; 2: చూ, బూక. 2; 3: చూ, వంచనము. పు. 1: ఆ. 148; 4: చూ, మాయము. 1, వీలా. 2. ఆ. 41.

బూటకీడు, దే. విణ. (బూటకము + ఈడు) రూ-బూటకుడు. 1: చూ, ప్రతిహేరకుడు; 2: చూ, వంచకుడు.

బూటకుడు, —వై.—

బూడిద, వై. వి. రూ-బూడిదె-బూడ్డ = భూతి: చూ, భస్మము.

బూడిదరంగు, వా. వి: చూ, ధూసరము. 1.

బూడిదగుమ్మడి, వై. వి: చూ, పెండ్లిగుమ్మడి \*.

బూడిదపండు, ద్వ. వి: చూ, విభూతిపండు. పాండు. 5, ఆ. 14.

బూడిదపన్ను, ద్వ. వి. శవముపై పన్ను: చూ, సుంకము. 1.

బూడిదె, వై. వి.=భూతి: చూ, రూ-బూడిద.

బూడ్డ, వై. వి.=భూతి. చూ, రూ-బూడిద.

బూడ్డి, —వై.—(వాడుక.)

బూతనాడుడు, వై. వి.=భూతనాథ. 1: చూ, బూచులతేడు; 2: చూ, బూచిగాడు.

బూతపిల్లి, వై. వి. (బూతము + పిల్లి): చూ, పూతికము.

బూతము, వై. వి. 1.=భూత. య. 2: ఆ: 80: చూ, భూతము.

2: 2.=భూత. (సం).—ప్రాణి, ఆత్మవీరుడు, చేతనము, భూతము.

బూతములసామి, వై. వి. చంద్రుడు; చూ, హిమాంశువు.

బూతాటము, దే. వి. (బూతు + అడుట) బూతులాడుట: చూ, శబ్దము. 2.

బూతి, వై. వి. 1. = భూతి: చూ, బూడిద; 2. = భుక్తి. తిండి; చూ, బుత్తి.

బూతు, దే. వి. 1. కుచ్చితపుతిట్టు: చూ, శాపము. 1; 2 కుచ్చితపుతిట్టు తిట్టువాడు; 3. అబద్ధోక్తి: చూ శబ్దము. 2; 4. బట్టువాడు: చూ, స్వప్తిముఖుడు. 2.

బూద, దే. వి. పాలకుండ. వసు. 4, ఆ. 20: చూ, భాండము. 3.

బూది, వై. వి.=భూతి: చూ, బూడిద. పాండు. 1, ఆ. 185.

బూదె, వై. వి.=భూత. 1. చతుర్దశితిథి: చూ, హరివాసరము, 2: చూ, శివరాత్రి.

బూబు, వా. వి తురకశ్రీ: చూ, శ్రీ.

బూమి, వై. వి. = భూమి: చూ, భూమి. 1.

బూమియు, వై. వి. రూ-బూమె. = భూమికా. కపటము: చూ, మాత్మము. 2; 2: చూ, వంచనము; 3: చూ. బూటకము; 4. మాటువేషము: చూ, వేషము. 1; 5. అబద్ధోక్తి: చూ, శబ్దము. 2.

బూమె, వై. వి.=వై.—(మాటువేషమునకు. -య. 2: ఆ. 58.)

బూమెకత్తియ, వై. విణ. బూమెలుకలది. రూ-బూమెకత్తె, బూమెలాడి. కాశీ. 5, ఆ. 318: చూ, శ్రీ.

బూమెకత్తె, —వై.—

బూమెలాడి. —వై.—

బూమికాడు, ద్వ. విణ. బూమెలుకలవాడు: బూమెలాడు బూమెలాడు. —వై.—

బూర, వై. వి. 1. = పూర. (రూ-బూరగ-బూరా-బూరుగ) కాహళమును వాద్యము. అచ్చ. యు. కాం. 226: చూ, వీణె; విణ 2: చూ, స్థూలము. 2.

బూరడు, వై. విణ. విజృంభించినవాడు. పంచ వేం. 1; ఆ. 704.

బూరకాడు, ద్వ. విణ. ఏనుగు కాలివాడు.

బూరకాలు, ద్వ. వి. ఏనుగుకాలు ఉ. హరి, 2: ఆ. 122:

చూ, హజ్జి.

బూరగ, వై. వి. 1: నాగసరమునకు సుతియిచ్చెడువాద్యము:

చూ, బూర, 1; 2: సుషిరవాద్యము, ఆహికము, తార:

చూ, స్వరము. 2.

బూరగడ్డి, ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.

బూరగొమ్ము, ద్వ. వి. కొమ్ము, శృంగము రామా. 8, ఆ, 69: చూ, వీణె.

బూరగొమ్ముతుపాసి, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1. వేం ఆం. 2;

బూరలు, వై. వి. ఉల్పణము: చూ, హెచ్చు. 2.

బూరటిండు, వై. ప్రే. బూరటిల్లజేయు.

బూరటిలు, వై. ఆ: క్రి. బూరటిల్లు. 1: = పూరణ. పూర్ణమగు:

చూ, సంపూర్ణమగు; 2. ఉబ్బు: చూ, లేచు.

బూరటిల్లు, వై. ఆ. క్రి.—వై.—

బూరదిప్పుకాయ, వా. వి: చూ, భక్త్యము.

బూరా, వై. వి: = పూర: చూ, రూ-బూర. 1.

బూరినీసు, వా. వి. రూ-బూర్నీసు. మెత్తనికంబళి: చూ, రల్లకము.

బూరియ, వై. వి. = పూరికా, రూ-బూరె. వై. 8, ఆ. 124: చూ, భక్త్యము. (పూర్ణము అని గుంటూరుప్రాంతమున వాడుక).

బూరుగ, వా. వి. 1: చూ, బూర. 1; 2. రూ-బూరుగు-బూరువు\*: చూ, శాల్మలి.

బూరుగు, దే. వి: చూ, రూ-బూరుగ. 2\*.

బూరుగుకాయ, ద్వ. వి. కర్కటము: చూ, శాల్మలి శలాబువు.

బూరుగుదీవి, ద్వ. వి: చూ, దీపములు.

బూరుగుబంక, దే. వి. అజమోద: చూ, శాల్మలీవేష్టము.

బూరువు, దే. వి: చూ, రూ-బూరుగ. 2\*.

బూరె, వై. వి. = పూరికా: చూ, రూ-బూరియ.

బూరెలమూకుడు, వా. వి రూ-బూరెలమూకుడు. (బూరెలు వండెడి వెడల్పు పాత్రము): చూ, పాత్రము 8; (కొన్ని దేశములయందీ శబ్దమునకు అపార్థము సువసాదించు చున్నారు.)

బూర్నీసు, వా. వి: చూ, రూ-బూరినీసు.

బూరెలమూకుడు, వా. వి: చూ, రూ-బూరెలమూకుడు.

బూరి, దే. వి. 1. తాటిచూనిలోని బొండు. (ఏకవీణదళ వృక్ష జాతుల చూసులన్నియు నిట్టివే.) (చూ, ఏక, ద్వివీణదళ వృక్షములు); వా. విణ. 2. నిస్సారము: చూ, బెండు. 3:

బూరి, దే. విణ. నిస్సారమైనది: చూ. బెండు. 2.  
బూనము, దే. వి: చూ. ధన్యము. (ఇది చింత్యము.)  
బూసి, దే. వి. 1. వాదట్టు-పాదొట్టు: వా. 2: చూ, సారెపట్టు.

## బృ

బృంద. సం. వి. అ. శ్రీ. తాళసి\*: చూ, హరిప్రియ. 3.  
బృందము, సం. వి. అ. న.= బిందము, విండు: చూ, సమూహము.  
బృందారకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేలుపు; విణ. 2: చూ, మనోజ్ఞుడు; 3: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2.  
బృందిష్టము, సం. విణ. మిక్కిలి మనోజ్ఞమైనది: చూ, హృద్యము.  
బృంహితము, సం. వి. అ. న. ఏనుగుయొక్క గీత: చూ, స్వరము. 2.  
బృసి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-బ్రుషి-బ్రుషి-బ్రుసి. (బ్రుసి అని శ. ర.)  
బృహచ్చరణ (బ్రాహ్మణులు, అం: చూ, ద్రావిడులు. (సామ వేడులు. దాహ్నియణ సూత్రముగలవారు కొందఱు).  
బృహచ్చదము, సం. వి. అ. పుం. బలరక్కసి\*: చూ, స్వర్ణక్షిరి. 2.  
బృహతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, వాడుడు\*: 2. ములక\*: చూ, శత్రువు. 1: 3: ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము: 4. విశ్వావసుని వీణ: చూ, వీణ: విణ. 5. గొప్పది: చూ, సుర. (3); అం. 8. తొమ్మిది అక్షరముల వాదముగల భండస్సు: చూ, భండస్సులు 7: చూ, శతవాద్యములు.  
బృహతిక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, బృహతి. 3.  
బృహత్కుషీ, సం. విణ. (ఇ): చూ, బొజ్జవాడు.  
బృహత్తు, సం. విణ. (త్. ఈ. త్.) 1: చూ, బృహతి. 4: 2: చూ, వట్టవాపు.  
బృహత్పాటలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఉమ్మెత్త\*: చూ, హలా పుష్పము.  
బృహత్పిలుపు, సం. వి. ఉ. పుం. పెద్దవరగోగు\*: చూ, వరగోగు.  
బృహదస్పదమూర్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, బుద్ధపిడుగు.  
బృహదారణ్యకము, అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.  
బృహదేం, సం. వి. అ. శ్రీ. పెద్దయలకి\*: చూ, వత్తల.  
బృహద్వీజము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వట్టవాపు; పుం. 2 అంబాళము\*: చూ, మామిడి.  
బృహద్భానువు, సం. వి. ఉ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.  
బృహస్పతి, సం. వి. అ. శ్రీ. ఆర్థమనికి వేషాంతరము నందలి నామము: చూ, పాండవులు: (చూ, సుభద్రేకుడు).  
బృహస్పతి, సం. వి. అ. పుం. పెద్ద కిక్కన\*: చూ, హరిత (తృణము. 1.)  
బృహస్పరీచము, సం. వి. అ. న: చూ, మిరెపకాయ.  
బృహస్పతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, సురాచార్యుడు; 2. గురుడు: చూ, సురాచార్యుడు.

బృహస్పతివారము, సం. వి. అ. పుం. 1. గురువాచము: చూ, వారము. 2: అం. 2: చూ, వాచములు.  
బృహస్పరిసవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, యజ్ఞము.  
బృహస్పరిస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు.

## బె

బెంగ దే. వి. 1. కూత. సా. 2, అ 4: చూ, స్వరము. 2; 2. విరహావధ: చూ, శోకము.  
బెండ, దే. వి: ఎదునాలిక—ఎదునాలుక. (సం.)—కురస, కుశస్థం, కురపత్రి, గోగ్రంధి, గోటిహ్వా, గోటిహ్వాక, ద్వారీ-దారికి, మంచూరవర్తి.  
బెందగిల్లు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-బెల్లగిల్లు. 1-2.  
బెండు, దే. వి. 1. జీలుగు\*: చూ, స్వర్ణపుష్పి; విణ. 2. సారములేనిది. హరి. పూ. 4, అ. 154. కాయకము, చివుకు-చీకు, బజ్జు, ద్రావి, పోరచి, బూరి, బూరి, మక్కి. (సం.)—అహరము, నిస్సారము, ఫల్గువు.  
బెండుమాసి, ద్వ. వి: చూ, ఇక్క. 1.  
బెండువడు, ద్వ. అ. క్రి. ఎత్తువడు: చూ, వలియు. 2.  
బెండరి, వా. వి. 1. అడుగు: చూ, కాదము. 2; 2. కంకరి. చూ, లేవము.  
బెంబెలు, వా. వి. బెడకు: చూ, సాధ్యసము. (ఉత్తర సర్పాదు లలో వాడుక)  
బెంబెలువడు, వా. అ. క్రి. 1. బెడకు: చూ, స్రుక్కు. 8; 2. విశ్వేష్టతనొందు. (ఉ॥ స॥ లో వాడుక).  
బెంబెలూడు, దే. అ. క్రి. (కప్పలు) కూయ: చూ, శబ్దించు.  
బెంబెలు, వా. వి. బి (కప్పల) కూత: చూ శబ్దము. 2.  
బెక్కణ, వై. వి.=ప్రేక్ష: చూ, పెరవణ.  
బెక్కొట్టు, దే. అ. క్రి. (బెంగ+కొట్టు) వాపోవు: చూ, శబ్దించు.  
బెగడు, దే. వి. 1. రూ-బెగడు. భయము: చూ, బెంబెలు; అ. క్రి. 2. (రూ-బెగడు-బెగడువడు-బెగడిలు-బెగడిలు-బెగ్గిలు-బెగ్గిలించు) భయపడు: చూ, బెంబెలువడు. 1.  
బెగడువడు, ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, రూ-బెగడు. 2; ప్రే. 2. బెగడువడుచు.  
బెగద, వా. వి. బాగదేయము. అం. పదా. చర. 48: చూ, నిస్తు. 1.  
బెగడిలు, దే. అ. క్రి. రూ-బెగడిల్లు: చూ, బెగడు. 2.  
బెగడిల్లు, —వై.—మార్క. 8, అ. 88.  
బెగ్గడు, దే. వి. అ. క్రి: చూ, రూ-బెగడు.  
బెగ్గలము, వై. వి. 1.=విక్లబ: చూ, బెగడు. 1; 2: (సం.)-విహ్వలక. మార్క. 1, అ. 239.  
బెగ్గరించు, వై. అ. క్రి.=విహ్వల. 1. భయపడు: చూ, బెగడు. 2; 2. వెలుకులు: చూ, విహ్వలించు. విర్య. 5, అ. 87.  
బెగ్గరికము, వై. వి = విక్లబ: చూ, బెగడు. 1. హరి. పూ. 9, అ. 49.



బెత్తు, వై. అ. క్రి. రూ-బెత్తు. 1. = విహ్వలః చూ, బెత్తులించు. 1; 2: చూ, బెత్తులించు. 2; 3. చింతించు: చూ, ప్రకుక్తు 11; 4: చూ, సలించు; 5. చెడరు: చూ. పెల్లివిరియు. 1.

బెత్తులుట, వై. వి: చూ, బెగడు. 1.

బెత్తులు, వై. అ. క్రి. = : చూ, రూ-బెత్తులు. (చలించుటకు. — అచ్చ. ఊల, కాం. 98.)

బెగ్గురము, వై. వి. = పుష్కర. సాం. తి. 11: చూ, సారసము. 2.

బెగ్గురు, —వై—

బెగ్గోడి, వా. వి. ఒకానొకకోడి: చూ, నెలుకాబది. (పుంజు.)

బెజ్జము, దే. వి: తూటు: చూ, రంధ్రము. 1.

బెట్ట, దే. విణ. తీక్ష్ణము: చూ, వేర్పడము.

బెట్టించు, దే. స. క్రి. (నిర్బంధమునుండి) మరలించు.

బెట్టదము, దే. వి. (బెట్టు + ఇదము) 1. ఉద్భవ: చూ, హంకారము; 2. కౌర్వము: ప్రామిడి; వై. విణ. 3. కఠినము: చూ, బెడిదము. 5; 4. = భీతిదమ్. హేరము: చూ, బెగడు. 1; 5: చూ, బెట్ట; 6. కూర్చుండు. భో. 6 అ. 357: చూ, రారవము. 2; 7. దృఢము: చూ, ప్రైర్యము. 1; 8: చూ, బిట్టు. 4. బ. 9. నిష్ఠురోక్తి: చూ, శబ్దము. 2.

బెట్టిదుండు, దే. విణ. (బెట్టు + ఇదుండు) 1. పొగడుచుండు: చూ, హేరంబుండు. 2; 2. కూర్చుండు: చూ, వ్యాధుండు. 2; 3. కఠినుండు: చూ, వ్యాధుండు. 2.

బెట్టిదురాలు, దే. విణ. (బెట్టిద + అలు) బెట్టిదముగల అడుది: చూ, ప్రి.

బెట్టు, దే. వి. 1. అతిశయము: చూ, హేచ్చు. 2. 2. గౌరవము: చూ, నన్యానము; 3. గర్వము. ఉ. రా. 2, అ. 309: చూ, హంకారము; విణ. 4: చూ, బెట్టిదుండు. 1; క్రి. విణ. 5. అత్యంతము: చూ, మఱిమఱి; 6. గట్టిగా; 7. దృఢముగా. హరి. పూ. 8, అ. 48.

బెట్టునరి, వా. విణ. రూ-బెట్టునరి. 1. హేషణ: చూ, తెగవీలుగుట. 1; 3: చూ, తెగవీలుగుట. 2; 4: చూ, బెట్టు. 1; 5. చెప్పినవిషయము నరిగి గమనింపకుండుట; 5. వింకము, తలవిరుసుకనము.

బెట్టునరి, వా. విణ. —వై.—

బెడకు, దే. వి. (రూ-బెడకు-బెణుకు.) 1: చూ, కలంగుడు; 2. చలనము: చూ, లోలము; 3. కులుకు: చూ, విలాసము. 2; అ. క్రి. (రూ - బెడకు - బెణుకు.) 4. తొలంగు. వసు. 4, అ. 50: చూ, విరియు. 3; 5: చూ, సలించు, కళా. 4, అ. 105; వా. 6. కీలుతప్పు; 7. నరముతప్పి నొప్పియెత్తు.

బెడంగుడు, దే. అ. క్రి: చూ, రమ్యమగు. స్వా. 3, అ. 71.

బెడంగు, దే. వి. 1: చూ, విలాసము. 2. కళా. 3, అ. 33; 2: చూ, సౌందర్యము; విణ. 3. అధికము. వసు. 5, అ.

5: చూ, హేరాశము; 4: చూ, హృద్యము; అ. క్రి. 5: చూ, బెడంగుడు.

బెడంద, దే. వి. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2: చూ, వివత్త. హరిశ్చ. 3, అ. 21; 3. అశుభము: చూ, హాని. 2; వా. 4: చూ, భారము. 1; 5. గందరగోళము: చూ, రద్దు. 2. బెడక, దే. వి. 1. ధాన్యముపోసినగోనె, బస్తా: చూ, సంధి; 2. ఉత్తగోనె: చూ, సంధి.

బెడద, దే. వి: చూ, భక్త్యము.

బెడిగ, వా. వి. రూ-బెడిగ: చూ, నిస్తు. 1.

బెడిదము, వై. వి. రూ-బెడిదము. = భీతిద. 1. భయంకర త్వము: చూ, సాధ్వసము; 2 కఠినత్వము: చూ, బెడిదము. 5; విణ. 3. భయంకరము: చూ, సాధ్వసము. 4. అధికము. వర. 3, అ. 48: చూ, హేరాశము; 5. గట్టిపి: విణ. —రూ-బెడిదము, కటికి, కరకసా, క్రక్కన, గట్టి, గొట్టు, నిగ్గడి, బెట్టిదము, మొదుక, మొప్పియ-మొప్పి: పి. కక్కనము, కడిది, కఱుకుదనము, గొడ్డ, పెలుచు, విరుసు-బిణుసు, బెడిదము; వి, విణ — కఱుకు, గడ్డను, దురుసు; వి, ద్ర—పెల్లు—పెలుచన-పెల్లన; (సం).—విణ.—అచ్చిద్రము, అయోమయము. ఉపోధము, కంకణము, కంఠము, కఠరము, కఠలము, కఠినము, కఠోరము, కఠోలము, కర్కరము, కర్కశము. కిటకము, కూర్చుండు, గాటము, జరిరము, జరకము, త, దృఢము, న, నిర్వహము. నివాతము, నిషదము, నిఘరము, నిస్సంది, పరుషము, మూర్తము, మూర్తిమత్తు, వృత్తము; వి.—కంకణము, కార్కశ్యము, గణగణ, మూర్తి. (మిగతవానికి “చూ, వృత్తము. 8—10”); 6. పరుషోక్తి: చూ, శబ్దము. 2.

బెడిదుండు, వై. వి. 1: చూ, వెఱవరి. 1; 2. కఠినుండు: చూ, వ్యాధుండు. 2; 3. కూర్చుండు: చూ, వ్యాధుండు. 2. బెడిదురాలు, ద్వ. విణ. (బెడిదము+అలు); చూ, బెడిదురాలు బెడియు, దే. అ. క్రి. 1: బెనుకు, తప్పు: చూ, మిడివోవు; 2. బెనుకు: చూ, వైకల్యమగు.

బెడినెకొట్టుట, వా. వి. 1. ఉగ్రదేవతలను క్రమవిరుద్ధముగా ఆరాధించినందున కలిగెడి హాని; 2. దేవతాదులు ఎదురు తిరుగుట.

బెడ్డ, వా. వి. రూ-బెడ్డు. మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1.

బెడ్డు, వా. వి. —వై.—

బెణుకు, దే. వి, అ, క్రి: చూ, రూ-బెడకు.

బెణుకు, వా. వి. అ. క్రి. —వై.—

బెత్త, వై. వి: చూ, బెత్తిలి.

బెత్తము, వై. వి. = వేత్ర: చూ, పేము.

బెత్తిక, వై. వి. లోష్టము, ఎండిలేచినమట్టిపెళ్ళ: చూ, భూమి. 1.

బెత్తిలి, వై. వి. = భిత్తి. తర్జుని మొదలైన నాలుగువేళ్ల అడ్డ కొలత. ఉ. రా. 3, అ. 123: చూ, హస్తము.

బెత్తు, వై. వి. 1: చూ, బెత్తిక; 2. = వేత్ర: చూ, బెత్తము; దే. వి. 3: చూ, నన్యానము.

తెలైపు, వా. వి: చూ, తెలైలి.

తెలైరించు, వా. స. క్రి: చూ, వెలైరించు.

తెలైరింపు, దే. వి. తెలైరించుట: చూ, సంకోచము. 3.

తెలైరు, దే. వి. 1: చూ, తెలైగు. 1; అ. క్రి. 2: చూ, తెలైగు. 2.

తెలైరుచూపుట, అం: చూ, భేదోపాయములు.

తెలైరునకు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, తెలైరు. 2.

తెలైరుపోతు, దే. విజ: చూ, వెలైవరి. 1—2.

తెలైపులి, ద్వ. వి. (పెద్ద + పులి) పెద్దపులి: చూ, శాస్త్రాలము.

తెలైపులుగు, వా. వి. పద్దంగిపిట్ట: చూ, శకవత్రము. 4.

తెలైపు, వా. అవ్య. లేదు. “నీకుతెలైపు-నీతెలైపుకు తెలైపు.”: చూ, కూన్యము. 1.

తెలైరు, వై. వి. = తిర్పుర. 1: రూ తిరైరు, అంటి, అట్టి. తద వనము-కదానము-కళవనము-కళానము, చట్ట, చెక్క, తాట, తిత్తి, తొంట, తొక్క, తొక్కు, తొడవ, తొడవ నము, తొలక-తొలక, తోడు, తోడుపట్ట, తోలు, తోలుక, నార, పట్ట, పీతోలు, పైపొర, పొప్పర; (సం).—అజిన ము—అజినము, అన్నగర, అన్నగ్వర, ఉక, ఐ, ఐక్య ము, కలుచాకుర్ణాతకము, కృత్తి, కల్లము, కల్లి, భేటము, చర్మము, చోచకము, చోచము, చోలకము, చిల్లి, జాను, తనువు, త్వక్కు, త్వచము, వట్టము, శకలము. (మిగత వానికి “చూ, శకలము. 1—2”); తర్వి - ౧. ఎండిన అరటిపట్టకు. — చొడుము; ౨. ఒలిచినుతిపోయుట కేర్ప అచిన తోలునకు. — తిత్తి. (సం).—శృతి సుతి, ౩. చర్మ బండమునకు. — అట్ట; ౪. చర్మములనమూహమునకు. (సం).—చార్మణము; ౫. దేగలతోలుగంతకు. — తొపో రము- తోపారము; ౬. ద్రాక్షత్వక్కునకు. — కారపుణెక్క; ౭. వచ్చిచర్మమునకు. — కరుసు; ౮. పట్టెడవలె కోసిన తోలునకు. — అట్ట, పట్టెడ; ౯. పులితోలు. (సం).—ద్వీప ము; ౧౦. పొరాటుచెక్క; (సం).—త్వక్కు; ౧౧. ప్రక్క తోలు, ఐరితోలు; ౧౨. మృగచర్మమునకు. — అట్ట, తిత్తి, తోలు; ౧౩. లవంగపుపట్టకు. (చూ, వరాంగకము. 1.;) ౧౪. విండినారిదెచ్చి కాపాడెడు ఉడుము తోలునకు: (సం.) గోధ; ౧౫. నన్నగాగోసిన తోలునకు. — వాణు. (మిగత వానికి “చూ, శకలము. 1—2.”); 2: చూ, రూ-తిరైరు. 1; 3: చూ, రూ-తిరైరు. 3.

తెలైయు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, వ్యాపించువారి. పూ. 8. అ. 95; 2: చూ, సంభవించు. భాగ. 2. అ. 250; 3. చేరు, చెల్లెలవారి, ప్రి. 1, అ. 73: చూ, సిద్ధించు; స. క్రి. 8. పొందు. కళ. 3, అ; 105: చూ, సక్తమగు.

తెలైను, వై. విజ. 1 = వరుష. క్రూరము. నీలా. 1, అ. 72: చూ, రౌరవము. 2: 2. ముతుక. నీలా. 3, అ. 49: చూ, స్థూలము. 4.

తెలైకి, దే. వి. కొలత: చూ, పొద్దు. 1.

తెలైకు, దే. వి. 1. భేదము: చూ, భేదపాలు. 1; 2. (చూ) జనము: చూ, వ్యాపించు. 1.

తెలైకి, దే. వి: చూ, తెలైకి. 1.

తెలైచి, దే. వి: చూ, ప. 2 (అ. ప్ర.)

తెలైము, వై. వి. 1 = ౨ల: చూ, ర. ౨ ప్రము. 1; వా. 2. ఒకా నొక ఎరివి. “పేదతెలైముపోసిన బాలమునందును.”: చూ, ఈష్టగోమయము (గోదావరీమండలమున వాడుక.)

తెలైయు, దే. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.

తెలైము, దే. వి. 1. గుడము: చూ, శర్మర. 1; వా. 2. మగగుటి: చూ, రిచ్చము (పిల్లల ముచ్చను గుడమో గింతురు.)

తెలై, దే. విజ. 1: చూ, పంచకము. కళ. 3, అ. 34; 2: చూ, పంచకుడు; 3: చూ, జ్ఞరకత్తిరు.

తెలైయ, దే. స. క్రి. 1: చూ, వచించు: వా. అ. క్రి. 2: చూ, బుజ్జగించు.

తెలైయకొను, —వై.—

తెలైంపు, దే. వి. 1: చూ, పంచనము; 2. ఇచ్చకము: చూ, బుజ్జగము. 1; విజ. 3: చూ, బుజ్జగము. 2.

తెలైంపుమాట, వా. వి. 1. ఇట్టోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 2: చూ, తెలైంపు. 2.

తెనుకు, దే. అ. క్రి: చూ, తెలియు. 1—2.

తెన్న, దే. వి. బోయ: చూ, మోవరి.

తెన్నవాడు, దే. వి. —వై.—

తెహారము, వై. వి. = వ్యవహార. (రూ-తేహారము-తేహారము జేరము-తేవరము): చూ, వర్తకము.

తెహారి, వై. వి. = వర్ణనహార. రూ-తేహారి-తేహారి-కళ. 8: అ. 97: చూ, సెట్టి. 2.

తెళుకు, దే. వి. 1. ఆదికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1; 2: చూ, విలాసము. 2; 3: చూ, లోలము. అని. 5, అ. 28; వా. 4. ఒకానొక దేగ: చూ, త్వేనము; అ. క్రి. 5. రూ-తెళుకు: చూ, సలిండు; 6. ఒరయు, పాండు. 4, అ. 3: చూ, దుడ్డు. వా. 7. తళతళమని ప్రకాశించు. రూ-తెళుకు: చూ, హవణిల్లు.

తెళగు, దే. వి: చూ, రూ-తెళగు.

తెళగువ్వ, దే. వి. (తెడన + గువ్వ) (స్వా. 4. అ. 58): కంపపులుగు-గంపపులుగు, గబ్బు, గబ్బులుగు, డబ్బు, తెళవ (సం) అలజము, కుక్కుటకము, కుక్కుభము, కులాలము, జీవంతము, భానంతము, లజ్జాభానము; తద్వి. — జలకుక్కుభమునకు. సం. గోభండీరము, జలకుక్కుభము. (చూ, శకుంతి.)

తెళవ, దే. వి. —వై.—

తెళకు, దే. వి. అ. క్రి: చూ, తెళకు. 1-2-3-4-5-6-7. (ఆదికప్రభకు. —కళ: 1, అ. 135; తళతళమని ప్రకా శించుటకు. —య. 5, అ. 85.)

# దే

దే నై. వి. చూ, చూ-అంబే. ధో. 8. ఆ. 44.  
 దేటు, దే. వి. 1: చూ, బెత్తిక; (కొండలోనగు వానియందలి  
 చీలిక. (పేటు అని వాడుచున్నారు.)  
 దేగి, దే. వి. కాకిబంగారు: చూ, కుట్రము. 1.  
 దేగరి, వా. వి. గుట్టపువాడు: చూ, సాది. 1. (హయము.)  
 దేగి, వా. క్రి. విణ. వేగముగా. "దేగిరమ్మ."  
 దేగిరావులు, వా. వి. బ. వేగముగావచ్చువాడు.  
 దేజూరు, వా. విణ. తొందరలేనిది.  
 దేజూరు, వా. వి. అలయిక. క్రమము.  
 దేక, దే. వి. వరకరూపాయ, (రు 0 - 2 - 0).  
 దేకలు, దే. వి. బ. కాయధాన్యములపప్పు: చూ, పప్పు. 1.  
 దేడిక, వా. వి. భాగచేయము: చూ, సిస్తు. 1.  
 దేడిగ, దే. వి.—పై.—  
 దేడిజము, దే. వి. టక్కు: చూ, వంచన.  
 దేడిదము, వై. వి.—శీతల: చూ, రూ-బెడిదము.  
 దేడిమూత, వా. వి. అల్లరిమూత.  
 దేడిస, దే. వి. శఫరిఅనుమీను: చూ, మళ్ళము. 1.  
 దేడిసమీను, దే. వి.—పై.—  
 దేడిలు, వా. వి. బ. సంకెట్ట: చూ, శృంఖలము. 3.  
 దేదోలు, వా. వి. వికారరూపము, దుస్తులుధరింపమి.  
 దేతాహతు, వా. విణ. తాహతులేనిది. (తాహతు=గొప్ప.)  
 దేతాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. పితాచము: చూ, భూతము;  
 2. భూతావిష్ట మృత శరీరము: చూ, శరీరము.  
 దేతాకుడు, సం. వి. అ. పుం. యమకింతడుడు.  
 దేది, దే. వి: చూ, పావనము. 3.  
 దేసరవా, వా. విణ. లక్ష్యములేనిది.  
 దేబాచెయ్యి, వా. విణ. గొప్పసమర్థతలవాడు.  
 దేబేట్రాహ్మణులు, అం. కన్యాకుటుంబంలో నొకరు. (సామవేదులు  
 కొందలు యజుర్వేదంలోక కొందలు). చూ, బ్రాహ్మణులు.  
 దేమరమ్మతు, వా. విణ. మరమ్మతులేనిది.  
 దేరకత్తె, వై. విణ. (దేరము+కత్తె) దేరమాడునది: చూ, ప్రి.  
 దేరకాడు, ద్వ. విణ: దేరమాడువాడు, అమాంతగాడు,  
 చిల్లరదేరగాడు.  
 దేరజము, దే. వి. 1. కుత్తికడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2.  
 దూర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. కుత్తికపునడక; 4.  
 కుత్తికూరాలు: చూ, ప్రి; బ. 5. పరుషోక్తి: చూ, శబ్దము. 2.  
 దేరమాడువాడు, ద్వ. విణ: చూ, దేరకాడు,  
 దేరము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రతిమ: చూ, హరిజి. 3; వై.  
 వి. (1)=వ్యవహార: చూ, బెహారము. పాండు. 1, ఆ.

111; (2) వెంతు వస్తువు విచ్చుకొలది నడుగుట.

దేది, వై. వి. 1.=వ్యవహార. (దేరము+ఇ.) 1: చూ,  
 వైశ్యుడు; 2.=దేరి. దుండులి అచ్చ. యు, కాం. 205:  
 చూ, పిడె.

దేజ్జి, వా. వి. 1. రాబడిమొత్తము; 2. లెక్కవివరము.  
 దేరుండము, వై. వి = భేరుండ. గజములఁ దన్నుకొనిపోవు  
 ఒకానొకపక్షి: చూ, శకుంతి (పక్షి)  
 దేల, వై. విణ.=దేల. 1. మూధురాలు, ముగ్గు: చూ, ప్రి; 2.  
 మూధుడు: చూ, స్తబ్దుడు.  
 దేలతనము, వా. వి. అమాయకము. (హి) ఆత్మాభావన్.  
 దేలరి, దే. విణ. (దేల+లరి): చూ, వంచకుడు. భాగ. 3,  
 స్కం. 381.  
 దేలాయలు, వా. విణ. తగనిది, పనికిరానిది.  
 దేలు, దే. వి. 1; చూ, వంచన; వా 2. జామీను; 2 ఇరువది  
 రీములకట్ట: చూ, పటపత్రము.  
 దేలువడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-దేల్చుడు. 1: చూ, మోసపోవు;  
 ప్రే. 2. దేలువడు.  
 దేలుపోవు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, దేలువడు; ప్రే 2. దేలుపుచ్చు.  
 దేలుపెట్టు, దే. న. క్రి. మోసపుచ్చు: చూ, వంచించు.  
 దేసరము, వై. వి.=వ్యవహార: చూ, బెహారము.  
 దేవారసు, వా. విణ. నాథుడులేనిది, హక్కుదారుడులేనిది.  
 దేపు, వా. వి (రూ-దేసు-దేపు) వంచించి.  
 దేసము, వై. వి.=పేక. 1: చూ, పేసెము. భాగ. 8. స్కం.  
 450; 2 = వేష. కొలము: చూ, వేసము.  
 దేసరి, దే. వి. 1. ఒకరకముముక్కర: చూ, భూషణము. 2;  
 2. అడ్డబాస: చూ, భూషణము. 2; 3. లలంతికావిశేషము:  
 చూ, భూషణము. 2.  
 దేసి, వై. వి.=విషమ. (దేశ్యమని శ. ర.) సమముకానిది:  
 చూ, విషమము. (1-3-5 మొ.)  
 దేసికంటి, దే. వి (దేసి+కన్ను) విరూపాక్షుఁడు, ముక్కంటి.  
 య. 1, ఆ. 85: చూ, శివుడు.  
 దేసికంటిమామ, ద్వ. వి: చూ. పర్వతము.  
 దేసికంటివేల్పు, దే. వి: చూ, దేసికంటి.  
 దేసికెడువుతోడు, ద్వ. వి. అసమశరుడు: చూ, మన్మథుడు.  
 దేస్తవారము, వా. వి: చూ, బృహస్పతివారము.  
 దేస్తు, వా. వి. పేక, జూదములోనగువానియందలి కొద్దిగెలుపు.  
 "దేస్తుకన్నతగ్గిన కుదేలు, దేస్తుకన్న హెచ్చినఅట"(వాడుక)  
 దేహారము, వై. వి.=వ్యవహార: చూ, రూ-బెహారము.  
 దేహరి, వై. వి.=వ్యవహార. 1: చూ, రూ-బెహరి; 2: చూ,  
 వైశ్యుడు.  
 దేహారము, వై. వి.=వ్యవహార: చూ, రూ-బెహారము.  
 దేహరి, వై. వి.=వ్యవహార. (దేహారము+ఇ): చూ,  
 రూ-బెహరి.  
 దేహరికుడు, వై. వి. = వ్యావహారిక, వ్యాపారము  
 తెలిసినవాడు.

# దై

దైండు, వా. వి. పుస్తకమునకు అట్టకట్టుట.  
 దైతలు, వా. వి. బ: చూ, రూ-వియ్యంకలు.

బ్రజ, వై. వి: చూ, రూ-బయిజ.  
 బ్రదాలము, దే. వి: చూ, రూ-బయిదాలము.  
 బ్రదానము, వై. వి = బహిర్యాన: చూ, రూ-బయిరదానము.  
 (బ్రదానము అని కొందఱు)  
 బ్రదవుడు, వై. వి = బ్రదవ: చూ, బ్రదవుడు.  
 బ్రదాగి, వై. వి = బహి: చూ, రూ-బయిదాగి. (బ. 2. అ. 175  
 బ్రది, దే. వి: చూ, రూ-బయిది.  
 బ్రలగు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-బయిలగు. ఉ. రా. 2. అ. 187.  
 బ్రలు, వై. వి = బహి: చూ, రూ-బయిలు-బయిలు.  
 బ్రసణ, దే. వి: చూ, రూ-బయిసణ.  
 బ్రసి, వై. వి = భవిష్య: 1. నియతి: చూ, సత్యము. 1; 2.  
 గౌరవము, మర్యాద: చూ, సన్మానము; 3 భాగ్యము. పంచ.  
 నా. 1, అ. 183: చూ, సంపద; 4. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1  
 బ్రసికిలు, వా. వి: చూ, రూ-బయిసికిలు.  
 బ్రనుక, దే. వి: చూ, రూ-బయినుక. రుక్మాం. 5. ఆ; ఉ,  
 హరి. 3, అ. 124.

## బొ

బొంకణము, వై. వి = బొక్కణ: చూ, బొక్కణము.  
 బొంకప్ప, దే. వి. ఒకచేయ: చూ, మత్స్యము. 1.  
 బొంకరి, దే. విణ (బొంక + అరి): చూ, బొంకులాడు.  
 బొంకి, దే. వి: చూ, రూ-బొంకి.  
 బొంకించు, దే. స. క్రి. 1. మోసపుచ్చు: చూ, వంచించు;  
 సే. 2. బొంకజేయు.  
 బొంకు, దే. వి. 1 కల్లమాట. హరి. పూ. 5, అ, 234: చూ,  
 శబ్దము. 2; విణ. 2 కల్ల: చూ, వికథము; స. క్రి. 3.  
 అన్పతమాడు: డబ్బు, బిజుగు, బొట్టు.  
 బొంకులాడి, దే. విణ. అసత్యములాడునది: చూ, త్రీ.  
 బొంకులాడు, దే. విణ: అన్వేషించు, కల్లరి-కల్లరించు, జల్లి  
 కాడు, టక్కురి, బొంకరి. (సం.)—అన్వాయవాది.  
 బొంగ, వా. వి. 1. జలప్రసరణ విశేషము. “చేనుగట్టంతయు  
 బొంగలే”; 2. చిన్నమూతిగల కుండ: చూ, భాండము. 3.  
 బొంగరము, వై. వి = భ్రమరక. త్రాడుచుట్టి యాడెడువస్తువు:  
 రూ-బంగరము - బొంగరము - బొమ్మరము. (సం.)—  
 గిరికము, భ్రమరకము.  
 బొంగరాలు, వా. వి. బ. (బొంగరాలు): చూ, భక్త్యము.  
 బొంగు, దే. వి. ఎండిన లావుబొలువెదురు: చూ, వెదురు.  
 2: చూ, కొమ్ము. 7.  
 బొంగుగొంతుకవాడు, వా. వి. (సం.)— అన్వరుడు,  
 అసౌమ్యస్వరుడు.  
 బొంగురము, వై. వి = భ్రమరక: చూ, రూ-బొంగరము.  
 బొంగువెదురు, ద్వ. వి. 1: చూ, బొంగు; 2. గాలిపోకున  
 మోగెడు బొంగువెదురు: చూ, బొంగు.  
 బొండ, వై. వి = బంధ. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, బొం. 1.  
 బొండకొయ్య, వా. వి = వై.

బొండమాను, వా. వి. — వై. —  
 బొండము, దే. వి. పెచ్చురొగూడిన కుంకాయ, కొబ్బరి  
 బొండము: (రూ-బొండలము—బొండాము-బొండ్లము—  
 బొండ్లాము—బొండ్లము): చూ, స్కంధపలము.  
 బొండలము, దే. వి. — వై. —  
 బొండాము, దే. వి: చూ, బొండము.  
 బొండిగ, దే. వి. బొడిమ: చూ, వృంతము 1.  
 బొండు, వా. వి. 1. కంఠము: చూ, మెడ; దే. విణ. 2. ఎరి  
 మండలము, గుండ్రమైనది: “బొండుగుంటలు”: చూ, వర్తలము.  
 బొండుగ, దే. వి. కంఠవాళము. అచ్చ. యు, కాం. 186:  
 రూ-బొండువ. (సం.)— కృత్తము.  
 బొండుమల్లె, ద్వ. వి. గుండ్రమల్లె: చూ, మల్లె.  
 బొండువ, దే. వి: చూ, రూ-బొండుగ.  
 బొండ్లము, దే. వి: చూ, తరుకు. 2.  
 బొండ్లము, దే. వి: చూ, రూ-బొండువ.  
 బొండ్లము, — వై. —  
 బొండ్లము, — వై. —  
 బొంత, వై. వి. 1. కంఠ: చూ, వత్తము; దే. విణ. 2.  
 పెడ: చూ, సుర. (3)  
 బొంతకత్తియ, వా. వి. కుట్టది: చూ, శంభళి.  
 బొంతకాకి, ద్వ. వి. మాలకాకి: చూ, వాయునము.  
 బొంతజెముడు, ద్వ. వి. బొమ్మజెముడు: చూ, స్నుహి.  
 బొంతకరటి, దే. వి. పెద్దకాయల అరటి, మహేంద్రి\*:  
 చూ, రంభ. 2.  
 బొంతజాయి, దే. వి: చూ, తురకజాయి.  
 బొంతు, దే. వి. 1. చోడి బొన్న గంట లోనగు వాని గింజం  
 యడుగుననుండెడి కుదురువంటిపాట్టు; వా. 2: చూ, బొండు. 4.  
 బొంద, దే. వి. 1: చూ, రంధ్రము. 1. 2. తాడులోనగువాని.  
 చిన్నచెట్టు; వా. 3. తలనలికిన అరటిమాను: బొందియ—  
 బొందె. (దీనిబొప్పులు విస్తృతమయోగించును;) విణ-  
 4: చూ, లంద.  
 బొందకోల, దే. వి. 1. సానకత్తి: చూ, రిప్టి. 2: (ఇదెమల్లి  
 యుద్ధ సాధనాయుధము.)  
 బొందడము, ద్వ. వి. (బొంత + దడము): రూ-బొందము,  
 కవచము: చూ, వానవరణము.  
 బొందడిడు, ద్వ. వి: చూ, వర్మికుడు.  
 బొందవక్కె, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.  
 బొందపువ్వు, ద్వ. వి. తాటిమోపును వట్టియుండెడు మాంఘ  
 పూవు: చూ, సుమము.  
 బొందళము, ద్వ. వి. (బొంత + దలము): చూ, రూ.  
 బొందడము. ఉ. రా. 4, అ. 222.  
 బొంది, దే. వి. 1. మేను: చూ, శరీరము; 2. ఎముకలగూడు:  
 చూ, శల్యము. 1.  
 బొందియ, వా. వి. రూ-బొందె. 1: చూ, బొంద. 3; 2. అరటి  
 ఊచ: ఊచ, దూచ.  
 బొందిరి, దే. వి. 1. ఒకానొకజాతి: వా. 2. బొందిరికులప్పుడు.

బొందివేలు, వా. వి. గూర్లలోనుంచెడి కొఱ్ఱలుమొదలుగు పక్షలతో నాడెడువేలు.

బొందు, దే. వి. 1. చేరు. "పెండ్లి ప్రధానపు బొందు." చూ, సూత్రము. 1; 2. చొక్కాయ ముడివేసెడు సన్నవాడ; 3. పువ్వుసరము కళా. 4. అ. 82: చూ, భూషణము 2; 4. వెన్నుడియుటకు యోగ్యముగాని వరిలోనగునది: రూ-బొడ్డు.

బొందుచోవు, దే. అ. క్రి. 1. వరిలోనగునది వెన్నుడియ యోగ్యముగాకపోవు; వా. 2. సూత్రముతెగు.

బొందులోపువై బొందవంటిమగడు, లో పువైమాత్రముకట్టి నిరుద్యోగియై భార్యను ఆడరించని భర్త.

బొందె, వా. వి: చూ, రూ-బొందియ.

బొందిరి, వా. వి. 1: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 2: చూ, సంపూర్ణము.

బొందిరిపోవు, వా. అ. క్రి: చూ, ఇలకాయించు.

బొంబాయి, వా. వి. 1. ఒకానొక రాజధాని; 2. నీరువెలువరించు గొట్టము, కుళాయి-కుళ్యా. (పైవే)

బొంయి, వా. వి: చూ, రూ-బొయ్యి.

బొక్క, వై. వి.=భూకమ్. 1. బిలము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కన్నము: చూ, రంధ్రము. 1; 3. గొయ్యి: చూ, రంధ్రము. 1; 4. శవమును పూడ్చెడు గొయ్యి: దే. 5. నోరునిండిన పొడియగు తినుబండము. "వాడుఅడుకులు రెండు బొక్కలు బొక్కినాడు" (శ. ర.): బొక్కు.

బొక్కణము, వై. వి.=బొక్కణ. విబాది సంచి: చూ, రూ-బొంకణము.

బొక్కనియ, వై. వి.=బొక్కణ. రూ-బొక్కెన. గుఱ్ఱము నకు ఉలవలు పెట్టెను బొక్కెన; (సం.)-బొక్కరము—బొక్కణము.

బొక్కబెరడు, ద్వ. వి. ఒకపాము: చూ, సర్పము.

బొక్కలాడు, ద్వ. వి.(బొక్కలు+అడు) 1. కన్నగాడు: చూ, హారకుడు. 1; 2. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1; 3: చూ, సర్పము: వా. 4. ఎలుక: చూ, మూషికము.

బొక్కనము, దే. వి. 1: చూ, పంటసాల; 2. అర్థభారము. కాశీ. 5, అ. 87; అం. 3: చూ, సప్తాంగములు.(అంగము 9)

బొక్కి, దే. వి. తొన్నె, బోసి; 2. మాంసములేనిది.

బొక్కితోమ్మువాడు, వా. వి: చూ, కుబ్జుడు.

బొక్కిన, దే.వి.1. బిట్టలపెట్టె, కరోటకము: చూ, సందుకా; 2: చూ, రూ-బొక్కిసా.

బొక్కిసా, దే. వి. 1. చిన్నమూట; వా. 2: చూ, బొత్తెన. 4.

బొక్కు, దే. వి. 1. నిండిననోరు: చూ, బొక్క. 5; స. క్రి. 2. నోటినిండతిను: చూ, బొక్కులాడు.

బొక్కులాడు, దే. స. క్రి: చూ, బొక్కు. 2.

బొక్కెన, దే. వి. 1: చూ, పిరుపిప్పలి: వై. వి. 2. = బొక్కణ: చూ, బొక్కనియ; 3.=బొక్కణ. పిల్లెత్తి పోసెడు తోయనంది: (సం.)—కరకవల్లిక; 4.=బొక్కణ. రూ-బొక్కిన-బొక్కిసా. పిరుచేదెడి పాత్రము: చూ,

పాత్రము. 6. ౨౫; తద్వి.- కట్టచేదకు.=(సం.) అంబు వాహిని. (తె.) కట్టచేద.

బొగడ, దే. వి. 1: చూ, రూ-బుగడ; 2. మంచపు గోడు శిఖరము; బ. 3. చూచుకము కళా. 1, అ. 181: చూ, ప్రవము; 4. గండవత్తెమీడి గుబ్బు: గుబ్బు; 5. చెలువుకట్ట లోనగువానియందు నిట్లదూతీవచ్చెడు బొంగ: చూ, బొంగ.

బొగడము, వా. వి. సొగటాల పాళిగదులు నడపెడు కాయ.

బొగడనరులు, వా. వి. బ. చూ, ధాన్యము.

బొగిణి, వా. వి: చూ, దబిరా.

బొగ్గరము, వా.వి. ఉక్కతోగూడిన వేడిమి: చూ, వేండ్రము. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.) బొగ్గు, దే. వి: నల్ల, మసి, నివ్వు. (సం.)—అంగారకము—అంగారము. అంగారము, అగ్నిచిత్త, అట్టిల, ఇంగలము, ఉల్క, కాలిక-కాలిక-కాలికము-కాళి, కోకిలము. (చూ, వహ్ని. 1.)

బొగ్గుగరబుట, జా. (పూరిగబుట వంటిది) నీచదళకు వచ్చుట. "వారు కట్టకడకు సిగ్గుబడి బొగ్గు గణవకమానరు." (ధర్మజరాజసూయము.)

బొగ్గులకుప్ప, వా. వి. అంగార్య: చూ, వహ్ని. 1.

బొచ్చె, దే. వి. 1. కుండలోనగు వానిపెంక: చూ, పెంక. 3;

2. తలపుట్టె: చూ, పించు; 3. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము.1.

బొచ్చు, వా. వి. కేకము: చూ, వెండ్రుక.

బొచ్చుమెకము, ద్వ. వి: చూ, భల్లము. 2.

బొజాగు, వై. వి.=భుజంగ. అచ్చ. ఆర. కాం. 1: చూ, విలుడు.

బొజ్జ, దే. వి: చూ, పొట్ట. 1.

బొజ్జచేవర, వా. వి: చూ, వినాయకుడు.1.

బొజ్జవాడు, దే. విణ: చూ, లంద.

బొటనవేలికొన, అం: చూ, కళాస్థానములు.

బొటనవేలు, దే. వి: చూ, పెద్దవేలు. (రూ-బొట్టనవేలు—

బొటవేలు-బొట్టవేలు-బొటవేలు-బొట్టవేలు.)

బొటనవేలు, —వై.—

బొటవేలు, —వై.—

బొటిమ, దే. వి. మొటిమ: చూ, స్థూలోచ్చయము.

బొట్టి, దే. వి. వెదురుబద్దలగాదె: చూ, పంటసాల.

బొట్టిడి, దే. వి. దొర్లించెడు నల్లతాయి: చూ, రాయి.

బొట్టనగోలలు, దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

బొట్టనవేలు, దే. వి. 1: చూ, రూ-బొటనవేలు: అం. 2: చూ, కళలుండుస్థలములు.

బొట్టము, దే. వి. గోచి: చూ, లంగోటి.

బొట్టవేలు, దే. వి: చూ, రూ-బొటనవేలు.

బొట్టి, వా.వి.బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠవాచకము: చూ, స్వస్తిముఖుడు.1.

బొట్టియ, వై. వి. 1.=పుత్రక. రూ-బొట్టె. కొడుకు. అచ్చ. యు, కాం. 70: చూ, మానుడు. 1; 2.=పుత్రక. రూ-

బొట్టె. కూతురు. అచ్చ. యు. కాం. 486: చూ, సూన. 1; వా. 3. బాలకుడు: చూ, శిశువు; దే. వి. 4. బాణము లోనగువాని చివర సేర్పబడెడు తామరమొగ్గవంటి ములికి: బొట్టె, బొట్టెకోల.

బొట్టియడు, వై. వి.=పుత్రక: చూ, రూ-బొట్టియ. 1.

బొట్టియకోల, వా. వి. దుపుడక్క-వాడు శకునము చెప్పునపుడు చేతితోఁబట్టుకొను చిన్న నన్నపుకట్ట.

బొట్టు, వై. వి. 1.=పుండ్రమ్. పుండ్రము. తద్వి. -చుక్క-బొట్టునకు. -చుక్క, చుక్క-బొట్టు, బొట్టు. (సం).— అపాంగము, కలాపకము, కళేదవు, చిత్రకము, చిత్రపత్రము, చిత్రము, తమాలపత్రము, తమాలము, తిలకము, నాభి, పుండ్రము, బిందువు, విశేషకము: ౨. (సం) — అంగులితోరణము; ౩: అడ్డబొట్టు; ౪: కావలిబొట్టు, కావిరిబొట్టు, కావు; ౫: చాడు. (సం) — జాషము; ౬: చారిక-చాటిక, పత్తిరిబొట్టు, ౭: చేదుచుక్క-చేర్చుక, చేఱుచుక్క, చుక్కచేఱు, పాపటచేఱు, పాపటబొట్టు. (సం).—పత్ర పాశ్య, లలాటిక: ౮: తిరుమార్గము, తిరుమణి, తిరుమన్ను, ౯. తిరునామము, పంగనామము; ౧౦: నిలుపుబొట్టు, పుదియబొట్టు. (సం).- ఊర్వ్యపుండ్రము; ౧౧: (సం).— పటలము, పట్టెవర్ణనము; ౧౨: నీటిబొట్టునకు — (చూ, “బొట్టు. 6”); ౧౩: అవిసెయకుబొట్టు. ౧౪: అచ్చక బొట్టు. (మిగతవానికి “చూ, విశేషము. 1.”); 2: చూ, తాలిబొట్టు. 1: 3: చూ, తాలిబొట్టు. 2: 4. అనుస్థూరము, చూ, సున్న. 1; 5: చూ, బుట్ట 1; 6: నీటిబొట్టు, చుక్క. (బ) తొంగిళ్ల. (సం).—కంఠము, జలబిందువు, ద్రవ్యము; (౧): తద్వి: అట్టొట్ట-నట్టొట్ట, వంగిళ్ల. 7-భట్ట. విప్రనామానుబంధము, భట్టు: చూ, స్వస్తిముఖుడు; వా. 8. ఒక కాని (రు 0.0-3.) (రాయలసీమలోవాడుక); 9. నేయి నూనెలోనగు వాని వడ్డనయం దుపయోగించెడిమాట. “నేతి బొట్టు, నూనెబొట్టు.” మొ; 10. (పాయి-టు.) బిందువు; 11. మద్యము. “ఇదివీడుత్రాగిన బొట్టుమహిమయే”: చూ, సుర. 2; 12: వచ్చాబొట్టు (అంటివీడనిది.)

బొట్టుగు, వై. వి. రూ-బొట్టువు \*: చూ, సుప్య. (సుప్యలు.) బొట్టుదారము, ద్వ. వి. బొట్టునగుచెప్పుడు మంగళసూత్రము: చూ, భూషణము. 2.

బొట్టుపెట్టె, వా. వి. ఆడువారు కుంకుమాదుల సుంచుకొనెడు చిన్న పెట్టె: చూ, సందుకా.

బొట్టువు, వై. వి: చూ, రూ-బొట్టుగు \*.

బొట్టె: చూ, రూ-బొట్టియ.

బొట్టెడు, వై. వి. =పుత్త్ర. బాలుడు. అచ్చ. బాల, కాం. 201: చూ, శిశువు.

బొట్టెకోల, దే. వి: చూ, బొట్టియ. 4. కళా. 7, ఆ. 129.

బొడబొడ, దే. వి. 1. కాఱుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. మ్రోయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బొడబొడి, వా, విణ. పెల్లడిమైనట్టి. “బొడబొడిమాటలు.”: చూ.రూ-బొడబొడి.

బొడిగ, వై. వి.=వృధక: చూ, దొడ్డెడు.

బొడివ, దే. వి: చూ, బుడిపి. 1.

బొడిమ, దే. వి. పాపకోసపుబరద.

బొడియ, దే. వి. రెండుపైలప పేసెనుసెన.

బొడ్ల, దే. వి. అర్ధ: \*: చూ, మేడి

బొడ్డనచావి, ద్వ. వి. నడుమ పిల్లనూయిగల కోనేఱు. ప్రహ. 1, ఆ. 65: చూ, నరస్సు. 1.

బొడ్డనరము, దే. వి. మైదులోమొ: చు మొక్క \*: చూ. బొడ్డనరము.

బొడ్డు, దే. వి. 1. (లక్ష్మి. 5, ఆ. 63): పొక్కిలి. (సం).— ఉదానము, గుల్మము, తుందకూపి, తుండికరము, న, నాభి. తద్వి —ఉఱుకుడుబొడ్డు, ఊలబొడ్డు. (సం).— తుండి-తుండి: ఆం. 2: చూ, కళాస్థానములు.

బొడ్డుగారి, వా. వి. సమానవాయువు: చూ, వాయువు.

బొడ్డుజవిక, ద్వ. వి. చుట్టుకొల్లారము నడిమిచావడి: చూ, సదనము. 1.

బొడ్డుకాడ, దే. వి: బొడ్డుపుడక. (సం).— అమల.

బొడ్డుపుడక, —వై.—

బొడ్డుతాయి, వా. వి. కొడగుమ్మమునడుమతాయి: చూ, రాయి.

బొడ్డువాడు, వా. వి: గోండుడు, తుండిభుడు-తుండిభుడు-తుండియడు.

బొడిగ, దే. వి. పరుకుతోనున్న చేతిపై: చూ. సిద్దియ.

బొడిగలు, దే. వి. ౧. 1. పొట్టువీడి బ్రద్దలుకాని కాయదా న్యము: చూ, స్త్రాజకరి (దాన్యము; 2. దొంతువీడనితోన్న లోనగునవి; 3: చూ, భక్తిము.

బొత్త, దే. వి. 1. తామూరి పాత్రమలబొంద: చూ, బొంద. 1: వా. 2. దండుగ: చూ, నేగి. 4; 3. నిలపసొమ్ములోని కలుగు (తక్కువ.)

బొత్తాము, వా. వి: బొత్తాసు, గుండ్డి. (బటస్సు.) తద్వి.— పిన్నీసు.

బొత్తాసు, వా. వి.—వై.—

బొత్తి, వా. వి: చూ, పొర. 6.

బొత్తిగ, వై. ద్ర. క్రి. విణ. మొదలంట: చూ, వదారము.

బొత్తు, వా. వి. బాలతాళము.

బొత్ససాంతోట్రాహ్మణులు, ఆం: చూ, సాంతోట్రాహ్మణులు. (చూ, ఉత్క-కులు.)

బొర, దే. వి. మొదవ \*: చూ, తృణము. 1.

బొది, దే. వి. 1. ఓడలచేసెడుదోలు: చూ, స్థానము. 1: వా. 2: చూ, పాదు. 1; 3. బొతీయ: చూ, రంధ్రము. 1.

బొద్ది, దే. వి. 1: చూ, క్యామము. 7. \*: వై. విణ. 2. = వృద్ధ. పెద్దది: చూ, సుర. (3).

బొడ్డికూర, వా. వి: చూ, బొడ్డి. 1. \*

బొడ్డిక, దే. వి: చూ, బరిదెప్పుడుగు.

బొడ్డిగ, వా. వి.—వై.—

బొడ్డు, దే. వి. 1. గోడలోనగువానియందలి అంచు తద్వి.-౧.  
 గోడబొడ్డునకు.—అడగుబొడ్డు, బొడ్డు, మొలత్రాడు; ౨.  
 పేముబొడ్డునకు.—కమ్మి, బొడ్డు; 2: చూ, గడ్డిబొడ్డు: బ.  
 3. హస్తాభరణము: చూ, భూషణము. 2.  
 బొడ్డుకీటు, వా. వి. పునాదిగోడపై పెట్టెడుకీటు.  
 బొనము, దే. వి. మెలుగు.  
 బొప్పడు, దే. విణ: చూ, బేల. 2.  
 బొప్పటము, వా. విణ. లేకుండగచేయుట. “నీకుబొప్పటము  
 అయినదా?” చూ, కూనము.  
 బొప్పాయి, వా. వి. రూ-బొప్పాయి\*: చూ, వృక్షము. (దీని  
 పండు తినిన ప్రీతిక పాలుపడును. కడుపులోని బిల్లలు  
 కరుగును. మూలబళంకములు తగ్గును)  
 బొప్పి, దే. వి. కంతి, కడుము, గనుపు, గాదము, గ్రావ,  
 పుంగుడు—పుంగుడు, బుడిపి. బుడ్డి. (సం)—గ్రంధి.  
 బొబ్బ, దే. వి. 1. పెద్దఅలపు: చూ, స్వరము. 2; 2. పొక్కు:  
 చూ, వ్రణము; 3. సింహనాదము: చూ, స్వరము. 2; వా.  
 4. తాగిచునీరు: చూ, నలిలము. (ఉత్తరసర్కారులో వాడుక.)  
 బొబ్బట్టు, దే. వి. చూ, రూ-బొబ్బట్టు.  
 బొబ్బము, వా. వి. రూ-బొబ్బము: చూ, వంకము. 3.  
 బొబ్బమెకము, ద్వ. వి: చూ, సింహము.  
 బొబ్బర, వై. వి.=బర్బర. 1: చూ, బరడు. 1; 2: చూ,  
 బెరడు; 3. ఆలవందలను సస్యము: చూ, సస్యము. 1.  
 బొబ్బరప్రాహ్మణులు, అం: చూ, కర్ణాటకులు.  
 బొబ్బరలు, వై. వి. బ: చూ. ధాన్యము. (చూ, రాజమాషము.)  
 బొబ్బరిండు, దే. అ. క్రి. బొబ్బివేయు.  
 బొబ్బరింత, దే. వి. బొబ్బరింపు: చూ, స్వరము. 2.  
 బొబ్బరింపు. వా. వి. —వై.—  
 బొబ్బలగొట్టు, వా. వి: చూ, బీదవాడు.  
 బొబ్బలి, వై. వి.=బర్బర. అజభక్షము, కఫాంతకము\*:  
 చూ, విట్టదిరము.  
 బొబ్బటము, దే. వి: చూ, బొబ్బరింత.  
 బొబ్బము, వా. వి: చూ, రూ-బొబ్బము.  
 బొబ్బాయి, వా. వి: చూ, రూ-బొప్పాయి\*.  
 బొబ్బెట్టు, వా. వి: చూ, బొబ్బరింత.  
 బొమ్మ, వై. వి.=భూ: చూ, రూ-బొమ్మ. (వ్రతిమకు.—విక్ర.  
 7, ఆ. 72.)  
 బొమ్మముడి, దే. వి. రూ-బొమ్మముడి: చూ, బ్రతుడి.  
 బొమ్మముడిపాటు, ద్వ. వి: (సం).—ఆకారము; ఇంగము,  
 / ఇంగికము.  
 బొమ్మిక, దే. వి. ఎముక: చూ, శల్యము. 1.  
 బొమ్మికలగోడ, వా. వి: (సం).—ఏడుకము—ఏడుకము:  
 చూ, సరాతి.  
 బొమ్మికము, దే. వి. (రూ-బొమ్మికము-బొమ్మికము-బొమ్మి  
 కము—బొమ్మికము—బొమ్మికము) కిరీటము: చూ,  
 నీసకము. (1.)  
 బొమ్మికము, —వై.—

బొమ్మికము, —వై.—  
 బొమ్మ, వై. వి. రూ-బొమ్మ. 1.=బ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1;  
 2.=భూవు. కనుబొమ: చూ, భూవు (దేశ్యమని శ. ర.),  
 3. వ్రతిమ: చూ, హరిటి. 3; 4. బిరుదచిహ్నము: చూ,  
 లక్షణము. 1; 5: ఆవమానచిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1;  
 విణ. 6: చూ, స్వల్పము.  
 బొమ్మంచు, ద్వ. వి. 1. ఎటుపు: చూ, వట్టము. 6; 2. ఎట్ట  
 రంగుబట్ట, ఎట్టఅంచుబట్ట (అని కొందఱు): చూ, వట్టము;  
 విణ. 3. ఎట్టనిది. ఉ, రా. 7, ఆ. 44: చూ, వర్ణము. 6.  
 బొమ్మడు, వై. వి.=ప్రాహ్మణ. పాండు 3, ఆ. 80: చూ,  
 స్వస్తిముఖుడు. 1.  
 బొమ్మచీర, వా. వి. పొత్తి: చూ, వట్టము.  
 బొమ్మచారి, వై. వి.=బ్రహ్మచారి. (రూ-బొమ్మసారి-బొమ్మా  
 సారి-బొమ్మచారి-బొమ్మచారి-బొమ్మసారి-బొమ్మసారి): చూ,  
 ఋతు.  
 బొమ్మచుక్క, వై. వి. అభిజిన్నక్షత్రము, కానరానిచుక్క:  
 చూ. రిక్క.  
 బొమ్మజెముడు, వై. వి. సింహాండము\*: చూ, స్పృహ.  
 బొమ్మడాయ, దే. వి. మధురము: చూ, మత్స్యము. 1.  
 బొమ్మపెండ్లిండ్లు, దే. వి. బ: చూ, బాలికాక్రీడ.  
 బొమ్మపెట్టుట, జా. వెక్కిరించుట. “దేవతా నటీ మణులకు  
 బొమ్మపెట్టు క్రియమర్థం తాళనినాద పద్ధతిన్.” (రామాభ్యు  
 దయము)  
 బొమ్మముడి, దే. వి: చూ రూ-బొమ్మముడి.  
 బొమ్మమేడి, దే. వి. కాకోదుండురి\*: చూ. వెట్టిమేడి.  
 బొమ్మర, వై. వి.=భ్రమ. 1. రూ-బొమ్మర-బొమ్మర: చూ,  
 వ్రాంతి 1; 2: చూ, వ్రాంతి. 2.  
 బొమ్మరక్కని, వై. వి.=బ్రహ్మరక్షన్ (రూ-బొమ్మరాకాసి.  
 బొమ్మరక్కని). 1: చూ, బ్రహ్మరాక్షసి: చూ, రాక్షసుడు.  
 1; 2. బ్రహ్మరాక్షసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.  
 బొమ్మరము, వై. వి.=భ్రమరక: చూ, రూ-బొమ్మరము.  
 బొమ్మరములు, వై. వి. బ: చూ, బా:క్రీడ.  
 బొమ్మరవోపు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, ఆమ్మరించు.  
 బొమ్మరాకాసి, వై. వి.=: చూ, రూ-బొమ్మరక్కని.  
 బొమ్మరిక్క, వై. వి: చూ, బొమ్మచుక్క.  
 బొమ్మరిల్లు, దే. వి. (బొమ్మ+ఇల్లు) బాలిక లాడుకొనెడు  
 బొమ్మల చిన్నయిల్లు: చూ, నదనము. 1.  
 బొమ్మఱాయి, దే. వి. తెల్లని చిన్నఱాయి: చూ, రాయి.  
 బొమ్మలాట, వా. వి. 1. పాంచాలికేళి; 2 (తోలుబొమ్మల) ఆట.  
 బొమ్మసారి, వై. వి. 1: చూ, రూ-బొమ్మచారి; వా. వి. 2.  
 బొమ్మల తగవు.  
 బొమ్మసారె, —వై.—  
 బొమ్మసారి, —వై.—  
 బొమ్మికము, దే. వి: చూ, రూ-బొమ్మికము.

బొమ్మిడికము, —పై.—

బొమ్మిడికము, —పై.—

బొమ్మెర, పై. వి. = భ్రమ. (రూ-బమ్మెర-బమ్మరి-బొమ్మర-  
బ్రామితు): చూ, రూ-బొమ్మర.

బొమ్మి, వా. వి. రూ-బొమ్మి. కుక్కకూత, బుక్కనము: చూ, స్వరము. 2.

బొరిగ, వా. వి. రూ-బొరిగె గుద్దలి: చూ, ముద్దరము.

బొరిగె, దే. వి. —పై.—

బొరియ, దే. వి: చూ, రూ-బొటియ. (కు. పా.)

బొరిలింగళాయ, వా. వి: చూ, భక్తిము.

బొరుగులు, దే. వి. బ: రూ-బొరువులు బొరులు. (సం.)—  
రాన: చూ, సాదము. (1)

బొరువులు, దే. వి. బ. —పై.—

బొరుసు, దే. వి. 1. కణితి రాజ. 3, ఆ. 71: చూ, దద్రువు: 2 మంగలము: చూ, పాత్రము. 6. —ఈం: వా. 3. గుత్తి: చూ, పీలమండ; 4. తాబేటి వీరపుచిప్ప: చూ, చిప్ప. (సం.)—కటాహము: 5: చూ, దండ. 4.

బొటియ, దే. వి. (రూ-బొరియ-బొట్టియ-బొట్టె.) కలుగు. అచ్చ. యు, కాం. 418: చూ, రంధ్రము. 1; 2. గొయ్యి: చూ, రంధ్రము. 1; 3. వర్తకవీలము. అచ్చ. కిప్పిం. కాం. 28: చూ, రంధ్రము. 1; 4. బోవల సిరింకిబోయి యెండిన నారికడపు బొండెము. (చూ, కురిడి-కురిడి-కుర్డి.)

బొటియచూలి, దే. వి: చూ, పుట్టచూలు. అచ్చ. అ. కాం. 117.

బొట్ట, దే. వి. 1. బొట్టకడుపు. నీలా. 2, ఆ. 66: చూ, భూణము. 1; 2. కడుపు: చూ, భూణము. 1.

బొట్టబిట్ట, దే. వి: చూ, వక్షి.

బొట్టవాడు, దే. వి: చూ, బొట్టవాడు.

బొట్టియ, దే. వి: చూ, రూ-బొటియ.

బొట్టె, —పై.—

బొల్లెడు, దే. వి. బొల్లెగుట్టము. వైజ. 1, ఆ. 69: చూ, హయము.

బొల్లి, దే. వి. 1. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 2. తెల్లనివాడు: వా 3. సోజ: చూ, శోప. 1.

బొల్లికోడి, ద్వ. వి: చూ, నీరుకోడి.

బొల్లిగడ్డ, ద్వ. వి. రూ-బొల్లిగడ్డ. గరుడుడు: చూ, హరి వాహనుడు.

బొల్లిగడ్డ, —పై.—

బొల్లివెమ్మొగముపిట్ట, —పై.—

బొల్లిపూస, దే. వి. ఇంద్రవల్లి: చూ, సుపూరము.

బొల్లిబూసర, వా. వి: (సం.)—అర్థచంద్రిక, కర్తవ్యుట, కోవలక, చంద్రిక, చిత్రవర్ణ, త్రిపుట\*.

బొల్లిమొరమెకము, ద్వ. వి: చూ, వెలుగుబంటి.

బొల్లె, దే. వి. 1. అనత్యము: చూ, వికరము: అ. క్రి. 2: చూ, బొంతు 3.

బొల్లెలమారి, వా. వి: చూ, ముఖరుడు.

బొసబొస, దే. వి. వెనబయందగు భృష్మముకరణము. ఉ, రా 4, ఆ. 291: చూ, భూహూ.

బొసక, దే. వి. పెంకాయ మొదలగు వానిపైరోలు.

బొసుక, దే. విజ. 1. బలిసినవాడు. వై. 8, ఆ. 93: చూ, లావరి; 2: చూ, బొట్టవాడు; విజ. 3. బలిసినది. వై. 8: ఆ. 98: చూ, ప్థవిష్టము.

బొసుకు, వా. వి: చూ, సిగ్గు.

బొకబొక, వా. వి: చూ, రూ-బొకబొక.

బొకుకు, దే. వి. క్రక్కుట లోనగువాని యందగు ద్వ్యును కరణము. రూ-బొచుక్కు-బొచుకుబొకుకు: చూ, భూహూ. బొకుకుబొకుకు, —పై.— రామా. 7, ఆ. 115.

బొకుక్కు, —పై.—

బొక్కు, పై. వి. 1. = వదోలికా\*: చూ, రూ-బొట్ట: వా. విజ. 2 ఉత్తరి: చూ, భూస్యము. 1; 3: చూ, బోలు.

బొక్కుపాయ, వా. వి. కల్లద్రాగుడు తాడుకు లోనగువానిపాయ: ఎడ్లగిజడి, (చూ, పాత్రము. 6-౭.)

## బో

బోకి, దే. వి. కుత్తికపాత్రము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6); 2. జలగుడుగుదోసె; 3. తలపుద్దె: చూ, పిండు; 4: చూ, పెంకు. 3.

బోకె, దే. వి. ఎముక: చూ, శల్యము. 1.

బోటి, దే. విజ. 1: చూ, వంటి. కళా. 7, ఆ. 222; 2: చూ, వంటివాడు. కళా. 7, ఆ. 222.

బోటిగాడు, వా. విజ: చూ, బోటి. 2;

బోక్కణము, సం.వి.ఆ. పుం. రూ-బోక్కణము, = బొక్కనియ బొక్కెన. 1: చూ, బొక్కనియ; 2. సిల్లుపోసెడుబొక్కెన.

బోగపుచేడియ, వా. వి: చూ, వేళ్ళ

బోగమాట, ద్వ. వి. బోగముదాని నృత్యము: చూ, వ్యంజకము. 1.

బోగము, పై. వి. = బోగ: 1. లంజెవెల: చూ, శల్యము. 3; 2. విక్రయము: చూ, వెల. 1. య. 4, ఆ. 75; 3. సుఖము: చూ, సంకోషము.

బోగముది, ద్వ. వి. (బోగము + అది): చూ, వేళ్ళ.

బోగములేమ, —పై.—వేం, అం. 34.

బోగి, పై. వి. 1. = బోగి. సంక్రాంతిపండుగకు తొలిదినము (వాడుక): పై. విజ. 2. = బోగి: చూ, సుఖి 2; 3. బోగముగలది: చూ, సుఖము. 2.

బోగిజి, వా. వి. ఒకరకముగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

బోగు, దే. వి. పూవిక. నీలా. 1: ఆ: 65: చూ, వన్నాహము.

బోగుబడి, దే. విజ: చూ, దూణబడింది.

బోటి, దే. వి. 1. ఆడుది. భాగ. 3, స్కం. 31: చూ, ప్రి, 2. చెలికత్తె. విక్ర. 4, ఆ. 138: చూ, సఖి. 1; 3: చూ, దూతి. 1.

బోటికత్తియ, ద్వ. వి. రూ-బోటికత్తె. 1. చూ, బోటి. 2. వసు. 4: ఆ. 120; 2: చూ, బోటి. 3.



బోటికత్తె, ద్వ. వి.—వై.—

బోటిగాడు, వా. వి. 1: చూ, స్నేహితుడు; 2: చూ, సమానుడు.

బోటికనము, వా. వి: చూ, సమర్థనము.

బోటివాళ్ళు, వా. వి. ఐ: చూ, బాలక్రిడ.

బోటు, వై. వి. 1. కొండమొదలగు వానియందుబుగ్గా నుం

దెడుచోటు: చూ, స్థానము. 1; 2= ప్రౌఢ. ప్రౌఢుడు.

ఉ. హరి. 2, ఆ. 171: చూ, సమర్థుడు; 3: చూ, దుర్బ

దుడు. కళా. 7, ఆ. 222: వా. 4: చూ, తన్నుగోల; 5.

నడవ: చూ, హోడము.

బోటొగ్గు, వా. ఆ. క్రి. తన్నుగోలనానించు.

బోడ, దే. వి. (రూ-బోడడు-బోడి-బోడు-బోడివాడు):

చూ, ముండితుడు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 42; 2: చూ,

సన్నాసి. పాండు. 5, ఆ. 179; 3: చూ, మ్రోడు; 4 బోడిది.

ఉ. హరి. 4, ఆ. 42: బోడు.

బోడడు, దే. విణ: చూ, రూ-బోడ. 1.

బోడతరము, దే. వి. ముండిని \* : చూ, హపుష.

బోడవత్తము, వా. వి. హమిలేని దస్తావేజు.

బోడమ్మ, వా. వి: చూ, బాణము. 1.

బోడసరము, దే. వి: చూ, రూ-బోడసరము \*

బోడనెనగలు, వా. వి. ఐ: చూ, కలాయము. 1.

బోడి, దే. విణ 1: చూ, రూ-బోడ; 2: చూ, సన్నాసి; 3:

చూ, ముండికము.

బోడించు, దే. న. క్రి. బోడిచేయు.

బోడింపు, దే. వి. కోగట: చూ, ముండనము.

బోడిక, దే. వి. 1, బాలకుడు; చూ, శిశువు 2: చూ, నేవకుడు.

బోడిగ, వా. వి. 1. బిందెవంటికుండ: చూ, బాండము. 3; 2.

గాజాగిన్నె: చూ, పాత్రము. 8.

బోడిగుండు, వా. వి. బోడికల; చూ, శిరము. 1.

బోడికల, వా. వి.—వై.—

బోడియ, వా. వి. ఆడుది: చూ, త్రీ.

బోడివాడు, వా. వి: చూ, బోడ. 1.

బోడు, వా. వి. 1.—వై.—; విణ. 2: చూ, బోడ. 4.

బోణి, దే. వి: చూ, రూ-బోణి. 1-2-3.

బోణి, వా. వి. రూ-బోణి. 1. మొట్టమొదటసరకు అమ్మగా

వచ్చిన పొమ్ము: చూ, విత్తము. 1. 3. ఆడుది: చూ, త్రీ.

బోడ, వై. వి.—పోత. (రూ-బోడు-బోడులా-బోడలా-బోడ)

వడిలోనగువాని పిల్ల: చూ, కండు. 3.

బోడకాలివాడు, వా. వి: చూ, వర్మికపాడుడు.

బోడకాలు, వా. వి: పుట్టకాలు. (నం.)—అలసము: చూ, హజ్జి.

బోడన, వై. వి.—బోడనా. 1. దుర్బోధనము. పా. 2, ఆ.

125: చూ, బోడనము. వా. 2. పుంచి బోడనము: చూ,

బోడనము.

బోడలా, వై. వి.—: చూ, రూ-బోడ. (వాడుక.)

బోడారసింగి, వా. వి. కడారశృంగము: చూ, పూర్వజకరంజము.

బోడియ, దే. వి. రూ బోడె. 1: చూ, కాండము. 10. (కా. 1.)

స్వా. 2, ఆ 29; 2. స్తంభముమీది అవయవ విశేషము;

వా. 3. మిరెవ లోనగు చేలయందు ఈవ లావల కాలువ

లేర్పఱచి కట్టినకట్ట; 4: చూ, పరి. 8; 5. స్తంభముల

మీది దూలములక్రిందనుండునది: బోడెప్పేట.

బోడు, వై. వి. 1=పోత. చూ, రూ బోడ. (దేశ్యమని క.ర.);

దే. వి. 2. నాగరము మోసెడు ఎద్దుగంత; 3. గోము. య.

4. ఆ. 148: చూ, సుఖమారము.

బోదులా, వై. వి.—పోత: చూ, రూ-బోడ.

బోడె, దే. వి: చూ, రూ-బోడియ.

బోడెకొయ్య, దే. వి. కడపక్రిందికమ్మి.

బోడెప్పేట, వా. వి: చూ, బోడియ. 5.

బోడకరుడు, నం. వి. ఆ. పుం. వేకువను రాజుల మేల్కొలి

పెడువాడు: చూ, వైతాళికుడు.

బోడకుడు, నం. వి. ఆ. పుం. 1. ఉపాధ్యాయుడు: చూ,

సురాచార్యుడు (పంతులు); విణ. 2. బోధించువాడు:

అనుశాసకుడు, అవబోధకుడు, ఉపదేశకుడు, ఉపదేశ్య.

(తె.)—నేర్చువాడు.

బోడచేయు, మి. న. క్రి: చూ, బోధించు.

బోధనము, నం. వి. అ. న. = బోధన: (ఇందు మంచిబోధనము

చెడుబోధనము కలిసియుండును): అవబోధము, ఉప

దేశము. (తె.) కలపుట, బోధన: తద్వి. -౧. చెడుబోధనము

నకు.—దుర్బోధనము, దుస్సలహా. (తె.)—బోధన; ౨.

మంచి బోధనమునకు:—బోధనము. (తె.)—బోధన.

బోధనీయము, నం. విణ. బోధింపదగినది: బోధ్యము.

బోధవడు, మి. ఆ. క్రి. ఆకళితకువచ్చు.

బోధము, నం. వి. ఆ. పుం. 1. తెలివి: చూ, హ్యుల్లేషము. 2.

ఆం. 2: చూ, నంబారివాసములు. ("రామునివిజయవార్త

వినినంతనే సీతకుం దొర్లింటి మాండ్యమును గెంటు నవనవో

ద్భూతమగు తెలివి నెలకొనియె.")

బోధాయనము, అం: చూ, కల్పనూత్రము, కల్పము.

బోధి, నం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, రావి \*; 2. సమాధివిశేషము.

బోధించు, నం. స. క్రి: నివేదించు. (తె.)— ఎఱిగించు,

కలపు. ప్రే.— తెలుపు. (మి).— బోధచేయు. తద్వి.

మిక్కిలి తెలుపుటకు.—ప్రబోధించు.

బోధితుడు, నం, విణ. బోధింపఁబడినవాడు.

బోధిద్రుమము, నం. వి. ఆ. పుం: చూ, బోధి. 1. \*

బోధిని, అం: చూ, కళలు.

బోధ్యము, నం. విణ. బోధనీయము.

బోనకత్తియ, వై. వి. (బోనము + కత్తియ) రూ-బో:

కత్తె. 1. అన్నమునండి పెట్టునది: చూ, వంటంక్క (చూ

త్రీ.); 2. దాసి: చూ, బానిసె.

బోనకత్తె, —వై.—

బోనకాడు, ద్వ. వి. (బోనము + కాడు.); చూ, పూర్వ

కాడు.



బోనేయ, వై. స. క్రి. (బోనేయ + చేయ) భుజించు. హంస.

4: ఆ. 32: చూ, సావడు.

బోళము, వై. వి. = బోల. గంధరసము: చూ, సౌరభము. 3.  
బోళా, వై. విజ. కపటములేని, వెల్లడియైన బొడబొడి-బోళా  
బోళ-బోళాబోళ.

బోళాబోళ, —వై.—

## బొ

బొడ్డము, అం: చూ, బుద్ధావతారము. (చూ, అవతారములు)  
బొడ్డశాస్త్రసంధములు, అం. రూప, వేదనా, విజ్ఞాన, సంజ్ఞా,  
సంస్కారములు.

బొడ్డుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

## బ్యా

బ్యాంకి, వా. వి. ధనాగారము: చూ, రూ-బాంకి.

బ్యాంకినోటు, వా. వి. సొమ్ముచెలామణీ పత్రము: రూ-బాంకినోటు.  
బ్యాంకు, వా. వి. భజంత్రీలమేళము: రూ-బాంకు.

## బ్ర

బ్రక్క, దే. విజ: చూ, రూ-బక్క.

బ్రతికించు, దే. స. క్రి: చూ, పోషించు.

బ్రతిమాలు, వా. స. క్రి: చూ, రూ-బ్రతిమాలు.

బ్రతుకు, దే. వి. రూ-బ్రతుకు. 1. జీవనము. నీలా. 3, ఆ.

24: చూ, స్థితి. 5; 2. జీవనోపాయము: చూ, స్థితి. 5; ఆ.

క్రి 3. (భో. 5, ఆ. 288) రూ-బ్రదుకు, మను, మిడుకు.

(సం.)—ఉజ్జీవించు, జీవించు.

బ్రతుకుదెరువు, దే. వి: చూ, బ్రతుకు. 2.

బ్రదిమి, దే. వి: చూ, బ్రతుకు. 1—2.

బ్రదుకు, దే. వి, ఆ క్రి: చూ, రూ-బ్రదుకు. (జీవనమునకు.

హరి, పూ. 1, ఆ. 184; జీవించుటకు.—భార ఉద్యో. 1, ఆ. 348.)

బ్రదుకుగొడ్డెగురు, జా. వ్యర్థమగుట, వీళ్లులేని కాలవయగుట.

“ఏలా బిడ్డలులేని బ్రదుకు గొడ్డెఱయ్యె జింతింపగన్.”

(కవికర్తరసాయనము.)

బ్రద్ద, దే. వి. రూ-బద్ద. 1 తునక: చూ, శకలము. 4; 2.

చీలిక: చూ, శకలము. 4: వై. వి. 3. = భిత్తమ్. పేరు:  
చూ, సమిద. 1; 4. = వేత్ర: చూ, పేము.

బ్రద్దవరి, ద్వ. వి. పేముతోనల్లిన కేదెము: చూ, హరిగ.

బ్రద్దర, వై. వి. = భేద (బ్రద్ద + అర): చూ, బ్రద్ద. 1—2.  
(ద్యయమని శ. ర.)

బ్రద్దలవారు, దే. వి. చూ, వేత్రహస్తుడు.

బ్రద్దము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధము. 1.

బ్రద్దుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = బొడ్డు-బ్రొడ్డు: చూ,  
సూర్యుడు; 2: చూ, శవుడు.

బ్రమయు, వై. ఆ. క్రి. = బ్రమ్: చూ, బమ్మరించు.

బ్రమరి, వై. వి. = బ్రమణ. అరుగుడు: చూ, సంవారము. 1.

బ్రమరిదిరుగు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, వేష్టించు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 82.

బ్రమరివాలు, ద్వ. ఆ. క్రి. —వై. —హరి. పూ. 6, ఆ. 138.

బ్రమరులువాలు, దే. ఆ. క్రి. —వై. —

బ్రమ్మమేడి, వా. వి. రూ-బమ్మమేడి\*: చూ, వెట్టిమేడి.

బ్రమ్మి, వై. వి. = బ్రాహ్మి. సోమిదె\*: చూ, సోమవల్లరి.

బ్రమ్మెళ, వై. వి. = బ్రహ్మహత్య. విప్రుజంపుట.

బ్రల్లు, దే. వి. కూలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. పర. 5,  
ఆ. 228: చూ, హూహూ.

బ్రవేశనము, (ప్రవేశనము అనికొందలు.) అం: చూ,  
తారాక్రియలు.

బ్రపి, సం. వి. ఈ క్రి. వ్రతస్థులు కూర్చుండు. దర్బాద్యాసనము:  
రూ-బ్రసి-బ్రిసి-బ్రిషి.

బ్రప్త, సం. వి. న్. పుం = బమ్మ—బొమ్మ. (వ్రజలను

వృద్ధిబొందించువాడు.) 1: అ, అంగడి, అంబుజగర్బుడు,  
అక్షరుడు, అగ్రజన్ముడు, అంబుజానననుడు, అంభోజజనని,  
అంభోజజన్ముడు. అమ్ముడు, అజితుడు, అజుడు,  
అబ్బజుడు, అబ్బభవుడు, అబ్బయోని, అష్టశ్రవనుడు, ఆ,  
ఆత్మభువు, ఆత్మయోని, ఆనందాత్మ, ఇరేనుడు, ఈశా  
నుడు, ఉన్నత్తుడు, ఊ, ఓ, క, కంజజుడు, కంజారుడు,

కంజుడు, కజజుడు, కజాతజుడు, కజాతుడు, కజోత్తుడు,

కమలాననుడు, కమలుడు, కర్త, కర్తముడు, కుంజరుడు,

క్షత్త, గిరీశుడు, గుణసాగరుడు, గోవతి, గోముఖుడు,

గోవిందుడు, చతురాననుడు, చతుర్ముఖుడు, చిరజీవి,

జన్మపు, జ్ఞ, రు, డభీశుగుడు, ద్రుమణుడు, ద్రుహణుడు,

ద్రుహిణుడు, దాత, నాభిజన్ముడు, నారాయణుడు, పర

మేష్ఠి, విశామహుడు, పురాణగుడు, ప్రజాపతి, ప్రసితామ

హుడు, ప్రాణుడు, భూతాత్మడు, మ, ముచికుందుడు,

మూర్తి, మృగయుడు, రోకేళుడు, వాక్పతి, విదాత,

విధాత్యుడు. విధి, విభుడు, విరించనుడు, విరించుడు,

విశ్వరేతనుడు, విశ్వసృజుడు, వేదగర్బుడు, వేది, వేదీ

కుడు, వేద, శంభువు, శతధృతి, శతానందుడు, సనాతనుడు,

సరసిజభవుడు, సర్వతోముఖుడు, సురశ్రేష్ఠుడు, స్వయం

భువు, ప్రవృ, హంసరథుడు, హంసవాహనుడు, హిరణ్య

గర్బుడు. (తే. స.)—అంచగర్జుపుకోడు, అంచరపుతు—

అంచరౌతు, ఉత్తమోమువేలుపు, చదువుల ముడుకడు.

చదువువేలుపు, చదువులవేలుపు, జగములబుట్టించు జోణుడు,

జన్మిగట్టు, తనంతగలయతడు, తమ్మిగడ్డియ దశవాయి,

తమ్మిమూలి, తమ్మిపుట్టు, తాత, తీవంచ మోములదిట్టి,

తొలివేలుపు—తొలువేలుపు, దయ్యము, దుగినుడు, దురపు

బోరెపు దానరిశండ్రి, ననవిలుకానన్న, నలువ, నల్కోము

దేవర, నెన్నుదుళ్లను వ్రాయుదునేడు, పజిదొర, పలుకు

వెలది మగడు, పాణులకెకిమీడు, పెద్దవేలుపు, పొబోరం.

నేల్పు, పొక్కిలిహరి, పొక్కిలిపాపండు, బంగారుకడుపు  
వాడు, బమ్మ-బొమ్మ, మినుకులదణి, ముదియనివారిలో  
బెధ, మొదటివేల్పు, మొదలు తామర గన్నచుడుకొడుకు,  
వెలుపుగమికాడు-వేల్పుగమికాడు, వేలుపుబెద్ద-వేల్పు  
బెద్ద.మిగతవానికి చూ, హరణ్ణగర్పుడు"; 2. వెన్నెడు:  
చూ, విష్ణువు. 1; 3. పాటుడు: చూ, బ్రాహ్మణుడు; 4:  
చూ, ఋత్విజుడు. 1; వా 5. యజ్ఞికుడు, పొరోహితుడు:  
చూ, స్థేయుడు. (అంద్ర వాచస్పత్యకర్తకు బ్రహ్మ  
"బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద నాగవదానులు గారు." అరట్లకట్ట;  
6. పీఠికాకారుడు. "అంద్ర వాచస్పత్యముయొక్క మొదటి  
ముద్రణపుపీఠికకు బ్రహ్మ "బ్రహ్మశ్రీ కాశీభట్టబ్రహ్మయను  
బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిగారు." కాకినాడ; అం. 6: చూ, బ్రహ్మలు:  
7: చూ, శాస్త్రప్రపరకులు; 8: చూ, చేతనరత్నములు; 9:  
చూ, మూర్తులు; 10. వేదము (అని కొందలు).

బ్రహ్మతైవర్తము. అం: చూ, పురాణములు.

బ్రహ్మఘ్నుడు, సం. విజ. భుజింపుచుండగా ముందు లేచి  
పోయిన బ్రాహ్మణుడు: చూ, స్వప్తిముఖుడు. 1.

బ్రహ్మచర్యము, అం. 1: చూ, ఆశ్రమము. 2: 2: చూ, యోగ  
యమాంగములు (అంగము 9.); 3: చూ, సాత్విక  
గుణములు.

బ్రహ్మచారి, సం. వి. న్. పుం. 1.=బ్రహ్మచారి-బొమ్మచారి-  
బొమ్మసారి: చూ, వటువు; 2. గంగరావి \*: చూ, రావి.  
బ్రహ్మచారులు, అం. గాయత్రీ బ్రహ్మచారి, ప్రాణావత్యబ్రహ్మ  
చారి, వైదికబ్రహ్మచారి, నైషిగబ్రహ్మచారి (4); చూ,  
వటువు. (ముంత్రాడు లోనగువాని దరించి వేదము చదివి  
బ్రహ్మచర్య వ్రతమునండుండువాడు బ్రహ్మచారి. బ్రహ్మ=  
వేదము.)

బ్రహ్మజట, సం. వి. ఆ. శ్రీ: కుమరము \*

బ్రహ్మజ్ఞానము, అం: చూ, మానసి: పూజాకుసుమములు.

బ్రహ్మజ్ఞాము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బ్రహ్మచారి. 2. \*: విజ. 2. బ్రాహ్మజ్ఞాపాతము.

బ్రహ్మజ్ఞుడు, అం: చూ, ఋత్విజుడు. 1.

బ్రహ్మత్వము, సం. వి. ఆ. న: చూ, బ్రహ్మభూయము.

బ్రహ్మదండము, అం: చూ, దానములు.

బ్రహ్మదండి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, వారాహి. 5.

బ్రహ్మదర్శ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, యవాని.

బ్రహ్మదారువు, సం. వి. ఆ. న. గంగరావి \*: చూ, రావి.

బ్రహ్మనాడి, అం: చూ, నాడులు.

బ్రహ్మపుత్రము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. హిమాలయమునుండి  
వడమరపాతెడి యొకయేలు: చూ, నది; 2. విషభేదము  
బ్రహ్మవలన (ఇది కపిలవర్ణమై నులయాద్రియందుఁ బుట్టి  
నది): చూ, హలాహలము.

బ్రహ్మపురి. అం: చూ, దేశములు.

బ్రహ్మబిందువు, సం. విజ. ఉ. 1. గుణింపఁబడువాడు; 2.  
దూఱఁబడినవాడు: చూ, నిందితుడు. (ఈలాగుననే  
క్షేత్రబిందు శక్తియును తిరస్కారమందుఁజెప్పఁబడును.)

బ్రహ్మబిందువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. వేదపారమహంస నోటి  
కుంపరి. (తే) — క్రస్స, ప్రస్స. తస్స — ౧. బ్రహ్మ  
బిందువుతోఁగూడినది. — ౨. తుండలతోఁగూడిన మాట,  
అంటాళ్ళతము. పృథక్తము-పృథక్తు. చూ, స్వందిని).

బ్రహ్మభూయము, సం. వి. ఆ. న. బ్రహ్మభావము నొందుట:  
బ్రహ్మత్వము, బ్రహ్మసాయుజ్యము.

బ్రహ్మాము, సం. వి. న్. పుం. 1. చూ, హంసుడు; 2: చూ,  
వేదము; 3. తవస్సుచేయుట; 4. చూ, అంఃహకాశము.

అం. 5. చూ, యోగములు.

బ్రహ్మమేధలము, సం. వి. ఆ. పుం. బ్రహ్మచారి ముంజీకృ  
ణము: చూ, హరిత (తృణము. 1.)

బ్రహ్మయజ్ఞము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. వేదపాఠము: చూ,  
వేదము; అం. 2. చూ, మహాయజ్ఞములు (యజ్ఞములు; 3.  
చూ, రాజములు.

బ్రహ్మరంద్రము, సం. వి. ఆ. న. 1. నడునెత్తి: చూ, సోడు;  
అం. 2. చూ, చక్రములు.

బ్రహ్మరథము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. మృతిపొందిన సన్న్యాసు  
లను తీసికొనిపోయెడు వాహనము: చూ, శవయానము;  
వా. 2. బ్రహ్మయోగ: తేరు. చూ, శక్తితము. 1.

బ్రహ్మలు, అం. ౧. భృగువు, ౨. పులస్త్యుడు. ౩. పులి  
హండు, ౪. అంగిరసుడు, ౫. అత్రి, ౬. క్రతువు, ౭.  
కల్బుడు, ౮. దక్షుడు, ౯. వశిష్ఠుడు, ౧౦. మరీచి. మఱి  
యొకవిధము. — ౧. మరీచి, ౨. భరద్వాజుడు, ౩. అంగి  
రసుడు, ౪. పులస్త్యుడు, ౫. పులిహండు, ౬. క్రతువు,  
౭. దక్షుడు, ౮. వశిష్ఠుడు, ౯. వామదేవుడు.

బ్రహ్మవర్చనము, సం. వి. ఆ. న. సదాచార్యయన సమృద్ధి.  
బ్రహ్మవాదము, అం: చూ, శతలు.

బ్రహ్మవాది, సం. వి. న్. పుం: చూ, వేదాంతి. 1.

బ్రహ్మసర్పము, సం. వి. ఆ. న. సలికండ్లపాము: చూ, సర్పము.

బ్రహ్మసావర్ణికము, అం: చూ, మనువులు.

బ్రహ్మసువర్చల్ల, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, ప్రాధుతిదగుడు \*

బ్రహ్మసాయుజ్యము, సం. వి. ఆ. న: చూ, బ్రహ్మభూయము.

బ్రహ్మసువు, సం. వి. ఈ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

బ్రహ్మసూత్రము, సం. వి. ఆ. న: చూ, యజ్ఞోపవీతము.

బ్రహ్మస్థాపనము. అం: చూ, సంధానిములు.

బ్రహ్మహత్య, సం. వి. ఆ. (శ్రీ): =బ్రహ్మైత. 1: చూ, బ్ర  
హ్మైత: అం. 2: చూ, మహాపాతకములు.

బ్రహ్మశిలలి, సం. వి. ఇ. పుం. వేదాధ్యయన కాలమునందలి  
మొక్కు: చూ, హణిగలు.

బ్రహ్మోదము, అం. చూ, పురాణములు: చూ, ఉపపురాణములు.

బ్రహ్మరణ్యము, సం. వి. ఆ. న. వేదపాఠభూమి: చూ,  
భూమి. 1.

బ్రహ్మవర్తము, సం. వి. ఆ. పుం. దీర్ఘికి వాయవ్య భాగపు  
దేశము: చూ, దేశములు.

బ్రహ్మననము, సం. వి. ఆ. న. ధ్యానోపాయభూతమైన వర్ణ  
స్వచ్ఛిక దండాధ్యాననము: చూ, ఆననములు.

బ్రహ్మి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పొన్నగంటికూర \*: చూ, రూ—  
బ్రాహ్మి. 4.

బ్రా

బ్రాంది, వా. వి: రూ-దాంది.

బ్రాతి, దే. వి. వై. వి. విణ: చూ, రూ-బాతి. (ప్రేమకు. — కళా. 8: ఆ. 215; స్వా. 6: ఆ. 70; ప్రియమునకు. — ఉ. హరి. 2, ఆ. 149; లక్ష్మి. 3, ఆ. 78; అధికమునకు. భార. అర. 7, ఆ. 289.)

బ్రామిక, వై. వి. = భ్రమ: చూ, భ్రాంతి.

బ్రాహ్మణజ్ఞాయాలు, అం: చూ, మహారాష్ట్రలు (బ్రాహ్మణులను కొనియెదరు. వేదవిహితాచారముననే వర్తించుచున్నారు. బ్రాహ్మణులకును బ్రాహ్మణేతరప్రతీలకును బుట్టినవారు.) బ్రాహ్మణ పరివ్రాజకస్వాయము, బ్రాహ్మణశ్రమణ స్వాయము. న్యాయ. బ్రాహ్మణుడు గృహస్థధర్మమును విసర్జించి సన్న్యాసమును గ్రహించినను వానికి గురిభేదములు లేకున్నను బ్రాహ్మణుడనియే పృథవహరింపఁబడును.

బ్రాహ్మణబువుడు, సం. వి. అ. పుం. జాంబాత్రోపజీవి యైన బ్రాహ్మణుడు: చూ, స్వస్తీముఖుడు.

బ్రాహ్మణము, పా. 1. మంత్రాత్మికమైనవేదము బ్రహ్మమనఁబడును. దానికి సంబంధించినది బ్రాహ్మణము. 1. బ్రాహ్మణములందు. (విధి-అర్చనాదాన-ఉపనిషత్తు అని మూడు భాగములుండును) విధులు. — కర్మ ప్రతిపాదకములు, కర్మవిధాయకములు, కర్మస్వరూపబోధకములు నగు వాక్యములు; అర్చనాదానములు. — కర్మప్రరోచనాపరములైన వాక్యములు; ఉపనిషత్తులు. — ఇతిహాసరూపములు — సంవాదాత్మకములు — తత్త్వవిచారపరములు — బ్రహ్మప్రతిపాదకములు నగు భాగములు: II. ఋగ్వేదబ్రాహ్మణము హోతచేయ్యుక్త్యములను, సామవేద బ్రాహ్మణ మృగ్ధాత్యుక్త్యములను, యజుర్వేదబ్రాహ్మణ మధ్వర్యుక్త్యములను, అధర్వ బ్రాహ్మణము బ్రహ్మకార్యములను బోధించును. ౧. ఋగ్వేదబ్రాహ్మణములు. — ఐతిరేయ బ్రాహ్మణము, మంత్రబ్రాహ్మణము, కౌషీతకీబ్రాహ్మణము; అనునవి ముఖ్యము: ౨ సామవేద బ్రాహ్మణములు. 3. ప్రౌఢము, షడ్వింశము, సామవిధి, అర్చేయము, దేవతాధ్యాయము, ఉపనిషత్తు, సంహితోపనిషత్తు. వంశము అనునవి — ఇందు (1) ప్రౌఢబ్రాహ్మణమునకు మహాబ్రాహ్మణము. శాండ్వబ్రాహ్మణము, వంపవింశతి బ్రాహ్మణము అను నామాంతరములు కలవు. ఇందు 25 ఆధ్యాయములు 350 ఖండములు కలవు. (2) షడ్వింశబ్రాహ్మణము. — ఇందు 8 ప్రపాఠకములు 68 ఖండములు 520 గ్రంథములు గలవు. (3) సామవిధాన బ్రాహ్మణము. — మూడు ప్రపాఠకముల చిన్నగ్రంథము. (4) అర్చేయబ్రాహ్మణము. — అర్చేయబ్రాహ్మణము కౌఠుమమనియు కైమినియును లేక తలవకారమనియు ద్వివిధము. (5) దేవతాధ్యాయ బ్రాహ్మణము. — దీనికి అగ్నిబ్రాహ్మణమని నామాంతరము కలదు. (6) ఉపనిషద్బ్రాహ్మణము. — ఇదియే చాందోగ్యోపనిషత్తు. బ్రహ్మవిధాన ముఖ్యమైన ఉపనిషత్తు. (7) సంహితోపనిషద్ బ్రాహ్మణము. — ఇది యైదను వాక్యముల చిన్న గ్రంథము. (8) వంశబ్రాహ్మణము. —

సామవేద సంప్రదాయ ప్రవర్తకుల వంశవరంపరలు వక్కాణింపఁబడియె; III. (1) కృష్ణయజుర్వేద బ్రాహ్మణము. — (దీనికి మూడుకాఖలు. — కరకాఖ, మైత్రాయణీయకాఖ, తైత్తిరీయము.) (2) శుక్లయజుర్వేద బ్రాహ్మణము. — శతపథమను పేర వెలయుచున్న యీ బ్రాహ్మణము గుణము నందును ఐరిమాణమునందును గూడ గొప్పది. దీనికి మాధ్యం దినమనియు, కాణ్యమనియు రెండు పాఠములు గలవు. మాధ్యందినము 14 కాండములును, 6000 కంఠికలును, కాణ్యము 17 కాండములును, 7624 కంఠికలును ఉన్నట్లు కనఁబడుచున్నవి. ౧. మాధ్యందినములోని కాండములు 14 - హవిర్యజ్ఞము, ఏకపదిక, అధ్వరము, గ్రహము, సవము, ఉభాసంభరణము, హస్తీమటశతము, చితి, సంచితి, అగ్నిరహస్యము, అష్టాధ్యాయ, మధ్యమము, అశ్వమేధము, ఆరణ్యకము; ౨. కాణ్యములోని కాండములు 17 — హవ్యవాహము, ఏకవాయువు, ఉద్ధరము, అధ్వరము, గ్రహము, వాజపేయము, రాజసూయము, ఉభాసంభరణము. హస్తీమటము, చితి, శతద్రుద్రీయము, అష్టాధ్యాయ, మధ్యమము, అశ్వమేధము, అగ్నిరహస్యము, ఆరణ్యకము, 17 వ కాండము కానరాదు: IV. అధర్వ బ్రాహ్మణము. గోపథము. ఇది పూర్వభాగము, ఉత్తర భాగమునని ద్వివిధము. పూర్వభాగము నందైదును, ఉత్తరభాగము నందాఱును ప్రపాఠకములు కలవు. ఇత్యాది. (చూ, వేదము, ఉపనిషదులు, యజుర్వేదము, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము, తైత్తిరీయ సంహిత, ఐతరేయ బ్రాహ్మణము. వాఙ్మయము, బ్రాహ్మణములు); 2. బ్రాహ్మణ సమూహము: బాదఱ్యము — బాదఱ్యము, బ్రాహ్మణ్యము. (చూ, స్వస్తీముఖుడు. 1.)

బ్రాహ్మణములు, అం. (చూ, బ్రాహ్మణము) ఇవి తత్తత్కాల మందలి మతధర్మములను వర్ణింపవలసిన సాంఘికాచారములను దెలియఁజేయుచున్నవి. మంత్రములను యజ్ఞాది క్రియలకు సమన్వయింపఁజేయు వ్యాఖ్యాన రూపమైన గ్రంథము బ్రాహ్మణము, తైత్తిరీయ-శతపథ-ఋగ్వేద - సామవేద-యజుర్వేద-అధర్వ (గోపథము) - ఐతరేయ-కౌషీతకీ (శాంఖ్యయన) - మంత్ర - కృష్ణయజుర్వేద - శుక్లయజుర్వేద (శతపథము) బ్రాహ్మణములు. మతీయు అంతర్వామి బ్రాహ్మణము: (చూ, వేదము.)

బ్రాహ్మణయష్టిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. బారంగి \*: చూ, హంజిక. బ్రాహ్మణాచ్యునుడు, అం: చూ, ఋత్విజుడు. 1.

బ్రాహ్మణాయుడు, సం. వి. అ. పుం. విద్వాంసుడును సత్కర్మసంఘుడైన వంశకర్తవలనఁ బుట్టిన విప్రుడు: చూ, స్వస్తీముఖుడు. 1.

బ్రాహ్మణాత్మము, సం. విణ. పితృతిథులయం దాహ్వానింపఁబడిన వారు మంత్రయుక్తముగఁజేయుభోజనము: చూ, సాదము (1).

బ్రాహ్మణీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = బావనక్క. బ్రాహ్మణుని భార్య: చూ, భార్య: 2. నలికండ్లపాము: చూ, సర్పము: 3: చూ, బ్రాహ్మణయష్టిక \*.

బ్రాహ్మణుడు, సం. వి. అ. పుం. = పాఱుడు - బావఁడు — బొమ్మడు. (కాశీ. 3, ఆ. 89; “సత్యంధాన మద్రోహ

మాన్యుశంస్యంత్రసామ్యుణ తపశ్చద్యుక్తయత్రసామ్యుణ ఇతి స్మృతః" (భారతము): చూ. స్వప్రముఖము. 1. బ్రాహ్మణులు, అం. (౧. చూ, కల్పసూత్రములు) "శిష్యాక రణం ధన్వోనిరుక్తంజ్యోతిషంతథా, కల్పశ్రేణి షడంగాని వేదస్యాహుర్మనీషిణః॥ శౌచాచారస్తోత్రస్యమ్య గ్నిమసాశీగురు ప్రియః॥ నిత్యవ్రతీ సత్యవరస్సప్తే బ్రాహ్మణ ఉచ్యతే॥" అట్టి బ్రాహ్మణులలో. — "మహారాష్ట్రాస్త ద్రవిడాః కర్ణాటా శ్చైవ మూర్ఛరాః, ద్రావిడాః పంచదాప్రోక్తా విద్య దక్షిణవాసి నః." ౧. మహారాష్ట్రులు, ౨. ఆంధ్రులు, ౩. ద్రావిడులు, ౪. కర్ణాటకులు, ౫. మూర్ఛరులు వీరు పంచద్రావిడులు. అందు ౧. మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులు. — చూ, మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులు) వారిలో కామ్యులు, కర్ణాటక బ్రాహ్మణులు. కీర్తంత్రాహ్మణులు. కొంఠిజస్త బ్రాహ్మణులు, రూచే బ్రాహ్మణులు, దేవిమక్షబ్రాహ్మణులు, వశత్రాహ్మణులు, దేశస్త్రాహ్మణులు, మాధ్యందిన బ్రాహ్మణులు, బరాడీ బ్రాహ్మణులు, కళంకి బ్రాహ్మణులు, పాద్యా బ్రాహ్మణులు, బ్రాహ్మణజాయాలు, హవళాబ్రాహ్మణులు, సాపారాబ్రాహ్మణులు, గోముఖబ్రాహ్మణులు, కుండక బ్రాహ్మణులు. (పీఠం దఱు మరాహాష్ట్ర దేశమునగల బ్రాహ్మణ కాలలోని వారు.); ౨. ఆంధ్రులు. — (చూ, ఆంధ్రులు); ౩. ద్రా విడులు. — (చూ, ద్రావిడులు); ౪ కర్ణాటకులు. — (చూ, కర్ణాటకులు) కన్నడవాష మాట్లాడు దేశ మందలి బ్రాహ్మణులు కర్ణాటకులు. వీరిలో. — (1) ఆరవతొమ్మిది అను బ్రాహ్మణులు. — ఇందు ఉరిచి బ్రాహ్మణులు, కన్నడబ్రాహ్మణులు, కుమ్మెరద్రాహ్మణులు, నగరబ్రాహ్మణులు, లోబ్బర బ్రాహ్మణులు చేరుదురు. (2) అమలవాసీ బ్రాహ్మణులు మళయాళమున దేవాలయా ర్థకులు (3) నంబూరి బ్రాహ్మణులు మళయాళదేశపు వారే. (4) పొట్టిబ్రాహ్మణులు కన్నడదేశమున దేవాలయా ర్థకులుగ నున్నారు; (5) మూత్రద్రాహ్మణులు కేరళ దేశస్థులు. (6) వట్టర బ్రాహ్మణులు (చూ, వట్టరబ్రాహ్మణులు); ౫. మూర్ఛర బ్రాహ్మణులు. — (తకరాది అనుబంధములో "చూ, మూర్ఛర బ్రాహ్మణులు") వీరిలో ఆగస్త్యులువారు అను బ్రాహ్మణులు, అక్షయమంగ కలను బ్రాహ్మణులు, అనావయలను బ్రాహ్మణులు, టెడీవ్య బ్రాహ్మణులు, కపిల బ్రాహ్మణులు, ఖదాయతీ బ్రాహ్మణులు, ఖేడావలరను బ్రాహ్మణులు, గయావశీ బ్రాహ్మణులు, గుగళీ బ్రాహ్మణులు, గోమతి వలరను బ్రాహ్మణులు, చావిపులను బ్రాహ్మణులు, జంబు బ్రాహ్మణులు, రూగోరా బ్రాహ్మణులు, తపోదనులను బ్రాహ్మణులు, తలాజీయ బ్రాహ్మణులు, దదీచి బ్రాహ్మణులు, నర్సిపర బ్రాహ్మణులు, సారాశర్య బ్రాహ్మణులు, ప్రేతవలరను బ్రాహ్మణులు, భాగవ బ్రాహ్మణులు, మొకాలలు అను బ్రాహ్మణులు, యాజ్ఞీకవలరను బ్రాహ్మణులు, రజవలరను బ్రాహ్మణులు, వెలులులను బ్రాహ్మణులు, వళాంద్ర బ్రాహ్మణులు, వాల్మీక బ్రాహ్మణులు, శ్రీమతి బ్రాహ్మణులు, సఖోద్ర బ్రాహ్మణులు; తద్వి శేషములు — (౧) కైవలబ్రాహ్మణులు — (చూ, కైవలబ్రాహ్మణులు) — వీరిలో కాత్యాయ బ్రాహ్మణులు చేరియున్నారు: చూ,

కాత్యాయ బ్రాహ్మణులు); (౨) పంచగౌతులు — ౧. సారస్వ తులు, ౨. కన్యాకుంజులు, ౩. గౌతులు, ౪ ఉత్కలకులు, ౫. మైదిలలనియు పంచవిదములుగల గౌతబ్రాహ్మణులు పింఛకుత్తరమున వర్తింపుచున్నారు. అందు. — ౧. సారస్వ తులు. వీరిలో మొదటి తెగకు: — (చూ, కపూరియ బ్రాహ్మ ణులు; రెండవతెగకు: — చూ, ఆచార్యే అను బ్రాహ్మణులు; మూడవ తెగకు: — చూ, ఆచార్యే అను బ్రాహ్మణులు.); ౨. కన్యాకుంజులు. — (చూ, కన్యాకుంజులు); ౩. గౌతులు — (చూ, గౌతి (౫) బ్రాహ్మణులు); ౪. ఉత్కలకులు. — (చూ, ఉత్కల బ్రాహ్మణులు); ౫. మైదిలలు. (చూ, మైదిలలు); (౬) చూ, నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులు వారి జాతులయొక్క నామములు: (౪) చూ, దళవిధ బ్రాహ్మణులు. ఇత్యాది: 2: చూ, మనుష్య వర్ణములు. బ్రాహ్మణోమమ దేవతా, లో. బ్రాహ్మణుడే నాదైవము. "దర్శ మతి బ్రాహ్మణోమమ దైవమనెను, బుద్ధి." స్వా. 8. ఆ. 3. బ్రాహ్మణ్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, బ్రాహ్మణ్యము. 1: 2. బ్రాహ్మణ భావము; 3. బ్రాహ్మణకర్మము. బ్రాహ్మణ్యుడు, సం. వి. అ. పుం. ౪ని: చూ, ౪ని. బ్రాహ్మణ్యము, సం. వి. అ. న. 1. శిష్యుడేరి మొదటనుండెడు బ్రహ్మశ్రీర్థము; పుం. 2. విద్యయు నాచార్యముగల వరునిఁ దాసేవీలిచి వధిసహితముగ వస్త్రాదులచే నలంకరించి పూజించి కన్యనిచ్చిచేయు వివాహము: చూ, వివాహము: విజా. 3. బ్రహ్మసంబంధమైనది; అం. 4: చూ, పురాణములు; 5: చూ, ఏకవిశంతి స్థానకములు. బ్రాహ్మి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, మాతృకలు; 2: చూ, సరస్వతి; 3. బాఠవనచీమ: చూ, పిపిలిక; 4 రూ-బ్రహ్మి. పొన్నగంటి\*: చూ, శీతసారము; 5. బాంగి\*: చూ, హంజిక: 6. = బ్రహ్మి\*: చూ, సోమెద. (సోమెదకూర అనియు); అం. 7: చూ, మాతలు. బ్రాహ్మీతంత్రము, అం: చూ, తంత్రములు. బ్రాహ్మ్యము, అం: చూ, వివాహములు.

## బు

బ్రుంగు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, మెండుకొను. 3: 2: చూ, మణుగువడు; 3: చూ, స్నానమాడు; 4: చూ, మరణించు, అం. భా. తృ. 87. బ్రుంగుడు, దే. విజా. 1. మణిఁగినది. (సం.) — కృధికము. నిష్పక్వము; 2. మునిఁగినది: చూ, విగాహితము. బ్రుంగుడువడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-బ్రుంగువడు: చూ, బ్రుంగు. 2. (ప్రే. బ్రుంగుడు వజ్రు.) బ్రుంగుడువాడు, ద్వ. వి. బ్రుంగుడు వడుట. భార విరా. 2 ఆ. 192. బ్రుంగువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-బ్రుంగుడువడు. బ్రుండు, దే. ప్రే. బ్రుంగఁజేయు. బ్రయ్యు, దే. అ. క్రి: చూ, నశించు.

బువ, తేహిఫలేన సాధనోనకు కంఠేన నిజోపయోగితామ్.

స్వా. సాధువులు దమ సాయమును గంతముతోఁ దెలువక ఫలముతోఁ జూపింతురు.

బ్రుషి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. చూ, రూ-బ్రషి.

బ్రుసి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. —బ్రె.—

బ్రే

బ్రేణీలు, వా. వి. బి. చూ, భక్త్యము.

బ్రేవు, వా. వి. త్రేనుపునందలి ద్వవి.

బ్రో

బ్రోడి, నై. వి = వృద్ధి: చూ, వృద్ధి 4.

బ్రా

బ్రాంతెలు, వా. వి. బిభాతు పచ్చడము (దుప్పటి).

బ్రాకు, వా. వి. 1 నలుపు. “బ్రాకుబోర్ని”; 2. కొన్నిభాగములు కలిసిన చూబండము; 3. ప్రతిబింబపుబొమ్మ; 4. అగౌరవ చిహ్నము. “బ్రాకుమాద్గు.”

భ

భ, ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, శుక్రుడు.

భమ్, సం. వి. అ. పుం. నక్షత్రము: చూ, రిక్క.

భంగ, సం. వి. అ. శ్రీ. బి. జనపవిత్తులు.

భంగవడు, మి. అ. క్రి: చూ, మొక్కపోవు. 2.

భంగపాటు, మి. వి. భంగపడుట. భార. విరా. 1, అ. 53.

భంగపెట్టు, మి. స. క్రి: చూ, భంగించు.

భంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. = బిన్నము. చెఱువు: చూ, హాని. 2; 2. అల: చూ, వీచి. 1; 3. అగౌరవము: చూ, నడి. 3; 4. రోగము: చూ, హనువు. 4; 5. ఒకానొక రోగము: చూ, హనువు 4; 6: చూ, వహేలనము.

భంగి, సం. వి. ఇ, ఈ. శ్రీ. 1: చూ, విధము. 1. భార. విరా. 1, అ. 298; ఈ. శ్రీ. 2: చూ, భంగము. 3; 3: చూ, నేరువు. 1; 4. = బంగి: చూ, బంగి. 1.

భంగించు, సం. స. క్రి: చూ, హేళనముచేయు.

భంగుర, సం. వి. అ. శ్రీ. అతివిష\*: చూ, విష.

భంగురము, సం. విణ. 1. నశించినది: అంతరికము, ద్వస్తము, నిర్వృతము; తద్వి—గ. నశించునది: చూ. నశ్వరము, అంతవంతము. 2. వంకరై నది: చూ, నేల్లితము. 2,

భంగ్యము, సం. విణ. రూ-భంగీనము. భంగలు పండునది (భాంము) చూ, భూమి. 1.

భంజము, సం. విణ. విణుచునది.

భంజనము, సం. వి. అ. స: చూ, విణువు. 1.

భంజి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పామువలె వంకరగా పోయెడి అశ్వగతి రూ-భంజిక: చూ, హయము.

భంజిక, సం. వి. అ. శ్రీ. —బ్రె.— పా. 2, అ. 101.

భంజించు, సం. ప. క్రి: చూ, విణుచు.

భంజిక, సం. వి. అ. శ్రీ. భారంగి\*: చూ, హంజిక.

భంటాకి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, ములక\*.

భండకుడు, సం. విణ. =; చూ, బండగుడు.

భండనము, సం. వి. అ. స. 1: చూ, యుద్ధము; 2. కవచము: చూ, వారవాణము; 3: దుశ్చేష్ట. (తె.)-కఱత, కల్లతనము.

భండారము, సం. వి. అ. పుం. = బండరము. బొక్కనము: చూ, పంటసాల.

భండి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-భండి. 1. మంజిటి\*: చూ, సమంగ. 1; 2. దిరిసెన\*: చూ, శ్యామవర్ణ: 3: చిట్టికూర: చూ, భండీరము. 2.

భండించు, సం. అ. క్రి. బండాచిలాడు.

భండిరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-భండిరము. 1—2—3.

భండియము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భండిరము. 2

భండిరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భండి. 1; 2: రూ-భండిరము—భండి—భండిరి—భండీలము, అగ్రరోహిత, అల్పమారిషము, ఊలుకము, కిణమారిషము, కీడేరము, గండీరము-గండీరి, ఘననామకము, మనస్వరము, మోష, చిల్లి-చిల్లి, జీవాంతకము, తండులి-తండులికము-తండులియ కము-తండులియము-తండులే: ఘ, భండియము. (తె.)—చిటి—చిట్టి, చిటికూర—చిట్టికూర, యవంతిక\*. (చూ, వృక్షము); 3: చూ, భండి\*. 2.

భండిరి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. —బ్రె.—

భండీలము, సం. వి. అ. పుం. —బ్రె.—

భండుడు, సం. వి. అ. పుం. ఆకతాయ: చూ, వ్యాదుడు. 2.

భంబు, సం. వి. అ. స. 1. నక్షత్రము: చూ, రిక్క: 2.

అకాశము: చూ, సురవర్తము; పుం 3: కిరణము: చూ హాననము. 2.

భక్తము, సం. వి. అ. స. 1. అన్నము: చూ, పాదము. (1) విణ. 2. భాగింపఁబడినది: విభక్తము.

భక్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = బత్తి. కొలుపు: చూ, సేవ. 1. (చూ, భక్తులు); 2. = బత్తి. ఆయుముతోఁగూడిన స్నేహము. లక్ష్మీ. 5, అ. 150: చూ, విరాళి. 2; 3. పాలు: చూ. భాగము. 1; వా. 4. = బత్తిము. కూరి: చూ, సంబళము. 2. 5. = బాకి. నిలువ: చూ, శేషము.

భక్తిలక్షణములు, అం: శ్రవణము, కీర్తనము, స్మరణము, పాదసేవ, అర్చనము, వందనము, దాస్యము, సఖ్యము, ఆత్మనివేదనము. (9)

భక్తుడు, సం. వి. అ. పుం. = బత్తుడు. భక్తిగలవాడు, దింగరీడు: చూ, సేవకుడు.

భక్తులు, అం. 1: భక్తి ఎనిమిదివిధములు: భాగవత వాత్సల్యము, భగవత్పూజయందనుమోదము, భగవదర్చన, భగవద్విష



యమునందదంభము, భగవత్కృతాశ్రవణేచ్ఛ, స్వరసేత్రాంగ వికారము, సదా భగవదనున్మరణము, అమాంసభక్షణము (8); 2: పరిక్షిత్తు, నారదుడు, స్రష్టాదుడు, బాగ్వి, వృథుడు, అకూరుడు, గరుత్మంతుడు, ధనంజయుడు, బలిచక్రవర్తి. (9)

భక్షకుడు, సం. విణ: 1. అగ్రభుక్కు, అగ్రభుజుడు అదర్శి, అదనశీలుడు, అద్యుడు, ఔదరికుడు, చాదకుడు, ఘతనుడు, ఘస్మరుడు, చమలుడు, బహ్వశిని, భోక్త. (తె.)—అబూతికాడు, తిండికాడు, తిండిపోతు, తిండిడు, బోరెంపోతు, మింగినగొండి, మేతరి, మేపరి; తద్వి.— ౧. ఒకరియింటి కూడుతినవాడు. — పరసిందాడు, పరాస్సుడు. (చూ, మేపరి.) ౨. మొదటతినవాడు: అగ్ర భుక్కు—అగ్రభుజుడు. ౩. పనిచేయని తిండిపోతునకు. (తె.) ఆదవివంది.

భక్షణము, సం. వి. అ. న. తిండి: చూ, సాపాటు.

భక్షణీయము, సం. విణ: చూ, భక్ష్యము. 2.

భక్షిండు, సం. స. క్రి: చూ, సాపడు. లక్ష్మి. 4, అ. 109.

భక్షితము, సం. విణ: తినబడినది: చూ, భుక్తము. 1.

భక్ష్యకారుడు, సం. విణ: పిండివంటవాడు: చూ, సూప కారుడు.

భక్ష్యకారుడు, సం. విణ:—రూ.—వై.—

భక్ష్యము, సం. వి. అ. న. 1.—పందేరము—పణ్యారము.

(తె.)— తినుబండము, పందేరము—పణ్యారము, పిండి వంట. తద్విశేషములు.— ౧. వంచభక్ష్యములు:—భక్ష్యము, భోజ్యము, లేహ్యము, చోష్యము, పానీయము; ౨: అంగర పోలిక, అంగరపాలి, అంగరపోడి. (తె.)—అంగర పూవియ, అంగరులై—అంగరోలై; ౩: అలిరసము. (తె.)— అరిసియ—అరిసె—అతీసియ—అతీసె; ౪. అపూసము—అపూప కము—అపూపికము, అర్పటము, కాందపము, చర్పటము, పూపము, పూపళిక, భూరింగ్రము. (తె.)—అట్టు, అప్పచి—అప్పచ్చి, అప్పుము, అప్పడము—అప్పళము; ౫: అవంతి కము, ఉదపళ్యము. (తె.)—ఇద్దెన, వానెనకుడుము; ౬: (తె.)— అవుంగు—ఔంగు; ౭: అబ్బ, ఉపకారిక. (తె.) ఉత్కెడ, ఉత్కెఱ; ౮. (తె.)— అమవడ—అవడ; ౯: (తె.)—ఇంచుమంచి: ౧౦. ఇడి. ఇడికుడక, ఇడికుడుము; ౧౧. ఉఖ్యము, పితరము—పైతరము; ౧౨. ఉట్రవదీయము; ౧౩. ఉత్కారిక, కేకుందకము—కేకుందము, ఖండపాలము, ఖండికము, మోదకము. (తె.)—ఉండ్రము—ఉండ్రాలు, కుడుము; ౧౪. ఉపమ—ఉప్య: ౧౫. ఉప్పడుపిండి: ౧౬. ఉలువ—పులువ, ఊరు—బిండి, ఊరుపు—ఊర్పు, తొక్కు—తొక్కుడు, వచ్చడి, వడిదీయము—వడిదెము, పిండిమిరి యము, బజ్జి: ౧౭. పిలకికాయ: ౧౮. కడియపుటట్టు, ౧౯. కపోళి; ౨౦. కరంజము. (తె.)— కర్ణకాయ;

కజాయము - కజ్జాయము - కజము - కజ్జీయము - కజ్జెము; ౨౧. కవణము; ౨౨. (తె.)— కూర్చాపిడలు; ౨౩. కై కుందికము; ౨౪. కోవా; ౨౫. కోబేరము; ౨౬. (తె.)— కొమ్మలు; ౨౭. ఖండఖండికము, పూరిక. (తె.)—పూరి-

పూరి; ౨౮. గుడపిండము; ౨౯. పూరిక. (తె.)— గారియ—గారె, వడ; ౩౦. (తె.)— గోరుమీలులు; ౩౧. చరు వ్రణము, చిర్రాపూపము; ౩౨. అద్దరిక, చర్పటి. (తె.)— ఒబ్బట్టు—బొప్పిట్టు; ౩౩. చామ్యము; ౩౪. (తె.)— చిర మిడి, చలిమిడి; ౩౫. (తె.)— చేగోడి; ౩౬. (తె.)— చల్లగుత్తులు; ౩౭. (తె.)— చావట్టు; ౩౮. (తె.)— ఉలేడి; ౩౯. (తె.)— జల్లెడుకాయ; ౪౦. (తె.)— జీడియ— జీడి; ౪౧. దోషకము. (తె.)— దోసియ—దోసె; ౪౨. (తె.)— ద్రబ్బెడ; ౪౩. (తె.)— నానైల: ౪౪. (తె.)— ఓడికుడక; ౪౫. (తె.)— నిప్పటి—నిప్పట్టు; ౪౬. (తె.)— సీరువట్టిగ, పీర్బియ—పీర్బిట్టు—పీర్బిక్కె; ౪౭. (తె.)— పకోడి—పగోడా; ౪౮. (తె.)— పప్పు; ౪౯. (తె.)— పాలకాయ; ౫౦. (తె.)— పాలమీగడలు; ౫౧. (తె.)— ఊరు—బిండి, పిండివడి యము; ౫౨. (తె.)— పురుకులు—పురుకులు; ౫౩. పూరణము—పూర్ణము. (తె.)— పూర్ణము; ౫౪. పూరము;

౫౫. (తె.)— పూనకట్టము; ౫౬. పేవిక. (తె.)— పేటి— బ్రేణి; ౫౭. (తె.)— పొంగరము—పొంగరాలు— బొంగరాలు; ౫౮. (తె.)— పోతకపేరు— పోతఉండలు; ౫౯. (తె.)— పోలె—పోళి—పోళె; ౬౦. (తె.)— బటాసాలు; ౬౧. (తె.)— బడికోడి; ౬౨. (తె.)— బరిదెగవ్వ; ౬౩. (తె.)— బిళ్ల కుడుములు; ౬౪. (తె.)— బురుకు; ౬౫. (తె.)— బూరియ—పూరి; ౬౬. (తె.)— బెడడ; ౬౭. (తె.)— బొణిగలు; ౬౮. (తె.)— బొరిలింగళాయ; ౬౯. (తె.)— మడత; ౭౦. (తె.)— మురుగుబాలు; ౭౧. (తె.)— మిఠాయి; ౭౨. (తె.)— మినుపపోక, మినుపసున్ని, సుకిని—సుకియ—సుకుని—సున్ని; ౭౩. (తె.)— ముక్కులు; ౭౪. (తె.)— ముత్తై పుణిప్ప; ౭౫. మౌండము. (తె.)— మోరుండ, కొబ్బరియుండ; ౭౬. యంత్రిక, సంయాపము.

(తె.)— జంతిక, సారెనట్టు; ౭౭. (తె.)— రొక్కెయ—రొక్కె; ౭౮. (తె.)— వెన్నవడిదము— వెన్నపాలకాయ— వెన్న ప్పము, వెన్నమెఱుగు, వెన్నయుండ: ౭౯. (తె.)— నడికుడక; ౮౦. (తె.)— సరదాలు; ౮౧. సేవిక. (తె.)— సేవ—సేవియ—సేవె; ౮౨. (తె.)— సొజ్జబూరి; ౮౩. (తె.)— హోళిగ—ఓళిగ—కహోళి. (అనికొందలు); ౮౪. అద్దనము, (తె.)— అద్దణము. ౮౫. అద్దణము; ౮౬. అమృతకలశము; ౮౭. అమృతఫలము; ౮౮. అర్పటము; ౮౯. ఖాద్యము: ౯౦. చంద్రకాంతము; ౯౧. తైలిరము ౯౨. వివకము; ౯౩. పుస్తము. ఇత్యాది భక్ష్యవిశేషం బులు గలవు. (౧౩—౨౩ కడనున్న పదములు ఒకచేరి అని కొందలు) (చూ, సాపాటు: చూ, సాదము (1.) (మిగత వానికి “చూ, హోళిగ.”); విణ: 2. తినదగినది. ఖాద్యము భక్షణీయము.

భక్ష్యములు, అం: చూ, భక్ష్యము. 1.

భగందరము, సం. వి. అ. పు. ౧. మర్మస్థానమునందలివ్రణము: చూ, వ్రణము.



భగవద్గీత, అం. (ఒక గురువు-రెండు లక్షలు. ఉదా.—  
రాముడు.) చూ, అష్టగణలక్షణము.

భగవద్గీత, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-భగవద్గీత. (శ్రీ): చూ, సం  
పత్తి. 1; 2. వీర్యము: చూ, రేతస్సు. 1; 3: చూ, వాంఛ;  
4. తెలివి: చూ, హృద్భేదము. 2; 5: చూ, నైరాగ్యము;  
6. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1; 7: చూ, మాహాత్మ్యము; 8:  
చూ, సన్యాసము; 9: చూ, యత్నము; 10 చూ, ధర్మము.  
1; 11. చూ, మోక్షము; 12.—పంగు: అంకతి, అపావ్య  
రేతము, అవకము, ఆశము, ఇ, ఉత్తమాంగము, ఉపస్థ,  
ఓ, కందర్పకూపము, కామమందిరము, కర్ణకోశము,  
కోశము-కోశము, క్షేత్రము, గుహ్యము, గూఢము. జ,  
జన్మనర్తక, పుష్పవర్ణము, ప్రకృతి, బంధురము-బంధూ  
రము, బంబము, యోని, రతము, రతి, రతికూపరము,  
రతిగృహము, సంది, సంభాదము, సంసారమార్గము, స్మర  
కూపకము, స్మరాంగారము. (తె).—అచ్చోటు-అచ్చోటు,  
అదుగుటి, ఒడికిట్లు, ఉచ్చ, కరి, గుంట, చుట్టు, చూపె,  
పంగు. పాపలగనుతావు, బుత్త, బుద్ధ్యు, మరునిట్లు, సందు;  
తద్విశేషములు.— ౧. ఉపస్థలోపల నడుమ మొగ్గగలది.-  
తిర్మక్కోశము; ౨. పశుయోనికి. (తె).—ఒడి, కరి-కటి;  
౩. యోనిమూలము:—ఉదకము, కల్మాషి. (తె).- కచ్చ  
మొదలు; ౪. యోనిలోపలితావు:—కోశము; ౫. శ్రీపురుష  
లగుటి.—అవకరము, అవస్కరము, కౌపీనము, కౌలీనము,  
గుహ్యము, గూఢము, వరాంగము, వ్యంజనము; ౬. శ్రీల  
కోణేశసంహారస్థానము:—జానువు, (మిగతవానికి “చూ,  
స్మరాంగారము.”); 13. బలము: చూ, శక్తి. 1; 14. =  
బాగు: చూ, యోగ్యత; అం. 15: చూ, చుంబనస్థానములు;  
16: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు. (భగవద్గీత తాదేటివీపు—  
ఏనుగువీపు- రోనుము- చిన్నచేతులు-చిన్నచేతులు - తామర  
పుష్పతేకు ఈయామును గలిగియున్న కుభగములు. ఖర  
పుష్పము-మందూకపుష్పము-రోమరహితము-దీర్ఘనాళికము-  
కుండ్లమును విరళము ఈయామును గలిగిన మధ్యములు.  
కుడివ్రక్క- నెత్తుగనున్న కొడుకులగనును. ఎడమవ్రక్క-  
నెత్తుగనున్న కన్యకలగనును. రావిచిగురాకువలెనున్న  
సౌభాగ్యవతియు పుణ్యాత్మరాలునునగు. కుడనుడియున్న  
రాజవత్సయగు. ఎడమనుడియున్న గొర్రాలగు. మచ్చ  
యున్న మగనింజంపును. తాదేటి వీపువలెనుండి సమమై  
నుచువు గలిగిన కుభవదమైన పుత్రప్రదమైన ధనదాన్య  
ములు గలుగజేయును. చివరను కుంకుమవర్ణమై యెఱ్ఱని  
మచ్చయున్న సుతములగు. ఈమచ్చ దక్షిణభాగమున  
నున్నను బ్రకస్తము. నిర్మాంసమై మిక్కిలిబాధవై తెల్లని  
నాడితోగూడిన, దొర్బాగ్యురాలై దరిద్రుడు:ఖమునుభవించును.  
దీర్ఘమైన మగని మామను మఱచినింజంపును.); 17: చూ,  
కళాస్థానములు.

భగవద్గీత, సం. వి. త్. పుం. రూ-భగవద్గీత. 1: చూ,  
విష్ణుశ్రీ. 1; 2: చూ, శివుడు; 3: చూ, బుద్ధుడు; విజ. 4:  
చూ, పద్మావితుడు.

భగవద్గీత, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. నది: చూ, హృద్విని (నది); 2:  
చూ, సరస్వతి; 3. పార్వతి: చూ, మైమవతి (పార్వతి);  
విజ. 4. పూజ్యశ్రీ: చూ, శ్రీ.

భగవద్గీత-భాగవద్గీత, అం: చూ, భక్తులు.

భగవద్గీత-భాగవద్గీత, అం: చూ, భక్తులు.

భగవద్గీత, అం. —పై.—

భగవద్గీత-భాగవద్గీత, అం: చూ, భక్తులు.

భగవద్గీత, సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ-భగవద్గీత.

భగవద్గీత, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-భగవద్గీత. 1: చూ, సహోదరి;

అం. 2: చూ, గయాపిండ దానార్థము.

భగవద్గీత, అం: చూ, భాగవద్గీత.

భగవద్గీత, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు.

భగవద్గీత-భాగవద్గీత, రో. ఎవరైన ఒకపనిని ఎత్తువట్టుదలతో  
చేయునప్పుడు దీనిని వాడెదరు.

భగవద్గీత, అం: చూ, మహారాజులు (రాజు. 1.)

భగవద్గీత, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; అం. 2:  
చూ, ఆదిత్యులు.

భగవద్గీత, అం. (భగవద్గీత. ఉదా మాధవుడా): చూ, ఉపగణములు.

భగవద్గీత, అం: చూ, వాక్యదోషము.

భగవద్గీత, మి. అ. క్రి: చూ, మొక్కపోవు. 1.

భగవద్గీత, సం. విజ. —బిన్నము. భగవద్గీత నొందినది: (తె.)  
బిన్నము.

భగవద్గీత, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-భగవద్గీత.

భగవద్గీత, సం. వి. అ. శ్రీ. రూ-భగవద్గీత. 1: చూ, సేవ.

“రామభజన”: 2. భాగించుట: చూ, విభజనము.

భగవద్గీత, సం. వి. అ. న. —పై.—

భగవద్గీత, సం. విజ. 1. సేవించునది: చూ, సేవించు; 2.

భాగించునది: చూ, విభజించు; 3. న్యాయముతోగూడినది:

చూ, యోగ్యము. 2.

భగవద్గీత, సం. న. క్రి. 1. కొలుచు: చూ, సేవించు; 2.

భాగించు: చూ, విభజించు.

భగవద్గీత, సం. విజ. 1. సేవించదగినది: చూ, సేవించు;

2. భాగించదగినది: చూ, విభజించు.

భగవద్గీత, సం. వి. అ. పుం. దినముయొక్క పదునేనవ భాగము:

చూ, దినభాగములు (వాసరము.)

భగవద్గీత, సం. విజ. ఇనుపసలాకకు గ్రుచ్చి కాలినది: చూ,

కఱకుట్లు: చూ, మాంసము.

భగవద్గీత, సం. వి. అ. పుం. —బంటు. 1. అతిరథుడు,

అత్తజీవి-అత్తజీవుడు, అరథుడు, ఉష్ణుడు, ఊష్ణులు, ఏకవిరుడు,

క్షిపకుడు, పత్తి, పదికుడు, పదాక్షి—పదాక్షి,

పద్మడు, పాదాక్షికుడు, యోధ—యోధుడు—యోధు,

హంపీరుడు. (తె).—అంగజాల, ఒంటరులు, కాలరి,

కాలిబంటు-కాలిబంటు, కాలమానిని, కాలదువు-కాల్యుడు,

జోడు, నడజోడు, పదగుడు, పరి, పేద, బంటు, మానిని,

రెంక—రేక, సిపాయి; తద్విశేషములు.—౧. పదాక్షిసేనకు.

పాదాక్షి. (తె).—కాలబంటు, మంది; ౨. రక్షణార్థము

కూడఁబోవుబంటునకు. — అంగరక్షకుడు, అంగరక్షుడు, పరిచరుడు, పరిధిస్తుడు. (తె.) — పారివాడు; ౩: (చూ, మహారథుడు.) (మిగతవానికి: “చూ, హంపీరుడు. 2.”): 2. పనివాడు: చూ, నేవకుడు; వా. 3 కార్పారి: చూ, వ్యవహర్త. 2.

భట్టారకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజు: చూ, రాజు. 1; 2: చూ, నన్నాని: 3: చూ, సూర్యుడు. భట్టికావ్యము, అం. (ఈగ్రంథమును భట్టి వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

భట్టిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజభార్య: చూ, భార్య; 2. బ్రాహ్మణుని భార్య: చూ, భార్య.

భట్టు, సం. వి. ఉ. పుం. = బొట్టు: చూ, బొట్టు. 7.

భట్టుడు, సం. వి. అ. పుం. = బట్టు: చూ, పాతకుడు.

భట్టాజులు, అం: చూ, సభాంగములు (అంగము. 9.)

భద్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, తిథి. 1; 2. గంగ: చూ, నది; 3. బౌద్ధదేవి: చూ, స్వాహ. 2; 4. కృష్ణుని అష్టమహిమ లలో నొకతె: చూ, మహిమలు.

భద్రకము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (౧ ర-న-ర గణములు. 9వ చందస్సు: ౨. న-న-ర-వ గణములు. 7 యతి. 11వ చందస్సు: ౩. భ-ర-న-ర-న-ర-న గురువులు. 12 యతి. 22వ చందస్సు అని త్రివిధము.)

భద్రకుంభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పూర్వకుంభము.

భద్రదాదువు, సం. వి. ఉ. న: చూ, దేవదారి\*.

భద్రపదము, అం: చూ, భద్రము. 8.

భద్రపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుమ్మరు\*: చూ, సర్వతోభద్ర.

భద్రబల, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, లంకెనవరము\*.

భద్రము, సం. వి. అ. న. 1. కల్యాణము: చూ, శుభము. 1;

2. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 3. నాగము పై\*: చూ,

హరిత. (తృణము. 1.); అం. 4: చూ, కరణములు; పుం.

5 గజజాతివిశేషము: చూ, హస్తి. (ఈజాతిగణము శుభ

కార్యములయందు పురస్కార యోగ్యమైనది); 6. ఎద్దు;

చూ, వృషభము. 1; 7. కాటుకపిట్ట: చూ, శకుంతి (పిచ్చుక\*);

8. రూ-భద్రపదము-భాద్రపదము: చూ, మాసము. 1; విజ.

9. శుభకరము: చూ, శుభము. 1; 10 = పదిలము-భద్రము:

చూ, హెచ్చరిక. 1; 11. = పద్దు. అంతెలవరుస: చూ,

పద్దు. 3; 12: చూ, త్రైవ్యము; అం. 13: చూ, గజజాతులు.

భద్రమునకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భద్రము. 3\*.

భద్రయవము, సం. వి. అ. న. కొడిపెయ, (కొడిపెనందు

అనియ): చూ, వత్సకము.

భద్రరేణువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఇంద్రుని ఏనుగు: చూ, హస్తి.

భద్రశ్రీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చందనము: చూ, వాసన. 1.

భద్రసురము, సం. వి. అ. పుం. చేతికటారి: చూ, బాణము. 1.

భద్రాకరణము, సం. వి. అ. న: చూ, వసనము.

భద్రాశ్వము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సవఖండములు. 2.

(చూ, ఇలావృత్తిము); 2: చూ, వర్షములు.

భద్రాశనము, సం. వి. అ. న. మణులు మొదలగువానితో జేసిన

రాజాసనము: చూ, ఆసనములు.

భద్రుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పీఠభద్రుడు. (చూ, ప్రభ. 4.); 2: చూ, శివుడు; 3. = పదియడు: చూ, పురుషజాతులు. 1.

భద్రేల, సం. వి. అ. స్త్రీ. సన్మయేలకి\*: చూ, పత్రల.

భయంకరము, సం. విజ. భయమునుపుట్టించునది: చూ,

చారవము. 2.

భయంకరుడు, సం. విజ: చూ, వెలవరి.

భయద్రుతుడు, సం. విజ: చూ, వెనుదీయువాడు.

భయపడు, మి. అ. క్రి: చూ, స్రుక్కు. 6.

భయపెట్టు, మి. న. క్రి: చూ, వెలపించు.

భయము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, సాధనము; విజ 2:

చూ, భయంకరము; అం. 3: చూ, విజృంభణములు; 4:

చూ, స్థాయీధావములు; 5: చూ, పాశములు.

భయముదీర్చినవాడు, అం. చూ, పితలు.

భయశీలుడు, సం. విజ: చూ, వెలవరి.

భయానకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పులి: చూ, కాహాలము.

1; 2. రాహువు: చూ, రాహువు. 2: విజ. 3. భయానక

రసముగలది: చూ, చారవము. 2; అం. 4: చూ, రసములు.

భయావహుడు, సం. వి. అ. పుం. మండలేశ్వరుడు చూ,

రాజు. 1.

భరంతు, వా. వి. ఇంటిమట్టము.

భరండు, వా. వి: ద్రాంది-బాంది-బరండు.

భరతుడు, సం. వి. అ. పుం. 1 = వరపుడు. కూలివాడు:

చూ, సంజకకాడు; 2. కుమ్మరి: మృత్యురుడు.

భరణము, సం. వి. అ. న. 1. భరించుట; 2. రూ-భరణ్యము.

కూలి: చూ, సంజక. 2; 3. జీతము: చూ, సంజక. 2;

4: చూ, మనోవృత్తి; 5. ఇరువదితూముల మానము.

భరణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకనక్షత్రము: చూ, రిక్కి; 2:

చూ, భూమి. 1; 3. = బరిణి-పక్కణి: చూ, పాత్రము. 8.

భరణ్యము, సం. వి. అ. న. 1. కూలి: చూ, సంజక. 2; 2.

జీతము: చూ, సంజక. 2.

భరతము, అం. 1. నాట్యమునకు భరతమని పేరు: చూ,

నాట్యము. 1; 2. = బరతుపిట్ట: చూ, సాకుడుపులుగు:

అం. 3: చూ, సవఖండములు; 4: చూ, కళలు; 5: చూ,

ఖండములు.

భరతసూత్రములు, అం. నాట్యమునకు భరతసూత్రము లాధార

ములు. (చూ, నాట్యము.)

భరద్వాజము, సం. వి. అ. పుం. రూ-భరద్వాజము, ఏలంత:

చూ, వ్యాఘ్రాటము.

భరద్వాజబ్రాహ్మణులు, అం. చూ, కపూరియే బ్రాహ్మణులు.

(చూ, బ్రాహ్మణులు.)

భరద్వాజుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. భరద్వాజుడను ముని:

చూ, సన్నాసి; 2: చూ, ద్రోణుడు. 1; అం. 3: చూ,

సవ్తయువులు (చూ, మహర్షులు); 4: చూ, బ్రహ్మలు.

భరము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పరువు. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2. 2 = పరువు: చూ, భారము. 1; 3. = బారు— బారు: చూ, రూ-భారము 3.

భరించు, సం. న. క్రి. 1. మోచు: చూ, రూ-సంభరించు; 2. ప్రోచు: చూ, సంతరించు. 1.

భర్గుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. 1.

భర్తనము, సం. వి. న: చూ, వేచు.

భర్తించు, సం. న. క్రి. 1: చూ, వేచు; 2. శరీరమునయముడు, ఒంటబట్టు.

భర్త, సం. వి. ఋ. పుం. 1. మగడు: చూ, సామి. 2; విణ. 2: చూ, మోచువాడు; 3: చూ, సంరక్షకుడు.

భర్త, వా. సం. విణ. పూర్తి: చూ, సంపూర్ణము.

భర్తృదారకుడు, సం. వి. అ. పుం. (నాట్యపరిభాషయందు) యువరాజు: చూ, రాజు. 1.

భర్తృదారిక, సం. వి. ఆ. ప్రి. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజు కూతురు: చూ, సూన. 1.

భర్తృనము, సం. వి. అ. న. జెడరింపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

భర్తృము, సం. వి. అ. న. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; సం. వి. న. న. 2. జీతము: చూ, సంబంధము. 2.

భర్తృణి, అం: చూ, పంచమజిహ్వలు.

భలము, అం: (భ + ల ఉదా. - కేళవుడు): చూ, ఉపగణములు.

భల్లము, సం. వి. అ. న. 1. = బల్లెము: చూ, బాణము 1; పుం. 2. (రూ-ఫల్లము-ఫల్లకము-ఫల్లకము-ఫల్లారము— అచ్చఫల్లము—అచ్చభల్లము—అచ్చము—భల్ల—భల్లకము—భల్లకము—భాల్లకము—భాల్లకము.): చూ, వెలుగుబంటి; అం. 3: చూ, బాణగ్రములు.

భల్లాకము, అం: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: బాణము. 1.

భల్లాకతి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. జీడి: చూ, స్పృహకోప; అం. 2: చూ, స్మిరాగములు.

భల్లారే, వా. సం. అవ్య. రూ-భల్లారే: చూ, నేదాను.

భల్లారే, —వై.—

భల్లంగము, సం. వి. అ. పుం. గట్టివెదురు\*: చూ, వెదురు. (చూ, చేపాటికట్ట)

భల్లకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భల్లము. 2; 2. = మల్ల కోడి: చూ, వానరము.

భల్లకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-భల్లకము. 1.

భల్లకముష్టిన్యాయము, న్యాయ. వెలుగుబంటి విడికిలి యెన్ని విధములను విడువదనురీతి.

భవంతి, వా. సం. వి. ఇ. పుం. = బవంతి. 1. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1; 2: చుట్టుకొల్లారము: చూ, నదనము. 1.

భవదీయము, సం. విణ. నీడి.

భవనము, సం. వి. అ. న. 1: (తె.)—అగుట కావుట; 2. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1.

భవనాని, వా. వి. బిచ్చగనిగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6—౧౫.

భవము, సం. వి. అ. పుం. 1 = బాము. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 2: చూ, సంసారము. 1; 3. ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1; 4: చూ, భవికము; 5: చూ, శక్తి. 1.

భవద్యుకుడు, సం. విణ. (కే.) నీపంటివాడు.

భవాని, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, పార్శ్వతి.

భవికము, సం. వి. అ. న. (రూ-భవుకము-భావుకము-భవ్యము- భవిష్యము-భవితవ్యము) మేలు: చూ, శుభము. 1.

భవిత, సం. విణ. కాగల స్వభావముగలవాడు: భ. విష్ణువు, భూష్టువు.

భవికవ్యము, సం. వి. అ. న. 1. = బయిసి-బయిసి, భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 2: చూ, భవికము; విణ. 3. కాగలనది.

భవించు, సం. విణ: చూ, విలుడు.

భవిష్టువు, సం. విణ. (ఉ): చూ, భవిత.

భవిష్యత్తు, సం. విణ. (తే. ఈ తే.) 1. కాగలది: భవిష్యము, భవ్యము, భావి; తద్వి. 1. అగ్రనిరూపణము. అం. 2: చూ, క్రియాకాలములు.

భవిష్యత్కాలము, సం. వి. అ. న. రాగలకాలము: చూ, సాంసారము. 3. (చూ, కాలత్రయము.)

భవిష్యత్పురము, సం. వి. అ. న. ఉదర్కము: చూ, రాగలపంట.

భవిష్యద్దర్శకము, అం. రాగలకాలమును దెలుపును. (దీనిని లృప్తులందురు.)

భవిష్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, భవికము; విణ. 2. కాగలది: చూ, భవికవ్యము. 3.

భవిష్యోత్తరము, అం: చూ, పురాణములు.

భవుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. 1.

భవ్య, సం. వి. అ. ప్రి. 1. పార్శ్వతి: చూ, మైమనతి(పార్శ్వతి); 2 గజవిప్పలి\*: చూ, కొండ్ (పిప్పలి.)

భవ్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ—భవికము; 2. ఎముక: చూ, శల్యము. 1; విణ. 3. శుభమైనది: చూ, శుభము. 1; 4. సత్యమైనది: చూ, సత్యము. 5: 5. యోగ్యమైనది: చూ, శ్రేయ్యము; 6. కాగలది: చూ, భవిష్యత్తు.

భవకము, సం. వి. అ. పుం. కుక్క: చూ, శుభము.

భవణము, సం. వి. అ. న. కుక్క-యొక్క మొఱుగు: చూ, స్వరము. 2.

భవలము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, శ్రమరము. 1.

భవితము, సం. వి. అ. న. చూ, భస్మము.

భత్త, సం. వి. అ. ప్రి: గర్భము, చర్మప్రవేశిక, దృతి, పాణిం దమము, భత్తి. (తె)—కొలిమితిత్తి, తిత్తి, తోలుతిత్తి.

భత్తి, సం. వి. ఈ. ప్రి.—వై.—

భత్తికాలవిశ్రన్యాయము, న్యాయ. తిత్తినేదినైనను దానికి భంగములేదు. కానికొడవలియుంచినచో జీర్ణివేయుననురీతి.

భస్మగంధిని, సం. వి. ఈ. ప్రి. రేణుకయను గంధద్రవ్యము, హూరేణువు: చూ, రాజార్థము.

భస్మగర్భ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. కంపుటిరగుడు\*: చూ, శింశువ; 2. ఇరుగుడు\*: చూ, శింశువ.

భస్మచ్చన్నాగ్నిన్యాయము, న్యాయ. బూడిదెచ్చే గవ్వబడిన యగ్ని, పయికి లేనట్లండి లోపలగణగణలాడుచుండుననురీతి.

భస్మము, సం. వి. న్. పుం = భస్మము: 1. అర్చితము, ఉల్లస్థ, క్రతువు, కైరము, పార్థకుము, భస్మము, భాతము, భూతి, రక్ష, (తె) — కరక, విగుణు-నిపుణు-నీలు. పదడు, బగ్గి, బుగ్గి, బుసి, బసుమము, బూడిచ—బూడిచె-బూడ్చ, బూతి-బూది-విబూది, వెలిమిడి-వెల్మిడి-వేల్మిడి, సిగరి. తద్వి. — ౧: కుట్టు; ౨: తిరునీలు; ౩: భస్మము, భావము, విభూతి. (తె.) — విబూది; ౪: పీడుగు పెంట; (మిగిలినవానికి “చూ, సిగరి. 1.”)

భస్మములు, అం. సువర్ణ, రక్షిత, తామ్ర, నాగవంగ, సత్తు, రోహ, రస, శంఖ, శృంగ, ఆఫ్రక, కాక, విమల, సోపిర, ఇంగిరీక, శిలాజిత్తు, గంధక, తుక్కు, పాపావాది భస్మములు (ఇవి అగ్నిపుటమువలన నగును.)

భస్మాంగుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

భస్మీకరించు, సం. న. క్రి. భస్మముచేయు.

భశిరె, వా. సం. అవ్య. రూ-భశిరే: చూ, నెదాసు.

భశిరే, —ప్రై.—

## భా

భా, సం. వి. అ. న్. స్త్రీ. 1: చూ, సూర్యుడు; 2: (సూర్యుని) కిరణము: చూ, హోయనము. 2; 3: (రూ-భాక్కు-భాణము-భాసము) = బాజా, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

భాగీనము, సం. విణ: చూ, రూ-భాగ్యము.

భాదపుష్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సర్పము. (త్రికాండ శేషము.)

భాదము, సం. వి. అ. న. 1. తొడవు: చూ, భూషణము. 2; 2. గుఱ్ఱపురొడవు: చూ, భూషణము. 2; 3. = బాండువ: అల్లము, ఆ, ఉఖ, కరీరము, కలశము-కలసము, కలశి—కలసి, కుంభకము—కుంభము, కుంభి, కుటము, కుహనము, క్షిరిక, ఖపురము, గుల్మము, ముటము, ముటి, చులుకము - చులూకము, నిసము, పరిమము, వాణనము. (తె.) — అలకి, కడవ, కుండ, పనటి - పరటి, ప్రవ్వ, బాండువ, బాన, ములువ; తద్విశేషములు — ౧. అమృతకలశము; ౨. (తె.) — అయిరేని-బరేని. అయిరేనికడవలు బరేని కడవలు, అరిమెన కుండలు-అటిమెనకుండలు, బాజాగులు, పూజెకుండలు, పూజెగులు, పెండ్లికుండలు, బూజాగులు; ౩. ఉఖ, ఉస్త్రిక, కలిసము, కుండము, కుండి, కుంభము, కుంభి, పితరము, స్థాలి. (తె.) — పంటి-పనటి, రోవి, వంటకుండ; ౪. ఏతపుకడవకు. (తె.) — బాన; ౫. కంఠాల, కలశి-కలసి, గర్గరి, జాలగోణిక, మంథని. (తె.) — తరిగడవ, పెరుగుకడవ, పెరుగుముంత; ౬. (తె.) — కడముంత-కడుముంత; ౭. (తె.) — కావుపాతము; ౮. కున్నవము. (తె.) — గూన; ౯. కుహనము, క్షిరిక. (తె.) — కుప్పియ-కుప్పె. జాడి-జాడీ, పింగాణి, పింగాణిచిప్ప; ౧౦. (తె.) — కూటికుండ; ౧౧. (తె.) — కొడుము, బోడిగ;

౧౨. క్షుద్రము, హంపికాసుతము తె — అడక; ౧౩. గంజ, గంధవాహము. (తె.) — కల్లుపండ్, బొడ్డి; ౧౪. (తె.) — గల్లు; ౧౫. గుండ్రినుండకు. (తె.) — కండ్రి; ౧౬. (తె.) — గురిగ-గురిగి-గురియ; ౧౭. గోలకము-గోళకము. (తె.) — ఓటికుండ; ౧౮. ముటి, చులుకము. చులూకము (తె.) — గరగ-గరగె, గరగముంత, పితక—పిడుత; ౧౯. (తె.) — చెరవ-చెరవము - చెర్వము-చెర్వి; ౨౦. (తె.) — చురికుండ; ౨౧. చురుపు; ౨౨. (తె.) — చల్లకుండ; ౨౩. (తె.) — చాకివాన, బాన; ౨౪. నిండుకుండకు. — ఊ; ౨౫. పిల్లకుండకు. — కలరి; ౨౬. పరిమము (ఇదెగజాకుండ; ౨౭. పాలకుండ. బూడి; ౨౮. (తె.) — పొంతకడవ; ౨౯. (తె.) — బండము-బండలము; ౩౦. (తె.) — బొంగ; ౩౧. మేపమిడికలశమునకు. (తె.) — కుండ; ౩౨. (తె.) — మండిగ. (ఇందుగొన్ని రోహ పాత్రము లయినను భాదములని బాదలుబాదలే నిండు వ్రాయబడియె: చూ, పాత్రము. 8) (మిగతవానికి “చూ, హరివాణము.” 4 = బండము. వస్తువు: చూ, సరకు. 2; 3: మొదలిసొమ్ము; 6 = బండలము: చూ, సంచిమొదలు.

భాదకుద్ది, అం: చూ, కుద్దులు.

భాదాగరము, సం. వి. అ. న = బండారము: 1; బొక్కినము, దనముండుచోటు: చూ, వంటసాల; వా. 2. గ్రంథములు దెడియిల్లు: గ్రంథకుటి “శ్రీసత్యవతి పుస్తకవాదాగారిను. కరవ”; 3: చూ, సదనము 1,

భాండి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. ముండటి \*: చూ, సమంగ. 1.

భాండికము, అం. చూ, ఉద్ధరము.

భాకోమడు, సం. వి. అ; పుం: చూ, సూర్యుడు.

భాగదేయము, సం. వి. అ. న. 1 భాగ్యము: చూ, సంవత్తి. 1; పుం. 2. కప్పము: చూ, సిస్తు. 1.

భాగము, సం. వి. అ. పుం 1 = భాగము. సంవకము: అంశకము-అంశము-అంసము, అవచ్చేదము, ఏక రేకము, బై, కల, కళ, భక్తికంటకము, వాటము, (అవ్య) — అను, అభి. (తె.) — అంపకము-సంపకము, సంపు, పాలు, వంతు, వాటా. (చూ, అంశనమువిభజనము) (మిగతవానికి “వాటా” చూచుము.); 2; = భాగము. పాలు: చూ, వంతు. 6; (1-2 అర్థములు స్వల్పభేదము గలిగియుండును); 3. భాగ్యము: చూ, సంవత్తి. 1; వా. 4. = వాయు. తోటిరోనొకకడవవంతు: చూ, వాయు; 5. = భాగాలు. పోకలు; 6 ముక్క: చూ, శకలము. 4.

భాగవతబ్రాహ్మణులు, అం. (చూ, బ్రాహ్మణులు): చూ, ద్రావిడులు. (వీరిలో ముగ్ధులును శుక్లయజుర్వేదమునుకలరు వీరు ఆశ్వలాయన కాత్యాయన అవస్తంబ బోధాయనాది సూత్రప్రసక్తకులై శివమతమును సమముగా చూచుచు వైష్ణవ చిహ్నములను ధరించెదరు.)

భాగవతము, అం. 1: చూ, పురాణము: 2, [ఈ గ్రంథము వ్యాసమునివ్రాసెను]:

భాగస్వామి, సం. విణ. సగంధుడు.

భాగ్యండు, —పై.—

భాగవతవాక్యము, అం: చూ, భవతు.

భాగహారము, వా. భాగహారముచేయుట: (భాగహారపుగుఱుతు  
÷): చూ, హారణము. 3.

భాగించు, సం. స. క్రి: చూ, సంవిభాగించు.

భాగినేయుడు, సం. వి. అ. పుం. తోడఁబట్టినదాని కొడుకు,  
మేనల్లుడు: చూ, స్వస్తియుడు.

భాగిరథి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంగ: చూ, నది; అం 2:  
చూ, గంగలు.

భాగ్యంఘరిపర్యక్ర, న్య. ఎల్లెడలను అదృష్టము ఫలించును;  
విద్యాపౌరుషములుగావు.

భాగ్యము, సం. వి. అ. న. 1. అదృష్టము: చూ, సంపత్తి. 1;  
2: చూ, అదృష్టము. 1; 3: భాగము: చూ, సుకృతము.

1: విజ. 4. భాగింపడగినది: చూ, విభాజ్యము; 5. మేలై  
నది: చూ, సుకృతము. 3.

భాగ్యవంతుడు, సం. విజ: చూ, సంపన్నుడు.

భాగ్యశాలి, సం. వి. ఇ. పుం.—పై.—

భాజనము, సం. వి. అ. న. 1. భాననము: చూ, భవనాని;  
2. భాన. తడవ: చూ, భాండము. 3: 3: చూ, యోగ్యము. 2.

భాటకము, సం. వి. అ. పుం. = భాడిగ. (తె. — అదవ,  
అద్దియ-అద్ది, ఇంటికప్పము, ఇంటివన్ను, ఇల్లరి, బాడిగ-  
బాడుగ.

భాత్తిరహస్యము, అం. (ఈ గ్రంథము ఖండచేపుడువ్రాసెను):  
చూ, కావ్యనాటకములు.

భాణము, అం: చూ, నాటకము: చూ, దశరూపక లక్షణములు.  
చూ, రూపకములు, (ఇతివృత్తముత్పాద్యము. ధూర్త  
విటుడు నాయకుడు. శృంగారవీరములు సూచనామాత్ర  
ములు. భారతివృత్తి. ఎకాంకము, ముఖనిర్వహణములు  
రెండుసంధులు. ఇందుఁ బ్రణయ, కలహ, వంచనలే  
ముఖ్యములు. గానవాద్యములు మెండు.)

భాణికము, అం. చూ, నాటికలు. (ఒకలంకము, హాస్యము,  
ప్రణయకలహము, కారణము: దూషణాదులు గలది)

భాతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1. 2. రీతి:  
చూ, విధము. 1.

భాతువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

భాద్రపద, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఉత్తరభద్రపదానక్షత్రము: చూ, రిక్క.  
భాద్రపదము, సం. వి. అ. పుం. భాద్రపదమాసము: చూ,  
మాసము. 1,

భాద్రపది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భాద్రపదపౌర్ణమి: చూ, హరి  
వాసరము.

భాద్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భాద్రపదము.

భానుమంతుడు, సం. వి. త్. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; విజ.  
2. కిరణములుగలవాడు.

భానువారము, సం. వి. అ. పుం. ఆదివారము: చూ, వారము. 1.  
భానువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. మార్కెకరణము: చూ, హాసనము.  
2: 2: చూ, సూర్యుడు.

భానేయుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

భామ, సం. వి. అ. స్త్రీ: ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

భామడు, సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యుడు.

భామము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2:  
చూ, భానువు. 1.

భామిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కోపన. క్షీడాసమయమునందు  
కోపముచూపెడు ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడువి: చూ, స్త్రీ.

భామడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, భామడు.

భారకము, సం. వి. అ. న. = భారకింపు. మేనిబరువు.

భారకుడు, సం. వి. అ. పుం. బరువుమోసిడి కూలీవాడు:  
చూ, భారవాహుడు.

భారతపంపు, అం. (ఈ గ్రంథము లక్ష్యణకవి వ్రాసెను) చూ,  
కావ్యనాటకములు.

భారతవర్షములు, అం: చూ, వర్షములు. 2.

భారతము, సం. వి. అ. న. 1. వ్యాసప్రోక్షమైన అయిదవ  
వేదము: చూ, వేదము; అం 2. హిమవత్పర్వతమునకును,  
దక్షిణ సముద్రమునకును నడుమైన ఒకవర్షము: చూ, వర్ష  
ములు. (చూ, ఇలావృతము, నవఖండములు); 3. (ఈ  
గ్రంథము వ్యాసముని వ్రాసెను) అం. 4: చూ, వర్షములు.

భారతవర్షములు, అం: చూ, భారతము, 2.

భారతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చూ, సరస్వతి; 2. వాకు: చూ,  
వాక్కు; 3: చూ, వ్యామనాసిక; అం. 4: చూ, కావ్యవృత్తులు.  
(వృత్తులు).

భారద్వాజ, అం. 1: చూ, గోత్రము. 13; 2: చూ, కల్ప  
సూత్రము.

భారద్వాజము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏతీంత: చూ, రూ-  
భరద్వాజము; 2: చూ, భారద్వాజ. 2.

భారద్వాజస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు.

భారద్వాజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అదవివృత్తి\*: చూ, సముద్రాంత. 3.

భారద్వాజుడు, అం: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

భారము, సం. వి. అ. పుం. 1. బరువు: చూ, వివధము. 3;  
2. ఇరువదితులముల యెత్తుగల దానిపేరు (అని అమరుడు);  
3: (తె.) — బారువ-బారు. (సం.) — భరము.

భారయస్థి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కావడిబడ్డ: చూ, విహంగిక.

భారవాహుడు, సం. వి. అ. పుం: ఉత్కలుడు, దురంధరుడు,  
దురీణుడు, దుర్యుడు, ధూర్వహుడు, ధౌరేయుడు,  
నిర్వాణుడు, నిర్వాహకుడు, భారకుడు, భారికుడు. (తె).

ఉత్కలుడు, నిమిత్తకాడు.

భారవి, అం: చూ, కావ్యములు.

భారీ, వా. వి. 1. గొప్ప. “మీ భారీ నేనెఱుంగనిది కాదు”; 2.  
బొడవు. “వాడు భారీమనిషి”. (భారీఅనికొందఱు) (ఉత్తర  
సర్కారులలో వాడుక).

భాగవప్రాహ్మణులు, అం: చూ, మార్గర భాహ్మణులు: చూ,  
ప్రాహ్మణులు. (మార్గ్యందితులు, శుక్లయజుర్వేదులు, భృగు  
మహర్షినిఁబట్టి పీఠికీ నామము గలిగినది.)

భాగవము, అం: చూ, ఉపపురాణములు.

భాగవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, లక్ష్మి. 1; 2: చూ, పార్వతి;  
3. గణిక\*: చూ, తృణము. 1; అం. 4: చూ, చక్రములు.

భర్గవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శుక్రుఁడు: చూ, వరశు  
రాముఁడు.

భారీ, సం. వి. ఈ. ప్రే. = బారంగి\*: చూ, హంజిక.

భార్య, సం. వి. అ. త్రి. 1. (అగ్నిసాక్షిగా పెండ్లాడిన పెండ్లాము.) పాండు. ౩, అ. 11: అర్ధాంగి, అలి, కడత్రము-కలత్రము-కళత్రము, కలి. క్షేత్రము, గృహము, గృహిణి, గేహము, చింతాయన, జ, జమ్, జాని, జాయ, తల్పము, ద, రమ్, దార, దీప్తియ, ధర్మపత్ని, పత్ని, పరిగ్రహము, పాణిగృహిణి, పథువు, వళ, సహచరి, సహధర్మిణి. (తె.)—అలు, ఇల్లలు, గరిత, గేస్తురలు, పెండ్లము-పెండ్లాము, పెళ్లము-పెళ్ళాము, ప్రోయాలు, రాణి, రాణివాసము. (మిగతవానికి “చూ, సహధర్మిణి”); తద్విశేషములు. ౧ అగస్త్యునిపత్ని, కౌశీతకి-కౌశీతకి, లోపాముద్ర. విదర్భజ ౨: . అగ్నిభార్య, అగ్నాయి, అగ్నాయి, గభస్తి, స్వాహా, హుతకుప్రియ; ౩. అత్రిభార్య.—అత్రియ, ఆసనూయ; ౪. అన్నభార్య.—వ్రజావతి, వ్రాభుజాయ. (తె.)—వదిస-వదినియ-వదిసె-వస్సె; ౫. అర్జునునిభార్య.—సుభద్ర; ౬. ఆచార్యునిభార్య-ఆచార్యాణి, ఆచార్యాని; ౭. ఇంద్రునిభార్య-ఇంద్రాణి, ఇంద్రి, చారుదార, జయవాహిని, పులోమజ, పులోమి, వృషాకపాయి, శచి, శతావరి; ౮. ఉపాధ్యాయని. (పాకతాత్రము సంగీతతాత్రము మున్నగునవి నేర్పువాని భార్య, బడిపంతులు భార్య.) ఉపాధ్యాయని, ఉపాధ్యాయ, ఉపాధ్యాయి, ఉపాధ్యాయని. (తె.)- ఒజ్జరాని, పంతులమ్మ, సోమిదము; ౯. కశ్యపునిభార్య.—అరిష్ట; ౧౦. కుబేరునిభార్య.—చార్వి, చితరేజ; ౧౧. కుకునిభార్య కుముద్వతి; ౧౨. కోమటిభార్య.- అరియ, వైశ్య; ౧౩. గరుడుని భార్య.—ఉన్నతి; ౧౪. గురుపత్ని —గుర్య; ౧౫. గోపాలని భార్య.—అభీరి, గోపాలిక, మహాకూడి; ౧౬. గౌతమునిభార్య.—అహల్య; ౧౭. చంద్రునిభార్య.—చారుకాంతి, చారుమతి; ౧౮. చేరివచ్చిన పెండ్లాము. (తె.)—చేరుగొండి; ౧౯. జరత్కారుని భార్య.—జరత్కారువు, మనసాదేవి; ౨౦. కృష్ణుని భార్య. — జాంబవతి; ౨౧. తనభార్య.— కూర్మ; ౨౨. (తాను కూడ్రురాలయినన) కోమటి భార్య.— అరియ; ౨౩. తోడబుట్టిన వానిభార్య.— (చూ, భార్య. 1-౪); ౨౪. దశరథుని పత్నులు. (౧.) శ్రీరాముని తల్లి.—కోసలాత్మజ, కౌశల్య-కౌసల్య. (౨) భరతుని తల్లి.—కేకయ-కేకేయ, కైకయ-కైకేయ. (తె.) కయక-కైక; [౩] లక్ష్మణకలత్రముం తల్లి.— సుమిత్ర; ౨౫. ద్రోణుని భార్య.—కృపి; ౨౬. ధర్మరాజాదులభార్య. కృష్ణ, ద్రౌపది, పాంచాలి, నైరంధి. (తె.)—ద్రౌపది—ద్రౌపది (చూ, సూన.1.); ౨౭. ధృతరాష్ట్రునిభార్య. గాంధారి; ౨౮. నల్లవుని భార్య.—కారిక, నటి; ౨౯. నలుని భార్య.—దమయంతి; ౩౦. (నాట్య పరిభాషయందు) రాజాభార్య.—భట్టిని; ౩౧. నారదునిభార్య.—సత్యవతి. ౩౨. వండితునిభార్య.—ప్రాజ్ఞి; ౩౩. పట్టాభిషిక్తురాలు కాని రాజాభార్య.—భోగిని; ౩౪. పలువ భార్య. (తె.)—బిడికి; ౩౫. పాండు రాజా భార్య.—కుంతి, మూడి. (తె.)—గొంతి; ౩౬. పాకేప

భార్య. (తె.)—పాతెక; ౩౭. పూజ్యుని భార్య-అర్వి; ౩౮. పెద్దభార్య.—అదివన్న, అద్భూత, కృతనివార్తిక; ౩౯. దివ్యునిగల స్వకాంతి భార్య.—కులపాలిక-కులశ్రీ; ౪౦. బుధుని, భార్య.-ఇడ, ఇం-ఇళ; ౪౧. బుధుని భార్య.—అనంత, ఓంకార, ఇయ, తార, తారణి, త్రిలోచన, దనందద, నీల సరస్వతి, భద్ర, మనోరమ, మహాతార, మహాశ్రీ, లోకేశ్వ రాత్మజ, లోచన, వసుధార, వైకృత, శంఖిని, శవ, శ్రీ, న్యాయరవాసిని, స్వాహ. (చూ, స్వాహ. 2 : ౩౦. బృహ స్పతి భార్య.—జాలిని, తార; ౪౩. బ్రాహ్మణుని భార్య.—బ్రాహ్మణి, శబ్దిని. (తె.)—పాటుకుక్క, పాటుత, బావత, బావనక్క, బావనది (చూ, శ్రీ); ౪౪. మంత్రిభార్య (తె.)-పెంగడసాని, మంతుసాని; ౪౫. మగని లోడఁబట్టిన వాని భార్య.—యాత. (తె.)-తోడికోడలు; ౪౬. మనువు భార్య.—సరస్వతి; ౪౭. మన్మథుని భార్య.- కామి, కేసతి, కేలికళావతి, ప్రీతి, రతి, రాగలత, సే; ౪౮. మాఱుమను వుచి.—దిరిషవు, పునర్భువు; ౪౯. మేనమామ భార్య.—మాతుల, మాతులని, మాతులి. (తె.)-అత్త; ౫౦. ముని భార్య.-ఐరావతి, యమవత్ని; ౫౧. రాజుభార్య.-అసూర్యం వక్క, క్షీతియ, రాజ్ఞి. (తె.)—దొరసాని, రాణి; ౫౨. రావణుని భార్య.—సం.—మందోదరి-మందోదరి; ౫౩. లక్ష్మణుని భార్య.—శారద; ౫౪. వరుణుని భార్య.-గౌరి; ౫౫. వాయువు భార్య.-ఇడ, ఇం-ఇళ; ౫౬. వాలిభార్య -తార; ౫౭. విభీషణుని భార్య.-సరమ; ౫౮. శంకసంభూతి-కాలి. చిత్రాంగదనువు, దుషోదరి, దాసేయి, యోజనగండిక, విదిత్రవీర్యనువు, వ్యాసమాత, సత్యవతి; ౫౯. కుక్రునిభార్య - శతవర్ష; ౬౦. శూద్రునిభార్య—శూద్ర; ౬౧. శ్రీరాముని భార్య.—కుమారి, భూమిజ, సీత. (తె.)—చామపేరింటి పూఁదోడి, నాగటి చాచపేరియతివ; ౬౨. సత్యమంతుని భార్య.-సావిత్రి; ౬౩. సవతి.—సవత్ని. (తె.)—ఏరలు-- ఏరలు, సవతలు, సవతి; ౬౪. సుగ్రీవుని భార్య.—రుమ; ౬౫. సూర్యుని భార్యలు.—(వర్షిని ఉష చాయ లోనగు వారు) కాలిందీసువు, ధాయ, వ్రభ. మమసువు, మహావీర్య-యమసువు, రాజ్ఞి, రేవంతసువు, వివస్వత, సంజ్ఞ, సువర్చల, సూర్యస్వరేణువు, స్వాతి. మతీయు.—ఉష, తవసి, క్రవ రేణువు, త్యాప్తి, ద్రవసువు, ద్యుమయి, వర్షిని, ప్రియ, ఇత్యాది. (తె.)—చాయ. (చూ, శ్రీ.) (మిగతవానికి “చూ, స్వాతి. 1.”); ౬౬. సోమయాజి భార్య.(తె.)-సోమిదమ— సోమిదమ్మ, సోమిసాని-సోమెసాని. ౬౭. వాయువుభార్య: అంజవ. ౬౮. అంబుని భార్య: అంబి. ౬౯. వశిషుని భార్య: అరుంధతి అక్కమాల అశ్వంత (తె.) అంబ ఇత్యాది. (మిగిలిన వానికి “చూ, సహధర్మిణి.”); అం. 2: చూ, దూతీవశకువయము.

భార్యవల్లి, అం: చూ, మాతలు.

భార్యాబీకుడు, సం. వి. ఆ. పుం. పెండ్లాముమాట జవదాటవి  
వాడు.

భార్యాధికారి, అం: చూ, సప్తాధికరణములు (చూ, కామశాస్త్రము)

భాగ్యభర్తృక్రమము, అం: చూ, వివాదములు.  
 భాగ్యభర్తృ సంబంధము, అం: చూ, సంబంధములు.  
 భార్యకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలుగుబంటి.  
 భావ, సం. వి. అ. పుం: చూ, సంవత్సరములు.  
 భావక్రియ, అం: చూ, క్రియాంగములు (అంగము. 9.)  
 భావజుడు, సం. వి. అ. పుం: కలఃపుచూలి: చూ, మన్మథుడు.  
 భావదూతిక, అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.  
 భావదూషికములు, అం. సాగ్ధాలము, గార్వభము, బౌష్ఠ్యము, షౌండరీకము, వివరీకము, ఐణము, పారావతము, మాయారము, మౌషకము, భేరుండము, గారుడము. (చూ, అదూషితములు, వ్యాసకరణ బంధములు.)  
 భావాధ్యాయప్రమేయము, అ: చూ, ఉపవిద్యలు.  
 భావన, సం.వి. అ. (స్త్రీ). 1. తలఃపు: చూ, యోచన; 2. వాసన కట్టుట; ఆం. 3: చూ, దూతీచతుష్టయము.  
 భావని, అం: చూ, వంచమిజ భాషలు: చూ, మాళవ వంచమిజ భాషలు.  
 భావప్రయోగము, అం: చూ, ప్రయోగములు.  
 భావబోధకము, సం.వి. అ. పుం. అనుభావము: చూ, వ్యంజకము. 1. భావము, సం. వి. అ. పుం. 1 నత్తు: చూ, శక్తి. 1; 2. మనోవికారము: చూ, వికారము. 1; 3. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; 4. అత్త: చూ, హంసుడు. 2; 5. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 6. దాత్వర్థరూపక్రియ: 7: చూ, స్వభావము; 8: చూ, పదార్థము; 9: చూ, విభూతి. 1; ఆం. 10. రత్నాది (చూ, రతులు); 11: చూ, కుశూషలు; 12. (నాటక లక్షణమున) భావమన మనోవికారము బహిర్వాస్తవమవుట. (చూ, భావములు) ఇది యువయువతీజనముల మనసులనుండి రసమునుబట్టింప చుండును. రసమనఃగారతి. రసములుతొమ్మిది. (చూ, రసములు); 13: చూ, శృంగారచేష్టలు; 14: చూ, కుశూషలు.  
 భావముదయించు, సం. అ. క్రి. తోయ: చూ, స్ఫురించు.  
 భావములు, అం. 1. (నాటక లక్షణమున) విభావ, అనుభావ, సాత్వికభావ, వ్యభిచారిభావ, స్థాయీభావములని భావములైదు: చూ, స్థాయీభావములు; 2: తను, ధన, భ్రాతృ, పుత్ర, శత్రు, పితృ, భాగ్య, రాజ్య, లాభ, వ్యయ, వాహన, కళత్రభావములు.  
 భావవికారములు, అం. అస్తి, జాయతే, పరిణమతే, వర్ధతే, అవక్షీయతే, వినశ్యతి. (8).  
 భావశలక, అం: చూ, రసవదలంకారములు.  
 భావి, సం. విజ. కాంగలది: చూ, భవిష్యత్తు.  
 భావించు సం. అ. క్రి: చూ, యోచించు. లక్ష్మీ. 3, అ. 128, 135.  
 భావికము, అం. 1: చూ, అలంకారము. 3. (భూతభవిష్యద్వంబులను బ్రత్యక్షంబులుగఁ జెప్పుట. ఉదా. - ఇదిగో యిప్పటికి సురాసురులు యుద్ధమొనర్చుచుండఁ జూచితి." 2: చూ, గుణములు.  
 భావికము, సం. విజ. 1. పొందఁబడినది: చూ. సంవత్తము; 2. కర్పూరాదులచేత వాసనకట్టినది: చూ, వాసితము.

భావిని, సం. వి. ఈ. (స్త్రీ), రూ-మానివి. 1. భావముగల అడుది: చూ, స్త్రీ. 2. అడుది: చూ, స్త్రీ.  
 భావుడు, సం. వి. అ. పుం=బాబు (నాట్యపరిభాషయందు) విద్వాంసుడు: చూ, విద్వాంసుడు.  
 భావుకము, సం. వి. అ. న.=బాగు: చూ, రూ-భవికము.  
 భావుకుడు, సం. వి. అ. పుం:=బావ: చూ, బావ. 1-2-3-4.  
 భావోదయము, అం. చూ, రసవదలంకారములు.  
 భావోక్తి, అం: చూ: భావికము. 1.  
 భావ్యము, సం. విజ. అవశ్యముకాఁదగినది.  
 భాష, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.=భాస. సంస్కృతాది: చూ, భాషలు; 2. మాట: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1; 4. ప్రమాణము; చూ, శపథము; 5: చూ, సరస్వతి; ఆం. 6: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.  
 భాషణము, సం. వి: అ: న.=భాస: చూ, సంభాషణము.  
 భాషలు, అం. (చూ, ఉపవిద్యలు) తద్విశేషములు. - ౧. అం. ద్రము-ఆంద్రము. (తె). - తెనుగు-తెలుగు; 2. అపభ్రంశము; 3: [తె]; - కన్నోజా-కన్నోజా, కన్నడము; 4: (తె); - గుజరాతి-గుజరాతి; 5: గీర్వాణము, సంస్కృతము; ౬. ద్రావిడము. (తె)-అఱవము; ఆరము. ౭. (తె)-పారసి: భా. ప్రాకృతాది. - సంస్కృతము, పాకృతము, శౌరసేని, మాగధి, వైశాచి, చూళికాపైశాచి, అపభ్రంశము, ఆంద్రము; ౯. హోరువు ౧౦. చూ, వంచమిజభాషలు; ౧౧. చూ, మాళవ కైశిజభాషలు; ౧౨. ఉత్కల (శ) కైశిజభాషలు: (మాళవదీ = కళిం); ౧౩. ఓద్రభాష = ఓద్రము;  
 భాషాంగములు, అం. 1. గాంధారి, కొహలి, శిశిర, ఉప్పలి, గౌరి, నాదంతరి, నీతోత్పలి, చాయ, తరంగిణి, గాంధర గతిని, రంజని (11); ఆం. 2: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.  
 భాషాలిప్తజ్ఞానము, అం: చూ, కళలు.  
 భాషావిశేషము, అం. చూ, కళలు.  
 భాషించు, సం. అ. క్రి: చూ, సంభాషించు.  
 భాషితము, సం. వి. అ. న. 1. మాట: చూ, శబ్దము. 2. విజ. 2. మాటాడినది: చూ, శబ్దము. 2.  
 భాష్యము, సం. వి. అ. న. 1. సూత్రవ్యాఖ్యానగ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3: విజ. 2. మాటాడఁదగినది: చూ, సంభాష్యము.  
 భాష్యసింహాసనము, అం: చూ, సింహాసనములు.  
 భాసంతము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, జెళగువ్వ; విజ. 2: చక్కనిది: చూ, సంస్థితము. 2.  
 భావమానము, సం. విజ: చూ, ద్యోతమానము.  
 భానిట్లు, సం. అ. క్రి: చూ, ప్రకాశించు. (ఇట్లు ఉద్భాసిట్లు, సముద్భాసిట్లు.)  
 భాసుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.  
 భాసురము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పటికపుతాయి; విజ. 2. ప్రకాశించునది. లక్ష్మీ. 3. అ. 139: చూ, కుభ్రము. 5.  
 భాస్కరమాలిక, అం. చూ, సంభాష్యబద్ధము.



భాస్కరవిలసితము, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("భ, న, జ, య, భ, న, న, న గురువుగలది. 13 యం. 25వచనంబు.")  
భాస్కరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ. సూర్యుడు; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.  
భాస్వంతుడు, సం. వి. త్. పుం. 1. చూ. సూర్యుడు; విజ. 2. ప్రకాశించువాడు.  
భాస్వరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, భాస్వంతుడు.

భి

భింద, సం. వి. ఆ. శ్రీ. పొట్టి కొమ్మలూడలుగలచెట్టు: చూ, హస్తశాఖాశివము.  
భిండిపాలము, సం. వి. అ. పుం. రూ. భిండివాలము- భిండివాలము. హస్తప్రమాణమయిన విడిచివాటుగుడియ, ఇనుపయలుగు కట్ట, స్తగము. రెండుమూడు చక్రిములుగల మాదిగకత్తి (అనికొందలు): చూ, ముప్పదిరెండాయధములు: చూ, బాణము. 1.  
భిండివాలము, —పై.—  
భిండివాలము, —పై.—  
భిక్ష, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = బిచ్చము-బికిరము, రూ-భిక్షము. 1. బిచ్చము: చూ, వేడికోలు; 2. బిచ్చమెత్తినవస్తువు; 3. కడికొలది అన్నము: చూ, సాదము. (1); 4. కూరి: చూ, సంబళిక. 2; 5. కొలుపు: చూ, సేవ. 1.  
భిక్షము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—  
భిక్షించు, సం. స. క్రి: చూ, యాచించు.  
భిక్షుకసేవ, అం: చూ, శకునరహితములు.  
భిక్షుకుడు, సం. వి. అ. పుం. = బిచ్చగాడు. 1: చూ, యాచకుడు; 2: చూ, సన్న్యాసి.  
భిక్షువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. బ్రహ్మచారి: చూ, వటువు; 2: చూ, సన్న్యాసి. 1.  
భిక్షము, సం. వి. అ. న. = బ్రద్ధ. తునుక: చూ, శకలము. 4.  
భిత్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1: చూ, భేదనము. 1; 2. గోడ: చూ, ములుగుగోడ; 3. = బెత్త: చూ, జాల్ల.  
భిత్తిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1: చూ, పిడుగు; 2: చూ, భిత్తి. 2: 3: చల్లగడ్డ \*: చూ, శతమూలి.  
భిత్తిబిడాలస్యాయము, న్యూ. గోడమీది పిల్లనలె విటునటుగాక యుండెననురీతి. (గోడమీది పిల్లివాటము.)  
భిద, సం. వి. ఆ. . 1. భేదము: చూ, వెలుపాటు: 1: 2: చూ, భిత్తి. 1: 3. భేదోపాయము (వక్రకౌటకును, వక్రకౌటించుటకునుపేళ్ళు): చూ, స్ఫుటనము. (చూ, భేదము. 4.)  
భిదురము, సం. వి. అ. న. జాతివాలు, వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.  
భిన్నకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.  
భిన్నగ్రంథిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పెద్దబోధకరము\*.  
భిన్నవంచమిజాషలు, అం. దైవతభూషణ, శుద్ధభిన్న, వరాధి, వినాక. (4)

భిన్నవంచమి. అం: చూ, కకుజాషలు.  
భిన్నవంచమిజాషలు, అం. వాసలి. (1).  
భిన్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. నిలకత్తుబోషము: చూ, రాయి: బిద. 2. = బిదము, పగిలినది; 3. చారితము, చీలి నది: చూ, విచ్చిన్నము. 3; 4. వికిరినది; 5. వేలుపడినది: చూ, వృద్ధము. 1; 6. కూడినది: చూ, సహితము; అం. 7: చూ, అర్థబోషములు; 8: చూ, ప్రచారములు: పా. 9, భిన్నము; భాగము; అంశము; అపూర్ణము; కలాపవర్ణము. భిన్నలింగము. అం: చూ, ద్వాదోషములు. (అరుదావని మగవానిలోగాని, మగవాని అరుదావనిలోగాని బోల్చుట మొ.)  
భిన్నవచనము, అం: చూ, వాక్యబోషములు. (ఒకవిని అనేకులతోబోల్చుట.)  
భిన్నవరాళి, అం: చూ, హిందోళజాషలు.  
భిన్నవర్ణజాషలు, అం. గాంధారిపిడి, చేర్చి, స్తంభవర్ణి, నిషాదిని, త్రావణ, మర్కట, శుద్ధి, దాక్షిణ్య, పులింధిక, తంబురు, స్వర్ణభాష, కాళింది, లలిత, శ్రీకంఠి, బంగళి, గాంధారి, ప్రీతవి (17) (చూ, భాషలు).  
భిన్నవర్ణజాషలు, అం. చారాళి, మాళవి, కాళింది, ఆది హేవాకవర్ణి (4) (చూ, భాషలు).  
భిన్నవళిత, అం: చూ, ఉర్కకత్తెకీజాషలు.  
భిల్లుడు, సం. వి. అ. పుం. బోయలు: చూ, వ్యాధుడు. 1.  
భిషక్కు, సం. వి. త్. పుం: చూ, వైద్యుడు.  
భిషణాత్మ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. అద్దనరము\*: చూ, పింహస్యము.  
భిస్స, సం. వి. ఆ. శ్రీ అన్నము: చూ, సాదము. (1.)  
భిస్సుట, సం. వి. ఆ. శ్రీ. దగ్ధిక. చూ, దన్నము: చూ, సాదము (1.)

భీ

భీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. భయము: చూ, సాధ్వనము.  
భీకరము, సం. విజ: చూ, భయంకిరము.  
భీకరుడు, సం. విజ: చూ, వెలుపరి.  
భీకము, సం. వి. ఆ. న. 1. = భీకు: చూ, భీ: విజ. 2. భయమునొందినది: చూ, సాధ్వనము.  
భీతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. = భీతు: చూ, భీ; 2. వడకు: చూ, రోలము.  
భీతిల్లు, సం. అ. క్రి: చూ, భయపడు  
భీతుడు, సం. విజ. = పేద: చూ, బీడవాడు.  
భీభత్సము, అం. (వికృతము = వివృతము): చూ, భీభత్సరసము.  
భీభత్సరసము, అం. (జాగుప్పవలనబుట్టునది): చూ, రసములు, రసదృష్టము.  
భీభత్సుడు, సం. వి. ఆ. పుం. = వివృతము. అద్దనుడు: చూ, సుభద్రేశుడు.  
భీమకాళేము, అం: చూ, లింగములు.  
భీమము, సం. వి. అ. పుం. 1. భయానకరసము: చూ, రసములు; విజ. 2. భయానకరసముకింది: చూ, భీషణము. 2.



మరది, సం. వి. ఇ. శ్రీ. కాలరాత్రి: చూ, నది.  
మలక్ష్మీప్రయోగము, అం: చూ, తంత్రములు.  
మనసేనుడు, సం. వి. అ. పుం. మాడుతి: చూ, వృకోదరుడు.  
మూరామము, అం: చూ, ఆరామములు.  
ముడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ధర్మరాజు తమ్ముడు: చూ,  
సామీరి; 2. భీముడనురాజు: చూ, రాజు. 1; 3: చూ,  
శివుడు; అం. 4: చూ, పాండవులు; విజ 5. భయంక  
రుడు: చూ, వెఱవరి.  
భీమేశలింగము, అం. చూ, జ్యోతిర్లింగములు.  
భీమకుడు, సం. విజ.=పిటికి. రూ. భీమకుడు; చూ, వెఱవరి  
భీరువు, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. వెఱవరియగు ఆడుది: చూ,  
శ్రీ. 2. ఆడుది: చూ, శ్రీ. 3. శ్రీ. 3: చూ, పిల్లపీచరక;  
విజ. 4: చూ, భీరుకుడు.  
భీరుకుడు, సం. విజ: చూ, రూ. భీరుకుడు.  
భీషణము, సం. వి. అ. పుం. విజ: చూ, భీమము.  
భిష్మము, —వై.—  
భిష్మసువు, సం. వి. ఈ. శ్రీ. గంగానది: చూ, నది.  
భీష్మిండు, సం. అ. క్రీ. మూర్త్యువట్టు పట్టు.  
భిష్మకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2: చూ,  
కాంతనవుడు; 3: తాటిదాల్చిదొర, తాటిపడగవాడు; విజ.  
4: చూ, భీరుకుడు.

## భు

భుక్తము, సం. విజ 1 తినబడినది: చూ, లీదము. (తద్వి.-  
గ అనుభవించబడినది అనుటకు.—చూ, లీదము) (అ.  
తినఁదగినది.—హిం. అభార్య.)  
భుక్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1.=బూతి. భోజనము: చూ, సాపాటు;  
2.=బుత్తి: అనుభవము, అనుభుక్తి, అనుభూతి, అనుభో  
గము, అన్వదనము-అస్వాదనము, ఉపభోగము, ఉపలం  
భము, నిర్వేళము. (తె).— కుడుపు.  
భుక్తోష్ఠితము, సం. వి. అ. న. ఎంగిలి: చూ, సంవర్కము  
భుగ్గుము, సం. విజ. 1. వంగినది: చూ, వక్రిమము; 2. విటి  
గినది, రుద్దము; చూ, వృక్షము. 1; 3: వంకరైనది: చూ,  
వేల్లితము. 2.  
భుజి, సం. వి. అ. శ్రీ.=బుజము. చేయి: చూ, హస్తము. 1.  
భుజంగత్రస్తరేదితము, అం: చూ, కరణములు.  
భుజంగత్రానిత, అం: చూ, ఆకాశచాదులు.  
భుజంగప్రయాతము, పా: చూ, వృత్తము. 1. (“య, య,య,  
యగణములు. 8 యతి. 12వ ఛందస్సు.”)  
భుజంగభుక్కు. సం. వి. జ్. పుం. పాఠవేపరి, నెమలి: చూ,  
శి. 2.  
భుజంగమము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము. 1.  
భుజంగము, సం. వి. అ. పుం. 1.—వై.—; 2: చూ, నిగ  
ళము; అం. 3. గ్రహముల స్థిరరాసులలో మధ్యమూడు  
పాదముల యందున్న భుజంగము పట్టును. (చూ, నిగ  
ళము, పాళము.)

భుజంగవిజృంభిత, అం. చూ, వృత్తము. 1. (“మ, మ, త, న,  
న, న, ర, స, వగణములు. 9 వ యింటను 19వ యింటను  
యతి. 28 వ ఛందస్సు.”)

భుజంగశిఖరుతము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (“ఓక్కొక్క  
పాదమునందు రెండు నగణములు ఒక యగణము గలిగి  
నదై 9 వ ఛందస్సునందు బుట్టినది.”)

భుజంగాంచితము, అం: చూ, కరణములు.

భుజంగాక్షి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. చూ, సర్పాక్షి \*.

భుజంగుడు, సం. వి. అ. పుం. = బొజుగు. రూ - భుజ  
గుడు: చూ, విబుడు.

భుజిక్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, బాహుపురి.

భుజగమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భుజంగమము.

భుజగము, —వై.—

భుజగశనుడు, సం. వి. అం. పుం. గరుడుడు: చూ, హరి  
వాహనుడు.

భుజపత్రము, సం. వి. అ. పుం. = బుజపత్తి \* : చూ, లేఖ  
నము. 3.

భుజబంధము, సం. వి. అ. పుం. = బాజుబంధు: చూ, భూషణము. 2  
భుజమధ్యము, అం: చూ, ఉత్తమక్షేతములు.

భుజములు, అం: 1. చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషనకు.—  
కరికరనమములై మోకాళ్లవఱకు పొడవులైన భూపాలు  
డగు. కుజవలై నదానజీవి.); 2: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు.  
(శ్రీకి.— తీగెలవలెను తామరతూండ్లవలెను మెత్తనైన  
సుఖవతియగు, దక్షిణావర్తమున్న, జతివతయగు. వామా  
వర్తమయిన దరిద్రురాలగు. రోమములేకున్న భోగియగు.  
రోమముగలిగి నన్నములైయున్న మగఁడు చచ్చును); పా.  
3: వీనికి ఉపమానములు. — తామరతూండ్లు, పూవుల  
దండలు, తీగెలు.

భుజశిరస్సు, సం. వి. న్. న. మూపు: చూ, స్కంధము. 1.

భుజాంతరము, సం. వి. అ. న. తొమ్ము: చూ, వక్షము.

భుజి, సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

భుజిండు, సం. న. క్రీ. తిను: చూ, సాపడు.

భుజిష్య, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. పరిచారిక: చూ, శ్రీ; 2: చూ, నేత్య.  
భుజిష్యము, సం. వి. అ. పుం. చేతకట్టుకొనెడు తోరము: చూ,  
సూత్రము. 1.

భుజిష్యుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పరిచారకుడు; విజ.  
2: చూ, స్వతంత్రుడు.

భువనము, సం. వి. అ. న. 1. జగము: చూ, దేశము; 2.  
ఉదకము: చూ, సలిలము; 3. ఆకాశము: చూ, సురవర్తము

భువనేశ్వరము, సం. వి. అ. న. చుట్టుబవంతి: చూ, సదనము. 1.

భువర్లోకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉర్ధ్వలోకములు.

భువి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, భూమి. 1: 2: చూ,  
స్థానము. 1.

భుసుండిక, అం: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: (చూ,  
బాణము. 1.)

## భూ

భూ, సం. వి. ఊ. శ్రీ = బువి: చూ, భూమి. 1.  
 భూతదంబము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నేలకడిమి\*.  
 భూతము, సం. వి. అ. పుం. 1. = బొక్క. బిలము: చూ, రంధ్రము.  
 1; 2. కాలము: చూ, సమయము. 1.  
 భూగోళము, సం. వి. అ. పుం. 1 భూమండలము; 2. లోక  
 జ్ఞానమును కలిగించు గ్రంథము: చూ, సంపుటము, 3; అం.  
 3: చూ, దానములు.  
 భూగృహము, సం. వి. అ. న. చూ, నేలమరె.  
 భూచారులు, అం. సమపాద, అర్థగతి, స్థిరావస్థ, త్రయ్యాపిత,  
 ఊహాపృథ్వి. తాడిత, బద్ధి, జనిత, ఉచ్చండిత, స్వండిత,  
 శకటాస్య, అవస్థండిత, సమాసాదితమత్తలి, మత్తలి,  
 ఏకాకి, క్రితత. (16)  
 భూజము, సం. వి. అ. పుం. పుడమిపుట్టు: చూ, వృక్షము.  
 భూజాని, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1: 2. రాజు:  
 చూ, రాజు. 1.  
 భూజావధానము, అం: చూ, కళలు.  
 భూతకాలము, అం. కడచినది: చూ, కాలత్రయము.  
 భూతకేశము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మరులుజడ \*: 2:  
 చూ, మాంసి. 1. \*:  
 భూతదయ, అం: చూ, మానసికపూజా కుసుమములు.  
 భూతదాత్రి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. నేల. చూ, భూమి. 1.  
 భూతనాథుడు, సం. వి. అ. పుం. = చూ, చూతనాథుడు. 1.  
 భూతబలి, అం. బడిమి: చూ, యజ్ఞములు.  
 భూతమంజరి, అం: చూ, హిందోళజడపలు.  
 భూతము, సం. వి. అ. న. 1. పృథివ్యాది: చూ, భూతములు;  
 2. = బూచి-బూతము, పితాచారి: చూ, సోకుడు. 1. 3.  
 ప్రాణి: చూ, హంసుడు. 2: అం. పుం. 4. = బూచె.  
 కృష్ణవతుర్దశి. చతుర్దశి (అనికొందలు): చూ, తిథులు: 5.  
 (పితాచము): చూ, దేవతాభేదము: విజ 6. తగినది: చూ,  
 సమీచినము. 4; 7. కడచినది: చూ, వృత్తము. 7; 8.  
 విక్రమమునది: చూ, సత్యము. 5: 9. బొందబడినది:  
 చూ, సంసక్తము: 10. వెలసినది: చూ, సంభూతము: 11.  
 (ఉత్తరపదమైనచో) సమావృతమైనది: చూ, సుషమ. 2; అ.  
 న. 12. = బూది: చూ, భస్మము: అం. 13: చూ, క్రియా  
 కాలములు.  
 భూతములు, అం. పృథివి, అస్య. తేజము. వాయువు. ఆకా  
 శము (భూమి, నీరు, కాంతి, గాలి, ఆకాశము) (5)  
 భూతయజ్ఞము, అం. (భూతబలి): చూ, మహాయజ్ఞములు  
 (యజ్ఞములు.)  
 భూతవేగి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. తెల్లవావిలి \*: చూ, వావిలి.  
 భూతశిలాపాతము, అం: చూ, కళలు.  
 భూతసర్గము, అం: చూ, సృష్టిసర్గములు

భూతాత్మము, అం: చూ, ఆత్మము.  
 భూతాత్మము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శరీరము; అం. 2:  
 చూ, ఆత్మము.  
 భూతాత్మండు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1.  
 భూతానికాలాశనవతి, న్యా. కాలము జీవకోటిని నువ్వయావ  
 చయములను బొందించును.  
 భూతానుగ్రహవిచ్ఛేదము, అం. చూ, వింశతి విగ్రహములు.  
 భూతార్థకము, అం: చూ, భూతకాలము (దీనినిలిపింపబడుచు.)  
 భూతార్థవాదము, అం: చూ, ఆర్థవాదములు.  
 భూతావాసము, సం. వి. అ. పుం. తాండ్ర \*: భూ, సంవత్సరము 3.  
 భూతావిష్టండు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పైతృవాహితుడు.  
 భూతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. ఐశ్వర్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 2.  
 సంపద: చూ, సంపత్తి. 1; 3. = బూడిద - బూది: చూ,  
 ధన్యము; 4. సత్త: చూ, సత్యము. 1; 5. పుట్టు: చూ,  
 సంభవము. 1; 6. ఏనుగు శృంగారము: చూ, హస్తీ.  
 భూతికము, సం. వి. అ. న. రూ-భూతీకము. 1. ఓమము:  
 చూ, యవాని; 2. కర్పూరము: చూ, సిరము: 3. కామంది  
 కనవు: చూ, హరిత (తృణము. 1.); 4. చీపురుకనవు.  
 చూ, హరిత (తృణము. 1.); 5. వానరగర్భి \*: చూ, హరిత.  
 (తృణము. 1); 6. నేలవేము \*: చూ, భూనింబము.  
 భూతీలకము, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("భ, ధ, ర, న, జ,  
 జ, గురువులు. 12 యతి. 19 వ చందస్సు.")  
 భూతికము, సం. వి. అ. న. చూ. రూ-భూతికము.  
 భూతుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూనుడు. 1.  
 భూతులని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. నేలతోనని \*: చూ, హరితీయ.  
 భూతృణము, సం. వి. అ. న: చూ, భూతికము. 5. \*  
 భూతేళుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బూచులతేడు.  
 భూతోద్ధామరము, అం: చూ, కంత్రిములు.  
 భూత్కృతి, అం: చూ, రలిర్వములు  
 భూదారము, సం. వి. అ. పుం. వంది: చూ, సూకరము.  
 భూదేవుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రాహ్మణుడు.  
 భూధరము, సం. వి. అ. పుం. నేలతాళపు: చూ, హిమాల  
 యము (పర్వతము.)  
 భూదాత్రి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. చూ, నేలయునిరిక\*.  
 భూనింబము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నేలవేము\*.  
 భూనుతము, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("ర, న, భ, భ, గగ,  
 ములు. 10 యతి. 14 వ చందస్సు.")  
 భూపతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నేలతేడు.  
 భూపది, సం. వి. ఈ. శ్రీ. మల్లె \*: చూ, హసంతి. 2.  
 భూపాటలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, నేలకలి గొట్టు. \*  
 భూపుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, భూపతి.  
 భూపూగము, సం. వి. అ. పుం. తోటిబోత \*: చూ, పోత.  
 భూబదరి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, నేలరేసు\*.  
 భూభరణధురీణత్వము, అం: చూ, నాయకస్వరూపము.  
 భూభూజుడు, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, భూపతి.  
 భూభృత్తు, సం. వి. త్. పుం. 1. కొండ: చూ. పర్వతము; 2:  
 చూ, భూపతి.

భూమి, సం. వి. ఇ. (స్రీ). 1. = బూమి (ఉదకమువలన బుట్టి నది): అగ్నిగర్భ, అవి, అదితి, అనంత, అబ్రిమేఖల, ఆవ్య దిట్ట, అవని, ఇజ్య, ఇడ, ఇడిక, ఇర; ఇల-ఇళ, ఉర్వర, ఉర్వి, కల్యాణి, కాశ్యపి, కీటకము, కు, కుంభిని, కేదరము - కేదారము, కేలి—కేలి. క్ష, క్షమ, క్షమ-క్షౌ, క్షితి, క్షేత్రము, క్షోణి, క్షోణి, ఖండిని, ఖగవతి, ఖలము, ఖస్తని, గంజ, గంధమాత. గంధవతి, గహ్వరి, గిరికర్ణిక, గిరిస్తని, గోత్ర-గోత్రము, గోవు, గౌరి, పు పునశ్రోణి, చతురంత, చత్వరము, జగతి, జగద్వహ, జీవ, జ్యోతి, ట, తరి, దాక్షిణ్య, దర, దరణి, దరిత్రి, ధాత్రి, ధాత్రేయ, ధారణి, నిశ్చల, పాంసుల, పృథవి - పృథివి-పృథ్వి, ప్రతిష్ఠ, భరణి, భువి, భూ, భూతదాత్రి, మధ్యమలోకము, మర్త్యము, మహాకాంత, మహి, మాత, మేదిని, రత్నగర్భ, రస, ససుంధర, వసుధ, వసుమతి, విపుల, విశ్వ, విశ్వంభర, సముద్రాంబర మేఖల, సర్వసహ, సహ, స్థిర, స్వస్తని, హరిప్రియ. (తె.వ.)— నేల, పంటవలె, వత్తు, పయిడిచూలాల-పైడిచూలాల, పుడమి, బువి-బూమి, మను-మన్ను, లచ్చి సవతి. తద్వి శేషములు. -౧: అంతర్వేది, క్షకస్తలి, కోటిఫలి, గయ, తీర్థము, పుష్కరము, ప్రయాగ-ప్రయాగము ఇత్యాది పుణ్యక్షేత్రములకు: చూ, క్షేత్రములు, దేశములు; ౨: అక్షరలు; ౩: అణవినము, అణవ్యము; ౪: అధికత్వ; ౫: అనీకస్థము, రణఖలము. (తె) — పాలికలను; ౬: అనుసమ-అనుసము. (తె).— కీనిరునేల క్రీనిరునేల, నీరుముంపు; ౭: అప్రపాతము, అక్షేత్రము, ఇంద్రానసము, ఇరిణము - ఈరిణము-ఈరిణము, ఊషమ-ఊషరము— ఔషరము, జైరమృత్తిక, జైరభూమి, ఫలము, గుంజ. (తె).— ఉప్పున, ఉప్పుమన్ను, ఊసర-ఊసరము, కారపుమన్ను: కారము, కారు, చగ-చగడు-చగడు-చపడు-చపుడు-చౌట-చౌడు, చనటినేల - చపుటినేల, పాండవనీరు - పాడవనీరు, పాడవ, బంజరు; ౮: అవతారము. (తె).—కరవాక; ౯. (తె).— అళము; ౧౦. అజి, ౧౧. అనీతము, గవీ నము; ౧౨. ఖని-ఖని, గంజ, చామీకరము. (తె).—గని; ౧౩. ఆధకికము; ౧౪. అలూనకాలికులము; ౧౫ ఆశితము, అనీతము, గవీనము: ౧౬. అసురీణము; ౧౭. ఇక్షికాక టము, ఇక్షికాకీనము; ౧౮. (తె) — అళము, ఉట్టు, ఉప్పు శము, పట్టు - నెట్టు; ౧౯. ఉద్వాహనము, శంభాకృతము-సంభాకృతము; ౨౦ ఉనకుంతము; ఉపశల్యము, గ్రామాంతము; ౨౧. ఉపత్యక; ౨౨. ఉస్తకృష్ణము, ఉప్తము, బీజాకృతము, బీజావాపితము; ౨౩ ఉమ్యము; ౨౪ అశ్మంతము. ఉర్వర-ఉర్వర. (తె).— పంటపొలము; ౨౫. ఇరిణము, (తె).— ఎడరు - ఎడారి - ఎడారు, వఱ - వట్ట, బయలు-బయలు-బైలు; ౨౬. (తె).— ఒడ్డుఁగము; ౨౭. ఔమీనము; ౨౮. కక్షము, కచ్చుము. (తె).— కనెము-కన్నెము; ౨౯. కచంగరి; ౩౦. కర్మభూమి, కృష్ణ భూమి, (తె).—నల్లనేల, రేగటినేల, రేగడ-రేవడ; ౩౧. (తె) — కడిమిడి; ౩౨. (తె).— కటినేల; ౩౩. కాంగ

వీనము; ౩౪. కాచము, జైరము; ౩౫. కాపృద్వి, కామృత్తిక; ౩౬. కామలము, కుముదము, ధన్వము, నిర్జలభూమి మరుదరిత్రి, మరువు. (తె) — ఎద్దడినేల, పుంజ; ౩౭: కంకుష్టమృత్తిక, కాలపాలకము, ౩౮. (తె) — కుంటనేల, ౩౯. కుట్టిమము, తలిమము, (తె) — నెలకట్టు; ౪౦. కూల కము-కూలము, జౌంగలము, ధన్వము, పూపము, స్థలము, స్థలి (తె).—ఇంకువ, గరపనేల - గరుపనేల, గరుము-గరువు గరుసు, దిబ్బ, మిట్ట, మిట్టు, మెండు, మెట్ట, మెరక, మేడు, వెలిగడ; ౪౧. తృప్తము, సీత్యము; ౪౨. కేదారము, క్షేత్రము, ఖంబు, గోత్రము, తటము, నిమ్మ-టము, వప్రము, వారటము, సీమ. (తె).— అవ, ఊడుపుమడి, కయ్య, గుడ్డము-గుడ్డాము, చెలక - చెలిక - చెల్క, చేను, నంజ మడి, వరిమడి, పొలము, వేవిలి, నంజ; ౪౩. కైదారకము, కైదారము - కైదారికము - కైదారిణము - కైదార్యము, క్షేత్రము, పాంకుమధ్యము; ౪౪. (తె).— కొఱుకు— కొఱుకు, చెలికె, పరిగెచేను; ౪౫. కొద్రవీణము; ౪౬. కొలు త్తీనము - కొళుత్తీనము; ౪౭. (తె).— కివాడ-క్రివాడ; ౪౮. ఖండికము, హరేణువు. (తె).— కండిక, లంకనెట్ల, లంకపొలము; ౪౯. (తె).— గంజ, చేను, పొలము, మా గణి, మాగిలి; ౫౦. గంభీరము-గంభీరము, నిమ్మము. (తె).—అవ, ఉద్ధరి, గొల్లము, బడవ-బడువ-బాడవ— బాడువ; ౫౧. (తె).— గయాకు; ౫౨. గోపీచందనము - గోపీచందనము; ౫౩. చరణము; ౫౪. చాణకినము; ౫౫. (తె).— చిక్కమన్ను, బంకమన్ను, రేగడి-రేవడి; ౫౬. చిల్లిము; ౫౭. (తె).— చలిగరువు, ౫౮. (తె).— జిపె; ౫౯. (తె).— జిరాయితి; ౬౦. (తె).— జేడియ - జేడె; ౬౧. (తె).— తలపొలము; ౬౨. (తె).— తాళలి; ౬౩. తిల్యము, తైలీనము. (తె).— నూవుచేను; ౬౪. తృతీయాకృతము, త్రిగుణాకృతము, త్రిసీత్యము, త్రిహ ల్యము; ౬౫. (తె).— తొట్టు; ౬౬. (తె).— దుకాణము; ౬౭. (తె).— దొడ్డి, పెడలు, పెరడు, పెళ్ళు; ౬౮. ద్రోణి కము; ౬౯. ద్వితీయాకృతము. ద్విసీత్యము, ద్విహల్యము, ద్విగుణాకృతము; ౭౦. నారట్టము, వివీతము. అవరోధ కము, (తె).— కంచు-కంచె, కర, కొరక, కొరన, కొఱుకు, కొఱును, చెలిక - చెల్క, దొడ్డి, పొలము, వీటి నేల, వీడు, లంక; ౭౧. (తె).— వంపు; ౭౨. (తె).— వడవ; ౭౩. (తె).— పడువ, వల్లము; ౭౪. పరిసరము. (తె).— పరగడ-పరవడ-పఱగడ-పఱగడము; ౭౫. (తె).— పాటపొలము; ౭౬. (తె).— పాటినేల, పాండు; ౭౭. పార్థివము; ౭౮. (తె).— పాలగరువు, పాలమన్ను, సుద్ద-డల్లి; ౭౯. (తె).— పుల్లడి; ౮౦. (తె).— పూడిక పూడు; ౮౧. (తె).— పొత్తెము; పొరంజోకు పొరం, బోకు; ౮౨. (తె).— పోడు; ౮౩. ప్రహారణ్యము; ౮౪. భంగ్యము, భంగీనము; ౮౫. బహిర్దేశము, బహిర్భూమి. (తె).— మఱుగుదొడ్డి, మఱుగుపెరడు; ౮౬. మృతాల కము-మృత్తాలకము, మృత్తిక, మృత్తు, మృత్స, మృత్సని,

(తె).—తొగరి-తొవరి; ౨౭. మృత్తిక, మృత్తు. (తె).—పారి, మట్టి-మట్టియ, మను-మన్ను, మిత్తిక; ౨౮. మృత్తు, మృత్తు; ౨౯. లవణాకరము. (తె).—ఉట్టు, ఉప్పుళము, ఉప్పిలము, ఉప్పునాము, ఉప్పుజిల్లు, మహలు-మారు, పలు-పల్లు; ౯౦. (తె).—విగిరి, విరిగి - విరివి - విటిగి; ౯౧. మైహీయము; ౯౨. శర్కర, శర్కిలము; ౯౩. శ్రోణ మృత్తిక. (తె).—ఎట్టిగురువు, ఎట్టిమన్ను; ౯౪. సమోర్వి.

(తె).—చదును-చదును; ౯౫. సర్వదుందాళ; ౯౬. నీకిత, నైకతము. (తె).—ఇసుక దిన్నియ-ఇసుక దిన్ని, ఇసుక దిట్టు, ఇసుక నేల; ౯౭. స్థండిలము; ౯౮. హల్య; ౯౯. హస్తినీఖము. మాలకము. (తె).—తిన్నె, దిట్టు; ౧౦౦. సముద్రమున చొచ్చుకొనియుండు మొనలుగల భూభాగము. హిం. అంతరిక్ష; ౧౦౧. మంటిగడ్డకు. (తె).—అండ, పెల్ల, మంటిగడ్డ (సం) లోష్టము, లోట్టువు, లోట్టువు, లోట్టువు, లోష్టము; ౧౦౨. అంతర్యూమి; ౧౦౩. పొడవైనది (నేల): ఇరిణము. (మిగతవానికి “చూ, హరిప్రియ. 2”) (ఇందలి పదముల అర్థవివరణలను శీర్షికాపదములకడ జూడుము. మతీయు ఇందుగల శబ్దములకొన్ని “ఒకానొక చోటు.” అను నర్థమందుగూడ వర్తించును: చూ, స్థానము. 1.); 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; అం. 3: చూ, దానములు; 4: చూ, దిశలు.

భూమిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. మాటువేషము: చూ, వేషము. 2; 2. రచన: చూ, విషయసూచిక; 3 = బూమె. కవచము: చూ, సూక్తిము. 2.

భూమికర్పారువు, సం. వి. ఉ. పుం. నేలగుమ్మడి\* (ఇది నల్లనేల గుమ్మడి): చూ, నర్మశోభద్ర. 1—౨.

భూమిచంపకము, సం. వి. అ. పుం. నేలసంపెంగ\*: చూ, సంపంగి.

భూమిజ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. నీక. శ్రీరామునిభార్య: చూ, భార్య; వా. 2: చూ, నాగబీచాలు; వా. 3: చూ, హోదిని(నది) భూమిజంబుక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1: చూ, నేలనేరేడు\*; 2.

నారింజ\*: చూ, శర్కరాంకము.

భూమిజంబువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నేలనేరేడు\*.

భూమిజుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకుడు: చూ, సక్రుడు 1; 2. నరకాసురుడు: చూ, మహిసుకుడు

భూమిప్రధానహేతుకము, అం: చూ, శత్రువుతోడి సంధులు.

భూమిస్పృగుడు, సం. వి. శ్. పుం. 1 కోమటి: చూ, వైశ్యుడు; 2: చూ, మనుష్యుడు.

భూమ్యాలకి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. నేలయునిరిక: చూ. శివ. 4.

భూయస్సు, సం. విజ. (న్.) అధికము: చూ, హేరాళము.

భూయష్టము, సం. విజ. —వై—

భూరి, సం. వి. ఇ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; విజ.

2: చూ, భూయస్సు; అం. 3: చూ, సంఖ్యభేదములు,

భూరిఫేన, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, సంబరేసు\*.

భూరిమాయము, సం. వి. అ. పుం. నక్క: చూ, స్వగాలము.

భూరిమాయువు, సం. వి. ఉ. పుం. —వై—

భూరిరంధ్రము, సం. వి. అ. పుం. అట్టు: చూ, భక్త్యము.

భూరుడి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. గురుగు\*: చూ, హస్తేని. భూరుచూము, సం. వి. అ. పుం. పునకపట్టు: చూ, కృత్తము. భూర్వపరిము, సం. వి. అ. పుం. —ముజపరికి\*: చూ, కేళాసము. 3

భూర్వము, సం. వి. అ. పుం. —వై—

భూలింగశకుని న్యాయము, న్యాయ. తానొకరికిగూడవని చెప్పిన కార్యము రానే చేయుననుకరి.

భూలోకము సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రపంచము: చూ, లోకము.

1; అం. 2: చూ, భూర్వలోకములు. (చూ, భూగోళము.)

భూవరుడు, సం. వి. అ. పుం. పుడమిదేవు: చూ, రాజు. 1.

భూవలయము, సం. వి. అ. పుం. స: చూ, కవలయము. 3

భూళయ్య, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, నేలపదిక.

భూష, సం. వి. అ. శ్రీ. చూ, భూషణము. 2.

భూషణవర్ణి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. ఆచూతము: చూ, స్మరము. 2.

భూషణము, సం. వి. అ. న. 1. అలంకరణము: చూ, భూషణము.

2; 2: అ, అమ, అంకము, అట్టము, అలంకారము,

అలంకృతి, అలంక్రియ, అపరేపము, అకల్పము అబంధము,

అబద్ధము, అభరణము, బు, కిందము, కలాపము. జ,

నేపథ్యము-నైపథ్యము, ఒరిష్కారము, పరిష్కృతి, ప్రతి

కర్మము, ప్రతిసరము, ప్రసాధనము, భావము, భూష,

మంచనము, మందము, లలాచము, విభూషణము,

వేషము, శ్రీ. (అవ్య).—అలము, అబ్. అంకు, అం

దము, (తె) —ఒదిమి-ఒదమె. ఒప్పిదము, కలుసేత-

త్రేనేత, గ్రోవులు, నిన్నిదము, చిన్నిపువు. చిన్నిపూ

జేప, రొదవు-రొదువు-తొడుగు-తొట్టు, నగ, నిటు, పాటన,

మిన్న, రవణము, వన్నియ-వన్నె, వేనము, సొమ్ము,

హవణిక. (మిగతవానికి “చూ, హవణిక. 2.”); తిద్విశేష

ములు.— ౧: ఆశ్వాభరణము, ఆదానము, గండిము,

భాండము. (తె).—గుట్టవైతొదవు; ౨: (తె).—గబెము

౩: గ్రంధి; ౪: (తె).—తిరుకాపు; ౫: ప్రసాదనము. (తె).

పసదనము; ౬: కంఠభూషణము: ౧. (తె)—అడ్డిగలు;

౨. (తె) —అబ్బా - అబ్బు; ౩. అ, ఉర్నాహము, కంఠ

సూత్రము, మంగళసూత్రము, శతమానము, సూత్రతంతువు.

(తె).—తారి, తారిదొట్టు, పున్నె, దొట్టు, దొట్టువారము,

మినుకు; ౪. (తె)—ఉత్తందము - ఉత్తందాలు. ౫. ఉర

స్సూత్రిక, కంఠభూష, భూషణము, కింతమాల, కంఠన

రము, కంఠాభరణము, కంఠి, కంఠి, గ్రైవము, గ్రైవే

యకము-గ్రైవేయము, చిలవీలిక-చిలిమోలిక; ౬. (తె) —

కంటనరి, కంటియ-కంటె; ౭: (తె).—కట్టాణిగుండ్లు;

౮. (తె).—గజ్జెలపడైద, దవురుగళ్ళి; ౯. గలమేఖల-

గళమేఖల. సూత్రారి. (తె)—కులికంటు-కుత్తికంటు; ౧౦:

(తె).—గోడుమహానలు; ౧౧. (తె).—గోళ్ళకుతికంటు;

౧౨. (తె).—చిలకతాళి; ౧౩. (తె).—తరగతిగుండ్లు-

౧౪. (తె).—తీగ - తీగియ - తీగె - తీవ - తీవియ;

తీవె, తీగెమొడమాలు; ౧౫. (తె).—నాగ పదగలదండ;

నాగపదగలు; ౧౬. (తె).—నాను, నాను, క్రోవి; ౧౭.

(తె).—వట్టెడ; ౧౮. (తె).—పయిడికంటి-పైడికంటి;

౧౯. (తె).—వలకనరి-వలుకనరి; ౨౦. (తె).—పుంజం

దండ; ౨౧. (తె) — బికిరి; ౨౨. మకరకంఠి. ౨౩. (తె). — మల్లెమొగ్గులు; ౨౪. (తె) — మెడనూలు; ౨౫. వ్యాఘ్రనఖము. (తె). — పులిగోరు; ౨౬. (తె). — సరడు; హారము, హారవిశేషములు: — ౨౭. అర్థమాణవకము, ౨౮. అర్థరశ్మి, కలావకము; ౨౯. అర్థహారము; ౩౦. గుచ్చకము-గుచ్చము-గుత్సము; ౩౧. గుచ్చార్థము, గుత్సార్థము; ౩౨. గోవుచ్చము, గోస్తనము. ౩౩. మాణవకము; ౩౪. ఏకయష్టిక, ఏకసరము, ఏకావళి. (తె). — ఒంటిపేట దండ; ౩౫. నక్షత్రమాల; మణియు. ౩౬. కంకణము; ౩౭. కంఠసూత్రము, దామము, సరము, హారము. (తె). — ఉత్తరిగ, క్రోవ, చేరు-చేలు, తావడము-తావళము, జిగిని, దండ, పేరు. వడము, సరి, సరిగ-సరిగె, పోగు; ౩౮. కనుప్పు. (తె). — సంపెంగదండ; ౩౯. (తె) — కట్టదండ, ఉత్తరిగ, గుచ్చసరము; చీరము, బన్నసరము-బన్నసరి ముత్తదము; ముత్తెసరము-ముత్తెసరి; మెఱుగునల్లలు; ౪౦. గర్భకము. ౪౧. చంద్రచ్చందము; ౪౨. చతుష్పి; ౪౩. చాటుకారము; ౪౪. (తె). టీకా; ౪౫. తరలము-తరళము ౪౬. (తె) — తిరుమణిపడము; ౪౭. దండము, దండిక; ౪౮. దేవచ్చందము; ౪౯. నిష్కము, పతకము=పదకము; ౫౦. (తె). — నేపదము — నేవలము — నేవళము, నేహారము; (౫౧): వంచసరము. (తె). — బన్నసరి; (౫౨): (తె). — పున్నెముడుపు; (౫౩): ప్రలంబము-ప్రాలంబము; (౫౪): ప్రాలంబిక; (౫౫): యష్టి. (తె). — పేట. (౫౬): లంబెన-లొబ్బెన; ౫౭. లలంతి. (తె). — గొలుసు, జింజీరి, తాళి-తాళి; ౫౮. (తె). — సరవణి-సరివణి-సరిపెణి సరిపెన; ౫౯. ప్రతిసరము. (తె) — ఎత్తుపూదండ-పూలదండ. కటిభూషణులు: ౧. అంగనము, ఈ, ఓడ్యాణము, కక్ష్య, కటిత్రము, కటిసూత్రము, కాంచి, శక్వరి. (తె) — అంగళ, ఒడికట్టు, ఒడిదారము, ఒడ్డణము — ఒడ్డాణము, కమరు — కమ్మరు, తీగ-తీగియ-తీగె, తీవ - తీవియ - తీవె, పడదల, మొలకట్టు, మొలనూలు; ౨. (తె). — అంగలిల్ల; ౩. అత్యూహము, చిత్రమేఖల; ౪. కలావము; ౫ (తె). — గడ్డగోరు-గడ్డగోరు; ౬. (తె). — గునా మొలనూలు; ౭. (తె). — పారెలు. ౮. అంగిటిముల్లు; కర్ణభూషణులు: ౧. (తె). — అంటు, అంటుజోడు, అంటు పోగులు, కుంపెన - (సం), అవతంసము, ఉత్తంసము, కర్ణపత్రము, కర్ణదర్పణము, కర్ణపాలి, కర్ణపూరము, కర్ణముకురము, కర్ణలత, కర్ణనేస్తకము, కర్ణవేస్తనము, కర్ణాదువు - కర్ణేందువు, కర్ణిక, తాటంకము - తాడంకము, తాళపత్రము, పాళి, బాలిక; ౨. (తె). — ఆకు; ౩. కమ్మ, చెవియాకు-చెవ్యాకు, చెవుంపుపులు; ౪. (తె). — కుంచెన, కుంచెనకుచ్చులు; ౫. (తె). — ఒంటు; ౬. (తె). — కంటిలు-గంటిలు; ౭. (తె). — కత్తెరబావిలి; ౮. (తె). — కమ్మి, ౯. కుండలము, కుట్రము. (తె). — కుండపోగులు, తమ్మంటు, తమ్మియ, పోగులు-ప్రోగులు. ౧౦: పాలిక, రత్నతాటంకము. (తె). — కమ్మపంజులు, పంజుల

కమ్మలు-పోంజులకమ్మలు; 1. అందుకమ్మలు ౧౧. (తె). — కుంపెన, గుమ్మతిలు; ౧౨. (తె). — కుచ్చు; ౧౩. (తె). — కుట్టుకాడ, కుట్టుపోగులు, పోగులు; ౧౪. (తె). — గవుడసరము, చెంపకిల్లి, చెంపనదులు; ౧౫. (తె). — చెందిరిక చెంద్రిక; ౧౬. (తె) — చేమంతిపువ్వు; ౧౭. (తె). — చవుకటులు- చౌకటులు, చవుకట్టులు- చౌకట్టు; ౧౮. (తె). — జంపులు; ౧౯. (తె). — దుద్దులు; ౨౦. (తె). — పడగ; ౨౧. (తె). — పూగమ్మ; ౨౨. (తె). — బవిర; ౨౩. (తె). — బావిలి; ౨౪: (తె). — బావిలిగొలుసు; ౨౫. (తె). — బిల్ల; ౨౬. (తె). — బుగడ - బొగడ; ౨౭. (తె): — బుగడగొలుసు; ఈడుపులు (బి): ౨౮. మకరకుండలము; ౨౯. (తె). — మద్దికాయలు, ౩౦. (తె): — రారేక - రావిరేక; ౩౧. (తె). — లక్కాకు; ౩౨. (తె). — విచ్చుటాకు; ౩౩. నానాభరణములు: — ౧. అర్థచంద్రిక; ౨. (తె). — కలావరు-కలావరు; ౩. (తె) — కోలాటకమ్మ; ౪. (తె). — నత్తు; ౫. నానాభరణము, నానామణి. (తె). — అద్దబాన, ముంగర - ముక్కర - ముక్కట, ముక్కుముంగర; ౬. (తె) — ముక్కుగమ్మి - ముక్కుపోగు; ౭. (తె). — బులాకి. బులాకు; ౮. (తె). — బేసరి; ౧౦. పాదభూషణులు: ౧. అందుకము, కంకణము, కేకయము, య, తండికము, అందుకము, కులాకోటి, నూపురము, పాదకటకము, పాదాంగదము, మంజీరము. శింజిని, హంసకము. (తె). — అందియ-అందె, గడపెండరము — గండపెండరము, పాదము — పాదగము — పాదము — పాదహము — పాదీగము, పెండరము — పెండరము — పెండియము — పెండిము — పెండెరము — పెండెరము; ౨: కరవర్తక; ౩: కింకిణము — కింకిణి, జుద్రఘంటిక, మ, ఘంటారప, చుర్చరి. (తె). — గజ్జియ — గజ్జె, చిలుగంట, బరుజు, బురజు — బురుజు, మువ్వ — మూవ; ౪. (తె). — గజ్జెగొలుసు, పాంజేబు-పాంజేబు; ౫. (తె). — గొలుసు, జల్లిపెందెము; ౬. (తె). — చుట్టు; ౭. (తె) — జంగియ జంగె; ౮. యియిణి; ౯. (తె). — తోడా; ౧౦. పాదాంగుళి క్రమవిభూషణులు. (తె). — చిటికినబొద్దులు - చిటికెన బొద్దులు - చిటిబొద్దులు; పిల్లాడి - పిల్లాణి; గిటిపిల్లాడి, బిల్బిలికాయ; మట్టియలు-మట్టెలు; (సం). — అనికస్థము, వీరమధ్యములు. (తె). — వీరమద్దియలు - వీరమద్దెలు - వీరముద్దియలు - వీరముద్దెలు; ౧౧. (తె). — పారాణి; ౧౨. (తె). — శ్రీకాలినగ; ౧౩. అందియ-అందె. (సం) అందుకము- అందుకము-, అందుపు. మట్టియ - మట్టె, మిందు, మెట్టియ-మెట్టె; ౧౪. శిరోభూషణులు. — ౧. అనతంసము, అపీడము, ఉత్తంసము: కభూషణము, త్రిశిఖరము, నారము, నిర్యూహము, పారికభక్తి, పీడ, ప్రక్రష్టకము, శిఖ, శేఖరము. (తె). — కమ్మ, కబాదు, కుప్పియ-కుప్పె, కలాటము, కురా-కురాయి, సిగడంద,

నిగబంతి: ౨. (తె). — ఒగిదిగ, కొప్పువల; (౩): (తె) — కుచ్చు, జడగంట; ౪. (తె). — చేమంతిపువ్వు; ౫. (తె). — చేరుచక్క-చేలుచక్క-చేర్చుక్క; ౬. (తె). — చందురు. హానలు, చందురువంతలు; ౭. (తె). — జవవిక్ల; ౮. (తె). జల్లి: ౯. (తె). — జిలిబిలిజల్లి; ౧౦. (తె). — తిరుగుదుబిల్లి, నాగసరము, నెల; ౧౧. (తె). — వల్లెరుపుపు-వల్లెరుబూపు, వల్లెరుగాయ; ౧౨. (తె). — పాపబొట్టు: ౧౩. పింఛము: ౧౪. (తె). — దానికము: ౧౫. ముకుటము (చూ, సీసకము. 1.); ౧౬. (తె). — ముత్తాలకుచ్చు: ౧౭. (తె). — మొగలిబేకు: ౧౮. (తె). — రాగిడి: శంఖచరి. (తె). — తురా-తురాయి: ౨౦. (తె). — సూసక ౧౯. తురాయి, సూసకము: ౨౦. అనీకస్తము చూస్తూషలు: ౧. అంగదము, కలకిణము, కేయూరము, గుంఫము, చూడ, బాహదము, భుజబంధము. (తె). — జాబ్బి, తాయిత-తాయత్తు-తాయెతు-తాయెత్తు, తాపీజా, దండ కడియము, బాజబంధు, సందికడియము, సందిదండ, సందిదిదండ, సరిదండ: ౨. అంగురీయకము - అంగుళిముద్ర, అంగుళిముద్రిక. అంగుళిముద్ర - అంగుళిము, అంగుళియకము, అంగుళియము, ఊర్విక, కరాలోటము, ముద్రాంగుళియకము, ముద్రిక, (తె). — ఉంగరము-ఉంగ్రము, ఉంకుటంగరము, టాకు, పేరుంగరము, పేరుటుంగరము, బటువు, ముదుటుంగరము-ముద్దుటుంగరము - ముద్దుటుంగ్రము, వ్రేలివగ, పిఠాయంగరము; ౩. (తె). — ఆకొత్తు, బిత్తులు, కడియము, కడెము, సూడిగము: ౪. అవాపకము, అవాయకము, కంకణము, కంబువు, కటకము, కరభూషణము, ఐ, తదాగము, వరిహార్యము — సారిహార్యము, వలయము. (తె) సూడిగము: ౫. కంబూత్తము: ౬. (తె). — కనువులగుండ్లు: ౭ (తె). — కయిదండ-కైదండ, కయిలాగు-కైలాగు, చేదండ: ౮. కిట్టాలము. (తె). — రాగిగాజు: ౯. కువలయము. ౧౦. (తె). — గాజు: ౧౧. (తె). — గీటుగాజులు: ౧౨. (తె). — గొలుసు: ౧౩. (తె). — గోటు: ౧౪. (తె). — చేకట్లు: ౧౫. (తె). — తేనెగాజు: ౧౬. (తె). — తోదా: ౧౭. దర్పముద్రిక. (తె). — దబ్బయంగరము: ౧౮. (తె). — నక్కు: ౧౯. (తె). — వీలిదండలు: ౨౦. వుప్పకము. (తె). — పోటీలు: ౨౧. (తె). — పోటీలు: ౨౨. (తె). బొడ్డులు: ౨౩. (తె). — ముంగామురుగు: ౨౪. (తె). — మురిడిగొలుసు; ౨౫. (తె). — మురుగు-ముద్గ-మురువు-ముర్యు: ౨౬. (తె). — పంకి: ౨౭. (తె). — సూలచేకట్లు: ౨౮. అనుసు. (మిగతవానికి “చూ, హావణిక. 2”) (చూ, భూషణములు.)

భూషణములు, అం. (అలంకారములు) మజ్జనము, అనులేపనము, మాల్యము, వస్త్రము, ఆభరణము (5).

భూషణాద్రి, అం. (అలంకారములు: బొందుపబడివాడు); చూ, కృతికర్త.

భూషిండు, సం. న. క్రి: చూ, స్తుతిండు.

భూషితుడు, సం. విణ: చూ, నజ్జాడు, 1.

భూష్టపు, సం. విణ. (డి.) కాగలస్వధానము గలవాడు.

భూసుడుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సేలవేలుపు.

భూస్పృటము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పుట్టగొడుగు\*,

భూస్తృణము, సం. వి. ఆ. న: చూ, తృణము. 1\*.

భూస్వామి, సం. విణ: చూ, భూమికలవాడు.

## భృ

భృంగము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, వరాంగకము. 1\*; పుం

2. తుమ్మెడ: చూ, షర్పదము; 3: చూ, భృంగరాజము. 3;

4: చూ, భృంగరాజము. 1\*.

భృంగరాజము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అంగరకము, కుంతల షర్పము, కేశరంజనము, కేశ్యము, కేశరాంజనము, భృంగము, భృంగారము, మహానీలము, మార్కవము — మార్గవము, మేషవిలోచనము, రాజ. (తె). — కలగర, గుంటకలగర — గుంటగలగర — గుంటగలివేరు\*. (“చూ, రాజ.”); 2. గిండుతుమ్మెడ: చూ, షర్పదము; 3. అటకము, కటము, కలవింకము, కలింగము-కలింగము, కలికారము, కావ్యకము, హమ్మాటము, పీకమస్తకము, భృంగము. (తె). — కూకటికుప్పె, కూకటిమువ్వ, కూకటిమూగ, లింగరాజ. తద్వి-మాందిలవము. (తె). — పెద్దకూకటిమూగ. (“చూ, శకుతి”)

భృంగరోలము, సం. వి. ఆ. పుం. కందురీగ: చూ, మక్షిక.

భృంగామలక తైలము, అం: చూ, తైలములు.

భృంగారము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భృంగరాజము. 1; 2.

బంగారుగిండి: చూ, సాత్రము. 6; 3. = బంగారు: చూ, రోహము. 1.

భృంగారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఈలపురుగు: చూ, రిల్లి.

భృంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అతివస\*: చూ, విష; ౧. పుం.

2. భృంగీశ్వరుడు: చూ, శలుడు; అం. 3: చూ, దండలు. (భృంగిదండ)

భృంగిదండ, అం: చూ, దండలు. (భృంగి. 3.)

భృంగిపటలము, అం: చూ, దండలు.

భృంగిరిటుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భృంగి. 2.

భృంగీశ్వరుడు. — నై: —

భృంగుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విటుడు.

భృంగుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివస\*: చూ, విష.

భృగుమకము, అం: చూ, కళలు.

భృగువలి, అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

భృగువు, సం. వి. డి. పుం. 1. కొండవతీయ: చూ, వర్వకము,

2. ఒకమువి: చూ, నన్నాని; 3. కుక్రుడు: చూ. రాహవు. 2; 4: చూ, శివుడు.

భృగుస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు.

భృతికుడు, సం. వి. అ. పుం. కూలివాడు: చూ, సంజకాడు; భృతము, సం. విణ. 1. భరింపఁబడినది; 2: చూ, దుగ్ధము.

భృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. మోచుట; 2: కూలి: చూ సంజక. 2; 3. విలువ; చూ, వెల. 1.

భృతికుజాడు, సం.వి.ప్ర.పుం. కూలివాడు: చూ. సంజకాడు.

భృత్య, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, భృతి. 2.

భృత్యుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వనివాడు, బంటు: చూ, సేవకుడు; అం. 1. (స్వసక్షమువాడు): చూ, అహి భయము; 3. (బళ్ళర్యములు: చూ, అష్టైశ్వర్యములు: 4: చూ, పుత్రులు.

భృకము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. పెల్లు: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 2. అధికము: చూ, హేరాళము; అవ్య. 3: అగత్యము. అవశ్యము, నూనము. (తె.)-నెట్టన-నెట్టనము.

భృష్టము, సం. విణ. వేచఁబడినది.

భృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1: చూ, భర్జనము; 2. పాదదవి: చూ, విపినము.

## భై

భేకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కప్ప: చూ, హరి. 12; 2: చూ, మేళము. 1.

భేకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడుకప్ప: చూ, హరి. 12.

భేకోపిపాద ప్రసారణాయచేష్టతే, న్యౌ. కప్పయును గాక్షసాఁచు కొనుటకుఁ జూచుచున్నది. అనమర్థుఁడయ్యె సమర్థుల ననుకరింపఁ జూచుచున్నది ననుసరింపఁగింతురు.

భేతాశమతము, అం: చూ, కళలు.

భేదకుడు, సం. విణ. భేదించువాడు.

భేదతంత్రము, అం. (మిత్రభేదము): చూ, తంత్రములు. 1.

భేద్రము, అం. నేహరాగావనయము, సౌందర్యోత్పాదము, సంతర్జనము. (3)

భేదనము, సం. వి. అ. న. 1. భేదించుట: చూ, స్ఫోటము.

1; పుం. 2. పుల్లబచ్చలి\*: చూ, హీలమోచి; అం. 3: చూ, హస్తక్రియలు.

భేదనఅచుట, అం. చూ, గుణములు.

భేదము, సం. వి. అ. పుం. 1. = బద్ధ: చూ, భేదనము. 1; 2.

వేటిమి: చూ, వేలుపాటు. 1; 3: చూ, విశేషము. 2; అం.

4: చూ, భేదములు; 5: చూ, ఉపాయములు. 1; 6: చూ, ఉపాయములు. 3; 7: చూ, ఉపాయములు. 4.

భేదములు, అం: చూ, భేదోపాయములు.

భేదించు, సం. ప్రే. భేదిల్లఁజేయు: స్ఫోటింపు.

భేదితము, సం. విణ. భేదించఁబడినది: చూ, విచ్చిన్నము. 3.

భేదిల్లు, సం. అ. క్రి. ఎడఁబాటు: చూ, వేలువడు; 2. చీలు: చూ, భేదించు.

భేదోపాయములు, అం: ఒందొరులమైత్రీచేయుచుట, ఒందొరులకు రాయడిపుట్టించుట బెదరుచూపుట (3)

భేద్యము, సం. విణ. భేదించఁదగినది.

భేరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = బేరీ: చూ, వీణె; అం. 2: చూ, ఆశ్చర్యవాద్యములు; 3: చూ, ప్రణవనాదములు.

భేరుండము, సం. వి. అ. పుం. 1. = భేరుండము: చూ, పక్షి; విణ. 2: చూ, భయంకరము; అం. 3: చూ, భావదూషితములు; 4: చూ, సంయుతహస్తములు.

భేల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = బేల. ముగ్ధ: చూ, స్త్రీ.

భేలుడు, సం. విణ. 1. మూర్ఖుడు: చూ. స్తబ్ధుడు: 2: చూ, వెలువరి; 3. చలించువాడు.

భేషణము, సం. వి. అ. న. 1. బొషణము: చూ, మందు. 1; 2. అల్లము\*: చూ, శృంగదేరము.

## భై

భైతము, సం. వి. అ. న. భిక్షనమూహము భిక్షావ్యము భైరవము, సం. విణ. 1: చూ, భయానకము. 3; అం. 2: చూ, భయానకము. 4; 3: చూ, రాగాంగములు.

భైరవాంజనము. అం: చూ, అంజనములు.

భైరవాద్రవయోగము, అం: చూ, తంత్రములు.

భైరవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పార్వతి: చూ, హైమవతి (పార్వతి): 2. ఒకానొకరాగము (ఇందుకు సంబంధించిన రాగము అనందభైరవి): చూ, స్వరము. 2; వా 3. కండ్లు చీకట్లు క్రిమ్ముట. "వానికండ్లు భైరవిక్రమింపవి."; 4. ఒకమందు. (భైరవులు.- అనందభైరవి, సన్నిపాత భైరవి, స్వచ్ఛందభైరవి మొ.)

భైరవుడు, సం. వి. అ. పుం. = భైరవుడు. 1: చూ, శివుడు; 2. కుక్క; చూ, కునకము; 3. రుద్రపుత్రుడు: చూ, సూసుడు. 1; విణ. 4. భయానకరసము గలవాడు: చూ, దిగంబరుడు. 2.

భైషజ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, భేషజము. 1.

## భో

భో, సం. అవ్య. (భో:): చూ, సఁభోధనార్థకములు.

భోక్త, సం. విణ. 1. భుజించువాడు. భక్షకుడు; 2. అనుభవింతువాడు; వా. 3. బ్రాహ్మణాశ్రమ చేయువాడు.

భోక్తవ్యము, సం. విణ. 1. భుజింపఁదగినది: పాపకము, భోజ్యము; 2. అనుభవింపఁదగినది: భోగ్యము.

భోక్తుభోగ్యసంబంధము, అం: చూ, సంబంధములు.

భోగగృహము, సం. వి. అ. న. పడకఇల్లు: చూ, నదనము. 1.

భోగము, సం. వి. అ. పుం. 1 = భోగము. సుఖము: చూ, సంతోషము; 2. భోజనము: చూ, సాపాటు; 3. పాము యొక్కవడగ; చూ, సర్పము; 4. పాముయొక్కశరీరము;

చూ, సర్పము; 5. ధనము. చూ, హిరణ్యము. 3; 6. వేళ్ళాదులకిచ్చెడు వెల; చూ, కల్పము; 7. పాలనము: చూ, సంరక్షణము; అం. 8: చూ, పూహహేదములు; 9: చూ, ధనగతులు.

భోగములు, అం: చూ, అష్టభోగములు; ఇవి చతుర్విధము. — ౧, గంధ, తాంబూల, పుష్ప, భోజన, వస్త్ర, సతి, స్నాన, సంయోగములు; ౨. గంధ, తాంబూల, పుష్ప, అన్న, వస్త్ర, స్త్రీ, సానువు, గానములు; ౩ గంధ, తాంబూల, పుష్ప, గృహ, వస్త్ర, స్త్రీ, ఆభరణ, శయ్యలు; ౪. ధన, ధాన్య, వాహన, భోజన, వస్త్ర, సతి, స్నాన, సంయోగములు.

భో. నతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పాతాళము; చూ, లోకము. 1; 2. పాతాళమునందలి యేలు; చూ, నది; విణ. 3. భోగముగలది.

భోగవర్ధిని, అం. చూ, కళుజవిభాషలు.

భోగపూహములు, అం. 1. చూ, ప్రకృతి పూహములు; 2. గోమూత్రకము, అభిసారి. శతబము, మకరము, పతంతకము. (5).

భోగి, సం. వి. న్. 1. పాము. చూ, సర్పము; 2. రాజు; చూ, రాజు. 1; 3. చూ, మంగిలి; విణ. 4. = దోగి చూ దోగి. 1; 5. = దోగి. సుకవాని. దోగి. 2.

భోగించు, సం. అ. క్రి. 1; చూ, సుఖించు, వా. 2. కావలసి నంత భుజించు; చూ, సావడు; 3; చూ, సంభోగించు.

భోగికాంతుడు, సం. వి. అ. పుం; చూ, వాయువు

భోగిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1 ఆడుదాము; చూ, సర్పము; 2; చూ, నేత్య; 3. పట్టాభిషిక్తురాదాని రాజధార్య; చూ, ధార్య.

భోగివిలసితము, అం. (చూ, విలసితము); చూ, వృత్తము. 1. ("భ, స, జ గురువులు. 7యతి, 10 వ ఛందస్సు.)

భోగ్యము, సం. వి. అ. న. 1. ధనము; చూ, హిరణ్యము; 3; 2. ధాన్యము; చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము); విణ. 3. భోగింపఁదగినది; భోక్తవ్యము.

భోజనపుటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. = దోనపుటిక. కంచము; చూ, హరివాణము [పాత్రము. 6.]

భోజనము, సం. వి. అ. న. 1. = దోనము-దోనము: చూ, సాపాలు; (పవ్య భోజనము ౨. భోజనముచేయని) హిం. అనాహార) 3. భోజనముచే జ్ఞప్తుకగుట;- అఫ్ దాన. అం. 2; చూ, భోగములు; 3; చూ, శకునసమయములు.

భోజము, అం; చూ, దేశములు.

భోజ్యము, సం. విణ. 1. భుజింపఁదగినది; చూ, భోక్తవ్యము. 1; అం. 2; చూ, భక్ష్యములు.

భోజభాష, అం. మాంగళి; చూ, సంస్కృతము.

భోటము, అం; చూ, దేశములు.

భోషాణము, వా. వి. పెద్దపెట్టె; చూ, సందుకా.

భౌ

భౌచ్యునుపు, అం. చూ, సునిపులు.

భౌతికము, సం. వి. అ. న. 1. ముత్తైము: చూ, రత్నము.

1; విణ. 2. భూతసంబంధమైనది.

భౌతికుడు, సం. వి. అ. పుం; చూ, శివుడు.

భౌమవారము, సం. వి. ల. పుం. మాంగిరవారము; చూ, దాం.ము.

భౌమమందిరములు, అం. ప్రసారము, రక్షణశ్యము, సమము, స్ఫురితము, అశ్మరము, పుష్కలము, పిక్రీకరము, అస్కందిరము, అవస్తము, అభోగతము. (11).

భౌముడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకుడు; చూ, వక్షిడు;

2 నరరాసురుడు; చూ, మహిసురుడు; విణ. 3. భూమి యందుఁబుట్టినవాడు; 4; చూ, చుడులు

భౌతికుడు, సం. వి. అ. పుం; చూ: కనకావ్యక్షిడు.

భృ

భ్రంశము, సం. వి. అ. పుం. 1. చలించుట. చూ, లోలము;

2. జాటుట; చూ, స్థలనము. 2.

భ్రంశుండు, సం. వి. అ. పుం చూ, రూ-ప్రభాశుండు, చూ, రూ-ప్రభాశుటి.

భ్రంశి, సం. వి. ఇ. శ్రీ, చూ, రూ-ప్రభాశుటి.

భ్రక్షము, సం. వి. అ. పుం. తనతప్పును మఱుగుపుచ్చుట.

భ్రమ, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. మైకము: చూ, హామి; వా. 2;

చూ, సంరేహము; 3; చూ, స్థానిత్యము; 4: చూ, బ్రాంతి. 1.

భ్రమణము, సం. వి. అ. న. 1. = బ్రహ్మరి: చూ, విహారము.

1; పుం. 2 తుమ్మెద: చూ, పట్టదము; అం. 3: చూ, తాక్రియలు; 4: చూ, కళలు.

భ్రమణాంశము, అం: చూ, పవ్యంశములు.

భ్రమము, సం. వి. అ. పుం. 1. = బిమ్మెర: చూ, బ్రాంతి.

1; 2 = బొమ్మెర. తిరుగుడు: చూ, బ్రాంతి. 2; 3. బండికటి

తిరుగుడు; 4 జలనిర్గమము: చూ, వాహనము 2.

భ్రమరకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రవరము. 1; 2 =

బంగరము: చూ, బొంగరము; 3: చూ, భ్రమరము. 2.

భ్రమరకీటన్యాయము, న్యా. ఒకపద్యామును దీప్తముగఱవించిన దానియట్లే తానునగురీతి. (తుమ్మెద పుడుపుండెచ్చి తన గూటి లోనుంచి దానిపట్టుకొరిగి ధ్వనిచేయుచు నుండగా నుండగా నాపురుగు దీనియందే మనసునిల్చి తుమ్మెదయగుననురీతి.)

భ్రమరము, సం. వి. అ. పుం. 1. = బిమ్మెర. తుమ్మెద: చూ,

పట్టదము; 2. ముంగురులు: చూ, వెండ్రుక. 1—న;

3 అభినయ హస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1: అం.

4: చూ, భౌమ మండములు; 5: చూ, తరణములు; 6: చూ,

అనంయుత హస్తములు; 7: చూ, విపరీతి కరణాంధములు.

భ్రమర విలసితము, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("మ, భ, స,

వగణములు. 8. యతి. 11 వ ఛందస్సు".)

భ్రమరాంబ, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, అంబ. 5.



భ్రమరి, అం: చూ, ఆకాశచారులు.

భ్రమరించు, సం. అ. క్రి. తిరుగు. హరిశ్చ. 1, అ. 2: చూ, సంఘరించు.

భ్రమి, సం. వి. ఇ. ఈ. త్రి: చూ, భ్రమణము. 1.

భ్రమించు, సం. అ. క్రి. = బిమ్మరిల్లు: చూ, సంభ్రమించు.

భ్రష్టము, సం. విణ. జాతినది: చూ, స్రష్టము

భ్రష్టు, సం. విణ. రూ-భ్రష్టుడు. 1: చూ, వెలెవాడు; 2: చూ, వ్యాధుడు. 2.

భ్రష్టుడు, —వై.—

## భ్రా

భ్రాంతము, సం. విణ. 1. భ్రాంతి నొందినది; అం 2: చూ, చుంబనములు. 1; 3: చూ, ప్రవారములు; 4: చూ, చుంబనములు. 2.

భ్రాంతి, సం. వి. ఇ. త్రి. 1. = భాంతి — భ్రాంతి. మిథ్యామతి, ఉన్నది లేనట్లును లేనిది ఉన్నట్లును తలచుట. లక్ష్మి. 4, అ. 129: చూ. విభ్రమము. 1; 2: చూ, భ్రమణము. 1; అం. 3: చూ, అలంకారము. 3. (నస్తుభేదము తెలియక భ్రమించుట." తుమ్మెద "నీ మొగముగని పద్యమనుకొన్నది." "నల్లనగు రాముని దేహచ్ఛాయం జూచి మేఘమను సూహచీ చాతకములు సంఘరించుచుండెను,"

భ్రాంతిమత్తు, అం: చూ, భ్రాంతి 3.

భ్రాజితము, సం. విణ. ప్రకాశమునొందినది: చూ, శోభితము.

భ్రాజిష్టువు, సం. విణ. (ఉ.) ప్రకాశించువాడు, రోచిష్టువు: చూ, విక్రాట్టు.

భ్రాత, సం. వి. ఋ. పుం. తోడఁబుట్టిన వాడు: చూ, సహోదరుడు; 2.

భ్రాతృజాయ, సం. వి. అ. త్రి. ప్రజాపతి: చూ, భార్య. 1-౪-౨౩

భ్రాతృజాడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, క్రాత్రీయుడు.

భ్రాతృవ్యుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, క్రాత్రీయుడు; 2: చూ, శక్రువు.

భ్రాతృపాదాయకము, అం: చూ, త్రీదనములు.

క్రాత్రీయుడు, సం. వి. అ. పుం తోడఁబుట్టినవాని కొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

భ్రామరము, సం. వి. అ. న. 1. భ్రమరములు: గూర్చిన తెల్లని తేనె: చూ, మధువు. 5: పుం. 2. భ్రామరమనుజాయి: చూ, రాయి; విణ. 3. భ్రమరసంబంధమైనది; అం. 4: చూ, మధువులు.

భ్రామరి, సం. వి. ఈ. త్రి: చూ, పార్వతి.

భ్రష్టము, సం. వి. అ. పుం. మంగలము: చూ, పాత్రము. 3.

## భ్రు

భ్రుకుంసుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-భ్రుకుంసుడు.

భ్రుకుటి, సం. వి. ఇ. త్రి. 1: చూ, రూ-భ్రుకుటి; అం. 2: చూ, భ్రూక్రియలు.

భ్రువు, సం. వి. ఉ. న: చూ, కనుబొమ.

భ్రువులు, అం. రూ-భ్రువులు. (కనుబొమలు) 1: చూ, లక్షణంగములు (పురుషునికి.—కనుబొమలచివర గుండ్రముగా దక్షిణావర్తములు గలిగిన సూతేంద్రు బ్రతికి యేకచ్ఛత్రాధిపతియగు, పార్వ్య శిరోజముల నంటిన ముప్పదేండ్లు బ్రతుకును; 2: చూ, త్రీలక్షణంగములు. (బాలచంద్ర సమములైన మగని ధనవంతునిజేయును. చంద్రాయుధము వలెనున్న సుఖభోగియగు మచ్చయున్న బుత్రనాశనమగు. మధ్యనుడియున్న అంకురాడి యగు. బొమల నడుమ వెండ్రుకలున్న మగని జంపును. కలిసియున్న దరిద్రురాలగు.)

## భ్రూ

భ్రూకుంసుడు, సం. వి. అ. పుం. త్రి. వేషధారియై నటనము చేయు పురుషుడు: రూ-భ్రుకుంసుడు—భ్రుకుంసుడు—భృకుంకుడు-భృకుంకుడు-భృకుంసుడు-భృకుంసుడు, కచర, పాత్రము, (చూ, నాటకము.)

భ్రూకుటి, సం. వి. ఇ. త్రి: రూ-భ్రుకుటి-భ్రుకుటి, భ్రూభంగము. (తె.)—బొమముడి—బొమ్మముడి.

భ్రూక్రియలు, అం. భ్రుకుటి, కుంచితము, రేచితము, పాతనము ఉత్తేపము, సహజము, చతురము. (7)

భ్రూణ, సం. వి. అ. త్రి: చూ, చూలాలు: అంతర్వత్తి, ఆపన్నసత్వ, గర్భవత్తి, గర్భిణి, గుర్విణి, (తె. ప.): చూ, చూలాలు, తద్వి. —చూలాండ్ర గుంపునకు. గార్భిణము—గార్భిణ్యము: చూ, త్రి. 1-౨౫౨. అంతరాపత్వ, అంతస్సత్వ.

భ్రూణము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుక్కతోజిత పిండము: అర్భకము, ఉదరము, ఉల్బము, కబంధము, కలలము-కలిలము, కృత్స్నము, కోశము, గరభము-గర్భము, చలువు, జరత, దోహద లక్షణము, పిండము. (తె.)—కడుపు-కడ్పు, కరువు, చూడి, వేకటి-వేకటి (మిగత వానికి "చూ, వేకటి"; తద్విశేషములు. —౧. కడుపు (గర్భ కుహరము) నకు.—ఉదరము, కంజరము—కంజారము, కుక్షము, కుక్షి, కృత్స్నము, కృపిటకము—కృపిటము, జరత—జరరము, తుందము, తుంది, పిండము. (తె.)—కడుపు—కడ్పు,

దొక్క, పొట్ట, బొట్ట, బొట్టు, వాలుగడుపు—వొల్లడుపు.—౨. కడుపులోని పిండమునకు.—గర్భము, ప్రోధము. (తె) చూలు; ౩. క్రింగడుపునకు.—(చూ, పన్తి. 2): ౪. గుట్టము యొక్క గర్భస్థ పిండమునకు. (తె.)—దొబలము; ౫. జరత కోశమునకు—జరరము; ౬. తిండివేయనిగడుపునకు.—

(తె.)—వరగడుపు; ౭. బొట్టకడుపునకు. (తె.)—బొట్ట, బొట్ట, బొట్ట; ౮. బ్రాహ్మణ త్రిగర్భమునకు—బరువు;

౯. లోగడుపునకు. - విణ. అంతర్గర్హము, కోష్ఠము. (మిగత వానికి "చూ, వ్రేకటి")

భూభంగము, సం. వి. అ. పుం. చూ, భూకటి.

భూమధ్యము, సం. వి. అ. న. బిందువు.

భూవు, సం. వి. ఊ. (స్త్రి). = బొమ్మ. 1: చూ, అవి. కూర్చిక.

కోడండము. (తె.) - కనుబొమ్మ, బొమ్మ-బొమ్మ; అం. 2: చూ, చక్రములు.

భూవులు, అం: చూ, రూ-భూవులు.

## మ

మ, ఒకయక్షరము సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3: చూ, హిమాంశువు; 4: చూ, వహ్ని. 1; 5: ప్రాణి: చూ, సంతతి. 1; 6: చూ, యముడు; 7: చూ, సమయము. 1; 8: చూ, విషము; 9: చూ, విష్ణువు. 1; అం. 10: చూ, కవర్గము; 11: మధ్యమ స్వరస్థానము. మధ్యమము (మ:) చూ, సంగీత స్వరములు (స్వరము. 2.) మమ్, సం. వి. అ. న. జనము, మంది: చూ, సంతతి. 1. మంకు, దే, విణ. 1. = మూర్ఖ: చూ, స్తబ్ధుడు; 2: చూ, మొండి. 1.

మంకుతనము, దే. వి. 1. చండితనము; చూ, విలంబము. 1; 2. మూర్ఖత్వము; చూ, మూర్ఖము.

మంతెన, దే. వి. 1; చూ, రక్తము 3. \*. పాండు. 2, అ.

41; 2. ఎద్దుమీద నీళ్ళబిందెలు తెచ్చునపుడు ఆబిందెల క్రింద కుదురుగా సంతనచేసి యంచుబడు బెత్తపులులల జత; చూ, మట్టు. 3.

మంతెనలు, దే. వి. ఐ; చూ, ధాన్యము; 2. చూ, చాలక్రీడ.

మంజీ, సం. అవ్య. శీఘ్రముగ: చూ, నేగము. 3.

మంఖణము, సం. వి. అ. న. విక్రలకుదొడిగికొను కవ చము; చూ, వారవారము.

మంగ, దే. వి; చూ, శ్వసనము.\*

మంగల, దే. వి. క్షౌరకజాతి. (మంగలవాడు, మంగలిది.)

మంగలకత్తి, ద్వ. వి. ఖరము: చూ, రిద్దీ. 2.

మంగలకత్తిరూపు, ద్వ. వి. కృత్తిక: చూ, కిక్క.

మంగలవక్కె, దే. వి; చూ, మత్స్యము. 1.

మంగలపిట్ట, ద్వ. వి; చూ, వ్యాఘ్రాటము.

మంగలము, సం. వి. అ. న. చూ, రూ-మంగళము. 1—2;

దే. వి. (1) వేపుడుపట్టి; చూ, సాక్షము. 8-౪౧.

మంగలవాడు, దే. వి; చూ, మంగలి.

మంగలి, దే. వి. (వై = మంగలి. మంగళప్రదాడు, మంగలి. సం. అనియు రూ-మంగళి అనియు కొందఱు.) 1. రూ-మంగలవాడు, మంగి. (సం). — అంతావశాయి- అంతావసాయి - అంతేవసాయి, అంబుడు, కల్పకుడు, కేళిచిత్త, ఖరమర్రి, ఖరి, క్షౌరికుడు, వండిలుడు, చందాలుడు—చాదాలుడు, దివాకీర్తి. నానీతుడు, మంది ("చూ. శిల్పిలు."); అం. 2; చూ, శిల్పిలు.

మంగలికోళ్ళు, దే. వి. ఐ. సన్నాయి. కళా. 7. అ. 75. చూ, పీడె. మంగలివని, దే. వి. క్షౌరము; చూ. ముంచనము.

మంగళ, సం. వి. అ. స్త్రి. 1; చూ, పార్వతి; 2. తెల్లగటిక\*.

చూ, హరిత (వృణము. 1.)

మంగళకౌశి, అం: చూ, స్త్రిరాగములు.

మంగళదేవత, సం. వి. అ. (స్త్రి). చూ, అక్షి.

మంగళమహాప్రేవుత్తము, అం: చూ, వృత్తము. 1.

మంగళము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, కుళము. 1; వా. 2.

ద్వంసము.

మంగళముచేయు, వా. మి. స. క్రి. 1. శ్రేయస్సుకోరు: చూ,

దీపించు; 2, ద్వంసముచేయు.

మంగళ వాచకములు, అం: (తె.)—జేజే, డాహారు-జోహారు.

మంగళవారము, అం: చూ, వారములు.

మంగళసూత్రము, సం. వి. అ. న. బొట్టదారము. కళా. 7,

అ. 75: చూ, ఛాషణము. 2; 2. మాంగళ్యము, పుష్ట:

చూ, ఛాషణము. 2.

మంగళహారతి, వై. వి. = మంగళార్తి. రూ-మంగళారతి: చూ,

హారతి.

మంగళారతి, వై. వి. = —వై.—

మంగళార్తి, సం. వి. ఈ. స్త్రి. = మంగళహారతి. —వై.—

మంగళాశాసనము, సం. వి. అ. న. (వైష్ణవ సరిహదయందు)

ఆశీర్వాదము: చూ, దీపన.

మంగళుడు, సం. వి. అ. పుం. కుజుడు: చూ, వక్రకుడు. 1.

మంగళ్య, సం. వి. అ. స్త్రి. 1. గోరోజనము: చూ, రోచన.

1; 2. జమ్మి\*: చూ, శమి. 1; 3. తెల్లచన\*: చూ, విష;

4: చూ, సదాప\*.

మంగళ్యకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మంగళ్యము. 6.

మంగళ్యము, సం. వి. అ. న. 1. మల్లెపూవాసనగల ఆగలు,

మల్లెపూవాసనగల కృష్ణాగరు (నల్లిఆగలు) (అనికొందఱు)

చూ, రాజార్థము; 2 చూ, మీగడపెరుగు; పుం. 3 కలు

క్రాంత\*: చూ, వాకము. 1; 4: చూ, మారేడు\*: 5:

చూ, రావి\*: 6. మంగళ్యకము, చిలునెనగలు: చూ,

నెనగలు; విణ. 7; చూ, కుభకరము.

మంగి, దే. వి; చూ, రూ-మంగలి.

మంగు, దే. వి. రూ-మంగుడు-మాంగు. ముఖసిద్ధము: చూ,

సిద్ధము.

మంచకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మంచె.

మంచము, సం. వి. అ. పుం. = మంచము. 1: చూ, మంచము;

2: చూ, మంచె,

మంచి, దే. వి. 1 యోగ్యత: చూ, సామర్థ్యము. 2; 2.

ఇట్టికీ: చూ, శబ్దము. 2; 3. బుజ్జగింపు: చూ, సమరనము

2; అం. 4. సామము: చూ, ఉపాయములు. (1-2-3-4);

విణ. 5: చూ, సజ్జనుడు; 6: చూ, శ్రీవ్యవస్థ; 7: చూ,

యోగ్యము. 2. (మతీయు దీనికి సందర్భానుసారముగా

ననేకార్థములు చెప్పెదరు.)

మంచిగందము, ద్వ. వి. శ్రీచందనము: చూ, వాసన. 1.

మంచిచెడ్డలు, దే. వి. బ: అవుగాములు — బొగాములు, కలిమి లేములు, సముగాములు, దాగుటగులు, మేలుగీర్లు (సం) — ఉచ్చస్థిచములు, సుఖదుఃఖములు, (వ్య.) కష్టసుఖములు మొదలగునవి.

మంచితనముచేయుట, అం: చూ, సామము. 3.  
మంచితెలివి, అం: చూ, రాజలక్షణములు.  
మంచిత్రోవ, దే. వి. సత్పథము: చూ, మార్గము. 1.  
మంచిదారి, దే. వి: చూ, మంచిత్రోవ.  
మంచిది, దే. అవ్య. మాదగు: చూ, సమృత్తి. 1.  
మంచిసదత, దే.వి.1: చూ, శీలము. 2; 2: చూ, వర్తనము. 1.  
మంచిసీరు, ద్వ. వి. కుడిసీరు: చూ, సలిలము. 1.  
మంచిసూనె, ద్వ. వి. అంటుసూనె: చూ, స్నేహము. 2.  
మంచిపని, దే. వి: చూ, హితము. 1  
మంచిపాము, దే. వి. నాగుణము: చూ, సర్పము.  
మంచిజెల్లము, దే. వి. చెఱుగు రసముతోజేసిన జెల్లము: చూ, శర్కర. 1.  
మంచిమాట, వా. వి. 1. పరిభాష: చూ, శబ్దము. 2; 2 ఇట్లోకి: చూ, శబ్దము 2.  
మంచిముత్యము, ద్వ. వి. అకృత్రిమమైన మౌక్తికము: చూ, రత్నము. 1.  
మంచియ, వై. వి = మంచ: చూ, రూ-మంచె.  
మంచివాడు, దే. వి. 1: చూ, మంచి. 5; 2: చూ, సుకృతి. 1.  
మంచె, వై. వి = మంచ. రూ-మంచియ. అరప: చూ, శయ్య. 1.  
మంచపుగోడు, వా. వి: చూ, కాలు. 3.  
మంచము, వై. వి. = మంచ. పానుపు: చూ, శయ్య. 1.  
మంచు, దే. వి. 1: చూ, హిమము; వ్రే. 2. (రూ-మనుచు—మనుపు) మనఃజేయు.  
మంచుగొండ, ద్వ. వి. హిమవత్పర్వతము: చూ, పర్వతము.  
మంచుకాదు, దే. వి. హేమంతముతువు: చూ, మాసద్వయము.  
మంచుగుబ్బలి, ద్వ. వి: చూ, మంచుగొండ.  
మంచుటిలదాల్చు, దే. వి. — వై. —  
మంచుతటి, దే. వి: చూ, మంచుకాదు.  
మంచుత్రాగుడు పులుగు, దే. వి: చూ, వెన్నెల పులుగు.  
మంజరి, సం. వి. ఇ. ఈ. (స్త్రీ). 1. చిగిరించిన లేతకొమ్మ: చూ, శాఖ. 1; 2. బొట్టుగు\*: చూ, శ్రీమాన్ (సవ్య); 3. పెద్దముత్యము: చూ, రత్నము. 1; 4. పూగుత్తి: చూ, స్తంభము; అం. 5: చూ, మహాకావ్యము; 8: చూ, క్షుద్ర ప్రబంధము; పా. 7: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క పాదమున మూడింద్ర గణంబులును ఒక సూర్యగణంబును గలిగి మూడవ గణాద్యక్షరము యతిగాగల వృత్తము. ద్విపదవలెనే పదచును కాని ప్రాసము లేదు. యతియున్న చాలును).

మంజిడి, వై. వి. 1. = మాంజిషమ్. చిత్రవర్ణవస్త్రము. పాండు 1. అ. 110; వై. 8, అ. 108: చూ, వస్త్రము; 2. నీల వస్త్రము. ఉ. హరి. 2, అ. 171: చూ, నీలి (2.)  
మంజిమ, సం. వి. న్. పుం. రూ-మంజిమము: చూ, మనోజ్ఞత.  
మంజిష్ఠ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = మంజిటి: చూ, సమంగ. 1; 2. మిక్కిలిప్రకాశించెడి యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 8.  
మంజిష్ఠారాగము, సం. వి. అ. పుం. బయటికిని విశేషముగ కనబడుచు లోపలను ఎప్పుటికిని వీడకుండెడు గాఢాసు రాగము (చూ, పూర్వరాగము.)  
మంజీరము, సం. వి. అ. పుం. అందె: చూ, భూషణము. 4.  
మంజుఘోషుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.  
మంజుభద్రుడు, — వై. —  
మంజుభాషిణి, పా: చూ, వృత్తము. 1. (“స-జ-స-జ గురు పులు. 9 యతి. 13 వ భంధస్సు.)  
మంజులము, సం. వి. అ. న. 1. పాచి: చూ, శైవలము 1; 2. బొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; పుం. 3. ఒకరకము కూకుడుగుండెంగ: చూ, దాత్యూహము (చూ, శకుంతి): విణ. 4. ఒప్పిదమైనది: చూ, హృద్వ్యము; అం. 5: చూ, సంయతహస్తములు.  
మంజుపు, సం. విణ. (ఉ): చూ, మంజులము. 4.  
మంజుశ్రీ, సం. విణ: చూ, బుద్ధుడు.  
మంజూష, సం. వి. అ. స్త్రీ. = మంజన. పెట్టియ: చూ, నందుకా.  
మంజిటి, వై. వి. = మంజిష\*: చూ, సమంగ. 1.  
మంజన, వై. వి. = మంజూష: చూ, మంజూష.  
మంజాడి, దే. వి. రూ-మంజాళి. 1. వజ్రములతూనిక; వా. 2 ఇట్టతలతూనిక.  
మంజాళి, వా. వి. — వై. —  
మంజూరు, వా. వి. 1: చూ, సమృత్తి. 1; 2. చెల్లుబడి.  
మంట, దే. వి. 1: చూ, రోషము; 2. జ్వాల: చూ, వహ్ని. 1:  
3. చుఱుకును నెడు నొప్పి. “గాయము మంట యెత్తుచున్నది.”  
మంటకము, సం. వి. అ. పుం. = మండెగ: చూ, భక్త్యము.  
మంటచమురు, దే. వి. కాలిన గరిఁజె చమురు: మంటనేయ. మంటనేయ, — వై. —  
మంటపము, సం. వి. అ. న. రమ్యభవనము: చూ, సదనము 1. మంటబెట్టు, వా. న. క్రి: చూ, మండబెట్టు.  
మంటమారి, దే. విణ. 1. జ్వలనశీలుడు; 2. కోపశీలుడు. పసు. 4, అ. 44.  
మంటిగడ్డ, ద్వ. వి. గడ్డ: చూ, భూమి. 1—౧౦౦.  
మంటిగోడ, ద్వ. వి: చూ, రూ-మట్టిగోడ.  
మంటిసూనె, ద్వ. వి. (మన్ను + సూనె): చూ, మట్టితైలము.  
మండ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఉనికరిక\*: చూ, శ్రీపతి. 1; దే. వి. (1.) కొమ్మ: చూ, శాఖ. 1; (2.) చిన్నకొమ్మ. స్వా. 4, అ. 37: చూ, శాఖ. 1; (3.) వితతశాఖ: చూ, శాఖ. 1; (4): చూ, నీలమండ.

మండలబెట్టు, వా. స. క్రి. దహింపజేయు: చూ, వెలుగు. 5.  
(కోవమువచ్చినపుడుగూడ వాడెదరు.)

మండకంపము. ద్వ. వి. అంచుకట్టిన కంపము: చూ, హరి  
వాణము (పాత్రము. 6.)

మండగబ్బి, వా. వి. రూ-మండగబ్బి: చూ, వృత్తికము. 1.  
మండనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, భూషణము. 2; 2.

అలంకించుట: చూ, భూషణము 2; విజి 3 అలంకరించునది.  
మండనుడు, సం. విజ: అలంకరింపువు, అలంకర్త.

మండపము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. చపిక: చూ, సదనము.  
1; 2. చావడి: చూ, సదనము. 1. వై. వి. (1). = మండపము.

చవితె: చూ, మండపము. 1.

మండపి, సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). చిన్నమండపము: చూ, సదనము 1.  
మండము, సం. వి. అ. న. 1. మీగడ రూ-మండము: చూ,  
స్తనము; పుం. న. 2. గంజి: చూ, సాదము. (1); 3.

నెయ్యి నూనె లోనగువాని పై తేట: చూ, హరిన్ము. 1;  
పుం. 4 అమరుడు\*: చూ, వృక్షంజకము; 5: చూ, భూష  
ణము 2; 6. ఒకకూరాకు; దే. వి. (1). రూ-మండము.

చేసలఁబొడుచు చిల్లికోల: చూ, సర్వల.

మండలకము, సం. వి. అ. న. ఎట్టపులుము: చూ, మండలము. 3.  
మండలగతి, అం: చూ, బాహుప్రవారములు.

మండలచ్చదము, సం. వి. అ. న. అటకమామిడి.\* చూర  
మామిడి

మండలత్రయము, అం. సూర్య. చంద్ర, అగ్నులు (3)  
మండలదూషణము, అం: చూ, విశంతివిగ్రహములు.

మండలము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వజ్రదగ్గడి; తద్వి:

అంతరము, మధ్యము. (తె) — నడి-నడిమి-నడిమి చోటు;  
2; = మాడెము: చూ, దేశములు; 3. కుష్టము: చూ,  
నితము. 1; 4. విలుకాడు రెండుకాళ్ళతో మండలాకార

ముగా నిలుచుట: చూ, స్థానము. 4. (చూ, విలుకాని స్థాన  
ములు.) 5. పన్నిద్దఱరాజులు (చూ, ద్వాదశరాజమండ  
లము); పుం. 6: చూ, సమాహము; 7. వలయాకారముగఁ

దీర్చిన యొక వ్యూహము: చూ, వ్యూహభేదములు; 8: చూ,  
శునకము; త్రి 9. సూర్యచంద్రాదుల బింబము: చూ, బిం

బము. 8. (చూ, వర్తులము): 10; చూ, పుంస్థానకములు.

మండలవికల్పము, అం: చూ, ప్రకరణములు.

మండలవ్యూహములు, అం. చూ, ప్రకృతివ్యూహములు.

మండలస్వస్థికము, అం: చూ, కరణములు.

మండలాగ్రము, సం. వి. అ. పుం. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

మండలి, సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1: చూ, సమాహము: వా. 2.  
సమితి; చూ, వరిషత్తు; న్. పుం 3: చూ, సర్పము; 4:  
చూ, మండలేశ్వరుడు; 5: చూ, సూర్యుడు; 6. పిల్లి:

చూ, సూచకము. 5; 7. కుక్క: చూ, శునకము.

మండలాటి, దే. వి. రూ-మండిలాటి. మర్కప్రణము: చూ,  
ప్రణము.

మండలేశ్వరు, సం. వి. అ. పుం. అశ్వీరసాస్విభౌముల  
కలఁ జెతరుడై సరాజు: చూ, రాజు. 1.

మండలేశ్వరుడు, — వై. —

మండదాయి, ద్వ. వి. గుల్మమారుతము: చూ, వాయువు.

మండహారకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కిల్లమువారు: చూ,  
చొండుకుడు.

మండబము, దే. వి. చైన్యముతో యుంచుట: చూ, యాచన.

మండబు, దే. న. క్రి. చైన్యముతో యుంచుట: చూ, వేడు. 4

మండము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-మండము. 1: దే  
వి. (1): చూ, రూ-మండము (1).

మండి, దే. వి. ఒకకాలు నేలమోకరించుట. రూ-మండి.

మండిగ, వా. వి. 1. కుంపటి: చూ, హసంతి; 2. దాణసంయల  
మండులనూడెను మట్టిపాత్రము: చూ, భండము. 3 — 33

మండిగంద్రలు, దే. వి. ఐ: చూ, చాన్యము.

మండిగము, దే. వి. చాకిటి క్రిందిలచ్చకొయ్య: చూ, శిల. 2,

మండిగలు, వై. వి. ఐ = మంటక. రూ-మండెగలు. చక్కెర  
వేయని గోధుమపూరి: చూ, తక్కిము.

మండిశుడు, సం. విజ అలంకింపఁడు: చూ, కట్టాడు. 2.

మండిపడు, దే. అ. క్రి: చూ, మంట 1.

మండిపాటు, దే. వి: చూ, సత్ప్రభము.

మండియ, దే. వి. రూ-మండె 1 తొన్నకంకులు పొగాకు  
లోనగునవి మ్రగుటకై ప్రోగువేసి మీద కప్పిపెట్టుట; 2.

ఎగురఁబోయకముందు కళ్ళములో ప్రోగుచేసిన దాన్యపూసి

మండిలాటి, దే. వి: చూ, రూ-మండలాటి.

మండి, దే. వి: చూ, రూ-మండి.

మండిలు, దే. వి. ఐ: చూ, మర్కతామ్రము.

మండు, దే. అ. క్రి. 1. జ్వలింపు పాండు. 2, అ. 108; స్నా  
4, అ. 88: చూ, వెలుగు. 5. (చూ, మండు. 3); 2.

చుంకుచుని నొచ్చు. “గాయము మండుచున్నది”; 3.

ఈర్ష్యాదులచే తపించు: అడిచినడు, ఎగసినడు. (చూ,  
మండు. 1.)

మండునెల, దే. వి. వసంతఋతువు. ఉ. హరి. 2, అ. 191:

చూ, మాసద్వయము.

మండువా, వై. వి. 1. = మండురా. ఒక తట్టుగోడలేని గుట్టల  
సారి స్వా. 1 అ. 40: చూ, సదనము. 1; 2. చతురముగా

స్తంభములమీద దించినది; 3. పాక: చూ, సదనము. 1;  
వా. 4. నాలుగిండ్ల బవంతినడుచును వెలుగు వచ్చుటకును

వానవీరునడుటకును తగిన కాళికాగము “మండువాలోగిలి.”

మండువాలోగిలి, వా. వి. నాలుగిండ్ల బవంతి: చూ, సదనము. 1.

మందూక తులాన్యాయము, న్యా, కప్పలను తక్కినలో  
బెట్టఁగా నిలువక పారిపోవుచుండు ననురీతి.

మందూక వర్ణము, సం. వి. అ. పుం. దుండిగము\*: చూ,  
శోణము.

మందూకపర్తి, సం. వి. ఈ. త్రీ. 1. పొన్నగంటి\*: చూ,  
శీతసారము; 2: చూ, బెండ\*: 3: చూ, మండిగము\* 1.

మందూక పుతిన్యాయము, న్యాయ. కప్ప దాట్లువేసినట్లు కొంచెము పనిచేసి యదివిడిచి మఱికొంతచేయుట యనురీతి.  
మందూక మక్షికాన్యాయము, న్యాయ. కప్ప పామునోటనుండియు నీగనుమ్రుంగఁబోవు ననురీతి.  
మందూకము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కప్ప : చూ, హరి. 12; 2: చూ, మందూక పర్ణము.  
మందూకుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. ఒక ఋషి: చూ, నన్నాస్యసి. 1.  
మందూకము, సం. వి. ఆ. న. 1. ఇనుప చిట్టెము : చూ, శంఘాణము. 1; 2 ఇనుప చిట్టెముతోజేసిన సిందూరము: చూ, శంఘాణము. 1  
మందె, దే. వి: చూ, రూ-మండియ.  
మందెఁగలు, వై. వి. బ.=మంటక : చూ, రూ-మండిఁగలు.  
వై. 8, ఆ. 204; వై. 6, ఆ. 134.  
మందెచేటనలుఁగు, వా. వి. ఎగురఁబోసిన వడ్లరాసిపైన చేటతో నునుపుఁబెట్టుట.  
మందెము, వై. వి. 1: చూ, రూ-మాడెము. దుర్గమస్థలము : చూ, స్థానము. 1; 2: చూ, మాన్యము. 1.  
మందెపెంటినలుఁగు, వా. వి. ఎగురఁబోయని వడ్లరాసిపైన చేటతో నలుఁగుఁబెట్టుట: చూ, పెంటినలుఁగు.  
మంద్ర, దే. వి. ఒక ముండ్లచెట్టు: చూ, పృథ్వీ.  
మంద్రగబ్బ, దే. వి: చూ, పుట్టతేలు.  
మంద్రాటము, దే. వి: చూ, సంతాపము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 167.  
మంద్రాడు, దే. ఆ. క్రి: చూ, సంతాపించు.  
మంత, సం. విణ (ము. ఈ. ఋ.) ఆలోచించువాఁడు.  
మంతనము, వై. వి.=మంత్రణము. 1. ఆలోచన, హరి. ఉ. 1, ఆ. 14: చూ, యోచన; 2. ఏకాంతము. అచ్చ. సుం. కాం. 98: చూ, రహస్యము. 1; అం. 3. త్రికస్తులలో మూడవది: చూ, జతనము; 4. (చూ, త్రయము.)  
మంతరము, వై. వి. = మంత్రము. రూ-మంతు. మంత్రము 1. ప్రసవోపాయము; 2. జాలవిద్య: చూ, విద్యలు; 3. గాయత్రి లోనగునది: చూ, గాయత్రి (చూ, మంత్రము. 1;) 4.=: చూ, మంత్రము. 1.  
మంతరసాని, వై. వి. = మంత్రస్వామిని. ప్రసవ మంత్రణ: రూ-మంతురసాని—మంత్రసాని.  
మంతవ్యుఁడు, సం. విణ. ఆలోచించు దగినవాఁడు.  
మంతిరి, వై. వి. = మంత్రీ. ప్రధానుఁడు. ఉ. రా. 2, ఆ. 220: చూ, నచివుఁడు. 1.  
మంతిరించు, వై. ఆ. క్రి. 1. మంత్రమువేయు: చూ, మంత్రించు; వా. 2. మంత్రించు: చూ, పిలుచు.  
మంతు, వై. వి. 1. = మంత్రీ. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 8: చూ, రూ-మంతిరి; 2. చదరంగములోని రాజుతర్వాత నుండెడు కాయ, ద్యుతమంత్రీ; 3: చూ, రూ-మంతరము. 1. కళా. 2, ఆ. 48; 4: చూ, రూ-మంతరము. 2; దే. వి. 5: చూ, ప్రసిద్ధి. 1.  
మంతుకెక్కినవాఁడు, ద్వ. వి: చూ, దొర. 5. అం. భా. తృ. 4. మంతురసాని, వై. వి. = మంత్రస్వామిని: చూ, రూ-మంతరసాని.

మంతువు, సం. వి. ఉ. క్రి. 1. తెలివి: చూ, హృద్దేఖము. 2: పుం. 2: చూ, నేరము; 3: చూ, మనుష్యుఁడు; 4. రాజు : చూ, రాజు. 1.  
మంతుసాని, వై. వి.=మంత్రస్వామిని: చూ, రూ-మంతరసాని.  
మంత్రకాఁడు, ద్వ. వి. (మంత్రము+కాఁడు) ఇంద్రజాలవిద్య నెఱిగినవాఁడు. అచ్చ. యు, కాం. 448: చూ, వ్యాకృహి.  
మంత్రణ, సం. వి. ఆ. క్రి. = మంతనము. రూ-మంత్రణము. రహస్యాలోచన: చూ, యోచన.  
మంత్రణము, సం. వి. ఆ. న. — వై.—  
మంతదీధితి, సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.  
మంత్రపదము, అం: చూ, ఆరూఢము.  
మంత్ర బ్రాహ్మణము, అం ఋగ్వేద బ్రాహ్మణములలో నొకటి, ఇందలి మొత్తము 4000. (దీని వ్యాపకము గానరాదు): చూ, బ్రాహ్మణము.  
మంత్రము, సం. వి. అ. పుం. (వివారింపఁబడునది). 1. = మంతరము: అంకము, అస్త్రము, ఉపవేది, గుహ్యబాషితము. మనువు. (తె) — మంతరము. తద్విశేషములు. — ౧. అన్నపూర్ణ పంచదశాక్షరి (ఐం హ్రీం సౌః శ్రీం క్లీం ఓం నమోభగ వత్సన్నపూర్ణే); ౨. దేవీపంచాక్షరి (ఓం ఈం ఈం నమః); ౩. నారాయణాక్షరి. (అష్టాక్షరి) (ఓమ్ నమోనారాయణాయ); ౪. రామాక్షరి (ఓమ్ శ్రీం రాం రామాయనమః); ౫. వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరి (ఓమ్ నమో భగవతే వాసుదేవాయ); ౬. శివ పదాక్షరి (షడక్షరి) (పంచాక్షరి) (ఓమ్ నమశ్శివాయ); ౭. శ్రీ రాజరాజేశ్వరి పంచ దశాక్షరి (క, ఏ, ఈ, ల, హ్రీం, హ, స, క, హ, ల, హ్రీం, స, క, ల, హ్రీం); ౮. సూర్యాష్టాక్షరి (సౌరాష్టాక్షరి) ఓమ్ ఘృణీస్సూరియ అదిత్యోమ్); ౯. సౌభాగ్య విద్యేశ్వరి పంచాక్షరి. (శ్రీం క్లీం హ్రీం ఘ్లాం ఐం); ౧౦ హయగ్రీవ ద్వాదశాక్షరి (ఓమ్ నమోభగవతేహయగ్రీవాయ) ఇత్యాది మంత్రములెల్ల యంత్రంబులతో నుపాసించు దగినవి. మఱియు: — ౧౧. గాయత్రి లోనగునది: చూ, అణ; ౧౨. అమృతము; ౧౩. అజప; ౧౪. అవసరము ౧౫. ఆర్జము; ౧౬. ఆచర్యము; ౧౭. ఆశ్రుతము; ౧౮. ఆనురి; ౧౯. ఉపాంతువు; ౨౦ ఋజుమంత్రము; ౨౧. ఐంద్రము; ౨౨. గాయత్రి; ౨౩. గారుడము. (తె.) — గారడము; ౨౪. జప్యము; ౨౫. తారక మంత్రము; ౨౬. దిగ్బంధము (మంత్రముచే కట్టెడు దిక్కుల కట్టు); ౨౭. ప్రతిసరము; ౨౮. ఖిశాక్షరములు; ౨౯. హంస; ౩౦. హృద్యము. ఇత్యాది (మిగుతవానికి “చూ, హృద్యము. 5.”)  
2. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 2; 3 అధర్వ వేదము: చూ, వేదములు; అం. 4: చూ, యోగములు (యోగ చతుష్టయము); 5: చూ, ప్రకాశంపఁ జేయఁగూడనివి; 6: చూ, శక్తులు; 7: చూ, క్రియలు; వై. వి. (1): చూ, రూ-మంతరము. 1; (2): చూ, రూ-మంతరము. 2.

మంత్రవాది, సం. వి. న. పుం: చూ, మాంత్రికుఁడు.

మంత్రవికల్పము, అం: చూ, ప్రకరణములు.

మంత్రశక్తి, అం. 1: చూ, శక్తిత్రయము; 2: చూ, విశంభి విగ్రహములు.

మంత్రసాని, వై. వి.=మంత్రస్వామిని. మంతరసాని-మంతరసాని-మంతరసాని.

మంత్రనిర్మి, అం: 1: చూ, కళలు; 2: చూ, నిర్మిత్రయము (త్రయము.)

మంత్రాంగము, సం. వి. అ. న. మంత్రత్వము.

మంత్రావృత్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. జనము: చూ, శపము. 2.

మంత్ర, సం. వి. న్. పుం=మంతరి-మంతు 1 ధీనవిపులు చూ, నవిపులు; 2. చూ, నహాయుడు. 1.

మంత్రించు, సం. అ. క్రి= చూ, మంతరించు. 1—2.

మంత్రసింహాసనము, అం. చూ, సింహాసనములు.

మంత్రజము, సం. వి. అ. న. చూ, కలంబులు.

మంత్రదండము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మంత్రానము.

మంత్రనము, సం. వి. అ. న. 1: మంత్రనము; పుం. 2. చూ, మంత్రానము.

మంత్రని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. తరిగడను: చూ, సాత్రము. 8.

మంత్రము, సం. వి. అ. పుం 1: చూ, మంత్రానము; 2. కంటి నొప్పి: చార్లము; 3. అంబలి: చూ, సాదము (1); 4 వధము: చూ, హింస. 1.

మంత్రరక్షపు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, తరిత్రాడు.

మంత్రరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మంత్రానము; విజ 2.

చొరవలేనిది: జిహ్వాము, మందము. (తె).— మనలిక;

3. మెల్లగాఁజొవునది: జిహ్వాగము, మందము. (తె).— మనలిక;

4. వంకరైనది: చూ, వేర్లతము, 2; 5. విరిచి యైనది: చూ, సుర. 3.

మంత్రుడు సం. వి. అ. పుం. మెల్లగానడచువాడు: మందగామి.

మంత్రుడు, సం. వి. ఉ. పుం. చావరపుగాలి: చూ, వాయువు.

మంత్రాది, సం. వి. ఇ. పుం. కవ్యపుంగోద: చూ, పర్వతము.

మంత్రానము, సం. వి. అ. పుం. రూ. మంత్రనము-మంత్రము,

మంత్రము, (తె).— కవ్యము: చూ, వైశాఖము. 2; తద్వి.

(కవ్యపుగుత్తికి.— చూ, వైశాఖము. 2.)

మంతుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

మంద, దే. వి. 1. గొల్లవల్లె: చూ, దేశములు; 2. పసుల

మంద: చూ. సౌరభేయి (దేనువు); 3. ఊరికివెలువల

వసులుండుచోటు; 4. గోవులమంద యుండుచోటు, పశు

వులసాల (అని కొందఱు): చూ, నదనము. 1.

మందకట్ట, దే. వి. 1. గొల్లవల్లెవారు ఏర్పఱచుకొన్న

యేర్పాటు: మందగట్ట; వా. 2: చూ, వెంటగట్ట; 3. వరి

మళ్ళయందు బలమునకై పశువులను నిలుపుట: మందగట్ట.

మందగట్ట, దే. వా. వి. —వై.—

మందగామి, సం. విజ: చూ, మంత్రుడు.

మందగించు, వై. అ. క్రి. 1. మందమగు. “అకలి మందగిం

చెను”: చూ, జంపారు. (సం.)—మందీభవించు: వా. 2:

చూ, నన్నగిలు. “నాడి మందగించినది”; 3. తగ్గు. “ధర

మందగించెను.”

మందగొను, దే. అ. క్రి. మందగాఁగొను.

మందట, దే. వి. 1. వ్యవహారయోగ్యము; 2: చూ, నమీవము

1. పంచ. నా. 1, అ. 562; 3: చూ, వినయము. 1. హరి, ఉ 7, అ 39.

మందటియ, దే. అ. క్రి. రూ. మందటిల్లు. అడగు. య. 4,

అ. 81: చూ, ప్రభు. 9.

మందడి, వై. వి. 1. = మండురా. లాయము: చూ, నదనము.

1: వా. 2. ఉమ్మడి. “మీకును మాకును వ్యవహారపు

మందడి వికిర్రావలయును.” “గోచమందడి” మొ.

మందడియ, దే. వి. (మందడి + ఈయ) గుల్లపదాదు: చూ,

సాహితీ.

మందపిచ్చుక, దే. వి. కుంభక పులుగు: చూ, పిచ్చుక.

మందప్రోయాలు, ద్వ. వి. గొల్లది. పాండు. 2, అ, 15:

చూ, ప్రేత.

మందము, సం. వి. అ. పుం. 1. గజకాంబి విశేషము. (యద్ద

కాలమందు వాహన యోగ్యమైనది): చూ, హస్తీ: విజ. 2.

చొరవలేనిది: చూ, మందము. 2; 3. మెల్లనిది: చూ,

మంత్రము. 3; అం. 4: చూ, గజకాంబి; 5: చూ,

ముఖరక్షపులు; 6: చూ, నాసికాక్రియలు; 7: చూ, శ్రుతులు;

దే. విజ (1.) దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; (2.) లావు:

చూ, స్థూలము. 2.

మందరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కవ్యపుంగోద: చూ,

ఏర్పతము; 2. మందరమును కల్పవృక్షము: చూ, కల్ప

వృక్షములు; 3: చూ, స్వర్గము; విజ 4. అలసము: చూ,

విలంబము. 1; 5. జహాళము: చూ, హేరాళము.

మందరి, దే. వి: చూ, వైద్యుడు.

మందరి, దే. వి. 1. ఉసులు: చూ, ప్రాణము. 6; 2. మేర:

చూ, విధము. 1; 3: చూ, నమీవము. 1; వా. 4. హద్దు:

చూ, సీమ. 1.

మందరించు, దే. స. క్రి. 1. చెప్పు: చూ, వదించు; 2. ఆజ్ఞా

పించు. భాగ. 2, స్కం. 186: చూ, వెలవిచ్చు; 3. మనవి

చేయు. అని. 3, అ. 25: చూ, విన్నవించు; 4: చూ,

హెచ్చరించు; 5. తలచు: చూ, యోచించు; వా. 6.

అదమాయించు. (కొద్దిగా శీలించు): చూ, శీలించు.

మందరింపు, దే. వి. 1: చూ, వ్యవహారము. 3; 2: చూ,

అదమాయించు.

మందస, వై. వి.=మంజూషా రూ. మందసము పెట్టె: చూ,

సండుకా.

మందసము, —వై.— నీలా. 3, అ. 86.

మందస్మితము, సం. వి. అ. పుం. చిటునగవు: చూ, హాస్యము. 1.

మందహాసము, —వై.—

మందాకిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గంగ: చూ, నది; 2.

అకాళగంగ: చూ, నది; 3. అణునదేర్ల అడుది: చూ,

(శ్రీ); అం. 4: చూ, వృత్తము. 1.

మందాకు, దే. వి. (మందు + అకు) ఓషధి: చూ, వృక్షము.

మందాక్రాంతము, పా: చూ, వృత్తము. 1. (చూ, భ, న, త, త, గగములు. 11 యతి. 15వ చందస్సు.)  
 మందాక్షము, సం. వి. అ. న: చూ, సిగ్గు.  
 మందాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం: అగ్నిమాంద్యము.  
 మందామణి, సం.వి.ఈ.స్త్రీ. పెద్దదాన: చూ, పాత్రము. 6-౧.  
 మందారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఈగ్నిమాను: చూ, వేలుపుజెట్టు; 2. జిల్లేడు\*: చూ, వికీరణము; 3. పారి భద్రము\*: చూ, వారిదము. (1); అం. 4: చూ, కల్ప వృక్షములు; దే. వి. (1) మేఘావరణము: చూ, మేఘము. 1.  
 మంది, దే. వి. 1. జనము: చూ, సంతతి. 1; వా. 2. సంతానము: చూ, సంతతి. 1; 3. గుమి. ఉ, రా. 6, అ. 105: చూ, పరివారము. 1; 4. కాలబలము. య. 4, అ. 155: చూ, భటుడు; వా. బ. 5. చుట్టములు. “పెద్దవారు ఎంత మందినచ్చిరి. (ఎంతమంది = ఎందలు చుట్టములు)” చూ, సంబంధి. 1.  
 మందీరము, సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. పట్టణము: చూ, దేశములు; వా. 3. దేశగృహము: చూ, సదనము. 1; 4. అల్ప దేవాలయము, ఇంటిలోని దేవుని పీఠము (అని కొందలు) “రామ మందీరము”: చూ, సదనము. 1; పుం. 4: చూ, సముద్రము.  
 మందీభవిండు, సం. అ. క్రి. 1: చూ, మందగించు. 1; వా. 2: చూ, మందగించు. 2.  
 మందు, దే. వి. 1. (ఇందు భస్మములు, చూర్ణములు, లేహ్యములు, రసాయనములు, ఘృతములు, తైలములు, ద్రావకములు, ఘటికౌషధములు, అంజనములు, కషాయములు, ఆనవములు మొదలగునవి చేరును) (సం.)—అగదము, అజాయపు, జౌషధము, కమలము, గదారాతి, జయపు—జాయపు, తంత్రము, ప్రతిక్రియ, భేషజము—భైషజ్యము, యోగము; తద్విశేషములు—౧. అతికించు మందునకు. (సం.)—జీనగజ్జ, జీవానౌషధము, జీవాతువు; ౨. కంటి మందునకు. (సం.)—బిడాలకము, ౩ కుష్మనుసు మందునకు. (సం.)—అంగారకుష్మకము, కుత్సికము, కుష్మన్నము, కుష్మహృత్రి, వాకుచి, హితావళి; ౪. పుంటి మందునకు. (సం.), ఉపనాహము. (తె.)—మలము—మొలము—మొల్లము; ౫. బాలెంత మందునకు. (తె.)—కాయము. (సం.)—సర్పకృ: ౬. బిడ్డల మందునకు. (సం.)—కారము; ౭. బెల్లముతో వండిన మందునకు. (సం.)—గుడకము, గుడేరము; ౮. విషమునకు. (చూ, సంగరము. 8); (మిగుతవానికి “చూ, రోగము. సంగరము. 8”); 2. వశ్యౌషధము. ఋద్ధి: చూ: రాజార్థము; వా. 3 చావునకు ఇచ్చెడి జౌషధము. “మందుల వాడు మందుపెట్టి కాకిని చంపెను”: చూ, సంగరము. 8; చికిత్స, ఉపక్రమము, ప్రక్రమము, ప్రతిక్రియ, ప్రతికారముల 5: చూ, వెరపు; విజ. 8: చూ, వెక్కనము. 3.  
 మందుడు, సం. వి. అ. పుం. 1, శవి: చూ, శని; 2: చూ, పోసురి; 3: చూ, హీనుడు; 4. ఇచ్చవచ్చినట్లు తిరుగు

వాడు: చూ, సంచారి 2; 5 నిర్వాగ్యుడు: చూ, వ్రాజె; 6: చూ, స్తబ్దుడు; 7: చూ, వ్యాధితుడు.  
 మందుపట్టడ, దే.వి. బాణసంచు చేసెడుకాల: చూ, సదనము. 1.  
 మందుభాయి, వా. వి. నల్లమందు తినెడి తెవులుగొంటు: చూ, వ్యాధితుడు.  
 మందునుల, ద్వ. వి. మందుచెట్టుండు కొండ: చూ, హిమాలయము (వర్షకము).  
 మందుర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = మందువాలాయము: చూ, సదనము. 1; 2. పడక: చూ, శయ్య. 1.  
 మందురకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మందడిడు. విక్ర. 3, అ. 17.  
 మందురా, దే. వి. వండ్రుడు: చూ, హిమాంశువు.  
 మందులమారి, దే. విజ. 1. మధ్దుమందు పెట్టునది; 2. మధ్దుమందు పెట్టువాడు: చూ, మందులవాడు.  
 మందులవాడు, వా. విజ. 1: చూ, మందులమారి. 2; 2: మందులు అమ్మేడువాడు; 3. మందులు చేయువాడు; 4: చూ, మందరి; 5. ఒకానొక కిరాతుడు: చూ, వ్యాధుడు 1. మందెమేలము, దే. వి. 1. ఉపేక్ష: చూ, నయాట; 2. చూ, పరిహాసనము; 3. ప్రేమము, స్నేహము (అనికొందలు). భో. 4. అ. 157: చూ, స్నేహము. 1.  
 మందోదరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రావణుని భార్య: చూ, భార్య; అం. 2: చూ, కన్యకలు.  
 మందోష్టము, సం.వి.అ.న, విజ. ఇంచుకవేడి: చూ, నేడిమి. మంద్రతారప్రసన్నము, అం: చూ, అలంకారము. 3.  
 మంద్రమధ్యము, అం: చూ, సంచారివర్ణగతాలంకారములు.  
 మంద్రము, సం. విజ. 1 గంభీరమైనది (స్వరము): చూ, స్వరము. 2; అం. 2: చూ, స్థాయి  
 మంద్రస్థాయి, అం, చూ, ఉచ్చితము. (హృదయమునందుండెడి మొదటి 7 శ్రుతులగుంపు.)  
 మంద్రాంతము, అం: చూ, సంచారివర్ణగతా లంకారములు  
 మంద్రాది, అం. —పై—  
 మంపిలు, దే. అ. క్రి. రూ-మంపిల్లు: చూ, మబ్బుకొను.  
 మంపిల్లు, దే. అ. క్రి. —పై.— సా. 1, అ. 88.  
 మంపు, దే.వి. మత్తు, మైకము.విజ.1, అ. 147: చూ, హామిక.  
 మంపుగొను, దే. అ. క్రి. 1: చూ, మంపిలు. ఉ, హరి. 4, అ. 28; ప్రే. 2. మంపుగొలుపు.  
 మంబరము, దే. వి. కాల్యుట. (సం.)—ఓషము, దహనము.  
 మంబరమునేయ, దే. స. క్రి: చూ, దహించు. ఉ, హరి. 3, అ. 153.  
 మంబె, దే. వి: అఱకడ-అఱకడము, ముబ్బె.  
 మంభము, సం. వి. అ. న: చూ, పొగ. (హా.)  
 మకతక్రియ, అం: చూ, క్రియాంగములు. (అంగము. 9.)  
 మకరందము, సం. వి. అ. పుం. 1: ఆనవము. కౌసుమము, పుష్పరసము, మరందము. (తె.)—కమ్మనీరు, పూదేనియ-పూదేనె-పూవుదేనియ. (“చూ, సుమనోరజము.”) అం. 2: చూ, జన్యతాశములు.

కరకంఠి, సం. వి. ఈ. (ప్రీ). నడుమ మొసలిముఖ  
మేర్పడిన కంఠభూష: చూ, భూషణము. 2.

కరకుండలము, సం. వి. అ. న. మొసలి ముఖమేర్పడజేసిన  
పురుషుని కర్ణభూష: చూ, భూషణము. 2.

కరకేతనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మకరర్షణుడు.

కరతము, సం. వి. అ. న. రూ-మరకతము ౬, రా. 6,  
అ. 76: చూ, రత్నములు.

కరతోరణము, సం. వి. అ. పుం. న. మొసలి రూపమేర్పడ  
జేసిన తోరణము. (చూ, తోరణము).

మకరతోరణములు గట్టించుట, అం: చూ, శోభనములు

మకరర్షణుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మకిరాంకుడు

మకరము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దచేయ: చూ, మర్కటము.

1; 2. మొసలి: చూ, మర్కటము. 1; అం. 3. మకరమనుదివి:

చూ, నిఘంటు: చూ, లిప్తి. 1—2; 4. అభినయ హస్త

విశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; 5. మొసలి రాసి: చూ,

రాసులు: 6: చూ, అసనములు: 7: చూ, శస్త్రములు: 8:

చూ, భోగివ్యూహములు: 9: చూ, ప్రధానవ్యూహములు:

వా. వి. అ. పుం. 10. మట్టమద్యాహ్లాదు, ఎండవేళ.

“నెత్తిమాడుచుండగా మకరములో వచ్చితివి.”

మకరాంకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మర్కటము.

మకరాలయము, సం. వి. అ. పుం చూ, సముద్రము.

మకరిక, సం. వి. ఆ. ప్రీ. త్రీలకు చెక్కిళ్ళు లోనగుతావుల

యందు లత్తకతో వ్రాసెడు మకరరూపమగురేఖ. ౬. రా.

1, అ. 44: మకరికాపత్రము.

మకరికాపత్రము, సం. వి. అ. న.—పై—

మకరివల, మి. వి. మృగములనుబట్టెదునల: చూ, వల. 1

మకాము, వా. వి. ప్రయాణమందు నిలుచునలము, బస.

మకిలి, వై. వి. 1. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 2.—మలిన

మాలిన్యము: చూ, మలినము. 1.

మకిని, వా. ౬: చూ, మకిల. 2.

మకుటము, సం. వి. అ. న. కిరీటము: చూ, నీసకము. (1.)

మకురము, సం. వి. అ. పుం. 1. అర్థము: చూ, ముకురము;

2: చూ, పొగడ: 3: చూ, మల్లెపువ్వు: 4. కుమ్మరి

సారెడ్రిప్పెడుకట్ట.

మకురు, దే. వి: చూ, మార్కటము.

మకురుతనము, —పై.—

మకుష్ఠకము, సం. వి. అ. పుం. బ (రు-ముకుష్ఠకము-మపుష్ఠ

కము-మయష్ఠకము-మయష్ఠకము) అడవి పెసలు: చూ,

పెసర.

మకూలకము, సం. వి. అ. పుం. దంతి\*: చూ, విశల్య. 4.

మకూలము, —పై.—

మక్క, వై. వి. 1. నికంబైక పార్శ్వము: మలుగు-మల్లు;

2. దిద్దలకల్లి పొత్తికడుపున బట్టెడి అపాయకరమగు

నెత్తురుగడ్డ. మక్కనగాయ: చూ. ప్రణమము. 1; 3. కాల

ఖండము: చూ, యక్ష్మత్తు.

మక్కనగాయ, ద్వ. వి: చూ, మక్క. 2.

మక్కలు, వై. వి.—మక్కి మొక్కజొన్నలు: చూ, స్తంభ  
కరి (దాన్యము.)

మక్కల్లము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మక్క. 2.

మక్కలెండు, దే. అ. క్రి. 1. లిరుగుకొను: చూ, పెనుకీయు

2: చూ, సరివచు: 2. వై. 6. అ. 118; 3: చూ, సరిహాయి.

౬, హరి. 6, అ. 250; అం. ప్రే. 4. చిరుగుకొనజేయు.

స్వా. 1, అ. 59; 5, సరివచు. కాశీ. 3, అ. 113; 6.

సరిహాయి ౬. హరి. 5, అ. 60.

మక్కా, వై. వి.—మహ. యవనదేశమందలి ముఖ్యపట్టణము

చూ, నీసు. (1) (దేశములు.)

మక్కి, దే. వి. నిస్సార్ము: చూ, బెను. 2.

మక్కికిమక్కి, జా. 1. ఉన్నదున్నట్లు: వా. 2. చారుచేసినట్లు

వీరుచేయుట. “దెబ్బకుదెబ్బ యన్నులు మక్కికిమక్కి

చేసెను.”; 3. అసలుకు సరియగునకలు.

మక్క, దే. వి. 1. మాలిన్యము: చూ, మలినము. 1; 2.

చింతలంబితో బొమ్మలకు పెట్టినఅకుకు: అ. క్రి. 3.

కాంతిహీనమగు: చూ, మ్రుక్క; 4: చూ, శోషించు.

పంచ. నా. 2, అ. 179; 5: చూ, మరజించు. య. 3,

అ. 123; స. క్రి. 6. గీటు. అప్పు. య. కాం. 423: చూ,

అక్కు; వా. వి. బ. 7. పునాదులయొక్క చూలిత్రాటికొనను

కట్టెడు కట్టపుల్లులు: బ. 8. పునాదులయొక్క అడ్డంకముల

నిటునటు గ్రుచ్చెడు కొయ్యకునకలు: బ. 9. ఎముకలు:

చూ, కల్యము. 1.

మక్కువ, దే. వి. కూరిమి: చూ, స్నేహము. 1.

మక్క-దే. వి. బ: చూ, మక్కు. 9.

మక్క; వా. వి. రైతు ఈనాదాదునకిచ్చెడు భాగ్యాంకము.

మక్షిక, సం. వి. ఆ. ప్రీ: క్రిమిలూనము, జుద్ర, గండలోలున,

చర్మణ, నీలంగువు. (తె).—ఈగ-ఈగె, ఈవ-ఈవె,

నల్లనియాగ: తద్విశేషములు.—౧. అడవి యాగకు—

జుద్ర, జుద్రక, గోమక్షిక, దంశము, వనమక్షిక. (తె).—

అడవియాగ-అడవిగ, జొట్టిగ-జొట్టిగ-జొట్టిగ;

౨. కణుదురీగకు.—కంటక, కంటకానన, కణ, కౌష్ఠ

కారి, గంధోలి-గంధోలి, గృహిణి, తృణపట్టరము, తృంగ

రోలము, వరటము, వరోలము, విషస్పృకు, హుక

కిటము. (తె).—కందురీగ-కందురు-కడుదురీగ;

కణుదురీగ, కడుదురు—కణుదురు-కనుదురు-

౩. చిన్నయాగకు.—జుద్రదంశిక: ౪. తేనెటీగకు.—

జుద్ర, వతంగిక, పుత్తిక, మధుమక్షిక, సరపు. (తె).—

జొట్టిగ-తేనెటీగ, తూనిగ-తూనిగ, తెరయాగ, పెర

యాగ: ౫. నీరుపట్టుయాగకు.—కుంభీరమక్షిక, హూణి;

౬. పశుమక్షిక-పశుమక్షిక. (తె).—జొట్టిగ-జొట్టిగ-

జొట్టిగ; ౭. బొడ్డిగకు. (తె).—బిరిదె పురుగు-బిరిదె

పురుగు-బిరిదెపురుగు, బొడ్డిగ-బొడ్డిగ; ౮. వర్మికమక్షి

కకు. (తె).—ఈనలు (మిగతవానికి “చూ, సరపు”)

మక్షికాస్తానేమక్షికాపాతక, న్యా. అన్నములోపడిన ఈగను

శ్రీనిపారవేసినచో, మఱియొకఈగ వెంటనేవచ్చి పడినట్లు



ఒకకష్టము తప్పినదనుకొని వెంటనే మఱియొక కష్టము ప్రాప్తించదము.

మఖము, సం. వి. అ. పుం. రూ-మఖము: చూ, యజ్ఞము మఖవంతుడు, సం. వి. న్ పుం. ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షిడు. మఖపుడు, సం. వి. న్. పుం. —పై.—  
మగ, దే. వి. పుం స్వము. “మగవాడు.”  
మగటిమి, దే. వి: చూ, పౌరుషము. 1. (ఇదిచింత్యము.)  
మగటిమి, 1. —పై —; 2: చూ, శౌర్యము. 1.  
మగడు, దే. వి. పురుషుడు. నిర్వ. 1, ఆ. 4: చూ, మనుష్యుడు; 2. భర్త: చూ, సామి. 2; 3. ప్రభువు. రామా. 5, ఆ. 204: చూ, స్వామి. 1; 4. కూడుడు: చూ, హువీరుడు. 2; (వృత్తియందంత్యవర్ణ లోపము. “మగ సామి, మగపొందు.”) మొ.

మగడులేని యాడుది, అం: చూ, అప్రకాశములు.  
మగచెయ్యలు, ద్వ. వి. బ: చూ, సంయోగము.  
మగణము, అం. మూడుగురువులు. “పైకుంరా”: చూ, అష్టగణలక్షణము.

మగతనము, దే. వి. 1: చూ, పౌరుషము. 1; 2: చూ, శౌర్యము. 1.

మగది, దే. వి. మొగది.

మగధము, అం: చూ, దేశములు.

మగధుడు, సం. వి. అ. పుం. వంశావళి వదిపెడువాడు, రూ-మాగధుడు, మధుకుడు: చూ, వంది.

మగనాలు, దే. వి. (మగని+అలు): చూ, పతిపత్ని.

మగనిఅన్న, వా. వి: బావ, బావగారు.

మగని పేరెదనున్న వగలాడి, దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

మగనిపైదోడు, వా. వి: చూ, చేపరుడు.

మగపనులు, వా. వి. బ: చూ, మగచెయ్యలు.

మగపాటి, దే. వి: చూ, మగటిమి. 2.

మగపాడి, దే. వి. 1. —పై.—; 2: చూ, వయికూటమి.

మగపోడుములు, దే. వి. బ: చూ, మగచెయ్యలు.

మగపోల్కికూటమి, దే. వి: చూ, మగపాడి. 2.

మగమానికపువాయి, ద్వ. వి. వజ్రాయుధము. నీలా. 3, ఆ. 8: చూ, హేతి. 4 (బాణము. 1.)

మగమానికము, ద్వ. వి. వజ్రము: చూ, రత్నము. 1.

మగతావాయి, ద్వ. వి: చూ, మగమానికపువాయి.

మగతాయి, దే. వి: చూ, మగమానికము.

మగలాగు, దే. వి: చూ, వయికూటమి.

మగవాడు, దే. వి. 1: చూ, మగడు. 1. విజ. 1, ఆ. 78; 2: చూ, మగడు 4.

మగవాని నడక, అం. (దీనికి ఉపమానములు—వీనుగ, ఎద్దు, సింహము.)

మగవాని వక్షము, అం (దీనికి ఉపమానము—తలుపు.)

మగిడి, దే. వి. శాములవాడు ఊడెడు వాద్యము: చూ, నాగసరము. 1.

మగియించు, దే. న. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు.

మగుడ, దే. ద్ర. పునరర్థకము: చూ, వెండియు.

మగుడబడు, ద్వ. అ. క్రి. మరలు: చూ, వట్టిల్లు.

మగుడు, దే. అ. క్రి. —పై.—

మగుడుచు, దే. ప్రే. మగుడజేయు. రూ-మగుడ్చు.

మగుడ్చు, —పై.—

మగులు, దే. వి. గోడమీడి కప్పు: మదురు-మదులు.

మగులుగోడ, ద్వ. వి. మదురుపెట్టి గోడ—మదురు గోడ.

కళా. 3, ఆ. 68: చూ. మఱుగుగోడ.

మగువ, దే. వి. అడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

మగ్గపుగుంత, ద్వ. వి. సాలెవాడు నేయుటకు గూర్చున్నపుడు

కాలుచాచుకొనెడు పల్లము. హంస. 2. ఆ. 11. చొ:

మగ్గము. 1—(3)

మగ్గము, దే. వి. సాలెవాడు నేనెడు యంత్రము. తద్విశేష

ములు (ఉపకరణములు).— ౧. అచ్చు; ౨. ఆసు; ఆసు:

గ్రోవి; ౩. కారపుఁబడుగు; ౪. కుంచెయ-కుంచె; ౫. (సం)

తంతాతర్చనము; ౬. పంటియ-పంచె, పంటికట్ట, పంచె

కోల, వరచె. (సం).— తనరము-తనరము; ౭. పడుగు

(సం).— అతానము, తంత్రము; ౮. వలక; ౯. పేక;

౧౦. లాక, లాకచేయి, లాకబద్ద. (సం).— ప్రవాణి:

౧౧. లాకకట్టు; ౧౨. సరి; (మిగతవానికి “చూ, సరి. 2.”)

(౧) మగ్గముయొక్క ఉపకరణములు.— (ఇందుకొన్ని

శీర్షికలు కానేరవు.) అచ్చు అతుకుట; అచ్చుబద్ద; అచ్చు

త్రాడు; ఆరిక (తడుపుట); ఆర్చుట (చేయుట); ఊడితెలు;

కండి; గడ్డపాట, గడ్డపలుగు; చేడు; చేడుముల్లు; చుట్టు

కట్టలు, చుట్టుబద్దలు. గుడిబద్దలు; గోఁజు, గంజి; జువ్వలు-

సువ్వలు; దోనియ-దోనె; నాడి; నాడిముల్లు; నేతలాకలు;

బండి; మొలలాకలు; మోకు; మోకుగిలక: సుద్దకడ్డి. (౨)

రాబ్బములోని భాగములు.— అడ్డ; ఆకులు; ఇరుసు; ఊ:

చలు; కదురు; గుంజలు; చెవులనడుమ దారము; చెవుల

పీట; తొక్కుడుపీట; దారము, పోగు, తంతువు. (3);

చొ, మగ్గములకు (మిగతవానికి “చూ, సరి. 2.”)

మగ్గరి, దే. వి. (మగ్గము+అరి): చూ, సాలెవాడు.

మగ్గు, దే. అ. క్రి. ఉక్కుచే చెయ్యగిల్లిచెడు: మగ్గుడుపాటు.

మగ్గుడు, దే. వి. మగ్గుట.

మగ్గుడుపాటు, దే. అ. క్రి: చూ, మగ్గు.

మగ్గూరు, వా. వి ఆధికారము.

మగ్గుము, సం. విజ. మునిగినది: చూ, విగాహితము.

మచ్చ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, మక్కలు; అం. 2. చూ,

వితరులచుక్క.

మఘము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ- మఖము; 2. ఒక

దీవి: చూ, లంక (1).

మఘవంతుడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-మఖవంతుడు

మఘపుడు, సం. వి. న్. పుం.—పై.—

మఘభువు, సం. వి ఊ. పుం: చూ, కుత్రుడు:

మచర్చిక, అం: చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు.

మచ్చిక, దే. వి. రూ-మచ్చికె-మచ్చిక. 1. ప్రేమము; చూ, స్నేహము 1; 2. మోహము. భాగ. 7, స్కం. 48; మార్క. 5, ఆ. 200: చూ, వలపు. 2; 3; చూ, వాంఛ: 4; చూ, బుజ్జగము. 1.  
మచ్చికవడు, ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, మరులుకొను. 1; 2: చూ, స్నేహించు.  
మచ్చికె, దే. వి. చూ, రూ-మచ్చిక.  
మచ్చిక, —వై.—(వాంఛకు-విక్ర. 6 ఆ. 78.)  
మచ్చెకుంటి, ద్వ. వి. (మచ్చెము+కన్ను) 1 చేసలవంటి కన్నులుగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది. కళా. 3, ఆ. 128: చూ, స్త్రీ.  
మచ్చెము, వై. వి.=మచ్చ. 1. చేస: చూ, మత్స్యము. 1; 2. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; 3. చంద్రకళంకము. చూ, లక్షణము. 1.  
మచ్చ, దే. వి. 1. రూ-మచ్చము. గాయపుగులుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2: చూ, పుట్టుమచ్చ: 3: చూ, రూ-మచ్చెము, 3.  
మచ్చమాయ, దే. అ. క్రి. చూ, నశించు.  
మచ్చము, దే. వి: చూ, రూ-మచ్చ. 1. వసు, 8, ఆ. 73.  
మచ్చరము, వై. వి.=మత్సర. 1. చూ, మాత్సర్యము. 1; 2. చూ, విరోధము.  
మచ్చరి, వై. విణ. (మచ్చరము+ఇ) 1.=మత్సర. ద్వేషి: చూ, శత్రువు; 2. చోరుడు: చూ, హారకుడు. 1; 3; చూ, మాత్సర్యశీలుడు. భాగ. 6. స్కం. 273.  
మచ్చరించు, వై. అ. క్రి. 1. చలవట్టు: చూ, సూచకొను. 3; 2. చూ, ద్వేషించు. భాగ. 1, స్కం. 332.  
మచ్చరికము, వై. వి.=మత్సర. 1: చూ, మచ్చరము. 1. హరికృ. 1, ఆ. 84; 2: చూ, మచ్చరము. 2; 3; చూ, పోటి. 1. విక్ర. 5. ఆ. 62.  
మచ్చరికించు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, రూ-మచ్చరించు. 1. విక్ర. 8, ఆ. 8; 2: చూ, రూ-మచ్చరించు. 2. వై. 8, ఆ. 65.  
మచ్చరిండు, వై. విణ.=మత్సర. (మచ్చరి+ఈడు): చూ, మచ్చరి. 3. (వశా. 1, ఆ. 77. (స్వార్థమున ఈడు.)  
మచ్చవెస్తుండు, ద్వ. వి: చూ, పల్లునుడు.  
మచ్చు, దే. వి. 1. మీదకట్టడములేవి మిదైట్లు. అచ్చ. ఆ. కాం. 10: చూ, నదనము. 1; 2. చొక్కుచొడి: చూ, మైదు: 3: చూ, ప్రలోభనము. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1287; 4. వన్నెసరి చూచుకొనుటకు అగపాలెవాడిచ్చెడు వెండి బంగారముల ముక్క, మచ్చుముక్క: చూ, లోహము. 1; 5. మాదిరి: చూ, సామ్యము.  
మచ్చుకత్తి, ద్వ. వి. మోటకత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

మచ్చుముక్క, దే. వి: చూ, మచ్చు. 4.  
మచ్చులు, దే. వి. బ. పెండిబంగారముల మచ్చు కమ్ములు. హంస. 2, ఆ. 181: చూ, లోహము. 1.  
మచ్చుము, సం. వి. అ. పుం = మచ్చెము: చూ, మచ్చుము. 1. మజ్జ, సం. వి. అ. స్త్రీ, వ. పుం. 1. చెట్టుచేప: చూ, నారము; 5. పుం. 2. ఎముకలయందలి నేయి, అస్థిస్నేహము: చూ, స్నేహము.  
మజ్జనము, సం. వి. అ. న. 1.=మజ్జనము పొందు. 2, ఆ. 108 చూ, స్నానము; అం 2: చూ, హాషణము. 2.  
మజ్జనోన్మజ్జనస్వాయము, న్యా. మునుగురు తేలుటకు అల మునుగురు తేలుట.  
మజ్జము, అం: చూ, భాతువులు.  
మజ్జిగ, వై. వి.=మార్జికా: 1 చల్ల, మోరి. (సం).-అరిష్టము కాలశేయము - కాలనేయము, గోరనజము, గోరనము, మనరసము, హాలము-హాళము, దాదాహాశము. తర్వి శేషములు — 1. చల్లతో తడిసినది. (సం).— బెరబ్బి తము-బెరబ్బిత్తము: 2. చేమిరి పెట్టుచల్లకు. — తోడుచల్ల: 3. నీళ్ళుకలియచల్లకు.—కాను. (సం) - కోరము, ప్రమ దితము; 4. పాతికపాలు/ నీళ్లుచేర్చిన చల్లకు (సం).— కంకరము, కచ్చరము, కటురము-కట్లరము, తక్రము; 5. మూడుపాళ్లు నీళ్ళుకలిపిన చల్లకు:— నీరుచల్ల-నీరుమజ్జిగ— నీరుమోరు, చక్క-నీళ్లు-చక్కమజ్జిగ: 6. చల్లపులుసు, తిమ్మనము, మెంతిమజ్జిగ. (సం).—తేమనము, మార్జిక: 2. నగమునీళ్లు చేర్చిన మజ్జిగకు. (సం).—ఉదశ్చిత్తు— ఉదస్యిత్తు. (మిగతవానికి “చూ, ప్రవ్యము.”)  
మజ్జ, దే. అవ్య. (రూ-మజ్జ-మజ్జ-మజ్జ-మజ్జ-మజ్జ— మజ్జ-మజ్జ-మజ్జ-మజ్జ-మజ్జ-మజ్జ-మజ్జ-మజ్జ-మజ్జ-మజ్జ— ప్రశంసనార్థకము. 4, హరి. 5, ఆ. 270: చూ, నేదాసు.  
మజ్జ, దే. అవ్య. —వై.— విక్ర. 8, ఆ. 18.  
మజ్జాకా, వా. వి. తమాషా-తమాకా, శక్తి.  
మజ్జాకూరు, వా. వి. వైసకదహరించిన గ్రామము.  
మజ్జాబతు, వా. విణ: గట్టి.  
మజ్జాది, వా. వి: చూ, మజ్జాత్తు.  
మజ్జ, దే. అవ్య: చూ, రూ-మజ్జ.  
మజ్జనము, వై. వి.=మజ్జన: చూ, మజ్జనము.  
మజ్జరి, దే. వి: చూ, రేనువు. 1-23.  
మజ్జరె, దే. అవ్య: చూ, రూ-మజ్జ.  
మజ్జరే, —వై.—  
మజ్జ—వై —

జాతర, —పై.—

పట్టారే, —పై.—

మట్ట, మి. అవ్య. —పై.—

మట్టారే, మి. అవ్య. —పై.—

మటమట, దే. వి: చూ, రూ-మలమల.

మటమటలడు, దే. అ. క్రి. మండు: చూ, వెలుగు. 5.

మటము, వై. వి.=మరము. పరదేవులు సన్నాసులు లోనగు వారు వసించు గృహము: చూ, సదనము. 1.

మటిక, దే. వి: రూ-మట్టిక, గోరుచిక్కుడు\*: చూ, మొక్కచిక్కుడు.

మటిమము, అం. (మర్యము) వదియక్షరముల కాలము: చూ, తాళములు.

మటుమాయ, దే. విణ. (మాదుడుము + మాయము) రూ-మటు మాయము. 1. మిక్కిలి మాయ; వా. 2. కొత్తిగా కనబడఁ జేయుట

మటుమాయము, —పై.— సా. 2, అ. 114.

మటుమాయకాడు, దే. విణ. మిక్కిలి మాయలుగలవాడు: చూ, వ్యాకృషి.

మటుమాయలాడు, —పై.—

మట్టి, దే. వి. 1. తాటి, కొబ్బరి లోనగువాని ఆకుల కొమ్మ (వృంతము): చూ, శాఖ. 1; 2. ఆవులోనగువాని తోత. భార. విరా. 4, అ. 284: చూ, వాలము. 1; వై. వి. 3 = మఠ: చూ, వామనుడు; 4. గోడకు సున్నముకొట్టెడు కుంచె: చూ, కుంచెయ-కుంచె.

మట్టిగించు, వై. స. క్రి.=మఠ. 1. మట్టచేయు; వా. 2: మట్టమచేయు.

మట్టిగిడును, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మట్టపలక, వై. వి. (మట్టము + పలక) శిల్పులు మట్టము చూచెడు పలక.

మట్టపు బంగారు, వై. వి: చూ, కోరాబంగారు.

మట్టమధ్యాహ్నము, మి. వి. (మధ్యాహ్నము + మధ్యాహ్నము): చూ, పట్టవగలు.

మట్టము, దే. వి. 1: చూ, పరిమితి: వై. విణ. 2.=మఠ. వెలితి: చూ, సొడ్డు. 1; 3.=మఠ. పొట్టి. భాగ. 8, స్కం. 542: చూ, హ్రస్వము; 4. చదను, సమము: చూ, సపాటము (నృత్తియందు హల్లాపరమగుచో మువర్ణము లోపించును. -మట్టపలక మొ.)

మట్టముచేయు, వా. స. క్రి. 1: చూ, మట్టిగించు; 2. ఎన్నటికిని వైకిరాకుండగ అడగఁగ్రొక్క.

మట్టనము, వై. విణ.=మఠ. 1. కులుచైనది: చూ, హ్రస్వము; 2: చూ, పరిమితి. య. 2, అ. 87; 3: చూ, పరిమితము. 2.

మట్టని, వై. విణ.=మఠ: చూ, వామనుడు.

మట్టను. దే. అ. క్రి. (మట్టి + అడు) 1. గమనించు. భాగ.

3, స్కం. 414: చూ, వెళ్లు. 3; 2: చూ, సంవరించు; 3: చూ, వ్యాపించు.

మట్టి, వై. వి.=మృత్తికా. మన్ను: చూ, భూమి. 1.

మట్టిక, దే. వి: చూ, రూ-మటిక.

మట్టిగోడ, వా. వి: చూ, మఱుగుగోడ.

మట్టితైలము, అం. మట్టివలనఁ దీసెడుధృతి: చూ, తైలములు.

మట్టినూనె, అం. —పై.—

మట్టిపగడము, వై. వి: ఇటిక పగడము. (సం.)— ఇష్టక ప్రవాళము, తిక్కటిక—తిక్కటిక. (చూ, రత్నములు.)

మట్టియ, వై. వి. రూ-మట్టె. 1.=మృత్తికా: చూ, మట్టి; దే. వి. 2. మగవానికాలి రెండవ వ్రేలిమించు, రూ-మట్టె. మించు, మెట్టియ-మెట్టె: చూ, భూషణము. 2; బ: 3. అడుదానికాలి రెండవ వ్రేలిమెట్టె కళా. 7, అ. 88. చూ, భూషణము. 2.

మట్టు, వై. వి.=మిత. పొందు. 2, అ. 161: చూ, మితి. 2; 2. పర్యంతము: చూ, పఠకు; 3. కుదురు. భార. విరా.

4, అ. 284: కుదురు, గడ్డిబొద్దు, చుట్టుకుదురు-చుట్టుకుదురు, నెట్టియము-నెట్టెము. (సం.)—ఆధారకుండము; తద్వి.—

౧. గుండుగ చుట్టిన చుట్టుకు చుట్టు: ౨. మోపుక్రింద తల మీదుగా నుంచుకొనెడు చుట్టుకు-చుట్టు; 4. తక్కువ: చూ, సొడ్డు. 1; దే. వి. 5: చూ, వామనుడు; 6: చూ, త్రొళ్లుడు. 3. సా. 1, అ. 23; 7. ప్రదేశము: చూ, స్థానము. 1; 8. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; విణ. 9. మప్పికము: చూ, మితము. 1; స. క్రి. 10: చూ, ఒత్తు. 20. హరి పూ 6, అ. 88.

మట్టుకాకర. ద్వ. వి: చూ, పొట్టికాకర\*.

మట్టుకొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, మట్టుపడు. విక్ర. 1, అ. 139; ప్రే. 2. మట్టుకొలుపు.

మట్టుచేయు, వై. స. క్రి: మట్టిగించు.

మట్టుపడు, వై. అ. క్రి. 1. అడగఁగు. జై. 5, అ. 145: చూ, స్రుక్కు. 4; ద్వ. అ. క్రి. 2. అంటు, ఇరవుకొను, ఇరవుపడు, ఇటుకొను, కుదురుకొను, కుదురుపడు—కుదుర్పడు, కొను, పట్టుకొను, నిలఁబడు-నిలువఁబడు-నిల్వఁ బడు, నిలుచు-నిల్చు, నిలుచుండు-నిల్చుండు, నిలుచుకొను, నూలుకొను-నూల్కొను, నెక్కొను, నెప్పకొను, నెలకొను-నెలవుకొను, పట్టుకొను, పాడుకొను, పాడునిలుచు, మట్టు కొను (మిగతవానికి "చూ, స్థిరపడు"); ప్రే. 3. మట్టు పఱచు. జై. 6, అ. 30.

మట్టుపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. చంపు. ఉ, రా. 5, అ. 11; ఉ, రా. 2, అ. 13: చూ, సంహరించు.

మట్టుబచ్చరి, ద్వ. వి: చూ, దుంపబచ్చరి\*.

మట్టుబీజ, ద్వ. వి. ఒకబీజ: చూ, హ్రస్వగవేదుక.

మట్టమిగులు, ద్వ. అ. క్రి. అతిక్రమించు: చూ, వాయ. 12 (దాటు 6)

మట్టమీలు, —వై.—

మట్ట, వై. వి. 1: చూ, రూ-మట్టియ 1. కారీ. 4, అ. 97: దే. వి. 2: చూ, రూ-మట్టియ. 2; బి. 3: చూ, రూ-మట్టియ.

3; విణ. 4. బట్టచాటులగది. “మట్టయపు” మొ.

మట్ట, ద్వ. వి. దున్నునపుడు కొండతిరుగక నడుమనిలిచెను కొంచెముతావు. పాండు. 3, అ. 24.

మతము, సం. వి. అ. పుం. = మతము ఆశ్రమము: చూ, నడనము. 1.

మత్యము, అం. 1: చూ, మటిమము; 2: చూ, జన్యతాశములు. మడ, దే. వి. 1. ప్రవాహమార్గము. హరి. పూ. 8, అ. 37:

చూ, మార్గము. 1; 2. మడచెట్టు: చూ, పృక్షము.

మడక, దే. వి. 1: మడక, మడుపు; 2: చూ, లాంగలము.

మడగు, దే. అ. క్రి. రూ-మణగు. 1: చూ, నంగు. 2: చూ, నివర్తిలు. మార్క. 6 అ. 208.

మడచు, దే. ప్రే. మడగజేయు: మడుచు-మణుచు.

మడతి, వై. వి. = మడవతి. (దేశ్యమని. శ. ర.) ఆడుది: చూ, త్రి.

మడతుక, —వై.— (దేశ్యమని శ. ర.) స్వార్థమునడిక.)

మడకట్ట, దే. వి. 1. లావుకట్ట: చూ, నేత్రము. 1; వా. 2. వంటకట్టియ. “మీ అడుకులో మడకట్టలుకలవా?": చూ, సమిధ. 2: 3. మడ, మడకట్టచెట్టు: చూ, పృక్షము.

మడత, దే. వి. 1. నలున, ధౌతవత్తము: చూ, వత్తము; 2. బట్టమడుపు: చూ, మడక. 1: 3. కడుపుమీది మడుపు: చూ, తొన. 1; 4: చూ, భక్త్యము: వా. రి: చూ, మతకము. 1.

మడఁద్రొక్కు, దే. స. క్రి. (మడఁగన్ + ద్రొక్కు) తాటాకులు పంక్తివలె వరుసగా అణగఁద్రొక్కు.

మడమ, దే. వి. గుడికాలు. (సం). — స్వార్థి, ఘటి. (శ,

హరి. 6, అ. 108.) చూ, హక్ష్ట. (దీనికి ఉపమానము. — మట్టివండు)

మడమపొల్లు, దే. వి. గారిపాటు సరిగలేక వరి వెన్నులో గింజలు కట్టినవిగాక పొల్లుఅయినది: మడవపొల్లు.

మడయ, దే. అ. క్రి: చూ, మరణించు.

మడవ, దే. వి. (మడ + వా.) మళ్ళకు పాదులకు పీళ్ళుపాటెడి కాలవముఖము. కళా. 4, అ. 98.

మడవచేస, దే. వి. ఒకచేస: చూ, మత్స్యము. 1.

మడవపొల్లు, దే. వి: చూ, రూ-మడవపొల్లు.

మడపు, దే. అ. క్రి. 1. విముఖమగు: చూ, లేటమొగమువడు; 2. నిష్ఫలమగు.

మడి, దే. వి. 1. వడగ-వడిగమడ-వడిగమెడ-వడిగెమడ, చూ, హూదిని (నది); 2: చూ, మడత. 1; 3. వరిపొలము: చూ, భూమి. 1; విణ. 4. వరిశుద్ధము: చూ, శుద్ధము. 3; 5. అచారము, శుభి: చూ, వక్షనము. 1; 6. (పృత్తియందు ఉత్తర

వదలైన మధుగు శబ్దమునకు ఆదేశముగావచ్చెడిదావము. “ఇసుమడి-ముమృడి. మొ.”)

మడికట్టు, ద్వ. వి. 1. రూ-మడికట్టు-మడికట్టు: చూ హస్తము. 1; వా. అ. క్రి. 2. రూ-మడికట్టు. ఆరవేయఁబడినవత్తము

ధరించు: మడిగట్టుకొను; 3. రూ - మడిగట్టు - నలుప్రక్క

లను గట్టుచేసి మడిగాయేర్పఁచు: మడిగట్టుకొను.

మడికాసు, దే. వి. వె.డి: చూ, లోహము. 1.

మడికాసుగట్టు, దే. వి. తెలాసము: చూ, వర్షతము.

మడికాసుమఱచేను, దే. వి: చూ, చివులు.

మడిగట్టు, వా. వి. 1. చేపగట్టు; అ. క్రి. 2: చూ, రూ-మడికట్టు. 2; 3: చూ, రూ-మడికట్టు. 3.

మడిగట్టుకొను. వా. అ. క్రి. చూ, మడికట్టు. 2-3.

మడిచేలు, ద్వ. వి. (మడిచిన + చేలు) వైష్ణవస్త్రీలు ముందు

నుండియెల్లి చెనుకకు చెప్పుకొనుకొకచేలు: చూ, మైజాణు-మడిచేలు, దే. వి. మడియందు వైరగు నల్లపెనలు: చూ, స్తంబిరి (పెనర.)

మడిమ, అం: చూ, కళాస్థానములు.

మడివంచ, వా. వి. ఆరవైచినబట్టు: చూ, వత్తము.

మడిబట్ట, వా. వి. — వై. —

మడిమంచ, దే. విణ. బలహీనము. స్వా. అ. 8. 28. రూ-మడి

మంచము, నిస్సత్తవ-నిస్సత్తపు. (సం). — అశక్తి, గ్లాని.

మడిమంచము, —వై. —

మడియందు, దే. విణ. మూఁడు. సా. 2, అ. 127: చూ, స్తంబిరు.

మడియాల, దే. వి. రూ-మడియాల: చూ, రజకి.

మడియించు, దే. స. క్రి. చంపు. సా. 2. అ. 37. చూ, సంహరించు.

మడియు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, మరణించు; 2: కిష్ట-తునుగు-మడియుట, దే. వి: చూ, మరణము.

మడియుగారి, వా: వి. చూ, మమ్ము. 1.

మడిపాల, దే. వి. చూ, రజకులు.

మడినంది, దే. వి. (ఇతరులు అంటఁగూడనిది) ఆరవైచిన బట్టలు. దేవుఁడు లోనగునవిగల నంది: చూ, నంది.

మడినంది, దే. వి. (రామా. 4, అ. 164): చంక - చంకీలి - చక్కిలి. (సం). — కక్షము, కక్ష్య, దోర్మూలము, బాహు

మూలము. (చూ, హస్తము.)

మధుగు, దే. వి. (రూ-మడుపు-మధు-మణుగు-మణువు) 1.

గుణము. “దీనికిది యెన్నిమధుగులు హెచ్చు.”: చూ.

రెట్టి; 2. ప్రాదము: చూ, సరస్సు. 1; 3. కొలను. వంచ.

నా. 3, అ. 340: చూ, సరస్సు. 1; 4. వరిశుద్ధి: చూ, సుద్ధి.

2; 5. వరిశుద్ధవత్తము. సా. 2, అ. 14: చూ, వత్తము:

6. ఎనిమిదివీసెల కొలఁది, బారువలో ఇరువదనపంకు; 7,

అడఁకువ: చూ, విసయము. 1; బి. 8. అకుమడుపు.

రుక్మి 5, అ. 57: చూ, పృత్తవర్ణము; విణ. 9: చూ, మడి

4; అ. క్రి. 10: చూ, వంగు. హరిశ్చ. 1, అ. 5, అ. 73;  
 11: చూ, ప్రకుక్. 4. కి, హరి. 2, అ. 58; కి. హరి. క. అ. 13.  
 మధుఁడు, దే. ప్రే. చూ, రూ-మడఁడు.  
 మధువు, దే. వి. 1: చూ, మధుఁగు. 5. అని. 5, అ. 31;  
 2: చూ, మడఁక. 1; బి. 3: చూ, రూ-మధుఁగు. 8; స.  
 క్రి. 4. చంపు: చూ, సంహరించు.  
 మధువు, దే. వి. అ. క్రి: చూ, రూ-మధుఁగు.  
 మడేలు, వా. వి: చూ, రూ-మడియాల.  
 మడ్లు, దే. వి. అ. క్రి: చూ, రూ-మధుఁగు. (గుణమునకు. —  
 పాండు. 3, అ. 137).  
 మడ్డి, దే. వి. 1: చూ, బంధురము. 4; విణ. 2: చూ, న్నట్టుఁడు.  
 మడ్డిపాలు, దే. వి. బంకగానుండు నొకరసము.  
 మడ్డు, దే. వి. ఇనువగుండు. ప్రళ. 5, అ. 80: చూ, రాయి.  
 మడ్డుకత్తి, ద్వ. వి: చూ, మడ్డుకత్తి.  
 మడ్డువు, సం. వి. కి. పుం. 1. గుమ్మట, తుడుము: చూ,  
 వీణె; అం. 2: చూ, ఆనంద వాద్యములు.  
 మణుఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మడఁగు. 1-2.  
 మణి, సం. వి. ఇ. పుం, స్త్రీ. 1. రూ-మణి. పచ్చదాయి  
 లోనగునది (అశ్వశాతి): చూ, రత్నము. 1; 2. ముత్యము  
 లోనగునది (అనశ్వశాతి): చూ, రత్నము. 1; 3. రతనము:  
 చూ, రత్నము. 1; 4. నంద, ముంత: చూ, పాత్రము. 6;  
 5. = మని: చూ, మడికట్టు. 6. గొట్టెమెడపన్ను: చూ,  
 న్నన్యము; 7. మగవాని కామచివర: చూ, శిశ్నము; 8.  
 ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము; అం 9: చూ, క్రియలు;  
 10: చూ, అసంయుత హస్తములు.  
 మణికట్టు, వా. వి: చూ, రూ-మడికట్టు.  
 మణికము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాఁగు. ముంత (అని  
 కొందఱు): చూ, పాత్రము. 6; అం. 2: చూ, రదక్షతములు.  
 మణికాచము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెంపలి\*.  
 మణికారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రత్నములను సానఁబట్టు  
 వాడు: చూ, సానలవాఁడు.  
 మణిగ, దే. వి. (రూ—మణిగ—మణిగె—మణిగె): చూ,  
 దుకాణము. 1.  
 మణిగణనికరము, పా: చూ, వృత్తము, 1. “న-న-న-న-న.  
 9 యతి. 15వ ఛందస్సు”)  
 మణిగము, దే. వి. రూ మణివము. ఆదికారము: చూ, రసము. 1.  
 మణిగాసనము, దే. వి. సన్నపన్నపు పూత: చూ,  
 సమాలంభము.  
 మణితము, సం. వి. అ. న. రూ-మాణితము. 1. రతికాలము  
 నందలి గళరవము: చూ, స్వరము. 2; 2. కోకిలధ్వని:  
 చూ, స్వరము. 2; అం. 3: చూ, రతిధ్వనులు.  
 మణిడిపిక, పా: చూ, వృత్తము. 1. (మొదటి పాదము.—  
 “న-భ-భ-న-భ-న గణములు. 13 యతి; రెండవ పాదము—  
 “న-న-న-న-న-భ-న గణములు. 14 యతి; మూడవ

పాదము.—“న-భ-ర-న-న-న-న-న గణములు. 12 యతి;  
 నాలుగవ పాదము—“న-భ-ర-న-న-జ-గురువు 12 యతి.)  
 మణిపూరకము, అం: చూ, పక్రములు. (వెన్నెముకయందలి  
 పట్టుకములలో నొకటి.)  
 మణిపూరము, అం. —వై.—  
 మణిప్రవాళము, సం. వి. అ. పుం, న. రెండుభాషలు కలిసిన  
 కవిత్వము: చూ, మాటలల్లుట.  
 మణిబంధము, సం. వి. అ. పుం. 1. = మని. చేతిమనికట్టు:  
 చూ, హస్తము 1; అం. 2: చూ, అధమక్షేత్రములు.  
 మణిబంధములు, అం. (ముంతేతలు) 1: చూ, లక్షణాంగములు  
 (పురుషునకు—ముడునులు కనిపించుచున్న దుఃఖి. మిక్కిలి  
 కుఱచయైన రాజు. మూఁడు రేఖలున్న మణిఖచిత భూషణ  
 ముల దరించును.) 2: చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు. (లావైన  
 పతి చచ్చును.)  
 మణిబిందుమాలిక, అం: చూ, దంతక్షతములు.  
 మణిభూషణము, పా: చూ, వృత్తము 1. (“ర-న-భ-భ-ర  
 గణములు. 10 యతి. 15వ ఛందస్సు”).  
 మణిమంత్రోషదాదిసిద్ధి, అం: చూ, కళలు.  
 మణిమాల, పా: చూ, వృత్తము. 1. (“త-య-త-య గణ  
 ములు. 7. యతి. 12వ ఛందస్సు”)  
 మణిరంగము, పా: చూ, వృత్తము. 1. (“ర-న-న గురువులు.  
 6 యతి. 10వ ఛందస్సు”).  
 మణిరంజనము, సం. వి. అ. న. వర్ణపుణేకు.  
 మణివకాఁడు, దే. విణ (మణివము + కాఁడు): చూ, పారు  
 వత్తెపుకాఁడు.  
 మణివము, దే. వి: చూ, రూ-మణిగము.  
 మణివరులు, దే. వి. బి: చూ, ధన్యము.  
 మణివీల, వై. వి. = మనశ్శిలా. కింభర. (శుద్ధి.—సున్నపు  
 నీళ్ళతో రెండుజాములు దోలాయంత్రమున వండినశుద్ధి):  
 చూ, రాయి.  
 మణిసూత్రన్యాయము, న్యా. పూసలలో దారమువలె లోపలకలిసి  
 యుండుననురీతి.  
 మణిస్థానప్రయోగము, అం: చూ, తంత్రములు.  
 మణిచకము, సం. వి. అ. పుం. చాదిసివెండి: చూ, లోహము. 1.  
 మణుఁగు, దే. వి. అ. క్రి: చూ, రూ-మధుఁగు.  
 మణుఁగుబూలు, ద్వ. వి. బి. కుజేరమూలమను భక్త్యము:  
 చూ, భక్త్యము.  
 మణుఁడు, దే. ప్రే: చూ, రూ-మడఁడు.  
 మణువు, దే. వి. అ. క్రి: చూ, రూ-మధుఁగు.  
 మణేదారు, వా. వి. మునసబునకు సహాయకారి.  
 మతంగజము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు: చూ, హస్తీ.  
 మతంగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకఱుపి: చూ, సన్న్యాసి;  
 2. రూ-మాతంగుఁడు: చూ, మాదిగ.  
 మతకము, దే. వి. 1. కపటము: చూ, సూక్ష్మము. 2; 2: చూ,  
 మాయము. 1; 3: చూ, స్నేహము. 1,

మతకరి, దే. విణ. (మతము + అరి) మాయావి: చూ, వ్యాకృహి.

మతము, సం. వి. అ. న. అభిసాయము: చూ, స్మృతి. 1; 2. అంగీకారము: చూ, సమృతి. 1; 3: చూ, కాత్తము. 1; 4. సమృతము: చూ, స్వీకృతము. 1; 5. తెలియఁజెడినది: చూ, వ్యక్తము. 2; 6. పూడింపఁజెడినది: చూ, సస్యప్రము. 2; 7. కులాచార సద్దతి. తద్వి. —తై నము మొదలగు మతములు పెక్కులు గలవు (చూ, మతములు, హిందూ మతము).

మతములు, అం. 1. వైష్ణవము, మార్వము, స్మార్తము; 2. వైష్ణవము, శైవము, శాక్తము, గాణపతము (గాణపత్యము), సౌరము, కాపాలికము. (కాపాలము); 3. ద్వైతము, అద్వైతము, విశిష్టాద్వైతము. (చూ, త్రయము).

మతలఱు, వా. వి. 1. ఉత్తరము పైవిలాసము వ్రాయురీతి: చూ, శిరోనామ. “మహారాజశ్రీ... వారికి, బ్రహ్మశ్రీ... వారికి”. ఇత్యాది; 2. ఉత్తరములోని అంశముల గమనిక: 3: చూ, ముసాయిదా.

మతల్లిక, అం రూ-మాతల్లిక: చూ, శ్రేష్ఠ వాచకములు

మతాఱు, దే. వి. రూ-మతాఱు: చూ, దాణసంచు.

మతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ 1. =మది. కాత్తవించనాదులచేఁ గలుగు సర్వనిర్ణయ జ్ఞానము: చూ, హృద్దేయము. 2; 2: చూ, వాంఛ; 3. తలఁపు: చూ, స్మృతి. 1; అం. 4: చూ, సంచారి భావములు. (“ఔనొను. దాశరథి పరతత్వరూపమే కాకున్న నిత్యైత్యైత్యం గాన్నించునే: యోసరమా: యదియు నా కిందుక తాగ్యమనియే తలంచెద”).

మతిరేవలార్దరీయనీ, న్యా. బలముకన్న బుద్ధియే గొప్పది.

మతోత్తము, అం: చూ, తంత్రములు.

మత్కుణము, సం. వి. అ. పుం. 1. =మొగటి. నల్లి: చూ, రక్తాంగము. 4; 2. కొమ్ములులేని యేనుగు: చూ, హస్తీ; 3. నారికేళము\*: చూ, స్కంధపలము.

మత్కుణుడు, సం. వి. అ. పుం. గడ్డము మీసము లేనివాడు: చూ, సౌవిదల్లుడు.

మత్త, అం. (హంసశ్రేణి): చూ, వృత్తము. 1. (“మ-భ-స గురువులు. 7 యతి. 10వ ఛందస్సు”).

మత్తకాశిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-మత్తకాశిని. 1. మదము చేత ప్రకాశించునట్టి ఆడుది: చూ, శ్రీ; 2. ఆడుది: చూ, శ్రీ.

మత్తకాశిని, —వై.—

మత్తకోకిల, పా: చూ, వృత్తము. 1. (“ర-స-జ-భ-ర. 11 యతి. 18వ ఛందస్సు”).

మత్తగిలు, వై. ఆ. క్రి. =మత్త: చూ, మదిండు. 1.

మత్తత, వా. వి: మదటతనము.

మత్తమయారము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (“మ-త-య-న గురువులు. 8 యతి. 13వ ఛందస్సు.”)

మత్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. మదముపట్టిప యేనుగు: చూ, హస్తీ; విణ. 2. మదముపట్టినది,

మత్తల్లిక, అం: చూ, రూ-మత్తల్లిక.

మత్తల్లి, అం. 1: చూ, కరణములు; 2: చూ, హవాచలు.

మత్తవారణము, సం. వి. అ. పుం. 1. బుఱగుడింపు: చూ, లోడు; 2: చూ, మత్తము. 1.

మత్తహంసిని, అం: చూ, వృత్తము. 1. (“జ-త-స-జ గురువులు. 7 యతి. 13వ ఛందస్సు”).

మత్త, వై. వి. =మద. మత్త: చూ, మంపు

మత్తక్రీడి, అం: చూ, వృత్తము. 1. (“మ-మ-త-న-న-న-న-న వగణములు. 9-17 యతులు. 20వ ఛందస్సు”).

మత్తాఱు, దే. వి: చూ, రూ-మతాఱు.

మత్తాలంబము, సం. వి. అ. న: చూ, ఉపాక్రయము. (తె.)— కటకటాలు, కటకటాకములు (మత్తాలంబము చింత్యము).

మత్తి, వై. వి. మదము: చూ, మత్త.

మత్తికాఱు, ద్వ. వి: చూ, వలపుకాఱు. ఉ. హరి. 5, అ. 149.

మత్తిల్లు, వై. ఆ. క్రి. =మత్త: చూ, మదిండు. 1.

మత్తు, వై. వి. =మత్త-మద: చూ, మత్తి.

మత్తుడు, సం. విణ. 1. మదట: చూ, శౌండుడు; 2: చూ, హృష్టుడు; 3: చూ, సోమరి.

మత్తేభవిక్రీడికము, అం. (మత్తేభము: చూ, వృత్తము. 1. (“స-భ-ర-న-మ-య-వ. 14 యతి. 20వ ఛందస్సు”)

మత్తరకృత్తు, అం: చూ, పద్ధతగ్రామ గత మూర్చనలు.

మత్తరము, సం. వి. అ. పుం. 1. =మచ్చరము: చూ, హంస.

7. 2. క్రోధము: చూ, రోషము; విణ. 3. ఈర్ష్యకలది; 4. క్రోధము గలది: చూ, రోషము; అం. 5: చూ, హేయ గుణములు; 6. (మాత్సర్యము): చూ, అరివర్గములు.

మత్స్యండి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-మత్స్యండి. కందచక్కెర: చూ, శర్కర. 1.

మత్స్యండి, —వై.—

మత్స్యదాని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. చేవలబుట్టు, కువేటి: చూ, వరి. 1.

మత్స్యపిత్త, సం. వి. అ. శ్రీ కటుకరోహిణి\*: చూ, శకులాదని.

మత్స్యబంధనము, సం. వి. అ. న: చూ, వరి. 1.

మత్స్యబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

మత్స్యము, సం. వి. అ. పుం. 1 (రూ-మచ్ఛము-మత్స్యము)=

మచ్ఛము. (హంసము హరించుచున్న హస్తీంచునది); అండజము, అనిమిషము—అనిమేషము, అప్పుచరము, అంబుచరము, అత్యాశి, కచరము, క్షత్త, గోనర్లము, చవలము, జలపిప్పకము, యుషము, పృథురోమము, పోటగళము, మీనము, విసారము, వైసారిణము, శంఖ రము, శకులి, (తె.)—చేప, (జ) తెఱగంటి, నీటికెదురెక్కు పుట్టుపు, మచ్ఛము-మచ్ఛము, మరునిదాలు, మిలు-మీను-మీలు, వాలుగ; తద్విశేషములు— ౧. అండాలుపు; ౨. అంబుకేళము, అవసాధ్యము, ఉదాసి, జలహూర్మము. శిశు కము, మీనడింభము. (తె.)—ఉలచచేప, ఉలచమీను, ఉలన-ఉలచ, ఉలచమీను; ౩. అంబుగజము, అంబుకంబకము

అంబు కిరాతము, అంబు మర్కటము, అపహారము-  
అపహారము, అనిదంష్ట్రము, ఆరామము, కుంభి, కుంభి  
రము, క్షీరకల్పము, గిలగ్రహము, గ్రాహము, చపలాం  
గము, చులుక, జలకంటకము, జలకపి, జలజిహ్వము,  
జలరూపము, జలసూతరము, జలసూచి, రుషము, రుషా  
శనము, నక్రము, మకిరము, మరోలి, మాయాదము,  
మీనరము, వార్పటము, శంకమారము, శిఖరము, ప్రాద  
గ్రహము. (తె.)—కడలిరా తత్తడి. సిదతమొనలి—సిదత  
మొనలి, మరువిదాలు, మొనలి; ౪. కుంభిరము—కుంభిలము,  
గిలగ్రహము, గోముఖము, నక్రము. (తె.)—కాటుమొనలి;  
౫. అకూపారము, అపహారము—అపరాహము, అపహార  
కము, కూర్మరాట్ట, జలకిరాటము, జలగ్రహము, జలహస్తీ,  
జలాంటకము, జలాండకము, తంటునాగము, తంటువు  
(తె.)—అగడు—నెగడు—నెవడు—నీటిదయ్యము; ౬. అతి  
శృంగకము, శృంగి. (తె.)—కొమ్ముచేస, పాచుమీను;  
౭. (తె.)—అరిజ, అరుజ. తద్వి. కల్లంజ, పుల్లంజ  
మొ.; ౮. అశఫరము, తిమింగిలము, దండపాలము;  
౯. అపహారము, గ్రాహము; ౧౦. అనిపుష్పము, చపలాం  
గము, జలకపి, జలచరము, జలౌకనము, నీరాటము, శింశు  
మారము. (తె.)—నీరుద్రిమ్మరి; ౧౧. ఆలస్యము, ఓహేజీ,  
జలసూతరము. (తె.)—నీరుపండి; ౧౨. ఇంచాకిము,  
జలవృక్షము. (తె.)—విలుచేస, రెయ్య-రొయ్య; ౧౩.  
ఇల్లిశము-ఇల్లిశము, ఇల్వలము, గాంగేయము, జలతాలము,  
జలవాపికము, ప్రోస్థి, రాజశఫరము, వారికర్పూరము,  
శఫరాదిపము, శఫరి. (తె.)—ఇల్లవ, ఇల్లిసె, ఇల్లెము, ఇల్లెన,  
బేడిన; ౧౪. ఉచ్చింగటుడు, తృణగండము; ౧౫. ఉద్దండ  
పాలము; ౧౬. ఉద్రము—ఉద్రము. జలమార్గారము, జలా  
టువు-జలాటువు, జలనకులము, జలదీపాలము, జలప్లవము,  
నకులప్లవము, నీరాటువు. (తె.)—నీరుసిద్ధి; ౧౭. ఉరగము;  
౧౮. ఎల్లమీను (చూ, నర్పము, రోహితము); ౧౯.  
పిరంగము; ౨౦. కంకత్రోటము, జలవృధము, జలసూచి.  
(తె.)—గర్దముక్కుచేస; ౨౧. కంటకాస్త్రీలము, కుజ్జిశము,  
కుడిశము, కులిశము-కులిశము-కులీరము, కులిశము-కులే  
శము-కులేశయము, కులేటము. (తె.)—గుడి, గుడిజెల్ల;  
౨౨. కజ్జలి; ౨౩. కరండి, జలేశయము, మాకము,  
శంఖరము; ౨౪. (తె.)—కరవాడు-కలవాడు, వట్టిచేస,  
వరుగుజేస; ౨౫. కర్షపలము; ౨౬. కలకము, గండో  
లము, గజోత్పాహము, శకిలి-శకులి, శకులము, శకులార్ప  
కము. (తె.)—కుచ్చుమీను, బేడిన, బేడినమీను, లంజబేడిన;  
౨౭. కలభము; ౨౮. కవయ, కవిక, క్రకచప్పిడి, రాజీ  
వము. (తె.)—కొలువానములు, చొలు-చొట్ట-చోలు, చోలు  
బుడుత, సొలు-సొట్ట-సొలుచేస; ౨౯. కిళ్ళపము-కాళ్ళపము;  
౩౦. కాకోచి, కాకోచికము, జలవాపికము; ౩౧. కాతరము,  
కాతలము; ౩౨. కుందిక, కుంభిలము, కుంభీరము, కుచి  
కము; ౩౩. కుడుంగము; ౩౪. క్షుద్రజలచరములు.—  
కులాటము; (తె.)—ఎరచిల్లి పురుగు, కత్తరి, కురుమింద,  
కొయ, గవ్వము, చుట్టుడుగుల్ల, తలకప్ప, తెలిదెమ్మకరి,

నసిమిరి, నాచుడు, నిర్మాక, నీటికుమ్మరి పురుగు; నీటిగె,  
నీరుగుట్టు, నీరుపాప, నీరెన, నీర్పురి, నులిగుల్ల, ప్రాచి  
పురుగు, బంగరు పురుగు, రుండము, వెల్లపోలిక; ౩౫.  
కోంతణము; ౩౬. క్రోడీముఖము, ఖడ్గము, గండకము—  
గడకము, గడము, గలానిలము, శకులార్పకము. (తె.)—  
గెండ-గెండె; ౩౭. క్షిణినిశ్వాసము, శింశుమారము—శిశు  
మారము; ౩౮. క్షద్రాండమత్స్య సంషాతము, పోతాదా  
నము; ౩౯. గాంగటకము—గాంగటము—గాంగపేయము,  
గాంగేయము; ౪౦. గరమ్మి; ౪౧. గండుపది. (తె.)—  
ఆడు ఎల్ల (ఆడెల్ల) (చూ, నర్పము); ౪౨. గర్గరము,  
గర్గాటము, యోగనాలిక; ౪౩. గర్జకము; ౪౪. గవాచి; ౪౫.  
గుడము; ౪౬. గుల్మము; ౪౭. గోమీనము; ౪౮. గ్రామ  
మధురిక, మధురము, మధువు. (తె.)—బొమ్మడాయి;  
౪౯. మర్జుటము; ౫౦. చంద్రచందల; ౫౧. చిత్రఫలకము,  
చిత్రఫలము, చిత్రఫలి, ఫలకి; ౫౨. చిరిచిమము-చిరిచి  
మము-చిరిచిమము-చిరిచిమము. (తె.)—తేలుమీను; ౫౩.  
చులుపి; ౫౪. చులుకి; ౫౫. చిత్రవదాలము, చిత్రవల్లికము,  
పాతీనము, నహాప్రదంష్ట్రము. (తె.)—కొలు-కొట్ట, కొట్ట  
మీను, పాతీనము, బేడిన; ౫౬. చీరము; ౫౭. చాగలకము;  
౫౮. డాక్కుటము; ౫౯. చూ, తిమి; ౬౦. త్రికంటకము;  
౬౧. నీరుకోడికి.—(చూ, పుంజ); ౬౨. నీటిగుట్టమునకు—  
(చూ, హయము); ౬౩. కాలము; ౬౪. సిర్పల. (తె.)—  
ఉప్పుజేస; ౬౫. మటికొన్ని చేసలరకములు—(తెలుగు  
పదములతో వ్యవహరింపఁబడునవి)— అంబువత్కెర;  
అల్లెదము-అల్లెదమ్ము; ఆకుజెల్ల; ఇంగిలాయి; ఇనుకదొందు;  
ఈసపిట్ట; ఉలుజ; ఉల్లాకుజేస; ఉల్లికుచ్చడము;  
ఎరచిల్లిపురుగు; ఒల్లెంక; కడిసిల; కదిర; కనుగుజేస;  
కల్లరజా; కాగిన; కుంటముక్కు; కూరముక్కు; కొరడు;  
కొరద; గెజ్జె; గొల్లదొందు; గ్రుడ్డింగిలాయి, చందమామ  
వత్కె; చందువాచేస; చాటు, చాటుమీను; చిత్తర; చీరచింపు;  
చుక్కకార; చుక్కపిల్ల; జెల్ల; పేకి; తిమిరమీను; తిరిర;  
తిటికి; తూర-తూల; పండుజేస; తెల్లనార; తొల్లిక; దాసరి  
కొయ్య; దొందు; నాగపెంజెర; నీరుపాపర; వత్కె; వయ  
జాటుతట్ట; వల్లికతట్ట; వరిగియ-వరిగె, వట్టమీను; పాల  
చేస; పాలచొలు; పుత్తడికాసు; పులన; పులుచు; పుల్లరజా;  
పులిమెకము; పూజేస; పూమేను; పూలమట్ట; పైకొలు  
మట్ట; పొట్టపెంజెర; పొనుగుజేస; పొరకచేస; పొలన;  
పొసఁతెక్కు; బుడ్డవత్కె; బొంకప్ప; బొందవత్కె; బొచ్చె;  
మంగలవత్కె; మట్టిగిడును; మడవచేస; మలుగు;  
మాచెనవత్కె; మాతగొరక; మిసి; మిసికల్ల; ముకుందమ్మి;  
ముచ్చంగి; ముత్తెచేస; ములువాలగు; మెత్తడి; మేన;  
మొట్టె; మోరవత్కె; రాతిగొరక; రామ; లత్తిచేస;  
సంజరము-వజ్జరము, వంజ, వందొందు; వడగవ్వ; వాలుగ,

బాణగఁజెరి, బాణగఁజాము, బాణపు; వింజిరి; వెలియెట్టి; సోరంగి. ౬౬. మిసడింధము:—ఉలావి. అం. 2. మర్జ్య చేశము: చూ, చేశములు; 3: చూ, మర్జ్యనరారము; 4: చూ, ఆననములు.

మత్స్యశాస్త్రము, సం. వి. ౪౬. ప్ర. 1. పొన్నగంటికూర: చూ, శీతసారము; 2: సోమచకూర.

మర్జ్యనరారము, అం: చూ, లవరారములు.

మథనము, సం. వి. అ. న. ఉన్నంధము, రథమథనము, రథమథము. మంధనము. (తె)— చిలుగుడు, చిలుగుడు, తరి, రథమథ-రథమథ, రథమథ.

మధిండు, సం. న. క్రి: (తె)-గిలరండు, చిలుగు, తరుచు-తరుచు-తరుచు, పురుకు.

మధిరము, సం. వి. అ. న. 1. నీళ్ళులియని మట్టిగ; పిణ.

2. త్రవ్వబడినది; 3. ఒరయబడినది.

మదంతి, అం: చూ, శ్రుతులు.

మదకలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మదపుచేనుగు; విణ. 2. మత్తచేశ వత్తముకాని మాయకలది.

మదకు, వై.విణ.1=మద: చూ, మత్తరూ. 1; 2. మత్తరాయి, దిమ్మరి-దిమ్మరి: చూ, ప్రీ.

మదకుతనము, వై. వి.=మత్తత్వ: మత్తత.

మదకుయేనుగు, ద్వ. వి. గంధిరవేడి: చూ, మదపుచేనుగు.

మదనకంటకము, సం. వి. అ. పుం: ఉదర్కము. (తె)— ఉమ్మెత్తములు.

మదనకామేశ్వరిచేశము, అం: చూ, రేహ్యములు.

మదనగంధులు, రే. వి. బ: చూ, రాన్యము.

మదనచేతులు, రే. వి. బ: 1 తనావి, దంతియదంతె, దూలము.

(సం.)-తందకము తుల, స్థూలము (చూ, స్తంభము.తద్వి.

2: ఆర్థవాపు. 3: ఆర్థదూలము. 4: ఓదంగి.

మదనదర్శనము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (“భ, న, జ, ర, జ, గురువులు. 11 యతి. 16వ చందస్సు.)

మదనము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆమని: చూ, సంజరము.

3: 2. ఉమ్మెత్త\*: చూ, హలాపుష్పము; 3. మంగ\*: చూ, శ్వసనము. 3; 4.=మయినము: చూ, నిర్వకము; 5.

ఒకవక్తి: చూ, కంజలము; 6: చూ, మర్లమాతంగి\*; అం. 7: చూ, జన్యతాములు.

మదనవిలసితము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (“న, న, గ. యతిలేదు. 17వ చందస్సు”)

మదనవృత్తము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (ఇది వసంత తిలకవలనే నడచును. 9 యతి.)

మదని, సం. వి. ఈ. ప్రీ. జవాదిపిల్లి: చూ, సంకువు.

మదనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

మదపుచేనుగు, ద్వ. వి: చూ, మదకుయేనుగు.

మదమడచు, మి. న. క్రి. (మదము+అడచు) చంపు. జై.

6, అ. 58: చూ, సంహరించు.

మదము, సం. వి. అ. పుం. 1.=మదా. క్రొవ్వ: చూ, హామిర; 2. పినుగురొవ్వ: చూ, హామిర; 3. సాఁడు: చూ, రేకస్సు. 1; 4. పినుగురేకస్సు: చూ, రేకస్సు. 1.

(చూ, హామిర); 5. కస్తూరి: చూ, మదాహ్వాము; 6: చూ, హాంకారము; 7: చూ, సంరోషము; అం. 8: చూ, సంచారి

భాషములు. (అమ్మపువ్వు: బున: గవివరులు మధురమధు

సాన వ్యామత్తర చూలమే. కేలుమే సోలుమే వివిధగతుల

తెలుగువారికిగలి; 9: చూ. కేయగుణములు; 10: చూ, గలమడములు; 11: చూ, అరివర్గములు.

మదములు, అం. 1. (పినుగురొవ్వు మదము వినిమిదిబోట్ల

బట్టును.)—౧. చెక్కినకూర.—దానము, ౨. కన్నులకు.—

నీళ్ళు, ౩. చెప్పులకు.—సాగరిము, ౪. రాండముచివరకు.

శీతరము, ౫. చనుమొనలకు.—బిడ్డము, ౬. మేహమునకు.

మదము, ౭. హృదయమునకు—మర్మము, ౮. చరణ

ములకు.—మేళము పుట్టును: చూ, హస్త; 2. బిడ్డి.—

౧. ఉత్పాదము. (ప్రేమదములు) — ౧. దిద్దామదము,

౨. దనసుదము, ౩. కులమదము; 3 (అష్టమదములు).—

౧. అన్నమదము, ౨. అర్జుమదము, ౩. శ్రీమదము, ౪.

విద్వామదము, ౫. కులమదము, ౬. రూపమదము, ౭.

ఉద్యోగమదము, ౮. యౌవనమదము. (లేక) ౧. దాన్య

సంగ్రహ, ౨. దన, ౩. మాన్యత్రేత, ౪. విద్య, ౫. సత్తుల

ప్రసూర, ౬. సౌందర్య, ౭. ఉత్తమ గ్రామనివాస, ౮. యౌవనమదములు.

మదయిత్తువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మేళము. 1.

మదరేఖ, అం: చూ, వృత్తము. 1. (“మగణ సగణ గురువు

లతోగూడినది. 7వ చందస్సు.)

మదల, వా. వి. అలుడు: చూ, సోమరి.

మందలతనము, వా. వి. చూ, విలంబము. 1.

మదస్థలితము, అం: చూ, కరణములు.

మదస్థానము, సం. వి. అ. న. కల్లరాగెడి యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

మదహర్తి, వై.వి. మదహస్తి. మదపుచేనుగు: చూ, హస్త;

మదాంజరము, సం.వి.అ.పుం. ఇంద్రుని ఏనుగు: చూ, హస్త.

మదావళము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్త.

మదాహ్వాము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మృగమదము.

మది, వై. వి. 1. గుండె: చూ, హృదయము. 2; 2=మతి.

బుద్ధి. ఉ. హరి. 5, అ. 101: చూ, హృల్లేఖము. 2.

మదిండు, సం. అ. క్రి. 1. క్రొవ్వ: చూ, మబ్బుకొను; వై.

అ. క్రి. (1) కంఠ: రా. వి. 3, అ. 52: చూ, సంకల్పించు.

న. క్రి. (2) మదింపువేయు: చూ, తోచు. 4.

మదింపు, వై. వి: అంచన-అంచనా, దవులు-దోలు.

మదింపుకొడు, వా. వి: అంచనదారుడు.

మదికొలంకు పులుగు, ద్వ.వి: చూ, హంస. సాంబ. తిర్య. 7.

మదికొలను నెక్కొనుపిట్ట, —వై.—



మదిమది, తై. వి. నెమ్మది. ఉ. హరి. 5, అ. 43: చూ, కాంతము. 1.  
 మదిర, సం. వి. అ. త్రి. 1. కల్లు: చూ, సుర. 2: 2. కుబేరుని కూతురు, కటమాలిని: చూ, సూన. 1; అం 3: చూ, సంచారిధావమున బుట్టిన దృష్టులు.  
 మదిరాక్షి, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. మదముకప్పిన కన్నులుగల ఆడుది: చూ, త్రి. 2 ఆడుది: చూ, త్రి.  
 మదిరాగ్నహము, సం. వి. ఆ. న: చూ, మదస్థానము.  
 మదీయము, సం. విజ (తె.)—నది.  
 మదుగు, దే. వి. మదుము-మదువు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 758: చూ, పిదపిద. 2.  
 మదువు, దే. వి. 1. ఆకువచ్చు: చూ, వర్ణము. 6; వా. 2. మదువుపెట్టిన సొమ్ములోనగునది.  
 మదుము, దే. వి: చూ, రూ-మదుగు.  
 మదురు, దే.వి.1: చూ, మగులు; ఆ. క్రి. 2: చూ, మారు 3. మదురుకమ్మ, వా. వి. గతికమ్మ-గతిగమ్మ: చూ, వృంతము. 1. (మట్టి).  
 మదురుగోడ, ద్వ. వి: చూ, మగులుగోడ.  
 మదురువు, వై. వి. 1. మత్త: చూ, హామిక: 2=మదు. కల్లు: చూ, సుర. 2.  
 మదువు, దే. వి: చూ, రూ-మదుగు.  
 మదోత్కటము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మదపుచేసుగు: 2. కపోతము: చూ, సురటి.  
 మద్గరము, సం.వి.అ.పుం. బొమ్మకాయ: చూ, మత్స్యము. 1. మద్గవు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. పీరుకాకి: చూ, వాయనము. 1; 2: చూ, మద్గరము.  
 మద్గత్తు, వా. వి: చూ, సహాయము.  
 మద్దల, వై.వి.=మర్దల. మృదంగము. రూ-మద్దెల: చూ, పీఠె. మద్ది, దే. వి: చూ, సాలము\*. (దీనిభేదములు—ఇనుమద్ది, పిలుమద్ది.)  
 మద్దికాయలు, దే.వి.బి. చెవికమ్మెలనునగ: చూ, భూషణము. 2. మద్దెల, వై. వి =మర్దక: చూ, రూ-మద్దెల.  
 మద్దెలరూపురిక్క, వై. వి.=మర్దకరూపర్షదనిష్ఠ: చూ, రిక్క. మద్దెలనంచు, అం: చూ, దండలు.  
 మద్దెలనంచుదండ, అం. —వై.—  
 మద్దెళన, అం. —వై.—  
 మద్యము, సం. వి. ఆ. న. కల్లు: చూ, సుర. 2.  
 మద్రంకరుడు, సం. విజ: చూ, కుభంకరుడు.  
 మద్రకము, పా: చూ, వృత్తము. 1. (“భ, ర, న, ర, స, స, న గురువులు. 11 యతి. 22వ చందస్సు”).  
 మద్రము, అం: చూ, దేశములు.  
 మధక, సం. వి. ఆ. త్రి. తిప్పతీగ\*: చూ, సోమవల్లి.  
 మధకంతము, సం. వి. అ. పుం. కోయిల: చూ, సాకుడు పులుగు.  
 మధకము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, యష్టిమధుకము\*: 2.

రూ-మధాకము. ఇప్పు\*: చూ, వానప్రస్థము 2; 3. నెమలి: చూ, శిఖి. 2.  
 మధుకరము, సం. వి. అ. న. 1. భిక్షన్నము: చూ, సాదము. (1); పుం. 2. తుమ్మెద: చూ, షట్పదిము; 3. జీవకము, సర్జకము\*: చూ, రాజార్జము.  
 మధుకరి, అం: చూ, సుషిరవాద్యములు.  
 మధుకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మగధుడు.  
 మధుకేశటము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, షట్పదము. మధుక్రమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మధువారము.  
 మధుభిర్జూరిక, సం. వి. ఆ. త్రి. 1. ఉబ్బిలి: చూ, హిం. తాలము. 1-౧, ౨, ౩, ౪.  
 మధుత్పణము, సం. వి. అ. న. చెఱుకు\*: చూ, రసాలము. 3. మధుదీపుడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, మన్మథుడు:  
 మధుద్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మధుకేశటము.  
 మధుద్రుమము, సం. వి. అ. పుం. ఇప్పు\*: చూ, మధుకము. 2. మధుపటలము, సం. వి. అ. న. కరండము, క్షేద్రపటలము. (తె)—తుట్టియ-తుట్టె, తెట్టియ-తెటె, తేనెతుట్ట-తేనెతెర. పెర-పెఱ. తద్వి —మధువర్కము. (“చూ, సారఫుము”)  
 మధువము, సం. వి. అ. పుం. 1. తుమ్మెద, తేనెతిండి: చూ, షట్పదము: విజ. 2. మద్యపానముచేయనది.  
 మధువర్కము, సం. వి. అ. న. 1. పెరుగుతోకలిసిన తేనె: చూ, సారఫుము; 2. వెండ్లిలో పధావరుల కిచ్చెడు సూతన వస్త్రము: చూ, వస్త్రము.  
 మధువర్జి, సం. వి. ఈ. త్రి. 1: రూ-మధుకర్జిక. 2: చూ, మధుక\*: 3. నీలి\*: చూ, రంజని.  
 మధువర్జిక, సం.వి.అ.త్రి. రూ మధువర్జి\*: చూ, సర్వతోభద్ర. మధుపుష్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మధుద్రుమము\*. మధుప్రియుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బలరాముడు.  
 మధుమక్షిక, సం. వి. ఆ. త్రి. తేనెటీగ: చూ, మక్షిక. మధుమక్షికాన్యాయము, న్యా. ఈగలుచేర్చిన తేనె మనుష్యుల యాదీనమగునను రీతి.  
 మధుమతి, పా: చూ, వృత్తము. 1. (“నగణ భగణ గురువులు 7వ చందస్సు”).  
 మధుమేహము, సం. వి. అ. పు. మూత్రరోగము: చూ, మూత్రకృచ్ఛము.  
 మధుయష్టిక, సం. వి. అ. త్రి. చూ, మధుకము. 1.  
 మధుర, సం. వి. అ. త్రి. 1. ఒకవట్టణము. కాశీ. 3, అ. 47: చూ, దేశములు: దేశములు: 2: చూ, సదాప\*: 3. అడవిసదాప\*: చూ, సదాప: అం. 4: చూ, వృత్తము. 1. (ప్రభాతవృత్తచ్ఛాయను మొదటిచరణమును, అపరాజిత వృత్తచ్ఛాయను రెండవ చరణమును, మాలినివృత్తచ్ఛాయను మూడవ చరణమును, నాలవ చరణము కలికిల్పితమును); అం. 5: చూ, క్షేత్రములు: 6: చూ, పుణ్య నగరములు: వా. 7. గ్రామనామము యింటిపేరుగా గలవారు.  
 మధురకవి యాగ్నరు, అం: చూ, అగ్నరులు  
 మధురగతి, పా: చూ, వృత్తము. 1. (నవవిధ రగడలలో నొకటి. పదునాఱుమాత్రలు 9 వమాత్రయతి.) (చూ, రగడ.)

మధురమీనాక్షి, అం: చూ, అక్షల

మధురము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, విషము; 2. తుమ్మెద: చూ, పట్టుదము; పుం. 3. తియ్యన: చూ, మారుర్తము. 1: విజ 4. తియ్యనిది: (తె.)—తియ్య-రిచు, రీతి తీరిపు. తద్వి.—గ మిక్కిలి తియ్యనిది.— అరిచుమందు; 5. ఇంతైనది: చూ, హృద్యము.

మధురన, సం. వి. అ. (ప్రీ). 1. చాంగ\*: చూ, ప్రవ; 2. ద్రాక్ష\*: చూ, స్వాదుఫల; 3. పిన్నపాల: చూ, సుమంగళ. మధురాకర్కర, అం: చూ, వృత్తము 1. ("ఒక సూర్యగణ మును, మూడింద్ర గణులును, ఒక చంద్ర గణమును గలది. నాలవ గణాద్యక్షరంబుయిది.")

మధురాష్ట్రపలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దానింజ\*. మధురిక, సం. వి. అ. ప్రీ. 1. అదవి సదాప\*: చూ, సదాప; 2: చూ, సదాప\*: అం. 3: చూ, కకుజవిభాషలు.

మధురిపుడు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, విప్పువు. 1. మధురిమ, సం. వి. న్. పుం. తియ్యన: చూ, మారుర్తము. 1. మధురిమము, సం. వి. అ. పుం.—పై.— (రూ-మధురిమ.) మధురిహము, సం. వి. హ్. పుం. చూ, మధునము. 1. మధువారము, సం. వి. అ. పుం. మధ్యపానక్రమము, మధుక్రమము.

మధువానిని, సం. వి. ఇ. ప్రీ. ఏలుజాతి \*: చూ, సుఖిక్ష. మధువు, సం. వి. ఉ. ప్రీ. 1. పాలకూర \*: చూ, సుమంగళ; న. 2. నీరు: చూ, సలిలము; 3. పాలు: చూ, స్తన్యము: పుం, న. 4.—మధురువు. కల్లు: చూ, సుర. 2. తద్వి.- ఇవృక్కలునకు—మధ్యాసవము, మాధవకము-మాధ్వకము, మాధ్వీకము; 5. తేనె (ఇదితివిధము.— మాక్షికము; భ్రామరము, సారఫుము, పౌత్రికమనికొందలు) మిగత విశేషములకు:— చూ, సారఫుము; 6. పూదేసె: చూ, సారఫుము; పుం; 7. చైత్రము. చైత్రికము: చూ, మాసము. 1; 8. వసంతముతువు: చూ, మాసద్యయము; 9. ఇప్ప\*: చూ, మధుకము. 2; 10. గోరంజ \*: చూ, సహ 2; 11: పుష్పాడి: చూ, సుమనోరజము. (ఈయర్థమునకు మధు కము— మాధుకము - మధూ? - మాధూ? - మధూక —

మాహూక రూపాంతరములని కొందలు. ఇది చింత్యము.); అం. 12: చూ, మాసములు.

మధువులు, అం. మాక్షికము, భ్రామరము, సారఫుము. (3) మధువ్రతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మధులిహము. మధుశిగువు, సం. వి. ఉ. పుం: తేనెవ్రదానమై యుండెడు ఎఱ్ఱపువ్వుల మునగ \*: చూ, శిగువు. 1.

మధుశ్రవ, సం. వి. అ. ప్రీ. తెల్లగురిజ \*: చూ, శ్వేతపాక్షి.

మధుశ్రేణి, సం. వి. ఈ: ప్రీ రూ-ధనుశ్రేణి-1. చాంగ \*: చూ, ప్రవ. 2; 2. పిన్నయిప్ప \*: చూ, వానప్రస్థము. 2.

మధుష్టిల, సం. వి. అ. ప్రీ. ఇప్ప \*: చూ, వానప్రస్థము. 2.

మధుష్టివము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

మధుసారది, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

మధుసూదనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మధువ్రతము.

మధుసూదనాయనము, అం. (మధుసూదన=మధుసూద యతి=నారయతి అనునన్వయము నంబోధకము.); చూ, ఓమ.

మధుసూదిమిడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, విప్పువు. 1.

మధువ్రవ, సం. వి. అ. ప్రీ చూ, మధువు. 1. \*

మధూలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, చూ - మధుకము. 2. \*: 2. పీరిప్ప \*: చూ, మధూలము.

మధూచ్చిప్తము, సం. వి. అ. న. చూ, మయినకము.

మధూలము, సం. వి. అ. పుం: మధూలము. (తె.)—

పీరిప్ప \*: (కొంచయిప్ప అనికొంచయి); చూ, సుమంగళ.

మధూలిక, సం. వి. అ. ప్రీ. 1. పుష్పాడి: చూ, సుమనో

రజము; 2. చాంగ\*: చూ, ప్రవ. 2.

మధూళి, సం. వి. ఇ. ప్రీ. 1. కల్లు: చూ, సుర. 2; 2. పూదేసె: చూ, మధువు. 6.

మధూళిక, సం. వి. అ. ప్రీ. పిన్నయిప్ప \*: చూ, వానప్రస్థము. 2.

మధ్య, అం 1: చూ, భద్రమ్ములు; 2. స్వీయారోప విధి

నాయికావిశేషము. (ఉదయించిన యోవనము గలది.

పదుమూడేండ్లు మొదలు. పదునెనిమిదేండ్ల చరంతము

వయసుగలది.) (ఇది వతి యన్య సతీసత్తుడైనను గోపింపక

తన పాతివ్రత్యధానము తప్పక యుండును); చూ, స్వీయ.

(చూ, మధ్యా ప్రాల్మలు).

మధ్యదేశము, అం. కురుక్షేత్ర ప్రయాగ హిమాలయి వింధ్యము

లకు నడిమిదేశము: చూ, సీమ. (1) (దేశములు).

మధ్యమ, సం. వి. అ. ప్రీ. 1. దుట్టు: చూ, మిదై. 2; 2.

వాగ్మేదము: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, నడిమివైలు; 4.

క్రాత్రగ సమర్థుడిది (అడుది) దుష్టరజ: చూ, రజస్వల.

మధ్యమకాలము, అం మూడవ రాగము: చూ, స్వరము. 2.

(చూ, గానశాస్త్ర పండితుడు, చూ, సప్తస్వరములు).

మధ్యమక్షేత్రములు, అం. కపోలములు, అధరము, పృష్ఠము,

కటి, కిరలు. (5)

మధ్యమగ్రామ గతమూర్తనలు, అం. సౌమిరి, హరిజాత్యము,

కలోపనకము, శుద్ధమధ్యము, మూరి, పారవి, హృష్టకము. (7)

మధ్యమగ్రామము, అం. 1: చూ, గ్రామములు; 2: చూ, కకుజ

ధాషలు; 3: చూ, ఉక్కజ భాషలు.

మధ్యమణిన్యాయము, న్య. భూషణమధ్య స్థాపితమగు మణి

యిరు వంకలకును గాంతిచ్చునట్లు రెండు వైపులకును పడము లన్వయించునపుడు దీని సువయోగింతురు. దేహశీ

రత్తదీప న్యాయమువంటిది.

మధ్యమ పాత్రలు, అం: పురోహిత బ్రాహ్మణులు: చూ, సూచ్యము.

మధ్యమము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. నరుము, కవును: చూ, వీరగు. 1; పుం. 2: చూ, మధ్యదేశము; 3: చూ, మధ్యమ.

3: విజ. 4. నడిమిది, అంతస్యము: అం. 5: చూ, మధ్యమ

కాలము; 8. (మ): చూ, మ. 11; 7: చూ, హస్తక్షేత్రములు;

8: చూ, ఉత్తమ క్షేత్రములు; 9. నడుము: చూ, లక్షణాంగ

ములు (పురుషునకు—సింహుననుమైన (బ్రాహ్మము); 10.

నరుము: చూ, శుద్ధజాతులు. (అంశములు) 11: చూ,

కకుజభాషలు.

మధ్యమమతస్య మోహము, అం: చూ, మోహపక్షప్రయము. మధ్యమస్తాయ, అం: చూ, ఉచ్చరిచుము. (తంత్రమునందుం దెడు రెండవశ్రుతిసప్తకము.)

మధ్యమూది, అం: చూ, రాగాంగములు.

మధ్యము, సం. వి. అ. న. 1. అశకాశము: చూ, సందు. 8; పుం, న. 2: చూ, మధ్యమము. 1; 3: చూ, మందలము. 1: పుం. 4. మానమున అరత్నిప్రమాణము హీనమైన యేనుగు: చూ, హస్తీ: విణ. 5. నదిరరముది: 6. నడి మిది: చూ, మందలము. 1; అం: 7: చూ, అయలు: 8: చూ, పురుషములు: 9: చూ, గురుమతమున హ్యహంగ ములు. (తకరాది అనుబంధమున చూడుము): 10: చూ, శుక్రమతమున హ్యహంగములు: 11: చూ, స్థాయి. (చూ, మధ్యమస్తాయి): 12: చూ, అయప్రాణములు: (చూ, స్వర ము. 2) (విలంబిత. ద్రుత, మధ్యంజలనెడి అయ విశేష ములు వరుసగా తరస్య, ఓమ, పునములనెఱుగును. (విలం బిత ద్రుతములయొక్క కూడికచేత రెంటినడుమనుండునది మధ్యము.)

మధ్యమూడు, అం: చూ, ద్వాదశరాజమందలము.

మధ్యమోదీప్యవ, అం. (జాతులు): చూ, అంశములు.

మధ్యరాత్రము, సం. వి. అ. న: చూ, నడికిరేయి.

మధ్యలోకము, అం. భూలోకము: చూ, లోకము. 1.

మధ్యవిక్ర, అం: చూ, హిందోజభాషలు.

మధ్యవృత్తము, అం: చూ, క్షిప్రవృత్తము.

మధ్యస్థుడు, సం. విణ. ఇరుకక్షలకు న్యాయము చెప్పవాడు: తగవుగారి. (జడ్డి.)

మధ్యా, అం: చూ, దారలు.

మధ్యాగ్నర, అం: చూ, వృత్తము. 1. (రెండు ఇంద్రగణ ములు, ఒకసూర్యగణము. తిరిగి రెండింద్రగణములు ఒక సూర్యగణము. నాలవ గదజ్యాతరముయతి.)

మధ్యాగ్నగల్బలు, అం. మధ్యాగ్నగల్బలు దీర, అధీర. దీరా దీరలను మూడు తెఱంగులైరి. (దీర — ఇతరప్రీనిఁబొంది వచ్చిన పతినిఁజూచి దండించునది. అధీర. — ఆస్వానక్తుఁ దై నను పతినేమియనక పరాజ్ఞాభయొనది. దీరాధీర. —

పతిని అన్నివిధములచేత దండించునది. దీర—అధీర—దీరా దీరలు జ్యేష్ఠకనిష్ఠ భేదంబుచే నిరుదెఱంగులైరి. (చూ, స్వీయ, ముగ్ధ, మధ్య, ప్రగల్భ, పరకీయ, సామాన్య.)

మధ్యాహ్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. (తె.)— పట్టవగలు, మిదనరలగ్గము. అంబజిప్రాద్ధ, (మి).— మట్టమధ్యా హ్నము: చూ, వానరము: తద్వి. — మిదనరలగ్గము: అం. 2: చూ, కాలములు. 1; 3: చూ, కాలవంశకము.

మధ్యాశవము, సం. వి. అ. పుం. ఇప్పువువ్వు కల్లు: చూ, మధువు. 5.

మన, దే. స. మనము అనుదానికి ప్రాతిపదికము.

మనఃప్రభవుడు, సం. వి. అ. పుం. తలఁపుచూలి: చూ, మన్మథుడు.

మనవిషమమధ్యాజాంకారణంబు, బంధమోక్షయోగ, న్యా, మను మ్మని బంధమోక్షములకు మనస్వేకారణము.

మనన, వా. వి. ఆయుస్సు: చూ, వయస్సు. 1.

మననము, సం. వి. అ. న. 1. చింతన, గమనము: చూ, సంత.

4; అం. 2: చూ, యోగాంగములు.

మనమండు, దే. వి. 1. కొడుకుకొడుకు: రూ-మనుమండు—

మన్మండు, పట్టిపట్టి. (సం).— నప్త: చూ, సూనుడు. .1

2. కూతుకొడుకు: రూ-మనుమండు-మన్మండు, పట్టి పట్టి: (సం) — దౌహిత్రుడు, నప్త: చూ, సూనుడు. 1.

మనమరాలు, దే. వి. 1. కొడుకుకూతురు: రూ-మనుమరాలు.

పట్టిపట్టి. (సం).— నప్త, నప్తి: చూ, సూన. 1; 2:

కూతుకూతురు: రూ-మనుమరాలు పట్టిపట్టి. (సం).—

దౌహిత్రి, నప్త, నప్తి: చూ, సూన. 1.

మనము, సం. వి. న్. న. రూ-మనస్సు. 1. గుండె: చూ,

హృదయము. 2; 2. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; బ. దే.

వి. (1) నీవును నేనును; వా. (2). వితంతువునకిచ్చెడు భర

ణము: చూ, మనవృత్తి.

మనవృత్తి, వా. సం: వి. ఇ. శ్రీ: భరణము, మనోవృత్తి, మను

వృత్తి, మనోవర్తి. (తె.)— మనము.

మనవి, దే. వి: చూ, విస్తృతము. రాఘ. 1, అ. 34,

మనశ్శిల, సం. వి. అ. శ్రీ, = మణినిల: చూ, రాయి.

మనశ్శుద్ధి, అం: చూ, శుద్ధులు.

మనవరి, మి. విణ. (మనసు+అరి) 1. శూరుడు: చూ,

హంపీరుడు. 2; 2. బుద్ధిమంతుడు: చూ, సహృదయుడు.

మననీజుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనఃప్రభవుడు.

మనసు, సం. వి. న్. న. (రూ-మనస్సు-మనము) 1: చూ,

మనము. 1; 2: చూ, మనము. 2; విణ 3. ఇష్టము: చూ,

వల్లభము. 2; అం. 4: చూ, మానసికపూజాకుసుమములు:

5: చూ, ఇంద్రియములు: 6: చూ, ద్రవ్యములు: 7: చూ,

అంతఃకరణములు: 8: చూ, కరణములు: వై. వి. (1):

చూ, మనసు. 1.

మనసుంచు, మి. అ. క్రి: చూ, మననస్కరించు.

మనసు రగులుట, అం: చూ, మన్మథావస్థలు.

మనసు విలుగుట, జా. ఇష్టముమోపుట. “అంతనామాట మనసు

విటిగి” (నీతిచంద్రిక—విగ్రహము).

మనస్కరించు, సం. అ. క్రి: అనధరించు, చిత్తగించు, మన

సుంచు.

మనస్కారము, సం. వి. అ. పుం. మనఃప్రయత్నము, మనః

పూర్తి (అనికొందఱు): చిత్తాభోగము.

మనస్వీ, సం. విణ మందిమనస్సుగలవాడు: చూ, సహృదయుడు.

మనస్సంగమము, అం. (మనస్సంగము) 1: చూ, ద్వాదశ

వస్త్రము: 2: చూ, దశావస్త్రము.

మనస్సంగము, అం.—పై.—

మనస్సు, సం. వి. న్. న. చూ, రూ-మనసు. 1.—2.

మనాయించు, వా. స. క్రి: చూ, విను. 2.

మని, వై. వి. = మణి: చూ, మడికట్టు.

మనికట్టు, ద్వ. వి.—పై.—ఉ. హరి. 8, అ. 108.

మనికి, దే. వి. రూ-మన్ని. 1: చూ, స్థానము. 1. వసు. 2,

అ. 4; 2. జీవనము. మార్క. 7, అ. 169. చూ, వర్తనము  
2; 3. వానస్థానము: చూ, వీడువట్టు; 4 జీవించుట: చూ,  
మనిక. 2. 5. వనించుట: చూ, మనిక. 3; 6. వానగృహము:  
చూ, నదనము. 1.  
మనికతపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, శోకించు. విక్ర. 6, అ. 142.  
మనికతపాటు, ద్వ. వి. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.  
మనికనట్టు, చే. వి. 1. వానగృహము చూ, నదనము. 1; 2.  
చోటు: చూ, స్థానము. 1.  
మనికితేడు, చే. వి. గృహస్థుడు: చూ, యజమానుడు  
(ఇంటికాపు).  
మనితము, సం. విణ. తెలియఁబడినది: చూ, వృక్షము 2.  
మరియకాడు, చే. వి. పాఠశాలకాదు: చూ, స్వామి. 3.  
మనియార్చుడు, వా. వి. విలాసదారులకు తపాలారో పంపెడు  
వైకము.  
మనిసి, తై. వి. = మనుజు. (రూ-మానిసి-మాని) చూ, మనుష్యుడు.  
మనీష, సం. వి. ఆ శ్రీ. బుద్ధి: చూ, హృద్దేయము. 2.  
మనీషి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు; విద. 2;  
చూ, బుద్ధిమంతుడు.  
మను, తై. వి. రూ-మన్ను. = మృత్యు. 1. నేల. స్వా. 2,  
అ. 11. చూ, భూమి. 1; 2. మట్టి: చూ, భూమి. 1; చే.  
3: చూ, ముక్కొమ్మ మొకము; 4. ఋశ్యవాచకి మైనపన్ను  
శబ్దమునకు పృథ్వియందు ద్విత్వము లోపించిన రూపము.  
“మనుఁబోతు.” మొ: అ. క్రి. 5. జీవించు. మార్క. 7,  
అ. 169: చూ, బ్రదుకు. 3; 8, మెలఁగు: చూ, వర్తించు.  
మనుఁగు, చే. అ. క్రి. చచ్చు: చూ, సమయము.  
మనుకువ, చే. వి. 1. వానస్థానము. య. 1, అ. 51: చూ,  
నదనము, 1; 2. ఇక్క: చూ, స్థానము. 1; 3. చెలిమి:  
చూ, స్నేహము. 1.  
మనుగడ, చే. వి. 1. జీవనము: చూ, మనిక. 2; 2. జీవనో  
పాయము: చూ, స్థితి. 5.  
మనుగుడుపు, చే. వి. (మనువు + కుడుపు) అల్లియము: చూ,  
విందు. 2.  
మనుచు, చే. స. క్రి. 1: చూ, పోషించు; ప్రే. 2. మనఁ  
జేయు: చూ, మంచు. 2.  
మనుజనత్వము, అం: చూ, ద్వాదశనత్వము.  
మనుజానసుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మానిసిదిండి.  
మనుజుడు, సం. వి. అ. పుం. = మనిసి: చూ, మనుష్యుడు.  
మనుజేంద్రుడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, మానిసిజేందు.  
మనుదిండి, ద్వ. వి: చూ, మాలుధారము.  
మనువరి, చే. విణ. (మనువు + అరి: చూ, రక్షకుడు.  
మనుపాల, చే. వి: చూ, పాలకుర \*.  
మనుపీనుఁగు, చే. వి. జీవచ్ఛవము: చూ, శవము.  
మనుపు, చే. వి. 1. చూ, రక్షణము; ప్రే. 2. చూ, రూ—  
మంచు. 2.

మనుమెంది, ద్వ. వి. అనుబుద్ధిస్థుఁడు: చూ, ముక్కొమ్మ  
మొ: చూ.  
మనుదెగ్గ, ద్వ. వి. దిగ్భుజుడు: చూ, ముక్కొమ్మ మొ: చూ.  
మనుదోతు, ద్వ: చూ, మనుదెగ్గ.  
మనుమఁడు, చే. వి: చూ, హ-మనము. లం. 5, అ. 45.  
మనుమరాలు, చే. వి. (మనువు + అరి: చూ, హ-మనమరాలు.  
మనురాట్టు, సం. వి. త. పు. కదేనుడు: చూ, శ్రీమఁడు.  
మనువృత్తి, వా. సం. వి. త. శ్రీ: చూ, మనఃపత్తి.  
మనువు, సం. వి. త. పుం. 1: చూ, మంత్రిము. 1; 2. చూ,  
విష్ణువు. 1; బ. 3. కాలాగ్రజుడు: చూ, మనువు =  
వైవస్వతాదు; కే. వి. (1: చూ, మను. 2; (2). జీవనము.  
మార్క. 5, అ. 169: చూ, వర్తనము. 2; (3). ముగి  
వరించుట; (4) నదవడి. దాగ. 2, సం. 74: చూ,  
సమయము 2; అ. క్రి. (5). హ-మనుఁగు: చూ,  
మరచించు; స. క్రి. (6): చూ, పోషించు పాలెనా. 123.  
మనువులు అం: చూ, న్వాయంపుడు, స్వారోచిషుడు,  
ఉత్తముడు, రామనుడు, వైవసుడు, చాక్షుడు, వైవస్వ  
తుడు, సూర్యసావర్తి (సూర్యసావర్తి), దక్షసావర్తి (దక్ష  
సావర్తి), బ్రహ్మసావర్తి (బ్రహ్మసావర్తి), ధర్మసావర్తి  
(ధర్మసావర్తి), రుద్రసావర్తి (రుద్రసావర్తి), రోద్యుడు,  
భోద్యుడు. (14).  
మనుష్యధర్ముడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, మనురాట్టు  
మనుష్యనాయకుడు, అం: చూ, నాయకత్రయము.  
మనుష్యయజ్ఞము, సం. వి. అ. పుం. అతిపూజ: చూ,  
మహాయజ్ఞములు (యజ్ఞములు).  
మనుష్యవర్తములు, అం. బ్రాహ్మణ (బ్రాహ్మ), క్షత్రియ, వైశ్య,  
శూద్రులు. (4)  
మనుష్యసర్గము, అం: చూ, సృష్టిసర్గములు.  
మనుష్యుడు, సం. వి. అ. పుం. = మనిసి: 1, ఈ, ఏభతుడు,  
కర్మాక్షుడు, కర్మి, కుండీరుడు, జనపదుడు, జానపదుడు,  
జాబాలుడు, భవుడు, నరుడు, నారుడు, పంచజనుడు,  
పుమాంసుడు, పురుషుడు, పూరుషుడు, భూమిస్పృకుడు,  
మంతువు, మనుజుడు, మర్త్యుడు, మానవుడు, మాను  
షుడు, మానుష్యుడు, ఏకుడు. (తె.)—మగఁడు, మగ  
వాడు, మనిసి-మానిసి-మాని, మిండగఁడు, మిండగీరు,  
మిండడు. తద్వి.—ం: (తె.)—అడవి మానిసి. ౨: (సం.)  
అతికాయుడు, మహాకాయుడు; ౩: (తె.)—పులుమానిసి;  
౪. పుట్టినవానికి—(చూ, సంభూతుడు); ౫. నీళ్లు మోయువాడు:  
అంబువాహి. ౬. మంచమును మించిన పొడవు గలవాడు:  
అతికట్టుడు. (మిగిలిన వానికి “చూ, సంభూతుడు”).  
మనెదారి, చే. వి. ప్రభువు, ఎకిమిడు: చూ, స్వామి. 2.  
మదోగువ్వు, సం. వి. అ. శ్రీ. చూ, మనశ్శిల.  
మనోజన్మ, సం. వి. న్. పుం: చూ, మనోజుడు.  
మనోజవసుడు, సం. విణ. రూ-మనోజపుడు, తండ్రిని  
బోలినవాడు (కొడుకు): చూ, సూనుడు. 1.  
మనోజపుడు, సం. విణ. —తై.—

మనోజుడు, సం.వి.అ.పుం. తలఁపుచూలి: చూ, మన్మథుడు.  
మనోజ్ఞ, పా: చూ, వృత్తము. 1. (“న-జ-జ-భ-రగణములు.  
10 యతి. 15వ చందస్సు”)

మనోజ్ఞత, సం. వి. అ. ప: మంజిమ-మంజిమము.

మనోజ్ఞమగు, మి. అ. క్రి: మనోరమమగు. (తె.)—ఇంచు.  
మనోజ్ఞము, సం. విణ: చూ, హృద్యము.

మనోజ్ఞుడు, సం. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుడు.

మనోదండము, అం: చూ, త్రిదండము. 1—2.

మనోభవుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనోజుడు.

మనోమయ కోశము, అం: చూ, కోశములు.

మనోరథము, సం. వి. అ. పుం. కోరిక: చూ, వా.భ.

మనోరథానామతటాః ప్రవాహాః, న్యా. మనోరథ ప్రవాహ  
ములకు: గట్టలులేవు.

మనోరథానాంగతిర్నవిద్యితే, న్యా. మనోరథములకు దూఱరాని  
చోటులేదు.

మనోరమ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. బౌద్ధదేవి: చూ, భార్య; అం.  
2: చూ, వృత్తము. 1. (“న-ర-జ గురువులు. 7 యతి.  
10వ చందస్సు”).

మనోరమమగు, మి. అ. క్రి: చూ, ఇంచు. 3.

మనోరమము, సం. విణ: చూ, హృద్యము.

మనోవర్తి, వా. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మనవృత్తి.

మనోవృత్తి, —తై.—

మనోహతుడు, సం. విణ మనసు చెడినవాడు: చూ,  
హతుడు. 3.

మనోహరము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ. లోహము.

1; 2: చూ, భక్త్యము; విణ. 3: చూ, హృద్యము.

మనోహరవృత్తము, అం. చూ, వృత్తము. 1. (“ఇది కలితాంత  
వృత్తచ్ఛాయను బేసిపాదములున్న తోటక వృత్తచ్ఛాయను  
సరిపాదములున్న నడచును”).

మనోహరుడు, సం. విణ: చూ, మనోజ్ఞుడు.

మనోహిజన్మాంతర సంగతిజ్ఞమే, న్యా. మనస్సు జన్మాంతర  
సంబంధమును తెలిసికొనును. ఇట్టిదే “వ్యక్తిజన్మాంతర  
ప్రీతిం మనస్సిహ్యదకారణం” అనునదియు,

మనోహ్య, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మణినిల.

మన్ని, దే. వి: చూ, రూ-మనికి.

మన్నిండి, ద్వ. వి: చూ, రూ-మనుడిండి.

మన్న, దే. వి. 1: చూ, సంబోధము. 1; తై. వి. 2 = మన్య.  
పదకలయందుండు నరము: మన్ని. (సం).— మన్య:  
చూ, సిర. 1.

మన్నడు, దే. వి: చూ, మనెదారి.

మన్నన, తై. వి. = మానన, 1. జహమానము, గౌరవము  
(అనికొందఱు): చూ, సన్మానము; వా. 2. అపరాధతమము:  
చూ, మన్నింపు. 2.

మన్నా, వా. వి. అటకాయంపు. “దేవిదీమన్నా.”: చూ,  
సంబోధము. 1.

మన్ని. తై. వి. 1. = మన్య: చూ, మన్న. 2; దే. వి. 2:  
చూ, మనికి. 2.

మన్నించు, తై. స్త. క్రి. 1: చూ, సమ్మానించు; 2. ఆదరించు:  
చూ, సంభాళించు; వా. 3. అపరాధమును తమించు: చూ,  
సహించు.

మన్నింపు, తై. వి. 1. మన్నించుట: చూ, మన్నన. 1; 2;  
చూ, మన్నన. 2.

మన్నిక, తై. వి. = మానన: చూ, మన్నన. 1.

మన్నిగాను, దే. న. క్రి. చంపు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 288.

చూ, సంహరించు.

మన్నియ, తై. వి. = మాననీయ: చూ, మనేదారి. అచ్చ.  
ఆర, కాం. 73.

మన్నియడు. —తై.—(రూ-మన్నెడు)

మన్నియము, తై. వి. = మాన్య. (రూ - మన్నెము-మందెము-  
మన్యము) 1; చూ, మాన్యము. 1; వా. 2 కొండలనడుమ  
నున్న భూమి. రోగభూయిష్టమగు నేల (అనికొందఱు) —  
“గడుమన్నియములో కాపురంబు.”: రూ - మన్నెము.  
(సం).—మన్యము.

మన్నీడు, తై. వి. = మాననీయ. (ద్వ. అనికొందఱు): చూ,  
రూ-మన్నియ. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 56.

మన్ను, తై. వి. 1. = మృతస్త్వి. నేల: చూ, రూ-మను. 1;  
2. = మృత్. మట్టి: చూ, రూ-మను. 2; దే. వి. 3; చూ,  
ముక్కొమ్ముమెకము. ప్యా. 4, ఆ. 20; 4. యుద్ధసౌధ  
నము. ఉ, హరి. 3, ఆ. 35: చూ, హేతి. 4

మన్నుకానుపు, ద్వ. వి: సీతాదేవి. అచ్చ. యు, కాం. 103;  
చూ, సీత. 1.

మన్నుమిన్ను, వా. వి: చూ, రోదసి. 3.

మన్నుమిన్ను: గానకుండుట, జా. క్రిందుమీదులు తెలియకుం  
డుట. “మీరు మన్నుమిన్ను: గానకున్నాడు.” (దర్మజరాజ  
సూయము)

మన్నుతేడు, ద్వ. వి: చూ, మన్నియ.

మన్నె, తై. వి. = మాన్య. (దేశ్యమని క. ర) —తై.—  
మన్నెడు, తై. వి. = చూ, మన్నుతేడు.

మన్నెకాడు, ద్వ. వి. = —తై.— అచ్చ. సుం, కాం. 11.

మన్నెడి, తై. వి. 1 = —తై.— 2. అరణ్యదేశమునకు దొర.  
మన్నెము, తై. వి. 1 = మాన్య: చూ, మాన్యము. 1; 2: చూ,  
రూ-మన్నియము. 2.

మన్నెముల్లు, ద్వ. వి. షేతల కాలిగిట్టలలోని ముల్లుతీసెడు  
పెద్దనూది: చూ, నూది.

మన్నెవాడు, ద్వ. వి. = మాన్య: మన్నియ.

మన్నెటికము, ద్వ. వి. మండలేశ్వరత్వము.

మన్నెలు, దే. వి. బ. నలివిశేషము; చూ, హణిగలు.

మన్నడు, దే. వి: చూ, రూ-మనమడు.

మన్మథ, అం: చూ, సంవత్సరములు.

మన్మథభాణములు, అం: ౧. అరవిందము. (ఉన్మాదనము)

(ఐతవధనవు) (చెఱకువిల్లి) (శ్రీ స్తనములయందుఁ బ్రయోగము); ౨. ఆశోకము. (రోదనము) (ప్రయోగ స్థలము అదరము); ౩. చూతము. (సమ్మోహనము) (ప్రయోగస్థలము శిరస్సు); ౪. మల్లిక, నవమల్లిక. (శోణము) (ప్రయోగస్థలము సేత్రములు); ౫. వీరీశ్వలము (మారణము) (ప్రయోగస్థలము గుహ్యము). (6): చూ, బాణము. 1—౬౩.

మన్మథవాణిలు, అం: చూ, ధాన్యము.

మన్మథము, సం. వి. అ. పుం. 1: కామచింతక: 2: చూ, వెలంగ\*.

మన్మథావస్థలు, అం. కనులఁజూచుట, మనసు రగులుట, సంకల్పించుట, నిద్ర పట్టుకుందుట, చిక్కిపోవుట, అన్నింటి వినుగుపుట్టుట, సిగ్గు విడుచుట, చిత్తభ్రమనొందుట, మూర్ఛ నొందుట, యత్నించుట. (10)

మర్మభుండు, సం. వి. పుం. (బుద్ధిని గలియఁబెట్టువాడు): అంగజుండు, అంగభవుండు, అంగభవు, అంగహీనుడు, అజుండు, అతనుండు, అనంగుండు, అనన్యజుండు, అన్యక్షుండు, అనమశరుండు, అనమేషువు, ఆత్మభవు, ఆత్మయోని, ఆశ యేశయుండు, ఇ, ఇక్షుదన్యుండు, ఇక్షుకరాసనుండు, ఇక్షు సాయకుండు, ఇష్టుండు, ఈశ్వరుండు, ఋశ్యకేతువు, కంజ నుండు, కంతుండు, కందర్పుండు, కమనుండు, కాలాకేలి—కలాకేశి, కామజుండు, కామదేవుండు, కాముండు, కాయ జుండు, కార్తి, కింకిరాటుండు, కింకిరాతుండు, కింకిరుండు, కుసుమాయుధుండు, కుసుమేషువు, క్రోధుండు, గృక్షుండు, గృధువు, చేతోభవుండు, దోరుండు, జరాభీరువు, దుష్కేతుండు, రుషధ్వజుండు, పంచశరుండు, పంచేషుండు, పుష్పకేతువు, పుష్పధన్యుండు, పుష్పశరుండు, ప్రద్యుమ్నుండు, ప్రసూ సేషువు, బహురూపుండు, బ్రహ్మనువు, భావజుండు, మకర కేతనుండు, మకరధ్వజుండు, మకరాంకుండు, మదనుండు, మధుదీపుండు, మధుసారధి, మనవిజుండు, మనోజన్ముండు, మారుండు, మీనకేతనుండు, ముర్ఖుండు, రణరణకుండు, రతిపతి, రతిరమణుమ, రమణుండు, రవిపురుండు, రాగ రజ్జువు, రాజమిత్రుండు, రూపాస్థుండు, వ, వాముండు, విధాత-విధాత్వుండు, విశ్వకేతువు, విషయ, వీరధన్యుండు, శంఖరారి-సంఖరారి, శమాంతకుండు, శూర్పకారాతి, శృంగార యోని, శ్రీపుత్రుండు, సంకల్పజన్ముండు, సంకల్పజుండు, సంకల్పభవుండు, సంకల్పయోని, సంసారగురువు, సురభి సాయకుండు, స్మరుండు, స్వయంభువు, స్వాదుదన్యుండు.

(తె. వ.)—అంచయేనుంగు మావంతు, అలరు విలుకాడు-అలరు విల్కాడు, అలరు విలుతుండు-అలరు విల్లుండు,

ఇంచు విలుకాడు-ఇంచు విల్కాడు, ఇంచు విలుతుండు—ఇంచువిల్లుండు, ఇగురువిలుతుండు-ఇగురువిల్లుండు, ఎల్లపుడు ద్రిప్పురు తేరుదొర, కందుండు, కన్నుల విలుకాడు-కన్నుల విల్కాడు, కన్నుల విలుతుండు-కన్నుల విల్లుండు, కమ్మ విలుకాడు—కమ్మవిల్కాడు, కమ్మవిలుతుండు—కమ్మ

విల్లుండు, కలుముల గరితదీప్త, కోయల తెగదబి, క్రొంజి గురుల విల్కాడు, గాడ్పులరదపు దొర, గలితేరెక్కు మన్నిండు, గొరవంక తెగదబి, చక్కనమ్మ, చక్రైర విలుకాడు, చిగురావవిలుకాడు—చిగురువిలుకాడు, చిలుకరపుతు-చిలుకరొతు, చెఱకు విలుకాడు, చొవంచూఁ పులజోడు, జమిలి ముక్కాలి విలుకాడు, జొబిల్లి యల్లుండు, దెంచమ్మ చూలి, తలంపు చూలి, తలిరు విలుతుండు, రామర తూవరి, తాపివిలుకాడు, రియ్యవిలుకాడు, రీగవిలుకాడు, తుంట విలుతుండు, చూడు విల్లుండు, తెలి విల్లుండు, లేటి తెగదబి, తేటి యల్లెవాడు, తేటి యల్లెవింటిదొర, నన విలుకాడు, ననవిలుతుండు, నెయ్యంపుజేడు, నెలయల్లుండు, పంచదార తిండి, తేజిరొతు, పంచదారపపు జోడు-పంచదారపు జోడు, పచ్చ విలుతుండు, పుష్పవిలుకాడు, పూల విలుతుండు, పూవింటి, పూవింటివాడు, పూవిలుకాడు, పూవిలుతుండు, దేసిత్తెడువజోడు, మయసున్నవజీరు, మరుండు, మీను మొసలి సిదెఁజలమేటి, రాచిల్ల-నెక్కురొతు, లేమావెల యపు తేజిరొతు, వలపురాయండు, వలదొర, వలరాజు, వలతేడు, వాలుగదాలు, విరివిలుకాడు—విరివి విలుకాడు, పెడవింటి, సత్తిరావగలు, నీరిచూలి-నీరపిల్లి, సొగసరి. (మిగతవానికి “చూ, స్వాదుదన్యుండు”).

మన్మథము, సం. వి. అ. పుం. ఆటమగలు సురరతకాలము నందు దేశభాషతో జెవిలో మెల్లగా చెప్పుకొనుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

మన్య, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = మన్ని: చూ, సిర. 1.

మన్యము, వా. సం. వి. అ. న. = మన్నియము—మన్నెము.

చూ, మన్నియము. 1: 2: చూ, మన్నియము. 2.

మన్యవు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. క్రోధము: చూ, రోషము;

2: చూ, శోకము; 3. దైన్యము: చూ, వారము; 4:

చూ, యజ్ఞము.

మన్మంతరము, సం. వి. అ. న. 1. దెబ్బదియొక్క దివ్య

యుగములు: చూ, పురాణము. 3; అం. 2. మనుకాల

మధ్యపరిశ్రమ: చూ, పంచలక్షణము.

మన్మతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మతము.

మన్మితము, దే. వి. మట్టు: చూ, మితము. 1.

మప్పు, దే. న. క్రి: చూ, రూ-మరపు.

మట్టు, దే.వి.1: చూ, మేళము. 1: 2. మద్యపాన మదము:

చూ, హామిక: 3. వీరకటి. రామా. 6, అ. 23: చూ,

శ్యామిక. 1: 4. అజ్ఞానము: చూ, స్వాసము. 3.

మట్టుకొను, దే. అ. క్రి: కావరించు, క్రొవ్వ, క్రొవ్వగాను,

దిమ్ముకొను, దిమ్ముపట్టు, పోతరించు, పోసరించు, మంపిలు-

మంపిల్లు, మంపుగొను, మత్తిల్లు, మత్తుకొను; (సం.)—

మదిండు-మదియించు. (మిగతవానికి “చూ, హంకరించు”).

మబ్బుతోవ, దే. వి. ఆకాశము: చూ, సురవర్తము.

మబ్బువగ, దే. వి: చూ, వాయువు. అం. పదా. సుర. 35.

మట్టుపువ్వులవెల్లి, ద్వ. వి: చూ, సముద్రము.

మట్టుపూసెనువు, ద్వ. వి. అగ్ని. అం. ఛా. ప్ర. 47; చూ, పహ్ని. 1.

మట్టుమేనరి, దే.వి: చూ, మట్టుపగ. ఆప్య. సుం. కాం.121. మట్టురపుతు, ద్వ. వి. మేఘవాహనుడు, ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షుడు.

మట్టురావుంటనము, వా. వి. మత్తువస్తువులకలిపిచేసినమందు: మట్టురావుంటు.

మట్టురావుంటు, —పై.—అం. ఛా. ద్వి. 303.

మట్టుచూపరి, ద్వ. వి. ఐరావతము; చూ, హస్తీ.

మట్టువిచ్చు, దే. వి: చూ, మట్టుపగ.

మట్టుపెట్టు, మి. న. క్రి. 1; మోసపుచ్చు: 2. కమ్మిపెట్టు.

మమకారము, వా. సం. వి. అ. న. 1. ప్రేమహ, దయ (అనికొందలు); చూ, స్నేహము. 1: అం. 2; చూ, హేయగుణములు.

మమత, సం. వి. ఆ. త్రీ. మమత్వము; చూ,మమకారము.1. మమ్మ, దే. అశ్వ. (రూ - మమ్మరె - మమ్మరే - మమ్మా - మమ్మారె - మమ్మారే.); చూ, నేకాను.

మమ్మరె, —పై,—

మమ్మరే, —పై.—

మమ్మా, —పై.— రామా. 5, ఆ. 225.

మమ్మాయము, వా. వి. మహమ్మాయమనులేహ్యము.

మమ్మారె, దే. ఆవ్య: చూ, రూ-మమ్మ. శకాం. 5, ఆ. 29.

మమ్మారే, —పై.—

మమ్మ, దే. వి. 1. నముద్రముమీది ఓడలకు విహతముగా వీచెను సుడిగాలి; చూ, వాయువు: 2. (రూ-మము-మమ్మ అను) అస్తదర్శక ద్వితీయా బహువచనము.

మయటము, సం. వి. ఆ. న. గడ్డిమేడ, గడ్డియిల్లు (అనికొందలు); చూ, సదనము. 1.

మయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒంటె: చూ, లొట్టిపట్టు:

2. కంచరగాడిద; చూ, రాసభము. వా. వి. (1.) కవును: (2.) మధ్యభాగము, నట్టనడుము.

మయకష్టము, సం. వి. అ. పుం. బ. చూ, మకుష్టకము.

మయష్ట్రకము, చూ, మయష్టకము.

మయి, దే. వి. రూ-మై. 1; చూ, శరీరము: 2. చూ,విధము.

1: 3. తడవ: చూ, సారె. 7: 4; చూ, పార్శ్వము. 2:

5: పెన్నడి: చూ, వెంబడి. 2; అన. 6. కొన్నియెడల

తృతీయావిభక్తియందుండునచ్చెను ప్రత్యయము: రూ-మై.

మయికము, దే. వి. రూ-మైకము. మత్తు: చూ, మంపు.

మయికొను, దే. అ.క్రి.(రూ-మెయికొను-మేకొను-మైకొను): చూ, సమ్మతించు.

మయికొలు, దే. వి. రూ-మైకొలు. ఇచ్చగింత:చూ, సమ్మతి.1.

మయిజాటు, దే. వి. కొంతయెడయెడముగా అడ్డకమ్ములు వాణించిన ఆడుదానిచీరకొంగు: చూ, రూ-మైజాటు.

మయిజాలువు, దే. వి.(రూ-మైజాలువు-మెయిజాలువు - మేజాలువు-మెనుజాలువు) ప్రాణి: చూ, శరీరి.

మయిద, వై. వి. రూ-మైద. 1.—మాంద్య: చూ,మయికము: దే. వి. 2. రూ-మైద. గోరంట \*: చూ, సహ. 2.

మయిదానము, వా. వి. రూ-మైదానము. జహి:ప్రదేశము: చూ, వెలుసల. 1.

మయిదు, వై. వి.=మాంద్య. రూ-మైదు. 1. మంపు: చూ, హామిక; 2. మాయ: చూ, వంచన; 3. చొక్కు-పొడి: చూ, రూ-మైదు. 3.

మయిసెపుత్తి, వై. వి. మధుచ్చిష్టనర్తి. రూ-మైసెపువత్తి: చూ, వత్తి. 1.

మయినము, వై.వి=మదన. రూ-మైనము: చూ, నాసిక్తము.

మయిమయి, దే. వి. 1: రూ-మైమై-మెయిమెయి-మేమెయి-మైమయి.(సం.)—అనాయాసము: క్రి. విణ. 2. అనాయాసముగా: రూ-మైమై - మెయిమెయి - మేమెయి —మైమయి.

మయిమఱపు, దే. వి. రూ-మైమఱపు; చూ, విస్మృతి.

మయిమఱువు, దే. వి. రూ-మైమఱువు: చూ, వాఁవాఁణము.

మయిల, వై. వి. రూ-మైల. 1. నలుపు: చూ, వట్టము. 6: 2. వీకటి: చూ, మట్టు. 3; 3. =మలిన. (రూ-మకిల-మైల. మాలిన్యము: చూ, మలినము. 1. 4 అశుచిత్వము: ఆశౌచము, అసుము: రూ-మైల. 6. మైలకోక: చూ, వత్తము; విణ. 6: చూ, మలినము. 1; 7. అశుచి: చూ, రూ-మైల. 4.

మయిలకోక, ద్వ. వి. రూ-మైలకోక: చూ, మయిల. 5.

మయిలవడు, వా. అ. క్రి. రూ-మైలవడు: చూ,మలినమగు.

మయిలారు, దే. వి. ఒకక్షుద్రదేవత: రూ-మైలారు.

మయిలారువాడు, దే. వి. కోమట్లనడిగికొని జీవించువాడు: రూ-మైలారువాడు.

మయిల, వా. వి. అరక్రోసుదూరము: రూ-మైలు.

మయిలుతుత్తము, వై.వి=మయూరతుత్తము రూ-మైలుతుత్తము (పెరుగుతోనూటి పుటమువేసినకర్తి: చూ,రసాంజనము. మయివడి, దే. వి. రూ-మైవడి. 1: చూ, సమ్మతి. 1; 2: చూ, స్నేహము. 1; 3. చూ,విధము.1; 4: చూ,సౌమ్యత.

మయిసున్నవజీరు, వా. వి: చూ, మన్మథుడు.

మయిడు, సం. వి. అ. పుం. అసురశిల్పి: చూ,స్వర్ణకారుడు.

మయివు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. కిన్నరుడు. (చూ, దేవతాభేదము.); 2. మయవను మృగము.

మయూఖము, సం. వి. అ. పుం. 1. కిరణము: చూ, హేయనము. 2; 2: కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 3. జ్వాల: చూ, వహ్ని. 1.

మయూరకము, సం. వి. అ. న. 1. మయిలుతుత్తము: చూ, రసాంజనము; పుం. 2. ఉత్తరేసు \*: చూ, శైఖరికము.

మయూరతుత్తము, సం. వి. అ. న.=మయిలుతుత్తము: చూ, మయూరకము.

మయూరము, సం. వి. అ. పుం. 1, నెమలి: చూ, శి. 2; 2.

నెమలిజట్టు: చూ, సిక. 1: 3. ఓమము: చూ, యవాని:

4. చూ, మయూరకము. 2. \*: 5. గురుంటకము,

తలమయూరము ; అం. 6; చూ, ఆననములు ; 7: చూ, అసంయుత హస్తములు.  
 మయూరలితము, అం: చూ, కరణములు.  
 మయూరవిదళ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, నల్లతెగడ \*.  
 మయూరశిఖి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, దీపము. 4\*  
 మయూరసారి, పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ర-జ-ర గురువులు. 7 యతి 10 వ పదస్సు.")  
 మయూరాననము, అం: చూ, ఆననములు.  
 మయూరాన్యము, అం: చూ, అనంయుతహస్తములు.  
 మయ్యంకి, దే. వి: చూ, తాళము. 5.  
 మర, దే. వి. రూ-మఱి. 1. కీలు: చూ, మర్మము. 1; 2.  
 తిరుగుడునొక్క: చూ, హిందనము; 3. తిరుగుడుచీల: చూ, హిందనము.  
 మరందము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-మకరందము. 1.  
 మరక, దే. వి: చూ, రూ-మఱి.  
 మరకతము, అం. (రూ - మరకతము - మకరతము): చూ, రత్నము. 1.  
 మరకత్తి, దే. వి. కీలుకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.  
 మరకత్తిపీఠ, వా. వి. మరకత్తిని ఆడించు అనిపీఠ (మామిడికాయలు తఱుగుటకు నులువుగనుండును.)  
 మరకము, వా. వి. ఎరిమిదివళ్ళు, తూము.  
 మరకాడు, దే. వి. 1. నావికుడు స్వా. 5, ఆ. 47: చూ, సరంగు; 2 మరకకులస్థుడు.  
 మరగాలు, దే. వి. కృత్రిమపాదము: చూ, హజ్జి.  
 మరగు, దే. అ. క్రీ. 1. పరిచితమగు. మార్క. 3, ఆ. 419: చూ, స్నేహించు; 2. ఆశించు: చూ, వాఙ్మించు; 3. ఆశించు, ఇచ్చించు: చూ, వాంఛించు.  
 మరగొమ్మ, దే. వి. గుఱ్ఱముమీడి వల్లమునకు ముందు వెనుకం నానికై యెత్తుగా నేర్పబడియుండు భాగము. కళా. 3, ఆ. 81.  
 మరచుట్టు, దే. వి. చూ, తిరుగడ.  
 మరణము, సం. వి. ఆ. న. 1. చావు: చూ, పావు; అం. 2: చూ, ఊర్పులు; 3: చూ, అవస్థలు; 4: చూ, ద్వాదశావస్థలు.  
 మరణించు, సం. అ. క్రీ. చచ్చు: చూ, నమయు.  
 మరణోద్యమము, అం. 1: చూ, ద్వాదశావస్థలు; 2: చూ, దశావస్థలు.  
 మరతనము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-మరకతము.  
 మరపు, వా. వి. 1: చూ, రూ-మఱిపు; దే. ప్రే. 2. మరగఁ జేయు. భాగ. 6, స్కం. 89.  
 మరమేకు, దే. వి. రూ-మరామేకు. తిరుగుడు చీల: చూ, మర. 3.  
 మరమ్మత్తు, వా. వి. భూమి లోనగువానిని బాగుచేయుట: చూ, మహాత్ము. 1.  
 మరల, దే. అవ్య: రూ-మఱిల: చూ, వెండియు. అం.భా.తృ. 69.  
 మరలఁబడు, ద్వ. అ. క్రీ. నివర్తిలు: చూ, వట్రిలు,

మరలఁదాటు, ద్వ. వి. రూ—మరలఁదాటు—మరలఁదాటు, మానుట, రిచుగుడం. (సం.)—అప్రమత్త, అర్థము, అవరతి, అవరసము—అవర్తము, అవర్తి, ఉప-అవరము, నివర్తనము, నివృత్తి, (అవ్య:)—అం: రద్ది. — ౧. పనస యొక్క అవృత్తులకు—(సం.) పున: — ౨. పనసయొక్క అవృత్తికి. (సం.)—ఇది. (ఇట్లు సైకావదములకు ఉపపుకొనుము) (చూ, వెండియు).

మరలించు, దే. న. క్రీ. ప్రే. మరలుచు-మరల్చు, మరల్చు, క్రమ్యులుచు (సం.)—ఉపసంహరించు.

మరలు, దే. అ. క్రీ. రూ-మఱిలు. 1: చూ. మరలఁబడు. 2. వెనుకకుఁబడుగు. రాధు 3, ఆ. 64.

మరలుచు, దే. ప్రే. రూ-మరల్చు: చూ, మరలిండు.

మరల్చు, దే. ప్రే. —వై.—ధో. 2, ఆ. 253.

మరలుఁదాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-మరలఁదాటు.

మరవలి, దే. వి. మనుఁగుడుపు: చూ, విండు. 2.

మరసాన, ద్వ. వి. ద్వాదశావధి సాధనము.

మరాటము, దే. వి. లాంగరి అను చెట్టు: చూ, లాంగరి. 1.

మరాటి, వై. వి.=మహారాష్ట్ర: రూ-మరాటి, మరాటివాడు—మరాటివాడు: చూ, మహారాష్ట్రము.

మరాటిమొగ్గు, వై. వి. ఒకానొక అంగడి వస్తువు.

మరాటివాడు, వై. వి: చూ, మరాటి.

మరాటి, వై. వి.=: చూ, రూ-మరాటి.

మరాటివాడు, వై. వి. చూ, రూ-మరాటివాడు.

మరామేకు, వా. వి: చూ, రూ-మరామేకు. "నిలుచుండిన మరామేకు, కూర్చుండిన మరామేకు" (ఉత్తరసర్పాధులలో వాడుక).

మరి, దే. వి.వి. రూ-మఱి. 1. రదప, వాంఛ: చూ, వెండియు: అవ్య. 2. ఇంకను: మఱి. 2; 3. అసంరచము: చూ, వెనుక. 1.

మరించు, సం. అ. క్రీ: చూ, రూ-మరచించు.

మరిగొమ్మ, దే. వి. కలుఁజూ: చూ, వాహనము. 2.

మరిచము, సం. వి. ఆ. న. మరీచము=మిరియము: చూ, వేల్లజము.

మరిడి మహాలక్ష్మి, మి. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మరిడివ్యాధి, మి. వి. కలరా: చూ, విషాచిక.

మరిడెమ్మ, వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3. "మరిడెమ్మతీర్థము".

మరియద. వై. వి. 1. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 2.=

మర్యాద. కట్టుపాటు: చూ, మర్యాద; 3: చూ, విధము. 1.

మరీచము, సం. వి. ఆ. న.=: చూ, రూ-మరిచము.

మరిచి, సం. వి. ఇ. పుం, శ్రీ. 1. కిరణము: చూ, హయనము.

2; పుం. 2. మరిచి అను ఋషి: చూ, సన్న్యాసి: అం. 3:

చూ, ఋషి శ్రేష్ఠులు (గోత్రము 13; 4: చూ, బ్రహ్మలు.

మరిచిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, మృగతృష్ణ.

మరీచికాద్యయము, అం: మిరియములు తెల్లమిరియములు (2).

మరు, దే. వి. వృత్తియందు మారుకట్టమున కాదేశభూషము. "వేమరు",



మధుఁడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: ఉచ్చ లలాటిక.  
మరుఁడు, వై. వి. = స్వర: చూ, మన్మధుఁడు.  
మరుతేజి, ద్వ. వి. చిలుక: చూ, జుకము.  
మరుతేరు, ద్వ. వి: చూ, వాయువు. సాంఘ. దే. 13,  
మరుత్తు, సం. వి. త్. స్త్రీ. 1. పిక్క\*: చూ, స్పృక్కు: చూ.  
రాజార్జము; పుం. 2. (రూ—మరుతము—మారుతము—  
మరుత్వంతము): చూ, మరుతేరు; 3: చూ, వేలుపు; అం.  
4: చూ, మహారాజులు.

మరుత్మంతుఁడు, అం: చూ, మహారాజులు.  
మరుత్మంతుఁడు, సం. వి. త్. పుం: చూ, మజ్జురపుతు.  
మరుద్రథము, సం. వి. ఆ. న. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.  
మరుద్వాహము, సం. వి. ఆ. న: చూ, పొగ. (హ.)  
మరుధరిత్ర, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎద్దడి నేల: చూ, భూమి. 1.  
మరునయ్యతేజి, ద్వ. వి. గరుడ: చూ, హరివాహనుఁడు.  
మరునల్లె, ద్వ. వి: చూ: భ్రమరము.  
మరునాఁడు, వా. వి: చూ, రూ-మరునాఁడు.  
మరునిదాం, ద్వ. వి. 1. చేప: చూ, మత్స్యము. 1; 2.

మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1.

మరునిల్లు, ద్వ. వి. (మరుని + ఇల్లు): చూ, భగము. 12.  
మరునిసూఁడు, ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు. 1. అం. వదా. సు 10  
మరున్మాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మరుత్తు. 1\*.  
మరుపత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంగువు\*: చూ, హింగువు.  
మరుపని, ద్వ. వి. సురతము: చూ, సంయోగము.  
మరుపు, దే. వి. రూ-మఱుపు: చూ, విస్మృతి.  
మరుభువ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దేశములు. ౫౦.  
మరుమరీచికన్యాయము, న్యా. ఎడారిలో నెండమావులు పిళ్ళవలె  
గాన్నించి యెంతదూరము పోయిన నట్లే యుండునను రీతి  
మరుమామ, వై. వి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.  
మరులు, దే. వి. 1. పికాచము: చూ, పోతుడు. 1; 2.  
మోహము: చూ, వలపు; 3. తీరని వ్రేపు. అం, భా. ప్ర  
136: స్నేహము. 1.

మరులుఁడేగ, ద్వ. వి: చూ, మరులుఁడేక\*.  
మరులుఁబాటు, దే. వి: చూ, రూ-మరులఁబాటు.

మరులుకొను, దే. ఆ. క్రి. 1. కామించు: చూ, వలచు. 2; ప్రే.  
2. మరులుకొలుపు.

మరులుజడ, ద్వ. వి: చూ, మర్మమాతంగి\*.

మరులుమాతంగి, దే. వి. —వై.—

మరులుమొక్క, —వై.—

మరులుతేఁడు, దే. వి. పికాచ వల్లభుఁడు: చూ, పోతుడు. 1.  
మరువకము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = మరువము\*. చూ,  
వాసనమొలక; 2. మంగ\*: చూ, శ్వసనము.

మరువము, వై. వి. = మరువకము\*. రామా. 1. ఆ. 48: చూ,  
మరువకము. 1.

మరువు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, మరుధర్మి; 2. కొండ:  
చూ, హిమాలయము (పర్వతము).

మరుపాతువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మధువాని\*.

మరొరి, సం. వి. ఇ. పుం. మొసలి: చూ, మత్స్యము. ౧-౩.

మర్కటకము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కోతి: చూ, వానరము;  
2: చూ, సాలెపురుగు.

మర్కటకిశోరన్యాయము, న్యా. కోటిపిల్ల తల్లియెంత యజ్ఞ  
గ్రతగానున్నను తల్లికడుపును బట్టుకొని విడువదనురీతి.  
(స్వప్రయత్నము లేక భగవంతుఁడు కాపాడఁడు.)

మర్కటగృహము, సం. వి. ఆ. న. కోతిఁబెం: చూ,  
నదనము. 1.

మర్కట పిపీలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దనల్ల చీమ: చూ, పిపీలిక.  
మర్కటము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కోతి: చూ, వానరము;  
2: చూ, సాలెపురుగు; అం 3: చూ, గఱులు.

మర్కటవాసము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మర్కటగృహము.  
మర్కటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తీగకానుగ\*: (మర్కట  
రోమములవంటి ముండ్లుగలది): చూ, కాదప్పుము; 2.  
ధూలెగొండి\*: చూ, శూకశింబి.

మర్కారి, వా. వి. వడవ నడిపించువాఁడు: చూ, సరంగు.

మర్తబు, వా. విజ. రూ-మర్తరబు సమాప్తము.

మర్తరబు, —వై—

మర్త్యము, అం. (భూలోకము): చూ, లోకములు.

మర్త్యుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మనుష్యుఁడు.

మర్తనం గుణవర్థనమ్, న్యా మందెంత మర్తించిన నంత దాని  
గుణము హెచ్చును.

మర్తనము, సం. వి. ఆ. న. 1. పిసుకుట: చూ, నంబాహనము;  
2. నూలుట: చూ, సురుము.

మర్తలబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

మర్తలము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = మర్దెల (దీనిద్వనిగుండిలము):  
చూ, పీఠ; అం 2: చూ, వాద్యములు.

మర్తలాదులానర్థములు, అం: చూ, వాద్యములు.

మర్తళరూప్స, అం. = మర్దెలరూపురిక్క, దనిష్ఠ: చూ,  
రిక్క. 1—౨౩.

మర్దించు, సం. స. క్రి. నూలు: చూ, సమ్మర్దించు.

మర్దితము, సం. విజ నూలుఁబడినది, పీడితము: చూ,  
సమ్మర్దితము.

మర్దిన, అం: చూ, కళలు.

మర్నాఁడు, దే. వి: చూ, రూ-మఱునాఁడు. పర. 5, ఆ. 35.

మర్మజ్ఞుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం: (తె.)—అణికాఁడు—అణి  
కాఁడు. ఒకవరి, కీలరి, నెలవరి.

మర్మము, సం. వి. న. న. 1. జీవస్థానము: చూ, ఆయువు—  
ఆయుస్సు. (తె.)—అంకిలి, అనరు, అణి-అణి, అను,  
ఆయము, ఒకపు, కిటుకు, కీలకము, కీలు, కొలునంది,  
గాయకము, గుట్టు, గురును, గుటికొండి. తాపి-తాపి, నెలుకు,  
నెలును, నెకపు, పిక్కు, మర, మారాటము, మఱువు,  
లోచెయి—లోచెయ్యి. (“చూ, లోచెయ్యి”); 2: చూ,  
రహస్యము. 1.

మర్మరము, సం. వి. ఆ. పుం = మొఱమొఱ. అకులు లోనగు  
వానియొక్క మోత: చూ, స్వరము. 2.

మర్మస్పృక్కు, సం. విజ. (కే. ఈ. కే.) మర్మమును దాఁకునది  
(మాట), అధుంతుధము: చూ, శబ్దము. 2.

మర్యాద, సం. వి. అ. (క్రి.) 1. పొలిమేర: చూ, హద్దు. 1;  
2. తీరము: చూ, రోదన్ము: 3. = మరియాద, కట్టుపాటు;  
4. = మరియాద: చూ, సత్వము. 1; 5: చూ, సన్మానము.

మర్యాదకుడు, సం. విణ: చూ, ఆర్య. మిశ్రుడు.

మర్లమాతంగి, వా. వి. ముట్టినతోడనే మరులు పుట్టించెడి  
యోషధి\*: రూ-మరులుమాతంగి, మరులు దీంగ, మరులు  
జడ, మరులుమౌత. (సం.)—గోలోమి, భూతకేశము,  
మదనము.

మర్లదాము, దే. వి: చూ, మనుడింది.

మర్లము, సం. వి. అ. పుం ఓరుపు: చూ, శాంతము. 1.

మఱ, దే. వి: చూ, రూ-మర. 1-2-3.

మఱదలు, దే. వి. (మఱది + అలు) 1. తమ్మునిభార్య: చూ,  
రిత్తిక; 2. భార్య చెల్లెలు; 3. తనకంటె చిన్నదగు మేనత్త  
మేనమామల కూతురు.

మఱది, దే. వి. 1. చెల్లెలి మగడు; 2. భార్య తోబుట్టువు:  
3. మేనమామ కొడుకు; 4. మగని తమ్ముడు. (సం.)—  
బు, దేవరుడు.

మఱక, దే. వి. 1: చూ, రూ-మరక, కఱ్ఱ-కాటు-దాగు. 2.  
మేకనర్త, వంశ. నా. 5, అ. 11: చూ, మేషము. 1.

మఱకున, దే. వి. అజ్ఞానము. భార. ఆర. 1, అ. 328: చూ,  
స్వానము. 3.

మఱగుజ్జ, ద్వ. విణ: చూ, రూ-మఱగుజ్జ.

మఱచు, దే. స. క్రి. మఱపుజెందు. పా. 4, అ. 16.

మఱపు, దే. వి. రూ-మఱపు. 1: చూ, విస్మృతి; 2: చూ,  
మఱకున; 3: చూ, పారవశ్యము. 4, హరి. 5, అ. 73;

4: చూ, ప్రమాదము. స్వా. 4, అ. 63.

మఱల, దే. అన్య: చూ, రూ-మరల.

మఱలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మరలు. 1—2.

మఱి, దే. అన్య. రూ-మరి. 1: చూ, రూ-మరి. 1; 2. ఇంకను.  
రూ—మరి అన-అనంగ-అనంగ-అనంగ-అనా; 3: చూ,  
మరి 3.

మఱిగ, దే. వి. జోర్త వెలవలె బలవపు తాతితో జేయబడిన  
పాత్రము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6)

మఱిమఱి, దే. అన్య. 1. మఱియు-మఱియు, అందంద, అడద,  
ఆనయము, (సం.)—అత్యంతము; 2: ఆనయము, అఱి-  
ముఱి, ఎన, ఏప్రాద్దు, కడు, తరమిడి, నలి, పెద-పెద్ద,  
పొరి, బెట్టు, హాలెము. (సం.)—అనికము. (మిగతవానికి  
“చూ, హాలెము”)

మఱియు, దే. అన్య. 1: అదిగాక, ఇంకేకాకుండ, కాక; 2:  
చూ, వెండియు.

మఱియొకటి, ద్వ. స. (మఱి + ఒకటి) అన్యము: చూ, వేఱు. 3.

మఱియొకడు, ద్వ. స: చూ, వేఱునవాడు,

మఱియొకనాడు, ద్వ. వి. మఱియొకదినము.

మఱు, దే. వి. వృత్తియందు మఱుగు-మఱున-మఱుకల్లముల  
కా దేశరూపము. (“మఱునడు, మఱునాడు, మఱుమాట”  
మొదలగునవి).

మఱుగు, దే. వి. 1. చాటు కళా. 4, అ. 102: చూ, స్థగనము;

2: చూ, మఱుగుచోటు; అ. క్రి. 3: ఏమనిచు,  
తనుమొదగు, వాగు, వాగురించు, వాగుయించు; 4.  
చాటగు: చూ, లాచు. 2; 5: చూ, సంరాపించు.

మఱుగుగోడ, వా. వి. 1. మన్న ఇటుకలాయి లోనగువానిచే  
పెట్టబడినగోడ. తద్వి— ౧. అంచగోడ, తన్నుగోడ,  
ముట్టుగోడ; ౨. అచ్చగోడ, అరగడి, మఱుగుగోడ. (సం.)  
అర్థకుద్యము; ౩. అలవ, గోడ. (సం.)—౨. కుచ్చికము,  
కుచ్చము, కూచ్చము, కుచ్చము, చిత్తి-భిత్తిక; ౩. కదారి  
గోడ-కనాతిగోడ, సరాది; ౪. కదిరకు-చిత్తి-తమక-రడక-  
తడితె, దడి, అంతిక-అంతిక (చూ, వాకిలి); ౫. చిత్తిగోడ;  
౬. పునాది; ౭. పొరకటి; ౮. పుంటిగోడకు.—(సం.)—  
కంభ; ౧౦. మగులుగోడ, మడురుగోడ; ౧౧. వెలుగునకు.  
(చూ, వెలుగు.) (మిగతవానికి “చూ, సరాది”).

మఱుగుచొట్టి, దే. వి. పెట్టబడిన స్థానము: పాయకాశా-  
పాయకాశా, పీఠిగుంట, మఱుగుపెరచు. (దోడబోయి  
మఱుగుచొట్టి అని మఱియొకటి).

మఱుగుచోటు, దే. వి: అంతిరపు, అంచు, ఓలము.

మఱుగుపడినవాడు, వా. వి: (సం.)—లోహితుడు.

మఱుగుపడు, ద్వ. అ. క్రి. మఱుగు: చూ, లాచు.

మఱుగుపెరచు, దే. వి: చూ, మఱుగుచొట్టి.

మఱుగుమాట, దే. వి. అపలాపము: చూ, శబ్దము. 2.

మఱుగువెట్టు, దే. స. క్రి: చాటువెట్టు, మఱువెట్టు, మాటు.  
(సం.)—అపలపించు, నిహ్నవించు.

మఱుకున, దే. వి: చూ, సంకాపము.

మఱుగుజ్జ, ద్వ. విణ. (మఱు + గుజ్జ) గూనివాడు,  
గూనిది: చూ, వామనుడు.

మఱునాడు, దే. వి. (మఱున + నాడు): (సం.)—అపర  
దినము, అన్యేద్యపు, ఇతరేద్యపు.

మఱునడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-మఱుగునడు.

మఱుపు, దే. వి: చూ, రూ-మఱపు.

మఱిమాట, దే. వి. (మాటు + మాట): చూ, ప్రతివాక్యము.

మఱుమ్రోత, దే. వి. (మాటు + మ్రోత) రూ-మాటు  
మ్రోత: చూ, స్వరము. 2.

మఱున, ద్వ. వి. (మఱుగు + నా) 1. కుండ: చూ, ఛాండము.  
3; విణ. 2: చూ, మూగ. 1.

మఱునకందు, ద్వ. వి. కుంభసంభవుడు, అగస్త్యుడు. అచ్చ.  
ఆర, కాం. 7: చూ, సన్నాసి. 1.

మఱుపు, దే. వి. 1. కవచము. మార్క. 8, అ. 107: చూ,  
వారవారము; 2. చాటు: చూ, స్థగనము; 3: చూ,  
మర్మము. 1: \* : చూ, పట్టుచున్న.

మఱువెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, మఱుగునెట్టు.

మఱున, దే. విణ. అనరిది. కై. 8, అ. 93. (వృత్తియందు  
అంత్యవర్ణంబునకు వికల్పంబుగా లోపంబగు. “మఱునాడు  
మఱువుట్టువు, మఱుమేనువు.” మొ.)

మలుసంజ, ద్వ. వి. (మలుస + సంజ) సాయంసంధ్య, మలు  
సంజ: చూ, సాయంకాలము.

మట్టి, దే. వి. 1. రూ-మట్టి \*: ఖో. 2; ఆ. 81: చూ, వటము.  
3; 2. రూ-మట్టియ. అటకము: చూ, రోగము. 1.

మట్టివండు, వా. వి. నైయగ్రోధము: చూ, పలములు.

మట్టి, దే. వి. చూ, రూ-మట్టి. 1.

మట్టియ, దే. వి: చూ, రూ-మట్టి. 2.

మల, వై. వి: చూ, పర్యతము. 1.

మలక, దే. వి: 1. చిక్కు: చూ, స్రుక్కు. 3; 2. మెలిక:

చూ, లంకె: 3. చుట్టు. కాశీ. 5, ఆ. 284: చూ, సం

పుతము; విజా. 4. వంకర: చూ, వేల్లితము. 2.

మలకరూము, ద్వ. వి. పదికుంచములకొలదిగలమానవిశేషము.

మలకపుట్టి, దే. వి. ఇన్నులుకుంచముల కొలదిగల మాన  
విశేషము. (గరిసెకు మూడుమలకపుట్లు.)

మలకమెలుపు, దే. వి. ధనురాకారమగు మెలుపు: చూ,  
విద్యుత్తు. 1.

మలకవాలు, దే. వి. పాదరక్ష: చూ, సమ్మాలిగలు.

మలగ, దే. వి. ఎద్దుపై గంతతోడి నరుకుగోనె: చూ, సంవి.

మలగు, దే. ఆ. క్రి. 1. తిరుగు: చూ, సంచరించు; 2: చూ,  
మరలఁజుడు; 3: చూ, వంకరవోవు.

మలచు, దే. ప్రే. 1. మలగఁజేయు: మలఁపు; స. క్రి. 2:  
చూ, తొలుచు.

మలఁపు, దే. వి. 1. సర్తనము: చూ, వ్యంజకము. 1; ప్రే.  
2: చూ, మలఁచు. 1.

మలఁపుగొను, దే. ఆ. క్రి: ఆడు, గునియు, గునిసాడు, చిం  
దాడు, చిందుద్రొక్కు - చిందులుద్రొక్కు, తుంపెనలాడు,  
నట్లాడు, పాతరలాడు-పాత్రలాడు, పింపిళ్ళాడు, పింపిన  
లాడు, పింపిళ్ళుగూయు. (సం).— నటించు, నర్తించు,  
నర్తించు-నర్తించు.

మలక, దే. వి. రూ-మల్క. 1. మూఁకుడు: చూ, పాత్రము.  
6-౪౬ (8-౪౬లోగల 'వలక' ను 'మలక' గా సవరిం  
పుము.); 2. తురక: చూ, ప్లేచ్చుడు.

మలకడము, దే. వి: చూ, మలకవాలు.

మలగొంగ, ద్వ. వి. నగవైరి, ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షుడు.

మలగొను, దే. ఆ. క్రి. (మలక + గొను) పెనఁగొను. కై.  
5: ఆ. 32; కళా. 2, ఆ. 48: చూ, పెంటిగొను.

మలచము, దే. వి. 1. అధికము: చూ, హేరాళము. 1; 2.  
గొప్పది. ౩, రా. 3, ఆ. 128: చూ, సుర. (3)

మలదూషితము, సం. విజా: చూ, మలినము. 3.

మలవ, దే. వి. దూడచచ్చి పాలిచ్చెడుదేన్వాదికము: చూ,  
సౌరభేయ (దేనుపు).

మలవణ్ణ, దే. వి. దూడచచ్చిపాలిచ్చెడుగేదె: చూ, హేరంబము.

మలపు, దే. వి. 1. అధికము. ౩, హరి. 8, ఆ. 29: చూ,

హెచ్చు. 2; ప్రే. 2. మరలఁజేయు: చూ, మురించు; 3;  
చూ, మరలించు అచ్చ. ఆర, కాం. 100.

మలపువు, సం. వి. ౬౩. త్రి: రూ - మలయువు. కుక్కమేడి\*

చూ, వెట్టిమేడి.

మలమనికి, ద్వ. వి. రూ-మలమన్ని. కోఁతి. అచ్చ. యు,

కాం. 88: చూ, వానరము.

మలమన్ని, —వై.—

మలమల, దే. వి. రూ-మటమట. మాడుట మలుగుటల

యందగు ధ్వన్యను కరణము. చూ, హూహూ.

మలమానము, సం. వి. అ. పుం: అధికమానము. మలిష్టు

చము. (మానము. 1.)

మలము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. విష్ణు: చూ, శమలము; 2:

చూ, కిట్టము. (చూ, మలములు); 3. దోషము: చూ, వృతి

నము; ఆం 4 (మ + ల). "రాధానాథ." చూ, ఉపగణములు.

మలములు, అం వన, శుక్లము, రక్తము, మజ్జము, మూత్రము,

విష్ణు, పింజూషము, నఖము, శ్లేష్మము, అశ్రువు, దూషి—

దూషిక-దూషిక-దూషము, స్వేదము (క్రొవ్వు, రేతస్సు,

నెత్తురు, మెదడు, ఉచ్చి, ఏరుగడము, గులిమి, గోరు,

తెమద, కన్నీరు, కంటిపుసి, చెమట) (12) (చీమిడి 18వ

దని కొందఱు.); చూ, శమలము.

మలయ, సం. వి. ఆ స్త్రీ. తెల్లతెగడ \*: చూనర్వానుభూతి.

మలయత్రీ, అం. ఒకత్రీ: చూ, త్రీ.

మలయజము, సం. వి. అ. పుం. 1. చందనము \*: చూ,

సుగంధము; 2. చందనము: చూ, వాసన. 1; పా. 3: చూ,

వృత్తము. 1. ("న-జ-న-న-న-న-భ-న-వగణము. 8-15-22

యతులు. 28 వ చందస్సు.")

మలయమారుతము, సం. వి. అ. పుం. కమ్మగాడ్డు: చూ,

వాయువు.

మలయము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్యతము;

2; ఆరామము: చూ, వనము. 2; 3: చూ, దేశములు:

అం. 4. కలవర్యతము: చూ, పర్యతము. ౭.

మలయమ్మ, వై. వి. (మల + అమ్మ): చూ, పార్వతి. య.

2. ఆ. 3.

మలయిక, దే. వి: చూ, విహారము. 1.

మలయు, దే. ఆ. క్రి. 1. తిరుగు. కాశీ. 7, ఆ. 93: చూ,

సంచరించు; 2. పెనయు. పా. 1, ఆ. 22, చూ, పెంటి

గొను; 3: చూ, వ్యాపించు. 4: చూ, యత్నించు; 5: చూ,

విజృంభించు. వసు. 3, ఆ. 98: 6. తపించు య. 5, ఆ.

115: చూ, సంతాపించు.

మలయువు, సం. వి. ౬౩. స్త్రీ. చూ, మలపువు\*.

మలవిలుకానితేరు, ద్వ. వి. గోపతి. వేం, అం. 98: చూ,

వృషభము. 1:

మలహరి, అం. 1: చూ, స్త్రీరాగములు; 2: ఉపాంగము. 8.

(అంగము. 9.); 3: చూ, స్వరము. 2.

మలాక, దే. వి. శ్రీఖండము: చూ, వాసన. 1;

మలామ, దే. వి. బంగారు నీరు మొదలగువానిపూట; చూసమాంశము. 1.

మలాము, దే. వి. చూ, రూ-మలాము. 1-2.

మలారము, దే. వి. 1. రూ-మలారము. మట్టిగాఱుగది; 2. నిడుపు కొయ్యకొనను రెల్లలుకట్టి వీధిలోనగునది కిచ్చెట్టి సాధనము: చూ, సమ్మార్చని.

మలికితము, దే. వి. చూ, సందేహము. య. 4, ఆ. 62.

మలిగ, దే. వి. ఆపణము: చూ, నడనము. 1.

మలిగండ్లు, దే. వి. బ. చులచిత్రయదగినదాయి: చూ, రత్నములు.

మలినత, సం. వి. ఆ: స్త్రీ: చూ, మలినము. 1.

మలినమగు, మి. అ. క్రి: అంటగు, అంటుపడు, కందువాలు-కందువాలు, మయిలవడు-మైలవడు, మాగుడు వాలు, మాగువడు, మాగువాలు, మాయు.

మలినము, సం. వి. అ. మకిల. 1: అకుచి, అకుద్దము, కప్పించు.

(తె.)—కన మూలము. మయిల—మైల; విశేషములు—అనాచారము, అశుద్ధత, పినక, మలినత, మాలిన్యము (తె.) అ. టు, కనటు, క్రచ్చు, ప్రాచు, మకిల-మకిలి, మక్కు, మలుకువ, మనటు-మన్టు, మనడు, మసి, మాగు-మాగుడు మాపు-మాపుడు, మాసి, మురికి-ముఱికి, రొచ్చు. (“చూ. రొచ్చు. 4”); 2. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 3. దూషితమైనది: అనచ్చము, అరోడితము, అవిలకము, అవిలము, ఉద్వేషితము, కలుషము-కల్మషము, కిశ్వలము-కస్మలము, మలదూషితము, మలీమనము. (తె.)—కారాకూరము;

అం. 4: చూ, సంచాక్షిణమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.

మలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ: ముట్టత.

మలిమిడి, దే. వి. పశుపాదరోగము: చూ, హనువు. 4. (రోగము. 1.)

మలిష్టువము, సం. వి. అ. పుం. 1. దోమ: చూ, మళకిము 1; 2: చూ, మలమానము.

మలిష్టుడు, సం. వి. పుం. 1. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

మలివారము, వా. వి. సోమవారము: చూ, వారము 2.

మలీమనము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుము: చూ, రోహము. 1; 2: చూ, మలినము. 3.

మలు, దే. వి. బ. మలుసకు ఆదేశరూపమైన మలుశబ్దమునకు రూపాంతరము. (“మలుకారు-మలుసంజ” మొ.)

మలుగు, దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

మలుకారు, ద్వ. వి. 1. చలికారు: చూ, మానద్యయము; 2. ముక్కారు పంటలో రెండవకారు.

మలుకు, దే. వి. రూ-మల్లు. దారములోనగువాని నెదురెదురుగ తగిలించి మరల పెడమర్ల త్రప్పినది.

మలుకువ, దే. వి. ముఱికి: చూ, మలినము. 1.

మలుగు, దే. వి. రూ-మల్లు. 1. తుంటి: చూ, రొండి; 2: చూ, మక్క. 1; అ. క్రి. 3. ఉపశమిల్లు: చూ, స్రుక్క. 4: 4: చూ, నశించు.

మలుచు, దే. స. కి. రూ-మల్లు. 1: రొట్టు. చెరుగు; 2: తలమెనఁబట్టు-చిటిమెనఁబట్టు; 3: చూ, రాదు. 2.

మలుచూలు, దే. వి. రె. చివరూలు.

మలుసక్కము, ద్వ. వి. కిటిసక్కము: చూ, పక్షము. 1.

మలుపు, దే. ప్రే. మలుగఁదేయు. 1. అచ్చు; 2. నెంపఁదేయు. అచ్చు. య. కాం. 314; 3. (దూచిలు లోనగు వానిని) మల్లించు మన్నించు, మలఁబోలు.

మలుసంజ, ద్వ. వి. చూ, రూ-మలుసంజ.

మల్క, దే. వి. చూ, రూ-మలక.

మల్కు, దే. వి. చూ, రూ-మలుకు. శకాం. 6: ఆ. 7.

మల్లు, దే. వి. చూ, రూ-మలుగు.

మల్లు, దే. స. క్రి. చూ, రూ-మలుదు (చిటిమెనఁబట్టుటకు. విజ. 1. ఆ. 132)

మల్లి, వై. వి. = మల్లక. మట్టికంచము: చూ, హరిరామము. ఛాండము. 3.)

మల్లికము, సం. వి. అ. పుం. అ. క్రి: 1. = మల్లి.—వై.—2; దీవపు ప్రమీద: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6.): వా. 3. అవరకర్మమందలి పిండివంట (చూ చతురంగులము)

మల్లకుడు, దే. వి. బ. కితిమడు: చూ, వ్యాభుడు. 2.

మల్లగుల్లము, దే. వి. వాదులాట.

మల్లదిప్ప, వా. వి. (సం).—పారి.

మల్లవఱుడు, ద్వ. అ. క్రి. (మల్లట+చఱు) భుజిప్పాల నముచేయు. హరి. పూ. 6, ఆ. 136.

మల్లవఱుట, ద్వ. వి. భుజిప్పాలనము: మల్లవఱుపు

మల్లవఱుపు, ద్వ. వి.—వై.—

మల్లట, ద్వ. వి: రూ-మల్లాట, పోరాట.

మల్లడి, దే. వి. 1: చూ, సంచావము; 2. పెనఁకువ, గ్రుద్దులాట: చూ, యుద్ధము.

మల్లడించు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, వెంటిగొను; 2. అతిశయించు.

భాగ. 4: స్కం. 515: చూ, సందడించు.

మల్లడిగొను, దే. అ. క్రి. 1: చూ, వెంటిగొను. హరి. పూ.

7, ఆ. 156; 2: చూ, వరికపించు; ప్రే. 3. మల్లడిగొలుపు, పాడు. 4, ఆ. 292.

మల్లతాళము, అం: చూ, జన్యతాళములు.

మల్ల బంధములు, అం. కుస్తీలు, జెట్టిపోరాటములు. భాగ. దశ. మన్యం. పూ. 133: ఇవి ౧౦౦.— (వీనిని శీర్షికలలో చేర్చలేదు. ఇవి ఒకదానితరువాత నొకటి దోడుగ సంబంధించియు సక్రమముగ నుండును. అట్లు దీనికిదోడు అని ఒకదానికొకటి కలిపి చదువవలెను.) ౧ దస్తీ (హస్తము), ౨ ఒకయించి (కత్తరి), ౩ ఉల్తాదూప్ (బోరగిలవేసి ముంచుట), ౪ పహాద్ (విపాకనము), ౫ కస్తీఖార్ (పాద సంఘర్షణము), ౬ ఉల్తాబద్లీ (వ్యతిరేకముగ మార్పుట), ౭ పిఛలీ (వృష్టము), ౮ ఫర్షీ (సమీకరణము),

ఫరోజా-ఫరోజా (మోషణము), ౧౦ లుకాన్ (ఊపు), ౧౧ డూలీ (ఉద్ధారణము), ౧౨ డగ్గేదేద్ (గుల్మకృంశల), ౧౩ కసోటా (గ్రీవాతాదనము), ౧౪ డూప్ (నిమజ్జనము) ౧౫ ఉల్తాకపా (ప్రత్యామర్షము), ౧౬ ఉల్తాకాకాన్ (వ్యతిరేకముగా నూపుట), ౧౭ లస్తీ (చుట్టుచుట్టుట), ౧౮ డూకీ (కూర్పురాకర్షణము), ౧౯ కోనిటాల్ (కూర్పురాపనయనము), ౨౦ బైరా (బధిరము), ౨౧ ఖితర్ (దావ్యాము), ౨౨ ఉతార్ (అవతారణము), ౨౩ డూలీ, ౨౪ డగ్గేదేద్ (చరణకృంశల), ౨౫ కొన్యా (నోళ్ళ) భర్నా (కూర్పురాపూరణము). ౨౬ ఉల్టాబిఖాన్ (ఉత్తానపాతనము), ౨౭ కిలావర్ (ఆకస్మికప్రవేశనము), ౨౮ గిరైబాన్ (కక్షప్రవేశము): ౨౯ గావ్ పథాద్ (ఆకస్మికనిపాతనము), ౩౦ గంధదా (గడ్డభనిపాతనము), ౩౧ ఖపా (అగ్రహము), ౩౨ కిలావర్ (ఆకస్మికప్రవేశనము) (౨౩-౨౯), ౩౩ ఉల్తాబేడీ (ప్రతికృంశల), ౩౪ చౌబన్ (చక్రికా పరణము), ౩౫ చాబూవ్ (విస్మారణము), ౩౬ ఉల్తాకాస్తీ (వెనుకకుఁజుట్టుట), ౩౭ పయరేకేదస్తీ (పాదతాదనము), ౩౮ ఉల్తాకసోటా (ప్రవృత్తిబంధనము), ౩౯ డుస్కి (అవగాహనము), ౪౦ సరేకసోటా-సర్కసోటా (శిరోబంధనము), ౪౧ అబేరావత్ - అధోరావత్ (ద్విగుణబంధనము), ౪౨ బగేలీ (కక్షము), ౪౩ ఉల్తాబాన్ (శాతనిపాతనము) ౪౪ షత్రంజి (చతురంగము), ౪౫ ఉల్తాడూప్ (వామపాదన్యాసము), ౪౬ కస్తీబార్ (౪౬) (అవలగ్నాకర్షణము), ౪౭ బహిర్వా (బధిరము), ౪౮ దద్భరానా (కబంధపూరణము), ౪౯ రూమ్ (పరివేషము), ౫౦ గోడి (బడి), ౫౧ బహిరా (శ్రవణము), ౫౨ డుప్ (ముంపు), ౫౩ రూమ్ (౪౯ పరివేషము), ౫౪ పాంభరానా (చరణపరివేషము), ౫౫ చౌకస్తీ (కకుప్పరివేషము), ౫౬ బహిర్వా (౪౭) (బధిరము), ౫౭ దద్భరాతి (వక్షత్కాగము), ౫౮ సీనేబన్ (ఊరోనిరోధము), ౫౯ నక్సూబ్ (ముక్కునొక్కుడు), ౬౦ కిలావర్.జంగ్ (జానువిన్యాసము), ౬౧ సీనేతడుప్ (ఊరోభగ్నము), ౬౨ నాగిన్ (నాశకానిరోధము), ౬౩ పాంభరానా (వామపాద తాదనము), ౬౪ బందోటా (నిర్బంధము), ౬౫ లస్తీ (పరివేషము), ౬౬ డూలీ (ఉయ్యెల), ౬౭ థోబిఖాట్ (రజకధావనము), ౬౮ సనారి—ధస్సా (ప్రవేశము), ౬౯ సరోతా (హస్తాకర్షణము), ౭౦ చౌటాల్ భరానా (చతుశ్చరణబంధము), ౭౧ డగ్గేదేద్ (౧౨-౨౪) (చరణకృంశల), ౭౨ గవ్దేదీ (గజకృంశల), ౭౩ కస్తీబార్ (అవనుదపాదము), ౭౪ బాగ్లీ-బిగ్లీ (కక్షము, ౭౫ గంధదా-గర్దదా (సవ్యపాదతాదనము), ౭౬ ఉల్తాగవ్దేదీ (వ్యతిరేకగజకృంశల), ౭౭ దండమొదోడి (కక్ష నిషేధనము), ౭౮ ఉల్తాగవ్దేదీ (వ్యతిరేకద్వివకృంశల), ౭౯ గిరైబాన్ (౨౮), ౮౦ ఉల్తాముత్తా (వతికూలబంధము), ౮౧ థాకలీ (కరతాదనము), ౮౨ చౌబన్ (౩౪) (ఉశాపరణము), ౮౩ లవ్దే (౧౩-౬౫) (పరివేషణము), ౮౪ ఉల్తావ్దేదీ (ప్రవృత్తినియాతనము), ౮౫ వన్డ్రట్ (ఉద్ధాకపాదము), ౮౬ తుర్పి (౧౦౦) (సింహాసనము),

౮౭ డూలీ (దోల, ౮౮ వన్డ్రట్టా (చరణవిమయము), ౮౯ కిలావర్ (౨౭-౩౨) (ఆకస్మికప్రవేశనము), ౯౦ ఖవ్దే (కక్షన్యాసము), ౯౧ వన్ (ఏకము), ౯౨ భరాటీ (తిరుగుడు), ౯౩ అదాధదా (అర్ధకంకాళము), ౯౪ ఏక్ లంగ్ (ఓంటికుంటి), ౯౫ లస్తీదాద్ (నిహింసనము), ౯౬ జన్దదా (పార్శ్వాకర్షణము), ౯౭ గవ్ మహార్ - గజమహిర్ (గజచంద్రుడు), ౯౮ నయేఫరా (ప్రకృష్టపీడనము), ౯౯ డువ్కీ (పాదద్వయాకర్షణము), ౧౦౦ సుడీ. “కుస్తీ మల్లయుద్ధనోధిని” అను గ్రంథమునందు వీనివివరణము లన్నియు చూడవలయును. కిమ్మతు రు 0-6-0 గ్రంథకర్త భాగవతుల లక్ష్మీవతి శాస్త్రిగారు; తాలూకా రామచంద్ర పురము.) (ఈ శాస్త్రవిషయములంతరించినను గొన్ని లోకాచారముగానున్నవి ఇందు వివరింపఁబడియె.) మఱిన్ని తద్వి. = అంకిణి.

తద్వి. — ౧ దండలు 12, ౨. గతులు 12, ౩. పరువళ్ళు 12, ౪. మొనలు 12, ౫. కాయమానములు 12, ౬ వినరులు 14, ౭ ఉపవీతములు 16, ౮. విన్నాణములు 32, (ఆం. థా. ద్వి. క్ష. 208), ౯. ప్రచారములు 32, ౧౦. నలుకులు 3, ఇట్టిలక్షణములనేకములీములీములీశాస్త్రసాంప్రదాయము వలనఁ దెలియఁదగు.(వీని వివరములకుశీర్షికలంజూడుము.) వ. మఱియు కొన్ని తెనుఁగుఁ బేళ్ళుఁ బరగుచున్నవానినిఁ బొందుఁ పఱుపఁబడును. వానిని సందర్భమునుఁబట్టి వైవానితో సమన్వయించుకొనవలయును. ౧. ఆయుధము. — చేత్రాడు; ౨. ఆయుధాగ్రము. — ములు — ముల్లు; ౩ సరికరములు. — కంబము, కటిక-కట్టిక, కొణత — కొణతము. కొణత, నీల గోతము, బాలసంగడము. మోడు, లోడి. లోడు, సంగడము; ౪. కుస్తీలతావనకు. — పెక్కణము - పెక్కణము. (సం.) — ప్రేక్షణము; ౫. యుద్ధక్రియలు. — ఉప్పరించు, ఉప్పరించు. కలయు మెలఁకువ; ౬. మెలఁకువలకు. — ఇంగళింపు, కాలిపాదవ, జంపు, పెక్కు; ౭. విజ్ఞానమునకు. — ఉపతాయ; ౮. విద్యాభేదములు. — కన్నాత గస్తాలు, తాళాలు-దాళాలు, దండెములు, దింకలు, పావు పావులు, పుటములు, మండిలు, లాగులు ఇత్యాది.

మల్లము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మల్లి.  
మల్లయుద్ధము, పా: చూ, మల్లబంధములు.  
మల్లరము, దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; విణ. 2. ముదించినది. కళా. 6, ఆ. 222.  
మల్లశాస్త్రము, అం: చూ. మల్లబంధములు.  
మల్లసాల, వై. వి. భోజనశాల, హరిశ్చ. 4, ఆ. 193: చూ, సదనము. 1.  
మల్లాట, ద్వ. వి: రూ, మల్లట, పోరాట: చూ. యుద్ధము.  
మల్లాడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, వెంటిగొను. స్వా. 4, ఆ. 115.  
మల్లామడి, దే. విణ: 1. చూ. నీడితము; 2. నీడితుడు ఉ. హరి. 5, ఆ. 188.  
మల్లారము, దే. వి: చూ, రూ-మలారము. 1.  
మల్లి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మల్లియ: చూ, మల్లె. 12;

మర్రిపాత్రము: చూ, భండము. 3; అం. 3, (శోషణము): చూ, మన్మథవాణములు; 4. (మర్రిక): చూ, జన్మతాళములు. మర్రికము, సం. వి. అ. పుం. మానిన ముక్కు కాడ్లగల హంస: చూ, హంస. 1. మర్రికాక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. మానిన ముక్కు కాడ్లగల హంస: చూ, హంస; 2. తెల్లని కన్నులుగలగుట్టము. చూ, హయము. మర్రికాచదనము, సం. వి. అ. న: చూ, మర్రికాకు. మర్రికా మోదము, అం: చూ, జన్మతాళములు. మర్రికార్జునలింగము, అం. చూ. జ్యోతిర్లింగములు. మర్రియ, వై. వి.=మర్రికా. రూ-మర్రి, మర్రితెగె: చూ, హంస. 2. మర్రి, వై. వి. 1.=భల్లక. కోడి: చూ, వానరము; 2. జెట్టి పెన:కువ: చూ, యద్దము: వా 3, మర్రితాను: చూ, వస్త్రము. మర్రియ, సం. వి. అ. పుం: 1. జెట్టి: చూ, సాదనకాడు. 1; విణ. 2: చూ, శ్రేష్ఠుడు. మర్రికట్టు, ద్వ. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ, సంఘోషించు. మర్రితాను, వా. వి. మర్రిబట్ట: చూ, మర్రి. 3. మలుపెనగు, ద్వ. అ. క్రి. జెట్టిపెన:కువగా పెనగు. మర్రి, వై. వి.=మర్రికా. రూ-మర్రియ. 1: చూ, హంస. 2; 2.=మర్రిక: చూ, మర్రి; 3. ఉపశాఖ. చూ, శాఖ. 1. మర్రికాకు, వా. వి. (సం).—అశృంతకము, మర్రికాచదనము. మర్రిజేగులు, ద్వ. వి: చూ, రాబిందు. మర్రిపువ్వ, వై. వి: (సం).—మృతరము: చూ, హంస. 2. మర్రిమొగ్గలు, ద్వ. వి. బ. 1. మోదనగ: చూ, భూషణము. 2; 2. కుండముకుళములు, గువాకము—గూవాకము: చూ, హంస. 2. మర్రిలగుడి, ద్వ. వి. మర్రిపూగుత్తివలె మనోజ్ఞమగుటచే కుక్క కియ్యబడినపేరు. స్వా. 4, అ. 32: చూ, సివంగి. 2. మర్రిలు, దే. వి. బ. 1: చూ, ధాన్యము; 2. స్పృటికజనితక్రియ. మర్రిశ్రీగంధులు, మి. వి. బ: చూ, ధాన్యము, ముపురి, దే. వి. రూ-మోరి: చూ, నాగసరము. 1, మన్యము, దే. వి. 1. కోమలత, నిర్వ. 5, అ. 105: చూ, సౌకుమార్యము. 1; విణ. 2. కోమలము. కళా. 7, అ. 174: చూ, సుకుమారము. 2. మళకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఘోషము, దంశి, మలిష్టుచము, రణరణము, దోమ: తద్వి. — ౧. ఘోషి. (తె.)—వీచికదోమ, తొండపుదోమ; ౨. చిన్నదోమకు—(తె.)—చీకటియీగ. ౩. అడవిదోమ; ౪. సునమ-సునుమ. (చూ, సరమ); 2. దేహమువిరియు రోగము: చూ, రోగము. 1. మళహరి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చతుష్టి, జాలిక. (తె.)—దోమ తెర: చూ, వస్త్రము. మళాకత్తు, వా. వి. 1. భూమికిపెట్టిన ఎరువు: రూ-మళాకత్తు, మళాకత్తు, మరమ్మతు-మరమ్మత్తు; 2. శిల్పించేసిన వస్తువులకు మజారి: మళాకత్తు, మజారి. మళాకత్తు, వా. వి. —వై.— మళాతు, వా. వి. నేలకొలుపుట, సర్వే.

మహాదు, వా. వి. రచనీక: చూ, స్నేహకము. మహాలి, వా. వి. దివిటీలువాడు, దివిము తెంగించువాడు. మహి, సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ. =మని. రూ-మని. కాకితము వ్రాసెడుమని: మని. (తె.)—మని మహిమ, సం. వి. ఇ. శ్రీ. (తె.)—మనిజుడ్డి. మన, దే. వి: చూ, మిలాసము. 2. మనగు, దే. అ. క్రి: చూ, విజృంభించు, హరి, పూ. 7, అ. 167. మనక, వై. వి. రూ-మన:న. 1.=మేచక: చూ, మునిచీకటి. తె. 7, అ. 193: స్వా. 4, అ. 87; 2.=మేచక. ఇంచుక నలుపు: చూ, వర్ణము. 6. మనకన, వై. వి. = మేచక. —వై.— (అప్రేదితమంచు మరమనకన) మనకపురాము, దే. వి. చురకమొనరించువాడు: చూ, సర్పము. మనకము, దే. వి. 1. రతి. ధో. 5, అ. 118: చూ, సంయోగము; 2. స:ధోగేచ్ఛ. ఉ. హరి. 3, అ. 64: చూ, వాచ; 3. అహిరతి: చూ, మనకలుపాజుట, మనకలు పాజుట, దే. వి. అహిరతి: చూ, సంయోగము. మనకొను, దే. అ. క్రి. (మనకము+కొను) 1. స:ధోగేచ్ఛ: గొను: వ్రే. 2. మనకొల్పు. అచ్చ. అ, కాం. 84. మనలు, దే. వి. రూ-మన్లు. 1. ముటికి. పొందు. 5, అ. 41: చూ, మరిసము. 1; 2. విసిరి: చూ, మలము. 1. మనడు, —వై.— మననము, వై. వి.=శృణానమ: చూ, శృణానము. మనమన:న, వై. వి: చూ, మనక. 1—2. (మునిచీకటికి - తె. 2, అ. 101.) మనర, దే. వి. 1. భూసరవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. భూసర వర్ణముగలిది. మనరు, దే. వి. ఆవేశము. మార్క. 8, అ. 86. మనలిక, దే. వి. 1. మాంధ్యము, అలస్యము: చూ, విలంబము. 1; విణ. 2: చూ, మంతరము. 2; 3: చూ, మంతరము. 3. మసలు, దే. అ. క్రి. అలస్యముచేయు: చూ, వివరించు. 3; 2. వీళ్లమలమల (సంసల) కాగు; 3: చూ, విహరించు; 4: చూ, వెనుకదీయు; 5: చూ, సంచరించు. మసలుకొను, —వై.— (విహరించుటకు-భాగ. 3, సక్రం. 508). మసాకత్తు, వా. వి: చూ, రూ-మళాకత్తు. మసారము, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రనీలము. పొందు. 2, అ. 44: చూ, రత్నము. 1. మసాల, వా. వి. రూ-మసాలా. 1. పొగపు సరకులు: చూ, సంబారము; 2. వకువులు లోనగువాని వ్యాధులకిచ్చెచ్చు మందు; 3. తాంబూలములోని పరిమళ ద్రవ్యముల గుండ; 4. కారపుసరకులు. మసాలా, వా. వి. —వై.— “మసాలా కిళ్ళి”. మని, సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ. 1.=మని: చూ, రూ-మని: ఈ. శ్రీ. 2. పెద్దసదావ: చూ, సదాప: వై. వి. (1) నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; (2)=మని: చూ, బొగ్గు; (3): చూ, మరిసము. 1; (4)=మని: చూ, మని. 1.

మనీకట్టు, ద్వ. వి. బంగారు లోనగువాని చిలుము.  
 మనీకోడి, ద్వ. వి. నల్లకోడి: చూ, వానరము.  
 మనీబుడ్డి, మి. వి. (సం.)—మనీమణి.  
 మనీలె, దే. వి. టాకుబండి: చూ, శకటము. 1.  
 మనీదు, దే. వి. తురకల ప్రార్థనామందిరము: చూ, నదనము. 1.  
 మసూర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-మసూర. 1: చూ, వేశ్య: పుం.  
 స్త్రీ. 2. ఓలు వెనగలు: చూ, వెనగలు,  
 మసూర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుం. స్త్రీ. —వై.—  
 మసూరము, సం. వి. ఆ. పుం. బిల్లరలగడ: చూ, లోడు.  
 మసూరవిదళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లతెగడ: చూ, సర్వానుభూతి.  
 మసూరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మసూరిక. ఒకరకము గడ్డి:  
 చూ, విదర్చిక. (చూ, వ్రణము).  
 మసూరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మసూరి; 2. (రూ—  
 మసూరిక-మసూరిక): చూ, సోపికము.  
 మసృణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగివె\*: చూ, కుకనానము. 1.  
 మసృణము, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిక్కినిది: చూ, స్నిగ్ధము 3; 2.  
 సున్ననిది: చూ, స్నిగ్ధము. 2. (మసృణ అని కొందలు).  
 మసెల, దే. వి. అటక: చూ, నదనము. 1.  
 మసోదా, వా. వి. చిత్తవ్రాసినది: చూ, మసాయిదా.  
 మసృగము, సం. వి. ఆ. పుం. వెనురు\*: చూ, వేణువు.  
 మసృగి, సం. వి. న. పుం. 1: చూ, నన్నాసి; 2: చూ,  
 యాచకుడు. 1.  
 మస్టు, దే. వి: చూ, రూ-మనటు.  
 మస్తకము, సం. వి. ఆ. పుం. న. రూ-మస్తము. తల: చూ,  
 శిరము. 1.  
 మస్తకీ, వా. వి. ఒకరకము ముందు.  
 మస్తము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-మస్తకము.  
 మస్తరించు, దే. స. క్రి. లోఁబడు. కాశీ. 5, ఆ. 238:  
 చేతులప్పళించు.  
 మస్తరు, దే. వి. 1. లోఁకున: చూ, వశము. 1; వా. 2.  
 పనివాండ్ర మొత్తమువద్దు.  
 మస్తీ, వై. వి.=మదహస్తీ. మదించిన యేనుగు: చూ, హస్తీ.  
 మస్తీవృము, సం. వి. ఆ. న. తలమెదడు: చూ, మెదడు.  
 మస్తీ, వై. వి.=మదహస్తీ: చూ, రూ-మస్తీ.  
 మస్త, వై. వి. 1.=మత్త. మదము: చూ, హామిక; దే. వి.  
 2: సమృద్ధి. 3 మీఁగడ: చూ, స్తన్యము; 4. చదరంగమును  
 రాజు తరువాత నొక జంతువును ఉంచి యాడెడు ఆట.  
 మస్తువాడు, ద్వ. వి. మత్తుడు: చూ, సోమారి.  
 మస్తువు, సం. వి. ఉ. న: చూ, మండము. 1.  
 మస్తికాస్థి, సం. కపికందుకము. శిరోస్థి: చూ, శల్యము. 1.  
 మహాతు, దే. వి. దేవస్థానమునకు దర్శకర్తృత్వము జరి  
 గించు వైరాగి, మతాధిపతిగానుండువైరాగి(అనికొందలు):  
 చూ, నన్నాసి.  
 మహాజరు, వా. వి. పెక్కుమందిచేరి వ్రాసికొను ప్రార్థనా  
 పత్రము. (విడివన, అర్చి).

మహాజోతులు, వై. వి. బ. దీపభేదము: చూ, స్నేహశము.  
 మహతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నూలు తంతులుగల నారదుని  
 వీణ: చూ, వీణ; 2. తెలుగు వ్యాకరణమున తిర్యగేతర  
 స్త్రీ వాచకశబ్దములకు సంజ్ఞ: విణ, 3. గొప్పది: చూ, సుర.  
 (3); అం. 4: చూ, తతవాద్యములు,  
 మహతోనాస్తి పాతకమ్, న్యా. పెద్దలకుఁ బాపమంటదు.  
 మహాత్మ్యము, అం: చూ, ఆవరణములు.  
 మహాత్తు, సం. వి. త్. న. 1. దొరతనము: చూ, స్వారాజ్యము.  
 పుం. 2. బుద్ధి తత్త్వము: చూ, న్యభావము; 3 పురుషవాచక  
 శబ్దములకు సంజ్ఞ: పుంలింగము; విణ. 4. మహాత్వమును తెలు  
 పును: ఆట; 5: చూ, మహతి. 3; అం 6: చూ, ఆకాశములు.  
 మహాత్వము, సం. వి. ఆ. పుం: ఉదారత్వము. బౌదార్యము.  
 మహాత్స్యము, అం: చూ, సృష్టిసర్గములు.  
 మహాదాత్మ, అం: చూ, ఆత్మలు.  
 మహద్భయము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-మహాభయము,  
 మహానీయుడు, సం. వి. విణ. గొప్పవాడు: చూ, నన్నానితుడు.  
 మహామహానాడు, వా. వి. ఇప్పుడును కాదుగదా ఎల్లప్పుడును  
 (ము:దు వెనుకలయందును)  
 మహము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-మహస్సు.  
 మహర్లోకిము, అం: చూ, ఉర్ద్వలోకిములు.  
 మహాలక్ష్మి, అం. చూ, రూ మహాలక్ష్మి (వాడుక).  
 మహాలయము, వా. సం. వి: చూ, రూ-మహాలయము.  
 మహర్షులు, అం. 1: చూ, గోత్రము. 18; 2: చూ, ఋషి  
 శ్రేష్ఠులు.  
 మహలు, వా. వి. 1. దేశములోని భాగము; 2: చూ, రాజమం  
 దిరము; 3. ఉప్పురండు భూభాగము: చూ, భూమి. 1.  
 మహనూలు, వా. వి. రూ-మహనూలు. పంట: చూ, సేద్యము.  
 మహనూలుదారు, వా. వి: చూ, నాయకవాది.  
 మహస్సు, సం. వి. న. 1. తేజము: చూ. వెలుతురు. 1; 2.  
 ఉత్సవము: చూ, సంబరము. 3.  
 మహస్నూలు, వా. వి: చూ, రూ-మహనూలు.  
 మహస్నూలుదారు, వా. వి. చూ, రూ-మహనూలుదారు.  
 మహాంగము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, లొట్టిపిట్టి.  
 మహాకిందము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వెల్లల్లి \*: 2.  
 దురదకంద \*: చూ, సూరణము.  
 మహాకరంజము, సం. వి. ఆ. పుం. క్రాసుగు \*: చూ, శాదప్పుము.  
 మహాకాయుడు, వా. వి. విణ: చూ, అతికాయుడు.  
 మహాకారము, అం: చూ, లక్ష్మములు.  
 మహాకారివేల్లము, సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దకాకర \*: చూ,  
 సుషవి. 1.  
 మహాకాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, విషముష్టి \*:  
 మహాకాలుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2. ఒక  
 శివభటుడు.  
 మహాకాశీమతము, అం: చూ, తంత్రములు  
 మహాకావ్యము, అం. (అప్పుడప్పుడు కవి చెప్పిన పద్యములు  
 గ్రంథస్థములుగావు.) ఇది సంఖ్యాబద్ధము, అసంఖ్యాబద్ధము  
 అని యిటుతెలుగులు. (౧) సంఖ్యాబద్ధము ముక్తకాదీము.  
 ౧. ముక్తకము, ౨. ద్వికము, ౩. త్రికము, ౪. పంచరత్నములు,

రా. వారణమాల, కా. నవరత్నములు, గం. ధాన్యర  
మాలిక, గం. శశికళ, అం. నక్షత్రవంశి. అం. త్రిశంకరి,  
అం. రాగమాల. ౨౦. వందాదళ, గం. శత్రుము. గం. అ.  
అష్టోత్తరశతము, అం. నవశత్రు; (౧) అసంఖ్యాబద్ధము  
రగద, గద్య, ద్విపద, దండక, మంజర్యాదులు. వైదికైప్పిన  
లక్షణములుగలది. మహాకావ్యము. (చూ. త్రిప్రబంధము)  
మహాకులీనత, అం. చూ, నాయకగుణములు.  
మహాకులుడు, సం. వి. చూ, సాధువు. ౩.  
మహాకోశాతకి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. చూ, పెద్దవీణ \*;  
మహాశీతి, అం. చూ, సంఖ్యాభేదములు.  
మహాశోణి, అం. —పై. —  
మహాశోభము, అం. —పై. —  
మహాగణాశాలయంతే మహానాంకుకాకా? న్యా. పెద్దపెద్ద  
ఏనుగులే పరుగిడుచుండ దోమలమాట చెప్పనేల?  
మహాగణులు, పా. జంగాల గురువులవిరుదు.  
మహాజంబువు, సం. వి. ఉ. పుం. చూ, పెద్దనేరేడు \*;  
మహాజాలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. వచ్చ పువ్వుల అవద \*; చూ,  
హ్రస్వగవేధక.  
మహాజ్యోతిష్యుతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. లతావిశేషము: చూ, లత. 1.  
మహాదురసి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. శమల \*;  
మహాకండువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఉ. శ్రీ. పెద్దలెడ్డు: చూ,  
హరివాణము (పాత్రము. 6.)  
మహాతలము, అం. చూ, అధోలోకములు.  
మహాతార, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, మనోరమ. 1.  
మహాపిక్త, లక్షవీడు. మహాపీడ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. అక్షి,  
యనసిక్త.  
మహాతిలము, సం. వి. అ. పుం. చూ, పెద్దనువ్వు \*;  
మహాతుక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. నన్నయేలకి \*; చూ, పత్రం.  
మహాత్మగుప్త, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, పెద్దదూలగోవెల \*.  
మహాత్మలు, వా. వి. గొప్పవారు: చూ, హేమాహేములు.  
మహాదంతము, సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగుదంతము: చూ, పల్ల. 1  
మహాదమనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రుచి, 6.  
మహాదానములు, అం. చూ, దానములు.  
మహాదేవతంక్రము, అం. చూ, తంక్రములు.  
మహాదేవతలు, అం. చూ, దేవతలు.  
మహాదేవుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు. 1.  
మహాదైత్యుడు, సం. వి. అ. పుం. పెద్దతొలివేలుపు: చూ,  
రాక్షసుడు. 1.  
మహాద్రోణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పెద్దతుమ్మి \*;  
మహాధనము, సం. వి. అ. న. 1. చిల్లమర్ది: చూ, సల్లికి; 2.  
బంగారు: చూ, రోహము. 1; 3. కృపి: చూ, నేద్యము;  
4. గొప్పవెలగలబట్ట: చూ, వత్తము: 5. గొప్పవెలగల  
వస్తువు: చూ, సరకు. 2. విణ. 6. గొప్ప వెలగలది.  
మహానమహత్వేన కరోతి విక్రమమ్, న్యా. గొప్పవాడు  
గొప్పవానినే డీకొనును.  
మహానలుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.  
మహానరకము, అం. చూ, నరకములు.

మహాననము, సం. వి. అ. న. —చాననము, మహానలు: చూ,  
నదనము. 1.  
మహానన కళన్యాయము, న్యా. వంజయంతి కుండలు ఏకకడికి  
పోగలదను రీతి.  
మహానానము, అం. చూ, చక్రములు.  
మహానిది, అం. చూ, సంఖ్యాభేదములు.  
మహానిరయము, అం. చూ, నరకములు.  
మహానివ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. రాత్రియొక్క రెండుమూడు  
జాముల వేళ: చూ, రాత్రి.  
మహానీలము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. సింహాశ ద్వీపమునందు  
గలిగిన యంద్రనీలమణి: చూ, రత్నము 1; 2: చూ,  
భృంగరాజము \*.  
మహానీలుడు, సం. వి. అ. పుం. దేవయోనిసర్పము: చూ, సర్పము.  
మహాఫలము, సం. వి. ఆ. పుం. కన్నెరేడి: చూ, మిగ్గులము.  
మహాపతము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాణాంతము; 2. రాజ  
మార్గము: చూ, మార్గము. 1; అం. 3: చూ, నరకములు.  
మహాపద్మము, అం. 1: చూ, నిడులు; 2: చూ, సంఖ్యాభేదములు;  
3. దేవయోని సర్పవిశేషము: చూ, సర్పము.  
మహాపలంకష, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, పెద్దపల్లెడు \*.  
మహాపాతకములు, అం. స్వర్గక్షయము, సురాపానము, బ్రహ్మ  
హత్య, గురుపత్ని గమనము, మహాపాతక సహవాసము,  
(చూ, వంచకము).  
మహాపాతక సహవాసము, అం. —పై. —  
మహాపారేవతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పెద్దయాడ \*.  
మహాపిండితకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పెద్దమ్రుంగ \*.  
మహాపీడ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, మహాతిక్త.  
మహాపుత్రజీవి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. చూ, పెద్దమ్రుంగ \*.  
మహాపురాణములు, అం. చూ, పురాణములు.  
మహాప్రళయము, సం. వి. అ. పుం. లోకనాశనము, బ్రహ్మ  
కల్పక్షయము: చూ, సంవత్సరము. 1. (చూ, కల్పము. 1.)  
మహాప్రస్థాన గమనము, అం. చూ, కలియుగ వర్ణములు.  
మహాప్రాచీరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సముద్రము.  
మహాఫల, సం. వి. అ. శ్రీ. రాజజంబువు \*; చూ, సురభివత్ర.  
మహాఫలము, సం. వి. ఆ. పుం. పిసగుమ్మడు \*; చూ,  
సర్వతోభద్ర. 1—3.  
మహాబలి, సం. వి. ఆ. శ్రీ. అవర్తని, చర్మరంగ. (తె.) —  
గూబతడ, సులితడ; తద్వి. —గాత్రవృక్షము. (తె.) —తడ.  
మహాబలము, సం. వి. అ. న. నీసము: చూ, రోహము. 1.  
మహాబలుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వాయువు; 2: చూ,  
బుద్ధుడు; విణ. 3. మిక్కిలి బలముకలవాడు: చూ, శక్తుడు.  
మహాభయము, సం. వి. అ. న. రూ-మహద్భయము. మిక్కిలి  
వెలపు: చూ, సాధ్యనము.  
మహాభాగ్యము, సం. వి. అ. న. 1. గొప్పసంపద. “అరోగ్యమే  
మహాభాగ్యము” చూ, సంవత్తి. 1; అం. 2: చూ, నాయక  
గుణములు.  
మహాభూరి, అం. చూ, సంఖ్యాభేదములు.  
మహాభైరవము, అం. చూ, తంత్రములు.



మహామాత్రుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కార్యసహాయుడు: చూ, వ్యవహార. 2. మావటివార: చూ, హస్తా రోహడు; 3: చూ, సంవత్సరము.

మహాముండిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద బొడతరము\*.

మహామాయాశంఖరము, అం: చూ, తంత్రములు.

మహామిద, సం. వి. అ. స్త్రీ: అనుధారిణి మహామేద\*.

మహాముని, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

మహామూలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పెద్దముల్లంగి\*: చూ, ముల్లంగి.

మహాస్యము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

మహామేద, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మహామిద\*.

మహాయజ్ఞములు, అం. (చూ, యజ్ఞములు: చూ, ఫంచకము) బ్రహ్మ, దేవ, భూత, పితృ, మనుష్య యజ్ఞములు. (ఇంకను జ్యోతిష్మాది యజ్ఞములును గలవు).

మహాయమశపత్రక, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఊడు: చూ, అంకోడము-అంకోటము-అంకోలము.

మహారంభ, సం. వి. అ. స్త్రీ పచ్చయరణి\*: చూ, రంభ. 2.

మహారజతము, సం. వి. అ. న. బంగారు: చూ, లోహము. 1.

మహారజనము, 1. —పై.—; 2. కుసుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 2.

మహారణ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, పేరడవి.

మహారథుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పదునొకండు వేలమంది విలుకాండ్రతో బోరెడి యోధుడు. తనను సారధిని గుఱ్ఱములను కాపాడుకొనుచు పోరెడియోధుడు (అని కొందఱు) (చూ, భటుడు): చూ, హంవీరుడు; విజ. 2. గొప్పరథము గలవాడు.

మహారాజకులు, అం: చూ, గణదేవతలు.

మహారాజు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధుడు; 2. చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1.

మహారాజులు, అం: గయుడు, అంబరీషుడు, శశిమిందువు, అనంగుడు, వృధువు, మరుత్కంతుడు, మరుత్తు, సుహోత్రుడు, వరశురాముడు, శ్రీరాముడు, దిలీపుడు, నృగుడు, రంతదేవుడు, యయాతి, మౌఢాత, భగీరథుడు. (16)

(చూ, రాజు. 1.)

మహారాత్రము, సం. వి. అ. పుం. ఆర్ద్రమరేయి: చూ, రాత్రి.

మహారాష్ట్రమూర్తి, అం: చూ మూర్త్యులపాంగములు (అంగము. 9).

మహారాష్ట్రబ్రాహ్మణులు, అం. (మహారాష్ట్రులు): చూ, బ్రాహ్మణులు. (మూర్త్యుదేశమునకు దక్షిణమునను, కన్నడ దేశమున కుత్తరమునను, ఆంధ్రదేశమునకు పశ్చిమమునను నుండు దేశము మహారాష్ట్రదేశము. ఈ దేశమున ప్రచారముగల భాషయు మహారాష్ట్రమే. ఆ దేశమందలి బ్రాహ్మణులు మహారాష్ట్రులననబడుదురు).

మహారాష్ట్రము, అం: చూ, దేశములు.

మహారాష్ట్రస్త్రీ, అం. మహారాష్ట్ర దేశపు ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

మహారాష్ట్రుడు, సం. వి. అ. పుం. —మరాటి-మరాటీ, మరాటి వాడు-మరాటీవాడు, ఆరె.

మహారౌరవము, అం: చూ, నరకములు.

మహాలయము, వా సం. వి: చూ, మాలయము “మహాలయ అమావాస్య”.

మహాలక్ష్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మహాలక్ష్మి (వా.) 1: చూ, సరస్వతి; 2 కర్తవ్యపెంపుడుతల్లి: చూ, రాధ. 2: 3. నారాయణశక్తి. తద్విశేషములు-గ్రామదేవతలు. ౧. (తె.)-అంకమృ-అంకాలమృ-అంకు: ౨. (తె.)-అనీరమృ; ౩. (తె.)-ఉప్పాలమృ; ౪ (సం.)-ఉతి: ౫. (తె.)-ఎఱిపోతమృ; ౬. (తె.)-ఎఱిమారికమృ; ౭. (తె.)-ఎల్లమృ; ౮. (సం.)-కనకదుర్గ; ౯. (సం.)-కిరీసుత; ౧౦. (తె.)-కాఠెఱి-కాఠేఱి: ౧౧. (సం.)-కామేశ్వరి; ౧౨. (సం.)-కాలిక-కాలిక; ౧౩. (సం.)-కులాంతుర; ౧౪. (తె.)-గంగనమృ-గంగమృ-గంగనమృ; ౧౫. (తె.)-గంటలమృ-గంటాలమృ; ౧౬. (తె.)-గొంతెమ్మ-గొంతేనమృ-గొంతేలమృ; ౧౭. (తె.)-గొట్టాలమృ; ౧౮. (మి.)-ధనమృ; ౧౯. (తె.)-నూకాలమృ; ౨౦. (తె.)-షల్లకమృ; ౨౧. (తె.)-షల్లాలమృ; ౨౨. (తె.)-షనుపులమృ; ౨౩. (తె.)-పెద్దింటమృ; ౨౪. (తె.)-పోలక-పోలకమృ; ౨౫. (తె.)-పోలేరమృ-పోలేరు; ౨౬. (సం.)-మారి; ౨౭. (మి.)-మరిదిమహాలక్ష్మి; ౨౮. (తె.)-మరిదిమృ-మారెమ్మ; ౨౯. (తె.)-అమ్మవారు, ఆమ్మోరు, ఆటలమృ-ఆట్లమృ, పొంగులమృ; ౩౦ (తె.)-మత్తాలమృ; ౩౧. (తె.)-ముసుళ్లమృ; ౩౨. (సం.)-మూలదేవి, మూలభద్ర; ౩౩. (తె.)-మొగదారమృ; ౩౪, (సం.)-శ్యామలాంబ; ౩౫. (తె.)-సోమాలవృ మొ. (మిగతవానిని “చూ, సోమాలమృ”); వా. 4. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.

మహావాతగజన్యాయము, న్యా. గొప్పగాలిలో నేనుగులే కొట్టుకొని పోవుచుండగా నిక యల్ప జంతువుల తెక్కుయేమిటనురీతి.

మహావాతము, సం. వి. అ. న. 1. గాలితో గూడిన పెద్దవాన;

చూ, వాన. 1; వా. 2. చచ్చువాతము. (చంపివేయునది) మహావాద్యములు, అం. జేరి, కాహళము, వటహము, శంఖము, జయఘంట. (5). (చూ, వీణ.)

మహావార్తాకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్దములక. \*

మహావిద్యలు, అం. వేదములు ౪, ఉపవేదములు ౪, అంతరంగవిద్యలు ౪, బహిరంగ విద్యలు ౬ = మొత్తము ౧౮. (ఈ మహావిద్యలవలన ౪౬ ఉపవిద్యలుగలిగి అన్నియు ౬౪ విద్యలయ్యె. ఈ ఉపవిద్యలయందొక్కొక్క దానియందవాంతర భేదములును గలిగియుండునట్టి శిక్షిది ఉపవిద్యలను 414 పౌరటతో “ఉపవిద్యలు” అనుశబ్దముకడఁ జూచుకొనవలెను.)

మహావీర్యుడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, బుద్ధుడు.

మహావ్రతము, అం: చూ, తానములు (చూ, రిహీనతానములు) మహావ్రతి, సం. వి. న్. పుం: ఉరస్కటుడు, జోటింగుడు, పంచవటుడు, బాలయజ్ఞోపవీతుడు.

మహాశంఖము, సం. వి. అ. న. 1. నొనలు: చూ, లలాటము;

2. మనుష్యునిముక: చూ, శల్యము. 1; అం. 3: చూ, సంఖ్యాభేదము.

మహాశతావరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పెద్దపిల్లదొంగళి \* చూ, శతావరి.  
మహాశయము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సముద్రము:  
మహాశయము, సం. వి. ఆ. పుం: 1: చూ, సముద్రము;  
విణ. 2. గొప్పయభిప్రాయముగలవాడు.

మహాబూద్రి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గొల్లది: చూ, వ్రేత; 2.  
గొల్లవానిభార్య: చూ, ఆభిరి. 2. (చూ, భార్య.)  
మహాబూద్రి, సం. వి. ఆ. పుం ఎల్లగొల్ల: చూ, వ్రేడు.  
మహాశ్యామ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: జంతుకారి \*: చూ, సులి.  
మహాత్రావణిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, మహాముండివి \*:  
మహాశ్రీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. బొద్దదేవి: చూ, బుద్ధుడు.  
మహాశ్యగంధ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పెద్దపెన్నెరు \*:  
మహాశ్యేత, సం. వి. ఆ. శ్రీ: నల్లనేలగుమ్మడు \*: చూ,  
సర్వతోభద్ర.

మహాసంమోహనము, అం: చూ, తంత్రములు.  
మహాసర్పము, సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దసాము (సర్పరాజ):  
చూ, సర్పము.

మహాసహ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, మాషపత్తి \*: 2. చూ,  
గొడ్డంగ \*: 3; చూ, పెద్దగోరంబ \*: (అష్టానము, అధిక  
మైన సమ్మర్తమును సహించునది)

మహాసుఖుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

మహాసూపవర్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: పిల్లిపెనర \*: చూ, పెనర.

మహాసేనుడు, సం. వి. ఆ. పుం: 1. కుమారస్వామి: చూ,  
స్కందుడు; విణ. 2. గొప్పసేనగలవాడు: చూ, సైనికుడు.

మహాస్రగర, అం: చూ, వృక్షము. 1. ("న, త, త, న, న,  
ర, ర గురువులు. 9-18 యతులు. 22 వ చందస్సు.")

మహాస్థానము, సం. వి. ఆ. న: చూ, పేరోలగము.

మహి, సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ: 1. పుడమి. చూ, భూమి. 1;  
2. ఆవు: చూ, దేనువు.

మహిక: సం. వి. ఆ. శ్రీ: (రూ-మిహిక: హిమిక): చూ,  
హిమము.

మహితము, సం. వి. ఆ. న. 1. శివునిశూలము: చూ, హేతి  
(బాణము. 1-౨౩.); విణ. 2. గొప్పది: చూ, సుర (3);  
3. పూజ్యము: చూ, సత్తు. 4.

మహిమ, సం. వి. న. పుం. 1. గొప్పతనము: చూ, యోగ్యత;  
అం. 2, ఒక బిళ్లార్థము: చూ, సిద్ధిలు (విభాతులు.)

మహిమము, —పై—

మహిరుడు, సం. వి. ఆ. పుం. (రూ - మిహిరుడు).  
చూ, సూర్యుడు.

మహిషము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. (బలముగలదొంగళివలన  
నాదరించబడునది): అనూపము, కక్షము, కటాదము, కలు  
షము, కాలితనయము, కాసరము, కృష్ణము, కృష్ణశృంగము,  
కోణము, క్రోధము, గజచ్ఛాయము, గద్గదస్వరము,  
జిడతత్వ, జరంకము, రక్తాక్షము, రజస్వలము, లాలాయము,  
వాహద్విషము, వైరికము. (తె).— ఎనుపోతు, కారెను  
పోతు, జమునెక్కిరింత, దుంత, దున్న, దున్నపోతు,  
పోతు; తద్వి. ౧. కోడె ఎనుపోతునకు—(తె).— కుట్టు,  
కోడియ-కోడె, కోడెదూడ: (చూ, వృషభము); ౨. నల్ల

ఎనుపోతునకు. — గజలము. మిగిలినవారికి "చూ, పైరి  
భము."; అం. 2: చూ, గతులు; చూ, విక్లాపవాహనము.  
మహిషవాహనుడు, సం. వి. ఆ. పుం. దోతుకాతు: చూ, పు  
చూ, చూరి. ౩.

మహినాక్షము, సం. వి. ఆ. పుం. కాలినసము \*:

మహిషి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పెద్దపుడే: చూ, రాజు 1; 2.

బట్టే: చూ, హేరంబము; 3. ఒకానొకరెట్లు: చూ, పృక్షము.  
మహిషిప్రసవోన్ముఖి మహిషామృదిగాతు: ౩, నాథి. "గేదె యన  
నున్నది. దున్నపోతు దానిపై నెక్కినున్నది.

మహినాక్షి సం. వి. ఈ. శ్రీ: గుగ్గలుపు ఉదాభంము.

జంతుకము. టుండుకము, వలంకిష. (౧౦. — గుగ్గిలపుం  
తెట్టు, గుగ్గిలము \*:

మహిషులు, అం శ్రీకృష్ణుని అష్టమహిషులు, (భద్రలోనగువాడు)

మహిళ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: రూ - మహిళ. 1. ఆంధ్రుడి. (24  
వంశ్యుల ఆంధ్రుడి): చూ, శ్రీ; 2. ప్రేక్షికము \*: చూ,  
సన్నకడుపు.

మహీక్షితుడు, సం. వి. ఓ. పుం. 1. పుడమిజేయ: చూ,  
రాజు. 1; 2 జేడు: చూ, రాజు 1.

మహీద్రిము, సం. వి. ఆ. పుం. పుడమిరాలుపు: చూ, పర్వతము.

మహీనతానములు, అం: (చూ, తానములు) ఇద, పుషపమే  
రము, శ్వనము, వజ్రము. ఇవపు అంగిరిస్సు, కింకము 7).

మహీరుహము, సం. వి. ఆ. పుం. పుడమిపుట: చూ, పృక్షము.

మహీలత, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఎల్లిగంబూనదము: చూ, సర్పము.

మహీసుత, సం. వి. ఆ. శ్రీ. భూమిజ: చూ, నీత. 1.

మహీసుతుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అంగారక: చూ,  
వక్రుడు; 2. నరకాసురుడు. కుజుడు, భూమిజుడు,  
భౌముడు. (౧౦).— లిలపట్టి, పునమిపట్టి.

మహేంద్రగిరి, అం: చూ, లింగములు.

మహేంద్రకాలము, అం. 1: చూ, కళలు; 2: చూ, అవాంత  
రములు; వి. 3. గారడీవిద్య: చూ, మాయము. 1.

మహేంద్రము, అం. కులవర్తకములలో నొకటి: చూ, వర్వ  
తము. (చూ, కులవర్తకములు.)

మహేంద్రి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. బొంతరటి \*: చూ, రంభ. 2.

మహేంద్రుడు, సం. వి. ఆ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, సహ  
స్రాక్షిడు.

మహేచ్ఛుడు, సం. విణ. గొప్పయభిప్రాయముగలవాడు.

మహేరణ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. అందుగు \*: చూ, సల్లికి.

మహేశ్వరుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2.

గొప్పప్రభువు: చూ, స్వామి. 1; అం. 3: చూ, మూర్తులు.

మహోక్షము, సం. వి. ఆ. పుం: అలతోతు: చూ, వృషభము. 1.

మహోత్పలము, సం. వి. ఆ. న. లామర: చూ, సహస్రవ్రతము.

మహోత్సాహుడు, సం. విణ. అద్భుతకార్యారంభము కలవాడు.

మహోదయము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, కన్యాకుబ్జము. 2.

పుం: 2. ఆధిపత్యము: చూ, స్వారాజ్యము: 3. అభివృద్ధి:

చూ, హెచ్చు. 2; 4: చూ, మోక్షము. 1.

మహోదరము, సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరోగము: చూ, రోగము. 1.

మహోద్యముడు, సం. విణ. మహోత్సాహుడు.

మహాశధము, సం. వి. అ. న. 1. అతివన \*: చూ, విష; 2: చూ, వెల్లెల్లి \*: 3. రూ-వ హాశధి ఉషణము: చూ, సౌంటి. మహాశధి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, మహాశధము. 3. మళయాళశ్రీ, అం. మళయాళదేశపు అడుది: చూ, శ్రీ. మళయాళము, అం. మళయాద్రి చుట్టునుగల దేశము: చూ, దేశములు.  
మళిగ, వై. వి. అంగడి. రూ-మళిగె: చూ, సదనము. 1. మళిగె, వై. వి.—వై.—  
మళ్ళా, వా. వి. మరల, తిరుగ, మళ్ళి.  
మళ్ళించు, వా. ప్రే: రూ-మళ్ళించు: చూ, రూ-మలుపు. 3. మళ్ళి, వా. వి: చూ, రూ - మళ్ళా.  
మళ్ళు, వా. వి: బ. 1. వరిమళ్ళు; దే. అ. క్రి. రూ - మరలు: చూ, వట్టిల్లు.

## మా

మా, సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, లక్ష్మి. 1; వై. విణ. (1) = మహాత్. మిక్కిలి. "మాదాగాయె.": చూ, మతిమతి: దే. అవ్య. (2) బిలిరె. నై. 6, అ. 95: చూ, సేబాను: న. బ. (3) మాయొక్క. "మారాజ్యము."  
మాంగల్యము, సం. వి. అ. న. 1. మంగళత్వము; 2: చూ, తాలిబొట్టు. 1: 3: చూ, తాలిబొట్టు. 2.  
మాంగళి, అం. 1: చూ, పంచమజిహ్వాపలు; 2: చూ, మాళవ. తై శిక్షిభాషలు.  
మాంజిష్ఠము, సం. వి. అ. న. 1. ఎలుపుమించిన పసుపువన్నె గలచీర: చూ, వస్త్రము; పుం. 2. ఎలుపుమించిన పసుపు వన్నె: చూ, వర్ణము. 6; 3. = మంజిటి \*: చూ, సమంగ. 1; విణ. 4. ఎలుపుమించినపసుపువన్నెగలది:చూ,వర్ణముగి మాండుక్యము, అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.  
మాంత్రికుడు, సం. వి. అ. పుం: కాలింగుడు. కాలింగుడు, మంత్రజ్ఞుడు, మంత్రవాది, మంత్రకుడు - మాంత్రికుడు.  
(తె) అంజనికాడు, అంజనకాడు.  
మాంథాత, అం: చూ, మహారాజులు (రాజు. 1.)  
మాందాళి, దే. వి. 1. రవా-రవాయి. "మాందాళివచ్చ.": చూ, రత్నము. 1: 2. బచ్చపట్టుచీర. వంచ. వేం, 4, అ. 342: చూ, వస్త్రము.  
మాందిలవము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దకూకటిమూగ: చూ, శృంగరాజము. 3.  
మాంద్యము, సం. వి. అ. న.=మయిదు. అలస్యము: చూ, విలంబము. 1; 2.=మయిదు: చూ, రూ-మయికము.  
మాంసం మాంసేనవర్థతే, న్యా. మాంసముమాంసముచేవర్ధిల్లును. మాంసభక్షకుడు, సం. వి. అ. పుం: క్రవ్యాత్తు-క్రవ్యాదుడు, క్రవ్యాశి.  
మాంసము, సం. వి. అ. న. 1. పొలను. (మాంసమునకును ఇందులి విశేషములకును గల వర్గాయనదములకు "చూ,

శుక్తము. 2." అం. 2: చూ, ధాతువులు.  
మాంసలుడు, సం. విణ. 1. బలిసినవాడు: చూ, శక్తుడు; 2: బలిమిగలవాడు: చూ, బలుడు. 4. (చూ, శక్తుడు.) మాంసాదని, సం. వి. ఈ. శ్రీ: అగ్నిదుహా\*.  
మాంసాశనుడు, సం. విణ: చూ, మాంసాహారి.  
మాంసాహారి, సం. విణ: మాంసాశనుడు. (తె).— కాచు మేవరి, పొలనుదిండి.  
మాంసి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. (మాంసమువంటి అవయవ ములుగలది): అంబార్ద్రవాచక, ఆమిషి, కాలిక, కృష్ణజట, కేశి, కోలవన, గంధమాంసి, గోలోమి, జట, జటామాంసి, జటిల, తపస్వీని, పిశాచి, పిశిత, భూతకేశము, మిసి, లోమశ \*: (చూ, లోమశ.); 2. కా రు కొ ల్లి \*: చూ, వాయసోలి.  
మాంసికుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సంహాకుడు.  
మాంకు, దే. వి. రూ-ప్రమాంకు. ప్రాను: చూ, వృక్షము.  
మాంగయ, దే. వి. (మావి + కాయ) 1. మామిడికాయ; వా. 2. మామిడికాయ పొప్పరగించి రెండువైపులను తటిగి ఉప్పుతో ఊరంబెట్టిన ఊరంగయ: చూ, రుచింగయ, మాంగు, దే. వి. 1; చూ, మలినము. 1: 2: చూ,రూ-మంగు హరి. పూ. 5, అ. 120; అ. క్రి. 3: కనియు, కమియు, మదురు.  
మాంగుడు, దే. వి. 1, నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 2, కనటు: చూ, మాంగు. 1; వా. 3. మణ్ణు. "అకాళము మాంగుడు గానున్నది.": చూ, మేళము. 1.  
మాంగుడువాలు, దే. అ. క్రి. (మాంగుడు + పాలు) (రూ— మాంగువడు-మాంగువాలు.) మాయ. ప్రభా. 5, అ. 57: చూ, మలినమగు.  
మాంగువడు, ద్వ. అ. క్రి. (మాంగు + వడు.) —వై.— మార్గ. 1, అ. 189.  
మాంగువాలు, దే. అ. క్రి. (మాంగు + పాలు) —వై.—ఉ, హరి. 6, అ. 157.  
మాటినంగ, దే. వి. (మాటిన + నంగ) కాముకి. కాశీ. 3, అ. 62; కాశీ. 3. అ. 171: చూ, శ్రీ.  
మాటు, దే. వి. 1. కాంక్ష: చూ, వాంఛ; 2: చూ, మాటు; అ. క్రి. 3. తగులముగొను: చూ, మాటువడు.  
మాటుమడంగు, దే. అ. క్రి. జంజాట ముడిగి నిశ్శబ్దమగు. (రూ-మాటుమడుంగు-మాటుమణంగు-మాటుమణుంగు.) మాటుమడుంగు, —వై.—  
మాటుమణంగు, —వై.—  
మాటుమణుంగు, —వై.—  
మాటువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, వాంఛించు.  
మాడించు, దే. ప్రే: మాడుచు.  
మాడు, దే. వి. 1: చూ, దగ్గిక; 2. ఇంటి యొకభాగపు కప్పు: చూ, సదనము. 1; అ. క్రి. 3: చూ; దగ్గమగు.  
మాడుడు, దే. ప్రే. మాడజేయు. రామా. 7, అ. 242: మాడించు.

మాడే, వై. వి. 1: చూ, రూ-మందెము; 2: చూ, వాయసోలి\*. మాడెము, వై. వి. రూ-మందెము. మందలాధిపతులు భూమండలము. స్వా. 1, అ. 37: చూ, రూ-మందెము.

మాఱు, దే. వి. చతురంగపు ఆటయందు బంటుతోఁగాక తక్కినవానితో రాజునుగట్టుట: మాఱు.

మాకందము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మామిడి\*. (క్షిణికి దోహదక్రియ కరస్పర్శము).

మాకరి, వై. వి. = మాలాకర: చూ, రూ-మాలకరి.

మాకలి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-మాకలి.

మాకొను, దే. న. క్రి. కాటుచేయు, హరిశ్చ. 5, అ. 46.

కఱచు, కొఱుకు.

మాక్షికము, సం. వి. అ. న. 1. తైలవర్ణముగల తేనె: చూ, సారఫము; అం. 2: చూ, మధువులు.

మాఖము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మాఖము.

మాగధి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఆదవిమొల్లి\*: చూ, యూదిక;

2: చూ, వివ్వలి\*; 3: చూ, ప్రాకృతభాషా భేదములు; అం.

4: చూ, వ్యాకరణము; 5: చూ, భాషలు.

మాగధుడు, సం. వి. అ. పుం: మగధుడు, మధుకుడు.

మాగాణి, దే. వి. 1: చూ, నంజ; 2: చూ, దేశము.

మాగాని, —వై.—

మాగిలి, దే. వి: చూ, దేశము.

మాగుట్లకట్టు, వా. అ. క్రి. మట్టితో దళసరియెక్కు.

మాఘము, సం. వి. అ. పుం. 1. మాఘమాసము: చూ,

మాసము. 1; అం. 2: చూ, కావ్యములు.

మాఘుడు, అం. (ఇతఁడు శిశుపాలవధ వ్రాసెను) చూ, కావ్యనాటకములు.

మాఘ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, మొల్లి\*.

మాచి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కాచి\*: చూ, వాయసి. 1;

దే. వి. (1): చూ, మాచిపత్రి\*.

మాచిక, సం. వి. అ. శ్రీ. అంబాలిక, అంబుష్\*.

మాచిపత్తిరి, ద్వ. వి: చూ, రూ-మాచిపత్రి\*.

మాచిపత్రి, ద్వ. వి: చూ, స్థాణేయము. 2.

మాచెనపత్కి, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మాచకమ్మ, ద్వ. వి. (మాచ + అక + అమ్మ). రూ—మాసకమ్మ: చూ, పోట. 1.

మాజం, వా. వి. గంజాయి. (జెల్లము మొదలగునవి చేర్చి సిద్ధముచేసిన మత్తవస్తువు).

మాట, దే. వి. 1. పలుకు: చూ, శబ్దము. 2; 2. వచనము:

చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, వార్త. 1; 4: చూ, నింద. 1;

5. చూ, నింద. 3. ప్రతిజ్ఞా వచనము: చూ, శబ్దము. 2;

7. పిలుపు: “ఏమందోయి సత్యంగా మామాట”

మాటకాడు, దే. విణ. (రూ-మాటకారి-మాటలమారి): చూ, వాచాటుడు.

మాటకారి, దే. విణ. 1: చూ. వాగ్వి: 2: చూ, వాచాటుడు.

మాటకప్పుట, వా. వి వాగ్దత్తము నెఱవేర్చకపోవుట.

మాడతేడా, వా. వి: తేడామాట. (సం.)—ఇ.

మాటదాటదాడు, దే. విణ: చూ, విచేయుడు.

మాటవట్టింపు, జా. వివాదము. “మాటవట్టింపుబట్టి” (ప్రతిజ్ఞన మనోరంజనము).

మాటయిచ్చుట, జా. కలాదచేయుట. “తమ లంకారాజ్య పట్టాధిపిత్తుని గావింపఁగ మాటయిచ్చి”. (రామాభ్యుపయము మాటలమారి, దే. విణ: చూ, వాచాటుడు).

మాటలల్లుట, వా. వి: కయర-కయరము-తైత-తైతము. గుడి, గుడికూర్పు. (సం.)—కవిత్వము. గద్యము, గుంభనము—గుంభనము—గుంభము. గ్రంథనము, వచనము. (ఇది చతుర్విధము—౧. అపకవిత్వము, ౨. జంధకవిత్వము, ౩. గర్భకవిత్వము, ౪. చిత్రకవిత్వము). తత్త్వి—౧. రెండు భాషలు కలిసిన కవిత్వమునకు—(సం.)—మణిప్రవాళము: ౨: (చూ, అవధానములు); ౩. గణపాదపీఠక కవిత్వము—(సం.)—గద్యము, చూర్ణకము-చూర్ణి-చూర్ణిక, సప్తపు: ౪. గద్యపద్యాది సందర్భము. (సం.)—గ్రంథనము.

మాటలల్లువాడు, వా. వి: కవి. ఆధీకారుడు.

మాటలు చెవినినాటట, జా. తెలియునట్లు దృష్టాంతముగాఁ జెప్పుట. “ఏవియో నాలుగుమాటలు నీ చెవినినాటఁ బూను కొన్నాడ”, (ధర్మజ రాజమాయము).

మాటవదనకు, జా. సంగతి తెలియుటకు. “నీవు కల్లు త్రాగుదు వని మాటవదనకు అన్నాడు.

మాటాడు, దే. అ. క్రి. 1. పలుకు: చూ, వదించు; న. క్రి. 2.

అను: చూ, వదించు.

మాటికి, దే. ద్ర. 1: చూ, రూ-మాటిమాటికి; 2: చూ, వెండియు.

మాటిమాటికి, దే. ద్ర. ముహూర్తకము: చూ, శక్యత్వ. 1.

మాటు, దే. వి. 1: చూ, మఱుగు. 1; 2: చూ, వెండియు;

3. వేటకొని రాఁగుచుపల్లము: అనుపు. (సం.)—ఉపశయము:

చూ, రంధ్రము. 1; 4: చూ, ఉంకపురొడి; న. క్రి. 5:

చూ, మఱుగుపెట్టు; 6. అటికించు: చూ, సంధించు 3.

మాటునడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మఱుగునడు.

మాతరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దండుడు; 2: చూ,

వ్యాసుడు.

మాడ, దే. వి. 1. వణదళకము; 2. ఆరవరా: చూ, సువర్ణము. 2.

మాడవట్టు, దే. వి: చూ, సోడు.

మాడి, దే. వి. ఆదవియులవ\*: చూ, వాయసోలి.

మాడికి, దే. ద్ర. రూ-మాడ్కి: చూ, విదము. 1. (ఇది నేణుగా ప్రయోగింపఁ బడదు. “అమ్మాడికి, ఇమ్మాడికి, చెప్పినమాడికి” మొ.); వి. 2. ఉపమా వాచకము. (చూ, ఉపమా. 2.)

మాడు, దే. అ. క్రి. 1. మెలయు: చూ, వర్తించు; వా. 2.

అడుగంటు.

మాడుగు, వై. వి = మాలికా. (రూ మాడువు). 1. మేడ: చూ, నదనము. 1; 2. రాజగృహము: చూ, నదనము. 1.

మాడువు, వై. వి = మాలికా. —వై.— (మేడకు.—మార్క. 2, అ. 292).

మాడె, తై. వి. = మండల. (రూ-మాడెము): చూ, మన్నెము. మాడెము, —తై —

మాడ్కి, దే. ద్ర: రూ-మాడికి

మాడ్చు, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, పుతము.

మాణవకము, సం. వి. అ. పుం. ఇరువదిపేటల మణిహారము: చూ, భూషణము. 2.

మాణవకుడు, సం. వి. అ. పుం. (మనువుయొక్క ఆల్పమైన అపత్యకము) దాలకుడు: చూ, శిశువు.

మాణవ్యము, సం. వి. అ. న. బాలురగుంపు: చూ, శిశువు.

మాణిక్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. = మానిక. కెంపు. (దీనికి సింహళము, కాలపురము, ఆంధ్రము, తుంబురము ఇవి నాలుగు జన్మదేశములు, సింహళమునందు పుట్టిన కెంపు రక్తవర్ణముకలది. అది పద్మరాగము. అది ఉత్తమము: కాలపురమునందు పుట్టినది పసుపుదాగుకలది. అది కురు విందము. అది మధ్యమము: ఆంధ్రమునందు పుట్టినది అశోకపు చిగురుదాగుకలది. అది సౌగంధికము. అదియు మధ్యమము. తుంబురమున బుట్టినది నీలపు దాగుకలది. అది నీలగంధి. అది అధమము): చూ, రత్నములు; (చూ, రత్నము. 1.)

మాణితము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మణితము. 1—2.

మాణిమంధము, సం. వి. అ. న. రూ-మాణిమంధము. మైంధవ లవణము: చూ, లవణము. 1.

మాణిమంధము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మాణిమంధము.

మాత, సం. వి. ఋ. స్త్రీ. 1. (గర్భమీమె యందిమిడి యుండును): అంజలిక, అంబ, అంబిక, అక్క, అత్త, ఆర్య, ఇజ్జ, గా, జనని, జనయిత్రి, జామ, జ్యో, త్రాయంతి, ధాత్రి, వ్రసుపు, మాతృక, సవిత్రి. (తె.)—అవ—అప్ప, అమ—అమ్మ, అవ—అవ్వ, కన్నది, తలి—తల్లి, తాయి; తద్వి. ౧. అనురులతల్లికి—దితి; ౨. ఉపమాతకు, అంకపారి—అంకపాళి, ఉపమాత, ధన్య, ధాత్రి, మాతృక. (తె.)—దాది-దాదిలి; ౩. దేవతల తల్లికి—అదితి, ఋ; ఋనామ, ఋ, కరవీరి, దేవమాత: ౪. ధృతరాష్ట్రుని తల్లికి—అంబిక; ౫. వినతల్లి (తల్లి చెల్లెలు, వినతండ్రి భార్య)కి. (తె.)—వినతల్లి, వినన్మల్లి, వినన్తి; ౬. రాక్షసులు తల్లికి—వికష; ౭. శ్రీకృష్ణుని తల్లికి—దేవకి. (తె.)—దేకి; ౮. వ్యాసుని తల్లికి—సత్యవతి. (మిగతవానికి చూ, సవిత్రి. 1.); ౯. 2. బ్రాహ్మ్యది: చూ, మాతృకలు; ౩. చూ, లక్ష్మి. 1; 4. చూ, పార్వతి; 5. నేల: చూ, భూమి. 1; 6. ఆవు: చూ, సారభేయ (దేనుపు): పుం. 7: చూ, కొలగాడు; అం. ౮. 8: చూ, మాతలు.

మాతంగజాతి, అం: చూ, జాతులు.

మాతంగము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్తీ. 1.

మాతంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మైమవతి (పార్వతి);

2. వశిష్ఠునిభార్య: చూ, భార్య.

మాతంగుడు, సం. వి. అ. పుం. = మాదిగ: రూ-మతంగుడు: చూ, మాదిగ.

మాతంగారక, సదే. వి. చూ, మత్స్యము. 1.

మాతరపితలు, సం. వి. ఋ. పుం. ద్వి: రూ-మాతాపితలు, పితలు.

మాతరిశ్వుడు, సం. వి. న్. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

మారలి, సం. వి. ఇ. పుం: రూ-మాకిరి. ఇంద్రుని సారధి:

మాతలు, అం. 1: చూ, మాతృకలు; 2: రాజభార్య, అన్నభార్య,

గురుభార్య, తనతల్లి, భార్యతల్లి (5) (చూ, పంచకము).

మాతాపితలు, సం. వి. ఋ. పుం. ద్వి: చూ, రూ-మాతరపితలు.

మాతాబి, దే. వి. జలతారు, జరణాజ: చూ, వత్తము.

మాతామహుడు, సం. వి. అ. పుం: (తె.)—అమ్మయ్య,

తల్లితండ్రి. తాత.

మాతామహి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: (తె.)—అమ్మయ్య, తల్లితల్లి.

మాతుల, సం. వి. అ. స్త్రీ. మేనమామభార్య. మాతులాని,

మాతులి: చూ, భార్య.

మాతులము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉమ్మెత్త\*: చూ, హలా.

పున్నము; 2. ముట్టుబాము: చూ, సర్పము; ౩. ౩.

కుసుమలు: చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము).

మాతుల సృతము, సం. వి. అ. పుం: ఉమ్మెత్తకాయ.

మాతుల సృతకుడు, సం. వి. అ. పుం. మేనమామ కొడుకు:

బావ, బావగారు.

మాతులాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = మాత్ర. జనము, భంగ,

కుసుమలు (అనికొందలు): చూ, ధాన్యము; 2. మేనమామ

భార్య: చూ, మాతుల (చూ, అత్త. 4); 3. లంకలు. (ఇది

చింత్యము.)

మాతులాహి, సం. వి. ఇ. పుం. నెత్తురుపెనుటొడ, ముట్టుబాము:

చూ, సర్పము.

మాతులి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మాతులాని. 2; 2: చూ,

మాతులాని. 1.

మాతులంగము, సం. వి. అ. పుం. రూ-మాలుంగము=మాదీ

వలము\*: చూ, సుపూరము.

మాతులుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మేనమామ.

మాతురేయుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మాతుల సృతకుడు.

మాతృక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తల్లి: చూ, మాత, 1; 2. దాది:

చూ, మాత. 1—౨; 3: చూ, పార్వతి; 4: చూ, వర్ణమాల;

5. అనలు గ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3; ౬. 6: చూ,

మాతృకలు.

మాతృకము, సం. వి. అ. పుం. ఎడమవ్రక్క కొమ్ము చెవి

లోనగువానిచే కొఱవడిన యేనుగు: చూ, హస్తీ. (దీనిచే

రాజనకు దారిద్ర్యము కలుగును).

మాతృకలు, అం: బ్రాహ్మి, మాహేశ్వరి. కొమారి, వైష్ణవి,

వారాహి, ఇంద్రాణి, చాముండ. (7).

మాతృష్వసేయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తల్లితోడ బుట్టిన దాని

కూతురు: చూ, సూన. 1.

మాతృష్వసేయుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-మాతృష్వసీయుడు.

తల్లితోడ బుట్టిన దానికొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

మాతృష్వసీయ, సం. వి. అ. స్త్రీ. తల్లితోడ బుట్టిన దాని

కూతురు: చూ, సూన. 1.

మాతృష్వసీయుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మాతృష్వ

సేయుడు.

మాతృసౌదాయకము, అం: చూ, శ్రీధనములు.

మాత్ర, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. అక్షరావయవము (దాణాకృతి గలది. లఘుపు, లఘువేమాత్ర, మాత్రయన నొక చిటికా లము వలుక(బడునది); 2 వృత్తా-శము: చూ, వృత్తము. 5; 3: చూ, స్వల్పము; 4. కొలది రూ-మాత్రము: చూ, వాని. (8) (పరిమితి); 5: చూ, త్రుటి. 1; 6: చూ. సంఘము. 1; 7. తొడవు: చూ, హవణిక (భూషణము.2); 8 ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3; అ. న. 9 అవధారణము: చూ, వినుము; 10: చూ, సర్వము; దే. వి. (1) చిన్న మందుంట: మందుకుపైకు — తిర, కుహనము, గుడము, గులిక—గులిక—గుళిగ, గోలము—గోళము, ఘనరసము, ఘటిక. (తె.)—ఉంట, ఉండ, కొప్పియ-కొప్పె, గుండు, పూచె, పూదియ-పూదె, పూన; (2) = మాతులాని.

జనవనార సంఘి: చూ, సంఘి.

మాత్రము, వా. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మాత్ర. 4; అవ్య. 2. ఇతర వ్యవచ్చేదము.

మాతృర్యము, సం. వి. అ. న. 1. = మచ్చరము: చూ, హంస. 7; అం. 2: చూ, అరివర్గములు.

మాతృర్యశీలుడు, సం. వి. అ. (తె.)—అంకకాడు, చలవకారి, చలసాది, చలమరి, మచ్చరి, మచ్చరిడు.

మాతృస్వాయము, న్యా. పెద్దచేస చిన్నచేసను దినుననురీతి. మాతృస్వము, అం. (౧౪ ౦౦౦ కలది): చూ, పూణములు.

మాద, దే. వి. వాచురోగము: చూ, ప్రణము.

మాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మదము. (విద్యా ధనాదులవలన వచ్చిన గర్వము)

మాదరోప్పిడి, వా. వి. దగా, మోసము. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

మాదవళము, దే. వి. (రూ—మాదళము—మాదావళము మాదావళి) 1. కపిలవర్ణము: చూ. వర్ణము. 6; 2. కపిల వర్ణముగల చీర: చూ, వత్సము.

మాదళము, —పై.—

మాదావళము, —పై.—(కపిల వర్ణమునకు-కళా. 8, అ. 189) మాదావళి, —పై.—

మాదిగ, పై. వి = మాతంగ: అసాది, గూబరి, గొడగరవాడు, గొడగరి, గొడారి, గొడారివాడు, గోనంగి—గోనంగి, చచ్చడి, ముచ్చెవాడు. (సం)-కురటుడు, గోహింసకుడు, చర్మకారుడు, చర్మరువు, పాడుకృతుడు—పాదాకృతుడు. పాదావాహుడు, మతంగుడు—మాతంగుడు. తద్వి.— మాదిగజాతికి.—గొడగర, మాదిగ.

మాదిగకత్తి, పై. వి. మాదిగవాని కత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

మాదివలము, పై. వి. = మాతులుంగ. రూ-మాదీవలము: చూ, సుపూరము.

మాదిఫలము, మి. వి. —పై.— ఉ, రా. 8, అ. 81; య. 2, అ. 47; య. 1౪ అ. 38.

మాదిరి, దే. వి. పి. రూ-మాదిరి. 1: చూ, సామ్యము; 2: చూ, విధము. 1. 8. ఉపమావాచకము: చూ, సామ్యము;

విణ. 4: చూ, సమానము. 2.

మాదీవలము, పై. వి. = చూ, రూ-మాదివలము.

మాదీఫలము, మి. వి: చూ, రూ-మాదిఫలము.

మాద్యకుండు, సం. వి. అ. నావంజివాడు.

మాదెన, దే. వి: చూ, ధూరిచ్చప్పము\*.

మాద్ర, సం. వి. అ. శ్రీ. లరివస\*: చూ, దిష్.

మాద్రి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పాండురాజువార్య: చూ, రాజ్య: దే. వి. పి. (1): చూ, రూ-మాదిరి. 1; 2. (2): చూ. రూ-మాదిరి. 2; (3): చూ, రూ-మాదిరి. 3; వి. (4): చూ, రూ-మాదిరి. 4.

మాద్వీకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మాధవకము.

మాదవకరము, వా. సం. వి. అ. పుం. మునికరసంబుర మైన ముద్ద, భగవంతుని స్మరించుచు అతిగెడి దిక్షాస్మృతి ముద్ద (అనికొందలు) మాదావళము అనియు వాడుక). చూ, సాదము (1).

మాదవకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇప్పుడప్పు కల్లు: చూ, మధువు 4; 2. కల్లు: చూ, సుర. 2; 3. ద్రాక్షకల్లు: చూ, సుర. 2. మాదవకరము, వా. సం. వి. అ. న: చూ, మాధుకరము.

మాదవము, సం. వి. అ. పుం. 1. వైశాఖమాసము: చూ, మాసము. 1; 2. వసంతఋతువు: చూ, మాసదయము.

మాదవాయుస్వాహ, అం. (మాదవ=మాయాఽ విద్యా యాస్తస్యా, ధునోతి=తంపదులి; మోనాధ్యానాచ్చయోగాచ్చ విధిభారత మాదనమ్): చూ, ఓమ్.

మాదవి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, పూలగురిగింజ\*: 2 చూ, మాదివలము\*: 3: చూ, సదావ\*: 4. కల్లు: చూ సుర. 2; 5. తేనె: చూ, సాంఘము; 6. చక్కెర: చూ, శర్మర. 1; 7: చూ, లక్ష్మి 1; 8 గోమహిష్యాది సమృద్ధి: చూ, సమృద్ధి; 9. కుంభనక్షత్రై: చూ, శంభళి.

మాదవుడు, సం. వి. అ. పుం. లచ్చిమగుడు: చూ, విష్ణువు. 1. మాదుకరము, సం. వి. అ. న. మదుకరవృత్తి. భో. 3, అ. 83: మాదవకరము.

మాధురి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, మాధుర్యము: 1; 2: కల్లు: చూ, సుర: 2.

మాధుర్యము, సం. వి. అ. న. తీపు: (ఇందులవిశేష్య విశేష జంబులకు: "చూ, సురసము. 2"); 2. వజ్జిలులోనగునవి వచ్చుటకు బోయవేసెను ఈల: చూ, స్వరము. 2; అం. 3: చూ, కావ్యగుణములు; 4: చూ, గుణములు; 5: చూ, శృంగారచేష్టలు.

మాధ్యందిన బ్రాహ్మణులు, అం: చూ, మహారాష్ట్రులు. (శుక్ల యజుర్వేదమునకుఁ జేరినవారు, వీరు శతవధ బ్రాహ్మణము కాత్యాయన సూత్రము మాధ్యాహ్నికసంధ్య ప్రధానముగా గలవారు. మాధ్యాహ్నమునకు ముందు వీరిని జూరగూడ దని కొందఱందురు. ఇది చింత్యము. కోలాపూరు, నాసికా, దక్షిణమహారాష్ట్ర దేశములందు వీరిని జూడనగు): చూ, బ్రాహ్మణులు.

మాంధ్యదినము, అం: చూ, కల్పసూత్రములు.

మార్గము, సం. వి. అ. న. మధ్యస్థుడుచేయు తీర్పు.  
మార్గాహ్నిక సంధావందనము, అం: చూ, సంధావందనము.  
మార్గబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, బ్రాహ్మణులు, (వీరు కుద్దముగ

అటవలు. వీరు ఇతరబ్రాహ్మణులనుండి వడుచులను తీసి  
కొందురు గాని వారిపడుచులను ఇతరుల కియ్యనొల్లరు.  
వీరు కృష్ణయజుర్వేదములు, ఆపస్తంబ సూత్రము. వీరినే వీర  
వైష్ణవులనికూడ చెప్పుదురు. వీరు ద్వైతసతమునకుఁ  
జెందినవారు. చూ, బ్రాహ్మణులు.)

మార్గి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మధ్యము: చూ, సుర. 2; 2.  
మకరందము: చూ, సుమనోరజము.

మార్గీకము, సం. వి. అ. న. (రూ - మార్గీకము - మార్గీ  
కము-మార్గవకము): చూ, రూ-మార్గవకము. 1-2-3.

మాన, వై. వి. = మానస్. (రూ-మానిక-మానికె) రెండు  
తప్పులు, కుడవము-కుడువము: చూ, నేరు.

మానన, సం. వి. అ. స్త్రీ. = మన్నిక. 1: చూ, మన్నన.  
1; 2: చూ, వినయము.

మాననీయము, సం. వి. మన్నింపఁదగినది. తమింపఁదగినది:  
మాన్యము.

మానము, సం. వి. అ. న. 1. త్రాసు, మూర, తూములోనగు  
నవి: ద్రువయము, పాయము, మాయము, పౌతవము:  
చూ, (తె). -వర్ణ. (ఇది త్రివిధము. -తులామానము,  
అంగుళీమానము, ప్రస్థమానము) 2. కొలఁది: చూ, వాసి  
(8) (పరిమితి); 3. మానిక: చూ, నేరు: పుం. 4. చిత్తైన్న  
త్యము; 5. గర్వము: చూ, హంకారము; 6. స్త్రీలకు పురు  
షులయెడఁగలుగు కోపము: చూ, రోషము; అం. 7: చూ,  
హేయగుణములు; 8. (వికృతివిగ్రహము): చూ, విగ్రహములు.

మానములు, అం. 1: ౧ ఛాంద్రమానాబ్దిము, ౨ నాక్షత్ర  
మానాబ్దిము, ౩ సౌరమానాబ్దిము, ౪ జ్యోతిషమానా  
బ్దిము, ౫ సావనమానాబ్దిము; 2: చూ, మానము. 1.

మానవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మానముగల ఆఁడుది:  
చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 3: చూ, స్త్రీయ.

మానవము, అం. 1: చూ, ఉపపురాణములు; 2: చూ, ప్రచారములు.  
మానవాత్మము, అం: చూ, అత్తములు. (బాణము. 1.)

మానవుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుడు.

మానవము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, మనసు. 1; 2 మానవ  
సరస్సు: చూ, సరస్సు. 1.

మానసియ, సం. అ. క్రి. తలంచు. ఉ, రా. 5, అ. 181:  
చూ, యోచించు.

మానసికపూజాశుభములు, అం. మనస్సు, బుద్ధి, వాక్కు,  
శమము, దమము, అక్రోధము, మోహము, నిరాహారము,  
నిద్రాత్యాగము, భూతదయ, ఆభినివేశము, నైర్మల్యము,  
అచాంచల్యము, వేదాంతవిచారము, బ్రహ్మజ్ఞానము.  
ఆనందము. (16.)

మానసికము, అం. 1: చూ, స్వాధ్యాయము; 2: చూ, కర్మ  
ములు (కర్మలు.)

మానసౌకవము, సం. వి. న. పుం: చూ, హంస.

మానా, వా. వి. వరవడి, వెలవడి: చూ, మేలుబంతి.  
మానవతి, వా. మి. వి. తనలోపములను కప్పిపుచ్చి మాట  
లాడెడు స్త్రీ.

మానవమానములు, అం: చూ, ప్రకాశింపఁ జేయఁగూడనివి.  
మాని, సం. వి. మానము గలవాఁడు.

మానిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మాన.  
మానికదారి, వై. వి. = మాణిక్యదారిణి. (మానికము + దారి).  
చూ, వెళ్ళు.

మానికము, వై. వి. = మాణిక్య. కెంపు, వసు. 1, అ. 2: చూ,  
రత్నములు 1; 2 మణి: చూ, రత్నము. 1.

మానికె, వై. వి. 1. = మాన: చూ, మాన; 2. = మావ. మణి:  
చూ, రత్నములు. 1.

మానితము, సం. వి. 1. మన్నింపఁబడినది: చూ, సన్మానితము:  
అం. 2: చూ, తిర్యక్కరణ బంధములు.

మానిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మానవతి. 1 - 2; అం. 3:  
చూ, వృత్తము. 1. (భ, భ, భ భ, భ, భ, భ గురువులు. 13  
యతి. 22వ ఛందస్సు).

మానివసుపు, ద్వ. వి. రూ-ప్రమానివసుపు: చూ, హరిద్రుపు.  
(ఇదె నిజ్జకనిందవేరు లేక కాలేయము).

మానిపుక్కిటి పులుగు, దే. వి: చూ, బెబ్బులుగు.  
మానిపోటు పులుగు, -వై. -

మానిసి, వై. వి. 1. = మానుష: చూ, మనుష్యుడు; 2. =  
మానుషీ. మనుష్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 3: చూ, భటుడు. వర 5, అ. 82.  
మానిసిదిండి, ద్వ. వి: చూ, రాక్షసుడు. ఉ, హరి. 4, అ 282.  
మానిసిరాతు, వై. వి. = మానుషరాహుత్త. నరవాహనుడు,  
కుబేరుడు: చూ, శ్రీకుడు.

మానిసిజేడు, ద్వ. వి. మనుజేంద్రుడు: చూ, రాజు. 1.  
మానిసింగము, వై. వి. = మానుషసింహ. అచ్చ. యు, కాం.  
466: చూ, సింగుడు. 1.

మానింగ, దే. వి. భృంగవిశేషము: చూ, సౌరంగము. 3.  
మాను, దే. వి. 1. రూ-ప్రమాను. చెట్టు. వసు. 1. అ. 45:  
చూ, వృత్తము; 2. బోదె: చూ, రూ-ప్రమాను; 3. మనోజ్ఞత:  
చూ, హృదయము; 4. వినర్జనము: చూ, విమోచనము; విజ.

5. మనోజ్ఞము: చూ, హృదయము; 6. క్రి. 8 విడుచు: చూ,  
వినర్జించు; వా. 7. (పుండు) హరించు: చూ, పుష్క (9);  
8. (బడికి) రాకుండఁగపోవు.

మానుచు, దే. ప్రే. మానఁజేయు, మానించు: రూ-మాన్సు.  
మానువు.

మానుట, దే. అవ్య. నివృత్తి, అజ్ఞ: చూ, మరలఁబాటు.

మానువు, దే. ప్రే: చూ, రూ-మానుచు.

మానువసుపు, ద్వ. వి: చూ, రూ-మానివసుపు.

మానుపోటువు, దే. వి: చూ, బెబ్బులుగు.

మానుషి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = మానిని. మనుష్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.  
మానుషుడు, సం. వి. అ. పుం. = మానిని: చూ, రూ-మనుష్యుడు.

మానుషకము, సం. వి. అ. న. మనుష్యుల సమూహము.  
మానెడు, ద్వ. వి. కుడవప్రమాణము.

మానెరు, దే. వి. రూ-మానెరు\*: చూ, స్వర్ణవర్ణి.  
మానెజరు, వా. వి. కార్యనిర్వాహకుడు: రూ-మేనెజరు.  
మానెరు, దే. వి: చూ, రూ-మానెరు\*.

మాన్సు, దే. ప్రే: చూ, రూ-మానుడు.  
మానైసెవాడు, దే. విజ: చూ, సౌందర్యవంతుడు.  
మానోజ్ఞకము, సం. వి. అ. న. మనోజ్ఞక: చూ, మాను. 3.  
మాన్యక్షేత్రములు, అం: చూ, మదములు.

మాన్యము, సం. వి. అ. న. = మన్నియము-మన్నెము. 1.  
(తె.)-ఇనాము-ఈనాము, కట్టుబడి, క్విటిరెంటు, మండెము-  
మన్నియము-మన్నెము; 2. కొండల నదమను అరణ్య  
మధ్యమను గలభూమి, రోగభూయిష్టమగు భూమి (అని  
కొందఱు): (తె.)-మండెము-మన్నియము-మన్నెము;  
విజ. 3: చూ, మానసీయము.

మాపు, దే. వి. 1: చూ, పుట; 2: చూ, రాత్రి. భాగ. 10.  
స్కం. పూ. 1050; 3. మైల: చూ, మలినము. 1; ప్రే. 4.  
మాయజేయు, పోగొట్టు.

మాపుడు, దే. వి. మైల: చూ, మలినము. 1.  
మాపు, వా. వి. మన్నింపు, క్షమింపు.  
మాపుచేయు, వా. సక్రి. 1. క్షమించు; 2. కనబడకుండగజేయు  
మాటగు, ద్వ. వి. 1: చూ, సమ్మతి. 1; అవ్య. 2. మిగుల  
మంచిది: చూ, సమ్మతి. 1.

మామ, వై. వి. 1. = మామక. తల్లిసోదరుడు: చూ, మేన  
మామ; 2. అలమగల తండ్రి: చూ, శ్వశురుడు; 3. తండ్రి  
కోబుట్టువుయొక్క భర్త, మేనత్తమగడు. (శూద్రులు  
కొందఱు తల్లిసోదరుని (మేనమామను) “నాన్న” అని  
పిలుచుచున్నారు.)

మామకినము, సం. విజ. నాది, నాయది.  
మామకుడు, సం. వి. అ. పుం. = మామ. 1: చూ, మామ. 1;  
విజ. 2. నావాడు; వా. 3. పూజ్యుడు: చూ, సన్మానితుడు.

మామమామ, వై. వి. 1: చూ, విష్ణువు. 1. (లక్ష్మీదేవిని  
పెండ్లాడుటచే తనకు మామయైన సముద్రునికి పెండ్లాడుగు  
గంగాదేవి తనకు కూతురు వరుసయగుటచే విష్ణువు సము  
ద్రునకు మామ అయినని యెఱుంగునది); 2. సముద్రుడు:  
చూ, సముద్రము.

మామమామబావ, వై. వి. చంద్రుడు. అం, పదా. సు. 23:  
చూ, హిమాంకువు.

మామా, దే. అవ్య. మానుమాను.  
మామాటయే మాట, జా. విజము. “మాభోగంబులె యాత్మ  
భోగములుగా మామాటయే మాటగా” కళా. 5. ఆ. 215.

మామిడి, దే. వి: 1. రూ-మామిడి-మావి: (సం.)-అమ్రము-  
అమ్రము, కాంతము. కామవర్ణము, కామశరము, కామాం  
గము, కిరేన్ద్రము, కేశవాయుధము, కోకిలానందము, కోకిలా  
వాసము, గంధబంధువు, చామరపుష్పము, చూతకము—  
చూతము, మాకందము, రసాలము\*: తద్విశేషములు.—  
౧. అంటుమామిడి; ౨. అంబాకము, నల్లమామిడి. (సం.)-  
అంబ, అంబరీషము, అమ్రూతకము, అమ్రపాటలము,  
అమ్రూతకము, కపి, కపిచూడ, కపిచూతము, కపిప్రియము,

కపిరసాధ్యము, కపిరసము, కీరము, గుప్తపింఛము, బంకము,  
పీఠనకము, పీఠము, బృహద్విజయము, ప్రియకీరము, స్పష్ట  
వృక్షము; ౩. అంబమామిడి—అంబి మామిడి. (సం.)—  
కుంచలచ్చనము, ఉస్తాదప్రి, కుంచలచ్చనము, రత్న  
పుష్పము, విశాలము, శృంగారము: ౪. అంబి మామిడి,  
(సం.) అంబుష్, ప్రియాలము; ౫. సలమామి, రియ్యమామిడి,  
తేనెమామిడి. (సం.)—అంపారము; పుండరీకము. సహ  
కారము; ౬. కట్టుమామిడి; ౭. రోమిమామిడి, పుల్ల  
మామిడి. (సం.)—కళ, కళాప్రి, కోకామ్రము, జ్ఞా  
మ్రము, ఘనగుండము, ఇంద్రవృక్షము, రిత్తము,  
లాక్షేవృక్షము; ౮. కోరిమిమామిడి, రోమిమామిడి; ౯.

గుడ్డమామిడి, రాచమామిడి. (సం.)-కామనలము, కామా  
యధము, కామేష్టము, కోకిలానందము, రోరోత్సవము,  
రాకామ్రము; ౧౦. కుమ్మెదమామిడి. (సం.)-రోరామ్రము,  
క్రిమిద్రువు; ౧౧. పద్మివిమృశ మమిడి; ౧౨. పోత  
మామిడి. (సం.)—జ్ఞాప్రామము, చూరసన్మృతము; ౧౩.  
బీడిమామిడి, ముంరమామిడి. (సం.)—అగ్రహము; ౧౪.  
(సం.)—అక్షిణము—అక్షిణము; ౧౫. (సం.)—అర్చుద  
ఫలము. ౧౬. మామిడిపిండె (ఇట్లే పలుకములు అంటు  
మామిళ్లు, వలరకముల మొక్కమామిళ్లలపు) ౧౭.  
చెట్టుపేరు యింటిపేరుగా గలవారు (4 మామిడివారు,  
రావివారు, జామవారు, చింరావారు, దేసావారు)

మామిడిఆల్లము, దే. వి. ఆల్లములో భేదము. కష్టరీపసుపు  
(అని కొందఱు)\*: చూ, శృంగధేరము.

మామిడిగుత్తలు, ద్వ. వి. ఐ: చూ, ధాన్యము.  
మామిడిపిండె, వా. వి. చూ, మామిడి. ౧౯.  
మామిరితు, వా. వి. పర్వత: మామిరియతు,  
మామిరియతు, వా. వి.—వై.—

మామూలు, వా. వి. 1. వాడుక, అలవాటు: చూ, స్వధానము;  
2. వాడుకగానిచ్చెడు విత్తము; 3. లంఘముగానిచ్చెడు  
విత్తము; 4. బహుమతి.

మామెన, దే. వి: చూ, కారిబ\*:

మాయ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: అజ, అజయ, ఉపాధానము,  
ప్రకృతి, ప్రత్యాహారము, ప్రధానము, (తె.)=మాయము; 2:  
=మాయము. ఇంద్రజాలాదివిద్య: చూ, మాయము. 1; 3.=  
మాయము: చూ, వంచన; 4. ఒకపట్టణము. కాశీ. 3, ఆ.  
87: చూ, దేశములు; 5. బుద్ధి: చూ, హృద్లేఖము. 2; 8: చూ,  
విష్ణువు. 1: అం. 7: చూ, ఉపాయములు. 1; 8: చూ, పుణ్య  
నగరములు; పా. 9. దీనికి ఉపమానము -రాక్షసులు.

మాయకాడు, దే. విజ. (వై.=మాయావి అనికొందఱు):

1: చూ, వంచకుడు. 1.2 ఇంద్రజాలికుడు: చూ, వ్యాకృగ్రహ.

మాయదారి, ద్వ. విజ.—వై.—

మాయపోతు, దే. విజ.—వై.—

మాయము, వై. వి. 1=మాయ: (దేశ్యమని శ. ర.) కని

కట్టు - కనుకట్టు, కయలాటము - కైలాటము, గారడము—  
గారడి, దండన, బూటకము, బూమియ, మతకము,  
మాయము, వేడబము. (సం.)—కుహారము, కూటము,



చింతాయన, చిత్ర, జంత్రము, జాలము, మాయ, మాయోపాయము; తద్వి. — కర్కటముఖము, కాలికూటము, కుశ్యతి, కృష్ణాంగము, ఛాగతుండము, జాంగలి, మహేంద్రజాలము, శాంబరి: (చూ, బండ్ర జాతికము.) ఇత్యాది (మిగతవానికి “చూ, వేదజము”); 2. = మాయ: చూ, మాయ. 1; 3. = మాయ. చూ, వంచన; 4. అదృశ్యము. వై. 3, ఆ. 82: చూ, విచ్ఛమెగము; అం. 5; చూ, మాయ. 7. మాయలమారి, మి. విజ. (వై. అనికొండలు = మాయావి): చూ, మాయకాడు. 1-2. మాయలాడి, మి. విజ. ఉక్కులాడి: చూ, త్రి. మాయలాడు, మి. విజ: చూ, మాయకాడు. 1-2. పాండు. 5, ఆ. 208. మాయాంశము, అం: చూ, వ్యవ్యంశములు. మాయాకాడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాయకాడు 1-2. మాయా దేవీసుతుడు, సం. వి. ఆ. పుం రూ-మాయసుతుడు. శాశ్వబద్ధదేవుడు: చూ, బుద్ధుడు. మాయావి. సం. విజ.=మాయదారి: చూ, మాయకాడు 1-2. మాయసుతుడు, సం.వి. ఆ. పుం:చూ,మాయాదేవీసుతుడు. మాయి, సం. విజ. చూ, మాయకాడు. 1-2; దే. వి. (1) నలాపు: చూ, వర్ణము. 6; 2. చులుగు. చూ, స్థగనము. మాయికుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాయకాడు. 1-2. మాయ, దే. అవ్య. 1. రూ - మాయరె: చూ, నేజాను; ఆ. క్రి. 2: చూ, మలినమగు; 3: చూ, నశించు. మాయడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2. అనురుడు: చూ, రాజనుడు. 1. మాయకము, సం. వి. ఆ. పుం. నేనావతికిని రాష్ట్రమునకును నాశము కలుగజేయు ఏనుగు. (నల్లని శరీరమును, నల్లని నాలుకయును, కుటుచ దేహమును, అల్పములైన కర్ణవల మేహనములును, దీర్ఘమగు తొండమును, కృశమగు గ్రీవమును, దుర్గంధమును గలిది): చూ, హస్తీ. మాయరె, దే. అవ్య: చూ, మాయ. 1. మాయపు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. విత్తము: చూ, రోగము. 1. మాయారము, సం. వి. ఆ. న. 1. నెమిళ్ళగుంపు: చూ, శిఖి. 2; విజ. 2; మయారసంబంధమైనది; అం. 3: చూ, భావ దూషితములు. మాయోపాయము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాయము. 1. మాయ్యము, సం. వి. ఆ. న: చూ, మానము. 1. మారకజిత్తు, సం. వి. త్. పుం: చూ, బుద్ధుడు. మారకము, సం. వి. ఆ. న. 1. = మార్కము: చూ, మరణము; వా. 2. (రూ-మారుగద- మారకము- మార్కము- మార్పు-మాటుపు.) ఒకటియెచ్చి మఱియొకటి పుచ్చు కొనుట: చూ, వినిమయము; 3. పెద్ద నాణ్యమును యెచ్చి దానికి సరిపడు చిన్ననాణ్యములను కోరువారు ఇచ్చెడు రుసుము. “రూపాయకు వైస మారకము.” మొ; వా. 4. బంధకము, కాకట్టు: చూ, వారకము. 1. మారకుడు, సం. విజ. చంపువాడు: చూ, హింసకుడు.

మారజిత్తు, సం. వి. త్. పుం: చూ, మారకజిత్తు. మారణము, సం. వి. ఆ. న. చంపుట: చూ, హింస. 1; 2: చూ, మారకము. 1; 3. మారణమనువిద్య; అం. 4. (నీలో త్వలము): చూ, మన్మథభాణములు; 5: చూ, విద్యలు; 6: చూ, కళలు: 7: చూ, అత్తములు; 8: చూ, ఉపవిద్యలు. మారదుడు, సం. వి. ఆ. పుం: 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుడు; 1; 3: చూ, సంబంధి. 1. మారాకు, వా. వి మొలకకు మొదటపుట్టిన ఆకునకు తరువాత పుట్టినఆకు. మారాటము, దే.వి రూ-మాటాటము. కలహము: చూ, యుద్ధము. మారాము, వై. వి. = మర్కము. 1. చూ, మర్కము. 1; వా. 2. గారాబము. “మావాడు గారాముచే బడికిపోవుటలేదు.” చూ, గరము. 3. మారాముళ్ళు, వా. వి. బ: చూ, పుట్టాకులు. మారి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: 1. చూ, మారకము; 2. మసూరిక: చూ, స్పృటకము; 3. వర్షము: చూ, వాన. 1; ఈ స్త్రీ. 4 జన తీయము; 5: చూ, పార్వతి; అం 6: చూ, మధ్యమ గ్రామగత మూర్ఛనలు; దే. వి (1) ఒకగ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3; అవ. 2. తాబీల్లమునందు వచ్చెడి యొకా నొక ప్రత్యయము. “కొట్లమారి, మొట్లమారి.” మారిణి, అం: చూ, తంత్రములు. మారిమనలు, దే. స. క్రి. చంపు: చూ, హింసించు. మారిష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దక్షినితల్లి: చూ, సవిత్రి. 1. మారిషము, సం. వి. ఆ. పుం: 1 ఆరామశాకము. (తె). — తోటకూర. తద్విశేషములు. — ౧: అంబుజాప్పము, ఆకువ క్రోస్తి, జలకూర్చిక, (తె). — నీరుతోటకూర: ౨. ఎఱ్ఱ కులతోటకూరకు. — తైలపాయిక: తొగిణి; (తె. ఎఱ్ఱ కుల తోటకూర: 3. కుటుంబము, చిక్కెన-చిక్కెక-చిక్కిక-చిల్లిక, జీవంతిక-జీవాంతిక, జీవాంతకము, బాప్పము, రక్త నాశము, రోమక. (తె) — కాయగూర — కోయుగూర — కాయ్యగూర — కాయ్యగూర, కాయ్య తోటకూర-కోయు తోటకూర, తలుగాకు; ౪: మహాబాప్పము, జీవశాకము, శాకిని. (తె). — చిలక తోటకూర, పెరుగకు-పెరుగు తోటకూర; ౫: ములు తోటకూర (మిగతవానికి “చూ, శాకిని 2.”) మారిపుడు, అం. రూ మూర్ఛుడు. 1: చూ, పారిపార్వకుడు; 2. ఆర్యుడు, పూజ్యుడు: చూ, సన్మానితుడు. మారీచము, అం: చూ, ఉపపురాణములు. మారీఫత్తు, వా. వి. రూ-మారీబత్తు. 1: చూ, వశము. 1; 2. ద్వారా, పరంగా, గుజార్చన. మారీబత్తు, — వై. — మారు, దే. వి. 1. రూ-మాటు. ప్రతి: చూ, సమానము. 2; 2: చూ, మట్టిగ; వా. స. క్రి. 3. రూ-మాటు. (కట్టతో) కొట్టు: చూ, మొత్తు. 2. మారుడు, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-మరుడు: చూ, మన్మథుడు. మారుగద, దే. వి: చూ, మారకము. 2. మారుతము, దే. వి. గారి: చూ, వాయువు.

మారుతావహ, సం.వి.ఆ.శ్రీ. ఉలిమిడి\*: చూ, శ్వేతపుష్పము.  
మారుతి, సం. వి. ఇ శ్రీ. 1. స్వాతీనక్షత్రము: చూ, రిక్క;  
ఇ. పుం. 2: చూ, భీమసేనుడు; 3: హనుమంతుడు: చూ,  
వానరము.

మారుతుడు, వా. వి రూ-మార్తుడు—మాటుతుడు: చూ,  
శక్తువు. 1.

మారెడు, వై.వి=మాలార. రూ-మారెడు\*: చూ, శ్రీఫలము.  
మారెమ్మ, వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మారేడు, వై. వి.=మాలార: చూ, రూ-మారెడు\*.

మార్కండేయము, అం. (౩౨,౦౦౦ కలది): చూ, పురాణములు.

మార్కండేయుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, చిరజీవి. 4.

మార్కటకము, అం: చూ, స్థితకరణబంధములు.

మార్కము, వై. వి.=మారక: చూ, రూ-మారకము.

మార్కవము, సం. వి. ఆ. పుం. గుంటగలగర\*: చూ,  
కృంగరాజము. 1.

మార్కు, వా. వి. 1 గుఱుతు; బ. 2. బడిపిల్లలు గెలుపునందు  
పొందెడు గుణములు.

మార్కొను, దే. అ. క్రి. రూ-మాటుకొను; 1: చూ,  
ప్రతిఫలించు; స. క్రి. 2: చూ, స్పృశించు.

మార్గక్రియలు, అం: చూ, తాళక్రియలు.

మార్గణ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. (రూ—మార్గణము-మృగణ) 1:

చూ, వెదకుడు; 2: చూ, యాచన; అ. పుం. 3: చూ,  
బాణము. 1.

మార్గణము, సం. వి. ఆ. న, పుం. —వై.—

మార్గణుడు, సం. విణ: చూ, యాచకుడు.

మార్గదర్శకుడు, సం. విణ: చూ, ముందునడచువాడు.

మార్గదర్శి, సం. విణ. —వై.—

మార్గప్రాణము, అం: చూ, తాళమార్గములు.

మార్గము, సం.వి.ఆ.పుం. (దీనిచేత బద్ధమును వెదుకుదురు  
తెరువదుల యడుగులచేత దుడవఁబడునది) 1: అర్హము,

అయనము, ఋతి, నిగమము, కాయస్థ, ఖనకము, ఖల్లియము,

గతి, గమము, గృహతటి, గోత్రము, ద్వారము, వంథ,

వథము, వదవి, వర్ష, వర్ధతి, వథ్య, వర్తని, వర్తము,

వహము, వాటము, వినదము, విశిఖ, వీధి, వ్రణము, సరణి,

సానువు, సృతి. (తె.)—అంగడి, అంగళ్లవాడి, చనువ,

చొప్పు, జోడ, దొంక, తెన్ను, తెరగు—తెలుపు—తెరుపు—

తెన్ను, తెరుకువ, త్రోవ, దారి, నడవ, నెరవు—నెఱపు, పొంత,

వాడ, వాడకట్టు, రస్తా, వీధి, వెంట, సడవ, సరవి. (మిగత

వానికి “చూ. సృతి. 1”); తద్విశేషములు—౧. (తె.)—

అంగడి, అక్కవాడ, అక్కలవాడ; ౨. అతివథము,

కల్యాణగోత్రము, సత్పథము, సన్మార్గము, సువథము.

(తె.)—మంచిత్రోవ; ౩. అవథము, ఉన్మార్గము. (తె.)—

తప్పుత్రోవ, తప్పుదారి, పెడకంత, పెడదారి, పొరతెరవు,

మాటుదారి; ౪: అశ్వినము—అశ్వినము—అశ్వినము; ౫:

(తె.)—ఇటుకువీధి, కంత—క్రంత—గంత, గళ్లి, నందు.

(చూ, నందు. 5.); ౬: ఉపనిష్కరము—ఉపనిష్కరము,

గుల్మము. (తె.)—ఉక్కళము; ౭: ఉపరథ్య, దర్శిని,

పశుమార్గము. (తె.)—పశులదారి, పశులపుంత, పుంత,  
వాణి; ౮: ఏకపది. (తె.)—కాలిలోప; ౯: కడపుము,  
కాపకము, దురధ్యము, అధ్యము, వ్యధ్యము, విపద,  
విపదము. (తె.)—చెచ్చిత్రోవ; ౧౦: కలాంగణము, నిగమము,  
నిర్బటము; ౧౧: కాంతారము; ౧౨: క్రయాలోహము,  
గ్రామముఖము, చంగలము, జన్మము, నిమము, వజ్రావీధి,

వివజీ, హట్టము (తె.)—బొటాము—బొటాము; ౧౩: గృహం  
తరిము, త్రికిము. (తె.)—ముమ్మలగుట్ట; ౧౪: గూఢ  
మార్గము; ౧౫: ఘంటాపథము, ఉప్పు, విశిఖ, సంసరణము.

(తె.)—తెట్టతెన, తెట్టతెరువు, దంటిదారి, దంటిదాట.  
ననువీధి, పెండెరువు, పెద్దవీధి, బండివాడు, దాట, ఉప్పు,  
రహదారి; ౧౬: పుర్వరము, పర్వరమార్గము. (తె.)—

అరవ-నరవ, కురవ-కురవ; ౧౭: అర్హము, చతుష్పము,  
చతుష్పరము, చర్మరము, జ-పూపకము, జలసూచి,

పట్టు, ప్రవణము, శృంగాటకము. (తె.)—చదుకము;  
౧౮: ఛాయాపథము, చేపపథము, సప్తస్పరిత్తు, సోమదారి;

౧౯ (తె.)—చట్టు, చట్టదారి; ౨౦: ప్రదారము; ౨౧:

ప్రాంతరము; ౨౨: (తె.)—దారి; ౨౩: (తె.)—మడ;

౨౪: పహావథము; ౨౫: ములుత్రోవ; ౨౬: (తె.)—

వంకదారి; ౨౭: వెలువలకు పోవ దారిలేని నందునకు.

(తె.)—ముట్టునందు; ౨౮. నవారిమార్గము: ఆదిదారు(లు)—

కనివాణ; ౨౯. మేరలత్రోవ: అజపథము, అజవీధి;

౩౦. ఆకాశమునందు ఛాయాపథవిశేషము: అజపథము,

అజవీధి. (మిగతవానికి “చూ, సృతి. 1.”); 2. మృగగీర్వా

నక్షత్రము: చూ, రిక్క; 3. మార్గశీర్వాసము: చూ,

మాసము. 1; 4: చూ, వెదకుడు; 5. కస్తూరి: చూ,

మృగమదము; అం. 8. తాళమునకు ప్రాణములు వది.

అందిది యొకటి: చూ, తాళప్రాణములు: (చూ, తాళ

సూర్గములు).

మార్గములు, అం: కపిమార్గము, విహంగమార్గము, మార్జాల

మార్గము, మినమార్గము. కూర్మమార్గము (5).

మార్గవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మార్కవము\*.

మార్గశీర్వము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ మార్గము. 3.

మార్గితము, సం. విణ. వెదకఁబడినది: చూ, మృగితము.

మార్గ్యము, సం. విణ. 1. వెదకఁదగినది: మృగ్యము; 2.

తురువఁదగినది: మార్జనియము.

మార్పు, దే. స. క్రి. 1: వడ్డించు; ప్రే. 2. నాశనముచేయు:

చూ, నమయు 3; 3: తొరలయిచు—తొరల్పు, బదలాయించు,

వీరాయించు ఫిరాయించు.

మార్జన, సం. వి. ఆ. శ్రీ. మురజధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

మార్జనము, సం. వి. ఆ. శ్రీ, అ. న. 1. తోముడు: చూ,

తుద్ది. 2; పుం. 2. లొద్దుగు\*: చూ, లోద్రము.

మార్జని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. వీపురు కట్ట: చూ, సమ్మార్జని;

అం. 2: చూ, శ్రుతులు.

మార్జనియము, సం. విణ: చూ, మార్గ్యము. 2.

మార్కాకర్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. కర్ణమౌటి, చాముండాదేవి: చూ, మాతృకలు.

మార్కాకర్తి, సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్లి: చూ, రూ-మార్కాలము; అం. 2: చూ, వ్యాసకర్ణ బంధములు.

మార్కాకర్తి, సం. వి. అ. శ్రీ. పునుగుపిల్లి: చూ, మార్కాలము. మార్కాలకవికన్యాయము, న్యా. పిల్లి భోజనముచేయువారియొద్దఁ గూర్చుండి వారెత్తు కవికములన్నియుఁ దన నమిత్రమేయని తలంచుచుండునను రీతి.

మార్కాలకవికన్యాయము, న్యా. పిల్లి తననోటితోఁ బండ్లుతగుల కుండ నతిశయగ్రహణతోఁ బిల్లను దీసికొను పోవుననురీతి.

(స్వప్రయత్నము లేకున్నను భగవంతుఁడే రక్షించును.)

మార్కాలగంధిక, సం. వి. అ. శ్రీ. పిల్లిపెనర \*: చూ, పెనర. మార్కాలము, సం. వి. అ. పుం. (మూషక గ్రహణముచేత గృహమును శుద్ధిచేయునది.) 1: రూ - మార్కాకర్తి, అఖి

భుక్కు, ఓతువు, కాహళము, కుందమము, క్రందనము, గాత్రసంకోచి, జహరము, త్రిశంకువు, పతంగము. విశాచము, పుషదంశకము, విడారకము, విడాలము, మండలి, మేనాదము, వృషదంశకము, వృషాహారము, సూచకము.

(తె).—చీలి, నాసి, పిల్లి: తద్విశేషములు.— ౧: కోహ కము, హిహకము; ౨: కశము, కస్తూరి, గంధమృగము, పూలిచము, మార్కాకర్తి, మృగపాలిక. (తె) ఒత్తెడుపిల్లి, కమ్మబిల్లి, కస్తూరిపిల్లి, చట్టపుమొకము, చెట్టపుమొకము, పునుగుపిల్లి-పునుపిల్లి, బూతపిల్లి; ౩: గంధలేశిక-గంధనే శిక, వేదముఖ్య, సంకువు. (తె) జవాజిపిల్లి, జవాదిపిల్లి—

జవాదిపిల్లి: ౪. పిల్లిమొగమునకు.— చర్మపు; ౫. జవాది పిల్లి; చివుకపిల్లి, చుక్కపిల్లి; ౬: జంగలబిడాలము-జాంగల బిడాలము. (తె) జంగపిల్లి-జంగుపిల్లి; ౭: (తె) పిల్లికూన; ౮. (తె) బావురు - బావురుగాఁడు, బావురుబిల్లి: ౯. మానుఁ బిల్లి. (మిగతవానికి “చూ, సూచకము. 5.”): అం. 2.

చూ, గతులు.

మార్కాచు, సం. న. శ్రీ. తుడుచు, తొడయు: చూ, నమ్మార్కాచు.

మార్కాకర్తి, సం. వి. అ. శ్రీ. = మజ్జిగ. 1. చల్ల: చూ, మజ్జిగ: 2. కొన్నిసంఖ్యలుచేర్చి పక్షముచేసిన పెరుగు: చూ,

స్తవ్యము; వా 3. మొత్తిమజ్జిగ పొగుపుపెట్టినది: చూ, మజ్జిగ, మార్కాండుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-మార్కాండుడు: చూ, సూర్యుడు.

మార్కాండుడు, సం. వి. అ. పుం.—పై. — మార్కాండు, దే. వి: చూ, రూ-మార్కాండు. మార్కారు, వై. వి. బ. = మారక. శత్రువులు.

మార్కాగితుడు, సం. వి. అ. పుం. మృదంగము వాయించు వాడు: మోరజితుడు.

మార్కనము, సం. వి. అ. న. మృదుత్వము: చూ, మెత్తన. 1. మార్కాపానుగుడు, అం. (మృదువదములలోనే విరళార్థమును రసమును జూపువాడు): చూ, కృత్తికర్త.

మార్కవేటహవోదోషాః, న్యా. మార్కనమునఁ బెక్కుదోషములు గలవు. “మొత్తవివానినిఁ జూచిన మొత్తబుద్ధియగు” నని సజాతీయమగు నాంధ్రలోకోక్తి.

మార్కీకము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ - మార్కీకము; విజ. 2. ద్రాక్షసంబంధమైనది.

మార్కడు, ద్వ. అ. శ్రీ. రూ-మాలుపడు: చూ, వేలుపడు. వై. 1; అ. 62.

మార్కు, దే. వి. రూ-మాలుపు. 1. ఒకటియిచ్చి మఱియొకటి పుచ్చుకొనుట: చూ, మారకము. 2; వా. 2. బంధకము: చూ, వారకము. (1).

మార్కెట్టు, దే. అ. శ్రీ. రూ-మాలుపెట్టు. ఎదిరించు: చూ, ప్రతిఘటించు. (చూ, వచించు.)

మార్కాట, దే. వి. రూ-మాలుమాట. ప్రతివాక్యము: చూ, సమాధానము. 4.

మార్క, సం. వి. ఇ. శ్రీ. రూ-మార్క: చూ, మార్కనము. 1.

మార్క, —పై.—

మాటకము, దే. వి: చూ, మార్కు. 1—2.

మాటట, దే. వి: చూ, మారు. 1. ౬, హరి. 5, అ. 139; భార. ఉద్యో. 3, అ. 107.

మాటాకు, దే. వి. ప్రాచుడుఁగొయ్య. భాగ. 8, స్కం. 65: ప్రాచు. (సం).—ఉపఘ్నము.

మాటాట, దే. వి: చూ, రూ-మారాటము.

మాటాటము, —పై.—భాగ. 8, స్కం. 321.

మాటాడు, దే. అ. శ్రీ. 1: చూ, మార్కెట్టు: 2: చూ, మాలుమోయు. మాటి, వా. వి: చూ, రూ-మారి.

మాలు, దే. వి. (రూ-పాలు) 1: ఈడు, ఉత్తి, బదులు, పెట్టు. (సం).—ప్రతినిధి: 2. తడవ: చూ, వెండియు; 3. పలుమాలు: చూ, శత్రుత్వ. 1; 4. రెండవతూరి పెట్టెదగిన భోజ్యపదార్థము. వై. 6, అ. 133: చూ, సాదము (1); 5: చూ, శత్రువు. 1; 6. ప్రతి: చూ, సమానము. 2;

7. ఆవ్యము: చూ, వేలు. 3; అ. శ్రీ. 8; చూ, నశించు; 9. చూ, మార్కడు; 10. వేలురూపమగు: తొరలు; వా. 11. చూ, రూ-మారు. 3.

మాలుచు, దే. న. శ్రీ: చూ, ఎడపెట్టు 2.

మాలుడల్లి, దే. వి. 1. విమాత: చూ, నవిత్రి. 1: అం. 2: చూ, దూతినతుష్టయము.

మాలుకొను, దే. అ. శ్రీ. న. శ్రీ: చూ, రూ-మార్కొను.

మాలుగడ, దే. వి: చూ, మారకము. 1—2.

మాలుచెలగు, దే. అ. శ్రీ: చూ, ప్రతిధ్వనించు.

మాలుచేత, వా. వి: చూ, ప్రతికారము.

మాలుచు, దే. ప్రే. మాటజేయు.

మాలుతుడు, దే. వి: చూ, రూ-మారుతుడు.

మాలుదల, దే. వి. మాలుపాలు: చూ, వ్యత్యయము, మాలుదెబ్బ, వా. వి. ప్రతిఘము: చూ, హతి.

బిదై, వై. వి. = వస్త్ర: చూ, రూ-బిదైయ. 1-2-3.

బిద్ర, వై. వి. = ద్వాదశ. 4, హరి. 3, ఆ. 122: చూ, ముచ్చొకము.

బిద్రము, వై. వి. = భద్ర: చూ, మేలుకోలు.

బిదిరజావన్యాయము, పా. చెవిటివాని చెవిలో నేకాంకముజెప్పి ననురీతి.

బదిరపీఠాన్యాయము, న్యా. చెవిటివానికి పీఠ వివిధముననురీతి.

బదిరశంఖాన్యాయము, న్యా చెవిటివానిచెవిలో శంఖాదెననురీతి.

బదిరక, సం. వి. ఆ. శ్రీ చెవుడు: చూ, బాదిర్యము.

బదిరికము, సం. వి. బి. బదిరముగా చేయఁబడినది: చూ, బాదిర్యము.

బదిరుడు, సం. వి. బి. అనేడమూకుడు, ఏడమూకుడు, ఏడుడు, కల్లడు, కల్లుడు. (తె).—చెవిటి, చెవిటి మూఁగ, పెద్దవిన్నవమువాడు, లివిటి, విననవాడు; కర్ది. — మూఁగచెవుడుకడవానికి. — కలంబకుడు; 2. చెవిటి వాండ్రవరుస:- ఏడాశి, 3. చెవిటివాండ్రకులము:- ఏడికుత్తు.

బిద్ర, ఆం: చూ, భూదారులు.

బిద్రకము, సం. వి. ఆ. పుం = చూ, బిద్రము.

బిద్రమగు, మి. ఆ. క్రి: కట్టునడు.

బిద్రము, సం. వి. బి. కట్టఁబడినది: చూ, నందానికము. 1.

బిద్రాననము, ఆం స్వప్తికాది: చూ, ఆననములు.

బిద్రుడు, సం. వి. బి. కట్టునడినవాడు.

బిద్రమానకము, ఆం: చూ, గతివిశేషములు.

బిద్రము, సం. వి. ఆ. పుం. నిక్కరాకుండకట్టినకట్ట: చూ, నేకుపు. 1.

బిద్యుడు, సం. వి. బి. చావడగినవాడు.

బినాకు, వా. వి. ఒకరకము ఉన్నిబట్ట: చూ, వత్తము. (బిణకు అనియు).

బినాయిచు, వా. న. క్రి. 1. కల్పించు: చూ, నృజించు; వా. 2. డమాయించు: బిణాయిచు.

బినారసు, వా. వి. కాశీవర్ణము: చూ, దేశములు.

బినియసు, వా. వి. శరీరమును అంటియుండెడి చొక్కాయ: చూ, వత్తము.

బిన్నవడు, వై. ఆ. క్రి. భంగవడు: చూ, మొక్కపోవు. 2.

బిన్నము, వై. వి. = భంగ-భగ్న. 1. అవమానము: చూ, నడి. 3. 2: చూ, వివత్తు; 3. అవజయము: చూ, వీక. 7.

బిన్ననరము, వై. వి. = సంవసర: నానావిధములు గుర్చివిన హారము. పాండు. 4, ఆ 231: చూ, భూషణము. 2.

బిన్ననరి, వై. — య. 4, ఆ 100.

బిచ్చాజమానము, వా. వి. తెలివితక్కువకనము.

బిచ్చివు, సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. కపిలగోవు: చూ, సౌరభేయ (దేనువు); పుం. 2: చూ, వెంట్రువ; 3: చూ, విష్ణువు. 1;

4: చూ, శవుడు; 5: చూ, వహ్ని. 1; వి. 3. వచ్చుది: చూ, వత్తము. 6; 7: చూ, బట్టికలవాడు.

బిచ్చు, వై. వి. = భ్రమ: చూ, రూ-బిచ్చు. 1-2.

బిచ్చుద్య, వై. వి. చూ, భ్రమదము. 1.

బిచ్చి, వై. వి. = భ్రమర, — వై. —

బిచ్చు, వై. వి. 1. = బ్రహ్మ. నలువ; చూ, బ్రహ్మ. 1; 2 = భ్రమ: చూ, రూ-బిచ్చుర; 3. = ప్రమ: చూ, బ్రహ్మ.

బిచ్చుచారి, వై. వి. = బ్రహ్మచారి. (రూ-బిచ్చుచారి-బిచ్చు సారి): చూ, వలుపు. 5.

బిచ్చుకండ్రి, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

బిచ్చుదేవరకండ్రి, — వై. —

బిచ్చుదండి, వై. వి. = బ్రహ్మదండి\*. చూ, వాహి. 5.

బిచ్చుమేడి, వా. వి: చూ, రూ-బ్రహ్మమేడి\*.

బిచ్చుర, వై. వి. = భ్రమ. రూ-బిచ్చు: చూ, భ్రాంతి. 1.

బిచ్చురక్కని, వై. వి. = బ్రహ్మరక్షి: చూ, పాణుబసుర.

బిచ్చురించు, వై. ఆ. క్రి = భ్రమ. రూ-బిచ్చురించు-బిచ్చురిల్లు: చూ, సంభ్రమించు.

బిచ్చురిలు, — వై. —

బిచ్చురిల్లు, — వై. — విక్ర. 4, ఆ. 50.

బ్రహ్మచారి. వా. వై. వి. = చూ, రూ-బిచ్చుచారి.

బిచ్చుసారి, — వై. —

బిచ్చుర, 1. వై. వి. = భ్రమ: చూ, రూ-బిచ్చుర; 2.

“బిచ్చుర” యనునది గ్రామనామము; 3. “బిచ్చుర” యను గ్రామనామము ఇంటి పేరుగ మాత్రమే వారిలో “బిచ్చుర” పోతన్న యను భాగవతకర్త యొక్కడు.

బిచ్చురపోక, ద్వ. వి. భ్రమనడుట: చూ, భ్రాంతి. 1.

బిచ్చురపోవు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, బిచ్చురించు. హరి పూ. 3, ఆ. 49.

బియకాడు, ద్వ. వి. (బియలు + కాడు) 1. గాయకుడు.

కళాం. 4, ఆ. 191; అని. 2, ఆ. 41; వి. 1, ఆ. 184:

చూ, నీకారి; 2. చూ, వైజితుడు; 3. గానవిద్యోపాధ్యాయుడు: చూ, మరాఠావ్యుడు; వై. వి. 4. = భయకార, భోగముపేళము వెనుక శబ్దములంగలవువాడు.

బియకారము, ద్వ. వి. (బియలు + కారము) యావనమునందు బియలుపడు శృంగారచేష్ట: చూ, శృంగారచేష్టలు. (అంసాని పెద్దన్నగారి ఉత్పలమారిక.)

బియకారి, ద్వ. వి. బిలాసవతి: చూ, శ్రీ.

బియట, వా. ద్ర. బివార్యకము: చూ, వెలవట.

బియలు, వై. వి. = బిసా. 1. ఆకాశము: చూ, నురవర్ణము:

2. బిసా: ప్రదేశము: చూ, వెలువల. 1; 3. చెల్లుచేమలుదేవి విస్తలబూమి: చూ, భూమి. 1; వి. 4. ఏమియులేదది: చూ, భూషణము. 1.

బియలుదాచుర, వై. వి: చూ, నేలకమ్మి\*.

బియలుదేరు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, విగ్గమించు.

బియలువడు, వై. ఆ. క్రి. రూ-బియలుడు: చూ, నుబ్బు. 2.

బియలువలుచు, వా. న. క్రి: చూ, వెలివుచ్చు.

బియలుమెణయు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, బియలువడు.

బియలుపెడలు, ద్వ. ఆ. క్రి. 1: చూ, బియలుదేలు; 2.

కడకుబోవు: చూ, వమర్రుడు; 3: చూ, విష్ణించు.

మాలిమి, దే. వి. 1. ప్రేమము: చూ, ప్రేమము. 1: 2: చూ, వాత్సల్యము; 3: ఓడనడపుకాత్తము; చూ, మాలిమికాడు. మాలిమికాడు, దే. వి. మాలిమి కాత్తము నెఱిగినవాడు: చూ, సరంగు.

మాలియ, వై. వి. రూ-మాలె. 1. = మాలికా. దండ: చూ, హవళిక. 2 (భూషణము 2.); 2. మిద్దెటిల్లు: చూ, నదనము.

1: 3. రాజ్యహము: చూ, నదనము. 1. (బ్రాహ్మణులు.) మాలియై బ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కపూరియే బ్రాహ్మణులు మాత్రమ, వా. వి. గుఱ్ఱమును తోముట: చూ, హయము.

మాల, వా. వి. 1: చూ, రూ-మహలు. 2: దే. ఆ. క్రి. 2.

చెడు. భార. విరా. 2, ఆ. 192: చూ, నశించు.

మాలంగము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ మాతులుంగము.

మాలగఁబోతు, దే. విణ. రూ-మాలగుఁబోతు: చూ, సోమరి.

మాలగు, దే. వి. రూ-మాలి. 1: చూ, పాలుమాలిక; 2.

తెన్నర బుజముమీది తడిమడతలపొత్తులు: ఆ. క్రి. 3.

సోమరితనముఁ జొందు: చూ, రూ-మాలి.

మాలగుఁబోతు, దే. విణ: చూ, రూ-మాలగుఁబోతు.

మాలగుడు, దే. వి: చూ, రూ-మాలగుడు.

మాలగులు, దే. వి. 3. రూ-మాలగులు: చూ, మెత్త. 5.

మాలచు, దే. ప్రే. మాలఁజేయు: రూ-మాల్యు.

మాలధానము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ముఱ్ఱుఁబాము.

మాలారము, సం. వి. ఆ. పు: 1. = మాలెడు\*: చూ, శ్రీపలము; 2: చూ, వెలఁగ\*.

మాలె, వై. వి. =: చూ, రూ-మాలియ.

మాలెత, ద్వ. వి. (మాల + ఎత) మాలది. (సం.) చండాలి: చూ, మాల. (1)

మాలి, దే. వి, ఆ. క్రి: చూ, రూ-మాలగు, 1—2—3.

మాల్య, దే. ప్రే: చూ, రూ-మాలచు.

మాల్యము, సం. వి. అ. న. 1. (రూ-మాల-మాలి): చూ, హవళిక. 2. (భూషణము. 2): 2: చూ, పుష్పము. 1: అం. 3: చూ, భూషణములు.

రూల్యవంతము, సం. వి. త్. పుం. 1. క్రొంచవర్వతము (ఇది మేరువర్వతమునకు వడమట గంధమాదన నమ ప్రయాణమై యుండును): చూ, హిమాలయము (వర్వతము ౧౪): అం. 2: చూ, శులవర్వతములు.

రూవంతి, వై. వి. = మావంత. వీనుకావరి: చూ, మావటి.

రూవంతు, —వై. — వా. 2. మాయొక్క భాగము.

రూవతుడు, వై. విణ. = మావంత. —వై. — (రూ-మాపు తుడు-మావంతు-మావటి-మావటిడు-మావటివాడు), రూవటము, దే. వి: చూ, మోద. కళా. 7, ఆ. 59.

రూవటి, వై. వి = మావంత. పా. 2, ఆ. 31: చూ, హస్త్యా రోహణు.

రూవటికాడు, ద్వ. వి. —వై. — (వై. అని కొందఱు.)

రూవటిడు, —వై. — మార్క. 3, ఆ. 318. (స్వాగతమునకుఁడు)

రూవలి, దే. వి: (సం.) సుగంధిమాల\*.

రూవి, దే. వి. 1: చూ, రూ-మామిడి\*: 2. గర్భస్థ నిండమునకు రథకముగా మీదక్రమ్ముకొని యుండు తోలు: పంధి: (సం.)

అవర-అమర-అవర, ఉల్పము, కలలము, గర్భాశయము, జరాయపు, ధర. తద్వి. — గర్భోత్పత్తిస్థానమునకు—(సం.) గర్భశయ్య, గర్భాశయము: (చూ, భూణము. 1: చూ, ప్రేకటి).

మావికొమ్మయలుపులుగు, ద్వ. వి. కోకిలము. సాంబ. తి. 7: చూ, పోతుకుపులుగు.

మావిడి, దే. వి: చూ, రూ-మామిడి\*.

మాపు, దే. వి. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము: 2. అశ్వసంగ మము: చూ, సంయోగము: 3. చేపలవల: చూ, వల. 1.

మాపుతుడు, వై. విణ. = మావంత: చూ, రూ-మావతుడు; మాపు మోమువాడు, ద్వ. వి. కింపుడుపుడు, తురంగవదనుడు (చూ, చేపతాళేదము.)

మావెలఁగ, ద్వ. వి. ఉలిమిరి\*: చూ, శ్వేతపుష్పము.

మాషనర్జి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. కారుమినుము\*: చూ, మినుము.

మాషము, సం. వి: ఆ. పుం: 1. మినుములు: చూ, ధాన్యము;

2. అయిదు గురిగింజలయెత్తు: 3. త్వగ్దోషలేదము; 4.

మూర్ఛము: చూ, మూర్ఛము.

మాషీణము, సం. విణ. రూ-మాష్యము. మాషములు పండు నది (పొలము): చూ, హరిప్రియ. 2. (భూమి. 1)

మాష్టి. దే. వి. మాలవాండ్రలో నొకజాతి. "మాలమాష్టివాండు."

మాష్యము, సం. విణ: చూ, రూ - మాషీణము.

మాస, దే. వి: చూ, పక్షి.

మాసకమ్మ, ద్వ. వి: చూ, రూ-మాచకమ్మ.

మాసటి, దే. వి (రూ-మాసటిడు-మాష్టిడు.) 1. శూరుడు: చూ, హంవీరుడు. 2: 2. శత్రువిద్యారక్షిడు: చూ, సాదన కాడు. 2: 3. మల్లుడు: చూ, సాదనకాడు. 1: విణ. 4: చూ, శ్రేష్టుడు.

మాసటిడు, దే. వి, విణ: —వై. — (మల్లునకు. — స్వా. 5. ఆ. 47)

మాసద్యయము, అం: (చూ, బుతుపులు) ౧. వసంత (చైత్ర వైశాఖ): — పుష్పసమయము, మధువు, మాధవము, వసంతము, సురభి. (తె.) — ఆమని, ననకారు, పూదటి; ౨.

గ్రీష్మ (జ్యేష్ఠఆషాఢ): — ఉష్ణకము, ఉష్ణము, ఉష్ణోపగ మము, ఉష్మకము, ఉష్మము, ఉష్మాగమము, ఉష్మోప గమము, గ్రీష్మము, ఘర్మము, తపనము, తపము-తపస్సు,

నిదానుము, శుచి, (తె.) — ఆమని, ఎండకారు, వినరి, వెట్టి, వెట్టికారు, వెట్టికారు, వేసఁగి-వేసవి: ౩. వర్ష (శ్రావణ భాద్రపద): — ఘనకాలము, ఘనకరము, జలార్ణవము,

నభము, ప్రావృట్టు - ప్రావృష - ప్రావృషము, వర్షము. (తె.) — కారు, చిత్తడి, చిత్తటి, తొలకరి- తొలుకరి- తొల్కరి, తొలుకారు-తొల్కారు, నీరామని, వాన, వానతటి;

౪. శరత్తు (ఆశ్వయుజ కార్తిక): — ఘనత్యయము, శరత్తు. (తె.) — వెన్నెలకారు; ౫. హేమంత (మార్గశిర్షపుష్య): —

హేమంతము, సహ-సహము. (తె.) — మంచుకాలు, మంచు తటి; ౬. శిశిర (మాఘపాణిణ). — తపము. తపస్సు,

శిశిరము. (తె.) — చలికారు, చలితటి, జలుబుకారు, మలు కారు, నీతు-నీతువు. (మిగతవానికి 'చూ, సంవత్సరము.')

మానమానము, సం. వి. అ. పుం. ఏ. దాది: చూ, సంవత్సరము.  
మానము, సం. వి. అ. పుం. 1. (చూ, మానములు): అహ  
ర్ణము, కలుషము, వర్షాంగము, వర్షాంశకము, క్రామము.

(తె.)—చందు, నెల. తద్వి. ౧. అధికమానమునకు.

అధికమానము, అధిమానము, మలమానము; ౨. దిద్దల  
కనునెలకు.—క్షిప్తము, వైజననము. (తె)—ప్రాద్ధునెల—  
ప్రాద్ధులనెల. (మిగతవానికి “చూ, సంవత్సరము”); 2.

మాషవరిమాణము; వై. వి. (1) రెండున్నర చిన్నపెత్తు.

మానములు, అం. (ఇవిసందేహం. ౧ చైత్ర: చైత్రకము,

చైత్రము, చైత్రకము, చైత్ర, సురభి. (తె)—ముచ్చైపు

రిక్కనెల; ౨. వైశాఖ:—మూఢసము, రాధము, వైశా

ఖము (తె).—చేతిరిక్కనెల; ౩. జ్యేష్ఠ:—జ్యేష్ఠము,

జ్యేష్ఠామూలీయము, మిథునమాసము, శుక్రము, శుచి. (తె)

తాటిరిక్కనెల, పెద్దనెల; ౪. ఆషాఢ:—ఆషాఢము, శుచి.

(తె) నీటిరిక్కనెల; ౫. శ్రావణ:—నఖము. శ్రావణము.

(తె) తూపురిక్కనెల; ౬. భాద్రపద:—నభస్యము, ప్రోష్ఠ

పదము—ప్రోష్ఠపదము, భద్రము—భాద్రము, భద్రపదము—

భాద్రపదము; ౭. ఆశ్వయుజ:—ఆశ్వయుజము, ఆశ్వి

నము, ఇషము. (తె) తొలురిక్కనెల; ౮. కార్తిక:—

క్షిరము, కార్తికము—కార్తికము, కౌముదము, బాహులము.

(తె). ౯. కైరతనెల; ౯. మార్గశిర:—అగ్రహాయణము,

అగ్రహాయణము, మార్గము, మార్గశిరము, మార్గశిరము,

సహ, సహము, హైమనము. (తె) జింకతల చుక్కనెల

పొంగటినెల; ౧౦. పుష్య:—తిష్యము, తైషము, పౌషము

సహస్యము; ౧౧. మాఘ:—కుంభమాసము, కుసుమాకర

కరము, గోద్ధాలము, తపము—తపస్సు, మాఘము, సమాలి.

(తె) చలినెల, జన్మపురిక్కనెల; ౧౨. పాల్మణ:—తప

స్యము, పాల్మణము—పాల్మణము. (తె). చలినెల, ప్రాద్ధ

రిక్కనెల, (మిగతవానికి “చూ, సంవత్సరము.”) (“చూ,

మానము. 1.”)

మానరము, సం. వి. అం. పుం. వారుపుడు; చూ, సాదము (1;

విజ. 2: చూ, వ్యాప్తము. 1; 3. దీర్ఘము. వై. 1, ఆ. 75):

చూ, సోగ. 3.

మాసారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మసారము.

మాసి, వై. వి. 1. =మలిన: చూ, మలినము. 1; వా. 2. =

మానుష: చూ, రూ-మానిసి.

మాసిక, దే. వి. 1. ఆతుకు: చూ. సంధానవసనఖండము; 2.

2. చిక్కు: చూ, ప్రుక్కు. 3.

మాసికము, సం. వి. అ. న. అన్యాయ్యము, ఆభిక్తమునకు

నెలనెలకు చేసితి క్రాదము: చూ, సాంవత్సరికము. (క్రా

దము. 1); 2. ప్రతిఅమవసయందు చేసితి క్రాదము: చూ,

సాంవత్సరికము (క్రాదము. 1): విజ. 3 మానసంబంధమైనది.

మాస్తిండు, దే. వి. విజ: చూ, రూ, మాసటి. (కూరునకు.—

రామా. 8, ఆ. 91.)

మాహ, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, మాహేయ.

మాహాత్మ్యము, సం. వి. అ. న. 1. గొప్పతనము: చూ,

సామర్థ్యము. 2; అం. 2: చూ, జన్మర్థ్యము.

మాహిష్మతి, అం. చూహిష్మతిపుం: చూ, చేశములు.

మాహిష్టుడు, సం. వి. అ. పుం. అ: బాపుర కావలికి తగిన

వాడు: చూ, సౌవిధాండు.

మాహేంద్రము, అం. దినముయొక్క పదుమూడవభాగము:

చూ, చినభాగము (వాసరము).

మాహేంద్రుడు, సం. విజ. మేదరి: చూ. వేణురావళుడు.

మాహేయి, సం. వి. ఈ. ప్రి: అన్య: చూ, చేసపు.

మాహేశ్వరి, అం: చూ, మాతృకలు.

మాహేశ్వరీతంత్రము, అం: చూ, తంత్రములు.

మాళవ, అం: చూ, ఉత్కలలై శిశిజానులు (రెండవదిన్నివళిక.)

మాళవతైశిజిదాషలు, అం. 1. బంగాళి, చూంగళి, హర్ష,

ప్రేరి, మాళవవేసరి, బంజరి, మూర్ఖరి, గాడి, పారవి,

అర్జవేసరి, శుక్రమాళవి, వైంధవి, అధిరిక (13); 2: కాం

భోజి, హేవాళవర్షి (2)

మాళవపంచమిదాషలు, అం: వేదవరి, భావని, విభావని. (3)

మాళవము, అం. (చూ-మాలవము: చూ, చేశములు.

మాళవవేసరి, అం. 1: చూ, ఉత్కలదాషలు: చూ, హిందోళ

దాషలు; 3: చూ, మాళవతైశిజి దాషలు.

మాళవ, ప్రి. అం: చూ, రాంగాంగములు (అంగము. 9.)

మాళవి, అం. 1: చూ, ఉత్కల దాషలు; 2: చూ, భిన్నషడ్దశ

విదాషలు.

మాళిగ, వై. వి. =మాలికా. 1: చూ, మాడుగు. 1. ప్రభు.

1, ఆ. 83; 2: చూ, మాడుగు. 2.

## మి

మింగడ, దే. వి. (రూ-మింగడ-మీవడ) 1. కాంగినపాల

మీడి తెల్ల, సంధానిక: చూ, స్తన్యము; 2. పెరుగు

మీడి తెల్ల, ముట్టుపు: చూ, స్తన్యము.

మింగనగొండి, దే. వి: చూ, భక్షకుడు.

మించినదానికి త్రవ్వకొనుట, జా. వెనుకటిగాథలను మఱల

దలపోసికొనుట “చెవిం దెట్లక యూరకొంటినిటు మించిన

దానిని త్రవ్వకొంటి.” (రసికజన మనోరంజనము)

మించిలి, దే. వి. చూ, నిశాంకుశ \*:

మించు, దే. వి. 1. చూ, విద్యుత్తు. 1: 2. కిరణము. అం. భా.

ప్ర. 82: చూ, హాయనము. 2; 3. ప్రకాశము. చూ. 8. ఉ.

7, ఆ. 85: చూ, వెలుతురు. 1; 4. అధికము. రామా. 7.

ఆ. 192: చూ, హెచ్చు. 2; 5. పురుషపాదతర్జనాభర

ణము. మధై - మెట్టియ - మెట్టై: చూ, భూషణము. 2;

ఆ. క్రి. 6: చూ, వర్ణిల్లు; 7. అతిక్రమించు: చూ, మట్టు

మిగులు; 8. అతిశయించు: చూ. సందడించు.

మించుగాలు, దే. వి. కుడిపాదము. రామా. 5, ఆ. 18: చూ, హజ్జ.

మించుబోడి, దే. వి. రూ-మించుబోడి. 1. మెలుపువలె మనోజ్ఞులగు ఆడుది: చూ, ప్రి; 2. ఆడుది: చూ, ప్రి. మించుబోడి, దే. వి.—పై.—

మించుదల, దే. వి. 1. అతిక్రమము: చూ, వ్యత్యయము; 2: చూ, మించు. 4.

మించువలె, వా. అవ్య. మొత్తములో నొకపాటు. మించుబెట్టిన దీపము, జా. గొప్పతనము, ప్రసిద్ధము “వాడు మించుబెట్టిన దీపమువలె మిటమిటలాడు చున్నాడు.”

(ధర్మజరాసూయము.)

మింటముక్కిడివల, దే. వి. ఒకవల: చూ, వల 1. మింటిజెట్టు, దే. వి. కల్పవృక్షము \*: చూ, వేలుపుజెట్టు. మింటికిమంటికిసూత్రమువన్నుట, జా. అనందరూపలోచనసేముట.

మింటిమాలి, దే. వి: చూ, వాయువు మింటితెరువరి, దే. వి. 1: చూ, సూర్యుడు; 2. చూ, వేలుపు. మించుడు, సం. వి. అ. పుం. = మిండడు: చూ, విటుడు. మిండ, పై. విణ. 1. వృత్తియందు మిండడునకు మీది వర్ణము లోపించగా మిగిలిన రూపము. (“మిండతపసి = విటతపస్వి. రాచూ, 2. అ. 110; మిండతుమ్మెద = మగ తుమ్మెద. పాండు. 2 అ. 11; మిండవడ్డి = అధికవడ్డి, పాండు. 3, అ. 16): దే. వి. 2: చూ, నలికండ్లపాము.

మిండడు, పై. వి. 1. = మింఠ (రూ - మిండగాడు-మిండ గీడు): చూ, మింఠడు: 2. పురుషుడు: చూ, మనుష్యుడు; విణ. 3 అధికుడు: చూ, స్వామి. 3.

మిండకోర, ద్వ. వి కులట: చూ, వైవిడి. మిండగాడు, ద్వ. వి: చూ, మిండడు. 1—2. మిండగీడు, —పై.—

మిండత, ద్వ. వి. (మిండడు+త): చూ, రూ-మిండకోర. మిండతీకము, ద్వ. వి. (మిండడు+తీకము) జారత్వము: చూ, అంకు.

మిండలకోర, ద్వ. వి: చూ, రూ - మిండకోర (3 విండ్లుగలప్రీ) మిండలకోరి, ద్వ. వి.—పై.— మిక్కటము, దే. విణ. (రూ-మిక్కుటము-మిక్కిలి-మిగిలి-

మిమ్ముటము) 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. అధికము: చూ, హేరాశము; 3: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

మిక్కిణ, దే. వి: చూ, పతిపత్ని.

మిక్కిలి, దే. విణ: చూ, మిక్కుటము 1-2-3.

మిక్కిలికంటివేల్పు, దే. వి. ముక్కుంటి: చూ, శివుడు.

మిక్కిలికను, దే. వి. రూ-మిక్కిలికన్ను శివునిపాలనేత్రము: చూ, లోచనము.

మిక్కిలికన్ను, —పై.—

మిక్కిలివాడు, దే. విణ. అధికుడు: చూ, స్వామి. 3.

మిక్కిలు, దే. అ. క్రి. అతిశయించు. ఉ, హరి. 6. అ 106: చూ, సందడించు.

మిక్కుటము, దే. వి: చూ, రూ-మిక్కుటము.

మిగత, దే. వి. (రూ-మిగిలి-మిగులు-మిపులు) 1. ఒడుపు: చూ, లాభము. 1; 2. అధికము: చూ, హేరాశము; 3. మిగులు: చూ, శ్రేష్ఠము. 1.

మిగిలి, దే. వి: —పై.—తద్వి-గ అవ్య - అందంద.

మిగిలినది, దే. విణ. అవశిష్టము: చూ, శేషము. 1.

మిగులు, దే. వి: చూ, రూ-మిగత. 1-2 3; అ. క్రి. 4. అతిశయించు: చూ, సందడించు; 5. అతిక్రమించు. కళా. 6: అ. 265: చూ, మట్టుమిగులు; 5: చూ, శేషించు.

మిగులుచు, దే. ప్రే. మిగులజేయు: రూ-మిగుల్పు.

మిగుల్పు, దే. ప్రే. చూ, రూ-మిగులుచు. పర. 1, అ. 149.

మిటమిట, దే. వి. 1. కాయుటయందగు ధ్వన్యంతరణము. కళా. 6, అ. 265: చూ, హూహూ; 2. మంటుటయందగు ధ్వన్యంతరణము: చూ, హూహూ.

మిటమిటన, దే. వి. క్రిందుమీదులఁ గానకుండుట. (విణ మిటమి.)

మిటాయి, వా. వి రూ - మిరాయి: చూ, ఫిక్యము.

మిటారము, దే. వి. 1. అతిశయము. అచ్చి జాల, కాం. 144: చూ, హెచ్చు. 2; 2 సక్కు. నీలా. 2, అ 21: చూ, విలాసము. 2.

మిటారి, దే. వి. 1. మదముగల యాడుది: చూ, ప్రి; 2. ఆడుది: చూ, ప్రి; 3. విలాసవతి, ఎన్మెల్లాడి: చూ, ప్రి. 4. మదముగలది. “మిటారిత్తోత్త” మొ, 6. ఉన్నతిగలది. “మిటారిబర్పెలుడు.”; 6 నిక్క. గలది. “మిటారిగుట్టు” మొ:

మిటారింపు, దే. అ. క్రి. 1. నిక్కు. కళా. 7, అ. 76: చూ, వీగు; 2: చూ, విజృంభించు. య. 1, అ, 112; 3. అతిశయించు. ఉ, రా. 1. అ. 190: చూ, సందడించు.

మిటారింపు, దే. వి: చూ, మిటారము. 2.

మిట్ట, దే. వి. 1. ఉన్నతభూమి. చిన్నకొండ (అనకొండలు).

“మిట్టనేల”, చూ, భూమి. 1; విణ. 2: చూ, తీక్షణము. 1.

“మిట్టకోల”; 3. ఉన్నతము. “మిట్టపండ్లు”: చూ, సోగ.

మిట్టపండ్లవాడు, దే. వి. మిడిపండ్లవాడు (సం.)-దంతురుడు, ఉదగ్రదంతుడు, ఉద్దంతురుడు, ఉత్కటదంతురుడు:

మిట్టపండ్లు, దే. వి. బ. ముందటికి వచ్చినపండ్లు: మిడిపండ్లు. మిట్టపెత్తనములు, జా. మెరకను గూర్చుడి చేయె పెత్తనము, కట్టపెత్తనము. “మిమ్ము మిట్టపెత్తనములకు విడిచిపెట్టుట యది మాతప్సే” (ధర్మజ రాజసూయము.)

మిట్టమిట్టు, దే. వి. (మిట్టు+మిట్టు) 1. అత్యున్నతమగునేల: చూ, భూమి. 1; విణ. 2. అత్యున్నతము.

మిట్టాడు, దే. అ. క్రి. (మిట్టి+అడు): చూ, సంచరించు. కాశీ. 5, అ. 267; స్వా. 4, అ. 88.

మిట్టింపు, దే. అ. క్రి. మిట్టు, ఎగురు. కళా. 6, అ. 228: చూ, లంఘించు.

మిట్టిపడు, ద్వ. అ. క్రి. ఎగిరిపడు: చూ, లంఘించు.

మిట్టిపాటు, ద్వ. వి. మిట్టపడుట, గర్వము: చూ, హంతారము,

మిట్ట, దే. అ. క్రి: చూ, మిట్టిండు. కాశి. 5, అ. 29.  
 మిఠాయి, వా. వి: చూ, చూ-మిఠాయి.  
 మిడసరల్గము, వా. వి. 1: చూ, మధ్యాహ్నము. 1; 2. మట్ట  
 మధ్యాహ్నమునందుంచినను హూర్తము: చూ, మధ్యాహ్నము. 1.  
 మిడి, దే. వి. 1: చూ, మిట్టిపాటు. 4, హరి. 5, అ. 295;  
 విజ 2. మిడినీపాటు గలది. "మిడివోను" 3. ఉన్నదము.  
 "మిడివండ్ల": చూ, మిట్ట. 3; 4. తీక్షణము. "మిడిమధ్యా  
 హ్నము": చూ, వేడివి.  
 మిడిగ్రద్దవాడు, దే. విజ ఉన్నేత్రుడు.  
 మిడిగ్రద్దు, దే. వి. బ. ముందటిపటికిన కనుగ్రద్దు.  
 మిడినాగు, ద్వ. వి. రూ-మిడినాగు. ఎగిరిఎగిరిపడు పాము:  
 చూ, నర్పము.  
 మిడివండ్లవాడు, దే. విజ: చూ, మిట్టవండ్లవాడు.  
 మిడివండ్లు, దే. వి. బ: చూ, మిట్టవండ్లు.  
 మిడివోను, దే. వి: చూ, వోను.  
 మిడిమానీ, ద్వ. వి: చూ, కూరుడు.  
 మిడిపేలము, దే. వి. 1: చూ, దుస్సహము; 2. గర్వము 4,  
 రా. 8, అ. 273: చూ, హంకారము.  
 మిడియ, దే. వి. వేదవాక్యము. పర. 2, అ. 113: చూ, వేదము.  
 మిడియ, దే. అ. క్రి. 1: చూ, మిట్టిండు; 2. వెలికులుకు.  
 మిడివోవు, దే. అ. క్రి. (మిడినీ + వోవు) 1: చూ, తొలగె  
 టాలు; 2. తక్కు. రామ. 4, అ. 198: గెంతువడు, చిక్కు,  
 తక్కు. తప్పు, త్రిక్కు, పరియ, జెడియ, జెనుకు.  
 మిడినీవడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మిట్టివడు.  
 మిడినీపాటు, ద్వ. వి: చూ, మిట్టిపాటు.  
 మిడుగు, దే. వి. అగ్నికణము: చూ, వహ్ని. 1.  
 మిడుగురుపురువు, దే. వి. ఖద్యోతము: చూ, పురుగు.  
 మిడుగులు, 1. —వై.—; 2: చూ, మిడుగు.  
 మిడుగులు: బురువు, దే. వి: చూ, రూ-మిడుగురు పురువు.  
 మిడుగులు: బురువు, —వై.—  
 మిడుకు, దే. వి. 1: చూ, పరిదేవనము; 2 జీవము. 4, హరి.  
 3, అ. 53: చూ, హంసుడు 2; అ. క్రి. 3 జీవించు. భాగ.  
 8, స్కం 218: చూ, బ్రదుకు; 4. త్రుళ్లు: చూ, లంపించు;  
 5: చూ, పలిండు. నిర్వ. 10, అ 28; 4, హరి. అ 44; 6:  
 చూ, సంపదించు, మార్క. 2, అ. 291; 7. పరితపించు: చూ,  
 సంతాపించు; 8. ఆటు, ఎండు, కల్లవడు, దొంకు, తడితీయి,  
 నీరింకు. (చూ, కోషించు. 2.)  
 మిడుకునూలు, దే. అ. క్రి: చూ, మిట్టివడు.  
 మిడుగు, దే. వి. కఠినశిల: చూ, రాయి.  
 మిడుగురాయి, దే. వి. —వై.—  
 మిడుచు, దే. స. క్రి. 1. అభిమరించు: చూ, వడ్డించు; 2.  
 నెటికవిలుచు.  
 మిడుత, దే. వి: చూ. శలభము.  
 మిడుతంబొట్లు శకునము, జా. అనుకొనని పని నెఱవేఱుట.

మిడునాగు, ద్వ. వి: చూ, రూ-మిడినాగు.  
 మిడుమిడుకును, దే. అ. క్రి. (మిడినీ + మిడుకు + ను):  
 చూ, మిడుకు. 7. భాగ. 8, స్కం. 231.  
 మిణకరము, దే. వి. పిమియకోడికి ప్రమించుట.  
 మిణకరించు, దే. అ. క్రి. పిమియకోడికి ప్రమించుట.  
 మిణుగు, దే. వి. చూ, రూ-మిణుగు.  
 మిణుగులు, దే. వి: చూ, రూ-మిణుగులు.  
 మిణుగులు: బురువు (బురువు), దే. వి: చూ, మిణుగులు:  
 బురువు.  
 మిణుగులు: బురువు, —వై.—  
 మితుంపడుచు, సం. విజ: చూ, లోభి.  
 మితద్రువు, సం. వి. 4. పుం: చూ, నమద్రము.  
 మితము, సం. విజ. 1. = మట్ట. కొలఁదియవఁబడినది:  
 ఉచితము, పరిమితము: (తె.)—మట్ట, మప్పితము; 2.  
 తెలియఁబడినది: చూ, వర్తము. 2.  
 మితాహారము, అం: చూ. మోయమాంగములు (అంగము 9)  
 మిత, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరిమిరి. (తె.)—ఎడ, కంతు,  
 గడువు, గుటి, గుటికట్టు, మట్ట.  
 మిత్ర, వై. వి = మిత్రు: చూ, స్నేహితుడు. అచ్చ. య.  
 కాం. 219.  
 మిత్తి, వై. వి. 1. = మృత్యు: చూ, యముడు; 2: చూ,  
 శంఖపుష్పి; 3: చూ, మరణము.  
 మిత్రిక. వై. వి. = మృత్రిక. మన్ను: చూ, చూమి. 1.  
 మితిమీలు, వా. స. క్రి: చూ, సుతిమించు.  
 మిత్తిగొంగ, ద్వ. వి. మృత్యుంజయుడు: చూ, శివుడు.  
 మిత్తిహాలు, ద్వ. వి. కేతువు: చూ, సుకేతనము.  
 మిత్తిమిత్తి, వై. వి: చూ, మిత్తిగొంగ. సాంబ. దే. 3.  
 మిత్తివేటకాడు, ద్వ. వి. —వై.—అచ్చ. అ, కాం. 116.  
 మిత్తినాడు, —వై.—  
 మిత్రకార్యతంత్రము, అం: చూ, పంచకంత్రము.  
 మిత్రబలము, అం. (నృపకమువాడు): చూ, అహిభయము.  
 మిత్రభేదము, అం: చూ, తంత్రములు.  
 మిత్రుడు, సం. వి. అ. స. 1. = మిత్ర. హితుడు: చూ,  
 స్నేహితుడు; న. 2. దండెత్తి పోవువాని శత్రుదేశమున  
 కావలి చేశవు రాజు: చూ, రాజు. 1; 3: చూ, సూర్యుడు;  
 అం. 4: చూ, ఆదిత్యులు; 5. (అరిమిత్రుడని కొందఱు):  
 చూ, ద్వాదశ రాజమండలము; 6: చూ, తారలు.  
 మిత్రమిత్రుడు, అం: చూ, ద్వాదశ రాజమండలము.  
 మిత్రలక్ష్మీప్రయోగము, అం: చూ, తంత్రములు.  
 మిత్రలాభము, అం: చూ, తంత్రములు.  
 మిత్రులు నశించుట, అం: చూ, నష్టములు.  
 మిత్రోత్సంగము, అం: చూ, సంయుత హస్తములు.  
 మితము, సం. అన్య. వ. 1: అన్యోన్యము, ఇతరేతరము,  
 పరస్పరము. (తె.)—(సర్వ.)—ఒందొకటి. (ద్ర.)—  
 ఒందొరు-ఒందొరు. (అన్య.)—చెరి-చెటి; 2. ఏకాంతము:  
 చూ, రహస్యము. 1.



మిదిలము, అం.=మిదిల: చూ, దేశములు.

మిధునము, సం. వి. అ. న. 1. ఆలుమగలజత, ద్వంద్వము, దొందము: చూ, సంగడి. 5; 2. ద్వయము: చూ, రెండు. 2; అం. 3. మిధునరాశి: చూ, రాసులు.

మిథ్య, సం. అవ్య. ఆ. మృష, అసత్యము (మిథ్యాదృష్టి = నాస్తికత్వము. మిథ్యామతి = భ్రాంతి): చూ, వితథము.

మిథ్యాదృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇహలోకమే కాని పరలోకము లేదనెడిబుద్ధి: నాస్తికత.

మిథ్యామతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఒకదానింజూచి మఱొకటియని తలంచుట: చూ, భ్రాంతి. 1.

మిదిల, వై వి.=మిథిలా. జనకరాజు పట్టణము: చూ, దేశములు.

మిద్దియ, దే. వి. రూ.మిద్దె. 1. మాడవుమీద చదునుగా పలకలుకప్పి గచ్చుపూసిన కప్పు. (రాయలసీమలో దద్దకము లందురు) అచ్చ. యు, కాం. 280: చూ, నదనము. 1; 2. తామరపూవు లోనగువాని లోపలి దిమ్మె. శకాం. 2. అ. 7: చూ, సహస్రప్రతము: 3. ఉంగరము మీద దిమ్మెవలె నేర్పబడెడి తదవయవ విశేషము.

మిద్దె, దే. వి.—వై — (2 వ యర్థమునకు.—శకాం 2, అ. 7. మిథ్యాద్యవనీతి, అం: చూ, అలంకారము. 3. (ఒక బద్ధమును స్థిరపఱచుటకింకొక బద్ధముఁ గల్పించుట. “గగనకుసుమము దాల్చినవాఁడు సుమీ వేశ్యను వశపఱచుకొనును.”)

మిథ్యాభియోగము, సం.వి అ.న కల్లజగడము: చూ, యుద్ధము. మిథ్యాభిశంసనము, సం.వి అ. పుం. అపదాఱు: చూ, నింద-2. మిన, దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

మినమిన, దే. వి. అధికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1. మినమిననివాడు, దే. వి:గరగరనివాడు. (సం).—మేడురుఁడు మినమినలాడు, దే. అ. క్రి. మినమినయని మెఱయ: మినుకు - మినుకుమినుకు మను - మినుకు మినుక్కుమను మినుక్కురను-మిను మినుకను, మిలమిలలాడు.

మినహాయింపు, వా. వి. తగ్గింపు, తీసివేత. వ్యవకలనము.

మిను, దే. వి. (రూ-మిన్ను, విను-విన్ను) ఆకాశము, చూ, సురవర్తము.

మినుకు, దే. వి. రూ-మిన్ను. 1. కిరణము. రామా. 8, అ. 42: చూ, హాయనము. 2; 2. తాటిబొట్టు: చూ, భూషణము. 2: 3. చిన్నబంగారునాణెము. పాండు. 4, అ. 185: చూ, లోహము, 1: 4. మినుకు మినుక్కుమను కాంతి: చూ, మినుకు. 1. (అమేడికమండు మినుకుమినుకు.); అ. క్రి. 5: చూ, మినమినలాడు.

మినుకుఁజేడియ, ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి. పాండు 5, అ. 171. మినుకుతెరువరులు, దే. వి. బ: చూ, వేలుపు. (వేం, అం 20.)

మినుకుమినుకుమను, దే. అ. క్రి. చూ, రూ-మినుకు. 5.

మినుకుమినుక్కుమను, —వై.—

మినుకులదణి, ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

మినుకులబరణి, ద్వ. వి. త్రయీశమవు. పాండు 5, అ. 185: చూ, నూర్బుడు.

మినుకులయిక్కు, దే. వి.—వై.—అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 31. మినుకులు, దే. వి. బ. రూ-మిన్నులు. 1: చూ, వేదము; 2. వాక్కు: చూ, శబ్దము, 2.

మినుక్కురను, దే. అ. క్రి: చూ, మినుకు. 5. వసు. 4 అ. 128. మినుఁగులు, దే. వి: చూ, రూ-మిడుఁగులు,

మినుచూలు, దే. వి. నభస్వంతుఁడు: చూ, వాయువు

మినుపపోక, ద్వ. వి. (మినుము + పోక): చూ, భక్ష్యము. మినుమినుకను, దే. అ. క్రి: చూ, మినుకు 5. ఉహరి 5 6, 16.

మినుము దే. వి. 1. (సం) —కాకాండోఁము, కురువిందము, ఘన, మాషము తద్వి. —కాదమినుము-కాటుమినుము.

(సం) —కల్పాణి, కాంధోజి. కుల్పాపము-కుల్పానము, కృష్ణవృంత, మహానహ, మాషపత్తి, యవకము-యావకము, హయపుచ్చి. (“చూ, హయపుచ్చి”): అం 2 చూ, దాన్యము.

మినువాకతోఁబుట్టువు, ద్వ. వి: చూ, కూడ్రుఁడు సాంబ. చూ. 3. మినుసికలఁడు, ద్వ. వి. వ్యామకేళుడు. అం. ఖ. ప్ర. 37: చూ, శివుఁడు.

మినుసిగవేల్పు, ద్వ. వి: చూ. మినుసికలఁడు.

మిన్నులచదువరి, దే. వి: చూ: బ్రాహ్మణుఁడు.

మిన్ను, వై. వి. 1. ఒకానొకనగ: చూ, భూషణము. 2; 2. = మణి: చూ, రత్నము. 1: 3. పదోత్తరమణిత శ్రేష్ఠవాచకము: విజ. 4: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

మిన్నుండుట, జా. ఉప్పొంగుట. “మిన్నుంది వేగఁగైకొని.”

పారి. 1, అ. 77.

మిన్నక, దే. అవ్య. తూష్టిమర్దకము: ఉరక-ఊరక

మిన్ను, దే. వి. చూ, రూ-మిను.

మిన్నుకొలఁకు, ద్వ. వి. ఆకాశగంగ రామా. 5, అ. 18: చూ, నది.

మిన్నుమన్ను, ద్వ. వి: చూ, ద్యావాపృథువులు.

మిన్నువాక, ద్వ. వి. రూ-మిన్వాక: చూ, మిన్నుకొలఁకు.

మిన్నువాకతాలుపు, ద్వ. వి. గంగాధరుఁడు: చూ, శివుఁడు.

మిన్నువిరిగి మీదబడుట, జా. ఆనత్తు తటస్థించుట. “ఇప్పు

దేమి మిన్నువిరిగి మీదఁబడుననియెన్నుకొనుచు.” (ధర్మజ రాజసూయము.)

మిన్నేటితాలుపు, దే. వి: చూ, మిన్నువాకతాలుపు.

మిన్నేలు, దే. వి: చూ, మిన్నుకొలఁకు. పాండు. 1, అ. 148.

మిన్వాక, —వై.—నీలా. 2, అ. 78.

మిన్పుటము, దే. విజ: చూ, మిక్కుటము. పాండు. 5, అ. 275.

మిర, సం. వి. అ. శ్రీ. = మేర. మర్యాద, హద్దు: చూ, సీమ. 1.

మిరాశీ, వా. వి. రూ-మిరాసీ. 1. న్యల్పతీరువగల భూమి.

“మిరాశీ యీనాములు”; 2. పారంపర్యముగ వచ్చినసొత్తు.

మిరాసీ, —వై.—

మిరిమిడి, దే. వి: చూ, శకతక. 1.

మిరియము, వై. వి. = మరీచమ, రూ - మిరెము - మిర్యము:

చూ, శ్యామము. 2. తద్వి. చలవమిరియము, తోకమిరియము. మిరియాలు, అం: చూ, కలుకములు.

మిరెవ, వై. వి. మిరెవవెట్టు: మిర్చి, (ఇదిద్వివిధము.—పొట్టి మిరెవ, పొడుగు మిరెవ ఎఱ్ఱమిరెవ.)

మిరెపకాండ్ర, ద్వ. వి. ఒకముండ్లవెట్టు: చూ, వృక్షము.  
 మిరెపకాయ, ద్వ. వి. బృహన్మరీచము.  
 మిరెము, వై. వి. = చూ, రూ-మిరియము.  
 మిర్చి, వై. వి: చూ, మిరెప.  
 మిర్చిట్లు, దే. వి. బ:చూ, రూ-మిలుమిట్లు అచ్చయ, కాం. 183.  
 మిర్చము, వై. వి. = చూ, రూ-మిరియము.  
 మిఠిమిఠి, దే.వి. 1: చూ, మించు. 1: ఆం. పద. సుర. 45;  
 2: చూ, తళతళ. 1. ఆం. పద. సుర. 22.  
 మిలు, దే. విణ. మిలుమిట్లుగలది. భాగ. 8, స్కం. 722.  
 (అమేడితమందు మిలుమిలు.)  
 మిలుమిట్లు, దే. వి. బ. (మిట్లు + మిట్లు) (కన్నులు)  
 మిక్కిలి మిట్లుటలు: రూ-మిర్చిట్లు-మిలుమిట్లు.  
 మిలుమిట్లు, దే. వి. బ. — వై. —  
 మిలుమిట్లుగాను, దే. అ. క్రి. కన్నులు మిక్కిలిచెదరు. పు.  
 1, ఆ 93 చిరుతలుకవియు, చిరుతలుకమ్ము, చిరుతలుపాటు.  
 మిలు, దే. వి. 1. ఉన్నతభూమి: చూ, భూమి. 1; విణ. 2.  
 ఉన్నతము: చూ, సోగ.  
 మిఱ్ఱుచూపు, దే. వి. ఉర్ద్యదృష్టి.  
 మిఱ్ఱుచు, దే. వి: చూ, శిఖరము.  
 మిలమిల. దే. వి. 1. ఆధికకాంతి. వసు. 4, అ. 23: చూ,  
 వెలుతురు. 1; 2. మెదలుట యందగు ద్వన్యనుకరణము:  
 చూ, చూచూ: 3. మెలగుటయందగు ద్వన్యనుకరణము.  
 ఉ, హరి. 3, అ. 27: చూ, చూచూ.  
 మిలమిలన, దే. వి. మినమినలాడుట. (విణ. మిలమిలని).  
 మిలమిలలాడు, దే. అ. క్రి. (మిలమిలలు + అడు): చూ,  
 మినమినలాడు. అచ్చ. నం. కాం. 22.  
 మిలాయించు, వా.న క్రి. కలుపు. (మెలాయించు-మెదాయించు).  
 మిలు, వై. వి. బ. = మిన. రూ-మిలు. చేపలు. సాం. స్థా.  
 12: చూ, మత్స్యము. 1.  
 మిల్లి, దే. వి. రూ-మిల్లి, మిక్కిలి చిన్నగరితె: చూ,  
 సాత్రము. 8—౧౦.  
 మిల్లు, వా. వి. మర, యంత్రము, మిషను.  
 మివులు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మిగులు. (మట్టుమీటుటకు—  
 కళా. 7, ఆ. 80.)  
 మిశ్రకావ్యము, అం: చూ, కావ్యములు.  
 మిశ్రణము, నం. వి. అ. న. కలుపుట.  
 మిశ్రదధి, నం. వి. ఇ. న. కలపు: చూ, స్తన్యము.  
 మిశ్రమగు, మి, అ. క్రి. కలయు: చూ, మేళించు. 1.  
 మిశ్రమము, అం. ప్రసిద్ధకథకుగొంత కల్పితము చేర్చుట:  
 చూ. వస్తువు. 2.  
 మిశ్రము, నం. విణ. 1. కలిసినది: చూ, సంస్కృతము 1: అం.  
 2: చూ, తాళజాతులు (తాళము): 3: చూ, గమకములు: 4:  
 చూ, కకుళభాషలు: 5: చూ, జాతిక్రియలు: 6: చూ, సమా  
 నములు (సాంస్కృతికము, ఆధిపతి, మిశ్రము అనినమా  
 నములు త్రివిధము.)

మిశ్రలప్తీప్రయోగము, అం, చూ, తంత్రములు.  
 మిశ్రతము, నం. విణ. 1: చూ, మిశ్రము. 1; అం. 2: చూ,  
 ప్రచారములు.  
 మిశ్రీకరించు, నం. న. క్రి. కలుపు: చూ, స: వి. చూ. 3.  
 మిశ్రీత్రాహ్యములు, అం. 1: చూ, కన్యాపూర్ణులు (ఇంద్రుని  
 కాణ్డకాధి ఋగ్వేదంబు ఆర్కాయనుకొందఱులరు):  
 2: చూ, ఉత్తరము. (ఉత్తరము ద్వేషము. సూర్యునినకాణివారు)  
 మిశ్రేయ, నం. వి. అ. క్రి. అవమరదావ \*: చూ, సదావ.  
 మిశ్రేయము, నం. వి. అ. పుం. — వై. —  
 మిష, నం. వి. అ. న. కలటము: చూ, సూక్ష్మము. 2.  
 మిషను, వా. వి. మర, యంత్రము, మిల్లు.  
 మిషి, నం. వి. ఈ. క్రి. జటాచూ: 3: చూ, మాంసి. 1.  
 మిన, దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1. (అమేడితమందు  
 మినమిన - శకం. 2, అ. 61.)  
 మినమిన, దే. వి. మెలగుటయందగు ద్వన్యను కరణము:  
 చూ, చూచూ.  
 మినమినను, దే. అ. క్రి. కాంతిగలదియగు: రూ-మినమినమను.  
 మినమినమను, — వై. —  
 మిసి, నం. వి. ఇ. ఈ. క్రి: 1. చూ, మిషి \*: 2. ఓమము: చూ,  
 యవాని. 1; 3. మధుర: చూ, సదావ \*: ఇ. ఈ. క్రి. ఇ. పుం.  
 4. అవవిసదావ \*: చూ, సదావ: దే. వి (1) మిసికల్లు  
 అను చేప. హంస. 4, అ, 187: చూ, మత్స్యము. 1.  
 మిసికల్లు, దే. వి: చూ, మిసి. (1)  
 మిసిమి, దే. వి. 1. నూతనకాంతి: చూ, వెలుతురు 1; 2:  
 చూ, నవనీతము. సాండు. 1, ఆ. 213; 3. మృదుత్వము:  
 చూ, సుకుమారము.  
 మిసిమింతుడు, దే. విణ. అలసినవాడు. హరి. ఉ. 7, ఆ.  
 225: చూ, త్రాంతుడు. 3.  
 మిసిమింతురాలు, దే. విణ. అలసినది, త్రాంతురాలు. హరిశ్చ.  
 3, అ. 140: చూ, స్త్రీ.  
 మిసుకు, దే. అ క్రి: చూ, నలిండు.  
 మిహి, దే. విణ. 1: చూ, త్రైవ్యము- స్వా 4, అ. 28: 2:  
 చూ, మిసిమి. 3; 3. నవము. అం. భా. కృ. 23: చూ,  
 హాస: 4. నటన, పవరణ: చూ, వర్తనము. 1.  
 మిహిక, నం. వి. అ. క్రి. మంచు: చూ, హిమము.  
 మిహిరాణుడు, నం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.  
 మిహిరుడు, నం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.  
 మిళిందము, నం. వి. అ. పుం తుమ్మెద: చూ, పల్లదము.  
 మిళితము, నం. విణ. = మెలిక. 1. పేనడిసినది: 2. కలిసినది:  
 చూ, మిశ్రము. 1,  
 మిళ్ళి, దే. వి. 1: చూ, రూ-మిల్లి: వా. 2. మోసము: చూ,  
 మిళ్ళితలు.  
 మిళ్ళితలు, వా. వి. బ. దగా, మోసము. “మిళ్ళితలు చేయు  
 చున్నాడు”: చూ, వంచన.

## మీ

మీ, దే. విణ. వృత్తియందు మీఁదుకట్టమునకు మీఁదివర్ణము లోపించగా మిగిలినరూపము. (దీనికి సరుషములు పరము లగునపుడు సుగామంబగు. “ఉ. మీఁగడ, మీఁజెయిమొ”) మీఁగడ్డమొకము, ద్వ. వి. (మీఁదు + కన్నులు + మొకము) ఉర్వ్యలోచనము: చూ, శరభము. మీఁగడ, ద్వ. వి. (మీఁదు + కడ) చూ, రూ-మింగడ. మీఁగడ పెరుగు, ద్వ. వి. మంగళ్యము, శ్రీమనము: చూ, స్తన్యము. మీఁగాలు, దే. వి. (మీఁదు + కాలు) 1. పాదోపరిభాగము: చూ, హస్తా. 2. దీనికి ఉపమానములు:—తా.బేలు. మీఁజెయి, ద్వ. వి. (మీఁదు + చెయి) కరోపరిభాగము, పెడ చేయి: చూ, హస్తము. మీఁడికిదువ్వ, దే. స. క్రి: ఎగుదువ్వ, మైకిదువ్వ. మీఁడికిఁబాతు, దే. అ. క్రి: ఎగుఁబాతు. మీఁడికెత్త, వా. స. క్రి: ఎగునెత్త, ఎత్తికొను, ఎత్తు, మైకెత్త. (సం).—అభ్యుద్ధరించు, ఉత్పాదించు, ఉద్ధరించు. మీఁదిగాలి, దే. వి. కించులికము-కించులుకము: చూ, వాయువు. మీఁదిసాకిరి, ద్వ. వి. (మీఁదు + సాకిరి) ఉత్తరసాక్షి: చూ, సాక్షి. మీఁదు, దే. వి. 1. పరము: చూ, మోక్షము. 1; 2. ఉపరి భాగము: అగ్రము, అవరము. ఉత్తరము, ఉర్వ్యము. (అవ్య) ఉపరి, ఉపరిష్టాత్తు. (తె).—ఉప్పురము, ఎగుదల, ఎగువ, వయ - మై: 3. భవిష్యత్కాలము. స్వా. 3, ఆ. 134: చూ, సాంపరాయము. 3; 4. చూ, ముడుపు. 3; 5: చూ, ముడుపు 1, మీఁదు చూచావాడు, దే. విణ: (సం).—ఉత్పత్తుఁడు. మీఁదుమిక్కిలి, దే. విణ కడుమిక్కిలి. విణ. 3, ఆ. 158. మీట, దే. వి. (ఏకపుమానిక్రిందియరభాగము. (ఏకపుమాని మీఁది యరభాగము మునన.) మీటింగు, వా. వి. కూడిమి, సమావేశము, సభ. మీటు, దే. వి. 1. ఉద్దేశము: చూ, విజృంభణము; 2. పెంపు. య. 2, ఆ: 10: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 3. అధికము: చూ, హేరాళము, స. క్రి. 4: ఎగుఁజిమ్ము, ఉత్తేపించు: వా. 5. చూ, పొడుచు 2; 6: చూ, పొడుచు. 6; 7. (వీణెపిడేలు లోనగువాని తంతులుగోరుతో) మీటిండు; 8. (రూపాయలు లోనగు నాణ్యములను గోరుతో) మీటిండు. మీడము, సం. విణ. విడువబడిన మూత్రము: మూత్రము: (చూ, మూత్రము. 1.) మీడ్ల, దే. వి. నరికండ్లపాము: చూ, సర్పము. మీనకేతనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుడు. మీనదీంభము, సం. వి. అ. పుం. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1. మీనము, సం. వి. అ. పుం. = మిలు. 1. చేప: చూ, మత్స్యము. 1; అం. 2: చూ, రాసులు. మీనరము, సం. వి. అ. స: చూ, మొసలి. మీనరూపర్, సం. వి. అ. ప్రి. = మీనరూపు రిక్క, రేవతి: చూ, రిక్క. 1—౨౨. మీనవల్లకి, వై. వి. = మీనవల్లికా. నీటిపుటికి పుత్స్యములను

బద్దెను ఒకానొకపక్షి. (రూ - మీనువల్లకి - మీనువల్లకి) చూ, వర్తిక.

మీనవల్లిక, సం. వి. అ. ప్రి. = మీనవల్లికి—మై —

మీను, వై. వి. = మీన చేప: చూ, మత్స్యము. 1. (హస్త పరమగుచో ఇందలి యుత్వమునకు వికల్పంబుగ లోపం బగు. “తనువు మీన్మొలవల్లు.” భార. ఆది 3, ఆ. 39.) మీనురూపురిక్క, వై. వి. = మీనరూపర్. రేవతిసత్తత్రము: చూ, రిక్క. 1—౨౨.

మీనుమొసలి నిడె: బులమేటి, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు సాంబ. చేప. 8.

మీనువల్లకి, వై. వి. = మీనవల్లికా: చూ, వర్తిక. (పురుషోత్తమ కవీయము.)

మీమాంస, సం. వి. అ. ప్రి. 1. (విచారణ) కర్మప్రతిపాదక శాస్త్రము: చూ, ఉపవిద్యలు: అం. 2; చూ, విద్యలు: 3; చూ, తళలు: 4; చూ, వేదోపాంగములు.

మీమాంసకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అపూర్వవాది.

మీమాంసలు, అం: ఉత్తరమీమాంస, పూర్వమీమాంస. (2)

మీరు, దే. స. చేతురు,

మీలు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, వర్ణిల్లు. అం. భా. తృ. 99; 2:

చూ, సందడిండు; 3. కడదు: చూ, సను. 3; స. క్రి. 4.

అతిక్రిమించు: చూ, దాటు. 9.

మీలుట, దే. వి: చూ, పర్యయము.

మీలదొంగ, ద్వ. వి: చూ, మీనవల్లకి.

మీలనము, సం. వి. అ. న. 1. కనుమాయుట; అం. 2. ఒక యర్థాలంకారము: చూ, అలంకారము. 3. (చూ, మీలికము.)

మీలముచ్చు, ద్వ. వి: చూ, మీనవల్లకి.

మీలవల్లకి, ద్వ. వి. = మీనవల్లికా—మై.—

మీలితము, సం. విణ. 1. మూయఁబడినది: చూ, స్థగితము; అం. 2: చూ, అలంకారము. 3. (సామ్యమునలననైన భేదము దెలియకుంట్ట. “ఉ. సహజశోణములైన నీపరణ ముల లాక్షగనఁబడదు.”)

మీలినేళము, అం: చూ, తంత్రములు.

మీలు, వై. వి. బ: చూ, రూ-మిలు.

మీవడ, ద్వ. వి: చూ, రూ-మిగడ. పంచ, వేం. 1, ఆ. 590.

మీస, వై. వి. = శృక్ర. రూ-మీసము: చూ, శృక్రపు.

మీసకట్టు, ద్వ. వి. (మీసము + కట్టు) మీసముయొక్క యేర్పాటు.

మీసము, వై. వి. = శృక్ర: చూ, రూ-మీస. అని. 3, ఆ.

44. (తద్వి. — అరపమీసము.)

మీసర, వై. వి. = మృగశిర్ష: జౌలిరిక్క: చూ, రిక్క.

మీసరము, దే. విణ: చూ, శ్రైష్ఠ్యము. శశాం. 4, ఆ. 119:

మీసాలమై: దేనియల్. జా. అల్పసంఖ్యము. “మీసాలమై: దేని

యల్.” స్వా. 2, ఆ. 85. “మీసాలమై: దేనియ, లాసల

పుంజంబులిట్టి యైశ్వర్యంబుల్.” (కుచోపాఖ్యానము.)

మీసాలబువ్వ, జా. వైశిఖరము. లోపలలోపలము. (మీసా

లకు పెరుగుతోఁగూడిన బువ్వనటించుకొని బయటకువచ్చి

మీసములు దువ్వుకొనుచు పెరుగుజిడ్డును వర్ణించుట.)

## ము

ము, దే. అప 1. అనుహత్తులకును, మహన్నపుంసకములకును ప్రథమైక వచనమునందు వచ్చెడు ప్రత్యయము. “దుమువులు” ప్రథమావిభక్తి. “వనము, అవత్తము, కవత్తము” మొ; విణ. 2. వృత్తియందు మూడుశబ్దమునకు అనేకముగా వచ్చెడి రూపము “ముక్క, ముక్కము.” మొ; 3. ముందుశబ్దమునకు మీదివర్ణము లోపింపగా మిగిలిన రూపము. “ముంగడ, ముంజెయి”; 4. నెట్టనాదులు త్రీక్లిబ సమంబులు. “ఉదా.— నెట్టన - నెట్టనము, అక్కటిక, అగ్గలిక, ఈరస, అచ్చిక, అటమట, అరము” మొ. నెట్టనాదులు వీనికి మువ్వముతోడ నొక రూపము; మువ్వకములేక యొకరూపము; 5. కుళాదులకు (ము) లోపంబు, “కుళ, దర్శ, కుండ, వనస” మొ.

ముంగ, వై. విణ 1.—ముక. రూ మూగ-మూవ-మూక-మూకు - మూగి. చూ, మూగివాడు. 1; దే. వి. 2. ఎన్నులమోపు.

ముంగడ, ద్వ. వి. (ముందు+కడ) 1. ముందుచోటు, ఎదురు. పంచ. వేం. 1, ఆ. 765: చూ, ముందర. 1: 2. పూర్వ కాలము, ముందు, తొలి: చూ, మొదలు. 4.

ముంగతనము, వా. వి: చూ, మౌర్యము.

ముంగమురము, దే. వి. (ముందు+కయ+మురము.) ముంజేత ధరించెడు కటక విశేషము. (రూ - ముంగమురము - ముంగమురారి - ముంగయిమురారి - ముంగమురము - ముంగమురారి - ముంగమురుగు - ముంగమురువు - ముంగై మురారి) చేతినగ: చూ, భూషణము. 2-౧౨—(౨౩).

ముంగమురము, —వై.—

ముంగమురారి, దే. వి: చూ, ముంగమురము.

ముంగయిమురారి, —వై.—

ముంగర, దే. వి. రూ-ముక్కర. అర్థభాస. వసు. 5, ఆ. 122: చూ, భూషణము. 2. F-(౫) (ముంగెర - ముక్కెర అని కొందఱు.)

ముంగల, ద్వ. వి. (ముందు+కలను) 1: చూ, రూ - ముంగడ. 1—2: దే. ద్ర. 3. పూర్వ పురోధము: చూ, మొగి. 4.

ముంగలి, దే. విణ: 1; ముందునడచునది: 2: చూ, ముందు నడచువాడు. నిర్వ. 8, ఆ. 146: 3. మీదటి. కాశీ. 5, ఆ. 161.

ముంగలు, దే. అ. క్రి: ముందునడచు.

ముంగాము, దే. వి. 1: పొట్లముగా మడచిన తాటాకుమట్ట: (ముంగముఅని వాడుక.) 2. బెల్లము మొదలగువాని నిం చిన బరువుతో నగము.

ముంగాముచీర, ద్వ. వి. ఆడువారు కట్టుకొనెడు ఒకరకము నారచీర: చూ, వత్తము.

ముంగామురము, దే. వి: చూ, రూ-ముంగమురము.

ముంగామురారి, —వై.—

ముంగామురుగు, దే. వి. (ముందు+కయ+మురుగు)—వై.—(చూ, భూషణము. 2-౧౨—(౨౩)).

ముంగమురుపు, —వై.—

ముంగాలు, దే. వి. (ముందు+కాలు) ప్రపంచము: చూ, హల్లే. ముంగి, దే. వి: చూ, రూ-ముంగిస.

ముంగి మూసానమ్మ, వా. విణ. మూసానానది: మూగి మూసానమ్మ.

ముంగిలి, దే. వి. (ముందు+ఇల్లు) 1. నలుచీదరమునకు

నడిమిచోటు అని. 1. ఆ. 42; 2. నలుచీదరపు చోటు; అంబము, అంగళ, అంబు, అట్టు, రొట్టిరట్టు, ల-క, లోవరి, (సం.)-(అప్ప.)-అ; (వి.) అ, అమ్మ, అంగణము-అంగనము, అజింపు, ఇయాంసము, ఉర్రానము, ఉడి, అట్టి, కలంబిక, కలాబిక, చట్టిరము, జలగుల్మము, జామ, ప్రకోశము. ప్రాంగణము. “చూ, నడనము 1.” 3. నడిమి చోటు: చూ, స్థానము. 1.

ముంగిన, దే. వి. రో-ముంగి. (సం.)-అంగూషము, కోటిరము, కొళికము, నకులము, పింగళము. తద్వి. — అరముంగిలకు.

(సం.)—వంచకము “చూ, వంచకము. 2.”

ముంగినచూను, దే. వి. ముంగినచూపుగల మునస పివర: చూ, మునస.

ముంగురులు, ద్వ. వి. (ముందు+కురులు) 1. నొసటిపై గునిసియాడెడు ఉంగరపు వెండ్రుకలు, శ్రమరకము. విజ. 1, ఆ. 106: చూ, వెండ్రుక. 1; పా. 2. వీనికి ఉపమాన

ములు—ఇంద్రనిలములు, తుమ్మెదలు, చీకటి, నాచు, నీలమేఘము.

ముంగేలు, దే. వి. (ముందు+కేలు): చూ, ముంజెయి.

ముంగై మురారి, దే. వి: చూ రూ-ముంగమురము. స్వా. 8, ఆ. 114.

ముంగొంగు, దే. వి. (ముందు+కొంగు) చెఱుగుకొన. అని. 1, ఆ. 42: చూ, రూ-మునిగొంగు.

ముంగొంగువనీడి, జా. (ముంగొంగు బంగారము, కొంగువనీడి) ముంగొంగుననున్న బంగారమువలె సులభముగా నధిష్టసును తీర్చునది. “ముంగొంగువనీడి శ్రీరంగళాయి” (తవితర్గ రసాయనము); “ముంగొంగు బంగారంబవై” (ధర్మజరాజ సూయము); “బుధకోటికి గొంగువనీడి” (విజయవిలాసము); “ముంగొంగు వనీడి గాదె” (సారంగధరచరిత్ర); “మాట ముంగొంగు బంగారుమూట మాకు”. (రసికజన మనోరంజనము).

ముంగాన, ద్వ. వి. (ముంపు+కాన) ముందటికొన. రామా. 2, ఆ. 80.

ముంగోపము, మి. వి. (ముందు+కోపము) రూ-ముక్తోపము, ఓర్పులేకతటాలునవచ్చుకోపము. ఉ. రా. 3, ఆ 7: చూ, రోషము. ముంగోపి, మి. వి. ఓర్పులేక తటాలున కోపించువాడు: ముక్తోపి. ముంగోలు, దే. విణ. (ముందు+కోలు) మొదటిది, ప్రాథమికము. ముండు, దే. ప్రే. 1. మునుంగజేయు: రూ-మునుడు; స. క్రి. 2: అద్దించు, అద్దు.

ముంచుకొను, దే. స. క్రి. ఆక్రమించుకొను: చూ, మొగరించు. ముంజకేళుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

ముంజము, సం. వి. అ. పుం. 1. ముంజగడ్డి\*. పొనిక: చూ, తృణము. 1: అం. 2: చూ, దర్పణ.

ముంజ, పై. వి. 1. = ముంజీ. బ్రహ్మచారి కట్టుకొనెడు ముంజ దర్పణమొకటాడు, గడ్డిమొలకటాడు: చూ, సూత్రము. 1: 2: చూ ముంజె.

ముంజికాడు, ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మచారి,

ముంజియ, దే. వి. లేతతాటికాయలోని గిజురు. రూ-ముంజె:

చూ రుంజ. 2.

ముంజె, —పై.—

ముంజెమొలనూలు, ద్వ. వి: (సం.) అష్టలిము, ఆదర్శము.

ముంజెయి, ద్వ. వి. (ముందు + చెయి) (రూ—ముంజెయ్యి—ముంజే-ముంజేయి) ముంగేలు, ప్రకృష్టము: చూ, హస్తము

ముంజెయ్యి, —పై.—

ముంజెరసు, ద్వ. వి (ముందు + చెరసు): చూ, రూ-ముంజెరసు.

ముంజే, ద్వ. వి: చూ, రూ-ముంజెయి.

ముంజేయి, —పై.—

ముంజేయి యాదీన మోచేయి యాడును, లో. “ముంజేయిను నాడెనేని మోచేయాడున్” (క్ష చేలో పాఠ్యానము).

ముంజూరు, దే. వి (ముందు + చూరు) చూరు ముందటిభాగము.

కొణిగ: చూ, వాచూరు.

ముంజీల్లు, వా. స. క్రి: పొంజ్-పొంజ్-ప్రోజ్.

ముండ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. బోడతరము: చూ, హపుష;

దే.వి. (1): చూ, ముండమోసి; వా. (2): చూ, అంకులాడి.

“అంకుముండ”: చూ, వైరిరిడి; (3). తలపెండ్రుకలు

తీయించుకొన్న ఆడుది; (4). మగడు చనిపోయిన

ఆడుది; 5: చూ, వేళ్య.

ముండకము, అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

ముండనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వసనము. 1; 2: చూ, సంరక్షణము.

ముండము, సం. వి. అ. పుం. 1. తల: చూ, శిరము. 1; 2.= మొండెము: చూ, మొండెము.

ముండమోసి, దే.వి. (వైదవ్యము నొందినదిముండ): చూ, విధవ.

ముండమోయు, దే. అ. క్రి. 1. వైదవ్యము నొందు; 2: చూ, వ్యవహరము.

ముండరి, దే.విణ. (ముండలు + అరి) వేశ్యానంగమ శీలుడు: చూ, వైశికుడు. 1.

ముండరిక, సం. వి. అ. ప్రి: కదంబ పుష్ప, ముండలిక\*.

ముండలిక, —పై.—

ముండలు, దే. వి. బ. వేశ్యలు: చూ, వేశ్య.

ముండి, సం. వి. న్. పుం. 1; చూ, మంగలి. 1; 2: చూ, బోడతరము\*.

ముండితము, సం. విణ. పరివాసితము. బోడి: చూ, వాసితము. 1. ముండితుడు, సం. విణ. (రూ-ముండుడు) 1. తల బోడియైన వాడు; 2. తలగొలుంగు బడినవాడు.

ముండిని, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, ముండి. 2.

ముండుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: రాహుగ్రహము; చూ. రాహువు; 2. ఒకరక్కనుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; విణ, 3: చూ, బోడ. 1; 4. తెగిన కాళ్ళు చేతులు లోనగునవి కలవాడు.

ముండెము, దే. వి: చూ, మొండెము.

ముండకంచె, దే. వి. అలవ: చూ, పెదాగు.

ముండగుంపు, దే. వి. 1. ముండపొద: చూ, నితాగ్రము; 2. లంజెల సమూహము: చూ, వేశ్య.

ముండదొంక, వా. వి: చూ, ముండగుంపు. 1.

ముండపంది, దే. వి. రూ-ములుపంది. ఏడుపంది, శత్రుము: చూ, సూతరము.

ముండ్లిమండ, దే. వి: చూ, ముండకంచె.

ముండ్లముపై, వా. వి: చూ, శుండ. 5.

ముండ్లయుచ్చిత, దే. వి —పై.—

ముంత, దే.వి. 1. జోర్త వెలవంటి మానిపాత్రము, నంద: చూ, పాత్రము. 3; 2. మానిక: చూ, నేరు. 1.

ముంతపొగ, దే.వి. మూతిక కట్టుటకు కాల్చి ముంతలోపేసిన మిరెపకాయల పొగ.

ముంతమామిడి, దే.వి. అగ్రబీజము\*: చూ, మామిడి. 1-౧౩.

ముందర, దే. వి. రూ-ముందఱ. 1 పురోభాగము: అగ్గడి, ఎదురు, తల, తిరుగు మొగము, తొడరు, బరివాగె, మంగడ-ముంగల, ముందు, మునుము-మున్ను, మొకము-మొగము-మోము, మొగదల, మ్రోల. (సం.)—అగ్రము, అక్షతము, అభిముఖము, ఇ, పురోభాగము. (అవ్య.)—అగ్రత, అభి, ఆ, ఆజ్ఞ; 2. పూర్వకాలము: చూ, మొదలు 4; 3. ఆరంభము: చూ, మొదలు. 1.

ముందరచుగు వెనుకపెట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, వెనుదీయు. అం, భా. తృ. 105.

ముందఱ, దే, వి: చూ, రూ-ముందర. 1—2—3 (ఎదురు నకు.—కళా: 3; ఆ. 119.)

ముందటికాళ్ళకు బందములువేయుట, జా: రా.బోవుదానికి అడ్డు చెప్పట. “ముందటికాళ్ళకు బందాలువేయుట యెండెరినేని ముందుగా నిన్నుజెప్పి చెప్పవలయును.” (ధర్మజరాజ సూయము.)

ముందటిమాను, దే: వి: అరిణనిలుపుటకై అడ్డముగా గట్ట బడినమాను.

ముందల, దే. వి: (ముందు + తల): అవుదల—బొదల.

ముందితుకొను, వా: స. క్రి: (సం) పురస్కరించు.

ముందు, దే: వి, ప్ర: చూ, ముంగడ. 1—2.

ముందునడచువాడు, వా.వి. ముంగలి.(సం.) అగ్రతస్పరుడు, అగ్రసరి — అగ్రసరుడు — అగ్రణము — అగ్రముడు, అగ్రగుడు అగ్రయాయి, అగ్రేనరుడు, అగ్ర్యుడు, పుర స్పరుడు, పురోగముడు, పురోగామి, పురోగుడు, ప్రప్రుడు, ప్రాగ్రసరుడు, మార్గదర్శకుడు, మార్గదర్శి. ముందుడు, ద్వ: అ, క్రి: ముందగు: మునుకొను-మున్నొను. మునుచు, మునుపడు.

మందువెనుకలు, దే అవ్య. ఎడతెగక: చూ, సదా.  
 మంపు, దే, వి: 1. ముండుట రామా. 6, అ. 86: ములుగుడు; 2: గుంపు: చూ, సమాహము:  
 ముంపుగొను, దే: అ, క్రి: దాటుకట్టు: భాగ: 8, స్కం: 5: 3: ముకద్దమా, వా: వి, గ్రామ్యవ్యవహారము: రూ-మొకద్దమా. ముకాబిలా, వా: వి: సంప్రతింపు: రూ-మొకాబిలా.  
 ముకాసా, వా: వి: పన్నులేకుండగ నియ్యబడిన గ్రామము. రూ-మొకాసా.  
 ముకు, వై: వి: రూ-ముక్కు. 1. నానిక: చూ, రూ-ముక్కు. 1: 2. వక్షిముక్కు, చంచువు: చూ, రూ-ముక్కు. 2: 3: చనుమొన: చూ, ననము; అ. క్రి. 4: రూ-ముక్కు: శ్లాస దిగఁబట్టు: దే. అ. క్రి: 5: చూ, నశించు: వా: 6: శ్లేషిక్తి ద్రేకమున ఊపిరాడక క్వాపించు.  
 ముకుందము, సం: వి: అ, న. 1. ఎఱ్ఱదామర: చూ, సహస్ర పత్రము; 2. రూ - కుందము: పాలింక - పాలుక, కుం దురువు \*: చూ, రాజార్థము; 3: చూ, పాదరసము. 4. ఒకానొకమఱి: చూ, రత్నములు; అం: 5: చూ, నిధులు; 6: చూ, జన్యతాకములు.  
 ముకుందుడు, సం: వి: అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1. ముకుఁగోళ్ళు, ద్వ. వి: బ: (రూ - ముక్కుఁగోళ్ళు - ముక్కుఁ గ్రోళ్ళు - ముకుఁగ్రోళ్ళు.) నాసాపుటము: చూ, ముక్కుఁజెఱుమ, ముకుఁగ్రోళ్ళు, ద్వ. వి: బ. — వై. — కాశీ. 4, అ. 272. ముకుఁజెఱుమ, ద్వ. వి: — వై. — ముకుఁద్రాడు, ద్వ. వి. (ముకు + త్రాడు) నాథము: చూ, రూ - ముక్కుఁద్రాడు;  
 ముకుటము, సం. వి: అ: న: 1. చూ, రూ - ముకుటము; దే. వి: 1. రూ-ముక్కుటము. నారమడి, నారచీర, క్షౌరము: చూ, వస్త్రము.  
 ముకుదూలము, వై. వి: ముక్కునడిమియెముక, రూ-ముక్కు-దూలము, ముక్కుకంబము: చూ, శల్యము. 1. ముకుదొమ్మ, ద్వ. వి: ఒకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1: ముకుంబతి, వై. వి. దేనువులకు తైత్త్యముచే నాసారంధము లందుగఁగిగెడుకేళావృతపిండరూపవ్యాధి. హరి. పూ. 2. అ. 148.  
 ముకురము, సం: వి: అ; పుం: 1. రూ - ముకురము, అర్జుము, ఆత్మదర్శకము, ఆత్మదర్శము, ఆదర్శనము, ఆదర్శము, కర్కరము, కర్కము, కర్పరము, కురువిందము. (తె). — అర్జము, 2: పొగడ, మకురము \*: చూ, వకుళము; 3: మల్లెపువ్వు, మకురము: చూ, హసంతి: 2: 4: కుమ్మరి లాతము: చూ, మకురము. 4. గ్లాసు.  
 ముకులి, అం: చూ, సుషిరవాద్యములు.  
 ముకుష్ఠకము, సం. వి. అ, పుం: చూ, మకుష్ఠకము.  
 ముకుళము, సం. వి. అ, పుం. న. 1: మొగడ-మొగ్గ: రూ-మకుళము: చూ, మొగ్గ. 1: పుం: 2: అఖిలయ హస్తవిశే షము (అయిదు వ్రేళ్లను కొనలుకూర్చి వట్టిసది): చూ వ్యంజకము. 1; అం. 3: చూ, అసంయుత హస్తములు; 4, చూ, సందారీభావమునఁ బట్టిన దృష్టులు.

ముకుళస్పర్శికిము, అం. చూ, స్పర్శహస్తములు.  
 ముకుళించు, సం. అ. క్రి. = ముకుంగు. 1: చూ, ముకుంచు. 1; అం. క్రి. 2. మొగుచ్చు.  
 ముకుళితము, సం. వి. ముకుళించి: ముక్తరము.  
 ముకుళిభివించు, సం. అ. క్రి: చూ, ముకుళించు. 1. ముకుళాకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ముకుళాకము \*: ముక్కు, దే. వి. తునుర: చూ, కుంఠము. 4: ముక్కుండి, దే. వి. (మూడు + ఉండు) ద్రోపించుచు చూ, శివుడు.  
 ముక్కుండిచెలి, దే. వి. ద్రౌపదికనఁబడి. కడేడు: చూ, శ్రీమడు.  
 ముక్కుండిచుక్క, ద్వ. వి. ఉత్తరద్రవ్యపానశీత్రము: చూ, రిక్కు. 1 — 2.  
 ముక్కుండితల, దే. వి: శివునిరెండు: (సం) — ఊ. ముక్కుండితలపువ్వు, ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమా-శు. ముక్కుండిరొలిపట్టి, దే. వి: చూ, విదాయకుడు. 1. ముక్కుండిపండు, దే. వి: కొప్పరికాదు.  
 ముక్కుండి పంచుల మెక్కుడు దిండీడు, ద్వ. వి: చూ. ముక్కుండిరొలిపట్టి.  
 ముక్కుండిమల, ద్వ. వి: తెల్లనము: చూ, పర్వరము, ముక్కుండియాపు, దే. వి: అచ్చుకెట్టు: చూ, వృషధము. 1. ముక్కుండియమ్మలపొది, ద్వ. వి: చూ, సముద్రము. ముక్కుండియిల్లు, దే. వి: చూ, ముక్కుండిమల. ముక్కుండివెలెడి, దే. వి: చూ, పార్వతి.  
 ముక్కుండిసొమ్ము, దే. వి: చూ, సర్పము. వే. అం. 102. ముక్కుడి, దే. వి. (మూడు + కాడి.) 1. అనేకులకు ఒక పెట్టిన తగిలెడివార్తి. సాంక్రమికామయము: ముంగడి, ముడిచె: 2. దుక్కిచాలించి ఆహారమునకు పోవునపుడు అరకలన్నిటి నొక్కచో ప్రోగుచేసి యొక్క టిగాచేర్చి విలివి నట్టి యారకలకాండ మొత్తము.  
 ముక్కుద్దము, వై. వి. (ముక్కు + అద్దము): చూ, సులోచనము. ముక్కున్ను, దే. వి. (మూడు + కన్ను) మూడవకన్ను. ముక్కుపురుగు, ద్వ. వి. తవుటిపురుగు: చూ, సస్యసంహారి (పురుగు) ముక్కుర, ద్వ. వి: చూ, రూ-ముక్కులు.  
 ముక్కురమాను, దే. వి. పుల్లిగును తిడుగుచట్టము. ముక్కురము, ద్వ. వి. (ముక్కు + కాఁము): చూ, ముక్కుఁగోళ్ళు. ముక్కులు, ద్వ. వి. (ముక్కు + లులు) రూ-ముక్కుర, అర్జ భాస: చూ, భూషణము. 2.  
 ముక్కులిపీఁట, ద్వ. వి: చూ, రూ-ముక్కులిపీఁట. ముక్కున, దే. వి. మూడుకుంచములు: రూ-ముక్కున. ముక్కుక, ద్వ. వి: మూడుకాల నమాహారము.  
 ముక్కుని, ద్వ. వి. (మూడు + కాని) మూడుకానులు. ముక్కుమల, వా. వి: గ్రామనామము. ఇంటిపేరుఅయ్యె. ముక్కురు, ద్వ. వి. (మూడు + కారు) 1. మూడుకారులు; 2: ముక్కురునంటి, తొలుకారు. (ఇదేమొదటిసంటి చూ, సారువా.

ముక్కాదుపంట, వా. వి: చూ, ముక్కాదు. 2.

ముక్కాలిపీట, ద్వ. వి: (మూడు + కాలు + పీట) రూ-ముక్కాలిపీట. మూడు కాళ్ళమర్చిన యెత్తుబల్ల; చూ, సింహాసనము.

ముక్కాలు, దే. వి: (మూడు + కాలు) 1. మూడుకాళ్లు; 2. మూడుపాతికలు.

ముక్కాలుగడియ, ద్వ. వి: త్రిపాదపుటిక.

ముక్కిండి, ద్వ. విజ. (ముక్కు + ఇండి) ముక్కుపోయిన వాడు; చూ, విగ్రహుడు.

ముక్కిండి, దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ముక్కు, వై. వి: రూ-ముకు. (సం.) గంధనాలి, గంధవహ-గంధవహ—ఘోరణ, ప్రాణము, ప్రూతి, ణ, తనుభుత్త, నభము, నస, నాసిక. తద్వి. — ౧. ఈగముక్కునకు—తొండము; ౨. ఏనుగు ముక్కునకు—తొండము. (సం.) తుండము; ౩. గుట్టపు ముక్కునకు—(సం.) ఘోరణ, ప్రోదము; ౪. చేర ముక్కునకు—త్రోటి; ౫. చప్పట ముక్కునకు—చప్పట ముక్కు. (సం.) అపటిట-అపటిటము, అవనాట, అవభట, నతనాసిక; ౬. పంది ముక్కునకు—పందిపీట. పందిముక్కు, పందిమూతి, ముట్టియ—ముట్టె; ౭. పక్షి ముక్కునకు—తొండము, త్రోటి. (సం.) చంచపు, తుండము; ౮. బుట్ట ముక్కునకు—దొట్ట ముక్కు, బుట్ట ముక్కు: (“చూ, వదనము. 2.”) 2: చూ, ముకు. 2; బ. 3.

చనుమొన: చూ, ప్రసము; అ. క్రి. 4: చూ, రూ-ముకు 4; దే. అ. క్రి. 5: చూ, రూ-ముకు. 5; వా 8: చూ, రూ-ముకు. 8. “శిశువు ముక్కుచుండెను”; 7. “ముక్కు” అను ఇంద్రియము. ఇందిపేరుగగా గల కవి “ముక్కు తిమ్మన కవి”. (ఇట్లే ముక్కువారు: చూ, బుట్ట, నోరు). ముక్కుగమ్మి, వై. వి: చూ, ముక్కుపోగు. ముక్కుగ్రోళ్ళు, ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-ముకుగ్రోళ్ళు. ముక్కుజెఱమ, ద్వ. వి: రూ-ముకుజెఱమ, ముకుగ్రోళ్ళు—ముకుగ్రోళ్ళు—ముక్కుగ్రోళ్ళు—ముక్కుగ్రోళ్ళు. (సం.) నాసాపుటము. ముక్కుద్రాడు, ద్వ. వి: రూ-ముకుద్రాడు. (సం) నాదము: చూ, సూత్రము. 1.

ముక్కు బట్టకొని కూర్చుండుట, జా. జనము చేయుచు: కూర్చుండుట. “ముక్కు బట్టకొని కూర్చున్నట్ట” రామా. 8, అ. 182.

ముక్కుకొబ్బు, ద్వ. వి: చూ, ముకుదూలము.

ముక్కుకొయ్య, ద్వ. వి. బాధాకరుడు: చూ, వేసరి. ముక్కుకొలికి, ద్వ. వి: (సం.)—ఘంటాపతము, చర్మితము. ముక్కుకోతలు, జా. చిత్తులుపెట్టుట. “అనుచున నైతులు ముక్కు కోతలకు లోనై మొక్కగా దిట్టలేకునీ” (ధర్మజ రాజనూయము).

ముక్కుటము, దే. వి: చూ, రూ-ముకుటము (1.) ముక్కుతెవులు, ద్వ. వి. ముక్కురోగము: చూ, శ్వాసము 1. ముక్కుదాడి, వై. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ముక్కుదూలము, వై. వి: చూ, రూ-ముకుదూలము.

ముక్కుపూరెడు, ద్వ. వి. ఒకరకము పూరెడు: చూ, కుంతి (పక్షి) ముక్కుపై వ్రేలువేసికొనుచు, జా. అశ్వర్థుడనుచు. “యెంతటి వారును ముక్కుపై వ్రేలువేసికొనరు.” (ధర్మజరాజనూయము) ముక్కుపొడి, వా. వి. పొడుము, ముక్కుపొడుము, (సం.) నన్యము. తద్వి. — అవపీడన, అవపీడనము

ముక్కుపొడుము, —వై. —

ముక్కుపోగు, ద్వ. వి. ముక్కుగమ్మి: చూ, భూషణము. 2—F. ౬.

ముక్కుముంగర, ద్వ. వి. చూ, భూషణము. 2—F. ౫.

ముక్కుమొగముజూచక, జా. మొగమోటమి ఆలోచింపక. “ముక్కుమొగంబు జూడ కటుముట్టను బొమ్మనెదల” విజ. 8, అ. 80.

ముక్కులు, దే. వి. బ. 1. చూచకములు: చూ, ముక్కు. 8; బ. 2. చీరు, మిక్కిలి చిన్ననూతలు: చూ, శంబుకము; 8: చూ, భక్త్యము కాశీ. 7, అ. 186.

ముక్కుపిఱచుట, జా. ఇష్టపడకపోవుట, ఆదేశించుట. “బాంధవులు ముక్కుపిరువం, బుత్రులు వేసరంగకత్రంబులు వేసరింప.” (కవికర్ణ రసాయనము)

ముక్కున, ద్వ. వి. (మూడు + కుంచము) చూ, రూ-ముక్కున. ముక్కుర, దే. అ. క్రి. అక్షానమును పొందు.

ముక్కుర, వా. వి. రూ ముంగర: చూ, భూషణము. 2.

ముక్కుటిక, ద్వ. వి. (మూడు + కొటిక) త్రిపురములు.

ముక్కును, దే. అ. క్రి. (మును + కొను) ముందుకొను.

ముక్కుమ్మ మెకము, ద్వ. వి. (ముందు + కొమ్మ మెకము): బిళ్లదున్న, మను-మన్ను, మనుబోతు, మనుబిళ్ళ. (సం.) ఋశ్యము-ఋశ్యము. తద్వి. — అడు ఋశ్యమృగమునకు—(తె.)—మనుబెటి.

ముక్కుటి కలకంట, ద్వ. వి: చూ, శివుడు. ఆం. ప. 1—10. ముక్కుణము, మి. వి (మూడు + కొణము): చూ, త్రిభుజము. ముక్కుపము, మి. వి: చూ, రూ-ముంగోపము.

ముక్కుపి, మి. వి: చూ, రూ-ముంగోపి.

ముక్కుల, దే. వి. (మూడు + కొల): చూ, త్రిదండము, 1—2.

ముక్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1—ముత్తైము. రూ-మోక్తికము: చూ, రత్నములు. 1: 2. అంకులాండి: చూ, నైవారిణి; విజ.

3. ముక్తినొందినది; 4. విడువబడినది: చూ, హీనము. 3.

ముక్తకంఠకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నిర్ముక్తము.

ముక్తకము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, కరయంత్రము; అం.

2: చూ, మహాకావ్యము.

ముక్తవదగ్రస్తము, అం: చూ, అలంకారము. 3. (విడిచిన

పదమే యశ్యపదానముగా మరలమరల వచ్చుట “ఉదా.—మేరుదరాదరధీరా. ధీరాశ్యానందకర”; “వానిక్తి లోక మాక్రమించు, మించును, మించుతేజంబు, జంబునదీ జంబాలంబుంబోలు: దమకాంతిచే నాతడురంజిల్లి, జిల్లిల్లదఁ జేయు మదనుని గర్వంబురూపు, రూపుమూపు శత్రుయ శంబుల నాతనికత్తి”) (చూ, హేతువు 2.)

ముక్తనరి, వా. వి. రూ-ముక్తనరు: చూ, సంగ్రహము. 2.

ముక్తసరు, —పై.—

ముక్తాయంపు, దే.వి. 1: చూ, ముగింపు; వా. 2. వాద్యముతోను అటలోను గూడిన (ముక్తాయంపు) పాట; 3. పాటపెనుక వాద్యము.

ముక్తావళి, సం. వి. ఇ. ఈ. (స్త్రీ). ముక్త్యాలదంప: చూ, హవణిక. 2. (భూషణము. 2౬—(౩౯.)

ముక్తాసనము, అం: చూ, ఆసనములు.

ముక్తాస్పృటము, సం.వి. అ.పుం ముక్తేష్వఃజిప్స: చూ,పక్తి. 1.

ముక్తాహారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ముక్తాహరి

ముక్త్యేరు, వా. వి: చూ, స్వతంత్రాధికారమును పొందినవాడు.

ముక్తి, సం. వి. ఇ. (స్త్రీ) = ముగితి-ముక్తి. 1: చూ, సదాగతి.

2; 2. విడుపు: చూ, విమోచనము.

ముక్తిచతుష్టయము, అం: సామీప్యము, సారోక్యము, సారూప్యము, సాయుజ్యము. (4).

ముక్తిత్రయము, అం, జీవన్ముక్తి, విదేహముక్తి, క్రమముక్తి(3)

ముక్తులు, అం. 1: చూ, ముక్తిత్రయము; 2: చూ, ముక్తిచతుష్టయము.

ముఖక్రియలు, అం: భుగ్నము, వ్యాభుగ్నము, ఉద్వాహము, విమతము, వివృతము, వివివృతము, (6)

ముఖచపల, అం: చూ, వృత్తము. 1. (కందనద్యచేదము లాటింటిలో నొకటి) (చూ, కందము 3.)

ముఖతాణము, సం.వి.అ.న కవచచేదము: చూ, వారవారణము ముఖము, సం. వి: అ. న. 1.=మొగము: చూ, వదనము.

2; 2: నోరు: చూ, వదనము. 1; 3. మాట: చూ, శబ్దము.

2; 4: చూ, నిస్సరణము. 1; 5. ఉపాయము:చూ,వెరపు;

6. ప్రయత్నము: చూ, సన్నాహము. 2; అం. 7: చూ,

ముఖసంది; 8. (మొగము: చూ, లక్షణాంగములు. (పురు

షునికి —ముఖము పూర్ణచంద్రసమయిన దానధర్మశీలః

డగు. కరాళసమయిన దర్పిడుడగు. హయవక్త్రమయిన

దుఃఖదరిద్రము లనుభవించును; 9. (మొగము). చూ, (స్త్రీ)

లక్షణాంగములు. (స్త్రీకి.—నిర్మలమై పూర్ణచంద్రసమ

మైన రాజసత్వియగు. రక్తిమగ్నిన దాగ్యవతియగు. పద్మ

సమమై నునుపుగలిగిన సుఖవతియగు. వికృతమయినను

ఎండియున్నను విదవయగు. చక్రమువలెనున్నను గుఱ్ఱపు

మొగమైనను దుగ్గంధము గలిగినను దరిద్రురాలగు. పెద్ద

పులిమొగమైన దానియగు. రోమములును మొటిమలును

గలిగి నుడుగు మొగమును మించియున్నను వ్రేలుచున్నను

దుర్లక్షణియగు. నోరుపెద్దదియైన మగనిఁజంపును.)

ముఖములు, అం. ఈశాన, తత్పరష, వామదేవ, సద్యోజాత,

అఘోరములు (5)

ముఖరజ్జువులు, అం. (వాగ): ఉత్తిప్రము, శిథిలము, ఉత్తర

వతి, మందము. వై హాయసి, విక్తిపైకకరము, అర్థకంఠ

రము, సమము, ఉత్తిర్గము, విభక్తము,అత్యుక్తిప్రథలము,

ఉద్భృతము, వ్యాగూఢము, గోకర్ణిక. (14)

ముఖరము, సం. విణ. 1.=మొగరి. మ్రొంగునది. ద్వని

తము: చూ, రసణము. 2; 2. అసంబద్ధ వదనములాగునది.

ఘోరుడు, సం విణ: అబద్ధముఖుడు, అసత్యుడు, అహ

ద్రుడు, దుర్బుధుడు, వ.చతురు. (౧).—వల్లరి, కిల్లి

రీడు, ఇల్లెకాడు, ఉక్కురి, ఉవళాడు, రాబోలు,పల్లజ-

దబ్బలు-పల్లజి-దబ్బజాడు, దొంగరి, దొంగలాడు,

రజలాడు, వచ్చి-(౨)-పుట్టువల్లిరి (“చూ,వందకుడు3”)

ముఖవాసన, సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). అ. పుం, నుకర్పూరాదివాసన.

చూ, వాసన. 1.

ముఖవీధి, సం. వి. స్త్రీ. మొగవీధి: చూ, ౨౮.

ముఖకాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ = మొగసాల-మోసల. 1. చల

వాకిలివాకి: చూ, సదనము. 1; వాని:చూ, మొదలి. 2.

ముఖసంది, అం (అరణ్యచిహ్నములచే ముఖసంది): చూ, నాటక

సంఘటన సంఘట)

ముఖస్తము, వా. సం. ఆవ్య: ముఖముని (౨). పట్టయెదురు,

చక్కనియెదురు.

ముఖముని, వా. సం. ఆవ్య. (ఇ)—పై.—

మూచస్తము, సం. వి. అ. పుం పీత: చూ, హరిలాంఛనము.

ముఖ్యకాప్రాణము, అం: ౧. సద్యోజాతముఖమునఁ బట్టిన

చంద్రపుటరాకము, ౨. వామదేవముఖమునఁబట్టిన చర్మ

పుట రాకము, ౩. అఘోరముఖమునఁబట్టిన పట్టురాళ్లర్ర

రాకము, ౪. రజ్జుపదముఖమునఁ బట్టిన సంసర్గేష్టక

రాకము, ౫ ఈశానముఖమునఁబట్టిన యుద్ధపురాకము (5)

(ఈయైదిండియందే 98 తా: ముఖఁబట్టి 101 రాకముయ్యెను):

(చూ ఆవ్యతాళములు.)

ముఖేముచే సరస్వతి, న్యా. “ప్రపంచాని ముఖమందును సర

స్వతిగలదు” అనఁగా సరస్వతి యొకరిసొత్తుగాదు. ఆమె

బ్రహ్మ ముఖమునమాప్రవేయించును. ఎల్లరి ముఖము

లందును గలదు.

ముఖ్యము, సం. విణ. గామికి: చూ, వైష్ణవము.

ముఖ్యుడు, సం.వి.అ.పు:చూ ప్రధానుడు.3.(హి.అధిష్ఠా)

ముగిండి, దే. వి: చూ, ముక్కండి. 1.

ముగము, వై. వి.=ముఖము. (రూ - మొగ - మొగము -

మోము.) మూ: చూ, వదనము. 1.

ముగరి, దే. వి: చూ, పరివత్తు.

ముగింపు, దే. వి: చూ, సమాప్తి. 1.

ముగితి, వై. వి=ముక్తి. య. 2, అ. 44: చూ, సదాగతి. 2.

ముగియక, దే. వి. చూ, ముగింపు.

ముగియు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, మరణించు. అం, ఖ. త్వు.

87; 2. అయిపోవు: చూ, సరిపోవు. 3; ప్రే. 3. ముగించు.

ముగుర, వై. వి.ఉముగ్ధా. 1. అడుది. రామ. 3, అ. 81:

చూ, (స్త్రీ); 2. పండ్రొదేండ్ల పర్యంతమైన పయసుగల

అడుది: చూ, స్త్రీ: విణ. 3. తెలివితక్కువది.

ముగురు, దే. స. ఖ. మూడుకల్పమునకు మహన్నహత్యర్థక

జహవపనాంతాదేశము: రూ-ముగురు-ముపురు - ముగులు -

మువ్వురు-మూగురు-మూపురు.

ముగులు, వా. స. ఖ.—పై.—

ముగ్గ, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ముగ్గవేయ. వా. స. క్రి. పందవేయ.



ముగ్గు, దే. వి. 1. రూ-ముగ్గు. ఇల్లుఅలికినపిమ్మట ముత్యములు లోనగువానితో లతాద్యాకారముగా చేయు అలంకరణము: చూ, రంగవల్లి; వా. అ. క్రి. 2. కాయపండు, కాయఫలించు.

ముగ్గుటిని గూర్చెను ముండదయ్యము, లో. (పెండ్లికొమారునికి నత్తి - పెండ్లికొమార్తెకునత్తి - పొరోహితునకునత్తి. వీరి సంభాషణలనడుమ వాకావాడు బాకావట్టుట. అనుచిత్రకథ దీనికి ముడిపెట్టుచుండురు.) “ముగ్గురం, గూర్చినె ముండదయ్యమని కుంఠిరి.” (రామాభ్యుదయము. 5, అ. 146.)

ముగ్గురు, దే. స. ఐ. (మూడు + గురు): చూ, రూ-ముగురు.

ముగ్గులు, దే. స. ఐ. — వై —

ముగ్గులు, వా. వి. ఐ: చూ, చిక్కులు. 1.

ముగ్గొయ్య, దే. వి. (ముందు + కొయ్య) 1. అగ్రదండము; 2: గండు, గడ్డు, గడుసు. (సం.) అసంభాష్యత. అసంభాష్యము, అసాద్యత, అసాద్యము, ప్రచండము.

ముగ్గు, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1 = ముగుద-ముద్రియ, ముద్రిత.

స్త్రీయాంతర్వేద విశిష్ట నాయకావిశేషము. (ఉదయించుచున్న యౌవనముగలది. పండ్రెండేండ్ల వయస్సుగలిగి యౌవనోదయ ముండుచున్నది: చూ, స్త్రీయ: (చూ, యౌవనభేదములు): విణ. 2. = ముద్దు. చక్క-నిది: చూ, హృద్యము;

3. తెలివిలేనిది: స్థూలము. 3; 4 క్రొత్తది: చూ, శారదము. 5.

ముగ్గుడు, సం. వి. వి. = ముద్దుడు, గోల: చూ, ముద్దుడు.

ముచపత్ర, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఆదార్పి (తె) జరూక. కోరింద.

ముచిక, ద్వ. వి. రూ-ముచ్చిక. కొబ్బరి తాటి మామిడిలోనగు

వాని తొడిమక్రింది బిల్లి. (కాయపండిన వెంటనే రాలిపోవుట

కనువుగ విభజ్యకణములీ బిల్లినంటియుండును.)

ముచికకుడికి, వా. వి. చిట్టచివఱకు, అంతమునకు.

ముచికుండుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ముచుండ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఎఱ్ఱములై \*: చూ, చానంతి. 2.

ముచ్చి, దే. వి. 1: అంచులవాడు, జీనిగిరివాడు. (సం).—

అలేఖ్యకృత్తు, కృణువు, చిత్రకరుడు, చిత్రకారుడు, చిత్ర

కుడు, చిత్రకృత్తు, రంగాజీవుడు. (“రూ-రంగాజీవుడు.”).

అం. 2. చూ, శిల్పిలు.

ముచ్చిక, ద్వ. వి. (ముందు + నీక): చూ, రూ-ముచిక (సంధి

నివర్తకవికారము.)

ముచ్చిచ్చు, ద్వ. వి. (మూడు + చిచ్చు) తేతాగ్ని: చూ, హి 1.

ముచ్చిముమ్మాటికి, జా. తప్పనిసరిగా మూడుమాడ్లు.

ముచ్చిరి, దే. విణ. 1. కోప: చూ, రోషణుడు; 2 శోకము

నొందినవాడు; 3 దుఃఖమునొందినవాడు: చూ, విమనుడు.

ముచ్చిరితపము, దే. వి. మనోవ్యధ: చూ, వివత్తు.

ముచ్చిరు, దే. అ. క్రి: చూ, శోకించు.

ముచ్చిలకా, వా. వి. రూ—ముచ్చిలికా. 1. రయతు భూమిభా

మండునకు ప్రాసీయిచ్చెడుసాగు షరతువలెము. కదపా: 2.

ఉభయవాదుల నడుమపుట్టెడు ఒడంబడిక. [చూ, అశేషపు.

ముచ్చిలి, దే. వి. పెడతల యందలిగుంట్ల: ముచ్చిలిగుంట్ల:

ముచ్చిలించు, దే. స: క్రి. రూ - ముచ్చిలించు. దొంగిలించు: చూ, సదవు.

ముచ్చిలిగుంట, దే. వి: చూ, ముచ్చిలి.

ముచ్చిలికా, వా. వి: చూ, రూ-ముచ్చిలకా.

ముచ్చిలిపాటు, ద్వ. వి. కునికిపాటు, ప్రమీల: చూ, స్వప్నము. 2.

ముచ్చిలు, దే. స. క్రి. రూ-ముచ్చిలు: చూ, రూ-ముచ్చిలించు.

ముచ్చివుక, దే. వి (మూడు + చివుక): ముద్దుగులము.

ముచ్చె, వై. వి = మోచకా, 1: చూ, పార్శ్వక్ర.

ముచ్చెబంగారు, వై. వి: చూ, బేగడ.

ముచ్చెలక, వా. వి. (మూడు + చెలక) దుగులముబేడ.

ముచ్చెవాడు, ద్వ. వి: చూ, మాదిగ.

ముచ్చ, దే. వి. (ముద్ది + పూస) 1: చూ, ముద్దిపూస;

(సందినివర్ణవికారము); 2. తిగ: చూ, మూడు.

ముచ్చంగి, దే. వి ఒకచేన. హంస. 4. అ 187: చూ. మత్స్యము 1.

ముచ్చట, దే. వి. 1. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2; 2.

గుసగుస: చూ, సల్లాపము; 3. ప్రేమము. వసు. 4, అ. 9:

చూ, స్నేహము; 4. కోరిక. ఉ. రా. 8, అ. 178: చూ,

వాంఛ; వా. 5. అల్లికతోగూడిన నీకముడి, ముచ్చటముడి:

చూ, నీక. 2.

ముచ్చటకాడు, దే. వి. విణ. కోరికగలవాడు. పంచ. వేం. 4, అ. 442.

ముచ్చటవడు, దే. అ. క్రి. కోరు. కళా. 3, అ. 101: చూ,

వాంఛించు.

ముచ్చటముడి, వా. వి: చూ, ముచ్చట. 5.

ముచ్చటలాడు, దే. అ. క్రి: చూ, ముచ్చటించు.

ముచ్చటించు, 1.—వై. —; వా. 2. సమాచారమునుచెప్పు.

ముచ్చట్టు, దే. వి. ఐ (మూడు + చోట్లు) 1. మూడుప్రదే

శములు: చూ, స్థానము. 1; వా. 2. భార్యాభర్తలుగాని తదిత

రులుగాని అనురాగముతో నాడుకొనెడు సంభాషణాదికము.

“అచ్చట్లు ముచ్చట్లు చెప్పుకొనుచున్నారు.”

ముచ్చముడుగు, వై. అ. క్రి. (ముడుగు + ముడుగు)

మిక్కిలిముడుగు. భో. 4, అ. 165; శై. 3, అ. 112.

ముచ్చవలము, దే. వి. (మూడు + వలము) మూడు

చవలములు.

ముచ్చవుక, వా. వి: చూ, రూ-ముచ్చివుక.

ముచ్చ, దే. వి. 1: చూ, ముచ్చ. 2: 2. రూ-ముచ్చ. దొంగ:

చూ, హోరకుడు. 1; 3. అరటిపువ్వులోని కాడ. (ఇదే

శ్రీకేసరము) దొంగ: చూ, రూ-ముచ్చ. 2.

ముచ్చోకము, ద్వ. వి: ఇరాణ-ఈరాణు, నల్లిగ, పండ్రెండు,

వదిరెండు, బార-బార, రెండాలులు. (సం.)—జగతి,

ద్వాదశకము. (“చూ, రెండాలులు”).

ముట్టిదు, వా. వి. తెలిసికొనిచిక్కు, ఇబ్బంది.

ముజరా. వా. వి. 1. తిరిగిరావలసిన వైకము లోనగునది; 2. పెత్తనదారిముదరా.

ముజాముదారు, వా. వి. తెక్కలను పరిశీలించు ఉద్యోగి.

ముజ్జగము, ద్వ. వి. మూడుజగములు.

మురూలత్రాహ్మణులు, అం: చూ, కపూరియే ద్రాహ్మణులు.

ముటము, దే. వి: రూ—ముటము ముద్దపిడుక: చూ, శుష్క—గోమయము (పిడుక)

ముటాలు, వా: వి. బ. వంటకట్టియడ: చూ, సమిధ.

ముట్టబడు, ద్వ. అ: క్రి. ఎత్తువడు, బలహీనమగు. భో. 6. అ: 188; నిర్వ. 4, ఆ 76: చూ, వలియ.

ముట్టడము, వై. వి. = ముద్రణ. (దే. అని ౪, ర.) 1. నిర్మంధము, కట్టు: చూ, హతము. 2: 2. ముట్టడి: చూ, యద్దము ముట్టడి, వై. వి. = ముద్రణ. (దే: అని ౪, ర): చూ, ముట్టడము. 2: బ్ర 3, ఆ. 190.

ముట్టడించు, దే: స. క్రి. (కోటలోనగువాని) ముట్టడివేయు: చూ, సంరోధించు.

ముట్టణము, దే. వి: చూ, రూ - ముట్టడము. (ముట్టడికి. — భాగ. 10, స్కం. పూ. 1533.)

ముట్టినీయకుండును, అం: చూ, చిహ్నములు.

ముట్టించు, దే. వై: 1. ముట్టజేయు; 2. కాల్య: చూ, దహించు; 3. రగుల్చు: చూ, రవులుచు.

ముట్టికాళ్ళవాడు, దే. విణ: చూ, సంజ్ఞవు.

ముట్టికాళ్ళు, దే. వి: చూ, ముడికాళ్ళు.

ముట్టికోలు, వా. వి: చూ, రూ—ముట్టుకోలు.

ముట్టియ, దే. వి: చూ, రూ—ముట్టె.

ముట్టు, దే. వి. 1. ఆడుదానిరజస్సు, ముట్టునెత్తురు: చూ, రేతస్సు. 1; 2. తాకుడు. భార. శల్వ. 1, ఆ. 337: చూ, స్పర్శము. 1; 3. కొఱముట్టు: చూ, సాధనము. 2; విణ.

4 ముట్టుది: చూ, రజస్వల: స. క్రి. 5: చూ, స్పృశించు;

6 శత్రువులను దాకు. నిర్వ. 7, ఆ. 48: చూ, స్పృశించు;

7. మర్మముదాకు; చూ, స్పృశించు; 8: చూ, ముట్టడించు.

నిర్వ. 6. ఆ. 14; 9 కడముట్టు నిర్వ. 3, ఆ. 39. చూ, సరిపోవు 3.

ముట్టుకట్ట, వా. వి. ముట్టగూడవికట్ట: చూ, అంటకట్ట.

ముట్టుకొను, దే. స. క్రి. 1: చూ, ముట్టడించు. నిర్వ. 3, ఆ.

6; 2. ఆక్రమించు: చూ, మొగరించు: పై. 3. ముట్టుకొలుపు,

ముట్టుకోలు, దే. వి: చూ, ముట్టడము. 2.

ముట్టుకోలుగాను, దే. స. క్రి. రూ—ముట్టుకోల్గొను: చూ, ముట్టడించు.

ముట్టుకోలుపట్టు, రూ—ముట్టుకోల్పట్టు.—పై.—(రామా. 6, ఆ. 249)

ముట్టుకోలుపఱచు, —పై.—

ముట్టుకోల్గొను, —పై.—(సా. 3, ఆ. 166)

ముట్టుకోల్పట్టు, —పై.—(సా. 3: ఆ. 168.)

ముట్టుగోచ, ద్వ. వి. అందగోచ, బుట్టుగోచ చూ ముట్టుగోచ. ముట్టత, దే. వి: చూ, ముట్టు. 1.

ముట్టసిక్కు, ద్వ. వి. బ. బహిష్ట యయన అయిది నాలవ నాయచేయు స్నానము: చూ, స్నానము. 1: (తల్పి.— మూటసిక్కు: చూ, స్నానము 1.)

ముట్టవడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సంరాపించు.

ముట్టపాటు, ద్వ. వి: చూ, సంరక్షింపాటు.

ముట్టమోతాళ్ళవాడు, వా. వి: చూ, తల్పి.

ముట్టనంచు, దే. వి. వెలులకు పోవించుచేయు: చూ, మార్గము. 1.

ముట్టె, దే. వి. రూ—ముట్టియ. 1. పండిముక్కు: చూ, ముక్కు. 1—2; 2. పర్యాదులమూత

ముట్టెచేత, దే. వి. ఒకచేత: చూ, మత్స్యము. 1.

ముట్టెతోపు, వా. వి: నిదానములే: తా—దర.

ముట్టెమొకము, ద్వ. వి: చూ, పంది.

ముట్టెమోపు, దే. వి. కార్మినిర్వాహక సమయము. (శ. 2.)

ముట్టెనది, వా. వి: చూ, ముట్టత.

ముట్టచవిక, దే. వి. ముట్టువాండురెడి యిల్లు (గది): చూ, నదినము. 1. (ముట్టగది.)

ముట్టుడిగినది, వా, విణ నిష్కృతక్రి: చూ, క్రి.

ముతా, వా. వి. 1. కొన్నిగామములు కలిపిన సంస్థానము; 2. జనులగుంపు: చూ, సమూహము.

ముడత, వా. వి: చూ, మడత. 3.

ముడి, దే. వి. 1. గ్రంథి, చెట్టులోనగువాని ముడి: చూ, ముడుర; 2. దారములోనగువాని ముడి. గంటు. (సం.)—

గ్రంథి; 3. వెండ్రుకల ముడి. పా. 1, ఆ. 124. గంటు,

దుయుముడి—దూముడి—దూయుముడి. (సం.)—కేశకలాపము,

గ్రంథి: చూ, సిక. 1; తల్పి—(రాజులముడికి—చూ, సిక. 1;

4. రూకలముడి: గంటు; 5: గొంతుముడి. (సం.)—కేశకలాపము;

6. ఎద్దుమూపురము. “ముడిగిబ్బ”: చూ, స్కంధము. 1;

7. కలహము: చూ, యద్దిము; 8. ముడివలెవానెడి కొన్ని

హల్లుల రూపాంతరము. “తాముడి, ఇముడి, మాముడి”;

9. పంది: చూ, సాప్తపదీనము; 10: చూ, రూ—ముడ్డి: విణ.

11. ఖండముకానిది: అఖండము; 12. వికసినపనిది.

ముడికాడు, దే. విణ. 1. ధూర్జతు: చూ, వంశకుడు; 2.

దంభకూరుడు: చూ, కూరుడు. 3; 3: చూ, సంధాయకుడు.

ముడికాళ్ళవాడు, దే. వి. చూ, ముట్టికాళ్ళవాడు.

ముడికాళ్ళు, దే. వి: కంగటికాళ్ళు, ముట్టికాళ్ళు.

ముడికొట్టు, దే. వి. ఒకానొక పురుగు: చూ, సస్యసంహారి

(పురుగు).

ముడిగాలి, దే. వి. రూ—ముడిగాలి, అపానము: చూ, వాయువు

ముడిగిబ్బ, దే. వి. అబోతు: చూ, వృషభము. 1,

ముడిగొను, దే. స. క్రి: చూ, ముడుచు.

ముడిచె, దే. వి: చూ, ముక్కడి. 1.

ముడికట్ట, వా. వి: విత్తనాలకట్ట.

ముడినువ్వలు, వా. వి. బ. పప్పుచేయని నువ్వులు.

ముడిబట్ట, ద్వ. వి. అందు కమ్ములులేని బట్ట: చూ, వత్తము. ముడిబొమ, దే. వి. ముడివడ్డబొమ. ముడియ, దే. వి. 1: చూ, మూట. రామా. 6, ఆ. 230; 2: చూ, వందెము. 1.

ముడియవిడుపు, దే. వి. రూ-ముడియవిడుపు. ముడియవిడుచు కొంగ: చూ, హోరకుడు. 1.

ముడియవిడ్డు, —పై— ముడివడు, ద్వ. ఆ. క్రి. 1. ముడిగలది యగు; 2: చూ, సంధించు. స్వా. 3, ఆ. 34; 3. పెనంగొను: చూ, వెంటి

గొను; 4 అతిశయించు: చూ, సందడించు; 5. కలుగు: చూ, సంభవించు.

ముడివాలు, ద్వ. వి. ముడివడుట. ముడివెట్టు, దే. న. క్రి. 1. ముడివేయు. స్వా. 5, ఆ. 94; వా. 2. భార్యాభర్తలకు ముడివెట్టు; 3. పుస్తకెట్టు; 4. లంకెవేయు.

ముడివేయు, —పై— ముడివేయుట, జా. వాదమునకు బట్ట ముడివైచి ప్రతిజ్ఞచేయుట.

“ముడియ వైవంగవచ్చు మొన దారపించిన శూరత్వమున వెన్నుజూపఁ దనుచు”. (పాండు. 1, ఆ. 88)

ముడుంబ (బా), వా. వి. 1. చిత్తు, తకరరు; 2. ఉమ్మడి. “ముడుంబా వదలలేదు” (ఉత్తర పర్వదులలో వాడుక).

ముడుంగఁజాలు, ద్వ.ఆ.క్రి: చూ, ముడుచు. 1 నై.2,ఆ.118. ముడుగు, వై. ఆ. క్రి. = ముకుళ. (రూ-మునుగు—ముగ్గు, మ్రొగ్గు.) 1.—పై.— సా. 2, ఆ. 30; 2. తగ్గు: చూ, స్రుక్తు. 9; 3: చూ, సంకోచించు. వసు. 2, ఆ. 44; 4.

చేష్టలుడుగు: చూ, వెలుగువడు. ముడుంగుదామర, ద్వ. వి. (రూ-ముణుంగుదామర-మొగడఁ దామర): చూ, పొత్తిదామర.

ముడుచు, వై. ప్రే. 1.—ముకుళ. ముడుంగఁ జేయు. వసు. 3,ఆ. 161: చూ, స్రుక్తు. 8; 2: ముడివెట్టు. (ఈ యర్థ మౌపచారికము), గంటువెట్టు ముడిగొను, ముడివేయు.

ముడుకు, దే. వి: చూ, మోకొలు. ఆం, పదా. వర. 74. ముడుకు, దే. న. క్రి: చూ, స్రుక్తు. 8.

ముడుచుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, సంక్షేపించు. ముడుచుట, దే. వి. ముడివేయుట: రూ-ముడుచుట. (సం.)— అకుంచనము.

ముడుత, దే. వి. 1: కంఠి, తడింది, కణుపు - కనుపు - కన్ను, కొడుపు, గంటు, గనుపు, గుబ్బు, చిట్టియ-చిత్తై, బుడిపి — బుడ్డి, బొడవ, బొటు, ముడి. (సం.)—కాండవంధి, కుటి, గడుపు, గ్రంధి, పర్వము, పర్వరీణము: 2. వత్తపునెఱి: చూ, వళి. 2; 3. కడుపుమీది వళి: చూ, వళి. 1.

ముడుతనడు, దే. అ. క్రి: ఉగ్రపడు. ముడువరి, దే. వి. (ముడుపు + అరి) ముడుపువట్టినవాడు.

ముడుపు, దే. వి. 1. (కుళకార్యాదుం అరంభమునందు)

దనము ముడిచి మీదుకిట్టిన మూట: మిందు, ముల్లియ — ముల్లె: 2. దనము: చూ, హింజ్ఞము. 3: వా. 3. దేవతా దుల నుద్దేశించి చెల్లించెడు దనాదికము: మీదు, ముల్లియ — ముల్లె.

ముడుము, దే. వి: చూ, ముడుకు.

ముడును, దే. వి. 1. ఎముక: చూ, శల్యము. 1; 2. గ్రంధి లాస్తి: చూ, శల్యము. 1; 3: చూ, ముడ్డిపూస.

ముడేకము, దే. వి: ఏగాని, అరకాని.

ముడ్చుట, దే. వి: చూ, రూ-ముడుచుట.

ముడ్డి, దే. వి. 1. రూ - ముడి-మూడి, కట్టియ-కట్టై, గాఁడు, పట్ట-పట్టై, పూడ (సం).— అపానము, అవస్కరము, ఆదారము, ఉపస్థ, కల్మాషి, గుదము, గుహ్యము, తను హృదము, సాయువు, పృష్ఠము. తద్వి. — గురదవ్వారమునకు — (సం) చుతము, చుతి.

ముణుకరాములు, వా. వి. బ. ఎటుతోచనిస్థితి. (వికాసవట్టణ ప్రాంతమున వాడుక.)

ముణుంగుదామర, ద్వ. వి: చూ, రూ - ముడుంగుదామర. ముతంగి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. తెల్లగి నె \*: చూ, కుకనాశము.

ముతరాచ, ద్వ. వి. సవారీచ వాహనములులోనగువానిమోయు నొకకూద్రణాతి: రూ - ముత్తరాచ - ముత్తిరాచ, ముత్తిరాచ

వాడు, ముత్తిరాజులు.

ముతుక, దే. విణ. 1: చూ, రూ - ముడుక. 1; 2: చూ, రూ - ముడుక. 2.

ముత్త, దే. విణ: చూ, ముడుక. 1. పాండు, 3, ఆ. 50.

ముత్తడము, దే. వి. ఉత్తరీగ: చూ, తూషణము. 2.

ముత్తనియవ్రేలు, దే. వి. జాతైనవ్రేలు: చూ, వేలు. 2. ముత్తయిదువ, దే. వి రూ - ముత్తైద - ముత్తైదువ-ముత్తై: చూ, శ్రీ.

ముత్తర, అం. రూ - ముత్తై - మైత్తర: చూ, విన్నాణములు. (మల్లికార్జునము.)

ముత్తరంగలు, దే. వి. బ. కడుపుమీది త్రివళులు: చూ, వళి. 1. ముత్తరము, దే. వి. బ. మూడుతరములు.

ముత్తరాచ, ద్వ. వి: చూ, రూ-ముతరాచ.

ముత్తవపులగము, ద్వ. వి. చిట్టాముదపుఁజెట్టు: చూ, సహదేవ. ముత్తవ, ద్వ. వి. వృద్ధపితామహి రూ-ముత్తవ్య: చూ, సవిత. 2.

ముత్తవ్య, ద్వ. వి. (ముత్త + అవ్య) —పై— ముత్తాత, దే. వి. (ముత్త + తాత) వృద్ధపితామహుడు: చూ, ప్రపితామహుడు; [నదాగతి. 2.

ముత్తి, వై. వి. = ముక్తి. మోక్షము. నీలా. 1. ఆ. 118: చూ, ముత్తిగ, ద్వ. వి (మూడు + తిగ) తొమ్మిది: చూ, ముమ్మాడు.

ముత్తియము, వై. వి. = మోక్తిక. రూ—ముత్తైము: చూ, రత్నము. 1.

ముత్తిరాచ, ద్వ. వి: చూ, రూ-ముతరాచ.

ముత్తిరాచవాడు, —పై—

ముత్తిరాజులు, ద్వ. వి. బ.—పై.—

ముత్తము, ద్వ. వి. (మూడు + తూము) మూడుతూములు.  
ముత్తవ, దే. వి: చూ, ముత్తవపు:గము \*.  
ముత్తపుణిపు, ద్వ. వి. (ముత్తము + చిప్ప) 1: చూ, ముత్తా  
పుణిపుము; 2: చూ, భక్త్యము.  
ముత్తపుణింట, ద్వ. వి. (ముత్తము + పంట) చెఱకు \*: చూ,  
రసాలము. 3.  
ముత్తపుడింగ, ద్వ. వి: రూ-ముత్తపుతీంగె. (సం)కటశర్కర,  
గంగేష్టి. \*.  
ముత్తపుతీంగె, —వై.—  
ముత్తపురిక్కనెల, అం. వైత్రహాసము: చూ, మానములు.  
ముత్తపునవతు, వై. వి. చిత్రానక్షత్రము: చూ, రిక్క.1-౧-౪  
ముత్తము, వై. వి.=చూ, రూ-ముత్తియము.  
ముత్తర, అం: చూ, రూ-ముత్తర.  
ముత్తరపులాడి, దే. వి. ఆకాశగంగ: చూ, నది.  
ముత్తనరము, వై. వి.=ముత్తాహార.రూ-ముత్తనరి. ముత్తాల  
దండ: చూ, భూషణము. 2.  
ముత్తనరి, 1.=వై.—; 2. నన్యవిశేషము:చూ, నన్యము. 1.  
ముత్తనరులు, వై. వి. బ: చూ, ధాన్యము.  
ముత్తెద, దే. వి: చూ, రూ-ముత్తయిదువ.  
ముత్తెదువ, —వై —  
ముత్తవ, దే. వి: చూ, ముత్తవ \*.  
ముత్త, దే. వి. (ముత్త + తోయలి): చూ, ముత్తయిదువ.  
ముత్తమంతమాట, జా. కొలదిమాట. “నత్తమగు నీమత్త  
మంతమాట.” (ధర్మజరాజ)  
ముత్తము, వై. వి.=ముత్తా. 1: చూ, రూ-ముత్తియము.  
పాండు. 2, అ. 171; అం. 2: చూ, రత్నములు. వా. 3.  
ముత్తమనునామముగాగల“ముత్త”అనుబింబిపేరుగలవారు  
ముత్తాలకుచ్చు, ద్వ. వి. పారికధ్యావిశేషము, వాలపాశ్యావిశే  
షము; చూ, భూషణము. 2—౧౦-౧౬.  
ముత్తాలమ్మ, వై. వి. ఒకగ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.  
ముత్తొన, దే. వి. మూడుక్రొవలు.  
ముత్తొనద్రమ్మరి, దే. వి. (మూడు + త్రోవ + త్రిమ్మరి)  
త్రివధగ: చూ, నది.  
ముదము, సం. వి. న్. త్రీ: 1. రూ-ప్రమదము: చూ, సంతో  
షము; అం. 2. (మోదము): చూ, సంచారిభావములు.  
“(అహహ! మున్ను నేనొనర్చిన నోములు నేటికిఁబండె-  
నిట్టిసమయంబు చేకూరునని కలంపవైతి. రామవేంద్రుండు  
సురవైరిండుని మెనఁట.)”  
ముదముద, దే. వి: కొతుకు: చూ, సంతోషము.  
ముదల, దే. వి. 1. ఆజ్ఞ. ప్రవా. 5. అ. 208: చూ, నెలపు: 2.  
గణుతి. ౩, హరి. 4, అ. 289: చూ, లక్ష్మ్యము. 1; 3.  
గనిమచేరికనేల: చూ, హరిద్రుతి. 2. (హూమి. 1.)  
ముదలకించు, దే. స. క్రి:చూ, మార్కొను 1 రామా. 5. అ. 193.  
ముదలవెట్టు, దే. స. క్రి. అజ్ఞాపించు. కళా-1, అ. 188: చూ,  
నెలవిచ్చు.  
ముదలిండు, దే. స. క్రి. 1. అడుగు. ౩, హరి. 3, అ. 84.

చూ, నవాదవేము: 2: చూ, ముదలకించు. నిర్వ. 7, అ. 78:  
ముది, దే. వి. (రూ-ముదిమి-ముదితనము.) 1. వార్తకిము.  
సా. 1. అ. 50: చూ, స్థామిము: ౩. 2. వృత్త, వృత్తలు  
౩, రా. 4, అ. 308: చూ, స్థవిరుడు.  
ముదికాకి, ద్వ. వి. ఆగ్నేకోస: చూ, వాయుసము. 1.  
ముదిగారము, దే. పి: చూ, మూర్ఖము.  
ముదిగొండ, వా. వి. 1-2 ఒకానొకగ్రామము: 2. గ్రామనా  
మము ఇంటిపేరుగాగలవారు. కండికొందివారు, బెల్లపుకొండ  
వారు, ఇత్తాది.  
ముదిత, సం. బి. అ. త్రీ. 1 = ముద్రియ. పరికియాదేవము:  
చూ, ముద్గ. 1; దే. వి. (1) అ. ౧౬. య. 2, అ. 100:  
చూ, త్రీ:  
ముదితము, సం. విణ. కల్లామము, ప్రతికము, నిర్వృలము:  
చూ, స్లోదనము.  
ముదితనము, దే. పి: చూ, ముది. 1.  
ముదిమి, దే. వి: చూ, ముది. 1.  
ముదిమివాడు, దే. పి: చూ, ముది. 2.  
ముదియ, వై. వి = ముద్గ. (రూ- ముద్ద - ముద్దియ - ముద్దు  
గుమ్మ: చూ, ముద్గ 1.  
ముదియది, వై. వి మునలిది, ముద్ది: చూ, వృత్త.  
ముదియనివారిలోఁబెద్ద, ద్వ. వి: చూ. బ్రహ్మ. 1.  
ముదియనివారు, ద్వ. వి. బి. చేవకలు. అం. పద. సుర. 38;  
చూ, వేలుపు.  
ముదియు, దే. అ. క్రి: చూ, దొక్క. 3.  
ముదిరము, సం. వి: అ, పుం: చూ, మేళము. 1.  
ముదిరుడు, సం. వి: అ. పుం: చూ, విటుడు.  
ముదివాడు, దే. విణ: చూ, ముది. 2.  
ముదిసినవాడు, —వై.—సాం. మా. 4.  
ముదుక, దే. విణ: 1. చూ, ముది. 2. జై. 4. అ. 44; 2.  
రూ-ముదుక హరి, పూ. 5, అ. 143: చూ, బెరసు. 2.  
ముదుకడు, దే. విణ: చూ, ముది. 2.  
ముదుకనరులు, దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.  
ముదుగు, దే. విణ: చూ, ముదుక. 2.  
ముదుగునూకలు, దే. వి. బి. గండ్రనూకలు: చూ, శంబుకము.  
ముదులుంగరము, వై. వి.=ముద్రాంగు. (ద్వ. అవి శ.ర.)  
రూ-ముదులుంగరము: చూ, భూషణము. 2—౧౨—(౨).  
ముదురు, దే. విణ 1: చూ, ముది. 1. పాండు. 2, అ. 109;  
2: చూ, ముది. 2; అ. క్రి. 3. (కాయలోనగునది) పరిణ  
మించు: చూ, వికసించు; 4: చూ, వర్షిణ.  
ముదురుమొగ్గ, దే. వి. పుష్పించుటకు నిర్దమైనమొగ్గ: చూ,  
మొగ్గ. 1.  
ముదుసరి, దే. విణ: చూ, ముది. 2.  
ముదుసరికనము, దే. వి: చూ, ముది. 1.  
ముదుసలి, దే. విణ: చూ రూ-ముదుసరి.  
ముదుసరిది, దే. విణ: చూ, ముదియది.  
ముగ్ధపర్తి, సం. వి, ఈ, త్రీ. విల్లిపెసర \*: చూ, పెసర.

ముద్దభుక్తు, సం. వి. జ్ఞ. న. గుణము: చూ, హయము.  
 ముద్దము, సం. వి: అ. పుం, బ: పెనలు: చూ, పెనర.  
 ముద్దరము, సం, వి: అ, పుం, 1: అనదారణము, ఉద్ధారము, కర్మరము, కుద్ధారము - కుద్ధాలము - కూర్ధాలము, ఖని  
 త్రము, భాత్రము, మనము, బ:క - బంకము - బంగము.  
 (తె).— గుద్దలి. త్రవుకోల - త్రవ్వకోల, బొరిగ - బొరిగె.  
 తద్విశేషములు. — ౧ అద్రి (చూ, పీరి. 2.౨) కాన్దకుద్దా  
 లము, రదని. (తె).— కిట్టగుద్దలి: ౨. (తె).— కోలుడు  
 పాట-గోతుడుపాట, చెక్కుడుపాట, తవుకోల-తవ్వకోల,  
 దోతుడుబాట; ౩. కర్మరము, కలిలము, కురారము,  
 గాడిముష్టి, చిదిరము, ద్రుఘణము, వరకుపు, వరశ్యధము,  
 స్వదిలి. (తె).— గంధగొద్దలి - గంధ్రగొద్దలి, గొద్దలి; ౪.  
 కాన్దకోహి, కూటము, ఖనిత్రము, ద్రుఘణము, వాతర్తి.  
 (తె) — ఇనువగుదియ-ఇనువదుద్దు, గుడువ, గుదియ-గుదె  
 గునవము-గునువము, దుద్దు; ౫. (సం).— మునుండము,  
 మునుండి; ౬. (తె) — క్రుచ్చిక, (చూ, క్రుచ్చిక); ౭.  
 (తె) — చిప్పగుద్దలి, చిప్పగొద్దలి: ౮; కాపాలము: ౯.  
 ఖనిత్రము, ఖనిత్ర, విశిఖ, (తె) — గడ్డపాట, పార - పాట;  
 ౧౦ (తె) — కొండగుద్దలి. (మిగతవానికి “చూ, స్వదిలి.”)  
 2: చూ, సమ్మెట. 1; 3: మల్లె \*: చూ, హసంతి, 2; 4:  
 చూ, ఆననములు; 5: చూ, ముప్పదిరెండాయదములు  
 (బాణము. 1.)  
 ముద్దలుడు, సం, వి: అ. పుం. జీవార్త: చూ, హంసుడు. 2.  
 ముద్ద, వై: వి. 1: = ముగ్ధ: చూ, రూ-ముదియ; దే. వి 2.  
 కలిశము: చూ, సింధము. 3: 3: పిచుచ: చూ, సింధము. 4.  
 ముద్దకట్టు, దే. అ. క్రి: అడకట్టు-అడగట్టు, అడగోను, కరుడు  
 గట్టు, చిముడు, పాయబాటు, పాయ, మెత్తబడు. (సం)  
 పునీభవిండు. [చూ, స్వర్ణకారడు.  
 ముద్దకమ్మరి, ద్వ. వి. తాయికరగి యనుము చేసెడు కమ్మరి:  
 ముద్దకవ్వము, దే. వి. చూవిబిల్లతగిలించిన కవ్వము: చూ,  
 వైశాఖము. 2. (మంతానము)  
 ముద్దకొలిమి, దే. వి. తాయి యనుముగా కరగెడు కొలిమి  
 (వల్లము): చూ, రంధ్రము. 1.  
 ముద్దభర్తారము, వా. వి: చూ, అశ్వభక్త్య.  
 ముద్దభు, వా. వి కాలపరిమితి (ముద్దతుకపులు=కరారునామా;  
 ముద్దతుక్తయము=అవధిక్తయము).  
 ముద్దపప్పు, దే. వి. వండినపప్పు: చూ, సూపము.  
 ముద్దబీగము, దే. వి: కప్పరాళము (చూ, బీగము).  
 ముద్దయ్య, వై. వి కుమారస్వామి: చూ, స్కందుడు.  
 ముద్దర, వై. వి.=ముద్రా 1. అచ్చు, పప్పు, ముద్దు, మొహరు:  
 చూ, సికా; తద్వి. — ప్రేక్షకేత ఆంకుశాకారముగి పెట్టెడి  
 ముద్ర: సం. అంకుశముద్ర.  
 ముద్దరాలు, ద్వ. విణ. ముగ్ధ: చూ, ముదియ.  
 ముద్దాడు, దే. స. క్రి. 1. చుంబనాది పూర్వకముగా లాలనము  
 చేయు. హరిశ్చ. 3, అ. 138: ముద్దిడు, ముద్దుపెట్టుకొను;  
 2. అదరించు. ఉ, హరి. 5, అ. 8: చూ, సంభాళించు,

ముద్దాయి, వా. వి. నేరముమోపబడినవాడు: ప్రతివాది  
 ముద్ది, దే. వి. 1. ఆపద: చూ, వివర్త; 2: చూ, ముదియది.  
 ముద్దిబు, దే. స. క్రి: చూ, ముద్దాడు. 1. విజ. 1, అ. 137.  
 ముదియ, వై. వి.=ముగ్ధ. చూ, రూ-ముదియ.  
 ముద్దీఁబె, దే. వి తోతము: చూ, ముల్లుకోల.  
 ముద్దు, వై. వి. 1. ప్రేమము అం, పదా. చర. 7: చూ,  
 నేహము; 2. తామరదుద్దు, అం, భా. ప్ర. 165: చూ,  
 మిద్దియ. 2; 3: (సం) - అన్యర్థము, చుంబనము. తద్వి. —  
 దొంతరముద్దు: 4. = ముద్రా. చూ, ముద్దర. “ముద్దుటుంగ  
 రము”: విణ. 5. ప్రియమైనది. (ఉ, హరి. 4, 7): అనుగు,  
 పాటన, పాటించు (సం). — అదరము, అద్యు: చూ,  
 సౌందర్యము; 6. = ముగ్ధ. మనోజ్ఞత: చూ, హృద్యము;  
 విణ. 7. మనోజ్ఞము. “అలక మిగుల ముద్దుగానున్నది”:  
 చూ, హృద్యము.  
 ముద్దుఁడు, వై. విణ. = ముగ్ధ. ఉ, హరి. 3, అ. 100: చూ,  
 స్తులుడు.  
 ముద్దుగల కాళ్ళపురువు, ద్వి. వి. జంబముక్కాలి: చూ,  
 ప్పచ్చదము.  
 ముద్దుగల తల్లులవిద్దఁడు, ద్వ. వి: చూ, ముద్దయ్య.  
 ముద్దుగుమ్మ, ద్వ. వి. (రూ-ముద్దులగుమ్మ) 1. మనోజ్ఞురాలగు  
 అఁడుది: చూ, స్త్రీ. 2. అఁడుని: చూ, స్త్రీ.  
 ముద్దుగురియుట, జా. మనోహరముగా నుండుట. “ముత్తాలి  
 సరులతో ముద్దుగురిసె” (శృంగార వైషధము); “ముద్దులు  
 గురియరా ముదిసెందొక్కటకా అనిన పెండ్లికేవచ్చిన స్త్రీ  
 లందఱు నా భార్యకే” అన్నట్లు. (లోకోక్తి).  
 ముద్దుగులము, వా. వి: చూ, ముచ్చిపుక.  
 ముద్దుటుంగరము, వై. వి. = : చూ, రూ-ముదుటుంగరము.  
 రామా. 6, అ. 188  
 ముద్దుటంగ్రము, వై. వి. = : — వై. —  
 ముద్దుపెట్టుకొను, ద్వ. స. క్రి: (సం). — చుంబించు.  
 ముద్దుప్రాలు, ద్వ. వి: చూ, ధన్యము  
 ముద్దుముద్దు, వా. విణ: చూ, తిలికిలి 4.  
 ముద్దురాలు, ద్వ. వి. (ముద్దులు + అలు): చూ, ముద్దుగుమ్మ.  
 ముద్దులగుమ్మ, ద్వ. వి: చూ, రూ-ముద్దుగుమ్మ.  
 ముదులాడి, ద్వ. వి. 1. — వై. —; విణ 2. మనోజ్ఞురాలు: చూ, స్త్రీ.  
 ముద్దులాడు, ద్వ. విణ: చూ, మనోజ్ఞుడు. భాగ. 10, స్కం.  
 పూ. 1253.  
 ముద్దులుగుల్కాట, జా: చూ, ముద్దుగురియుట. “ముదులుగుల్క  
 నీ భువనమోహన కుండలరత్న దీపితుర్.” (కవికర్త  
 రసాయనము); “ముద్దులు గుల్కాచున్న యుగ్మలి.” (రసీక  
 జన మనోరంజనము).  
 ముద్దులు మాటఁగట్టుట, జా: చూ, ముద్దుగురియుట. మఱికొన్ని  
 సంగతులు ముద్దులు మాటఁగట్టఁ జాలు”, (శ్రీనివాస  
 విలాసము).  
 ముద్దె, దే. వి: చూ, ముద్దు. 2.  
 ముద్ర, సం. వి, అ. స్త్రీ. = ముద్దు. 1; చూ, ముద్దర: 2,

ఉంగరము లోనగువనియందుఁ గల సంజ్ఞాక్షరములు. (సె.)-  
అచ్చు; 3. ధన్యపు రాశిపై ముద్ర: బంగడ: అం. 4: చూ,  
అలంకారము. 3 ("వెప్పఁదలఁచినది పదములందుఁ జూపుట  
ఉదా. -నిత-బగుర్నితన్వ"); 5: చూ, స్మృత హస్తములు.

ముద్రగడ, మి. వి. రాజుచందము.

ముద్రణము, సం. వి. అ. న. 1. ముద్రించుట; 2. = ముద్రిడి.

అక్రమించి నిర్బంధించుట: చూ, ముద్రిడి.

ముద్రపత్ర సంపుటము, సం. వి. అ. పుం అచ్చు పాత్రము:  
చూ, సంపుటము. 3.

ముద్రపలక, వా. మి. వి. (ధన్యపు రాశిపై న వేయు) ముద్ర  
బల్ల: చూ, ముద్రబల్ల.

ముద్రబల్ల, వా. మి. వి. -వై.- "ముద్రబల్లవద్ద దెచ్చుతిన్నట్లు".  
ముద్రలు, అం: భేదరి, భూపరి, మధ్యమ, సమ్మృతి, శాంధవి. 5)  
ముద్రాంగుళీయకము, సం. వి. అ. న. = ముద్దుటుంగరము:  
చూ, ముదుటుంగరము.

ముద్రాక్షరశాల, సం. వి. అ. స్త్రీ: ముద్రాశాల, అచ్చుగూఁటము-  
అచ్చుకూటము: చూ, సదనము. 1.

ముద్రారక్షకము, అం: చూ, కళలు.

ముద్రాశాల, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ముద్రాక్షరశాల.

ముద్రించు, సం. న. క్రి. 1. ముద్రాకింతము చేయు: చూ,  
అచ్చుకొట్టు-అచ్చుగుడ్డు-అచ్చువేయు: వా. 2. చక్రాంకితము  
చేయు; 3. ఉత్తరము లోనగువని మీఁద సీలునునొక్క-  
(కొట్టు).

ముద్రిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ముదుటుంగరము.

ముద్రికము, అం: చూ, ఆననములు.

ముద్రితము, సం. విణ. 1. ముద్రించఁబడినది; 2. ముకుళింపఁ  
బడినది: ముకుళితము; అం. 3: చూ, గమకములు.

ముధ సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, వ్యర్థము.

మున్, దే, అవ్య: చూ, ముంగల. 3.

మునక, దే. వి. రూ-మునుక: చూ, స్నానము. 1.

మునగ, వై. వి. = ముంగి. రూ-మునుగ\*: చూ, శిగువు.  
మునస, దే. వి. ఏతపు మ్రానిమీఁది యరభాగము. (ఏతపు  
మ్రానిక్రింది యరభాగము మీట); తద్వి.-ముంగినమ్రాను.  
మునసపు(బు), వా. వి. రూ-మున్నిపు. 1. గ్రామాదికారి:  
అధ్యక్షి: 2: న్యాయాధికారి. "డిన్తెట్ట మునసబు."

ముని, సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఋషి (వశిష్టాది: చూ, సన్న్యాసి:  
2: చూ, బుద్ధుడు; 3. అగినీయ\*: చూ, శుకనానము:  
దే. వి. (1) అత్యగ్రము; (2) యత్నము: చూ, సన్న్యాహము.  
2: విణ. (3) వర్తియందు మునుశబ్దము యొక్క అంత్య  
కారమునకు ఇకారము వచ్చినరూపము. "మునివ్రేళ్లు,  
మునిముచ్చు."

మునింగించు, దే. స్థ. క్రి. 1. స్నానముచేయుచు; వా. 2.  
(కనఁబడకుండునటుల పడవ లోనగునవి) ఫీటిలోమునుగు  
నట్లుచేయు.

మునింగినవాడు, దే. విణ. అప్తము: చూ, స్నాతుడు.  
మునికొంగు, దే. వి: చూ, రూ-ముంగొంగు.

మునితోల, దే. వి. 1: చూ, రూ-ముట్టతోల: 2: కక్కనము,  
కమిటి, కగుము, కొరదా. చుకు, చివుకు-చాకు, చేరుతోల-  
చేర్తోల-చేరుతోల-చేరులతోల-చేర్తోల, తొడి, తిరుడు -  
తిరుడు, సంపెద-నిమ్మెట, సాటి. (సం.) - అర్చి, కళ,  
క్రిచ్చారకము, రోద్రము, రోద్రనము, ప్రాజనము. (మిగత  
వానిం చూ, సమ్మెట. 2.)

మునిచీరటి, దే. వి. (మును-చీరటి) ప్రాద్దుక్కు-కినిరోదనే  
పర్వెట్టులుచని చీరటి, మునిమునిచీరటి (అనికొంచుం.)  
చూ, మేచుము. 1:

మునిత్రాగూలు, అం: చూ, దశవిధద్రాగూలులు. (కంద  
మూలాదు లశనముగ గ్రహించి దాతులై తపోనిష్ఠగలిగి  
వేదరాక్షసులను కర్తవ్యా కర్తవ్యములను గుర్తెరిగిచిశేష  
జ్ఞానముచే నత్తివారు-గలవారే ద్రాగూలులు. "జ్ఞో. పం  
మూలాశనోదంతో తపస్సే వేదరాక్షసిత, కర్తవ్యాకర్తవ్య  
విశేషజ్ఞో సత్త్వవాన్మనిష్యుః".

మునిసునుమడు, దే. వి. (మును + మనుమరు.) ప్రపా  
ప్రయ్య, పరంపరు: రూ-మున్మునుమరు: చూ, సూనుడు. 1.  
మునిసునుమరాలు, దే. వి. ప్రపాత్రి. రూ- మున్మునుమరాలు:  
చూ, సూన. 1.

మునిమాపు, దే. వి. (మును + మాపు): చూ, ప్రదోషము. 1.  
పా. 1, అ. 49.

మునిముంగల, ద్వి. వి. (ముంగల + ముంగల) ఎట్టవిదుట:  
చూ, మొట్టమొదలు.

మునిముచ్చు, దే. వి. (మును + ముచ్చు) 1: చూ, పశ్యతో  
హరుడు. 2. కళ. 3, అ 188: చూ, హంకుడు. 1; 2.  
పశ్యతోహరురాలు: చూ, హంకుడు. 1. ("చూ, స్త్రీ.")  
మునియేడు, దే. వి. (మును + ఏడు) రూ - మున్నేడు.  
విరుటికి లొలియేడు: చూ, సంవత్సరములు.

ముషి, వా. వి. 1. తుర-చదువుచెప్పువాడు; 2: చూ, వ్రాతకాడు.

మునిసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

మునింద్రుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బుధుడు; 2:  
చూ, సన్యాసి (ఋషి.)

మునినాంబ మతిభ్రమః, న్య. మునులకునుమతిభ్రమముగలుగును.  
మును, దే. వి. 1. (రూ - మునుపు - మున్ను) పూర్వకాలము:  
చూ, మొదలు, 4; 2. (రూ-మునుపు-మున్ను) ఆరంభము:  
చూ, మొదలు 4; 3. అంతము. తుది. హరి: పూ. 7, అ.  
193: చూ, సుద; అవ్య. 4: చూ, ముంగల.

మునుగు, దే. అ. క్రి. రూ-మున్గు. 1: చూ, మరణించు.  
సాం. మా. 36; 2. మునుకవేయు: చూ, స్నానమాడు: 3.  
అడగు. భో. 1. అ. 101: చూ, స్రుక్కు. 4; 4: చూ,  
నశించు; 5. మునుగునడు: చూ, లాచు.

మునుగువాడు, దే. విణ. అప్తము: చూ, స్నాతుడు.  
మునుక, దే. వి. రూ-మునుక. మునుగుడు. 1: చూ, స్నానము  
1; 2, మునుకవేయుట. విజ. 1, అ. 121: చూ, స్నానము. 1.

మునుకు, దే. అ. క్రి. 1; చూ, సంతాపించు. క్రి. 7, అ. 115.

2. మాటుపలుకు. భో. 5. అ. 66; 3. పలుకు. క్రి. 3, అ.

44: చూ, వచించు.

మునుకువ, దే. వి. పూనిక. య. 3, అ. 16: చూ, సన్నాహము 2.

మునుకొను, దే. అ. క్రి. రూ. మునొకను: చూ, ముందుపడు.

మునుకోలు, దే. వి. మునుకొనుట.

మునుగ, క్రి. వి. = మురంగి: చూ, రూ. మునగ \*:

మునుగట్టు, ద్వ. వి. తూరుపుగొండ: చూ, వర్వతము.

మునుచీకటులవిచ్చుమొగ్గ, ద్వ. వి. చంద్రుడు. వేం. ఆం.

11: చూ, హిమాంశువు.

మునుచు, దే. క్రి. చూ, రూ. ముంచు.

మునుచడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మునుకొను.

మునుపు, దే. వి. రూ. మున్ను: చూ, రూ. మును 1—2.

మునుము, దే. వి. రూ. మున్ను 1. వైదవపండిన సిద్ధపక్షియట

కేర్పలుచుకొనిన పరిమితి: పాయ; 2. కదన, పంక్తి: చూ, క్రేణి. 1; 3. ఎదురు: చూ, ముందర. 1; 4. ఎదుటిచోటు;

5: చూ, నేనముఖము; 6: తఱచుదనము-తఱచుదనము,

ఒత్తడి, ఒత్తు, జవరము; విజ. 7. తఱచు. హరి. 4. 9, అ.

46: చూ, మొత్తము; వా. వి. 8. నాలునానెడుపడు.

మునుముకొను, దే. అ. క్రి. వరుసకట్టు.

మునులయల్లు, వా. వి. ఆకుటిల్లు: చూ, సదనము. 1.

మునొకను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ. మునుకొను.

మున్ను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ. మునుగు. (మునుకవేయుటకు-పాండు. 4, అ. 186)

మున్నడి, దే. అవ్య. క్రి: విజ. (మున్ను + అడుగు) ముందుగా: రూ. మున్నడి.

మున్నరక, దే. వి. 1; తొలిదుక్కి: చూ, లాంగలము. 1; 2:

దైర్వము. విజ 3. అ. 144: చూ, స్థైర్యము. 1.

మున్నాడి, దే. అవ్య. క్రి: విజ: చూ, రూ. మున్నడి. పా. 1: అ. 103

మున్నీటిచూలి, ద్వ. వి. క్షీరసాగరకన్యక: చూ, లక్ష్మి. 1:

మున్నీటిసట్టి, ద్వ. వి: చూ, హిమాంశువు. పాం. దే. 10:

మున్నీటియగ్గి, ద్వ. వి: చూ, బడబాలనము.

మున్నీడు, ద్వ. వి. (మును + నీరు): చూ, సముద్రము. పాండు. 2, అ. 109.

మున్ను, దే. వి: చూ, రూ. మును. 1—2.

మున్నూలు, దే. న. బ. (మూడు + నూలులు) మూడు నూలులు.

మున్నూలు, దే. వి: త్రిసూత్రి: రూ. మూన్నూలు. ముప్పిరి, ముప్పేట: చూ, సూత్రము 1:

మున్నేరిక, దే. వి. పూర్వరాగమువలనగలిగినవిరహతాపము.

మున్నేడు, దే. వి: చూ, రూ. మునియేడు.

మున్ను, దే. వి: చూ, రూ. మునుపు.

మున్ను, దే. వి: చూ, రూ. మునుము.

మున్నుపు, వా. వి: చూ, రూ. ముననపు (బు.)

ముప్పండ్రు, ద్వ: వి. బ: ముప్పదిమంది.

ముప్పటిలు, దే. అ: క్రి. రూ. ముప్పటిల్లు. చల్లారు: చూ, స్రుక్తు 4.

ముప్పటిల్లు, వా. అ. క్రి.—వై—

ముప్పది, ద్వ. స: (మూడు + పది) ముప్పై (30.)

ముప్పదియాతేడ్లది, ద్వ. వి. నిరతము, చోల, మిక్కిలియచ్చ గలది: చూ, స్త్రీ.

ముప్పదిరెంటిగుంపు, ద్వ. వి. రేవతి: చూ, రిక్క. 1—2.

ముప్పదిరెండా యుధములు, అం: (చూ, వాణము. 1. ఒ.)

వాణము, ఖడ్గము (కటారి), తోమరము (కోదండము),

స్త్రోమము, చేరి, నృగము, శక్తి, యష్టి, భిండివాలము, పరి

ఘము, పరశ్వతము, గద, ప్రాసము, ముద్గరము, ముస

లము, కూలము, పాశము, చక్రము, ముసుండి, దండము,

వజ్రము, ఆశని, హలము, అరిష్టము, క్రకచము, కుంతము,

పరశువు, శంకువు, వేణువు, తోత్రము, కుమాలము, త్రిశూ

లము. (32). (చూ, ఆయుధనామవిశేషములు 657 పొరట.)

ముప్పదిరెండు, ద్వ. వి: (నం.)—ఆకృతి.

ముప్పదువునేల, దే. వి క్రోశక్రయము: రూ - ముప్పద్వనేల.

ముప్పద్దు, వా. వి. చిత్రాఅవర్ణాలులేని వరుస: ద్దుల పొత్తము.

ముప్పద్వనేల, దే. వి: చూ, రూ. ముప్పద్వనేల.

ముప్పలము, ద్వ. వి (మూడు + పలము) మూడుపలములు.

ముప్పాతిక, ద్వ. వి (మూడు + పాతిక) మూడు పాతికలు.

ముప్పావు, ద్వ. వి. (మూడు + పావు) మూడుపావులు.

ముప్పావులా, ద్వ. వి. (మూడు + పావులా, మూడుపావులాలు

ముప్పిడి, దే. వి. (మూడు + పిడి) చాళు: చూ, రిష్టి. 2.

ముప్పిర, దే. వి (మూడు + పిర) మూడుపిరలు.

ముప్పిరి, దే. వి. (మూడు + పిరి): చూ, మున్నూలు: విజ.

2 మూడుపిరులుగలది.

ముప్పిరిగొను, దే. అ క్రి: 1 మూడుపిరులుగా పెనగొను;

2. పెనగొను. నిర్వ. 10, అ. 140: చూ, వెంటిగొను.

ముప్పు, దే. వి. 1: వార్తకము: చూ, స్థావిరము; 2: చూ,

విసత్తు. రామా. 7, అ. 119.

ముప్పుట, దే. వి. (మూడు + పూట) మూడు పూటలు.

ముప్పె, వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

ముప్పేట, దే. వి: చూ, ముప్పిరి.

ముప్పేటపేరు, దే. వి: త్రిసరము: చూ, హవణిక. 2. (చూ,

భూషణము. 2.)

ముప్పై, వా. వి: ముప్పది. (30.)

ముప్పొంగు, దే. అ. క్రి. (మూడు + పొంగు) మూడు

పొంగులు పొంగు.

ముప్పొత్తులు, దే. వి: బ. (మూడు + పొత్తులు) అనడ్డ: చూ,

నయాట.

ముప్పొక్కలాడు, దే. వి. (మూడు + పొక్కలు + అడు.)

త్రిగుణాత్మకుడు: చూ, వేలుపు.

ముప్పడి, దే. విజ: చూ, రూ. ముమ్మడుగు.

ముప్పడించు, దే. అ. క్రి. ముమ్మడియగు: రూ. ముమ్మడించు.

ముప్పానవాల్లిము, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు అం, పద. సుర 21.

ముప్పె, దే. వి. నితంబనార్థము: చూ, మంబె.

ముట్టేడ, వా. వి. (మూడు + బేడ) మూడుబేడలు.  
ముముక్షుత్వము, అం: చూ, సాధనచతుష్టయము.  
ముముక్షువు, సం. విణ. (ఉ) విడువనిచ్చగలవాడు.  
ముమూర్ష, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చావనిచ్చు: చూ, వంఛ.  
ముమూర్షువు, సం. విణ. (ఉ) చావనిచ్చగలవాడు.  
ముమ్మడి. దే. విణ: చూ, రూ-ముమ్మడుగు.  
ముమ్మడించు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-ముమ్మడించు.  
ముమ్మడుగు, దే. విణ. మూడురెట్లు: ముమ్మడి-ముమ్మడి.  
ముమ్మనుమడు, దే. వి: చూ, రూ-మునిమనుమడు.  
ముమ్మనుమరాని, దే. వి: చూ, రూ-మునిమనుమరాల.  
ముమ్మరము, దే. విణ: 1. అధికము. వంచ; నా. 3, ఆ. 84:  
చూ, హేరాళము. 2: చూ, విజృంభణము.  
ముమ్మరించు, దే. ఆ. క్రి. అతిశయించు: చూ, సందడించు.  
ముమ్మాణు, దే. వి. (మూడు + మూలు) మూడుమాలులు.  
ముమ్మాడు, దే. న. (మూడు + మూడు) మూడుమూళ్లు.  
రూ-ముమ్మాడు. తొమ్మిది, ముత్తిగ. (చూ, ఓమ్.) (సం)  
అంకము. ఖండము, నవకము.  
ముమ్మాడు, దే. న. (మూడు + మూడు)-పై.-  
ముమ్మాల, దే. వి. మూడుమూలలుగలది.  
ముమ్మొన, అం: చూ, మొనలు.  
ముమ్మొనవాల, ద్వ. వి. (మూడు + మొనవాల) త్రిశిఖము.  
త్రిశాలము: చూ, బాణము. 1—౩౪.  
ముమ్మొనవాలదాలువు, ద్వ. వి. శూలి: చూ, శివుడు.  
ముమ్మొనవాలింట, —పై—  
ముమ్మొట్ట, దే. విణ: (మును + మొట్ట) మూడశోమణి.  
ముయ్యంచు, ద్వ. వి: (మూడు + అంచు) 1. మూడుమూ  
లలు; విణ. 2. మూడుమూలలుగలది.  
ముయ్యంచుతుంగ, ద్వ. వి. మూడంచుల తుంగ \*: చూ,  
తృణము. 1.  
ముయ్యగ్ని, ద్వ. వి. అగ్నిత్రయము: చూ, వహ్ని. 1.  
ముయ్యడ, ద్వ. వి (మూడు + అడ) అణు మావికలు,  
కుడనవట్కము.  
ముయ్యకుఁబొన్న, ద్వ. వి. (మూడు + ఆకు + పొన్న.)  
మువ్వంచాకు \*: చూ, సాలవర్తి.  
ముయ్యణు, దే. న. (మూడు + అణు) మూడుఅణులు.  
3 × 6 = 18.  
ముయ్యెలగుట్ట, ద్వ. వి. (మూడు + ఎల్ల + గుట్ట) 1 మూడు  
ఎల్లలుకలియుదోలు: చూ, స్థానము. 1; 2. మూడుదారులు  
కలియుదోలు, త్రికము, స్వా. 3. ఆ. 84: చూ-మార్గము. 1.  
ముయ్యేడు, దే. న. (మూడు + ఏడు) మూడేళ్లు. 3 × 7 = 21.  
ముయ్యేలు, దే. వి. (మూడు + ఏలు) త్రివధగ, గంగ: చూ, నది.  
ముర, సం. వి. ఆ. శ్రీ: = మరువము. వాసనగలమొక్క:  
చూ, రాజార్హము. (చూ, సల్లకి.)  
మురంగి, సం. వి. ఈ: శ్రీ: = మువగ. కారుమునగ \*: చూ,  
సపు.

మురకనాడినాహులు, అం: చూ, అండ్లులు. 850 చారట.  
(మురకనాడులు, దెన్నూరు మురకనాడులు అని దె. వి. వివ  
ములు. శుక్లయజుర్వేదము. కార్తాయనమాత్రమువాడు.)  
మురణబంధము, అం. (మర్తలబంధము): చూ, శబ్దాంతకార  
ములు. (హేతువు. 2.)  
మురణము, సం. వి. ఆ. పుం: 1: మృచ్ఛిగము (దీనిమోత  
మూర్ఛన.): చూ, పీణ: అం: 2 చూ: అనిచ్చవాత్సములు.  
మురటి, దే. వి: చూ, పుచ్చము. అం. విదా. 8—7.  
మురదారునింగు, వా. వి: కంకుర్షము కంకుర్షు.  
మురబ్బ, వా. వి: మురబ్బా. 1. పె. కిరవము. మురబ్బి; 2.  
అల్లపుమురబ్బా అనులేహ్యము.  
మురబ్బా, వా. వి —పై—  
మురబ్బి, వా. వి: చూ, మురబ్బ. 1.  
మురమర్చుచు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1:  
మురము, దే. వి. అందుగు \*: చూ, సల్లకి. (చూ, ముర.)  
మురముర; దే. వి: 1. మూర్ఛియందగు ధ్వన్యనుకరణము;  
చూ, హూహూ; 2. అణుగలుయందగు ధ్వన్యనుకరణము:  
చూ, హూహూ.  
మురళి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: 1. పిల్లనగ్రోవి. పాండు, 1, ఆ.  
164: చూ, వీణ: 2. అశ్వధారవిశేషము. పా. 2, ఆ. 101:  
చూ, హయము.  
మురళించు, దే. న. క్రి: తిరస్కరించు: చూ, హేళనముచేయు.  
మురళ్యాదులునుషిరములు, అం: చూ, వాద్యములు.  
మురాయింపు, వా. వి. బుకాయింపు: చూ, మొరాయింపు,  
మురారి, సం. వి. ఇ. పుం: 1. కృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2:  
ఒకానొకకవి.  
మురారేస్త్రుతీయ: పంధా: న్యా. మురారి. మూడవదారి.  
మురాళము, దే. వి: దిగదుడుపు: చూ, సురాళము. 1.  
మురాళించు, దే. న. క్రి. దిగదుడుచు: చూ, సురాళించు.  
మరి, దే. వి. 1: కండకావరము, గర్వము. అచ్చ. కిష్కిం,  
కాం. 32: చూ, హంకారము; 2. నడకయందలి కులుకు:  
మరివము - మరిపెము.  
మరించు, దే. ప్రే: 1. అంకించు, తిప్ప, త్రిప్పియాచు, మలపు,  
ముణకబించు. తద్వి.-౧. కడుపులో తిప్పనకు.—గుండ్రించు  
గుండ్రించు.  
మరికాడు, దే. విణ. గర్విష్టుడు. అచ్చ. బాల, కాం. 189:  
చూ, హేరంబుడు.  
మరికి, దే. వి. రూ-ముటికి. మారిన్యము: చూ, మలినము. 1.  
మరికొను, దే. న. క్రి. (మరియ + కొను.) ఖండించు. ఉ.  
హరి. 8, ఆ. 10: చూ, నెలగు.  
మండిగొలును, దే. వి: ముంజేకవేసికొనెడి బంగారు మెలికల  
గొలును: చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨౪)  
మరివము, దే. వి: చూ, మరి. 1-2. (గర్వమునకు.—ఉ.  
హరి. 1, ఆ. 57.)



మురిపెము, దే. వి.—పై.—; 3: చూ, విలాసము. 2; 4. శృంగారగర్వము: చూ, హంకారము.  
మురియ, దే. వి. ముక్క: చూ, శకలము. 4.

మురియబడు, ద్వ. అ. క్రి. అతిశయించు. పంచ. నా. 1, ఆ. 282: చూ, సందడించు. 2.

మురియు, దే. అ. క్రి. 1. నడుచునప్పుడు కలుగు; 2. గర్వించు: చూ, హంకరించు; 3. నివర్తిల్లు: చూ, పట్టిల్లు; 4. తెగు. హరి. ఉ. 2, ఆ. 60: చూ, ప్రక్కవాలు; 5. పాకముచెడు: చూ, విలుగు. 5.

మురుడు, సం. వి. అ. పుం. మురుడనురక్కనుడు: చూ; రాక్షసుడు. 1.

మురుగు, దే. వి. (రూ-ముర్గు-మురువు-మురుద్వ.) 1. ముంజేతి నగ: చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨౫); 2. అల్లికవేసిన బంగారు కమ్మి.

మురుము, దే. వి. అందుగు\*: చూ, నల్లకి. (రూ-మరిము.) మురువనడ, దే. వి: చూ, మురళి. 2.

మురువు, దే. వి. రూ-మురుద్వ. 1. గర్వము. య. 2. ఆ. 52: చూ, హంకారము; 2: చూ, సౌందర్యము; 3. శృంగార గర్వము: చూ, హంకారము; 4: చూ, రూ-మురుగు. 1; 5: చూ, రూ-మురుగు. 2; 6: చూ, విలాసము. 2; విణ. 7. సుందరము. బ్ర. 5. ఆ. 29: చూ, సౌందర్యము; 8. మంజులము: చూ, హృద్యము.

ముర్గు, దే. వి: చూ, రూ-మురుగు.

ముర్మరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుమ్మరు; 2. సూర్యుని గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

ముర్మరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

ముర్వ, దే. వి. విణ: చూ, రూ-మురువు,

ముఱకటము, దే. వి. ముఱకటించుట.

ముఱకటించు, దే. స. క్రి: చూ, మురించు.

ముఱకము, దే. వి. నిక్కు: చూ, హంకారము.

ముఱముఱును, దే. అ. క్రి. కోపనికారము చూపు: చూ, ముఱముఱులాడు.

ముఱముఱులాడు, దే. ఆ. క్రి: చూ, ముఱముఱును, ముఱి, దే. వి: 1: చూ, శౌర్యము; విణ. 2. అల్పము: చూ, స్వల్పము: 3. కుత్సికము: చూ, హీనము. 1.

ముఱికి, దే. వి. 1; నింకిరి: చూ, మలము. 1; 2. కల్పవృక్షము చూ, మలినము. 1.

ముఱికికాలువ, వా. వి. ముఱికినీరుపోవుకాలువ. (ఇది పంటకు పనికిరాదు)

ముఱికిగుంట, వా. వి. నీతిగుంట; చూ, మలుగుదొడ్డి.

ముఱికిచెమట, దే. వి: కొంచు: చూ, స్వేదము.

ముఱికినాడు, దే. వి: ఒకదేశము. రూ-మురికినాడు-మరికి నాడు (ఆనికొందఱు) (చూ, మురకనాటిద్రాహ్మణులు:)

ముఱికిచీకటి, దే. వి. గబ్బుచీకటి: చూ, మేఘము. 1.

ముఱిముఱి, దే. విణ. కొంచెముకొంచెము: చూ, స్వల్పము.

ముఱిముఱిచీకటి, దే. వి: చూ, ముఱిచీకటి.

ముఱియు, దే. అ. క్రి: గర్వించు, రూ-మురియు. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 72: చూ, హంకరించు.

ముఱు, దే. వి రూ-ముఱు. 1: చూ, మురియ: 2: చూ, పీయూషము. ముఱుగు, దే. అ. క్రి. 1: కుళ్ళు—త్రుళ్ళు; 2: చూ, నడ మదమగు. మార్గ. 2, ఆ. 41.

ముఱుగుడు, దే. విణ: ముఱిగినది. స్వా. 4, ఆ. 87: చూ. వి. ముంపు. ముఱుతోన, దే. వి. (ముఱుగు + తోన.) దుర్గంధమగుదారి: చూ, మార్గము. 1.

ముఱు, దే. వి: చూ, రూ-ముఱు.

ముఱుదాము, దే. వి: చూ, మాతులాహి.

ముఱుదాలు, ద్వ. వి: చూ, రూ-ముఱు. 2.

ముఱువు, దే. వి: చూ, రూ-మురువు. 2.

ములక, దే. వి: రూ-ములక \*: చూ. సింహి. 2. (ఇది కప్ర ములక, తెల్లములక, పెద్దములక అని త్రివిధము.)

ములకాలకల్ల, వా. వి: చూ, ములుకోల. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.)

ములికి, దే. వి. రూ-ముల్కి. 1. అంప: చూ, బాణము. 1; 2. బాణపుటలుగు: చూ, బాణము. 1; 3. బొంగరపుముల్లి; వా. 4. మనసుననాటిన మాట: చూ, శబ్దము. 2.

ములు, దే. వి. రూ-ముల్లు. 1: కంటకము: చూ, సిరాగ్రము: 2, నీవారాదికాకము: చూ, సిరాగ్రము: 3 త్రాసుముల్లు, మొల: చూ, సిరాగ్రము: 4. మల్లయుద్ధాయుధాగ్రము: (ఐ)ముల్లు, ములుక, దే. వి. చూ, రూ-ములక \*.

ములుకత్తి, ద్వ. వి: ముల్లతీనెడకత్తి: చూ, రిప్టి. 2.

ములుకోల, దే. వి: 1. (ములకాలకల్ల): చూ, రూ-ముల్లకోల: 2. తోత్రము: చూ, రూ-ముల్లకోల.

ములుగ, పై. దే. వి: దరియ - గరుగు - గలుగు \*.

ములుగు, పై. వి. 1. = మూలక. టొక్కనము: చూ, పంట సాల: దే. వి. 2: చూ, రూ-మూలుగు, 1; అ. క్రి: (రూ- మూలుగు - మూల్గు.) 3. నొప్పిచే ధ్వనించు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 77: చూ, రూ - మూలుగు. 3; 4. అఱుచు: చూ, శబ్దించు.

ములుగొలిమిడి, దే. వి. ఇక్షరము \*: చూ, మొగబీర.

ములుగోరంట, ద్వ. వి. యింటి \*: చూ, సహ. 2.

ములుచీక, దే. వి: చూ, రూ-ముల్లుచీక \*: పర. 5, ఆ. 185.

ములుచ, దే. విణ. 1. ధూర్జుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2: చూ, మూడుడు. కళా. 6, ఆ. 267; 3. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2.

ములుచందనము, దే. వి, గట్టిదనము: చూ, వృత్తము. 6. (బెడిదము. 5.)

ములుజెముడు, ద్వ. వి: (సం).—అలంబుషము. త్రికటము \*: ములుతాడు, దే. వి: ఒకవల. హరిశ్చ. 2, ఆ. 15: చూ, వల. 1.

ములుతోటకూర, దే. వి. ముళ్ళతోటకూర \*: చూ, మారిషము.

ములుత్రాసు, దే. వి: చిన్నత్రాసు: చూ, త్రాసు.

ములుదోన, దే. వి: రోమశి \*: చూ, హరివాలుకము.

ములుదోసతీగె, —పై—

ములువండి, దే. వి. ఏడు, శల్యము: చూ, సూకరము.  
ములుబంతి, ద్వ. వి. ఒకానొకచోరసాధనము, గడ్డగోరు-గడ్డ  
గోరు, గరుడిగోరు, తలముళ్ళు, బలవము: చూ, రిష్టి. 2.  
ములుము, దే. వి. కావులనీళ్ళ పాణించిపండించెడు పొలము: చూ, హరిప్రియ. 2 (భూమి. 1.)  
ములుమోడుగు, దే. వి. చూ, రోహి. 2. \*:  
ములువాలాగ, దే. వి. ఒకచేవ: చూ, మత్స్యము. 1.  
ములువెంపలి, దే. వి. కంటకపుంపి \*: చూ, వెంపలి.  
ములువెలంగ, దే. వి. పుల్లివెలంగ. చతురశ్రము, గ్రంధి  
లము, కశేరుకము, కంటకకపిత్థము \*: చూ, వెలంగ.  
ములువెలమ, దే. వి. చూ, వికంకతము. 1\*:  
ములుసూపు, దే. అ. క్రి: 1. అతిశయించు: చూ, నందడించు;  
వా. 2. త్రాసుముల్లు బరువువైపుఒరగు.  
ముల్కి, దే. వి. చూ, రూ-ములికి.  
ముల్చి, దే. విణ: 1: చూ, రూ - ములువ. 2. పర: 3, అ.  
198: 2: చూ, ములువ. 3,  
ముల్లంగి, వై. వి. = మూలకమ్: చూ, హస్తికంద. \*:  
ముల్లంగిపిట్ట, ద్వ. వి. చూ, వక్షి.  
ముల్లమునై, దే. వి. చూ, ముల్లుచింత \*:  
ముల్లకుతాయి, దే. వి: ఒకరకముపత్రపరశువు: చూ, పుల్లినము.  
ముల్లియ, వై. వి. 1. = మూత, రూ-ముల్లై: చూ, మూట; 2:  
చూ, ముడుపు. 1; 3: చూ, ముడుపు 2; 4: చూ, ముడుపు. 3.  
ముల్లియవిప్పు, ద్వ. వి. మూటలదొంగ: చూ, హారకుడు. 1.  
ముల్లు, దే. వి. చూ, రూ-ములు.  
ముల్లుకోల, వా. వి. రూ-ములుకోల: చూ, సిళ్ళు.  
ముల్లుచింత, దే. వి. (ముల్లు + చిచ్చింత) రూ-ములుచింత \*:  
చూ, కుండ ర.  
ముల్లుచూపుట, జా. పక్షపాతము లేకుండుట. “వెలయంగ  
నళ్ళమేదంబలు ..... , ధర్మమువలనన ములుచూపు.”  
(భారతము) (చూ, ములుసూపు. 2)  
ముల్లువుచ్చికొట్టడము, వా. అ. క్రి. మునుపటికంటె నెక్కువ  
కాధకలుగు.  
ముల్లై, వై. వి. = మూత: చూ, రూ-ముల్లియ.  
ముల్లైవిప్పువాడు, ద్వ. వి. చూ, ముల్లియవిప్పు.  
ముప్పురు, దే. స. బ: చూ, రూ-ముగురు.  
మువ్వ. ద్వ. వి. (మూడు + వా) 1. మొనలో మూడు  
నందులుగల పెద్దగజ్జె, గజ్జయ: చూ, భూషణము. 2-౧౦-  
(౩): 2. ఒకపట్టణము. రూ-మువ్వ: చూ, సీమ (1)  
(చేశములు).  
మువ్వంచ, ద్వ. వి. (మూడు + వంచ) 1: మూడు వంచలు;  
విణ. 2, మూడు వంచలుగలది.  
మువ్వంచాకు, ద్వ. వి. (మూడు + వంచ + ఆకు): చూ,  
మయ్యాకుటొన్న\*.  
మువ్వంటు, దే. వి. (మూడు + అంటు) నెలకలోపలి మూడు  
పురుడులు. హరి, ఉ. 4, అ. 251.

మువ్వకోదె, దే. వి. మువ్వవనము, కాడికిని గంగకును  
క్రొత్తగా అలవరించెడి యెగు: చూ, వృషభము 1.  
మువ్వగలవన్నెమెకము, ద్వ. వి. పెప్పిలి: చూ, కాల్వాలము. 1.  
మువ్వదోనె, ద్వ. వి. లంచున బంటిపలక గల దోనె: చూ,  
హోదము.  
మువ్వన్నె, ద్వ. విణ. మూడు రంగులుగలది.  
మువ్వన్నెకాడు, ద్వ. వి. చూ, సూక్ష్మము.  
మువ్వన్నెమెకము, ద్వ. వి. పెప్పిలి: చూ, కాల్వాలము. 1.  
మువ్వన్నెపిల్లు, ద్వ. వి. ఇంద్రభనుస్సు: చూ, వాణము. 1.  
మువ్వపగరము, దే. వి. చూ, మువ్వకోదె.  
మువ్వనము, దే. వి. మూడు పినములు.  
మువ్వరు, దే. స. బ: చూ, రూ-ముపురు.  
మువ్వెలుపులయక్క, దే. వి. చూ, సూర్యుడు.  
ముడిదె, సం. వి. ఈ. క్రి: చూ, విషముష్టి\* (పీడిగొంటలు  
చిట్టవేళ్లరసమున రెండుజాములు వండినవిచ్చి) (చర్మరోగ  
ములు హరించును).  
ముషితము, సం. విణ. 1. దొంగిలించినది: చూ-మూషితము:  
చూ, హృదము; 2. నణకబడినది.  
మువ్వకము, సం. వి. అ. పుం = మొక్కము. (రూ-మువ్వరము-  
మువ్వకము\*): చూ, మొక్కము.  
మువ్వము, 1: —వై.—; 2: చూ, వృషభము; 3: చూ,  
మొత్తము. 2.  
మువ్వరము, సం. వి. అ. పుం = మొక్కరము\*: చూ,  
మొక్కము.  
మువ్వరుడు, సం. విణ = మొక్కరుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.  
మువ్వకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మువ్వరము.  
ముష్టి, సం. వి. ఇ. పుం. క్రి. 1. కత్తిపిడి: చూ, రిష్టి. 2.  
(పిడి. 2); 2. పిడికిలి, సంగ్రహము: చూ, పిడి. 1; 3:  
చూ, నమ్మి: 4 = ముసిడి\*: చూ, ముసిడి: పుం. 4.  
అభినయ హస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజనము. 1; వా. వి.  
5. చిచ్చము: చూ, వేడికోలు; అం. 7: చూ, అసంయుత  
హస్తములు.  
ముష్టితాపనము, అం: చూ, తాపనములు.  
ముష్టింపచుడు, సం. విణ. దరిద్రుడు: చూ, లొల్లెగాడు  
(బీదవాడు.)  
ముష్టిప్రకరణము, అం: చూ, ప్రమేయములు.  
ముష్టిబంధము, సం. విణ. 1. గట్టిగా పిడికిలించుట, సంగ్రహము:  
చూ, హస్తము. 1; 2. పిడికిలి, సంగ్రహము: చూ,  
హస్తము. 1.  
ముష్టిస్వస్తికము, అం: చూ, స్వస్తికహస్తములు.  
ముసగెన, దే. వి. చూ, గునగున.  
ముసద్ది వా. వి. 1: చూ, లెక్కవాడు; 2: చూ, లేఖకుడు.  
ముసద్దీపేది, వా. వి. 1. వ్రాతరుసుము ముట్టని విషయములో  
వ్రాతకాడు వ్రాతయందు చూపెడు లోపము. “ముసద్దీ  
పేచీయుండరాదు”: మధ్యపర్చియొక్క మదక సంభాషణము  
3. ఉభయ వాదులయొక్క భావములు విడకపోవుట.

ముసనాబు, దే. వి. అందలమువక్కు తెర.

ముసమున, దే. వి. 1. ముసుడుట లోనగువాని యందలి ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. కోవమునఁ గలుగు చిఱచిఱ; 3. పంది మార్కొనుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము భాగ. 3, ఆ. 413: చూ, హూహూ.

ముసమునమును, దే. అ. క్రి. రూ-ముసమునయను. 1.

ముసమునయని శబ్దించు: చూ, శబ్దించు; 2. చిఱచిఱలాడు, మండు: చూ, వెలుగు. 5.

ముసమునయను, దే. అ. క్రి. —వై.—

ముసరు, దే. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు భో, 3, ఆ. 178.

ముసలఃకినలాలుతే, న్యా. “రోఁకిలి చిగిరిచినట్లు”.

ముసలము, సం. వి. అ. పుం. న. రూ-ముషలము. 1: చూ, రోఁకిలి; అం. 2: చూ, ముప్పది రెండాయధములు; 3: చూ, అత్తములు.

ముసలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఉడుము: చూ, బిలేశయ; 2.

ఎలుకజీడి\*: చూ, స్పోటశోఫ; 3: చూ, నేలతాడి\*; 4 రూ-ముషలి. జల్లి: చూ, హోలాహలము. 2; న్. పుం. 5: చూ, బలరాముడు; దే. విణ. (1) వృద్ధు: చూ, స్థావరము.

ముసలితనము, వా. వి: చూ, ముసలి (1).

ముసలిది దే విణ: చూ, ముదియది.

ముసలివాడు, దే. విణ: చూ, స్థవిరుడు.

ముసల్మాను, వా. వి తురక, స్లేబ్బుడు.

ముసల్మాడు, సం. విణ రోఁకటివేఱ జంపదగినవాడు.

ముసాంబ్రము, దే. వి. ఒకానొక మండువస్తువు: చూ, రాజ్జర్లము

ముసాబు, వా. వి: చూ, నానుడు వాన.

ముసాయిదా, వా. వి చిత్తువ్రాత, మకలబు, మసోదా.

ముసి, దే.విణ బొంతు: చూ, వికథము. 1. రామా. 8, ఆ. 230.

ముసిండు, దే: అ. క్రి: చూ, నశించు.

ముసిండి, వై. వి.=ముష్టి: చూ, ముషిణి\*.

ముసిణి, —వై.—

ముసిసగవు, దే. వి. చిఱునగవు: చూ, హాస్యము. 1.

ముసిముసి నగవు, —వై.—

ముసిముసి నవ్వు, —వై.—

ముసుండము, సం.వి.అ.పుం. కొయ్యగుదియ: చూ, ముద్గరము.

ముసుండి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. —వై.—; అం. 2: చూ,

ముప్పదిరెండాయధములు.

ముసుగు, దే. వి. కప్పుడు: చూ, వ్యవధానము. 3.

ముసుగుడు, —వై.—

ముసుగుడువడు, ద్వ. ఆ. క్రి. కప్పుడువడు: రూ-ముసుగు

వడు, ముసుగువాణు.

ముసుగుబొంద, దే. వి. మట్టిలుడిగని చిన్నతాడి\*: చూ,

శ్రీతాళము.

ముసుగువడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ-ముసుగుడు వడు.

నిర్వ. 10, ఆ. 140.

ముసుగువాణు, —వై.— పు. 1, ఆ. 101.

మునురు, దే. వి. రూ-ముసువు. 1. చూ, నానుడు వాన; 2. వర్షము: చూ, వాన. 1.

మునురుకవియు, దే. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.

మునురుకొను, —వై.—

మునురుమూతి, దే. వి: కోవవికారముగల మొగము: చూ,

వదనము. 2.

ముసురుమూతివాడు, దే. విణ.కోవవికారముగలమూతివాడు.

ముసువు, దే. వి: చూ, రూ-ముసురు. 1—2.

ముస్త, సం. వి. అ. శ్రీ: (రూ - ముస్తకము - ముస్తయ -

ముస్తై) 1. నిడుముస్తై\*: చూ, ముస్తకము. 2; 2. కైవడి

ముస్తై\*: చూ, ముస్తకము. 1.

ముస్తకము, సం. వి. అ. పుం. న. 1 = ముస్తా. తుంగముస్తై.

(చూ, తృణము 1 లో తుంగముస్తై\*) అంత్య, అంత్యము,

అంబుధరము, 1: అంబువాహి, అంభోదము అంభోదరము.

1. కుటంనటము—కుటన్నటము, కైవర్తము, కైవర్తముస్త

కము—కైవర్తముస్తకము, కైవర్తి—కైవర్తిక, కైవర్తిముస్త

కము—కైవర్తిముస్తకము, గోనర్దము, గోపురము, పునము,

జలదము, దాళపురము, నాగము, నాదేయము, పరిపేల

నము, స్థవము, ముస్త, మేఘనామము, మేఘము, వానే

యము (తె).—కయవడి, కైవడి, కయవడిముస్తై—కైవడి

ముస్తై, ముస్తయ - ముస్తై.\*; 2. నిడుముస్తై (చూ, తృణము

1లో తుంగగడ్డి)\*: ముస్త, మేఘనామము, మేఘము,

రాజకశేరుక. (తె).—తుంగ, తుంగముస్తై, నిడుముస్తై,

ముస్తయ—ముస్తై. తద్వి. —౧. శ్రద్ధము భద్రముస్తకము;

౨. ఉచ్చట, చక్రల. (తె).—వట్టువముస్తై (చూ, తృణము

1లో గుండ్రతుంగ); “మతీయు పచ్చతుంగముస్తై, కోలతుంగ

ముస్తై మున్నగునవి): చూ, హరిత. (తృణము. 1.)

ముస్తాడు, వా. విణ. 1. సిద్ధమైనది: రూ-ముస్తాబు; 2. ఆయు

క్రము: చూ, సన్నాహము. 2.

ముస్తాబు, వా. విణ. —వై.— వి. 3. దుస్తులు లోనగునవి

ధరించుకొనుట.

ముస్తయ, వై. వి.=ముస్తక: చూ, ముస్తకము. 1—2. \*:

ముస్తీదు, దే. విణ: చూ, ముస్తాదు. 2. ఉదా. 4, ఆ. 278.

ముస్తీబు, వా. విణ: చూ, రూ-ముస్తీదు.

ముస్తై, వై. వి.=ముస్తక: చూ, రూ-ముస్తయ. \*: (నిడు

ముస్తైతు. —స్వా. 2, ఆ. 7.)

ముస్తైలమేపరి, ద్వ. వి. పంది: చూ, సూకరము.

ముహూ, సం. అవ్య: చూ, మాటిమాటికి.

ముహూర్తము, సం. వి. అ. పుం, న: రూ - ముహూర్తము =

మూరతము—మూరుతము—మూర్తము. 1. పండ్రెండు ఊ

మల కాలము; 2. రెండుగడియల కాలము.

ముహూర్భాష, సం. వి. అ. శ్రీ: అనులాపము: చూ, శబ్దము. 2.

ముహూర్తము, సం. వి: అ. పుం. న. చూ, రూ-ముహూర్తము.

ముళ్ళమాటలు, జా. మాయమాటలు. “పలుదెలుగు మళ్ళ

మాటల, కలహమె కల్పాణమని” సారి. 1, ఆ. 85.

ముక్తయతి, వి. వి: నారదుడు: చూ, సన్న్యాసి.  
ముక్తవంగ, దే. వి. కత్తెరవంగ: చూ, వంగ.  
ముక్కు, వా. వి: బ. 1: చూ, ములు. 4: వా. 2. చిక్కులు.  
“మూరాముక్కు.”

## మూ

మూ, దే. విజ. వృత్తియందు మూడుశబ్దమునకుమీదివర్ణము  
లోపింపగా మిగిలిన రూపము. “మూన్నాళ్లు”.  
మూత, దే. వి. 1: చూ, సమూహము; 2. దండు: చూ, నేన.  
1; అం. 3: చూ. దూతీవత్వయము.  
మూతవిప్పు, దే. విజ: చెదరగొట్టునది. స్వా. 4, అ. 108.  
మూతుడు, ద్వ. వి. (మూత+కుడుక) 1. తట్టువంటి మట్టి  
పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6-౪౬; 2. ఇత్తడిమూతుడు.  
పాండు 3, అ. 201: చూ, పాత్రము. 6-౪౬; 3. మూయు  
టకుఁదగిన మూతుకులోనగునది: మూత.  
మూగ, దే. వి: 1. చూ, దోమ; 2: చూ, పక్షి: వై. విజ.  
3. = మూత: నోరుమెంగ, ముఱున, ముంగ, మూగవాడు  
మూగి, మూత, (సం.)—అభాషణుడు, అవాచీనుడు,  
మూకుడు. తద్వి—గుఃపుట్టు మూగ; ౨: (సం) కలంబకుడు  
మూగఁజాలు, దే. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు. ౬, హరి. 4, అ. 92.  
మూగతీఁట, ద్వ. వి. ఒడలిపై దట్టముగా పేలినతీఁట: చూ,  
ఒడర్పిక.  
మూగబోతు, ద్వ. వి: తుషనమేతధాన్యములు: మూస, మూస:  
చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము).  
మూగబిట్టుకోడి, ద్వ. వి: చూ, పుంజ.  
మూగమొగ్గలు, ద్వ. వి. వికసించనిమొగ్గలు.  
మూగవాడు, ద్వ. వి. నాటకలేనివాడు, కొండనాటకలేని  
వాడు (అనికొందఱు): చూ, మూగ. 3.  
మూగి, వై. విజ: చూ, మూగ. 3.  
మూగిమూసానమ్మ, వా. వి: చూ, రూ-ముంగిమూసానమ్మ.  
మూగు, దే. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు. కళా. 3, అ. 18.  
మూడు, దే. స. రూ-మూడు: చూ, రెండొకటి: అ. క్రి: 2:  
కలుగు: చూ, సంభవించు; 3. ముగియు: చూ, సరిపోవు. 3.  
మూడుఅంకములుగలవి, అం: చూ, త్రయము.  
మూడుచు, దే. ప్రే.మూడఁజేయు, కలిగించు: రూ-మూడు.  
మూడునొకటి, వా. స: చూ, నాలుగు.  
మూడుపూవులాలుకాయలు, జా. అభివృద్ధి. ప్రతి పువ్వున  
కొక్కొక్కాయ సహజము. (ఇచ్చటపువ్వునకు రెండు  
కాయలు చెప్పుట ఆతిశయకథనము. “మూడుపూవులాలు  
కాయలుగా నున్నదని” (ధర్మజ రాజసూయము).  
మూడుమాట లాటుతప్పులు, జా. ఎక్కువ తప్పులు. (కళా  
పూర్ణోదయము.  
మూత, దే. వి. 1. అద్దపాటు: చూ, స్థగనము; 2: చూ,  
మూతుడు. 3; 3. కనుతెప్ప మూత: చూ, విహితము;  
వా. 4. (నీసాకువేయ) బిరద: చూ, బిరద. 2.

మూతబల్లి, దే. వి. వాచూరుపదై  
మూపు, దే. వి. అంశము, భుజిరము: చూ, స్కంధము. 1.  
మూపురము, దే. వి. ఎద్దు భుజిరము: చూ, స్కంధము. 1.  
మూకాంబ, అం: చూ, అంబ: 6.  
మూకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరర్కము: చూ.  
రాక్షసుడు, 1; విజ. 2. = మూగ-ముంగ: చూ, మూగ. 3.  
మూగురు, దే. స: చూ, రూ-ముగ్గురు.  
మూగేలు, దే. వి. చుంచు: చూ, మూడిరము.  
మూచూచ్చు, దే. స. క్రి. (మూ+చూచ్చు): చూ, మూచ్చాను.  
మూచూచుట, దే. వి: చూ, మూర్ఛానుట.  
మూజువాని, వా. వి. నోటిమాట.  
మూట, వై. వి. = మూత: చిప్పము-చిప్పెము, ముల్లియ—  
ముల్లె, తొక్కినా. (సం.)—మూలము.  
మూటగట్టుకొనుట, జా. సొగసుగానుంచుట. “మద్దలమూట  
గట్టు తనవట్టి” (ధర్మజ రాజసూయము) “మద్దలమూట  
గట్టి” (రసికజన మనోరంజనము).  
మూటికి ముడివేయుట, జా. మొండికెత్తుట. “మూటికి ముడి  
వేసినవారికి సిగ్గెమీ, యెగ్గెమీ” (ధర్మజ రాజసూయము).  
మూటము, దే. వి: చూ, రూ-ముటము.  
మూటికి, వా. వి. దాహమునకు. “సంతులుగారు: మూటికి  
వెళ్ళెదము అని బాంబాలికలు మూడువ్రేళ్లు చాచి  
చూపెదరు.”  
మూడమంచు, దే. వి. ఒట్టమైనమంచు, హిమాని: చూ.  
హిమము.  
మూడవకొలము, ద్వ. వి. వైపుకలము.  
మూడవకొలము మనిసి, ద్వ. వి: చూ, వైశ్యుడు.  
మూడవమూల, దే. వి: (సం.)—అనంత, వాయవ్యము:  
చూ, హరిత్త. 1.  
మూడి, దే: వి: చూ, రూ-ముడ్డి. కళా. 2. అ. 78.  
మూడిగాలి, దే. వి: చూ, రూ-ముడిగాలి.  
మూడు, దే. స. (రూ-మూడు-మూర్): చూ, రూ-మూడు.  
మూడునొకటి, వా. స: చూ, రూ-మూడునొకటి.  
మూడు, దే. ప్రే: చూ, రూ-మూడుచు.  
మూడం మూడభాషయైన బోధయేత్, న్యా. మొరటివానిని  
మొరటిమాటలతోనే బోధపఱచవలెను. దుర్బుధులకు చెడ్డ  
గుణములనే బోధపఱచవలెను.  
మూడ: పరవ్రత్యయనేయ బుద్ధికి, న్యా. మూడుడు పరుల  
మాటలయందు విశ్వాసము గలవాడు. అవగా న్యయముగా  
నాలోచించి నిర్ణయింపఁజాలడు.  
మూడకము, అం. 1: చూ, రరక్షతములు; 2: చూ దంతక్షతములు.  
మూడత్వము, సా: చూ, అశ్వహృదయ పరిజ్ఞానము.  
మూడుడు, సం. విజ. = మొండి-మోటు- మొద్దు. 1. తెలివి  
లేనివాడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 2. బాలుడు: చూ, శిశువు.  
మూతము, సం. వి. అ. న. 1. రాజులు చేతిక్రింద నుంచుకొను

తలగడ: చూ, లోడు; 2 = ముడి, బొక్కిసొ, ముల్లె: చూ, మూట; విణ. 3 కట్టబడినది: చూ, సితము. 4. మూతి, దే. వి. 1. నోటి పైభాగము: చూ, పదనము. 1; 2. ముఖము: చూ, వదనము. 2. మూత్తదు బ్రాహ్మణులు, అం. వీరు కేరళదేశస్థులు: చూ, కట్టాటకులు. మూత్రకృచ్ఛము, సం. వి. అ. స: 1. అశృరి. (తె) — ఉబ్బరము, నీరుకట్టు, నీరుకట్టుకెపులు; తద్వి. — ౧. ఆచూచము, నిబంధము. రూ-విబంధము. (తె.) — ఇరువాయి కట్ట; ౨. నీరుచులుకు; ౩. నీరుది; ౪. మధుమేహము. మూత్రకోశము, సం. వి. అ. స: క్లోమము. (తె.) — ఉచ్చబుద్ధ, నీరుతిత్తి. మూత్రపిండము, సం. వి. అ. స: ౧. (కిప్పీన్): చూ, వృక్క. 2. మూత్రఫల, సం. వి. అ. శ్రీ. చేతిదోస: చూ, దోస. మూత్రము, సం. వి. అ. స: ఉత్పము, ఏకాంగులము, కిల్కము, కాంజలము, గుహ్యవిష్యందము, జలము, ప్రసావము, మేహము. (తె.) — ఉచ్చ, కాలమడి-కాల్మడి, నీరు, నీరు ముట్టు. తద్వి. — ౧. ఆవు ఉచ్చకు — గోంబు, గోజలము, గోద్రవము, గోవిష్యందిము, గోమూత్రము, గోవిరేచనము, పందితము; ౨. విడువదగిన మూత్రమునకు. — మీథము, మూత్రితము; అం. 2: చూ, లక్షణాంగములు. (ఉచ్చ) — పురుషునకు-విరివిగ దక్షిణావర్తముగ నొకధారయైన రాజగు. రెండుధారలైన దరియగు. బహుధారలైన దరిద్రుడగు. ద్వయము క్తమైన సుఖియగు. విశిష్టమైన దరిద్రుడగు.) మూత్రరంధ్రము, అం: చూ, రంధ్రములు. మూత్రల, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, మూత్రఫల\*. మూత్రించు, సం. అ. క్రి: చూ, కాలమడుచు. మూత్రితము, సం. వి. అ. స: చూ, మూత్రము. మూత్రితుడు, సం. విణ. నీరు (ఉచ్చ)విడిచిన వాడు. మూదల, దే. వి. (మూల+తల) తారకాణ: చూ, రుణపు. మూదలించు, దే. స. క్రి. 1; చూ, తారకాణించు. హరి. ఉ. 6. అ. 238: కళా. అ. 197: చూ, హెచ్చరించు. 1. మూదలిక, దే. వి: చూ, రూ-మూదల. మూదేవి, వా. వి: చూ: పెద్దమ్మ. 1. మూన, దే. వి. 1. వత్తగాలితముచేయగా రాలకనిలిచినది: 2. రాగులు, ఆముదాలు, మేలురాసికాగా మిగిలినపొట్ట: 3: చూ, మూగబోతు. మూను, దే. స. క్రి. వత్తగాలితముచేయు. మూన్నాళ్ళపట్టవగలు, జా. మూ:డురోజుల మధ్యాహ్నము, స్వల్పకాలము. “మూన్నాళ్ళపట్టవగటి నీరికే వట్టవగములు లేవు.” (ధర్మరాజుసూయము.) మూన్నాళ్ళముచ్చట, జా. — వై. — మూన్నాయి, దే. వి: చూ, రూ-మున్నాయి. మూయి, దే. వి. అర్జుణులు: చూ, స్థగనము.

మూయి, దే. స. క్రి. కప్పు, మూతపెట్టు (అని కొందలు): చూ, స్థగనముచేయు. మూయుట, దే. వి. కప్పుట: చూ, స్థగనము. మూర, దే. వి. 1. రెండుజేనల కొలది: చూ, హస్తము; విణ. 2 విడువైనది: చూ, సోగ. 3. మూరకోక, దే. వి: చూ, బాడుచావు. మూరకోల, వా. వి. అరగజముబద్ధ. మూరతము, వై. వి. = ముహూర్తము: చూ, ముహూర్తము. మూరిణోపు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, విజృంభించు హరి. ఉ. 4, అ. 45; 2: చూ, సందడించు; 3: చూ, వర్షిల్లు మార్క. 6, అ. 235; 4: చూ, సిద్ధించు. మార్క. 7, అ. 185; 5: చూ, నశించు, భాగ. 8, సగం. 135. మూరు, దే. అ. క్రి: చూ, సందడించు వి. పు 7, అ. 100. మూరుకొండ, ద్వ. వి. రూ-మూర్కొండ: చూ, రూపగంధ\*. మూరుకొను, దే. స. క్రి: చూ, రూ-మూర్కొను. మూరుకొనుట, దే. వి: చూ, రూ-మూర్కొనుట. మూరుతము, వై. వి. = ముహూర్తము: చూ, ముహూర్తము 1-2. మూరెడు, దే. అవ. మూరప్రమాణము. మూర్కొండ, ద్వ. వి: చూ, రూ-మూరుకొండ\*. మూర్కొను, దే. స. క్రి. (రామా. 4, అ. 68): రూ— మూరుకొను, మూచూచు, పట్టు. (సం.) — ఆప్రమాణము. మూర్కొనుట, దే. వి. రూ-మూరుకొనుట — మూచూచుట. (సం) — ఆప్రమాణము. మూర్తము, సం. విణ: చూ, మూర్త్యము. మూర్త, సం. విణ. = మంకు, మొఱకు. మొఱకుడు-మొఱకు: చూ, స్త్రాణుడు. మూర్తాడు, సం. విణ — వై. — మూర్పు, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. రోగాదులచేత స్మృతిద్రవ్యుట: చూ, సొమ్ము; అం 2: చూ, దళావస్థలు; 3: చూ, ద్వాదశావస్థలు; 4: చూ, అవస్థలు. మూర్పున, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. సంగీతమునందు క్రమముగా సప్తస్వరములయొక్క ఆరోహణవరోహణములు: చూ, స్వరము. 2; అం. 2: చూ, అష్టాదశవదార్థములు. మూర్పునొందుట, అం: చూ, మనస్తాపస్థలు. మూర్పాడు, సం. విణ. మూర్పురోగము గలవాడు, ప్రయాణపు బడలికలోనగు వానిచే సొమ్మునీలినవాడు (అని కొందలు): చూ, సొమ్మునీలినవాడు. మూర్పుతుడు, సం. విణ. 1. — వై. — 2: చూ, మూర్త; 3. వృద్ధిబొందినవాడు. మూర్పుల్లు, సం. అ. క్రి: చూ, సొమ్మునీల్లు. మూర్తము, సం. విణ: చూ, రూ-మూతము. 3. మూర్తము, సం. విణ. 1. గట్టిది: చూ, బెడిదము. 5; 2. మూర్పురోగము గలది; 3. స్వరూపము గలది: వై. వి. రూ-మూరుతము. (1): చూ, ముహూర్తము. 1; (2): చూ, ముహూర్తము. 2.

మూర్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1: చూ, శరీరము; 2. కారిన్యము: చూ, బెడిదము. 5; 3. ప్రతిమ: చూ, హరిదే 3; వా. బ.

4 బట్టలసంఖ్య. “మూర్తులెన్ని?”; 5. దేవుని స్వరూపము. మూర్తిమత్తు, సం. వి. తే. న. గట్టిది: చూ, బెడిదము 5. మూర్తుడు, సం. విణ: చూ, మూర్త్యాదులు.

మూర్తులు. అం. 1: వృద్ధివి, అస్ప, తేజము, వాయువు, ఆకాశము, సూర్యుడు, చంద్రుడు, సోమయాజి. (8); 2: బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరుడు. (3)

మూర్తజకరంజము, సం వి అ. పుం: కేదారశృంగము, (కె.)-బోదారసింగి\*.

మూర్తము, సం. వి. న్. పుం: చూ, మూర్తి. 1.

మూర్తములు, అం. (మూర్తస్యములు) ము-మూ-ర-అ-ష-ట వర్గములు.

మూర్తాభిషిక్తుడు, సం. వి అ. పుం. 1. త్రితీయుడు: చూ, రాజు 1; 2. చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1; 3. మంత్ర: చూ, సవిత్తుడు. 1; వా. విణ. 4. శిరస్సునందు అభిషేకము చేయఁబడువాడు.

మూర్తి, సం. వి. ఆ. శ్రీ, చాగ\*: చూ, ప్రస.

మూల, సం. వి అ. శ్రీ. 1. మూలానక్షత్రము: చూ, రిక్క: దే. వి. (1) రెండుదిక్కుల నడుమ: చూ, హరిత్తు. 1. తద్వి. — మాటుమూల. (చూ, ఏంగిలు, కోణము. 1.);

(2) గొంది: చూ, హరిత్తు. 1; (3) కొప్పు: చూ, వేనలి.

మూలకము, సం. వి. అ. పుం. న. = ముల్లంగి\*: చూ. హిలమోచిక; 2. ములుగు: చూ, బొక్కనము.

మూలకర్మము, సం. వి. న్. న. కర్మణము, చిల్లింగి: చూ, హింసాకర్మము.

మూలక్రిమిన్యాయము, న్యాయ. వేరుతో పురుగుబుట్టిన చెట్టు తయు చచ్చుననురీతి.

మూలగ, దే. వి. నెనడు: చూ. మజ్జ. 2.

మూలదుంప, మి. వా. వి. (మూలము + దుంప) 1. మొదటి గడ్డ: 2. మొదటి కారణము.

మూలదేవి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఒక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మూలదేవుడు, సం. వి. అ. పుం: ఉగ్రవేనజుడు, కంసుడు. కర్ణిమకుడు, కలాంకురుడు, మూలభద్రుడు.

మూలధనము, సం. వి. అ. న: చూ, సంధిమొదలు. మూలసున్నవాని ముంగిటఁబెట్టుట. లో. ఎనుటఁబెట్టుట ‘మూల

సున్నవాని ముంగిట బడవైచి.” (కుచేరోపాఖ్యానము) మూలఫల, సం. వి. ఆ. శ్రీ. (తె.)—కొమ్మన గొలిమిడి\*:

చూ, మొగవీర.

మూలబంధము, సం. వి. అ. పుం: (తె.)-పుట్ట, పునది.

మూలబలము, అం. (స్వవక్తమువారు): చూ, అహిభయము.

మూలభద్ర, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఒక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మూలభద్రుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మూలదేవుడు.

మూలము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేరు. 1; 2. మొట్టమొదట దుంప: చూ, సహస్రవృక్షము; 3. ఊడ: చూ, శఫ. 1; 4.

మొదలు: చూ, హద్ద; 5: చూ, సంధిమొదలు; 6: చూ, సమీపము. 1; 7. అపవరద\*: చూ, సూరిణము; వా. 3. పద్మకావ్యము: 9. అనలుసంగి; అం. 10. మూలా నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౧౦; 11: చూ. బంధకములు.

మూలమట్టము, దే. వి. గోదల మూలము సరిమాటెట్ల మూడు మూలల మట్టపు వలె: చూ, సహుడు.

మూలముట్టు, మి అస్య. క్రి. వి. అ. మూలము. స్థా. 3. అ. 1; 4. మూలమేలు నేర్పరి. దే. వి. చూ, నిర్మరి. 2.

మూలరొగి, సం. విణ. ములురొగిము గలవాడు: అర్హము. మూలరా, దే. వి. రూ-మూలదాయి, పుట్రము. పు. 2, ఆ,

58: చూ, రత్నిములు. 1.

మూలదాయి, —పై.—

మూలబేడు, దే. వి. చూ, నిర్మరి. 2. అర్హ. సు. కా. 41. మూలలు, లం: చూ, హరిత్తు. 1, (చూ, మూల 1.)

మూలవాటు, దే. వి. అయిమూల-బమూల, (సం.)—అయి దిశము, విదిక్కు: చూ, హరిత్తు. 1.

మూలసంక, వా. వి. పిలక-పిలు-పిల్క, మొటిమ, మొలక-మొల్క. (సం.)—అర్హము-అర్హస్య, గుడకీలము-గుడ

కీలము, గుదాంకురము, దుర్నామము, (వా) మూలశంఖ. (చూ, రొగము. 1.)

మూలస్వతులు, అం. (స్వతులు) (చూ, పర్వతాక్షము: మన(స్వాయంభువ), బృహస్పరి, వశిష్ఠ, కశ్యప, భారద్వాజ, గౌతమ, యాజ్ఞవల్క్య: భృగు (ఉశన), నారద, కపిల, సరాశర, వ్యాస, కార్యాయన, అపస్తంబ, ఆశులాయన, కణ్వ, అత్రి, హరీత స్వతులు. (18) (చూ, ద్వితులు).

మూలాధారము, అం. గుడస్తానమునందుండెను నామలకాధార మైన చక్రిము: చూ, చక్రిములు.

మూలిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1: చూ, మందాక\*: 2 = మొలక: చూ, మొక్క. 1.

మూలికుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. వృక్షమూలమునం. గూర్చుండి తనముచేయుటయే ప్రతముగాఁ గలవాడు: చూ,

వ్రతి. 2; అం. 2: చూ, గతిభేదములు.

మూలుగు, దే. వి: రూ - మూలు. 1. రూ-ములుగు: పీడాధ్యని కుంభనము: చూ, స్వరము. 2; 2: (సం.)—అంబుదఫలి,

అనీలయష్టిక, క్షీణిని, ప్రసాదని \*: అ. క్రి. 3: చూ, రూ-మూలుగు. 3: 4: చూ, రూ-ములుగు. 4.

మూలుగులు, దే. వి: బ, చూ, మూలుగులు.

మూలేచిన్నే కుశ్రకాళో శ్రవోహః, న్యాయ. వేరుగొట్టివేయఁగాఁ గొమ్మలెట్లు మొలచును:

మూలు, దే. వి: ఆ. క్రి: చూ, రూ-మూలుగు 1-2-3-4.

మూల్కము, సం. వి అ. పుం. = మొల్లము. విలువ: చూ, వెల 1.

మూవ, పై. విణ: = 1. మూక: చూ, రూ-మూగ. 3; దే. వి.

2 = చూ, రూ-మువ్వ. 1; 3: చూ, రూ-మువ్వ. 2.

మూపురు, దే. న: చూ, రూ-మూగురు.

మూప, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = మూస: చూ, మూస. 1.

మూవకవర్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: ఎలుకజీడి \*: చూ, సుతశ్రేణి.

మూవకము, సం. వి. అ. పుం: = మూసకము: రూ-మూపికము,

1. అవి, ఆభినకము, ఆభువు, ఇలి, ఇలికము, ఉండురము-ఉండురువు-ఉదురువు, కర్వము, కాండము, కాచిపుము. ఖనకము, కుహనము, గర్జుటము, చండువు, తుటుము, దీన, విలేళయము, రంధ్రబుభువు, వృషము (తె).—మూసకము, ఎలక-ఎలికె-ఎలుక, గోడదొల్లు-ఎప్రోడ, త్రాళ్ళరాసిగాడు, రాళ్ళరాసిగాడు, బొక్కిలాడు, లాంగదాగుడు. తద్విశేషములు. ౧. చిట్టెలుకకు. అంజలిక, గిరిక, బాలిమూషిక. (తె).—అరిపె. చిట్టెలుక, చూరెల్కు; ౨. పందికొక్కునకు. రూ-మూషికము, ఆభువు, ఉండురము-ఉండురువు-ఉదురువు, ఖనకము-భానకము, గర్జుటము, గృహభూదారము, దీర్ఘదేహి, రోమశము. (తె).—కొక్కు, పందికొక్కు, మూసకము; ౩. రాజమూషకమునకు. రాజమూషకము. (తె).—ఎల్లెలుక-ఎల్లెల్లె, గరిమిడి, రాళ్ళరాసిగాడు, వెల్లెయెలుక-వెల్లెలుక; 4. చుంచునకు. అంజలిక, గంధమూషి, గంధమూషికము, గంధకుండిని, గంధాభువు, చిక్కము, చుంచందరి-చుంచందరి (తె).—కంపెలుక, కల్లెలుక-కల్లెల్లె, చుంచు, చుంచెలుక, చుంచు, చుంచెలుక, చెంచు, మూగేలు. (మిగతవానికి “చూ, వృషము. 3.”)

మూషకాహిమంజూషాన్యాయము, న్యా. ఎలుకపాముగల పెట్టెయందేమో కలదని కొఱికి పాముచే దినబడె ననురీతి.

మూషకము, సం. వి. అ. న. చూ, మిరియము.

మూషికము, సం. వి. అ. పుం = మూసకము. 1 ఎలుక: చూ, రూ-మూషకము; 2. పందికొక్కు: చూ, రూ—మూషకము. ౨.

మూషికాంచమడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వినాయకుడు. మూషితము, సం. విణ. రూ-మూషితము: చూ, హృతము. మూస, వై వి. 1=మూషా: క్రోవి. (సం.)-అంగర కర్పరము. అగ్నిష్టము, తైజసావర్తిని, ప. మూతద్వి-౧. అంధమూష. వా. 2: చూ, మూగబోతు.

మూసకము, వై. న. = మూషక: చూ, మూషకము.

మూసనమురికి, దే. విణ: చూ, వ్రాతె.

మూసిక, దే. వి. మంగళసూత్రమునందు తాళిబొట్టనకు ఈవలావల గ్రుచ్చికట్టుకొనెడు నానుక్రోవి. నీలా. 1, అ. 102. మూసిగంతలు, దే. వి. బ. కనుమూసిగంతలు: చూ, బాలకీడ. మూసినముతెము, జా. ఎక్కువజాగ్రత్తగా నుండుట. “మూసినముతెమై వెలుగు ముద్దుకుమారునిమీద” సారం. 3, అ. 53.

## మృ

మృగణ, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, వెదకుడు.

మృగత్పక్ష, సం. వి. అ. స్త్రీ: రుల-రూలి, మరీచిక. (తె).—ఎండమావులు.

మృగదంశకము, సం. వి. అ. పుం: 1. కుక్క: చూ, కనకము; 2. పిల్లు: చూ, వెలుగుబండి.

మృగనాభి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, మృగమదము.

మృగపాలిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: కమ్మెట్టి: చూ, మార్జాలము. మృగపుత్రము, అం: చూ, ఆకాశచారులు.

మృగబంధని, సం. వి: ఈ. స్త్రీ: మృగములబట్టువల: చూ, వాగుర. మృగమదము, సం. వి: అ. పుం: = మెకపుటాము: 1. అండజ,

కస్తూరి, కామాంధ, కురంగనాభి, గంధకేలిక, గంధచేలిక, గంధధూళి, గంధవంతము, దర్పము, నాభి, నాభిజము, మదము మదాహ్వాము, మృగనాభి, శ్వేతము, శ్వేత

మృగాండజము. (తె) — ఇట్టిగోరజము, కస్తూరి, జింక పొక్కిలి, మదము, మెకపుటాము. తద్వి. — ౧ (తె).—

కస్తూరివీణియ: (మిగతవానికి “చూ, శ్వేతమృగాండజము.”) మృగమదవాస, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, కస్తూరిమలిక.

మృగము, సం. వి. అ. పుం 1 = మెకము-మెగము. నాలుగు కాళ్ళ జంతువు: గయము, వకువు. (తె).— మెకము—

మెగము. తద్వి-౧ వకుకులమునకు. (చూ, వసులము)

౨. ప్రాయపువకువునకు. బర్కరము; ౩. వ్రేలునకుం జిక్కిని పకువునకు. (తె).—గడిమెకము; ౪. మృగవిశేషములు. కాశ్యపము, ఖరాకము, పార్వణము. ఇత్యాది (“చూ, సింహము”); 2. జింక: చూ. హరిణము, 1; 3. అడవి

యందు తిరిగెడి యేనుగు: చూ, హస్త; 4. మృగశీర్షము: చూ, రిక్క; 5: చూ, మృగణ: 6: చూ, మృగయ. 1; 7: చూ, వేడికోలు; అం. 8: చూ, గజజాతులు.

మృగమోహము, అం. (ఇది అధమము): చూ, మోహచతుష్టయము.

మృగయ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, వేట. 3; 2: చూ, మృగణ.

మృగయుడు, సం. వి. అ. పుం: 1. బోయ: చూ, వ్యాధుడు. 1; 2: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3: చూ. వేటకాడు.

మృగరాజ, వా. సం. వి. న్: పుం: చూ, సింహము. 1. మృగరిపువు, సం. వి. ఉ. పుం. — వై. —

మృగరోమజము, సం. వి. అ. పుం: మృగరోమములచేత: జేయఁబడినకాలవ, రాంకవము; చూ, వస్త్రము.

మృగవదజీవుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మృగయుడు 1-3 మృగవాహనుడు, సం. వి. అ. పుం: జిం: రౌతు: చూ, వాయువు.

మృగవృషము, సం. వి. అ. న: చూ, మృగయ. 1. మృగవ్యాధుడు, అం: చూ, రుద్రులు.

మృగశిర, సం. వి. అ: (స్త్రీ) = మీసర. రూ. మృగశిరము—మృగశీర్షము: చూ, రిక్క. 1—౫.

మృగశిరము, సం. వి. న్: న. = — వై. — మృగశీర్షకము, అం. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము 1

మృగశీర్షము, సం. వి. అ. న. = 1: చూ, మృగశిర: అం: 2: చూ, అభినయహస్తములు.

మృగస్యామి, సం. వి, ఇ: పుం. = మెకములసామి; చూ, సింహము. 1.

మృగాంకుడు, సం. వి. అ. పుం: జింకతాలుపరి, చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు

భూమి. 1—౨౨; 2. మన్ను; చూ, భూమి. 1—౨౨  
 మృత్యు, సం. వి. చ. శ్రీ. = మృత్యు. —పై—  
 మృత్యుంజయుడు, సం. వి. అ. పుం. వి. ద్రిగం. చూ, పుం. 1  
 మృత్యుఫల, సం. వి. అ. శ్రీ. అరణి \* : చూ, పుం. 2.  
 మృత్యువీజము, సం. వి. అ. న. చూ, వేదపు. 1.  
 మృత్యువు, సం. వి. ఉ. పుం. న. = మన్ను. 1. చోరు; చూ,  
 సాపు; పుం. 2. ముండాదిశవర.  
 మృత్యు, సం. వి. అ. శ్రీ. = మన్ను. 1. మంచిమన్ను; చూ,  
 భూమి. 1—౨౨; 2. రాగరిమన్ను; చూ, భూమి. 1—౨౨.  
 మృత్యు, —పై—  
 మృత్యు, సం. వి. అ. న. చూ-మృత్యు; చూ, మృత్యు.  
 మృదంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. = మద్యం; చూ, దీప; 2.  
 తప్పెట; చూ, వీణ; 3. నడు; చూ, నడుము. 2; 4.  
 నెదురు \* : చూ, వేదపు. 1.  
 మృదుత్వతరం (రూ) మృదుస్వతీక్షణ, న్యా. మృదువై నది  
 తీక్షణముగానుడును (మెత్తనపులి అన్నట్లు)  
 మృదుత, అం. చూ, నఖతములు.  
 మృదుత్వము, సం. వి. చ. పుం. చూ, బుజవత్తిరి \*.  
 మృదుద్రుమము, సం. వి. అ. పుం. 1 గోగు \* : చూ, వ. గోగు.  
 అకరోటు 2. అక్రోటు (అక్రోటువంతు);  
 మృదులము, సం. వి. వి. మెత్తనిది; చూ, మృదువు. 1.  
 మృదువు, సం. వి. 1. = మెదుకు, మెత్తనిది; చూ, నుకు  
 మారము. 2; 2. చూ, సోమరి.  
 మృద్వలన్యాయము, న్యా. మట్టికుండ తేలికగా బ్రద్దలగుననుతి.  
 మృద్వంశము, అం. 1: చూ, వృద్వంశములు. ౧౯; 2: చూ,  
 వృద్వంశములు. ౪౭.  
 మృద్విక, సం. వి. అ. శ్రీ. రూ-మృద్విక. ద్రాక్ష \* : చూ, స్వాదుఫల  
 మృద్విక, —పై—  
 మృదము, సం. వి. అ. న. చూ, రూ-మృతము.  
 మృష, సం. అన్య. బొంతు; చూ, వికతము.  
 మృషావారము, అం. చూ, కళలు.  
 మృష్టము, సం. వి. వి. కడుగుబానిసగువానిచేత గరగరికై నది;  
 చూ, శోధితము. “మృషాన్నము.”

ಮೈ

మెండ్. వై. వి. = మేచ్చ. తురక, మహచ్చుకీయుడు: చూ, మేచ్చుడు.  
మెండియము, దే. వి. రూ - మెండెము. చూశుడు ప్రేంవేసి  
కొనెడి యుంగరము: చూ, హవళిక. 2 (భూషణము. 2.)  
మెండీడు, దే. వి. (మెండెము + ఈడు.) చూపుడు ప్రేయి:  
చూ, వేలు. 2.  
మెండు, దే. వి. 1: అధికము: చూ, హేచ్చు. 2; 2. అతిశ  
యము. స్వా 3, ఆ. 28: చూ, హేచ్చు. 2; 3: చూ, మిట్ట  
1: విణ. 4. అధికము: చూ, హేరాళము.



మెండుకొను, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు; శశాం. 2. అ. 90:

చూ, సందడించు; 2. చూ, విజృంభించు; 3. నిండుకొను.

ఉ. హరి. 5, అ. 84: చూ, సంపూర్ణమగు; ప్రే. 4. మెండుకొలుపు.

మెందెము, దే. వి: చూ, రూ-మెండియము.

మెందొడ్డు, దే. అ. క్రి: (మెండు + ఒడ్డు) ఎదిరించు. శశాం.

4. అ. 32: చూ, వక్రమగు.

మెంతి, వై. వి. = మేంధి. కుంచిత \*: చూ, మేంధి \*:

మెంతిమట్టిగ, వా. వి. చల్లండి, తిమ్మనము, తేమనము, సిగర-సిగరి: చూ, మట్టిగ.

మెంతులు, వై. వి. బ = మేంధి: చూ, మెంతి.

మెంబరు, వా. వి: చూ, సభికుడు.

మెకపుటాము, వై. వి. = మృగమద: చూ, మృగమదము అచ్చ. అ, కాం. 10.

మెకము, వై. వి. = మృగ. 1. రూ-మెగము: చూ, మృగము.

1: 2. జింక, అచ్చ. ఆర, కాం. 37: చూ, మృగము. 2.

మెకములకొలముసామి, వై. వి: చూ, మెకములతోడు.

మెకములతిండి, ద్వ. వి: 1. చూ, మృగాజీనము; 2. చూ, పెద్దపులి.

మెకములతోడు, ద్వ. వి. మృగేంద్రుడు: చూ, సింహము.

మెకములసామి, వై. వి. = మృగస్వామి. -పై—

మెకమెకపడు, ద్వ. అ. క్రి. గర్వించు: చూ, హంకరించు.

మెకమెకపాటు, ద్వ. వి. 1: గర్వము. స్వా. 3, అ. 38: చూ, హంకారము; 2. ఆడలి యోధునట్టి యాత్రి.

మెక్కు, దే. న. క్రి: తిను, చూ, భక్షించు.

మెగము, వై. వి. = మృగ: చూ, రూ-మెకము. 1—2.

మెగ్గ, దే. వి. ఊట: చూ, నెలయాట.

మెచ్చ, దే. వి: 1. శ్లాఘన: చూ, స్తోత్రము; 2. ప్రేమము:

చూ, స్నేహము; 3: చూ, బహుమానము; 4: చూ,

శ్లాఘ్యము; న. క్రి. 5: చూ, శ్లాఘించు: 6: గణించు: చూ,

లక్ష్యపెట్టు; ప్రే: 7: మెచ్చించు-మెప్పించు.

మెచ్చలచెట్టు, దే. వి: చూ, పెట్టుకెట్టు.

మెచ్చలాడి, దే. వి. (మెచ్చలు + ఆడి) 1. మెచ్చకొనఁ

దగిన ఆడుది ఉ, రా. 5, అ. 248: చూ, స్త్రీ: విణ. 2.

మెచ్చకొనఁదగినది.

మెచ్చలాడు, దే. విణ. (మెచ్చలు + ఆడు) మెచ్చకొనఁ

దగినవాడు.

మెటిక, దే. వి: రూ-మెటిక-మెటిక. తంతియ: చూ, సోపానము మెటికకాయ, వా. వి: గోరుచిక్కుడుకాయ, (రాయలసీమలో వాడుక.)

మెటికె, దే. వి: 1. చూ, రూ-మెటిక; 2. కిక్కు విణుగుటచే

కలుగుధ్వని: చూ, స్వరము. 2: 3. పాదము: చూ, హజ్జి.

మెట్టి, దే. వి: 1. చూ, భూమి. 1: 2. చూ, వర్షతపము; 3:

చూ, మెటికె. 3: 4. నీరాసలేక పందెంచేసు, మెరక.

పొలము: చూ, భూమి. 1.

మెట్టిజీలుగు, దే. వి. ఒకనస్యము: చూ, నస్యము. 1.

మెట్టితమ్మి, ద్వ. వి: చూ, నేలతమ్మి \*.

మెట్టిదామర, —పై—

మెట్టినాగలి, వా. వి. మెరకను దున్నెడు నాగలి (చూ, ఓంపనాగలి.)

మెట్టిపంటలు, దే. వి. బ: చోడి, జొన్న మొదలగునవి.

మెట్టిపొంకండిములు, జా. నిరుపయోగమగు మాటలు.

మెట్టివంగ, ద్వ. వి. పెద్దవంగ \*: చూ, వంగ.

మెట్టివాల్పిట్ట, ద్వ. వి. రూ-మెట్టివాల్పిట్ట. కోడి: చూ, పుంజు.

మెట్టివాల్పిట్ట, —పై— అచ్చ. బాల. కాం. 8.

మెట్టిక, దే. వి: చూ, రూ-మెటిక.

మెట్టిల్లు, దే. వి: (మెట్టిన + ఇల్లు) ఆడదాని అక్షవారి యిల్లు: చూ, సదనము 1.

మెట్టియ, దే. వి: రూ-మెట్టె: చూ, మట్టియ. 2.

మెట్టు, దే. వి. 1. వీరాసోపానము: చూ, సోపానము: 2:

చూ, సోపానము; 3: పులి: ఓగు, పులిమట్టిగ: చూ, శుక్రము.

1: బ. 4. ఆకుచెప్పలు వసు. 5, అ. 77: చూ, సమ్మూళి

గలు; 5 సుంకము పుచ్చుకొనెడు మట్టము: చూ, స్థానము.

1. 6. కొండ: చూ, వర్షతము; 7. చిన్నకొండ: చూ, వర్ష

తము; 8. త్రొక్కుట. య. 2, అ. 56. “వాడు కాలితో

మెట్టుటనేర్చెను.”; 9. అనరు: చూ, సంకటము; 10. అం

తలయొక్క వెరసి: చూ, వెరసి. 1: న. క్రి: 11. మట్టు,

ఒత్తు: చూ, త్రొక్కు. 3.

మెట్టుల్రాలు, దే. వి. బ. తలల్రాలు. స్వా. 5, అ. 79: చూ, నేరల్రాలు.

మెట్టుకు, దే. ద్ర. 1. కుదకు, చివరకు; 2. మొత్తమునకు,

మెట్టువాలు, దే. వి. గంగ: చూ, నది.

మెట్టె, దే. వి. రూ-మెట్టియ: చూ, రూ-మట్టియ. 2.

మెట్టగుంటక, దే. వి. గుంట భేదము: చూ, హలము (పాపటము)

మెడ, దే. వి: 1. అటు-అట్టు, కుత్తిక-కుత్తుక-కుత్తిక-కుత్తుక

కాలికి, గొంతు-గొంతుక, పీక-పీకి-పీకె-పీకియ, బొండు

మెడకాయ. (నం).—ఈ కంఠము, కంధర-కంధరము

కంధి, కంబుపు, కుహరము, కృకము, గళము, గాత్రము

గిరి, గ్రీవ, ధమని, నిగరణము, ప్రగ్రీవము. తద్విశేష

ములు—౧: అంగిలి, లోకుత్తుక; ౨: అంటుమెడ, ఇటుక

మెడ, పొట్టిమెడ; ౩: (నం).—గల్వ; ౪: (నం).—కంబ

గ్రీవ; ౫: (నం).—గ్రీవ (“చూ, శిరము.”); అం. 2: చూ,

నఖతస్థానములు.

మెడకాయ, దే. వి. —పై—

మెడకొంకి, దే. వి. మెడముందటియడ్డయెముక: చూ, శల్మము.

మెడఁజుట్టుకొనుట, జా. అఱముకొనుట. “మెడఁజుట్టుకొనియె

నూరక.” పాండు. 5, అ. 225: “కొమ్మనీమెడఁజుట్టు కొ:

కున్నె.” రామ. 1, అ. 147.

మెడనూలు, దే. వి. బంగారుతెగెలపోరము: చూ, భూషణము. 2

మెదపాంపు, దే. వి. గ్రీవాగభాగము: పాంపు, మెదపంపు.  
మెదపంపు, —పై—

మెదపల, దే. వి. ఒకరకమువల; చూ, వల.

మెదపాలు, దే. వి. 1: చాకలర: చూ, రజకి; 2: చాకలవాడు: చూ, రజకుడు.

మెడిదము, దే. వి: ద్వని. య. 1: ఆ. 116: చూ, స్వరము. 2. మెడుద, నే. వి: చూ, మెట్టు 3.

మెణకరి, దే. వి: చూ, బ్రహ్మచారి. ఉ, హరి. 5, ఆ. 26.

మెణత, దే. వి: చూ, మెట్టె.

మెతక, వై. విణ. చూ, రూ-మెతుక. 1-2.

మెతుక, వై. విణ. రూ-మెతక. = మృదు. 1. మృదువై నది.

మెత్త: చూ, మెదువు. 1; 2. మందిము: చూ, మెదువు. 2.

మెతుకు, దే. వి. 1. అన్నము: చూ, సాదము (1); 2. అన్నముయొక్క కణము, సిక్తము: చూ, సాదము (1.)

మెతువు, వై. విణ. = మృదు: చూ, రూ-మెతుక. 1—2.

మెత్త, వై. వి 1: చూ, శయ్య. 1: 2. గుత్తిపుల్లము: చూ హయము: 3. పటపు: చూ, శయనము; 4. సాగరము మోనెడియెద్దుగంతటించి ఉండు; 5. పల్లకి మోయువారు టుజముపై వేసికొను దూదివేరి కట్టిన విళ్ళ: మారుగులు—మూలుగులు; విణ. 6: చూ, మెతుక. 1.

మెత్తబడు, వై. ఆ. క్రి. (మెత్తన + పడు) 1. మృదువగు. భాగ. 7, స్కం. 288; 2. నవ్రమగు. విణ. 3, ఆ. 107; భార. విరా. 2, ఆ. 54: చూ, వంగు: వా. 3. చిముడు: చూ, ముద్దకిట్టు.

మెత్తబడుట, దే. వి లొంగిపోవుట. భార ఉద్యో. 3, ఆ. 199

మెత్తబాటు, వై. వి. 1. మృదుత్వము: చూ, సుకుమారము. 2; 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1.

మెత్తబాటు, ద్వ. ఆ. క్రి. (మెత్తన + పాటు): చూ, మెత్తబడు. 1.

మెత్తగిల్లు, వై. ఆ. క్రి: మెత్తనగు.

మెత్తడము, దే. వి. మెత్తుట.

మెత్తడి, దే. వి. ఒకచోట: చూ, మత్స్యము. 1.

మెత్తన, వై. వి. 1. = మృదు. మార్దవము: చూ, మెత్తబాటు. 1; 2. చూ, శాంతి. 1. హరి. పూ. 3, ఆ. 148; విణ. 3. మృదువు: చూ, సుకుమారము. 2: క్రి. విణ. 4: తిన్నగా: చూ, మెల్లి. 3.

మెత్తనిది, వై. విణ: చూ, మెత్తన. 3.

మెత్తపఱచు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ. ఉను. 5.

మెత్తర, దే. వి: చూ, ముత్తర.

మెత్తినగోడ, ద్వ. వి: బొమికలగోడ. (సం)- ఏడుకము— ఏడుకము.

మెత్తు, దే. వి. 1. మన్నులోనగువాని దళముగా పూసిన పూత: అలుకుట. (సం)— ఉపలేపనము, గోమూళము; ప. క్రి. 2. మన్నులోనగువాని దళముగా పూయు, అలుకు-అల్పా: చూ, లేపనముచేయు.

మెదడు, వై. వి. = మేదన. తలయందుండు క్రొవ్వ: క్రొవ్వ. (సం).— మన్త్రికము మేదస్సు. (ఇది చిన్న మెదడు,

పెద్ద మెదడు అని భావించు.) (చూ, రరము. 1.)

మెదరిక, దే. వి. మెదలుట.

మెదలు, దే. ఆ. క్రి. కాంచెము చరించు: చూ, నరించు: 2: చూ, సంవరించు.

మెదలుచు, దే. ప్రే. విలంబము: చూ-మెదలు.

మెదల్చు. —పై—

మెదింపు, వై. స. క్రి: = మృదు. రూ-మెదింపు. చ్చి. 2, ఆ. 26: చూ, చచ్చుకొను.

మెదికాళ్ళు, దే. వి మెదికాళ్ళు.

మెదుక, వై. వి: 1. చూ, వికక; 2. చూ-చుడు. పాండు. 5, ఆ. 61: చూ, సోమరి; 3. మందము: చూ, విలంబము. 1

మెదుకగాను, చ్చి. ఆ. క్రి. వికకట్టు హరి. పూ. 5, ఆ. 148.

మెదుకు, వై. వి = మృదు (దే అని రక: చూ-రూ-మెతుకు.

మెదుగు, దే. ఆ. క్రి: 1. చింగు-చంగు; 2. నలగు: చూ, నడవదమగు.

మెదుగుడు. దే. వి ప్రాంతబ్ధి, పాండు. 2, ఆ. 19: చూ, వత్తము.

మెదుచే, వై. స. క్రి: = మృద్ మర్క: చూ, మెదింపు. కారి. 7, ఆ. 5: ఉ, హరి. 5, ఆ. 76

మెదువు, దే. ప్రే. మెదుగుడేము. పాండు. 5, ఆ. 21.

మెదువు. వై. విణ. 1. = మృదు: చూ, మృదువు. 1; 2. మందము: చూ, మెదుక. 3.

మెనువు, దే. స. క్రి: కవ్వముతో ఎనుదే.

మెప్పు, దే. వి: 1. చూ, మెచ్చు. 1; 2. చూ, మెచ్చు. 2: 3. వరము. అచ్చ. ఆర, కాం 21. చూ, వరము. 3.

మెయి, దే. వి. (రూ-మయి-మై-మే-మే ను.) 1. దేహము. హరి. ఉ. 10, ఆ 78: చూ, శరీరము 2: చూ, సార్వము.

2. కళా. 1, ఆ. 162; 3. చూ, విదము. 1; 4. చూ, వెండి; అప. 5. కొన్నియెడల ర్పతీయా విభక్తి యందు

వచ్చెడు ప్రత్యయము (ఉదా: అలుకమెయి, వలముమెయి)

మెయికొను, దే. ఆ. క్రి. రూ-మయికొను. 1: చూ. సమ్య

తించు: 2. కలుగు. తో. 1. ఆ. 103: చూ, సంభవించు;

3. పొందుపడు: చూ, సరిపడు. 1; స. క్రి. 4: చూ,

సమ్యతించు. భార. ఆను. 4, ఆ. 202.

మెయికోలు, దే. వి: చూ, రూ-మయికోలు,

మెయితాణపు, దే. వి: చూ, రూ-మయితాణపు.

మెయిపాలు, దే. వి: సమభాగము.

మెయిమలుపు, దే. వి: చూ, మూర్చ. 1.

మెయిమరుగు, దే. వి: కవచము. (రూ-మెయిమరుపు-మెయి

మర్క — మెయిమలుపు — మేమరుగు-మేమరుపు-మే

మర్కు-మేమలుగు): చూ, వారవారము.

మెయిమరువు, —పై—

మెయిమర్పు, —పై—

మెయిమఱపు, దే. వి: చూ, రూ-మయిమఱపు.

మెయిమఱువు, దే. వి: చూ, రూ-మెయిమరువు.  
మెయిమెయి, దే. వి. విణ: చూ, రూ-మయిమయి.  
మెయివడి, దే. వి. విణ. రూ-మెవడి: చూ, రూ-మయివడి.  
మెర, దే. అవ్య. ప్రశంసనార్థకము: చూ, సేవాసు.  
మెరక, వై. వి.=మరుక: చూ, భూమి. 1—౪౦.  
మెరమెర, దే. వి. 1: చూ, సంశయము; 2. మనోవ్యధ:  
చూ, శోకము; 3: చూ, భేదము. 2.

మెరమెరవడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సంశయించు.  
మెరమెరరాడు, దే. అ. క్రి: చూ, భాదవడు.

మెఱుగు, దే. వి. 1. మించు: చూ, విద్యుత్తు: 2. అధికప్రభ:  
చూ, వెలుతురు. 1.

మెఱువ, దే. అ. క్రి. తథ్యక్కని ప్రకాశించు. ఉ, హరి. 3. అ.  
144: చూ, హఠణిల్లు.

మెఱుపు, దే. వి: చూ, మెఱుగు. 1—2. (విద్యుత్తునకు —  
సాంధు. 4, అ. 288.)

మెఱుపుదీగ, ద్వ. వి. 1. జ్యోతిష్వత్తిలత\*: చూ, మానేడు;  
2 తీగవంటి మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు.

మెఱుము, దే. వి. 1: చూ, పిల్లిమెఱుము. 1. జై. 3, అ.  
103; న. క్రి. 2. నాదిన శల్యాధికము ఇటునటు మెదల్చు.

మెఱుమెచ్చు, దే. వి. (మెచ్చు+మెచ్చు) మిక్కిలిమెచ్చు,  
పా. 1, అ. 118.

మెఱుము, దే. అ. క్రి. 1: చూ, ప్రకాశించు; 2: చూ, వెలువడు;  
అం. ప్రే. 3, బయలుపఱుచు.

మెఱువడి, దే. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2.  
గౌరవము: చూ, నన్మానము; 3: చూ, విజృంభణము.

భాగ. 8 సగం. 399; 4: చూ, రూ-మెఱువణి; 5. చేవ;  
చూ, సైర్యము. 1; 6: చూ, సామర్థ్యము. ఉ, రా. 4,

అ. 291; విణ. 7. ప్రకాశితము. విక్ర. 6. అ. 64.

మెఱువడివోవు, దే. అ. క్రి: రూ-మెఱువణివోవు, ఊరేగు.  
మెఱువణి, దే. వి: రూ-మెఱువడి, ఊరేగింపు, ఏగుపెట్టి.

మెఱువణివోవు, దే. అ. క్రి: రూ-మెఱువడివోవు.  
మెఱుకలు, దే. వి. బ. పొట్టుపీడిపీడని బియ్యము. రూ-మెఱుకులు:

చూ, సేనఁబ్రాలు (బియ్యము).  
మెఱుకె, వా. వి. అందఱికంబెను అధికుడు. “వీడు తన  
తరగతిలో మెఱుకె.”

మెఱుయ, దే. వి. గుండ్రాయి: చూ, రాయి.  
మెఱుయెడు, దే. విణ. చరించనివాడు: చూ, రూ-మడియెడు.

మెఱుయత, దే. విణ. చరించనిది: చూ, స్థావరము. 3.

మెఱుగు, దే. వి. (రూ=మెఱుగు—మెఱుపు—మెఱుము—  
మెఱుపు) 1: చూ, విద్యుత్తు; 2. కాంతి, అం, పదా. సు.

22: చూ, వెలుతురు. 1; 3. కిరణము: చూ, హోయనము.  
2; 4. ప్రభ. అం. టా. ప్ర. 32: చూ, వెలుతురు. 1; 5;

అధికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1; 6. నెయ్య మొదలైనవాని  
జిడ్డు, పమురు: చూ, స్నేహము; వా. 7. బంగారు వెండి

లోనగు పగలకు పెట్టు తఱుకు; 8. వేషములు లోనగువాని

వైగోటు. “సానిమెఱుగు-సంతమెఱుగు”; 9. సొంగ  
రింపు. “కాళ్లు మెఱుగు చూపినవి”.

మెఱుగుఁబోడి, దే. వి. (మెఱుగు+పోడి). 1. మెఱుపు  
వలె మనోజ్ఞురాలగు అడుది: చూ, స్త్రీ; 2. అడుది.

ప్రభా. 3, అ. 47: చూ, స్త్రీ.

మెఱుగుఁడు బురువు, ద్వ. వి: చూ, రూ-మెఱుగుఁడు  
బురువు. రామా. 6, అ. 107.

మెఱుగుఁడు బుర్రు, —వై.—  
మెఱుగుజెల్లి, దే. వి. కుటరాజము: చూ, సర్పము.

మెఱుగుడు నూనె, ద్వ. వి. రూ-మెఱుగునూనె. మెఱుగు  
నకై పెట్టెఱులోనగు వానిమీద పూసెడు పూతనూనె,

వార్షిపు: చూ, స్నేహము. 2.

మెఱుగునల్లులు, ద్వ. వి. బ. కట్టదండ: చూ, భూషణము 2—౩౯.  
మెఱుగు నూనె, వా. వి: చూ, రూ-మెఱుగుడు నూనె.

మెఱుగు రిక్క, ద్వ. వి. 1. ప్రవాళము: చూ, రత్నములు;  
2. కాంతిగల చక్క: చూ, రిక్క. 1.

మెఱుగు టాయి, దే. వి. వెండికి మెఱుగుపెట్టు రాయి:  
చూ, రత్నములు.

మెఱుగు సున్నము, ద్వ. వి. మంచినన్నని గచ్చు సున్నము:  
చూ, సున్నము.

మెఱుకు, దే. న. క్రి. పెల్లగించు. కాశీ. 5, అ. 152: చూ,  
విదారిండు.

మెఱుకులు, వా. వి. బ: చూ, రూ-మెఱుకలు.  
మెఱుపు, వా. వి. రూ-మెఱుము: చూ, విద్యుత్తు.

మెఱుము, దే. వి. 1.—వై.—; అ. క్రి. 2: చూ, మెఱుచు;  
న. క్రి. 3. పొడుచు. ఉ, హరి. 3. అ. 14: చూ, స్పృండు:

అం. 4: చూ, సాదక్రియలు.

మెలఁకున, దే. వి. 1. (రూ-మెలకున, మేలుకొంచుట—మేలు  
కొంచుట—మేలుకొంట—మేల్కొంట—మేల్కొనుట—మేల్కొనుట):

చూ, మేలుకోలు; 2. నడక: చూ, వర్తనము. 1: 3.  
నడక: చూ, వర్తనము. 1. ఉ, హరి. 5, అ. 193; 4.

జీవనము: చూ, బ్రదుకు. 1; 5: చూ, పొలయిక. 1.  
మెలఁకునవాడు, దే. విణ: చూ, మేలుకొనియుండువాడు.

మెలఁగు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, వర్తించు. ఉ, హరి. 5, అ.  
59; 2. జాగరూకతతో వర్తించు: చూ, మెలయు 3: 3:

చూ, సంపరించు; 4. జరగు. హరి. పూ. 5, అ. 193:  
చూ, సాగు.

మెలఁచు, దే. ప్రే. మెలఁగఁజేయు. స్వా. 4, అ. 115: చూ  
రూ-మెలుచు.

మెలఁత, దే. వి: రూ-మెల్ల. 1. అడుది. నెలఁత: చూ,  
స్త్రీ; వా. 2. కవచము: చూ, సూక్ష్మము. 2. “మెలఁతబుద్ధి”

మెలఁతుక, దే. వి: (మెలఁత+ఉక.) (రూ-మెలఁత-మెల్ల  
మెల్లక): చూ, మెలఁత. 1.

మెలక, దే. వి. కవచపువంశన: చూ, సూక్ష్మము. 2.

మెలకు, దే. అ. క్రి: జ్వలించు. భాగ. 8, స్కం. 218: చూ' వెలుగు. 5.

మెలన, దే. వి. గ్రామముచుట్టునుండు బయలు:చూ, వెలువల! మెలవు, దే. వి. రూ-మెలవు-మెల్లు. 1: చూ, మేలుకోలు; 2: చూ, మెత్తఁబాటు. 1: 3: చూ, వర్జుటనము. అసి. 2, ఆ 28; 4. చలింపమి. విక్ర. 4, అ. 17; ప్రే. 5: చూ, మెలుచు. పంచ. నా. 3, అ. 308.

మెలయు, వై. అ. క్రి. 1 = మిల్. పెనఁగు: చూ, నక్త మగు; దే. అ. క్రి: 2, ఉండు: చూ, వర్తిండు; 3. జాగ రూకతతో వర్తిండు: చూ, వర్తిండు.

మెలి, వై.వి:మిళిత (రూ-మెలిక-మెలును) పెన: చూ, లంకె మెలిక, —వై—

మెలిగాను, ద్వ. అ. క్రి: చూ, వెంటిగాను

మెలిగ్రుక్క, ద్వ. వి. కూకివలుకు, మణితము: చూ, స్వరము. 2 మెలిదారము, ద్వ. వి. కాళ్ళపనివారు దిండువ్రక్క కొయ్య లకు: గద్దెడి బిగిదారము: చూ. సూత్రము 1.

మెలిపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. మెలివేయు: రూ-మెలిపెట్టు. పిరిగాను.

మెలియు, వై. అ. క్రి: చూ, మెలయు. 1.

మెలివడు, పెనవేయు: చూ, వడివేయు.

మెలిపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. మెలిపెట్టు: చూ, లంకెపెట్టు. 1.

మెలుకువ, దే. వి: చూ, రూమెలఁకువ. 1.

మెలుచు, వై. ప్రే. మెలియఁజేయు: రూ-మెలఁచు, పెనఁచు, పెనవు, మెలవు; మెలుపు.

మెలుపు, వా. వి. ప్రే: చూ, రూ-మెలపు.

మెలురు, వై. వి:మిళిత: చూ, మెలి. భాగ. 10, స్కం. పూ. 143.

మెల్ల, దే. వి: చూ, రూ-మెలఁత.

మెల్లక, దే. వి: చూ, రూ-మెలఁకుక.

మెల్లు, దే. వి. ప్రే: చూ, రూ-మెలపు.

మెల్ల, దే. విజ. 1. కంటికడకొఱగినది (చూపు) “మెల్ల కన్ను.”: చూ, వీక్షణము; 2. మేలైనది. “వానిపని యిప్పుడు మెల్ల.” 3. నెమ్మదిగా, “మెల్లగారమ్ము”: చూ, మెల్లన; 4. నిశ్శబ్దముగా. “మెల్లగా మాట్లాడుము.” 5. కొంచెము మేలైనది. “వానిపని గ్రుడ్డిలో మెల్ల.”

మెల్లకంటి, దే. విజ. (మెల్ల+కన్ను.) 1. కేకరాక్షిఁడు, కేకరాక్షి: చూ, రేచీకు; 2. కాకి: చూ, వాయసము.

మెల్లకంటివాడు, దే. వి: కేకరుఁడు: చూ, వళిరుఁడు.

మెల్లకన్ను, దే. వి: అసాంగము: చూ, లోపనము.

మెల్లచూపు, దే. వి: గిల్లచూపు: చూ, వీక్షణము.

మెల్లన, దే. వి: 1: తిన్నన; 2: అల్లన, ఒయ్యన-ఓయన, ఒల్లన. (విజ).—ఒయ్య. మెల్ల (విశేషణమైనచో “మెల్లని నగవు, మెల్లనిమాట” మొ.) ద్ర. 3. శనైరథకము అం. భా. కృ. 78.

మెల్లము, దే. వి: ఎళ్ళము, ఒళ్ళము.

మెల్లా, వా. వి: చవిక: చూ, సదనము. 1,

మెల్లిగా, వా. విజ. నెమ్మదిగా.

మెల్లె, దే. వి: చివక, మెజర: చూ, భా. 1.

మెనఁగు, దే. స. క్రి. ౦ను. చుక్కి. 2. అ. 138: చూ, సావను.

మెనవు, —వై—

మెనవుట, దే. వి: చూ, భుక్తి. 1 (భుక్తి 2వ అర్థమునను వర్తిండును.)

మెహదా, దే. వి. ఒకదాఁబు: చూ, దాఁబు. 1.

మెహనకు, వా. వి. ఒహామతి. “హామతి” మెహనరుగా యిచ్చెను.”

మెహర్షాని, వా. వి. గొప్పు. మనక: చూ, సుర. (3.)

## మే

మే, దే. వి: చూ, రూ-మె. యి. 1-2-3-4.

మేడము, సం. వి. అ. పుం. ప్లాటేలు: చూ, మేషము. 1.

మేండ్రించు, దే. స. క్రి: భేదించు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 124: చూ, స్కోటించు.

మేంది, సం. వి. ఇ. ప్రి. = మేంది \*: కుంచిత. గంధఫల. (రె).—మేంది.

మేక, వై. వి. = మేక, మేష. 1. అనుమేక: చూ, మేషము 1; 2: మగమేక: చూ, మేషము. 1.

మేకగడ్డము, వా. వి. మేలయొక్కగడ్డము: చూ, కృత్రిమపు,

మేకతిండి, ద్వ. వి. లోఁదేలు: చూ, పుకము.

మేకవద్ద, ద్వ. వి. మఱు: చూ, మేషము 1.

మేకపోతు, ద్వ. వి. భాగము: చూ, మేషము. 1.

మేకపోతుగాంధీర్యము, జా. మేకపోతువంటి దైర్యము, లోపల పసలేనిది: “మేకపోతు గాంధీర్యము నభినయిండు చున్నాడు” (ధర్మజ రాజమాయము.)

మేకరా, వై. వి. = మేషరా: చూ, రాసులు.

మేకలఁ గావరి, ద్వ. వి. కురువ, కురుమవాడు. కురిపి. (సం.)

అజణీవికుండు—అజణీవుండు—అజవుండు—అజాణీవి—అజాణీవుండు—అజాణీవి-అజినుండు, జాబాలుండు.

మేకలమంద, వా. వి. అజ:ము, అజము: చూ, మేషము. 1.

మేకవన్నె పులి, జా. సాధువుగా: గాఢించు నసాధువు.

“ఈనర్మజ్ఞుండు మేకవన్నెపులి” (వీతిచంద్రిక్ర-విగ్రహము)

మేకసొరము, వై. వి. మేలయొక్క “మే” అను అతిపు: చూ, స్వరము. 2.

మేగు, దే. స. క్రి. రూ-ప్రే. 1. పూయు. పూయు. భో.

2, అ. 107: చూ, లేపనముచేయు: 2: చూ, వేష్టించు.

మేడి, వై. వి. వాగటి దుంపవెనుక నిలిపిన కొయ్య: చూ, లాంగలము. 1.

మేడికణ్ణ, వా. వి. —వై.—

మేడికొయ్య, వా. వి. —వై.—

మేడికోరు, వై. వి: చూ, మేడిపాలు.

మేడికోల, ద్వ. వి. ఈక: చూ, లాంగలము. 1.

మేడిచీల, ద్వ. వి. మేడి జాతిరాకుండ వేసిన చీలః చూ, లాంగలము. 1.

మేడితోక, ద్వ.వి. మేడి చివరకొయ్యః చూ, లాంగలము. 1. మేడిపాలు, ద్వ. వి. 1. సేద్యగాని భాగముః చూ, సిస్తు 1;

2. నేల యొడయుని భాగము. చూ, సిస్తు 1. (చూ, సంగోరు.) మేడిసోగ, ద్వ. విః చూ, మేడితోక.

మేత, దే. వి. సక్వాద్యాహారముః మేపు. తద్వి. - దొంగమేతకు. తొడుకు.

మేతరి, దే. వి. (మేత + అరి) 1. కొండటి శిల్పాలతో ముఖ్యుడు; విణ. 2. తిండిపోతుః చూ, భక్షకుడు.

మేతలాడు, దే. ఆ. క్రి. మేతమేయః రూ-మేతాడు, మేతాడు, —తై.—

మేకము, సం. వి. అ. పుం. = మేక. పాగముః చూ, మేషము. 1. మేకు, దే. వి. చీలః చూ, కూలము.

మేకుతల, దే. విః (సం.) — కుంభము = గుబ్బి. మేకొను, దే. ఆ. క్రి (రూ-మైకొను-మయికోను-మెయికోను)

1: చూ, సమ్మతిండు; 2: చూ, సంభవించు, 3: చూ, యత్నిండు; న. క్రి 4: చూ, సక్తమగు. ఉ, రా. 7, ఆ. 167; ప్రే. 5: మేకొలుపు.

మేకోలు, దే. వి. (రూ-మెయికోలు-మయికోలు-మైకోలు). 1. అంగీకారముః చూ, సమ్మతి. 1; 2. యత్నముః చూ, సన్నాహము.

మేఖల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆడుదాని యెనిమిది పేటల మొలనూలుః చూ, హవణిక. 2. (భూషణము. 2.); 2. కొండనడుముః చూ, హిమాలయము (సర్వతము); 3.

ఆయుధము జాతికుండలక మణికట్టునగట్టు కట్టు, చిలుకడ త్రాడుః చూ, సూత్రము. 1.

మేఖల కన్యక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నర్మదః చూ, నది.

మేఖలికా తంత్రము, అంః చూ, తంత్రములు.

మేగలి, దే. వి. యత్నముః చూ, సన్నాహము.

మేఘచాతక న్యాయము, అం. చాతకపక్షి మేఘమిచ్చునదే కాని త్రాగదనుకీతిః (చూ, చాతఃజీమాత న్యాయము.)

మేఘజ్యోతి, సం. వి. న్. పుంః చూ, ఇరమ్మదము.

మేఘద్వారము, సం. వి. అ. న. విన్నుః చూ, మరవర్తము.

మేఘనాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉలుముః చూ, స్త నికము; 2. చిట్టికూరః చూ, భండీరము. 2 (చూ, వృక్షము)

మేఘనాదానులాని, సం. వి. న్. పుంః చూ, నెమలి.

మేఘనాకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రావణుని కొడుకుః చూ, సూనుడు. 1; 2. ఒకానొక రక్క-సుడుః చూ, రాక్షసుడు. 1; 3: చూ, వరుణుడు.

మేఘనామము, సం. వి. న్. పుం. 1. నిడుమునైః\* చూ, ముస్తకము. 2; 2. ముస్త\*ః చూ, ముస్తకము; 1.

మేఘనిర్దోషము, సం. వి. ఆ. పుంః చూ, మేఘనాదము. 1. మేఘపుష్పము, సం. వి. అ. న. 1. వీరుః చూ, సలిలము;

2. తూరః చూ, వాన. 1; పుం. 3. కృష్ణుని తేరిగుట్టముః చూ, నాయము. అం. 4: చూ, రథ్యములు.

మేఘమాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మబ్బుః చూ, మేఘము 1; 2. మేఘసంక్తిః చూ, మేఘము. 1.

మేఘము, సం. వి. ఆ. పుం. (తడుపునది) 1. = మెగులుః అంబదము, అంబుదము. అంబుధరము, అంబుభృత్తు,

అంబుముక్కు, అంబుముచము, అంబువాహిక, అంబు వాహము, అంభోదము, అంభోధరము, అబ్బము, అభ్రము,

అగ్నివర్షకము, అంబూకృతము, ఉద్గీఘము, ఓ, కందము, కంభము, కంధరము, కజ్జలము, కమలాననము, కర

మాలము, కరము, కేతుభము, క్షరము, ఖదరము, ఖతమా లము, ఖద్యుతము-ఖద్యోతము, గదేరము, గగనద్వజము,

గడయంతము, గదాంబరము-గదాంవరము, గాడబము, ఘ, ఘనము, చరయుపు, వషకము, జలకరంకము, జలదము,

జలధరము, జలపోటనము, జలమసి, జలముచము, జీమూతము, జీవమూతము, తటిత్పతి, తటిత్వంతము, తరి,

తోయదము, దర్ధరము, దాధరము, భూమయోని, నభము, నభోగజము, నాగము, నీరదము, పయోధరము, సాదోదకము,

పారణ-పారణము, బలాహకము, భేకము, మదయత్నుపు, ముద్దిర్తము, వనదము, వర్షము, వలాహకము, వాతరథము,

వాయుదారము, వాయుదారుపు, వారిమసి, వారివాహము, వ్యోమధూమము, శ్యామము, సేచకము, స్తనయత్నుపు.

(తె. ప.)—గాలిసూడు, జాలు దొడుకు, జేజేణీనియరదము, నీటితాలుపు, నీటిమోసరి, నీరుతాలుపు, నయరులుసులు—

పైరులుసులు, మబ్బు—మృబ్బు, మాంగుడు, మించుదారి, మొగిలు—మొగులు, మొయిలు—మొయులు. తద్విశేషములు.

మేఘములకు—౧: చూ, మేఘములు; మఱికొన్నింటికీ—

౨: అగ్నివర్షకము, ఆవర్తము; ౩: అసవరకము; ౪: ఆనకము; ౫: ఇంద్రచాపము; ౬: ఐరావతము, రాజ

మేఘము; ౭: కాలి, కాలిక (క్రొత్తమబ్బు); ౮: కాలిక (మబ్బుగుంపు); ౯: కౌశేయము; ౧౦: ఖండాభ్రము; ౧౧: పునాపునము. (తె.) తొలుమొగులు; ౧౨: జలవర్షకము;

౧౩: వర్షస్యము; ౧౪: (తె) - బడగొండ; ౧౫: మేఘముల వరుసకు—కాదంబిని, మేఘసంక్తి, మేఘమాల, మేఘశ్రేణి.

(తె.) ఆగడవలు, ఆదెవలు-ఆడెబలు, ఆదెబ-ఆదేలు, మొగిలు దొంతికలు; మోడము ౧౬. మేఘావరణమునకు—(తె.)—

మందారము, మోడము; ౧౭. నీటినిచ్చునదిః అంభోదము; ౧౮. నీడ బుట్టినవాడుః అంభోజాడు; ౧౯. నీటిని విడుచునదిః అంబుముక్తు—అంబుముచము; ౨౦. నీరు మోయునదిః అంబువాహము; ౨౧. నీరుగా చేయబడినదిః అంబూకృతము; ౨౨. నీరు మోయువాడుః అంబువాహి.

(మిగతవానికి “చూ, స్తనయత్నుపు. 1.”) 2. నిసుగు కాలియందలి మదముః చూ, హామిక; 3. ముస్తైః\* చూ,

ముస్తకము. 1; 4. నిడుమునైః\* చూ, ముస్తకము. 2; అం. 5: చూ, గజమదములు.

మేఘములు, అంః ఆవర్తము, సంవర్తము, పుష్కలము, ద్రోణము, కాలజము, నీలము, వరుణము, వాయుపు, తమము

(9). (ఆవర్తము, సంవర్తము, పుష్క-లావర్తము, ద్రోణము, కాళమేఘము, నీలమేఘము (7) అని కొండలు.)

మేఘుల, అం: చూ, అగంతకములు.

మేఘవహాడు, సం. వి. అ. పుం. (రూ-మేఘవాహనుడు-మేఘవాహుడు): చూ, మబ్బు రాకు.

మేఘవాహనుడు, .—వై.—

మేఘవాహుడు, .—వై.—

మేఘవిలసితము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (మ-న-న-నగణములు 6 యతి. 12 వ చందస్సు.)

మేఘవిస్ఫూర్తికము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (య-మ-న-న-ర-ర గురువులు. 18 యతి 19 వ చందస్సు.)

మేఘశ్రేణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, మేఘము. 1—౧౬.

మేఘస్థి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, వదగల్లు.

మేఘకము, సం. వి. అ. న. 1.=మనకన. చీకటి. (చీకటికిని, ఇందుల విశేషమునకును “చూ, శ్యామిక. 1.”): పుం.

2. నెమలిపురికన్ను: చంద్రకము, మేఘకము. (తె.) కన్ను, పించియము-పించెము; 3. నలుపు: చూ, వర్షము.

6; విజ 4. నల్లనిది: చూ, వర్షము. 6.

మేఘ, దే. వి. వడియ: చూ, వర్షాలము.

మేఘా, వా. వి. బిల్ల: చూ, సింహాసనము.

మేఘవాణి, వా. వి. రూ-మేఘవాని. 1. తోగమువాండ్ర మేఘము, నాగవాసము: చూ, వేళ్ళు; 2. తోగమువాండ్ర అటవలము: చూ, స్థానము. 1; 3: విందు.

మేఘవాని, వా. వి. —వై —

మేఘోడు, వా. వి. పాదరక్షలకు లోపలఁగాలికి వేయుకోడు: చూ, సమూళిగలు.

మేఘ, దే. వి: చూ, ఎక్కలి. “ఇసుకమేఘ.”

మేఘరి, దే. విజ. (మేఘి+ఆరి) మేఘి: చూ, శ్రేఘ్నుడు.

మేఘి, దే. వి. 1. ఏలిక. హరి. పూ. 7, అ. 208: చూ, స్వామి. 1: 2: రూ-మేఘ. కనవుఁ గుప్ప, గడ్డిమేటి, గడ్డివామి. (సం.)

—అంశము, గరళము: చూ, వెండి: విజ. 3: చూ, శ్రేఘ్నుడు: 4: చూ, త్రైవ్యము; వా. 5 చిల్లరవనులు చేయుబంటు: చూ, నేనకుడు. 1.

మేఘిసేరుచూలిమెయి దాటుపులసామి, ద్వ. వి: చూ, వదలుడు. అం. సం. దే. 21.

మేఘిల్లు, దే. అ. క్రి. అతిశయించు. హరి. పూ. 9, అ. 18: చూ, సందడించు.

మేఘు, వా. వి: చూ, రూ-మేఘి.

మేఘ, దే. వి. సౌధము. కళా. 8, అ. 183: చూ, సదనము. 1. మేఘగది, వా. వి. మేఘమీదిగది.

మేఘము, వై. వి. 1.=మేఘ. కూడిక. ౩, రా. 3, అ. 186: చూ, సంయోగము; 2: చూ, యుద్ధము.

మేఘముపొడుచు, ద్వ. అ. క్రి. పెనఁగు: చూ, వాలులాడు.

మేఘమెట్టు, వా. వి. మేఘనీడీ: చూ, సోపానము.

మేఘి, దే. వి. 1; అంజారు, అత్తి. తొడ్డ. (సం).—అంజోళము, అ పుష్పము, ఉడుంబరము, కాంచనము, కృమి

కంటకము — క్రమికంటకము — క్రిమికంటకము, క్షీరవృక్షము, తేమఫల — తేమాఫల, జంతుఫలము, ద్రుమము, వవిత్తము, యజ్ఞాంగము, హేమదుర్లభము. రచ్చి.—౧:

(సం) చరిమోహనము; 2: (సం) కుంకుమక్రియము; 3: (సం) అద్భుతంబరి. ౪. మేఘిపండు: (సం) అంజోళము, అంతఃక్రిమి (మిగతవానికి “చూ, హేమదుర్లభము.”): వై.

వి. 2.=మేఘ. నాగటికిఁజేరికిఁగల్గు కొద్దు: చూ, లాంగలము. 1.

మేఘియము, దే. వి. చెక్కడపు జామికియంచు పరితరము: చూ-మేఘము.

మేఘ, దే. వి. మిట్టు: చూ, భూమి. 1.

మేఘసమి, ద్వ. అ. క్రి. అజ్జికఁబొందు: చూ-మేఘము.

మేఘము, దే. వి: చూ, రూ-మేఘియము.

మేఘదు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-మేఘసదు.

మేఘిము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మంగుటి.

మేఘాలుపు, దే. వి: చూ, రూ-మయరాజపు.

మేఘకము, సం. వి. అ. పుం. పెల్లెము: చూ, సుర. 2.

మేఘకుడు, దే. విజ. అంబస్తు, దమ్ముడు. (సం).—అరెటిల్లుడు, నిష్కపటి-నిష్కపటము.

మేఘతనము, దే. వి. సౌభుత్వము.

మేఘర, దే. వి. చాఁవలు లోనగువానిని అమ్మి జీవించుజారి. మేఘదరవాడు, దే. వి. (వై.=మేంద్ర. అనికొందఱు): చూ, మేఘరి.

మేఘరసాని, ద్వ. వి. మేఘరవాని భార్య: చూ, సహృదయిణి (భార్య.)

మేఘరి, వై. వి.=మాహేంద్ర. (దేశ్యమని ౪. ౮.) (మేఘర+ఇ): చూ, వేణులాపకుడు. పర. 1, అ. 128.

మేఘస్సు, సం. వి. న. న.=మెదడు-మేఘ: చూ, మెదడు. మేఘాని, దే. వి. బొసాననాన్ని మని, కళా. 4, అ. 44: చూ, సిగరి. 1 (భస్మము).

మేఘించు, వై. న. క్రి: చూ, రూ-మెదించు కాశి. 3అ. 118. మేఘిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, భూమి. 1; అం. 2: చూ, వృత్తము. 1. (న-జ-భ-జ-ర గురువులు. 11 యతి. 18వ చందస్సు.)

మేఘు, వై. వి.=మేఘన: చూ, మేఘస్సు. మేఘరము, సం. విజ. చిక్కనై నునువైసది.

మేఘరుడు, సం. విజ. (తె).—గరగరనివాడు, మినమిననివాడు.

మేఘ, సం. వి. అ. (శ్రీ). అవలభ: చూ, హృల్లేఖము. 2. మేఘము, సం. వి. అ. పుం: చూ, యజ్ఞము.

మేఘాని, సం. వి. న. పుం. 1. చిలుక: చూ, శుకము. 2: విజ. 2. దారణాశక్తిగలగొప్పబుద్ధిగలవాడు: చూ, విద్యాంసుడు.

మేఘి, సం. వి. ఇ. పుం. కట్టుగొట్టు: చూ, స్తంభము. మేఘము, సం. వి. అ. పుం. 1. ముంజికనపుక: చూ, హరిక (తృణము. 1.): విజ. 2 వనితమైనది. (వస్త్రపు): శవి

త్రము, పూతము: చూ, సమీచీనము.

మేన, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1: మేనక; దే. వి. (1) తోడఁబుట్టిన దానియొక్కయు, తండ్రి తోడఁబుట్టిన దానియొక్కయు, తల్లితోడఁబుట్టిన దానియొక్కయు దేహసంబంధము. ఉదా.-మేనఁగోడలు (తోడఁబుట్టిన దానికూతురు), మేనత్త (తండ్రి తోడఁబుట్టినది), మేనబావ (తనకంటె పెద్దవాడైన మేనత్త మేనమామలకొడుకు), మేనమఱదలు (తనకంటె చిన్నదైన మేనత్త మేనమామల కూతురు), మేనమఱది (తనకంటె చిన్నవాడైన మేనత్త మేనమామల కొడుకు), మేనమామ (తల్లితోడఁబుట్టినవాడు), మేనల్లుడు (తోడఁబుట్టిన దానికొడుకు), మేనవదిస (తనకంటె పెద్దదైన మేనత్త మేనమామలకూతురు) (చూ, మేనటికము.)

మేనక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, మేన. 1.  
మేనకాత్తజ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పార్వతి.

మేనఁగోడలు: చూ, మేన. (1):

మేనత్త, దే. వి: ఆత్త అత్తమ్మ, అత్తయ్య. (సం). అంకిత. (చూ, మేన (1)).

మేనత్తకొడుకు, వా. వి: చూ, మేనబావ.

మేనత్తమగడు. వా. వి: చూ, మామ. 3. (మేనత్తమగడు మేనమామకాడు. వినతల్లి మగడు వినతండ్రి కాడు. అవిలోకోక్తి).

మేనబావ, దే. వి: మేనత్తకొడుకు. (సం). — వైశిష్ట్య నేయుడు. వైశిష్ట్యసీయుండు (మేన. (1)).

మేనమఱదలు, వా. వి: (చూ, మేన. (1)).

మేనమఱది, వా. వి: (చూ, మేన. 1.)

మేనమామ. దే. వి. 1. తల్లితోడఁబుట్టినవాడు: మామ. (సం).—అధీగవుడు, కలాదుడు, గురువు, పూజ్యుడు, మాతులాడు, మామకూడు; అం. 2: చూ, శ్రీరక్షకులు;

మేనయల్లుడు, వా. వి: చూ, రూ—మేనల్లుడు.

మేనరికము, దే. వి. తోడఁబుట్టినదానియొక్కయు, తండ్రి తోడఁబుట్టిన దానియొక్కయు, తల్లితోడఁ బుట్టినవాని యొక్కయు దేహసంబంధభావము, శరీరసంబంధ బంధుత్వ భావము: చూ, మేన. 1.

మేనల్లుడు, దే. వి. రూ-మేనయల్లుడు: చూ, స్వప్రీయుడు. (చూ, మేన. 1.)

మేనవదిస, దే. వి: చూ, మేన. 1.

మేనా, వా. వి. వల్లకి: చూ, సనారి.

మేనాదము, వా.వి.1. విల్లి: చూ, మార్దాలము; 2. మేకపోతు: చూ, మేషము. 1.

మేనాదవము, సం. వి. ఆ. వం. హిమాద్రి: చూ, పర్వతము.

మేని, దే.వి.కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.(రూ-మయి-మై-మే.)

మేను, దే. వి. (రూ-మయి-మై-మే) 1: చూ, శరీరము; 2: చూ, సంభవము; 3: చూ, పార్శ్వము. 2.

మేనుతాలువు, దే.వి:చూ, రూ-మయితాలుపు.అచ్చ.బాల.కాం.54.

మేనుతాలువులసామి, ద్వ. వి: చూ, వరుణుడు.

మేనేరు, వా. వి. వైయధికారి.

మేనప్పన, ద్వ. వి. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1.

మేనరి, దే. విజ్ఞ. (మేపు+అరి): చూ, భక్షకుడు.

మేపు, దే. వి. వశ పక్ష్యాద్యాహారము, పాండు. 4. ఆ. 227; మేత 2. దోసెండి మొదలైనదానికి నూటికూడఁ జేర్చెడు మినుప సప్తలోనగునది; ప్రే. 3. మేయఁజేయు. మేపుట్టువు, దే. వి. 1. కూతురు: చూ, సూన. 1; 2. కొడుకు: చూ, సూనుడు.

మేపుమేయు, దే. ఆ. క్రి: గర్వాడు (భక్షించు).

మేమరుగు, దే. వి. (రూ-మేమరువు-మేమర్దు-మేమలువు) కవనము: చూ, వారవారణము.

మేమరువు, దే. వి: చూ, మూర్ఖ.

మేమరువు, దే. వి: చూ, రూ-మేమరుగు.

మేమర్దు, —వై.—

మేమలువు, —వై.—

మేము, దే. న. బి. అన్యచ్ఛబ్ద ప్రథమాబహువచనము.

మేముడు, దే. వి. మేకోలు: చూ, సమ్మతి 1.

మేమెయి, దే.వి.క్రి.విజ్ఞ.(రూ-మెయిమెయి-మైమై-మైమయి-మయిమయి): చూ, రూ-మయిమయి:

మేయు, దే. న. క్రి. సక్యారులు మేతఁడిను. భాగ. 7. స్కం. 6; కాశీ, 6, ఆ. 257; హరిశ్చ. 1, ఆ. 140.

మేర, వై. వి. = మిరా. 1. సీమాస్థలము: చూ, సీమ 1; 2.

మర్యాద: చూ, సన్మానము; 3. క్రమము: చూ, విధము.

1; 4. ఏర్పాటు. రాజ, 3, ఆ. 18: చూ, సత్కము. 1.

మేరగట్టు, ద్వ. వి. చక్రవాళాద్రి: చూ, పర్వతము. గజ.

మేరతప్పు, వా. న. క్రి. హద్దుమీలు. అజ్ఞసీలు.

మేరమీలు, ద్వ. న. క్రి: చూ, దాటు. 9.

మేరు, దే. వి. రూ-మేరువు. 1. ఎక్కుటకును బరువెక్కించుట కును పొడుగుగా కట్టవలెవేయించెడి యిసుకలోనగువాని దిబ్బ: చూ, సాధవ. 1; 2. శిఖరమునందుండెడి మణి: చూ, సాధవ. 4; 3. హారమధ్యమందు వ్రేలెడుమణి: చూ, సాధవ. 5.

మేరువ, దే. వి. వీణాగ్రము: చూ, వీణ.

మేరువు, సం. వి. ఉ. వం. 1. హేమాద్రి: చూ, పర్వతము; అం. 2. వర్షపర్వతములలో నొకటి: చూ, పర్వతము. అ; దే. వి. (1): చూ, రూ-మేరు. 1. య. 4, ఆ. 82; (2):

చూ, రూ-మేరు. 2. వసు. 2, అ. 42; (3): చూ, రూ-మేరు 3.

మేర్, దే. వి. రూ-మేలు. 1. క్షేమము. అం. భా. ప్ర. 98:

చూ, శుభము. 1; అవ్య. 2: చూ, నేణాను.

మేలమాడు, దే.న.క్రి. (మేలము+అడు) పరిహాసముచేయు:

చూ, హాసించు.

మేలము, దే. వి. చూ, పరిహాసనము.

మేలిచ్చువులుగు, దే. వి. గరుడుడు: చూ, హరివాహనుడు.

మేలిమి, దే. వి. 1. అవరంజి: చూ, లోహము. 1; 2.

అధిక్యము: చూ, హెచ్చు. 2; 3. గౌరవము: చూ, సన్మానము

మేరిమి మెట్టవిల్చెటి, దే. వి: చూ, శివుడు. 1.

మేరిల్లు, దే. వి. (మేలు+ఇల్లు): చూ, మేడ,

మేలు, దే. వి. 1. క్షేమము: చూ, శుభము. 1; 2. ప్రేమము.

అం. భా. ప్ర. 130: చూ, స్నేహము; 3. చొక్క. స్వా.

6, ఆ. 88: చూ, వలపు. 2; 4. ఒడుపు: చూ, లాభము. 1.5.

మదము: చూ, హామిక; 8: చూ, సౌందర్యము; 7. పుణ్యము: చూ, సుకృతము 1; 8. ధర్మము, బాగు; చూ, సుకృతము. 1; 9 విశేషము. 3. 2: ఆ. 12: చూ విశేషము. 4; విణ. 10. బాగు: చూ, శ్రైష్ట్యము: 11. అధికము. నిర్వ. 3, ఆ. 41: చూ, హేరాళము; వి. 12: చూ, ఉపకారము, ఉపకృతి, విణ. 12. ఉపరి: చూ, మీదు. 2; 14. మంచి: చూ, శ్రైష్ట్యము; 15: చూ, మంగళ్యము. 7; అవ్య. 16: చూ. నేచాను. (అప్రేక్షితమందు మేలు మేలు.—వసు. 1: ఆ. 5.)

మేలుకట్టు, దే. వి. 1: చూ, విరానము; 2. పెట్టు: చూ, సోపానము.

మేలుకను, దే. అ. క్రి. రూ—మేల్కను. నిద్రతెలియు. విక్ర.

4, ఆ. 74: చూ, లేచు. 2.

మేలుకనుపు, దే. ప్రే. రూ—మేల్కనుపు: భో. 1, ఆ. 20: చూ, మేలుకొలుపు.

మేలుకమ్మిచీర, ద్వ. వి. ఓరమూడంగుళముల వెడల్పు చాయనాలితో సేసిన అండులుగల కోక; చూ, వస్త్రము.

మేలుకొంచు, దే. అ. క్రి: చూ, మేలుకను.

మేలుకొంచుట, దే. వి: చూ, మేలుకొలు.

మేలుకాడు, దే. వి. చూ, శుభంకరుడు.

మేలుకొంచుట, దే. వి: చూ, మేలుకొంచుట.

మేలుకొంట, —పై.—

మేలుకొనియుండువాడు, వా. విణ: వదిలెడు, మెలకువ వాడు. (సం.)—జాగరితుడు, జాగరిత, జాగరూకుడు, భద్రుడు.

మేలుకాను, దే. అ. క్రి. రూ—మేల్కొను. 1: చూ, లేచు.

2; స. క్రి. 2: చూ, మోహించు.

మేలుకొలుపు, దే. ప్రే. రూ—మేల్కొలుపు: చూ, శుభోదయము. “మేలుకొలుపులుపాడుచుండెను.”

మేలుకొలుపువాడు, దే. విణ: (సం). — ఉద్బోధకుడు అవబోధకుడు.

మేలుకోలు, దే. వి: ఉపవదము—ఉప్పవదము, కనువిప్పు, జతనము: వదిలము, భద్రము మెలకువ—మెలుకువ, మెలపు, మేలుకొంచుట—మేలుకొంచుట—మేలుకొంట—మేల్కొంట—మేల్కొనుట—మేల్కొనుట, హసారు (సం)—అవబోధనము అవబోధము, ఉద్బోధము, జాగర—జాగర్య—జాగరణము—జాగరము, జాగ్రత్—జాగ్రత్తు, ప్రబోధము.

తద్వి. రాత్రిమేలుకొనుటకు. —జాగరము. (సం.)—జాగరము అవబోధనము అవబోధము: (చూ, హసారు. 2.)

మేలుగీక్రిళ్లు, వా. వి. ఐ: మంచిచెడ్డలు. అనుగాములు—అవుగాములు—బొగాములు.

మేలుచేయు, ద్వ. వి. 1. అధికము: చూ, హేచు: 1; విణ.

2. హెచ్చైనవాడు. వై. 1; ఆ. 28: చూ' నమర్చుండు; 3.

హెచ్చైనది: 4. గెలుపుగలది; 5. గెలుపుకాడు, విజయ:

చూ, నమర్చుండు.

మేలుచేయువాడు, దే. విణ: చూ, మేలుకొంట.

మేలుతరము, దే. విణ: చూ, శ్రైష్ట్యము

మేలుపిం, ద్వ. అ. క్రి. చూ X మేల్కను. విణ. 3, ఆ. 31: చూ, వలపుగొను.

మేలుక-తి. ద్వ. వి. 1: బిజ్జించి—పిజ్జించి, ఒరవడి; తద్వి—

చూచా, నెఱచి—వెఱచడి; 2. చూచియేదని యెరుగని శేష్యు

కొనుటకుగాని మెల్లచేర్చిన మాదిరి; 3: చూ, శ్రైష్ట్యము “రోరపురానికి మేలుకంటి.” (ఉద్బిర్బరసా

యనుము); విణ. 4: చూ, శ్రైష్ట్యము. 5: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

మేలుచుచ్చు, దే. వి. 1. మేవ: చూ, నదనము. 1; 2. చంద్ర

శాల వై. 2, ఆ. 97: చూ, నదనము. 1.

మేలుచుచ్చులు, దే. వి. ఐ: చూ, బారికాక్రీడ.

మేలురాసి, ద్వ. వి. రూపైర్చినధాన్యము: ప్రోపు: చూ, రా. 1.

మేలువాడు, దే. విణ. 1: చూ, వెఱచుగడు; 2: చూ, సుకృతి; 3: చూ, వలపుకాడు.

మేలైనచ్చు, వా. అ. క్రి: చూ, అద్భుతచ్చు.

మేల్కొంట, దే. వి: చూ, మేలుకొలు.

మేల్కొనబోవు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, వ్యర్థమగు; వా. 2

మేలుచూడబోవు.

మేల్కొను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ—మేలుకను.

మేల్కొనుపు, దే. ప్రే: చూ, రూ—మేలుకనుపు.

మేల్కొను, దే. అ. క్రి, ప. క్రి: చూ, రూ—మేలుకొను.

మేల్కొపరి, దే. వి: చూ, వేళ్ళు.

మేల్కొడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ—మేలుకను. ఉ. రా. 4. ఆ. 183.

మేల్కొంతి, ద్వ. వి. విణ: చూ, రూ—మేలుకంటి.

మేల్కొచ్చు, దే. వి: చూ, రూ—మేలుచుచ్చు.

మేన, దే. వి. 1: చూ, సూదిద: 3: చేప; చూ, మత్స్యము. 1.

మేవడి, దే. వి. 1. నవ్రత. అవనతి: చూ, వంగుట; 2.

ఉపాయము: చూ, వెరపు; 3: చూ, వినయము; విణ.

4: చూ, యోగ్యము.

మేవడికాడు, దే. విణ. 1: చూ, విచేయుడు; 2: చూ, నమర్చుడు; వా. 3. ఉపాయముగలవాడు.

మేవు, దే. స. క్రి: చూ, రూ—మేగు. (రూ—మేవు—మేగు.)

మేస్తరు, వా. వి. 1. బిడిపంతులు: చూ, సురాచార్యుడు

(పంతులు); 2. పసుకాయవాండ్రమీద పెద్ద, మేష్ట్ర: చూ, యజమానుడు. 3.

మేషపుచ్చన్యాయము, న్యాయ. మేషకతోక యెప్పుడును తెత్తైదే.

ఎదుగును బొదుగును లేనివిధము.

మేషము, సం. వి. అ. పుం. 1.—మేక: (హిం. అ. ష.)

అజము, అగ్నివాహనము, అగ్నివాహము, అతిరోమళము,

అమీధ, అమీధురము, అల్పాయువు, ఇదిక్కము, ఉర

ణము, ఉరత్రము, ఉర్దము, ఉల్లాయువు: ఋక్షోననము,

ఏడకము ఏరకము, కేశటము, భగలము. భాగము, భాగ

లకము, తగరము, తుభము, దేవానాంప్రియము, నర్తరము,



పరిక్రమనహము, పర్వభోజనము, బస్తము, బర్హరము, జాలవాహ్యము, బుక్కము, మేనము, మేనదము, లంజకర్ణము, లఘుకాయపు, వర్హరము, వల్లుపు, వృష్టి, శివాప్రియము, (తె. ప) - అగ్గితత్తడి, ఇరుదలతేజి, ఏడిక, చింబోతు, తగరు, నేమము, పొచ్చేలు-పొచ్చేలు-పొచ్చేలు, మేక, మేకపోతు, వేట, తద్విశేషములు. ౧. ఆడు మేకకు - అవి, అజ, గలస్తని-గలేస్తని, చులుంప, ఛాగి-చాగి, చేవానాంప్రియము, మేషి, సంజాచులుంప. (తె).

ఆడుమేక, చింబు, చుచ్చు; ౨. అజౌపుము, అజద్య అజకము, అజము, (తె). - మేకలమంద; ౩: (తె). - కందిమేక; 4: కుల్పాచము - కుల్పానము; ౫: (తె). కొదమ: ౬: (తె). మరక, మేకవద్ద; ౭: వనచ్చాగము. (తె) - అడవిమేక; మఱిన్ని: - ౮. మగగొట్టెకు, - అగ్నివాహనము, అగ్నివాహము, అజము, పశువు, బహు రోగము, మేషము, రోమకము, రోమకము, సంస్కారము, హడుపు: (తె). ఏట, ౯. ఆడుగొట్టెకు - అవి, అమలు, అవిల, ఏడక. ఏరక, కురరి, గడ్డర, జాలకిని, స్తవము. మేషి. (తె). - ఆడుగొట్టె, ఏడిక, ఏరిక, గొటియ-గొట్టె-గొట్టియ-గొట్టె; ౧౦: బెరణము, బెరభ్రకము, బెరభ్రము. అవకటము, (తె) - గొట్టెలమంద; ౧౧: (తె). కురునగొట్టె-కురుసుగొట్టె; ౧౨: కణ్యము, రోహిషము - రోహిషము, (తె). - కొండగొట్టియ-కొండగొట్టియ - కొండగొట్టె. ౧౩. అవకకోరణము, (మిగతవానికి "చూ, హడుపు") (మేషము=మగమేక, మగగొట్టియనియు, మేషి=ఆడు మేక, ఆడుగొట్టియనియు, రెండువిధములుగ వాడుచున్నాడు.); 2 = మేకరాని. మొదటిరాని. "మీనమేషములు లెక్కించుచున్నాడు." చూ, రాసులు; 3. ఒక మందు: చూ, సంగరము 8. (చూ, మందు 1.)

మేషయద్యన్యాయము, న్యా. పొకేళ్ళు దెబ్బలాడుచుండగ మధ్యను నక్కవడి వచ్చెననురీతి.

మేషి, వా. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొట్టె, ఆడుగొట్టె: చూ, మేషము. 1; 2. మేక, ఆడుమేక: చూ, మేషము. 1. మేత్రి, వా.వి. పనివాండ్రమీద పెద్ద: మేష్టరు, యజమానుడు. మేహనము, సం.వి.అ.న.1: చూ శిశ్నుము 2: చూ, మూత్రము. మేహము, సం.వి.అ.పుం. ఇరువది విధములుగల మేహము: చూ, రోగము. 1.

మేళకము, సం. వి. అ. పుం కూడిక: చూ, సంయోగము. మేళగాడు, దే. విణ. (మేళము+కాడు) 1. మేళము వాయించువాడు: బిజౌత్రి; 2. వేళకాంతలవెనుక మేళము వాయించువాడు: ప్రభా. 1. అ. 51,

మేళగించు, వై. అ. క్రి = మేలక: రూ-మేళగించు. 1. స్నేహము కలిగియుండు; రూ-మేళగించు, అనగిపెనగ, అనగ, ఒరుము, కదంబించు, కలయు, తగులు-తవులు-తెలు, తొక్కడు, దొరలు, పెనకువ, పెనగ, పెనయు,

పోవు. (మి.)-మిశ్రమగు: నక్తమగు, 2. పొందు, కలియు: చూ, నక్తమగు. 1; అం. ప్రే. 3. జతగూర్చు. స్వా. 3. అ. 57: రూ-మేళగించు; 4. కలుపు: రూ-మేళగించు; 5.

శ్రుతులగలుపు మేళగించు.

మేళనము, సం. వి. అ. న: చూ, మేళకము.

మేళము, సం. వి అ. పుం. 1: చూ, మేళకము; 2. రాగాను గుణముగ స్వరస్థానములయందు మెట్లుకుదుర్చుట. ప.సు 2, అ. 30: చూ, స్వరము. 2; 3 = మేళము నటులగుంపు. "భోగపు మేళము, బిజౌత్రి మేళము, సొనాయి మేళము" మొ: చూ, మేళము. (3); దే.వి. (1) నాగసరముతోనగు వాద్యముల జత: చూ, వీణ: వా. (2) గుంపు: చూ, సమూహము: (3 = మేళము. నటులగుంపు: చూ, మేళము 3; వా. (4) దొంగల జట్టు.

మేళగించు, వై: అ. క్రి. అం ప్రే: చూ, రూ-మేళగించు. (స్నేహముకలిగి యుండుటకు. - జై. 5. అ. 111; కలియుటకు-నై. 7. అ. 83. కలుపుటకు-నై. 3, అ. 102). మేల్లు, వా. వి. బ. మంచివి. "భూములు కీడు మేల్లవడునను రెండు సమభాగములుగ పండుకొనిరి" (చూ, మేలుగి(కీ)ల్లు)

## మై

మై దే. వి. అను: చూ, రూ-మయి. (దేహమునకు. - ఉ, రా. 4, అ. 115.)

మైగనురా, ద్య. వి. ఇంద్రియ. అం, పదా - సుర, 28: చూ, సహస్రాక్షిండు.

మైకము, దే. వి: చూ, రూ - మయికము.

మైకొను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మయికొను.

మైకోలు, దే. వి: చూ, రూ-మయికోలు.

మైకాటు, దే వి: రూ-మయికాటు, అంచు, ఓర, కొంగు,

గుఱికట్టు, చుంగు-చెంగు, చెరంగు-చెఱంగు, టాకు, పయిట కొంగు-పైటకొంగు. (సం). - అంకపాలి-అంక పాలిక. అంకపాలి. అంచలము, అంబరాంపము, అశ్శి, అణి, కుటము, కోటి, పాలి, యుతకము. తద్విశేషములు. -

౧: కమ్మి, చిట్టియ - చిట్టె: ౨. జన్: ౩. (సం) - పల్ల వము; ౪: మడిచేలు; ౫: ఉరుతదారంచు.

మైతాలుపు, దే. వి: చూ, రూ-మయితాలుపు.

మైత్రిము, సం. వి. అ. పుం. దినముయొక్క మూడవ భాగము: చూ, వాసరము.

మైత్రివరుణి, సం. వి. ఇ. పుం అగమ్యుడు: చూ, సన్యాసి. 1.

మైత్రివరుణుడు, అం: చూ, ముత్విజుడు. 1.

మైత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మిత్రభావము. మైత్రిము: చూ, స్నేహము; 2. మిత్రకర్మము, మైత్రిము: చూ, స్నేహము; 3. అనూరాధ: చూ, రిక్క: అం. 4: చూ, యతి మైత్రి: చూ, యతి. 1.

మైత్రీబంధు, సం. వి. అ. పుం: చూ: బుద్ధుడు.

మైత్ర్యము, సం. వి. అ. స: చూ: మైత్రి. 1. 2.

మైత్రునము, సం. వి. అ. న. 1. గ్రామ్యధర్మము: చూ, సంయోగము; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము.

మైద, వై. వి. దే. వి: చూ, రూ-మయద. 1-2. (మయిక మునకు. - హరి. పూ. 8, ఆ, 40.)

మైదగోరంబ, వై. వి. కురంబతిము\*: చూ, సహ. 2. (మైన గోరంబ అని కొందఱు)

మైదానము, వా. వి: చూ, రూ-మయదానము.

మైదు, వై. వి: చూ, రూ-మయదు

మైధిలు, అం: చూ, బ్రాహ్మణులు. (అశ్వ్యంశ సంభవు రాలగు శ్రీసీతాదేవియొక్క జనకుడగు జనకమహారాజు పరిపాలించిన మిథిలరాజ్యమందలి బ్రాహ్మణులు మైధిలు అనబడుదురు. ఈ మిథిల గండకి, కౌశికినదుల మధ్య మునునున్నది. మైధిలుల పంచగౌడులలో నొక తెగవారు. వీరిలో ఒడ్డుబ్రాహ్మణులు, కుమారద్రాహ్మణులు, ఛాన్ బ్రాహ్మణులు, లాకూరుద్రాహ్మణులు, పరిహస్తద్రాహ్మణులు, రాయబ్రాహ్మణులు, శ్రోత్రీదుద్రాహ్మణులు కలరు (ఈ మైధిలబ్రాహ్మణులందఱును మత్స్యములను మాంస మును మధ్యమును స్వీకరించువారై యున్నారు ఇపుడిప్పుడు మానుకొనినట్లు వదంతి.)

మైనపుగుడ్డ, ద్వ. వి. అత్తు: చూ, వత్తము.

మైనపుజిడ్డ, -వై. -

మైనపువత్తి, వై. వి: చూ, రూ-మయినపువత్తి.

మైనము, వై. వి: మదన. చూ, రూ-మయినము;

మైనరు, వా. వి. స్వాకంత్తమునకు: దగిన ఈడురాని బాలుడు, వ్యవహార జ్ఞానము లేని పదియేట వత్సరముల లోపువాడు. (18 సం దాటవలెనని న్యాయచట్టము.)

మైనస్సు, వా. వి: చూ, వ్యవకలనము. -

మైనాకుడు, సం. వి. అ. పుం. హిమవంతుని కొడుకు, మేనకాత్మకుడు.

మైనికుడు, సం. వి. అ. పుం. జాలరి: చూ, వలతేడు.

మైసాలలు, అం: చూ, ధన్యము. (వా. మైసాలలు).

మైసూత, దే. వి. అంగరాగము: చూ, సమాలంభము.

మైఫోక, దే. విజ. తేలిక: చూ, లాఘవము. 1.

మైమయి, దే. వి. క్రి. విజ: చూ, రూ-మయమయి.

మైమై, దే. వి. క్రి. విజ. -వై. -

మైమఱు, దే. అ. క్రి: చూ, సౌమ్యసిల్ల.

మైమఱువు, దే. వి: చూ, రూ-మయమఱువు.

మైమఱువు, దే. వి: చూ, రూ-మయమఱువు.

మైమోఱ, దే. వి. గగురు: చూ, రోమాంధము,

మైరేయము, సం. వి. అ. న. 1. చెఱకురసమునఁ జేసినకల్లు: చూ, సుర. 2; 2. ఆరెవువ్వ జెల్లము కడుగునీళ్ళు వీనితోఁ

జేసినకల్లు చూ, సుర. 2.

మైల, వై. వి: మలిన: చూ, రూ-మయిల.

మైలకోక, వా. వి: చూ, రూ-మయిలకోక.

మైలక్రోవి, ద్వ. వి: చూ, మురగి.

మైలదాయరాండ, ద్వ. వి: చూ, దుష్కృధ.

మైలరుత్తము, వై. వి: మయూరిక: చూ, మయూరకము. 1.

మైలవడు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ-మయిలవడు. (మలినమగు అనుటకు. - కై. 6, ఆ. 23.)

మైలవారు, వై. విజ: చూ, అములు 8.

మైలారి, దే. వి. కోమటలనకిగొని జీమిచివారి: వయి లాడువారు - మైలారువారు.

మైలారు, దే. వి: చూ, రూ-మయిలారు.

మైలారువారు, దే. వి: చూ, మైలారి.

మైలాపు, ద్వ. వి. (మైల+అపు) పొగచాయగల అపు శబరి-శబరి: చూ, సారదేయి (చేనుపు. ౨౪.)

మైలు, వా. వి: చూ, రూ-మయిలు.

మైలుతుత్తము, వై. వి: చూ, రూ-మైలుతుత్తము.

మైవడి, దే. వి: చూ, రూ-మయివడి (విధమునకు-వై. 6, ఆ. 115)

మైసాక్షి, వా. వి. పొగవేయుట కుపయోగించు ఒకమడు వస్తువు. (కినిచెట్ల-మహిసాక్షము, కాలరసము\*)

## మొ

మొంగ, దే. వి. ఎన్నులమోపు, ముంగ: చూ, సస్యము. 1.

మొంటి, దే. వి. రూ-మొంటి-మొరింటి-మొజింటి, బాలిక లాడుకొను చిన్నచేట: చూ, కూర్చుము. 1.

మొంటి, -వై. -

మొండరి, ద్వ. విజ (మొండి+అరి): చూ, మొండికట్టె. 3.

మొందాడు, ద్వ. అ. క్రి. (మొండి+అడు) మొందాటలాడు. య. 3 ఆ. 18.

మొండి, వై. విజ. = ముండ. (రూ-మొండియము-మొండెము)

1. చేతులు కాళ్ళు తెగినవాడు. భో. 5. ఆ. 98: చూ, మొండియము; 2. భిన్నత్వము: మొండు, మొండుమొల, మొల్లు; 3 = మూఢ. మూఢుడు: చూ, సట్టుడు; 3. కొంత తెగినది (చేయికాటలో నగునది): మొండు; 4. మొక్క పోయినది. "మొండిగంటము" 6. వట్టిది. "మొండిమెడ = నగలులేనిది": మొండు.

మొండికట్టె, వై. విజ. 1. కుజనుడు: చూ, వ్యాధుడు 2; 2: చూ, మొండి. 3; 3. మొండికనము కలవాడు: మొండరి: చూ, సర్వలింగి.

మొండియము, వై. వి: ముండ: చూ, రూ-మొండెము.

మొండికనముగల, దే. విజ. బంధకనముగల.

మొండిబండ, వా. వి. పాషండుడు: చూ, సర్వలింగి.

మొండు, వై. విజ: చూ, రూ-మొండి. 2. 4. 5. 6.

మొండుమొల, ద్వ. వి: చూ, మొండి. 2.

మొండె, వై. వి: ముండ: చూ, రూ-మొండెము.

మొండెపుగాము, వై. వి. రాహువు: చూ, రాహువు 1.

మొందెపు రక్కసుడు, వై. వి. కబంధుడు. అచ్చ. ఆర, కాం. 118: చూ, రాక్షసుడు 1.

మొందెము, వై. వి. = ముంద: రూ. = మొండి-మొండియము-మొందె-ముంద్రెము-మొంద్రెము, మొట్ట, అట్ట. (సం.)-కబంధము, కమంధము, ముందము, రుందము.

మొంద్రెము, వా. వై. వి. = —వై—

మొకర్దమా, వా. వి. = వ్యవహారము

మొకమలు, దే. వి. మేలగువట్టు, రూ-మొహమలు—మొకమాల: చూ, సూత్రము. 1.

మొకమాట, దే. వి. చూ, వాలక్రీడ.

మొకమలు, దే. వి: చూ, రూ-మొకములు.

మొకము, వై. వి. = ముఖ: చూ, రూ-మొగము. ఉ. హరి.

4, ఆ. 216.

మొకరము, వై. వి. = ముష్కర (దే. అని శ. ర.) రూ—మొక్కరము. 1: చూ, స్తంభము. వసు. 6, ఆ. 76; 2.

గృధ్రమాను: చూ, విష్కంభము. 2.

మొకరడు, వా. విణ. 1. ఎదురు. “వాడు మొకరరై మాట్లాడెను”; 2. నిర్ణయింపఁబడినది; 3: చూ, రుజువు.

మొకరి, వై. విణ. = ముఖర. 1. మ్రోగునది, ధ్వనితము: చూ, రవణము. 2; 2. అసంబద్ధ వచనము లాడునది.

మొక్క, వై. వి. 1. = మూలికా\*: ఇగురు-ఇవురు, ఈరిక, నసువు, మొటిక-మొట్టిక, మొలక-మొల్క-మొలవ—మొక, మొటిక, మొడు-మ్రోడు, మొసరిక-మొసేరిక—మొసు. (సం.)—అంకిలము, అంకురము—అంకురము, అలిసవోద్భిజ్జము, ఆరోహణము, ఉద్భిజ్జము, ఉద్భిత్తు, ఉద్భిదము, ఔద్భిదము, కందళము, కందరము, కలమము. ప్రరోహము, మూలిక, రోహము. తద్విశేషములు—౧. కొయ్యఁగాలునుండి మొలచిన మొలకకు: నాము. ౨. చిగురు మొలకకు: మొక్క, మొలక-మొల్క, మొలవ-మొక; ౩. తాలివిత్తనకు—తెంగట-తెంగెట, తేగ. (సం.)—అరోహిష్ఠి; ౪. తాలిమొలక; ౫. పెదురు మొలకకు.—పెదురు మొలక. (సం.)—కమరము, కరీరము, చోళకి. (మిగతవానికి “చూ, వృక్షము”); 2. చిగురు మొలక: హరి. 6, ఆ. 64; చూ, మొక్క. 1—౨; విణ. 3. = మోఘ. చూ, వ్యర్థము; 4. మొనమడగినది: మొలవ.

మొక్కఁడు, దే. విణ. 1. బలిసినవాఁడు; చూ, లావరి; వై. విణ. 2. = ముష్కర. కఠినఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

మొక్కచిక్కుడు, వా. వి: గోరుచిక్కుడు, మటిక-మట్టిక\*. తద్వి.-(సం.)-కుద్యశించి (తె.) చిక్కుడు. (ఇందు పెక్కరకములు కలవు.)

మొక్కచెరు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మొక్క పోవు. 2.

మొక్కజొన్నలు, ద్వ. వి. ఐ: చూ, మక్కలు.

మొక్కటీడు, దే. వి. 1. చిన్నకొమ్ములుగల యేనుగు: చూ, హస్తి: వై. 2. = ముష్కర రూ-మొక్కటీడు—మొక్కడి కఠినఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

మొక్కట్టు, ద్వ. వి. (మొకము+కట్టు) ముఖ వైఖరి.

మొక్కడము, వై. వి. = ముష్కర. 1. దిట్టతనము; 2.

కాఠిన్యము: చూ, మొక్కలము. 5.

మొక్కడి, వై. వి. = ముష్కర: చూ, రూ-మొక్కటీడు. 2.

మొక్కడిడు, వై. వి. = ముష్కర.—వై—

మొక్కవడు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, మొక్కపోవు. 2; ప్రే.

2. మొక్కవలుచు. సా. 1. ఆ. 50.

మొక్కపోవు, ద్వ. అ. క్రి. 1. మొనమడఁగినదగు: అవియు, మొక్కలుపోవు, మొద్దువోవు, మొఱవవోవు, మోడువడు—మ్రోడువడు, ఎడరు. (మి)—భగ్నుమగు; 2: గుల్లపడు, చటులువడు, పొలివోవు, బన్నవడు, మొక్కచెడు, మొక్కవడు. మొక్కవోవు—మొక్కలుపోవు, మొఱవవోవు, మ్రోడువడు, (మి).—అవమానపడు, భంగపడు: ప్రే. 3. మొక్కపుచ్చు.

మొక్కపోవుట, ద్వ. వి: (సం.)—కుంఠనము

మొక్కమామిడి, ద్వ. వి. 1. జీడిమామిడి\*: చూ, స్రవ. (చూ, సహకారము); వా. 2. విత్తువలనఁబుట్టినమామిడి: చూ, మామిడి.

మొక్కము, వై. వి. = ముష్కక.\* (సం ప).—కాలముష్కము, జైరద్రువు, జైరవృక్షము, జైరాయము ఘంట, ఘంటాపాటలము, ఘంటాపాటలి గోలీధము, గోలిహము, ఝూటలము, ముష్కకము—ముష్కము, మోక్షకము—మోక్షము, శిఖరి. (“చూ, శిఖరి. 4.”)

మొక్కమొలచిపోవుట, జా. చెడుట. గంజ మొలచుటచేత చెడుట. “ఒక్కసారి యక్కడి కాలిక్కడకు వేసినచో మొక్కమొలచిపోదుగాని రండి.” (ధర్మజ రాజసూయము.) మొక్కరము, వై. వి. = ముష్కర. (దే. అని శ. ర.): చూ, రూ-మొకరము. 1—2.

మొక్కలము, వై. వి. 1. ఉల్సాహము. భో. 5, ఆ. 280: చూ, సన్నాహము. 2; 2. రూ-మొగ్గలము. జై. 6. ఆ. 116; చూ, శౌర్యము. 1; 3. దైర్యము. ఉ. హరి. 5. ఆ. 87: చూ, సైర్యము; 4. అవతిహతము, ముష్కరత్వము.

కాశి. 7, ఆ. 74: రూ-మొక్కళము, మొగ్గలము; విణ. 5. = ముష్కర. కాఠిన్యము. అచ్చ, కిష్కిం. కాం. 14: మొక్కడము, మొగ్గరము. (చూ, బెడిదము); 6. అప్రతిహతము, మొగ్గలము: చూ, శాశ్వతము; ౭. 7. ముష్కరవచనములు. జై. 1, ఆ. 87: చూ, శబ్దము 2.

మొక్కలి, వై. విణ. (మొక్కలము+లి) 1. = ముష్కర. ముష్టరుడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2 = మూర్ఖ, మూర్ఖుడు: చూ, స్తబ్ధుడు: 3. శూరుడు: చూ, హంవిరుడు.

మొక్కలిండు, వై. అ. క్రి. 1. ముష్కరముచేయు; 2. ఉత్సహించు: చూ, సమకట్టు. 2.

మొక్కలిండుట, వై. వి. ముష్కరము చేయుట.

మొక్కలికాడు, ద్వ. విణ: చూ. మొక్కలి. 1.

మొక్కలీడు, వై. విణ. = ముష్కర. (ద్వ. అని శ. ర.) చూ, మొక్కరి. 1—2—3.

మొక్కలు, వై. వి. బ. 1. పలురకముల చిన్నచెట్లు; 2. ఒకరకము జొన్నలు; చూ, స్తంభకరి (దాస్యము).  
మొక్కలుడు, వై. వి. బ. — ముప్పర: చూ, మొక్కలి.  
1—2—3.

మొక్కపోవు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-మొక్కపోవు.  
మొక్కపోవు, ద్వ. అ. క్రి. — వై. —  
మొక్కళము, వై. వి. = ముప్పర: చూ, రూ-మొక్కలము. 4.  
మొక్కళి, వై. వి. 1: చూ, పనికుచ్చె; 2. ఈడిగ: చూ, సురాజీవి; 3. ముందువెనుకలఁ జూడని వాడు; 4. తక్కువ, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

మొక్క, దే. వి. 1. రూ-మొక్క. నతి: చూ, హణిగలు; బ. 2. పునాదుల మొక్కలు: (చూ, మక్కు. 7. చూ, నక్కు. 8). అ. క్రి. 3: రూ-మొక్క, అయిదువదిచేయు. ఐదువదిచేయు, ఎరగు—ఎఱగు, చేమోడుచే—మోడుచే, చేవిచ్చు, జొగిలు. (నం).—నమస్కరించు, నమించు; 4. ముకుళించు. భో. 1. అ. 101: చూ, స్రుక్కు. 8.

మొక్కబిడి, దే. వి. రూ-మొక్కబిడి. 1. దేవతలకిచ్చెద నని మొక్కకొనిన కానుక. “తిరువతిదేవునకు నిలుపు దోపు మొక్కబిడి చెల్లించితిని”: (చూ, ముడుపు); 2. దైవప్రార్థన; గండ, యాచితకము. (చూ, ముడుపు) మొక్కుసొక్కుసామి, ద్వ. వి. చూ, సూర్యుడు సాంబ. దే. 9) మొఖసా, వా. వి. 1. తీరువలేనిభూమి; 2. చిన్న జమీదారి. మొఖసాదారు, వా. వి. 1: చూ, పాలెగాడు; 2. చిన్న జమీదారుడు.

మొగ, వై. వి. 1. ద్వారము: చూ, వాకిలి; 2. = ముఖ. య. 4, అ. 28: చూ, రూ-మొగ. 1; 3. = ముఖ: చూ, ముగము; 4. ఆప్రాణివస్తుముఖము. “మొగయక్కలి.” 5 తొలి. కై. 2, అ. 42: చూ, మొదలు. 4; 6 నదీ సముద్రాదులముఖము: మొగళము; 7. చూ, మొన. 1. మొగకట్టు, ద్వ. అ. క్రి. మ్రోగు వై. 6, అ. 1/2: చూ, శబ్దించు.

మొగకొను, ద్వ. అ. క్రి. 1. ఎదురగు: చూ, మోహరించు. 1; ప్రే. 2. మొగకొలుపు.

మొగచాటు, ద్వ. వి. వెగటు: చూ, విరసము. 2. మొగడ, వై. వి. గణికాదుల వెలికిల మొగ్గ: చూ, రూ-మొగ్గ; 2. = ముఖ. రామా. 4, అ. 88: చూ, రూ-మొగ్గ. 1. మొగడదామర, వై. వి: చూ, పొడుకుముడుగు\*.

మొగడించు, వై. అ. క్రి: చూ. మొక్కు. 4. మొగడు, దే. వి. కొప్పు, ఇంటినడికొప్పు. భాగ. 3. స్కం. 809: చూ, సదనము. 1.

మొగతనము, వా. వి: చూ, రూ-మగతనము. మొగతప్పు, ద్వ. అ. క్రి. విలుతివియ: చూ, స్రుక్కు. 7. మొగతిరుగు, ద్వ. అ. క్రి. — వై. —  
మొగదల, ద్వ. వి. 1, ఎదురు: చూ, ఘండళ. 1; 2. ముందళ

భాగము.

మొగదారమ్మ, అం: చూ, మహాచక్రి. 3. మొగదాళము, ద్వ. వి. రూ-మొగదాళము—మొగదాళము: చూ, విస్మయము.

మొగదడు, వై. స. క్రి. చూచు. చూ. పూ. 8, అ. 283: చూ, పీడించు:

మొగపాళము, ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగపాళము. మొగపిడికి, ద్వ. వి. (మొగము + పిడికి) తాదేలు చూ, వృత్తము. 4.

మొగపు, ద్వ. వి. (మొగ + పూన) హారముల ముఖభాగము. ప్రధా. 1, అ. 3: చూ, హావటికి. 2. (చూ, హాషణము 2. మొగపుడిగె. ద్వ. వి. ముఖభూష. చూ, హావటిక. 2. (చూ, భూషణము).

మొగపొక్కికూటమి, ద్వ. వి: చూ, పయికూటమి. మొగపుముత్తము, ద్వ. వి. కొరికిముత్తము. (చూ, కొరికి పూన.): చూ, రత్నములు.

మొగపీర, ద్వ. వి\*: కొలిమిడి-గొలిమిడి-గొల్మిడి, గొట్టి. (నం).—ఇత్తిగంధ, ఇత్తిరము, కాందేక్షిని, కోకిలన యనము, కోకిలాక్షము—కోకిలాక్షము, క్షరము, త్తిర కము, త్తిరము. తద్విశేషములు.—౧: కొమ్మనగొలిమిడి. (నం).—మూలఫల: ౨: నల్లగొలిమిడి: (నం).—నీల దూర్వ ౩: నీడగొల్మి: ౪: నేలగొలిమిడి. (నం).— గోలోమి: ౫: పాలగొలిమిడి. (నం).—కూలకంఠకము, స్థూలకంఠకము. “చూ, స్థూలకంఠకము.”

మొగమాట, ద్వ. వి. (రూ-మొగమాటము—మొగమాట—మొగమాటముమోమాట—మోమాటము) 1 దాక్షిణ్యము: చూ, హార్దము. 2. (చూ, దయ. 1): 2. ముఖప్రీతి: చూ, మోమాటమి: 3: చూ, సంకోచము,

మొగమాటము, —వై—

మొగమీచ్చు, —వై.—

మొగమిచ్చు, ద్వ. అ. క్రి. సుముఖుడగు. మొగము, వై. వి. = ముఖ. 1. ద్వారము: చూ, వాకిలి; 2. రూ-ముగము: చూ, వదనము. 2. 3. ఎదురు. ౪, రా. 4. అ. 180: చూ, ముందళ 1; విణ. 4. ముఖ్యము: చూ, త్రైవ్యము.

మొగముట్టు, వై. వి. = ముఖవట్టు. (ద్వ. అని కొండలు.) ఆశ్వముఖభూష. ౪, రా. 7, అ. 397: మొగనరి, మోము ముట్టు: చూ, హావటిక. 2 (భూషణము 2, —౧)

మొగము తెలుపు మొగము, ద్వ. వి: చూ, భల్లూకము. మొగమున, వై. ద్ర తోడుతో, కూడ: చూ, నైకము.

మొగమోట. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగమోట. 1—2—3. మొగమోటము, ద్వ. వి. —వై. — (సంకోచమునకు—౪. హరి. 4, అ. 189)

మొగమోడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-మోమోడు 1. దాక్షిణ్యవదు; 2: చూ, సంకోచించు.

మొగరంజము, దే. వి. త మ్మెద: చూ, పట్నదము.

మొగ్గరము, దే. వి. రూ-మొగ్గరము. 1. వికేతనాగ్రము  
స్తంభము: చూ, స్తంభము. 1; 2. ఒడ్డణము: చూ,  
ప్రొహము: 2.

మొగ్గరాడు, దే. వి: చూ, మొగ్గరము. 1.

మొగ్గరించు, దే.న.క్రి: (ఉ, హరి. 4. అ. 167): అప్పరించు,  
అటుము, అలము, ఇడుముకొను, ఒత్తరించు, ఒత్తు,  
ఒత్తుకొను, కడుము, చలుచు, ముట్టుకొను (సం.)—అక్ర  
మించు, క్రమించు. (“చూ, వ్యాపించు”)

మొగ్గరి, దే. వి.\* (య. 4. అ. 28): గేదంగి-గేదంగి, వన్నియ-  
వన్నె. (సం.)—కంటదళ, కనకచ్చర. కృష్ణనర్పము,  
కేకము, కేకకి, కైకము, కైరవము, గంధపుష్ప, క్రకర,  
క్రకరచ్చదము, గుప్తరాగము, చక్షిష్యము, చామరపుష్పము,  
జంబుకము, రజఃపుష్పము, వర్ణపుష్పము: వర్ణపుష్పి,  
వలీనకము, సుగంధము, సుపత్రికము, సూచీపుష్పము\*  
తద్వి. -: పచ్చపూమొగ్గరి. (సం.) కనకచ్చర, కనకప్రసవ;  
౨: మొగ్గరివండు. (సం.)—తృణకూశ్య-తృణకూశ్యము.  
 (“చూ, సూచీపుష్పము”)

మొగ్గరివండు, ద్వ. వి: చూ, మొగ్గరి. ౨.

మొగ్గరింగ, దే. వి. పరుణము\*: చూ, శ్వేతపుష్పము.

మొగ్గరిపువ్వు, వా. వి. కేకకి. (వ్యు.-వానకాంపువ్వు)

మొగ్గరివనన, ద్వ. వి. ఒకానొక వనన\*. తద్వి. —అనాన,  
అనానవనన. (సం.)—అనానక, గోపిత, శీతల. (“చూ,  
శీతల. 2.”)

మొగ్గరితేకు, దే. వి. 1. కంతనఖిత్తము: చూ, శారిక. 2.  
(నఖిత్తము): 2. తములసాకు అను నగకు వెనుక  
బ్రహ్మరంధ్రము నంటి యద్దగునుండు స్త్రీ శిరోభూషణము:  
చూ, హవణిక. 2. (భూషణము. 2.)

మొగ్గరివాకిరి, ద్వ. వి: చూ, తలదువారము.

మొగ్గరెలు, దే. వి. (మొగ్గరి+నెలు) సువర్ణమునీనది:  
చూ, ప్రహేదిని (నది).

మొగ్గవడము, వై. వి. (మొగ్గ+వడము) ఏనుగుమీద  
కప్పెడు నల్లకంబళము: హరి. పూ. 6, అ. 110: చూ,  
రల్లకము.

మొగ్గవాళము, ద్వ. వి: చూ, మొగ్గనాళము.

మొగ్గవీణ, వై. వి.=ముఖవీణ: చూ, వీణ.

మొగ్గసరి, వై. వి.=ముఖశోర (మొగ్గము+సరి): చూ,  
మొగ్గముట్ట.

మొగ్గసరి, వై. వి.=ముఖశాలా, (రూ-మొగ్గసారి-మోసరి-  
మోసారి) 1. నగరి తలవాకిటి చావడి: చూ, నదనము. 1;

2. తలవాకిటి పంచ: చూ, నదనము. 1; 3. ఏనుగుసారి:  
చూ, నదనము. 1.

మొగ్గసారి, —వై.—

మొగ్గసిరి, వై. వి. వక్రశీయ.

మొగ్గళము, వా. వి నదీనముద్రాదుల ముఖము: మొగ్గ.

మొగ్గి, వై. వి. 1. మొత్తము: చూ, సమూహము; 2.

యత్నము: చూ, సన్నాహము; 3: చూ, విధము. 1. ఉ,  
హరి. 6, అ. 68; ద్ర. 4. పురార్థ పురోర్థకము: ఇంక,  
ఇకమీద—ఇకమీదట, తలికె, ముంగల, ముందట,  
ముందు, మను—మున్ను.

మొగ్గిటి, వై. వి.=చక్రుణ. (సాం. తి. 13): గోడపురుగు,  
నల్లి, మొగ్గిటిపురువు. (సం.)—ఉకుణము, ఉద్దంశము,  
చుర్దంశము, మత్కుణము.

మొగ్గిటిపురువు, వై. వి. —వై.—

మొగ్గియు, వై: అ. క్రి. 1. యత్నించు: చూ, సమకట్టు 2;

2: చూ, వ్యాపించు.

మొగ్గిలివిరుసీరు, ద్వ. వి, ప్రశస్తజలము: చూ సలిలము.

మొగ్గిలు దొంతికలు. వా వి ఐ. ఆగడపలు: చూ, మేఘము. 1.

మొగ్గుచు, వై. ప్రే.=ముఖశన, మొగ్గుడజేయు. వై. 2,

అ. 7: రూ-మొగ్గుచు—మొగ్గుడు—మోడుచు—మోడు,  
ముడుగు.

మొగ్గుచు, వై. అ. క్రి=ముఖశన. ముడుగు: చూ, స్రుక్తు. 8.

మొగ్గుడుచు, వై. ప్రే.=ముఖశన. రూ-మొగ్గుడు: చూ,  
మొగ్గుచు.

మొగ్గుడుదామర, వై. వి: చూ, ముడుగుదామర\*.

మొగ్గుడు, వై. ప్రే=; చూ, రూ-మొగ్గుచు.

మొగ్గుపు, వై. వి, నతి: చూ, హళిగలు. (రూ-మొగ్గుపు).

మొగులు, దే. వి. 1. కదంబము\*: చూ, హరిప్రియము; వై.

వి. 2=మేఘ. మబ్బు. రామా. 6, అ. 16 (రూ-మొగ్గులు-  
మొయలు- మొయలు): చూ, మేఘము. 1.

మొగులుకడిమి, ద్వ. వి. ధారాకదంబము, నీరుకడిమి\*: చూ,  
హరిప్రియము.

మొగులుదారి, ద్వ. వి. ఆకసము: చూ, సురవర్తము.

మొగులువిరి, దే. వి. జలము: చూ, సలిలము.

మొగులువిరిపొది, దే. వి: చూ, సముద్రము. వేం. అం. 16.

మొగులెక్కుప్రోడ, ద్వ. వి. ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షుడు.

మొగుల్పుట్టువు, దే. వి: చూ, మించు. 1.

మొగువు, దే. వి: చూ, రూ-మొగువు.

మొగ్గ, వై. వి.=ముఖశ: రూ-మొగ్గ-మొగ్గడ, నన, పూమొగ్గ.  
(సం.)—అంకురము, అంకురము, కలిక, కూర్చిక,  
కోరకము, కోళము—కోషము, జాలకము, జాలము, ధాన,

ముఖశము. తద్వి. —, పసరు మొగ్గకు. — పసరు మొగ్గ-  
వని మొగ్గ-పసిరిక మొగ్గ, లేత మొగ్గ. (సం.)—జుంకము,

జాలకము; ౨. వికసించుటకు సిద్ధమైన మొగ్గకు.—అరవిది,  
ముడుగు మొగ్గ. (సం.)—కలి, కుట్టులము—కుడ్మలము,

కోరకము; ౩. మొగ్గలగుంపునకు. (సం.)—జాలకము;

౪. మోదుగు మొగ్గకు. — మోదుగు మొగ్గ. (సం.)—అంగారిక,

అంగారిక-అంగారికము, ఉత్పలిక (చూ, మోదుగు): ౫.

పసరు మొగ్గల గుత్తికి. (సం.)—జాలకము; 2. గణికాదులు

శిరము పాదములతో చేరి విల్లువలె వెలికిలవంగుట: రూ-

మొగ్గడ. పిల్లి మొఖము, మొఖము, దిండ్లి.

మొగ్గపట్టు, తై. వి: చూ, దనీలీ. 1.

మొగ్గరము, దే. వి: చూ, రూ-మొగ్గరము. 1—2. (భార. విరా. 3, అ. 180)

మొగ్గలము, దే. విజ: చూ, రూ-మొగ్గలము. (అవ్రహామ నునకు—నిర్వ. 8, అ. 87.

మొగలు, 1 అ: చూ, పాదక్రియలు.

మొగ్గవలు, ద్వ. అ. క్రి. గణికాదులు శిరము పాదములోఁజేర విజ్ఞవలె వెలికిలవంగు: చూ, వంగు.

మొగ్గవిచ్చు, ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, విసిండు; 2. యథాయథ లగు: వా. 3. పుష్పవక్తయగు: చూ, నమర్చుడు,

మొగ్గు, వా. వి. 1. గౌరవము. “ఎందుకు చెప్పితివో మొగ్గు నిలుపుకొనుము”: చూ, నన్మానము; వా. అ. క్రి. 2. బరువు

వైపువంగు “త్రానుమొగ్గను”: 3. చూపునియె. “దృష్టి మొగ్గను”.

మొటిక, దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4; 2. రూ—మొట్టి: చూ, మొక్క. 1.

మొటిమ, దే. వి. 1: రూ—మొటిమె-బొటిమ (సం.)—అవగంధము. యవగంధము, కచ్చు, వదనములు (“చూ, వదన బుద్ధువు”); విజ. 2. బొట్టి. రూ-మొటిమె: చూ, చూపుము.

మొటిమె, —తై.—

మొట్ట, దే. వి. రూ-మొట్టె ప్రోష్టి నీటిలోనుండి యెగిరినదెను చేత: చూ, సోరంగి (మత్స్యము. 1—౧౩: చూ, మొట్టె).

మొట్టమొదలు, దే. వి. (మొదలు + మొదలు) అన్నిటికి మొదలు: మునిముంగల.

మొట్టి, తై. విజ=మత (దే. అని శ.ర.): చూ, వామనుడు. మొట్టిక, దే. వి: చూ, రూ-మొటిక.

మొట్టికాయ, దే. వి. త. మీదఁ బడికిటి పొడుపు: మొట్ట.

మొట్టికాయల మెప్పు, దే. వి: చూ. వివాయకుడు.

మొట్టిమెకము, ద్వ. వి. (రూ—మొటుమెకము—మొటువా మెకము) అడవిపంది: చూ, నూకరము.

మొట్టు, దే. వి. 1: చూ, మొట్టికాయ; ఆ. క్రి. 2. తలమీద పడికిటఁబొడుచు.

మొట్టె, దే. వి. 1: చూ, మొండెము. అం.పదా. నవ. 98; 2: (చూ, రూ-మొట్టె). (దీని భేదములు—బడిమొట్టె). వాన మొట్టి చూ, మత్స్యము. 1.

మొట్టమారి, దే. విజ. మొట్టికాయలు తినువాడు.

మొతాలలను బ్రాహ్మణులు, అం. (చూ, మార్గర బ్రాహ్మణులు. చూ; బ్రాహ్మణులు.) (వీరిలో యజ్ఞోదయము, ముగ్ధేదు లును కలరు. నూరతు దేశములోని మొతాలను పట్టణములో నుండి నందున వీరికిపేరు వచ్చినదై యుండును): చూ, బ్రాహ్మణులు. ౫.

మొత్త, దే. వి. 1. వాకిటి లోపలివక్క గోడ: చూ, నరాతి (మఱుగుగోడ); 2. గూడకోడువాని కాలిక్రింది మిట్ట: బ.

3. మొలస్తానము, పిట్ట (అనికొండలు): చూ, శ్రోణి. 1. మొత్తపిరి, దే. వి. ఏకపు కడవక్రింద. మొత్తగానుండుటతై

అలిచ మొదటనుంచెను అర్జు. 21.

మొత్తము, తై. వి. 1: చూ, సమూహము; 2. లఙ్ఘ: చూ, హేరాశము; 3. వెండి: చూ, సుందరము; విజ. 4. దోబు. తఱవై నది: చూ, హేరాశము. 5.

మొత్తు, దే. వి. 1. రూ-మొడు. చెట్టు: చూ, చూ; 2. క్రి. 2. రూ-మొడు. కొట్టు. వాగ. 2, స్కం. 25: చూ, వ్రేయు. 1; 2. గజకు: చూ, నెలగు.

మొత్తకోర్పు, దే. వి. బ: చూ, వెడిబొట్టు. 2.

మొత్తలాడు, దే. అ. క్రి: చూ, వాటులాడు.

మొత్తవము, ద్వ. అ. క్రి. రాట్టవము. తై. 8, అ. 74.

మొదటిచూపు, దే. వి. ఎలగించూపు: చూ, వీక్షణము.

మొదటిది, దే. విజ: మొదలు, అది: చూ, లోను. 2

మొదటిదిక్కు నునాదారి, ద్వ. వి. యెదురు. వాలు: దే. 11: చూ, నహప్రాక్షుడు.

మొదటిపంట, వా. వి: చూ, సాచువా.

మొదటి పలుకులు, దే. వి. బ. చూ, చేపము.

మొదటి పుట్టుక, దే. వి. గంతు: చూ, సంకరి. 1.

మొదటి పెండ్లాము, దే. వి: (సం)—అడవిన్న, అచ్చూర, కృతసాపర్మిక: చూ, నహవర్మిటి (హర్మి)

మొదటివాడు, దే. వి. 1. అన్న: చూ, నహోదనుడు; 2. అగ్రగణ్యుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2; వా. విజ. 3: ప్రాగ్ర

పరుడు, ప్రాశమికుడు, అగ్రముడు, అగ్రయాయి: మొదటివేల్పు, దే. వి. (మొదలు + వేల్పు) 1: చూ, బ్రహ్మ:

1. స్వా. 1. అ. 50; 2. చూ, వివాయకుడు. సాంబ. దే. 1.

మొదటిహత్తి, ద్వ. వి. బలవక్తము: చూ, హస్తి.

మొదలారి, దే. వి. అరవహస్రులలో నొక తెగవాడు.

మొదలిగాము, ద్వ. వి: చూ, నూర్పుడు. అం. పదా. సుర. 21.

మొదలిసొమ్ము, వా. వి: చూ, భాండము. 5.

మొదలు, దే. వి. 1. రూ-మొట్టు: చూ, ప్రకాండము; 2. మూల

ధనము: చూ, నందిమొదలు; 3. మొదటిది. తై. 7, అ. 213: చూ, లోను. 2; 4. పూర్వము, తొలి: చూ, లోను. 2; 5. మూలము, అను: చూ, లోను. 2; 6: ఉండి.

(సం.)—ప్రభృతి.

మొదలుకొను, దే. అ. క్రి. 1. యర్పించు: చూ, సమకట్టు. 2:

న. క్రి. 2. మొదలుచేయు, తొట్టు: చూ, వహించు.

మొదలు తామగుగన్న ముద్దుకాడుకు. దే. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

మొదలుపెట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, ప్రారంభించు.

మొదవ, దే. వి: చూ, రూ-మొదవు.

మొదవు, దే. వి. 1. పాడియావు: చూ, దేనువు; 2. కడుపు, వదుపు: చూ, దేనువు. ౩౪. 3. ప్రదమగర్భిణీయగు అవు పెయ్య. అం. భా. ద్వి. 264: చూ, దేనువు.

మొదుక, దే. విజ. 1. కఱకు: చూ, బెడిదము; 2. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2.

మొదుకన, దే. వి. 1. కఱకుదనము. హరి. పూ. 5, అ. 143; 2. బరువు: చూ, వివదము. 3.

మొదువు, దే. వి. జల్పజము, బొద\*: చూ, తృణము. 1.

మొద్దడు, వై. విణ. 1. మూడుడు: చూ, సట్టెడు; 2: చూ, లావరి.

మొద్దు, వై. వి. 1. = స్థాణువు. ప్రానిమోడు: చూ, వృక్షము; విణ. 2. = మూడ: చూ, మొద్దడు; 3. మూడురాలు, మోట: చూ, స్త్రీ; 4. వాడిలేనిది, మోట: 5. లావు: చూ, స్థూలము.

మొద్దువోపు, ద్వ. ఆ. క్రి. వాడిలేనిదగు. వై. 8, ఆ. 139: చూ, మొక్కపోపు.

మొన, దే. వి. 1. మొగ, అగ్రము: చూ, సుద. 3; 2. దండు: చూ, సేన. 1; 3 సేనముఖము: చూ, సేన. 1; 4: చూ, వ్యూహము: 1; 5. ముందు: చూ, మొదలు. 4; 6: సూదిమొన; 7: కటిమొన.

మొనకట్టు, దే. వి. 1. ఉత్సాహము: చూ, సన్నాహము; 2. ఒకానొక స్తంభనమూలిక: చూ, వృక్షము; విణ. 3. ఉత్సాహకరము; ఆ. క్రి. 4. ఉత్సహించు. హరిశ్చ. 1. ఆ. 141: చూ, సమకట్టు 2.

మొనకాడు, దే. వి. 1. సేనాధిపతి: చూ, వైనికుడు; విణ. 2. శూరుడు: చూ, హంపీరుడు; 3 ముఖ్యుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2.

మొనకొను, దే. ఆ. క్రి: చూ, మొనకట్టు. 4.

మొనగాలు, దే. వి. ఆస్కందిత విశేషము: చూ, హయము.

మొనచేయు, దే. ఆ. క్రి. అభిముఖమగు: చూ, మోహరించు.

మొనదప్పు, దే. ఆ. క్రి. విముఖమగు: చూ, స్రుక్కు. 7.

మొనపు, దే. వి. 1. పూనిక. విక్ర. 6, ఆ. 73: చూ, సన్నాహము; ప్రే. 2. పూనజేయు; 3. కలుగజేయు, రామా. 1, ఆ. 180.

మొనయించు, దే. స. క్రి: చూ, ఒడ్డు. 15.

మొనయు, దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, మొనకట్టు. 4; 2: చూ, సంభవించు. పా. 4, ఆ. 12.

మొనరు, దే. ఆ. క్రి. ఒప్పు. కళా. 6, ఆ. 194: చూ, సమ్మతించు.

మొనలు, అం. (చూ, కాయమానములు.): లోమొన, వెలిమొన, ఉసిమొన, చతురుమొన, పుణ్యంపుమొన, పాపంపుమొన, చాటడుగుమొన, ధాటడుగుమొన, కడులుమొన, అరమీటుమొన, నెరమీటుమొన, సరికాళంపుమొన (12) అనికొందలు.)

మొనసరి, దే. విణ. శూరుడు: చూ, హంపీరుడు.

మొన్న, దే. వి. (మొదలు + నాడు) కడచిన దినమునకు ముందుదినము: చూ, వాసరము.

మొప్పలు, దే. వి. బి. చేవమెడ కిరుప్రక్కలనుండు ద్వారములు.

మొప్పియ, దే. విణ. రూ—మొప్పె. 1. మూర్ఖుడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 2. కఱకు: చూ, బెడిదము.

మొప్ప, దే. వి. కీడు: చూ, హాని. 2.

మొప్పె, దే. విణ: చూ, రూ—మొప్పియ. 1—2; 3 ముష్టరు

మొయమొయ్యగా, వా. అవ్య. కచ్చా పచ్చాగా—తగిలీతగులు నట్లుగా.

మొయలు, వై. వి. = మేఘ: చూ, మేఘము. 1. (దే. అని. శర.) మొయలు తేడు, దే. వి. చూ, వరుణుడు.

మొయలు, వై. వి. = మేఘ: చూ, మొయలు (దే. అని. శ. ర.)

మొర, దే. వి. రూ—మొరసు—మోర. 1. పశ్చాదులు దీర్ఘముఖము: చూ, వదనము. 2; 2 నిందయందు మనుష్యముఖము: చూ, వదనము. 2.

మొరడు, దే. వి. మ్రోడు: చూ, వృక్షము.

మొరప, దే. వి. (రూ—మొరము—మొర్పు—మొరసు.) శర్మరాశిల: చూ, రాయి.

మొరపనేల, దే. వి. శర్మిల—శర్మిలము: రూ—మొరపు.

నేల—మొరసునేల: చూ, హరిప్రియ: 2 (భూమి. 1-౯-౨.)

మొరపము, దే. వి. మ్రోత: చూ, సర్వము. 2.

మొరపునేల, దే. వి: చూ, రూ—మొరపనేల.

మొరము, దే. వి: చూ, రూ—మొరప.

మొరయిక, దే. వి: చూ, మొరపము.

మొరయు, దే. ఆ. క్రి: చూ, శబ్దించు.

మొరలి, దే. వి మోరటి: చూ, సన్నకద్రువు\*.

మొరసు, దే. వి. 1: చూ, రూ, మొరప; 2: చూ, మొర

1; 3: చూ. మొర. 2; 4: చూ, మొప్పియ, 1; 5.

మూర్ఘము: చూ, మోటు 6.

మొరసునేల, దే. వి: చూ, రూ—మొరపనేల.

మొరిచె, దే. వి: చూ, రూ—మొరిచె.

మొర్చు, దే. వి: చూ, రూ—మొరము. హరి. ఉ. 7, ఆ. 20.

మొట్ట, దే. వి. రూ—మొట్ట. ఆర్తధ్వని. కాశీ. 4, ఆ. 64:

చూ, స్వరము 2.

మొట్టగు, దే. వి. రూ—మొట్ట. 1. కుక్కకూత: రూ—

మొట్టగు—మొట్టగుడు—మొట్టపు: చూ, తొయ్యి;

2. మోసము. రూ—మొట్టగుడు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 88: చూ, వంచన; విణ 3: చూ, వంచకుడు. భాగ.

8, స్కం. 87; స. క్రి. 4: చూ, వంచించు. కాశీ. 4, ఆ.

36; 5, పొంచు రామా. 5. ఆ. 31: చూ, లాచు.

మొట్టగుడు; దే. వి. చూ, వంచన.

మొట్టి, వా. వి: చూ, రూ—మొట్టి.

మొట్టక, దే. వి. 1. న్యూనత: చూ, హీనము 1; విణ. 2,

న్యూనము: చూ, హీనము. 1.

మొట్టకడము, దే. వి. దౌష్ట్యము: చూ, వ్యతి: 2.

మొట్టకు, వై. విణ. 1. = మూర్ఖ (రూ—మొట్ట—మొర

కుడు—మోటకు—మోటకుడు): చూ, స్తబ్ధుడు; 2.

వరుషము: చూ, శబ్దము 2.

మొట్టకుడు, వై. విణ: చూ, రూ—మొట్టకు. 1.

మొట్టకుతనము. వై. వి. = మూర్ఖత్వ. (దే. అని. శ. ర.):

చూ, మూర్ఖము.

మొట్టగుసాగు మెకము, దే. వి. కుక్క: చూ, శునకము.

మొట్టలు, వై. విణ. = మూర్ఖ. (దే. అని శ. ర.): చూ,

రూ—మొరకు, 1.

మొఱుతనము, వై. వి: చూ, రూ—మొఱుతనము.

మొఱుపు, దే. వి: చూ: మొఱు.

మొఱుపెట్టు, దే. అ. క్రి: రూ-మొఱుపెట్టు (సం)-ఉద్దేశించు.

మొఱుమొఱు, వై: వి.=మర్మర. 1: చూ, మర్మరము; 2. కోపవికారము, చిఱచిఱ. రవరవ: చూ, రోషము.

మొఱుమొఱులాడు, ద్వ. అ. క్రి, వత్తములు లోనగునవి మొఱుమొఱుయనిమోయము.

మొఱుయడు, దే. అ. క్రి. రోదనముచేయు; చూ శోకించు.

మొఱువ, దే. విణ: చూ, మొక్క. 4.

మొఱువవోవు, దే. అ. క్రి: చూ, మొక్కవోవు కాశీ 6. అ. 83.

మొఱునడము, దే. వి: చూ, ఉదయవక్కు.

మొఱు, దే. వి. (రూ-మొఱుకి-మొఱు) 1. అంగన్యూనత:

నవుకు-నోకు; విణ. 2. అంగన్యూనము: నవుకు-నోకు.

మొఱుకి, దే. వి, విణ. —వై. —

మొఱుగు, దే. వి. రూ—మొఱుపు. 1. కుక్కకూత: చూ,

రూ-మొఱుగు. 1; 2. కూత: చూ, స్వరము. 2; అ. క్రి.

రూ-మొఱుపు 3. కుక్కకూయ: చూ, శబ్దించు; 4 కూయ:

చూ, శబ్దించు.

మొఱుగుడు, దే. వి. కుక్కకూత: చూ, రూ-మొఱుగు 1.

మొఱుములు, వా. వి. బి. చేటచే తనవైపు కోడఁగావచ్చిన

పెద్దగింజలు నూకలు లోనగునవి: గుండ్రలు: చూ,

శంబూకము.

మొఱుపు, దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-మొఱుగు.

మొఱు, దే. వి. 1: చూ. రూ-మొఱు. వర. 4, అ. 110; 2:

చూ, మొండి. 2; విణ. 3: చూ, మొఱుకు. 1; 3. చూ,

మొఱుకు 2; వా. వి. 4: చూ, విన్నవము “నామొఱువినిరి,”

మొఱుపెట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ—మొఱుపెట్టు.

మొఱు, దే. వి, విణ: చూ. రూ-మొఱు. 1-2.

మొఱువోవు, దే. అ. క్రి. అంగన్యూనమగు. :కుండ మొఱు వోయినది.”

మొఱు, దే. వి. 1 కటిప్రదేశము:(సం)-అంకము, కటము, కటి,

కటిరము, జునునము; 2. చీల: చూ, బండికిన్ను; 3. త్రాసు

ముల్లు, చుంబకము: చూ, సితాగ్రము.

మొఱుక, వై. వి.=మూలికా. రూ—మొఱుక: చూ, మొక్క.

1-2.\*; 3. ఆసనమునందలి దుర్మాంస విశేషము: రూ—

మొఱుక, పిలక: చూ, మూలనంక; 4. ప్రణమనందలి

దుర్మాంస విశేషము: మొఱుక; విణ. 5. లేత, “మొఱుక

నవ్వ.”: చూ, మకుమారము.

మొఱుకకట్టు, ద్వ. స. క్రి. రొంపియందు చల్లబడుగాను

విత్తనము మొఱుకరైత్తరడిపిముడియకట్టు. పాండు. 3. అ. 194.

మొఱుకట్టు, దే. వి. 1: చూ, మొఱునూలు; 2. కట్టుకోక:

చూ, వత్తము.

మొఱుకత్తి, ద్వ. వి. చిల్లాడము. శశాం. 5, అ. 14: చూ,

బాణము. 1.

మొఱుకబంగారు, వై. వి. పుట్టలతోపుదగులవల్ల కలిగెడు

బంగారు, పుట్టబంగారు: చూ, రోహము 1.

మొఱుకికియమ్మ, ద్వ. వి. కెలలపోవుకొను గుడ్డకోల.

మొఱుకెత్తు, ద్వ. అ. క్రి. అంకురించు: చూ, సంభవించు.

మొఱుకొలికి, వా. వి. బ: చూ, మొఱుగులిండు.

మొఱుగులికలు, దే. వి. బి.—వై.—

మొఱుగులికి, దే. వి. (మొఱు+కులికి): చూ, సర్పము. 1.

మొఱుడు, వై. అ. క్రి.=మూలి: చూ, మొఱుకెత్తు.

మొఱుతెంచు: ద్వ. అ. క్రి. (మొఱుడు+తెంచు): పుట్టు, కాశీ.

7, అ. చూ, సంభవించు.

మొఱుత్రాడు, దే. వి. 1. పునుపుని కటిసూత్రము. (సం):

అందుకిము, కటిసూత్రము; 2: చూ, అడఁగబొడ్డు 3: చూ,

మొఱునూలు. 2.

మొఱుల్రాసు, దే. వి. మొఱుగల్రాసు, హంస, 2, అ. 181:

చూ, త్రాసు.

మొఱుదట్టి, దే. వి: మొఱుకట్టుకాసి: చూ, వత్తము.

మొఱునూలు, దే. వి. 1. ఆరుపాండ్రు అంబికారము

ధరించెడు కటిసూత్రము. కళా. 7, అ. 88: చూ, భూష

ణము. 2; వా. 2; చూ, సూత్రము. 1.

మొఱువ. వై. వి.=మూలికా: చూ, రూ—మొక్క. 1-2.

మొఱువేయు, ద్వ. స. క్రి. (మొఱుక+వేయు) అంటు, ఆడు,

ఊడుకొను, ఊడుచు, ఊడుపు, ఒత్తు, ఒత్తుకొను, కాడు—

గాడు, కీడుకొను, కొను, గ్రుచ్చు, చెడుపు, తొట్టు, తొలుచు,

నాటు, నాడు, నాటునాటు, ననువడు-పన్నుచు, పెట్టుపాడుచు.

మొఱుము, దే. వి. (రూ-మొఱుము-మొఱుము-మోలము—

మోలము), 1. బంగారులోనగు వానిభూత: చూ, సమా

లంభము. 1; 2. పంటికిపూసెడుమందు: చూ, మందు. 1-3.

మొఱుగు, దే. వి. నల్లకాయచెక్క: రూ-మొఱుగు.

మొఱుక: వై. వి =మూలికా: చూ, రూ—మొఱుక.

మొఱు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ-మొఱుచు.

మొఱు, వై. వి: =మొఱు, కుందము\*. (దే. అని శ. ర.)

(మొఱుకును మిగత విశేషములకును “చూ, హసంతి. 2”)

మొఱుతీగె, ద్వ. వి. కుందలక\*: చూ, హసంతి. 2.

మొఱుమి, దే. వి. రూ-మొఱుము. 1: చూ, సమాహము; 2.

సాంద్రత. కళా. 6. అ. 222: చూ, సాంద్రము. 2; విణ.

3. అచ్చము. స్వా. 3. అ. 28: చూ, సాంద్రము. 2; వై

వి. 4. =మూల్య. వెల: చూ, విక్రయము; 5. =మూల్య.

పందెము: చూ, వ్యవహారము. 4.

మొఱుము, వై. వి. 1. =మూల్యధనము: చూ, హిరణ్యము.

3; దే. వి. 2: చూ, మొఱుమి. 1; 3: చూ, మొఱుమి. 2;

4. తఱచు. స్వా. 4, అ. 37: చూ, హేరాళము; విణ. 5.

తఱచెనది. వర. 2, అ. 144: చూ, హేరాళము; 6.

అధికము. దుక్కి. 4, అ. 44: చూ, హేరాళము; వై. వి.

7. =మూల్య: చూ, మొఱుమి. 4; 8. =మూల్య: చూ,

మొఱుమి. 5.

మొఱుము, దే. వి: చూ, రూ-మొఱుము.

మొఱు, దే. వి. తాళతరుణవత్తము: రూ-మొఱు-మొఱు, మోసు.



మొవ్వుడు, వై. అ. క్రి. = ముకుళన; చూ, రూ — మొగుడు.  
మొవ్వు, దే. వి. చూ, రూ — మొవు.

మొనము, వా. వి. చివర: చూ, సుద.

మొనలి, దే. వి. నక్రము; చూ, మత్స్యము, 1—3. (బ.

మొనలులు-మొనకులు-మొనశ్శు-మొనశ్శులు.)

మొనలికాటు, దే. వి: చిమటా: చూ, మొనలి వాయి.

మొనలిగుల్లుపురొత్తు, దే. వి: చూ, వరుణుడు. సాం. దే. 19.

మొనలిదోరణము, ద్వ. వి: చూ, మకరతోరణము.

మొనలిరాసి, ద్వ. వి: చూ, మకరము. 6.

మొనలివా, ద్వ. వి: చూ, రూ-మొనలివాయి.

మొనలివాపోగులు, ద్వ. వి. బ. మకరకుండలములు అన్న.

బాల, కాం. 62: మొలినవాయొట్టు. చూ, హవణిక. 2,

(భూషణము. 2—౨౮.)

మొనలివాయి, ద్వ. వి. 1. రూ-మొనలివా, చిమటా, మొనలి  
కాటు; 2. చూ, చిమటా. 1.

మొనలివాయొట్టు, ద్వ. వి: చూ, మొనలివా పోగులు.

మొనలివాయొట్టదాల్చు, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

మొహతాడు, వా. వి. గ్రామనౌఖరు: చూ, మోతాడు. 1.

మొహదా, దే. వి: చూ, వట్టిసము. 1.

మొహమలు, వా. వి: చూ, రూ-మొకమలు.

మొహరము, వా. వి. తురకల పీర్లపండుగు: (చూ, పీర్ల.)

మొహరించు, వా. అ. క్రి: చూ, రూ-మోహరించు. 1-2-3.

మొహరీ, దే. వి. (రూ-మొహరి-మోహరీ,) తులమెత్తు  
స్వర్ణముదిక, ముప్పదిదిన్నములయెత్తు బంగారునాణెము.

మొహరు, వా. వి. ముద్ర: చూ, సికా.

మొహశము, దే. వి. కూరాకుచెట్టు; మోహనము.

మొహురి, దే. వి: చూ, రూ-మోహరీ,

## మో

మోకటించు, దే. అ. క్రి. మోకాళ్లు నేలనాని ముందటి  
కొఱగు: మోకటిలబడు-మోకటిల్లబడు, మోకటిలు-  
మోకటిల్లు, మోకొరించు, మ్రొగ్గటిలబడు-మొగ్గటిల్ల  
బడు, మ్రొగ్గటిలు—మ్రొగ్గటిల్లు, మ్రొగ్గబడు, మ్రొగ్గు;  
చూ, వంగు.

మోకటిలబడు, ద్వ. అ. క్రి. —వై, — భాగ. 8. స్కం. 363.

మోకటిల్లబడు, —వై — హరి. 3. ఆ. 65.

మోకటిలు, దే. అ. క్రి. —వై, —

మోకటిల్లు, —వై, —

మోకొరించు. —వై, —

మోకాలు, దే. వి. (మోడ+కాలు) 1. ముడుకు, ముడుము.  
(సం.)—జానువు: చూ, హజ్జ: అం. 2: చూ, కళలుండు  
స్థలములు.

మోకాలుచిప్ప, దే. వి. మోకాలిపముక: చూ, కల్పము.

మోచెయి, దే. వి: (మోడ+చేయి) రూ-మోచెయ్యి—  
మోచేయి, కూర్చరము: చూ, హస్తము.

మోచేతిమడ్చుటిల్లు, ద్వ. వి. రెండిండ్లు కలిపికట్టిన కట్టడము:  
చూ, సదనము. 1.

మోచేతివంపుటిల్లు, —వై, —

మోచేయి, ద్వ. వి: చూ, రూ-మోచెయి.

మోచ, దే. వి. బరువు: చూ, వివధము. 3.

మోడ, దే. వి. మోడుచేతకట్టిన నెత్తురుగడ్డ: చూ, ప్రణము. 1.

మోడకట్టు, దే. అ. క్రి. మోడుచేత నెత్తురు గడ్డగట్టు.

మోడు, దే. వి. 1. దెబ్బ: చూ, హతి: స. క్రి. 2. కొట్టు.

ఉ. హరి. 6, ఆ. 108: చూ, ప్రేయము.

మోక, వై. వి. = మూలికా: చూ, మొక్క. 1—2.

మోకు, దే. వి. లావుత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

మోక్షణము, అం: చూ, హస్తక్రియలు.

మోక్షదము, అం: చూ, తానములు (ని-గ-హీన తానములు.)

మోక్షము, సం. వి. అ. పుం. అక్షరము, అజన్మము అవర్ణము,

అనవర్ణనము. అవునర్పనము, అమృతము, కలాపము,

తైవల్యము, నిర్మాణము, నిర్మాణము, నిర్వృత్తి, నిస్సరణము,

పరము, భగము, ముక్తి, మోచనము, శివము, శ్రేయము,

సదాగతి, స్థిరము, స్వర్ణము. (తె.)—పెండ్రోవ, మీడు,

ముగితి-ముత్తి. (మిగతవానికి “చూ, స్వర్ణము: 2.”) 2.

విడుపు: చూ, విమోచనము: 3 = మొక్కము. రూ—

ముంక్షము\*: చూ, మొక్కము; అం, 4: చూ, పురుషార్థములు,

మోషు, సం. వి. అ. స్త్రీ, రూ-అమోషు. కలిగొట్టు: చూ, స్థలి. 2.

మోషుము, సం. విణ. = మొక్క. 1. చూ, వ్యర్థము: 2: చూ,

దీనము.

మోచ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఆరటి\*: చూ, రంభ. 2: 2:

చూ, బూరుగు\*: 3. చిల్ల\*: చూ, సర్దికి.

మోచక, సం. వి. అ. స్త్రీ, ముచ్చె: చూ, సమ్మోళిగలు.

మోచకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మోచ\*. 1: 2:

చూ, మునగ\*: విణ. 3. విడుచునది: 4. విసుగునది.

మోచనము, సం. వి. అ. స: చూ, మోక్షము. 1.

మోచని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మోచక.

మోచము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మోచకము. 2\*.

మోచితము, సం. విణ. విడిపింపబడినది. (ఇట్లు పరిమోచితము.

మోచు, దే. అ. క్రి. 1. ఆసు: చూ, సంభరించు; స. క్రి. 2,

ఉ: సు: చూ, వహించు; 3. మొదలుకొను, మొదలజేయు.

స్వా. 5, ఆ. 44: చూ, వహించు.

మోచువాడు, వా. విణ. మోపుకాడు. (సం.)—భర్త. (చూ,

భారవాహుడు).

మోజా, వా. వి. ఆకుచెప్పలు: చూ, సమ్మోళిగలు.

మోజా, వా. వి. 1. ఇష్టము: చూ, సమ్మోతి. 1: 2: చూ, వాంఛ.

మోట, వై. విణ. = మూఢ: చూ, మొద్దు. 2-3-4-5: దే. వి.

5: చూ, మొద్దు. 1: 6: చూ, కవిత.

మోటకత్తి, వై. వి: చూ, మచ్చుకత్తి.

మోటగూన, వా. వి: చూ, మోటజాన.

మోటాకాదు మెకము, ద్వ. వి: చూ, రూ-మొట్టిమెకము.  
 మోటనము, సం.వి.అ.న. 1. అక్షేపించుట; 2. పొడిచేయుట;  
 అం. 3; చూ, హస్తక్రియలు.  
 మోటనని, ద్వ. వి. కర్మాగరపుపని: చూ, కామాటము.  
 మోటపాటిరెడ్డు, ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-మోటాకెడ్డు.  
 మోటబరి, ద్వ. వి. బరువు మోసెడియెడ్డు: చూ, వృషభము. 1.  
 మోటబాన, ద్వ. వి. ఏతమునకు గట్టి నీళ్లుతోడుగూన (ఏతపు  
 కడవ, బాన; చూ, భండము. 3-4): చూ, హరివాణము.  
 మోటవాడు, వా. వి. 1. బండగుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2;  
 2: చూ, శక్తుడు; 3. రసగ్రహణము లేనివాడు: చూ, వ్రాత.  
 మోటారు, వా. వి: చూ, బండి. (రూ-మోటార్) (రూ-మోటార్)  
 మోటార్, వా. వి. —పై.— (ఇదేవిన్)  
 మోటించు, దే. న. క్రి. పోటీగా నిలుపు. “దూలముక్రింద  
 స్తంభమును మోటించెను.”  
 మోటిక, దే. వి: చూ, రూ-మోటిక.  
 మోటు, వై. వి. 1: చూ, మొట్టు. 1; 2, తట్టువ: చూ,  
 హయము; 3. మూడకము: చూ, హయము; 4. పంది  
 తెడుటను మనుష్యాకారముగా నిలిపిన కవలరక్ష్యము. స్వా.  
 4. అ. 34; విణ. 5.—మూడక: చూ, మొట్టు. 6. మొరను:  
 చూ, మౌర్యము.  
 మోటుకాడు, ద్వ. వి. దశవతి: చూ, వైనితుడు.  
 మోటుతనము, వై. వి.—మూడక: చూ, మౌర్యము.  
 మోటుమెకము, వై. వి: చూ, రూ-మొట్టిమెకము.  
 మోటువా మెకము, —పై.—  
 మోట్టయితము, సం. వి. అ. న. ప్రియుని కథాదులయందు  
 మనసుతగిలి యుండుటను తెలియజేసేడు ప్రీతియొక్క  
 కర్తకందూయనాది శృంగర చేష్టావిశేషము: చూ, శృంగర  
 చేష్టలు.  
 మోడము, దే. వి. మేఘావరణము: చూ, మేఘము. 1—౧౬.  
 మోడి, దే. వి. బిగువు, బింకము శకం. 4, అ. 62: చూ,  
 లవణి; 2. గణికాదులు మొగ్గవారి కాలికి నమీపమండుంచిన  
 వస్తువునెత్తుట; 3. వ్రాతయొక్క వైఖరి, జిలుగు, గొలుసు  
 మోడివాత: చూ, వ్రాత.  
 మోడు, దే. వి. రూ-మోడు. 1: చూ, మొట్టు. 1; 2. కిరీట:  
 చూ, వలాలము. 2; వా. 3. మొలక: చూ, మొక్క. 1; 4:  
 తల నఱికినచెట్టు; 5 (చేసుకోనన) కొయ్యగలు: అం. 6.  
 చూ, మల్లబంధములు (తద్విశేషములలో 3 చూడుము).  
 మోడును, వై. ప్రే: చూ, రూ-మొగుడును. కాశీ. 8, అ. 5.  
 మోడువడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-మొగ్గుడు. 1. మోడగు:  
 చూ, మొక్కపోవు; 2. మొక్కయగు; 3. తునుగు. హరి  
 ఉ. 8. అ. 188: కిచ్చు, మడియ; 4. బండితమగు: చూ,  
 ప్రక్కవాలు; ప్రే. 5. మోడువఱచు.  
 మోడువు, దే. వి. రూ-మోడువు. 1. నతి: చూ, హణిగలు;  
 2. మొగుడుట.  
 మోడువు, వై. ప్రే: చూ, రూ-మోడువు.

మోడ్చును, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-మోచివడు.  
 మోతాడు, వా. వి. 1: చూ, రూ-మోచారాడు; 2. గొలుసు.  
 “ఎందుకుచెప్పినో కని యా మోతాడు నిలుపురాదు”:  
 చూ, మొగ్గు. 1; 3. బిక్కిసారి యిచ్చెను. మందరాత.  
 మోతుబీ, వా. వి. మందస్థిరి.  
 మోతుబడు, వా. వి. స్థితిపరుడు.  
 మోద, సం. వి. అ. క్రి. 1. కదలిక: చూ, ౨౦౪. 2: దే.  
 వి. (1) రములసాకులకట్ట: మావటము  
 మోదకము, సం. వి. అ. పుం. 1. తురుము: చూ, భిక్షుము.  
 (చూ, ఉండ్రము); 2. లఘు: చూ, భిక్షుము.  
 మోదకీగద, అం. (గద, విరిగద): చూ, అత్తములు.  
 మోదమానము, సం. విణ. సంతోషించుచున్నది: చూ,  
 హ్లాదీనము. 2.  
 మోదము, సం. వి. అ. పుం. ముదము: చూ, హ్లాదీనము.  
 మోదయము, దే. వి. బల్బజము: చూ, తృణము. 1.  
 మోది, వా. వి. వెచ్చుచుచువాడు: రూ-మోదీ.  
 మోదీ, వా. వి. —పై.—  
 మోడించు, సం. అ. క్రి: చూ, సంతోషించు.  
 మోదిలు, సం. అ. క్రి. రూ-మోదిలు —పై.—  
 మోదిల్లు, —పై.—  
 మోదుగు, దే. వి. (య. 4, అ. 5.) \* రూ-మోదువు, పప్పుర.  
 (సం.)—కనకము, కాష్టద్రువు, కింకకము, కింకయిము,  
 కిరీ, జెరద్రువు, జెరకేష్టము, జుహూతద్రువు, వర్ణము,  
 వలంకష, వలాశము, బీజస్నేహము, బ్రహ్మతద్రువు, రక్ష  
 పుష్పము, రుమ, వాతపోదము, సమిత. (చూ, సమిత)  
 తద్వి.—మోదుగు మొగ్గగొడగదను: అంగారితము,  
 ఉత్కలిక.  
 మోదుగుతొడిమలు, దే.వి. బ. కాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.  
 మోదుగుమాదలు, దే.వి. బ. 1. —పై.— 2. మోదుగుపిత్తులు  
 మోదుగుమొగ్గ. వా. వి: చూ, మొగ్గ. 1—౩  
 మోదుగుమొగ్గపుల్లు, ద్వ. వి: చూ, కుకము. వేం. అం. 99.  
 మోదువు, దే. వి: చూ, రూ-మోదుగు\*.  
 మోదెన, దే. వి. రూ-మోదెనము: చూ, శివమర్రి\*.  
 మోదెనము, —పై.—  
 మోవరి, దే. విణ. (మోపు+అరి) 1. మోపు మోయవాడు;  
 2: చూ, బెస్త. అం. ఖ. ద్వి. 288.  
 మోపారి, దే.వి. (మోపు+అరి) అపాయము: చూ, హావి. 2.  
 మోపి, దే. వి: చూ, ముండమోపి.  
 మోపించు, వా. ప్రే: చూ, మోపు. 8.  
 మోపిక, దే. వి. భారము (ఓసికవంటిది): చూ, వివరము. 3.  
 మోపిడు, దే. న. క్రి. (మోపు+ఇడు) విల్లు ఎక్కిడు:  
 చూ, మోపెట్టు.  
 మోపు, దే. వి. 1. (పుల్లల)కట్ట; 2: చూ, మోపిక; 3: చూ,  
 మార్పి. 1; 4: మోపురల 1; 5: చూ, (సం.)—తృణా:  
 విణ. 8: అధికము: చూ, హేరాశము; ప్రే. 7: కట్టు,  
 పొదనెట్టు, పెట్టు. (సం.)—అరోపించు; 8. మోయజేయు:

మోపించు; 9. ఆనించు: (చూ, వినుకు. 2-3): చూ, నమ్మర్పించు.

మోపుకాడు, దే. వి. చూ, మోచువాడు.

మోపుదల, దే. వి. 1: మోపు. (సం.)—ఆరోపణము, ఆరోపము. (అన్య.)—అతి; విణ: అధిజ్ఞము; 2: చూ, మోపిక. మోపెట్టు, దే. స. క్రి. (మోపు+పెట్టు): ఎక్కిడు, ఎత్తుడు. పెట్టు-ఎక్కుపెట్టు-ఎక్కుపెట్టు: మోపిడు.

మోబిత్తులు, వా. వి. బి ఒక కరదీపిక: చూ, స్నేహశము.

మోమిచ్చ, వా. వి: చూ, మోమోటమి.

మోము, వై. వి.=ముఖ: చూ, రూ-మొగము.

మోముముట్టు, ద్వ.వి: చూ, రూ-మొగముట్టు. రామా.2 అ.20. మోమోట, ద్వ.వి: చూ, రూ-మొగమోట (దాక్షిణ్యమునకు. —శకాం. 4, అ. 25).

మోమోటము. ద్వ. వి. — వై — (సంకోచించుటకు — ఉ, హరి. 8, అ. 102)

మోమోటమి, ద్వ. వి. ముఖప్రీతి: రూ - మొగమాట - మొగమాటము, మొగమోట - మొగమోటము, మోమోటమోమోటము, మొగమిచ్చ-మోమిచ్చగరుసు పుయిలోట. మోమోడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ - మొగమోడు. (దాక్షిణ్యపడుటకు - కాశీ. 2, అ. 37).

మోయిను, వా. వి. 1. రీతి: చూ, విరము. 1; 2: చూ, బిత్తియము. 1.

మోయు, దే. స. క్రి. (భారము) ఊను: చూ, వహించు. మోర, దే. వి: చూ, రూ - మోర. 1-2 (వశ్యాదుల దీప్తముఖమునకు - కాశీ. 4, అ. 271; స్వా. 4, అ. 27).

మోరచెంగు, వా. విణ. చిన్నముఖవీణ. రూ - మోర్పింగు: చూ, వీణ.

మోరట, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చోగ\*: చూ, స్రవ; 2=మోరు మజ్జిగ: చూ, స్రవ్యము (మజ్జిగ)

మోరటి, దే. వి: చూ, ప్రియాలము. 1. \*

మోరటిలు, దే. అ. క్రి. రూ - మోరటిల్లు. మోముమీదికత్తు.

మోరటిల్లు, — వై. —

మోరతోపు, దే. వి: చూ, వైముఖ్యము.

మోరపక్క, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మోరపాక, దే. వి. (రూ - ఓరపాక-దోరపాక) వోపిడి, చిన్న గోడలయిల్లు: చూ. సదనము. 1.

మోరా, వా. వి. కాటిపీట: చూ. పింహాసనము.

మోరి, వా. వై. వి = మోరట. రూ - మోరు: చూ. మజ్జిగ.

మోరు, వై. వి. 1 = మోరట—వై—ఉ, రా. 8, అ. 122;

దే. వి. 2. పర్వతశిఖరము, పేటు. ఉ, హరి. 8, అ. 78: చూ, హిమాలయము (పర్వతము).

మోరుండ, ద్వ. వి: చూ, భక్త్యము.

మోర్పింగు, వా. వి: చూ, రూ - మోరచెంగు.

మోఱకము, వై. వి = మోర్ధ్వ. 1. మూర్ధ్వము: చూ, మోర్ధ్వము; విణ. 2. మూర్ధము: చూ, మోర్ధ్వము.

మోఱకకత్తె, వై. విణ. (మోఱకము+కత్తె) మూర్ధురాలు: చూ, శ్రీ.

మోఱకు, వై. విణ = మూర్ధ. మూర్ధుడు. భో. 1, అ. 115: చూ, స్త్రబ్దుడు.

మోఱకుడు—వై—

మోలము, దే. వి. రూ - మోళము: చూ, రూ - మొలము, మోలుగు, దే. వి: చూ, రూ - మొలుగు.

మోవి, దే. వి. 1. పెదవి: చూ, వాతెఱ; 2. మోవి అను చెట్టు: చూ, వృక్షము.

మోవు, దే. వి: రూ - మొవు - మొవుస్, మోసు.

మోష, సం. వి. ఆ. శ్రీ = మోసము. 1. దొంగతనము: చూ, హరణము. 1; 2, కీడు: చూ, హాని. 2.

మోషకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ: చూ, హాళుడు. 1; వా. 2. కంసాలి: చూ, స్వర్ణకారుడు. (ఇట్లు మూషకుడు వాడుక).

మోస, వై. వి = మోషా. రూ-మోసము. 1: చూ, మోష.

1. కాశీ. 5, అ. 87; 2: రూ, ప్రమాదము. 1. కాశీ. 6, అ. 6; 3: చూ, వంచన.

మోసగాడు, ద్వ. విణ: చూ, వంచకుడు.

మోసపుచ్చ, వా. స. క్రి. మభ్యపెట్టు. వేం, అం. 85: చూ, వంచించు.

మోసపోవు, ద్వ. అ. క్రి. 1: ఓటుపడ, బేలుపడు - బేల్చుడు బేలుపోవు. (సం)—ప్రమాదపడు; 2: చూ, వంచించుడు. మోసము, వై. వి = మోషా: చూ, రూ - మోస. (ప్రమాదమునకు—మార్క. 7, అ. 208)

మోసరిక, వా. వి. అంకురము: చూ, రూ - మోసేరిక.

మోసల, వై: వి=ముఖకాలా: చూ, రూ - మొగసల. 1-2-8.

(నగరికలవాకిటి చావడికి—సా. 3, అ. 199).

మోసాల, —వై—(నగరికలవాకిటి చావడికి—కాశీ. 2, అ 41)

మోసు, దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4; 2. అంకురము. పర. 3, అ 153: చూ, మొక్క. 1; 3: చూ, మూలము. 1; 4: చూ, మోపు.

మోసేను, వా. వి. పీటీషను.

మోసేరిక, వా. వి: చూ, మోసు. 2.

మోస్తరు, వా. వి. 1. మాదిరి, 2 స్వభావము.

మోహచతుష్టయము, అం; లజ్జామోహము, విభవమోహము, కరుణామోహము నిజమోహము. (4) (మతాంతరమున-ఉత్తమము కూర్మమోహము, మధ్యమము మత్స్యమోహము, అధమము మృగమోహము).

మోహన, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఒకానొకరాగము: చూ స్వరము. 2.

మోహనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, మూర్చ. 1; అం. 2:

చూ, విద్యలు; 3: చూ, మన్మథభాణములు; 4: చూ, అత్తములు; 5 చూ, ఉపవిద్యలు; వా. వి. (1): చూ, మోహశము.

మోహనపునరులు, అం: చూ, ధాన్యము.

మోహనబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, క పూరియె బ్రాహ్మణులు.

మోహము, సం. వి. అ. పుం. 1. అజ్ఞానము: చూ, స్వాపము. 3; 2: చూ, మూర్ఖ 1; 3: చూ, వలపు 2; అం. 4: చూ, ఊర్మలు; 5: చూ, సంఘాతములు. (పరస్పర శేఖరా: ఆ సరసిజాక్షి మధుశరహతులచే ధరణికి నొరగి

మమైల్లఁ బలుమారు వెతలం గుందించుచుండె; 6: చూ, అరివర్ణములు.

మోహరము, దే. వి: చూ, పూర్ణము. 1.

మోహరించు, దే. అ. క్రి. (వై. 4, ఆ; 28). 1. రూ — మోహరించు, ఎదురగు, ఎదురుకొను—ఎదుర్కొను, ఎదురువడు—ఎదుర్చుడు, ఎదురేగు, తేలు, తోచు, పొడచూపు, మొగకొను, మొనచేయు. (మి)—అభిముఖమగు; 2. పూర్ణమువన్ను: రూ - మోహరించు; స. క్రి. 3. మాతౌత్వ: చూ వక్కలించు.

మోహరీ, దే. వి: చూ, రూ - మోహరీ.

మోహించు, సం. అ. క్రి. 1. అజ్ఞానముపొందు; 2. మూర్ఖులు:

చూ, సౌమ్యునిల్లు; 3. కామించు: చూ, వలచు. 3.

మోహితుడు, సం. విణ: చూ, వలపుకాడు.

మోహిని, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. మోహింపఁజేసెడు ప్రి దేశకాచికేశము: చూ. ప్రి. 2. వికాశ ప్రి విశేషము: చూ, ప్రి. 3. నల్లపిమ్మెత్త. \*: చూ, హలాపుష్పము.

మోళంగి, దే. వి: చూ, ములక \*.

మోళము, వా. వి: చూ, రూ - మోలాము.

మోళా, వా. వి: 1. రీతి; 2. తరగతి.

మోళీ, వా. వి. గారడీపనివిధ్య: (చూ, మాయము. 1).

## మో

మోంజి. సం. వి. ఈ. ప్రి. = ముంజి. ముంజుదర్ప మొలత్రాడు: చూ, సూత్రము 1.

మోంజె, వా. వి. (మమంజె) గ్రామముక్రింద చేరినవల్లె: చూ, శివారు.

మోంటు, వా. వి. 1. మొత్తము; 2. సౌమ్య మొత్తము.

మోండము, సం. వి. అ. న. కొబ్బరియుండ, మోరుండ: చూ, భక్ష్యము. 1—౭౫.

మోకలి, సం. వి. ఇ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము.

మోక్తికఫల, సం. వి. ఆ. ప్రి. తెల్లయుప్పి\*: చూ, లవణి. 2. మోక్తికమాల, అం: చూ. పుత్రము 1, (భ, త, న, గగములు. 7-11 యతులు. 11వ ఛందస్సు.)

మోక్తి ము, సం. వి. అ. న. = ముత్తియము: చూ, రత్నములు (ముత్తెములు, ఏనుగు కుంభస్థలము, మేళము, పందికోతి, శంఖము, మత్స్యశిరము, పావనదగ, ముత్తెపుచిప్ప, చెఱుకు, బొంగువెదురు వీనియందు పుట్టును. ముత్తెపుచిప్పయందు పుట్టినవే తఱుకుగవారఁబడును.); అం. 2: చూ, రత్నములు.

మోఖరి, సం. వి. ఈ. ప్రి. రూ-మోఖర్యము. ముఖరణము,

ముఖరత్నము, అప్రయోజనం.

మోఖర్తము, సం. వి. అ. న. — పై.

మోఖ్యము, సం. వి. అ. న. మూలము, మూలము.

మోద్ధరి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, మోక్షి.

మోక్షేనము, సం. విణ: పెనలు పండుగది (పాలము): చూ, హరిప్రియ. 2 (భూమి. 1)

మోసం పండితలక్షణము, న్యాయ సభలో వాడుచుండు వచనము, పండితుండు విలుకకుండును. "నిండుకుండు లోబాండు" అని అర్థపరచుచుండు

మోసత్రయము, అం: వాచ్యేనము, అశిమోసము, కాష్టమోసము. (3)

మోసము, సం. వి. అ. న. లభావము. (అప్పు చూష్టికామ. చూష్టి. (తె).—పలుకనిమోది. సం. వి. న. పుం చూస ప్రతుడు, ముని: చూ, సద్భాషి.

మోసేనశిలహోనాస్తి, న్యాయమువలనగలహమంతరించును మోరణికుడు, సం. వి. అ. పుం: మూర్ఛంగికుడు (తె).

మద్దెలికాడు.

మోరి, దే. వి. రూ-మవురి. 1. నాగసరము: చూ, వీరె; 2. జీనుగోపి: చూ, వీరె.

మోరీద్రాహ్యులు, అం: చూ, ఉత్కళ ద్రాహ్యులు (మోరీ, పహతే, వామద్రాహ్యులు సామవేదులు, ద్రాహ్యులు అగోచరి సూత్రములకుఁ జెందినవారు. పంచద్రాహ్యులులో చేరిన తెగవారు. కుత్తయజుర్వేదులు మార్పుచినకాకుఁజెందినవారు): చూ, ద్రాహ్యులు.

మోర్జము, సం. వి. అ. న. = మొత్తము. మూర్జధావము, మూర్జత్వము: మాషము. మూర్జము. (తె).—తఱులు, తాన్వము, పెడనరము, ముదిగము, మొత్తము-మొత్తము. ముంకుతనము, ముకురు, ముకురుతనము, ముంగతనము, మోటు, మోటుతనము, మోతిము, పిరూరము. తద్వి. — ౧. (తె) — మొరను, మోటు; ౨. (విదా) మూర్జమునకు. — (తె) తఱులు, విప్రులము ("చూ, విప్రులము. 1.—2"). 3. అంధతామిశ్రము.

మోర్జి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. అల్లియ: చూ, స్థావరము 1; 2: చూ, వస. (1).

మోర్జీవిధానకరణములు అం: చూ, ప్రమేయములు.

మోల్యము, సం. వి. అ. న. మూలబలము.

మోషకము, అం: చూ, క్షిణానదూషితములు.

మోష్యర్యము: సం. వి. అ. న. ముష్కరణము, ముష్కరత్నము.

మోసలము, అం: చూ, అత్తములు.

మోహూర్తికుడు, సం. వి. అ. పుం: రూ-ముహూర్తుడు, మోహూర్తుడు, జోన్ముడు.

మోహూర్తుడు, సం. వి. అ. పుం. — పై.

మోళి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. నేం: చూ, హరిప్రియ (భూమి. 1.); పుం. ప్రి. 2: చూ, సిగ. 2; 3. కొప్పు: చూ, వేనలి, 2; 4. కిరీటము: చూ, సీసకము (1); పుం. 5. అశోకము\*: చూ, హేమపుష్పము.

మ

మంగ, దే. వి. రూ-మంగ\*: చూ, శ్వసనము. 3.  
మంగలబడు, ద్వ. అ. క్రి. మంగు, కుంకు, హరి, ఉ. 2,  
అ. 122: చూ: సుక్కు. 4.  
మంగు, దే. అ. క్రి.—పై —  
మందలి, దే. విజ. నొచ్చినది.  
మందు, దే. అ. క్రి. 1. చచ్చు: చూ, మరణించు; 2 చదియు:  
చూ, సరమదమగు; 3. నొచ్చు: చూ, వేసరు. 4; 4; చూ,  
సోలు, మార్క. 1, అ. 248.  
మొక్కు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మక్కు. 1.  
మొక్షము. సం. వి, అ. పుం: తనతప్పును మఱుగుపుచ్చుట.  
మొగ్గు, పై. అ. క్రి.—మొగ్గ. 1. చచ్చు: చూ, మరణించు;  
2 నవ్వమగు, చూ, వమ్మవోపు; 3. చూ, విహ్వలించు,  
వంచ. నా. 3, అ. 86  
మదిమము, సం. వి. న్. పుం: చూ, మెత్తన. 1.  
మొబ్బు, దే. వి: చూ, రూ—మొబ్బు. రా. వి. 2, అ. 60.

మా

మాఁకు, దే. వి. రూ. మాకు, మాను-మాను, చెట్టు\*: చూ,  
వృక్షము.  
మాఁగన్ను, దే. వి. (మాఁగు + కన్ను) సోలినకన్ను. భో.  
5, అ. 117: చూ, లోచనము.  
మాఁగన్నువడు. ద్వ. అ. క్రి. మాఁగన్నుగు, కొద్దిఁద్దుర  
మొదలిడు.  
మాఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, సోలు.  
మానివసుపు, దే. వి: చూ. రూ-మానివసుపు\*.  
మానిపోటుపులుగు, దే. వి: చూ, జెబ్బులుగు.  
మానిబంక, వా. వి. నిర్మానము: చూ, బందన.  
మాను, దే.వి.1: చూ, రూ-మాఁకు\*: 2: చూ, కాండము. 10.  
మానుగొయిల, దే. వి: చూ, మానిపోటుపులుగు.  
మానుతొలుచుపిట్ట. ద్వ. వి. - పై. - సాం. తి. 11.  
మానుదేలు, దే. అ. క్రి: చూ. మానువడు. విక్ర. 4, అ. 219.  
మానద్రిమ్మరి, దే. వి. రూ-మాన్ద్రిమ్మరి: చూ, వానరము.  
మానువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, స్తంభించు. 1.  
మానుపాటు, ద్వ. వి: చూ, స్తంభనము. ఉ. హరి, 5,  
అ. 112  
మానుపిలు, దే. అ. క్రి. రూ-మానుపిల్లు: చూ, మానువడు.  
మానుపిల్లి, —పై.—  
మానుపెట్టు, దే. స. క్రి. మానువడఁజేయు. భాగ. 8,  
స్కం. 32.  
మానుమనికి, దే. వి. రూ-మాన్మనికి, కో.తి. అచ్చ. యు,  
కోం. 101: చూ, వానరము.

మానునెండు, దే. అ. క్రి: చూ, మానువడు.  
మాన్మడు, ద్వ. అ. క్రి.—పై —  
మాన్ద్రిమ్మరి, దే. వి: చూ, రూ-మానుద్రిమ్మరి.  
మాన్మనికి, —పై.—  
మాలు, దే. అ. క్రి: చూ, సోలు. మార్క. 5, అ. 82.  
మాలుదెంచు, —పై.—విక్ర. 7, అ. 102.  
మాలుచు, దే. ప్రే. మూలఁజేయు: రూ-మాల్పు.  
మాల్పు, —పై.—

మి

మింగు, దే. స. క్రి: ఎరగొను, కడిగొను, కముచు, కవ్వ,  
గ్రుక్కకొను, తెక్కొను, (సం).—కబళించు, గ్రసించు;  
తద్వి.—గుటకవేయుటకు.—(సం). గ్రసించు. (మిగత  
వానికి “చూ, సావడు.”)  
మింగుడు, దే. వి: కమి, మింగుట-మింగుడు. తద్వి —  
గుక్క-గ్రుక్క. (సం) —ఉద్గిరి, ఉద్గీరణము, కబళనము,  
గిరణము, నిగరణము, నిగరము. (చూ, సాపాటు.)  
మింగుడువడు, ద్వ. అ. క్రి. కబళితమగు.  
మింగువాడు, వా. వి. నమలక సే తినువాడు: చూ. గ్రసిష్టువు.  
తద్వి — నమలితినువానికి. - (తె) తినువాడు. (సం) —  
గ్రసిష్టువు.

ము

ముక్క, దే. విజ. ముక్కిపోయినవడ్లు పాండు. 4, అ. 147:  
చూ, స్తంభకరి ధాన్యము.) “ముక్కపాయలకు ధర  
తక్కువ.” (ముక్కపాయలనియే వాడుక.)  
ముక్కడి, దే. విజ. జ్ఞాతము: చూ: స్వల్పము.  
ముగ్గు, దే. వి. రూ-ముగ్గు. పరిక: చూ, రంగవల్లి.  
ముగ్గులు, వా. వి. బ. (రూ-ముగ్గులు.) 1. పేచీలు; 2.  
చిక్కులు; 3. తంక్రములు.  
ముచ్చిమి. దే. వి. దొంగతనము: చూ, హరణము. 1.  
ముచ్చిరి. —పై.—  
ముచ్చిలించు, దే. స. క్రి. (రూ-ముచ్చిలించు, ముచ్చిలు—  
ముచ్చిలు.) అవహరించు: చూ, నడపు.  
ముచ్చిలిపోటు, దే. వి. విద్రపోవుచుండగా పైఁబడి చేయు  
యధ్దము: చూ, యధ్దము.  
ముచ్చిలు, దే. స. క్రి. 1: చూ, ముచ్చిలించు; 2: చూ,  
వంచించు.  
ముచ్చు, దే. వి. 1. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1; 2. అరటి  
పువ్వులోని ప్రికేతనము: చూ, దొంగ. 2.  
ముచ్చుగోర, దే. వి. పెద్దదొంగ: చూ, హారకుడు. 1.

మొదటి ప్రాధాన్యము, ద్వ. వి. అర్థరాత్రము; చూ, రాత్రి.  
మొదటి ప్రాధాన్యము, వా. అ. క్రి: కొల్లపోవు, చెడు, చూచుపోవు,  
దొడ్డుపోవు. పతిపోవు.

మే

మే, దే. స. క్రి: చూ, చూ—మే. (అవసరముకొను  
టకు.—నిర్వ. 3, అ. 7.)  
మే, దే. స. క్రి.—మే.—(చూ—మే) (పూయుటకు.—  
కాశీ. 5, అ. 195.)

మొ

మొక్క, దే. వి. స. క్రి: చూ, చూ—మొక్క. 1—3.  
(అ. క్రి. మొక్క; స. క్రి. మొక్క అని. 3, ర.)  
(సమస్యరిండుటకు.— జై. 5, అ. 169.)  
మొక్క, దే. వి: చూ, చూ—మొక్క. 1. మొక్క-బడి.  
దే. వి: చూ, చూ—మొక్క-బడి. 1—2.  
మొక్క-వాడు, వా. వి: చూ, వందరువు.  
మొగ్గ-బడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మోకరించు.  
మొగ్గ-బడు, ద్వ. అ. క్రి. చూ—మొగ్గ-బడు: చూ,  
మోకరించు.  
మొగ్గ-బడు, —మే.—  
మొగ్గ-బడు, దే. అ. క్రి: చూ, మోకరించు. (చూ—మొగ్గ-బడు).  
మొగ్గ-బడు, దే. అ. క్రి.—మే.—  
మొగ్గు, దే. వి. 1. ఎక్కవ. కళా. 3, అ. 284: చూ,  
కేరళము; అ. క్రి. 2: చూ, మోకరించు. 3, హరి  
8, అ. 188; 3, అడగరు, దిండు, చూ, మొక్క. 4.

మో

మో, దే. అ. క్రి: చూ, మోయు. రామా. 8, అ. 117.  
మో, దే. వి. మో: చూ, స్వరము. 2.  
మో, దే. వి.—మే.—భో. 4, అ. 8.

మో, దే. వి. చూ—మోయు. 1: చూ, మోయు. 1: 2:  
చూ, మోయు. 1. పా. 3, అ. 45; 2. మోయు.  
రామా. 8, అ. 149: చూ, స్వరము: 4: చూ, చూ—  
మోయు. 5.

మోయు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మోయు. 1.  
మోయు, దే. అ. క్రి: చూ, చూ—మోయు.  
మోలు, దే. వి. 1. ఎదురు. వి. 3, అ. 123: చూ, ముందరు.  
1: ద. 2. పురోక్షము: ఎదురు, ఎదురుకడల, ఎదురుకడల.  
మోలు, వా. వి. ఉడుము, కుండెలు: వాడుము: చూ, పీచె,  
మోలు, దే. అ. క్రి: చూ, చూ—మోయు.

మొ

మొక్షము, సం. వి. అ. న. కలయంటు; చూ, స్నానము. 1

మూ

మూ, సం. వి. వి. వాడినది: మొక్షము.  
మూ, వి. ఇ. క్రి. (పుష్పాదులు) వాడుట: క్షమకము.  
మూ, చూ, పొగలు.

మొ

మొక్షము, సం. వి. 1: చూ, మూనము; 2. స్పష్టముకావది  
(మాట), అవిస్మృతము, చూ, క్షమము. 2.

మే

మే, సం. వి. అ. పుం. భారతవర్షమునకు తుద  
నుండెడు కామరూపాది ప్రకృతదేశము: చూ, నీడు (1)  
(దేశములు).  
మే, సం. వి. అ. న. రాగి: చూ, లోహము. 1.  
మే, సం. వి. అ. పుం. 1. మే. గోమాంసభక్ష  
కుడై సమస్తాచారములను వదలి యవ్యక్తముగా మాట  
లాడుచు వర్తించువాడు. తుదప్పుడు, మహమ్మదీయుడు,  
అంత్యుడు, అజమీ కాఫీ (తె.)—తురక, మలక, మేచ  
2. పావరతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.









